BIBLIOTECA NAZ.
Vittorio Emanuele III
XV
E
10
NAPOLI

Digitized by Google

Digitized by Google

SS. D. N.
BENEDICTI XIV.
OPERA
IN DUODECIM TOMOS DISTRIBUTA
TOMUS IV.

Digitized by Google

Digitized by Google

BENEDICTI XIV.
PONT. OPT. MAX.
OLIM
PROSPERI CARD. DE LAMBERTINIS

PRIMUM ANCONITANÆ ECCLESIÆ EPISCOPI,
DEINDE BONONIENSIS ARCHIEPISCOPI

DE
SERVORUM DEI BEATIFICATIONE
ET
BEATORUM CANONIZATIONE
LIBER QUARTUS

EDITIO TERTIA AUCTIOR, ET CASTIGATIOR

AD USUM

ACADEMIÆ LITURGICÆ CONIMBRICENSIS.

ROMÆ, MDCCXLIX.

EXCUDEBANT NICOLAUS ET MARCUS PALEARINI
ACADEMIÆ LITURGICÆ CONIMBRICENSIS TYPOGRAPHI.
SUPERIORUM FACULTATE.

Digitized by Google

Digitized by Google

INDEX CAPITUM

PRIMÆ PARTIS LIBRI QUARTI.

CAP. I. DE *Miraculis, & Miraculorum gradibus.* Pag. 2

II. *De cauſa efficiente Miraculorum.* 16

III. *De malis Angelis, Infidelibus, Hæreticis, & Antichriſto, & demum de Peccatoribus, quoad miraculorum patrationem.* 27

IV. *De fine Miraculorum, & de differentiis inter vera, & falſa Miracula.* 47

V. *De Miraculorum neceſſitate in Cauſis Beatificationis & Canonizationis.* 62

VI. *De Miraculorum numero, & qualitate in Cauſis Beatificationis & Canonizationis requiſita.* 85

VII. *In quo dicta in Capitibus præcedentibus confirmantur doctorum virorum ſcriptis a Gallis ad nos delatis.* 97

VIII. *De Divina mirabili ſanatione a morbis & infirmitatibus.* 111

IX. *De Cæcorum illuminatione, quæ miraculo fit.* 138

X. *De conceſſis, aut reſtitutis loquela Mutis, & auditu Surdis per miraculum.* 149

XI. *De Divina admirabili ſanatione Claudorum, & aliquorum impotentium ad ambulandum, itemque Gibborum.* 158

XII. *De ſanatione Paralyticorum, quæ miraculo fit.* 166

XIII. *De admirabili Divina ſanatione Epilepticorum, & paſſione hyſterica laborantium.* 178

XIV. *De mirabili Divina ſanatione a Mania, & Hydrophobia.* 186

XV. *De Divina admirabili ſanatione ab Hydrope, ab Empyemate, & Hernia.* 196

XVI. *De liberatione a fluxu ſanguinis, ac generatim ab hæmorrhagiis, & de vulnerum ſanatione, quæ miraculo fiunt.* 213

XVII. *De mirabili Divina ſanatione a Lepra, Cancro, Gangræna, aliiſque quibuſdam morbis.* 231

XVIII. *De ſanatione a febri, quando ſit miraculo adſcribenda.* 249

XIX. *De ſanationibus a variis infirmitatibus, quæ miraculo fiunt.* 274

XX. *De Partu, qui miraculo fit.* 296

XXI. *De revocatione Mortuorum ad vitam, ſeu de reſuſcitatione.* 319

XXII. *De Miraculis negativis.* 344

XXIII. *De rerum multiplicatione, & rerum in alias res converſione.* 360

XXIV. *De Miraculis reſpicientibus dominium in elementa, & irrationales creaturas, & plantas.* 370

XXV. *De quibuſdam Miraculis, quæ in cælis, & in terra contingunt.* 382

XXVI. *De ſudore ſanguineo, & ſanguineis lacrymis a corpore & oculis Servorum Dei manantibus, & de lumine & ſplendore, quibus eorum facies aliquando refulget.* 395

XXVII. *De longa abſtinentia a cibo, & potu; an, & quando miraculo ſit adſcribenda.* 413

XXVIII. *De quibuſdam ſpiritalibus Miraculis.* 425

XXIX. *De ejectione Dæmonum a corporibus obſeſſis.* 433

XXX. *De Cadaverum incorruptione.* 447

XXXI. *De nonnullis cadaverum qualitatibus, & de ſanguine, liquore, & odore, qui a cadaveribus manant, an miraculo ſint adſcribendi.* 470

XXXII. *De Beatorum, & Sanctorum Apparitionibus, an inter miracula recenſeri poſſint.* 496

ULT. *De Imaginatione, & ejus viribus.* 508

IN-

INDEX CAPITUM

SECUNDÆ PARTIS LIBRI QUARTI.

CAP. I. *De conceſſione Officii & Miſſæ in honorem Beatorum Beatificatione propria, quæ* formalis *dicitur.* 535

II. *De nonnullis quæſtionibus, quæ fiunt a Doctoribus quoad ea, quæ in præcedenti Capite dicta ſunt.* 540

III. *De conceſſione Officii & Miſſæ in honorem Beatorum Beatificatione æquipollenti, & ſignanter per cultum immemorabilem.* 550

IV. *Iterum de eadem materia, & ſignanter de nonnullis difficultatibus ad eamdem pertinentibus, examinatis in ſacrorum rituum Congregatione, & de conceſſione lectionum propriarum in honorem Beatorum Beatificatione æquipollenti.* 560

V. *De conceſſione Officii & Miſſæ in honorem nonnullorum Beatorum, qui ſunt in antiqua cultus poſſeſſione, vel antiqua habent venerationis Indulta, licet in eorum Cauſis numquam confectus fuerit proceſſus ſuper Caſu excepto.* 564

VI. *De conceſſione Officii & Miſſæ in honorem Sanctorum canonizatorum.* 574

VII. *De nonnullis aliis Officiorum conceſſionibus pro quibuſdam particularibus locis.* 587

VIII. *De aliis rurſum Officiorum conceſſionibus pro quibuſdam particularibus locis.* 593

IX. *De Officiorum conceſſione ex iiſdem titulis facta pro Eccleſia univerſali.* 599

X. *De conceſſione Officiorum propriorum.* 609

XI. *De Titulis* Apoſtoli, *aut* Doctoris, *quibus nonnulli Sancti appellantur in Divinis Officiis aut in particularibus Eccleſiis, aut in Eccleſia univerſali.* 635

XII. *In quo alia adduntur de Titulo Doctoris, alia autem exponuntur de Titulo Martyris, & de Titulo Virginis.* 646

XIII. *De Breviario Romano, & ejus auctoritate, aliiſque nonnullis rebus, quæ pertinent ad Officia Divina.* 656

Digitized by Google

XIV. *De Electione Sanctorum in Patronos.* 667

XV. *De Cultu Sanctis in Patronos electis exhibendo.* 678

XVI. *De Imminutione Feſtorum* de præcepto. 683

XVII. *De Martyrologio Romano.* 707

XVIII. *De Nominum Deſcriptione in Romano Martyrologio.* 718

XIX. *De Elogiis, quæ in Martyrologio Romano nominibus Sanctorum in eo deſcriptis adduntur, & de nonnullis Decretis ſacræ Congregationis ad idem Martyrologium pertinentibus.* 728

XX. *De Nominum Sanctorum additione in Litaniis.* 737

XXI. *De ſacris Imaginibus, & nonnullis controverſiis ad eas pertinentibus.* 762

XXII. *De Translatione Corporum.* 774

XXIII. *De modo, quo fieri debent ſanctorum Corporum Translationes.* 788

XXIV. *De Identitate ſanctorum Corporum, & Reliquiarum.* 798

XXV. *De nonnullis quæſtionibus pertractatis in ſacrorum rituum Congregatione quoad ſanctorum Corporum identitatem.* 807

XXVI. *De loco, in quo ſancta Corpora ſacræque Reliquiæ debent conſervari, & de aliis ad Corpora & Reliquias Sanctorum pertinentibus.* 831

XXVII. *De Sanctis Baptizatis.* 848

XXVIII. *De extractione, cuſtodia, & diſtributione ſanctorum Corporum & Reliquiarum, quæ extrahuntur ex Cœmeteriis Urbis, & de cultu illis debito.* 862

XXIX. *De cultu Sanctorum veteris Teſtamenti.* 877

XXX. *De Angelis, & eorum Cultu.* 884

XXXI. *Nonnulla miſcellanea in ſacrorum rituum Congregatione examinata, vel approbata, vel reprobata.* 851

CAP. ULT. *De examine nonnullorum Miraculorum, quod aliquando fit in ſacrorum rituum Congregatione ordinaria.* 882

DE

Digitized by Google

DE SERVORUM DEI BEATIFICATIONE, ET BEATORUM CANONIZATIONE

LIBER QUARTUS, ET ULTIMUS.

PARS PRIMA,

In qua agitur de Miraculis.

QUamvis in præcedentibus libris hujus Operis plura dicta ſint de neceſſitate miraculorum in cauſis Beatificationis & Canonizationis ſive Confeſſorum ſive Martyrum, de rationibus, propter quas in his cauſis miracula ſunt neceſſaria, de numero & qualitate miraculorum; num videlicet ſufficiant miracula patrata in vita, an neceſſaria ſint miracula poſt obitum; num pro Beatificatione & Canonizatione ſufficiant tertii generis miracula, an aliqua ſit differentia inter ſigna & miracula, uti colligi poteſt ex *lib.* 1. *cap.* 22. *num.* 10. *cap.* 26. *num.* 1. *cap.* 28. *& ſeqq cap.* 30. *num.* 10. *cap.* 32. *num.* 2. *& ſeqq. cap.* 33. *num.* 15. *& ſeqq.* & rurſus *lib.* 3. de dono miraculorum aliqua adnotata ſint, cum ſermo eſſet de Gratiis gratis datis: operæ nihilominus pretium eſſe Nobis viſum eſt hic peculiariter de miraculis agere, de quibus ſedulum inſtituitur examen in ſacrorum ri-

tuum Congregatione non modo pro Beatificatione, ſed etiam pro Canonizatione obtinenda, juxta ea quæ in citato primo libro dicta ſunt: arreptaque occaſione, latius aliqua explicabuntur, quæ obiter & in tranſitu locis indicatis attigimus.

CAPUT PRIMUM.

De Miraculis, & Miraculorum gradibus.

1 DUplex eſt ordo totius naturæ creatæ, a Deo inſtitutus; alter naturalis, quo viſibilis hic mundus regitur & gubernatur; alter ſupernaturalis (ſi licet hac voce uti), qui pertinet ad Gratiam, & gloriam Sanctorum: & quamvis quæcumque ad hunc ordinem ſupernaturalem pertinent, miraculo adſcribenda ſint, ſi comparentur ad ordinem naturalem, cum eum longiſſime excedant, quemadmodum ſunt Incarnatio Filii Dei, Virginis Conceptus & Partus, Reſurrectio Chriſti, Miſſio Spiritus Sancti, Sacramentorum operatio, corporum *glorificatio*; hæc tamen non ſunt ea miracula, de quibus in præſenti agendum eſt, cum ad alium ordinem rerum a Deo inſtitutarum, & nobis notum per Fidem, revocentur. Ad hunc ordinem pertinet impii *juſtificatio*, de qua aliqua infra; & licet hæc, ſpectato ordine ſupernaturali a Deo ſtatuto, miraculum ne in eo quidem ordine ut plurimum dici poſſit, inter miracula tamen hujus ordinis recenſeri poteſt, ſi contingat modo extraordinario, uti contigit S. Paulo Apoſtolo, luce videlicet de cælo emiſſa, voce Chriſti audita, corporis proſtratione, oculorum excæcatione.

2 Sermo ergo noſter ad ordinis naturalis, & ſic inferioris miracula reſtringitur, de quibus *Exodi* 11. *v.* 4. hæc habentur: *Hæc dicit Dominus: Media nocte egrediar in Ægyptum: & morietur omne primogenitum in terra Ægyptiorum &c. Eritque clamor magnus in univerſa terra Ægypti, qualis nec ante fuit, nec poſtea futurus eſt. Apud omnes autem filios Iſrael non mutiet canis ab homine uſque ad pecus; ut ſciatis, quanto miraculo dividat Dominus Ægyptios, & Iſrael*. Et rurſus *Numer.* 26. *v.* 10. *Et factum eſt grande miraculum, ut, Core pereunte, filii illius non perirent.*

3 Divus Thomas 1. *part. quæſt.* 110. *art.*4. *in corpore* docet, miraculum eſſe illud, quod fit præter ordinem naturæ: *Miraculum proprie dicitur, cum aliquid fit præter ordinem naturæ*: quod didiciſſe videtur a S. Auguſtino. Ita enim *eadem* 1. *part. quæſt.* 105. *art.*7. ſcribit: *Auguſtinus dicit* 26. *contra Fauſtum, quod cum Deus aliquid facit contra cognitum nobis curſum ſolitumque naturæ, magnalia, vel mirabilia nominantur*. Advertit tamen idem S. Doctor 1. 2. *quæſt.* 113. *art.* 10. *ad ſecundum*, non ſtatim ac aliqua res naturalis movetur contra ſuam inclinationem, opus adſcribendum eſſe miraculo; alioquin aquam calefieri, & lapidem ſurſum projici miraculum eſſet; ſed miraculum contingere, *quandoque hoc fit præter ordinem propriæ cauſæ, quæ nata*

eſt

Digitized by Google

eſt facere hoc. Naturæ ordo eſt, ut ſaxum, utpote corpus grave, tendat deorſum & non ſurſum; & ut aqua, utpote corpus frigidum, quantum ex ſe eſt, ſit ſemper frigida & non calida. Duobus autem modis ordo hic perverti poteſt. Primus eſt, ſi agens a natura inſtitutum, puta manus, admoveatur ſaxo, illudque in altum projiciat, aut ſi ignis applicetur aquæ, ut eam calefaciat: nec hic profecto modus prodigioſus aut ſupernaturalis cenſeri poteſt; quin immo prodigioſum & ſupernaturale eſſet, ſi manu apta ad impellendum & impellente, ſaxum ſurſum non tenderet, aut ſi aqua non calefieret, etiamſi ei ignis ad calefaciendum ſufficiens applicaretur. Alter modus eſt, ſi Deus, qui in ſe eminenter continet virtutem manus, & ignis, & cujuſcumque alterius agentis creati, habentis virtutem ab illo, quique ſine illis operari poteſt nedum quantum ipſi operarentur, ſed pluſquam ipſi operarentur, alicujus ex. gr. Sancti interceſſione, ſine manu, ſine igne, eoſdem produceret effectus, quos manus & ignis efficerent, imperando ſimpliciter ſaxo, ut ſurſum tenderet, & aquæ ut calefieret. Ut enim ait Theodoretus, *quod ceteris Artificibus eſt materia; & inſtrumenta, necnon tempus, & labor, & diligentia, hoc univerſorum Deo voluntas eſt*. Moduſque hic profecto eſſet prodigioſus, & recte dici poteſt operatio *præter ordinem propriæ cauſæ quæ nata eſt facere hoc*.

4 Admiſſo, ut miraculum ſit quod ſit præter ordinem naturæ, non ſolum infertur, illud eſſe ſupra ejus conditionem, & ut loquuntur, exigentiam, nihil enim eſt in natura, quod exigat, ut ſaxum ſurſum tendat, aut aqua ex ſe calida ſit; ſed etiam vires naturæ excedere, cum vis nulla in natura ſit, quæ nullo impellente, ſaxum ſurſum valeat projicere, vel quæ ſine alterius agentis ope aquam calefaciat. Nonnulli ita definiunt miraculum, *ut ſit opus excedens naturæ vires*. At licet dari non poſſit miraculum, quod vires naturæ non excedat, non tamen dici poteſt, quidquid excedit vires naturæ, miraculum eſſe; cum ad miraculum requiratur, nedum ut excedat vires naturæ, ſed præterea ut ſit præter ordinem naturæ: licet enim quiquid eſt extra ordinem naturæ, ſit ſupra vires naturæ, cum natura operari non poſſit extra ordinem ipſi a Deo præſcriptum; non omnis tamen res, quæ eſt ſupra vires naturæ, eſt extra ordinem naturæ a Deo præſcriptum. Exemplum eſt in creatione animarum rationalium: earum quippe creatio abſque dubio naturæ vires excedit, cum potentiam infinitam expoſcat, ea vero non eſt præter ordinem naturæ, cum fiat a Deo juxta rerum conditionem, corporum videlicet ſufficientibus organis inſtructorum ad animam rationalem recipiendam; licet contra creatio & infuſio animæ in corpus Adami inter miracula ſit recenſenda, utpote infuſa in corpus ex terra compactum, & nullatenus diſpoſitum ad animam recipiendam, juxta D. Thomam *in 2. ſent. diſt. 18. quæſt. 1. art. 3. ad ſecundum*: *Quamvis ſint præter rationes ſeminales agentes ad perfectionem effectus, non tamen eſt præter eos diſponentes; diſpoſitio enim corporis ad receptionem animæ &c. eſt per virtutem creaturæ collatam. Si tamen ſine tali præcedente præparatione*

vel anima infunderetur &c. miraculum dici poſſet , ut patet in formatione primi hominis .

5 Ex hoc quod miraculum ſit illud , quod fit præter ordinem naturæ , miraculum dicitur inſolitum : non quia paucitas & infrequentia neceſſariæ ſint ad miraculum conſtituendum , alioquin miracula non fuiſſent, quæ fecit Chriſtus , vel quando , ne comprimeretur a turba in eum irruente , ut a plagis liberaretur , coactus eſt navim aſcendere ; vel quando iter faciens per Galilæam , ſanavit omnem languorem & omnem infirmitatem in populo ; vel quando ad eum acceſſerunt turbæ multæ habentes ſecum mutos , claudos , debiles , quos ad ejus pedes projiciebant , ut eos curaret , prout curavit , ita ut turbæ mirarentur videntes mutos loquentes , claudos ambulantes , cæcos videntes : ſed miraculum dicitur inſolitum & rarum , quia fit præter ordinem naturæ , veluti explicat S. Thomas *in 2. diſt.* 18. *quæſt.* 1. *art.* 3. *ad ſecundum : Inſolitum , quod in definitione miraculi ponitur , non dicit raritatem facti , ſed excludit ſolitum curſum naturæ : unde ſi quotidie cæci illuminarentur , nihilominus miraculum eſſet , quia præter curſum naturalem , qui nobis eſt conſuetus , contingeret* . Repetit hoc ipſum *quæſtion. diſputat. quæſt. 6. art. 2. ad ſecundum ,* ubi hæc habet : *Inſolitum dicitur miraculum , quia eſt contra conſuetum curſum naturæ , etiamſi quotidie iteraretur : ſicut tranſubſtantiatio panis in Corpus Chriſti frequentatur quotidie , nec tamen deſinit eſſe miraculum* . Et ante D. Thomam hoc ipſum traditum fuerat ab ejus Magiſtro B. Alberto M. *in 2. ſent. diſt.* 18. *art.* 3. *Etiamſi tota die fieret miraculum , adhuc eſſet inſolitum : quia non fit ſolito curſu apud cauſas inferiores :* & *in* 4. *diſt.* 17. *art.* 12. *Inſolitum dicitur dupliciter , ſcilicet in cauſa & in effectu : & quando inſolitum ponitur in definitione miraculi , dicitur inſolitum in cauſa , ſcilicet quod non habet ſtantem cauſam & ordinatam , ex qua proveniat : Quod patet ex hoc , quod ſi omni die ſæpius reſurgerent mortui , nihilominus tamen reſurrectio mortuorum eſſet miraculoſa propter cauſam nobis inſolitam & ſupernaturalem* . Fuit deſcenſus mannæ e cælo circa caſtra Hebræorum , fuit aqua zelotypiæ putreſcere faciens femur adulteræ , fuit ſanguis qui in ſacrificiis antiquæ Legis effundebatur, & Templum non inquinabat . Recenſentur hæc omnia inter miracula antiquæ Legis a Petro Galatino *lib.* 4. *cap.* 8. *&* 9. Et ex prædictis comprobatur , inſolitum in re , de qua nunc agitur , non eſſe ſumendum pro raro , ſed pro exceſſu ſupra modum naturæ innatum , ut recte docent Salmanticenſes *tom. 6. curſus Theologici tract.* 15. *diſput.* 3. *dub.* 4. Præterea miraculum dicitur quaſi admiratione plenum : nec admirationi locus eſſe poteſt , niſi effectus ſit manifeſtus & cauſa ſit occulta ; & occulta quidem , non aliquibus , ſed omnibus ; & niſi in re aliquid ſit , per quod , non juxta aliquorum opinionem , ſed juxta rei veritatem , aliter res eadem contingere deberet , juxta ſæpe citatum D. Thomam 1. *part. quæſt.* 105. *art.* 7. *quæſt. 6. de potentia Dei art.* 2. & *in 2 lib. ſent. diſt.* 18. *quæſt.* 2. *art.* 3.

6 Dictum eſt in præcedentibus , miraculum excedere vires naturæ . Nunc de eodem exceſſu ſermo habendus eſt. Exceſſus autem pluribus modis con-

Digitized by Google

contingere poteſt; & ſic eſſe poteſt major, vel minor, non ſi compararetur ad Divinam potentiam, cum quodcumque factum Divinæ potentiæ comparatum minimum ſit, ſed ſi compararetur ad facultatem naturæ, quam excedit. Hinc ortum habuit conſideratio D. Thomæ *in* 2. *lib. ſent. diſt.* 18. *quæſt.* 2. *art.* 3. *in corpore*, & *in quæſtion. diſputat. de potentia Dei quæſt.* 2. *art.* 2. ubi ait, quædam miracula eſſe ſupra naturam, quædam contra naturam, & quædam præter naturam; quam doctrinam amplectuntur Ægidius Columna *lib.* 2. *ſent. diſt.* 18. *dub.* 13. Viguer *in inſtitut. tit. de Gratia Divina cap.* 2. *§.* 2. *verſ.* 2. & inter Scribentes de Canonizatione Sanctorum Rocca *de Canonizat. SS. cap.* 20. Garzias de Caralaps *eod. tract. in digreſſione de miraculis §.* 7. *& plurib. ſeqq.* Zacchias *quæſt. Medico-legal. lib.* 4. *tit.* 1. *quæſt.* 2. *num.* 1. *& plurib. ſeqq.* Pignatell. *conſult.* 173. *tom.* 10. inſuper autem unum miraculum dici majus alio, ſi excedit facultates naturæ quoad ſubſtantiam facti; minus, ſi excedit, non quantum ad id quod fit, ſed quantum ad id in quo fit; & inferius, ſeu ultimum, ſi excedit facultates naturæ quantum ad modum & ordinem faciendi; juxta doctrinam ejuſdem S. Thomæ 1. *part. quæſt.* 105. *art.* 8. quam fuſe etiam exponit *lib.* 3. *contra Gentiles cap.* 101.

7 Archidiaconus *in can. Nec mirum*, *num.* 26. *quæſt.* 5. & ibi Bellamera *num.* 3. non admittunt niſi duos gradus miraculorum, unum quoad factum, alterum quoad modum faciendi: ſed D. Thomæ doctrina, tres gradus ſtatuens miraculorum, communi calculo recepta eſt. Abulenſis *in tertiam partem Matthæi cap.* 9. *quæſt.* 18. *Diſtinguuntur tres gradus miraculorum: primus eſt, quando ipſum quod fit, miraculum eſt, ita quod natura nullo modo poteſt illud facere nec in illo ſubjecto, nec in alio, & nec illo modo faciendi, nec alio &c. Secundus gradus eſt reſpectu ſubjecti in quo fit res &c. Tertius gradus eſt ex parte modi, vel ordinis, & hoc eſt, quando illa res quæ fit miraculoſe, poterat fieri naturaliter.* Et *in quintam partem Matthæi tom.* 5. *quæſt.* 129.: *Sciendum, quod miracula ſecundum iſtos tres gradus ſunt inæqualia; quia miracula primi gradus ſunt majora, quam ſecundi, & tertii gradus; & miracula ſecundi gradus ſunt majora, quam tertii gradus; quia quanto magis elongantur a facultate naturæ, tanto ſunt majora: ſed prima penitus elongantur, cum numquam illa natura poſſit quantum ad ſubſtantiam facti efficere; ſecunda minus elongantur, quia licet non poſſit illa facere natura quantum ad ſubjectum facti, poteſt tamen quantum ad ſubſtantiam, ſcilicet quia eamdem rem in alio ſubjecto efficit; tertia minus elongantur a naturali facultate, quia tam quantum ad ſubſtantiam, quam etiam quantum ad ſubjectum facti, poteſt idem natura, & miraculum, ſed ſolum quantum ad ordinem diſtant & modum.* Et ſequuntur Bartolus *in tract. Teſtium, §. Qualitas autem, num.* 57. Martinus de Laude *ſuper Canonizat. S. Bernardini Senenſis §. De miraculis videamus, verſ. Hæc autem tribus modis*, Caſtellinus *de certitud. glor. SS. tit. de generibus miraculorum cap.* 8. *punct.* 10. Petraſancta *in thaumaſia veræ religionis lib.* 1. *in proleg. num.* 5. *& plurib. ſeqq.* Rocca *de Canonizat. SS. cap.* 23. *& ſeqq.* Matta *in eod. tract. part.* 3. *cap.* 8. *num.* 15 *& ſeqq.* Cardina-

Digitized by Google

dinalis de Lauræa *in 3. lib. ſent. tom.4. diſput.20. de miraculis art. 5. num.79. & plurib. ſeqq.* Sebaſtianus Badus *in opere de China China defenſione lib. 1. cap. 14. §. 1.* & in alio *opere* ab eodem edito, cui titulus *Decora Cardinalis Bellarmini, ſect. 2. §. 1. §. Tripliciter*, Bagatta *de admirandis orbis Chriſtiani tom. 1. prolegom. 2. per totum*, Magnanus *in diſſertat. Theolog. de lacrymis S. Mariæ de Gratiis Pinnæ Billorum diſſert. 1. part. in præfat. num. 3. & plurib. ſeqq.* Caſtaldus *de poteſtate Angelica tom. 1. diſput. 2. quæſt. 1. art. 5. dub. 1. §. Gradum autem*, Matthæuccius *in pract. Theologo-Canon. ad cauſ. Beatificat. & Canonizat. tit. 3. cap. 2. num 5. & §. 1. & plurib. ſeqq.*, triplicemque hunc gradum miraculorum admiſerunt Rotæ Auditores in relationibus cauſarum, quas exarabant, uti videri poteſt in relatione Pavini in cauſa S. Bonaventuræ *part. 2. art.4.*, in relatione Jacobi Simonettæ in cauſa S. Franciſci de Paula *poſt vitam hujus Sancti editam* ab Epiſcopo Perimezio, in relatione S. Hyacinthi *tit. de miraculis*, in relatione S. Raymundi *art. 4. & art. 6.*, in relatione S. Caroli Borromæi *3. part. de miraculis art. 26.*, in relatione S. Andreæ Corſini apud Lezanam *conſult. 1. a num. 184. uſque ad num. 200.*, in relatione cauſæ S. Thomæ de Villanova *tit. de miraculis poſt mortem* apud Contelor. *de Canonizat. Sanctorum*, in relatione cauſæ S. Pii V. *tomo poſthumo annalium* Bzovii *part. 4. tit. de miraculis*, in relatione cauſarum SS. Iſidori, Cajetani, & Paſchalis de Baylon *tit. de miraculis*: quod ipſum deducitur ex ceteris relationibus cauſarum SS. Joannis de Deo, Ignatii, Franciſci Borgiæ, Franciſci Xaverii, Petri de Alcantara, Tereſiæ *ad tit. de miraculis*; ubi ad evitandam repetitionem, quod attinet ad gradus miraculorum, iidem Auditores retulerunt ſe ad ea, quæ tradiderant in modo memoratis relationibus: quo etiam reſpicit bulla Canonizationis S. Leopoldi Auſtriæ edita a ſummo Pontifice Inncentio VIII. *pag. 197. cod. Canoniz.* ubi leguntur hæc verba: *Hujus Sancti Leopoldi ſanctimoniam Deus omnipotens innumerabilibus miraculis ad ejus invocationem editis comprobavit; miraculis profecto, quæ tum in facti ſubſtantia, tum in eo quod factum fuit, tum in modo faciendi, & ordine vim & poteſtatem naturæ exceſſerunt.*

8 Nonnulli Theologi quartum gradum addunt miraculorum, quando videlicet aliquid contingit, quod nec excedit facultates naturæ, quantum attinet ad ſubſtantiam facti, nec quantum ad id in quo fit, nec quantum ad modum & ordinem faciendi, ſed ex circumſtantiis clare deſumitur, factum a Deo proceſſiſſe, & ad eum eſſe referendum, uti ſpecialem auctorem, qui rem ipſe diſpoſuit, & conſulto voluit. Quarta hæc claſſis miraculorum admittitur a Gretſero *in panegyr. Miſenica, cap. 7. pag. 266.* ubi de hujuſmodi factis ait, *ea merito miraculis annumerari*, hoc eſt illis, quæ licet alia etiam, quam Divina, virtute contingere queant, in hoc tamen vel illo caſu, nonniſi Divina virtute eveniunt. Concordant Malderus *de Fide quæſt. 2. art. 5. ad quartum ſect. 3.* Petraſancta *in prolegomenis in thaumaſiam veræ religionis pag. 11.* Segnerius *in opere de Incredulo abſque excuſatione part. 2. cap. 6. num. 4. & 13.* & Pinamonti *in Synagoga illuminata cap. 15. num. 1.*

Fun-

Fundamentum habet additio hæc novæ claſſis miraculorum in doctrina Ariſtotelis *Poetic. cap.* 8. ubi docet, etiam inter fortuita nonnulla eſſe magis mirabilia, quæ non videntur caſu contigiſſe, ſed conſulto: *In iis etiam, quæ a fortuna proveniunt, illa quidem maximam admirationem præſeferunt, quæ veluti ſuopte impulſu provenire videntur*. Exemplum affert ſtatuæ cujuſdam Mityi, quæ cecidit ſuper ejus occiſorem, dum eam aſpiciebat, ipſumque oppreſſit & occidit: *Ut in Argo Mityi ſtatua, quæ ſuper inſpectantem collapſa auctorem Mityi necis interfecit*. Concluditque, ſimilia non eſſe ad caſum fortuitum referenda, ſed ad peculiarem providentiam: *Ejuſmodi enim hæc ſunt, ut non temere facta eſſe opinemur*. Majus fundamentum ea aſſertio habere poteſt in doctrina D. Thomæ, qui *in 2. ſent. diſt.* 18. *quæſt.* 1. *art.* 3. *in corpore* de miraculis, non ſupra, ſed præter naturam docet, ea tribus modis accidere, quorum unus eſt *propter hoc, quod hora determinata contingunt ad invocationem Divini nominis, ſicut quod manus Jeroboam extenſa contra Prophetam arefacta fuit, & ara ejus diviſa*; quibus addi poteſt id quod legitur *Exodi* 8. *v.* 9. ubi ut Moyſes evidens ranarum prodigium efficeret, petiit a Pharaone, ut ſibi tempus præfiniret, quo Deum orare deberet, ut eas expelleret, confidens, ut ſi Pharaon eas expulſas videret hora præſcripta, cogniturus eſſet, eas a Deo fuiſſe immiſſas flagelli & punitionis gratia, ipſaſque deinde expulſas Dei miſericordia: *Conſtitue mihi quando deprecer pro te ..., ut abigantur ranæ a te &c. ut ſcias, quoniam non eſt, ſicut Dominus Deus noſter*. Non excedit enim ullo modo vires naturæ, ſi ara dividatur, vel ſi manus areſiat; ſed ſi hæc fiant, dum homo Dei contra altare prophetat, & dum manus incenſum idolo adolet, tum vero digitum Dei oſtendunt. Similia ſunt quæ nunc ſuperaddimus. Eliſeo maledicente pueris qui eum offendebant, duo urſi e ſilva egreſſi eos devoraverunt: *Maledixit eis in nomine Domini: egreſſique ſunt duo urſi de ſaltu, & laceraverunt ex eis quadraginta duos pueros*, uti habetur 4. *Regum* 2. *v.* 24. Prædicente Moyſe, terra aperta eſt, & devoravit Datan & Abiron: *Confeſtim igitur ut ceſſavit loqui, dirupta eſt terra ſub pedibus eorum, & aperiens os ſuum devoravit illos*, *Numer.* 16. *v.* 31. Sine miraculo quippe contingere poteſt, ut homines ab urſis devorentur, vel ut terra ſub pedibus hominum aperiatur, eoſque vivos ſepeliat; ſed ecquis erit, qui hæc in eo rerum eventu in quo contigerunt, non obſtupeſcat, aut ea non referat ad ultionem Divinam? Demum copioſa piſcatio, inventio ſtateris in ventre piſcis, res naturales ſunt; ſed ratione circumſtantiarum, inter miracula Chriſti referuntur a D. Thoma 3. *part. quæſt.* 44. *art.* 4. *ad primum*: *Miraculum Chriſtus fecit in copioſa piſcium captura ... & etiam in piſce, quem Petrus cepit, & in eo invenit ſtaterem*. De hac eadem re a Nobis tractatum eſt *in primo hujus Operis libro cap.* 28. ubi diximus, commode ſimiles eventus referri poſſe ad tertiam claſſem miraculorum, cum vis ſtet in modo. Sed quatenus alicui placeat quartam hanc novam claſſem miraculorum conſtituere, libenter annuemus; cum in eo quod attinet ad praxim, & ad judicium ferendum in cauſis

ſis Beatificationis & Canonizationis, quo univerſum hoc noſtrum Opus collineat, nihil referat, utrum ſimiles eventus, qui ſunt revera prodigioſi, in tertia, an quarta claſſe conſtituantur.

9 Poſt hæc reſumentes quæ ſuperius dicta ſunt, videlicet juxta D. Thomam quædam miracula eſſe ſupra naturam, quædam contra naturam, & quædam præter naturam, id modo exemplis illuſtremus. Supra naturam ea dicuntur eſſe miracula juxta D. Thomam, in quibus vel forma inducitur a Deo, quæ a natura induci non poſſet, vel ſi induci poſſet a natura, in eo tamen ſtatu induci non poſſet. Natura quippe poteſt vitam producere, ſed in mortuo non poteſt. *Lib. 3. Regum cap. 17. v. 21.* Elias a Deo impetravit, ut filius Viduæ a mortuis revocaretur: *Et expandit ſe, atque menſus eſt ſuper puerum tribus vicibus, & clamavit ad Dominum, & ait: Domine Deus meus, revertatur, obſecro, anima pueri hujus in viſcera ejus. Et exaudivit Dominus vocem Eliæ; & reverſa eſt anima pueri intra eum, & revixit. Tulitque Elias puerum, & depoſuit eum de cœnaculo in inferiorem domum, & tradidit matri ſuæ, & ait illi: En vivit filius tuus. Dixitque mulier ad Eliam: Nunc in iſto cognovi, quoniam vir Dei es tu, & verbum Domini in ore tuo verum eſt.* De Eliſeo legitur *lib. 4. Reg. cap. 4. v. 32. & Ingreſſus eſt ergo Eliſeus domum, & ecce puer mortuus jacebat in lectulo ejus: ingreſſuſque clauſit oſtium ſuper ſe, & ſuper puerum; & oravit ad Dominum, & aſcendit, & incubuit ſuper puerum, poſuitque os ſuum ſuper os ejus, & oculos ſuos ſuper oculos ejus, & manus ſuas ſuper manus ejus, & incurvavit ſe ſuper eum, & calefacta eſt caro pueri. At ille reverſus, deambulavit in domo, ſemel huc atque illuc; & aſcendit, & incubuit ſuper eum; & oſcitavit puer ſepties, aperuitque oculos.* Franciſcus Valleſius *de ſacra Philoſophia cap. 35.* ait, ſi per ſanctam Eccleſiam Romanam liceret dicere, non fuiſſe puerum prædictum mortuum, ſed ſyncope correptum, omnia facillime revocari poſſe ad cauſas naturales; ſed ſi ita opinari non liceret, & dicendum eſſet, puerum vere mortuum fuiſſe, de miraculo non eſſe dubitandum. Sententiam de morte pueri idem Valleſius fatetur eſſe magis communem & veriorem: & Cornelius a Lapide *in cit. cap. 4. lib. 4. Regum verſ. 34.* ex narratione ſacræ Scripturæ colligit, puerum vere fuiſſe mortuum, non ſyncope tantum correptum. Miraculo adſcribit pueri hujus reſurrectionem, & ait adumbraſſe vocationem Gentium ad Eccleſiam Chriſti S. Cæſarius Arelatenſis Epiſcopus *ſerm.* qui olim erat 206. *de tempore inter ſermones* S. Auguſtini, & nunc eſt 42. *in append. tom. 5. oper.* S. Auguſtini *col. 83. Filius mulieris illius, dum Eliſeus abſens eſſet, mortuus eſt; ſic & filius Eccleſiæ, hoc eſt populus Gentium, antequam Chriſtus veniret, peccatis mortuus erat. Deſcendente de monte Eliſeo, filius Viduæ huic vitæ redditur. Deſcendente de cælo Chriſto, filius Eccleſiæ, id eſt populus Gentium, ſuſcitatur.*

10 Contra naturam ea ſunt miracula, cum in natura remanet contraria diſpoſitio effectibus, quos Deus facit. Cum Joſue, ut *lib. Joſue cap. 10.* legitur, laturus ſuppetias Gabaonitis, exercitu prope reducto, veniſſet, & multa hoſtium milla occidiſſet, prævidens tamen, noctem victis præſidio

ſidio eſſe futuram, fuſis ad Deum precibus, & incredibili fiducia animitus, Soli jam ad occaſum vergenti imperavit, ut ſtaret; ejuſque verbo, Deo volente, Sol obediens in medio cæli ſtetit immotus unius diei ſpatio. En verba ſacri Textus *v.* 12.: *Tunc locutus eſt Joſue Domino, in die qua tradidit Amorrhæum in conſpectu filiorum Iſrael, dixitque coram eis: Sol contra Gabaon ne movearis, & Luna contra Vallem Ajalon. Steteruntque Sol & Luna donec ulciſceretur ſe gens de inimicis ſuis. Nonne ſcriptum eſt hoc in libro Juſtorum? Stetit itaque Sol in medio cæli, & non feſtinavit occumbere ſpatio unius diei. Non fuit antea nec poſtea tam longa dies, obediente Domino voci hominis, & pugnante pro Iſrael*. De hoc miraculo loquitur S. Auguſtinus *lib.* 21. *de civit. Dei* (*cap.* 8. *n.* 2. *col.*628. *oper. tom.* 7.): *Nos autem in Divinis libris legimus, etiam Solem ipſum, & Lunam ſtetiſſe, cum hoc a Domino Deo petiviſſet vir ſanctus Jeſus Nave, donec cœptum prælium victoria terminaret; & retrorſum rediſſe, ut Regi Ezechiæ quindecim anni ad vivendum additi, hoc etiam prodigio promiſſioni Dei ſignificarentur adjuncto*. Poſtremis his verbis S. Auguſtinus ea reſpicit, quæ leguntur *lib.* 4. *Reg. cap.*20., & *Iſaiæ* 38. & *in* 2. *Paral.* 32. Cum Rex enim Ezechias graviſſimo morbo laboraret, & Iſaias juſſu Domini ad ægrotum veniens incolumitatem intra triduum annuntiaſſet, petiit Ezechias, ut certo quodam ſigno fidem dictis adderet, proponente autem Iſaia, num mallet, Solis umbram decem lineis procedere, an tantumdem ſpatii recedere, & Rege hoc poſtremum præferente, converſo ad preces Propheta, umbra decurſas jam decem lineas in horologio Achaz iterum reverſo curſu repetiit. Toſtatus *in cap.* 10. *Joſue quæſt.* 88. *& duabus ſequentibus* in quæſtionem vocat, quænam major fuerit dies, num qua ſtetit Sol, pugnante Joſue, an vero qua retroceſſit, ægrotante Ezechia. At, utcunque ſit de hac diſputatione, miracula hæc contra naturam facta dicenda ſunt, cum Dei juſſu ſteterit Sol, remanente in eo virtute naturali, quæ exigebat, ut progrederetur & curſum conficeret. Ad hanc eamdem claſſem referendum eſt prodigium illud, quod Deus in mirabili Iſraelitarum liberatione per Moyſen patravit: cum enim Hebræi in conſpectu maris veniſſent, & ſe hinc obſideri a Pharaonis caſtris e regione locatis, & inde inacceſſis montibus vidiſſent, & animo defeciſſent, elata juſſu Dei a Moyſe virga, pelagus in duas partes diviſum eſt, & ſtantibus utrinque aquis, trajicientibus Iſraelitis via per alveum patuit: *Tu autem eleva virgam tuam* (ait Deus Moyſi *cap.* 14. *v.* 16. *lib. Exodi*) *& extende manum tuam ſuper mare, & divide illud, ut gradiantur filii Iſrael in medio mari per ſiccum*: & *lib. Sapientiæ cap.* 10. *v.* 18. *Tranſtulit illos per mare rubrum, & tranſvexit illos per aquam nimiam; inimicos autem illorum demerſit in mare*: & *cap.* 5. *lib. Judit. v.* 12. *Fugientibus his Deus cæli mare aperuit, ita ut hinc inde aquæ, quaſi murus ſolidarentur, & iſti pede ſicco fundum maris perambulando tranſirent*: & *Pſalm.* 135. *v.* 13. *Qui diviſit mare rubrum in diviſiones, & eduxit Iſrael per medium ejus, & excuſſit Pharaonem, & virtutem ejus in mari rubro, quoniam in æternum miſericordia ejus*. Natalis Alexander *in hiſt. Eccleſ. vet. & nov. Teſtam. tom.*2. edit.

Digitized by Google

edit. Pariſien. anni 1714. *diſſer.* 13. *pag.* 43., *diſſer.* 8. *pag.* 189. Calmet *in diſſert. de Transfretatione Erythræi per Hebræos*, & rurſus in alia *diſſert. de Mandato Joſue, quo Solem & Lunam moratus eſt*, & item in alia *diſſert. de Retrogradatione Solis in horologio Achaz*, Graveſon. *in hiſt. vet. Teſtam. tom.* 2. *pag.* 130. *& plurib. ſeqq.* late oſtendunt, Solem & Lunam re ipſa ſtetiſſe, Deo ad votum Joſue miraculum operante, nec audiendos eos, qui Solis & Lunæ motum interruptum aut impeditum negant; & non ſolares tantum umbras in horologio Achaz, ſed Solis ipſius retroceſſionem Ezechiæ datam in ſignum fuiſſe, eoque miraculo omnes cæleſtes orbes una cum Sole retroactos, & horas plurimas nocti detractas, & diei additas fuiſſe; item prorſus abjiciendum, quod Sacerdotes Ægyptii commenti ſunt, explorata videlicet a Moyſe natura fluentium & refluentium aquarum, captata recedentium aquarum opportunitate, vadum tranſeuntibus ita eum monſtraſſe, ut deinde eamdem viam tentantes Ægyptios aquæ defluentes demergerent.

11 Præter naturam illa ſunt, quæ natura producere poſſet, ſed non illo modo, quo a Deo effectus producuntur. Orante Abrahamo, ſanavit Deus Abimelech, & uxorem ejus, ut *cap.* 20. *Geneſ. v.* 17.: *Orante autem Abraham, ſanavit Deus Abimelech, & uxorem, ancillaſque ejus, & pepererunt*. Naaman Princeps militiæ Syriæ a lepra mundatus eſt, poſtquam juſſu Eliſei ſepties in Jordane ſe lavit, quemadmodum habetur *lib.* 4. *Regum cap.* 5. *v.* 14.: *Deſcendit & lavit in Jordane ſepties juxta ſermonem viri Dei, & reſtituta eſt caro ejus, ſicut caro pueri parvuli*. Licet enim forte Naaman a morbis, quibus laborabat, per naturæ vires aptis medicaminibus adjutas potuiſſet ſanari, non eo tamen modo naturaliter ſanari potuit, ſicuti ſanatus eſt: lepra quippe & graviſſima & ex multo tempore fuerat reſperſus, nec ulla corporis præceſſerat purgatio, & idcirco ſola natatio pluries repetita ſanationi ſufficere non poterat; neque vim tantam habere poterat, ut qui graviſſime ægrotabat, extemplo perfecte ſanus evaderet; veluti late oſtendit Valleſius *de ſacra Philoſophia cap.* 38. Simile eſt, quod habetur *lib.* 4. *Regum cap.* 1. *v.* 10.: *Reſpondenſque Elias dixit quinquagenario: Si homo Dei ſum, deſcendat ignis de cælo, & devoret te, & quinquaginta tuos. Deſcendit itaque ignis de cælo, & devoravit eum, & quinquaginta qui erant cum eo*: item quod legitur *lib. Joſue cap.* 10. ubi, poſt initum a Joſue prælium cum quinque Regibus Chananæis, Gabaonem obſidione prementibus, & actos in fugam hoſtes, cum deſcenderent Chananæi verſus civitatem Bethoron, ſacer Textus hæc narrat *v.* 11.: *Cumque fugerent* (videlicet Chananæi) *filios Iſrael, & eſſent in deſcenſu Bethoron, Dominus miſit ſuper eos lapides magnos de cælo uſque ad Azeca: & mortui ſunt multo plures lapidibus grandinis, quam quos gladio percuſſerant filii Iſrael*. Juxta veriorem ſententiam, in Textu Joſue non agitur de vulgari grandine, ſed de pluvia lapidea: *Dominus miſit ſuper eos lapides magnos de cælo*: & lapidum nomine grando proprie non continetur, juxta illud D. Auguſtini *lib.* 3. *de civit. Dei* (*cap.* 31. *col.* 87. *tom.* 7.): *Cum pluit*

Digitized by Google

pluit terra, cum pluit creta, cum pluit lapidibus, non ut grando appellari ſolet hoc nomine, ſed omnino lapidibus. Utcunque autem ſit, ignisne, an lapides miniſterio Angelorum confecti fuerint, an vero ignis & lapides naturaliter fuerint producti, de miraculo præter naturam dubitari non poteſt; cum Divinæ providentiæ virtute factum ſit, ut in producendo effectu, cauſæ ſecundæ certum temporis articulum & opportunitatem ſervarent, & diſpoſita Dei juſſu, & Angelorum miniſtratione contingerent; ut ad vocem Eliæ, ignis e cælo deſcendens virum quinquagenarium, & alios quinquaginta devoraverit; & lapides multo plures abſumpſerint ex Chananæis, quam quos Iſraelitarum gladius abſtulerat, juxta ea quæ plene habentur apud Calmet *in diſſert. de pluvia lapidum in Chananæos*, ubi utitur exemplo coturnicum, quos in Hebræorum caſtra Deus induxit, & muſcarum, quas in Ægyptios immiſit: novas etenim in orbe creaturas non invexit, ſed diſperſas per orbem congregavit, novaque indita diſpoſitione, ſuis implendis conſiliis deſtinavit. Aliorum ſimilium miraculorum præter naturam exempla habentur apud Viguer *cap. 9. de Gratia divina §. 2. ver. 2. Tertiò operatur Deus in miraculis præter naturam, quando ſcilicet producit effectum, quem natura producere poteſt, non tamen illo modo, quo Deus producit, ſcilicet ſubito; vel quando deficiunt inſtrumenta, quibus natura operatur, ſicut cum Chriſtus convertit aquam in vinum, quod natura aliquo modo facere poteſt, dum aqua in nutrimentum vitis aſſumpta ſuo tempore in ſuccum uvæ perdigeſta in vinum convertitur; vel quando Deus majora facit, quam natura conſueverit, ut cum fecit tantam multitudinem ranarum; vel quantum ad tempus, ſicut cum aliquis ſtatim curatur, quem natura proceſſu temporis curare poſſet, ut accidit in ſocru Simonis Petri*. Ceterum quod attinet ad lapides, qui abſumſerunt Chananæos, Abulenſis *in comment. ad 1. partem Joſue cap.* 10. *quæſt.* 8. ſcite inquit: *Et ſi aliquis de Gentilibus non aſſentiens ſacræ Scripturæ diceret, lapides iſtos non fuiſſe miſſos a Deo, ſed naturaliter eveniſſe, non ſtaret rationabiliter, quia ſolum dirigebantur iſti lapides in Chananæos; & cum Judæi Chananæis fugientibus propinqui eſſent, lapides plurimos de Chananæis occidentes neminem de Judæis tetigerunt. Hoc ergo non videtur factum naturaliter, ſed ab aliquo agente ſecundum rationem & intentionem; & iſte eſt Deus, vel Angeli qui miniſtrant ei*.

12 Spinoſa *in tract. Theologo-polit. cap. 6.* miracula quæcumque explodit: negat enim curſum naturæ unquam præverti poſſe, cum naturæ leges ſint ipſiſſima Dei volentis decreta, quæ ſi mutari unquam contingeret, ipſe immutabilis Deus mutaretur. At impii Scriptoris ſyſtema pluribus impugnatur a ſæpe memorato Calmet *in diſſert. de veris, fictiſque prodigiis*, ubi ſcite animadvertit, Spinoſam, ut Dei ideam ſibi ſemper conſtantis exponat, deſtruere ideam ſummi illius liberi ſapientiſſimi & potentiſſimi. Licet enim, quando novi aliquid in mundo accidit, ſciamus, Deum tunc primo non cognoſcere rem aliquam ſibi antea occultam, neque novum de illa decretum edere, & præterea admittamus, connexionem ſecundarum cauſarum, earum ſubordinationem, & partium Univerſi inter ſe diſpoſitionem

tionem eſſe adeo inter ſe nexas & conſtantes, ut ab uno ſumme libero, cui omnia comperta ſunt, dirigantur; hinc tamen excluſio cujuſcumque miraculi inferri non poteſt; multoque minus dici poteſt, fore, ſi ea contingant, ut immutabilis Deus mutetur, cum miracula & prodigia liberæ voluntatis Dei ſint opus, non voluntatis quidem, generales atque conſuetas naturæ leges dirigentis, ſed peculiaris, quæ ſibi pro ſua libertate agenda quædam inſueta reſervavit, & quæ, cum recedit a conſuetis & ſibi præſcriptis in rerum gubernatione legibus, tunc potiſſimum exequitur libere illa ſuæ peculiaris voluntatis decreta ab æterno fixa & rata. Cæterum nec Spinoſæ oppoſitio, nec Calmet reſponſio novæ ſunt. Legi poteſt D. Thomas *in quæſtion. diſputat. quæſt. 6. de miraculis artic.* 1. ubi, propoſita quæſtione, *Utrum Deus poſſit in rebus creatis aliquid operari præter cauſas naturales, vel contra naturam, vel contra curſum naturæ*, ſibi ſexto loco opponit Spinoſæ argumentum: *Quædam Gloſſa dicit Epheſ.* 3. *quod Deus contra cauſas, quas voluntate inſtituit, mutabili voluntate nihil facit: ſed cauſas naturales Deus voluntate ſua inſtituit: ergo contra eas nihil facit, nec facere poteſt, ſicut non poteſt eſſe mutabilis; mutabilitas enim voluntatis videtur, cum aliquis facit contra id, quod prius voluntate inſtituit*. Huic autem oppoſitioni reſpondet iiſdem rationibus, quibus utitur Calmet reſpondens argumento Spinoſæ. En verba S. Doctoris: *Ad ſextum dicendum, quod Deus non facit contra rationes naturales mutabili voluntate; nam Deus ab æterno prævidit, & voluit ſe facturum, quod in tempore facit. Sic ergo inſtituit naturæ curſum, ut tamen præordinaretur in æterna ſua voluntate; quod præter curſum iſtum quandoque facturus erat*. Dicitur hoc ipſum a S. Doctore *lib. 3. contra Gentiles cap. 99. Divina virtus quandoque aliquid facere poteſt ſine providentiæ ſuæ præjudicio præter ordinem naturalibus inditum rebus a Deo*: ubi Ferrarienſis *in comment.* ita ſubjicit: *Sicut ab æterno Deus per ſui providentiam ordinavit, ut talis ordo, & talis curſus in rebus naturalibus eſſet, ita ab æterno ordinavit, ſe quandoque facturum præter hunc ordinem rebus inditum; & ideo abſque mutatione ſuæ providentiæ eſt, quod quandoque præter hunc ordinem inſtitutum operetur*. Ut res exemplo ſatis obvio firmetur, Princeps eo temporis momento, quo legem aliquam ſtatuit, ſimul ſtatuit, ſe in talibus circumſtantiis velle ejus vinculum ſolvere; & quando id facit, nemo eſt qui ipſum inconſtantiæ aut mutationis redarguere poſſit. Præter Calmet, Auctores licet extra noſtram Communionem, impium Spinoſæ de miraculis ſyſtema ſtrenue confutarunt: Regnerus videlicet a Manſuelt in ſuo opere poſthumo Amſtelodami impreſſo anno 1674. *cap.* 11. *pag.* 154. *& plurib. ſeqq.* Franciſcus Cuperus in ſuo opere, cui titulus, *Arcana Atheiſmi revelata*, Roterodami edito anno 1676. *lib.* 1. *cap.* 6. *de miraculis*.

13 In ſacra Scriptura mentio fit non tantum miraculorum, ſed etiam prodigiorum atque ſignorum, juxta illud *Deuteron. 6. v.* 22. *Fecitque* (Dominus) *ſigna atque prodigia magna*; & illud *Joann.* 4. *v.* 48.: *Niſi ſigna & prodigia videritis, non creditis*; item portentorum, monſtrorum, & oſtentorum,

Digitized by Google

rum, juxta illud *Deuteron.* 4. 34.: *Tolleret ſibi gentem de medio nationum, per tentationes, ſigna, atque portenta, &c.* & juxta illud 2. *Machabaor.* 5. *v.* 4.: *Quapropter omnes rogabant, in bonum monſtra converti*: & juxta illud *Exodi* 4. *v.* 21.: *Vide, ut omnia oſtenta, quæ poſui in manu tua, facias coram Pharaone*; necnon virtutum, juxta illud *Matth. cap.* 7. *v.* 22.: *Virtutes multas fecimus*; & alterum 2. *ad Corinth.* 12. *v.* 11.: *Tametſi nihil ſum, ſigna tamen Apoſtolatus mei facta ſunt ſuper vos in omni patientia, in ſignis, & prodigiis, & virtutibus*. Mirabilium quoque, & gratiarum fit mentio ſæpiſſime apud Scriptores. S. Thomas *in* 2. *ad Theſſalonicenſes lect.*2. ſcribit, ea, quæ habent cauſam, occultam alicui, & non ſimpliciter, dici mira & mirabilia, ſed non miracula; & ſequitur Scacchus *de not. & ſign. ſanctit. ſect.* 8. *cap.* 1. *pag.* 567. Idem S. Doctor *in comment. ad epiſt. D. Pauli ad Hebræos* ad illud *Conteſtante Deo ſignis, & portentis*, ait, ſigna eſſe minora miracula, puta ſanationem claudi, vel febris; & portenta, eſſe majora miracula, puta ſuſcitationem mortui; & 2. 2. *quæſt.* 178. *art.* 1. *ad tertium* addit, duo in miraculis attendi poſſe, id videlicet, quod fit, & juxta hoc miracula poſſe dici virtutes; item illud, propter quod miracula fiunt, puta ad manifeſtandum aliquid ſupernaturale, & juxta hoc dici ſigna, & propter excellentiam portenta vel prodigia, quaſi procul aliquid oſtendentia. Plura quoad horum nominum explicationem legi poſſunt apud Cardinalem de Lauræa *in* 3. *lib. ſent. tom.* 4. *diſput.* 20. *de miraculis art.* 3. & 4. Viguerius *in inſtitution. ad ſacram Theologiam loc. cit. verſ.*3. ita ſcribit: *Miracula in ſacris Litteris dicuntur virtutes, ſigna, prodigia, & portenta &c. Quæ ſic differunt, quia in quantum excedunt facultatem naturæ, dicuntur virtutes; in quantum vero ſunt ordinata ad manifeſtationem Gratiæ, dicuntur ſigna; & propter excellentiam dicuntur portenta atque prodigia, quaſi procul aliquid oſtendentia &c. Signum refertur ad minus miraculum, prodigium ad maximum. Deinde dicit, quod portentum dicitur, in quantum ſunt contra naturam*. Et in eo, quod attinet ad gratias, adnotandum eſt, quod illæ non habent veram miraculi rationem, ſed ex aliqua temporis, loci, vel perſonæ circumſtantia, miraculi ſpeciem præſeferunt; puta, cum aliquis infirmus alicui Sancto ſe commendans, adhibitis medicamentis neceſſariis, convaleſcit, & fortaſſe citius, quam ſperabatur, vel ex medicamentorum efficacia, vel ex diſpoſitione temperamenti, quemadmodum bene explicant Scacchus *loc. cit. pag.*568. Pignatellus *conſult.* 103. *num.* 28. *tom.* 9. Matthæuccius *in pract. Theologo-Canon. ad cauſ. Beatificat. & Canonizat. tract.* 3. *cap.* 1. *§.* 9. *num.* 64. *& ſeqq.* Bordon. *in medit.* 1. *de miraculis quæſt.* 7. *num.* 32. *& ſeqq.* Caſtaldus *de poteſt. Angel. loc. cit. §. Sed error*. Quod dictum eſt de gratiis, dicendum eſt etiam de mirabilibus, ea videlicet non habere rationem miraculi. Ad hanc claſſem referri poſſunt varia automata, Dædali videlicet apud Ariſtotelem, Archimedis, Archytæ, ac Boethii, item caput æneum B. Alberti Magni (ſi verum eſt) locutum fuiſſe humano artificio, uti perhibent Medina, & Guillelmus Pariſienſis; licet id negetur a Martino del Rio *lib.* 1. *diſquiſit.*

diſquiſit. magic. cap. 4. & *lib.* 2. *ejuſdem operis quæſt.* 27. *ſect.* 1. At nec gratiarum, nec mirabilium ulla habetur ratio in cauſis Beatificationis & Canonizationis: ſi quis autem alia ſcire cupit de mirabilibus, legere poteſt opus poſthumum Joannis Hieronymi Sbaragli celebris Medici Bononienſis *de anima brutorum diſput.* 1. *cap.* 2. *ſect.* 3. *pag.* 105. *& ſeqq.*

14 Quæres, an ad conſtituendum miraculum neceſſe ſit, ut aliquid excedat vires & facultatem naturæ tum inviſibilis & incorporeæ, tum viſibilis & corporeæ, quod eſt idem ac quærere, an, ſi aliquid excedat tantum vires naturæ viſibilis & corporeæ, & ſit arduum, inſolitum, & admirandum, miraculum dici poſſit, etiamſi non excedat vires naturæ inviſibilis & incorporeæ, hoc eſt Angeli. Juxta doctrinam S. Thomæ *part.* 1. *quæſt.* 110. *art.* 4. videtur negandum: ibi enim docet, miraculum eſſe, quando aliquid fit præter ordinem totius naturæ creatæ, & ſic tum viſibilis & corporeæ, tum inviſibilis & incorporeæ: quod ipſum repetit *eadem part.* 1. *quæſt.* 114. *art.* 4. *in corpore*. Idem autem S. Doctor *in cit. quæſt.* 110. *art.* 4. *ad ſecundum*, docet, non omnem virtutem naturæ creatæ eſſe nobis notam, & ſic miraculum eſſe quoad nos, cum aliquid fit præter ordinem naturæ creatæ nobis notæ per virtutem creatam nobis ignotam: quod ipſum docuerat *lib.* 3. *contra Gentes cap.* 103. *in fine*, ubi, utentibus Angelis nonnullis rebus naturalibus tanquam inſtrumentis, ait ſic effecta, quamvis miracula ſimpliciter dici non poſſint, reddi tamen nobis dupliciter mirabilia; *Uno modo ex hoc, quod per ſpirituales ſubſtantias tales cauſæ modo nobis inconſueto ad proprios effectus apponuntur &c. alio modo ex hoc, quod cauſæ naturales, appoſitæ ad effectus aliquos producendos, aliquid virtutis ſortiuntur ex hoc, quod ſunt inſtrumenta ſpiritualium ſubſtantiarum, & hoc magis accedit ad rationem miraculi*. Ex his autem inferri poſſe videtur, effecta inſolita & admiranda, quæ excedunt vires & facultatem naturæ creatæ viſibilis & corporeæ nobis notæ, miracula eſſe; etſi non excedant vires & facultatem naturæ creatæ inviſibilis & incorporeæ; miracula, inquam, minora miraculis, quæ excedunt vires & facultatem naturæ non modo viſibilis & corporeæ, ſed inviſibilis & incorporeæ. Ferrarienſis *in comment. ad idem cap.* 103. *pariter in fine*, docet, duplici modo ſubſtantias ſpiritales operari aliquos effectus, qui nobis mirabiles ſunt; cum videlicet activa paſſivis applicantur modo nobis occulto, uti, ſi videremus ſecari lignum, & ſerram occulte appoſitam non videremus, quo exemplo utitur idem S. Thomas *in eo cap.* 103. & cum effectus, qui producuntur, a virtute corporea per ſe produci non poſſunt, ſed eatenus ab ea producuntur, quatenus virtus incorporea utitur ea virtute corporea tanquam inſtrumento; & hos quidem pronuntiat magis accedere ad rationem miraculi: *Hæc autem ad rationem miraculi magis dicuntur accedere, quia tales effectus ſunt magis ſupra naturam virtutis creatæ nobis cognitæ, quæ eſt virtus corporea; quanto enim magis aliquid eſt ſupra facultatem naturæ nobis cognitæ, tanto magis de ratione miraculi participat, cum de ratione miraculi ſit, quod ſit ſupra facultatem naturæ aliquo modo.*

15 Mira-

Digitized by Google

15 Miracula hæc agnoviſſe videtur S. Auguſtinus quoque *lib. 26. contra Fauſtum (cap. 3. col.435. tom.8.) : Dici autem humano more contra naturam eſſe , quod eſt contra naturæ uſum mortalibus notum , nec nos negamus , ſicut illud eſt , quod Apoſtolus ait :* Si tu ex naturali inciſus oleaſtro, & contra naturam inſertus es in bonam olivam. *Id eſſe contra naturam dixit , quod eſt contra conſuetudinem naturæ , quam notitia humana comprehendit &c. Deus autem creator & conditor omnium naturarum, nihil contra naturam facit ; id enim erit cuique rei naturale , quod ille fecerit , a quo eſt omnis modus , numerus , ordo naturæ &c. Sed contra naturam, non incongrue dicimus, aliquid Deum facere , quod facit contra id, quod novimus in natura . Hanc enim etiam appellamus naturam, cognitum nobis curſum ſolitumque naturæ , contra quem Deus cum aliquid facit , magnalia vel mirabilia nominantur .*

16 Sed , ut redeamus ad doctrinam S. Thomæ , cum ipſe *in cit. part.* 1. *quæſt.* 110. *art.* 3. probet , corpora Angelis obedire ad motum localem , ecquis erit , qui nonnulla ardua , inſolita , & admiranda , quæ proveniunt ab ea corporum obedientia ad motum localem , miraculo non adſcribat , licet vires & facultatem naturalem Angeli , & ſic naturæ inviſibilis & incorporeæ non excedat ? Huc referri poteſt illud Danielis *cap.* 3. ubi , cum juſſu Regis Nabuchodonoſor , Sidrach , Miſach , & Abdenago miſſi fuiſſent in medium fornacis ignis ardentis , Angelus Domini deſcendit cum Azaria & ſociis ejus in fornacem , excuſſitque flammam ignis de fornace , ita ut eos omnino ignis non tangeret , aut aliqua moleſtia afficeret , obſtupente Rege Nabuchodonoſore , ac fatente ſignum & mirabile. Huc referri poteſt aliud Danielis *cap.* 14. ubi , cum Angelus Domini dixiſſet Habacuc , ut prandium quod paraverat , deferret ad Danielem , qui erat in Babylone , & in medio lacu leonum, Habacuc autem reſpondente , ſe numquam vidiſſe Babylonem , & lacum neſcire , Angelus eum apprehendit in vertice , ipſumque poſuit in Babylone ſupra lacum , & poſtea loco ſuo reſtituit . Huc , ut ſexcenta alia omittamus , referri poteſt id , quod habetur *lib.* 4. *Regum cap.* 19. ubi una nocte Angelus Domini percuſſit in caſtris Aſſyriorum , & occidit centum octoginta millia hominum , ſive id factum ſit igne cælitus delapſo , qui Aſſyriorum corpora in cineres & favillas redegerit , ſive Aſſyrii intimo ulcere fuerint percuſſi , abſque eo quod in extima cute aliquid appparuerit , juxta varias Interpretum ſententias apud Calmet *in diſſert. de diſſipato exercitu Sennacherib* . Huc denique referri poſſunt apparitiones Angelorum corpore aſſumpto , de quibus *Geneſ. cap.* 18. 28. 32. de quibus *Actuum* 5. 7. 8. , Lucæ 1. & 2. quæ utique vera miracula fuerunt , ut infra demonſtrabitur , cum de apparitionibus agetur , quamvis non excedant vim & facultatem Angeli , quemadmodum poſt relatas prædictas apparitiones bene adnotavit Thyræus *de Spirituum apparitione cap. 6. num.* 8. *Res hæc vires Angelorum non excedit , ut qui in corpora vim habent ſummam .*

17 Abbas Huttevillus *Tractatum* edidit Gallico idiomate Pariſiis impreſſum

Digitized by Google

preſſum anno 1722. *de Religione per facta probata*. Chriſtianus Hollmannus extraordinarius Profeſſor Philoſophiæ in Academia Vittembergenſi *Commentationem philoſophicam de miraculis, & genuinis eorum criteriis Francofurti, & Lipſiæ anno* 1727. edidit, cujus compendium exponitur *in Actis Eruditorum Lipſiæ* editis anno 1728. *pag.* 28. *& ſeqq.* ubi idem Chriſtianus, licet Auctor heterodoxus, ad examen revocatis quibuſdam aſſertionibus Abbatis Huttevilli, contendit, nonnulla dari vera miracula, quæ vires totius naturæ creatæ non ſuperant. Fuit id quoque animadverſum a Suarez *in tract. de Angelis lib.* 4. *cap.* 39. *num.* 10.: *In quo etiam conſiderandum eſt, in præſenti ſermonem eſſe de operibus ſenſibilibus, quæ hominibus miraculoſa apparent, de quibus concedi poteſt & debet, ut ſint vera miracula, neceſſarium & ſufficiens eſſe, ut ſuperent omnem naturalem virtutem cauſarum naturalium viſibilium, & corporalium*. Subſcribit Petraſancta *in Thaumaſia veræ religionis, in proleg.* §. 19. ubi ait, in quibuſdam effectis neque rem ipſam, neque modum ſuperare vim & poteſtatem naturæ inviſibilis & incorporeæ, ſed, hoc minime obſtante, inter miracula recenſeri ratione adjunctorum, ſive circumſtantiarum: & Matthæus Magnanus in diſſertatione *de lacrymis Imaginis S. Mariæ de Gratiis Pinnæ Billorum, in præfat. num.* 4. *& ſeqq.* diviſionem conſtituit miraculorum, in miracula videlicet, quæ ſuperant omnem vim & efficaciam totius naturæ creatæ, & miracula, quæ vim & efficaciam ſuperant tantum naturæ corporalis. Nonnulli primi generis miracula appellant *Miracula ſtricte ſumpta*, & miracula ſecundi generis appellant *Miracula large accepta*. Ferrarienſis *in notis ad cap.*102. *lib.* 3. S. Thomæ *contra Gentiles* ait, primi generis miracula eſſe ſimpliciter miracula: *Simpliciter autem miraculum dicitur, quod fit præter ordinem totius naturæ creatæ, per virtutem ſecundum ſe a quocumque intellectu creato incomprehenſibilem*; & ſecundi generis miracula vocat miracula quoad nos: *Quoad nos dicitur miraculum, cum aliquid fit præter ordinem naturæ creatæ nobis notæ, per virtutem creatam nobis ignotam, licet in ſe cognoſcibilis & comprehenſibilis ſit ab intellectu creato*. At Nos, majoris claritatis gratia, dicimus, miracula majora excedere vires totius naturæ creatæ, & miracula minora excedere vires naturæ tantum corporeæ & viſibilis: ſed de hoc iterum infra tractabitur,

CAPUT SECUNDUM.

De cauſa efficiente Miraculorum.

SOlus Deus cauſa eſt efficiens principalis miraculorum, juxta doctrinam D. Thomæ 1. *part. quæſt.* 110. *art.* 4. *in corpore*: *Reſpondeo, dicendum, quod miraculum proprie dicitur, cum aliquid fit præter ordinem naturæ; ſed non ſufficit ad rationem miraculi, ſi aliquid fiat præter ordinem naturæ alicujus particularis, quia ſic, cum aliquis projicit lapidem ſurſum, miraculum*

Digitized by Google

lum faceret, cum hoc ſit prater ordinem natura lapidis. Ex hoc ergo aliquid dicitur eſſe miraculum, quod ſit præter ordinem totius natura creata: hoc autem non poteſt facere, niſi Deus. Hoc ipſum late proſequitur S. Doctor 3. *lib. contra Gentes cap.* 102. ubi poſt plura concludit: *Solius igitur Dei eſt miracula facere; ipſe enim eſt ſuperior ordine, ſub quo univerſa continentur, ſicut a cujus providentia totus hic ordo fluit: ejus etiam virtus, cum ſit omnino infinita, non determinatur ad aliquem ſpecialem effectum, neque ad hoc, quod effectus illius producatur aliquo determinato modo, vel ordine.* Ante S. Thomam illud idem traditum fuerat a S. Auguſtino *lib.* 10. *de civit Dei* (*cap.* 12. *col.* 249. *tom.*7.) *Porro autem quæcumque miracula, ſive per Angelos, ſive quocumque modo, ita divinitus fiunt, ut Dei unius, in quo ſolo beata vita eſt, cultum religionemque commendent; ea vero ab eis, vel per eos, qui nos ſecundum veritatem pietatemque diligunt, fieri, ipſo Deo in illis operante, credendum eſt.*

2 Apertis Scripturæ teſtimoniis, quæ dicta ſunt, innituntur. *Pſalm.* quippe 71. 18. legitur: *Qui facit mirabilia ſolus*; & ſacer Textus miracula, quæ per Moyſen & Aaron in Ægypto patrata ſunt, Deo auctori adſcribit. *Exodi* quoque *cap.* 3. *v.*20. ait Deus: *Extendam enim manum meam, & percutiam Ægyptum in cunctis mirabilibus meis, quæ facturus ſum in medio eorum*; & *cap.* 15. poſt tranſitum populi per mare ſicco pede, & demerſionem exercitus Pharaonis in eodem, Moyſes cecinit *v.* 11.: *Quis ſimilis tui in fortibus, Domine? quis ſimilis tui, magnificus in ſanctitate, terribilis atque laudabilis, faciens mirabilia? Extendiſti manum tuam, & devoravit eos terra*; & Pſalm. 105. 21. *Obliti ſunt Deum ... qui fecit magnalia in Ægypto, mirabilia in terra Cham, terribilia in Mari rubro.* Confirmantur hæc ex miraculis, quæ a ſanctis viris eduntur. *Actorum* quippe *cap.*3.*v.*6. cum Petrus claudum ex matris utero ſanavit, ita locutus eſt: *In nomine Jeſu Chriſti Nazareni ſurge, & ambula*; & *Actorum cap.* 9. *v.* 34. cum Petrus ſanavit Æneam, ait: *Ænea, ſanat te Dominus Jeſus Chriſtus; ſurge, & ſterne tibi. Et continuo reſurrexit*; præmiſſaque oratione ad Deum, vitam Tabithæ mortuæ reddidit *v.* 40.: *Ejectis autem omnibus foras, Petrus ponens genua oravit; & converſus ad corpus dixit: Tabitha, ſurge. At illa aperuit oculos ſuos; & viſo Petro, reſedit.*

3 Decentiſſimum & maximopere conveniens fuiſſe, ut a Chriſto Domino miracula fierent, late probat D. Thomas 3. *part.quæſt.* 43. *art.*1. Cum enim hominibus manifeſtari deberet, Deum eſſe in eo per gratiam unionis, & non adoptionis, ejuſque ſupernaturalem doctrinam eſſe a Deo; omnino decebat, & quodammodo oportebat, ut inſigniſſima miracula ab eo ederentur. Dictum eſt autem, decentiſſimum & conveniens fuiſſe, non neceſſarium, ut a Chriſto miracula ederentur, cum homines etiam ſine miraculis ad ei credendum eſſent obligati, tum per interiorem vocationem, tum per doctrinam & prædicationem exteriorem, ut idem ſanctus Doctor proſequitur *quodlibet.* 2. *quæſt.* 3. *art.* 6. Edita autem fuiſſe ab eo miracula, colligitur ex Euangeliis Matthæi, Marci, Lucæ, & Joannis; miracula autem quæ ſunt in Euangeliis Matthæi, & Lucæ, verſibus elegiacis, & ea

Digitized by Google

quæ ſunt in Euangeliis Marci, & Joannis, verſibus heroicis S. Gregorius Nazianzenus elegantiſſime expreſſit. Joſephus quoque inter Judæos magni nominis, *lib.* 18. *Antiquit. cap.* 3. *n.* 3. diſertis verbis aſſerit, Chriſtum mirabilium operum fuiſſe editorem: *Eo etiam tempore fuit Jeſus, vir ſapiens, ſi tamen virum eum appellare fas eſt. Fuit enim mirabilium operum effector, magiſter hominum qui verum cum voluptate accipiunt: multoſque Judæos, multos item Gentiles ad ſe pellexit. Hic erat Chriſtus, quem cum Pilatus, ab hominum noſtrorum primis delatum, crucis ſupplicio addixiſſet, eum tamen amare non deſierunt, qui primum amaverant. Apparuit enim eis tertio die redrvivus, divinis vatibus & hæc & mille alia de eo miranda effatis: atque ab eo denominata Chriſtianorum natio, durat uſque ad hunc diem*. Hoc Joſephi teſtimonium, in dubium præpoſtere a nonnullis vocatum, vindicavimus *lib.* 1. *cap.* 1. *num.* 9. Præclara ſunt, quæ pro iſto Joſephi teſtimonio cumulavit Huetius *in demonſtrat. Euang. propoſit.* 3. *n.* 11.: *Facit conſtans & perpetuus codicum omnium Joſephi ſive exaratorum calamo, ſive typis impreſſorum, in eo retinendo conſenſus. Facit & Euſebii auctoritas, qui illud & in libris Demonſtrationis Euangelicæ, & in Eccleſiaſtica hiſtoria, tamquam legitimum & genuinum repræſentavit. Expreſſit id quoque latine Hieronymus in libro de Scriptoribus Eccleſiaſticis &c. Suadet idem præterea & ratio; nec enim probabile eſt, Joſephum Scriptorem non indiligentem, cum res Judæorum perſequeretur, de eo viro tacuiſſe, qui maximos in ea gente, ac per univerſum fere orbem excitavit motus &c. Quis eum putet elogio dignos cenſuiſſe Joannem Baptiſtam & Jacobum, indignum vero mentione Chriſtum Jeſum exiſtimaſſe, cujus longe clarius nomen fuit? Cum præſertim Jacobum laudans, ut notum hunc faceret, fratrem eſſe ſcripſerit Jeſu, qui Meſſias dictus eſt, quem videlicet longe notiorem eſſe ſciebat &c. Conſentit ad hæc orationis filum, & dictionis color, talis nimirum, qualis Helleniſtarum eſſe ſolet. Locutiones etiam quaſdam obſervare licet Joſepho familiares.* Julianus etiam Apoſtata & Chriſti infenſiſſimus hoſtis faſſus eſt ab eo edita fuiſſe miracula, uti videri poteſt apud S. Cyrillum *lib.6.* Thomas Woolſtonius olim in Collegio Sidnæo Academiæ Cantabrigenſis Socius *Londini anno* 1727. *diſcurſum* edidit *de miraculis Salvatoris noſtri*, quæ non minus ſtulte, quam impie contendit ab Euangeliſtis fuiſſe conſcripta tamquam emblemata repræſentantia vitam ſpiritalem in hominum animabus, ſed a Chriſto vere edita non fuiſſe. Porro prava hæc, perverſa, & a nullo excogitata doctrina eum merito in ſuſpicionem infidelitatis adduxit: qua de cauſa, auctoritate Edmundi Archiepiſcopi Londinenſis appellati, a Collegio expulſus eſt; & Senatus Regni Anglicani, libri perverſitate motus, eum igni damnavit; Auctor autem impius, ut pœnam effugeret, ad Judæorum cœtum nefarie tranſivit; uti legitur *tom* 9. *Actorum Eruditorum*, quæ Lipſiæ publicantur, *in ſupplementis anni* 1729. *pag.* 449. *& ſeqq.*

14 Initium ſignorum Chriſti contigit in nuptiis in Cana Galilææ factis tunc, cum aquam convertit in vinum. Joannis quippe *cap.* 2. *v.* 11. legitur: *Hoc fecit initium ſignorum Jeſus*. Hanc ad rem ſcribit Tertullianus *lib. de Baptiſmo cap.* 9. *pag.* 390.: *Prima rudimenta poteſtatis ſuæ, vocatus ad nuptias,*

aqua

aqua auſpicatur: & concordat S. Epiphanius *hæreſ.* 5 1. *§.* 16. *tom.* 1.: *Tertio poſtea die nuptiæ factæ ſunt in Cana Galilææ poſt biduum illud, idque primum prodigiorum omnium extitit*. Atque hinc fit, ut merito inter apocrypha recenſeantur in can. *Sancta Romana diſt.* 15. liber ille *de infantia Salvatoris*, & alii ſimiles, in quibus plura narrantur miracula ab eo facta, dum erat infans, de quibus S. Joannes Chryſoſtomus *homil.* 17. *al.* 16. *in Evangelium Joannis* hæc habet (*n.* 3. *pag.* 99. *tom.* 8.): *Hinc palam eſt ſigna illa, quæ a Chriſto in pueritia facta feruntur, falſa, & a quibuſdam conficta eſſe. Nam ſi a puero miracula edidiſſet, Joannes non illum ignoraviſſet, nec reliqua multitudo opus habuiſſet Doctore, qui illum indicaret*. Quod & confirmat *homil.* 23. *aliàs* 22. (*pag.* 132. *tom. cit.*): *Poſt Baptiſma* (Chriſtum) *ſigna edere cœpiſſe: ante Baptiſma vero nullum feciſſe*: & ad rem D. Thomas *cit. quæſt.* 43. *art.* 3. poſtquam iterum ſtatuit, miracula a Chriſto facta fuiſſe in confirmationem ſuæ doctrinæ, & ad oſtendendam in ſe virtutem Divinam, ſubjicit: *Et ideo quantum ad primum, non debuit ante miracula facere, quam docere inciperet; non autem debuit incipere docere ante perfectam ætatem, ut ſupra habitum eſt, cum de Baptiſmo ejus ageretur: quantum autem ad ſecundum, ſic debuit per miracula Deitatem oſtendere, ut crederetur veritas Humanitatis ipſius; & ideo, ſicut dicit Chryſoſtomus ſuper Joannem, decenter non incepit ſigna facere in prima ætate; exiſtimaſſent enim, phantaſma eſſe Incarnationem, & ante opportunum tempus cruci eum tradidiſſent*: & *in reſponſione ad tertium* addit, ad laudem Diſcipulorum pertinuiſſe, quod Chriſtum ſecuti fuerint, cum nulla eum miracula facere vidiſſent: unde Joannis *cit. cap.* 2. poſt relatum miraculum converſionis aquæ in vinum, dicitur: *Hoc fecit initium ſignorum Jeſus in Cana Galilææ, & manifeſtavit gloriam ſuam, & crediderunt in eum Diſcipuli ejus*. Legi poteſt *tomus quartus* Cardinalis Gotti *de veritate Chriſtiana religionis cap.* 15. *§.* 1. ubi referuntur, & confutantur, quæ fabulator narrat in memorato libro *de infantia Chriſti*.

5 Ipſe quoque S. Joannes, poſt relata nonnulla alia Chriſti miracula, ait *cap.* 20. *Multa quidem & alia ſigna fecit Jeſus in conſpectu Diſcipulorum ſuorum, quæ non ſunt ſcripta in libro hoc*; & *cap.* 21. innuens multitudinem operum Chriſti hæc habet: *Sunt autem & alia multa, quæ fecit Jeſus, quæ ſi ſcribantur per ſingula, nec ipſum arbitror mundum capere poſſe eos, qui ſcribendi ſunt, libros*. Sanctus Auguſtinus *tract.* 124. *in Joannem n.* 8. *col.* 826. *tom.* 3. *parr.* 2. prædictum loquendi modum putat hyperbolicum: *Hunc loquendi modum græco nomine non ſolum græcarum, verum etiam latinarum litterarum Magiſtri Hyperbolen vocant, qui modus, ſicut hoc loco, ita in nonnullis aliis Divinis litteris invenitur, ut eſt*, Poſuerunt in cælum os ſuum: *&* Verticem capilli perambulantium in delictis ſuis: *& multa hujuſmodi, quæ Scripturis ſanctis non deſunt, ſicut alii tropi, hoc eſt locutionum modi*. Sed ex eo loquendi modo maxima miraculorum multitudo colligitur, teſte S. Cyrillo Alexandrino *in comment. in Joan.* (*lib.* 12. *tom.* 4. *pag.* 1123.): *Ingens, inquit, miraculorum multitudo, & innumerabilis eſt præclarorum operum ſeries, & ex multis milli-*

bus deſumpta hæc ſunt, quæ cumulatiſſimam auditoribus utilitatem afferre abunde queunt. Neque vero libri hujus Scriptorem quiſquam reprehendat, inquit, æquus ac ſtudioſus auditor, ſi non aliorum quoque meminerit. Nam ſi quæ facta ſunt, ſigillatim ſcripta eſſent nullo prætermiſſo, mundum quidem ipſum impleſſet innumera librorum multitudo. Atque hæc hyperbolice quidem dici, putamus. Multa quippe miraculorum millia virtute Servatoris noſtri facta eſſe cogitandum eſt; veruntamen illuſtriora tantum ab Euangeliorum præconibus, ut videtur, ſcripta fuere, & per quæ maxime poſſent Auditores ad incorruptam fidem firmari, & doctrina tam morum quam dogmatum inſtitui.

6 S. Thomas 3. *part. cit. quæſt.* 43. *art.* 2. probat, Chriſtum feciſſe miracula virtute Divina; & Cardinalis Bellarminus *tom.* 1. *controv. lib.* 5. *cap.* 7. ſcite diſtinguit tria genera operum Chriſti; quædam pure Divina, ut creare & conſervare omnes creaturas; quædam pure humana, ut comedere & bibere; quædam partim Divina, partim humana, quæ appellantur *theandrica*, hoc eſt divine humana; ad quam claſſem pertinent omnia miracula ab eo patrata, licet etiam omnis Chriſti actio ratione Suppoſiti operantis theandrica dici poſſit, cum ſemper Deus homo operatus ſit, non nudus Deus, aut nudus homo: & quamvis in patrandis miraculis aliquando orationem præmiſerit, ex quo inferri poſſe videretur, eum virtute Divina miracula non edidiſſe, animadvertendum nihilominus eſt, ab eo præmiſſam fuiſſe orationem, non propter neceſſitatem ſuffragii, ſed propter exemplum, ut confunderet Judæos, qui falſo aſſerebant, eum in Beelzebub principe Dæmoniorum Dæmones expellere. Additur, ab eo edita fuiſſe quandoque miracula, nulla præmiſſa oratione, cum Leproſo dicenti, *Domine, ſi vis, potes me mundare*, ſtatim reſponderit: *Volo, mundare*; unde S. Chryſoſtomus *homil.* 25. *al.* 26. *in Matthæum pag.* 307. *tom.* 7. bene animadvertit, leproſum Chriſto non dixiſſe: *Si Deum precatus fueris, neque ſi oraveris; ſed, Si vis, potes me mundare. Neque dixit, Domine munda me, ſed ipſi cuncta committit, atque curandi dominum illum eſſe, & poteſtatem ejus ſummam teſtificatur. Quid igitur, inquies, ſi falſa erat leproſi opinio? illam confutare oportuit, ipſumque increpare, ac corrigere. Num igitur illud fecit? Nequaquam: imo dictum confirmat & roborat. Ideoque non dixit, Mundare; ſed, volo, mundare*. S. Irenæus *lib.* 5. *adverſ. hæreſ. cap.* 13. notat, a Chriſto Domino tres mortuos fuiſſe ad vitam revocatos, filiam videlicet Archiſynagogi, filium Viduæ, & Lazarum quatriduanum; & S. Auguſtinus *ſerm.* 98. *al.* 44 *de verbis Domini cap.* 3. *col.* 517. *tom.* 5. ſcite notat, tres mortuos ad vitam temporalem fuiſſe a Chriſto revocatos, ſed innumerabiles ad vitam æternam: *Tres autem mortuos invenimus a Domino reſuſcitatos viſibiliter, millia inviſibiliter*. S. Thomas 3. *part. quæſt.* 44. *art.* 3. propoſito dubio, *Utrum convenienter Chriſtus circa homines miracula fecerit*, & facta ſibi oppoſitione, quod non oporteret hominibus corporum curationem quærentibus peccata dimittere, uti feciſſe legitur circa Paralyticum *Matth.* 9.; reſpondet, cum Chriſtus miracula faceret virtute Divina, & Dei

Dei perfecta ſint opera ; & aliquid perfectum non ſit , ſi finem non conſequatur, finiſque exterioris curationis per Chriſtum factæ, eſſet animæ curatio , Chriſto idcirco conveniſſe , ut corpus curando , animam etiam curaret ; & *ead. 3. part. quæſt. ead. 44. art. 1. & ſeqq.* idem S. Doctor late agit de miraculis Chriſti , quomodo videlicet conveniens fuerit , ut miracula patraret tam circa homines , quam circa creaturas rationis expertes , necnon circa corpora cæleſtia . Quomodo autem Chriſti miracula , eum eſſe Deum , demonſtrarent , late etiam oſtendit Cornelius a Lapide *in cap. 5. in Joann. §. Igitur duobus maxime modis* ; & ſupra citatus Cardinalis Bellarminus *controv. tom. 3. lib. 4. cap. 23. n. 23.* hæc ad rem de Chriſti miraculis adnotat : *Dominus enim aliquando ſola voluntate operabatur miracula , ut cum aquam in vinum convertit ; aliquando voluntate & verbo , ut cum Lazarum excitavit ; aliquando voluntate , verbo , & contactu , ut cum excitavit puellam mortuam ; aliquando voluntate , verbo , contactu , & alio inſtrumento , ut ſputo , ut cum cæcum illuminavit , & alibi ſurdum & mutum curavit . In his omnibus nihil erat inutile & ſuperfluum , quia omnia operabantur , & tamen non erant omnia neceſſaria , neque majorem effectum producebant omnia ſimul , quam unum , aut duo tantum : non enim melius revixit puella , quam Lazarus , etiamſi illam & voce appellavit , & manu apprehendit ; Lazarum autem ſolum vocavit .*

7 Ad Angelos quod attinet , S. Thomas *part. 1. quæſt. 110. art. 4.* quæſtionem proponit , *Utrum Angeli poſſint facere miracula* , & negando reſpondet ; miraculum quippe illud eſt , quod fit præter ordinem totius naturæ creatæ , & quidquid ab Angelo fit propria virtute , fit ſecundum ordinem naturæ creatæ ; quibus præmiſſis , infert S. Doctor , ab Angelo propria virtute miraculum fieri non poſſe : & excitata oppoſitione , quod Virtutes vocentur illi Spiritus , per quos ſigna & miracula frequentius fiunt , Virtus autem ſuperior non ſubdatur ordini cauſæ inferioris , proindeque Angelus operari valeat præter ordinem corporalium agentium , propriaque idcirco virtute miraculum facere poſſit ; reſpondet primum , Angelos dici aliquando miracula facere , vel quia ad eorum deſiderium Deus miracula facit ; vel quia aliquod miniſterium exhibent in miraculis , quæ fiunt , ſicut colligendo pulveres in reſurrectione communi ; deinde , licet Angeli aliquid poſſint facere præter ordinem naturæ corporalis , non tamen poſſe aliquid facere præter ordinem totius naturæ , quod exigitur ad rationem miraculi : & *in quæſt. 6. inter quæſtiones diſputatas de miraculis art. 4.* docet , ad miracula facienda Angelos tripliciter operari ; uno modo , precibus impetrando ; alio modo , materiam ſua naturali virtute diſponendo , ut in exemplo ſupra recenſito ; alio demum modo , aliquid ſimul agendo , tanquam inſtrumenta videlicet Divinæ virtutis , ad miraculi perfectionem . Doctrina hæc D. Thomæ procedit quoad miracula , quæ ſuperant vires & facultatem cujuſcumque naturæ creatæ , ſive inviſibilis & incorporeæ , ſive viſibilis atque corporeæ ; ſed æque applicari poteſt miraculis excedentibus tantum vires & facultatem naturæ viſibilis atque corporeæ , cum (ut infra

infra demonſtrabitur) ea fiant ab Angelis bonis virtute propria, ſed juſſu Dei, uti patet in exemplis ſupra recenſitis; juxta ea quæ habentur apud Caſtaldum *de poteſtate Angelica tom.* 1. *diſput.* 2. *quæſt.* 1. *art.* 4. *in ſolutione argumentorum*, ubi ita loquitur: *Occiſio autem militum Sennacherib a Patribus æſtimatur naturali virtute ſecuta ab Angelo juſſu Dei &c. Habacuc etiam potuit, præcipiente Domino, naturaliter ab Angelis deferri citiſſime, non tamen motu diſcreto, quo quandoque moventur Angeli ipſi, aut in inſtantibus duobus ..... ſed motu continuo & proportionato corpori; velociſſime tamen, juxta virtutem & voluntatem Angeli deferentis*. Et ſequitur Swerts Doctor Lovanienſis *in Synopſi quæſtion. Theologic. tom.* 1. *pag.* 478.: *Quin etiam Angeli, tam boni, quam mali, ex naturali facultate, quam ſupra diximus in utriſque integram perdurare, corpoream aliquam ſubſtantiam ex Dei juſſu, aut permiſſu aliò transferre poſſint, dubitari non poteſt. Etenim ſacra hoc ipſum teſtantur Pagina de Habacuc Propheta, Angelo aſſumente (Daniel. ult.) qui ex Judæa illum in Chaldæam in lacum leonum tranſportavit, in quem demiſſus Propheta Daniel fuerat ab ipſis devorandus*.

8 Etſi Theologi & Philoſophi, tum Chriſtiani, tum Hebræi, hucuſque tradiderint, Angelos poſſe agere ſuper corpora ſublunaria, & ea movere, ſed id ab eis non fieri, niſi ad nutum Dei, qui eis utitur tanquam miniſtris ſuæ providentiæ, uti paſſim colligitur ex Divinis Scripturis, quæ nobis repræſentant Angelos exequentes Dei voluntatem, non autem Deum obſecundantem voluntati Angelorum; non multis tamen ab hinc annis nova & periculoſa prodiit doctrina Mallebranchii, qui editis libris probare conatus eſt, in quocumque miraculo, quod in veteri Lege factum eſt, Angelos non fuiſſe Divinæ voluntatis executores, ſed Deum, qui Angelis ſui populi cuſtodiam commiſerat, fuiſſe potius Angelicæ voluntatis executorem, ita ut non particulari voluntate ullum ex dictis miraculis voluiſſe dici potuerit, ſed tantum voluntate generali, voluntate videlicet faciendi quidquid Angeli voluiſſent. Doctrina hæc merito fuit confutata, & funditus everſa in diſſertatione typis Colonienſibus edita anno 1685. ubi docte oſtenditur, in Divinis Scripturis haberi quidem, Legem per Angelos datam fuiſſe, Angelos cuſtodiam habuiſſe Iſraelitarum, Iſraelitas obedientes Legi per Angelos fuiſſe præmiis affectos, & contemptores per Angelos ſæpe punitos, Mannam fuiſſe panem formatum manu Angelorum, cladem copiarum Sennacherib ab Angelo factam fuiſſe; ſed hinc tantum inferri, Deum uſum eſſe Angelis tamquam miniſtris ſuis, ut hæc mirabilia operaretur.

9 Ab hominibus quoque ſanctis, ſive dum viverent, ſive poſt obitum, miracula edita fuiſſe, plane exploratum eſt: hoc autem intercedit diſcrimen inter Sanctos antiqui & novi Teſtamenti, quod Deus, interceſſione Sanctorum veteris Teſtamenti, miracula operari dignatus eſt ſæpius in vita, & rarius poſt obitum eorum, & quoad Sanctos novi Teſtamenti, ſæpius poſt obitum, & rarius in vita ipſorum; cum Sancti veteris Teſtamenti,

Digitized by Google

ti, utpote a Deo ipſo canonizati, miraculis poſt obitum non indigerent; Sancti autem novi Teſtamenti, ab Eccleſia canonizandi, miraculis poſt obitum indigeant. S. Joannes Baptiſta dicitur a D. Thoma 2. 2. *quæſt.* 174. *art.* 4. *ad tertium* medius inter antiquum, & novum Teſtamentum; ſed ſtricte loquendo, pertinet ad novum: cumque nulla in vita miracula feciſſet, putavit Herodes eum poſt ſuam in Chriſto reſurrectionem miracula fuiſſe editurum: *Ait pueris ſuis: Hic eſt Joannes Baptiſta, ipſe ſurrexit a mortuis, & ideo virtutes operantur in eo*, uti legitur Matthæi 14. *v.* 2. ſuper quo textu ita ſcribit B. Albertus Magnus: *Herodes autem, licet infidelis eſſet, tamen credidit reſurrectionem, & quod poſt reſurrectionem Sancti majoris virtutis eſſent, quam ante; & ideo Joannem facere reſurgentem dixit, quod ante reſurrectionem eum non poſſe facere putavit*. Additque una cum Rabano Abulenſis *quæſt.*8.: *In hoc non errabat Herodes; quia multo fortiores erunt Sancti ſuſceptis dotibus gloriæ tam animæ, quam corporis, quam hic fuerunt. Sic dicit Rabanus: Bene autem de reſurrectionis virtute omnes ſenſerunt; quod majoris potentiæ ſunt Sancti futuri, cum a mortuis reſurrexerint, quam fuerunt, cum adhuc carnis infirmitate gravarentur*. At præter hæc, miraculorum a Sanctis patratorum non deſunt ſancti Patres teſtes oculati, Irenæus videlicet *lib.* 2. *adverſ. hæreſ. cap.* 66. Chryſoſtomus *tom.* 5. *ſerm.* 67. *vet. edit.* Hilarius *in lib. adverſus Conſtantium Imp.* Gregorius Nazianzenus *orat.* 18. Auguſtinus *lib.* 22. *de civit. Dei cap.* 8. Hieronymus *in lib. contra Vigilantium*, Theodoretus *orat.* 8. *adverſus Græcos*. Apoſtolis a Chriſto data eſt poteſtas curandi infirmos, ſuſcitandi mortuos, & ejiciendi Dæmonia: *Infirmos curate, mortuos ſuſcitate, leproſos mundate, Dæmones ejicite*, uti habetur Matthæi 10. 8. Hæc eadem poteſtas ſeptuaginta Diſcipulis data eſt, uti habetur Lucæ 10. *v.* 9. *&* 19. *Curate infirmos &c. Ecce dedi vobis poteſtatem calcandi ſupra ſerpentes & ſcorpiones, & ſuper omnem virtutem Inimici, & nihil vobis nocebit*. Unde ipſi dixerunt *v.* 17.: *Domine, etiam Dæmonia ſubjiciuntur nobis in nomine tuo*. Gratia enim miraculorum patrandorum data eſt animæ Chriſti modo adeo excellenti, ut non ſolum ipſe miracula facere, ſed aliis etiam facultatem faciendi dare poſſet, juxta doctrinam D. Thomæ 3. *part. quæſt.* 13. *art.* 2. *ad tertium*: *Hæc quidem gratia excellentiſſime data eſt animæ Chriſti, ut ſcilicet non ſolum ipſe miracula faceret, ſed etiam ut hanc gratiam in alios transfunderet. Unde dicitur Matth.* 10. *quod, convocatis duodecim Diſcipulis, dedit eis poteſtatem Spirituum immundorum, ut ejicerent eos, & curarent omnem languorem, & omnem infirmitatem*. Pollicitus eſt Chriſtus *cap. ult. Marci v.* 17. donum miraculorum in Eccleſia ſua eſſe perſeveraturum: *Signa autem eos, qui crediderint, hæc ſequentur: In nomine meo Dæmonia ejicient, linguis loquentur novis, ſerpentes tollent, & ſi mortiferum quid biberint, non eis nocebit: ſuper ægros manus imponent, & bene habebunt*. Frequentiora fuiſſe tempore, quo Tyranni Eccleſiam perſequebantur, miracula, teſtatur S. Gregorius *in cap.* 37. *Job* (*lib.* 27. *cap.*18. *n.* 36. *col.* 869. *tom.*1.): *Tunc quippe ſancta Eccleſia miraculorum adjutoriis indiguit, cum eam tribulatio perſecutionis preſſit. Nam, poſtquam*

ſuper

ſuperbiam Infidelitatis edomuit, non jam virtutum ſigna, ſed ſola merita operum requirit; quamvis & illa per multos, cum opportunitas exigit, oſtendat. Et *n*.37. *Quid eſt ergo mirum, ſi, propagata Fide, crebro miracula non fiunt?* Apud S. Auguſtinum *in lib. de vera religione cap*. 25. *n*. 47. *col*. 763. *tom*. 1. hæc ſcripta ſunt: *Nec miracula illa* (loquitur de miraculis primorum temporum) *in noſtra tempora durare permiſſa ſunt, ne animus ſemper viſibilia quæreret*. Ab his autem inferri nequit, temporibus ſubſequentibus ceſſaſſe Gratiam miraculorum; tum quia idem S. Auguſtinus *in lib. de civit. Dei* multa ſuorum temporum miracula refert, & *lib*. 1. *retract. cap*. 13. *col*. 20. *tom*. 1. explicat, quæ dixerat *in lib. de vera relig.*: *Sed non ſic accipiendum eſt, quod dixi, ut nunc in Chriſti nomine fieri miracula nulla credantur; nam ego ipſe, quando iſtum ipſum librum ſcripſi, ad Mediolanenſium corpora Martyrum in eadem civitate cæcum illuminatum fuiſſe jam noveram, & alia nonnulla, qualia tam multa etiam iſtis temporibus fiunt, ut nec omnia cognoſcere, nec ea quæ cognoſcimus, enumerare poſſimus*; tum quia *in dialog. libr.* ſanctus ipſe Gregorius multa & inſignia miracula ſuo etiam tempore patrata late exponit, quemadmodum ex eorum lectione dignoſcitur, & ipſe teſtatur *lib*. 3. *epiſt*. 51. *aliàs* 50. *indict*.11. *Fratres mei, qui mecum familiariter vivunt, omni modo me compellunt aliqua de miraculis Patrum, quæ in Italia facta audivimus, ſub brevitate ſcribere*: ſpreta illorum oppoſitione, qui autumant, dialogorum libros non eſſe opus S. Gregorii; plura quippe miracula, quæ in eis referuntur, referuntur etiam in aliis ejuſdem S. Gregorii operibus; uti oſtendit Natalis Alexander *in hiſtor. Eccleſ. ſæc*. VI. *cap*. 4. *art*. 16. & dialogorum libros uti genuinos S. Gregorii fœtus vindicat Cardinalis Baronius *in not. ad Martyrol. Rom. ad d*. 23. *Decembris*, quod ipſum pluribus oſtenditur *in libro* Cardinalis Bellarmini *de Scriptor. Eccleſ. Venetæ edit. anni* 1728. *pag*. 225. Perſeverantia demum miraculorum in Eccleſia Dei, & continuata ſucceſſio ponitur in aperto ab Horantio *lib*. 4. *loc. Catholic. ſacr. Script. cap*. 6. *& ſeqq*. a Thoma Bozio *de ſignis Eccleſiæ*, a Bagatta *in admirandis orbis Chriſtiani*, a Cardinali Bellarmino *lib*. 4. *de notis Eccleſiæ cap*. 14. *§. Veniamus nunc ad alteram partem*, & rurſus a Cardinali de Lauræa *in* 3. *lib. ſent. tom*. 4. *diſput*. 20. *de miraculis art*. 9. quod ipſum evincunt frequentes Sanctorum Canonizationes, ad quas non proceditur, niſi excuſſis approbatiſque miraculis: & quod attinet ad miracula, quæ fiunt, & facta ſunt a ſanctis hominibus, nemo eſt qui non videat, ea ſoli Deo tanquam cauſæ principali adſcribenda eſſe, cum quodcumque miraculum naturalem hominis facultatem & vires excedat.

10 Fiunt ergo a creaturis, ab Angelis videlicet bonis, & ab hominibus, tanquam Divinæ omnipotentiæ inſtrumentis, miracula; & ſic Angeli, & homines ſancti, dici poſſunt cauſa miraculorum. Inter Theologos autem diſputatio eſt, utrum Chriſtus ut homo, ſanctique homines, ſive vivi ſive mortui, ſint cauſa phyſica, an moralis miraculorum, quæ ab ipſis eduntur. Cauſam *phyſicam* vocant illam, quæ ex ſe, prævia operatione, attin-

attingit effectum, ſuas vires non excedentem, ſibique congruum. *Moralem* appellant illam, ex cujus naturali operatione ſequitur effectus, quem ipſa producere non poteſt, quique producitur a cauſa principali, quæ movetur ad operandum ad cauſæ moralis inſtantiam & petitionem: & hanc cauſam moralem aſſerunt movere cauſam principalem, ſed tanquam illi inferiorem & famulantem. His præmiſſis, nonnulli docent, creaturam rationalem, Chriſtum ſcilicet ut hominem, & Sanctos ejus, fuiſſe & eſſe non cauſas phyſicas, ſed morales ad miracula facienda. Id porro aſſerunt, quia cauſa moralis illa eſt, quæ per ſuam operationem non excedentem proprias vires, movet agens principale ad operandum aliquid, quod ejus vires excedit: cumque creatura Deum moveat ad facienda miracula, orando, rogando, benedicendo, & actiones iſtæ non ſint naturaliter aptæ ad miraculi productionem, hinc deducunt, non poſſe creaturas rationales eſſe cauſas phyſicas, ſed tantum morales miraculorum. Addunt, cauſam meritoriam, non eſſe cauſam phyſicam, ſed moralem, & Sanctos ex propriis meritis miracula a Deo impetrare. Aliis autem placet, Chriſtum ut hominem, & homines ipſos cauſam eſſe phyſicam miraculorum. Quod Chriſtus cauſa fuerit phyſica miraculorum, probant auctoritate ſacri Textus *Luc. 6. 19.: Virtus de illo exibat, & ſanabat omnes*: & rurſus *cap.* 8. 46.: *Ego novi, virtutem de me exiſſe*: quæ ſignificare omnino videntur cauſam phyſicam, & non moralem. Rurſus, cum tam Chriſtus, quam Sancti plura ediderint miracula imperando, uti quoad Chriſtum comprobatur ex illo *Matth.* 8. 26. *Imperavit ventis, & mari, & facta eſt tranquillitas magna*: & quoad Sanctos ex illo *Joſue* 10. 12.: *Sol contra Gabaon ne movearis*; & imperare ſit proprium non cauſæ moralis, ſed phyſicæ, nil clarius ſibi ſuadent afferri poſſe ad demonſtrandum, Chriſtum ut hominem, & Sanctos, non moralem tantum, ſed cauſam eſſe phyſicam miraculorum. Pro prima ſententia pugnant Scotus *in* 4. *diſt.* 1. *quæſt.* 1. 4. & 5. Averſa *de Incarnat. quæſt.* 13. *ſect.* 3. *verſ. Oppoſita ſententia*, Vaſquez *ad part.* 3. *D. Thomæ diſput.* 57. *cap.* 5. & inter eos, qui de Canonizatione ſcripſerunt, Cardinalis de Lauræa *in* 3. *lib. ſent. tom.* 4. *diſput.* 20. *de miraculis art.* 13. & *art.* 14. Bordon. *de miraculis meditat.*2. *quæſt.*12. *num.* 25. & *plurib. ſeqq.* Matthæuccius *in pract. Theologo-Can. ad cauſ. Beatificat. & Canonizat. tit.* 3. *cap.* 1. §. 1. *num.* 14. & *ſeqq.* Secundam autem ſententiam probat D. Thomas *quæſt.* 6. *de miraculis art.* 4. & *art.* 9. *utrobique in corpore*, ubi docet, ſolum Deum miracula facere per auctoritatem, ſed poteſtatem faciendi miracula communicare creaturæ juxta creaturæ capacitatem, & ſuæ Divinæ ſapientiæ ordinem, & ſic creaturam per gratiam miracula miniſterio operari, juxta illud S. Gregorii *in* 2. *dialogor. cap.* 30. ubi ait, ſanctos homines etiam in carne viventes, non ſolum orando & impetrando, ſed etiam poteſtatem exercendo, & ſimul operando, miracula facere; quod utique ad cauſam phyſicam referendum eſſe videtur. Suarez *in* 3.*part. D.Thomæ tom.*1. *diſput.*31. late oſtendit, Chriſtum Dominum per actiones ſuæ humanitatis non ſolum

Digitized by Google

morali modo, ſed etiam naturali & phyſico miracula eſſe operatum; & *in tract. de Angelis lib.* 4. *cap.* 39. admittit, poſſe Deum uti Angelo, tamquam inſtrumento phyſico, ad aliquod miraculum operandum. Cajetanus, Valentia, & alii ſtant pro hac ultima opinione, uti videri poteſt apud Bonacinam *diſput.* 2. *de Incarnat. quæſt.* 9. *part.* 3. & inter eos, qui de Canonizatione ſcripſerunt, Auctor *Tractatus de Canonizat. SS. ad Cardinalem Montis Regalis* 5. *part. cap.* 4. Hæc autem innuiſſe ſatis ſit, cum noſtri non ſit inſtituti quæſtiones pure ſcholaſticas pertractare; & monere ſufficiet, Deum ſolum eſſe veram cauſam efficientem miraculorum, creaturas autem in operatione miraculorum eſſe Divinæ potentiæ inſtrumenta, ſive id referatur ad cauſam moralem, ſive ad phyſicam: etenim, etiamſi ſententia admittatur, quæ creaturam agnoſcit tamquam cauſam phyſicam miraculorum, quæ ſimul operetur, id ſupremæ Divinæ Majeſtati nullum affert præjudicium, eo modo, quo vera remanet idea Dei uti auctoris Gratiæ in Sacramentis, licet dicatur, Sacramenta eſſe cauſas phyſicas Gratiæ: quare D. Thomas 2. 2. *quæſt.* 178. *art.* 1. *in reſponſ. ad primum*, poſt allatam S. Gregorii auctoritatem dicentis, Sanctos aliquando ex poteſtate miracula exhibere, aliquando ex poſtulatione, ſubjicit: *Utrolibet tamen modo Deus principaliter operatur, qui utitur inſtrumentaliter vel interiori motu hominis, vel ejus locutione, vel etiam aliquo exteriori actu, ſeu etiam aliquo contactu corporali corporis etiam mortui. Unde Joſue* 10. *cum Joſue dixiſſet quaſi ex poteſtate*, Sol contra Gabaon non movearis, *ſubditur poſtea*: *Non fuit ante, & poſtea tam longa dies, obediente Deo voci hominis*. Miraculorum autem potentia puræ creaturæ a Deo non communicatur per modum habitus, ſed per modum actus & qualitatis tranſeuntis. Dictum eſt puræ creaturæ, cum in Chriſto Domino potentia miraculorum fuerit quaſi proprietas unionem conſequens, quæ unio eſt perpetua & permanens: unde Viguer *in inſtit. Theolog. de Gratia Divina cap.* 9. *§.* 2. *ad tit. de Gratia miraculorum* ait: *Gratia miraculorum non eſt aliquis habitus, neque aliqua qualitas permanens in anima, cum aliquando fit in corpore mortuo, ſicut legimus, quod quidam projecerunt cadaver in ſepulcrum Eliſei, cujus cum tetigiſſet oſſa, revixit homo, & ſtetit ſuper pedes ſuos, quia tunc inſtinctu Divino mota ſunt oſſa. Sic plerumque contingit in Reliquiis Sanctorum, quæ a Deo ut inſtrumenta moventur. Ideo illa motio non eſt qualitas permanens, ſed fluens; & ſic mens Propheta movetur inſtinctu Divino ad aliquid ſupernaturale cognoſcendum: ita etiam qui miracula facit, movetur inſtinctu Divino ad aliquid ſupernaturale faciendum, ſcilicet miraculum, quod Deus ſua virtute facit*.

CAPUT

CAPUT TERTIUM.

De malis Angelis, Infidelibus, Hæreticis, & Antichriſto, & demum de Peccatoribus quoad miraculorum patrationem.

POſtquam viſum fuit, Deum eſſe cauſam unicam principalem effectricem miraculorum, & ſanctos Angelos, & homines ſanctos ejus eſſe inſtrumenta in patratione miraculorum; rectus ordo poſcit, ut verba habeamus de malis Angelis, Infidelibus, Hæreticis, & Antichriſto; an Angeli, ſcilicet mali, virtute propriâ miracula facere poſſint, an ut Dei inſtrumenta aſſumantur in miraculis edendis; & an hoc ipſum dicendum ſit de Infidelibus, Hæreticis, & Antichriſto, & malis hominibus, ſive peccatoribus.

De malis Angelis.

2 Omnis virtus & poteſtas operandi *ad extra*, actione tranſeunte & corporali, quæ Angelis eſt naturalis, manſit integra in Dæmonibus poſt peccatum; cum per peccatum non fuerint in Angelis naturalia diminuta, nedum amiſſa, ut eſt axioma Theologorum cum D. Thoma 1. *part. quæſt* 63. *art.* 4. Licet autem virtus ipſa in ſe non fuerit diminuta; propter ordinem nihilominus Gratiæ, & ſupplicium culpæ, ſubjectio illius aliquo modo eſt immutata. Poteſt Angelus ſuperior naturaliter in naturali perfectione cogere inferiorem, aut reſiſtere, ne ſua virtute exterius operatrice utatur, quia ſicut eſt natura ſuperior, ita etiam agendi vi & facultate. Ordo hic autem non eſt mutatus in Dæmonibus inter ſe, ſed reſpectu ſanctorum Angelorum eſt immutatus; quia, licet Angelus bonus ſæpe ſit inferior in natura, minimus nihilominus ſanctus Angelus poteſt cogere ſummum Dæmonem, & ei efficaciter præcipere, cum tunc non operetur ſola virtute naturali, ſed ut miniſter Dei, ſine cujus nutu & voluntate nihil intentat. Communis hæc eſt Theologorum ſententia, qua præmiſſa, ad inſtitutum noſtrum venimus. Quærit S. Thomas 1. *part. quæſt.* 114. *art.* 4. utrum Dæmones poſſint homines ſeducere per aliqua miracula: & reſpondet, vera ab eis propria virtute edi miracula non poſſe, cum miraculum proprie ſit illud, quod fit præter ordinem totius naturæ creatæ, ſub quo ordine omnis natura creata continetur; poſſe tamen a malis Angelis aliqua fieri, quæ humanam facultatem & conſiderationem excedunt, & ſic quæ large & improprie miracula dici poſſunt. Idem S. Doctor *in quæſtion. diſputat. quæſt. 6. de miraculis art.* 5. docet, ſicuti Angeli boni per Gratiam aliquid poſſunt ultra naturalem virtutem, ita Angelos malos minus poſſe ex Divina providentia eos reprimente, quam poſſent ſecundum virtutem naturalem; & eos quædam non poſſe, etiamſi agere permittantur, quia naturæ

modus eis a Deo præſtitus hoc non permittit; & concludit, idcirco ipſos vera miracula facere non poſſe, quod nulla detur eis a Deo poteſtas quoad illa, quæ ſunt ſupra facultatem naturæ. En verba S. Doctoris ad propoſitam quæſtionem, *Utrum etiam Dæmones operentur ad miracula facienda*. Sic etenim ei reſpondet, videlicet, id fieri non poſſe, *quia cum operatio miraculoſa ſit quoddam Divinum teſtimonium indicativum Divinæ virtutis & veritatis, ſi Dæmonibus, quorum eſt tota voluntas ad malum, aliqua poteſtas daretur faciendi miracula, Deus falſitatis eorum teſtis exiſteret, quod Divinam bonitatem non decet:* cumque ſtatim S. Doctor nonnullas referat operationes a Dæmone factas, quæ miraculo adſcribi poſſent, tandem concludit: *Neutra tamen operatio eſt miraculoſa, ſed eſt per modum artis, ut ſupra diximus: & ideo ſimpliciter dicitur, quod per Dæmones vera miracula fieri non poſſunt.*

3 Quæcumque ergo Dæmones inſolita & admiranda in rebus corporeis operantur, triplici modo operantur, juxta doctrinam D. Thomæ *1. part. quæſt.* 114. *art.* 4. *in corpore, & in reſponſione ad primum*; vel per illuſionem ſenſuum tam interiorum, quam exteriorum, quibus objiciunt, vel immittunt ſpecies & phantaſmata earum rerum, quæ nuſquam ſunt, vel non ſunt præſentes; vel per ſummam atque imperceptam celeritatem, ſublato aliquo corpore, & alio in ejus locum ſubſtituto, ut ſubito generatum videatur; aut applicando activa paſſivis, ut vel generetur aliquid novum & inſolitum, vel aliquid ſolitum quidem & vulgare, ſed novo & inuſitato, atque hominibus incognito generationis modo. Per illuſionem ſenſuum tam interiorum, quam exteriorum facta ſunt ea, de quibus *in can. Nec mirum* 26. *quæſt.* 5. *Fertur etiam in Gentilium libris, quod quædam Maga famoſiſſima Circe ſocios Ulyſſis mutaverit in beſtias. Legitur & de ſacrificio, quod Arcades deo ſuo Lycæo immolabant, ex quo quicumque ſumerent, in beſtiarum formas convertebantur. Sed hæc omnia magicis præſtigiis potius fingebantur, quam rerum veritate complerentur.* Ad hanc eamdem claſſem referri poſſe videntur ea, quæ de Strigibus narrantur ad conventicula a Dæmone deportatis, juxta alium textum *in can. Epiſcopi* 26. *quæſtion.* 5. ubi hæc habentur: *Illud etiam non eſt omittendum, quod quædam ſceleratæ mulieres, retro poſt Satanam converſæ, Dæmonum illuſionibus & phantaſmatibus ſeductæ, credunt & profitentur, ſe nocturnis horis cum Diana dea Paganorum, vel cum Herodiade, & innumera multitudine mulierum equitare ſuper quaſdam beſtias, & multarum terrarum ſpatia intempeſtæ noctis ſilentio pertranſire, ejuſque juſſionibus, velut Dominæ, obedire, & certis noctibus ad ejus ſervitium evocari &c. Quapropter Sacerdotes per Eccleſias ſibi commiſſas populo Dei omni inſtantia prædicare debent, ut noverint, hæc omnino falſa eſſe, & non a Divino, ſed a maligno ſpiritu talia phantaſmata mentibus Fidelium irrogari*: Quamvis non deſint Catholici Scriptores, qui haſce deportationes aliquando vere factas fuiſſe, & fieri Dæmonum poteſtate putant, Paulus Grillandus *in tract. de ſortilegiis num.* 26. Del Rio *diſquiſit. magicar. lib.* 2. *quæſt.* 16. Laurentius Anianus *de natura Dæmonum lib.* 4. *cap.* 4. Alfonſus a Caſtro *lib. de impia ſortilegarum hæreſi cap.* 4. & noviſſime Fraſſen *in ſuo*

in ſuo Scoto Academico tom 4. *Rom. edit. anni* 1721. *tract.* 1. *diſput.* 3. *art.* 3. *in append. de Strigibus* §.3. Notiſſima ſunt, quæ referuntur de Iphigenia filia Agamemnonis, & Clytemneſtræ in cervam converſa, quod S. Auguſtinus *lib.* 18. *de civit. Dei cap.*18. *num.* 3. *col.*502. *tom.* 7. contigiſſe ait per ſubtractionem Iphigeniæ, & ſubſtitutam ejus loco cervam per ſummam & imperceptam Dæmonis celeritatem: *Diomedæas autem volucres, quandoquidem genus earum per ſucceſſionem propaginis durare perhibetur, non mutatis hominibus factas, ſed ſubtractis credo fuiſſe ſuppoſitas; ſicut cerva pro Iphigenia Regis Agamemnonis filia. Neque enim Dæmonibus judicio Dei permiſſis hujuſmodi præſtigiæ difficiles eſſe potuerunt: ſed, quia illa Virgo poſtea viva reperta eſt, ſuppoſitam pro illa cervam eſſe, facile cognitum eſt.* Similis hiſtoria exſtat apud Euſebium *lib.* 7. *hiſtor. Eccleſ. cap.* 17.: *Apud Cæſaream Philippi, quam Phœnices Paneada nominant, ad pedes Panii montis fontes viſuntur, ex quibus prôfluit Jordanes. In hos feſto quodam die victimam conjici ſolitam eſſe ajunt, quæ mirabili quadam Dæmonis operatione nuſquam poſtea compareret: eamque rem a ſpectatoribus pro illuſtri miraculo haberi conſueviſſe. Quodam igitur tempore cum Arturius his forte cæremoniis intereſſet, cunctoſque admiratione rei perculſos videret; primum quidem cæcitatem vulgi miſeratus eſt. Deinde oculis in cælum ſublatis, ſupremum omnino Deum per Jeſum Chriſtum obteſtatus eſt, ut Dæmonem illum populi ſeductorem conſtringeret, & a decipiendis poſthac mortalibus abſtinere eum juberet. Peracta precatione, repente victimam fontibus ſupernataſſe ajunt, atque ita miraculum ipſis prorſus intercidiſſe, nullo deinceps circa hunc locum prodigio viſo.* Optime de his, & ſimilibus ita loquitur Vives *ad cap.* 16. *S. Auguſtini de civit. Dei lib.* 10. ad ea verba: *Quorum pleraque* (loquitur S. Doctor de prodigiis Gentilium) *ſpecie tenus mortalium ſenſus imaginaria ludificatione decipiunt.* En verba Vives *col.* 1693.: *Multa ſibi homines cogitatione fingunt, quæ ſibi viſi ſunt videre, cum nihil viderint; idque, phantaſmate aliquo oblato, tam ſit facile, ut nihil crebrius contingat. Unde maxima pars eorum, quæ de ſpectris, & viſione Dæmonum narrantur, eſt orta: tum etiam Dæmones oculis noſtris illudunt. Nec mirum eſt, hæc fieri poſſe a Dæmonibus, & falli ab eis obtutus noſtri aciem, cum a Circulatoribus nobis ſic imponatur, oſtendaturque, quæ, niſi a tali hominum genere agerentur, pro miraculis qui caperent, non deeſſent &c. Ita, qui edit panem, ſpuere cernitur farinam ſiccam; qui bibit vinum, per frontem id, aut etiam per jugulum remittit. Magno ſpectatorum metu ac horrore, gladii vorantur, & ingens vis evomitur acuum, zonularum, nummorum. Tranſeo, quæ ex magia naturali fiunt, ſubito apparere convivas omnes truncos, aut aſininis capitibus, extendi per triclinium vitem, quorum rationem plurimi norunt; nam libri his de rebus ſunt conſcripti, & factu facilia ſunt. Quanto magis Dæmones, qui nobis & agilitate præſtant, & peritia rerum naturæ?* Et quoad applicanda activa paſſivis, ut vel generetur aliquid novum & inſolitum, vel aliquid ſolitum quidem & vulgare, ſed novo & inuſitato, atque hominibus incognito generationis modo, animadverti poſſunt, quæ Auctor *Teſtamenti duodecim Patriarcharum* refert de aſſumpta a perduellibus Angelis viro-

virorum nonnullarum mulierum gigantea ſpecie, furtivoque cum eis habito concubitu, ex quo Gigantes nati ſunt, affecta mulierum phantaſia ludibrio formæ giganteæ (niſi hoc inter fabulas ſit recenſendum, quemadmodum oſtendit Calmet *in diſſertatione de Gigantibus*); vel quæ leguntur de Dæmonibus incubis, & ſuccubis, de quibus plura habentur apud Del Rio *lib.* 2. *diſquiſit. magic. quæſt.* 15. apud Sixtum Senenſem *in Biblioth. lib.* 5. *annotat.* 73. apud Raynaldum *ad an.* 1317. *num.* 53. apud S. Bonaventuram *in* 4. *ſent. diſt.* 44. *dub.* 5. apud S. Thomam 1. *part. quæſt.* 51. *art.* 3. *ad ſextum*, & *in* 2. *ſent. diſt.* 8. *art.* 4. *quæſt.* 1. & *de potentia quæſt.* 6. *art.* 8. *ad quintum*. Quamvis enim prædicti concubitus communiter admittantur, ſed generatio a nonnullis excludatur, quos congerit & ſequitur Fraſſen *cit. tom.* 4. *tract.* 1. *diſput.* 2. *art.* 3. *ſect.* 3. *quæſt.* 2. *concl.* 2. *&* *quæſit.* 1. & ſolidiſſime oſtendit Calmet *in diſſertatione de Antichriſto art.* 5. *§. Facile quidem*; alii tamen, tum concubitum, tum generationem fieri poſſe, & factam fuiſſe exiſtimaverunt, modo quodam novo & inuſitato, & hominibus incognito; uti ſcribit Valleſius *de ſacra Philoſophia cap.* 8. *pag.* 112. ubi, admiſſo concubitu cum Dæmonibus juxta explicationem ab eo probatam *capitis ſexti Geneſeos*,, *Poſtquam enim ingreſſi ſunt filii Dei ad filias hominum, illæque genuerunt, iſti ſunt potentes a ſæculo viri famoſi*,, quærit, *Quo pacto generent*; & reſpondet *pag.* 118.: *Certe non generant; neque id dicitur in ſacris eloquiis, ſed* ingreſſi ſunt filii Dei ad filias hominum, & illæ genuerunt. *Itaque, illis ad eas ingreſſis, ipſæ genuerunt, & ex proprio ſemine, & ex ſeminibus hominum, quæ, cum petulanter in illa totius carnis corruptione effunderentur, receptabantur a ſuccubis, & in uteros earum, quæ ſeſe illis ſubdebant, immittebantur ea celeritate, ut genitivus ſpiritus non diſſiparetur*. Hunc ſequitur Suarez *tom.* 1. *de relig. lib.* 2. *de ſuperſtitione cap.* 16. *§. Quartò ſtatuendum eſt*; & adhæret Abulenſis *in Exodum cap.* 7. in quæſtione ab ipſo propoſita & examinata, *An Angeli de ſe generare poſſint*.

4 Aaron *Exod. cap.* 7. virgam projecit coram Pharaone, quæ verſa eſt in colubrum. Malefici quoque virgas ſuas projecerunt, quæ verſæ ſunt in dracones: ſed virga Aaron devoravit virgas eorum. Moyſes & Aaron virga percuſſerunt aquam fluminis, quæ verſa eſt in ſanguinem: & ſimiliter fecerunt Malefici incantationibus ſuis. Item *Exod. cap.* 8. idem Aaron extendit manum ſuper fluvios & paludes, & eduxit ranas ſuper terram Ægypti: & ſimiliter fecerunt Malefici per incantationes ſuas. Extendit denique Aaron virgam, & pulverem percuſſit terræ, & facti ſunt ciniſes in hominibus & jumentis: cum Malefici ciniſes educere tentaſſent, id præſtare non potuerunt. De hiſce Magorum operationibus quæritur, an fuerint illuſiones; hoc eſt num veræ quidem ranæ, verique ſerpentes a Magis procreati fuerint, an loco virgarum Magi ſubſtituerint ſerpentes & ranas aliunde allatas; ea quippe verba Exodi 7. 12., *Projeceruntque ſinguli virgas ſuas, quæ verſæ ſunt in dracones*, eam pati poſſunt interpretationem, ut nomine converſionis, ſucceſſio vel ſuppoſitio unius in locum alterius intelligatur,

gatur, eo modo, quo 2. *Regum* 19. 2. dicitur, *Verſa eſt victoria in luctum*; quia victoriæ ſucceſſit luctus; & Job 30. 31. *Verſa eſt in luctum cithara mea*; & Joannis 16. 20. *Triſtitia veſtra vertetur in gaudium*. S. Thomas *cit. quæſt. 6. de potentia, ſeu de miraculis art. 5. ad octavum*, rejicit illorum ſententiam, qui exiſtimarunt, converſionem virgarum in ſerpentes fuiſſe tantum apparentem per aliquam præſtigioſam illuſionem, & adhæret ſententiæ S. Auguſtini, qui vult, veram fuiſſe virgarum converſionem in ſerpentes; additque, Dæmones id feciſſe per aliqua ſemina collecta, quæ vim habebant putreſaciendi virgas, & in ſerpentes convertendi. Repetit hoc ipſum 1. *part. quæſt.* 114. *art.* 4. *in corpore*, ubi ſic loquitur: *Sciendum eſt tamen, quod, quamvis hujuſmodi opera Dæmonum, quæ nobis miracula videntur, ad veram rationem miraculi non pertingant; ſunt tamen quandoque vera res, ſicut Magi Pharaonis per virtutem Dæmonum veros ſerpentes, & ranas fecerunt*. Legi poteſt Didacus de Quadros *in palæſtra Biblica tom.* 2. *decad.* 2. *quæſt.* 5. *num.* 7. ubi poſt allatam prædictam auctoritatem S. Thomæ ait: *Quæ verba cum expreſſiſſima ſint, & a Doctore, qui in puncto ſcholaſtico princeps eſt, dicta ſint, reliquarum auctoritatum vices ſunt habitura*. Alii cenſent, prædictas operationes fuiſſe præſtigioſas. Quæſtio docte pertractatur a Calmet *in diſſertat. de veris fictiſque prodigiis*, ubi poſt plura tandem concludit, patrandorum miraculorum auctoritatem penes Deum unice manere, & prodigia de Magis Pharaonis relata, eſſe reputanda mera Dæmonis præſtigia.

5 Dices, ſuperius a Nobis admiſſum fuiſſe, nonnulla dari vera miracula, quæ non excedunt vires & facultatem naturæ viſibilis atque corporeæ; item admiſſum fuiſſe, virtutem omnem & poteſtatem operandi *ad extra*, ſive actione tranſeunte & corporali, quæ Angelis eſt naturalis, integram manſiſſe in Dæmonibus; & idcirco admittendum etiam eſſe, poſſe a Dæmone fieri vera miracula, non excedentia quidem vires & facultatem naturæ inviſibilis & incorporeæ, ſed tantum viſibilis & corporeæ: & eo magis, cum *Geneſ. cap.* 3. Dæmon, aſſumpta ſerpentis ſpecie, Hevam allocutus ſit; *Geneſ. cap.* 19. uxor Lot converſa fuerit in ſtatuam ſalis; *lib.* 3. *Reg. cap.* 22. Dæmon deceperit Achab Regem Iſrael, & Prophetas ejus; *in lib. Job. cap.* 1. Dæmonis opera ignis e cælo ceciderit, & oves & pueros Job conſumpſerit; *Daniel. cap.* 4. Nabuchodonoſor ex hominibus abjectus ſit, & fœnum, ut bos, comederit; Dæmon per aera detulerit Chriſtum Dominum in pinnaculum Templi, ut eſt apud Matthæum & Lucam: hæc quippe, & alia facile cumulanda ſuadere poſſe videntur, Dæmonem ſua virtute naturali poſſe miracula facere, ſi miracula ſunt, quæ excedunt vires & facultatem naturæ viſibilis & corporeæ.

6 Reſpondemus ea reſumentes, quæ modo dicta ſunt, Divinam videlicet providentiam Angelos malos reprimere, ne ea faciant, quæ virtute ſua naturali facere poſſent: ex quo ſequitur, non poſſe ab eis fieri vera miracula, non ſolum ſi loquamur de miraculis excedentibus vires totius naturæ, ſed excedentibus tantum vires naturæ viſibilis atque corporeæ; cum unum

unum idemque fere ſit non habere virtutem naturalem, & eam habere impeditam, ne, niſi alio volente, exeat in actum, & effectum producat, quem producere poſſet. S. Thomas 1. 2. *quaſt.* 80. *art.* 2. *in corpore* hæc habet: *Dictum eſt enim in* 1. *libro, quod natura corporalis ſpirituali naturaliter obedit ad motum localem; unde & Diabolus omnia cauſare poteſt, quæ ex motu locali corporum inferiorum provenire poſſunt, niſi virtute Divina reprimatur*. Ante S. Thomam fuerat hoc ſcriptum a S. Auguſtino *de civit. Dei* (*lib.* 2. *cap.*23. *num.*2. *col.*52. *tom.*7.): *Et, ſi aliquid in his rebus Dæmones poſſunt, tantum poſſunt, quantum ſecreto Omnipotentis arbitrio permittuntur .... Sicut ipſi mali homines in terra, ſic etiam illi non omnia quæ volunt, facere poſſunt, niſi quantum illius ordinatione ſinuntur; cujus plenè judicia nemo comprehendit, juſtè nemo reprehendit*. Repetit hoc ipſum idem S. Auguſtinus *lib.*18. *cap.*18. (*num.* 2. *col.*501. *tom. cit.*): *Firmiſſime tamen credendum eſt, omnipotentem Deum omnia poſſe facere quæ voluerit, ſive vindicando, ſive præſtando, nec Dæmones aliquid operari ſecundum naturæ ſuæ potentiam, (quia & ipſa, Angelica creatura eſt, licet proprio ſit vitio maligna,) niſi quod ille permiſerit, cujus judicia occulta ſunt multa, injuſta nulla*. Adhæret Pererius *ad cap.* 7. *Exod. diſput.* 4. *in fine*, ubi hæc habet de Dæmonibus: *Non quæcumque poſſunt facere, licet eis, & quando volunt, & quantum volunt facere, ſed tantum, quantum eis per Dei providentiam conceſſum eſt; habent enim naturalem ſuam poteſtatem reſtrictam, & quaſi ligatam a Deo ... vel ad exercendos probandoſque bonos, ut adverſus Job, vel ad caſtigandos & puniendos improbos, ut adverſus Regem Achab & Prophetas ejus*.

7 Et quamvis ex allatis exemplis deduci poſſe videatur, Deum ſæpius relaxaſſe interdictum Dæmoni factum, eumque uſum fuiſſe ſua naturali poteſtate, aliqua efficiendo, quæ excedunt vires & facultatem naturæ viſibilis & corporeæ; ſi ea tamen demantur, in quibus nihil mirabile contigit, item ſi demantur ea, in quibus nihil a Dæmone actum eſt, ſi ea quoque demantur, de quibus tutum judicium ferri non poteſt, nonnulli quidem ſupererunt caſus, in quibus, Deo volente, & præſertim ad impiorum perditionem, a Dæmone quædam patrata ſunt excedentia vires & facultates naturæ creatæ viſibilis atque corporeæ; ſed quæ, ex infra dicendis, non obſtante prædicto exceſſu, veri miraculi rationem habere non poſſunt.

8 Initio autem ducto ab iis, in quibus nihil mirabile contigit, tale eſt illud, de quo *lib.* 3. *Regum* 22. 20. Ibi etenim cum dixiſſet Dominus, *Quis decipiet Achab Regem Iſrael? &c. Et dixit unus verba hujuſcemodi, & alius aliter. Egreſſus eſt autem Spiritus, & ſtetit coram Domino, & ait: Ego decipiam eum. Cui Dominus: In quo, inquit, decipies? At ille reſpondit: Egrediar, & ero ſpiritus mendax in ore omnium Prophetarum ejus. Dixitque Dominus: Decipies, & prævalebis: egredere, & fac ita*. Quid enim, quæſo, hac in re miraculi continetur? Repræſentatur Deus uti Monarcha, qui univerſum mundum gubernat ſuprema auctoritate. Angeli ſunt velut ipſius Miniſtri, & Divinæ voluntatis executores, cum agitur de manifeſtanda ejus

Digitized by Google

ejus potentia & bonitate. Dæmones nihil aliud quærunt, quam hominem perdere, & peccatis obruere, ſed qui nihil agere poſſunt abſque expreſſa permiſſione Dei omnipotentis. Legi poteſt Calmet *ad cap.* 1. *Job*, ubi etiam loquitur de facto Achab: cumque ex toto contextu nihil aliud deſumatur, niſi, in pœnam præcedentium peccatorum, Deum permiſiſſe, ut Achab a Dæmone deciperetur, nihil eſt in tota hac rerum ſerie, quod miraculo adſcribi poſſit.

9 Jam ut veniamus ad alia, in quibus nihil a Dæmone actum eſt, talis eſt converſio Regis Nabuchodonoſor in beſtiam: omnia quippe virtute Divina facta ſunt, nec ulla in ſacro Textu de malis Spiritibus mentio habetur. Cornelius a Lapide *ad cit. cap.* 4. *Danielis* poſt Sanctos Hieronymum, Gregorium, & alios, ait, a Rege animam rationalem non receſſiſſe; & dici, converſum fuiſſe in beſtiam, quod habitus ejus magis ferinus fuerit, quam humanus, ſemper nudus, curvus, & pronus, manibus & pedibus reptans, uti beſtia & quadrupes inceſſerit, herbas & radices comederit, & mentis uſum & linguæ amiſerit: & Calmet *in diſſertat. de metamorphoſi Nabuchodonoſoris* totam Regis metamorphoſim refert vitio errantis phantaſiæ, & miraculum conſtituit tum in expoſitione ſomnii facta a Propheta, tum in ſubitanea morbi aggreſſione, & demum in definitione momenti, quo poſt ſeptennium morbus deſinere debebat, ut ſane deſiit.

10 Subſequitur, ut aliqua innuamus de his, quæ incerta ſunt. Talis eſt converſio uxoris Lot in ſtatuam ſalis. Licet enim (poſthabitis explicationibus, quod videlicet ſulphuris odore præfocata exanimis corruerit, & ejus cadaver ſenſim duritiem induerit, aut quod flammis fumoque præfocata, rigida & immota perſtiterit) recepta ſit, & vera ſententia, ut ea vere in ſaxum, ſive in lapideum ſalem converſa fuerit & immutata, qui non modo pluviis liquefactus non ſit, verum etiam æmulans duritiem cujuslibet duriſſimi lapidis adhuc perſtet, teſtantibus nonnullis, qui Palæſtinam peragrarunt, ſe vidiſſe uxorem Lot, ſeu lapidem, in quem converſa eſt (Natalis Alexander *in hiſt. Eccleſ. vet. Teſtam. tom.* 1. *edit. Pariſ. an.* 1714. *pag.* 181. Graveſon *in hiſt. Eccleſ. vet. Teſtam. tom.* 1. *pag.* 363.) incertum tamen eſt, num id factum ſit a Deo utente bonis, an malis Angelis, ut innuit D. Thomas *quæſt.* 16. *de malo art.* 9. *ad tertium*. Tale eſt illud, de quo *Matth.* 4. 5. *Tunc aſſumpſit eum* (videlicet Chriſtum Dominum) *Diabolus in ſanctam civitatem, & ſtatuit eum ſuper pinnaculum Templi*: licet enim translatio hæc fuerit localis, & non imaginaria, juxta veriorem ſententiam, pro qua ſtant S. Thomas 3. *part. quæſt.* 41. *art.* 4. *ad ſeptimum*, Cardinalis Baronius *ad an.* 31. *num.* 20. Cornelius a Lapide *ad cap.* 4. *Lucæ*, Natalis Alexander *ad cap.* 4. *Matth.*, & ad *cit. cap.* 4. *Lucæ*; incertum nihilominus eſt, num Chriſtus Dominus fuerit per aera translatus, an ductus ad pinnaculum Templi, uti bene adnotavit Calmet *ad idem cap.* 4. *Lucæ*. Nec enim ad excludendam ambiguitatem proſunt ea verba: *Aſſumpſit eum Diabolus in ſanctam civitatem*, cum *Matth.* 17. 1. legatur de Chriſto: *Aſſumit*

Jeſus Petrum, Jacobum, & Joannem; quod certe de deportatione intelligi non poteſt, & ſtatim ſubjiciatur: *Et ducit illos in montem excelſum ſeorſum*, uti adnotarunt Graveſon *de myſter. & ann. Chriſti diſſert.* 12. *§. Utrique dubio*, Eminentiſſ. Gottus *in veritate religionis Chriſtianæ tom.* 4. *part.* 1. *cap.* 18. *§.* 3. *num.* 27. & ſimilibus verbis S. Lucas utatur narrans *cap.* 4. *v.* 5. quæ inter Chriſtum, & Dæmonem contigerunt in Jeruſalem: *Et duxit illum Diabolus in montem excelſum, & oſtendit illi omnia regna orbis terræ in momento temporis &c. & duxit illum in Jeruſalem, & ſtatuit eum ſuper pinnam Templi*. Legi poteſt Didacus de Quadros *in palæſtra Biblica tom.* 3. *decad.* 2. *quæſt.* 8.

11 Serpens callidior cunctis animantibus terræ Hevam tentavit, quæ tentationi conſenſit, & Dei præceptum tranſgreſſa eſt, uti habetur *Geneſ. cap.* 3. Abſit, ut quis incidat in errorem Origeniſtarum dicentium, Adæ formationem de limo terræ, & Hevæ de coſta ejus, ac Serpentis tentationem, allegorice & figurate, non hiſtorice eſſe intelligendam: error enim hic damnatus eſt in Synodo ſexta, *act.* 10. Verus fuit Serpens, ſive Vipera, ſive Ceraſta, ſive Aſpis, juxta varias Interpretum ſententias apud Cornelium a Lapide *in id. cap.* 3. *Geneſeos*. Erat ille Serpens in paradiſo terreſtri, & vere Hevam allocutus eſt, veluti docet S. Auguſtinus *de civit. Dei lib.* 14. *cap.* 11. *num.* 2. *col.* 363. *tom.* 7. ubi hæc habet: *Cui* (loquitur de homine) *utique ſtanti, quoniam ipſe* (loquitur de Diabolo) *ceciderat, invidebat, colubrum in paradiſo corporali, ubi cum duobus illis hominibus maſculo & femina, animalia etiam terreſtria cetera ſubdita & innoxia verſabantur, animal ſcilicet lubricum, & tortuoſis anfractibus mobile, operi ſuo congruum, per quem loqueretur, elegit, eoque per Angelicam præſentiam præſtantioremque naturam ſpiritali nequitia ſibi ſubjecto, & tamquam inſtrumento abutens, fallacia ſermocinatus eſt feminæ*. Idem S. Doctor *lib.* 11. *de Geneſi ad litteram cap.* 3. *col.* 277. *tom.* 3. *part.* 1. docet, Dei permiſſione factum eſſe, ut Diabolus tentare volens Hevam, uteretur potius Serpentis opera, quam alius animalis: *Nec ſane debemus opinari, quod Serpentem ſibi, per quem tentaret, perſuaderetque peccatum, Diabolus elegerit: ſed cum eſſet in illo propter perverſam & invidam voluntatem decipiendi cupiditas, nonniſi per illud animal potuit, per quod poſſe permiſſus eſt. Nocendi enim voluntas poteſt eſſe a ſuo quoque animo prava; non eſt autem poteſtas niſi a Deo*. Miſericors etenim Dominus, volente Dæmone hominem tentare & eum ſeducere, noluit, ut id faceret per columbam, aut ovem, quæ ſunt naturæ ſimplicis & innocentis, ſed per Serpentem, ut ſicuti Diabolo permittebat tentare, ita hominem admoneret ex ipſa etiam forma Serpentis, quem callidum animal eſſe non ignorabat, ut caveret inſidias: veluti proſequitur Abulenſis *in cap.* 3. *Gen. quæſt.* 1. & adhæret Cardinalis Bellarminus *de amiſſione Gratiæ, & ſtatu peccati lib.* 3. *cap.* 3. Quærunt Interpretes, quomodo Heva non horruerit Serpentem loquentem: & Magiſter ſententiarum *lib.* 2. *diſt.* 21. *quæſt.* 2. reſpondet, id contigiſſe, quia putavit, eum a Deo accepiſſe officium loquendi: quem ſequitur S. Thomas 1. *part. quæſt.* 94. *art.* 4. *ad ſecundum*: *Mulier putavit, Serpentem hoc accepiſſe loquendi offi-*

di officium, non per naturam, ſed aliqua ſupernaturali operatione. At quomodo Serpens, animal videlicet organis ad ſermonem formandum haud inſtructum, loqui potuerit, non ita facile explicari poteſt, quemadmodum etiam innuit Joannes Jacobus Schevchzeri *in Phyſica ſacra tom. 1. pag. 29.* Quapropter non videtur denegari poſſe, in hac locutione, operante Dæmone, aliquid contigiſſe excedens vires ac facultatem naturæ corporeæ & ſenſibilis.

12 S. Auguſtinus *in expoſit. Pſalmi 77. n. 28.* ad illud, *Immiſſiones per Angelos malos*, innuit, Deum mirabilibus quibuſdam modis, ideoque excedentibus vires & facultatem naturæ viſibilis & corporeæ, uti opera Dæmonum in punitione impiorum. Hoc ipſum expreſſe docet Joannes Gerſon in ſermone quodam ſuper Euangelium Dominicæ XIX. poſt Pentecoſten. Idemque admittitur ab Eſtio *ad Mag. ſent. l. 2. diſt. 7. §. 20. Per Dæmones facere poteſt Deus* (vera miracula) *velut ſi per eos hominem aliquem inſigniter ſceleratum extraordinario modo punire velit, ad oſtendendum hominibus, quantopere ipſi peccata diſpliceant: & hoc modo factæ intelligi poſſunt quædam punitiones impiorum, quas Scriptura commemorat*. Et concordat Silvius *in 2. 2. D. Thomæ quæſt. 178. art. 2. concluſ. 3.* ubi ſic loquitur: *Abſolute loquendo fieri poteſt, ut Deus miniſterio Dæmonum utatur in miraculis patrandis, præſertim circa punitiones improborum: quo modo quidam exiſtimant, plagas Ægypti fuiſſe a Dæmonibus illatas: etſi non improbabile ſit, fuiſſe inflictas per bonum Angelum*. Pro hac doctrina illuſtranda, plura ſuppetere poſſunt exempla e Divinis Scripturis deſumpta. Occiſionem primogenitorum tum hominum, tum beſtiarum, una nocte factam, miraculo adſcribi poſſe, certum eſſe videtur; & in ea patranda Deum uſum eſſe opera Dæmoniorum, docuerunt nedum Abulenſis *in Exod. cap. 12.* & Rupertus, ſed etiam S. Hieronymus *in Iſaiam cap. 24.* & S. Auguſtinus *in Pſalm. 77.* & ex eodem Pſalmo infertur *v. 49.*: *Miſit in eos iram indignationis ſuæ &c. immiſſiones per Angelos malos &c. & percuſſit omne primogenitum in terra Ægypti*. Herodis mors, quæ medios inter hominum plauſus contigit, prodigioſa cenſeri poteſt: *Confeſtim percuſſit eum Angelus Domini, & conſumptus a vermibus expiravit*; uti legitur *Actor. 12. v. 23.* Et Lorinus *ad eum textum* hæc habet: *Cum alias demonſtraverim, nomen* Angeli Domini *dici etiam de malo, quod voluit quoque Hieronymus, & peſſimum hominem .... magis conveniat vexari ab Angelo malo; proclivior ſum ut exiſtimem, Angelum malum fuiſſe, qui Herodem percuſſerit*. Ignis, e cælo delapſus ad preces Eliæ, quinquagenarios, & alios quoſdam conſumpſit, uti habetur 4. *Regum cap. 1.* & ignis a Domino egreſſus contumaces Sacerdotes Nadab, & Abiu incendit & occidit. Et Dionyſius Carthuſianus *in 4. Regum cap. 1.* docet, incertum eſſe, num in hiſce patrandis Deus uſus ſit opera Angeli boni, an Angeli mali. Oſtendunt autem hæc omnia, Deum aliquando per Angelos malos miracula operari, ut extraordinario quodam modo ſceleſtorum hominum crimina puniat; non autem eorum opera uti, ut hominibus bene faciat. Quapropter quando Chriſtus cæcum natum illuminavit, nonnulli ex Judæis dixerunt: *Dæmonium habet*: alii contra: *Hæc*

Digitized by Google

verba non ſunt Dæmonium habentis. Numquid Dæmonium poteſt cæcorum oculos aperire? uti habetur Joannis 10. 21. quaſi dicerent, veluti notat Gloſſa: *Dæmonium non ſolet bona operari*. Et optime ad rem Origenes *homil.* 13. *in lib. Numer. num.4. pag.*319. *tom.*2. advertit, loquendo de prodigiis Magorum in Ægypto, ne ipſos quidem potuiſſe muſcas producere, uti præſtitum fuit a Moyſe, nec facere potuiſſe, ut virga Moyſis a ſuis virgis devoraretur; ſed licet virgas in ſerpentes convertere potuerint, & aquam in ſanguinem, nullatenus tamen efficere potuiſſe, ut ſerpens in virgas, & ſanguis in aquam converterentur: *Non enim potuit virtus Dæmoniaca malum, quod ex bono fecerat, reſtituere in bonum. Potuit ex virga facere ſerpentem, virgam vero reddere ex ſerpente non potuit.... Poſtea vero per Divinam virtutem naturæ ſuæ redditur, ut naturæ Dominum fateretur. Fecerunt Incantatores Ægyptiorum, ut & aquæ verterentur in ſanguinem; ſed non potuerunt iterum ſanguinem vertere in aquam, Dei autem virtus non aquam, ſed totum fluvium vertit in ſanguinem; & rurſum, orante Moyſe, limpidis eum ac naturalibus reddidit fluentis.*

13 Quod ſi quis ex hucuſque adductis inferre vellet, a Dæmone ſua naturali virtute miracula fieri poſſe excedentia vires & facultatem naturæ viſibilis & corporeæ, aperte falleretur: cum aliud profecto ſit, Deum opera Dæmonis aliquando uſum eſſe, & uti poſſe in patratione miraculorum; aliud, Dæmonem facere miracula; cum juxta noſtrum loquendi modum, & communem intelligentiam ille dicatur facere miraculum, qui opus aliquod extraordinarium efficit pro confirmatione veritatis, quam prædicat, aut ille, ad cujus interceſſionem aliquid mirandum a Deo fit, ut de ejus ſanctitate apud homines conſtet, veluti bene proſequitur Eſtius *loc. cit. Unde licet concedatur, Deum per Dæmones interdum facere miraculum, non tamen conceditur ipſis Dæmones facere miracula; quia nec ipſi Dæmones prædicant veritatem, quam cupiant miraculo confirmari; nec ad declarandam eorum ſanctitatem, quæ nulla eſt, ulla miracula vel ab ipſis fiunt, vel ab aliis. Horum autem alterutrum requiri videtur ad hoc, ut quis, ſecundum modum loquendi fidelibus uſitatum, dicatur facere miraculum*. Abulenſis *in Matth. cap.* 24. *quæſt.* 139. negat in Dæmone poteſtatem faciendi miracula altioris ordinis, ea videlicet quæ ſuperant vires & facultatem cujuſcumque naturæ creatæ; ſed admittere videtur in Dæmone facultatem faciendi miracula, quæ ſuperant vim & facultatem naturæ viſibilis & corporeæ: *Aliqua miranda in veritate faciunt Dæmones vel Magi, ſed non ſunt miracula, quia non accedunt illa adhuc ad operationem miraculi, cum miraculum ſit de illis ſolis, quæ infinitam poteſtatem exigunt, & non ſufficit ad illa minor, quam infinita virtus; ſed Dæmones non habent infinitam virtutem, ſed ſolus Deus. Ideo illi nunquam miracula faciunt, ſed alia minora, ſicut movere homines volantes quaſi per aera, eradicare arbores, diruere ædificia, & movere partes montium; & multo plura facerent, ſi permitterentur, ſed Angeli miniſtri Divinæ providentiæ coercent eos*. Eamdem quæſtionem Abulenſis tractaverat *in Exod. cap.*7. *quæſt.*10. & 11. cumque *quæſt.*10. dixiſ-

dixiſſet, Dæmones facere aliqua ſigna, ſive mirabilia ſaltem in aſpectu noſtro, quæ & nos homines faceremus, ſi ſcientiam haberemus rerum naturalium, quam ipſi habent; *quæſt.* 11. ait, ſigna facta a Deo multipliciter differre a ſignis factis a Dæmone, & ſignanter ob finem, ad quem ſunt directa. De hoc a Nobis agetur *capite ſequenti*: & interea adnotare fas ſit, quod ſi quæcumque miracula, ſive altioris, ſive inferioris ordinis, ſive excedentia vires & facultatem cujuſcumque naturæ, ſive tantum naturæ viſibilis & corporeæ, habent pro objecto Divinam laudem & gloriam, bene dici poterit ab Angelis bonis fieri miracula, ſi Deus ipſorum opera utatur in rebus excedentibus vires & facultates naturæ, cum voluntati Divinæ obſequentes agendo, gloriam & laudem Dei quærant & intendant: ſed nunquam dici poterit, ab Angelis malis miracula fieri, etiamſi Deus agens præter & ſupra ordinem naturæ, eorum opera utatur, & interdictum ipſis factum relaxet, ita ut ea utantur facultate, quam in ſe habent, etſi ligatam, multa peragendi, quæ ſuperant vires & facultatem naturæ viſibilis & corporeæ, & uti ut plurimum accidit, in punitione impiorum, juxta ea quæ in ſuperioribus dicta ſunt: quamvis enim in punitióne impiorum gloria Divina reluceat, & ipſi ſint ejus miniſtri, ſunt tamen miniſtri reluctantes, & in malo obſtinati, qui gloriæ Dei inviti ſerviunt, ſed eam nec exoptant, nec quærunt.

14 Hæc eadem quæſtio, de poteſtate videlicet Dæmonum quoad miracula, non multo ab hinc tempore magnis animorum motibus inter Heterodoxos etiam pertractata fuit. Samuel Clarkius *in lib. de exiſtentia & attributis Dei tom.* 2. *cap.* 19. ſcribit, miraculum eſſe effectum conſueto naturæ ordini contrarium, a natura quadam intelligente, quæ viribus hominem ſuperat, extra ordinem productum: & quamvis admittat, quædam eſſe quæ omnem Dæmonis poteſtatem excedunt, qualia ſunt animatio mortuorum cadaverum, & creatio ex nihilo, fatetur tamen, etiam a Dæmone miracula fieri poſſe, cum ſit natura homine potentior, & propterea facere quædam valeat, quæ conſueto ordini naturæ repugnare videntur: & deinde tranſitum facit ad examinandas notas, quarum ope diſcerni poſſit, utrum Deus, an Dæmon prodigii effector ſit. Jacobus Serces integro tractatu doctrinam prædictam impugnavit; & mordicus ſuſtinuit, Dæmonem miracula facere non poſſe. Non omnibus id placuit, eo præcipue ſub obtentu, quod ſi Dæmones hominem ſuſtinerent, ne aquis mergeretur, ſed rectus in mari ambularet, id abſque dubio ſpectatoribus appareret naturæ legibus repugnans, & inter prodigia & miracula recenſeretur, etſi vim & facultatem Dæmonis non excedat. Cudworthus *in ſyſtemate intellectuali* mediam ſecutus eſt ſententiam. Quippe relinquit Dæmoni poteſtatem talia faciendi opera, quæ ſummam hominum admirationem excitant, ſpeciemque ac formam miraculorum habent; ſed negat, hac poteſtate uti poſſe eos ad conſilia Divina evertenda, & veram religionem oppugnandam. Moshemius *in comment. ad ſyſtema Cudworthi tom.* 2. *pag.* 866. *& ſeqq.* totus eſt

eſt in hac media ſententia roboranda, & ait, Deum in regno Gratiæ nunquam permittere Cacodæmonem ſuis viribus uti, niſi cum explorationem ſuorum ducit eſſe neceſſariam, aut cum homines, qui diu vocem veritatis aſpernati ſunt, juſtiſſimo judicio in poteſtatem tradere decrevit eorum, qui pernicioſis erroribus & ipſi ſunt imbuti, & alios imbuere cupiunt: quæ ſi forte fiant, addit Deum cavere, ne ſuis, qui malis permixti vivunt, miracula noceant, quæ patrantur a veritatis inimicis; electoſque roborat & confirmat, ut immoti perſiſtant in Fide, quam receperunt. Communis itaque (ut ita dicamus) apud Heterodoxos eſt ſententia de poteſtate Dæmonis quoad multa, quæ ſuperant vires & facultatem naturæ, præſertim viſibilis & corporalis, & ſic quoad miracula inferioris notæ. Apud eos illud quoque receptum eſt, Dæmonem, cujus poteſtas ligata eſt, ea nunc uti non poſſe, niſi ad libitum Dei, nec a Deo relaxari interdictum, niſi in caſibus recenſitis, & præſertim ut malos puniat. Quod ab ipſis omiſſum eſt, conſiſtit in perpendendo, an Dæmon facultate utens, ſic volente Deo, aliquid faciendi excedens vires naturæ viſibilis & corporeæ, vere dici poſſit effector miraculi: quod a Nobis ſupra negatum eſt, iterumque negatur; cum miraculum tunc referri debeat ad Deum in ſimilibus peragendis utentem opera Dæmonis, & non ad Dæmonem, qui invitus & reluctans, gloriæ Divinæ, quæ eſt finis miraculorum, ſervit atque miniſtrat.

De Infidelibus, & Hæreticis.

15 Hæc innuiſſe ſatis ſit pro eo, quod attinet ad malos Angelos; licet ultro fateamur cum S. Auguſtino *lib. 3. de Trinitate cap. 9. num.* 18. *col.* 802. *tom.* 8. difficile admodum eſſe, quin & impoſſibile ſcire, quid Dæmones per naturam facere, & quid per Dei interdictum facere non poſſint: *Quid autem poſſint per naturam, nec poſſint per prohibitionem, & quid per ipſius naturæ ſuæ conditionem facere non ſinantur, homini explorare difficile eſt, immo vero impoſſibile, niſi per illud donum Dei, quod Apoſtolus commemorat dicens: Alii dijudicatio ſpirituum.* Nunc tranſeamus ad Infideles, & Hæreticos. Auctor *tractatus de Canoniz. Sanctorum ad Cardinalem Montis Regalis* 5. *part. cap.* 5. ſtrenue contendit, omnia, quæ referuntur miracula ab Hæreticis & Infidelibus patrata, fuiſſe mera Dæmonum ludibria, & apparentes præſtigias; quod ipſum late proſequuntur Malvenda *de Antichriſto lib.* 7. *cap.* 15. & Theophilus Raynaudus *in Theologia naturali, oper. tom.* 5. *diſput.* 4. *quæſt.* 4. *art.* 6. Res theologice pertractatur a Cardinali de Lauræa *in* 3. *lib. ſent. tom.* 4. *diſput.* 20. *art.* 18. *de miraculis*, ubi multa affert ad ſuadendum, Infideles & Hæreticos non habere gratiam miraculorum, nec ullum eorum juxta ordinariam Dei legem miraculum aliquod facere; tum quia gratia miraculorum, ſicut & aliæ gratis datæ, fere ſemper conferuntur membris Chriſti; tum quia ad facienda miracula, neceſſaria eſt Fides ſupernaturalis, qua ipſi carent. Eſtius *loc. cit.* §. 19. admittit, Deum uti poſſe Paganis, Hæreticis, & Schiſma-

& Schiſmaticis, tamquam inſtrumentis in patratione miraculorum, ut per ea aliqua veritas ad Fidem, aut mores pertinens approbetur: *Non ſolum a malis, verum etiam ab Hæreticis, & Schiſmaticis, imo & a Paganis fieri poſſunt vera miracula, Deo per ea veritatem aliquam ad Fidem aut mores pertinentem approbante*. Huc referri poſſunt, quæ a Nobis 3. *lib.* dicta ſunt de oraculis Sibyllarum Chriſtum venturum annuntiantibus. Huc etiam, quæ leguntur *Marc.* 9. 37. *Reſpondit illi* (hoc eſt, Joannes Chriſto) *dicens: Magiſter, vidimus quemdam in nomine tuo ejicientem Dæmonia, qui non ſequitur nos, & prohibuimus eum. Jeſus autem ait: Nolite prohibere eum; nemo eſt enim, qui faciat virtutem in nomine meo, & poſſit cito male loqui de me*: quod ipſum habetur *Luc.* 9. 49. *Reſpondens autem Joannes dixit: Præceptor, vidimus quemdam in nomine tuo ejicientem Dæmonia, & prohibuimus eum, quia non ſequitur nobiſcum: & ait ad illum Jeſus: Nolite prohibere; qui enim non eſt adverſum vos, pro vobis eſt*. Ubi Gloſſa ordinaria docet, tunc Dominum voluiſſe, ut alii etiam non diſcipuli miracula facerent, ut nomen Jeſu exaltaretur. Caſtaldus *de poteſtate Angelica tom.* 1. *diſt.* 2. *art.* 3. *quæſtiunc.* 1. *pag.* 165. ait: *Poſſibile eſt, Deum ſupernaturaliter concurrere ad miracula patrata ab Hæretico, vel Idololatra ad juſtam defenſionem, vel ad comprobandam veritatem Catholicam*.

16 Oppones, navim, qua ſimulacrum Matris Phrygiæ vehebatur, cum moveri nullis viribus poſſet, unam mulierculam, zona alligata, ad ſuæ pudicitiæ teſtimonium moviſſe, & traxiſse. Hiſtoria eſt apud Livium *lib.* 39. apud Herodianum *lib.* 1. apud Aurelium Victorem *de viris illuſtribus cap.* 46. apud Feneſtellam *cap.* 12. *de Sacerd.* apud Ciceronem *in orat. de Haruſpicum reſponſis*; item Tucciam virginem Veſtalem, de cujus corruptione quærebatur, aqua impleto cribro neque perfluente, abſtuliſſe controverſiam: *Veſta, inquit, ſi ſacris tuis caſtas ſemper admovi manus, effice, ut hoc* (cribro) *hauriam ex Tiberi aquam, & in ædem tuam perferam. Audacter & temere jactis votis Sacerdotis, rerum ipſa natura ceſſit*; uti legitur apud Valerium *lib.* 8. *cap.* 1. *n.* 5. apud Plinium *lib.* 8. *cap.* 2. apud Dionyſium Halicarnaſseum *lib.* 2. & tum Tertullianus *in apolog. cap.* 22. tum Minutius *in Octavio* meminerunt aquæ cribro geſtatæ, & navis cingulo permotæ. Sanctus Thomas *de potentia, ſeu de miraculis quæſt.* 6. *art.* 5. oppoſito ſibi Tucciæ exemplo, *Legitur in hiſtoriis, quod quædam Virgo Veſtalis, in ſignum pudicitiæ conſervatæ, aquam in vaſe perforato de Tiberi portavit, nec tamen aqua effuſa eſt; quod fieri non potuit, niſi per hoc, quod retinebatur aqua ne flueret, aliqua non naturali virtute: quod patet eſſe miraculum in Jordanis diviſione, & ejus ſtatione*; reſpondet, id per bonos Angelos a Deo fieri potuiſse in caſtitatis commendationem, & etiam dici poſse, contigiſse Dæmonum virtute: *Ad quintum dicendum, quod non eſt remotum, quin ſit in commendatione caſtitatis, quod Deus verus per ſuos Angelos bonos hujuſmodi miraculum per retentionem aquæ feciſſet; quia, ſiqua bona in Gentilibus fuerunt, a Deo fuerunt: Si autem per Dæmones factum eſt, nec hoc repugnat prædictis; nam quieſcere, & moveri localiter ab eodem principio ſecundum genus ſunt: quia, per quam naturam aliquid movetur ad locum,*

locum, quieſcit in loco. Unde, ſicut Dæmones poſſunt movere corpora localiter, ita poſſunt & a motu retinere; nec tamen eſt miraculum, ſicut quando fit divinitus, quia hoc ſecundum naturalem virtutem Dæmonis contingit ad hujuſmodi effectum determinatum: & ſequitur Coquæus *in notis ad cit. cap. 16. col. 600. lib. 10. S. Auguſtini de civitate Dei* his verbis: *Volunt aliqui, id factum eſſe a bono Angelo ad virginitatem probandam, & in illius commendationem. Sed a Dæmonibus abſque ulla difficultate fieri potuit, quia, ut eſt in eorum poteſtate corpora ſecundum locum movere, ita etiam in eorum poteſtate eſt efficere, ne a locis, in quibus ſunt, amoveantur.*

17 Quamcumque autem ex his ſententiis ſequamur, nihil valide oppoſitum dici poterit adverſus ea quæ a Nobis dicta ſunt, poſse videlicet Paganos a Deo aſsumi tamquam inſtrumenta in patratione miraculorum, ut per ea aliqua veritas, ad Fidem aut mores pertinens, approbetur; non poſse eoſdem a Deo aſsumi tanquam inſtrumenta in patratione miraculorum pro confirmando errore, vel peccato; nec eſse vera miracula quæ a Dæmone propria fiunt virtute, etiamſi excedant vires & facultatem naturæ viſibilis & corporeæ. Patet id, ſi primam ſententiam ſequamur, a bono Angelo videlicet factum fuiſſe, ut navis ab una muliere moveretur, aut ut aqua e cribro non deflueret, in commendationem videlicet caſtitatis. Patet hoc ipſum, ſi ſecundam ſententiam ſequamur, ea ſcilicet facta fuiſſe virtute Dæmonum naturali: licet enim exceſſerint vires naturæ viſibilis & corporeæ, & quodammodo dici miracula potuerint, ut innuit D. Thomas *loc. cit.* vera tamen miracula non fuerunt, deficientibus circumſtantiis, quæ verum a falſo miraculo ſecernunt, & ſignanter fine; veluti adnotavit S. Auguſtinus *cit. cap. 16. lib. 10. de civit. Dei n. 2. col. 253. tom. 7.*, ubi poſt expoſita citata exempla ait: *Quædam vero etſi nonnullis piorum factis videantur opere coæquari, finis ipſe, quo diſcernuntur, incomparabiliter hæc noſtra oſtendit excellere.* In univerſum facit huc doctrina Michaelis Medinæ *de recta in Deum Fide lib. 2. cap. 7. pag. 53.* ubi, quæcumque prodigia apud Gentiles contigerunt, ait ad Deum uti eorum auctorem referenda. En ejus verba: *Sed ubi humano imperio & invocatione in ejus ſuperſtitionis, quæ tunc a Gentibus colebatur, comprobationem facta eſſe legiſti? Fierent illa, ſi ita credere libet: at qua virtute? An voto, & humano imperio? Nequaquam; ſed in virtute religionis, quam utcumque Divinam providentiam conſervare decebat commendationem; quo nimirum mortales in Numinis timore contenti, paulatim veræ religioni aſſueſcerent, & ne, quod eſt ſummum malum, procaciter dicerent*, Non eſt Deus; *unde corrupti & abominabiles fierent. Minus enim a ſalute abeſt, qui a vero Deo falſorum deorum ſuperſtitione recedit, quam qui Numinis penitus exuit notitiam, & quem nulla ſaltem ſuperſtitio coercet. Sunt & alia inter ea, quæ recenſuimus prodigia, quæ ad quorumdam oſtendendam innocentiam Divinitas vera edidit, quale illud de Claudia Romana, quod cingulo navim arena Tiberis hærentem attraxit; aut illud, quod de altera Veſtali Virgine, quæ aquam in ſignum item pudicitiæ ab eodem flumine cribro hauſiſſe refertur. Intereſt enim Divinæ providentiæ, potiſſime*

Digitized by Google

me apud eos, qui potius ignorantia, quam malitia a vera religione recedebant, quales erant hæ feminæ, innocentiam ſovere. Non itaque in illius, quæ tunc apud Gentes vigebat, ſuperſtitionis atteſtationem hæc prodigia fiebant, ſed tantum in Divinitatis & providentiæ teſtimonium, nimirum, ut ſcirent Gentes, eſſe Deum, cui eſſent curæ mortalium actiones, quique ſanctos mores & juſtitiam probaret, contra vero pro delictis ſupplicia rependeret. Hoc enim etiam apud Gentes oſtendere, ſtuduiſſe Deum, Sibyllarum vaticinia, quæ in medio profanarum nationum edidit, apertiſſime demonſtrant &c. Sicut itaque per falſæ religionis cultores Deus plerumque futura prænuntiabat myſteria, ita per falſam religionem vera nonnumquam proferebat miracula, non in ejus quidem atteſtationem, ſed quo mortales in religionis officio contineret, & Divinitatis quamdam notitiam paulatim infunderet. Concordat Melchior Corneus Societatis Jeſu Theologus in ſuo opere *de miraculis Eccleſiæ Catholicæ defenſis* Moguntiæ impreſſo anno 1652. *pag.* 12. En ejus verba: *Unde licet pleraque alia, quæ ab Infidelibus ſupra naturæ poteſtatem geſta narrari ſolent, merito e numero verorum miraculorum repellantur; non videtur tamen dubitari poſſe, quin aliquando & rarenter Numen immortale ad thauma aliquod cum illis concurrerit, quando illud aut veritatis, aut alterius virtutis, aut auctoritatis Divinæ aſſerendæ cauſa publica requirebat. Quid vetet credere, Claudiam Romanam, ut impoſitum impudicitiæ crimen amoliretur, Divino nutu actam, navim in vado hærentem ſolo ſuo cingulo inde dimoviſſe? Quid mali, ſi ſtatuamus, alteram illam Veſtalem, in teſtimonium integritatis ſuæ, quæ per injuriam impetebatur, ſupernaturali Dei ope aquam cribro hauſtam detuliſſe? Eccur negemus miraculum eſſe, quod Amurathes Turcarum Imperator cum prælio ſuccumberet, explicata fœderum ab Hungaris Chriſtianis ſancte juratorum forma, elata voce, vibratiſque in cælum oculis, exclamaret:* Si tu Chriſte Deus, & ſi quod tibi Numen ineſt, ulciſcere hanc tuorum perfidiam: *& hoc velut fulmine totas Chriſtianorum acies a cœpto victoriæ indubiæ curſu averterit, & internecione delerit?*

18 Urgebis, alia plura, & fere innumera per Ethnicos, Gentiles, & Hæreticos edita fuiſſe miracula, quibus difficile admodum eſt recenſitas aptare reſponſiones. Philoſtratus enim vitam, & res geſtas Apollonii Thianei octo libris celebravit, & tot ac tanta ab illo edita miracula memoravit, ut Hierocles Ægypti Præfectus occaſionem aſſumpſerit comparationem inſtituendi inter Chriſtum, & Apollonium. Tacitus, & Suetonius narrant, ab Imperatore Veſpaſiano quemdam oculis & manu captum, fuiſſe illico ſanitati reſtitutum: & de Hæreticis antiquorum, & etiam noſtrorum temporum prodigioſa geſta narrantur, & ſcriptis mandata ſunt. Verum, Philoſtrati libros mendaciis & fabulis ſcatere a capite ad calcem, late demonſtrant Euſebius Cæſarienſis *in lib. adverſus Hieroclem*, Photius *in Biblioth. cod.* 44. Scaliger *in Euſebianis num.* 278. Cardinalis Baronius *tom.*I. *annal. ad an.* 78. Daniel Huetius Epiſcopus Abrincenſis *in Demonſtratione Evangel. propoſit.*9. *pag.*163. *& ſeqq.*; quorum validas rationes & invicta fundamenta collecta legi poſſunt apud Graveſon *de myſteriis, & annis Chriſti*

diſſert. 14. *pag.* 280. Quod attinet ad Veſpaſianum, verba Taciti *lib.* 4. *hiſtor. cap.* 81. ſunt hæc: *Ex plebe Alexandrina quidam, oculorum tabe notus, genua ejus advolvitur, remedium cæcitatis expoſcens gemitu, monitu Serapidis dei, quem dedita ſuperſtitionibus gens ante alios colit; precabaturque Principem, ut genas, & oculorum orbes dignaretur reſpergere oris excremento. Alius manu æger, eodem deo auctore, ut pede ac veſtigio Cæſaris calcaretur, orabat. Veſpaſianus primo irridere, aſpernari; atque illis inſtantibus, modo famam vanitatis metuere, modo obſecratione ipſorum & vocibus adulantium in ſpem induci; poſtremo æſtimari a Medicis jubet, an talis cæcitas ac debilitas ope humana ſuperabiles forent. Medici varie diſſerere. Huic non exeſam vim luminis, & redituram, ſi pellerentur obſtantia: illi elapſos in pravum artus, ſi ſalubris vis adhibeatur, poſſe integrari. Id fortaſſe cordi deis, & divino miniſterio Principem electum. Denique patrati remedii gloriam penes Cæſarem, irriti ludibrium penes miſeros fore. Igitur Veſpaſianus cuncta fortunæ ſuæ patere ratus, nec quidquam ultra incredibile, læto ipſe vultu, erecta quæ aſtabat multitudine, juſſa exequitur. Statim converſa ad uſum manus, ac cæco reluxit dies. Utrumque qui interfuere, nunc quoque memorant, poſtquam nullum mendacio pretium.* Concordat Suetonius *in vita Veſpaſiani cap.* 7. *E plebe quidam luminibus orbatus, item alius debili crure ſedentem pro tribunali pariter adierunt, orantes opem valetudinis demonſtratam a Serapide per quietem: reſtituturum oculos, ſi inſpuiſſet: confirmaturum crus, ſi dignaretur calce contingere. Cum vix fides eſſet, rem ullo modo ſucceſſuram, ideoque ne experiri quidem auderet; extremo, hortantibus amicis, palam pro concione utrumque tentavit, nec eventus defuit.* Notat Silvius *in* 2. 2. *D. Thomæ tom.* 3. *quæſt.* 178. *art.* 2. *concl.* 3. veriſimile admodum eſſe, morbos iſtos fuiſſe a Dæmone illatos, qui in gratiam Veſpaſiani tunc deſiit lædere, quando Veſpaſianus viſus eſt curare, juxta illud Tertulliani *cap.* 22. *apolog.* ubi deſcribens aſtutiam Dæmonum, ait: *Lædunt enim primo; dehinc remedia præcipiunt ad miraculum nova ſive contraria, poſt quæ deſinunt lædere, & curaſſe creduntur.* Daniel autem Huetius *in demonſtrat. Evangel. propoſit.* 9. *num.* 6. invictis probat argumentis, memoratas ſanationes a ſubdolis Ægyptiorum artibus, inter quos res acta eſt, fuiſſe profectas. Cum etenim Joſeph in ſua hiſtoria ſacra quædam oracula, quæ in Judæorum Meſſiam conveniebant, Veſpaſiano accommodaſſet, Ægyptii, ne in adulatione quidquam Judæis concederent, cum audiſſent, Jeſum ſputo oculis illito cæcum ſanaſſe, & claudos ac debiles morbo liberaſſe, duos ſubornarunt, ut alter manu, alter oculis ſe captos ſimularent. Alia plura collecta legi poſſunt apud Cardinalem Baronium *ad an.* 71. *num.* 6. de aſſerti hujus miraculi falſitate; & apud eumdem *ad an.* 139. *num.* 2. de falſitate miraculorum Hadriani Imperatoris, & Gentilium, tum etiam apud Cardinalem Bellarminum *lib.* 4. *de notis Eccleſiæ cap.* 14. *§. Ad quartum reſpondeo.* Uno verbo, morbi fuerunt ſimulati; & ſanationes non inter miracula, ſed inter mendacia ſunt recenſendæ. Concordant etiam Scriptores a noſtra communione alieni, qui accuratiſſime fallaciæ notas exponunt, quibus affecta ſunt ea, quæ patrata dicun-

Digitized by Google

dicuntur miracula a Veſpaſiano, & Hadriano. Heumannus in ſingulari diſſertatione *de miraculis Veſpaſiani tom. 2. lib. 2. pag.* 427. Joannes Clericus *in hiſtoria Eccleſiæ primorum duorum ſæculorum ſæcul. 2. ad an.* 138. *pag.* 610. *& ſeqq.*, Jacobus Serces *in tract. de miraculis pag.* 276. Et quod ſpectat ad Hæreticos ſive antiquorum, ſive noſtrorum temporum, ſolemne fere ſemper Hæreſiarchis fuit gloriari de poteſtate miracula patrandi, ut novis ſuis erroribus fidem conciliarent, ſed infelici prorſus eventu, uti late oſtendit Joſeph Binghamus, licet heterodoxus, *tom. 7. origin. Antiquit. Eccleſ. cap.* 5. §. 7. Cyrola Epiſcopus Arianorum, dum ad ſuæ religionis veritatem aſſerendam, quemdam, qui ſe ſimulabat cæcum, vellet illuminare, revera excæcavit, apud Gregorium Turonenſem *lib. 2. hiſtor. Francor. cap.* 3. Polychronius coram populo ſuſcitare volens mortuum pro confirmatione ſuæ Fidei, nihil facere potuit in ſexta Synodo *act.* 15. Apud Staphylum *in abſoluta reſponſione contra Jacobum Smidelinum* exemplum exſtat ejectionis Dæmonis fruſtra a Luthero tentatæ. Apud Joannem Coclæum fruſtra quoque ab eodem tentatæ reſtitutionis vitæ mortuo. Bolſecus ſimilia narrat de Calvino, & Alanus Copus *lib. 6. de dialogis* de quodam prædicti Calvini Miniſtro: quorum omnium narrationes, utpote veritati innixas, ab Hæreticorum fraudibus & mendaciis ſtrenue vindicat Cardinalis Gottus *tom. 1. de vera Eccleſia Chriſti cap. 2. §. 6.* Calviniſtæ novum quoddam ſidus, cui non aliud ſimile a mundi creatione ad natum uſque Chriſtum, quodque omnium oculis tres totos annos objectum fuit, efferunt apud Mornæum tanquam prodigium a Deo editum in approbationem extraordinariæ, quam jactant, ſuæ vocationis. Verum Hadrianus, & Petrus de Walenburch *in tractatibus generalibus de Fidei controverſiis tom. 1. in tract. 8. de Miſſione Proteſtantium cap.* 49. oſtendunt, nec ſidus illud fuiſſe prodigioſum; nec ulla probabili ratione, aut ſigno aliquo aſſertam Reformationem ita reſpexiſſe, ut in illius approbationem editum fuiſſe, veriſimiliter ſaltem credi poſſet. Addunt, tardius viſum fuiſſe, quam erat neceſſarium, cum Lutherus ſuam apoſtaſiam, quæ novi Euangelii natalis erat, inceperit anno 1517. & ſtella non apparuerit ante annum 1572. nimirum quinquaginta & quinque annis poſt Lutheri ab Eccleſia diſceſſum; cum tamen neceſſe ſit, ſigna præfigurantia alicujus rei, illam præcedere. Crurioſum eſt quod legitur de Mahumete: poſcentibus enim Arabibus ab eo miracula in ſuæ ſectæ confirmationem, reſpondit, non eſſe ſibi neceſſaria miracula, cum nihil aliud eis proponeret, quam id quod natura docet, uti habetur apud Boulainvilliers *in ejus vita lib. 3. pag.* 309.

De Antichriſto.

19 Modo loquendum eſt de Antichriſto. Non eſt autem hic animus plura de Antichriſti characteribus, tempore adventus ejus, origine, nativitate, imperio, bellis, morte referre. Integrum de his rebus *tractatum*

Malvenda ex Dominicana familia conſcripſit. Calmet *diſſertationem* ſatis de more eruditam, & jam ſupra citatam *de Antichriſto* exaravit. Suarez *in 3. part. D. Thomæ tom.* 2. *diſput.* 54. *& pluribus ejus diſputationis ſectionibus*, quidquid ad Antichriſtum pertinet, proſecutus eſt: & multa de eo curioſa & ingenioſa legi poſſunt *diſc.* 8. *inter diſcurſus Theologicos de Judicio univerſali* Philippi Medæ Epiſcopi Converſani, Nobis, dum viveret, ſingulari amicitia juncti. De mirabilibus ab Antichriſto edendis dicitur *Matth. c.* 24. *v.* 24. ea talis momenti eſſe futura, *ut in errorem inducantur (ſi fieri poteſt) etiam Electi*. Tria Antichriſti prodigia *in Apocalypſi* refert S. Joannes: nam ignem faciet de cælo deſcendere in terram; dabit ſpiritum imagini beſtiæ, ut loquatur, quippe Oracula inſtituet, ut ad ſimplicium ſeductionem verba proferant; & imaginem beſtiæ, gladio interſectæ, vitæ reſtituet. S. Hippolytus *de Antichriſto* addit, quod lepra infectos deterget, paralyticis greſſum reſtituet, Dæmones fugabit, futura prænuntiabit, mortuos revocabit, montes transferet, per mare ſicco pede gradietur, Soli & elementis omnibus imperabit: quæ tamen ſolis conjecturis innituntur. De gerendis ab Antichriſto hæc habentur *in* 2. *epiſt. ad Theſſalonic.* 2. 8. *Et tunc revelabitur ille iniquus, quem Dominus Jeſus interficiet ſpiritu oris ſui, & deſtruet illuſtratione adventus ſui eum, cujus eſt adventus ſecundum operationem Satanæ, in omni virtute, & ſignis & prodigiis mendacibus*. De horum Apoſtoli verborum intelligentia quæſtio movetur, ſed non reſolvitur a S. Auguſtino *lib.* 20. *de civit. Dei cap.* 19. *n.* 4. *col.* 598. *tom.* 7. qua videlicet ratione *ſigna* dicantur *mendacia*, num quia Antichriſtus illuſurus ſit tantummodo ſenſibus mortalium, nec vere ea facturus, quæ facere videbitur; an illa prodigia & mira vere editurus ſit, ſed eo mendacia dicantur, quod vera miracula credentur, & facta virtute Divina, quæ tamen non niſi virtute & operatione Satanæ fient: ait enim: *Propter quid horum ergo dicta ſint prodigia, & ſigna mendacii, tunc potius apparebit*. Eſtius *in comment. ad cap.* 2. *epiſt.* 2. *ad Theſſalonic.* poſtquam præmiſit, nullum verum miraculum a quoquam fieri poſſe pro erroris confirmatione, docet, Apoſtolum prodigia Antichriſti *mendacia* appellaſſe, non in genere rerum, ſed in genere ſignorum, id eſt miraculorum. Malvenda *in cit. tract. de Antichriſto lib.*7. *cap.*19. poſt plura concludit: *Dicimus, Antichriſtum tanta magia & potentia dæmonum vel effecturum, vel ad efficiendum illi vires abunde haud defuturas quoſcumque veros & reales admirandos effectus, qui vel dæmonum, vel hominum, vel naturalium agentium vi re ipſa effici poſſunt in natura rerum. Quæcumque vero naturæ totum ordinem ſuperant, revera patrare nequibit: Quod ſi videbitur operari, erunt haud dubie meræ præſtigiæ, & ſenſuum ludificationes, non veri & ſubſiſtentes effectus*. Suarez *in cit. diſput.* 54. *ſect.* 4. ait, quod, ſi Antichriſtus videbitur mortuum ſuſcitare, aut hic non erit prius vere mortuus, aut poſtea non vivet: quod ſi interdum veræ erunt res, quæ apparebunt, non erunt tales, quæ modo fiant prodigioſo, ſed per applicationem occultam cauſarum naturalium. Eodem modo loquitur Cardinalis Gottus *Theolog.*

Theolog. tom. 16. quæſt. 1. de Antichriſto dub. 4. §. 3. num. 11. Theophilus Raynaudus *oper. tom. 5. in Theologia naturali diſt. 4. quæſt. 4. art. 6. num.* 334. ſcribit, Antichriſti prodigia tam mira in ſpeciem, ut videantur inductura in errorem, ſi fieri poteſt, etiam Electos, indigna fore nomine miraculi, nec eſſe futura, niſi ſeductionem iniquitatis, & mendacia prodigia. Calmet *in cit. diſſert. de Antichriſto art. 6. §. An prodigia*, putat, quia ab improbis vera ſigna edi poſſunt, edi etiam poſſe ab Antichriſto multa vera miracula, quæ tamen, nequiſſimo ſibi fine propoſito, perditiſſimus ille præſtabit. At egregie de more S. Thomas *quæſt. 6. de potentia art. 5. ad ultimum*: *Dicendum, quod tempore Antichriſti, Diaboli poteſtas ſolvenda dicitur, in quantum ei multa facere permittentur, quæ modo non permittuntur: Unde & operabitur multa ad eorum ſeductionem, qui hoc meruerunt non acquieſcendo veritati. Operabitur autem quædam præſtigioſe, in quibus nec erit verus effectus, nec miracula. Operabitur etiam quædam per veram corporum immutationem, in quibus ſi erunt veri effectus, non tamen vera miracula, quia erunt per cauſas naturales operata. Quæ etiam mendacia dicuntur quantum ad intentionem facientis, qui per hujuſmodi mirabilia opera inducit homines ad credendum mendaciis.* Suarez *cit. diſput. 54. ſect. 4.* quærit, an ſit contra ſuavem gubernationem Divinæ providentiæ, ut fieri permittat tam ſtupenda ſigna, licet mendacia, in confirmationem falſitatis: videtur enim hoc nihil eſſe aliud, quam permittere, ut homines tententur ultra id quod poſſunt; & hinc videtur poſſe labefactari fides Divinorum miraculorum, cum ſemper formidari poſſit, an falſa ſint: idemque reſpondet, id non eſſe contra ordinem Divinæ providentiæ; tum quia hæc permiſſio erit effectus Divinæ juſtitiæ in vindictam incredulitatis Judæorum, & aliorum Peccatorum; tum quia erit effectus Divinæ miſericordiæ, ut Sanctorum fides & conſtantia magis eluceat; & demum quia, Divina Gratia adjuvante, tentatio non erit ſupra vires humanas.

De malis Hominibus, ſeu Peccatoribus.

20 Per malos homines, & peccatores vera miracula fieri poſſunt. Ad rem hanc facit illud Chriſti Domini in Euangelio Matthæi 7. 22.: *Multi dicent mihi in illa die: Domine, Domine, nonne in nomine tuo prophetavimus?.... Nunquam novi vos.* Ad quæ Euangelii verba S. Auguſtinus *lib. 2. de ſermone Domini in monte cap. 25. num. 84. col. 235. tom. 3. part. 2.* hæc habet: *Ne decipiamur tendentes ad contemplationem veritatis, non ſolum nomine Chriſti, per eos qui nomen habent, & facta non habent, ſed etiam quibuſdam factis atque miraculis: qualia propter Infideles cum fecerit Dominus, monuit tamen, ne talibus decipiamur, arbitrantes, ibi eſſe inviſibilem ſapientiam, ubi miraculum viſibile viderimus..... Non ergo cognoſcet niſi eum qui operatur æquitatem. Nam & ipſos Diſcipulos ſuos prohibuit gaudere de talibus, id eſt quod Dæmonia illis ſubjecta fuerint: Sed gaudete, inquit, quia nomina veſtra ſcripta ſunt in cælis*; & rurſus ad ea verba, *Non novi vos*, ſubjicit *ſerm. 93. al. 23. de verbis Domini* (*num. 16.*

col. 506. *tom.* 5.) : *Improbo vos, reprobo vos. In arte mea non vos agnoſco, ars mea neſcit vitia : Hoc eſt autem magnum, & neſcit vitia, & judicat vitia. Neſcit faciendo, judicat arguendo.* Facit & illud Apoſtoli 1. *ad Corinth. cap.* 13. : *Si linguis hominum loquar & Angelorum, Charitatem autem non habeam, factus ſum velut æs ſonans, aut cymbalum tinniens; &, ſi habuero prophetiam, & noverim myſteria omnia, & omnem ſcientiam, & habuero omnem Fidem, ita ut montes transferam, Charitatem autem non habuero, nihil ſum.* Oſtendunt enim hæc verba, nihil repugnare, quominus aliquis Charitatem non habeat, & montes transferat: quemadmodum docet Eſtius *in comment. ad dict. loc.*: *Nam ſane, ſicut Apoſtolo nulla repugnantia eſt, aliquem Linguarum aut Prophetiæ dono, aut notitia myſteriorum atque ſcientia excellere; quæ ſuperius numerata ſunt: aut in egenos eſſe profuſum, aut corpus ſuum flammis tradere pro Chriſti nomine; quæ poſtea nominantur; & Charitatem non habere: ita nihil repugnat ex ejuſdem Apoſtoli mente, ut quis habeat Fidem, qua montes transferat, & Charitatem non habeat.* Beatus Petrus Damiani *ſerm.* 65. qui eſt *de S. Barbatiano*, colligit, eum fuiſſe inſignem Sanctum, cum miraculis claruerit eo tempore, quo, plantata jam Fide, miraculis ultra opus non erat. At idem *in vita S. Dominici Loricati cap.* 11. *oper. tom.* 2. ſibi objiciens, quod in illius Sancti vitæ ratione tradenda totus fuiſſet, & miracula nulla recenſuiſſet, ſic objectionem elidit: *Breviter hoc reſpondere ſufficiat: quoniam & Maria, & Joannes Baptiſta miraculum feciſſe non leguntur, cum tamen eorum vita non qualibet Scriptura, ſed Euangelio teſtante narretur*: & *opuſc.* 6. *cap.* 18. variis ſui temporis exemplis oſtendit, quoſdam nullius meriti apud Deum miraculis claruiſſe. Plura ad rem, de qua agitur, collecta legi poſſunt apud Gonzalez *in cap. Audivimus, num.* 9. *de Reliq. & venerat. Sanctorum*, apud Majolum *in diebus Canicularibus ad tit. Vaticinia pag.* 534. apud Theophilum Raynaudum *oper. tom.* 15. *in heteroclit. ſpiritualib. num.* 12. *& ſeqq. pag.* 265. apud Contelor. *de Canonizat. Sanctor. cap.* 20. *num.* 5. *& ſeqq.* & apud Roccam *eod. tract. cap.* 9. Gratia enim miraculorum eſt Gratia gratis data, quæ indignis quandoque confertur ob Fidei ædificationem, & aliorum ſalutem. Optime Suarez *de relig. tom.* 2. *lib.* 1. *de oratione cap.* 25. *num.* 4. : *Licet enim Deus interdum faciat miracula per hominem peccatorem ad confirmandam veram Fidem, magis tamen id facit ob bonum ipſius Fidei, & Eccleſiæ, quam ob vim talis orationis. E contrario nunquam exaudivit orantem prava intentione ad confirmandum mendacium per miraculum, quia ſe ipſum faceret auctorem, vel confirmatorem mendacii*: quod ipſum repetit *in tract. de Fide diſput.* 4. *ſect.* 3. *n.* 10.

21 Ad aliud quoddam genus referendum eſt illud, quod modo a Nobis ſubnectitur, ad privilegium videlicet Regum Galliæ ſtrumas ſanandi: illud quippe non hereditario jure, aut innata virtute obtinetur, ſed Gratia ipſis gratis data, aut cum Clodoveus Clotildis uxoris precibus permotus, Chriſto nomen dedit, aut cum Sanctus Marculphus ipſam pro Regibus omnibus Galliarum a Deo impetravit, juxta ea quæ habentur apud Gaſparum a Rejes *in jucundar. queſtion. elyſio campo quæſt.* 24. meminitque

Thiers

Digitized by Google

Thiers *in tract. de ſuperſtitione tom.* 1. *lib.* 6. *cap.* 4. *num.* 12. Guibertus *de Pignoribus Sanctorum lib.* 1. *cap.* 1. ſermonem faciens de Rege Galliarum Ludovico Craſſo, hæc ad rem ſcribit *pag.* 331.: *Quid quod Dominum noſtrum Ludovicum Regem conſuetudinario uti videmus prodigio? Hos plane, qui ſcrophas circa jugulum, aut uſpiam in corpore patiuntur, ad tactum ejus, ſuperaddito Crucis ſigno, vidi catervatim, me ei coharente, & etiam prohibente, concurrere. Quos tamen ille ingenita liberalitate, ſerena ad ſe manu obuncans humillime conſignabat. Cujus gloriam miraculi cum Philippus pater ejus alacriter exerceret, neſcio quibus incidentibus culpis, amiſit. Super aliis Regibus, qualiter ſe gerant in hac re, ſuperſedeo: Regem tamen Anglicum neutiquam in talibus audere ſcio.* Si fides Guiberto præſtanda eſt, Reges Angliæ anno 1100. non putabant, ſe potiri Gratia gratis data ſcrophas curandi. At utcunque ſit de hoc, Willelmus Malmesburienſis Auctor XII. ſæculi *lib.* 2. *de geſtis Reg. Anglorum cap.* 13. *pag.* 91. narrat miraculum patratum a S. Eduardo Angliæ Rege in curandis ſcrophis, & ait, eodem interceſſore, hanc eamdem facultatem in ſuos poſteros eſſe derivatam: *Adoleſcentula, juxta parilitatem natalium, virum habens, ſed fructu conjugii carens, luxuriantibus circa collum humoribus turpem valetudinem contraxerat, glandulis protuberantibus horrenda. Juſſa ſomnio lavaturam Regis exquirere, curiam ingreditur. Rex ipſe per ſe opus pietatis adimplens, digitis aqua intinctis collum pertractat mulieris, medicam dexteram ſanitas feſtina proſequitur, lethalis cruſta diſsolvitur, ita ut vermibus cum ſanie profluentibus, omnis ille noxius tumor recederet &c. Multoties enim in Normannia hanc peſtem ſedaſse ferunt ... unde noſtro tempore quidam falſam inſumunt operam qui aſſeverant, iſtius morbi curationem non ex ſanctitate, ſed ex Regalis proſapiæ hereditate fluxiſse.* Et Joannes Bromton, *in Chronic. col.* 950. *collect. Scrip. antiq. hiſt. Anglic.* fatetur hoc privilegium in Reges Angliæ a Sancto Rege Eduardo manaſſe: *Ex iſto Rege Edwardo quaſi jure hereditario Reges Angliæ dicuntur habere, ut ipſi quoddam genus morbi, quem vermem, ſive modo morbum Regium vulgariter dicunt, ſolo tactu curent; hanc gratiam illum Edwardum primo dicitur habuiſse.*

CAPUT QUARTUM.

De fine Miraculorum, & de differentiis inter vera, & falſa Miracula.

1 Actum eſt ſuperius de cauſa efficiente miraculorum, nunc aliqua dicenda ſunt de eorum cauſa, quæ *finalis* vocatur. Hanc porro ex ſacra Scriptura deſumemus. Finis generalis primarius miraculorum eſt gloria Dei, cum hic ſit finis omnium operum ipſius: quapropter *Proverb.* 16. 4. legitur: *Univerſa propter ſemetipſum operatus eſt Dominus*; & *Joan.* 11. 4. Chriſtus loquens de Lazaro infirmo a ſe reſuſcitando ait: *Infirmitas hæc non eſt ad mortem, ſed pro gloria Dei, ut glorificetur Filius Dei per eam*; Marthæ autem ſubjicienti *verſ.* 39.: *Domine, jam fœtet quatriduanus*

duanus in monumento; Salvator reſpondit: *Nonne dixi tibi, quoniam, ſi credideris, videbis gloriam Dei?* Inter fines miraculorum ſecundarios, qui tamen ad primarium ordinantur, recenſentur tum confirmatio pro oſtendenda veritate doctrinæ Fidei & morum, tum atteſtatio veræ ſanctitatis alicujus. Cum Deus Moyſen miſiſſet ad populum, & ad Pharaonem in Ægypto, Moyſes ait: *Non credent mihi, nec audient vocem meam*, uti habetur *Exodi* 4. 1. Deus autem oſtendit ei omnia ſigna ſeu miracula, quæ facturus erat coram populo & Pharaone; *lib.* 3. *Regum* 18. 38. in illa concertatione Eliæ cum Sacerdotibus Baal, in qua de vero Deo contendebatur, inito pacto, ut qui ex duobus diis ignem e cælo emitteret, & ſacrificium conſumeret, ille pro vero Deo haberetur; poſtquam Sacerdotes Baal deum ſuum ſæpius, ſed fruſtra invocaverant, invocante Elia Deum Abraham, Iſaac &c. *cecidit ignis Domini, & voravit holocauſtum & ligna & lapides, pulverem quoque, & aquam, quæ erat in aquaductu lambens: quod cum vidiſset omnis populus, cecidit in faciem ſuam, & ait: Dominus ipſe eſt Deus, Dominus ipſe eſt Deus*; & in Euangelio Joannis poſt miraculum converſionis aquæ in vinum dicitur *cap.* 2. 11.: *Hoc fecit initium ſignorum Jeſus in Cana Galilææ, & manifeſtavit gloriam ſuam, & crediderunt in eum Diſcipuli ejus*; & *cap.* 6. 2.: *Sequebatur eum multitudo magna, quia videbant ſigna, quæ faciebat ſuper his qui infirmabantur*; & in Euangelio Matthæi *cap.* 10. 7., cum Salvator mitteret Apoſtolos ad prædicandum, *Euntes* (inquit) *prædicate, dicentes, quia appropinquavit regnum cælorum*; addiditque: *Infirmos curate, mortuos ſuſcitate, leproſos mundate, Dæmones ejicite*. Hæc pertinent ad oſtenſionem veritatis doctrinæ Fidei & morum per miracula: nunc tranſeamus ad atteſtationem bonitatis & ſanctitatis alicujus. Licet miraculorum Gratia, utpote gratis data, peccatoribus etiam, dum vivunt, a Deo indulgeri poſſit, & aliquando fuerit conceſſa, juxta ea quæ ſuperius dicta ſunt; certum tamen eſt, eam in commendationem bonitatis & ſanctitatis alicujus a Deo ſæpiſſime fuiſſe datam, & dari, ut alibi quoque a Nobis ſignificatum eſt. *In lib.* 4. *Regum*, cum Ochozias Eliam, a quo correctus fuerat, perſequeretur, & quinquaginta milites ad eum capiendum miſiſſet, ignis de cælo deſcendit, militeſque voravit; & *in lib. Numeror. cap.* 12. 2. cum Aaron, & Maria ſoror contra Moyſen locuti eſſent, *Num per ſolum Moyſen locutus eſt Dominus? nonne & nobis ſimiliter eſt locutus?* indignatus Deus præcepit Moyſi, ut cum Aaron & Maria iret ad Tabernaculum, deſcendenſque Dominus in nube ſtetit in medio Tabernaculi, & inter alia dixit *v.* 7. *& ſeqq.*: *Servus meus Moyſes in omni domo mea fideliſſimus eſt; ore enim ad os loquor ei; & palam, & non per ænigmata & figuras Dominum videt. Quare ergo non timuiſtis detrahere ſervo meo Moyſi? Iratuſque contra eos, abiit &c. Et ecce Maria apparuit candens lepra quaſi nix.* Utque exemplis, quæ Dei Servos reſpiciunt, & Sanctos, dum viverent, alia addantur edita ad eorum ſanctitatem poſt obitum patefaciendam, *eod. lib.* 4. *Reg. cap.* 13. hæc habentur: *Quidam ſepelientes hominem projecerunt cadaver in ſepulcro Eliſei. Quod cum tetigiſset oſſa Eliſei,*

Digitized by Google

Eliſei, *revixit homo*, *& ſtetit ſuper pedes ſuos*; & *Eccleſiaſt. cap.* 48. ſubjicitur: *In Eliſeo completus eſt ſpiritus ejus* (Eliæ videlicet), *in diebus ſuis non pertimuit Principem*, *& potentia nemo vicit illum*, *nec ſuperavit illum verbum aliquod*, *& mortuum prophetavit corpus ejus*, *in vita ſua fecit monſtra*, *& in morte mirabilia operatus eſt*. Inter fines miraculorum ſecundarios memorari quoque debent beneficia corpori vel animæ præſtita, necnon ultio Divina: Beneficia vero quædam communia ſunt toti generi hominum, ut Incarnatio, Reſurrectio Filii, Nativitas de Virgine; quædam communia ſunt alicui populo & genti, ut Iſraelitis exſiccatio maris rubri, manna de cælo, aqua de petra; quædam alicui familiæ, ut liberatio Noe cum ſuis a diluvio, Lot de Sodomis, Abrahæ de Ægypto; alia perſonæ, ut converſio Pauli, ſuſcitatio Tabithæ: & ſimilia ſunt, quæ Divinam ultionem reſpiciunt, cum ultio aliquando fuerit in gentem aliquam, ut ignis & ſulphur de cælo ſuper quinque civitates; aliquando in civitatem unam, ut, cum ruerunt muri Jericho; aliquando in familiam unam, ut, cum Core, Dathan, & Abiron abſorpti fuerunt a terra; aliquando in certos quoſdam homines, ut, cum Ananiam & Saphiram Petrus morti tradidit, & Paulus Elymam Magum excæcavit, & Corinthium inceſtuoſum Diabolo tradidit ad ſalutem animæ.

2 Inter Theologos quæritur, an ſub alia providentia Deus poſſet cum aliquo operari & concurrere ad vera miracula, quibus ipſe uti vellet ad perſuadendum & confirmandum aliquid falſum. Legi poſſunt Durandus *quæſt.* 1. *prologi*, Albertinus *tom.* 1. *quæſt.* 3. *Theol. coroll.* 3. *ex* 3. *princip. Philoſoph. dub.* 2. Ripalda *de ente ſupernaturali diſput.* 11. *ſect.* 6. *num.* 33. Nonnulli id fieri poſſe exiſtimant: dicunt enim, non repugnare, quin Deus in aliquo caſu præſtet ſe alicui ad miraculum, quod petitur in confirmationem alicujus falſitatis. Exemplum ſumunt ab eodem Deo, qui ut auctor naturæ, poteſt offerre vim ſuam, & (ut vocant) concurſum naturalem cauſæ ſecundæ, licet prævideat, cauſam ſecundam non recte uſuram illa virtute & concurſu ad malum. Alii non audent id abſolute admittere; ſed ad ſummum, ſi ex aliquibus circumſtantiis conſtare poſſet, miraculum, prout procedit a Deo, non fieri ad confirmandum aliquid falſum, ſed ad alium finem bonum. Ita Suarez 2. *tom. in* 3. *part. diſput.* 31. *ſect.* 2. *§. Hæc argumenta*, Cardinalis de Lugo *de virtute Fidei Divinæ diſput.* 2. *art.* 1. *num.* 15. *& ſeqq.* At, omiſſis hiſce quæſtionibus Scholaſticis, Nobis ſatis eſſe debet, ut nunc eſt atque in præſenti providentia nec a Deo fieri, nec de potentia (uti dicunt) ordinaria fieri poſſe vera miracula pro confirmatione falſæ doctrinæ, aut non veræ ſanctitatis.

3 Doctrina hæc eſt D. Thomæ 2. 2. *quæſt.* 178. *art.* 2. *in corpore*, ubi hæc habet: *Vera miracula non poſſunt fieri*, *niſi virtute Divina*; *operatur enim ea Deus ad hominum utilitatem*, *& hoc dupliciter*. *Uno quidem modo ad veritatis prædicatæ confirmationem*; *alio modo ad demonſtrationem ſanctitatis alicujus*, *quam Deus hominibus vult proponere in exemplum virtutis*. *Primo autem modo*

Digitized by Google

miracula poſſint fieri per quemcumque, qui veram Fidem prædicat, & nomen Chriſti invocat, quod etiam interdum per malos fit &c. Secundo autem modo non fiunt miracula, niſi a Sanctis, ad quorum ſanctitatem denuntiandam miracula fiunt vel in vita eorum, vel etiam poſt mortem, ſive per eos, ſive per alios. Confirmat hoc ipſum *in reſponſ. ad tertium: Ad tertium dicendum, quod ſemper miracula ſunt vera teſtimonia ejus, ad quod inducuntur. Unde a malis, qui falſam doctrinam enuntiant, numquam fiunt vera miracula ad confirmationem ſuæ doctrinæ, quamvis quandoque fieri poſſint ad commendationem nominis Chriſti, quod invocant, & virtute Sacramentorum, quæ exhibent. Ab his autem, qui veram doctrinam enuntiant, fiunt quandoque vera miracula ad confirmationem doctrinæ, non autem ad teſtificationem ſanctitatis*: quod ipſum docuerat *lect. 2. in fine in 2. ad Theſſalonicenſes: Nullus contra Fidem facit vera miracula, quia Deus non eſt teſtis falſitatis; unde aliquis prædicans falſam doctrinam non poteſt facere miracula, licet aliquis habens malam vitam poſſet*. Hoc ipſum firmat *quodlib. 2. quæſt. 4. art. 6. ad quartum: Ad quartum dicendum, quod miracula viſibilia fiunt virtute Divina ad confirmationem virtutis Fidei; unde dicitur Marci ult. de Apoſtolis, quod* prædicaverunt ubique, Domino cooperante, & ſermonem confirmante ſequentibus ſignis. *Non autem fiunt miracula ſemper ad demonſtrandum Gratiam ejus, per quem miracula fiunt; & ideo poteſt contingere, quod aliquis Gratiam gratum facientem non habens, miracula faciat. Sed hoc contingere non poteſt, quod aliquis falſam doctrinam annuntians, vera miracula faciat, quæ niſi virtute Divina fieri non poſſunt. Sic enim Deus eſſet falſitatis teſtis, quod eſt impoſſibile*. Optime Porrecta *in 3. part. quæſt. 43. art. 4.: Quis enim idiota, vel protervus concipiat umquam, quod Deus poſſit eſſe teſtis falſitatis, cum natura etiam dictet contrarium?* Sequitur Viguer *in inſtitut. cap. 9. de Gratia Divina §. 2. verſ. 1.: Operatio autem miraculorum, quæ attribuitur Gratiæ gratis datæ, fit ſola virtute Divina ad hominum utilitatem dupliciter: uno modo ad veritatis prædicatæ confirmationem. Ex quo ſequitur, quod ab his, qui falſam doctrinam annunciant, numquam fiunt miracula: quia miracula ſunt vera teſtimonia, & a ſolo Deo, qui non poteſt eſse teſtis falſitatis, cum ſit Veritas per eſſentiam &c. Alio modo facit Deus miracula ad oſtenſionem ſanctitatis alicujus, quem Deus vult proponere in exemplum virtutis*. Egregie Eſtius *in lib. 2. ſent. diſt. 7. §. 19. ad quartum* ait: *Non ſolum a malis, verum etiam ab Hæreticis, & Schiſmaticis, immo & a Paganis fieri poſsunt vera miracula, Deo per ea veritatem aliquam ad Fidem aut mores pertinentem approbante*; Et ad ſeptimum: *Neque dæmones, neque homines ulla virtute poſsunt facere miraculum verum pro confirmatione erroris, id eſt, aliis verbis: Deus ſtatuit numquam exaudire petitionem dæmonis, vel hominis volentis ad confirmandum errorem miraculum adhibere; immo nec poteſt hujuſmodi petitionem exaudire, ſi loquamur de potentia ordinaria. Cujus ratio eſt, quia Deus inſtituit miracula tamquam ſigna quædam & teſtimonia ejus rei, ad quam verificandam, ab eo, qui illa coram hominibus exhibet, inducuntur*. Et mirabiliter concordat Silvius *in 2. 2. D. Thomæ quæſt. 178. art. 2. concl. 2. Miracula quæ ordinantur ad declarandam ſanctitatem facientis, non poſ-*

ſunt

ſunt fieri per malos : ſicut nec per eos fieri poſſunt miracula in confirmationem falſæ doctrinæ, quam forte prædicant ; quia Deus non poteſt eſſe teſtis, vel approbator falſitatis : eſſet autem, ſi vel unum miraculum fieret in confirmationem aut falſæ doctrinæ, aut falſæ ſanctitatis ; quoniam illa teſtificatio eſſet falſa, & eſſet Dei, quandoquidem ſolius ipſius Dei virtute miracula fieri poſſunt. Cum igitur verum miraculum non poſſit fieri, niſi per virtutem Dei, patet, miraculum non poſſe fieri in atteſtationem falſitatis, & quod conſequitur, impoſſibile eſſe, rem illam non eſſe veram, in cujus veritatis atteſtationem fit verum miraculum, id eſt, ad quam demonſtrandam eſſe veram, fit miraculum verum. Et quamvis S. Joannes Chryſoſtomus *hom. 5. contra Judæos* dicat, falſis Doctoribus, etiamſi mortuos excitarent, non eſſe credendum, quoniam, inquit, Deus tentans te permiſit, ut illi hoc poſſint ; & urgeat illud Apoſtoli *ad Galatas 1. 9. Licet Angelus de cælo evangelizet vobis, præterquam quod evangelizavimus, anathema ſit* ; ambo nihilominus loquuntur ſub conditione impoſſibili, qua poſita, negant deinde, vel Angelo, vel miraculis eſſe credendum ; cum tali in caſu nec Angelus eſſet in veritate confirmatus, nec miraculum eſſet ex ordinatione Divina certum & invictum veritatis teſtimonium ; & proinde, ſepoſitis miraculis, in eo rerum impoſſibili eventu Catholicæ veritatis confirmatio eſſet aliunde petenda, ex doctrina videlicet Prophetarum, & Apoſtolorum, & ex perpetua Traditione Eccleſiæ, quam Traditionem ibi & alibi ſæpe urget Apoſtolus, juxta ea quæ habentur apud Eſtium *in 2. lib. ſent. diſt. 7. §. 20. ad decimum*. S. Pacianus Barcinonenſis Epiſcopus Novatianos refellens inſoleſcentes in Scripturarum intelligentia, & dicentes, *Novatianus hoc præcepit, Novatianus hoc docuit*, ſic loquitur *epiſt. 3. (Biblioth. Patrum tom. 4. pag. 309.) : At vel quando, Frater, quibuſve temporibus ? Statim poſt Domini Paſſionem ? Poſt Decii Principatum, id eſt poſt trecentos prope annos Dominicæ Paſſionis ? Quid ergo tunc ? Prophetas ſecutus eſt, ut Cataphryges ; an Philomenem aliquam, ut Apelles ; an ipſe tantum auctoritatis accepit ? linguis loquutus eſt ? prophetavit ? ſuſcitare mortuos potuit ? Horum enim aliquid habere debuerat, ut Evangelium novi juris induceret. Etſi contra clamet Apoſtolus* : Licet nos, aut Angelus de cælo evangelizet vobis, præterquam quod evangelizavimus vobis, anathema ſit. *Novatianus ſic intellexit, inquies ; ſed Chriſtus hoc docuit. Ergo a Chriſti uſque Decii Principatum nullus intelligens ?* His verbis S. Pacianus docuit, adhærendum eſſe illi Eccleſiæ, illi Scripturarum ſenſui, cui ab Evangelii exordiis Traditio ſuffragabatur ; &, qui novos ſe faciebant novæ doctrinæ Magiſtros, eam jubebantur approbare miraculis, vel prophetiarum ſuarum certis eventibus : quamquam id ne tum quidem illis fuit concedendum, ut aliquid novarent, cum vetuerit Apoſtolus, Angelo novum Evangelium obtrudenti fidem adhiberi ; in hypotheſi videlicet conditionis impoſſibilis, ut Angelus aliter evangelizaret, aut fierent nova miracula in confirmationem falſæ doctrinæ. Quare citatus Eſtius *ad cap. 1. epiſt. ad Galat.* addit : *Quod autem ait*, aut Angelus de cælo, *hypotheſis eſt rei impoſſibilis.*

 Nam

Nam fieri non poteſt, ut Angelus e cælo veniens, atque a Deo miſſus euangelizet præter id, quod Paulus euangelizaverat: ſive quia Angeli boni confirmati ſunt in juſtitia & veritate, ſive quia Deus falſum nuncium mittere non poteſt: & proſequitur Cornelius a Lapide ad recitata Apoſtoli verba: *Supple, ſi id fieri poſſet, nam de facto hoc eſt impoſſibile; Angeli enim uti in beatitudine, ita & in omni veritate confirmati ſunt. Eſt hyperbole ſimilis illi* 1. *Corinth.* 13. Si linguis hominum loquar, & Angelorum.

4 Mirifice proſunt Divina eloquia tum veteris, tum novi Teſtamenti. Deus enim *Exod.* 4. facultatem dedit Moyſi faciendi miracula, ut per illa oſtenderet, ſe ab eo miſſum *v.* 5.: *Ut credant, inquit, quod apparuerit tibi Dominus*. Diſcipulis Joannis Chriſtum interrogantibus, an eſſet verus Meſſias, *Tu es, qui venturus es, an alium exſpectamus*? Chriſtus non aliam ſuæ miſſionis attulit probationem, quam miracula: *Euntes* (veluti legitur *Matthæi* 11. 4.) *renuntiate Joanni quæ audiſtis, & vidiſtis: Cæci vident &c.* Idem *Joannis* 10. 37. ut Judæos induceret ad fidem præſtandam ſuæ doctrinæ, cum cæco a nativitate poteſtatem videndi feciſſet, ait: *Si non facio opera Patris mei, nolite credere mihi. Si autem facio, & ſi mihi non vultis credere, operibus credite*: & *Joannis* 15. 24. *Si opera non feciſſem in eis, quæ nemo alius fecit, peccatum non haberent. Nunc autem & viderunt, & oderunt & me, & Patrem meum*. Rurſus *Marci* 16. 17. Chriſtus Dominus miracula exhibuit uti ſigna veræ Fidei: *Signa autem eos, qui crediderint, hæc ſequentur: In nomine meo Dæmonia ejicient, linguis loquentur novis, ſerpentes tollent*; ibique Euangeliſta ait, Deum miraculis confirmaſſe veritatem rerum, quæ ab Apoſtolis prædicabantur: *Domino cooperante, & ſermonem confirmante, ſequentibus ſignis*: & S. Paulus miracula recenſet inter ſigna ſui Apoſtolatus 2. *ad Corinth.* 12. *v.* 12.: *Signa tamen Apoſtolatus mei facta ſunt ſuper vos in omni patientia, in ſignis, & prodigiis, & virtutibus*.

5 Utuntur Theologi exemplo Principis, qui, ſi ſigillum ſuum alicui traderet in aliqua circumſtantia, in qua prævideret ejus abuſum, particeps eſset abuſus; & hinc inferunt, quia Deus verax eſt, eum miracula operari non poſſe in eo rerum ſtatu, in quo uſurpari poſsent ad confirmandam, vel falſam doctrinam, vel falſam viri ſanctitatem; quod utique accideret, ſi ad ejus invocationem miracula patraret, qui ſibi carus non eſſet & acceptus. Cardinalis Gottus *Theolog. tom.* 10. *quæſt.* 1. *dub.* 6. *§.* 6. *num.* 29. dubium proponit, *An ſcilicet præſciens Deus, quod ſi tali hora, vel loco, puta juxta ſepulcrum falſi Martyris, faciat miraculum, homines prudenter credituros eſſe, tale miraculum fieri in atteſtationem ſanctitatis illius viri, poſſit Deus illud facere*; & huic quæſito ita reſpondet *n.* 30.: Non *poteſt Deus facere miraculum; nam alias Deus fieret illo miraculo teſtis falſitatis, & quodammodo ceu ſigillo obſignaret falſum, eo modo, quo Rex ſigillum ſuum traderet in ea circumſtantia, in qua ſciret, adhibendum fore ad obſignandum falſum diploma*. Eodem Principis exemplo utitur Cardinalis de Lugo *de Fide diſput.* 2. *ſect.* 1. *num.* 24. *& ſeqq.*; & ante prædictos bene ſcripſerat Suarez *de Gratia prolegom.* 3.

gom. 3. *cap.* 4. *num.* 12.: *Sæpe miraculum fit ad confirmandam ſanctitatem operantis; & tunc non fiet ab homine peccatore, quia Deus non præbet teſtimonium falſitati: aliquando vero fit ad confirmationem Fidei & doctrinæ; & tunc numquam quidem fiet in confirmationem falſæ doctrinæ: fieri tamen poterit ab homine peccatore, quia tunc non operatur ad oſtenſionem ſuæ juſtitiæ, ſed ut miniſter verbi ad confirmationem ejus*. Ad hanc rem conferunt ea, quæ habentur apud duos S. R. E. Cardinales, Baronium videlicet, & Bellarminum. Baronius *ad an.* 34. *num.* 210. ita ſcribit: *Cum enim, quod ad eam rem pertinet, nihil aliud ſit miraculum, quam a Deo omnipotente patenter editum teſtimonium, ſecundum quod & ipſe Dominus aliquando ad eam confirmandam veritatem ait*: Ut autem ſciatis, quia Filius hominis habet poteſtatem in terra dimittendi peccata (ait paralytico) Tibi dico: ſurge, tolle grabatum tuum, & vade in domum tuam; *vel cum inculcat de teſtimonio Patris, quod & Sancti ſæpiſſime feciſſe noſcuntur. Certe penes quos veritas doctrinæ non eſt (quoniam Deus verax eſt, nec fallere, nec falli poteſt) nec per miracula facta Divina atteſtatio umquam accedet: repugnat enim, & omnino contraria ſunt inter ſe; ut veritas mendacio adſtipuletur, ac Deus conſentiat falſitati*. Cardinalis autem Bellarminus *de notis Eccleſiæ lib.* 4. *cap.* 14. *n.* 5. *tom.* 2. *controv.* hæc habet: *Vera miracula non poſſunt fieri, niſi Dei virtute; dicitur enim miraculum, quod ſuperat vires omnium creaturarum, & ideo omnibus creaturis eſt mirabile, & propterea etiam in Scripturis dicuntur* teſtimonia Dei, *ut ſupra vidimus; Quare quod miraculo confirmatur, Dei teſtimonio confirmatur. Deus autem non poteſt eſſe teſtis mendacii; Igitur quod miraculo confirmatur, verum ſit, neceſſe eſt. Neque repugnat, quod vera miracula non ſemper fiunt ad confirmandam Fidem, ſed interdum ad illuſtrandam Sanctorum vitam*; Nam, *cum miracula fiunt ad gloriam alicujus Sancti demonſtrandam, illa miracula oſtendunt, eum hominem vere eſſe ſanctum. Cum autem nemo ſit vere ſanctus ſine vera Fide*: Juſtus autem meus ex Fide vivit, *Hebr.* 10. *v.* 38. *eadem miracula oſtendunt, & confirmant veram Fidem*.

6 Subtiliter Martinus del Rio *diſquiſit. magicar. lib.* 2. *quæſt.* 7. docet, diſtinguendum eſſe inter has duas illationes, quarum prima eſt: *Fecit miraculum, ergo Fides ejus eſt vera*: altera eſt: *Fecit miraculum verum in confirmationem Fidei, quam profitebatur ipſe, ergo hæc Fides ipſius erat vera*. Ait enim, primam poſſe eſſe falſam, quia per Infidelem Deus poteſt miraculum operari; poſteriorem autem ſemper eſſe veram, quia non poteſt Deus ad falſæ Fidei confirmationem per ullum operari miraculum. Subſcribit Silveſter Petraſancta *in thaumaſia veræ religionis in prolegom. num.* 43. *& ſeqq.* & proſequitur Cardinalis Gottus *de vera Eccleſia Chriſti tom.* 1. *cap.* 2. *§.* 1. *num.* 6. *Sicchè non è buona illazione: Fa miracoli; dunque è ſanto; dunque ha, dunque inſegna la vera Fede. Può Iddio valerſi di un uomo di mala vita, e di Fede falſa, per operare un miracolo, quando egli così giudichi al fine da lui preteſo. La virtù de' miracoli è una Grazia* gratis *data, che Dio dà a chi vuole*, dividens ſingulis prout vult, *come dice S. Paolo* 1. Corinth. 12. 11., *ſenza attenderne da noi la diſpoſizione*. Et num. 7. *Io non m'oppongo, che i Gentili, o per meglio*

glio dire, il Demonio operaſſe prodigj e ſegni in conferma dell' idolatria. Queſto però non toglie, che i miracoli ſiano contraſſegni della vera dottrina: altrimenti avrebbe Iddio dato a Mosè un contraſſegno mal ſicuro, quando gli diede la facoltà di far miracoli in atteſtato della ſua miſſione, ſapendoſi, ch' eziandio i Maghi d'Egitto erano per fare alla ſua preſenza prodigj, in apparenza conſimili. Biſogna provare, che i miracoli de' Gentili, e degli Eretici, come pure quelli dell' Anticriſto, fatti, e da farſi in conferma della falſa dottrina, ſiano veri miracoli, e non piuttoſto illuſioni &c. e di più, che quand' anche foſſero ſtati veri miracoli, ſiano ſtati operati in conferma della falſa dottrina, e non piuttoſto in atteſtato di qualche verità, che Dio ſiaſi compiaciuto d' accreditare con miracoli anche ne' Gentili. Atque quod ſupra ex Eſtio dictum eſt, poſſe Deum pro confirmanda aliqua veritate Catholica miraculum operari etiam per Hæreticos, & Schiſmaticos, videtur confirmari poſſe ex iis quæ habentur apud Socratem *lib. 7. cap.* 17. ubi refert quemdam Judæum veteratorem, & Chriſtianam Fidem ſimulantem, poſt receptum Baptiſmum ab Arianis & Macedonianis, acceſſiſſe ad Paulum Novatianum Epiſcopum, ut ab eo Baptiſmum reciperet, aquam autem univerſam ſemel atque iterum immiſſam Divina quadam virtute evanuiſſe. Cardinalis Baronius *ad an.* 419. *num.* 109. ſuper facto hoc ſcribit: *Nihil eſt tamen, quod ipſe* (loquitur de Socrate) *tribuere jure poſſit Epiſcopo Novatiano miraculum, quod potius tribuendum fuerat Sacramento, ſicut nec prophetia Caiphæ, ſed cum Pontifex eſſet anni illius*: additque irritum fuiſſe Baptiſma, quod Judæus receperat ab Arianis & Macedonianis, utpote collatum nulla facta aſſertione Sanctiſſimæ Trinitatis; validumque fuiſse Baptiſmum a Novatianis collatum Sanctiſſimæ Trinitatis aſsertoribus, & ſic ceſſiſse miraculum in confirmationem Catholicæ veritatis. Cujus rei gratia ſcire opus eſt, teſte Socrate, eumdem Judæum, poſt receptum Baptiſmum ab Arianis & Macedonianis, & antequam accederet ad Baptiſmum a Paulo recipiendum, fuiſse ab Attico Epiſcopo Conſtantinopolitano Novatiano baptizatum. Stetit enim aqua in Attici Baptiſmo, quod tunc nulla fieret iterando injuria Sacramento: evanuit autem in Pauli Baptiſmo, quod in prioris injuriam Paulus ſecundum Baptiſmum ignarus præparaſset.

7 Satis dictum eſt de fine miraculorum: nunc operæ pretium eſt aliqua innuere de differentiis inter vera, & falſa miracula. Canoniſtæ quatuor requirunt in miraculis; primum, ut a Deo, non ex arte procedant; ſecundum, ut ſint ſupra naturam, ſeu præter ordinem totius naturæ creatæ; tertium, ut non fiant ex vi verborum, uti fit tranſubſtantiatio in ſacramento Euchariſtiæ, ſed hominis alicujus ſancti precibus & interceſſione; quartum, ut fiant ad Fidei Catholicæ confirmationem, vel ad enuntiandam alicujus ſanctitatem, quam Deus velit hominibus patefacere: Gloſsa *in cap. unic. in verb. Sedis Apoſtolicæ, de Reliq. & venerat. Sanctorum, in ſexto*, Oſtienſis *in Summa tit. de Reliq. & veneration. Sanctorum num.* 3. Fagnanus *in cap. Venerabili num.* 2. *& ſeqq. de teſtib.* Maſcardus *de probationib. concl.* 262. *num.* 25. *& ſeqq.* Chaſsanus *in catalogo gloriæ mundi* 3. *part. conſiderat.*

derat. 49. *§. Secundo, ut dixi, cum paragraphis ſequentibus*, Frances *variar. juris reſolut. cap.* 25. *num.* 19. *& ſeqq.* Molpheſius *conſil.* 46. *num.* 44. *& ſeqq.* Zacchias *quæſt. medico-legal. lib.* 4. *tit.* 1. *quæſt.* 3. Malvetius *de Canonizat. Sanctor. dub.* 3. *num.* 38. *& ſeqq.* Contelorius *de Canonizat. Sanctorum cap.* 17. *num.* 1. *& ſeqq.* Matta *de Canonizat. Sanctorum part.* 3. *cap.* 8. *ſub num.* 12. Pavinus in relatione ſuper Canonizatione S. Bonaventuræ *part.* 2. *art.* 1. *verſ. Quantum vero ad propoſitum*, Auditores Rotæ in relatione S. Andreæ Corſini *part.* 2. *num.* 190. *poſt primam Conſultationem Lezanæ*, & in relatione S. Franciſcæ Romanæ *part.* 3. *art.* 1. *de miraculis in genere §. Secundò præmittendum eſt*.

8 Utcunque autem ſit, an expoſita doctrina in omnibus admittenda ſit, cum Euchariſtiæ ſacramentum ſit memoriale omnium miraculorum, & quaſi compendium vitæ, Paſſionis, & Reſurrectionis Domini noſtri Jeſu Chriſti, juxta illud *Pſalm.* 110. 4. *Memoriam fecit mirabilium ſuorum miſericors, & miſerator Dominus, eſcam dedit timentibus ſe*; & cum debuerit Euchariſtia eſſe res plena miraculo, non autem ſimplex aliquod ſymbolum, ne eſſet inferior, ſed ſuperior Manna Judæorum, quæ fuit memoriale mirabilium, quæ in deſerto Hebræis contigerunt, juxta ea quæ habentur apud Cardinalem Bellarminum *controv. tom.* 3. *lib.* 3. *de ſacram. Euchariſt. cap.* 9. *§. Adde*; rurſus, utcunque ſit, an ex his ſatis apte colligi poſſit differentia inter vera & falſa miracula, ita ut vera ſint ea, in quibus prædictæ adſunt qualitates, falſa vero in quibus deſunt: manus admovenda eſt ad Theologorum libros, ut tutum de veritate & falſitate miraculorum, ſeu de differentia inter vera & falſa miracula feratur judicium. Agunt ipſi de veritate miraculorum a Chriſto Domino editorum, & ponderant primò ipſam ſpeciem operum, quæ omnino omnem excedebant creatæ virtutis poteſtatem; unde cæcus illuminatus dicebat *Joan.* 9. 32.: *A ſæculo non eſt auditum, quia quis aperuit oculos cæci nati. Niſi eſſet hic a Deo, non poterat facere quidquam*: ponderant ſecundò modum faciendi, cum ſolo nutu miracula operaretur; quare *Luc.* 6. 19. dicitur: *Virtus de illo exibat, & ſanabat omnes*: ponderant tertiò doctrinam, qua Chriſtus ſe Deum dicebat, & virtutem Divinam miraculis comprobabat, quod ſoli Chriſto ſingulare fuit; licet enim Apoſtoli, & multi alii Sancti poteſtatem habuerint faciendi miracula ſimilia iis, quæ fecit Chriſtus, & majora, juxta illud *Joan.* 14. 12.: *Qui credit in me, opera, quæ ego facio, & ipſe faciet, & majora horum faciet*, Apoſtoli tamen, aliique Sancti nunquam miracula fecerunt, ut probarent, ſe Divina virtute pollere, ſed potius, ut oſtenderent, ſe eſſe ſervos Chriſti, ſine quo nihil boni agere poterant, & in cujus nomine miracula patrabant ad gloriam Dei promovendam. Quocirca, poſtquam Chriſtus protulit laudata verba, *Qui credit in me, opera, quæ ego facio, & ipſe faciet, & majora horum faciet*, addidit *v.* 14.: *Si quid petieritis me in nomine meo, hoc faciam*; ut oſtenderet, ſe unum eſſe cum Patre Deum, unam utriuſque operationem, eſſentiam, & omnipotentiam; quapropter S. Auguſtinus *in expoſit. Pſalm.*

Digitized by Google

*Pſalm.*130. *num. 6. col.*1464. *tom.* 4. ait: *In Chriſto enim majora videntur feciſſe Apoſtoli, quam ipſe Dominus. Sed unde fieri poteſt, ut plus valeant ſarmenta, quam radix? Quomodo autem quaſi majora videntur feciſſe illi quam ille? Ad vocem Domini ſurrexerunt mortui, ad umbram tranſeuntis Petri ſurrexit mortuus. Majus hoc videtur, quam illud. Sed Chriſtus facere ſine Petro poterat, Petrus, niſi in Chriſto, non poterat; quia ſine me, inquit, nihil poteſtis facere.*

9 Addunt evidentiam ipſam naturalem de veritate rerum, quæ agebantur, diuturnitatem effectuum, & perſeverantiam, multitudinem & frequentiam, finem talium operum, cum nihil temporale & humanum, nihilque pravum in illis intenderetur, ſed potius rectitudo & honeſtas morum, & veri Dei cognitio, & Dæmonis expugnatio. Legi poteſt Suarez *de Fide, Spe, & Charitate diſput.* 4. *ſect.* 3. *num.* 9. & eruditiſſime proſequitur Huetius *in demonſtrat. Euangel. propoſit.*9. Fuſius hoc ipſum argumentum proſequitur Pater Graveſon *in tract. de ſacra Scriptura part.* 1. *cap.* 1. §. *Verum hac Infidelium*, ubi, agendo de veritate miraculorum Moyſis, & Chriſti, conſiderat, Moyſen, non clanculum, ſed in propatulo edidiſſe miracula, & teſtes appellaſſe ipſos Iſraelitas, qui ea ſuis oculis inſpexerant; & percipi nullo modo poſſe, quomodo ille ſexcentis & amplius Iſraelitarum millibus ſuadere potuerit, ipſos vidiſſe quæ non viderant. Rurſus, ipſos Judæos ultro confeſſos fuiſſe, miracula a Chriſto patrata fuiſſe, quamvis per odium & invidiam ea ad magicas artes referrent; ejus miracula narrari ab Apoſtolis & Euangeliſtis, quorum fidem & ſinceritatem commendant vitæ probitas, ſimplex oratio, mors conſtanter oppetita pro defenſione doctrinæ Chriſti; denique indubitatum teſtimonium ſumi poſſe ex ipſorum Judæorum facto, qui nunquam reclamarunt, ut certe reclamaſſent ad propalandam fraudem, ſi quam eſſe putaviſſent, Euangeliſtarum, ſed bene multi ex illis, qui fuerant teſtes oculati prodigiorum, Chriſtianæ Religioni nomen dederunt, narrante Euſebio *lib.*3. *hiſtor. Eccleſ. cap.*31. univerſam Eccleſiam Hieroſolymitanam tunc temporis ex ſolis Hebræis, qui ad Fidem Chriſtianam converſi erant, fuiſſe conflatam uſque ad tempora Hadriani Imperatoris, qui Judæos, & Chriſtianos Hieroſolymis expulit.

10 S. Auguſtinus inter miracula Magorum, & ſanctorum hominum diſcrimen *in octoginta trium quæſtionum libro quæſt.*80. *num.* 4. *col.*71. *tom.* 6. in medium affert his verbis: *Cum ergo talia faciunt Magi, qualia nonnumquam Sancti faciunt, talia quidem viſibiliter eſſe apparent, ſed & diverſo fine & diverſo jure fiunt: illi enim faciunt quærentes gloriam ſuam, iſti quærentes gloriam Dei; & illi faciunt per quadam poteſtatibus conceſſa in ordine ſuo quaſi privata commercia, vel veneficia, iſti autem publica adminiſtratione juſſu ejus, cui cuncta creatura ſubjecta eſt.* S.Thomas 1.*part. quæſt.*110. *art.* 4. *ad ſecundum*, prædictam S. Auguſtini auctoritatem explicat; ſed clarius *in* 2. *lib. ſent. diſt.*7. *quæſt.*3. *art.*1. docet, miracula bonorum hominum, & Magorum differre *efficacia, duratione, utilitate, modo*, ac *fine*; *efficacia* quidem & *duratione*, cum miracula a bonis hominibus facta, non niſi virtute Divina facta ſint, cujuſmodi

Digitized by Google

modi eſt ſuſcitatio mortui, & id genus alia, virtutem naturæ activam excedentia, quæ Dæmones re vera facere non poſſunt, niſi præſtigiis quibuſdam, quæ diu durare non poſſunt; *utilitate*, cum bonorum miracula non niſi utilitatem afferant, cujuſmodi ſunt admirabiles morborum curationes, Magorum autem ſigna ſint noxia & vana; *modo*, cum boni miracula faciant nomen Dei pie & reverenter invocantes, & Magi quibuſdam utantur deliramentis; *fine*, cum bonorum miracula efficiantur ad catholicæ Fidei ædificationem, & rectos mores propagandos, Magorum autem ſigna afferre ſoleant manifeſtum Fidei & honeſtati detrimentum, uti, doctrinam Divi Thomæ explicando, recte proſequitur Angelus Rocca *de Canonizat. Sanctorum cap.* 21.

11 Concordant, quæ fuſe habentur apud Auctorem *tractatus de Canoniz. Sanctorum ad Cardinalem Montis Regalis* 5. *part. cap.* 9. Dicit enim, miracula vera a falſis differre primò efficacia, nam vera miracula id efficiunt, quod demonſtrant, ut illuminationem cæci, ſuſcitationem mortui; falſorum vero miraculorum patratores vel nihil omnino efficiunt, vel ſpeciem quamdam inchoatam exhibent ejus facti quod promittunt, vere tamen nihil efficiunt, & aliquando voluntate Divina ad retundendam audaciam contrarium efficiunt; ſecundò duratione, nam quæ ficta ſunt, diu durare non poſſunt: quapropter Joannes Andreas *in cap. Audivimus*, & ibi ceteri Canoniſtæ *de Reliq. & venerat. Sanctorum* referunt, falſa miracula non durare ultra dies quadraginta, licet hoc non ſit certum; tertiò, quia miracula vera fiunt vel ob Dei gloriam, vel propter charitatem Proximi, & falſa vel ob vanitatem, vel ob ruinam animarum; quartò, quia vera fiunt oratione, & falſa incantationibus, verbis, vel ſignis inuſitatis; quintò, quia falſa vel vana ſunt, ut motus & locutio ſtatuarum, vel noxia, ut morbi immiſſi, dolores, Dæmonum vexationes; vera autem ſunt utilia, cum manifeſtatio ſpiritus detur ad utilitatem; ſextò victoria, quocirca ſupra jam viſum eſt, Magos Pharaonis cinifes facere non potuiſſe, & Simonem Magum per aerem volantem, orante S. Petro, contractum cecidiſſe. Juſtus Lipſius *in tract. de D. Virgine Hallenſi cap.* 5. ita eleganter ad rem ſubdit: *Triplex nota eſt, qua vera a vanis miracula differunt, magnitudo, finis, & fides. Magnitudo, quod non exigua aliqua, aut levia ſunt in opere, ſed quæ opinionem, ſenſum, naturam omnem vincant, & quæ ipſa illa natura non niſi Domino ſuo poſſit indulgere. Legiſtine, a Moyſe, Pharaone Rege arbitro, victos varie ejus Præſtigiatores, aut Magos? Tale univerſe in veris, vaniſque ſcito; vim illic veram & Divinam eminere, ideoque & majeſtatem; hic fallax aliquid, luſorium & illuſorium, & in exploratione leve reperiendum &c. Jam diſcrimen alterum a fine eſt. Ut demus, magna quædam a profanis praviſque hominibus patrari, finis diſſidet. Illi in ludibrium aut noxam faciunt, noſtri in ſerium fructum aut ſalutem. Præſtigiatores, Calculatores, & id genus, quid, niſi vana ſpecie objecta, oculos ſenſuſque fallunt? & fallendo delectatiuncula aliqua fortaſſe permulcent. Magi, Incantatores, Venefici nocendi palam finem habent, & ad Dæmo-*

num cultum adducendi, quorum ope conſilioque hæc patrant. Itaque non fallax & iſte character, quod vera miracula ad verum & unum Deum ducunt, falſa ad falſos & multos. Tertium denique diſcrimen fides, atque id dupliciter. Primum, quia vana multa ejuſmodi fama, aut ſcriptis prodita.... Senſu etiam altero vana, quia ſpeciem ſæpe, non rem habent: non certe perfectionem, aut diuturnitatem &c. Non ſic in veris; abſit: omnia fidem habent, ſive Libris ſacris tradita, qui non magis, quam eorum Auctor (is Deus eſt) mentiuntur, ſive bonis teſtibus arbitriſque affirmata: denique fidi etiam perfectique operis, nec retractantur ex facili, aut mutant. Eſtius *in lib.2. ſent. diſt.7. §.19.* ait, falſa miracula aut ſolam habere admirationem, & humanæ curioſitati ſervire; aut talia eſſe, quibus tantum nocetur hominibus; aut, ſi prodeſse videntur, hactenus tantum id facere, quia Dæmones eorum auctores a nocumento deſiſtunt; vel, ſi afferant aliquod beneficium corporale, non deeſse cauſas naturales, quæ a ſagacioribus inveniri poſsunt, uti ſupra viſum eſt. Calmet *in cit. diſſertat. de veris fictiſque prodigiis* ſic differentiam inter ea exponit; ut videlicet verum prodigium illud ſit, quod, juxta inſitam nobis ideam, regulas conſuetas naturæ tranſcendit, fictum autem illud, quod naturæ leges ſpecie tantummodo ſuperat. Addit, prodigia nonnulla adeo aperta eſſe & explorata, ut imperitiſſimi quique de populo de illis judicare poſſint, puta, cum Moyſes elata virga mare pro arbitrio diffidit, & reſtituit, cum Chriſtus Lazarum defunctum quatriduanum vivum ſtare juſſit: &, poſtquam ſtatuit, Deum fallere non poſse, neque deceptores & mendacia eorum auctoritate confirmare, nec ſemel promiſsam Eccleſiæ ſuæ infallibilitatem negare, concludit, inter varia & oppoſita prodigia confugiendum eſse ad Eccleſiæ auctoritatem: quod ipſum late traditur ab Arauxo *deciſ. moral. tract. 3. quæſt. 23. §. 5. num.* 87. Paſchalis *in ſuis cogitationibus art. de miraculis* characteres veri miraculi exponit, quorum primus eſt, ut excedat vires omnes agentis naturalis notas & ignotas; ſecundus, ut ad Deum, & Jeſum Chriſtum dirigat; tertius, ne quid in veram doctrinam, pietatem, & Eccleſiam labis inſerat: & characteres veri miraculi, prout a falſo ſecernitur, deductos ex ſupra relatis circumſtantiis efficaciæ, durationis, utilitatis, modi, & finis late proſequuntur Bidermannus *in Agoniſtico lib. 3. cap.3. 4. & ſeqq.* Emmanuel Sanz *in Scholiaſte armato contra Fidei inimicos, ſeu tract. Theologico de Fide part.1. diſput.6. §.1.* Ignatius Albertus Sweerts Doctor Lovanienſis *in ſynopſi quæſtion. Theologicar. part. 1. tit. de creatione art. 6. §.1. pag.509. & ſeqq.*, & præſertim *pag.* 513. Practici autem addunt, non eſse de falſitate miraculorum dubitandum, ſi aliqua vi edantur, vel per Dæmonis invocationem, vel per pactum cum eo factum, vel per modum aliquem ſuperſtitioſum, aut per abuſum Sacramentorum, vel Sacramentalium, veluti late exponit Cardinalis de Lauræa *in 3. lib. ſent. tom.4. diſp.20. de miraculis art.19.*

12 Origenes in celebri tractatu, quem contra Celſum Philoſophum Gentilem compoſuit circa annum Chriſti 249. ut ejus calumniis reſponderet,

deret, qui miraculis Chriſti & Moyſis improborum præſtigias oppoſuerat, agit de miraculis veris ac falſis, & diſcrimen inter vera & falſa miracula ad quatuor capita reducit, ad ſanctitatem videlicet & integritatem vitæ ejus, qui miracula patravit; ad qualitatem eorumdem miraculorum, quæ permanentia ſunt & diuturna; ad fidem iis præſtitam, non a paucis, ſed ab integris populis & nationibus; ad finem denique, ad quem miracula tendunt, correctionem videlicet morum, virtutem adipiſcendam, vitæque ſanctitatem ſervandam. En verba Origenis *lib.* 1. (*num. 68. pag.* 383. *tom.* 1.): *Hinc perſpicis, Celſum ab admittenda Magia non alienum eſſe admodum. Neſcio tamen, an ille ipſe ſit qui multos contra Magiam libros conſcripſerit. Verumtamen quia hoc ejus propoſito commodum erat, quæ de Jeſu narrantur, comparat cum iis quæ Magia efficit. Et eſſent ſimilia, ſi Jeſus, ut qui magicas artes profitentur, nihil præter vanam ſpeciem oſtendiſſet. Nunc vero nullus præſtigiator per ea quæ facit, ſpectatores ad morum emendationem excitat, aut Dei timorem docet, qui ſpectaculis ſtupent, aut ſtudet perſuadere ut vivant, quaſi Deo rationem reddituri. Nihil horum præſtigiatores faciunt, quia non poſſunt, aut non conſilium habent, aut nolunt corrigendis hominibus operam dare, quippe qui ipſi turpiſſimis infamiſſimiſque vitiis referti ſunt. Hic vero, qui miraculis ſuis ſpectatores eorum, quæ bene faciebat, ad morum correctionem adducebat, quomodo non erit exiſtimandus ſe præbuiſſe non ſolum illis, qui proprie Diſcipuli ejus vocati ſunt, ſed etiam reliquis omnibus exemplum optimæ vitæ? Diſcipulis quidem, ut excitarentur ad homines docendos, quæ ſit voluntas Dei; reliquis vero hominibus, ut ejus verbis & moribus potius, quam miraculis edocti, quomodo vivere oporteat, eo ſpectarent, ut quæcumque facerent, Deo placerent omnia. Si autem Jeſu vita fuit ejuſmodi, quo jure quis eum cum præſtigiatoribus conferat, & non potius crediderit eum, cum Deus eſſet, ut promiſſum fuerat, viſum fuiſſe in humano corpore, ut noſtro generi prodeſſet?* En verba Origenis *lib.* 2. (*num.* 50. *pag.* 425.): *Nam quemadmodum Ægyptiorum Incantatorum par non erat poteſtas mirificæ illi, quæ in Moyſe erat, gratiæ; & eorum opera meras eſſe præſtigias, quæ vero Moyſes fecit, a Divina virtute proficiſci comprobavit exitus; ita quæ mira faciunt Antichriſti, iique qui ſe patrandis miraculis pares Jeſu Diſcipulis eſſe venditant, vocantur ſigna & prodigia mendacia, quæ in omni ſeductione iniquitatis vim habent in eos qui pereunt: miraculorum autem Chriſti, & ejus Diſcipulorum fructus eſt, non deceptio, ſed animarum ſalus. Quis enim dixerit deceptione effici, ut emendetur vita, & malitia quotidie magis ac magis minuatur?* En verba Origenis *lib.* 2. (*num.* 51. *pag.* 426.): *Quod ſi quia Magorum & Præſtigiatorum artes aliquid efficiunt ope malorum dæmonum, qui curioſis incantationibus deliniti hominibus illas artes profitentibus morem gerunt, idcirco Divinam virtutem inter homines aliquid operari confitendum eſt: cur non eorum, qui miracula pollicentur, vitam, mores, aliaque ex miraculis conſequentia, accurate penſitabimus, afferant ne perniciem hominibus, an ad corrigendos mores conferant; quis, dæmonibus operam navans, per incantationes arcanaque magica patret miracula; quis contra ſanctiori in loco ac puro conſiſtens, animaque & ſpiritu, &, opinor, corpore, Divi-*

Digitized by Google

num accipiens Spiritum ejuſmodi edat prodigia & utilitatis hominum cauſa, & ut ad credendum vero Deo animos inflammet? Jam ſi, poſita omni de miraculis præjudicata opinione, quæri oportet, bonone, an malo conſilio quis illa fecerit, ut ne aut omnia vituperemus, aut omnia tamquam Divina admiremur & admittamus: an non perſpicuum eſt ex Moyſis Jeſuque miraculis, quibus integræ gentes conſtitutæ ſunt, eos Divina poteſtate feciſſe, quæ ab illis facta fuiſſe Sriptura narrant? Neque enim malis artibus magiciſque præſtigiis conſtituta fuiſſet gens tota, quæ deſpectis non ſolum ſimulacris falſiſque numinibus, quæ reliqui homines colebant, ſed etiam rebus omnibus creatis, ad Deum rerum omnium principium, principio carentem ipſum aſſurgit. En verba Origenis *lib.*2. (*num.*52. *pag.*427.) *Quemadmodum igitur Moyſes, ut ſibi apud Senatum plebemque faceret fidem, opus habuit miraculis, quæ Scripturæ commemorant; cur non Jeſu miraculis opus fuit, ut illi fidem adjungeret populus, qui ſigna & prodigia poſtulare conſueverat? Immo majoribus Divinioribuſque, quam quæ Moyſes fecerat, opus fuit, ut averterent ab inanibus fabulis humaniſque traditionibus, quæ apud Judæos vigebant; & perſuaderent, hujus doctrinæ Magiſtrum, horumque miraculorum effectorem longe Prophetis antecellere*. En tandem verba Origenis *lib.*8. (*num.*47. *pag.*776.): *Quod ſi quis, ne nulla cauſa probare ſua, & aliena reſpuere videatur, res propius contemplatus dicat, quæ Græci narrant, ea a quibuſdam Dæmonibus; quæ Judæi referunt, ea a Deo per Prophetas, aut ab Angelis, aut a Deo per Angelos; Chriſtianorum vero miracula a Jeſu, & poteſtate ab ipſo Apoſtolis data facta eſſe, age, omnia invicem conferamus. Videamus, quodnam eorum conſilium fuit, qui prodigiorum illorum auctores fuerunt; an quorum cauſa prodigia hæc facta ſunt, utilitatem illis, an detrimentum attulerint, an neutrum. Certe antiqua Judæorum gens videbitur fuiſſe gens Philoſophorum, antequam peccarent in Divinitatem, a qua ob ſummam nequitiam derelicti ſunt: & Chriſtiani, qui modo quodam incredibili in ſocietatem coaluerunt, initio prodigiis potius, quam exhortationibus videbuntur ad relinquenda patria inſtituta adducti, & ad amplectenda aliena traducti. Et ſane, ſi de prima Chriſtianorum conſtitutione veriſimilis habendus eſt ſermo, dicemus, probabile non eſſe, Apoſtolos, plebejos, & ſine litteris viros, ad religionem Chriſtianam hominibus annunciandam, alia re confiſos eſſe, quam collata ſibi poteſtate & gratia, quæ eorum prædicationis comes erat, ut annunciata ab ipſis doctrina reciperetur; nec eorum auditores a patriis inſtitutis, iiſque vetuſtate confirmatis abduci, & ad dogmata tam inſolita, tam aliena ab iis, quibus innutriti fuerant, ſuſcipienda induci potuiſſe, niſi mirifica quadam potentia, rebuſque prodigioſis moti fuiſſent*.

13 Hæc autem retuliſſe ſatis ſit. Nunc enim reliquum eſt, ut aliqua ſubjiciantur, quæ ad praxim pertinent: utque id recto ordine fiat, prænoſcere opus eſt, ex variis capitibus & cauſis dubitationem oriri poſſe de miraculorum falſitate. Primum dubitandi caput conſtitui poteſt in teſtibus, qui miraculum referunt; quibus fides præſtari nequeat, aut quia ſuſpicio ſit ſimulationis, fictionis, mendacii, ut in caſu expoſito a Natali Alexandro *in hiſt. Eccleſ. Sæc.* IX. *cap.*3. *art.*13. ubi narrat, vulgata novarum Reliquia-

rum

rum fama, populos quadrageſimali tempore ad baſilicam S. Benigni confluxiſſe, & poſt Paſcha viles & nequam homunculos, & mulierculas, accepta occaſione, morbos & ſubitaneas ſanationes fingere atque oſtentare cœpiſſe; vel quia dicta teſtium, licet proborum, non ita inter ſe conſentiant, ut plenam fidem facere poſſint. Secundum dubitandi caput deſumi poteſt ex ipſa facti natura, de cujus veritate licet quæſtio moveri non poſſit, controverſia tamen rationabilis excitatur, an ea excedat vires naturæ ſeu quoad factum, ſeu quoad modum faciendi. Tertium dubitandi caput ſumi poteſt ex hoc, quod, poſitis tum facti veritate, tum ejus exceſſu ſupra vires & facultatem naturæ, non deeſt rationabilis ſuſpicio, ut ad Dæmonum præſtigias & illuſiones referendum ſit. Ultimum denique dubitandi caput ex eo ſumi poteſt, quod, licet factum excedat vires naturæ creatæ viſibilis & corporeæ, non videtur tamen excedere vires naturæ inviſibilis & incorporeæ, hoc eſt Angeli boni. De primo & ſecundo capite ſæpe ſe offert occaſio diſputandi in ſacrorum rituum Congregatione, dum agitur de cauſis Beatificationis & Canonizationis; & quod attinet ad primum caput, reſumenda ſunt, quæ a Nobis dicta fuerunt in ſecundo & tertio hujus Operis libro de legitimo examine teſtium, ipſorum qualitate & dictis, quæ omnia eruendæ proſunt veritati. Ad ſecundum autem caput faciunt ea, quæ infra dicentur in hujus quarti libri decurſu, in quo ſedulo inquirendum eſt de iis, quæ excedunt, vel non excedunt vires & facultatem naturæ; in qua profecto inquiſitione neceſſarium non eſt, veluti quidam male feriati autumant, ut nobis cognitæ ſint omnes naturæ leges; ſufficit enim, exploratum eſſe, omnia corpora ejuſdem naturæ ſecundum eaſdem moveri leges, & eaſdem cauſas ordinatim eoſdem producere effectus: miraculum autem eſſe, quando corpus movetur alia lege, quam reliqua omnia ejuſdem naturæ, & quando eadem cauſa in iiſdem circumſtantiis alium, quam ex ſuapte natura ſolet, producit effectum; uti ingenue admittit Femina quoque Anonyma, licet heterodoxa, in opere *de veritate Chriſtianæ religionis* typis Londinenſibus edito an. 1732. ubi de veris miraculis Chriſti agit, cujus operis compendium refertur *in Actis Eruditorum Lipſiæ editis an.* 1734. *pag.* 557. *& ſeqq.* Tertium caput nihil habet commune cum judicio Beatificationis & Canonizationis, & cum ſacrorum rituum Congregatione: cum enim (uti ſæpe dictum eſt) non deveniatur ad inquiſitionem ſuper miraculis, niſi præceſſerit approbatio virtutum aut martyrii, nec de fama miraculorum tractetur, niſi una ſimul agatur de fama virtutum in gradu heroico, hæc certe ſtare non poſſunt cum ſuſpicione, quæ ex ſupradicto tertio capite oritur. Pro complemento nihil aliud remaneret, quam ut agamus de ultimo dubitandi capite: ſed de hoc ſermo erit in ſexto hujus quarti libri capite, ubi etiam alia quædam innuentur, quæ tertium dubitandi caput reſpiciunt. In ſecunda editione Logicæ, ſeu Artis cogitandi, quæ typis Pariſienſibus edita eſt anno 1724. *part.*4. *cap.*14. optime innuitur, nonnullos putare, ſe omnibus miraculis, quæ referuntur, fidem præſtare debere; quia, ſi de aliquibus dubita-

bitarent, oporteret, eos de omnibus dubitare: alios contra promptos eſſe & paratos ad dubitandum de omnibus miraculis, quandoquidem miracula quædam falſa reperta ſunt. Utrumque extremum Auctor ſatis accurate refellit. Nonnullas ſanationes ſubitaneas refert a S. Auguſtino deſumptas in libris *de civitate Dei*, quæ nedum ipſi, ſed ceteris etiam cordatis viris viſæ ſunt excedere vires & facultatem naturæ, vel quoad ſubſtantiam, vel quoad modum. Ponderat tanti Doctoris judicium, ejuſque veracitatem; concluditque, impudentis inſaniæ eſſe, de veritate miraculi dubitare, ſi ex narratione deſumatur, factum excedere vires naturæ, & ſi narratio teſtibus fide dignis innitatur.

C A P U T V.

De Miraculorum neceſſitate in cauſis Beatificationis & Canonizationis.

1 QUæ in præcedentibus capitibus dicta ſunt, pertinent ut plurimum ad miracula in genere. Ea tamen viſum eſt præmittere, ut via ſterneretur ad examen tum neceſſitatis miraculorum, tum ipſorum miraculorum in Beatificationis & Canonizationis cauſis, quas labor hic noſter præcipue reſpicit.

2 Solas pro ſanctitate virtutes expoſcere videtur S. Joannes Chryſoſtomus *in inſcript. actorum* (*pag.64. oper.tom.3.*): *Actio quidem bona etiam ſine ſignis eos, a quibus peracta fuerit, introducit in cælum. Miraculum autem & ſignum abſque converſatione deducere ad veſtibula illa non poſſunt*: quod ipſum latius proſequitur Anaſtaſius Epiſcopus Nicænus, qui vixit poſt Concilium Trullanum (teſte Cardinali Bellarmino *de Scriptoribus Eccleſiaſticis*) in opere, cui titulus, *De quæſtionibus in ſacram Scripturam, quæſt.23. tom.1. Biblioth. Patrum*, ubi ait: *Non oportet autem aut virum Orthodoxum ex ſignis, aut Prophetam dijudicare, quod ſit ſanctus; ſed ex eo quod vitam recte inſtituit &c. Quoniam ergo, ut oſtenſum eſt, a peccatoribus, & incredulis ſæpe fiunt ſigna & prophetiæ per quamdam diſpenſationem, non oportet de cetero ex rebus ejuſmodi dijudicare quempiam, ut ſit ſanctus; ſed* ex eorum fructibus, *ut dicit Dominus*, cognoſcetis eos. *Fructus veri & ſpiritalis viri oſtendit etiam Apoſtolus dicens; Fructus autem ſpiritus eſt charitas, gaudium, pax, Fides, manſuetudo, continentia*. Supra vidimus, B. Petrum Damiani nulla in hiſtoria vitæ S. Dominici Loricati miracula narraſſe, & reſpondiſſe, id mirum eſſe non debere, cum nec legatur, ullum factum fuiſſe miraculum a Beatiſs. Virgine Maria, nec a S. Joanne Baptiſta. Calliſto II. ſummo Pontifici miracula requirenti pro Canonizatione S. Conradi Epiſcopi Conſtantienſis Ulricus ejuſdem Eccleſiæ Epiſcopus ita reſpondit (*apud Piſtorium Script. rer. Germ. tom.3. p. 638.*): *Operam dedi, ex Patrum ſchedulis hujus Viri digniſſimam Deo converſationem potius, quam miracula, quæ nonnumquam Reprobis cum Sanctis communia ſunt, continentibus ſequens opuſculum colligere, veſtraque Sublimitati examinan-*

nandum dirigere. Supra laudatus B. Petrus Damiani *epiſt.* 19. *ad Alexandrum Papam II.* (*oper. tom.* 1.) miracula quærentem ad S. Rodulphi Eugubini Epiſcopi ſanctitatem ſtatuendam, hoc dedit reſponſum: *Qui miraculum quæris, nonne tibi videtur eſſe mirabile. Hominem fragili adhuc carne circumdatum (ut ita loquar) angelitus vivere, adeo ut inter quamplurima hominum millia vix unum ejus ſimilem valeas reperire?* De Malcolino adoleſcente adhuc Scotorum Rege per formoſiſſimas ab ipſa etiam matre inductas puellas frequenter tentato, ac ſemper invicto ſcribit Gulielmus Neubrigenſis *lib.* 1. *cap.* 25. *Dicant, quod voluerint, venatores ſignorum, & ex miris merita metientes, & ex ſola ſignorum claritate ſanctitatis titulum tribuentes; plane ego illud in Rege juvenculo ſic impugnatæ, ſed inexpugnatæ integritatis miraculum præferendum cenſeo non ſolum illuminationi cæcorum, ſed etiam ſuſcitationi mortuorum.* Inter celebria dicta S. Fulgentii Epiſcopi Ruſpenſis *cap.* 26. apud Bollandum *ad* 1. *diem Januarii tom.* 1. *pag.* 42. hæc de miraculis recenſetur ſententia: *Mirabilia, ajebat, non conferunt homini juſtitiam, ſed notitiam hominum. Quiſquis autem fuerit hominibus notus, niſi fuerit juſtus, ad æterna perveniet ſupplicia condemnatus. Ille vero, qui miſericordiæ cæleſtis opera juſtificatus in conſpectu Dei ſolius vixerit juſtus, etiamſi parum ſit hominibus notus, beata Sanctorum gaudia percipiet coronatus.* In primo hujus Operis libro, dum agebatur de neceſſitate miraculorum in cauſis Martyrum, allata fuit auctoritas S. Eulogii Martyris *in memoriali Sanctorum lib.* 1. *pag.* 247. *tom.* 15. *Biblioth. PP.* ita dicentis: *Signa vero atque prodigia & Sancti & Reprobi faciunt; quæ nihil aliud, quam notitiam, vanam etiam aliquando, hominum conferunt. Hinc provenit, ut qui fuerit hominibus notus, niſi fuerit juſtus, ad æterna ſupplicia perveniat condemnandus. Ille autem, qui cæleſti gratia illuſtratus, ſub notitia ſui Creatoris vixerit ſanctus, etſi mortalibus ſit ignotus, in futuris tamen Sanctorum gaudiis erit annumerandus. Nec nos ita proſequentes miraculorum penitus abdicamus inſignia cæleſti dono quibuſdam collata, & congruenti tempore Dei per diſpenſationem nationibus ordinata; ſed latratibus rabidorum canum obviam venimus, qui Martyrum mortuorum intentionem exinanire attentant, dum eos de miraculis redarguere ſperant.* Facit huc reſponſum Alexandri III. *in cap. Audivimus de Reliq. & venerat. Sanctorum*, in quo (ut alias viſum eſt) prohibetur cultus publicus abſque Sedis Apoſtolicæ auctoritate erga defunctum, *etiamſi per eum miracula fierent*. Ex his enim colligi poſſe videtur inutilitas miraculorum in cauſis Beatificationis & Canonizationis. Demum Baillet *in diſcurſ. hiſtor. prælimin. ad vitas SS.* §. 82. *& duobus ſeqq.* late hoc argumentum proſequitur, & oſtendere conatur, fere totam vim eſſe in virtutibus, & in heroicis geſtis conſtituendam, & vel nullum, vel modicum momentum pro ſanctitate demonſtranda, eſſe in miraculis ſtatuendum.

3 Alii contra, neglectis quodammodo probationibus virtutum, ſeu martyrii, præcipuam vim, & fere unicam in Sanctorum Canonizationibus conſtituendam eſſe cenſuerunt in miraculis a Deo patratis interceſſione Servi Dei, ſive Beati, de cujus agitur Beatificatione & Canonizatione. Joan-

Digitized by Google

Joannes Saresberienſis nonnihil commotus in Alexandrum III. ſummum Pontificem, qui ipſi videbatur moras nectere, & nimis differre Canonizationem S. Thomæ Cantuarienſis, quamvis ille id rationabiliter faceret, exſpectabat enim reditum Cardinalium Legatorum, ex quorum relatione cuncta exacte certoque diſceret, *in epiſtola ad Guillelmum Archiepiſcopum Senonenſem, & Sedis Apoſtolicæ Legatum* ait *pag.*499., ejus Canonizationem a Deo factam fuiſſe, nec ullam hominum auctoritatem eſſe neceſſariam, cum Deus illius ſanctitatem miraculis illuſtrem reddiderit. *Profecto, ubi Deus auctor eſt, fruſtra ſuperior deſideratur auctoritas*. Itaque Card. Baronius *in annal ad ann.*1173. *num.*4. ſic interpretatur dictum Saresberienſis: *Ita qui dilatam nimis dolens Martyris Canonizationem, quam Deus deſuper tot tantiſque miraculorum facibus e cælo lucentibus jam divinitus factam oſtenderit, putavit, eam humana non indigere auctoritate, ſecundum illud Apoſtoli*: Quis accuſabit adverſus electos Dei? Deus eſt, qui juſtificat, quis eſt, qui condemnet?

4 At, his minime obſtantibus, de neceſſitate tum virtutum, aut martyrii, tum miraculorum in cauſis Beatificationis & Canonizationis nulla rationabilis dubitatio eſſe poteſt, uti ſæpe in hujus Operis decurſu a Nobis dictum eſt. Virtutes, & miracula expoſcit Honorius III. *in cap. Venerabili de teſtib. & atteſtat.* ubi ſic loquitur: *Super vita, & miraculis*; & Gregorius IX. in bulla Canonizationis S. Antonii Patavini, Eccleſiam triumphantem ab Eccleſia militante diſtinguit, & pro ſanctitate in Eccleſia triumphante ſolam ait ſufficere perſeverantiam uſque ad finem, pro Eccleſia vero militante duo ſtatuit neceſſaria, virtutem videlicet morum,& veritatem ſignorum, uti videri poteſt *lib.*3. *hujus Operis cap.*42. *num.*11. Reſumi quoque poſſunt, quæ in primo hujus ipſius Operis libro fuſe a Nobis adducta ſunt de neceſſitate miraculorum etiam in cauſis Martyrum. Ad perſuadendam miraculorum neceſſitatem in cauſis Beatificationis & Canonizationis ſatis ſuperque eſſet afferere, inconcuſſam ſemper fuiſſe, & eſſe Apoſtolicæ Sedis praxim miracula in his cauſis requirendi, quam praxim exornant Contelorius *de Canonizat. SS. cap.* 19. *num.*2., Baldellus *Theolog. moral. tom.* 2. *lib.*3. *diſput.*14. *num.*1., Pater Mabillon *in epiſtola edita ſub nomine* Euſebii Romani *ad Theophilum Gallum num.* 12., Rotæ Auditores in relatione cauſarum S. Franciſcæ Romanæ *part.*3. *art.*1. *de miraculis in genere*, S. Ignatii *tit. de miraculis*, S. Franciſci Xaverii 3. *part. de miraculis*, S. Petri de Alcantara 3. *part. de miraculis*, S. Felicis de Cantalicio *eod. tit. de miraculis*, S. Paſchalis de Baylon *tit. de miraculis*, S. Ludovici Bertrandi *eod. tit.*, S.Andreæ Avellini 3. *part. de miraculis*, S. Pii V. 4. *part. tit. de miraculis*, S. Jacobi de Marchia *ad tit. de ornatu ſepulcri* §. *Reliquum eſt*.

5 Nihil porro obſtant, quæ ſuperius dicta ſunt vel pro excluſione miraculorum in cauſis Beatificationis & Canonizationis, vel pro eorum ſufficientia, etiamſi non obſtaret de virtutibus aut martyrio. Si enim ſerio animadvertantur, quæ adducta fuerunt pro excluſione miraculorum, unuſquiſque facili negotio deprehendere poterit, ea ſibi vindicare locum

quoad

quoad Eccleſiam triumphantem, pro qua ſola perſeverantia, quæ dicitur *finalis*, ſatis eſt, uti ſupra ſignificavimus. Quare *in hiſtoria miraculorum S. Petri Archiepiſcopi Tarentaſienſis* poſt ejus obitum collecta, & oblata ſummis Pontificibus Alexandro III. & Lucio III. (apud Bollandianos *ad diem 8. Maji cap. 2. num. 29. pag. 344.*) ita legitur: *Porro nos aliud etiam majus his, & firmius judicium ſanctitatis illius habentes, laudabilem ſcilicet converſationem ejus in vera multaque humilitate & charitate, quibus mirabiliter reſplenduit, radicatam & fundatam; firmiſſime tenemus, & nullo modo dubitamus, etiamſi numquam miracula feciſſet, ipſum ſupernorum civium cœtibus aggregatum, gloria & honore a Deo coronatum eſſe.* Locum autem non habent quoad Eccleſiam militantem; aut excludunt miracula vitæ dumtaxat, non autem illa, quæ poſt Sanctorum obitum eorum meritis & interceſſione a Deo fiunt. Quod ut clare percipiatur, reſumenda ſunt ea quæ *lib. 3. cap. 44.* a Nobis dicta ſunt de Gratia gratis data miraculorum. Ibi quippe oſtendimus, poſſe etiam peccatores, dum vivunt, miracula operari in nomine Chriſti, nec a miraculis in vita patratis certum duci poſſe argumentum pro ſtatuenda ſanctitate ejus, qui vivens miracula fecit: & *lib. 1. cap. 33. num. 14. & ſeqq.* dictum eſt, ſola miracula poſt mortem pro Canonizatione admitti, & in Beatificatione formali admitti poſſe miracula in vita patrata, dummodo conjungantur cum miraculis obitum conſecutis; miracula ſiquidem poſt obitum facta a Deo interceſſione defuncti, ejus ſanctitatem demonſtrant, & apertum, & Divinum ſanctitatis ſignum præſeferunt, uti præter Auctores allatos *lib. 1. cap. 33. num. 15. & 16.* oſtendit Gravina *de notis, ſeu ſignis Eccleſiæ* (*in Biblioth. Max. Pontif. art. 3. tom. 8. pag. 737.*): *Sanctitas perfecte probatur, cum confeſſio Fidei, & operum juſtitia teſſeram miraculorum habet adjunctam. Hinc eſt, quod Canonizandi primo de Fidei excellentia, vitæ ſanctitate, mox de miraculis inquiruntur, & maxime poſt mortem: nam, & ſi quis calumniaretur miracula eorumdem in vita, quod non atteſtentur bonitatem & ſanctitatem; ab omni calumnia eſt alienum, quod poſt mortem fecerint miracula ad eorumdem ſanctitatem illuſtrandam: Si enim inviſi Deo deceſſiſſent, & non eſſent Deo cari; ad eorum invocationem nequaquam Deus faceret miracula in teſtificationem ſanctitatis eorumdem*; & ut ſcripſit Ceparius *in director. Canonization. lib. 1. cap. 9. Sine miraculis non ſolum in vita, ſed ſaltem ſpecialiter poſt mortem operatis, Eccleſia nullum Sanctorum catalogo adſcribit.* Philippus a Sancto Paulo *in ſuo opere de ſacris Apparitionibus part. 2. cap. 1. §. Licet autem*, ait: *Ut procedatur ad Beatificationem, aut Canonizationem alicujus Servi Dei, Sedes Apoſtolica requirit miracula a Deo per eum, vel ejus invocationem patrata, & præcipue poſt mortem*: & concordant Pignattell. *conſult. 26. num. 24. tom. 5.* & Ricciul. *in tract. de immunitate ab errore in Canonizatione lib. 1. cap. 3. num. 57.* En hujus verba: *Summi Pontifices ad canonizandum aliquem prærequirere ſoliti ſunt non ſolum vitæ ſanctimoniam, nec ſola miracula ab ipſis patrata, ſed utrumque, & potiſſimum miracula poſt mortem a Deo ipſo ad eorum honorem & invocationem edita.* Ex veris ergo miraculis ad

patefaciendam alicujus ſanctitatem a Deo editis, & ſic ex miraculis alicujus interceſſione poſt obitum præcipue a Deo patratis, ſanctitas apertiſſime comprobatur: nullatenus obſtante reſponſo Alexandri III. *in cap. Audivimus de Reliq. & venerat. Sanctor.* ubi cultus publicus prohibetur abſque Sedis Apoſtolicæ auctoritate erga defunctum, *etiamſi per eum miracula fierent*; cum ibi Pontifex non de veris miraculis loquatur, ſed de miraculis fallacibus, quæ aliquando per Dæmones fiunt ad invocationem malorum. In *Decretali* quippe allata agebatur de homine in ebrietate mortuo, quem nonnulli tanquam Sanctum venerabantur, ut ad rem recte notat Caſtellinus *de certit. glor. Sanctor. cap.* 8. *punct.* 28. *pag.* 403. Pignatellus autem *conſult.* 176. *num.* 1. *tom.* 10. monuit, admiranda Magorum opera ab Eccleſiaſticis Scriptoribus aliquando miracula appellari, quia ſunt ſimilia veris miraculis, & quia juxta vulgarem, ſed falſam, hominum opinionem pro miraculis habentur. Quod ſi ſermo ad alios transferatur, qui pondus Canonizationum in ſolis miraculis poſt obitum patratis conſtituere videntur, ſecluſa etiam probatione virtutum aut martyrii, reſpondetur, Saresberienſem nimio mentis fervore erga Canonizationem S. Thomæ Cantuarienſis abreptum fuiſſe, dum ſcripſit, ſuperiorem auctoritatem non deſiderari, ubi Deus auctor eſt. Miracula quippe etiam obitum conſecuta, ut Beatificationi vel Canonizationi proſint, debent eſſe a ſummo Pontifice approbata, uti, dictum Saresberienſis refellendo, bene adnotavit Cardinalis Baronius *ad an.* 1173. *num.* 4. ubi hæc habet: *At nihilominus neceſſario auctoritas eſt Eccleſiæ requirenda ad cognoſcenda ipſa miracula, ne fraus aliqua irrepſerit, vel impoſtura &c. quod judicium Eccleſiæ in ejus viſibili capite in primis reſidet, cujus in ejuſmodi examinatione prævia ſit exſpectanda ſententia*: & proſequitur Scacchus *de not. & ſign. ſanctit. ſect.* 8. *cap.* 1. *pag.* 575. *Perſpicuum eſt igitur, nec mirabilibus, nec miraculis, (utcumque hæc populus accipiat) poſt mortem alicujus hominis, ſanctitatem ejus valido comprobari argumento: ſed ex miraculis ſolummodo ab Eccleſia Romana probatis poſt juridicam illorum inquiſitionem, & diligentem teſtium examinationem, ac circumſtantiarum, aliorumque, quæ ad miraculorum exactam comprobationem requiruntur.* Nec vero ad ſententiam ſuper veris miraculis a Romano Pontifice proceditur, niſi præceſſerit approbatio virtutum, aut martyrii, veluti ſæpe dictum eſt; & quotquot dixerunt, poſſe ſummum Pontificem ad Canonizationem procedere ex ſola miraculorum evidentia, inter quos Auguſtinus Triumphus *de poteſt. Eccleſiæ quæſt.* 15. *art.* 4. explicari debent, ut loquantur in ea hypotheſi, in qua nulla res vitæ Sancti adverſetur, veluti docet Rocca *de Canonizat. SS. cap.* 2. *in fine*, quod eſt idem, ac dicere, poſtquam præceſſit virtutum approbatio. Pater a Panormo olim Conſultor ſacræ Congregationis rituum *in ſcrutinio doctrinarum cap.* 3. *art.* 14. *num.* 58 refert nonnullorum opinionem aſſerentium, poſſe Romanum Pontificem ad Canonizationem procedere, prævia ſola virtutum approbatione. Cardinalis de Lauræa *in* 3. *lib. ſent. tom.* 4. *diſput.* 20. *art.* 25. *de mira-*

miraculis §. 4. *num.* 1119. dicit, ex ſolis miraculis poſſe ad Canonizationem procedi, etiamſi de virtutibus non conſtet: *Quamvis pro Canonizatione ſit neceſſarium probare virtutes in vita, & miracula poſt mortem, ut ſæpe probatum eſt ex Conſtitutionibus diverſorum Pontificum; ſi tamen daretur caſus, quod de virtutibus alicujus non haberetur notitia, quia antiquus, & nullus ſcripſit ejus geſta, tamen poſt mortem miracula patrarentur in ejus ſepulcro, vel ad invocationem, aut contactum Reliquiarum illius, hæc ſufficerent ad canonizandum*. At (ut alibi quoque dictum eſt) ſi hæc admitti poſſunt, ad ſummum admitti poſſunt *ſpeculative*, ut Scholæ loquuntur, non autem *practice*, & juxta inconcuſſam Sedis Apoſtolicæ diſciplinam. Optime Suarez *tom.* 1. *de Gratia proleg.* 3. *cap.* 4. *num.* 11. *Neque Eccleſia ſola miracula conſiderat ad ſanctitatem alicujus probandam, ſed proprie vitam & mores, quibus ſi miracula conjungantur, ſunt magnum ſignum probitatis vitæ*: quod late proſequuntur Arauxo *tract.* 3. *quæſt.* 33. *num.* 24. per hæc verba: *Igitur præcipue ex virtutibus heroicis, concomitanter vero & ſecundario ex privatis viſionibus & miraculis ad nominis invocationem patratis ſumitur efficax teſtimonium illius, qui albo Canonizatorum eſt adſcribendus; ut hic locum habeat tritum axioma: Singula, quæ non proſunt, ſimul collecta juvant*; Philippus a Sancto Paulo in opuſculo *de ſacris Apparitionibus part.* 2. *cap.* 1. §. *Licet autem*; Cardinalis Petra *ad Conſtitutiones Apoſtolicas tom.* 2. *in notis ad Conſtit.* 2. *Innocentii III. num.* 8. Pignatellus *conſult.* 58. *num.* 26. *tom.* 4.

6 Alibi a Nobis relata ſunt verba ſummorum Pontificum, & ſignanter Gregorii IX. in bulla Canonizationis SS. Franciſci de Aſſiſio, & Antonii Patavini, in quibus pro Canonizatione requirunt virtutem morum, & veritatem ſignorum, merita videlicet, & miracula, ut hæc & illa ſibi invicem fidem faciant, cum nec merita ſine miraculis, nec miracula ſine meritis plane ſufficiant ad perhibendum inter homines teſtimonium ſanctitatis. Ne vero ex his verbis aliquis incaute, aut fraudulenter anſam aſſumat dicendi, virtutes ex miraculis, & miracula ex virtutibus comprobari, & ſic circulum (ut ajunt Philoſophi) vitioſum committi; opus eſt animadvertere, in Canonizationis judicio ante omnia præcedere debere exactiſſimam virtutum aut martyrii diſcuſſionem, & poſt eam feliciter abſolutam tranſitum fieri ad diſcuſſionem miraculorum, hoc eſt ad perpendendum, an ad invocationem Canonizandi Deus dignatus ſit vera miracula operari, quæ certius reddunt judicium jam prolatum de virtutibus & martyrio: *Sed, cum merita ſana præcedunt, & clara ſuccedunt miracula, certum præbent judicium ſanctitatis, ut nos ad ipſius venerationem inducant, quem Deus ex meritis præcedentibus, & ſignis ſubſequentibus exhibet venerandum*, quemadmodum proſequitur memoratus Gregorius IX. in bulla Canonizationis S. Antonii Patavini. In quo rerum articulo nemo eſt qui non videat, quemcumque circulum vitioſum abeſſe, uti recte explicat Annatus *in apparatu ad Theologiam poſitivam lib.* 1. *art.* 11. *num.* 3. *Nullus vitioſus ſit circulus, quod duo teſtes in ferendis coram Judice teſtimoniis ſe mutuo juvent &*

confirment, ita ut priori credatur propter poſteriorem, & viciſſim poſteriori propter priorem; ſicut pariter nullum eſt circulationis vitium, quod duo Prophetæ a Deo miſſi ſe mutuo commendent, & uni credamus propter alterum, ſicut Chriſtus commendat Joannem, & Joannes viciſſim commendat Chriſtum. Huc faciunt verba S. Marci *cap. ult. Illi autem profecti prædicaverunt, ubique Domino cooperante, & ſermonem confirmante ſequentibus ſignis*; & Apoſtoli *ad Hebr.* 2. 4. *Conteſtante Deo ſignis & portentis*; & ad rem bene ſubjicit S. Gregorius (*lib.2. homil.3. ſuper Ezechielem num.23. col. 1340. tom. 1.*): *In ſacro eloquio, Patrum præcedentium & miracula legimus, & virtutes bonorum operum audimus. Ibi namque cognoſcimus, quod alius potuit mare dividere, alius ſolem figere, alius mortuum ſuſcitare: alius paralyticum verbo erigere, alius umbra ægrotos curare, alius per ſua ſemicinctia febribus obviare: qui tamen omnes & patientiæ longanimitate mites, & zelo rectitudinis ferventes fuerunt; verbi prædicatione divites, ſimul & miſericordiæ largitate. Hi itaque quam vera de Deo dixerint, teſtantur miracula, quia talia per illum non facerent, niſi de illo vera narrarent: & quam pii, quam humiles, quam benigni extiterint, eorum teſtantur operationes.*

7 Quæres, quomodo oſtendi poſſit, a Deo fuiſſe patratum miraculum ad pateſaciendam alicujus ſanctitatem. Facilis autem eſt reſponſio, probationem potiſſimum ab invocatione eſſe deſumendam. Dico, probationem potiſſimum eſſe deſumendam ab invocatione: Nam miracula a Deo fiunt vel nemine petente, puta, cum tranſtulit Henoch, cum diluvium, & linguarum confuſionem induxit, cum uxorem Lot in ſalis ſtatuam convertit. Cum igitur aliquis ad Dei omnipotentiam confugit, Deique Servum, vel Beatum, aut Sanctum rogat, ut ſibi a Deo miraculum impetret; ſi miraculum ſequatur, factum dici debet interceſſione Dei Servi, Beati, aut Sancti invocati, & ſic ad ejus ſanctitatem pateſaciendam; nec interceſſionis probatio ab ulla alia re commodius ſumi poteſt, quam ab invocatione, ut advertit Cardinalis de Lauræa *in 3. lib. ſent. tom.4. diſput. 20. de miraculis art.25. §. 1. num. 1063. Ex quibus habes, quod, cum miraculum accidere poſſit vel a Deo non invocato, aut per alios pro patiente invocato, niſi conſtet de invocatione Sancti alicujus vel a patiente, vel ab alio pro eo ſecuta, non poteſt alicui Sancto determinate tribui*: cui adhæret Pignatellus *conſult.109. tom. 4.* Sæculo Eccleſiæ quarto in S. Laurentii baſilica multa miracula facta ſunt: exortaque quæſtione, num Beati Laurentii Martyris, an Beati Damaſi interceſſione patrata dici deberent, Auctor codicis manuſcripti apud Cardinalem Baronium *ad an. 384. num. 19.* eam reliquit ſub judice: *Hæc autem miracula alii Beato Laurentio Martyri, alii Beato Damaſo deputant Confeſſori: Nos autem in miraculis non dividimus, quos una Patria genuit, una Eccleſia* (nempe Romana) *promovit, una baſilica colit in terris, unus Dominus honorat in cælis*. At citatus Cardinalis annalium Parens ea Beato Damaſo, qui fuerat invocatus, cenſet eſſe adſcribenda: *Supererant adhuc aliqui addicti Urſicino*, (qui ſchiſma adverſus Sanctum Damaſum excitaverat) *qui Damaſo*

maſo licet defuncto, tantam gloriam invidentes dicerent, non meritis Damaſi, ſed interceſſione S. Laurentii ea patrari miracula. At, ejus interceſſione miracula facta eſſe, qui reperitur ab ægrotantibus invocatus, quis dubitat? ſæpeque Deum per Confeſſorem impertiri complura, quæ a Martyre accipi minime valuerunt, idque ob illuſtrandam memoriam Confeſſoris fieri, plurima exempla declarant. Quid autem dicendum erit, ſi plures invocentur, cujuſnam videlicet interceſſioni miraculum, quod ſequitur, erit adſcribendum? Porro vel invocatio fit unius Sancti canonizati, & Servi Dei adhuc non canonizati, & in eo rerum eventu miraculum interceſſioni Canonizati eſt adſcribendum, uti bene reſpondet Matta *de Canonizat. SS. part. 3. cap. 20. num. 7. Quæres tertio, ſi aliquis ægrotus cum invocatione alicujus Servi Dei invocaret etiam opem Beatæ Virginis, vel alterius Sancti, & miraculoſe ſanaretur, utrum tale miraculum attribuendum eſſet invocationi dicti Servi Dei. Reſpondeo negative, propter incertitudinem &c. quinimmo attribuendum eſſet miraculum interceſſioni alterius Sancti jam canonizati*: Vel invocatio fit plurium Servorum Dei adhuc non beatificatorum, nec canonizatorum, vel plurium Beatorum, aut plurium Sanctorum, & tunc, ſi miraculum ſequatur, incertum eſt, cujus impetrationi & interceſſioni ſit adſcribendum, veluti citatus Matta proſequitur *part. 3. cap. 24. num. 27. Quod ſi miraculoſum effectum præceſſerit plurium Servorum Dei, vel Sanctorum invocatio, non per hoc perdit rationem miraculi, ſed non magis uni, quam alteri tribuenda eſt impetratio.* Nec illud pro Beatificatione Servi Dei, aut pro Beati Canonizatione prodeſſe poteſt, uti ad rem adnotavit Matthæuccius *loco infra citando: Hoc unum eſt certum, aſſertum miraculum non poſſe deſervire pro Beatificatione, vel Canonizatione, ad quas oportet, ut de miraculis in individuo conſtet, a quo ſint, ut ſint illius certa ſanctitatis ſigna.* Neceſſaria foret cæleſtis revelatio, ut tuto ſciri poſſet, cui ex invocatis miraculum tribuendum eſſet; uti contigiſſe refertur in eo ſurdo & muto, qui, ut auditum, & loquendi facultatem obtineret, S. Hilarium Pictavorum Epiſcopum deprecatus eſt. Inter ejus enim miracula a Joanne Boucheto ſcripta, & ex Gallico in Latinum idioma translata a Bollando *ad diem* 13. *Januarii n.* 11. *pag.* 797. legitur S. Hilarium Pontificio cultu indutum oranti apparuiſſe, & ei dixiſſe, ut ſe etiam commendaret interceſſioni S. Martini; factoque ab ægroto ad ejus ſepulcrum acceſſu, fuſiſque precibus ad S. Martinum, ſanitatem illico perfecte recuperavit. *Neque enim inter Sanctos Martyres, & Spiritus, atque animas Juſtorum cum Domino jam regnantium illic invidia ſuſpicanda eſt, ſed plena charitatis unitas, & pietatis ſocietas; & ideo ſimul ſibi oblatos ægros, ſi vitandæ tentationis gratia fideliter ad aliorum Sanctorum limina deducantur, nequaquam indignari, ſed potius favere, & congaudere, atque congratulari credendi ſunt*; verba ſunt Amulonis Archiepiſcopi Lugdunenſis ad Theodboldum Epiſcopum Lingonenſem apud Natalem Alexandrum *in hiſt. Eccleſ. ſæc. ix. & x. cap. 3. art.* 13. Si autem ex circumſtantiis deſumeretur, invocantem potius ad unum Dei Servum, aut Beatum, aut Sanctum reſpexiſſe, & ferventiores

pre-

preces direxiſſe, tunc miraculum ejus interceſſioni, & non aliorum, licet invocatorum, eſſet adſcribendum. Auctores de re hac tractantes afferunt exemplum ejus, qui ad ſepulcrum alicujus Servi Dei, Beati, aut Sancti accedit, vel qui ejus Reliquias reverenter oſculatur, recitat, aut recitari facit litanias Sanctorum, celebrare facit Miſſam de Sancto, vel de Sanctiſſima Trinitate, ſi agatur de Beato, in cujus honorem & cultum adhuc Miſſa propria conceſſa non ſit: de aliorum quippe Sanctorum invocatione dubitari non poteſt, ſed quia ex circumſtantiis deſumitur, ferventiorem mentis affectum ad talem Dei Servum, vel Beatum, vel Sanctum fuiſſe directum, & omnia ad ejus patrocinium & interceſſionem reſpexiſſe; ſi miraculum ſequatur, colligitur ex prædictis circumſtantiis, illud ſoli ejus interceſſioni eſſe adſcribendum, uti rem proſequuntur Cardinalis de Lauræa *in 3. lib. ſent. tom. 4. diſput.* 20. *de miraculis art.* 25. §. 1. *num.* 1063. & Matthæuccius *in pract. Theologo-Can. ad cauſas Beatificat. & Canonizat. tit.* 3. *cap.*4. *num.*23. *& ſeq.* Sed de hoc iterum infra.

8 Dum munere fungebar Fidei Promotoris, & agebatur de miraculis pro Beatificatione tunc Servi Dei Joannis Franciſci Regis, oppoſui, ſanationem Joannis Mariæ Peret Molienſis Monialis ab inveterata paralyſi, & hydrope tympanite, in inſtanti conſecutam, interceſſioni Servi Dei neutiquam adſcribendam, licet eum invocaſſet, & novendiales preces in ejus honorem inſtituiſſet, & aquam bibiſſet, in qua erat admixtus pulvis ſepulcri prædicti Servi Dei; quia veriſimile admodum erat, opem ſanctiſſimi Euchariſtiæ ſacramenti ab ea imploratam; ſanitatem enim obtinuit eo temporis momento, quo Euchariſtiam recepit. Reſponderunt cauſæ Poſtulatores, Sacramenta habere effectus duplicis generis; effectum primarium, qui eſt certus, & ſemper cum Sacramento conjunctus, quando qui illud ſuſcipit, eſt bene diſpoſitus, puta collationem Gratiæ; & alios effectus ſecundarios, qui non ſunt certi, nec neceſſario & ſemper cum Sacramento conjuncti, licet ſuſcipiens ſit bene diſpoſitus, corporalem ex. gr. ſanitatis reſtitutionem: hiſque præmiſſis, dixerunt, poſſe Servo Dei invocato miraculum attribui, & etiam Sacramento, ſi ægrotus ſanitatem in receptione Sacramenti aſſequatur; Sacramento quidem, ut operanti ſanitatem, Servo autem Dei, ut illam impetranti, & Deum moventi, ut virtus Sacramenti, quæ non eſt determinata ad ſanitatem hic & nunc operandam, ad eam hic & nunc operandam determinetur: & quia fortaſſe præviderunt, reſponſionem hanc non ſatis ſibi eſſe profuturam, contenderunt & validiſſime probarunt, Monialem totam ſuam fiduciam repoſuiſſe in Servi Dei Joannis Franciſci interceſſione, ad eum ſolum preces fudiſſe, ſacramque Euchariſtiam ſumpſiſſe tamquam diſpoſitionem, quæ redderet eam Deo gratiorem, & conſequenter per Dei Servi interceſſionem ad impetrandum aptiorem. Placuit reſponſum ſacræ Congregationi; cumque cetera non deeſſent requiſita pro vero miraculo conſtituendo, miraculum approbatum eſt, & ejus habita fuit ratio in Beatificatione prædicti Servi Dei. Similia quoque

Digitized by Google

que contigerant in Beatificatione S. Andreæ Avellini, uti conſtat ex ſeptimo miraculo, de quo in relatione Rotæ Auditorum: *Sacroſanctum Euchariſtiæ ſacramentum ſumpſit detentus a famulis, quia genu flectere non poterat, & diem anniverſariam cum ſolemni Miſſa celebravit: quibus peractis, ſanus repertus eſt*: & in Beatificatione S. Petri de Alcantara, uti colligitur ex decimo miraculo in relatione Rotæ Auditorum: *Tuncque Confeſſionem ſuorum peccatorum fecit, & ſacramentum Euchariſtiæ ſumpſit, poſteaque audivit repente & inopinate, oſſa pedis commoveri, ac ſi aliquid durum rumperetur, & abſque dolore ſtatim illum movit, & ſurrexit libera & ſana, & rediit in ſuam domum.*

9 Antequam ad officium Fidei Promotoris aſſumptus fuiſſem, & munere tantum ſacræ Conſiſtorialis Aulæ Advocati fungerer, actum fuit in ſacrorum rituum Congregatione de miraculis S. Pii V. ut ad ejus ſolemnem Canonizationem deveniri poſſet, & Joannes Baptiſta Bottinius Fiſci & Cameræ Apoſtolicæ Advocatus, & ſpecialiter a Clemente Papa XI. deputatus ad ſupplendas vices Proſperi Bottinii Archiepiſcopi Myrenſis Fidei Promotoris ætate & laboribus attriti, inter ceteras, quas docte propoſuit, animadverſiones hanc quoad nonnulla miracula propoſuit, eorum videlicet non eſſe habendam rationem, cum facta fuiſſent per applicationem cerearum Formarum (*vulgo Agnus Dei*) quæ ab eodem S. Pio V. fuerant benedictæ, oſtendendo, prodigioſos effectus non ejus interceſſioni, ſed virtuti ſacrarum cerearum Formarum eſſe adſcribendos; & ipſe poſtea Promotor hac eadem animadverſione uſus ſum in cauſa Ven. Servi Dei Innocentii XI. dum ageretur de eadem introducenda; oppoſui quippe, famam miraculorum non eſſe comprobatam, cum miracula facta eſſent, applicatis ſacris cereis Formis ab eodem Dei Servo benedictis.

10 Poſtulatores cauſæ Ven. Innocentii XI. facili negotio a propoſita animadverſione evaſerunt: dixerunt etenim, famam miraculorum eſſe probatam, eamque cum fama virtutum in gradu heroico ſufficere pro cauſa introducenda; utrum autem ea forent Dei Servo, an virtuti ſacrarum cerearum Formarum adſcribenda, id eſſe diſcutiendum, cum de approbatione miraculorum legitima quæſtio inſtitueretur. Sed cum hæc reſponſio locum ſibi vindicare non poſſet in cauſa Sancti Pii V. in qua de miraculorum approbatione (uti dictum eſt) agebatur, mihi tunc more Advocati ſcribenti neceſse fuit aliis inniti fundamentis, & alias rationes & argumenta afferre.

11 De antiquitate ritus benedicendi, ſeu conſecrandi cereos Agnos nonnulla a Nobis innuentur *lib. hujus 4. part. 2. cap. 20. num. 12.* Hic operæ pretium eſse videtur dumtaxat referre, in eorum conſecratione adhiberi aquam benedictam, aquæ balſamum miſceri, Chriſma ſuperinfundi, preces a ſummo Pontifice recitari, &, qui eos deferunt, ſi devote deferant, a variis periculis & morbis liberari; veluti late expoſuit ſummus Pontifex Sixtus V. *in litteris Apoſtolicis in forma Brevis ſcriptis anno 1586. Paſchali Ciconiæ Duci Venetiarum*, ad quem de more ſacras cereas Formas a ſe benedictas

ctas mittebat: *At, quam eximio cultu, quantaque veneratione digna ſit hæc ſacra res, quicumque illius materiam, formam, conſecrationis modum, preces, ac myſteria, quæ in ea continentur, noverit, & attente conſideraverit, facile intelliget. Hi enim Agnus Dei ex cera alba, pura, virginea conficiuntur ad denotandam Chriſti humanitatem ex ſanctiſſimo Virginis utero abſque ulla contagione, & ſola Dei virtute ſumptam. Imago Agni, quæ in illis eſt, Agnum illum immaculatum repræſentat, qui pro humani generis reparatione in ligno Crucis eſt immolatus. Adhibetur aqua benedicta, cujus ſubſtantia ad maxima quæque Sacramenta in veteri & novo Teſtamento uſus eſt Deus. Aquæ miſcetur balſamum unguentorum omnium præſtantiſſimum, ad deſignandam famam optimam, quam Chriſtianus veluti ſuaviſſimi odoris fragrantiam in ſua converſatione debet redolere. Poſtremo ſuperinfunditur Chriſma, quo Charitas virtutum omnium maxima figuratur, & quo eadem templa, altaria, vaſa, & ipſi homines Dei cultui præparantur & conſecrantur. In hac vero aqua benedicta, balſamo & Chriſmate miſta, hi Agnus Dei ab ipſomet Pontifice merguntur & baptizantur, & tam ante, quam poſt merſionem ſanctiſſimis precibus & orationibus idem Pontifex Deum obſecrat, ut eaſdem illas Formas cereas imagine Agni impreſſas benedicere, ſanctificare, conſecrare, eiſque virtutem cæleſtem infundere dignetur, ita ut qui illas pie & devote, & cum fide habuerint & detulerint, eorum crimina deleantur, maculæ peccatorum abſtergantur, veniæ impetrentur, gratiæ conferantur; præterea, ut fragor grandinum, procella turbinum, impetus tempeſtatum, ventorum rabies, & infeſta tonitrua temperentur; fugiant & contremiſcant maligni ſpiritus, nulla hic adverſitas dominetur, nulla aeris corruptio, nullus morbus caducus, nulla maris tempeſtas, nullum incendium, nullave iniquitas noceat; parturientes cum partu incolumes conſerventur; omnes denique ab aquarum inundatione, a morte ſubitanea, & a cunctis adverſis liberentur. Hæc ſane propitiationis & gratiarum dona a Deo miſericordiarum Patre & bonorum omnium Largitore vere tribui atque concedi his cereis Formulis ſic benedictis & baptizatis, præſertim ſummo Sacerdote ipſius Chriſti in terris Vicario tam pie orante ac ſupplicante, firmiter credendum eſt, ſicuti id ipſum ſæpiſſime magnis & variis miraculis, quæ diverſis temporibus Divina bonitas per hæc ſacra operari dignata eſt, fuit ſæpius comprobatum. Nec mirum eſſe debet, ſi non ſemper idem contingat effectus, quoniam id ex infirma utentis fide, vel ex alia occulta cauſa, non ex defectu virtutis rei ſacræ, accidere certum eſt. De hujus ſacri præſtantia atque virtutibus exſtat inter cetera luculentiſſimum teſtimonium Urbani Papæ V. qui magni muneris loco tres Agnos Dei ad Græcorum Imperatorem cum his verbis miſit:*

Balſamus, & munda Cera cum Chriſmatis unda
Conficiunt Agnum, quod munus do tibi magnum,
Fonte velut natum, per myſtica ſanctificatum:
Fulgura deſurſum depellit, omne malignum
Peccatum frangit, ceu Chriſti ſanguis, & angit.
Prægnans ſervatur, ſimul & partus liberatur.
Munera fert dignis, virtutem deſtruit ignis,
Portatus munde, de fluctibus eripit undæ.

12 Onu-

12 Onuphrius Panvinius in libro *de Baptiſmate Paſchali, & origine ac ritu conſecrandi Agnos Dei*, hæc habet *pag.* 38. *Proceſſu temporis hominum pia credulitas, & ſancta religio multa his Agnis Dei conſecratis, & miranda attribuit, quæ poſtea comperta, & re ipſa comprobata majorem ipſis venerationem attulere*. Joſeph Maria Suareſius Epiſcopus Vaſionenſis in ſimili tractatu *cap.* 13. *pag.* 157. ita loquitur: *Ludovicus Foez* (narrat) *Militem Agno munitum, quantumvis ſclopornm, ſeu bombardarum appeteretur ictibus, evaſiſſe illæſum. Zacharias Boverius in annalibus Capuccinorum ſimilia refert de Agno, qui macrocollone contectus à viro nobili gerebatur. B. Gomeſius Miedes Archidiaconus Saguntinus & Canonicus Valentinus in epiſtola ad Gregorium XIII. edita Valentiæ anno* 1576. *de arcula, in qua Cerei Agnino Inſigni impreſſi & conſecrati, ſervati cum aliis piis rebus in mare dejecta haud procul Barcinone, ſalvaque ac integra provecta Valentiam uſque mirabiliter poſt triginta dies. Aſſerunt, & illos Agnos inundationem fluminum repreſſiſſe, extinxiſſe incendia, juviſſe prægnantes ad partus feliciter edendos. Pontifex equidem, cum illis benedicit, precari Deum ſolet, ut virtutem accipiant hæ cereæ Formæ ſanctificatæ, ne ulla peſtilens aura, nec aeris corruptio, nulluſque morbus devote illas ferentibus dominentur*. Exſtat & *epiſtola* Auguſtini Valerii Cardinalis, & Epiſcopi Veronenſis *de benedictione Agnorum Dei ad Gregorium XIV.* in qua *ap. cit. Suareſium* ita legitur *pag.* 178.: *Exercet hic ipſe ritus Fidem, cum Agnus ille immaculatus cernitur, cum admirabile Redemptionis myſterium in Agni forma conſideratur, cum vim maximam, quam habuerunt hi Agni Dei ad expellendas incurſiones Dæmonum, & ad calamitates varias avertendas, pii homines conſiderant*. De virtutibus Agnorum Dei latiſſime agit Theophilus Raynaudus *oper. tom.* 10. *a pag.* 273. *ad pag.* 400. celebreque eſt carmen Andreæ Fuſii, quod circumfertur nomine Urbani V. & de quo in ſupra relato Brevi Sixti V. quodque cultius reddidit Guillelmus Eſtius:

Hoc aconita fugat, ſubitæquè pericula mortis,
Hoc & ab inſidiis vindice tutus eris.
Fulmina ne feriant, ne ſæpe tonitrua lædant,
Ne mala tempeſtas obruat, iſtud habe.
Undarum diſcrimen idem propulſat, & ignis;
Undaque ne noceat, vis inimica, valet.
Hoc facilem partum tribuente, puerpera fœtum
Incolumem mundo proferet, atque Deo.
Unde rogas uni tam magna potentia ſigno?
Ex Agni meritis, haud aliunde, fluit.

13 In ſacrificio Miſſæ diſtinguitur opus operantis ab opere operato; quocirca admittitur, fructuoſiorem eſſe Miſſam boni Sacerdotis, quam mali, juxta doctrinam D. Thomæ 3. *part. quæſt.* 82. *art.* 6. Hoc ipſum procedit etiam quoad ſacratos Agnos cereos, cum plus ineſſe virtutis dicatur in illis, ſi ab optimo, quam ſi a bono Pontifice benedicantur. Res hoc modo explicatur a Theophilo Raynaudo *oper. tom.* 10. *tract. de Agno cereo cap.* 12.

Digitized by Google

*ſub num.4. pag.*373. ubi, loquendo de Agnis cereis benedictis a S. Pio V. ex Gabutio hæc habet: *Additque alibi eodem opere* (ſermo eſt de Gabutio) *Sanctiſſimi illius, vereque Pii Pontificis exemplo increbuiſſe mirum in modum religionem harum ſacrarum Plagunculaurm, quarum incenſiſſima ubique erat aviditas, earum præſertim, quas ipſe conſecraſſet: quod, tametſi omnium aque ſacrorum Agnorum, a quocumque demum conſecrati fuerint, inſignis debeat eſſe religio; tamen, ut pii Sacerdotis Sacrificium ex opere operantis fructuoſius eſt, quam quod offertur a minus pio Sacerdote; ita acceſſu perſonalium precum tanti tamque ſancti Pontificis ad communes Eccleſiæ preces omnibus aque ſacris Agnis concluſas, acceſſionem fieri efficacitatis ad fructuum ſperatorum aſſecutionem, perſuaſum eſſet Fidelibus*.

14 Quamobrem admiranda illa, quæ virtute Agnorum cereorum a S. Pio V. benedictorum contigiſſe narrantur (cujuſmodi eſt, quod refertur a Cardinali Auguſtino Valerio *cit. oper. pag.*187. qui, cum Atheſis in totam Veronenſem urbem exundaret, eum coercuit immiſſo uno ex Agnis a Pio benedictis) non modo virtuti Agni, ſed interceſſioni ejuſdem S. Pontificis communi calculo a Fidelibus adſcripta ſunt; uti animadvertit Auguſtinus Oldoinus *in addit. ad Ciacconium in vita B. Pii V. tom.3. col.*1005. *At, ut omnium mentes ad Deum colendum excitaret, cunctiſque ſalutis remedia & adminicula ſuggereret, precatorios globulos, æreas aut argenteas Cruces, Sanctorumque imagines, ac cæleſtis Agni cereas effigies rite conſecravit. Nec defuit iſtis religionis inſtrumentis, ac Pii benedicentis ſanctitati virtutis Divinæ teſtimonium; Nam ex Agno ſacro, quem ille conſecraverat, munitus miles Catholicus igneis globis non modo non penetrari, aut transfodi, ſed nec lædi unquam potuit; eo vero deſtitutus, primo ictu tranſverberatus eſt. Cumque intumeſcentem Tiberim, atque ex alveo, ſummo populi Romani, & incolarum Urbis terrore exundantem, unus ex cereis illis orbiculis a ſe benedictis, ipſo jubente, fuiſſet projectus, confeſtim impetus aquæ reſedit*: quod ipſum fuerat etiam antea notatum a Gabutio *in vita S. Pii V. lib.6. cap.*1. *in fine*, ubi hæc narrat: *Tum Sanctorum Imagines, ac cereas Agni cæleſtis effigies, res ad augendam piorum religionem imprimis accommodatas, plurimas variis temporibus rite conſecravit. Quæ res tanta pietate ac veneratione excipiebantur ab omnibus, quantam ex omni memoria recordari nemo poteſt. Nam, etſi ſalutarem illam vim rebus ejuſmodi divinitus adjunctam a Pontificia poteſtate proficiſci non ignorabant, tamen propter ſingularem hujus Pontificis ſanctitatem, neſcio quo modo, ad haſce res ab ipſo potius, quam a ceteris Pontificibus conſecratas in dies magis ac magis affici, iiſque munitos ſe in periculis tutiores fore exiſtimare, jam per annos ferme quadraginta cum foris, tum in Urbe conſpicimus ..... Verum neque iis religionis inſtrumentis, ſive etiam Pontificis ſanctitati Divinæ virtutis defuit teſtimonium. Nam, cum tumeſcentem in Tiberim, ex alveoque, ſummo populi Romani cum terrore, parique periculo defluentem, unus ex cereis illis orbiculis, jubente Pio, projectus fuiſſet, confeſtim impetus aquæ reſedit*.

15 His itaque fundamentis innixus oſtendere conatus ſum, non virtuti ce-

Digitized by Google

ti cerei Agni, ſed interceſſioni S. Pii V. adſcribendum eſſe miraculum, de quo quæſtio erat, cum de ejus Canonizatione ageretur. Abſolutum enim fuerat & concluſum judicium de ejus heroicis virtutibus; alia miracula ejus interceſſione patrata ante formalem Beatificationem jam fuerant admiſſa; in eo, de quo diſputabatur, invocatio non deerat; Fidelium conſenſus ex ſupra relatis hiſtoriis deſumebatur, miracula adſcribens, non virtuti cereorum Agnorum, ſed precibus S. Pontificis. Illud inſuper inſinuavi, mira quædam, utilia multa, & gratias, non autem vera miracula, inter virtutes cereorum Agnorum enumerari; cum ceteroquin credentibus in Chriſtum, & Sanctis ejus pro temporum opportunitate a Chriſto promiſſa fuerit miraculorum patratio, majorum etiam illis, quæ ipſe patraverat, juxta illud *Joan. 14. 12. Qui credit in me, opera, quæ ego facio, & ipſe faciet, & majora horum faciet.* Ad quæ verba S. Auguſtinus *tract.72. in Joan. col.687. tom.3. par.2.* poſtquam adnotavit, Chriſtum poſt recitata verba, *Majora horum faciet*, ſubjeciſſe: *Quacumque petieritis in nomine meo, hac faciam*; ita proſequitur: *Qui dixerat* ſaciet, *poſt ait* ſaciam, *tamquam diceret: Non vobis impoſſibile hoc videatur: non enim poterit eſſe major me, qui credit in me, ſed ego facturus ſum & tunc majora, quam nunc; majora per eum, qui credit in me, quam præter eum per me: ego tamen ipſe præter eum, ego ipſe per eum.* Quod & repetit *enarrat. in Pſalm.130. n.6. col 1464. tom.4. Ad vocem Domini ſurrexerunt mortui, ad umbram tranſeuntis Petri ſurrexit mortuus. Majus hoc videtur, quam illud: ſed Chriſtus facere ſine Petro poterat; Petrus, niſi in Chriſto, non poterat.* Omnia hæc ſimul juncta pro re, de qua agebatur, fuerunt a ſacra Congregatione admiſſa, quæ, Clemente XI. approbante, pro Canonizatione S. Pii V. miraculum recenſuit & admiſit, licet ſanatio ſubitanea facta fuiſſet, applicato mulieri ægrotanti cereo Agno ab eodem S. Pontifice benedicto: & eo magis, quod novum hoc non erat, ſed aliud ſimile præceſſerat exemplum, de quo in relatione Rotæ Auditorum exarata in cauſa S. Cajetani, *miraculo ſeptimo*, ubi ſic legitur: *Franciſca Berta Veneta, linea veſte in oculum impacta, magnis per aliquot dies doloribus divexata, ſanguine ſuffuſo, lacrymiſque exundantibus; ac nebula lumen offuſcante. Allatus eſt a matre, ut vocant, Agnus Dei, in quo Beati Cajetani Reliquiæ contineri dicebantur. Invocavit ergo Cajetani opem, cumque oculum ter prædicto ſigno ſignaſſet, dolore ſtatim depulſo, ac lacrymarum ſanguiniſque fluxu ceſſante, priſtinæ ſanitati reſtituta eſt.* In codice bibliothecæ Vaticanæ *num. 3932. fol.218. a tergo* extant nonnullæ epiſtolæ Julii Poggiani Novarienſis ſcriptæ tempore Pontificatus S. Pii V. ubi poſt multa expoſita de ejus laudabilibus & heroicis geſtis, hæc de Agnis cereis ab ipſo benedictis habentur: *Nulla hic ætas, nullus ordo, nullus ſexus non geſtat cereas Divini Agni Imagines ab hoc Pontifice conſecratas. Nam etſi vim illam ſalutarem cereis Imaginibus divinitus adjunctam a Pontificia poteſtate proficiſci intelligunt, tamen propter ſingularem Pii V. Pontificis Maximi integritatem ac religionem, neſcio quomodo his Divini Agni ſimulacris ab hoc, quam a ceteris Pontificibus confectis ſe in periculis tutiores fore arbitrantur.*

16 Poſt dimiſſum a me Promotoris Fidei munus, illudque delatum ad Archiepiſcopum Philippenſem Carolum Albertum Cavalchinum, nunc S. R. E. Cardinalem, magna exorta eſt in ſacrorum rituum Congregatione controverſia occaſione petitæ Canonizationis ſeptem Beatorum Fundatorum Ordinis Servorum Beatæ Mariæ Virginis, quorum cultus immemorabilis jam fuerat approbatus, an videlicet miracula, quæ, prævia invocatione omnium prædictorum Beatorum, facta dicebantur, ita omnium interceſſioni eſſent adſcribenda, ut in eorum gratiam ad omnium prædictorum ſeptem Beatorum Canonizationem eſſet deveniendum. Porro Archiepiſcopus Philippenſis ſtrenue fungens munere ſuo, novam dixit, inauditam, periculoſam, & idcirco cavendam methodum ſic procedendi ad Canonizationem. Novam autem & inauditam dixit, quod ſimile numquam præceſſerit exemplum in cauſis Confeſſorum; & ſcite dixit *in cauſis Confeſſorum*, quandoquidem in cauſis Martyrum eadem morte, eodem tempore, ex eadem cauſa, ſub eodem Tyranno defunctorum exemplum præceſſerat, in cauſa videlicet Martyrum Gorcomienſium, quorum Beatificatio poſt approbatum martyrium,& cauſam martyrii obtenta fuit, poſitis miraculis Martyrum ſimul omnium invocationem conſecutis: ſed addidit, a cauſis Martyrum fieri non poſſe illationem ad cauſas Confeſſorum, cum in cauſis Martyrum ſola mors ſpectetur, & ſola cauſa mortis inſpiciatur, quæ mors una cum cauſa, ſicuti fuit una & eadem in omnibus, ita ſuppeditare poteſt argumentum, ut miracula conſecuta omnium invocationem omnibus adſcribenda ſint, & ſic omnium Beatificationi & Canonizationi prodeſſe poſſint; in cauſis vero Confeſſorum, in quibus tota vitæ ſeries perpenditur & ſedulo examinatur, & quorum vitæ exitus non unus idemque fuit, cum alius alio tempore & in aliis contigerit circumſtantiis, probabile non eſt, miracula omnium invocationem conſecuta omnibus adſcribi debere; timerique cum ratione poteſt, ne non omnium, ſed unius aut alterius invocatione patrata ſint. Dixit idem Archiepiſcopus Philippenſis, methodum hanc periculoſam eſſe, exemplo allato Principis, cui a pluribus preces offerantur pro aliqua re impetranda, quorum alii ei ſint accepti,alii non item; poteſt enim gratiam elargiri intuitu eorum, qui ſibi accepti ſunt, & non aliorum, nec ex gratiæ conceſſione infertur, omnes, qui rogarunt, ei eſſe acceptos: Nec vero audiendi ſunt qui dicunt, ſiqui inter invocatos Deo cari non eſſent, miraculum nullum fore, quod miraculum a Deo patrari non poſſit pro falſa doctrina, aut falſa ſanctitate ſtatuenda; Deus ſiquidem miraculum operaretur pro vera ſanctitate ſtatuenda, quoties aliqui inter invocatos invenirentur, qui coram ſe ſancti eſſent, licet alii coram eo ſancti non eſſent.

17 Mirum eſt, qua ingenii ſubtilitate fuerit huic animadverſioni reſponſum a Joanne Aſcevolino ſacræ Conſiſtorialis aulæ celeberrimo Advocato. Probare conatus eſt, caſum novum non eſſe: novus etenim eſſet (ut ipſe ait) ſi in ſacrorum rituum Congregatione alia cauſa propoſita fuiſ-

ſet

ſet plurium Confeſſorum, & miracula requiſita fuiſſent ad uniuſcujuſque Confeſſoris interceſſionem facta, rejecta autem, quæ communem conſecuta fuiſſent; ſecus vero, quando cauſa iſtorum ſeptem Confeſſorum prima eſt, quæ in ſacrorum rituum Congregatione proponitur. Admiſit, aliàs fuiſſe cauſam propoſitam plurimorum Martyrum, & ſatis fuiſſe pro Beatificatione miracula ad communem eorum invocationem patrata: addiditque, nullum in re, de qua agitur, diſcrimen ſtatuendum eſſe inter cauſas Martyrum, & Confeſſorum; ſicut enim in cauſis Martyrum miracula ad omnium Martyrum, quorum cauſa proponebatur, invocationem facta oſtendunt, eorum omnium mortem fuiſſe Deo acceptam; ita miracula ad plurium Confeſſorum, quorum cauſa proponitur, communem invocationem patrata patefaciunt, eos coram Deo ſanctos eſſe; cum miracula certum præbeant indicium ſanctitatis, & quæſtio ſit, non de uno Dei Servo non beatificato, & alio beatificato, qui invocati ſint, ſed de pluribus Dei Servis Confeſſoribus æqualiter Beatificatione *æquipollenti* beatificatis. Alia multa erudite collecta in ejus *ſcriptura typis impreſſa* legi poſſunt; ſed, cum nullum uſque adhuc a ſacra Congregatione ſuper hac controverſia prodierit reſponſum, ſatis erit retuliſſe, quæ utrinque adducta ſunt, nullo prolato judicio, quod a ſacra Congregatione erit exſpectandum, & a ſummi Pontificis approbatione.

18 Poſt noſtram ad ſummum Pontificatum aſſumptionem coram Nobis die 13. Januarii 1742. in Congregatione ordinaria ſacrorum rituum propoſita fuit cauſa dictorum ſeptem Fundatorum Ordinis Servorum Beatæ Mariæ Virginis ſub hoc dubio, *An miracula a Deo patrata ad collectivam invocationem ſeptem Beatorum Fundatorum Ordinis Servorum Beatæ Mariæ Virginis ſuffragari poſſint ad effectum eorumdem ſolemnis Canonizationis, & ad effectum, de quo agitur*. Cardinales acciti & Congregationem componentes in varias abjerunt ſententias. Sed cum, rimatis cauſæ momentis, fuerit a Nobis animadverſum, virtutes dictorum Beatorum non fuiſſe ſufficienter diſcuſſas & examinatas, nec poſſe juxta inconcuſſum Sedis Apoſtolicæ inſtitutum, a Nobis alibi comprobatum, haberi ſermonem de miraculis, niſi præceſſerit approbatio virtutum, etiamſi ſermo ſit de Beatis Beatificatione *æquipollenti*, quibus indulta veneratio eſt, nulla præcedente virtutum diſcuſſione, ſed tantum prævia ipſarum fama, aſſentientibus omnibus, hoc editum eſt Decretum: *Fiat relatio juridica virtutum in gradu heroico ſingulorum Beatorum, & communicetur Fidei Promotori, & inſtantia proponatur in ſacrorum rituum Congregatione ordinaria: & quatenus favorabilis edatur reſolutio, a ſummo Pontifice approbanda, proponatur dubium ſuper miraculis cum iiſdem ſcripturis coram Sanctiſſimo, & Cardinalibus ſacræ Congregationis*. Itaque cauſa ſeptem Beatorum Fundatorum uſque ad hanc diem remanet in ſtatu jam ſuperius expoſito.

19 Nobis vero ea occaſione ſerio cogitantibus de dubii propoſiti reſolutione, quæ uti dictum eſt, dilata fuit, quia non præceſſerat, prout opus

erat,

erat, virtutum diſcuſſio, nonnulla in mentem venerunt hic inſerenda tum explicationis gratia eorum quæ ſupra *num.* 7. a Nobis dicta ſunt, tum ut eorum poſſit haberi ratio, quoties, obtenta virtutum approbatione ſeptem Beatorum Fundatorum, rurſus proponatur dubium, quod fuit ante propoſitum, & non reſolutum. Primum eſt, in more poſitum eſſe, ut inſimul celebrentur feſta nedum plurimorum Martyrum, ſed etiam Confeſſorum, uti patet ex Martyrologio Romano: item ut recitetur Officium, & Miſſa celebretur nedum in honorem plurium Martyrum, ſed etiam Confeſſorum, uti patet ex rubrica Breviarii Romani: *Si occurrat celebrari feſtum plurium Pontificum & Confeſſorum &c.* item *plurium Confeſſorum non Pontificum*: & ſic non improbandam, ſed maximopere commendandam plurium ſimul Sanctorum invocationem, quinimmo omnium, quemadmodum deſumitur ex inſtitutione feſti Omnium Sanctorum, de qua Durandus *in rational. Divin. Offic. lib.* 7. *cap.* 34. ubi referens inſtitutionem prædicti feſti, ait, factam fuiſſe *propter faciliorem orationum noſtrarum impetrationem; facilius enim quod petimus obtinebimus, ſi ſimul omnes intercedant pro nobis, quia impoſſibile eſt, multitudinem non exaudiri: unde in Oratione hodierna dicitur*, Multiplicatis interceſſionibus largiaris.

20 Secundum, ſi ſermo coerceatur ad Sanctos jam canonizatos, poſita nonnullorum ex eis conjuncta invocatione, non eſſe curioſius diſputandum, cui ex eis ſubſequens miraculum ſit adſcribendum: niſi enim concurrant circumſtantiæ, quæ oſtendant, potius uni, quam alteri eſſe adſcribendum, omnibus adſcribitur: & hoc prorſus a Cardinali de Lauræa *loc. ſupra cit. num.* 1063. dictum eſt: *Item, ſi plures invocentur, & ſequatur miraculum* (loquitur de pluribus Sanctis invocatis) *non poteſt uni potius, quam alteri tribui, niſi aliquid ſpeciale adſit determinativum ad unum potius, quam ad alium*: aſſerere etenim, miraculum non poſſe uni potius, quam alteri tribui, non eſt aſſerere, quod neutri tribuatur, ſed potius quod omnibus Sanctis invocatis adſcribatur. Gocelinus Monachus hiſtoriam ſcripſit tranſlationis Reliquiarum S. Auguſtini primi Archiepiſcopi Cantuarienſis; narratque, claudum a quindecim annis ad eam celebritatem acceſſiſſe, fuſiſque orationibus prope ſepulcrum & altare S. Hadriani Abbatis, ibique ſomno correptum, & *Matutinalibus* Horis decantatis, a Sacriſta eccleſiæ expergefactum, ſanum omnino ſurrexiſſe. Addit, exortam eſſe controverſiam, utrum miraculum eſſet adſcribendum S. Auguſtino, ad cujus feſtum celebrandum claudus acceſſerat, an vero S. Hadriano, ad cujus ſepulcrum oraverat, & ſuper quo ſomno correptus jacuerat, & a quo recuperata ambulandi facultate ſurrexerat; controverſiam autem ſic Monachus reſolvit (*cap.* 6. *num.* 40. *pag.* 423. *apud Bolland. ad diem* 26. *Maji tom.* 6.): *Miraculum alii almo Hadriano, ad cujus corpus & altare, alii Beato Auguſtino, in cujus feſti aurora patratum eſt, attribuant. Ego hoc utrique conſecraverim, ſive iſte illius ſolemnio id adminiſtraverit, ſive ille hujus dilectioni hoc pignore arriſerit.* Eodemque modo *cap.* 2. *num.* 19. *pag.* 417. *loc. cit.* reſolvit ſimilem quæſtionem

nem propoſitam de miraculo viſus recuperati in oculo dextro a quodam Equite, qui, invocato prædicto S. Auguſtino, & admota manu ad feretrum, ſuper quo ferebantur oſſa S. Melliti ejuſdem ſocii, illico ſanus factus eſt: *Ne quis autem dubitet, utrum Auguſtino, an Mellito hæc adſcribatur curatio, certiori fide adſcribatur utrique Patrono: Auguſtino, quia eum in altero quærebat; Mellito, quia hujus feretrum pro altero tangebat*.

21 Tertium eſt, regulam prædictam ſuos habere fines. Quando videlicet plures Sancti invocantur, ſed circumſtantiæ non deſunt, ob quas uni, & non alteri miraculum videatur adſcribendum, tunc huic, & non aliis miraculum debet adſcribi, uti bene Cardinalis de Lauræa ſupra allegatus autumavit. Nonnulla ibi affert circumſtantiarum prædictarum exempla: ſed alia addi poſſunt, puta ſi aliquis invocatione ſucceſſiva plures Sanctos roget, nec conſequatur id quod optat, quod poſtea conſequitur, poſtquam certi cujuſdam Sancti patrocinio ſe commendavit. Huic quippe miraculum neceſse eſt ut adſcribatur. In hiſtoria S. Petri Epiſcopi Tarantaſiæ, quæ, pro ejus Canonizatione impetranda, exhibita fuit Pontifici Lucio III. (& impreſsa a Bollandianis *tom.* 2. *Maji*) adſcribitur S. Petro miraculum repentinæ ſanationis a paralyſi, & non S. Thomæ Cantuarienſi, ad cujus opem æger cum antea confugiſſet, ſanitatem non receperat: *Glorioſus Martyr* (verba ſunt Hiſtorici *num.* 14. *pag.* 342.) *glorioſo Confeſſori Petro ſanandum ſervaverat*. Marbodus Archidiaconus Andegavenſis, & poſtea Rhedonenſis Epiſcopus, *in vita S. Roberti Abb. Caſadei in Gallia* (*ap. eoſd. Bolland. ad diem* 24. *Aprilis num.*4. *pag.*323.) prædicti Sancti Roberti interceſſioni adſcribit ſanationem ægroti ab inſanabili morbo: *Beati Roberti meritis, ut poſtmodum claruit, divinitus ſervabatur*. Antea autem retulerat, eum per aliorum Sanctorum invocationem non convaluiſſe: *Cum imploranda ſanitatis deſiderio multas diu Sanctorum memorias ac ſepulcra circuiens pererraſſet; conſumpto fruſtra ſtudio, periculoſam ægritudinem intempeſtivi laboris moleſtia cumularat*. In Actis S. Erconwaldi Epiſcopi Londinenſis ſcriptis ſæculo undecimo hæc habentur *ad diem* 30.*Aprilis tom.*3. *Bolland. num.*22. *pag.*785. de quodam homine prodigioſe ſanato: *Pro ſanitate recipienda fere extremas hominum nationes, ubi Chriſtiana religio pervenerat, pede laſſo luſtraverat. O quam ineffabilis ſecretorum Dei profunditas! Quam univerſus mundus cum ſuis Reliquiis abdicavit, Divina providentia reſervat Erkonwaldo, ut mirabiliorem in Sanctis ſuis Deum Britannia recognoſcat*. Et poſt hæc Auctor exclamat: *O Beate Erkonwalde, Apoſtolorum Principes Petrus & Paulus tibi deferunt, alumnam ſuam tibi mittunt, ut glorioſior appareas, & Londonia te melius veneretur & colat*.

22 Quartum eſt, invocatis duobus, puta uno Sancto jam canonizato, & alio Servo Dei nec beatificato nec canonizato; ſi miraculum fiat, non videtur utrique poſſe adſcribi, ſicuti utrique eſſet adſcribendum, ſi uterque eſſet canonizatus, niſi forte circumſtantiæ aliquæ ſuaderent, miraculum Servo Dei nec beatificato nec canonizato eſſe attribuendum: inter quas

Digitized by Google

quas profecto ea adnumeranda eſſet, ſi ſanatus ſeparatim eoſdem invocaſſet, & ſanitatem obtinuiſſet poſt invocationem ejus, qui adhuc Sanctus declaratus non eſt. Pro qua re facit exemplum ſupra relatum S. Petri Epiſcopi Tarantaſiæ, & frequenter admiſſum eſt in ſacrorum rituum Congregatione tempore, quo Nos officio Promotoris Fidei fungebamur.

23 Quintum tandem eſt, ex ſupra dictis dici poſſe materiam aliquo modo eſſe explicatam, ſed revera dici non poſſe, dubium propoſitum de miraculis Septem Fundatorum eſse ſufficienter diſcuſsum, & multo minus reſolutum. Agitur de Beatis Beatificatione *æquipollenti*. Agitur de Beatis ſimul invocatis. Nulla eſt circumſtantia, ob quam ad unum potius, quam ad alterum ex iis, miraculum ſit referendum. Sunt omnes interceſsores apud Deum. Miraculum non poteſt uni potius, quam alteri adſcribi; cumque durum profecto videatur, nulli ex eis adſcribere, id facit, ut omnibus ſit adſcribendum. Pro hac aſsumptione facit exemplum Martyrum, quibus omnibus, ſi plures ſint, & inſimul fuerint invocati, miraculum juxta Sedis Apoſtolicæ praxim adſcribitur. Et qui dicunt, miracula in cauſis Martyrum non ex neceſſitate, ſed pro majori ſecuritate requiri, in cauſis autem Confeſſorum eſſe neceſſaria, nihil videntur dicere; cum ratio, ob quam miraculum omnibus Martyribus adſcribitur, ſtet in conjuncta eorum invocatione, quæ conjuncta invocatio ponitur adeſſe etiam in Confeſſoribus. Rurſus aſſerere, pluribus Beatis invocatis, tuto ſciri non poſſe, quis ſit ex eis, cujus meritis Deus moveatur ad patrandum miraculum, ex duplici capite non obeſt: primò quia hoc ipſum eſſet etiam dicendum, quando plures Sancti ſimul invocantur, quod tamen ex ſupra relatis non admittitur: ſecundò quia hoc ipſum etiam dici poſset, quando unus tantum Sanctus, vel unus tantum Beatus invocatur; nemo enim eſt qui tuto aſserere poſſit, miraculum, quod a Deo patratur, ob merita invocati patrari. Pie id credi poteſt, & credendum eſt in utroque ex prædictis caſibus, hoc eſt pluribus Sanctis, aut Beatis invocatis, miraculum omnibus adſcribi, & uno tantum invocato, miraculum ad ejus interceſſionem referri. Quare Carthuſianus *in Iſaiam* 37. *verſ.* 35. *pag.* 169. ad ea verba: *Propter David ſervum meum*, ſic ait: *Merito ejus &c. In quo patet eximia ſanctitas beatiſſimi Patriarchæ atque Prophetæ David. Excitantur quoque audientes, ut fidem & juſtitiam ejus imitentur, conſiderantes quod veraciter ſcriptum eſt: In memoria æterna erit juſtus*. Sed tamen tuto id aſseri poſse, non ita facile eſt admittendum.

24 Incomprehenſibilia ſunt Dei judicia. Aliquando a nullo rogatus miracula facit, uti etiam ſupra dictum eſt. Aliquando ob peccata eorum, pro quibus oratur, non vult indulgere quod petitur, etiamſi petatur a Sanctis, & Viris ſibi gratiſſimis: unde Jeremiæ 15. 1. legitur: *Si ſteterit Moyſes, & Samuel coram me, non eſt anima mea ad populum iſtum*: & Ezechielis 14. 14. *Si fuerint tres viri iſti in medio ejus Noe, Daniel, & Job &c. nec filios, nec filias liberabunt*. Aliquando unius tantum viri probi orationibus indulget: hinc

hinc Jeremiæ 5. 1. legitur: *Circuite vias Jeruſalem, & aſpicite, & conſiderate, & quærite in plateis ejus, an inveniatis virum facientem judicium, & quærentem fidem, & propitius ero ei*, hoc eſt habitatoribus Jeruſalem: & 3. *Regum* 11. 11. Salomonem alloquens jam factum idololatram, ait: *Diſrumpens ſcindam regnum tuum, & dabo illud ſervo tuo. Verumtamen in diebus tuis non faciam propter David patrem tuum*. Aliquando duorum ſervorum inſimul orantium preces benignus exaudit, & aliquando trium. *Tobiæ* 3. 24. Tobias a cæcitate, Sara ab Aſmodeo liberati ſunt, cum inſimul oraſſent: *In illo tempore exauditæ ſunt preces amborum in conſpectu gloriæ ſummi Dei, & miſſus eſt Angelus Domini ſanctus Raphael, ut curaret eos ambos, quorum uno tempore ſunt orationes in conſpectu Domini recitatæ*. Orantibus Paulo & Sila, diſrupta ſunt vincula, quibus tenebantur in carcere, *Actor.* 16. 25. *Orantes laudabant Deum &c. & ſtatim aperta ſunt omnia oſtia, & univerſorum vincula ſoluta ſunt*. Azarias Deum oravit per merita Abrahami, Iſaaci, & Jacob, nec ignis tetigit, aut quemquam aduſſit, *Daniel.* 3.25. & *ſeqq. Stans autem Azarias, oravit ſic &c. Neque auferas miſericordiam tuam a nobis propter Abraham dilectum tuum, & Iſaac ſervum tuum, & Iſrael ſanctum tuum &c. & erue nos in mirabilibus tuis &c. Et non tetigit eos omnino ignis.*

25 Hæc omnia, & ſingula præ oculis habenda ſunt, antequam conſilium præſtetur ſuper dubio propoſito in cauſa Beatorum ſeptem Fundatorum Ordinis Servorum Beatæ Mariæ Virginis: Et quatenus miracula approbanda omnibus prædictis ſimul invocatis cenſeantur adſcribenda, magni momenti indago ſupereſt exminanda, an, habita ratione prædictorum quoad Canonizationem, opus ſit, ut augeatur numerus pro Canonizatione impetranda. In cauſa Beatorum ſeptem Fundatorum ſi virtutes approbentur, id fiet per Hiſtoricos, & teſtes de auditu, & ſic per probationes ſubſidiarias. Cumque juxta præſentem praxim, non obſtante præcedenti Beatificatione *per æquipollens* obtenta, quatuor miracula requirantur, ut ad Canonizationem procedatur, numerus hic ſufficiens videri poteſt. Ex alia vero parte, cum in cauſis Confeſſorum nullum adſit exemplum miraculi pluribus ex eis ſimul invocatis adſcripti, quoad Beatificationem & Canonizationem obtinendam; & exempla quæ contigerunt in cauſis Martyrum, non ita facile extendi poſſint ad cauſas Confeſsorum; quodque præcipue notatu dignum eſt, cum piæ fraudes tractu temporis ob novam hanc praxim in cauſis Confeſſorum timeri poſſent, quibus avertendis ſacrorum rituum Congregatio proſpicit & proſpicere tenetur; & diligentia, quæ in rebus iſtis adhibetur, nunquam nimia dici poſſit; examinandum idcirco ſupereſt, an facilitas nova conſiſtens in hoc, ut quatuor miracula ad plurium Confeſſorum invocationem facta proſint omnium invocatorum Canonizationi, minui debeat aucto numero miraculorum, per quem tutius feratur judicium.

26 Quæres, an citra Servi Dei, aut Beati invocationem probari poſſit, aliqua miracula a Deo facta eſſe pro Servi Dei, ſive Beati ſanctitate

oſtendenda, & quorum proinde ratio haberi debeat in judicio Beatificationis & Canonizationis: &, affirmando reſpondetur. Exemplum eſſe poteſt in cadaverum incorruptione, in odore a cadaveribus Dei Servorum, vel Beatorum manante, ſi omnia adſint alibi memoranda, quæ probant, incorruptionem & odorem eſſe inter miracula recenſenda. In his quippe miraculis deeſt invocatio; ſed, cum a Deo facta ſint ſuper corporibus talium Dei Servorum, ſignum hoc eſt plane oſtendens, patrata fuiſſe ad oſtendendam eorum ſanctitatem. Sulpicius Severus *in vita S. Martini dialog. 2. num. 2. pag. 100. oper. tom. 1.* hæc de S. Martino refert: *Cum hac igitur oblaturus Sacrificium Deo veſte procedit. Quo quidem die (mira dicturus ſum) cum jam altarium, ſicut eſt ſolemne, benediceret; globum ignis de capite illius vidimus emicare, ita ut in ſublime conſcendens longum admodum crinem flamma produceret. Hoc licet celeberrimo factum die in magna populi multitudine viderimus, una tantum de Virginibus, & unus de Presbyteris, tres tantum videre de Monachis: ceteri cur non viderint, non poteſt noſtri eſſe judicii.* Porro de miraculo hic non videtur eſſe dubitandum. Nulla in eo excogitari poteſt invocatio: & tamen nemo erit qui aſſerat, illud a Deo patratum non fuiſſe pro S. Martini ſanctitate pateſacienda. S. Hieronymus *in vita S. Pauli Eremitæ* narrat, S. Antonium ad eum in extremis conſtitutum inviſendum acceſſiſſe, & mortuum inveniſſe, & dum de condendo corpore cogitaret, nec ſarculum, quo terram foderet, haberet, duos leones ex interioris eremi parte currentes ad cadaver Beati Senis ſubſtitiſſe fremitu ingenti rugientes, ut intelligeret, eos plangere, quomodo poterant; cumque cœpiſſent humum pedibus ſcalpere, & unius hominis capacem locum effodiſſent, cervice dejecta, ad Antonium perrexiſſe, manus ejus pedeſque lingentes, qui manu annuens eis imperavit, ut abirent, prout fecerunt. De miraculo dubitandum eſſe non videtur, & quidem a Deo patrato in teſtimonium ſanctitatis tum Pauli, tum Antonii; nec ulla quidem hujus acceſſit invocatio, ſeu oratio, cum, teſte eodem S. Hieronymo, S. Antonius ad primum leonum aſpectum exhorruerit, & poſt ea, quæ modo narrata ſunt, in laudationem Chriſti effuſus, quod muta quoque animalia Deum eſſe ſentirent, eos dimittens dixerit, ut *num. 16. col. 12. tom. 2. Domine, ſine cujus nutu nec folium arboris defluit, nec unus paſſerum ad terram cadit, da illis, ſicut tu ſcis.* Ad hanc eamdem claſſem pertinent tot alia miracula, quæ in ſacris hiſtoriis leguntur de pœnis, quibus affecti fuerunt, qui beatos viros contempſerunt, aut injuria affecerunt, cum multa ex eis ſecuta ſint, nulla prævia ipſorum oratione, aut deprecatione. *In libro Numer. cap.* 12., uti ſupra dictum eſt, Maria contra Moyſen locuta eſt propter uxorem ejus Æthiopiſſam. Moyſes nihil commotus eſt; *erat enim vir mitiſſimus ſuper omnes homines, qui morabantur in terra*, uti loquitur ſacer Textus *v.* 3. At iratus Dominus cum deſcendiſſet in columna nubis, & ſtetiſſet in introitu Tabernaculi, & Mariam vocaſſet, nube recedente, apparuit Maria candens lepra, quaſi nix, quæ medium carnis ejus

ejus devoravit, & a qua, niſi ad preces Moyſis, ſanata non eſt. Ad interceſſionem ergo Moyſis contigit miraculum ſanationis; ſed citra quamcumque invocationem Deus, ut oſtenderet, quam ſibi Moyſes carus eſſet, prodigium lepræ operatus eſt. Quæ omnia ſuadent, non ſolum ex invocatione deſumi, miracula fieri a Deo ad patefaciendam ſervorum ſuorum ſanctitatem, ſed etiam hoc ipſum ex aliis erui circumſtantiis, quæ id ipſum oſtendere poſſunt.

27 Nec omittendum eſſe videtur, quod aliquando Dei Servi, & Beati, & Sancti miracula operantur ex poteſtate, aliquando ex oratione; & quamvis, dum operantur ex poteſtate, nulla præcedat oratio, ſi nihilominus miraculum operantur, fatendum erit, illud a Deo patratum eſſe pro eorum ſanctitate oſtendenda. Res ſatis exponitur in antiquiſſima vita Latino-Græca S. Benedicti Venetiis edita anno 1723. per dialogum inter Petrum, & S. Gregorium Magnum: ibi enim *cap.* 30. poſt narrata nonnulla miracula, orante S. Benedicto patrata, Petrus hoc modo interrogat: *Velim noſſe, hæc tanta miracula virtute ſemper orationis impetrabat, an aliquando ex poteſtate etiam ſolo voluntatis exhibebat nutu?* Gregorius autem hoc modo reſpondet: *Qui devota mente Deo adhærent, cum rerum neceſſitas expoſcit, exhibere ſigna modo utroque ſolent, ut mira quæque aliquando ex prece faciant, aliquando ex poteſtate. Cum enim Joannes dicat* Quotquot autem receperunt eum, dedit eis poteſtatem filios Dei fieri, *qui filii Dei ex poteſtate ſunt, quid mirum, ſi ſigna facere ex poteſtate valent? Quia enim utroque modo miracula exhibeant, teſtatur Petrus, qui Tabitham mortuam orando ſuſcitavit, Ananiam vero & Saphiram mentientes morti increpando tradidit; neque enim, oraſſe in eorum extinctione legitur, ſed ſolummodo culpam, quam perpetraverant, increpaſſe. Conſtat ergo, quia aliquando hæc poteſtate, aliquando vero exhibent expoſtulatione, dum & iſtis vitam increpando abſtulit, & illi reddidit orando. Nam duo quoque fidelis famuli Dei Benedicti facta nunc replico, in quibus aperte clareat, aliud hunc ex accepta divinitus poteſtate, aliud ex oratione potuiſſe.* Philippus a Sancto Paulo in ſuo opere *de ſacris apparitionibus in carne tunc Venerabilis, nunc Sancti Joannis a Cruce part.* 2. *cap.* 5. cum ſibi oppoſuiſſet, earum non eſſe habendam rationem in cauſa Beatificationis & Canonizationis, etiamſi eſſent ſupernaturales, cum prævia ejus invocatione, non contigiſſent (*Tunc autem cenſentur miracula a Deo facta ad exaltationem nominis alicujus Sancti, cum ad ejuſdem invocationem ponuntur*) reſpondet, ſatis eſſe, ut factæ fuerint a Deo ſupra vires naturæ in honorem Servi ſui, etiamſi hujus nulla præceſſerit invocatio: *Ad hoc ut cenſeatur miraculum ſufficiens pro Canonizatione Servorum Dei, ſatis eſt, ut eorumdem honorificativum appareat; jam etenim habemus Divinum & infallibile teſtimonium, Deum honorare, & ſuo exemplo velle, ut nos honoremus Heroes.*

28 Joannes le Clerc Auctor heterodoxus Amſtelodami tractatum edidit anno 1696. *de incredulitate*, & ad calcem ejus alium tractatum *de veritate religionis Chriſtianæ* in duas epiſtolas diſtinctum. In ſecunda agit de mi-

miraculis, & poſtquam *num.*2. ſtatuit, miraculum eſſe illud quod excedit hominum potentiam, quod eſt ultra curſum ordinarium naturæ, quod eſt ſupra vires naturæ, addit, ad miraculi rationem requiri, ut fuerit præcognitum ab eo, pro cujus commodo a Deo fit, vel ut ſaltem contingat eo temporis momento, quo indiget ipſo. *Num.* deinde 5. ut id comprobet, utitur exemplo tranſitus Alexandri Magni, qui feliciter una cum ſuo exercitu pugnaturus adverſus Darium tranſivit prope montem eo momento quo ventus ceſſaverat, quo flante marini fluctus viam impediviſſent; aliuſque ventus flare cœperat, cujus ope maris æſtus nedum ceſſaverat, ſed iter ſiccum & plane tutum apparuerat. Refert etiam cadaver Alexandri Magni ſeptem diebus, antequam fuiſſet aromatibus & balſamis conditum, permanſiſſe incorruptum, & ejus faciem a circumſtantibus viſam vividiori colore circumfuſam, quam eſſet tempore quo Alexander vivus erat & ſanus. Hæc autem duo facta, quatenus vera ſint, & vires naturæ excedant, inquit, miraculo adſcribi non poſſe, cum neutrum fuerit ab Alexandro præviſum, & alterum eidem non profuerit. Demum *num. 6.* pugnans pro veritate miraculorum Chriſti, docet, ea nedum fuiſſe ſupra vires naturæ, ſed etiam fuiſſe prædicta: ſtultumque & prorſus inſanum ait futurum eſſe, qui ejus Reſurrectionem crederet naturæ viribus adſcribendam, cum ipſe eam pluries prædixiſſet, & die tertio ab obitu ſequi debere prænuntiaſſet.

29 In hoc Joannis le Clerc ſermone ſunt bona mixta malis, ſunt mala mixta bonis, uti dici conſuevit. Inter bona recenſenda ſunt quæ ab ipſo ſcripta fuerunt de natura miraculi, de exceſſu videlicet facti ſupra vires naturæ, & extra aut contra curſum ordinarium naturæ. Inter bona recenſendum etiam eſt, quod ab ipſo traditur de Chriſti Reſurrectione, utique admiranda, cum ab ipſo fuerit prædicta etiam quoad tempus. Ad claſſem autem malorum referri debent quæ ab ipſo dicta ſunt de Alexandro Magno. Libenter admittimus, nec ejus tranſitum, nec cadaveris incorruptionem miraculo adſcribi poſſe; cum in tranſitu nihil ſupra naturam contigerit, nec ex alibi dicendis ſimplex cadaveris incorruptio pro miraculoſa habenda ſit. Admitti vero nullatenus poteſt, iccirco ea non fuiſſe miracula, quia non fuerunt prædicta, nec alterum illorum quidquam ei profuit. Ad claſſem quoque malorum referendum eſt, quod ipſe dicit de Chriſti Reſurrectione, quam iccirco videtur miraculo adſcribere, quod fuerit ab eodem prædicta. Ejuſmodi quippe fuiſſet, etiamſi ab eo non fuiſſet prædicta, cum prædictio reddat miraculum illuſtrius, ſed, ſi deficit, non utique deficiat ratio & natura ejus, quæ conſiſtit in facto ſuperante vires naturæ, & præter aut contra ordinarium curſum ipſius. Ex quibus omnibus concludendum eſt (uti ſupra innuimus) pro miraculis habenda eſſe ea omnia quæ ſuperant naturæ vires, etiamſi non fuerint prædicta, & inſuper admittenda in judicio Beatificationis & Canonizationis alicujus Servi Dei, ſive Beati, etſi ejus invocatio non præceſſerit, dummodo ex circumſtantiis prudenter deprehendi poſſit, a Deo facta fuiſſe

pro

Digitized by Google

pro ejus ſanctitate manifeſtanda, uti apparet in exemplis ſupra relatis.

CAPUT VI.

De Miraculorum numero, & qualitate in Cauſis Beatificationis, & Canonizationis requiſita.

2 INutile hic eſt aliqua exponere de numero miraculorum, quæ requiruntur in cauſis Beatificationis & Canonizationis; de hoc enim fuſe in præcedentibus tomis hujus Operis actum eſt, & confirmatur etiam ex Decreto a Nobis, dum hæc addimus, edito, quod reſpicit aliud noſtrum Decretum generale alibi relatum.

GEBENNEN.

Beatificationis & Canonizationis Ven. Servæ Dei Joannæ Franciſcæ Fremiot de Chantal Ordinis Monialium a Viſitatione Sanctæ Mariæ nuncupatarum Fundatricis.

Propoſita jam ſub die 5. currentis Martii in Congregatione generali coram Sanctiſſimo Domino noſtro Benedicto Papa XIV. cauſa Ven. Servæ Dei Joannæ Franciſcæ Fremiot de Chantal Ordinis Monialium a Viſitatione Sanctæ Mariæ nuncupatarum Fundatricis, ſuper Dubio: An conſtet de virtutibus Theologalibus Fide, Spe, & Charitate, ac Cardinalibus Prudentia, Juſtitia, Fortitudine, ac Temperantia, earumque annexis in gradu heroico, in caſu & ad effectum &c. Sanctitas ſua, perlectis relatiſque omnium Conſultorum, & auditis Reverendiſſimorum Cardinalium ſuffragiis, tunc quidem reſponſum cenſuit differendum, ut in tam gravi re Dei etiam conſilium ſuis & aliorum precibus exquireret. Nunc autem celebrato hanc etiam ob cauſam ſacroſancto Miſſæ ſacrificio, accitiſque coram ſe R. P. D. Promotore Fidei, meque infraſcripto Congregationis Secretario, ejuſdem ſacræ Congregationis ſententiam approbando, declaravit: Virtutes prædictas ita probari, ut tuto deveniri poſſit ad ulteriora, nimirum ad diſcuſſionem miraculorum in caſu & ad effectum &c. Sed cum ex teſtibus de auditu, multiformiter licet adminiculatis, fuerint probatæ; ut quod virtutum probationi defuit miraculorum eas confirmantium probatione ſuppleatur, ad Servæ Dei Beatificationem non ante deveniendum eſſe cenſuit, quam miracula omnino quatuor probentur ex teſtibus de viſu, atque approbentur, juxta formam Decreti generalis hac de re die 23. Aprilis 1741. editi. Atque ita cenſuit, declaravit, ac decrevit. Hac die Dominica de Paſſione 31. Martii 1743.

Adduntur tamen nonnulla, quæ aliqua indigent explicatione.

2 Ceparius *in director. Canoniz. lib. 1. cap. 9.* multa narrat in præteritis Canonizationibus miracula fuiſſe diſcuſſa & approbata: *De Sanctis Dominico, & Franciſco Fundatoribus ſanctiſſimorum Ordinum Prædicatorum, & Fratrum Minorum ingentia miracula habentur in chronicis, & hiſtoriis de eis con-*

conſcriptis ; & ſic de aliis . Legendi ſunt etiam de hac re Sanctus Baſilius orat. in Mametem Martyrem & in Iulittam Martyrem; Sanctus Gregorius Nazianzenus orat. in Sanctum Cyprianum ; Sanctus Chryſoſtomus in lib. contra Gentiles de Reliq. Sancti Babylæ Martyris ; Sanctus Ambroſius ſerm. de Sanctis Gervaſio & Protaſio , & in epiſt. ad Sororem de iiſdem Martyribus , ubi narrat , univerſum populum vidiſſe quemdam cæcum ad contactum feretri , quo Reliquiæ transferebantur , fuiſſe illuminatum ; Sanctus Hieronymus lib.9. contra Vigilantium , epiſt. ad Euſebium, de vita Sanctæ Paulæ , & in vita Sancti Hilarionis ; Sanctus Auguſtinus lib.22. de civitate Dei cap. ult. Palladius in hiſtoria Lauſiaca cap. 62. Sulpicius in vita Sancti Martini. Utque aliquid dicam etiam de Sanctis recenter canonizatis, & canonizandis , miſſis miraculis , quæ operati ſunt , dum ipſi viverent , quæ fere innumera ſunt, quamplurima etiam a teſtibus fide dignis fuere depoſita in Pontificiis proceſſibus patrata poſt mortem ipſorum : & , ut de uno Beato Aloyſio Gonzaga dicam, ducenta & ſex miracula in quatuor proceſſibus auctoritate Apoſtolica confectis reperiuntur depoſita, quæ fuerunt ab illo & per illum poſt mortem variis in locis patrata , aliaque quamplurima ad meam notitiam pervenerunt, quæ licet probari poſſent , tamen , quia ſatis erant quæ in proceſſibus jam formatis habebantur , litteras remiſſoriales expedire non curavi ad ea authenticanda . Quoniam vero , etiamſi permulta ſint miracula , quæ Auditoribus Rotæ Romæ examinanda proponuntur , illi tamen ob anguſtias temporis , & multitudinem cauſarum , pauca admodum diſcutienda recipiunt , cum præſertim eadem virtus Divina requiratur ad pauca , ac ad multa ; ponam tantum numerum eorum miraculorum a Sanctis poſt mortem patratorum , quæ pro unaquaque Canonizatione facta , & pro faciendis Rotæ Auditores hactenus , quod ſciam , approbaverunt . Et primò tempore Sixti V. Pontificis Max. , qui Sanctum Didacum ex Ordine Seraphico Sancti Franciſci canonizavit , ſex numero miracula poſt ejus mortem fuerunt a Rotæ Auditoribus Commiſſariis diſcuſſa & approbata . A Clemente VIII. fuerunt canonizati duo ex Dominicanorum familia , Sanctus ſcilicet Raymundus Hiſpanus , & Sanctus Hyacinthus Polonus : de primo Auditores Commiſſarii ſeptem miracula, de ſecundo quatuor poſt mortem approbaverunt . Paulus V. qui . dum hac ſcribo , ſedet in Cathedra Petri , & feliciter regnat , canonizavit Sanctam Franciſcam Romanam , pro qua miracula tredecim poſt mortem fuerunt examinata & probata . Idem canonizavit Sanctum Carolum Cardinalem Borromæum Archiepiſcopum Mediolanenſem , de Eccleſia Catholica optime meritum , Epiſcoporum ac Cardinalium omnium lumen & exemplar ad imitandum , & pro ejus Canonizatione ſeptemdecim miracula poſt ejus mortem patrata iidem Auditores comprobaverunt. Quod ſi velimus hic attexere eos , quorum cauſa Canonizationis nunc in Curia Romana agitatur , dicam , quod de Beato Andrea ex nobiliſſima familia Corſinorum novem poſt mortem miracula firmaverunt : de Beato Patre Ignatio meæ Religionis Parente ac Fundatore decem aut duodecim : duodecim pariter de Beata Tereſia jam approbata fuerunt : duodecim etiam de Beato Aloyſio Gonzaga : & de aliis habentur in diplomatibus & relationibus pro eis factis .

3 Philippus Maria a Sancto Paulo Carmelita Diſcalceatus , & olim Con-

Conſultor Congregationis ſacrorum rituum in citato opere *de ſacris apparitionibus part.* 2. *diſputationis cap.* 1. in aliis cauſis plura, in aliis pauciora expoſcit miracula. Ecce ipſius verba: *An autem in Canonizatione ſeu Beatificatione cujuſcumque Servi Dei æqualiter habenda ſit ratio, & miraculorum examen, difficultas eſt, cujus ſolutionem potius audirem, quam darem. Debita tamen melioris, & Eccleſiæ ipſius judicii reverentia ut promam quod ſentio, arbitror non æqualiter habendum eſſe reſpectum ad miracula, ſed aliquando evidentiora & plura deſiderari, aliquando pauciora & minus evidentia. Ratio eſt ſatis, meo videri, plauſibilis ſaltem, ſi non evidens: nam miracula ex dictis aſſumuntur, vel in teſtimonium ſanctitatis Beatificandi vel Canonizandi, vel in ſignum Divinæ voluntatis decernentis Servo ſuo adhuc in Eccleſia militante cultum & honorem, vel ad excitandam devotionem & exiſtimationem Fidelium, vel tandem ad confundendos Heterodoxos, & religionis Catholicæ inimicos: ſed hæc omnia non exigunt in omnibus & ſingulis æquale & idem miraculorum examen: ergo &c. Probatur minor: nam duplici, ut ita dicam, via Chriſtiani Heroes ad tantam gloriam promerendam duci a Deo poſſunt, videlicet, vel per vitam heroicam privati hominis propriæ perfectioni intendentis, vel per vitam hominis ad publicum & univerſale Chriſtianitatis bonum ordinati, ac opera arduiſſima, magnifica, & in ſummum Dei honorem, ac Proximorum bonum vergentia exequentis, quales ſunt Fundatores Ordinum Regularium, aliique a Deo pro converſione Infidelium, Chriſtianorum profectu, pace, concordia, & ſimilibus mirabiliter elevati, ſive etiam non pauci per mores extraordinarios & totaliter admiratione plenos inſignes. Hinc forte Alexander III. in bulla Canonizationis Sancti Bernardi Abbatis Claravallis nullam habuit miraculorum, nec in genere, mentionem; arbitratus eſt enim ſanctiſſimus & ſapientiſſimus Pontifex, ſatis populis Chriſtianis commendabilem & admirabilem reddi Divum Bernardum ex operum magnitudine, quæ in Dei honorem, atque Catholicæ Eccleſiæ profectum non minus fortiter, quam uſque ad miraculum feliciter patrarat, dignuſque proinde cenſeretur, cui publicus Chriſtianorum Heroum deferretur cultus. Licet igitur Sancti prioris generis indigeant rigoroſo examine, & plurimis miraculis, ut orbi Catholico venerandi proponantur, ſecus autem Sancti ſecundi generis: nam excellentia extraordinaria ſuorum operum apertiſſime reddit teſtimonium heroicæ virtutis ad ea efficienda pernecеſſariæ, & Divinæ voluntatis complacentis ſibi in illis; nam eo ipſo, quod eis uſus eſt ut inſtrumentis pro mirabilibus ſuæ ſapientiæ, & tanta ſui nominis exaltatione, ſatis oſtendit, velle eos honorari ab omnibus, quos Rex taliter honoravit; ſatis etiam ex novitate & magnitudine prædictorum operum excitantur Fideles, & Hæretici confunduntur. Quare, dum conſtat, hujuſmodi viros uſque ad finem vitæ in impoſito ſibi munere ſancte ac fideliter perſeveraſſe, vitamque juſtorum morte clauſiſſe, cum opera magnifice de ipſis perhibeant teſtimonium, ſufficiens erit pro eorum Beatificatione & Canonizatione, beneficia aliqua ipſorum interceſſione impetrata fuiſſe, & pauculas gratias a Deo conceſſas, duoque miracula, cujuſcumque generis ſint, ad eorumdem gloriam augendam patrata.*

4 At, prætermiſſo hic examine, an omnia miracula, quæ Ceparius refert

refert fuiſſe in cauſis ab eo allatis approbata a Rotæ Auditoribus, fuerint etiam a ſacrorum rituum Congregatione approbata, & a ſummo Pontifice, (etenim, uti ſæpe in hujus Operis decurſu dictum eſt, judicium Rotæ Auditorum in his cauſis, quod in ſuis relationibus exponebant, novo ſubjiciebatur examini in ſacrorum rituum Congregatione, quæ etiam aliquando aliqua miracula reprobabat, quæ fuerant a dictis Auditoribus approbata) vis præſentis controverſiæ non ſtat in numero miraculorum approbatorum, ſed in eo vertitur, ut quæramus, quot miracula requirantur neceſsario ad obtinendam Beatificationem & Canonizationem: cumque ex alibi fuſe relatis conſtet, jam ſtatutum eſse numerum hunc miraculorum, eumque inniti tum praxi ſacræ Congregationis, tum Pontificiis Decretis, nemo eſt qui non videat, praxi & Apoſtolicæ diſciplinæ eſse adhærendum, nec aliquid ex Ceparii dictis inferri poſse adverſus ea, quæ a Nobis jam dicta ſunt. Aſsertio quoque Philippi Mariæ a Sancto Paulo non videtur ullo modo admittenda. In omnibus enim cauſis Beatificationis & Canonizationis proponitur Dubium, *An conſtet de virtutibus heroicis, ſeu de martyrio, & cauſa martyrii; & an conſtet de miraculis*; & pro approbatione tum virtutum, aut martyrii, tum miraculorum clariſſimæ & validiſſimæ ex alibi dictis probationes requiruntur: quibus proinde poſitis, nemo eſt qui non videat, nullatenus ſtare poſse, ut in una cauſa plura & evidentiora, in alia vero minora & minus evidentia miracula requirantur. Et, quamvis illuſtriores potuerint eſse virtutes alicujus Servi Dei, quam alterius, omnes tamen, ut approbentur quoad Canonizationem, oportet, ut ad gradum heroicum pervenerint: ex quo proinde fit, ut æqualia miracula quoad exceſsum virium naturæ creatæ, quoad numerum, & quoad pondus probationum in omnibus cauſis requirantur. Exemplum autem S. Bernardi, quo Auctor utitur in re, de qua nunc agitur, ipſi ſuffragari non poteſt; cum aliud ſit, miracula in bulla Canonizationis juxta morem eorum temporum non fuiſſe relata, aliud vero, non fuiſſe patrata, & eorum habitam non eſſe rationem in Canonizationis judicio. Extat adhuc *in appendice operum S. Bernardi Abb. vol.* 2. vita ejuſdem Sancti ſcripta a Gaufrido Monacho Claravallenſi, quæ *part.* 2. & 3. ingentibus miraculis referta eſt. Extat quoque *in cit. append.* ingens miraculorum ſeries excerpta ex libro, cui titulus, *Exordium magnum Ciſtercienſe, in cujus cap.* 28. legitur, evolutis pluribus annis poſt Sancti obitum, cum cuidam energumenæ, ut a Dæmone liberaretur, applicatæ eſſent ab Abbate Reliquiæ de capillis & barba ejuſdem S. Bernardi, Diabolo dicente, *Serva Bernardum tuum, nec enim proficies quicquam*, Abbate autem, qui Reliquiam applicaverat, reſpondente, *Per Domini gratiam, & hujus ſanctiſſimi Viri merita, modo egredieris*, Dæmonem ſubjeciſſe: *Quid? An excidit tibi, quod prohibitum eſt ei ſigna facere? Hoc ergo ſciens, ſecurus in hoc meo domicilio requieſco*; mirantibus Abbate & Fratribus, qui cum eo erant, quod Spiritus nequam interdictum illud olim Sancto factum, dum vive-

ret,

Digitized by Google

ret, ne ob miraculorum frequentiam, hominumque nimium ad monaſterium acceſſum monaſtica quies perturbaretur, in ſcutum ſuæ defenſionis tam celeriter inveniſset. Nullam autem tam inſignium miraculorum habitam fuiſse rationem, cum de S. Bernardi Canonizatione agebatur, inveriſimile admodum eſt, cum tunc diſciplina vigeret virtutes & miracula requirendi in cauſis Canonizationis.

5 Succedit qualitas miraculorum. Alibi a Nobis dictum eſt, & exemplis comprobatum, ſufficere miracula tertii generis, & Caſtellinum deceptum fuiſſe, qui *in tract. de dilatione Canonizationis pag. 57. & pag. 63.* aſſerit, juxta conſuetudinem ſanctæ Sedis non decerni Canonizationem, niſi inter miracula, quæ approbantur, aliquod reperiatur, quod ſit primi vel ſecundi generis; quod etiam poſt Caſtellinum aſſeruit Pignatellus *conſult. 26. num. 7. tom. 5.* Miracula quippe tertii generis excedunt vires naturæ quoad modum, & ſunt vera miracula; ex quo proinde ſequitur, ea ſufficere debere pro Beatificatione & Canonizatione, uti videri poteſt *cit. lib. 1. cap. 26. num. 1. & cap. 32. n. 3. hujus Operis*: & bene proſequitur Philippus Maria a Sancto Paulo *in cit. tract. par. 2. cap. 2. §. 1.* ubi, cum ſibi oppoſuiſſet, omnimodam evidentiam in Canonizationis judicio requiri, & hanc haberi non poſse, niſi inter miracula aliquod reperiatur ſecundi generis, cum in miraculis tertii generis ſit aliquid ambiguitatis, ita reſpondet: *Eadem omnino infallibilitas Divini teſtimonii reperitur in omnibus veris miraculis; unde quodlibet ipſorum pleniſſime probat id, pro cujus veritate patratur &c. Et licet concedatur, quoad nos eſſe facilioris probationis miracula ſecundæ claſſis, quam tertiæ, hinc tamen ab his non tollitur vera & inſita infallibilitas teſtificandi veritates Fidei, vel ſanctitatem Servorum Dei, & ad ſummum convincetur, neceſſarium eſſe diligentius examen, ut videatur, utrum natura ſuis viribus valuerit ad tantum opus.*

6 Major difficultas eſt, an in judicio Beatificationis & Canonizationis admitti poſſint miracula, quæ excedunt tantum virtutem naturæ viſibilis & corporeæ, ſed non excedunt virtutem naturalem naturæ inviſibilis & incorporeæ, puta Angeli, præſertim boni. Ex una etenim parte neceſsarium eſse videretur, ut in judicio adeo gravi non admitterentur niſi miracula, quæ excedunt vires & facultatem totius naturæ creatæ; ex alia vero parte difficile admodum eſt, ſcire poſse, & poſse dignoſcere, an miraculum, quod proponitur in hoc judicio examinandum, vires excedat naturæ inviſibilis & incorporeæ Angeli boni. Dictum eſt autem *Angeli boni*; quod enim attinet ad Angelum malum, ſigna ſupra recenſita, per quæ miracula falſa a veris diſcernuntur, Efficacia videlicet, utilitas, modus, finis, perſona, occaſio, ſatis aperte oſtendere poſsunt, quamcumque virtutem naturalem Angeli mali abeſse. Quemadmodum etenim ad Divinam providentiam huic mundo præſidentem pertinet, ne ille ſua poteſtate abutatur in iis, in quibus naturalis ordo univerſi inverteretur; vel etiam politica humani generis gubernatio plurimum turbaretur, ita ad eamdem potiori

jure ſpectat, ne permittat, ut eadem ſua virtute naturali abutatur ad falſam aliquam religionem, aut ſanctitatem per ſigna & miracula confirmandam; uti recte notat Auctor *tractatus de Canonizat.SS. ad Cardinalem Montis Regalis 5.part. cap.* 11. Reſumi etiam poſſunt ea, quæ ſuperius dicta ſunt de poteſtate Dæmonis naturali a Deo coercita; & ea, quibus oſtendimus, vera miracula fieri non poſse in confirmationem falſæ doctrinæ, aut falſæ ſanctitatis. Quocirca demus, Dæmones poſſe ſimulare, ſe eſſe animas mortuorum, juxta ea quæ habentur apud D. Thomam 1. *part. quæſt.* 117. *art.*4. *ad ſecundum*; demus, eos melius cognoſcere virtutes activas & paſſivas in corporibus hominum, quam homines, & facilius & celerius applicare poſſe quæ opportuna ſunt ad morbos removendos, cum imperio ſuo corpora loco moveant, juxta ea quæ habentur apud eumdem D. Thomam *quæſt.6. de miraculis, ſeu de potentia art.*3. *in corpore*; demus præterea, plura alia a Dæmone fieri poſſe juxta ſuam naturalem virtutem, de quibus aliqua habentur apud Cardinalem de Lauræa *in* 3. *lib. ſent. tom.* 4. *de miraculis diſput.*20. *art.*17. *ſ.*2. & apud Pignatellum *conſult.*168. *&* 169. *tom.*10. tuti ſumus ab ejus inſidiis in re, de qua nunc agitur, non ſolum ex his quæ modo dicta ſunt, ſed etiam ex aliis quæ in primo libro fuſe deducta fuerunt, dum agebatur de immunitate ab errore in cauſis Beatificationis & Canonizationis; & nobis ſuppetunt regulæ, quarum ope cognoſcere poſſumus, an fraus, an opus Dæmonis in mirabilia, quæ examinantur, irrepſerit. Joannes Dominicus Putignanus *in* 1. *part. ſui tractatus de redivivo ſanguine S. Januarii cap.*10. *num.*10. animadvertit, ebullitionem ſanguinis dicti Sancti non excedere vires naturales Angelorum malorum, ſed eos his verbis excludit: *Quamvis enim concedamus, poſſe eos naturalium rerum ſubtiliori indagine exornatos ſupra ceteros omnes homines inſenſibili quadam peragendi œconomia ſubſtantiam aliquam elicere in ſubtiliſſimum pollinem redactam, aptamque ad hujuſmodi excitamentum, nullatenus tamen ſummus rerum Auctor pateretur, ut quod ad anguſtiorem cultus ſui propagationem, ad Eccleſiæ univerſæ ornamentum, ad augendam Chriſtifidelium pietatem, ad uberiores ſantoris diſciplinæ proventus, ad abuſus quotidie irrepentes amputandos, ad vitia quæcumque ex animis evellenda conferre maxime poteſt, referri par ſit ad Dæmonum impoſturas.*

7 Ideoque, redacta controverſia ad Angelos bonos, non modica profecto urget difficultas: utque res fiat clarior exemplis, ponamus, agi de magna febri, de inveterata paralyſi cum ſubſecuta ſubitanea ſanatione poſt Servi Dei invocationem; item, ad ejus invocationem ignem de cælo deſcendiſſe, quæ tertii generis miracula dicuntur. Item ponamus, agi de converſione unius ſubſtantiæ in aliam, puta aquæ in vinum, de panis ex.gr. aut hordei multiplicatione. Si hæc contingant ad invocationem Servi Dei, vel Beati, miracula ſunt altioris generis. Hæc autem duplici modo contingere poſſunt; vel per exceſſum virtutis totius naturæ creatæ tum inviſibilis & incorporeæ, tum viſibilis & corporeæ; vel per exceſſum naturæ tantum viſibilis & corporeæ. Per exceſſum totius naturæ tum inviſibilis & incor-

Digitized by Google

incorporeæ, tum viſibilis & corporeæ, ſi ſanatio a febri aut a paralyſi fiat, fruſtra obnitentibus pravis naturæ humoribus, ſi aer in ignem convertatur abſque diſpoſitionibus juxta naturæ ordinem neceſſario requiſitis; uti explicat Suarez *de Angelis lib.4. cap.39. num.11. Unde ſubita ſanitas .... ſi fiat per ſolam efficaciam ſuperioris cauſæ, vel per ſolum imperium, vel ſi ſanatio tam ſubita ſit, ut cauſæ naturales, etiam ſufficienter applicatæ, non ſufficiant virtute naturali tam ſubito materiam diſponere, tunc ſanitas erit vere miraculoſa; idemque dicendum eſt de ſubita pluvia, & aliis ſimilibus operibus;* ſi nova materia producatur, aut quæ jam præerat, convertatur, & addatur rei multiplicandæ, ut alibi exponetur; ſi una ſubſtantia in aliam mutetur; modus enim hic agendi excedit vires cujuſcumque naturæ creatæ: quocirca Porrecta *in 3. part. D. Thomæ quæſt.43. art.4.* ad illud Matthæi, *Si Filius Dei es, dic, ut lapides iſti panes fiant*, animadvertit, Diabolum a conjecturali notitia, qua putabat, Chriſtum eſſe Filium Dei, aſcendere volentem ad certiſſimam, petiiſſe ab eo miraculum tranſmutationis ſubſtantiæ, quam ſciebat excedere vires totius naturæ creatæ: *Satan, ut de vero Deo inquiſitionem formaret, non inquit: Dic, ut lapides iſti fiant nigri, rubei, vel quod moveantur localiter; ſed ait*: Dic ut lapides iſti panes fiant: *quoniam mutatio qualitatum, locorum, & ſimilium eſt accidentalis, mutatio autem lapidum in formam panum comeſtibilium eſt ſubſtantialis*. Concordat Cardinalis Toletus *in Joan. cap. 3. notabil.2. Noverat Dæmon hanc doctrinam, qui miraculum unum, & non admodum magnum ſufficiens ſibi exiſtimavit, ut eum eſſe Filium Dei cognoſceret, ſi tamen in hujus rei probationem eſſet factum, Matthæi 4.* Si Filius Dei es, dic, ut lapides iſti panes fiant, *certus futurus, ſi ederetur tale miraculum, Divina virtute factum iri; Dæmon enim omnino certus erat, ſua virtute id fieri non potuiſſe*. Per exceſſum vero naturæ tantum viſibilis & corporeæ, ſi uno velut inſtanti, & occulte, & celerrime e corporibus febricitantium, & eorum venis per motum localem peccans materia ſubtrahatur, & canaliculi, per quos ſpiritus animales ad motum membrorum neceſſarii debent decurrere, uno velut momento a craſſioribus ac viſcoſis, quibus obſtructi erant, corpuſculis liberentur; ſi hinc atque illinc per aerem ignis particulæ, etiam de longinquo, advectæ, & ſumma celeritate in unum collectæ vi magna in terras dejiciantur; ſi poſt inviſibilem ſubtractionem, & in alium locum translationem unius ſubſtantiæ, ſubſtantia alia inviſibili item modo aliunde deportata ſubſtituatur: hæc omnia quippe vires naturales Angeli excedere non videntur. Quocirca, ſi in judicio Beatificationis & Canonizationis miracula tantum ſupra vires cujuſcumque naturæ creatæ admitti debent, ab eo excludenda erunt quæ ſupra recenſuimus, & illis ſimilia, cum ſcire non poſſimus, utrum uno, an alio modo acciderint; & tantum locus erit miraculis penetrationis corporum, multiplicationis ipſorum, revelationis ſecretorum cordium humanorum, prædictionis futurorum eventuum ab humana libertate pendentium, & ſuſcitationis mortuorum; fere autem nullæ ſanationes a morbis poterunt in judicio Canonizationis admitti tam-

M 2 quam

quam miracula. Utcunque enim ſit, utrum Angeli vim habeant movendi corpora a loco, re ipſa ab intellectu & voluntate diſtinctam, an intelligendo actu mobile, locum a quo, locum ad quem, & ſpatium, & deinde voluntatis imperium adhibendo, ut tale corpus a tali loco ad talem locum per tale ſpatium, tali motu, & tali tempore feratur, corpora moveant: hoc unum certum eſt, quamvis momento corpora movere non poſſint, quia motus localis momentaneus corporibus repugnat, eos poſſe tamen magna & mira celeritate, & quaſi tempore incomprehenſibili corpora movere; quod ſatis eſt pro morali, ut vocant, *inſtantaneitate*, quæ ex infra dicendis ſufficit in ſanationibus prodigioſis, quæ in judicio Canonizationis admittuntur, quamvis in eis deſit *inſtantaneitas* mathematica, ut infra videbitur.

8 Dices, hanc urgere difficultatem, etiam loquendo de miraculis Chriſti, de converſione videlicet aquæ in vinum in nuptiis Canæ Galilææ, & de multiplicatione panis & piſcium. At reſpondetur, id nullatenus ſubſiſtere, cum Chriſtus miracula faceret, ut Judæis ſuaderet, te eſſe Dei Filium, juxta illud *Joan.* 5. 36.: *Opera, quæ dedit mihi Pater ut faciam, ipſa teſtimonium perhibent de me*. A miraculis ergo Sanctorum fieri non poteſt illatio ad miracula Chriſti, uti recte monet Scacchus *de not. & ſign. ſanctit. ſect.* 8. *cap.* 1. *§. Ut autem*. Cumque ejus Divinitas ſufficienter ex miraculis demonſtrata ſit, uti late probat D. Thomas 3. *part. quæſt.* 43. *art.* 4. hinc recte inferri poteſt, recenſita miracula facta fuiſſe virtute Divina excedente quaſcumque vires cujuſcumque naturæ creatæ. Additur, ab eo edita fuiſſe alia miracula, quæ oculis etiam hominum vires excedebant totius naturæ creatæ, puta penetrationes cordium, mortuorum ſuſcitationes, ſui ipſius ſuſcitationem, & tot alia, quæ evidentiam apud intuentes ſibi conciliabant, & apud audientes fidem tam certam, ut in dubium revocari non poſſent, juxta ea quæ plene explicantur apud Suarez *in* 3. *par. D. Thomæ tom.* 1. *quæſt.* 13. *diſput.* 31. *ſect.* 2. Itaque ſicuti ab eo miracula facta ſunt, quæ excedebant vires totius naturæ creatæ, ita dicendum eſt, quæ fieri potuerunt tam uno, quam alio modo, ab eo facta fuiſſe modo ſublimiori, non tantum excedente virtutem naturæ viſibilis & corporeæ, ſed etiam inviſibilis & incorporeæ; quod utique rei noſtræ applicari non poteſt, in qua ut plurimum agitur de ſolis miraculis, quæ vel uno, vel altero modo fieri potuerunt: quare optime Horantius *de locis Catholicis ſacræ Scripturæ, & antiquorum Patrum lib.* 4. *cap.* 2. poſt enarrata Chriſti miracula ait: *Omnis generis acta ſunt a Chriſto prodigia; & ſi cui unum illorum (ut ſunt hominum mentes diverſiſſimæ) vel ſuſpectum eſſet, vel non plane ſatisfaceret, addita ſunt tam multa & varia, ut omnis jam dubitandi materia & occaſio ſublata ſit*.

9 Arauxo *in deciſ. moralib. loc. cit. tract.* 3. *quæſt.* 23. *§.* 5. poſtquam cum communi Theologorum, & Canoniſtarum doctrina triplicem præmiſit gradum miraculorum, de quo ſupra etiam actum eſt (ut primus videlicet gradus, ſeu claſſis ſit eorum, quæ ſuperant totius naturæ facultatem ex parte rei factæ, cujuſmodi ſunt Incarnatio Divini Verbi, Unio hypoſtatica, Virginis

Digitized by Google

ginis Partus, & productio ſubſtantiæ ſupernaturalis, ſi poſſibilis eſſet: ſecundus gradus, ſeu ſecunda claſſis ſit eorum, quæ, licet ex parte rei factæ non excedant facultatem naturæ, tamen illam excedunt ex parte actionis, per quam fiunt, uti ſunt mortui ſuſcitatio, & cæci illuminatio; licet enim vita mortuo, & facultas videndi cæco reſtitutæ, ſint ejuſdem naturæ & rationis atque illa, quam agens naturale dare poteſt, actio tamen ipſa recuperandæ vitæ, ac viſus recipiendi excedit totius naturæ facultatem, cum a privatione ad habitum non detur regreſſus per naturam: tertius demum gradus, ſeu tertia claſſis ſit eorum, quæ ſunt ſupra facultatem naturæ tantum ex parte modi, cujus generis eſt ſanitas, ægro ſubito reſtituta, aut ſine ulla medicaminum applicatione) ſubjicit, præter hæc, quæ vocat claſſica miracula, alia quædam prodigioſa opera, & beneficia inveniri, quæ vulgus hominum miracula vocat, quod humanam induſtriam & facultatem excedant. In hanc claſſem Arauxo rejicit Dæmonum expulſionem a corporibus obſeſſis, odorem ſuaviſſimum, quem corpus in ſepulcro jacens emittit, ſerenitatem tempeſtatum in mari, ſanationem infirmorum ſimul cum apparitione ejuſdem perſonæ, quæ ab infirmis invocatur, longum jejunium per menſes continuatum abſque cibo & potu, converſionem ad meliorem frugem eorum, qui peccatis ſunt irretiti, ad contactum Reliquiarum: & non ſolum quia in his omnibus contingere poteſt deceptio, ſed etiam quia non excedunt vires & naturales facultates Angeli boni, vel mali, contendit, nullam eorum habendam eſſe rationem in judicio Beatificationis & Canonizationis, in quo tantum, inquit, agendum de primis tribus generibus, ſeu claſſibus miraculorum, quæ vult eſſe probata teſtibus aptis, & patrata poſt mortem Servi Dei, aut ad ejus invocationem, vel per ejus preces, & potiſſimum in teſtimonium virtutis ipſius.

10 Multa in hac Arauxi doctrina continentur. De aliquibus infra agetur: de nonnullis autem hic agendum eſt. Infra agetur de expulſione Dæmonum a corporibus obſeſſis, de odore, quem corpora in ſepulcro jacentia emittunt, de ſerenitate tempeſtatum, de ſanationibus infirmorum cum apparitionibus perſonarum invocatarum, de longis jejuniis; & ſedulo examinabitur, in quibus circumſtantiis prædicta omnia aut rejicienda ſint, aut admittenda tanquam vera miracula. Nec enim quod aliquando ex hominum malitia, vel ignorantia aliquis error, aut aliqua deceptio in ea facta irrepſerit, ſtatim concludi debet, ea omnia eſſe rejicienda; quemadmodum optime argumentatur Horantius *cit. oper. lib.4.cap.9. Num omnia miracula omni ætate edita in univerſum damnabimus, quod a turpiſſimis nonnullis hominibus turpis lucri cauſa aliquot adulterina immiſta ſunt? Num vera prodigia, quæ Sancti magna certitudine narrant, quorum tota communitas Fidelium teſtis eſt, omnino ab Eccleſia exulabunt, quod fucata quædam & adumbrata miracula ſpecie verorum, & ſub eorum imagine multos deceperunt? Si ſic eſt Calvine, pereant Scripturæ Divinæ neceſſe eſt, quod eis pro Catholicis peregrinas ac profanas nonnulli admiſcere tentarunt.* Irrepſerunt abſque dubio errores, & deceptiones etiam quoad

quoad tres gradus, ſeu claſſes miraculorum, quas Arauxo dicit admittendas: quapropter ſicuti errorem & deceptionem quoad eas opponenti reſponderet Arauxo, non omnia miracula ad prædictas claſſes pertinentia rejici debere, ſed ſecernendum eſſe caſum a caſu, qualitates & circumſtantias eſſe ponderandas, ut hoc rejiciatur, & illud admittatur; ita oportet, ut ipſe ſibi opponenti errorem & deceptionem in expulſione Dæmonum a corporibus obſeſſis, in odore, in ſerenitate tempeſtatum, & aliis ab eo relatis reſponderi patiatur, non ea ſemper eſſe rejicienda, ſed ſedulum criterium eſſe inſtituendum, ut de qualitatibus & circumſtantiis videatur, quarum ope admittenda admittantur, & rejicienda rejiciantur. Adde, quod, poſitis debitis circumſtantiis, expulſiones Dæmonum a corporibus obſeſſis, ſerenitates tempeſtatum, longa jejunia referri poſſunt & debent ad unam ex primis tribus claſſibus, ſeu gradibus miraculorum: quapropter, ſi primos tres gradus Arauxo admittit, admittere quoque debet quartam claſſem miraculorum, de qua ipſe loquitur, & quam cenſet rejiciendam. De his autem alibi. Nunc vero ſtricte videndum eſt, an a judicio Beatificationis & Canonizationis ea arcenda ſint, uti contendit Arauxo, quæ poſſunt fieri etiam ab Angelo bono ſua naturali facultate, quod eſt idem ac dicere, an in judicio Beatificationis & Canonizationis admittenda ſint tantum miracula ſtricte ſumpta, & rejicienda ſint miracula large accepta. Dictum eſt autem, an arcenda ſint, quæ poſſunt fieri etiam ab Angelo bono ſua naturali facultate, cum ex ſupra dictis virtutum heroicarum approbatio, ſeu martyrii Angeli mali operam excludat; & abſonum ſit putare, Deum Opt. Max. inhibitam Dæmoni facultatem relaxare, dum agitur de re, ex qua judicium pendet veræ ſanctitatis.

11 Ad ſupradictum ergo punctum difficultate redacta, Arauxi aſſertio non videtur admittenda, argumento ducto a *priori* & a *poſteriori*. A *poſteriori* quidem, quia pleraque in ſacra Scriptura facta videmus non excedentia vim & facultatem Angeli boni, quæ tamen inter miracula recenſentur; & quia in judicio Beatificationis & Canonizationis paſſim admiſſa ſunt miracula tertii generis, & quæ non excedunt vires naturales Angeli, licet excedant vires naturales naturæ viſibilis; idque non modo loquendo de Beatificationibus & Canonizationibus factis a Romano Pontifice extra Concilium, ſed etiam de Canonizationibus ab eo factis in generali Concilio. Conſuetudo autem, & Eccleſiæ diſciplina argumentum *a poſteriori* ſuppeditat, quod maximopere favet aſſumptioni.

12 Succedit argumentum *a priori*: etenim, ſi teſtimonium Angeli boni de ſanctitate alicujus hominis eſt firmiſſimum & certiſſimum (Angelus enim bonus, licet ex ſua natura non ſit impeccabilis, ob confirmationem tamen in Gratia, & qua ratione Beatus eſt, ſive *ab extrinſeco*, ut vult Scotus, ſive *ab intrinſeco*, ut docet D. Thomas, peccare non poteſt; at peccaret, ſi, teſtando de ſanctitate alicujus hominis, non haberet certam ejus & evidentem notitiam) & ſi idem Angelus bonus aliquod inſolitum, & ultra con-

conſuetum ordinem naturæ viſibilis faciens ad honorem alicujus Servi Dei, cujus virtutes jam ſunt approbatæ, vel qui deceſſit cum vera ſanctitatis fama, approbat & confirmat aut judicium latum de virtutibus, aut famam quæ increbuit ſanctitatis, nemo eſt qui non videat, hujuſmodi operationes eſſe in judicio Beatificationis & Canonizationis admittendas; cum in eo miracula requirantur & examinentur, ut certum de ſanctitate ejus, de quo quæritur, teſtimonium habeatur. Rurſus natura Angelica dignior eſt & ſublimior, atque altioris ordinis, ac humanæ ſupereminet; nec in ſervitio, obſequio, & cultu hominum inferioris gradus & dignitatis occupatur, niſi ex imperio Dei. Et quamvis Angeli boni multa præſtent hominibus beneficia, cum tamen hic ordo in hujuſmodi beneficiis præſtandis jam ſit conſtitutus, nec variari aut immutari debeat vel poſſit, niſi Deus, qui illum condidit, aliter diſponat, hinc fit, ut quando variatur per operationes extraordinarias, variatio haberi non poſsit, niſi a Deo laxante leges & ordinem a ſe inter homines & Angelos decretum & conſtitutum: cumque operationes prædictæ extraordinariæ ſint arduæ, difficiles, inſolitæ, & præter ordinarias providentiæ Divinæ leges, & a Deo procedant tanquam cauſa principali, & ab Angelis tanquam Spiritibus adminiſtratoriis; omnia hæc oſtendunt, eas operationes, licet in ſe, & *in abſtracto*, ut loquuntur, naturales vires & facultatem Angeli non excederent, *in concreto* tamen admittendas eſſe in judicio Beatificationis & Canonizationis; quemadmodum, his aliiſque rationibus allatis, late proſequitur Philippus Maria a Sancto Paulo Carmelita Diſcalceatus olim Conſultor Congregationis ſacrorum rituum *de ſacris apparitionibus cap.*2. §. 2. adnotavitque Matthæuccius *in pract. Theologico-Canon. ad cauſ. Beatificat. & Canonizat. tit.* 3. *cap.* 3. *in additamento a num.*33. *ad num.*40. & docte explicant Rotæ Auditores in relatione cauſæ S. Franciſci Xaverii *in* 3. *part. de miraculis* §. 4. agentes de elevatione prædicti Sancti amplius cubito a terra, dum Miſſam celebrabat: *Dum Xaverius Jevanapatano in Portu Oræ Coromandilis, & aliis etiam in locis Indiæ Orientalis Miſſæ ſacrificium celebraret, viſus eſt ab univerſo populo, qui aderat Miſſæ, amplius cubito ſuſtineri Divina vi ſublimis a terra: quam rem omnes habuerunt pro miraculo, & dono particulari Xaverio conceſſo, & eum deinceps ut virum ſanctum venerati ſunt, crediderunt que famæ, quæ de illius ſanctitate & miraculis vulgabatur. Factum iſtud probatur ex depoſitione Emmanuelis Fernandez teſtis remiſſorialis Coccinenſis, qui deponit de viſu & certa ſcientia, & ex depoſitione teſtium remiſſorialium Coccinenſium deponentium de auditu ab his, qui præſentes fuerunt, & de publica voce & fama. Quæ probatio judicata eſt ſufficiens per Gloſſam, & reliquos in primo miraculo allegatos, præſertim quod accedunt depoſitiones aliorum quatuor teſtium remiſſorialium ejuſdem proceſſus deponentium de auditu ab his, qui viderunt. Hoc factum fuiſſe miraculoſum, & Divino miraculo tribuendum, probatur evidenter rationibus theologicis & philoſophicis. Nam quod fit a Deo præter ordinem naturalem, eſt miraculum, ut docet Sanctus Thomas* 1. *part. quæſt.*101. *art.*7. *in fine corporis, & part.*2. *quæſt.*113. *art.* 10. *in*

Digitized by Google

10. *in corpore: prædicta autem elevatio facta fuit a Deo præter ordinem naturæ: ergo eſt miraculoſa. Quod facta ſit a Deo, probatur manifeſte; nam debuit fieri vel a Deo, vel ab Angelis bonis, aut malis, vel ab ipſa anima elevante corpus, vel ab ipſo corpore elevante ſe ipſum. Non potuit autem fieri a corpore virtute ſua naturali, quia, cum in illo prædominetur terra & aqua, neceſſario, dum ſumus in hac vita, eſt valde grave, & fertur ſub aerem; unde talis elevatio eſt contra naturam, & inclinationem corporis, ut notat Sanctus Thomas 3. part. quæſt. 57. art. 3. ad ſecundum, de Aſcenſione Chriſti. Nec ab anima virtute propria elevari potuit corpus illud, quia alioquin non fuiſſet recurrendum ad virtutem Divinam in Aſcenſione Chriſti, quod Patres & Doctores faciunt, ſi hoc naturaliter competeret animæ: & omnes experimur, quod anima non poteſt movere corpus, niſi movendo unam partem per aliam, ita ut una pars immota ſemper innitatur alicui ſolido, & illa ſuſtentet reliquum corpus; quod in tali elevatione eſſe non potuit, quia totum erat in aere. Neque fieri potuit ab Angelis malis; nam, etſi habeant virtutem, qua poſſent elevare & ſuſtentare tale corpus in aere, tamen ex circumſtantiis aperte conſtat, quod non potuerint ſe immiſcere huic facto. Nam ſanctitas perſonæ non patitur ſuſpicionem ullam conventionis tacitæ, vel expreſſæ cum Dæmone, neque poteſt eſſe ſuſpicio, quod Diabolus hoc voluerit facere ad illudendum Xaverium, aut alium finem ſimilem, non ſolum propter circumſtantiam loci & temporis, ſed multo magis, quia hæc illuſio ceſſiſſet in deſtructionem regni ejus; reddit enim illum venerabilem apud eos, quorum ſalutem procurabat: quo argumento utitur Dominus, ut probet, ſe non in Beelzebub Principe Dæmoniorum ejicere Dæmonia, quia alioqui Diabolus cooperatus fuiſſet in deſtructionem regni ſui, conciliando fidem perſonæ & prædicationi ejus. Angeli autem boni potuerunt quidem viribus naturalibus hoc facere non minus, quam Dæmones, ſed illi non ſe immiſcent rebus humanis & viſibilibus extra ordinem naturæ, niſi ſpecialiter mittantur a Deo; & propterea ea, quæ faciunt præter ordinem naturæ rerum viſibilium, ſunt miraculoſa, & pro miraculis ſemper ſunt habita, quia illa Deus facit per illos, tamquam per miniſtros ſuos. Ita nemini dubium eſt, quin apparitio & cantus Angelorum in nocte Natalis Domini potuerint ab eis fieri viribus naturæ ſuæ; ſimiliter translatio Habacuc a Judæa in Babylonem, & rurſus a Babylone in Judæam: & tamen ſine controverſia habentur pro miraculis, quia facta ſunt ab Angelis bonis de mandato & commiſſione Dei præter ordinem naturæ rerum viſibilium. Quocirca etiam Sanctus Thomas 2. 2. quæſt. 175. art. 1. in corpore diſtinguens cauſas raptus, ſive ecſtaſis, tres cauſas ponit, unam corporalem, ſecundam virtutem Dæmonum, tertiam virtutem Divinam, prout ſcilicet aliquis Divino Spiritu elevatur ad ſupernaturalia: ubi manifeſte confundit raptum, qui fit virtute boni Angeli, cum eo, qui fit virtute Divina, quia nimirum bonus Angelus nequaquam utitur virtute ſua ad faciendum raptum in anima, niſi inſtinctu Divino. Nam ſi Deus immediate per ſe ipſum eum operatus eſt, cum ſit effectus præter ordinem naturalem a Deo factus, ſine dubio miraculum eſt: ſi autem eum fecit per Angelos bonos, hoc quoque miraculum erit, quia præter ordinem naturalium rerum uſus eſt inſtrumentis ad faciendum hunc effectum. Et ideo videmus, quod ſimiles effectus, qui potuerunt immediate fieri*

Digitized by Google

fieri virtute Angeli naturaliter, quando non eſt ſuſpicio, quod immiſcuerit ſe malus Angelus, ſemper in Eccleſia habiti ſunt pro miraculis, non quærendo, utrum mediate per Angelos, an immediate facti ſint a Deo; ut conſtat de ambulatione Sancti Petri, & Sancti Mauri ſuper aquas, de qua Sanctus Gregorius lib.2. dialogorum in vita Sancti Benedicti: Res nova (inquit) & poſt Petrum inaudita, pedibus ſuper aquas incedens &c. & ſimiliter tamquam celebre miraculum Sancti Franciſci de Paula refertur in Breviario, quod a nautis rejectus, ſtrato ſuper fluctibus pallio, cum ſocio tranſmiſit: quæ ſine dubio, naturali virtute, ab Angelis fieri potuerunt. Eadem ratione, quod ab Elia, & Eliſeo Jordanis pallii percuſſione ſit apertus, ut tranſire poſſent, tamquam miracula narrantur in Scripturis: quæ per manus Angeli fieri potuerunt, & fortaſſe facta ſunt. Ex quibus omnibus concluditur, hoc fuiſſe verum Servi Dei miraculum, ſicut etiam cenſuerunt tres Doctores Theologi, & Philoſophi, quibus, ut peritis, in hac materia credendum eſt. Adhæret Suarez *in 3. part. D. Thomæ tom.1. diſput.31. ſect.9. §. Sed hæc verba*, ubi ſignanter ait, loquendo de Deo utente naturali virtute creaturæ in patratione miraculi: *Nulla alia limitatio, vel determinatio Divinæ virtutis ad hoc eſt neceſſaria, niſi quod nolit agere ſe ſola, ſed per creaturam, id, quod per ſe ſolam agere poſſet. Et in hoc ſolo ſeſe accommodat creaturæ, quam aſſumit ut inſtrumentum, nimirum quod non vult actionem fieri ſine illa, nec niſi dependenter ab illa.*

C A P U T VII.

In quo dicta in capitibus præcedentibus confirmantur doctorum virorum ſcriptis a Galliis ad nos delatis.

1 NOnnulla in Galliis Scripta prodierunt theologica eruditione plena, in quibus agitur de miraculis occaſione cujuſdam controverſiæ, de qua obiter aliquid in hoc eodem capite innuetur. Operæ itaque pretium eſſe cenſemus in hoc capite inſerere, quæ in dictis Scriptis continentur, quorum ope confirmantur, quæ a Nobis in antecedentibus capitibus dicta ſunt.

2 Diximus, de ratione miraculi eſſe, ut ſit aliquid arduum, inſolitum, admirandum, excedens vires naturæ; nec Dei immutabilitati repugnare, ſi aliquando aliquid agat contra, vel præter, aut ſupra naturam.

3 Fuſius hoc ipſum traditur a Theologo Gallo in quodam *diſcurſu ſuper miraculis*, cujus verba ex Gallico in Latinum idioma convertimus.

4 *Quæcumque ſenſibus noſtris objicit ſtupenda hæc rerum univerſitas, omnipotentis Dei ſapientia tot miracula totque portenta dici poſſunt. Sidera jam a tot ſæculis, ſervatis jugiter legibus a Creatore conſtitutis, curſum ſuum perficientia, plantæ & arbores ſingulis ſe annis in folia, flores, & fructus induentia, diverſorum animalium diverſa ſtructura & inſtinctus, quæ ſpeciem ſuam perpetuant, tumentes maris irati fluctus ſibi p ſitos a Deo terminos reverentes nonne totidem miracula ſunt, licet illa, utpote communia, mirari deſinamus? Ita ſane. Verum*

intra naturæ limites ſiſtunt; naturaliter quippe procedunt tamquam effectus ex univerſali illo ordine, quem in natura Creator inſtituit: hinc proprie miracula non ſunt; vox enim illa, prout ſignificat, cauſæ naturalis effectui, quantumvis mirifico, minime convenire poteſt. Igitur miraculum proprie dictum eventus eſt, & effectus contra leges naturæ productus, & a virtute creaturarum vires ſuperante. Eſt opus peculiare omnipotentiæ Dei, leges a ſe libere ſtatutas, cum ei libuerit invertentis. Sic Joſue, ſæviente pugna, Soli præcipit ſtare, & Sol ſtat. Sic Chriſtus Lazaro mortuo & quatriduano imperat e monumento venire foras, & confeſtim Lazarus a ſinu mortis vivus egreditur. Nemo eſt rationis compos, qui in his eventibus miraculum non agnoſcat, cum lumine naturali pateat, illos communibus naturæ legibus omnino repugnare, quas ſolus Deus cohibere poteſt & impedire. Quis vero reconditas abſtruſaſque naturæ leges tam probe novit, ut hoc illudve factum iſtis adverſari legibus, atque adeo prodigioſum eſſe, certo definiat? Ad hoc definiendum, rationem conſulere ſufficit. Evidentia lux eſt: omnibus perſpicuam ſe præbet. Non deſunt eventus, in quibus tam clare omnipotentia Divina elucet, ut nullum errori locum relinquere videantur. Nemo rationem conſulens in controverſiam vertet, miracula hæc ſint, an non, ſi cæcus in inſtanti lucem videat, & mortuus ad vitam revocetur: utrumque enim naturæ vires excedere, ſi ratio conſulatur, compertum eſt. Cum omnes homines ſapientia & intelligentia conſpicui, aliquem eventum ſupernaturalem eſſe, communi quadam conſpiratione judicaverint, pro certo arbitreris, illos in hoc judicio non hallucinari: talis quippe conſenſus a præoccupationibus & inſitis opinionibus in ſingulis hominibus ita diverſis oriri non poteſt, ſed a ſola ratione, quæ omnibus communis eſt. Cum ſcio, viros omnes doctos & ſapientes in eo convenire, quod ex. gr. reſurrectio mortui miraculi plenum opus ſit ſola Divina virtute poſſibile, mihi quoque compertum ſit. Quod ſi etiam cupias, naturæ viribus, aut arte magica id fieri poſſe, Deus utique non ſinet, illum eventum in hiſce contingere circumſtantiis, in quibus erroris argumentum & probatio foret: ſecus, ipſe nos falleret, & merito dicere poſſemus Domine, ſi decipimur, a te decipimur. *Hoc principium ſufficit ad demonſtrandam veritatem miraculorum, quæ ad religionem ſtabiliendam contulerunt. Reperitur in aliquibus eventibus talis circumſtantiarum concurſus, qui nullam in animis de miraculi veritate dubitationem relinquit. Ex. gr. video ægrotum inſanabili morbo laborantem, nec ullum humanum adhibentem remedium. Orat, & ſubito perfectæ ſanitati reſtituitur. Tales circumſtantiæ veritatis miraculi me convincunt. Inſanabilis quippe morbi perfectam momento ſanationem non niſi miraculum eſſe, ſapientes cuncti fatebuntur. At (inquiunt illi) qui ſe fortes animo jactitant, unde ſcitis, in rerum natura non adeſſe quoſdam extraordinarios effectus legum generalium virtute, raro quidem, verum indubitate procreandos, adeo ut, qui creduntur hæc edere miracula, nihil aliud præſtent, quam cauſarum naturalium complexione perſpicacius tempus, quo futuri ſunt illi effectus, prævidere? Sane deductum ex miraculis argumentum incredulos acerrime torquere cenſendum eſt, qui ad illud declinandum tam abſurdas ineptaſque ſuppoſitiones non verentur adhibere. Quidni Lazarus a mortuis ſuſcitatus fuiſſet, quamvis, e monumento ſurgere, Chri-*

Chriſtus ipſi non imperaſſet? Cæcus a nativitate ſua fuiſſet eo inſtanti illuminatus, quo videre petiit, etiamſi nec viſum petiiſſet, nec impetraſſet? Nec in hiſce ſtupendis eventibus Chriſtus aliam partem habuit, quam inſtans, quo, prout naturæ leges expoſcunt, eventuri erant cognoſcere? Quidni Apoſtoli, qui tot edidere miracula, rudes illi & imperiti homines id cognovere, quod præſtantiores Philoſophos latuit, & adeo ipſis explorata fuerunt occultiora naturæ, ut ipſi tum effectus illos præciperent, cum noſſent ab eo ſponte edendos? Homineſne ſint, qui tali modo ratiocinantur? Impii ſunt, quos, ne miracula credant, tot abſurda non pudet excogitare. Horum ſententia vetat immutabilitas Dei, ne aliquando leges olim ab ipſo ſtatutæ invertantur. Iis ſi credimus, quæcumque tametſi levis, auctio vel diminutio motus in natura totam univerſitatem labefactabit. Tum vero Deum ſuis legibus parere coactum ſimulant, juxta Philoſophi Gentilis effatum, Semel juſſit, ſemper paret; *quod dictum in ſuæ ſententiæ patrocinium adducere non erubeſcunt. Verum quid aliud eſſet talis Deus præter falſum Gentilium deorum, & hominum Dominum? Eſſet, ſi placet, Stoicorum Deus, non Chriſtianorum Deus liberrimus & omnipotens. Dum in hujus univerſi conſervationem & ordinem leges generales condidit, in bonitate ſua titulos ſe reperturum prævidit, ob quos ſervorum ſuorum intuitu curſum earum interdum aut ſuſpenderet, aut immutaret, & in ſua ſapientia modos, quibus ea vitaret incommoda, quæ ex ea opinione vel immutatione derivarentur.*

5 Diximus, miraculorum donum non fuiſſe reſtrictum ad tempora Apoſtolorum, ſed poſt ea permanſiſſe, & adhuc permanere in Eccleſia; Hæreticos in ſui erroris comprobationem ſæpe tentaſſe edere miracula, nunquam tamen eos vera miracula edere potuiſſe.

6 Fuit hoc ſapienter & pie inſinuatum in *Edicto* Archiepiſcopi Pariſienſis, in quo condemnat tria volumina, in quibus vita cujuſdam Diaconi Pariſii, de quo infra, deſcribitur; & in alio ejuſdem *Edicto* edito occaſione aſſertorum miraculorum, quæ patrata dicebantur ad ejus tumulum; necnon in *Admonitionibus* Epiſcopi Maſſilienſis ad Clerum Sæcularem & Regularem, & reliquum ſuæ diœceſis populum: quod ipſum latius proſecutus eſt Theologus *in diſcurſu edito ſuper miraculis.*

7 *Si perrara forent adeo miracula, ut ſingulis ſæculis unum duntaxat contingeret, invenire poſſet incredulus, quomodo nonnulla facta ſingularia falſi argueret: at tanta factorum copia multitudineque premitur, ut ad cuncta pernegᴀnda non modo totum auctoritati pondus demere, ſed & animi ſenſum omnem & rationem exuere neceſſe ſit. Aſt, quod impio dolorem atque confuſionem parit, in gloriam vertitur & conſolationem hominis Fidelis, qui Eccleſiam & ab ipſis exordiis jugiter miraculis videt coruſcare. Hoc donum miraculorum veritatis noſtræ religionis conſtans eſt argumentum. Eſt illud donum majeſtatis Divinæ veluti radius, & derivatio quædam ejus omnipotentiæ, cujus jam in hac vita Fideles ſuos quandoque facit participes: quod jam promiſit Salvator hæc locutus Joannis 14. 12.* Amen, amen dico vobis, qui credit in me, opera, quæ ego facio, & ipſe faciet, & majora horum faciet: *quæ promiſſio maximum ac perſpicuum*

 ſtatim

Digitized by Google

ſtatim in Apoſtolis eventum habuit ; ipſorum namque miracula mundi converſionem operata ſunt , & mundi converſio viciſſim eorumdem miracula comprobavit. Sicuti enim toties poſt Divum Auguſtinum repetitum eſt , credere mundum ſine miraculis converſum , hoc ipſum eſt miraculum ceteris , quæ negarentur , incredibilius admittere . Porro donum illud miraculorum cum Apoſtolis non deſiit : illud ſimul cum miſſione ſua ſuis tranſmiſere ſucceſſoribus . De eo tanquam dono communi , labente ſecundo ſæculo , Sanctus Irenæus loquitur lib. 2. c. 56. editionis antiquæ , & 32. novæ editionis Venetæ . Quod de ſæculo ſuo Sanctus teſtatur Irenæus , idem reliqui Sancti Doctores de ſuo pariter aſſerunt . Cujus quidem rei indubitatum habes argumentum in Actis plurimorum illuſtrium Martyrum , qui tertio , quartoque ſæculo Martyrii palmam adepti ſunt . Sancti Cyprianus , Hilarius , Hieronymus , Ambroſius , Auguſtinus miracula , quæ ad memorias ſanctorum Martyrum ſuis oculis fiebant , eloquenter diſerteque deſcripſere . Pro ſequentibus ſæculis omnium Hiſtoricorum teſtimonium habemus . Totam illorum ſeriem poſſem hic in medium afferre : at ſatis eſt , ſi animadvertam , miracula , quæ ad monumenta Sanctorum Martini , Hilarii , Remigii , Germani , plurimorumque aliorum Eccleſiæ Gallicanæ Sanctorum fiebant , omnibus adeo nota , compertaque fuiſſe , ut illa Sanctus Nicetius Trevirenſis tamquam firmiſſimam Catholicæ Fidei probationem Alboino Longobardorum Regi propoſuerit . En quomodo ſanctus ille Præſul de illis ad Chloſdoſvindam Principem Gallam memorato Regi Ariano matrimonio conjunctam ſcripſerit , uti habetur tom. 1. Conciliorum Galliæ pag. 312. Rex Alboinus (*inquit*) ſi jubet , ad Dominum Martinum per feſtivitatem ſuam , quam undecima die facit November , mittat , ubi cæcos illuminari conſpicimus, ubi ſurdos auditum , & mutos ſanitatem recipere : nam quid dicam de leproſis , aut de aliis quamplurimis , qui quantacumque debilitate percuſſi ſunt , ibidem per ſingulos alii, & alii ſanantur ? Quid dicam de Domino Germano (*Antiſiodorenſi*), Hilario (*Pictavienſi*), vel Lupo (*Trecenſi*) Epiſcopis , ubi tanta mirabilia hodie apparent , quantum nec dicere verbis valeo ? Numquid in eccleſiis eorum (*ſcilicet Arianorum*) ſic faciunt ? Quid de Domino Remigio , & Domino Menardo Epiſcopis , quos tu , credo , vidiſti ? Non poſſumus tanta exponere , quanta mirabilia per illos Deum videmus facere . *Quod ad poſteriora ſæcula attinet , eritne , qui Sanctorum Bernardi , Vincentii Ferrerii , Franciſci Xaverii coæquanda primorum ſæculorum prodigiis miracula in controverſiam revocet? At , ut longiorem enumerationem præteream ; ad demonſtrandam doni miraculorum in Eccleſia perpetuitatem , ſatis eſt brevis hæc animadverſio . Nullum præteriit ſæculum , in quo aliquem Sanctum Eccleſia non canonizet : neminem vero tali honore afficit , niſi prius de quibuſdam miraculis ejus interceſſione editis palam , & ſumma fide conſtiterit . Miracula ſplendidiſſimum ſunt teſtimonium , quod Deus omnibus tribuit , fidei & ſanctitatis illorum , quorum meritis & interceſſione illa operatur . Sunt veluti ſigillum veritatum , quas crediderunt & exercuerunt . Facile namque quiſquis intelligit , doctrinam , tali comprobatam auctoritate, non niſi puram , non niſi ſanam eſſe doctrinam . Hanc,*

ut

*ut vidimus, naturalem dicam, concluſionem ex miraculis in Eccleſia Catholica editis inferebat Sanctus Nicetius. Hanc pariter Theudemirus Suevorum, & Reccaredus Gothorum Reges intulere, quorum converſioni maximum incitamentum extitere miracula. Theudemirus, quem Gregorius Turonenſis lib.*1. *de mirac. Sancti Martini cap.*11. Chararicum *nominat, filio graviter ægrotante, Præſules Arianos de Sancti Martini Turonenſis miraculis diſſerentes audivit, qui & ipſi auctores erant, ut ad ſanctiſſimum virum oblata mitteret, ſi filii ſanitatem vellet impetrare. Tunc Rex quæſivit, quam profeſſus fuiſſet religionem Martinus ille, cujus miraculorum fama tam longe lateque diffundebatur. Ipſi reſpondere coacti ſunt, Catholicum illum fuiſſe, necnon Patris, Filii, & Spiritus Sancti conſubſtantialitatem credidiſſe palamque docuiſſe. Rex inde concluſit, hanc eſſe veram Fidem, cujus nimirum defenſores adeo gratos & acceptos Deus habebat: ſanatoque filio, a perverſis Arianorum opinionibus ipſe & populus ejus diſceſſerunt. Hanc ob rationem Reccaredus Rex Viſigothorum Hiſpaniæ Fidem Catholicam amplexus eſt, uti refert Gregorius Turonenſis lib.* 9. *cap.* 15. *Hic Princeps, cujus ſalutem Sancti fratris Hermenegildi Martyris ſanguis efflagitabat, cum errorem ſuum palam ejurare firmiter decreviſſet, coactis Sectæ ſuæ Epiſcopis aperte ſignificavit, ſe ad id maxime permotum fuiſſe dono miraculorum, quo jugiter Eccleſia Catholica fulgebat, dum nullum prorſus apud Arianos miraculum fieri conſpiceret. Omnium ſæculorum Hæretici vim iſtius probationis agnoverunt, quæ ſicut Eccleſiam Catholicam gloria cumulat, ita Sectis ab illa diviſis quam maximam inurit infamiam. Ad hanc occultandam quamplurima miracula divulgare, & cum fraude fingere curarunt. Dæmones in auxilium ſuum advocavere, qui pravis iſtis hominibus dominatum ſuum propagari cernentes, ut minus cautis illuderent, omnes, quas potuere, fallacias & dolos adhibuere. Teſtatur Irenæus primos Hæreticos Simonis Magi Carpocratiſque Sectarios commentiendis, quæ a Diſcipulis Salvatoris edebantur, miraculis operam ſtudiumque navaſſe. Nec ipſimet Donatiſtæ, furentes homines, & ſanguine pleni, faciendorum miraculorum cupiditate caruerunt, qui plebem innumeram levi negotio illudendam ſuis præſtigiis in ſuum errorem induxere. Sanctus Auguſtinus tract.* 13. *in Joannem in improbam hanc agendi rationem tum in concionibus, tum in ſcriptis vehementer invehi coactus eſt.* Nemo (*inquit*) vobis fabulas vendat. Et Pontius fecit miraculum; & Donatus oravit; & reſpondit ei Deus de cælo. Aut falluntur, aut fallunt. *Sic cum ſancto Doctore refellendi ſunt Sectarii, ementita miracula in erroris ſui patrocinium jugiter jactitantes. Si fallere non intendunt qui illa publicant, certo falluntur. Ariani verſutiſſimi hæretici dolum omnem & machinam commoliti ſunt, ut ex miraculis exiſtimationem ſibi conciliarent. Unum afferatur exemplum, ex quo pateat, quo tandem deveniat fraudulentus Hæreticorum animus. Narrat Gregorius Turonenſis lib. de glor. Conf. cap.* 13. *quod Leovigildus Viſigothorum Arianorum Rex cum forte cuidam ex ſuis Epiſcopis dixiſſet:* Cur & vos miracula non facitis, uti faciunt qui ſe Catholicos profitentur? *Epiſcopus, ut communi famæ conſuleret, reſpondit, ſe jam multa feciſſe, atque faciendis aliis paratum eſſe. Promiſſo ſtare volens, mendicum Arianum advocavit, & pacta pecunia num-*

Google

nummorum aureorum quadraginta, ut cæcum ſe ſimularet, addixit. Deinde præcepit, ut in loco, per quem cum Rege tranſiturus erat, ſe collocaret. Paruit infelix homo, cernenſque Præſulem in comitatu Regis, antequam propior fieret, qua poterat voce exclamabat, vehementer rogans, ut viſum ſibi reſtituere dignaretur. Epiſcopus de miraculo, quod tanti emerat, minime dubius, magnifica & glorioſa oſtentatione manus ei impoſuit, dicens: Fiat tibi ſecundum fidem meam. *Sed illico longe diverſum, repentinum, ac minime proviſum Deus miraculum operatus eſt: cæcus namque effectus eſt qui ſe cæcum fingebat, acerbiſſimiſque doloribus cruciatus ad detegendam fallaciam compulſus fuit. Ceterum factum iſtud adeo manifeſtum & omnibus compertum fuit, ut illud Reccaredus Leovigildi filius & ſucceſſor in Epiſcoporum Arianorum cœtu converſionis ſuæ præcipuum motivum in id retulerit. Nimirum peculiaris error eſt, tam iniquis ac nefandis fraudibus veluti præſidio ſe munire. Id vero ſapientem quemlibet movere poteſt, ut Sectam hujuſmodi nequitiæ conſciam abominetur. Affine quid de Cirola Africano Ariano Epiſcopo narratur. Fidem omnem exſuperant fallaciarum deceptionumque numerus & multitudo, quas molitur ardens factionum ſtudium. Infamem Priſcillianum, & furioſum Dioſcorum, tamquam Sanctos, illorum conſectatores poſt mortem venerati ſunt, & ipſis attribuere miracula non ſunt veriti. Huſſitæ Joannem Hus, generalis Concilii ſententia damnatum, paribus honoribus affecerunt. Eccleſiæ damnationes videntur diſcipulos Hæreticorum enixius movere, ut magiſtros colant. Præclara veritatis hujus omnium temporum hæreſes ſuppeditant argumenta. Neminem latent fraudes ac doli mali, quibus ſuarum partium pertinaciſſimis fautoribus gloriam ſanctitatis adſcribere conati ſunt Hæretici. Miraculum eventus eſt, & effectus contra leges communes naturæ productus, quas cum ſolus Deus immutare poſſit, ſolus etiam Deus miraculorum auctor dicendus eſt. Porro Deus ſibimet adverſari nequit, fidelis permanet, ſe ipſum negare non poteſt, uti habetur 2. ad Thimoth. 2. 13. Nequit igitur Sectam, & hæreſim, quam infallibili Eccleſiæ judicio jam damnaviſſet, miraculo comprobare. Brevis illa, ſed invictiſſima ratio, quidquid in ſuorum miraculorum confirmationem afferunt Hæretici, copioſiſſime diluit ac refellit. Quoties igitur miraculum in hæreſeos favorem perpetratum narratur, omnis Catholicus illico, remota quacumque dubitatione, miraculum illud falſum debet aſſerere. Fides argumentum ſubminiſtrat: cum enim vox Eccleſiæ, quæ proſcripſit errorem, ſit ipſamet vox Dei, nequit Deus hunc errorem, quin ſibimet ipſe obſiſteret, miraculo comprobare. Cave vero, ne tam perverſe de Deo ſumme veraci ſentias. Poſſunt quidem Hæretici præſtigiis incautos decipere; poſſunt ementitis miraculis, aut temere vulgatis plebem ignaram credulamque pervertere. Nihil eorum malitiæ magis conſentaneum. At vera miracula patrare ſoli Deo convenit, & ſuis Fidelibus, quos omnipotentiæ ſuæ participes facit. Nihil in medium profero, quod non ſanctorum Patrum auctoritate fulciatur.*

8 Diximus, duplicem eſſe naturam, alteram inviſibilem & incorpoream, alteram viſibilem & corpoream; & miraculum excedens vires totius naturæ creatæ eſſe majus miraculum, & miraculum minus eſſe, ſed verum, quod eſt arduum, inſolitum, excedens tantum vires naturæ viſibilis

bilis & corporeæ; hujus autem generis miracula eſse admittenda in judicio Beatificationis & Canonizationis, cum inſolita ſint & admiranda, & a Deo procedant, qui, ſicuti cohibet naturalem malorum Angelorum virtutem, ne in hominis & Univerſi perniciem abutantur, ita Angelis bonis mandat, ut in ſui gloriam, hominumque utilitatem aliqua faciant, quæ ipſorum naturalem virtutem non excedunt, licet excedant vires naturæ corporeæ atque ſenſibilis.

9 Duplicis generis miraculorum, ejus videlicet, quod excedit vires & facultatem cujuſcumque naturæ creatæ, & ſic tum inviſibilis, tum viſibilis & corporeæ, & ejus, quod excedit vires tantum naturæ viſibilis & corporeæ, mentio habetur *in Inſtructione Paſtorali* Archiepiſcopi Senonenſis *Pariſiis edita anno* 1734. *pag.* 22. & Auctor epiſtolarum Theologicarum *in epiſt.* 8. multa erudite proſequitur de poteſtate naturali bonorum Angelorum aliqua patrandi, quæ excedunt vires & facultatem naturæ viſibilis, & quæ vera miracula ſunt, utentibus ea Angelis bonis, Deo jubente, & ad ejus nutum.

10 *Errorem dico maximum, in ſanctis Angelis poteſtatem ampliſſimam inficiari, quam in ſacris Litteris adeo clare expreſſam invenimus*. Omnes Angeli ejus potentes virtute; *ait Regius Vates Pſalm.* 102. 20. *& Sanctus Petrus in ſecunda epiſtola* 2. 11. Angeli fortitudine, & virtute majores. *His adde naturæ nobilitatem, quam decuit omnino conſentanea poteſtas. Adde magnificos illos Dominationum, Virtutum, Poteſtatumque titulos, quos ipſis in ſacra Scriptura Deus ipſe tribuit; tituli tamen inanes & ridiculi, niſi ſpectanda poteſtate pollerent Angeli. Adde intelligentiæ perſpicaciam, quæ ad ea, quæ facere poſſunt, exequenda viam facillimam patefacit, mediaque, ſine quibus forent impoſſibilia, ſuppeditat; haud ſecus ac Artifices, Mathematici, Medici multa per artem ſuam efficiunt, quæ aliorum vires ſuperant, qui minori ſcientia vel ſollertia ſunt præditi. Adde tandem, quod, cum ſpiritus ſint omni corpore deſtituti, non ſolum nihil eſt impedimenti, quominus corpora penetrent, & in iis inviſibili modo operentur, ſed etiam quidquid in ipſis agunt ſenſibile, mirificum nobis, licet in ſe minimum, hac ratione videri debet. Quibus perſpicuum fit, virtutem naturalem Angelorum multis edendis prodigiis haud imparem eſſe. Nonnulla particulatim expendamus. Quoties cæleſtes illæ Mentes ſub corporis humani figura ſe videndas præbuere? Angelus, ait Textus ſacer, invenit Agar in deſerto, filiorumque multitudinem non numerandam ei promittit. Duo Angeli Sodomam venerunt; Lot allocuti ſunt; ipſum, uxorem, ac duas filias ejus per manus apprehenderunt, eduxeruntque, & poſuerunt extra civitatem. Alii pariter Angeli apparuerunt Joſue, Gedeoni, patri & matri Samſonis, Davidi, Tobiæ, Iſaiæ, Danieli, Zachariæ Prophetæ, Judæ Machabæo & militibus, Zachariæ patri Sancti Joannis Baptiſtæ, Mariæ Deiparæ, Salvatori tum in deſerto, tum in monte olivarum, militibus corpus ejus in monumento cuſtodientibus, mulieribus eum in hoc monumento quærentibus, Mariæ Magdalenæ ibidem ploranti, Apoſtolis Jeſum euntem in cælum intuentibus, aliis denique quamplurimis. En prodigia ſane multa.*

Quid

Digitized by Google

Quid vobis videtur ? Numquid , hæc ita fuiſſe , negabitis ? Numquid commenta fabulaſque dicetis ? Vix credam , opinionem tam erroneam abſurdamque in mentes veſtras, etſi cujuslibet erroris in hoc genere capaces , irrepſiſſe . Numquid hæc totidem fuiſſe miracula defendetis ? Hæc opinio vobis omnino peculiaris foret : neminem quippe ſciam ex ſanctis Patribus , aut Interpretibus id arbitratum fuiſſe, bene multos vero contrarium ſenſiſſe . Conſulite Sanctum Ambroſium , Sanctum Auguſtinum , & Sanctum Thomam in margine citatos . An dicetis , formare ſibi corpus , quod ambulet , loquatur , & alias corporum noſtrorum functiones exerceat , non aliud eſſe , quam cauſas naturales , prout poſtulant , diſponere ? Verum id a recta ratione prorſus alienum eſſet , non ſecus ac declamare , Dæmonem , ſi cauſarum naturalium curſum tantiſper immutet , vera miracula modoque Divino operari. Quod ſi relata prodigia paulo diligentius introſpiciamus , quot alia in illis prodigioſa deprehendemus ? Sodomitas cæcitate percuſſos ; ignem aſcendentem de petra, ſupra quam poſita fuerat oblatio Gedeonis , eamque conſumentem ; ſeptuaginta mille viros peſte mortuos ; Tobiam viſum recipientem ; centum octoginta quinque millia hominum percuſſorum nocte una in caſtris Sennacherib ; Azariam & Socios in medio ignis ardentis illæſos ambulantes ; ora leonum concluſa Danieli nihil nocentium ; Habacuc per capillos ab Angelo Babylonem uſque portatum ; catenas de manibus Petri cadentes , & portam ferream ultro ei apertam ; Herodem a vermibus conſumptum expirantem. Hæc autem prodigia , quantumvis admiranda quantumvis ſplendida , tamen a ſanctis Angelis patrata fuiſſe , diſerte ſacra teſtatur Scriptura . Erantne nihilominus inter vera miracula connumeranda ? Si audiantur Adverſarii,nefandum dubitare: ſi vero ſanctis Patribus, & Interpretibus fides adhibeatur , hæc Angeli præſtitere ſua naturali virtute , qua congruenter tamen ad Dei præceptum uſi ſunt . Hanc vero doctrinam tirones, & imperitos , ut vos in materia miraculorum percellere valentem quibuſdam argumentis comprobare , operæ pretium erit, majoribus poſtea, ſi opus ſit, confirmandam . Sanctus Ambroſius lib. 1. de Abraham cap. 6. & Sanctus Thomas 1. part. quæſt. 111. art. 4. agnoſcunt , Angelos mirabili naturalique ſua poteſtate Sodomitas cæcitate percuſſiſſe , cujus etiam modum exponit Divus Thomas . Pererius in comment. ad cap. 19. Geneſis idem affirmat . Videatur itidem ſuper locum illum Dionyſius Carthuſianus . Quod attinet ad ignem, Gedeonis oblationes conſumentem , conſulatur Cornelius a Lapide in verſ. 21. cap. 6. & in verſ. 18. cap. 13. Judicum . Hic quoque tribuit virtuti Angelorum naturali peſtem , qua ſeptuaginta quinque mille homines conſumpti ſunt, conſervationem trium Puerorum in fornace , cujus explicat media . Sancti Petri liberationem &c. Super hoc ultimum vide Tirinum . Idem de verbis ab aſina Balaam pronuntiatis Num. 22. verſ. 28. Angelus (*ait in hunc locum Cardinalis Hugo*) per aſinam locutus eſt , & non aſina . Sicut enim Diabolus locutus eſt per ſerpentem , & non ſerpens locutus eſt , ſic per aſinam locutus eſt Angelus , & non aſina : unde nullum miraculum fuit ibi , ſicut nec in ſerpente ſeducente Hevam . *Conſulatur itidem Cornelius a Lapide ſuper hunc locum libri Numerorum , & Lorinus in cap. 2. epiſt. 2. Sancti Petri &c. Antequam tamen ulterius progrediamur , admonendus eſt lector , non ſine magna religionis*

Digitized by Google

gionis injuria multa tum antiquæ tum novæ Legis miracula ſanctis Angelis adſcribi poſſe: cuncta quippe, jubente Deo, cæleſtes illæ Mentes in ipſius gloriam & honorem operantur. Id non obſcure declarant tum Regius Vates in Pſalm. 102. 20. Benedicite Domino omnes Angeli ejus, potentes virtute, facientes verbum illius, ad audiendam vocem ſermonum ejus; *tum Apoſtolus ad Hebræos* 1. Nonne omnes (*Angeli*) ſunt Adminiſtratorii ſpiritus in miniſterium miſſi propter eos, qui hereditatem capiunt ſalutis? *Quapropter homines Divino afflati Spiritu, mirabilium, quæ ab Angelis fieri videbant, gloriam omnem in Deum vivum retulere:* Nunc vere ſcio (*ait Petrus Actor.* 12.) quia miſit Dominus Angelum ſuum, & eripuit me de manu Herodis, & de omni expectatione plebis Judæorum. *Daniel pariter Regi Dario reſpondens*, Deus meus, *ait*, miſit Angelum ſuum, & concluſit ora leonum, & non nocuerunt mihi. *Angelus ad Tobiam miſſus*, Miſit me, *inquit*, Dominus ut curarem te, & Saram uxorem filii tui a Dæmonio liberarem. *Dum vero conſtat, aliquod miraculum Dei juſſu, licet Angelorum miniſterio, patratum fuiſſe, nihil ad religionem, utrum vel ſupernaturali poteſtate, vel naturali, quam acceperunt, virtute illud ediderint. Si de hac materia, quam in tranſitu tractaturus ſum, longiorem cupiatis diſputationem, Doctorem conſulite, quem fortaſſis majori, quam Patres Eccleſiæ, veneratione coletis; Arnaldum dico in diſſertatione, quam adverſus Patrem Malebranchium edidit circa modum, quo Deus in antiqua Lege, Angelorum miniſterio, plurima fecit miracula. Ibi multis tum rationum tum auctoritatum momentis probatum invenietis, miracula, ſive ſupernaturali poteſtate, ſive naturali virtute fuerint a ſanctis Angelis edita, religionis ad gloriam ex æquo concurrere. Quamobrem nec Arnaldus, nec alii Theologi curant inquirere, quo modo perpetrata fuerint, cum uterque modus religionem pari cumulet gloria.*

11 Diximus, ex hac miraculorum diſtinctione, quod videlicet aliqua excedant vires totius naturæ creatæ, & alia excedant vires naturæ tantum viſibilis & corporeæ, nullum inferri præjudicium miraculis a Chriſto Domino patratis, cum plura patraverit abſque dubio excedentia vires totius naturæ creatæ.

12 Ampliſſime doctrinam hanc exornat Theologus *in epiſtola* 13. his verbis.

13 *Simili ratione facile expugnaretur, quicumque miracula Chriſti Domini Spiritui creato vellet adſcribere, quod verbi gratia Spiritus ſive boni, ſive maligni ea polleant induſtria, qua ægros ſanare valeant, & re vera ſanent. Fateor, dicerem, Spiritus creatos ſanandi poteſtatem habere, necnon ea ſæpe ſæpius uſos fuiſſe: fateor, quamplurimos infirmos a Chriſto ſanatos, Angelorum ope ſanari potuiſſe; nec ullum, etiam fatebor, Chriſti miraculum in hoc genere afferri poſſe, quod incredulitatem vincat. Num propterea de miraculis Chriſti deſperandum eſt? Ut expugnabilia fiant, quod Chriſtus conjunxit, non ſeparemus. Apud Matthæum* 11. 5. Cæci vident, claudi ambulant, leproſi mundantur, ſurdi audiunt, *ut omittamus*, mortui reſurgunt: *ibidem* 9. 35. *curat* omnem languorem, &

omnem infirmitatem: *ibidem 14. 36. quicumque eum tangunt, ſalvi fiunt. Apud Lucam 4.40 ſingulis manus imponens, curat eos. Hæc omnia momento fiunt. En quod nuſquam fecit creatura. En quod omnis intelligentia creata poteſtatem, ut oſtendimus, excedit. Hinc creatarum mentium induſtria nullum incredulo firmum & ſtabile fundamentum ſuppeditat, quominus in miraculis etiam ſanationum a Chriſto Domino patratis digitum Dei agnoſcat & adoret. Quid? ſi tot etiam majora miracula vel ad annuntiandum Salvatorem, vel a Salvatore ipſo edita palam afferamus; novam ſtellam in ipſius ortu lucentem; claras ac certas rerum futurarum ab ipſo factas prædictiones; prodigioſam panum & piſcium in deſerto multiplicationem; tenebras, Paſſionis ejus tempore, terram operientes; mortuos, quos in vita, & mortis inſtanti ad vitam revocavit; Chriſtum ipſum, tribus jam diebus ſepultum, vivum inter vivos regnantem: quis in talibus prodigiis Divinitatem agnoſcere recuſet? Poſt hæc, quid magis abſurdum, quam ex miraculis Chriſti minus decretoriis Divinitatem in aliis ejus miraculis elucentem inficiari? Num, ut quis Divina virtute demonſtretur operari, requiritur, ut in omnibus ejus operibus æqualiter virtus illa fulgeat? Nonne ſufficit, ut in aliquibus clare appareat? Ergo videte, quam facili negotio cogatur humana ratio digitum Dei in Chriſti miraculis revereri, quidquid in oppoſitum ad obſcuranda quædam ejus miracula poſſit adducere. Haud difficilius in Apoſtolis Dei virtus demonſtratur: fruſtra quippe, ut eorum miraculis pondus dematur & auctoritas, objicit quis ſanationes prodigioſas, quas finiti Spiritus operati ſunt. Abſurdum medium. Numquid enim aliqua finita virtus omnes ſine ulla exceptione valet infirmitates curare? Nonne Deus ſolus omnes illico perfecteque poteſt ſanare? Cum igitur eos omnes ſanaverint Apoſtoli, qui vel fimbriam veſtimenti tetigerunt, vel quos umbra corporis operuit, conſtat, illos Divina virtute operatos eſſe, nullaque comparatio tot ſtupendarum ſanationum pondus & auctoritatem minuere valebit. Mortuos etiam ſuſcitant, linguis loquuntur omnium, cum patriam ſolam didicerint, qua nonnumquam eos diſferentes unuſquiſque audit lingua ſua loquentes. En miracula ſine dubio Divina. Ergo Deus in eis operatus eſt. Abſurdum poſt hæc aliqua minus conſpicua miracula ad trutinam revocare. Neget igitur quiſquis velit, aliqua Chriſti, Moyſis, Apoſtolorum, & Prophetarum miracula vires cujuſcumque naturæ creatæ ſuperaſſe, quid inde contra nos? Ut probemus, eos Divina virtute egiſſe, ſatis eſt, ut quædam eorum miracula, immo unum oſtendamus indubitanter Divinum.*

14 Diximus, miracula falſa a veris diſcerni, efficacia, utilitate, modo, fine, perſona, & occaſione, & ex his recte conjici poſſe, num quædam miracula a bono, an a malo Angelo patrata ſint.

15 Auctor Theologus *in epiſt. 15. §. 42. & ſeqq.* late explicat nonnulla ex ſignis, ob quæ vera a falſis miraculis diſcernuntur: ait enim primo loco, Deum miracula non operari vilia, ridicula, & inutilia, juxta doctrinam Sancti Bonaventuræ, Gerſonis, & Medinæ; quod ipſum late oſtenderat *in 2. epiſtola theologica*: ait ſecundo, a Deo procedere non poſſe prodigia indecentia, obſcæna vel in ſe, vel in ſuis effectibus; de quo etiam a Nobis alibi dictum eſt: ait denique tertio, nunquam Deum uſum fuiſſe hominibus delirantibus, ut ederet miracula. En ejus verba. *16 En*

Digitized by Google

16 *En aliam ejuſdem rei perſuaſibilem probationem, quæ in dijudicationis regula ceteris adductis haud minus certa nititur. Scilicet a Divina ſapientia prorſus alienum eſt, Deum ad ſignificandam voluntatem, aut ad patranda miracula, delirantes homines adhibere. Tanto magis Deus indignum ſe quid faceret, ſi rationis uſu privaret, quos & conſiliorum ſuorum participes, & omnipotentiæ ſuæ miniſtros vellet efficere. Cautiores eſtis ſane, quam ut iſtud dogma probetis; nec ſine ratione, fateor; actum quippe de vobis eſſet. Nonne enim mentes abalienationem patiebantur veſtræ, convulſionum motibus agitatæ, dum ſublimes illos toties a vobis jactitatos ſermones habuere? Res occultas detexere, futura prædixere, morbos curavere, ceteraque miracula tam audacter a vobis publicata patravere? Centies id teſtati eſtis: mirum quod hæc totidem Divinæ virtutis in illis agentis argumenta dixeritis! Inſania vere digna, quæ ſuperbiæ veſtræ rebellionique coronidem imponeret. Audite, & operiat confuſio faciem veſtram. Quandonam, rogo, Deus miraculum operans, voce manuve hominis corporis motibus agitati, animumque turbatum habentis, uſus eſt? Quandonam inſanos fecit, per quos voluntatem ſuam & potentiam declaravit? Moyſes, ex quo divinitus vocatus eſt, ad mortem uſque mille vicibus nomine Dei loquitur, & operatur: num aliquando mentis impos? Joſue, Dei miniſter eſt & vates: num ſemel ſaltem ſpiritum habuit alienatum? Elias, Eliſeus, Iſaias mandata Dei annuntiant, ipſiuſque virtute miracula faciunt: quandonam, amabo, furentes & inſani fuere? Quis alius in antiqua Lege, dum Divino concitaretur Spiritu, mentem perturbatam habuit? Quis Apoſtolus in nova Lege, dum ægros ſanabat, fideles edocebat, futura prædicabat, mentis corporiſve perturbatione fuit inquietatus? Quis tandem a promulgato Evangelio, ſi, dum fureret, eventura vaticinatus, aut ſtupendum aliquod ſimile operatus eſt, ab Eccleſia tamquam Dei miniſter, veritatiſque nuntius habitus eſt? Aſinam Balaam objicitis, quam Angeli Dei virtute locutam dicitis. Ita ſane: verum in hoc facto quid ad noſtram theſim? Qui apud vos convulſionibus agitantur, num ii bruta ſunt? Equidem ſcimus, poſſe Deum, ut voluntates ſuas patefaciat, miraculo creaturam ſupra naturam ſuam extollere: quod vero, ſi per os hominis nos velit edocere, illa momenta ſeligat, in quibus homines ſui compotes non ſunt, aut etiam ad hoc eos rationis uſu privet, aliquando factum pro viribus pernegamus. Hinc exemplum bruti loquentis ſine ſtupiditate nobis opponi nequit. Nec magis ad præſentem quæſtionem faciunt ſomnia Pharaonis, & Nabuchodonoſori: naturaliter quippe ſomni tempore ſenſus alienantur, & hominis dormientis ratio perficitur, dum ad magna cogitanda applicatur. Siccine de veſtris convulſionibus agitatis? Num naturalis eſt illorum, ſicuti Pharaonis, & Nabuchodonoſori, alienatio? Num eorum recordantur, quæ dixere, fecereve, dum apud ſe non erant, ut memorati Principes, qui viſum in ſomnis objectum expergefacti memoria tenuere? Immo, nullam talium rerum in eis, cum ad ſe redeunt, exſtare memoriam, narratis. En igitur inter eos, & memoratos Principes duplex inſigneque diſcrimen. Illud etiam advertendum eſt, nos iſtorum ſomnia venerari, quod eorum ſomniorum myſticam ſignificationem Joſeph, & Daniel, quos & ſui compotes, & Divino Spiritu afflatos certo cognovimus, explanaverint: ſecus, ea tamquam mera ſomnia etiam nunc*

Digitized by Google

haberemus. Aſt quis apud vos Propheta lumine Divinæ claritatis indubitanter illuſtratus eſt, qui veſtrorum veſtrarumque delirantium ſermones interpretetur? Vos fortaſſis? Libenter audiremus. Recreari quandoque gratum eſt. Nec minus abſurdum Saulis exemplum 1. Regum cap. 19. 25. in medium proferre, prophetantis ſcilicet, cum ſuper eum factus eſt Spiritus Domini. Præterquamquod enim prophetare non aliud hoc in loco ſignificat, quam in honorem Dei cantica canere, Saul tunc temporis a mente ſua non diſceſſit; quin potius furor ejus in Davidem ad momentum conſedit. Nullo igitur exemplo probatis, Deum aliquando, ad manifeſtandam voluntatem ſuam, hominibus ſui non compotibus uſum fuiſſe, vel ad hoc, quod magis eſt, ſanos homines inſanos feciſſe. Illudque non ſolum Deum non feciſſe, verum nec potuiſſe, contendimus. Litem noſtram diriment viri, me vobiſque doctiores, ſancti Patres. Quomodo enim textum illum Apoſtoli 1. ad Corinthios 14. 32., Spiritus Prophetarum Prophetis ſubjecti ſunt *explicavere? Plures eo ſenſu dicitis intellexiſſe, quod Prophetarum ſit, ſpiritum, quo alii Prophetæ afflantur, dijudicare. Licet quidem ſic interpretari. Verum nonne etiam aſſerunt Origenes, Sanctus Hieronymus, Theophylactus, OEcumenius, Magiſter ſententiarum, Sanctus Thomas, aliique plures, Apoſtoli mentem fuiſſe, ſpiritum Prophetarum ideo Prophetis ſubjectum eſſe, quod eos ad loquendum non cogat, liberoſque relinquat? Hoc vobis ſæpe ſæpius objectum eſt: quid hactenus reſpondiſtis?*

17 Diximus, ſanctitatis argumentum deſumi ex miraculis, poſt obitum potiſſimum a Deo patratis, interceſſione Dei Servi, cujus nomen invocatur.

18 De hac re agitur *in decima quinta epiſtola theologica §. 35. & 36.* ubi Auctor oſtendere conatur, miracula ad impiorum ſepulcra ſæpe patrata fuiſſe, juxta illud Tertulliani *in apologetico cap. 22. pag. 54.*: *Deliteſcens ſub nominibus & imaginibus mortuorum, quibuſdam ſignis, & miraculis, & oraculis Fidem Divinitatis operatur*, & alia exempla ab eo relata. At, utcunque ſit, num ea fuerint vera miracula, an potius falſa, & Dæmonum præſtigiæ, Auctoris aſſertiones noſtris non obſtant. Nunquam enim diximus, ex ſolis miraculis poſt obitum patratis ſanctitatem inferri, ſed huic probationi tantum locum eſſe poſſe, poſtquam fuerunt diſcuſſæ virtutes, & approbatæ in gradu heroico: ſi etenim poſt prædictam approbationem miracula ſuperveniant poſt obitum patrata interceſſione ejus, cujus virtutes fuerunt diſcuſſæ & comprobatæ Apoſtolico judicio, eodemque judicio fuerint diſcuſſa & approbata miracula, firmum ex eis ducitur argumentum pro ſanctitate oſtendenda, uti ſapienter animadvertit alius Auctor Theologus *in diſcurſu ſuper miraculis §. 5.* cujus verba ſunt hæc:

19 *Qui religionem ex animo vereque diligunt, iis omnibus libenter aſſentiuntur, quæ ipſi vel auctoritatem vel decorem conciliare valent. At non continuo cupio, pro certis habeas omnia miracula, quæ Sanctis adſcripta circumferuntur, ſed iis ſolummodo fidem adhibeas, quæ poſt diligentem prudentemque inveſtigationem vera eſſe conſtiterit. Sunt namque argumenta quædam generalia, quæ ſi exſtent, de veritate miraculi certiores effecti, ad illud credendum ſponte ferantur. Primum argu-*

Digitized by Google

argumentum. Chriſtus miracula fore prædixit; eaque non ſolum poſſibilia, ſed etiam actu fieri Fide Divina conſtat. Hinc, ſi credimus Euangelio, generaliter quoque debemus credere nonnulla miracula Fide Diſcipulorum Chriſti, & Sanctorum interceſſione perpetrari. Hac in re de incredulitate gloriari idem eſt, ac falſitatis promiſſa Salvatoris arguere ſic Apoſtolos ſuos alloquentis, Marci 16. 17. & 18. Signa autem eos, qui crediderint, hæc ſequentur: in nomine meo Dæmonia ejicient; linguis loquentur novis; ſerpentes tollent; &, ſi mortiferum quid biberint, non eis nocebit; ſuper ægros manus imponent, & bene habebunt. *Secundum argumentum. Pura Fides, & ſanctitas eorum, quibus adſcribuntur miracula nova, ſunt ad ea credenda rationes & incitamenta.* Scimus (*legitur Joannis 9. 31.*) quoniam peccatores Deus non audit: ſed ſi quis Dei cultor eſt, & voluntatem ejus facit, hunc exaudit. *Hiſce verbis, quæ per os Cæci, quem ſanavit Chriſtus, Euangelium protulit, Deum ex ordinaria providentia ſignorum donum peccatoribus minime concedere liquido conſtat. Solis vera Fide præditis, ſine qua nulla ſanctitas, operatio virtutum promittitur. Quamobrem, dum novi Sancti canonizantur, tum demum ad inquirenda miracula devenit Eccleſia, cum per diligentiſſimam inquiſitionem eorum & Fidei puritas, & morum probitas indubitate conſtet. Si nondum probata foret talis Fidei, morumque probitas, omnia miracula merito ſuſpecta fierent, vel ſaltem alicujus Sancti Canonizationi minime prodeſſent; ait enim Gregorius Magnus lib.20. moral. cap.9. Probatio ſanctitatis non eſt ſigna facere.* Auctor hic, ut ſuadeat, gratiam miraculorum lege ordinaria peccatoribus non dari, peccatoribus, inquam, adhuc in hac vita degentibus; (de illis enim, qui vita functi ſunt, certum eſt, eorum interceſſione nulla fieri a Deo miracula, juxta ea quæ alibi dicta ſunt) utitur eo, quod legitur in Euangelio Joannis *cap.9. Scimus, quia peccatores Deus non audit.* Verba autem hæc, ſunt verba Cæci nati a Chriſto Domino ſanati, de quibus ita loquitur S.Thomas *quæſt.6. de miraculis art.9. Ad quintum dicendum, quod, ſicut Gloſſa ibidem dicit, verbum illud eſt Cæci, qui nondum erat totaliter ſapientia illuminatus; unde ſententiam falſam continet: nam interdum Deus peccatores audit ex ſua liberalitate, licet non ex eorum merito: & ſic oratio eorum impetrat, licet non ſit meritoria.* Niſi forte dicere velimus, Cæcum natum aſſeruiſſe, Chriſtum non eſſe peccatorem, cum ipſum ſolo imperio & voluntate ſua ſanaſſet: peccator enim nitens miracula impetrare, ut ſanctitatem ſuam demonſtret, vel ſolam ſuæ orationis virtutem; nihil impetrare poteſt, cum Deus teſtis falſitatis non ſit, nec peccatoris oratio virtutem miracula faciendi habere poſſit, ut explicat Cardinalis Bellarminus *lib.1. de bonis operibus in particulari cap.9. §. Si quis autem.*

20 Ad hujus capitis abſolutionem nihil reſtat aliud, quam ut aliqua exponantur de occaſione, qua Scripta modo allata prodierunt. Notum eſt, annis præteritis ex hac vita deceſſiſſe quemdam Diaconum nomine *Pariſium*, & ejus corpus traditum fuiſſe ſepulturæ in cœmeterio S. Medardi civitatis Pariſienſis. Prodiit ejus vita, & in variis locis edita typis eſt. Quam inſenſus fuerit ille Conſtitutioni *Unigenitus*, ab Auctore non diſſimulatur.

mulatur. Appellationes ad generale Concilium pluries interpoſitæ, & nova in ultimo vitæ agone appellatio excogitata tamquam veræ Fidei ſigna extolluntur. Non modo ab Auctore vitæ populi frequentia ad ejus funus, & innumera propemodum concurrentium multitudo ad ejus ſepulcrum deſcribuntur, ſed multa præterea edita ſunt volumina miraculorum & prodigiorum, quæ ejus invocatione patrata dicebantur. Faventes appellantibus a Conſtitutione *Unigenitus* ad generale Concilium, ſupplices libellos exhibuerunt Archiepiſcopo Pariſienſi, ut juridicam cognitionem caperet de prædictis prodigiis & miraculis, eaque referri in Acta juberet. Non modo in libellis exhibitis, ſed etiam in aliis Scriptis late demonſtratum eſt, cultum privatum impediri non poſſe, & talem eſſe eum, qui exhibebatur erga Diaconum Pariſium, licet in publico exhiberetur. Præterea non deſtiterunt multa afferre pro ſtatuenda veritate aſſertorum miraculorum, & ut demonſtraretur, ſanationes exceſſiſſe vires naturæ. At plures in Galliis Præſules doctrina & zelo Fidei Catholicæ præclariſſimi hiſce conatibus obſtiterunt, inter quos principem locum obtinuerunt Archiepiſcopi Pariſienſis, & Senonenſis. Medici ſcripſerunt, & ficta prorſus aſſerta miracula demonſtrarunt; &, quatenus ſanationes veræ fuiſſent, nihil in eis interfuiſſe, quod vires naturæ ſuperaret. Theologi, quorum verba in hoc eodem capite retulimus, invictis hoc ipſum præſtiterunt argumentis. Chriſtianiſſimus Rex ex avita pietate ac religione ſuum non deſtitit potentiſſimum ſuppeditare auxilium Archiepiſcopo Pariſienſi, & claudi juſſit cœmeterium S. Medardi, cum ex Medicorum atteſtationibus recte noviſſet, ratione & veritate carere, quæ de Diacono Pariſio prædicabantur; uti apparet ex ejus Edictis die 27. Januarii 1732. & die 17. Februarii 1733. Sanctiſſimus quoque Pontifex Clemens Papa XII. prævio conſilio Congregationis ſanctiſſimæ Inquiſitionis, vitam Diaconi Pariſii proſcripſit tamquam continentem propoſitiones & aſſertiones falſas, piarum aurium, ut eſt formula, offenſivas, ſcandaloſas, auctoritati tum ſanctæ Sedis Apoſtolicæ, ſummique Pontificis, tum Eccleſiæ, & Epiſcoporum præſertim Gallicanorum, injurioſas, temerarias, impias, Hæreticis faventes, erroneas, atque etiam ſchiſmaticas, & hæreticas, & hæretico ſpiritu plenas; uti colligitur ex Decreto edito die 22. Auguſti 1731. & die 29. dicti menſis affixo & publicato, & per litteras Apoſtolicas in forma Brevis die 19. Junii 1734. Conſimili cenſura proſcripſit Edictum Epiſcopi Antiſiodorenſis referens & approbans quoddam aſſertum miraculum, quod in ſua diœceſi patratum dicebat interceſſione ſupra memorati Diaconi Pariſii.

21 Totus & univerſus rerum geſtarum contextus eo unice collineabat, ut homo Apoſtolicæ Sedi refragans, ſchiſmaticus, hæreticus, acerrimus impugnator Conſtitutionis, quæ incipit *Unigenitus*, pertinax Janſeniſtarum aſſecla, falſis ipſi attributis miraculis, imaginem ſolidæ virtutis & ſanctitatis præſeferret. Sancte ergo & prudentiſſime ſupra memorati Epiſcopi Gallicani abſtinuerunt ab inquiſitionibus juridicis, & ſancte ac prudentiſſime

tiſſime inſano & temerario cultui obſtiterunt. Licet enim ex alibi dictis publicus tantum cultus prohibeatur erga non Beatificatos aut Canonizatos, nec publicus ſit cultus, qui exhibetur in publico, ſed qui exhibetur auctoritate Eccleſiæ, & fama aut inſignis virtutis, aut miraculi viam aperiat inquiſitioni juridicæ ab Ordinario aſſumendæ; hæc tamen, & ſimilia ſibi vindicant locum, cum agitur de Dei Servo, qui pie in Domino obiit, qui, dum viveret, non populari nec fictitio rumore, ſed ſolida virtutum fama præfulſit. Quod ſi res ſit de homine, de cujus fide & religione ſuſpicio ſit, tantum abeſt, ut cultus privatus erga eum permitti poſſit, vel ut de aſſertis ejus miraculis inſtituenda ſit inquiſitio, ut contra debeant Epiſcopi omnem cultum, licet privatum, amovere, & ab omnibus abſtinere, quæ indebito cultui proxime aut remote favere poſſint, juxta exempla a Nobis allata *lib.* 2. *cap.* 8.

22 Poſt primam hujus Operis editionem, quidam Montgeronus, qui gloriatus eſt, ſe a Deiſtarum inſania ad Janſeniſtarum diſciplinam prodigioſe fuiſſe converſum, ideſt a Carybdi (ut ajunt) in Scyllam incidiſſe, pugnans pro Janſeniſtarum doctrina, veritatem miraculorum a Diacono Pariſio perpetratorum magna jactantia & facundia conatur vindicare in opere a ſe vulgato. Quidam alius ex Proteſtantium ſecta de Voeux Amſtelodami anno 1740. typis edidit Criticam generalem librorum dicti Montgeroni ſuper miraculis Diaconi de Paris. Opus in epiſtolas diviſum eſt, & *epiſt.* 8. *&* 9. ſatis apte & ſolide oſtendit, miracula a Montgerono narrata, tamquam facta interceſſione prædicti Diaconi, aut eſſe mendaciorum & falſitatis plena, aut, ſi quid veri habent, id omne non divinitus, ſed naturaliter contigiſſe. Ceterum præfationem operis, & alias epiſtolas ſi percurras, plura occurrunt hæretica dogmata, ob quæ jure ac merito liber fuit a ſacra Indicis Congregatione proſcriptus. Intolerabilis autem mendacii, impiæque falſitatis nota inurendum eſt id quod legitur *ep.* 7. *pag.* 223. *Regulæ omnes, quæ ad examinanda miracula a Pontificibus præſcribuntur, & eum veritate ad amuſſim conſentire prædicantur, hujuſmodi ſunt, ut falſis etiam miraculis (quemadmodum probari facile poſſet, ſi locus hic eſſet eas excutiendi) mirum in modum poſſent accommodari.* Si enim forte quæ in hoc noſtro Opere adducta ſunt, Auctor perlegiſſet, profecto non ſcripſiſſet, regulas a Romana Sede præſcriptas pro diſcernendis miraculis poſſe falſis accommodari, idque probari facile poſſe.

CAPUT VIII.

De Divina mirabili ſanatione a morbis & infirmitatibus.

1 ROcca *in tract. de Canonizat. Sanctorum*, utpote qui Apoſtolici ſacrarii Præfectus, ideoque Conſultor Congregationis ſacrorum rituum, ſatis verſatus erat in cauſis Beatificationis & Canonizationis, teſtatur *cap.* 25. *tom.* 1. in earum diſcuſſione afferri ſæpiſſime miracu-

miracula, quæ verſantur circa ſanationes a morbis & infirmitatibus: *Miracula omnia, & ea præſertim, quæ circa ægritudinum curationes verſantur, in medium ſemper afferri ſolent, dum alicujus Canonizationi navatur opera*: idque confirmat Garzia de Caralaps in alio tractatu *de Canonizat. Sanctorum*, ubi agens de Canonizatione Beati Ollegarii, in digreſſione *de miraculis* §. 17. ait: *Inter miracula, quæ operatur Dominus per interceſſionem Sancti Ollegarii, & aliorum Sanctorum, non minorem locum tenent illa, quæ ſunt circa ſalutem & valetudinem temporalem*. De ſanationum miraculis loquitur Chriſtus Dominus apud Matthæum 10.8. ubi mittens Apoſtolos ad prædicandum, ait: *Infirmos curate, mortuos ſuſcitate, leproſos mundate, Dæmones ejicite: gratis accepiſtis, gratis date*; & Marci 16. 17. *Signa autem eos, qui crediderint, hæc ſequentur: in nomine meo Dæmonia ejicient, linguis loquentur novis, ſerpentes tollent, & ſi mortiferum quid biberint, non eis nocebit; ſuper ægros manus imponent, & bene habebunt*.

2 Porro, ut ſanatio a morbis & infirmitatibus inter miracula recenſeatur, plura debent concurrere: primum eſt, ut morbus ſit gravis, & vel impoſſibilis, vel curatu difficilis: ſecundum, ut morbus, qui depellitur, non ſit in ultima parte ſtatus, ita ut non multo poſt declinare debeat: tertium, ut nulla fuerint adhibita medicamenta, vel, ſi fuerint adhibita, certum ſit, ea non profuiſſe: quartum, ut ſanatio ſit ſubita & momentanea: quintum, ut ſanatio ſit perfecta, non manca, aut conciſa: ſextum, ut nulla notatu digna evacuatio, ſeu criſis præcedat temporibus debitis, & cum cauſa; ſi enim ita accidat, tunc vere prodigioſa ſanatio dicenda non erit, ſed vel ex toto, vel ex parte naturalis: ultimum, ut ſublatus morbus non redeat. Addit Gaſpar Rejes *quæſt.*24. *num.*1. aliud requiſitum, & eſt, ut potiſſimum ægrorum ſanitas non in corpore tantum, ſed etiam in anima appareat: ſed hoc proprium fuiſſe videtur miraculorum a Chriſto patratorum, juxta doctrinam D. Thomæ 3. *part. quæſt.*44. *art.*3. *ad tertium*.

3 Jam vero requiſita hæc ſingillatim explicemus. Dictum eſt, morbum debere eſſe gravem, & vel impoſſibilem, vel curatu difficilem, ut ſanatio miraculo ſit adſcribenda: ſi enim ad naturam & eſſentiam miraculi pertinet, ut ſit aliquid arduum & inſolitum & admirandum, juxta ea quæ diximus *in ſuperiori cap.*1. *num.*3. talis profecto non erit ſanatio, ſi morbus non fuerit gravis, aut vel impoſſibilis, vel curatu difficilis. Fuit hoc quoque ſapienter animadverſum a Joanne Maria Lanciſio Archiatro duorum ſummorum Pontificum, Innocentii videlicet XI. & Clementis XI. Porro quantum ille in phyſicis & medicis excelluerit, tum opera ab eo edita, tum ceterorum non ſolum Italorum, ſed etiam ultra montes degentium Litteratorum elogia plane demonſtrant, quæ collegit Joannes Marius Creſcimbenius in ejus Vita typis Romanis edita an. 1721. *pag.* 18. *& plurib. ſeqq.* Singulari eum amicitia colui, & ille me tunc aulæ Romanæ Præſulem executorem ſcripſit teſtamentarium una cum duobus Cardinalibus Hannibale Albano, & Curtio Origo iis tabulis, quibus præter inſignem bibliothecam
medi-

Digitized by Google

medicam ſufficienti dote inſtructam pro alendo cuſtode, & libris, qui ederentur, emendis ad publicam ſtudentium utilitatem, quam dono dederat archihoſpitali S. Spiritus Urbis; de reliquo ſatis amplo patrimonio, laboribus ſuis comparato, ad pias cauſas teſtatus eſt, ad ægros videlicet in hoſpitali curandos. Agebatur de miraculis tunc Servi Dei, nunc Sancti Joannis Franciſci Regis. Nonnulla ex iis, quæ proponebantur, cenſuit Lanciſius eſſe admittenda miracula, quæ admiſſa ſunt; alia rejicienda, quæ rejecta ſuerunt. Ac ſecundum quidem, quod proponebatur, rejiciendum dixit, prout rejectum eſt, ob morbi levitatem: *Sed ne hanc hypotheſim* (inquit) *nudis ac fallacibus conjecturis proferre tuerique videar, humiliter Sanctitatem veſtram exoro, partem aliquam magnarum ſuarum cogitationum referre velit primo in morbi ab initio levitatem, deinde in dubiam quoque exiſtentiam leviſſimi morbi, qui immediate ſanationem praceſſit &c. Ad cognoſcendam vero agritudinis levitatem, ob quam ſuperſtructa miracula omnium Scriptorum conſenſu facile corruunt, e re maxime erit obſervare, quod morbus non fuit ab initio vulnus nervi, ut Poſtulatores exiſtimare videntur &c.*

4 Ut vero conſtet, morbum fuiſſe gravem, & curatu difficilem vel impoſſibilem, exquirendum eſt Medicorum judicium, qui morbi magnitudinem deſumere conſueverunt vel ex læſæ partis dignitate, vel ex vehementia morbi, vel ex læſione facultatis noſtrum corpus gubernantis, quemadmodum ex Galeno adnotarunt Rotæ Auditores in relatione cauſæ S. Ignatii *in ſexto miraculo §. Cum autem*. Medici quoque non gravem, ſed levem reputant morbum, qui in ſe gravis eſt, ſed quo æger affici conſuevit, & a quo ſæpe, licet cum difficultate, ſeſe recollegit, ut ad rem, loquendo de prodigioſis ſanationibus, notat Zacchias *quæſt. medico-legal. lib. 4. tit. 1. quæſt. 8. num. 17. & 18.* Cumque nonnulli Medicorum ad ægrotantis curam advocentur, quorum examen in proceſſum inferitur, nonnulli a Poſtulatoribus eligantur, ut in cauſa Beatificationis & Canonizationis patrocinium præſtent, & ſcriptis exponant, quæ miraculo proficiunt; alii vero ex alibi dictis, a ſacra Congregatione deputentur, qui, interpoſito juramento, ſcriptis exponant, quid pro veritate ſentiant; ad hos præcipue ſpectat rationes ab aliis allatas ſedulo ponderare, earum momenta ſedulo examini ſubjicere, & cauſas & ſymptomata morbi ab ægroti Medicis relata ad trutinam revocare; ſine quarum rerum notitia tutum ferri non poteſt judicium de morbi gravitate, & utrum impoſſibilis, an difficilis fuerit ejus curatio cognoſci. Quare Lanciſius, modo allegatus, in alio ſuffragio pro veritate exarato in cauſa ejuſdem Sancti Joannis Franciſci Regis ſuper ſeptimo aſſerto miraculo, quod proponebatur, & quod ipſe cenſuit rejiciendum, prout rejectum fuit, ait: *Cum Medici certum judicium ferre non poſſint de natura, deque exitu morborum, niſi perſpectas habeant tum occaſiones tum cauſas unde cœperint, tum omnia ſymptomata quibus ſtipati fuerint, qui fieri poterit, ut ipſe ego tuto poſſim judicare de vera morbi indole, ejuſque fine, cum potiſſimum lateant principia? Altum apud teſtes ſilentium eſt de cauſis & origine tumoris mamillæ.*

Silent omnes, quomodo malum ſibi conſciverit infelix mulier, nimirum an ex cauſis externis, contuſione videlicet vel caſu, an ex internis, ſcilicet ex humorum refluxu ab utero, ut in puerperis ſemper, & in iis quæ menſium fluxu rite non donantur, plerumque contrahitur. Et tamen hæc cauſarum expoſitio facti caput erat, quia quod ignoratur in facto, Medicus non aſſequitur.

5 Dictum eſt autem, onus præcipuum eſſe Medicorum, qui a ſacra Congregatione eliguntur ut ſuum pro veritate proferant judicium, ſupra recenſita ſedulo ponderare: apud ſacram quippe Congregationem, ipſorum judicium pluris æſtimatur, quam aliorum qui pro cauſæ opportunitate ſcribunt, necnon ceterorum qui curationi ægrotantis operam præſtiterunt, cum hi aliquando fallantur, putantes, uti conſtat experientia, aliquem morbum eſſe levem qui gravis eſt, & aliquando eum, qui levis eſt, eſſe gravem, & curatu difficilem vel impoſſibilem, teſte Valleriola *obſervat. medicar. lib.1. obſerv.4. pag.33. Fruſtratur ſpes Medicornm, & moritur is, de quo ſecurus primo fuit; uti contra, ſervari eum non raro videmus, de quo Medicus deſperarat. Ea cauſa eſt, cur ſæpe deſerti a Medicis convaleſcant, quod arcani naturæ motus, quibus ipſa in ſervando fovendoque corpore ntitur, & a mortis injuria vindicando, non ſatis nobis perſpecti ſint: unde merito fit, ut quod notarum indicio eventurum ſperes, non eveniat. Cur? Quod conjecturalis ſit ars medica; rationemqne conjectura talem eſſe, ut, cum ſæpius aliquando reſponderit, interdum tamen fallat nos.*

6 Hactenus quoad primum requiſitum. Quod attinet ad ſecundum, ut videlicet morbus non ſit in ultima parte ſtatus, ita ut non multo poſt declinare debeat, de eo ſic loquitur Zacchias *quæſt. medico-legal. lib.4. tit.1. quæſt.8. num.6. Requiritur principaliter, quod morbus non ſit in ultima parte ſui ſtatus, ita ut non multo poſt naturaliter declinare debeat, vel ut morbus non ſit prope judicium: in hoc enim tempore, ut ex Hippocratis ſententia patet aphor. ſect. 2. aphor.30. ſymptomata omnia fortiora ſunt, ita ut ægri aliquando de vita periclitentur; ſuccedente autem criſi, ſubita ac repentina mutatio fit ad ſalutem, quæ miraculoſa ob id pleriſque videtur: ob ſævitiem enim ſymptomatum judicant abſque dubio ægrum de proximo moriturum, qui tamen brevi ſanitati reſtituitur. Cum ergo ægri in tali ſtatu ſunt, ad ſupernaturalia remedia promptiſſime recurrunt, mille ac plura vota Deo Sanctiſque concipiunt, & remittente morbo, miraculoſum id putant, præcipue cum tam brevi temporis ſpatio inſperata ſalus ſucceſſerit; cum tamen naturaliter morbus remittere debuit, & declinare*: quod ipſum repetit *lib. 10. conſil.9. ſub num.7. Videtur neceſſarium, quod morbus ſit adhuc crudus & in augmento, quando accidentia adhuc augentur, & morbus vires acquirit eundo; aut ſaltem neceſſe eſt, ut ſit in principio ſtatus, quia cum eſt vere in ſtatu & appropinquat declinatio, aliquando fit repentina ac momentanea mutatio, etiam præter ſpem & cum ſumma admiratione aſtantium, ad ſalutem, quæ a natura quidem eſt, quæ, morbifica cauſa in eo agone ſuperata, ac validior reddita, corporis actiones ſuo libito exercet, concoctoſque humores, quocumque libet, expellit, unde bonæ ac ſalutares criſes emergunt, in quibus ſubito & de repente integra ſanitas reſtituitur....*

Digitized by Google

tur .... & hæc, morbo crudo exiſtente, naturaliter ſuccedere non poſſunt .... cum indicationes evenientes in morbis crudis a natura eſſe non poſſint, nec bonæ idcirco ſint; & ſic ſanatio ſubitanea facta eo tempore potius ex vi ſupernaturalis, quam naturalis cauſæ ſucceſſa exiſtimatur.

7 Judicium Medicorum neceſſarium eſt in hoc ſecundo requiſito: idemque judicium neceſſarium eſt in tertio, de quo nunc acturi ſumus, ut videlicet nulla fuerint adhibita medicamenta; vel, ſi fuerint adhibita, certum ſit, ea non profuiſſe. Si contendatur, nulla fuiſſe adhibita medicamenta, poterit id comprobari tum aſſertione teſtium, tum Medici, tum Pharmacopæi, qui curationi ægri operam ſuam navarunt. Si vero contendatur, inutilia fuiſſe, nec ullo modo proficua medicamenta, quæ fuerunt ægroto adhibita, oportet, ut ſciamus, quænam fuerint illa medicamenta. Si enim de illis non conſtet, & Medicus ea in ſuo examine non retulerit, inutilis omnino futurus erit labor Medicorum pro miraculo ſcribentium, necnon labor ceterorum Medicorum, qui a ſacra Congregatione eliguntur, ut ſuum pro veritate ferant judicium. Dum munere fungebar Fidei Promotoris, & agebatur de cauſa Beatificationis ſæpe memorati Sancti Joannis Franciſci Regis, inter cetera quæ oppoſui adverſus quoddam aſſertum miraculum quod Poſtulatores examini ſubjiciebant, dixi, conſtare de applicatione remediorum, ſed ignorari quænam fuerint adhibita, idque ſatis eſſe, ne miraculum approbetur, prout re vera approbatum non fuit. Adhæſit huic oppoſitioni ſupra citatus Joannes Maria Lanciſius in ſuo ſuffragio pro veritate exarato ſuper eodem, quod proponebatur, miraculo. En ejus verba: *Nos quoque cum Reverendiſſimo Promotore libenter ſcire optaremus, quænam remedia fuerint adhibita, non ſolum ut noſceretur, num meritis Servi Dei quem mulier invocavit, an medicamentorum vi quibus uſus eſt Chirurgus, tribuenda eſſet ſanatio, ſed etiam ad perſpiciendum, fuerintne rite admota, vel aliquid ex neceſſariis prætermiſſum, unde, cognita Chirurgi induſtria vel incuria, inferre poſſem, talem fuiſſe morbum, qualem ipſe perhibebat. Sed impleri non poſſunt vota, cum Chirurgus examini ſubjectus non fuerit, & teſtes verbo rem abſolvant aſſerentes, multa conatum fuiſſe Chirurgum, ſed irrito ſucceſſu.*

8 Poſita applicatione medicamentorum, pro regula ſtatui poteſt, in judicio ferendo ſanationem non miraculo, ſed viribus medicamentorum eſſe adſcribendam; dummodo tamen medicamenta fuerint apta & potuerint proficere, quemadmodum animadvertit & monet Cardinalis de Lauræa *in 3.lib. ſent. tom.4. diſp.20. art.19. de miraculis num.857. Numquam poteſt aſſeri, ut miraculoſus eventus ille, pro quo obtinendo applicatur aliquod naturale medium ſeu remedium, quod putatur efficax ad illum obtinendum ....; etſi enim Deus, vel Sanctus aliquis invocetur ad eum effectum obtinendum, cum tamen medium illud putatum ſufficiens ad eum applicatur, ſi effectus obtinetur, dubium remanet, an a Deo, an ab illo medio effectus ille proceſſerit.* Quando autem res eſt dubia, cum non ſint multiplicanda miracula, ſanatio in eo rerum eventu naturalis erit cenſenda. Rem confirmat Zacchias *quæſt. medico-legal. lib.*

 4.tit.

4. tit. 1. quæſt. 8. num. 12. Sanatio miraculoſa diverſo ac interdum contrario modo, & per alia media procedit, quam naturaliter fiat. Ita enim notandum venit in cunctis miraculis a Chriſto Domino, ejuſque Apoſtolis, ac Servis patratis; quicumque namque ab illis ſanati ſunt, ſolo contactu manuum, immo & veſtimentorum, quinimmo ipſius umbra, vel ſolo verbo & juſſu ipſorum ſanati ſunt. Si ergo poſt longum remediorum uſum, quæ quidem pateat maxime proportionata morbo fuiſſe, vel ex aliquo novo præſidio, etiam proportionato in uſum convocato, etiam longe ab ejus adminiſtratione, quis ſanetur, & effectus remediis correſpondeat, ad eorumque virtutem referri ſanitas poſſit, hoc abſque dubio, quantum ex hoc eſt, miraculum non erit. Et ſi pro regula ſtatuitur, in judicio ferendo ſanationem non miraculo, ſed viribus medicamentorum eſſe adſcribendam; dummodo medicamenta fuerint apta, & potuerint proficere; pro regulæ explicatione, vel etiam limitatione ſtatuendum erit, ſanationem eſſe miraculo, & non viribus medicamentorum adſcribendam, ſi conſtet, medicamenta adhibita non fuiſſe apta, ſed aut nocua, aut inutilia; uti bene proſequuntur Contelorius *de Canonizat. SS. cap. 17. num. 20.* Frances *variar. juris reſolut. cap. 29. n. 48.* Bordon *in opere poſthumo de miraculis medit. 7. n. 29.* Pignatellus *conſult. 177. n. 8. & conſult. 191. n. 3. tom. 10.* Auditores Rotæ in relationæ cauſæ S. Andreæ Corſini *part. 2. num. 195.* impreſſa *poſt primam Conſultationem Lezanæ*. In bulla Canonizationis Sancti Philippi Nerii habetur, nonnullos ægrotantes remediis omnino contrariis ab eo fuiſſe ſanatos. Cæſari quippe Cardinali Baronio ſtomachi & capitis debilitate ita laboranti, ut retinere vix cibum, atque orare nulla ratione poſſet, imperavit, ut coram ſe panem integrum cum malo citreo comederet: qui ſtatim atque ejus mandatum executus eſt, ſtomachi ac capitis moleſtiis ſenſit ſe liberatum. In antiquiſſima vita SS. Martyrum Cyri & Joannis legitur, eos cuidam Theodoro, cui venenum fuerat propinatum, ſeſe ſpectandos præbuiſſe, & ei, ut aſpidem comederet, imperaſſe, aſserentes, eo cibo tam grave periculum averti poſse. Quod cum ab eo præſtitum eſset, ſanitatem illico recuperavit: ut enim ſubjicit Hiſtoricus *apud Bolland. ad diem 31. Januarii tom. 2. pag. 1092.*: *Neque enim* (Sancti) *Medicorum legibus adſtricti ſuorum ſupplicum morbos levant, verum cæleſti decreto pollentes, curationem adhibent miram planeque Divinam*. Et teſte B. Petro Damiani, quando Sanctus Presbyter Barbatianus, Deo opitulante, ſanitatem alicui conferebat, ut plurimum ſuperponebat aliquod velut emplaſtrum, & ſæpe comedendum aliquid quaſi medicinale antidotum conferebat eo ſtudio, ut potius Medicus, quam Sanctus eſse videretur.

9 Dicendum eſt etiam, non obſtare miraculo, ſi in aliquo cujuſcumque generis miraculo, aut ſanatione interveniat aliqua naturalis actio, vel motus, qui non habeat ex ſe vim efficiendi eventus expectati; uti bene proſequuntur Cardinalis de Lauræa *loc. cit. diſput. 20. art. 21. num. 887. & ſeqq.*, Pavinus *in relatione cauſæ S. Bonaventuræ part. 2. art. 6.* Caſtellinus *de certit. glor. SS. cap. 8. punct. 31.* Juſserat Dominus Joſue expugnaturo Hiericun-

ricuntem, ut per ſex dies, & ſemel in ſingulos, cum toto exercitu eam urbem circumiret, & ut ſeptimo die ſeptem Sacerdotes arcam Fœderis præcedentes buccinis obſtreperent, prædicens, tunc funditus civitatem eſse ruituram *Joſ. 6. 5.*: *Cumque inſonuerit vox tubæ longior atque conciſior, & in auribus veſtris increpuerit, conclamabit omnis populus vociferatione maxima, & muri funditus corruent civitatis, ingredienturque ſinguli per locum, contra quem ſteterint*. Nonnullæ hac in re actiones naturales intercesſerunt; ſed, quia juxta ſuas vires naturales, ruinoſum lapſum mœnium civitatis efficere non poterant, miraculo non obſuerunt. Elias revocavit ad vitam filium mortuum Viduæ Sareptanæ, & expandit ſe ſuper eum, Deumque invocavit. Chriſtus Dominus curans Cæcum natum (de quo infra) fecit lutum ex ſputo, & linivit luto oculos ejus, mandavitque, ut iret ad ſe lavandum in natatoria Siloe. Expanſio Eliæ ſupra puerum fuit actio naturalis; naturalis quoque fuit actio Chriſti Domini componendi lutum ex ſputo, & naturalis fuit ablutio Cæci nati in natatoria Siloe: ſed, cum naturalis actio Eliæ non potuerit efficere eventum exſpectatum, ſuſcitare videlicet mortuum; nec ablutio in natatoria Siloe potuerit reſtituere viſum Cæco nato; & applicatio luti ex ſputo ſuper oculos, ſi non detrimentum, leve tamen adjutorium afferre potuerit, nemo eſt qui afferere poſſit, actiones eas naturales miraculo obſtare potuiſſe. Dictum eſt, applicationem luti ex ſputo debuiſſe Cæco, ſi non detrimentum, levem tamen utilitatem afferre, quia, etſi non ignoramus, hominis ſalivam magna vi pollere in nonnullis morbis curandis, uti fuſe habetur apud Lævinum Lemnium *de miraculis occultis naturæ lib. 2. cap. 44.* tamen nec ipſa ſola, nec una cum luto rem tantam efficere poterat in curatione Cæci nati: cumque De Vert in ſanatione Cæci nati a Chriſto Domino facta auſus ſit integram & naturalem ſanandi virtutem in ſputum & lutum referre, merito improbatur & redarguitur ab Epiſcopo Auguſtæ Sueſſionum in erudito tractatu *de vero ſpiritu Eccleſiæ in uſu Cæremoniarum §. 39.* Quid autem dicendum erit, ſi remedia adhibeantur apta ad morbum depellendum, ſi actio naturalis intercedat, quæ ipſa per ſe efficere poſſit eventum ſperatum, quæ tamen divinitus revelata ſint: obſtabuntne hæc miraculo? Huic autem quæſito, negando videtur eſſe reſpondendum. Angelus enim Tobiæ juveni ſellem piſcis indicavit, quo cæcitatem Tobiæ ſenioris curaret. Plinius, Galenus, Ælianus, & alii putant, fellem piſcis eſſe remedium iſtiuſmodi morbo omnino aptum. De ſanationis autem miraculo dubitandum non eſt; cum remedii cognitio divinitus Tobiæ juniori immiſſa fuerit, veluti optime docet Serrarius *in Tobiam cap. 11. quæſtiunc. 2.*: *Ut igitur fel hoc Raphael monſtraret, ſupernaturale fuit; ſed, ut ex eo monſtrato, ſicque oculis appoſito cæcitas curaretur, naturale opinor*. Unde Archangelus loquens cum Tobia ſeniore, uti habetur *Tobiæ 12. v. 14.* ait: *Miſit me Dominus, ut curarem te*. A S. Auguſtino *lib. 22. de civit. Dei cap. 8. num. 14. col. 669. tom. 7.* referuntur miracula a Deo patrata interceſſione S. Protomartyris Stephani, & inter

cetera

cetera hoc : *Sanati ſunt illic per eumdem Martyrem etiam podagri duo, unus civis, peregrinus unus : ſed civis omni modo, peregrinus autem per revelationem quid adhiberet, quando doleret, audivit : & cum hoc fecerit, dolor continuo conquieſcit*. Similia miraculorum exempla extant in vita S. Dominici ſcripta a Theodorico de Apoldia *num.* 339. & *num.* 340.

10 Ad abſolvendum examen hujus tertii requiſiti, duo ſuperaddenda eſſe videntur. Alterum, non eſſe ſtatim pronuntiandum pro inutilitate medicamentorum applicatorum, quod aliquod tempus interceſſit inter eorum applicationem, & ſanationem, uti colligitur ex verbis Zacchiæ ſupra relatis; prudentis enim Medici eſt aliquando quieſcere, & ab applicatione medicamentorum ceſſare, juxta illud Hippocratis *lib.* 6. *epid. ſect.* 2. *text.* 19. *Per adjectionem contraria adhibere, & aliquando quieſcere*. Ubi Valleſius *in comment.* ait : *Cenſeo enim periculoſius incidere in Medicum, qui neſciat quieſcere, quam qui neſciat contraria adhibere : nam qui neſcit quieſcere, neſcit occaſiones contraria adhibendi; qui neſcit contraria adhibere, tamen, ſi prudens eſt, ſcit quieſcere, atque ſi prodeſſe non poteſt, tamen non obeſſe*. Nec vero ex quiete hac inferri poteſt inutilitas medicamentorum, quæ ante adhibita fuerant. Quapropter Aetius *tetrab.* 2. *ſerm.* 2. *cap.* 10. *in fine*, ait: *Proinde opera pretium eſt noſſe, quod multi ſic ægrotantes in tempore curationis nihil commodi perceperunt; demiſſa vero curatione reſtituti ſunt, natura ante curationem prævalente contra morbos debiles ex medela factos : quapropter naturæ remiſſionem dare oportet; videtur enim una cum curationibus affligi, in quiete vero invaleſcere, & ſuperare morbos jam antea attenuatos*.

11 Alterum eſt, non eſſe contra miraculum pronuntiandum, ſtatim ac conſtat, Medicos fuiſſe ad curationem vocatos, & ab eis adhibita fuiſſe medicamenta. Hæmorrhoiſſa, mulier videlicet ſanguinis profluvio laborans (alii S. Martham, alii Veronicam, alii vero probabilius putant, Mulierem fuiſſe ex urbe Paneadis ad Jordanis fontem ſitæ) acceſſit retro ad Chriſtum, & ad ejus fimbriæ contactum ſanitati illico reſtituta eſt, inhibito ſanguinis fluxu, quo duodecim annorum ſpatio laboraverat. Euſebius *lib.* 7. *hiſtor. Eccleſ. cap.* 18. refert, eam in urbe Paneade Statuas æneas duas, Chriſto unam, ſibi alteram erexiſſe, quæ rem poſteris indicarent : *Manſit porro ad noſtra uſque tempora* (verba ſunt Euſebii) : *noſque adeo urbem illam ingreſſi, ipſam conſpeximus*. Loquitur de Statua Chriſti, de qua etiam multa habentur *tom.* 2. *part.* 2. diſſertationum *de cultu Sanctorum* editarum a Patre Abbate Trombelli *diſſert.* 9. *cap.* 42. & *ſeqq.* Inſigniſſimum ergo fuit Chriſti miraculum, licet Hæmorrhoiſſa Medicos advocaſſet, eorumque adjutorio uſa fuiſſet, non niſi quia medicamenta, a Medicis adhibita, fuerant omnino inutilia. Quapropter *Marci* 5. *v.* 25. legitur: *Et mulier, quæ erat in profluvio ſanguinis annis duodecim, & fuerat multa perpeſſa a compluribus Medicis, & erogaverat omnia ſua, nec quidquam profecerat, ſed magis deterius habebat* : & Lucæ 8. 43. *Et mulier quædam erat in fluxu ſanguinis ab annis duodecim, quæ in Medicos erogaverat omnem ſubſtantiam ſuam,* nec

nec ab ullo potuit curari; acceſſit retro, & tetigit fimbriam veſtimenti ejus, & confeſtim ſtetit fluxus ſanguinis ejus. Prudentia itaque una cum medica experientia neceſſaria eſt, ut tutum de hoc tertio requiſito proferatur judicium; noſſe enim oportet non ſolum vim & efficaciam medicamentorum, ſed etiam tempus, intra quod proficere potuerunt, ut ex ſupradictis colligitur.

12 Succedit quartum requiſitum, ut ſanatio videlicet ſubita ſit, & fiat in inſtanti. Abulenſis *in Matth. tom.4. cap.14. quæſt.176.* docet, quædam miracula fieri in inſtanti, alia vero tempore, & ut Scholæ loquuntur, *ſucceſſive*: primorum affert exemplum in ſuſcitatione mortuorum, & ſanatione cæcorum; aliorum autem in victoria ex. gr. belli, miraculo relata, quæ non obtinetur in inſtanti. Alterum hoc non facit ad rem, de qua nunc agitur: cum modo ſermo ſit de ſanatione, de qua quarto loco quæritur, an debeat eſſe ſubita & in inſtanti, ut miraculo adſcribi poſſit. De hoc quarto requiſito multa legi poſſunt apud antiquiores Canoniſtas, Archidiaconum videlicet *in can. Nec mirum, 26., quæſt. 5.* Martinum Laudenſem in tractatu *de Canonizat. Sanctorum* edito occaſione Canonizationis S. Bernardini Senenſis, quem dicavit S. Joanni de Capiſtrano tunc viventi, *in §. Rurſus quærit Archidiaconus*, apud Troilum Malvetium *in tract. de Canonizat. Sanctorum*, apud Caſtellanum de Fara *in eod. tractat. §. Quæro, an ſit neceſſe, miraculum fieri in inſtanti*, apud Pavinum Rotæ Auditorem in relatione cauſæ S. Bonaventuræ *part. 2. art. 5.* Ponderant iſti Auctores nonnulla miracula veteris & novi Teſtamenti, quæ non fuerunt facta ſubito & in inſtanti, & alia rurſus ponderant veteris & novi Teſtamenti miracula, quæ ſubito & in inſtanti facta ſunt; & licet obſcure ſatis loqui videantur, ſatis tamen aperte colligi poteſt, eos amplecti ſententiam, quæ in miraculo non expoſcit ſubitam ſanationem, quemadmodum etiam colligitur ex relatione Jacobi Simonetæ Rotæ Auditoris, & deinde S. R. E. Cardinalis, in cauſa S. Franciſci de Paula, ubi ſic loquitur: *Dubitant forſan etiam nonnulli, an illa miraculis jure adſcribantur, quæ non ſtatim facta fuiſſe, teſtes perhibent, cum ſecundum eos alii non ſine naturæ auxilio, & diebus non paucis intervenientibus ſanitatem demum obtinuerint: ſed profecto in his nequaquam dubitandum eſt, cum ſpatium temporis miraculorum virtutem non impediat; nam, ut dicit Gloſſa Matthæi* 8. *loquens de Chriſto, quem verbis tantum ſtatim curare poterat, paulatim ſanat, humanæ cæcitatis magnitudinem oſtendens, quæ vix, & quaſi per gradus ad lucem redit. Multis quoque citatis Divinarum Litterarum teſtimoniis idem atteſtantur Archidiaconus in can. Nec mirum, 26., quæſt. 5. quem Joannes Andreas, & alii referunt & ſequuntur in cap. unic. de Reliquiis & veneratione Sanctorum, in ſexto*. Antiquiorum Canoniſtarum dicta tanquam excludentia neceſſitatem ſubitæ ſanationis pro miraculo conſtituendo explicat & ſequitur Molpheſius *conſil.46. num.53. & ſeqq.*

13 Adhæſit huic ſententiæ Angelus Victorius Medicus in ſuis conſultationibus *conſult.* 92. ubi loquens de puella a paralyſi per miraculum liberata

rata hæc habet *pag.* 405. *Cum igitur curatio prædictæ mulieris, ſi dicenda ſit miraculoſa, non poſſit pertinere niſi ad hoc tertium genus, ad ipſum vero requiri videatur, ut ſanatio fiat in inſtanti, illa autem ſeptem aut plurium dierum ſpatio fuerit ſanata, non videtur illius ſanitas tribuenda miraculo. Sed his non obſtantibus, dicendum omnino cenſeo, illam miraculoſe eſſe ſanatam; non enim ſemper eſt neceſſarium ad miraculum, ut quis ſubito ſanetur: quod facile oſtendi poteſt exemplis; primo quidem exemplo pueri ab Eliſeo Propheta reſuſcitati, cui primo calefacta eſt caro ejus, deinde Eliſeo ſuper ipſum iterum incurvato, revixit; & Naaman fuit a lepra mundatus poſt ſeptimam ablutionem in Jordane; & Cæcus Bethſaidæ a Domino illuminatus, non perfecte vidit, donec oculi iterum atque iterum a Domino tacti eſſent; & Macarius, ut refert Surius, puellam multis annis ſimili paralyſi laborantem propriis manibus oleo ſancto perunxit per viginti dies, ac pro ea Domino fundens preces incolumem reddidit.* Hunc ſecutus eſt alius Medicus Sebaſtianus Badus *in opere, cui titulus,* Decora Roberti Cardinalis Bellarmini, *pag.* 88. *Attamen non derogat miraculi quidditati, ſi in tempore fiat, dummodo alia concurrant.*

14 Contrariam vero ſententiam, hoc eſt neceſſarium eſſe, ſanationem fieri ſubito & in inſtanti, ut inter miracula recenſeri poſſit, ſequitur Angelus Rocca *de Canoniz. Sanctorum tom.* 1. *cap.* 26. ubi poſt plura ita concludit: *Si autem quis morbo aliquo ad invocationem Dei & Sanctorum, a Medicis non deſtitutus, paulatim liberaretur, tunc illud re vera miraculum dici non videtur; curationem tamen, ſive ſanitatem illam, Divina opitulante Gratia, Sanctiſque intercedentibus, paulatim recuperatam fuiſſe, omnino credendum eſt: morborum namque curatio miraculoſa judicatur, ſi repentina ſit, vel a Medicis jam deſperata, temporiſque momento perfecte præſtetur.* Pro eadem ſententia pugnant Matta in eodem tractatu *de Canoniz. SS. part.* 3. *cap.* 8. *num.* 8. *& ſeqq.* Roſa *in addit. ad tract. de Executor. litter. Apoſtolic. ſub num.* 175. Pignatellus *conſult.* 54. *num.* 1. *tom.* 4. Zacchias *lib.* 10. *conſil.* 9. *num.* 16. *Tertia conditio eſt, ut ſanatio fiat ſubito, & in inſtanti, ac præter ſpem... & hoc, quia natura operatur per alterationem, & idcirco operatur in tempore, quia alteratio in inſtanti fieri non poteſt, cum motus in inſtanti non fiat.* Fieri debere in inſtanti, admiſerunt Rotæ Auditores in relatione cauſæ S. Caroli Borromæi *part.* 2. *art.* 26. *§. Tertio præmittimus*, in relatione cauſæ S. Franciſcæ Romanæ 3. *part. art.* 1. *de miraculis in genere*, in relatione cauſæ S. Raymundi *art.* 5.

15 Verum hodie ceſſare videtur quæcumque difficultas, & poſſe conciliari opiniones utrinque pugnantes, aſſerendo, *inſtantaneitatem* non requiri neceſſario in miraculis primi & ſecundi generis, ſed omnino eſſe neceſſariam in miraculis tertii generis, & ſic ut plurimum in ſanationibus ab infirmitatibus, cum ut plurimum miraculum in his contingens conſiſtat tantum in modo: Contelorius *de Canonizat. Sanctor. cap.* 17. *ſub num.* 9. *§. Sed ego diſtinguebam,* Paſqualigus ad Lauretum de Franchis *in controv. inter Epiſcopos, & Regulares num.* 1174. Caſtellinus *de certit. glor. Sanctor. cap.* 8.

cap.8. punct. 30. *num.37. §. 1. & ſeqq.* Bordon. *in opere poſthumo de miraculis medit.1. quæſt. 4.* Pignatellus *conſult. 54. per tot. tom.4. & conſult. 20. tom.5.* Auditores Rotæ in relatione cauſæ S. Andreæ Corſini impreſſa poſt primam conſultationem Lezanæ *part.2. num.192. & ſeqq.*, & in relatione cauſæ S. Iſidori *tit. de miraculis in genere*, quæ refeitur ad ipſam relationem editam in cauſa S. Andreæ Corſini. Diſtinctionem hanc late propugnant duo Conſultores Congregationis ſacrorum rituum, Cardinalis videlicet de Lauræa *in 3. lib. ſent. tom. 4. diſput. 20. art. 20. num. 867. & ſeqq.*, *& num. 875. & ſeqq.* & Matthæuccius *in pract. Theologo-Can. ad cauſ. Beatificat. & Canonizat. tit.3. cap.2. §. 1. & tribus ſeqq.* Dictum eſt, ſanationes ut plurimum ad tertium genus miraculorum referri, cum aliquæ dari poſſint & dentur, ad ſecundum genus pertinentes, de quibus infra. Deuteronomii *cap. 28. v. 27.* legitur: *Percutiat te Dominus ulcere Ægypti &c. ita ut curari nequeas*: & rurſus *cap. 32. v. 33. Venenum aſpidum inſanabile.* Pertinent ſanationes ab hiſce morbis non ad tertiam, ſed ad ſecundam claſſem miraculorum; & idcirco quoad eas pro conſtituendo miraculo non eſt neceſſarium, ut fiant in inſtanti. Sanatio filii Reguli, qui mori incipiebat, abſque dubio inter miracula fuit. Dixit enim Jeſus patri *Joan cap.4. v.48.*: *Niſi ſigna & prodigia videritis, non creditis.* Ea porro non contigit in inſtanti, cum Chriſtus tantum dixerit: *Vade, filius tuus vivit.* Servi nuntium non detulerunt ſanitatis, ſed vitæ, *dicentes, quia filius ejus viveret.* Regulus eos non interrogavit, an filius perfectam ſanitatem conſecutus eſſet, ſed qua hora melius ſe habuiſſet: *In qua hora melius habuerit.* Et comperto eum melius ſe habere incepiſſe ea ipſa hora, qua Chriſtus illi dixerat, filium adhuc vivere, id adeo habitum eſt pro miraculo, ut tam Regulus, quam tota ejus domus crediderint. De hac ſanatione ita loquitur Cardinalis de Lauræa *loc.cit. diſput.20. art.5. num.85. Poteſt tamen contingere, quod morbi iſti, alias per naturam curabiles, tantum proceſſerint, ut ſint incurabiles quovis appoſito remedio, & quavis conceſſa temporis dilatione. Et tunc ſanationes eorum eſſent ſecundi generis, ſicut cenſeo fuiſſe ſanationem filii Reguli nuper allatam: ait enim Textus*: Incipiebat enim mori. *Igitur defecerat jam virtus naturæ. Et hoc eſt quod diſcutitur, cum de miraculorum probatione agitur, ad diſcernendum cujus generis ſunt. Subtiliter enim conſideratur, an remanſerit aliqua ſpes in natura ad ſuperandam morbi vim: ſi enim remanſit, ſemper dicitur miraculum quoad modum: ſi deſperatum erat pro natura, dicitur quoad rem.*

16 Relatam diſtinctionem amplexa eſt, & amplectitur ſacrorum rituum Congregatio, cum in ea agitur de miraculis, præcipue ſanationum, in cauſis Beatificationis & Canonizationis Servorum Dei, & Beatorum, & quidem tanta cum religione, ut aliquando abſtinuerit a recenſendo inter miracula nonnullas ſanationes, in quibus Medici, aut teſtes aſſerebant, ægrum poſt invocationem Servi Dei, aut Beati cœpiſſe melius ſe habere, & perfectam deinde ſanitatem conſecutum fuiſſe: modus enim hic loquendi ſubitam excludit ſanationem, & ſic gratiam potius ſi-

gnificare videtur. Summi Pontifices in bullis Canonizationum uſi quidem ſunt iiſdem verbis, dum miracula quædam recenſebant, ut in bulla Canonizationis S. Thomæ de Aquino *pag.* 139. *cod. Canonizat.*: *Cœpit ex tunc linguam ducere, meliorari, & convalere, ac brevi temporis intervallo curatus perfecte fuit*. Et in bulla Canonizationis S. Ignatii *pag.* 335. *loc. cit.*: *Statim melius ſe habuit, depulſuſque eſt morbus obſtructionis, & hydropiſis, ita prorſus ut intra tres vel quatuor dies detumuerit venter, & exinde illa ſe bene habuerit*; & pag. 336. *Melius ſe habere cœpit, & toto illo die, ac nocte inſequenti inchoata valetudo ita eſt aucta, ut, illuceſcente mane, ſana omnino ad eccleſiam Collegii dicta Societatis accurrerit expeditiſſime*. Omiſſa autem indagine, utrum ſanationes in prædictis bullis relatæ, fuerint miracula tertii, an ſecundi generis, & an illis innixum vere fuerit Decretum Canonizationis; vis in hoc conſiſtit, quod ſi Medicus ægroti, & teſtes iis verbis uſi ſint, & ſanationes ita ſint expoſitæ a Poſtulatoribus ad Beatificationem & Canonizationem obtinendam, non poſſunt ex defectu *inſtantaneitatis* miraculis adſcribi; niſi probetur, miraculum eſſe ſecundi, non tertii generis; vel niſi oſtendatur ex toto contextu, *meliorationis* verbum fuiſſe a Medico, & teſtibus uſurpatum pro perfecta & ſubita ſanitate, uti ſtrenue præſtitum fuit a Poſtulatoribus cauſæ tunc Beati, nunc Sancti Franciſci Solani tempore, quo fungebar munere Fidei Promotoris.

17 Multa alia de hoc ſubitæ ſanationis requiſito eſſent dicenda, cum a Doctoribus inquiratur, an, ut ſanatio miraculo tribuatur, debeat eſſe non ſolum ſubita, ſed etiam cum recuperatione virium; an, ſi aliquæ morbi reliquiæ remanſerint, id obſtet miraculo: ſed, cum hæ ſimileſque quæſtiones potius pertineant ad perfectionem ſanitatis, quam ad ſubitam ſanationem, de illis mox agetur, cum de requiſito perfectæ, & non conciſæ ſanitatis habebitur ſermo. Interim autem adnotare fas ſit, in ſacra Scriptura ſæpe conjungi cum iis quæ miraculo fiunt, verba *illico*, *ſubito*, *continuo*, *confeſtim*, *ſtatim*, quæ æquivalent verbis *in continenti*, & *in inſtanti*, de quorum ſenſu quæſtio eſt inter Doctores. Troilus Malvetius *de Canonizat. SS. dub.* 3. *num.* 34. *inter tractatus magnos tom.* 14. *pag.* 100. *a tergo col.* 1. *in fine*, docet, interdum *inſtantaneitatem* ſignificare factum aliquod poſt triduum, aliquando poſt decem dies; duplex inſtans eſſe, alterum mathematicum, alterum morale; & in re, de qua nunc agitur, interpretationem & explicationem *inſtantaneitatis* arbitrio Judicis eſſe remittendam. Adhæret Cardinalis de Lauræa *in* 3. *lib. ſent. tom.* 4. *diſput.* 20. *art.* 20. *num.* 866. Nos autem credimus, moralem *inſtantaneitatem* in ſanationibus, quæ miraculo tribuuntur, ſufficere; Judicis arbitrio rem eſſe relinquendam, dummodo tamen arbitrium a ratione regatur. Judex ergo tunc tantum pronuntiare poterit pro ſubita ſanatione, cum, adhibito Peritorum conſilio, viderit, tanto temporis ſpatio ſanationem contigiſſe, quanto juxta naturæ vires contingere numquam potuiſſet, ut ſtatuunt citati Auctores. In cauſa B. Hieronymi Æmiliani actum fuit de ſanatione cujuſdam

Fran-

Digitized by Google

Franciſci Manzoni, qui ſpatio duorum annorum hernia admodum moleſta laboraverat, quique poſt viſitationem ſepulcri hujus Beati continuatam ſpatio octo dierum, in quorum primo cœpit melius ſe habere, octavo tandem die perfecte ſanatus eſt: & inſtituta quæſtione, an ſanatio miraculo foret adſcribenda, Auditores Rotæ in ſua relatione eam miraculo adſcripſerunt hac allata ratione: *Quia non eſt neceſſe, miraculum fieri in inſtanti, ſed ſufficit fieri etiam ſucceſſive, dummodo, ut in caſu iſto, eo præcipue tempore licet longiuſculo contingat, quo ex natura rei contingere non potuiſſet, ut ex Bellamera in can. Nec mirum, num.* 5. *verſ. Sed quæro*, 26. *quæſt.* 6. *& ex ſententia Rotæ in aliis relationibus*. Hoc ipſum habetur in relatione eorumdem Rotæ Auditorum in cauſa S. Hyacinthi *pag.* 23. *Verum poteſt eſſe & dici miraculum, quamvis tractu temporis fiat, dummodo per naturam illud eodem temporis intervallo fieri non poſſit, ut in allegatione pro Canonizatione Sancti Didaci copioſe fuit deductum, & multis ſacrarum Litterarum exemplis confirmatum*. In relatione S. Andreæ Corſini agitur de ſanatione Sororis Angelicæ, quæ per triginta annos continuos manibus lepra obductis laboraverat, remediis omnibus incaſſum adhibitis, & implorata interceſſione Beati, ſtatim convaleſcere cœpit, intraque dies octo penitus mundata eſt. *Licet autem interceſſerint octo dies, attamen attento ſubito initio meliorationis, & quod octo dies non erant tempus ſufficiens ad curationem tanti morbi* (protracti videlicet ad annos triginta) *viſum fuit, non ceſſare vim miraculi*. Huc reſpexiſſe videtur S. Thomas *in quæſtionibus diſputatis quæſt.* 6. *art.* 2. *ad tertium*, ubi loquens de miraculis tertii generis, quæ vocat præter naturam, exemplum ponit ſanationis quantum ad tempus: *Sicut cum ſtatim ad invocationem alicujus Sancti aliquis curatur, quem natura non ſtatim, ſed ſucceſſive & in alio tempore, non in iſto curare poſſet*. Huc quoque reſpexiſſe videtur Gabriel Vaſquez *in* 1. *part. quæſt.* 57. *diſput.* 214. *cap.* 2. *num.* 9. *tom.* 2. ubi ſcribit: *Sanatio ægritudinis eſt opus ſupernaturale ex parte morbi, quando aut ſubito, aut paulatim ita fit, ut nulla creata cauſa illius eſſe poſſet*. Hæc autem innuiſſe ſatis ſit. Monemus tamen, cautos, prudentes, & ſeveros eſse debere Judices in proferendo de *inſtantaneitate* judicio; cum ſæpe intra modicum tempus viribus naturæ morbus expelli poſſit & profligari.

18 Illud quoque addere volumus quæri poſse, utrum pro conſtituenda ſubita ſanatione neceſse ſit, ut ea ſtatim poſt invocationem Beati, vel Sancti ſequatur; an ſatis ſit, ut ſequatur poſt aliquod ab invocatione tempus, dummodo, quando contingit, ita contingat, ut æger illico & in momento a morbo tranſeat ad ſanitatem. Utque res fiat clarior exemplo, ponamus, aliquem preces exhibere alicui Servo Dei, aut Beato, ut ſanitatem obtineat; ejus preces nec prima, nec ſecunda, nec tertia vice exaudiri, ſed poſt aliquam temporis moram & exaudiri, & ægrum momento ſanari. Porro, ſi ſubita ſanatio ſequi debet ſtatim poſt preces, non videtur hæc ſanatio inter miracula recenſenda: ſin autem ſatis eſt, ut fiat in momento, etiamſi non ſequatur ſtatim poſt invocationem, ſanatio hæc,

Q 2 dum-

Digitized by Google

dummodo cetera non deſint requiſita, erit miraculo adſcribenda. Ne vero aliqua irrepat ambiguitas, ſecernendus eſſe videtur caſus a caſu: vel enim poſt primas preces non exauditas aliæ continenter adduntur, nec ulla interim remedia naturalia exhibentur, nec ullum ſanitatis initium apparet, ſed ſanitas tota momento conſurgit; vel poſt primas non exauditas preces æger ab invocatione deſiſtit, ſe ad remedia naturalia convertit, & aliquod ſanitatis initium apparet, cui tandem ſuccedit perfecta ſanatio. Si primo modo res ſe habeat, non poterit excludi ſanatio a claſſe miraculorum ob defectum *inſtantaneitatis*: ſin autem res ſecundo modo ſe habeat, ſanatio non erit inter miracula recenſenda, ut obſervat Cardinalis de Lauræa *cit. art.*20. *num.*864. *Dupliciter accidere poteſt, ut miraculum non ſequatur ſtatim, ſeu illico ad invocationem. Primò quia facta invocatione, ſeu applicatione, non ſequitur, ſed fit aliquod remedium, vel accidit criſis, vel morbi periodus advenit; & tunc nullatenus eventus ille cenſendus eſt miraculoſus, ſed naturalis, vel ſaltem dubius. Secundò accidere poteſt, ut poſt invocationem in una hora aut die non obtineatur eventus, ſed poſt invocationem in alia die, vel hebdomada, vel menſe obtineatur eventus; at medio illo tempore neque fuit applicatum remedium, neque accidit criſis, neque conſtat de periodo morbi; & tunc eventus ille erit miraculoſus. Neque afficit, quod non in prima invocatione, ſed in poſtrema accidit eventus; quia (ut dicemus) id ex duplici capite poterit provenire, vel ex defectu fidei ſeu fiduciæ in patiente, aut invocante, vel ex Dei providentia exigente majorem diſpoſitionem in patiente, vel probante illius patientiam*. Huc faciunt adducta per Garziam de Caralaps *de Canonizat. Sanctor. in digreſſione de miraculis* §.23. ubi notat, miracula, quæ fiunt per interceſſionem Sanctorum ad recuperandam ſanitatem corporalem, ſæpe differri per aliqua temporum intervalla, ut eorum decurſu infirmus majori fide, ſpe, & devotione inflammetur. Non loquitur Cardinalis de Lauræa de hypotheſi, in qua, continuatis poſt primas preces ſubſequentibus precibus, nulliſque adhibitis naturalibus remediis, initia ſanitatis apparent, ægri incipiunt melius ſe habere, & perfecte tandem convaleſcunt: nihilominus aſſerimus, ſimiles ſanationes non eſſe miraculis adſcribendas (loquendo ſemper de ſanationibus, quæ viribus naturæ obtineri potuiſſent, ſed non in momento) non quia ex natura ſua tales eſſe non poſſint, Deo videlicet eas, ſed paulatim efficiente, ſed quia tales nobis non apparent ex defectu *inſtantaneitatis*. Cohærenter ad hæc, dum fungebar munere Fidei Promotoris, licet ſine ulla dubitatione miraculo adſcripſerim ſanationes, quas ægri momento temporis conſecuti ſunt poſt novendiales preces in honorem alicujus Beati inſtitutas; ſæpe tamen dubitavi de ſanationibus, quæ tempore novendialium precum paulatim acciderunt, ita ut æger primum bene, poſtea melius, & tandem ultima die novendialium precum, vel die proxime ſequenti perfecte ſe habuerit: hujuſmodi quippe ſanationes autumavi inter gratias potius, quam inter miracula eſse numerandas; Matta *de Canonizat. Sanctor. part.*4. *cap.*8. *num.* 7. *& ſeqq.*

19 Ex-

Digitized by Google

19 Explicatis primo, ſecundo, & tertio requiſitis, ſuccedit quartum; videlicet, ut ſanatio miraculo adſcribatur, debet etiam eſſe perfecta, non manca, aut conciſa. Conveniunt omnes in hoc requiſito: Genuen. *in praxi Archiepiſcopali Neapolitana cap.59.* Ricc. *in praxi Epiſcopali reſolut.* 487. *num.*7. & ex Medicis Fortun. Licetus *lib.* 2. *de his, qui diu ſine alimento vivunt, cap.*172. *in fine*, Gaſpar a Rejes *jucundar. quæſtion. elyſio campo quæſt.* 24. *ſub num.*1. Zacchias *quæſt. medico-legal. lib.*4. *tit.* 1. *quæſt.*8. *num.*9. & alii paſſim. Difficultas ergo in eo eſt, ut videatur, quando ſanatio dicenda ſit perfecta, & non conciſa. Paſſim apud Auctores legitur, perfectam, & non conciſam dici ſanationem, ſi, juxta antecedens requiſitum, vis morbi illico & in momento fuerit depulſa; licet per aliquod tempus remanſerint morbi conſectaria quædam, puta laſſitudo virium, imbecillitas, cicatrix, ſi agatur de vulnere; & quamvis hæc ipſa deinde ceſſent vel ope naturæ, vel ope medicamentorum: Contelorius *de Canonizat. Sanctor. cap.* 17. *num.* 14. Gravina *de Catholic. præſcript.* 2. *part. tom.* 4. *pag.* 350. Frances *variar. reſolut. cap.*29. *num.*45. Roſa *in addit. ad tract. de Executorib. litterar. Apoſtolicar. num.*156. Bordon. *in opere poſthumo de miraculis medit.*7. *num.* 24. Caſtellinus *de certitud. glor. Sanctor. cap.* 8. *punct.* 30. §. 3. Zacchias *quæſt. medico-legal. lib.*10. *conſil.*6. *num.* 8. ubi ſic loquitur: *Nihil denique obſtare videtur, ſi poſt principalis morbi curationem remanſerint aliqua conſequentia morbum, nec ægra tam ſubito ab iis levata ſit; ſatis enim eſt, ſi morbi malitia & acerbitas ad Servi Dei invocationem, & immediate poſt applicationem menſuræ ejus beatiſſimi corporis, atque in inſtanti remiſerit*. Sebaſtianus Badus *in decoribus Roberti Cardinalis Bellarmini pag.*88. *Reſpondeo ſecundo, ſatis eſſe, morbi malitiam ſublatam eſſe in inſtanti, quæ naturaliter tolli non poterat, licet effectus perfectæ ſanationis ſucceſſu alicujus temporis ſequi videatur*.

20 Doctrina hæc paſſim uſurpatur a Poſtulatoribus, & etiam a Medicis pro opportunitate ſcribentibus, ut reſpondeant animadverſionibus Fidei Promotoris miraculum excludentibus vel ex defectu *inſtantaneitatis*, vel perfectæ ſanationis. Ea quoque paſſim uſi ſunt Rotæ Auditores in relationibus cauſarum Canonizationis, in relatione videlicet cauſæ S. Raymundi de Pennafort *art.*5. ubi poſtquam dixerunt, & comprobarunt, in ſanationibus miraculo adſcriptis neceſſariam eſſe *inſtantaneitatem* ſubjecerunt: *Quod ſi quandoque ſucceſſio quædam temporis in miraculis eſſe videatur, non facit ceſſare rationem veri miraculi, quia ſemper illud, in quo conſiſtit natura veri miraculi, fit in inſtanti, licet quædam miraculum ipſum ſubſequentia fiant in tempore, ut verbi gratia in vulneribus, & aliis infirmitatibus lethalibus, ex quibus moriendum eſt. miraculum conſiſtit in tollenda malitia morbi, quæ naturaliter auferri non poterat, aut medicamentis ſuperari: quod autem poſtea ſucceſſu temporis claudantur labia vulnerum, obducantur cicatrices, & imbecillitas depellatur, non facit ceſſare miraculum*: quod ipſum legitur in relatione cauſæ S. Caroli Borromæi 3. *part. de miraculis argum.* 26. §. *Tertiò prænotavimus*, in relatione cauſæ S. Franciſcæ Romanæ 3. *part. art.* 1. §. *Et licet quan-*

quandoque, in relatione cauſæ B. Juliani a S. Auguſtino *cap.* 19. *§. Et quamvis*, in relatione cauſæ S. Iſidori Agricolæ *miracul.* 7. *§. Non obſtare videtur*, & paſſim in aliis.

21 Verum, ut eo, quo decet, ordine, & ea, quæ neceſſaria eſt, diſtinctione procedatur, vel agitur de ægro variis morbis laborante, vel de ægro unico tantum morbo affecto: ſi de ægro variis morbis laborante, oculi ex. gr. cæcitate, cancro in pectore, & hydrope ventris, oculi autem cæcitas momento depellatur, nullis adhibitis medicamentis, ſed ceteri morbi permaneant, ſanatio a cæcitate oculi nunquam dici poterit manca & conciſa. S. Auguſtinus *de civit. Dei lib.* 22. *cap.* 8. narrat, quemdam adoleſcentem miraculo fuiſſe a Dæmonis obſidione liberatum ad Memoriam SS. Martyrum Gervaſii, & Protaſii; narrat, eum habuiſſe oculum in maxillam fuſum, tenui venula ab interiore quaſi radice pendentem, & totum oculi medium, quod nigrum fuerat, quaſi album factum; narrat adſtantes exclamaſse, Medicum eſse quærendum; at maritum ſororis dixiſse, Deum, qui Sanctorum orationibus Dæmonem fugaverat, poſse lumen reddere, oculumque lapſum atque pendentem, loco ſuo revocatum, orario ligaſse, & non niſi poſt ſeptem dies ſolviſse, quod cum feciſſet, ſaniſſimum eſse inventum. Agebatur in re hac de ægro duplici morbo laborante, truculenta videlicet Dæmonis obſeſſione, & magna oculi læſione. Alia ſimilia proſtant exempla in libris S. Gregorii Turonenſis, ubi loquitur de miraculis S. Martini, narratque *lib.* 2. *cap.* 3. feminam quamdam retortos ad crura pedes habuiſse, & oculorum lumine caruiſse; ipſaque delata ad pedes S. Martini, ſtatim laxata fuiſse fila nervorum arentium, oculorum lumine non recepto; at poſt duos annos accedentem ad S. Martini ſepulcrum oculorum lumen recepiſse. *Et lib.* 4. *cap.* 19. refert hominem paralyticum ad celebrandum Sancti feſtum accedentem diſceſſiſse directis membris, ſed lumine adhuc adempto; at ad idem feſtum redeuntem ipſum quoque viſum recuperaſse. Cumque S. Auguſtinus liberationem a Dæmonis obſeſſione inter miracula recenſeat, etſi per aliquod tempus remanſerit oculi morbus, oculi autem ſanationem adſcribat novo & ſeparato miraculo, eodemque modo procedant narrationes S. Gregorii Turonenſis, ſignum evidentiſſimum hoc eſt, in laborante duplici morbo, quorum alter ſit ſeparatus ab alio, permanſionem unius, vel etiam ſubſecutam hujus curationem per media naturalia, non inficere miraculum, quod contigit in ſanatione alterius; nec ſanationem ipſam, ob alterius morbi permanſionem, dici poſse imperfectam, mancam, aut conciſam: quod ſi alterius quoque morbi ſanatio citra naturæ opem contingat, non pro uno, ſed pro duplici miraculo pronunciandum eſt.

22 Aut agitur de eo, qui laborat unico morbo, quique ab eo dicitur miraculo liberatus, licet conſequentia eumdem morbum permanſerint, & ſolum tractu temporis, vel ope naturæ, aut medicamentorum receſſerint; & tunc ſubdiſtinguendum eſſe videtur inter conſequentia & conſequentia, inter

inter morbum & morbum. Cicatrix ex vulnere eſt quoddam morbi conſectarium: ſed hoc non crederem obſtare miraculo ſanationis vulneris rite & recte probatæ. Frequentior morborum conſequentia eſt virium laſſitudo: & hanc crederem abſque dubio obſtare approbationi miraculi, cum res eſt de morbo, qui naturaliter ſanari potuiſſet, licet non eo modo, quo ſanatus eſt, temporis videlicet momento, & ſine medicamentis; ſecus autem, cum res eſt de morbo, qui naturaliter ſanari non poterat. Uno verbo, debilitas virium, quæ, depulſo morbo, ſupereſt, obſtat approbationi miraculi, cum miraculum eſt tertii generis, & non obſtat approbationi miraculi, cum miraculum eſt ſecundi generis, & hoc modo conciliantur ſententiæ, quæ inter ſe pugnare videntur, licet re vera non pugnent; cum illi, qui morbi conſequentia, & præcipue laſſitudinem virium dicunt non obſtare miraculo, loquantur de miraculis ſecundi generis, & illi,qui dicunt obſtare miraculo, loquantur de miraculis tertii generis;in morbis enim,qui naturaliter pelli poterant, ut ſanatio inter miracula recenſeatur, oportet, ut qui momento ſanitatem recepit, poſſit ea immediate facere, quæ ante morbum facere poterat,juxta Textum *in l. Quod ita, ff. de ædilit. edict. Quod ita ſanatum eſt, ut in priſtinum ſtatum reſtitueretur, perinde habendum eſt, quaſi numquam morboſum fuiſſet.*

23 Paulo ante adducti Conſultores Congregationis ſacrorum rituum ſupra expoſitas diſtinctiones apte tradiderunt, Cardinalis videlicet de Lauræa *in 3. lib. ſent. tom 4. diſput.20.art. 21. de miraculis a num.901. uſque ad finem*, Matthæuccius *in pract. Theologo-Canon. ad cauſ. Beatificat. & Canonizat. tit.3. cap.1. §. 7. & cap.2. §. 3. num.32.* Dum fungebar munere Fidei Promotoris, & agebatur de ſignis & miraculis in cauſa Beatificationis tunc Servi Dei,nunc Beati Joannis de Prado Martyris,poſtquam probavi,quamdam ſanationem, quæ a Poſtulatoribus loco miraculi proponebatur, eſſe referendam, quatenus hujuſmodi eſſet, inter tertii generis miracula,ad ulteriora progrediens oſtendere conatus ſum, eam eſſe a claſſe miraculorum rejiciendam ex defectu momentariæ virium recuperationis. Super eodem miraculo bini Medici ſcripſerunt,Emmanuel Lopez a Poſtulatoribus requiſitus, & ſupra memoratus Joannes Maria Lanciſius juſſus pro veritate ſenſum ſuum aperire. Vis meæ oppoſitionis fuit ab eis bene perſpecta, omnique idcirco conatu demonſtrarunt,virium debilitatem fuiſſe una cum morbo illico depulſam. Legi poſſunt eorum ſuffragia Typis impreſſa in Poſitione ejuſdem cauſæ. Verba Lanciſii ſunt hæc: *Neque vero neceſſe eſt, ut quærere inſtituam, an omnes morbi reliquiæ, quæ ab ægritudinibus ſupereſſe ſolent, fuerint hic momento temporis abſterſæ; ſufficit enim ad veram miraculi rationem, quod malum præcipuum, & graviora ſymptomata, cujuſmodi in hoc caſu fuerunt hæmoptyſis, inappetentia, languor, ac debilitas, illico exceſſerint.* Poſtquam autem ſacræ Congregationi virium certa & explorata fuit momentaria recuperatio, non dubitavit miraculum approbare; uti colligitur ex Decreto edito die 17. Februarii 1728. & a Benedicto XIII. confirmato die 5. Martii

tii ejuſdem anni, in quo Decreto mentio fit expreſſa recuperationis virium: *Conſtare de repentina ſanatione Melchioris de Loaiſſa a copioſo & immoderato ſanguinis effluxu, cum inſtantanea deperditarum virium recuperatione in tertio genere*. Addi poſſent alia quamplura ſimilia exempla, ſed, cum vulgatiſſima ſint, ab eis recenſendis abſtinemus. Præterire tamen non poſſumus ſententiam Beati Raymundi de Capua *in ſecunda parte Vitæ Sanctæ Catharinæ Senenſis a Bernardo Pecci Italicè conſcripta cap.* 8. *num.* 9. ubi poſt expoſitum miraculum liberationis a morbo hæc habet: *Diranno forſe coſtoro, de' quali Iddio non ha toccato i cuori: Che gran coſa egli è, ſe da un'infermità, quanto ſi voglia graviſſima, è ſtato curato un uomo? Tutto giorno ciò naturalmente adiviene. A queſti io per contrario riſpondo, dimandandogli: qual maraviglia, ſe curò il Signore la ſuocera di Simone, la quale, teſtimonio l'Evangeliſta, da gran febbri era oppreſſa? Tutto giorno queſte coſe naturalmente accadeno, che gli uomini da febbri quanto ſi voglia graviſſime ſon liberati: Perchè dunque l'Evangeliſta a noi per miracolo ciò racconta? Ma attendi, o miſcredente, che nulla capiſci oltra 'l ſenſo, attendi ciò, ch'ha voluto dinotare l'Evangeliſta*: Stans (*diſſe egli* 4. 39.) ſuper illam, imperavit febri, & dimiſit illam, & continuo ſurgens miniſtrabat illis. *Queſto fu il ſegno del miracolo, che al comando del Signore, ſenza dilazione ò natural rimedio partì la febbre, e colei, che dalla febbre era sì gravemente oppreſſa ed abbattuta, ſenz'altro conforto incontanente s'alzò in piedi, e ricuperò la forza corporale, come ſe mai dalla febbre non foſſe ſtata moleſtata. Così parimente nel noſtro propoſito chiaramente vedi, ſe da cecità di mente ingombrato non ſei. Si preſentò queſta S. Vergine, nel cui petto abitava il Signore, e quel Signore, che curò allora la ſuocera di Simone, ſtette non da vicino, ma da lontano, e comandò alla febbre inſieme ed alla peſte, e ſenz'alcun rimedio corporale, laſciarono ſenza indugio il paziente Matteo, il qual ſubito levandoſi, mangiò con noi i legumi e la cipolla ſenza nocumento, come da tale infermità non foſſe mai ſtato aggravato. Apri dunque gli occhi della mente, e non volere eſſere incredulo, ma fedele.*

24 Troilus Malvetius in allato tractatu *de Canonizat. Sanctor. inter tract. magn. tom.* 14. *pag.* 101. *num.* 52. quærit, an manca & imperfecta ſit ſanatio, ſi cum dolore contingat, & an idcirco ſit a claſſe miraculorum arcenda, & affirmando reſpondet; licet enim aliqua cum dolore contigerint miracula, id tamen raro contigit; & cum frequentiora ſint exempla miraculorum abſque ullo dolore, concludit, arguendum eſſe ab his quæ ſæpe, & non ab his quæ raro contingunt; & ſequuntur Matta *de Canonizat. SS. part.* 4. *cap.* 10. *num.* 2. Sebaſt. Medic. *de mirabilibus operibus Dei lib.* 1. *quæſt.* 22. At ceteri omnes adverſantur, putantes perfectam eſſe poſſe, & miraculo tribuendam ſanationem, etiamſi accidat cum dolore; Pavinus in relatione cauſæ S. Bonaventuræ *part.* 2. *art.* 6. Contelorius *de Canonizat. SS. cap.* 17. *num.* 18. Caſtellanus *de Canonizat. SS. quæſt.* 6. *principali, verſ. Quæro, an ſit contra rationem, num.* 102. Molpheſius *conſil.* 46. *num.* 57. Simoneta in relatione cauſæ S. Franciſci de Paula, §. *Quod autem contra rationem*, Pignatellus *conſult.* 27. *num.* 23. *tom.* 5. Roſa *in addit. ad tractat. de Executorib. litterar. Apoſtol. num.* 181.

181. Cardinalis de Lauræa *in 3. lib. ſent. tom.4. diſput.20. art.21. num.396.* Matthæuccius *in cit. oper. tit.3. cap.1. §. 6.* afferunt exemplum Dæmoniaci a Salvatore curati: Dæmone enim exeunte & clamante,& obſeſſum diſcerpente, ipſe factus eſt ſicut mortuus, ita ut multi dicerent, eum mortuum eſſe,uti legitur *Marci 9.*;item impreſſionis vulnerum Salvatoris in manibus, pedibus, & latere S. Franciſci non ſine magno ejus dolore; & impreſſionis Stigmatum in corpore S. Catharinæ Senenſis, qua deprecante, ne vulnera externa apparerent, radii continuo colorem ſanguineum mutaverunt in ſplendidum, tanto cum ejus dolore, ut, niſi Deus minuiſſet, ipſa brevi ſe crederet morituram. Addi poteſt, quod legitur in citatis libris S. Gregorii Turonenſis *de miraculis S. Martini*, cum *lib.2. cap.8.* referat, cæcum ad ejus ſepulcrum viſum recepiſſe, ſed poſtquam correptus oculorum dolore ſpumam ab oculis emiſerat;& *lib.3. cap.16.* infantem cæcitate laborantem, & ad ejus tumulum proſtratum vidiſſe ſtatim ſuper ſe cereum elucere, ſed poſtquam ſenſit dolorem, qualem ſenſiſſet,ſi aliquis ſtatim pupugiſſet ſpiculo oculos ejus,& poſtquam ſanguis ab oculis erumpens cœpit diſfluere per genas ejus. Zacchias *quæſt. medico-legal. lib.4.tit.1. quæſt.3.num.9.* ita ad rem ſcribit: *At profecto etiam ipſi Philoſopho ſatis fuerit ad miraculi eſſentiam,ut opus non ſit ſua natura factibile, neque curabit ille, an cum dolore, vel aliter fiat.* Nec in examine miraculorum ab hac ſententia receſſerunt Rotæ Auditores, quemadmodum deſumitur ex ipſorum relationibus in cauſa S. Caroli Borromæi *3. part. tit. de miraculis poſt mortem*, in examine miraculi Paulæ Juſtinæ Caſatæ a gravi paralyſi liberatæ: *Nec refert, quod, paulo antequam miraculum fieret, Paula graviſſimum in brachio dextero ſenſerat dolorem cum adeo ſenſibili ſtrepitu, ut brachium ruptum videretur; quia licet communis natura miraculi ſit, ut fiat ſine dolore illius in quo fit, ut apparet in multis Chriſti miraculis, tamen non eſt contra rationem miraculi, ſi in liberatione alicujus contingat dolor*; in cauſa S. Tereſiæ in undecimo miraculo poſt mortem: *Nec aliquid ob hoc miraculo detrahere nobis viſum fuit, quod, appoſita Reliquia ad collum patientis, dolores creverint, & maximam anxietatem illi cauſaverint, ut notat Archidiaconus, quidquid velit Troilus Malvetius*; & in cauſa S. Andreæ Corſini *part.2. num. 196. poſt primam conſultationem Lezanæ.* Fidei Promotores ſæpe oppoſuerunt iſtiuſmodi ſanationes, quæ proponebantur a Poſtulatoribus, inter miracula recenſeri non poſſe, quod cum dolore contigiſſent. Petrus Franciſcus de Rubeis in cauſa Canonizationis tunc Beati, nunc Sancti Joannis de Cruce, id late proſecutus eſt. Sæpius & ipſe hoc eodem argumento uſus ſum: ſed ſacra Congregatio contrariæ adhæſit ſententiæ tamquam magis receptæ; in quo eodem ſenſu ego ipſe ſæpe fui pro veritate ſuffragium ferens, & tamquam ſacræ Congregationis Conſultor, dummodo tamen dolor interveniens judicio Medicorum non haberetur tamquam medium naturale aptum ad morbum depellendum. Et cohærenter ad hæc,me in cauſa Beatæ Julianæ de Falconeriis opponente, ſanationem dolore non caruiſſe, ideoque fuiſſe naturalem, Petrus Aſſaltus alibi a Nobis cum laude commemo-

randus in ſuis phyſicis reſponſionibus comprobavit, dolorem non obſtare miraculo, nec potuiſſe ullam naturalem ſpem ſanationis ſuppeditare: quibus omnibus mature ponderatis, ſacra Congregatio miraculum quarto loco propoſitum, in cujus examine memoratam propoſueram animadverſionem, approbavit, & Benedictus Papa XIII. confirmavit, uti colligitur ex decreto edito die 5. Octobris 1729.

25 Zacchias quoque *quaſt. medico-legal. lib. 4. tit. 1. quaſt. 8. num. 9. & ſeqq.* quærit, an manca & conciſa, & ſic a claſſe miraculorum arcenda ſit ea ſanatio, quæ ita contingit, ut, morbo uno recedente, alius ſuccedat, puta, ſi febri longæ quartana, ſi febri acutiſſimæ lenta & diuturna, ſi malignæ febri abſceſſus, ſi apoplexiæ paralyſis, ſi epilepſiæ melancholia ſuccedant; & reſpondet, ſanationem non eſſe miraculo tribuendam, cum miraculum, utpote opus a Divina & perfectiſſima cauſa emanans, perfectum debeat eſſe & abſolutum. Sequitur Pignatellus *conſult. 26. num. 10. tom. 5.* ubi exponens requiſita miraculi, ait: *Sextum, ut ipſa ſanatio ſit perfecta & abſoluta, non manca & conciſa, adeo ut metaſtaſis de uno morbo ad alium, etſi leviorem, minime ſit habenda pro miraculoſa.* Addit tamen Zacchias, metaſtaſim ab uno in alium morbum miraculo obſtare non debere, ſi contingat poſt invocationem alicujus Servi Dei, vel Beati, in qua aliquis peteret, ut morbus, quo affligitur, recedat, & alius ſuccedat; quod tamen crederem ſic eſſe intelligendum, ſi morbus, qui recedit, modo non naturali recedat. Affert exemplum Servæ Dei Arſiliæ Altiſsimæ, de qua in præcedenti libro ſæpius habitus eſt ſermo. Pia hæc mulier acerbiſsimo hæmorrhoidum dolore vexabatur, & eas tumidas & exulceratas inſimul habebat, nec ullis levabatur remediis. Zacchias, qui eam curabat, conſilium dedit, ut ſe Chirurgis inviſendam ſequenti die exponeret: ſed ipſa, nocte præcedente diem anniverſariam obitus Ven. Servi Dei Cardinalis Bellarmini, ab eo enixe petente, ut dolorem illum in aliam ſui corporis partem tranſmitteret, ut ſe ab honeſto illo pudore vindicaret, eadem nocte dolores articulares eam corripuerunt, & a dolore hæmorrhoidum, & a tumore, & ulceribus dicto citius libera evaſit. Zacchias miraculum conſtituit in ſubita ſanatione. De eodem facto loquens Badus in ſuo opere, cui titulus, *Decora Roberti Cardinalis Bellarmini*, addit, ulcera momento ſanata fuiſſe, quæ deſiderabant ferruminationem, & carnis deperditæ reparationem, quæ momento naturaliter fieri non poterant; & tam Zacchias, quam Badus miraculo obeſſe non putant metaſtaſim in alium morbum ob limitatam petitionem a pia femina factam: *O ſancte Cardinalis, tu, qui tam pie affectus fuiſti erga vulnera Sancti Franciſci, & qui hac die cælum petiiſti; quæſo, ut hinc faceſſant mea vulnera, impetra mihi a Deo in alias partes, nam rem mihi gratiſſimam facies*; uti legitur in vita prædicti Servi Dei ſcripta a Patre Fuligatto, & latius in alia ipſius vita ſcripta a Patre Bartolo *lib. 4. fol. 521.* Alia infra addentur, cum de ultimo requiſito tractabitur.

26 Superſunt alia duo requiſita, ut ſanatio inter miracula recenſeri poſſit. Sextum itaque requiſitum eſt, ut nulla notatu digna evacuatio, ſeu criſis,

criſis præcedat cum cauſa ; & ultimum, ne ſublatus morbus fiat recidivus. De prædicto ſexto requiſito citatus Zacchias pluribus *cit. oper.* loquitur ; *lib.* etenim 4. *tit.* 1. *quæſt.* 8. *num.* 13. ait, ſanationes naturales eſſe cenſendas, ſi fiant per inſignem aliquam evacuationem, per hæmorrhagiam, per alvi fluorem, per ſudorem, per urinam, aut aliam quamcumque evacuationem, etiamſi ſanatio illico, & quaſi in inſtanti fiat ; *& lib.* 9. *conſil.* 5. *num.* 3. ait, ſubitas ſanationes & in inſtanti factas eſſe miraculo adſcribendas, ſi nulla interceſſit criſis ; ſecus autem, ſi criſis præceſſerit : quæ tamen dicta, juxta communem aliorum Medicorum ſententiam, ſibi debent ut plurimum locum vindicare in morbis acutis, & non in chronicis, & ſemper in bonis criſibus, & non in malis, ut ex ſequentibus plane inſerri poteſt.

27 Juxta Galenum *in* 3. *de criſibus*, triplici modo poteſt natura ſanitatem inducere, per decubitum, per criſim, & per ſimplicem morbi ſolutionem, ſive coctionem. Decubitus eſt depoſitio humoris peccantis a parte nobili ad ignobilem : quapropter idem *cit. lib.* ait : *Sed etiam parotides non paucos in tempore opportuno liberarunt, & ad genua, & ad pedes, & ad aliud quidpiam ignobile decubitus*. Criſis ab eodem definitur 3. *aphor.* 13. *Subita ac repentina in morbo mutatio* ; *& in* 3. *de criſibus cap.* 7. meminit evacuationis, quæ in criſi contingere debet : *Si quis enim ſubito morbo liberatur, omnino huic aliqua evacuatio effatu digna contigit vel per vomitum, vel per ventris exonerationem, vel ſudores, vel urinas, vel ſanguinis e naribus effluvium, aut ex ſede per hæmorrhoides, aut in mulieribus per purgationem menſtruorum*. Et loquens de ſimplici morbi ſolutione, ſive coctione, docet, ſolutionem longiori tempore, & paulatim fieri, cum morbi omnes, qui per coctionem ſolvuntur, percurrere debeant illa quatuor tempora, principium ſcilicet, augmentum, ſtatum, & declinationem : chronici autem morbi ii ſunt, qui ut plurimum ceſſant per coctionem, & non per criſim, quemadmodum adnotavit idem Zacchias *cit. conſil.* 9. *num.* 14. *& ſeqq.*

28 Docent Medici, nonnullas criſes bonas eſſe, nonnullas malas, plures imperfectas, nonnullas perfectas ; & perfectam dicunt, ſi ſit cum omni allevatione morborum : ſi enim per evacuationem materiæ morbus creſcat, aut ſymptomata non ceſſent, extra naturæ leges criſis appellatur ; nec materiam morboſam ſatis coctam & præparatam educit. Iidem Medici notant nonnullos pro ſalutari & bona criſi dies, quos dicunt decretorios, & alios indices appellant, utpote qui indicant dies criticos, de quibus Sennertus *tom.* 1. *lib.* 3. *part.* 3. *cap.* 11. *de diebus criticis* : quamvis hæc perpetua non ſint, cum non ita morbi ſint hiſce legibus adſtricti, ut etiam aliis diebus per veras criſes non deſinant ; uti videri poteſt in ephemeris, quæ die una, aut altera judicantur, & in anginis aliquibus, quæ quarta die ſuum habent terminum, uti etiam notavit Hippocrates 2. *epidem. ſect.* 3. 1. *epid. ſect.* 2. 5. *epid. ſect.* 2. Quare Celſus *lib.* 3. *cap.* 9. ſtatuit, Medicum non debere numerare dies, ſed morbi acceſſiones intueri. Illud quoque monendum, quando criſis futura eſt, aliquid novi fieri vel circa reſpiratio-

 nem,

Digitized by Google

nem, vel circa mentem, vel circa auditum, vel circa viſum, vel aliquod eorum contingere, quæ uno nomine critica accidentia a Medicis nominantur.

29 Hactenus de ſexto requiſito. Quod attinet ad ultimum, ne ſcilicet morbus ſublatus redeat, &, ut loquuntur, *recidiva* contingat, de eo inter Scribentes diſputatur. Pavinus in relatione cauſæ S. Bonaventuræ *part.* 2. *art.6.* putat, recidivum morbum non obſtare miraculo etiamſi redeat paulo poſt ſanationem: *Item etiam non eſt contra rationem miraculi, quod ſanatus de proximo recidavit* (ſunt verba ipſius). *Sufficit ergo, quod ſanitas fuerit veriſimiliter duratura, licet cauſa ſit momentanea, aut recidivet &c. per aliquod accidens culpabile, & inordinatum.* Sequitur Simoneta in relatione cauſæ S. Franciſci de Paula: *Illud poſtremo prætereundum non eſt, quod ad h.c, ut miraculi virtus ſubſiſtat, ſatis eſt, ſi reſtituta ſanitas veriſimiliter videbatur duratura, licet ex ſanati culpa ſuperveniente, aut Divina diſpoſitione momentanea fuerit.* Et Jacobus Caſtellanus in ſuo tractatu ms. *de Canoniz. Sanctor.*: *Non eſt contra rationem miraculi, quod ſanatus de proximo recidat, quia ſufficit, quod ſanitas fuerit veriſimiliter duratura, licet caſu fiat momentanea.* Adhærent Caſtellinus *de certitud. glor. Sanctor. cap.*8. *punct.*32. Gravina *Catholic. præſcript.* 2. *part. tom.* 4. *pag.*350. Molpheſius *conſil.*46. *num.*58. Contelorius *de Canoniz. Sanctor. cap.*17. *num.*22. Bordon *de miraculis meditat.*7. *quæſt.*11. Zipæus *conſult. canon. lib.*3. *pag.*363. Gaſpar autem a Rejes *quæſt.*24. *ſub num.* 1. abſolute profert, ad eſſentiam ejus ſanationis pertinere, quæ miraculo fit, ut ſublatus morbus non revertatur. Concordare videtur Zacchias *lib.*4. *tit.*1. *quæſt.*3. *num.*10. ubi teſtatur, ſe plures ægrotos vidiſſe, qui ad adventum Religioſi, vel applicationem Reliquiarum alicujus Beati, vel Sancti ſeſe a morbo liberarunt; ſed mox ex eodem morbo deterius moleſtatos fuiſſe, & aliquando etiam vitam cum morte commutaſſe. Matta *de Canonizat. Sanctor. part.*4. *cap.*10. ait, ceteris concurrentibus requiſitis, ſanationem miraculo accenſeri debere, etiamſi ſit momentanea, ſi conſtet de nova cauſa morbi, ſive noxia, ſive innoxia; ſecus autem, ſi de ea non conſtet: hunc ſequitur Roſa *in addit. ad tract. de Executorib. litterar. Apoſtolicar. num.*187. *& ſeqq.* Cardinalis autem de Lauræa *in* 3. *lib. ſent. tom.*4. *diſput.* 20. *de miraculis art.* 21. *num.*906. *& ſeqq.* docet, quamvis Deo volente, poſſit quis aliquando per miraculum ab uno morbo liberari, & ſtatim in eumdem relabi, eam tamen ſanationem non debere ab Eccleſia inter miracula recenſeri, niſi conſtet de limitata petitione, aut de aliis circumſtantiis, ex quibus ſuaderi poſſit, rem divinitus ſic ſe habuiſſe: & poſt plura concludit *num.* 908. *Regulariter enim totaliter & perfecte fiunt a Deo ſanationes, nec ſcio in Scriptura invenire ejus generis miracula, ut ex uno morbo ſanatus inciderit in pejorem, aut ſimilem, aut ſtatim in eumdem: ideo, niſi, ut dixi, ex præfatis circumſtantiis appareat a Deo procedere, miraculum non cenſebitur;* & ſequitur Matthæuccius *pract. Theologo-Can. tit.*3. *cap.*2. *§.* 3. *num.*37. *& ſeqq.*

30 Cum infra tractabitur de mortuorum reſuſcitatione, aliqua afferemus

remus exempla eorum, qui mortui cum eſſent, ad vitam per miraculum revocati, paulo poſt mortui ſunt, abſque eo quod ex morte paulo poſt novam vitam ſubſecuta inſerri poſſit, mortuum non fuiſſe per miraculum ad vitam revocatum, nonniſi quia ex circumſtantiis optime deprehenſum eſt, ſic rem divinitus ſe habuiſſe. Interim autem pro re, de qua nunc agitur, facit exemplum S. Baſilii M., quo præſente filius Valentis Imperatoris infirmus convaluit; eoque recedente, vocatiſque Hæreticis ad eum viſendum, ægrotavit, & paulo poſt mortuus eſt. Ecquis enim eſt, qui pueri ſanationem a claſſe miraculorum excludere poſſit ſub obtentu, quod puer in eamdem iterum incidit ægritudinem, cum ex circumſtantiis clariſſime dignoſcatur, tam primam ſanationem, quam recidivum morbum divinitus contigiſſe in teſtimonium veritatis Fidei Catholicæ? Omnia fere Martyrologia, & etiam Romanum, quo utimur, *ad diem* 31. *Maji* recolunt S. Petronillam Virginem filiam S. Petri, ita dictam, vel quia eam procreavit, antequam eſſet Apoſtolus, vel quia non natura, ſed ſpiritali adoptione eam habuit tamquam filiam, vel quia ipſa eum præcipua coluit devotione, juxta ea quæ plene habentur apud Florentinium *in notis ad Martyrologium Occidentalis Eccleſiæ ad dictam diem* 31. *Maji*. In Actis martyrii SS. Nerei & Achillei Marcellus Marci Præfecti Urbis filius narrat, Petrum Apoſtolum interrogatum fuiſſe a Tito, cur Petronillam paralyticam jacere permitteret, cum ceteros ſanaret, ipſumque reſpondiſſe, ſic ei expedire; & ne impoſſibilis ejus ſanatio exiſtimaretur, deinde juſſiſſe, ut Petronilla ſurgeret, & accumbentibus miniſtraret: cumque Petronilla ſana ſurrexiſſet, & ſana miniſtraſſet, miniſterio expleto, Apoſtolum juſſiſſe, ut ad grabatum rediret, nec ſanitatem ei iterum impetraſſe, niſi poſtquam cœpit eſſe perfecta in timore Dei, ut eſt apud Bollandianos *in vita dictæ Sanctæ Petronillæ ad cit. diem* 31. *Maji*. Factum hoc, ſi apud Cardinalem Baronium *ad an.* 69. *num.* 33. notatu digna fundamenta non exponerentur dubitandi de fide citatæ epiſtolæ Marcelli, propoſitæ aſſumptioni prodeſſe poſset: ab eo enim clare deſumeretur, pro ratione circumſtantiarum morbum, qui redit paulo poſt ſanationem, miraculo non obſtare. Sed, cum tot alia in hiſtoriis Eccleſiaſticis extent exempla, operæ pretium non eſt ſuper hoc diutius immorari.

31 At, ut quæſtio propoſita reſolvatur, oportet, ut ante omnia explicetur, quid ſit *recidiva*, & quid de illa ſcribant tum Medici, tum Juriſconſulti. *Recidiva* dicitur morbus factus ex reliquiis præcedentis morbi jam prætergreſſi, juxta Hippocratem *aphor.* 12. *Quæ enim relinquuntur in morbis, poſt judicationem recidivas facere conſuevere*. Galenus ad hoc aphoriſma Hippocratis *lib.* 2. ſcribit: *Per ea quæ relinquuntur in morbis, malorum humorum reliquias intelligens, quas neceſſarium eſt tempore putreſcentes febres accendere*: morbus autem regrediens magis, quam ab initio, urget, juxta Avicennam 2. 4. *tract.* 1. *cap.* 95. Hinc Cicero *l.* 12. *famil. ep.* 30. *Gravius*, inquit, *ægrotant ii, qui, cum levati morbo viderentur, in eum de integro inciderunt*.

Digitized by Google

derunt. *Recidivæ* cognitio ex quatuor potiſſimum rebus juxta Medicos habetur, ex modo ſcilicet ſolutionis prioris morbi, & ægrotantis ſtatu inter unum & alium morbum, ex tempore, quod intercedit inter priorem & poſteriorem ægritudinem, & ex ſpecie ipſarum ægritudinum, uti docet Zacchias *lib.* 1. *tit.*4. *quæſt.*7. *num.* 17. *& ſeqq.* Ex modo ſolutionis prioris morbi ait conjici, poſteriorem eſse ejus *recidivam*, ſi prior morbus abſque ulla criſi, & evacuatione ſolutus ſit; ex ſtatu ægrotantis inter unum & alium morbum, ſi tempore intermedio aliqua remaneant non naturalis caloris veſtigia, ſi nauſea, vel vomitu æger moleſtetur; ex tempore, quod eſt inter unum & alium morbum, hoc eſt ſi tempus intermedium ſit breve; ex ſpecie tandem ægritudinum, ſi poſterior videlicet morbus ſit ejuſdem ſpeciei cum primo: quod tamen intelligi debet, ſi nova cauſa novi morbi non acceſſerit; in hoc ſiquidem rerum eventu, etiamſi ſecundus morbus ſit ejuſdem ſpeciei cum primo, non poterit tuto pronuntiari pro *recidiva*; & contra poterit pro *recidiva* pronuntiari, ſi ſecundus morbus non ſit ejuſdem ſpeciei cum primo, dummodo ab eadem cauſa procedat. Addit idem Zacchias *lib.* 2. *tit.*3. *quæſt.*14. *num.*19. *maximam eſſe differentiam inter recidivam, & exacerbationes, ſeu acceſſiones quorumdam morborum*: nec enim *recidiva*, ſtricte loquendo, dicitur contingere tertiana, & quartana laboranti, quotieſcumque de tertio in tertium, aut de quarto in quartum diem acceſſum morbi experitur; quemadmodum nec *recidiva* recte dicitur de Epileptico, qui per lunæ circuitus ægrotat, neque de Podagrico, qui in ſolſtitiis, vel æquinoctiis podagra detinetur; eſt enim unus idemque morbus, qui ſuam ſeriem ac typum ſervat.

32 Juris Periti judicium *recidivæ* deferunt ad Judicis arbitrium, circumſtantiis tamen adſtrictum (Abbas *in cap.* 2. *num.* 1. *de Clerico percuſſore*, Soccinus *in cap. Presbyterum*, *num.*8. *de homicidio*) & circumſtantias explicantes dicunt, ſi æger a primo morbo perfecte non convaluit, morbum, qui ſupervenit, conſtituere recidivam; item, ſi inter unum & alium morbum modicum tempus interceſſit, recidivam præſumi; & demum, ſi poſt primum morbum nova morbi cauſa ſuccedat, recidivam non excludi, niſi nova cauſa ſuperveniens prævaleat primæ morbi cauſæ, juxta Baldum *in cap.* 1. *num.* 9. *Quibus modis Feud. amitt.* & late adducta *in deciſ.*71. *part.* 1. *diverſ.* Cohærenter ad hæc, propoſita quæſtione ægri, qui cum Chirurgo, vel Medico pactus fuerat certam pecuniæ ſummam, ſi ſanus fieret, excitatoque dubio, an pecunia debeatur, ſi ſanatus in eumdem morbum recidat, diſtinguere conſueverunt inter *recidivam* quæ ſequitur ſtatim, & eam quæ ſequitur ex intervallo, aſſerentes, in primo caſu mercedem non deberi, ſecus in ſecundo: Tiraquellus *in l. Si umquam*, *verb. Suſceperit*, *num.* 146. Antonius Gabriel *de Legib. & Conſtitutionib. concl.* 2. *num.* 11. Sebaſtianus Medices *de regulis juris part.* 1. *regul.*4. *num.* 64. addentes, mercedem quoque deberi, ſi morbus ſuperveniat ex culpa ipſius ægri; Bartolus *in l. Martius ff. Locati*, Summa Angelica *verb. Medicus num.* 14. Caroccius *de locato*, *& con-*

& conducto part.2. quæſt.9. num. 9. & concordat Codronchus *de Chriſtiana & tuta medendi ratione lib.*1. *cap.* 31. ubi hæc habet : *Medicus itaque, qui certam mercedem pactus fuerit cum ægroto, poſtquam reſtitutus ſanitati ſat commode convaluerit, quotidiana & frequenti viſitatione miſſa jam facta, ſi paulo poſt in morbum relabatur, denuo curare ſine mercede non tenetur, ſi hoc ei ſua culpa accidit, vel nova aliqua cauſa aliunde emanata præter ſpem atque expectationem ſucceſſerit. Quod ſi Medici culpa, vel eadem morbi cauſa non admodum bene curata vel ſublata, æger in morbum recidat, rurſus curationem ejus ſine mercede ſuſcipere tenetur; videntur enim inter ſe pepigiſſe, ut uſque ad exitum morbi æger curaretur.*

33 His præmiſſis, ſermone coacto ad veras recidivas ſtricte ſumptas, & prout diſtinguuntur ab iis, quas Medici vocant exacerbationes ſeu acceſſiones morbi, de quibus infra agetur, cum tractabitur de epilepſia, & aliis conſimilibus morbis recurrentibus, qui certum ordinem & typum ſervant, & habita ratione dumtaxat cauſarum Beatificationis & Canonizationis, & approbationis miraculorum in illis, omitti debent, quæ ſupra ex Medicis allata ſunt, de morbis videlicet ſanatis ſine criſi & evacuatione, de ſignis ægritudinis adhuc remanentis poſt ſanationem, appetentiæ videlicet languidæ, nauſeæ, & vomitus. Nec enim in miraculi approbatione quæſtio de recidiva, num obſtet, an non obſtet miraculo, ſibi poteſt locum vindicare, niſi ponatur, primam ſanationem ſine criſi contigiſſe, & niſi ponatur, in prima ſanatione de omnibus ſignis conſtare momentariæ, perfectæ, & abſolutæ ſanationis; tota autem indago reſtringi poſſe videtur ad modicum tempus, quod interceſſit inter primam & ſecundam ſanationem una cum acceſſu novæ cauſæ. In re igitur hac retinendam cenſemus relatam opinionem eorum, qui (uti ſupra vidimus) docuerunt, ſtricte admodum procedendum eſſe in recenſendis ſimilibus ſanationibus inter miracula: licet enim tales in ſe, & coram Deo eſſe poſſint, tales tamen non apparent coram Eccleſia, quæ judicat de externis; & ſaltem locus eſt dubitationi, an fuerint naturales, quod ſatis eſt ad excludendam miraculi approbationem. Addimus, magna quoque cum cautela eſſe procedendum, etiamſi pro aſtruendo miraculo in medium afferatur nova morbi cauſa, cum ea ſemper in promptu eſſe poſſit: offenſio enim aeris craſſioris, aut frigidioris, aut calidioris ſuperveniens poſt primam ſanationem, vel etiam levis animi affectio accedens, & prava aliqua victus ratio juxta Medicos eſſe poſſunt cauſa *recidivæ*. Quapropter, ſi, ſtricte probatis extremis primæ ſanationis, Fidei Promotor opponat recidivam, & Poſtulatores, ut ſatisfaciant animadverſioni, novæ cauſæ morbi innitantur, ſolertiſſima diligentia opus eſt, ut cognoſcatur de veritate & viribus novæ cauſæ, & an morbus ſuperveniens ſit potius novæ cauſæ attribuendus, quam cauſæ veteri, ſeu inſenſibilibus primi morbi reliquiis, quæ adhuc permanſerint. Ceterum quæcumque difficultas ceſſabit, ſi ad majorem Dei gloriam conſtare poterit morbum revertiſſe, ut in exemplis ſupra recen-

cenſitis ; & ſi æger ad Servi Dei, vel Beati interceſſionem confugiens, expreſſe deprecatus ſit, ut ſanitas ſibi ad aliquod tempus concederetur, & paulo poſt morbo affligeretur ; tunc quippe ſanitas in inſtanti reſtituta miraculo adſcribi poterit, neque recidiva obſtabit miraculo. His adhibitis cautionibus, ſacra rituum Congregatio proceſſit ad approbationem primi miraculi propoſiti in cauſa Canonizationis tunc Beati, nunc Sancti Joannis a Cruce die 30. Januarii 1725. in quo ipſe ſcribens uti Fidei Promotor recidivam oppoſueram.

34 Quæ in hoc capite a Nobis fuſe adducta ſunt, concordant cum iis quæ habentur in commentariis ſeu inſtructionibus, quæ tranſmittuntur a Procuratoribus cauſarum Beatificationis & Canonizationis ad abſentes, ad earumdem cauſarum Procuratores, aut Poſtulatores, qui extra Urbem ad confectionem proceſſuum incumbunt. In illis admonentur, in ſanationibus, quæ ut plurimum pertinent ad miracula tertii generis, probandam eſſe gravitatem morbi una cum difficultate ſanationis per media naturalia ; probandam eſſe ſubitam & momentariam ſanationem ; docendum eſſe de ſtatu morbi tempore ſanationis, an ea contigerit, dum declinabat, de defectu criſis, de omiſſione medicamentorum & cujuslibet humani remedii, de perfectione ſanitatis, ita ut ſimul & morbus omnis abierit, ac vires, vox, alacritas, & quæcumque ſanitatem vel faciunt vel indicant, redierint, de ejuſdem ſanitatis permanſione, excluſo lapſu de uno morbo in alium, excluſoque iterato lapſu in eumdem morbum, utpote qui miraculum vel tollit vel obſcurat : illud quoque additur, ſi res ſit de miraculis ſecundi generis, non eſſe abſolute neceſſarium quærere de *inſtantaneitate*, de criſi, & medicamentis adhibitis. Concordant, quæ in hoc capite a Nobis fuſe adducta ſunt, cum iis, quæ leguntur in Scriptis virorum doctorum ex Gallia ad nos tranſmiſſis in controverſia magnis animorum motibus agitata de falſis miraculis Diaconi alias memorati. Archiepiſcopus Pariſienſis in ſuo Edicto edito occaſione diſſertationis exaratæ ſuper aſſertis prædictis miraculis *pag.* 9. probat, neceſſe eſſe, ut ſanatio inter miracula recenſeatur, vel ut morbus ſit inſanabilis, vel ut ſanatio ſit perfecta & ſubita ; & in alio Mandato, quod edidit ad petitionem Promotoris Generalis ſui Archiepiſcopatus *pag.* 21. non ſolum jam relata confirmat, ſed addit, miraculo non eſſe tribuendam ſanationem, ſi non ſit perfecta, & ſi recidiva contingat. Archiepiſcopus Senonenſis in ſua Paſtorali Inſtructione Pariſiis edita an. 1734. *pag.* 25. late oſtendit, ſanationem inter miracula recenſeri non poſſe, ſi apta præceſſerint medicamenta, quibus adſcribi poſſit.

35 Ante modo memorata Scripta, quæ e Galliis prodierunt, confectus fuerat auctoritate ordinaria in civitate Pariſienſi proceſſus ſuper miranda quæ contigerat ſanatione die feſto ſanctiſſimi Corporis Chriſti 31. *Maji* 1725. quo miraculo voluit Deus omnibus patefacere veritatem dogmatis Catholici de *reali* præſentia Corporis Chriſti ſub ſpeciebus panis ; & ab Ar-

Digitized by Google

Archiepiſcopo, qui tunc erat, ſententia prolata fuerat de miraculi veritate. Dum itaque per urbem Pariſienſem circumferretur de more ſanctiſſimum Sacramentum, quædam mulier, quæ ſpatio ſeptem annorum, ob amiſſum magna ex parte ſanguinem, nec ullo modo ambulare, nec lumen poterat ſuſtinere, ſed in lecto aſſidue decumbebat, in viam aliorum auxilio deſcendit; cumque tranſeunte prope ſuam domum *Proceſſione*, alta voce auxilium a Sacramento poſtulaſſet, genibus & pedibus ſequi contendit. Et quidem primo pedibus ſtetit, deinde ambulavit uſque in templum non ſine magna ſanguinis effuſione. Ibi vero ante Euchariſtiam cum ferventer oraſset, ſanguis ceſsavit. Genibus flexis, Miſsæ, & pſalmodiæ horæ Tertiæ interfuit. Poſtea nullo auxiliante ſurrexit, Chorumque ingreſſa tempore Sextæ, iterum oravit genibus flexis; lumen, quod ſuſtinere non poterat, ſuſtinuit, lætaque & ſana domum rediit. Sententia Ordinarii Pariſienſis typis edita fuit eodem anno 1725. ubi *pag.* 16. magna vis pro miraculo recte conſtituitur in gravitate & longitudine morbi, & in ſubitanea virium recuperatione, quæ citra miraculum haberi non poteſt. Alia ſuper eodem miraculo typis Pariſienſibus relatio prodiit anno ſequenti 1726. ubi *pag.* 24. reſumitur quod dictum fuit in ſententia Archiepiſcopi de ſubitanea & perfecta virium recuperatione, & ſtrenue *recidivæ* calumnia diluitur, a male feriatis hominibus vulgata; oſtenditurque, eam, poſt ſanitatem recuperatam, in eodem ſtatu feliciter permanſiſſe: quæ omnia proſunt doctrinæ a Nobis jam expoſitæ de requiſitis neceſſariis, ut ſanitas miraculo adſcribatur.

36 Jacobus Serces in ſuo tractatu *de miraculis* Amſtelodami edito an. 1729. *pag.* 343. per extenſum, uti dicitur, refert diſſertationem quamdam Werenſels de differentiis inter vera & falſa miracula, quam ſummopere commendat. Scribit Werenfelſius, miraculum eſſe illud, quod omnium conſenſu excedit vires naturæ, & talem eſſe pronuntiat ſanationem ægritudinis, quæ unanimi Peritorum conſenſu ſuperari nequit. Quod ſi expugnetur nullo adhibito pharmaco, ait, id inter miracula recenſendum; ſi perpauco tempore, inter majora; ſi temporis momento, inter maxima; & plus quam inter maxima, ſi dici poteſt, quoties ob morbi gravitatem & diuturnitatem æger viribus fractus, ſtatim perfecte convaleſcit. Auctores hi ſunt heterodoxi, & contra facilitatem Eccleſiæ Romanæ debacchantur in miraculis approbandis. Conferantur, quæſo, quæ a Nobis in hoc capite ſcripta ſunt, cum his, quæ ex ipſis modo retulimus: & nemo profecto erit qui non fateatur, ſeveriorem eſſe Sedis Apoſtolicæ & noſtrorum Epiſcoporum indaginem ea, quam ipſi proponunt faciendam in examine miraculorum.

CAPUT IX.

De Cæcorum illuminatione, quæ miraculo fit.

1 POſtquam generatim dictum eſt de ſanationibus, quæ miraculo fiunt, rectus ordo expoſcere videtur, ut de illis ſingulatim diſſeramus.

2 Animus autem non eſt in præſenti de omnibus & ſingulis morbis & infirmitatibus agere, de quibus ſe offert differendi occaſio in cauſis Beatificationis & Canonizationis, cum Dubium de miraculis proponitur: neque pariter animus eſt de morbis & infirmitatibus Tractatum inſtituere, omnia colligendo, quæ in libris extant Medicorum ad infirmitates & morbos, de quibus loquimur, pertinentia. Animus eſt ſermonem habere de morbis illis & infirmitatibus, de quibus, cum diſputatur de miraculis frequentius agitur in ſacrorum rituum Congregatione de animadverſionibus a Nobis factis, dum fungebamur munere Fidei Promotoris, & de his, quæ Medici a ſacra Congregatione conſulti, vel a Poſtulatoribus acciti, ſcriptis expoſuerunt: per quæ evidenter conſtabit, quam falſo & impudenter a Petro du Moulin in tractatu *de novitate Papatus adverſus librum Cardinalis du Perron cap.*40. *de miraculis pag.*157. ſcriptum ſit, hodierna miracula Eccleſiæ Romanæ reduci ad expulſionem Dæmonum a corporibus, nec ullam proponi mortuorum reſuſcitationem, aut viſus reſtitutionem cæco nato. Ex infirmitatibus cæcitas prima eſt, de qua agimus, quærentes, an & quando ejus ſanatio ſit accenſenda miraculo.

3 In Euangelio Matthæi *cap.* 9. Chriſtus Jeſus tetigit oculos duorum cæcorum, & aperti ſunt; & in eodem Euangelio *cap.*20. duo cæci ſedentes ſecus viam audierunt, Jeſum tranſire, & rogarunt ut miſereretur, ipſiſque oculos aperiret; Jeſus tetigit oculos eorum, & confeſtim viderunt. In Euangelio Marci *cap.*8. adductus eſt ad Jeſum in Bethſaida Cæcus, qui vidit, ſtatim ac ſuper ejus oculos manus impoſuit: & *cap.* 10. filius Timæi Bartimæus cæcus ſedebat juxta viam mendicans, & clamare cœpit, & rogare, ut ſuam cæcitatem pelleret; cumque Jeſus reſpondiſſet, ſua Fide eum ſalvum eſſe factum, Bartimæus confeſtim vidit, & eum ſecutus eſt in via. In Euangelio Lucæ *cap.*18. Cæcus ſedens ſecus viam & mendicans clamavit, ut Jeſus ſui miſereretur, & reſpondente Jeſu, Fide ſua eum ſalvum eſſe factum, confeſtim vidit, & ſecutus eſt eum: & in Euangelio Joannis *cap.*9. præteriens Jeſus vidit hominem cæcum a nativitate, expuit in terram, fecit lutum ex ſputo, & poſuit lutum ſuper oculos ejus dicens, ut iret ad Natatoria Siloe; ille autem abiens lavit, & venit videns, & ait, a ſæculo non eſſe auditum, ut quis aperiret oculos cæci nati. Maldonatus cum Theophylacto dicit, unam & eamdem eſſe hiſtoriam, quæ a tribus Euangeliſtis Matthæo, Marco *cap.*10. & Luca narratur, ſed Lucam, & Marcum no-

Digitized by Google

nominaſſe Bartimæum filium Timæi, utpote famoſiorem, licet eſſet mendicans. Adhæret Natalis Alexander *in idem cap.* 20. *Matthæi num.* 18. Alii apud Cornelium a Lapide *ad hunc eumdem locum verſ.* 30 putant, Cæcum, de quo S. Lucas, non eſſe eum, de quo loquuntur SS. Matthæus, & Marcus: ſed, cum conſentiant omnia, quæ a tribus hiſce Euangeliſtis narrantur, infert Cornelius, unam & eamdem eſſe perſonam, de qua tres Euangeliſtæ loquuntur. At Calmet *in comment. ad cap.* 20. *S. Matthæi* accurate animadvertit, differre hiſtoriam relatam a S. Marco *cap.* 10. ab ea quæ refertur a S. Luca, & a S. Matthæo; prima enim contigit, cum Jeſus de Jerico proficiſcebatur, *proficiſcente eo de Jericho*; ſecunda contigit, cum Jerichum appropinquaret, *cum appropinquaret Jericho*; Matthæus loquitur de duobus cæcis, alii de uno tantum. Neſas autem eſſet dubitare de his operationibus, an debeant miraculo tribui, ut notat Mercurialis in ſuo libro *de morbis puerorum lib.* 2. *cap.* 5. *Soleo ego dicere, morbos omnes, qui Chriſto curandi fuerunt propoſiti, difficillimos ſua natura curatu eſſe*: quæ verba ex ipſo Mercuriali repetit etiam Hieronymus Jordanus *in ſua diſput. inaugural. de Paralyſi, theſi* 75. & de Hydropico quidem, cui Dominus ſanitatem largitus eſt, uti habetur *Lucæ cap.* 14. apud Zacchiam *quæſt. medico-legal. lib.* 4. *tit.* 1. *quæſt.* 5. *num.* 66. hæc habentur; ſanitatem videlicet miraculo eſſe adſcribendam, quia Chriſto ſemper ſanandi oblati fuerunt, qui ſanari non poterant. Sequitur Paulus Vecchi *obſerv. medic. in ſacram Scripturam, obſerv.* 88. & Guillhelmus Ader in ſuo opere *de morbis Euangelicis tractatuum Biblicorum tom.* 9. *in epiſtola ad Epiſcopum Lumbarienſem* ait, ſe tractatum hunc ſcripſiſſe, ut oſtenderet, omnes a Chriſto ſanatos arte medica fuiſſe inſanabiles.

4 In bullis Canonizationum multa miracula referuntur illuminationis Cæcorum; in bullis videlicet Canonizationum SS. Oſmundi, Franciſci de Paula, Franciſcæ Romanæ, Caroli Borromæi, Ignatii Lojolæ, Franciſci Xaverii, Thomæ de Villanova, Franciſci Saleſii, Petri de Alcantara, Mariæ Magdalenæ de Pazzis, Ludovici Bertrandi, Paſchalis de Baylon, Iſidori Agricolæ: & Rotæ Auditores in relationibus cauſarum illuminationes Cæcorum inter miracula retulerunt; in relatione videlicet cauſæ S. Ignatii *in octavo miraculo*, in relatione cauſæ S. Joannis de Deo *in quarto miraculo*, in relatione cauſæ S. Thomæ de Villanova, poſt Contelorium *de Canoniz. Sanctor. pag.* 684. & demum in relationibus cauſarum Servi Dei Juliani a S. Auguſtino, S. Ludovici Bertrandi, & S. Petri de Alcantara.

5 Scribentes de Canonizatione Sanctorum docent, Cæcum ſive natum, ſive factum, qui vere talis probetur ex temporis diuturnitate, ſi viſum recipiat abſque remediis, vel inutilibus remediis, præſertim in inſtanti, juxta ea quæ infra dicentur, per miraculum recipere; dummodo tamen illuminatio probetur per actus viſionis ipſius illuminati, cujuſmodi ſunt ambulare ſine duce, ſcribere, diſcernere unam rem ab alia, præſertim vero legere; uti habetur apud Bordon *medit.* 8. *de miraculis*. Matthæucius

Digitized by Google

cius *cit. oper. tit.3. cap.2. §. 2.* notat, miraculum potiſſimum apparere in illuminatione Cæci nati, & concludit, ſi etiam ex alia cauſa amiſſa ſit facultas videndi, Cæci illuminationem eſſe referendam inter miracula tertii generis, ſi ad Sancti invocationem viſus ſubito reſtituatur. Matta *de Canonizat. Sanctor. par.3. cap.11. num.5. & ſeqq.* notat, aliquando impeditum eſſe organum, ſed non eſſe deſtructam facultatem ipſam videndi; tunc autem fieri poſſe, ut naturaliter recuperetur. Pignatellus *conſult. 20. tom. 5.* totus eſt in probando, recuperationem viſus, quæ paulatim ſuccedit, ope alicujus Servi Dei implorata, non eſſe inter miracula recenſendam; & *tom. 10. conſult. 177. num.11.* admittit, ſubitam ſanationem morbi ex inſpiſſatis & confuſis oculorum humoribus intra, & ante pupillam, non eſſe naturæ adſcribendam, ſed Deo interceſſione Beati ab ægro invocati. Zacchias *quæſt. medico-legal. lib.4. tit.1. de miraculis num.43. & ſeqq.* ingenue admittit, Medicos parum proficere in curandis affectibus oculorum, cum altas egerunt radices, & confirmati ſunt, & cæcitatem ortam ex aliis oculorum affectibus difficilibus & contumacibus, pannis, maculis, & ſimilibus, accedente temporis longitudine, eſſe inſanabilem; admittit, nonnullos a multo tempore obcæcatos ex aliquo accidenti repente convaluiſſe; & demum concludit, eſſe præter & ſupra naturæ vires, ſi Cæcus ab ipſo ortu viſum recuperet, uti ſuſe apud ipſum legi poteſt.

6 Dum munere ſungebar Fidei Promotoris, præter ea, quæ adnotavi, dum agebatur de illuminatione Cæcorum, ad probationes facti pertinentia, hoc eſt ad probationes præcedentis cæcitatis, & ſubſecutæ momentariæ reſtitutionis viſus, miraculo ut plurimum, & ſecluſis nonnullis circumſtantiis (de quibus infra) cenſui adſcribendam Cæci nati illuminationem. Hiſtoria Cæci nati a Chriſto ſanati, quem Cedonium, ſive Celidonium nonnulli appellant, & de qua ſupra ex Euangelio Joannis *cap.9.* aſſertionis conſtituit probationem: in eo quippe capite legimus, ad infringendam miraculi veritatem aliquos Phariſæos contendiſſe, ſanatum fuiſſe non quidem mendicum illum, qui erat cæcus natus, ſed alium; fuiſſe autem vocatum a Judæis, ut exponeret, quomodo oculos aperuiſſet; & ipſum reſpondiſſe, ſe a Chriſto fuiſſe ſanatum, & addidiſſe: *A ſæculo non eſt auditum, quia quis aperuit oculos Cæci nati*. Quare Sanctus Ambroſius *in Comment.* apud Cornelium a Lapide *ad cit. cap. 9. Joannis v. 1.* ait: *Quod vero Cæcus a nativitate curaretur, non artis eſt, ſed poteſtatis; donavit enim Dominus ſanitatem, non medicinam exercuit; eos enim ſanavit Dominus, quos nemo curaret*. Et Zacchias *quæſt. medico-legal. lib.4. tit.1. quæſt.8. num.48.* ad rem ſubjicit: *At vero Cæcum a nativitate viſum recuperare, hoc quidem toto genere præter & ſupra naturæ vires eſt; unde vides in ſacra hiſtoria, quod hoc factum ab ipſo Cæco ſanato tantopere extollitur*: A ſæculo, *inquit*, non eſt auditum, quia quis aperuit oculos Cæci nati, *& addit*: Niſi eſſet hic a Deo, non poterat facere quidquam, *innuens, in ea curatione requiri omnino ſupernaturalem ac Divinam virtutem*. Quapropter Thomas Bartholinus in tractatu *de Paralyticis novi Teſtamenti pag.* 403.

403. *num.4.* ait, Cæcos, Claudos, Aridos jacuiſſe in porticibus Piſcinæ Probaticæ expectantes ſalutarem aquæ motum, ſed a Chriſto fuiſſe ſanatum Paralyticum, ne de miraculo dubitari poſſet; cum Cæci tantum ibi aſtarent laborantes levioribus defectibus oculorum, qui via naturali ſanari poterant, non Cæci nati, qui per miraculum tantum ſanitatem recipere potuiſſent: *Miraculo non careret, ſi confirmata, & a primis incunabulis producta cæcitas eo fonte illuminaretur. Non de his, ſed levioribus oculorum viſuſque defectibus & vitiis ſermo eſt medicata unda abſtergendis &c. Apud Piſcinam hujuſmodi Cæcos, non a nativitate lumine privatos, curatos credere cogimur, ne Chriſti potentiæ injurii Cæcos curandi rationem illi propriam aliis communicemus. Ideo non Cæcum, ſed Paralyticum ex porticibus ſumpſit ſibi curandum Chriſtus, quia illi per Piſcinam curabiles. Difficilius quippe, & miraculo vicinius fuiſſet cæcitatem innatam exterſiſſe, quam paralyſin acquiſitam.*

7 Dictum eſt autem, Cæci nati illuminationem, ut plurimum, ſecluſis nonnullis circumſtantiis, miraculo fuiſse adſcriptam, quod eſt intelligendum, ſi cæcitas proveniat ab læſo prorſus organo videndi; ſecus autem, ſi proveniat ex palpebrarum adhæſu, vel ex cataracta, aut ex aliis impedimentis, quæ per medicamenta removeri poſsunt; de quibus ſermo infra habebitur, cum tractabitur de Cæcis, non natis, ſed factis. Poſtquam Zacchias *loc. cit.* ſtatuit, illuminationem Cæci nati eſſe miraculo adſcribendam, ita ſuam explicat aſsertionem: *Loquor tamen hic de vera cæcitate, non de ea, quæ interdum fieri poteſt ex palpebrarum coalitu, & adhæſu; hæc enim vel manu chirurgica juvari poteſt, dummodo oculus ipſe, qui videndi eſt inſtrumentum, purus ſit, & nihil impedimenti patiatur: affectus autem oculorum proprius, qui a natura ſit, & qui dicitur cæcitas, arte medica numquam ſanari poteſt, cum oblæſum ſit ipſum videndi organum in ſua ipſius plaſmatione. Solus ergo is, qui illud plaſmavit, ad rectum, & ſibi debitum munus revocare poteſt.* Hieronymus Marinus Profeſsor Chirurgiæ & Lithotomus archioſpitalis Sancti Spiritus in Saxia, in ſua practica chirurgica *cap.2. num.6.* hæc habet: *Non so però, ſe ſia da ſeguitarſi l' opinione di quelli, che non ammettono alcuna ſorta di cura alli Ciechi* a nativitate, *perchè in tal malattia direbbono male; concioſſiachè, eſſendo cateratte, ſi poſſono facilmente guarire, come riuſcì a me in perſona di una zitella di anni 12. in Rignano, luogo poſto nel celebre Monte Gargano, che nacque cieca d'ambi gli occhi per cauſa di cateratte, che io poi gliele depoſi nel meſe di Ottobre 1692. e ricuperò la viſta. Per lo che biſogna diſtinguere, da che proceda una tal cecità ne' fanciulli; imperciocchè, ſe (come ho detto) viene da cateratte, rieſce curabile, ed anche ne ho veduto degli altri guariti.* Similis curatio refertur in opere, cui titulus, *Saggio delle tranſazioni Filoſofiche, tom. 4. editionis Neapolitanæ an. 1734. pag. 129.*

8 Quando autem res fuit de Cæcis, non natis, ſed factis, examinandum propoſui, an viſus defectus ab aquei humoris effuſione provenerit; aqueus enim humor qui effuſus eſt, citra ullum miraculum, ſed ſponte & naturaliter, licet raro, in hominibus poteſt regigni, uti teſtatur Sennertus

tus *oper. tom.2. lib. 1. part. 3. ſect. 2. cap.* 34. ubi addit, *Atque ipſe etiam tale exemplum vidi*: & ſequitur Zacchias *quæſt. medico-legal. lib.8. tit.1. quæſt.7. num.* 20. ubi hæc habet: *Hic humor, etiamſi deperdatur, ſolet de novo regenerari, ac viſus recuperari, ut experimento proprio docet Galenus.... & atteſtari proprio quoque experimento ipſe poſſum*. Legi poteſt Bernardus Verzaſche *obſervat. medical. obſerv.* 14. ubi ita ſcribit: *Ego in nobiliſſimi viri filiola ſimilem caſum obſervavi. Hæc dum levibus de cauſis cum fratre altercaret, iſte iracundia percitus, cultellum ſcriptorium apprehendit, & ſororis oculo vulnus infligit, unde humor aqueus effluxit. Vocatus præſentem Chirurgum juſſi ſequens collyrium tepide ſæpius admovere &c. Hoc collyrium inflammationem compeſcuit, vulnus ſiccavit & ſanavit. Hinc poſt aliquot menſes humor aqueus ſuccrevit. Nam viſus, ſed debilior, cum ſummo parentum gaudio rediit*. Alia legi poſſunt apud Guilhelmum Deerham *in demonſtratione de eſſentia & attributis Dei lib.4. cap.2. in notis num.*33. Sed de hoc iterum infra. Item, ſi cæcitas a ſimplici compreſſione nervorum opticorum, aut a retina vel nimis laxata, vel, pluſquam par eſt, intenſa producatur, novum non eſt, eam aliquando curari repentina alvi profuſione, uti videri poteſt apud Hildanum *centur.5. obſervat.* 19. & apud Alexandrum de Benedictis *lib.2. cap.* 28. & in ophthalmia lacrymarum fluxum maximopere prodeſſe, poſt Aetium, & Avicennam ſcribit Sennert. *in prognoſt. de ophthalmia lib. 1. praxis cap.3. ſect. 2. cap.12.*

9 Inter ceteros morbos, qui oculos affligunt, Amauroſis, ſive Gutta Serena reperitur, quam Plempius *ophthalmograph. lib.5. cap.30. pag.*240. ita deſcribit: *Signa obſtructionis opticorum nervorum, ſeu Guttæ Serenæ dant Medici omnes omnino hæc, quod viſus abolitus ſit, nulla apparente in oculis noxa*; & inductam e veſtigio Amauroſim, ſeu Guttam Serenam ex alapa impacta, teſtantur duo clariſſimi Luſitani Zacutus, & Amatus, hic *centur.7. obſerv. med.*44. ille *lib.1. prax. admir. obſerv.*52. Si cæcitas abſoluta ſit, & æger, qui Gutta Serena laborat, nihil videat, teſtantur Medici, morbum eſſe fere inſanabilem (Sennert. *pract. lib.1. part.3. ſect.2. cap.*37. Scultet. *in append. var. inſtrum. chirurg. tabula* 15. Scholiograph. Scrochii *in ephem. deciſ.2. annot.5. obſerv.*247.) Quare Guillhelmus Ader Medicus in ſuo tractatu *de morbis Evangelicis enarrat.6. tom.9. tractatuum Biblicorum*, contendit, Cæcos a Chriſto curatos in Jericho, & in Galilæa laboraſſe Gutta Serena, qua (uti dictum eſt) limpidiſſimi de foris enitent oculi, ſed intus nullam lucem capiunt, & prorſus verſantur in tenebris; additque, eos non ſimplicem viſus debilitatem paſſos, ſed integra lucis uſura privatos fuiſſe, cum non viderint, ſed audierint Jeſum tranſeuntem. His tamen minime obſtantibus, quoties de liberatione cæcitatis a Gutta Serena provenientis agitur, animadvertendum propoſui, cum ea nihil aliud ſit, quam interceptio ſpirituum animalium per nervos opticos ad oculum deſcendentium, non eſſe ita facile pronuntiandum pro miraculo, ſed perpendendum eſſe, num interceptio ſit a ſpiritibus nervos intus non irradiantibus, an ab humoribus & lympha in ventriculis cerebri nimium collecta, & nervos extra premente; cum in primo

mo

mo caſu morbus ſit ut plurimum inſanabilis, in ſecundo vero ſanari poſſit.

10 Doctrinam hanc hauſi ex ſuffragio Jacobi Sinibaldi celeberrimi olim Medici Collegiati, & publici Profeſſoris Sapientiæ Romanæ in diſſertatione ſuper miraculis S. Jacobi de Marchia. Eidem adhæſit Joannes Maria Lanciſius ſuo, quod edidit, ſuffragio in cauſa S. Joannis Franciſci Regis, ubi ita locutus eſt: *Si Gutta Serena oriatur a pertinaciter impedito excurſu ſpirituum a cerebro in nervos opticos, quam Paralyſim dicimus, tunc utique, ut cetera Paralyſes, ardua, ac pane deſperata eſt curationis. Ubi autem impedimentum leve eſt, atque in organorum fibris ac membranis, cum plerumque facile depelli poſſit, nec anceps nec difficilis erit curatio morbi, cui ut plurimum præſentiſſima vel a natura vel ab arte ſunt remedia*. Et Archiepiſcopo Philippenſi Carolo Alberto Cavalchino tunc Fidei Promotori ſcribenti ſuper miraculis Septem Beatorum Fundatorum Ordinis Servorum Beatæ Mariæ Virginis, & opponenti eamdem Sinibaldi doctrinam, Alexander Paſcolus celebris Medicus in ſua diſſertatione ſuper primo ex dictis miraculis faſſus eſt, ſe theoriam Sinibaldi libenter amplecti. Atque ad ſecundam ſpeciem Amauroſis, ſeu Guttæ Serenæ referri poſſunt exempla relata a Stalpartio Vander Wiel Medico Hagienſi *in rarioribus obſervationibus obſerv. 5. pag.* 44. ubi narrat, feminam Gutta Serena excæcatam poſt febrem vehementem viſum recuperaſſe; & aliam Gutta Serena per annum laborantem, & in deſperationem adductam denique viſum recepiſſe ope pertinacis inediæ, quæ ipſam ad extremam maciem adduxit, abſumptiſque corporis humoribus, ipſam quoque materiam, quæ Guttam Serenam effecerat, conſumpſit.

11 Et, quia a Poſtulatoribus magna vis aliquando conſtituebatur in longa, quæ præceſſerat, cæcitate, opponere conſuevi, quæ leguntur in libro Tobiæ. Notum enim eſt, eum (uti habetur *cap.* 2. *& cap.* 11.) cæcum factum eſſe ex calido ſtercore hirundinum, quod ſuper oculos ejus cecidit; Angelo autem admonente, ejus filium ſecum tuliſſe ex felle piſcis, & liniviſſe oculos patris; cumque dolorem pater ſuſtinuiſſet per horam dimidiam, albuginem egredi cœpiſſe ex oculis ejus, viſumque recepiſſe, poſtquam cæcitate laboraverat ab anno quinquageſimo ſexto uſque ad ſexageſimum, uti habetur *cap.* 14. Nonnulli inter miracula hanc Tobiæ ſanationem retulerunt, miraculi rationem conſtituentes in revelatione remedii ab Angelo facta, quod tunc a Medicis ignorabatur. Alii, poſtquam docuerunt, fellem piſcis Callionymi ad extergendas albugines inveteratas maximopere prodeſſe, dixerunt, a Deo auctas eſſe vires medicamenti, ita ut, ſtatim ac applicitum fuit, cæcitatem depulerit, nulla præcedente corporis evacuatione, nulloque adhibito victu convenienti, uti late oſtendit Valleſius *de ſacra Philoſophia cap.* 42. & ſequitur Zacchias *loc. cit. num.* 49. *& ſeqq.* Nec vero deſunt qui rationem miraculi ab hac ſanatione excludant, quod oculi Tobiæ non eſſent intrinſecus corrupti, nec retina, nec nervi optici, nec humores detrimenti aliquid paſſi eſſent, ſed totus morbus conſiſteret in quodam humore extraneo, & abſceſſu inter albuginis lamellas concreto, qui pau-

Digitized by Google

paulatim inter corneam & uveam expanſus ita radiorum curſum impediverat, ut ad interiora oculi penetrare non poſſent; quæ omnia naturaliter de medio tolli potuerunt per fellem piſcis prædicti, juxta ſenſum Phyſicorum, & Medicorum. Calmet has omnes refert opiniones ad *cap.6. Tobiæ* concludens, unumquemque poſſe in ſuo ſenſu abundare.

12 Denique ſæpe in meis animadverſionibus oppoſui relata a Schenkio *in ſuis obſervationibus tit. de oculis*, caſu videlicet ſæpe contigiſſe, ut quidam a multo tempore obcæcati, repente fuerint a cæcitate liberati; ut illi evenit, qui, vulnere in fronte accepto, viſum jam a multo tempore amiſſum recuperavit; & alteri ex morbo Gallico oculis capto, qui, cum ad morbum depellendum ſeſe linimento ex mercurio inunxiſſet, deperditum viſum denuo adeptus eſt. Marcellus Donatus *in hiſtoria naturali cap.*11. *lib.*2. narrat, quemdam vulneratum in occipitio ſtatim viſum amiſiſſe, quod ex ictu vehementi & plaga nervi optici aut divulſi, aut e thalamis opticis fuiſſent disjuncti; *& libro ultimo cap.*5. refert, quemdam Germanum octogenarium viſu hebetiore laborantem, in terram adactum ab equo velociter currente, fere exanimem in lapidem conjectum fuiſſe, fronte confracta; in vulneris autem curatione viſum recepiſſe, vel obſtructis meatibus, e quibus ſecernebatur humor viſum obtundens, vel reſeratis nervorum canaliculis, quos animales ſpiritus ante difficulter permeabant. Riſum movet Bartholino *centur.*3. *epiſt.*67. caſus Monachi, qui, barba promiſſa, acute videbat, barba raſa, cæcus fiebat. Matta *de Canoniz. SS. part.*3. *cap.*11. *num.*7. narrat ſua ætate contigiſſe, ut quidam nobilis juvenis, qui ſpatio quatuordecim annorum omnimoda cæcitate laboraverat, abſque ullo remedio ex improviſo viſum recuperaret. Alibi ſermo habitus eſt de Æſculapio. Græcum fragmentum tabulæ marmoreæ, quæ Romæ in inſula Tiberina ad ejus templum creditur appenſa fuiſſe, extat in Jani Gruteri Inſcriptionibus *tom.*1. *pag.*71. in qua refertur, cæcum hominem juſſum fuiſſe ab Oraculo in genua ante altare procumbere, tum a dextra ejus parte ad lævam tranſire, quinque digitos ſuper altare ponere, ſublata poſtea manu, oculos ſuos tangere; quod cum feciſſet, videndi facultatem ſubito recuperaſse, vidente & gratulante omni populo. Et hujus quidem tabulæ meminerunt etiam hodierni Scriptores heterodoxi, Daniel Clericus *in hiſtoria Medicinæ part.*1. *lib.*1. *cap.*20. Radulphus Cudworthus, inter Anglos magni nominis, *in ſuo ſyſtemate intellectuali* ex Anglico in Latinum ſermonem converſo a Moshemio *tom.*2. *pag.* 861.

13 Juris Periti a Poſtulatoribus acciti pro miraculo firmando animadverſionibus ſui generis ſatisfacere conati ſunt: quod ipſum præſtiterunt Phyſici & Medici quoad animadverſiones a Phyſica & Medicina petitas, qui cæcitatis cauſam & ſymptomata apprime conſiderarunt. Paſcolus in citata diſsertatione agens de Gutta Serena probavit, opticos nervos in ea affici, aut ſaltem tunicam retiformem (quæ nihil aliud eſt, quam opticorum ſubſtantiæ interioris explicatio) nervoſque compreſſos, dummodo compreſ-

preſſio firmior fuerit, vix temporis diuturnitate, & ope medicamentorum ad ſuum ſtatum redigi poſſe, & firmiorem compreſſionem colligi poſſe ex præcedentibus corporis ægritudinibus, ex pravis defluxionibus humorum, quas Græci *catarrhos* vocant, ex febri præcedenti, ex diuturno capitis dolore: & quamvis levior ſit Amauroſis, quæ ſenſim oboritur, quam quæ repente fit, hanc tamen magna cum difficultate in ſenibus curari, juxta illud Sennerti *practic. lib.1. part.3. ſect.2. cap.44. tom.2. Quæ paulatim fit viſus obſcuratio, non admodum difficulter curationem recipit, niſi ſenibus accidat*;& juxta illud Foreſt. *obſerv. medic. lib.11. obſerv. 35. in ſcholiis: Si enim paulatim hebetudo, aut obſcuratio fiat, non admodum difficulter curari poterit, niſi ſenioribus accidat*; & demum cæcitatem, quæ in Amauroſi provenit ex opticis leviter aut compreſſis aut contractis, quemadmodum citiſſime inducitur, ita facillime & brevi temporis intervallo tolli; hujuſque generis fuiſse cæcitates illas, quas vel a natura, vel ab arte penes Scriptores curatas legimus, quas etiam aliquando aut præceſſit, aut comitata eſt evacuatio. Et quatenus opus fuiſset reſpondere cæcitati ab Æſculapio depulſæ, facile id fieri potuiſset, oſtendendo, & prædictam ſanationem, & ceteras alias Æſculapio attributas, aut remediis naturalibus,aut dolis fuiſse peractas. Apud Ariſtophanem ſervus, cui nomen Carion, inducitur, qui luculenta ſatis oratione fabulam explicat, quam olim ad incautos fallendos cæremoniarum Æſculapii Antiſtites egerunt. Conducebantur enim interdum nummis aliquot egeni homines, qui morbos ſimulabant, & ſe deinceps miraculo ſanatos ab Æſculapio audacter mentiebantur. Additur, ex tabula non colligi, unde cæcitas,etiamſi vera fuiſset, cauſam habuiſset, quanto tempore duraſſet; & ſuſpicioſum eſt illud, quod ſanandus digitos in ara ponere ab Oraculo jubebatur, & illis deinde oculos tangere: unguento quippe quodam oculorum morbis depellendis apto vafri Sacerdotes haud dubie altare imbuere potuerunt,quo cum oculos perfricuiſset homo lumine captus, viſum ſubito recepit. Alia plura ad rem collecta extant apud citatum Moshemium *in notis ad Radulphum Cudworthum allegat. tom.2. pag.862.*

14 Januarius Jannellius Medicus Urbis famigeratus ſcripſit ad rem in cauſa Beati Vincentii de Paulo ſuper primo, quod proponebatur, miraculo ſubitæ ſanationis ab omnimoda cæcitate, ſuper quo fuerant a me tunc Fidei Promotore animadverſiones exaratæ. Gravitatem ille Amauroſis, ſeu Guttæ Serenæ extulit tum propter adhæſum palpebrarum ad corneam, juxta illud Boneti *lib. 2. de morbis capitis cap.33. de palp. affectibus: Curatur difficulter, ſi tota coaluit; numquam fere, ſi cum cornea ſimul concrevit*; tum propter atrophiam, &, ut vocant, exſiccationem humorum, ſecundum illud Hippocratis *lib.1. de loc. in homin. text.14.* ubi juxta ſuum ſyſtema ſanguinis circuitionem non cognoſcens, poſtquam venas deſcripſit, quæ a cerebro venientes, ut ipſe ait, fovent oculum, ait: *Eædem venæ etiam oculum extinguunt, ubi fuerint exſiccatæ*. Advertendum eſt, nomine venarum juxta Proſperum Martianum, Hippocratem intelligere nervos opticos, cum ve-

narum inſtar perforati ſint (etſi ex anatomicis juniorum doctrinis non id conſtat de homine,ſed tantum de ſimiis,& de xyphia piſce) aut juxta Cornelium Celſum intelligere tendines muſculorum, qui oculorum motorii dicuntur : itemque advertendum, nomine *exſiccationis* juxta eumdem Martianum non intelligi,omnino exareſcere humores,ſed humorum ſpirituumque tranſitum perinde obſtrui atque impediri, ac ſi exſiccatio vera eſset.

15 Cum de hujus generis miraculis diſputaretur,actum aliquando fuit de Ophthalmia, quæ nihil aliud eſt, niſi inflammatio oculi, vel potius tunicæ adnatæ in oculo, cum tumore & dolore, juxta unanimem conſenſum Practicorum apud Pancratium Brunonem *in lexico medico*. De dolore hæc habentur apud Carolum Muſitanum *in trutina medico-chimica lib.* 1. *cap.* 18. *pag.* 260.: *Dolor diu perſeverans in Ophthalmia peſſimum eſt indicium; materiam enim aut corrodentem,aut vehementer diſtendentem, aut ſuppurantem arguit. Periculum igitur eſt, ne vel exeſis, vel ruptis tunicis, atque cornea in primis exulcerata, cæcitas ſequatur, aut, quod mitius malum eſt, ſuffuſio exſpectanda erit, craſſo humore circa pupillam creſcente.* Aliquando in Ophthalmia pannus in tunica adnata efficitur,qui a Zuinghero *in theatr. prax. med.* creditur eadem tunica adnata *incraſſata*. De Ophthalmia bina exſtant ſuffragia ad opportunitatem (uti dicitur) exarata, in cauſa Sanctæ Agnetis de Monte Politiano a Joanne Thomaſio Medicinæ & Philoſophiæ Doctore, viro ſane docto, cujus medica opera ipſe quoque,in Urbe cum eſſem, feliciter uſus ſum, & in cauſa Beati Petri Forerii a Franciſco Soldato. Thomaſius pro demonſtrando miraculo vim ſtatuit in recuperatione viſus ſubita,& in conſolidatione tenuium membranarum & pupillæ jam exulceratæ. Soldatus Ophthalmiam cum panno vix ſanabilem cenſuit. Sed cum ipſe in meis animadverſionibus ſubitam excluſerim viſus recuperationem, eamdemque probaverim mancam & mutilam,cum femina ſanata viſum in uno tantum oculo recuperaverit, & in hoc ipſo admodum imperfecte, Joannes Maria Lanciſius juſſus ſuum pro veritate exponere ſenſum, diſſertationem exaravit ſuper nonnullis, quæ proponebantur, B. Forerii miraculis, ſed aliqua ſilentio præteriit, inter quæ & illud, de quo nunc agitur, quod tacite reprobavit, uti mihi per familiarem epiſtolam ſignificavit; idemque Lanciſius ſuum proferens pro veritate ſuffragium in cauſa S. Jacobi de Marchia, in qua agebatur de liberatione a cæcitate, poſtquam præmiſit, cæcitatis cauſam non fuiſſe invincibilem (cum hæc vel ſimul cum homine naſcatur, vel ſuperveniat ob defectum aut diſtractionem partium oculorum, quæ viſioni ſunt omnino neceſſariæ) ſed membranas,quamquam pravis ſuccis infarctas, integras tamen cum internis humoribus ſervatas fuiſſe; cauſas morbi examinavit, concluſitque, ſanatum Ophthalmia laboraſſe, addito panno ſeu ſuffuſione externa,a quibus morbis non potuit momento niſi per miraculum ſanari; præſertim nulla critica naturæ motione interveniente in ipſa ſanatione, vel ante illam, nulloque a præcedentibus medicamentis habito ſubſidio.

16 In

16 In cauſa S. Andreæ Avellini Paulus Manfredus celebris, dum viveret, Romæ Medicus ſcribens ſuper ſeptimo, quod proponebatur, miraculo ſanationis inſtantaneæ oculi corroſi, & conſumpti a variolis, plura ex Sennerto, ex Hieronymo Mercuriali, & Avicenna deduxit, ut oſtenderet læſionem oculorum, & cæcitatem ex variolis provenientem. Addidit, in caſu de quo agebatur, non modo aqueum, ſed etiam cryſtallinum & vitreum humores effluxiſſe; &, licet aqueus (uti ſupra dictum eſt) beneficio temporis regenerari poſſit, id tamen contingere non poſſe in ceteris humoribus, niſi per abſolutam Dei potentiam, ut innuit Thomas Bartholinus *lib.3. Anatom. reform. cap.*8. qui loquens de humore aqueo hæc protulit: *Hic humor non eſt pars animata, ſed tantum excrementum eſſe videtur ex nutritione cryſtallini; nam & in morbis abſumitur, & in vulneribus oculorum deperditus reſtituitur. Reliqui duo humores partes ſunt animatæ, cum habeant propriam circumſcriptionem, nutriantur ſanguine per proprias venas adducto, deperditi non reſarciantur.* Sequitur Stalpartius *in obſervationibus pag.*75. ubi, poſtquam oſtendit, aqueum humorem regenerari poſſe, & etiam forte cryſtallinum, experimento ducto e gallina, a cujus oculo cum totus humor cryſtallinus expreſſus eſſet, poſt octo hebdomadas capite eidem amputato, renatus inventus eſt, concludit id in homine fieri non poſſe. Legi poteſt eruditiſſima epiſtola Joſephi Pozzi Jacobi filii, egregii Profeſſoris Bononienſis, & Academiæ Scientiarum Inſtituti ſodalis, cui me multum debere profiteor, cum multa ex ejus colloquiis familiaribus ad hanc illuſtrandam miraculorum materiam hauſerim, epiſtola, inquam, Bononiæ edita anno 1732. poſt duas eloquentiſſimas, quas, omnibus admirantibus, habuit orationes in publico Archigymnaſio, in quo iterum Anatomen publice explicavit. Inſcripta eſt epiſtola Petro Paulo Mulinelli egregio Bononiæ Profeſſori tunc Pariſiis degenti, in qua adverſus Thomam Bartholinum docentem, in animalibus volatilibus omnibus aqueum, cryſtallinum, & vitreum oculorum humorem per vim extractum facile reparari, experimentis a ſe præmiſſis oſtendit, id non omnibus animalibus volatilibus eſſe commune. Sed, ut ad rem noſtram redeamus, Angelus Victorius, Bernardinus Caſtellanus, Thomas Groſſius, aliique Medici antiqui in cauſa S. Aloyſii Gonzagæ uti miraculum maximum approbarunt viſus recuperationem interceſſione B. Aloyſii Gonzagæ conceſſam cuidam Bernardino Philetto cæcitate ex morbo variolarum poſt annum cum dimidio laboranti.

17 Plura autem ex his, quæ hucuſque dicta ſunt, colligi poſſunt: primum, quando agitur de liberatione a cæcitate, cæcitatem ipſam evidentibus probationibus eſſe confirmandam, & oſtendendum, utrum ab ipſo ortu, an poſt ſupervenerit: ſecundum, eſſe curandum, ne deſint probationes temporis, quo cæcitas duravit: tertium, evidentibus etiam probationibus recuperationem viſus ponendam eſſe in aperto cum continuatione, & ceteris qualitatibus perfectæ recuperationis: quartum, a Phyſicis & Peritis ſtatuendam eſſe cauſam cæcitatis ſive a nativitate, ſive poſtmodum ſubſecutæ:

 quin-

Digitized by Google

quintum, demonſtrandum eſſe, an aliqua adfuerit cauſa naturalis, hoc eſt an apta medicamenta fuerint exhibita, an opportune criſis intercesſerit, quibus citra miraculum recuperatio viſus adſcribi poſſit: ultimum, illud quoque eſſe videndum, an viſus recuperatus ſit in inſtanti: quod tamen intelligendum eſt, non in caſu, in quo agatur de Cæco nato, qui habeat impedimentum in viſus organo, aut de aliis Cæcis factis, quibus ſuperveniat defectus, aut diſtractio in partibus oculorum viſioni omnino neceſſariis; ſed in caſu, in quo agatur de cæcitate ſive a nativitate, ſive poſtmodum ſubſecuta, quæ tamen ope medicamentorum, aut alius cauſæ naturalis removeri potuiſſet: prima quippe ſanatio ad miraculum ſecundi generis, & reliquæ ad miraculum tertii generis pertinent;ex alibi autem dictis ſubita ſanatio requiritur, non in miraculis ſecundi, ſed tertii generis. Sacrorum rituum Congregatio hac via proceſſit in cauſa S. Jacobi de Marchia, in qua ſanationem momentariam Nicolai Gambacurtæ admiſit tanquam miraculum tertii generis, juxta ſuffragium Sinibaldi, & Lanciſii; uti colligitur ex Decreto edito die 29. Januarii anno 1726. quod fuit confirmatum a Benedicto XIII. die 2. Februarii ejuſdem anni; & in cauſa S. Vincentii a Paulo, in qua pariter inter miracula tertii generis recenſuit ſubitam ſanationem Claudii Joſephi Compoin a cæcitate, juxta ſuffragium Januarii Janellii,quemadmodum deſumitur ex Decreto edito die 12. Julii anno 1729. confirmato a Benedicto XIII. die 14. ejuſdem menſis & anni. Hæ ſunt ſanationes a cæcitate,quæ fuerunt tanquam miracula tertii generis approbatæ in cauſis, in quibus ſcripſi uti Fidei Promotor. Aliæ, quæ fuerunt propoſitæ in cauſa S. Agnetis, & B. Petri Forerii,quibus addi poteſt alia etiam propoſita in cauſa B. Hyacinthæ de Mareſcottis, & alia in cauſa S. Joannis Franciſci Regis, in quibus etiam ſcripſi uti Fidei Promotor, fuerunt rejectæ ut plurimum ex defectu probationum quoad *inſtantaneitatem*, & quoad perfectam viſus recuperationem; de quarum pondere probationum Medici, qui ſcripſerunt, ferre ſuffragium non poterant: poſito quippe facto a Poſtulatoribus,judicare Medici debent,num ſanatio fuerit naturæ,an miraculo tribuenda. Ipſorum tamen Poſtulatorum eſſe debet ſedulo animadvertere, an ex teſtibus, & præſertim ex Peritis, qui infirmum curarunt, cauſa cæcitatis deprehendi poſſit: ſi enim deprehendi non poteſt, inutilis futurus erit Medicorum labor, quem ſcribendo pro miraculo aſſumunt. Quocirca Joannes Maria Lanciſius ſcribens pro veritate ſuper nonnullis cæcitatibus, quarum ſanationes tamquam miracula proponebantur, in cauſa S. Joannis Franciſci Regis, ait: *Referant igitur Poſtulatores, quibus ex cauſis profectæ fuerint in his feminis cæcitates, ut Medicum agere poſſim, non vatem.*

18 Adverſus ea, quæ ſuperius dicta ſunt de ſubita viſus reſtitutione, opponi poſſe videtur exemplum Cæci a Chriſto ſanati, de quo in Euangelio S. Marci *cap.* 8. ubi, cum Cæcum ad eum adduxiſſent, ipſe exſpuit in oculos ejus, & interrogavit,an videret, qui reſpondens ait *v.*24. *Video homines velut arbo-*

arbores ambulantes; impoſitaque iterum manu ſuper oculos ejus, *cœpit videre, & reſtitutus eſt, ita ut clare videret omnia*. Præterquamquod autem Chriſtus Dominus e loco non diſceſſit, antequam uno quaſi actu perfectam conferret Cæco ſanitatem, actio ejus fuit plena myſterio, ita ut ab ea illatio deſumi non poſſit ad excludendam *inſtantaneitatem* a ceteris, quæ proponuntur, hujus generis miraculis. Myſterium exponit Euthymius (*in comment. ad caput.8. Marci*): *Primo vero Cæcum hunc imperfecte curavit, utpote imperfecte credentem ..... ut, qui parum adhuc reſpiciebat, per modicum aſpectum crederet perfectius, ac ſanaretur perfectius; ſapiens enim erat Medicus*. Et mox: *Augmentum Fidei augmentum promeruit ſanitatis*. Multa ſcribunt ad idem *cap.*8. *Marci* Cornelius a Lapide, Natalis Alexander, Calmet.

C A P U T X.

De conceſſis, aut reſtitutis loquela Mutis, & auditu Surdis per miraculum.

1 POſt viſum Cæcis a Chriſto Jeſu conceſſum S. Matthæus *in Euangelio cap.*9. *v.*32. narrat, ei oblatum fuiſſe hominem mutum, habentem Dæmonium, &, ejecto Dæmonio, Mutum locutum eſſe, ſtupentibus omnibus: *Ecce obtulerunt ei hominem mutum, Dæmonium habentem; &, ejecto Dæmonio, locutus eſt Mutus, & miratæ ſunt turbæ dicentes: Numquam apparuit ſic in Iſrael*, & *cap.*12. *v.*22. refert, Cæcum & Mutum, qui pariter Dæmonium habebat, fuiſſe a Chriſto ſanatum, & vidiſſe, & locutum fuiſſe: *Tunc oblatus eſt ei Dæmonium habens Cæcus & Mutus; & curavit eum, ita ut loqueretur & videret; & ſtupebant omnes turbæ, & dicebant: Numquid hic eſt Filius David?* S. Marcus *in Euangelio cap.*7. *v.*32. hæc habet: *Et adducunt ei Surdum & Mutum, & deprecabantur eum, ut imponat illi manum*. Poſt hæc ſubjicit, Chriſtum Dominum miſiſse digitos ſuos in auriculas ejus, & exſpuendo tetigiſse linguam ejus *v.*35.: *Et ſtatim apertæ ſunt aures ejus, & ſolutum eſt vinculum linguæ ejus, & loquebatur recte; & præcepit illis, ne cui dicerent. Quanto autem eis præcipiebat, tanto magis plus prædicabant, & eo amplius admirabantur dicentes: Bene omnia fecit, & Surdos fecit audire, & Mutos loqui*. S. Lucas *in Euangelio cap.*1. *v.*20. exponit, Angelum Zachariæ verbis ſuis fidem non præſtanti dixiſse: *Et ecce eris tacens, & non poteris loqui uſque in diem, quo hæc fiant, pro eo quod non credidiſti verbis meis, quæ implebuntur tempore ſuo.* Et, dum quæreretur, quomodo vocandus eſset puer poſtmodum natus ex ipſo & ex Eliſabeth, Zacharias, accepto pugillari, ſcripſit, *v.*63.: *Joannes eſt nomen ejus*: ſtatim autem ſtupentibus omnibus, uſus loquendi fuit illi reſtitutus, *v.* 64.: *Apertum eſt autem illico os ejus & lingua ejus, & loquebatur benedicens Deum; & factus eſt timor ſuper omnes vicinos eorum, & ſuper omnia montana Judææ divulgabantur omnia verba hæc*. In eodem Euangelio *cap.*11. *v.*14. hæc habentur: *Et erat ejiciens Dæmonium, & illud*

erat

erat mutum ; *&* , *cum ejeciſſet Dæmonium* , *locutus eſt Mutus*, *& admirata ſunt turbæ* : atque ideo tam per ea quæ *in præcedenti capite* dicta ſunt , quam per ea quæ in hoc exponuntur , impletum eſt oraculum Iſaiæ dicentis *cap.* 35. *v.* 5. de Chriſto : *Tunc aperientur oculi Cæcorum*, *& aures Surdorum patebunt* ... *& aperta erit lingua Mutorum* .

2 De Muto a Chriſto Domino ſanato , de quo *Matthæi cap.* 9. quæritur, an etiam eſſet ſurdus , & an eſset mutus & ſurdus a nativitate, & an hic idem ſit ille , de quo in Euangelio Lucæ *cap.* 11. *v.* 14. *Et erat ejiciens Dæmonium* , *& illud erat mutum* ; *&*, *cum ejeciſſet Dæmonium* , *locutus eſt Mutus* , *& admiratæ ſunt turbæ* . Mutum autem & ſurdum fuiſse, non tamen ab ipſo ortu , receptior opinio eſt , & magis conſona textui Euangelico , cum Dæmon eum fecifset ſurdum & mutum , impediendo uſum linguæ & aurium, quemadmodum obſervat Cornelius a Lapide *ad idem cap.* 9. *v.* 33. Addit Natalis Alexander *num.*23. Græcam vocem ſignificare mutum & ſurdum ; & Calmet *num.*32. teſtatur , receptiorem eſse inter ſacros Interpretes ſententiam , ut Mutus , de quo hic loquitur S. Matthæus , non ſit ille , de quo loquitur S. Lucas . De altero ſanato , de quo S. Matthæus *cap.* 12. , recte ait S. Hieronymus (*eod. cap. lib.* 2. *commentar. col.*48. *tom.* 4.) : *Tria ſigna ſimul in uno homine perpetrata ſunt* : *cæcus videt* , *mutus loquitur* , *poſſeſſus a Dæmone liberatur* . Abulenſis, & Barradius volunt,hunc non fuiſse a nativitate, aut a morbo cæcum aut mutum , ſed a Dæmone eum poſſidente fuiſse oculorum & aurium uſu privatum . De ſanato a Chriſto Domino, de quo Marci *cap.*7. Interpretes adnotarunt, eum non fuiſſe mutum & ſurdum a nativitate ; ſi enim natura ſurdus fuiſſet ac mutus , ne ſublato quidem linguæ impedimento loqui potuiſſet, niſi prius didiciſſet . Addunt eum non fuiſſe mutum & ſurdum ex Dæmonis obſeſſione , cum Euangeliſta de ea non loquatur , & ſic ex naturæ infirmitate in ſurditatem , & linguæ impedimentum incidiſse . Diſputatur quoque , num eſset mutus , an balbutiens : cum enim Euangeliſta dicat : *Et loquebatur recte* , id eſt expedite, hinc inferri poſse videtur , eum antea aliquem uſum loquendi habuiſse , uti videri poteſt apud Cornelium a Lapide *ad idem cap.*7. *S. Marci verſ.* 32. Adhærendum autem eſse videtur aſserentibus , ipſum vere fuiſse mutum & ſurdum, cum id congruat verbis Euangelii , quemadmodum etiam bene adnotavit Calmet ad citatum locum *verſ.*32. & ſubſcribit Schevchzerus *in Phyſica ſacra ad cap.*7. *Marci pag.*1416. Zacharias de quo *in Euangelio* S.Lucæ *cap.* 1. naſcentem incredulitatis & diffidentiæ motum non ſtatim repreſſit , uti fecit Abraham , cujus mentem cogitatio non abſimilis ſubiit , cum Deus illi filium promiſit : *Putaſne centenario naſcetur filius,& Sara nonagenaria pariet?Geneſ.*17.17. ; Zacharias enim ſignum petiit , & ad ſuam , uxoriſque provectam ætatem oculos mentis intendens , potentiam Dei promittentis non reſpexit . Non ſic autem ſe geſſit Abraham , qui contra ſpem credidit , & in promiſſione Dei non hæſitavit diffidentia , quod ei reputatum eſt ad juſtitiam , uti legitur *ad Romanos* 4. Ideoque Zacharias in pœnam diffidentiæ ad tempus mutus

Digitized by Google

tus ſactus eſt, nec tantum vocis, ſed etiam auditus uſum amiſit, ut ſcribit Theophylactus (*in comment. ad cap. 1. Lucæ pag. 302.*): *Merito autem duo hæc paſſus eſt, & quod non audiret, & non loqueretur: quia enim non obedierat, condemnatur, ut ſurdus ſit; & quia contradixerat, ut ſileat*. Nec aliter res eſse potuit, cum amici, & cognati ejus ipſum nutibus alloquerentur: *Innuebant autem patri ejus, quem vellet vocari eum*; ad quæ verba S. Ambroſius *lib. 2. in Lucam num. 32.* ſubjicit: *Zacharias nutu interrogatur, quia incredulitas ei affatum eripuerat & auditum*. De Muto autem, de quo idem S. Lucas *in Euangelio cap. 11.* nihil eſt, quod adnotetur.

3 Similia miracula liberationis Mutorum & Surdorum, vel aut Mutorum, aut Surdorum, & Mutorum & Surdorum a nativitate, vel etiam ex infortunio, caſu, aut infirmitate, leguntur in bullis Canonizationum SS. Cunegundis, Vulſtani Epiſcopi, Willhelmi Congregationis S. Victoris Pariſienſis Canonici, Laurentii Dublinenſis Archiepiſcopi, Dominici, Eadmundi, Willhelmi Briocenſis Epiſcopi, Petri Martyris, Stanislai Cracovienſis Epiſcopi, Claræ de Aſſiſio, Ludovici Francorum Regis, Ludovici Toloſatis Epiſcopi, Thomæ de Aquino, Birgittæ, Franciſci de Paula, Didaci, Petri de Alcantara, Iſidori, Joannis de Capiſtrano; & in relationibus Rotæ Auditorum, in relationibus videlicet cauſæ tunc Servi Dei nunc Beati Hieronymi Æmiliani, Beati Gregorii X., SS. Petri de Alcantara, Andreæ Corſini, Paſchalis a Baylon, Jacobi de Marchia.

4 Ut reliqua prætereamus, quæ ſacile cumulari poſsent, apud Bollandum *ad diem 13. Januarii in Actis S. Potiti Martyris* legitur Imperatorem juſſiſſe, ut ei lingua amputaretur, & oculi eruerentur, ipſumque, inciſa lingua, Pſalmos ceciniſſe, & Imperatorem confuſum nil amplius inveniſſe, quod ei inferret mali. Apud Euſebium Cæſarienſem *lib. 2. de Reſurrectione, edit. Sirmundi, opuſ. 12. pag. 96.* Judex præcepit, linguam incidi S. Romano, qua Deum confeſſus fuerat; lingua inciſa eſt, ſine qua Martyr rectius locutus eſt, quam prius. *Dicitur, quia Beatus iſte Romanus, dum adhuc carneam habebat linguam, ſimilia Moyſi loquebatur, hoc eſt balbutiens, & non compoſite loquens. Dum adhuc haberet totam linguam, & non poſſet compoſite loqui, erat balbus. Qui autem carcerem ingrediebatur, cuſtos carceris interrogavit eum, quod ei eſſet nomen; & certe litteræ jam his, qui valde compoſiti recte loquuntur, impedit ad loquendum. Nunc autem Romanus & inciſa lingua, quam cum haberet & recte loqui non poterat, ſpiritus linguæ loquitur, & valde rectiſſime, & dicit: Romanus dicor. Iterum nuntiatur hoc Judici & Tyranno præſenti. Iterum, qui inciderat, Medicus conſtituitur in timore. Etiam (inquit) iſte adhuc Chriſtianus eſt, ut Fratri parcens contempſit præceptum. Forte autem ille cupiens poſt inciſionem linguæ non ſupereſſe Martyrem, & majori menſura incidit ad interfectionem potius, quam ad præciſionem. Tamen comprehenſus Medicus ducebatur ad Judicem, & negotium habebat, cur loqueretur is, cui inciſa fuerat lingua. Non enim ſemel locutus tacuit, ſed conferebat cum aliis de cruce & victoria Chriſti, & hoc multis menſibus in carcere conſtitutus*. De hoc miraculo tota eſt *oratio* 43.

S. Joan-

Digitized by Google

S. Joannis Chryſoſtomi, & memoratur etiam *in oratione* 48. Victor Vitenſis *lib. 3. de perſecutione Vandalica num. 6. ex recenſ. Ruinart* Scriptor coætaneus teſtis eſt, nonnullos SS. Martyres, quibus lingua in ea perſecutione fuerat exciſa, prompte locutos eſse: *Si quis incredulus eſſe voluerit, pergat nunc Conſtantinopolim, & ibi reperiet unum de illis, Subdiaconum Reparatum, ſermones politos ſine ulla offenſione loquentem. Ob quam cauſam venerabilis nimium in palatio Zenonis Imperatoris habetur, & præcipue Regina mira eum reverentia veneratur.* Juſtinianus Imperator *in Codice tit. de offic. Præf. Prat. Afric.* ait, ſe vidiſſe venerabiles viros, qui, abſciſſis radicitus linguis, pœnas ſuas miſerabiliter loquebantur. Alii quidam, quibus Honoricus Vandalorum Rex linguas radicitus præciderat, loquelam tamen integram habuerunt, præter duos, qui, cum ſe ſcortis commiſcuiſsent, loqui amplius non potuerunt. Alia exempla habentur apud Rejes *quæſt. 55. num.* 12. apud Petrum a Caſtro *de loquela Mutis, & auditu Surdis reddito obſervat. 35. pag. 103. inter miſcellanea curioſa medico-phyſic. Germanic. Academiæ decur. 1. anni 1670.* apud Jacobum Rolandum de Belebad *in deſcriptione oris ſine lingua loquentis pag. 507. inter eadem miſcellanea anni 1672.* Apud Anaſtaſium, ſive alius ſit Auctor, *de vitis Romanorum Pontificum* deſcribitur ingens facinus adverſus S. Pontificem Leonem III. Paſchalis enim Primicerius, & Campulus Sacellarius Eccleſiæ Romanæ aggreſſi S. Leonem ſolemni ritu litanias majores cum univerſo Clero & populo celebrantem, nefariis hominibus ſtipati, multis plagis affecerunt, oculos ei eruerunt, linguam præciderunt, & ſemivivum in cuſtodiam detruſerunt: ſed, cum inde noctu ad arctiorem cuſtodiam ductus eſset, eadem nocte per interceſſionem SS. Apoſtolorum Petri & Pauli viſum recepit, & lingua ei reſtituta eſt: cumque quorumdam ſuorum induſtria clam in Vaticanum abductus eſset, a Spoletino Duce, qui repente cum exercitu advenit, ductus Spoletum, poſt paucos dies ad Carolum Magnum Francorum Regem properavit. S. Leonis III. & miraculi ſit commemoratio in Martyrologio Romano ad diem 12. Junii: *Romæ in baſilica Vaticana Sancti Leonis Papæ III. cui erutos ab impiis oculos, & præciſam linguam Deus mirabiliter reſtituit.* Nonnulli recentiores de hujus miraculi veritate dubitant. Fleury *in hiſtor. Eccleſ. lib. 45. ad an. 799.* ſcribit, tamquam miraculum habitum fuiſse, quod multis conatibus ad linguam ipſi præcidendam, & oculos eruendos fruſtra adhibitis, uſum retinuerit linguæ & oculorum. At Pagi junior *in breviar. Romm. Pontif. tom. 2. in vita Leonis III.* validiſſimis oſtendit argumentis, rem ſe habuiſse, uti ab Anaſtaſio narratur: & certe Alcuinus Caroli Magni Præceptor *in carmine de Leonis profectione ad Carolum, apud Ducheſne in hiſt. Scriptor. Francor. pag. 196. tom. 2.* apertiſſime ſuffragatur:

Verbera commemorans, extinctum lumine vultum
Narrat, & abſciſſam liquido de gutture linguam;
Nunc, medicante Deo, ſanatum & ab omnibus iſtis
Eſſe malis &c.

& infra: *Ex-*

Exquirit Carclus caſus, auditque laborum
Diverſos; ſceleris populi impia facta ſtupeſcit;
Miratur geminas jamdudum luce feneſtras
Extinctas: & nunc reparatum lumine vultum,
Truncatamque loqui miratur forcipe linguam,
Alter in alterius configunt lumina vultus.

5 Poſt hæc ſupereſt, ut aliqua referantur ex Phyſicis & Medicis deſumpta. *In ſcholiis ad cit. obſerv.* 35. Petri a Caſtro *de loquela mutis, & auditu ſurdis reddito pag.* 99. *operis citati*, Scholiaſtes notat, plerumque ſurdos a nativitate mutos etiam eſſe, vel ob conjunctionem nervi ſeptimæ conjugationis, cujus ſurculus major ad aurem, minor ad linguam, & laryngem excurrere ſolet; vel quia, licet ſurdi voce non careant, nec oris linguæque motu, defectus tamen articulati ſermonis exinde oritur, quod ob offenſa auditus organa, quemadmodum alios loquentes non audiunt, ita nec ordinariam ſonorum humanorum vim & rationem, juxta normam loquendi conſuetam, linguæ vociſque ſuæ motibus exprimere poſſunt. Subſcribunt Conimbricenſes *de anima in problemate de auditu ſect.* 2. *num.* 6. & adhæret Rejes *quæſt.* 55. *num.* 25. Adamus quidem ſine exercitio, ſine magiſtro perfecte locutus eſt; ſed ille perfectus eſt creatus, ceteri imperfecti naſcuntur, ætate perficiendi. Putarunt nonnulli, ſermonem quemdam hominibus innatum eſſe, & hunc eſſe Hebraicum, ita ut, ſi quis ab infantia nullum omnino doceretur ſermonem, hebraice loqueretur; quos redarguit Valleſius *de ſacra Philoſophia cap.* 3. *pag.* 76. & adhæret Jacobus Rolandus *in cit. deſcriptione oris ſine lingua loquentis pag.* 509. *operis citati*. Pſammeticum, vel (ut alii volunt) Boccorim Ægypti Regem Herodotus *lib.* 2. *cap.* 2. teſtatur, duos recens natos infantes alendos commiſiſſe paſtori; & mandaviſſe, ut alterum ab altero ſeorſum haberet, nec unquam coram illis loqueretur, & ab hominum conſortio teneret ſegregatos; eos autem, cum loqui pro ætate valuerunt, ingeminaſſe identidem *Beccos*, quæ vox apud Phrygas panem ſignificat, Regemque ex hoc deduxiſſe, naturalem linguam hominum eſſe Phrygiam. Experientia hæc a pleriſque irridetur, qui advertunt, ex caprarum mutitione, cum nihil aliud pueri audivisſent, vocem prædictam didiciſſe; quod etiam aliis experientiis confirmant, cum pueri ſimiliter educati articulate locuti non ſint; & alii parentum incuria derelicti in infantia, interque pecudes enutriti, a venatoribus poſtea capti, nihil niſi balare noverint; quemadmodum videri poteſt apud Rejes *cit. quæſt.* 55. *num.* 25. & apud Calmet *in diſſertat. de Lingua primitiva*.

6 Contra vero qui ab ipſo ortu muti ſunt, non ſtatim etiam ſurdi ſunt, teſte Scholiaſte Petri a Caſtro *in loc. cit.* qui ex Dominico Panarola obſervat, puerum quemdam fuiſſe agentem duodecimum annum a nativitate mutum, non ſurdum, ita ut a tergo interrogatus faciem volveret; quod contigiſſe dicitur ob ſolam læſionem nervorum vocalium, vel ob fatuitatem, ob quam nihil didicit. Alia mirabiliora ab iiſdem Phyſicis & Medi-

cis traduntur, de loquentibus videlicet naturaliter ſine lingua. Allatus enim Scholiaſtes Petri a Caſtro *in oper. cit. pag.* 103. refert, Salmuri in Gallia quemdam ex variolis exſpuiſſe linguam totam, nec tamen loquendi facultatem amiſiſſe, & exacte quidem aliqua litterarum elementa proferre neſciviſſe, ſed melius illas litteras protuliſſe, quæ ſine linguæ alliſione enuntiantur, vel e gutturis motu componuntur, vel a labiis eduntur; propter quem caſum Jacobus Rolandus integrum ſupra citatum edidit Tractatum *de deſcriptione oris ſine lingua loquentis*, ubi, poſtquam ſcripſit, a prædicto puero amiſſam fuiſſe linguam totam corruptam & putrefactam, addit, eum omnes obiiſſe functiones, quæ huic parti tribuuntur, ut ſunt loqui, ſcreare, guſtare, cibos bene manſos volutare, & eoſdem denique deglutire. Meminit hujus ejuſdem caſus Guillhelmus Deerham *in demonſtratione de eſſentia & attributis Dei cap.* 7. *pag.* 131. Huc referri poſſent, quæ narrantur de ventriloquis, hoc eſt de iis, qui loqui e ventre videntur. De Petro quodam Brabantio narratur, eum, quoties volebat, toties ex ima corporis parte, ore quidem aperto, ſed labiis immotis, loqui ſolitum fuiſſe. At miſſo Dæmone, qui, uti impurum & impudicum Spiritum decet, per loca impura & pudenda aliquando in hominibus locutus eſt, de quo apud Nieremberg. *in hiſtoria naturæ lib.* 8. *cap.* 20. Scholiaſtes Petri a Caſtro *in oper. cit. pag.* 104. docet, eos, qui ſic loquuntur, peculiari quadam arte ſpiritum intus attrahere, quo fit, ut voces videantur non ab ipſis edi, ſed ab alio intra ipſos latente: & Jacobus Rolandus *in opere quoque citato pag.* 58. teſtatur, ſe a celebri Anatomico audiviſſe, dum de duplicatione mediaſtini ageret, membranam iſtam duplicem naturaliter unitam in duas partes dividi, & tunc loquelam quaſi ex pectore procedere, & circumſtantes credere, eum non ore loqui, ſed pectore; cujus explicationis ratio non tanti facienda eſt, ut ei omnino ſtandum eſſe judicemus.

7 Antonius Maria Valſalva Imolenſis, Philoſophiæ & Medicinæ Doctor in Bononienſi Univerſitate, *in tractatu de aure humana cap.* 1. *num.* 13. obſervat, in fœtu, atque etiam in infante recens nato meatus auditorii parietes, maxime circa concham, ad ſe invicem ita accedere, ut meatus principium fere ex toto claudatur, & tunc hujus parietes a ſubſtantia craſſa & ſubalbida tectos conſpici, quæ ulterius ad tympani membranam extenſa aliam ibidem membranam componere videtur; ac, ſi talis membrana non decidat, immo firmior evadat, ſurditatis a nativitate ſpeciem induci, quæ difficulter quidem, ſed a perito Chirurgo & Anatomico ſanari poterit. De mutis a nativitate hoc ipſum teſtatur Petrus a Caſtro *in allat. obſerv.* 35. *oper. cit. pag.* 97. *Modus, cum quo poſſunt a nativitate Muti curari, miraculoſus eſt, non impoſſibilis tamen ingenio humano*; & *pag.* 98. teſtatur, ſe induſtria, dexteritate, & patientia in oppido Verganæ Cantabriæ puero a nativitate muto & ſurdo intra duos menſes uſum dediſſe. Remedia explicat a ſe adhibita: & Mercurialis quidem contendit, arte fieri poſſe, ut Mutus & Surdus diſcant loqui, & audire, uti videri poteſt apud Scholiaſten prædicti Petri a Caſtro

Caſtro *pag.* 100. Valleſius *in Philoſophia ſacra cap:* 3. *pag.* 78. teſtatur, ſe fuiſſe amicum cujuſdam Petri Pontii Monachi S. Benedicti, qui natos ſurdos docebat loqui: quod Zacchias *quaſt. medico-legal. lib.* 4. *tit.* 1. *quaſt.* 8. *num.* 52. contendit admitti non poſſe in Mutis & Surdis, qui hiſce morbis laborant ob naturale vitium nervorum.

8 Demum exempla non deficiunt ab iiſdem Phyſicis & Medicis relata de Mutis & Surdis loquelam & auditum naturaliter recipientibus. Schenkius *obſervat. medicinal. lib.* 1. *de lingua tit. de ſermone & voce pag.* 207. narrat, Maximilianum Friderici III. Imperatoris filium uſque ad nonum ætatis ſuæ annum prorſus elinguem & mutum fuiſſe, ſed tamen beneficio naturæ non ſolum ſermonem obtinuiſſe, verum etiam fuiſſe eloquentiſſimum, conſumpta progreſſu ætatis nimia humiditate, quæ hujuſmodi ediderat defectum; item, puerum Raguſæum, qui uſque ad duodecimum annum habitus fuerat mutus, indito laqueo ad occipitium, quo capitis humiditates ſuperfluæ apprime extinctæ ſunt, loqui cœpiſſe; & *pag.* 210. ex Herodoto affert illud filii Crœſi, qui, cum laboraret impedimento linguæ ac vocis proferendæ, repente vocalis evaſit, & per omne vitæ tempus expedite locutus eſt, adeptus ſcilicet loquelam, cum vidiſſet Perſam in Crœſum patrem irruentem. Stalpartius *in obſervationibus obſervat.* 5. caſum exponit cujuſdam ruſtici per biennium ſurdi, & per quatuordecim annos muti, qui non ſine auxilio Dei auditum & vocem recuperavit; & *in notis ad eam obſervationem pag.* 41. caſus cumulat aliorum, qui ex improviſo & vehementi animi motu ex mutis loquentes facti ſunt, cum fortaſſe ſanguis, vel pituita concreta, atque aut radici linguæ, aut muſculis, aut tracheæ impacta, & vicinos nervos comprimens, in motum libertatemque animi impetu propulſa, impeditam reſtituerit loquelam & vocem; necnon quorumdam, qui infantes muti fuerunt, & ætate ipſa poſtea ſanati clare locuti ſunt. *Inter miſcellanea curioſa medico-phyſic. Germanic. decur.* 2. *anni* 1684. *pag.* 117. exſtat *obſervatio* 41. Michaelis Bernardi Valentini narrantis, mulierem Gieſſenſem per aliquot annos mutam, ut ne verbum quidem proferre poſſet, dum in æde ſacra parata erat Exomologeſis gratia chartam tradere Confeſſario, in qua ejus peccata ſcripta erant, Confeſſionem ore tenus & ad verbum articulatim recitaſſe, & aliquo temporis ſpatio perfecte loqui potuiſſe; ad inſtar ejus Muti, cujus occaſione Auctor ſcripſit, qui hora tantum prima pomeridiana loqui poterat: idemque Auctor ſuper caſu expoſito mulieris hæc habet: *Divini quid ſubeſſe, credidere plures: quod ſi tamen naturaliter id evenerit, deſiderio ejuſmodi devoto & ferventi tribuere mallem, quod ſpiritus animales vi quadam eo determinare valet, ut, diffractis ſilentii repagulis, qua data porta, ruant, parteſque loquelæ deſtinatas ad tempus movere poſſint*. In *eiſdem curioſis miſcellaneis decur.* 3. *anno ſeptimo, & octavo pag.* 337. *obſerv.* 203. Textor quidam ſeptuagenarius ab antiqua ſurditate auris ſiniſtræ liberatus eſt, ſubſecuta paralyſi lateris dextri, tranſlata videlicet ad aliam partem materia, quæ nervum obſtruebat, & Guillhelmus Ader *in*

enarrationibus Euangelicis enarrat.7. notat, aliquem mutum interdum fieri ex cicatrice a male curato *frenuli* ulcere ſub lingua; & hanc ægritudinem in pueris, utpote recentem, exciſorio adhibito ſcalpello a chirurgiæ peritis curari; ſecus autem in viris, aut ætate confectis, cum membranæ & ligamenta, quæ linguam devinciunt & alligant, duriora facta & exſiccata curationem reſpuant, & graves inde hæmorrhagiæ ob inevitabilem *raninarum* ſectionem ſubſequantur, quæ ſiſti nequeunt; & in opere, cui titulus, *Saggio delle tranſazioni filoſofiche dall' anno* 1700. *al* 1720. *tom*. 3. *edit. Neapolit. an*. 1731. *fol*. 94. exponitur ſanatio mulieris mutæ & ſurdæ a nativitate, quæ anno decimo ſeptimo ætatis ſuæ loqui cœpit, & audire poſt febrem, qua laboravit.

9 Zacchias *quæſt. medico-legal. lib*. 4. *tit*. 1. *quæſt*. 8. *num*. 52. mutorum & ſurdorum ſanationem æquiparat ſanationi cæcorum. En ejus verba: *Porro non minorem admirationem continet mutorum & ſurdorum ſanatio, præſertim, ſi a natura tales exiſtant, & multo magis, ſi muti ſimul & ſurdi fuerint, quam cæcorum, qui a nativitate non videant: unde ob miraculi paritatem in Sacris hæc ſimul conjunguntur, & futura prædicantur ab Iſa. cap*. 35. Deus ipſe (*inquit*) veniet, & ſalvabit nos. Tunc aperientur oculi cæcorum, & aures ſurdorum patebunt; tunc ſaliet, ſicut cervus, claudus, & aperta erit lingua mutorum &c. *Ubi enim impedimentum tam loquendi, quàm audiendi in naturali nervorum defectu conſiſtat, nullo modo fieri poteſt, ut quis humana arte adjutus vel loqui, vel audire ullo tempore poſſit, ſed hoc requirit abſolute potentiam Divinam, ut ſentit etiam Mercur. lib*. 2. *de morbis puerorum cap*.8. *qui id ipſum latius patere vult, & locum habere in quibuſcumque, qui muti ſimul & ſurdi a nativitate exiſtant*. Quocirca, cum res eſt de recuperantibus uſum loquelæ & auditus, obſervanda ſunt, proportione ſervata, omnia quæ ſuperius dicta ſunt, cum agebatur de liberatione a cæcitate. Afferri ergo debent evidentes probationes præcedentis infirmitatis, & perfectæ firmæque ac diuturnæ recuperationis ſanitatis. Rurſus perpendendum eſt, an Sanatus fuerit tantum ſurdus, & non mutus; vel mutus, & non ſurdus; atque utrum hi defectus fuerint a nativitate, an poſtea ſupervenerint. Phyſici quoque cauſam infirmitatis aut infirmitatum inveſtigabunt, & an aliqua cauſa naturalis (uti ſupra dictum eſt) adfuerit, ad quam ſanitas referri poſſit, ſive ſermo ſit de infirmitate a nativitate, ſive de infirmitate ſeu defectu, qui ſupervenerit: &, quod attinet ad ſubitam ſanationem, id erit maxime inveſtigandum, an infirmitas provenerit a mala organorum conformatione; ſi enim ex hac cauſa proceſſerit, miraculum erit ſecundi generis, in quo ex alibi dictis non eſt de ſubita ſanatione laborandum; ſecus autem, ſi morbus ex aliis impedimentis originem habuerit; tunc enim ſanatio ad tertium genus miraculorum erit referenda. Addit Zacchias *loc. cit*. morbum debere eſſe gravem, ut liberatio ab eo ſit adſcribenda miraculo; atque hinc infert, quod, ſi aliquis laboraret hæſitantia quadam in loquendo, & deinde expedite loqueretur, id tamquam miraculum haberi

non

non poſſet. Addit Guillhelmus Ader *in enarrationibus de morbis Euangelicis enarrat.* 7. in his infirmitatibus ſanatis, ut ratio miraculi ſtatuatur, videndum eſſe, an poſt ſanationem alii morbi ſupervenerint, cum aliquando paralyſis, aut convulſio, aut metaſtaſis poſſint contingere. In cauſa S. Stanislai Novitii Societatis Jeſu, cujus miracula fuerunt diſcuſſa & approbata tempore, quo fungebar munere Fidei Promotoris, inter cetera miraculum propoſitum fuit ſubitæ ſanationis cujuſdam feminæ a ſurditate, quam contraxerat, dum eſſet ætate trium annorum, lapillo ex levitate puerili in ſiniſtram auriculam ingeſto, & quem poſt lapſum annorum viginti ſeptem ejecit, invocato B. Stanislao, cum antea numquam ejicere potuiſſet, licet Medici & Chirurgi peritiſſimi miris ad eam rem factis inſtrumentis ejicere tentaſſent. At hoc non fuit approbatum tamquam miraculum, opponente videlicet ſuo tempore Proſpero Bottinio Archiepiſcopo Myrenſi olim Fidei Promotore, quod miraculum conſtitui non poſſet in reſtitutione auditus, cum ſurditas orta eſſet ex impedimento prorſus caſuali organum lædente, quo ſublato, perfecta ſanatio fieri naturaliter debuit; & quod pariter ratio miraculi conſtitui non poſſet in remotione impedimenti per expulſionem lapilli, cum per inſtrumenta chirurgica recte adhibita, vel beneficio ætatis, auriculæ foramen forte dilatatum fuerit, ut naturaliter lapis exiret. Dum eodem fungebar munere, inter cetera pro Beatificatione tunc Servi Dei Vincentii a Paulo propoſitum fuit miraculum ſubitæ largitionis loquelæ & virium cuidam puellæ octenni, a nativitate mutæ, & ad motum artuum infernorum omnino impotenti. Oppoſui exempla eorum, qui naturaliter ab impedimento loquelæ liberati fuerunt, & facti ſunt vocales. A Poſtulatoribus autem reſponſum fuit, multa miranda ſcripta eſſe, quæ tamen ad credendum nullius fidem aſtringunt, atque Hiſtoricos non deeſſe, qui aſſerunt, Maximilianum Friderici filium ſupra memoratum, tamquam mutum a nativitate naturaliter ſanatum, nunquam tali morbo laboraſſe, ſed lingua tantum balbutiiſſe, nullamque in propoſito caſu præceſſiſſe iram, timorem, incendii metum, & ſimilia, ad quæ aliquando loquelæ receptio refertur, ut obſervat Zacut. *lib.1. medic.princ. hiſtoric. hiſtor.34. in paraphraſi*, & ſic nullo modo ſubitam ſanationem puellæ, invocato Beati auxilio, a miraculorum ſerie eſſe excludendam, deficiente potiſſimum applicatione utilium medicamentorum, & cujuſcumque criſis interventu. Super hoc eodem miraculo ſcripſit Januarius Jannellius Medicus paulo ante memoratus, qui in ſua diſſertatione oſtendit, loquelæ impedimentum manaſſe a vitio nervorum paris ſeptimi, qui motum linguæ impartiuntur, & recurrentis, qui fandi facultatem tribuit, & quorumcumque, qui ad laryngis muſculos, diaphragma, & pulmonaceam ſubſtantiam, præſertim veſiculoſam, pertinent, quod multis conjecturis confirmavit. Quocirca id tanquam miraculum tertii generis fuit a ſacra Congregatione approbatum die 12. Julii anno 1729. & confirmatum die 14. ejuſdem menſis, & eodem anno a Benedicto XIII.

CA-

CAPUT XI.

De divina admirabili ſanatione Claudorum, & aliquorum impotentium ad ambulandum, itemque Gibborum.

1 UTI ſupra viſum eſt, de Chriſto, & de Apoſtolis ab Iſaia *cap.35.v.6.* dictum eſt: *Tunc ſaliet ſicut cervus, claudus.* In Actis Apoſtolorum *cap.3.* fuſe narratur miraculum ſanationis Claudi. Cum enim Petrus & Joannes aſcenderent in Templum, & quidam vir, claudus ex utero matris ſuæ, qui jacebat ad portam Speciosam Templi, ut ab introeuntibus peteret eleemoſynam, ab ipſis Apoſtolis eleemoſynam petiiſſet, ipſique reſpondiſſent, ſe argentum & aurum non habere, ſed in nomine Jeſu Chriſti ſurgeret & ambularet; protinus conſolidatæ ſunt baſes ejus & plantæ, & exiliens ſtetit, & ambulavit, intravitque cum illis in Templum, laudans Deum, videntibus omnibus eum ambulantem, & recte agnoſcentibus, illum eſſe, qui ſedebat ad Templi portam, ideoque maximopere ſtupentibus de eo, quod illi contigerat; Petroque tunc fatente, ſe id propria virtute, aut poteſtate non feciſſe, ſed in Fide nominis Chriſti. Multa quoad hiſtoriam hujus miraculi habentur apud Cardinalem Baronium *ad an. 34. num. 256. & ſeqq.* Alia plura ab Apoſtolis patrata fuiſſe miracula, certum eſt, uti colligitur *ex cap. 5. v. 12. Actor.*: *Per manus autem Apoſtolorum fiebant ſigna & prodigia multa in plebe*: ſed Claudi curatio a S. Luca exacte deſcripta eſt, tum quia ceteris fuit illuſtrior, tum quia facta eſt juxta Templum, ubi erat turba populi, & demum quia ea occaſione Petrus ad turbam concionem habuit, qua quinque millia hominum ad Chriſtum convertit, uti ſubjicitur *cap. 4. v. 4. Multi autem eorum, qui audierant verbum, crediderunt, & factus eſt numerus virorum quinque millia.*

2 Claudus hic miraculo ſanatus claudus erat ab utero matris. Cum ſanitatem recepit, erat annos natus ſupra quadraginta, ut eſt *Actor. cap. 4. v. 21. At illi comminantes dimiſerunt eos* (Petrum videlicet & Joannem) *non invenientes, quomodo punirent eos propter populum, quia omnes clarificabant id, quod factum fuerat in eo, quod acciderat. Annorum enim erit amplius quadraginta homo, in quo factum fuerat ſignum iſtud ſanitatis.* Manaverat ergo claudicatio ex natura, & quodammodo in naturam verſa fuerat, & ſic per medicinam & naturam quodammodo inſanabilis. Dicitur in ſacro Textu, conſolidatas fuiſſe baſes & plantas, & ſic crura & tibias quibus moles corporis fulcitur, & pedes quibus totum corpus inſiſtit, qui in Claudis contracti ſunt, debiles, & manci. Additur, Sanatum ſtatim ambulaſſe, & & exſiliiſſe, per quod apparet, Claudo reſtitutam illico fuiſſe pedum rectitudinem & firmitatem. Aliud ſimile miraculum interceſſione S. Pauli a Deo patratum habetur *Actor. cap. 14.* Cum enim Paulus & Barnabas Iconii multos ad Chriſti Fidem convertiſſent, expulſique a Judæis Lyſtram

deve-

Digitized by Google

deveniſſent, ibi quidam vir ſedebat claudus ex utero matris ſuæ: cumque Paulus eum vidiſſet habentem fidem, ut ſalvus fieret, ipſique magna voce dixiſſet, ut ſurgeret, & ambularet, Claudus in pedes ſuos rectus ſurrexit, exilivit, & ambulavit, tollentibus turbis voces ſuas, & dicentibus, Deos ſimiles hominibus factos ad ſe deſcendiſſe, & vocantibus Barnabam Jovem, & Paulum Mercurium: ad quæ Barnabas & Paulus, conſciſſis tunicis ſuis, clamantes reſponderunt, ſe eſſe mortales, ſed annuntiare converſionem ad Deum vivum, qui fecit cælum & terram & mare & omnia, quæ in eis ſunt.

3 In bulla Canonizationis S. Eliſabethæ Thuringiæ in Saxonia Landgraviæ & Sanctimonialis Tertii Ordinis Minorum habetur, ejus interceſſione vitam mortuis, lumen cæcis, auditum ſurdis, verbum mutis, & greſſum claudis collata fuiſſe; quod ipſum legitur in bulla Canonizationis S. Vuillhelmi Brioceнſis in Armorica ſeu Britannia minori Epiſcopi, & in bulla Canonizationis S. Stanislai Cracovienſis in Polonia Epiſcopi: &, ut cetera prætereantur, in bulla Canonizationis S. Franciſci Saleſii narratur ſubita ſanatio cujuſdam contracti, & plane ab ipſo ortu ad greſſum impotentis; & in bulla Canonizationis S. Franciſci Xaverii inter cetera quæ referuntur, miraculum exponitur pueri Goæ nati, qui utrumque pedem a nativitate adeo aridum, & crura adeo ſicca habebat, ut illis inſiſtere non poſſet, ſed manibus reptare cogeretur. Hic ad Sancti ſepulcrum ab educatrice perductus, tertia die, qua ſepulcrum viſitabat (ſtatuerat enim educatrix novem diebus viſitare) ſuis ſtetit pedibus, & ambulare cœpit, & ſtatim omnino ſanus evaſit, & intra novem dies crura carne oppleta fuerunt, & ſic deinde ſemper valens & ſanus vixit.

4 Dum cauſæ Canonizationum ab Auditoribus Rotæ examinabantur, antequam judicium ſubirent Congregationis ſacrorum rituum, juxta ea quæ non ſemel alibi dicta ſunt, actum ſæpe fuit de ea, quæ miraculo fit, ſanatione Claudorum: in relatione videlicet cauſæ S. Petri Regalati *miracul. 5. poſt mortem*, in relatione cauſæ Servi Dei Juliani a S. Auguſtino *cap. 15.* in relatione cauſæ S. Ludovici Bertrandi *ad tit. Miraculum ſanationis Claudi*, in relatione cauſæ B. Hieronymi Æmiliani *in miracul. 1. poſt obitum*, in relatione cauſæ S. Tereſiæ *miracul. 4. poſt mortem*, ubi referunt, quemdam puerum ætatis annorum quatuor a nativitate ita contractum & contortum fuiſſe, ut figura corporis litteram S repræſentare videretur; nec pedibus ſubſiſtere, nec jacens ſe movere poſſet, quamvis ex ejuſmodi contractione corporis nullo dolore afficeretur; ipſum autem delatum ad cellam monaſterii, in qua S. Tereſia habitaverat, ultimo die ſupplicationis novendialis fuiſſe ſubito ſanatum, liberumque a contractione evaſiſſe, & ſuis pedibus expedite ambulaſſe. Factum hoc Rotæ Auditores miraculo tribuerunt, & quidem ſecundi generis: obſervata videlicet gravitate morbi, præcedenti oratione, & ſanitate repente perfecteque reſtituta; poſuerunt autem in ſecundo miraculi genere, quod natura poſſit quidem dare rectitudinem

Digitized by Google

tudinem aptamque membrorum compoſitionem, non tamen homini contorto & contracto a nativitate. Plura alia legi poſſunt *in tertia parte* relationis eorumdem Auditorum, quam ediderunt in cauſa S. Caroli Borromæi, agentes de quadam Margarita Monta utroque pede capta, & ſubito reſtituta ſanitati, S. Caroli interceſſione.

5 Docent Phyſici & Medici, ſi hominis corpus ſolidis non firmaretur oſſibus, iiſque per articulos junctis atque aptis, eum nec agere, nec motus exercere poſſe, ad vitæ commodum neceſſarios, Fant. *prælect. anatom. pag.* 3. Cumque inter motus, ad vitæ commodum neceſſarios, motus progreſſionis præcipuum ſibi vindicet locum, hic, ut perfecte fiat, præter oſſium ſoliditatem, continuitatem, & articulationem, requirit præterea ligamenta & faſcias, quibus os jungatur & firmetur, & muſculos cruris & pedis ſtricte dictos. Ita Verheyen *anatom. tract.* 2. *caſ.* 5. *de motu progreſſivo pag.* 163. Expoſcit etiam debitam proportionem in articulorum cavitatibus, in oſſium conſiſtentia, in eorum longitudine, in *elaſticitate* fibrarum, robore tendinum, tenſione nervorum, *humectatione ex fluido mucilaginoſo*, ut apud Mang. *tom.* 1. *pag.* 126.

6 Explicant Phyſici modum, quo fit motus hic progreſſionis. Homo quippe pedibus, ſive pavimento innixus transfert lineam propenſionis modo ſuper plantam pedis dexteri, modo ſiniſtri, quæ pedum plantæ transferuntur, non per unam lineam rectam, ſed per duas inter ſe parallelas; quocirca, elongato crure poſtico per extenſionem pedis, impulſoque retrorſum pavimento, machina erigitur, quæ per anticum alterum pedem firmum impulſa motu transverſo cietur, & hinc ſtatim poſt pes poſticus elongatus a terra ſuſpenditur flexis tribus articulis coxendicis, genu, & pedis externi per ſuos muſculos; quo facto, ſecunda ſtatio celebratur, & poſtea eadem periodo pes poſticus operando greſſus continuat; uti late explicant Borell. *anat. de œconom. anim. p.* 5. *pag.* 168. *de greſſu bipedum pag.* 961. Verheyen *tract.* 2. *de motu progreſſivo cap.* 5. *pag.* 163.

7 Ex his autem facile deſumi poterunt cauſæ claudicationis; quarum prima erit impedimentum influxus vel ſpirituum, vel ſanguinis, vel utrorumque ad articulos coxendicis, genu, tibiæ, pedum; juxta ea quæ habentur apud Etmuller. *tom.* 2. *pag.* 734. non quidem & ſiniſtrorſum & dextrorſum, nam tunc impeditus omnino erit inceſſus, ſed ad unum, vel ad alterum eorumdem articulorum.

8 Secunda ea erit, quæ poteſt articulos e ſinu ſuo detorquere, & quoquo modo actionem impedire, vel abbreviando articulum e ſede ſua dimotum, vel eumdem nimis, quam par eſt, extendendo. Abbreviatur autem articulus, quoties tendines diſrumpuntur, ligamenta ſolvuntur, muſculi convelluntur; & ex oppoſito articulus extenditur, quoties laxantur tendines, muſculi reſolvuntur, & præſertim inter os & os articulatum concreſcit materia gypſea, oſſea, alteriuſve naturæ, quæ ſenſim dimovet articulum e ſinu, & illum extendit; de quibus Aquapenden. *chirurg. lib.* 5. *cap.* 1. *pag.* 167.

9 Tertia

9 Tertia cauſa erit in oſſe, vel cum circa articulum fractum apparet, vel cum multa tenetur carie, vel cum oſſium cartilagines circa capita ſunt areſactæ & induratæ, vel denique cum os ipſum exeſum, diviſum, vel fractum eſt; de quibus omnibus plura habentur apud Munik *chirurg. tract. de fract. pag.* 329.

10 Quarta denique cauſa erit, quæ ab ipſo ortu os, aut articulum, aut tendinem, aut muſculos depravat, ut, cum quis *rhachiticus* naſcitur, cum muſculi breviores ſunt, aut longiores conſueto, & cum os brevius eſt, quam ferat natura: & quamvis plures aliæ innumerabiles cauſæ claudicationum haberi poſſint, omnes tamen ad has referri poſſunt.

11 Ardua profecto res eſt, non tamen impoſſibilis, ut nonnullæ ex prædictis claudicationibus ſubito naturaliter ſanentur; & tales eſſe poſſunt illæ, quæ ab impedito ſpirituum & ſanguinis influxu pendent, dummodo tamen res conſiſtat in obſtructione vaſorum, nec partes ſolidæ vitium antiquum contraxerint: & ad hanc claſſem pertinent relata a Zacut. *lib.* 1. *medic. princip. hiſtor. hiſt.* 34. *in paraphraſi*, ubi hæc habet: *Mirabiles ſunt effectus, quos unio nativi caloris præſtare ſolet: ſic, plures diu claudos reſolutos, & contractos, ira, timore, vel incendii metu percitos, repente ſanos factos fuiſſe, eleganti exemplo refert Valeriola lib.* 2. *obſerv.* 4. *quorum eventuum cauſa ſtatuenda eſt agreſſus naturæ ad expellendum humorem noxium*. Hunc ſequitur Gaſpar a Rejes *quæſt.* 79. *num.* 20. & ad hanc eamdem claſſem pertinent relata a Joanne Franciſco Loy ab Erisfeld *in append. medica de morbis infantium impreſſa Norimbergæ anno* 1699. *pag.* 469.: *Pueri ſæpe in ætate annorum duorum, cum gradi incipiunt, inepti & ad eundum rari eſſe conſueverunt: de quo matres ſollicite auxilium quærunt a Chirurgis, qui plerumque variis machinis crura & tibias erigere conantur; ſed fruſtra, quia ſponte a natura ut plurimum circa ætatem trium aut quatuor annorum tibiæ & muſculi firmantur, & partes ad ſtatum naturaliter redeunt: & certe natura firmandorum articulorum optima eſt architectrix*. Subſcribit Marcus Aurelius Severinus *cap.* 9. de Gibbis, Valgis, Varis: *Affectus hic puerorum valgorum interdum ope naturæ ſolvitur . . . . . Solvitur, inquam, ubi vigor accedens ætatis, morbo, qui præoccupaverat, fit ſuperior &c. Ad hunc modum apparet ſane, quod naturæ vis, & humoris habitudo momenti plurimum habet ad ſolvendas ac dirigendas hujus generis diſtortiones &c. Interim naturæ ſponte curatos equidem referre poſſum hos. Unus ante memoratus puer de Pompeis, qui valgus utriſque cruribus, & ſecundum infimas ſpinæ vertebras languens ac dolens ab ineunte propemodum ætate, ſubalaribus fulcris innixus, hæc undecimo jam anno vacua & inutilia, repente ſe ſentiens integrum, abjecit. Puer prætenuis, & ſtrigoſus, atque etiam propter catarrhos edentulus, qui quinque jam annis arthrocacen in lævo brachio perpeſſus, ut Joannes Dominicus Malliocus Medicus Neapoli percelebris teſtari poteſt: id quod ad Pædarlhiocaces, & valgorum communitates advertendas dictum eſto. Alter Joſephi Jordani vitrearum conſtannatoris filius, quem omnino motionibus corporis inertem ex improviſo reſtituendum non fallenti judicio prædixeram. Item*

alii non pauci, quos eadem ſorte potitos obſervavi junior apud Præceptorem Julium Jaſolinum. Schenkius *obſervat. lib. 5. de affectu pedum* narrat, quemdam Architectum, qui de eminenti turre præceps ruerat, cum antea altero claudicaret pede, recte deinceps ambulaſſe; & virum grandævum utroque pede claudum, nec ambulantem niſi per ſuſtentacula lignea, repente de uno loco in alium totum corpus traxiſſe; *& in obſervat. ad tit. de femore* ſubjicit ex Petro Meſſia, quemdam ex vulnere in femore claudicantem, in eadem parte rurſus ſauciatum, & ſanatum, rectum in poſterum inceſſiſſe. Ex quibus proinde nemo eſt qui non videat, ad eamdem claſſem claudicationum, quæ naturaliter ſanari, & fortaſſe ſubito recedere poſſunt, vitia illa pertinere articulorum, quæ a ſimplici luxatura pendent, etiamſi aliquando ad aliquod non breve tempus extra ſitum os permaneat; cum per motum ſubitaneum contrarium motui lapſus oſſis ſanitas haberi poſſit, & aliquando habita ſit.

12 At profecto aut per ſolas naturæ vires, aut per medicam artem ſanabiles, ſaltem momento temporis, dici & haberi non poſſunt claudicationes, quæ proveniunt ex tendinibus, vel nervis ruptis, juxta illud Hippocratis *aphor. 19. ſect. 6. Si diſſectum fuerit os, vel cartilago, nervuſque, neque augetur, neque coaleſcit*. Idem dicendum eſt, ſi adſint excreſcentiæ oſſeæ, vel tophi, ſi ſolidum in intima ſui ſtructura læſum ſit; ſub quo cenſu veniunt claudicationes omnes a vitio ante nativitatem contracto, ex oſſibus videlicet diſtortis, & male in utero materno conformatis articulis. Ex quibus proinde efficitur, ut ſi in ſacrorum rituum Congregatione aliquod factum proponatur tanquam miraculum, ſanationis videlicet Claudi, non ſolum oporteat, ut duo extrema evidentibus probationibus demonſtrentur, veræ videlicet claudicationis præcedentis, & veri, perfecti, & continuati ſubſequentis inceſſus, ſed etiam temporis, quo duravit claudicatio, & ætatis ipſius ſanati. Phyſici autem ad conſilium acciti, cauſam & qualitatem claudicationis inveſtigare debebunt; & an aliqua cauſa naturalis adſuerit, cui poſſit ſanatio adſcribi; & num claudicatio ſit ex illis, quæ ope naturæ etiam momento temporis ſanari poſſunt, an ſit ex illis, ad quarum ſanationem vires naturæ non extenduntur; ſi etenim ſit ex his, celeberrimum erit miraculum, ſi ſanatio ſubito contingat, ſed erit etiam miraculum, quamvis ſubito non accidat, in claſſe ſecundi generis reponendum.

13 Dum munere fungebar Fidei Promotoris, in cauſa S. Peregrini Latioſi ſuper miraculis, ſextum, quod proponebatur, miraculum erat ſanationis cujuſdam pueri quinquennis a nativitate vitiati, & impotentis ad ambulandum; & ſeptimo loco proponebatur ſanatio alterius pueri pariter quinquennis a contractione nervorum, unde ortum habuerat impotentia ad uſum manuum & pedum. In meis animadverſionibus oppoſui, naturam eſſe optimam magiſtram firmandorum articulorum, & præſertim in pueris. Alexander Paſcolus Medicus alibi memoratus ſcribens pro confirmando miraculo reſpondit, hæc vera eſſe, ſed momento temporis naturaliter contin-

tingere non poſſe. Sed prædictæ duæ ſanationes non fuerunt a ſacra Congregatione approbatæ tamquam miracula. In cauſa S. Vincentii de Paulo cum inter cetera miracula pro ejus Canonizatione obtinenda quinto loco proponeretur ſubita ſanatio cujuſdam pueri ab omnimoda pedum brachiorumque inverſione, contendente Ludovico de Valentibus, qui nunc officium Fidei Promotoris laudabiliter exercet, ſimiles ſanationes in pueris naturaliter contingere, & Marco Angelo de Marcangelis in Romano Archigymnaſio publico Medicinæ Profeſſore pro miraculo ſcribente, hæc ſibi vindicare locum, quando aberant artuum contorſiones, quando contorſiones erant recentes, & quando, craſſis ſuccis ſuperatis, bonus humor potuit in ſanguinem, & cum ſanguine ad partes advehi, & illis ſuccoſam, volatilem, & veluti de novo compoſitam communicare ſubſtantiam; ſecus autem, quando, prout ipſe in caſu propoſito, ex mala corporis nutritione, tabe, ſtrumis, & ceteris peſſimis ſymptomatibus oſtendebatur, fluida adhuc fuiſſe corrupta, viſcida, atque tenacia; ſacra Congregatio abſtinuit ab eo facto inter miracula recenſendo, uti colligitur ex Decreto edito die 10. Auguſti anno 1736. Prudentiſſimi ſiquidem Conſultores ſacræ Congregationis crediderunt, prædictas claudicationes manaſſe ab impedito ſpirituum & ſanguinis influxu, non autem a nervis & tendinibus ruptis, aut ſolidis læſis. Antequam ad munus Fidei Promotoris fuiſſem evectus, uti ſacræ Conſiſtorialis aulæ Advocatus patrocinium præſtiti in cauſa S. Catharinæ de Bononia. Inter cetera autem, quæ diſcutienda proponebantur pro ejus Canonizatione, tertio loco miraculum erat repentinæ ſanationis pedis luxati, turgidi, & lividi, & judicio Medicorum diſſecandi. Monialis enim monaſterii Bononienſis, in quo S. Catharinæ corpus publicæ exponitur venerationi, Candida Diana Fabri appellata, lubrico e veſtigio luxatum retulit pedem, qui a Chirurgo (uti dicebatur) in locum inepte repoſitus, ac triſtius curatus, tumens, lividum, & inutile pondus evaſit; cumque per tres menſes ægra in lecto irrequieta, & acerbiſſimis doloribus diſcruciata jacuiſſet, invocata S. Catharina, tumor & nigredo a pede receſſerunt, nulloque innixa adjutorio ad eccleſiam progreſſa eſt. Angelus Modius Urbis Medicus ſcribens pro veritate ſuper hoc miraculo, & non ad cauſæ opportunitatem, conſideravit, os luxatum fuiſſe egregie a Medico Chirurgo repoſitum, pedis tumorem non fuiſſe impeditum, ſed ſumpto paulatim augmento in ingentem molem excreviſſe cum magno doloris ſenſu, manifeſto ſuperficiali livore, & extenuatione colli pedis: cumque juxta experientiam, & Medicorum aſſerta dixerit, materiam fermentatam potuiſſe naturaliter reſumi, & inſenſibili modo tumores evaneſcere, ſacra Congregatio ſanationem iſtam non approbavit tanquam excedentem vires naturæ. Antiqui Medici Vincentius Temonius, & Jacobus Minutulus ab Auditoribus Rotæ conſulti, dum agebatur de miraculis S. Aloyſii Gonzagæ, & præcipue de quodam, quod contigit in homine a nativitate curvo, & per annos jam octodecim manibus pedibuſque ranarum more humi reptante,

quique, voto ad Beatum a matre facto, aſſurrexit in pedes, & gradi cœpit more ceterorum hominum, dixerunt, inter miracula eſſe recenſendum; quia, licet hoc vitium fortaſſe medicamentis adhibitis amoveri potuiſſet ætate infantili, id tamen naturaliter fieri non poterat, poſtquam nervi per octodecim annos a nativitate contracti & indurati permanſerunt;& eo magis cum ſanatio momento temporis facta fuerit, nullis præcedentibus medicamentis, & prævia tantum Beati invocatione. Iidem Rotæ Auditores in relatione cauſæ S. Franciſci Xaverii *miracul.5. poſt obitum*,inter miracula recenſuerunt ſubitaneam ſanationem pueri,de quo ſupra,quique per quinquennium humi reptaverat, & cujus morbus ullo medicamento tolli non potuerat, qui etiam utrumque crus & pedem ſiccum & aridum ſemper habuerat, recuperata etiam crurum craſſitie intra ſpatium novem dierum, quibus mater, voto nuncupato promiſit, ſe eccleſiam viſitaturam eſſe, in qua Sancti corpus requieſcit.

14 *In Euangelio* S. Lucæ narratur, oblatam fuiſſe Chriſto Domino mulierem, quæ habebat ſpiritum infirmitatis annis decem & octo, & erat inclinata, ita ut ſurſum omnino aſpicere non poſſet: cum Jeſus dixiſſet, eam liberam eſſe a ſua infirmitate, & illi manum impoſuiſſet, confeſtim erecta eſt, & Deum glorificavit. Ader *de morbis Euangelicis enarrat.3.* putat, eam mulierem fuiſſe vel convulſam, vel gibboſam ſimplici illa vulgarique gibba, quæ fit ex luxatione vertebrarum dorſi, cum utrumque vitium ſpinam dorſi inflectere, & inclinare valeat; & poſtquam probare conatus eſt, mulierem fuiſſe convulſam,& ſanationem eſſe miraculo tribuendam,cum convulſio non in fieri, uti dicunt, ſed in facto jam eſſet conſtituta, & vel neceſſaria nutritioni materia orbata in hecticam incidiſſet,vel ſaltem gibba multos eam occupaſſet annos, pro magnitudine miraculi concludit.

15 Apud Sennertum *lib.2. practicar. part.2. cap.21.* plures gibbæ ſpecies enumerantur: ſed tres præcipuæ ſunt: prima, cum vertebræ luxantur ad exteriora, ex quarum luxatione tumor in dorſo apparet; & hæc proprio nomine vocatur Gibba, eaque deformati dicuntur Gibbi: ſecunda, cum vertebræ luxantur verſus anteriora,& in dorſo cavitas apparet, tumor autem ſeſe prodit in pectore circa *ſternum*; & hæc dicitur *repanditas, recurvitas*, & ægri repandi, & recurvi: tertia eſt, cum in alterutrum latus vertebræ luxantur; & hæc dicitur obliquatio, & tortuoſitas, & ægri, obliqui & tortuoſi; uti late proſequitur Zacchias *quæſt. medico-legal. lib.8. tit.1. quæſt.15. num.6.*

16 In cauſa Canonizationis S. Joannis a S. Facundo diſcuſſum fuit, & approbatum miraculum ejus interceſſione a Deo patratum,de quo hæc habentur in bulla Canonizationis *cod.Canoniz.pag.465.Et quartum Emmanuelis de Caſtello gibboſi per triennium ex ruptura ſpinæ dorſi ob lapſum e ſcala, dum erat novennis; qui, cum propterea cogeretur curvatus medio corpore, manibus ſuper genua appoſitis, & cum adjutorio ſuſtentaculi ſic incedere, ut ſe erigere volens cum impetu procideret, ductus a matre ad ſepulcrum Beati, ut novendialibus precibus*

Digitized by Google

bus incumberet, illuc ingreſſus ab ingentibus, quos patiebatur doloribus, & ab incurvatione ſanus evaſit, conſolidatis nimirum vertebris diſruptis, cruribuſque ſic corroboratis, ut domum maternam veloci greſſu redierit, ſuſtentaculum in altum gerens, ac demum etiam a gibboſitate convaluit, poſtquam denuo a matre in Capellam Beati ductus, Euangelium in fine Miſſæ lectum audivit, permanente tamen oſſe elevato, ubi prius erat gibboſus. Petrus Franciſcus de Rubeis tunc celebris Fidei Promotor oppoſuit, gibbam ex ſola vertebrarum luxatione ortam fuiſſe, & ſic fuiſse ſanabilem; item impotentiam ad motum ceſsaſse, perſeverante gibba; & demum remanſiſse oſſis elevationem: quæ omnia dixit obſtare miraculo. At Joannes Baptiſta Bottinius inter ſacræ Conſiſtorialis aulæ Advocatos, vir magni nominis, &, dum viveret, ſingulari mihi amicitia conjunctus, pro miraculo ſcribens primo demonſtravit, gibbam natam eſse ex ſpina & vertebris fractis, juxta Medici & teſtium dicta: ſecundo animadvertit gibbam non recentem, ſed antiquam fuiſse; in quo rerum eventu vix ſanabilis dici poteſt, quemadmodum ſcripſit Valaſius de Taranta *lib.1. §. Prognoſtica: Antiqua gibboſitas non recipit curationem*: cum quo concordat Severinus *in lib. de gibbis, valgis, & varis cap.6.* ubi inſtituens curationem gibborum ait: *Proponitur curatio gibboſi recentis: porro vetus & confirmata, ſanabilis non eſt*: tertio, ad ulteriora progrediens, probavit, etiamſi vitium ex ſpinæ luxatione ortum fuiſset, tanto temporis intervallo inſanabile quodammodo evaſiſse, juxta ea quæ habentur apud Paulum Æginetam *lib.6. cap.*109. & *cap.*118. *circa medium*, & apud Sennertum *lib.*5. *practicarum part. 6. cap.*1. *tit. Prognoſtica* §.7. demum concluſit, miraculi magnitudinem deſumendam etiam eſſe ex hoc, quod ſublata fuerit impotentia ad motum, perſeverante ad modicum tempus gibba, cum tamen impotentia a gibba penderet, & ſic remanente cauſa, ſublatus fuerit effectus; nec oſſis elevationem obſtare miraculo, cum vis ejus ſtaret in perfecta reductione oſſium ſpinæ in propriam ſedem, deformi gibba ſublata, & perſeverante oſſis elevatione ad miraculum manifeſtandum. In cauſa S. Philippi Benitii approbatum fuit ſeptimum, quod pro ejus Canonizatione proponebatur, miraculum, ſubitæ videlicet ſanationis pueri aridi in artubus inferioribus, & gibbi ex utraque parte a nativitate, cruribus ſine vitali ſpiritu, ita ut ad inſtar funis ad omnes corporis partes tam in caput, quam in ſcapulas reflecti poſſent, nec aliter, quam ſedendo, conſiſtere valeret, in quo ſtatu ſexennium permanſerat; quemadmodum colligitur ex Decreto edito die 11. Novembris 1670. Ex quibus, ubi opus erit, Conſultores Congregationis ſacrorum rituum plura pro formando judicio ſuper ſanatione Gibborum haurire poterunt.

CAPUT

CAPUT XII.

De ſanatione Paralyticorum, quæ miraculo fit.

1 CUm Jeſus, ut narrat S. Matthæus in ſuo Euangelio *cap*. 8. ingreſſus eſſet Capharnaum, acceſſit ad eum Centurio rogans eum, & dicens, puerum ſuum jacere in domo paralyticum, & male torqueri; Chriſto autem reſpondente, ſe ad illum ſtatim venturum, eumque curaturum; Centurio ſubjecit, ſe dignum non eſſe, ut Chriſtus in ſuam domum ingrederetur, ſed tantum diceret verbo, quo uno recte ſciret puerum ſuum ſanari poſſe. Dominus noſter tantam Centurionis Fidem admirans, ei dixit, *v*. 13.: *Vade, & ſicut credidiſti, fiat tibi: & ſanatus eſt puer in illa hora*. Eadem hiſtoria refertur a S. Luca in ſuo Euangelio *cap*. 7. ubi narrat, Centurionem miſiſſe Seniores Judæorum ad Chriſtum Dominum, qui rogarent, ut ad ſe veniret, & ſervum ſuum ſanaret male ſe habentem, & moriturum: Sed, ut eſt ibidem, cum Dominus a domo longe non eſſet, Centurio miſit ad eum Amicos, qui ei dicerent, ſe non eſſe dignum, ut ſub tectum ſuum intraret, & propterea ſe ad eum non veniſſe: proinde diceret verbo; ita enim fore, ut puer ſanaretur. Mirante Domino, & dicente, ſe tantam Fidem nec in Iſrael inveniſſe, qui miſſi fuerant, reverſi domum, ſervum qui languerat, ſanum invenerunt. Centurio erat ex militia Romana, & centum hominibus imperabat. De ſanato quæſtio eſt, num filius, an ſervus Centurionis, an miles eſſet, de qua Thomas Bartholinus in hujus Paralytici hiſtoria. Centurionem fuiſse Gentilem, cum Romani Centurionis officium ſolis Romanis civibus conferrent, communiori calculo Interpretes aſserunt; licet alii quidam fieri poſse putent, ut eſset Proſelytus, uti erat Cornelius ille Centurio, de quo *in Actis Apoſtolorum*. Videri poteſt Calmet *ad cap*. 8. *Matthæi*, ubi etiam ſcite animadvertit, hujus Paralytici hiſtoriam quodammodo per compendium ab eo narrari, quæ magis diſtincte a S. Luca refertur: quæ enim S. Lucas facta dicit a Centurione per Seniores Judæorum, & per Amicos, S. Matthæus tamquam facta exponit ab ipſo Centurione, juxta conſuetum ſacræ Scripturæ morem, quæ tamquam facta ab ipſo mandante narrat ea, quæ ejus mandato & imperio facta ſunt; ſic enim dicitur, ab Herode capite truncatum fuiſse S. Joannem Baptiſtam, & Chriſtum ab Herode vapulaſse.

2 Major de qualitate morbi, quo ſervus Centurionis laborabat, quæſtio ſupereſt ab eiſdem ſacris Interpretibus pertractata. Guillhelmus Ader *de morbis Euangelicis enarrat*. 2. inclinare videtur in eam ſententiam, ut æger non paralyſi, quæ affectio eſt ſine ſenſu & motu, ſed convulſione laboraret, in qua motum & ſenſum non tolli, ſed depravari (ſaltem quoad motum) certum eſt; Centurio autem eum paralyticum appellarit, quod vulgus quoslibet motu captos paralyticos vocet. Cornelius a Lapide *ad*

cap.

cap. 8. *Matthæi* morbum ait fuiſſe acutam paralyſim cum cruciatu, & periculo vitæ, & cruciatum manaſſe a convulſione & contractione nervorum, qui a cerebro oriuntur: cum etenim hi præter naturam diſtorquentur, aut diſtenduntur, graviſſimos excitant dolores. At Thomas Bartholinus in hujus Paralytici hiſtoria eum fuiſſe paralyticum probat, ſuccedente convulſioni paralyſi, vel utroque affectu invicem complicato, quod aliquando contingere oſtendit. Reſumit Joannes Jacobus Schevchzerus *in Phyſica ſacra ad cap.* 8. *Matthæi pag.* 1330. quæ de hoc Paralytico dicta ſunt a Thoma Bartholino; concluditque, morbum hujus Paralytici fuiſſe graviſſimum, & neminem cordatum virum, qui hiſtoriam attente perlegerit, poſſe de magnitudine miraculi dubitare, cum nullum remedium fuerit adhibitum, & ad Chriſti Domini imperium, licet abſentis, perfecta ſanatio contigerit.

3 Sanatio ſecundi Paralytici refertur ab eodem S. Matthæo in ſuo Euangelio *cap.* 9. Cum enim oblatus fuiſſet Chriſto Paralyticus jacens in lecto, eique dixiſſet, ut confideret, ſua ſibi peccata eſſe remiſſa, objicientibus Scribis blaſphemiam, Jeſus eorum cogitationes videns, ut oſtenderet ſe habere poteſtatem peccata dimittendi, juſſit Paralyticum ſurgere & ambulare, qui ſtupentibus omnibus ſurrexit, & tollens lectum abiit in domum ſuam. Eadem hiſtoria refertur a S. Marco in ſuo Euangelio *cap.* 2. ubi addit, cum multi conveniſſent, & quatuor viri qui Paralyticum ferebant, non poſſent eum præ turba Chriſto offerre, tectum nudaviſſe & pateſeciſſe, demittentes grabatum, in quo Paralyticus jacebat. Thomas Bartholinus in hiſtoria hujus Paralytici late modum deſcribit, quo fuit ille demiſſus una cum grabato in cubiculum, in quo Chriſtus erat. Schevchzerus *cit. oper. cap.* 9. *pag.* 1337. tecta Judæorum ait plana fuiſſe: deambulabat enim David ſuper tectum domus regiæ, quando de tecto vidit mulierem lavantem ſe; & hinc infert, tectum, per quod æger demiſſus fuit, fuiſſe planum, ægrumque fuiſſe translatum ex vicino atque contiguo tecto, cum per turbam hominum domum obſidentium impoſſibile videatur, ut e terra potuerit ad tectum tolli. Icones lectorum vel grabatorum, quibus Paralytici geſtari ſolebant, videri poſſunt in Roma ſubterranea Boſii *lib.* 2. *pag.* 101. & *lib.* 3. *pag.* 159. & *pag.* 233. Ader *loc. cit.* exponens morbum, quo hic æger affligebatur, ait fuiſſe paralyſim gravem & univerſalem, cui periculum vicinæ apoplexiæ imminebat. Thomas Bartholinus *in annotat. ad hiſtoriam hujus Paralytici* ſtrenue redarguit quemdam aſſerentem, eum fuiſſe apoplecticum ſine intellectu aut ſenſu, cum lecto affixus deberet portari, & in ſella ſedere non poſſet: cum enim Fidem certam in Chriſtum habuerit, & in apoplexia tollantur ſenſus omnes externi & interni, qui in paralyſi ex parte remanent, evidenter apparet, eum non apoplexia, ſed paralyſi laboraſſe.

4 Tertii Paralytici ſanatio refertur a S. Joanne in Euangelio *cap.* 5. Cum Jeſus Hieroſolymam aſcendiſſet, & Hieroſolymis eſſet Probatica Piſcina

ſcina habens quinque porticus, in quibus jacebat multitudo languentium exſpectantium, ut Angelus Domini deſcenderet in Piſcinam, & aqua moveretur (qui enim prior in Piſcinam poſt aquæ motionem deſcendebat, ſanus fiebat) ibique eſſet homo per triginta & octo annos infirmus, Jeſus eum interrogavit, an vellet ſanus fieri, ipſoque reſpondente, ſe hominem non habere qui eum mitteret in Piſcinam, cum aqua turbabatur, Jeſus imperavit, ut ſurgeret, & tolleret grabatum ſuum, & ambularet; & ille ſtatim factus eſt ſanus, & ſuſtulit grabatum ſuum, & ambulavit. Si quis quæſtiones ſacrorumInterpretum de hacPiſcina noſcere velit,accedere poteſt *ad commentaria* Clamet *ad cap.* 5. *Joan.* Quoad genus vero infirmitatis, illud a Scriptura non explicatur, ſed Interpretes communi calculo aſſerunt, fuiſſe paralyticum, apud Cornelium a Lapide *ad cap.* 5. *verſ.* 5. Ader *in cit. enarrat.* 2. advertens eum omnibus partibus infra caput reſolutum eſſe, ait eum univerſali totius corporis paralyſi & jam inveterata laboraſſe, quam ſi Medicus curaret, ut ipſe ſubjicit, dealbaret corvum, aut Æthiopem. Junctam quoque autumat atrophiam paralyſi, marcorem nempe ac maciem inſignem carnium; & pie ait, Deum voluiſſe, ut tot annos hic paralyticus viveret, ut in curatione tam difficili, impoſſibili, & inaudita Infideles omnes, licet cor induratum habentes, de Chriſti Divinitate amplius dubitare non poſſent. Subſcribit huic ſententiæ Thomas Bartholinus *in hiſtoria hujus Paralytici*. Ait enim, eum atrophia laboraſſe, quæ eſt ultimus inveteratæ paralyſeos gradus: quod & probat; cum enim in porticibus Piſcinæ jaceret, ut in aquam projiceretur, Aurelianus, Silvius, Mercurialis, Mercatus, Sennertus, Zacutus vehementer commendant curationem in paralyſi ab atrophia per balneum: idemque Bartholinus extollens magnitudinem miraculi hæc habet: *Quo triplicis nobis miraculi fecit fidem: quod ſtatim dictum factum convaluerit; tantaſque momento receperit vires, ut & ambulare, & grabatum ferre potuerit, cum ordines ſuos alioquin ſervet natura medendi artifex, parique temporis intervallo reſurgat æger, quo laborare cœpit, ſtatu neutro intercedente; & tandem, quod verbo ſolo modum reſtrinxerit, ut phraſi Tertulliana utar*. Matthæi *cap.* 12. *v.*10. legitur: *Et ecce homo manum habens aridam*; & *v.*13. *Tunc ait homini: Extende manum tuam, & extendit, & reſtituta eſt ſanitati ſicut altera*. De hoc eodem Chriſti miraculo loquuntur S. Marcus in Euangelio *cap.* 3. & S. Lucas in Euangelio *cap.* 6. Schevchzerus *in Phyſica ſacra in Matthæum cap.* 12. *pag.* 1350. in eo eſt ſenſu, ut morbus fuerit paralyſis manus, vel brachii, orta ab obſtructis, vel contractis, vel relaxatis nimium nervis; notat, quamdiu membrum quodcumque corporis animatur libero ſpirituum influxu, & quamdiu muſculi, & horum tendines ſunt in ſtatu ſano, tamdiu adeſſe & ſenſum & motum & vitam & nutrimentum. Quod ſi ſpiritus animales deficiant, ait, progredi quidem ſanguinis circuitum, ſed relaxari fibras nervorum & muſculorum, minus rite procedere ſecretionem cutaneam, deficere nutritionem, atque ita membrum fieri aridum; hujuſmodi autem mor-

morbos eſſe ejus indolis, ut vel eludant omnes Medicorum conatus, vel longæ moræ expoſcant curam. Quapropter, ſi, ad imperium Chriſti, manus arida ſtatim extenſa eſt, & ſanitati reſtituta, concludit, magnitudinem miraculi ſatis apparere.

5 Demum *in Act. Apoſtol. cap.* 9. Petrus veniens ad Sanctos, qui habitabant Lyddæ, cum inveniſſet hominem quemdam nomine Æneam ab annis octo jacentem, qui erat paralyticus, & ei dixiſſet, ut ſurgeret, quia Dominus Jeſus Chriſtus eum ſanabat, ille continuo ſurrexit, videntibus omnibus, qui Lyddæ & Saronæ habitabant, quique ad Dominum converſi ſunt.

6 Tum in bullis Canonizationum, tum in relationibus Rotæ Auditorum paſſim referuntur inter miracula liberationes a paralyſi; uti quoad bullas Canonizationum deſumitur ex illis SS. Udalrici, Dominici, Richardi Epiſcopi in Anglia, Hedvvigis Duciſſæ Poloniæ, Ludovici Regis Franciæ, Petri de Morono ſummi Pontificis Romani, *Celeſtini V.* nuncupati, Nicolai de Tolentino, Ignatii de Loyola; & quoad relationes Rotæ Auditorum, ex illis SS. Thomæ de Villanova, Franciſci Xaverii, Felicis a Cantalicio, & ex aliis.

7 Paralyſis nihil aliud eſt, quam motus abolitio ex nervorum ac ſpirituum animalium vitio, quemadmodum docet Galenus *de hoc affectu lib.* 3. *cap.* 10. *Itaque nervorum reſolutio potiſſimum dicitur, ubi motus deperditus eſt*. Poteſt paralyſis eſſe vehemens *intenſive*, & *extenſive*, ut loquuntur: *intenſive*, ſi amiſſioni motus conjuncta ſit amiſſio ſenſus; quo circa ſcribentes dicunt, paralyſim eſſe fortiorem & graviorem, in qua tam ſenſus, quam motus amittitur, & leviorem, in qua amittitur tantummodo motus, aut ſenſus: Bellinus *in tract. de urinis, & pulſibus, ubi de paralyſi, pag.* 469. Theophilus Bonnet. *in theſauro medico practico lib.* 2. *cap.* 26. *de paralyſi pagin.* 751. *num.* 17. Maſſar. *in pract. medic. lib.* 1. *cap.* 16. Schencider *de paralyſi cap.* 4. Marcellus autem Donatus *in medica hiſtoria mirabili lib.*2. *cap.*5. recte explicat, quomodo, licet nervi munus ſit ſenſum & motum partibus corporis impertiri, interdum fiat, ut motus duntaxat, vel ſolus ſenſus deperdatur, altero integro permanente, nonnumquam vero ambo aboleantur. *Extenſive* autem vehemens eſſe poteſt paralyſis, ſi magnam corporis partem afficiat; & inter vehementes vehementior habetur illa quæ occupat crura, præ illa quæ occupat brachia, juxta ea quæ habentur apud Gaſparum a Rejes *quæſt.* 81. *num.* 8. ubi hoc proponit problema: *Dubitari merito poteſt, qui fiat, quod Paralytici, qui corporis medietatis, brachii, & cruris ſenſu omni & motu privantur, adhibitis remediis, quibus aliquando utilitatem conſequuntur, hanc potiſſimum in crure experiantur, ita ut, laborioſe licet, eos incedere plerumque videamus; brachii vero reſolutio rariſſime, aut numquam emendetur, ſed immobile & paralyticum prorſus maneat*. Cui ſic *n.* 9. reſpondet: *Ego triplicem invenio* (cauſam): *prima nervorum eſt rectitudo, cujus ratione facultas promptius ad pedes, quam ad brachia fertur, cum in bra-*

chio nervi obliquam magis conformationem obtineant: ſecunda eſt ipſius morbi cauſa materialis, quæ cum nervorum principium occupet, brachii nervos magis offendit, tamquam viciniores, unde in majori quantitate in illis imbibitur, & ad illos diffunditur: tertio, quia ex naturæ ordine factum eſt, ut ſenſus tactus prope cerebrum imbecillior ſit, ad extrema vero perfectior & validior reperiatur. Quod ſi totum corpus, excepto capite, ſenſu motuque deſtituitur, *Paraplegia*, & *Paraplexia* dicitur; & ſi ſolum pars dextera, vel ſiniſtra afficitur adhuc cum capitis medietate, nuncupatur *Hemiplegia*, ac *Hemiplexia*.

8 At, quod magis auget paralyſis vehementiam, eſt, ſi convulſio conjungatur paralyſi, juxta illud Hippocratis 1. *epidem. ſect.* 3. *ægrot.* 13. ubi Proſper Martianus *in commentariis* ait: *Non eſt ergo inconveniens, quod ex hac hiſtoria colligimus, unam & eamdem partem & convulſione ſimul & reſolutione tentari: idque obſervavimus & nos in Domino Hieronymo de Coquis ad Scalas Aræ Cæli, qui media æſtate ex inſolatu in paralyſim partis dexteræ incidit, cui, ſuperveniente die undecima febre, factæ ſunt convulſiones in omnibus partibus reſolutis, & tandem circa decimum ſeptimum diem mortuus eſt*. Proſequuntur Duret. *in Coac. Hippocratis pag.* 193. *num.* 50. Bartholinus *in tract. de Paralyticis novi Teſtamenti hiſtor.* 2. Mercat. *conſult. medic.* 7. *de Paralytico convulſo, & tabeſcente tom.* 5. Bonnet. *anatom. pract. lib.* 4. *ſect.* 3. *obſerv.* 5. *§.* 8. *tom.* 2. Scheneider *de ſpaſmis tract.* 2. *cap.* 5. Vel ſi partes affectæ fuerint extenuatæ, quæ extenuatio dicitur a Græcis *Atrophia*, juxta illud Hippocratis *lib.* 2. *prædiction. §.* 42. *num.* 8. *Reliqui vero ſiderati fiunt, quibus una cum hoc, quod movere non poſſunt, morboſa corporis pars attenuatur, ii in ſanitatem reſtitui non poſſunt*. Subſcribunt Riverius *lib.* 1. *cap.* 5. *pag.* 156. ubi inſanabilem cenſet paralyſim, in qua inſignis attenuatio affectæ parti advenit, Jungken *in praxi medica pag.* 779. ubi ait: *Peſſimum ſignum in paralyſi eſt atrophia*; Scheneider *de paralyſi cap.* 8. ubi hæc habet: *Ea paralyſis, in qua præter ſenſus & motus privationem refrigeratio membri, & atrophia percipitur, fere deſperata eſt, eo quod privetur ſuo calore nativo propter obſtructionem non tantum nervorum, ſed etiam venarum & arteriarum*; Bellinus *de morbis capitis, ubi de paralyſi, pag.* 468. *Paralyſis omnis cum atrophia lethalis plus, minus, citius, ſerius, pro diverſitate partis affectæ, ſimiliterque cum frigore periculoſa; erit enim frigus perſeverans & contumax proximus ad atrophiam gradus*; Etmullerus *tom.* 1. *cap.* 10. *pag.* 459. *Quo magis calor membrorum reſolvitur, eo minus ſpei pro ſalute recuperanda affulget*; & Manget. *Biblioth. medic. practic. tom.* 3. *in verb. Paralyſis fol.* 770. ubi deſcribit hiſtoriam mirandæ ſanationis mulieris paralyſi laborantis, & refert, eamdem paralyſi & atrophia laboraſſe, impotentia a genubus uſque ad extremos pedes, ſenſu partium illarum prorſus ſublato, quæ ligni inſtar exiccatæ erant. Nec inter ea, quæ vehementiorem efficiunt paralyſim, omitti poſſunt vel ætas ejus, qui ipſa afficitur (facilius enim curatur in pueris, quam in ſenibus, teſte Sennerto *operum medic. tom.* 2. *lib.* 1. *part.* 2. *cap.* 27. *de paralyſi, in prognoſticis pag.* 182. *num.* 10. ubi ita ſcriptum reliquit: *In ſenibus difficulter curatur paralyſis ob caloris*

caloris nativi imbecillitatem; & adhæret Angelus Victorius *conſult. medic. conſult.* 21. : *Verum, quia juvenis eſt, & ſumus in tempore calido, quod ad hujuſmodi affectiones ſubmovendas magnam exhibet commoditatem, poſſet fortaſſe hujuſmodi ſuperare difficultatem*) vel diuturnitas ipſius paralyſis, quo enim diuturnior eſt, eo difficilius curatur, teſte Silvio *in praxi medica lib.* 2. *cap.* 22. *num.* 56. *pag.* 330.

9 Hæc ſunt præcipua, quæ dum Fidei Promotoris munere fungebar, in meis animadverſionibus conſideranda propoſui, cum in ſacrorum rituum Congregatione aliqua ſanatio a paralyſi tamquam miraculum proponebatur; ex alibi enim dictis morbus debet eſſe gravis, ut ſanatio inter miracula recenſeri poſſit. In iiſdem quoque animadverſionibus, ſi ex Actis deſumebatur, ægrum ante ſanationem tremore aut febri fuiſſe affectum, & multo magis ſudorem emiſiſſe, hæc cenſui ſigna naturalis ſanationis. Quocirca Sennertus *loc. citat. num.* 6. ita ſcribit: *Tremor paralyſi ſuperveniens, bonum, quoniam meatus nervorum aliquo modo aperiri ſignificat, per quos aliquid ſpiritus animalis ad aliqualem motum ſufficiens tranſire poteſt*: quod ipſum docet Etmullerus *tom.* 2. *part.* 1. *collect. practic cap.* 3. *art.* 3. *de paralyſi*: & pro febre facit illud Hippocratis *lib.* 2. *aphor.* 26. & *lib.* 4. *aphor.* 57. *Qui a convulſione, aut diſtenſione membrorum tenentur, febre ſuperveniente, liberantur*: & quod attinet ad ſudorem, præter regulam generalem, ſi criſes fiant per inſignem evacuationem cum levamine, ſanationem naturæ non miraculo attribuendam eſſe, quemadmodum habetur apud Zacchiam *quæſt. medico-legal. lib.* 4. *tit.* 1. *quæſt.* 8. *num.* 13. recte ſcribit Sennertus *oper. medic. tom.* 2. *lib.* 1. *part.* 2. *cap.* 27. *quæſt.* 3. falli Ludovicum Septalium, qui quæ ſudorem cient, in paralyſi rejicit, & præfert urinam cientia, cum in paralyſi cauſa morbi circa nervos hæreat; ex quo fit, ut per ambitum corporis facilior ſit evacuatio, quam per vias urinæ.

10 Addidi, inveſtigandam eſſe cauſam paralyſis: cum enim manare poſſit a flatibus, hæc durat, quoaduſque durant flatus; & ceſſat, ceſſantibus flatibus juxta illud Hippocratis *in libro de flatibus num.* 180. *Cum ergo flatus frigidi multi penetrent ac inflent carnes, partes corporis ſtupidæ fiunt; & , ſi quidem plurimi flatus per univerſum corpus diſcurrant, totus homo ſideratur; atque, ubi abierint flatus, ceſſat & morbus; quamdiu autem permanſerint, conſiſtit & morbus: idque ſic ſe habere indicat perpetuus ſideratorum hiatus*. A *ſcorbutica* quoque affectione paralyſis ſæpe contingit: & hæc a ceteris paralyſibus differt, quod in his permanens & continuus effectus eſt, nec intervallum habet; in paralyſi vero *ſcorbutica*, qui pridie pedem vix loco movere poterat, poſtea cruribus inſiſtit, & levi adminiculo nixus ambulat, uti obſervat Eugalenus *in obſervationibus pag.* 98. Item paralyſis non ſemper ab humore frigido & viſcido oritur, verum etiam a vaporoſa materia ad principium nervorum tranſmiſſa, ut innuit Petrus Salius afferens exemplum cujuſdam Tonſoris, qui poſt crapulam nocte media cum timore ſuffocationis expergefactus incidit ſubito in paralyſim omnium corporis

partium, ſenſuque & motu adeo privatus eſt, ut nec acu profunde perforatus, nec gladiolo ſcarificatus quidquam ſentiret, nullamque partem, niſi caput, movere poſſet, qui ſoluta crapula, ac frictionibus tantummodo, & inunctionibus quibuſdam ad ſpinam, intra tertiam diem omnino ſanatus eſt.

11 Denique attuli exempla eorum, quorum paralyſis omnino ſoluta eſt ex quodam improviſo timore, aut ira concepta. Schenkius *in obſervationibus lib.* 1. *de paralyſi, tit. de curatione fortuita, obſerv.* 2. ita ſcribit: *Joannes Berla civis Arelatenſis alterius partis reſolutione affectus complures annos (quantum fide proborum virorum, & rei veritate affirmatum eſt) miſere degebat omni ope humana deſtitutus..... Caſus vero tum mirificus intervenit. Flagrat igne domus, in qua degebat..... Incendio omnia complentur: cum ecce æger, & metu & ira fremens, gravique timore perculſus, derepente ſeſe erigit, ſeque ſummo nixu attollere conatur; mox vero incitatis corporis viribus, atque in unum collectis, ſe e ſummo ædium præcipitem dat; a ſuis tamen adjutus, morbo confeſtim liberatur, reſtituiturque illi in parte ſenſus ac motus, ita ut qui multos annos immotus conſtitiſſet, libere deinceps abſque ullo moleſtiæ ſenſu progredi cœperit, obfirmata etiam in reliquum temporis, quoad vixit, valetudine.* Concordat Valeriola *lib.* 2. *obſerv.* 4. celebreque eſt factum relatum a Gregorio Horſtio *lib.* 3. *conſil. & epiſt. ſect.* 12. de quodam cive, qui in expugnatione urbis Niort, cum nocte quadam concurſum ex ſtrepitu armorum præſenſiſſet, & hoſtem in urbem ingredi intellexiſſet, licet eſſet a tribus annis paralyticus, & lecto affixus, e veſtigio e lecto proſiliit, & cum reliquis ſe in hoſtes projecit, & ab eo tempore perfecte ſanus in poſterum vixit. Marcellus Donatus *de medica hiſtoria mirabili lib.* 5. *cap.* 5. refert quemdam civem Avenionenſem ira percitum in quemdam famulum, quem plagis cædere nitebatur, ita corpus exagitaſſe, ut confeſtim, diſtentis crurum nervis, poplitibus emollitis, ſine ullo doloris ſenſu incedere, & erectus poſtmodum ſtare potuerit, cum antea incurvo corpore per ſex annos perſtitiſſet. Stephanus Blankard. *collect. med. phyſ. centur.* 3. *cap.* 49. teſtatur, Amſtelodami 1676. mulierem quamdam annorum quadraginta ſubito a paralyſi liberatam fuiſſe, qua ſpatio decem & quatuor annorum laboraverat, & Diemerbroeck *anatom. lib.* 8. *cap.* 1. *de nervis* teſtatur, mulierem, per triginta annos adeo paralyticam, ut neque brachia, neque cruris ſiniſtri ullum articulum loco movere poſſet, paralyſi repente liberatam fuiſſe, & ſanam perſtitiſſe, expulſa obſtruente materia e nervis ob immenſum, quem paſſa fuerat, terrorem ex maximo horrendoque nocturno cum fulmine tonitru, quo illa mundum periturum putabat. Ideoque ad rem ſubjicit Gaſpar a Rejes *quæſt.* 79. *num.* 20. *Conſtat ſiquidem, per animi affectus ita corpus totum affici, ut repentina illa alteratione humores etiam impacti & craſſi a ſua ſede moveantur: quod licet omnes animi paſſiones efficere valeant, in metu & ira multo promptius contingit; ut in illo, qui ignis metu paralyſim, & artuum torporem excuſſit.*

12 Medici

12 Medici vel a Poſtulatoribus cauſarum pro miraculo firmando acciti, vel a ſacra Congregatione conſulti, ut ſuum pro veritate ſenſum exponerent, ab his, quæ ſupra dicta ſunt, non receſſerunt. Gravitatem quippe paralyſis admiſerunt, ſi motus & ſenſus in ea ſint amiſſi, ſi magna corporis pars ſit affecta, ſi convulſio ſit conjuncta paralyſi, ſi atrophia non deſit, ſi paralyſis diuturna ſit, & ſi ſenem afficiat, uti videri poteſt in diſſertationibus Sinibaldi, & Lanciſii ſuper nono, quod proponebatur, miraculo in cauſa S. Jacobi de Marchia; in diſſertatione ejuſdem Lanciſii in primo, & duodecimo miraculis, quæ proponebantur in cauſa S. Stanislai Koſtkæ; in diſſertatione ejuſdem Lanciſii ſuper primo, quod proponebatur, miraculo in cauſa S. Franciſci Regis; in diſſertatione Alexandri Paſcoli ſuper miraculo primo S. Peregrini Latioſi; in diſſertatione Petri Aſſalti ſuper quarto, quod proponebatur, miraculo in cauſa S. Joannis Nepomuceni, ubi gravitatem paralyſis demonſtravit etiam ex partis affectæ contractione, juxta Etmullerum *prax. lib. 2. ſect. 3. cap. 3. art. 3.* ex temporis diuturnitate, juxta illud Amati Luſitani *curat. medic. centur. 4.* ubi loquens de acuta & diuturna paralyſi ait: *Niſi infra decem dies reſolvatur, evadit morbus conſuetudinarius, & habitualis; nec amplius curari poteſt*; ex vigore & vehementia, quæ in dies augeatur, & ex eo, quod paralyſis a luxatione manarit, ut explicat Dolæus *encyclop. chir. lib. 6. cap. 6.* Aliqua fuit inter eoſdem diſcrepantia ſuper puncto, an vehementior ſit paralyſis quæ occupat crura, præ illa quæ occupat brachia: id enim admiſſum fuit a Lanciſio in diſſertatione ſuper ſeptimo miraculo in cauſa S. Turribii; ſed de eo dubitavit Paſcolus in citata diſſertatione ſuper primo miraculo Sancti Peregrini Latioſi: *Quid itaque refert, utrum paralyſis fuerit in brachiis, utrum in cruribus? Praterea, quidquid de hac re opinetur citatus Rejes, ipſe tamen & anatome corporis humani, & legibus motus phyſicis æque ac mechanicis inſtructus diſſentire ab ipſo non dubito. Crura longe magis diſtant a cerebro æque, ac a corde, quam brachia, ab organis videlicet impellentibus. Motus ergo ſanguinis, item & influxus ſpirituum animalium longe validior, ceteris paribus, eſſe debet in brachiis, quam in cruribus. Facilius ergo reſerare potuiſſet obſtructiones in nervis, & muſculis brachiorum, quam crurum.* Quod dictum eſt de febri & de ſudore, Medici cum diſtinctione ſtatuendum aſſeruerunt dicentes, non quamlibet febrim utilem eſſe Paralyticis, ſed illam duntaxat, quæ materiam, a qua paralyſis orta fuit, denuo exagitat, eliminat, vel abſumit; quam poteſtatem febris vix obtinere poteſt, ubi materia in ſpinalis medullæ latibulis fuerit repoſita: nec utilem præterea eſſe febrim, quæ lenta eſt, & longo tempore durat, cum per hanc febrim non levis ac blanda excitetur fermentatio, aut moderata humorum commotio, quæ requiritur, ut hærentes in nervorum *filamentis* ſucci diſſolvantur, extenuentur, & per convenientia corporis emiſſaria extrudantur; ſed ex repetito atque ad multum tempus continuato lentæ febris acceſſu tanta inducatur fluidorum diſſolutio, ut, quanto magis particulæ oleoſæ volatiles

Digitized by Google

les pereunt, ac a ſanguine excutiuntur, uberior excreſcat ſomes paralyſis, & obſtinata ejus duratio perſiſtat; uti videri poteſt in diſſertatione Joannis Antonii Vulpii Medici & Philoſophi & in Archigymnaſio Romano Botanices Profeſsoris ſuper miraculis S. Joannis a Cruce, & in diſſertatione Marci Angeli de Marcangelis in Romano Archigymnaſio publici Medicinæ Profeſsoris ſuper ſecundo, quod proponebatur, miraculo in cauſa Canonizationis S. Vincentii de Paulo.

13 Ad ſudorem quod attinet, Matthæuc. *de Official.Cur. Eccleſ.cap.*47. *num.* 23. ait, ſi ſudor poſt invocationem Servi Dei, vel Beati ſubſequatur, non eſſe criſim, ſed initium miraculi: at quia, quando aliquid ad naturam referri poteſt, non eſt confugiendum ad ſupernaturalia; Lanciſius in ſua diſſertatione allata ſuper nono miraculo S. Jacobi de Marchia recte adnotavit ex Hippocrate *in Coacis prænotionibus ſect.* 2. *num.*270. inter modos ſanationis paralyſis, & convulſionis ſudorem enumerari, ſed addidit ex Sennerto, ſudorem naturaliter proficere, cum paulatim ſuboritur, & per integras hebdomadas continuatur; ſecus autem, ſi unica vice profluat, cum materia chronicas paralyſes, & convulſiones producens ſit alte muſculis impacta, & propter anguſtiam & profunditatem viarum tota unico ictu ſolvi & excludi non poſſit.

14 Demum quæ de variis cauſis paralyſis ortis aut a flatibus, aut ab affectione *ſcorbutica*, aut a vaporoſa materia ad principium nervorum tranſmiſſa ſuperius dicta ſunt, fuerunt confirmata a Sinibaldo in ſua diſſertatione ſuper primo, quod propoſitum fuit, miraculo in cauſa Canonizationis S. Pii V. in qua totus fuit, ut oſtenderet, paralyſim, de cujus miranda liberatione agebatur, a nulla ex dictis cauſis manaſſe; per quæ etiam veſtigia proceſſit Lanciſius in ſua diſſertatione ſuper eodem miraculo. Uno verbo, quotquot Medici vel ad favorem, vel pro veritate in his cauſis ſcripſerunt, vim miraculi conſtituerunt in morbi gravitate, & diuturnitate, in ſymptomatibus eum concomitantibus, convulſione videlicet, & atrophia; ceteriſque ſupra relatis, cauſam morbi inveſtigarunt: ſi enim a ſanguinis redundantia paralyſis exorta fuiſſet, aut a vaporoſa materia, libenter dixerunt, eam ſolvi potuiſſe naturæ, aut artis beneficio. Scripſerunt, paralyſim in principio potuiſſe originem habere a denegato duntaxat ſpirituum animalium, ſive ſucci nervei ex glandulis aut corticoſis cerebri, aut medullaribus medullæ ſpinalis influxu per nervos ac muſculos; ſed tractu temporis, ob texturam mollem atque implicatiſſimam ejuſdem medullæ ſpinalis, obſtructione impediri & tolli potuiſſe, ita ut paralyſis ex *humorali* tranſierit in *organicam*, quæ ceteris eſt fortior. Conſiderarunt quoque, an remedia, & quæ, & quanto, & quo tempore fuerint adhibita, an profuerint, vel proficere potuerint, an ulla alia cauſa naturalis acceſſerit, ad quam ſanatio referri poſset: & quoties gravitas & diuturnitas paralyſis acceſſerunt, quoties probatum eſt, paralyſim non proveniſse ab illis cauſis, quæ aliquando ſponte recedunt, remedia non fuiſse adhibita,

aut

aut nullum levamen præſtitiſse, cauſam quamcumque naturalem abſuiſse ſanationi faventem, & perfectam & conſtantem & ſubitam ſanationem implorato auxilio Divino ſupervenifse, non dubitarunt pro miraculo pronuntiare.

15 Cohærenter ad hæc, me uti ſacræ Conſiſtorialis aulæ Advocato patrocinium præſtante, antequam ad officium Fidei Promotoris eſſem aſſumptus, primum inter miracula S.Pii V. ad ejus Canonizationem propoſita approbatum fuit miraculum ſubitæ ſanationis puellæ a paralyſi, qua in coxis & cruribus laboraverat: paralyſis autem octo menſium ſpatio duraverat, coxas, crura, & pedes affecerat, fuerat amiſſus ſenſus & motus, nec ulla fuerant adhibita medicamenta. Poſt ad me delatum munus Fidei Promotoris in cauſa S. Stanislai Koſtkæ, inter cetera miracula pro ejus Canonizatione approbata duo fuerunt ſanationis a paralyſi, quemadmodum apparet ex Decreto edito die 12. Novembris 1713. ſed in primo paralyſis quatuordecim menſium ſpatio duraverat, frequentibus & graviſſimis convulſionibus fuerat comitata, brachia & tibias occupaverat, quæ macie confectæ & exſiccatæ nihil præter cutem & oſſa præſeferebant, amiſſus fuerat motus omnis, ita ut æger nec pedibus ſe ſuſtinere, nec articulos movere poſſet, & morbum eſſe inſanabilem jam Medici judicaverant: in ſecundo agebatur de ſorti & ſæviſſima paralyſi, quæ totam occupaverat corporis dexteram partem, in qua caro languida & fere demortua ab humero ad pedes nullum vitæ præbebat indicium; ita ut, licet ferrea acu pluries puncta & perforata fuerit, infirmus nil penitus ſenſerit doloris, adhibitis fruſtra medicamentis, & ſubitanea perfectaque ſanatione in utroque caſu poſt invocationem ſuperveniente. In cauſa S. Joannis de Cruce binæ ſanationes a paralyſi inter cetera miracula fuerunt a ſacra Congregatione approbatæ, quemadmodum habetur ex Decreto edito die 5. Februarii 1725.; & eodem anno inter cetera miracula pro Canonizatione S. Peregrini Latioſi relata fuit ſanatio a paralyſi: prima ex iis ſanata detinebatur vera & perfecta paralyſi dexteri lateris, quæ *Hemiplegia* appellatur; nedum motus, ſed etiam ſenſus erat amiſſus, cum primum per aſperos & moleſtos contactus inſtitutos per digitos, deinde per aciculæ immiſſionem nullum doloris ſenſum ediderit; in ſecunda agebatur de ægritudine ad duodecim annos protracta, membris & infernis artubus atrophia affectis; & in tertia de diuturno morbo confirmato cum tabe partium affectarum, & cum convulſione. Demum in cauſis S. Turribii, S. Jacobi de Marchia, S. Joannis Nepomuceni, S. Vincentii a Paulo, & S. Julianæ de Falconeriis quædam ſanationes a paralyſi fuerunt miraculo adſcriptæ, ut in cauſa S. Turribii deſumitur ex Decreto edito die 11. Januarii 1726. in cauſa S.Jacobi de Marchia ex Decreto edito die 2.Februarii 1726. in cauſa S.Joannis Nepomuceni ex Decreto edito die 16. Februarii anno 1729. in cauſa S. Vincentii a Paulo ex Decreto edito die 14. Julii 1729. in cauſa S.Julianæ de Falconeriis ex Decreto edito die 5. Octobris ejuſdem anni 1729.

At in

At in prima agebatur de paralyſi, in qua licet motus, & non ſenſus fuiſſet amiſſus, ſpatio tamen trium annorum duraverat, & quamvis adhibita fuiſſent medicamenta, ante ſanationem tamen ſpatio trium menſium nulla fuerant adhibita, & ea, quæ ante fuerant adhibita, nullum præſtiterunt levamen, cum paralyſis a lue venerea proceſſiſſet, & hæc non expellatur, niſi medicamentis mercurialibus; uti bene adnotavit Lanciſius in ſuffragio ſuper dicto miraculo; in ſecunda ſanatione agebatur de perfecta paralyſi cum privatione ſenſus & motus in brachio, & manu ſiniſtra una cum convulſione, quæ ſpatio ſex menſium duraverat; in tertia agebatur de graviſſima paralyſi ſpatio quoque ſex menſium inveterata in toto brachio dextero cum ſtupore, marcore, atrophia, articuliſque valde contractis; in quarta res erat de paralyſi conjuncta cum convulſione; & in ultima agebatur de paralyſi, quæ poſt apoplexiam ſupervenerat, de ſanato annos nato quinquaginta ſex, de morbo qui duraverat ſpatio ſex menſium, de brachio & crure ſiniſtri lateris affectis cum privatione motus & convulſione.

16 Ideoque, omnia in unum colligendo, cum in ſacrorum rituum Congregatione aliqua ſanatio a paralyſi proponitur recenſenda inter miracula, non modo ſtatus præcedens morbi, & ſtatus ſubſequens perfectæ ſanationis, & momentaria ſanatio ſunt advertenda; & quando aſſeritur, in morbo non tantum motum, ſed etiam ſenſum fuiſſe deperditum, videndum eſt, quomodo ſenſus amiſſio, quibus experimentis, quo tempore, num longe a ſanatione, an prope, probata ſit; verum & Phyſicorum auxilio cauſa morbi ponenda eſt in aperto, ſymptomata, medicamenta, ſi fuerint exhibita, & quæ fuerint, ſi exhibita ſunt, ponderari debent: omnia demum advertenda, ne ſuſpicandi locus ſuperſit, paralyſim ex illis eſſe, quæ natura vel arte momento expelli poſſunt, de quibus ſupra, & num ſanatio inter gratias, an inter miracula ſit recenſenda. Valeriola *lib. 4. obſerv. 4.* inter miracula pie recenſuit ſanationem Sacerdotis Galli ſenis a paralyſi, quam ipſe feliciter curaverat adhibitis medicamentis tum internis, tum externis, quæque evanuit, morbo in dies paulatim & ſenſim decreſcente: *Quod ego profecto pro miraculo habeo, & Dei potentia magis, quam medicamentorum viribus factum arbitrari oportet, quod & ægritudo ipſa ſuapte natura incurabilis ferme ſit, præſertim in ſenibus, & quod in tanta ætate convaluerit a tanto morbo æger, id Dei immenſæ potentiæ adſcibendum.* Si enim de hac ſanatione actum fuiſſet in ſacrorum rituum Congregatione, ea certe non fuiſſet relata inter miracula tum propter apta exhibita medicamenta, tum propter ſanationem non momento, ſed tempore receptam. Quæſtio conſiſtit in perfecta & momentaria ſanatione, & in gravitate paralyſis, quam Williſius *cap. 9. de paral. pag. 383.* explicat ſimilitudine a plantis deducta: *Enimvero paralyſis hominibus non ſecus, ac ſyriaſis, ſive uredo arboribus accidit: quippe venti nonnulli halitibus plus quam frigidis, ſcilicet ſpiritu nitroſo aut vitriolico præditi, cum virentes teneroſque*

arborum

Digitized by Google

arborum frutices ſufflant, eos repente emarceſcere faciunt, in quantum ſcilicet ſtamina tenella nervorum inſtar foliis & fruticibus paſſim intertexta, maligni aeris afflatu ita penitus conſtringuntur, ut ſuccum e trunco aut radice ſuppeditatum non amplius ſuſcipiant, ob cujus defectum exareſcunt. Non abſimili ritu particulæ extraneæ, & quaſi vitriolicæ intra ſenſus & motus organa admiſſæ quatenus una poros conſtipant, & ſpiritus animales dejiciunt, vel a motu ſupprimunt, partibus reſpectivis quaſi uredinem inducunt.

17 Dum agebatur de paralyſi, aliqua dicta ſunt de atrophia, & aliqua idcirco in præſenti remanent obſervanda de membrorum ariditate. Oblatus eſt Chriſto Domino homo habens manum aridam, quem ipſe momento ſanavit, uti habetur *Matth. cap.* 12. *v.* 10. *&* 13.: *Et ecce homo manum habens aridam &c. Tunc ait homini: Extende manum tuam; & extendit, & reſtituta eſt ſanitati ſicut altera.* S. Lucas in Euangelio *cap. 6.* hanc ipſam refert ſanationem, additque, manum aridam fuiſſe manum dexteram: & *in lib. 3. Regum cap.* 13. Jeroboam ſtante ſupra altare, & thus adolente, orante Propheta, altare ſciſſum eſt, & manus, quam Jeroboam extenderat, exaruit; ipſoque Prophetam orante, ut ſibi manus reſtitueretur, Propheta Dominum oravit, & reſtituta eſt manus, & facta eſt, ſicut prius fuerat. Sanctus Hieronymus *in Matth. cap.* XII. teſtatur, ſanatum a Chriſto fuiſse cæmentarium: *Homo iſte, qui aridam habet manum, cæmentarius ſcribitur, iſtiuſmodi vocibus auxilium precans. Cæmentarius eram, manibus victum quaritans, precor te, Jeſu, ut mihi reſtituas ſanitatem, ne turpiter cibos mendicem.* Ader *de morbis Euangelicis enarrat* 11. contendit, totam manum cum brachio aridam fuiſse. S. Bernardus *in vita S. Malachiæ cap.* 31. *num.* 75. *oper. vol.* 1. miraculum in ejus funere factum his verbis exponit: *Interim parantur exequiæ: offertur pro eo Sacrificium; conſummantur ex more omnia cum ſumma devotione. Stabat eminus puer, cui emortuum pendebat a latere brachium, magis illi impedimento, quam uſui. Quo comperto, innui ut accederet; & apprehenſam aridam manum applicui ad manum Epiſcopi, & vivificavit eam: nempe vivebat in mortuo gratia ſanitatum, & manus ejus fuit mortuæ manui, quod mortuo homini Eliſeus.* Miracula liberationis ab ariditate membrorum memorantur in bullis Canonizationum S. Claræ de Aſſiſio, S. Ludovici Regis Franciæ, S. Elzearii de Sabrano, & paſſim in aliis. Zacchias *quæſt. medico-legal. lib.* 4. *tit.* 1. *quæſt.* 8. *num.* 41. notat, atrophiam eſse partis alicujus conſumptionem, & ariditatem, in quo morbo corpus, ſeu corporis pars aliqua non amplius fruitur nutrimento, & naturaliter ſemper particulis aliquibus decedentibus, nullis vero in eorum locum idoneis ſubeuntibus, ſumma macies oritur, ita ut pars arida dici poſſit vita carere, cum vita ſine nutritione nulla ſit. Ariditas eſt ultimus gradus morbi, ut ait Ludovicus Mercat. *de intern. morb. curat. tom.* 3. *lib.* 1. *cap.* 15. *pag.* 70. *litt.* G. & *pag.* 72. *litt.* E. & *pag.* 74. *litt.* F. & quamvis pars corporis arida, quoaduſque cruciatur, curari poſſit, quemadmodum reſpondit Joannes Fort. *tom.* 2. *centur.* 1. *conſult.* 32. magna tamen cum difficultate

Digitized by Google

curationem admittit, ſi ariditas longo tempore perſeveret, uti concludit Donat. Anton. ab Altomari *de medend. human. corpor. cap.* 14. Quocirca, ſi ariditas ſit inveterata, & perfecta ſanitas momento ſuccedat poſt Servi Dei invocationem, non adhibitis, aut fruſtra adhibitis medicamentis, de miraculo non erit dubitandum; uti ad rem notavit Matthæuccius *in pract. Theologo-Canon. ad cauſ. Beatificat. & Canonizat. tit.* 3. *cap.* 3. *§.* 4. *numer.* 11. *& ſeqq.* De apoplexia aliquid fortaſse dicendum eſset, antequam finis imponatur ſermoni de paralyſi, cum apoplexia ſæpius deſinat in paralyſim; ſed infra ſermo peculiaris inſtituetur de apoplexia.

CAPUT XIII.

De admirabili divina ſanatione Epilepticorum, & paſſione hyſterica laborantium.

1 IN Euangelio S. Matthæi *cap.* 17. narratur, fuiſſe allatum ad Chriſtum Dominum a quodam homine filium, quem habebat, lunaticum, cum ſæpe caderet in ignem, crebro in aquam, & male pateretur, quem, ejecto Dæmonio, ſtatim ſanavit. Idem factum exponitur in Euangelio S. Marci *cap.* 9. Æger, ut eſt ibidem, allatus ad Chriſtum, alliſus in terram ſpumavit; cum autem Chriſtus patrem interrogaſſet, quam dudum morbus incepiſſet, ipſo reſpondente, incepiſſe ab infantia, Spiritui immundo imperavit, ut exiret, qui eum diſcerpens exiit, & ægrum reliquit tamquam mortuum, quem deinde Jeſus elevavit & ſanavit. Concordat S. Lucas in Euangelio *cap.* 9. Origenes, S. Joannes Chryſoſtomus, & S. Hieronymus nullam in hoc ægrotante naturalem morbi cauſam agnoſcunt, autumantes, Dæmonem, ut homines deciperet, eoſque tentaret ad blaſphemandum adverſus Creatorem lunæ & aſtrorum, certo tempore, juxta lunæ augmentum, aut declinationem, ægrotantem tormentis affeciſſe. Putant alii, morbum in humoribus fuiſse, & Dæmonem prava affectione corporis utentem, tormenta ingeminaſse, & ſic ægrum hunc fuiſse epilepticum, qui tempore creſcentis lunæ fortioribus paroxyſmis afficeretur, quemadmodum videri poteſt apud Calmet *in comment. ad idem cap.* 17. *Matthæi*; quod ipſum late proſequitur Ader *de morbis Euangelicis enarrat.* 4. *Epilepſia autem laboraſſe, verba ipſiſſima patris, & Euangeliſtarum teſtimonia fidem faciunt. Convellebatur, dentibus ſtridebat, cadebat frequenter, & interim ſpumabat ore. Quæ ſymptomata epilepſiam conſequi, ut ſigna certa, pathognomonica & concomitantia, Medicis eſt in confeſſo. Lunaticus deinde factus, & ad lunæ motum compoſitus morbus eſt: ſolet enim epilepſia per lunæ quadras eadem ſævitie ſtatis recurrere periodis. Surdo tandem & muto ſpiritu correptus, arreptitius lunaticus factus eſt, ut loquitur Abulenſis. Hæc igitur eſt ſumma morbi.* Concordat Valleſius *de ſacra Philoſophia cap.* 71. ubi poſt allata recitata verba Euangelii S. Matthæi *cap.* 17. *v.* 14. *Domine, miſerere filio meo, quia lunaticus eſt, & male*

& male patitur ; nam ſæpe cadit in ignem , & crebro in aquam ; & alia *ejuſdem Evangelii cap.4. v.24. Obtulerunt ei omnes male habentes , variis languoribus, & tormentis comprehenſos , & qui Dæmonia habebant , & lunaticos , & paralyticos* ; ſubjicit : *Ex his Evangelii verbis conſtat haud dubie , Epilepticos dici Lunaticos* . Id late proſequitur Zacchias *quæſt.medico-legal. lib.2.tit.1.quæſt.14. num.25. & ſeqq.* quod ipſum reſumit *lib.4. tit.1.quæſt.8. de miraculis num.20.* ubi hæc habet : *Lunaticus enim morbus, propriiſſime loquendo , epilepſia eſt moleſta & confirmata , & quæ ſecundum lunæ motus exacerbatur & invaleſcit , fortioreſque patitur acceſſiones ..... Aliqui interdum Dæmoniaci, opera ipſius Dæmonis, lunatici efficiuntur , qualis erat ille , de quo Matthæi cap.17.*

2 De miranda liberatione a morbo comitiali , ſive epileptico ſermo fit in bullis Canonizationum S. Stanislai Epiſcopi, S. Ludovici Toloſatis Epiſcopi, S. Franciſcæ Romanæ, & paſſim in aliis ; & a Rotæ Auditoribus in relatione cauſæ modo memoratæ S. Franciſcæ *part.3. in ſexto miraculo* , in relatione cauſæ S. Andreæ Corſini apud Lezanam *tom.4. conſil.1. num.271.* & in relatione cauſæ S. Cajetani *in octavo miraculo* , & paſſim in aliis .

3 Epilepſia apud Græcos *Morbus ſacer* appellabatur, vel quia putabant, illum hominibus proxime a Deo fuiſſe immiſſum , uti voluit Hippocrates , vel quia nobiliſſimam & maxime ſacram corporis partem , cujus regimine partes reliquæ gubernantur , occupat , uti ſcribit Plato *de natura fol 759.* vel quia in illa parte ſedem habet ratio , quod voluit Ariſtoteles *ſect.33. problem.quæſt.7.* de quibus apud Stalpartium *obſerv.6. pag.51.* Epilepſia nihil aliud eſt , quam univerſalis convulſio , teſte Galeno *lib.1. de ſympt. cauſ. cap.* 8. Præter humoris copiam qualitas venenata, & graviter infenſa atque inimica ſubſtantiæ cerebri ſtatuenda eſt cauſa epilepſiæ , quæ quoties exagitatur & prorepit in cerebrum, cerebrum in ſe ipſum ſeſe contrahit, ut quod noxium eſt, expellat , & ex hac colluctatione & dimicatione epilepſia oritur , uti late explicat Schenckius *lib.1. de epilepſia in ſuis obſervationibus medicinalibus*, ubi late agit de cauſis ejuſdem . Huc referri poſſunt quæ habentur in obſervationibus anatomicis , cum in Epilepticorum capitibus aliquando ſerum fœtidum ac putre , aliquando acre ac tenue in cerebri ſubſtantia, & extra repertum ſit : Bonett. *anatom. pract. lib.1. ſect.12.* Scheneiderus *de cataract. lib.2.* ſubjicitque Williſius *in Pat. celeb. de mot. convulſ.* ſe in prædictorum Epilepticorum capitibus animadvertiſſe laticem intra cavitatem cerebello ſubjectam congeſtum , qui membranam , qua medulla , quæ dicitur *oblongata* , inveſtitur , diſtendebat , & nervorum origines invadebat .

4 At, his omiſſis, quæ proprie ſpectant ad Medicos, ſigna evidentia & pathognomonica veræ epilepſiæ ſunt, ſi æger in quibuſdam temporum mutationibus paroxyſmo correptus ex improviſo cadat , extra mentem rapiatur , membris diſtorqueatur , ſpumam ex ore emittat ; uti , collectis Medicorum auctoritatibus, latè docet Zacchias *quæſt.medico-legal. lib.9. conſil.17. num.1.* & bene adnotarunt Rotæ Auditores in relatione cauſæ S. Franciſcæ

Romanæ *part.3. in ſexto miraculo*, ubi. ita ſcribunt: *Morbus erat comitialis, ſive caducus, qui a Græcis appellatur Epilepſia, ut indicant circumſtantiæ, quibus deſcribitur*; *eſt enim convulſio quædam omnium corporis partium, non perpetua, ſed quæ ex temporum accidit intervallis, cum mentis, ſenſuum, ac motus læſione*. Citatus Zacchias *lib.8. tit.1. quæſt.5.* late explicat, quomodo epilepſia dicatur gravis, & quomodo levis: docet enim, epilepſiam dici gravem ex gravitate ſymptomatum, & eorum multitudine, frequentia acceſſionum, earumdem duratione, & ex iis tandem, quæ ab acceſſione relinquuntur; quapropter, ſi magna ſit contorſio membrorum, gravis erit epilepſia; ſi modica ſit, eadem levis erit; ſi frequentia acceſſionum aderit, puta, ſi contigerit ſingulis noviluniis & pleniluniis, & in lunæ quadratis, gravis, atque adeo graviſſima erit epilepſia; ſecus autem, ſi rarius acceſſiones contingant. Rurſus gravis erit epilepſia, ſi paroxyſmus multum duret; leviſſima eſt, in qua homines cito ad ſeſe redeunt, & poſt paroxyſmum ſeſe habent perinde, ac ſi nihil mali paſſi eſſent. Demum gravis erit epilepſia, ſi Epilepticus a paroxyſmo liberatus,nulla verecundia afficiatur, tanquam ſi nihil paſſus fuiſſet, ſi fatuitas adſit, aut ſtultitia, aut mentis inconſtantia, aut memoriæ defectus, aut impotentia ad motum,aut membrorum torpor, aut oculorum obfuſcatio, & id genus alia. De Epilepticorum affectionibus, quibus fit ut ululent, aut obmuteſcant, & earum cauſis ita ſcribit Lævinus Lemnius *de occultis naturæ miraculis lib.2. cap.3. pag.105. edit. Antuerp. Pro habitu ſiquidem, & conſtitutione corporis, pro organorum ac meatuum amplitudine, vel anguſtia, proque humoris viſcoſi redundantia varias diverſaſque differentias percipiunt, ac mutationes ſubeunt: hinc alii ululant, canumque more latrant; alii ſibilant, ac dentibus ſtrident; nonnulli clamores edunt horrendos, atque intentius vociferantur; non deſunt, qui prorſus obmuteſcant, cerebro præſertim oppleto denſis humoribus, oppreſſoque diaphragmate, atque occluſis reſpirandi fiſtulis, quo fit, ut ſpiritus inoffenſe commeare nequeat, atque ultro citroque reciprocare, qui omnium acerbiſſime mihi torqueri videntur*. Favent dictis quæ leguntur apud Joannem Baccanellum *de conſenſu Medicorum in curandis morbis pag.* 241. ubi ex auctoritate Aetii, & Avicennæ ita ſcribit: *Si acutiſſimus fuerit affectus, tum ob crebras acceſſiones, tum ob ſymptomatum vehementiam ſtatim jugulat*;& quæ habentur apud Ludovicum Mercatum *lib.2.de internor. morbor. curatione cap.16. pag.73. Præterea ſcito, omnem epilepsiam, acutiſſimorum morborum more, acceſſiones habere breves, & periculo plenas, eoque perículoſiores, quo frequentius acciderint, aut longius protrahantur*. Ex mentis porro læſione, & oris ſpuma epilepticus morbus ſecernitur & diſtinguitur a convulſione, ut ait Donat. Anton. ab Altomari *cap.18. pag.99. Inſuper in vera convulſione nullum fit principibus functionibus nocumentum: in morbo autem comitiali non modo functiones principes, verum & ſenſibiles operationes ſuſcipiunt detrimentum*.

5 Præter ea quæ modo dicta ſunt, alia non deſunt, quæ gravem conſtituunt epilepſiam. Si enim poſt vigeſimum quintum annum ſupervenerit, vel ſi ſit hereditaria, hoc eſt a parentibus traducta, hæc influunt in morbi

gra-

Digitized by Google

gravitatem, & difficiliorem efficiunt, ne dicam impoſſibilem, ſanationem. Huc facit illud Hippocratis *aphor.7. ſect.5. Epilepſiæ, quibus ante pubertatem fiunt, mutationem accipiunt, quibus autem vigeſimo quinto anno fiunt, fere commoriuntur*. In cujus *commentario* Lucas Tozzius celebris ejus Scholiaſtes, & quem Romæ agnovimus, dum erat Archiater ſummi Pontificis Innocentii XII. ita loquitur: *Præpotens mali cauſa arguitur, cui ætas juvenilis obſiſtere non potuit, tum quod juvenes nullam in melius mutationem ſint in ceteris ſubſequentibus ætatibus ſperaturi; quippe per has ſemper in pejus ruunt, ſatiſcente natura ob ſanguinem, ceteroſque liquores, qui ſemper ſemperque hebetiores acidioreſque evadunt*: quæ tamen dicta cenſeri debent, non quia aliquando Epileptici morbo affecti poſt annum vigeſimum quintum non fuerint a morbo ſanati vel per criſim naturalem, ut ſæpe fit in morbis acutis, vel per vehemens pharmacum humores noxios quaquaverſus evacuans, quod & in acutis & in chronicis non raro contingit, vel ex longa febri, aut ſcabie, quæ ægrotanti ſuperveniant, uti narrat Sennert. *lib.1. prax. part.2. cap.31. pag.155.* (ut interea omittatur metaſtaſis ſeu commutatio in alium morbum, puta in paralyſim, vel in paraplegiam, ſurditatem, cæcitatem, de quibus apud Horſtium *lib.2. obſerv.41.* apud Ludovicum Strauſſium *palæſtr. medic. part.1. gymnaſon.8. theſ.10.*) ſed quia liberatio a morbo poſt hujuſmodi ætatem invadente raro accidit, ut indicat verbum Hippocratis, *fere*, & adnotavit Valleſius *in comment.* his verbis: *Nec tamen hoc ſemper fit, ſed magna ex parte; nam quædam epilepſiæ ſunt, quæ in juventute accedentes, inclinante ætate ſedari poſſunt*. Sequitur Riverius *in praxi medica tit. de epilepſia*, ubi hæc habet: *Licet autem poſt vigeſimum quintum annum incurabilis dicatur epilepſia ab Hippocrate, hoc tamen non eſt perpetuæ veritatis; multos enim ætate provectos ab hoc morbo liberatos fuiſſe, pluribus obſervationibus relatum eſt, quamvis tamen hoc raro contingat*. Et, quod attinet ad metaſtaſim in alium morbum, ita ſcribit Tozzius *loc. cit. Non inde deducendum eſt, eos, qui ultra vigeſimum quintum annum hoc morbo correpti ſunt, eſſe in ſenio commorituros; nam ineunte virilitate plerumque viſi ſunt periiſſe, commutata præſertim epilepſia in apoplexiam*.

6 Ex eodem quoque Hippocrate *in libro de morbo ſacro num.5. Genitura eſt ab omnibus corporis partibus, a ſanis quidem ſana, a morboſis morboſa decidit*: ex quo fit, ut, teſte Sennerto *pract. lib.1. part.2. cap.31. pag.162.* diatheſis epileptica a parentibus in filios propagetur, quæ adeo magna cum difficultate curatur, ut nonnulli Medici ſcripſerint, inſanabilem eſſe, uti legitur apud Bernardum Gordonium *part.2. cap.35. Si parentes ſint epileptici, deinde genitus incurrit epilepſiam, talis non videtur curabilis*; apud Nicolaum Piſonem *lib.1. de morbis curandis cap.19. Si autem vigeſimum quintum annum ſuperaverit, numquam ſeneſcit, maxime ſi comitialibus natus eſt parentibus*; apud Lazarum Riverium *lib.1. practic. cap.7. Epilepſia hereditaria incurabilis eſt*; apud Sebaſtianum Egherti *in ſcholio ad cap.13. praxis medicæ Dodonæi: Quod ſi familiæ propria, non ætas, non Medicus diſcutere illam valet*; apud Dolæum *encyclop. med. lib.1. cap.9. pag.68. Hereditaria quoque epilepſia ob cerebri pororum diſpoſitionem*

tionem vitiatam nullis cedens medicamentis tolli nequit , eſtque incurabilis . Zacutus autem *lib.* 1. *prax. admirand. obſervat.* 36. ſcitu dignum adducit exemplum Epileptici , cujus octo filii , & tres nepotes *per multos annos miſerrime epilepticis inſultibus excruciati vitam ducebant ; quos omnes hic inſuperabilis morbus uſque ad mortem , nullis proficientibus auxiliis , eſt comitatus* .

7 Rurſus conſentanee cum iis , quæ ſuperius dicta ſunt , levis e contrario , non gravis epilepſia erit , ſi æger in terram non prolabatur , aut in paroxyſmo advertat quæ fiunt , & ſit ſui compos : nec enim hæc fieri impoſſibile eſt in epilepſia levi , & quæ fit per conſenſum. Marcellus Donatus *de medica hiſtoria mirabili lib.*2.*cap.*4.*pag.*53.quæſtionem proponit de hiſtrione a ſe feliciter curato , & putat eum fuiſſe epilepticum epilepſia per conſenſum; licet paroxyſmo oppreſſus in terram non caderet,nec, paroxyſmo durante, eſſet prorſus mente alienatus : *Nihilominus hominem epilepticum fuiſſe , ſtatuendum decrevimus; at non cadebat, quia non per ſe cerebrum , ſed per conſenſum patiebatur , eratque paſſio non fortis , ſed debilis , hinc nec ſpuma oris aderat,ſignum alioquin Epilepticis communiſſimum . Leviter itaque per conſenſum affecto cerebro , duntaxat motus convulſivi excitabantur , ita ut, veluti ſaliendo, per intervalla corpus contraheretur , & concuteretur , citoque ob id pariter ſolvebatur affectio hujuſcemodi : hinc quoque factum, ut non inſignem in principibus facultatibus læſionem obſervaremus ; nam paſſio levis & ipſa erat , quemadmodum & Galenus* 3. *de locis affectis meminit de puero illo , qui , veluti auram frigidam aſcendere ad cerebrum,epilepſiæ paroxyſmo adventante, perſentiebat,& in ipſo paroxyſmo mentis ita compos erat , ut quæ fierent , perciperet , & profligata acceſſione , eadem narrare ſciret . Ex quo in epilepſia quandoque, eaque debili , & parum oblædi primarias operationes ſtatuendum eſt : quod prænarrato ægrotanti accidiſſe obſervavimus , cui etſi aliquantum mens oblæderetur, quæ tamen fierent, perſentiebat , ac licet motus convulſivi excitarentur , ita ut hinc inde caſum minaretur , non tamen cadebat, eo quod affectio prægrandis non eſſet* . Idemque Marcellus pluribus explicat epilepſiam ex conſenſu,quam dicit oriri, non a cerebro primo & per ſe male affecto , ſed ex malo vapore elevato vel ab una parte corporis , vel a toto.Quocirca Joannes Maria Lanciſius in ſuo ſuffragio pro veritate edito in cauſa Beatæ Hyacinthæ de Mareſcottis ſuper quodam miraculo liberationis ab epilepſia , de quo infra , ita ſcripſit : *Animadvertendum breviter hic eſt , epilepſiam in varias ſpecies , quas differentias vocant , per Medicos commode diſpertiri . Sunt quidem aliæ , quæ ex levibus externis cauſis ortæ cito diſparent , nec revertuntur; aliæ e contra, quæ hereditario quaſi jure contractæ, gravius ac pertinacius uſque ad mortem plerumque comitantur : omnes vero ſunt vel idiopathicæ , hoc eſt inducto firmatoque vitio , ſeu diatheſi in cerebro , ejuſque continentibus membranis, vel ſympathicæ , videlicet per conſenſum partium extra atque infra cranium exiſtentium : multæ quoque ante pubertatem corripiunt , & mutatione aeris deſinunt ; nonnullæ poſt vigeſimum quintum annum invadentes , aut antea jam inceptæ ſæpius repetunt , & rebelles perſeverant, confirmataque cum ægris moriuntur , niſi natura vel ars decubitum vel abſceſſum, quod quam rariſſime accidit , ad exter-*

externa moliatur. De hac epilepſia per conſenſum plura habentur apud Schenckium *lib.* 1. *fol.* 111. *& ſeqq.*

8 His prænotatis, videretur, tuto pede ſtatui poſſe, inter miracula cenſendam eſſe liberationem ab epilepſia, ſi epilepſia non levis, ſed gravis ſit; ſi ſanatio nulli cauſæ naturali adſcribi poſſit; & ſi ſtatim poſt invocationem ſanatio perfecta momento ſucceſſerit; ut innuit Jacobus Sinibaldus in ſuo ſuffragio ſuper miraculoſa liberatione ab epilepſia, quæ diſcutienda proponebatur in cauſa S. Jacobi de Marchia: *Cum itaque apud Liborium* (nomen erat ſanati) *nulla penitus criſis immediate ante ſanationem apparuerit, nullum vehemens pharmacum interceſſerit, non alia ex natura vi ad ſalutem via remanebat, quam per coctionem, & fermenti epileptici incinerationem: qua utique naturales operationes cum nonniſi in tempore & per gradus fieri poſſint, neceſſe erat, Liborii ſymptomata graduatim alleviari, & ad menſuram progredientis coctionis epilepticos inſultus, qui vicies in die, ut teſtes deponunt, invadebant, primum ad decies, deinde ad quinquies paulatim diminui, inde per dies & hebdomadas feriari, donec tandem omnino evaneſcerent. Conſtat ergo miraculi evidentia in repentina, totali, & numquam redituri morbi ſanatione*.

9 A Medicis paſſio epileptica diſtinguitur in paroxyſmum, qui per certas periodos tamquam morboſus effectus improviſo erumpit & ceſſat, & in cauſam, quæ in ægrotantis corpore deliteſcit, atque ad novos reditus excitandos ſenſim augetur; atque in ſolutione quidem paroxyſmi nihil apparet præter naturam, cum paſſim videamus Epilepticos per vias cadentes, ſine ullo Medicorum auxilio ſponte ſua paulatim ſolvi: tota idcirco quæſtio, cum agitur de miraculo, non eſt ad excitationem a paroxyſmo reducenda, ſed ad liberationem perfectam ab epileptica diatheſi, ſive a novis recurſibus; quæ non ita facile reſolvi poteſt, ut innuit Bordon. *in opere poſthumo de miraculis medit.* 7. *num* 37. ubi hæc habet: *Difficile eſt ſcire, an quis dicatur liberatus ab hoc malo, quia continue non durat, ſed interpolatis temporibus venit, & recedit*. Dum fungebar munere Fidei Promotoris, in cauſa B. Hyacinthæ de Mareſcottis diſcutienda propoſita eſt ſubita liberatio cujuſdam Monialis ab epilepſia hereditaria, qua poſt vigeſimum quintum annum inceperat laborare, non ſine graviſſimis ſymptomatibus: per interceſſionem autem B. Hyacinthæ liberata perfecte dicebatur, abſque eo quod ulla præceſſiſſet criſis, aut profuiſſent medicamenta; & licet poſt excitationem ab ultimo paroxyſmo craſſioribus alimentis uſa eſſet, & vinum bibiſſet, quæ recuperatæ ſanitati officere poterant, ut quoad alimenta animadvertit Foreſtus *lib.* 10. *obſerv.* 68. *pag.* 485. & quoad uſum vini, proſequitur Henricus ab Heers *obſerv.* 24. *pag.* 213. *Novi quoſdam juvenes ab hoc morbo curatiſſimos, qui cum vino abſtinere nollent, incurabiles evaſere*. Oppoſui, proceſſum ſuper ſanatione, confectum fuiſſe decem & octo menſibus poſt liberationem ab ultimo paroxyſmo; ignorari autem, an hoc tempore Monialis eodem morbo iterum vexata fuiſſet; & quatenus immunis fuiſſet, cum adhuc viveret, animadverti poſſe morbo iterum tentari; ex quibus deduxi, a miraculi approbatione eſſe abſtinendum.

10 Plu-

10 Plura a Poſtulatoribus, ut hanc animadverſionem eliderent, egregie adducta: probare ſiquidem conati ſunt, Monialem toto illo ſpatio decem & octo menſium a morbo perfecte liberam fuiſſe; idque ſufficere: cum jus Canonicum *in can. Communiter*, *diſt.*33. unius anni tempus expoſcat, ut Sacerdos, qui ob epilepsiam prohibitus fuerat, ne Miſſam celebraret, ad Sacrificium offerendum admittatur; & cum Recidiva Monialis in morbum epilepticum, quatenus contigiſſet, verus regreſſus dici non poſſet ortus ex reliquiis morbi præcedentis, ſed novus morbus contractus ex uſu ciborum non ſalutarium, & vini, juxta ea quæ habentur apud Ripam *in tract. de peſte particul.*2.*partis ultimæ n.*140. & paſſim apud Medicos. At, me urgente, eatenus poſt annum continuatæ ſalutis Sacerdotem admitti ad Miſſam celebrandam, quatenus, ſi poſt annum morbo iterum opprimatur, poteſt iterum ab altari amoveri, & quatenus agitur quodammodo de cauſa neceſsario definienda, quæ nihil habebat commune cum approbatione miraculi; tum quia hæc approbatio inter cauſas non neceſsario definiendas eſt referenda; tum quia poſt miraculi approbationem non videbatur, eſse poſse locum retractationi; res eo redacta eſt, ut, licet ſanatio ab ultimo paroxyſmo contigiſset anno 1709. approbatio tamen miraculi facta non fuerit, niſi die 2. Julii 1722. a ſacrorum rituum Congregatione, confirmante Innocentio XIII. & ſic poſt intervallum fere tredecim annorum, allatis identidem probationibus perfectæ ſanitatis, necnon uſus ciborum minus ſalubrium, & vini. Poſt hujus miraculi approbationem iterum de hac eadem materia tractatum eſt in cauſa S. Jacobi de Marchia; & me quoque tanquam Fidei Promotore opponente, quæ oppoſueram in cauſa B. Hyacinthæ de Mareſcottis, & reſpondentibus Poſtulatoribus & comprobantibus, epilepſiam fuiſse graviſſimam, momentariam fuiſse ſanationem, ſanatum ſex annis ſuperſtitem fuiſse, epileptico morbo numquam hoc tempore affectum fuiſse, poſt annum ſextum alio morbo diverſo occubuiſse; nec longioris temporis probationes exquiri poſse, ut in cauſa B. Hyacinthæ de Mareſcottis; cum in hac cauſa, (uti dictum eſt) ſanata adhuc viveret, & in cauſa B. Jacobi ſanatus poſt ſexennium mortuus eſset, hæc non profuerunt, ut ſanatio inter miracula recenſeretur, quia non fuit evidenter probata continuatio ſanitatis per ſexennium, quo ſanatus vixit. Quæ omnia oſtendunt, quanta cum maturitate ſacrorum rituum Congregatio procedat, cum res eſt de ſanatione ab epilepſia.

11 Epiplexiæ ſuccedit paſſio hyſterica, quæ etiam dicitur *uteri ſuffocatio*, qua feminæ interdum laborare conſueverunt. Paroxyſmi recurrunt, ſicuti in epilepſia, uti bene adnotavit Schenckius *in medic. obſervat. lib.* 4. *tit. de uteri ſuffocatione*. Dicitur epilepſia a paſſione hyſterica differre, cum Epilepticus non intelligat, nec recordetur eorum, quæ in paroxyſmo contigerunt; quæ vero femina uteri ſuffocatione afficitur, audiat, ſentiat, & affectionum ſui paroxyſmi recordetur. Foreſtus *in obſerv. lib.*10. *obſerv.* 56. *in ſcholiis pag.* 385. hæc habet: *Præfocata quoque, etſi reſpondere nequit*

Digitized by Google

nequit, tamen intelligit, & omnia, quæ in paroxyſmo acta ſunt, etiam poſt paroxyſmum recordatur, quod Epilepticus non facit. Adhæret Rodericus a Caſtro *de morbis mulierum cap.* 1. *In uteri ſuffocatione mulier vocata ſæpe audit, præſertim cum pungitur, aut pili avelluntur, ſentit, &, manu collo admota, ſe ſuffocari indicat; & licet non poſſit reſpondere, tamen poſt acceſſionem recordatur, & non habet ſpumam, qualis conſpicitur in epilepſia. In epileptica autem acceſſione, neque vocata audit, nec poſtea recordatur, & ſpumam in ore habet*. At Zacchias *quæſt. medico-legal. lib.* 2. *tit.* 1. *quæſt.*22. *num.*9. *& ſeqq.* prædictas aſſertiones interpretatur, ut ſuffocatæ non plane deſtituantur ratione extra paroxyſmum, quemadmodum Epileptici, hoc eſt non ita a ratione abalienentur, ut abalienantur Epileptici: & certe non videtur negandum, mulieres aliquando paſſione hyſterica affectas, ſenſu, motu & ratione carere; cum nonnullæ ex eis pro mortuis habitæ, & interdum etiam elatæ ac tumulatæ, vivæ poſtea repertæ ſint, quarum exempla congerit Schenckius *obſervat. medicinal. lib.* 4. *pag.* 706.

12 Affectionem hyſtericam uteri vitio produci, apud Medicos olim adeo compertum fuit, ut eam nomine *ſuffocationis uterinæ* appellaverint. At recentiores eam produci putant vitio ſuccorum digeſtionibus inſervientium, qui afficiunt membranas ventriculi atque inteſtinorum, & nervoſos plexus: quam aſſertionem comprobant, tum quia in cadaveribus mulierum ex eo morbo mortuarum nullum vitium in utero repertum eſt, teſte Williſio *de morb. convulſ. cap.* 6. *&* 10. tum quia hoc ipſum declarant ipſius morbi ſymptomata, quæ non uterum, ſed œſophagum, ſtomachum æque ac inteſtina in primis affecta eſſe deſignant. Non eſt tamen, quod ſicut ſucci pravi irritare poſſunt ſtomachi nervos, non poſſint etiam pungere tunicas uteri, unde & vera affectio hyſterica ab utero producatur.

13 Morbus hic paſſim periculo vacare dicitur; ſed periculoſus omnino dicendus eſt, ſi ſæpius recurrant paroxyſmi, aut ſi ſymptomata gravia ſint, uti docent Sennert. *practic. lib.* 4. *part.* 2. *ſect.*3. *cap.* 4. Etmuller. *coll. pract. de morbis mulierum ſect.* 3. *cap.* 3. Quocirca Rodericus a Caſtro, cum de affectibus hyſtericis curandis verba facit, ſapienter *conſult. medic. lib. pag.* 98. hæc ſubjicit: *Hinc duo poſſumus addiſcere, alterum alterius conſentaneum. Primum, quod prognoſim ſpectat, non eſſe audacter promittendam ſanitatem, ſed aſtantibus difficultatem ſanandi propalandam &c. Alterum, quod pertinet ad curationem, eſt, non eſſe luctandum cum morbo inſuperabili, & totis viribus expugnationi incumbendum, ſed tantum levibus, benignis, dulcibuſque modis agendum, ut ſcilicet ex mente Hippocratis, ſi non juvabimus, ſaltem quam minime noceamus*.

14 Jam ut veniamus ad ſanationem ab hoc morbo, quæ miraculo fit, non ſolum ſibi vindicant locum ea, quæ ſuperius dicta ſunt, dum ſermo habebatur de epilepſia, videlicet miraculi vim non eſſe reponendam in excitatione a paroxyſmo, ſed in expulſione qualitatis morboſæ, quæ no-

 vos

vos paroxyſmos producere poteſt; verum illud etiam animadvertendum eſt, nonnullas in mulieribus criſes naturales non omnium oculis expoſitas ut plurimum accidere, quæ perfectam a morbo liberationem producere poſſunt: quapropter difficile admodum erit, liberationes ab hoc morbo recenſere poſſe inter miracula. Quod ſi id aliquando a Poſtulatoribus cauſarum Beatificationis & Canonizationis tentatum eſt, nunquam tamen vidi admiſſum; Medicique acciti, ut ad favorem ſcriberent, operam ſuam, licet infelici conatu, conſtituerunt in eo, ut demonſtrarent, morbum non eſſe paſſionis hyſtericæ, ſed alterius naturæ, ingenue hoc modo difficultatem probandi agnoſcentes, ac declinantes.

CAPUT XIV.

De mirabili Divina ſanatione a Mania, & Hydrophobia.

1 IN Euangelio S. Matthæi & in Euangelio S. Lucæ, utrobique *cap.* 8. narratur ſubita ſanatio a Chriſto Domino facta duorum, qui habentes Dæmonia, & exeuntes e monumentis ſævitias exercebant, ita ut nemo poſſet per viam tranſire; & licet alter eorum eſſet vinctus catenis & compedibus, ruptis vinculis, a Dæmonio agebatur in deſertum. De hiſce ſanatis habebitur ſermo infra, cum tractabitur de ejectione Dæmonum a corporibus obſeſſis. Interea autem ſatis erit adnotare, Ader *de morbis Euangelicis enarrat.* 5. contendere, hos homines fuiſſe lycanthropidos, vel maniacos: ex infra quippe dicendis conſtabit, morbis aliquibus naturalibus Dæmonem aliquando uti, ut a ſe obſeſſorum corpora exagitet; & aliquando, depulſo naturali morbo, Dæmonem ipſum, qui eo utebatur, a corpore obſeſſo recedere.

2 In Actis Sanctorum non deſunt exempla mirabilium ab hoc morbo ſanationum. In bulla Canonizationis S. Petri Cæleſtini *cod. Canoniz. pagin.* 123. hæc habentur: *Quidam factus ita furioſus & amens, quod ſe ipſum, aut alios offenderet, funibus & catenis ferreis ligabatur, adductus ad dicti Fratris præſentiam, cum comediſſet de pane ſibi per ipſum exhibito, ſic eſt curatus perfecte, quod de dicta infirmitate nil ulterius umquam ſenſit.* In bulla Canonizationis S. Claræ commemoratio fit pacationis quorumdam furioſorum. Apud Wadingum *in annal. ad an.* 1231. refertur, quemdam maniacum ſuis clamoribus interrupiſſe aliquando conciones S. Antonii Patavini, eumdemque a Sancto arceſſitum, licet furore & impetu exagitatum, impoſita ſuper ipſum Stola, eo momento perfectam ſanitatem fuiſſe conſecutum. Item, dum munere fungebar Fidei Promotoris, in cauſa S. Turribii Alfonſi Mogrobeſii Archiepiſcopi Limani inter miracula pro ejus Canonizatione propoſita approbatum fuit illud ſubitæ reſtitutionis judicii deperditi Joſepho de Andrada, qui demens & furioſus ſpatio novem menſium, ita ut opus fuerit manus ejus & pedes vinculis ferreis colligare, applicata

Digitized by Google

plicata a matre ejus corpori S. Archiepiſcopi Reliquia, illico compos mentis factus eſt, ſolutiſque catenis, acceſſit ad videndam Supplicationem in honorem Beati indictam, & deinde ſtudia Theologica mirabili profectu profecutus eſt, adepta Doctoris laurea, initis certaminibus (vulgo *concurſibus*) ad obtinenda Beneficia Eccleſiaſtica, habitis e ſuggeſtu ad populum concionibus, aliiſque peractis, quæ judicium undequaque perfectum comprobarunt; uti deſumitur ex Decreto edito die 11. Januarii 1726.

3 Si res, de qua nunc agitur, eſſet judicio Juriſperitorum abſolvenda, ſolemne apud illos effatum eſt, morbum hunc eſſe inſanabilem. Ait enim Paulus de Caſtro *in l. Qui teſtamento*, 20. *§. Nec furioſus*, *num. 3. ff. de teſtamentis*: *Qui ſemel incipit ſatuizare, numquam liberatur*. At, quia plus Phyſicis & Medicis hac in re deferendum eſt, quam Juriſperitis, idcirco ad eorum libros confugiendum eſt, ut de hujus morbi ſanatione ferri poſſit judicium, num miraculo tribui debeat.

4 Fernelius *lib. 5. de part. morb. & ſympt. cap. 2.* ita deſcribit hunc morbum: *Melancholiæ ſuccedit Mania, nobis furor vel inſania dicta, quæ cogitatione, verbo, aut opere Melancholicorum quidem deliramenta imitatur, ſed iracundia, jurgiis, clamoribus, horrendo aſpectu, multo denique majore corporis impetu, & mentis perturbatione laborantes exercet, ac impellit, ut quaſi feræ & immanes belluæ in obvios dentibus, unguibus, & pugnis inuſitata rabie petulanter invadant*. Sequitur Sennertus *in med. pract. lib. 1. part. 2. cap. 15. de mania*: *Mania levi negotio cognoſcitur ex imaginatione & ratiocinatione depravata, cum ægri & falſa imaginantur, & abſurda, & inepta multa agunt, & quidem ſine timore, ſed potius cum audacia, temeritate, loquacitate, jurgiis, iracundia, ſævitate in ſe, & alios, & omnia animi perturbatione tanta, ut ægri beſtiarum inſtar obvios quoſque invadant, & morſu, unguibus, aliiſque quibus poſſunt modis noceant. Nec ſibi ipſis parcant, ſed veſtes dilanient ſuas, ac propterea cuſtodia, & vinculis continendi ſunt, e quibus tamen omni conatu erumpere conantur*. Adhæret Tozzius *in med. pract. tit. de mania, in principio*, ubi de Maniacis: *Furunt, ac nihil omnino formidantes, omnia temere audent, & indiſcriminatim aggrediuntur*. De affectis hac ægritudine ita loquitur Nicolaus Piſo *lib. 1. de cognoſcendis, & curandis morbis cap. 24. pag. 185. Plures viſi ſunt furore correpti, qui ab excandeſcentia, vel ira, vel mœſtitia principium habuere, prompte ſe habente corpore eo tempore ad incidendum in tales affectiones*. Et ſane ad amentiam & furorem Medici dicunt apertiſſimum eſſe aditum per timorem, mœſtitiam, & nimiam ſtudiorum intenſionem. Foreſtus *in ſchol. ad obſerv. 21. l. 10. pag. 179.* Daniel Sennertus *inſtit. lib. 2. part. 3. ſect. 2. cap. 4. pag. 421. cap. 1.* Joannes Baptiſta Silvaticus *centur. 1. conſil. 53. pag. 57.*

5 De hujus morbi gravitate non videtur eſſe dubitandum: ſcribit enim Galenus: *Nulla deliratio tuta eſt*; additque Curtius Martinellus: *Ægre ac difficile hæc paſſio curatur*; & potiſſimum, ſi morbus fuerit obfirmatus

 tem-

temporis diuturnitate: quapropter merito Thomas Willis *lib. 1. de morbis animæ nobiliores facultates obſidentibus cap. 10.* ait: *Si mania inveterata, aut hereditaria fuerit, aut morſu canis rabidi infertur, ægre aut vix omnino integre ſanatur*; & rationem reddit Dolæus *encyclop. lib. 1. tit. de mania pag.* 45. his verbis: *Ubi jam radices egerit altas, malum vix curari poteſt; in cerebro enim veſtigia olim impreſſa, ſed poſtea ſublata, & quaſi concremata minime reſtitui poſſunt. Nam, plicas firmiter cerebro impreſſas explicare, non hominis eſt: ut in charta, vel in corio, cum acicula leviter imago alicujus rei eſt impreſſa, tractu temporis, & motu chartæ imago penitus obliteratur; verum ſi acus altius adacta fuerit, & foramina effecerit, numquam imago delebitur.*

6 Alia traduntur a Medicis ſcitu digna tum quoad qualitatem maniæ tum quoad judicium ferendum de ſanatione, tum quoad hujus morbi ceſſationem; licet enim ex dictis ad curandum difficilis ſit, præſertim cum eſt inveterata, vel cum eſt periodica, non iccirco tamen ipſi cenſent, eam aliquando non poſſe tolli remediis, aut non poſſe naturaliter evaneſcere.

7 Ducto initio a qualitate maniæ, docent Medici, facilioris eſſe ſanationis, & minoris periculi maniam, quam riſus comitatur, juxta illud Hippocratis *6. aphor. 53. Deſipientiæ, quæ cum riſu fiunt, ſecuriores*; & bene proſequitur Riverius *cap. de mania §. Facilius curatur*: qua tamen in re cavendum eſt, ne motus convulſionis pro riſu ſumatur; nil enim vetat, quin aliquando ſola labia reducantur in motum convulſionis riſui analogum, quemadmodum explicat Bellinus *in cap. de mania pag.* 506. ſavetque hiſtoria Tychonis *5. epid. text.* 94. apud Hippocratem memorati, qui percuſſus pectore a catapulta, paulo poſt riſu tumultuoſo correptus fuit; quem caſum Scholiaſtes Franciſcus Valleſius *in Hippocr. libros comment. de morbis popularibus lib. 5. epidem. pag.* 277. ad motum *convulſivum* refert: *Ego vero, ut in controverſiis etiam dixi, non arbitror, hunc fuiſſe riſum, ſed convulſivum quemdam motum ſepti tranſverſi riſui ſimilem.*

8 Ut tranſeamus ad judicium ferendum de ſanatione, Cornelius Celſus *l. 1. c.* 18. monet, aliquando Maniacos videri aſtantibus ſanitatem conſecutos, quod prudenter loquantur; ſed rem hoc modo non ſe habere, cum doloſe loquantur, ut a vinculis liberentur: *Neque credendum eſt, ſi vinctus aliquis, dum levari vinculis cupit, ſanum jam ſe fingat, quamvis prudenter & mirabiliter loquatur, quoniam is dolus inſipientis eſt*. Rurſus aliquando re vera ceſſat hic morbus per aliquod tempus, ſed deinde iterum occupat ægrum; idque efficit, ne ex ejus ceſſatione, licet ad aliquod tempus protracta, judicium tutum ferri poſſit de ſanatione. Quare merito Etmullerus *de deliriis tit. Quoad prognoſim maniæ pag.* 498.: *Mania eſt malum admodum diuturnum, & difficillimum curatu, quod licet interdum per menſes aut annos quoſdam remittat, & intermittat, poſtmodum tamen antiqua atrocitate recurrit, & ſæpe ad mortem uſque ægros comitatur.*

9 Supereſt, ut aliqua addantur de hujus morbi ceſſatione aut ope medica-

dicamentorum, aut per vires naturæ. Naturæ viribus ſanabilem eſſe, ſuadere poſſunt nonnulla exempla relata per Schenckium *obſervat. medicinal. lib. 1. tit. de mania, verb. Curatio, obſervat. 2. & 3.* Helleborus antiquis in uſu erat, & magno cum Maniacorum profectu. Item venæ ſectione, inſignibus evacuationibus per alvum, aut per ſudorem Maniacos curari, & feliciter curatos fuiſſe, paſſim docent Medici. Sennertus *pract. lib. 1. part. 2. cap. 15. in principio* ait: *Plurimi ſanati ſunt ex reiteratis frequenter venæ ſectionibus, & poſtea incolumes longam duxerunt vitam &c. Inchoanda vero curatio a venæ ſectione &c. Eſt autem venæ ſectio repetita in hoc affectu tam ſingulare præſidium, ut multi Maniaci ab aliis derelicti hoc ſolo remedio ſanati ſint &c. Via ad ſalutem eſt inſignis aliqua evacuatio per alvum, aut per ſudorem*. Apud Hippocratem 4. *epidem.* juxta Valleſii diviſionem *num.* 133. inſigne exſtat exemplum ſanationis maniæ, quæ ob intempeſtivam hæmorrhoidalis fluxus ſuppreſſionem inducta, ſuperveniente acuta febri, ceſſavit. Obſervat Riverius *in praxi medica lib. 1. cap. 13.* Maniacos aliquando liberatos fuiſſe a morbo, accedente febre tertiana, aut quartana, cujus facti rationes legi poſſunt apud Bellinum *de morbis capitis tit. de mania pagin.* 511. Quibus omnibus addi poteſt, novum non eſſe, ut mania ceſſaverit per metaſtaſim, ut dicunt Medici, quod videlicet Maniacus laborare cœperit dyſenteria, hydrope, arthritide, vel tuſſi, juxta illud Hippocratis *in libro de diebus judicatoribus num. 10.*: *Inſaniam aliquando curatam, ſuborto dolore ad pedes, aut ad pectus, aut per tuſſim vehementem*.

10 Poſt hæc adnotata, ut ad noſtrum redeamus inſtitutum, ſi aliquando contingat, proponi in ſacrorum rituum Congregatione tamquam excedentem vires naturæ ſanationem alicujus mania laborantis, interceſſione alicujus Servi Dei, vel Beati a Deo factam, neceſſarium eſſe videtur primò, ut mania ſuis comitata requiſitis furoris, & ceteris ſupra relatis plane probetur. Secundò, ut conſimilibus probationibus demonſtretur, eam fuiſſe non recentem, ſed inveteratam; præter enim ſupra expoſita, ſi mania ſit recens, inter magnos morbos pro miraculo conſtituendo neceſſarios non eſt recenſenda: quare apud Amatum Luſitanum *centur. 2, obſerv. 57. pag.* 280. exemplum proſtat pueri per viginti quinque dies maniaci, qui breviſſimo quinque dierum ſpatio a mania vindicatus eſt; & Fab. Hildanus *centur. 3. obſerv. 13. pag.* 301. proponit hiſtoriam juvenis, quem ipſe poſt ſolos quindecim maniæ dies phlebotomia, purgationibus, & ſcarificatis cucurbitulis citiſſime reddidit ſanitati. Tertiò, ſtricte indagandum eſt, an ſanatio contigerit momento temporis. Quartò, an fuerit perfecta, & ſignanter an hebetudo quædam remanſerit, ſeu ingenii ſtupiditas; ſigna etenim hæc erunt liberationis non plane abſolutæ & perfectæ: animales quippe ſpiritus, qui per furorem in confuſionem vehementer acti, & ab antiquis ſani judicii tramitibus omnino devii fuerant, atque abſurdarum idearum altas imagines in cerebro impreſſerant, non poſſunt dici ad ſuum ordinem redacti, nec, quæ inſculpta fuerant, ve-

ſtigia

ſtigia prorſus deleta dici queunt, ſi hebetudo, aut ingenii ſtupiditas remanſerint. Quintò, nullo modo omitti poteſt indago temporis, quo ſubita ſanatio contigit; ſi etenim accidiſſet diebus canicularibus, ſolſtitiis, vel æquinoctiis, Medici facile ſuſpicantur, ſanationem naturalem fuiſſe. Sextò, quærendum eſt de tempore, quo perfecta ſanatio duravit; cum enim verſemur in morbo revertente, longum tempus exſpectandum eſt, ut tutum de perfecta ſanatione ferri poſſit judicium. Huc referri debent, quæ alibi dicta ſunt de morbo comitiali, ſive epileptico, de quo, utpote revertente, probavimus, multum temporis exſpectandum eſſe poſt paroxyſmum, a quo æger convaluit, antequam tuto dici poſſit, eum fuiſſe a morbo liberatum. Quocirca Joannes Maria Lanciſius in ſuo ſuffragio pro veritate edito in cauſa Canonizationis S.Turribii Archiepiſcopi Limani ſuper ſubita liberatione Maniaci, poſtquam demonſtravit, maniam fuiſſe inveteratam, & ceſſaſſe momento temporis, ſtatim ac Reliquia Beati fuit ejus corpori applicata, ita ſcripſit: *Sed, quod præ omnibus in animum meum miraculi vim ingerit, illud eſt, quod ſanatus, poſt tres aut quatuor dies ab accepta priſtina valetudine, populi conventum adire, & Supplicationem in aliena domo videre potuerit, indeque nullas mentis ſuæ turbas experiri. Profecto quoniam mania confirmata, cujus generis hæc erat, id præcipuum habere ſolet, ut remittat quidem, vel etiam intermittat, ſed poſtea antiqua atrocitate recurrat, perſpicuum in caſu noſtro miraculoſæ ſanationis argumentum dedit juvenis, cum ab anno 1680. in quo ſanatus fuit, uſque ad annum 1689. cum producti ſunt teſtes, nempe novem annorum decurſu non tantum nihil de reſtituta menti ſuæ perſpicuitate ac prudentia amiſit, ſed multum novarum cognitionum ex continuatis ſtudiis acquiſivit.*

11 Et, quia judicium hoc abſque Medicorum conſilio in ſacra Congregatione non abſolvitur, Medici ad conſilium acciti diligenter inveſtigare debebunt qualitatem morbi & ſymptomata, an medicamenta fuerint adhibita, an, ſi fuerint adhibita, profuerint, an aliqua criſis interceſſerit, uno verbo, an ulla cauſa naturalis adfuerit, ad quam ſanatio referri poſſit. Quod ſi de mania præſertim inveterata conſtiterit, & de ejus ſanatione ſubita poſt Servi Dei, aut Beati invocationem; ſi de perfecta ſanatione nulla ſit dubitatio; ſi recidiva, non obſtante longo temporis lapſu, abſuerit; ſi gravia acceſſerint morbi ſymptomata; ſi medicamenta non fuerint adhibita, aut adhibita non profuerint; ſi nulla demum interceſſerit criſis, aut metaſtaſis, fidenter pro miraculo erit pronunciandum.

12 Apud Medicos mentio habetur hydrophobiæ, hoc eſt averſionis ab aqua, quæ cauſam habet a rabie, & quam ut plurimum comitatur gravis & horrenda mania. Dictum eſt *ut plurimum*, cum aliquando depravata non ſit phantaſia Hydrophoborum; veluti obſervat Codronchus *de rabie pag.* 100. & allegatis Cælio Aureliano, Fonſeca, Salio Diverſo, Horſtio, proſequitur Stalpartius *in priore centuria obſervationum obſerv.* 100. *pag.* 433.

13 Morbus

Digitized by Google

13 Morbus hic, quem ex dictis ut plurimum mania comitatur, invadit eum, qui mordetur a cane rabido, vel ab alio animali in rabiem acto. Galenus *lib. 6. de loc. affect. cap. 5.* ita ſcribit: *Quomodo enim brutorum nulli ſupervenit rabies, cani hæc ſoli accidit*. Quidam dictum Galeni ita interpretantur, ut dicere voluerit, ut plurimum rabiem canibus accidere. Mercurialis *lib. 1. variarum lectionum cap. 2.* docet, nullum rabidum animal præter canem fuiſſe a Galeno cognitum. At, utcumque ſit de ſenſu Galeni, præterea, quæ infra dicentur, apud Ariſtotelem 8. *de hiſtoria animalium cap. 22. & 24.* apud Aurelianum, Avicennam, & Fernelium exempla proſtant multorum animalium, quibus ſponte, nec a cane morſis rabies ſupervenit, luporum videlicet, camelorum, porcorum, bovum, vulpium, urſorum, pardorum, muſtellarum, gallorum gallinaceorum. Amatus Luſitanus *centur. 7. curat. 66. fol. 195.* hæc habet de rabida fele: *Mercator Theſſalonicenſis, aliique ejus domeſtici quatuor maſculi, & feminæ uno eodemque die a fele dentibus unguibuſque ſunt commorſi laniative, qui ſimul brevi inde ſæviſſimis ſymptomatibus correpti ſuum obiere diem*; ibique *in ſcholio* refertur epitaphium, a Nobis etiam ſæpe lectum, in templo S. Mariæ apud Portam Flaminiam, epitaphium, inquam, cujuſdam Hiſpani, qui obiit ob morſum felis rabidæ:

HOSPES, DISCE NOVUM MORTIS GENUS: IMPROBA FELIS,
DUM TRAHITUR, DIGITUM MORDET, ET INTEREO.

De recitata ſententia Galeni nonnulla legi poſſunt apud Marcellum Donatum *de medica hiſtoria mirabili l. 6. c. 1. pag. 292.* & apud Gaſparem a Rejes *in jucundar. quæſtion. Elyſ. camp. quæſt. 61. num. 6.* ſic Galenum explicat: *Unde inferri poteſt, Galenum tam lotis manibus hoc negare non potuiſſe* (reliqua videlicet animalia, præter canem, in rabiem agi) *nec crederem, in re adeo vulgari hallucinatum fuiſſe: quare, illum de frequenti eventu locutum fuiſſe, exiſtimaverim, dum canem tantum rabie corripi dixit; cum vero aliorum nullum, de illo, quod rarius accidit: ſicque & illum excuſabimus, & vera dixiſſe interpretabimur*.

14. Nec ad morbum inducendum eſt abſolute neceſſarium extrinſecum cauſæ inſtrumentum, puta morſus: poteſt quippe facile ab intrinſeco oriri, uti patet in illo cane, qui primus fuit rabidus; ille enim certe non potuit rabidus fieri morſu alterius canis rabidi. Concordant nonnullorum Medicorum, ceteris licet contradicentibus, aſſertiones, in humanis videlicet corporibus tales produci poſſe humores, qui ad rabidi canis venenum maxime accedant, quique, nullo extrinſecus accedente contagio, homines in hydrophobiam impellant. Salius Diverſus *cap. 19. fol. 328. de affect. particul.* Gaſpar a Rejes *quæſt. 61. num. 20. & 21.* ſcribit, ex aeris infectione rabiem excitari poſſe, & ab interna maligna aliqua affectione ſine externo animalium morſu, aut aeris vitio: quod argumentum late proſequitur Joannes Melchior Verdries *in diſſertat. de veneno canis, & animalium rabidorum §. 5. & ſeqq.*

15 Ira

15 Ira vehemens, & calor æſtivus pro cauſis antecedentibus, quinimmo ſæpe conjunctis hydrophobiæ haberi ſolent. Hinc facile canes in rabiem aguntur menſe Auguſti, cum Sol urget, & animalia fiunt maxime venenoſa ex ira, ut videmus in ſcorpionibus, in araneis, in viperis, quæ, niſi ad iram excitentur, morſus venenatos non edunt; & pluribus iiſque egregiis experimentis Franciſcus Redi oſtendit, viperæ venenum nullum eſſe, niſi hæc ira ſubita commoveatur: & quemadmodum vehemens furor talem in hominibus corruptionem ſanguinis inducit, ut febres malignæ, phrenitides, acuti chronicique morbi exoriantur, ſic etiam aliquando ita ira ſalivam, & reliqua poteſt inficere fluida, ut ex iſtorum communicatione fiat id, quod evenit in contagio, in lue gallica, in ſcabie.

16 Bruta in rabiem acta, fiunt hydrophoba. Michael de Heredia *tractat. varior. medicinal. lib. 1. fol. 1. Vidi jam canem rabientem, quem vulgus, ut ſolet, fuſtibus & lapidibus perſequebatur: fugiens vero populum perſequentem rivulo factus obvius ſic aquam pertimuit, ut retro converſus maluit experiri furorem populi in ipſum ſequentis, quam aquam rivuli pertranſire*, & homines morſi tum a cane, tum ab alio animali rabido ab aquis ſummopere abhorrent. In noſocomio S. Mariæ de Morte Bononiæ non multis abhinc annis mulier ab alia muliere irata demorſa, ruſticus ab aſino rabido in brachio dextero laceratus, femina a mure ſimiliter rabido in digito percuſſa aquam adeo averſabantur, ut horrendos in ejus conſpectu ederent ejulatus. Arabum Schola addit, in rabidorum urinis catulos, aut aliquid illis ſimile apparere: itaque ait B. Petrus Damiani *lib. 1. epiſtolarum ad Pontifices epiſt. 15. Et hoc experimento dignoſcitur, quia, ſi rabidus canis hominem forte momorderit, tanta vi rabies ejus in viſcera protinus humana transfunditur, ut mox ipſo urinæ conceptaculo catuli generentur.*

17 Unde autem proveniat hæc ab aqua averſio, non ita facile explicari poteſt. Nonnulli id referunt ad corruptum ex morſu, & transfuſo veneno mentis judicium: diuturna quippe & continuata de læſione & morſu cogitatione tales imprimi dicunt imaginationes ac phantaſmata cerebro, ut aſſidue ægri ſe putent mutatos in canes, mordere & latrare geſtiant, canumque imaginationes ut plurimum mentem ſubeant, cum vident aquam, in qua ſibi perſuadent canes latere. Marcellus Donatus *de medica hiſtoria mirabili lib. 6. cap. 1. pag. 213.* hæc habet: *Probabilior nobis alia videtur ratio, quæ communiter aſſignatur, quod ſcilicet, cum rabidi effecti homines operationes intellectus corruptas habeant, fiat, ut ex longa circa canes cogitatione imprimantur in eorum imaginatione formæ & idola canum, ita ut aſſidue ferme præ oculis canes habere ſibi videantur, quinimmo & ſe ipſos canes effectos putent, tuncque potiſſimum, cum aquam tamquam ſpeculum ſplendidum imaginem reddens intuentur, imaginantur in ea canes ineſſe.* Id ipſum proſequitur Gaſpar a Rejes *quæſt. 62. num. 11*, ex quo etiam infert, Hydrophobos, (uti ſupra dictum eſt) quodam genere maniæ laborare præ-

ſertim

ſertim circa aquæ metum. Raſes, Avicenna, & ceteri Arabes, quos tamen reprobat Codronchus *de rabie pag.* 220. tubulos quoſdam confici juſſerunt, quibus ægris, ne aquæ terrerentur aſpectu, potus exhiberetur. Petrus Salius Diverſus prædictam non admittit opinionem; teſtatur enim, ſe ægrotos ſæpius interrogaſſe, an canes viderent, eoſque reſpondiſſe, ſe nihil videre: quocirca aliam adducit cauſam docens, aquæ & liquorum uſu rabidum illud virus ita excitari, & veluti ebullire ad inſtar aquæ calci affuſæ, ut vehementius multo agitatum atrocius & crudelius partes interiores aggrediatur atque commoveat. Marcellus Donatus *loc.cit. pag.* 295. ait, catulos in urina rabidorum non videri a ceteris, ſed ab eo ſolo, qui rabidus eſt, ob depravatam imaginationem; & ſequitur Gaſpar a Rejes *cit. quæſt. 62. num. 6.* ubi notat, B. Petrum Damiani vixiſſe tempore, quo Saracenorum ſecta in medicina maximopere vigebat, a qua catulorum in rabidorum urina fabula primo dimanavit, & eum retuliſſe quæ audiverat, non quæ viderat.

18 Utcumque ſit de his, triplex eſt hydrophobiæ gradus, incipiens unus, progrediens alter, extremus tertius. Primus vix habet ſigna, niſi conſideremus noctes præter uſum inſomnes, vagas quaſdam æſtuationes, & ſitim ſine manifeſta cauſa. Alter gradus circa quadrageſimum diem ſolet manifeſtari, licet aliquando virus per plures annos lateat, & tandem furor ſuperveniat, teſte Braſaulo *lib.2. aphoriſm. comment.* 23. & ſigna ejus eſſe ſolent inquietudo quædam ad omnia, impetus ad iram quocumque tempore, oculorum ſcintillatio, palpebrarum convulſio, & levis quædam averſatio fluidorum, multa tamen premente ſiti. Quæ omnia ſi augmentum ſumant, ſi accedant ejulatus, impetus & furor in obvios & in ſe ipſum, ſpuma ad os, oculorum torvitas, omnimoda aquæ & fluidorum formidatio, morbus jam eſt perductus ad extremum gradum. Primus & ſecundus gradus curationem admittunt, ſecus autem tertius, uti teſtantur Rudius *de morbis occultis fol.* 132. *cap.* 13. Lomnius *obſerv. lib.2. fol.63.* Fonſeca *conſult. medic.* 25. *fol.* 90. his verbis: *Illud affirmare licet, nullum, ubi ad illum ſtatum devenerit, ſanari poſſe, nec ſanatum fuiſſe*; & alii, quos ſequitur citatus Stalpartius *obſervat. centur. priore, obſerv.* 100. *pag.* 419. *& ſequentibus* ubi affert illud etiam Ovidii *libro* 1. *de Ponto in epiſtola* 3. *ad Rufinum*.

Tollere nodoſam neſcit medicina podagram;
Nec formidatis auxiliatur aquis.

Id explicat Verdries *loc. ſupra cit.* §. 38. ubi hæc habet: *Si hydrophobia cum gravioribus ſymptomatibus, ſpaſmis, convulſionibus, ſingultu, ſyncope, cum ſudore frigido accedat, nulla fere reconvaleſcendi ſpes ſupereſt &c. Non deſunt quidem exempla hydrophobiæ quoque curatæ apud celebriores Practicos, & ipſum quoque Dioſcoridem: rariores tamen ſunt ejuſmodi obſervationes, atque malum in illis caſibus nondum altas radices egit, neque horror a liquidis adeo magnus fuit, ut, nauſeaſſe magis, quam horruiſſe aquam ægros, credibile ſit.*

19 Nos,

19 Nos, quod Medici eſt, de medicaminibus non loquimur, quæ in rabiem actis, & conſtitutis in primo & ſecundo gradu applicari ſolent, de quibus Lævinus Lemnius *de miraculis occultis naturæ lib. 3. cap. 5.* Aliqua dumtaxat ex medicina deſumimus, quæ putamus facere poſſe ad rem, de qua nunc agimus, hoc eſt pro tuto judicio ferendo, cum ſanationes a morbo tanquam miracula proponuntur. Addere ergo operæ pretium eſſe cenſemus, nonnullas ab hoc morbo ſanationes dari, quæ tales re vera non ſunt, cum morbus idem poſt aliquod tempus redeat. Abel Roſcius Medicus narratiunculam miſit Hildano per litteras, quas recenſuit *obſervat. 86. centur.* 1. *fol.65.* Narrat ergo Abel, anno 1581. matronam quamdam ſibi affinem a cane rabido ex improviſo impetitam in ſiniſtro brachio morſam fuiſſe, & doctiſſimos Medicos advocatos exquiſita remedia applicuiſſe, quæ ipſe recenſet, elapſiſque paucis diebus, ſalvam & incolumem, ut videbatur, evaſiſſe, nulla in brachio noxa, ne cicatrice quidem fere relicta, nulloque in corpore, ut apparebat, remanente veneno. Addit, poſt ſeptimum annum ſymptomata multo ſæviora recruduiſſe; perſenſit etenim in brachio alias læſo dolorem acerbiſſimum. Supervenerunt furor, mentis alienatio, mœror, triſtitia, ſitis inexplebilis, febris, maxima virium dejectio, ciborum odium; ſed nunquam tamen a potu abhorruit, nec liquida rejecit, quæ ſitim extinguere poſſent. Morti proxima judicata eſt; ſed, adhibitis medicaminibus, intra paucos dies ſanari viſa eſt, & ſæva accidentia paulatim ceſſarunt. Poſt annos ſeptem ab hac invaſione, & decimo quarto a canis morſu, femina graviſſimis morbis, principio ducto a ſiniſtro illo brachio, tentari cœpit. Curata fuit, & ſana manſit per annos ſex: ſed anno vigeſimo a vulnere accepto ſymptomata redierunt, & ſubſequentibus annis frequentioribus, ſed brevioribus paroxyſmis tentata fuit, & in omnibus fere temporum mutationibus ſibi brachium vellicari perſenſit. Idemque Abel Roſcius *in epiſtola* teſtatur, eam adhuc vivere, licet timeret cito morituram. Ejuſdem hiſtoriæ meminit Gaſpar a Rejes *quæſt.* 61. *num.* 34.

20 His præmiſſis, ſi aliqua a rabie & hydrophobia ſanatio tanquam miraculum proponitur, multa videntur eſſe adnotanda. Primum eſt, ſi morbus contractus dicatur a morſu canis, aut alius animalis rabidi, probandum eſſe, canem aut animal rabidum re vera fuiſſe, & hydrophobum; ſigna autem canis rabidi ſunt cauda promiſſa, oculi rubri & torvi, ſpuma ad os, lingua exerta & nigricans, labia pendula, os dehiſcens, curſus inordinatus, morſus obviorum, pili hirti, & demiſſus quidam tremuluſque latratus, fuga a domo, averſio ab aqua. Secundum eſt, ut morſus probetur; qui probari poterit aut per vulnus in parte corporis morſa, aut per cicatricem adhuc extantem. Tertium eſt, ut in homine morſo doceatur de ſignis morbi contracti, de illis videlicet, quæ ſupra expoſita ſunt, dum loquebamur de gradibus morbi. Communia hæc ſunt primo, ſecundo, & tertio gradui hydrophobiæ. Quod ſi quæſtio ſit de liberatione

beratione a morbo primi gradus, vis miraculi in eo tantum conſtitui poterit, ut morbus, qui naturaliter progredi debebat ad ſecundum, & deinde ad tertium gradum, ceſſaverit. Opus ergo erit, ut ſubito ceſſaverit, nullis adhibitis medicamentis, ſine criſi & metaſtaſi; & ceſſaverit, invocato Dei Servo, vel Beato; & ejuſmodi tempus elapſum ſit, ut judicio Medicorum de perfecta ſanatione, & recidivæ excluſione tutum ferri poſſit judicium. Si vero quæſtio ſit de liberatione a morbo ſecundi gradus, quam Poſtulatores contendant eſſe miraculo adſcribendam, vis miraculi erit conſtituenda non modo in non progreſſu morbi a ſecundo ad tertium gradum, ſed etiam in liberatione ab ipſo morbo ſecundi gradus. Morbus enim ſecundi gradus gravis eſt, non levis, quemadmodum eſt idem morbus in primo gradu conſtitutus. Probandum ergo erit, morbum hunc ſecundi gradus ceſſaſſe momento temporis, invocato Dei Servo, aut Beato; nullum medicamentum fuiſſe propinatum, vel propinatum ineptum fuiſſe aut inutile; nullam contigiſſe criſim naturalem, per urinam potiſſimum & ſudorem; nec morbum rediiſſe poſt elapſum tempus judicio Medicorum ſufficiens. Quod ſi quæſtio ſit de liberatione a prædicto morbo tertii gradus, ſupervacanea erit quæcumque indago medicamentorum, aut criſis, necnon ceſſationis momentariæ; & ſatis erit, ceſſationem, invocato Dei Servo, aut Beato contigiſſe. Quid autem advertendum erit in iis, qui jam liberati a morbo tertii gradus dicuntur? Eritne exſpectandum aliquod tempus poſt liberationem, ut tuto de miraculo judicari poſſit? Profecto crederem, aliquod tempus eſſe expectandum: ſi enim morbus recrudeſceret poſt receptam ſanitatem, id argumento eſſet, morbum non fuiſſe tertii gradus; cum ſcribat Galenus *lib. 6. de loc. aff. cap. 5.* & *1. Coac. prænot. 2. text.* 17. ægros raro quarto die ſupereſſe, metiendo tempus ab eo momento, quo aquæ timor manifeſtari incepit. Dictum eſt ſuperius, poſſe morbum hunc contrahi etiam ſine externo cauſæ inſtrumento, & poſſe in humanis corporibus tales produci humores, qui ad rabidi canis venenum proxime accedant. Si autem ſanationes ab hoc morbo tanquam miracula proponantur, non erit inquirendum de rabie canis, aut alterius animalis, nec de morſu, aut cicatrice, ſed de ceteris tantum omnibus inquirendum erit, de quibus ſupra.

21 In Rhodiginis paludibus, Divi Bellini templum eſt miraculorum frequentia celeberrimum. Cœlius Rhodiginus *antiquar. lection. lib. 17. cap. 28.* narrat, morſos a canibus rabidis, ſi clavem tangant, qua ædis ſacræ oſtium recluditur, perfecte ſanari. Matthiolus *comment. in cap. 37. libri ſexti Dioſcoridis* ſcribit, perpaucos a cane rabido demorſos ſuo tempore Medicos conſuluiſſe, ſed ad Divi Domnini, & Divi Bellini templa confugiſse, in quibus ſanabantur; & ſimilia narrantur de Sancti Huberti fano apud Leodienſes; quapropter apud Joannem Molanum *in natalib. Sanctor. Belgii ad diem 25. Martii* refertur elogium Sancti Huberti Antuerpiæ apud Præmonſtratenſes, in quo inter cetera legitur:

Digitized by Google

Effera, quaſo, procul rabies abigatur in avum.

Theophilus Rainaudus *oper. tom.* 8. *eo loco, qui ita eſt inſcriptus*, Tituli cultus Sanctorum ſpecialis, *pag.* 516. ita ſcribit: *Quid adverſus rabidorum canum morſus conferat Sanctus Hubertus Epiſcopus Leodienſis, vulgatiſſimum eſt, & a Joanne Roberti in opere de illius Sancti rebus late illuſtratum. Eſtque notatu dignum, quod Joannes a Chapeavilla ſcripſit pertexens Acta Epiſcoporum Leodienſium, Hagiomachorum facile principem Joannem Calvinum, cum filium haberet a rabido cane demorſum, ablegaſſe eum ad Sanctum Hubertum, ut ejus ope curaretur. Sancta Walpurga & adverſus canum rabidorum, & adverſus ferocium quorumvis animalium morſus propitiam ſe prabet. Agit de ea plane Raderus in Bavaria ſancta.* Idemque Theophilus *oper. tom.* 13. *de Stigmatiſmo ſacro & profano cap.* 9. plura habet de applicatione clavis S. Huberti, ad cujus contactum ægri rabidi ſanantur: & multa alia habentur apud Patrem Thyrſum Gonzalez olim Præſidem Generalem Societatis Jeſu *tom.* 2. *veritatis religionis Catholica cap.* 8. & apud Patrem Joſephum Prolam ejuſdem Societatis Theologum *de novendialibus ſupplicationibus cap.* 12.

CAPUT XV.

De Divina admirabili ſanatione ab Hydrope, ab Empyemate, & Hernia.

1 DE Hydropico divinitus curato loquitur S. Lucas in Euangelio *cap.* 14. Cum enim Jeſus ingreſsus eſset in domum cujuſdam Principis Phariſæorum Sabbato manducare panem, ſtetit ante eum Hydropicus: *Ipſe vero apprehenſum ſanavit eum.* Schevchzerus *in Phyſica ſacra ad cap.* 14. *Luca pag.* 1435. ait, ægrum hunc a Chriſto ſanatum laboraſſe hydrope, quæ dicitur *Aſcites*, de qua infra. Ader *de morbis Euangelicis enarrat.* 10. (*apud Criticos ſacros edition. Amſtelod. tom.* 6. *in fine*) putat, tentata prius fuiſſe in eo, ſed infelici eventu, hydragoga, quæ ad exhauriendas ex ventre aquas vulgo nota ſunt & uſitata & paratu facilia; additque, quod, ſi fuiſsent induciæ, aut ſi putatum eſset, ventris punctionem, quæ *Paracenteſis* appellatur, eſse profuturam, omiſſa nullatenus fuiſset; & tandem concludit: *Quis te mirabilia* (loquitur de Chriſto) *agere denegabit? Quis te Chriſtum non adorabit? Purgaſti mundum ab aquis in cataclyſmo: exhauris modo aquas in Hydropico. Quid gratia a nobis? ut aqua tandem, qua ſuper calos ſunt, laudent nomen Domini?* At utcunque ſit de hydropis a Chriſto ſanati circumſtantiis, quæ ab Ader enarrantur, quamvis in aliquibus ægrotis a Chriſto curatis nulla fiat mentio de gravitate difficultate & longitudine morborum, aliiſque conditionibus eorum ſanationem impedientibus, omnia hæc tamen habenda pro certis ſunt, tutoque aſserendum, hydropem, de quo nunc agitur, talem

lem fuiſse, hoc eſt viribus naturæ inſanabilem, ut animadvertit Zacchias *quæſt. medico-legal. lib. 4. tit. 1. quæſt. 8. num. 66. & plurib. ſeqq.* In bullis Canonizationum inter miracula multæ recenſentur Hydropicorum ſanationes, uti colligitur ex bulla Canonizationis S. Wlſtani, S. Eadmundi Epiſcopi, S. Willhelmi Epiſcopi, S. Claræ de Aſſiſio, S. Ludovici Regis Franciæ; & ex relationibus Rotæ Auditorum editis in nonnullis Canonizationum cauſis, & ſignanter in illa S. Caroli Borromæi *3.part. miracul.* 8. & in illa S. Ignatii *miracul.* 5.

2 Verum, ut juxta morem nonnulla a Medicis deſumantur, quæ noſtro inſtituto prodeſſe poſſint, tres ab illis referuntur hydropis ſpecies. Prima dicitur *Aſcites*, cum aqua videlicet eſt vel in cavitatibus, vel inter peritonæum & muſculos: & hæc eſt præcipua hydropis ſpecies; ex quo fit, ut, quando quis abſolute hydropicus appellatur, aſcite laborare intelligatur, ut ait Sennertus *tom. 3. lib. 3. part. 6. ſect. 2. cap. 3. §. Eſt autem &c. prope finem*. Secunda ſpecies dicitur *Tympanites*, in qua aer eſt pro cauſa diſtendente & ampliante membranas; de qua Thomas Willis in ſuo tractatu *de anima brutorum ſect. 2. cap. 4.* hæc habet: *Tumor abdominis fixus & conſtans, æquabilis, durus, renitens, & a pulſatione ſonitum edens, a partium & viſcerum membranaceorum inflatione ortus, propter ſpiritus animales in fibras iſtas copia nimia adactos, ibidemque ſucci nervei obſtruentis vitio a receſſu impeditos, cui affectioni conſequenter flatuum in locis vacuis aggeſtio velut complementum accedit*. Addit Riverius *in praxi medica lib. 11. cap. 6. de hydrope §. Obſervandum*, tympanitem & aſcitem aliquando eſſe conjunctas, cum flatus videlicet tympanitem efficiens eſt aquæ permixtus in abdomine. Tertia ſpecies dicitur *Anaſarca*, in qua aqua effunditur ad ambitum corporis inter muſculorum interſtitia, cutem, & glandulas. Rurſus hydrops alius eſt incipiens, alius confirmatus: & aliqui addunt aliam ſpeciem hydropis, primarii videlicet, & per conſenſum; per conſenſum nempe, cum hydrops oritur a ſimplici potatæ aquæ frigidæ copia, aut a ſudore critico in abdomen impulſo & ibi ſtagnante, aut ab aliqua ſimili levi abalienatione functionis hepaticæ; veluti proſequitur Ader *loc. cit.* & demum, ſi hydrops per univerſum corpus effundatur, dicitur *univerſalis* aut *perfectus*; & ſi hanc, vel illam tantum detineat partem, *particularis* appellatur ſive *imperfectus*; ut animadvertit Alexander Paſcolus alibi a Nobis cum laude commemoratus *in tract. de homine, ſive de corpore humano lib. 3. ſect. 3. cap. 1. pag. 175.*

3 Ex alibi dictis, cum morbus, ut ejus ſanatio inter miracula recenſeri poſſit, debeat eſſe non levis, ſed gravis, non eſt hic opus habere ſermonem de hydrope incipiente; hic enim facile ſanari poteſt, uti proſequitur Paſcolus *loc. cit. Hydrops principio curatu non perdifficilis*: nec de hydrope per conſenſum, de quo Ader *loc. cit. Qui per conſenſum hydropes fiunt, aliquando leves de illis non ſemel Medici triumphant*. Sermo idcirco transferendus eſt ad hydropas primarios, de quibus idem Ader: *At in eo, qui per atoniam, & primarius eſt, ſperare curam, ſuſtinet cælum humeris alter Atlas, qui*

tale

tale onus Ætna gravius ſibi imponit: & ad illos hydropas, de quibus Aretæus per ethnicam emphaſim loquens ait, ad eos ſanandos oportere totum hominem permutare, *quod per Jovem neque Diis ipſis facile fuerit*.

4 Aſcites ergo,non incipiens,ſed confirmatus, vel curationem non admittit,vel eſt curationis difficilis:ſigna autem aſcitis confirmati dicuntur tumor in ventre,tumor in pedibus,& cruribus,ſitis intolerabilis, ſi tuſſis ſicca ſuccedat,ſi alvus fiat ſtyptica,ſi urinæ deficiant,ſi accedant diarrhœæ,maculæ erumpant in cruribus, hæmorrhagiæ ſuccedant,crura diſrumpantur, & ulcus fiat;tunc enim mors eſt in limine, uti paſſim docent Medici apud Lucam Tozzi *l.1.p.216*.Tympanites aliquando curatu facilis,aliquando difficilis eſt.Curatu facilis dicitur,non ſolum ſi ſit incipiens, ſed etiam ſi contingat in juvenibus,& corpore raris, neque aliquid ſit in viſceribus aut læſum, aut obſtructum. Curatu difficilis eſt,ſi ſit conjunctus cum aſcite;vel ſi accedat mictus per ſtillicidium, ut habet Hippocrates *in Coacis*; vel ſi multa bilis redundet in corpore Tympanitici,uti proſequitur Riverius *loc. cit. Tympanites in corpore atrabiliario, aut qui ſit ab atra bile multa in corpore redundante, lethalis eſt, & fruſtra illi remedia adhibentur*; aut demum ſi tympanites ſit cum doloribus hepatis & ſtomachi: unde Joannes Maria Lanciſius in ſuo ſuffragio pro veritate exarato ſuper repentina liberatione Sanctimonialis ab inveterata inſernorum artuum ad motum impotentia, cum gravibus ventris doloribus, & hydrope tympanite, interceſſione tunc Servi Dei, nunc Sancti Joannis Franciſci Regis dolores hepatis & ſtomachi notavit, ut gravitatem paſſionis tympaniticæ, & difficilem curationem ſtatueret: *Rurſus non eſt, cur ſilentio hic involvamus ingentis momenti circumſtantiam, quæ certo certius magnitudinem tympaniticæ hujus paſſionis augebat: hæc autem fuit gravitas dolorum hepatis & ſtomachi, quibus Sanctimonialis miſerrime torquebatur. Nam ejuſmodi cruciatus, cum diu abdominis viſcera afflixerint, fibras nerveas ventriculi & inteſtinorum, necnon ligamenta hepatis eouſque diſtendunt, & acribus efferiſque ſpiritibus implent, ut circumpoſitas peritonæi ac muſculorum abdominis peripherias extrudant atque attollant. Quo ſane factum eſt, ut Medicorum omnium Præceptor Hippocrates longo artis uſu ex doloribus imi ventris hydropem ſiccum, hoc eſt tympanitem, prædixerit 4. aphor. 11. Verba ſunt: Quibus adſunt tormina, & circa umbilicum labores, & lumborum dolor, qui neque a medicamento, neque aliter ſolvitur (ut noſtra in Moniali) hydrops ſiccus contrahitur: qui, cum a Medicis rariſſime curatus ſuis in ephemeridibus referatur, merito plerumque pro inſanabili traducitur*. Anaſarca demum curatu facilis eſt beneficio naturæ criticæ; & curatu difficilis eſt, ſi agatur de ſene, de obſtructo, & ſi conjuncta ſit febris & virium ſumma dejectio. De anaſarca ita loquitur Sennertus *lib.3. part.6. ſect.2. cap.5. tom.2. Anaſarca inter omnes ſpecies hydropis minus periculoſus eſt: etſi enim vitium cum pluribus partibus communicetur, tamen minus habet hoc periculi; nam humor pituitoſus, quo univerſa corporis moles abundat, initium aliquod coctionis ſuſcepit, propiuſque ad ſanguinis naturam accedit, quam ſeroſus & aquoſus humor in aſcite &c. Si leucophlegmatia,*
(quod

(quod eſt idem ac dicere anaſarca), *detento fortior diarrhœa ſupervenit, morbum ſolvit 7. aphor.29. Oportet autem criticam eſſe evacuationem, & quæ, morbo incipiente, fiat, viribuſque adhuc integris, & ut copia excreti humoris morbo non impar ſit. Si vero, ægro debili, & viribus inſigniter affectis, profluvium alvi ſequatur, & cetera deſint, non morbum diarrhœa tollit, ſed ægrum.* Et Hippocrates pronuntiavit, lethalem eſſe hydropem, ſi morbo acuto ſuperveniat: *Hydrops acuto ſuperveniens, lethalis.* Et ſi recidiva poſt ſanationem ſuperveniat: *Hydropici, qui remediis convaluerunt, ſi reciderint, deſperati.*

5 Multæ referuntur hiſtoriæ curationum hydropis, etſi inveterati, de quibus Marcellus Donatus *de medic. hiſtoria mirabili lib.4. cap.21. Etſi itaque inveterati hydropes difficiles curatu ſint, longaque artis ope, ac auxiliorum uſu opus ſit, tamen aliquando curatos legimus.* Exempla apud eum legi poſſunt, qui & alia congerit exempla Hydropicorum, ope tantum naturæ ſanatorum: *Sed quid multos medica ope ab hydrope liberatos recenſeo, cum etiam & ſponte natura nonnulli fuerint ſanati?* Schenckius *in obſervat. medicin. lib.3. de hydrope* narrat, quoſdam Hydropicos humidorum uſu a Medicis interdicto ſibi temperantes reſtitutos; quemdam ex vomitu in mare ab hydrope curatum; alium hydropicum ſudore ſpontaneo exoneratum; mulierem, licet ſexennium aſciticam, cum in lapidem impegiſſet, & ventrem vulneraſſet, liberatam; alios aſcite laborantes, perforato vi naturæ umbilico, & foras prodeunte aqua, priſtinæ ſanitati reſtitutos. Quapropter, cum ſanationes Hydropicorum proponuntur, ut inter miracula recenſeantur, neceſſarium eſſe videtur primo, ut judicio Medicorum ſtatuatur an morbus, cujus ſanatio proponitur, fuerit hydrops (ut enim ſcribit Thomas Sydenham *in tract. de hydrope pag.65. Sunt & aliæ duæ ſpecies tumorum abdominis hydropem mentientes, feminis utraque familiares. Prima eſt carnium in partibus intra abdomen excreſcentia præternaturalis, quæ ventrem in molem haud minus conſpicuam attollit, quam ſolet incluſa aqua. Altera ſpecies flatibus ortum debet, qui non tumorem tantum, ſed & alia ingravidationis ſigna pariunt*) & ut declaretur ſpecies hydropis; ſecundo, ut videatur, an hydrops ſit incipiens; tertio, an adfuerint ſymptomata morbi gravitatem indicantia; quarto, an fuerint adhibita medicamenta; quinto, an aliqua criſis interceſſerit; ultimo, an ſubito ceſſaverit morbus, ſublata fuerit intumeſcentia corporis, ſanitaſque repentina acceſſerit cum reſtitutione virium; & ſi ſpecies hydropis fuerit aſcites, vel tympanites, hydrops ſit inveteratus, ſigna non deſint gravitatis morbi, medicamenta non fuerint adhibita, vel ſi fuerint adhibita, nullum attulerint præſidium, utpote inepta, & nullatenus reſpondentia cauſæ morbi, criſis abſuerit, & perfecta ſanitas, uti ſupra expoſitum eſt, invocato Dei Servo, aut Beato, contigerit, non erit de miraculo dubitandum; quemadmodum concludit etiam Matthæuccius *in pract. Theologo-Canon. ad cauſ. Beatificat. & Canonizat. tit.3. cap.3. §.7.*

6 Supra dictum eſt, hydropem, ſi per univerſum corpus effundatur, dici *univerſalem* aut *perfectum*; *particularem* vero ſeu *imperfectum* appellari, ſi hanc

ſi hanc vel illam tantum detineat corporis partem. Porro, ſi caput ſolum hydrope intumeſcat, morbus a Medicis *hydrocephalus* nuncupatur, & a quibuſdam non immerito *hydrops capitis* dicitur, ut apud Munnicks *in chirurgia lib.* 1. *cap.* 13. *num.* 2. & ille quidem infantibus & puerulis familiaris eſt, ita ut aliquando ipsis capita uſque ad monſtroſam magnitudinem augeſcant; uti habetur apud Marcum Aurelium Severinum *de recond. abſceſſ. natura lib.* 4. *cap.* 9. *ſ.* 1. & apud Mercurialem *lib.* 1. *de morbis puerorum cap.* 4.

7 Juxta diversitatem materiæ, ex qua generatur, duplex eſt ſpecies hydrocephali: alter aquoſus dicitur, quod ab aquoſo humore originem ducit; alter ventoſus appellatur, quia ex ventositate gignitur: primus omnino lethalis eſt; ſecundus periculo vacat.

8 Medici porro pergunt, ſcrutando locos, in quibus aqua hydrocephalum aquoſum gignens colligi ſolet: aliquando enim materia colligitur inter capitis cutem & pericranium, membranam nempe cranium conveſtientem, aliquando inter pericranium & cranium, aliquando inter cranium & meninges, membranas ſcilicet cerebrum cooperientes, *duræ*, ac *piæ matris* nomine appellatas, aliquando inter meninges & cerebrum.

9 Si materia eſt collecta inter capitis cutem & pericranium, vel inter pericranium & cranium, morbus aliquando facile curatur. Si vero materia collecta eſt inter cranium & meninges, morbus dicitur inſanabilis: itaque Paulus *de morbis puerorum cap.* 14. ait: *His igitur* (nempe qui habent aquam intra cranium) *ceu deſperatæ ſalutis, non eſt manus admovenda*; & ſubſcribunt Paræus (*in theſauro chirurgiæ lib.* 7. *cap.* 1. *de tumoribus*): *Ex tumore & humore intus ſub cranio contento neminem convaluiſſe vidi*; Omnibonus Ferrarius *de arte medendi infantes lib.* 3. *cap.* 12. *Indicatio iſtius curationis ſuperat humani ingenii vires, & poteſtatem hominis*; Schenckius *obſervation. medic. lib.* 1. (*de monſtroſo capite, quæſt.* 1. *de hydrocephalo*): *Nos infantes fere omnes hydrocephalo laborantes mortuos vidimus, præſertim quibus intra cranium communicata eſt aqua*; & Arantius *lib. de tumoribus cap.* 1. *Eorum, qui ab interna cauſa hydrocephalo corripiuntur, & præcipue altius latitante malo, neminem evaſiſſe vidi*. Demum, si materia collecta eſt inter meninges & cerebrum, citiſſime jugulat, ſæviſſima ſymptomata excitando, nec ullam curationem admittit, ita ut nec ulla ab Auctoribus regula tradatur eam curandi. Hæc autem innuiſſe ſatis ſit: si etenim liberatio ab hydrocephalo proponatur tanquam recenſenda inter miracula, poterunt Conſultores Congregationis ſacrorum rituum, prolato a Medicis judicio de qualitate hydrocephali, ſtatim dignoſcere, num morbus fuerit gravis, an levis, num facilis, an difficilis curationis; ponderatiſque ſupra allatis conditionibus, tutum judicium ferre, utrum ea ſit, necne, recenſenda inter miracula.

10 Actum fuit de ſanatione ab hydrocephalo in cauſa Canonizationis S. Laurentii Juſtiniani. Zacchias vocatus ad judicium ferendum ſuper ſanatione ab hydrocephalo conjuncto cum epilepſia, an eſſet miraculo tribuenda, necne, ſenſit pro miraculo, ut ex ejus *conſil.* 1. *poſt quæſtiones medico-le-*

co-legales colligi poteſt. In eo *conſilio*, poſtquam præmiſit ea omnia, quæ a Nobis ſupra dicta ſunt, & quæ ab eo deſumpſimus, de natura, qualitate, & ſpeciebus hydrocephali, ait, hydrocephalum, de quo tunc agebatur, fuiſſe internum, & tertiæ ſpeciei ob collectam materiem inter cranium & meninges, & ſic fuiſſe morbum graviſſimum & inſanabilem: ſed, cum in ea ſanatione, de qua tractabatur, invocata ope B. Laurentii Juſtiniani, tumor extrinſecus apparuiſſet, excitata eſt difficultas, an ſanitas fuiſſet per criſim recuperata, per motum nempe naturæ propellentis materiem morboſam ab interioribus ad exteriora. Scribit enim Hippocrates *lib.6.aphor.25.* motum humorum ab interioribus ad exteriora ſemper bonum eſſe, contrarium autem malum; & juxta ſenſum ipſius Zacchiæ alibi a Nobis relatum, cum intercedit criſis, ſanatio potius naturæ viribus, quam miraculo eſt adſcribenda.

11 Ut Zacchias huic ſatisfaciat difficultati, ait, expulſionem fieri poſſe vel viribus naturæ expellentis noxia, vel vi & malitia morbi naturam ſtimulantis & cogentis ad motum, puta, ſi adſit magna copia materiæ morbidæ, quæ tota in interioribus contineri non poteſt, & ob id ad exteriora redundat; & in primo caſu voluit, ſanationem naturali criſi eſſe adſcribendam, ſecus autem in ſecundo: utque oſtenderet, rem non in primo, ſed in ſecundo caſu verſari, obſervavit, ex motu materiæ ad exteriora morbum invaluiſſe, & ſymptomata aucta fuiſſe, quod non accidiſſet, ſi motus a natura fuiſſet; tunc quippe ſubſecuta eſſet allevatio morbi, & ſymptomatum ab eo emanantium: & tandem concluſit, aut morbum non fuiſſe criticum, aut criſim non fuiſſe bonam & ad ſalutem, ſed malam & ad perniciem. Delata cauſa ſuper miraculis B. Laurentii Juſtiniani ad ſacrorum rituum Congregationem, Proſper Bottinius Archiepiſcopus Myrenſis tunc Fidei Promotor in examine prædicti miraculi quædam notavit adverſus facti probationes; & ad judicium Medici juſſu ſacræ Congregationis pro veritate ſcribentis examen remiſit difficultatis excitatæ, & reſponſionis a Zacchia datæ. Medicus electus erat Romulus Spetiolius Archiater ſummi Pontificis Alexandri VIII. ſed, cum hic in ſuo ſuffragio de duobus aliis miraculis propoſitis favorabile judicium tulerit, & ſilentio præterierit illud liberationis ab hydrocephalo, licet juncto cum epilepſia, ſacra Congregatio alia duo miracula ab eo approbata approbavit, uti deſumitur ex Decreto edito die 27. Junii 1690. & prudenter abſtinuit ab approbatione ejus, in quo de ſanatione hydrocephali agebatur, vel quod deficerent idoneæ probationes, vel quod res tota criſi naturali tribui poſſet: per quæ confirmantur, quæ in ſuperioribus dicta ſunt de neceſſitate excluſionis criſis naturalis, ut liberatio tum in hoc, tum in ceteris morbis, quamvis repentina, ſit inter miracula recenſenda. Apud Ingraſſiam *de tumoribus præter naturam* extat exemplum mirandæ liberationis ab hydrocephalo interceſſione Sancti Vincentii: *Non temere inter infantium morbos Avicenna hydrocephalum computavit, Cum talis tantaque capitis inflatio, ut futura diſpa-*

reant in pueris, ob oſſium teneritatem mollitiemque contingere queat. Atque ego vel in me ipſo hujuſmodi tumorem prope quartum ætatis meæ annum expertus ſum. A quo ſtatim evidentiſſimo Redemptoris noſtri miraculo, deſperantibus Medicis, liberatus ſum. Intercedentibus interim Divi Vincentii precibus, cui mater mea collacrymans vovit, expeditaque Miſſa, domum reverſa me incolumem reperit. Cujus quidem caſus (ita Deus optimus maximus perpetuo me adjuvet) ac ſi heri aut nudius tertius ſucceſſerit, certiſſimam habeo memoriam.

12 Frequenter accidit, ut in morbis diuturnis, antequam æger decedat, humores concreti viſcera infarciant, ac retardato fluidorum motu, ſerum ubique fundatur; quod ſi in pulmones confluat, ibique ſtagnet, aut in capacitatem thoracis effuſum adeo cumuletur, ut laborem inducat ſpirandi, & pulſum perturbet, morbus hic a Medicis appellatur *hydrops pectoris*, aut juxta Hippocratem *hydrops pulmonum*. Febris lenta ægrum invadit, qui etiam acriter tuſſit, quamvis nihil plerumque excernat, cum labore reſpirat, inexplebili ſiti torquetur, & manus & pedes tumefiunt, & minuuntur urinæ, uti obſervat Hippocrates *lib.* 2. *de morbis num.* 59. Paſcolus in citato tractatu *de homine, ſive de corpore humano lib.* 3. *ſect.* 3. *cap.* 1. edoctus diutina ſectione cadaverum obſervat, enarrata ſymptomata paſſim fieri ob veſiculas pellucidas lympha plurima ex pulmonibus intumeſcentes, quæ *hydatides* nuncupantur, & hunc hydropem pronuntiat inſanabilem. Marcellus Donatus *de medica hiſtoria mirabili lib.* 3. *cap.* 11. ait, pulmonis hydropem raro a Medicis viſum, a ſe tamen binos hoc hydrope laborantes tractatos fuiſſe, in quorum thoracis cavitate, dum ſe hinc atque inde movebant, aqua commota ſonitum edebat, qualem in utre agitato fieri quotidie obſervamus. Hujus deſcriptio hydropis pulmonis, ejuſque plena curatio habetur apud Petrum Salium *cap.* 5. *pag.* 242. plurimæque hujus morbi hiſtoriæ proſtant apud Schenckium *in obſerv. medic. lib.* 2. *de pulmonibus tit. de hydrope pectoris, & pulmonis*. Sennertus *tom.* 3. *lib.* 2. *part.* 2. *cap.* 20. agens de prognoſtico hujus morbi ſic ſcribit: *Malum eſt curatu difficile, & raro ſanatur; ut hydrops ex caloris nativi viſcerumque debilitate provenit, ita & hic ex eadem cauſa ortum habet. Et licet quandoque morbus ſponte ſolvi videtur, erumpente ad alvum aqua, tamen paulo poſt malum, & quidem gravius, recrudeſcit, & incrementum paulatim ſumit, tandemque in hydropem vertitur, ægerque ſuffocatur.*

13 Nihil eſt ad rem noſtram notatu dignum in hydrope pectoris, ſeu pulmonum, cum quoad illum, ſi ejus ſanatio proponatur miraculo adſcribenda, omnia ſint advertenda, quæ ſuperius propoſuimus, dum agebatur de ſanatione ab hydrocephalo, aut ceteris ſpeciebus hydropis. Matta *de Canonizat. Sanctor. part.* 3. *cap.* 18. *num.* 317. ait, hydropem pectoris ab empyemate non differre. Si autem Medicorum libros conſulamus, empyema nihil aliud eſt, quam pectoris anguſtia, ſive ſpirandi labor a pure in cavo thoracis effuſo, ibique collecto, atque ſtagnante manans. Non ſemel enim evenit, ut humor peccans, qui, in tubulis ſtagnando, aut pleuritidem,

aut

Digitized by Google

aut peripneumoniam fecerat, in pus converſus abſceſſum ſubinde faciat, quo diſrupto, ſi ſanies profluat in cavum thoracis, ibique congeratur atque inſideat, ægritudo oritur, quæ proprie *empyema* nuncupatur, quæ ægritudo affinis eſt ægritudini hydropis pectoris: quemadmodum enim in hydrope pectoris aqua, & ſeroſi humores in cavitate thoracis colliguntur, ita in empyemate pus colligitur in eadem thoracis cavitate; uti optime animadvertit Sennertus *tom. 3. lib. 2. part. 2. cap. 20.*

14 Medici poſt pectoris hydropem agunt de empyemate, & Nos eorum veſtigiis inhærentes aliqua hic ſubjicimus de empyemate. Guillelmus Ballonius *in medic. obſervat. pag. 357.* plures refert empyematicos curatos convaluiſſe. Empyema aut totam thoracis cavitatem, aut partem occupare poteſt: quare Hippocrates *2. prognoſt. tom. 31.* docet, *ſi empyema in altera tantum parte exiſtat, hos convertere, ac diſcere oportere, doleant ne in altero latere, & an alterum altero calidius ſit, atque cubantem ſupra ſanum latus interrogare, an videatur ſibi onus aliquod deſuper ſuſpendi: ſi enim ita eſt, in quodcumque latus pondus ſit, in altero ſuppuratio exiſtit; quemadmodum ſi utrimque calor & pondus ſentiatur, in tota thoracis cavitate pus continetur.* Et Sennertus *loc. cit. cap. 19.* docet, malum periculoſius eſſe, ſi pus totam cavitatem thoracis occupet, quam ſi in altero ſolum latere contineatur; & empyema, quod unum occupat latus, eſſe periculoſius, ſi ſiniſtrum latus occupet, quam ſi dextrum, quia ſiniſter cordis ventriculus ut nobilior a pure tum magis afficitur. At, ut dignoſcatur qualitas morbi, ejuſque gradus, quod maxime prodeſt ſuffragium laturis in cauſis Beatificationis, & Canonizationis Servorum Dei, vel Beatorum, cum quæſtio eſt de liberatione ab empyemate, utrum ſit naturæ, an miraculo adſcribenda, advertere oportet perſpicuam citati Hippocratis doctrinam *2. prognoſt. 63.* ſic loquentis: *Suppuratorum hi potiſſimum ſuperſunt, quos febris eadem die dimiſerit poſt ruptionem, ac cibum citius appetunt, & ſiti liberati ſunt, & venter exigua ac conſiſtentia dejicit, & pus album, leve, concolorque eſt, & vacans pituita abſque labore a valida tuſſi expurgatum. Itaque optime quidem ſic, ac celerrime indicantur, ſin minus, quibus ad hæc proxime accedunt. Moriuntur vero hi, quos febris non deſeruerit, aut, cum videretur deſerere, denuo recaleſcens innoteſcit, & ſitiunt, nec cibum appetunt, alvus tumida eſt, pus viride lividumque ſpuunt, vel pituitoſum ſpumoſumque.* Ut Medici Empyematicos memoratis ab Hippocrate ſignis vicinæ mortis affectos a morte liberent, utque pus educant, paracenteſi utuntur. Bonetus ex Hippocrate *in Mercur. compital lib. 5. pag. 164. num. 21.* monet, hanc curationem futuram multis utiliſſimam, ſi tempeſtive adminiſtretur; ſed nunc paucis, aut vix ullis eſſe auxilio, aut quia non fit, aut quia fit multo tardius, quam oporteret. Paſcolus in citato tractatu *de homine tom. 2. lib. 2. ſect. 3. cap. 2. pag. 234.* teſtatur, ſe bis in noſocomio Sancti Jacobi Incurabilium Urbis Empyematicos extrema macie prope confectos, paracenteſi ab inclito Profeſſore Victorio Maſini feliciſſime peracta, curatos vidiſſe. Sed, ut hæc curatio feliciter adhibeatur, opus

Digitized by Google

eſt, ut adhibeatur in ægroto fractas vires non habente; ne optimum præſidium, ægro mortuo, diffametur, cui permittendum, ut incruente decedat, ne videatur occiſus, veluti ad rem adnotavit Scultetus *Arm. chirurgic. tabul.* 37. *pag.* 131. *num.* 3.

15 Dum munere fungebar Fidei Promotoris, in cauſa Beatificationis tunc Servæ Dei, nunc Beatæ Hyacinthæ de Mareſcottis de hac empyematis materia actum eſt. Virgo quædam ad tabem ſponte ſua inclinans, ac temperamenti melancholici, cum annum ageret trigeſimum tertium, toto corpore ſupra lapideum gradum corruit, & pectus contudit, unde per quindecim dies magno pectoris dolore affecta eſt; cumque deinde ex pedeſtri itinere plurimum incaluiſſet, & aqua frigida tum faciem, tum pectus laviſſet, paulo poſt conqueri cœpit de dolore dexteri in pectore lateris, & continua febris eam corripuit cum catarrho. Symptomata hæc clare demonſtrarunt, eam fuiſſe correptam pleuritide, inflammatione videlicet pleuræ, hoc eſt membranæ coſtas ſubcingentis. Juxta Hippocratem 5. *aphor.* 8. quotieſcumque pleuritides quatuordecim diebus non repurgantur, prout in hypotheſi contigit, ad ſuppurationem, hoc eſt ad pulmonum abſceſſum, atque ad empyema vertuntur. Ægra, niſi in dextero latere, non poterat decumbere; & quoties in ſiniſtrum ſe componere volebat, purulenta materies ſuffocationem minabatur. Sputa erant graveolentia, cinerea, ac viridia; & febris nunquam intermittebat. In morbi initio prætermiſſa eſt ſanguinis miſſio, quam omnes Practici laudant in pleuritide, inducta præſertim a violenta corporis exercitatione, & contactu aquæ frigidæ quemadmodum legitur apud Foreſtum *lib.* 16. *obſervat.* 28. *pag.* 155. Converſa pleuritide in abſceſſum pulmonum, hoc eſt in empyema, exhibita quidem fuerunt a Medicis medicamenta, ſed inutiliter, quemadmodum ipſi interrogati ingenue confeſſi ſunt. Eccleſiæ Sacramentis etiam extremæ Unctionis, Virgo jam morti proxima munita eſt: ſed, cum, invocata Serva Dei, admotaque ejus Imagine dolenti lateri, ægra in alterum latus ſtatim ſe convertere, & dormire potuerit, ſine externo auxilio ſeſe in lecto ſeſſura facile erexerit, bene comederit, læta Medicum ſuum exceperit, eique gratiam recuperatæ ſalutis nuntiaverit, & Medicus eam invenerit ſine febri, Poſtulatores hanc ſanationem tamquam miraculo adſcribendam, & ultra vires naturæ factam a Deo interceſſione Servæ ſuæ, ſacræ Congregationi propoſuerunt.

16 In hujus propoſiti miraculi examine nonnulla a me ratione muneris fuerunt oppoſita. Aliqua reſpiciebant facti probationes, & ſignanter quoad tempus ſanationis, & recuperationis virium; quæ reſponſionibus Scribentium tum in facto, tum in jure plene ſublata fuerunt: alia Medicos reſpiciebant; cum enim Medici, qui curationi Virginis operam præſtiterant, in proceſſu examinati pronuntiaſſent pro miraculo ob eam præſertim cauſam, quod materiæ evacuatio per ſputum quadrageſimum diem prætergreſſa fuerat, juxta illum aphoriſmum Hippocratis 15. *lib.* 5. *Quicumque*

cumque ex morbo laterali ſuppurantur, ſi quadraginta diebus purgantur a die, qua fit ruptio, liberantur; ſi vero non, ad tabem tranſeunt: quem Galenus ita commentatur: *Addens ſuo ſermone ruptionis vocabulum manifeſtum fecit, ſe de illis loqui, in quibus, lateris inflammatione in ſuppurationem converſa, deinde dirupta, in ſpatio thoracis, atque pulmonis intermedio pus continetur; his enim omnibus, niſi ut plurimum in quadraginta diebus puris evacuatio fiat per ſpuitiones purgati, neceſſarium eſt, pulmonem exedi, pure proceſſu temporis putreſcente:* dixi, non eſſe ita præfinitum tempus quadraginta dierum, ut, ſi intra illud magna puris copia per ſputi evacuationem, *anacatharſim* appellatam, facta ſit, reliqua pars poſt illud evacuari non poſſit, juxta doctrinam Sennerti *tom.* 3. *l.* 2. *part.* 2. *cap.* 19. *Non quidem opus eſt, ut quadrageſimo die æger plane ab omni pure liberatus ſit, ſed ſufficit, ſi eo tempore tanta ejus copia rejecta ſit, ut reliquia exigua, quæ ſuperſunt, facile poſtea evacuari poſſint: cujus evacuationis non ita certus terminus definiri poteſt; nam ultra diem quadrageſimum mollis & rara pulmonis ſubſtantia pus ſine damno vix ſuſtinere poteſt, ideoque opus eſt, ut intra eum terminum maxima ejus pars rejiciatur.* Sequitur Tozzius *tom.* 4. *in aphoriſmos Hippocratis lib.* 5. *aphor.* 15. *Sed non per hoc, quod intra quadraginta dies non ſint repurgati, omnino fit, ut tabidi interire debeant, quoniam fieri poteſt, ut etiam ultra hoc tempus repurgatio protrahatur, & evadant: multoties enim accidit, ut vel ex multitudine, vel ex craſſitie materiei ſuppuratæ ſatis non ſint dies quadraginta ad integre expellendam e pectore repurgationem, unde deinceps adhuc expectoratio deſideretur, ac perduret.* Et novis exaratis animadverſionibus, addidi, licet Medicus ordinarius dixiſſet, Virginem inventam fuiſſe ſine febri, alium tamen Medicum, qui ſemel, aut bis Infirmam viſitaverat, dixiſſe, ſe eam inveniſſe non ſine febri, ſed ſine magna febri: *La ritrovai ſgravata di febbre, e migliorata aſſai di forze.*

17 Sæpe memoratus Joannes Maria Lanciſius electus, ut judicium ferret pro veritate ſuper propoſita ſanatione, dixit, ſedulo conſideranda eſſe ſigna & ſymptomata, ut cognoſci & diſtingui poſſit, quinam ex ſuppuratione intra, vel poſt quadrageſimum diem evadere, aut ſoleant interire; reſumptiſque ſymptomatibus, quorum meminit Hippocrates *loc. cit.* febris videlicet continuæ poſt ruptionem puris, non albi & levis, ſed cinerei, viridis, & fœtidi, ſputique, quod non niſi cum magno conamine, etiam poſt quadrageſimum diem ægra poterat excernere, concluſit, de magna morbi gravitate nullam ſupereſſe difficultatem, ob imminens videlicet periculum tranſitus in tabem, aut mortem, ut accidit filio Antiphonis allato ab eodem Hippocrate *epid. hiſtor.* 27. juxta Valleſii diviſionem, cui licet tuſſis redundaret cum multa ſuffocatione, & tunc morbus remitteret, *tamen poſt quadrageſimam ſextam, & prope ſexageſimam diem mortuus eſt.* Idem Lanciſius multa alia in ſuo ſuffragio pro gravitate morbi ſtatuenda adduxit, & poſtquam exhibita medicamenta ex actis vidit fuiſſe inutilia, & ſubita perfectaque ſanatione ægrotantem convaluiſſe, invocata Dei Serva, ſtetit pro miraculo: &, quod attinebat ad Medici aſſertum de non integra a febri

bri liberatione etiam poſt invocationem, præferendam dixit atteſtationem Medici ordinarii, qui omnino liberam Virginem a febri pronuntiavit, atteſtationi Medici extraordinarii, qui bis aut ter ægram viſitaverat, quique contra omnimodam a febri liberationem judicium protuliſſe videbatur; quinimmo totum contextum depoſitionis hujus Medici perſcrutando, ſcite conſideravit, eum non locutum fuiſſe de vera febri, ſed de quadam levi celeritate motus in pulſibus, quæ in ægrotis per plures, ut in caſu, menſes morbo afflictis ſupereſt, quamque nemo ex optimis Practicis febrem appellat: quotieſcumque enim motus exlex pulſus ab irritatione morboſæ cauſæ manavit, ea etiam ceſſante, ad certum temporis ſpatium in eadem crebriori viciſſitudine perſeverat, uti videmus in pendulis, qui alternas vibrationes conſueſcunt diutius ſemper producere, quamquam vis illa ceſſaverit, quæ ab impellentibus oriri ſolet. Quibus, aliiſque pluribus recte animadverſis, poſt longum & maturum cauſæ examen, ſacrorum rituum Congregatio, approbante Benedicto XIII. propoſitam ſanationem inter miracula recenſuit, uti colligitur ex Decreto edito die 14. Julii 1726.

18. Antequam huic capiti finis imponatur, aliqua addenda ſunt de hernia, quæ dicitur *flatuoſa*, aut *aquoſa*; hæc enim ab hydrope originem ducens ex abdomine influit in ſcrotum, juxta ea quæ habentur apud Matthæuccium *in pract. Theolog. Canon. ad cauſ. Beatificat. & Canonizat. tit.* 3. *cap.* 3. *§.* 9. At, loquendo cum peritis in arte medica, & ex formulis eorum, ſi vel minimis fractis lymphaticis, vel ſanguiferorum tunicis laxatis, lympha, ſive ſerum in tunicis teſtes veſtientibus exſudans & cumulatum eas præter modum extendat, progenerat eam herniæ ſpeciem, quæ *hydrocele*, aut *aquoſa* vocatur. At, ſi lymphæ, ſerive loco ob flatum incluſum tunicæ præfatæ intumeſcant, hernia, quæ exinde provenit, dicitur *ventoſa*, aut *pneumatocele*. *Aquoſa* facile curatur vel per manuariam Chirurgi operationem, aperta ſcilicet cute ſcroti lanceola, & inde effuſa aqua, vel applicitis medicamentis diſcutientibus & exſiccantibus, quæ via, licet ſit tutior, nihilominus eſt prolixior. Hernia *flatuoſa* eſt omnibus ſpeciebus herniæ ſecurior, & facilioris curæ, quinimmo ex ſe non raro evaneſcit, diſcuſſo flatu, quod in puerulis obſervatur in dies. Ob morbi levitatem difficile Nobis eſſe videtur, ſanationem ab hiſce herniis inter miracula recenſere. Sed, cum in bullis Canonizationum paſſim ſanationes ab herniis miraculo adſcribantur, quod ipſum quoque legitur in relationibus Rotæ Auditorum, ut conſtat 3. *part.* relationis in cauſa S. Caroli Borromæi *miracul.* 18. ex relatione cauſæ S. Petri de Alcantara *mirac.* 8. ex relatione cauſæ S. Aloyſii Gonzagæ *miracul.* 10. & 11. ex relatione cauſæ S. Franciſcæ Romanæ 3. *part. miracul.* 11. inter miracula edita, dum ipſa viveret; ex relatione cauſæ S. Ludovici Bertrandi *in miraculo, cui titulus*: *Sanatio ab hernia*; ex relatione cauſæ S. Iſidori *miracul.* 9. & demum ex relatione cauſæ tunc Servi Dei, nunc Beati Hieronymi Æmiliani *miracul.* 7. *poſt mortem*, & paſſim

Digitized by Google

paſſim ex aliis; ad ſubmovendas quaſcumque ambiguitates, operæ pretium eſt cum Medicis animadvertere, præter memoratas eſſe alias herniæ ſpecies: ſi enim teſtes tumeant, & quandoque extuberent in nodos fungoſos, alia ſpecies herniæ procreatur, quæ *ſarcocele*, vel hernia *carnoſa* a Chirurgis appellatur. Rurſus, ſi ſcrotum, omento, aut inteſtinis prolapſis, præter modum extendatur, duæ aliæ formantur ſpecies herniæ, quarum altera *epiplocele*, altera *enterocele*, dicitur, vel hernia *omentalis*, aut *inteſtinalis*. Hernia *carnoſa* curatu difficilis eſt, utpote quæ medicamenta exigit exſiccantia, vel, ut placet Neotericorum ſcholæ, diſſolventia, & aliquando degenerat in cancrum. Difficile quoque curantur herniæ *inteſtinalis*, & *omentalis*: cum etenim juxta communiorem ſententiam illæ ut plurimum pendeant a ruptione peritonæi, membranæ videlicet omnia viſcera ventris inferioris continentis, & ea, præſertim in adultis, coaleſcere non poſſit, neque niſi rariſſime per medicamenta conglutinari, coguntur miſeri patientes, ſubligaculo ferreo ſemper adhibito, impedire, ne inteſtina, vel omentum decidant in ſcrotum, & herniæ augmentum inhibere.

19 Sæpe in ſacrorum rituum Congregatione contigit diſputatio de liberatione ab hiſce herniis, an eſſet, necne, miraculo adſcribenda, antequam ad officium Promotoris Fidei eſſem aſſumptus, tempore officii, & poſt illud a me dimiſſum.

20 Antequam aſſumptus eſſem ad munus Fidei Promotoris, inter cetera miracula propoſita pro Canonizatione S. Ludovici Bertrandi, propoſita fuit ſanatio ab hernia inteſtinali, quod & ipſum contigit in cauſa Beatificationis tunc Servi Dei, nunc Sancti Franciſci Solani, & rurſus in cauſa Beatificationis Martyrum Gorcomienſium, & demum in cauſa Canonizationis S. Andreæ Avellini. In cauſa Canonizationis S. Ludovici Bertrandi Poſtulatores, allatis evidentibus probationibus, oſtenderunt, per prolapſionem inteſtinorum in ſcrotum, illud adeo auctum fuiſſe, ut genua attingeret; quod dixerunt contingere non potuiſſe ſine magna peritonæi ruptione: cumque ſubita & perfecta poſt invocationem contigiſſet ſanatio, de miraculo dixerunt non eſſe dubitandum: quapropter inter cetera pro Canonizatione S. Ludovici approbata miracula refertur & illud *ſubitæ ſanationis Bartholomæi Chriſtophori Dominquez ab hernia inteſtinali & adeo deformi laborantis, ut ſcrotum, cum genu flecteret, humum attingeret, & fœtorem emitteret, ita ut abdomina corrupta, & ſcrotum ulceribus eroſum putreſcerent*. In cauſa Beatificationis S. Franciſci Solani, Fidei Promotor in dubium revocavit, num hernia ex ſimplici relaxatione, an a vera ruptione & laceratione peritonæi orta eſſet; & Poſtulatores oſtenderunt, adeſſe ſigna, quæ ruptionem diſtinguunt a relaxatione membranæ: cumque eadem oppoſitio facta fuiſſet in cauſa Beatificationis Martyrum Gorcomienſium, eademque ſublata fuiſſet per eamdem reſponſionem, editum eſt Decretum die 25. Septembris 1674. in quo, prævio conſilio Congregationis ſacrorum rituum, Clemens X. declaravit, *conſtare de quarto, & quinto miraculis inſtantaneæ ſanationis Theodori a nati-*

Digitized by Google

a nativitate, & Ægidii inteſtinalibus herniis pertinacibus, & difformibus fracturis per plurimos annos laborantium, qui ſtatim, emiſſo voto, integri ſanique, ac ſi numquam ſimili morbo correpti fuiſſent, reperti ſunt. In cauſa autem S. Andreæ Avellini, nulla ſuper propoſita ſanatione herniæ edi potuit reſolutio, cum Phyſicus vocatus ad judicium ferendum pro veritate dixerit, ſe ex Actis colligere non poſſe, cujus ſpeciei eſſet hernia, cujus ſanatio proponebatur tamquam miraculum.

21 Ter ſe obtulit occaſio diſputationem inſtituendi de ſanatione ab herniis, dum munere fungebar Fidei Promotoris, in cauſa videlicet Beatificationis tunc Servi Dei, nunc Sancti Joannis Franciſci Regis, in qua oppoſui, non conſtare, utrum hernia, cujus ſanatio inter miracula referebatur, fuiſſet cum ſciſſura, an cum omnimoda ruptione peritonæi, an potius cum ſimplici relaxatione: quæ enim eſt cum ſimplici relaxatione, naturaliter ſanabilis eſt, juxta Nicolaum Tulpium *obſerv. medic. lib. 3. cap. 13. pag. 209*. Secunda fuit in cauſa Canonizationis B. Gregorii X. in qua oppoſui, ſanatum poſt lapſum decem & octo menſium eodem morbo affectum fuiſſe, adhibita quoque medicamenta morbo idonea, ceſſaſſe dolorem poſt invocationem, ſed ex ceſſatione doloris non inferri perfectam ſanitatem, & demum ſanatum tam ante, quam poſt ſanationem ſemper ſubligaculo uſum fuiſſe. Tertia fuit in cauſa Beatificationis tunc Servi Dei, nunc Beati Petri Forerii, in qua oppoſui, rem eſſe de duobus fratribus adhuc pueris, in quibus hernia facile curatur, juxta Fabricium ab Aquapendente, qui *lib. 1. de tumoribus cap. 37.* ait: *Omnem herniam curatu eſſe difficilem, nec medicamentis cedere, niſi in rupturis parvis, recentibus, & in pueris*: & præter alia multa dixi, ſanationem ab hernia, etiam *inteſtinali* & *omentali*, ſi ſit miraculo tribuenda, eſſe miraculum tertii generis, in quo neceſſaria eſt *inſtantaneitas*, quæ in caſu allato deficiebat.

22 In cauſa tunc Servi Dei, nunc Sancti Joannis Franciſci Regis ſæpe memoratus Joannes Maria Lanciſius a Clemente XI. deputatus, ut ſuum pro veritate ferret ſuper propoſita ſanatione judicium, ſenſit nihil in illa eorum deſiderari, quæ ſunt neceſſaria pro conſtituendo miraculo etiam ſecundi generis; tum quia agebatur de hernia ingentis magnitudinis, de hernia complicata ex *inteſtinali* ſimul, *omentali*, & *flatuoſa*, & de hernia, quæ longo tempore duraverat; tum quia agebatur de hernia maximopere excruciante, ita ut admiſti eſſent flatus, & fæces, quamque probabatur in eodem ſtatu magnitudinis & doloris perſeveraſſe uſque ad momentum receptæ ſanitatis; tum demum quia ſanatus, erat annorum quadraginta trium, quique ſtatim, invocato Dei Servo, ſanationem perfectam obtinuerat, quam tentata inutiliter medicamenta illi dare non potuerant. Quibus omnibus, aliiſque ſerio ponderatis, prævio conſilio Congregationis ſacrorum rituum, Clemens Papa XI. die 28. Aprilis 1715. ſanationem prædictam retulit inter miracula, non ſecundi, ſed tertii generis: pronuntiavit enim: *Conſtare de duobus miraculis tertii generis, nempe de primo repentina liberationis*

rationis Joannæ Mariæ Peret Monialis a diuturna inferiorum artuum ad motum impotentia, & hydrope tympanite, ac de quarto inſtantaneæ ſanationis Joannis Gaſparis Montereymar ab enormi hernia. In cauſa Beati Gregorii Papæ X. Jacobus Sinibaldus Medicus de ſanatione ab hernia pro miraculo ita ſcripſit: *Concludamus igitur, herniæ magnæ antecedentis ſanationem fuiſſe miraculum ſecundæ claſſis, quia, licet hic morbus de ſui natura non ſit incurabilis, ſi recens ſit, ſi parvus, ſi in puero, ſi Medicorum & Chirurgorum opere ſtatim adjuvetur; incurabilis tamen omnino eſt, ſi magna ſit peritonæi ſciſſura, ſi antiqua, & ſeptimeſtris, ſi in ſene fere octogenario, debili, emaciato, aſthmatico, tuſſiculoſo, & aliis morbis affecto, uti erat noſter: & propterea inſigne fuit miraculum, quia in inſtanti, quia ſine dolore, quia ſine Medicorum & Chirurgorum ope inteſtini regreſſus, & ſciſſuræ conſolidatio fuit abſoluta*. Adhæſit Sinibaldo Lanciſius pro veritate ſcribens; ſed, difficultatibus a me excitatis, cum ſacra Congregatio reputaverit non fuiſſe ſufficienter reſponſum, abſtinuit a reſolutione edenda ſuper miraculis propoſitis in cauſa Beati Gregorii X. In cauſa tunc Servi Dei, nunc Beati Petri Forerii Poſtulatores reputarunt, alteram ex herniis unius ex fratribus, cujus ſanatio contigit, invocato Dei Servo, fuiſſe a nativitate, & tam hujus, quam alterius fratris herniam æque ſanati fuiſſe inveteratam, utramque fuiſſe magnæ molis, & tentata fuiſſe inutiliter medicamenta; alterum ex ſanatis fuiſſe quidem annorum quinque, & alterum annorum octo, ſed id miraculo non obſtare, cum herniæ non eſſent parvæ & recentes; utramque herniam in eodem ſtatu perſeveraſſe uſque ad momentum ſanationis, ſanationem denique omnino perfectam non in uno ex fratribus, ſed in utroque contigiſſe ſtatim poſt applicationem ſudarioli, quod tumulum Servi Dei tetigerat, nuncupatoque ipſi voto. Medicus Soldatus in hac eadem cauſa ſuum ſcripto protulit ſuffragium, reſumptiſque prædictis omnibus circumſtantiis, cum animadvertiſſet, hernias ortas fuiſſe non a ſimplici peritonæi relaxatione, ſed ab omnimoda ipſius ruptione, ſanationes inter miracula recenſendas cenſuit. Sacrorum autem rituum Congregatio generalis die 4. Octobris 1729. inter cetera, quæ approbavit, miracula pro Beatificatione Servi Dei Petri Forerii, approbavit & illud in tertio genere *repentinæ ſanationis Joannis, & Nicolai de Croiſellas fratrum ab hernia inteſtinali*: quod Decretum Apoſtolicæ auctoritatis robore fuit confirmatum a Benedicto XIII. die 6. Octobris ejuſdem anni.

23 In cauſa memorati Beati Petri Forerii animadverſiones fuerunt a me tunc Fidei Promotore exaratæ, ſed Decretum editum eſt poſt dimiſſum a me Promotoris officium. In cauſa vero Beati Vincentii a Paulo, cum quæreretur de miraculis poſt indultam a ſancta Sede ipſi venerationem, animadverſiones fuerunt exaratæ a Ludovico de Valentibus, qui modo magna cum laude fungitur officio Fidei Promotoris. In illa ergo cum inter cetera approbanda miracula proponeretur & illud repentinæ ſanationis ab hernia, memoratus Fidei Promotor docte oppoſuit, naturam plurimum

poſſe etiam in ſanatione herniarum *inteſtinalium*, licet ſint inveteratæ, & licet agatur de iis, qui annum quadrageſimum egreſſi ſunt, præſertim ſi ſubligaculo uſi ſint; juxta Schenckium *lib. 4. obſerv. medic. tit. de herniis*, ubi refert, hominem annorum quadraginta, *enterocele* laborantem, & gravibus doloribus affectum, juſſu Medici ſubligaculum aſſumpſiſſe, quo factum eſt, ut per quinquennium & eo amplius bene ſe habuerit; ipſo autem ex pleuritide deinde mortuo, petita copia videndi cadaveris, ut dignoſceretur, quid natura eſſet operata in via illa, qua inteſtina devolvebantur, circa foramen proceſſus peritonæi ſubſtantiam inventam fuiſſe adipoſam ovi minoris magnitudine, ibique ſic tenaciter adhærentem, ut vix ſine vicinarum partium divulſione inde diſtrahi potuerit; idemque Fidei Promotor addidit, ſtatum deſperatum non fuiſſe probatum tempore proximo ante ſanationem. Difficultatibus facti reſponſum plene fuit a Poſtulatoribus, qui luculenter oſtenderunt, paucis horis ante ſanationem ſolito vehementius inteſtina in ſcrotum deſcendiſſe. Phyſicus Marcus Angelus de Marcangelis electus ad judicium ferendum pro veritate, demonſtravit, herniam fuiſſe enormem, completam, & complicatam; *enormem*, cum ſcroti tumor figuram humani capitis æmularetur; *completam*, cum inteſtina ultra inguina devolverentur, & ſcrotum penetrarent, & ipſum undique intumeſceret; *complicatam*, cum in ſcrotum præter eam, quæ dilabi conſuevit, inteſtini ilei partem, ſocia quoque omenti portio deſcendiſſet. Idem Phyſicus non dubitavit de ruptione peritonæi; addiditque, herniam fuiſſe diuturnam, ætate confirmatam, eademque die, qua deleta eſt, paulo ante ſanationem atrociter recruduiſſe; & tandem pronuntiavit, de miraculo non eſſe dubitandum, quod repentina ſupervenifſet perfecta ſanatio, implorata ope Servi Dei. Quibus omnibus ceteriſque bene ponderatis, ſacrorum rituum Congregatio die 31. Januarii 1736. inter cetera miracula pro Canonizatione Beati Vincentii a Paulo recenſuit & illud in tertio genere *inſtantaneæ ſanationis Franciſci Richer ab hernia perfecta, inveterata, & deſperata*; quæ reſolutio fuit confirmata a Clemente XII. die 10. Auguſti ejuſdem anni.

24 Ex his, quæ hucuſque dicta ſunt, colligi poteſt, multa eſſe Conſultoribus Congregationis ſacrorum rituum advertenda, cum ſanationes ab hernia proponuntur inter miracula recenſendæ. In primis itaque advertenda eſt herniæ qualitas: ſi etenim hernia fuerit *aquoſa*, aut *ventoſa*, quemadmodum morbus hic levis eſt, ita ſubita ejus ſanatio apta eſſe non videtur ad conſtituendum miraculum; at ſecus res ſe habebit, ſi hernia fuerit *inteſtinalis*, & multo magis, ſi etiam *omentalis*: tumoriſque magna amplitudo indicium eſſe dicitur, omentum cum inteſtinis in ſcrotum deſcendiſſe; proinde in cadaveribus illorum, qui ex hoc morbo deceſſerunt, & in quibus extraordinarius tumor ſcroti non defuit, inventum eſt omentum cum inteſtinis deſcendiſſe, uti aſſerit Theophilus Bonetus *Sepulch. anat. tom. 2. lib. 3. ſect. 29. obſerv. 13.* omentum quippe inteſtino ileo ſemper

per adhærens hujus deſcenſum per novum amplumque foramen comitari debet, cum nihil ſit, quod, altero deſcendente, alterum deſcendere prohibeat.

25 Ut eo gravius de gravitate morbi tutum judicium feratur, examinandum quoque eſt, num peritonæum fuerit ſciſſum, an tantum dilatatum. Scio, Fabricium Hildanum *centur. 6. obſerv. 70. & 72.* & Joannem Munnickium *lib. 1. de tumoribus præter naturam cap. 30.* aſſerere, in nullo herniarum genere peritonæum ſcindi, ſuſtinentes duntaxat diſtendi & dilatari in amplitudinem enormem, quemadmodum venæ in varicibus dilatantur. At, cum ceteri huic ſententiæ communiter adverſentur, uti videri poteſt apud Fabricium ab Aquapendente *de chirurg. operat. tit. de inteſtinali hernia pag.88.* apud Sennertum *lib. 3. part. 2. ſect. 1. cap. 6.* apud Paulum Barbettam *in chirurgia cap. 7. pag. 41.* hæc circumſtantia non videtur in examine omittenda: & non ſimplicem dilatationem, ſed ruptionem peritonæi pateſacere etiam poteſt magnus tumor in ſcroto; veluti tradit Muſitanus *de tumoribus cap. 56. Si peritonæum tantum ſit relaxatum, ex eo cognoſcitur, quia tumor eſt parvus, ac ſenſim increſcit, & quod prolapſum eſt, ad teſticulorum uſque fundum non deſcendit. Si ſit diſruptum, ſubito excitatur, ſubitoque incrementum ſumit, & facile uſque ad fundum teſticulorum, quod prolapſum eſt, deſcendere poteſt.* Sequitur Paræus *lib. 7 cap. 14. littera* D, ubi repentinum dolorem etiam inter ſigna enumerat rupti peritonæi: *Rupti peritonæi ſigna ſunt tumoris ſubitum & repentinum incrementum, dolor acutus & lancinans; nam, laxato tantum peritonæo, ſenſim, adeoque exiguo cum dolore creſcit tumor.* Bernardus autem Gordonius *in lilio medicinæ particul. 7. cap. 7.* methodum exponit diſtinguendi relaxationem a ruptione peritonæi; ait enim, ſi aliquis ſtet, & impellat anhelitum verſus inferiora, & ad impulſionem anhelitus inteſtina deſcendant, de ruptione peritonæi dubitandum non eſſe; & contra pronuntiandum pro ſimplici relaxatione, ſi inteſtina ad anhelitus impulſionem non deſcendant.

26 In examine præterea harum ſanationum habenda eſt ratio tum durationis morbi, tum ætatis ægri. *Durationis*, inquam, *morbi*; ut optime advertit Langius *oper. medic. part. 3. diſput. 37. de herniis inteſtinalibus cap. 3. §. 4. Circa prognoſim recte ſentit Gordonius in ſua praxi Lilium Medicinæ inſcripta, omnem herniam facilius curari circa principium, difficilius, ſi aliqua temporis mora interceſſerit; interea enim nimium diſtentum peritonæum .... robur amittens ſuum non facile ſe rurſum contrahit, aut dilaceratum cum ipſis inteſtinis cohæreſcit.* Tum *ætatis ægri*; ut ſcribit Etmullerus *tom. 2. ſect. 12. cap. 1. in verb. Prognoſis: In prognoſi quo diuturnior, & quo major, vel minor, eo etiam periculoſior, aut levior eſt hernia &c. Confirmata eſt curatu difficilis, præſertim in adultis, in quibus rariſſime abſque chirurgica operatione curari poteſt.* Huic adhæret Bonetus *in theſaur. tom. 2. lib. 4. de affect. abdom. cap. 24. pag. 482. In ſenibus in quibus curandi herniam difficultas ex infirmitate calidi nativi, quod in conſolidandis partibus adjutrices manus altas porrigere tenetur, manifeſta eſt; niſi enim*

naturæ efficaciter cooperantis robur, quod in ſenibus deeſt, in pueris vero floret, in curatione morborum Medico velificetur, oleum & operam perdet. Porro herniam curatu difficilem eſſe in ſenibus, ſi præſertim peritonæum ſit diſruptum, pronuntiant Barbetta *cap.7.de herniis pag.*42. Munnicks *de tumoribus cap.*30. Etmullerus *colleg. pract. ſect.*12. *cap.*1. *de herniis*.

27 Uno verbo, ſtatuta qualitate & gravitate morbi ex ſymptomatibus ſupra expoſitis, aliiſque per Phyſicos afferendis, qui & ſuper utilitate, vel inutilitate medicamentorum, ſi fuerint adhibita, judicium ferre debent, pertinet ad Conſultores ſacræ Congregationis ſedulo perpendere, primo, an morbi gravitas perſtiterit uſque ad tempus obtentæ ſanitatis; ſecundo, an non ſolum ſubito, præmiſſa invocatione, inteſtina ad locum ſuum redierint, ſed etiam ſtatim glutinatus fuerit enormis hiatus ille, per quem, tamquam per latam viam, ſubito ruunt, niſi ſubligaculo prohibeantur; & ultimo, an adſint evidentes probationes continuatæ firmæque ſanitatis cum excluſione recidivæ.

28 Dictum eſt, ultra gravitatem morbi, & gravitatis pertinaciam uſque ad tempus obtentæ ſanitatis, perpendendum eſſe, an ſubito non ſolum inteſtina ad locum ſuum redierint, ſed etiam enormis hiatus fuerit ſtatim glutinatus, cum in ſolo, quamvis repentino, regreſſu inteſtinorum ad locum ſuum miraculum conſtitui non poſſit; nec enim novum eſt, ægris reſupinatis, inteſtina ſponte ad ſuum locum redire, aut periti Chirurgi manu eadem inteſtina ſota prius atque emollita ſubito ad locum ſuum reſtitui; uti quotidiana experientia docemur, & teſtatur Tulpius *obſervat. lib.* 3. *obſerv.* 13. & 14. & late proſequitur Munnicks *in chirurgia lib.* 1. *cap.* 30. *num.* 10. & *ſeqq.*, licet ſæpius in hac chirurgica operatione morbus augeatur, & æger decedat, ſuperveniente videlicet inflammatione, atque gangræna, quemadmodum ſcriptum reliquerunt Foreſti *obſervat. lib.*27. *obſerv.* 16. *in ſcholiis*, Panarola *in medic. obſervat. obſerv.* 49. Etmullerus *tom.* 1. *cap.* 21. *num.* 2. & 6. Silvius de le Boe *in praxi medica lib.*1. *cap.*15. *num.*23. Hoffmann *in methodo medicinæ lib.* 2. *cap.* 3. Rolfing. *in diſſert. anat. lib.* 1. *cap.*13. & eo magis, ſi, ultra inteſtinum, omentum etiam deſcenderit, cum inteſtinum, & non omentum, habeat motum periſtalticum, ſeu vim ſeſe contrahendi & corrugandi. Dictum eſt autem, ad conſtituendum miraculum opus eſſe, ut ſtatim enormis hiatus fuerit glutinatus; nec enim opus eſt, ut totus hiatus anuli in inguine ſit glutinatus, ſed tantum, ut via ſit reſtricta, impediatque deſcenſum inteſtinorum, cum hiatus ille debeat naturaliter haberi, ſed levis, & quantus ſufficiens eſt ad deducenda ad teſtes vaſa ſpermatica, & proceſſus peritonæi.

29 Dictum eſt quoque, videndum eſſe de continuatione ſanitatis cum excluſione recidivæ: continuatæ autem ſanitatis probationes non deerunt, ſi æger in pedes aſſurgens abſque dolore, & abſque ullo novo deſcenſu inteſtinorum, aut omenti, nullo amplius adhibito ſubligaculo, moveatur, & in poſterum ſe habeat, ſicuti ceteri homines, qui eo morbo numquam labo-

laborarunt: quemadmodum enim, decumbente ad horizontem corpore, ipſa inteſtina fortaſſe etiam per ſupra memoratum proprium periſtalticum motum intra abdomen ſæpe revertuntur, & contra, ad lineam poſito corpore, iterum in ſcrotum dilabuntur; ita ad dignoſcendum, num æger a morbo integre convaluerit, & an ſanitas momento obtenta vere perſeveraverit, oportet, ut ipſe in pedes aſſurgat, ambulet, ceteraſque peragat functiones, quæ a ſanis hominibus peraguntur, & quidem per ſpatium non exigui temporis, ne videlicet apud nos aliqua rationabilis remaneat de miraculo dubitatio; ſupinus enim in lecto longus decubitus, teſte Fabricio Hildano *centur.* 5. *obſervat.* 54. nullo alio medicamento, ſenem ab *enterocele* feliciter liberavit. Et quod dictum eſt de rationabili miraculi dubitatione quoad nos, ſi æger e lecto non aſſurgeret, videtur ſibi quoque locum vindicare, ſi, poſtquam e lecto ſurrexit, ſubligaculo ſeu cingulo uſus ſit; ſive ſubligaculum fuerit ex ſimplici faſcia, quæ a Peritis præſcribitur ad conſervationem, & impediendam ruptionem, ſive contextum fuerit ex ferreis laminis valido corio contectis, quæ poſt ruptionem ab ipſis Peritis præſcribuntur, de quorum ſubligaculorum differentiis agunt Scultetus *in armam. chirurg. tabul.* 39. *pag.* 144. *&* 145. Hildanus *obſervat. chirurgic. centur.*6 *obſervat.*73. *pag.*593. *in verb. Declaratio inſtrumenti*.

CAPUT XVI.

De liberatione a fluxu ſanguinis, ac generatim ab hæmorrhagiis, & de vulnerum ſanatione, quæ miraculo fiunt.

1 DE inſignis ſanatæ a Chriſto mulieris, quæ duodecim annis ſanguinis fluxu laboraverat, miraculo loquitur Sanctus Matthæus in Euangelio *cap.*9. *v.*20. *Et ecce mulier, quæ ſanguinis fluxum patiebatur duodecim annis, acceſſit retro, & tetigit fimbriam veſtimenti ejus. Dicebat enim intra ſe: Si tetigero tantum veſtimentum ejus, ſalva ero. At Jeſus converſus, & videns eam dixit: Confide, filia: Fides tua te ſalvam fecit. Et ſalva facta eſt mulier ex illa hora*. Idem factum narratur in Sancti Marci Euangelio *cap.* 5. Mulier, ut Marcus addit, fuerat multa perpeſſa a compluribus Medicis, & erogaverat omnia ſua, nec quidquam profecerat, ſed deterius habebat: quæ omnia pariter exponuntur a Sancto Luca in Euangelio *cap.* 8. Ader *in tract. de morbis Euangelicis enarrat.*12. merito miratur, Carthuſianum ſenſiſſe, mulierem hanc fuiſſe a naribus hæmorrhoiſſam. Gregorius Horſtius *oper. medic. tom.*2. *lib.*4. *obſerv.*52. putat, mulierem hanc fluxu hæmorrhoidali laboraſſe: & obiter adnotare fas ſit, nonnullos Rabbinos ſcribere, affectionem illam gravem, qua Deus uſus eſt in puniendis Philiſthæis, ob crimen Arcæ Domini poſitæ in templo Dagonis, fuiſſe fluxum hæmorrhoidalem, quemadmodum videri poteſt apud Frammannum *in tract. de hæmorrhoidibus problem.* 34. Sed, ut ad mulierem redeamus, citatus Ader addit,

eam

Google

eam non fuiſſe hæmorrhoiſſam a fluxu venarum hæmorrhoidalium, ſed a fluxu muliebri importuno, odioſo, & exlege. Adhærere videtur Schevchzerus *in phyſica ſacra in Matthæum cap.9.pag.*1343. Sequitur Calmet *ad cap.9. Matthæi* ſcribens, mulieris morbum fuiſſe fluxum continuum, & præter regulam modumque purgationum: quæ ſententia, conſideratis rei circumſtantiis, ceteris probabilior eſſe videtur. Cur etenim mulier venit in turbam retro, & tetigit veſtimentum Chriſti? Cur, quærente Domino, quis ſua veſtimenta tetigiſſet, ipſa timens & tremens venit, & procidit ante pedes ejus, & illi aperuit veritatem, uti late referunt Marcus, & Lucas *locis citatis*? Non niſi quia ex fluxu ſuarum purgationum erat juxta Legem Hebræorum immunda, veluti recte notat S. Petrus Chryſologus *in tom.7. Biblioth. Patrum Serm.*33. *Mulier ſtabat eminus, quam natura pudore perfuderat, quam per hoc immundam Judaica Lex notarat dicens*: Immunda erit, & ſanctum non continget: *contingere metuens, ne Judaicum furorem, ne Legis poſſet ſubire ſententiam. Dicere non eſt auſa, ne circumſtantium confunderet & oneraret auditum, ne fieret populorum fabula, quæ tot annis ſtadium & σκαμμα fuerat paſſionum. Siquidem & amplius ferre & ſuſtinere dolor diuturnus & continuus non ſinebat, & deliberandi tempus Chriſti prætereuntis celeritas amputabat; & e contra noverat, quod tacenti, quod occultanti morbum ſuum ſanitas non daretur.*

2 Mirabilium ab hæmorrhagiis ſanationum exempla proſtant in bullis Canonizationum. In bulla Canonizationis S. Nicolai de Tolentino (*pag.*162. *cod. Canoniz.*): *Quædam vero mulier triennio continuo ſanguinis fluxum patiens, ad Nicolaum veniens, & manum illius devotiſſime oſculans precabatur eum, ut preces ad Dominum pro illius ſanitate recuperanda porrigeret. Sanctus ipſe illam Crucis ſigno ſignavit, & liberata receſſit.* In bulla Canonizationis S. Raymundi de Pennafort (*pag.* 271. *loc. cit.*): *Anna Boneta vocata, Barcinone honeſtis parentibus orta, ipſo Epiphaniæ Feſto copioſo ſanguinis profluvio in ſummum vitæ periculum adducta erat, neque adhibita Medicorum remedia ſanguinem ullo modo ſiſtere poterant, neque ipſa in proximum diem victura putabatur . . . . . mortem exſpectabat. Interim in Beati Raymundi præſidium toto animo confugit, ac pulveres ex ejus ſepulcro ad ſe deferri, atque in cyatho miſceri ſibi juſſit: quibus epotis, melius ſe habere cœpit, & abſque ullo prorſus alio pharmaco vitæ diſcrimen evitavit.* In bulla Canonizationis S. Franciſci Xaverii (*pag.* 360. *loc. cit.*): *Eamdem virtutem experta eſt Franciſca Rebelles, quæ a multo tempore ſanguinis fluxum, ac ventris tumorem cum ingenti dolore patiebatur. Lampadis enim ante ejus Imaginem pendentis identidem ſe oleo ungens, ſtatim adeo perfecte convaluerat, ut nullas amplius eorum morborum ſenſiſſet reliquias.* Reliquiſque omiſſis, in bulla Canonizationis S. Joannis de Deo (*pag.*486. *loc. cit.*): *Philippa Araix quatuor pariter annorum puella, ex febri, & immoderata per os & nares ſanguinis effuſione pæne animam agebat: ſed, ſtatim ut exiguum pulveris e domo Joannis acceptum naribus Philippæ admotum fuit, ſanguis & vita ſtetit.*

3 Auditores Rotæ in relationibus, quas ediderunt in cauſa prædicti Sancti

Sancti Franciſci Xaverii, magnitudinem morbi ponderarunt, diuturnitatem, prava ſymptomata, ventris tumiditatem, febris magnitudinem, ſanitatem momento receptam, ineptitudinem olei lampadis ad ſanandum naturaliter, ut in ea videri poteſt *miracul.* 10. In relatione cauſæ S. Joannis de Deo animadverterunt, hæmorrhagiam non manaſſe a nimia ſanguinis copia, ſed a vitioſa illius qualitate; quod collegerunt ex pravis ſymptomatibus, quæ eam ſuerant comitata. De magnitudine ergo morbi non dubitarunt; habitaque conſideratione tum momentariæ perfectæ ſanitatis, tum ineptitudinis portiunculæ terræ extremis naribus admotæ ad conſtituendam cauſam naturalem ſanitatis, ſanationem inter miracula recenſuerunt. De eadem materia locuti ſunt Rotæ Auditores in relatione cauſæ S. Franciſcæ Romanæ *par.* 3. *miracul.* 9. ubi ſubitam ſanationem magni fluoris ſanguinis continuati per ſexdecim menſes, nulloque adhibito medicamento, ſed invocata tantum ope S. Franciſcæ, momento perfecte cohibiti inter miracula retulerunt. Similia leguntur in relatione cauſæ Beati Petri Regalati *miracul.* 3. *poſt mortem*, & in relatione cauſæ tunc Servi Dei nunc Beati Hieronymi Æmiliani *miracul.* 5. *poſt mortem*.

4 At, ut aliqua pro re, de qua nunc agitur, e libris Medicorum ſumantur, ſanguinis profuſio per nares a Medicis appellatur *hæmorrhagia narium*. Si ſanguis floridus & ſpumans per tuſſim ex pulmone fertur, hæmorrhagia hæc in Medicorum ſcholis appellatur *hæmophthiſis*. Si ex ventriculo cruor concretus colore quodam atro tinctus, & cum phlegmate inſipido, acido, aut viſcido miſtus per vomitum ejicitur, hæmorrhagia hæc dicitur *ventriculi*. Rurſus, ſi liberalior ſanguinis hæmorrhoidalis fluxus contingat, ſi larga ſanguinis per uterum effuſio in feminis in lunari periodo, vel alio tempore accidat, illa *hæmorrhoidalis* dicitur, hæc *uteri hæmorrhagia immoderata* denominatur. Item datur hæmorrhagia per urinales vias, quando per eas cum, vel ſine urina ex vaſis renum, ſive veſicæ nimium ampliatis, ruptis, aut eroſis mingitur ſanguis. Denique datur hæmorrhagia cerebri, fortis videlicet & pernicialis illa apoplexia ſanguinea, quæ oritur ab effuſione cruoris in cerebro, ruptis ibi citra violentiam externam vaſculis, quæque ſubito functiones animales & vitales extinguit.

5 Modo relatæ ſunt conſuetæ & frequentiores hæmorrhagiæ. At extraordinariæ quædam aliæ hæmorrhagiæ datæ ſunt, & dantur, de quibus apud Auctores. Schenckius *lib.* 3. *obſerv. medic. tit. de venis, & ſanguine* narrat, quamdam Religioſam, cum incidiſſet in Militum manus, & evaginatos gladios vidiſſet, adeo territam fuiſſe atque commotam, ut ſanguine ab omnibus corporis partium meatibus manante, in oculis hoſtium mortua ſit; & curatum fuiſſe quemdam alium, qui per oculos, aures, nares ſanguinem emittebat. Amatus *centur.* 2. *lib.* 2. *curat.* 21. teſtatur, per uberum papillas ſanguinem in feminis aliquando exiiſſe. Fallopius *lib. de vulneribus cap.* 37. ſe alium vidiſſe inquit, qui ſingulis annis, integra cute, per ipſam a jecoris regione libram circiter ſanguinis effundebat. Alia legi poſſunt

ſunt apud a Rejes *quæſt.86. num. 8. & ſeqq.* Nec omittendum eſt quod narratur a Salmutho *centur. 3. obſerv. 36.* de ſanguine excreto per minimum digitum : item quod ſcribitur a Bartholino *obſerv. anatom. centur.1. hiſt.30.* de ſanguine menſtruo a genu & manu profiliente : quæ fieri dicendum eſt, quod ſanguis ſeſe exonerat per alias vias, in quibus paulo profundius vaſa latitant. Legi poteſt Stalpartius *centur.1. obſerv.80.*

6 At, ut ad ordinarias & conſuetas hæmorrhagias redeamus, hæmorrhagia narium aliquando critica, aliquando ſymptomatica eſt : critica & ſalutaris, ſi in ſynocha febre, aut ſemicritico, vel critico die erumpat; ſymptomatica, ſi accedat febribus exanthematicis, vel etiam malignis, aut ſi erumpat in chronicis morbis. Avicenna *lib.3. tract.1. cap.9. pag.241.* ait : *Scias, quod quandoque vivit homo in fluxu ſanguinis narium, uſqueque egrediantur ex eo ultra viginti libras & uſque ad viginti quinque libras; deinde moritur :* Sanguis enim corporis humani in aliis quidem eſt pondo librarum viginti quinque, in aliis ultra triginta; quemadmodum docet Craanen *lib. de ſtatu hominis pag. 130.* celebreque & notorium eſt in Urbe exemplum Olitoris prope Coloſſeum, qui ſupervixit poſt ejectionem per nares viginti quatuor librarum ſanguinis ſpatio decem & octo horarum, teſte Paulo Manfredo Medico in ſecunda diſſertatione exarata in cauſa Canonizationis S. Staniſlai Koſtkæ *ſuper decimo tertio miraculo §.14.*

7 De ſanguinis fluxu ex pulmonibus, qui, ut paulo ante diximus, vocatur *hæmophthiſis*, Hippocrates *ſect.4. aphor.25.* ſcribit : *Sanguis quidem ſupra, qualiſcumque fuerit, ſemper malum :* quem textum Joannes Heurnius ita vertit *lib. 4. in aphor. Hipp. : Si cui ſanguis per ſuperiora erumpat, cujuſmodi tamen is fuerit, calamitoſum*; & Franciſcus Valleſius pariter *in comment.* ait : *Sanguinem qualemcumque per os emitti, malum eſt; nam rupturam, aut corroſionem, aut laxitatem venarum ſignificat.*

8 Lethalis ergo ſæpiſſime eſt hic morbus. Sed, ſi hæmophthiſis a ſola abundantia, aut ebullitione ſanguinis oriatur, nec eſt periculoſa, nec capitalis, ſi recta medicatione, victuſque ratione excipiatur : Clinici autem criticam nonnumquam eſſe æmophthiſim obſervarunt, affirmantes, per hanc atrociſſimas aliquando & inveteratas ſolutas fuiſſe ægritudines.

9 Hæmorrhagia, quæ fit ex vomitu cruento, ceteris eſt periculoſior; & ſi vomitui cruento nigra, & pici ſimilis, eaque graveolens alvi dejectio jungatur, teſte Hippocrate, mors eſt præ foribus. Quod ſi ſymptoma hoc abſit, ſi æger febri non afficiatur, ſi vomitus a ſuppreſſis evacuationibus ex plethora oriundus cauſam habuit, non tanti periculi eſt.

10 Fluxus hæmorrhoidalis, ſi moderatus ſit, ægrum a nonnullis morbis liberat, juxta illud Hippocratis *6. aphor.11. Melancholicis, & nephriticis hæmorroides ſupervenientes bonæ ſunt*; & *aphor.21. In ſanis, ſi varices, & hæmorrhoides ſupervenerint, morbi fit ſolutio.*

11 At, ſi immodicus ſit fluxus, ægrum in hydropem, phthiſim, & alios morbos præcipitat: quare Galenus *3. de naturalibus cap.8.* ſcribit : *Ex hæmor-*

hæmorrhoidibus diuturnis ſuppreſſis, vel immodice profluentibus ad extremam frigiditatem devenientes ægri ſæpe in aquam intercutem incidunt; cui adhæret Aetius *tetrab. 4. ſerm. 2. cap. 5. Hæc affectio malorum plurimorum hominibus cauſa exiſtit. Nam & deformitatem, & miſeram vitam hæmorrhoides inducunt; multos vero etiam vita privant: & deformitatem quidem propter coloris totius corporis vitiationem ex evacuatione ſuccedentem, miſeram vero vitam propter corporis debilitatem. Quandoque autem & de vita periclitantur ſic affecti, cum ob excedentem evacuationem perfrigeratum hepar aquam intercutem operatur*; ceterique ſequuntur, Henric. Regius *prax. med. lib. 3. medicat. 45. Hic morbus valde periculoſus eſt; metuendum enim, ne ex diuturno illo fluxu atrophia, extabeſcentia, vel hydrops oriatur*; *in cujus loci notis* Theodor. Craanen: *Atrophiam metuit Auctor, quia ſanguis diminutus minorem impetum habet, quam ut particulæ ad nutritionem aptæ per poros arteriarum in partium nutriendarum poros ſatis alte poſſint protrudi*; Joannes Dolæus *encyclopæd. medic. theor. pract. lib. 3. cap. 10. Fluxus etiam hæmorrhoidalis non eſt negligendus, aut contemnendus, utpote a quo graviori, & diu perdurante varia produci poſſunt mala, hydrops ſcilicet, aſcites, leucophlegmatia, cachexia, maraſmus, & tabes, febres hecticæ, & ſimilia alia*.

12 Fluxus uteri eſt affectus contrarius retentioni, et ſuppreſſioni menſium. De hoc fluxu ita ſcribit Galenus *de sympt. cauſ. cap. 1. et 5. aphor. 57. Poſſibile eſt, immodicas fieri menſtruorum evacuationes, ſi ora vaſorum, quæ pertingunt ad uterum, ultra modum aperiantur, et ſi ſanguis vel calidior, vel tenuior fiat, vel ſi totum corpus propter malum habitum aliquem gravetur ſanguine, quem, licet modum convenientem naturæ non excedat, expellit ad venas, quæ in utero ſunt*.

13 Si fluxus ſit immodicus aut ratione quantitatis, aut diuturnitatis temporis, ita ut vires debilitentur, et ſincope ſæpe accidat, morbus inter graves recenſetur: quocirca Sennertus *pract. lib. 4. part. 2. ſect. 2. cap. 6. in prognoſticis* hæc habet: *Quo autem fluxus eſt diuturnior, eo difficilius curatur, immo ſæpe incurabilis evadit, et mortem inducit etc. Si virium debilitas, ſymptomatumque vehementia nullo modo minuatur, ſed in dies augeatur, mortem certam id portendit. In ſeneſcente muliere menſtruorum nimius fluxus plerumque incurabilis, et lethalis eſt*.

14 Fluxus ex urinalibus viis multis modis contingere poteſt. Si itaque ſanguis ſincerus confertim, repente, et ſine dolore mingitur, Hippocrates *ſect. 4. aphor. 78.* recte judicat, illum prodiiſſe ex renum ſubſtantia *ſanguineo-vaſculoſa*; ſed, ubi parcior ejicitur ſanguinis quantitas obſcuri et nigricantis coloris cum, vel ſine materia purulenta, et potiſſimum cum dolore, tunc ex veſica læſa, aut exulcerata illum ſtillaſſe, certum eſt, juxta *aphor.* 80. citati Hippocratis *lib. 4. Si quis ſanguinem, unaque grumos ſæpe mingat, ac ſtranguriam habeat, unaque dolor incidat in aqualiculum, et in interfemineum, huic veſicæ vicinæ partes laborant*.

15 Cruenta mictio aliquando critica et ſalutaris, aliquando morboſa eſt: ceſſantibus enim aut menſtruis purgationibus, aut hæmorrhoidibus, fre-

frequentiſſime fit ſanguinis mictio per renes magna copia, rarius autem, et minore quantitate per ſphincterem veſicæ citra dolorem et magnum incommodum; et tunc hæc mictio cruenta critica eſt et ſalutaris. Fridericus Hoffmannus *tom.4.part.2.medicinæ rationalis ſyſtematicæ ſect.1.cap.6.§.17. et ſeqq.* de ſanguinis fluxu ex urinalibus viis ſic fatur: *Omnis cruentus mictus eſt periculi non expers; etenim, licet in principio ſalutaris et criticus a palindrome facta ob menſium, vel hæmorrhoidum ſuppreſſionem viſus fuerit, tamen, quia non modo facile revertitur, & vires exhaurit, ſed, etſi error accidit vel in diæta, aut ſi imprudenter ſtipticis tractatur, inflammatio ac corruptio facile ipſis renibus, vel veſicæ induci poteſt, utique periculum alit &c. Ex periculoſiſſimis mictus ſanguinolenti ſpeciebus eſt, quæ ex rene, vel veſica profundius læſa & ulcerata venit, & junctum habet cum acerbo dolore puris mictum.*

16 Idem Hoffmannus *loc. cit. cap.7.* multa docet de cerebri hæmorrhagia; poſtquam enim explicavit, quomodo cerebrum diſpoſitum eſt ad concipiendam ſanguinis ſtagnationem, ut eam vocant, et quomodo ſanguis tardius circumit, facile ſubſiſtit, adituque in venas intercluſo, alveos canalium admodum dilatat, concludit, facilem poſtea eſſe tranſitum in ruptionem vaſorum, ita ut ea non modo cruore turgeant, ſed & ab appulſu jugiter novo nimium farta dehiſcant, rumpantur, et ſanguinem effundant, effuſoque in cerebro cruore, totus circularis ſanguinis per eum motus turbetur et intercipiatur, animaleſque ac vitales functiones elangueſcant, et tandem penitus extinguantur.

17 Addit Hoffmannus, ſanguineam hanc apoplexiam diſcernendam eſſe ab alio morbo, qui fit a ſeri receſſu, et quem conſequitur hemiplexia, et paralyſis totius lateris, ſed vita ſervatur; ſi etenim ſanguis nimia copia cum impetu congeratur ad caput, nec tamen vaſa perrumpat, ſed propter diuturnam tantum ſtagnationem ſerum per poros ſecedat, ac deſcendens vel ad cerebri baſim, vel ad ſpinalis medullæ alterutrum latus eidem incumbat, tam ſecretio liquidi ſubtilioris activi, quam influxus in nervos intercipitur, et partes in latere alterutro ſenſu privantur, ac motu. De ſanguinea hac apoplexia multa habentur apud Sennertum *inſtit. medic. lib.2. part.3. ſect.2. cap.6. verſ. Sanguinem vero*. Joannes quoque Lanciſius *in tract. de mortibus ſubitaneis lib.1. cap.8.* docte explicat, quomodo ſanguis, ſi ſupra alterum cerebri hemiſphærium effundatur, unum duntaxat corticem comprimendo, ac ſimul obſtruendo, inducat tandem apoplexiam, et eam quidem cum illius lateris paralyſi, quod affecto hemiſphærio reſpondet; et quomodo ſanguis, ſi effluat ex vaſe ad cerebri baſim poſito, ut plurimum gignat aphoniam, jactationes, et denique apoplexiam citra præviam paralyſim, dummodo alia non concurrant, quæ paralyſim inducunt: et demum de hac cerebri hæmorrhagia hujuſmodi habetur prognoſticon apud Hoffmannum, *vehementiorem* videlicet, quæ a ſanguine effuſo derivatur, non ſolvi, et *debiliorem*, quam ſanguis ſtagnans, et ſerum ſecedens produxerunt, difficile ſolvi; nec in hac ſpem ſalutis eſſe, niſi poſt venæ ſectionem, et congrua

grua adhibita auxilia intra horas viginti quatuor ſequatur levamen, et ſymptomata remittant, tertium autem diem longiſſimum eſſe moriendi terminum.

18 Hæc ſufficere poſſe videntur, ut aliqua harum hæmorrhagiarum idea habeatur, quæ ſufficiat Conſultori Theologo, aut Canoniſtæ Congregationis ſacrorum rituum. Nunc autem aliqua ſubjicienda ſunt de recidiva in eumdem morbum, vel de metaſtaſi in alium morbum: nec enim in judicio ferendo de miraculo ſanationis ſatis eſt, ut morbi qualitas, ejuſque gravitas perſpectæ ſint, ſed etiam oportet, ut habeatur ratio recidivæ in eumdem morbum, et ejus converſionis in alium, juxta ea quæ alibi adnotata ſunt.

19 Quoad narium hæmorrhagiam, ſi ea ſanetur, ſæpe recrudeſcit, et ejus immatura ſuppreſſio plerumque parit vertigines, apoplexias, convulſiones, tinnitum aurium cum difficultate auditus, atque ſerenam guttam. Quoad hæmorrhagiam, ſeu ſanguinis fluxum ex pulmonibus, ille non modo redit, ſed aliquando in pus, ulcus, ac denique in hecticam, et tabem lethalem tranſit. Idem judicium fertur de vomitu cruento, ſeu de ventriculi hæmorrhagia, quam Practici obſervant reverti etiam poſt annorum decurſum: per ſanguinis quippe effuſionem partes debilitantur; cumque ipſi copioſius et validius affluenti reſiſtere non poſſint, priſtinas ſervat vias, ſubſiſtit, & tandem erumpit. Suppreſſus hæmorrhoidalis fluxus morbos aliquando ingenerat, qui ex labe hepatis, lienis, pancreatis, meſenterii, & inteſtinorum fiunt: quapropter merito Hippocrates *lib.6. aphor.* 12. ait: *A diuturnis ſanato hæmorrhoidibus, ſi una non ſervatur, periculum eſt, aquam intercutem, vel tabem advenire*; quem textum Cornelius Celſus *lib.2. cap.7.* ſic explicavit: *Si ora venarum ſanguinem ſolita fundere ſubito ſuppreſſa ſunt, aut aqua intercus, aut tabes ſequitur*; idemque Hippocrates *epidem. lib. 4. text.* 132. ſubjicit: *Alcippus habens hæmorrhoidas prohibebatur curari; curatus inſanivit*. Hoffmannus, quæ hucuſque dicta ſunt, latiſſime proſequitur, quemadmodum & cetera omnia, quæ ad alias hæmorrhagiæ ſpecies pertinent tum quoad reverſionem, tum quoad converſionem in alios morbos. Scribentes de Canonizatione Sanctorum nimis jejune ſe expediunt a materia, de qua nunc agitur. Bordonius *de miraculis medit.* 7. *quæſt.* 19. ait, miraculo tribuendam eſſe ſanationem a fluxu ſanguinis, ſi, implorato Dei auxilio, ceſſet. Pignatellus *tom.* 10. *conſult.* 177. *num.* 13. *& ſeqq.*, loquens de hæmorrhagia narium ait, ſi ea fuerit valde copioſa, & repente cohibeatur cum perfecta, robuſta, & continuata patientis valetudine, id eſſe miraculo adſcribendum. Matthæuccius *in pract. Theologo-Canon. tit.* 3. *cap.* 3. §. 10. loquens de uteri hæmorrhagia docet, ſanationem ab ea eſſe miraculo adſcribendam, ſi fuerit inveterata, ſi valde copioſa, & ſi medicamentis non ceſſerit. At, via & ratione procedendo, ſi aliqua ab hæmorrhagiis ſanatio tamquam miraculum proponatur, ſpecies hæmorrhagiæ, ejus gravitas, diuturnitas, ſymptomata, adhibito Medicorum conſilio, erunt ponderan-

 da.

Digitized by Google

da. Quærendum pariter erit, an medicamenta fuerint exhibita, an profuerint. Rurſus non erit omittenda ratio de ſanatione momentaria una cum recuperatione virium, niſi forte ageretur de cerebri hæmorrhagia, de qua ſupra *num.16.* cujus mirifica ſanatio, utpote ſecundi generis miraculum, poteſt eſſe non repentina. Nec erit prætermittenda indago de morbi reverſione, aut converſione in alium morbum. Præter ſupra expoſita Marcellus Donatus *de medica hiſtoria mirabili lib.3.cap.9.* multos affert caſus tum reditus horum morborum poſt multum tempus, tum converſionis ipſorum in alios morbos; & Zacchias *quæſt. medico-legal. lib.4. tit.1. quæſt.8. num.58.* loquens de miraculo Hæmorrhoiſſæ a Chriſto ſanatæ hæc habet: *Id, quod mirum duco in hac muliere, eſt, quod tamdiu fluxu ſanguinis conflictata, ſive ille menſtrualis fuerit, ſive hæmorrhoidalis ...... in alium morbum non inciderit, cum, quicumque ille fuerit fluxus, cachexiam, hydropem, alioſque conſimiles morbos, ſi inveteraverit, non ſolum aptus ſit excitare, ſed quaſi de neceſſitate inferat, refrigerato nempe nativo calore, ipſaque hepatis ſanguificatrice virtute labefactata; ita ut ex his non poſſim mihi non perſuadere, eam mulierem non fuiſſe in extrema cachexia, quod fortaſſe innuere voluit Evangeliſta illis verbis*: Nec quidquam profecerat, ſed magis deterius habebat. *Non tamen habet expreſſam mentionem alterius morbi, ſed ſolius hujus ſymptomatis, nempe fluxus ſanguinis, quia hic erat præcipuus & primus affectus, & cauſa aliorum, ſi qui inerant.*

20 Actum eſt in Congregatione ſacrorum rituum de nonnullis, quæ proponebantur tamquam miracula, ab hæmorrhagia ſanationibus, in cauſa videlicet Beatificationis tunc Servi Dei Alfonſi Turribii, tum in cauſa Canonizationis ipſius poſt obtentam Beatificationem, & demum in cauſa Beatificationis tunc Ven. Servi Dei, nunc Beati Joannis de Prado. In cauſa Beatificationis tunc Servi Dei Alfonſi Turribii inter miracula approbanda proponebatur liberatio cujuſdam mulieris a fluxu ſanguinis poſt diriſſimum puerperium per tres menſes continuato, fruſtratis trium Medicorum remediis, quique ceſſaverat, Cruce pectorali prædicti Servi Dei ſupra ventrem repoſita. Proſper Bottinius tunc Fidei Promotor multa oppoſuit adverſus facti probationem; & ad ulteriora procedens dixit, ſanatam fuiſſe vehementi timore perculſam, timoremque ſtitiſſe fluentem ſanguinem, juxta Zacutum *lib. 1. praxis admirandæ cap.66.* Addidit, nonnullis gemmis virtutem ineſſe ſiſtendi curſum ſanguinis, hancque virtutem adſcribi jaſpidi ſignanter, & ſmaragdo, uti tradit Silveſter Rattray *lib. de ſympath. & antipath. pag.23.* & veriſimile admodum eſſe, Crucem pectoralem Servi Dei ventri mulieris applicatam ex prædictis gemmis eſſe compoſitam: demum oppoſuit defectum *inſtantaneitatis*, & recidivam in eumdem morbum. Quæ animadverſiones, licet plura reſpondiſſent Poſtulatores, tanti fuerunt roboris & momenti apud ſacram Congregationem, ut nulla ejus ſanationis habita fuerit ratio, ſed ad Beatificationem ventum ſit ex duobus aliis miraculis. In cauſa Canonizationis ejuſdem Beati, nunc Sancti Alfonſi Turribii inter ceteras ſanationes, quæ, tamquam miracula, propoſitæ ſint,

ſint, propoſita fuit & ſanatio ab hæmorrhagia narium. Idem Proſper Bottinius Fidei Promotor obſervavit, ſpatio octo, vel decem horarum ex naribus non effluxiſſe niſi tres libras ſanguinis, & hanc quidem quantitatem eſſe exiguam, cum ageretur de adoleſcente: narrat enim Zacutus *de prax. medic. admirand. lib. 1. obſerv. 72.* ſe curaſſe mulierem gracilem & macram, quæ intra ſeptem dies triginta circiter libras ſanguinis per nares emiſerat. Conſideravit idem diligentiſſimus Fidei Promotor, ex ea ſanguinis emiſſione per nares ægrum debilitatem virium non contraxiſſe. Addidit, plura adhibita fuiſſe medicamina una cum geminata venæ ſectione; ægro deliquium ſuperveniſſe; & tam venæ ſectionem, quam animi deliquium fluxum ſanguinis naturaliter cohibere, juxta Riverium *in praxi medica lib. 4. cap. 7. §. Ac primum ſanguinis*, & *§. Sed multo*. Reſponſum fuit a Poſtulatoribus tum ex facto, tum ex jure, & etiam ex phyſicis a Paulo Manfredo. Ipſe ad Fidei Promotoratum aſſumptus adhæſi animadverſionibus Prædeceſſoris. Addidi non conſtare de repentina ſanatione, atque adeo ne de gravitate quidem morbi, cum, excepto Pœnitentiæ Sacramento, viri Religioſi, in quorum domo æger manebat, alia Sacramenta eidem non adminiſtraverint, ſanctiſſimi videlicet Viatici, & extremæ Unctionis. Joannes Baptiſta Foſſombronus Medicus electus, ut ſuum pro veritate ferret judicium, ſenſit, omnia juxta naturam in ea ſanatione proceſſiſſe. Quapropter in Canonizatione prædicti Beati ea ſanatio non fuit inter miracula recenſita. In cauſa Beatificationis tunc Servi Dei, nunc Beati Joannis de Prado agebatur de Sacerdote provectæ ætatis, qui pati cœpit ex ore vehementem nimiamque ſanguinis ejectionem. Terribilis ſanguinis fluxus ſpatio octo dierum duraverat, & æger a Medicis deploratus, receptis Eccleſiæ Sacramentis, Domini adventum exſpectabat. In hoc deſperato ſanitatis ſtatu Divinam opem imploravit per interceſſionem Ven. Servi Dei, & momento, quo ejus corpori admota fuit Servi Dei Reliquia, ceſſavit ſanguinis effluvium; æger, recuperatis viribus, ſe erexit in lecto, cibum petiit, & plene convaluit, & ſemper in poſterum bene ſe habuit; Ipſe fungens munere Fidei Promotoris multa quoad vim probationum oppoſui, quibus ſcribentes de facto, & de jure plene ſatisfecerunt. Dubitandum propoſui, an virium recuperatio eſſet potius referenda ad cibum, quem æger ſumpſerat, quam ad miraculum; & tandem dixi, cauſam ignorari, a qua manaverat vomitus ſanguinis, & aliquas ſanguinis per os evacuationes prodeſſe ſanitati, juxta Sennertum *oper. tom. 2. lib. 2. par. 3. cap. 7.* ubi hæc habet: *Refert Plinius, Voluſium Saturninum omnibus annis, ſtato tempore, ſanguinem exſpuiſſe, & nihilominus ad annum 90. vixiſſe; & novi virum nobilem plethoricum, in vicino Anhaldinatu, qui per intervalla ſæpe a pulmone ſanguinem copioſum ſine omni incommodo rejiciebat, in ſenectute vero per eamdem viam quotidie magnam pituitæ copiam ſine omni damno rejiciebat, qui nihilominus ad ſummam ſenectutem pervenit*. Emmanuel Lopez *in conſultatione medico-phyſica*. ex magna copia ſanguinis effuſi, & ex duratione per octo dies colligi poſſe

poſſe putavit, vas aliquod ruptum fuiſſe, juxta Joannem Heurnium *in comment. aphor. Hippocratis lib. 4. aphor. 78.* & Hieronymum Mercurialem *ad eumdem aphoriſmum,* & Ludovicum Mercatum *de intern. morb. cur. lib. 2. cap. 5. tom. 3.* ſanguiniſque profluvium ex rupto vaſe in pulmone manaſſe, & ſic imminens fuiſſe periculum mortis, phthiſis, aut hydropis, veluti notant Etmuller. *medic. pract. part. 2. pag. 160.* Theophil. Bonett. *theſaur. medic. pract. tom. 1. lib. 2. cap. 49. fol. 1043.* Hyacinthus Andreas Gotholan. *pract. medic. lib. 2. cap. 22. fol. 236.* Criticam & ſalutarem ſanguinis emiſſionem citatus Lopez vi ſymptomatum, quibus æger afficiebatur, excluſit, ſubitamque idcirco perfectam ſanationem una cum virium recuperatione miraculo adſcripſit. Joannes Maria Lanciſius electus, ut ſuum pro veritate ferret judicium, adnotandum cenſuit primo, non modicam, ſed magnam copiam ſanguinis effluxiſſe, idque non ſemel; & ſic ſanguinem non a venis, ſed ab arteriis prodiiſſe, juxta Williſium *de medic. oper. part. 2. ſect. 1. cap. 7. pag. 78.* & Etmullerum *tom. 1. tit. Hæmorrhagi pag. 355.* & ſanguinem, utpote ab arteriis facilius fluentem, quam a venis, difficilius ſiſti: ſecundo, ex ſanguinis ſputo ægrum non levamen, ſed maximam virium imbecillitatem contraxiſſe, ita ut evacuatio non potuerit eſſe critica; cum juxta Hippocratem 1. *aphor.* 2. quæcumque evacuationes, ac vaſorum inanitiones bonæ & ſalutares ſint, ſi inde ægri melius ſe habeant, ac eas leviter tolerent; contra vero malæ, ſi non proficiant, nec leviter ferant: tertio, ſi ſputum cruentum fuit ab aſpera arteria, & a pulmonibus, tranſitum imminuiſſe in phthiſim, juxta effatum citati Hippocratis 7. *aphor. 15. & 16. A ſanguinis ſputo puris ſputum, a puris ſputo phthiſis*; ſi vero a ſolis faucibus erat, cum ſæpe in die, & magna copia efflueret, non modicam illius portionem per œſophagum in ventriculum debuiſſe neceſſario deſcendere, & in eo acorem contrahere, ſanguinemque in grumos coactum juxta Galenum quodammodo naturam veneni aſſumere, præſertim cum ab ægrotantis corpore efflueret; particulas enim morboſas ſecum adducebat; quinimmo fieri vix potuiſſe, quin eo in loco, unde ſanguis e faucibus effluebat, ulcus, verruca, aut aliud tumoris genus ſubnaſceretur. Ex his autem, & aliis ab eo in ſuo ſuffragio notatis dixit, de gravitate morbi dubitari non poſſe, nec de aliorum imminentium morborum periculo, qui naturaliter ab hæmophthiſi tamquam ejus fonte, uti rivuli, fluere debuiſſent. Poſt hæc receptam momento ſanitatem poſt invocationem una cum virium recuperatione, necnon ſanitatis continuationem tum abſque reverſione morbi, tum abſque converſione ejus in alium ſpatio octo annorum (tot enim a ſanitate recepta ad proceſſus confectionem elapſi erant) ſedulo examinavit, & approbavit, & pro miraculo concluſit: & poſt longum & maturum cauſæ examen, ſacrorum rituum Congregatio inter cetera miracula, quæ approbavit pro Beatificatione Servi Dei Joannis de Prado, approbavit & illud *repentinæ ſanationis Melchioris de Loaiſſa a copioſo & immoderato ſanguinis effluxu cum inſtantanea deperditarum virium recuperatione in tertio genere*; quod Decretum

cretum fuit Apoſtolica auctoritate confirmatum a Benedicto XIII. die 5. Martii 1728. Quæ profecto omnia ponunt in aperto, quid examinandum ſit, cum agitur de mirandis ſanationibus ab hæmorrhagiis, cohærenter ad ea, quæ a Nobis paulo ante dicta ſunt.

21 Hactenus de hæmorrhagiis, quæ a morbis, quibus naturaliter homines afficiuntur, procedunt. Nunc autem aliqua dicenda ſunt de hæmorrhagia, ſeu ingenti ſanguinis profuſione, quæ accidit in vulneribus corpori humano inflictis. Licet enim, ſi vulnere inflicto, modice ſanguis fluat, permittendum ſit, ut tantum effluat, quantum commodum videbitur; ſi tamen immodice profluat, ut vires dejiciat, quamprimum ſiſtendus eſt: præterquamquod in curatione nihil proficitur, quamdiu ſanguinis fluxus continuatur. Apud Medicos & Chirurgos legi poſſunt remedia, quæ adhibentur, ut fauciis jugularibus vaſis, occurratur ſanguinis profluvio, inter quæ ſutura numeratur, & ligamen. Carolus Muſitanus *de vulneribus cap.7.* ait: *A ſuturis aufugiendum eſt, veluti ab illis, quæ ex una parte nihil penitus proficiunt, ex altera vero in immenſum nocere poſſunt.* Et judicio quidem recentiorum Chirurgorum, quot ſunt puncta, tot nova ſunt vulnera, quæ dolorem, inflammationem, pus, ac febrem excitant promoventque: itaque merito Paulus Barbetta *chirurgiæ lib.2.part.2.cap.6.* optimum fore judicavit, ſi Chirurgus acu numquam indigeat; ſic enim æger a dolore, vulnus ab inflammatione, & ipſe Chirurgus a moleſtiis variis liberabitur. Non ſic autem ſe habet res, ſi ligamen adhibeatur, quando videlicet Chirurgus hamulo vulneratum vas apprehendit, & attollit, & deinde partem utrimque ligat, totumque vas tranſverſim præſcindit, veluti explicat Munnicks *in ſua chirurgia lib. 2. cap. 20. num. 9.* licet neque hoc careat periculo, cum ſæpe, diſrupto, aut laxato filo, renovetur hæmorrhagia; quare Scultetus *in armam. chirurg.* quoddam deſcribit inſtrumentum conſtrictivum. Pulvis quoque ſympatheticus mirabilis eſſe videtur in ſanguine ſiſtendo, ſive ſupra corporis partem vulneratam adhibeatur, ſive intincto recenti ſanguine linteo inſpergatur, ac deinde detineatur in loco ab omni aeris inclementia libero. Qui tam pro, quam contra hujus pulveris uſum ſcripſere, exſtant uno volumine collecti, quod *Theatrum Sympatheticum* inſcribitur. Tozzius *tom.5. de recto uſu ſex rerum naturalium lib.3. cap.7.* explicat, quomodo pulvis operetur, etiamſi videatur agere in diſtans: ait enim, per aerem diffuſos eſſe quoſdam halitus, atque inſtar catenæ devinctos, & ſic mutuo vim communicantes, vaporeſque ita devinctos, atque per aerem diffuſos, cum e ſanguine vulneratæ partis effluunt, commiſceri cum halitibus vitriolicis, unaque communicare, & ſic, figendo fluentem ex vulnere ſanguinem, & fibrillas partium corrugando, medelam afferre. Quærunt Theologi, an uſus hujus pulveris ſit ſuperſtitioni obnoxius, & nonnulli negando reſpondent, cum ex eo, quod cauſa ignoretur, non debeat ſtatim exclamari, rem eſſe dæmoniacam; non omnia enim noſcimus naturalia, nec in nos omnes ſapientiæ latices ſunt effuſi, quemadmodum advertit

tit Cabeus de Meteor. *lib.4.cap.4. quæſt.2.* Hieronymus Vitalis Clericus Regularis pro licito uſu hujus pulveris noviſſime ſcripſit.

22 At, utcunque ſit de his, quæ ſatis erit innuiſſe, nullo prolato judicio, dum munere fungebar Fidei Promotoris, magna quæſtio ad rem præſentem pertinens excitata fuit in ſacrorum rituum Congregatione, cum ageretur de miraculis a Deo interceſſione tunc Beati, nunc Sancti Staniſlai Koſtkæ patratis pro ejus Canonizatione obtinenda. Æthiops ſervus ſibi jugulum ferro ſecuerat, & per vulnus reſpirabat, ingenti ſanguinis copia emiſſa, ſandi impotens in terra procumbebat animo deficiens. Diſſectas ictu fuiſſe internas venas jugulares, & arterias carotides, teſtes aſſeruerunt, tantaque profunditate dixerunt gladium adactum, ut præter aſperam arteriam, œſophago etiam tranſverſe inciſo, digiti per os immiſſi ex ipſo vulnere conſpicerentur. Urgente ergo mortis periculo, factus eſt domeſticorum concurſus. Arceſſiti fuerunt Medici & Chirurgi, vulnuſque acu conſutum eſt. Æthiops ſacro Baptiſmo luſtratus, implorato ab aſtantibus Beati Staniſlai patrocinio, & ipſius Imagine vulneri impoſita, ſtatim a mortifera ſanguinis effuſione liberatus loquelæ uſum recuperavit, comedit, & præviæ integræ valetudini reſtitutus eſt.

23 Gravitatem vulneris admiſi, juxta doctrinam Hieronymi Fabricii *de vulneribus part. 2. lib. 2. cap. 35.* Paræi Pariſienſis *in theſauro chirurgiæ de partium vulneribus lib. 9. cap. 29.* Cæſaris Magati *lib. 2. de rara medicatione vulnerum cap.63.* ſed addidi, novum non eſſe, ut aliqui periculoſis & lethalibus vulneribus ſauciati naturaliter ſanentur. Exempla proſtant apud Panarolam *in medicis obſervat. obſerv.* 43. apud Franciſcum Valeriolam *lib. 3. enarrat.* 8. apud Schenckium *obſerv. lib. 1. tit. de vulneribus*, & apud Marcellum Donatum *de medica hiſtoria mirabili lib. 5. cap.* 4. & ne viderer dumtaxat generalia perſequi, attuli caſus vulneratorum in venis jugularibus, qui naturaliter ſanati ſunt, de quibus Munnicks *loco ſupra cit.* ubi hæc refert: *Nonnulli vulnerata vaſa jugularia obſtruere norunt, digito vas apertum aliquamdiu comprimendo, donec ibidem ſanguis concreſcat, atque concretus vulneris orificium obſtruat, adeoque amplius non permittat cruorem profluere. Et habet Calmeteus exemplum cujuſdam in vena jugulari externa vulnerati, qui familiarium opera viciſſim vulneri digitum per tres dies admoventium evaſit. Atque haud abſimili modo vulneratam jugularem venam in collo Celſiſſimi Arauſſiorum Principis Guillelmi I. obturatam, ſanguiniſque ex eadem fluxum inhibitum fuiſſe, ſuperius de venarum & arteriarum vulneribus narravimus.*

24 Et quia præſenſi, poſſe a Poſtulatoribus reſponderi, recenſitas vulnerum ſanationes non fuiſſe cum omnimoda aſperæ arteriæ, & œſophagi, utriuſque arteriæ carotidis, omnium venarum jugularium ſciſſura, cum immenſo ſanguinis actuali profluvio, cum virium omnimoda jactura, cum impoſſibili reparatione quarumdam actionum, quæ a læſis illis partibus pendebant; item, eas contigiſſe ſine medico præſidio; & demum, in caſu Principis Guillelmi I. venam jugularem vulneratam digitis per duos vel

tres

tres dies fuiſſe compreſſam, donec ſanguis per hanc conſtrictionem inhibitus in grumum cogeretur, & ſic exſiccatus operculi inſtar impellentis ſanguinis exitum prohiberet; difficultates difficultatibus addidi tum contra ſanationis *inſtantaneitatem*, tum adverſus dicta teſtium, qui nimium exaggeraſſe in ſuis atteſtationibus mihi viſi ſunt; uſu quippe aliquando evenit, ut augeantur mala, quo mirabiliora reſtitutæ valetudinis beneficia reputentur.

25 Dixerant teſtes, ictu diſſectas fuiſſe venas jugulares, & arterias carotides, magnamque fuiſſe ſanguinis effuſionem conſecutam, quæ jugulati bovis ſpeciem referebat; dixerant, Domeſticos conveniſſe, Peritos vocatos, vulnus exploratum & conſutum, Baptiſmum collatum, Beatum invocatum, ejuſque Imaginem vulneri admotam. Cumque, omnia hæc ut citiſſime fierent ab imparatis, integra ad minus hora fuerit neceſſaria, ea decurrente, Æthiops juxta naturalem rerum curſum mori debuiſſet; tum quia Bohn in ſuo tractatu *de renuntiatione vulnerum lethalium ſect.* 1. demonſtrat, vulneratos non ſolum in arteriis carotidibus, ſed vel in iis, quæ diametri minoris ſunt, & prope inguina locantur, brevi, & *antequam Chirurgus advocetur, cum ſanguine animam deponere*; tum quia horæ decurſu copioſus ſanguis ex arteriis utrimque adjacentibus quaquaverſum erumpens uſque ad pulmones defluens ægrotum præfocat; juxta ea, quæ advertit Lucas Schrokius agens de gutturis vulnere *in ſcholiis obſervat.* 2. *Joannis Helwingii*, cum quo concordat Sennertus *med. pract. de vulneribus lib.* 5. *part.* 4. *cap.* 3. ubi docet, ſanguinem e magnis diſſectis arteriis perniciſſime exſilientem confeſtim irruere in pulmones. Quod ſi Æthiops, veris exiſtentibus narratis per teſtes, mori debuiſſet, & mortuus non eſt, dubitandum eſſe videbatur de eorum ambiguitate, aut nimietate. Quod ſi reſponſum fuiſſet, mortem contingere debuiſſe, ſi juxta conſuetum naturæ ordinem res proceſſiſſet, ſecus autem, accedente miraculo, hoc ipſum occupavi reſpondens, nihil de miraculo excogitari poſſe, niſi poſt invocationem; cumque invocatio facta ſit, quando applicata fuit vulneri Imago Beati, & id præſtitum ſit poſt concurſum Domeſticorum, & omnia alia ſupra expoſita, in quibus peragendis tempus ſaltem horæ erat neceſſarium, ex his dixi eo magis dignoſci teſtium imperitiam, aut exaggerationem; *imperitiam*, quia miraculum patratum ante invocationem Beati non poterat adſcribi ejus interceſſioni, ut ipſi contendebant; *exaggerationem*, cum Æthiopem abſque miraculi præſidio vivum dixerint, qui vulneratus vulnere iſtiuſmodi integra hora naturaliter vivere non poterat.

26 Joannes Maria Lanciſius juſſu Clementis Papæ XI. electus, ut ſuum pro veritate proferret judicium, longa diſſertatione idem argumentum proſecutus eſt; utque eo evidentiorem redderet teſtium exaggerationem, conſideravit, digitos per vulneris hiatum in tracheam immiſſos apparere illis potuiſſe, qui ex aperto ore in fauces ſpectabant, ſed negavit, digitos per os immiſſos, etiamſi longiſſimos, potuiſſe ad labia vulneris in trachea

pertingere, uti teſtes dixerant, cum tanto obliqui itineris intervallo diſtet os ab œſophago, atque a trachea, ut quamquam ore per oſcitationem maxime hiante, nemo, utcumque conetur, extendere illuc digitos poſſit, qui vix ultra uvulam, ſeu columellam ad pharyngis, hoc eſt ad œſophagi initium perveniunt. Et quamvis idem Lanciſius, tum quod vulneris gravitas eſſet maxima, tum quod ſanitas vel nulla, vel nonniſi diuturna curatione ſperari poſſet, ſanationem inter miracula recenſendam autumaverit; & Paulus Manfredus pro miraculo ſcribens multa ingenioſe deduxerit, teſtatuſque ſit, ſe aliquando vidiſſe nonnullos voluntarie ſtomachum ſubverſuros, totam manum per os introducere, adeo ut digiti ultra laryngem deſcenderent; & in hujus dicti comprobationem allata fuerit experientia facta a Chirurgo Mario Cecchino coram teſtibus, in qua, expoſito cadavere hominis defuncti in archihoſpitali Sanctiſſimi Salvatoris ad Sancta Sanctorum in Urbe, diſciſſoque capite aſperæ arteriæ, injectaque in os manu, extrema pars digitorum per vulnus viſa eſt; & a Poſtulatoribus de facto, & de jure ſcribentibus multa adducta ſint, ut oſtenderetur, non fuiſſe neceſſarium horæ lapſum, ut fierent quæ facta ſunt; & invocationem Beati applicationem Imaginis ipſius præceſſiſſe: ſacra nihilominus Congregatio, penes quam inſuperabilis eſt animadverſio, quæ fidem teſtium reſpicit, prudentiſſime abſtinuit ab hujus miraculi approbatione, & nonnulla alia approbavit, quorum ope ad Beati Staniſlai Canonizationem ventum eſt.

27 Felicius res proceſſit in cauſa Beatificationis tunc Servi Dei, nunc Sancti Alfonſi Turribii; cum enim inter miracula ejus interceſſione a Deo patrata, ſanatio proponeretur Joannis de Godoy lethifero ſtomachi vulnere ſauciati, qui magnam ſanguinis copiam evomuerat, & ſuſpenſa ejus collo Cruce pectorali Servi Dei, ſanus evaſit, obſervatum fuit, vulneratum ictu hoſtilis gladii fuiſſe præcipue ventriculum, & cum eo venam cavam, & arteriam magnam, ita ut de gravitate vulneris nulla ſupereſſe poſſet dubitatio, ut infra demonſtrabitur, ideoque ſubitam & perfectam ſanationem poſt Reliquiæ applicationem miraculo tertii generis eſſe adſcribendam. Et in cauſa Canonizationis S. Andreæ Avellini inter cetera miracula fuit approbatum illud in tertio genere *ſanationis inſtantaneæ Joannis Baptiſtæ Corizo a profundo vulnere capitis, abſque ullo ſigno cicatricis*; uti colligitur ex Decreto edito die 12. Maji 1707.

28 Ad capitis complementum, operæ pretium eſſe videtur aliqua ex libris Medicorum & Chirurgorum ſumere, quæ Conſultoribus ſacræ Congregationis prodeſſe poſſint, cum in ea, tamquam miracula, proponuntur vulnerum ſanationes. Porro vulnera nonnulla ſunt lethalia, nonnulla non lethalia. Inter lethalia, nonnulla ſunt abſolute & omnino lethalia, nonnulla ſimpliciter lethalia. Abſolute autem, vel ex neceſſitate lethalia ſunt, quæ non requirunt curam & conſilium Medicorum & Chirurgorum, vel ſunt talia, ex quibus vulneratus ſtatim moritur, vel ob quæ moritur, quamvis omni arte & induſtria curetur; & lethalia ſimpliciter ea ſunt,

ex

Digitized by Google

ex quibus vulneratus non ſtatim moritur, & ex quibus quandoque etiam non moritur; & demum non lethalia ſunt, quæ ſemper ad ſalutem, quantum in ipſis eſt, vergunt, licet ex accidenti, aut incuria medentis, vel ipſius vulnerati aliquando fiant lethalia, uti late oſtendit Munnicks *chirurg. lib.* 2. *cap.* 2. Celebris eſt aphoriſmus Hippocratis de vulneribus abſolute lethalibus: *Veſica diſciſſa, aut cerebro, aut corde, aut præcordiis, aut aliquo ex tenujoribus inteſtinis, aut ventriculo, aut jecore, lethale eſt*. Hoc ipſum idem Hippocrates tradit *lib.* 1. *de morbis* ita dicens: *Moritur autem, ſi quis cerebro ſauciatus fuerit, aut ſpinali medulla, aut hepate, aut præcordiis, ſive ſepto tranſverſo, aut veſica, aut vena ſanguiflua, aut corde*: & quod dictum eſt de vulneribus non lethalibus, ſed quæ ex accidenti fiunt lethalia, præcipuum ſibi vindicat locum in levibus capitis vulneribus, teſte eodem Hippocrate *in libro de vulneribus capitis*, ubi ſic loquitur: *Nullum capitis vulnus leviter contemni debet; ſæpe etenim ſola cutis contuſa ferro, aut aliqua alia re, ſi non recte tractetur, ſcilicet ſi ſanguis concretus non expurgetur, aut aliud quidquam negligatur, ulcus incrudeſcens ægro periculum, & Medico negotium non minus affert*. Proſequuntur Horſt. *obſerv. medic. lib.* 2. *obſerv.* 1. Bellon. *conſil. medic. lib.* 1. *conſil.* 49. Zacchias *quæſt. medico-legal. lib.* 5. *tit.* 2. *quæſt.* 9. *num.* 1. *& ſeqq.* Nonnulli ſcribunt, lethalia vulnera non ſolum a vulneratæ partis natura, ſed etiam ab eſſentia vulneris, ab ejuſdem magnitudine, a complexu ſymptomatum, atque a propriis ſolutæ unitatis differentiis proficiſci. At Thomas Reineſius *in ſua ſchola Jureconſultorum medica lib.* 4. *cap.* 2. ſtrenue contendit, lethale vulnerum periculum unice a parte vulnerata deſumendum: & Tozzius *tom.* 4. *part.* 3. *in aphoriſmos Hippocratis lib.* 6. *aphor.* 18. animadvertit, vulnera dici lethalia, ſi in partibus vitæ tuendæ neceſſariis conformationem, texturam, & nexum vaſorum, aut ſtructuram earumdem diſcindant, ac turbent; item, ſi circuitum ſanguinis interrumpant; & ex his duobus capitibus vulnera cordis & cerebri eſſe lethalia. Addit, vulnera quoque dici lethalia ex alio capite, ſi excrementorum repurgationes impediant; & tam ex hoc impedimento, quam ex ſupra relata abruptione circuitus ſanguinis lethalia eſſe vulnera pulmonis, jecoris, & aliorum viſcerum magnis latiſque venis, & arteriis refertorum. Concludit denique, lethalia quoque eſſe vulnera, ſi inflammationem, gangrænam, dolorem vehementem, aut alia ſymptomata graviora inferant; & lethalia eſse vulnera inteſtinorum, & veſicæ non ſolum ex hoc capite, ſed ex alio quoque ſupra expoſito impeditæ repurgationis excrementorum.

29 Paræus *lib.* 9. *cap.* 33. lethalia pronuntiat vulnera lienis; poſtquam enim cum Hippocrate lethalia dixit vulnera ventriculi, & tenuiorum inteſtinorum, ſubjicit: *Fere ſunt æque periculoſa lienis vulnera; quamvis enim ejus non ſit æqua dignitas, ac hepatis, inſignia tamen vaſa per ipſum diſſeminantur; unde inſignes profuſiones ſanguinis contingunt, quibus occurrere non poſſumus*. Hippocrates autem *in cit. aphoriſmo* nullam facit mentionem lienis, vel quia parem ſortitur conditionem cum jecore; vel quia, ſi fortaſse vul-

Digitized by Google

neretur, commode reſcindi poteſt. Loquitur quoque Hippocrates eo in loco de tenuioribus inteſtinis: quocirca, juxta ipſum, Duodenum, Jejunum, & Ileon erunt inſanabilia, & facilioris curationis Cæcum, Colon, & Rectum, licet & hæc non ſint periculi expertia, quia, etſi non tam graviter plerumque afficiantur, poſſunt tamen aliquando ex magna diſcuſſione pari modo periclitari, ſed longe minus, vel tardius, quam gracilia. Nonnulli partibus ab Hippocrate memoratis, præter lienem, alias adjiciunt, veſicam felleam, pericardium, pulmonem, ſpinalem medullam, renes, venas, & arterias, potiſſimum circa fauces, & guttur, & meninges cerebri, uti videri poteſt apud Braſaulum, & apud Cornelium Celſum *lib.5. de re medica cap.26. Servari non poteſt, cui baſis cerebri, cui cor, cui ſtomachus, cui jecinoris porta, cui ſpinæ medulla percuſſa eſt, cuique aut pulmo medius, aut jejunum, aut tenuius inteſtinum, aut ventriculus, aut renes vulnerati ſunt, cuive circa fauces grandes venæ, vel arteriæ præciſæ ſunt*. At Tozzius ſcite animadvertit, non quæcumque vulnera, quæ inſanabilia ſunt, lethalia eſſe dicenda; oſſa quippe & cartilagines, ſi frangantur aut vulnerentur, licet plerumque inſanabilia evadant, mortem tamen neceſſario non afferunt: & partibus ab Hippocrate memoratis ipſe addit œſophagum, qui vulneratis non diſſimiliter lethum affert.

30 Munnicks *cit. lib.2. cap.2.* hæc omnia late proſequitur: quod ipſum fuſe habetur apud Reineſium *cit. lib. 4. cap. 3. & ſeqq.* Paræus *in canonibus chirurgiæ 2. can.13.* ait: *Magna magnorum vaſorum vulnera lethalia cenſentur.* Vidus Vidius *de curatione membratim lib. 8. cap. 6. pag. 372.* hæc pronuntiat de vulnere aſperæ arteriæ: *Vulnera, quæ in aſperam arteriam penetrent, plerumque celerrimam moriendi neceſſitatem afferunt ob ſanguinem, qui e venis jugularibus præciſis effuſus confertim pulmonem obruit*. Petrus Pigreus *lib.4. præceptorum medicinæ chirurgicæ cap. 12.* de colli, & gutturis vulnere hæc profert: *Si ſimplex ſit, & in carne tantum, ab aliis vulneribus nihil differt. Si autem fuerit cum œſophagi, aut tracheæ, ſeu aſperæ arteriæ læſione, eaque penitus ſecta fuerit, ejus curatio deſperanda eſt*. Jacobus Berengarius Carpenſis in tractatu *de fractura cranii cap. 13.* teſtatur, ſe vidiſſe ſex homines, *a quibus notabilis quantitas medullæ cerebri exivit, & ſanati ſunt*; ſed ſubjicit: *Licet vero ex his aliqui non multo poſt tempore mortui ſunt apopletici, aliqui, maxime duo, ſemper paſſi ſunt paralyſim unius lateris; vixerunt tamen per duos annos*. Circumferuntur nonnullæ ſanationes vulnerum etiam in principalibus viſceribus; ſed hiſce exemplis Jeremias Triverius *in comment. ad aphor. 18. lib.6. Hippocratis* ita reſpondet: *Principalia tamen viſcera non diu mortem inferunt, non diu legitimum illorum munus citra mortem deſiderari poteſt. Proinde falſum, quod quidam dicunt, ſeſe altiſſima, hoc eſt profundiſſima hepatis vulnera curaſſe, aut etiam, fibris hepatis abſciſſis, reſtituiſſe*. Alia proſtant exempla apud Donatum *loc. cit.* & Schenckium, qui *lib.1. de vulneribus capitis* multa refert de ſanationibus vulnerum deploratorum cerebri cum ejuſdem ſubſtantiæ effluvio, & jactura, quæ Bononiæ peritiſſimorum opera factæ ſunt.

Hæc

Digitized by Google

Hæc quoque reſumuntur a Matta *de Canonizat. Sanctor. part.* 3. *cap.* 13. *num.*492. & *cap.*23. *num.*11. Sed optime Tozzius *loc. cit.* obſervat, qui teſtantur, aliquos a vulneribus capitis, cordis, & pulmonum convaluiſſe, non locutos eſſe de partibus organicis iſtorum viſcerum, ſed ſolum de ſuperficiariis & extimis eorumdem: poteſt enim aliqua portio corticis cerebri reſcindi, illæſo meditullio; poteſt cor vulnerari ea in parte, quæ illius mucronem conſtituit; poſsunt pulmones vulnerari, ſuperſtite vita, ſi vulnera attingant extremitates & apices loborum. Idem dici poteſt de jecore: ſecus vero, ſi interna cerebri ſubſtantia læſa ſit, ſi vulnera inflicta ſint baſi cordis, ventriculis, arteriæ aortæ, ceteriſque ductibus principalibus ejuſdem, & ſi vulnus inflictum ſit in ſubſtantia pulmonis, aut jecoris. Primi generis vulnera lethalia ſunt, ſed ſimpliciter, cum ex eis non intercipiatur motus ſanguinis & cordis; ſecundi vero generis vulnera abſolute & per ſe lethalia ſunt, ex quo ſanguinis circulationi ſunt impedimento, quemadmodum fuſe legi poteſt apud ipſum.

31 Ex his autem, quæ hucuſque dicta ſunt, unuſquiſque facile colligere poterit, quandonam curationes a vulneribus miraculo ſint adſcribendæ. Sanationis ergo vulnerum non lethalium nulla poterit haberi ratio pro re & ad effectum, de quo agitur, niſi forte non lethalia evaſiſsent lethalia ex accidenti & incuria medentis. Vere ergo, abſolute, & ex neceſſitate lethalium juxta explicationes ſupra poſitas potiſſima ratio erit habenda, & eorum ſanatio ſecundi generis miraculis erit adſcribenda; in examine autem pro approbatione ſatis erit, ut adſint requiſita neceſsaria ad miracula ſecundi generis. Sanationes vero vulnerum ſimpliciter lethalium, & non lethalium, quæ tamen lethalia facta ſunt ex imperitia medentis, vel incuria, & naturali diſpoſitione vulnerati, ſi miraculo ſint adſcribendæ, non poterunt adſcribi niſi claſſi miraculorum tertii generis, in quibus idcirco omnia concurrere debent, quæ ſæpe a Nobis concurrere debere dicta ſunt ad conſtituenda tertii generis miracula. Ad rem faciunt adducta per Pignatellum *conſult.*191. *tom.*10. & per Rotæ Auditores in relatione cauſæ S.Franciſcæ Romanæ 3. *part. miracul.*5. & in relatione cauſæ S. Ignatii *miracul.*3. & Medicorum & Chirurgorum, qui ad ſanandum vulneratum acciti ſunt, dicta erunt ſerio perpendenda, ut dignoſcatur, quænam corporis partes fuerint vulneratæ, quæ ſymptomata adſuerint; & Medicorum & Chirurgorum pro veritate ſcribentium conſilia erunt requirenda, cum ex ſymptomatibus, de quibus teſtes, & Medici, & Chirurgi, qui vulneratum curarunt, teſtati ſunt, de natura & qualitate vulneris judicium ſumi poſſit. Sic juxta Celſum *lib.*5. *cap.*26. pulſuum infelix conditio vulnus ventriculi oſtendit, quemadmodum & ſudores graves: *Venarum motus elangueſcunt, ſudores graves oriuntur*. Sic, teſte Paræo *lib.* 9. *cap.* 33. ſi cibus & potus per vulnus erumpant, ſi *ſudatiuncula* obrepant, aut alia quædam ſymptomata ab ipſo narrata, ſigna hæc ſunt ventriculi læſi, & tenuium inteſtinorum: *Ventriculo, vel tenuium inteſtinorum aliquo vulneratis,*

cibus

cibus potuſque per vulnus erumpunt, ilia intumeſcunt & indurantur, ſingultus ægrum exercet, ſæpe & bilis meræ vomitus adeſt, ſævus doloris cruciatus ventrem alvumque torquet, frigidæ ſudatiunculæ obrepunt, extrema refrigerantur. Sic denique magnus effluxus ſanguinis, arteriam & venam læſas eſſe demonſtrat, craſſior & nigrior venam, rubicundior & ſaliens arteriam læſas oſtendit; veluti late docet Joannes Tagaultius *lib.* 2. *inſtit. chirurgic. cap.* 12. *Signum venæ, atque arteriæ inciſæ eſt ſanguinis profuſio. Quod ſi ſanguis cum impetu, ac ſaliendo profluat, & tenuis, ac flavus, fervenſque appareat, arteriam diviſam eſſe, ſignificatur: ſi vero craſſior & nigrior conſpiciatur, ac quiete ſine pulſu, & citra ſaltum effundatur, indicium eſt, ipſum a vena effluere*.

32 De vulneris curatione mentio fit in Euangelio: Matthæi quippe *cap.* 26. narratur, unum ex his, qui erant cum Jeſu, quando turba multa cum gladiis & fuſtibus advenerat, eumque tenebat, gladium ſuum exeruiſſe, & amputaſſe auriculam ſervi Principis Sacerdotum. Idem habetur Marci *cap.*14. & Joannis *cap.* 18. ubi additur nomen tum vulnerantis, tum vulnerati, Petri videlicet, & Malchi; & apud S. Lucam *cap.* 22. 51. habentur hæc verba: *Et, cum tetigiſſet* (ſermo eſt de Chriſto Domino) *auriculam ejus* (videlicet Malchi) *ſanavit eum*. Quæritur, num auricula fuerit penitus abſciſſa, an tantum ex parte, ita ut tantiſper adhuc hæreret capiti. Abſciſſam quippe nonnulli fuiſſe deducunt ex verbis Matthæi, Marci, & Joannis, in quibus dicitur, auriculam fuiſse amputatam. Alii putant, auriculam fuiſse adhuc aliquatenus capiti hærentem, id deſumentes ex verbis S. Lucæ, in quibus narratur, eam fuiſse a Chriſto tactam, uti videri poteſt apud Calmet *ad cap.*14. *S. Marci*. At, quomodocumque res ſe habuerit, de miraculo dubitari non poteſt; & quidem, ſi primo modo ſe habuerit, miraculum erit ſecundi generis; ſi ſecundo, tertii generis. Erit autem ſecundi generis, ſi primo modo res ſe habuerit, quia pars animalis viventis a ſuo principio diviſa illico commoritur, nec ad vitam reſtitui poteſt, niſi miraculo. Erit deinde tertii generis, ſi ſecundo modo res ſe habuerit; quia, licet ope medicamentorum alicujus temporis decurſu potuiſset naturaliter auricula ſanari, id tamen naturaliter fieri non poterat momento temporis & per ſolum tactum manus, uti obſervat Zacchias *quæſt. medico-legal. lib.*4. *tit.* 1. *quæſt.*8. *num.*77. *& ſeqq.* Subſcribit Schevchzerus *in phyſicâ ſacra ad cap.*22. *Lucæ pag.*1441. ubi ſcite notat, magnum fuiſse miraculum, ſive Chriſtus auriculam reſtituerit; ſive pendulam, aut graviter ſauciatam ſanaverit: vulnera quippe auriculæ cartilaginoſæ neque facile ligari queunt, neque curari; & quando curantur, adhibentur ligaturæ, emplaſtra, balſama vulneraria, nec per tactum manus auricula, licet non abſciſsa, ſed pendula, ſanatur. De S. Joanne Damaſceno legitur in Martyrologio Romano *ad diem 6. Maji*, dexteram manum ipſi amputatam juſsu Leonis Iſaurici Beatiſſimam Virginem de integro reſtituiſse. Si ergo ſimiles caſus in ſacrorum rituum Congregatione proponantur, examen erit reducendum ad facti probationem, & ad modum; num videlicet membrum

brum amputatum & reſtitutum fuerit omnino abſciſſum, an adhuc aliqua ex parte corpori hæreret; & num, poſito quod aliqua ex parte hæreret, reſtitutio ſubito contigerit, nulliſque adhibitis medicamentis, aut, ſi fuerint adhibita, ea prorſus inutilia fuerint. Arcæus *de curandis vulneribus lib. 5. cap. 7.* caſum narrat naſi non omnino divulſi, & rurſus conjuncti, optimeque alligati. Similia alia leguntur apud Schenckium *in obſerv. medic. tit. de naribus*, quæ reſumuntur a Matta *de Canonizat. Sanctor. part. 3. cap. 11. num 2.* Ex quibus infertur, membra non omnino abſciſſa poſse naturaliter reſtitui, & corpori reconjungi, ſed ope medicamentorum; non tamen ſubito, & citra uſum medicamentorum: ſimilia proinde facta, eſse miraculis adſcribenda, in ſecundo videlicet, aut tertio genere, juxta ea quæ modo dicta ſunt.

CAPUT XVII.

De mirabili Divina ſanatione a Lepra, Cancro, Gangrena, aliiſque quibuſdam morbis.

1 IN Euangelio S. Matthæi *cap. 8. v. 1.* ita legitur: *Cum autem deſcendiſſet* (Chriſtus Dominus) *de monte, ſecutæ ſunt eum turbæ multæ; & ecce Leproſus veniens adorabat eum dicens: Domine, ſi vis, potes me mundare. Et extendens Jeſus manum tetigit eum dicens: Volo, mundare. Et confeſtim mundata eſt lepra ejus; & ait illi Jeſus: Vide, nemini dixeris; ſed vade, oſtende te Sacerdoti, & offer munus, quod præcepit Moyſes, in teſtimonium illis.* Similia leguntur in Euangelio S. Marci *cap. 1.* & in Euangelio S. Lucæ *cap. 5.* In his tribus Euangeliis agitur de una eademque ſanatione unius Leproſi, uti oſtendunt idem geſtus, eadem Infirmi ſupplicantis, eadem Chriſti ſanantis verba: & quamvis S. Lucas referat miraculum ſanationis hujus Leproſi tamquam factum in urbe, id tamen eſt explicandum, ut fuerit patratum prope urbem, ſcilicet Capharnaum; urbium enim ingreſsus Leproſis erat vetitus, ut infra. Similis loquendi modus paſſim in Scripturis uſurpatur. Sic Chriſtus in Jeruſalem paſsus dicitur, quia prope urbem crucifixus eſt in monte Calvario. Sic Apoſtolus *ad Hebræos 9.* ait, in Arca fuiſse urnam auream Manna plenam, & virgam Aaron, id eſt prope Arcam, cum in Arca nihil fuerit præter duas Legis tabulas, ut conſtat *1. Regum 8.* Sic quinque Reges Amorrhæorum cum exercitibus ſuis contriti dicuntur plaga magna, & profligati in Gabaon, id eſt prope Gabaon. Sanctus Ambroſius *oper. tom. 1. lib. 5. in Lucam* advertit, in hoc inſigni Chriſti miraculo tres hæreſes fuiſse confutatas: cum enim dixerit: *Volo*, ſuam potentiam æqualem oſtendit Patri adverſus Photinum; cum addiderit: *Mundare*, Arium confutavit negantem Chriſti divinitatem, & ejus omnipotentiam; cum Leproſum tetigerit, ſe veram & naturalem carnem habuiſse patefecit adverſus errores Manichæorum. En verba S. Ambroſii *col. 1356. num. 4. Tangit non dedi-*

Digitized by Google

dedignatus, & imperat non diffiſus; hoc enim eſt indicium poteſtatis, quia quaſi habens poteſtatem ſanandi, & jubendi authoritatem, operandi teſtimonium non refugit. Volo, ergo dicit propter Photinum; imperat propter Arium; tangit propter Manichæum; & *n.*3. repentinam ſanationem a morbo incurabili conſideravit uti magnum miraculum: *Et continuo lepra ejus diſceſſit ab eo; nihil enim medium eſt inter opus Dei, atque præceptum, quia in præcepto eſt opus. Denique dixit, & facta ſunt. Videtis igitur quod dubitari non poteſt quia voluntas Dei poteſtas eſt. Itaque ſtatim lepra diſceſſit, ut intelligas medentis affectum, qui veritatem operi addidit*.

2 In citato Euangelio S. Lucæ *cap.*17. *v.*11. aliud Chriſti Domini miraculum liberationis decem Leproſorum exponitur: *Et factum eſt, dum iret in Jeruſalem, tranſibat per mediam Samariam, & Galilæam; & cum ingrederetur quoddam caſtellum, occurrerunt ei decem viri leproſi, qui ſteterunt a longe, & levaverunt vocem dicentes: Jeſu præceptor, miſerere noſtri. Quos ut vidit, dixit: Ite, oſtendite vos Sacerdotibus. Et factum eſt, dum irent, mundati ſunt. Unus autem ex illis, ut vidit quia mundatus eſt, regreſſus eſt cum magna voce magnificans Deum. Et cecidit in faciem ante pedes ejus gratias agens; & hic erat Samaritanus. Reſpondens autem Jeſus dixit: Nonne decem mundati ſunt? & novem ubi ſunt? Non eſt inventus qui rediret, & daret gloriam Deo, niſi hic alienigena. Et ait illi: Surge, vade; quia fides tua te ſalvum fecit*. Ader *de morbis Euangelicis enarrat.*1. agit de loco hujus ſanationis, oſtenditque, morbum fuiſſe naturaliter inſanabilem; quod ipſum argumentum ex eodem late proſequitur Cornelius a Lapide *in cit. cap.* 17. *S. Lucæ*: & magnitudinem miraculi ponderans Tertullianus *lib.* 4. *contra Marcionem cap.* 35. *pag.* 451. *edit. Pariſ.* hæc habet: *In itinere purgavit ſine tactu jam, & ſine verbo, tacita poteſtate, & ſola voluntate*.

3 In Lege animadverſum eſt *Levit.*13. morbo lepræ homines, ædes, & veſtes corripi. Indicia ad diſcernendam lepram in Lege præſcripta ſunt ejuſdem morbi gradus: tumores, puſtulæ, maculæ albicantes, lucentes, & purpureæ lepram indicant; & ſi albicantibus, rubentibuſque, necnon rutilantibus maculis caro aſpergatur, & pili in maculis ſubrubri, & cutis fuerint inæqualis, ejuſdem lepræ indicium ſunt apertiſſimum. Homines lepra affecti a ceterorum contubernio in arva & loca infrequentia ſegregabantur, ut *Numer.cap.*5. *v.*1. *Locutuſque eſt Dominus ad Moyſen dicens: Præcipe filiis Iſrael, ut ejiciant de caſtris omnem Leproſum*; & in *cit. cap.* 13. *v.* 46. *Levit. Omni tempore, quo leproſus eſt & immundus, ſolus habitabit extra caſtra*. Æqualis etiam erat conditio Regum, ſi eo morbo afficerentur, cum domo, ſocietate, atque Regni adminiſtratione expellerentur, ut Oziæ Regi Judæ accidit, veluti legitur 2. *Paralip. cap.* 26. *v.* 20. *Cumque reſpexiſſet eum Azarias Pontifex, & omnes reliqui Sacerdotes, viderunt lepram in fronte ejus, & feſtinato expulerunt eum*;& *v.*21. *Fuit igitur Ozias Rex leproſus uſque ad diem mortis ſuæ, & habitavit in domo ſeparata plenus lepra, ob quam ejectus fuerat de domo Domini. Porro Joatham filius ejus rexit domum Regis, & judicabat populum*

lum terræ. Quod ſi accidebat, ut Leproſus convaleſceret, ad januam urbis ſe ſiſtens Sacerdotum inquiſitioni ſubjiciebatur; & ſi probabatur, Templum petebat, & oblationem faciebat, de qua *Levitic. cap.* 14. Corruptus interius ſanguis ſive nutritionis vitio, ſive alio quocumque, extrinſecus prodiens pro cauſa aſſignatur. Alii lepram, & ceteros hujus generis morbos vermibus quibuſdam inter cutem & carnem gliſcentibus autumant tribuendam; idemque aſſerunt de lepra domorum; & de lepra veſtium, cum in domibus inventi ſint aliquando vermiculi, qui lapides corrodunt, & experientia conſtet, lanam male expurgatam, & pannos diutius reconditos vermibus quibuſdam, tineiſque facile abſumi & corrumpi. Contagione quoque morbus lepræ contrahebatur; hacque de cauſa Moyſes tam ſedulo cavit, ne Leproſorum contagione morbus propagaretur; & mortuorum corpora lepra infecta ab aliis ſegregata tumulabantur, ut colligitur *ex cit. c.* 26. *v.* 23. *Paralip. lib.* 2. *Dormivitque Ozias cum Patribus ſuis, & ſepelierunt eum in agro Regalium ſepulcrorum, eo quod eſſet leproſus; regnavitque Joatham filius ejus pro eo*. Binæ exſtant diſquiſitiones Calmet, altera *de natura, cauſis, & effectibus lepræ*, altera *de morbo Job*, in quibus omnia, quæ in ſuperioribus dicta ſunt, fuſe exponuntur. Præclare Toſtatus *in Leviticum cap.* 13. *quæſt.* 9. ait: *Eſt enim lepra morbus peſſimus, reddens hominem inutilem; etiam eſt multum infectivus, quia ſi Leproſus communicaverit cum aliis hominibus magna communicatione, inducet plagam lepræ ſuper eos. Ideo Deus diligens munditiam Judæorum juſſit, ut magna cura caverent, ne inciderent in plagam lepræ .... Ideo iſti Leproſi, ad cavendum periculum aliorum, ſeparabantur a ceteris extra caſtra: & non ſolum hoc, ſed quia poterat aliquis homo ire extra caſtra, & obviare Leproſis non cognoſcens eos, & per hoc communicare illis, jubebatur, ut alia ſigna haberent in veſtibus, per quæ cognoſci poſſent etiam cum viderentur a longe*. Citatus Calmet juxta communem Medicorum aſsertionem pronuntiat, exorientem lepram admittere curationem, inveteratam autem eſse deploratæ valetudinis: & Ader *loc. cit. pag.* 9. recitatis remediis, quæ lepræ applicari poſſunt, ait: *Quæ maxima lepræ habentur remedia, ea certe ratio non eſt, vis, aut poteſtas morbos graviſſimos in habitu firmatos ut reſtituant, leproſoſque homines tota membrorum compage fœdatos cute & carne innovent*. De gravitate morbi lepræ hæc habentur apud S. Cyrillum Alexandrinum *de adorat. in ſpiritu, & ver. lib.* 15. *pag.* 537. *oper. tom.* 1. *Lepra igitur in hominum corporibus graviſſimus eſt morbus, & qui difficillime curetur, & edax. Fit autem ex eo quod caro emoritur; excavatur enim ulcus illico abſumpta cute, & in profundum deſidente, quod malum illud ſemper ad inferiores partes ſerpat: ex quo, ut opinor, fit, ut pilus qui in illis partibus exoritur, langueſcens exalbeſcat, ac veluti ſtirps una cum ſubjecta terra corrumpatur. Lepra igitur ejuſmodi morbus eſt ..... Lepra igitur mors carnis manifeſta eſt*. Et alibi (*lib.* 2. *tom.* 1. *pag.* 70. *de liberat. a morte per Chriſtum*): *Carnis eſt morbus lepra, iſque gravior, quam ut a Medicis ei ſuccurri poſſit, aut illorum uſu atque peritia expugnari &c. Itaque curare poſſe Leproſum, tamquam eximium quiddam, & quod noſtrarum virium modum longe*

Digitized by Google

ſuperet, ſoli Divinæ naturæ atque efficaciæ tributum eſt. Medici advertunt, etiam in ſcorbuto maculas apparere una cum inflatione & eroſione gingivarum, & vacillatione dentium; quocirca conſtituunt, hæc eſſe ſigna lepræ propria, cutem videlicet nunc liveſcentem, nunc flaveſcentem, & rubronigricantem, unctuoſam, rugoſam, ſurfuraceam, nodis, tuberculis, & impetigine conſpurcatam, aures tenſas, narium pinnas tumidas, gravem in ægrotante pruritum, quamvis vix humor a cute per ſcalpturam emittatur: Aretæus *lib.* 4. *de ſignis cap.*12. Galenus *iſagog. cap.*12. Valeriola *lib.*6. *enarrat.*5. Hildan. *epiſt.*24. Horſtius *obſerv.*18. 21.

4 In nonnullis Canonizationum bullis inter miracula recenſentur ſanationes a lepra; in bulla videlicet Honorii III. *ſuper Canonizatione B. Wilhelmi Abbatis*, in bulla Innocentii IV. *ſuper Canonizatione B. Eadmundi Epiſcopi*, in bulla Urbani VIII. *ſuper Canonizatione S. Franciſci Xaverii*; eademque mentio habetur in relatione Rotæ Auditorum edita in cauſa S. Franciſci Xaverii *miracul.* 9. & in relatione facta in Conſiſtorio ſecreto coram ſan. mem. Urbano VIII. a Franciſco Maria Epiſcopo Oſtienſi S. R. E. Cardinali a Monte die 13. Januarii 1625. ſuper vita, ſanctitate, & Actis Canonizationis B. Eliſabethæ Reginæ Portugalliæ, *miracul.* 3.; & inter Acta Beatificationis tunc Servæ Dei, nunc Sanctæ Roſæ de S. Maria Tertii Ordinis S. Dominici ſexto loco propoſita fuit liberatio a lepra, ſed ea non fuit inter miracula recenſita.

5 Ranchinus in tractatu *de lepra* putat, lepram Hebræorum fuiſſe maxime diverſam ab illa Græcorum, Arabum, atque Europæorum; cum illa non ſolum veſtibus & parietibus adhæreret, ſed illius quoque curatio non ad Medicos, ſed ad Sacerdotes pertineret; ex quo infertur, illam divinitus fuiſſe immiſſam, nec viribus naturalibus curari potuiſſe. Marcellus Donatus *lib.*1. *medic. hiſtor. cap.*4. hiſtoriam narrat cujuſdam Hannibalis Pedemontani lepra infecti, qui familiares, quibus utebatur, lepra non infecit, & alia ſimilis hiſtoria proſtat apud Gaſparem a Rejes *quæſt.*60. *num.*11. Contagioſam autem eſſe lepram Arabum, & non ſolum per contactum, ſed etiam ex intervallo inficere poſſe, poſt Paulum Æginetam docuit Sennertus *tom.*4. *lib.*6. *part.* 3. *cap.* 4. At, utcunque ſit de his, Medicorum noſtrorum doctrina eſt, Scabiem, Pſoram, & Lepram gradibus tantum diſtare. *Scabiem* dicunt minimarum puſtularum proventum, quæ cutem fœdant, *Pſoram*, ſi infeſtus adjiciatur pruritus, *Lepram*, ſi ſymptomata hæc ulterius procedant, & cutem interius lædant. Rurſus Medici lepram diſtinguunt in ſiccam, vel ſquamoſam, vel furfuraceam, quam *Græcorum* dicunt, atque in ſanioſam, & magis malignam, quam *Arabum* appellant, ſive *elephantiaſim*. Ut lues venerea prætereatur, quam Calmet *in diſſertatione in morbum Job* ait unum, eumdemque morbum eſſe cum lepra; non ita pridem ab exteris nationibus affectio ſcorbutica ad nos delata eſt, quæ eſt congeries ſymptomatum, quæ varie torquent organa corporis humani tum intus, tum foris, vitio ſanguinis, aliorumque ſuccorum, qui, utpote tenaces,

naces,

Digitized by Google

naces, & rodentes, meatus obſtruunt, nervos pungunt, tubulos lacerant. Sive autem lepra, qua hodie nonnulli afficiuntur, eadem ſit, ſive diverſa a lepra Hebræorum, magnus olim in Europa erat Leproſorum numerus, quem ex Judæorum frequentia & conſortio inductum aliqui ſuſpicabantur; alii mercem contendebant ad nos delatam ex variis expeditionibus Crucefignatorum in Syriam, ita ut curandis Leproſis conſtructæ eſſent ædes per Europam uſque ad numerum 19000. ut ex Pariſio notat Calmet *in cit. diſquiſit. de natura, cauſis, & effectibus lepræ*. Animus non eſt hic proſequi ſingulos recenſitos morbos, ſed ſatis erit innuiſſe, in eorum ſanationibus, ſi tamquam miracula proponantur, ea omnia eſſe ſingillatim advertenda, quæ generaliter advertenda eſſe diximus, ut ſanationes inter miracula poſſint recenſeri; & interea tranſitus faciendus eſt a lepra, quæ eſt cancer univerſalis, ad cancros particulares, juxta illud Avicennæ: *Quomodo curabitur lepra, cum ſit cancer univerſalis, quando cancer particularis medicinam neſcit?* de quibus frequentior ſe obtulit & offert occaſio ſermonem habendi in ſacrorum rituum Congregatione: non omiſſis tamen ſignis ſcorbuticæ affectionis, quæ ſic optime a Lindano proponuntur: *Ardor & titillatio in gingivis cum ſubſequente cruentatione, adeo ut, ſi parum fricentur, cruententur, ubi ſanguis aquoſius & ſalſus effluere ſolet, qui poſtea ſit fœtidus; ſecundo, ſub concavo oculorum apparet color purpureus, qui eſt quaſi ſemilunaris; tertio, maculæ, præſertim in fœmoribus, & infimioribus tibiarum partibus; ſubinde apparent; quarto, ſignum admodum ſingulare & multum conducens ad cognitionem ſcorbuti eſt vacillatio genuum, ita ut eorum robur corpus fulciens pereat, & ægri quaſi ſint lapſuri; quinto, adeſt intenſus & inſignis fœtor oris, iſque præſertim, jejuno ventriculo; ſexto, ſentiunt crebro phlogoſim & exæſtuationem per totum corpus;* quibus omnibus Etmuller. *tom.* 2. *pag.* 434. addit arenulas rubras, & facile friabiles adhærentes lateribus matulæ urinalis.

6 In cauſa S.Aloyſii Gonzagæ, Monialis quædam integro quadriennio in ſiniſtra corporis parte doloribus moleſtiſſimis fuerat divexata a ſummo ad imum, & præcipue in brachio & humero. Quadam nocte ſomno excitata impetu vehementi diſtillationis & tuſſis, ſub ſiniſtra mamilla grave quoddam onus, & partem affectam intus rodi ſenſit; cumque eam partem manu tentaſſet, invenit quiddam ovi magnitudine, & marmoris duritie, quod cancrum eſſe exiſtimavit. Ita quoque alii, præcipueque Medici, exiſtimarunt, tum propter locum tali morbo aſſuetum, nempe mamillam, tum propter conditionem perſonæ, Virginis videlicet Monialis, rurſus propter ſolitam magnitudinem & duritiem cancrorum occultorum, & demum propter effectus inde ortos, intenſum videlicet dolorem, internam eroſionem, nocturnas vigilias, & læſionem aliarum operationum vitalium & partium adjacentium. Infelix ægra ſpatio trium menſium in hoc novo infelici ſtatu perſeveravit: cumque repleta fiducia erga tunc Servum Dei, nunc Sanctum Aloyſium Gonzagam impetraſset, ut ſibi tangere liceret ejus oſse partem correptam cancro, acerbiſſimo dolore correpta eſt,

 eique

eique viſum fuit, ab injecta manu pectus ſibi aperiri, & inde magna vi cancrum, & reliquum omnem morbum avelli; & ſtatim, abjecta prorſus moleſtia, tum cancer, tum tota illa ſiniſtri lateris infirmitas, qua jam quartum annum detinebatur, ita evanuit, ut ſana omnino & incolumis remanſerit. Hieronymus Mercurialis editis voluminibus ſatis notus, & Pompejus Turſius Medicus Florentinus, conſiderato ſtatu morbi, dixerunt, eum fuiſse cancrum occultum. Mercurialis addidit, ægros ab hoc morbo non conſueviſse liberari, etiam adhibitis remediis efficaciſſimis; & Turſius ait, ægram naturaliter ſanam fieri non potuiſse temporis momento, cum cancer occultus aut curationem non admittat, aut longiſſimam expoſcat, & per efficaciſſima remedia. Septem alii inſignes Medici tunc Romæ viventes, cognitione miraculi delata, ut tunc moris erat, ad Rotæ Auditores, juſſi ſunt ſenſum ſuum aperire; Ambroſius videlicet Galianus, Angelus Victorius, Bernardinus Caſtellanus, & Philander Collutius, qui dixerunt, morbum fuiſse cancrum occultum, nec potuiſse ſine miraculo evenire, ut abſque ullo prævio medicamento ſtatim evanuerit ſimul cum alio morbo, qui jam per quatuor integros annos perduraverat; Julius Cæſar Lagalla artium & medicinæ Profeſsor, qui adhæſit ſupradictæ ſententiæ, & circumſtantiam ponderavit morbi, ſeu cancri, non incipientis, ſed confirmati, cum eſset ad inſtar ovi, & cancer, cum in principio apparet, ſit uti ſaba parva; Pompejus Caimus, & Thomas Groſſius Medici, qui ſanationem miraculo factam confirmarunt: eademque inter miracula recenſita fuit tum ab Auditoribus Rotæ, tum a ſacrorum rituum Congregatione, & memoratorum Medicorum judicia typis edita fuerunt *in magna Poſitione cauſæ S. Aloyſii formis Romanis impreſſa anno* 1721.

7 In cauſa Canonizationis S. Laurentii Juſtiniani, cum nobilis quædam matrona annos attingens ſeptuaginta in febrim incidiſſet, poſt lapſum quindecim dierum emerſit tumor in ejus pectore nigricantis coloris magnitudine ovi cum duritie, & doloribus acerbiſſimis. Juſſu Medicorum tumor oblinitus eſt oleo liliaceo, & amygdalino, & poſt quatuor, aut quinque dies paululum ſuppuravit inſtar foraminis acus, ex quo ſatis exiguus humor ſtillabat. Sed ægrota in pejus corruente, & a Medico deplorata, & poſt amiſſam loquelam Sacramento extremæ Unctionis munita, implorata ope tunc Beati, nunc Sancti Laurentii, ulcus clauſum momento apparuit, momento dolores omnes ceſſarunt, nec aliqua ſpecies morbi remanſit. Propoſita a cauſæ Poſtulatoribus ſanatione inter miracula recenſenda, demandatum fuit Paulo Zacchiæ, ut ſenſum ſuum pro veritate aperiret. Aperuit, & ejus *conſilium* eſt *octavum poſt quæſtiones medico-legales*. In eo examinavit naturam & eſſentiam morbi, quem dixit fuiſſe tumorem canceroſum cum ulcere in pectore, licet teſtes medicinæ ignari eum gangrænam appellaſſent. Ætatem ægrotantis viribus deſtitutam, utpote prægreſſo morbo dejectis, ſedulo ponderavit. Quoad curam a Medico præſtitam, exhibito ſupradicto oleo, dixit, fuiſſe ſimpliciter palliativam, ut eam

eam vocant, ad dolorem tantummodo mulcendum, cum oleum prodeſſe non poſſet ad concoquendum, aut diſſolvendum humorem renitentem, durum, ac canceroſum. Puris evacuationis, utpote modicæ, nullam dixit habendam eſſe rationem; tum quia pus vere non erat, ſed ichor quidam, qualis ex malignis ulceribus fluere ſolet; tum quia tumor ab ejus evacuatione minutus non eſt, nec ægra aliquod ſenſit levamen: concluſitque pro miraculo, cum ſubito morbus receſſiſſet, ſimulque omnia ſymptomata morbum conſequentia; nec veſtigia tumoris, aut ulceris amplius apparuerint. Siluit cauſa Canonizationis Sancti Laurentii Juſtiniani ſpatio multorum annorum; eademque reſumpta tempore Alexandri VIII. cum Proſper Bottinius Archiepiſcopus Myrenſis tunc Fidei Promotor in ſuis animadverſionibus eaſdem iterum propoſuiſſet difficultates, quibus Zacchias *in allato conſilio* reſponderat, Romulus Spetiolius Pontificius Archiater judicium ſuum pro veritate proferens, novis rationibus allatis, vera eſſe exiſtimavit omnia a Zacchia adducta: & ſacrorum rituum Congregatio habita coram memorato Pontifice *die* 27. *Junii* 1690. inter cetera miracula, quæ approbavit pro Canonizatione Sancti Laurentii Juſtiniani, recenſuit & illud *ſubitæ ſanationis, ejuſdem Beati ope implorata, tumoris ulcerati, ob quem Marina Gritti nobilis Veneta ætate ſeptuagenaria, a Medicis deplorata, Sacramento extremæ Unctionis munita, loquendi facultate amiſſa, ad horam moritura exiſtimabatur*.

8 Sub eodem Pontifice Alexandro VIII. expedita fuit *cauſa Canonizationis Beati Joannis a Sancto Facundo*, in qua tempore Clementis X. in Congregatione videlicet habita coram ipſo *die* 8. *Martii* 1672. inter cetera, quæ fuerunt approbata miracula, approbatum fuit illud *Eliſabethæ Gomez cancro in mamilla ſiniſtra per annum cum dimidio inveterato, & in molem inſignem aucto laborantis, & altero ſubtus brachium in latere ſiniſtro prope cor, qui a Medicis tamquam inſanabiles habiti fuerant: quare, poſt acceſſum ad ſepulcrum dicti Beati, illius invocationem poſt Confeſſionem ſacramentalem, & ſuſceptionem ſacroſanctæ Euchariſtiæ, ac impoſitionem habitus ejuſdem ſuper dictam mamillam, mane ſequenti poſt iteratam illius invocationem ſana & incolumis a prædictis cancris, & acutis doloribus, quibus afficiebatur, abſque ullo ſigno, ſeu veſtigio prædictæ infirmitatis comperta eſt*. Quid in hujus approbatione miraculi fuerit obſervatum, ex recitatis verbis Decreti plene deſumitur, & aliquid infra innuetur. Sed, cum *in cauſa Canonizationis tunc Beati, nunc Sancti Franciſci Solani* inter cetera, quæ fuerunt approbata, miracula legatur & illud in tertio genere approbatum *repentinæ ſanationis Joannæ de Blancas a tumore canceroſo*, uti habetur *in Decreto edito die* 14. *Julii* 1726. aliqua in eo occurrunt notatu digna, quæ hic exponentur.

9 Joanna de Blancas per ſeptennium cancro laboraſſe dicebatur in ſiniſtra mamilla, abſque eo quod adhibita remedia potuerint quidquam proficere. Tumor in dies augebatur, & ipſa affligebatur acutiſſimis doloribus, ita ut nec in lecto decumbere, nec ſomnum capere poſſet. Deſperatis

tis humanis auxiliis, ad interceſſionem Beati Solani confugit, ipſius Imaginem ſuper cancro collocavit, & placidiſſimo ſomno correpta eſt. Mane excitata ſe ſenſit omni dolore vacuam. Ad eccleſiam perrexit, in cujus altari erat effigies Beati, fervide oravit, & poſt regreſſum ad domum tumor mamillæ repente crepuit tanto impetu, ut aqua copioſa exinde proſiliens tam circumſtantes, quam parietem ipſum aſperſerit. Ægra mortuæ ſimilis decubuit, vocatiſque Medico, & Chirurgo, hic ex amplo ulcere mamillæ extraxit cancrum abſque ullo vel minimo dolore, aut aliqua ſanguinis eruptione: cujus cancri figura apparuit adeo grandis, ut manus magnitudinem adæquaret, radicibus varicoſis, & teterrimi coloris inter viridem, & nigrum; cavitaſque profunda & ampla, quæ in mamilla remanſit, injectis in eam a Chirurgo nonnullis globis linteis melle roſaceo imbutis, nona die carne repleta eſt; & ægra perfectam undique ſanitatem obtinuit.

10 Paulus Manfredus, & Joannes Trullius Medici collegiales, & profeſſores in Urbis archigymnaſio putarunt morbum eſſe verum cancrum. Joannes Baptiſta Pierius hoſpitalis Conſolationis Urbis Chirurgus in diverſam abiit opinionem, & ſenſit, morbum fuiſſe tumorem canceroſum, ſed non verum cancrum. Adhæſit Pierio Antonius Placentius Medicorum Urbis Decanus: ſed, cum uterque ſanationem inter miracula recenſendam diceret, licet morbus non fuerit verus cancer, neceſſarium eſſe exiſtimatum fuit, iterum exquirere a Manfredo, & Trullio, qui morbum dixerant fuiſſe verum cancrum, & ſub hoc titulo ejus ſanationem miraculo judicaverant adſcribendam, an idem judicarent, etiamſi morbus cancer non fuiſſet, ſed tumor canceroſus; illi autem affirmando reſponderunt.

11 Degebat in Urbe tunc temporis clariſſimus Malpighius, ipſeque de ſuo ſenſu ſuper ea re interrogatus ſequens edidit reſponſum: *I tumori cancroſi ſogliono per la corruttela della materia, che ſi fa analoga all' acqua forte, eſulcerarſi, e gettare materia icoroſa, fetentiſſima, e per lo più in poca quantità, quale, rodendo la ſoſtanza ſolida, o facendo eſcreſcenze morboſe, corrompe la parte affetta, e poi le vicine, e finalmente, comunicando i fieri maligni nella maſſa del ſangue, produce la morte. Succedono però caſi, e ne regiſtra uno di un cancro nella mammella il Platero, ne' quali oltre la ſoſtanza de' tumori cancroſi ſi fa la raccolta d' un' umore, che non ha condizione di ſangue corrotto, ma piuttoſto di linfa eſtravaſata, e trattenuta, quale è bianca alle volte, come chiara d' uova, ed alle volte gialla, quale, aprendo la cute con un' ulcere, eſce con impeto, reſtando la mole del tumore cancroſo, quale, quando è levato con le ſue code, e con quella membrana, che ſerve di colatojo, e che ſomminiſtra la materia acida ed acre, e che la rende maligna nella concavità laſciata, niente tramanda, e naturalmente preſto ſi conſolida, e cicatrizza. Quello, che ſuol ſuccedere in ſimili caſi, è, che dopo un' anno ſi regenera ſimil tumore nello ſteſſo luogo, o in altra parte, ſpecialmente nei corpi di mal' abito. Nel caſo noſtro non ſono fuori dell' attività della natura l' apertura ſpontanea della mammella, lo ſgorgo impetuoſo della materia, la*

quali-

qualità, e quantità della materia, l'eſtrazione della ſoſtanza cancroſa, e la preſta conſolidazione. Quello, che vi è di ſingolare, e fuori del conſueto, è, che non ſia ritornato il tumore, almeno manifeſtato in altre parti per lo ſpazio di ſette anni, ne' quali ſopravviſſe ſana. Di più nell' eſtrazione di ſimili tumori ſuole ſcaturire, nel levarſi il follicolo, copia di ſangue corrotto: coſa, che non accadendo nel caſo noſtro, lo rende mirabile.

12 Super eo miraculo, de quo nunc agitur, Proſper Bottinius Fidei Promotor ſuas exaraverat animadverſiones. Ipſe quoque ejuſdem in munere ſucceſſor novas addidi, in quibus diſputandum propoſui, an effluxus albicantis materiæ, ſeu aquoſi humoris a tumore ſponte rupto naturæ cancri opponeretur, & an aquoſus ille humor, qui ex cancro manavit, eumdem ita emollire, vel circum excavare potuerit, ut tam facile ſine ferro, aut igne, & abſque ullo dolore, aut laceratione fuerit extractus: & concluſi, ex ipſo Peritorum diſſidio ſatis colligi, certum non eſſe, morbum fuiſſe verum cancrum, ejuſque idcirco ſanationem, quatenus pro miraculo habenda eſſet, non poſſe recenſeri niſi inter miracula tertii generis; ſed neque ad hoc genus reduci poſſe, cum non fuiſſet ſubita.

13 Hiſce meis animadverſionibus reſponſum fuit a Dominico Lopez *in ſua conſultatione medico-phyſica*, ubi animadvertit, licet Julius Cæſar Claudinus *reſponſ. medic.* 35. ex effluxu albicantis materiæ morbum cujuſdam Virginis dixerit non fuiſſe verum cancrum, ſed tumorem canceroſum, & ſpurium: *Ex altera vero parte, quoniam ulcus ibidem ante quinque menſes excitatum materiam ichoroſam albam fere ſemper, minimeque nigricantem ſine fœtore emittit, ideo cancer (ut unicuique ſatis compertum eſſe confido) minime hic locum habere videbitur*; Claudini tamen aſſertionem inde ortam dixit, quod ejus tempore nondum in aperto erat ſtructura mamillarum, quam poſtea accuratior Anatome detexit; ignorabatur enim illis ineſſe præter arterias, venas, & nervos, glandulas, vaſa lymphatica, tubulos lacteos, ex quorum vaſorum diverſitate humores etiam diverſi manare poſſunt, prout videlicet hi, vel illi tubuli diſciſſi, corroſique fuerint a ſcindentibus, & erodentibus cancri ichoribus. Itaque Bonetus *anatom. pract. lib.* 4. *de tumoribus ſect.* 2. *obſerv.* 7. *in ſcholiis* hæc habet: *Interrogatus Hildanus centur.* 6. *obſervat.* 39. *eſſet ne verus cancer mammæ, in quo ſimilis materia alba &c. reperta fuerat, affirmative reſpondet, materiam illam craſſam albam, ac ſevo ſimilem in meditullio tumoris cancroſi repertam nullam afferre dubitationem, verus ne ſit cancer*. Idem quoque Lopez pluribus oſtendit, aquoſum humorem, qui ex tumore erupit, ipſum avellere non potuiſſe, ita ut ſubinde a Chirurgo abſque dolore folliculus fuerit extractus, cum id nec adſcribi poſſet vi emollienti, aut vi corrodenti: non vi emollienti, cum curatio per emollientia cancro adverſetur, & cancer non emollitus, aut comminutus, ſed ſolidus, & integer fuerit extractus; non vi corrodenti, cum Medici corrodentem cancri ichorem valde reformident, nec umquam ab eo ſanitatem ægrorum ſperent ſed experientia teſte interitum vereantur.

14 Reſpon-

Digitized by Google

14 Reſponderunt quoque egregii viri tum de facto, tum de jure ſcribentes; & poſt longum & maturum cauſæ examen, ſacrorum rituum Congregatio, quod Medici, qui ægrotam in Hiſpania curaverant, in proceſſu examinati curationem dixerant miraculo tribuendam eſſe, quod tot alii Medici Urbis ad ſuffragium ſerendum vocati, unanimes pronuntiaverant pro miraculo, quod duntaxat diſputatio inter ipſos fuerat de genere morbi, quod tot poſt invocationem Beati acciderant circumſtantiæ ſanationi faventes, ut in ipſa unione aliquid ineſſe viſum ſit excedens curſum rerum naturalem, quod denique defectus ſubitæ ſanationis non ſanationem ipſam, ſed cicatricem potius reſpiciebat, prudenter abſtinuit a declarando morbo tamquam vero cancro, ipſum appellavit tumorem cancerosum, & ſanationem inter miracula tertii generis poſuit.

15 Si itaque aliqua ſanatio a cancro tamquam miraculum proponatur, ante omnia opus erit examinare, an morbus fuerit cancer, an ſcirrhus, an tumor aliquis medius, quem nonnulli zaratanem, aut tumorem canceroſum appellant, uti videri poteſt apud Ludovicum Mercatum *lib.* 1. *de affectionibus mulierum cap.* 17. Ad Nos non pertinet quærere, ex quibus cauſis cancer oriatur. Sennertus *pract. lib.* 5. *part.* 1. *cap.* 20. pro cauſa cancri aſſignat atram bilem, in quam vel flava bilis, vel humor melancholicus degeneravit propter uſtionem. Munnicks *in chirurgia ad praxim hodiernam adornata lib.* 1. *cap.* 23. docet, acidum acre potentius ac valentius eſse cauſam proximam cancri, cauſamque remotam eſse totum id, quod generare poteſt humorem acrem auſterum, & ſic aerem calidum, aerem vitioſum, craſsum cibum & potum, vigilias immodicas, perturbationes animi vehementes, & præſertim iram, obſtructionem quorumdam viſcerum, ſuppreſſionem menſium, hæmorrhoidum, & aliarum conſuetarum evacuationum.

16 Omnes corporis partes cancro affici poſsunt, ſed in primis laxiores & fungoſæ, juxta illud Galeni *lib.* 2. *ad Glauconem cap.* 10. *Cancroſi tumores in omnibus quidem partibus corporis fieri conſueverunt, ſed præcipue in mamillis mulierum, quæ ſua naturali purgatione privantur*. Quare ait Sennertus *lib.* 6. *part.* 3. *ſect.* 1. *cap.* 7. *Oritur vero is tumor in mammis frequenter, quia fungoſæ, & laxæ ſunt*. Ab eodem Sennerto *lib.* 5. *part.* 1. *cap.* 20. referuntur ſigna diagnoſtica cancri; docet enim, cancrum eſſe initio exiguum tumorem, & ſenſim creſcere, habere colorem plumbeum, & lividum, aut nigreſcentem, dolorem eſſe modo majorem, modo minorem, ardorem eſſe in tumore, tumorem quaſi venas nigro ſanguine diſtentas habere, ex minima quantitate in maximam molem excreſcere, tumoris cauſam materialem maxima ex parte in venis reſidere, quæ pedes, & brachia cancri referunt. Ætius *tetrab.* 4. *ſerm.* 4. *cap.* 43. hæc de cancro habet, cancrum animali ſimilem dicens; *Nam & prominet, & ad tactum renititur, & difficulter tractabilis eſt: &c. in mamma exiſtente, tumor apparet ingens, ad tactum renitens, inæqualis inſtar feræ ſævus, penitiſſime pertinaciter inſertus, radices longe*

lateque

lateque extendens, & venis circumſitus velut illigatus, quas circumcirca varicoſas habet, colore cinericius ad ruborem vergens, & aliquando ſublividus, & videntibus quidem mollis apparet, tangentibus autem duriſſimus eſt, ut viſui hac parte non ſit credendum, dolorem autem inducit pungentem, late ſe extendentem, ut ſæpe per conſenſum glandularum malignas inflammationes ſub alis excitet. Et, quod attinet ad ſcirrhum, caret ille dolore; & humor, qui ſcirrhum efficit, non in venis præcipue, ſed in ſpatiis & poris partium reſidet, unde etiam venæ non amplæ ſunt & turgidæ; & tardius, quam cancer, incrementum ſumit, veluti proſequitur Sennertus *loco allato*, & ante ipſum Celſus *lib. 5. cap. 28. Signa vero permutationis, id eſt ſi ſcirrholus in cancrum degenerare velit, facile innoteſcunt. Si, cum prius tumor ſine dolore eſt, dolorem perſentire incipit, & continuo vehementior ſit*. Noviſſime autem Munnicks *loco allato num. 6.* ſcripſit: *Dein* (loquitur de cancro) *a ſcirrho diſtinguitur in primis dolore; etenim verus ſcirrhus indolens eſt, cancer autem continuo dolorem facit; atque tum ſcirrhum in cancrum degenerare conjicimus, cum incipiat acriter dolere*.

17 Expoſitis, ponderatiſque cancri ſignis, videndum eſt, quid Medici doceant de ejus ſanatione. Teſtatur Galenus *cit. lib. 2. ad Glauconem*, ſe incipientem cancrum curaſſe; ſed, cum ille in molem creverit inſignem, alii modo relati Auctores docent, non eſſe ſanabilem citra chirurgiam; cum ejus tanta ferocitas, tanta ſævitia ſit, ut vehementiſſima quæque reſpuat medicamenta, illiſque potius irritetur, & excandeſcat, quam ulla ratione curetur. Celebris eſt *aphoriſmus* 38. Hippocratis *lib. 6. Cancros occultos habentes melius eſt non curare: curati enim cito pereunt; non curati vero longius tempus perdurant*. Quid pro occultis cancris Hippocrates intelligere voluerit, inter Medicos quæritur. Afferunt nonnulli, textum intelligendum eſſe de cancris in profundo corporis, & in intimis partibus enatis: ſed, cum cancri in reconditis partibus corporis geniti, utpote intractabiles, nullatenus ſubjici poſſint curationi per medicamenta localia, veriſimilior eſt expoſitio illorum, qui Hippocratem explicant de cancris nondum apertis, aut ulceratis, quos Græci *carcinomata* vocant; uti late videri poteſt apud Tozzium *tom. 4. in aphoriſmos Hippocratis lib. 6. aphor.* 38.

18 Sanctus Auguſtinus *lib. 22. de civitate Dei cap. 8. col. 665. num. 3. operum tom.7.* referens inſigne miraculum Carthagine patratum, recte uſus eſt prædicto Hippocratis aphoriſmo: *In eadem Carthagine Innocentia religioſiſſima femina de primariis ipſius civitatis in mamilla cancrum habebat, rem, ſicut Medici dicunt, nullis medicamentis ſanabilem. Aut ergo præcidi ſolet, & a corpore ſeparari membrum, ubi naſcitur, aut, ut aliquanto homo diutius vivat, tamen inde morte, quamlibet tardius adfutura, ſecundum Hippocratis, ut ferunt ſententiam, omnis eſt omittenda curatio. Hoc illa a perito Medico, & ſuæ domui familiariſſimo acceperat, & ad ſolum Deum ſe orando converterat. Admonetur in ſomnis, appropinquante Paſcha, ut in parte feminarum obſervanti ad Baptiſterium, quæcumque illi baptizata primitus occurriſſet, ſignaret ei locum ſigno Chriſti. Fecit, & confeſtim ſanitas ſecuta eſt. Medicus ſane, qui ei dixerat, ut nihil cura-*

curationis adhiberet, ſi paulo diutius vellet vivere, cum inſpexiſſet eam poſtea, & ſaniſſimam comperiſſet, quam prius habere illud malum tali inſpectione cognoverat, quæſivit ab ea vehementer, quid adhibuiſſet, cupiens, quantum intelligi datur, noſſe medicamentum, quo Hippocratis definitio vinceretur. Cumque ab ea, quid factum eſſet, audiſſet, voce velut contemnentis, & vultu, ita ut illa metueret, ne aliquod contumelioſum verbum proferret in Chriſtum, religioſa urbanitate reſpondiſſe fertur: Putabam (inquit) magnum aliquid te mihi fuiſſe dicturam. Atque, illa jam exhorreſcente, mox addidit: Quid grande fecit Chriſtus ſanare cancrum, qui quatriduanum mortuum ſuſcitavit?

19 Hucuſque adducta oſtendunt, cancrum, non incipientem, ſed confirmatum, nondum apertum, aut ulceratum, eſſe judicio Medicorum inſanabilem; quod ipſum magis etiam dicendum, eſſe videtur de cancro confirmato, quamvis exulcerato, uti proſequitur Sennertus *cit. lib. 5. part. 1. cap. 20. in prognoſt.*: *Immo in univerſum plerumque exiſtimant, cancrum confirmatum, & exulceratum nullum curari poſſe*. Cancer autem exulceratus cognoſcitur ex ulceris fœditate, labiis craſſis, tumidis, inverſis, lividis, inæqualibus, eroſis, ſaniem, ſeu potius ichorem fœtidum, & copioſum eructantibus, acriter dolentibus, atque ſanguinem frequenter fundentibus, quemadmodum late explicat Munnicks *loc. cit. num. 6.* Teſtatur quidem Joannes Scultetus *in armam. chirurg. obſerv. 52.* ſe cancrum curaſſe; ſed in caſu ab eo relato, ut ipſe teſtatur, cancer profundas radices nondum egerat. Item Scultetus, præmiſſis debitis cautelis & diligentiis, purgatione videlicet patientis, mamillam abſcidit: quæ curatio ambigua eſt, cum vera curatio in eo ſita ſit, ut mamilla remaneat, & cancer ſanetur. Additur, ipſum in partem diſſectam ignem injeciſſe, ut ſanguinis effluvium compeſceret, & per ignis poteſtatem extingueret quidquid malignitatis cancri ſupereſſe potuerat. Et demum ipſe fatetur, ex cancro ſanatam pluribus aliis morbis deinde fuiſſe vexatam, & ſignanter herpete miliari. Felix quoque Platerus *lib. 2. obſerv. medic.* multa affert de ſanatione a ſe peracta cujuſdam tumoris canceratici. Prætermiſſo autem, plurimum dubitari potuiſſe, an tumor ille eſſet verus cancer, vis major ſtat in hoc, quod, ipſo teſte, morbus recruduit: *Anno ſequenti fere elapſo, rurſum caro ſenſim ad capitis magnitudinem excrevit, cui adnati duo tumores minoris infantis capitis inſtar illic conſpiciebantur, ex quibus vermes vivi prodierunt. Jam, dum hæc ſcribo, paulatim ei vires deficiunt; quod mortis brevi ſubſecuturæ indicium.* Et hoc paſſim a Medicis aſſeritur, ſi cancri curantur, eos poſt aliquod tempus aut repullulare, aut ægrum, qui ſanatus videbatur, aliis tumoribus affici. Avicenna *lib. 4. fen. 3. tract. 2. cap. 16. pag. 127. Medicus quidam incidit mamillam canceroſam radicitus, & cancerata eſt altera*; Mercatus *de mulier. affect. lib. 1. cap. 17. pag. 534. Mihi alienum a ratione ſemper viſum fuit, chirurgica operatione carcinoma quodvis extrahere; tum quia, etſi ex toto eradices, non ſubinde corpus ſanabis, revertitur enim non multo poſt; tum quia periculum eſt, aut corpus deinceps in gravius aliquod malum prorumpere, aut in*

affecto

affecta parte ulcus inſanabile ſupereſſe. Sennert. *in prax. medic. tom.* 3. *lib.* 5. *part.* 1. *cap.* 20. *in prognoſt. num.* 6. *Obſervatum eſt ſæpius, quamvis exciſi, & aliquando curati fuerint cancri in exterioribus, eoſdem tamen poſtea rediiſſe in eadem, vel etiam in aliis partibus, ut, cancro in mammis curato, alium in utero ſubortum fuiſſe*; Joannes Fort. *conſult. medic. tom.* 1. *centur.* 4. *conſult.* 85. *verſ. Conſiderandum*, Monton. *conſil.* 186. *col.* 472. *littera* C, Acquapendent. *lib.* 1. *cap.* 22. *pag.* 218. *§. Ultimo, quod*, Albucaſis *lib.* 2. *de methodo medendi cap.* 53. *Ego enim non potui ſanare ex eo* (videlicet cancro) *aliquem; neque vidi alium ante me pervenire ad illud*. Plater. *ubi ſupra pag.* 524. *§. Cancer in mamillis: Quamplurimos tumores ejuſmodi in feminis vidi verum cancrum exprimentes tam integros* (hoc eſt non ulceratos) *quam poſtea exulceratos &c. diu excruciantes, atque, etſi radicitus in aliquibus ad coſtas uſque amputarentur, rurſum repullulantes, tandemque mortem afferentes*. Et hinc fit, ut, ſi aliqua ſanatio a cancro tamquam miraculum proponatur, non ſolum, quemadmodum ſupra dictum eſt, videndum ſit, an cancer fuerit incipiens, an incrementum ſumpſerit, an omnia ſigna veri cancri habuerit, ſed etiam, an ſanatio perfecta ſubſecuta ſit, excluſa metaſtaſi, & excluſa recidiva, uti alibi dictum eſt, dum de morbis revertentibus agebatur. Quod ſi res ſit de vero cancro, non incipiente, ſed conſtituto in eo ſtatu, in quo reſpuit medicamenta, &, invocato Dei Servo, aut Beato, ſanatio acciderit; rurſus, ſi ſanatio fuerit vera, & perfecta, nec poſtea aut idem morbus repullulaverit, aut ſanatus aliis tumoribus fuerit affectus, de miraculo non erit dubitandum. Pro qua aſſumptione faciunt *bulla Canonizationum Sancti Thomæ de Villanova ſub §.* 24. *Sancti Caroli Borromæi §.* 42. *Sancti Ignatii Lojolæ §.* 41. *Sancti Franciſci Xaverii ſub §.*4. necnon relationes Rotæ Auditorum *in cauſa Sancti Thomæ de Villanova miracul.* 2. *poſt obitum* penes Contelor. *de Canonizatione Sanctorum*; *in cauſa Sanctæ Tereſiæ miracul.* 5. *poſt mortem*; *in cauſa Sanctæ Eliſabethæ miracul.* 4. *in vita*; *in cauſa Servi Dei nunc Beati Hieronymi Æmiliani mirac.* 3. *poſt mortem*: etiamſi vel adhibita fuiſſent medicamenta, vel ſanatio ſubita non fuiſſet; cum verus cancer, ex dictis, medicamentis non ſanetur, & cum ſubitæ ſanationis conditio non ſit neceſſaria in miraculis ſecundi generis. Quid autem dicendum erit de ſanatione a ſcirrho? Paulus Ægineta *lib.* 3. Aetius *lib.* 10. *cap.* 27. hoc judicium proferunt de ſanatione a ſcirrho: *Hæc communis Medicorum ſententia veriſſima eſt, quod antiqui ſcirrhi curari nequeunt; & qui non admodum antiqui ſunt, cum maxima difficultate in partibus externis, multo magis in internis, & præcipuis, ut eſt hepar, in quo indurati ſcirrhi non modo incurabiles ſunt, ſed ut plurimum ad hydropem terminantur*. Galenus docet, quinam ſcirrhi antiqui ſint appellandi. En ejus verba 2. *ad Glauc. cap.* 5. *Scirrhum quidem hepatis ab initio ſanavimus ſæpius: ubi vero ad plures dies forte foret extenſus, neque ipſe potui ſanare, neque alium vidi, qui poſſet*: ex quibus verbis quemadmodum ſacræ Congregationis Conſultores bene edoceri poſſunt, quandonam ſcirrhus ſit morbus curatu facilis, quando curatu difficilis, quan-

 do

Digitized by Google

do medicamentis ſanari poſſit, aut non ſanari, ita ſuum ex illis rectum formare poſſunt judicium, quando ejus ſanatio ſit, aut non ſit inter miracula referenda, aut quando inter miracula ſecundi generis, aut tertii.

20 Ulcus, gangræna, ſphacelus, fiſtula ab ignaris medicinæ paſſim pro cancro uſurpantur, ideoque, dum teſtium medicinam ignorantium dicta perpenduntur in cauſis Beatificationis, & Canonizationis, opus eſt, ut medicinæ Periti morbi qualitatem, ſigna, & ſymptomata ab eis expoſita bene perpendant, ut videatur, an morbus, de cujus momentaria ſanatione teſtantur, fuerit cancer, ut ipſi locuti ſunt, an ulcus, gangræna, ſphacelus, aut fiſtula, juxta ea, quæ habentur apud Zacchiam *cit. conſil.* 8. ubi narrat, teſtes ſanationem referentes, morbum appellaſſe gangrænam, licet eſſet verus cancer. Facile profecto & paſſim conſimiles acciderent ambiguitates, ſi in cauſis, de quibus agitur, cum res eſt de miraculis, teſtes tantum medicinæ ignari examini ſubjicerentur: ſed cum ex alibi dictis major vis conſtituatur in Medicis ad ægri curationem vocatis, nulla videtur eſſe poſſe dubitatio; licet adhuc aperta ſit ſeriis diſputationibus via de morbi natura, diſcrepantibus videlicet inter ſe Medicis ad ægri curam vocatis, neque conſentientibus iiſdem Medicis cum Medicis a ſacra Congregatione electis ad judicium ferendum, & aliquando diſcrepantibus etiam inter ſe Medicis illis, qui tamquam Periti vocantur, ut ſuum pro veritate proferant de miraculo ſanationis judicium, uti ſupra viſum eſt in cauſa Sancti Franciſci Solani, in qua ſciſſi ſunt inter ſe Periti diſputando, non quidem utrum morbus fuiſſet cancer, an ulcus, aut gangræna, aut ſphacelus, vel fiſtula (hæc enim fuiſſet diſputatio Medico indigna) ſed utrum morbus eſſet verus cancer, an ſpurius, ſeu tumor canceroſus.

21 Ut vero ſacræ Congregationis Conſultores, aut Theologi, aut Juriſtæ aliquid præ oculis habere poſſint, quod ad eos morbos pertineat, qui ab idiotis cum cancro confunduntur, dicemus, ulcus definiri *ſolutionem continui in parte carnoſa cum ſanie, aut pure*; vel potius, *ulcus eſſe ſolutionem continui cum imminuta magnitudine in parte molli, ortum habens a materia erodente*: quæ ulceris definitio videtur omnium perfectiſſima, cum diſtinguat exacte inter ſe vulnus, & ulcus; in vulnere enim tantum eſt ſoluta unitas, & nihil ex neceſſitate de parte affecta amiſſum eſt; in ulcere vero ſemper aliquid de parte imminutum & amiſſum obſervatur, uti fuſe docet Munnicks *in ſua praxi chirurg. lib.* 3. *cap.* 1. *num.* 2. Dicemus, gangrænam, & ſphacelum nec tumores eſſe, nec ulcera, ſed partis mollioris affectæ mortificationem; & gangrænam in hoc differre a ſphacelo, quod gangræna eſt via tendens ad mortificationem, & ſphacelus eſt plena, perfecta, & abſoluta mortificatio non ſolum invadens partes molliores, puta cutem, carnem, venas, arterias, nervos, ſed & alias ſolidiores, puta ipſamet oſſa, veluti late proſequitur Sennertus *pract. lib.* 5. *part.* 2. *cap.* 19. Addit Hieronymus Fabricius ab Aquapendente *pentatheutici lib.* 1. *cap.* 19. tam gangrænam, quam ſphacelum eſſe paſſionem mortificantem (utendum enim Medicorum

dicorum verbis) neque differre, niſi per magis & minus; & unico potiſſimum ſigno gangrænam, & ſphacelum diſtingui: nam ſi pars laborans ſecetur, purgatur, vel aduratur, & nihil prorſus ſentiat, affectio hæc ſphacelus dicitur; &, ſi ſentit, gangræna appellatur. Concordant antiquiores, videlicet Paulus Ægineta *lib. 4. cap. 19. Gangrænas enim appellant, cum membrum aliquod ob inflammationis, qua conflictatur, magnitudinem emoritur; neque jam confirmatas ſic dicunt, ſed quæ etiamnum fiunt &c. ubi vero membra ſic vitiata in totum ſenſu fuerint deſtituta, affectum non amplius gangrænam, ſed jam ſphacelum nuncupant*; Avicenna *lib. 4 fen. 3. tract. 1. cap. 15. pag. 117.* ubi loquens de inflammatione ad gangrænam tendente ait: *Et, quod de hoc eſt in principio, & non corrumpitur cum eo ſenſus ejus, cui eſt ſenſus, nominatur gangræna: & proprie, quod eſt phlegmonides in principio. Et quod ita confirmatum eſt, ut deſtruatur ſenſus ejus, cui eſt ſenſus, & illud eſt, ut deſtruatur caro, & quod ipſam ſequitur, & uſque ad os, ſive ſit incipiens, aut ſuccedens apoſtemati, nominatur Aſchachilos*, ſcilicet ſphacelus, ut *ex notis marginalibus* deſumitur, ubi ea vox Arabica explicatur. Dicemus denique, fiſtulam eſſe ſinum calloſum, per quem aliquid aſſiduo expurgatur; nec enim datur fiſtula ſine callo, juxta Zacchiam *conſil. 38. poſt quæſt. medico-legal. num. 7.* & e fiſtulis materia ſæpe cum copia, & nonnumquam quantitate exigua excernitur, juxta Dolæum *encyclopad. chirurg. lib. 6. cap. 2. pag. 280.* niſi forte ob magnam calloſitatem nulla materia a fiſtula prodeat, ut ait Muſitan. *chirurg. tom. 2. cap. 20. de ulcere fiſtuloſo in principio pag. 85.* Scribit Munnicks *in ſua chirurgia lib. 3. cap. 7.* fiſtulam eſſe ſinum anguſtum, & oblongum, ejus orificium eſſe anguſtum, fundum vero latum, & calloſum, in quo ſanies copioſa ſimul, & virulenta colligitur, quæ ab eo continue manat.

22 In Actis Canonizationum multa proſtant miracula liberationum a morbis prædictis. Quoad ſanationem ab ulceribus legi poſſunt relationes Rotæ Auditorum *in cauſis Sanctorum Aloyſii Gonzagæ miracul. 9. Ludovici Bertrandi ad tit. Sanatio ulceroſi abſceſſus, Paſchalis de Baylon miracul. 13. Petri Regalati miracul. 4. poſt mortem*; & noviſſime ſacrorum rituum Congregatio approbante Benedicto XIII. inter cetera miracula *pro Beatificatione tunc Servi Dei, nunc Sancti Vincentii a Paulo* recenſuit & illud *inſtantaneæ ſanationis Sororis Maturinæ Guerin ab inveterato, & maligno ulcere in tibia*. Quoad ſanationes a gangrænis, ut antiquiora exempla ſileamus, legi poſſunt *Decreta edita pro Canonizatione SS. Peregrini Latioſi, & Alfonſi Mogrobeſii*: in primo quippe edito die 24. Decembris 1724. miraculis adſcribuntur *inſtantanea ſanatio Franciſci Armigioni Sacerdotis ab ulcere gangrænoſo*, & *inſtantanea* pariter *ſanatio Mariæ Gertrudis Valentinæ Monialis in monaſterio Sanctæ Caciliæ civitatis Tiferni ab ulcere* pariter *gangrænoſo*; & in ſecundo edito die 11. Januarii 1726. miraculo adſcribitur *ſanatio inſtantanea Petronillæ Arias Maldonado ab ulcere gangrænoſo*. Denique quoad ſanationes a fiſtulis legi poſſunt bullæ Canonizationum S Petri Martyris, *pag. 85. cod. Canoniz.* ubi: *Cujuſdam ſiniſtræ manus digitum ex morbo fiſtulæ plurium foraminum concavitate*

Digitized by Google

vitate defoſſum mira conſolidatione ſanavit; S.Richardi, *pag.* 100. *loc. cit.* ubi: *Antiquatas fiſtulas plurium oſſium concavas, contractione & fine ſpe ſanitatis ſtillantes ſaniem, ejuſdem Sancti meritis, ulceribus etiam repente ſanatis, Divinæ pietatis clementia deſiccavit*; S.Petri de Morone, *pag.* 120. *loc. cit.* ubi: *Puella etiam quædam, quæ fiſtulam tam gravem habebat in pede cum aperturis pluribus, quod de perditione pedis a Medicis timeretur, portata ad ipſum, & facto per eum ſuper plaga ter ſignaculo ſanctæ Crucis, ſtatim ſanata eſt, ita ut poſt dies paucos non apparuerit in dicto pede aliquod infirmitatis prædictæ veſtigium, vel cicatrix*.

23 Sanctus quoque Auguſtinus *de civitate Dei lib.* 22. *cap.* 8. *col.* 665. *loc. cit.* poſtquam narravit, Innocentium fuiſſe fiſtula quadam vexatum, ita ut proximo mane eſſet ad inciſionem deveniendum (*Illuxit dies, qui metuebatur: aderant Servi Dei, ſicut ſe adfuturos eſſe promiſerant. Ingreſſi ſunt Medici: parantur omnia, quæ hora illa poſcebat; tremenda ferramenta proferuntur, attonitis, ſuſpenſiſque omnibus*) ſanationem miraculo adſcribit, cum fiſtula inventa ſit occluſa cum firmiſſima cicatrice: *Solvuntur* (inquit) *nodi ligamentorum, nudatur locus, inſpicit Medicus, & ſecandum illum ſinum armatus, atque intentus inquirit. Scrutatur oculis, digitiſque contrectat. Tentat denique modis omnibus, invenit firmiſſimam cicatricem*. Et paulo poſt aliud ſimile narrat miraculum, quod contigit in ſanatione Lucilli Epiſcopi *loc. cit. col.*668. *num.*11.: *Memorati Memoriam Martyris* (Sancti videlicet Stephani) *quæ poſita eſt in caſtello Synitenſi, quod Hipponenſi coloniæ vicinum eſt, ejuſdem loci Lucillus Epiſcopus, populo præcedente, atque ſequente, portabat. Fiſtula, cujus moleſtia jamdiu laboraverat, & familiariſſimi ſui Medici, qui eam ſecaret, opperiebatur manus, illius piæ ſarcinæ vectatione, repente ſanata eſt*. Quas ſanationes, utpote a tanto viro narratas, impium eſſet aut negare, aut naturæ potius, quam miraculo tribuere; cum eas ipſi quoque Phyſici admittant, videlicet Manget. *in Bibliotheca medica, in verb. Fiſtula pag.*482. Sennertus *oper. tom.*3. *lib.*5. *part.*2. *cap.*10. *in fine*.

24 Scribentes de Canonizatione Sanctorum, quod attinet ad hos morbos, vim totam conſtituunt in ſanatione ſubita & momentaria. Matta *par.*4. *cap.*7. *n.*13. de ſanatione ab ulcere ſcribit: *Si ſanatio fiat in continenti, cogitur intellectus fateri, ſanationem fuiſſe miraculoſam; cum enim conſtet de extremis, nempe de tranſitu inſtantaneo a morbo ad ſanitatem, & non ex cauſa naturali, quæ non poteſt perfecte operari in inſtanti, per conſequens neceſſario concludendum eſt, talem ſanationem fuiſſe miraculoſam*: ſimilique modo loquentes de gangræna, & fiſtula proſequuntur Bordon. *de miraculis medit.* 7. *quæſt.* 17. Mattheucc. *in pract. Theologo-Canon. ad cauſas Beatificat. & Canonizat. tit.*13. *cap.*13. *§.*14.

25 At eorum pace plura alia crederem ſerio eſſe animadvertenda, antequam de miraculo ſanationis proferatur judicium. Nam ad ulcus quod attinet, ejus forma, & ſubjectum, & cauſa efficiens debent præ oculis haberi; item, num fuerit magnum, an parvum; num antiquum, an recens; an cum humorum affluxu; num internum & latens, an externum & patens; cum,

Digitized by Google

cum, an ſine oſſis corruptione, vel carie; juxta ſuſe & docte relata a Munnicks *chirurg. lib.* 3. *cap.* 1. *& plurib. ſeqq.*, qui ex his circumſtantiis recte colligit facilem, aut difficilem ulceris eſſe curationem. Fabricius ab Aquapendente *lib.* 3. *part.* 2. ulceris rotundi curationem docet eſſe difficiliorem. Refragatur Marcus Aurelius Severinus *in medic. efficac. part.* 1. *cap.* 15. At pro opinione Fabricii ſtat magnus Hippocrates 6. *epid. ſect.* 1. *text.* 18. ubi ulcera hujus figuræ pernicioſa vocat, quod confirmat Valleſius *in comment.* his verbis: *Pernicioſa quidem ſunt ejus figuræ ulcera, & curatu difficillima, ut libello de ulceribus ipſemet Hippocrates teſtatur, adeo ut curari non poſſint, niſi duplici, aut quadruplici ſectione ex rotundis longa fiant.* Fridericus Hoffmannus *in annotat. & additam. ad Petrum Poterium pag.* 110. difficilem pronuntiat ulcerum curationem in partibus nerveis, membranaceis, & cartilagineis, ſecus in carneis, & ſanguineis: *Ulcera in partibus nerveis, membranaceis, & cartilagineis oborta difficillime ſaneſcunt, quoniam partes hæ anguſtis tubulis conſtant, per quos liqu r alibilis temperatus, nullo ſale volatili, vel oleo imbutus tranſit: hinc facilem ſtaſim, & acorem concipit. Secus fit in partibus carneis, & ſanguineis, quibus ob præſentiam ſalis volatilis oleoſi, quod corruptionis cuſtos eſt, difficillime inducitur acor: quare ulcera hiſce in locis conſiſtentia facilius ſanationem ſuſcipiunt.* Ulcus narium putidum & graveolens *Ozæna* a Medicis appellatur; & hæc ulcera narium curatu difficilia dicuntur ob humiditates & excrementa cerebri ad eam partem defluentia, quemadmodum late exponit Sennertus *pract. lib.* 1. *part.* 3. *cap.* 1.; & Munnicks *loc. cit. cap.* 5. *num.* 4. pronuntiat, cariem oſſium impedire ulceris curationem, nec ullum ulcus perfecte ſanari poſſe, cui ſubeſt os corruptum, &, ut os corruptum tolli poſſit, detegendum & denudandum eſſe, ſi carne operiatur, ulcere dilatato vel per ſectionem, vel immiſſa turunda ex radice Gentianæ, aut ſpongia præparata.

26 Apud Schenckium *lib.* 4. *medic. obſerv.* exponitur hiſtoria graviſſimæ gangrænæ in oſtio uteri cujuſdam matronæ, artis adjutorio, & vi medicamentorum ſanatæ. Sennertus *pract. lib.* 5. *part.* 2. *cap.* 19. *in prognoſticis* docet, gangrænam eſſe malum periculoſum, &, niſi citiſſime auxilium feratur, in ſphacelum degenerare, ſed facilem eſſe curationem, ſi fiat in vegeto adhuc & juvenili corpore, in quo ſpiritus vitales adhuc ſunt integri, & muſculi, & nervi nondum ſunt læſi; & ſphacelum eſſe malum periculoſius, cum pars ſphacelo correpta, niſi a viva exſcindatur & ſeparetur, partes inficiat vicinas: & quod attinet ad fiſtulas, vulgatum eſt, fiſtulam antiquam difficilius ſanari, quam fiſtulam recentem, & facilius fiſtulam ſanari in juvene, quam in ſene, juxta ea, quæ habentur *in theſauro chirurgiæ præſtantiſſimorum Auctorum* collecto per Petrum Uffembacchium *pag.* 808. *Expedita quoque curatio eſt in fiſtula ſimplici, recenti, intra carnem; adjuvatque ipſum corpus, ſi juvenile, ſi firmum eſt; inimica contraria his ſunt.*

27 Hæc igitur, & alia plura e Medicorum libris, & conſiliis, præter ſubitam ſanationem, in ulceribus, gangrænis, & fiſtulis ſunt diligenter exami-

examinanda, antequam ſanationes miraculis adſcribantur; cum, uti ſæpe dictum eſt, miracula non fiant niſi in magnis morbis, quique difficile curari poſſunt. Medicamentorum, ſi forte exhibita fuerint, ratio haberi debebit, ut videatur, an eorum vi ſanatio adſcribi poſſit. Quodque notatu dignum eſt, etiamſi ulcus, gangræna, fiſtula momento ſanata eſſent, & ſanatio non poſſet ad vim medicamentorum referri, & ulcus, gangræna, & fiſtula qualitatibus præditæ fuiſſent, quæ morbi gravitatem indicaſſent, antequam de miraculo judicium proferatur, congruum tempus eſt exſpectandum, ut videatur, an ex ulceris, aut fiſtulæ cicatrizatione, ut eam vocant, alii poſtmodum morbi ſanatum invaſerint, cum metaſtaſis in alium morbum obſtet approbationi miraculi; &, loquendo de morbis prædictis, facilis ſit, cum ſanantur, converſio in alium morbum, & ejuſdem reverſio. Hippocrates id obſervat his verbis: *Cuidam erat ulcus magnum in tibia. Hoc cum parvum factum eſſet* (quid ſi penitus occluſum?) *lateris dolor, & pectoris ſiniſtri e directo, & febris. Mortuus eſt a febri.* Richardus Mortonus *phthiſiologia lib.* 3. *cap.* 8. teſtatur, a veterum ulcerum, fontanellarum, & ſimilium ſuppreſſione phthiſim pulmonariam ut plurimum fieri, & hiſtoriam refert Simonis Chirurgi, qui poſt longævam fiſtulam ſua ſponte clauſam phthiſi pulmonaria teterrimis comitata ſymptomatibus conſumptus interiit. Amatus Luſitanus *centur.* 2. *hiſtor.* 6. & Bartholinus *centur.* 3. *hiſtor.*20. memorant ex ulcere ſanato epilepſiam ſubortam. Fabricius Hildanus *obſervat. chirurg. centur.* 3. *obſervat.* 39. exemplum affert cujuſdam Comitis, cui ulcus cacoethes in crure ſiniſtro aderat, quod cum Empirico cuidam curandum tradidiſſet, *ulcus quidem curatum fuit, ſed poſt menſes aliquot in ſiniſtro latere pleuritide cum maximis doloribus, & febre correptus intra paucos dies obiit. Ea vero, quam morbo durante exſpuebat materiam, qualis antea ex ulcere emanare ſolita erat, referebat.* Quod dictum eſt de ulceribus, ſibi vindicat locum etiam in fiſtulis: ita enim ſcribit Dolæus *in encyclop. chirurgiæ rationalis tom.*2.*lib.*6.*cap.*2. *Sunt & nonnulli, quibus occluduntur fiſtulæ: hinc conqueruntur de anxietate, & anguſtia pectoris, reſpirandi difficultate. Ratio eſt, quia fiunt coagulationes in ſuccis noſtris.* Sequitur Sennertus *oper. medic. tom.*3. *lib.*5.*part.*2. *cap.*10. *de fiſtulis num.*3. ubi, loquendo de fiſtulis antiquis, & remotis a partibus nobilibus, & per quas humores ſuperflui ac vitioſi jamdiu expurgari conſueverunt, ſubjicit: *Tales enim fiſtulæ, cum homines a multis morbis præſervent, claudendæ non ſunt..... Verum, etiamſi claudantur, rurſus aperiendæ ſunt.* Docuit Hippocrates 6. *epid. ſect.* 3. *text.* 35. fiſtulas eſſe aliorum morborum medelas: ideoque Valleſius *in comment. text.*34. ita ſcribit: *Cum conſueta aliqua evacuatio cohibetur, omnia periclitantur ſimul &c. ut vel vulgi jam ſit opinio, cum vetus aliqua evacuatio ceſſat, periclitari hominem de vita; idque, ſive Chirurgus ceſſare faciat, ſive ſponte ceſſet;* & clarius in textu ſequenti: *Igitur in omni diuturno abſceſſu, ſive ſit cum evacuatione, ut ulcus, fiſtula, hæmorrhois, ſive etiam ſine ea, ut vetus podagra, videndum eſt, quomodo cures; plurimi enim eorum, qui tali morbo multis jam annis laborarunt, ſolent*

lent in nephritidem, aut aſthma, aut etiam aliquam apoplecticarum paſſionum incidere.

28 Et cohærenter ad hæc, cum inter miracula approbata *pro Canonizatione Beati Vincentii a Paulo* relatum fuerit illud *inſtantaneæ ſanationis a putridis, & diuturnis ulceribus cum longa, & contumaci urinæ retentione, atque enormi hydrope*, uti colligitur ex Decreto edito die 10. Auguſti 1736. Doctor de Marcangelis in Romano Archigymnaſio publicus Medicinæ Profeſſor pro veritate ſcribens, inter cetera pro miraculo adducta hæc addidit: *Devicta antiquorum ulcerum contumacia, neque in affecta, neque in alia poſtmodum parte transferri, & recrudeſcere viſa eſt*.

CAPUT XVIII.

De ſanatione a febri, quando ſit miraculo adſcribenda.

1 SAnationem filii Reguli a Chriſto factam exponit S. Joannes in Euangelio *cap.4. v. 46. Erat quidam Regulus, cujus filius infirmabatur Capharnaum. Hic, cum audiſſet, quia Jeſus adveniret a Judæa in Galilæam, abiit ad eum, & rogabat eum, ut deſcenderet, & ſanaret filium ejus; incipiebat enim mori. Dixit ergo Jeſus ad eum: Niſi ſigna & prodigia videritis, non creditis. Dicit ad eum Regulus: Domine, deſcende, priuſquam moriatur filius meus. Dicit ei Jeſus: Vade, filius tuus vivit. Credidit homo ſermoni, quem dixit ei Jeſus, & ibat. Jam autem eo deſcendente, ſervi occurrerunt ei, & nuntiaverunt dicentes, quia filius ejus viveret. Interrogabat ergo horam ab eis, in qua melius habuerit. Et dixerunt ei, quia heri hora ſeptima reliquit eum febris. Cognovit ergo pater, quia illa hora erat, in qua dixit ei Jeſus: Filius tuus vivit. Et credidit ipſe, & domus ejus tota*.

2 Ter ſermo fit in Euangelio de ſocru Simonis febricitante, & a Chriſto Domino miraculo liberata: Matthæi ſiquidem *cap.8. v.14.* ita legitur: *Et cum veniſſet Jeſus in domum Petri, vidit ſocrum ejus jacentem & febricitantem, & tetigit manum ejus, & dimiſit eam febris, & ſurrexit, & miniſtrabat eis*; & Lucæ *cap. 4. v. 38. Surgens autem Jeſus de ſynagoga introivit in domum Simonis. Socrus autem Simonis tenebatur magnis febribus, & rogaverunt illum pro ea. Et ſtans ſuper illam imperavit febri, & dimiſit illam, & continuo ſurgens miniſtrabat illis*; & Marci *cap. 1. v. 30. Decumbebat autem ſocrus Simonis febricitans, & ſtatim dicunt ei de illa. Et accedens elevavit eam, apprehenſa manu ejus; & continuo dimiſit eam febris, & miniſtrabat eis*: quod Chriſti Domini miraculum hiſce carminibus elegantiſſime expreſſit Sedulius Presbyter, natione Scotus, Poeta Chriſtianus, qui claruit ſub Theodoſio anno 430. & cujus opera edita fuerunt *in magna Bibliotheca Patrum Editionis Pariſienſis anni* 1624. *tom.8. lib.3. pag.666.* ubi legitur:

Forte Petri validæ torrebat lampadis æſtu
Febris anhela ſocrum, dubioque in funere pendens

Saucia ſub gelidis ardebat vita periclis,
Immenſuſque calor frigus lethale coquebat;
At, poſtquam feſſos Domini manus attigit artus,
Igneus ardor abit, totiſque extincta medullis
Fonte latentis aquæ cecidit violentia flammæ.

3 Ader *de morbis Euangelicis enarrat.* 9. ait, filium Reguli maligna quadam febre putrida, acutiſſima, & lethali fuiſſe vexatum: & *enarrat.* 8. advertit, ſocrum Petri probabiliter fuiſſe annorum ferme quinquaginta; erat enim mater uxoris Petri; puellæ autem, juxta antiquam legem & conſuetudinem, ante decimum octavum annum matrimonio non jungebantur; &, habita ratione loci, in quo contraxit morbum, & ejus temperamenti ſicci & biliofi, arguit magnitudinem morbi. Zacchias *quæſt. medico-legal. lib.* 4. *tit.* 1. *quæſt.* 8. ſcite notat, Euangeliſtam non dixiſſe, ſocrum Petri teneri magna febre, ſed *magnis febribus*, ut indicaret videlicet nimiam ſævitiam ſymptomatum. Jo: Jacobus Schevchzeri *in phyſica ſacra ad cap.* 8. *Matth. pag.* 1331. magnitudinem febris hujus colligit ex qualitate febris, ex ætate ægrotantis, ex climate ſub quo degebat; & miraculi magnitudinem colligit ex prompta & momentaria curatione, ad nutum & juſſum Chriſti Domini, perſectaque virium recuperatione; cum convaleſcentes ex hujuſmodi febribus jam ſolutis per criſim debiles admodum ſint, & vix pedibus inſiſtere poſſint. Magnitudo vero febris in filio Reguli pleniſſime demonſtratur ex illis Euangeliſtæ verbis: *Incipiebat enim mori*. Aliudque miraculum liberationis a febre narratur *Actor. cap.* 28. *v.* 8. *Contigit autem, patrem Publii febribus & dyſenteria vexatum jacere. Ad quem Paulus intravit; & cum oraſſet, & impoſuiſſet ei manus, ſalvavit eum. Quo facto, omnes, qui in Inſula habebant infirmitates, accedebant, & curabantur*. Porro, cum duplex ſit dyſenteria, alia benigna, quæ comitem non habet febrem, aut, ſi habet, levem admodum habet; alia maligna, qua laborans valde febricitat: ad indicandam morbi gravitatem merito facta eſt mentio tum febrium, quod, juxta ſupradicta, magnitudinem febris indicat, tum dyſenteriæ, & demum vexationis, cum tormina a torquendo ab aliquibus dyſenteria ipſa dicta ſit. Celſus *lib.* 4. *de re medica cap.* 15. hæc habet de dyſenteria: *Proxima his inter inteſtinorũ mala tormina eſſe conſueverunt: dyſenteria græce vocatur. Intus inteſtina exulcerantur; ex his cruor manat, iſque modo cum ſtercore aliquo ſemper liquido, modo cum quibuſdam quaſi mucoſis excernitur. Interdum ſimul quædam carnoſa deſcendunt. Frequens dejiciendi cupiditas, dolorque in ano eſt*. Hollerius *in comment. ad aphor.* 3. *ſect.* 6. ait, Hippocratem interdum vidiſſe dyſenteriam ſine febre; & Fernelius *lib.* 6. *de part. morb. & ſympt. cap.* 10. docet, non omnem dyſenteriam ſtatim & neceſſario febrem comitari, ſed eam tantum, cujus humor eſt acerrimus, iſque e viſceribus, aut e venis magna corporis perturbatione profuſus; & Sennertus *pract. lib.* 3. *part.* 2. *ſect.* 2. *cap.* 7. *in progno*ſ*t. num.* 19. ſubjicit: *Si dyſenteriæ febris acceſſerit, quæ antea non aderat, aut, ſi quæ exigua aderat, intendatur, vel putredinem circa ulcer a majorem factam, vel in-*

vel inflammationem aliquam acceſſiſſe ſignificat, quorum utrumque periculoſum eſt.

4 Febris ex Hippocrate, & Galeno dicitur *converſio nativa caliditatis in igneam naturam*; ex Avicenna *calor præternaturalis in corde accenſus, & mediantibus ſanguine & ſpiritibus, per arterias & venas in totum corpus diffuſus*; ex Williſio *motus inordinatus ſanguinis, ejuſque nimia effervescentia cum calore, ſiti, aliiſque præterea ſymptomatibus, quibus œconomia naturalis valde perturbatur*; ex Bellino *vitium ſanguinis aut in motu, aut in quantitate, aut in qualitate, aut in horum aliquibus, aut in omnibus*. A nonnullis dicitur *naturæ conatus, materiæ morbificæ exterminationem in ægri ſalutem omni ope molientis*, uti habetur apud Manget. *Biblioth. medic. tit. de febribus pag.* 17. ex quo fit, ut plures facultatis medicæ Scriptores apud Tozzium *de febribus* firmiter doceant, febrem non eſſe revera morbum, ſed potius motum commotæ fermentationis in ſanguine opportune excitatum; ut ita tamdiu ſanguis effervescat, donec heterogeneis, inutilibus, impuriſque particulis maſſam ejus fœdantibus, prout in muſto obſervamus, depurgatus deſæcetur. Quapropter febris, non dicitur a *ferveo*, ſed a *februo*, ſcilicet *emundo*; & huc ſpectant Hippocratis aphoriſmi: *Quibus dolor circa hypochondrium fit abſque inflammatione, iis febris ſuperveniens morbum ſolvit*; item: *Quicumque ſani dolore capitis repente capiuntur, & ſtatim muti fiunt, & ſtertunt, in ſeptem dies pereunt, niſi febris apprehenderit*. Habet enim febris vim attenuandi, reſolvendi, & craſſos ſuccos concoquendi, necnon ligatos & obſtructos nervos vitales ſolvendi, & humores cerebrum afficientes digerendi, & alio exturbandi; dummodo tamen febris nec adeo mitis & levis ſit, ut humores impactos craſſoſque non diluat, nec valde vehemens, aut diutius protracta, quæ vires infringat & deprimat; uti eſt apud Tozzium *part.* 3. *tom.* 4. *lib.* 6. *aphor.* 40. *& aphor.* 51. qui *in comment. ad primum* ex modo allatis *aphor.* 40. ita concludit: *Pro coronide tandem deducere licebit ex hoc aphoriſmo, non ſemper febrim nocuam eſſe, ſed ſæpe ſæpius ſalutarem, quemadmodum non hic ſolum, ſed alibi pluries idem Hippocrates eſt teſtatus.*

De Febre Hectica.

5 Cum nec animus ſit edendi tractatum de febribus, nec ille ad noſtrum inſtitutum pertineat; & quatenus animus eſſet, & ad noſtrum pertineret inſtitutum, humeri noſtri tantum onus ferre non poſſint; exempla idcirco afferemus ſanationum a febribus in ſacrorum rituum Congregatione examinatarum, ex quibus ejuſdem Conſultores, quid dicendum ſit, cum ſe obtulerit occaſio, poterunt ſufficienter dignoſcere. Nec enim omnis, licet ſubita, febris ſanatio poſt invocationem Servi Dei, miraculo ab eadem ſacra Congregatione adſcribitur, uti ſignanter colligi poteſt ex *Actis Canonizationis Sancti Raymundi de Pennafort* a Penia Rotæ Auditore collectis & editis, in quibus plures propoſitæ leguntur ſanationes a febri-

bus, quas nec Rotæ Auditores, nec ſacrorum rituum Congregatio inter miracula pro Canonizatione voluit recenſere.

6 In cauſa Canonizationis S. Caroli Borromæi actum fuit de ſanatione cujuſdam Monialis Capucinæ; & res ita ſe habuerat, uti apparet ex relatione Rotæ Auditorum 3. *part. miracul.* 3. & ex relatione facta in Conſiſtorio ſecreto die 30. Auguſti 1610. coram ſanctæ memoriæ Paulo Papa V. a Dominico Epiſcopo Oſtienſi Sanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinali Pinello.

7 Candida de Agudis Monialis Capucina tribus annis & amplius gravi febri hectica tertiæ ſpeciei, quæ partes ſolidas conſumit, & ideo humanis remediis eſt inſanabilis, miſere laborabat; unde, & propter morbi gravitatem, & propter frequentia ſymptomata, quæ ægrotanti ſuperveniebant, in extremo vitæ periculo erat conſtituta. Ceterum, cum die feſto SS. Petri & Pauli poſt recepta humiliter ſanctiſſima Eccleſiæ Sacramenta preces præmiſiſſet, & vota Famulo Dei Carolo nuncupaſſet, ſi ita animæ ſuæ conduceret, ſuperpoſitamque veſtem Caroli paulisper tetigiſſet, e lecto incolumis ſurrexit, & ſuis pedibus ad eccleſiam gratias Deo actura pro cumulate recepto beneficio ſanitatis properavit. Rotæ Auditores in ejuſdem facti expoſitione alia quædam ſymptomata ex proceſſu deſumpta retulerunt, magnæ videlicet infirmitatis virium; Monialis enim ſine aliorum adjutorio caput erigere non poterat, & motibus convulſivis aliquando affligebatur: cumque iidem Rotæ Auditores ſanationem ad miraculum ſecundi generis retuliſſent, ſacrorum rituum Congregatio eam inter miracula recenſere non dubitavit, uti legitur in libro Marci Aurelii Grattarolæ *de Canonizatione S. Caroli lib.* 1. *cap.* 39.

8 Porro de morbi hujus gravitate nulla eſſe poterat dubitatio tum ratione durationis, tum ratione ſymptomatum, ſummæ videlicet infirmitatis virium, & convulſionum, juxta illud Galeni *in comment.* 1. *lib.* 1. *text.* 30. *Coac. Hippocr. Convulſio in febre, manuum pedumque dolor maligna ſunt*; & juxta aliud ejuſdem Galeni *in comment.* 66. *aphor. lib.* 4. *Febres vehementes velut ignis nervos exſiccantes, eos extendunt, & convellunt, atque hoc modo pernicioſas afferunt convulſiones*; & ratione demum qualitatis hecticæ febris tertiæ ſpeciei. Hectica enim febris tres gradus habere dicitur: primus eſt, cum in ea calor febrilis adeo lenis eſt, ut vix percipiatur; quo in caſu febricitantem non modo, atque aſtantes, verum & Medicum ipſum eludere poteſt: alter eſt, ubi calor febrilis aliquantulum exacerbatur, & una præſertim, vel altera hora poſt cibum interpoſita, intenſior fit: tertius eſt, ubi calor febrilis acris & mordicans adeo intenditur atque extenditur, ut partibus ſolidis adipalibus in primis liquatis, corpus univerſum extenuet emacietque; & quando febris hectica eo devenit, dicitur maraſmodes, maraſmus, ſive tabes: & in primo gradu creditur facile curari poſſe, difficilius in ſecundo, neutiquam in tertio; unde Galenus *lib.* 1. *de differentiis febrium*, *cap.* 8. ait: *At quæ ex ipſis* (loquitur de febribus hecticis) *ad maraſmum, id eſt ta-*

eſt tabem, pervenerunt, ubi jam exquiſite conſiſtunt, & jamdudum inceperunt, non modo eſt eaſdem curare difficile, ſed etiam impoſſibile; & in lib.10. *methodi medendi cap.*10. addit: *Ergo illico eos, qui hectica febricitant, omni ratione refrigeremus, antequam progreſſi in maraſmum pervenerint: quem autem maraſmus jam occupaverit, hunc ſanare ne tentaveris*. Avicennas *lib.* 4. *fen.* 1. *tract.* 3. *cap.*1. de hectica laborantibus ait: *Amplius non ſanatur ille, qui conſequitur ſtatum, niſi Deus velit*: quibus verbis oſtendit, ſine miraculo ſanationem contingere non poſſe. Actuarius qui extat inter principes artis medicæ *tom.*2. *lib.*2. *methodi medendi cap.* 1. *prope finem* ait: *Inter has* (loquitur de febribus hecticis) *deterioris ſunt notæ, quas hecticas, maraſmodes nominant Græci, in quibus vitalis vis emarcuit contabuitque, ex quibus ægri ut evadant, fieri non poſſe putatur*. Alexander *can.* 4. *cap.* 1. *tractat.* 3. *libr.* 5. *cap.* 22. hæc habet: *Ubi jam febris hectica exquiſite conſtitit, & jamdudum incepit, illam curare eſt impoſſibile*; & Mercurialis *libr.* 5. *de febribus cap.* 7. *in fine*, concludit, ſi confirmata, & tertia ſpecies hecticæ ſanari poſſet, fieri etiam poſſe, ut a Medicis homines a morte liberarentur, & fierent immortales. Tozzius *oper. par.*1. *tom.*1. *de febre hectica* ſcite ait, primum ejus gradum facilis eſſe curationis, ſed difficilis cognitionis, & poſtremum facillimæ cognitionis, ſed difficillimæ curationis. Denique Hoffmannus *in rational. ſyſtemat. medicinæ rationalis tom.*4. *par.*1. *ſect.*2. *cap.*13. *de febribus lentis & hecticis*, diſtinguit febres lentas ab hecticis, docens, lentas eſſe illas, quæ mitiora habent ſymptomata; hecticas autem eſſe æſtum continuum, qui corpus efficit imbecillum & fracidum; lentas curari poſſe, hecticas difficillime, nec integram recipere ſanationem, uti videri poteſt *loc. cit.* §.2. quod ipſum repetit §.16. *Lenta quidem, ſi tempeſtive occurritur, medicationem admittit; hectica autem raro, & perfecta plane non*: quod & late proſequuntur Corteſius *pract. medic. par.* 3. *cap.*24. Mariott. *tract. de febribus lib.*5. *cap. unic.* Heredia *tract. de febre hectica cap.*10. Piens *tract. de febribus in ſpecie cap.*4.

9 In cauſa Canonizationis S. Aloyſii Gonzagæ inter ſanationum miracula *tertio loco* propoſita fuit hæc, ut eſt in relatione Rotæ Auditorum: *Camilla de Ferrariis incola oppidi Caſtellionis febri hectica & phthiſi cum ſanguinis excreatione per annos octo laboravit, & pluribus medicamentorum generibus fruſtra adhibitis, incurabilem omnino infirmitatem Medici cenſuerunt. In hunc modum affecta infelicem vitam afflictiſſima femina degebat, & in lecto decumbebat morti proxima*. Poſt hæc narratur invocatio, & ſubjicitur: *Votum ſecuta eſt illico ſanitas, & nulla intercedente mora, omni plane febri, morboque depulſis, priſtinæ ſanitati reſtituta eſt*. Auditorum autem Rotæ judicium de hac ſanatione his verbis expoſitum eſt in relatione: *Hanc etiam ſanationem fuiſſe miraculoſam tum ratione facti, tum ratione modi, nemo poteſt inficiari. Ratione facti, quia morbus ſupponitur fuiſſe phthiſis in ſpecie confirmata: & ita deponunt non modo teſtes, qui audiverunt a pluribus Medicis, qui eam inviſerunt, dum ægra eſſet, verum etiam conſtat ex fide Medici, qui diligenter de natura morbi ægrotantem interrogavit. Quod ſi morbus fuit phthiſis, prorſus miraculoſa fuit*

ejus

ejus curatio, cum phthiſis ſit totius corporis extenuatio cum lenta febre conſequens ad inſanabilia pulmonis ulcera. Quod ſi non fuit phthiſis, miraculoſa fuit curatio ratione modi, cum febris diuturna octo annorum cum extenuatione totius corporis, & ex conſequenti cum debilitate virium magna, non potuerit natura viribus, aut alicujus alterius virtutis finitæ ope tam ſubito removeri, & ita omnino curari, ut ægrotans penitus ſana, & ab omni libera ægritudine remanſerit.

10 Judicio Rotæ Auditorum adhæſit ſacrorum rituum Congregatio: ſed, antequam aut Rotæ Auditores, aut ſacrorum rituum Congregatio ſanationem miraculo adſcriberent, conſiderata fuit ab eis Medici ordinarii atteſtatio, qui ſanationem dixerat fuiſſe miraculum evidentiſſimum. Serio quoque conſideratæ fuerunt approbationes octo inſignium Medicorum Romæ Cenſorum, qui poſt plura ſuper expoſito facto funditus animadverſa ita reſponderunt: *Cum per quinque conteſtes efficaciter probatum ſit, nobilem mulierem Camillam de Ferrariis, quæ Caſtellione per octo integros annos febre hectica, & phthiſi confirmata laborabat, & ſæpe ſanguinem exſpuerat, & ad extremam maciem & extenuationem totius corporis devenerat, ita ut vetitum fuerit a peritis Medicis, ne Domeſtici quicquam uterentur ex iis, quibus illa utebatur, ne eodem modo inficerentur, cum fuerit ipſamet ſtatim, & in eodem inſtanti, quo ipſa ſe precibus Beato Aloyſio Gonzagæ commendaverat, & ad ipſius Imaginem votum emiſit, prorſus ab omni morbo liberata, & perfectæ ſanitati reſtituta, ut etiam nunc per multos annos ſana perſiſtit, fatendum omnino eſt, factum hujuſmodi ſupra naturæ, & artis vires non ſine magno miraculo interceſſione Beati Aloyſii accidiſſe.*

11 In prima ſanatione a febre hectica, interceſſione S. Caroli, nulla habetur mentio exſpuitionis ſanguinis. At hinc nequit inferri defuiſſe febrim hecticam. Licet enim ab ulcere pulmonum, vel aliorum viſcerum phthiſis naſcatur, ſoboles indiviſa febris hecticæ, & hinc derivetur ſanguinis exſpuitio; nihilominus non ſunt termini reciproci, neque ita argumentari licet: Qui habent ulcus in pulmonibus, incidunt in hecticam, & exſpuunt ſanguinem; Ergo omnes, qui hectica laborant, habent ulcus in pulmonibus, & ſanguinem exſpuunt. Siquidem poteſt febris hectica invadere independenter ab ulcere pulmonis; datur enim hectica ſenilis ſine ulla pulmonum labe, dantur hecticæ ex corruptione partium ſolidarum, & ex diuturnis abſceſſibus, uti habetur apud Joannem Fernelium *lib. 4. de febribus cap. 16.* Item in caſu illo primo non legitur vetuiſſe Medicos, ne Domeſtici ulla re uterentur ex iis, quibus ægrota utebatur, ne eodem morbo inficerentur. At neque ex hoc inferri poteſt defectus hecticæ febris, etiam tertiæ ſpeciei: apud peritiores quippe Medicos in comperto eſt, non omnem febrem hecticam eſſe contagioſam, ſed eam eſſe contagioſam, quæ juncta eſt phthiſi, & ulceri pulmonis; in quo ſenſu explicant Galenum *lib. 1. de feb. diff. c. 2. Et eorum, qui tabe correpti ſunt, conſuetudo neququam ſecura, neque omnino eorum, qui putridum exſpirant, adeo ut domus, quas habitant, fœtidum exhalent odorem*; uti recte diſtinguendo

do proſequitur a Rejes *quaſt. 69*. Demum in ſanatione, quæ facta eſt interceſſione S. Aloyſii Gonzagæ, non irrationabilis oriri poterat dubitatio, quomodo febris hectica cum phthiſi conjuncta durare potuerit uſque ad ſeptem, octo, & plures annos: ait enim Hippocrates *lib. de internis affectionibus*, loquens de tabe: *Hic morbus multis ad tres annos perſeverat, verum moriuntur*; & faciunt ad rem narrata de Rege Joram. 2. *Paralip. cap.* 21. *v.* 19. *Cumque diei ſuccederet dies, & temporum ſpatia volverentur, duorum annorum expletus eſt circulus, & ſic longa conſumptus tabe, ita ut egereret etiam viſcera ſua, languore pariter, & vita caruit*. At Angelus Victorius celebris Medicus in approbatione prædicti miraculi teſtatus eſt, ſe duos curaſſe, qui per annos duodecim & plures ſemper tabidi & phthiſici vixerunt. Similia leguntur in approbatione Philandri Collutii Medici, qui in ea teſtatus eſt, ſe quemdam curaſſe Religioſum Societatis Jeſu, qui a quatuor annis jam erat ſegregatus in Collegio Romano ab aliis, ne eos contagione phthiſis & hecticæ afficeret. Suffragatur etiam auctoritas citati Hippocratis *lib.* 1. *de morbis* dicentis, qui hujuſmodi morbos habent, partim brevi perire, partim pergere uſque ad ſenectutem, & commori; cum differat corpus a corpore, ætas ab ætate, morbus a morbo, tempus a tempore, & patientia tolerandi ab impatientia: quæ tamen omnia ſic crederem eſſe intelligenda, ut ſibi locum non vindicent, quando morbus ad maraſmum, & extremam maciem, & totius corporis conſumptionem devenit, ſed cum febris hectica principio debilis & parva, temporis progreſſu creſcit ad maraſmum; ita ut ſpatium illud ſeptem, octo, & plurium annorum initium, progreſſum, & ſtatum morbi comprehendat. Denique in cauſa Canonizationis tunc Beatæ, nunc Sanctæ Roſæ de Sancta Maria tertii Ordinis Sancti Dominici, vulgo Limanæ, miraculum hoc approbatum eſt ad ejus Canonizationem obtinendam, uti colligitur *ex Compendio vitæ, virtutum, & miraculorum, necnon Actorum* a Secretario Congregationis ſacrorum rituum occaſione Canonizationis edito anno 1671. *Miraculum effulſit in perſona Joannis Zelilli ab imminenti morte mirabiliter præſervati: hunc enim per quatuor menſes oppreſſerat febris hectica tertiæ ſpeciei progreſſa in exquiſitum maraſmum cum ulcere pulmonis, tuſſi marcidum cruorem excreante, ac roſione gutturis pariter ulcerati. Unde æger, ſuſceptis Eccleſiæ Sacramentis, ad extremum vitæ fugientis agonem perductus jacuit ſine motu, ceſſavit arteriarum pulſus, & conſona trium Medicorum voce jam in faucibus mortis hærere conclamabatur. Sed, implorato Beatæ Roſæ potenti auxilio, modicum pulveris e ſepulcro ejuſdem Beatæ hauſit e cochleari aqua reſolutum, & illico ſalutem cum priſtino vigore integerrime recuperavit.*

De Febri cum delirio & lethargo.

12 In cauſa Canonizationis Sanctæ Catharinæ de Bononia, me tunc ſacræ Conſiſtorialis aulæ Advocato, nec adhuc Fidei Promotore, pro cauſa ſcriben-

Digitized by Google

ſcribente, inter cetera miracula fuit approbatum & illud ordine octavum, ſubitæ videlicet ſanationis Sororis Mariæ Gertrudis de Ghirardellis Monialis ejuſdem monaſterii Sanctiſſimi Corporis Chriſti a graviſſima infirmitate febris cum delirio & lethargo ad dies fere ſexaginta protracta, & a Medicis deplorata.

13 Res autem ita ſe habuerat. Soror Maria Gertrudes de Ghirardellis anno 1673. menſe Octobri in febrem levem inciderat, quæ diris poſtmodum ſymptomatibus exaſperata eſt. Medici vocati ſunt, & quamvis adhibita fuerint remedia, morbus contumacior evaſit. Die quippe 24. Novembris ſupervenit delirium, mox, principio videlicet menſis Decembris, ſopor invaſit, qui in lethargum inexpugnabilem & tremorem degeneravit, ita ut nec excitari potuerit, quamvis manuum digiti obtorti, crines e capite evulſi, mordaciſſima quæ vocant veſicatoria, teſtæque candentes admotæ fuerint brachiis & cruribus. Die 8. Decembris ſævitia morbi decrevit; tuncque Monialis ſacro Viatico munita, & extremo Chriſmate inuncta eſt. Poſt hæc morbus recruduit; biduo quippe integro nullum ſumere potuit alimentum, & validiori lethargo oppreſſa in eodem permanſit, licet duæ uſtiones in occipitio fuerint ei adhibitæ. Viribus prorſus deſtituta ob continuatam febris immanitatem, & venam ſex vicibus, ac variis modis inciſam, ceteroſque medicos cruciatus in lecto decumbebat, & jam quartus ſupra quinquageſimum dies a die decubitus elapſus erat. Implorata ope Sanctæ Catharinæ, Infirma ſe ſuis veſtibus induit, e grabato proſiliit, celerique greſſu per conclave deambulans, Sodalibus admirantibus, ad eccleſiam profecta Sacerdoti animæ ſuæ moderatori conſcientiam aperuit, flexo poplite tria Sacra audivit, & poſt receptam ſacram Synaxim per gradus quadraginta & amplius cujuſdam ſcalæ corpore firma, læta, vultu hilari & rubicundo, ad quamdam ædem ſacram aſcendit, in qua Imago beatiſſimæ Virginis Monialium venerationi expoſita eſt, eodemque mane in communi triclinio diſcubuit, panem emendicatum, & fere mucidum, & reliquas viliores eſcas jucunde comedit, officia monaſterii reſumpſit, & impigre deinde exercuit, nec ullum poſtea adverſæ valetudinis indicium præbuit.

14 Factum hoc cum prædictis omnibus circumſtantiis undecim teſtes oculati, inter quos tres Medici, & unus Chirurgus, omnes fide digni comprobarunt. Joannes Galeatius Manzius Philoſophiæ & Medicinæ Doctor magni nominis Bononiæ, qui Monialem ægram curabat, interrogatus ſanationem miraculo adſcripſit; ejuſque judicio adhæſerunt Albertus Carradorius, & Jacobus Paſius Philoſophiæ & Medicinæ Doctores, & Jacobus de Bovis Chirurgus: cumque proinde nec quoad factum, nec quoad ſanationis, uti dicitur, relevantiam ulla dubitatio irrepere potuerit, ſanatio fuit adſcripta miraculo, uti colligitur ex Decreto edito die 17. Maji anno 1707.

15 Et merito. De graviſſimis quippe ſymptomatibus, lethargo videlicet,

Digitized by Google

licet, delirio, inſigni virium jactura, cibi faſtidio, febri acutæ adjunctis plane conſtabat. Hippocrates *l. 2. de morbis* docet, lethargum ſeptem diebus interimere, & præſertim ſi, prout in caſu, tremor ſupervenerit, uti habetur 7. *aphor.* 21. quia ut ſubjicit Galenus *in commentario*, indicio eſt, materiam ad principium nervorum transferri: & Celſus *lib. 3. cap. 9.* ait, lethargum cito jugulare, niſi ſtatim ſuccurratur: & loquens de ſimplici ſomno nimio in morbis acutis Mercatus *lib. 3. part. 2. art. 4. quæſt.* 188. eum lethalem pronuntiat. Idem judicium ferendum eſt de delirio, necnon de virium lapſu, veluti proſequitur Mercatus *lib. 3. part. 2. claſs. 1. Ad mortem prædicendam ſtatuendum eſt ea ſigna idonea eſſe, quæ naturæ virium a morbo oppreſſarum ruinam jacturamque, aut præſentem monſtrant, aut futuram præſagiunt*; & ad rem ratiocinatur Thomas Fienus *in Semioticæ part. 1. cap. 6. §. 1. Cum omnis prognoſis pendeat ex collatione morbi, & eorum, quæ ad morbum ſpectant, nempe cauſarum & ſymptomatum, cum viribus naturæ; nam quæ altera fortior eſt, eam ſuperabit, & ſecundum fortiorem eſt exitus morbi futurus &c.* Nec faſtidium cibi aliis ſymptomatibus graviſſimis junctum haberi poterit tamquam res parvi momenti: pronuntiat enim Hippocrates *ſect. 2. aphor. 33. In quovis morbo mente conſtare, ac valere, ac recte ſe habere ad oblata, bonum; contra vero ſe habere, malum*. In cujus *commentario* Hollerius rem explicans, deſperationem decernit, ſi cum prædictis ſignis alia mala adjungantur: *Ceterum, quod dicat bonum eſſe, aut malum eſſe, id non ſimpliciter eſt accipiendum, tamquam ob id ſit convaliturus ager, aut moriturus; verum, ſi alia bona adſunt ſigna, bonum eſt, & ſperandum omnimode de ſalute ægri, ſin alia ſigna mala, malum, & de ſalute eſt deſperandum*. Et quamvis morbus pertranſierit terminum morborum acutorum, qui eſt quadrageſimus dies, non ob hoc tamen dici potuit, morbum fuiſſe in declinatione, cum computatio dierum criticorum non ſit inchoanda a prima die invaſionis morbi, quando morbus ex non acuto fit acutus, aut alicui morbo acuto ſuccedit alter acutus; ſed duplex tunc debeat fieri computatio, altera a prima invaſione morbi, altera a die invaſionis novi morbi ſuperinducti, veluti ratiocinantur Valleſius *lib. 10. controv. med. & philoſoph. cap. 5.* & Andreas Laurentius *lib. 2. de criſibus cap. 11.* qua computatione ſervata, & habita ratione delirii ſupervenientis, & lethargi, unuſquiſque facili negotio cognoſcere poterit, morbum Monialis, quando ceſſavit, non fuiſſe in declinatione.

De Febri Maligna.

16 Duplex febris malignæ cauſa eſt: altera, quæ a ſanguinis nimia craſſitie, & ut vocant, inſpiſſatione pendet; altera, quæ ab ejuſdem ſolutione. Plethora, acidorum vis, & alia hujus generis inſpiſſationem gignunt: quæ vero aut nimis acria, aut virulenta, & quaſi cauſtica ſunt, faciunt ſolutionem. Febres malignæ a ſolutione pendentes ſummam habent comitem virium laſſitudinem, diarrhoeas in principio, hæmorrhagias, ſudores,

dores, urinas copioſas; ſed quo magis ejuſmodi excretiones apparent, eò periculoſior morbus eſt, & fit gravior. Coagulatio ſanguinis exadverſo nimiam facit fluidorum in excretione remoram, ſomnolentiam producit gravem, pondus in univerſo corpore: atque ut hæc auxilium Medicorum non ita difficulter recipit, ſic altera operam Medicorum eludit, & brevi ægrotum interimit. Williſius *tom.* 1. *cap.* 12. *de febre maligna §. Sunt alterius generis*, explicat ſanguinis coagulationem in maligna febre contingentem: *Particulæ craſſiores ſe mutuo implicant, & (inſtar lactis ab infuſo coagulo, aut ſpontanea aceſcentia) invicem coagulantur: hinc cruor in vaſis grumeſcit, ut minus prompte in iis circuletur; hujus portiones coagulatæ interius in cordis ſinus delatæ illic ſtagnare aptæ ſiunt, adeoque crebras ſyncopes, & lipothymias pariunt ...., ceteraque malignitatis phænomena efficiunt. Sanguinis autem coagulatio ipſum ad putredinem ſeu corruptionem cito diſponit, uti videre eſt in ſanguine extravaſato, qui cito nigreſcere & putreſcere ſolet*; Hippocrates *præn. num.* 20. ita diſtinguit gradus febrium malignarum: *Maligniſſimæ, & ſignis horrendiſſimis oborientes quarto die, aut prius occidunt. Primus igitur ipſarum inſultus ſic definit. Secundus autem ad ſeptimum producitur. Tertius ad undecimum. Quartus ad decimum quartum. Quintus ad decimum ſeptimum. Sextus ad vigeſimum*; & Tozzius *in praxi medica tit. de febribus malignis pag.* 574. malignarum febrium naturam exponit dicens: *Quæ congruis adhibitis remediis non cedit, & in necem terminatur.*

17 Sæpe in Congregatione ſacrorum rituum tractatum eſt de ſanationibus a febribus malignis inter miracula recenſendis; & ipſa modo recenſuit, modo non recenſuit, juxta varias factorum circumſtantias. Inter cetera miracula approbata pro Canonizatione S. Cajetani refertur & illud, quod ſequitur, ſumptum *ex Compendio vitæ, virtutum, & miraculorum ipſius*, edito juxta morem a Secretario Congregationis ſacrorum rituum, cum ejus cauſa eſſet in ſacro Conſiſtorio referenda: *Nicolaus filius Ducis Gaſparis Cafarelli febri maligna correptus, convulſione cum intenſione & extenſione manuum, pedum, & trunci totius corporis, membro emproſthonico deformi, ad inſtar Sirenæ thoracis muſculis convulſis, abſque loquela, aliiſque infirmitatibus & ſymptomatibus lethalibus oppreſſus, viribus conſumptis, & a Medicis proclamatus, veluti eademmet nocte vigeſima nona ſuæ infirmitatis moriturus, emiſſo tandem voto dicto Beato, qui illi radiis & ſplendoribus circumfuſus apparuit, ſtatim & in continenti ſanus & incolumis ac robuſtus compertus eſt cum omnimoda virium recuperatione, æque ac ſi hujuſmodi infirmitatibus numquam laboraſſet*. Simile fuit miraculum approbatum in Canonizatione Sanctæ Roſæ Limanæ, & expoſitum *in Compendio vitæ, virtutum, & miraculorum ipſius* edito a Congregatione ſacrorum rituum, occaſione Canonizationis ejuſdem: *Seraphinus Poliſi ex Ordine Beatæ Mariæ de Monte Carmelo maligna febri lethaliter exuſtus, ac decimo ſeptimo ſuæ infirmitatis die omnino derelictus a Medicis conſtanter aſſeverantibus, hora quinta aut ſexta noctis proxime inſequentis exſpiraturum, jamque, amiſſa loquela & viſu, luctans cum ultimo agone, mox ut opem Beatæ Roſæ toto corde imploravit, eamdem habuit manifeſte conſpicuam, ſubitoque valens, inco-*

Digitized by Google

incolumis & vegetus cum ſtupore omnium evaſit. Et cum prædictis ſanationibus concordat alia ſanatio a febri maligna adſcripta miraculo in cauſa Canonizationis S. Staniſlai Koſtkæ, uti deſumitur ex Decreto edito die 19. Maji 1713. & die 13. Novembris 1714. tempore, quo ipſe fungebar munere Fidei Promotoris.

18 In cauſa Beatificationis tunc Servæ Dei, nunc Sanctæ Catharinæ de Ricciis plures propoſitæ fuerunt ſanationes a febribus malignis, ſed nulla illarum fuit miraculo adſcripta, uti colligitur ex Decreto edito die 14. Auguſti 1732. aut quia ſymptomata malignæ febris ex dictis teſtium deſumebantur, & non ex atteſtationibus Medicorum, qui curationi interfuerant, quorum examen fuerat omiſſum; aut quia de ſubita ſanatione non conſtabat; vel quia non aderat probatio momentariæ recuperationis virium: nec profuit Poſtulatoribus ingenioſa reſponſio, ſicuti in ſubita ignis extinctione, quæ contingit interceſſione alicujus Servi Dei, aut Sancti, de miraculo non dubitaretur, etiamſi muri intenſe calefacti, & aliquantulum corroſi ac debiles permanſerint, ita in ſanatione a febre maligna pro miraculo pronuntiandum eſſe, ſi ea ceſſat in inſtanti, quamvis per aliquod tempus ſubſiſtat virium imbecillitas. Colligendum autem ex his eſſe videtur, ſi aliqua ſanatio a febre maligna tamquam miraculum in ſacra Congregatione proponatur, afferri debere Medicorum atteſtationes, qui curæ interſuerunt, in quibus relata ſint febris ſymptomata; exſpectandum eſſe judicium Medicorum, quorum conſilia pro veritate exquiruntur, cum ad ipſos pertineat judicium ferre de malignitate febris, & an malignitas ex ſymptomatibus apte ducatur; inquirendum eſſe de ejus duratione, de remediis adhibitis, vel non adhibitis, de excluſione bonæ criſis, de momentaria ſanatione, de perfecta & ſubita virium recuperatione, de firma & conſtanti ſanitate abſque recidiva, & abſque converſione in alium morbum. Dictum eſt, debere inquiri de excluſione bonæ criſis, cum, juxta ea quæ alibi expoſita ſunt, criſis, ut ſit ſalutaris, debeat optimis ſignis indicari, eſſe manifeſta, fieri die critico, & ulterius debeat eſſe fida & tuta, & conveniens tum morbo, tum naturæ, ſive conſtitutioni ægrotantis. Dictum eſt etiam, habendam eſſe rationem conſtantis ſanitatis abſque recidiva, & abſque converſione in alium morbum: nam juxta Hippocratem *progn.* 2. *Quibus febres ceſſant ſine ſignis coctionis, recidivam in his exſpectare oportet*; & juxta eumdem: *Coctiones celeritatem judicii, criſis nimirum, & morbi ſecuritatem oſtendunt; cruda vero, & non concocta, aut in malos abſceſſus converſa dolores, aut diuturnitatem, aut mortem, aut recidivam afferre ſolent*.

19 Quærit Matthæuccius *pract. Theologo-Canon. tit.* 3. *cap.* 3. §. 11. an, ſi in ſanatione a febri maligna poſt invocatum Dei Servum Infirmus, qui deploratus ſomnum numquam noctibus præcedentibus capere potuerat, ſomno capiatur, & a ſomno excitatus liber a morbo plane inveniatur, ſanatio inter miracula debeat recenſeri; & affirmando reſpondet. De ſomno ita ſcribit Sennertus *oper. tom.* 1. *part.* 3. *cap.* 5. *Spiritus in ſomno inſtaurantur*,

rantur, calorque febrilis extinguitur, & humoris morbifici reliquiæ concoquuntur & abſumuntur. In cauſa Beatificationis Servi Dei Petri Forerii, dum munere fungebar Fidei Promotoris, & de quadam ſanatione quærebatur, an eſſet miraculo adſcribenda, difficultatem excitavi a ſomno petitam. At Joannes Maria Lanciſius ita reſpondit: *Cum ſomnus hic tranquilliſſimus non fuerit inductus ab aſſumpto aliquo narcotico, ſed a ſola proxime præcedenti invocatione, & admotione plena fidei Reliquiarum Servi Dei, mihi quidem videtur a Chriſtiano Philoſopho nec poſſe, nec debere tribui naturali potius, quam ſupernaturali virtuti*: proinde miraculo adſcripſit, quod æger placidiſſimo ſomno compoſitus, ſubito ſanus & vegetus ſurrexit. Similem propoſui animadverſionem in examine miraculi in cauſa Canonizationis Beatæ Agnetis de Monte Politiano. At Joannes Maria Thomaſius celebris Medicus, & alibi a Nobis cum laude commemoratus, putavit, eam non obeſſe miraculo, innixus auctoritati Hippocratis, qui *aphoriſ.* 1. *ſection.* 2. ait: *In quo morbo ſomnus laborem facit, mortale; ſi vero juvat, non mortale*; in cujus aphoriſmi explicatione Tozzius hæc habet: *Hippocrates non dixit, ſignum eſſe ſalutare, ſed non mortale; ſiquidem ſomnus ſuapte natura ægritudinem lenire poteſt, at vero delere nequaquam*. Verum & Lanciſius, & Thomaſius conſulti in caſu ſanitatis a morbo, cujus vitium tam in liquidis, quam in ſolidis multo tempore inhæſerat, recte dixerunt, naturaliter impoſſibile fuiſſe, ut humores tam viſcidi & concreti per ſomnum diſſolverentur, & in priſtinum naturalem ſtatum redirent, infirmuſque ſanus & liber illico evaderet. Secus autem dicendum eſſe videretur in liberatione a febre acuta, cum per ſomnum facile aliqua criſis ſequi poſſet; in quo rerum ſtatu (uti ſæpe dictum eſt) ſanatio tutò miraculo adſcribi non poteſt. Quamobrem Valleſius *in lib.* 2. *prognoſt. Hippocr. cap.* 5. agens de prædictione ex ſomno & vigiliis ægrorum petenda, poſtquam diſtinxit ſomnum in naturalem, præternaturalem, & criticum, ſubjicit: *Somnus naturalis in febribus maximum eſt ſalutis argumentum: ex eo quippe elicimus, materiam morbi miteſcere, nec halitu acri feriri cerebrum, phrenitidiſque ſuſpicionem, vel interni phlegmonis, aut lethargi periculum adeſſe. Præterea, cum in eo ſomno placido rectricis facultatis robur emicet, ab ipſa morbum triumphatum iri, ſpes efflore-ſcit &c. Sæpius animadverſum eſt, per longiores ſomnos felices criſes contigiſſe, debellatoſque morbos &c. In ſomno longiore, ſed critico, utique blando ac placido, concoctionis perfectionem, ac ſudores, & deinde dejectiones perutiles præſtolabitur*. Quod autem dictum eſt de ſomno quoad febrem malignam & acutam, multo magis ſibi vindicat locum in febribus ſynochis & ephemeris. In cauſa Beatificationis Servæ Dei Hyacinthæ de Mareſcottis agebatur de ſanatione ſubita a febri, qua fuerant afflicti vir, & mulier, quæque tamquam miraculum examini proponebatur. Ipſe in meis animadverſionibus dixi, febres fuiſſe leves, morboſque leves non eſſe miraculi materiam. Addidi, utrumque ægrum fuiſſe ſomno correptum, ideoque ſanationem, etſi ſubitam, & cum recuperatione virium, non eſſe miraculo adſcribendam.

Digitized by Google

dam. Supra citatus Lanciſius in ſuo ſuffragio, pro veritate exarato, meis animadverſionibus adhæſit. En ejus verba: *Febres diariæ & ſynochæ ſunt adeo ſimplices, adeo mites, & citra periculum, ut non dubitem affirmare, miraculi baſim conſtituere non poſſe: ubi enim de veris miraculis in ſanatis a febribus agitur, ſemper illas graves, malignas, & ſummo cum vitæ diſcrimine ægros male habuiſſe, ſupponitur*. Et paulo poſt, ſermonem habens de ſomno, ſubjicit: *Somnus, cum in ſanguine & ſpiritibus conceptum virium motum, & ex motu calorem, ac fibrarum tenſionem leniat & coerceat, æſtum temperare, dolores ſedare, ac febrem extinguere valet*: & proinde harum ſanationum nulla habita eſt ratio in cauſa Beatificationis hujus Servæ Dei.

De febribus ſymptomaticis, & primo de febri, cui conjuncti ſunt bubones.

20. Hactenus de primariis febribus actum eſt, videlicet de illis, quæ nullum alium morbum ſequuntur, ſed a propria cauſa pendent. Nunc aliqua ſubjicienda ſunt de febribus ſymptomaticis, quæ ab aliis morbis cauſam habent.

21 In cauſa Canonizationis S. Franciſci Solani inter ceteras ſanationes, quas miraculis accenſendas Poſtulatores contendebant, fuerunt quæ ſequuntur; illa videlicet ſanationis Franciſcæ Victoriæ a febre maligna, & bubonibus; alia Petri ipſius fratris eadem infirmitate laborantis: & demum alia Annæ Mariæ ipſorum matris a delirio, & febre maligna. Franciſca Victoria correpta fuit vehementiſsima febri cum vomitibus & delirio, & ſub ejus axillis detecti ſunt duo bubones magnam duritiem & tumorem præſeferentes. Agnovit Medicus morbum peſtilentem, qui & deinde graſſatus eſt in civitate Montiliæ, in qua prædicti degebant: de qua peſte alibi a Nobis ſermo habitus eſt. Adhibita fuit ſectio venæ, buboneſque inuncti oleo dulcium amygdalarum: ſed morbus excrevit ita, ut Infirma fuerit Sacramentis refecta. Mater Infirmæ ex corde confugit ad opem Beati Solani, applicataque Imagine bubonibus, bubones illico evanuerunt, ceſſavit febris maligna, & Ægra omni ex parte ſanata optime ſe habuit. Sanata filia, infirmata eſt Anna mater; ex præcedenti quippe contactu filiæ vehementiſsima febris ipſam aggreſſa eſt, mente capta evaſit ita, ut non potuerint ei Sacramenta adminiſtrari; adhibitiſque tribus ſanguinis emiſsionibus, morbi pertinacia non ceſſavit: ſed, invocato per filiam Beati auxilio, mater ſtatim convaluit, applicata ipſi Imagine Beati. Poſtmodum peſtis civitatem Montiliæ invaſit, ſupervenitque Petro fratri bubo in inguine cum magna febri & vomitu; in quo ſtatu ſpatio unius diei perſeveravit, licet oleo amygdalino fuerit inunctus: ſed, facta ipſi applicatione Imaginis Beati, liber ſubito evaſit a febri & bubone, & altera die ad ruralia munera rediit.

22 Proſper Bottinius tunc Fidei Promotor multa adduxit adverſus facti

facti probationem, & præterea animadvertit, tam filiæ, quam matri in morbi principio ſectam fuiſſe venam, & filiam, & filium, ſeu fratrem fuiſſe inunctos oleo amygdalino; nec novum eſſe, bubones, etiam peſtilentes, naturaliter ſanari poſſe; & demum matrem ſola febri abſque bubonibus laboraſſe. Poſtulatores de facto & de jure ſcribentes, oppoſitionibus ex facto & jure petitis ſatisfacere conati ſunt. Medici ad cauſæ favorem & opportunitatem ſcribentes, Manfredus videlicet, & Trullius, dixerunt, nullum quoad filiam dubium eſſe poſſe de febre peſtifera, cum deliriis & ſenſuum turbationibus fuerit affecta, & bubones habuerit; tumores omnes, & ſic etiam bubones naturaliter ceſſare poſſe, ſed vel per diſcuſſionem, quæ temporis moram expoſcit, vel per retroceſſum, qui morbum augere conſuevit; de febre matris peſtilenti certiſſima ſuppetere argumenta ex deliquio & delirio ex Medici atteſtatione, licet nullus tumor peſtilens eam invaſerit; idemque eo magis dicendum eſſe de Petro fratre, qui bubonem habebat in inguine: & ponderata in omnibus Ægris ſanatione ſubita, conati ſunt ſacræ Congregationi ſuadere, triplicem eam ſanationem eſſe miraculo adſcribendam, licet a Medicis ſectio venæ fuerit adhibita, cum venæ ſectio potius damnum, quam utilitatem afferat in morbo peſtilenti; quorum eruditam catervam cumulat & ſequitur Petrus Salius Diverſus *lib. de febre peſtilenti cap.* 21. *pag.* 160. *Eorum autem ſententia, qui in peſtilenti febre vena ſectionem admiſerunt, & laudaverunt, vereor ne in perniciem humani generis invecta fuerit*. Id late proſecutus eſt Ludovicus Antonius Muratorius *in opere poſt ea ſcripta edito de peſte lib.* 2. *cap.* 4. *pag.* 214. *& ſequentibus*.

23 Tempore quo agi cœptum eſt de iſtorum miraculorum approbatione, degebat in Urbe clariſſimus Malpighius, qui de ſua ſententia interrogatus, eam his verbis expoſuit: *E' certo, che la figlia, ed il figlio furono oppreſſi da una febbre peſtilenziale, eſſendovi i dovuti ſegni, cioè la febbre ardentiſſima, vomito, delirio, e buboni. Nella madre è probabile, che la febbre foſſe per contagio, ma di minore attività. I tumori, che nella peſte ſi manifeſtano nel principio della febbre, o avanti nell' aſcille dopo le orecchie, o nell' anguinaglia, benchè ſiano ſegni peſtiferi, oſſerva però Sidenam, che alle volte ſi liberano.* „ *Vomitus enormes, dolor circa cordis regionem, vehementiſſima febris ardens indeſinenter, ægros divexant, donec aut mors ipſa, aut benigna bubonis, vel parotidis eruptio, quæ materiam morbificam ableget, eos a luctuoſiſſimo diſcrimine liberet* „ *Lo ſteſſo conferma il Diamembreck, che in queſto ſecolo medico in una fieriſſima peſte:* „ *Tumores in emunctoriis laudabiles erant, quo cito prodibant, & præcipue ſi ante febrim prodirent, citæ ſanationis & ſalutis magnam ſpem dabant, Circa la condizione de' tumori oſſerva il Diamembreck, che* „ *tumores in principio duri inſtar tendinis cum tolerabili dolore, bonum erat, præcipue ſi in creſcendo duritiem illam aliquando ſervarent* „ *La retroceſſione de' buboni fu l' eſſere funeſta; ma eſſendo piccolo il tumore, e non avendo la ſua materia concepito maggior corruttela con la fermentazione, forſe non acceſe fuoco nelle viſcere, tanto più che con*

olio

olio di mandorle dolci fu fomentato, atteſo che oſſerva Carlo della Font de peſt. „ *In exoticis regionibus fere nullos vidiſſe ex ipſis extinctos, quibus hoc in prima peſtis invaſione adminiſtrabatur. Hoc autem parabat ex æquis partibus olei communis, & vini, quod quotidiano, ut dixi, uſu comprobari videtur* „ *E benchè l' Autore proponga l' olio per bocca, per inviſchiare i ſali corroſivi, che formano la peſte, gli ſteſſi poſſono anche localmente applicati inſinuarſi nella materia contenuta nel bubone. Circa l' emiſſione del ſangue ſtimata nociva nella peſte, ſono in contrario ſenſo Sidenam, e Protallo:* „ *Nullam peſtem eſſe puto, cui hæc non poſſit eſſe ſalutaris ſupra omnia remedia* „ *e la vogliono copioſa. Intorno al modo, eſſendo inſtantaneamente, è mirabile.*

24 Ut alibi animadverſum eſt, Canonizationum cauſæ ut plurimum in longiora tempora protrahuntur: quapropter longe poſt obitum memorati Malpighii rurſus propoſita cauſa Beati Solani ſuper miraculis, qua de re nulla fuerat edita reſolutio, Emmanuel Lopez diſſertationem exaravit, in qua aſſeruit, matris febrem fuiſſe gravem ob ſymptomata, ſyncopem videlicet, faciem cinericiam, & delirium continuum, fuiſſe peſtilentem, bubonum retroceſſum tum in filia, tum in filio naturaliter debuiſſe eſſe funeſtum; olei amygdalini nullam eſſe habendam rationem, tum quia aliud eſt, oleum per os aſſumi, aliud, exterius adhiberi; tum quia inutile erat tam ſubitam bubonum diſcuſſionem a ſola olei inunctione exſpectare; & quæſtionem de ſanguinis miſſione, an proſit peſte correptis, nullum in propoſito caſu ſibi vindicare locum, cum in eo poſt ſanguinis miſſionem omnia ruerint in deterius. Joannes Maria Lanciſius pro veritate ſenſum ſuum de mandato ſummi Pontificis aperiens adhæſit ſententiæ Lopez. At ſacra Congregatio, re mature diſcuſſa, inter miracula, quæ approbavit pro Canonizatione Beati Solani, non recenſuit ſanationem matris, nec filii, ſed tantum Franciſcæ Victoriæ filiæ a peſte, & febre maligna, uti colligitur ex Decreto edito die 14. Julii 1726.

25 Non recenſuit autem inter miracula ſanationem matris, non quia vere dari non poſſit vera febris peſtilens ſine bubonibus, uti admiſit etiam Joannes Maria Lanciſius in ſuo ſuffragio, ſed quia juxta cenſuram Malpighii febris matris minus gravis fuit, nec de ſubita ejus ſanatione conſtabat. Rurſus inter miracula non recenſuit ſanationem filii ob defectum ſufficientis probationis. Recenſuit autem inter miracula ſanationem Franciſcæ Victoriæ filiæ tum ob febris gravitatem, tum ob bubones, juxta Riverium *in praxi medica lib. 17. ſect. 3. cap. 1. pag. 333. §. Carbunculi*, ubi ita ſcribit: *Bubones maximam teſtantur malignitatem, & maximum periculum minantur, cum eos febres comitari ſoleant, quarum peculiaris character in eo conſtitutus eſt, ut ex iis plures intereant*; & demum ob repentinam perfectamque ſanationem.

26 Præterea bubonum retroceſſus ad applicationem Imaginis pro re, de qua agebatur, in maximo pretio habitus eſt. Carolus Valleſius *de peſte cap. 8. pag. 117.* ſanitatem ſpondet ægris, ſi bubones ad maturitatem perdu-

perducantur, & interitum, ſi ſponte evaneſcant: *Si itaque bubones in acumen elati perducantur ad maturitatem, victricis naturæ triumphos ſpondent; ſin vero evanuerint, licet æger convaluiſſe videatur, repente occumbit*. Ambroſius Paræus celeberrimus Chirurgiæ Artifex & Scriptor, qui in civitate Lugdunenſi degebat tempore peſtis una cum Carolo IX. Gallorum Rege, teſtatur, ſe oculis ſuis vidiſſe unam ex ancillis Reginæ matris, exterritis omnibus, mortuam eſſe poſt tertiam diem bubonis ad interiora regreſſi, licet receptæ & conſiſtentis ſanitatis indicia præſetuliſſet, uti videri poteſt *lib.*21. *cap.*17. *pag.*467. Ludovicus Septala, qui graſſante peſte Mediolani tempore S. Caroli Borromæi operam medicam per biennium præſtitit, *in opere de morb. contag.* perniciem bubonum, qui introremeant, in hanc ſententiam expreſſit: *Malignitatem vero multo majorem adeſſe oſtendunt, ubi aut difficilius ſuppurantur, aut exigui ſunt, aut, quod peſſimum eſt, ubi ſemel oborti fuerint, iterumpoſtea deliteſcunt, quod naturam reſolvi, venenumque intro remeare, & mortem ſubſecuturam facile oſtendunt*. Hoffmannus *in medicina rationali tom.*4. *part.*1. *ſect.*1. *cap.* 12. *de febre peſtilentiali* §.7. obſervat, peſtilens hujus febris venenum non expelli, ut in aliis febribus malignis, per ſudores, neque per alvi, aut urinæ fluxum, neque per profluvium hæmorrhoidum, aut menſium, ſed tantum per excretionem, quæ fit per tumores in externo corporis ambitu prodeuntes; quorum venenum, ſi ſubito relabatur, ſphacelum inducit, & ocyus ad omnia viſcera, & ipſum ſanguinem ſerpit, uti proſequitur §.9. Univerſa pariter Medicorum, & Chirurgorum ſchola id unum ſollicite in bubonum retroceſſu ſtudet, ut emplaſtris ſuppurantibus, cucurbitulis, atque etiam epiſpaticis, hoc eſt attrahentibus, iterum veneficus humor ad priſtina loca reducatur, & inde extra corpus evacuetur. Quinimmo commune eorum præceptum eſt, ut, etiamſi bubones & carbunculi nondum ad maturitatem perducti ſint, non expectetur ſuppuratio, ſed immaturi aperiantur, ut ſic detur exitus miaſmati venenato; quod ſi retrocedit, maſſam ſanguinis inficit, & mortem cum diris ſymptomatibus, præſertim cum ſyncope & convulſionibus infert. Hieronymus Mercurialis *comment. in Hippocr. progn. fol.*178. hanc regulam generalem ſtatuit: *Ubi recurrunt inferiores abſceſſus, & abſque coctionis ſigno deliteſcunt, eſſe prædicendum & mortem, & delirium, & hæc eſt cauſa, quod melius multo eſt, ut non fiant abſceſſus, quam ut fiant, & ſtatim deliteſcant, atque recurrant*. Et ut redeamus ad bubones, Horatius Augenius *de febribus lib.*8. *cap.*3. hæc habet de bubone peſtilenti: *In primis autem illud malum in hujuſmodi effectu cernitur, ſi pars in tumorem elata repente ad naturalem ſtatum ſeſe convertat; virulentia enim humoris ad extimas partes prorumpens ad interiora viſcera præſtantiſſime revertitur*: cui ſubſcribunt Gaſpar Calder de Heredia *in tribunali medico magico, & politico part.*1. *de peſte Hiſpalenſi ſtat.*7. *littera* B *fol.*530. Joannes Dolæus *encycloped chirurg. tom.*2. *lib.*5. *cap.*3. *de bubone* §.11. *pag.*64. Carolus Muſſitanus *chirurg. pract. lib.*1. *cap.*53. *de bubone peſtilenti pag.*291.

27 Nec

Digitized by Google

27 Nec vero ad excludendum miraculum, aut venæ ſectionis, aut olei amygdalini exterius adhibiti ulla conſideratio haberi potuit, vel quia poſt ea remedia febris adaucta eſt, vel quia oleum amygdalinum exterius adhibitum potuit quidem laxare tenſas fibras, ſed neutiquam tollere peſtilens venenum in bubonibus, vel quia etiam admiſſa utilitate ſectionis venæ in hiſce morbis (cui tot inſignes Medici adverſantur, & quam Faloppius *de tumoribus cap.* 11. *pag.* 116. ſtatuit vix recipiendam in febri peſtilenti & pura, ſine bubone) retentaque ſententia Celſi *lib.* 3. *de re medica cap.* 4. *In hac* (loquitur de ſebre peſtilentiali) *minime utile eſt fame, aut medicamentis uti, aut alvum ducere: ſi vero vires ſinunt, ſanguinem mittere, optimum, præcipue ſi cum dolore febris eſt*; eoque magis, ſi ſectio venæ non adhibeatur in principio poſt invaſionem, ubi terrore & metu æger jactatur, ſed ſecundo, vel tertio die, ſi urgent plethora, & vires ſinunt; & ſanguinis emiſſio ſit moderata, veluti concludit Hoffman. *loc. cit.* §. 7. repentina tamen ſanatio, & tranſitus momentarius a deſperato ſtatu ad ſanitatem perſectam ſine miraculo fieri non poterat.

28 Ideoque ſacrorum rituum Congregatio ſanationem Franciſcæ Victoriæ recenſuit inter miracula tertii generis: cui ſententiæ ſuffragati fuerant tum Medici ordinarii, tum ceteri, qui in Urbe ſcripſerant, vocati ad judicium pro veritate ferendum, a quibus ſuo ſuffragio clariſſimus Malpighius non receſſerat, ut ex ejus verbis ſupra allatis conſtat: *Intorno al modo, eſſendo inſtantaneamente, è mirabile*. Et quamvis ipſe ſcribens uti Fidei Promotor contenderim, a Malpighio ſanationem fuiſſe dictam mirabilem, miraculum autem differre a mirabili, juxta ea quæ habentur apud Scacchum *de not. & ſign. ſanctit. ſect.* 8. *cap.* 1. *pag.* 566. & apud Mattam *de Canonizat. Sanctor. part.* 3. *cap.* 21. *num.* 1. ſuffragium tamen ferens in ſacra Congregatione, uti ejuſdem Conſultor, non ſolum dixi, mirabile aliquando ſumi pro vero miraculo, juxta illud Eccleſiaſtici *cap.* 48. *v.* 4. *Sic amplificatus eſt Elias in mirabilibus ſuis*; ſed etiam ſubdidi, Malpighium de vero miraculo locutum fuiſſe, licet tertii generis, cum vim conſtituerit in modo, videlicet in ſanatione ſubita.

De Febri Eryſipelacea.

29 Febris eryſipelacea aliquid affinitatis habet cum febre peſtilenti: nam ſicuti hæc ſubito cum intenſo horrore, æſtu, virium amiſſione, vehementi dorſi capitiſque dolore, vomitu, & delirio accedit, ita & ſæpiſſime eryſipelas ſtatim in principio iiſdem ſymptomatibus ſtipatur; & ſicuti in peſte nil periculoſius, quam ſi materia expulſa ab externis ad interiora relabitur, ſic eadem noxa, idemque periculum metuendum a retrogreſſu eryſipelatis. Differt autem eryſipelacea febris a febre peſtilenti, quod non ex contagio, ſive cauſa externa, ſed interna oriatur, nec contagioſa ſit, nec alios ſola exhalatione inficiat, neque tam virulenta ſit, & cum mortis

Digitized by Google

periculo juncta, quemadmodum fuſe legi poteſt apud Hoffmannum *tom.4. part.3. ſect.10. cap.13. §.1. & ſeqq.* Dictum eſt autem, metuendum eſſe a retrogreſſu eryſipelatis, quod confirmatur ſententia Hippocratis *epid. lib.1. ſect.3. text.8.* *Quæcumque ſine ſigno aliquo diſparent, difficilis ſunt judicationis, ut puellæ Polimarci eryſipelas*: in cujus textus commentario Franciſcus Valleſius ait: *Eryſipelas non poteſt bene ſolvi, niſi paulatim, & exuſta in parte male affecta cute, relictoque veſtigio. Si nullo relicto evaneſcat repente, non debet probari ea ſolutio; ſignificat enim introverti, quod tantopere in prognoſtico vituperatur*. Item *eodem loco text.36.* Hippocrates ſubjicit: *Tumores præter rationem levantes, fallax; ut Andronici puero eryſipelas recurrit*; ibique Valleſius hæc habet: *Fallax ſalus eſt, tumores repente evaneſcere, quod Hippocrates millies docet, & nunc recordatus pueri Andronici exemplo confirmat*. Celebris demum eſt ejuſdem aphoriſmus 25. *lib.7.* *Eryſipelas ab exterioribus verti ad interiora, non eſt bonum: ab interioribus autem ad exteriora, bonum*; & Tozzius *in comment. ad hunc aphoriſmum* recte notat, per egreſſum eryſipelatis ad externas partes indicari, interiora viſcera remanere libera ab ægritudine; & contra retrogreſſum eryſipelatis facile inficere ſanguinem, qui per interna viſcera perpetuo circumit. Addit, pernicioſum retrogreſſum eryſipelatis eſſe, cum citra quamcumque occaſionem aut cauſam externam evenit. Si enim forte eveniret ex ambiente frigido, a lotione aquæ gelidæ, ab applicatione medicamentorum refrigerantium & repellentium, malum eſſet, ſed minus profecto malum, cum id non eveniret ex defectu naturæ, neque ex vitio peccantis humoris; & bonum eſſe eryſipelas extra erumpens, ſi per hujuſmodi eruptionem liberentur partes internæ, quod prudens Medicus conjiciet, ſi febris, ſitis, ardor, inquietudo, & cetera ſymptomata, quæ cum eryſipelate conjunguntur, omnino deſinunt, vel magna ex parte remittuntur; ſecus, ſi perſeverent, nec ulla ratione intermittantur.

30 Actum fuit in cauſa Canonizationis Sanctæ Tereſiæ de liberatione cujuſdam Monialis a gravi eryſipelate, & ingenti febre. Franciſcus Maria Cardinalis a Monte in relatione facta in Conſiſtorio ſecreto coram ſan. mem. Gregorio XV. ita factum expoſuit: *Anna a Nativitate Monialis Conventus Medinæ del Campo eryſipelate ac febre graviter afficiebatur, cui Tereſia primum blandita, deinde affecta loca leviter manu attrectans: Bono animo, inquit, ſis, Filia; Deus, ut ſpero, te hoc modo abſolutam dimittet, atque extemplo omnis ab ea morbus expunctus eſt*. Auditores Rotæ in ſua relatione latius factum expoſuerunt, narrantes, Monialem a pluribus annis eryſipelate cum febre laboraſſe; nareſque adeo intumuiſſe eryſipelate, ut Medici timuerint, ne in illis cancer generaretur. Momentariam deinde ſanationem ponderarunt, & modum operandi per contactum manus ad inſtar plurimorum miraculorum a Jeſu Chriſto, & ab Apoſtolis patratorum: quapropter non dubitarunt judicium ferre pro miraculo: ſimileque judicium tulerunt de re ſimili in cauſa S. Petri de Alcantara, ut in ipſorum relatione *art.3. miracul.5.*

31 Porro, ſi, probata gravitate morbi, idem ſubito recedat ad contactum

tactum manus Servi Dei, de cujus ſanctitate quoad virtutes heroicas jam latum judicium eſt, nemo eſt qui non videat, tuto pronunciari poſſe pro miraculo. At, ſi ſanatio ad contactum manus non accidat, & aliqua naturalia remedia fuerint ante applicata, quæ tamen inutilia fuiſſe contendatur, aſſumenda eſt ſolertior indago de qualitate morbi, de remediis adhibitis, de modo ſanationis, de excluſione criſis, & de perfecta ſanitate, & ſic de non reverſione morbi, juxta ea quæ alibi dicta ſunt, cum eryſipelas ſit morbus revertens teſte Sennerto *lib.2. de febribus cap.16.* Solet enim hic morbus nonnullis familiaris, & quaſi hereditarius eſſe, eoſque ſæpius invadere.

32 Eryſipelas juxta Practicos diſtinguitur in *verum*, quod ſimplex, & in *nothum*, quod ſcorbuticum nonnulli vocant, & ſubdiſtinguunt in illud, quod cum, vel ſine exulceratione eſt. Eryſipelas *nothum* ajunt aliud eſſe phlegmonoides, aliud ſcirroides, aliud ædematoides; quod eſt idem ac dicere modo conjungi phlegmonibus, & tum maxime periculoſum eſſe, modo ſcirrhis, quod morbi longitudinem facit, modo denique ædemati, quo in caſu, ſi exulceretur, facillime in gangrænam vertitur, & febrem eryſipelaceam modo idiopathicam, ſive morbum primarium, modo ſymptomaticam, ſive morbum ſecundarium dicunt; & facilioris curationis aſſerunt eſſe eryſipelas *verum*, quam *nothum*, & eryſipelas ſine exulceratione, quam cum exulceratione. Præterea docent, eryſipelas non eſſe in omnibus unius ſemper indolis ac vehementiæ; cum in quibuſdam, & maxime juvenibus, materia nec adeo virulenta, nec adeo multa ſit, nec febrem intenſam moveat, & contra in ſenibus, & impuris corporibus febris ſit acrior, diutius affligat, & cum majore periculo; demum ajunt differre eryſipelas ratione partium, quibus incumbit, veluti late proſequitur Hoffmannus *cit. ſect.1.cap.13. §.4. & ſeqq.* Quare Paulus Ægineta *in chirurgia medica tit. Eryſipelas, ſeu Roſa, lib.4. cap.21.* ſcribit, eryſipelata, quæ capiti potiſſimum oboriuntur, plus faceſſere negotii, adeoque eſſe periculoſa, ut, niſi efficax conſequatur auxilium, quandoque etiam ſtrangulent; & Munniks *chirurg. lib.1. cap.5. num.7.* ſubjicit: *Equidem raro periculoſus eſt affectus eryſipelas, niſi ab exterioribus ad interiora materies repellatur; periculoſior vero, ſi circa oculos, fauces, aliaſve nobiles partes conſiſtat, aut ſi vulneri, ulceri, fracturæ, luxationi ſuperveniat.* Sequitur Franciſcus Romanus *conſil. medic. chirurg.31.* ubi de eryſipelate ſic loquitur: *Sed cum caput occupat, non ſolum eſt malum, verum etiam exitiale, ut præter Celſum lib.5. cap.26. refert Paulus lib.4. cap.21. & notavit Aetius, præcipue cum in dies excreſcit, non enim ſemel vidimus, caput hoc modo correptum ad maximam monſtruoſamque magnitudinem deveniſſe, & ægrotantes fato ceſſiſſe.* De eryſipelate autem exulcerato ſubjicit Fernelius *de ext. corp. affect. lib.7. cap.4.* *Alterum, quod Celſo ſacer ignis nuncupatur, eſt exulceratum eryſipelas. Hujus duæ ſpecies ſunt. Una; qua ſumma cutis ſine altitudine exulceratur, in qua & cruſtulæ inſtar furfuris excitantur. Altera, cujus exulceratio altius in cutem penetrat, e qua, ruptis puſtulis, purulenta ſanies exit;* & Tagaultius *chirurg. inſtit. lib.1. cap.8. pag.86.* ita ex-

ponit naturam eryſipelatis exulcerati: *Atque aliquando cutis exulceratio ſpatio temporis ad profundum pervenit, ita ut inferiorem ſeu ſubjectam carnem attingat, tunc ejuſmodi affectus etiam eryſipelas nuncupatur, ſed cum ulceratione, quod, Galeno authore, ejuſdem generis eſt cum herpete.*

33 Bis actum fuit de ſanatione ab eryſipelate inter miracula recenſenda, dum fungebar munere Fidei Promotoris, in cauſa videlicet Canonizationis S. Turribii, & in cauſa Canonizationis S. Joannis de Cruce. In prima agebatur de eryſipelate, quod caput invaſerat, cujuſque ſanatio tamquam miraculum proponebatur, quia applicata Imagine Beati dolor ceſſavit, æger placide dormivit, & expergefactus a febri, & omni morbo liber evaſit. At, præter animadverſiones adverſus facti probationem excitatas, cum obſervatum fuerit tum a meo Deceſſore Proſpero Bottinio, tum a me, eryſipelas potuiſſe eſſe criſim naturæ, & hunc morboſum affectum naturaliter pelli potuiſſe per ſanguinis emiſſionem, quæ pluries a Medico fuerat adhibita; item morbum fuiſſe paucorum dierum abſque ſymptomatibus lethalibus, ſomnum potuiſſe magnum levamen conferre; & tandem poſt primam ſanationem morbum recruduiſſe; reſponſiones a jure, vel a medicina petitæ nihil proficere potuerunt; & ſacrorum rituum Congregatio inter ea, quæ approbavit, miracula ſanationem ab eryſipelate non recenſuit, uti colligitur ex Decreto edito die 11. Januarii 1726. In ſecunda agebatur de ſubita ſanatione ulceroſi & maligni eryſipelatis, quod capiti incumbebat. At, præter oppoſitiones a me factas adverſus vim probationis, cum demonſtraverim, multa applicata fuiſſe medicamenta, morbum fuiſſe in ultima parte ſtatus, ſanationem non fuiſſe ſubitam, ſacra Congregatio abſtinuit ab ea ſanatione approbanda, uti deſumitur ex Decreto edito die 5. Februarii 1725.

De Febri ex Angina.

34 Angina dicitur ab angendo, & anginam dicere poſſumus ſpirandi & deglutiendi moleſtum laborem faucibus inflammatis atque intumeſcentibus. Diſtinguitur a Practicis in *veram*, & *notham*. *Vera* oritur a ſanguinis ſtaſi, ut eam vocant. *Notha* magis a congeſtione ſeri, quam ſanguinis, cum interna faucium inflammatione. *Vera* morbus acutus eſt, nunquam ſine rigore, & febre. *Notha* junctam habet febrem plus lymphaticam, & catarrhalem, quam acutam. Si angina internis laryngis muſculis inſidet, & in ea non extrinſecus rubor, ſed intrinſecus ardens dolor urget, & ob anguſtatum aſperæ arteriæ caput vox non modo ſupprimitur, ſed & ſpiritus difficilis redditur, evidenti non caret periculo, ut innuit Hippocrates *Prædict. lib. 3. cap. 109. Angina graviſſima eſt, & celerrime interimit, quæ neque in cervice, neque in faucibus conſpicuum quid habet; hæc etenim eodem die, & ſecundo, & tertio, & quarto ſtrangulat.* Idem Hippocrates *ſect. 5. aphor. 10. Quicumque ab angina liberantur, iis ad pulmonem vertitur, &*

tur, & in ſeptem diebus pereunt; ſi vero hos effugerint, ſuppurantur; & *ſect. 6. aphor. 37. Angina correpto ſi tumor fiat in collo, bonum; foras enim morbus deducitur*. Senſus aphoriſmi decimi eſt, illos, qui ex angina videntur liberati, ſed citra inflammationis maturationem aut reſolutionem, & ſine ulla manifeſta materiæ expurgatione, incidere in pulmonis inflammationem; & humore in pulmonem translato tum ratione ipſius partis affectæ reſpirationi deſtinatæ, tum etiam ratione febris adjunctæ acutiſſimæ vita periclitari: ſenſus aphoriſmi 37. eſt ſatis clarus, cùm in eo Hippocrates repetat, quæ ſupra de eryſipelate dixerat, & Nos cum eo aſſeruimus. Legi poteſt Tozzius *in comment. ad eoſdem aphoriſmos*; & duce eodem Hippocrate *in libro de loc. in hom. §. 1.* tam veteres, quam recentiores Medici unicum adverſus hunc morbum præſidium conſtituunt in venæ ſectione: *Angina affectis a ſanguine in venis colli collecto & coagulato ſanguinem ex venis brachiorum & pedum detrahes, & ſimul alvum inferne ſubduces; quo, quod morbum exhibet, detrahatur*. Qui plura ſcire cupit de angina, conſulere poteſt citatum opus Hoffmanni *ſect. 2. cap. 4.* Sed hæc innuiſſe ſatis ſit, quantum quidem pertinere poteſt ad noſtrum inſtitutum: hinc enim ſacræ Congregationis Conſultores ſatis apte colligere poterunt, quandonam liberatio ab angina miraculo adſcribi poſſit. Nec enim ſatis eſt, ut liberatio momento contingat, uti vult Matthæuccius *in pract. Theologo-Canon. tit. 3. cap. 3. §. 8.* cum aliquando ipſa angina naturaliter rumpatur, & qui pro mortuo lugebatur, integram conſequatur ſanitatem, juxta caſum relatum apud Schenckium *lib. 3. obſerv. 3. pag. 301.* ſed præterea oportet, ut qualitas anginæ ſerio examinetur, indago inſtituatur de ſymptomatibus, & de febre eam concomitante, de remediis adhibitis, ſi fuerunt adhibita, & præſertim ſi ſectio venæ facta ſit, de criſis excluſione, & an ſanationi ab angina alius morbus ſucceſſerit, vel qui jam ſublatus videbatur, redierit. Fuerunt hæc a me, dum munere fungebar Fidei Promotoris, perpenſa in cauſa S. Joannis de Cruce, in qua inter cetera miracula, propoſita fuit ſubita ſanatio Barnabæ de Medina Medici a ſtrangulante angina, cujus tamen nulla fuit habita ratio, ita ut Antonius Pacchionus celebris, dum viveret, Medicus a ſacra Congregatione electus, ut ſuum judicium ferret ſuper miraculis, quæ in ea cauſa proponebantur, licet de aliis propoſitis judicium tulerit, viſis prædictis animadverſionibus, nullum in ſua diſſertatione fecerit verbum de liberatione a ſtrangulante angina, eam hoc modo modeſte a claſſe miraculorum rejiciendo.

De Febri ex Tetano.

35 In cauſa Canonizationis S. Laurentii Juſtiniani inter ceteras ſanationes, quæ tamquam miracula proponebantur, erat illa ſubitæ liberationis a tetano, quo æger afflictus fuerat per dies viginti una cum febre. Tetanus ſpaſmi quædam ſpecies eſt, vel convulſionis. Verbum græcum eſt, Medi-

Medici autem noſtri morbum hunc generico nomine *diſtenſionem* appellant. Tetanus enim eſt nervorum tenſio æqualiter in toto corpore facta, per quam rigidum & immobile manet, cum partes anteriores æque ac poſteriores contrahantur. Duo ſunt aphoriſmi Hippocratis de hoc morbo; primus eſt: *Quicumque tetano corripiuntur, quatuor diebus pereunt: ſi vero hos effugerint, ſani fiunt*; alter eſt: *Ab æſtibus fortibus convulſio, aut tetanus, malum*. Tozzius plura adnotavit *in comment. ad hos aphoriſmos*; & ad primum quidem obſervat, tempore Hippocratis tetano correptos poſt quartum diem mortem evaſiſſe ob ſalubriorem habitationis conſtitutionem, vel ob fortiores corporum temperaturas; ſed hodie ſeptimo, atque etiam poſt ſeptimum diem eo morbo affectos periclitari. Scripſerat Zacchias ſuper miraculo, quod proponebatur in cauſa S. Laurentii; & conſilium impreſſum eſt, *poſt quæſtiones medico-legales ab eo editas*. Cenſuerat ſanationem miraculo tribuendam; ſed cum in ſuo conſilio dubium excitaſſet, quod ſanatus fuerat febri affectus, & quod ex Hippocrate, & multo magis ex ipſa experientia habetur, febrem aliquando convulſioni remedio eſſe, & per eam reſolvi materiam, quæ convulſionem excitavit, quamvis dubitationi ſatisfacere conatus fuerit, ejus tamen reſponſiones nihil profuerunt, nec propoſita in ea cauſa ſanatio fuit adſcripta miraculo; Romulus autem Spetiolius Archiater Alexandri Papæ VIII. electus, ut ſuum pro veritate ferret judicium, in ſuis medicis ponderationibus prælo editis, in quibus nonnullas alias propoſitas ſanationes pro miraculis habuit, de hac nullum verbum fecit, ipſam (uti ſupra dictum eſt) hoc modo modeſte rejiciendo.

36 Ne caput hoc in immenſum excreſcat, aliqua tantum addemus de febre pneumonica, pleuritica ſcilicet, & peripneumonica: morbus etenim hic noſtris temporibus eſt frequentiſſimus, ideoque ſæpe ſe offert occaſio differendi de ſanationibus ab ipſo, quæ tamquam miracula proponuntur in ſacrorum rituum Congregatione. Gordonius *in lilio medicinæ particul. 4. cap. 9. de pleuriſi*, ſigna exponit, quibus pleuriticæ febres mortales dijudicantur: *Omnia ſigna pleuriſis; ſi fuerint multum intenſa & laborioſa, mortem ſignificant, ſicut eſt dolor vehemens; cum virtus totaliter proſternatur ex vehementia doloris. Similiter vehemens difficultas anhelitus &c. Similiter ſi tuſſis laborioſa impediat ſomnum, & cibum &c. Ex ſputo ſimiliter accipiuntur ſigna mortalia, ſicut cum eſt lividum, nigrum, viſcoſum, & cum laborioſa tuſſi. Similiter cum non poteſt expelli ... Et eſt intelligendum, quod in pleuriſi, & in quacumque ægritudine, ſi Medicus recte operetur, & nullus error intercadit, ſi patiens propter medicamina recte applicata univerſalia & particularia non allevietur, ſed potius aggravetur, ſignum eſt peſſimum & mortale*: quæ omnia ſigna repetuntur etiam a Sennerto, Zacuto, Horſtio, quibus ex noſtris adhæret Villalpand. *in append. prætermiſſ. ad tract. de magia cap. 3. ad lib. 1. num. 13. & ſeqq.*

De

De Febri, quæ dicitur inflammatoria.

37 Febris hæc eſt inflammatoria, ut eam vocant; inflammatio autem in thorace partibus inſidet diverſis, & varia non modo accipit nomina, ſed differt ſymptomatibus, eventu, & curandi ratione. Antiqui Medici putarunt ſubjectum pleuritidis, & peripneumoniæ eſſe pleuram; Medici medii ævi aſſeruerunt, in peripneumonia pulmones, in pleuritide pleuram cum muſculis, quos ſuccingit, affici. At recentiores Medici accurata anatomica partium cognitione inſtituti, pleuriticum morbum omnino volunt in pulmonibus conſiſtere. Id comprobavit Hoffmannus *in diſſertat. de pleuritide, & peripneumonia*; & Paſcolus *in tract. de homine, ſive de corpore humano lib. 2. ſect. 3. cap. 2.* ita locutus eſt: *Nos autem, qui, quoties pleuritide, & peripneumonia interfectos ſecari fecimus, toties promiſcue, modo tamen magis, modo minus pleuram una, & pulmones æque inflammatos vidimus.* In commentariis autem Bononienſis Scientiarum & Artium Academiæ *pag.* 153. narratur, anno 1705. cum in Academica exercitatione ſermo poſitus eſſet de pleuritide, Morgagnum magni utique nominis Phyſicum, tunc Academiæ Principem, ſenſiſſe, pleuritidis vitium potiſſimum eſſe in pulmonibus: ſectis enim cadaveribus eorum, qui legitima pleuritide interierant, inventi ſunt ipſorum pulmones exteriore interdum parte uſque adeo depravati atque corrupti, ut partis hujus portio aliqua inter trahendum facillime lacerata & divulſa adnexæ pleuræ adhærens relicta ſit; quæ tamen pleura, abraſis diligenter pulmonum reliquiis, illæſa omnino apparuit, vel tantum nonnihil rubra. Porro citatus Hoffmannus *tom.4. medic. rational. part.1. ſect.2. cap.6.* docet, ſi inflammatio externas tantummodo partes occupet thoracis, pleuritidem eſſe ſpuriam; ſi membranoſæ pulmonaris ſubſtantiæ ſuperficiem teneat, pleuritidem eſſe veram; ſi vero altius in ipſam pulmonis ſubſtantiam deſcendat, graviorem eſſe, & peripneumonicam appellari.

38 Teſtatur idem Auctor, in ſpuria pleuritide dolorem eſſe valde acutum, & pungentem latus, tuſſim eſſe ſiccam ſine ejectione materiæ pituitoſæ, vel cruentæ, & junctam eſſe febrem cum pulſu ſubduro, depreſſo, & frequenti; in pleuritide *vera* majorem eſſe, quam in ſpuria anguſtiam ſpirandi, ſputum eſſe cruentum, & febrim comitantem eſſe magis acutam, quam in ſpuria: in peripneumonia vero dolorem eſſe magis tenſivum, ut eum dicunt, obtuſum, majorem eſſe ſpirandi difficultatem & anxietatem, & in majori periculo ægros eſſe conſtitutos, cum facile moriantur, & præſertim ſi ſenes ſint. Tandem citatus Hoffmannus teſtatur, in nulla alia ſebre criſes eſſe frequentiores, quam in hac; nullam aliam ſebrim tam eſſe recidivam, quam febrim pneumonicam; & ad præcavendum inflammationis incrementum nihil eſſe utilius ſanguinis emiſſione. Porro ex his Conſultores ſacræ Congregationis poterunt facile cognoſcere non

Digitized by Google

non ſolum naturam morbi, de quo agitur, ſed etiam ejus gravitatem, facilitatem criſis, periculum recidivæ, & utilium remediorum uſum: quæ omnia ſedulo animadvertere debebunt, antequam de ſanationis miraculo ferant judicium; quod optime præſtiterunt in cauſa Beatificationis tunc Servi Dei, deinde Beati, nunc Sancti Joannis de Cruce, in qua ex adhibita potiſſimum venæ ſectione repentina quædam ſanatio a febri pleuritica non fuit miraculo adſcripta. Hoc ipſum accuratiſſime de more præſtitit Joannes Maria Thomaſius Medicus ſæpe a Nobis cum laude commemoratus, electus ut ſuum pro veritate ferret ſuffragium in cauſa Canonizationis tunc Beatæ, nunc Sanctæ Agnetis de Monte Politiano: in quarto enim, quod tamquam miraculum proponebatur, ſubitæ ſanationis cujuſdam mulieris a pleuritide, & febre maligna, adhæſit animadverſionibus a me uti Fidei Promotore propoſitis; dixitque miraculo fortaſſe tribui poſſe hanc ſanationem, cum naturaliter non fiat, ut pleuritis paucarum horarum ſpatio poſſit judicari, & multo magis ſine ulla criſi; ſed ſe eam uti talem approbare non poſſe, cum mulier ſanata per multos menſes dolore laboraſſet, & hyſtericis affectionibus fuiſſet obnoxia, ita ut periculum fuerit, ne ab his ſimile quid productum eſſet, quod pleuritidem ſimularet, cui febris potuit eſſe utilis, utpote ſolvens materiam, quæ efficiebat dolorem. Senſit autem idem Thomaſius, ſubitam ſanationem Monialis a pleuritide cum febre graviſſima, ac a tumore eryſipelatico in crure dextero eſſe miraculo adſcribendam; quod & deinde admiſſum fuit a ſacra Congregatione, uti apparet ex Decreto edito die 2. Aprilis 1726. Sed ita ſenſit, poſtquam oſtendit, pleuritidem non fuiſſe ſpuriam, ſed veram; fluida ægrotantis fuiſſe in tali concretionis gradu conſtituta, ut natura non ſolum apta non eſſet ad utiles & neceſſarias ſecretiones exercendas, ſed a magno fluidorum vitio quaſi depreſſa ad alia cogeretur morboſa ſedimina; & demum nullam præceſſiſſe ſecretionem per ſputum, per ſudorem, aut per aliam viam: in quo proinde rerum ſtatu pleuritis in morbum graviorem ac contumaciorem tranſire ſolet, uti etiam obſervavit diligentiſſimus Nicolaus Cheſnau *in ſecundo libro ſuarum obſervationum*, ubi ait *in prognoſt. Niſi pleuritis ſolvatur ſudoribus, vel hæmorrhagia e naribus, vel ſputis, tranſit in peripneumoniam intra ſeptem dies, aut in abſceſſum, aut in empyema poſt decimum quartum*: quam ad rem facit aphoriſmus Hippocratis: *Quicumque morbo laterali laborantes quatuordecim diebus non repurgantur, ii ad ſuppurationem vertuntur*: In Latina interpretatione ſcribitur: *morbo laterali laborantes*; ſed in Græco codice ſcribitur: *Pleuriticos*: quare de pleuritide intelligendus eſt Hippocrates, non de morbo laterali, qui coſtis, & muſculis inter coſtas externis accidit; in hoc enim repurgatio per ſputum, quæ ab Hippocrate memoratur, expectari non poteſt, ſicuti ſperari poteſt in morbis pectoris partes internas afficientibus, uti advertit Tozzius *in commentar. ad dictum aphoriſmum*.

De miraculo pleuritidis ſanatæ in muliere gravida.

39 Lateralis morbus, cui nomen eſt *Pleuritis*, adeſſe dicitur, quando acuta febris urget, acutus ſubeſt dolor uſque ad jugula pertingens, pulſus durus eſt, decubitus in latus affectum facilis: at, ſi in oppoſitum jaceat æger, ſequitur dolor acerbiſſimus, ſpirandi difficultas, & tuſſis, quæ aut humida eſt, ſputumque modo cruentum, modo varium educit; aut ſicca, qua nihil exſcreatur.

40 Ingraveſcentibus his, morbus increſcit, calorque æſtuans augetur, ſitis impenſe tenet, appetitus dejicitur, vigiliæ accedunt, & ſub hoc caſu etiam delirium.

41 Cum hæc ſigna concurrunt, *legitima* vocatur pleuritis, ea nempe, qua membrana intus coſtas ſuccingens inflammatur, & inflammatio ad ulteriores in pulmonem vias porrigitur: e contra appellatur *ſpuria*, in qua muſculi, qui ſunt inter coſtas, & thoracis exteriora laborant, febriſque mitior eſt.

42 Quæ legitima eſt pleuritis, inter acutos morbos recenſetur ab Hippocrate *de rat. victus in ac. morb.* his verbis: *Sunt autem hi (acuti) quantum nominibus veteres complexi ſunt, pleuritis, peripneumonia, phrenitis, lethargus, febris ardens, & quicumque alii morbi ad has conſequuntur, quorum febres omnino continuæ interficiunt*. Confirmatur id doctrina Aretæi, *lib.* I. *cap.*X. qui de curatione pleuritidis ait: *Nulla moræ atque dilationis in pleuriticis, quin protinus valenti medela ſuccurramus, datur occaſio: febris enim peracuta ad perniciem properat, dolor quoque ſuccingentis membranæ coſtas in pejus urget, necnon & tuſſis pectus caputque concutiens, vires proterit*.

43 Acutos vero morbos periculo nunquam vacare maniſeſto liquet ex Hippocrate *in lib. de affect.* docente, ex omnibus fere morbis acutos interficere, & maximos labores excitare.

44 Mulierem prægnantem acuta febris prehenderat, & initio ipſo vires dejectæ erant, oculi caligantes, jactatio totius corporis, æſtus ingens, lateralis dolor acerbus, decubitus difficilis, tuſſis cum ſputo cruento, mentis alienatio: cuncta hæc prima morbi die. Quamquam vero intra biduum ſexies vena ſecta fuiſſet, fauces nihilominus inflammabantur, & cum linguæ nigredine, ſitique inexplebili exulcerabantur.

45 Hujuſmodi ſymptomata pravum conſtituunt pleuritidis genus; ineunte enim morbo ea adſunt ſigna, quæ vix in adaucto obſervari conſueverunt. Febris autem, quæ comitabatur, *acutiſſima* vocatur ab eximio Archiatro Marco Angelo Marcangelo ad ſcribendum pro veritate accito, cum hic caſus in cauſa Beatificationis & Canonizationis tunc Ven. Servi Dei, nunc Sancti Camilli de Lellis proponeretur.

46 Ex eo autem quod ægrotans gravida ſit, eam in magno vitæ diſcrimine eſſe præſtantiſſimus vir pronuntiat; etiamſi, ut ait, aliis deſtituere-

Digitized by Google

tur ægritudo ſymptomatibus; cum in medicina facienda obſervationibus conſtet, quod Riverius *praxis med. lib. 7. cap.* 3. ſcriptum reliquit, pleuritidem in ſenibus, mulieribus, utero gerentibus &c. eſſe perniciosam: & Ballonius *lib. 2. conſil. 20. de pleuritide*, valde terrificos in gravidis appellet pectoris dolores; & Boerhaavius cauſam conſtare non dubitet, cur ſenibus, puerperis, gravidis plerumque lethales ſint pleuritides.

47 Jam vero ſeptima & decima dies agebatur, a qua ægra mulier decumbebat; cunctiſque adhibitis medicamentis, nullum experta erat levamen; quin in pejus cuncta ruebant: adeoque omnibus munitam Sacramentis velut conclamatam Medici ſacris Eccleſiæ Miniſtris commiſerant.

48 Inter hæc ori inditum eſt morientis prope mulieris pauxillum cœmenti ſacræ ædiculæ, quam in vita coluerat S. Camillus, & confeſtim ſenſu motuque redeunte, lecto erecta per ſe aſſedit mulier, cibumque ibi afferri juſſit, quo ſuaviter aſſumpto, recubuit, & placidam ſomno duxit noctem, & ſequenti die ſingula peragere potuit, quæ melius explere ſana nequiviſſet.

49 Repentina hæc morbi totius extinctio, & omnium virium inopinata redintegratio & conſtans, cum ad necem uſque deſatigata eſſet ægrota, plane cumulateque miraculum oſtendunt. Nullum enim juxta naturæ vires excogitari poterat auxilium, quo ægrotæ animam agenti vires extemplo redderentur, atque inſimul fauces exulceratæ ſanarentur, hilarique peteret vultu alimentum, cujus antea vix particulam aliquam haurire poterat. Hinc igitur ſacris Judicibus viſum fuit, ſanationem hanc pro miraculo habendam eſſe, quod Nobis fuit comprobatum Decreto.

C A P U T X I X.

De ſanationibus a variis infirmitatibus, quæ miraculo fiunt.

1 DE Chriſto Domino in Euangelio Matthæi *cap. 4. v. 23.* legitur: *Et circuibat Jeſus totam Galilæam, docens in ſynagogis eorum, & prædicans Euangelium regni, & ſanans omnem languorem & omnem infirmitatem in populo; & abiit opinio ejus in totam Syriam, & obtulerunt ei omnes male habentes, variis languoribus & tormentis comprehenſos, & qui dæmonia habebant, & lunaticos, & paralyticos, & curavit eos*; & *cap. 8. v. 16. Omnes male habentes curavit, ut adimpleretur, quod dictum eſt per Iſaiam Prophetam dicentem: Ipſe infirmitates noſtras accepit, & ægrotationes noſtras portavit*; & Marci *cap. 1. v. 32. Veſpere autem facto cum occidiſſet ſol, afferebant ad eum omnes male habentes* & *v. 34. Et curavit multos, qui vexabantur variis languoribus*; & Lucæ *cap. 4. v. 40. Cum autem ſol occidiſſet, omnes, qui habebant infirmos variis languoribus, ducebant illos ad eum. At ille ſingulis manus imponens, curabat eos*; & Lucæ pariter *cap. 6. v. 19. Et omnis turba quærebat eum tangere, quia virtus de illo exibat, & ſanabat omnes.* Quamobrem S. Joannes Chryſoſtomus

mus *in Matthæum cap. 8. v. 16.* (apud Corderium *in catena Patrum*) ait: *Perpende quantam curatorum multitudinem percurrant Euangeliſtæ, non ſigillatim nobis efferentes, recenſentesque, ſed verbo unico infinitum miraculorum pelagus complectentes*. Hinc occaſio facile ſumi poſſet agendi de ſanationibus ab univerſis morbis, quæ miraculo fiunt: ſed cum materia tum propter amplitudinem, tum propter gravitatem noſtris viribus major ſit, ſermo coarctabitur ad nonnullos morbos, apoplexiam videlicet, arthritidem ſeu podagram, iſchuriam, ileos, aneuriſma, ſtrumas, & polypos, cum de ſanationibus ab hiſce morbis actum aliquando ſit in ſacrorum rituum Congregatione; pro ſanationibus autem ab aliis morbis ſufficere poterunt cetera, quæ a Nobis dicta ſunt, cum generaliter de re hac ageremus.

De Apoplexia.

2 Apoplexia eſt ſubductio ſenſus & motus in organis univerſis, ſeu vehemens & repentina totius corporis reſolutio, aut ſtupor, ſeu repentina actionum animalium omnium, ſenſus videlicet & motus abolitio cum principum læſione facultatum. Apoplexiam Medici bipartiuntur in humoralem, & organicam (placet enim eorum formulas adhibere) & rurſus humoralem in eam dividunt, quæ fit obſtructione nervorum, & in eam, quæ fit per externam nervorum compreſſionem: quibus præterea addi poteſt illa, quæ fit lympha, ſive ſero exuberante, quam *pituitoſam* aliqui vocant, & ea, quæ fit ſive ex redundantia, ſive ex nimio ſanguinis fervore, quam alii *ſanguineam* appellant, quæque plethoricis ſolemnis eſſe ſolet, quæque in temulentis ex ebrietate non ſemel contigit, uti late legi poteſt apud Paſcolum *in tract. de homine lib. 2. ſect. 1. cap. 4.* Brevius res abſolvitur a Tozzio, qui *lib. 2. aphoriſm. aphor. 42.* ita ſcribit de apoplexia: *Apoplexia eſt privatio ſenſus & motus in toto corpore, ſuperſtite reſpiratione, licet & hac multum quoque offendatur.*

3 Admirandas nonnullas apoplexias colligit Marcellus Donatus *in tract. de medic. hiſtor. mirab. lib. 2. cap. 6.* Sed, relictis iis, quæ ad Medicos præcipue pertinent, ut aliqua exhibeatur idea hujuſce morbi, quatenus neceſſarium eſſe poteſt Conſultoribus ſacræ Congregationis rituum, repetemus primo cum iiſdem Medicis, apoplexiam eſſe ablationem animalium actionum omnium, motus ſcilicet, ac ſenſuum, cum principum facultatum læſione. Quocirca, ſi homo ſubito concidat, omniſque ſenſus, & motus, ac ſimul vox repente auferatur, ſola reſpiratione, ſed ea difficili remanente, & remanentibus colore faciei & pulſu, membrumque nullum moveat, ſed omnia membra laxa ſint, & ſi brachium, vel pes elevetur, pondere ſuo, ut in cadavere, concidat, nec æger audiat, aut videat, nec, ſi tangatur, vel pungatur, ſentiat, aut loquatur, & ore hiante ac ſtertendo reſpiret, oculoſque clauſos, vel palpebras ſuſpenſas, aut contractas habeat, æger hic apoplexia dicitur laborare. Fuſe hæc omnia proſequitur Sennertus

tom. 3. pract. lib. 1. part. 2. cap. 33. de apoplexia, in ſignis diagnoſticis ejuſdem; ubi etiam docet, hiſce ſignis differre apoplexiam ab omnibus cognatis affectibus: differt quippe a lethargo, cum lethargo laborantes ſomnolenti ſint, & excitari poſſint, ſecus Apoplectici: differt a caro, cum carus non ſubito, ut apoplexia, ſed ſenſim invadat; quique eo tenetur, nec difficile reſpiret, nec ſtertat: differt ab uteri ſuffocatione, cum in hac color faciei mutetur, & vis ſentiendi nonnunquam maneat, neque reſpiratio impediatur, aut ſi impediatur, pulſus ſimul obſcuretur: differt a ſyncope, cum in hac color faciei a naturali in pallidum mutetur, & ſpiritibus ac ſanguine ſubito ad cor raptis, muſculi per conſenſum afficiantur; unde ægri dentes, aut os, itemque manus arcte claudunt, ut vix poſſint aperiri: differt ab affectione melancholica, cum in hac pulſus & reſpiratio obſcurentur: differt ab epilepſia, cum in hac corpus convellatur, & motu inordinato concutiatur; differt a catarrho ſuffocante, cum in hoc ſubito humor a capite ad pectus & pulmones decumbens reſpirationem & ſermonem ſæpius interrumpat, & hominis ſenſum & motum omnino ſuffocet, aut certo ſuffocationis periculum minetur. Optime Tozzius *medicinæ parte priore tom. 1. ad tit. de apoplexia §. Itaque*.

4 Dicemus ſecundo cum eiſdem Medicis, apoplexiam ſuos habere gradus, & ejus magnitudinem æſtimari ex reſpirationis noxa majore, vel minore. Gregorius Hymannus *in tract. de apoplexia cap. 30.* hæc habet ex Galeno: *Galenus quatuor apoplexiæ ſpecies conſtituit. Prima eſt, quando ægri reſpirant adhuc cum aliquo ordine, quam inter omnes ſpecies mitiſſimam nominat. Altera eſt, in qua ægri inæqualiter reſpirant, & cum interpoſitione, ita ut per intervalla ſpiritum ducant. Hanc priore longe vehementiorem conſtituit. Tertia eſt ea, in qua ægri quidem reſpirant, ſed cum magna violentia. Quarta omnium acutiſſima, periculoſiſſima, & maxime lethalis eſt; in qua dicit cum motu & ſenſu reſpirationem quoque perdi & amitti. Vides ergo, concedere Galenum, apoplexiam dari abſque manifeſta reſpiratione*. Galenum ſequuntur Medici fere omnes ſtatuentes, Apoplecticos nonnullos, præter motum & ſenſum, manifeſta quoque reſpiratione privari, ita ut ſæpius, æger an vivat, vel mortuus ſit, ambigatur. Sequitur Zacchias *conſil. 31. num. 4. & ſeqq. poſt quæſtiones medico-legales*, & adhæret Fortis *conſult. & reſponſ. medic. centur. 1. conſil. 37. §. Subitanea privatio ſenſus*, ubi hæc habet: *Qualis autem fuerit* (loquitur de apoplexia), *ex læſione reſpirationis conjicere poſſumus: ſi namque reſpiratio eſt tantum inæqualis, inordinata, & intercepta, fortis in primo gradu; ſi cum ſtertore, in ſecundo; quæ ſi vix obſervari poteſt, in tertio gradu fortiſſima*. Concordant, quæ leguntur apud Tozzium *ad aphor. 42. lib. 2.* ubi docet, primam, & fortiſſimam apoplexiam eſſe, cum reſpiratio omnino prohibetur, vel ſaltem ſenſibilis non eſt; fortem, cum reſpiratio quidem offenditur, ſed non prorſus eſt abolita; minus gravem, cum reſpiratio adhuc minus læditur, licet anhelitus habeatur, vel interrupta thoracis expanſio; levem, cum reſpiratio vix a naturali & conſueto motu declinat, quique

Digitized by Google

quique ea corripiuntur, nec omnino ſoporati, nec ſenſu motuque deſtituti obſervantur.

5 Hippocrates, poſtquam *lib.* 2. *aphor.* 41. dixerat, *Qui frequenter ac fortiter abſque cauſa manifeſta deficiunt animo, derepente moriuntur, in ſubſequenti aphor.* 42. afferens aliud exemplum morborum inſanabilium ſubjicit: *Solvere apoplexiam fortem, impoſſibile; debilem vero, non facile:* quibus verbis innuit, juxta ſupra relatam apoplexiæ diviſionem a Tozzio traditam, primam & ſecundam apoplexiæ ſpeciem curari non poſſe; tertiam & quartam curari non ita facile, nec niſi pauciſſimos, juvenes & robuſtos ab eis evadere, commutata apoplexia in paralyſim, ut idem Tozzius proſequitur *in comment. ad aphor.* 42. Schenckius *obſerv. medic. lib.* 1. *de apoplexia, in obſervationibus de curatione* narrat, quamdam feminam ætatis annorum 48. fortiſſima correptam apoplexia mortem evaſiſſe; ſed, cum dicat, eam admodum difficilem habuiſſe reſpirationem, ita explicandus idcirco eſt, ut loquatur non de prima, ſed de ſecunda ſpecie apoplexiæ: idemque, proſequendo ſermonem de tertia & quarta ſpecie apoplexiæ, recte notat, non eſſe difficile hos ægros ſervare, ſed admodum difficile eſſe, eos ita curare, ut nulla labes relinquatur. Foreſtus *lib.* 10. *obſerv.* 74. animadvertit, in levi apoplexia, cum homines ſanantur, facile ad ſanam mentem redire, licet non tam ſubito priſtinum mentis vigorem recuperent.

6 Pro veritate *aphoriſmi* 42. Hippocratis, nonnulli mordicus pugnant, nonnulli de ea dubitare videntur. Ambroſius Nunnez *in commentariis ad eum* plane negat, aliquem ex forti apoplexia evadere poſſe, contenditque, eos non fuiſſe apoplecticos, qui ab apoplexia forti evaſiſſe dicuntur, ſed affectos aut forti ſyncope, aut uteri valida ſuffocatione. Sanctorius *lib.* 1. *vitand. error. cap.* 31. redarguit errorem illorum, qui putant, Hippocratis aphoriſmos eſſe æternæ veritatis, & ab eis non excludi caſus raros, qui, ſi accidant, aphoriſticam doctrinam non tollunt; & cum Galeno concludit, citatum Hippocratis aphoriſmum ſic accipiendum eſſe, ut magna ex parte fortis apoplexia ſolvi non poſſit, non quod aliquando aliter non evenerit, aut poſſit evenire. Ad hoc ſuadendum facere poteſt exemplum ductum *ab aphor.* 28. ejuſdem Hippocratis *lib.* 6. ubi legitur: *Eunuchi neque podagra laborant, neque calvi fiunt; ex aphor.* 29. *Mulier podagra non laborat, niſi menſtrua defecerint; ex aphor.* 30. *Puer podagra non laborat ante uſum venereorum.* Niſi enim aphoriſmi iſti ita explicentur, ut ſibi vindicent locum in his, quæ ut plurimum contingunt, falſitatis profecto vitio laborarent. Galenus quippe *in comment. ad cit. aphor.* 28. loquens de Eunuchis ita ſcribit: *Tanta eſt illorum deſidia, inſatiabilitas, ebrietaſque, quod etiam ſine venereis podagra corripi poſſunt;* & *de aphor.* 29. legitur apud Senecam *lib.* 15. *epiſt.* 96. *Maximus ille Medicorum, & hujuſmodi ſcientiæ conditor feminis nec capillos defluere dixit, nec pedes laborare: atqui jam & capillis deſtituuntur, & pedibus ægræ ſunt. Non mutata feminarum natura, ſed vita eſt &c. Quid ergo mirandum eſt, maximum Medicorum, ac naturæ peritiſſimum in mendacio prehendi,*

hendi, cum tot feminæ podagricæ, calvæque ſint? Beneficium ſexus ſui vitiis perdiderunt, & , quia feminam exuerunt, damnatæ ſunt morbis virilibus. Quod autem attinet *ad aphor.* 30. nemo eſt qui ignoret, pueros ante uſum venereorum podagra laborare, & potiſſimum ſi eam hereditaria contagione a parentibus contraxerunt. Porro eunuchos, feminas, & pueros comprehendendo, Athenæus *lib.* 2. *cap.* 10. ſcribit: *Hegeſander vero, ſuis temporibus infra viginti annorum ſpatium moros fructum non tuliſſe affirmat, atque tantam podagræ peſtem omnes invaſiſſe, ut non homines ſolum, ſed pueri, puellæ, eunuchique, & mulieres eo morbo laborarent*. Legi poteſt Schenckius *obſerv. lib.* 5. *pag.* 747. Sed, ut redeamus *ad aphor.* 42. cum Mercuriali Gaſpar a Rejes *quæſt.* 79. *num.* 17. docet, verbum *impoſſibile* in eo adhibitum non eſſe proprie & abſolute, ſed ſolum tamquam ſignificans extremam difficultatem; additque, illud verbum *ſolvere*, de quo in aphoriſmo, non eſſe intelligendum pro liberatione a morte, ſed pro integra ſolutione ad ſalutem & ſanitatem; in quo ſenſu, ait, Hippocratem bene locutum eſſe, cum naturaliter ex forti apoplexia nullus evadere poſſit, quin in paralyſim deveniat: & Zacchias *quæſt. medico-legal. lib.* 2. *tit.* 1. *quæſt.* 14. *num.* 7. *& ſeqq.* ait, mortem evadentes in forti apoplexia ſatuos fieri per totam vitam; & ipſemet Tozzius ait, licet Hippocrates aſſeruerit, impoſſibile eſſe, fortem ſolvere apoplexiam, non iccirco non eſſe tentandum, quoad vires naturæ tulerint, quodcumque prodeſſe poterit, aut aliquando profuiſſe viſum ſit.

7 Aliqua habentur exempla ſanationis ab apoplexia miraculo adſcripta: in cauſa videlicet Beatificationis Servi Dei Nicolai Factoris, & in cauſa Canonizationis S. Mariæ Magdalenæ de Pazzis, S. Ignatii, & S. Felicis de Cantalicio, ut ex relationibus Rotæ Auditorum colligi poteſt. In cauſa Canonizationis S. Turribii, dum munere fungebar Fidei Promotoris, inter ceteras ſanationes, quæ proponebantur tamquam miracula, propoſita fuit & illa cujuſdam pueri ab apoplexia. At Paulus Manfredus vocatus, ut ſcriberet pro miraculo, diſſertationem exaravit ſuper aliis ſanationibus, ſed hanc omiſit, ingenue confeſſus, ſe tutum judicium de qualitate morbi formare non potuiſſe: & Joannes Baptiſta Foſſombronus Medicus electus, ut ſuum pro veritate ferret ſuffragium, ex ſymptomatibus in facti hiſtoria relatis deduxit, morbum pueri non fuiſſe apoplecticum, ſed epilepticum: quocirca ejus ſanationis nulla habita eſt ratio in cauſa Canonizationis modo dicti Beati. Quod ſi aliquando ſe offeret occaſio quærendi, an ſanatio ab apoplexia inter miracula ſit recenſenda, nemo eſt qui non videat, ante omnia videndum eſſe, an morbus fuerit vera apoplexia, & cujus ſpeciei; an, & quæ remedia fuerint adhibita; an ſanatio ſucceſſerit momento temporis; an aliqua cauſa naturalis adſuerit, cui ſanatio poſſit adſcribi; an recidiva acciderit, aut metaſtaſis in alium morbum. Si mordicus eſſet inſiſtendum Hippocratis aphoriſmo, quando res eſt de prima & ſecunda ſpecie apoplexiæ, ſupervacuum videri poſset quærere de remediis adhibitis, & de ſubita ſanatione; ſed, cum citatus apho-

aphoriſmus ſuas patiatur difficultates, & ſuas admittat explicationes, exiſtimarem, tam in prima, quam in ſecunda ſpecie apoplexiæ examinanda eſse remedia, & tempus ſanationis.

De Arthritide, & Podagra.

8 Arthritis & podagra ſunt veluti ſynonyma, vel ad ſummum differunt, ut genus & ſpecies, & unum & idem ſonare conſueverunt, dolor videlicet articulis, partibuſque finitimis pertinaciter inhærens ab humore quodam acri, qui nervorum ſtamina, in articulis præſertim, pungit. In Bononienſi Academia, ut ex ejus *commentariis* deſumitur *pag.*148. *& ſeqq.* diſputatum eſt, num arthritis ab acido, an ab alkali oriatur; dictumque eſt, modo ab uno, modo ab alio principio cauſam habere; & hinc fieri, ut nonnullis podagricis vinum profuerit, aliquibus nocuerit; profuit iis, qui morbum ex copioſo & nimio alkali contraxerunt; nocuit iis, qui ex acido podagrici facti ſunt. Cum vagatur per articulos, dicitur arthritis *vaga* & *univerſalis*: cum hos, aut illos invadit, *fixa*, ſive *particularis* nuncupatur; quæ propterea iterum diſtinguitur in chiragram, gonagram, iſchiadem, & podagram proprie dictam. *Chiragra* dicitur, quæ manus corripit; quæ genua, *gonagra*; quæ articulos aut coxendicis, aut partis proximæ afficit, *iſchias* vocatur; quæ pedes, *podagra*. Morbus hic tempore Hippocratis rarus erat, nunc autem frequentiſſimus: quare Galenus *in commentar. ad aphor.*28. *ſupra allatum* ait: *Ætate quidem Hippocratis pauci podagra laborabant propter vitæ moderantiam: noſtris vero temporibus, uſque adeo auctis eduliis, ut nihil eis addi poſſe videatur, infinita eſt podagricorum multitudo, cum nonnulli ſint, qui nihil exerceantur, & cruditatibus atque ebrietatibus offendantur, & ante cibum aſſumptum bibant vina potentia, ac venereis utantur immoderatis; nonnulli vero, etſi non in his omnibus, in uno ſaltem, aut duobus ex iis, quæ dicta ſunt, delinquant.* Et paulo poſt: *Accedit & ad has cauſas, ob quas plerique incidunt in podagras, quod multi & patres & avos habuere podagricos, in quibus ſemen erat vitiatum, atque ideo poſteris vehementiorem fecerunt partium imbecillitatem.*

9 Morbus hic lethalis non eſt, niſi accedant ſymptomata gravia, ut ſi vires doloribus & vigiliis multum debilitatæ ſint, aut periculoſæ inflammationes accedant, aut pernicioſæ febres. Curatu tamen difficilis eſt, ſi morbus non ſit recens, uti fuſe demonſtrat Sennertus *oper. tom.*4. *in tract. de arthritide cap.*4. *num.*3. *& ſeqq.*, & late proſequitur Tozzius *tom.*1. *partis prioris medicinæ ad tit. de arthritide pag.*500. *Quamquam autem podagra, chiragra, gonagra, iſchiades, aliique dolores particulares ob adjunctam vigiliam, ciborum nauſeam, virium dejectionem, aliaque ſymptomata graves ſint & atroces, longe tamen pejor arthritis univerſalis, quæ corpus reddit ſemianime, & in longum tempus protracta ſit immedicabilis, atque febri ſociata periculo non vacat. Iſchiade etiam laborantes ſummis aſſiduiſque doloribus cruciantur, & quidem altius*

t ius a ſummitate interdum per totum crus aduſque genu, & in extremum pedem. Pars illa pariter univerſa contabeſcit, & ſæpe ſæpius decurtatur, luxato articulo, femoreque a ſuo ſinu dimoto. Ex podagra, & chiragra, potiſſimum diuturniori, adeo pedum & manuum digiti contorquentur, ut immobiles & tabidi remaneant, quin & tuberculos tophaceos exerant plane irreſolubiles. Et paulo poſt *pag.*501. docet, diuturnam & inveteratam podagram non cedere remediis, & illi protinus occurrendum, & præcipue exacta vitæ ratione: *Diuturna & inveterata podagra medicamentis non cedit, immo ab illorum uſu, præſertim importuno, gravior & periculoſior ſæpiſſime evadit, ut propterea in proverbium jam tranſierit Ovidii carmen:*

Tollere nodoſam neſcit medicina podagram,

& vulgo Opprobrium Medicorum dici ſoleat. Omnis proinde induſtria adhibenda eſt, ut, cum recens invaſerit, profligetur, ne deinceps altas radices figens omnem medicinæ operam eludat. Illi igitur protinus occurrendum, nec tam multis variiſque medicamentorum generibus, quam exacta victus ratione. Exempla naturaliter ſanatorum a podagra, nondum tamen confirmata habentur apud Donatum *de medic. hiſtor. mirab. lib.*1. *cap.*8. *pag.*25. ubi addit: *Ex hujuſcemodi exemplis, podagram non confirmatam ſanari poſſe, & cum nondum nodi pedes occuparint, manifeſtum eſt.* Cælius Rhodiginus *lib.*13. *antiq. lection. cap.*25. hoc memorabile ſubjicit de liberatione a podagra: *Quoſdam legimus morbo articulari, & podagra humoribus laborantes, bonorum proſcriptione ad ſimplicem menſam, & pauperes cibos redactos convaluiſſe*: quod argumentum late proſequitur Gaſpar a Rejes *quæſt.*88. *num.*9. *& ſeqq.* Celebre eſt exemplum cujuſdam Pechii Ciſalpini, qui incluſus in carcere ſpatio decem & novem annorum, exiguo pane & aqua altus, cum podagricus eſſet, ſanitatem eo modo perfecte recuperavit, uti narrat Majolus *in diebus canicularibus tom.*1. *pag.*85. *Mirum, cum podagra laboraret, immiſſus in carcerem, reliquo omni tempore incolumi corpore fuit, etiam poſtquam eo periculo exemptus fuit; cum eo etenim collocuti ſumus, hæcque ex illius ore didicimus, cum Mediolani compertum hominem rogaremus, ut hæc nobis enarraret.*

10 Hippocrates 2. *prognoſt.* recte explicat, quinam podagrici ſanabiles ſint, & qui inſanabiles: *De podagricis hoc dico: quicumque aut ſenes ſunt, aut circa articulos callos tophaceos concretos habent, aut ærumnoſe vivunt ſiccam alvum habentes, hi omnes ſani fieri non poſſunt humana arte, quantum ego novi. Sanat quidem hos optime dyſenteria, ſi ſupervenerit; ſed & aliæ eliquationes valde proſunt, quæ ad infernos locos repunt. Qui vero juvenis eſt, & circa articulos nondum callos tophaceos habet concretos, & accurate vivit, & laboris amans eſt, & animum bonum habet ad obediendum pro ſtudiorum ratione, hic ſane Medicum intelligentem nactus ſanari poterit*. Concordat Galenus *lib.*10. *compend. med. ſec. loc. cap.*2. *Et poſtquam fuerint producti* (loquitur de tophis) *ne ſperaveris, ad priſtinam conſtitutionem exacte redire articulum poſſe*. Ex quibus proinde deduci poſſe videtur, arthritidem eſſe in ſenibus inſanabilem, eſſe quoque inſanabilem, ſi materia in tophos concreverit, qui ſint inveterati, &

Digitized by Google

ti, & idem judicium ferendum eſſe de arthritide hereditaria, uti proſequitur Sennertus in citato tractatu *de arthritide* (*quæſt.* 10. *oper. tom.* 2. *in fine*): *Inſanabili tamen arthritidi merito etiam eam annumeramus, quæ hereditaria eſt. Nam, ut alii morbi hereditarii, ita & arthritis hereditaria difficulter expugnatur*. De nodoſa & confirmata arthritide Scheneiderus *lib.* 1. *de arthritide cap.* 15. hæc habet: *Cum nodoſa, ſeu confirmata arthritis conſiſtat realiter & formaliter in everſa, deſtructa, vel labefactata ſive majore, ſive minore integritate totius articuli, quæ conſiſtit in laudabili primarum qualitatum temperie, debita partium unitate, & juſta earum compoſitione, hujuſmodi autem conſtitutio reſtitui non poſſit ab ullo agente creato, manifeſtum eſt, nec hunc affectum ullis remediis naturalibus eſſe curabilem, quia reſtituere non poſſunt integritatem ſubſtantialem articuli, quæ plus, minuſve ſublata eſt*. Ludovicus autem Mercatus *de intern. morb. cur. cap.* 18. teſtatur, omnes Medicos, qui podagricos tophos curare profeſſi ſunt, fateri coactos fuiſſe, omnis ſalutis ſpe depoſita, articulum ad priſtinam conſtitutionem redire non poſſe.

11 Ideoque, ſi aliqua ſanatio a podagra tamquam miraculum proponatur, opus erit ſedulo ponderare ætatem ſanati, diuturnitatem morbi, an, & quæ remedia fuerint adhibita, an arthritis fuerit hereditaria, an ſanatio contigerit momento temporis; & maximopere cavendum erit, ne allevatio doloris ſumatur pro perfecta ſanatione: ut enim obſervat celebris Medicus Thomas Sydenham in ſuo tractatu *de podagra pag.* 17. naturaliter dolor decreſcit in eo, qui pluribus annis podagra laboravit: *Animadvertendum eſt enim, quod, ubi quis ad multos annos podagra laboraverit, dolor ſingulis paroxyſmis gradatim minuitur, tandemque ægritudine potius conficitur, quam dolore; quem enim in his patitur, dolor, quamlibet ſint productiores, vix ad decimam partem ejus aſſurgit doloris, quem pati ſolebat, cum viribus eſſet magis integris*. Quapropter, ut perfecta ſanatio, qualis neceſſaria eſt ad miraculum conſtituendum, conſecuta dicatur, oportet, ut dolor non tantum allevetur, ſed prorſus ceſſet; & ut, ſublato membrorum impedimento, eorum uſus illico reſtituatur; ut reſtitutio perduret, & dolor & impedimentum non redeant, juxta ea quæ a Nobis alibi dicta ſunt, dum agebamus de morbis revertentibus; & ut denique podagra in alium morbum non convertatur. Notum eſt enim, podagra & chiragra per aliqua intervalla revertente, pleroſque a diverſis ægritudinibus immunes reddi. S. Auguſtinus *lib.* 22. *de civit. Dei cap.* 8. *num.* 4. *col.* 666. *tom.* 7. de miraculis, referens liberationem cujuſdam Medici a podagra hæc habet: *Medicum quemdam podagricum in eadem urbe, qui, cum dediſſet nomen ad Baptiſmum, & pridie quam baptizaretur, in ſomnis a pueris nigris cirratis, quos intelligebat Dæmones eſſe, baptizari eodem anno prohibitus fuiſſet, eiſque non obtemperans, etiam conculcantibus pedes ejus in dolorem acerrimum, qualem numquam expertus eſt, iſſet, magiſque eos vincens lavacro regenerationis, ut voverat, ablui non diſtuliſſet, in Baptiſmate ipſo non ſolum dolore, quo ultra ſolitum cruciabatur, verum etiam podagra caruiſſe, nec amplius, cum diu poſtea vixiſſet,*

pedes doluiſſe, quis novit? Quid autem dicendum erit, ſi res ſit de ſanatione ab arthritide cum tophis ſeu callis in articulis generatis? Eritne pro conſtituendo miraculo neceſſarium, ut remedia adhibita non fuerint, & ut ſanatio ſubito contigerit? Porro ex una parte videri poſſet, hæc non requiri, cum morbus ſit naturaliter inſanabilis, & ſic ejus ſanatio miraculo ſecundi generis ſit adſcribenda, in quo non habetur ratio temporis. Ex alia autem parte, cum Medici tam Græci, & Latini, quam etiam Arabes, & tam vetuſtiores, quam recentiores plura præſcribant remedia ad tophos in articulis tollendos, eaque aliquando profuerint, ſi fides præſtanda eſt Schenckio *lib.5. de arthritide pag.762.* ubi affert exemplum cujuſdam nobilis Sileſiaci per remedia naturalia liberati a nodoſa podagra, qua ſeptem annis laboraverat, nodo circa genu producto ad magnitudinem ovi gallinacei; crederem, etiam in hoc morbo, antequam de miraculo pronuntietur, quærendum eſſe, an, & quæ remedia fuerint adhibita, & an perfecta ſanatio contigerit momento temporis. Inter cetera miracula, quæ propoſita fuerunt in cauſa S. Laurentii Juſtiniani pro ejus Canonizatione obtinenda, propoſitum fuit illud ſanationis cujuſdam Monialis annorum ſexaginta quinque,quæ per annos duos fuerat vexata nodoſa arthritide, ita ut brachia eſſent extenuata, & tophi in articulis generati in cubitos jam prodiiſſent. Hæc, brachiis vix admotis ſepulcro tunc Beati, nunc Sancti Laurentii Juſtiniani, nullis adhibitis remediis, illico ſanata eſt, & omnia munia cœnobii expedite obivit, perinde ac ſi nullo morbo laboraſſet. Interrogatus Paulus Zacchias de hac ſanatione quid ſentiret, ſtetit pro miraculo; & facta ſibi oppoſitione, tophos naturaliter ſanari poſſe, reſpondit id contigere non poſſe, niſi remedia per multum temporis adhibeantur, & niſi ſanatio paulatim ſequatur, & ſic ſanationem, de qua agebatur, eſſe miraculo adſcribendam, utpote factam ſine remediis, & illico, implorato Beati auxilio, ut ex ejus *conſil.3. impreſſo poſt quæſtiones medico-legales* colligi poteſt. Ex iiſdem fundamentis Romulus Speciolius Archiater ſummi Pontificis Alexandri VIII. juſſus ſuum ferre pro veritate judicium, exiſtimavit ſanationem miraculo adſcribendam. Cumque ſacrorum rituum Congregatio eorum ſenſui adhæſerit, de neceſſitate examinis tum remediorum, tum temporis in ſanatione morbi, de quo nunc agitur, non videtur eſſe dubitandum.

De Iſchuria, Dyſuria, & Stranguria.

12 Ulcus & inflammatio renum, & veſicæ, & aliarum partium, necnon etiam calculi magna afferunt incommoda corpori humano viventi. Hinc iſchuria, dyſuria, & ſtranguria cauſam habent. Iſchuria eſt, cum urina ſupprimitur, ſive diu, antequam egeratur, continetur. Dyſuria, quando urina cum labore, aut difficultate egeritur. Stranguria, quæ etiam urinæ ſtillicidium eſt, cum ea guttatim egeritur. Sennertus *pract. tom.2. lib.3.*

lib. 3. part. 8. ſect. 2. cap. 2. num. 1. in prognoſticis ita loquitur de iſchuria, & dyſuria: *Urinæ ſuppreſſio ſatis periculoſum malum eſt; neque poteſt homo cum urina diu ſuppreſſa vivere. Et quidem, ſi non deſcendit per renes ad veſicam urina, jecur opprimit, ſanguinem inficit & inquinat, ac in totum corpus regurgitat, habitumque corporis aqua, ut in anaſarca fieri ſolet, replet, ſuffocationis periculum inducit, nonnunquam, & cerebro in conſenſum tracto, torporem inducit. Interdum quoque ſanguis corrumpitur, & humores putreſcunt, unde febres accenduntur, & niſi ante ſeptimum diem mingant, pereunt. Etſi enim poſtea urina profluat, tamen ob febrem moriuntur*; & *cap. 3. num. 1. Urinæ difficultas minus periculoſum malum eſt, quam integra ejus ſuppreſſio; cum enim pars aliqua urinæ reddatur, non tam gravia inducit ſymptomata. Cauſa quoque, quia non ſunt potentes, facilius tolluntur*. Idemque Sennertus *cap. 4.* verba faciens de ſtranguria *in prognoſticis* ſubjicit: *Malum equidem hoc per ſe periculoſum non eſt; moleſtiam tamen, & ſæpe diuturnam, & quæ ægros, præcipue ſenes, ad mortem uſque comitatur, excitat*.

13 Quod dictum eſt a Sennerto de iſchuria, confirmatur auctoritate Petri Salii *cap. 14. de affectionibus particularibus*, ubi aſſerit, ſe obſervaſſe nullum ſervatum, etiamſi poſt ſeptimum mingat, ea allata ratione, quod ſerum illud retentum intra venas totam maſſam ſanguinis corrumpit, & febres continuas pravaſque generat: idemque habet Fonſeca *tom. 2. conſult. 96.* At omnimodæ urinæ retentionis ad longius tempus protractæ non deſunt hiſtoriæ apud Medicos. Apud Schenckium *obſerv. medic. lib. 3. tit. de iſchuria*, bina proſtant exempla tum ægri, qui per octo dies urina retenta laboravit, tum alterius ægri, cui per ſexdecim dies urina ſuppreſſa eſt; quique tandem, urina ejecta, convaluerunt. Valleſius *de ſacra philoſophia cap. 66. in fine* teſtatur, ſe vidiſſe ægrum uſque ad undecimum diem urinam retinuiſſe. Gradi *cap. 13. de urinæ difficultate* terminum protrahit uſque ad decimum, vel undecimum diem. Foreſtus *lib. 24. obſerv. 29.* alterius meminit, qui poſt duodecimum diem urinam emittens, ſalvus factus eſt. Gaſpar a Rejes *quæſt. 87. num. 8.* teſtatur, ſe duos vidiſſe, tranſacto die decimo tertio, urinam reddentes, quorum alter per dies ſeptem placidus, poſt ſeptimum mortuus eſt, & alter maximo cum labore liber evaſit. Apud Marcellum Donatum *de medic. hiſtor. mirab. lib. 4. cap. 27.* celebre exſtat exemplum, aliorum Medicorum, qui ægram curaverant, teſtimonio roboratum, cujuſdam Monialis, quæ ob ſpectri terrorem in ventris incidit aſtrictionem, ita ut per quatuor menſes nihil ex alvo reddiderit; ſed, ea jam reſpondere incipiente, urina ſuppreſſa eſt, & per quatuor alios menſes ne guttam quidem reddidit, quo tempore finito, per conſuetam viam lotium iterum expellere cœpit; ſed, cum in utriuſque evacuationis ſuppreſſionem deinde per plures dies incidiſſet, natura interim per poros ventriculi ingentem ſeri copiam tranſmittente, paulatim tandem ad naturalia rediit beneficia, & ſanata eſt. Quibus, aliiſque perpenſis, Gaſpar a Rejes *loc. cit.* tria ſtatuit: primum, nullum terminum temporis eſſe finitum,

tum, ultra quem ſi urina retineatur, neceſſario homo perire debeat, quamvis poſtea illam excernat: ſecundum, in judicio ferendo de hoc morbo, & de diſpari ejuſdem eventu, cum aliqui ante ſeptimam diem, alii poſt decimam convaluerint, alii ante ſeptimam diem mortui ſint, habendam eſſe rationem naturæ ægrotantium, virium, caloris, & roboris partium internarum, quorum omnium vi ægri diutius urinæ retentæ, & putrefactæ impuritati reſiſtunt; item, habendam eſſe rationem putredinis ipſius urinæ, vaſorum corporis, & internorum ſpatiorum, cum urina modo magis, modo minus corrumpatur, & corporis vaſa, & interna ſpatia, ſi capaciora ſint, copioſiorem ſeri copiam conſervare poſſint: tertium, in illis, qui poſt ſeptimum ad multos alios dies urinam non facientes, decimo tandem quinto, aut decimo octavo die urinam excernentes liberati ſunt, ſemper aliquam ſeri evacuationem contingere per ſeceſſum, ſudorem, aut vomitum, natura videlicet vias ſibi quærente, & evacuationem moliente, ut onus deponeret; niſi enim ſeri evacuationem per aliam viam tentaſſet, onere oppreſſa ſuccubuiſſet, quod ipſum ex ſupra relatis, aliiſque morborum hiſtoriis confirmat.

14 In cauſa Canonizationis S. Aloyſii Gonzagæ inter ceteras ſanationes, quæ tamquam miracula propoſitæ ſunt, fuit illa Patris Joannis Juſtiniani e Societate Jeſu, qui calculi morbo detentus, occluſo penitus urinæ meatu, adhibitis fruſtra remediis, ne minimam quidem lotii guttulam per undecim dierum ſpatium expellere potuit, univerſo corpore tumefacto, & fœtore ex eodem manante, ita ut, accepto mortis nuntio, ſe ad recipiendum Viaticum præparaverit. Alter ex eadem Societate Sacerdos nomine Baſilius, qui ægrotantem interceſſioni tunc Beati, nunc Sancti Aloyſii commendaverat, eum ſibi dicentem audiviſſe viſus eſt, ut morbum die ſequenti ante meridiem ſanandum Infirmo nuntiaret. Cumque nuntiaſſet, & Infirmus latus, & alias partes dolore affectas Reliquiis Beati ſignaſſet, tempore prænuntiato; nulla penitus intercedente mora, calculus a latere evulſus eſt, & in veſicam immiſſus, ejecta confeſtim una cum triginta libris lotii magna arenæ vi, ægerque illico convaluit, qui illico ad ſepulcrum Beati Aloyſii perrexit, ut Deo, & Interceſſori ſuo gratias ageret, & poſtridie pedibus per Urbem inceſſit, ſtupentibus omnibus, quibus infirmitas innotuerat. Julius Cæſar Legalla, Angelus Victorius, qui curationi interfuerat, Thomas Groſſus, Franciſcus Lallus de Reguardatis celebres ſuo tempore Medici a Rotæ Auditoribus pro veritate conſulti ſanationem miraculo adſcripſerunt; ipſorumque judicio adhæſerunt Rotæ Auditores in ſua relatione, & ſacrorum rituum Congregatio in ſuis Reſcriptis. Agebatur enim de morbo gravi, qui nullis ceſſerat remediis. Corporis intumeſcentia & fœtor magnam vaſorum corporis capacitatem, & levem urinæ putredinem excludebant. Defuit juſta ſeri evacuatio. Sanatio contigit poſt invocationem illico & perfecte, die prænuntiata, una cum omnimoda virium recuperatione. Ex quibus omnibus inferri poſſe vide-

videtur, ut inter miracula referatur ab hoc morbo liberatio, non ſolum habendam eſſe rationem temporis retentionis urinæ, ſed aliarum etiam memoratarum circumſtantiarum, gravitatis videlicet ſymptomatum, repentinæ ſanationis, & virium recuperationis.

De Volvulo.

15 Ileos, vulgo *Volvulus*, morbus eſt, in quo nil, quod ſuperne aſſumptum eſt, deſcendit ad inferiora & ad alvum, ſed potius ſurſum revolvitur, & per os regeritur, obſtructo conſtipatoque, aut etiam contorto, atque inflammato inteſtino ileo, a quo morbus ipſe nomen ſumpſit. Non eſt neceſſe, ut vomitus conjungatur, cum non modo ileon inteſtinum, ſed etiam reliqua ſuperiora dolore, cruciatu, & torminibus affici poſſint citra vomitum, qui tamen, ſi poſtmodum ſubſequatur, eſſe ſolet ſolius cibi aſſumpti, vel humoris ſtagnantis in cavo ventriculi. Quod ſi vomitus inde ſtercorarius accedat, aut etiam cum ſingultu, morbus hic omnino lethalis eſt, juxta *aphor.* 5. Hippocratis *lib.* 7. *Ab ileo vomitus, ſingultus, deſipientia, vel convulſio, malum*; & Tozzius *in comment. ad illum* docet, unumquodque memoratorum ſymptomatum, hoc eſt vel ſingultum, vel convulſionem ſatis eſſe ad indicandam morbi pravitatem, obſervatque, ægros intra quatriduum mori. Sennertus *oper. tom.* 2. *l.* 3. *part.* 2. *ſect.* 2. *cap.* 1. *num.* 2. *in prognoſt.* hæc profert de gravitate morbi: *Iliacus dolor magis periculoſus eſt, ſi tota inteſtina afficiantur; minus, ſi ſecundum partem; & adhuc minus, ſi ſecundum partem inferiorem a ventriculo & hepate remotiorem.* De hac iliaca affectione una cum vomitu ſtercorario hæc habet Etmullerus *pract. tom.* 2. *pag.* 44. *Quando ergo alvus ita obſtruitur, ut per ſuperiora ejiciantur excrementa, vocatur Ileos, ſeu morbus iliacus, convolvulus, chordapſon, quod tenue inteſtinum tactu deprehendatur convolutum inſtar chordæ; cujus cauſa recte dicitur motus periſtalticus inverſus, ita ut re vera id, quod eſt vomitus in ſtomacho, hoc ſit iliacus morbus in inteſtinis.* Antiqui Medici putabant, paſſionem hanc iliacam fieri per convolutionem, ſive complicationem, ut ipſi vocabant, inteſtinorum. At recentiores anatome penitus inſtructi obſervant, inteſtinorum partem ingredi proxime ſubſequentem; & ſic, obſiſtendo, ne fæces ab uno in alterum deferantur meatum, & valide extendendo tunicas inteſtinorum, & comprimendo vaſcula membranarum, & glandulas, paſſionem iliacam excitare; morbique radicem poſitam eſſe in fine inteſtini Ilei circa Cæcum, & in principio Coli, ubi eſt Valvula, uti videri poteſt apud Hildanum *centur.* 1. *obſerv.* 61. & apud Nicolaum Fontanam *in conſiliis pag.* 84. Adduntque, difficiliorem eſſe curationem, ſi ſuperior portio inteſtinorum ingreditur inferiorem, quam ſi inferior ſeſe immittit in ſuperiorem: & quamvis, ſi accedat vomitus ſtercorarius, morbus periculoſus ſit, curationem nihilominus admittere, & multos ex eo convaluiſſe, juxta ea quæ habentur apud Sennertum *loc. cit. num.* 1. *Omnis quidem Ileus pericu-*

periculoſus eſt ; is tamen, cui etiam ſtercoris vomitus ſuccedit, exitialis, & ab eo vix ullus ſalvatur, ut docet Galenus. Aliquos tamen convaluiſſe, vidit Petrus Salius Diverſus, qui ex inteſtinorum in ſcrotum delapſu in hoc malum inciderunt. Sanatorum exempla exſtant apud Riverium *obſerv. commun. obſervat.* 1. *pag.* 107. & per ſola emollientia clyſteribus immiſſa iliacas paſſiones feliciſſime curatas, etſi pluribus diebus omnia per ſuperiora rejecta fuiſſent, memorant Foreſt. *lib.* 21. *obſerv.* 22. Etmuller. *colleg. pract. ſect.* 9. *art.* 2. *de paſſione iliaca*, & ex noſtris adnotavit Matta *de Canonizat. Sanctor. part.* 3. *cap.* 18. *ſect.* 4. *num.* 319. Dum munere ſungebar Fidei Promotoris, inter cetera miracula propoſita pro obtinenda Canonizatione tunc Beatæ, nunc Sanctæ Margaritæ de Cortona propoſita fuit ſanatio a morbo ileo, qui vulgo dicitur *Volvulus*, aut *Miſerere mei*. Oppoſui levitatem morbi; cum enim æger eum contraxiſſet equitando, probabile admodum erat, ut pars inferior inteſtinorum ſeſe immiſiſſet in ſuperiorem, in quo rerum ſtatu paſſio iliaca non eſt adeo periculoſa ex ſupradictis. Oppoſui, defeciſse febrim, defeciſse ſigna vicinæ mortis, ſudorem videlicet frigidum, & urinæ difficultatem, juxta Sennertum *loc. cit.* Oppoſui, aptiſſima fuiſse ſubminiſtrata remedia externa & interna, unctiones videlicet, fomenta, cataplaſmata, clyſteres, balnea cum emollientibus, & immiſſionem per os pilarum plumbearum. Dixi, nullam habendam eſse rationem modicæ durationis morbi, cum ſit ex genere acutorum, qui brevi ſive ad ſanitatem, ſive ad mortem terminum habent. Dixi denique, ſanationem fuiſse conſecutam poſt invocationem celeriter quidem, ſed non momento temporis, & ægros celeriter evadere ab hoc morbo per uſum medicamentorum, licet non diu protractum. Cumque ex his omnibus intulerim, ſanationem non eſse miraculo adſcribendam, & Paſcolus Phyſicus electus, ut ſuum pro veritate ferret judicium, iiſdem adhæſerit animadverſionibus, ſacra Congregatio abſtinuit ab ea ſanatione recenſenda inter miracula, & ad Canonizationem proceſſit, approbatis aliis miraculis a cauſæ Poſtulatoribus propoſitis.

De Aneuryſmate, & de Varicibus.

16 Aneuryſma dicitur arteriæ dilatatio, ſeu tumor tactu mollis, pulſans, digitis cedens, ab arteriæ tunicæ interioris quidem apertione, exterioris vero dilatatione ortum habens; ſeu potius tumor præter naturam, pulſans, indoleſcens, digitis facile cedens, ac iterum illico ſeſe extendens, ortus ab interna arteriæ tunica dehiſcente, ceteris dilatatis: cum enim arteriæ tubus quatuor diſtinctis conſletur tunicis, intima nervea (ut utar Medicorum vocibus) ſecunda muſculari, tertia glandulosa, & extima vaſculoſa, ſi contingat, internam tunicam nerveam rumpi, ſanguis illabitur in tunicam muſcularem, & ei proximas, quibus propter teneritudinem mox extenſis, tumor ille pulſans efficitur, qui Aneu-

Aneuryſma appellatur, uti explicat Munnicks *in ſua praxi chirurgica libr. 1. cap.* 27. Aliqui ex Medicis contendunt, aneuryſma non fieri ex arteriæ interna tunica dehiſcente, & exterioribus dilatatis, ſed ex integro arteriæ canali diſrupto, & cruore inter muſculos, & alias partes diffuſo, qui ex viſcidioribus ſui particulis ſibi ipſi pelliculam generat, in qua continetur.. At opinionem hanc ſtrenue redarguit Sennertus *pract. libr.* 5. *part.* 1. *cap.* 43.

17 Joannes Maria Lanciſius opus conſcripſit *de motu cordis, & aneuryſmatibus*, quod vivens non edidit, ſed Nos uti teſtamenti curatores ab eo conſtituti edendum curavimus anno 1728. formis Romanis. *In lib.* 1. *de aneuryſmatibus in genere propoſit.* 4. ſic ab eo aneuryſma definitur: *Imminuta plus, minuſve, aut omnino ablata cohæſio villorum contractilium arteriæ, & cor alicubi texentium; unde oritur vel tumor pulſatilis arteriæ, vel fluxus vehemens ejuſdem ſanguinis extra arteriam.*

18 Dividit idem Lanciſius in ſequenti propoſitione, aneuriſmata in legitima, & ſpuria. *Legitima* vocat ea, quæ fiunt a cauſis proxime debilitantibus texturas arteriarum, & cordis, nimirum quæ brevi tempore tollunt, aut ſaltem imminuunt firmum & validum villorum nexum; quod aliquando provenit ab exterioribus cauſis, puta a vulneribus, aut contuſionibus, aliquando ab interioribus, nimirum vel a naturali villorum paucitate ac laxitate, vel ab eroſionibus, aut tabe villorum.

19 *Spuria* appellat ea aneuryſmata, quæ in ſui principio non pendent a debilitata villorum reſiſtentia, & fibrarum, quibus cor, & arteriæ texuntur, ſed ab adaucta vi ſanguinis nimium impellentis ordinariam arteriarum, & cordis reſiſtentiam, cui ſi ſucceſſerit eroſio, aneuryſma ſpurium tranſit in legitimum.

20 Ad ceteras deinde Lanciſius proſequitur diviſiones: dividit enim aneuryſmata legitima in ea, quæ conjunctam habent integram ſciſſuram tunicarum arteriarum, aut partium cordis, & ea, quæ comitem habent ſolam dilatationem diametri cavi arteriæ, vel cordis; unde tumor in iis locis non a vicinis partibus ſanguine repletis elevatur, ſed a valido impetu liquidi per ea cava fluentis.

21 Paſcolus in ſuo tractatu *de homine tom.* 1. *lib.* 1. *ſect.* 2. *cap.* 17. agit de aneuryſmate, docetque, aneuryſmata alia eſſe apparentia, quæ ſenſibus obſervantur, alia eſſe occulta, quæ, utpote condita in receſſibus, ſive in cavis, aliiſque partibus abditis humani corporis, Medici per conjecturas aſſequuntur; memoratuſque Lanciſius in alio tractatu *de mortibus repentinis obſerv.* 5. *in ſcholion num.* 2. ſigna exponit, quorum ope aneuryſmata dignoſcuntur abſcondita in cordis, & arteriarum præcordiis. En ejus verba: *Tuſſis urget, cor ſalit, & gravius pulſat, mox ſepultus, ac brevi fugitivus corripit dolor, qui poſtea pertinacius hæret, & modo ad alteram ſcapulam, claviculamve, modo per brachium, quandoque uſque ad cubitum propagatur. Tandem profunda perſentitur pulſatio; elevantur alicubi coſtæ, aut ſter-*

ſternum, ceteraque ſuccreſcunt gravia, & prorſus miſeranda atrocis hujus mali phænomena, quæ ut plurimum ſubita morte finiuntur.

22 Aneuryſma eſt arteriæ, Varix autem eſt venæ præter naturam dilatatio, & in qua non ſimpliciter venæ dilatantur, ſed quodammodo intorquentur, ſubindeque quoſdam nodos contrahunt & formant nigricantes. Varix quoque duplex eſt, una interna, altera externa: interna, cum in internis corporis partibus venarum tumores oriuntur; quare Hippocrates in pulmonis venis varices notavit: externa, cum in membrorum externorum, & præſertim crurum ſuperficie venæ turgentes conſpiciuntur, atque pars affecta aut nigra, aut livida apparet, & preſſus tumor retrocedit, ſed mox iterum revertitur. De aneuryſmate interno ita loquitur Paræus *in theſauro diverſorum chirurgiæ lib. 6. cap. 32. Quæ in partibus internis contingunt, aneuryſmata ſunt incurabilia.* De aneuryſmate externo hæc habet Munnicks *cit. cap. 27. num. 6. Ceterum difficulter adhuc curatur aneuryſma. Equidem quod minus eſt, & recens, curationem aliquando admittit: antiquum vero, & majus vix umquam curatur, niſi una cum membro, in quo occurrit, tollatur.* Cui addendus Sennertus *cit. cap. 43. in prognoſt. Aneuryſmata omnia ſunt difficilis curationis. Ea tamen, quæ minora ſunt ac recentia, curationem admittunt. Antiqua vero & majora, cum ſanguis ille adſtringentibus repelli, & arteria conſolidari non poſſit, atque ita non niſi ſectione curanda ſint, vix ullam curationem recipiunt.* De varicibus autem Medici dicunt, nihil in eis periculi eſſe, niſi aperiantur, & ex apertione hæmorrhagia funeſta ſequatur. De iis ita pronuntiat Hippocrates *lib. 6. aphor. 21. Inſanis ſi varices, vel hæmorrhoides ſupervenerint, inſaniæ ſolutio.* Per varices totum corpus a fæculento ſanguine expurgatur; atque Periti docent, niſi varices ſint maximi, & timeatur ſanguinis profuſio, vel niſi valde doleant, aut ulcus magnum & malignum adſit, eos non eſſe curandos, ne, iis ſanatis, graviora mala accidant. Antiqui ſectione in iis curandis utebantur. Quare Plutarchus *in vita Caji Marii tom. 1. edit. Paris. pag. 408.* ſcribit de eo: *Siquidem cum haberet utrumque crus varicum plenum, & deformitate angeretur, ſtatuit ſe præbere Medico, præbuitque non ligatus alterum crus, neque movit ſe, vel ingemuit, ſed vultu immoto pertulit dolores in ſecando intolerandos. Quum inde ad alterum crus Medicus tranſiret, detrectavit illud porrigere: ac video, inquit, non tanti eſſe emendationem, ut eum feram dolorem.* De eodem facto ſcribit Cicero *lib. 2. Tuſc. quæſt. num. 91. Videsne igitur, eſſe opinionis, non naturæ malum? Et tamen, fuiſſe acrem morſum doloris, idem Marius oſtendit; crus enim alterum non præbuit: ita & tulit dolorem ut vir, & ut homo majorem ferre ſine cauſa neceſſaria noluit.*

23 De varicibus, utpote levioris momenti morbo, nunquam, quod ſciam, actum eſt in ſacrorum rituum Congregatione; actum tamen eſt de aneuryſmate, in cauſa videlicet Beatificationis tunc Servæ Dei, nunc Sanctæ Catharinæ de Ricciis. Catharina Alexandra Bonſia Sanctimonialis

in

in cœnobio S. Vincentii civitatis Pratenſis, cum febribus laborare cœpiſſet, nec illæ, adhibitis licet opportunis remediis, umquam remiſiſſent; aſperis deinde afflicta ſymptomatibus, pulſatione videlicet interna in ſiniſtra pectoris parte, reſpirationis moleſtia, ſanguineo ſapore in faucibus, elevatione coſtularum, pulſibus interciſis, in peſſimum ſtatum redacta eſt: cumque in eo per annum & ultra manſiſſet, & mors ſingulis fere momentis immineret, implorata toto corde ope Servæ Dei, e lecto ſurrexit, receptam valetudinem interceſſione Servæ Dei Catharinæ aſtantibus nuntiavit, & libere munera, quæ uti Monialis exercere debebat, exercuit. Ejus Medici, inter quos de Vaſellis adhuc vivens, & celebris Phyſicus, morbum Monialis dixerunt fuiſſe cordis palpitationem cum aneuryſmate, & ſanationem miraculo adſcripſerunt. Paſcolus a Poſtulatoribus accitus, ut pro miraculo ſcriberet, dixit ex communi Practicorum doctrina, cordis palpitationem eſſe motum ejus depravatum, præcipue conſiſtentem in urgenda contractione, & interdum adeo vehementem, ut ab aſtantibus percipi poſſit ſonus percuſſionis coſtarum. Dixit cum Williſio *pharm. rat. part.* 1. *ſect.* 6. *cap.* 3. potiſſimam palpitationis cordis cauſam eſſe ſanguinis ſegnitiem, & cruorem refertum craſſioribus particulis. Conſideravit ægritudines, quibus Monialis laboraverat ante cordis palpitationem. Symptomata tuſſis, doloris, elevationis coſtarum ſuſe retulit: concluſitque, ex perenni præter naturam concuſſione cordis ſubſtantiam vitium contraxiſſe, ipſiſque arteriarum principiis præter modum laxatis, organicum morbi genus hinc proveniſſe, qui dicitur *Aneuryſma*, quique nullam admittit curationem, & omnem adimit ſpem futuræ ſalutis. Franciſcus Soldatus adhuc vivens & magni nominis Medicus in Urbe, vocatus ut judicium ſuum ferret pro veritate tum de qualitate, tum de gravitate morbi, conſenſit cum Paſcolo, aſſeruitque, morbum fuiſſe aneuryſma internum in cavitate pectoris inſanabile: licet enim quodlibet magnum aneuryſma, quod in externis partibus, & præſertim in artubus excitatur, inſanabile dici poſſit, numquam tamen imminet mors, quinimmo ſpes non deeſt vitam protrahendi; quod certe non contingit in internis. Quibus, aliiſque ponderatis, tum Ægrotæ Medici, tum Medici Urbis, habita etim ratione repentinæ ſanationis poſt invocationem, ſanationem dixerunt miraculo adſcribendam.

24 Eadem Monialis Catharina Alexandra de Bonſiis poſt quatuor menſes elapſos graviſſimo morbo correpta fuit, febribus videlicet, reſpiratione interciſa, & anhelitu, cordis palpitatione, acutiſſimo capitis dolore, moleſtiſſimo tumore in ſiniſtro brachio, delirio, ſumma virium debilitate, & quandoque pulſuum defectu, ita ut de morte imminenti nulla eſſet dubitatio. Proceſſerant hæc omnia ex immoderato cibo, quem Monialis eo tempore ſumpſerat, juxta *aphor.* 10. Hippocratis *lib.* 2. *Non pura corpora quanto plus nutries, tanto magis lædes*. Cumque, iterum invocata Serva Dei Catharina, morbus hic novus momento receſſerit, Poſtu-

Digitized by Google

latores ſanationem hanc tamquam novum miraculum a priori diſtinctum examini ſacræ Congregationis exhibuerunt. Archiepiſcopus Philippenſis tunc Fidei Promotor oppoſuit, novum hunc morbum nihil aliud fuiſſe, quam primi morbi reverſionem, adeoque primam ſanationem non eſſe ullo modo miraculo abſcribendam ob recidivam. Poſtulatores ex facto & ex jure ſcribentes, ob novam cauſam ſupervenientem, immoderatam videlicet ciborum ſumptionem, probare conati ſunt, ſecundum morbum fuiſſe a primo plane diſtinctum, nec miraculo primæ ſanitatis obſtare poſſe. Paſcolus hac eadem reſponſione uſus eſt. At Soldatus in ea fuit opinione, ut ſecundus morbus non eſſet morbus aneuryſmatis, cum longo tempore non perſtiterit palpitatio cordis, & defuerit tumor partis affectæ, ſive ſiniſtri thoracis lateris. Dixit ergo, morbum fuiſſe gravem, cum cordis palpitatio ratione partis affectæ gravis ſit morbus, juxta Sennertum *tom. 1. lib. 2. part. 4. cap. 4. de cordis palpitatione, tit. Prognoſtica*, & juxta Riverium *in praxi medica lib. 8. cap. 2. de cordis palpitatione §. Prognoſis*; præcipue cum ab aliqua fortuita cauſa non manaſſet, puta ab iracundia, aut terrore, ſed a craſſis & vitioſis humoribus, uti prava oſtendebant ſymptomata, quæ ſub ſenſum cadebant, & quæ morbum ſequuntur, ut umbra corpus, juxta communem Scriptorum doctrinam relatam a Stephano Rad Caſtrenſi *Prædict. med. part. 1. particul. 2. pag. 30.* Addidit, etiamſi aliquis contenderet, novum morbum fuiſſe uterinam præfocationem, non idcirco morbum potuiſſe haberi levem, cum affectio non fuerit ſimplex & ſolitaria, ſed complicata & longa; in quibus circumſtantiis Medici de ejuſdem gravitate non dubitant, uti videri poteſt apud Valleſium *in 6. epid. ſect. 7. num. 13.* apud Jacobum Primeroſium *lib. 3. de morbis mulierum cap. 11.* Itaque pro morbi gravitate, & repentina ſanatione perfecta poſt invocationem, Soldatus novum & diſtinctum miraculum eſſe voluit. At, re diſcuſſa in ſacrorum rituum Congregatione, cenſuit ipſa, ex duabus ſanationibus unum conſtitui miraculum ſanationis ab aneuryſmate, uti habetur ex Decreto edito die 14. Auguſti 1732.

25 In præcedenti hujus Operis tomo tertio, dum agebatur de Oratione, narravimus, S. Philippo Nerio fervide Deum orante, in ejus pectore circa ſiniſtrum latus, abſque aliquo doloris ſenſu, nulla accedente percuſſione, aut externa vi, extuberans quid emicuiſſe ad magnitudinem ovi gallinacei; quod, cum contemplationi Divinarum rerum eſſet intentus, cor ejus fervebat, exultabat, & palpitabat, totumque corpus concutiebatur, & incaleſcebat. Itaque, diſſecto poſt ejus mortem corpore, in parte thoracis anteriore, in qua illa extuberatio fuit omnibus conſpicua, inſpiciebantur duæ coſtæ ex mendoſis ſuperiores omnino fractæ, ac ita diviſæ, ut pars a parte diſtaret; cor majus ſolito inventum eſt, ejuſque ſubſtantia ſolito durior & ſolidior, pericardium ſine aqua, arteria pulmonaria duplo major & durior, pulmones a naturali ſtatu parum diſſimiles, hepar nihil immutatum. Hiſtoriam ſumpſimus ab opuſculo Romæ

mæ edito anno 1613. ab Angelo Victorio Balneoregenſi Philoſopho & Medico, qui corpus S. Philippi ſecuit. Concordat Andreas Ceſalpinus Medicus contemporaneus *lib. 6. artis medicæ §. 20.* ubi hæc habet: *Repertum eſt Romæ nuper in Beato Philippo Neri Sacerdote, qui ſæpius in palpitationem cordis incidebat ex vehementi ecſtaſi, cor valde amplum, & arteria, quæ ducit in pulmonem, duplo latior naturali. Eidem duæ coſtæ mendoſæ in latere ſiniſtro abruptæ a ſuis cartilaginibus follis inſtar elevabantur, & deprimebantur, dum palpitationem pateretur:* & Jacobus Baccius *in vita S. Philippi Nerii libr. 1. cap. 6.* teſtatur, eum per totum vitæ ſuæ tempus magnam cordis palpitationem habuiſſe, qua tamen una cum corporis tremore afficiebatur, cum vacabat orationi, vel quando Miſſam celebrabat, aut cum de Deo ſermo erat: & palpitationem quidem non fuiſſe in eo motum neceſſarium, ſed voluntarium; ceſſabat enim., cum ipſe volebat, ſed nolebat, cum Divinis vacaret.

26 Actum fuit inter Medicos, num hæc ad cauſas naturales, an ad ſuperiores eſſent referenda. Andreas Ceſalpinus, Antonius Portus, Rodulphus Silveſter, Bernardinus Caſtellanus, Angelus Victorius tractatus de ea re ediderunt, & eam miraculo adſcripſerunt. Medicorum ſenſum retulerunt Rotæ Auditores in relatione cauſæ S. Philippi *tit. de devotione, & lacrymis*. Difficultatem ingerebat doctrina Fernelii *lib. 5. de part. morb. cap. ult.* ubi ait, palpitationis tantam vim eſſe, ut coſtas thoracis ſibi vicinas, & directe objectas frangere valeat; ſuperiores vero, ad quas ob majorem diſtantiam violentia ictus cordis tam valide pervenire non poteſt, e propria ſede tantum depellere poſſit, id eſt luxare, vel flectere, vel extollere, non autem frangere. Fernelio adhærent Euſtachius *lib. 2. cap. 3. de virtutibus & vitiis cordis*, Piſo *lib. 2. cap. 11. ſuæ praxis*, Petralba *libr. de vera forma medica cap. 13.* Ex his quippe inferri poſſe videbatur, coſtarum fracturam ex interna cauſa naturali ortam eſſe. Difficultas majores profecto vires ſumpſiſſet, ſi Medicis, qui pro miraculo ſteterunt, innotuiſſent, quæ vel ab Hippolyto Franciſco Albertino inſigniſſimo Medico Bononienſi adhuc vivente (cujus nomen celebre eſt in tota Europa, & cui Nos multum debere profitemur, quod ex ſua bibliotheca ad noſtrum hoc Opus conficiendum ſelectos indicaverit & commodaverit libros) vel a Lanciſio adnotata ſunt. Albertinus etenim in ſuo aureo opuſculo inſerto *commentariis de Bononienſi Scientiarum & Artium Inſtituto atque Academia* dilucide oſtendit, ad vitia generis aneuryſmatici ea dilatationis vitia eſſe reducenda, cum quibus ad pectus minime naturalis, diu durans, & cum vibratione ictuque micans pulſatio conjungitur; ea autem, cum quibus motus ſine tali pulſatione, aut fere inſenſibilis adeſt, eſſe revocanda ad vitia generis varicoſi; & Lanciſius in opere citato *de aneuryſmate cap. 6. propoſit. 48.* demonſtrat, aliquando molem totius cordis cum aneuryſmate auctam repertam fuiſſe: ex quibus proinde aliquis facile deducere poſſet, omnia juxta naturalem rerum curſum in S. Philippo Nerio contigiſſe.

 27 At,

27 At, ſi circumſtantias ſedula attentione ponderemus, ex quibus ſæpe oritur ratio miraculi, in eam firmam ſpem adducimur, omnes vel rigidiores Phyſicos eſſe dicturos, aliquid ſupra naturam fuiſſe in eo rerum contextu, de quo nunc agitur. Demus enim, a cordis palpitatione fracturam coſtarum naturaliter provenire potuiſſe; demus, vitium fuiſſe aneuryſmaticum; demus, cor ex morbo naturali potuiſſe augeri: ecquis erit, qui digitum Dei ſupra naturam agentis non dignoſcat, ſi animadvertat, cordis palpitationem ab æſtu amoris erga ipſum manaſſe; ſi animadvertat, ea Philippum laboraſſe non invitum, ſed quaſi pro arbitrio, ut jam dictum eſt, neque niſi cum Divinis vacabat; ſi animadvertat, ſymptomata hæc illi eveniſſe, dum eſſet annorum triginta, iiſque minime obſtantibus, ipſum, quamvis laboribus, jejuniis, & pœnitentiis attritum, feliciter ad decrepitam ætatem vitam produxiſſe, Deo & Proximo conſtantiſſime inſerviendo; ſi denique animadvertat, ſæpe, admota ejus cordi ab aſtantibus manu, importunas Diaboli tentationes, quibus admoventes urgebantur, receſſiſſe, nec amplius rediiſſe?

28 Ideoque, ſi aliqua liberatio ab aneuryſmate tamquam miraculum in ſacrorum rituum Congregatione proponatur, judicium Medicorum erit neceſſarium, ut qualitas morbi dignoſcatur; ſymptomata ab eis erunt ponderanda; advertendum erit, num morbus fuerit recens, an antiquus, an, & quæ remedia fuerint adhibita, an adhibita profuerint, an ſanatio fuerit ſubita, an perfecta, an recidiva ſupervenerit: cavendumque maximopere erit, ne perfecta ſanatio ſumatur tantum a pulſatione decreſcente, vel etiam ab ejus defectu: in antiquis enim aneuryſmatibus ſæpe contingit, pulſationem decreſcere, & deficere, & morbum perſeverare, uti videri poteſt apud Severinum *obſerv. nat. pag.* 178. apud Ruyſchium *obſervat.* 38. & apud Lanciſium *cap. 7. propoſit.* 58.

De Strumis.

29 Cornelius Celſus *lib.* 5. *cap.* 28. *art.* 7. ait: *Struma quoque eſt tumor, in quo ſubter concreta quædam ex pure & ſanguine quaſi glandulæ oriuntur: quæ vel præcipue fatigare Medicos ſolent, quoniam & febres movent, nec unquam facile matureſcunt; & ſive ferro, ſive medicamentis curantur, plerumque iterum juxta cicatrices ipſas reſurgunt.* Galenus *de meth. med. libr.* 14. *cap.* 5. *Strumæ*, ait, *exiſtunt glandulis in ſcirrhoſum affectum mutatis.* Paulus Ægineta *libro 6. cap.* 35. ſtrumas eſſe tumores induratos, & in propriis pelliculis contentos. Aetius *lib.* 4. *ſerm.* 3. ſtrumas eſſe ſubcandidas, induratas carnes in membrana contentas. Qui vero ſecuti ſunt omnes, uti Sennertus *pract. libr.* 2. *part.* 1. *cap.* 25. Peccetus *libr.* 1. *cap.* 23. Tagaultius *libr.* 1. *cap.* 13. & Heiſterus *part.* 2. *ſect.* 3. *cap.* 3. omnes, inquam, hi artis Magiſtri, commutatis quidem interdum verbis, re vero nunquam diſcrepantes, ſtatuunt ſtrumas eſſe tumores in propriis membranis concluſos,

ſos, eumdemque curationis modum ſervandum eſſe tradunt, quem in tunicatis tumoribus propoſuerant.

30 In cauſa Beatificationis & Canonizationis cujuſdam Venerabilis Servi Dei examini ſubjiciebatur ſubita quædam induratæ & exulceratæ ſtrumæ ſanatio, ſuper qua pro veritate ad ſcribendum delectus fuit præſtantiſſimus Chirurgus Victorius Maſinius, qui eam miraculo adſcribendam eſſe decrevit: cum enim inveteratam per quinquennium ſtrumam, eamque ulceratam ex Actis deprehendiſſet, atque una intellexiſſet, nullum efficax medicamentum adhibitum fuiſſe, quo hujuſmodi vitium non modo temporis puncto, ſed ne longo quidem ſpatio tolli extirparique potuiſſet, de miraculo haudquaquam dubitavit.

31 Medicamenta adhibita fuere Digeſtivum Galeni, & Ceratum Diachelon, quæ ineptiſſima prorſus fuiſſe, conſtantiſſime Maſinius pronuntiavit. Conceſſit utique duobus iis medicamentis facultatem molliendi, digerendi, ſolvendique coactam crudamque materiam, & in ſaniem pro opportuna expurgatione convertendi: jure autem ac merito negavit continentem membranam abſumere, aut pedunculum extirpare ex iis neutrum valuiſſe; ejuſmodi enim facultatem in cauſticis dumtaxat & ſcalpello ineſſe, liquido conſtat.

32 Hiſce rationibus major Judicum pars in eamdem, ac voti Auctor Maſinius, traducti fuere ſententiam, paucis exceptis, quibus viſum eſt proximum ſanationi morbi ſtatum, de quo rudes homines teſtimonium tulerunt, idonee purgatum non fuiſſe: iiſdemque inſuper negotium exhibuit, ſanationem æſtivo tempore per medicamenta apta contigiſſe, quo tempore humorum vitia facile dilui, & ſolidorum vires augeri ac roborari conſueverunt.

33 Reponebat his Maſinius, teſtes illos de re fidem feciſſe, quam cuique rerum omnium imperitiſſimo ſas erat oculis uſurpare, nec tamen inter artis peritos unum aliquem defuiſſe, qui ſe intra paucos dies & peſſimum ulceratæ ſtrumæ ſtatum, & abſolutam affectæ partis ſanationem oculis deprehendiſſe teſtatus fuerat. Adhibitis vero medicamentis, quovis anni tempore adhibendis, nullam habuit fidem, ratus, hujuſmodi ſanationem magni ſane faciendam, quod nulla cum ſuperſtitis cicatricis deformitate conjungeretur, quam poſt ſtrumarum extenuationem ſemper ſupereſſe teſtatur Paulus Zacchias *quæſt. medico-legal. lib.* 8. *quæſt.* 15. *tit.* 1. *n.* 3. De ſtrumis, ſcribens, ait: *Tumores ſunt in collo . . . curatu ſummopere difficiles, & veſtigium ſemper, quandocumque curentur, turpe relinquentes ex cicatricibus in illis curatis cauſticis (quæ maxime expetunt) relictis*. Sed probabiles hæ reſponſiones nullatenus Nobis ſatisfecerunt: quocirca in Congregatione coram Nobis habita die 26. Septembris 1741. prædictam ſanationem inter miracula putavimus non eſſe adſcribendam.

De

Digitized by Google

De Polypo.

34 Polypi, de quo nunc agitur, naturam Cornelius Celſus appoſitis verbis diſertiſſime explicat: *Polypus vero eſt caruncula modo alba, modo ſubrubra, quæ narium oſſi inhæret; & modo ad labra pendens narem implet; modo retro per id foramen, quo ſpiritus a naribus ad fauces deſcendit, adeo increſcit, uti poſt uvam conſpici poſſit; ſtrangulatque hominem, maxime auſtro, aut euro flante: fereque mollis eſt, raro dura, eaque magis ſpiritum impedit, & nares dilatat, quæ fere καρκινώδης eſt, itaque attingi non debet.* Ita legitur *libr. 6. cap. 8.*

35 Ex prædictis clariſſimi Auctoris verbis facile eſt duplicem elicere morbi indolem, benignam alteram, quæ facilem admittit curationem, alteram malignam, quæ curationem fruſtratur: ſi enim caruncula alba ſit, mollis, ſine dolore, neque multas, neque altas habuerit radices, neque narem ex toto obſideat, polypus mitioris eſt indolis, facilisque curationis: contra, ſi rubri ſit coloris, ſi fuſci, & liveſcentis, & dolor inſuper acceſſerit, ſi narem impleat utramque, craſſiores altioreſque emittat radices, curationis difficultas augetur; & cunctis Chirurgiæ Scriptoribus conſentientibus, ne attingi quidem debet, ſi cancri naturam induerit, ulcere ſordido comitante, pravum fœtidumque humorem effundente.

36 Duplex eſt curationis genus quod inſtitui conſuevit, nimirum aut medicamentis, quibus carneum concrementum paulatim tabeſcat & abſumatur; aut inſtrumentis, quibus evelli & extirpari poſſit. Cum enim in cancrum abierit, *neque ferramentis, neque medicamentis irritare ipſum conſuevit, ſed potius, quemadmodum in ſcirrho & cancro, medicamentis mitiſſimis, & victu delinire, ne ſcilicet ex ipſa curatione morbus ingraveſcat:* quæ verba ſunt celeberrimi Laurentii Heiſteri, qui in inſtitutionibus ſuis chirurgicis, aureo ſane opere triginta annis elaborato, univerſam veterum & recentiorum complexus eſt chirurgiam.

37 His præmiſſis, ut tutum de ſanatione polypi feratur judicium, ſi ea tamquam miraculo adſcribenda proponatur, multa erunt ponderanda. Primum de indole polypi agendum erit, an benigna videlicet, vel potius maligna: ſi etenim ſit benigna, difficile erit ſanationem miraculo abſcribere; cum ex alibi dictis miracula contingant in gravibus, non in levibus. Poſtea de medicamentis adhibitis, ſi adhibita fuerunt, num videlicet profuerint, an potius nocuerint, nimirum ut dignoſci poſſit, utrum ſanatio cauſæ naturali, an ſuperiori ſit adſcribenda. Deinde an ulla adfuerit critica excretio: licet enim polypus inter morbos diuturnos & chronicos connumeretur, & teſte Galeno *lib. 2. de criſibus cap. 11.* acuti morbi criſibus ſolvantur, ſecus autem diuturni (*Eas igitur, quæ cum magno & cito ſe inclinante certamine fiunt morborum ſolutiones, quas præcipue*

Digitized by Google

pue criſes nominari dicebamus, febrium earum, quæ ex calidis humoribus accenduntur, proprias eſſe eſt exiſtimandum: poſt has earum, quæcumque membrorum ſunt principatum habentium facile mobiles & calidæ diſpoſitiones) præteriri tamen non poteſt, ſubitas interdum fieri mutationes in longis morbis, veluti idem Galenus proſequitur *libr. 2. de diebus decret. cap. 5. Quod etenim ſolutio, quæ per certamen & commotionem fit, in morbis diuturnis paulatim exſolvatur, pulcre dictum eſt; at, non amplius ſubitam eorum mutationem una die fieri, non recte dictum eſt; cum enim rigor vehemens ſimul cum acceſſione antea non factus invadat, & febris acutiſſima, vehementiſſima, calidiſſima, & toleratu difficilis accedat, ſudorque copioſus e corpore manarit, febre hominem prorſus liberans, ſi quis hoc criſim non eſſe dicet, manifeſte contentioſus eſt.* Quartum eſt, an ſanatio extemplo & in inſtanti, uti dicitur, undequaque perfecta contigerit.

38 Actum fuit de ſanatione polypi in cauſa Beatificationis & Canonizationis tunc Ven. Servi Dei, nunc Sancti Camilli de Lellis in Congregatione generali ſacrorum rituum habita coram Nobis die 26. Septemb. 1741. an eſſet videlicet recenſenda inter miracula, interceſſione hujus Servi Dei patrata: eademque Congregatio conſilium Nobis dedit pro miraculo. De indole quippe maligna polypi nulla poterat eſſe dubitatio, cum eſſet ſeptem menſium, cum narem utramque impleviſſet, ſpiritum difficilem reddidiſſet, gravem excitaſſet dolorem, & lympham putidam eructaſſet. Item remedia quidem fuerant adhibita, per cauſtica videlicet, & ignem ipſum, ex quibus ulcus ſubortum erat ſaniem graveolentem effundens. Quæcumque criſis abfuerat: & ſanatio contigiſſe dici potuit extemplo; admotis quippe ægris naribus duobus filis ſubuculæ Servi Dei, ipſoque invocato, mulier quæ veſperi dolore angebatur, quæque deturpatum fœdiſſime naſum habebat, mane proximo nedum libera reperta eſt ab omni dolore, ſed hilarem ſe cunctis exhibuit, nullo fœditatis in naribus veſtigio relicto.

39 Porro in examine prædictæ mirandæ ſanationis non modica excitata eſt dubitatio, quod ante ſanationem fonticulus cervici fuerat inuſtus. Marcus enim Aurelius Severinus Auctor præclariſſimus *lib. 2. part. 1. cap. 24.* ait, Scriptores practicos agentes de ſanatione polypi proponere pro remedio fonticulum emiſſarium in brachio excitandum, & inter obſervationes chirurgicas Joannis Pechlinii ſanatio exponitur polypi ope fonticuli. At ſtrenue obſervatum eſt, Joannem Pechlinium caſum exponere ſanationis polypi per fonticulum, ſed polypi molliculi & cedentis, albi coloris, figura rotundi, & nec in ramos, aut pediculos fixi: idemque Joannes addit, fonticulum profuiſſe in eo caſu, quod ageretur de polypo ſeroſo, aut pituitoſo, quique forma ſarcomati, quam polypo erat propior: ut tumor enim polypum referat, neceſſe eſt in cirros, aut pedes dividatur; ut vero ſarcoma ſit, ſatis eſt unam adeſſe, & fere globoſam partis exuberationem.

40 Ex-

40 Extranea hæc omnia erant a polypo, de quo agebatur, quod late proſecutus eſt Victorius Maſinius, celeberrimus in Urbe Chirurgus, accitus ad ſuum ferendum ſuffragium pro veritate, quod ſcriptis edidit, ubi inter cetera late adducta agens de fonticulo cervici ægrotæ inuſto, ait: *Sed inutili riſuque ſpe digna obtinendi ab uſu fonticuli abſolutam polypi, quem adactus ignis, & cauſtica medicamenta appoſita extenuare non valuerunt, promptiſſimam extenuationem & conſumptionem. Cauterii inuſtionem Profeſſores artis præcipiunt, ut ſuccreſcenti polypo nutrimenti pars detrahatur, quominus augeatur. Ceterum cum ejus ſubſtantia ſit non ex coactis humoribus, ſed ex concretione carnis extuberantis, neque modica, neque multa educti per fonticulum puris quantitas unquam eam extenuabit.*

41 Atque ex his aliiſque ſerio ponderatis, ſanationem a polypo inter miracula recenſuimus edito Decreto die 13. Novembris 1741.

CAPUT XX.

De Partu, qui miraculo fit.

QUærit S. Thomas 3. *part. quæſt.* 30. *artic.* 4. an annuntiatio ab Angelo facta partus Chriſti Domini convenienti ordine fuerit perfecta; & affirmando reſpondet, cum Angelus a Deo miſſus fuerit, ut partum Virgini annuntiaret, & quæ a Deo ſunt, ordinata ſint, uti habetur *ad Romanos* 13. Sed, cum Angelus Beatiſſimæ Virgini ſuadere volens, poſſibile eſſe, ut pareret filium, licet virum nec cognoviſſet, nec eſſet cognitura, uſus ſit exemplo Eliſabeth, quæ filium in ſenectute ſua conceperat, licet ſterilis eſſet. (*Luc. cap.* 1. *v.* 36.): *Et ecce Eliſabeth cognata tua, & ipſa concepit filium in ſenectute ſua, & hic menſis ſextus eſt illi, quæ vocatur ſterilis, quia non erit impoſſibile apud Deum omne verbum*; Sanctus Doctor hanc ſibi opponit difficultatem *loc. cit. ad tertium*: *Majus non poteſt probari ſufficienter per minus: ſed majus fuit, Virginem parere, quam Vetulam: ergo non fuit ſufficiens probatio Angeli probantis conceptum Virginis ex conceptu Senis*. Huic autem difficultati ita ab eodem Sancto Doctore reſpondetur: *Dicendum, quod, ſicut Ambroſius dicit in hexameron, ob hoc multæ ſteriles prævenerunt, ut partus credatur Virginis, & ideo conceptus Eliſabeth ſterilis inducitur, non quaſi ſufficiens argumentum, ſed quaſi quoddam figurale exemplum, & ideo ad confirmationem hujus exempli ſubditur argumentum efficax ex omnipotentia Divina.*

2 Idem Sanctus Doctor *eadem* 3. *part. quæſt.* 33. *art.* 4. quærit, num *conceptio Chriſti fuerit naturalis, an miraculoſa*; & reſpondet, conceptionem fuiſſe *ſimpliciter miraculoſam, & ſupernaturalem*, ſed *ſecundum quid naturalem*. *Reſpondeo dicendum, quod, ſicut Ambroſius dicit in libro de Incarnatione, multa in hoc myſterio & ſecundum naturam invenies, & ultra naturam. Si enim conſideremus id, quod eſt ex parte materiæ conceptus, quam mater miniſtravit, totum*

tum eſt naturale.. Si vero conſideremus id, quod eſt ex parte virtutis activæ, totum eſt miraculoſum. Sed quia unumquodque magis judicatur ſecundum formam, quam ſecundum materiam, & ſimiliter ſecundum agens, quam ſecundum patiens, inde eſt, quod conceptio Chriſti debet dici ſimpliciter miraculoſa & ſupernaturalis, ſed ſecundum aliquid naturalis. Hanc veritatem late illuſtrant Theologi; tum quia in conceptione Chriſti Domini Maria virgo ſimul, & mater permanſit; tum quia, ſtatim ac Beata Virgo Gabrieli præbuit aſſenſum dicens (*Luc. cap.* 1. *v.* 38.): *Ecce ancilla Domini, fiat mihi ſecundum verbum tuum*, eodem momento, nullaque interpoſita mora, in utero Virginis corpus Chriſti compactum eſt integrum, & omnibus organicis membris abſolutum; tum quia corpus Chriſti non ſolum in momento conceptionis fuit integre formatum, ſed inſuper eodem momento fuit animatum anima rationali; & demum, quia in puncto conceptionis Chriſti corpus fuit unitum Verbo Divino. Legi poſſunt duo inſignes Sancti Thomæ Diſcipuli, Graveſon *de myſteriis & annis Chriſti diſſert.* 2. & Gottus *in veritate Chriſtianæ religionis tom.* 4. *part.* 1. *cap.* 5. *§.* 4.

3 Teſtante ergo Spiritu Sancto, qui nec fallere, nec falli poteſt, miraculo tribuimus partum Eliſabeth, quæ naturaliter apta non erat ad generandum ob ætatem, & ob ſterilitatem. Idem dicimus de partu Saræ uxoris Abrahæ, de quo *Geneſ. cap.* 17. *v.* 15. *Dixit quoque Dominus ad Abraham: Sarai uxorem tuam non vocabis Sarai, ſed Saram, & benedicam ei, & ex illa dabo tibi filium, cui benedicturus ſum, eritque in nationes, & Reges populorum orientur ex eo. Cecidit Abraham in faciem ſuam, & riſit dicens in corde ſuo: Putaſne centenario naſcetur filius, & Sara nonagenaria pariet?* & v. 19.: *Et ait Deus ad Abraham: Sara uxor tua pariet tibi filium, vocabiſque nomen ejus Iſaac.* Quapropter Apoſtolus *ad Hebræos* 11. verſ. 11. ait: *Fide & ipſa Sara ſterilis virtutem in conceptionem ſeminis accepit*; & de Abrahamo, & Sara S. Auguſtinus *de civit. Dei lib.* 16. *cap.* 28. *col.* 441. *tom.*7. *Ambo autem ſeniores erant, ſicut Scriptura teſtatur, ſed illa etiam ſterilis, & cruore menſtruo jam deſtituta, propter quod jam parere non poſſet, etiamſi ſterilis non fuiſſet.* Idem dicimus de partu uxoris Manue, quæ peperit Samſonem, ut *Judicum cap.* 13. *v.* 3. *Apparuit Angelus Domini, & dixit ad eam: Sterilis es, & abſque liberis; ſed concipies, & paries filium.* Idem dicimus de partu Annæ, quæ peperit Samuelem, ut 1. *Regum cap.* 1. *verſ.* 5. *Dominus autem concluſerat vulvam ejus.*

4 At, deficiente Divino teſtimonio, reque redacta ad humanas probationes ab ætate patris, aut matris, vel præcedenti longa ſterilitate deductas, quamvis partus in ſe poſſit miraculi conditiones habere, difficile tamen erit, eum uti talem approbari poſſe ab Eccleſia. Miſſo etenim exemplo hominum Antediluvianorum, Adami videlicet, qui, teſte Moyſe *cap.* 5. *Geneſis*, vixit annis 930. Sethi, qui vixit annis 912. Enoſi, qui vixit annis 905. Cainanis, qui vixit annis 910. Jaredi, qui vixit annis 962. Mathuſalem, qui vixit annis 969. Noemi, qui vixit annis 950. & quorum

 nonnul-

nonnulli filios genuerunt ætate admodum provecta, cum *in eod. lib. Geneſeos* legamus, Sethum genuiſſe Enoſium anno vitæ ſuæ 105. Enoſium jam nonagenarium genuiſſe Cainanem, Mathuſalem genuiſſe Lamechum anno ætatis ſuæ 187. & denique Noemum anno ætatis ſuæ 500. genuiſſe filios Semum, Chamum, & Japhetum: & translato ſermone ad homines poſt diluvium, rarum eſt, ſed aliquando tamen factum, ut mulier major quinquagenaria naturaliter pepererit, juxta Textum *in L. Si major C. de legit. hered. Si major quinquagenaria partum ediderit, ſi debet hujuſmodi ſoboles ſuo patri ſuccedere, & hereditatem ejus nanciſci, a Cæſariana advocatione interrogati ſumus. Et ſancimus, licet mirabilis hujuſmodi partus inveniatur, & raro contingat, nihil tamen eorum, quæ probabiliter a natura naſcuntur eſſe producta, reſpui.* Frequentiora ſunt exempla virorum, qui majores ſexagenariis liberos habuerunt, licet terminus generationis in anno ſexageſimo quoad homines conſtituatur, juxta late adducta apud Sanchez *de matrimonio lib. 7. diſput. 32. num. 16.* quodque præcipuum eſt, non deſunt exempla hominum, qui filios naturaliter genuerunt ætate octoginta, nonaginta, & centum annorum; puellarum, quæ ætate octo, vel novem annorum naturaliter pepererunt; & mulierum, quæ pepererunt filios, cum eſſent ætate annorum ſexaginta ſeptem; uti legi poteſt apud Lemnium *de miraculis occultis naturæ lib. 4. cap. 34.* & apud Marcellum Donatum *de medica hiſtoria mirabili lib. 4. cap. 14.* Thomas Reineſius *in ſchola Jure-Conſultorum medica lib. 3. cap. 9.* quærit, quis ultimus ſit annorum terminus ad concipiendum idoneus; &, poſtquam cum Ariſtotele præmiſit, ſeptuageſimum annum in viris, & quinquageſimum in mulieribus ultimum eſſe terminum, ſtatuit, hominum naturam eſſe inſpiciendam, & hinc eveniſſe, ut viri nonnulli annorum nonaginta, & centum quoque annorum filios genuerint, feminæ autem prætergreſsæ annum ſexageſimum feliciter conceperint.

5 Matthæuccius *in pract. Theologo-Canon. ad cauſ. Beatificat. & Canonizat. tit. 3. cap. 3. ſ. 13.* duplicis ſpeciei partum dari ait, alterum prodeuntem figura naturali & conſueta, alterum prodeuntem figura extraordinaria & præter naturam. At Sennertus *tom. 4. lib. 4. pract. part. 2. ſect. 6. cap. 3.* docet, partum alium eſse naturalem, alium difficilem naturalem, alium vitioſum, ſeu difficilem præter naturam, alium tardum, alium nullum, fœtu in utero mortuo, alium demum cæſareum. Partus naturalis eſt, cum infans perfectus eſt, & exitum quærit, & natura eum expellere conatur, & urgentibus doloribus, ſine quibus fœtus non ederetur, infans capite deorſum verſus uteri os convertitur, crura ſurſum dirigit, & brachia quoque ſurſum ad femora directa habet, ruptiſque membranis, aquæ effluunt primo paucæ, deinde copioſæ, & poſtmodum ſanguis aquoſus, uterique orificium ad fœtum excludendum aperitur. Et Zacchias *conſil. 55. num. 3. poſt ſuas quæſtiones medico-legales* quinque conditiones expoſcit in partu naturali; quarum prima eſt, ut partus debito ac juſto tempore fiat; ſecunda, ut fœtus in exitu ad lucem ſuum naturalem ſitum ſervet; tertia,

tertia, ut dolores non ſint nimis acuti & acerbi; quarta, ut brevi tempore abſolvatur, ita ut non pertranſeat ſpatium viginti quatuor horarum; ultima, ut Secundæ & puerperia in ipſo actu pariendi recte procedant.

6 Partus difficilis naturalis eſt, qui a naturali, de quo ſupra, deflectit. Sub hoc capite non comprehenditur caſus infantis exitum ſibi quærentis figura non naturali, cum ille pertineat ad caput partus difficilis præter naturam, de quo infra. Quocirca partus difficilis naturalis eſt, cum vel mater debilis eſt, nec urgetur doloribus, qui ex uteri conatu excitantur ad fœtum expellendum, vel ſi fœtus non ſit unus, ſed multiplex, & uterque eodem tempore exitum quærat, vel ſi ſit magnus aut ſecundum totum corpus, aut ſecundum caput, vel ſi ſit debilis, ut membranas rumpere, & exitum ſibi parare non poſſit; partuſque difficilis naturalis eſt etiam, ſi membranæ ſint craſſiores & denſiores, ut eas infans facile diſrumpere non poſſit. Ex quibus proinde infertur, triplicem eſse cauſam partus difficilis; aliam ex parte matris, & vis expultricis; aliam ex parte fœtus, qui editur; & aliam ex parte viarum, per quas infans egreditur.

7 Partus difficilis præter naturam eſt, cum fœtus prodit non eo ſitu, & figura, qua naturaliter, & frequenter edi ſolet. Hujus vitioſi partus multi modi ſunt, quorum ſchemata expreſsa ſunt apud Sennertum *loco citato cap. 5.*

8 Partus tardus eſt ille, qui tardius naſcitur, quam naturaliter ſoleat. Partus nullus, fœtu in utero mortuo, eſt, cum tempore legitimo pariendi conatus ſeſe manifeſtant, dolores gravidam apprehendunt, & aqua, ut fieri ſolet, effluit, & poſtea omnes illi dolores evaneſcunt, & fœtus non excluditur: quod accidit quatuor modis; vel enim fœtus, & mater moriuntur; vel mater viva manet, & fœtus moritur; vel mater vivit, & fœtus vivit, ſed in lucem edi non poteſt; vel mater moritur, & vivus fœtus in utero relinquitur.

9 Partus demum cæſareus eſt, cum fœtus ex utero extrahitur per ſectionem abdominis, & uteri, quæ in tribus caſibus fit: primus eſt, cum fœtus mortuus eſt, & mater vivit; ſecundus, cum mater mortua eſt, & fœtus vivit; tertius, cum mater, & fœtus vivit: & qui hiſce duobus modis vivi eduntur, *Cæſares* nominantur, quod ex utero exciſi ſint, & ipſa illa actio *Partus cæſareus*.

10 Juxta modo expoſita, inter requiſita partus naturalis illud reperitur, ut debito ac juſto tempore fiat; hinc oritur occaſio quærendi, an, ſi extra debitum & juſtum tempus feliciter ſequatur, invocato aliquo Dei Servo, vel Beato, poſſit id miraculo adſcribi. Tempus legitimum pariendi ſunt menſis nonus, & menſis decimus a conceptione; unde *lib. 2. Machabæor. cap. 7. v. 27.* mater ſic alloquitur filium: *Fili mi, miſerere mei, quæ te in utero novem menſibus portavi, & lac triennio dedi, & alui, & in ætatem iſtam perduxi*; & *Sapientiæ cap. 7. v. 1.* legitur: *Sum quidem & ego mortalis homo, ſimilis omnibus, & ex genere terreni illius, qui prior factus eſt, & in ventre*

tre matris figuratus ſum caro. Decem menſium tempore coagulatus ſum in ſanguine ex ſemine hominis, & delectamento ſomni conveniente; Hippocrates autem ſcribit *in lib. de natura pueror.: In decem menſibus, quod longiſſimum eſt, naſcitur fœtus*. Non agitur in præſenti de fœtu, qui editur longe poſt dictum tempus; de hoc quippe tractabitur, cum ſermo erit de partu tardo. Sermo coarctatur ad fœtus, qui ante præfinitum prædictum tempus eduntur.

11 Zacchias *in quæſt. medico-leg. lib.* 1. late improbat ſententiam Platonis, & Ariſtotelis, qui aſſeruiſſe dicuntur, hominem, ut cetera animalia, non habere certum terminum naſcendi, ſtatuitque, ſeptem menſium partum non naſci naturaliter, & ex ordine communi naturæ; hoc autem tempore naſcentem ut plurimum mori, vel vivere imperfectum & imbecillem: addit octo partum menſium, quidquid aſſerant communiter alii, qui eum non habent pro vitali, eſſe magis vitalem, quam ſeptem menſium. Adhæret Sennertus *pract. lib. 4. part. 2. ſect. 6. cap.* 1. Hippocrates ex adverſo *lib. de octimeſtri partu* docet, *octimeſtres* non eſſe vitales: *Propterea octimeſtres non ſuperſtites manent, quia impoſſibile eſt, ut duas conſequenter ſuccedentes afflictiones pueri ferre poſſint. Affliguntur enim tum ea, quæ in utero fit, afflictione, tum ea, quæ in partu*. Tozzius *medicinæ parte priore tom.* 1. *tit. de partu* duplicem hanc improbat afflictionem dicens, ſi vera eſſet, frequentius fore, ut accideret in partu decem menſium ob motionem factam in nono menſe. Thomas Reineſius *in ſchola medica Jure-Conſultorum lib. 3. cap.* 7. putat, Hippocratem non loqui de motione fœtus, quæ octavo menſe accidat, cum hi, qui etiam ſeptimo, aut nono menſe naſcuntur, paulo ante partum commoveri a feminis deprehendantur, & Hippocratem eſſe intelligendum de anguſtiis & laboribus, quos octavus menſis quadam proprietate ac vi naturali afferre obſervatur, exemplo allato febre laborantium, quos ait ut plurimum ſexto die periclitari, non quod ab illius diei humorum motione quidquam ipſis timendum ſit, ſed quod ſextus hic dies, qua ratione ignoratur, ægrotantibus eſſe ſolet infeſtus.

12 Aliqui, ut ſuadeant, fœtum trium, aut quatuor menſium poſſe eſſe vitalem, utuntur illo Eſdræ *lib. 4. cap. 6. v.* 21. ubi, loquendo de iis, quæ eventura ſunt circa ſupremum Judicii diem, prædixit: *Anniculi infantes loquentur vocibus ſuis, & prægnantes immaturos parient infantes trium, & quatuor menſium, & vivent, & ſuſcitabuntur*. Prætermiſſo autem, quod hæc potius ſignificant aliquid monſtroſum & portentoſum, nemo eſt qui ignoret, Eccleſiam rejicere hunc quartum librum Eſdræ tamquam apocryphum, & multis ſcatentem fabulis.

13 At, utcunque ſit de his, cum ſæpiſſime naturaliter acciderit, & accidat, fœtus editos fuiſſe quinto, ſeptimo, & octavo menſe, ipſoſque ſuperſtites fuiſſe, & bene valuiſſe, non poterit quoad nos umquam adſcribi miraculo, quod partus editus quinto, ſeptimo, aut octavo menſe feliciter prodierit, vivus & vitalis fuerit, & ad longam ætatem vitam produxerit,

xerit, etiamſi hæc contigerint, implorata interceſſione alicujus Servi Dei, vel Beati. Exempla partuum vitalium editorum quinto, ſexto, ſeptimo, & octavo menſe cumulata ſunt a Schenckio *lib. 4. obſerv. medic.* Fortunius Licetus in ſuo opere *de monſtris pag.* 222. teſtatur ſe natum ſeptimo menſe; & ipſe diu vixit bona valetudine, & mortuus eſt ſenectute proſpera. Lemnius *de miraculis occultis naturæ lib. 4. cap.* 22. hæc habet: *Ceterum quod ad ſeptimum menſem attinet, novi complures apud Belgas maritimos, etiam gemellos, qui ad extremam devexamque ætatem crudo ac viridi corpore, menteque vegeta devenerunt. Quocirca futilis eſt, nulliuſque momenti illorum perſuaſio, qui ſeptimi menſis partum inabſolutum, minuſque vitalem ſtatuunt, & non niſi exactis novem menſibus, infantem omnibus membrorum numeris conſummatum in lucem producendum.* Armanus *in medicina critica caſ. 1. fol.* 13. refert deciſiones Facultatis Medicæ Lipſienſis editas die 26. Octobris 1564. & pluribus rationibus & exemplis oſtendit, naturaliter poſſe infantem quinto aut ſexto menſe naſci, & vivere; quod & clarius eadem Facultas declaravit anno 1656. ut idem Armanus refert *fol.* 450. Theophilus Raynaudus *de ortu infantium per ſectionem cæſaream oper. tom. 14. fol.* 316. ait, licet ordinarii partus ante ſeptem menſes non ſint vitales, tamen id non eſſe univerſaliter verum, cum aliquando ſecus acciderit; quod ipſum aſſerit etiam de partu octo menſium. Montuus Anaſceves *morborum lib. 4. cap.* 41. teſtatur, ſe noviſſime Pincernam Chriſtianiſſimi Regis Henrici, qui menſe quinto natus erat, & ætate jam conſiſtente vivebat; & Cardanus *in comment. ad lib. Hippocratis de ſeptim. Part.* narrat, Cardinalem Sfondratum octavo menſe natum eſſe. Thomas Reineſius *in cit. ſchola medica Jureconſultorum lib. 3. cap.* 7. hæc habet de partu octimeſtri: *Fateor igitur, multos octimeſtres vitales non eſſe: ſed falſum id tamen puto, hos omnes interire; nam, quod Auctores dixerint, illos vitales non eſſe, aut magna ex parte hoc dictum intellige, aut dices, ſæcula illa plus nimio numeris credidiſſe, ideoque res ipſas plerumque, non ex propria natura, ſed tantum pro numeri ratione menſos eſſe.* Gaſpar a Rejes *quæſt.* 90. allatis exemplis demonſtrat, non paucos fœtus vixiſſe, licet editos quinto menſe; ſubjicitque *num.* 5.: *Qui eventus, cum toties fuerit animadverſus, in pluribus aliis accidiſſe putandus eſt; nec enim omnes caſus illorum, qui ſic nati ſunt, & ſuperſtites evaſerunt, in Medicorum libris ſunt annotati.* Concordat Tozzius *loc. cit. de partu* tum quoad editos quinto, tum quoad editos octavo menſe: & Medicorum teſtimonia de partu quinquemeſtri vitali retulit, & ſecuta eſt Rota Romana *in deciſ.* 110. *num.* 6. coram Cardinali Alexandro Caprara, cujus memoria in benedictione ſit. Cum enim eſſet Rotæ Romanæ Auditor, Me, licet nihil tale cogitantem, eximia humanitate invitavit, ut ei qualemcumque operam meam præſtarem in cauſarum diſcuſſione, quæ in eo Tribunali erant decidendæ, quod pluribus annis præſtiti ſub tanti viri diſciplina, quæ mihi oſtium aperuit ad graviora Romanæ Curiæ miniſteria.

14 Dictum eſt, loquendo de partu naturali, dolores prodeſſe, ut fœ-

tus

tus edatur, ſed eos non debere eſſe nimis acutos & acerbos. Confirmatur hoc ipſum *ex lib. Geneſis cap. 35. v. 17.* ubi de partu Rachelis ita legitur: *Ob difficultatem partus periclitari cœpit; dixitque ei obſtetrix: Noli timere, quia & hunc habebis filium. Egrediente autem anima præ dolore, & imminente jam morte, vocavit nomen filii ſui Benoni, id eſt Filius doloris mei. Pater vero appellavit eum Beniamin, id eſt Filius dexteræ. Mortua eſt ergo Rachel, & ſepulta eſt in via, quæ ducit Ephratam, hoc eſt Bethlehem.* Id recte explicat Zacchias *quæſt. medico-legal. lib. 1. tit. 4. qu. 4. num. 4. & ſeqq.*: *Quod ergo in immodicis partus laboribus ac doloribus conſueto moleſtioribus humores plurimum agitentur, ſpiritus diſſipentur, & ſanguis in venis inflammationem, ac præternaturalem calorem concipiat, ita ut ex ea commotione facile vel febris acuta accendatur, vel alius quidam morbus excitetur, ut uteri inflammatio, & hujuſmodi, notum eſt nobis Medicis.* Quid ergo dicendum erit, ſi mulier acerbiſſimis vexata doloribus, invocato Dei Servo, vel Beato, edat feliciter fœtum? Eritne id adſcribendum miraculo? Porro, ſi meus ſenſus exquireretur, dicerem, id poſſe eſſe in ſe miraculum, ſed non quoad nos; ſola enim femina de acerbitate dolorum, & eorum immodica gravitate teſtimonium ferre poteſt: &, quamvis Hippocrates multum credat deferendum teſtimonio feminarum in his, quæ ſpectant ad partum, *in opere de ſeptimeſtri partu text. 2. pag. 169. Porro mulieribus de partubus fidem derogare non oportet; dicunt enim omnia, & ſemper dicunt, & ſemper proferunt; neque enim opere, aut ſermone perſuaſæ ſunt, ſed ex eo, quod cognoverunt in corporibus ſuis contigiſſe*; cum tamen facili negotio accidere poſſit, ut aſſerant ſe correptas graviſſimo & acerbiſſimo dolore, licet dolor tantum fuerit acerbus & gravis, nemo eſt qui non videat, nimis debilem futuram eſſe probationem gravitatis morbi, ſi ea, quamvis neceſſario requiſita in miraculo, ſoli atteſtationi feminæ patientis inniteretur. Quapropter, ſiquid hujuſmodi contingat, opus eſſet, ut ultra magnam dolorum acerbitatem, & ſymptomata, quæ dolores comitantur, ex doloribus aliquis alius morbus proveniſſet, de quo Medici ferre judicium poſſent, an eſſet gravis, necne, an, edito fœtu juxta naturalem rerum curſum, nedum dolor, ſed morbus ceſſare extemplo potuerint. Zacchias etenim *loc. cit.* non tam dolorum, quam acutæ febris, & uteri inflammationis meminit. Et his terminis continetur exemplum partus relati in bulla Canonizationis S. Raymundi de Pennafort, in quo non modo femina acerbiſſimis pariendi doloribus oppreſſa tribus diebus ac noctibus ob languentis ſtomachi faſtidium cibos omnes & hauſtus reſpuerat, & a ſenſibus alienata, & vocis uſu privata jacuerat exanimis; ſed etiam, ultra ſanitatis ſubitam recuperationem poſt Beati invocationem, nullo adhibito remedio naturali, multæ aliæ ex parte fœtus circumſtantiæ adfuerant, expoſitæ in relatione Rotæ Auditorum, ex quibus certum periculum mortis tum ipſi, tum matri fuerat imminens, quod, Beato intercedente, ſublatum eſt.

15 Dictum eſt, partum naturalem debere brevi tempore abſolvi, ſpatio

ſpatio videlicet viginti quatuor horarum. Repetit hoc ipſum Zacchias *quæſt. medico-legal. lib.* 1. *tit.* 2. *quæſt.* 7. *n.* 15. Adhæret Sennertus *pract. lib.* 4. *part.* 2. *ſect.* 6. *cap.* 4. *in prognoſticis num.* 3. *Si mulier quatuor diebus in partu laboret, vix fieri poteſt, quin fœtus moriatur, quia interea temporis & matris, & fœtus vires collabuntur*; quem ſequitur Dolæus *encyclopæd. medic. lib.* 5. *cap.* 7. *§.* 6. Si autem, invocato Dei Servo, vel Beato, partus excedat tempus prædictum, & feliciter ſequatur, incolumi matre cum filio, eritne id inter miracula recenſendum? Reſpondendum eſſe videtur, uti antecedenti quæſito reſponſum eſt, poſſe videlicet in ſe miraculum eſſe, ſed non quoad nos; cum novum non ſit, feminas parturientes etiam naturaliter a morbo evadere, quamvis in partu per tres dies fuerint doloribus affectæ, uti videri poteſt apud Foreſtum *tom.* 2. *pag.* 777. *libr.* 28. *de mulierum morbis*. Quare Riverius *libr.* 15. *praxeos medicæ cap.* 18. *de partu difficili pag.* 278. partus difficultatem non conſtituit in longiori tantum temporis mora, ſed in atrocioribus doloribus, aliiſque ſymptomatibus gravioribus concomitantibus: *Partus difficilis appellatur, qui debitas, atque ordinarias naturæ leges non ſervat, in eoque longius tempus inſumitur, & dolores ſubito vehementiores, aliaque ſymptomata graviora eum comitantur*. Dum munere fungebar Fidei Promotoris, inter cetera miracula ſanationum in cauſa Canonizationis tunc Beati, nunc Sancti Turribii propoſita fuit liberatio mulieris a puerperio, quæ per tres dies partus doloribus adeo fuerat afflicta, ut animam emiſſura videretur, quæque, invocato Beato Turribio, infantulas gemellas feliciter edidit: &, quamvis Poſtulatores multum laboraverint, ut id inter miracula adſcriberetur, ſub obtentu potiſſimum dolorum protractorum ad tres dies, & felicis partus ſtatim poſt invocationem, ſacra tamen Congregatio abſtinuit ab eo inter miracula recenſendo.

16 Dictum denique eſt, in partu naturali aquas primo effluere debere paucas, deinde copioſas, aquas, inquam, quæ continentur inter membranas Chorion, & Amnion, de quibus noviſſime Sebaſtianus Mellus in ſuo opere, cui titulus, *La Comare*, *libr.* 1. *cap.* 6. *pag.* 97. *Venet. edit. anni* 1721. Ex quo fit, præmaturam aquarum effuſionem difficilem reddere partum. Zacchias *quæſt. medico-legal. lib.* 1. *tit.* 4. *qu.* 4. *n.* 11. ita ſcribit: *Diſruptis ante tempus opportunum dictis panniculis, aquæ effunduntur, & loca muliebria exſiccata relinquunt; excrementa enim cum fœtu exeuntia facilem partum reddunt*. Sennertus *lib.* 4. *part.* 2. *ſect.* 6. *cap.* 4. ait: *Viæ tandem minus lubricæ ſunt, cum membranæ ob tenuitatem nimis cito rumpuntur, & aquæ, quæ vias iſtas humectare, & lubricas reddere debent, citius, quam par eſt, effluant*. Ortlobius *in diſſertatione de partu, & vita fœtus pag.* 292. *§.* 9. obſtetricem admonet, ne membranas rumpat, & intempeſtivum excitet aquarum profluvium: *Caute tamen & hic agat obſtetrix, ne, ipſas membranas rumpendo, aquarum intempeſtivum profluvium, & dehinc difficilem partum, aut etiam violentiam ſimul infanti inferat*. Idem docet Verheyenius

nius *cap. 24. pag. 392.* : *Aqua illa effluens vocatur aqua parturitionis, quia e parturientibus, id eſt parere conantibus, excernitur. Inſervit autem tunc illa aqua ad laxandas & lubricandas vias pro faciliori fœtus exitu.* Legi poſſunt Mauriceau in tractatu *de partu lib. 2. cap. 2. pag.* 170. & Sebaſtianus Mellus in citato opere *libr. 2. cap. 8. pag.* 222. Bonetus *libr. 5. cap. 26. de ſymptom. part. num.* 51. ex præmatura aquarum dejectione imminentem infert fœtus mortem, ſi ille poſt aliquot dies naſcatur: *Dum igitur humores manant, fluxu ſuo & inundatione vias lubricant, ac, niſi partus ſtatim ſubſequatur, ſed ad tempus & dies aliquot moram nectat, alimentum fœtui decedit, partuſque fit difficilior, fœtus imbecillior, & conſequenter neceſſario moritur*; & Craanaen relatus per Bonetum *loc. modo cit. ante num.* 55. ſubjicit: *Quia aquæ illæ viis pro egreſſu fœtus debent glabritiem conciliare: Forſan obtinet etiam ratio hæc, quod aquæ illæ inſerviant pro reſpirationis materia, ſicut nobis aer; nam in inſpiratione aſſumit eas, redditque iterum in exſpiratione. Cum igitur aquæ illæ deficiunt fœtui, idem eſt, ac ſi nobis eriperetur aer, adeoque fermentationes cordis fœtus maximum ſufflaminationis incurrunt periculum.* His poſitis, quærere nunc opus eſt, quid ſit dicendum, ſi in partu præmatura aquarum ejectio ſequatur, & poſt nonnullos dies fœtus, incolumi matre, incolumis edatur. Eritne hoc miraculo adſcribendum, ſi id ſequatur poſt invocationem alicujus Servi Dei, aut Beati? Porro crederem, partum ex eo ſolo capite præmaturæ effuſionis aquarum, etſi feliciter prodeuntem, haberi non poſſe tamquam aliquid excedens vires naturæ, & miraculi rationem habens. Bonetus *in medicina Septentrionali edit. Genevenſis an. 1686. part. 2. pag.* 92. refert obſervationem Pauli de Sorbait de aqua ante puerperium quindecim diebus innoxie effuſa: *Illuſtriſſima Comitiſſa de Staremberg quindecim diebus ante partum aquam puerperii ſemper rejicit abſque gravi damno, ubi maſculam prolem paritura eſt, non vero ubi femellam: an quia fœtus maſculinus plus attrahit, quam femellus? an quia fortior maſculus motu vehementiori vias aperit? an præcox ille fluxus ſit hydropis uteri prodromus?* Nimia dolorum acerbitas, dolorum perſeverantia ad tres vel quatuor dies, præmatura effuſio aquarum circumſtantiæ ſunt, quarum unaquæque, etiam ſingillatim ſumpta, ſufficit, ut partus haberi debeat pro difficili naturali, ideoque pro periculoſo, juxta illud Sennerti *cit. cap. 4. in prognoſt. Omnis partus difficilis, periculoſus, & cum mater, tum fœtus in eo periclitantur.* Sed non omnis felix evaſio a partu naturali difficili & periculoſo ſatis eſt ad miraculum conſtituendum, uti reſpondebant Conſultores Congregationis ſacrorum rituum Zacchiæ ſcribenti pro miraculo, de quo infra, in cauſa Beati Gregorii X. quemadmodum colligitur ex ejus *conſil. 10. n. 1. poſt quæſtiones medico-legales.*

17 Dum in ſuperioribus agebatur de partu difficili naturali, dictum eſt partum difficilem naturalem eſſe, ſi parturientis vires ſint nimis debiles, aut ſi fœtus non ſit unus, ſed multiplex. Hippocrates *libr. 5. aphor.* 55. hæc habet: *Quæcumque utero gerentes a febribus corripiuntur, & fortiter cale-*

calefiunt ſine occaſione manifeſta, difficulter pariunt, & cum periculo, aut abortum facientes periclitantur; & Thomas Willis *in operibus medicis tom.* 1. *cap.* 16. *de febribus pag.* 124. ait: *Puerperarum febres ſupra communium aliarum indolem valde periculoſas eſſe, vulgaris experientia abunde teſtatur*. Antonius Deuſingius in ſuo tractatu *de generatione fœtus in utero pag.* 204. *num.* 80. maternum expoſcit conatum pro fœtus editione: *Corpus etiam maternum totum quodammodo conatum confert; nec enim muſculi duntaxat abdominis, ac diaphragma animali quodam motu ad uteri compreſſionem concurrentes partum promovent, ſed partes itidem reliquæ corporis irritatæ quaſi naturali quodam conamine atque connixu motum & contractionem ſui inſtituunt a ſuperioribus deorſum ad ipſum hypogaſtrium, uterumque vergentem. Atque hi vere labores ac dolores partus ſunt, quibus nec ipſa parturiens volens nolens obſiſtere poteſt, utpote ab ipſa natura irritata quodammodo (velut ſingultus, ſternutatio, convulſiones fiunt) proficiſcentibus*. Celebris Malpighius *in epiſt. var. argum. pag.* 221. diligenter obſervavit, uterum eſſe muſculum cavum, cujus textura, ut vocat, fibroſa & reticularis, ab ipſo detecta vigorem partus tempore acquirit, ut intro urgeat, & eo modo, quo poteſt, conetur expellere fœtum ſuo cavo incluſum. Si parturientis ergo vires febri dejectæ ſint, aut ex quacumque alia ratione vis expellendi fœtum maxime debilis ſit, de partu difficili naturali non erit dubitandum, veluti late explicat Sennertus *loc. cit.* Sed, admiſſa magna debilitate virium matris vel ratione morbi, aut ex alia cauſa, non ſtatim felix partus, incolumis videlicet fœtus, erit ad miraculum referendus, cum fœtus ipſe proprio conatu valeat naturaliter egredi, & defectum virium matris ſupplere. Ex triplici viventium, vegetabilium nempe, oviparorum, & viviparorum ordine, fœtus omnes duorum primorum ordinum ſuis ab uteris erumpunt per ſuum niſum duntaxat; nihil plane adjuvantibus conatibus maternis. Plantarum fœtus, quia ſervantur intra ſemina, merito vegetabilium ova Empedocli dicta, atque a celebri Malpighio demonſtrata, ſuos uteros, quos *pericarpia* dicunt, adoleſcendo diffringunt, nihil tunc conferentibus arborum ramis, & ramorum gemmis, a quibus, tanquam e ſinibus maternis, olim deciderunt. Univerſi pulli per ſe ipſi, hoc eſt per ſuum quiſque roſtrum, ovorum putamina perrumpunt, nullum tunc matre auxilium præbente. In viviparis ad partum concurrunt tum vires matris, tum fœtus; ſed, ſi ipſi fuerint robuſtiores, præmortuis quamvis matribus, uterum dilatando, in lucem venire poſſunt. Chriſtianus Fridericus Germann *de miraculis mortuorum libr.* 1. *tit.* 9. *§.* 7. variis exemplis probare conatur, gravidas mulieres mortuas parere poſſe. Licet enim, proprie loquendo, mulier, quæ mortua eſt, parere dici non poſſit, cum partus ſit actus mulieris viventis & enitentis juxta ea, quæ plene adnotarunt Alciatus, Brecheus, & Rebuffus in *l. Anniculus §. Falſum ff. de verbor. ſignificat.* infans tamen ex utero matris mortuæ exiens in lucem venire dicitur & naſci, uti proſequitur Rebuffus *loc. cit. verſ.* 5. *Verum eſt*

quoad ipſam, ut vere peperiſſe non dicatur; nihilominus editus infans, & natus eſſe dicetur. Confirmat Tiraquell. *in l. Si umquam C. de revocandis donationibus, in verb. Suſceperit liberos, num.* 140. *& ſeqq.* qui naſcendi modus aut fit per ſectionem illam, quæ a Chirurgis dicitur *Cæſarea*, de qua late Carolus Stephanus *libr.* 3. *de diſſect. part. corp. human. cap.* 1. & Franciſcus Mauriceau in ſuo tractatu *de morb. mulier. prægnant. libr.* 2. *cap.* 32. vel per niſum prolis, matre præmortua, vi ſua proſilientis, quemadmodum bene explicat Theophilus Raynaudus *oper. tom.* 14. *cap.* 1. *de ortu infantium per ſectionem cæſaream num.* 10. Huc ſpectant, quæ habentur apud Riolanum (*antropographiæ libr.* 6. *cap.* 8.): *Potuit fœtus ſuopte impetu, ruptis membranis tenerrimis, & jam extenſis, vivus ab utero emergere, prius tamen mortua & extincta matre*; apud Hildanum *in epiſt. ad Oringium pag.* 1174. apud Harveum *de generatione animalium exercit.* 72. *tit. de partu* ſcribentem: *Mulier mortua &c. mane ſequenti in femore ejus repertus eſt infans, qui proprio niſu exitum ſibi procuraverat*; apud Bartholinum *centur.* 2. *hiſt. anat. rar. obſervat.* 99. ubi ait: *Sphinx Theologico-Philoſophica cap.* 17. *narrat, quemdam, cum mortuæ uxori pararet exequias, matris ab utero, ſubito emiſſo claro vagitu, ſalvum & incolumem puſionem vidiſſe egredientem &c. & ex Hero Matriti matrona ex familia Domini Franciſci Laſſo poſt tridui agonem mortua buſto inferebatur. Poſt aliquot menſes, buſto iterum aperto, cadaver repertum fuit eodem loco, ſed in dextro brachio infans mortuus jacebat*: non poterat autem infans in eo ſtatu reperiri, niſi vivus ex utero matris prodiiſſet. De conamine fœtus, ut ab utero exeat, loquitur Hippocrates *de natura puerorum num.* 37. En ejus verba: *Se movente* (loquitur de fœtu) *& manibus ac pedibus calcitrante, pelliculam quamdam internam rumpi contingit: rupta autem una, etiam aliæ debiliorem vim habent, & rumpuntur, primum quidem illi contiguæ & cohærentes, poſtea extrema. Cum autem ruptæ fuerint pelliculæ, tunc fœtus a vinculo exſolvitur, & agitatus foras procedit &c. Quando autem procedit puer, violat ac dilatat uteros in exitu, utpote teneros exiſtentes. Procedit autem in caput, ſi ſecundum naturam prodierit.* Idem poſt Hippocratem explicat Antonius Deuſingius *in tractatu de generatione fœtus in utero pag.* 176. *num.* 70. *Fœtum quidem ad exitum ſui multum conferre, rumpendo membranas, ac ſub vehementiſſimis motibus capite ſuo uteri anguſtias aperiendo, dubium eſſe non poteſt. In oviparorum animalium coitu id liquido deprehenditur, ubi non matres, ſed fœtus ipſe corticem rumpit: & ante omnes hanc fœtus in nativitate operam & molimen proprium Hippocrates eleganter deſcripſit lib. de nat. puer.*

18 Quod dictum eſt de partu difficili naturali ob debilitatem virium parturientis, ſibi etiam vindicat locum quoad partum difficilem naturalem, ſi fœtus non ſit unus, ſed multiplex; cum nec in hoc, licet feliciter edito, tam ipſo, quam matre ſuperſtitibus, etiamſi id contingat poſt invocationem alicujus Servi Dei, vel Beati, veri miraculi ratio fere conſtitui poſſit.

19 Fœ-

19 Fœtus gemini, ſeu Gemelli duplici modo eſſe poſſunt; aut in conceptione, aut in partu. Gemini in conceptione ſunt, qui eodem tempore fuerunt concepti. Quomodo autem id fiat, pendet a celebri quæſtione de viviparorum geneſi ex ovis, pro qua ſtrenue pugnant Verheyen, & Franciſcus Maria Nigriſoli in ſuo tractatu Italice conſcripto *de viventium generatione*, & adverſus quam ſcribunt Lamy, Barbatus, Du Vernoi, Sbaralea, & Joannes Hyacinthus Vogli in ſua elucubrata diſſertatione *de geneſi viviparorum*, quam Bononiæ edidit anno 1718. apologiam ſcribens pro ſuis theſibus phyſico-medicis in publico Bononienſi Archigymnaſio diſputatis: cui honeſto & docto viro me multum debere profiteor, cum eximia diligentia, ut mihi rem gratam faceret, horum meorum librorum editioni præfuerit, & errata correxerit, quamvis muneri addictus publici Profeſſoris in Archigymnaſio, & ægrorum curis per urbem.

20 Fœtus gemini, ſeu Gemelli in partu ſunt, qui eodem tempore eduntur, licet eodem tempore non fuerint concepti, quod facili negotio accidere poteſt, ſi alter poſt ſeptem, alter poſt novem menſes prodeat, quod duobus ante menſibus conceptus ſit.

21 Fere Gemini, ſeu Gemelli appellantur, qui eodem tempore concepti eodem tempore eduntur, quales fuerunt Jacob, & Eſau. De Gemellis hoc modo ſumptis ita loquitur Hippocrates *in libr. de ſuperfœt. num. 7. Quæ Gemellos geſtat, eadem die parit, velut concepit; habet autem utroſque pueros in una Secunda*. Franciſcus Valleſius in commentario illius hiſtoriæ relatæ ab Hippocrate, feminæ ſcilicet, quæ duas femellas gemellas fuerat enixa, & in hydropem inciderat, *libr. 2. ſect. 2. text.* 21. ita ſcribit: *Huic ex partus difficultate facta ſunt duo graviſſima mala, hydrops, & ulcera uteri. Merito autem fuit difficilis partus, quia peperit feminas duas; nam, & quia feminæ, & quia duæ, poterant id facere, cum geminus partus ſimplici ſit difficilior; & feminæ, quam viri*. Gemelli unius ſexus vivaciores ſunt, quam diverſi ſexus, veluti obſervat Sennertus *pract. lib. 4. par. 2. ſect. 4. cap. 5. in prognoſt.* Nonnulli opinati ſunt, fieri poſſe, ut quinque fœtus eodem tempore edantur, quod deſumunt ex Textu *in l. Si pater ff. de ſolut. & lib.* & adnotavit Gellius *noct. Attic. libr.* 10. *cap.* 2. quod totidem cellulæ in utero humano reperiantur: ſed, cum uterus his cellulis ſit deſtitutus, & uno tantum cavo donetur, licet pars dextera a ſiniſtra per craſſiorem quamdam lineam ſegregetur, paſſim admittitur, non ſolum quinque, ſed plures fœtus naturaliter eodem tempore edi poſſe, licet, ſi tres uno partu edantur, non ita facile contingat, ut vitales ſint, ſicuti adnotavit Zacchias *quaeſt. medico-legal. libr.* 1. *tit.* 2. *quaeſt.* 8. *num.* 8. & ſequitur Tozzius *oper. tom.* 1. *edit. Venet. tit. de ſuperfœtantibus, & multiparis* per hæc verba: *Hinc, Gemellis exceptis, raro hi partus ſuperſtites ſunt, cum ob uteri anguſtiam nec ſatis nutriri, nec adoleſcere poſſint. Immo, ſi naturæ opificium contemplemur, quæ gemina tantum ubera hominibus largita eſt, aliis*

aliis vero animalibus, quæ plures ſimul fœtus edunt, mammarum multitudinem, humani partus trigemini, quadrigemini monſtroſi videntur. Quia vero tot ſunt exempla fecunditatis mulierum, quæ etiam plures, quam quinque, liberos eodem tempore ediderunt, eaque collecta legi poſſunt apud Marcellum Donatum *in medica hiſtoria mirabili libr. 4. cap.* 24. & apud Schenckium *obſerv. medicin. lib.* 4. *de part. ad tit. Partus numeroſus*; & quia ſæpe naturaliter contigit, feminam, & maſculum eodem tempore natos incolumes & ſuperſtites fuiſſe, ut refert Sennertus *loc. cit.* treſque liberos eodem tempore natos vitam ad longam ætatem protraxiſſe, ut Mellus in opere ſupra citato *lib.* 2. *cap.* 5. *pag.* 192. ex his unuſquiſque facili negotio deprehendere poterit, quanto cum fundamento ſuperius dictum ſit, non poſſe fere miraculum conſtitui in partu naturali difficili, & in quo fœtus non eſt unus, ſed multiplex.

22 Diximus fere: ſi etenim circumſtantiæ oſtenderent, geminorum, aut multiplicium fœtuum editionem aliquid prodigioſi in ſe habuiſſe, de miraculo non eſſet dubitandum. Exemplum eſſe poteſt in partu Rebeccæ, de quo *Geneſ. cap.* 25. *v.* 21. *& ſeqq. Deprecatuſque eſt Iſaac Dominum pro uxore ſua, eo quod eſſet ſterilis, qui exaudivit eum, & dedit conceptum Rebeccæ. Sed collidebantur in utero ejus parvuli. Quæ ait: Si ſic mihi futurum erat, quid neceſſe fuit concipere? Perrexitque Rebecca, ut conſuleret Dominum. Qui reſpondens ait: Duæ gentes ſunt in utero tuo, & duo populi ex ventre tuo dividentur; populuſque populum ſuperabit, & major ſerviet minori. Jam tempus pariendi advenerat, & ecce Gemini in utero ejus reperti ſunt. Qui prior egreſſus eſt, rufus erat, & totus in morem pellis hiſpidus, vocatumque eſt nomen ejus Eſau. Protinus alter egrediens, plantam fratris tenebat manu, & idcirco appellavit eum Jacob*. Certamen enim & lucta parvulorum Jacob, & Eſau non vi naturæ, ſed Dei ductu facta eſt ad præſagium, ut ſignificaretur, Jacob & Eſau inter ſe colluctari debere de jure primogeniti, & primatu; idcirco Jacob tenuit plantam Eſau, quaſi eum ſupplantare volens, ne prior ex utero egrederetur, quemadmodum ex Ruperto late adnotavit Cornelius a Lapide *ad idem cap.* 25. *Geneſis*. Exemplum quoque multiplicis fœtus miraculo editi eſſe poterit in Margarita Florentii Comitis Hollandiæ filia, quæ cum mulierculam ſtipem petentem, & gemellos in ulnis geſtantem acerbe increpaſſet, aſſerens, eam uno partu duos producere non potuiſſe, niſi duorum quoque virorum commercio uſa eſſet, Mendica precibus a Deo contendente, ut in ſignum ſuæ pudicitiæ Comitiſſa gravida tot pareret infantes, quot eſſent in anno dies, exacto geſtationis tempore, anno 1276. ipſa die Paraſceves tercentum ſexaginta quatuor infantes partim mares, partim femellas peperit, qui a Guidone Trajectenſi Suffraganeo ſacro Baptiſmate abluti, ſimul omnes cum matre uno eodemque die mortui ſunt. Hiſtoria hæc marmore deſcripta eſt in Pago Lauſdun non procul a Lugduno Batavorum, & Schenckius *loc. cit.* tum verba monumenti, tum Hiſtoricorum teſtimonia refert, & colligit.

Apud

Apud Schottum *philoſop. curioſ. part. 1. lib. 1. cap. 10.* alia narrantur numeroſi partus exempla. Et, ut aliquid de ea, quæ vocatur *ſuperfœtatio*, dicamus, etſi Galenus eam videatur non admiſiſſe, uti oſtendit Marcellus Donatus *in opere cit. libr. 4. cap. 16.* tamen ſæpe naturaliter contigiſſe certum eſt. Joannes Rhodius *obſerv. medic. centur. 3. obſerv. 52.* refert Navicularii cujuſdam Patavini uxorem quovis anno ſuperfœtare conſueviſſe. Certum pariter eſt, fœtus hoc modo natos, vivos & vitales fuiſſe, ita ut de rei veritate dubitari non poſſit, quemadmodum proſequitur Sennertus *loc. cit. cap. 6.* Hippocrates *libr. 5. aphor. 51.* ait: *Quæ utero gerunt, iis uteri os comprimitur; vel* (ut alii vertunt) *connivet, conſtringitur, aut corrugatur*: quomodo autem, hoc minime obſtante, ex novo concubitu ſuperfœtatio fiat, explicant Tozzius *in comment. ad dictum aphoriſmum*, & Mellus *in oper. cit. lib. 2. cap. 5. pag. 190.*

23 Jam ut tranſeamus ad partum difficilem præter naturam, prænoſcere opus eſt, modum, quo natura partum promovet, eum eſſe, ut fœtus per ſuperna membra, quæ infernis majora & graviora ſunt, quemadmodum indicavit Hippocrates *de natur. puer. num. 37.* prono ſcilicet capite, exitum quærat, & ſubſequentibus humeris faciliorem infernis membris mole minoribus viam aperiat & ſternat, valida tum accedente & conſpirante tam uteri, quam infimarum partium vi ſeſe conſtringendi, ac compellendi. Uno verbo, partus ſecundum naturam frequentiſſimus, & minime omnium periculoſus eſt, ſi fœtus, quem mater uſque ad ſtatutum a natura tempus utero geſtavit, inſtante partu, caput ex alvo emittit, veluti adnotarunt poſt Hippocratem *loc. cit.* Ariſtoteles *4. de gener. animal.* & Galenus *lib. 15. de uſu part. cap. 7.* Proximus huic pariendi modo alter eſt, cum puer ambobus in lucem pedibus exit, & ſic naſcentes *Agrippæ* Latine dici ſolent ex Aulo Gellio *lib. 16. cap. 16.* Pariendi hæc etenim figura propinqua eſt naturali, & præſertim, ſi infans manibus ſuper utroque femore extenſis, recta deferatur. At, ſi puer maturus & perfectus, non capite, non pedibus, at obliquus ex alvo matris erumpere conetur, alteramve manum, vel utramque complicatam, vel pedum unum ex. gr. emittat, altero intus detento, vel duplicatus uteri oſtio inſiſtat, hic pariendi modus periculoſus eſt: quod Hippocrates *lib. 1. de morbis mulierum* apertiſſime demonſtravit exemplo deducto a vaſe oleario anguſti oris, in quod ſi quis recta, & in longitudinem nucleum immiſerit, non facile obliquum extrahere poterit. Horum partuum ſchemata videri poſſunt apud Sennertum *cit. lib. 4. pract. part. 2. ſect. 6. cap. 5.* & de illis plura habentur apud Mellum *in oper. cit. lib. 3.* Sennertus *in prognoſt. loco allato* hæc habet *de difficilis præternaturalis partus figuris* ibi depictis: *Omnes iſtæ fœtus exitum quærentis figuræ præternaturales non ſolum difficiles ſunt, ſed & periculoſæ, ut interdum mater, interdum fœtus, interdum & mater & fœtus pereat. Minus tamen periculi eſt, cum infans in pedes, præcipue utrumque, exit. Latini hoc modo natos* Agrippas *appellant*.

24 Tho-

24 Thomas Campanella *medicinalium lib. 6. cap. 21. art. 12. num. 12. & 13.* ita de his partubus loquitur, & de naturalibus remediis adhibendis: *Et, cum naturalem configurationem exeuntis non ſervat foetus, periculoſus eſt partus valde ſibi, & matri. Naturale quidem eſt, ſi in caput exeat, admotis ad femora manibus, vel ſi pedes prius juncti exeant, manuſque adhærentes lateribus ſequantur. Si autem nates, aut venter, aut alia media membra in os uteri primo inferantur, vel una manus exeat foras, vel pes unus, tunc non eſt trahendus foras, ne luxetur, rumpaturque ipſe, aut mater, ſed dextre intrudendus manu calida adipe lita junctis intromiſſa digitis; conandumque, ut, naturali configuratione adepta prius, mox extrudatur. At, ſi mortuus fuerit partus, ex motus privatione agnitus, difficilior erit: tunc trahendus obſtetricis manu, pellenduſque matris abdomine; &, cum deſperatur, configurationem adipiſci poſſe commodam, & mors ejus matri ob putrefactionem minatur mortem, tunc per chirurgiam particulatim ſectus extrahendus: quod etiam vivis miſere faciendum, ne ipſe, ac mater ſimul pereant; &, ſi tangi poteſt, ita prius baptizandus: multo autem magis, cum partus monſtruoſus fuerit biceps, triceps, quadrimanus.* Non agitur hic ex profeſſo de fœtu mortuo, de quo infra, ſed de fœtu vivente, exitum quærente figura præter naturam: cumque plures ſuppetant modi, quorum ope figura hæc naturalis evadere poteſt, aut quia ille ſuis conatibus figuram in exitu naturalem acquirere poteſt, aut quia vel parturientis conatus, vel obſtetricum auxilia, vel naturalia remedia id præſtare valent, unuſquiſque cognoſcere poterit, difficile admodum eſſe, ut partus difficilis præter naturam, licet prodeat incolumis, & poſt invocatum Dei Servum, vel Beatum, miraculo adſcribatur, prout reſponderunt Conſultores Congregationis ſacrorum rituum Zacchiæ ſcribenti pro miraculo partus hujuſmodi in cauſa Beati Gregorii X. ut ex ejus *conſil. 10. num. 1.* colligitur: *Auget facti poſſibilitatem quotidiana experientia, cum in horas videamus, pueros in nates, in ventrem, in latera, divaricatis cruribus, aut brachiis extenſis, altero pede tantum exerto, non tantum naſci, ſed naſci etiam vivos & incolumes, matre quoque incolumi permanente.* De fœtu mortuo poſito in figura præter naturam hæc referuntur a Luca Schroeckio apud Bonetum *in medic. Septent. tom. 2. lib. 4. ſect. 7. obſerv. 10. pag. 93. edit. Genevenſ.* En ejus verba: *Decima nempe Februarii noctu hora decima vocabar ad Piſtoris cujuſdam uxorem juvenculam juſtum geſtationis terminum quidem emenſam ſed difficulter admodum parientem, prominente jam extra partes foetus maſculi manu dextera brachioloque ſenſim ſequente, aſt reliquo corpuſculo intra uterum ſubſiſtente, nihil, vel parum in tertium uſque diem proficientibus puerpera, & naturæ conatibus, quos adjuvare idoneis remediorum auxiliis contendebam, ſed incaſſum omnia. Verum, cum parum ſpei de ſalute ſupereſſet, ob deficientes puerperæ vires, & obortum putidum e brachioli propendentis gangræna jam infecti fœtorem, Divinum ſubveniebat auxilium, dum ſtimulum ad urinæ excretionem ex improviſo ſentiret, & ſimul novum parturientis doloris niſum: quare a præſente tum obſtetrice inſtanter ſollicitata, ut quantum virium corporis adhuc reſtaret, eas intenderet*

tenderet ad omnimodam fœtus excluſionem, id quod animoſe ac ſtrenue fecit, cum felici adeo ſucceſſu, ut integrum pueri emortui corpuſculum exin fuerit excluſum. Proſequitur Auctor referens alios morbos, quibus parturiens afflicta fuit; & narrationem tandem ſic concludit: *Quamvis hoc jam tempore, quo talia ſcribo .... immunis plane femina vitam paucratice tranſigat.*

25 Poſt hæc nihil aliud remanet, quam ut aliqua ſubjiciantur de partu tardo, & de partu nullo, præcipue ob fœtum in utero mortuum. Ut prætereamus caſus fœtuum natorum poſt undecimum menſem a conceptione, de quibus Aulus Gellius *lib.* 3. *noct. Attic. cap.* 17. & Alciatus *lib.* 3. *paradoxorum cap.* 7. celebris eſt caſus, de quo Mercurialis *conſil.* 85. *ad Illuſtriſſimum Chriſtophorum a Welchenſtein*, ubi hæc habet: *Numquam aut viſum, aut ſcriptum eſt, quantum ipſe recordor, mulierem ullam fœtum vivum quatuor annis ventre geſtaſſe, quemadmodum hac a te mihi propoſita mulier, quam ſcribunt anno decimo quinto enixam marem, mox primo conjuge orbatam cum ſecundo, ac tertio ſexdecim annis ſterilem manſiſſe, donec tandem quarto nupta concepit fœtum, quem ipſa omnino affirmat ſe, jam quarto anno exacto, vivum geſtare non modo abſque ulla inſigni moleſtia, verum etiam cum ſummo valetudinis lucro, nempe quæ prius innumeris pene malis tentaretur, nunc vero a cunctis libera ſit.* De hoc caſu Sennertus *pract. lib.* 4. *part.* 2. *ſect.* 6. *cap.* 6. ait: *Sed hæc rara, & pene miraculoſa ſunt. Acciduntque procul dubio ob ſemen debile, uterique calorem languidum, quibus de cauſis & fœtus tardius abſolvitur, & expultrix languet. Non eſt autem in Medici poteſtate talia corrigere, ſed naturæ omnia permittenda*: quam etiam rationem late exornat a Rejes *quæſt.* 90. *num.* 3. Ad duodecimum, ad tertium, & quartum ſupra decimum menſem nonnullos fœtus progreſſos, & in lucem feliciter editos oſtendit Caranza *cap.* 15. *de partu naturali*. Alii inſoliti caſus cumulantur a Thoma Bartholino in diſſertatione *de inſolitis partus humani viis cap.* 2. inter quos exſtat ille relatus a Nicolao Trigautio *lib.* 1. *de chriſt. exper. apud Sinas cap.* 10. Lauzu videlicet Philoſophi Chinenſis octoginta annis in alvo matris geſtati, de quo tamen, aliiſque prius expoſitis ait Bartholinus *loc. cit. Omnibus fidem adhibere vix poſſum*. Diſputant Medici, num Harſtoeker, an Lewenoeckius fuerit primus, qui nonnullos parvos vermes in ſemine animalium, ac proinde etiam in ſemine hominis, obſervavit. Andry, poſita doctrina horum vermium, infert, naturaliter contingere poſſe, ut mulier poſt undecimum, aut duodecimum menſem a conceptione fœtum edat, intelligendo nomine conceptionis primariam actionem, per quam humor ſpermaticus intra matricem retinetur, poſtquam in eam ovum lapſum eſt, & docendo, tunc fieri feminam gravidam, cum vermis ovum ingreditur, Doctrinam hanc exponit celebris Antonius Valliſnerius in erudita hiſtoria *de hominis & animalium generatione part.* 1. *cap.* 8. *num.* 9. *Di quì può naſcere, conchiude* (Andry) *che una femmina, il di cui marito ſarà poco dopo morto, ch' ella avrà concepito, non partorirà che nell' undecimo, o duodecimo meſe, e qualche volta ancora nel decimo terzo, poiche il verme non ſarà entrato nell' uovo,*

che

che dopo lo ſpazio di un meſe, o due, e può eſſere tre dopo la concezione. Confeſſa eſſere il fatto difficile, mà però non impoſſibile, eſſendoſi alcuna fiata veduti di sì fatti parti ſenza alcuna macchia di colpa,

26 De partu nullo, & fœtu in utero mortuo ſcribit Sennertus *loc. cit. cap. 7. in prognoſt. Si fœtus ex utero edi non poſſit, periculoſiſſimum eſt, & periclitantur cum mater, tum infans; & quidem interdum fœtus moritur, mater vero manet; interdum mater moritur, & infans ſalvus ſupereſt; interdum & mater & fœtus moriuntur; interdum & mater, & fœtus vivus manet, atque uterque ſervatur chirurgica extractione..... Niſi fœtus mortuus quamprimum excernatur, putreſcens in vitæ periculum matrem conjicit. Quo pejora, & plura, fœtu mortuo in utero, matres apprehendunt ſymptomata, eo magis periclitantur, utpote ſi convellantur, ſi tremant, ſi lethargo & ſomno gravi corripiantur, ſi pulſus ſit debilis; ſi vero nihil tale patiantur, ipſas ſervari poſſe, ſpes eſt.* At ex hiſtoriis patet, naturam quandoque ſponte fœtum corruptum expellere, & varias vias quærere. Albucaſis *lib. 2. chirurgiæ cap. 76.* factum a ſe viſum exponit: *Vidi mulierem fœtum mortuum utero etiamnum gerentem, nihilominus denuo impregnatam, eumdemque fœtum ex ſecundo conceptu genitum mortuum. Huic multo tempore poſt apoſtema in umbilico obortum & inflatum ſuppuratum eſt. Vocatus itaque ad curationem diu ejuſdem medicationi inſtiti, neque tamen ad conſolidationem ulcus deduci potuit. Itaque emplaſtra vehementer attrahentia adhibui, quorum beneficio paucis poſt diebus oſſicula prodierunt. Admiratione igitur ductus, cum ventrem oſſibus carere ſcirem, rem diligentius & multifariam expendi, deprehendique, oſſicula illa non niſi ex fœtuum mortuorum cadaverulis proveniſſe. Cauſa itaque morbi certo cognita, medendique ratione inventa, oſſicula plurima per intervalla ex apoſtemate eduxi, muliere interdum melius ſe habente, quæ poſtmodum diu adhuc ſupervixit; ulcus vero ſubinde nonnihil putrilaginis ex ſeſe remiſit.* Rariſſimas alias fœtus in utero mortui hiſtorias colligit Marcellus Donatus *de medic. hiſtor. mirab. lib. 4. cap. 22.* Gaſpar a Rejes *quæſt. 90. in fine* refert, uxorem cujuſdam ſervi Marchionis de Montexar, cum convaluiſſet ex quodam graviore morbo, tantam carnis & oſſium copiam per os reddidiſſe, ut integrum humani fœtus corpuſculum æquarent, & fœtus abſque dubio fuiſſe in utero geniti, cum ipſa ante morbum gravida eſſet, nec per conſuetam, aut aliam viam conceptum alias emiſiſſet. Rejes miratur, quomodo, nulla patente via, ab utero ad os caro & oſſa ferri potuerint; & tandem concludit, de naturæ majeſtate & potentia hæc & majora nos credere poſſe, cum plumbeos globulos, cultellos, enſium fruſta, & alia multa per ignotas vias, & ſibi ſolum cognitas ſæpius extra corpus tranſmiſerit, quorum adducit exempla *quæſt. 92.* Exempla alia proſtant apud Marcellum Donatum *lib. 2. cap. 12.* Demum Joannes Dominicus Sanctorinus Protomedicus ſupremi Magiſtratus Sanitatis, & Profeſſor Anatomicus Venetiis anno 1727. typis Venetis hiſtoriam edidit, quam etiam eruditis animadverſionibus illuſtravit, cujuſdam fœtus fœdi maxime odoris, ex priore corporis parte fere integri, & ex poſte-

poſteriore aliquantum corrupti, qui, incolumi matre, mortuus ab ejus corpore extractus eſt ope chirurgica per anum. Quapropter merito Jacobus Sinibaldus celebris olim Medicus Urbis ſcribens in cauſa Canonizationis S. Pii V. ſuper repentina emiſſione fœtus a pluribus diebus jam mortui ab utero, poſt narratum caſum ex Albucaſi, concluſit: *Alios hujuſmodi caſus legere eſt apud Hildanum, Cordeum, Langium, Batthinum, Schenckium, Marcellum Donatum, & alios quamplurimos Authores, quos longum eſſet numerare, fœtuum nempe corruptorum, qui vel per apoſtema, vel per anum, vel alíter, matre ſuperſtite, fuerunt educti. Tot igitur, ac tales ab Authoribus deſcriptæ hiſtoriæ mirabiles, adeoque frequentes, ut non amplius Medicis ſint mirabiles, luculenter oſtendunt, non ſemper calamitoſam ac lethalem eſſe corrupti fœtus diuturnam retentionem.*

27 Scribentes de Canonizatione Sanctorum, cum agunt de partubus periculoſis, tria putant neceſſaria ad ſtatuendum miraculum, invocationem videlicet Beati aut Sancti, Medici atteſtationem de periculo probabili mortis imminentis, perſeverantiam dolorum per tres aut quatuor dies, & maxime, ſi fœtus moriatur ante egreſſum e corpore, uti videri poteſt apud Bordonum *de miraculis medit.* 15. *num.* 22. Matthæuccius *in pract. Theologo-Canon. ad cauſ. Beatificat. & Canonizat. tit.* 3. *cap.* 3. *§.* 13. miraculo adſcribere videtur partum, ſi fœtus obliquus ex alvo matris erumpere conetur, & ad ſuum naturalem exeundi modum reduci non poſſit, & vivus naſcatur, incolumi matre. Miraculum quoque admittere videtur in partu, ſi fœtus mortuus per aliquod tempus in corpore matris perſiſtat, & ab ejus utero prodeat, incolumi matre: & in reliquis ſubſcribit Bordono, dummodo tamen poſt partum alii morbi mulierem non invadant. Pignatellus *conſult.* 26. *tom.* 7. agens de fœtu tranſverſo in utero ait, ejus editionem eſſe miraculo adſcribendam, ſi fiat nullo virium naturæ, aut artis adjutorio; & *conſult.* 177. *num.* 34. *tom.* 10. ſubitam liberationem a perículoſiſſimo puerperio ait inter miracula recenſendam; & *conſult.* 183. *eod. tom.* 10. ſtat pro miraculo, ſi nullo adhibito naturali remedio, fœtus mortuus feliciter edatur. Quid ergo dicendum erit? Eritne in conſtituendo miraculo res ita jejune expedienda, poſitis præſertim tot medicis obſervationibus ſupra relatis? an potius erit abſolute dicendum, partus quomodocumque difficiles & periculoſos (quamvis mater & fœtus ab eis incolumes evadant) non eſſe materiam, quæ ſufficiat ad miraculi rationem, licet in bullis Canonizationis Sanctorum nonnullæ felices a partu evaſiones inter miracula recenſeantur, ut in bulla Canonizationis S. Ludovici Epiſcopi Toloſani, in bulla Canonizationis S. Didaci, in bulla Canonizationis S. Raymundi de Pennafort, & in relationibus Rotæ Auditorum, in illa videlicet cauſæ S. Philippi Nerii 3. *part. de miraculis in vita,* in illa cauſæ S. Franciſci Borgiæ *art.* 2. *de miraculis in ſpecie*, in illa cauſæ B. Gregorii X. *miracul.* 13. in illa cauſæ S. Jacobi de Marchia *ad tit. Puerperæ in extremis laborantis levatio*, in illa cauſæ

S. Joannis de Deo *in tertio miraculo poſt mortem*, in illa cauſæ S. Raymundi de Pennafort *in tertio miraculo poſt mortem*, in illa cauſæ S. Caroli Borromæi *miracul.* 14?

28 Si meus qualiſcumque ſenſus exquiratur, diceremus primo, caute, & plus quam caute, & ſobrie eſſe in hac materia procedendum; quod eſt conforme praxi ſacræ Congregationis, quæ non ita frequenter partus, etſi difficiles, recenſuit inter miracula, licet ſibi fuerint frequentiſſime a Poſtulatoribus propoſiti tamquam miracula.

29 Diceremus ſecundo, nullam pro eo, de quo agitur, habendam eſſe rationem vitalitatis fœtuum, qui quarto, ſeptimo, aut octavo menſe editi ſunt, fœtuum gemellorum, aut majori numero prodeuntium, juxta ea quæ ſuperius dicta ſunt, necnon fœtuum maſculorum potius, quam fœminarum (etiamſi tamquam fabula rejiciatur eorum aſſertio, qui contendunt, per ſalubria medicinæ præcepta marem generari poſſe loco feminæ, uti videri poteſt apud Thomam Reineſium *in ſchola medica Jureconſultorum libr. 3. cap.* 10.) aut fecunditatis obtentæ poſt longam ſterilitatem, cum id oriri poſſit ex vitioſa aliqua affectione, quæ ſit in utero, vel in ſemine, quæque naturaliter ceſſet aut ope remediorum, aut aliter, uti late oſtendit Sennertus *pract. libr. 4. par. 2. ſect. 4. cap.* 3. Dictumque eſt, nullam horum habendam eſſe rationem pro eo, de quo agitur: agitur enim hic & nunc de miraculis veris & propriis, prout referuntur ad Beatificationem & Canonizationem, non vero de Gratiis, ad quas relati eventus facile reduci poſſunt. Porro ad miracula aliquis ex iis eventibus referri poſſet, puta partus poſt ſterilitatem, ſi conſtaret, ſterilitatem ab aliquo vitio organico manaſſe, quod plerunque probari non poteſt, eamdemque ſterilitatem ceſſaſſe, invocato Dei Servo, vel Beato. Quare ſcite ſcribit paulo ante citatus Valliſnerius *part. 3. cap. 2. num.* 54. *Alla ſtruttura viziata delle oſſa, o alla macchina degli organi principali, tutta, o in parte coſpicua, e che riguarda all' utero ſtranamente torta e ſcompoſta, non vi trovo rimedio, e diſſi quaſi con Areteo, benchè in altro propoſito parlaſſe.* „ *Oportet, Medicum hoc in morbo totum hominem immutare, quod per Jovem nec Diis facile fuerit.* „ *Non può il Medico far que' miracoli, che al ſolo Domenedio ſi riſerbano; e ſa ognuno, che ex morbo fit morbus.*

30 Diceremus tertio, poſitis debitis circumſtantiis, poſſe partum eſſe materiam miraculi, & felicem ejus exitum hoc nomine probari poſſe, ita tamen ſi tamquam ſupra numerum & ex abundanti probetur, datis videlicet aliis binis ſaltem miraculis diverſæ ſpeciei approbatione dignis. Ita, dum munere fungebar Fidei Promotoris, factum eſt in cauſa tunc Beati, nunc S. Joannis de Cruce, uti colligitur ex Decreto edito die 5. Februarii 1725. *Sanctitas ſua, accitis infraſcripta die coram ſe R. P. D. Proſpero de Lambertinis Archiepiſcopo Theodoſien. Fidei Promotore, & me ſacræ Congregationis Secretario, ex ſeptem jam propoſitis miraculis tria tamquam tertii generis approbavit, nimirum primum inſtantaneæ ſanationis Sororis Annæ Tereſiæ a Sancto*

Digitized by Google

cto Benedicto Monialis in monaſterio Sanctæ Tereſiæ civitatis Baren. a paralyſi; necnon ſeptimum inſtantaneæ item ſanationis Sororis Joannæ Franciſcæ Javejon Monialis in monaſterio Sanctiſſimæ Annuntiatæ civitatis Neocaſtri in Lotharingia pariter a paralyſi; ſecundum vero, ſcilicet liberationis Albertæ Mariæ de Alpharo in oppido Noblexas in Hiſpania a difficillimo & periculoſo partu, tamquam ſupra numerum approbavit.

31 Dicerem quarto, poſſe felices partus inter miracula, non ſupra, ſed intra numerum referri, ſi momentaria emiſſio fœtus accidat ſtatim poſt invocationem Beati, vel Sancti; ſi nulla fuerint adhibita media humana pro ejus emiſſione; ſi felix omnino fuerit partus, incolumi matre, incolumi filio; ſi poſt partum mulier alio morbo vexata non fuerit: quod, ſuperatis partubus periculoſis, ſæpe contingit, veluti adnotavit Zacchias *conſil. 9. num. 19. poſt quaſtiones medico-legales*; quodque caput eſt, ſi evidens periculum mortis matris, aut fœtus præceſſerit, non ab una aut altera cauſa deductum, ſed a pluribus ſimul conjunctis, quæ prudenti Medico ſuadere potuerint, rem eo redactam eſſe, ut ſine ope Divina non eſſet mater incolumis emiſſura fœtum, nec fœtus, viva matre, ſine ope pariter Divina eſſet in lucem vivus & vitalis proditurus: & huc referri poſſunt, quæ ſuperius adnotavimus de nimis acutis & acerbis in partu doloribus, de eorum continuatione ad tertium & quartum diem; de præmatura aquarum effuſione; de nimia debilitate virium parturientis: poterit enim fortaſſe in unoquoque ex his caſibus, & in unaquaque ex his circumſtantiis felix partus naturaliter accidere; ſed non item, ſi iſtæ omnes circumſtantiæ fuerint ſimul conjunctæ.

32 Dicerem quinto, ſi tamquam miraculum proponatur partus, quem Poſtulatores contendant non in caput, non in pedes, ſed obliquum ex alvo matris erupiſſe, vel duplicatum uteri oſtio inſtitiſſe, incolumi matre, incolumi filio, & prævia invocatione alicujus Servi Dei, vel Beati, eos oſtendere debere aptis probationibus, rem ſic ſe habuiſſe, editum videlicet fuiſſe feliciter fœtum in ea figura præter naturam, nec a fœtu novam & naturalem ante partum figuram aſſumptam fuiſſe; quæ probatio admodum difficilis eſt. In cauſa Canonizationis B. Gregorii X. actum fuit de mirabili partu, qui ab utero in lucem venire fruſtra tentaverat, quique alteram tantum manum ac brachium emiſerat, neque ab obſtetricibus peritiſſimis intro propelli, & ad idoneum locum reduci ullo modo potuerat, ita ut puer in ea figura non naturali poſitus, poſtquam diu multumque laboraverat, vitam in utero reliquerit, incolumi tamen matre, quæ infantem mortuum, invocato Beato Gregorio X. ſtatim feliciter emiſit. Antequam cauſa juxta morem tunc temporis receptum in Rotæ Romanæ Auditorio diſcuteretur, ſcripſerunt celeberrimi Medici, Zacchias videlicet, cujus conſilia impreſſa ſunt *poſt ejus quaſtiones medico-legales*, Æmilius Vezzoſius Phyſicus Aretinus, qui curationi interfuerat, Bernardus de Bernardis ex Collegio Placentino Artium & Medicinæ Doctor,

Digitized by Google

ctor, Angelus Victorius Balneoregenſis Medicus Romanus, Aurelius Marocchus Medicus Phyſicus, qui omnes unanimi conſenſu ſteterunt pro miraculo; & Rotæ Auditores factum ipſum inter miracula recenſuerunt in relatione edita. Delata cauſa ad Congregationem ſacrorum rituum, tempore, quo fungebar munere Fidei Promotoris (nec enim ex alibi dictis, Auditorum Rotæ judicium umquam profuit, niſi a ſacrorum rituum Congregatione eſſet approbatum) operæ pretium eſſe reputatum eſt novos audire peritos. Auditus fuit Soldatus, qui ſcribens ad cauſæ favorem & opportunitatem cenſuit, partum eſſe miraculo adſcribendum. Auditus fuit Lanciſius, qui ſcribens pro veritate Soldato adhæſit. Sed, me tamquam Fidei Promotore reſiſtente, quod non probabatur feminam peperiſſe infantem ea adhuc figura, eoque ſitu, in quo teſtes dixerant illum fuiſſe in principio partus; & dicente, fieri potuiſſe, ut partus fuerit obſtetricum manibus in illum ſitum, illamque figuram redactus, in quibus ſine magna difficultate poterat expelli, Clemens Papa XI. nullum edidit in ea cauſa reſponſum.

33 Dicerem ſexto, ſi in partu difficili præter naturam, vis miraculi reponatur in hoc, quod interceſſione Servi Dei, vel Beati partus figuram abnormem habens, rectam ſumpſerit, & fuerit converſus, opus eſſe, ut quodcumque remedium naturæ, vel artis excludatur; opus eſſe, ut explicetur poſitura, in qua ſeſe pariens collocavit; opus denique eſſe, ut ſubita emiſſio fœtus poſt invocationem, incolumi matre, incolumi fœtu, ponatur in aperto. Nec in re, de qua nunc agitur (ſalvo ſemper meliori judicio) crederem, converſionem fœtus, & acquiſitionem aptæ figuræ naturæ adſcribi poſſe. Licet enim Ruyſchius Secundarum, & fœtus demortui expulſionem naturæ concedat, nullum tamen vidi, qui naturæ tribuat fœtus converſionem, & acquiſitionem aptæ figuræ, ut ab utero exeat: vehementes ſiquidem diaphragmatis, muſculorum abdominis, uteri, & nervoſarum partium compreſſiones proſunt ejectioni fœtus, qui in utero continetur, minime tamen fœtum ipſum prave diſpoſitum verſant, & aptam illi figuram tribuunt.

34 Dicerem denique, ſi emiſſio fœtus mortui, miraculi loco proponatur, incolumi matre, plura eſſe demonſtranda: primum quidem, fœtum per notabile tempus in utero matris mortuum permanſiſſe: ſecundum, periiſſe fœtum ex cauſa interna, & non ex cauſa externa, puta percuſſione, vel caſu: tertium, matrem ex diuturno antecedenti morbo in evidentiſſimo mortis periculo conſtitutam non ſatis habuiſſe virium ad pariendum: quartum, feminam ſine dolore peperiſſe: quintum, feliciter peperiſſe, ſtatim poſt invocatum Dei Servum, vel Beatum, excluſis remediis aptis ad fœtus mortui excluſionem: ultimum, puerperam ſtatim bene ſe habuiſſe, nec a partu ægrotaſſe. Hiſque ſimul concurrentibus, me tunc Conſiſtorialis aulæ Advocato, nec adhuc aſſumpto ad munus Fidei Pomotoris, ſcribente in cauſa Canonizationis S. Pii V. auditis inſignio-

gnioribus Medicis Urbis, Sinibaldo videlicet, & Lancisio, quorum ſuffragia fuerunt typis edita, ſacrorum rituum Congregatio inter miracula recenſuit *inſtantaneam emiſſionem fœtus a pluribus diebus jam mortui in utero matris, & abſque ullo ejus dolore editi cum ipſius matris præſervatione ab evidenti mortis periculo*.

35 Poſt hæc, ut deſcendamus ad explicanda memorata requiſita, fœtus mors ex pravo halitu matris colligitur, uti autumant Varandæus *de morbis mulierum cap. 7. pag.* 137. Phrygius *comment. in epid. Hippocrat. part. 3. ægrot.* 14. *pag.* 539. Corteſ. *miſcell. medic. decad.* 10. *quæſt.* 10. *fol.* 799. Vega *de arte medendi lib. 3. cap.* 23. Zacut Luſit. *medicor. princip. hiſtor. lib. 3. hiſtor.* 17. *fol.* 513. Sed tutius ſignum mortis fœtus ex uteri tactu videtur colligendum, cum ex eo conſtet, num fœtus careat, an non careat motu, & proinde num ſit vivus, an mortuus, uti late proſequuntur Thomas Burnett. *in theſaur. med. pract. tom.* 1. *ſect.* 18. *pag.* 567. Bernardin. Chriſtin. *in praxi medica obſervationum centur.* 10. *cap.* 19. *pag.* 141. Franciſcus Mauriceau in ſuo tractatu *de morbis mulierum prægnantium libr.* 10. *cap.* 12. *pag.* 188. Ejus autem mortem manaſſe a cauſa interna, demonſtrari poterit per excluſionem cujuſcumque cauſæ externæ, & per pravam humorum collectionem in matre, qui, ut ſenſim in matre cumulantur, ita ſenſim filio communicantur, & morbos ac mortem inferre ſolent.

36 Lanciſius in ſuo ſuffragio pro veritate edito in allata cauſa S. Pii V. inter cetera animadvertit, mortem fœtus manaſſe, non a cauſa externa, ſed interna: *Cum igitur ex Actis conſtet, fœtum intra uterum occidiſſe abſque ulla externa occaſione, ſed ex febri duntaxat, maloque ac perverſo materni corporis apparatu, ſtatim oportet, periti Medici in mentem veniat, emiſſo utcumque fœtu, ab iiſdem pravis humoribus in vitæ diſcrimen adduci debuiſſe*. Idemque paulo ante in eodem ſuffragio dixerat, *ſuperſtite ut plurimum genitrice, edi fœtum mortuum ex cauſa externa, ſi mater prius ſana fuerit*.

37 Pro evidenti mortis periculo feminæ parturientis haberi quidem poteſt ratio fœtus in utero mortui per plures dies, juxta ea quæ notat Sennertus *lib.* 4. *pract. part.* 2. *ſect.* 6. *cap.* 5. *Niſi fœtus mortuus quamprimum excernatur, putreſcens in vitæ periculum matrem conjicit; & quo pejora, & plura fœtu mortuo in utero matres apprehendunt ſymptomata, eo magis periclitantur*; cui adhæret Burnett. *in theſaur. med. pract. tom.* 1. *ſect.* 18. *de fœtu mortuo, in fin. Quamprimum expellendus eſt fœtus, alias præſentiſſimum exitium prægnanti infert*; ſed id ſolum ſufficere non debebit, juxta ea quæ ſuperius adducta ſunt. Quapropter evidens periculum matris præcedentibus morbis, & concomitantibus ſignis erit præterea comprobandum, ſi videlicet parturiens febribus acutis aut malignis fuerit afflicta; ſi luridus & cadaveroſus ejus color apparuerit, juxta illud Hippocratis *in prognoſticis lib.* 1. *part.* 7. & 8. ita ſcribentis: *Colorem totius faciei pallidum, aut etiam nigrum, & lividum, aut plumbeum ex morbo talem factum, ægros morti proximos eſſe ſigni-*

ſignificare; & juxta illud Valleſii poſt Galenum *ſuper 6. epid. ſect. 5. text. 25. pag. 39. Qualis in cute color, talis humor redundat in corpore*.

38 Quoad nimiam virium debilitatem, videtur in ea magna cum cautela eſſe procedendum, cum parturientes ſæpe dicant, ſe viribus omnibus eſſe deſtitutas, licet id non ſit plane verum. Huc facit caſus ſupra relatus ex Luca Schroeckio, in quo licet defectus virium puerperæ appareret, hortante nihilominus obſtetrice, vires collegit, & animoſe ſtrenueque fœtum mortuum emiſit. Quocirca, ut rectum de virium debilitate feratur judicium, præcedens extenuatio parturientis a præcedenti languore inducta, erit ſerio advertenda; nec erit omittenda probatio deſumenda ex pulſu, cum juxta Medicos pulſus ſit menſura virium: &, quamvis vires vitales a viribus animalibus diſtinguantur, ut bene oſtendit De la Boe *lib. 3. praxis medicæ cap. 7. pag. 418. n. 176.* cum tamen vires animales a ſanguine oriantur; quotieſcumque ſanguis propter febrem magno affectus eſt vitio, & perturbate movetur, vitales validæ eſſe non poſſunt. Itaque Jacobus Sinibaldus in ſuffragio edito in cauſa S. Pii V. mulieris parientis fœtum mortuum exponens ait: *In ſtatu ſalutis deſperato, viribus deſtituta, & pulſu jam deficiente, neceſſarios ad pariendum conatus nullo modo efficere poterat*.

39 Quoad defectum dolorum, etſi dolor in partu ſit pœna peccati primorum parentum, juxta illud *Geneſ. 3. In dolore paries*; & dolor partus in muliere conſequatur virilem commixtionem, uti recte notat S. Thomas *3. part. quæſt. 35. art. 6. ad primum*, partuſque idcirco Beatiſſimæ Virginis fuerit ſine dolore, juxta illud Iſaiæ *35. v. 2. Germinans germinabit, & exultabit lætabunda, & laudans*; & juxta illud S. Bernardi *oper. tom. 1. ſerm. 4. num. 3. in Vigilia Nativitatis*): *Conceptus fuit ſine pudore, partus ſine dolore*; in eo tamen quod ſpectat ad naturam, certum eſt, dolores non ſpaſmodicos, neque ſpurios, ſed genuinos parturientis emiſſioni fœtus maximopere prodeſſe, uti bene conſideravit Joannes Maria Lanciſius in ſuo ſuffragio pro veritate edito in cauſa S. Pii V. *Tertio loco cauſa deducenda venit, cur Iſabella majori ſemper difficultate, immo pene omni facultate pariendi deſtitueretur, cum eſſet abſque doloribus, qui, ut communiter a Medicis advertitur, non ſunt tantummodo futuri partus ſigna, ſunt principales cauſæ: cum enim dolet uterus, per dolorem ipſe contrahitur, & per contractionem fœtus emiſſionem adjuvat. Ubi igitur uterus non dolet, non contrahitur, & utero non contracto, nulla fieri poteſt fœtus mortui emiſſio*. Confirmavit Sinibaldus in allegato ſuffragio: *Mirabilis etiam fuit modus, quo peperit, hoc eſt, ſine dolore: licet enim in pœnam culpæ originalis fuerit Hevæ filiabus decretum, ut parerent cum dolore, talis tamen eſt illius doloris natura & vis, ut mirum in modum conferat ad fœtus expulſionem, & quanto majores ac frequentiores ſunt dolores, tanto facilius ac citius mulier fit paritura; ut proinde, quod de Achillis haſta fabulantur Poetæ, quæ vulnus una & auxilium inferebat, concinne puerperarum doloribus adaptetur, qui & pœnam & præſidium ſimul abſolvunt*. Dictum eſt autem, prodeſſe partui genuinos dolores, non ſpaſmodicos

Digitized by Google

dicos & ſpurios, juxta monitum Deventrii, qui *in artis obſtetricandi libro cap. 17. pag. 6.* ita ſcripſit: *Non incommode addemus, feminas quaſdam laborare mixtim tam ſpuriis, quam genuinis doloribus, quorum illi nonnullis dicuntur tergiverſantes; nam, quando dolores videntur partum deprimere, & parturientes omnibus viribus conituntur, ſubito iſti mutantur in contrahentes dolores perſimiles ſpaſmo, ut partum excludere ſit impoſſibile.*

C A P U T XXI.

De revocatione Mortuorum ad vitam, ſeu de reſuſcitatione.

1 ANtequam ſermo inſtituatur de mortuorum reſuſcitatione, num videlicet miraculo ſit adſcribenda, quinque præmittenda eſſe videntur. Primum eſt, reſuſcitationem differre a reſurrectione; reſuſcitatio enim eſt actio, qua Deus mortuum revocat ad vitam, ac proinde Deum ipſum reſpicit vitam reſtituentem ei, qui e vita deceſſit; reſurrectio autem eſt affectio ad defunctum ipſum pertinens, qui ad vitam revocatur. Secundum eſt, reſuſcitationem duplicem eſſe; aliam ordinariam & univerſalem, qua omnes mortui reſurgent in ultimo Judicio, de qua *in libr. Job. cap. 19. verſ. 26.* hæc verba leguntur: *Et rurſum circumdabor pelle mea, & in carne mea videbo Deum meum*; & Ezechielis *cap. 37. verſ. 9. Hæc dicit Dominus Deus: A quatuor ventis veni ſpiritus, & inſuffla ſuper interfectos iſtos, & reviviſcant*; & *libr. 2. Machab. cap. 12. v. 44. Niſi enim eos, qui ceciderant, reſurrecturos ſperaret, ſuperfluum videretur & vanum orare pro mortuis*; quamque inter Judæos negarunt Sadducæi, & Samaritani, uti legitur *Matth. cap. 22.* & *Actor. 23.* & primis Eccleſiæ temporibus Simoniani, Saturniani, Baſilidiani, Valentiniani, & Marcionitæ, quibus addi poteſt Socinus nefandiſſimus Hæreticus, qui inter virulentos, quos diſſeminavit, errores aſſerere auſus eſt, homines impios penitus in nihilum redigi, & nullam impiorum reſurrectionem futuram: aliam deinde reſuſcitationem dici poſſe particularem & extraordinariam, per quam Deus ex ſingulari privilegio revocat ad vitam hunc vel illum mortuum extra ſupremum Judicium. Tertium eſt, in hoc differre reſurrectionem univerſalem a particulari, quod poſt reſurrectionem univerſalem nulla mors ſequitur, quæ tamen ſequitur poſt particularem, cum in particulari reſurrectione, qui reſurrexerunt mori debeant, ut cum aliis in reſurrectione univerſali reſurgere poſſint. Quartum eſt, loquendo ſemper de reſurrectione univerſali, diſputari, an qui invenientur in fine ſæculi viventes, vel omnes quidem, vel multi eorum non ſint morituri, ſed tranſituri ad immortalitatem, ſive ad damnatos pertineant, ſive ad electos. Sanctus enim Hieronymus *in epiſt. ad Marcellam* ait, quoſdam in fine ſæculi, adveniente Chriſto, non eſſe morituros, ſed vivos ad immortalitatem repente attollendos; alii vero docent, omnes eſſe morituros, ut tranſeant

eant ad ſtatum reſurgentium, cum id magis conſonet Divinæ Juſtitiæ, quæ damnavit humanam naturam ad mortem propter peccatum primi parentis, uti videri poteſt apud Abulenſem *in ſextam partem Matthæi cap.22. quæſt.* 234. Ultimum demum eſt, loquendo de reſurrectione particulari, de ea agi poſſe & quoad homines, & quoad beſtias.

2 His præmiſſis, in præſenti agendum eſt, non de reſurrectione univerſali, de qua eruditam de more diſſertationem Calmet exaravit, ſed de particulari; & primo loco ſermo inſtituendus eſt de hominum reſuſcitatione, & deinde de reſuſcitatione beſtiarum. Porro particularis nonnullorum hominum reſuſcitatio inter miracula in ſacra Scriptura recenſetur. *In libro 4. Regum cap. 4. v.* 32. Eliſeus (uti etiam ſupra viſum eſt) ſuſcitavit a mortuis filium Sunamitidis hoſpitæ: *Ingreſſus eſt ergo Eliſeus domum, & ecce puer mortuus jacebat in lectulo ejus, ingreſſuſque clauſit oſtium ſuper ſe, & ſuper puerum, & oravit ad Dominum*; & v. 37. *Venit illa, & corruit ad pedes ejus, & adoravit ſuper terram, tulitque filium ſuum, & egreſſa eſt*: & *cap.* 13. *v.* 21. Mortuus injectus Eliſei ſepulcro, cum tetigiſſet oſſa ejus, mirabiliter revixit: *Cum tetigiſſet oſſa Eliſei, revixit homo, & ſtetit ſuper pedes ſuos*. In Euangelio Matthæi *cap.* 9. *v.*25. cum veniſſet Jeſus in domum Principis, imperavit turbæ tumultuanti, ut recederet; & cum dixiſſet, filiam ejus Principis non eſſe mortuam, ſed dormire, omnes eum deriſerunt: at, ejecta turba, *intravit, & tenuit manum ejus, & ſurrexit puella, & exiit fama hæc in univerſam terram illam*. In Euangelio Lucæ *cap.* 7. *v.* 14. cum Jeſus appropinquaret portæ civitatis Naim, & defunctus efferretur filius unicus matris ſuæ, acceſſit, & tetigit loculum: *Hi autem, qui portabant, ſteterunt, & ait: Adoleſcens, tibi dico, ſurge. Et reſedit, qui erat mortuus, & cœpit loqui: & dedit illum matri ſuæ. Accepit autem omnes timor, & magnificabant Deum dicentes: Quia Propheta magnus ſurrexit in nobis, & quia Deus viſitavit plebem ſuam*. In Euangelio S. Joannis *cap.* 11. *v.* 45. ampla exponitur hiſtoria Lazari reſuſcitati, ante quatuor dies jam mortui, & deinde ſubjicitur: *Multi ergo ex Judæis, qui venerant ad Mariam, & Martham, & viderant quæ fecit Jeſus, crediderunt in eum*: de qua Lazari reſuſcitatione ita loquitur Euthymius *in Joannem (cap. 11. tom. 19. Biblioth. Patrum edit. Lugdun. ann. 1677. pag.* 702.): *O maximum, ac duplum miraculum! Non ſolum qui jam olebat, reſurrexit, ſed etiam qui obvinctus erat, exivit a monumento*; & S. Baſilius *homil. de gratiarum actione pag.* 39. eam reſurrectionem vocat *Miraculum in miraculo*. Quæritur, quomodo poſſet mortuorum reſurrectio a Sadducæis negari, cum omnibus eſſet nota reſurrectio trium mortuorum a Chriſto Domino facta, & modo memorata. Reſpondet Abulenſis *loc. cit. ad cap. 22. Matthæi quæſt.* 132. Sadducæos negaſse illam reſurrectionem generalem, in qua homines erunt reſurrecturi ad vitam immortalem, non autem particulares reſurrectiones aliquorum hominum ad vitam mortalem, quas Chriſtus fecerat; hi enim reſuſcitati, poſtquam aliquo tempore

pore vixerant, rurſus moriebantur, ſicut ceteri qui non fuerant reſuſcitati. *Actor. cap. 9. verſ.* 40. orante Sancto Petro, Tabitha, quæ mortua fuerat, reſurrexit: *Petrus ponens genua oravit, & converſus ad corpus dixit: Tabitha, ſurge. At illa aperuit oculos ſuos, & viſo Petro, reſedit. Dans autem illi manum, erexit eam; & cum vocaſſet Sanctos, & Viduas, aſſignavit eam vivam. Notum autem factum eſt per univerſam Joppen, & crediderunt multi in Domino. Actor. cap.* 20. *v.* 10. cum, diſputante Paulo, quidam adoleſcens nomine Eutychus ſomno oppreſſus de tertio cœnaculo deorſum cecidiſſet, & tamquam mortuus ſublatus eſſet, Apoſtolus incubuit ſuper eum: & complexus dixit: *Nolite turbari; anima enim ipſius in ipſo eſt &c. Adduxerunt autem puerum viventem, & conſolati ſunt non minime.* Inter particulares reſurrectiones, de quibus in ſacra Scriptura, non enumeramus reſurrectiones eorum, qui revixerunt cum Chriſto, de quibus in Euangelio S. Matthæi *cap.* 27. *verſ.* 51. *Petræ ſciſſæ ſunt, & monumenta aperta ſunt, & multa corpora Sanctorum, qui dormierant, ſurrexerunt*: quæſtio enim adhuc eſt inter Theologos, utrum qui tunc reſurrexerunt, reſurrexerint amplius non morituri, an ita reſurrexerint, ut denuo morerentur, in univerſali deinde Judicio reſurrecturi; de qua controverſia alibi a Nobis agetur, & de qua late de Quadros *in ſua palæſtra Biblica tom.* 2. *decad.* 4. *quæſt.* 7. Stupor autem, admiratio, Infidelium converſio ſatis aperte demonſtrant, memoratas reſurrectiones non viribus naturæ, ſed Dei omnipotentiæ ſupra vires naturæ operanti adſcriptas fuiſſe. Item *Pſal.* 87. *v.* 11 legitur: *Numquid mortuis facies mirabilia, aut Medici ſuſcitabunt; & confitebuntur tibi?* & apud Job *cap.* 14. *v.* 10. habetur: *Homo vero, cum mortuus fuerit, & nudatus, atque conſumptus, ubi quæſo eſt?* & *v.* 12. *Sic homo, cum dormierit, non reſurget, donec atteratur cælum, non evigilabit, nec conſurget de ſomno ſuo &c.* & v. 14. *Putas ne, mortuus homo rurſum vivat?* quæ verba, ſicuti pateſaciunt fieri non poſſe, ut naturaliter homo mortuus reſurgat, ita probant, reſurrectionem, quæ aliquando contigit, Divinæ omnipotentiæ eſſe adſcribendam.

3 Tritum inſuper eſt apud Philoſophos, a privatione ad habitum naturæ viribus regreſſum minime dari, uti ſatis aperte reſponderunt Philoſophi Patavini ab Epiſcopo conſulti, ut judicium ferrent de duorum mortuorum reſuſcitatione, quæ a Deo facta dicebatur interceſſione S Antonii Patavini, de qua infra, & apud Georgium Raguſejum Venetum *in appendice ad librum de divinatione*, & apud Abelly Epiſcopum Rhutenenſem *in enchiridio Paſtoralis ſollicitudinis pag.* 223. Ad rem optime argumentatur Theologus Gallus in ſua epiſtola theologica *duodecima num.* 25. *& ſeqq.* poſtquam enim præmiſit, exiſtentiam hominis eſſe argumentum evidens exiſtentiæ Dei infinite ſapientis & potentis (ecquis enim præter Deum infinite ſapientem & potentem formare potuiſſet multitudinem infinitarum partium in corpore humano, conjunctionem adeo arctam duarum ſubſtantiarum tantopere inter ſe differentium, animæ videlicet, &

corporis?) intulit, ſolius Dei infinite ſapientis & potentis opus eſſe poſſe, partes corruptas corporis humani reformare, ſpiritus producere rurſus animantes univerſam machinam, & iterum conjungere, prout fit in reſurrectione, memoratas duas ſubſtantias animæ, & corporis. Et quamvis Plutarchus *de iis, qui ſero a Numine puniuntur*, narret, Theſpeſium Solenſem a morte ad vitam revocatum Infernorum pœnas luculenter expoſuiſſe; & longe ante eum Plato *in dial.* 10. *de republica* inducat Erem Armenium, genere Pamphylium, qui cum in prælio occubuiſſet, ſublatis decimo die cadaveribus ceteris plane corruptis, integer ipſe repertus fuit, domumque delatus, ut ſepeliretur, pyræ impoſitus, repente revixit, & commemoravit ea quæ viderat apud Inferos, quæque præmia, aut ſupplicia manerent pios, atque impios, cujus Platonicæ narrationis mentio habetur apud S. Auguſtinum *de civit. Dei lib.*22.*cap.*28. & alii præterea dicantur naturaliter revixiſſe, ut ſunt Ariſteas Proconneſius, Cleomedes Aſtipalæenſis, Hermotimus Clazomenius, Epimenides, Romulus, Apollonius Thianeus, quos ad elevandum reviviſcentis Chriſti miraculum Chriſtianis Celſus oppoſuit apud Origenem *lib.* 3. quibus addi poſſunt Glaucus; Hippolytus, Alceſtes; hæc tamen in nullo pretio habenda ſunt, aut quia falſitatis vitio laborant (utcunque Eris Armenii & Theſpetii probare conetur Fortunius Licetus *in libro de ſexto quæſitis per epiſtolas* veras fuiſſe reſurrectiones) aut quia plerique ex eis mortui falſo crediti ſunt, cum morbi tantum vehementia eſſent opreſſi. Quare, ne actum agere videamur, lectorem remittimus ad Huetium Epiſcopum Abrincenſem *in demonſtrat. Euang. propoſit.* 9. *n.* 5. *& ſeqq.* ad Medicos Patavinos *in cit. conſil.* apud Abelly *pag.* 236. ad Zacchiam *in qu. medico-legal. lib.* 4. *tit.* 1. *quæſt.* 11. ad Martinum del Rio *diſquiſit. magicar. l.* 2. *quæſt.* 29. *ſect.* 2. præter ea, quæ a Nobis dicta ſunt 3. *lib. cap.* 49. *num.* 2. & inter Auctores Forenſes ad Pignatellum *conſult.* 60. *tom.* 4. Sanctus Juſtinus *in ſermon. exhort. ſeu oration. parænetica ad Gentes* loquens de reſuſcitatione Eris a Platone narrata putat, ideam reſurrectionis fuiſſe a Platone ſumptam ex libris Judæorum; &, ut Græcis ſuaderet, præmium & pœnam manere poſt hanc vitam, caſum finxiſſe reſurrectionis Eris: (*in Biblioth. Patrum tom.* 2. *pag.* 12.): *Quæ de judicio a Prophetis didicerat, ea non tamquam ab illis accepta ob Græcorum metum, ſed a quodam ſicut ei fingere placitum fuit, qui in bello cæſus, cum duodecimo humari deberet die, in rogum poſitus revixit, reſque apud Inferos viſas expoſuit &c. Hic mihi videtur non tantum de judicio a Prophetis, verum etiam de reſurrectione, quam Græci non credunt, accepiſſe doctrinam*. Hecquet narrat, quemdam Ruſſiæ populum mori tempore hiemali, & reſurgere tempore verno, ut poſſibilem naturaliter faciat reſurrectionem: ſed eum ſtrenue redarguit Theologus Gallus in ſua decima quarta epiſtola theologica *num.* 64. *& plurib. ſeqq.* Fuſiſſime & eruditiſſime de ſuſcitationibus allatis ſcribit Medina *de recta in Deum Fide lib.* 2. *cap.* 7. *pag.* 54.

Ha

Hæ ſuſcitationes vel ſunt fabuloſæ, quod ſemper apud earumdem gentium Sapientes eſt creditum, vel non ſunt veræ ſuſcitationes, quæ veram mortem, id eſt veram animæ & corporis ſolutionem ſupponunt. Id oſtendit in qualibet mortui reſuſcitatione, quæ tamquam naturaliter facta ponitur: & poſt plura, tranſiens ad mortuorum reſuſcitationes factas imperio Chriſti, aut Apoſtolorum, ait, veras animæ & corporis ſolutiones præceſſiſſe; quod oſtendit primo, quia illi, qui in Beelzebub Dæmonia fugare, & rem cum Diabolo Chriſtum habere quotidie dicebant, in mortuorum ſuſcitatione, non apoplexiam, non ſyncopem, non naturales morbos cauſati ſunt; ſecundo, quia in fœtido Lazari corpore anima eſſe non poterat, tantaque erat mortis evidentia in ſuſcitatione filiæ Archiſynagogi, ut Chriſto dicente, non eſſe mortuam, ſed dormire, aſtantes quaſi delirium riderent; tertio, quia ſuſcitationes a Chriſto, vel Apoſtolis ejus virtute, non ſponte, ſed ad Chriſti, vel Apoſtolorum imperia in Euangelicæ prædicationis teſtimonium factæ ſunt. Ex quo clariſſime infertur, ſuſpicionem naturalis morbi nullum ſibi poſse locum vindicare; niſi forte dicatur, Chriſtum, & Apoſtolos, & Euangelicos viros cum morbis & malignis humoribus pactos fuiſse, ut tempus, quo ceſsaturi eſsent, indicarent, atque adeo non prius illorum hominum ſuſcitationes aggreſsos, quam conſumptos humores, qui languores effecerant, aperte cognoſcerent. Quo etiam, ſi ita lubet, admiſso, non parvum eſſet Divinitatis indicium, certo ſcire quinam eſſet terminus morbi, & quænam humorum periodus, in his præſertim, qui non varias orbis plagas addiſcendæ medicinæ gratia percurrerant.

4 In commercio litterario ad rei medicæ & ſcientiæ naturalis incrementum inſtituto, Norimbergæ edito ad annum 1732. *pag.* 82. *hebdomadæ undecimæ* legitur, Barachini in Servia, oppido ſito in confiniis Turcicis, & diſtante a Belgrado milliaribus viginti ſeptem, mortuos humatos, aliquando illæſis ſurgentes ſepulcris, vivos enecaſſe, eoſque fuiſſe adortos noctu, dum dormiebant, & ipſorum ſanguinem exſuxiſſe, ita ut tertio die expiraverint; mortuoſque hos redivivos, *Vampiros* in iis oris appellatos, repertos fuiſſe in ſuis ſarcophagis penitus incorruptos ad inſtar vivorum, vivum ſanguinem e naribus, ore, oculis viſum fuiſſe profluere; ſed capitibus tandem abſciſſis opera Magiſtratuum, & cadaveribus poſtea igne concrematis, & cineribus in fluvium Moraviæ projectis, finem reſurrectioni impoſitum fuiſſe. Similia contigiſſe leguntur *in hebdomada duodecima pag.* 91. in pago Madvega. Et *in hebdomada* 17. *pag.* 139. narratur, in Sileſia prope oppidum Gabelunka homines hos, *Vampiros* dictos, poſt mortem ad ſuos quam ſæpiſſime redire conſueviſſe, cum iiſdem bibentes & edentes, quin & cum uxoribus ſuperſtitibus rem habentes. Quod ſi forte aliqui peregrinantes ſub eam noctis horam, qua e ſepulcris exeunt, pagum pertranſeant, eos inſequuntur, & tergis eorum inſiliunt. Et, ut eſt *in hebdomada* 19. in oppido Poſſega quidam

Ss 2 ho-

homines inventi ſunt exſucti & interempti a Vampiris, quorum Vampirorum cadavera, apertis ſepulcris poſt dies viginti ab eorum obitu, deprehenſa ſunt integra corpore, & facie, & unguibus manuum & pedum. Quidquid de hiſce Vampiris narratur, narratur non tantum uti verum, ſed etiam uti confirmatum fide publica Magiſtratuum. At, utcumque ſit de repertis cadaveribus incorruptis, utcunque ſit de ſanguine ab illis profluente, utcunque de incremento unguium & capillorum, utcunque de Vampiris capite truncatis, eorumque corporibus combuſtis, & in aquam diſperſis; quorum omnium fides ſit penes eos, qui teſtimonium reddiderunt; vis ſtat in mortuorum reſurrectione, & actis eorum, quæ certe huc uſque probata non ſunt; quin potius a viris emunctæ naris habita ſunt, & habentur tamquam deceptæ phantaſiæ figmenta. Quare Scriptor eruditus *hebdomada* 18. *pag.* 139. ait: *Quod vero ad fidem atteſtantium attinet, de ea nequaquam eſt dubitandum, neque magis quin revera ejuſmodi cadavera invenerint, non vero ea ipſa cadavera noctu e tumulis ſuis ſurgant, alioſque ſanguinis exſugendi ergo invadant. Hanc ob cauſam mihi dubium manet; quia omnia quæ traduntur, ex eorum relatione habentur, qui a talibus Manibus afflicti ſunt, neque ex eorum aſſertis ſatis conſtat, utrum vera cadavera, ſeu defunctorum corpora viderint, an potius ſpectra & phantaſmata ipſis apparuerint. Ipſos peculiarem vidiſſe perſonam inde patet, quia eamdem nominare atque depingere ſciverint, eademque ipſa in ſepulcro deprehenſa fuit hoc modo, quem ſpecies facti affirmat: an vero hæc ipſa ſingularis perſona, hoc eſt anima cum corpore ſuo unita viſa fuerit, valde dubito*. Et concordant Scriptores *hebdomada* 24. *pag.* 191. *&* *hebdomada* 28. *pag.* 219. qui Vampirorum reſurrectionem, & actiones illis impictas meris accenſent imaginationibus, metui, atque terrori.

5 Quapropter nemo eſt qui umquam dubitaverit, quin particulares reſurrectiones mortuorum, quæ precibus Sanctorum a Deo factæ ſunt, inter miracula, ſaltem ſecundæ claſſis, ſint recenſendæ. Exempla habentur *in thaumaſia veræ religionis* Petræſanctæ *tom.* 1. *cap.* 52. in relationibus Rotæ Auditorum, quas ediderunt in cauſis SS. Hyacinthi, & Raymundi, Franciſci Xaverii, Philippi Nerii, & Petri Regalati, & in bullis Canonizationum Sanctorum Willhelmi Canonici Regularis Congregationis Sancti Victoris, Laurentii Dublinenſis Archiepiſcopi, Willhelmi Eboracenſis in Anglia Archiepiſcopi, Eliſabeth Sanctimonialis tertii Ordinis S. Franciſci, Willhelmi Briocenſis in Britannia minori Epiſcopi, Petri Martyris, Stanislai Cracovienſis Epiſcopi, Richardi Ciceſtrienſis in Anglia Epiſcopi, Hedvvigis, Ludovici Toloſatis Epiſcopi, Thomæ Herſordienſis in Anglia Epiſcopi, Birgittæ, Nicolai Tolentinatis, Leopoldi Auſtriæ Principis, Franciſci de Paula, Didaci, Raymundi de Pennaſort, Philippi Nerii, Franciſci Xaverii, Thomæ de Villanova, Franciſci Saleſii. Refert Ribadeneira *in vita S. Ignatii*, ejus precibus ad vitam revocatum fuiſſe hominem, qui deſperatione actus ſe laqueo ſuſpen-

de-

derat. Hic, peracta peccatorum apud Sacerdotem Confeſſione, meliore paulo poſt fato iterum deceſſit. Factum irridetur a Joanne Conrado Danhavvero Prædicante Argentinenſi, ſub obtentu, quod ſi homo in peccato mortali deceſſerat, in Infernum fuerat detruſus, a quo nulli conceditur reditus. At Melchior Corneus Societatis Jeſu Theologus *in miraculis Eccleſiæ Catholicæ defenſis pag. 26. & ſeqq.* animadvertit, potuiſſe Deum uſque ad tempus reſuſcitationis, & antequam flammas æternas ingrederetur, fulmen ſuſpendere meritæ damnationis, prævisis ante Sancti ſui precibus, & futura interceſſione; vel pronuntiata damnationis ſententia, non abſolute, ſed ſub conditione, niſi quis intercedat, potuiſſe animam temporario flammarum ſupplicio adjicere, atque deinde precibus Sancti evocatam eximere. Simili modo reſpondent Theologi loquendo de liberatione Trajani a pœnis Inferni precibus S. Gregorii Magni. Apocrypha cenſetur hæc narratio: ſed quatenus vera eſſet, dicunt, Trajanum non fuiſſe damnatum abſolute ad Inferos, ſed ad tempus pro præſenti culpa; ceterum ſuſpenſam fuiſſe ſententiam propter prævisas Beati Gregorii preces, & propterea non recta ex Inferno ad cælum tranſiiſſe; ſed redivivum & baptizatum pœnitentiam in hac vita egiſſe, & poſt hæc iterum mortuum eſſe. Cardinalis Bellarminus *controver. tom. 2. de Purgatorio lib. 2. cap.* 8. Suarez *tom.* 3. *in* 3. *part. quæſt.* 52. *art.* 8. *& diſput.* 43. *ſect.* 3. Cardinalis Capiſucchius in ſuis controverſiis Theologicis *controv. 7. per totam*. In relatione Auditorum Rotæ in cauſa S. Philippi Nerii hæc leguntur: *Paulum filium Fabritii de Maximis, jam defunctum, antequam ſepulturæ traderetur, Philippus proprio nomine vocans ſuſcitavit, & ejus audita Confeſſione, interrogavit, an libenter moreretur. Annuit ille mori cupiens: & ſtatim Servi Dei imperio iterum obdormivit in Domino*.

6 Hæc quoad hominum reſurrectionem. Nunc autem ut tranſeamus ab beſtiarum mortuarum reſurrectionem, *in vita S. Franciſci de Paula edita & notis illuſtrata* ab Epiſcopo Perimezzio *in notis ad cap. 6. pag.* 114. ex proceſſibus ſuper ejus Canonizatione factis comprobatur, non una, ſed pluribus vicibus vitam mortuis piſcibus ab eo datam fuiſſe. De nonnullis avibus reſuſcitatis interceſſione S. Pharaildis Virginis, & S. Kentigernii Epiſcopi probationes exſtant apud Bollandum *ad diem* 4. *& ad diem* 13. *Januarii*, & apud Severinum de Cracovia *lib. 2. de vita S. Hyacinthi Confeſſoris Ordinis S. Dominici cap.* 28. de equo ejus interceſſione ad vitam revocato. Et, ſi quis alia exempla animalium divinitus ad vitam evocatorum cognoſcere cupit, legat *admiranda orbis Chriſtiani collecta* a Bagatta *tom. 1. cap. 6. lib. 6. §. 1. & ſeqq.* Sed, cum reſurrectio requirat *numericam identitatem*, ut loquuntur, rei reſurgentis tum quoad formam, tum quoad materiam, hinc oritur diſputatio, an vera reſuſcitatio de ſolo homine dici poſſit, cum homo ita propriam formam habeat a corpore ſeparatam, animam videlicet rationalem & immortalem, ut ab eo ſeparata

per

per ſe exiſtat & vivat: quo poſito, per novam inductionem animæ in idem corpus, quod ante mortem informabat, homo reſurgens nihil a ſe ipſo neque ætate, neque lineamentis, neque quavis alia re mutatus apparet. Cum vero cetera animalia animam corpori habeant hærentem & annexam, & quæ corrumpitur, corrupta materia, & in nihilum abit, perinde ac ſi numquam in rerum natura fuiſſet, neceſſe eſſe videtur, ut in revocatione equi, aut tauri ad vitam nova anima rurſus producatur; quæ nova animæ productio efficit, ut equus, & taurus, qui ad vitam revocantur, non illi ſint, qui mortui fuerant; quemadmodum innuit Martinus del Rio *in lib. 2. quæſt. 29. ſect. 1.* ubi idcirco aſſerit; brutorum reſuſcitationem eſſe impropriam, & latius proſequitur Zacchias *quæſt. medico legal. lib. 4. tit. 1. quæſt. 11. num. 14. & plurib. ſeqq.*, & alii adnotarunt apud Meldulenſem *diſp. 5. de generatione num. 154. §. Secunda opinio*. S. Thomas *quodlibet. 4. art. 5.* proponit quæſtionem, utrum Deus poſſit reparare idem numero, quod in nihilum eſt redactum. Propoſitæ quæſtioni reſpondet, quædam eſſe, quorum unitas in ſui ratione habet exiſtendi continuationem, uti patet in motu, & tempore; & alia eſſe, quorum unitas non habet in ſua ratione exiſtendi continuitatem, ſicuti unitas eſt rerum permanentium: & quoad prima dicit Sanctus Doctor, non poſſe eadem numero a Deo reparari, cum interruptio ſit contraria unitati, ideoque eorum reparatio contradictionem contineret; ſignificaret enim motum interruptum eſſe unum: quoad ſecunda autumat, poſſe eadem numero a Deo reparari, etiamſi fuerint in nihilum redacta, cum in ejus poteſtate ſit effectus producere ſine cauſis mediis. Ad normam hujus doctrinæ Angelici Præceptoris nemo eſt qui non videat, veram reſurrectionem dici poſſe tum de hominibus, tum de brutis; de hominibus ob regreſſum animæ, quæ non perierat, utpote immortalis, ad idem corpus; de brutis per novam productionem ejuſdem animæ, licet ante ad nihilum redactæ, cum Deo æque facile ſit & ad exiſtendum primo vocare quæ numquam fuerunt, & revocare quæ fuerunt; ut recte reſpondit, cum de hiſce brutorum reſuſcitationibus quondam ejus ſenſum exquireremus, Petrus Franciſcus Peggi in Bonon. Studiorum Univerſitate Philoſophiæ Magiſter probatiſſimus, & perinſignis Collegiatæ S. Petronii Canonicus, quem hic nominamus non tantum ſingularis amicitiæ cauſa, qua eum proſequimur, verum etiam, ut grati animi ſigna erga eumdem exhibeamus, cum illius cura non modice uſi ſimus in hujus noſtri Operis editione. Sed, ſi Deus, cum bruta ad vitam revocat, novam formam producit, non idcirco deficit ratio miraculi; & ſi forte hæc proprie reſurrectio dici non debet, late tamen & ex more loquendo, reſurrectio dici poteſt, cum brutum redivivum eumdem uſum idemque adjutorium homini præſtet; quod ante mortem ipſi præſtabat, idemque prorſus oculis hominum appareat.

7. In examine reſuſcitationum, quæ in ſacrorum rituum Congregatio-

tione proponuntur, ut inter miracula recenſeantur, interceſſione Servorum Dei, vel Beatorum a Deo patrata, gravis eaque obvia difficultas eſt, an vera mors præceſſerit, uti innuit Zacchias *loc. cit. num. 26. Contingit in examine hujus miraculi dubitare, an is, qui reſurrexiſſe præſumitur, mortuus vere eſſet, necne*. Sequitur Pignatellus *conſult. 61. num. 9. tom. 4. Ex quibus elicitur, in examine miraculi reſurrectionis a mortuis, diligentiſſime prius indagandum eſſe, an is, qui dicitur reſurrexiſſe, vere mortuus fuerit*; & Matta *de Canonizat. Sanctor. part. 3. cap. 10. num. 9. Quam mature conſiderandum ſit, an vere & concludenter conſtet de morte, quando mortui dicuntur miraculoſe ad vitam revocati*. Ex defectu autem hujus probationis non potuit approbari miraculum a Poſtulatoribus propoſitum tertio loco in cauſa Beatificationis S. Turribii Archiepiſcopi Limani. Proſper enim Bottinius Archiepiſcopus Myrenſis tunc Fidei Promotor oſtendit, mortem non fuiſſe probatam niſi dicto unius teſtis de viſu, teſtantibus aliis de auditu ab ipſo, & ceteris de publica voce & fama.

8 Cornelius Celſus *lib. 2. de medicina cap. 6. pag. 57. edit. Amſtelod.* ſententiam refert Democriti aſſerentis, certas apud Medicos notas finitæ vitæ nullatenus eſſe: *Quin etiam vir jure magni nominis Democritus, ne finitæ quidem vitæ ſatis certas notas eſſe propoſuit, quibus Medici credidiſſent*. Schenckius *in obſervat. medicinal. lib. 1. de apoplexia in ultima obſervatione*, caſus refert nonnullorum apoplecticorum, qui mortui credebantur, & mortui non erant; & *lib. 2. de ſuffocatione* obſervat, nonnullos laqueo ſtrangulatos, & alios aqua ſuffocatos pro mortuis habitos vires reſumpſiſſe. Philoſophi conſulti ab Epiſcopo Patavino in examine miraculi reſuſcitationis duorum mortuorum, interceſſione S. Antonii Patavini, narrarunt, Conradum quemdam Braitenaverum Viennæ Auſtriæ propter furtum laqueo necatum, cum horis aliquot pependiſſet, ſub crepuſculum a carnifice in gymnaſium Medicorum anatomiæ cauſa deportatum ad ſe rediiſſe; & contra carnificis immanitatem, qui laqueum de collo pendentem denuo conſtringere parabat, defenſum, ſcriptorio cultello ſtatim tribus venis apertis, loqui & ambulare cœpiſſe; iidemque Medici addiderunt auctoritatem Hippocratis docentis, ſtrangulatos, aut ſuffocatos, nondum tamen mortuos, licet mortui appareant, ad ſe redire, quemadmodum habetur apud Abelly *in cit. enchirid. Epiſcopalis ſollicitudinis pag. 235.* Chriſtianus Fridericus Garmannus in ſuo tractatu *de miraculis Mortuorum lib. 1. tit. 5. §. 24.* ex Zacuto refert, piſcatorem poſt ſpatium quatuor & viginti horarum apoplecticum, toto corpore frigidum, lineo panno involutum in terra jacuiſſe, & dum a veſpillonibus ad ſepulturam deportaretur, raucum & ignotum clamorem edidiſſe; Zacutum autem cum aliis duobus Medicis vocatum in metacarpio arteriarum motiones exploraſſe, & auxilia ſubminiſtraſſe, quibus piſcator, qui mortuus credebatur, poſt paucos dies pancratice convaluit. Marcellus Donatus *medic. hiſtor. mirab. lib. 4. cap. 11.* teſtatur, non deeſſe varia exempla plurimorum, qui ſepulti poſt-

poſtmodum vivi in ſepulcris reperti ſunt ſedentes, facie unguibus lacerata, & evulſis capillis; additque, ſe recordari, id contigiſſe cuidam feminæ nomine Domitillæ. Subſcribit Arnald. *in cap. de apoplexia*, ubi hæc habet: *Vidi, & audivi hoc de multis, qui taliter ſubterrati fuerunt, & poſtmodum auditi ſunt in ſepulcro clamantes, ut juvarentur, infra ſpatium ſexaginta horarum; & alii, qui mortui ſunt in ſepulcris, & poſt in proceſſu temporis, aperta ſepultura eorum, inventa ſunt cilicia eorum dilaniata per ipſos, & ipſi cum brachiis & pedibus diſſolutis mortui ſunt inventi*. Alia legi poſſunt apud Gaſparem a Rejes in ſuo *jucundar. quæſtion. elyſ. campo quæſt. 79. num. 8. & plurib. ſeqq.* ubi inter cetera refert, Joannem Duns Scotum ſuis ſcriptis, & ingenio celeberrimum bis mortuum fuiſſe, & ſemel ſepultum. Cum enim exanimis jaceret, & Fratres eum obiiſſe credentes, in ſepulcro concamerato ſepeliviſſent, tertia nocte ad ſe rediit, apertoque ſubinde alia occaſione ſepulcro, inventus eſt alio in loco ab illo, in quo poſitus fuerat. Utcunque autem ſit de aliis caſibus a Gaſpare relatis, certe quod attinet ad caſum Joannis Duns Scoti, quem Jacobus Philippus Bergomenſis primus retulit, & ab eo exſcripſerunt Sabellicus, & Jovius, de ejus veritate maximopere dubitandum eſt ob validiſſimas rationes, & conjecturas in contrarium allatas a Luca Wadingo *in vita ipſius*, quæ edita eſt *tom. 1. operum* ejuſdem Scoti *edit. Lugdun. an. 1639.* monetque Hoffmannus *tom. 2. cap. 1. pag. 35.* Medicos, ne ſyncope correptos ſtatim habeant pro mortuis: *Quare ſibi caveant Medici, ne fortiori ſyncope correptos pro mortuis habeant: cujus rei infelix olim exemplum edidit Veſalius, qui ad mulierem hyſtericam, quæ mortua credebatur, diſſecandam arceſſitus, adeo ſe negligenter geſſit, ut novaculam in corpus adigeret; verum illa motu & clamore ſe vivam mox oſtendebat*: de aliquibus autem laqueo ſuſpenſis, qui pro mortuis habiti fuerunt, & ope ſalis ammoniaci incolumitatem receperunt, teſtantur oculati teſtes Pecklin. *de aer. & alim. def. cap. 7.* Guillelmus Deerham *in demonſtratione de eſſentia & attributis Dei lib. 4. cap. 7. ſub num. 13. in notis*. Itaque Lævinus Lemnius *de occultis naturæ miraculis lib. 2. cap. 3.* ita ſcribit: *Quamobrem lege cautum eſſe convenit, ne libitinarii, ac veſpillones præpropere quos mortuos exiſtimant, extinctaque animæ ſpeciem præbere vident, loculo includant, eos præſertim, qui apoplexia, aut morbo comitiali, uterique ſtrangulatione ſuffocantur, cum in illis nonnunquam deliteſcat anima, quæ rurſus corpus ſpiritu vitaque imbuit*. Aliæ conſimiles hiſtoriæ legi poſſunt *in phyſica ſacra* Joannis Jacobi Scheuchzeri *in notis ad cap. 9. Matthæi pag. 1341.* Sunt hæ recentes, & inter recentes inſeritur antiquiſſima Aſclepiadis, qui fuit coætaneus Mithridati, & reformator Medicinæ in Urbe. Cum etenim, uti fuſe habetur apud Apulejum, hominem habitum pro mortuo, & veſpillonum manibus traditum obſervaſſet, ac vitæ quædam indicia in eo ſupereſſe cognoviſſet, juſſit eum domum referri, ubi ipſum recreavit, & adhibitis quibuſdam medicamentis ita rem peregit, ut imperitæ plebi viſus ſit mortuum ad vitam revocaſſe. Itaque

Cel-

Digitized by Google

Celſus *de medicina lib.* 2. *cap.* 6. loquens de hac Aſclepiadis cura ait: *In vicino ſæpe quædam notæ poſitæ, non bonos, ſed imperitos Medicos decipiunt, quod Aſclepiades ſciens, funeri obvius inclamavit, eum vivere qui efferebatur.*

9 Hucuſque adducta, & alia multa, quæ facili negotio afferri poſſent, pleniſſime evincunt, quanta cautione ſit opus, ut recte pronuntietur, aliquem e morte ad vitam fuiſſe revocatum. Utque id ratione & via explicetur, ponamus, aliquem ab aſtantibus haberi pro mortuo, nullumque in eo reſpirationis ſignum apparere; ponamus aliquem ex aſtantibus ad Dei Servum, vel Beatum preces fundere, ut ille ad vitam revocetur; ponamus, eum poſt preces ſigna vitæ præſeferre, & ſic quæri, an hæc fuerit vera reſuſcitatio. In hac quæſtione, juxta regulas jam allatas, ſtricte quæri debet, an vera mors præceſſerit: & hæc quæſtio duplici modo reſolvi poteſt, vel habita tantum ratione temporis, quo homo in eo ſtatu permanſit, vel habita ratione ſignorum, aut experimentorum, quæ adhibita fuerunt, ut conſtaret, an ille vere mortuus eſſet.

10 Si quæſtio reſolvenda eſt, habita tantum ratione temporis, quo æger in eo ſtatu permanſit, in caſibus repentinæ mortis præſcribitur in Rituali Romano, ne corpora ſepulturæ tradantur, niſi poſt debitum temporis intervallum, ut nullus omnino de morte relinquatur dubitandi locus. Temporis autem præfinitio non exprimitur in prædicto Rituali. Tribus diebus, totidemque noctibus Chriſti corpus in ſepulcro jacuit, uti habetur *Matth. cap.* 12. Cur autem tertia die reſurrexerit, D. Thomas 3. *part. quæſt.* 53. *art.* 2. elegantem aſſignat rationem: *Reſurrectio Chriſti neceſſaria fuit ad inſtructionem Fidei noſtræ. Eſt autem Fides noſtra & de Divinitate, & Humanitate Chriſti; non enim ſufficit, alterum ſine altero credere. Et ideo ad hoc, quod confirmaretur Fides de veritate Divinitatis ipſius, oportuit, quod cito reſurgeret, & ejus reſurrectio non differretur uſque ad finem mundi. Ad hoc autem, quod confirmaretur Fides de veritate Humanitatis, & mortis ejus, oportuit, moram eſſe inter mortem, & reſurrectionem. Si enim ſtatim poſt mortem reſurrexiſſet, videri poſſet, quod ejus mors vera non fuerit, & per conſequens nec reſurrectio vera. Ad veritatem autem mortis Chriſti manifeſtandam ſufficiebat, quod uſque ad tertium diem ejus reſurrectio differretur, quia non contingit, quin infra hoc tempus in homine, qui mortuus videtur, cum vivat, appareant aliqua indicia vitæ.*

11 Sed, ut a Theologicis ad phyſica tranſeamus, trium dierum ſpatium in his, qui ſunt apoplectici, nonnulli requirunt, ut tutum de eorum morte ferri poſſit judicium. Ita Schenckius *obſerv. medic. lib.* 1. *de apoplexia, ad tit. Apoplexia qui mortui credebantur, reviviſcentes, obſerv.* 8. *in fine*, ubi hæc habet: *Non eſt ſepeliendus, niſi poſt tres dies; illo enim ſpatio moventur omnes corporis humores, & extra illud aut mortis, aut vitæ evidens demonſtrabit ſignum.* At alii cenſent, diſtinguendum eſſe caſum a caſu: vel etenim ſermo eſt de apoplectico; & ſeptuaginta duæ horæ neceſſariæ

eſſe videntur, ut tutum ferri poſſit de morte judicium; ad apoplexiam autem revocantur ſuffocatio ex aqua, ſuffocatio ex laqueo, ſtrangulatio ex fumo carbonum, ſuffocatio ex ebrietate, ex fulminis ictu, ex cerebri percuſſione, ex fumo mercurii, animi defectus ex peſte: vel ſermo eſt de ſyncope affectis, quæ diſtinguitur a lipothymia, & ab animi deliquio pro gravitatis ratione; in ſyncope enim omnes facultates concidunt, non una tantum, ut in animi deliquio; cumque forti ſyncope correptus longo tempore vivere non poſſit, tempus viginti quatuor horarum ſufficiens erit, ut forti ſyncope affectus pro mortuo haberi debeat: vel denique ſermo eſt de ſuffocatione ex utero, qui morbus mulieres afficit; & menſura eadem temporis in hoc morbo retinenda eſt, quam diximus obſervandam in apoplecticis, ſeptuaginta videlicet duarum horarum, quemadmodum bene proſequitur Zacchias *loc. cit. num.* 28. *& plurib. ſeqq.* & ex eo reſumit Pignatellus *conſult.* 61. *num.* 10. *& ſeqq. tom.* 4. At in ſyncope, & hyſtericis paſſionibus non modo quartum diem, ſed ſeptimum, & ultra eſſe exſpectandum, ut tutum de morte ferri poſſit judicium, oſtendere conatur Medina *de recta in Deum Fide lib.* 2. *cap.* 7. *pag.* 55. Eſt enim doctiſſimorum Medicorum uſu compertum, nonnumquam in quartum, nonnumquam in ſeptimum diem hujuſmodi languidos durare, *neque, ſi rem exacte diſpicias, aliquid obſtat, quominus ampliori temporis ſpatio, quam ſeptem diebus, quis perduret, præſertim in ſyncope, & hyſtericis paſſionibus, quibus una cum motu & reſpiratione ſenſus & pulſus extinguuntur. Nam in attonito morbo, quem apoplexiam vocant, ubi, manente cordis calore, non poteſt ſine reſpiratione conſiſtere, aliud eſſet judicium.* Sed a communi ſententia ſuperius expoſita non videtur eſse recedendum.

12 Hæc quoad tempus. Nunc ut de ſignis, & ceteris ſermonem inſtituamus, Hippocrates 2. *aphor.* 43. ſpumam in ore apparentem in quacumque ſuffocatione habet pro ſigno mortis. Galenus autem, & alii id habent pro ſigno ſufficienti, ſed non certiſſimo; alii expoſcunt una cum illo inhibitionem reſpirationis, & alia ſymptomata exitialia. Facies livida, & nigricans, aut viridis indicium præbet certum caloris ſuffocati & extincti. In omnibus morbis, quibus ægri laborant, de quibus quæritur, an mortui ſint, oculos eſſe conſiderandos plerique docent: quamdiu enim homo vivit, oculi tantiſper fulgere, & intuentium imaginem reddere ſolent: partium deinde, aut partis alicujus livorem, & cadaveris fœtorem, qui ex ipſius jam putredine ortum ducit, certiſſima eſſe mortis ſigna, communis eſt Scribentium opinio, uti videri poteſt apud Zacchiam *loc. cit. num.* 55. *& ſeqq.* & adhæret Hoffmannus *tom.* 25. *cap.* 1. *pag.* 34. ubi ita ſcribit: *In certiſſimis autem mortis ſignis incipiens corruptio habenda eſt*; ſubjicitque Medina *loc. cit. pag.* 53. quia nulla natura creata in fœtidum ex quatriduana ſepultura cadaver animam ab Inferis revocatam iterata vita poterat infundere, videntes Judæos Lazari ſuſcitationem, quæ ceteris fuit illuſtrior, nec eam auſos referre ad magiam, aut naturæ, vel Diabo-

Diaboli poteſtatem, ſtatim, coacto concilio, de Chriſto occidendo deliberaſſe; cum amplius nulla fucata ratione, nulloque mendacio imponere plebi poſſent.

13 Nonnulla circumferuntur experimenta, quorum ope creditur facile deprehendi poſſe, num æger mortuus ſit. Admovetur ori jacentis floccus goſſipii, ſeu lanæ tenuiſſime carptæ, aut accenſa candela; item ſuper ægri pectus imponitur cyathus aqua plenus; & ex quiete, vel motu goſſipii, candelæ, aut aquæ dicitur dignoſci, num homo vere mortuus ſit, an vivat adhuc. Hollerius autem *lib. 1. practicarum cap. 59.* hæc experimenta tamquam minus tuta reſpuit, & parvi pendit. Alii ſpeculum terſiſſimum ori admovent; quod ſi infici & obfuſcari vident, vivere adhuc ægrotantem dicunt, ſin minus, jam e vivis exceſſiſſe. Experientia hæc tutior ceteris dicitur, ſed non tutiſſima. Tutiſſima autem appellatur illa, quæ fit poſt multa ægroti naribus adhibita ad excitandam ſternutationem: ſi enim ille non ſternuerit, omnium conſenſu pro mortuo judicatur, juxta ea quæ habentur apud Zacchiam *loc. cit. num. 54. & ſub num. 55.* cui adhæret Hoffmannus loco pariter allato his verbis: *Sunt tamen certi mortis indices omnium membrorum frigiditas, & corporis gravitas, ſique ad forte ſternutatorium naribus admotum nulla ſenſatio conſpiciatur, neque in cordis regione, aut in collo, ubi carotides ſitæ ſunt, vel minimus quidem motus obſervetur, aut in ſpeculo ori admoto nulla macula obſervetur.*

14 Verum materia hæc noviſſime ad examen revocata eſt ab Joanne Maria Lanciſio. Inter cetera Opera ab eo edita celebre eſt illud *de ſubitaneis mortibus*, & in ejus *lib. 1. cap. 16.* poſtquam præmiſit, hominem abſque voce, & uſu internorum & externorum ſenſuum, & motuum a voluntate pendentium vitam aliquandiu protrahere poſſe, ſed eam protrahere non poſſe ſine ſepulta, atque exili ſaltem reſpiratione, & cordis trepidatione, docet, reſpirationem ſepultam *ſternutatoriis* acribus & vehementibus eſſe tentandam, ut vivens a mortuo diſtinguatur. Addit, non eſſe reſpuenda experimenta lanæ, candelæ accenſæ, ſpeculi, cyathi aqua pleni, quæ etiam profuiſſe aſſerit, ubi caſus tulit. Sed his, & aliis pluribus ab eo ibi allatis putat locum eſſe debere, non quando præceſſit invincibilis cauſa mortis, ſed quando vincibilis tantum præceſſit, uti videri poteſt *eod. cap. 16. num. 2. Porro, ut Medicus facilius judicet, an re vera quis vita functus fuerit, omnium primo necis cauſas exploret; quæ ſi exſtiterint invincibiles, libere decernat... ægrum jam e vivis exemptum fuiſſe. cum vocem, reſpirationem, ac pulſum, brevi etiamſi tempore, amiſerit. Quod ſi contra cauſæ occurrant per ſe vincibiles, tunc acriori ſenſuum rationiſque criterio ſibi opus erit.* Adductis & approbatis a tanto viro libenter ſubſcribimus; & ſi aliquis ſcire cupit, quænam ſint cauſæ invincibiles mortis, legere poterit *cap. 13. lib. 1. cit. oper. de ſubitaneis mortibus*, ubi omnia plane explanata inveniet.

15 In cauſa Canonizationis S. Thomæ de Villanova inter cetera miraculum diſcuſſum fuit reſuſcitationis duorum mortuorum. Exſtat relatio Rotæ Auditorum in ea cauſa exarata, & edita a Contelorio poſt *tractatum de Canoniz. Sanctor.* Rotæ Auditores in hujus miraculi examine conſiderarunt, quæ contigerant in ægritudine; alia, quæ facta ſunt, dum ægri habebantur pro mortuis; & demum cetera, quæ ſubſecuta fuerunt. Quæ præceſſerant, profecto magna erant, ſed non ita facile inter cauſas mortis invincibiles poterant referri: quocirca prudenter conſiderarunt experimenta facta, dum habebantur pro mortuis, ut vere conſtaret, an mortui eſſent: cumque omnia experimenta mortem indicaſſent, pronuntiarunt, de temporis brevitate non eſſe curandum, quo pro mortuis habiti ſunt: cum porro ſucceſſerit priſtina vita & incolumitas, invocato nomine Sancti Thomæ, non dubitarunt iidem Rotæ Auditores miraculum approbare, reſuſcitationem videlicet duorum jam mortuorum, ut ex eadem relatione colligi poteſt. Eorum autem judicium fuit comprobatum a ſacrorum rituum Congregatione, uti deſumitur ex ſerie Actorum prædictæ cauſæ Romæ edita occaſione Canonizationis ipſius anno 1658. a Patre Andrea Aznar Ordinis Eremitarum S. Auguſtini *pag.* 35. Ex quibus profecto confirmantur, quæ ſuperius dicta ſunt.

16 Dum munere fungebar Fidei Promotoris, inter cetera miracula, quæ diſcutienda proponebantur in cauſa tunc Venerabilis, nunc Beati Petri Forerii, primum erat duorum mortuorum ad vitam revocatorum. Res autem hoc modo ſe habuerat. Duo pueri, alter ſex, alter quatuor annorum, ludebant circa currum onuſtum dolio octo vini menſuris pleno: cumque ſic ludentes currum dimoviſſent, pars ejus poſterior ipſorum, qui ſuppoſiti erant, colla & pectora oppreſſit. In eo infelici ſtatu permanſerunt ſpatio circiter trium horarum: cumque rhedarius ad currum reverſus non ſufficeret tanto ponderi levando, ope aliorum implorata, pueri tandem fuerunt ab onere liberati; quorum corpora inventa ſunt frigidiſſima, facies lividæ, lingua extra os protracta, ſpuma circa labia, & demum pectoris oſſa confracta. Medicus, & Chirurgus pueris ſine motu jacentibus pluries venas aperuerunt, ſed ne una quidem cruoris guttula exivit. Involuta fuerunt eorum corpora linteis vino rubro, eoque calido madefactis, ſed nullus prodiit motus vitalis. Aquæ, quas *cordiales* vocant, in eorum ora infuſæ nihil præſtiterunt. Inutiliter quoque ceſſit remedium arietum excoriatorum, quorum pellibus corpora fuerunt involuta. Cumque mater capitibus eorum pileolum impoſuiſſet, quo Servus Dei Petrus Forerius, dum viveret, uſus fuerat, ſigna vitæ prodierunt, oculi aperti ſunt, calor corporis, & rubor carnis redierunt, locuti ſunt, ſurrexerunt; cumque veſpera jam inclinaret, poſtridie ejus diei cum parentibus gratias acturi ad eccleſiam perrexerunt, & ſequenti die ad gymnaſium, ut antea, nullo præcedentis oſſium confractionis indicio remanente.

17 In

17 In meis animadverſionibus dixi, mortem non eſſe probatam, cum Medicus, qui medicamina modo relata exhibuit, eos non mortuos, ſed quaſi mortuos dixiſſe mihi viſus eſſet, & ceteri, qui de morte teſtabantur, non eſſent medicinæ periti. Addidi, pueros fortaſſe fuiſſe apoplexia perculſos, & ſic ſigna mortis potuiſſe apparere ſine morte, & eo magis, cum ſpatio tantum trium horarum ſub eo pondere permanſiſſent: ac proinde morte evidenter non probata, ceſſare concluſi miraculum ſuſcitationis. Joannes Maria Lanciſius juſſus ferre ſuum pro veritate ſuffragium, cum ipſe quoque reputaſſet, Medicum non dixiſſe, pueros mortuos fuiſſe, ſed veluti mortuos atque exanimes, profeſſus eſt, ſe ei velle adhærere, ceteris omiſſis teſtibus, qui eos interemptos exiſtimaverant: miraculum tamen cenſuit approbandum, non tamquam mortuorum reſuſcitationem, ſed tamquam evidentem a morte liberationem, habita potiſſimum ratione fortiſſimæ apoplexiæ, & ſuffocationis ad tres horas protractæ, inutilitatis medicamentorum, & celeritatis recuperatæ ſalutis. Adverſus hæc Franciſcus Soldatus adhuc vivens & Medicus primarius in Ven. archioſpitali Sanctiſſimi Salvatoris ad Sancta Sanctorum ejuſdem Lanciſii diſcipulus diſſertationem exaravit, in qua, reſumpta ſui Magiſtri doctrina de certa morte dignoſcenda potius per examen cauſarum quæ præceſſerunt, quam per obſervationem ſignorum quæ ſecuta ſunt, diruptionem vaſorum cerebri intra cranium, & interdictum omnino ingreſſum & regreſſum aeris intra pulmones cauſas fuiſſe dixit invincibiles tum apoplexiæ, tum ſuffocationis, ex quibus certum deduxit de morte judicium, quamvis privatio vocis, reſpirationis, & pulſus duarum aut trium horarum ſpatium non exceſſiſſet. At utilior fortaſſe fuit pro miraculi approbatione diſſertatio Thomæ Montecatinii celebris in hiſce cauſis Advocati, qui in ſua elaborata ſcriptura, pervoluto proceſſu, & conſideratis ſingulis partibus longæ atteſtationis a Medico factæ, evidenter demonſtravit, pueros habitos ab eo fuiſſe non tanquam ſemimortuos, ſed uti vere mortuos: & ſacrorum rituum Congregatio generalis habita coram Benedicto XIII. inter cetera miracula approbavit & illud revocationis ad vitam duorum puerorum tamquam miraculum in ſecundo genere, & ſacræ Congregationis reſolutio approbata fuit ab eodem ſummo Pontifice Benedicto XIII. die 6. Octobris 1729. Et quidem merito, cum inter miracula ad Memoriam S. Stephani a Deo patrata ſimile omnino referatur a S. Auguſtino *lib. 22. de civit. Dei (cap. 8. num. 15. col. 669. tom. 7.)*: *Puerum quemdam parvulum, cum in area luderet, exorbitantes boves, qui vehiculum trahebant, rota obtriverunt, & confeſtim palpitavit exſpirans. Hunc mater arreptum ad eamdem Memoriam* (S. Stephani videlicet Protomartyris) *poſuit, & non ſolum revixit, verum etiam illæſus apparuit*.

18 De his, qui in puteum, vel flumen delapſi, & qui longo tempore ſub aquis manſerunt, & ab aquis extracti pro mortuis habiti, invocato aliquo Dei Servo, vel Beato, ad functiones vitales, & priſtinam incolumitatem

Digitized by Google

tem ſtatim revocati ſunt, ſpeciales urgent difficultates, an vere ad vitam revocati dici potuerint, quod eſt idem ac dicere, an ex longa mora ſub aquis ſufficienter eorum mors fuerit comprobata.

19 In bulla Canonizationis S. Hedwigis edita a ſummo Pontifice Clemente IV. inter cetera miracula ejus interceſſione patrata refertur illud cujuſdam pueri caſu fortuito in amnem delapſi, & ad molendini rotam ita alliſi, ut ea idcirco impedita fuerit, ne revolveretur. Præſides cuſtodiæ molendini cauſam exquirentes, cur rota perſtitiſſet, puerum invenerunt, cujus pedum extremitas ferebatur ſuper aquæ vorticem. Corpus ſic erat ob rotæ magnitudinem compreſſum, ut in ea parte, qua venter dorſo adhæret, redactum eſſet ad ſpiſſitudinem, uti loquitur bulla, palmæ manus. Teſtes, qui aderant, puerum mortuum proclamarunt: ſed, invocato Sanctæ nomine, ei vita reddita eſt, & ſuis pedibus poſtridie mane ambulavit, nullo in eo remanente læſionis veſtigio. Conſimilia miracula leguntur in bulla Canonizationis S. Thomæ Herfordienſis, & in bulla Canonizationis S. Franciſci de Sales. In cauſa autem Canonizationis S. Caroli Borromæi, cum puer quidam Papienſis filius Bernardini Ticonii lapſus eſſet in Ticinum aquis tumidum, & quarta horæ pars elapſa eſſet, antequam ei auxilium præſtari potuiſſet, numquam demerſus, ſed tamquam leve corpus ſupernatans, non ſine evidenti præſidio S. Caroli, qui fuit invocatus, & qui etiam apparuiſſe dicebatur, liber a periculo evaſit. De hoc miraculo actum eſt a Rotæ Auditoribus in relatione, quam in ea cauſa ediderunt; & approbatum fuit, non tamquam miraculum reſuſcitationis, ſed tamquam miraculum liberationis ab evidenti mortis periculo. Concordat bulla Canonizationis ejuſdem Sancti edita a ſummo Pontifice Paulo V. Item, dum fungebar munere Fidei Promotoris, in cauſa S. Stanislai Novitii Societatis Jeſu inter cetera, quæ fuerunt diſcuſſa miracula, tria propoſita fuerunt trium puerorum ſuffocatorum in puteo, ſtagno, & flumine, qui revocati ad vitam dicebantur interceſſione ejus Sancti, de quibus infra. Addi poſſunt miracula ſimilia relata in vita S. Hyacinthi conſcripta a Fratre Severino Cracovienſi *lib.2. cap.33.* & *cap. 34.* & *cap. 46.* & *cap. 57.* & apud Juſtum Lipſium *de Virgine Halenſi cap. 18.* & *cap.28.*

20 Michael Angelus Lapius inter edita ab eo opuſcula, dum erat Fidei Subpromotor, unum edidit Romæ impreſſum anno 1670. *de tempore, quo quis ſub aquis manere poteſt, & non mori*; & in præfatione profitetur, ſe illud edere, ut juſtum ferri poſſit judicium in cauſis Beatificationis & Canonizationis, cum in iis contingit ut diſputetur de prolapſis in aquas, & qui longo tempore ſub eis manſerunt, quique extracti, & habiti pro mortuis per miraculum ad vitam revocati dicuntur, invocato aliquo Dei Servo, vel Beato. Putat autem, hæc miraculis non eſſe adſcribenda, ſi ſubmerſi naturaliter potuerunt vivere ſub aquis toto tempore, quo ſub illis permanſerunt, licet ab aquis extracti habiti fuerint pro mortuis, cum ſemimortui potius dici debuerint; deficiente quippe probatione mortis præcedentis, ipſorum revocatio ad vitales functiones numquam habenda eſt pro reſuſcitatione.

21 Por-

21 Porro in opuſculo Lapius, multis allatis exemplis, & præcipue eorum, qui margaritas & gemmas in mari piſcantur, contendit, impoſſibile non eſſe, hominem longo tempore naturaliter ſub aquis vivere, licet ſub aquis reſpirare non poſſit: *Onde moſſi da ſimile eſperienza molti letterati di grand' ingegno hanno creduto, non eſſer fuori de' limiti della naturalezza il vivere certi uomini lungo tempo ſott'acqua ſenza reſpirare*. Addit, ſyncope, apoplexia, & conſimilibus morbis affectos longo tempore vivere abſque reſpiratione, allato inter cetera exemplo ſummi Pontificis Innocentii VIII. qui duobus ante obitum annis vehementi ſyncope correptus ſpatio viginti duarum horarum perſtitit immobilis abſque ullo ſigno pulſus & reſpirationis; at redivivus apparuit, cum Cardinales agere cœpiſſent de Succeſſore eligendo. Cumque veriſimile admodum ſit, jacentes ſub aquis apoplexia, aut ſyncope affici, hinc infert Lapius, ſicuti longo tempore quis extra aquas vivere naturaliter poteſt ſine reſpiratione, ita hoc ipſum contingere poſſe in eo, qui aquis mergitur: *Or dunque potendoſi vivere ſopr' acqua tanto tempo ſenza reſpirare, perchè non ſi potrà fare il medeſimo ſott' acqua, ſe chi vi cade, ſia ſoprappreſo da ſimile accidente?* Diſſertationem autem hanc Lapii refellit & impugnat Pignatellus *conſult.57. tom.4.* ubi probare conatur, hominem, ſtatim ac in aquam mergitur, neceſſario ſuffocari & mori, cum aere & reſpiratione juvari non poſſit: quod abſque dubio contingere affirmat, ſi lapſus in aquas fuerit natandi imperitus, & diu manſerit ſub eis, uti videri poteſt in ea conſultatione *a num.6. uſque ad num.* 10.

22 Antequam ad quæſiti reſolutionem veniamus, præmittendum eſt, vitam dari non poſſe ſine reſpiratione, nec reſpirationem ſine vita, & ſpirationem & vitam reciprocari, cum, ſpirantem non vivere, aut viventem non ſpirare, ſit impoſſibile, juxta ea quæ habentur apud Zacchiam *cit.lib.4.tit.1. qu.11. n.41.& plurib.ſeqq.* Quare Hippocrates de flatibus ait (*text.15.& 16. pag.38.edit. Pariſ.1557.*): *Mortalibus autem vita,* (nempe aer) *& morborum ægrotis ſolus is eſt auctor. Tantaque omnibus corporibus ſpiritus neceſſitas extat, ut ſiquidem omnibus aliis abſtineat homo, neque cibum ſumat, neque potum; poſſit tamen dies duos, vel tres, & plures ducere. Si cui vero ſpiritus in corpus via intercipiantur, in brevi parte unius diei intereat, ut vel huic quanto uſus ſpiritus corpori ſit, liceat æſtimare. Amplius autem ab omnibus operibus aliquando immunes quieſcunt homines: multa enim ſunt mutationes in vita, verum ab hoc opere nulla omnibus mortalibus animantibus requies contingit, ut ceſſet ſpiritum adducere, ac rurſum reddere*: quem Hippocratis textum refert Robertus Boyle *in ſuis novis experimentis phyſico-mechanicis pag.*133.

23 Antequam Marcellus Malpighius toto orbe celeberrimus, & Academiæ Bononienſis decus atque ornamentum, quem ego peculiari colui obſervantia, dum Romæ Archiater eſſet ſummi Pontificis Innocentii XII. ſtructuram pulmonum ſcrutatus eſſet, multa inutilia & improbabilia de uſu reſpirationis a Medicis, & a Philoſophis dicebantur. At pulmonum uſum recentiores Anatomici felicius ſubinde explicarunt. Willis *in pharmaceut.*

macent. oper. Medic. tom.2. part.2. ſect.1. cap.2. §.2. hæc habet: *Cum præcipua pulmonum functio & uſus fuerint ſanguinem, & aerem per totas partium compages, intimoſque receſſus, atque ductus quoſque minutiſſimos traducere, & ubique invicem committere, in eum nempe finem, ut ſanguis venoſus a circuitu redux, & chymo recenti dilutus.... tum perfectius miſceatur, & velut ſubigatur, tum potiſſimum ut ſecundum omnes ſuas partes ab aere nitroſo de novo accendatur.* Aliter res explicatur a Truſton *de reſpirationis uſu pag.60. & 63.* Putat enim, uſum principaliorem reſpirationis conſiſtere in motu, & in efficientia tranſitus ſanguinis a ventriculo dextro ad ventriculum ſiniſtrum cordis; ſubjicitque, laqueo ſuſpenſos, & aquis immerſos cito mori ob impeditam ſanguinis circulationem. Etmullerus *diſſert.2. cap.10.§.1. & §.16.* fuſe exponit uſum reſpirationis, ad olfactum videlicet, ad ſputum, & ad plures alios ab eo recenſitos effectus: ſed, cum recte videat, eos uſus duntaxat ad bonam valetudinem animalis, non autem ſimpliciter & abſolute ad vitam pertinere, reſpirationem autem omnino ad vivendum neceſſariam eſſe, ait principaliorem uſum reſpirationis conſiſtere in tranſitu ſanguinis intra pulmones, qui ad eos a corde tranſmittitur. Quæ omnia exponuntur etiam in opere Guillelmi Deerham *de eſſentia & attributis Dei lib.4. cap.7.*

24 Intercluſa ergo & impedita reſpiratione, animal moritur, ſive ob cauſam a Willis allatam, ſive ob aliam a Truſton excogitatam; ſed mors non ita ſtatim ſequitur, cum inter vitam, & mortem pauca minuta intercedant, uti ſcite explicat Alfonſus Borellus in libro *de motu animalium (in Biblioth. anatom. tom. 2.) part.2.propoſit.112.* cui titulus, *Aer per reſpirationem receptus eſt cauſa potiſſima animalium*; & rurſus *propoſit.124.* cui titulus, *Quare, & quomodo aqua in pulmonibus immiſſa, animalia ſuffocat, pag.973.* his verbis: *Verum tamen eſt, quod demerſis ſub aqua non ſubito extinguitur vita (ſicuti contingit in Vacuo Torricelliano) nam aqua ægre & tarde inſinuari poteſt in fiſtulas ſubtiliſſimas, & in veſiculas pulmonum, ut in fiſtulis vitreis experimur; & ideo aer diu permanens in illis ſpatiolis poteſt viciſſim ampliari, & reſtringi a motu thoracis, & ſic permittet tranſitum, & elutriationem ſanguinis parco & difficili curſu, quaſi exſudando* (Hoc autem eſt, quod dicitur ab aliis Auctoribus tranſpiratio in ſupplementum reſpirationis.) *Id ipſum in ſuffocatis, & ſtrangulatis contingit, cujus periodus talis eſt. Reſtricto jugulo, obturato, vel repleto, immediate moleſtiſſimus angor dolorificus exoritur, a quo miris modis agitantur & concutiuntur ſpiritus, & proinde motibus convulſivis muſculi agitantur, & hinc motus ſenſitivi conturbantur, & deinceps torpidi redduntur, nec amplius dolores ſentiunt, licet perſeverent motus convulſivi..... tandem poſt pauca minuta horaria prorſus extinguuntur.*

25 Concordant, quæ leguntur apud Boyle *in Opere vario pag.145.* ubi, poſtquam retulit, impoſſibile non videri, quoſdam homines uſu & conſuetudine ita aſſuefieri, ut aere aliquandiu carere valeant, & ſic permanere diutius ſub aqua, exemplo allato eorum, qui in India Occidentali ad quæ-

Digitized by Google

quærendas margaritas aqua immerguntur, & totam horam ſub aqua perdurare dicuntur; itemque exemplo cujuſdam Colani Siciliæ urinatoris, qui tres aut quatuor horas, teſte Cardano, niſi nobis imponere voluit, ſub aqua permanebat, & cujuſdam viri Angli, qui deſcendens ad imum fundum Thameſis ex profundis riparum foraminibus magnos vividoſque piſces manibus ſuis eruere ſolebat; ſubjicit, paucos eſſe, qui ultra duo minuta abſque reſpiratione ſub aquis vivere poſſint: *Pauci ſunt admodum, qui, tametſi paulatim aſſueſiant, multa minuta aeris indigentiam ſuſtinere valeant; adeo ut peringenioſus quidam & pernotus mihi vir, qui utili iſta præpollet ſcientia, qua merces, ipſaſque bombardas ex demerſis navibus didicit evellere, cum eum rogarem, quamdiu ad altitudinem quinquaginta, vel ſexaginta pedum ſub aqua ſine reſpirationis uſu perdurare poſſet, mihi fateretur, non potuiſſe ſe ultra duo minuta ſuſtinere, niſi ad aerem ſe contulerit, quem ſecum portabat in machina quadam . . . . Aliud quiddam, exſcrutando, ab illo didici non contemnendum. Interrogatus enim, an ore ſuo ſpongias aliquas parvas oleo imbutas manducaſſe uſui ei eſſet, cum totus aquæ immergeretur, & a machina ipſius diſtaret, reſpondit mihi, harum ſpongiarum ope, quam ſine iis, ſe ſolitæ reſpirationis carentiam multo diutius ſuſtinere potuiſſe*: quod ipſum repetit *in defenſ. contra Fratrem Linum pag. 67. Atque memini, cum ex propoſito ſciſcitarer virum (cui ſolemne erat aquam ſubire machinæ adminiculo, in qua reconditum aerem ſecum ad maris fundum deferre poterat) quamdiu poſſet ſubſiſtere, priuſquam urinationi erat aſſuetus, abſque reſpiratione, ſpongiæve uſu, ipſum reſpondiſſe, in principio durare ſe ſingula vice per duo aut tria circiter minuta potuiſſe: quod mihi ſuggerebat opinionem, poſſe urinatores eo reduci, ut ſub aqua tamdiu durent vel a peculiariter apta corporis fabrica, vel ab exercitio graduali. Et proclivis ſum credere, ipſum, ut ſolent homines, de duobus tribuſve minutis loquentem intelligere illud, quod eſt multo re vera brevius tempus, quam ea valent, ſi exacte menſurentur.*

26 Ex quibus proinde infertur, fabuloſa omnino eſſe, quæ narrantur ab Alexandro de Benedictis *lib.10. cap.9.* de quodam, qui lapſus in aquas, & ſuffocatus, poſt horas quadraginta & octo vitales functiones recuperavit; niſi id ita intelligatur, ut extractus ſubito ab aquis per totum dictum tempus ſenſibili reſpiratione caruerit. Ad fabularum quoque claſſem rejicienda ſunt cetera, quæ de Innocentio VIII. referuntur, & etiam de Julio II. Romano Pontifice, qui ſine reſpiratione vixiſſe dicitur duobus diebus. Ut enim Philoſophi, & Medici ab Epiſcopo Patavino conſulti reſponderunt, id adſcribendum eſt imperitiæ eorum, qui ægrotis aſtabant; putabant enim eos nullo pacto reſpirare, quod inſenſibili modo reſpirarent. Quod recte explicat Stalpartius *in obſervat. medic. anatomic. Duplex eſt reſpiratio; viſibilis altera, qua ſimul pectus movetur, quæque idcirco multum requirit aeris; minus viſibilis altera, cui aer intra os & fauces exiſtens ſufficit: qui ultimus reſpirationis modus minus a muſculis pectoralibus dependet &c. Hinc Scherbius optime; quoſdam eſſe, qui ſine reſpiratione, id eſt, viſibili pectoris motu, non tamen abſque ipſius reſpirationis uſu vivant, dixit.*

27 Si ergo per duo aut tria minuta poteſt cohiberi reſpiratio, & homines naturaliter toto hoc tempore aquis immerſi vivere poſſunt, prima facie concludendum eſſe videtur, longioris temporis moram ſub aquis, puta quatuor aut quinque minutorum, aptum præbere poſſe fundamentum, ut tuto aſſeratur, extractos ab aquis abſque ullo ſigno vitæ, ſi, fuſis ad aliquem Dei Servum, Beatum, aut Sanctum precibus, ad vitales functiones revocentur, & incolumes ſanique reddantur, a morte ad vitam revocatos, & ſic reſuſcitatos dici debere.

28 At adverſus hoc nova ſuboritur difficultas ducta ex foramine ovali. Sciendum etenim eſt, juxta Anatomicos dum fœtus manet in utero matris, nec reſpirare poteſt, duos adeſſe tranſitus ad ſanguinis tranſmiſſionem, abſque eo quod per pulmones deferatur; fœtu autem nato, cum reſpiratione incipiat indigere, duos hos tranſitus claudi, quorum alter quaſi deletur, alter fit quoddam ligamentum. Cum autem in pueris, ſeu infantibus tenella admodum fibrarum textura præditis hujuſmodi vaſa & foramina fere ad quinquennium ſerventur aperta, uti videri poteſt apud Mart. Fogellium *in miſcell. nat. cur. anno 1675. 1676. obſervat. 125. pag. 162.* & apud Bonetum *anat. pract. lib. 2. ſect. 2. obſervat. 168. in app.* & periti Urinatores ab incunabulis per habitum trahendæ moræ ſub aquis aperta ſemper diverticula illa ſanguinis ſibi conſervent, juxta ea quæ habentur apud Thomam Cornelium *progymn. 7. de vita pag. 133.* hinc apparet, ex longiori mora ſub aquis ultra tria minuta efficax & abſolutum mortis argumentum nullatenus poſſe deſumi. Ad foramen ovale apertum referri conſuevit, quod quotidie videmus, lutras, caſtores, anates, & cetera amphibia animalia diutiſſime ſub aquis vivere ſine reſpiratione; & Anatomici Pariſienſes *pag. 124.* teſtantur, ſe in vitulo marino apertum deprehendiſſe foramen ovale, ob quam rem diutius vivit ſub aquis. At Cheſelden apud Derham *cit. lib. 4. cap. 6.* putat, foramen ovale non eſſe in amphibiis apertum, ſed ductum arteriacum remanere in eis apertum, & ob vicinas venas, quæ *coronariæ* dicuntur, foramini ovali, ambiguitatem irrepſiſſe foraminis ovalis in amphibiis aperti. Utcumque tamen ſit de his, quæ ad ſubtiliorem pertinent anatomen, Joannes Maria Lanciſius in ſuffragio quod edidit pro veritate in cauſa Sancti Stanislai Novitii Societatis Jeſu, cenſuit, non conſtare de reſuſcitatione duorum infantium, licet merſorum ſub aquis, ob probabilitatem dehiſcentis adhuc foraminis ovalis, quod teſtatus eſt ſe deprehendiſſe ſæpiſſime in puerorum cadaveribus. Idem contra in eadem cauſa cenſuit, conſtare de reſuſcitatione tertii in flumen delapſi, & merſi ſub aquis longo tempore, & in juvenili ætate conſtituti. At ſacra Congregatio nullum ex propoſitis prædictis miraculis approbavit, cum evidentes rei deficerent probationes, de quibus Lanciſius vocatus ad judicium ferendum tamquam Phyſicus ſollicitus eſſe non debebat, nec poterat, demandata videlicet ipſi opera videndi & examinandi, num, poſito tali facto, res naturalis eſſet, an ſupra naturam.

Verum

Verum omitti non poteſt, quod ex recentiorum Anatomicorum obſervationibus compertum habemus, ovalis foraminis aperturam, neque eam rariſſime, in adultis cujuſcumque ætatis ac ſexus inveniri. Morgagnus *in ſuis Adverſariis anatomicis* primis & quintis Patavii anno 1719. editis, & in epiſtola, quæ *num.* 15. extat inter eas, quas ad ſcripta Valſalvæ pertinentes anno 1740. evulgavit, teſtatur, ſe in adultis foramen ovale modo magis, modo minus apertum ſæpiſſime vidiſſe: quinimmo hodie hujuſmodi obſervatio cunctis familiaris eſt, qui in cadaveribus ſecandis verſantur.

29 Ut itaque tutum ferri poſſit judicium de reſuſcitatione eorum, qui aquis demerſi ſunt, nonnulla videntur adnotanda, quæ demerſionem præceſſerunt; nonnulla, quæ demerſionem ipſam reſpiciunt; & nonnulla, quæ demerſionem ſequuntur. Inter ea, quæ præcedunt, non ſolum advertenda præcipue eſſe videtur ætas ejus qui mergitur, ſed etiam reputandum, an ille, qui mergitur, conſuetudinem & peritiam habuerit ſe in aquas projiciendi, & innatandi, cum ætas & conſuetudo ex modo dictis non parum prodeſſe poſſint, ut idem longiori tempore abſque reſpiratione naturaliter vivere potuerit ſub aquis. Inter ea quæ demerſionem ipſam reſpiciunt, conſiderandum eſt, utrum qui ab aquis extrahitur, inventus fuerit ſub aquis, an ſuper aquas: ſi enim inventus ſit ſuper aquas, licet inventus ſit abſque ullo ſigno reſpirationis, id argumento eſt, eum vivere, cum corpora recens ſubmerſorum ſundum petant, ita ut aquis ſuffocati moriantur, atque illinc non niſi elapſis fere quatuor, quinque, ſeptem, aut octo diebus, tumida jam & fracida emergere, atque innatare ſoleant, quemadmodum habetur apud Thomam Bartholinum *in Act. medic. tom.* 4. *num.* 42. *pag.* 140. & apud Lævinum Lemnium *de miraculis occultis naturæ lib.* 2. *cap.* 6. ubi docet, quando corpus totum aqua repletur, & ejus pondere gravatur, ſurſum eniti non poſſe, cum nihil aeris in ſe contineat, & omnis ſpiritus per aquæ gurgitem evanuerit; cum autem intra ſeptimi, aut noni diei ſpatium corpus diffluat, ſolvatur, ac tabeſcat, ait, illud, attenuata carne, fluidum effici, & pulmonem ſpongiæ inſtar fiſtuloſum, concepto copioſo aere, cadaver ſubducere, & auræ reſtituere. Nec ullo modo omitti poteſt ſtricta indago temporis, quo merſus perſtitit ſub aquis; quæ indago non alio modo expleri poſſe videtur, quam per teſtes, qui viderint illum certo tempore in aquas labentem, ſub aquis merſum, nec toto eo tempore caput ſupra aquas elevantem, & tandem alio tempore ab aquis extractum. Demum quoad ea, quæ demerſionem ſecuta ſunt, plura ſunt advertenda. Primum, an extractus ab aquis pedibus ſuſpenſus fuerit, ut aquam evomeret: ſi enim ita factum ſit, & aqua ejecta, convaluerit, nec ulla invincibilis cauſa mortis præceſſerit, omnia naturaliter ceſſiſſe dicenda ſunt, quemadmodum innuunt Alexander de Benedictis *de curandis morbis lib.* 7. *cap.* 3. *verſ. Si quis admonet*, & Joannes Baptiſta Codronch. *in opuſculo de ſubmerſis in aqua pag.* 331. *Qui aqua immerſi extinctæ animæ ſpeciem præbent, protinus pedibus ſuſpendi debent.* Quod ſi pe-

ſi pedibus ſuſpenſi aquam non evomant, non ſtatim dicendum eſt, eos mortuos eſſe, cum in ipſa immerſione potuerint affici apoplexia, aut ſyncope, & aquam non bibere: quare *in miſcellaneis Nat. Cur. decur.* 2. *anno* 1689. *obſervat.* 186. *pag.* 480. caſus refertur cujuſdam pueri, qui ob cereviſiæ potum temulentus in flumen prolapſus, tum ab eo extractus, & convulſionis motibus diu maleque vexatus, aquam cum non hauſiſſet, convaleſcens non evomuit. Medici Patavini ad conſilium ab Epiſcopo vocati in memorata Cauſa, ſeu miraculorum examine cenſuerunt, pueros ruina domus oppreſſos fortaſſe non fuiſſe mortuos, ſed repentina apoplexia, ſyncope, aut *convulſiva* quadam præfocatione affectos, ob quam rem ab imperitis pro mortuis habiti ſunt. In quibus proinde circumſtantiis reſumi debent, quæ a Nobis ſuperius dicta ſunt tum quoad tempus, tum quoad ſigna, quæ non ſunt omittenda, cum agitur de affectis apoplexia, vel ſyncope; ita tamen, ut quoad ſubmerſos temporis initium non ſit deſumendum ab eo momento, quo ſunt ab aquis extracti, ſed ab eo, quo in aquas lapſi ſunt; & quemadmodum, dum ageretur de aliis extra aquas exiſtentibus apoplexia vel ſyncope affectis, diximus, tempori & ſignis neceſſario locum eſſe non debere, cum invincibilis præceſſit cauſa mortis; ita hoc ipſum dicimus, loquendo de ſubmerſis, videlicet non eſſe neceſsario quærendum de tempore aut de ſignis, ſi invincibilis adſit cauſa mortis, puta ſi corpus ita reperiatur confractum, ut de morte non ſit dubitandum, quemadmodum contigit in caſu ſupra relato miraculi approbati in cauſa Sanctæ Hedvvigis. Hæ regulæ nobis obſervandæ videntur, ut tutum feratur judicium de revocatione ad vitam eorum, qui ſub aquis merſi ſunt; quas tamen judicio ſacræ Congregationis rituum libenter ſubmittimus. Quod ſi dicatur, non conſtare de tempore, de experimentis adhibitis, aut de invincibili cauſa mortis in omnibus mortuis, qui in ſacra Scriptura reſuſcitati dicuntur (ſolum etenim exemplum Lazari eſt, cujus cadaver fœtebat, in reliquis vero nullus de putore, ſed tantum de præcedentis morbi gravitate, & ſubſecuta ceſſatione vitalium motuum ſermo habetur) reſpondetur, evidentiam mortis ſtare teſtimonio Divino, quatenus res ſit cum iis, qui credunt Scripturæ & Euangelio; & ſi res ſit cum aliis, qui nec veteri, nec novo credunt Teſtamento, ex ceteris ſupra relatis, & potiſſimum a Medina ſumptis ſatis colligi. Quod ſi addatur, ne de iis quidem conſtare in ceteris mortuis, qui reſuſcitati dicuntur interceſſione Servorum Dei, qui in album Beatorum, aut Sanctorum relati ſunt; reponitur, nec conſtare de oppoſito, & credendum eſse, in re tanti momenti omnes adhibitas fuiſse diligentias, de quibus docere non licet quod Acta perierint, ſi potiſſimum de cauſis antiquis loquamur; ſanctæ autem Sedis diſciplinam eſse maximis laudibus cumulandam, ſi quaſdam novas adhibeat diligentias, quæ olim non fuerunt adhibitæ, ut obſtruatur os loquentium iniqua. Quamobrem optime Franciſcus Horantius *de locis Catholicis ſacræ Scripturæ, & antiquorum Patrum lib.* 4. *cap.* 13. *pag.* 164. ait: *Jam olim Eccleſiaſtici Patres, & Pon-*

& Pontifices utique noverunt Scripturas, quibus dicitur: Qui cito credit, levis eſt corde: Non omni verbo credas: Innocens omni verbo credit: Nolite omni ſpiritui credere, ſed probate ſpiritus, ſi ex Deo ſint: *Angelus Satanæ ſeſe transfigurat in Angelum lucis. Quare omnibus modis eſt præſumendum, eoſdem Patres in celebrandis quorumlibet Sanctorum memoriis nihil temere aut inſtituiſſe, aut admiſiſſe, ſed matura deliberatione præhabita, & diligenti examinatione ſatis commode præmiſſa, confiſos Divino adjutorio, quod videbatur pro devotione Fidelis populi amplianda, ſtatuiſſe*.

30 Quæres, an, ut conſtet, aliquem fuiſſe miraculo ad vitam revocatum, debeat longo tempore poſtea vivere. Lazarus frater Magdalenæ a Chriſto reſuſcitatus ſupervixit uſque ad annum nonageſimum ſecundum, aut nonageſimum quartum; veriſimile autem eſt, eum fuiſſe annorum circiter triginta, cum eſt a Chriſto Domino ad vitam revocatus, uti habetur apud Natalem Alexandrum *diſſert.* 17. *ſæculi* 1. *propoſit.* 1. *in reſponſ. ad ſecundam objectionem.* Puella ad vitam revocata a S. Raymundo de Pennafort ſupervixit decem & quatuor annis; quod ad veritatem reſurrectionis refertur a Penia in ejus *vita lib.* 2. *cap.* 38. At hoc perpetuum eſſe non poteſt: ſi enim aliquis ad vitam fuit revocatus, ut Baptiſmum reciperet, vel ut Confeſſionem ſuorum peccatorum expleret, nullum inferretur præjudicium veritati reſurrectionis, ſi ſtatim poſt Baptiſmum, aut Confeſſionem iterum moreretur. Celebre eſt exemplum reſuſcitationis Pauli de Maximis intercedente S. Philippo Nerio, de qua hæc habentur *in* 3. *part.* relationis editæ ab Auditoribus Rotæ: *Paulum filium Fabricii de Maximis jam defunctum, anteqam ſepulturæ traderetur, Philippus proprio nomine vocans ſuſcitavit, & ejus audita Confeſſione, interrogavit, an libenter moreretur. Annuit ille mori cupiens; & ſtatim Servi Dei imperio iterum obdormivit in Domino*. Cavendum tamen eſt a momentanea ſuſcitatione, cum hæc nullo negotio phantaſtica eſſe poſſit, quemadmodum ſapienter monet Medina *loc. cit. pag.* 54. *Vera hominis ſuſcitatio, ne videatur phantaſtica, non uno temporis momento, ſed notabili ſpatio, vita donatur: quod in Euangelicis reſurrectionibus licet attendere*.

31 Item quæri poteſt, quo in loco permaneant animæ illæ, quæ per mortem a corpore ſeparantur, antequam iterum in reſuſcitatione redeant ad corpus, quod deſeruerunt. In vita S. Bernardi Abbatis *lib.* 7. excerpta ex libro, cui titulus, *Exordium magnum Ciſtercienſe, diſt.* 2. *cap.* 19. poſt opera S. Bernardi editionis Mabilloneæ, factum exponitur cujuſdam impii & blaſphemi, qui retro corruens ſupinus, cervice colliſa, ſpiritum exhalavit, & quem ſanctus Pater in nomine Domini ſurgere juſſit, mirantibus omnibus, qui erant præſentes. Additur *in eodem lib.* 7. *c.* 19. ab adſtantibus interrogatum, utrum mortuus eſſet, reſpondiſſe: *Mortuus, inquit, eram, & ſententiam damnationis acceperam; ac, niſi Abbas ſanctus feſtinaſſet accurrere, eram ad Inferna ducendus*. Theologi autem docent, Deum, ex præviſis precibus alicujus Sancti pro aliquo ad Infernum

da

Digitized by Google

damnando effundendis, æternæ damnationis ſententiam ſuſpendere, & in Inferno animam illius retinere, mox eam ad corpus informandum iterum tranſmittere, ut homo ad vitam revocatus poſt pœnitentiam peractam æterna ſalute donetur. Doctrina hæc eſt D. Thomæ *in* 1. *ſent. diſt.* 43. *quæſt.* 2. *art.* 2. *ad quintum*, ubi, poſito facto, quod tamen ipſe non admittit, de anima Trajani liberata precibus S. Gregorii M. ab Inferis, ſic ait: *Idem eſt de Trajano, qui forte poſt trecentos annos ſuſcitatus eſt, & de aliis, qui poſt unum diem ſuſcitati ſunt: de omnibus enim dicendum eſt, quod non finaliter damnati erant. Præſciebat enim Deus, eos Sanctorum precibus a pœnis liberandos, & vitæ reſtituendos*: quod ipſum repetit *diſt.* 45. *quæſt.* 2. *art.* 2. *quæſtiunc.* 1. *ad quintum*, & *de Veritate quæſt.* 6. *art.* 6. *ad quartum*. Idem dicendum eſt de damnatis ad pœnas Purgatorii: & ſic quæſito propoſito reſponderi poteſt, animas vel in Inferno, vel in Purgatorio detineri tempore, quo remanent a corpore ſeparatæ; & per reſuſcitationem ad corpus redire, quod non eſſent damnatæ Decreto abſoluto. Sotus *in* 4. *ſent. diſt.* 45. *quæſt.* 1. *art.* 4. late oſtendit, nullum fuiſſe reſuſcitatum, cujus felix anima cæleſtem paradiſum inhabitaret, ne per aliquod tempus beatitudo ceſſaſſe dicenda ſit: neminem quoque fuiſſe reſuſcitatum, qui in Inferno eſſet, ne ejus pœna ſuſpenderetur; quod tamen intelligendum eſt de damnatis Decreto abſoluto: omnes reſuſcitatos vel in Limbo Patrum, vel in Purgatorio fuiſſe: omnes denique ad vitam revocatos ſalutem æternam deinde eſſe conſecutos, cum Deus reſuſcitationis beneficium in detrimentum ſempiternæ ſalutis non conferat, uti fuſe apud eum legi poteſt.

32 In hoc capite nonnulla dicta ſunt de neceſſitate reſpirationis ut animal vivat, de tempore quo vivere poteſt ſine reſpiratione, & de foramine ovali; ſed de his iterum habebitur ſermo, cum tractabitur de miraculis negativis, & de liberatione ab imminenti mortis periculo.

33 Dum hæc ſcribimus, ad manus noſtras delatum eſt Compendium proceſſus miraculoſæ reſurrectionis a morte, quæ annis præteritis contigit in Xanti provincia Imperii Sinarum cujuſdam Sinenſis, qui in extremis conſtitutus, cum Baptiſmum poſtulaſſet, antequam eum recipere poſſet, mortuus eſt, ſed deinde revixit, receptoque Baptiſmo, poſt menſem iterum mortuus eſt. Gentilis enim ille magni peccati reus erat in conſpectu Domini, cum recte valens, & ſæpius admonitus, centies potuiſſet recipere Baptiſmum, & eum ad obitum differre voluiſſet. Quare Sanctus Baſilius *homil.* 13. *in ſanctum Baptiſma oper. tom.* 2. *pag.* 119. ſcribit: *Quid expectas, ut beneficio febris, & munere Baptiſma accipias, quando neque ſalutaria verba proferre poteris, neque forte tibi clare audire licebit, morbo caput ipſum occupante, non manus ad cælum attollere, non in pedes erigi, non genu flectere ad adorandum, non commode doceri, non diligenter confiteri, non paciſci cum Deo, non inimico renuntiare, neque forte in recipiendis initiamentis rem ſcienter proſequi, cum dubitent qui adſunt, utrum ſenſeris gratiam, an ſine ſenſu, quæ aguntur accipias?*

34 Pro-

34 Proceſſus tranſmiſſus fuit ad ſacram Congregationem de Propaganda Fide ab Epiſcopo Effeſtienſi Vicario Apoſtolico in provincia Kenxi, cujus hoc Compendium eſt: *Pater ille miſericordiarum, qui omnipotentiam ſuam parcendo maxime & miſerando maniſeſtat, qui non vult mortem peccatoris, ſed magis ut convertatur & vivat, noſtris hiſce temporibus mirabiles hujus ſuæ miſericordiæ ac omnipotentiæ effectus ſpeciali quodam modo palam facere dignatus eſt. In pago nempe* Kulo *dicto, ſitoque in provincia Kenxi ſub ditione civitatis Ping ian Fu a civitate Kung Tung hien quadraginta ſtadia Sinica diſſito, vir quidam cognomine* Ly, *nomine autem* Fun hie *ſexaginta annorum ætatis domicilium habebat. Vir iſte, dum ſanitatis plenitudine gauderet, a parentibus ſuis Chriſtianis perſæpe increpabatur, quia, via veritatis neglecta, in ſemitis Diaboli greſſus ſuos dirigebat, cupiebatque potius in umbra mortis ſedere, quam ſequi illum, qui dicit:* Qui ſequitur me, non ambulat in tenebris; *ſimulque hortabantur illum, ut, relicto idolorum cultu, veram ac ſanctam Dei Fidem amplecteretur. At ille, relictis piis parentum ſuorum exhortationibus, ſe in idolorum religione uſque ad extremum vitæ fore permanſurum, iterum atque iterum teſtatus eſt. Tandem, Deo ſic diſponente, in graviſſimam incidit infirmitatem; fauces namque ipſius taliter conſtrictæ erant, ut nulla vi nulloque modo cibum glutire valeret: & cum per ſexdecim dies in miſerando hoc ſtatu perſeveraret, cibuſque faucibus ipſius omni tempore hæreret, ad ultimum vitæ ſuæ diem pervenit. Cum igitur ſe ipſum morti proximum conſpiceret, ac Deus interius cor illius tangeret, qui exterius per infirmitatis languores ejuſdem corpus cruciabat, viam veritatis agnovit, ac ſacri Baptiſmatis lavacrum ardenti ſtudio petivit. At vero Deus, qui omnipotentiæ ac miſericordiæ ſuæ magnitudinem in illo oſtendere decreverat, permiſit, ut ante Baptiſmatis receptionem ex hac vita diſcederet, morſque illius die 26. undecima lunæ, hoc eſt 21. Decembris anni elapſi 1734. hora in ſerotina ſucceſſit. Fun hie neptem quamdam habebat trium annorum ætatis, quæ puſtularum languebat infirmitate: cumque morbus ipſius magnopere ingraveſceret, ac morti proxima ab omnibus conſpiceretur, ut æterna Deitatis beatitudine frui poſſet, Chriſtianus quidam ſacrum Baptiſma illi contulit, atque* Luciam *appellavit; quo ſuſcepto, extremum vitæ ſpiritum feliciſſime edidit die 27. ejuſdem, hoc eſt 22. Decembris hora quarta matutina. Die igitur 28. ejuſdem lunæ, ſcilicet 23. Decembris in ipſo fere meridiei tempore Fun hie, qui jam in feretro mortuus jacebat, parenteſque ipſius ſuper ejuſdem amiſſione fletum (ut moris eſt) faciebant, continuo revixit, atque linguam ſuam in hæc verba diſſolvit: Cito conferte mihi Baptiſmum; volo enim amplecti ſanctam Dei Legem. Cumque interrogaretur ſuper tam feſtino ardentique ſuſcipiendi Baptiſmum deſiderio, hoc modo reſpondit: Poſtquam oculos clauſi, atque ex hac vita diſceſſi, ad locum quemdam perveni, ubi, cum ingredi non poſſem, neſcio qua vi compulſus, eram in Infernum deſcenſurus. Verum mihi deſcendenti juvenis quidam, qui lanceam manu tenebat, ſe obviam fecit, mihique, aditum ad Inferos intercludendo, dixit:* Qua de cauſa ſanctam Dei Legem amplecti recuſas? *Ego tremebundus reſpondi:* Quia orationes ignoro, ipſaſque memoriter

Digitized by Google

riter pronuntiare non valeo. *At juvenis ille repoſuit:* Difficile ne eſt, Dei, ac Virginis Mariæ nomina invocare, atque auxilium ab ipſis petere, ne umquam gravi ſcelere conſtringaris? Nunc igitur ſcito, Deum permittere, ut demum reviviſcas, ac, ſacroſancto Baptiſmatis lavacro ſuſcepto, firmiſſimam indubiamque gentibus fidem facias, neminem poſſe ſalvari, niſi prius ſacrum Baptiſma recipiat. *Poſt hæc viri illi, qui ad rem hanc vere admirabilem videndam ſine numero convenerant, curioſe efflagitarunt ab illo, quid eſſet de nepte ſua, de qua ante mortem nil prorſus ſciebat. Ille vero protinus reſpondit, neptem ſuam Luciam in cælum jam aſcendiſſe, Deoque proximam eſſe. Qui, cum iterum interrogatus eſſet, cur ipſe poſt mortem in cælum non aſcendiſſet, reſpondit:* Quia nondum Baptiſmum receperam; impoſſibile enim eſt, in cælum aſcendere, non recepto Baptiſmate. *His ergo auditis ac viſis, Caput Chriſtianorum illius pagi, cognomine* Kao, *ſancto nomine* Jacobus, *Contritionis natura ac neceſſitate mortuo reviviſcenti explicata, ob timorem (inquit ipſe) ne rurſus ſine Baptiſmo ex hac vita diſcederet, ipſum indiſcreta promptitudine baptizavit, ac illi Petri nomen impoſuit. Hac ſacra functione peracta, idem Chriſtianorum Caput Petrum interrogavit ſuper neceſſariis religionis Chriſtianæ; qui ad omnia quæſita tam faciliter tamque clare reſpondit, ut non expers plane doctrinæ, ſed ſpeciali ſapientia præditus appareret, ipſis etiam Gentilibus admirantibus, qui illum, antequam dies ſuos clauſerat, profecto noverant. Ideoque obſtupeſcentes dicebant:* Vir iſte, dum vitam ageret ſe oſtendebat ineptum: nunc igitur quomodo eloquens effectus eſt, tamque perbelle loquitur? *A die reſurrectionis uſque ad diem mortis ejus integer, completuſque menſis pertranſivit: quo tempore ex omni parte Gentiles ad domum reviviſcentis turmatim pergebant, alii non credentes, alii ſuper hoc admirantes, alii denique de rebus poſt mortem ab ipſo viſis ſciſcitari cupientes. Verum ipſe per cognitionem futuræ vitæ prndens effectus, curioſis quæſtionibus reſpondere abhorrebat, ſolumque uni Deo inſerviendum, ſacrumque Baptiſma ab omnibus ſuſcipiendum eſſe, conſtantiſſime prædicabat. Tandem die* 28. *decima ſeptima luna, nempe die* 21. *Januarii* 1735. *Deus illum rurſus ad ſe vocavit, atque in æterna tabernacula, ut pie credendum eſt, recepit. Hæc omnia depoſita fuere cum juramento a Chriſtianis ſupradicti pagi Kulo, qui præſentes fuerunt, ac propriis oculis viderunt.*

CAPUT XXII.

De Miraculis negativis.

1 MIraculi negativi indolem & qualitatem exponit Matta *de Canonizat. Sanctor. part.* 3. *cap.* 8. *num.* 13. his verbis: *Miraculum verò negativum eſt illud, in quo nihil de novo ponitur, alteratur, vel immutatur, ſed conſervatur tantum primus ſtatus, abſque tranſitu a termino a quo ad terminum ad quem; qualis fuit præſervatio rubi ar-*

den-

dentis a combuſtione , & trium puerorum a fornacis incendio , & quæcumque aliæ præſervationes a morte , ruinis , caſibus , ſubmerſionibus , & ſimilibus : demque Auctor *part.* 4. *cap.* 13. conſtanter aſſerit, hiſce miraculis negativis locum non eſſe, quando agitur de miraculis pro Beatificatione aut Canonizatione neceſſariis. Fundamentum Mattæ ex duobus capitibus ſumitur: primum eſt, quod juxta juris diſpoſitionem non admittuntur duo ſpecialia in eodem ſubjecto, ſeu binæ præſumptiones, quæ tamen eſſent admittendæ, ſi miraculum negativum admitteretur; præſumendum enim eſſet, aliquid phyſica neceſſitate fieri debuiſſe, quod non eſſet factum, & præſumendum eſſet, illud miraculo factum non fuiſſe. Alterum eſt, quod quæcumque defenſiones, & (ut vocant) præſervationes a ruinis, ab incendiis, ſubmerſionibus, & ſimilibus infortuniis fieri poſſunt miniſterio Angelorum ſuapte naturali virtute operantium; quod ſatis ipſe putat ad miraculi excluſionem.

2 Juxta ergo Mattæ ſenſum, remiſſio peſtis in aliqua civitate graſſantis, nuncupato voto alicui Dei Servo, vel Beato, licet ſtatim & perfecte ſit facta, non eſt miraculum admittendum in cauſis Beatificationis & Canonizationis: idemque, juxta ejuſdem ſenſum, ferendum eſt judicium de præſervatione a ſubmerſione, item de præſervatione hominum, aut rerum a combuſtione, quamvis in medio igne volutarentur: quinimmo ne illud quidem inter miracula admitti debuiſſet, cujus maxima habita eſt ratio in Canonizatione S. Eliſabeth Reginæ Luſitaniæ, de quo in relatione Cardinalis a Monte edenda in Appendicibus tom. VII. *In monaſterio Divæ Claræ pars quædam ædium fabricabatur: & jam tecti ligna imponebantur. Ibi Dominicus Machadus faber lignarius operam dabat lignis clavorum adminiculo configendis. Ecce autem, inopinato aliquot ex iis lignis refixa dilabebantur in terram, ſecumque fabrum illum præcipitem trahebant. Tum ille Beatæ Eliſabethæ ſalutare ſubſidium in tanto vitæ diſcrimine imploravit: nec ſurdis auditus eſt auribus. Extemplo, per ſummum miraculum, ipſe una cum lignis, occulta quadam vi, ſurſum relatus, & in eumdem locum, e quo ceciderat, reſtitutus fuit: ligna etiam ſuis reddita ſedibus, & coaptata. Dominicus a præſenti periculo liber & incolumis, cum admiratione ac ſtupore ſpectantium, tantum in ſe Beatæ Reginæ beneficium ex animo teſtatus eſt.* Licet enim hoc miraculum pure negativum dici non poſſit, cum aliquid in eo de novo poſitum fuerit, reſtitutio videlicet lignorum ſuis ſedibus, & delatio Dominici Machadi occulta vi in locum, e quo ceciderat, cum tamen hæc non excedant naturalem virtutem Angelorum, aut miracula juxta Mattam non erunt, aut eorum ſaltem ratio haberi non poterit in judicio Beatificationis & Canonizationis.

3 At, cum ſuperius ſatis dictum ſit de miraculis large ſumptis, quæ non excedunt vires totius naturæ creatæ, ſed tantum naturæ creatæ viſibilis & corporeæ, & quorum ratio habenda eſt in judicio Beatificationis & Canonizationis; converſo idcirco ſermone ad miracula negativa,

Digitized by Google

ad primam rationem, propter quam a Matta excluduntur, dicimus, eam non ſubſiſtere; miracula quoque negativa eſſe admittenda, ſi debitæ adſint conditiones; doctrinam Mattæ non fuiſſe a ſacra Congregatione receptam; & Sedis Apoſtolicæ diſciplinam eidem adverſari in judicio Beatificationis & Canonizationis.

4 Porro ratio Mattæ non ſubſiſtit: dicit enim, ſi miracula negativa admittantur, admitti præſumptionem præſumptionis. Nec vero præſumptio eſt, ſed phyſica neceſſitas, ut applicato verbi gratia igne materiæ idoneæ, vel materia fragili impetu colliſa cum dura & ſolida ignis comburat, & materia fragilis a dura & ſolida frangatur, juxta illud Eccleſiaſt. 13. *v.* 3. *Quid communicabit cacabus ad ollam? quando enim ſe colliſerint, confringetur:* & juxta illud D. Thomæ *in catena aurea ad Euang. Lucæ cap.* 8. *Sicut autem, cum aliquis oculum lucernæ lucenti adhibet, aut igni ſpinas, ſtatim operationem illorum experitur*: quapropter Iſaac Cardoſ. *in philoſophia libera lib.* 1. *quæſt.* 25. *verſ. Non tamen credendum*, *pag.* 80. ait, fieri non poſſe, ut mixta, aut vivens aliquid in igne perſeveret, quin abſumatur, cum ſit virtus ignis tam vehemens, ut omnia permeet, dividat, conſumat, nec ullum corpus reperiatur, quod illius vim poſſit infringere, aut illi poſſit diu reſiſtere; & proinde ipſum Moyſem, cum in Deſerto rubum flammis accenſum aſpiceret, quin abſumeretur, admiratione plenum rubo appropinquaſſe, ut ſecretum ſupra naturæ vires eximium intueretur, juxta illud Exodi *cap.* 3. *v.* 2. *Et videbat, quod rubus arderet, & non combureretur; dixit ergo Moyſes: Vadam, & videbo viſionem hanc magnam, quare non comburatur rubus*. Verus enim erat ignis, non ſpecies ignis vel ſimilitudo; alioqui Moyſes deceptus fuiſſet, putans, verum eſſe ignem: & illuſtre hoc Dei miraculum in eo præcipue conſtitutum eſt, quod Deus conſervavit ignis ſubſtantiam, ſed actionem & uſtionem ejus impedivit, ne ageret in rubum, & virentia ejus folia vel minimum afflaret, aut exſiccaret, ut animadvertit Cornelius a Lapide *in cit cap.* 3. *Exodi*. Nulla eſt ergo præſumptio præſumptionis a Matta excogitata; & quatenus in hac materia agendum eſſet ex principiis extraneis, qualia ſunt ea quæ a jure deducuntur, & phyſicam vim ad juris præſumptionem detorquere vellemus, præſumptio ortum habens a naturalibus cauſis & principiis, præſumptio eſt quæ facit certam probationem; præſumptio eſt quæ dicitur neceſſaria ac violenta, & quæ probationem in contrarium non admittit: in quo rerum ſtatu præſumptio non dicitur oriri ex alia præſumptione, & ſecunda præſumptio orta ex prima, non eſt præſumptio præſumptionis, quæ a jure rejiciatur: Torr. *variar. quæſt. tom* 2. *tit.* 8. *quæſt.* 1. *n.* 67. & 68. Rota coram Bichio *deciſ.* 77. *n.* 7. *in fine*, & *n.* 9. & *deciſ.* 40. *n.* 27. & *ſeqq. part.* 9. *recent.* Atque cohærenter ad hæc, miracula negativa, ſi debitæ adſint conditiones, rejici non poſſunt a claſſe miraculorum; alioquin pro miraculis haberi non deberet præſervatio Sidrach, Miſach, & Abdenago in fornace ignis ardentis, præſervatio Danielis

nielis a voracitate leonum, & præſervatio Jonæ a morte, poſtquam tribus diebus & tribus noctibus permanſit in ventre piſcis, uti habetur *Jonæ cap.* 2. de cujus miraculi magnitudine plene diſſerit Schevchzerus *in Phyſica ſacra in Jonam cap.* 2. *pag.* 1291. Itaque merito opinio Mattæ rejicitur, uti late oſtendit Matthæuccius *in pract. Theologo-Canon. ad cauſ. Beatificat. & Canonizat. tit.* 3. *cap.* 3. *in additamento n.* 34. *& ſeqq.* & ipſe teſtari poſſum, & teſtor in cauſa Canonizationis S. Margaritæ de Cortona *in examine quinti miraculi*, cum pro munere Fidei Promotoris retuliſſem doctrinam Mattæ de miraculis negativis, eam non fuiſſe a ſacra Congregatione receptam. Demum, quod attinet ad praxim & diſciplinam ſacræ Congregationis in cauſis Beatificationis & Canonizationis, multa miracula negativa fuerunt examinata & approbata in judicio Beatificationis & Canonizationis; quemadmodum dignoſci poteſt ex relationibus Rotæ Auditorum in cauſa S. Jacobi de Marchia, ubi de præſervatione puellæ ex alto delapſæ, & de præſervatione hominis trabe percuſſi; in cauſa S. Caroli Borromæi, ubi de præſervatione Joannis Baptiſtæ Tironis infantis a ſubmerſione, de qua etiam ſupra habitus eſt ſermo; in cauſa S. Iſidori Agricolæ, ubi de curru onuſto perſonis decem & octo ad maximum periculum tendente, omnibus mirabiliter liberatis ejus interceſſione; in cauſa S. Franciſci Xaverii, ubi de repentina extinctione peſtis, ſtatim ac ejus corpus Malacam delatum eſt; in cauſa S. Andreæ Corſini, ubi de Petro Victorio ab alta turre ſine læſione delapſo; quod quidem miraculum non fuit a Rotæ Auditoribus rejectum uti negativum, ſed non fuit admiſſum tamquam non neceſſarium, & minus clare probatum, uti dignoſcitur ex eadem relatione impreſſa apud Bzovium *in annal. ad ann.* 1373. *tom.* 14. *col.* 1458. & apud Lezanam *de Canoniz. Sanctor. oper. tom.* 4. *conſult.* 1. *num.* 267. ubi ita locuti ſunt: *Alia itidem miracula inter antiqua narrat Petrus Andreas Caſt. lib. de quo ſupra, nempe de quadam Bilia muliere Florentina gravi infirmitate ſanata, de quodam Petro Victorio ab alta turri cadente ope Servi Dei liberato &c. quæ non fuerunt per nos rejecta, ſed tamquam minus neceſſaria, & non ita clare, ut ſuperiora, probata, illa voluntarie prætermiſſa, judicavimus tamen poſſe ſervire pro adminiculo*: & in poſtremis Canonizationibus S. Franciſci Solani, & S. Margaritæ de Cortona inter cetera miracula approbata invenitur illud liberationis civitatis Montiliæ a peſte, quæ miſere graſſabatur, interceſſione tunc Beati, nunc Sancti Franciſci Solani; & aliud reperitur præſervationis ab evidenti mortis periculo, invocata tunc Beata, nunc Sancta Margarita de Cortona. Dum autem ego fungebar munere Fidei Promotoris, de nonnullis miraculis negativis actum fuit in cauſis S. Staniſlai Novitii Societatis Jeſu, & B. Joannis de Prado, quæ quamvis non fuerint approbata, id tamen factum non eſt, quod eſſent miracula negativa, ſed quia congruæ & aptæ deficiebant probationes; & poſt dimiſſum a me Promotoratus officium nonnulla miracula negativa fuerunt approbata, in cauſa videlicet S. Joannis Nepomuceni; & in cauſa tunc Bea-

ti, nunc Sancti Fidelis a Sigmaringa: pro quo faciunt etiam ea, de quibus in eo capite, in quo agitur *de miraculis reſpicientibus dominium ſupra elementa, & irrationales creaturas animatas n.4. & ſeqq.* A Joanne Conrado Danhaverro Prædicante Argentinenſi definitum fuerat miraculum *Actus verus, & ſolidus, arduus, ſupernaturalis*. At eum ſtrenue refellit Melchior Corneus Societatis Jeſu Theologus in ſuo tractatu *de miraculis Eccleſiæ Catholicæ defenſis* edito Moguntiæ anno 1652. *pag.* 2. *De miraculo univerſim accepto affirmari non poteſt, eſſe actum; cum dentur, & dari poſſint miracula vera, & proprie dicta, quæ ſint negatio actus. An non thauma erat Divinum, ternos Hebræos in medio fornacis Babyloniæ incendio non incendi? An non verum prodigium, Danielem a belluis, jejunio longo in ſupplicium Prophetæ præparatis, non attingi? An non miraculum, ſolem ſimplici hominis mortalis imperio fixum immotumque conſiſtere? Atqui tota miraculi ratio conſiſtebat in non actione, & non motu.*

5 Hiſce præmiſſis, ut veniamus ad examen nonnullorum miraculorum, quæ negativa dici poſſunt, primum, quod occurrit, illud eſt extinctionis peſtis. Ut autem, ſi miraculum hoc examinandum proponatur, approbari poſſit, nonnullæ debent adeſſe conditiones. Prima eſt, ut peſtis graſſetur, & ſummopere ingraveſcat; ſecunda, ut facta fuerit invocatio Servi Dei, vel Beati; tertia, ut ſtatim extincta ſit peſtis. Marcellus Malpighius Archiater Innocentii XII. alibi a Nobis cum laude commemoratus hæc recenſuit requiſita in quodam ſuffragio, quod edidit, cum ageretur in ſacrorum rituum Congregatione de mirabili liberatione cujuſdam civitatis a peſte. En ejus verba: *Se foſſe provato, che la peſte foſſe ſtata nel ſuo maggior vigore colla maggior copia degl' infermi, e numero maggiore de' morti, e foſſe provata la ſubita ſanazione, fatto il voto, ſaria un miracolo evidentiſſimo*. Ad rem hanc facit illud Hippocratis *lib.* 2. *aphor.* 30. docentis, circa principia, & fines omnia imbecilliora, in ſtatu vero fortiora. Cumque in eadem cauſa, in qua Malpighius ſuum dedit ſuffragium, non modo ſcripſerint Poſtulatores ex facto & ex jure pro miraculo, ſed & Archiepiſcopus Myrenſis primum uti Fidei Promotor, & ego deinde ad idem munus electus animadverſiones ediderimus adverſus miraculum; plures autem Medici Urbis conſultationes pro miraculo repoſuerint, & ſuum tandem pro veritate ſuffragium tulerit Joannes Maria Lanciſius; nemo tamen fuit ſive ex ſcribentibus pro, ſive contra miraculum, qui doctrinam Malpighii impugnaverit; ſed tota quæſtio verſata eſt in facti diſcuſſione, hoc eſt an peſtis vere graſſaretur, an eſſet in augmento, & an vere ceſſaverit ſtatim poſt invocationem Servi Dei. Ante diſcuſſionem miraculi, de quo nunc ſermo eſt, eamdem ſemitam tenuerant Rotæ Auditores in relatione cauſæ S. Franciſci Xaverii in tertio miraculo poſt mortem: *Cum Malacam urbem in India Orientali celeberrimam & frequentiſſimam ſæva peſtis invaſiſſet, quod propter civium peccata eventurum illi diſcedens Xaverius prædixerat, brevique tempore quamplurimi, paucis admodum ſuperſtitibus, periiſſent, necdum deſæviret lues, ſed maxime in dies graſſaretur; ut primum corpus Patris Franciſci Xaverii, quod ex Sinis*

Sinis in Indiam deferebatur, eo appulit, & ex navi in urbem delatum fuit, ſtatim & in continenti contagioſus ille morbus omnino ceſſavit, nec ab ea die mortuus ullus, aut morbo correptus fuit, ſed adeo tota lues extincta eſt, ut tam peſtiferi morbi deinceps ne veſtigium quidem ullum ſuperfuerit. Poſt hæc Rotæ Auditores in eadem relatione deſcendunt ad comprobationem graſſationis peſtis, & ſubitæ perfectæque ceſſationis; & conſiderantes defectum invocationis S. Franciſci Xaverii, ſcite tamen exiſtimarunt, illud a Deo factum fuiſſe ad patefaciendam illius ſanctitatem: *Hoc autem miraculum etſi non appareat factum manifeſte, intercedente Patre Franciſco; tamen ex circumſtantiis facti exiſtimavimus, Deum optimum maximum non alia de cauſa tunc temporis operatum fuiſſe illud miraculum, quam ut hujus Servi ſui ſanctitatem demonſtraret, & populi erga illum venerationem augeret: quod ſufficit, prout diximus ſupra in octavo miraculo ante mortem*.

6 Diſtinguunt Medici inter Peſtem, Contagium, & Epidemiam. Peſtem ab aeris corruptione & lue oriri dicunt. Contagium a contactu rerum peſte infectarum. Epidemiam vero dicunt eſſe morbum habentem cauſam univerſalem, & comprehendere ſub ſe tam morbos peſtilentes, quam non peſtilentes, puta raucitates, gravedines, & conſimiles morbos, qui aliquando affligunt habitatores unius civitatis: ex quo proinde inferunt, omnem peſtem eſſe epidemiam, ſed non omnem epidemiam eſſe peſtem, uti late videri poteſt apud Zacchiam *quæſt. medico-legal. lib.* 3. *tit.* 3. *quæſt.* 1. & præſertim *num.* 32. *& plurib. ſeqq.* Hieronymus Mercurialis *de peſte cap.* 17. *pag.* 20. *in fin.* ait, populum ut plurimum cauſam peſtis referre in aliquam humanam conditionem, puta in ingreſſum alicujus peſte infecti in ſuam urbem, aut in delationem mercis peſte infectæ ad eamdem, & deinde ſubjicit: *Quæſo, unum alicujus inter veteres dignitatis Medicum oſtendant, qui, peſtem a ſolo contagio poſſe fieri, aut præclare aut obſcure umquam prodiderit cogitaveritve, & protinus libenter cedam*; & Zacchias *in cit. quæſt. medico-legal. lib.* 8. *tit.* 3. *quæſt.* 1. *num.* 12. *& ſeqq.* late oſtendit, veram peſtem ſemper dependere ab aeris corruptione, neque fieri ullo modo poſſe, ut ab alia cauſa ſuam proxime ducat originem; falſiſſimam autem eſſe vulgi opinionem credentis, eam a contagio cauſam habere. Donatus Antonius ab Altomari *de peſtilenti febre in oper. medic. cap.* 5. *fol.* 961. ait, peſtem afferri aut ventorum vi flantium ab ea regione, in qua eſt peſtilentia, aut ex Peregrinis adventantibus, & peſte infectis. *Verum, & experientia compertum eſt, non modo ventorum vi aut alteratione, peſtilentiæ ſemina a remotiſſimis regionibus provenire poſſe ad reliquas, verum etiam ex Peregrinis adventantibus*. Horatius Augen. *de febribus lib.* 6. *cap.* 9. *num.* 10. & melius *cap.* 20. *num.* 40. obſervat, peſtilentiam aliquando incipere ab una regione, & per multas regiones valde diſſitas pervagari, ventis peſtilentem luem deducentibus. Affert teſtimonium Galeni referentis, ex Æthiopia quædam effluxiſſe ſemina contagionis, quæ univerſam Aſiam invaſerunt. Addit, patrum ſuorum memoria peſtem ex Illyrio in Dalmatiam, & ex hac provincia in univerſam Italiam,

atque

Digitized by Google

atque Europam pervagatam fuiſſe. Huic accedunt Athanaſius Kirker *de peſte ſect.2. cap.4.num.9.* Cardinalis Caſtaldus *de peſte cap.249. num.15. & ſeqq.* Joannes Buſtamant. *de animantibus ſacræ Scripturæ lib.2. cap.3. cap.31. in fin.* Philibert.Marchin. *de bello Divino poſt part.10. problem.20. in fin.* Alii ex Medicis referunt, peſtem aliquando a contagio incipere, & deinde progredi ad aeris corruptionem ob numerum mortuorum, & congeriem cadaverum, & multitudinem peſte infectorum; Gaſpar Caldera de Heredia *tribunal. medic. magic. & politic. par.1. de peſte Hiſpalenſi ſtation.3. litt. E fol.511. col.1.* Joannes Lazar. Butier. *febrilog. curſ.8. lect.5. num.5.* At, utcunque ſit de hiſce controverſiis, & utcunque ſit de differentia inter peſtem & contagium, hoc unum certum eſt; ſi morbus cito ægros interimit, ſi præterea bubonibus & carbunculis comitatur, ſigna hæc eſſe peculiaria peſtis conſiderata ab iis, qui non ſcribendæ tantum, verum etiam curandæ potiſſimum peſti operam dederunt; Ludovicus Septala *lib. 3. de peſte cap. 6. & 7. pag.108. & ſeqq.* Lazarus Riverius *de febre peſtil. cap.1. pag.343.* Carolus Valeſius *de peſte cap.7.pag.93.* Taurellus *de peſte Italiæ lib.2.cap.4.pag.112.* Cardinalis Caſtaldus *de avertenda peſte cap.256. n.27.* quibus addi debet Abbas Ludovicus Antonius Muratorius in tractatu *de peſte lib. 2. cap. 8.* qui, licet curandæ peſti operam non dederit, egregium tamen edidit *tractatum politicum, medicum, & Eccleſiaſticum de peſtis gubernatione.* Augmentum peſtis vel contagii deſumitur ex numero ægrotantium, & mortuorum: ſi enim non modicus, ſed magnus numerus ſit, habita ratione habitantium in urbe, aut in pago; ſi major ſit, quam fuerit antea, de augmento morbi non eſt dubitandum; quemadmodum nec dubitandum erit de ſubita & miraculo facta liberatione, ſi ſtatim poſt invocationem nullus ex ægrotantibus mortuus ſit, nec ullus morbo peſtilenti ſeu contagioſo ſit correptus.

7 Cum autem in examine miraculorum omnes prorſus diligentiæ ſint adhibendæ, nec ulla, quæ adhiberi poteſt, debeat omitti, nonnulla remanent inveſtiganda & perpendenda: primum eſt, an miraculo obſtet longum tempus, quo peſtis ante extinctionem duraverat: ſecundum, an miraculo obſtet, ſi peſtis ceſſavit tempore hiemali: tertium, an miraculo obſtet, ſi ceſſaverit, flantibus ventis ſalubribus, aut præcedentibus diligentiis, quæ adhiberi conſueverunt juſſu Magiſtratuum, ut peſtis avertatur: quartum denique eſt, an obſtet miraculo, ſi poſt invocationem non multi, ut antea, ſed pauci ex ægrotantibus moriantur; vel ſi non multi, ſed tantum pauci poſt invocationem peſte afficiantur.

8 Tempus, quo peſtis durare conſuevit in aliqua civitate, eſt novem circiter, aut duodecim menſium, poſt quod tempus remittere incipit: quod tamen perpetuum non eſt, cum in civitatibus, quæ ſunt habitatoribus frequentiores, peſtis plurium annorum ſpatio duraverit; quod potiſſimum contingit, quando debitæ diligentiæ non adhibentur, uti late oſtendunt Zacchias *cit. lib.3. tit.3. quæſt.2. num.43. & plurib. ſeqq.* & Muratorius *lib.1. cap.1.* Tempore æſtivo peſtis vehementius graſſari conſuevit, quam tem-

Digitized by Google

tempore hiemali, veluti ex Medicis perpendunt Antonius Saracon *de peſte* apud Bonet. *theſaur. medic. pract. tom.* 1. *lib.* 1. *art.* 9. *fol.* 441. *in principio col.* 2. Mariott. *de febribus lib.* 4. *cap.* 6. *de febre peſtilentiali fol.* 192. *col.* 2. *in principio*, Andreas Gabriel *de peſte fol.* 36. *a tergo*, Thomas Sydenham *obſerv. medic. ſect.* 2. *cap.* 2. *de peſte in principio pag.* 134. & obſervavit Joannes Maria Lanciſius in ſuffragio, quod edidit juſſu Clementis XI. ſuper miraculo, quod diſcutiebatur, *liberationis a peſte civitatis Montiliæ interceſſione* tunc *Beati*, nunc *Sancti Franciſci Solani*: *Neque interea temporis ſpes ulla vigebat, fore ut ad mutationem tempeſtatis lues cederet; nam tempus non erat hiemis, quæ ſuis Aquilonaribus ventis ſemina peſtis plerumque aut evertit, aut extinguit*. Animadvertit Muratorius *loc. cit.* peſtem etiam aliquando graſſari tempore hiemali, aut quia hoc tempore aliquando ſpirant venti calidi; aut quia peſtis, quæ incepit tempore autumnali, vel æſtivo, augmentum recipit tempore hiberno: ſed illud frequentius accidere ſolet, ut peſtis, quæ per hiemem ceſſare viſa eſt, reviviſcat tempore æſtivo: *Si hiberno algore, nec præcedentibus remediis, peſtis extinguatur; metus eſt, ne mox, reviviſcente anni calore, in immenſam vaſtitatem peſtifer hic fœtus exſiliat*; verba ſunt Joannis Heurnii *de peſte in exordio fol.* 72. *oper. tom.* 1. cui adhæret Zacchias *conſil.* 27. *num.* 1. Plurimum quoque conferre ad peſtem extinguendam ſalubres ventos ſpirantes ab aliis regionibus, in quibus peſtis non eſt, & diligentias a Magiſtratibus præſcriptas de rebus peſte affectis incendio abſumendis, certum omnino eſt. Legi poteſt Alexander Maſſaria *de peſte tract.* 1. *lib.* 2. *circa finem pag.* 104. & ex Ficino hæc habentur apud Cardinalem Caſtaldum *de peſte cap.* 249. *num.* 19. *Unde peſtis tempore Ficinus optime advertit, ad illa confugiendum eſſe loca, quo ex jam infecto loco venti non perflant.* Porro inter diligentias non poſtremum profecto ſibi locum vindicat ea, quæ adhibetur in ſegregandis peſte infectis ab hominibus & rebus, quæ peſte infectæ non ſunt; qua de cauſa encænia, nundinæ, comœdiæ, ſpectacula, aliique majores publici conventus tempore peſtis inhibentur, teſte Diemerbroech *lib. de peſte cap.* 3. *pag.* 146. & *in annotat. pag.* 158. *col.* 2. *num.* 20. Taurellus autem *lib.* 2. *de peſte Italiæ cap.* 4. *pag.* 110. narrat, cum Bononiæ prorſus extinctum peſtis incendium haberetur, & pueri aliqui joci gratia ſe abdidiſſent in curribus libitinariis imprudenter ſub dio palam relictis, ſingulos ad domos ſuas redeuntes luem domeſticis communicaſſe, & cum ſex integris familiis ad unum ſublatos eſſe. Videri autem poſſet obſtare miraculo, ſi peſtis ceſſaret poſtquam diu eſſet graſſata, ſi ceſſaret tempore hiemali, ſi ceſſaret flantibus ventis ſalubribus, aut poſt adhibitas diligentias, cum hæc omnia ex dictis naturaliter valeant ad peſtem extinguendam. At oppoſitum mihi ſtatuendum eſſe videtur: licet enim omnia hæc valeant ad tollendam peſtem, indigent tamen beneficio temporis, nec umquam tantæ poſſunt eſſe virtutis, ut peſtis, quæ eſt in augmento, repente ceſſet. Quid autem dicendum erit, ſi, poſito peſtis augmento, poſt invocationem nonnulli ſed pauci peſte afficiantur, & pauci jam peſte correpti moriantur? Si id a me exquireretur, reſpon-

reſponderem, obſtare miraculo, ſi aliqui poſt invocationem peſte corripiantur, licet pauci; indicium enim hoc eſſet, peſtem non eſſe ſublatam: adderem autem non obſtare miraculo, ſi aliqui jam peſte correpti, dummodo pauci eſſent, poſt invocationem morerentur; tum quia in miraculo liberationis civitatis a peſte non agitur de præſervatione unius, aut alterius hominis, ſed de præſervatione Communitatis; quæ præſervatio comprobatur, etiamſi aliqui, ſed pauci, ex eadem Communitate moriantur; tum quia *in ſerie miraculorum Sanctæ Genoveſæ*, quam contexuit Anonymus, refertur ſolemnis Supplicatio a Stephano I. Pariſienſi Epiſcopo indicta tempore peſtis, ut clades, quæ late graſſabatur, averteretur; in qua Supplicatione licet nonnulli mortui fuerint, Supplicatione tamen expleta, facta eſt tranquillitas, & omnes, qui peſte laborabant, tribus tantum exceptis, incolumes evaſerunt, quemadmodum pluribus refert Theophilus Raynaudus *heteroclit. ſpiritual tom.* 15. *fol.* 202.: & tandem quia, non obſtante nonnullorum paucorum morte, inter miracula approbata pro Canonizatione S. Franciſci Solani relata fuit liberatio civitatis Montiliæ a peſte poſt ejus ſolemnem invocationem, probato augmento peſtis, & ejus ſubita liberatione; etſi tam a Proſpero Bottinio Fidei Promotore, quam a me ejus ſucceſſore in eo munere oppoſitum probatumque fuiſſet, nonnullos peſte infectos, licet paucos, poſt invocationem mortuos fuiſſe.

9 Sequitur, ut aliqua addantur de præſervatione a morte eorum, qui in aquas delabuntur. Nonnulla de illis dicta ſunt, dum ageretur de mortuorum revocatione ad vitam, ubi & de neceſſitate reſpirationis, & de tempore quo quis vivere poteſt ſine reſpiratione, & de foramine ovali, & de aliis rebus phyſicis verba fecimus. Nunc autem de iiſdem, qui in aquas delabuntur, iterum ſermo habendus eſt, non ut revocatis ad vitam, ſed ut præſervatis a morte imminenti: inſuper alia quædam adjiciemus de neceſſitate reſpirationis; de tempore, quo quis ſine reſpiratione vivere poteſt; & de doctrina foraminis ovalis, quemadmodum polliciti ſumus dum ageremus de mortuorum reſuſcitatione.

10 Quæ loco modo citato diximus de neceſſitate reſpirationis, & ejus uſu, nunc etiam confirmamus. Poſtquam feliciori hac noſtra ætate, magna lux rebus anatomicis acceſſit, & aeris gravitas, ac vis elaſtica innotuit, duæ de præcipuo aeris uſu celebrantur ſententiæ; altera, quæ ſanguinis motum inteſtinum omnino refert ad aerem per reſpirationem hauſtum, cui adhærent Lowerus in tractatu *de corde cap.* 3. Truſton *de reſpirationis uſu ſect.* 12. Altera, quæ muſculorum motum, eodem aere ſublato, prorſus extingui affirmat, uti videri poteſt apud Joannem Nicolaum Pecklinum *de aer. & alim. defect. cap.*9. & apud Joannem Thabot *exercit. medic. tract.*2. *cap.*3.

11 Confirmantur ea quoque, quæ diximus de modico tempore, quo animalia vivere poſſunt ſine reſpiratione. Teſte Roberto Boyle jam allegato in tractatu *de reſpiratione*, anas adulta & robuſta, ſubducto per antliam pneumaticam aere, duobus minutis tanto angore ac convulſionibus fuit

fuit divexata, ut hianti ore nullum vitæ proderet indicium, quamvis ea volucris, utpote aquatica, peculiari organorum ſtructura prædita ſit, quæ diutius reſpirationis privationem aquis immerſa ſuſtinet. Ceteræ aviculæ minores paucis momentis, ſubtracto aere, extinguuntur. Viperæ, ranæ, cancri, iiſdem experimentis habitis, complures horas, ſubducto aere, vitam ducunt. Ex his autem infertur, hominem paucis momentis poſſe vivere ſine reſpiratione, cum non ſit formatus ad vitam ſub aquis degendam, ut anas, & cum inter ceteros animantes motuum varietate atque excellentia præſtantiſſimus longe concitatiori indigeat motu ſanguinis inteſtino, quo non modo tot munia corporis obeat, ſed & mentis cogitationibus obſecundet & inſerviat; & animalia, quæ diximus diutius ferre aeris jacturam, ſegnia ſint, hebetia & pigra, & frigidæ adeo conſtitutionis, ut eorum fluida lentiſſime inteſtino motu agitentur, qui motus longe parciori aeris copia adhuc reſidua conſervari poteſt.

12 Quæ modo dicta ſunt de neceſſitate reſpirationis, ita ut homo ſine illa paucis tantum minutis vivere poſſit, multo magis ſibi vindicant locum in pueris ſeu infantibus, qui, ſi ad minuti ſpatium a reſpiratione abſtineant, lividæ mortis ſigna præſeferunt, uti proſequitur Pecklinus *de aer. & alim. defect. cap.* 8. & apud peritiores Anatomicos licet infans utero matris incluſus non indigeat munere pulmonum, adhuc tamen vivere non poteſt, niſi aer ipſius ſanguini jugiter miſceatur; quem aerem ex ſanguine matris in placentam influentem per venam haurit umbilicarem, juxta ea quæ habentur apud Verheyen *anatom. tom* 2. *tract.* 5. *cap.* 18. Addit Stalpartius *in obſervationibus pag.* 354. ſi fœtus in utero non reſpiraret, inutiles dicendos eſſe nervos formati diaphragmatis, ceteroſque reſpirationi inſervientes; & fœtum in utero reſpirare ſtatuendum eſſe, etſi externus aer non intromittatur: cum enim ſalvis aliquando naſcatur membranis, & ſic externum aerem reſpirare non poſſit, & illico reſpiret, cum primum membranæ tolluntur, indicium hoc eſt, ipſum intra uterum reſpiraſſe; intelligi quippe non poteſt, quomodo, ablatis apertiſque integumentis, tam cito reſpiret, & quomodo nervi ad reſpirandum comparati hucuſque otioſi tam repente fungantur officio. Hiſce argumentis innixus Petrus Aſſaltus publicus medicinæ Profeſſor in archigymnaſio Sapientiæ Romanæ, vir utique litteris & ampliſſima præditus eruditione, ſcribens in cauſa S. Joannis Nepomuceni, ſtrenue probavit, miraculo eſſe adſcribendum, quod quædam puella nomine Roſalia ſex annorum & ſex menſium, quæ fortuito deciderat in flumen Uvattavæ, & per integram horam manſerat ſub aquis, & extracta nullum dederat vitæ ſignum, ad proximam domum delata, hauſtam aquam evomuerit, & paulo poſt, ſenſuum recepto uſu, ab omni læſione apparuerit libera; licet aquæ impetu ad anguſtum canalem cujuſdam molendini tranſvecta, ubi duplex rota volvebatur, earum primam ſubter prætergreſſa ad alteram pervenerit, ſub qua ſemihoræ ſpatio permanſit.

13 Et quia ipſe fungens munere Fidei Promotoris in meis animadver-

Digitized by Google

ſionibus doctrinam oppoſui foraminis ovalis probabiliter adhuc aperti in puella, cujus ope ſine reſpiratione ſub aquis vivere poterat, allata doctrina jam alibi memorata Lanciſii & ceterorum, memoratus Petrus Aſſaltus, licet indolis eſſet modeſtiſſimæ, & Lanciſium tum viventem tum mortuum magnopere coluiſſet & coleret, in ſua diſſertatione vehementer excandeſcens dixit, certum eſſe, infantes ſine reſpiratione vivere non poſſe; fruſtra autem in medium afferri foramen ovale adhuc apertum, cum id apud celebriores Anatomicos, Harvejum videlicet & Lowerum non reperiatur; cum Diemerbroeck *in anatome corporis humani lib.*2. *cap.*10. *pag.* 410. *tom.*1. hæc habeat: *Hoc foramen ovale, quod in fœtu amplum eſt, cum in hominibus natis uſum non habeat, intra paucas hebdomadas ita coaleſcit ac aboletur, ut nullum ejus veſtigium uſpiam appareat*; cum Bartholinus præcipuus anatomes illuſtrator *in anatom. reform. lib.*2. *cap.* 8. ita ſcribat: *Poſt partum aliquantulo tempore coaleſcit hoc foramen & exſiccatur, ut locus hic nunquam pertuſus fuiſſe putetur*; cum Pecklinus *de aer. & alim. defect. cap.*9. afferat, a foraminibus ovalibus apertis nullum præſidium deſumi poſſe ad urinatores, qui longiori tempore vivunt ſub aquis, a morte vindicandos; cum urinatores ſint peculiare hominum genus, quorum ſanguis frigidior eſt, ac ſegniori motu agitatur: qua de re tamen peritiorum eſto judicium.

14 Argumenta Petri Aſſalti eo tendere videbantur, licet id in ſua diſſertatione conceptis verbis numquam dixerit, ut Roſalia cenſeretur a morte ad vitam revocata: ſed ſacra Congregatio ſecuriorem viam tenens, cum certa indicia mortis deeſſent, miraculum quidem approbavit, ſed in tertio genere, & non tamquam revocationis mortuæ ad vitam, ſed tamquam præſervationis a ſubmerſione & a morte, quæ imminebat, niſi interceſſione S. Joannis Nepomuceni invocati Deus effeciſſet, ut cauſæ naturales, interclusa videlicet reſpiratio, & alliſio ad rotam, quæ mortem debuiſſent afferre, mortem non afferrent, uti colligitur ex Decreto edito die 11. Januarii, & die 16. Februarii anno 1729. a Benedicto XIII. confirmato.

15 Si quis aliquid de quacumque ſpecie miraculi negativi ſcribere vellet, integrum ſuper hoc argumento librum edere poſſet, nec tamen omnes poſſibiles caſus comprehenderet. Nonnulla ergo, quæ ſæpius contingunt, a Nobis innuentur; & horum primum eſt illorum, qui ex aliquo loco decidunt, &, invocato aliquo Dei Servo, vel Beato, illæſi permanent. Hippocrates *lib.* 5. *epidem. text.* 53. narrat hiſtoriam puellæ, quæ e rupe ceciderat, & voce privata eſt, ſed ſuperſtes fuit. Georgius Abraham Mercklinus *decur.*2. *anno tertio obſervat.*105. *in miſcellan. ephemerid. Nat. Cur. Germaniæ* ſubjicit, puellam ex ſuperiore domus contignatione delapſam in ſaxeum pavimentum ruiſſe, craniumque fregiſſe, ſed ſine ullis aliis gravibus ſymptomatibus, & intra paucas hebdomadas, fiſſura cranii coalita, ſanitatem recuperaſſe. Samuel Ledelius refert, quemdam fabrum lignarium excidiſſe de turri in tectum templi, & de tecto in terram ſine ulla notabili læſione: & Georgius Wolfangus teſtatur, puerum trium annorum

rum præcipiti in caput lapſu in ſaxa cecidiſſe ab altitudine decem & ſeptem palmorum, nec ullam notam contraxiſſe: & alia ſimilia collecta legi poſſunt apud Guillelmum Fabricium Hildanum *cent.* 2. *obſerv. chirurg. obſerv.*85.

16 Ut in hiſce caſibus tutum de miraculo feratur judicium, quatenus tamen cadens illæſus plane ſit, Bordonus in ſuo tractatu *de miraculis medit.* 30. *num.* 9. hæc habet: *Ut quis ex alto cadens, ſine ulla ſui læſione dicatur miraculoſe liberatus & præſervatus a periculo ex invocatione Divini auxilii, requiritur, ut magna ſit diſtantia inter utrumque extremum, & quod non cadat ſuper quid molle & leve. Illud ſuadetur, quia parva diſtantia non multum præponderatur corpus ad præcipitationem, ſicut ex magna: & hoc patet experientia. Judicis autem in arbitrio eſt, deſignare diſtantiam, attentis circumſtantiis perſonæ cadentis, ſi puer eſt, an adultus, an gravis & magni ponderis, ſi ſenex, aut alias male affectus: quo enim perſona eſt debilior, eo facilius læditur.*

17 Hæc vera ſunt: ſed aliæ etiam circumſtantiæ in examine ſimilium aſſertorum miraculorum ſunt conſideratione dignæ; cum poſſit quis cadere, ſed corpore erecto, & ſic non impingere terræ caput, latera, dorſum, aut pectus; poſſit juxta murum prolabi & ruere, dorſo ad murum aliquo modo incumbente; poſſit murus eſſe conſtructus in modum anteridum; poſſit cæmentorum acervo occurrere, & ſic collecta ſaxa e loco impellere; poſſit per veſtium inflationem a vento ſuſtentari, & ſic non vehementer in ſolum collidi. Quæ omnia & ſingula impetum percuſſionis diminuunt, ita ut aut modica læſio, aut nulla fiat, totumque beneficium viribus naturæ ſit adſcribendum.

18 Additur, quod, licet corpus projectum, & impetu deſcendens gravitatis vim projectioni conjunctam ſervet, & corpori alliſum duro, immobili, & magis reſiſtenti debeat neceſſario percuſſionem ſentire, eaque lædi, poteſt tamen ex ea percuſſione nullum, vel ſaltem leve incommodum ferre, modo aut in puncto, aut in paucis tantum punctis allidatur corpori reſiſtenti, & puncta corporis reſiſtentis æqualem vim habeant punctis corporis projecti & impulſi: quocirca videmus aliquando, cyathum vitreum, aut vas fictile ex alto decidere, terræque illidi, nec ullam tamen rimam contrahere, modo terram petat aut in puncto, aut paucis in punctis æqualiter reſiſtentibus. Rurſus homo ex alto loco cadens, ſive ad cadendum impulſus poteſt ſine noxa cadere, primo, ſi ad modum avium ducat corpus & membra perpendiculata ad motus directionem; ſecundo, ſi extendat crura, aut brachia, & caput, pectus, aut ventrem inclinet, ita ut ſeſe reſtituat ad æquilibrium; tertio, ſi aerem ad latus oppoſitum percutiat tali vi, per quam vis impetus projectitii infringatur; quarto, ſi pedes, reliquoſque articulos extendat, & ſubito cedendo, vim lapſus impediat. Hæc conſequi difficillimum eſt; ſed tamen aliquando natura timens grave periculum, nobis inſciis, ea præſtat, & legibus mechanicis utitur avertendo damno maxime accommodatis.

datis. Iis per artem utuntur ſaltatores, & ſunambuli, qui ſe ex alto loco projiciunt, terram pertingunt, nec ullum contrahunt corporis damnum. Abſque artis præſidio, novum non eſt, aliquos ex alto loco decidentes incolumes remanere. Quæ a Nobis dicta cenſeri volumus, non ut ex toto excludamus ſpeciem hanc miraculi negativi, ſed ut Conſultores Congregationis ſacrorum rituum, cum de iis agitur, aciem intendant, conſueta utantur diligentia, &, ſi fieri poteſt, etiam majori; ne, quod caſui, vel naturæ adſcribendum eſt, adſcribatur miraculo, & ne gratia cum miraculo confundatur, aut mirandum cum miraculo.

19 Conſimiles in ceteris negativis miraculis diligentiæ non ſunt omittendæ. Si enim res ſit de oppreſſis ſub ruina domus, & repertis illæſis, videndum eſt, an ipſa ruina ita contigerit, ut ligna corruentia fornicem quemdam conſtituerint, ſub quo ille, qui lapſus eſt & qui fuit ruina oppreſſus, potuerit incolumis remanere. Si agatur de illo, ſuper cujus corpus rota currus ſine læſione pertranſiit, juxta ea quæ habentur apud Pignatellum *conſult. 59. tom.4.* non ſolum videndum eſt, quanta eſſet gravitas currus, ſed etiam num curſus eſſet velociſſimus, an tardus, cum ſæpe videamus, oppreſſos rota currus velociſſime currentis nullam contuſionem, aut fractionem contrahere. Si tractetur de liberatis ab aliquo periculo, ratio & natura periculi eſt ſerio inveſtiganda, an videlicet periculum tale eſſet, ut quis illud evadere non poſſet ullo naturali auxilio, ſed tantum ope ſuperna, Dei videlicet contra, vel præter leges naturæ operantis, & hominem in periculo vitæ conſtitutum a periculo ſubducentis, juxta illud Iſaiæ *cap. 43. v. 2. Cum tranſieris per aquas, tecum ero, & flumina non operient te: cum ambulaveris in igne, non combureris, & flamma non ardebit in te.* Illuſtre eſt exemplum relatum a Sancto Paulino *in epiſt.49 al 36. ad Macarium col.*281. de ſene quodam Catechumeno, qui in Baptiſmo vocatus eſt Victor: *Viginti tres dies homo non modo a terris, ſed ab hominibus excluſus, omnium ventorum ludibrium, omnis terræ exul, diverſi maris hoſpes, & exſors generis humani, inter fluctus & belluas maris, in vago erraticæ navis hoſpitio, jejuniis, ſenio, timore confectus, quæſo te, numquid natura ſua perduravit? Cui ergo obſcurum ſit, Deum in illo fuiſſe? .... Primo* (navis) *ad Urbem acta, Romani portus pharum vidit, deinde Campaniam longis tractibus legit, mutatiſque turbinibus, in Africa litora tranſvolavit; atque ab ipſis rurſus abrepta Siciliam tranſcurrit .... ut quaſi Divina navis, & immiſſo divinitus Spiritu ſapiens ſua ſponte cavenda vitaret, ſequenda peteret... finem errorum, atque diſcriminum in Lucanis poſitura litoribus.* Tantorum autem diſcriminum & periculorum ſeries, & continuata eorum evitatio miraculum oſtendunt. Ex quo proinde ſequitur, ut, ſi aliquis ruina oppreſſus incolumis ſub fornice reperiatur, invocato Dei Servo, vel Beato; ſi prævia pariter ſimili invocatione, periculum evadat vitæ, cui erat expoſitus, ob lapſum ſub rota currus velociter currentis; ſi denique poſt invocatum Dei Servum, vel Beatum liber evadat & incolumis ex aliis periculis, a qui-

quibus citra Dei ſupra naturam agentis opem potuit liberari, hæc non inter miracula, ſed inter gratias, & ad ſummum inter admirabilia poſſint adſcribi. Quocirca in cauſa S. Joannis a S. Facundo, cum inter miracula approbanda proponeretur illud Antoniæ de Vincentia, ſuper quam in quodam cubiculo dormientem, cubiculo corruente, ceciderat ingens moles terræ, lignorum, laterum, & lapidum, cum tamen poſt horas quadraginta inventa eſſet illæſa, invocato Beati auxilio, Petrus Franciſcus de Rubeis tunc Fidei Promotor in ſuis animadverſionibus ita ſcripſit: *Quoad ſeptimum Antoniæ de Vincentia præſervatæ ab oppreſſione ex ruina cryptæ, ab effoſſoribus inventæ abſque ulla læſione ſub arcu lateribus exſtructo, reſpondetur, nullatenus miraculo adſcribendum eſſe, ſed caſui ex præordinatione Divina: quod etiam Martialis agnovit epigrammatum lib. 1. inquiens de Regulo caſu præſervato a ruina domus lib. 1. epigr. 83.*

Quis curam neget eſſe te Deorum,
Propter quem fuit innocens ruina?

refertque Platina in vita Victoris III. dicens, quod Syracuſis major baſilica corruens, omnes, dum Veſperæ celebrabantur, contriverit, duobus tantum divinitus ſuperſtitibus, Diacono ſcilicet, & Subdiacono: etenim potuit naturaliter accidere, quod præfata Antonia tempore ruinæ ſtaret ſub dicto arcu, nec ideo fuerit ab ea læſa & oppreſſa. Cui animadverſioni ſacra Congregatio obſecundans abſtinuit a propoſiti miraculi approbatione.

20 Servatur & defenditur aliquis a morte, & etiam a vulnere ex magno & valido ictu ſcloppi: quæritur, an id miraculo ſit adſcribendum. De præſervatione a morte in eo rerum eventu actum fuit in ſacrorum rituum Congregatione, dum ageretur de miraculis ad Canonizationem S. Catharinæ de Bononia, & S. Pii V. In cauſa S. Catharinæ quidam decem pedibus diſtans ab explodente ſcloppum, leviter fuit vulneratus globulo plumbeo, & tres alii globuli femoralia perforarunt; a Poſtulatoribus autem afferebatur, id eſſe miraculo adſcribendum, cum leviter vulneratus opem S. Catharinæ invocaſſet. In cauſa vero S. Pii V. cum quidam, dextera ad nares admota, nonnullos alloqueretur, exploſus fuit adverſus eum magnus ſcloppus. In cubito brachii dexteri vulneratus eſt cum fractura oſſis, & globuli inde exeuntes penetrarunt ſub mamillam ſiniſtram, ibique duo vulnera fecerunt. Vulneratus pendentem e collo ſuper pectus habebat effigiem S. Pii V. cereo Agno impreſſam, cujus auxilium ex corde imploravit; & ex viginti circiter globis, qui pectus attigerant, duo, alter major, minor alter, leviter thoracis cutem perforarunt, ceteri autem inefficaces remanſerunt intra ſubuculam: & a Poſtulatoribus id proponebatur inter cetera miracula ad ejus Sancti Canonizationem approbanda. De præſervatione vero nedum a morte, ſed etiam a vulnere actum fuit in cauſa S. Caroli Borromæi, in qua (ut alibi etiam dictum eſt) quidam ſicarius, nactus loci & temporis opportunitatem, balliſtam igneam breviorem crudeliter exploſit adverſus Sanctum cum ſua familia in ſacello pa-

palatii Archiepiſcopalis prima noctis hora de more orantem, & globuli quidam parietibus tabuliſque confixi hæſerunt, alii paulo majores ad tergum ipſius orantis pervenerunt, qui, licet carnem maculaverint, nullum tamen vulnus intulerunt; ipſeque, expleta oratione, ad cubiculum profectus, illæſus inventus eſt.

21 Antequam ad Fidei Promotoratum aſſumptus fuiſſem, inter ſacræ Conſiſtorialis aulæ Advocatos cooptatus, operam meam præſtiti iiſdem cauſis Canonizationis S. Catharinæ, & S. Pii V. & totis viribus laboravi, ut duæ iſtæ præſervationes a morte inter miracula recenſerentur. Animadverti ignem, qui ex pulvere nitrato gignitur, moveri motu concitatiſſimo, ex quo poſtmodum violentia oritur, uti explicat Fortunius Licetus *tom. 2. de quæſitis per epiſtolas pag. 76.* Illud etiam notavi, ventum pulveris hujus, exceptis fulmineis, ceteros omnes exſuperare ventos, ſicuti proſequitur Franciſcus Baconius *in hiſtoria ventorum pag.478. num. 6.* vel quia particulæ ſulphuris hanc ſubitam accenſionem, & vehementem edunt exploſionem, juxta opinionem Thomæ Willis in ſuo tractatu *de fermentatione*; vel quia hæc vehementia eſt nitro attribuenda, ſecundum ea quæ refert ſupra citatus Baconius *in hiſtoria naturali centur. 1. pag. 761.* Addidi, diſtantiam inter vulnerantem, & vulneratum fuiſse duodecim aut tredecim paſsuum, eamque ad ictum validum fuiſse ſatis, cum ſcloppus non unum ferret globum, ſed plures, in quo rerum eventu minor diſtantia dicitur juſta diſtantia, veluti aſtruunt Milliet de Chales *curſ. mathemat. tom. 3. lib. 2. pag. 69. & 70.* & P. de Lanis *in magiſt. naturæ, & artis tom. 1. lib. 2. cap. 1. experiment. 19.* & in eo theoremate, quod diſputandum proponitur, num ex aliqua certa diſtantia validior ſit ictus quam ex minori, ea recepta ſit opinio, ut modica diſtantia tunc impetum retardet, cum poteſt efficere, ut aer a tormento ejectus in corpus durum ſtatim impingat, & in globum recurrendo, impetum nonnihil remoretur, ſed regulariter ictus ſemper ſit fortior, quo propinquior, ex allegato Milliet de Chales *loc. cit. pag. 71.* & ex Valeriola *obſervat. medical. lib. 5. obſerv. 8. pag. 345.* Uno verbo, tum ipſe, tum plures præſtantes viri Advocati, & Medici ad patrocinium iſtarum cauſarum adſciti omnem lapidem movimus, ut præſervationem ab ictibus mortalibus in utroque caſu miraculo factam oſtenderemus: ſed fruſtra, cum alia miracula fuerint in his cauſis approbata, nulla iſtorum habita ratione, quod plures potuerint eſse cauſæ naturales aptæ ad impetum retundendum, nec opus eſset movere aliquid ſupra naturam. Apud Gaſparem a Rejes *quæſt. 92.* multæ referuntur hiſtoriæ globulorum plumbeorum, qui a ſcloppis exploſi, & corpora vulneratorum penetrantes, diu intra ipſa geſtati ſunt, in partibus etiam præcipuis, citra ullam actionum læſionem, & longiſſimo poſtea tempore aut expulſi, aut extracti, & aliquando etiam non niſi poſt mortem inventi. In cauſa S. Caroli Borromæi edita fuit juxta morem tunc temporis vigentem relatio a Rotæ Auditoribus, & *in ſecunda ejus parte argum. 14.* actum fuit de facto modo narrato. En verba Auditorum: *Et quia, moraliter*

ter

ter loquendo, conſideratis circumſtantiis ad occiſionem paratis, difficulter Carolus mortis periculum evadere poterat, meritò ejus conſervatio Divinæ tribuitur providentiæ ad ejus innocentiam manifeſtandam. Nam tormentum manuarium vulgo dictum Terzarola *longitudinis erat duorum palmorum cum dimidio, onuſtum multis globulis ſeu glandibus plumbeis, & exploſum in Carolum quatuor parietis brachia diſtantem. Et licet tunc ſtatim poſt ſubſecutum facinus, acclamatum fuerit miraculum, miraculum, & Dux de Alburqueque Gubernator Mediolanenſis in Edicto publico impreſſo ad inveniendum ſceleris patratorem pie ſimiliter dixerit per Dei gratiam & miraculum ſervatum Carolum, nos, conſiderata materia, in qua rara & ſtupenda naturaliter contingere ſæpe ſolent, etſi non diximus, fuiſſe verum miraculum, mirandum tamen quid eſſe omnino cenſuimus ad prædictam innocentiam Caroli indicandam & ſanctitatem:* quæ poſtrema verba omiſsa fuerunt *in Compendio relationis Rotalis in Italicum idioma converſa* ab Aurelio Gratarola in opere *de Canonizatione S. Caroli cap. 36. pag.* 146. De ea mirabili conſervatione verba fiunt in bulla Canonizationis cohærenter ad ea, quæ in relatione Rotæ Auditorum dicta fuerant, nec tamen inter vera & propria miracula recenſetur. Quo quidem confirmatur, quod diximus, de non recenſendis ſine examine ſummo inter miracula præſervationibus a morte, vel a vulnere, cum ſcloppi, aut alia bellica tormenta adverſus aliquem exploduntur, qui aut leviter vulneratus, aut nullo modo vulneratus invenitur, quod ſervari potuerit ab intermediis corporibus obſiſtentibus, aut diſtantia loci, aut qualitate ipſa pulveris pyrii, quo ſcloppus armatus eſt, aut armandi modo minus idoneo, aut aliis, quæ experientia præditis nota ſunt.

22 Demum aliquando proponi vidi a Poſtulatoribus tamquam miraculum, ſi, ad oſtenſionem Reliquiæ alicujus Beati, ignitus aliquis globus civitati imminens, & aptiſſimus ad eam comburendam retroceſſit, & a periculo civitas liberata eſt. Sed ab ejus approbatione ſacra Congregatio abſtinuit ob flatum ventorum, de quo teſtes loquebantur, & quod ſpirare potuerint, etiamſi id a teſtibus non fuerit deprehenſum. Ex Ariſtotele enim notat Cardanus, ventos quandoque a ſuperiori parte moveri ad inferiores, ſed, antequam ad terram perveniant, & a nobis ſentiantur, tranſverſas motiones facere poſſe ſuper aerem; quod unuſquiſque obſervare poteſt videns turrium pinnas ad boream verſas, nubes vero moveri verſus auſtrum: *Movetur autem* (ſunt verba Cardani *de varietate lib. 1. cap. 1. operum tom. 3.*) *a ſuperiore parte in inferiorem plerumque: indicioque eſt, pinnas, quæ in ſummitatibus turrium verſatiles ſunt, tum etiam nubes ipſas ante flatus ventorum hic juxta terram moveri &c. Originem ventorum difficillimum eſt ſentire, tum quia ab initio fit exiguus, tum quia feratur e ſublimi per tranſverſum, ut dictum eſt.* Potuit itaque ventus, qui ignitum globum in mare dejecit, a Deo mirabiliter excitari, uti habetur Exodi *cap. 10. v. 13. Et extendit Moyſes virgam ſuper terram Ægypti, & Dominus induxit ventum urentem tota illa die & nocte; & mane facto, ventus urens levavit locuſtas*; & *v. 18. Egreſſuſque*

que Moyſes de conſpectu Pharaonis oravit Dominum, qui flare fecit ventum ab Occidente vehementiſſimum, & arreptam locuſtam projecit in mare rubrum: ſed, quia in ceteris eventibus, qui examinandi proponuntur, non habetur verbum Divinum, quod certiores nos reddat de vento ſpeciali Dei providentia exorto, & in obſcuro eſt, utrum ex ordinario naturæ curſu, an ex ſpeciali & extraordinaria providentia ſpiraverit; hinc eſt, quod, licet illi eventus poſſint miraculo tribui, tamen uti tales ab Eccleſia non approbantur, ſed in eo ſtatu relinquuntur, in quo ſunt. In cauſa Beati Fidelis a Sigmaringa inter cetera miracula approbata fuit præſervatio ab incendio arcis Mainfeldæ ſtatim poſt ejus invocationem: ſed jam ignis arcem penetraverat, in qua pulvis nitratus recondebatur, fornix ædis, ubi lagenæ pulveris erant, cremabatur, & ſavillæ ignis, & globuli ſuper eumdem pulverem e laqueari decidebant; cumque, Beato invocato, flammæ retroceſſerint, & caſtrum ab incepta conflagratione illæſum remanſerit, nemo eſt qui non videat, naturalem curſum cauſarum ſecundarum fuiſſe interceſſione Dei Servi a Deo impeditum, & ſic merito eventum inter miracula fuiſſe recenſitum. Anaſtaſius Bibliothecarius, ſeu quivis alius Auctor Libri Pontificalis *in vita S. Leonis IV. n.505.* miraculo adſcribit, quod flamma fuerit extincta ſtatim ac ab eo preces ad Deum fuſæ ſunt, flamma, inquam, incendii, quod in Urbe comburebat domus Saxonum, & Longobardorum ſitas prope baſilicam S. Petri: ſed idem Auctor non omittit circumſtantiam venti flantis, & flammam impetu deferentis ad ea loca: *Sed ventorum flatibus altius extendebatur ignis in aere cuncta comburens atque comminuens, ita ut propius Beati Petri Principis Apoſtolorum baſilicæ proveniret Saxonum, Longobardorum domos, ac porticum concremans.*

CAPUT XXIII.

De rerum multiplicatione, & rerum in alias res converſione.

1 Mirabilis multiplicatio olei & panis refertur 4. *Regum cap. 4.* Cum enim femina, cujus vir mortuus erat, Eliſeo interroganti quid haberet in domo ſua, reſpondiſſet, ſe non habere niſi parum olei, quo ungeretur; & Eliſeus ei mandaſſet, ut a vicinis ſuis vaſa vacua non pauca mutuaretur, impleta ſunt oleo omnia vaſa, oleumque venditum ſuit, ut creditor urgens dimitteretur, & de reliquo, quod ſuperſuit, ipſa & filiæ ejus vixerunt. Item, cum vir quidam de Baalſaliſa obtuliſſet Eliſeo panes primitiarum, viginti ſcilicet panes hordeaceos, & frumentum novum in pera, & Eliſeus imperaſſet, ut daret populo ad comedendum, miniſter autem reſpondiſſet, non ſufficere centum viris, Eliſeus rurſus dixit, quod daret populo ad comedendum: *v. 43. Rurſum ille ait: Da populo, ut comedat; hæc enim dicit Dominus: Comedent, & ſupererit. Poſuit itaque coram eis, qui comederunt, & ſuperfuit juxta verbum Domini.*

2 In

2 In Euangelio Matthæi *cap.14.v.19.* cum Diſcipuli dixiſſent Chriſto Domino, ut veſpere jam facto, turbas dimitteret, quæ ipſum ſecutæ fuerant, ut euntes in caſtella emerent ſibi eſcas, & ipſe reſpondiſſet, ut darent turbis manducare; reponentibus Diſcipulis, ſe non habere niſi quinque panes, & duos piſces, ipſe, *acceptis quinque panibus, & duobus piſcibus, aſpiciens in cælum benedixit, & fregit, & dedit Diſcipulis panes, Diſcipuli autem turbis. Et manducaverunt omnes, & ſaturati ſunt. Et tulerunt reliquias, duodecim cophinos fragmentorum plenos. Manducantium autem fuit numerus quinque millia virorum, exceptis mulieribus, & parvulis.* Legitur hoc ipſum in Euangelio Marci *cap. 6.* in Euangelio Lucæ *cap. 9.* & in Euangelio Joannis *cap.6.* Rurſus in citato Matthæi Euangelio *cap.15. v. 36.* cum Chriſtus miſericordia ductus erga turbam, quæ triduo ſecum perſeveraverat in Deſerto, nollet eam jejunam dimittere, ne in via deficeret, Diſcipulis mandavit, ut ad ſe deferrent ſeptem panes, & paucos, quos habebant, piſciculos: *Et accipiens ſeptem panes, & piſces, & gratias agens fregit, & dedit Diſcipulis ſuis, & Diſcipuli dederunt populo. Et comederunt omnes, & ſaturati ſunt. Et quod ſuperfuit de fragmentis, tulerunt ſeptem ſportas plenas. Erant autem, qui manducaverunt, quatuor millia hominum extra parvulos, & mulieres:* quod ipſum legitur in Euangelio Marci *cap.* 8.

3 Mirabilium multiplicationum exempla exſtant in bullis Canonizationum. In illa Sanctæ Claræ *pag. 95. cod. Canoniz.* ita legitur: *Cum autem quadam vice oleum in monaſterio totaliter defeciſſet, ipſa, vocato Fratre, qui erat eidem monaſterio pro colligendis eleemoſynis deputatus, accepit urceum, atque lavit, vacuumque juxta fores ipſius monaſterii poſuit, ut illum idem Frater pro oleo acquirendo deferret: quem cum vellet ipſe apprehendere, invenit eum oleo beneficio Divinæ largitatis impletum. Rurſum, cum uno die non niſi unius panis medietas pro refectione Sororum in eodem monaſterio haberetur, ipſa medietatem eamdem juſſit in fruſta dividi, & Sororibus diſpenſari; quam inter manus frangentis ille, qui vivus eſt panis, & dat eſcam eſurientibus, multiplicavit in tantum, quod quinquaginta ſufficientes factæ fuerunt exinde portiones, & Sororibus diſcumbentibus diſtributæ.* In bulla Canonizationis S. Richardi Ciceſtrenſis in Anglia Epiſcopi, *pag.* 100. *loc. cit. Quodam ſiquidem edulitatis tempore ad ejuſdem Beati Viri eleemoſynam inopinata concurrente inopum copia, panem, qui ægre ſufficiens fuiſſet ad nonaginta refectionem pauperum..... vivus Panis, qui de cælo deſcendit, ad ipſius benedictionem abundare fecit in tantum, quod præter æſtimationem adſtantium, refectis abunde fere tribus millibus pauperum conſuetas recipientium portiones, de ſuperna abundantia pietatis, ſuperabundaverunt partes, quæ ſecundum eamdem diſtributionem centum adhuc pauperes refeciſſent.* In bulla Canonizationis S. Franciſcæ Romanæ, *pag. 283. l.c. cit.*: *Cum in monaſterio ageret jam Oblata, contigit aliquando, ut, Sororibus tunc numero quindecim ſub refectionis horam panis paucula ſolum fragmenta, quæ vix tribus reficiendis ſufficiebant, eſſe cognoſceret: quamobrem, ceteris valde ſollicitis, ſola ipſa immota Dominum proviſurum inquit, poſitiſque fragmentis ſuper*

menſam benedixit, & comederunt omnes agentes gratias Deo, ac ſaturatæ ſunt; tantumque panis ſuperfuit, ut caniſtrum impleretur. In bulla Canonizationis S. Tereſiæ, *pag.* 307. *loc. cit. Cum in Conchenſi diœceſi maxima eſſet frumenti penuria, atque in monaſterio de Villanova de Xara vix tantum farinæ reperiretur, ut per integrum menſem ad victum decem & octo Monialium ſatis eſſet; hujus ſanctæ Virginis meritis & interceſſione Deus omnipotens, qui ſperantes in ſe enutrit, eam adeo abundare fecit, ut quamvis per ſex menſes ex ea affatim panes ad refectionem Ancillarum Dei fierent, numquam tamen uſque ad novas fruges diminueretur.* In bulla Canonizationis S. Mariæ Magdalenæ de Pazzis, *pag* 398. *l. c. cit. Solemni præterea ritu celebrantes Beatificationem illius Moniales cœnobii Sanctæ Mariæ Angelorum, in quo ejus ſacrum corpus requieſcit, Divina virtute factum eſt, ut vas, in quo oleum aſſervabatur, invenerint, poſtquam plurimum ex eo hauſerant, plenum; & ſucceſſive auferendo, merito hujus Elianæ Virginis ad inſtar ſui Patriarchæ per integram illius celebritatis Octavam non imminutum fuiſſe.* In bulla Canonizationis S. Pii V. inter cetera miracula pro ejus Beatificatione approbata, recenſetur mira quædam ac perampla triticeæ farinæ multiplicatio, quæ contigit in monaſterio Monialium S. Dominici apud Pratum in Etruria.

4 Sanctus Gregorius Magnus *in vita S Benedicti cap.* 29. exponit dolium vacuum, interceſſione S. Benedicti oleo repletum. Multa alia cumulata legi poſſunt apud Bagattam *tom.* 1. *admirandorum orbis Chriſtiani part.* 4. *cap.* 1. *§.* 1. *§.* 2. *& ſeqq.*; & poſt Canonizationem S. Aloyſii Gonzagæ ejus interceſſione facta eſt mirabilis multiplicatio farinæ in monaſterio Monialium Carmelitarum Terræ Vetrallæ diœceſis Viterbienſis a die 12. Aprilis uſque ad diem 21. Junii 1729. uti colligitur ex authentico proceſſu confecto ab Ordinario, cujus compendium typis Romanis eodem anno editum fuit: ita ut huic prodigioſæ multiplicationi congrue aptari poſſint verba S. Baſilii Epiſcopi Seleuciæ *orat.* 33. (*tom.* 8. *Biblioth. Patrum pag.* 473.): *Panes abſque ruſticano ſudore parti, non de ſpicis erumpebant, ſed de Domini manu effloreſcebant.*

5 Succedit, ut videamus modum, quo fiunt hæc miracula multiplicationis. *Cap.* 2. *v.* 21. *Geneſeos* legitur: *Immiſit ergo Dominus Deus ſoporem in Adam: cumque obdormiſſet, tulit unam de coſtis ejus, & replevit carnem pro ea, & ædificavit Dominus Deus coſtam, quam tulerat de Adam, in mulierem, & adduxit eam ad Adam.* Productionem iſtam nonniſi metaphorice & parabolice accepit olim Origenes, & inter Neotericos Cajetanus *comment. in Geneſim*: quaſi Heva ſimul cum Adamo fuerit producta, ſed tamen narretur facta ex latere Adami ad ſignificandam ejus ſocietatem & ſubjectionem. At id, abſurdum plane cenſendum eſt; & formatio Hevæ ex coſta Adami accipienda eſt, ut verba ſonant, quæ aperte aſſerunt, ipſos non ſimul eſſe productos: *Non eſt bonum, eſſe hominem ſolum: faciamus ei adjutorium ſimile ſibi &c. Adæ vero non inveniebatur adjutor ſimilis ejus*: ut *in eod. cap.* 2. *Geneſis* habetur *verſ.* 18. *& verſ.* 20. Eodem pertinent alii textus novi Te-

vi Teſtamenti, quibus mulier ex viro formata aſſeritur; nec ulla ratio eſt detorquendi eos ad improprietatem, ad quam nullus veterum Catholicorum eos detorſiſſe reperitur. Quare S. Auguſtinus *lib.* 12. *de civit. Dei cap.* 23. & *lib.* 9. *de Geneſi ad litteram* 13. ſcribit, eos infideliter cogitare, qui aliter, ideſt contra iſtam verborum proprietatem, ſentiunt. Calmet *in comment. ad hoc cap.* 2. *Geneſis* ait, ex coſta factam fuiſſe mulierem, aut multiplicata materia, uti contigit, quando Jeſus Chriſtus multiplicavit panes in Deſerto, aut facta carnis additione, vel terræ, quam in carnem mutavit. Sanctus Thomas 1. *part. quæſt.* 92. *art.* 3. quæſtionem proponit, *Utrum mulier debuerit formari de coſta viri*; cui quæſtioni affirmando reſpondet: cumque ſibi oppoſuiſſet, coſtam viri minorem fuiſſe, quam corpus mulieris, & ex minori non poſſe fieri majus, niſi vel per additionem, vel per rarefactionem, ut Scholæ loquuntur, quorum utrumque incongruum videtur; tum quia, ſi facta fuiſſet additio, mulier debuiſſet dici formata ex illo addito, & non ex coſta; tum quia non invenitur corpus mulieris rarius, quam viri, pro ratione, quam habet coſta ad corpus Hevæ; reſpondet, materiam multiplicari poſſe vel per rarefactionem, vel per creationem novæ materiæ, vel per converſionem materiæ jam exiſtentis, quæ addatur materiæ multiplicandæ. Porro S. Doctor excludit in formatione Hevæ, & panis multiplicatione rarefactionem, minus probabilem reputat creationem novæ materiæ, & ſic concludit pro converſione materiæ juxta modum ſupra allatum *ad primum*: *Unde, cum non appareat rarefactio in talibus multiplicationibus, neceſſe eſt ponere additionem materiæ vel per creationem, quod probabilius eſt, vel per converſionem. Unde Auguſtinus dicit ſuper Joannem, quod hoc modo Chriſtus ex quinque panibus ſatiavit quinque millia hominum, quomodo ex paucis granis producit multitudinem ſegetum, quod fit per converſionem alimenti. Dicitur tamen, vel ex quinque panibus turbas paviſſe, vel ex coſta mulierem formaſſe, quia additio facta eſt ad materiam præexiſtentem coſtæ, vel panum*. Idem S. Doctor 3. *part. quæſt.* 44. *art.* 4. propoſita alia quæſtione, *Utrum convenienter Chriſtus fecerit miracula circa creaturas irrationales*; eaque affirmando reſoluta, cum ſibi oppoſuiſſet, opera hujuſmodi pertinere ad opus gubernationis mundi per Divinam providentiam, opuſque hoc præſumere & ponere creationem, hinc inferendo eſſe inconveniens, ut Chriſtus in ſuis miraculis, cum panes multiplicavit, uſus ſit creatione, ideoque non fuiſſe convenientia miracula ab eo facta circa irrationales creaturas, argumento ita reſpondet *ad quartum*: *Dicendum, quod multiplicatio panum non eſt facta per modum creationis, ſed per additionem extraneæ materiæ in panes converſæ; unde Auguſtinus ſuper Joannem dicit: Unde multiplicat de paucis granis ſegetes, inde in manibus ſuis multiplicavit quinque panes. Manifeſtum eſt autem, quod per converſionem grana multiplicantur in ſegetes*. Idem S. Doctor hanc eamdem doctrinam tradiderat *in* 2. *ſent. diſt.* 18. *quæſt.* 1. *art.* 1. ubi, relata opinione volentium, coſtam auctam fuiſſe per additionem materiæ de novo creatæ, ſubjicit: *Verius tamen videtur, quod*

per additionem materiæ præexiſtentis hoc factum fuerit, cum, omnia ſimul fuiſſe creata ad minus in materia, Sancti communiter tradant. Fundatiſſimus Doctor Eſtius *in lib. 2. ſent. diſt.* 18. §. 7. doctrinam amplectitur D. Thomæ, docetque, materiam ab initio creatam totam fuiſſe, & ſic neceſſe non eſſe, admittere primam illam materiam novæ alicujus creatione aliquando augeri, ſed dicendum eſſe, materiam ab initio creatam per converſionem ejus corporis, in quo prius erat, ſive terræ, ſive aeris circumfuſi, ſive cujuſcumque alterius, acceſſiſſe ad ſubſtantiam coſtæ, vel panum, qui exiſtebant. Addit, hoc intercedere diſcrimen inter formationem Hevæ ex coſta, & panum multiplicationem, quod in Hevæ formatione coſta cum addita materia transformata eſt in mulierem; in multiplicatione vero panum externa materia panibus addita eſt, ut in ipſorum ſubſtantiam converteretur, non autem ut ſimul cum panibus tranſmutaretur in aliquid tertium. Adhæret Cornelius a Lapide *in Matthæum cap.* 14. *tom.* 1. *pag.* 291. ubi hæc habet, loquendo de panis & piſcium multiplicatione: *Deus enim nihil de novo creat ex nihilo, ſed ex materia initio mundi creata omnia producit & transformat. Simili modo multiplicavit farinam & oleum Viduæ Sareptanæ ob merita Eliæ.* Ex tribus ergo opinionibus, quæ ad has multiplicationes rerum pertinent, utrum videlicet fiant per creationem novæ materiæ, an per materiæ rarefactionem, an per additionem materiæ præexiſtentis ab alio corpore ſeparatæ, & multiplicato additæ, de quibus apud Abulenſem *ad Matthæum cap.* 14. *quæſt.* 103. apud Cardinalem Toletum *in Joannem cap.* 6. *annot.* 5. apud Gregorium de Valentia *tom.* 1. *diſput.* 7. *quæſt.* 1. *punct.* 2. *object.* 5. poſtrema probabilior eſt atque receptior; ita ut mirum profecto ſit, quod Rotæ Auditores, qui magnitudinem miraculi multiplicationis extollentes nihil ſtatuere voluerunt quoad modum, relicta unaquaque ſententia in ſua probabilitate, uti videri poteſt in relatione cauſæ S. Franciſcæ Romanæ *part.* 3. *art.* 2. *de primo miraculo panis multiplicati*, & in relatione cauſæ S. Thomæ de Villanova poſt Contelorium *de Canonizat. Sanctor. pag.* 490. in ſequentibus deinde relationibus adhæſerint ſententiæ, quæ in multiplicatione expoſcit novæ materiæ creationem, uti videri poteſt in relatione cauſæ S. Tereſiæ *ſuper miraculis art.* 2. §. *Ad quem autem gradum, cum ſeqq.*, in relatione cauſæ S. Iſidori *miracul.* 2. *in vita*, in relatione cauſæ S. Ludovici Bertrandi *in miraculo multiplicationis panis*, ſub obtentu potiſſimum, quod ſententia creationis novæ materiæ ſit ſententia D. Thomæ: quod utrum ſubſiſtat, unuſquiſque ex ſupra expoſitis nullo negotio colligere poterit.

6 Multiplicatio ergo abſque dubio inter miracula recenſetur, & inter ea, de quibus etiam imperitiſſimi de populo tutò judicare poſſunt, uti infra dicemus, dum agetur de miraculis reſpicientibus dominium in elementa. Ut autem miracula hæc adprobari poſſint, tria tamquam extrema evidenter probanda ſunt: primum, res præexiſtentes in certa quadam ac definita quantitate: ſecundum, multiplicatio rei ad aliam certam quan-

quantitatem : tertium , excluſio cujuſcumque modi , quo res , quæ ſuperadditur, potuerit naturaliter aliunde haberi ; Bordon. *de miraculis medit.* 20. *num.* 13. Matthæucc. *in pract. Theologo-Canon. ad cauſ. Beatificat. & Canonizat. tit.* 3. *cap.* 3. *§.* 14. & adnotarunt Rotæ Auditores in relatione cauſæ S. Thomæ de Villanova poſt Contelor. *de Canonizat. Sanctor. pag.* 484. ubi ſic loquuntur : *Ad plenam autem hujus miraculi probationem tria requiruntur ; primo defectus tritici ; ſecundo , quod fuerit repertum triticum ; tertio , quod ibi non fuerit reconditum humano opere* . Addi poſſet , conſiderandam eſſe qualitatem rei multiplicatæ ; non quia Deus non poſſit quamcumque rem multiplicare , ſed quia tantum conſuevit miraculum multiplicationis facere in rebus homini nullatenus ſuperfluis . Obſervat Calmet *in cap.* 14. *Matthæi*, multiplicatos fuiſſe a Chriſto Domino panes & piſces , ſed duodecim tantum cophinos plenos fragmentorum panis ſuperfuiſse . Cornelius a Lapide animadvertit , turbas fuiſſe ſaturatas pane & piſcibus , nullamque fieri mentionem vini , cum vicini eſſent fontes aquarum , ad quos turbæ ſitientes poterant accedere , & potus aquæ ſit naturalis , & naturæ ſufficiat . Sanctus Hieronymus *in vita S. Pauli primi Eremitæ* narrat , corvum juſſu Dei ad eum quotidie detuliſſe dimidium panem ; ſitim enim ex vicino aquæ fonte extinguere poterat . In vita S. Roſæ Peruvanæ ſcripta a Patre Leonardo Hanſen Ordinis Prædicatorum *cap.* 16. narratur , vigilante Roſa in anguſta ſui eremi cellula , & repente viribus deſtituta , matrem , ut ſyncopem averteret , potum coccolatæ , qui ſtomacho ſimul & cordi ſuccurreret , parari juſſiſſe ; ſed filia vetante , ne potio illa emeretur , & aſſerente , eam ſibi non defuturam , ſervus Quæſtoris advenit deferens vas argenteum calenti coccolata plenum ; jubente autem matre , ut Roſa ſibi aperiret , quomodo res contigiſſet , reſpondit , Angelum ſuum tutelarem ſuggeſſiſſe uxori Quæſtoris indigentiam , in qua erat . Quocirca , cum potus coccolatæ in eo rerum ſtatu vim haberet remedii , dici non poteſt , miraculum contigiſſe in re ſuperflua .

7 Supereſt , ut aliqua innuantur de converſione unius rei in aliam . Converſio hæc autem duplex eſt ; una quæ dicitur accidentalis , altera ſubſtantialis , ut vocibus Scholarum utar . Accidentalis eſt ea , de qua *Exodi cap.* 15. *v.* 23. ubi , cum Iſraelitæ veniſſent in Mara , & aquas inveniſſent amaras , miſſum eſt a Moyſe lignum in aquas, quæ dulces factæ ſunt: *Et venerunt in Mara , nec poterant bibere aquas de Mara , eo quod eſſent amaræ ; unde & congruum loco nomen impoſuit , vocans illum Mara , id eſt amaritudinem. Et murmuravit populus contra Moyſen dicens : Quid bibemus ? At ille clamavit ad Dominum , qui oſtendit ei lignum ; quod cum miſiſſet in aquas , in dulcedinem verſæ ſunt* . Ad converſionem quoque accidentalem pertinet illud , quod habetur *lib.* 4. *Regum cap.* 2. *v.* 19. *Dixerunt quoque viri civitatis* (Hiericuntis ſcilicet) *ad Eliſeum : Ecce habitatio civitatis hujus optima eſt , ſicut tu ipſe , Domine , perſpicis ; ſed aquæ peſſimæ ſunt , & terra ſterilis . At ille ait : Afferte mihi vas novum , & mittite in illud ſal . Quod cum attuliſſent , egreſſus ad fontem*

tem aquarum miſit in illum ſal, & ait: Hæc dicit Dominus: Sanavi aquas has, & non erit ultra in eis mors, neque ſterilitas. Sanatæ ſunt ergo aquæ uſque in diem hanc, juxta verbum Eliſei, quod locutus eſt. Converſio vero ſubſtantialis fuit illa uxoris Lot in ſtatuam ſalis; item converſio virgæ in colubrum facta a Moyſe coram Pharaone, de quibus alibi dictum eſt: & ad converſionem quoque ſubſtantialem pertinet converſio aquæ in vinum optimum facta a Chriſto Domino, de qua in Euangelio Joannis *cap.* 2. ubi, cum juſſiſſet, hydrias impleri aqua, & deinde dixiſſet, ut ferrent ad architriclinum, architriclinus guſtavit aquam vinum factam, nec ſcivit unde hoc eſſet.

8 Utriuſque converſionis, accidentalis videlicet & ſubſtantialis, exſtant exempla in Actis Canonizationis Sanctorum. Ut autem a ceteris abſtineamus, ita legitur in bulla Canonizationis S. Franciſci Xaverii, *pag.* 346. *cod. Canoniz.*: *Cumque Servus Dei ad Sinas in magna navi, qua quingenti vehebantur, navigaret, ceſſaverant adeo venti, ut quatuordecim diebus navis eodem loco hæſiſſet immota: cumque inter ceteras difficultates aquæ penuria valde laboraretur, multique jam ſiti deficerent, Vir ſanctus omnia navis vaſa marina aqua impleri juſſerat, fuſiſque inſtanter ad Deum precibus, ſuper ea ſignum Crucis fecerat, ac repente aqua illa ſalſa; dulcis ſalubriſque effecta erat. Quo miraculo plures, qui in navi erant, Infideles crediderant in Deum; quin etiam aquæ illius, quæ abunde ſuperfuerat, potu plurimi per multas Indiarum provincias variis, quibus vexabantur, morbis ſanati fuerant*. In bulla Canonizationis S. Chunegundis, *pag.* 39. *loc. cit.*: *Et, quod eſt mirabilis novitatis, & novi miraculi, pulvis de tumulo ejus aſſumptus ſæpe converſus eſt in frumentum*. In bulla Canonizationis S. Bennonis, *pag.* 215. *loc. cit. Cumque aliquando ita, ut facere ſolebat, agricolas inviſeret, videretque, homines de labore feſſos vehementer ſitire, commiſeratione adductus aquam in vinum convertit*: & in relatione cauſæ S. Eliſabeth Reginæ Luſitaniæ facta in Conſiſtorio ſecreto a Cardinali a Monte, & edenda in Appendicibus *tom.* 7., inter cetera miracula refertur, nummos, quos deferebat pauperibus diſtribuendos, interrogante Rege Dionyſio, quid clam in ſinu gereret, media hieme in roſas fuiſſe converſos.

9 Fit autem hæc converſio, cum remanente materia, nova forma accidentalis, ſeu nova accidentia introducuntur, remanente eadem forma ſubſtantiali, ſi ſermo ſit de converſione accidentali; vel cum, remanente eadem materia, præcedens forma ſubſtantialis excluditur, & nova introducitur, ſi agatur de converſione ſubſtantiali. Durandus, qui ſcripſit circa annum 1325. hoc modo explicavit myſterium Tranſubſtantiationis in Sacramento altaris *in lib.* 4. *diſt.* 11. *quæſt.* 3. *num.* 5. *Salvo meliore judicio, poteſt æſtimari, ſi in iſto Sacramento fiat converſio ſubſtantiæ panis in corpus Chriſti, quod ipſa ſit per hoc, quod, corrupta forma panis, materia ejus ſit ſub forma corporis Chriſti ſubito, & virtute Divina, ſicut materia alimenti ſit ſub forma nutriti virtute naturæ*. At hanc Durandi aſſertionem ceteri omnes merito

merito reprobant tamquam contrariam doctrinæ Fidei, & Eccleſiæ Decretis: Thomas de Argentina *in 4. dſt. 11. quæſt. 1.* Petrus Aureolus *ead. diſt. §. 3.* Baſſol. *ead. diſt. quæſt. 4.* Suaréz *in 3. part. D. Thomæ diſput. 42. §. 2.* Cardinalis Bellarminus *lib. 3. de Euchariſtia cap. 13.*; & merito, cum in Concilio Tridentino *ſeſſ. 13. can. 2.* ita ſtatutum ſit: *Si quis dixerit, in ſacroſancto Euchariſtiæ ſacramento remanere ſubſtantiam panis & vini una cum corpore & ſanguine Domini noſtri Jeſu Chriſti, negaveritque mirabilem illam & ſingularem converſionem totius ſubſtantiæ panis in corpus, & totius ſubſtantiæ vini in ſanguinem, manentibus duntaxat ſpeciebus panis & vini, quam quidem converſionem Catholica Eccleſia aptiſsime Tranſubſtantiationem appellat, anathema ſit*. Si autem tota convertitur ſubſtantia panis & vini in corpus & ſanguinem, nulla ejus pars remanet, & ſic per conſequens non remanet materia, ut aſſeruit Durandus.

10 Explicato modo converſionis, ut eadem inter miracula recenſeatur, debent, quæ ſequuntur, adeſſe. Primum eſt, ne agatur de aliqua converſione, quæ fiat juxta conſuetum naturæ curſum: in nutritione etenim naturali fit naturaliter converſio, cum remaneat materia cibi, & forma mutetur, & quæ fuerat antea materia panis, vi nutritionis fiat materia carnis hominis, non quidem recedente priore materia (uti dictum eſt) ſed nova duntaxat accedente forma. Secundum eſt, ut non agatur de aliqua converſione, quæ talis appareat, ſed re vera non fit. Exemplum eſt in aqua miſta vino, quæ in vinum converſa videtur, ſed a quibuſdam Phyſicis dicitur vere converſa non eſſe; artis quippe auxilio aqua ſeparatur a vino, quamvis diu illi permiſta fuerit. Si vinum aqua miſtum concludatur in vaſe, quod ex hedera confectum ſit, vel ſi junci medulla, aut ſpongia, quæ oleo ſit imbuta, in vas immittatur, quo vinum aqua miſtum exceptum eſt, aqua a vino ſeparatur; de qua experientia nonnulla legi poſſunt apud Contenſon *in Theologia mentis & cordis lib. 11. part. 2. diſſert. 2. cap. 2. pag.* 202. Tertium eſt, ut per evidentes probationes ſtatus præcedens demonſtretur. Quartum, ut in converſione nulla res naturalis intercedat, quæ converſionem efficere poſſit. Exemplum eſt in loco ſupra relato Exodi, cum, immiſſo ligno in aquas a Moyſe, aquæ dulces evaſerunt. Multa ſunt, quæ ab Hebræis de eo ligno dicuntur, uti videri poteſt apud Calmet *in comment. ad illud cap. 15. Exodi*. At probabilior ſententia eſt, Deum Moyſi indicaſſe lignum, quo naturaliter aquæ dulces fierent, quemadmodum poſt plura concludit Franciſcus Valleſius *de ſacra philoſophia cap. 15.* ubi ſic loquitur: *Ob hæc mihi videtur magis conſentaneum, lignum illud naturali vi aquas feciſſe dulces*. Huc facit illud *Eccleſiaſtici cap. 38. v. 4. Altiſſimus creavit de terra medicamenta, & vir prudens non abhorrebit illa. Nonne a ligno indulcata eſt aqua amara?* Textus hic refertur ad alium Exodi; &, cum loquatur de naturali proprietate & virtute, quam habent herbæ, ligna, & pharmaca ad remedia hominibus ſuppeditanda, hinc infertur, lignum naturalem habuiſſe virtutem aquas efficiendi dulces: in quo proinde re-

Digitized by Google

de rerum ſtatu quærenda non eſt ratio miraculi. Gutta olei vitrioli, vel ſulphuris integram aquæ ampullam ſuo ſapore inficit: cur ergo a ligno non potuerunt naturaliter aquæ dulces fieri, a ligno (inquam) efficaciſſimæ virtutis, quod, licet hominibus eſſet incognitum, Deo tamen erat notiſſimum? Quoad illud vero *capitis ſecundi libri quarti Regum*, ubi, immiſſo ſale, ſanatæ ſunt aquæ, de miraculo non videtur eſſe dubitandum ob ea, quæ notat citatus Valleſius *cap.* 34. ubi ait, Eliſeum in aquarum curatione naturalem ordinem tenuiſſe: *Deo interim adjiciente plurimum facultati, quam ſali ab initio indiderat; alioqui enim neque tam multæ aquæ expurgandæ fuiſſet ſatis tam modicus ſal, neque ea ſanitas duraſſet in hunc uſque diem*; & ſequitur Cornelius a Lapide *in eumd. locum*. Miraculi quoque ratio deprehenditur in aqua maris ſalſa, quæ ſigno Crucis facta eſt dulcis, intercedente S. Franciſco Xaverio, de qua *in ſuperiori num.* 8. habitus eſt ſermo, cujus etiam meminerunt Rotæ Auditores in relatione cauſæ Canonizationis hujus Sancti 3. *part. de miraculis miracul.* 1. *in vita*, & Franciſcus Maria Epiſcopus Portuenſis S.R.E. Cardinalis a Monte in relatione facta in Conſiſtorio ſecreto coram Gregorio XV. ſuper vita & miraculis ejuſdem Sancti, excuſa primum Romæ, & deinde recuſa Dilingæ anno 1622. Philoſophi, qui ex aqua maris originem fontium repetunt (de quibus infra) ut oſtendant, qua lege, vel cauſa aqua maris ſalſitudinem & amaritiem exuere poſſit, ut dulcis effecta in fontibus deprehendatur, ajunt, eam per tenues terræ poros adactam, dum eos celeri, vario, perturbatoque motu pervadit, a tenuiſſimis ſalis particulis ſeparari, ita ut purior ac dulcior ad montium radices accedat, & exinde per interna montium viſcera traducta, ac veluti percolata, purior adhuc in fontes abeat. Addunt, ſubterraneum calorem ad hanc aquæ ſalſæ dulcedinem plurimum conferre. A clariſſimis viris ſæpe tentatum eſt, qua arte ex ſalſa maris aqua ſalis particulæ ſecerni poſſent, ut ea dulcis & apta potui efficeretur. At res nunquam ex voto ceſſit, nunquam ſubtiles volatilis ſalis particulæ ab aqua ſecerni potuerunt, ut pura & dulcis evaderet. Et quamvis Robertus Boyle, & Valiſnerius, aliique ejuſmodi aquæ marinæ dulcedinem arte curaverint, ut guſtui fontana videretur, experimento tamen atque uſu deprehenſum eſt, ſenſim in humano corpore illos effectus ab ea produci, qui a ſalſæ maris aquæ potu brevi temporis ſpatio oriri ſolent. Si itaque, intercedente S. Franciſco Xaverio, magna aquæ maris copia, non per poros terræ adacta, non per interna montium viſcera traducta, non per ſubterraneum calorem purificata, nullo denique adhibito inſtrumento, vel medio ad ſeparandam ab ea ſalſitudinem, ſigno Crucis facto ſuper eam, momento temporis dulcis evaſit, ſi ab ejus potu nulli in humano corpore effectus producti ſunt, qui a potu ſalſæ maris aquæ brevi temporis ſpatio oriri ſolent, quinimmo ſi ea quæ ſuperfuit ex navigatione, quæque in varias provincias & urbes Indiæ diſtributa eſt, multis mirifice profuit ad ſanitatem, ecquis erit, qui de miraculo dubitare poſſit? Ultimum denique

que

Digitized by Google

que eſt, ut per evidentes probationes conſtet de novæ formæ inductione, & ſic de perfecta converſione. In converſione aquæ in vinum facta a Chriſto Domino in nuptiis Canæ Galilææ potuiſſet Jeſus vinum in hydrias vacuas inducere; at voluit, eas aqua repleri, ne quis in ſuſpicionem veniret, ab aliquo fuiſſe vino repletas. Non ipſe hydrias implevit, ſed id præſtari voluit ab aliis, ut omnis abeſſet occaſio ſuſpicandi. Ab aliis quoque juſſit hydrias deferri ad architriclinum, qui, uti ſobrius, & convivii curam gerens, poterat eſſe teſtis idoneus converſionis aquæ in vinum, non utcumque, ſed in vinum optimum, ita ut nullum aliud melius vinum unquam potatum ſit, uti concludunt Chryſoſtomus, Theophylactus, Eutymius apud Calmet *in comment. ad cit. cap. 2. S. Joannis*.

11 Si quis attente mirabilem hanc converſionem aquæ in vinum conſideret, facile deprehendet, omnia in ea adſuiſſe requiſita, quæ ſupra diximus adeſſe debere, ut tutum feratur judicium de miraculo converſionis. Converſio quippe aquæ in vinum non eſt ex illis converſionibus, quæ fiant juxta conſuetum naturæ curſum. Converſio aquæ in vinum non fuit converſio aquæ miſtæ vino, ſed converſio ſolius aquæ naturalis in vinum optimum. De ſtatu præcedenti ad converſionem nulla poterat eſſe difficultas, cum coram omnibus hydriæ fuerint aqua repletæ. Nulla res naturalis adhibita fuit, aut potuit adhiberi, quæ converſionem aquæ in vinum efficere poſſet. Teſtes deinde converſionis fuerunt architriclinus, & ceteri, qui convivio aſtabant, & vinum optimum bibebant.

12 Quæres, an inter miracula recenſendæ eſſent multiplicationes & converſiones, quæ fierent abſque additione materiæ, vel abſque inductione novæ formæ accidentalis, aut formæ ſubſtantialis, ſed, jubente Deo, ope & miniſterio Angelorum deferentium ex. gr. novos panes, aut ſubſtituentium loco aquæ vinum. Porro juxta ea quæ ſuperius dicta ſunt, nulla debet eſſe difficultas quoad miraculum, ſed tota quæſtio eſſet redigenda ad gradum miraculi, an eſſet videlicet adſcribendum tertio generi, quando multiplicatio & converſio factæ per additionem materiæ, & per inductionem novæ formæ accidentalis vel ſubſtantialis, probabiliter loquendo, miraculis ſecundi generis adſcribuntur. Elias, juſſu Dei, ſe abſcondit in torrente Carith; & juſſu Dei, corvi ad eum detulerunt panem & carnes, cum ſolo pane homo commode non vivat (3. *Regum cap. 17. verſ. 2. & ſeqq.*): *Et factum eſt verbum Domini ad eum, dicens: Recede hinc, & vade contra Orientem, & abſcondere in torrente Carith, qui eſt contra Jordanem, & ibi de torrente bibes: corviſque præcepi, ut paſcant te ibi. Abiit ergo, & fecit juxta verbum Domini: cumque abiiſſet, ſedit in torrente Carith, qui eſt contra Jordanem. Corvi quoque deferebant ei panem & carnes mane, ſimiliter panem & carnes veſperi, & bibebat de torrente*. Magna in hoc facto elucet ratio miraculi, Dei videlicet mutantis indolem & naturam corvi, ne carnes comederet, & efficientis, ut corvus ſtatis horis cibos ad Servum Dei deferret. Uti quoque alibi dictum eſt, corvi quotidie dimidium panem ad

S. Paulum primum Eremitam deferebant; integrum autem detulerunt, cum ad eum advenit S. Antonius. Idcirco in vita S. Pauli ſcripta a S. Hieronymo (*apud Bolland. Janu. tom. 1. pag. 606.*) S. Paulus converſus ad S. Antonium: *Eja, inquit Paulus, Dominus nobis prandium miſit, vere pius, vere miſericors. Sexaginta jam anni ſunt, quod accipio dimidii ſemper panis fragmentum; verùm ad adventum tuum militibus ſuis Chriſtus duplicavit annonam.* In vita S. Benedicti ſcripta a S. Gregorio M. (*dialogor. cap. 21. tom. 2. oper. col.* 248.) deficiente tritico in monaſterio, & affirmante S. Benedicto, poſtridie magnam fore frumenti copiam, *ſequenti autem die ducenti farinæ modii ante fores cellæ in ſaccis inventi ſunt, quos omnipotens Deus quibus deferentibus tranſmiſiſſet, nunc uſque manet incognitum.* Et Leo Oſtienſis *in Chron. cap.* 48. refert, monaſterium Theani occulto Dei judicio ab igne crematum fuiſſe cum omnibus opibus ſuis, ubi etiam cremata eſt Regula, quam S. Benedictus manu ſua conſcripſerat, ipſique cremati ſunt ſacci, in quibus juſſu Dei cælitus eidem Patri Benedicto eſcæ delatæ fuerant. Eſcæ, juſſu Dei delatæ ad ſuos Servos modo extraordinario, inter miracula recenſentur. Cur ergo idem dicendum non erit de rebus, quæ, eodem Deo jubente, ab Angelis deferuntur modo inviſibili, addunturque rebus aliis, vel aliarum loco ſufficiuntur, facta hoc extraordinario modo rerum multiplicatione, aut earum converſione in alias res?

C A P U T XXIV.

De miraculis reſpicientibus dominium in elementa, & irrationales creaturas, & plantas.

1 TAm in veteri, quam in novo Teſtamento hujuſmodi miraculorum exſtant exempla. *Exodi* quippe *cap. 17. v. 6.* populo murmurante adverſus Moyſen, quod aquam non haberet ad bibendum, & Moyſe Deum orante pro aqua impetranda, Deus ait: *En ego ſtabo ibi coram te ſupra petram Horeb, percutieſque petram, & exibit ex ea aqua, ut bibat populus. Fecit Moyſes ita coram Senioribus Iſrael.* Et *Numer. cap. 20. v. 11. Cumque elevaſſet Moyſes manum, percutiens virga bis ſilicem, egreſſæ ſunt aquæ largiſſimæ, ita ut populus biberet, & jumenta.* Item *Judicum cap. 15. v. 19.* ſitiente Samſone, aquæ e dente molari in maxilla aſini mirabiliter egreſſæ ſunt: *Aperuit itaque Dominus molarem dentem in maxilla aſini, & egreſſæ ſunt ex eo aquæ, quibus hauſtis, refocillavit ſpiritum, & vires recepit.* De Joſue, qui Soli imperavit, ut ſtaret; de Iſaia, qui Solis umbram decem lineis recedere fecit; de pelago in duas partes diviſo, elata juſſu Dei a Moyſe virga, multa allata ſunt *in antecedenti cap. 1. num. 9.* Addimus, Eliam Jordanis aquas diviſiſſe, uti legitur *lib. 4. Regum cap. 2. v. 8. Tulitque Elias pallium ſuum, & involvit illud, & percuſſit aquas, quæ diviſæ ſunt in utramque partem, & tranſierunt ambo per ſiccum,* Elias videlicet, & Eliſeus.

Et

Et *eod. lib. Regum cap. 6. v. 5.* Eliſeus ferrum ſecuris natare fecit: *Accidit autem, ut, cum unus materiam ſuccidiſſet, caderet ferrum ſecuris in aquam; exclamavitque ille, & ait: Heu, heu, heu, Domine mi, & hoc ipſum mutuo acceperam. Dixit autem homo Dei: Ubi cecidit? At ille monſtravit ei locum. Præcidit ergo lignum, & miſit illuc; natavitque ferrum, & ait: Tolle. Qui extendit manum, & tulit illud.* Licet enim multa, quæ in aqua quieta ſubſidunt, cum aqua agitatur aut ligno, aut re aliqua ejuſmodi in eam injecta, emergant, in ſublime ferantur, & innatent, id tamen accidere non ſolet ferro, aut lapidibus grandioribus: & licet graviores ipſæ res, fluminibus vehementer decurrentibus, volutentur in aqua, id tamen fieri non poterat per commotionem aquæ ortam ab immiſſione ligni; nec enim tantæ poterat eſſe efficaciæ, ut per eam ſecuris ferrum uſque ad ſummum elevaretur, juxtà ea quæ habentur apud Valleſium *de ſacra philoſophia cap.* 37. Danielis *cap.* 3. Sidrach, Miſach, & Abdenago nolentes adorare ſtatuam, quam Rex Nabuchodonoſor erexerat, ligati mittuntur in fornacem ignis ardentis; in qua illæſi manentes confitentur Domino, ſe propter peccata ſuæ gentis pati afflictiones; & petentes ejus miſericordiam, hortantur omnem creaturam ad benedicendum Dominum. Matthæi *cap. 8. verſ.* 26. Chriſtus imperavit ventis & mari, ſedavitque tempeſtatem: *Tunc ſurgens imperavit ventis & mari, & facta eſt tranquillitas magna*; quod ipſum legitur Marci *cap.* 4. & Matthæi *cap. 14. v.* 25. Chriſtus ambulavit ſuper mare: *Quarta autem vigilia noctis venit ad eos ambulans ſuper mare, & videntes eum ſupra mare ambulantem* (ſermo eſt de Diſcipulis) *turbati ſunt dicentes, quia phantaſma eſt, & præ timore clamaverunt. Statimque Jeſus locutus eſt eis, dicens: Habete fiduciam; ego ſum, nolite timere.* Hoc ipſum legitur Marci *cap.* 6. & Joannis pariter *cap.* 6. Et, ne prætereantur exempla dominii in creaturas irrationales animatas, Danielis *cap.* 8. habetur, Danielem ſupra Satrapas regni conſtitutum accuſatum fuiſſe, quod Regis Edictum non ſervaſſet, miſſumque in lacum leonum, poſtridie illæſum eductum fuiſſe, immiſſis in eumdem lacum ejus accuſatoribus, & ſubito dilaniatis. *Deus meus miſit Angelum ſuum, & concluſit ora leonum, & non nocuerunt mihi, quia coram eo juſtitia inventa eſt in me.* Lucæ autem *cap. 5. v.* 4. cum Chriſtus de navicula Petri turbas docuiſſet, juſſit laxari rete, & ingens piſcium multitudo capta eſt: *Dixit ad Simonem: Duc in altum, & laxate retia veſtra in capturam. Et reſpondens Simon dixit illi: Præceptor, per totam noctem laborantes nihil cepimus; in verbo autem tuo laxabo rete. Et cum hoc feciſſent, concluſerunt piſcium multitudinem copioſam; rumpebatur autem rete eorum. Et annuerunt ſociis, qui erant in alia navi, ut venirent, & adjuvarent eos. Et venerunt, & impleverunt ambas naviculas, ita ut pene mergerentur. Quod cum videret Simon Petrus, procidit ad genua Jeſu, dicens: Exi a me, quia homo peccator ſum, Domine. Stupor enim circumdederat eum, & omnes, qui cum illo erant, in captura piſcium, quam ceperant.*

2 Similia extant miraculorum exempla a Deo patrata interceſſione

Sanctorum, quos veneramur canonizatos vel juxta antiquam, vel juxta recentem Eccleſiæ diſciplinam. Fontes Sanctorum meritis exortos collegit Gretſerus *lib. 1. rerum variarum cap. 11.* Joannes Euſebius Nierembergius *in hiſtoria naturæ lib. 2. cap.* 33. nonnulla de his fontibus habet,& præcipue de illo in Anglia, qui dicitur S. Wenefridæ Virginis & Martyris, cujus fit commemoratio in Martyrologio Romano *ad diem 3. Novembris*. Povelus Calviniſta ad avaritiam Monachorum refert, quæ de hoc celebri fonte prædicantur; ſed eum Nierembergius *loc. cit.* ſtrenue refellit, & Cardinalis Baronius *in not. ad Martyrolog. ad dictam diem* poſtquam mentionem fecit Actorum ejus Sanctæ, ſubjicit: *Quæ autem in eiſdem Actis de perenni fonte & miraculis illic fieri ſolitis deſcribuntur, majora his accepi a fideliſſimo teſte oculato Reverendiſſ. D. Thoma Epiſcopo Aſaphenſi, Romani Pontificis in obeundis Epiſcopalibus functionibus Suffraganeo, vitæ ſanctitate, Fidei confeſſione, atque doctrina conſpicuo, nuper Romæ dolore omnium optimorum ex humanis ſublato*. S. Benedictus, ut eſt in ejus vita ſcripta a S. Gregorio Magno *cap.* 5. tria monaſteria conſtruxerat in rupibus montis; ſed cum laborioſum eſſet Fratribus ſemper ad lacum deſcendere, ut aquam habere poſſent, & laborem hunc Benedicto expoſuiſſent una cum periculo, quod ſemper imminebat deſcendentibus ad lacum, ipſe una cum Placido noctis tempore montem aſcendit, &, oratione completa, tres petras in eodem loco pro ſigno poſuit; Fratribus autem die alio redeuntibus ad aquam hauriendam imperavit, ut in rupe, in qua tres ſimul petras ſuperpoſitas invenirent, aliquantiſper terram effoderent, cum Deus in montis cacumine aquam producere poſſet. Euntes igitur rupem montis, quam Benedictus ſignificaverat, jam ſudantem invenerunt, & cum in ea concavum locum feciſſent, ſtatim aqua repletus eſt, quæ tam copioſe manavit, ut S. Gregorius referat eam uſque ad ſuum tempus defluxiſſe, atque ab illo montis cacumine ad inferiora derivatam fuiſſe. *In diſſert. 12. ad vitam S. Franciſci de Paula* alibi laudatam,& ab Epiſcopo Perimezzio notis illuſtratam teſtes afferuntur ex proceſſibus Canonizationis S. Franciſci de Paulam comprobantes, eum, egente Monaſterio ſui Ordinis aqua, aquas e ſilice eduxiſſe, quem baculo tetigit; & fontem ipſum adhuc extare, idem Epiſcopus teſtatur. Utque plura alia, quæ facile cumulari poſſent, omittantur, in bulla Canonizationis S. Bennonis *pag. 215. cod. Canoniz.* hæc leguntur: *Idemque Beatus Benno alio quodam tempore, cum in valle proxima civitati Miſnenſi concionem ad populum haberet, animadvertit, multos, ut fit tempore æſtivo, ſiti pæne exanimes; ut illis ſubveniret, terram percuſſit, e qua ſubito uberrimus & perennis fons emanavit, qui adhuc hodiernis diebus Fons Sacer appellatur*. Et in bulla Canonizationis S. Petri de Alcantara *pag.* 389. *loc. cit. Cum Joannes de Neira Petri in itinere ſocius inedia & ſiti confectus pæne decideret, in loco, ubi ab orandum ſanctus hic Vir ſe compoſuerat, fons illico erupit, & panis cum piſce ad eſum paratus apparuit*. In relatione cauſæ S. Iſidori Agricolæ facta in Conſiſtorio ſecreto ſuper ejus Ca-

Digitized by Google

Canonizatione coram Gregorio XV. & edita poſt Contelorium *de Canonizat. Sanctor. pag.* 747. exponitur, illum, rebus areſcentibus omnibus, ad vicinum montem perrexiſſe, in quo nullum aquæ veſtigium apparebat, percuſſaque terra, fontem vivum repente aperuiſſe, qui adhuc durabat perpetuo fluens, & nullis unquam cæli ardoribus exſiccatus; ad cujus aquæ potum ægri undique confluebant innumeris allecti miraculis, quæ interceſſione ejus aſſidue Deus per aquas illas edebat. Concordat bulla Canonizationis *pag.* 522. *loc. cit. Hero enim in agro, quem Iſidorus arabat, ſitienti aquam in loco ſicco & undique arido, percuſſa terra, manantem aperuit, quæ hactenus manat perennis, nullis unquam Solis ardoribus exſiccata. Ei vis Divina ineſſe dignoſcitur, Deuſque per Iſidori interceſſionem in agris ad eam confluentibus aſſidua ſigna operatur.* Simile omnino miraculum approbatum fuit in cauſa Canonizationis S. Paſchalis de Baylon, ut apparet ex bulla Canonizationis ipſius, in qua inter cetera miracula poſt Beatificationem patrata, & approbata ad Canonizationem obtinendam, legitur illud Dominici Perez agricolæ (*pag.* 476. *loc. cit.*) *qui, ope Beati implorata, ad primum ligonis ictum ex aridiori terra ſitu perennis, & numquam vel excreſcentis, vel deficientis aquæ fontem exſilire obtinuit, quo publica loci, & armentorum calamitas fuit reparata.* Simile item in cauſa Beatificationis S. Turribii Alfonſi Mogobreſii Archiepiſcopi Limani: cum enim diœceſim inviſens perveniſſet ad oppidum S. Ludovici de Macate provinciæ de Guaylas, & accepiſſet, loci incolas deſperato prope conſilio diſceſſum meditari, quod tantus eſſet aquarum defectus, ut non modo non ſuppeterent ad irrigationem ſegetum, ſed ne ad vitæ quidem neceſſitatem, juſſit erigi altare prope locum, ex quo olim aqua ſatis copioſe manaverat, ſed tunc quidem vix guttatim defluebat; peractoque Sacro, & benedictione loco impertita, fons, qui exaruerat, tanta repente fluxit aquarum copia, ut non tantum ad ſolitos uſus populi manarint, ſed præterea frumentariis & argentariis molis agendis ſatis fuerint, quæ eo in loco, invitante commoditate, conſtructæ ſunt: in cujus rei memoriam erecta ibi fuit Crux adhuc exſtans; multique ægroti eo fonte bibentes ab infirmitatibus ſunt liberati.

3 Succedunt exempla transfretationis fluminum, & maris, abſque cymba, non natando, ſed pedibus eundo, perinde ac ſi per terram incederetur, præbentibus undis liquidum iter, ſed ſolidum. In citata vita S. Benedicti *cap.* 7. refertur, Placidum puerum ſancti Viri Monachum egreſſum ad hauriendam aquam in lacum corruiſſe; Virum autem Dei, in cella cum eſſet, hoc protinus agnoviſſe, & Mauro mandaſſe, ut ſtatim iret ad præſtandum Placido auxilium; Maurumque, poſtulata & accepta benedictione, ad locum properaſſe, quo puer ab unda ducebatur, eum capillis arripuiſſe, & ambulaſſe ſuper aquas, ſicuti ambulaſſet ſuper terram; ſed regreſſum, poſtquam reſpexit, & agnovit, ſe ſuper aquas cucurriſſe, magno timore fuiſſe correptum. In bulla Canonizationis

S.Ben-

Digitized by Google

S. Bennonis *pag.* 215. *cod. Canonizat.* hæc habentur: *Albim flumen prædictum ſiccis pedibus tranſivit*. In bulla Canonizationis S. Petri de Alcantara *pag.* 383. *loc. cit.* ita legitur: *Non ſolum rapidiſſimas Tagi, & alterius fluminis aquas ſiccis ipſe pedibus aliquando tranſivit, ſed & puer qui aſello inſidens caniſtrum panibus refertum ad illum, & Fratres deferebat, Petri de Alcantara nomine invocato, jumentum impulit in flumen, quod ſolidum ac tutum ſupra ſuas aquas ingreſſum eidem præbuit*. Rex Aragoniæ Jacobus hujus nominis I. Sancto Raymundo de Pennafort ſignificavit, ſibi gratum futurum eſſe, ſi ſecum Majoricam proficiſceretur, Judæos & Saracenos ad Fidem Catholicam converſurus. Rex puellam, quam deperibat, apud ſe retinebat: cumque Raymundus ſecretis hortationibus & efficacibus non potuiſſet eum a peccato removere, rogavit, ut ſibi facultas daretur redeundi Barcinonem. Rex ira percitus, Edicto capitali cavit, ne quis nauta eum in ſuam navim reciperet, quocumque ire voluiſſet. Raymundus Edicti capitalis neſcius, cum Socio ad portum properavit; ibique, cognito Regis mandato, pallium depoſuit, & ſupra mare extendit; &, accepto baculo, ſigno Crucis ſe muniens, pallium aſcendit, erecta medietate cappæ in altum ad modum veli, quam in capite baculi fixit, ut in arbore, ad cujus radices alba veſte indutus ſedit. Obſtupuerunt nautæ, &, dum litore Barcinonenſi appropinquaret; ſpeculatores in alto Monte Jovis, qui eſt prope Barcinonem, conſtituti, molem numquam viſam, nigram & albam, cum proſpero vento venientem aſpexerunt; reque denuntiata Conſiliariis civitatis, hiſque ad litus prodeuntibus, apparuit Raymundus, qui deſcendens de pallio, eoque minime madido ſeſe induens, ſalutatis humiliter cunctis, ad Conventum ſuorum Fratrum Prædicatorum circa meridiem ejuſdem diei, quo a portu diſceſſerat, pervenit; januiſque clauſis ingreſſus eſt. Sanctus quoque Hyacinthus (ut fertur) omnibus ſtupentibus, ſiccis pedibus tranſivit magnum flumen Viſtulam, alias Widlam, ſeu Vandalum circa oppidum Wiſſograd; timore autem correptis Fratribus ſui Ordinis, & idcirco eum ſequi recuſantibus, cappam ſuam extendit ſuper aquam, ſuper qua Fratres incolumes venerunt uſque ad oppidum memoratum. Fuſe hæc cum ſuis probationibus narrantur in relationibus Rotæ Auditorum, quas in his cauſis exararunt. Quapropter Ven. Servus Dei Cardinalis Bellarminus in ſuo ſuffragio pro Canonizatione S. Raymundi edendo a Nobis *tom.* VII. *in Appendicibus*, ita allocutus eſt Clementem Papam VIII. *Sanctum Hyacinthum Sanctitas veſtra paucis ante annis in numerum Sanctorum retulit. Sancto Hyacintho Sanctus Raymundus ſimillimus fuit: eodem ſæculo vixit, eumdem habitum geſtavit, iiſdem inſtitutis informatus ad perfectum vitæ culmen pervenit, eodem Fidei ardore ac profectu Evangelium prædicavit, ſimili gloria miraculorum floruit, a que adeo ſimili, ut aquarum profunda uterque ſine navi, ſine ponte tranſierit*. Similia leguntur *in Actis SS. Franciſci de Paula, Bernardini Senenſis, & Joannis de Capiſtrano*.

4 Al-

Digitized by Google

4 Allatum eſt *libro* 3. *cap.* 33. *num.* 3. exemplum S. Petri Ignei, qui illæſus per ignem ardentem tranſivit. Extat in bibliotheca Mediceo-Laurentiana *plut.* 20. *num.* 22. epiſtola a Florentinis paulo poſt memoratum innocuum tranſitum per ignem ſcripta Alexandro II. ſummo Pontifici; uti teſtatur Lamius *de eruditione Apoſtolorum ſect.* 2. *cap.* 3. *cod.* 130. quam etiam nuper typis edidit Joſeph Maria Brocchius *in vitis Sanctorum & Beatorum Florentinorum*. In bulla Canonizationis S. Chunegundis Imperatricis, quæ obiit anno 1040. & de qua plura habentur *in Actis SS.Ord. Benedict. ſaculo 6. part.* 1. ſic legitur *pag.* 467.: *Suam ergo virginitatem Domino conſecravit, & ſervavit intactam, ita quod, cum aliquando, inſtigante humani generis inimico, ſuſpicio quædam contra ipſam fuiſſet exorta, ipſa, ut ſuam innocentiam demonſtraret, ſuper ignitos vomeres nudis plantis inceſſit & proceſſit illæſa*. Pertinent hæc autem ad eas purgationes, quæ vulgares vocantur, cujuſmodi erant, deficientibus aliis probationibus, duellum, ferri candentis contrectatio, aqua fervens, & id genus alia, quæ, ſi aliquo veteri canone ſunt probata, poſterioribus canonibus prohibita ſunt, ut *in can. Conſuluiſti*; & *in can. Monomachiam* 2.*quæſt.* 4.; *in cap. Ex litteris, de exceſſ. Prælator.*; & *in titulo Decretalium, de purgatione vulgari*; docetque S. Thomas 2. 2. *quæſt.* 95. *art.* 8. *ad tertium*, illicita eſſe examina, quibus Deus tentatur ad operandum miraculum. Vulgares haſce probationes Ivo Carnotenſis paſſim reprobat, & diſſuadet *epiſt.* 74. *epiſt.* 205. & *epiſt.* 252. & Franciſcus Juretus *in notis ad cit. epiſt.* 74. ex antiquis manuſcriptis recenſet exorciſmos aquæ frigidæ vel calentis, & alias ſolemnes preces & ritus, quibus utebantur Sacerdotes, qui iſtiuſmodi examinibus præerant. Approbat Ivo *in epiſt.* 252. *ad Radulphum Remenſem Archiepiſcopum* vulgares haſce probationes, ſi aliæ non ſuppetant idoneæ probationes, nec deſint probabiles gravis delicti præſumptiones, & poſt juridicam accuſationem Judex ſententia ſua rem ita examinari jubeat. At juxta receptam diſciplinam nulla eſt hodie circumſtantia, in qua vulgaribus hiſce probationibus locus eſſe poſſit. Quocirca tentatum experimentum ignis anno 1498. in cauſa Hieronymi Savonarolæ alias memorati, & de quo plura habentur in hiſtoria critica & practica Superſtitionum Patris le Brun *cap.* 4. *num.* 2. ſummus Pontifex ex conſilio Cardinalium reprobavit, uti fuſe legitur *in* 2. *tom. vitæ Hieronymi Savonarolæ in Addit. ad cap.* 15. *pag.* 313. & *ſeqq. edit. Pariſien. an.* 1674. Simile eſt, quod habemus in uſu ſortium in ſacris electionibus. Licet enim eædem fuerint adhibitæ in electione S. Matthiæ, uti legitur *Act.* 1. *v.* 26. *Et dederunt ſortes eis, & cecidit ſors ſuper Matthiam*; quandoquidem Barſabas Juſtus, & Matthias ita pares erant ſanctitate & meritis, ut vix, ac ne vix quidem humano judicio diſcerni poſſet, uter eſſet dignior Epiſcopatu Judæ proditoris; & licet in Concilio Barcinonenſi *can.* 3. ſtatutum ſit, ad judicium ſortis eſſe confugiendum, ſi inter Candidatos Epiſcopatus nullum meritorum diſcrimen appareat; hodie tamen uſus ſortium in ſacris electionibus omnino

pre-

Digitized by Google

prohibitus eſt, uti legitur *in cap.* 3. *de ſortilegiis*, etiamſi agatur de perſonis æqualis meriti, uti late oſtendunt Pirhing. *ad dict. tit. de ſortilegiis* §. 2. *num.* 10. Anaclet. *ad eumd. tit. num.* 7. Schmalzgrueber *ad cit. tit. num.* 31. Dandinus Signaturæ Juſtitiæ Votans *in tract. de Suſpectis de hæreſi cap.* 4. *ſect.* 2. *ſubſect.* 1. *num.* 10. *& ſeqq.* Rota *in Albaricen. Canonicat.* 10. *Maji* 1700. coram Molines Decano.

5 Uno verbo, experimenta hæc periculoſa ſunt, & reprobanda, niſi adſit Dei promiſſio, uti erat aqua zelotypiæ in veteri Teſtamento, de qua *Numer. cap.* 5. Mulier enim de adulterio ſuſpecta aquas, quas zelotypiæ appellat Scriptura ſacra, bibere cogebatur, quas cum potaſſet, ſi revera eſſet adultera, in templo marcebat; ſed eædem zelotypiæ aquæ mulieribus de adulterio falſo accuſatis minime nocebant.

6 Ad ea ergo ut deſcendamus, quæ magis ad rem noſtram faciunt, præter ea quæ late cumulata ſunt a Bagatta *in admirandis orbis Chriſtiani tom.* 1. *lib.* 2. *cap.* 1. vivi crematio ſummum ſuppliciumappellatur *in l.* 28. *ff. de pœnis, in cujus* §. 9. dicitur: *Igni cremantur plerumque ſervi .... nonnumquam etiam liberi plebeji, & humiles perſonæ.* Tales paſſim Chriſtiani habebantur: iccirco populus Smyrnenſis, cum Sancto Polycarpo leonem poſtulaſſet, petiit deinde, ut vivus arderet. Tiburtius in Perſecutione Diocletiani damnatus ad incedendum nudis plantis ſuper carbones ardentes, Crucis ſigno ſe muniens, fidenter ambulans ſuper eos aſſeruit, prunas ſibi flores viſas fuiſſe: quocirca extra Urbem ductus, & via Lavicana tertio ab Urbe lapide gladio percuſſus, ibi a Chriſtianis ſepultus eſt. Multa hujus generis reperiuntur in Actis Canonizationum, quorum nonnulla hic a Nobis exponentur. In bulla Canonizationis S. Franciſci de Paula §. 13. legitur, ipſum ſæpius ignem nudis pedibus conculcaſſe, ac ignitos candenteſque lapides manibus contrectaſſe. In bulla Canonizationis S. Petri de Alcantara (*pag.* 384. *cod. Canonizat.*): *Incenſum ignem in quodam Conventu per flammas ipſas innoxius incedens ſine mora extinxit.* In relatione Rotæ Auditorum edita in cauſa S. Pii V. & impreſſa apud Bzovium *in tomo poſthumo annalium* fuſe refertur, Agrabe, quod eſt oppidum in Hiſpania, in domeſticum ſacellum Antonii Cardonæ & Seſſæ Ducis ignem maximum caſu excitatum tanta vi deſæviiſſe, ut etiam argenteas Imagines diſſolverit, & aram lapideam in pumices redegerit, illæſis medio in igne binis Imaginibus S. Pii V. quarum altera tela, altera charta erat expreſſa; iidemque Rotæ Auditores cenſuerunt, id eſſe miraculo adſcribendum, & ejus habendam eſſe rationem, ut ſane habita fuit, in Beatificatione S. Pii V. cum miracula, nulla præcedente invocatione, etiam fiant ad declarandam alicujus ſanctitatem. In relatione cauſæ S. Ludovici Bertrandi miraculo ejus interceſſione patrato adſcribitur, quod, ſæviente incendio non ſine ingenti mortalium terrore per totum montem, ipſo, elevatis in cælum oculis, & formato ſigno Crucis dextera manu, benedictionem impartiente, nulla penitus intercedente mora, flam-

flamma extincta ſit; ita ut ligna, quorum non parva copia comburi cœperat, dimidia parte exuſta, & altera parte intacta viſa fuerint, eodemque in trunco veluti exactiſſima quadam linea diſcriminata apparuerint, prout ipſo benedictionis tempore plus, minuſve flamma conſumpſerat. In relatione cauſæ S. Joannis de Deo ab iiſdem Rotæ Auditoribus exarata inter miracula refertur, excitato magno incendio in Regio valetudinario civitatis Granatenſis, & accurrentibus omnibus, ut non tam ædificii, quam infirmorum incolumitati conſulerent, Joannem impavidum, toto ſpectante populo, in ignem proſiliiſſe, huc illucque inter flammas per ardentia diſcurrentem tecta, quouſque non tam infirmos humeris exportatos, quam lectulos e feneſtris projectos ab incendio vindicavit; ſuccreſcentibus autem flammis Joannem circumventum, cum per horæ dimidium ab omnium oculis ereptus, tanquam igne conſumptus communi mœrore deploraretur, incolumem ex incendio prodiiſſe, omnibus obſtupeſcentibus, & id miraculo adſcribentibus. Addimus ex Cedreno, celebre templum S. Anaſtaſiæ Conſtantinopoli ab igne accenſo ſervatum fuiſſe precibus S. Macarii; ex S. Gregorio *lib.* 1. *dialogor. cap.* 6. Anconam precibus S. Marcellini Epiſcopi fuiſſe ab igne accenſo liberatam; & ſimilia leguntur de SS. Romualdo, Stephano, Benedicto, Hilario, Viſidoncio, Medoaldo, Bertulpho, Thecla, & aliis apud Bollandum, & Surium, & apud Roſvveidum *de Fide Hæretic. ſervanda cap.* 12. & apud Petramſanctam *in thaumaſia vera religionis tom.* 1. *cap.* 67. & apud Pignatellum *conſult.* 110. *num.* 24. *& ſeqq. tom.* 4.

7 Mirabilia in ſuperioribus ex Actis Canonizationum deſumpta de dominio in aquas retulimus: nunc alia, licet minoris ponderis, addenda ſunt, quæ tamen vera miracula fuerunt. In vita S. Bernardi ſcripta a Guillelmo, & edita *poſt opera ejuſdem Sancti edit. Mabillonea cap.* 11. *col.* 1099. legitur, imbre corruente madefactam non fuiſſe chartam epiſtolæ, quam ipſe dictabat: *Subito autem inopinatus imber erupit, & is, qui ſcribebat (ſicut, ipſo referente, didicimus) chartam reponere voluit. Ad quem Pater ſanctus, Opus, inquit, Dei eſt, ſcribe, ne timeas. Scripſit ergo epiſtolam in medio imbre ſine imbre.* In relatione cauſæ S. Franciſcæ Romanæ edita ab Auditoribus Rotæ *part.* 3. *art.* 13. miraculo, & merito adſcribitur, quod in aquis cum eſſet, non fuerit madefacta. Cum enim in vigilia SS. Apoſtolorum Petri & Pauli anno 1438. ab eccleſia S. Pauli reverteretur una cum Sororibus, & intraſſet in ſuam vineam prope molam S. Pauli, & ſanctis meditationibus vacans rapta fuiſset in ecſtaſim, & genua flexiſſet in aqua, ita ut per magnum temporis ſpatium aquis circumdata eo modo conſtitiſſet, poſtmodum ita ſiccis pedibus de aqua exivit, ac ſi aquam minime tetigiſſet: eodemque anno in eadem vinea, cum recitaret Officium Beatæ Mariæ Virginis, & magna pluvia ſuperveniſſet, & ambulando per vineam Officium recitare perrexiſſet, ipſa ſola non fuit madefacta. In relatione autem cauſæ S. Andreæ Avellini 3. *part.* miraculo adſcribitur, quod ingreſſus domum Regen-

Digitized by Google

tis Camilli de Curtis, ut Catharinam Caraſam ægrotantem inviſeret, recuſato curru ipſi oblato ob maximam pluviam, nec ipſe tamen, nec ſocii ullo modo madefacti ſint; extinctoque lumine impetu ventorum, quod ſecum deferebant, ſplendor obortus ſit circa corpus S. Andreæ, cujus ope totam viam videre potuerunt, & incolumes pervenire ad Domum S.Pauli. Aliqua dicenda eſſent de dominio Servorum Dei in creaturas irrationales animatas, puta belluas ferociores. Multa autem de hoc dicta ſunt, dum de martyrio locuti fuimus: vidimus enim, leones & urſos auſos non fuiſſe corpora Martyrum attingere: & qui plura ſcire cupit de admirandis animalium obſequiis erga Beatos, aut Sanctos, legere poteſt Joannem Euſebium Nierembergium *hiſtoria natura lib.9. cap.95. & cap.96.*

8 Magnalia hæc ſunt omnipotentiæ Divinæ, juxta illud *Pſal. 28. v. 7. Vox Domini intercidentis flammam ignis*, & juxta illud *Pſal. 65. v. 12. Tranſivimus per ignem & aquam, & eduxiſti nos in refrigerium.* S. Joannes Chryſoſtomus *homil.12. ſuper Geneſim num.3. oper. tom.4.* obſtupeſcens, quod ignis fornacis Babylonicæ erumpens Chaldæos extra fornacem aduſſerit, & pueros intra fornacem exiſtentes nullatenus læſerit, hæc habet: *Et, ne quis putaret, viſibilem illum ignem operatione carere, idcirco benignus Dominus illius efficaciam non impedivit, ſed vim illam urendi illæſam ſervavit, & Servos ſuos illa ſuperiores fecit; Ceterum, ut ſcirent, qui pueros injecerant, quanta eſſet omnium Dei potentia in illos, ignis ſuam operationem exercuit, ita ut ille ipſe ignis eos intus circummuniret, eos autem, qui foris erant ureret & conſumeret...... Dominus quando vult, elementa omnia in contrariam mutat eſſentiam.* De hiſce & conſimilibus factis Calmet *in diſſert. de veris, fictiſque prodigiis*, quæ extat *ante comment. Exod. tom.1. part.1. pag.285.* ita ſcribit: *Verum prodigium, juxta inſitam nobis ideam, res eſt regulas natura conſuetas tranſcendens: vir ſuper aquas gradiens.* Et poſt plura (*pag.289.*): *Prodigia tamen nonnulla ſuppetunt adeo aperta & explorata, ut imperitiſſimi quique de populo tutò de illis judicare permittantur. Ita plane, cum Moyſes, elata virga, pelagum pro arbitrio diffidit, reſtituitque; cum e ſilice percuſſa aquarum venas eduxit &c.* Cum occurrit examen eorum, qui ſuper aquas ambulaverunt, quæſtio exitari poteſt, quomodo id factum ſit, num videlicet corpus levitatem induerit, an aqua ex fluida effecta fuerit ſolida, an tantum ſuſpenſus fuerit effectus fluiditatis. Item, cum agitur de fontium productione, reſumi poſſunt quæ a Philoſophis traduntur de eorum origine. Ariſtoteles enim *lib.1. meteor. cap.13. text.60. & duobus ſequentibus* docuit, aquam fontium gigni intra ſinus & cavitates terræ ex aere & vaporibus in aquam ibidem reſolutis. Seneca *lib. 3. quæſtion. natural. cap.6.* voluit, intra terram adeſſe ingentem cavitatem aquis repletam, quam *barathrum* appellant, quæ origo ſit quarumvis aquarum, quæ in terræ ſuperficie viſuntur; cujus opinionis anteſignanus fuit Plato *in phædone*, ſive *in dialogo de anima*. Recentioribus placuit, originem principalem fontium & fluminum eſſe aquas ſubterraneas a marinis oriundas, minus vero principalem eſſe aquas pluvias ex aere ac vaporibus ortas, juxta ea quæ

ea quæ docuerunt Conimbricenſes *tract. 9. in meteor. cap. 41*. Fontes e mari proxime, aut remote ortum ducere, contendit Maignan. *in philoſophia naturæ cap. 17. propoſit. 17*. Denique, infra campos & montes eſſe multas cavitates aquis plenas, quæ vi caloris in vapores reſolutæ aſcendant per terræ poros, & cum iſtiuſmodi vapores non procul abſunt a ſuperficie terræ, vi frigoris condenſati, & craſſiores effecti relabantur eo, unde venerunt, ſed laxiores meatus nacti ſurſum aſcendant, & jam in aquam converſi erumpant, & in fontes ſcaturiant, late probare conatur Renatus des Chartes *philoſophiæ part. 4. num. 64*. Alia de origine fontium erudite collecta legi poſſunt *tom. 2. dialogor. phyſicor.* Patris Regnault ex *Gallico in Italicum idioma nuper tranſlatorum, & Venetiis editorum anno* 1736. *pag.* 110. *& ſeqq.* Denique, cum agitur de tranſitu per ignem abſque ulla læſione, afferri poſſunt quæ apud nonnullos habentur de corporis humani conſtitutione, quam putant ab igne naturaliter non lædi.

9 Verum hæ, ſimileſque diſputationes nullum approbationi miraculi obſtaculum præbere poterunt: quamcumque enim ex recitatis opinionibus ſequamur de modo, quo quis ambulat ſuper aquas, & de origine fontium, ſemper vigebit ratio miraculi, ſaltem quoad modum, uti bene adnotarunt Rotæ Auditores in relatione cauſæ S. Iſidori Agricolæ *in miraculo tertio in vita*, & in relatione cauſæ tunc Servi Dei, nunc Beati Hieronymi Æmiliani *miraculo ſecundo in vita*, & explicat Valleſius *de ſacra philoſophia cap. 63. pag. 465.* ubi verba faciens de Moyſe, qui percuſſit petram, & ſtatim fluxerunt aquæ, hæc habet: *Neque enim putandum eſt, Moyſem, cum in Deſerto lapidem virga feriens potavit ſiti jam pereuntem populum, feciſſe, ut quæ antea non erat, aqua gigneretur denuo, ſed ut quæ ſuberat, rupto meatu erumperet, velut Chirurgus venam ſcindens ſanguinem fluere facit*. Quæ autem a nonnullis circumferuntur de corporis humani conſtitutione, quæ ab igne naturaliter non læditur, falſa ſunt & ludicra, veluti late oſtendunt Majolus *in diebus canicularibus tom. 1. colloq. 22.* & Pignatellus *cit. conſult. 110. tom. 4.* Sunt quædam ſane, quæ comburi non poſſunt, de quibus Lævinus Lemnius *de occultis naturæ miraculis lib. 2. cap. 12.* ſed qui inter hæc humana corpora ponit, fabulas narrat.

10 Solida ergo, quæ occurrere poteſt in horum factorum examine, difficultas conſiſtit in probationibus. Etenim videndum eſt, quam fidem mereantur qui hæc teſtando confirmant, & quomodo dictis eorum ſubſtantia facti comprobata ſit. Quando autem agitur de incedentibus ſuper aquas, tanquam ſupra terram, videndum, an inceſſerint, nulla demerſa corporis parte: quare Lactantius *lib. 4. de vera ſapientia cap. 15.* referens, Chriſtum a Diſcipulis viſum fuiſſe ſuper aquas ambulantem, ait: *At illi urgente jam veſpere profecti, contrario vento laborare cœperunt. Cumque jam medium fretum tenerent, tum pedibus mare ingreſſus conſecutus eſt eos, tamquam in ſolido gradiens, non ut Poetæ mentiuntur Orionem in pelago incedentem, qui, demerſa corporis parte, humero ſupereminet undas*; corpus enim ſolidum, etiamſi

levius ſit aqua, ſi ponatur in ipſa, mergitur aliqua ſui parte, ſed non totum, alia videlicet ejus parte ſuperſtante, ut ex Archimede docent P. de Lanis *magiſter. naturæ & artis tom.3. lib.25. cap.2. prop.22. fol.535.* & *cap. 3. prop.3. fol.555.* & Borell. *de motionib. natural. a gravitate pendentib. prop. 25. prop.81. & prop.99.* ubi demonſtrat, neceſſario admitti debere, ut corpora omnia, quæ levia appellantur, ſurſum aſcendant extruſa fluidis, in quibus innatant, ob exceſſum gravitatis iſtorum: quod ipſum aſſeruit *prop. 39.* ubi impetum, quo lignum & aer per aquam aſcendunt, vocat naturalem, quia eſt neceſſarius; rationemque reddit, quod inter molem quamque corpoream fluido demerſam, & fluidum ipſum mutua quædam gravitatum lucta, non ſecus ac inter pondera utrimque bilanci appenſa, exerceatur, deſcendente eo quod eſt gravius, & aſcendente eo quod eſt levius, donec res ſint compoſitæ ad æquilibrium. Quærendum quoque eſt, num viderint die, an nocte; & quatenus nocte viderint, quomodo cognoverint, eum ipſum eſſe, quem ambulaſſe dicunt ſuper aquas. Chriſtus venit ad Diſcipulos ambulans ſupra mare quarta vigilia noctis circa æquinoctium Paſchale, ſive vernum, quando nox æqualis eſt diei, & ſic duodecim horarum. Intra decimam ergo noctis horam, & duodecimam Chriſtus venit, & videntes eum Diſcipuli ſupra mare ambulantem turbati ſunt dicentes, phantaſma eſſe, & præ timore clamaverunt; ſed ſtatim Jeſus locutus eſt dicens: *Habete fiduciam. Ego ſum, nolite timere*; Petro autem roganti, ut ſe juberet ad ipſum venire ſuper aquas, reſpondit ut veniret.

11 Si vero agitur de mirabili fontium productione, non erit omittenda indago, num in loco, in quo aqua manavit, ullum eſſet antea aquæ ſignum, an terra eſſet arida & ſicca; an opportunum hominis miniſterium interceſſerit in ſaxo excavando, & aqua educenda; an pro hominum, vel animalium ſoſpitate, aut frugum conſervatione aqua eſſet neceſſaria; an ſtatim poſt preces Servi Dei manaverit, ſi fons erupit, dum ipſe vivebat; an ſtatim poſt invocationem, ſi agitur de facto poſt ejus obitum: & quatenus aqua temporibus etiam ſubſequentibus ægrotis profuerit, hæ circumſtantiæ multum proderunt approbationi miraculi. Quocirca Federicus Caccia tunc ſacræ Conſiſtorialis aulæ Advocatus, deinde Rotæ Auditor, & Nuntius Hiſpaniarum, & tandem S. R. E. Cardinalis & Archiepiſcopus Mediolanenſis reſpondens animadverſionibus Proſperi Bottinii tunc Fidei Promotoris ſuper miraculo eruptionis fontis in cauſa S.Turribii, ait: *Certe, quidquid in abſtracto dici poſſit quoad novas fontium eruptiones, quas naturaliter contingere poſse non diffiteor, ſi in hoc, de quo agimus, circumſtantiæ facti ponderentur, ſcilicet præcedens æſtivo tempore ſiccitas, imploratum ab incolis Archipræſulis auxilium, ejuſdem ad locum acceſsus, altaris erectio, Sacrum peractum, ac inſtantanea ad impartitam benedictionem aquarum eruptio in magna ac inſolita copia, earumque perennitas; ſi hæc, inquam, omnia recte ponderentur, omnis naturalis ratio prorſus excluditur, & evidenter apparet miraculum, non quidem quoad ſubſtantiam facti, ſed quoad inſolitum & diverſum a principiis naturæ modum agendi.*

12 De-

Digitized by Google

12 Denique, ſi agatur de tranſitu per ignem abſque læſione, quærendum eſt, num qui tranſivit illæſus, ingreſſus fuerit cum; an ſine veſtibus: qui enim cum veſtibus ingreditur, facilius comburitur; ac proinde *Danielis cap.*3. narratur, Sidrach, Miſach, & Abdenago vinctos cum braccis ſuis & tiaris & calceamentis & veſtibus miſſos fuiſſe in mediam fornacem ignis ardentis. Item quærendum eſt, quomodo conſtructa eſſet ſtrues lignorum accenſorum; an tranſitus fuerit per medium; an ventus ſpirans flammam avertere potuerit; quanto tempore, qui tranſivit, permanſerit in igne; quomodo probetur illæſus, & an duraverit. De S. Polycarpo in rogum ardentem conjecto ſcribunt Smyrnenſes apud Euſebium *lib.* 4. *hiſtor. cap.* 15. *Ignis enim fornicis ſpeciem præbens, tamquam velum navis ventorum flatu ſinuatum circum corpus Martyris ſtetit. Quod quidem in medio poſitum, non ut caro aſſa videbatur, ſed velut aurum, aut argentum, quod in fornace excoquitur. Quippe odorem ſuaviſſimum quaſi thuris alteriuſve pretioſi aromatis naribus noſtris inhalantem hauriebamus. Poſtremo cernentes impii ac profani homines corpus flammis non poſſe conſumi, confectorem propius accedere, enſemque alte in corpus adigere, juſſerunt. Quo facto tanta vis ſanguinis effluxit, ut ignis prorſus extingueretur.*

13 Hæc autem innuiſſe ſatis ſit, cum in ſingulis factis alia plura advertenda inveniri poſſint. De præſtigiis autem, aut factis, quæ vi Dæmonum etiam in his rebus contingere poſſunt, non agimus, cum (uti ſæpiſſime dictum eſt) quæſtio non inſtituatur de miraculis, niſi poſt approbatas virtutes, quarum approbatio quodcumque Dæmonum factum avertit.

14. Aliquid remanet ut dicamus de miraculis reſpicientibus arbores, ſeu plantas. Matthæi *cap.*21. *v.*19. hæc habentur de Chriſto Domino: *Et videns fici arborem unam ſecus viam, venit ad eam, & nihil invenit in ea, niſi folia tantum, & ait illi: Nunquam ex te fructus naſcatur in ſempiternum. Et areſacta eſt continuo ficulnea. Et videntes Diſcipuli mirati ſunt, dicentes: Quomodo continuo aruit?* Quod ipſum legitur Marci 11. *v.*13. *Cumque vidiſſet a longe ficum habentem folia, venit, ſi quid forte inveniret in ea. Et cum veniſſet ad eam, nihil invenit præter folia, non enim erat tempus ficorum. Et reſpondens dixit ei: Jam non amplius in æternum ex te fructum quiſquam manducet.* Sancti Patres dicunt, Chriſtum facto adeo illuſtri voluiſſe Apoſtolis patefacere cauſam reprobationis Judæorum. Ficus populum Judæorum repræſentabat. Populus hic erat arbor plantata in terra Domini. Tempus non erat, quo ficus fructus naturaliter producit. Sed cum Judæi, per arborem deſignati, quocumque tempore deberent fructus producere; concludunt Patres, Chriſtum Dominum ficui maledixiſſe, non propter ficum, ſed propter eos qui per ficum repræſentabantur: uti videri poteſt apud Calmet *loco citat. in Matthæum*. Idem Calmet *in comment. ſuper Euangelio S. Marci cap.*11. oſtendit, in Palæſtina etiam nunc ficus adeſſe, quæ fructus habent menſe Martio, prout etiam habere debuiſſet ficus a Chriſto maledicta poſtridie Dominicæ Palmarum, die 11. menſis primi Niſan, hoc eſt, juxta noſtrum computum, die 21. Martii. At, utcunque ſit de his, miraculo attri-

attribuendum eſt, quod arbor tam ſubito, tam ſucculenta, tam frondoſa, non appoſito igne, non ferro cædente, non evulſa vento, non defoſſa radicibus, ſed ſolo omnipotenti Domini verbo tota exaruerit, uti loquitur S. Joannes Chryſoſtomus apud Joannem Jacobum Schevchzerum *in phyſica ſacra in Matthæum cap.* 21. *pag.* 1375. Simile aliquid legitur a Deo patratum ad oſtendendam ſanctitatem S. Franciſci. Frater Juniperus plantandæ arbori curam intendebat; cumque vocatus a S. Franciſco, quouſque cœptum perfeciſſet opus, parere detrectaſſet, Sanctus arbori maledixit, quod contumaciæ occaſio extitiſſet, eique præcepit, ne in poſterum creſceret, quod protinus factum eſt, cum ne latum quidem unguem creverit a die quo terræ infixa eſt; prout hodie etiam viſitur Carinulæ, quæ eſt urbs Campaniæ Felicis, in monaſterio Minorum, uti referunt Wadingus *in annal. ad ann.* 1222. *num.* 11. & Cornelius a Lapide *in Matthæum cap.* 21. *verſ.* 19.

CAPUT XXV.

De quibuſdam miraculis, quæ in cœlis, & in terra contingunt.

1 SCriptum eſt *Num.* 24. *v.* 27. *Orietur ſtella ex Jacob, & conſurget virga de Iſrael*. Nato autem Jeſu in Bethlehem Judæ in diebus Herodis Regis, ſtella apparuit, quam Magi ſequentes, ad eum adorandum perrexerunt, & de theſauris ſuis obtulerunt ei munera aurum, thus, & myrrham: *Ecce Magi* (legitur in Evangelio S. Matthæi *cap.* 2. *v.* 1.) *ab Oriente venerunt Hieroſolymam, dicentes: Ubi eſt, qui natus eſt Rex Judæorum? Vidimus enim ſtellam ejus in Oriente, & venimus adorare eum*; & v. 9. *Ecce ſtella, quam viderant in Oriente, antecedebat eos, uſque dum veniens ſtaret ſupra, ubi erat Puer. Videntes autem ſtellam, gaviſi ſunt gaudio magno valde. Et intrantes domum invenerunt Puerum cum Maria matre ejus, & procidentes adoraverunt eum, &, apertis theſauris ſuis, obtulerunt ei munera aurum, thus, & myrrham*.

2 Variæ ſunt de hac ſtella ſententiæ. Nonnulli putant, fuiſſe aſtrum novum micans in aere; nonnulli, Angelum corporea luce emicantem in aſtri figuram; nonnulli, Spiritum Sanctum ſub aſſumpta aſtri ſpecie; ceteri, flammeum aliquod phænomenon in media aeris regione, juxta ea quæ habentur apud Calmet *in diſſert. de Magis, qui Jeſum adoraturi venerunt*.

3 At, ad ſententiam magis receptam ut veniamus, quamvis ad Chriſtum manifeſtandum Dei omnipotentia efficere potuiſſet, ut aliqua ex cæleſtibus ſtellis deſcenderet, novoque & inuſitato modo moveretur; quia tamen non ſunt multiplicanda miracula, veluti ad rem obſervat Suarez *quæſt.* 36. *art.* 8. *diſput.* 14. *ſect.* 5. Patres communi calculo aſſerunt, ſtellam hanc non fuiſſe ex genere earum, quibus cælos videmus ornatos, nec etiam ex illis, quæ, ut minus fortaſſe recte olim putabatur, ex vaporibus coagmentatis accenſæ in aere *Cometæ* dictæ ſunt, ſed Divinam quamdam virtutem,

Digitized by Google

tem, quæ non tantum aſpicientium oculos ſui fulgoris radiis illuſtraret, ſed quæ & mentes illorum Divina luce perfunderet, atque ad Chriſtum natum perquirendum excitaret, uti habetur apud Cardinalem Baronium *ad annum primum Chriſti num.*35. Ad rem hanc facit illud Theophylacti *in Matthaeum cap.*2. ubi hæc habet: *Quando audis ſtellam, ne talem illam putes, quales videmus; ſed Divinam virtutem & Angelicam in figura ſideris apparentem. Nam quoniam Aſtrologi Magi erant, propterea Dominus familiari ipſis ſigno eos adduxit, ſicut Petrum piſcatorem a multitudine piſcium, quos in Chriſti nomine ceperat, ſtupeſcere fecit. Quod autem Angelica virtus fuerit ſtella, manifeſtum eſt ex eo, quod in die refulſerit, & ad motum Magorum ſe moverit, & ad quietem eorum quieverit. Quin & a Septentrionali parte, quæ eſt Perſidis, ad Meridiem, in qua eſt Jeruſalem, movebatur. Numquam autem ſtella a Septentrione ad Meridiem vertitur.*

4 Nec aliter profecto videtur res hæc ſe habere potuiſſe: ſi etenim ſtella, quæ apparuit Magis, fuiſſet ſtella firmamento affixa, ex tanta altitudine non potuiſſet eis viam monſtrare. Rurſus ſtellæ habent motum circularem. hæc non item: illæ perpetuæ ſunt, hæc fuit temporanea; cum expleto officio, evanuerit: illæ omnibus conſpicuæ ſunt (quod & ipſis cometis commune eſt), iſta ſolis Magis; ſi enim perſpicua fuiſſet Herodi, ipſe tanta ſollicitudine tempus ortus ejus non exquiſiviſſet. Demum ſtella ſeſe occultavit Magis, dum erant Hieroſolymis. Ex quibus proinde infertur, eam aut fuiſſe aliquod meteorum ab Angelo formatum in modum & ſpeciem ſtellæ, ingenti lumine perfuſum, ab Angelo ex Oriente in Occidentem motum in media aeris regione, ut Magis ſignaret iter, ad inſtar columnæ ignis, quæ filios Iſrael per Deſertum deduxit; vel fuiſſe ſtellam tunc creatam, non in cælo; ſed in aere vicino terræ, quæ ſecundum Divinam voluntatem movebatur, uti perſpicue docet D.Thomas 3.*part. qu.*36. *art.*7. cui adhæret Auctor licet heterodoxus, Fridericus Spanhemius *in Dubiis Euangelicis dub.*27. *pag.*297. *num.*8. ubi hæc habet: *Omnibus vero expenſis, hæc ſententia tutiſſima videtur, hanc ſtellam fuiſse corpus lucidiſſimum, ſed exiguæ molis, a Deo extraordinarie, non in cælo æthereo, ſed aereo ejuſque regione inferiore formatum ſive per creationem immediatam, ſive per mediatam, & motu arbitrario pro Dei voluntate motum ad deſignationem eventus extraordinarii, & directionem itineris Magorum ad Domum & Dominum, quod, miniſterio illi præſtito, pro Creatoris voluntate diſparuit ſive per annihilationem, ſi immediate creatum dicatur, ſive per reſolutionem in materiam, ex qua compactum erat, ſi creatione mediata productum ſtatuatur &c. Ad hanc ſententiam accedunt inter alios Origenes, Auguſtinus, Damaſcenus, & Thomas, qui ait, fuiſſe ſtellam de novo creatam non in cælo, ſed in aere terræ vicino, quæ ſecundum Divinam voluntatem movebatur*. Keplerus, Tycho, & alii, qui ſolo ductu rationis naturalis de hac ſtella locuti ſunt, docuerunt, eam non fuiſſe ex antiquis ſtellis a principio creatis, ſed ſtellam a Deo modo ſupernaturali formatam. En verba Tychonis (*progymnaſmatum tom.*1. *lib.*1. *pag.*324.): *Stella illa, quæ in Oriente Magis*

te Magis apparuit ..... non erat de cæleſtium aſtrorum genere ..... Fuit potius peculiare, atque admirandum Dei opus.

5 Iſaiæ *cap.* 50. *v.* 3. legitur: *Induam cælos tenebris*: Jeremiæ *cap.* 15. *v.* 9. *Defecit anima ejus, occidit ei ſol, cum adhuc eſſet dies*: & Amos *cap.* 8. *v.* 9. *Occidet ſol in meridie, & tenebreſcere faciam terram in die luminis*: & moriente Domino noſtro Jeſu Chriſto, obſcuratus eſt ſol, quemadmodum legitur Matthæi *cap.* 27. *v.* 45. *A ſexta autem hora tenebræ factæ ſunt ſuper univerſam terram uſque ad horam nonam*; & Marci *cap.* 15. *v.* 33. *Et, facta hora ſexta, tenebræ factæ ſunt per totam terram uſque in horam nonam*; & Lucæ 23. *v.* 44. *Erat autem fere hora ſexta, & tenebræ factæ ſunt in univerſam terram uſque in horam nonam.*

6 Origenes *tract.* 35. *in Matthæum edit. Pariſ. tom.* 3. *pag.* 923. in eo eſt ſenſu, ut putet, tenebras prædictas ſolam Judæam comprehendiſſe: *Arbitror ego, ſicut cetera ſigna, quæ facta ſunt in Paſſione ipſius* (loquitur de Chriſto Domino) *in Jeruſalem tantummodo facta ſunt, ſic & tenebræ tantummodo ſuper omnem terram Judæam ſunt factæ uſque ad horam nonam*. Nonnulli alii Origenem ſecuti ſunt; &, quia ſupra citata verba Euangeliſtarum univerſam terram reſpiciunt, putant, id ſuæ non officere ſententiæ, cum *lib.* 3. *Regum cap.* 18. *v.* 10. ita ſcriptum ſit: *Vivit Dominus Deus tuus, quia non eſt Gens, aut Regnum, quo non miſerit Dominus meus te requirens*: quibus verbis indicatur, perquiſitionem factam fuiſſe, non per univerſum mundum, ſed per regiones, quæ erant circa Judæam. At ſententia hæc verbis ſacri Textus expreſſe loquentis de univerſa terra adverſatur; quemadmodum, ceteris allegatis, late oſtendit Suarez *quæſt.* 50. *diſput.* 39. *ſect.* 1.

7 Bina accedunt teſtimonia, magni utique ponderis, ex quibus comprobari poſſe videtur, tenebras non ſola Judæa concluſas, ſed ad univerſum orbem extenſas fuiſſe. Alterum eſt S. Dionyſii Areopagitæ, qui *epiſt.* 7. *ad Polycarpum* (*oper. tom.* 2. *pag.* 91.) dicit, eclipſim hanc a ſe fuiſſe obſervatam, & ab Apollophane in Ægypto: *Tunc enim ambo juxta Heliopolim* (quæ inclita Ægypti civitas eſt) *præſentes ſimul, & aſtantes, mirabili ratione Soli lunam coincidere cernebamus* (*neque tamen tempus conjunctionis erat*) *ipſamque rurſus ſub horam nonam veſpertinam diametro Soli oppoſito ſupernaturaliter reſtitui*. Alterum eſt Phlegontis, Hadriani Imperatoris Liberti, qui hiſtoriam in libros ſexdecim diſtributam per olympiades ſcripſit, & cujus verba *apud S. Hieronymum in Euſebii Chronico oper. tom.* 8. *pag.* 649. ſunt hæc: *Quarto autem anno CCII. olympiadis magna & excellens inter omnes, quæ ante eam acciderant, defectio Solis facta. Dies hora ſexta ita in tenebroſam noctem verſus, ut ſtellæ in cælo viſæ ſint, terræque motus in Bithynia Nicenæ urbis multas ædes ſubverterit.*

8 S. Thomas 3. *part. quæſt.* 44. *art.* 2. putans, non commentitium, ſed verum eſſe S. Dionyſii textum, non ſolum ſentit, tenebras univerſam terram comprehendiſſe, ſed porro progrediens explicat, quomodo tenebræ factæ ſint per univerſam terram, per interpoſitionem videlicet lunæ inter nos,

Digitized by Google

nos, & ſolem, efficiente Divina omnipotentia, ut, non turbato conſueto temporum curſu, luna, quæ erat in plenilunio ex adverſo Soli, accurrerit e loco ſuo ad eum præter tempus debitum, & deinde ab ipſo recedens in locum proprium reſtituta fuerit tempore debito. Cardinalis Cozza *vindicias Areopagiticas* evulgavit, & *part. 2. cap. 9.* late contendit, ſolis defectionem tempore Paſſionis Chriſti factam eſse per lunæ inter terram & ſolem interpoſitionem, & proinde naturalem fuiſse quoad ſubſtantiam, ſed ſupra naturam quoad modum, ratione plenilunii, & proinde longe lateque ſpectatam fuiſse non minus, ac ceteras naturales Solis eclipſes. At, cum maxima inter Eruditos quæſtio ſit, num genuinus, an apocryphus ſit textus S. Dionyſii, hinc eſt, quod validum pro re, de qua nunc agitur, ab eo deſumi nequit fundamentum, prout etiam innuiſſe videtur Graveſon *de myſteriis & annis Chriſti diſſert. 20. §. 1. pag. 444.* ubi modeſte ait, maximum pondus auctoritatis ſententiæ S. Thomæ eſſe acceſsurum, ſi genuinus eſset textus S. Dionyſii.

9 Succedit teſtimonium Phlegontis, de quo tantummodo diſputatur, an loquatur de eadem eclipſi, de qua loquuntur Euangeliſtæ; & ratio dubitandi potiſſimum derivatur ex eo, quod Phlegon non dicat, eclipſim Solis in plenilunio contigiſſe. At invicta mihi videntur argumenta, quibus ponitur in aperto, Phlegontem de eadem eclipſi locutum fuiſſe, de qua ſermonem habuerunt Euangeliſtæ: incidit enim utraque in eumdem annum, Tiberii ſcilicet decimum nonum; utraque reſpicit eamdem horam, horam ſcilicet ſextam; utramque demum comitatus eſt inſignis terræ motus: & ad hiſtoriam Phlegontis reſpexiſſe videtur Tertullianus *in apologetico c. 21. pag. 29.* ubi ita ſcriptum reliquit: *Eodem momento dies, medium Orbem ſignante ſole, ſubducta eſt. Deliquium utique putaverunt, qui id quoque ſuper Chriſto prædicatum non ſciverunt; & tamen eum mundi caſum relatum in archivis veſtris habetis.* Concordat Lucianus Martyr, qui (*ap. Rufinum lib. 9. hiſt. Eccl. cap. 6.*) ſic ait: *Conſulite annales veſtros, & invenietis Pilati temporibus, dum pateretur Chriſtus, media die fugatum ſolem, & interruptum diem*: & quamvis Phlegon non dicat, eclipſim contigiſſe plenilunio, non tamen dicit interlunio factam; ex quo proinde inferri poteſt, eum plenilunii non meminiſſe, quod rerum aſtrologicarum eſſet ignarus. Fuſe hæc omnia proſequitur Natalis Alexander *in hiſt. Eccl. ſæc. primi c. 1. art. 5.* Legi poteſt Huetius *in demonſtrat. Euang. propoſit. 3. pag. 44. & ſeqq.*, ubi late vindicat teſtimonium Phlegontis, & probat, eum loqui de eadem eclipſi, de qua loquuntur Euangeliſtæ; & *pag. 43. §. 8.* hæc addit: *Accuratiſſima vero & attentiſſima obſervatione dignum eſt, quod habet nupera Sinenſis hiſtoria Hadriani Greſſonii, adnotaſſe Sinas in rerum ſuarum monumentis ad id tempus, in quod annum ætatis Chriſti trigeſimum ſecundum nos Chriſtiani conferimus, circa menſem Aprilem ſolare deliquium præter ordinem naturæ, & leges curriculis aſtrorum præfixas contigiſſe, qua rei novitate Quamvutium Imperatorem vehementer fuiſse commotum.*

10 Mentio ſuperius facta eſt ſolaris eclipſis, & per eclipſim a pleriſque explicari diximus tenebras, quæ contigerunt in Chriſti Paſſione: etenim qui aſſerat, obſcurationem ſolis in eadem Paſſione per nubes factam eſſe, merito redarguitur a Tillemont *in nota 35. ad vitam Jeſu Chriſti*. Nec admittenda videtur ſententia illorum, qui putantes, ratione plenilunii tenebras per eclipſim contingere non potuiſſe, dixerunt, ſolem radios in ſe ſuos lucemque retraxiſſe: ſiquidem præter ea, quæ optime obſervat Calmet *in diſſert. de tenebris in obitu Jeſu Chriſti*, cum hoc loco agatur de eclipſi miraculo facta, difficultas plenilunii (quæ aliunde non minor eſſet in imaginaria illa luminis retractione) prorſus nulla eſt; & omnino etiam, ſi quis renuat ad veram eclipſim pro hac tenebrarum explicatione confugere, brevius dici poteſt, magiſque cohærenter ad conſuetam in rebus ſimilibus Theologorum doctrinam, uno tantum miraculo, id eſt ſuſpenſione Divinæ efficacitatis ad ſolaris luminis diffuſionem, diem defeciſſe.

11 Demum, cum Dominus noſter Jeſus Chriſtus mortuus eſt, non ſolum velum templi ſciſſum eſt in duas partes a ſummo uſque deorſum, uti habetur *Marci* 15. & *Lucæ* 23. ſed etiam terra mota eſt, & petræ ſciſſæ ſunt, & monumenta aperta, uti habetur *Matthæi* 27.

12 Nefas profecto, erroneum, & quodammodo impium eſſet de miraculo dubitare tum quoad ſtellam in ortu, tum quoad tenebras, & terræ motum in obitu Sanctiſſimi Domini noſtri Jeſu Chriſti; & nefas quoque eſſet de rebus conſimilibus dubitare, eaſque a claſſe miraculorum avertere, quoties eædem judicio Eccleſiæ, & Romani potiſſimum Pontificis auctoritate in judicio Beatificationis & Canonizationis fuerunt tamquam miracula approbatæ. Exſtant exempla apud Bagattam *de admirandis orbis Chriſtiani tom.* 1. *lib.* 1. *cap.* 3. *&* 4. At, quia in judicio illo ferendo nihil agitur oſcitanter, operæ pretium eſſe videtur, nonnulla hic innuere, ex quibus Conſultores Congregationis ſacrorum rituum aliqua haurire poſſunt ad rectum judicium ferendum, cum ſimilia a Poſtulatoribus proponuntur tamquam miracula in cauſis Beatificationis & Canonizationis.

13 Apud antiquos Hiſtoricos, quemadmodum legi poteſt *tom.* 2. *Almageſti* Riccioli, cometæ habiti ſunt tamquam indicia alicujus memorabilis caſus; ideoque eos vocant faces funebres, lampades mortis, indicia futuræ peſtis, caritatis annonæ, & terræmotus. Gaſſendus *tom.* 1. *lib.* 5. *ſect.* 2. *pag.* 712. ubi agit *de cometis*, huic opinioni adverſatur: *Citant* (inquit) *exempla mille cladium, mille mortium Principum, quæ poſt cometas acciderint, at centies plures prætermittunt, quæ acciderunt ſine cometis*. Peripatetici, & major pars Stoicorum docuerunt, cometas componi exhalationibus vaporum terreſtrium. Sed inter antiquos Philoſophos, inter quos Democritus & Anaxagoras, non defuerunt aſſerentes, cometas eſſe corpora cæleſtia, quæ certis regulis moventur ad inſtar planetarum. Communi calculo id confirmant hodierni Aſtronomi. Wiſton ita loquitur: *Corpora cometarum ſunt ſolida, compacta, fixa, & durabilia ad inſtar corporum planetarum*; *nam*

ſi nihil

ſi nihil aliud eſſent, quam exhalationes terræ, cometa hic (ſermo eſt de comete, qui apparuit anno 1680.) *in tranſitu ſuo per viciniam ſolis ſtatim diſſipari debuiſſet*. Adhæret Fontana *in inſtitutionibus phyſico-mathematicis*. En ejus verba: *Porro, cum Cometarum caput ſit efformatum in modum ſphæræ, ſicut cetera mundi corpora, ſuumque habeat motum in mundano ſpatio, quidni dicamus, cometam eſſe corpus, vel planetam ſui generis propria forma donatum?* Obſervationes recentium Aſtronomorum relatæ *in memoriis Academiæ Pariſienſis*, & in *Actis Lipſienſibus* ſatis comprobant, cometas eſſe extra noſtram atmoſphæram, cum non habeant parallaxim majorem parallaxi lunæ, & in ſpatiis cæleſtibus moveantur, aliquando tranſeundo per orbitam planetarum. Cumque quamdam legem velocitatis in ſuis motibus conſervent, habeantque id commune cum aliis corporibus cæleſtibus, ut participent de motu primi mobilis, progrediendo ab Oriente verſus Occidentem, deſumitur, eos eſſe corpora naturalia, ſicuti ſunt cetera corpora cæleſtia. Nonnulli cometæ apparuerunt mole minima, & vix ſenſibiles; alii diametro, quæ apparebat major diametro planetarum, & ipſius lunæ; nonnulli apparuerunt colore pallido; alii colore ſanguineo, & igneo; nonnulli nudi; nonnulli cum coma, cauda, aut barba. Motus nonnullorum aliquando fuit rectus, àt aliorum retrogradus: velocitas non ſemper eadem. Inclinatio ad eclipticam modo parva fuit, modo vicina angulo recto. Duratio aliquando fuit plurium menſium, aliquando nonnullorum dierum. Porro nihil in his ſupra naturam excogitari poteſt, cum exempla paſſim occurrant cometarum hujuſmodi qualitatibus præditorum in obſervationibus collectis ab Evelio, Ricciolio, Lubienietz, & aliis.

14 Apparuerunt aliquando novæ ſtellæ, uti fuit illa obſervata a Tychone, a Galilæo, & aliis anno 1572. in Cathedra Caſſiopeæ, quæ ceteris erat ſplendidior. Multæ ſtellæ, quæ prius erant conſpicuæ, obſcuratæ ſunt, nec amplius viſæ, quarum copioſa collectio legi poteſt *tom. 2. Almageſti* Ricciolii. Montanarius celebris olim Bononiæ Aſtronomus eruditam de eis diſſertationem edidit relatam inter opera Academicorum Gelatorum. Aliquando ſtella apparuit, & poſt apparitionem ſemper perſeveravit, ideoque enumeratur inter ſtellas fixas. Aliquæ dantur ſtellæ, quæ periodos habent regreſſus admodum varias, neque adhuc certas penes Aſtronomos: ex quo proinde factum eſt, ut perſpectæ aliquando ab his, qui numquam eas eo in loco viderant, habitæ ſint pro ſtellis ex improviſo natis. Nihil in hiſce rebus reperiri poteſt, quod ad miraculum ex ſua natura & indole referatur.

15 Succedunt eclipſes, quæ, ſi accidunt longe extra tempora in calculis aſtronomicis deſignata atque ſtatuta, miraculo adſcribi poſſunt, quomodo miraculo adſcriberetur, ſi videremus ſaxum in aere pendens, & in terram non decidens. Illud autem hoc loco animadvertendum videtur, nihil excedens naturæ vires eſſe, ſi luna in eclipſi ſanguinea appareat, ſi circa ſolem in ſua maxima obſcuratione anulus lucidus videatur, ſi tene-

Digitized by Google

bræ in hoc rerum eventu magnum terræ tractum obfuſcent: idemque dicendum eſſet, ſi aliquando extra eclipſim ſol aſpiceretur cælo ſereno quaſi obtenebratus & coopertus, quemadmodum contigiſſe legitur temporibus Caroli Magni. Apud Cedrenum quoque narratur, ſeprimo Magni Juſtiniani anno ſolem per integrum annum ſine radiis apparuiſſe ad inſtar lunæ: & plura alia ſimilia collecta habentur apud Gaſſendum *tom. 1. phyſicæ ſect. 2. lib. 2.*

16 Multa ſunt, quæ ex meteoris deſumi poſſunt, quæ penes rudiores habentur pro miraculis, ſed nec miracula ſunt, & vix mirabilia dici poſſunt. Talis eſt caſus duplicis ſolis, parhelii videlicet, duplicis lunæ, quæ *Paraſelene* appellatur. Si hæ apparentiæ ſint informes, & non ſatis terminatæ, nullus fere eſt, qui eas animadvertat: ſecus autem ſe habet res, cum arcus coloribus perſpicui eas comitantur. Victorius Stancarius, meus olim condiſcipulus, vir acerrimi ingenii, in Bononienſi Studiorum Univerſitate publicus Algebræ Profeſſor, qui, ſi diutius vixiſſet, primatum abſque dubio inter Aſtronomos obtinuiſſet, anno 1700. parhelium obſervavit, & accurate deſcripſit inter ſuas, quas reliquit, *ſchedas mathematicas*. Euſtachius Manfredius, non tantum Bononiæ, & in Italia tota, ſed per orbem univerſum celeberrimi nominis Mathematicus, memoratum parhelium una cum Stancario obſervavit, & alia etiam parhelia ſolus vidit anno 1721. & anno 1728. ut ipſe teſtatur. Phænomena hæc, licet omnia conveniant in quibuſdam circumſtantiis, quæ ab Hugenio ad certas regulas reducuntur, differunt tamen ſpecialiter in numero ſolium, & arcuum iridis, qui ut plurimum eos comitantur. Durare conſueverunt paucis horis; nec eodem tempore videntur, niſi per quemdam terræ tractum non admodum magnum; cæloque aliquatenus nubibus levibus & æqualibus cooperto.

17 In nubibus aliquando tales apparent refractiones, taleſque, ut eas vocant, penumbræ luminum, ut facili negotio hominum imaginatio det eis ſpeciem hominum, animalium, monſtrorum: & hinc factum eſt, ut aliquando apud Hiſtoricos legatur, viſos fuiſſe in nubibus dracones volantes, exercitus ſeſe invicem aggredientes &c. Quod ſi forte tunc aliquod fulmen erumpat, idiotæ miraculum putant, quamvis nihil, quod vires ſuperet naturæ, in his excogitari poſſit. Plinius *lib. 2. cap. 58.* ſcribit: *Spectata arma cæleſtia ab ortu occaſuque inter ſe concurrentia*. Sed multa hujuſmodi paſſim occurrunt apud veteres Hiſtoricos.

18 Aurorarum borealium phænomenon non admodum in Gallia, & Germania rarum, & quod erat ſatis in partibus Septentrionalibus commune, in Italia quoque aliquando apparuit. Vix explicari poteſt diverſitas apparendi, quæ inter unum, & alium horum mirabilium meteororum intercedit. Vix phaſium varietas explicari poteſt, quæ in una eademque aurora boreali eadem nocte videtur, ſive aurora ab uno, ſive a pluribus locis obſervetur. Die 19. Octobris anno 1726. viſa eſt quædam

aurora

Digitized by Google

aurora borealis, quæ multos terrore affecit ob magnum & ignitum, quod emittebat, lumen, ita ut res media nocte videri poſſent, ſicuti meridie videntur. Plures de his obſervationes collectæ legi poſſunt apud Celſum, & Mairan.

19 A turbinibus producuntur effectus adeo funeſti, adeo violenti tum in mari, tum in terra, ut facile credi poſſint naturam excedere, niſi Philoſophi oſtendiſſent, eos naturæ viribus adſcribendos eſſe. Legi poteſt Montanarius ſupra cum laude commemoratus in ſuo opere *de viribus Æoli*, ubi nonnullas refert de his effectibus hiſtorias. In terra Trecentæ anno 1729. tempore æſtivo turbo erupit, qui rura domoſque ſubvertit, & multos homines occidit. Heraclitus Manfredius Euſtachii frater, quem, ut plane intelligas, virum eſse optimum, doctriniſque philoſophicis ac mathematicis ornatiſſimum, ſatis erit dixiſse, eſse Euſtachii fratrem, & ex familia Manfredia, Heraclitus (inquam) qui tunc Trecentæ morabatur, exactiſſimam turbinis deſcriptionem ad Bononienſe Scientiarum Inſtitutum tranſmiſit, ex qua terribiles plane illius effectus colligi poſsunt, ſed intra limites naturæ coerciti.

20 Inter ignea meteora ea recenſentur, quæ *Stellæ cadentes* appellantur, quæque ſatis ſunt obviæ. Rarior eſt caſus flammarum, & globorum volantium: ſed hic quoque naturalis eſt. Explicari non poſsunt & referri circumſtantiæ, quæ omnibus conveniant, cum varii ſint globi iſti magnitudine, velocitate, directione, caudis, quas ſecum ducunt, fragore, qui aliquando ex eis erumpit, diſtantia a terra, quæ tamen aliquando deprehenſa fuit ab eorum parallaxi, uti contigit in illo, quem Balbus Bononienſis Medicus non obſcuri nominis, & profundi vir ingenii anno 1719. Bononienſi deſcripſit Academiæ, quemque inter ejus *Commentaria* Franciſcus Zanottus referendum eſſe cenſuit; Zanottus, inquam, publicus Philoſophiæ Profeſsor in Bononienſi Univerſitate, cui in philoſophicis rebus prima abſque dubio ſubſellia debentur.

21 Verum, ut ad meteora redeamus, inter ea recenſeri etiam debent quidam ignes fatui, quorum mentio fit apud aliquos antiquos Scriptores. Flammulæ ſunt, quæ parum ſe e terra extollunt. Aliquando ſtant, aliquando moventur, & ut plurimum eum fugiunt, qui ipſas ſequitur. Annis elapſis in ditione Veneta funeſti quidam caſus acciderunt ex his ignibus fatuis derivati, cum mapalia incenderint, in quibus fœnum ſervatur. Exacta eorum deſcriptio legi poteſt *in tranſactionibus philoſophicis* a Beccario alibi a Nobis cum laude commemorando tranſmiſsa ad Regalem Societatem Londini. Nihil in his ignibus fatuis eſt, quod vires naturæ excedat, quemadmodum nec in fulminibus, quorum admirabiles effectus noti ſunt omnibus, iidemque inter ſe omnino diverſi.

22 Terra demum habet ſua meteora. Huc ſpectant eructationes Vulcanorum, ruinæ, & lapſus aliquarum partium montium, & præcipue terræmotus; ex quibus licet aliquando voragines, aliquando lacus prodierint,

ierint, aliquando civitates nonnullæ maritimæ ſubmerſæ ſint, aliquando inter medias aquas inſulæ quædam de novo apparuerint, nihil erit apud Philoſophos, quod indolem & naturam miraculi præſeferat.

23 Quid ergo dicendum erit? Statuendum ne, quoties aliquid hujuſmodi accidat ſive in cælo, ſive in terra, ſemper illud habendum eſſe pro effectu naturali, ſemperque judicium ferendum adverſus miraculum? Abſit. Huc non ſpectant quæ hactenus attulimus. Admonemur, memoratos effectus eſſe naturales; ſed hinc non infertur, eos eſſe non poſſe ratione circumſtantiarum ſupra naturam, & rationem miraculi induere, vel alicujus rei miraculo æqualis, uti diximus, dum agebatur de miraculis tertii generis: res etenim, quæ in eis accidunt, in ſe ſpectatæ, ſunt naturales, ſed ratione modi naturam excedere poſſunt.

24 Utque aſsumptio fiat clarior exemplis, quid naturalius reperiri poteſt hominum morte? Item, nonne intra vires naturæ continetur, ſi terra aperiatur? Quibus minime obſtantibus, ecquis erit, qui inter miracula Dei irati non recenſeat mortem Dathan & Abiron, quos, clamante Moyſe, ſuæ miſſionis a Domino ſignum futurum eſse, ſi illi non conſueta hominum morte, ſed inſolita morerentur, terra, quæ confeſtim aperta eſt, deglutivit, uti habetur *Numer. cap. 16. verſ. 28. & ſeqq.*? *Et ait Moyſes: In hoc ſcietis, quod Dominus miſerit me, ut facerem univerſa quæ cernitis, & non ex proprio ea corde protulerim. Si conſueta hominum morte interierint, & viſitaverit eos plaga, qua & ceteri viſitari ſolent, non miſit me Dominus. Sin autem novam rem fecerit Dominus, ut aperiens terra os ſuum deglutiat eos, & omnia quæ ad illos pertinent, deſcenderintque viventes in Infernum, ſcietis, quod blaſphemaverint Dominum. Confeſtim igitur, ut ceſſavit loqui, dirupta eſt terra ſub pedibus eorum, & aperiens os ſuum devoravit illos cum tabernaculis ſuis & univerſa ſubſtantia eorum, deſcenderuntque vivi in Infernum operti humo, & perierunt de medio multitudinis*. Rurſus ecquis erit, qui miraculis non adſcribat mortem Ananiæ, & Saphiræ uxoris ipſius, quæ contigit, increpante eos D. Petro, & de mendacio redarguente, quemadmodum legitur in Actis Apoſtolorum *cap. 5. v. 4.*? *Non es mentitus hominibus, ſed Deo. Audiens autem Ananias hæc verba cecidit, & exſpiravit*; & v. 9. *Quid utique convenit vobis tentare Spiritum Domini? Ecce pedes eorum, qui ſepelierunt virum tuum, ad oſtium, & efferent te. Confeſtim cecidit ante pedes ejus, & exſpiravit. Intrantes autem juvenes invenerunt illam mortuam, & extulerunt, & ſepelierunt ad virum ſuum*.

25 At, ad ea, quæ noſtro argumento proximiora ſunt, ut deſcendamus, ſi quis univerſale diluvium ad cauſas pure naturales referre vellet, nec in eo quid ſupra naturam ſe recognoſcereaſſereret, nonne ſtatim redargui poſset, ponderatis circumſtantiis, prænunciationis videlicet factæ Noe a Domino (*Gen. cap. 6. v. 17.*): *Ecce ego adducam aquas diluvii ſuper terram, ut interficiam omnem carnem, in qua ſpiritus vitæ eſt ſubter cælum: univerſa, quæ in terra ſunt, conſumentur*; Arcæ a Noe factæ, Domino præcipiente

cipiente (*Gen. cap. 6. v. 14.*) *Fac tibi arcam de lignis levigatis, manſiunculas in arca facies, & bitumine linies intrinſecus & extrinſecus*; Numeri dierum, quibus diluvium durare debebat, a Deo prænunciati, & ſoſpitatis, juxta Domini verbum, omnium eorum qui in arcam ingreſſi ſunt, uti habetur *Geneſ.6. & 7.*? Simili modo, ſi quis auderet aſserere, nihil ſupra naturam inveniri in ſulphure & igne, qui abſumpſit Sodomam & Gomorrham, nonne facile redargui poſset non modo ex præcedenti futuræ ruinæ revelatione facta Lot, *Delebimus enim locum iſtum, eo quod increverit clamor eorum coram Domino*; verum & ex fuga Lot cum uxore, & duabus filiabus ab eo loco, atque ex ejus acceſsu ad parvam civitatem Segor, in qua ſalvus a fulgure & igne factus eſt, juxta Domini promiſſionem, de qua *in eodem libro Geneſis cap. 19.*? Ita ſiquis tamquam aliquod meteorum, aut naturale phænomenon fuiſse diceret columnam nubis, & columnam ignis, de quibus *Exodi cap 13. verſ. 21.* nonne ſtatim convinci poſset erroris ex circumſtantiis ſumptis a fine, id eſt ab itinere a Deo demandato, a medio non ſolum apto, ſed quodammodo neceſsario ad iter tuto perficiendum, a duratione & perſeverantia & continuatione viciſſitudinis columnæ nubis per diem, & columnæ ignis per noctem: *Dominus autem præcedebat eos ad oſtendendam viam, per diem in columna nubis, & per noctem in columna ignis, ut dux eſſet itineris utroque tempore. Numquam defuit columna nubis per diem, nec columna ignis per noctem, coram populo*?

26 Demum, ut plura alia prætereantur, *in lib. 2. Machab. cap. 5. v. 2.* legitur: *Contigit autem, per univerſam Hieroſolymorum civitatem videri diebus quadraginta per aera equites diſcurrentes, auratas ſtolas habentes, & haſtis quaſi cohortes armatos, & curſus equorum per ordines digeſtos, & congreſſiones fieri cominus, & ſcutorum motus, & galeatorum multitudinem gladiis diſtrictis, & telorum jactus, & aureorum armorum ſplendorem, omniſque generis loricarum. Quapropter omnes rogabant, in bonum monſtra converti*. Porro, ſi quis impie irrideret preces eorum, qui Deum rogabant (uti dictum eſt) in bonum monſtra converti, quod videlicet crederet, illud fuiſse purum & naturale phænomenon, inſipientiæ & temeritatis facile convinceretur non modo ex longa & ordinata rerum ſerie, quæ ſe oculis videntium objiciebat, ſed etiam ex ea, quæ poſtea contigit, clade Hieroſolymæ, de qua *in cit. cap. 5. lib. 2. Machabæorum*.

27 Redacta igitur re tota ad externas circumſtantias, quarum ope res in ſe naturalis ſupra naturam extollitur, & cenſetur opus Dei agentis præter aut contra ordinem naturæ, vel jubentis, ut effectus producatur, quem natura ſuis viribus producere potuiſſet, ſed in eo rerum eventu non produxiſſet, libenter a doctis viris eas Nobis exponi audiremus, abſtinentes a noſtra ſuper re hac explicanda ſententia; idque eo magis, quod per totum tempus certe non breve, quo functi ſumus officio Fidei Promotoris, nulla umquam ſe Nobis obtulerit occaſio ſcribendi ſuper hoc argumento, & audiendi, quid a doctis Conſultoribus Congregationis ſacrorum rituum in eam

in eam rem jud caretur. At, cum animus ſit, aſſumptam, quantum in Nobis eſt, provinciam perficere, ea afferemus, quæ Nobis occurrunt, libentiſſime ſubjicientes ſacræ Congregationis judicio.

28 Si quis ergo futurum caſum, ſeu phænomenon prævideat, aliiſque illud prænuntiet, ut ceteros moneat de malo aliquo vitando, & malum evitetur vi prædictionis & manifeſtationis, prædicens autem & manifeſtans fuerit virtutibus præditus, ejuſque virtutes in gradu heroico fuerint diſcuſſæ & approbatæ, certum hoc videtur indicium rei a Deo factæ præter ordinem naturæ, & ejus vires tranſcendentis, quemadmodum plene colligitur ex facto ſupra relato Lot.

29 Item, ſi phænomenon, quod apparuit, & de quo eſt quæſtio, ſit vere rarum, & ex Aſtronomorum ſcientia inſolitum, idemque apparuerit, jubente, aut orante Dei Servo, aut Beato (de quo tamen nulla ſit amplius quæſtio circa virtutes heroicas, aut verum martyrium) ut aliquid ad gloriam Dei fiat, & exitus optatus obtineatur, indicium hoc erit rei quæ naturam exſuperat. Quam ad rem facit non modo factum Joſue alibi relatum (quatenus illud ab aliquo male feriato in phænomenon naturale detorqueretur) qui imperavit Soli, ne moveretur, ut perfecta victoria obtineretur adverſus Gabaonitas hoſtes populi electi, ſed facit etiam, quod habetur *lib. 4. Regum cap. 1.* ubi ad preces Eliæ ignis de cælo deſcendit, & devoravit Quinquagenarium, & una cum eo quinquaginta alios viros in vindictam ſceleris: iverant enim ad conſulendum Beelzebub Deum Accaron, relicto vero Deo Iſrael.

30 Rurſus, ſi etiam, nullo accedente imperio, nulla accedente prece, aliquod videatur phænomenon, quo duce, aliqua ſit operatio ad laudem & gloriam Dei, & ſine quo talis operatio non fieret, aut cum majori fieret difficultate, hæc erunt validiſſima indicia rei minime naturalis. Plura ſunt quæ ſuadent, miraculum interfuiſſe in apparitione ſtellæ, quæ Magis facta eſt, juxta ea quæ ſuperius dicta ſunt, & in apparitione columnæ nubis, & columnæ igneæ, de quibus quoque ſupra habitus eſt ſermo: ſed inter cetera miraculi ſigna nullo modo omitti poteſt, quod, ſtella duce, Magi Bethlehem devenerint, & indicio ſtellæ cognoverint locum, ubi erat Jeſus, quem, oblatis muneribus, adorarunt; & quod ope columnæ nubis, & columnæ ignis populus electus iter tuto perfecerit, verique Dei potentiam recognoverit.

31 Proderunt quoque ad miraculum probandum, ſi alia quædam miracula indubitata eodem tempore, & ad eumdem finem a Deo fiant. Exemplum eſſe poteſt in terræmotu, qui licet a cauſis naturalibus producatur, de quibus latiſſime apud Fortunium Licetum *de quinto quæſitis per epiſtolas cap. 31.* in eo tamen, qui contigit in Chriſti Paſſione, tot alia eo tempore contigerunt miracula, cum multi Sancti reſurrexerint, & ſanctam civitatem ingreſſi ſint, & poſt triduum Chriſtus ipſe Dominus reſurrexerit, ut & ipſe terræmotus miraculo tribuendus ſit.

32 Ma-

Digitized by Google

32 Major erit profecto difficultas, ſi tamquam miraculum proponatur apparitio alicujus ſtellæ ſtantis ſuper domum, in qua naſcitur Dei Servus, aut in qua moritur. Difficile enim eſt, aſſerere poſſe, eam, quæ apparuit, eſſe ſtellam, cum ſtellæ non dentur, quæ non participent de motu, qui communis eſt ceteris corporibus cæleſtibus; & difficilius ſit dicere, novam ſtellam a Deo fuiſſe creatam. Stella quoque, quæ ſtare creditur ſuper domum, & uti ſtans ſuper eam videtur ab illis, qui in domo ſunt, vel prope domum, ſi aſpiciatur ab alio in loco, qui non admodum diſtet a domo, non apparebit uti ſtans ſuper domum, ſed ſupra ipſius aſpicientis caput. Facile erit hoc phænomenon ad aliquam flammulam referre, quæ ſit ex genere ignium fatuorum. Caute ergo agendum erit in probanda re hac & miraculo adſcribenda; & ſuſpendendum videtur judicium, niſi forte phænomenon longo tempore permanſerit, ejus ſplendor fuerit extraordinarius, & de die etiam viſum ſit, & manifeſtationis occaſio non defuerit, & (quod maxime advertendum) præter approbationem virtutum, aut martyrii, alia miracula acceſſerint. In Actis Martyrum ſæpe occurrunt turbines, fulgura, & terræmotus tempore mortis ipſorum. Pro ſignis ſupra naturam hæc habita ſunt, & haberi poterunt, ſi eo tempore acciderint, ſi cælum ex ſereno repente nubilum & turbidum factum ſit, ſi fulgura eruperint, ſi terræmotus urbem concuſſerit. Quoties enim conſtat de morte in odium Chriſti illata, de morte ob Fidem Chriſti patienter tolerata, de injuſtiſſima nece a Tyranno inflicta, quæ omnia præcedere debent, antequam de ſignis & miraculis feratur judicium, fulmina, tonitrua, & terræmotus, qui ſuapte natura vires naturæ non excederent, tuto & fidenter cenſeri poterunt inter ſigna ſupra naturam a Deo aſſumpta ad manifeſtandam Martyris innocentiam, & mortem ei injuſtiſſime illatam. Nec enim novum eſt, aliquod naturale a Deo aſſumi, & elevari in ſignum ſupra naturam, uti patet in iride, quæ nihil aliud eſt, quam arcus diſcolor apparens ex receptione & reflexione luminis ſolaris in nube roſcida, quem Deus aſſumpſit in ſignum fœderis inter Deum & homines, & amplius non futuri univerſalis diluvii, uti habetur *Geneſis cap. 9.* In Actis, quibus utimur in Breviario Romano *in Officio proprio S. Venantii Martyris*, legitur, fulgura & terræmotus tempore mortis ipſius ita magnos fuiſſe, ut Præſes aufugerit, qui paucis tamen poſt diebus Divinam haud valens effugere juſtitiam, turpiſſimam mortem oppetiit. In Actis SS. Viti, Modeſti, atque Creſcentiæ refertur, tempore eorum mortis, quam conſtanter pro Fide Chriſti ſubierunt, tonitrua, fulgura, magnoſque terræmotus fuiſſe, quibus templa Deorum corruerunt, & multi oppreſſi ſunt. Fœtidus carcer, in quem Sancti Septem Fratres & Rufina, & Secunda ante martyrium incluſi ſunt, clariſſima luce oborta, factus eſt lucidiſſimus. Sancti denique Petri Cæleſtini mortem Crux præfulgens in aere ante cubiculi oſtium reddidit glorioſam. Alia plura facile colligi poſſent: ſed ſatis eſſe videtur, hæc innuiſſe.

33 In ſuperiori capite primo egimus de pluvia lapidea, de qua Joſue *cap.* 10. & oſtendimus, eam miraculo, ex circumſtantiis ibi notatis, eſſe adſcribendam. Aliqua autem ſuper hoc eodem argumento cenſemus hic inſerenda, cum modo actum ſit de turbinibus & fulguribus, quibus pluviæ lapideæ ſunt affines. Refert Livius *lib.* 1. *cap.* 31. lapides de cælo pluiſſe tempore Tullii Hoſtilii: *Nuntiatum Regi, Patribuſque eſt, in monte Albano lapidibus pluiſſe*. Ob hæc & ſimilia portenta, ſæpe a Livio relata, Poſſevinus *Biblioth. ſacr. tom.* 2. *pag.* 379. *lib.* 16. *cap.* 13. *de Hiſtor.* ait, eum nimis ſuperſtitioſe ſcripſiſſe. Et Caſaubonus *in præfat. ad hiſtor. Polybii*, ſcribit Livium nimis ſuiſſe propenſum ad aniles ineptias. Et S. Antoninus *in Summa part.* 4. *tit.* 11. *cap.* 4. §. 3. nullo tamen allato Auctore contemporaneo, teſtatur, S. Gregorium M. ex iiſdem cauſis, frequentium videlicet portentorum a Livio in hiſtoria relatorum, & ſic continuatæ ſuperſtitionis, vetaſſe, ne ejus libri amplius in bibliothecis aſſervarentur. Richardus autem Montacutius fidem præſtans S. Antonino putat, ex prohibitione hac S. Gregorii ortum eſſe, ut magna pars operum Livii amitteretur. Sed utcunque ſit de ceteris portentis a Livio relatis, & de narratis a S. Antonino, non videtur Livius traducendus ob pluviam lapideam, quam in monte Albano ait contigiſſe tempore Tullii Hoſtilii. Apud Philoſophos notum eſt, vapores illos, qui in aere ſublimiori in guttas concreſcunt, ſi intenſiori adhuc frigore conglacient, in grandinem converti. Quod ſi aut mediocri frigidioris venti impetu plures grandinis globuli congerantur ſimulque adhæreant, majores inde grandinis ſphæræ decidunt, ut plures in Gallia anno 1703. ſunt obſervatæ, quarum maximæ pugno, minimæ duorum pollicum globulo, mediocres vero ovo gallinaceo pares fuerunt, uti legitur *in hiſtor. Academ.* 1703. Quid ergo obſtare poterit, ſi dicatur, lapideam pluviam a Livio expoſitam nihil aliud fuiſſe, quam congeſtorum globulorum grandinem, uti modo diximus? Adde, naturaliter tantam dari poſſe turbinis vim, ut e terra ſaxa elevet, quæ deinde in terram delapſa, occaſionem ſuppeditent aſſerendi, lapides pluiſſe: cum Olaus Magnus *lib.* 1. *cap.* 11. tantam vim in partibus Septentrionalibus turbinibus ineſſe narret, ut naves ſubvehant in ſublime. Ex his porro ad rem noſtram inferre fas ſit, non eſſe ſtatim miraculo adſcribendum, ſi referatur, lapides pluiſſe. Sed, cum *Pſalm.* 148. *v.* 8. legatur: *Ignis, grando, nix, glacies, ſpiritus procellarum, quæ faciunt verbum ejus*, fateri opus eſt, etſi lapideæ pluviæ a naturalibus cauſis originem ſortiantur, aliquando tamen fieri poſſe Divino conſilio, potentia, & virtute: quod an ita ſit, ex circumſtantiis deſumi debet, juxta ea quæ ſupra ex Joſue diximus; quo etiam pertinet caput 9. *Exodi v.* 22. *Et dixit Dominus ad Moyſen: Extende manum tuam in cælum, ut fiat grando in univerſa terra Ægypti. Extenditque Moyſes virgam in cælum, & Dominus dedit tonitrua & grandinem, ac diſcurrentia fulgura ſuper terram. Et grando, & ignis, mixta pariter ferebantur: tantaque fuit magnitudinis, quanta ante nunquam apparuit in univerſa terra Ægypti. Et percuſſit grando in*

do in omni terra Ægypti. Tantum in terra Geſſen, ubi erant filii Iſrael, grando non cecidit. Facile erit in grandine hac miraculum agnoſcere, & miraculi naturam & magnitudinem ex circumſtantiis colligere.

CAPUT XXVI.

De ſudore ſanguineo, & ſanguineis lacrymis a corpore & oculis Servorum Dei manantibus, & de lumine & ſplendore, quibus eorum facies aliquando refulget.

1 POſt cœnam factam a Chriſto Domino una cum Apoſtolis, referunt Euangeliſtæ, eos, hymno dicto, exiiſſe in montem Oliveti. In eo itinere quantum ex Matthæo, & Marco colligi poteſt, ſermonem habuit Chriſtus cum Diſcipulis, in quo & eorum ſcandalum, & mortem ſuam, ſuamque reſurrectionem iterum prædixit. In eodem itinere Chriſtus pertranſiit torrentem Cedron, qui per vallem fluit, quæ inter montem Olivarum, & Jeruſalem interjacet, ac tandem pervenit ad villam Gethſemani ad radices montis Olivarum. Erat autem ibi hortus, in quem ingreſſus eſt cum Diſcipulis, ut oraret. Tria autem ſunt potiſſima, quæ ab Euangeliſtis narrantur facta in illa oratione: primo enim *cœpit Jeſus pavere, & tædere, & mœſtus eſſe*; deinde oravit ad Patrem illis verbis: *Pater, ſi poſſibile eſt, tranſeat a me calix iſte: veruntamen non mea, ſed tua voluntas fiat*; poſtremo, quod S. Lucas *cap.* 22. *v.* 44. ſolus narrat, *factus eſt ſudor ejus, ſicut guttæ ſanguinis decurrentis in terram*.

2 Factum hoc ſudoris ſanguinei olim deſiderabatur in nonnullis vetuſtis Græcis exemplaribus, & in multo pluribus Latinis, teſte S. Hilario *de Trinitate lib.* 10. *num.* 41. *oper. tom.* 2. ubi hæc habet: *Nec ſane ignorandum a nobis eſt, & in Græcis, & in Latinis codicibus complurimis vel de adveniente Angelo, vel de ſudore ſanguinis nil ſcriptum reperiri*. Textum enim nonnulli ab exemplaribus expunxerant, ne Chriſtiani nominis oſores ea hiſtoria abuterentur, ut indigna Jeſu Chriſto incommoda tribuerent. At, cum antiquiſſimi Eccleſiæ Patres memoratam partem Euangelii Lucæ tamquam canonicam receperint, de ea citra Fidei detrimentum dubitari non poteſt, & præſertim poſtquam ſacrum Tridentinum Concilium *ſeſſ.* 4. definivit, libros Scripturæ integros eſſe ſuſcipiendos cum omnibus ſuis partibus, prout in Catholica Eccleſia legi conſueverunt, & in Vulgata Latina editione habentur.

3 Theophylactus *in cit. cap.* 22. *S. Lucæ*, & Euthymius *in cap.* 4. *S. Matthæi* putant, S. Lucam per hyperbolem locutum eſſe, quod non dixerit, Chriſtum ſudaſſe ſanguinem, ſed ſudorem ejus fuiſſe ſicut ſanguinis guttas; & quod juxta communem loquendi modum dicamus, amare flentem flere ſanguinem, & interno labore nimium ſudantem ſanguinem ſudare. Interpretatio hæc autem ab omnibus rejicitur, cum Euangelii littera

 com-

communi ſenſu Eccleſiæ a temporibus Apoſtolorum intellecta præſeferat, Chriſtum verum ſanguinem ſudaſſe, & cum particula illa *quaſi* non ſemper ſignificet in ſacra Scriptura ſimilitudinem, ſed interdum veritatem ut *Joan. cap. 1. v. 14. Vidimus gloriam ejus, gloriam quaſi Unigeniti a Patre*: uti pluribus proſequuntur Suarez *in 3. part. D. Thomæ tom. 2. diſput. 46. art. 8. ſect. 2.* Maldonat. *in Matthæum cap. 26. num. 37.* Cornelius a Lapide *in cap. 22. Lucæ verſ. 44. §. Nota ſecundo*, Calmet *in diſſert. de ſudore ſanguinis Jeſu Chriſti in horto Olivarum*.

4 Id itaque, quod diſputandum ſupereſt, huc præcipue recidit, utrum ſudor ille fuerit naturalis, an ſupra naturam. S. Hilarius *loc. cit.* ſudorem illum miraculo tribuit: *Sudorem vero nemo infirmitati audebit deputare, quia & contra naturam eſt ſudare ſanguinem, nec infirmitas eſt quod poteſtas non ſecundum naturæ conſuetudinem geſſit*. Subſcribit Ven. Beda *in Lucam cap. 22.* (*oper. tom 5. col. 429.*): *Nemo ſudorem hunc infirmitati deputet, quia & contra naturam eſt ſudare ſanguinem*. Gaſpar a Rejes *quæſt. 86. num. 25.* poſtquam retulit cauſas, ex quibus ſudor ſanguineus manare poteſt, quarum primam refert in ſanguinem crudum multo ſero dilutum, & ab hepate non probe confectum, ſecundam in ebullitionem fervidiorum ſpirituum, animique immodicam excandeſcentiam, tertiam in maximam animi anxietatem & triſtitiam, concludit, de ſola hac tertia cauſa naturali dubitari poſſe in ſanguineo ſudore Chriſti; ſed eam excludit, cum mœror, triſtitia, & metus ſanguinei ſudoris cauſa eſſe non poſſint, niſi morboſam diſpoſitionem in corpore inveniant, quod de corpore Chriſti Domini dici non poteſt: & hanc eamdem ſententiam ſequuntur Silvaticus *controv. 5. medic. in fine*, Stephanus Roder. Caſt. *in libro cui titulus*: Quæ ex quibus, *lib. 1. cap. 23.* In corpore autem Chriſti qualitates ita fuiſſe temperatas, ut ejus corpus ex interna conformatione non fuerit capax ægritudinis, poſt D. Thomam *3. part. quæſt. 14. art. 4.* late oſtendit Durantus *ad revelationes S. Birgittæ lib. 1. cap. 37. nota prima*. Fuſe pro hac ſententia pugnat Clozius *diſſert. de ſudore Chriſti ſanguineo exercit. 12.* ubi animadvertit, nullam in corpore Salvatoris noſtri fuiſſe cachexiam, nullam habitus corporis depravationem, optimum fuiſſe temperamentum, ideoque ſanguinem profluere non potuiſſe vel per anaſtomaſim, vel diapedeſin, vel diæreſin; item ſanguinem, ſervata ſuæ ſubſtantiæ forma, naturaliter per ſudorem emitti non poſſe; & demum ſanguinem, qui aliquando per ſudorem legitur emiſſus, eſſe ichorem tenuem ſanguineum, nec unquam in grumos collectum, qualem dicit fuiſſe ſudorem a Chriſto emiſſum. Alia legi poſſunt *in phyſica ſacra* Joannis Jacobi Schevchzeri *in Lucam cap. 22. verſ. 44. pag. 1440.*

5 Alii contra, ſudorem illum ſanguineum naturalem in Chriſto fuiſſe, autumant. Plura de hoc argumento habentur apud S. Bernardinum Senenſem *tom. 1. ſerm. 55. de Paſſione Domini cap. 2. pag. 409.* ubi ita ſcribit: *Tanta denique fuit in Chriſto orationis vehementia, atque tam horribilis in*

anima

anima ejus ſenſibilis imaginatio mortis, ac mentis admirabilis agonia, quod ſicut Lucas refert, factus eſt ſudor ejus ſicut guttæ ſanguinis decurrentis in terram: *&, licet plena ratio naturalis non poſſit reddi de tam ſtupendo doloris ſigno oſtenſa in ſudore ſanguineo, nihilominus dici poteſt, quod aliqualiter, diſpoſitive timor & amor bellantes in corde Jeſu quoad ſuum ſenſitivum in cauſa extiterunt; dum enim attenderet, tam grave bellum ſuper ſe veriſſime imminere, timore concuſſit ſenſitivum ſuum, ex quo ſanguineus humor fuit ad interiora reductus. Super hunc autem timorem rejiciendum fortiſſimus & ferventiſſimus amor tanquam miræ magnitudinis malleus repercutiens, & ipſum excludens omnes poros corporis Jeſu Chriſti, & venam largiter relaxavit, ut ſic de toto corpore flueret ſanguineus ſudor decurrens in terram.* Stat pro naturali cauſa ſudoris Cardinalis Cajetanus *in Lucam cap.* 22. ubi ait: *Deficiente aquoſitate ſanguinis, quæ eſt materia ſudoris, nonnihil quoque ſanguinis emiſit. Erat enim corpus Jeſu exhauſtum, & magnitudo paſſionum pellens violenter ſudorem pepulit ſimul aliquid ſanguinis, deficiente ſudoris materia.* Sequitur Suarez *loc. cit. Chriſtus Dominus abſque ſpeciali miraculo ſanguinem ſudavit ex vi internæ afflictionis & agoniæ, quam in illa oratione paſſus eſt*: aſſertque Theologicam rationem. Si enim, ut ipſe ait, ſanguis ille miraculo eſſet emiſſus, & non ex vi interioris afflictionis, non fuiſſet ſignum certum & evidens maximi angoris & triſtitiæ interioris; miraculo quippe potuiſſet cum minima afflictione, immo ſine ulla emitti. At cumulatius ceteris hoc ipſum argumentum proſequitur Calmet *in ſua diſſertatione*, ubi, poſtquam late expoſuit mœrorem & dolorem, quo Chriſtus Dominus affectus eſt, concludit, tot ſimul conſertas paſſiones curſum animalium ſpirituum intercepiſſe, ſanguinis motum ac ſecretiones tandem omnes repreſſiſſe; confirmatum Jeſum ab Angelo, ac voluntati Divinæ ſe totum ſubmittentem, hominum inſuper charitate inflammatum ad amplectendam mortem animo convolaſſe; redditum tunc priſtinum ſpirituum curſum, recluſos cutis meatus, & ſanguinem una cum ſudore defluxiſſe. Exempla ſanguinei ſudoris, & ſanguinearum lacrymarum citra ullum miraculum profluentium, atque anatomicas & phyſicas rationes ſi quis cognoſcere velit, *diſſertationem* ipſam plane eruditam legere poteſt, quam Auctor ingenue fatetur ſe exaraſſe, collatis ſtudiis cum Domino Alliot de Muſſey medicinæ Doctore in Facultate Pariſienſi. Alia habentur apud Marcellum Donatum *de medic. hiſtor. mirab. lib.* 1. *cap.* 2. & apud a Rejes *cit. quæſt.* 86. quæ perfecte demonſtrant, non ſolum ex infirmitate corporis, ſed etiam ex mœſtitia, animique dolore naturaliter lacrymas, ſudoremque ſanguineum manaſſe. Joannes Maldonatus *tom.* 1. *in Evang. in cap.* 26. *Matthæi col.* 601. ſcribit: *Audio de his qui viderunt, aut cognoverunt, ante annos duos Lutetiæ Pariſiorum hominem robuſtum, & bene valentem, audita in ſe capitali ſententia, ſudore ſanguineo fuiſſe perfuſum.* Alterius etiam, qui ex mortis timore in ſanguinis ſudorem repente incidit, meminit Thuanus *lib.* 11. *hiſtoriar.* & ex eo Jonſtonus *in thaumatographia claſ.* 10. *cap.* 3. *art.* 5. *Præfectus Montis Marini, cum in obſidione ejus ab Auguſto Salaciarum Principis filio notho quaſi*
ad

Digitized by Google

ad colloquium fuiſſet vocatus, & captivus detentus, morſque interminata, niſi locum redderet, tantopere indigna mortis metu affectus eſt, ut ſanguineum ſudorem toto corpore funderet.

6 Docent Theologi cum D. Thoma 3. *part. quæſt.* 15. *art.* 4. affectiones & paſſiones animæ in Chriſto Domino fuiſſe, aliter tamen ac in nobis: in nobis enim plerumque feruntur ad illicita, quod non fuit in Chriſto; in nobis frequenter præveniunt judicium rationis, ſed in Chriſto omnes motus appetitus oriebantur ſecundum diſpoſitionem rationis; in nobis denique quandoque hujuſmodi motus non ſiſtunt in appetitu, ſed trahunt rationem, quod certe in Chriſto non fuit. Idem S. Doctor *art. 6.* oſtendit, in Chriſto fuiſſe triſtitiam, & *art.* 7. fuiſſe timorem, aliter tamen, quam in nobis, cum nos timeamus ob ambiguitatem futuri eventus, at Chriſtus hoc modo non timuerit. En ejus verba: *Sicut triſtitia cauſatur ex apprehenſione mali præſentis, ita timor cauſatur ex apprehenſione mali futuri. Apprehenſio autem mali futuri, ſi omnimodam certitudinem habeat, non inducit timorem: unde Philoſophus dicit, quod timor non eſt, niſi ubi eſt aliqua ſpes evadendi; nam, quando nulla ſpes eſt evadendi, apprehenditur malum ut præſens, & ſic magis cauſat triſtitiam, quam timorem. Sic ergo timor poteſt conſiderari quantum ad duo. Uno modo quantum ad hoc, quod appetitus ſenſitivus naturaliter refugit corporis læſionem, & per triſtitiam, ſi ſit præſens, & per timorem, ſi ſit futura: & hoc modo timor fuit in Chriſto, ſicut & triſtitia. Alio modo poteſt conſiderari ſecundum incertitudinem futuri eventus, ſicut quando nocte timemus ex aliquo ſonitu, quaſi ignorantes, quid hoc ſit: & quantum ad hoc timor non fuit in Chriſto.*

7 Admiſſis itaque in Chriſto affectionibus & paſſionibus modo explicato, quemadmodum naturaliter in aliis hominibus vehementi paſſione ac perturbatione modo humano affectis potuit naturaliter ſudor ſanguineus a corpore, potuerunt lacrymæ ſanguineæ ab oculis emanare, potuit etiam in Chriſto Domino ob animi paſſiones & affectiones ſupra explicatas citra miraculum ejus ſudor fieri ſicut guttæ ſanguinis decurrentis in terram: & ex hoc efficitur, ut, ſi aliquando in evolvendis Actis Servorum Dei, ſive Beatorum ſimilia occurrant, hæc a claſſe miraculorum arcenda ſint, quemadmodum etiam annotavit Pignatellus *conſult.* 42. *tom.* 5.

8 Hactenus quoad lacrymas ſanguineas, ſudoremque ſanguineum. Nunc ad radios & ſplendores deſcendimus. In Euangelio S. Matthæi *cap.* 17. *v.* 2. habetur, Chriſtum Dominum ſecum aſſumpſiſſe Petrum, & Jacobum, & Joannem fratrem ejus, & duxiſſe illos in montem excelſum ſeorſum, & transfiguratum fuiſſe ante eos: *Et transfiguratus eſt ante eos, & reſplenduit facies ejus ſicut ſol, veſtimenta autem ejus facta ſunt alba ſicut nix.* De eadem transfiguratione loquitur S. Marcus in Euangelio *cap.*9. *verſ.*2. *Et veſtimenta ejus facta ſunt ſplendentia, & candida nimis velut nix, qualia fullo non poteſt ſuper terram candida facere.* Et in Euangelio S. Lucæ *cap.* 9. *v.* 29. legitur: *Et facta eſt, dum oraret, ſpecies vultus ejus altera, & veſtitus ejus albus & refulgens.*

9 Non

9 Non indicatur mons, in quo contigit Chriſti transfiguratio: quocirca nonnulli putant, eam factam fuiſſe in monte Oliveti; ſed perperam, cum mons hic non excelſus, ſed humilis potius ſit. Alii opinantur, eam contigiſſe in monte parum remoto a lacu Geneſareth, quos ſequitur Calmet *ad idem cap.* 17. *Matthæi*; & adhæret Bernardus Lamy *in apparatu geograph. cap.* 12. Sed communior Patrum ſententia eſt, Chriſtum fuiſſe transfiguratum in monte Thabor; uti videri poteſt apud S. Hieronymum *epiſt.* 27. *ad Euſt.chium de epitaphio Paulæ*, apud S. Cyrillum Hieroſolymitanum *catecheſi* 12. apud S. Joannem Damaſcenum *in ſermone de transfiguratione Domini*, & apud Venerabilem Bedam, ſive alium Auctorem libri *de Locis ſanctis cap.* 17.

10 Transfiguratio idem ſonat, ac metamorphoſis apud profanos Scriptores: ſed ita res non ſe habet apud Scriptores Eccleſiaſticos: unde *in* 2. *ad Corinth. cap.* 11. dicuntur Pſeudoapoſtoli ſeſe transfigurare in Apoſtolos Chriſti ſola externi miniſterii æmulatione, & Satanas dicitur transfigurare ſe in Angelum lucis ob id unum, quod quandoque nonnulla hominibus ſuggerit ſpecie bona, ut eos fallat. At, preſſe loquendo, de Chriſti transfiguratione dici nequit, Chriſtum ſic fuiſſe transfiguratum, ut aliquam mutationem vel ſubſtantiæ, vel corporis paſſus ſit, veluti explicat S. Hieronymus *in cap.* 17. *Matthæi* (*operum tom.* 7.): *Nemo putet, priſtinam eum* (ſcilicet Chriſtum) *formam & faciem perdidiſſe, vel amiſiſſe corporis veritatem, & aſſumpſiſſe corpus vel ſpirituale, vel aereum, ſed, quomodo transformatus ſit, Euangeliſta demonſtrat dicens*: Et reſplenduit facies ejus ſicut ſol, veſtimenta autem ejus facta ſunt alba ſicut nix. *Ubi ſplendor faciei oſtenditur, & candor deſcribitur veſtium: non ſubſtantia tollitur, ſed gloria commutatur*. Et in libro 1. *contra errores Joan. Hieroſolymit.* (*num.* 29. *col.* 437. *tom.* 2.): *Dominus noſter in monte transfiguratus eſt in gloria, non ut manus ac pedes ceteraque membra perderet, & ſubito in rotunditate vel Solis, vel ſphæra volveretur, ſed eadem membra Solis fulgore rutilantia Apoſtolorum oculos perſtringerent: unde & veſtimenta ejus mutata ſunt in candorem, non in aerem, ne forte & veſtes ejus aſſeras ſpirituales*.

11 Euangeliſtæ mentionem fecerunt faciei: veriſimile tamen eſt, totum corpus fuiſſe claritate perfuſum, cum totum dicatur transfiguratum ſeu transformatum, & cum totum anima beata informaretur, uti proſequitur S. Hieronymus *in cit. lib. Et facies ejus fulgebat ſicut ſol. Ubi autem facies nominatur, exiſtimo, quod & cetera membra conſpecta ſint*. Plura in rem hanc adnotavit Suarez *in* 3. *part. D. Thomæ tom.* 2. *quæſt.* 45. *diſput.* 32. *ſect.* 1. *§. Tertium dubium eſt*. De tota autem transfiguratione, multa legi poſſunt apud S. Thomam 3. *part. quæſt.* 45. *art.* 1. *& tribus ſeqq.* Porro *art.* 2. S. Doctor docet, & probat, claritatem corporis Chriſti in transfiguratione ab ejus anima profectam fuiſſe, & a ſuppoſito Divino ipſi hypoſtatice unito: quamvis enim gloria animæ Chriſti a momento conceptionis beatitudine perfuſæ in corpus non redundaverit, ita diſponente Deo, ne im-

Digitized by Google

impediretur redemptionis myſterium; nata tamen erat ad ſeſe in corpus effundendam, prout in transfiguratione effudit brevi temporis ſpatio, non per modum qualitatis manentis, ſed per modum affectionis tranſeuntis ad Apoſtolorum conſolationem.

12 Doctrina hæc S. Thomæ aperit viam controverſiæ, num eximia illa claritas, quæ viſa eſt in transfiguratione, naturalis fuerit, an ſupra naturam. Procul dubio tribuenda miraculo eſt; ſed quæſtio in eo vertitur, qua in re miraculum ſtatui debeat. Putant nonnulli, eam ſplendoris interni in Chriſti corpus effuſionem, qualis viſa eſt in transfiguratione, miraculum re ipſa non fuiſſe, ſed miraculi ceſſationem, quo claritas illa prius repreſſa continebatur. Ita ſentire videtur Calmet *ad cit. cap.* 17. *Matthæi*. At verius eſt, multiplex contigiſſe miraculum, & quod corpus Chriſti, ſtante ipſius animæ beatitudine, non tulerit a primo conceptionis momento, & quod idem corpus, non obſtante illius paſſibilitate, fulſerit in transfiguratione: quinimmo in ipſa transfiguratione duplex fuit miraculum; alterum, quod effuſio gloriæ ab anima Chriſti in corpus per modum dotis permanentis ſibi debitæ impedita ſit; alterum, quod, licet Deus totius naturæ auctor conſtituiſſet, ut gloria animæ Chriſti toto illius vitæ naturalis tempore non efflueret in corpus, ut per dolores & paſſionem ſuam redemptionis noſtræ myſterium expleret, contra tamen ſtatutum illum ordinem permiſerit, ut in transfiguratione ſplendor gloriæ ex anima Chriſti manans faciem, manus, pedes, & cetera corporis membra pervaderet, veluti explicat Graveſon *de myſteriis & annis Chriſti diſſert.* 14. *§.* 2. *verſ. Ad alterum dubium*: quod ipſum antea probatum fuerat a Cardinali Cajetano *ad* 3. *part. D. Thomæ quæſt.* 45. *art.* 2. ubi ait, ex Divina, ut Scholæ loquuntur, diſpenſatione factum eſſe, ne anima Chriſti ab initio beata, ex ſua naturali redundantia corpus clarificaverit, & ut corpus paſſibile in transfiguratione refulſerit ſicut ſol: *Concede ergo, quod utrumque miraculoſum fuit, ſcilicet & corpus Chriſti non fulgere, & ſic fulgere in transfiguratione. Sed primum ſpectat ad primum, & quaſi univerſale, antiquumque miraculum in Incarnatione factum, quo ſuſpenſa eſt redundantia gloriæ ab anima in corpus Chriſti, ut haberet corpus paſſibile, pro noſtra ſalute moriendo: ſecundum autem ſpectat ad ſpeciale miraculum, quo nunc actualiter corpori paſſibili præſtitum eſt, ut fulgeret.* Hoc totum reputans ſcribit Abulenſis *ad cap.* 17. *Matthæi quæſt.* 31. *Dicendum tamen, quod claritas corporis Chriſti transfigurati fuit claritas glorioſa, vel claritas gloriæ; non tamen fuit claritas corporis glorioſi, vel glorificati; & ob hoc erat miraculum, talem claritatem eſſe tunc in corpore Chriſti: nam, ſi eſſet corpus glorificatum, haberet jam dotes, & non eſſet miraculum; quod tamen non eſſet glorificatum, & haberet claritatem gloriæ, erat miraculum*: quod ipſum repetit *quæſt.* 34.

13 De Moyſe, qui una cum Elia apparuit in Chriſti Domini transfiguratione habetur *Exod.* 34. *v.* 29. *Cumque deſcenderet Moyſes de monte Sinai,*

nai, tenebat duas tabulas Teſtimonii, & ignorabat, quod cornuta eſſet facies ſua ex conſortio ſermonis Domini. Videntes autem Aaron, & filii Iſrael cornutam Moyſi faciem, timuerunt prope accedere. Vocatique ab eo, reverſi ſunt tam Aaron, quam Principes Sinagogæ: &, poſtquam locutus eſt ad eos, venerunt ad eum etiam omnes filii Iſrael, quibus præcepit cuncta, quæ audierat a Domino in monte Sinai. Impletiſque ſermonibus, poſuit velamen ſuper faciem ſuam. Qui Exodi textus reſumitur ab Apoſtolo *in cap. 3. v. 7. epiſt. 2. ad Corinth.*: *Quod ſi miniſtratio mortis litteris deformata in lapidibus fuit in gloria, ita ut non poſſent intendere filii Iſrael in faciem Moyſi propter gloriam vultus ejus, quæ evacuatur;* & v. 9. *Multo magis abundat miniſterium juſtitiæ in gloria.* Pictores fronti Moyſis cornua affigunt, ſed parum apte; cornuta quippe facies, de qua *loc. cit. Exodi*, nihil aliud fuit, quam facies fulgida vibrans radios luminis, & lucida, quaſi cornua emittens, ut *ad cit. cap. 34. Exodi* late proſequuntur Cornelius a Lapide *verſ. 29. notab.* 3. & Calmet *ad eumdem verſ.* 29. S. Thomas *ſuper 2. ad Corinth. cap. 3. lect.* 2. aperte favet huic interpretationi: *Apoſtolus argumentatur ex hoc, quod habetur Exodi 34. ubi littera noſtra habet, quod Moyſes habebat faciem cornutam, ita quod non poſſent &c. Alia littera habet faciem ſplendidam, quod melius dicitur. Non enim intelligendum eſt, eum habuiſſe cornua ad litteram, ſicut quidam eum pingunt; ſed dicitur cornuta propter radios, qui videbantur eſſe quaſi quædam cornua.* Sequuntur Molanus, Lipomanus, Auguſtinus Steucus, aliique collecti ab erudito viro Joanne Interian de Ajala *in opere, cui titulus*, Pictor Chriſtianus eruditus, *Matriti edito anno* 1730. uti videri poteſt *lib. 3. cap. 13. num.* 4. & *in appendic. cap. 2. n.* 3. Splendorem hunc ex conſortio Moyſis cum Deo derivatum eſſe, ſacra Scriptura teſtatur: quocirca de miraculo non eſt dubitandum, quod Deus operari dignatus eſt, ut amorem ſuum erga Moyſen declararet, ut Legem Iſraelitis promulgandam certiſſimo hoc charactere Divinam, & a ſe manantem oſtenderet, terroremque incuteret, ne eam deinceps populus violare auderet, & ut auctoritatem Moyſi apud populum conciliaret. Et, quamvis Scriptura non exprimat, quamdiu duraverit ſplendor vultus, Sanctus nihilominus Ambroſius *in Pſalm.* 118. quem ſequitur Abulenſis, putat perduraſſe uſque ad ejus mortem, & ſic Moyſen poſt primum cum populo colloquium deinceps uſque ad mortem faciem ſuam velaſſe, cum populum alloquebatur. Differt autem claritas Chriſti a claritate Moyſis, quod Chriſti claritas fuit vere claritas gloriæ, juxta ea quæ ſuperius dicta ſunt; claritas autem Moyſis habuit aliquam tantum ſimilitudinem cum claritate gloriæ, uti proſequitur Abulenſis *in cit. cap. 17. Matthæi, quæſt. 33. & 35.* & bene adnotarunt Rotæ Auditores in relatione cauſæ S. Ludovici Bertrandi *ad tit. de ſplendore viſo in obitu.*

14 Si quis in hoc capite afferre vellet radios, lumina, & ſplendores, qui in facie Sanctorum, dum viverent, apparuerunt, & qui inter miracula recenſentur, nunquam finem faceret. Cumulantur exempla apud

Digitized by Google

Thomam Bozium *lib.* 15. *de ſignis Eccleſiæ cap.* 5. apud Bagattam *de admirandis orbis Chriſtiani lib.* 1. *cap.* 1. *§.* 4. apud Cornelium a Lapide *in Exodum cap.* 35. *in moralibus verſ.* 39. Præter infra afferenda, ſimilia paſſim occurrunt in Actis Sanctorum collectis a Bollando, ejuſque Continuatoribus, apud Surium *in vitis Sanctorum*, & alibi paſſim. De Canonizatione Scribentes, ſplendores iſtiuſmodi indicia ſanctitatis eſſe, & ſic inter miracula recenſendos, teſtantur: Caſtellinus *de certitud. glor. Sanctor. cap.* 6. *num.* 7. Contelorius *de Canonizat. Sanctor. cap.* 14. *n.* 22. Bordonius *controv. moral.* 13. *de Canonizat. Sanctor. num.* 24. *verſ. Splendor & claritas*, Pignatellus *conſult.* 69. *n.* 6. *tom.* 4.

15 Bis præcipue de hiſce radiis & ſplendoribus actum eſt in cauſis Canonizationis, in cauſa videlicet S. Ludovici Bertrandi, & in cauſa S. Ignatii. Cum enim S. Bertrandi anima a corpore ſepararetur, quædam lux, ſeu inſignis ſplendor inſtar lucidiſſimi radii ex ore morientis exire viſus eſt, qui mirifice totum cubiculum illuſtrans aſtantes omnes, qui frequentes undique convenerant, non mediocri ſtupore & gaudio aſfecit; & in facie S. Ignatii Loyolæ quidam cæleſtis ſplendor refulſit, de quo teſtatus eſt S. Philippus Nerius, uti refert Maffejus *in vita S. Ignatii*, & etiam adnotavit Petraſancta *in thaumaſia veræ religionis tom.* 1. *cap.* 31. *§. Ad hæc*.

16 In cauſa S. Ludovici Bertrandi Auditores Rotæ in relatione ſupra citata, re diligenter examinata, quæſtionem excitarunt, num claritas illa fuerit claritas glorioſa Beatorum, anima quippe tunc erat a corpore ſeparata; an potius claritas eſſet naturalis quodammodo conditionis, & ſimilis claritati gloriæ. Lux enim glorioſa, quæ fit ab anima glorificata, & ab ea in corpus iterum ipſi conjunctum redundat, uti explicat S. Thomas *in lib.* 4. *contra Gentes cap.* 86. *Sicut igitur anima, Divina viſione fruens, quadam ſpirituali claritate replebitur, ita per quamdam redundantiam ex anima in corpus ipſum corpus ſuo modo claritatis gloria induetur*, non differt ſpecie a noſtra luce, licet prodeat a cauſa diverſa: ex quo efficitur, ut lux corporis glorioſi videri poſſit, & viſa fuerit ab oculo non glorificato, uti contigit in transfiguratione Chriſti, & uti fiet in extremo Judicio, in quo reprobi eam lucem viſuri ſunt, juxta illud *Apocalyp.* 1. *v.* 7. *Videbit eum omnis oculus, & qui eum pupugerunt*. Hæc eſt ſententia D. Thomæ expreſſa *in* 4. *ſent. diſt.* 44. *quæſt.* 2. *art.* 4. *quæſtiunc.* 2. *ad primum*, ubi ait: *Claritas gloriæ erit alterius generis, quam claritas naturæ, quantum ad cauſam, ſed non quantum ad ſpeciem; unde, ſi claritas naturæ ratione ſuæ ſpeciei eſt proportionata viſui, ita claritas glorioſa*. Quæſtio, uti dictum eſt, fuit excitata, ſed nec ab ipſis Rotæ Auditoribus reſoluta, nec a ſacra Congregatione: licet enim lux inter miracula fuerit recenſita, de qualitate tamen lucis, num eſſet videlicet claritas glorioſa, an vero naturalis, & a Deo effecta (quod probabilius videbatur eſſe dicendum) ut morientis ſanctitatem oſtenderet, nullum fuit latum judicium. In cauſa autem

Digitized by Google

tem S. Ignatii *ad tit. de Temperantia*, poſt comprobatam ſufficientibus probationibus lucem, quæ in ejus facie relucebat; Auditores Rotæ ſapienter dixerunt, poſitis virtutibus heroicis ipſius, affirmari poſſe, claritatem illam, quæ gloria vultus ab Apoſtolo appellatur, communicatam ipſi fuiſſe ex conſortio ſermonis Dei, & datam a Deo in ſignum ſpecialis amoris, magnæque ejus inter homines excellentiæ.

17 De hac materia agit Theophilus Raynaudus *oper. tom. 9. punct. 3. pag.* 71. cum tractat de fulgore faciei in S.Franciſco Paulano, dum viveret. Ibi, poſtquam attulit exempla aliorum Sanctorum, quorum vultus ſimili ſplendore fulſerunt, & poſt reſumptam doctrinam ſupra traditam de ſplendore corporis Chriſti Domini in transfiguratione, cujus originem ait fuiſſe Chriſto internam, quod ob unionem hypoſtaticam, & ob beatitudinem, qua ejus anima potiebatur, debita eſset corpori dos illa gloriæ, quæ contra naturale debitum grandi miraculo ſuſpendebatur, ne in Sanctum Dei redundaret; ait, lucem illam in Chriſti corpore fuiſse lucem veram, cum eſset naturale corollarium animæ fruentis beatitudine, a qua ſpecies & apparentias exulare oportebat; in Sanctis autem adhuc in hac vita manentibus nullam lucis cauſam internam eſse, nec aliquid eſse, quod evincat, eam lucem, quæ in illis aliquando notata eſt, pluſquam apparentem fuiſse; concluditque *pag.* 72., ſic rem ſe habuiſse in ſplendore prodeunte a facie S. Franciſci Paulani: *Itaque hoc phænomenon, quod fuiſſe aliquando deprehenſum in Sancto Franciſco præmiſimus, neque ex intrinſeca radice prodibat, neque poſitivum quid ac reale erat, ſed apparentia duntaxat aliis pleriſque Sanctis cum Sancto Franciſco communis*. Pignatellus *conſult.*43.*tom.*5. quærit, an lux & ſplendor prodeuntes a facie aut corpore Sanctorum adhuc viventium fuerint phyſica & *realia* accidentia, an *intentionalia* tantum, Deo videlicet ea per ſe ipſum, vel per Sanctos Angelos exhibente, ut Servi ſui honorentur: in quæſtione autem reſolvenda diſtinguit ſplendores per diuturnum tempus multis viſos, a ſplendoribus ad breve temporis ſpatium aliquibus perſpectos, & ait, in primo caſu dubitandum non eſse de phyſicis qualitatibus a Deo impreſſis, aut ab Angelis applicantibus activa idonea ad paſſiva, ut Servorum Dei ſanctitas manifeſtaretur; at in ſecundo caſu nihil eſse, quod evincat plus quam apparentiam lucis a Deo, aut a Sanctis Angelis excitatam per aliquam mutationem accommodatam videntibus. Gaſpar a Rejes *quæſt.*35. *num.*9. admittit, ſimiles ſplendores eſse poſse, & aliquando fuiſſe Dæmonis commentum, ut ſuos, quos præ ceteris extollere cogitabat, tali vafritia redderet admirandos; & ad hanc claſsem refert igneam illam lucem, quæ, teſte Livio *lib.* 25. *cap.* 39. emicuit ex capite Marci Romani Ducis ſtrenui duorum exercituum; & ignes ardentes, qui ante Julii Cæſaris mortem in multorum capitibus viſi ſunt. Alterum hoc, vel aliquid ſimile refert Plutarchus ex Strabone Philoſopho, non Suetonius, unde ait Rejes ſe ſumpſiſse. At nos relictis his quæ ad Dæmonem pertinent, quæque (uti ſæpe dictum eſt) nihil habent commune cum præſenti noſtro inſtituto

ſtituto, in quo agitur de cauſis Beatificationis & Canonizationis, in quibus de miraculis judicium non profertur, niſi poſt diſcuſsas approbataſque virtutes in gradu heroico, quæ Dæmonis aſtus avertunt, deſcendimus ad verum quæſtionis punctum, hoc eſt ad examinandum, quando lux & ſplendor apparens in facie aut in corpore Servorum Dei adhuc viventium naturæ aut miraculo adſcribi debeant.

18 Legitur *cap.1. Geneſeos v.1.* a Deo lucem creatam prima die qua mundum creare cœpit: *In principio creavit Deus cælum, & terram. Terra autem erat inanis & vacua; & tenebræ erant ſuper faciem abyſſi; & ſpiritus Dei ferebatur ſuper aquas. Dixitque Deus: Fiat lux: & facta eſt lux*: quarta autem die ab eo fuiſſe creatos ſolem, & lunam (*ibid v.16.*): *Fecitque Deus duo luminaria magna, luminare majus, ut præeſſet diei, & luminare minus, ut præeſſet nocti*. Valleſius *de ſacra philoſophia cap.1.pag.43.* ait, conſentaneum fuiſſe rationi, ut lux prior eſſet ſole, licet, mundo jam perfecto, a ſole pendeat: *Melius fuit &c. lucem vero fieri a primo die, ut mundi vitam, dumque nondum erat ſol, ab ipſo mundi parente pendere; non aliter ac in hominis cujuſque ortu, qui non hac ſolum in re, ſed in multis aliis ſimilis eſt ortui totius mundi, evenit, ante cor gigni umbilicum & hepar, & in illis facultatem eſſe vitalem pendentem a matre, tametſi in animali jam integro non aliunde, quam a corde, ea facultas eſſe poteſt: ita, inquam, lux, quæ in mundo jam perfecto a ſole pendet, in illo inchoato pendebat a parente*. De hac luce ante ſolem creata SS. Baſilius, & Nazianzenus dixerunt, fuiſſe lucem ſpiritalem; alii, fuiſse corpus lucidum inſtar materiæ, ex qua poſtmodum in partes diſtincta ac diviſa, velut in igneos globos, ſol, luna, & ſtellæ factæ ſunt. Sanctus Bonaventura *diſt. 13. art. 1. quæſt. 1.* lucem illam pronuntiat fuiſse corporalem, atque ſenſibilem. At S. Auguſtinus videns ſex priores dies, quibus Moyſes mundum a Deo creatum ſcribit, ſi litterario ſenſu accipiantur, graviſſimis ſubjici difficultatibus, *in lib.4. de Geneſi ad litteram cap.28.* modeſte dubitando, novam explicationem excogitavit, nempe, dies illos eſse intelligendos myſtice, juxta cognitionem Angelicam de rebus in Deo, & in proprio genere, & juxta ordinem rerum ſimul a Deo creatarum dierum etiam ordinem in Angelorum mente deſignaſse. De hac interpretatione, ſive explicatione S. Auguſtini mentionem facit D. Thomas 1. *part. quæſt.74. art.2.* ubi profitetur, ſe ei nolle præjudicare; eamque a qualibet cenſura ſtrenue vindicat Cardinalis Noriſius *in vindiciis Auguſtinianis §. 9.*

19 De luce inter Philoſophos diſputatur, utrum ſit ſubſtantia, an accidens. Nonnulli dicunt, non eſse ſubſtantiam incorpoream, neque corpoream; non incorpoream, quia videri non poſset; non corpoream, quia non poſset aerem penetrare: & ſic concludunt, eſse accidens, non quidem incorporeum, ut eſt notitia intellectus, ſed corporale, hoc eſt affectionem corporis cujuſpiam. Franciſcus Maria Grimaldus Bononienſis Societatis Jeſu inſignem edidit tractatum *de lumine, coloribus, & iride, & aliis annexis*. Sub Judice autem reliquit controverſiam, num lumen ſit corporea

rea ſubſtantia, ſubtiliſſima tamen, & actuoſiſſimo impetu fuſa per corpora diaphana, an vero ſit accidens corporum diaphanorum, miro quodam modo naturam ac proprietates ceterorum accidentium exſuperans. At noviſſime Regnault ex eadem Societate *in dialogis phyſicis Venetæ edition. tom.* 2. *pag.* 300. late oſtendere conatur, lucem eſſe materiam, ſeu ſubſtantiam; cum organum viſus offendat, & corpus illud ſit, quod tangens aliud corpus illud dolore afficit. Addit, materiam hanc eſſe ſubtiliorem aere, cum vitrum penetret, eſſe veriſimiliter globoſam & agitatam, cum fibras perturbet, & eſſe longe velociorem ſono. Suffragantur huic opinioni nonnullæ experientiæ factæ a Boyle, de quibus apud Deerham *in demonſtrat. de eſſentia & attributis Dei lib.* 1. *cap.* 4.

20 Sed, utcunque ſit de his opinionibus, quas retuliſſe ſatis erit, quod attinet ad noſtrum inſtitutum, quando diſputandum proponitur, num lux, ſplendores ſeu radii apparentes in vultu Servorum Dei adhuc viventium naturæ, an miraculo ſint adſcribendi, prima difficultas deſumi poteſt ex teſtibus, qui eas res ſe vidiſſe teſtantur; præter enim qualitates neceſſarias in teſtibus (de quibus alibi actum eſt), ut eis fides adhibeatur, operæ pretium eſt animadvertere, nonnullos eſſe, qui vident ſplendores & radios, & objecta putant ab eis illuſtrari, licet nulla illuſtratio objecta illa afficiat. Galenus *in* 1. *de arte curandi ad Glaucum cap.* 15. ſic ſcriptum reliquit loquens de futura criſi: *Si vero capite moleſtati ſplendores videre imaginentur; tunc non jam fluxurum, ſed jam fluentem ſanguinem inſpicies*: quod pariter repetit *ad text.* 44. *lib.* 2. *de ratione victus in morbis acutis*, ubi explicans illud Hippocratis, cur inter cetera ſymptomata, quibus ægri primis diebus a Medicis ſame cruciati, exhibitis poſtea cibis, incertos & diſcurrentes lucis ſplendores ſe videre dicant, docet, id fieri ob eam, quæ a ventre ſurſum fertur, exhalationem & evaporationem, & ob ſanguinis abundantiam, qui ad caput fertur. Experientia quoque patet, experrectos noctu lumen primo intuitu videre. Narrat Marcellus Donatus *de medic. hiſtor. mirabil. lib.* 2. *cap.* 9. ſe vocatum fuiſſe ad curam medicam præſtandam cuidam nobili feminæ, quæ, cum pluries oculorum inflammatione laboraſſet, in eum tandem morbum inciderat, ut menſe Januario, jam occidente ſole, ab ancillis percunctaretur, an ſolares radii thalamum illuminarent: ſe enim undique ſplendores videre affirmabat, & nocte tota, clauſis feneſtris, & luminaribus extinctis, ajebat, ſe ſub ſole verſari, & aſtantium umbras in ſole videre. Idemque Donatus cauſam inveſtigans docet, ſpiritibus animalibus viſioni inſervientibus, vel etiam viſionis inſtrumentis male affectis viſionem valde imminui, atque debilitari; & hinc fieri, ut radii, qui vocantur viſorii, ad oculorum ſuperficiem levigatam retrocedentes, & iterum retroflectentes efficiant, ut videantur ſplendores & radiationes, quæ nullo modo ſunt circa objecta: quæ ratio utrum firma ſit, an infirma (ea quippe admiſſa, idem eſſet videns, & viſum) aliorum eſto judicium, cum pro re, de qua nunc agitur, ſatis ſit, factum innuiſſe, ut ejus haberi poſſit

ratio in examine miraculorum, quod aſſumitur in ſacrorum rituum Congregatione. Dum ſungebar munere Fidei Promotoris, in cauſa cujuſdam Servi Dei referebatur a Poſtulatoribus, ejus vultum irradiatum, & lumine perfuſum, dum in eccleſia concionabatur, fuiſſe a quodam teſte viſum. Porro oppoſui, factum unico teſte non poſſe dici probatum, & teſtem habuiſſe caput inclinatum verſus terram, illudque derepente extuliſſe, & quidem adverſus lumen Solis, cum Concionator terga Soli verteret, & hac de cauſa potuiſſe ab eo videri vultum Concionatoris lumine circumfuſum, licet re vera ſplendor ab ejus vultu non prodiret.

21 Modo expoſitæ difficultati alia ſuccedit abſque dubio gravior: miſſis ſiquidem herbis, & lapidibus nonnullis noctu naturaliter lucentibus, de quibus luculentum edidit tractatum Conradus Generns; eoque facto omiſſo, ſuper quo Thomas Bartholinus litteras dedit ad Fortunium Licetum, carnium videlicet animalium occiſorum in macello Montis Peſſulani inter nocturnas tenebras ſplendentium, uti videri poteſt in opere ejuſdem Fortunii Liceti *de ſecundo quæſitis per epiſtolas cap.* 18.*& cap.* 19. certum videtur, nonnullas eſſe flammas, quæ naturaliter circa hominum capita apparent; ex toto homine quoque ignem aliquando naturaliter emicare, non tamen in modum flammæ ex capite aſſurgentis, ſed potius in ſcintillas ſe diffundentis, & aliquando ſplendores & flammas circa homines apparere, illis autem ipſis non adhærere, ſed potius baculo, veſtibus, aut haſtæ.

22 Huc ſpectant, quæ de Aſcanio leguntur apud Virgilium *Æneid. lib.* 2. *verſ.* 682.

Ecce levis ſummo de vertice viſus Iuli
Fundere lumen apex, tactuque innoxia molli
Lambere flamma comas, & circum tempora paſci.

Huc ſpectat, quod de Servio Tullio refert Livius *lib.* 1. *cap.* 39. *In regia prodigium viſu eventuque mirabile fuit. Puero dormienti, cui Servio Tullio nomen fuit, caput arſiſſe ferunt multorum in conſpectu.* Quod prodigium Tanaquil Tarquinii Regis uxor admirata Servium Serva natum in filii modum educavit, & ad Regium faſtigium evexit. Alexander Magnus, ut in ejus vita narratur, in quodam conflictu cum Indis, illis ſtrenue obſiſtentibus, ira percitus flammam ex ſe emiſit, Cohauſen in libro, cui titulus *Novum lumen phoſphoris accenſum, part.* 1. *ſect.* 2. *ſubſect.* 1. ubi agit de phoſphoris animalium, *cap.* 1. agit de luce hominum, & ejus origine & cauſa. Libertus Fromondus *lib.* 2. *meteorologic. cap.* 2. *art.* 3. agit de igne lambente, ejus figura, & levitate, tenuitate, & pabulo; ubi etiam plura congerit exempla, de quibus meminit Corſinus quoque *in Phyſica diſputat.* 3. Et quatenus veteribus nova ſuperaddenda ſint, ea profecto non deficiunt. Euſebius Nierembergius ſcribit de Theodorici patre, eum, quoties membra fricabat, flammas excutere ex illis conſueviſſe. Apud Scaligerum, cujuſdam mulieris capilli, dum mediis in tenebris pectebantur, ignem emittere videbantur.

tur. Inter admiranda, quæ Cardanus recenſet, quoties Monachus Carmelitani Ordinis capillitium reduceret ad occiput, igneæ ſcintillæ inde erumpebant. Apud citatum Cohauſen *pag.* 93. ex Kirckero refertur, quoties cryptam Romæ ſubterraneam ſubibat, toties illum e comitum ſudantium capite quaſi faces erumpentes vidiſſe. Et, ut cetera prætereantur, dum Franciſcus Guidus Juriſperitus nudus in lecto decumberet, & brachia manu fricaret, flammas evidenter excutere conſuevit. Huc denique ſpectat *obſervatio* 75. *centur.* 2. Petri Borelli *pag.* 175. *Fuit Ruſticus prope urbem Caſtrenſem loci Bracadelæ incola, cujus omnia lintea, fila cannabina &c. licet humida forent, in arcis repoſita, vel ſuper baculis ad aerem, ſtatim ignem concipiebant, quod ab innumeris viſum eſt.* Cetera ſimilia collecta legi poſſunt apud Thomam Bartholinum in tractatu *de luce hominum, & brutorum lib.* 1. *cap.* 9. *& plurib. ſeqq.* apud Franciſcum Reſtam *in meteorologia lib.* 1. *cap.* 6. *tract.* 3. apud Fortunium Licetum *lib.* 2. *de monſtris cap.* 48. & apud Gaſparem a Rejes *quæſt.* 35. & noviſſime apud eruditum virum Joſephum Blanchinum tunc Canonicum Veronenſem in opuſculo typis Veronenſibus edito anno 1731. *ſuper cauſa mortis Comitiſſæ Corneliæ Zangaræ Bandæ Ceſenatis.* Penes cubile Principis Valleſii noctis tempore tum ab ipſo, tum ab ejus uxore quædam flammula viſa eſt. Interrogatus Gaſſendus, num id miraculo, an naturæ eſſet adſcribendum, epiſtolam ſcripſit ad Heureum, quæ eſt inter opera ipſius Gaſſendi, in qua, allatis exemplis ſimilium ſplendorum atque flammarum, phænomenon adſcribit naturæ.

23 Ignes iſti dicuntur ignes lambentes, eorumque ſplendores & flammæ ſunt innoxiæ ob ſummam materiæ raritatem, fere ut in ſpiritu vini accidit, cujus flamma non tam in extranea corpora agit, quam ſuum ipſa humorem innoxia depaſcit atque conſumit, veluti perpendit Franciſcus Reſta *loc. cit. §. Circa materiam.* De hoc igne lambente loquitur Sennertus *in epitome Phyſicæ lib.* 4. *cap.* 2. *operum tom.* 1. *in fine* ubi hæc habet: *Pertinet huc etiam ignis lambens ſeu adhæreſcens, qui in hominum capillis, veſtimentis, reliquorum animantium pilis, aliiſque rebus interdum conſpicitur.* Addit Sennertus, ignem lambentem oriri ex ſubtili & pingui exhalatione per aerem diſperſa, & animalium pilis, aut veſtibus adhæreſcente, vel ex ſudoribus animalium calidioris temperamenti, aut vehementi motu excalfactorum. Fraſſen *in Philoſophia academica de meteoris diſput.* 2. *§.* 6. putat, eum formari ex halitu pinguiſſimo exſiccato motu corporum calefactorum, & accendi vel colliſione, vel mutua partium attritione. Franciſcus Reſta *loco allato* accedit ad Sennertum aſſerens, cauſam materialem prædicti ignis eſſe tenuiſſimam & ſubtiliſſimam exhalationem pluribus ſpiritibus refertam, quæ ex animalibus exſpirat; cauſam autem efficientem inflammationis eſſe frigus, quod calidiſſimam materiam in unum conſtringens occaſio eſt, ut in tenuem flammam ſplendeſcat. Qui Paracelſi doctrinam ſequuntur, totum hoc facile explicant: cum enim ipſe, in corpore humano ſalis, nitri, ſulphuriſque materiam inveniri doceat, difficile admodum non eſt cogitare,

quo-

quomodo de ſulphuris tenuiſſima ſubſtantia per modum vaporis aliquid elevetur, quod in ipſo motu in flammeam illam lucem evadat, præſertim ſi oleaginæ ſubſtantiæ aliquid vaporibus illis miſtum adhæreat. Bodius *de hiſtoria humani ſanguinis part. 2. ad quintam*, animalium corpora, & præſertim hominis, per chymicam analyſim in maximam ſulphuris, ac ſalis volatilis copiam reſolvi contendit, allato experimento ſanguinis exſiccati & igni admoti, qui inſtar candelæ flammam concipit. Gaſpar a Rejes *cit. quæſt.* 35. ait, in calidis corporibus ignes hos lambentes accidere poſſe ob tenuiſſimos, ac ſubtiliſſimos vapores in poris contentos, ibique pinguedinis & oleaginæ ſubſtantiæ calore liquefactæ aliquid imbibentes, qui, cum motu magis calefiant & attenuentur, in exitu aere frigido contracti, & veluti contrarium refugientes, aliquanto magis condenſantur, & inter ſe colliduntur; ex quo motu fit ut oleagina & tenuiſſima illa materia, ex qua conſtabant, ſubito accendatur & in flammam erumpat.

24 Aſſertioni Sennerti, Fraſſen, & Gaſparis a Rejes videtur favere poſſe doctrina Sanctorii, qui *ſect. 1. de ponderatione inſenſibilis tranſpirationis aphor. 6.* probat, magnam effluviorum copiam exire e corpore humano, ita ut, ſi cibus & potus unius diei ſit ponderis octo librarum, *tranſpiratio* inſenſibilis aſcendere ſoleat ad quinque libras circiter. Idem Sanctorius *aphor.* 59. inſuper oſtendit, ſpatio unius noctis ſexdecim uncias lotii, plus minuſve, quatuor coctorum excrementorum per alvum, quadraginta & ultra per occultam *tranſpirationem* ut plurimum evacuari. Inde porro pergens, alibi ait, torporem indicare quemdam calorem in viſceribus incluſum, qui inſenſibilem impedit *tranſpirationem*. His præmiſſis, probabiliter ſuſtineri poſſet, ea inſenſibilis *tranſpirationis* effluvia eſſe poſſe ignis materiam, ſi potiſſimum exitus manus confricatione celerior fiat.

25 Sennertus, & Fraſſen ſcribunt, non ſemper ignes hos lambentes eſſe referendos ad cauſas pure naturales, ſed aliquando excitari ab Auctore naturæ ad aliquod præſagium, & portentum deſignandum. Franciſcus Reſta *loc. cit.*, poſt explicatam naturam ignium lambentium, ait *pag.* 131. aliquot ignes innoxios inter miracula recenſendos: *Pluries tamen vero & inſigni miraculo ſuper omnem naturæ vim hæc flammæ apparentia circa homines ſanctos contingit, ut cum Sancto Soſio Diacono Evangelium legenti flamma ſuper caput ſtetit, ex qua Sanctus Januarius eidem martyrium prædixit. Spiritus Sancti illapſus in Anaſtaſio Presbytero, & in Formellenſi Epiſcopo ſimili flamma indicatus eſt, cum uterque Sacrum perageret.* Et paulo poſt *pag.* 133: *Sacra item iſta luce aliorum Sanctorum capita nitent, & ii, quorum pura oculorum lumina eam bene percipiunt. Hanc bene nova noſtræ ætatis lumina Sancti Carolus, & Philippus, alter in altero aſpiciebat. Hac ipſa circumfuſum idem Sanctus Philippus aſpexit Divum Ignatium.* Sequitur Gaſpar a Rejes *cit. quæſt.* 35. *n.* 9. *Ceterum & divinitus aliquando ſimilia accidiſſe prodigia, ex miraculoſis eventibus inferre poterimus, cujuſmodi putaverim fuiſſe illud, quod de Rege Bamba narrat Funcius in Chronicis; nam, cum Rex inungeretur, Oleum, ait, de ſe minu-*

minutiſſimas flammas ſparſiſſe , quod Fidei Chriſtianæ acerrimum illum defenſorem futurum forſitan indicabat . Similiter , quod de Sancto Martino refert Sabellicus , cui primam Miſſam celebranti accidit , ex Hoſtia flammam emicuiſſe , quod ſancti Viri in Chriſtum maximum deſiderium & animi ardorem oſtendiſſe , pie ex tanto hoc miraculo inferre , non videtur a ratione alienum . Denique Thomas Bartholinus in tractatu *de luce hominum , & brutorum lib. 3. cap. 7 problem.* 1. in quo quærit , *An lucis animalis author immediatus ſit Deus* , late oſtendit , a pleriſque imperite hæc lumina atque ſplendores fauſtis , aut infauſtis portentis , ac miraculis adſcribi : vere cæleſtes ac divinos nonnullos ſplendores admittit proxime a Deo creatos *pag. 398. Dei tamen in vere Divinis opera cum religione debita miramur , quæ quidem vix per ſæcula numerantur . In hoc ordine operum Divinorum ſine cauſis mediantibus productorum recenſemus lucentes cæleſti face vultus Moyſis , & Chriſti , qui a nemine aut lumen receperunt , aut luminis aptum ſubjectum , qualia in Rubo ardenti , Nube noctiluca , & Fornace Babylonica vi ſuperiori excitata novimus , ut luce Divina terris miſta novarum rerum eventus elucesceret .* Idem tandem Bartholinus , loquendo de aliis ſplendoribus , qui aliquando viſi ſunt in facie aut in corpore Sanctorum , non negat, ea fuiſſe miracula , ſed rejicit ad claſſem miraculorum tertii generis , non creata videlicet luce proxime a Deo, ſed Deo in ejus productione cauſis naturalibus utente ; quarum interventus ſi Deo jubente fiat ad aliquid manifeſtandum , ſi earum conjunctio juxta conſuetum ordinem tunc fieri non debuiſſet & facta ſit , effectus , qui ab eis ſic conjunctis producitur, a claſſe miraculorum tertii generis non excluditur, uti videmus in pluviis , in fulminibus , aliiſque conſimilibus rebus , quæ aliquando in obitu SS. Martyrum contigerunt , & quæ habentur tamquam ſigna prodigioſa pretioſæ mortis ipſorum , licet a Deo proxime creatæ non ſint , ſed a Deo fuerint effectæ per conjunctionem cauſarum ſecundarum , quæ tunc juxta conſuetum naturæ ordinem conjungi non debebant , nec eum producere effectum , uti ſæpe in hoc Opere dictum eſt . En verba Bartholini : *In reliquorum corporum ſplendore Dei interventum non excludimus , ſed , ut per media agentia cooperantem neceſſario rebus influere ſtatuimus , quæ actio , ſicut generatio omnis , & mediata rerum ordinatio , creatio dicitur non ſemel .*

26 Hinc, redacta (ut ſolet) difficultate ad capita duo, hoc eſt ad probationem facti , & ad ejus , uti vocant *relevantiam* , quod attinet ad probationem per teſtes , qui dicunt , ſe vidiſſe lucem & ſplendorem , præter requiſita , quæ omnibus teſtibus neceſſaria ſunt ut eorum dictis fides adhibeatur, de ſanitate corporis ipſorum erit inquirendum, an videlicet aliquo ex illis morbis laboraverint, quibus affecti vident ſplendores & radios , dicuntque , objecta ab eis illuminari , licet ab his abſit quælibet lux . Etiam de ipſorum phantaſia quærendum erit , cum , juxta doctrinam D. Thomæ 1. *part. quæſt.* 112. *art.* 3. *in corpore* , ſenſus immutentur dupliciter ; uno modo ab exteriori , cum mutantur a re ſenſibili ; altero modo ab interiori, quando videlicet , perturbatis ſpeciebus & humoribus , ſenſus ipſi immu-

tantur; ex quo fit, ut nonnulli putent, vere ſe oculis videre quod non vident, & auribus audire quod non audiunt, juxta illud Horatii *lib. 2. epiſt. 2. v. 128. oper. tom. 2.*

Fuit haud ignobilis Argis,
Qui ſe credebat miros audire tragœdos,
In vacuo lætus ſeſſor, plauſorque theatro:
Cetera qui vitæ ſervaret munia recto
More.

Aurelius Baccius Senenſis, vir gravis, qui retulit, ſe vidiſſe circa caput S. Philippi Nerii Miſſam celebrantis ſplendorem coloris aurei perſpicuiſſimum latitudinis quatuor digitorum ad inſtar diadematis, & aurei diadematis perſeverantiam ab initio Orationis, quæ dicitur *Memento Vivorum*, uſque ad Euchariſtiæ receptionem, ut dignoſceret, an id a ſuorum oculorum defectu oriretur, ſæpe vultum retrorſum convertit, ſæpe oculos manibus & linteo confricuit, ſæpe ad aliorum capita oculos direxit, & tunc tantum putavit, vere caput S. Philippi ſplendidum eſse, cum aliorum capita, quæ aſpexit, vidit ſine luce, &, cum præmiſſis modo relatis, ſemper caput S. Philippi vidit aureo ſplendore ornatum, uti narratur in vita S. Philippi ſcripta a Patre Jacobo Baccio *libro 3. cap. 1. num. 16.* Porro haud exiguum probationi pondus accedet, ſi non unus, ſed plures teſtes de ſplendoribus ſeu luce teſtimonium reddiderint, cum fere impoſſibile ſit, eos omnes fuiſſe deceptos, veluti notat Philippus Maria a Sancto Paulo in tractatu *de ſacris apparitionibus in carne Beati Joannis a Cruce cap. 5. §. Probatur modo.* Quocirca Carolus Auguſtus Saleſius *in vita Sancti Franciſci Saleſii ſui patrui*, ut fidem conciliaret lumini, quod Sancti faciem in concione illuſtravit, teſtes vocat quotquot aderant concioni: *Per hæc tempora, quæ Paſchalia erant, diebus Dominicis magnus Antiſtes Anicienſi populo ſuo præcepta Decalogi explicabat e pulpito in ſua Cathedrali eccleſia; & aliquando, cum de primo præcepto mirabiliter diſſeruiſſet, tandem concionem claudens, & ad Deum Patrem verba ſua convertens, viſus eſt ab univerſo populo tota radiare facie, tantoque ſplendore undique circumfuſus, ut vix præ nimio lumine videri diſtincte poſſet. Eximii autem ejus rei teſtes ſunt, quotquot tunc aderant.* Unus quoque teſtis videns, ceteris non videntibus, pro re comprobanda ſufficere poſſet, ſi eſſet ſanctitate eximius, & ſumma præditus prudentia, juxta ea quæ alibi dicta ſunt, dum aliqua unico teſte probari aſſeruimus, quæ ipſi ſoli perſpecta eſſe potuerunt: quod & in facto præſenti contingere poteſt, Deo videlicet diſponente, ut ſplendor in vultu Servi ſui ab uno videatur, ab aliis non item; pro qua aſſertione facit exemplum S. Philippi Nerii ſupra allatum teſtantis, ſe vidiſſe ſplendorem in vultu SS. Ignatii, & Caroli.

27 Sublata difficultate quoad probationem, quærendum de natura & ratione lucis, num videlicet naturæ, an miraculo ſit adſcribenda. Pro miraculo facere poteſt, ſi lux ceteris lucibus fuerit ſplendidior: ſi non momentanea fuerit, ſed diuturnior; ignes enim naturales appellati *lamben-*

tes

tes ob materiæ parvitatem ſenſim evaneſcere conſueverunt: ſi die, non nocte viſa fuerit; non quia ſtatim pronuntiandum ſit pro igne lambente, & pro excluſione miraculi, ſi lux nocte viſa ſit; vel pro miraculo, ſi die viſa ſit: ut enim cetera prætereantur, flamma illa, quæ viſa fuit circa caput Julii, non nocte, ſed die apparuit, juxta Dionyſium Halicarnaſſeum *lib. 4. Antiquit. Roman.* cujus verba referuntur a Caſato in tractatu *de Igne diſsert. 12. pag. 346. Cum aliquando circa meridiem in Regio thalamo conſediſſet, ſomnoque eſſet oppreſſus, flamma e capite ipſius emicuit, nec prius totum ejus caput flamma collucere deſiit, quam a matre accurrente excitaretur, quo facto, flamma cum ſomno diſperſa evanuit*; ſed quia ſplendidior ea lux eſt, & ſic magis ad miraculum accedens, quæ die, lucente ſole, ſplendidior (inquam) ea, quæ nocte inter tenebras aſpicitur, veluti ad rem argumentatur Libertus Fromondus *loc. cit.* ſi ea non una, ſed pluribus vicibus apparuerit: ſi viſa ſit, dum ſermo de Deo habebatur, vel aliud quippiam in honorem Dei peragebatur: ſi de ſanctis moribus ejus, cujus caput ignitum aut ſplendidum apparuit, nulla ſit dubitatio: ſi illi, qui viderunt, ad Deum converſi ſunt: ſi quodcumque aliud ſpiritale bonum ſubſecutum eſt: ſi denique alia miracula interceſſione Servi Dei patrata proponantur & comprobentur. Hæc omnia quippe nos fere tutos efficere poſſunt, ſplendores illos non eſſe ex ignibus lambentibus, non eſse effectus naturales cauſarum ſecundarum, ſed ſigna eſse cæleſtia a Deo immiſsa ad patefaciendam Servi ſui ſanctitatem, ſive a Deo proxime creata ſint, ſive eſfecta mediantibus cauſis naturalibus, juxta ea quæ ſuperius dicta ſunt. Uno verbo, circumſtantiæ antecedentes, comitantes, & ſubſequentes oſtendere poſsunt, ignes non naturales eſse, ſed ſupra naturam, ut deſumi poteſt ab exemplis relatis apud S. Gregorium Turonenſem *de gloria Confeſſorum cap. 21.* & *lib. 2. de gloria Martyrum cap. 32. & pluribus ſequentibus.*

28 In vita Beati Aelredi, Auctore Anonymo *apud Bollandum ad diem 12. Januarii cap. 1.* narratur, Willhelmum Archidiaconum ejus faciem vidiſſe in ſpeciem Solis converſam, ſplendidiſſimis radiis coruſcantem, ut ſuæ manui ſuppoſitæ umbra ſuccederet; & *in annalibus Minorum ad ann. 1316. num. 21.* de Beato Elzeario legitur, ab ejus vultu claritatem manaſſe candelæ luce ſplendidiorem & pulcriorem, quæ faciem & totum cubiculum ſpecioſum reddidit & luculentum; & in vita S. Germani Epiſcopi Pariſienſis, Auctore Venantio Fortunato *cap. 1. apud Bollandianos ad diem 28. Maji num. 4.* narratur ejus faciem cornutam ad inſtar faciei Moyſis fuiſſe viſam, talique lumine perfuſam, ut ægre aſpectus in eam figi poſſet. In vita S. Heriberti Archiepiſcopi Colonienſis, Auctore Ruperto Abbate *apud Bollandianos ad diem 16. Martii cap. 6. num. 22.* habetur, non modo magnam lucem inter noctis tenebras circa eum orantem fulſiſſe, ſed diuturnam fuiſſe, & non ſemel, ſed ſæpius viſam fuiſſe. Splendor e cælo veniens, & ſuper caput Beati Ambroſii Senenſis, dum concionem ad populum haberet, viſus eſt, qui ſubinde, finita prædicatione, receſſit, ut

ex ejus vita a nonnullis Religioſis Ordinis S. Dominici juſſu Honorii IV. collecta, & edita *apud Bollandianos ad diem* 20. *Martii cap.* 7. *num.* 53. deſumitur. Caput S. Catharinæ Senenſis cæleſti luce irradiatum ad meliorem ſenſum reduxit vetulam quamdam, quæ linguam maledicam laxaverat adverſus eam Virginem ſanctam, ut ex ejus vita, Auctore Beato Raymundo Capuano, *part.* 2. *cap.* 4. *num.* 160. apud Bollandianos *ad diem* 30. *Aprilis*. In Menologio Ciſtercienſi *ad diem* 4. *Auguſti* ſic legitur: *In Hibernia obitus beatæ memoriæ Thomæ Lombardi, qui Ordini Ciſtercienſi in monaſterio Superatenſi apud Hiſpanos ſe dedit, ubi ad tantam perfectionem pervenit, ut ſæpe inter celebrandum e facie ſplendidiſſimos radios emittere viſus fuerit*: & in Martyrologio Gallicano *calendis Octobris in appendice* additur: *Hoc ipſo die perrexit ad Dominum Ulricus Presbyter & Monachus Villarienſis, vir Angelicæ puritatis; ſuper cujus caput, dum Divinam Hoſtiam immolaret, igneus globus viſus eſt, index caſtæ & ferventis animæ, quam demum, exitus ſui præſcius, lætus ad cælum tranſmiſit; ſignîſque, ut in vita claruerat, ſic poſt mortem refulſit.* Sexcenta alia facile cumulari poſſent exempla, ſed pauca hæc innuiſſe ſufficiat pro re, de qua nunc agitur; ad quam etiam pertinere poſſunt ea quæ a Nobis deducta ſunt in capite ſuperiori, dum agebatur *de quibuſdam miraculis, quæ in cælis, & in terra contingunt*.

29 Alii ignes non lambentes, nec innocui, ſed urentes, & ipſos homines, in quorum corporibus excitati ſunt, conſumentes, & oſſa ipſa in pulverem redigentes, a Scriptoribus memorantur. In Actis medicophyſicis *Codaniæ anni* 1673. *pag.* 210. *num.* 116. narratur, feminam quamdam gravidam, febri acuta, & inflammatione circa umbilicum ſubito correptam, a febri liberatam fuiſſe, ſed æſtum febrilem in fœtum tranſiiſſe, qui mortuus ex utero extractus eſt, oſſibus in rubentem pulverem redactis. Apud Marcellum Donatum *de medic. hiſtor. mirab. lib.* 4. *cap.* 25. mulier Hebræa, cum triduo in partu laboraſſet, fœtum mortuum enixa eſt; cumque infans umbilico tenus promineret, ingens auditus eſt fragor, velut excuſſo tormento bellico, & mox flamma exſiliens tum obſtetricis manus, tum pueri nates combuſſit. Apud Petrum Borellum *centur.* 2. *obſerv.* 69. *pag.* 169. mulier flammas in morte evomuit: idque accidere in vini, ejuſque ſpiritus nimiis potatoribus, habetur *in ephemer. Ger. an. anno* 10. *pag.* 53. *continuationis Joannis Chriſtophori Sturmii*.

30 At hæc fortaſſe a noſtro inſtituto remotiora ſunt. Quid dicendum, ſi proponatur tamquam prodigioſa alicujus combuſtio per ignem vindicem Divinæ juſtitiæ? Apud Guillelmum Lindanum exſtat exemplum nonnullorum Iconoclaſtarum, qui S. Antonii Imaginem gladiis & bipennibus percutientes, ut eam deinde confractam flammis conſignarent, ſacro igne correpti ſtatim occubuerunt. Alia ſimilia collecta legi poſſunt apud Bagattam *de admirandis orbis Chriſtiani lib.* 2. *cap.* 1. *§.* 12. Quoties hujuſmodi facta in examen adducantur, de miraculo non erit dubitandum, ſi cauſa naturalis externa deſit, ſi tempore ipſo criminis contigerint,

rint, ſi Dei honor ab eis derivetur, & multo magis, ſi tempore ſignato & per Dei Servum prænuntiato ignes eruperint. Facit huc Valentiniani Imperatoris caſus, quo dedignante aſſurgere S. Martino Epiſcopo, e ſella egreſſus eſt ignis, qui eum non aſſurgere modo compulit, & Viro occurrere, atque manibus ejus caput ſubmittere, ſed & ad ejus veſtigia ſe proſternere; de quo Venantius Fortunatus præclare admodum *in vita S. Martini lib. 3. pag.* 310. hiſce carminibus cecinit:

Hinc celer exſiliit rapiens ſe Cæſar & ardens,
Martini genua amplectens, pedibuſque volutans:
Sicque, ſuperbum hominem ſe agnoſcere, pœna coegit,
Vilia Regna probans, & celſa cacumina curvans,
Imperiale caput Sancti ad veſtigia ſubdens.

CAPUT XXVII.

De longa abſtinentia a cibo, & potu, an, & quando miraculo ſit adſcribenda.

1 IN ſecundo hujus Operis libro *cap.*24. *§.* 3. dum agebatur de cultu immemorabili Beati Nicolai de Flue Eremitæ, qui mortuus eſt anno 1487. eum diximus, ut narratur, viginti & duobus annis vixiſſe ſine corporeo cibu potuque; & Caroli Bovilli epiſtolam ad Nicolaum Florum Remenſem Electum attulimus, in qua res tota pluribus exponitur. Michael Angelus Lapius olim Fidei Subpromotor in ſua epiſtola Italice exarata ad Michaelem Abbatem Juſtinianum, & in Latinum verſa a Valentino Steber, & Romæ edita anno 1661. refert, hunc Dei Servum, ſive Beatum Nicolaum anno ætatis quinquageſimo primo, accedente uxoris conſenſu, in eremum ſeceſſiſſe, per octo dies ſine ullo cibo & potu manſiſſe; admonitum a fratre, qui illum convenerat, ut cibum ſumeret, Parochum Kernenſem conſuluiſſe, qui cognitis iis, quæ ipſi diſcedenti a patrio ſolo uſque ad illum diem acciderant, & animadvertens, totum corpus nervis, oſſibuſque ſola cute veſtitis ſuſtineri, in exſucco tamen corpore animum vigere, & nihil vivacitatis deeſſe, ipſi ſuaſit, ne a ſuſcepta ſemel abſtinentia diſcederet; maledicos eum ad Magiſtratus detuliſſe, quod ficta inedia plebi credulæ nimis imponeret; Subſilvanos certius veritatem exploraturos, publico plebiſcito excubias decreviſſe in viis omnibus ducentibus ad eremum, ut acceſſus & receſſus ad eam pateret nemini, qui forte cibum eſſet allaturus; vigiles cuſtodes ſolerti cura in ſuis ſtationibus menſem integrum exegiſſe; &, quia eo tempore compertum fuit, eum omni non tantum cibo, ſed etiam aſpectu humano caruiſſe, obſidionem ſolutam fuiſſe; Suffraganeum denique Epiſcopi Conſtantienſis eidem virtute ſanctæ obedientiæ imperaſſe, ut comederet (ſecum enim detulerat tria panis fragmenta, & vini pateram) & Ni-

Nicolaum præcepto obedientem vix ingeſtam ori panis buccellam ejeciſſe, & vini guttula in ventriculum trajecta, adeo gravi ſtomachi dolore tortum fuiſſe, ut animam efflaturus videretur. Idem Lapius in fine epiſtolæ ſingulos refert Auctores, etiam male de Catholica Fide ſentientes, qui iſtius longiſſimæ inediæ meminerunt.

2 Ex hoc autem facto orta eſt controverſia nondum judicio Sedis Apoſtolicæ definita, an hæc & conſimilia jejunia, ad longum tempus protracta, inter miracula ſint recenſenda.

3 Moyſes, Elias, & Chriſtus quadraginta diebus abſtinentes a cibo & potu jejunium ſervaverunt, uti habetur *Exodi* 34. *Deuteronomii* 9. & *lib.* 3. *Regum cap.* 19. Ibi quippe ſermo eſt de jejuniis Moyſis, & Eliæ, & narratur, eos non comediſſe, nec aquam bibiſſe per integros quadraginta dies. De Chriſto Domino legitur Matthæi *cap.* 4.*v.*2.*Cum jejunaſſet quadraginta diebus & quadraginta noctibus, poſtea eſuriit*; quod ipſum habetur Lucæ *cap.* 4. & Marci *cap.* 1. Quamvis autem Euangeliſtæ non loquantur de abſtinentia a potu, de ea tamen dubitandum non eſt, cum apud Hebræos non modo abſtinentia a cibo, ſed etiam a potu pro conſtituendo jejunio eſſet neceſſaria, uti animadvertit Calmet *ad idem cap.* 4. *Matthæi*: quod ipſum etiam obſervabatur primis Eccleſiæ temporibus: narrat enim Rufinus *de vitis Patrum* apud Roſweydum *pag.* 508. Silvanum Abbatem Zachariam ſuum diſcipulum in itinere bibere volentem jejunii commemoratione prohibuiſſe: *Invenit Diſcipulus ejus aquam, & volebat bibere. Cui Abbas Silvanus: Zacharia, hodie jejunium eſt.* Illuſtre eſt teſtimonium Prudentii, qui S. Fructuoſum Tarraconenſem Epiſcopum illos, qui, dum ad martyrium duceretur, ei libandum poculum obtulerunt, in hunc modum alloquentem inducit, *hymno* 6. *verſ.* 54.

Jejunamus, ait, recuſo potum.
Nondum nona diem reſignat hora:
Numquam conviolabo jus dicatum,
Nec mors ipſa meum ſacrum reſolvet.

Hæc quippe ſanctiſſimi Epiſcopi verba demonſtrant, antiquitus in Eccleſiaſticis jejuniis eamdem potus atque cibi fuiſſe rationem, adeo ut violari jus exiſtimaretur, ſi ante horam diei nonam, quando cibum capere licebat, Chriſtiani biberent.

4 Inter miracula recenſent Theologi jejunia Moyſis, Eliæ, & Chriſti; docentque, Eliam & Moyſen non naturali, ſed Divina virtute extrinſecus accepta, at Chriſtum virtute ſibi propria & interna, jejunium protraxiſſe per quadraginta dies, uti videri poteſt apud Suarez *in* 3 *part. D. Thomæ tom.* 2. *quæſtion.* 11. *artic.* 4. *diſput.* 29.*ſect.*2.*§.Quapropter dicendum eſt*. Sola autem eſt inter eos diſputatio, quæ tamen ad præſens non pertinet inſtitutum, utrum Chriſtus Dominus per dies quadraginta, quibus jejunavit, eſurierit, an vero tantum expletis quadraginta jejunii diebus. Cardinalis Cajetanus *ad cap.* 4.*S. Matthæi* ait, illum omnibus diebus fa-

famem ſenſiſſe, quod ſupervacuum ſit ſine neceſſitate multiplicare miracula, & quod fruſtra jejunaſſet, ſi nihil ſenſiſſet. Franciſcus Lucas opinatur, Chriſtum illis quadraginta diebus jejunii aliquam quidem famem ſenſiſſe ad majus jejunii meritum, & ad aliorum, qui in jejunio famem patiuntur, exemplum, ſed non tantam, quantam poſt quadraginta dies, quæ eum incitaret ad quærendum cibum. Suarez *loc. cit.* §. *Et hinc facile* dicit, ſententiam Cardinalis Cajetani eſſe improbabilem, & ſaltem temerariam, cum repugnet verbis Euangelii ſupra relatis: *Cum jejunaſſet quadraginta diebus & quadraginta noctibus, poſtea eſuriit*. Cornelius a Lapide *ad cit. cap.* 4. *S. Matthæi* ad ea verba, *poſtea eſuriit*, adhæret ſententiæ Franciſci Lucæ. Sed communis eſt ſententia, Chriſtum Dominum famem paſſum non fuiſſe, niſi poſt dies quadraginta, teſte Calmet *ad idem cap.* 4. *S. Matthæi*. Præclare S. Petrus Chryſologus *ſerm.* 11. (*in Biblioth. Patrum tom.* 7. *col.* 854.) explicans memorata verba, *poſtea eſuriit*, ait: *Hoc non eſt infirmitatis ſignum, ſed eſt inſigne virtutis; quia cum dicit* poſtea eſuriit, *quadraginta diebus & quadraginta noctibus probat in illo eſuriem non fuiſſe. Eſuriem ſentire, & vincere eſt laboris humani; Divinæ virtutis eſt eſuriem non habere*. Alia pro hac ſententia collecta fuſe legi poſſunt apud de Quadros *in palæſtra Biblica tom.* 3. *decad.* 2. *quæſtion.* 9. Ceterum de modo, quo Chriſti quadragenaria abſtinentia accidit, Theologi docent, eum potuiſſe humidum naturale corpori inſitum conſervare, aut multiplicare, ut eſſet ſufficiens pabulum calori per quadraginta dies: ſicut multiplicavit materiam quinque panum & duorum piſcium, ut eſſet tot hominum ſufficiens alimentum: item potuiſſe ſuſpendere mutationem naturalem in cibo, & facere, ut tot diebus integer permaneret; ſiquidem Albertus Magnus ſcribit, habuiſſe Chriſtum per totum tempus illud vires interiores adeo abſtractas, ut nec *digeſtiva digeſſerit*, nec *attractiva attraxerit*, nec *diviſiva diviſerit*, nec *conſumptiva conſumpſerit*, nec *expulſiva expulerit*, ſed in ſtatu uno & eodem remanſerit: potuiſſe denique vim aliquam occultam cibo, quem nuperrime manducaverat, communicare; ſic enim *lib.* 3. *Regum* 19. *v.* 8. legitur a Deo factum in gratiam Eliæ: *Qui cum ſurrexiſſet, comedit & bibit, & ambulavit in fortitudine cibi illius quadraginta diebus & quadraginta noctibus*: verba autem illa, *ambulavit in fortitudine cibi illius*, intelligi poſſe aut *negative*, quod videlicet non eguerit alio cibo in illis quadraginta diebus, aut *poſitive*, quod videlicet duraverit virtus cibi per totum quadragenarium ſpatium, Deo ipſum conſervante, ne deficeret. Hæc referre placuit ex aliorum diſputationibus petita. Nos nihilo plus dicimus, quam Chriſti, Eliæ, & Moſis jejunia miraculo non caruiſſe. De miraculi modo nihil affirmare audemus; cum & modi omnes hactenus allati ſint valde incerti, & præterea multi æque incerti excogitari poſſint.

5 Alia occurrunt in Eccleſiaſticis hiſtoriis mirabilia prorſus jejunia. Apud Bollandianos *in Actis Sanctorum Martii tom.* 1. narratur, S. Geraſimum

mum Abbatem quadraginta diebus abſque cibo vixiſſe, ſola Euchariſtia recepta; & *tom.* 2. *ejuſd. menſis*, S. Patritium Hiberniæ Apoſtolum, ne cibis idolis ſacrificatis veſceretur, viginti diebus continuis nullo terreno cibo nutritum mirabile protraxiſſe jejunium. Theodoretus *in hiſtor. relig. cap.* 36. teſtatur, Simeonem Stylitem ſæpius abſque cibo & potu quadraginta diebus jejunaſſe, & die tantum Paſchatis, ſumpto Chriſti corpore, aliquid comediſſe. Apud Raynaldum *ad ann.* 1225. exſtat exemplum puellæ incluſæ, & Inſtituto Regulari addictæ, quæ per ſeptennium ante obitum nullum omnino ſumpſit cibum, recepta tantum diebus Dominicis ſacra Euchariſtia. Quod cum deveniſſet ad aures Hugonis Lingolnienſis Epiſcopi, juſſit eam per dies quindecim arcta Presbyterorum & Clericorum cuſtodia ſervari; compertumque fuit, toto illo ſpatio temporis nullo cibo nutritam fuiſſe. Apud Bozium *de ſignis Eccleſiæ lib.* 15. *cap.* 2. Maria Ægniacenſis triginta quinque diebus jejuna permanſit, ciboque tantum Divino nutrita eſt. Virgo quædam Felix nomine ex oppido Barbarani quinque totas Quadrageſimas ſola Euchariſtia tranſegit. Luchina Soncinas nonnullas Quadrageſimas nihil comedens præter Euchariſtiam ſolam traduxit. Ludovicus Pius Imperator in ſupremo morbo, quo obiit, totos quadraginta dies jejunus tranſegit, ſolam Euchariſtiam quotidie ſumens, quemadmodum legitur apud Robertum Guaguinum *lib.* 5. *hiſtoriæ Francorum*. In vita S. Catharinæ Adurnæ Januenſis Hiſtoricus narrat, toto tempore Quadrageſimæ & Adventus per annos viginti tres ſola Euchariſtia eam nutritam fuiſſe, & reliquo anni tempore corporalem cibum parciſſime ſumpſiſſe: & *in annal. Minorum ad ann.* 1309. *num.* 14. Beata Angela Fulginas per duodecim annos nihil corporalis cibi deguſtavit, ſacratiſſimo tantum corpore Chriſti refecta. S. Catharina Senenſis aliquando a die Cinerum uſque ad Aſcenſionem Domini ſine cibo vixit, ſola Euchariſtiæ communione contenta. S. Roſa Peruviana multoties ſolo Euchariſtico cibo ſatiata, integras, nihil aliud deguſtando, tranſegit hebdomadas. Et, ut plura alia omittantur, Savonarola *tractat.* 6. *cap.* 14. hiſtoriam recitat cujuſdam Religioſi ex Ordine Eremitarum, qui ſua ætate in Hiſpania apud Regem cum eſſet, poſt aſſumptam Euchariſtiam nullum cibum nullumque potum per viginti dies ſumebat; quod Rex ipſe, & Generalis Ordinis maxima diligentia inveſtigare volentes, rem ſic ſe habere invenerunt.

6 Et, ne quis putaret, jejunia memorata non poſſe inter miracula recenſeri, tum quia Sacramentales ſpecies nutriunt, tum quia olim & fortaſſe etiam nunc Græci autumant, jejunium frangi per ſumptionem Euchariſtiæ, in hujus rei examine paulum immorabimur. Quærit S. Thomas 3. *part. quæſt.* 77. *art.* 5. utrum ex ſpeciebus Sacramentalibus aliquid poſſit generari, & affirmando reſpondet, quia *in ipſa conſecratione miraculoſe datur quantitati dimenſivæ panis & vini, quod ſit primum ſubjectum ſubſequentium formarum, hoc autem eſt proprium materiæ ... & ideo quidquid poſſet generari ex materia panis vel vini, ſi adeſſet, totum poteſt generari ex quantitate dimen-*

menſiva panis & vini, non quidem novo miraculo, ſed ex vi miraculi prius facti. Idem S. Doctor *art. 6.* quærit, utrum ſpecies Sacramentales poſſint nutrire: & huic quæſtioni affirmando pariter reſpondet; cum enim ſpecies Sacramentales poſſint converti in ſubſtantiam aliquam, quæ ex eis generatur, per eamdem rationem poſſunt converti in corpus humanum, per quam poſſunt converti in cineres vel in vermes, ita ut, teſte eodem S. Doctore, manifeſtum ſit, eas nutrire. At ex his non excluditur admirabilis abſtinentia eorum, qui ſine cibo & potu, receptaque tantum Euchariſtia, menſes & hebdomadas tranſegerunt, cum ſpecies illæ ſint valde exiguæ, & non ſufficiant ad hominem diu in hac vita conſervandum, uti advertit Bordon. *de miraculis medit. 16. num. 12.*

7 Nicetas Pectoratus Monachus Studita, qui XI. ſæculo floruit, reprehendens morem Latinorum, qui quotidie in Quadrageſima Sacrum faciunt, ita loquitur *Biblioth. Patrum tom. 18. pag. 408. Quin etiam oblationem perfectæ Miſſæ per omnem diem facere in ſacris diebus Jejuniorum, ſive Sabbato, ſive Dominico die, unde aſſueviſtis? & a quo Doctore accepiſtis? Ex Apoſtolis? Nullatenus .... Miniſtrantes ergo, atque complentes miniſtrationem ſanctæ Miſſæ ſecus tertiam horam diei, in qua & promulgatum eſt offerri Sacrificium, quomodo jejunium uſque ad horam diei nonam obſervatis? ſolventes hæc in tempore miniſtrationis Miſſæ*. Ex quibus Nicetæ verbis nonnulli inferunt, Græcos eo errore duci conſueviſſe, ut Divino cibo jejunium ſolveretur: Goarus *not. in Euchol. Græc. pag.* 205. Allatius *de Miſſa Præſanct. pag.* 1546. *&* 1547. Thomaſſinus *de jejun. pag.* 476. *& pag.* 477. & in *Græcorum Triodio*, libro videlicet qui Officia continet, quæ a Dominica, quæ Septuageſimam præcedit, ad Sabbatum ſanctum recitari ſolent, leguntur hæc verba: *Ex Traditione accepimus, non celebrari Præſanctificatorum Miſſam uſque ad feriam quartam, eo quod omnis fraternitas ex antiqua Traditione jejunet*. Notum eſt enim, Miſſam Præſanctificatorum illam eſſe, in qua Chriſti corpus non conficitur, ſed confectum antea abſumitur, & Græcam Eccleſiam ea uti in jejunii Quadrageſimalis diebus, cum Dominico die Presbyter Sacrum facturus, in tot particulas panem oblationis dividat, quot diebus uſque ad Sabbatum Præſanctificatorum Miſſam celebrare debet, quas conſecratas, & in Chriſti ſanguine intinctas in pyxide reponit.

8 At Nicetæ errorem Humbertus Cardinalis Sedis Apoſtolicæ in Oriente Legatus acriter reprehendit in opuſculo, quod adverſus illum elucubravit *tom. 18. Biblioth. Patrum pag. 412. Sed o perfide Stercorianiſta, qui putas, fideli participatione corporis & ſanguinis Domini Quadrageſimalia atque Eccleſiaſtica diſſolvi jejunia, omnino credens, cæleſtem eſcam, velut terrenam, per aqualiculi fœtidam & ſordidam egeſtionem in ſeceſſum dimitti, plane ſentis cum Ario*. Et paulo poſt: *Ergo, o peſtifer leno antiqui Serpentis, qui conaris aſtutia tua corrumpere ſenſus Chriſti Sponſæ, quæ eſt Eccleſia, ut excidatur a charitate tanti & talis Sponſi, credis, nos vitam incorruptibilem comedentes corrumpere integritatem jejuniorum velut aliquo cibo corruptibili?* Et quæ haben-

tur *in Triodio*, niſi aliquam admittant interpretationem, fortaſſe delebuntur mandato ſacræ Congregationis, quæ ejus expurgationi manum admovit uſque a tempore Urbani VIII.

9 Sufficere hæc poſſe videntur de jejuniorum miraculis, quæ vel ex ſacro Textu, vel ab Eccleſiaſticis hiſtoriis habentur. Nunc autem cetera proſequamur, quæ ad longa quædam naturalia jejunia pertinere poſſunt, omiſſis jejuniis dæmoniacis, quæ nihil habent commune cum noſtro inſtituto, in quo agitur de miraculis Beatificationis & Canonizationis gratia, hoc eſt de miraculis cum virtutibus heroicis conjunctis, ex quarum diſcuſſione & approbatione excluditur quæcumque ſuſpicio, quod clam a Dæmone fuerint ſubminiſtrata alimenta, ut vir ſceleſtus & hypocrita ceteris hominibus appareret longo tempore jejunans; juxta ea, quæ leguntur apud Cardinalem Baronium *ad ann.* 434. *num.* 15. *& ſeqq.* ubi narrat, quamdam puellam natione Arabam a Dæmone obſeſſam, ſeptuaginta ferme dies & totidem noctes nullo cibo nulloque potu tranſegiſſe, ſed avem quamdam nocte media conſueviſſe apparere, quæ ipſi in os neſcio quid infundebat; & juxta cetera, quæ plene habentur apud Gaſparem a Rejes *quæſt.* 58. *num.* 29. apud Mattam *de Canonizat. Sanctor. part.* 3. *cap.* 17. *num.* 3. apud Pignatell. *conſult.* 91. *num.* 92. *tom.* 2. & apud Stalpartium *part.* 1. *centuriæ poſterioris ſuarum obſervationum pag.* 151. *& ſeqq.* Ad quam pariter claſſem referri poſſunt jejunia quædam non vera, ſed ficta, quale fuit illud cujuſdam Antonii Picei, qui populo, ſe per quatuordecim dies jejunare poſſe, Angeliſque eſſe familiarem, perſuadebat; cujus rei gratia per totam Italiam, Siciliam, & Hiſpaniam veluti Sanctus prædicabatur. Ejus impoſturæ tandem hominibus patuerunt, ut ſcribit Jovianus Pontanus *lib.* 2. *de ſermone*: *Cum ſub Rege Alfonſo hujus Ferdinandi patre, quidam, cujus nominis non memini, diuturniora ſua jactaret jejunia, ac quam diligentiſſime quævis cibi accipiendi huic prærriperetur occaſio, compertus eſt poſtea e candelis, quas hiberno tempore receperat, victum ſibi quærere; hæ namque ſaccharo, cinnamomoque, necnon gallinarum carne in minutiſſimas diſſecta particulas, quas extrinſecus ſevum circumdabat, conſtabant.*

10 Princeps Medicorum Hippocrates *in libro de carnibus*, *in fine*, ait: *Qui ſeptem diebus abſque ullo cibo permanſerint, dehinc non poſſunt, etiam volentes, cibis ſubveniri, quia jam venter eos non admittit.* Quapropter Franciſcus Valleſius *de ſacra philoſophia cap.* 13. ſcribit, Deum die ſexta cibum miſiſſe ad Danielem in lacu leonum detentum, ne ſi ſeptimam diem attigiſſet, fame periret: *Hanc ob cauſam ergo judico, miſiſſe Deum die ſexta cibum Danieli in lacu leonum exiſtenti, ne ſcilicet, ſi ſeptimam attingeret, periret fame; nam etiam in his, quæ miraculoſe agit, habet Deus rationem aliquam naturæ, ne plura quam opus ſit eveniant miracula.* Alii pro varia ratione temperamenti, ætatis, regionis, temporis anni, conſuetudinis, terminum perfecti jejunii protrahunt ad diem undecimum. Præclara de die undecimo eſt ſententia Plinii *lib.* 11. *cap. ult. Homini non utique ſeptimo letalis inedia. Duraſſe & ultra unde-*

undecimum pleroſque, certum eſt. Adde Zacchiam *quaeſt. medico-legal. lib.4.tit.1. quaeſt. 7. num. 6.* Fortunius Licetus in ſuo opere *de iis, qui diu vivunt ſine alimento*, multa narrat experimenta eorum, qui per decem, per viginti dies, per octo, per quindecim menſes, per plures annos ſine ullo cibo & potu vixerunt. Albertus Magnus *lib. 7. de animalibus tract. 3. cap. 3.* fidenter aſſerit, ſe vidiſſe Coloniæ mulierem, quæ dies viginti, & ſæpe triginta ſine cibo remanſit. Poggius Florentinus teſtis oculatus narrat, quemdam Gallum, poſt ſuſceptam Hieroſolymitanam peregrinationem, Romam reverſum, per integrum biennium ſine cibo & potu vitam traduxiſſe. Bucananus *in hiſtoria rerum Scoticarum* tradit, Joannem Scotum victu abſtinuiſſe per triginta, & aliquando per quinquaginta dies integros. Giraldus Fulgoſus Quercetanus, aliique exempla afferunt abſtinentiæ ad biennium, ad triennium, ad novennium, ad decennium productæ. Alia habentur apud Schenckium *lib. 3. obſervat. medic. tit. de Aſitis*. Conſimilia referuntur a Donato *de medic hiſtor. mirab. lib.4. cap.12.* a Stalpartio *cit part.1. poſterioris centuriæ obſervationum pag. 135. & plurib. ſeqq.* & a Zacchia *quaeſt. medico-legal. lib. 4. tit. 1. quaeſt. 7. num. 19. & ſeqq.*, ex quibus inferri poſſe videtur, hominem, & quodcumque animal poſſe naturaliter abſque ullo alimento externo cibi & potus per longum tempus vitam incolumem traducere. Joannes Vierus in ſuo opere edito Baſileæ anno 1582 *de lamiis, & de commentitiis jejuniis*, non admittit jejunia naturalia ultra ſeptem dies, & contendit oppoſitas narrationes eſſe fabulas, vel illuſiones: quod ſi deſint Dæmonis aſtus, & jejunium per ſeptem dies feratur ſine virium amiſſione, id ait eſſe miraculo adſcribendum. Idem ſentit Richardus Holdſwort *in prælectionibus Theologicis lect. 17. pag. 639.* qui, licet Auctor heterodoxus, ad miraculum refert Chriſti jejunium: argumento quippe ducto ex factis ſupra relatis de longiori naturali jejunio, ita reſpondet: *Non eſt quod de iſtis multum ſimus ſolliciti, neque enim ſunt impedimento, quominus hoc Salvatoris jejunium ſit inter ipſius miracula reputandum; nam ſunt valde ambiguæ fidei pleræque recitatæ hiſtoriæ, & ad admirationem magis confictæ, quam conſcriptæ ad rei veritatem*: At Gaſpar a Rejes *jucundar. quaeſtion.elyſ. camp.quaeſt.58. num. 7. & num. 28.* acriter reprehendit eos, qui fidem non præſtant ſupra dictis experimentis & narrationibus, de quibus teſtantur viri docti & fide digni, atque etiam Magiſtratus pro firmanda veritate acciti.

11 Poſita factorum veritate, ut explicetur, quomodo longa narrata jejunia naturaliter fieri & tolerari potuerint, nonnulli id referunt ad aquæ potum, quem dicunt nutritioni ſufficientem, alii ad terræ comeſtionem, aut herbarum, cum aliquæ feminæ gravidæ, aut pica laborantes, terram & cretam avide comedant, & aliqua animalia ex terra vivant, & plantæ terra alantur, & multi fuerint, qui per multum temporis naturali neceſſitati herbarum ope ſubvenerint, de quibus apud Rejes *loc. cit. num.30. & plurib. ſeqq.*, & apud Pignatell *conſult. 43. num. 85. & ſeqq. tom. 4.*

12 At, his omiſſis, quæ videntur extranea, cum præſens quæſtio non

de iis ſit, qui uno aut alio vixerint alimento, ſed de iis, qui ſine cibo & potu longam vitam traduxerunt, nonnulli putant, id ab aere, item ab exhalationibus, quæ perpetuo effluunt e corporibus ſublunaribus, oriri potuiſſe. Sed utcumque ſit de his, Fortunius Licetus contendit, viventia naturaliter vivere poſſe per longum tempus, abſque eo quod ullo modo nutriantur; putatque, nutritionem non eſſe ſemper, & cuicumque animali ad vitam neceſſariam: cum enim nutritio fiat ob defectionem humidi, qui dicitur radicalis, quod a calore nativo indeſinenter abſumitur, hinc infert, neceſſitatem nutritionis auferri poſſe, quoties aufertur abſumptio humidi radicalis, quam abſumptionem omnino de medio tolli concludit ab æqualitate caloris & humidi. Cenſet ergo Licetus, dari poſſe hanc æqualitatem, eaque perſeverante ceſſare omnem neceſſitatem nutritionis, hominemque naturaliter jejunium ferre poſſe toto tempore, quo durat æqualitas. Sententia hæc Liceti non placet Zacchiæ, qui memoratam æqualitatem caloris, & humidi radicalis ſomnium appellat, & ens rationis: quocirca ſi admittatur, nonnulla viventia abſque ullo externo alimento vivere, & jejunantia longo tempore vitam trahere, docet ipſe, ea nutriri ex humore crudo ac pituitoſo in eorum corporibus aggregato: quod ut contingat, nonnullas circumſtantias requirit; quarum prima eſt, ut calor nativus non acer, nec validus, ſed debilis ſit reſpectu copiæ & qualitatis humorum; ſecunda, ut adſit conſtrictio pororum cutis, ex ea enim conſtrictione non ſolum calor minus diſſipatur, ſed etiam nova humorum congeries producitur; tertia eſt, ut pituita & crudi illi humores, qui externi alimenti vicem gerunt, habeant in ſe humidum quoddam aereum & unguinoſum, quod calori non aliter, quam oleum lucernæ, pro pabulo ſit. Gaſpar a Rejes aliter rem explicat, & prodigioſæ naturalis inediæ ait cauſam eſſe eſtaticum quemdam ſtatum caloris naturalis in corde. Vult ergo, eum in corde veluti circumſcriptum manere, & ad reliquum corpus aut nihil, aut certe parum ſe diffundere. Vult reliquas corporis partes ab illo calore quodammodo deſtitui, cujus ope actiones ſuas naturales attrahendi, concoquendi, expellendi, & reſolvendi exequebantur. Vult denique, eas neceſſitate compulſas pro ſua indigentia, quæ multum non urget, cum modica & tarda ſit ipſarum reſolutio, nutritionem aſſumere ex humiditatibus in corpore redundantibus, quæ tunc etiam ob caloris inopiam ſuccreſcunt: & hoc modo animantia naturaliter diu vixiſſe, & vivere poſſe per longum tempus abſque ullo externo cibo vel potu. Ex operibus Liceti, Zacchiæ, & Rejes hæc ſumpta ſunt omnia; apud quos ceterorum opiniones minus plauſibiles referuntur; quas etiam congerit Lapius in ſupra allata epiſtola *de inedia Beati Nicolai de Flue*. Uti vidimus, Liceti ſententia non placet Zacchiæ, Zacchiæ ſententia non placet Cardinali de Lauræa, qui *in 3. lib. ſent. tom. 4. diſput. 20. de miraculis art. 24. num.* 1023. ex Roderico obſervat, innumeros homines crudiſſimis humoribus abundare, debili calore eſſe præditos, conſtrictos in hieme habere poros, & jejunium per binos dies ferre non poſſe. Rejes ipſe de veritate ſuæ ſententiæ dubitat,

tat, ut ipſe fatetur *in cit. quæſt.* 58. *num.* 62. & de ea hæc habentur apud Mattam *loc. cit. num.* 16. *Hæc Rejes Franco ad propriam opinionem tuendam contra ſexdecim alias ab ipſo rejectas, quæ utrum ſit vera, necne, aliis diſcutiendum relinquimus; cum nobis ſufficiat, Conſultores, & cauſarum Patronos animadvertere debere, plurium dierum, menſium, & annorum inediam non ſolum miraculoſe pati, ſed & aſtu Dæmonis fingi, & naturaliter per aliquod tempus ſuſtineri poſſe.*

13 Colligitur ex dictis, longa jejunia duplicis eſſe generis, alia videlicet ſupra naturam, alia intra naturam; ideoque inveſtigandum remanet, quænam illa ſint quæ ad primam, & quænam ſint illa quæ ad ſecundam claſſem referri debent. Zacchias *in cit. lib.* 4. *tit.* 1. *quæſt.* 7. *num.* 57. & 58. reſpondet, naturalia eſſe jejunia, in quibus adſunt circumſtantiæ ſupra ab ipſo expoſitæ, & ſupra naturam eſſe, in quibus deficiunt circumſtantiæ, hoc eſt ſi deſit copia pituitæ, deſitque reſtrictio pororum cutis; in quo rerum caſu ait, jejunium toleratum ad decem, aut ad ſummum undecim dies cauſam habere ſupra naturam; concluditque, inter miracula fuiſſe jejunia Moyſis, Eliæ, & Chriſti Domini, cum illis alimentum omne defuerit tum externum, tum internum, quo vita ſuſtineretur. Gaſpar a Rejes *cit. quæſt.* 58. *num.* 13. multas inedias miraculo adſcribit, quas ait eſſe ab aliis diſtinctas, nec opus eſſe earum cauſam quærere, cum certum ſit, omnipotentis Dei virtute præſtari potuiſſe, ut in Sanctis ſuis mirabilis appareret. At idem non explicat, ex quibus ſignis dignoſci poſſit, quænam longa jejunia miraculo, & quænam naturæ ſint adſcribenda. Scribentes de Canonizatione Sanctorum nonnullas exponunt ad rem, de qua nunc agitur, circumſtantias, quas dicunt ſummopere advertendas. Prima eſt, ſi ad probandum aliquem articulum Fidei, Dei Servus a Deo petierit longum jejunium ſine cibo aut potu, illudque peregerit validus viribus, ac ſi non jejunaſſet: & tunc jejunium dicunt miraculo adſcribendum. Hinc *Danielis* 1. *v.* 12. de pueris Hebræis, qui cibis Gentilium contaminari noluerunt contra Dei Leges, legitur, eos dixiſſe Præfecto: *Tenta nos, obſecro, ſervos tuos diebus decem, & dentur nobis legumina ad veſcendum, & aqua ad bibendum, & contemplare vultus noſtros, & vultus puerorum, qui veſcuntur cibo Regio*; & *v.* 15. *Poſt dies autem decem apparuerunt vultus eorum meliores, & corpulentiores præ omnibus pueris, qui veſcebantur cibo Regio*. Secunda circumſtantia ſumitur ex moribus ejus, qui longum jejunium ſervavit: ſi enim virtutibus heroicis fuerit præditus, & carnem ſuam crucifixerit cum vitiis & concupiſcentiis, & in carne vixerit præter carnem, uti loquitur Apoſtolus *ad Galat.* 5. tunc jejunium ad longum tempus toleratum miraculo erit adſcribendum. Quocirca longa jejunia, quæ in ſacro Textu, & in Eccleſiaſticis hiſtoriis tamquam miracula prædicantur, peracta fuerunt a viris ſanctitate conſpicuis. Tertia demum circumſtantia eſt, ſi jejunans jejunium ſuſtinuerit longum, ſola ſumpta Euchariſtia; tunc quippe jejunium erit inter miracula recenſendum, juxta hiſtorias ſuperius relatas. Has omnes circumſtantias, etiam ſingulatim ſumptas, ad miraculum ſufficere,

late

Digitized by Google

late probat Cardinalis de Lauræa *in 3. lib. ſent. tom.4. diſput. 20. de miraculis art.4. num.1032. & ſeqq.* Sequitur Matthæuccius *in pract. Theologo-Canon. ad cauſ. Beatificat. & Canonizat. tit. 3. in addit. ad cap. 3. num. 51. & plurib. ſeqq.* Lapius in ſua diſſertatione *de inedia Beati Nicolai de Flue pag.* 43. cenſet, eam inter miracula eſſe recenſendam, licet uſque adhuc ſuper ea nullum prodierit a ſancta Sede reſponſum, ob eximias virtutes, quibus ille, dum viveret, fulſit, nec adhuc diſcuſſas, & multo minus approbatas. Pignatell. *conſult.* 43. *num.* 138. *tom.* 4. diſtinguit inter Profanos, & Sanctos; & longum Profanorum jejunium naturæ, & longum Sanctorum jejunium miraculo adſcribit; & *conſult.* 91. *tom.* 7. *in fine* poſt plura relata concludit, in judicio ferendo de jejunio præmittendum eſſe judicium de virtutibus: *Quare, attenta hujuſmodi magnitudine miraculi* (ſermo eſt de longo jejunio) *cenſeo, differendam eſſe ejus approbationem, donec videatur, an reliquæ virtutes in his Servis Dei fuerint in gradu heroico, & miraculorum gratia claruerint; tunc enim coadjuvari ex illis probationes hujus tam inſignis abſtinentiæ miraculi. Argumentum enim in hoc caſu ſumendum videtur a ſanctitate, ſcilicet: Eſt Sanctus: Ergo miraculoſe abſtinuit; non autem e contra: Abſtinuit: Ergo eſt Sanctus.*

14 At, ut noſtram tandem promamus ſententiam, quam ſacræ Congregationis judicio libenter ſubjicimus, ſi in cauſa Beatificationis & Canonizationis aliquod longum proponatur jejunium a Dei Servo factum, quod a Poſtulatoribus fuiſſe ſupra naturam contendatur, ſedula de facti cognitione aſſumenda eſt indago, de abſtinentia videlicet ab omni cibo & potu per totum illud tempus, ad quod dicitur fuiſſe protractum jejunium; & Poſtulatores memores eſſe debent, in hac, ſicut & in ceteris probationibus, Fidei Promotores conſueviſſe eſſe admodum ſeveros: dum enim agebatur de inedia B. Nicolai de Flue, Petrus Franciſcus de Rubeis tunc Fidei Promotor dixit, non ſufficere probationes ex cuſtodibus deſumptas, qui retulerunt, Beatum nec comediſſe nec bibiſſe, ad eum videlicet cibum non fuiſſe delatum, nec aquam in illis locis extitiſſe, qua ſitim extinguere potuerit, cum terra & herbis veſci potuerit. Poſita facti probatione, videndum erit, an jejunium a morbo inceperit, juxta ea quæ habentur *in diſſertatione* de qua infra (non ſolum quippe Medici, ſed etiam Theologi longa naturalia jejunia admittunt in ægrotis, quemadmodum adnotavit Cornelius a Lapide *ad cap.4. Matthæi verſ. Quæres, an per naturæ vires)* &, quatenus a morbo non inceperit, videndum, an Dei Servus, vel Beatus tempore jejunii bene ſe habuerit, ut *in eadem diſſertatione* habetur, ubi §.13. & §.31. pleræque longorum jejuniorum hiſtoriæ tamquam veræ admittuntur, ſed ſtatuitur, nullam tamquam veram agnoſci poſſe, in qua aliquis longo tempore vivere potuerit ſine cibo & potu, ſi ſine morbo cœperit jejunare, vel ſi in jejunio permanſerit integre & perfecte valens. Quapropter Joannes Jacobus Scheuczherus *in phyſica ſacra tom.* 4. *pag.* 1314. *ad cap.* 4. *Matthæi* ad rem, de qua nunc agitur, ſcribens de Chriſti
jeju-

jejunio adnotavit: *Occurrunt equidem in ſcriptis Medicorum inediæ diutinæ exempla, quæ ad quadraginta dies ſeſe protendunt, & ultra, ſed in hominibus ægris, qui vel exiguam paſſi ſunt corporis conſumptionem, vel tanta copia congeſtos habent viſcoſos humores, aut pinguedinem, ut hæc vel illi in maſſam ſanguinis reſumpti nutrimenti loco ſervire queant. Sed hic nihil tale. Eſt Salvator noſter corpore ſanus, fluida ſervant circulum, eumque ordinatiſſimum, conſumitur corpus, deberetque neceſſario reſtaurari abſumptum cibo & potu.* In tomo 4. *ſupplementi ad hiſtoriam Patris le Brun de ſuperſtitionibus* fuſe exponitur hiſtoria cujuſdam puellæ Gratianopolitanæ, annorum quindecim, quæ quatuor circiter annis abſtinuit a cibo & potu, & bene valebat anno 1737. quo editum eſt ſuper hoc longo jejunio judicium a Carolo Fontenetto Medico. *In cit. tom.* 4. extat hujus Medici judicium putantis, jejunium naturale fuiſſe. Verum utcunque ſit de veritate facti, & de ratione judicii a Medico lati, cum ipſe *pag.* 433. dicat, puellam ante quatuor annos morbo violento fuiſſe oppreſſam, & ab eo paulatim liberatam, ita ut inceperit aliquid edere; & paulo poſt in morbum relapſam, a cibo & potu abſtinere cœpiſſe, nec tempore ſubſequenti potuiſſe, non dicam aliquid comedere, ſed ne guttam quidem aquæ haurire; unuſquiſque facili negotio cognoſcere poterit, jejunium a morbo cœpiſſe, &, quatenus naturale cenſendum ſit, non repugnare propoſitioni ſupra firmatæ. Ad judicium ferendum in re, de qua nunc agitur, hoc eſt an longum jejunium fuerit ſupra naturam, illud quoque neceſſarium erit perpendere, qua de cauſa fuerit ſuſceptum. Chriſtus Dominus jejunio non indigebat; illud autem ſuſcepit, ut nobis exemplo oſtenderet, quo apparatu ſit opus res magnas aggreſſuris. Patres addunt, eum exemplo ſuo voluiſſe inchoare, & quaſi conſecrare Quadrageſimale jejunium in Eccleſia ſervandum. Hinc S. Hieronymus *in Iſaiam lib.* 16. *cap.* 57. *col.* 688. *oper. tom* 4. ait: *Et ipſe Dominus totidem diebus* (ideſt 40.) *in jejunio permanſit, ut nobis ſolemniores jejuniorum dies relinqueret.* Similia habentur apud S. Auguſtinum (*epiſt.* 55. *alias* 119. *oper. tom.* 2. *col.* 139.): *Quadrageſima ſane jejuniorum habet authoritatem, & in veteribus libris ex jejunio Moyſis, & Eliæ, & ex Euangelio, quia totidem diebus Dominus jejunavit.* Accedit Auctor Operis imperfecti *homil.* 5. *in Matthæum* (*inter S. Joan. Chryſoſtomi opera tom.* 6.): *Jejunavit quadraginta diebus propter duas cauſas: primum, ut nobis adverſus tentationes jejunandi daret exemplum; deinde ut quadrageſimi jejunii noſtri poneret menſuram.* In veteri Teſtamento legitur, Reginam Eſther, & Nehemiam, cum ſe præpararent ad liberationem populi ſui, initium duxiſſe a jejunio; & in novo, Antiochenos ad jejunandum prius conveniſſe, ut Pauli & Barnabæ miniſterium, quod tanti momenti erat, Deo commendarent. S. Auguſtinus *in epiſtola ad Caſulanum* refert, cum S. Petrus Romæ congreſſurus eſſet cum Simone Mago die Dominico, die Sabbathi jejunium indixiſſe. Et S. Hieronymus *in prologo ſuper Matthæum*, & Euſebius *in Eccleſiaſtica hiſtoria* narrant, cum Joannes rogatus eſſet ab Eccleſiis, ut contra Ebionem, & Cerinthum ſcriberet Euangelium, ſe id facturum reſpon-

Digitized by Google

ſpondiſſe, ſi Eccleſia Catholica publice antea jejunaſſet. Oſtendunt hæc omnia, de cauſa aſſumpti jejunii eſſe inquirendum, antequam de ejus qualitate feratur judicium. Admiſſa cauſa, ad ulteriora progrediendum eſt, & videndum, an jejunans tempore jejunii a ceteris piis operibus abſtinuerit, quæ exercere tenebatur; cum juxta Theologos bonum & laudandum nullatenus ſit jejunium, quo jejunans a ceteris piis operibus exercendis impediretur. Quare Sanctus Hieronymus *in epiſt. ad Demetriadem* 130. *al.* 8. *col.* 982. *tom.* 1. de ſervanda virginitate ait: *Sic debes jejunare, ut non palpites, & reſpirare vix poſſis, & comitum tuarum vel porteris vel traharis manibus, ſed ut, fracto corporis appetitu, nec in lectione, nec in pſalmis, nec in vigiliis ſolito quid minus facias*. Ad rem faciunt ea quoque, quæ alibi a Nobis adducta ſunt, cum loquebamur de corporis mortificationibus per Dei Servos aſſumendis. Spectandi ſunt demum mores & virtutes ejus, de cujus longo agitur jejunio: quapropter S. Paulinus Nolanus Epiſcopus *in epiſtola ad Celantiam matronam* (*inter epiſtolas Sancti Hieronymi epiſt.* 148. *al.* 14. *col.* 1099. *tom.* 1.) recte ſcribit: *Quid autem prodeſt tenuari abſtinentia corpus, ſi animus intumeſcat ſuperbia? Quam laudem merebimur de pallore jejunii, ſi invidia lividi ſimus? Quid virtutis habet, vinum non bibere, & ira atque odio inebriari? Tunc, inquam, præclara eſt abſtinentia, tunc pulcra atque magnifica caſtigatio corporis, cum eſt animus jejunus a vitiis. Immo qui probabiliter ac ſcienter abſtinentiæ virtutem tenent, eo affligunt carnem ſuam, quo animæ frangant ſuperbiam, ut quaſi de quodam faſtigio contemptus ſui atque arrogantiæ deſcendant ad implendam Domini voluntatem, quæ maxime in humilitate perficitur*.

15 Si omnia jam dicta concurrant, jejunium naturam excedere judicandum erit. An autem de eo agendum ſit tamquam miraculo pro Beatificatione & Canonizatione, illud certum eſt, de eo agi non poſſe ad Canonizationem obtinendam, cum miracula ad obtinendam Canonizationem ſuperveniſſe debeant poſt indultam venerationem, juxta ea quæ alibi dicta ſunt: & quod attinet ad judicium ſuper Beatificatione, difficultas oritur nunquam antea, quod ſciam, in ſacra Congregatione propoſita, eademque ex duplici capite; primum eſt, quod hujuſmodi abſtinentia miraculum eſt Servi Dei, dum viveret, at ex alibi dictis potiſſimum momentum conſtituendum eſt in miraculis poſt ejus obitum. Alterum eſt, quod non ſufficit, aliquid eſſe ſupra naturam, ut de eo tamquam miraculo agendum ſit in Beatificationis judicio. Exemplum eſt in ecſtaſibus, & raptibus; de illis quippe agitur in judicio Beatificationis, non tamen proponuntur tamquam miracula poſt diſcuſsum dubium de virtutibus, ſed in eodem de virtutibus dubio tamquam ſigna ſupra naturam orationis & contemplationis: ex hoc autem efficitur, ut etiam dubitari poſſit, utrum longum & naturam excedens jejunium proponendum ſit tamquam miraculum poſt dubium virtutum, an in eodem dubio virtutum uti quid maximopere conducens illuſtrandis pœnitentiis, & mortificationibus corporis a Servo Dei aſsumptis, dum erat in humanis.

16 Ce-

16 Celebre eſt Bononienſe Inſtitutum anno 1712. erectum, Senatui Bononienſi dono datis a numquam perituræ memoriæ inſigni viro Comite Aloyſio Ferdinando Marſilio, ſingulari Nobis, dum viveret, amicitia juncto, teleſcopiis, horologiis, quadrantibus, organis aliis aſtronomicis, machina pneumatica, metallorum matricibus, ſalibus, ſulphuribus, & aliis hujuſmodi, quæ incredibili ſumptu & labore comparaverat, univerſaque hac ſupellectili diſtributa in conclavia ſingula domus amplæ & capacis, Clemente XI. liberaliter permittente, ut pecunia ex vectigalibus in Inſtitutum erogaretur, rem totam peragentibus ſex Senatoribus a Senatu electis, ut perpetuam haberent in Inſtituto poteſtatem. Uſque ab anno 1690. erat Bononiæ Academia quædam, ad quam Studioſi conveniebant de phyſicis rebus diſputantes. Memoratus Marſilius egit cum Senatu de copulanda Academia cum Inſtituto; quod & factum eſt: & hiſtoriam tum Inſtituti, tum Academiæ una cum commentariis de iis, quæ in Inſtituti Academia ad varias diſciplinas illuſtrandas tractata ſunt, typis Bononienſibus edidit Doctor Franciſcus Maria Zanottus a Secretis memoratæ Academiæ, de quo alio in loco debita cum laude locutus ſum. Celebres ergo hujus Academiæ viros interrogavi, quid de longis inediis & jejuniis ſentirent, num videlicet naturæ viribus ad menſes & annos produci poſſint, an Fortunii Liceti, Gaſparis a Rejes, & Pauli Zacchiæ opiniones a Veterum doctrinis depromptæ conveniant cum dogmatibus recentiorum Medicorum. Ut mihi gratam rem facerent Academici, pluries inter ſe ſermones habuerunt, ſtudia & obſervationes factas ſimul contulerunt, & elegantiſſimam deinde diſsertationem eruditione & doctrina refertam, ſolidiſque principiis innixam exhibuerunt, quam operæ pretium eſse cenſui iterum recudi inter Appendices Tomi VII. hujus Romanæ Editionis, ut palam fiat, non deeſse in hac civitate Studiorum matre viros eximios, & ne ſi eorum labores, diſſimulatis Auctoribus, in Opus hoc meum inſeruiſsem, tamquam plagiarius traducerer. Præ ceteris Academicis Jacobus Bartholomæus Beccarius, Medicus longe clariſſimus, in geometricis & philoſophicis ſtudiis tam exercitatus, quam qui maxime, & Matthæus Bazanus Philoſophus & Medicus probatus ac diſertus, in concinnanda diſsertatione conjunctis viribus laborarunt.

CAPUT XXVIII.

De quibuſdam ſpiritalibus miraculis.

1 PLuries contigit, aliquos non modo malos & impios, ſed etiam probos & pios viros Dei permiſſu tanta vi ab impuro genio, ſeu ſtimulo infeſtari, ut eorum Confeſſarii timuerint, ne amentiæ, vel deſperationi eſſent proximi. Præſcriptæ eis fuerunt preces, præſcripta jejunia, demandatæ vigiliæ, & cruentæ flagellationes; ſed hæ-

rentibus animo impreſſis altius libidinoſis imaginibus, Spiritus ſucceſſit blaſphemiæ, Sanctos videlicet vel nullos eſſe, vel ſurdos, & Deum etiam crudelem, qui aut homines peccare cogeret, aut certe humana non curaret. Diſcuſſa re inter Magiſtros ſpiritales, aliquibus ex eis in mentem venit hominem periclitantem commendare alicui Dei Servo, vel Beato, qui, dum viveret, præcipua heroicæ caſtitatis laude excelluerit: cumque delata Sancti ad periclitantem Reliquia, ipſoque eum ſumma cum fiducia invocante, ut a Deo ſibi gratiam impetraret liberationis a Spiritu nequam, ad primum Reliquiæ contactum ſublatus illico fuerit uterque immundus, & blaſphemans Spiritus, menteque & corpore exierit, nec unquam poſtmodum, vita licet producta ad plures annos, redire ſit auſus, omniſque non modo impura & impia tentatio, ſed illius timor omnis penitus evanuerit, ut jam non magis, immo minus in his, quam in aliis religioſis virtutibus gravis culpæ periculum timuerit, ita atteſtantibus tum ipſo, tum ejus Confeſſario; quæſtio exorta eſt, an id eſſet miraculo adſcribendum a Deo patrato interceſſione Servi Dei, qui fuit invocatus, & ad cujus Reliquiæ contactum perfecta liberatio conſecuta eſt.

2 Conſulti inſigniores Theologi, videlicet Benedictus Juſtinianus, & Petrus de Alagona Societatis Jeſu in ea fuerunt ſententia, ut id eſſet miraculo adſcribendum ratione modi, quo res contigit, quemadmodum miraculum fuit curatio ſocrus Simonis, quæ Chriſti Domini contactu illico convaluit. Licet enim febris arte medica curari potuiſſet, non tamen ſubito, ſed temporis decurſu, & uſu medicamentorum. Addiderunt, difficillime hæc mala ſpiritalia curari, ſive a corporis conſtitutione, ſive a Dæmone oriantur; & notarunt pacem tranquillitatemque conſecutam, & continenter perſeverantem ut miraculi indicium. Ven. Dei Servus Cardinalis Bellarminus ſuper eadem re conſultus dubitavit, an liberatio, proprie loquendo, miraculo eſſet adſcribenda; ſenſit autem, gratiam eſſe cuicumque vero miraculo parem, & quæ Servi Dei ſanctitatem apertiſsime indicat. Julius Cæſar Lagalla Artium & Medicinæ Doctor vocatus ad ferendum ſuffragium dixit, ſi vexatio a morbo procedebat, qui dicitur *Satyriaſis*, de miraculo non eſſe dubitandum propter ſanationem tam cito factam, & abſque remedii applicatione: talis enim morbus (inquit) fit a cauſa vehementi, nempe ex copioſa affuſione ſpiritus calidi ob dilatationem arteriarum, vel ex flatus copia ibi excitata; & quamvis curationem admittat, periculoſus eſt, & aliquando occidit, nec ita facile naturaliter ſolvitur.

3 Suffragia tum Theologorum, tum Cardinalis Bellarmini, & Medici typis edita fuerunt *in Informatione cauſæ S. Aloyſii Gonzagæ* exarata a Budriolio Societatis Jeſu Theologo, cauſæ diligentiſſimo Poſtulatore. In cauſa S. Raymundi de Pennafort propoſitus fuit caſus cujuſdam Fratris Martini Converſi Ordinis S. Dominici: cum enim hic in ſæculo degens laſcivam vitam duxiſſet, & Religionem ingreſſus a carnis ſtimulis vehemen-

ter

ter vexaretur, conſiderans ſanctitatem S. Raymundi adhuc viventis, & eximiam ejus pietatem in Miſſa celebranda, ſupplex oravit Dominum, ut ejus meritis ſalutare ſibi præſtaret auxilium adverſus carnis moleſtias; cumque ejus Miſſæ aſſiſtens ipſum Dominum Jeſum Chriſtum forma pueri in ejus manibus videre meruiſſet, ex eo tempore, licet multum vixerit, nunquam carnis ſtimulos ſenſit. Inter Auditores Rotæ juxta morem tunc temporis receptum diſputatum eſt, an ea res eſſet miraculo adſcribenda; ipſique affirmando reſponderunt, uti colligitur ex ipſorum relatione *in tertio miraculo art.* 10. Cardinales ſacris ritibus præpoſiti juxta morem pariter tunc temporis receptum ſedulo examinarunt adducta in relatione Rotali, nec dubitarunt liberationem a carnis ſtimulis vero miraculo adſcribere, uti habetur in Actis cauſæ S. Raymundi editis a Penia *pag* 295. *& pag.* 324. & ejus liberationis mentio fit in bulla Canonizationis ejuſdem S. Raymundi *§. Nam Frater Martinus*. In cauſa S. Philippi Nerii de ſimili liberatione actum fuit inter Rotæ Auditores, eademque miraculo adſcripta eſt, uti habetur in ipſorum relatione *num.* 43. *tit. de miraculis poſt mortem*, ubi ita legitur: *Reverendus Vincentius Valeſius cum anno* 1601. *menſe Junii, ſeu Julii graviſſimam carnis tentationem tam in mente, quam corpore pateretur, ita ut nec etiam Sacrum faciens ab hujuſmodi tentatione, quamvis enixe Deum precaretur, liberari poſſet, legens vitam Beati Philippi, ſtatim ac pervenit ad exemplum ſupra dicti N. a carnis periculo liberati, orans ipſum Beatum Philippum, ut, ſicut illum liberaverat, ita a Deo obtineret, ut ipſe a ſua tentatione liberaretur, ſtatim ille omni tentatione, qua tantopere moleſtabatur, adeo ſe liberum ſenſit &c.* quod ipſum habetur in bulla Canonizationis, ut ex ſequentibus verbis deſumitur *pag.* 324. *cod. Canoniz. Nonnullos ſola ejus vitæ lectione, ut Vincentium Valeſium, qui vehementi vexatus tentatione ſupra dictum exemplum perlegens* (Stephani videlicet Calcinardi, qui ab impuriſſima quadam femina ſollicitatus, ſancti Viri Reliquiis, quas devotionis ergo ſecum deferebat, ſibi pectus occulta quadam vi percuti ſenſit) *ex animo Philippum compellans, his verbis affatus eſt: Cur modo non id ipſum mihi abs te, Pater? Eodem temporis inſtanti diſceſſit omnis illa permoleſta mentis agitatio*.

4 Horum miraculorum magnitudinem extollit Cardinalis Bona in ſuo tractatu *de diſcretione ſpirituum cap.* 6. *num.* 9. En ejus verba: *Quæ vero* (loquitur de miraculis) *in animis patrantur, vere & abſolute nota ſanctitatis cenſenda ſunt; non enim ſolet Deus ad tantum opus, cujuſmodi eſt perfecta ad Deum converſio, quempiam aſſumere, qui ſibi gratus non ſit. Unde uſu compertum eſt, neminem unquam hypocritæ ſuaſu vere converſum fuiſſe; & licet aliqua virtutis argumenta protulerit, ea tamen ſucceſſu temporis emarcuerunt, & ad nihilum redacta ſunt*. Et ante ipſum de prædictis miraculis ſequens latum fuerat judicium a Beato Raymundo de Capua Confeſſario S. Catharinæ Senenſis in ejus *vita part.* 2. *cap.* 7. cui titulus eſt, *D' ALCUNI MIRACOLI PER VIRTU' DIVINA OPERATI DA QUESTA SANTA*

Digitized by Google

VERGINE CIRCA LA SALUTE DELL' ANIME: E perchè quanto lo ſpirito precede al corpo, tanto que' miracoli ſpirituali precedono a quelli, che fannoſi in beneſizio del corpo, perciò ho riſoluto io di deſcrivere prima quelli, che per la liberazione dell' anime ad però il Signore per mezzo di Caterina, ed appreſſo quelli, che recaron ſalute a' corpi de' Proſſimi. Plura ſuper hoc argumento collecta habentur apud Pignatellum *conſult.* 177. *num.* 39. *& ſeqq. tom.*10. ubi poſt plura *num.* 46. ita concludit: *Ut ergo ſuorum Servorum mirabilem ſanctitatem Dominus commendaret, ceteris ejus miraculis hoc adjungit miraculorum genus altiſſimum, converſiones ſubitas rebellium voluntatum, quæ quidem inter prodigia loco ſupremo Apoſtolico examini ſunt proponenda*.

5 Similis huic alia eſt controverſia a Theologis examinata, utrum videlicet impii juſtificatio ſit opus inter miracula recenſendum, de qua S. Thomas 1. 2. *quæſt.* 113. *art.*10. ubi S. Doctor tria docet conſueviſſe inveniri in hujuſmodi operibus; quorum primum eſt ex parte potentiæ agentis, cum aliquid ſola virtute Divina fieri poteſt, & hac ratione tam juſtificatio impii, quam creatio mundi, & univerſe omne opus, quod a ſolo Deo fieri poteſt, miraculum, licet minus proprie, dici poteſt; ſecundum eſt, cum forma inducitur ſupra naturalem potentiam materiæ, uti contingit in mortui ſuſcitatione, & hac ratione juſtificatio impii non eſt miraculo tribuenda, cum anima naturaliter non ſit incapax Gratiæ; eo enim ipſo quod facta eſt ad imaginem Dei, capax eſt Dei per Gratiam; tertium eſt, cum in opere aliquid invenitur præter ſolitum & conſuetum efficiendi ordinem, uti accidit in infirmo, qui ſanitatem perfectam aſſequitur ſubito præter ſolitum curſum ſanationis, quæ fit a natura, vel arte; concluditque S. Doctor, juſtificationem impii hac ratione aliquando eſſe, aliquando non eſſe miraculo adſcribendam; non eſſe videlicet, quando juxta communem & conſuetum curſum juſtificationis, Deo movente interius animam, homo convertitur ad Deum primo quidem converſione imperfecta, ut poſtmodum deveniat ad perfectam; eſſe vero, cum Deus tam vehementer animam movet, ut ſtatim quamdam perfectionem juſtitiæ aſſequatur. Hoc ipſum S. Doctor docuerat *in* 4. *ſent. diſt.* 17. *quæſt.* 1. *art.* 5. Doctrinam D. Thomæ latiſſime comprobant Salmanticenſes *in curſ. Theolog. tom 6. tract.* 15. *dub.* 4. *diſput.* 4. *§.* 2. *num.* 60. ubi ajunt, juſtificationem impii eſſe aliquando miraculum proprie & ſtricte ſumptum; cum enim miraculum proprie & ſtricte ſumptum ſit, quando effectus aliter producitur, ac produci petit, ſi juſtificatio fiat præter modum, quem ex ſua poſtulat conditione, concludunt, de miraculo non eſſe dubitandum. Pro aſſertionis confirmatione animadvertunt, proprium & naturalem modum juſtificationis eſſe, ut infidelis, vel impius a diſpoſitionibus minus perfectis progrediatur ad perfectiores, ex quo fit, ut, ſi hoc ordine relicto juſtificatio contingat, quemadmodum colligi poteſt ab exemplis infra referendis, juſtificatio & converſio miraculis ſint adſcribendæ. Concordant ceteri Theologi, & præſertim Suarez *de Gratia lib.* 7. *cap.* 25. *num.* 7. *& ſeqq.*, ubi

Digitized by Google

ubi *num. 9.* ait, miraculo fieri juſtificationem, cum Deus non movet hominem ad juſtitiam modo accommodato naturæ ejus, ſed tam vehementer ut ſubito illum juſtificet: cumque ſibi oppoſuiſſet, opus numquam ad miraculi rationem accedere, niſi excedat capacitatem naturalem ſubjecti conſentaneam tali formæ, & juſtificationem numquam excedere capacitatem animæ idoneam Gratiæ, quantum ordo naturalis Gratiæ exigere poteſt, reſpondet, opus non ſemper miraculi rationem habere propter ſubſtantiam facti, ſed interdum etiam propter modum faciendi; & ſic in allato rerum eventu juſtificationem miraculi naturam nomenque capere.

6 Communis ergo & recepta eſſe videtur ſententia, ut impii juſtificatio vere & proprie miraculum ſit, cum, adjuvante Dei Gratia, præter ordinem conſuetum fit, & in primo momento in quo eſt, ſecluſis conſuetis præcedentibus minus perfectis diſpoſitionibus, perfectionem aſſequitur, eodemque ſtatu ad longum tempus perſeverat.

7 Allatis ſupra exemplis alia nonnulla addimus. Primum deſumitur ex S. Auguſtino (*lib. 22. de civit. Dei cap. 8. col.668. tom.7. oper.*): *Fuit ibi vir in ordine ſuo primarius, nomine Martialis, ævo jam gravis, & multum a religione abhorrens Chriſtiana. Habebat ſane fidelem filiam, & Generum eodem anno baptizatum. Qui cum eum ægrotantem multis & magnis lacrymis rogarent ut Chriſtianus fieret, prorſus abnuit, eoſque a ſe turbida indignatione ſubmovit. Viſum eſt genero ejus, ut iret ad Memoriam Sancti Stephani, & illic pro eo, quantum poſſet, oraret, ut Deus illi daret mentem bonam, qua credere non differret in Chriſtum: Fecit hoc ingenti gemitu & fletu & ſinceriter ardente pietatis affectu: deinde abſcedens aliquid de altari florum, quod occurrit, tulit, eique, cum jam nox eſſet, ad caput poſuit. Tunc dormitum eſt, & ecce ante diluculum clamat, ut ad Epiſcopum curreretur, qui mecum forte tunc erat apud Hipponem. Cum ergo audiſſet eum abſentem, venire Presbyteros poſtulavit, venerunt, credere ſe dixit: admirantibus atque gaudentibus omnibus baptizatus eſt. Hoc, quamdiu vixit, in ore habebat:* Chriſte, accipe ſpiritum meum; *cum hæc verba Beatiſſimi Stephani, quando lapidatus eſt a Judæis, ultima fuiſſe neſciret, quæ huic quoque ultima fuerunt; nam non multo poſt etiam ipſe defunctus eſt.* Alterum ſumimus *ex lib. 7.* vitæ S.Bernardi Abbatis deſcriptæ in libro, cui titulus, *Exordium magnum Ciſtercienſe diſt. 2. cap. 6.* poſt Opera S. Doctoris edit. Mabillonea: ibi quippe narratur, Monachum quemdam per Dæmonum fallacias ad tantam cordis inopiam deveniſſe, ut negaret, panem & vinum in Sacramento altaris converti in corpus & ſanguinem Domini noſtri Jeſu Chriſti, & in ea hæreſi pertinaciter per multum tempus perſeveraſſe. Refertur, re delata ad S. Bernardum Abbatem, ipſi per virtutem obedientiæ præcepiſſe, ut crederet: *Conſtrictus itaque virtute obedientiæ Monachus, penitus ſine Fide, ut ſibi videbatur, ad altare acceſſit, communicavit, ſanctique Patris merito confeſtim illuminatus, Fidem Sacramentorum recepit, quam etiam intemeratam uſque ad diem mortis ſuæ conſervavit.* Prima converſio Martialis a S. Auguſtino adſcribitur inter-

terceſſioni S. Stephani, & tamquam miraculum recenſetur. Altera Monachi converſio adſcribitur interceſſioni S. Bernardi; & eadem quoque inter miracula refertur. In his autem converſionibus non deſunt requiſita ſuperius expoſita, ſubitaneæ videlicet converſionis, ac perſeverantiæ.

8 Verum, ut ſimilium converſionum, miraculorumque ſpiritalium habenda ſit ratio in cauſis Beatificationis & Canonizationis, & ad effectum Beatificationis & Canonizationis, neceſſarium eſſe videtur, ut aliquo externo ſigno confirmentur & corroborentur; de quo ſigno teſtes *conteſtes* fidem faciant. Cum enim, ex alibi dictis, clara & perſpicua debeant eſſe documenta, & probationes debeant eſſe (uti dicitur) luce meridiana clariores in cauſis, de quibus agitur; tales profecto illæ non eſſent, quæ deſumerentur ex atteſtatione ejus, qui ſe momento temporis converſum prædicat, & juramento aſſerit, necnon ex atteſtatione Confeſſarii ipſius, qui totum id, quod refert, ex ore ejus refert, niſi forte qui ſe converſum aſſerit, talis eſſet probitatis, ut nefas eſſet ejus dicto fidem non præſtare. Fuit hoc ſignificatum a S. Thoma *in* 1. 2. *cit. quæſt.* 113. *art.* 10. *Quandoque vero tam vehementer Deus animam movet, ut ſtatim quamdam perfectionem juſtitiæ aſſequatur, ſicut fuit in converſione Pauli, adhibita etiam exterius miraculoſa proſtratione: & ideo converſio Pauli tamquam miraculoſa in Eccleſia commemoratur celebriter*. Sequitur Suarez *de Gratia lib.* 7. *cap.* 25. *num.* 9. *Et tunc neceſſe eſt, ut vel ad excitandum & convertendum hominem Deus aliquo miraculo ſaltem externo utatur, ut fecit in D. Paulo*. Adhæret Arauxo *in deciſ. moral. tract.* 3. *quæſt.* 23. *n.* 80. ubi poſtquam expoſuit ad rationem miraculi requiri, ut ſit opus excedens facultatem naturæ creatæ agentis, ut ſit inſolitum, & præter ordinariam legem in eodem ordine contingens, ita ait: *Defectu ſecundæ conditionis deficit a ratione miraculi juſtificatio impii adulti ſive cum Sacramento, ſive extra illud per proprios actus ſupernaturales diſpoſitivos, quia licet Gratia in ſe ſit forma ordinis ſupernaturalis excedens totam naturæ facultatem, verumtamen infunditur homini adulto in caſu poſito ſecundum modum conſuetum in Eccleſia, & ſecundum ordinariam legem ordinis Gratiæ; ſecus foret, ſi repente, aut ſine propriis actibus diſpoſitivis, aut cum inſolitis circumſtantiis a ſtatu peccati, ſive ab actuali peccato ad ſtatum Gratiæ raperetur, qualis fuit Pauli Apoſtoli juſtificatio, cujus propterea converſionem ut vere miraculoſam celebrat Eccleſia*. Dictum eſt ſuperius, in cauſis Beatificationis & Canonizationis, & ad effectum Beatificationis & Canonizationis videri neceſſarium eſſe, ut converſiones aliquo externo ſigno confirmentur & corroborentur. Licet enim fortaſſe aliquando abſque prædicto externo ſigno nonnullæ converſiones in cauſis Beatificationis & Canonizationis tamquam miracula fuerint receptæ, quatenus id non proceſſerit ex fide data ei, qui ſe converſum aſſeruit, de cujus probitate nefas fuiſſet dubitare, ſemper verum erit dicere, non iis, ſed ceteris indubitatis miraculis innixum fuiſſe Decretum Beatificationis aut Canonizatio-

Digitized by Google

tionis, cum in hiſce cauſis plura diſcutienda proponantur miracula, & nonnulla rejiciantur, nonnulla admittantur, & inter ea, quæ admittuntur, nonnulla ſint, quibus innititur Decretum Beatificationis & Canonizationis, quæque ſeveriſſimo perpenduntur examine, & nonnulla admittantur tamquam ſupra numerum, quæ magno quoque ſtudio examinantur, ſed quod æquale ei non eſt, quo priora miracula perpenduntur; tum quia illis non innititur Decretum Beatificationis & Canonizationis; tum quia, ſi aliquod dubium in eis occurrat, tollitur per alia miracula indubitata & certa.

9 Tres ſunt converſiones, quas Theologi inter miracula recenſent, converſio videlicet Sancti Latronis, converſio Sancti Matthæi, & converſio Sancti Pauli, quam celebrat Eccleſia univerſalis, juxta ea quæ a Nobis referentur *in 2. parte libri 4. cap. 9. num. 4.* Theophilus Raynaudus *operum tom. 9. cap. 7. de metamorphoſi Latronis in Apoſtolum* notat, in Sancto Latrone nullam præceſſiſſe Fidei auditionem, quæ, licet pertineat ad Gratiam externam, alicujus tamen eſt uſus in converſionibus; notat, aliam defuiſſe præparationem, quæ eſt annexa auditioni, ubertatem videlicet externorum argumentorum, quæ ſolet recenter Fidem capeſſentes permovere, & eos præparare excipiendæ Gratiæ Divinæ; animadvertit præterea, multa contraria & avocantia Sancto Latroni obverſata fuiſſe, judicium videlicet ſapientiſsimorum populi Hebraici, præſumptionem ex ſupplicio irrogato & condemnatione ad mortem turpiſsimam; & poſt ea ita concludit *num. 6. pag. 501. Itaque plane oportuit, Deum in tanta extrinſecæ doctrinæ, & manuductionum ad Fidem ſterilitate, ſingulari modo & ad miraculum accedente, Latroni interiorem aurem aperire per ſe ipſum, & in ſchola interna per inſtinctum potentiſſimum, tametſi ſuavem & eluctabilem aptare profligatiſſimam illuc uſque, & hactenus a Fidei ſanctitate alieniſſimam perditiſſimi hominis voluntatem ad inducendum Fidei aſſenſum &c. Quare nulla ratione negari poteſt, quin Latronis ad veram Fidem deductio cum tam tenui apparatu, vel etiam nullo præter ordinarium morem, plena miraculi & omnino eximia videri debeat.* De Sancto Latrone S. Eucherius ſive alius Auctor *in homilia de eodem* ait: *Laudabilius hoc itaque in Latrone, & magnificentius fuit, quod hominem addictum, & inter extrema deficientem ſupplicia Dominum credidit, quam ſi inter virtutum opera credidiſſet.* De converſione S. Matthæi habetur Lucæ 5. v. 27. *Vidit Publicanum nomine Levi* (ſermo eſt de Chriſto) *ſedentem ad telonium, & ait illi: Sequere me; & relictis omnibus ſurgens ſecutus eſt eum*; & Marci 2. v. 14. *Vidit Levi Alphæi ſedentem ad telonium, & ait illi: Sequere me, & ſurgens ſecutus eſt eum*; & Matthæi *cap. 9. v. 9. Vidit hominem ſedentem in telonio Matthæum nomine, & ait illi: Sequere me, & ſurgens ſecutus eſt eum.* S. Hieronymus ſuper *Matthæum* ait, eum de Publicano repente factum eſſe Apoſtolum; & Ven. Beda ſuper *Lucam* ſubjicit, de Publicano in Apoſtolum, de Telonеario in Euangeliſtam mutatum fuiſſe; & S. Thomas *quodlibet. 5. art. 21.* docet, Matthæum a principio vocatum

tum eſſe ad ſtatum perfectionis, primo videlicet ad Diſcipulatum Chriſti, & ſubinde ad Apoſtolatum, licet eum poſterius aliquanto conſecutus ſit. Porphyrius, & Julianus impie Matthæum accuſant, quod ſtulte ſecutus ſit Chriſtum, hominem ſibi minime notum.. At S. Hieronymus *in Matthæum cap. 9. v. 9. oper. tom. 7.* eos his verbis refellit: *Certe fulgor ipſe, & majeſtas Divinitatis occultæ, quæ etiam in humana facie relucebat, ex primo ad ſe venientes trahere poterat aſpectu*; & in illud idem *Euangelium Matthæi cap. 21. v. 15.* docet, maximum & præclariſsum omnium miraculorum Chriſti fuiſſe ejectionem ementium & vendentium, itemque nummulariorum e templo, quandoquidem ab ejus oculis & facie Divinitatis elucebat majeſtas: *Mihi, inter omnia ſigna quæ fecit, hoc videtur mirabilius eſſe, quod unus homo, & illo tempore contemptibilis, & intantum vilis, ut poſtea crucifigeretur, Scribis, & Phariſæis contra ſe ſævientibus, & videntibus lucra ſua deſtrui, potuerit ad unius flagelli verbera tantam ejicere multitudinem, menſaſque ſubvertere, & cathedras confringere, & alia facere quæ infinitus non feciſſet exercitus; igneum enim quiddam atque ſidereum radiabat ex oculis ejus, & Divinitatis majeſtas lucebat in facie*. Denique quid contigerit in converſione S. Pauli, plene deſcribitur *in Actis Apoſtolorum cap. 9.* ubi refertur, eum, dum iret Damaſcum, ut, ſi quos Chriſtianos inveniſſet, vinctos perduceret in Jeruſalem, circumfuſum fuiſſe luce de cælo, vocem cælitus audiviſſe, quam comitantes quoque audiverunt, cæcum evaſiſſe, viſum ſubinde recuperaſſe, & primo lucis intuitu in terram cecidiſſe, ſive pedes eſſet, uti fuſe probat Thomas Maſſutius *in vita D. Pauli lib. 2. cap. 2.* ſive equo inſideret, ut nonnulli putant, ſeu potius mulæ, vel aſino, uti noviſsime oſtendere conatur Joannes Interian de Ayala in ſuo opere *de Chriſtiano Pictore lib. 5. cap. 5.*

10 Hæ ſunt converſiones, quas inter miracula recenſent Salmanticenſes loco ſupra citato *num. 63.* At in omnibus & ſingulis prædictis aliquid externum mirabile fuit. *Memento mei, Domine, dum veneris in regnum tuum*: verba fuerunt a Sancto Latrone prolata, de quorum excellentia hæc habet S. Eucherius ſive alius Auctor *loc. cit. Non dixit: Si Deus es, de præſenti ſupplicio eripe me; ſed magis: Quia Deus es, de futuro judicio libera me. Quam cito eum replevit Sancti Spiritus eruditio! Per quam futuri examinis diem cogitans, intolerabile probat eſſe, quod metuit. Prædicat ſæculis Judicem, Regemque ſæculorum, nondum Diſcipulus, & jam Magiſter, atque ex Latrone Confeſſor*. In converſione Sancti Matthæi Sanctus Baſilius *interrogat. 8. Regulæ* (*oper. tom. 2.*) egregie exponit, quæ extrinſecus apparuerunt: *Non telonii ſolum emolumenta reliquit, ſed pericula etiam contempſit, quæ a magiſtratibus tum ſibi tum conſanguineis ſuis impendebant, quod vectigalium rationes reliquiſſet infectas*. Et S. Gregorius *in Euangelia homil. 24.* animadvertit, Petrum poſt converſionem ad piſcationem rediiſſe, non autem Matthæum ad telonii negotium, cum primum ſine peccato, alterum vero non ſine peccati periculo exerceri poſſet. Inutile eſt autem de mi-

mirabilibus externis ſignis ſermonem habere, quæ non defuerunt in converſione S. Pauli, cum ex ſupra dictis ſufficiens eorum notitia haberi poſſit.

CAPUT XXIX.

De ejectione Dæmonum a corporibus obſeſſis.

1 UT recto ordine procedatur, inquirendum primo eſt, quinam dicantur obſeſſi a Dæmone; ſecundo, an iſtiuſmodi obſeſſi dentur; tertio, quænam ſint ſigna veræ obſeſſionis; quarto, quibus modis liberentur obſeſſi; ultimo, an in hac liberatione obſeſſorum, & Dæmonum ejectione miraculum intercedere poſsit.

2 Initio autem ducto a primo, duo requiruntur, ut aliquis obſeſſus dici poſſit, alterum, ut in eo Dæmones ſint, alterum, ut in eum aliquam etiam poteſtatem acceperint. Ita Thyræus in ſuo tractatu *de obſeſſis a Spiritibus Dæmoniorum hominibus part. 1. diſputationis cap. 2.* qui etiam explicat, quomodo Dæmones hominibus inſint obſeſſis: nec enim inſunt ut accidentia ſuis ſubjectis, cum hi Spiritus ſint veræ & perfectæ ſubſtantiæ; non ut partes ſuis totis & compoſitis, cum homo conſtet anima & corpore, & Dæmones in obſeſſis non gerant vices animæ aut corporis;non ut duæ perfectæ naturæ concurrentes, quæ in una hypoſtaſi recipiantur, cum in ſolo Chriſto Domino una hypoſtaſis, naturas humanam & Divinam ſuſcipiat; ſed Dæmones in hominibus, quos obſident, ſunt ut motores in corporibus quæ movent, ita videlicet, ut nullam corpori hominis qualitatem imprimant, nullum ipſi dent novum eſſe, nec proprie unum quid conſtituant cum homine obſeſſo.

3 Idem Thyræus *in ſeqq. capp.* late oſtendit Dæmones, dum homines obſident, in corpora potiſſimum poteſtatem habere & exercere, in animas vero non ita multum poſſe; & finitam & certam eſſe eorum poteſtatem in ipſa corpora obſeſſorum, quia, quemadmodum non niſi obtenta a Deo facultate, corpora ingrediuntur, ita eorum corporibus plus damni afferre non poſſunt, quam a Deo optimo maximo illis permittatur & præfiniatur. At, his omiſſis, quæ apud eum & ceteros Auctores legi poſſunt, & tranſitum faciendo ad ſecundum punctum, in quo quærendum proponitur, an iſtiuſmodi dentur obſeſſi. In Eccleſia primitiva *Obſeſſi* dicebantur infantes omnes non baptizati, & etiam adulti non adhuc ſacra Baptiſmatis unda abluti. Hinc in Eccleſiam introductus exorciſmus, hinc *Catechetæ* nuncupati Exorciſtæ a Balſamone *in can. 26. Concilii Niceni*. Non eſt hic ſermo de hac animæ humanæ per Satanam captivitate, & per ſacrum Baptiſmatis fontem liberatione. De ceteris obſeſſis loquimur etſi Baptiſmatis unda ablutis. Apud Guillelmum Pariſienſem in opere *de Univerſo* nonnulli Medici, quibus adhæſit Lævinus Lemnius *lib. 2. de occul-*

tis natura cap. 2. inficiari auſi ſunt, hos dari obſeſſos; quos ſtrenue redarguit Theophilus Raynaudus *operum tom.* 9. in libro, cui titulus, *Angelus malus hominem colaphizans*, *cap.* 10. licet Auctor opus abſolvere non potuerit morte præreptus; & ſacræ Litteræ impietatem redarguunt eorum; qui prædicta aſſeruerunt: perſuaſum quippe fuit Judæis, homines a Dæmonibus poſſideri poſſe, cum Chriſto Domino per ſummam contumeliam objecerint, eum Dæmonium habere, Joannis 8. *Nonne bene dicimus nos, quia Samaritanus es tu, & Dæmonium habes?* & Lucæ 11. *In Principe Dæmoniorum ejicit Dæmonia &c.* & rurſus Joan. 10. *Dæmonium habet, & inſanit: quid eum auditis?* Chriſtus ipſe Dominus *Matthæi* 17. regulam ſive rationem declaravit, quam in quibuſdam Dæmonibus ejiciendis obſervari volebat, ut orationi videlicet adderetur jejunium: *Hoc genus* (Dæmoniorum videlicet) *non ejicitur, niſi per orationem & jejunium*. Calumniis autem & criminationibus reſpondens, non negavit ingreſſum Diaboli in homines, ſed negavit, ſe in Principe Dæmoniorum Beelzebub Dæmonia ejicere. In eodem Matthæi Euangelio, & in Euangelio Marci denuntiavit, Dæmones eſſe habituros poteſtatem in corpora, cum Apoſtolos miſerit per orbem terrarum cum poteſtate Dæmones expugnandi; & inter ſigna Credentium retulerit, quod in ſuo nomine eſſent Dæmonia ejecturi; & dixerit, aditum cælorum eis fore præcluſum, qui charitate deſtituti in ſuo nomine Dæmonia ejeciſſent. Scatent Euangelia ejectionibus Dæmonum a Chriſto factis, cum Marci 1. *v.* 34. legatur: *Et curavit multos, qui vexabantur variis languoribus, & Dæmonia multa ejiciebat, & non ſinebat ea loqui, quoniam ſciebant eum*; & Lucæ *cap.* 4. *v.* 41. *Exibant autem Dæmonia a multis clamantia, & dicentia, quia tu es Filius Dei: & increpans non ſinebat ea loqui, quia ſciebant, ipſum eſſe Chriſtum.* Rurſus Matthæi *cap.* 8. *v.* 29. cum veniſſet Jeſus trans fretum in regionem Geraſenorum, occurrerunt ei duo habentes Dæmonia de monumentis exeuntes, & dicentes, *Quid nobis, & tibi Jeſu Fili Dei? Veniſti huc ante tempus torquere nos?* &, rogantibus Dæmonibus, ut, ſi eos ejiceret, mitteret in gregem porcorum, ſic factum eſt. Hoc ipſum habetur Lucæ *cap.* 8. & Marci *cap.* 5. Et quamvis Marcus, & Lucas dicant, unum duntaxat Chriſto occurriſſe, & Matthæus de duobus loquatur, obſervat nihilominus S. Auguſtinus *de concord. Euangel.* (*lib.* 2. *cap.* 24. *col.* 56. *tom.* 3.) Lucam, & Marcum unius tantum meminiſſe, *quoniam unus eorum celebrioris perſonæ, & majoris inſaniæ fuit, ob quem regio illa maxime dolebat, & pro cujus ſalute plurimum ſatagebat.*

4 Oſtendunt autem hæc omnia ingreſſum Dæmonum in homines, & etiam in beſtias. Iccirco Origenes ſcribit *in lib.* 7. *contra Celſum num.* 67. *Immo tantum abeſt, ut cultum Dæmonibus deferamus, ut etiam illos & precibus & aliis modis, quos Scripturæ ſacræ nobis ſuppeditant, ejiciamus ex hominum animabus, ex locis ubi conſidunt, aliquando etiam ex animantium corporibus; ſæpe enim Dæmones aliqua faciunt in horum perniciem.* S. Hieronymus *in vita S. Hilarionis col.* 25. *tom.* 2. hæc ſcribit: *Parum eſt de hominibus loqui, bruta quo-*

quoque animalia quotidie ad eum ſurentia pertrahebantur ; in quibus Bactrum camelum enormis magnitudinis, qui jam multos obtriverat, triginta & eo amplius viri diſtentum ſolidiſſimis funibus cum clamore adduxerunt. Sanguinei erant oculi, ſpumabat os, volubilis lingua turgebat, & ſuper omnem terrorem rugitus perſonabat immanis. Juſſit igitur eum dimitti Senex; ſtatim vero & qui adduxerant, & qui cum Sene erant, uſque ad unum omnes diffugere. Porro ille ſolus perrexit obviam, & ſermone Syro, Non me, inquit, terres, Diabole, tanta mole corporis; & in vulpecula, & in camelo unus atque idem es. Et interim porrecta ſtabat manu. Ad quem dum furens, & quaſi eum devoratura bellua perveniſſet, ſtatim corruit, ſubmiſſumque caput terræ coæquavit, mirantibus cunctis, qui aderant, poſt tantam ferociam tantam ſubito manſuetudinem. Hæc Hieronymus, qui *eodem loco* poſt manſuefactum Dæmonis expulſione camelum, cur jumenta interdum ille vexet & cruciet, ex ſermone Hilarionis oſtendit. Ut autem ad hominum obſeſſiones redeamus, quamvis aliquando obſeſſi patiantur tyrannidem Dæmonum in vindictam peccatorum quæ commiſerunt, aut etiam in vindictam aliorum quæ ab ipſis commiſſa non ſunt, juxta illud S. Auguſtini *lib. 21. de civit. Dei (cap. 14. col.634. tom.7.) : Grave jugum ſuper filios Adam a die exitus de ventre matris eorum, uſque in diem ſepulturæ in matrem omnium, uſque adeo impleri neceſſe eſt, ut ipſi parvuli per lavacrum regenerationis ab originali peccato, quo ſolo tenebantur, vinculo jam ſoluti, mala multa patientes, nonnulli & incurſus Spirituum malignorum aliquando patiantur:* & juxta illud S. Hieronymi *in epiſtola ad Paulam de dormitione Bleſillæ (quæ eſt 39. al.25. col. 176. tom. 1.) : Quid cauſæ eſt, ut ſæpe bimuli, trimulique, & ubera materna lactantes a Dæmonio corripiantur? &c. Quam inſcrutabilia ſunt judicia ejus, & inveſtigabiles viæ ejus!* Fieri tamen quandoque poteſt, ut abſque ulla culpa, ſed non ſine magnis Divinæ providentiæ rationibus mortales ſuſtineant Dæmonum cruciatus in obſeſſis corporibus, ut eos videlicet Deus probet, ipſorum augeat merita, & majoribus & pluribus modis ſe iiſdem obſtringat., juxta illud Caſſiani *collat. 7. cap. 28. Non debere eos abominari, vel deſpici, quos iſtis Spiritibus nequitiæ tradi videmus, quia duo hæc credere nos immobiliter oportet; primo, quod ſine Dei permiſſu nullus ab iis omnino tentetur; ſecundo, quod omnia, quæ a Deo nobis inferuntur, ſive triſtia ad præſens, ſeu læta videantur, velut a piiſſimo Patre, clementiſſimoque Medico pro noſtris utilitatibus irrogentur; & idcirco eos veluti Pædagogis traditos humiliari, ut diſcedentes ex hoc mundo vel purgatiores ad vitam aliam transferantur, vel pœna leviore plectantur, qui ſecundùm Apoſtolum traditi ſunt in præſenti Satanæ in interitum carnis, ut ſpiritu ſalvi fiant in die Domini noſtri Jeſu Chriſti.* Plura legi poſſunt *in part. 2.* Thyræi *de Dæmoniacis cap. 30. & plurib. ſeqq.*; & recte proſequitur Cardinalis de Lauræa *in 3. lib. ſent. tom. 4. diſput. 20. de miraculis art. 7. num.* 107. Balthaſſar Bekker, Scriptor heterodoxus, potentiam negat Diabolo, quam ceteri licet heterodoxi concedunt, & alligatum dicit catenis in ipſo Inferno. Dæmoniacos a Chriſto liberatos, ait fuiſſe ægrotos morbis naturalibus laborantes, eoſque *Dæmo-*

Digitized by Google

nium habentes a Chriſto fuiſſe dictos, ut ſe accommodaret ad formulas loquendi apud Hebræos uſitatas. Aſſertiones hæ etiam ab ipſis Heterodoxis integris libris confutatæ ſunt, & noviſſime de eis loquens Joannes Jacobus Schevchzerus, & ipſe heterodoxus, in ſua phyſica ſacra *tom.* 4. *pag.* 1318. ait: *Hæc hactenus de Bekkeri hypotheſi, Orthodoxis ut inviſa, ita integris confutata libris, ut neque opus habeam ei inhærere, neque mens ſit ei adhærere*: & latiſſime proſequitur Moshemius in notis ad Rodulphum Cudworthum *tom.* 2. *pag.* 859.

5 Multi dicuntur obſeſſi, qui re vera obſeſſi non ſunt, aut quia ſe ſimulant obſeſſos, de quibus *in can. LX.* Concilii Trullani (*collect. Harduini tom.* 3. *col.* 1685.): *Eos ergo, qui ſe Dæmone correptos eſſe ſimulant, & morum improbitate eorum figuram & habitum ſimulate præſeferunt, viſum eſt omnimodo puniri*: aut quia Medici ipſi nonnullos dicunt obſeſſos, qui obſeſſi non ſunt, uti bene adnotavit Valleſius *de ſac. philoſ. c.* 28. *pag.* 220. *Conſtat ex his omnibus quæ dicta ſunt, veriſimile eſſe, plurimos eorum, qui Dæmonis opinione ad Exorciſtas deferuntur, Dæmonem non habere, ſed morbis aliquibus eorum, qui dicti ſunt, teneri, & præ inopia conſilii, cum tentatæ ſint aliæ curationes antea, neque ſufficiant, deferri ad illos.* Quod late proſequitur Joannes Baptiſta Silvaticus *de iis, qui morbum ſimulant, deprehendendis, cap.* 17. ubi oſtendit, ſigna, ex quibus nonnulli inferunt, aliquem eſſe a Dæmone obſeſſum, eſſe ſigna humoris melancholici: quocirca Theologi, Medicique cautiores monent, ſigna eſſe perpendenda & examinanda, antequam pronuntietur, aliquem eſſe a Dæmone obſeſſum, uti, collectis concordantibus, docet Zacchias *quæſt. medico-legal. lib.* 2. *tit.* 1. *quæſt.* 18. *num.* 3. *& plurib. ſeqq.* Legi poteſt diſſertatio Doctoris Medici aggregati collegio Medicorum civitatis Lugdunenſis typis Pariſienſibus edita anno 1737. *tom.* 4. ſupplementi ad hiſtoriam de ſuperſtitionibus ſcriptam a Patre le Brun *pag.* 206. In Rituali Romano *ad tit. de exorcizandis obſeſſis a Dæmonio* hæc habentur: *Inprimis, ne facile credat* (ſermo eſt de Exorciſta) *aliquem a Dæmone obſeſſum eſſe, ſed nota habeat ea ſigna; quibus obſeſſus dignoſcitur ab iis, qui vel atra bile, vel morbo aliquo laborant. Signa autem Dæmonis obſidentis ſunt, ignota lingua loqui pluribus verbis, vel loquentem intelligere, diſtantia & occulta patefacere, vires ſupra ætatis ſeu conditionis naturam oſtendere, & id genus alia, quæ, cum plurima concurrunt, majora ſunt indicia.* Recte advertit Pontas *in dictionario caſuum conſcientiæ in verb. Poſſeſſus*, ſi inter ſigna obſeſſorum recenſetur, quod aliquis ignota lingua loquatur, vel loquentem intelligat (utcunque opinari, vel ſaltem dubitare auſus fuerit Schenckius *obſervat. medicar. lib.* 1. *de mania, ſeu inſania pag.* 156. *edit. Francofurti anni* 1609. cui adhæſit Hecquet, quem validiſsime redarguit Theologus Gallus *in decima quarta epiſtola Theologica num.* 56. *& ſeqq.*) multo magis hoc ipſum dicendum eſſe, ſi ruſticus, ſi fœmina quæſtionibus philoſophicis, & Theologicis, quarum numquam cognitionem habuerunt, apte reſpondeant; & habetur in Sacerdotali Romano ad conſuetu-

Digitized by Google

ſuetudinem ſanctæ Romanæ Eccleſiæ & aliarum Eccleſiarum collecto *tit. de exorciſmis contra Dæmoniacos pag.* 329. Venetæ editionis anni 1585. *Eſt etiam magnum ſignum, quando loquuntur ſermonem alienum a patria ſua, ſi non fuerunt extra patriam, & quando perſona illitterata & idiota loquuntur litteraliter & congruenter &c. aut quando dicunt aliquid, quod ipſi numquam dicere ſciviſſent.* Thyræus in allato tractatu *de Dæmoniacis part.* 2., *cap.* 22. *& plurib. ſeqq.* diſcrimen exponit ſignorum, quorum nonnulla dicit certa, nonnulla incerta, nonnulla probabilia; & de eadem re plura habentur apud Martinum del Rio *diſquiſit. magic. lib. 6. quæſt.* 3. *ſect.* 2. apud Clericatum *de Sacram. Ordin. deciſ.* 19. *num.* 17. *& ſeqq.*, apud Monacellum *in formul. legal. pract. tom.* 3. *tit.* 1. *formul.* 47. *num.* 4. *& plurib. ſeqq.* Eduardus Corſinus *tom.* 4. *inſtitut. philoſoph. diſp.* 2. *metaphyſ. cap.* 1. *n.* 3. poſt multa ad rem collecta, ita concludit: *Itaque negari non poterit, obſeſſos aliquos & energumenos reperiri &c. aut, ſi cui fortaſſe negare liceat, mihi certe non liceat, qui nuperrime viderim mulierem non miris modo corporis agitationibus contorqueri, ſecreta aliorum, de quibus interrogabatur, prodere, accenſas remotiſſimaſque faces, dum juberetur, extinguere, iterumque juſſam extinctas illas accendere, patrii ſolum idiomatis gnaram, Latine & Gallice, clare, appoſite, nitide, diſtincteque reſpondere, duodecim demum characterum ſpecies, quales a duodecim Scriptoribus efformarentur, cum neque legere, neque ſcribere prorſus ſciret, exarare, quibus variorum Spirituum, quibus obſideri jam dixerat, nomina, vires, numerum, exeundi leges, aut fœdera, aliaque id genus explicabat.*

6 Succedit, ut ſermo inſtituatur de Dæmonum expulſione a corporibus obſeſſis. Apud Cardinalem Baronium *in annal. ad ann.* 56. plura erudite referuntur de obſeſſorum liberatione apud Hebræos. *Actorum* quippe 19. legitur, quoſdam de circumeuntibus Judæis Exorciſtis conatos fuiſſe Spiritus malignos ejicere per invocationem nominis Jeſu. Joſeph *antiquit. lib.* 8. *cap.* 2. teſtatur, Deum præſtitiſſe Salomoni, ut contra Dæmones artem ad utilitatem hominum, & eorum curas ediſceret, ipſumque idcirco incantationes inſtituiſſe, quibus aſtricti Dæmones fugabantur; ſeque vidiſſe quemdam Eleazarum Judæum, præſente Veſpaſiano, ejuſque filiis, & Tribunis, totoque exercitu, curantem eos, qui a Dæmonibus vexabantur, admoto Dæmoniaci naribus anulo habente ſub ſignaculo radicem a Salomone monſtratam. At hæc incerta ſunt, & prorſus ſuperſtitioſi ſunt exorciſmi a quibuſdam, etiam noſtro tempore, adhibiti, qui dicuntur Salomonis, juxta ea quæ habentur apud Eſtium *in* 4. *lib. ſent. diſt.* 24. *§.* 12. In ipſis Eccleſiæ primordiis magna erat Energumenorum multitudo, ut undique etiam e Gentibus & Paganis ad Eccleſiam adducerentur ſuis exorciſmis & precibus, invocato Chriſti nomine, liberandi; quemadmodum colligi poteſt ex Juſtino Martyre, qui paſſim teſtatur, exorcizandi munus fuiſſe commune omnibus Chriſtifidelibus, etiam non initiatis, eo quod omnes tunc ex gratia gratis data pollerent dono abigendi Dæ-

Dæmones e corporibus obſeſſorum per invocationem nominis Chriſti: tunc enim ad Eccleſiæ ædificationem, & debitam Fidei propagationem longe frequentior erat, & omnino conveniens miraculorum, & ejuſmodi curationum uſus. Tertullianus *ad Scapulam Carthaginis Præfectum* Chriſtianis ultima minitantem, niſi Chriſtum ejurarent, ſcribens, poſt quorumdam Præfectorum, qui cum Chriſtianis humane egerant, exempla producta, ſcribit *cap. 4.*: *Hæc omnia tibi & de officio ſuggeri poſſunt, & ab eiſdem Advocatis, qui & ipſi beneficia habent Chriſtianorum, licet adclament, quæ volunt: nam & cujuſdam Notarius, cum a Dæmone præcipitaretur, liberatus eſt; & quorumdam propinquus, & puerulus. Et quanti honeſti viri (de vulgaribus enim non dicimus) aut a Dæmoniis, aut valetudinibus remediati ſunt?* Et *in apolog. contra Gentes*, cum multa in earum ſuperſtitionem, & falſa miracula declamaſſet, ſubjicit *cap. 23.* *Edatur hic aliquis ſub tribunalibus veſtris, quem Dæmone agi conſtet: juſſus a quolibet Chriſtiano loqui Spiritus ille, jam ſe Dæmonem confitebitur*. Et multo poſt: *De corporibus noſtro imperio excedunt inviti & dolentes* (loquitur de Dæmonibus) *& vobis præſentibus erubeſcentes*. Reſtricta ſubinde fuit exorcizandi, & Dæmones abjiciendi poteſtas ad Exorciſtas. *In comment. hiſtor.* Morini *de Sacram. Pœnit. lib. 6. cap. 7.* congeſta undique eruditione, demonſtratur, duplicem olim fuiſſe modum obſeſſos adjurandi, & eos a poteſtate Diaboli liberandi per exorciſmos: alterum ſolemnem inter Miſſarum ſolemnia, poſt dimiſsos publicos Pœnitentes, nec non Catechumenos, completa recitatione Euangelii, & prædicatione; vocabantur enim in medium templi, qui erant obſeſſi, hiſque genuflexis, Diaconus populum monebat, ut Deum pro eorum liberatione rogaret, & ſubinde Epiſcopus, ſeu Sacerdos ſolemniter celebrans nonnullas recitabat ſuper eos publicas preces, ut Deus hoſtem humani generis ab obſeſſis illis expellere dignaretur; completiſque precibus, Energumeni de eccleſia dimittebantur, cum eis permiſsum non eſset ſacris aſtare myſteriis, aut oblationes ſacere ad altare: alterum vero privatum, quem adhibebant Exorciſtæ ad hunc finem initiati, qui manus imponebant, & exorcizabant obſeſsos tam catechumenos, quam baptizatos, quod præſtabant tum in privatis domibus, tum in eccleſiis, ſed extra Miſsam. Mentio facta eſt Exorciſtarum, quorum Ordo inter Minores Ordines recenſetur, & quibus in Ordinatione traditur poteſtas Dæmones adjurandi, & expellendi e corporibus obſeſsorum. Tertio ſæculo Cornelius Papa in epiſtola ad Fabium Antiochenum relata ab Euſebio *hiſtor. Eccl. lib. 6. cap. 43.* ſic de Novato loquitur (apud Couſtant *col. 150. epiſt. Romm. Pontif.*): *Ille ergo Euangelii vindex ignorabat, unum Epiſcopum eſſe oportere in Eccleſia catholica? .... Presbyteros eſſe quadraginta ſex, Diaconos ſeptem, Subdiaconos ſeptem, Acolythos duos & quadraginta, Eſorciſtas autem & Lectores cum Oſtiariis quinquaginta duos*. Reſpiciunt hæc Eccleſiam Occidentalem: & quoad Orientalem non deſunt monumenta, quæ extitiſse Ordinem Exorciſtatus apud eam demonſtrant, cum *in*

can. 24.

Digitized by Google

can. 24. Concilii Laodiceni, quod habitum eſt ineunte ſæculo quarto, ita ſcriptum ſit (*in collect. Harduin. tom.* 1. *pag.* 786.) : *Non oportet, altari deſervientes a Presbyteris uſque ad Diaconos, & deinceps Ordinis Eccleſiaſtici omnes uſque ad Miniſtros, aut Pſaltes, aut Exorciſtas, aut Oſtiarios, aut etiam eos, qui in propoſito continentiæ ſunt, tabernas intrare.* Quod late proſequitur Goar *ad Rituale Græcorum Venetæ editionis anni* 1730. *pag.* 197. At ab annis mille ſupra centum apud Græcos ſoli ſunt Epiſcopi, Presbyteri, Diaconi, Subdiaconi, & Lectores; nec apud eos ex hoc tempore ulli extant Acolythi, Exorciſtæ, & Oſtiarii, quorum munera partim Lectores, partim Subdiaconi inter ſe dividunt, uti oſtendunt Morinus *part.* 3. *de ſacr. Ordinat. exercit.* 14. Lupus *ad Concil. tom.* 5. *pag.* 746. *antiquioris Editionis*, Carolus Witas *de Sacram. Ordin. part.* 1. *quæſt.* 2. *art.* 2. Tournely *in Prælect. Theolog. de Sacram. Ordin. quæſt.* 6. *concl.* 2. quamvis ſummus Pontifex Innocentius III. expreſse præceperit in epiſtola ad Othonem Tuſculanum Cardinalem Sedis Apoſtolicæ in Cypro Legatum, de qua *Concilior. tom.* 11. *edit. Labbe. pag.* 611. ut Epiſcopi Græci ſeptem Ordines ſecundùm morem Eccleſiæ Romanæ de cetero conferrent, cum id referant ad Epiſcopos Græcos Latinorum ditioni ſubjectos.

7 Obvius ergo modus Dæmones a corporibus expellendi hodie eſt per exorciſmos Eccleſiæ probatos ab Exorciſta prolatos. Sed inter Theologos diſputatur, an eis ad Dæmones abjiciendos non modo uti poſſint initiati Ordine Exorciſtatus, prævia Superiorum licentia, ſed etiam omnes alii Fideles, dummodo id faciant, non ex profeſso aut publice, ſed in aliquo peculiari caſu ex Dei interiori inſtinctu. Auctores utrique ſententiæ adhærentes referuntur apud Clericatum *cit. deciſ.* 19. *num.* 41. *de Sacram. Ordin.* Nobis autem probabilior eſſe videtur eorum opinio, qui poteſtatem exorcizandi deferunt ad Exorciſtas, ſive ad eos, qui Ordinem Exorciſtatus receperunt, & ad Majores, atque Sacerdotium aſcenderunt, juxta *can.* 26. cit. Concilii Laodiceni, ubi ita legitur: *Ii, quo non ſunt ab Epiſcopis ordinati, tam in eccleſiis, quam in domibus exorcizare non poſſint*: & ut Gratianus ait *can.* 2. *diſt.* 69. *Non oportet exorcizare eos, qui necdum ab Epiſcopis ſunt promoti, neque in eccleſiis, neque in domibus*. Celebrior eſt controverſia, an virtute rerum naturalium Dæmones a corporibus obſeſſis expelli poſſint. *In* 1. quippe *Regum cap.* 16. cum Spiritus malus arripiebat Saulem, David ſumebat citharam, & manu ſua percutiebat, & Saul reſocillabatur, & Spiritus malus ab eo recedebat; qua in re nihil ſupra naturam contigiſſe autumat Calmet *in diſſertat. in Muſicam Veterum, & potiſſimum Hebræorum tom.* 4. *pag.* 53. En ejus verba: *Quæ de Saule narrantur ſono inſtrumenti, & vocis Davidicæ relevato, nihil habent ſupra naturam*. Et *Tobiæ* 6. cum Tobias junior e flumine piſcem extraxiſſet, juſſus eſt ab Angelo cor, fel, & jecur ejus conſervare, & ab eodem didicit, cordis particulam, ſi ſuper carbones poneretur, fumo ſuo extricare omne genus Dæmoniorum tam a viro, quam a muliere, & quidem, ut ultra non accedant ad eos. Scotus

autem

autem *in phyſica curioſa lib. 4. cap. 15. §. 2.* Scriptores affert recenſentes plurimas herbas, inter quas ſalviam, anethum, fœniculum, allium, rutam caprariam, & alias, necnon lapides vim & virtutem habentes Dæmones pellendi: & Carolus Tapia *de Conſtitut. Principis, in rubr. cap. 1. num. 3.* Borellus *de præſtantia Regis Catholici cap. 55. num. 2.* Hernandus Caſtrillo *in magia naturali* narrant, Catholicos Hiſpaniarum Reges inſignem adverſus malos Spiritus vim obtinere, ut ſola præſentia illos ab obſeſſorum corporibus fugare atque abjicere valeant. At cum Dæmones penitus ſint incorporei, nullam idcirco a corporibus naturaliter impreſſionem poſſunt accipere. Dictum eſt autem *naturaliter*, quia prima cauſa, quæ nullis naturæ legibus tenetur, poteſt corporibus præſtare vim attingendi etiam incorporea, uti patet in igne, qui torquet damnatos. Ex hoc autem ſequitur, nulla arte nulloque remedio naturali ex obſeſſis corporibus Dæmones ejici poſſe: &, quamvis animabus, dum in corporibus ſunt, a ſenſibilibus rebus vis afferri poſſit, & poſſint etiam vi a corporibus ſeparari, nemo tamen eſt qui non videat, longe aliam animarum, quam Dæmonum, in corporibus conditionem eſſe, cum animæ corporibus conjunctæ ſint ut formæ, & Dæmones tamquam motores & rectores, animæque propterea quaſdam diſpoſitiones in corporibus poſtulent, quas Dæmones non requirunt, nec eis indigent. Communis hæc eſt tum Theologorum, tum Medicorum ſententia. Inter Theologos ita autumant Thyræus in ſuo tractatu *de Dæmoniacis part. 3. cap. 28.* Cardinalis de Lauræa *in 3. lib. ſent. tom. 4. diſput. 20. de miraculis art. 7. ſub num. 134.* Clericat. *de Sacram. Ordin. deciſ. 19. n. 30.* Martinus del Rio *diſquiſit. magicar. lib. 6. cap. 2. ſect. 2.* & inter Medicos Valleſius *de ſacra philoſophia cap. 28. pag. 229.* Zacchias *quæſt. medico-legal. lib. 4. tit. 1. quæſt. 8. num. 25. & plurib. ſeqq.* Gaſpar a Rejes *jucundar. quæſtion. quæſt. 28. in 1. concluſ.*: quod tamen nonnulli ita explicant, ut nihil certe naturale ſit, quod directe Dæmonem expellere poſſit, licet aliquid naturale poſſit id indirecto quodam modo præſtare. Cum enim Dæmon peſſimis & feris humoribus delectetur, & præcipue melancholicis, purgato per remedia naturalia humore, ex accidente ſequi poteſt, ut Dæmon recedat, vel adeo moleſtus non ſit, veluti proſequuntur Thyræus *loc. cit. num. 15. §. Poteſt quoque dici*, & Gaſpar a Rejes *loc. cit. §. Secunda concluſio*, cum aliis, quos affert, & ſequitur Matta *de Canoniz. SS. part. 3. art. 16. num. 14.* & bene adnotavit Martinus del Rio *diſquiſit. magic. lib. 2. quæſt. 30. ſect. 3. pag. 273.* ubi hæc habet: *Igitur quæcumque res corporeæ inducunt in corpus patientis diſpoſitionem contrariam diſpoſitioni requiſitæ ad actionem Dæmonis, illæ corporeos humores purgant directe, & corpoream ægritudinem pellunt naturaliter: cur vero Dæmon fugiat, & corpus illud deſerat, ſunt ſolummodo cauſæ indirectæ, & ſine quibus non.* Idem proſequitur Baldus *in defenſione Chinæ Chinæ lib. 1. cap. 14. §. 4. Melancholicus humor vel mitior redditus, vel depulſus, qui a Theologis merito vocatur* Sedes Diaboli, *fomentum detrahit Dæmoni, & materiam, unde poſtea cogitur abſcedere.*

Digitized by Google

dere. Quod autem attinet ad citharam Davidis, ad cujus ſonitum Spiritus malus recedebat, reſpondet Thyræus, citharæ harmoniam voluptatem quamdam Regi attuliſſe, quæ dolorem haud parum frangebat, quem ex Dæmonis tyrannide Saul patiebatur, & hoc ſenſu dici poſſe, Dæmonem fuiſſe per Muſicam expulſum. Cornelius a Lapide *in cit. cap.16. lib.1. Regum* docet, Davidem pſallendo fugaſſe Dæmonem Saulis vi partim naturali, partim ſupra naturam; naturali, quia muſica exhilarabat, & pellebat melancholiam, qua Dæmon utebatur ad Saulem cruciandum; ſupra naturam, quia David citharæ pulſu mentem ſuam excitabat, ut ferventius oraret Deum pro ſalute Saulis; & Deus eum exaudiens, Dæmonem abegit a Saule: additque Cardinalis de Lauræa, David non modo citharam percuſſiſſe, ſed etiam ceciniſſe, & ſic Spiritum malum receſſiſſe per Divinas laudes, quas David canebat: & quod ſpectat ad factum Tobiæ, reſpondetur, non fumum, ſed Raphaelem Angelum profligaſſe Dæmonem, & ſic Dæmonem fuiſſe expulſum, non a fumo excitato, ſed ab Angelo, quando excitatus eſt fumus, juxta ſententiam Lirani, & aliorum, quos ſequitur Martinus del Rio *diſquiſit. magic. lib.2. quæſt.30. ſect.3.* Quod ſi ſermo ſit de ejectione Dæmonum, quæ contingere dicitur, cum obſeſſi aſtant coram Rege Catholico Hiſpaniarum, quatenus id verum ſit, referendum erit ad gratiam gratis datam conſimilem illi, qua Galliæ Reges potiuntur ſtrumas ſanandi.

8 Hæc erant præmittenda, antequam ad ultimum capitis punctum deſcenderemus, in quo quærendum proponitur, an in obſeſſorum liberatione, & Dæmonum ejectione aliquod miraculum intercedat: præter enim ordinarium modum Dæmones expellendi per exorciſmos, duplex alius ſuppetit modus mirabilis & extraordinarius hoc ipſum præſtandi. Prior Sanctis quibuſdam dono Dei quaſi per modum habitus conceſſus eſt, ita ut, quoties vellent, obſeſſos ſanarent. Optime D. Thomas *quæſt.6. de miraculis art.10. in corpore*, ubi hæc habet de Dæmonibus: *Coguntur quidem a Superiori, quandoque quidem ab ipſo Deo, quandoque vero a Sanctis, & Angelis, & hominibus virtute Dei. Nam ad ordinem Poteſtatum pertinere dicitur Dæmones arcere. Sancti autem homines, ſicut dono virtutum participant, in quantum miracula faciunt, ita dono Poteſtatum, inquantum ejiciunt Dæmones.* Hoc dono commendantur SS. Martinus, Ambroſius, & alii complures. Sulpicius Severus *dialog.1. §.14.* hæc habet de quodam Sancto, cujus nomen reticet: *Quidam ergo Sanctus fugandorum de corporibus obſeſſis Dæmonum incredibili præditus poteſtate, inaudita per ſingulos dies ſigna faciebat. Non ſolum enim præſens, neque verbo tantum, ſed abſens quoque, interdum cilicii ſui fimbriis, aut epiſtolis miſſis, corpora obſeſſa curabat. Hic ergo mirum in modum frequentabatur a populis ex toto ad eum Orbe venientibus. Taceo de minoribus. Præfecti, Comiteſque, ac diverſarum Judices poteſtatum præ foribus illius ſæpe jacuerunt. Epiſcopi quoque ſanctiſſimi, Sacerdotali authoritate depoſita, contingi ſe ab eo atque benedici humiliter poſtulantes, ſanctificatos ſe, ac*

Divino munere illuſtratos, quoties manum illius veſtemque contingerant, non immerito crediderunt. Hic ferebatur omni potu in perpetuum penitus abſtinere, ac pro cibo .... ſeptem tantum caricis ſuſtentari: additque, eumdem Sanctum tantæ poteſtatis occaſione aliquando glorioſæ ſenſu titillatum, ut ſe ab eo purgaret, a Deo impetraſſe, ut menſibus quinque a Dæmone poſſideretur; quod & factum eſt, *ita ut in vinculis eum tenere neceſſe eſſet. Quinto demum menſe purgatus eſt non tantum Dæmone, ſed, quod illi erat utilius atque optatius, vanitate*. Alter mirabilis & extraordinarius modus Dæmones expellendi eſt per contactum ſacrarum Reliquiarum, aut earum præſentiam. Sæpe quippe hoc modo Energumeni ſanati ſunt, uti teſtantur Patres & Hiſtorici allati a Thyræo *part.* 3. *de Dæmoniacis cap.*43. ſubjicitque Ferrandus *in diſquiſit. Reliquiaria lib.* 1. *cap.* 12. *ſect.*4. *pag.*357. Cælitum Reliquiis ſæpe contigiſſe, & contingere, ut Dæmonum ceſſet infeſtatio: *Quintam crucem a Cælitum lipſanis in eo quondam experti ſunt Dæmones, atque etiamnum identidem experiuntur, quod ad ipſorum præſentiam omnis illorum vis magica & infeſtatio debilitetur, eludatur, profligetur, & funditus evaneſcat. Multus eſt in hoc argumento e Societate noſtra Petrus Thyræus, multus Martinus del Rio, qui octavum adverſus maleficia ſupernaturale remedium numerat Sanctorum, qui in cælis beatitudine perfruuntur æterna, Reliquias, de quibus illud ut in cælis, ſic in terris verum,, Nimis honorati ſunt amici tui, Deus, nimis confortatus eſt principatus eorum*. Celebre porro miraculum illud eſt, quod contigiſſe dicitur anno ſalutis humanæ nongenteſimo ſexageſimo nono, ut quidam Comes Othonis Imperatoris familiaris occupatus ab immundo Spiritu ſe ipſum dentibus dilaniaret. Ille juſſu Imperatoris ad Joannem Pontificem ductus eſt, qui ut ſacra catena, qua Petrus Apoſtolus ab Herode vinctus fuerat, quæque mirabiliter connexa eſt cum alia catena, quæ Romæ aſſervabatur, & qua Apoſtolus vinctus fuerat in carcere Mamertino, Comitis collum attigit, erumpens nefarius Spiritus hominem liberum reliquit. Porro non ignoramus controverſias de tempore dedicationis eccleſiæ S. Petri ad Vincula, de quibus Cardinalis Baronius *in not. ad Martyrol. Rom. ad diem* 1. *Auguſti*, & *in annal. ad ann.*439. & Florentinius *in excercit.* 11. *ad ſuum Martyrologium*. Scimus, Baillet *ad diem* 1. *Auguſti*, & Tillemontium *in nota* 45. *ad vitam S. Petri* magis ſolida exquiſiviſſe documenta pro miraculo conjunctionis duarum catenarum. Verum Nobis ea ſufficiunt, quæ apud Auctores referuntur: &, quod attinet ad liberationem Comitis obſeſſi, de qua tantum hic agendum eſt, illuſtre exſtat teſtimonium Sigeberti *in Chron. ad ann.*969. cum Sigebertus vixerit tempore Gregorii VII. & obierit tempore Paſchalis II., & Imperatoris partibus potius, quam Romani Pontificis faverit.

9 Sæpe actum eſt in ſacrorum rituum Congregatione de hiſce extraordinariis modis Dæmones expellendi, an eſſent miraculo adſcribendi, uti videri poteſt in relationibus Rotæ Auditorum in cauſis SS. Cajetani *de miraculis poſt mortem miracul.* 11. Didaci, Aloyſii Gonzagæ *ad tit. Liberatio*

Ener-

Digitized by Google

Energumenæ, Magdalenæ de Pazzis *ad eumdem titulum*, Caroli Borromæi *3. part. ad tit. Anaſtaſia de Magis a Spiritibus immundis liberatur*, Philippi Nerii *3. part.*, Catharinæ de Ricciis *§. Secundum miraculum*, Beati Gregorii X. *de miraculis poſt obitum num.4.* quibus addi poſſunt bullæ Canonizationum; in bulla quippe Canonizationis S. Uldarici inter cetera miracula narratur, eum *Dæmones ab obſeſſis corporibus fugaſſe*; in bulla Canonizationis S. Homoboni narratur inter miracula, quamdam mulierem Dæmoniacam ad ejus ſepulcrum fuiſſe liberatam; quod ipſum habetur in bulla Canonizationis S. Birgittæ. *In vita S. Franciſci de Paula*, de cujus vitæ ſinceritate plura habentur *in diſſertat. prælim. ad eam*, & *in ſecunda* demonſtratur, conſcriptam fuiſſe a Laurentio Clavenſi, ſeu de Clavo, Calabro, contemporaneo S. Franciſci, & Familiæ ab eo inſtitutæ alumno, legitur *cap.11.* plures Dæmoniacos ejus interceſſione ſanitatem recepiſſe, uti habetur *in notis* quoque *ad idem caput*: quam vitam cum diſſertationibus, & notis edidit Joſeph Maria Perimezzius alibi a Nobis cum laude memoratus, tunc Epiſcopus Ravellenſis & Scalenſis. Addi etiam poteſt *caput nonum ſecundæ partis* vitæ S. Catharinæ Senenſis conſcriptæ a Beato Raymundo de Capua, ubi plura de Energumenis interceſſione ejus Sanctæ non ſine miraculo liberatis.

10 Verum, ut res tota abſolvatur, dicimus, quoties tale aliquid contingit, ſtricte eſſe inquirendum, an qui dicitur liberatus, fuerit re vera a Dæmone obſeſſus, & ſic an adſuerint vera & certa ſigna obſeſſionis teſtibus *conteſtibus* comprobata, ita ut ſola non ſufficiat Exorciſtæ atteſtatio; quidquid ſcripſerit Pignatellus *conſult. 108. num. 4. tom.4.* cum ex alibi dictis, præter invocationem, quæ ſolo dicto invocantis probatur, ceteræ miraculi partes ſint binis ſaltem teſtibus comprobandæ. Poſitis indubitatis ſignis obſeſſionis, ad ulteriora progrediendum eſt. Vel enim Dei Servus, dum erat in humanis, Ordine Exorciſtatus inſignitus in Dæmonum expulſione uſus eſt exorciſmis ab Eccleſia approbatis; & tunc nulla ratio miraculi in expulſione Dæmonum excogitari poteſt, cum hic ſit conſuetus modus: aliter ſequeretur, Exorciſtas omnes miracula facere, quando per adjurationes eorum obſeſſi liberantur. Plures ſancti Epiſcopi aut Sacerdotes Dæmones e corporibus ejecerunt, præmiſſis Eccleſiæ exorciſmis, uti videri poteſt apud Martinum de Rio *lib. 6. cap. 2. ſect. 3. quæſt. 3. §. Quartum eſt exorciſmus*. At, cum hic modus ſit communis tam Sanctis, quam non Sanctis, nullum ab eo deſumi poteſt pro ſanctitate argumentum, quemadmodum ponderat Matta *de Canonizat. SS. part.3. cap. 16. num. 21.* Vel liberatio accidit, dum Dei Servus erat in humanis, non virtute Ordinis, ſed ex imperio expellentis in Chriſti, ſeu Dei nomine, aut prævia oratione, ſeu jejunio, aut alio virtutis actu, vel per applicationem veſtium, aut ad ejus ſepulcrum, vel per applicationem Reliquiarum, ſi res ſit de liberatione poſt ejus obitum; & in hiſce circumſtantiis, ſi de facto non dubitetur, hoc eſt de ſubita & perfecta liberatione, nec ullum adhibitum fuerit

Digitized by Google

naturale remedium, per quod juxta ſupradicta Dæmon indirecta ratione aliquando expellitur, nihil deeſſe dicendum erit, quominus liberatio miraculo adſcribatur, cum ſit ardua, inſolita, & admirationis cauſa & origo. In Actis Apoſtolorum *cap.* 19. *v.* 11. inter miracula S. Pauli recenſentur liberationes obſeſſorum per applicationem veſtium ipſius: *Virtuteſque non quaslibet faciebat Deus per manum Pauli, ita ut etiam ſuper languidos deferrentur a corpore ejus ſudaria & ſemicinctia, & recedebant ab eis languores, & Spiritus nequam egrediebantur*. De admiratione hæc habentur *Lucæ* 4. *v.* 33. *In ſynagoga erat homo habens Dæmonium immundum, & exclamavit voce magna dicens: Sine, quid nobis & tibi, Jeſu Nazarene?* Eoque abjecto, ſubjicitur *v.* 36. *Factus eſt pavor in omnibus, & colloquebantur ad invicem dicentes: Quod eſt hoc verbum, quia in poteſtate & virtute imperat immundis Spiritibus, & exeunt?* Additur, vim nullam naturalem ineſſe poſſe Sanctorum Reliquiis, qua Dæmones terreantur. Sequitur ergo, mirabilem illam virtutem a Deo proficiſci, quemadmodum argumentatur Ferrandus *in cit. diſquiſit. Reliq. loc. allegat.* §. *Aſſero primo*. Liberationes obſeſſorum, ſi prædicto modo contingant, inter miracula eſſe recenſendas, late oſtendunt Cardinalis de Lauræa *in* 3. *lib. ſent. tom.* 4. *diſput.* 20. *art.* 7. *de miraculis*, Matthæuccius *in pract. Theologo-Canon. ad cauſ. Beatificat. & Canonizat. tit.* 3. *cap.* 3. *in addit. num.* 1. *& ſeq.* Bordonius *de miraculis medit.* 11. ubi tamen nimis late loqui videtur, cum miraculo adſcribat liberationem obſeſſorum, etiamſi fiat virtute Ordinis, & per exorciſmos ab Eccleſia inſtitutos. S. Gregorius M. *in vita S. Benedicti* (*cap.* 30.) miraculo adſcribit Monachi liberationem a Dæmone obſidente, quam Sanctus patravit per alapam Monacho impactam: *Quadam die, dum ad Beati Joannis Oratorium, quod in ipſa montis celſitudine ſitum eſt, pergeret, ei antiquus hoſtis in Mulomedici ſpecie obviam factus eſt, cornu, & tripedicam ferens: quem cum requiſiſſet dicens: Ubi vadis? ille reſpondit: Ecce ad Fratres vado potionem eis dare. Itaque perrexit venerabilis Benedictus ad orationem, qua completa, concitus rediit. Malignus vero Spiritus unum ſeniorem Monachum invenit aquam haurientem, in quem ſtatim ingreſſus eſt, eumque in terram projecit, & vehementiſſime vexavit. Quem cum Vir Dei ab oratione rediens, tam crudeliter vexari conſpiceret; ei ſolummodo alapam dedit, & malignum ab eo Spiritum protinus excuſſit, ita ut ad eum redire ulterius non auderet*. Dictum eſt *Mulomedici*, non autem, uti nonnulli legunt, *in Mulo Medici*, cum, teſte Angelo de Nuce, in omnibus codicibus Caſinatibus vox *Mulomedicus* ſit ſimplex, & non duplex; ita ut ridiculum videatur, Dæmonem pingi in ſpecie Medici barba promiſſa mulæ inſidentis, matulam ad latus geſtantis, & in ſiniſtra capſulam variis pharmacis onuſtam, cum ad repræſentandam Energumeni liberationem a S. Benedicto factam pingendus ſit Dæmon forma *Mulomedici*, ſeu Medici equarii curatoris jumentorum, Italice *Maniſcalco*, quemadmodum adnotatum fuit ab Auctore erudito notarum *ad cap.* 30. *prædictæ Vitæ Venetiis editæ anno* 1723.

11 Allatum exemplum miraculum liberationis obſeſſi oſtendit patratum a

tum a S. Benedicto, dum viveret, non vi exorciſmi, ſed ex imperio. Alia plura ſimilia legi poſſunt exempla *in vita S. Bernardi*, auctore Ernaldo Abbate Bonævallis *lib. 2. cap. 4. poſt. Opera S. Bernardi Editionis Mabillonea*: ſed, ne deſit exemplum liberationis a Dæmone ad contactum Reliquiarum, deſumetur ex *lib. 4. de vita ejuſdem Sancti Bernardi cap. 4.* auctore Gaufrido Monacho Claræuallenſi *poſt Opera S. Bernardi cit. Edit.*, ubi, poſtquam narratum fuit, adoleſcentem quemdam ad bonam frugem fuiſſe converſum, hæc habentur: *Tum ſubito inimicus humanæ ſalutis, ex ejuſdem, ſicut indubitabile eſſe videtur, liberatione animæ, quam ex multis diebus irreparabiliter ſeſe occupaſſe credebat, iram magnam concipiens, & eamdem, permittente Deo, crudeliter ſatis exercens unum e Fratribus repentino furore pervaſit. Clamabat igitur horrendis vocibus miſerabilis homo, & vix multorum manibus tenebatur. Demum cum maximo quidem dolore aſportatus, & in lectulo religatus, tam ſua quam aſtantium membra dentibus appetens, diriſſime vexabatur. Nec illa, quam prius noſſet, lingua, ſed nova quadam, quam nec aſtantium quiſquam noverat, loquebatur. Et, cum nihil, quod diceret, intelligerent, tam libere tamen & ſine offendiculo non inconcinnas eum audiebant edere voces, ut indubitanter crederent, quod lingua aliqua loqueretur. Poſt aliquantas igitur horas cum vehementer confuſi Fratres, quid agere poſſent, anxie cogitarent & ſtudioſe conquirerent, unus ex eis ſalubre conſilium, Domino inſpirante, concipiens, ſacra Pignora ab ipſo Archiepiſcopo eodem anno iſtic depoſita, videlicet de capillis & barba, & dentem unum Beati Patris noſtri Bernardi afferri monet, & ejus pectori ſuperponi. Quod ut factum eſt, Germanica lingua per os ejus cœpit horrendis vocibus nequam Spiritus exclamare: Tollite, tollite, amovete Bernardum; & dicebat: Heu, quam ponderoſus factus es, Bernarde! quam gravis, quam intolerabilis factus es mihi! Cumque hæc & ſimilia aliquamdiu clamitans loqueretur, factum eſt breve ſilentium, & ſubito Frater idem, Domino miſerante, purgatus aperuit oculos, ac velut de gravi ſomno evigilans circumſtantes Fratres, & ſua plurimum vincula mirabatur, verecunde ſatis, quidnam ſibi vellent hæc, vel quid accidiſſet, interrogans. Ex ea igitur hora priſtinam ſanitatem mentis & corporis per Beati Patris merita ſancta recepit, nil penitus, quod in illo tam gravi caſu fecerit, aut locutus fuerit, recordatus. Hæc quidem a nobis de teſtimonio viri reverendiſſimi Eskili Danorum Archiepiſcopi ex occaſione panis a Dei Homine benedicti non ſine quadam anticipatione ſunt dicta.*

12 Videretur hic aliquid dicendum eſſe de ſignis, quibus egreſſus Dæmonis ab obſeſſo demonſtratur: ſed id pertinere videtur ad liberationem, quæ fit ope exorciſmorum; in re etenim, de qua nunc agitur, ſatis eſt, ut ceſſent motus illi, quos Diabolus in corpore obſeſſo faciebat, & ut ſtatus hic perſeveret, nec dicatur Dæmonem ad tempus quieviſſe, ſed a corpore obſeſſo non receſſiſſe. Inutile eſſet quoque aliquid afferre de ejectione Dæmonis ab humanis corporibus per artem magicam; qua de re apud Mattam *de Canoniz. SS. part. 3. cap. 16. num. 9.* quandoquidem

(uti

Digitized by Google

(uti ſæpe ſupra dictum eſt) agitur in præſenti de Beatificatione & Canonizatione Sanctorum; qua in re cum de miraculis non agatur, niſi poſtquam conſtitit de virtutibus, virtutes quamcumque artem magicam excludunt, & aperiunt tantum viam diſputationi, num factum inter naturalia, an inter miracula ſit recenſendum. Quapropter repetere opus eſt, ſatis eſſe in re, de qua nunc agitur, primo, quod conſtet de obſeſſione ex ſignis indubitatis; ſecundo, quod conſtet de ſubita atque integra liberatione ad invocationem nominis, ſeu contactum Reliquiæ; tertio, quod non fuerint adhibiti exorciſmi Eccleſiæ, nec ullum aliud naturale remedium, ſeu res naturalis, propter quam indirecto modo Dæmonis expulſio ſequi potuerit, quemadmodum recte adnotavit bon. mem. Proſper Bottinius Archiepiſcopus Myrenſis olim Fidei Promotor in ſuis animadverſionibus factis ſuper miraculis S. Joannis de Capiſtrano, ubi hæc habet: *Et, licet liberatio ab obſeſſione ſit effectus ſupernaturalis, & arguere poſſit ſanctitatem Servi Dei, cujus interceſſione patratur, tamen, cum habeamus remedia canonica & ordinaria, ſcilicet exorciſmos ab Eccleſia inſtitutos, prætendi non poterit, eam eſſe alicujus miraculo adſcribendam, niſi iſtorum efficacia & interventus excludantur &c. Quibus addi poſſunt plurima remedia naturalia, quibus Dæmones fugari ſolent, quorum pariter uſus vel interventus in hoc caſu non excluditur.*

13 Inter diſsertationes Auguſtini Calmet celebris ea eſt, quæ inſcribitur *De obſidentibus & poſſidentibus corpora Dæmonibus*, in qua oſtendit Scripturæ, Patrum, Judæorum, Paganorum, Veterum, & Recentiorum ſententia, re ipſa dari Energumenos; poſſe Energumenum ab agente intus Dæmone per adjurationes, & inſtitutas Eccleſiæ preces ſine miraculo liberari; Deum diſpoſitionis ſuæ conſilio interdum permittentem, ut pueri ſtatim a Baptiſmo, & homines caſtiſsimis moribus præditi Dæmonem habeant contubernalem, ad ſuam potentiam demonſtrandam ea permittere, juxta effatum Chriſti ad Apoſtolos interrogantes (*Joan.* 9. 2.): *Rabbi, quis peccavit? hic, aut parentes ejus, ut cæcus naſceretur?* quibus ille: *Neque hic peccavit, neque parentes ejus, ſed ut manifeſtentur opera Dei in illo*: ſcilicet ut Jeſu Chriſti viſum illi reſtituentis gloria, & Dei miſericordia in eo eluceſcerent; Dæmones adjurationibus interdum reſiſtere, quia vel in Miniſtro, vel in Energumeno fides deſideratur, aut ob crimina Energumeni, vel ob alias cauſas in ſecreta Dei conſilia referendas; nec tamen iccirco exorciſmos inefficaces eſſe hinc colligi poſſe, cum & ipſa Sacramenta, quæ ſunt efficaciſſima religionis remedia, ob pravam recipientium affectionem, Gratiam aliquando non conferant; infeſtationis Dæmoniacæ ſigna etiam eſſe poſſe, ſi quis uno veluti impetu ſine præcedenti aliqua diſpoſitione a ſtatu ſuo dimoveatur, ut in alium tranſeat longe diverſum, plura videlicet admittendo ab inſita ſibi indole longe aliena, ſed ſingularia atque violenta; Dæmonem denique, captata morborum & pravorum corporis humorum opportunitate, Deo permittente in homines

nes inſilire, & dire torquere, necnon aliquando morbos immittere; ſed ejus infeſtationem, & morbum diſtingui debere, etſi ab una eademque cauſa forte procedant, & commentitium eſſe eorum aſſertum, qui volunt, Dæmonis obſeſſionem nihil aliud eſſe quam morbum, ſeu morbi appendicem, cum homines aliquando agantur a Dæmone, integra licet ſanitate mentis & corporis. Alia plura *in citata diſſertatione* erudite collecta legi poſſunt.

14 Quæres, quantum temporis elapſum eſſe debeat, ex quo infeſtationes Dæmonum ceſſarunt, ut quis perfecte ab eis liberatus dici poſſit. Obſeſsos, ſeu arreptitios (ut vocant) esſe irregulares, certum eſt; & quæſtio tantum excitatur inter Scriptores, an liberatus poſſit Ordines ſuſceptos exercere, ita ut permiſſum ei tantum non ſit aſcendere ad ulteriores. Utcunque ſit de hac controverſia, ſive unam, ſive aliam ſententiam amplectamur, tempus unius anni videtur eſſe ſufficiens, ut quis perfecte liberatus dici poſſit, juxta Textum *in can. Communiter, diſt.* 33. *Qui tamen & ipſi tamdiu erunt ab officii ſui Ordine & loco ſuſpenſi, quouſque unius anni ſpatio per diſcretionem Epiſcopi inveniantur ab incurſu Dæmonum liberati.* Quocirca ajunt Doctores, poſt ſpatium unius anni, accedente Epiſcopi diſpenſatione, poſſe Energumenum liberatum ſuſceptos Ordines exercere: Suarez *de cenſuris diſput. ult. ſect.* 1. *num.* 7. Sayrus *eod. tract. lib.* 6. *cap.* 9. *num.* 14. At longius tempus in re noſtra neceſsarium esſe videtur; cum, urgente poſt annum Dæmonis obſeſſione, qui ex diſpenſatione ſuſceptos exercet, poſſit ſuſpendi: quare agitur de actu, ut loquuntur, retractabili, quod, uti conſideranti patebit, locum non habet in approbatione miraculi.

C A P U T XXX.

De Cadaverum incorruptione.

1 SCribentes de Canonizatione Sanctorum paſſim admittunt, cadaveris incorruptionem (ut eam vocant) esſe miraculo adſcribendam, ſi conſtet, illum, de cujus agitur cadavere, dum viveret, heroicis fulſiſse virtutibus; & hoc modo ſe evitare poſse putant difficultatem ex eo ortam, quod plura inveniuntur corpora incorrupta aliquorum, qui dum viverent, aut præditi non fuerunt heroicis virtutibus, aut vitiis & peccatis fuerunt inquinati. Scacchus *de not. & ſign. ſanctit. ſect.* 9. *cap.* 3. Matta *de Canonizat. Sanctor. part.* 3. *cap.* 14. *num.* 3. & *num.* 14. Contelorius *eod. tract. de Canonizat. Sanctor. cap.* 14. *num.* 17. Caſtellinus *de certitud glor. Sanctor., in append. ad cap.* 6. *ſect.* 1. *num.* 3. Bordonius *de mirac. medit.* 25 *præſertim num.* 12. Pignatellus *conſult.* 95. *præſertim num.* 26. *tom.* 4. Rejes *quæſt.* 34. *ſignanter num.* 10.

2 Pro hac aſsertione facit doctrina D. Thomæ 3. *part. quæſt.* 51. *art.* 3. ubi

Digitized by Google

ubi quærit, *Utrum corpus Chriſti in ſepulcro fuerit incineratum*, & reſpondet, non fuiſse conveniens, corpus Chriſti putrefieri: *Ad ſecundum dicendum quantum ad conditionem naturæ paſſibilis putrefactibile fuit, licet non quantum ad meritum putrefactionis, quod eſt peccatum*. Itaque virtuti Divinæ adſcribit, quod ſanctum Chriſti corpus fuerit a *putrefactione* liberum, & ab illo meledicto *Geneſ. cap. 3. v. 19. Pulvis es, & in pulverem reverteris*. Ad probandam incorruptibilitatem corporis Chriſti in ſepulcro ſuppetit etiam Scripturæ ſacræ teſtimonium petitum *ex Pſalm. 29. v. 10. Quæ utilitas in ſanguine meo, dum deſcendo in corruptionem?* quaſi dicat Chriſtus: *Si corpus meum in ſepulcro putreſcat, perdetur effuſi ſanguinis utilitas*: cum contra incorruptio corporis Chriſti mortui ſit effectus virtutis Divinæ carni & animæ Chriſti triduo mortis indiviſibiliter cohærentis, necnon idoneum teſtimonium voluntariæ ipſius mortis, uti proſequitur citatus D. Thomas his verbis: *Reſpondeo dicendum, quod non fuit conveniens, corpus Chriſti putrefieri, vel quocumque modo incinerari, quia putrefactio cujuſcumque corporis provenit ex infirmitate naturæ illius corporis, quæ non poteſt amplius corpus continere in unum. Mors autem Chriſti (ſicut ſupra dictum eſt) non debuit eſſe ex naturæ infirmitate, ne crederetur non eſſe voluntaria: & ideo non ex morbo, ſed ex paſſione illata voluit mori, cui ſe obtulit ſponte: & ideo Chriſtus, ne mors ejus naturæ infirmitati adſcriberetur, noluit corpus ſuum qualitercumque putrefieri, aut qualitercumque reſolvi; ſed ad oſtenſionem virtutis Divinæ voluit corpus illud incorruptum permanere*. Suppetit quoque illud *Pſalm. 15. verſ. 10. Quoniam non derelinques animam meam in Inferno, nec dabis Sanctum tuum videre corruptionem*: quod Pſalmiſtæ vaticinium S. Petrus *Actor. cap. 2. v. 31.* teſtatur completum in Chriſto fuiſſe: *Providens (David) locutus eſt de Reſurrectione Chriſti, quia neque derelictus eſt in Inferno, neque caro ejus vidit corruptionem*. Durandus dixit, corpus Chriſti non fuiſſe in ſepulcro corruptum, quia Verbum Divinum noluit aſſumere illam corruptibilitatem, quæ ex peccato originali proficiſcebatur, quamvis aſſumpſerit mortem. At Medina eum redarguit, quia, licet Chriſtus fuerit expers peccati originalis, mortem tamen incurrit; atque ita, ſi violenter non fuiſset occiſus, in ſenium veniſset, & naturaliter mortuus eſset, corpuſque ejus fuiſset natura ſua in cineres ſolutum, niſi Divina virtus obſtitiſset, uti oſtendit Graveſon *de myſteriis & annis Chriſti diſſert. 21. in reſponſ. ad objectiones quæſt. 2.* Henricus *quodlib. 12.* dicit, Chriſti corpus ex vi ſolius unionis non potuiſse naturaliter corrumpi. Scotus *in 3. diſt. 21. quæſt. unic.* Henricum reprehendit. Suarez autem *in 3. part. D. Thomæ tom. 2. quæſt. 51. art. 3. in fine* oſtendit, quæſtionem inter Henricum, & Scotum non eſse circa rem ipſam, ſed circa modum loquendi. De Fide ergo eſt, Chriſti corpus non fuiſse corruptum. Certum item eſt juxta Theologos, corpus Chriſti mortuum, ac ſuæ naturæ naturaliter relictum, fuiſse corrumpendum, atque ideo Divinæ virtutis fuiſse, ut omnino integrum conſervaretur. Quapropter mirum eſse non debet, ſi incorruptio cadaverum eo-

rum

rum hominum, qui pie vixerunt, inter miracula recenſetur, & inter indicia ſanctitatis ipſorum, quemadmodum ponderat Scacchus *oper. cit. ſect. 9. cap. 3. Inter privilegia Chriſti, atque notas Divinæ ejus Filiationis a Prophetis decantatas hæc quoque incorruptibilitas recenſetur &c. Quæcumque autem privilegia Chriſto conceſſa fuere, ad ejus ſanctitatem præcipue comprobandam data ſunt; unde per antonomaſiam a Propheta Chriſtus* Sanctus *appellatur. Ergo ab incorruptione cadaveris non leve, aut perfunctorium ſanctitatis argumentum, ad effectum Beatificationis, & Canonizationis, educi poterit.*

3 Suffragantur exempla Sanctorum, quorum corpora incorrupta remanſerunt. Horum longam ſeriem unuſquiſque legere poterit apud Theophilum Raynaudum *oper. tom.* 13. *de incorruptione cadaverum cap.* 8., apud Petramſanctam *in thaumaſia veræ religionis tom.* 3. *cap.* 12., apud Auditores Rotæ in relatione cauſæ S. Iſidori Agricolæ *tit. de miraculis poſt mortem, miracul.* 1. §. *Quæ maxime*, & noviſſime apud Canonicum Boldettum *in obſervationibus ad Martyrum cœmeteria*. Suffragantur bullæ Canonizationum Sanctorum Didaci, Franciſci Xaverii, Ludovici Bertrandi, & Sanctarum Tereſiæ, & Mariæ Magdalenæ de Pazzis. Suffragantur relationes Rotæ Auditorum editæ in cauſis Canonizationum SS. Bonaventuræ, Franciſci Xaverii, Paſchalis de Baylon, Iſidori, Tereſiæ, & aliorum, in quibus, poſt approbatas virtutes, cadaveris incorruptio inter miracula recenſetur; & inter ceteras hujuſmodi incorruptiones non eſt omittenda incorruptio corporis S. Catharinæ de Bononia, quod ſedens publicæ venerationi exponitur, & omnibus patet. Incorruptionem corporis hujus Sanctæ non naturæ ſed miraculo adſcribunt non ſolum noſtri Scriptores Chriſtophorus Manſuetus, Dionyſius Palæotus, Joannes Flaminius, Jacobus Graſſetus *in ejus vita*, Antonius Maſinius *in Bononia perluſtrata*, ſed etiam exteri, Henricus videlicet Spondanus *in continuat. annal. Cardinalis Baronii tom.* 2. *ad annum* 1463. Abraham Bzovius *annal. Eccleſiaſt. tom.* 17. *pag.* 484. Lucas Wadingus *de Scriptor. Ord. Minor. pag.* 88. Raynaldus *ad ann.* 1463. *annal. Eccleſ. num.* 109. Ven. Dei Servus Cardinalis Bellarminus *controv. tom.* 2. *cap.* 3. Petraſancta *in cit. oper. tom.* 3. *cap.* 12. §. *Sed unde ſum*, Bollandiani *ad diem* 9. *Martii*, &, re per ſua principia philoſophica examinata, Fortunius Licetus *de ſecundo quæſitis per epiſtolas cap.* 39. Joannes Imperialis *de noctibus Ibericis cap.* 16. Theophilus Raynaudus *de incorruptione cadaverum tom.* 13. *pag.* 58.

4 Verum, ut ea qua decet, diſtinctione & claritate procedatur in examinanda cadaverum incorruptione, ut appareat utrum miraculo, an naturæ ſit adſcribenda, præmittendum eſſe videtur, nullatenus incorrupta dici poſſe ea cadavera, quæ longo annorum ſpatio in ſepulcris recondita, iis denique apertis, integra & quaſi incorrupta inventa, ſtatim ac aeri exponuntur, in cineres dilabuntur; uti contigiſſe legitur cadaveri Tulliolæ Ciceronis filiæ, de quo infra, & cadaveri in antro Siciliæ prope

Digitized by Google

Drepanum invento, enormis magnitudinis, in ſede repoſito, ſiniſtra manu innixa prægrandi baculo, uti refert Boccaccius 4. *genealogiæ deorum cap.* 68. & noſtris temporibus cadaveri integro & incorrupto reperto die 15. Junii anno 1699. in territorio Cluſino. Incorrupta ſiquidem erant prædicta cadavera ſpecie tantum externa, ſed re ipſa jam computruerant, uti explicat Sueſſanus 4. *meteorol. cap. ult.* & poſt eum proſequitur Theophilus Raynaudus *cit. oper. cap. 2. num.* 2. & optime Scacchus *de not. & ſign. ſanctit. pag.* 685. Redactoque ſermone ad ea cadavera, quæ incorrupta reperiuntur, & aeri expoſita in eodem ſtatu incorruptionis permanent, duo omnino videntur eſſe perpendenda: primum eſt, an aliqua cauſa naturalis præceſſerit, cui incorruptio poſſit adſcribi: ſecundum eſt; cujus generis ſit incorruptio cadaveris, de qua quæſtio aſſumitur. Et hæc eſt praxis ſacræ Congregationis rituum, quæ non quaſcumque incorruptiones cadaverum inter miracula recenſet, etiamſi conſtiterit de virtutibus heroicis ejus, de cujus cadavere agitur; ſed cum conſtat de virtutibus in gradu heroico, ſi proponatur incorruptio cadaveris tamquam miraculum, eam hoc titulo non admittit, niſi præmiſſis præmittendis, inſtitutoque examine rerum, quas ſupra indicavimus.

5 Notum eſt, naturalem aeris temperiem, & locum ipſum in quo cadavera ſepulta ſunt, eorum incorruptioni maximopere prodeſſe poſſe. Gaſpar a Rejes *cit. quæſt.* 34. *num.* 14. Theophilus Raynaudus *tom.* 13. *in cit. tract. de incorruptione cadaverum cap.* 5. *n.* 5. Fortunius Licetus *in allat. cap.* 39. Zacchias *quæſt. medico-legal. lib.* 4. *tit.* 1. *quæſt.* 10. *n.* 16. *&* 17. Annis elapſis, hoc eſt initio anni 1729. in eccleſia ſanctæ Crucis Minorum Conventualium Florentiæ inventum eſt plane incorruptum cadaver Laurentii Salviati Marchionis Juliani defuncti an. 1609. Ea occaſione opuſculum incerti Auctoris editum eſt, in quo, cumulatis exemplis, demonſtratum eſt, non omnes corporum incorruptiones eſſe ſanctitatis indicia, nec inter miracula recenſendas. Eo in opuſculo *cap.* 42. Doctor Carolus Taglinus publicus Profeſſor Philoſophiæ in Piſana Univerſitate interrogatus, quid de cadaverum incorruptione ſentiret, ita reſpondit, ut ante eum reſponderat Matta *de Canonizat. Sanctor. part.* 3. *cap.* 14. *num.* 6. *& ſeqq.* Verba autem Taglini ſunt hæc: *Varie eſſer poſſono le cagioni, per cui i corpi agevolmente ſi corrompono, o per l'oppoſto incorrotti ſi conſervano lungamente. Alcune, ſe favellar ſoltanto vogliamo delle naturali, attribuirſi debbono o all' aria qualora ſtanno ad eſſa di continuo eſpoſti, o pure alle qualità del terreno, allora che vengono da quello ricoperti.* Poſt hæc idem Philoſophus certum eſſe docet, aerem colligere & conſervare varia genera exhalationum manantium a globo terraqueo, & cum habeat aditum expeditum & liberum in corpora, poſſe ad longum tempus ea vel conſervare, vel cito deſtruere. Addit, deſtructionis cauſam eſſe halitus per aerem vagantes nimium humidos, & ſic paulatim relaxantes texturam fibrarum; incorruptionem contra, cauſam habere ab iiſdem halitibus ſua natura ſiccis, & ſic aptis ad ex-

exſiccandam humiditatem, quæ ſparſa inter fibras, & in canalibus collecta corpus corrupiſſet: de loco autem, in quo cadavera ſepulta ſunt, ita loquitur: *Ciò, che diſſi degli aliti, e della diverſa operazione loro, ſi può a buona equità dire delle varie ſorte di terreni, in cui vengono i corpi ſeppelliti: mercè che ve ne hanno alcune di sì fatta natura e qualità, che in breve ſpazio di tempo logorano, conſumano, e divorano la carne de' cadaveri; come appunto fra queſte ſi poteva molti anni addietro annoverare la terra del Campoſanto di Piſa traſportata da paeſi ſtranieri, che in brevi ore ſpolpava i corpi morti, avendo ella oggigiorno quaſi perduta affatto una tal poſſanza per la gran copia de' cadaveri ivi ſepolti. Altra ve n'ha, che tutto al contrario di queſta conſerva lungamente i corpi, ſiccome ſi narra eſſer quella della città di Lima, la quale, ſcavata in foſſe, conviene che ſia copioſamente bagnata, acciocchè conſumi e corrompa i cadaveri, che ricopre.* Huc referri poſſunt, quæ leguntur apud Philippum Camerarium *centur.* 1. *horar. ſubſiciv. pag.* 86. & 87. de Inſulis quibuſdam, in quibus hominum corpora nec humantur, nec putreſcunt, ſed ſub dio expoſita permanent incorrupta, hominesque ea conſpiciunt, & cognoſcunt avos, & atavos: *Mirum eſt, quod Ortelius* (in theatro Orbis tabula decima de Hibernia) *ex Gyraldo Cambr. notavit, in Artanicis Inſulis hominum corpora non putreſcere, ideoque non humari, ſed diu expoſita permanere incorrupta. Sic homines avos, atavos, tritavos, longamque ſtirpis ſuæ ſeriem magna admiratione cognoſcere. Idem mos eſt quibuſdam Indis Occidentalibus in Comagra, ut Petrus Martyr refert*: & huc quoque reſpicere videntur allata a Felice Platero *in centuria poſthuma quæſt.* 9. ubi narrat corpora terræ mandata, ſi alte defoſſa fuerint, minime putreſcere, & poſt plures menſes, & longa annorum ſpatia integra ſpectari: *Falſam Magnatorum perfidiam hic videre licet, qui, naturali hac corporum a putredine vindicandi ratione neglecta, artificiali per balſama utuntur*; & Platero adhærent Georgius Hornius *hiſtor. natural. & civil. lib.* 1. *cap.* 9. *pag.* 29. Joannes de Mey *phyſiolog. ſacr. loco* 30. *ſuper Geneſim cap.* 50. *pag.* 86.

6 Notum quoque eſt, ejuſmodi naturalem temperationem in cadaveribus reperiri poſse, ob quam diu perſiſtere valent, uti proſequitur citatus Taglinus: *Alle ragioni da noi ſin qui diviſate aggiunger ſi può lo ſpecial temperamento de' corpi, la teſſitura delle parti, la qualità degli umori, ed altre ſimiglianti affezioni o ſtate loro concedute dalla natura, o procacciate con arte, e con induſtria; veggendoſi fra' corpi, comechè della ſteſſa ſpezie, e particolarmente fra gli animali, eſſervene alcuni di temperamento umido, e di fibre aſſai deboli e flacche, altri poi dotati di qualità contraria, e di una teſſitura aſſai forte e gagliarda: e perciò i primi, ſubito che manca loro lo ſpirito, che li vivifica e li mantiene, pronti ſono a corromperſi; ed i ſecondi facili a conſervarſi, particolarmente ſe abbiano menata una vita grandemente ſobria e parca.* Scribit Rejes *cit. quæſt.* 34. *num.* 17. memoratam naturalem temperationem, per quam diu cadavera perſiſtere poſsunt, acquiri poſse etiam vi morbi, ut in Hectica, Maraſmoque affectis, in quibus tota pæne corporis humiditas caloris & ſicci-

Digitized by Google

tatis morboſæ vi depaſta efficit, ut quod reſiduum carnis relinquitur, tamquam fumo induratum diu putredine non infeſtetur. Subſcribit Zacchias *loc. cit. num.* 18. *Facit quoque, ut diximus, ad citam corporum corruptionem genus morbi, quo cadavera fuerint extincta: ſi enim ſiccum fuerit, ut Maraſmus, tabes hectica, ardentiſſima febris, & hujuſmodi, difficilius; ſi humidum, & a magna putredine ortum ducens, abſque mora corrumpuntur*. Idemque dicendum eſse videtur de iis, qui moriuntur ictu fulminis, teſte Plutarcho 4. *ſympoſ. quæſt.* 2. cum caloris vis humiditates corporis abſumat, eaſque reddat ineptas putredini. Quare legitur de undecim meſsoribus in Lemno Inſula, qui cibum ſub quercu ſumentes, tacti de cælo ſunt, eos eodem ſitu hæſiſse jam exanimes, quo fuerant viventes. Idem etiam proſequuntur Alexander Taſsonus *lib.* 4. *variar. quæſt.* 11. & Theophilus Raynaudus *in opere allato cap.* 5. *num.* 9. Addit Rejes concors Taglino, temperationem, per quam diu putredini corpora reſiſtunt, acquiri poſse ex parſimonia victus, & auſteritate vitæ: nutrito quippe corpore tenuiſſimo victu, ob debitæ alimoniæ defectum naturalis calor, qui pabulo neceſsario indiget, omnem corporis humorem devorat, & velut arefactum, quod reliquum eſt, dimittit; quo in caſu ob humidi defectum homo tandem moritur. Huc referri poſsunt, quæ ſæpe obſervata ſunt in cadaveribus Anachoretarum, & Diſcalceatorum Fratrum, quæ, apertis ſepulcris, ubi diu antea poſita fuerant, prorſus incorrupta inventa ſunt. Franciſcus Bacco Baro de Verulamio *in ſilva ſilvarum, vel hiſtoria naturalis centur.* 8. *experim.* 771. graviter philoſophatur quærens, quomodo putredo diutiſſime a corpore prohiberi poſſit, & ait, id fieri poſse, ſi quatuor putredinem efficere ſolita prohibeantur, primum eſt, ut excludatur aer, qui corpus tacite ſubruit, & in ejus diſsolutionem erumpit: ſecundum, ne corpus, quod illi adjacet, ejuſdem ſit materiæ, ſed heterogeneum plane quoad corpus conſervandum; ſic enim alterum recipere nihil, ex altero egredi nihil poteſt: talia ſunt mercurius, ſuccinum album, balſamum, mel, cera, gummi, & fortaſse nivium conditoria: tertium eſt, ut corpus conſervandum non ſit ea mole, ut ſponte diffluere poſſit in corruptionem, etiam nihilo ejus egrediente in adſitum corpus: ultimum, ut corpus continens ſit prædītum facultate attrahendi & exſiccandi humidum corporis contenti, ne putredo interius inchoata invaleſcat.

7 Mitto quæ apud nonnullos leguntur, vel de planetis, quæ ſuo influxu corpora tempore mortis reddunt minus obnoxia putredini; vel de iis, qui naſcuntur aut ſexto kalendas Febr., aut tertio kalendas, & Id. Febr., quorum corpora integra dicuntur conſervari uſque ad diem Judicii; vel de his, qui obeunt in excommunicatione, quorum cadavera in pœnam ſceleris, ob quod excommunicati fuerunt, juxta nonnullos, minime corrumpuntur; vel de aliis, quorum cadavera incorrupta permanent arte Dæmonis, de qua incorruptione plura habentur apud Theophilum

Digitized by Google

philum Raynaudum *in allat. tract. cap. 7. num. 1. uſque ad 7.* cum cadaverum incorruptiones ob planetarum influxum, ob nativitatis dies, & ob excommunicationem a cordatis viris inter fabuloſa recenſeantur; & Dæmoniacæ ex ſæpe dictis nihil habeant cum re, de qua nunc agimus, commune. Naturalibus cauſis ſupra expoſitis, quibus cadavera a putredine defenduntur, artificialis ſuperaddenda eſt, quando videlicet cadavera *balſamo* illinuntur, quæ a nonnullis iccirco *balſamatio* dicitur, ab aliis *conditura* a *condire*, ab aliis *mumiſatio* propter analogiam ad *mumias* Veterum, ab aliis *unctura feralis*, ab aliis *medicatio aromatica*, ab antiquioribus denique *pollinctura* appellatur a vetuſto verbo *pollingo*, ſeu *pollincio*. At, retento communi *balſamationis* nomine, ejus definitio hæc eſt: *Balſamatio vel conditura eſt operatio artificioſa, qua corpus humanum a perito Medico per balſamicas rerum medicamentoſarum qualitates vel cum, vel ſine exenteratione & diſſectione ita præparatur, ut plures annos integrum duret, & a putredine aut corruptione liberum conſervari poſſit:* quam definitionem ponit & latiſſime explicat Joannes Jacobus Mangetus in ſua noviſſima Bibliotheca chirurgica *tom. 1. lib. 3. pag. 179* ubi omnia colligit, quæ ad *balſamationis* cadaverum materiam ſpectare poſsunt. Petrus quoque de Argellata, Gregorius Horſtius, Petrus Foreſtus, Thomas Bornetus, Ulyſses Aldrovandus, Ambroſius Pareus, Andreas Mattiolus, Simon Paulus, Joſeph Donzelli, Carolus Patinus, Stephanus Blancardus, Joannes Daniellus Gejerus, Georgius Tobias Durrius, Moyſes Charas, Gabriel Clauderus, Joannes Helfrigus Jungen, quorum meminit Joſeph Lanzonus, Philoſophus & Medicus Ferrarienſis, in tractatu *de balſamatione cadaverum*, varios modos *balſamationis* exponunt, de quibus etiam multa habentur apud citatum Theophilum Raynaudum *cap. 6.* apud Calmet *ad cap. 50. Geneſeos*, & apud Scacchum *in myrothecio ſacror. elæochriſ.* Huc ſpectant, quæ habentur *in cit. cap. 50. Geneſis*, ubi Joſeph præcepit ſervis ſuis Medicis, ut aromatibus condirent corpus patris ſui defuncti; quod habetur *Matthæi 26.* ubi Chriſtus Dominus, cum eſset in domo Simonis leproſi, & mulier habens alabaſtrum unguenti pretioſi effudiſset ſuper caput ejus, ait: *Mittens hæc unguentum hoc in corpus meum, ad ſepeliendum me fecit*; & quod habetur *Joannis 19.* ubi Nicodemus ſecum tulit miſturam myrrhæ & aloes quaſi centum libras, & corpus Jeſu alligatum linteis cum aromatibus, juxta morem Judæorum, ſepulturæ traditum eſt. Et, quatenus dicatur, hæc non potuiſse tanti eſse momenti, ut corpora a corruptione & tabe ſervarent (loquendo de corporibus Hebræorum, & non de corpore Jeſu Chriſti, quod virtute Divina a corruptione ſervatum eſt, juxta ea quæ ſuperius dicta ſunt) ſed duntaxat efficerent, ne corpora ſtatim reſolverentur, juxta ea quæ habentur apud Calmet *in diſſertat. de funeribus, & ſepulturis Hebræorum*; ad longiſſimam a corruptione corporum vi *balſamationis* tutelam referri poſsunt Ægyptiacæ cadaverum conditutæ, quæ *Mumiæ* appellantur. Licet enim nonnullis perſuaſum ſit, Mumias eſse eorum cadavera, quæ vi ventorum in arena ſepulta, nova exoriente vento-

ventorum procella reteguntur, & ſole conficiuntur, quod forte ſumpſerunt ab Herodoti hiſtoria, in qua narratur, Cambiſem in ſua expeditione adverſus Ammonios una cum ſuo exercitu vehementi auſtro arenis interceptum & obrutum fuiſse; recepta tamen hodie ſententia eſt, Mumias prædictas nihil aliud eſse, quam cadavera balſamis lita, & hoc artificioſo modo conſervata poſt longiſſimam annorum ſeriem, quemadmodum fuſe exponitur apud ſæpe citatum Theophilum Raynaudum *cap. 6. n. 41. pag. 46. tom. 13.* & apud Auctorem Anonymum jam ſupra allatum *de naturali incorruptione cadaverum cap. 39.* Sub eadem claſse comprehendi poſſunt & multa exempla cadaverum, quæ inventa ſunt incorrupta: illud videlicet Bonifacii P. VIII. Inclinatis quippe parietibus antiquæ baſilicæ Vaticanæ ab Imperatore Conſtantino extructæ, cum pro magnificentia novi operis ſacellum S.Bonifacio ſacrum everteretur juſsu ſummi Pontificis Pauli V. in eo inventum eſt ſepulcrum prædicti Bonifacii, in quo viſum eſt corpus ejus incorruptum poſt trecentos & duos annos a die obitus, corruptis tantum naſo & labiis, magna aſtantium admiratione, ut ex publicis tabulis conſtat editis apud Raynaldum *ad ann.* 1303. *num.* 44. ex quo corruit putida illa fabula, Bonifacium videlicet Pontificem ſeſe rabioſe dentibus dilaniaſse, & hoc modo mortuum fuiſse, veluti obſervat Pagi *in breviar. Romm. Pontif. tom. 3. in ejus vita num.* 74. & ante eum adnotavit Michael Mauclerus in opere *de monarchia Divina, Eccleſiaſtica, & Sæculari*, ubi *part. 4. lib. 7. col.* 2390. hæc de Bonifacii morte ſcripta reliquit: *In Vaticano palatio ſpiritum Deo reddidit: nec furenti ſimilis, ut quidam falſo Calumniatorum, Hæreticorum, Schiſmaticorumque deliria ſecuti ſcripſere, ſed pleno judicio, integroque rationis ſenſu, vera commiſſorum peccatorum tactus contritione cordis exceſſit e vita*: illud cujuſdam Cardinalis Angli ante trecentos annos defuncti, quod in templo Sanctæ Cæciliæ trans Tiberim in Urbe inventum eſt prorſus integrum, & nulla labe contaminatum: illud Alexandri Tartagni clariſſimi Juriſconſulti, quod poſt centum & quinquaginta annos ab obitu integrum, & nihil labefactum repertum eſt in eccleſia Sancti Dominici Bononiæ, quemadmodum narrat Zacchias contemporaneus Auctor *loc. cit. num.* 13. ut interea ſilentio prætereatur id, quod legitur *in epiſtola* Heraclii Imperatoris *ad Sophoclem amicum ſuum*, in qua narrat, ſe inveniſse corpus integrum & incorruptum Cleopatræ Reginæ, quod in eo ſtatu permanſerat ſpatio centum & viginti ſex olympiadum: & ſilentio pariter prætereantur, quæ leguntur apud Raphaelem Volaterranum *operum lib. 31. tit. de modo funerandi* ſic dicentem: *Ungebantur quoque corpora, & cum aromatibus condiebantur tanta cura, ut nos Romæ teſtes ſumus, ante paucos hos annos feminam in tumulis Albanis fuiſſe effoſſam ſupra mille trecentos annos defunctam, ut e veſtigio ſepulcrorum animadvertimus, integram membris, craſſo opertam unguento*; & apud Alexandrum ab Alexandro *lib. 3. cap. 2. in fin. Genialium dierum* ſimilia narrantem: *Memini, dum Romæ agerem, in vetuſtis ſepulcris, quæ in via Appia plurima vi-*

Digitized by Google

viſuntur, inter ædificia, hortoſque, interque coagmenta lapidum erutum cadaver fuiſſe multo ævo vetuſtum adoleſcentulæ mulieris, facie, capillo, oculis, naribus, & reliquis lineamentis prorſus integris & incorruptis, niſi quod veſtigia liquaminum, & unguentorum, quibus delibutum fuerat, apparebant. Volaterranus, & Alexander *locis citatis* loquuntur de cadavere Tulliolæ Ciceronis filiæ, de quo ſupra habitus eſt ſermo, quod incorruptum exiſtimarunt, quamvis paulo poſt computruerit, teſte Cælio Rhodigino *antiquar. lection. lib. 3. cap. 24. Cum Pontifex Sixtus ejus nominis IV. Reipublicæ Chriſtianæ præſideret, compertum Romæ in via Appia e regione Ciceronis conditorii muliebre cadaver, quod ex inſcriptione conjectatum eſt fuiſſe Tulliolæ. Id erat aromatibus ita conditum, ut temporis injuriam non ſentiret. In eo viſebantur capilli aureo impliciti reticulo, ſummâ omnium admiratione, reperiri aliquid, in quod anni mille quingenti fere nil prorſus evaluiſſent. Ceterum cadaver in Urbem delatum tridui mora computruit, medicamine amoto, aut vitiato.* Quocirca concors eſt Scribentium opinio, integra & incorrupta ſervari corpora unguentis & balſamis bene delibuta per longiſſima temporum ſpatia. Fortunius Licetus *de lucernis ſepulcralibus lib. 4. cap. 4.* hæc habet: *Ubi per multos menſes, nedum per annos plurimos hujuſmodi medicamen in eo corpore manſerit, non poſſe poſtea ulla ratione ab eo removeri; ſiquidem altiſſime penetrat horum omnium vis, & cum virtute materia penitiores corporis defuncti partes, ita ut amplius ab eo ſeparari non poſſe videatur.* Gaſpar a Rejes *in allata quæſt. 34. num. 33. Conſtat igitur, non annorum centena tantum, ſed milliadas etiam corpora ſic condita durare incorrupta & integra potuiſſe, nulla carie, nullo defluente tabo maculata*: quem ſequitur Mangetus *in cit. lib. 3. cap. 2. Concludamus igitur, cadavera medicata ad multiſſimos annos incorrupta poſſe conſervari non ſine magno inſpicientium ſtupore; quemadmodum apparet hodie in Magnatum muſeis, & celeberrimis pharmacopeis: in illis enim, & iſtis & corpora integra, & corporis humani partes medicamine accommodatæ conſpiciuntur.* Petraſancta *in thaumaſia veræ religionis*, ut de incorruptione corporis S. Catharinæ Bononienſis judicium ferri poſſet, litteras dedit ad Jacobum Albergatum, quibus exquiſivit, an corpus hujus Sanctæ ante trecentos annos mortuæ fuiſſet umquam unguentis, ſeu aromatibus delibutum; cumque Albergatus reſpondiſſet, *Nullo unguento niſi ſanctitatis ſuæ, nullo aromate niſi orationis, nullo balſamo niſi virginitatis, nulla myrrha niſi lacrymarum ſuarum, incorruptum remanere corpus*; ex his infertur, ipſos in ea fuiſſe opinione, ut etiam poſt ſæculorum lapſum potuerit corpus incorruptum naturaliter ſervari, & citra miraculum, ſi fuiſſet aromatibus, aut balſamis illitum. In cauſa autem S. Margaritæ de Cortona, me uti Fidei Promotore urgente & comprobante, corpus fuiſſe balſamo delibutum, non potuerunt Poſtulatores obtinere, ut ejus incorruptio inter miracula recenſeretur, quamvis incorruptionem duraſſe dixiſſent per quatuor, & ultra ſæcula.

8 Si itaque ex hucuſque allatis, cadaverum incorruptio ab aeris natura,

Digitized by Google

ra, a loco, in quo cadaver ſepultum eſt, a recenſitis aliis qualitatibus, & a medicamentis naturaliter oriri poteſt, ecquis erit, qui, ſtatim ac pronuntiatum eſt, *Conſtare de virtutibus heroicis*, ſi inter miracula proponatur corporis incorruptio, poſſit pro miraculo judicium ferre, non præmiſſo ſedulo examine, an aliqua præceſſerit cauſa naturalis, cui incorruptio adſcribi poſſit? Et quidem eo magis, quod multo plura ſunt Sanctorum corpora, quæ corruptioni fuerunt obnoxia, quam quæ remanſerunt incorrupta. Abſolutum illud pro miraculo judicium rectæ rationi adverſatur, & Sedis Apoſtolicæ praxi. Certe Auditores Rotæ in relatione cauſæ S. Paſchalis Baylon, cum ageretur de corporis ejus incorruptione, ſtricte voluerunt examinare, an ea virtuti calcis vivæ, qua corpus fuit coopertum, adſcribi poſſet. Melchior Corneus, Societatis Jeſu Scriptor, in ſuo opere Moguntiæ impreſſo anno 1652. cui titulus *Miracula Eccleſiæ catholicæ defenſa*, ſcribens adverſus Joannem Conradum Danhawerum Prædicantem Argentinenſem *pag.* 39. & agens de mirabili incorruptione corporis S. Franciſci Xaverii in calce viva ſepulti, ſcribit, eam non prodeſſe, ſed obeſſe incorruptioni, cum more receptum ſit in quibuſdam regionibus cadavera in calce viva ſepelire, ut citius carnes exedantur. In relatione cauſæ S. Iſidori de loco ſepulturæ ſermonem inſtituerunt inveſtigantes, num incorruptioni prodeſſe potuiſſet, an potius obfuiſſet. In relatione cauſæ S. Jacobi de Marchia *ad tit. de ornatu ſepulcri* ſimilia examinarunt. In relatione prima de miraculis S. Tereſiæ *ad tit. de exhumatione corporis* inquiſiverunt, an corpus fuiſſet unctum balſamo, an venter eſſet plenus inteſtinis, an Sancta, dum viveret, fuiſſet pinguis: & in relatione cauſæ S. Franciſci Xaverii (*in miraculo primo poſt mortem*): *Ea autem* (ſermo ſit de incorruptione) *poteſt eſſe vel media arte, ut ſi corpus fuerit unguentis delibutum, vel ſi in loco nimis ſicco & arido fuerit collocatum, vel quia corpus ipſum humore careat, & ideo potius areſcat, quam putreſcat, vel tandem contingere id poteſt ex ſpeciali gratia*. Ipſi Fidei Promotores in ſuis animadverſionibus non deſtiterunt opponere, vel corpus fuiſſe aromatibus conditum, quemadmodum videri poteſt in animadverſionibus factis a Proſpero Bottinio Archiepiſcopo Myrenſi Fidei Promotore in cauſa Beatificationis tunc Servi Dei, nunc Sancti Alfonſi Turribii; in animadverſionibus factis ab ejus Anteceſſore Petro Franciſco de Rubeis in cauſa S. Mariæ Magdalenæ de Pazzis, quibus præſtantiſſimi ſacræ Conſiſtorialis aulæ Advocati Nicolaus, & Marcellus, pater, & filius de Severolis ſatisfacere docte conati ſunt, oſtendendo, corporis incorruptionem nec a naturalibus cauſis, nec ab artificialibus manaſſe; & demum in animadverſionibus a me factis, dum munere fungebar Fidei Promotoris, in cauſis S. Jacobi de Marchia, & S. Margaritæ de Cortona; uti ſupra dictum fuit: &, quod caput eſt, ipſa ſacrorum rituum Congregatio, quando ſolam corporis incorruptionem miraculo adſcripſit, miraculo (inquam) tamquam fundamento Beatificationis & Canonizationis, quod non ita fre-

frequenter contigit, ut infra videbitur, in ſuis Decretis verbum fecit de excluſione cauſæ naturalis incorruptioni faventis, quemadmodum colligitur ex decreto edito in cauſa S.Ludovici Bertrandi die 4.Octobris 1667. impreſſo poſt *Summarium Privilegiorum* collectum a Fratre Antonio Gonzalez: *Sacra rituum Congregatio &c. quatuor miracula approbavit &c. nempe præſervationis ejus corporis a corruptione, quamvis in loco alluvionibus obnoxio, non exenterati &c. cum inteſtinis ipſis adeo ad corruptionem proclivibus humo traditi*. S. Gregorius Turonenſis *lib. de gloria Confeſſorum cap.* 35. narrat, in urbe Arverna, nunc Claromontio, apertum fuiſſe quoddam ſarcophagum, inventumque fuiſſe corpus cujuſdam puellæ omnibus membris ſolidis, integra facie, manibus & reliquis artubus incorruptis, & cum ingenti cæſarie. At ingenue ſubjicit: *Credo eam aromatibus fuiſſe conditam*. Anno 1642. in urbe Carpentoractenſi inter concamerandum pavimentum templi maximi refoſſus eſt loculus cum integro corpore. Rogatus Theophilus Raynaudus ab amicis, ut ſuam de ea incorruptione proferret ſententiam, tractatum edidit ſæpe allatum *de cadaverum incorruptione*, & in examine incorruptionis ſtricte inquiſivit de peculiari corporis conditione, de efficacia & vi ſoli, in quo corpus ſepultum fuerat, & de *balſamationis* defectu; & *in capite finali Operis*, excluſis omnibus cauſis naturalibus & artificialibus, concluſit, corpus eſſe ſeponendum, & in loculo ſeparatim condendum citra cultum omnem ac religioſam venerationem, ut expectetur, an Deus per aliqua opera ſupra naturam maniſeſtare dignetur, quo in loco ſit anima, quæ corpus illud aliquando inhabitaverat.

9 Hactenus de cauſis naturalibus & artificialibus, ob quas citra miraculum poteſt cadaver incorruptum perſiſtere, & de quibus ſerio agendum eſt etiam poſt latum de virtutibus favorabile judicium, antequam incorruptio miraculo adſcribatur. At, ut incorruptio inter miracula recenſeatur, non ſolum oportet, cauſas quaſcumque naturales & artificiales ab incorruptione avertere, ſed etiam abſolute neceſſarium eſt, ut ipſa qualitas incorruptionis ſerio attendatur: poteſt enim eſſe, ut aliquod cadaver ſit incorruptum, nec incorruptio manarit a cauſa naturali vel artificiali, & nihilominus incorruptio non ſit miraculo adſcribenda. Utque id bene percipiatur, adnotandum eſt, varios eſſe corruptionis modos, ſed duos eſse præcipuos; putredinem videlicet, ex qua corpora diffluunt, & in tabem abeunt, quæ proprie eſt corruptio; & exſiccationem, ex qua eadem corpora paulatim, & longo annorum curſu exſiccantur, quæ vera eſt corruptio, quamvis vulgo habeatur pro incorruptione, quemadmodum recte ſcribit Zacchias *quæſt. medic-legal. lib. 4. tit.* 1. *quæſt.* 10.*n.*2. Ariſtoteles, ſeu potius ejus Interpres putredinis nomen tribuit etiam corruptioni ex ſiccitate; ſed melius Galenus 5. *de ſimplicibus cap.* 5. *Ceterum* (inquit) *non quidquid corrumpitur, putreſcere dicimus, ſed quibus id cum fœtore accidit*. Et *lib. de marcore cap.* 1. ait: *Marcor eſt viventis corporis præ ſic-*

citate corruptela. Quocirca caricæ, aliique fructus, immo & animalium carnes fumo, aere, vel ſale exſiccatæ, quæque, humidioribus partibus paulatim abſumptis, ad diuturnam conſervationem diſponuntur, nullatenus putridæ quidem dici poſſunt, non autem incorruptæ: & ſic omnis putredo eſt corruptio, ſed non omnis corruptio eſt putredo, quemadmodum bene adnotavit alias a Nobis cum laude commemoratus Jacobus Sinibaldus Medicus Collegiatus Urbis & publicus Profeſſor in ſuo ſuffragio pro veritate edito, dum agebatur de incorruptione corporis S. Jacobi de Marchia.

10 Poſito, non ſolum corruptionem eſſe, cum corpora putreſiunt, ſed etiam cum exſiccantur, ut incorruptio inter miracula recenſeatur, tum putredo tum exſiccatio a cadavere abeſſe debet, quemadmodum bene adnotavit Scacchus *de not. & ſign. ſanctit. ſect. 9. cap. 3. pag. 684. in fin.*: *Hinc colligas, non poſſe cadaver aliquod dici incorruptibile vel incorruptum, ex eo quod ad multum tempus integrum permanſerit, niſi vere & realiter nullam paſſum ſit alterationem neque in colore, neque in carne, neque in oſſibus, neque quoad odorem, & niſi omnino integrum etiam quoad contactum perſtiterit.* Quod proſequitur Zacchias *loc. cit. num. 24. Sed, his relictis, ego puto, cadavera incorrupta permanentia nullo artis, aut Dæmonis miniſterio miraculoſe ſervari, dummodo hæc incorruptibilitas perfecta ſit, ita ut cadaver ne exſiccationem quidem patiatur, ſed ſecundum corruptibiliores etiam partes integrum ac vividum, non ſecus quam ſi in vita homo degeret, conſervetur.* Et paulo poſt, *num.* videlicet 29. hæc addit: *Cum vero, ut notum eſt, naturaliter omnia cadavera corrumpantur & putreſiant, ſciendum eſt, ad majorem miraculi evidentiam, ut ſuperius dixi, cadaver ex miraculo incorruptum ſervatum debere non ſolum ſecundum ſolidiores & ſicciores partes tale conſervari, ſed etiam ſecundum molliores & humidiores, & ſecundum eas, quæ magis ſunt putrefactioni obnoxiæ: & hæ quidem ab omni genere putrefactionis immunes ſint oportet; ſunt enim, ut ſuperius quoque dictum eſt, putredinis plures modi, ſeu potius gradus, ſecundum quos alia cadavera, in quibus calor multus putredinalis, & humidum viget, in vermes, & alia inſecta abeunt; alia ſecundum humidiores præcipue partes in tabem convertuntur; alia ſitum contrahunt; alia, in quibus carnes ac viſcera omnia diffluunt; alia ceteris ſicciora, & in quibus calor mordax & acer viget, humidioribus partibus abſumptis, reſiccantur, & diutius durant; omnia tamen putreſcunt in majori aut minori gradu, ita ut, quamquam hæc poſteriora minorem putredinis gradum attingunt, & ceteris diutius ac melius, & quaſi incorrupta ſervari videntur, non ſufficeret tamen hoc ad miraculi probationem, quia & ipſa reſiccatio putredo quædam eſt.* Concors eſt Rejes *quæſt. 34. num. 7. Illud in primis obſervari debet, quod non ſolum ſecundum ſolidiores & ſicciores partes talis incorruptio inveniri debet, ſed etiam ſecundum molliores & humidiores, & ſecundum eas, quæ magis ſunt putrefactioni obnoxiæ: quare & dictas partes ab omni corruptionis & putrefactionis genere immunes eſſe oportet &c. Illud præterea addiderim ſignum fert maximum &c. ſi in illis; quæ ſic permanent,* cor-

Digitized by Google

corporibus (præter colorem, qui quaſi viventium floridus, ne minimum quidem mortuorum pallore ſuffuſus aliquoties in Sanctorum vultibus poſt mortem adhuc perſiſtere obſervatus eſt) non rigida artuum compago, ſed flexibilis tractabiliſque appareat. Sanctorellus *in poſtpraxi medica cap.* 42. quærit, cur, etiamſi omnes partes corporis ſint incorruptæ, extrema tamen pars narium ferè ſemper deſideretur; & reſpondet, *non eſſe partem illam corruptam, quamquam videatur corrupta: videtur autem deficere eam ob cauſam, quia extrema pars narium cartilagini hæret, non alicui oſſi; cartilago autem exſiccata facile contrahitur, contracta illa, contrahitur caro cutiſque illi innixa*. At Jacobus Sinibaldus in ſuo citato ſuffragio edito in cauſa S. Jacobi de Marchia ſubjicit, hoc eſſe concedendum Sanctorello, ſed illam ſiccitatem, quæ tantam contractionem in cartilagine facere potuit, nihil aliud eſſe, quam ſignum evidens corruptionis ex marcore: & ad rem, de qua nunc agitur, faciunt relata per Ven. Bedam *lib.* 4. *hiſtor. Anglorum cap.* 30. ubi agens de corpore Sancti Cuberti invento & recognito poſt undecim annos ab ejus obitu hæc habet: *Aperientes ſepulcrum invenerunt corpus totum, quaſi adhuc viveret, integrum, & flexibilibus artuum compagibus multo dormienti, quam mortuo ſimilius*; & *lib.* 4 *hiſtor. cap.* 19. agens de corpore Sanctæ Edildridæ Virginis etiam poſt conjugium cum Ecfrido Anglorum Rege, hæc addit: *Cum corpus ſacræ Virginis ac Sponſæ Chriſti, aperto ſepulcro, eſſet prolatum in lucem, ita incorruptum inventum eſt, ac ſi eodem die fuiſſet defuncta, ſicut & præfatus Antiſtes Wilfridus, & multi alii, qui novere, teſtantur*.

11 Viam modo ſignatam tenuere certe Rotæ Auditores in relatione cauſæ S. Tereſiæ, cujus corporis incorruptionem miraculo adſcripſerunt. Obſervarunt quippe, corpus in capſa lignea incluſum, extis nullis extractis, abſque ullius balſami medicamine, poſt novem menſes inventum fuiſſe *incorruptum, integrum, flexibile, agile, & tractabile, & dicto odorifero liquore ſuffultum, & mirifico odore plenum ita, ac ſi heſterna die terræ mandatum fuiſſet*; poſt tres annos in eodem ſtatu permanſiſſe *integrum, & incorruptum, & tractabile, & cum eodem odore, & liquore &c.* ſimili modo rem ſe habuiſſe, cum corpus translatum fuit ad civitatem Abulæ; tunc enim *fuit recognitum per legitimos teſtes, qui Matrem Tereſiam vivam cognoverant, eſſe ipſius illudmet corpus; & tunc fuit etiam repertum plenum carne, & cum eadem incorruptione, & integritate, flexibilitate, odore, & liquore, & cum quadam agilitate, & levitate, ut nullatenus eſſet ponderis unius infantis duorum annorum; quin & caro erat ita tractabilis, quod digito percuſſa concava redderetur, &, digito moto, caro ſurgeret, & elevaretur*; iiſdemque omnino qualitatibus præditum Sanctæ corpus repertum fuiſſe in binis aliis viſitationibus, quarum altera facta eſt poſt decem annos, altera poſt viginti duos ab ejus obitu, quemadmodum videri poteſt in allata relatione.

12 Prædictas quoque theoricas amplexi ſunt, iiſdemque veſtigiis inhæſe-

hæſerunt celeberrimi Bononiæ Medici acciti ad judicium ferendum de incorruptione corporis noſtræ Sanctæ Catharinæ, quam tot Scriptores & cives, & exteri, aliique Phyſici jam ſupra memorati miraculo adſcripſerant. Doctor Albertus de Fabris vir clariſſimus ſuum judicium his verbis expreſſit: *Se io ho da dire la verità di quello che ſento, parmi di poter dubitare della incorruttibilità di queſto venerabile corpo ſupra vires naturæ: e la cauſa parmi che ſia il mancare a queſto venerabile corpo la condizione principale, cioè, che o tutto, o la maggior parte delle parti abbiano la conſiſtenza delle parti, e la ſoſtanza, e la trattabilità neceſſaria per iſtabilire una incorruttibilità ſupra vires naturæ, e veramente miracoloſa. E benchè qualche accidente poſſa indicare il contrario, ad ogni modo, ſtante la mancanza accennata, parmi poter' aſſerire, come ho depoſto ſaltem ſecondo il preſente ſtato.* Joannes Galeatius Manzius celebris nominis Phyſicus, dum viveret, ita locutus eſt: *Da quello, che ho veduto cogli occhi (preciſa ogni notizia iſtorica, e qualſivoglia altra cognizione, che conſeguentemente ſi poſſa avere di detto beato corpo) l' ho veduto eſſiccato univerſalmente in tutte le parti riſpettivamente alla cute e membrana a lei ſottopoſta delle braccia, e ſpalle, collo, capo, e delle ginocchia ſino a' piedi, con durezza e tenſione ineguale, più cedente al tatto verſo le clavicole, e nella parte più groſſa delle gambe, ſotto la pianta del piede deſtro, e ſotto la piegatura del ginocchio ſiniſtro: e ſembra ridotto a tale ſtato da una ſucceſſiva eſſiccazione delle umidità, dall' ordinario trattenimento delle quali, ed impedita traſpirazione ſuccede per lo più la corruzione de' corpi. La ſteſſa eſſiccazione ho oſſervato in tutti gli articoli del detto beato corpo, a cagione della quale alcune parti poco, altre nulla ſono fleſſibili: ſicchè il poſto di queſte membra pare poterſi credere eſſere ſucceſſivamente per ordine di varie diſpoſizioni ridotto allo ſtato, in cui di preſente ſi ritrova.* Caute quoque clariſſimus Malpighius de mirabili incorruptione ſermonem habuit: *Conſiderando le parti, che coſtituiſcono un corpo, mentre è laſciato dall' anima, che molte di quelle non ſi trovano incorrotte nel caſo noſtro, come ſangue, pinguedine, parti molli di carni, ed altre ſimili; ma di tutte quelle parti ſe n' è fatta una tale compoſizione o mole, la quale conſerva una configurazione di un corpo umano, ed un adombramento di quelle prime parti; e tutto queſto aggregato conſervandoſi, par che dia qualche ſegno di cauſe ſuperiori alla natura ordinaria, purchè non vi ſia ſtata altra cauſa eſterna artificiale.* Alii Periti in diverſum ſenſum abierunt, intrepide ſuſtinentes, beati corporis incorruptionem inter miracula eſſe recenſendam. Proſper Bottinius tunc Fidei Promotor in ſuis animadverſionibus, fundamenta contra miraculum incorruptionis allata ab Alberto de Fabris, & Joanne Galeatio Manzio, cautumque loquendi modum Malpighii magno in pretio habenda eſſe ſuſtinuit. Angelus Modius Medicus Phyſicus Urbis accitus, ut ſuum pro veritate ferret judicium, Fabrum, Manzium, & Malpighium ceteris dixit præferendos, noviſque fundamentis ipſorum aſſertiones firmavit. Juſſu Clementis XI. ipſe, juvenis cum eſſem, nec adhuc in collegium Conſiſtorialis aulæ Advocatorum adſcitus, patrocinium

aſſum-

aſſumpſi cauſæ meæ Concivis Sanctæ Catharinæ, atque tum ſcriptis, tum dictis omnem lapidem movi, ut corporis incorruptio inter miracula recenſeretur. Communem Scribentium ſenſum de incorruptione miraculo tribuenda propoſui; rationes allatas a Fortunio Liceto reſumpſi; Peritorum miraculo faventium aſſertiones & fundamenta magnopere extuli. Addidi, de incorruptionis miraculo mentionem habitam fuiſſe in Martyrologio Romano, in Miſſa, & in Officio indultis in honorem prædictæ Beatæ. At omnia incaſſum ceciderunt, cum reſponſum fuerit, communi Scribentium ſenſui non eſſe deferendum, quod ſcripſerint quæ audiverant, aut quæ viderant, ſed vel re non examinata, vel ſine experientia, & cognitione ejus; Fortunii Liceti, & aliorum Phyſicorum tempore potuiſſe incorruptionem accedere ad miraculum, ſed miraculum non perduraſſe uſque ad tempus, quo ejus approbatio petebatur, cum mollities & flexibilitas partium beati corporis antiquiori quidem tempore non deeſſet, ut ex variis monumentis colligebatur, ſed ea tempore, quo inſtantia urgebatur, non adeſſet. Fabri, Manzii, & clariſſimi Malpighii auctoritas, quæ meæ aſſumptioni adverſabatur, maximopere profuit in aliorum miraculorum approbatione, quæ Canonizationis fundamentum fuerunt. Cum enim ſanationes quaſdam iidem egregii viri eſse ſupra vires naturæ autumaſsent, tum Sanctitati Suæ, tum Eminentiſſimis Cardinalibus, & Conſultoribus totis viribus inſinuavi, plurimum eorum dictis eſse deferendum, tum propter eximiam in rebus phyſicis peritiam, tum quia, ſi corporis incorruptionem vires naturæ excedere non dixerunt, hoc ipſum de ſanationibus dixiſsent, ſi eas veri miraculi rationem habere non exiſtimaſsent.

13 In cauſa e contrario S. Mariæ Magdalenæ de Pazzis corporis incorruptio tamquam miraculum fuit approbata; ſed corpus inventum fuit molle & tractabile, & conſervatum non ſolum a putredine, ſed etiam ab ariditate, ut ex proceſsu Florentino in ejus cauſa compilato *fol.* 240. *Detecto ſacro corpore &c. tam ſupradicti Illuſtriſſimi & Reverendiſſimi DD. Judices, quam DD. Subpromotores Fidei, duo Medici, ac Teſtes, & ego Notarius cauſæ omnes accedentes viderunt. &c. dum premeretur manus circa pulſum, carnem eſſe mollem & flexibilem ſeu palpabilem, ita ut preſſa elevabatur: quod quidem magna admiratione, præcipue dictorum Medicorum, recognoverunt. Ingenue etiam ſupra veſtem tacto, dum ſentiebatur, pellem poſt preſſum elevari &c.* Concordat bulla Canonizationis (*cod. Canoniz. pag.* 398.): *Decrevit, conſtare de quinque miraculis poſt indultam Beatæ venerationem confectis. Perſeveravit enim corporis incorruptio cum mirabili flexibilitate quarumdam partium, in quibus caro tactu preſſa cedit, & poſt ad priſtinum ſtatum redit. In manibus & brachiis cernuntur venæ, capilli adhuc ſuo fulvo rutilant colore, candorem ſervat caro in artubus, qui veſtibus teguntur, quæ & pium inflammant affectum, & ſanctæ devotionis ſtimulos accendunt.* Ex quibus omnibus comprobatur, nec incorruptionem miraculo tribui poſse, ſi aliqua præceſserit cauſa naturalis,

lis, cui adſcribi poſſit, nec, excluſa quacumque naturali cauſa, corporis incorruptionem inter miracula eſſe referendam, niſi abſit exſiccatio, niſi corporis partes ſint tractabiles, aliæque concurrant circumſtantiæ jam allatæ, uti præter alios adnotavit Petrus Aſsaltus in ſua diſſertatione edita in cauſa S. Joannis Nepomuceni, dum agebatur de incorruptione linguæ ipſius, de qua infra: *Non enim me latet, apud imperitos vulgo incorruptum judicari corpus, dummodo utcumque figuram ſervet, ipſius partibus quoquo modo adhuc cohærentibus, nihil conſiderantes, an ſit rigidum, durum, an molle, an, rugoſum, atque contractum, an color fuerit immutatus, an ſit friabile, ut facile in pulverem comminuatur.*

14 Quod ſi forte dicatur, non omnes prædictas qualitates adfuiſſe in corporibus, de quorum mirabili incorruptione ſermo fit in bullis Canonizationum, nonnulla, ut reſpondeamus, videntur adnotanda. Primum eſt, non ſemper valere hoc argumentum: *Mentio fit incorruptionis corporis in bulla Canonizationis: Ergo incorruptio corporis fuit miraculo adſcripta.* Franciſcus Penia Rotæ Auditor, qui una cum aliis Rotæ Auditoribus cauſam examinavit S. Didaci *in tract. de ejus Canonizatione lib. 3. pag.* 147. hæc habet: *De integritate corporis etiam eſt pertractatum, de qua cenſuerunt, non eſſe miraculum; ceteris tamen concurrentibus, admiratione & veneratione dignam, ac in relatione Conſiſtorii, & poſtmodum in Canonizatione eſſe referendam:* & cohærenter ad hæc de incorruptione facta fuit mentio in bulla Canonizationis (*cod. Canoniz. pag.* 240.): *Itaque devotionis ardore ſuccenſi a Fratribus ſuis Beati Didaci corpus decenter & religioſe in Principis cubiculum afferri curant, poſt annos fere centum integrum & incorruptum.* Secundum eſt, in bullis Canonizationum aliquando non aſſerendo ac definiendo, ſed referendo mentionem fieri incorruptionis. Exemplum eſt in allata cauſa S. Margaritæ de Cortona. Summus Pontifex Leo X. delata ad ſe fama ſanctitatis ejus, collectiſque extra judicii formam Actis tum vitæ, tum miraculorum, necnon incorruptionis corporis, indulſit, juxta morem tunc temporis receptum, cauſa judiciali jure nondum cognita, publicum cultum in honorem ipſius, & beati corporis expoſitionem. In tranſitu a Beatificatione æquipollenti ad formalem Canonizationem, a cultu videlicet permiſſo & ad certos locos coarctato ad cultum ex præcepto & ad univerſum orbem extenſo, aſſumpto judiciali examine de corporis incorruptione, ea (uti ſupra viſum eſt) non fuit miraculo adſcripta; ſed, hoc minime obſtante, mirabilis incorruptionis non aſſerendo, ſed referendo verbum factum eſt in bulla Canonizationis *cod. Canoniz. pag.* 628. *Corpus miro odore perfuſum, copioſa populorum frequentia accurrente, in æde Sancti Baſilii, quæ eſt Fratrum Minorum, jamque ab eadem Margarita appellatur, depoſitum eſt, ſtatimque compluribus miraculis coruſcavit .... Quibus denuo rite diſcuſſis* (extrajudicialiter tamen, & non ſervata forma judicii) *ac ſtupendo illo prodigio, quo Dei Famulæ corpus Cortonæ adhuc vegetum, incorruptum, illæſum, ſuavique odore perfuſum ab omnibus colitur, permotus felicis recordationis Anteceſſor noſter Leo Papa X. qui illud venerabundus coram ſuſpexerat, litteris Ap-*

Digitized by Google

Apoſtolicis octavo idus Februarias anni milleſimi quingenteſimi decimi quinti Florentiæ vulgatis conceſſit, ut Margarita natalis Cortonæ, inque tota ejus diœceſi ſolemni cultu celebraretur, ſacræque ejus exuviæ omnium venerationi ipſo, quo deceſſit, die exponerentur. Tertium eſt, in bullis Canonizationum aliquando fieri commemorationem mirabilis incorruptionis juxta ſtatum antiquum corporis, non juxta ſtatum præſentem: & hic cautus loquendi modus adhibitus eſt in bulla Canonizationis S. Catharinæ de Bononia *loc. cit. pag.* 573. cujus corporis incorruptio non fuit inter miracula recenſita juxta ſtatum præſentem, uti ſupra viſum eſt: *Poſt ejus animam in cælum receptam, & corpuſculi depoſitionem, multis illius patrocinio apud Deum ſe commendantibus, cum duodeviginti dies effluxiſſent, incorruptum, & ſuavem ſpirans odorem ſepulcro eruitur, ſeptemque dierum ſpatio omnium undique confluentium oculis exponitur, quod ſedens inſtar viventis hactenus magno cum honore ibidem colitur. Felicis recordationis Anteceſſor noſter Clemens Papa VII. annos ſeptem & ſexaginta a Catharinæ deceſſu ſacri corporis incorruptionem manu tractabilem coram miratus, monaſterii Sororibus facultatem indulſit quotannis, Catharinæ anniverſario obitus die recurrente, ſacras preces in ejus honorem ritu Eccleſiaſtico celebrandi.* Ultimum denique eſt, ſæpe in bullis Canonizationum mentionem fieri incorruptionis tamquam miraculo conceſſæ, ſed una cum odore, & aliis plurimis miraculis approbatis, ita ut incorruptio fuerit quidem approbata, ſed uti miraculum ſupra numerum, cui Decretum Canonizationis innixum non eſt, juxta ea quæ alibi dicta ſunt. Quæ profecto non adverſantur ceteris a Nobis in hoc capite deductis, ubi quærimus de incorruptione corporis non ſimpliciter referenda, ſed ex judicii forma ſtatuenda, Cauſaque cognita, recenſenda inter miracula pro fundamento formalis Beatificationis aut Canonizationis.

15 Quæ dicta ſunt de incorruptione totius corporis, ſibi locum vindicare debent in aliqua parte corporis incorrupta a reliquo corpore ſeparata. De S. Stephano Rege Hungariæ legitur, ejus dexteram poſt annos quinque & quadraginta incorruptam repertam fuiſſe, ob aſſiduam & copioſam in pauperes largitatem, qua, dum viveret, præditus fuit. Simile prodigium narratur de dextera S. Nicolai Myrenſis, qui manum ſuam aperuit inopi, dum viveret, & a larga & frequenti erogatione eleemoſynarum ore omnium celebratur. Similia exempla collecta legi poſſunt apud Theophilum Raynaudum in citato tractatu *de incorruptione cadaverum cap.* 10. Celebre profecto illud eſt incorruptionis linguæ S. Antonii Patavini, quemadmodum legitur in oratione habita ab Octavio de Martinis Conſiſtorialis aulæ Advocato de laudibus S. Bonaventuræ (*tom.* 7. *oper.* hujus Sancti *pag* 799. *B.*): *Tunc tranſlatum fuit venerabile corpus Beati Antonii ad prægrandem eccleſiam Paduanam: cujus lingua, ſecundo & trigeſimo ſui obitus anno, recens & rubicunda reperta eſt; quam Vir Sanctus* (Bonaventura) *in manibus devote recipiens, ac largioribus lacrymarum imbribus perfundens, talibus reverenter affatus eſt:* O lingua benedicta, *quæ Deum ſemper benedixiſti, & alios*

Digitized by Google

alios benedicere docuiſti : nunc perſpicue cernitur quanti meriti fueris apud Deum. Apud Ughellium quoque *in Italia ſacra*, ubi agit *de Tarentina Eccleſia*, narratur, Archiepiſcopum Tarentinum anno 1346. recognoviſſe Reliquias S. Cataldi Tarentini pariter Archiepiſcopi, mortui anno centeſimo ſeptuageſimo a partu Virginis, & ejus linguam inveniſſe, quæ ad hæc uſque tempora cernitur integra & ſubrubens, quaſi recens ab ejus ore avulſa. Dum munere fungebar Fidei Promotoris, poſt approbatum martyrium & cauſam martyrii in cauſa S. Joannis Nepomuceni tranſitus factus eſt ad diſcuſſionem Dubii ſuper ſignis & miraculis, & inter cetera ſigna & miracula propoſitum fuit illud perennis incorruptionis linguæ ipſius. Sanctus martyrio fuerat coronatus anno 1343. & judicialis recognitio linguæ facta eſt anno 1725. & ſic poſt tercentum & octoginta duos annos ab obitu. Inventa eſt autem integra, & retinens figuram & formam linguæ humanæ. Color apparuit talis, qualis eſt in lingua hominis viventis, & mollis erat atque flexibilis. Signa hæc ſunt incorruptionis, & quidem ſupra naturam, cum nulla ſuſpicio fuerit de cauſa naturali aut artificiali incorruptionis. Additum eſt, linguam inter ceteras humani corporis partes eſſe præcipue corruptioni obnoxiam, cum juxta Anatomiſtas magna pars ejus ex fibris carneis ſit contexta, & fibræ carneæ magna ſanguinis copia ſint repletæ (Diemerbroeck *anatom. lib. 3. cap.* 24. Verheyen *anatom. tract.* 4. *cap.* 19.) & ſanguis ſuo carens fluxu ſive circulatione ad corruptionem impellat, uti videmus in gangræna & ſphacelo inductis ab impedito curſu ſanguinis, & uti videmus etiam in ſanguine per venæ ſectionem excepto in aliquo vaſe; illico enim turbatur, ipſius fibratæ partes globulis rubicundis permiſtæ coguntur, atque atrum colorem contrahunt, ſerumque ab eis ſecretum ſupernatat. Phyſicis rationibus pia quoque acceſſit conſideratio, Deum videlicet incorruptam voluiſſe tot annorum ſpatio mirabiliter illam linguam permanere, quod Sanctus vitam amiſerit, ne proderet ſecretum ſacramentalis Confeſſionis. Matta *de Canonizat. SS. par.* 3. *cap.* 14. *num.* 2. ita ſcribit : *Ingenti admiratione dignum, quod aliquando, reliquo corpore conſumpto, partis alicujus, cui perfectionis donum & virtutis prærogativa præcipue debebatur, ſubſtantia omnis incorrupta, & vivido colore perfuſa animadverſa ſit & inventa*. Et his, aliiſque pluribus ponderatis, ſacrorum rituum Congregatio tamquam miraculum ſecundi generis approbavit perennem linguæ incorruptionem, ut conſtat ex Decreto edito die 11. Januarii 1729. quod Apoſtolica auctoritate fuit roboratum a Benedicto Papa XIII die 16. Februarii ejuſdem anni.

16 Quæres, an continuatio incorruptionis habenda ſit pro novo & diſtincto miraculo ab ipſa incorruptione: de qua quæſtione ſæpe actum eſt, inſtantibus Poſtulatoribus, & adverſantibus Fidei Promotoribus, in ſacrorum rituum Congregatione. Utque tum ejus ſtatus, tum utilitas bene dignoſcantur, ponendum eſt, aliquem Dei Servum mori, incorruptum permanere

manere ipſius corpus, nullam adeſſe cauſam naturalem, cui incorruptio adſcribi poſſit, cadaver eſſe molle & tractabile, uno verbo, nihil deeſſe ex his, quæ ſupra diximus neceſſaria, ut incorruptio miraculo adſcribatur. Introducitur cauſa Canonizationis ipſius vel per viam caſus excepti a Decretis Urbani VIII. & ſic æquipollentis Beatificationis, vel per viam ordinariam, & ſic formalis Beatificationis, uti tum *lib.* 1. tum *lib.* 2. *hujus Operis* dictum eſt. In utroque caſu poſt approbatas virtutes, ſi ſermo eſt de Confeſſoribus, vel poſt approbatum martyrium & cauſam martyrii, ſi ſermo eſt de Martyribus, deveniendum eſt ad diſcuſſionem miraculorum; & in primo caſu deveniendum eſt ad diſcuſſionem miraculorum, quæ ſupervenerunt poſt indultam venerationem; in ſecundo caſu ad miraculorum diſcuſſionem deveniendum eſt, quæ poſt formalem Beatificationem Deus operari dignatus eſt interceſſione Beati. Si inter cetera, quæ diſcutienda proponuntur miracula, proponatur & illud incorruptionis corporis, cum incorruptio præceſſerit æquipollentem Beatificationem, ſi continuatio incorruptionis non habetur pro novo miraculo, non poterit haberi ratio continuatæ incorruptionis pro Canonizatione; miraculum quippe in hoc rerum caſu numquam dici poterit ſuperveniſſe poſt indultam venerationem: idemque judicium ferendum erit in cauſis procedentibus per viam formalis Beatificationis, ſi poſt approbatam incorruptionem tamquam miraculum ante formalem Beatificationem, eadem incorruptio, ſeu incorruptionis continuatio tamquam miraculum proponatur ad obtinendam Canonizationem. Et hæc eadem difficultas non ſolum habet locum in miraculo incorruptionis, ſed etiam in miraculis odoris & liquoris manantis ex cadavere vel oſſibus Servorum Dei, vel Beatorum, de quibus infra, quoties manatio odoris aut liquoris Beatificationem æquipollentem aut formalem præceſſerit, & ejus continuatio tamquam miraculum proponatur ad Canonizationem obtinendam, veluti unicuique reputanti patebit.

17 In cauſa Canonizationis S. Catharinæ de Bononia, quæ proceſſit per viam caſus excepti, cum beati corporis incorruptio, ſive ejus per plura ſæcula continuatio tamquam miraculum proponeretur pro Canonizatione, Proſper Bottinius Archiepiſcopus Myrenſis tunc Fidei Promotor inter ceteras ſuas animadverſiones eam, de qua nunc agitur, non omiſit: dixit enim, quatenus incorruptio fuiſſet miraculum, ejus continuationis haberi non poſſe rationem pro Canonizatione, cum conceſſa per miraculum beato corpori incorruptione, aut continuatio tamquam naturalis habenda eſſet, aut ſaltem ad novum miraculum referri non poſſet. Animadverſioni tum a me, tum a ceteris in cauſa ſcribentibus reſponſum fuit, ipſam adverſari tum rationi, cum conſervatio ſit continuata productio juxta Philoſophos, tum praxi Sedis Apoſtolicæ; cum enim ante praxim inductam a Decretis Urbani VIII. S. Maria Magdalena de Pazzis inter Beatas relata fuiſſet, habita ratione inter cetera miracula incorruptionis & fragrantiæ beati corporis, ut apparet ex Decreto edito die 2. Maji

1626. inducta nova praxi per eadem Urbani VIII. Decreta, in tranſitu a Beatificatione ad Canonizationem, poſt approbatum caſum exceptum ab iiſdem Decretis, ventum fuit ad diſcuſſionem miraculorum; cumque inter cetera propoſitum etiam illud fuiſſet continuationis incorruptionis & fragrantiæ corporis Beatæ, hæc approbationem obtinuerunt pro Canonizatione, veluti deſumitur ex Decreto edito die 10. Septembris 1668. impreſſo inter Acta Canonizationis dictæ Sanctæ collecta a Dominico Cappello *pag.* 57.

18 In reſolutione cauſæ Canonizationis S. Catharinæ de Bononia non fuit opus, ut ſacra Congregatio de propoſita quæſtione ſuum ferret judicium, cum ex ſupradictis, etiamſi incorruptio juxta ſtatum antiquum miraculi rationem habuiſſet, continuatio tamen incorruptionis ob beati corporis detrimentum aliquod non fuerit inter miracula recenſita. Quare Cardinalis de Carpineo Relator cauſæ in *facto concordato*, quod juxta alibi dicta exaratur a Cardinali Relatore, & editur, quando proponitur Dubium, an, ſtante approbatione virtutum & miraculorum, tuto procedi poſſit ad Canonizationem, ſermonem cum haberet de continuatione incorruptionis & odoris a corpore manantis, dixit: *Et iſta duo miracula deducta in ultima Poſitione coram Sanctitate Veſtra non fuerunt expreſſe approbata, quia non ſunt permanentia*. Quæſtio autem, an continuatio incorruptionis aut odoris pro novo & diſtincto miraculo habenda ſit, ſibi vindicat locum, cum incorruptio & odor in eodem ſtatu permanent, in quo erant, ſecus autem, quando ceſſarunt, aut quando incorruptio alicui cauſæ naturali potuit adſcribi. Quapropter, cum in cauſa S. Margaritæ de Cortona ipſe uti Fidei Promotor duo oppoſuiſſem, corpus videlicet fuiſſe unguentis, aromatibus, & balſamis delibutum, & ſic ejus incorruptionem non excedere naturam, &, quatenus exceſſiſſet, ejus continuationis rationem haberi non poſſe pro Canonizatione, quod continuatio non eſset novum & diſtinctum miraculum a prima incorruptione; ſacra Congregatio, quæ primæ adhæſit difficultati, a reſolutione ſecundæ prudenter abſtinuit.

19 Occaſio ſe obtulit de propoſita difficultate judicium ferendi in cauſa S. Jacobi de Marchia, in qua continuatio incorruptionis & odoris propoſita eſt tamquam novum miraculum pro Canonizatione; item in cauſa S. Margaritæ de Cortona, in qua, excluſa mirabili corporis incorruptione, propoſita fuit tamquam miraculum ad Canonizationem obtinendam incorruptio partis corporis a reliquo corpore ſeparatæ, nec ullo modo balſamo litæ; & in cauſa S. Joannis Nepomuceni, in qua continuatio incorruptionis linguæ propoſita fuit tamquam miraculum ad Canonizationem pariter obtinendam: in his etenim omnibus cauſis ſcribens uti Fidei Promotor comprobavi, incorruptiouem Beatificationem æquipollentem præceſſiſſe, & ſupervacuam eſſe quæſtionem de continuatione; quia etiam admiſſa incorruptione, & continuatione incorruptionis in eodem ſtatu, continuatio aut naturalis erat, aut novo & diſtincto miraculo

adſcribi

adſcribi non poterat exemplo ejus, qui per miraculum reſuſcitatur, aut qui ex cæco videns factus eſt; miraculum quippe conſiſtit in reſuſcitatione, & in reſtitutione viſus, non in continuatione vitæ, aut facultatis videndi.

20 At, cum ſacrorum rituum Congregatio ultra cauſam S. Mariæ Magdalenæ de Pazzis (de qua ſupra), continuationem incorruptionis, & etiam odoris inter tempus æquipollentis, & formalis Beatificationis, approbantibus ſummis Pontificibus, recenſuerit inter miracula pro Canonizatione, atque adeo inter miracula diſtincta ab ipſa incorruptione, quæ fuit ante Beatificationem, uti deſumitur ex Decreto edito in cauſa Canonizationis S. Jacobi de Marchia die 2. Februarii 1726. in cauſa S. Margaritæ de Cortona die 27. Decembris 1727. & in cauſa S. Joannis Nepomuceni die 16. Februarii 1729. videtur ceſſare debere quæcumque difficultas, tutoque aſſerendum, poſito miraculo incorruptionis, continuationem haberi debere pro novo & diſtincto miraculo ad Canonizationem obtinendam. Ut enim docent Theologi, quædam ſolum exigunt virtutem ſupra naturam ad ſui productionem primumque ortum, & quædam præterea ad ſui conſervationem. Exemplum priorum eſt in ipſa vita reſtituta, aut oculo reddito per miraculum, quo poſito, tum vita, tum viſus naturaliter durant inſtar naturalis vitæ, aut oculi per naturalem generationem accepti. Exemplum poſteriorum eſt in duplici quantitate penetrata, aut duabus qualitatibus contrariis gradu intenſo conjunctis; conjunctio enim illarum non ſolum miraculi rationem habet in initio, ſed etiam in progreſſu & continuatione; quoniam nullum eſt momentum, in quo quantitas quantitatem naturaliter penetret, & una qualitas non exigat expulſionem alterius qualitatis contrariæ gradu intenſo, veluti totidem verbis ait Cardinalis de Aguirre *in Theologia S. Anſelmi tom. 1. diſput. 9. ſect. 1. num. 9.* Cumque vera incorruptio diu perſeverans non ad primum, ſed ad ſecundum miraculorum genus pertineat, hinc fit, ut unum miraculum in incorruptione, alterum in continuatione & duratione ſit conſtituendum.

21 Utque id explicetur, duo quærenda ſunt: primum, quanto tempore naturaliter corpus remanere poſſit incorruptum, ſecluſa qualibet cauſa naturali aut artificiali: alterum, quomodo Deus ſupra naturæ vires aliquorum Servorum ſuorum corpora incorrupta conſervet. Ad primum Zacchias *quæſt. medico-legal. lib. 4. tit. 1. quæſt. 10. num. 27.* reſpondet, omnibus unum & eumdem terminum non poſſe aſſignari, cum ex dictis multæ cauſæ ſint, ex quibus ipſa cadavera citius aut ſerius corrumpuntur, & ipſæ particulares hominum naturæ & temperationes hac in parte multum poſſint; & concludit, ſi ab eo, quod ut plurimum fit, univerſalis regula ſumenda ſit, terminum tribus diebus videri definiendum, ſumpto argumento a Lazaro, qui, ut dicitur *in Evangelio*, cum hic terminus jam tranſiiſſet, quippe quatriduanus erat, jam fœtebat. Ad alterum nonnulli reſpondent, incorruptionem a Deo fieri per infuſionem qualitatis naturalis,

lis, qua cadavera tuta & immunia ſunt a recipiendis extraneis qualitatibus, per quas turbato & confuſo temperamento ſibi debito, corrumpi ſolent, veluti ratiocinatur Scacchus in citato tractatu *de not. & ſign. ſanctit. ſect. 9. cap. 3.* Nec vero, quod qualitas illa ſit ordinis naturalis, excluditur miraculum incorruptionis. Exemplum eſt in primi hominis immortalitate. Si non peccaſſet, nec ipſe, nec ejus poſteri corporis morti fuiſſent obnoxii; & cum Pelagianis ſentiret, qui mortem corporis in naturam, potius quam in peccatum, referret; cum Bajanis, qui diceret, primi hominis immortalitatem non fuiſſe Gratiæ beneficium, ſed conditionem naturalem. Primi hominis immortalitas non ſolum a juſtitia originali, ſeu gratia gratum faciente, per quam potiebatur perfecta dominatione in corpus, a bona corporis conſtitutione & temperie, a prudentia hominis innocentis, per quam cavebat ab omnibus noxiis & periculis, a ſpeciali Dei pr videntia, & Angelorum cuſtodia cauſam habebat, ſed etiam ab uſu ligni vitæ, quo ſpiritus vitales perfecte reparabantur. De virtute ligni vitæ quæſtio eſt inter Theologos, num fuerit naturalis, an ſupra naturam. Nonnulli dicunt, fuiſſe ſupra naturam. At S. Thomas 1. *part. quæſt.* 97. *art.* 4. *in corp.* probat, fuiſſe naturalem. Cum autem, quamvis tum bona corporis conſtitutio eſſet ordinis naturalis, tum virtus ligni vitæ juxta nonnullos naturalis eſſet, immortalitas primi hominis non naturalis, ſed ſupra naturam fuerit, uti late explicat Eſtius *in lib. 2. ſent. diſt.* 19. *ſ.* 9. ſignum evidentiſſimum hoc eſt, non obſtare miraculo vim qualitatis naturalis, ſi ea Deus utatur, ut aliquid præſtet, quod, poſito ordine naturali, ſpectataque naturæ creatæ conditione, nullatenus præſtare aut efficere tenebatur.

22 Alii vero facilius & probabilius explicant incorruptionis miraculum aſſerendo, illud fieri per remotionem Divinæ efficientiæ, qua cauſæ corruptionem inducentes abſolute indigent, ut operari poſſint, ut in re ſimili obſervarunt ad illud *Exodi cap.* 3. ubi narratur, Moyſen vidiſſe rubum ardentem, & non comburentem. Pererius *ibidem, diſput.* 4. *num.* 15. *Deus ſuſpendebat concurſum ſuum cum igne ad urendum: etenim duo ſunt Theologiæ placita apud Theologos certa & indubitata: unum eſt, nullam rem creatam operari poſſe abſque actuali Dei concurſu cum illa re: alterum eſt, Deum, quæ ſunt extra ipſum, ea libere operari .... quando vult, & ubi vult, & quomodo quantumque vult operari .... Quia Deus concurrebat cum illo igne ad lucendum, ideo lucebat: quia vero cum eo non concurrebat ad urendum, ideo non urebat*. Et Cornelius a Lapide *ad eumdem locum Exodi cap. 3. pag.* 330. *Illuſtre hoc fuiſſe videtur Dei miraculum: Deus enim hic conſervabat ignis ſubſtantiam, ſed actionem & uſtionem ejus impediebat, ſubducendo concurſum & influxum ſuum, ne ageret in rubum, vel virentia ejus folia minimum afflaret, aut deſiccaret. Deo enim cum igne nolente concurrere, ut urat, ne Infernus quidem totus vel ſtuppam aduſſerit: nam certum eſt illud Theologorum axioma, nullam rem creatam poſſe operari abſque actuali Dei concurſu cum illa re.* Probant autem hucuſ-

hucuſque allata, mirabilem incorruptionem non eſſe ex genere earum rerum, quæ miraculum tantum expoſcunt in ſui productione, ſed eſſe ex genere earum rerum, quæ novum miraculum expoſcunt in ſui conſervatione, tendentibus videlicet cauſis, tranſacto naturali termino, ad corruptionem, earumque actione ſuſpenſa & impedita vel a permanente qualitate juxta Scacchum, vel quod probabilius eſt, a continuata remotione Divinæ efficientiæ, juxta ea quæ modo dicta ſunt.

23 Uti conſideranti patebit, facilius eſt, tranſacto termino naturali corruptioni conſtituto, diſtinctionem admittere miraculorum inter incorruptionem, & continuationem incorruptionis, quam effugere multiplicationem miraculorum fere in infinitum. Si enim tranſacto primo termino naturali, intra quem ſequi debuiſſet corruptio, extat miraculum incorruptionis; & continuatio habetur pro novo miraculo, tot erunt miracula, quot ſunt temporis momenta, quibus incorruptio perſeverat, vel ad ſummum tot erunt miracula, quot ſunt novi termini naturales, intra quos corruptio ſequi debuiſſet, quod videtur abſurdum: quod ut evitetur, aſſerere liceat, naturalem quidem non eſſe, ſed ſupra naturam continuationem incorruptionis, eamque eſſe novum miraculum, & ſeparatum ab ipſa incorruptione, eſſe tamen appendicem primi miraculi, illudque, quo magis durat, illuſtrius efficere; continuationis habendam eſſe rationem in tranſitu a Beatificatione ad Canonizationem, quamvis incorruptio Beatificationem præceſserit, ſed adhuc inveſtigandum ſupereſse, utrum continuationis hujus talis haberi debeat ratio in tranſitu a Beatificatione ad Canonizationem, ut ipſa cum alio miraculo ſatis ſit, an potius duo alia miracula diſtincta, vel etiam plura requirantur, juxta numerum miraculorum neceſsarium in tranſitu a Beatificatione æquipollenti aut formali ad ſolemnem Canonizationem, de quo numero alibi actum eſt. Hujus autem quæſtionis reſolutio judicio Congregationis ſacrorum rituum reſervatur, quæ, licet ex dictis cenſuerit, incorruptionem, & continuationem incorruptionis eſse duo diſtincta miracula, & continuationis, uti novi & diſtincti miraculi, rationem habuerit pro Canonizatione, numquam tamen, quod ſciam, ad Canonizationem proceſſit, niſi præter continuationem incorruptionis bina, aut plura miracula fuerunt diſcuſsa & approbata, a Deo interceſſione illius Beati patrata, de cujus Canonizatione agebatur. In cauſis certe SS. Ludovici Bertrandi, Mariæ Magdalenæ de Pazzis, Jacobi de Marchia, Margaritæ de Cortona, Joannis Nepomuceni continuationis incorruptionis corporis, uti novi miraculi, habita eſt ratio pro Canonizatione; ſed alia duo, aut plura in unaquaque cauſa diſcuſsa & approbata fuerunt miracula, antequam ad Canonizationem procederetur.

24 In ripa Boryſthenis ſita eſt urbs Kijovia, ad quam difficilis eſt aditus ob perpetua Coſacorum cum Tartaris certamina. Sunt in ea nonnullæ cryptæ, de quibus tractatus editus eſt a Joanne Herbinio Lutherano Jenæ

anno

anno 1675. Incolæ putant, Kijoviam eſse veterem Trojam, ob raptam a Paride Helenam, a Græcis olim per decennium obſeſsam, & tandem expugnatam ac dirutam. Huic fabulæ aliud commentum accedit, videlicet in cyptis adhuc exſtare & incorrupta ſpectari gigantea corpora Hectoris, Priami, Achillis, & aliorum tum Trojanorum, tum Græcorum Heroum. Quæſivit Herbinius per epiſtolam ab Innocentio Gizielo Archimandrita Kijovienſi prædictarum cryptarum ſtatum, quem candide aperuit, uti eſt *pag.* 43. *In his meatuum magna varietas eſt, quos ſi aliquis inſcius intret, velut ex labyrintho ſolus ſine reductore exire non poſſit. Nec putentur eſſe hæ cryptæ naturales, verum diligenti opera illorum terreſtrium Angelorum, hominum cæleſtium, elaboratæ ſunt, quorum corpora ab annis circiter ſexcentis incorrupta durant. Nec beneficio terræ hoc fit, quod tot annorum centenis Sanctorum corpora incorrupta maneant (cum alias plurimorum ibi poſitorum hominum corpora in pulverem redacta ſint) ſed vere propter ſanctitatem vitæ, & ſingularem in Deum pietatem incorruptibilitate donata ſunt.* Herbinius viribus omnibus contendit, ut horum corporum incorruptionem miraculo tribuat, uti videri poteſt *pag.* 47. totuſque eſt in diluendis adverſariorum objectationibus, ut eſt *pag. 99. & ſeq.* Ignoramus, quorum ſint corpora in memoratis cryptis ſepulta & extantia; Nobiſque ſatis eſſe debet, ſi incorruptio inter miracula non referatur. Herbinius refert, ut dictum eſt. Sed conferantur, quæ ab eo pro incorruptionis miraculo dicta ſunt, cum iis, quæ Nos in hoc eodem capite dicimus ponderanda, antequam incorruptio inter miracula recenſeatur: & nemo erit qui non fateatur, tales a Sede Apoſtolica diligentias præmitti, antequam ad miraculorum approbationem procedat, quales ejus adverſarii, & nimiæ facilitatis accuſatores excogitare non potuerunt, cum de re hac ſcriberent.

C A P U T XXXI.

De nonnullis cadaverum qualitatibus, & de ſanguine, liquore, & odore, qui a cadaveribus manant, an miraculo ſint adſcribendi.

De cadaveribus ſtantibus, aut genuflexis.

1. SAncti Franciſci de Aſſiſio corpus diu poſt obitum integrum inventum eſt, ſtans, illæſum, oculis apertis, & vulneribus recenti ſanguine manantibus, uti habetur apud Wadingum *ad ann.* 1230. *num.* 4. Sancti corpus plures Romani Pontifices aſpexerunt, Gregorius videlicet IX., Innocentius IV., Alexander IV., Clemens IV., Nicolaus IV., & Nicolaus V. At, evecto ad ſummum Pontificatum Sixto IV., cum ipſe Aſſiſium ſe contuliſſet anno 1476., hortante S. Jacobo de Marchia, juſſit, cuniculum, per quem ad ædiculam ſubterraneam, in qua Sancti corpus eſt, patebat acceſſus, & ſcalam, per quam erat deſcenſus, denſo aggere ex lapidibus

pidibus

pidibus ac cæmentis compacto repleri; atque ita unicuique interdictum fuit prædictum ſanctum corpus videre, quemadmodum fuſe habetur *in hiſtoria Conventus Aſſiſienſis* ſcripta a Fr. Franciſco Maria Angelo a Rivotorto *tit.* 42. Corpus contra Sanctæ Catharinæ de Bononia ſedet, & omnium conſpectui patet. Quæritur itaque, an, ſi cadavera mortuorum ſtent, aut ſedeant, nullo fulcro nixa, id ſtatim ſit miraculo adſcribendum. Paulus Zacchias *in quæſt. medico-legal. lib.4. tit.* 1. *qu.* 10. *n.* 34. *& ſeqq.* diſerte ſcribit,eſſe ſupra naturam,ſi cadavera per ſe ſtent,nec a Dæmone fieri poſſe, ut cadavera per ſe revera ſtent,ſed ſolummodo ut appareant per ſe ſtare:ut enim corpus ſtet,opus eſt valida muſculorum actione, in qua plurimi ſpiritus requiruntur, qui in cadavere non ſunt.Fortunius quoque Licetus *de ſecundo quæſitis per epiſtolas cap.39. tom.2. pag.226.* ad miraculum refert, quod corpus S.Catharinæ ſedeat abſque fulcro:*Cum igitur omnes ad unam cauſa naturales putrefactionem arcere valentes ab humanis cadaveribus procul abſint a corpore Beatæ,quod tot annos imputre, ſenſibiliter molle, carnoſum, flexibile ſecundum juncturas omnes, & in ſedicula ſedens abſque fulcro, rectaque cervice,Bononiæ ſervatum veneramur jam hoc admirabile ſupernaturalis virtutis effectus eſt in vera religione, in qua Deus etiam huic ſancto corpori Dilectæ ſuæ dat non videre corruptionem.* At,cum Zacchias non loquatur de cadaveribus exſiccatis,in quibus muſculi ſunt contracti a ſiccitate,ſed de cadaveribus ſtatim poſt mortem, quæ carnem habent recentem & mollem & tractabilem; & Fortunius Licetus molle & carnoſum dicat corpus S. Catharinæ, quod fortaſſe ſuo tempore tale erat; hinc eſt, quod miraculum dici poſſit, ſi cadaver non exſiccatum, & cujus muſculi non ſunt ariditate contracti, ſtet, aut ſedeat: ſecus autem, ſi corpus eſt exſiccatum; tunc quippe obdurata materia illa cartilaginea, quæ eſt inter omnes vertebras, parum aut nihil moveri poteſt corporis truncus, quod manet velut immobile lignum, & quotieſcumque ejus pondus non magis ad unam partem inclinat, quam ad aliam, ſed ſupra gravitatis centrum libratur, facillime ſtare poteſt aut erectum, aut ſedens; quemadmodum animadvertit Angelus Modius Phyſicus Urbis in ſuo ſuffragio pro veritate exarato in cauſa S. Catharinæ de Bononia. Eodem modo locuti ſunt celebres Medici ejuſdem civitatis, qui corpus Sanctæ recognoverunt, & quidem in primis clarus Malpighius: *Suppoſta la riſeccazione delle carni, tendini, e cute, è probabile, che ſi poſſa dare naturalmente quel ſito, cioè che la ſpina ſtia ſecondo le parti ſuperiori perpendicolari*. Manzius: *Ho ritrovato detto beato corpo in atto di ſedere, ma per la ſuddetta indurata unione degli articoli mobile, come un corpo continuo: ſicchè l' atto di ſedere credo dipenda dall'equilibrio delle parti ſopra del ſito, ſul quale riſiede, come ſopra centro di gravità; tanto più, che leggiermente compreſſa tutta la mole del corpo, dopo eſſer leggiermente ſmoſſa, ſi reſtituiſce nello ſteſſo ſito di prima*. Alexander Guicciardinus: *Il corpo predetto ſiede naturalmente, perchè eſſendo continuo, e con figura quaſi equilibrante, e riſeccata, ſi conſerva in quel ſito continuamente*. Idem judicium ferendum eſſe videtur de corporibus, ſeu cadaveri-

Digitized by Google

veribus quæ genu flexo reperiuntur, videlicet id miraculo non eſſe adſcribendum, ſi partes corporis ſint exſiccatæ; ſecus autem, ſi molles & flexibiles. Iccirco *in vita S. Pauli primi Eremitæ* ſcripta a S. Hieronymo, *oper. tom.* 2. *col.* 11. inter miracula recenſetur, quod S. Antonius eum paulo ante mortuum invenerit genu flexo, & extenſis in altum manibus: *Nam introgreſſus ſpeluncam, vidit genibus complicatis, erecta cervice, extenſiſque in altum manibus, corpus exanime: ac primum & ipſe vivere eum credens, pariter orabat: poſtquam vero nulla, ut ſolebat, ſuſpiria precantis audivit, in flebile oſculum ruens intellexit, quod etiam cadaver Sancti Deum, cui omnia vivunt, officio geſtus precaretur.* Niſi forte clariſſimis probationibus demonſtretur, cadaver per aliquod tempus fuiſſe molle & tractabile, & ſtetiſſe, aut ſediſſe, aut genu flexo permanſiſſe, licet poſtea fuerit exſiccatum; tunc quippe ſtatus miraculo accederet, habito reſpectu, non ad ſecundum tempus, ſed ad primum, cum proprium ſit cadaverum humi decumbere. Quapropter Thomas Bozius *lib.* 15. *cap.* 9. *de ſignis Eccleſiæ*, loquens de corpore S. Franciſci, hæc habet: *Mirandum mihi prorſus illud videtur, quod de corpore Sancti Franciſci memoriæ eſt proditum, ſtare illud, nullis humanæ induſtriæ fulcris ſubnixum, ſola Divini Spiritus vi ſuſtentatum, facie tota, oculis & manibus junctis, in cælum ſemper intentum, ſupplicantis in modum, nulla vetuſtatis vi debilitatum, nulla temporis injuria parte aliqua incurvum. Id profecto tanti eſt, ut cum ſit viventium ſtare, defunctorum ſubito humi procumbere.* .

De cadaveribus flexibilibus.

2 Paulo poſt obitum cadavera remanent rigida & inflexibilia; proindeque mortuos ſtatim veſtire neceſſe eſt: quocirca, ſi aliqua ſint flexibilia, quæri poteſt, an id ſit miraculo adſcribendum. Flexibilitas carnium in corpore vivo eſt mollis, oriturque ex laxa minimarum partium continuarum textura, quam laxitatem ab humido præcipue obtinent: flexibilitas vero articulorum in iiſdem viventibus eſt organica, orta ex mechanica ſtructura partium contiguarum, concurrentibus ad faciendam articulationem duobus oſſibus contiguis, cartilagine, ligamento, & humore viſcido. Ex duobus oſſibus alterum eſt cavum, in quod ingreditur alterum, quod dicitur *caput*. Cartilago intercedit, ne oſſa attritu mutuo lædantur. Ligamenti uſus eſt, oſſa illa disjuncta, inſtar funiculi, colligare. Humor viſcidus, qui ab antiquis *pituita*, ab junioribus *ſinovia*, & *mucilago* dicitur, prodeſt faciliori motioni oſſium, & tendinum fibris lubricandis.

3 Inflexibilitas articulorum in mortuis, & celer illa cadaveris rigiditas oritur ab illa eadem ſinovia ſeu mucilagine, quæ ſicut in vivente articulos ac tendines lubricabat, ita in cadavere ſtatim fere coagulata, tendines & articulos tamquam gluten, conſtringit, quaſique continuat: ex quo fit, ut, ſi talis humida ſubſtantia aut omnino deficiat in articulis alicujus cadaveris, aut coagulari non poſſit, utpote nimis tenuis & aquoſa, flexi-

flexibilitas in cadavere abſque miraculo reperiatur, veluti poſt Sanctorellum optime comprobavit ſupra citatus Jacobus Sinibaldus in ſuo ſuffragio pro veritate edito in cauſa S. Jacobi de Marchia; ubi tamen *in fine* ſenſit, flexibilitatem beati corporis miraculo eſſe adſcribendam, cum ſinoviæ defectus flexibilitatem eouſque relinquere poſſit, dum tendines muſculorum (de quibus ſupra) præ ſiccitate fuerint contracti, de qua ſiccitate, poſt lapſum ducentorum & viginti ſex annorum, ait dubitandum non eſſe.

4 Hæc autem innuiſſe ſatis ſit, cum flexibilitas ex alibi dictis ſit una ex circumſtantiis requiſitis ad conſtituendum incorruptionis miraculum, nec de ea ſeorſim ab incorruptione quæſtio fiat; quoties autem de ea agitur una cum incorruptione, agi non poteſt, niſi poſt lapſum multi temporis a die obitus Servi Dei, poſt quem temporis lapſum quæſtio de defectu ſinoviæ ſeu mucilaginis nullum ſibi poteſt locum vindicare.

De cadaveribus ſeſe moventibus, vel quæ rubore perfunduntur, aut calida permanent, & in quibus ungues & capilli creſcere dicuntur, & dentes augeri.

5 Circa cadavera alia obſervari poſſunt, quæ vulgo cauſas rerum ignoranti non ſolum miraculi ſuſpicionem, ſed evidentiam pariunt, cum tamen vim naturæ non prætergrediantur. Cadavera aliquando ſeſe movent vel ſecundum partes, vel ſecundum totum, rubore perfunduntur, commaculantur, & rubris ſtigmatibus conſperguntur, calida diu permanent, & in quibuſdam etiam ungues & capilli creſcere dicuntur, & etiam dentes augeri. Refertur hiſtoria cujuſdam Monialis, quæ cum exoſcularetur manum alterius Monialis demortuæ, manus viventis a demortua adeo fortiter conſtricta fuit, ut viva adhuc putaretur. At Marcellus Donatus *de medic. hiſtor. mirab. lib. 2. cap. 3. in fin.* putat, eam Monialem non prorſus mortuam fuiſſe, ſed in ea remanſiſſe vitæ fomites & igniculos quoſdam, quales in præfocatis, & valida apoplexia correptis inveniuntur, licet ſenſus, motus, pulſus, & reſpiratio ſint abolita. Matthæus Villanus *in hiſtor. ſui temporis lib. 3. cap.* 50. narrat, cadaver Gualterii Buſtacii filii ex Ubertinorum familia, capite per carnificem amputato, dum ad eccleſiam ſanctæ Crucis Florentiæ humandum geſtaretur, repente concuſſione tam valida ſponte exagitatum, ut tabulata, ſuper quibus erat impoſitum, invicem fuerint disjuncta, ipſumque ex geſtantium humeris pæne deciderit; quod ad jactum ſagittæ, dum funus progrederetur, perſeveravit non ſine omnium adſtantium ingenti admiratione. Experientia quoque teſtis eſt, multa animalia recens mortua aliquandiu motum edere. Per integras horas & dies moventur ranæ, exſecto capite, corde avulſo, detracto cortice. Moventur viperæ, & viperarum fruſta. Motus & ſaltus edunt vituli noviſſime jugulati: homineſque ipſi re-

cens interfecti, atque in patibulis capite diminuti & vere mortui non carent motibus, cum artus ſubſiliant, & truncus concutiatur. Omnes hi motus non oriuntur ex principio vitali animantium, ſed ſunt fatui quidam muſculorum ſaltus producti a reliquiis ſpirituum animalium inter fibrarum receſſus deliteſcentium & oſcillantium: quocirca vanum profecto eſſet eos inter miracula recenſere, quemadmodum obſervat Zacchias *quæſt. medico-legal. lib.* 4. *tit.* 1. *quæſt.* 10. *num.* 31. *&* 32. *& plurib. ſeqq.* Plura habentur apud Chriſtianum Fridericum Garmannum in tractatu *de miraculis mortuorum lib.* 1. *tit.* 1. & *tit.* 10. de capillorum augmento & unguium, & dentium incremento in cadaveribus. At Fortunius Licetus *de ſecundo quæſitis per epiſtolas cap.* 40. animadvertit, pilos, ungues, & dentes in cadaveribus vere & reipſa non creſcere, ſed creſcere videri ex depreſſione & conſumptione circumſtantis carnis, aut cutis, vel gingivarum. Idem Zacchias *loc. cit. num.* 37. Ariſtoteles 3. *hiſtor. cap.* 11. ſcribit, capillos & ungues creſcere in cadaveribus: *Creſcunt etiam pili quibuſdam in morbis, ut præcipue in tabificis, quin etiam in ſenectute, & defuncto augeſcunt, drioreſque redduntur, quod idem unguibus quoque evenit.* Philoponus confirmat: *In mortuis enim & ungues, & pili augentur.* Fuliginoſum recrementum materia eſt proxima pilorum, & mucoſum eſt materia unguium; utrumque autem hoc genus excrementi reſidet prope radices pilorum & unguium; unde facile foras propelli poteſt in pilos & ungues a reliquiis ſpirituum ſupra memoratis: cumque interdum contingat, ut adſit prope radices pilorum & unguium prædicta materia diſpoſita, hinc fit, ut, licet raro in cadaveribus contingat incrementum pilorum & unguium, ſi tamen aliquando vere contingit, vires & facultatem naturæ non excedat.

De ſanguine e cadaveribus manante.

6 Sanguis a cadavere emanans non diu poſt obitum inter miracula recenſeri non poteſt. Ut enim infra videbitur, cum agetur de imaginatione, & ejus viribus, ſanguis ſæpe manat ex corporibus mortuorum poſt horas aliquas, & aliquando etiam poſt triduum. In Euangelio S. Joannis *cap.* 19. legitur, poſtquam Chriſtus, inclinato capite, tradidit ſpiritum, unum militum lancea latus ejus aperuiſſe, & continuo exiſſe ſanguinem & aquam: & quamvis clariſſima ſint Euangelii verba, neceſſe tamen fuit ſummo Pontifici Clementi V. in Concilio Viennenſi eorum errorem reprobare, qui effutiebant, lancea transfixum fuiſſe latus Chriſti Domini non adhuc mortui, ſed viventis, uti habetur *in Clementina §.* 1. *de ſumma Trinitate & Fide Catholica.* Summus Pontifex Innocentius III. *in ſua Decretali*, quæ incipit, *In quadam*, *tit. de celebratione Miſſarum*, definit, non phlegma (uti aliqui falſo opinati fuerunt) ſed veram aquam e latere Chriſti fluxiſſe. *Reſtat igitur, ut qualiſcumque fuerit illa aqua, ſive*
natu-

Digitized by Google

naturalis, ſive miraculoſa, ſive de novo Divina virtute creata, ſive de componentibus ex parte aliqua reſoluta, procul dubio vera fuit. Medici nonnulli, naturaliter aquam effluxiſſe, opinantur, læſo ex lancea profunde infixa juxta Chriſti cor pericardio. Itaque Georgius Bertinus Campanus *lib. 5. Medicinæ cap. 9.* ita pronuntiat: *Pericardium continet aquoſum humorem, ut cor calidiſſimum viſcus eo veluti rore madeat, & facilius palpitet. In vulnere cordis, cum hic humor aquoſus effluit, ſtatim mors conſequitur. Unde Evangeliſtæ ad ſignificandam & explicandam Chriſti ſervatoris noſtri mortem, ex corde, vulnere accepto in latere, aquam exiiſſe, vere ac ſapienter ſcriptum reliquerunt*. Alii Medici autumarunt, ſolam pleuram ſine pericardii cordiſque læſione lancea perforatam, aquam illam reddere potuiſſe, cum in cavo thoracis plus minuſve aquei liquoris ſit pro cujuſque temperamento; inque Chriſto Domino ob doloris acerbitatem liquor ille veriſimiliter adauctus ſit. Thomas Bartholinus tractatum peculiarem edidit *de latere Chriſti aperto*, & in eo adhæret Gaſpari patri ſuo opinanti, aquam fluxiſſe e cavo thoracis. Utramque refert opinionem Calmet *ad cap. 19. S. Joannis*. Quid ergo dicendum erit? Erit ne fluxus ſanguinis & aquæ e latere Chriſti inter miracula recenſendus, an potius inter naturalia? Miraculum agnoſcunt & celebrant S. Ambroſius *lib. 10. in Lucam* & *in explicatione Symboli*, S. Auguſtinus *tract. 120. in Joannem*, S. Cyrillus Alexandrinus *lib. 12. in Joannem*, Theophilactus *in cap. 23. Lucæ*, & Nos iiſdem libenti animo ſubſcribimus; ſed adhuc remanet inquirendum, num miraculum ſit conſtituendum in fluxu ſanguinis, an in fluxu aquæ, an in utroque. Suarez *in 3. part. D. Thomæ quæſt. 51. diſput. 41. ſect. 1. §. Secundo dicendum*, miraculum conſtituit etiam in fluxu ſanguinis: *Non poterat de corpore mortuo naturaliter ſanguis effluere*. Hunc ſequitur Cornelius a Lapide *in cap. 19. S. Joannis*: *Naturaliter hoc fieri non poterat, tum quia ſanguis in mortuo ex frigore condenſatur & congelaſcit, unde effluere nequit, ut docent Medici*. Alii miraculum ſtatuunt in fluxu aquæ: admittunt enim, veram aquam fluxiſſe, non autem humorem aqueum, qualis eſt in pericardio. Auctorum ita opinantium nomina referuntur apud Calmet *loc. cit.* Quare ait Cornelius a Lapide ibidem: *Errat ergo Calvinus dicens, aquam pericardio contineri, quo in Chriſto lancea perfoſſo, naturaliter aquam effluxiſſe; id enim falſum eſſe docent Medici, qui aſſerunt, liquorem illum pericardii non eſſe aquam, ſed humorem biliosum*. Theophylactus *in cap. 19. Joannis* præclare ſcribit, miraculum in fluxu aquæ fuiſſe: *Contumelia illis in miraculum vertitur, & ſanguinem quidem ex mortuo corpore prodiiſſe admirabile eſt; verumtamen poſſet quis ſycophantarum dicere, quod veriſimile ſit, vitalem quamdam virtutem adhuc fuiſſe in corpore, aqua autem egreſſa omnem controverſiam miraculo tollit*. Non contemnenda autem videtur eorum ſententia, qui volunt, miraculum in hoc conſiſtere, quod non admiſti defluxerint gemini liquores, ſed plane diſtincti, ac per vices, primum quidem ſanguis, tum aqua, ut ſcribit Nonnus *in paraphraſi in Joannem*; aut contra, primum aqua, tum ſubinde ſanguis, quod Tertulliano, Ambroſio, Hieronymo, Damaſceno viſum

Ooo 2 eſt

eſt: & ſcite Suarez *loc. cit.* perpendens verba Euangelii, *Et continuo exivit ſanguis, & aqua; & qui vidit, teſtimonium perhibuit; & verum eſt teſtimonium ejus*, ſcribit, Joannem illis verbis locutum fuiſſe alterius perſonæ nomine, ſed ſignificaſſe ſe vidiſſe, teſtimonium perhibuiſſe, & verum ſcribendo dixiſſe; ideoque modum eſſe faciliorem & accommodatiorem ordini narrationis ipſius, ut prius totus ſanguis exierit, & deinde aqua manarit, nec fieri potuiſſe, ut aqua a ſanguine diſcerneretur, ſi miſta cum ſanguine exiviſſet.

7 Si damus, ut ſanguis intra horas, aut paucos dies naturaliter effluere poſſit e cadavere, ejus fluxus non poterit miraculo adſcribi, niſi multo poſt tempore liquidus ex cadavere, vel ex parte cadaveris manet: ſanguis enim in homine mortuo intra venas reſidens, elapſo aliquo tempore, aut riget, aut putreſcit in ſaniem, aut abſumitur, pro diverſa corporum, vel morborum affectione & natura; & ſanguis extra venas emiſſus paulo poſt concreſcit, & in ſubſtantiam plane conſiſtentem abit: ſubtiliores quippe partes avolant, craſſiores ſubſiſtunt, humidiores lenteſcunt, &, procedente tempore, idem ſanguis in ſolidam maſſam cogitur. Ex quo proinde ſequitur, non eſſe miraculi loco ponendum, etiam poſita ſanctitate, ſeu approbatione virtutum in gradu heroico, ſi fluat ſanguis a cadavere, niſi (uti dictum eſt) longum tempus ab obitu præceſſerit; nec ullam ſanguinis Servi Dei, vel Beati, aut Sancti extra corpus conſervationem miraculo abſcribendam, niſi poſt multum tempus idem vivus & liquidus appareat, vel ſtatis temporibus liqueſiat, nulla naturali accedente cauſa liquefactionis, uti bene animadvertit Zacchias *cit. quæſt.* 10. *num.* 38. Cum in capite vigeſimo primo ageremus de revocatione mortuorum ad vitam, ſeu de reſuſcitatione, egimus etiam de Vampiris, diximuſque, ut in eorum hiſtoria legitur, ab ipſorum cadaveribus ſanguinem vivum fluere. Ut autem ibi narravimus, cordatos homines eorum reſuſcitationi adverſari; ita nunc addimus, a nonnullis Phyſicæ peritis, prætermiſſa reſuſcitationis controverſia, quæſtionem moveri de ſanguine vivido ab eorum corporibus fluente. Præter Auctores *loc. cit.* allegatos, qui de hoc etiam fluxu ſanguinis diſputationem inſtituunt, Georgius Bernardus Bilſingerus inter ſua Phyſices elementa diſſertationem inſerit *de Vampiris*, & ait, nihil in ſanguinis fluxu deprehendi inſolitum, quod non ſæpenumero in aliis etiam mortuis obſervatum fuerit, a quorum oribus, naribus, & auribus ſanguis erupit, mirabile autem tantum referri ad longam temporis moram, ſi interceſſit, inter mortem & ſanguinis fluxum, & ad circumſtantias, in quibus cadavera fuerunt ſepulturæ mandata, uti videre eſt apud ipſum. Proſequitur Fortunius Licetus *de ſecundo quæſitis per epiſtolas cap.* 45. *tom.* 2. *pag.* 251. *Sane ſæpius obſervatum, e recenti mortuo vel febris violentia, non vulneris injuria, prodire ſanguinem, alioſve humores ex auribus, ore, naribus, ſeceſſu. Nimirum, qui reſiduus eſt ab obitu, calor exiguus in cadavere concentratus*

tus ab ambientis frigore vividior ſit, ut in terra bruma tempeſtate; propriiſque viribus auctus e membris cuti proximis, qua data porta, ſanguinem adhuc fluidum pellit, ac una ſecum educit, & nullo vulnere per cutis poros in exanthemata, papulaſve per cutem efflorefcentes per obitum, quæ rubræ, vel pallidæ, vel nigræ, vel etiam lividæ ſunt aliquando pro varietate humorum ad cutem expulſorum. At vero, ſi ſermo ſit de cadavere multorum menſium & annorum, pariterque de ſanguine jam frigido, concreto, duroque prorſus & addenſato, dubio procul iſte ſanguis non poteſt reddi fluidus, neque fervidus a cauſa pure phyſica, ſed ſolum a Divina, vel etiam Dæmoniaca. De Dæmoniaca tamen non eſt quod hic ſermo habeatur ob rationes ſæpe indicatas. Idemque allegatis Torreblanca, Langio, Lemnio, Libavio, aliiſque multis, firmavit Proſper Bottinius olim Fidei Promotor in ſuis animadverſionibus in cauſa Beatificationis tunc Servi Dei, nunc Sancti Franciſci Solani: *Nullum autem in hujuſmodi ſanguinis emiſſione ſubeſt miraculum, cum ea potuerit omnino naturaliter contingere, dummodo non longe ab obitu accidat, videlicet poſtridie, vel tertio ad ſummum die*.

8 Huc ſpectant, quæ leguntur *in vita Sancti Triphyllii Epiſcopi Leucoſiæ* apud Bollandianos (*tom. 2. Junij ad diem* 13. *pag.* 684.). Vixerat ille temporibus Magni Conſtantini, ob cujus pietatem conſequi non potuit martyrii palmam, quam ſummopere exoptabat. Corpus ejus incorruptum remanſit ſpatio tercentum annorum, ita ut non mortuum, ſed quodammodo dormiens appareret. Saracenis autem Cyprum Inſulam depopulantibus, impius quidam ejus caput gladio amputavit, & ſtatim ſanguis effluxit: *Deo, ut reor, ad alias ejus corollas plectente ipſi coronam martyrii, quam ſemper quidem amore Chriſti tractus optaverat, ſed ſubtraxerat fervens Conſtantini erga piam religionem affectus*. Huc ſpectant, quæ apud eoſdem Bollandianos leguntur *in vita S. Modoaldi Trevirenſis Epiſcopi* (*tom.* 3. *Maji ad diem* 12.*pag*.60.).Cum etenim nonnulli nobiles Galli clam eccleſiam ingreſſi eſſent, in qua ſacrum ejus corpus collocatum erat, & illud furto abſtuliſſent, tantus ab ejus oſſibus ſanguis effluxit, ut Trevirenſes ex pavimento eccleſiæ ſanguine conſperſo furtum conjectantes, præmiſſis opportunis diligentiis, oſſa recuperaverint: *Simul enim cum illius extractis artubus (mirum dictu!) ſanguis copioſus erupit. Qui dum abunde, tamquam de patenti vulnere, proflueret &c. cum plebs ad orandum cœpiſſet ex more concurrere, animadverterunt eccleſiæ pavimentum largo perfuſum ſanguine, &c. nec viſus eſt labor difficilis, fugitivos inſequi, cum ſanguis a direptis emanans oſſibus nuſquam locorum reos ſuos desereret*. Huc ſpectant, quæ leguntur apud Surium (*tom.6.ad diem.*1.*Decembris pag*.26.) *de corpore S.Eligii*, a quo ſanguis copioſe manavit, dum Sancta Batildes Regina illud venerando deoſculabatur: *Detecto ejus vultu, cum multis lacrymis oſculata eſt eum, itemque pectus & manus. Ecce autem, dum ſic palpat ſacrum corpus, tametſi erat hibernum tempus,& jamdiu illud fuiſſet exanime prorſuſque frigidum, copioſus ſanguis ex ejus naribus manavit. Id ubi viderunt Epiſcopi, & Regina*

Chri-

Chriſtianiſſima, confeſtim admoverunt lintea, ſummo ſtudio ſanguinem colligentes, eum pro magno munere in Reliquiis ſervandum repoſituri. Vulgatum eſt illud S. Nicolai de Tolentino: cum enim anno 1345. Religioſus quidam Ordinis S. Auguſtini incenſus deſiderio ad ſuam patriam deferendi aliquas beati corporis Reliquias, brachia abſcidiſſet, a venis copioſus ſanguis erupit: neque tunc ſolum, ſed ſæpe alias brachia ipſa reſecta cruore manarunt; quod fuit ſemper manifeſtum oſtentum impendentis reipublicæ Chriſtianæ mali, quemadmodum, enumeratis ſanguinis eruptionibus, quæ in varia tempora inciderunt, necnon malis, quibus reſpublica Chriſtiana pro ea temporum veritate afflicta fuit, editis voluminibus oſtenderunt ex eadem Auguſtiniana familia Pater Nicolaus Hieronymus Ceppius, & Pater Ægidius Crapols mihi, dum viveret, ſingulari amicitia conjunctus. In cauſa S. Franciſci Xaverii inter cetera miracula propoſitum fuit illud ſanguinis poſt ſexdecim menſes ab obitu ex digito pedis ipſius defluentis vivi & liquidi ob morſum cujuſdam piæ feminæ, quæ pedem deoſculans tentavit evellere fruſtulum, quod pro Reliquia ſibi conſervaret. Auditores autem Rotæ ita de hoc miraculo in relatione cauſæ locuti ſunt: *Hoc fuiſſe miraculum, & ſupra totius naturæ vires contigiſſe cenſuerunt, & probarunt duo inſignes Medici, quibus in hac materia fides fuit ſemper adhibita: nam, extincto per mortem calore naturali, illico ſanguis penitus refrigeratur, congelatur, & exſiccatur, ut Galenus 2. de temp. cap. 2. & experientia ipſa oſtendit, & Anatomici demonſtrant in corporum ſectione, dum etiam in recenti cadavere nihil ſanguinis apparet, nec per illius extrema, nec uſque ad penitiora ſanguinis quicquam reperitur. Immo etiam hoc animalium interfectoribus accidit, qui dum coria extrahunt animalibus adhuc non refrigeratis, ſed palpitantibus & calidis, dum pedes ſecant, nec ſanguinis gutta effluere ſolet: ex quo fit, ut in corpore hominis poſt ſexdecim menſes demortui in aliqua extrema parte cadaveris, & a cordis fonte remotiſſima, nimirum pedis digito, naturali nulla ratione potuerit ſanguis effluere. Quare naturæ modum omnino exceſſit, quod ad ſimplex vulnus dentibus inflictum in prædicto corpore ſanguis effluxerit liquidus & vivus, prout in hominibus vivis vulneratis accidere ſolet: & id cauſæ fuit, ut merito magna illic populi multitudo, quæ frequens aderat, hoc pro evidenti miraculo reputarit, ut teſtes deponunt*. Concordat bulla Canonizationis his verbis (*cod. Canoniz. p.* 349.): *Quo tempore cum mulier quædam affectu devotionis incitata ſpecie oſculantis pedis digitum, ut illum abſcinderet, morſu apprehendiſſet, ſtatim ſanguis effluxerat. Sed Altiſſimi benignitas non his modo mirabilibus Sanctum ſuum in conſpectu omnium populorum mirificaverat: ſed omni tempore ingentia præſtabat beneficia his, qui ejus interceſſionem fideliter implorabant*. Idemque Rotæ Auditores in relatione cauſæ S. Petri Regalati *miracul. 2. poſt mortem* hoc ipſum comprobarunt: *Sed incorruptionis dotem, odoriſque fragrantiam excedit ſanguinis quaſi recentis ex eodem Regalati corpore effuſio poſt tam diuturni temporis intervallum*.

9 In

9 In cauſa Beatificationis tunc Servi Dei, nunc Sancti Andreæ Avellini Felix Contelorius, qui deinde librum conſcripſit *de Canonizatione Sanctorum*, Advocati munere fungebatur: cumque nullum non moverit lapidem, ut tres ſacræ Rotæ Romanæ Auditores Joannes Baptiſta Coccinus, Alfonſus Manzanedus, & Jacobus Cavalerius, quibus juxta morem tunc temporis receptum cauſæ Canonizationum committebantur, in ſuam inſererent relationem, ſanguinem ejus poſt annos quatuordecim incorruptum ac rubicundum in ampulla permanere, quin & octavo poſt obitum die, atque iterum triennio poſt, nempe die 10. Novembris 1611. anniverſario obitus, & alias etiam liqueſcere & ebullire atque ſpumare viſum fuiſſe; prædicti Rotæ Auditores die 12. Septembris 1612. reſcripſerunt: *Habebitur ratio in relatione juxta ordinem datum*. Urgenteque Contelorio, ut non utcumque ea inter mirabilia poſt obitum, ſed inter vera miracula recenſerentur, Auditores die 7. Octobris negotium commiſerunt Joanni Baptiſtæ Pamphilio Neapoli tunc Sedis Apoſtolicæ Nuntio, & poſtea ad ſummum Pontificatum evecto nomine Innocentii X. ſanguinem cuſtodiendi, &, anno anno, recurrente obitus die, rurſus ebulliret, obſervandi. Nuntius paruit mandatis, & in epiſtola, qua reſpondit Auditoribus Rotæ, quæ inter ſcripturas Coccini Rotæ Decani in archivo Collegii Romani aſſervatur, quamque ipſe fungens munere Fidei Promotoris edidi poſt ultimas animadverſiones in cauſa S. Margaritæ de Cortona, præmiſit, a Poſtulatoribus nullatenus afferi, die anniverſario obitus ſanguinem ebullire; deinde dixit, ſanguinem ampulla contentum, eſſe verum ſanguinem, odorem habere & colorem ſanguinis, durum tamen perſiſtere, ut ipſe eum tangens ferro aculeato deprehenderat; tum addidit, ſe ampullam ſub clavi fideliter cuſtodiviſſe, propriiſque ſigillis capſam obſignaſſe, in qua erat ampulla, nec ullam die anniverſario Beati in ſanguine mutationem vidiſse. Itaque habita quidem fuit a Rotæ Auditoribus in relatione ratio eorum, quæ contigiſse dicebantur quoad ſanguinem Servi Dei poſt obitum ipſius, ſed pro Beatificatione diſcuſsa fuerunt & approbata alia miracula, de quibus in prædicta relatione & etiam in Opere Patris Joannis Antonii Caggiani Clerici Regularis *de ejuſdem Sancti Andreæ Avellini Beatificatione*.

De ſanguine S. Januarii, qui liqueſcit & ebullit, cum ad caput ejus admovetur.

10 Ingens & verum miraculum eſt illud, quod non unum, aut alterum teſtem habet, ſed totam Italiam, & (ut ita dicamus) totum Chriſtianum orbem, ſanguinis S. Januarii Martyris. Sub Diocletiano Principe Puteolis in Campania S. Januarius civitatis Beneventanæ Epiſcopus martyrium paſſus eſt; ejuſque corpore Neapolim deinde delato, atque honorifice in eccleſia tumulato, ſanguis repoſitus eſt in ampulla vitrea,

vitrea, in qua adhuc ſervatur, idemque adhuc manet concretus ac durus: ſed, cum primum ad caput Martyris admovetur, quaſi exoptet eo recurrere, unde fluxit, illudque iterum animare feſtinet, veluti moræ reſurrectionis impatiens, protinus liquefieri, mox fluere & ebullire maxima omnium admiratione conſpicitur: de quo perenni miraculo plura legi poſſunt apud Petramſanctam *tom. 3. de miraculis perpetuis Catholicæ Eccleſiæ pag.* 115. *& ſeqq.*

11 Multa profecto ſunt, quæ adverſus hoc inſigne & perenne miraculum ab Hæreticis impie proponuntur, quos ſtrenue & evidenter redarguit Joannes Dominicus Putignanus in ſuo opere *de redivivo ſanguine D. Januarii*, & præſertim *part. 1. de ſanguine ebulliente*. Gottus quoque in tractatu *de vera Eccleſia adverſus Jacobum Piceninum tom. 1. cap. 2. §. 4. num.* 38. idem proſequitur argumentum. At, cum nullus prædictorum Auctorum memoret, quæ a Fortunio Liceto *de ſecundo quæſitis per epiſtolas cit. cap.* 45. dicuntur de ſanguine S. Januarii concreto, qui ſponte liquatur atque ebullit coram capite conſtitutus, fas ſit, aliqua ex eo in hoc caput inſerere. Fortunius enim, patria Genuenſis, Philoſophi munere in noſtra Univerſitate Bononienſi laudabiliter functus eſt.

12 Petrus Molinæus in ſuo *Vate Calviniano lib. 5. cap.* 14. miraculum ebullientis ſanguinis coram capite impie irridet his verbis: *Quid facilius, quam injicere calcem in lagenam, quæ ſic excitet bullas, ut liquor fervere videatur?* Verum, ut prætermittamus, nullam fraudem excogitari poſſe in re, de qua nunc agitur, cum S. Januarii ſanguis liquetur & ferveat, dum ſolemni proceſſione aſportatus, coram innumeris populis omnium nationum, in medio itinere capiti occurrit; Fortunius, poſtquam phyſicis rationibus demonſtravit, numquam poſſe a calce fieri, ut ſanguis concretus liquefiat & ebulliat, teſtatur, ſe excepiſſe patera ſanguinem jugulati recens agni, &, abjecto ſero, concretam maſſam adhuc mollem ad inſtar carnis, aut hepatis crudi multa calce viva circum undique oppleviſſe, eamque priſtinam mollitiem amiſiſſe, nec aliquid liquidi defluxiſſe; ſe deinde, excuſſa calce, placentam illam concreti ſanguinis ad prunas impoſuiſſe craticulæ, eamque, nullo liquore defluente, induratam fuiſſe inſtar corii cujuſdam. Addit Fortunius, ſe ſanguinem hædi nuper mactati ſcutella excepiſſe, qui, nullo ſero prorſus excuſſo, concrevit; ſe ſanguini concreto calcem vivam impoſuiſſe, & undique circumdediſſe, ſpe ductum liquationis propter ichorem non ſeparatum, ſed fruſtra, cum calx ichorem abſumpſerit, & ſanguis numquam fuerit eliquatus. Demum, ut res evidentius pateret, obtinuit ab Achille Muratorio publico in Bononienſi Univerſitate Anatomiæ Profeſſore nonnullos grumos coagulati ſanguinis e diſſecto corde Georgii Juſtiniani Societatis Jeſu, cujus cadaver ab ipſo fuerat exenteratum, ut, exemptis inteſtinis, decentius in ſepulcro, & diutius ſervaretur a putredine. Poſt quartum menſem fruſtula ſanguinis nigra calcis vivæ recentiſſimæ pulveribus & fragminibus plane demerſit; exſpe-

Digitized by Google

exſpectavit ad multum temporis, per ſpatium videlicet duarum, & amplius horarum, nec fruſtula umquam de ſua duritie, de ſua priſtina magnitudine, de ſua figura quicquam amiſerunt. Ex quibus concludit, etiamſi calx in lagenam, in qua ſanguis conſervatur, eſſet injecta, nec bullas excitare poſſe, nec ſanguinem liquefacere, ut Molinæus ſibi perſuaſit. Item, ut nebulas adverſus hoc præclariſſimum miraculum offundant, nonnulli confugiunt ad antipathiam & ſympathiam, qua, ſanguinem occiſi ebullire coram occiſore, a nonnullis aſſeritur; qua magnes ſponte ſua converti dicitur ad polum; qua lapis adamas ab hircino ſanguine fertur diſrumpi; qua ferrum a magnete trahitur, & palea ſimiliter a ſuccino. At, omiſſis illis, quæ de ſanguine occiſi ebulliente coram occiſore proferuntur, (de quibus infra loquemur, cum tractabitur de viribus imaginationis) nonnulli ex Philoſophis docent, magnetem vim ſuam ad utrumque terræ polum dirigentem ab ipſa terra, quæ eſt ingens magnes, repetere; & vim magneticam, qua ferrum, aut alium magnetem ad ſe trahit, non a forma ſubſtantiali magnetis, aut qualitate occulta, ſed a mechanicis principiis oriri; neque eſſe proprie attractionem, ſed impulſionem, uti late explicatur in philoſophia Burgundica *tom. 5. cap. 6. de magnete, & vi magnetica*. Purchotius *in inſtit. philoſoph. tom. 3. part. 2. phyſices ſect. 5. cap. 4.* vim dirigentem magnetis repetit ab effluviis ſubſtantialibus perpetuo circuitu per unum terræ polum irrumpentibus, & per alterum erumpentibus; atque ipſum ferrum non utique a magnete proprie attrahi, ſed verſus magnetem vi aeris circumpulſi, atque a tergo urgentis impelli putat. Sed & Jacobus Rohaultius *in phyſico tractatu cap. 8. de magnete*, ſubtiliſſimam quamdam vult eſſe materiam nullatenus ſenſibilem, quæ ea corpora impellit. De his noviſſime dubitat Stockius *in ſuis phyſic. exercitat. §. 541.* At, utcunque ſit de his, obſervat Licetus *loc. cit.* omnem magnetem, in quocumque terræ loco naſcatur, ſemper ad polum converti, ſemper trahere ad ſe ferrum, niſi nimia vetuſtate vires jam habeat effœtas; quemcumque adamantem, ubicumque fuerit ortus, ab hirci cujuſcumque ſanguine calente effringi; a quocumque ſuccino quamvis paleam attrahi: cumque in ſolo ſanguine S. Januarii poſito coram ipſius capite contingat liquefactio & ebullitio, neque id fiat, ſi aliorum hominum ſanguis concretus coram ipſorum capitibus conſtituatur, concludit, liquefactionem & ebullitionem ſanguinis S. Januarii fruſtra ad antipathiam & ſympathiam, aut ad aliam quamcumque cauſam naturalem referri. Idem Licetus *in ſeq. cap. 46.* miraculo adſcribit, quod in eadem urbe ſanguis concretus S. Joannis Baptiſtæ, qui in templo Monialium, quæ vulgo *Donne Romite* dicuntur, aſſervatur, liquefiat, ſi ſuper altare exponatur, & in eo Miſſa celebretur in honorem prædicti S. Joannis Baptiſtæ. De hoc tam inſigni miraculo exſtat epiſtola Marci Aurelii Severini ad eumdem Fortunium Licetum *in cap. 47.* Eſt etiam epiſtola Joannis Rho ad Petramſanctam *tom. 3. de miraculis perpetuis Eccleſiæ Catho-*

lica pag. 171. *& ſeqq.* ubi narratur, Clementem Merlinum Rotæ Romanæ Auditorem & Decanum, diu verſatum in materia miraculorum, cujus plures exſtant relationes editæ in cauſis Beatificationis & Canonizationis Sanctorum, Neapoli commorantem, cum Miſſam celebraret in altari, ſuper quo erat impoſita ampulla concreti ſanguinis S. Joannis Baptiſtæ, poſt ipſum Miſſæ initium inibi fuiſſe, ut de ara recederet, ſubortis ſcrupulis, ne ſanguis liqueſceret, quod ipſe peccati alicujus reus, licet ignarus, ad ſacrificandum veniſſet, aut quod vero Sacerdotii charactere fortaſſe inſignitus non eſſet vel ſua, vel Epiſcopi ordinantis culpa; ſed ab aſtantibus graviſſimis viris confirmatum, Sacrum continuaſſe, magnaque animi voluptate perfuſum fuiſſe, cum vidit ſanguinem in phiala liqueſcentem.

13 Sancti porro Januarii miraculi fidem adauget id, quod Labatus e Dominicanorum Familia in ſuo per Hiſpaniam & Italiam Gallico *Itinerario* anno 1731. edito fuſe narrat. Eodem, inquit, pretioſo in loculo, ubi Sancti illius caput reconditur, reconduntur & geminæ phialæ, in quibus ejuſdem ſanguis concretus aſſervatur. Certis deſtinatiſque diebus ad capitis aſpectum cruor ille admovetur, ac fluxilis evadit, veluti ex viventis venis exſiliret. Audaces ait ſe noviſse viros, quorum alii liquefactionem pernegant, alii vero phyſicis rationibus rem, perinde ac a naturæ legibus non recederet, explicare nituntur. Sed eos a veritate longius aberrare cenſet: ſiquidem contra tot oculatos teſtes pugnare eos conſtat, qui & ſedulo, & ſpiritu quodam cenſorio id facti genus explorantes, convicti tandem, rem per tot ſæcula vulgatam, uti narratur, ita contingere faſſi ſunt. Rurſus ex rationibus phyſicis ad hoc phænomenon explicandum nullam in medium ſatis idoneam, ſuo quidem judicio, proferri poſse teſtatur. Siquidem, ait, ſi exardeſcentes faces, hominumque halitus ſanguinem calore ſuo exſolvere quiſquam autumaret, in errorem dilaberetur, cum cruor præſertim exſiccatus, & a longo tempore veluti effœtus, caloris ope, in maſsam magis concretam faceſsat, quaſique lapideſcat. Si S. Januarii, pergit Labatus, ſanguis recens ab ejus internecione bis aut ter liquidus evaſiſset ob humoris nondum in auras elapſi copiam, nunc tandem poſt tot ſæcula in delubro caleſcente toties expoſitus, ob regionis fervorem, ob accenſas faces, populique concurſum omni feroſa portione deperdita, liqueſcere haudquaquam deberet. Fruſtra, inquit, quis objiceret, ſanguinem in loco udo & frigidiuſculo, marmoribus metalliſque undique ſepto, ſuam liquiditatem atque humiditatem ſibi perpetuo ſervare: nam quotieſcumque e loculo ſuo educitur, liquidus ſemper comperiretur; cum tamen ſpectatores omnes teſtes ſint, ubi educuntur phialæ, ſanguinem cerni ſub parvo volumine concretum, exſiccatum, quique ad vaſis parietes illiſus, ſonitum edat. Ad capitis tamen aſpectum cruor ille jam ſiccus atque ſubniger, liquidus purpureuſque evadit, quod abſque miraculo contingere nequit. Hinc factum eſt,

ut

ut aliquando Heterodoxi, & irreligioſi homines, qui ad rem etiam irridendam in templum ſeſe contulerant, ad veram Fidem converſi ſint, & pietatem amplexi. Hactenus Labatus. Ad ejus autem confirmanda argumenta, alia quoque ratio in medium afferri poteſt. Perplures ex impiis illis viris, qui miraculum convellere nituntur, ſanguinem, ob humidam portionem adhuc in eodem deliteſcentem, & caloris ope in motum concitatam, liqueſcere affirmant. Sed eſto. Quod ipſi nulla ratione innixi ajunt, non pernegemus. Illud tamen tunc accidere neceſſe eſset, ut cum liquidus S. Januarii ſanguis refrigeſceret, humida illa portio a ſolidiori diſcreta, ob ponderis ac denſitatis diverſitatem, diverſo quoque in loco ſecederet: atque impedimento eſset, quominus liquata diſsolutaque maſſa unius corporis ſicci durique priſtinam reſumeret molem atque ſervaret. Id in ſanguine e venis educto, dum refrigeſcit, paſſim videmus accidere; medio enim in loco rubicunda maſsa deſidit, ſerum vero recedit, eamque circumambit. Quod cum neutiquam contingat in S. Januarii ſanguine, divinitus illum eliqueſcere, fateamur oportet.

14 Vix publicis typis edita fuerant, quæ modo ex Labato retulimus, cum in Diario, quod *Bibliotheca Germanica* inſcribitur, *tom.* 29. anni 1734. inter res novas litterarias, edita eſt Anonymi epiſtola Berolino data; in qua de liqueſcentis S. Januarii ſanguinis miraculo agitur. Hæc autem ita habet:

15 *Multi ex regia Societate Berolinenſi comeſſatum iverant apud Gaſparem Nevmannum Aulicum Conſiliarium, Medicinæ Doctorem, Chymiæque Profeſſorem die* 26. *elapſi Januarii. Poſt prandium tres præſto fuerunt phialæ cryſtallinæ, in quarum qualibet materies quædam recondebatur, parvo volumine, ſicca, nigra, & adeo dura, ut illiſa in phialæ parietes ſonitum ederet. Quatuordecim ſaltem teſtes adfuiſſe dicuntur rem ſedulo explorantes. Nevmannus interea mortui caput juſſit afferri, quod certe non erat Sancti Januarii. Cumque primam phialam capiti admoviſſet, materies rubicunda evadebat, liqueſcebat, ebulliebat, volumine excreſcebat, opplebatque phialam. Secunda vero phiala, capiti propius admota, parumper ebulliebat. In tertia vero ne hilum quidem liquabatur materies, ſed dura, nigra, & ſicca reſtitabat. Quæ in primo caſu contigere, Sancti favorem oſtendiſſe dicendum eſt; in altero vero vix aut ne vix quidem propitium eum adeſſe; in tertio vero, contra Heterodoxos Sanctum eſſe indignatum.* Hactenus Epiſtola.

16 Sed quis unquam autumabit, caput illud phialis admotum diverſos editurum fuiſse effectus, ſi materia, quæ in phialis aſservabatur, una eademque fuiſset? Summum inde Nevmanni artificium in apricum venit, qui ad convellendum miraculum, pioſque viros irridendos, triplicem materiem excogitavit paravitque ope Chemiæ, quarum una nulla ratione, altera nonniſi ſummo fortaſse adhibito calore, tertia vero ad aerem leviter invaleſcentem liqueſceret atque diffluerct.

17 Quamvis aurem forſan hoc phænomenon ex aliis cauſis prodire

 queat,

Digitized by Google

queat, quæ nos latent, quæque notæ artifici, viro Chemico, ſunt; nihilominus a veritate non multum nos aberaſſe putamus, cum in hanc cauſam totum id retulimus. Ad rem apprime facit experimentum ſatis elegans, quod Hellotius *in Academ. Reg. Pariſ. Actis anni* 1739. inſtituto ſermone de æthereo liquore Frobenii, deſcribit. In phiala cryſtallina cylindrica exigua olei cujuſdam portio occluditur, & dupla quantitas aquæ ſuperinſunditur, phialæque orificium obturatur. Hoc oleum in vaſis illius fundo ſub aqua deſidit; donec in Thermometro Reomurii liquor in gradu 16. aut 17. perſtabit; quod ſi aeris calor increverit, ut liquor Thermometri ad gradum 21. aut 22. elevetur, tunc oleum veluti turgebit, & ad parietes vaſis allapſum, & aquam circumambiens, ſenſim ad ſummum enatabit. Poſtea vero ſi phiala aquæ præſrigidæ immergitur, ibique detinetur per horæ curriculum; tunc vaſe excuſſo, verſa veluti vice, aqua ſurſum educta, oleum ad ſundum præceps ruet. Si hoc oleum, loco materiei Nevmanni, fuiſſet capiti admotum, certe ſpectatores inſcios, neque de caloris augmento admonitos ludificari potuiſſet.

18 Silentio nunc præterimus illos, qui S. Januarii ſanguinem ſervant, non adeo videri Chemiæ peritos, ut eas compoſitiones parare poſſint, quas inter Chemicos nonniſi pauci, iique doctiores elaborant. Adde, quod non facili negotio percipitur, materiem illam Nevmanni per multorum annorum ſeriem effectus illos, quos Auctor deſcribit, gignere poſſe; cum e contrario plura præterierint ſæcula, quibus S. Januarii ſanguis identidem liqueſcit in phialis cryſtallinis probe clauſis aſſervatus, unde aer udus, aliaque effluvia, quæ ſervorem aliquem ciere poſſent, arceantur. Denique a Nevmanno percontari poſſemus, num materies illa, quæ ad capitis aſpectum liqueſcit, ſemper liqueſcat, & ex ſolo capitis aſpectu liqueſcat. Illud quoque ab anonymo epiſtolæ illius Auctore poſtulari poſſet, an materies quæ diffluxerat (quoniam Nevmannus miraculum liquati cruoris ſimulare contendebat) iterum deinde concreverit. Hæc enim ſunt propria veluti phænomena ſanguinis S. Januarii; cui quidem nihil habet ſimile materies illa, quam Chemiæ gnarus artifex parat. Quamobrem concludendum eſſe videtur, Nevmannum triplicem diverſamque materiem paraſſe, ut ad tempus ſpectatores amicos, qui comeſſatum apud eumdem iverant, oblectaret. Jacobus Serces in ſuo tractatu *de miraculis* loquitur de ſanguine S. Januarii, & ejus ebullitione; utque eam excludat a ratione miraculi, rem totam refert ad aſtutiam Sacerdotum, qui ampullarum ſacri cruoris & capitis ſunt cuſtodes. At quis unquam id ſibi ſuadere poterit? aſtutiam videlicet potuiſſe latere ſpatio tot ſæculorum, & adhuc ſub eodem ſilentio eſſe involutam. Joannes Conradus Danhawerus factum a ratione miraculi excludit ob inutilitatem: *Quæ enim*, inquit, *utilitas, ſi ſanguis Januarii effluat ad ſitimet cranii præſentiam?* At Melchior Corneus, Societatis Jeſu Theologus, in ſua defenſione miraculorum Eccleſiæ Catholicæ, typis Moguntinis impreſſa anno

anno 1652. *pag.* 37. bene reſpondet, miraculum prædictum Eccleſiæ noſtræ fidem conciliare, & fidei evidentiam, concludens adverſus Danhawerum his verbis: *O ſi tu Secta tuæ firmandæ par haberes argumentum, ut ampullareris!*

De liquoribus aliquando manantibus e corporibus, Reliquiis, & ſepulcris Sanctorum.

19 Liquores aliquando manant e corporibus, Reliquiis, & ſepulcris Sanctorum. S. Baſilius *homil. in Sanctam Julittam Martyrem* (*tom.* 2. *oper. pag.* 35.) aquam laudibus extollit ex ejus ſepulcro manantem: *Terra autem Beatæ hujus adventu proſpera effecta, aquam gratiſſimam e ſinu ſuo emiſit, adeo ut Martyr vice matris velut communi aliquo lacte cives nutriat. Hæc aqua, & ſanis tutela, & ſobrie deliciantibus voluptatis largitio, & ægris ſolatium eſt. Quod collocatum eſt ab Eliſeo in Hierichuntinos beneficium, hoc idem Martyr in nos contulit; cum ſalſuginem, quæ in communi aquarum huic loco adjacentium natura percipitur, in ſaporem dulcem, amœnumque, & omnibus ſuavem, benedictione tranſmutavit.* S. Gregorius Turonenſis *lib.* 1. *de gloria Martyrum cap.* 30. teſtatur, ſuo tempore profluvium mannæ ſalutaris e ſepulcro S. Joannis Euangeliſtæ dimanaſſe: *Cujus nunc ſepulcrum manna in modum farinæ hodieque eructat, ex qua beatæ Reliquiæ per univerſum delatæ mundum ſalutem morbis præſtant.* Et *eod. lib.* 1. *de gloria Martyrum cap.* 31. narrat mirabile mannæ & olei profluvium e ſepulcro S. Andreæ: *Andreas Apoſtolus magnum miraculum in die ſolemnitatis ſuæ profert, hoc eſt manna in modum farinæ, vel oleum cum odore nectareo, quod de tumulo ejus exundat. Per id enim, quæ ſit fertilitas anni ſequentis, oſtenditur: ſi exiguum profluxerit, exiguum terra profert fructum; ſi vero fuerit copioſum, magnum arva proventum fructuum habere ſignificat: nam ferunt, aliquibus annis in tantum e tumulo oleum exundare, ut uſque medium baſilicæ profluat rivus ille &c. Cum oleum defluxerit, tantum odorem naribus præſtat, ut putes, ibi multorum aromatum ſparſam eſſe congeriem: quod non ſine miraculo, ac beneficio habetur in populis. Nam ex hoc ſeu inunctiones factæ, ſive potiones datæ plerumque languentibus commodum præſtant.* In *Novella ſecunda* Emmanuelis Comneni Imperatoris *tit. de feriis* §. 4. mentio habetur mannæ S. Nicolai Barienſis, de qua infra: *In honorem miraculis celebris, unguentoque ſcaturientis Nicolai.* Apud Cardinalem Baronium in notis ad Martyrologium, *ad diem* 9. *Maji* hæc leguntur: *Deus optimus maximus, cum multis modis Sanctorum ſuorum cineres illuſtrarit, eo etiam honore dignatus eſt, ut ex aridis oſſibus &c. liquorem medicamenti vim habentem ad curandas malas valetudines, & impios hagiomachos convincendos jugiter fluere voluerit.* Apud Nicephorum *hiſtor. lib.* 18. *cap.* 28. & 32. narratur, corpus Sanctæ Glyceriæ in celebri templo Heracleæ poſitum pluribus miraculis fuiſſe illuſtratum, cum ex ejus oſſibus jugiter unguentum curandi vi præditum emanare ſoleat. Tum in tabulis Novarienſibus, tum in Martyrologio Romano *ad diem* 30. *Aprilis* commemoratio

Digitized by Google

ratio fit S. Laurentii Presbyteri,& Puerorum Martyrum,quos ille ſuſceperat educandos; & ex eorum oſſibus medicum liquorem manaſse, Cardinalis Baronius *in notis* comprobavit. Hiſtoriam mannæ S. Nicolai de Bario luculenter deſcripſit Antonius Beatillus Barienſis Societatis Jeſu;ex qua proinde habemus,ſtatim ac corpus Myræ conditum fuit in marmoreo ſepulcro, cœpiſſe,admirantibus omnibus,effluere duos liquores,alterum ex parte capitis ſub olei ſpecie,alterum ex parte pedum ſub aquæ forma , utrumque ſuavis odoris,& contra quoſcumque morbos, ut experientia comprobavit , mirabiliter efficacem;itemque,a Barienſibus pio furto oſſibus ſublatis,& Barium translatis , ſemper roridum liquorem ex illis emerſiſſe ægris ſanitatem conferentem , etiam poſt lapſum trium ſæculorum & eo amplius . Cardinalis Baronius in notis ad Martyrologium Romanum *ad diem 6. Decembris* poſt relatum hymnum Breviarii Toletani , in quo in honorem S. Nicolai hi verſus deſcribuntur :

Cujus tumba fert oleum ,
Matres olivæ neſciunt ;
Quod natura non protulit ,
Marmor ſudando parturit ;

ſubjicit hæc verba : *Quod miraculum hactenus vigere dicitur* . Baillet *in vita S. Nicolai* audacter aſſerit , potuiſſe Cardinalem Baronium Barium accedere , ut certior fieret de miraculi continuatione . At opus non erat , ut Cardinalis ea de cauſa iter aſſumeret , cum id in Italia , & extra Italiam notum ſit , quemadmodum videri poteſt apud Beatillum *in opere citato* , apud Fortunium Licetum *de ſecundo quæſitis per epiſtolas cap.* 44., apud Petramſanctam *tom.* 3. *de miraculis perpetuis Eccleſiæ Catholicæ pag.* 137. *& ſeqq.*, apud Bordonum *de miraculis medit.* 28. ita ut Ferrandus Anicienſis in ſua diſquiſitione Reliquiaria *lib.* 2. *primæ partis cap.* 2. *art.* 4. hæc de hoc continuato miraculo verba protulerit: *Celeberrima eſt toto orbe Chriſtiano jactata ſalutiferæ illius aquæ fama , quæ a ſacroſanctis Beati Nicolai Myrenſis Epiſcopi pignoribus continenti ſcaturigine dimanat* : Et Petrus Giannone, recens Auctor *hiſtoriæ Neapolitanæ* merito proſcriptæ a ſancta Sede *tom.*1.*pag.*525. evidentia facti adactus hæc ſcripſerit : *Ma ſopra ogn' altro* (il Veſcovo di Bari) *ſi eſtolſe per lo traſferimento quivi fatto delle miracoloſe oſſa del ſanto Veſcovo di Mira Niccolò ; le quali, ſin dalla Licia, navigando alcuni Bareſi per Levante, e ritornando da Antiochia per mare, dando a terra nelle maremme di Licia, venne lor fatto d' involar di colà il ſacro Depoſito , e nell' anno* 1087 *traſportarlo in Bari . Così Bari gareggiando ora con Benevento , e con Salerno , ſe coſtoro pregiavanſi de' corpi di due ſanti Appoſtoli , ella ſi vanta di quello di S. Niccolò ; e con tanto maggior ragione , quanto che coloro ne conſervano l' oſſa aride ed aſciutte , ma Bari le ha tutte grondanti di prezioſo liquore* .

20 De hiſce liquoribus actum aliquando eſt in cauſis Canonizationum, in cauſa videlicet Beati Willhelmi Eboracenſis in Anglia Archiepiſcopi ſub Honorio III. de cujus Sancti virtutibus & miraculis plura legi poſſunt

apud

apud Bollandianos *tom. 2. Junii pag. 136.* Porro in bulla Canonizationis *cod Canoniz. pag. 57.* ita legitur : *Cum præter alia miracula, quæ longum eſſet per ſingula enarrare, ſepulcrum ejus olei ubertate pingueſcat, quo ægri complures inuncti a ſuis infirmitatibus ſunt ſanati.* Et, ut antiquioribus recentiora ſuccedant, in bulla Canonizationis Sanctæ Tereſiæ *ibidem pag. 308.* ſic legitur de ejus corpore reperto incorrupto & flexibili: *Atque illud ſane integrum atque incorruptum ac flexibile, ac ſi nuper tumulatum fuiſſet, repertum fuit odorato liquore circumfuſum, quo perenniter uſque in præſentem diem, Deo Ancillæ ſuæ ſanctitatem jugi miraculo atteſtante, deſudat;* & Rotæ Auditores in relatione cauſæ hoc de eodem miraculo protulere judicium : *Non minus probari credimus liquorem odoriferum ex brachio, corpore, & aliis Reliquiis Servæ Dei ad inſtar olei emanantem per eoſdem teſtes de incorruptione deponentes : & itidem judicavimus, hujuſmodi mirificum liquorem miraculo referendum eſſe; cum ex ſe pateat, quantum præter ordinem omnis naturæ creatæ hoc eveniat, quantum illius vires excedat, & alienum ſit a corporibus mortuis, quæ putreſiunt, & incinerantur; & humiditate conſumpta, & carne omnino corrupta, & incinerata, oſſa arida & ſicca remanent, ex quibus naturaliter nullus humor, nec liquor generari, nec prodire valet.* In bulla demum Canonizationis Sanctæ Mariæ Magdalenæ de Pazzis *loc. cit. pag. 396.* hæc narrantur : *Humili primum loco ſub ara majori ſepultum eſt virgineum corpus, quod ibidem per annum quievit incorruptum, quamvis loci humiditas veſtes penitus abſumpſerit. Inde translatum manavit liquore ſuaviſſimo ad inſtar balſami, & variis languoribus ſaluberrimo; & in præſentia cujuslibet corruptionis expers ſuaviſſimo etiam odore fragrat.* Rotæ autem Auditores de prædicto miraculo hæc ſcribunt in ſua relatione : *Denique odoriferi liquoris effuſio, qui multos per annos e tibiis manavit, probatur &c. ex præfato proceſſu Florentiæ fabricato, ubi Medici una cum aliis teſtibus, facta pannorum, qui corpori ſuppoſiti fuerant, inſpectione, prædicti liquoris ſigna & maculas invenerunt; quibus diligenter olfactis, omnes uno ore aſſeruerunt, illas referre odorem ei ſimillimum, qui e corpore Ancillæ Dei tunc diffundebatur : quam corporis fragrantiam, necnon liquorem odoriferum miraculo adſcribendum eſſe, conſtat ex eorumdem Medicorum relationibus, qui deponunt, hæc naturaliter accidere non potuiſſe.*

21 Si in cauſis Beatificationis & Canonizationis conſimiles res proponantur, & eas inter miracula recenſendas eſſe contendatur; & ſi, prævia invocatione Servi Dei, aut Beati, hauſta aqua ex ejus ſepulcro manante, aut oleo vel unguento ex beato corpore fluentibus, quæ ægris applicentur, vera fiant miracula, & ſanationes contingant habentes omnia requiſita veri miraculi, examen ad ſanationes, & earum requiſita erit reducendum. Nec enim ex alibi dictis ceſſat ſubſtantia miraculi, ſi aliquid in patratione ejus fuerit adhibitum, quod per ſuas naturales vires effectum vel quoad rem, vel quoad modum non poterat operari. Si autem miraculum conſtituatur in odore, advertenda erunt omnia, quæ infra proponentur, cum de odore tractabimus. At ſi miraculum reponatur

tur in ſola effuſione aquæ, olei, vel liquoris ex oſſibus ſiccis & aridis Servi Dei, vel Beati, magna cum cautione de loco videndum erit, in quo oſſa ſunt tumulata, veluti ſcribit Bordonus *de miraculis medit.* 28. *num.* 6. *In his autem caute procedendum eſt, quando occurrunt; nam ſepulcrum eſt aperiendum, & videndum, ex quo liquor procedat, an ex cauſa naturali, quia ibi ſit fons; vel ex arte, an illuc ſit liquor immiſſus.* Aquæ in profundis cavernis ſubterraneis ſtagnantes ob calorem ſubterraneum continuum ſemper exhalant. Hinc orti vapores per poros & rimas terræ ad loca ſuperiora frigida tranſeunt, donec ad ſtrata ſaxea vel argillacea (quorum montes ſunt pleniſſimi) perveniant, ubi ulterius penetrare nequeunt, ſed ob frigus condenſantur in copioſas guttas aqueas. Hæ, ſi per declivitatem ruant ad loca inferiora ſaxea vel argillacea, ibique colligantur, dant originem alicui fonti; & hic tamdiu durat, quamdiu dictæ cauſæ non ceſſant; &, quatenus eæ ſint perennes, fons etiam perennis eſt, uti conceptis verbis proſequitur Stockius *in phyſicis exercitationibus* §. 516. Fortunius Licetus in ſupra allegato *cap.* 44. *pag.* 241. tractans de perennitate roris effluentis e genu S. Nicolai de Bario, inter cetera, ut miraculum aſtruat, prædictas cauſas naturales viriliter excludit: *Denique vero ſi recipiant adverſarii ſententiam illorum, quibus tellus ad inſtar ſpongiæ de mari combibit aquas, iiſque veluti repleta turgens eaſdem evomat per ora fontium in perennes fluviorum ſcaturigines &c. Verumenimvero neque propter iſtam naturalem cauſam effluit e genu Sancti Nicolai liquor hujuſmodi; nam ejus oſſa ſervantur in loco ſicco.* Uno verbo, ut approbetur miraculum aquæ aut liquoris ad longum tempus manantis ex oſſibus Servi Dei, vel Beati, demonſtrandum eſt, ex iis jam aridis, & extra locum humidum conſtitutis emanare. Exemplum eſt *in cap.* 15. *v.* 19. *Judicum*, ubi poſt pugnam, ſitiente Samſone, & ad Dominum clamante, *aperuit Dominus molarem dentem in maxilla aſini, & egreſſæ ſunt ex eo aquæ, quibus hauſtis, refocillavit ſpiritum & vires recepit: idcirco appellatum eſt nomen loci illius, Fons invocantis de maxilla, uſque in præſentem diem*: de quo miraculo bene ſcripſit S. Ephræm *tom.* 3. *pag.* 72. *Tantæ erat* (Samſon) *ſanctimoniæ, ut etiam, quandoque ſitiente eo, & inopia aquæ orante, ex arrepta in manu ejus mandibula aſini emortua fons aquarum ſcaturiret.* Quod ſi forte ad omnem ſubmovendam difficultatem oſſa Servi Dei, vel Beati e tumulo vel fovea educerentur, eorumque fieret translatio ad alium locum, cautela hæc non eſſet omnino ſpernenda: ſi enim oſſibus ſubductis, liquor ceſſaret, nec amplius e loco emanaret, e quo emanabat, dum oſſa erant in eodem repoſita, ſignum evidentiſſimum hoc eſſet, liquorem non a loco, aut a natura loci, ſed ab ipſis aridis ac ſiccis oſſibus ſcaturire. Supra dictum eſt ex oſſibus S. Laurentii Presbyteri, & Puerorum Martyrum liquorem conſueviſſe manare. In marmoreo autem ſepulcro inſculptum eſt hoc epigramma, relatum a Card. Baronio *in notis ad Martyrol. Rom. ad diem* 30. *Aprilis*

Aſpicis hoc marmor tumuli de more cavatum?
Id ſolidum eſt intus; rima nec ulla patet,

Un-

Unde queat tellus occultas mittere lymphas:
Manat ab ingeſtis oſſibus iſte liquor.
Si dubitas, medio ſudantes tolle ſepulcro
Reliquias, dices: Unda ſalubris ubi eſt?

De odore e cadaveribus manante.

22 Capiti finem antequam imponamus, aliqua dicenda ſunt de ſuavi odore e cadaveribus Servorum Dei, Beatorum, aut Sanctorum ſive corruptis, ſive incorruptis, aut ex eorum Reliquiis manante. Odoratus ſenſus eſt externus odores percipiens, quos inſpiratus aer ad proceſſus uſque mammillares, ut olim putabatur, per nares evehit. Quamobrem ait Cicero *de natura Deorum lib. 2. cap. 56. Nares, eo quod omnis odor ad ſuperiora fertur, recte ſurſum ſunt*. At peritiores Anatomici poſt Verneium odoratus organum conſtituunt in interiori narium membrana, quæ penetratur ab innumeris parvis fibris nervorum, quos *olfactorios* vocant. Eam certe tegunt nonnullæ fibræ nervorum primæ conjugationis, & alii rami quintæ, a quibus impreſſiones ad cerebrum deferri poſſunt, quemadmodum habetur *in elementis phyſicis* Crivelli *part. 1. ſect. 3. cap. unic.* De odore diſputatur, num ſit ſubſtantia, an aliquid corporeum. Putant nonnulli Philoſophi, odores non eſſe ſubſtantias, nec quidquam corporeum, cum ſenſus non percipiant ſubſtantias, ſed earum tantum accidentia, nec ullus ſenſus ex eorum doctrina & forma loquendi per qualitatem realem materialem, ſed tantum per ejus ſpeciem, ſeu qualitatem ſpiritalem & intentionalem afficiatur. At alii docent, aliquid e rebus odoratis effluere & exhalare & per aerem deferri; tum quia, ablata re odorata, manet odor ſæpe ſatis longo tempore in aere, quod fieri non poteſt ſolum per ſpecies, quæ non manent, abſente objecto; tum quia quotidiana experientia diſcimus, exhalationes odoratas variis modis cerebrum afficere, & ipſius temperiem ſæpiſſime immutare, & ab exhalationibus odoratis nares, oculos, & faciem quaſi rodi, & dolore percelli. Optime Ludovicus Mercatus *lib. 1. part. 5. claſſ. 6. quæſt. 158. pag. 503. num. 5. Neceſſum ſit, exhalare aliquam ſubſtantiam tenuem ad modum fumi deferentem prædictam odoram qualitatem &c. Quod patet, quia, ablata re odorata, manet odor diuturno temporis intervallo; quod fieri ſolum per intentionales ſpecies eſſet impoſſibile, quia non manent in abſentia objecti &c. Præterquam quod res odorata in loco aliquo clauſa diu adſervat odorem, quod conſtat ſubſtantialiter minui & evaporari; quod ſola emiſſio ſpecierum non efficeret, ut patet in coloribus*. Et num. 6. *Præterquamquod vento adverſo fugantur odores, & proſpero ad nares facile perveniunt, quo per materiales effluxus fieri probatur &c. Quapropter ſtatuendum eſt, vapores odoratos corporeos a rebus odorabilibus promanare*. Subſcribit Horatius Augenius *lib. 3. epiſt. medic. 2. pag 69.* ubi poſitis datiſque rebus, quæ non emittunt odorem, niſi calore Solis,

vel ope ignis, hæc habet: *Sed tamen, cum videamus, fumoſam exhalare ſubſtantiam, univocaque ſit odoris ratio in omnibus eadem, neceſſarium eſt, ut ſtatuamus, in illis odoris exiſtentiam non poſſe ſine exhalatione conſiſtere: altera eſt, quod poma odorata, dum longo tempore contrectantur, manibuſque diu continentur, manifeſtiſſime flacceſcere videntur; quod non contigeret, niſi aliqua efflueret ſubſtantia: tertia eſt, quod, agente Sole in floribus & plantis, odor ſentitur, recedente, minuitur, aut etiam aboletur; ſignum quidem ſatis efficax, niſi fallor, aliquid effluere præter ſimplicem & ſpiritualem qualitatem.* Itaque Baconus *in ſilva ſilvarum, ſive in hiſtoria naturali centur. 9. n.* 834. abſolute ait: *Extra controverſiam eſt, nullum odorem niſi ſubſtantiæ corporeæ effluvio invehi &c. Præterea odores duris adhæreſcunt corporibus, ut cum manicas imbuunt, &c. unde corporei intelliguntur, & aliquandiu ſubſiſtere.* Eodem incidunt Auctor philoſophiæ Burgundicæ *part.* 3. *cap.* 3. *de odoribus*, Clericus *in phyſic. lib.* 5. *cap.* 11. *de odore num.* 11. Boyle *in phyſic. inſtit. tom.* 1. *diſput.* 5. *de elementis in odore art.* 1. *num.* 1. & 2.

23 Cauſa efficiens odoris juxta nonnullos calor eſt, qui ſiccum humido, more & modo debito, permiſcet: quocirca, ſi poſt ſiccitatem pluvia decidat, in principio odor quidam percipitur; tunc enim ſiccum cum humido permiſcetur, & tamdiu odor durat, quamdiu ſiccitas humiditatem ſuperat; ſi vero pluvia diu continuetur, ut ab humiditate ſiccitas vincatur, odor ceſſat. Hinc etiam eſt, quod odoratæ res pleræque plus odoris emittant, ſi incaleſcant; nonnullæ nihil odoris ſpirent, niſi calefiant; & aliæ plus odoris interdiu, quam nocte, atque æſtate, quam hieme emittant: Sennertus *oper. tom.* 1. *in epitome Phyſicæ cap.* 4. *de odoratu, in principio*. At alii cauſam odoris efficientem reponunt in profluvio quodam ſubſtantiali ſulphureo pariter & ſalino: ea enim, quæ ſpiritu ſulphureo pariter & ſalino abundant, plus odoris fundunt, quam cetera, ut in accenſo pulvere pyrio, in thure, & ſuccinis omnibus experientia teſtatur, uti docet Purchotius *tom.* 2. *inſtit. philoſoph. part.* 1. *ſect.* 5. *cap.* 6. *propoſit.* 2. & hanc eſſe ſententiam Chymicorum, teſtatur Crivellus *loco ſupra citato*, qui etiam addit, ſpirituum combinationem juxta diverſum, quem fibris affert, motum perceptiones gratas, aut ingratas efficere; ſi enim exhalat pars purior ſulphuris una cum ſale, tunc odor gratus eſt; at, ſi exhalat ſal immiſtum craſſiori ſulphuri, tunc odor ingratiſſimus eſt.

24 Hæc autem retuliſſe ſatis eſt, cum ad noſtrum non pertineat inſtitutum, de philoſophicis quæſtionibus, quæ non ita facile reſolvi poſſunt, judicium ferre. Aſſerimus autem, licet aliqua miſta, dum corrumpuntur, gratum odorem emittant, aliter tamen rem ſe habere in corpore humano, quod poſt animæ diſceſſum, quamvis naturaliter poſſit non male olere, bene olere nihilominus naturaliter nequit, uti conſtat experientia; ita ut, ſive illud incorruptum ſit, ſive corruptum, ſive putridum ſit, ſive non, ſi conſtet, nullam cauſam naturalem adeſſe, aut adfuiſſe a-

ptam

ptam ad producendum odorem, & odor effluat, qui non ſit momentaneus, qui ſit ſuavis, qui nemini noxam inferat, ſed omnibus omnino gratus ſit, id ad cauſam ſuperiorem ſit referendum, & ita miraculo adſcribendum.

25 Dictum eſt, aliqua miſta, dum putreſcunt & corrumpuntur, gratum odorem emittere, uti patet in ſtercore martis villaticæ, in odoramento zibethi, in moſcho, & aliis ſimilibus, de quibus Purchotius *loco allato*, & Franciſcus Baconus *in citato opere centur. 9. num.* 835. Dictum eſt, naturaliter corpus humanum poſt animæ diſceſſum poſſe non male olere, ſed bene olere naturaliter non poſſe, veluti concludit Zacchias *quæſt. medico-legal. lib.* 4. *tit.* 1. *quæſt.* 10. *num.* 38. *Nec tamen ſecundum naturam impoſſibile eſt, humanum cadaver recens non male olere; at bene olere, inquam ego, eſt impoſſibile*: quidquid de corporibus adhuc anima informatis dici poſſit, uti de corpore Chriſti Domini, & de corpore Beatiſſimæ Virginis nonnulli autumarunt, quos ſtrenue redarguit Theophilus Raynaudus *in Diptychis Marianis oper. tom.* 7. *pag.* 31. Et quamvis de Alexandro Magno ſcriptum ſit, ejus cadaver per ſeptem dies inſepultum gratum odorem ſpiraſſe, niſi dicatur ingratum non ſpiraſſe odorem, veluti bene proſequitur Zacchias *loc. cit. Addiderunt etiam, illud gratum ſpiraſſe odorem, cum ſufficeret ad admirationem excitandam, quod ingratum non ſpiraſſet*, id referendum erit ad unguenta & pretioſa aromata, quibus corpus ejus fuit delibutum, teſte Curtio *lib.* 10. *cap.* 10. *Itaque Ægyptii, Chaldæique juſſi corpus ſuo more curare &c. purgavere corpus, repletumque eſt odoribus aureum ſolium*. Dictum eſt, ad miraculum conſtituendum oportere, ut conſtet, nullam cauſam naturalem adeſſe, aut adfuiſſe aptam ad producendum odorem: quocirca, dum miraculum odoris proponitur manantis a cadavere, aut Reliquiis Servorum Dei, aut Beatorum, non ſolum Fidei Promotores ſtrenue inquirunt, an corpus fuerit odoribus, aromatibus, unguentis delibutum, ſed etiam quæſtionem excitant de ligno, in quo corpus, aut Reliquiæ locatæ ſunt, de veſtibus, quibus indutum eſt, de pulvinaribus, ſuper quibus corpus jacet aut jacuit, de floribus & herbis, qui vel in capſa, vel in theca, vel in cubiculo, aut prope capſam, thecam, aut cubiculum ſunt, aut eſſe potuerunt. Cardanus *lib.* 13. *de ſubtilitate* §. *Proximus ſono odor. pag.* 280. ita loquitur: *Optimum omen cenſetur, præſentiſque alicujus Divinitatis, quum odor bonus abſque cauſa ſentitur. Et corpora Sanctorum, cum cetera fœteant, bene olere, ob id creditum eſt vi Divinitatis adverſus naturæ decreta pugnante.* Canonicus Boldettus alibi a Nobis cum laude commemoratus, *in obſervationibus de cœmeteriis SS. MM. lib.* 1. *cap.* 59. obſervavit, odorem e cadaveribus manantem, eſſe miraculo adſcribendum, niſi ſuſpicio ſit corpora fuiſſe aromatibus & unguentis delibuta: *Molto ſaggiamente riflette il medeſimo Boſio, che queſta fragranza, che traſmettono i ſacri corpi, e qualunque altra ſorta anche d'odore ripugna aſſolutamente alla natura de' cadaveri. Onde quella ſoavità, che ſi ſente nel-*

Qqq 2

te nelle loro membra, ed in alcuno dei loro ſepolcri, ove non ſia indizio veruno di ungnenti e di aromi, ſi reputa del tutto miracoloſa. Nec diſſimili modo locuti ſunt Bononiæ Medici interrogati de odore, qui manare dicebatur e corpore Beatæ Catharinæ de Bononia. Ita celebris Malpighius: *In quanto all'odore, ho veramente ſentito un'odore gratiſſimo, che non ſaprei dire di che ſpecie, e particolarmente nella Cappellina, dove riſiede il beato corpo; e ſuppoſto, che non vi ſia ſtata effuſione di balſamo, o coſa ſimile, io lo ſtimo miracolo*. Joannes Galeatius Manzius: *Che ſe da iſtorica narrazione, o da altre notizie ſuſſeguenti ſarà paleſe, come indubitatamente io credo, che detto beato corpo da veruna parte mai non ſia ſtato diſeſo dalle ingiurie del tempo, quella integrità di tutte le parti incorrotte che di preſente ſi oſſerva, e molto più l'intenſione dell'odore che egualmente sì dal corpo, come dagli ornamenti di eſſo ſenſibilmente ſi diffonde, ſi rendono degne di maraviglia ben grande; poiche o eccedono totalmente i limiti della natura, o almeno reſtano nell' eſſere di quel poſſibile, che o non mai, o ſol di rado accadendo, deſta nella mente di chi l' oſſerva maraviglia non minore di quella, che produce un' effetto, di cui l'ingegno umano non ne trova, fiſicamente ſpeculando, la cauſa: e perciò giudico, che ſi debba giuſtamente ſtimare sì l'uno, come l'altro miracoloſo*. Dictum denique eſt, odorem debere eſſe non momentaneum, ſed perſeverantem per aliquod tempus, debere eſſe ſuavem, nec ulli noxam afferentem, veluti bene explicat Bozius *de ſignis Eccleſiæ lib*. 15. *ſign*. 64. *cap*. 8. *pag*. 121. *Quod vero odor, & quidem maximus, ex aliquibus erumpit, id eſt inſigne Divinitatis inditæ argumentum &c. Si cadavera aliquorum Sanctorum ſpirabunt odores, & illos haud ſimiles terrenis, aut humanis, neque id ulla fuerit arte procuratum &c. procul dubio hoc erit evidens ſignum inter eos eſſe Eccleſiam Dei, quando hoc non niſi a Deo fieri queat, & ad ſummam illius poteſtatem pertineat, futuræque reſurrectionis, & gloriæ Sanctorum teſtificationem, & inſigne ſit argumentum maximæ cum Chriſti corpore affinitatis & conjunctionis*. Sequitur Signius *de Reliquiis cap*. 3. *pag*. 23.: *Non tacebo notandum ſingulare, quod ſignum principale Reliquiarum ſacrarum eſt odor quidam ſuaviſque fragrantia nullius determinati generis, cum, inquam, acceditur eo loci, ubi ſacræ conditæ ſunt Reliquiæ, tam fragranti replentur odore accedentes, ut alii omnes odores, quibus homines uti ſolent, ab eo longe ſuperentur. Nam neque odori florum, qui ex pratis colliguntur, ſimilis eſt; neque illi, qui ex rebus ſuaviſſime olentibus capitur; neque talis, qualis conficitur ab unguentariis; ſed peregrinus eſt, & præ ceteris eximius, ex ipſorum Sanctorum Reliquiis vim & virtutem illam ei tribuentibus efflatus*. Quamvis autem, dum Beatus Eligius Noviomenſis Epiſcopus poſt fuſas ad Deum preces diligenter inquireret, in qua parte baſilicæ eſſent oſſa S. Quintini Martyris, repertaque tumba, ſarculo, quod manu geſtabat, latus ejus foderet, confeſtim, perforato tumulo (uti habetur apud Surium) tanta odoris fragrantia cum immenſo lumine ex eo manaverit, ut ipſe fulgore, odoreque inenarrabili percuſſus vix conſiſtere potuerit; hæc tamen & ſimilia non obſtant propoſitioni ſuperius expoſitæ, odorem videlicet, ut ſit miraculo adſcribendus, noxam afferre non debere.

debere, cum id intelligendum ſit non de momentanea, ſed continua noxa, & de noxa, quæ incolumitati corporum damnum afferat. Quemadmodum enim nonnulli mali odores incolumitati corporum proſunt, de quibus Lævinus Lemnius *de mirac. occult. naturæ lib.2. cap.19.* ita nonnulli, etſi boni & ſuaves, odores noxam non exiguam viventibus afferunt. Afficitur uterus mulierum odoribus, quamvis ſuavibus, & plerumque ita commovetur, ut varia deinde erumpant ſymptomata, veluti poſt Hippocratem docent Mercurialis *de morbis mulierum cap. 22.* & Andreas Laurentius *lib. 7. hiſtor. anat. quæſt.10.* Multi quoque inventi, qui non niſi moleſtiſſime ferre potuerunt roſæ odorem, & ob illius olfactum ſyncope, immo & morte correpti ſunt. Id refertur de Cardinali Oliverio Caraffa, de Henrico a Corduba Cardinali, de Laurentio Wratiſlavienſi Epiſcopo, de Franciſco Venerio Venetorum Duce, aliiſque apud Amatum *centur.2. curat. 36.* & apud Gaſparem a Rejes *quæſt.84.* Idem Rejes *quæſt. 93.* refert ex Zacuto, piſcatorem aulam ingreſſum Sebaſtiani Regis Luſitanorum, quæ odoriferis frondibus & aromatum ſuffimentis fragrabat, in terram corruiſſe; Thomam autem a Vega Regis Archiatrum, perſpecta origine morbi, juſſiſſe ægrotum ad litus apponi, & cooperiri limo & alga; quo factum eſt, ut poſt quatuor horas oculos aperire cœperit, & poſt diem ſanitatem recuperaverit. Simile exemplum affert Lævinus Lemnius *cit. lib.2. de occultis naturæ miraculis cap. 8.* ruſtici cujuſdam, qui Antuerpiæ, cum ad officinam aromatariam deveniſſet, animi deliquio ſtatim correptus periclitari cœpit, admotoque naribus equino fimo adhuc tepenti ac fumido, cum hiſce odoribus, & equorum excrementis eſſet aſſuetus, ſanitatem recuperavit. Quare Angelus Modius, olim boni nominis Medicus in Urbe, ſcribens in cauſa Canonizationis cujuſdam Beatæ, in qua odor manans a beato corpore tamquam miraculum proponebatur, recte ſcripſit: *Si ergo odor iſte inceſſanter exhalans a venerabili corpore ſervato inter Moniales in loco anguſto, & parva ædicula, quam quotidie plures pluresque ex illis venerabundæ ingrediuntur, & inibi diu commorantur, nullas tamen lædit, nullis agitationem infert, nullis ſymptomata morboſa inducit, etiamſi variæ & ad morbos diſpoſitæ temperaturæ ſint, ſed potius ſolamen inde ſuſcipiant, odorem eſſe ſupernaturalem, utpote effectus naturalis odoris non producentem &c.*

26 De mirabili odore ex Sanctorum cadaveribus aut Reliquiis manante collecta legi poſſunt exempla apud Bagattam *de admirandis orbis Chriſtiani tom. 2. lib. 6. cap. 3. §. 7.* & apud Rotæ Auditores in relatione cauſæ S. Tereſiæ ſuper miraculis *in tertio miraculo poſt mortem*, in relatione cauſæ S. Iſidori Agricolæ *de miraculis poſt mortem miracul. 1.* in relatione cauſæ S. Franciſcæ Romanæ *part.3. art. 6. miracul.1.* in relatione cauſæ S. Ludovici Bertrandi *ad tit. de fragrantia cadaveris*, in relatione cauſæ S. Raymundi *in octavo miraculo poſt mortem*, ubi inter cetera hæc habentur: *Et propterea hujuſmodi ſuaves odores de Sanctorum corporibus prodeuntes miraculo ſunt ſemper tributi, ſicut in Canonizatione Sancti Didaci miraculo etiam ſimilem odorem*

rem tribuerunt primum Rotæ Auditores deputati, deinde DD. Cardinales in Congregatione habita in palatio Cardinalis bonæ memoriæ Marci Antonii Columnæ die 28. *Maji* 1588. & quod iidem Rotæ Auditores in citata relatione cauſæ S. Raymundi de odore ab ejus corpore manante dixerunt, approbatum fuit a Cardinalibus Congregationis ſacrorum rituum, uti videri poteſt *in vita S. Raymundi notis illuſtrata* a Penia Rotæ Auditore *lib:* 3. *cap.* 33. *§. final.* & in relatione Alfonſi Cardinalis Geſualdi facta in Conſiſtorio, de qua apud eumdem Peniam *pag.*328. *Demum, quod ſemper miraculo, ac ſanctitatis indicio tributum eſt, non omittendum videtur, ea die, qua Judices deputati ad ejus oſſa recognoſcenda acceſſerunt, ubi arca, in qua aſſervabantur, reſerata fuit, ſuaviſſimum quemdam ac plane cæleſtem odorem exhalaſſe, quem plurimi ſenſerunt, quos Deus ea gratia dignari voluit, præcipue vero Ludovicus de Claramont, qui, cum per decem & octo annos odoratus ſenſu caruiſſet, tunc illum integrum recuperavit*. Neque vero ſolum Rotæ Auditores in citatis relationibus odorem e cadaveribus Sanctorum emanantem miraculo adſcripſerunt in illis cauſis, ſuper quibus relationes ipſæ exaratæ ſunt, ſed etiam in pluribus aliis, & ſignanter in illa S. Paſchalis de Baylon *in tertio miraculo in fine*; in illa S. Eliſabeth Reginæ Portugalliæ *in primo miraculo poſt mortem*; in illa S. Franciſci Xaverii *in ſecundo miraculo*; in illa Servæ Dei Joannæ de Cruce *miracul.* 2 *poſt mortem*, ubi ſic legitur: *Cenſuimus, hujuſmodi miraculum ſecundi gradui attribuendum fore; certum eſt enim, naturam facultatem habere effundendi bonum odorem ex corpore humano, tamen non ex corpore mortuo, & putrefactioni ſubjecto: unde, cum in iſto caſu mirificus odor reponatur reſpectu illius, in quo ſit, excedit vires ſolius naturæ creatæ, & referendus venit ad ſecundum gradum*.

27 Adhærent qui de Beatificatione & Canonizatione Sanctorum ſcripſerunt, Jacobus de Graff. *lib.* 5. *de ſent. excomm. conſil.* 17. *num.* 80. *verſ. Rurſus*, Caſtellin. *de certitud. glor. Sanctor. cap.*14. *num.*19. Scacchus *de not. & ſign. ſanctit: ſect.* 9. *cap.* 3. *pag.* 693. Bordon. *controv. moral.* 13. *num.* 24. Lezana *conſult.* 2. *num.* 68. Ricciul. *lucubrat. Eccleſ. lib.* 1. *cap.* 31. *num.* 9. Matta *de Canonizat. Sanctor. part.*4. *cap.*27. *n.* 4. *&* 5. Pignatell. *conſult.*242. *num.*16. *tom.*1. Ac tum in Actis Sanctorum, quæ diebus, quibus memoria eorum recolitur, recitantur, tum in bullis Canonizationum mentio fit odoris, uti miraculo tribuendi. In ſexta etenim lectione Officii proprii S. Franciſci de Paula *die* 2. *Aprilis* ita legitur: *Cujus corpus dies undecim inſepultum ita incorruptum permanſit, ut ſuavem etiam odorem efflaret*: & in feſto Inventionis S. Stephani die 3. Auguſti *lect.* 5. *Quibus auditis, Hieroſolymorum Antiſtes, finitimarum urbium Epiſcopis Presbyteriſque convocatis, ad locum pergit: defoſſos loculos invenit, unde ſuaviſſimus odor efflabatur*: & in fine ſextæ lectionis Officii de S. Eduardo Angliæ Rege tertio idus Octobris: *Annis ab obitu ſex & triginta tranſlatum ejus corpus, incorruptum, & ſuavem ſpirans odorem repertum eſt*: & in Canonizatione S. Thomæ Aquinatis habetur *ex Conſtit.*9. Joannis XXII. (*cod.Canoniz.pag.*138.): *In apertura ipſius ſepulcri ejuſdem Capellæ Sancti Stephani tanta fragrantis odoris ſuavitas emanavit, quod totam ipſam*

ipſam Capellam, clauſtrumque ipſius monaſterii, quod diffuſum eſt, mira eadem ſuavitate replevit, quæ de ipſius corpore, prout ex ſolicita curioſaque Monachorum indagine eſt repertum, mirifice fundebatur · & infra: *Hanc ſimilem fragrantiam poſt ſeptem annorum ſpatium quidam ex teſtibus, quidam vero poſt quatuordecim annorum ſpatium ſenſiſſe ſe referunt, dum corpus ipſum diverſis ex cauſis per temporum vices ſedulo inſpexiſſent. Quippe odor carnis ejus munditiam Deo acceptam exprimebat, orationum ejus odoramenta repræſentabat, famam quoque ejus claram diffuſionemque virtutum, & illarum aromatum non celabat*: & in Canonizatione S.Raymundi Conſtit.77. Clementis VIII. (*loc. cit. pag.*271.): *Neque vero hæc odoris fragrantia eo ſolum tempore ex ejus corpore emanavit, ſed ex aperto quodam ejus ſepulcri meatu idem ſuavis odor quandoque afflatur, qui ab iis ſentitur, quos Divina bonitas eo munere dignatur*: & S. Tereſiæ, de qua eſt Conſt.20. Gregorii XV. (*loc.cit.pag.*308.): *Sed e ſepulcro ejus odor adeo ingens ac mirificus emanabat, ut decretum fuerat, ſacrum corpus exhumare*: & S.Franciſcæ Romanæ Conſtit.45. Pauli V. (*loc. cit. pag.*284.): *Simili miraculo, quo Sanctorum ſuorum corpora non ſemel honoravit, Franciſcæ etiam corpus honorare dignatus eſt Dominus; tantis enim odoribus fragravit, ut, omnia odoratis floribus referta viſa fuiſſe, Acta teſtentur*: & Sancti Franciſci Xaverii Conſtit. 4. Urbani VIII. (*loc.cit. pag.*348.): *Et quamvis nullo odoramentorum genere curatum fuiſſet, Divino tamen munere eam odorum fragrantiam ſpirabat, ut eſſet ſupra omnia aromata*: & Sancti Petri de Alcantara Conſtit. 1. Clementis X. (*loc. cit. pag.* 385.): *Corpus vero pulcherrimum, cæleſti quodam colore perfuſum, oculis apertis, & miro ſplendore radiantibus, ſuaviſſimo de membris odore manante, intuentes replebat admiratione*: & Sanctæ Roſæ Limanæ Conſtit. 37. ejuſdem Clementis (*loc.cit. pag.*423.): *Repererunt Virgineum corpuſculum poſt quintum decimum expletum ab obitu annum, conſumptis indumentis, oſſibus integris, & adhuc ſicca hinc inde carne obductis, quæ odorem roſarum exhalabant*.

28 Quæres, num incorruptio corporis, & odor ab eodem manans, pro uno, an duplici miraculo habenda ſint. Scacchus *de not.& ſign. ſanctit. ſect.9. cap.3. pag.* 692. innuere videtur, incorruptionem, & fragrantiam pro uno eodemque miraculo habendas eſſe: *Illud tamen aſſero, ſi integritas cadaveris alicujus viri defuncti cum ſanctitatis fama & opinione adjunctam habeat fragrantiam, & odorem ſupernaturalem exſpiret, aliquod ſuppeditari ſanctitatis indicium &c. Confirmatur, quia, dum Eccleſia refert aliquem in feriem Sanctorum, numquam pro miraculo afferri ſolet integritas cadaveris, quin ſimul morum integritas, variæque virtutes, ac miracula, cadaveris denique ipſius referatur fragrantia & odor præternaturalis*. At verius eſt, juxta Sedis Apoſtolicæ, & ſacræ Congregationis praxim, incorruptionem & odorem eſſe duo diſtincta miracula. In relatione cauſæ S. Tereſiæ *in ſecundo miraculo poſt mortem* ita legitur: *Quem odorem, licet illum conſideremus in abſtracto a miraculoſa corporis incorruptione, etiam per ſe miraculo inſigni adſcribendum fore cenſuimus*. Concordant Acta ejuſdem cauſæ collecta a Joanne Paulo Mucantio Congregationis ſacrorum rituum Secretario, quæ ſunt in Conventu S. Annæ Patrum

Patrum Carmelitarum Excalceatorum Hiſpanorum in Urbe degentium, in quorum Actorum *tom.* 1. *pag.* 276. enarrantur Congregationes habitæ ſuper examine relationis Rotalis: *Illuſtriſſimus & Reverendiſſimus Cardinalis Lancellottus &c. incepit examinare articulum quartum ejuſdem relationis de miraculis poſt mortem, & primo loco examinavit miraculum de incorruptione corporis &c. quod miraculum per ſe eſſe, & inter alia miracula annumerandum, Illuſtriſſimi & Reverendiſſimi Domini judicaverunt. Propoſuit & examinavit ſecundum miraculum de odore mirifico, qui ex corpore ipſius Servæ Dei emanabat, quod miraculum eſſe, a prædictis Illuſtriſſimis & Reverendiſſimis DD. Cardinalibus concluſum fuit*. Concordat relatio habita in Conſiſtorio ſecreto de eadem cauſa S. Tereſiæ a Franciſco Maria Cardinali a Monte: *In eodem corpore tria miracula computantur, incorruptionis, odoris, & liquoris perenniter deſudantis*. Et eodem modo proceſſit ſacrorum rituum Congregatio in cauſa S. Jacobi de Marchia, uti colligitur ex Decreto edito die 29. Januar. 1726. quod fuit Apoſtolica auctoritate roboratum a Benedicto XIII. die 2. Februarii ejuſdem anni.

C A P U T XXXII.

De Beatorum, & Sanctorum apparitionibus, an inter miracula recenſeri poſſint.

1 DE viſionibus, revelationibus, & apparitionibus multa dicta ſunt *in* 3. *libro hujus Operis*, dum agebatur *de Gratiis gratis datis*: cumque apparitiones duplici modo conſiderari poſſint, in ſe ipſis videlicet, & reſpectu aliorum, quibus obtigerunt; in hoc capite pleraque dabimus de apparitionibus in ſe ipſis, & pauca quædam de apparitionibus quoad alios, quibus obtigerunt; uberior enim quoad hanc alteram partem pertractatio ſumi poterit ex his, quæ 3. *libro* dicta ſunt. Uno verbo, *in* 3. *libro* actum eſt, an ex apparitione Chriſti, Beatiſſimæ Virginis, aut alicujus Sancti inferri poſſit ſanctitas ejus, cui prædicta contigit apparitio: nunc autem videndum eſt, an, ſi aliquis Dei Servus nondum inter Beatos relatus, vel aliquis Beatus nondum Sanctis adſcriptus alicui appareat, id habendum ſit pro miraculo, & an ejus haberi poſſit ratio in judicio Beatificationis aut Canonizationis ipſius, ſive præceſſerit, ſive non præceſſerit Servi Dei, vel Beati apparentis invocatio; cum, etiamſi non præceſſerit, dici poſſit, eam Divino nutu factam fuiſſe ad oſtendendam ſanctitatem Servi Dei, vel Beati.

2 *In lib.* 2. *Machabæorum cap.* 15. *verſ.* 12. *& ſeqq.* Machabæus exponit apparitionem Oniæ, quam habuit in ſomno: *Erat autem hujuſcemodi viſus: Oniam, qui fuerat ſummus Sacerdos, virum bonum & benignum, verecundum viſu, modeſtum moribus, & eloquio decorum, & qui a puero in virtutibus exercitatus ſit, manus protendentem, orare pro omni populo Judæorum. Poſt hoc apparuiſſe & alium virum ætate & gloria mirabilem, & magni decoris habitudine*

circa

circa illum. *Reſpondentem vero Oniam dixiſſe: Hic eſt fratrum amator, & populi Iſrael; hic eſt, qui multum orat pro populo, & univerſa ſancta civitate, Jeremias Propheta Dei. Extendiſſe autem Jeremiam dexteram, & dediſſe Judæ gladium aureum, dicentem: Accipe ſanctum gladium munus a Deo, in quo dejicies adverſarios populi mei Iſrael.* In Euangelio Matthæi *cap.17. verſ.1.* narratur transfiguratio Chriſti Domini, in qua Divinitatem ſuam, & Sanctorum gloriam præmonſtravit, & ibi legitur: *Aſſumit Jeſus Petrum, & Jacobum, & Joannem fratrem ejus, & ducit illos in montem excelſum ſeorſum, & transfiguratus eſt ante eos &c. Et ecce apparuerunt illis Moyſes, & Elias cum eo loquentes.* S. Thomas *3. part. quæſt.45. art.3.* docet, Chriſtum voluiſſe transfigurari, ut gloriam ſuam hominibus oſtenderet, & ad eam deſiderandam homines provocaret; cumque ad gloriam adducerentur non modo homines, qui poſt eum fuerunt, ſed etiam qui eum præceſſerunt, conveniens fuit, ut inter eos qui præceſſerunt, eſſent Moyſes & Elias, & inter eos qui ſequebantur, eſſent Petrus, Jacobus, & Joannes; aitque, animam Moyſis ſuum corpus non reſumpſiſſe, ſed apparuiſſe per aliquod corpus aſſumptum, ſicut Angeli apparent, & Eliam apparuiſſe proprio corpore, non quidem allato de cælo empyreo, ſed de aliquo eminenti loco, quo curru igneo raptus fuerat. Aliquæ opponuntur Divinarum Scripturarum auctoritates, quæ apparitionibus omnibus mortuorum obſtare videntur. Job etenim 7. *v.* 9. legitur: *Sicut conſumitur nubes, & pertranſit, ſic qui deſcenderit ad Inferos, non aſcendet.* Rurſus *Pſalm.77. v.39.* homo dicitur eſſe *ſpiritus vadens, & non rediens.* Et demum Lucæ 16. *v.* 26. dicit Abraham: *Inter nos & vos chaos magnum firmatum eſt; ut hi, qui volunt hinc tranſire ad vos, non poſſint, neque inde huc tranſmeare.* At illud Job intelligitur de eo quod ſecundum curſum naturæ fit, non de eo quod agitur interdum ex miraculo; & ſenſus eſt, animam ſemel corpore exutam non poſſe naturaliter redire ad priſtinam vitæ rationem, divitias, palatia &c. ſequitur enim apud Job 7. *v.* 10. *Nec revertetur ultra in domum ſuam, neque cognoſcet eum amplius locus ejus.* Alterum ex Pſalmo deductum intelligitur de homine depravato, qui per ſolam virtutem ſuam non poteſt ſe convertere ad virtutem, ſicut recedit ad vitium: præcedit enim: *Recordatus eſt quia caro ſunt,* ideſt carnales & fragiles. Et demum, quod ex Luca deſumptum eſt, probat, Abraham noluiſse permittere, aliquem ex mortuis ire ad fratres divitis Epulonis monendos, ut pœnitentiam agerent, cum haberent aliunde ſufficientia converſionis argumenta & auxilia. At hinc non infertur, mortuos ex permiſſione Divina apparere non poſse: chaos quippe ſignificat hiatum ſeu voraginem maximam, imperviam animabus mortuorum ex Decreto Divino; ſed non excludit omnem apparendi poteſtatem, &, ut Theologi loquuntur, diſpenſationem.

3 Apparent animæ Beatorum, animæ Damnatorum, & animæ purgantes. Apparent autem animæ Beatorum, vel ut certiores faciant aliquos de ſua felicitate, vel ut Dei mandata ad nos perferant, vel ut ad vir-

tutem hortentur, vel ut ægris & morientibus aſſiſtant, aut alia nobis præſtent beneficia. Apparent animæ Damnatorum tamquam præcones Divinæ juſtitiæ, & ita nos vitam inſtituere docent, ne & ipſi pari pœna plectamur. Apparent animæ purgantes, ut noſtris adjutæ ſuffragiis citius a pœnis liberentur. Nuſquam autem legimus, apparuiſse animas puerorum, qui cum ſolo peccato originali deceſserunt, cum juvari ſuffragiis noſtris non poſſint; nec in earum apparitionibus ineſse poſse videatur utilitas, aut virtutis exemplum, quemadmodum totidem verbis exponit Cardinalis Bona *de diſcret. ſpirit. cap.* 19. *num.* 8. & latius proſequitur Thyræus *de ſpirituum apparit. cap.* 11. *num.* 22. *Damnatorum Spirituum duo genera poſſumus conſtituere. Quidam ſunt, qui præter pœnam damni experiuntur etiam pœnam ſenſus: quidam (ut infantium non renatorum) ſolam damni ſuſtinent. Hos hominum colloquiis ſeſe miſcere, compertum eſt nemini; poſſe, ſi is qui omnia poteſt, ita jubeat, nemo dubitat: veriſimile tamen putamus, Deum id numquam, vel rariſſime jubere, & ipſos id numquam expetere, ut qui nullum ex hac re ipſi fructum capere, nec aliis, niſi raro admodum, afferre poſſunt.*

4 Doctrina hæc eſt etiam D. Thomæ *in ſupplemento* 3. *part. quæſt.* 69. *art.* 3. *in corpore* ubi, propoſita quæſtione, utrum animæ exiſtentes in paradiſo, vel in inferno egredi valeant, reſpondet, egredi non poſse, ut numquam ad paradiſum, vel infernum regredi debeant, ſed ad tempus exire poſse. Ecce verba Sancti Doctoris: *Auguſtinus .... narrat de Felice Martyre, qui civibus Nolanis viſibiliter apparuit, cum a Barbaris oppugnarentur. Et hoc etiam credi poteſt, quod aliquando de Damnatis contingat, quod ad eruditionem hominum & terrorem permittuntur viventibus apparere, aut etiam ad ſuffragia expetenda, quantum ad illos, qui in Purgatorio detinentur.* S. Doctor nullum ibi verbum facit de animabus puerorum cum ſolo peccato originali decedentium: ſed doctus ejuſdem Sancti diſcipulus Vincentius Maria Cardinalis Urſinus, ad ſummum Pontificatum evectus, aſſumpto nomine Benedicti XIII. *in ſerm.* 23. *primi trigeſimi de Purgatorio*, de prædictis ita loquitur: *Quindi parmi, che di tutte le Anime, che poſſano aver con noi commerzio, le più ſiano ſtate, e ſiano del Purgatorio. Perchè (paſſando ſotto ſilenzio quelle del Limbo de' ſanti Padri, il quale adeſſo non vi è) ſe ci compariſcono i Dannati, o i Santi, ſervono tali apparizioni per noſtra ſola inſtruzione, eccitandoci queſti alla conquiſta del cielo col mezzo delle opere buone, e diſtaccandoci quelli dalle cattive col terror dell'Inferno, giuſta la ſentenza dell'Angelico nel luogo citato*: Ad eruditionem hominum, & terrorem permittuntur viventibus apparere: *ma, ſe ci appariſcono i defunti purganti, da cio intende il Signore cavare non ſolamente la ſopraddetta noſtra inſtruzione, ma inſieme il ſollievo delle ſteſſe anime penanti del Purgatorio, il che preme (come ho detto) ſommamente al medeſimo miſericordioſiſſimo Iddio; onde ben' avvertì il ſanto Maeſtro nel luogo antidetto, che quelle anime appariſcono* ad ſuffragia petenda. *Perciò io non trovo, eſſere mai a' vivi apparite le anime de bambini del Limbo (ben-*

(benchè , quando a Dio piaceſſe , potrebbero comparire) perchè queſte non eſſendo capaci di ſollievo , non ſervirebbero per noſtra inſtruzione ; anzi , come dotate d' immortalità e di ſommo ſapere , e non ſoggette a pene di ſenſo , coll'apparire ad alcuni , che foſſero di mente troppo baſſa e di animo troppo terreno , gli ſarebbero facilmente invogliare del loro ſtato , e contentandoſi di non veder mai la bella faccia di Dio , perpetuare ſenza mutazione la preſente vita .

5 Innumera ſunt apparitionum exempla , quibus Sancti ſe æternam conſecutos ſuiſſe felicitatem oſtenderunt . Aliqua tantum probatiſſima hic referemus. S. Hieronymus *in vita S. Pauli Eremitæ tom.2. oper. col.* 11. narrat , S. Antonium citato greſſu iter aſſumpſiſſe , ut S. Paulum graviter ægrotantem , antequam moreretur , videre poſſet ; timebat enim quod evenit , ne , ſe abſente, Chriſto debitum ſpiritum redderet : *Quumque jam dies alia illuxiſſet , & trium horarum ſpatio iter remaneret , vidit , inter Angelorum catervas , inter Prophetarum & Apoſtolorum choros, niveo candore Paulum fulgentem in ſublime conſcendere : & ſtatim in faciem ſuam procidens , ſabulum capiti ſuperjacebat , ploranſque & ejulans ajebat : Cur me , Paule , dimittis ? Cur inſalutatus abis ? Tam tarde notus , tam cito recedis ?*

6 In vita S. Benedicti ſcripta a S. Gregorio Magno *cap.* 34. (*Dialog. lib.* 2. *oper. tom.* 2.) hæc habentur : *Cum ecce poſt triduum in cella conſiſtens* (ſermo eſt de S. Benedicto) *elevatis in aera oculis ; vidit ejuſdem ſororis ſuæ* (Sanctæ videlicet Scholaſticæ) *animam de ejus corpore egreſſam in columbæ ſpecie cæli ſecreta penetrare . Qui tantæ ejus gloriæ congaudens , omnipotenti Deo hymnis & laudibus gratias reddidit , ejuſque obitum Fratribus denuntiavit .* Et *cap.*35. ita legitur: *Dum intentam oculorum aciem* (Sanctus videlicet Benedictus) *in hoc ſplendore coruſcæ lucis infigeret, vidit, Germani Capuani Epiſcopi animam in ſphæra ignea ab Angelis in cælum ferri.* Et *cap.* 37. in quo ejuſdem S. Benedicti mors deſcribitur , hæc habentur: *Qua ſcilicet die duobus de eo Fratribus , uni in cella commoranti , alteri autem longius poſito , revelatio unius , atque indiſſimilis viſionis apparuit . Viderunt namque , quia ſtrata palliis , atque innumeris coruſca lampadibus via recto Orientis tramite ab ejus cella in cælum uſque tendebatur . Cui venerando habitu vir deſuper clarus aſſiſtens , cujus eſſet via , quam cernerent , inquiſivit . Illi autem , ſe neſcire profeſſi ſunt . Quibus ipſe ait : Hæc eſt via , qua dilectus Domino cælum Benedictus aſcendit . Tunc itaque ſancti viri obitum , ſicut præſentes Diſcipuli viderunt , ita abſentes ex ſigno , quod eis prædictum fuerat , agnoverunt .* Et de apparitione S. Bernardi poſt mortem cuidam Fratri Guillelmo de Monte Peſſulano , qua ei demonſtravit , ſe in cælum aſcendiſſe , teſtatur Alanus *in ſecunda vita S. Bernardi cap.* 31. *edita* poſt Opera *S. Doctoris edit. Mabillonea* . Ipſi quoque S. Bernardo , dum viveret , apparuiſſe animas aliquorum Monachorum , qui pie in Domino mortui fuerant , habetur in antiquo & authentico libro , cui titulus *Exordium magnum Ciſtercienſe*, atque ex eo Gaſpar Antonius Petrina in ſuam hiſtoriam chronologicam S. Bernardi tranſtulit , *tom.* 1. *pag.* 155.

7 De Beatorum , & Sanctorum apparitionibus , ut ægris aſſiſtant ,

Rrr 2 Audi-

Auditores Rotæ in relatione cauſæ S. Caroli Borromæi 3. *part. de miraculis, in miraculo Marthæ cujuſdam de Vighis a cæcitate, qua laborabat, liberatæ interceſſione S. Caroli*, aſſerunt id Beatis & Sanctis quodammodo familiare & uſitatum eſſe: & quod attinet ad apparitionem, ut alia etiam beneficia hominibus conſerantur, celebre eſt illud S. Andreæ Corſini, de quo in relatione cauſæ ipſius exarata a Rotæ Auditoribus *part.* 5. *§.* 3. Cum enim anno 1440. Eugenius Papa IV. Florentiæ commoraretur, & Philippus Maria Mediolani Dux ſummo Pontifici & Florentinis bellum intuliſſet, & Nicolaus Picininus militiæ ejuſdem Ducis Præfectus Florentinorum oppida devaſtare cœpiſſet, electique fuiſſent decem viri, qui rebus bellicis præpoſiti darent operam, populus Florentinus potiſſimam ſpem collocavit in auxilio Divino, factoque concurſu ad eccleſiam, in qua Sancti corpus ſepultum erat, Sanctus apparuit adoleſcenti dicens: *Adoleſcens, propera ad viros bello præfectos, meaque hæc verba referas: Deus, qui Iſrael de manu Pharaonis eripuit, ipſe confringet adverſarios veſtros: ne timeatis cum hoſte congredi; nam Deus diſſipavit vires illorum*. Paruit adoleſcens; Magiſtratus ei fidem adhibuit; pugnatum eſt, & hoſtium copiæ undique fuſæ ſunt non ſine viſibili Dei auxilio, ipſo die per Sanctum adoleſcenti prænuntiato, cum copiæ Florentinorum eſſent exiguæ & collectitiæ, Mediolanenſium autem exercitus non ſolum numero ſuperaret, ſed compoſitus eſſet militibus veteranis, bello & victoriæ aſſuetis. Hiſtorici narrant, in ea inſigni victoria aut decem, aut unum tantum ex militibus Florentinis deſideratum fuiſſe. Hujus ejuſdem apparitionis hiſtoria plene refertur in vitis Sanctorum & Beatorum Florentinorum, quas anno 1742. Joſeph Maria Brocchius typis edidit, uti videri poteſt *in vita S. Andreæ Corſini pag.* 357. *& ſeqq.*

8 Succedunt exempla animarum Damnatarum, quæ tamquam præcones Divinæ juſtitiæ aliquando apparuerunt, homineſque admonuerunt, ut pravos mores exuerent, ne & ipſi pari pœna plecterentur. Apud Cardinalem Baronium *ad ann.* 1044. *num.* 4. narratur, Benedictum IX. ſummum Pontificem voluptatibus deditum humanæ fragilitati ſe tandem præcipitem dediſſe, ſed hortatu S. Bartholomæi Abbatis Cryptæ ferratæ Diſcipuli S. Nili ſummum Pontificatum abdicaſſe, & ſe in monaſterium recepiſſe ad agendam pœnitentiam. Idem Benedictus IX. narratur, poſt dimiſſum Pontificatum, mortuo Clemente II. eum iterum invaſiſſe, & retinuiſſe ſpatio octo menſium nullo jure, tum quia per ſimoniam irrepſerat, tum quia poſt abdicationem ad eum redire non poterat. Quocirca Papebrochius *in conatu chronico-hiſtorico ad vitas Romm. Pontif.* ait, Benedictum IX. ante Pontificatus renuntiationem fuiſſe legitimum Pontificem, ſed non poſtquam eum reſumere poſt mortem Clementis II. auſus eſt. Adhæret Pagi junior *in breviario Romm. Pontif. tom.*2. *in vita dicti Benedicti IX.* ubi affert orationem Leonis IX. ab ipſo habitam pridie, quam ſpiritum Deo redderet, in qua Deum oravit pro converſione Simoniacorum,

rum, & præcipue pro converſione Theophylacti, ſeu Benedicti IX. Et apud eumdem Cardinalem Baronium *ad ann.* 1054. *num.* 55. refertur, dum Vaclus quidam iter ageret, monſtrum immane conſpexiſse, quod humanæ vocis verba formavit dicens: *Noli, o vir, expaveſcere. Hominem me olim fuiſſe, ſicut & ipſe nunc es, procul dubio crede: ſed quia beſtialiter vixi, poſt finem vitæ beſtiæ præferre ſpeciem merui. Porro, cum ille perquireret, quis fuiſſet: Ego, ait, ſolo nomine Benedictus fui, qui nuper Apoſtolicæ Sedis apicem indignus obtinui. Inquiſitus autem, quidnam retributionis haberet; Nunc, inquit, uſque ad diem judicii per dumoſa atque ſqualentia, per ſulphurea loca, atque fœtorem exhalantia, atque incendiis conflagrata rapior atque pertrahor. Poſt extremum vero Judicium corpus meum ſimul & animam irremediabilis cruciatus, & gehennalis barathri me irrevocabilis olla deglutiet, ita ut nulla mihi recuperationis ſpes in poſterum reſtet. Poſt hæc vero, & hujuſmodi verba diſparuit*. Hæc ex Baronio, qui apparitionem deſumpſit ex S. Petro Damiani, qui illam audiverat a Cardinali Humberto.

9 Thomas Cantipratenſis *in geſtis ſeu vita S. Lutgardis* hæc habet de apparitione animæ Innocentii III. ſummi Pontificis (*apud Bollandianos ad d.16. Junii tom.3. pag.245.*): *Subjecto fere tempore Dominus Innocentius Papa tertius poſt celebratum Lateranenſe Concilium ab hac vita migravit; nec interceſſit mora poſt obitum, cum ipſe Papa piæ Lutgardi viſibiliter apparuit. Illa autem ut vidit apparentem, maxima flamma circumdatum, quis ſic eſſet interrogat: Et ille: Ego ſum, inquit, Innocentius Papa; & illa cum gemitu, Quid eſt, inquit, te noſtrum omnium patrem tanto ſupplicio cruciari? Cui ille; Tres, inquit, cauſæ ſunt, quare ſic crucior; per has autem eram digniſſimus æterno ſupplicio tradi: ſed per interceſſionem piiſſimæ Virginis Mariæ, cui monaſterium ædificavi, in fine pœnitui, & æternam mortem evaſi. Cruciabor tamen atrociſſimis pœnis uſque in diem extremi Judicii. Hoc ipſum autem, quod ad te petiturus ſuffragia venire potui, mihi utique a ſuo Filio miſericordiæ mater obtinuit. Hæc cum dixiſſet, repente diſparuit. Lutgardis autem obitum & neceſſitatem defuncti Sororibus, ut ei ſuccurrerent indicavit. Ipſamet autem animo compaſſa tanto piaculo, mirabili ſe pro illo, qui apparuit, afflixit ſupplicio. Nota autem lector, quod ex revelatione piæ Lutgardis ipſas tres cauſas accepimus, ſed eas ob tanti Pontificis reverentiam ſubticemus*. De hoc Thoma Cantipratenſi, & ejus meritis plura habentur *in diſſertatione hiſtorica ad librum* Cardinalis Bellarmini *de Scriptoribus Eccleſiaſticis Venetæ editionis anni* 1728., & apud Jacobum Echard *in Scriptoribus Ordinis Prædicatorum tom.* 1. Cardinalis Bellarminus *de gemitu columbæ lib.* 2. *cap.* 9. ait, ſe credere, tantum Pontificem, qui in oculis hominum non probus & prudens ſolum, ſed etiam ſanctus, & imitatione digniſſimus habitus eſt, non potuiſſe lethalia peccata committere, niſi ſub ſpecie boni deceptum ab adulatoribus, & domeſticis: & prædictam animæ Pontificis apparitionem tamquam probabilem & veriſimilem admittunt Spondanus *in continuat. annal. Card. Baronii ad ann.* 1216. *num.* 13. Pagi *in breviar. Romm. Pontif. tom.* 3. *in vita Innocentii III.*

num.

num. 110. Fleury *in hiſtor. Eccleſ. lib.* 77. *in fine tom.* 16. *edit. Pariſ. ann.* 1718. *pag.* 401. Burius *in brevi notitia Romm. Pontif. in Inncentio III.*

10 Hiſce apparitionibus, quatenus veræ ſint, bene demonſtratur, animas Damnatorum aliquando apparuiſſe, ut nos de pœnis, quibus addictæ ſunt, admonerent, & a culpis patrandis averterent; & animas Purgatorii aliquando apparuiſſe, ut a viventibus hominibus ſuffragia expoſcerent. Dictum eſt autem, quatenus veræ ſint; quandoquidem, quod attinet ad apparitionem animæ ſummi Pontificis Benedicti IX. Jacobus Sciommarus Ordinis S. Baſilii ex antiquo codice vitæ S. Bartholomæi quarti Abbatis Cryptæ ferratæ, aliiſque monumentis in archivo dicti monaſterii exiſtentibus ſtrenue contendit, Benedictum IX. pulſo Silveſtro III. Antipapa, ad ſummi Pontificatus apicem rediiſſe, &, hortante Joanne Archipresbytero, Pontificatum abdicaſſe, retentis tantum Anglici Regni reditibus; eumdem Joannem ei ſuffectum fuiſſe, aſſumpto nomine Gregorii VI. Succeſſorem Gregorii VI. fuiſſe Clementem II. & tunc Benedictum IX. rurſus electum fuiſſe in ſummum Pontificem; ſed in præteritis criminibus perſiſtentem, hortatu S. Bartholomæi Abbatis, Pontificatui iterum renuntiaſſe; tum in monaſterium ſub ejus diſciplina ad agendam pœnitentiam ſe recepiſſe, & verum pœnitentem mortuum eſſe; ita ut aſſertum Vacli ignoti viri, cui nimis creduli Cardinalis Humbertus, & B. Petrus Damiani fidem præſtiterunt, nullo probabilitatis fundamento fulciatur. Legi poteſt idem Sciommarus *in nota* 25. *ad cit. vit. S. Bartholomæi.* Et, quod ſpectat ad apparitionem animæ Innocentii III. Continuatores Bollandiani *ad diem* 16. *Junii ad vitam Sanctæ Lutgardis* hæc habent (*in notis pag.* 237.): *Innocentius Papa mortuus eſt* 16. *Julii* 1216. *Cum autem Pontifex iſte fuerit optimus, illuſionem vel fabulam eſſe volunt aliqui quod hic narratur. Sed numquid judicia Dei abyſſus multa, & ab hominum judiciis ſæpe diverſiſſima?* At Raynaldus *in annal. ad ann.* 1216. *num.* 12. & Oldoinus *in addit. ad vitam ejuſdem Pontificis* quamvis admittant, ejus animam, Deo permittente, ſuffragia poſtulare potuiſſe, utpote traditam ignibus Purgatorii, ut expiaretur, cetera tamen ſupra narrata rejicienda exiſtimant, utpote exploſa teſtimoniis Rigoldi *de Geſtis Philippi Auguſti*, & S. Antonini, qui dicunt eum poſt innumera opera egregia virtutum beato fine quievisse. Verumtamen, quatenus memoratæ apparitiones veræ non fuerint, aliæ profecto non deſunt, propoſitum comprobantes, de quibus apud Bagattam *de admirand. orbis Chriſtiani lib.* 8. *cap.* 1. *§.* 1. *& plurib. ſeqq.* & apud Martinum del Rio *lib.* 2. *diſquiſit. magicar. quæſt.* 26. *ſect.* 5.

11 Poſt hæc generalia ut deſcendamus ad examen propoſitæ in hoc capite controverſiæ, an habendum ſit pro miraculo, ſi aliquis Dei Servus nondum inter Beatos relatus, vel aliquis Beatus nondum Sanctis adſcriptus appareant, ſive apparitio fuerit intellectualis, quæ raro contingit, ſive corporalis, quæ uſu frequentior esse conſuevit, juxta ea quæ alibi dicta ſunt, & cetera quæ legi poſsunt apud Cardinalem de Lauræa *in* 3. *lib.*

ſent.

ſent. tom. 4. diſput. 20. de miraculis art. 16. dicimus, apparitionem inter miracula eſse recenſendam.

12 Communis hæc eſt Scriptorum opinio, duce D. Thoma *1. part. quæſt. 89. art. 8. ad ſecundum*, ubi hæc habet: *Ad ſecundum dicendum, quod hoc, quod mortui viventibus apparent qualitercumque, vel contingit per ſpecialem Dei diſpenſationem, ut animæ mortuorum rebus viventium interſint; & eſt inter Divina miracula computandum*. Doctrinam S. Thomæ fuſe illuſtrat Matthæus Magnanus *in diſſertatione de lacrymis Imaginis S. Mariæ de Gratiis Pinnæ Billorum part. 1. quæſt. 2. ſect. 1. §. 6. diſt. 1. num. 34.* Matthæuccius *in pract. Theologo-Canon. ad cauſ. Beatificationis, & Canonizationis tit. 3. cap. 3. art. 2. §. 6. num. 78.* ait: *Anima ſeparata, quæ nec corpus aſſumit, neque in ipſo loquitur, niſi ex particulari & extraordinaria juſſione Dei: propterea non caret miraculo*; & num. 79. *Hinc conſtat, enuntiatas apparitiones eſſe miraculoſas, tum quia inſolitas, tum quia raras & arduas, vel difficiles, quæ in admirationem rapiunt, tum quia ſupra opem naturæ, vel vires naturæ excedentes, cum numquam Angeli, vel animæ ſeparatæ apparerent..... niſi Deus ſpecialiter eis committeret, ac ſupra ordinem uſitatum*. Bordonus *de miraculis meditat. 13.* poſtquam oppoſuit, Angelum poſſe viribus propriis formare corpus ex aere, in eo loqui, & hoc ipſum fieri poſſe ab anima rationali ſeparata, ait, his minime obſtantibus, apparitiones Angelorum, & animarum ſeparatarum eſſe miraculo tribuendas. Loquens enim de apparitionibus Angelorum, *num. 7.* aſſerit has *eſſe miraculoſas: eſto enim ipſi poſſint condenſare aerem, & formare corpus aliquod non vere tale, in quo appareant, non ideo per hoc tollitur hujuſmodi apparitionibus ratio miraculi, cum ſint inſolitæ & præter ordinem naturæ, non propria authoritate, ſed ex Divina ordinatione appareant hominibus, & locutio in eis non ſit naturalis, cum corpus aſſumptum ab illis careat veris organis ad promendam vocem & loquelam, & nihilominus ipſi articulate loquuntur: ergo hæc ab illis præſtantur ex ſpeciali Dei juſſione, ac proinde miraculoſe, cum non ſint actus vitales*: quod ipſum affirmat de apparitionibus animarum ſeparatarum, hæc habens *num. 8. Sicut & de Angelis, quod anima ſeparata hæc præſtare poſſit; non tamen hæc facit, niſi ex ſpeciali Dei juſſione, ſeu permiſſione, quod non caret miraculo*.

13 Confirmantur prædictorum Scribentium Dicta auctoritate S. Auguſtini *de cura pro mortuis gerenda (tom. 6. oper. col. 526. num. 16.)* ubi in hanc fere ſententiam loquitur: Cum homines mortui, ſive vivi hominibus dormientibus, vel vigilantibus apparent, non in ipſis rebus, ut ſunt, videntur, ſed in quibuſdam ſimilitudinibus rerum. *Iſtas Angelicas operationes credimus per diſpenſationem providentiæ Dei bene utentis & bonis, & malis ſecundum inſcrutabilem altitudinem judiciorum ſuorum, ſive inſtruantur hinc mentes mortalium, ſive fallantur, ſive conſolentur, ſive terreantur, ſicut unicuique vel præbenda eſt miſericordia, vel irroganda vindicta ab illo, cui miſericordiam & judicium non inaniter cantat Eccleſia*. Hucuſque Auguſtinus, qui, poſtquam mortuorum, vel vivorum apparitiones in corporibus miniſterio Angelorum

Digitized by Google

gelorum formatis & aſsumptis fieri explicavit, quæ dixit, ratione confirmavit his verbis: *Ibi ergo ſunt ſpiritus defunctorum, ubi non vident, neque audiunt, quæcunque aguntur, aut eveniunt in iſta vita hominibus*, & cap. 14. *Ita illis fuit cura de vivis, quamvis, quid agerent, omnino neſcirent, quemadmodum eſt nobis cura de mortuis, quamvis, quid agant, utique neſciamus*, & cap. 15. *Proinde ſatendum eſt neſcire quidem mortuos, quid hic agatur, ſed dum hic agitur; poſtea vero audire ab eis, qui hinc ad eos moriendo pergunt; non quidem omnia, ſed quæ ſinuntur etiam iſta meminiſſe, & quæ illos, quibus hæc indicant, oportet audire. Poſſunt & ab Angelis, qui rebus, quæ aguntur hic præſto ſunt, audire aliquid mortui ...... Poſſunt etiam ſpiritus mortuorum aliqua, quæ hic aguntur, quæ neceſſarium eſt eos noſſe, & quos neceſſarium ea noſſe non ſolum præterita, vel præſentia, verum etiam futura, ſpiritu Dei revelante cognoſcere.* Hæc Auguſtinus de mortuorum apparitionibus. Num autem mortuorum fiant apparitiones per eorumdem præſentiam, an perſonas mortuorum Angeli in corporibus aſſumptis repræſentent, revocat in dubium: *Mitti quoque ad vivos aliquos ex mortuis, ſicut e contrario Paulus ex vivis in paradiſum raptus eſt, Divina Scriptura teſtatur*, & cap. 16. *An vero ..... iſta fiant per ipſam præſentiam ..... aut per Angelos ſuſcipientes perſonam ..... affirmare non audeo ..... Dona enim Dei ſunt his alia, & illis alia largientis.* Martyres quoque vivorum neceſſitatibus intereſſe, idem Sanctus Auguſtinus *cap. 16. ejuſdem operis*, ſe noſſe fatetur, & congruere potentiæ Divinæ; ſed, quomodo id fiat, ſe neſcire affirmat: *Res hæc altior eſt, quam ut a me poſſit attingi, & abſtruſior, quam ut a me valeat perſcrutari; & ideo, quid horum duorum ſit, an vero fortaſſis utrumque ſit, ut aliquando iſta fiant per ipſam præſentiam Martyrum, aliquando per Angelos ſuſcipientes perſonam Martyrum, definire non audeo: mallem a ſcientibus iſta perquirere.* S. Thomas *in ſupplemento tertiæ partis quæſt. 69. art. 3. ad tertium* docet, apparitiones contingere operatione bonorum vel malorum Spirituum, ad inſtructionem vel deceptionem viventium; *& in corpore* ait, id intereſſe inter Sanctos, & Damnatos, quod Sancti, cum voluerint, apparent, ſecus Damnati: *Sed hoc intereſt inter Sanctos, & Damnatos, quod Sancti, cum voluerint, apparere poſſunt viventibus, non autem Damnati. Sicut enim Sancti viventes in carne per dona gratiæ gratis datæ accipiunt, ut ſanitates & ſigna perficiant, quæ non niſi Divina virtute mirabiliter fiunt, quæ quidem ſigna ab aliis hoc dono carentibus perfici non poſſunt; ita etiam non eſt inconveniens, ut ex virtute gloriæ aliqua poteſtas animabus Sanctorum detur, per quam poſſint mirabiliter apparere viventibus, cum volunt; quod alii non poſſunt, niſi interdum permiſſi.* Etiamſi autem mortui apparere poſſent, quando vellent, ſe conformarent tamen Divinæ voluntati, nec apparerent, niſi quando id Deo congruere videretur. Ita docet S. Doctor *ibid. in reſponſ. ad primum*: *Nec tamen ſequitur, quod, etiamſi mortui poſſint, ut volunt, viventibus apparere, toties appareant, quoties apparent in carne viventes; quia ſeparati a carne vel omnino conformantur Divinæ voluntati, ita, quod non liceat eis, niſi quod ſecundum Divinam diſpoſitionem congruere intuentur, vel ita ſunt pœnis oppreſſi, ut de ſua miſeria*

ſeria

Digitized by Google

ſeria magis doleant, quam curent aliis apparere. Doctrina hæc Supplementi tradita fuerat ab eodem S. Thoma *in 4. ſent. diſt. 45. qu. 1. art. 1. quæſtiunc. 3.* quam late exornat fidus ejus diſcipulus Sotus *diſt. 45. in 4.* pariter *ſentent. quæſt. 1. art. 4. concluſ. 4.* ubi ita ſcribit: *Quamvis ſecundum legem ordinariam animabus ſeparatis congruentem neque ad nos exeant, neque ullum nobiſcum habeant commercium; tamen ſecundum permiſſionem, aut diſpenſationem Divinam, & extraordinariam legem nil vetat, quominus, in quocumque ſint receptaculo, ad nos revertantur &c. Animæ namque beatæ, Deo diſpenſante, poſſunt apparere ſuis, vel ut eos conſolentur, oſtendentes, ſe Divino conſpectu frui, vel ut eos admoneant, & ad eamdem beatitudinem alliciant &c. Exiſtentes vero in Purgatorio ſolent præterea, apparendo, ſuffragia ſibi fieri depoſcere &c. Addit vero hic D. Thomas, intereſſe inter Sanctos, & Damnatos, quod Sancti, cum voluerint, apparere poſſunt viventibus, non tamen Damnati &c. At vero patentiſſima ratio eſt, quod Beati nihil optare poſſunt, niſi quod rationi ſit, ac perinde Divinæ voluntati conſentaneum: quidquid autem hujuſmodi Deum poſcunt, obtinent: ergo, quoties volunt exire, exeunt. Infernales tandem animæ exire non permittuntur, dum volunt, ſed dum ob aliquod myſterium nobis occultum divinitus permittuntur &c.* Ex quibus Joannes Albertus Sweerts Doctor Lovanienſis *in ſua ſynopſi quæſtionum Theologicarum part. 1. pag. 524.* infert, eos peccare non tantum curioſitate, ſed etiam ſuperſtitione implicita, qui inter ſe paciſcuntur, ut ille qui prior morietur, ſi permittatur, appareat vivo, indicetque ſtatum ſuum: cum hoc quandoque Deus permittat cauſa majoris boni, ſed raro; eaque occaſione ſæpius Diabolus appareat ſuperſtiti, cum quo pactio interceſſit. Quapropter, ſi mortuorum apparitiones a ſpeciali Divina providentia pendent, ſi præter curſum naturalem rerum contingunt, juxta Sanctos Auguſtinum, & Thomam, de miraculo non videtur eſſe dubitandum, uti etiam proſequitur Bordonus *loc. cit. Apparitiones ergo ejuſmodi ſunt miraculoſæ, tum quia inſolitæ, tum quia raræ, tum quia a ſolo Deo procedunt; neque enim Angelus, neque anima ſeparata comparent hominibus, niſi Deo præcipiente*. Quæ tamen omnia intelligenda ſunt & explicanda, quatenus notæ alibi indicatæ non deſint veræ & cæleſtis apparitionis, non autem fictitiæ, aut naturalis.

14 Poſt hæc remanet ut videamus, an, admiſſa miraculi loco apparitione Servi Dei, vel Beati, miraculi hujuſmodi haberi poſſit ratio in judicio Beatificationis & Canonizationis ipſius. Huic quæſito affirmando reſpondetur, dummodo, qui ſibi refert factam apparitionem, talibus ſit moribus imbutus, ut ei, quamvis unico teſti, fides haberi poſſit, juxta alibi dicta; dummodo ex ejus dictis appareant notæ & qualitates veræ ac cæleſtis apparitionis, non fictitiæ & naturalis; & dummodo effectus aliquis ex apparitione ortus aliorum teſtium dictis comprobetur: nec enim apparent animæ ſeparatæ, ut videantur, ſed ut ea apparitione aliquid operentur.

15 Loquendo de illis, qui de ſibi factis apparitionibus teſtantur, ſæpe contingit, ut coram aliis ſint factæ, ſed unus viderit, alii non viderint, unus

vocem audiverit, alii non audiverint, & hinc oritur dubitatio, an aſſerenti ſe vidiſſe, aut audiviſſe, fides demenda ſit, eo quod alii non viderint, aut audiverint. In Prophetia Danielis *cap.* 10. exponitur Viſio illi facta unius viri veſtiti lineis, & accincti renes auro obrizo. De hac viſione, ſive apparitione ita loquitur Daniel *verſ.* 7. *Vidi autem ego Daniel ſolus viſionem: porro viri, qui erant mecum, non viderunt, ſed terror nimius irruit ſuper eos, & fugerunt in abſconditum. Ego autem relictus ſolus vidi viſionem grandem hanc.* Angeli e contrario, qui Abrahæ apparuerunt *Geneſis* 18. non ſolum ab illo, ſed ab univerſa ejus familia viſi ſunt; & Raphael, Tobiæ comes in longo itinere, omnibus indiſcriminatim ſpectabilis fuit. S. Thomas 1. *part. quæſt.* 51. *art.* 2. docet, imaginariam apparitionem ab eo ſolo percipi, cui fit, externam autem & corporalem ab omnibus percipi; quod enim extra videntem poſitum eſt, omnes videre poſſunt: *Illud enim, quod imaginaria viſione videtur, eſt in ſola imaginatione videntis; unde non videtur indifferenter ab omnibus. Scriptura autem Divina ſic introduxit interdum Angelos apparentes, ut communiter ab omnibus viderentur. Sicut Angeli apparentes Abrahæ viſi ſunt ab eo, & tota familia ejus, & a Lot, & a civibus Sodomorum. Similiter Angelus, qui apparuit Tobiæ, ab omnibus videbatur. Ex quo manifeſtum fit, hujuſmodi contigiſſe ſecundum corpoream viſionem, qua videtur id, quod poſitum eſt extra videntem, unde ab omnibus videri poteſt. Tali autem viſione non videtur niſi corpus.* At nec id perpetuum eſt, cum Paulo Chriſtus apparuerit corporaliter, &, uti legitur *Act.* 9. *v.* 7. *Viri autem illi, qui comitabantur cum eo, ſtabant ſtupefacti, audientes quidem vocem, neminem autem videntes.* Et, quamvis propria virtute non poſſit Angelus bonus corpus aſſumptum uni oſtendere, & aliis occultare, id tamen poteſt virtute Divina, uti obſervat Cardinalis Bona *de diſcret. ſpirit. cap.* 19. *num.* 6. Ex quibus proinde infertur, ſi probata ſit fides ejus, qui ſibi factam refert apparitionem, eſto ea contigerit, dum eſſet cum aliis, & alii non viderint, ex hoc firmum deduci non poſse argumentum adverſus apparitionis veritatem; quia potuit eſse imaginaria, aut quia, ſi corporalis fuit, Deus facere potuit, ut unus videret, ceteri eum non viderent, qui apparuit. *In citata vita S. Benedicti* (uti vidimus) apparuit ipſi magna lux, &, cum in ejus ſplendorem intentam oculorum aciem infigeret, vidit animam Germani Capuani Epiſcopi in cælum deferri. Vocavit S. Benedictus Servandum Diaconum & Abbatem (hinc obiter adnotare fas ſit, ex Abbatiali dignitate S. Benedicti fruſtra nonnullos ejus Presbyteratum colligere, uti monet Hæphtenus) at Servandus non vidit, *niſi partem lucis exiguam.* Et Sulpicius Severus *in dialog.* 2. *n.* 3. *de virtutibus S. Martini*, hæc habet alibi etiam relata: *Cum jam altarium, ſicut eſt ſolemne, benediceret, globum ignis de capite illius vidimus emicare, ita ut in ſublime contendens, longius collum crinemque flamma produceret. Hoc licet celeberrimo factum die in magna populi multitudine viderimus, una tantum de Virginibus, & unus de Presbyteris, tres tantum videre de Monachis. Ceteri cur non viderint, non poteſt noſtri eſſe judicii.*

16 Jam

16 Jam ut ſermonem inſtituamus de effectu, qui ex apparitione oritur, & cujus habenda eſt ratio, ut apparitio recenſeatur inter miracula pro Beatificatione Servi Dei, aut Canonizatione Beati, juxta ea quæ ſuperius dicta ſunt, aſſumendum eſt prædicti effectus examen, & videndum, utrum congruat apparitioni, quæ ſit ſupra naturam. Quod ſi effectus, qui patet, non ſolum congruat cæleſti apparitioni, ſed etiam excedat vires & facultatem naturæ, puta, ſi agatur de mirabili recuperatione ſanitatis poſt invocationem Servi Dei, vel Beati, & ejus apparitionem, inolevit conſuetudo ſacræ Congregationis rituum examinandi ſanationem, & illam approbandi tamquam miraculum, ſi neceſſaria concurrant requiſita, ſed nullo facto apparitionis verbo: quam conſuetudinem nec ipſi Poſtulatores ægre ferunt, cum miracula eorum propoſito faveant, & proſint Beatificationi & Canonizationi ab ipſis petitæ, ſive præceſſerit, ſive non præceſſerit apparitio. Et ſacræ quidem Congregationis conſuetudo ſummam ejus oſtendit prudentiam: ut enim bene ait Soto *loc. cit. Ceterum ita eſt poſſibile, animas ex ſuis locis huc remeare, ut tamen non ſit facile creditu, toties id accidere, quoties nobis apparet: primum, quod ut idem Auguſtinus lib. de cura pro mortuis gerenda ait: Quando inter ſomnia nobis videntur carorum animæ, aut aliæ nobis infeſtæ apparere, rariſſime accidit, ut ſint ipſæ animæ, immo quam ſæpiſſime contingit, ut non niſi ſub earum imaginibus in ſenſu communi propter noſtras præcedentes cogitationes appareant illa phantaſmata.*

17 Hactenus de apparitionibus mortuorum: nunc ad abſolvendam hujus capitis doctrinam opus eſt aliquid innuere de apparitionibus viventium. Ut enim ait S. Auguſtinus *in cit. lib. de cura pro mortuis gerenda cap. 10. col. 523. Viventes apparent ſæpe viventibus dormientibus, dum ſe ipſi neſciant apparere, & ab eis hæc, quæ ſomniaverint, audiunt dicentibus, quod eos in ſomniis agentes aliquid, vel loquentes viderint*: & poſtquam expoſuit, ſe Mediolani degentem Eulogio Rhetori in Africa apparuiſſe, eique locum Ciceronis obſcurum ſomnianti expoſuiſſe, ſubjicit *cap. 11. col. 524. Non ego, ſed imago mea, neſciente me .... & nihil de illius curis omnino curante*. S. Bonaventura *in Legenda vitæ Sancti Franciſci Aſſiſienſis cap. 4. (oper. tom. 7.)* narrat S. Franciſci apparitionem in Capitulo Fratrum ejus Ordinis Arelate celebrato, dum S. Antonius concionem de titulo Dominicæ Crucis haberet, relataque apparitione, ſubjicit: *Credendum ſane, quod omnipotentis Dei virtus, quæ Ambroſium pium ſacrum Antiſtitem tumulationi glorioſi conceſſit intereſſe Martini .... etiam Servum ſuum Franciſcum prædicationi præſentavit veracis ſui præconis Antonii*: & cap. 11. in fine: *Qualiter autem abſentibus ſe præſentem exhibuit, Divina faciente virtute, evidenter ex ſuperioribus innoteſcit*: & paulo infra: *Quod factum eſſe Divina diſpoſitione, credendum eſt, ut ex præſentia corporalis apparitione mirabili patenter clareſceret, quam præſens, & pervius ſpiritus ejus luci ſapientiæ foret æternæ*. Item in bulla Canonizationis S. Petri de Alcantara *cod. Canoniz. pag.* 383. legitur, eum adhuc viventem S. Tereſiæ pluries non ſine prodigio apparuiſſe: *Sanctam quoque Virginem Tereſiam in ſtabilienda*

lienda Carmelitarum reformatione indefeſſus adjuvit, (& paulo poſt): *Et re vera multas pro re tanta peregrinationes ſuſcepit, & labores tulit; immo & abſenti opem & conſilium laturus, aliquando miraculoſe apparuit*, (& infra *pag.* 384.): *Corporaliter videndum ſe prabuit plurimis procul diſtantibus*. Similiter in bulla Canonizationis Sancti Philippi Nerii (*pag.*322.*loc.cit.*): *Iterumque, cum in Urbe maneret, tunc in humanis agentem Catharinam Ricciam ſub Regula Sancti Auguſtini Monialem* (nuper a Nobis in Sanctarum Virginum album relatam), *Prati in Etruria commorantem, longo temporis ſpatio eſt allocutus*.

18 Meminit S. Bonaventura apparitionis, & interventus S. Ambroſii adhuc viventis funeri S. Martini, quod ex Gregorio Turonenſi deſumpſit: ſed, cum ex temporis ſupputatione habeatur, S. Ambroſium obiiſſe ante S. Martinum, merito de veritate narrationis dubitat Cardinalis Baronius *in amalibus*, & *in notis ad Martyrologium ad diem* 11. *Novembris*. At, quidquid ſit de hoc, ne in rem, de qua nunc agitur, aliqua obrepat ambiguitas, aliud eſt, unum idemque corpus hominis viventis eodem tempore eſſe in duobus locis, quam Philoſophi appellant *replicationem*; aliud eſt, hominem vivum exiſtentem in uno loco, apparere in alio loco diſtanti. Præſens indago non primum, ſed ſecundum reſpicit caſum, in quo, ſi aptæ & firmæ adſint probationes, & cetera veræ apparitionis indicia non deſint, una cum aliis, quæ diximus adeſſe debere, ut apparitiones mortuorum inter miracula recenſeantur, & ut de eis haberi poſſit ratio in judicio Beatificationis & Canonizationis, de miraculo non dubitarem, etiam ad prædictum effectum, cum vera apparitio dari non poſſit, niſi miniſterio Angelorum corpus aereum efficientium, quod ſine ſpeciali Dei providentia, & inſolito quodam modo efficere non poſſunt: quod ex alibi dictis ſatis eſt ad conſtituendum miraculum.

CAPUT ULTIMUM.

De Imaginatione, & ejus viribus.

1 NOnnulla ex ordine quærenda ſunt; primo, quid ſit imaginatio ſeu phantaſia; ſecundo, quomodo operetur; tertio, an vires exercere poſſit in corpus, quod non eſt imaginantis, ſed ab eo ſeparatum atque remotum; quarto, an in corpus, quod non eſt imaginantis, ſed non ab eo tamen ſeparatum neque remotum; quinto, an in corpus proprium ipſius imaginantis; ſexto, an in eo morbos gignere poſſit; ſeptimo, an poſſit momento temporis a prædictis morbis liberare; ultimo, quid de ea dicendum ſit habito reſpectu ad miracula, ſive ad mirabiles ſanationes: in examine enim miraculorum ſæpe contingit, ut quæratur, utrum ſanatio ſupra naturam contigerit, an naturaliter, ope

ope videlicet imaginationis ſeu phantaſiæ. Nec alicui extraneum fortaſſe videri debet, quod, poſtquam egimus de miraculis, nonnulla ultimo loco adjiciantur de imaginatione, & ejus viribus; cum notum ſit, a nonnullis effecta quædam, quæ naturam excedunt, naturalibus viribus imaginationis adſcribi.

2 Juxta Peripateticos anima hominis eſt tota in toto corpore, & tota in qualibet parte corporis, ubi per occaſionem ſentit dolorem, & varios operatur effectus ad vivendum, ad ſentiendum, ad agendum neceſſarios. Imaginationem univerſe, ſive internum ſenſum, dicunt eſſe potentiam animæ cognoſcentem, & ejus actionem eſſe immanentem, neque tranſire ad alia, neque præter cognitionem aliquid agere; at potentiarum vegetantis & moventis eſſe agere in aliud: quocirca, quamvis ab imaginatione varii effectus & immutationes videantur in corpore produci, dicunt, primam & remotam cauſam eſſe quidem imaginationem, ſed proximam eſſe humores & ſpiritus; ita ut imaginatio moveat appetitum, & mediantibus animi pathematibus corpus immutet, non immediate, ut Scholæ loquuntur, ſed mediate, quatenus ſcilicet appetitus movet potentias motrices naturales membris, præcipue cordi, inſitas; quæ motæ movent humores & ſpiritus, & ſpiritus ſuo ad partes acceſſu & receſſu corpus immutant, uti ſuſe explicat Sennertus *tom. 1. operum medicorum tit. de conſenſ. & diſſenſ. Chymic. cum Galeno cap. 14. de viribus Imaginationis*.

3 Carthefius minus probabiliter ſedem animæ conſtituit in glandula pineali. Inventa etenim eſt in aliquibus glandula prorſus vitiata & putrefacta: alii quoque inventi ſunt, in quibus omnino defuit; qui tamen vixerunt, & omnes animæ functiones rite peregerunt, uti etiam noviſſime animadvertit Eduardus Corſinus in Piſana Academia Philoſophiæ Profeſsor in ſuis doctis inſtitutionibus philoſophicis *tom. 4. Phyſicæ particularis tract. 2. diſput. 4. cap. 3. num. 5.* Alii ſedem animæ conſtituunt in cerebro ipſo humano, in quo dicunt exerceri functiones apprehendendi, dividendi, & combinandi varia objecta, & ſic cogitandi & volendi, & ex cerebro animam regere corporis motus, neglecta aliquorum aliorum opinione, qui docebant, cor eſse animæ thronum, in eo conſtituentes ſedem voluntatis, cum aſserant, cor nihil aliud eſse, quam muſculum ad ſanguinis circularem motum præcipue a natura conſtructum, atque adeo unum ex primariis fontibus humanæ vegetabilis vitæ; ſed non eſse ſedem voluntatis, ac vitæ humanæ rationalis.

4 Cerebrum itaque etiam pro ea parte, quæ ab Anatomicis dicitur *Cerebellum*, ex glanduloſo cortice, & fibrata medulla totum conſtat, membraniſque exterius interiuſque veſtitum, atque protectum oſsea capitis concameratione quaſi muro quodam firmiſſimo circum undique continetur atque munitur, ad tutiorem animæ ſedem ac domicilium.

5 Sunt in humano corpore nervi plurimi; alii craſſiores, tenuiores

res alii, alii tenuiſſimi. Omnium communis origo cerebrum eſt: e quo quidem nonnulli proxime ex ſubſtantia ipſa in cranio cerebri, alii vero e ſpinali medulla, quæ ejuſdem cerebri quaſi productio eſt, erumpentes, ad oculos, ad aures, ad nares, ad linguam, ad manus, ubi tactus maxime viget, ad partes denique corporis univerſas interiores exterioreſque ſua filamenta protendunt atque partiuntur; quæ per inſtrumenta ſenſuum exteriorum ab idoneis objectis impulſa atque commota, receptam impreſſionem per continuatum nervorum tractum ope animalium ſpirituum nervos ipſos irradiantium ad cerebrum uſque tranſmittunt, animamque ibi quaſi in alta ſpecula propriaque ſede reſidentem de externi objecti impulſione admonent, atque ad illius perceptionem excitant, uti late explicant celeberrimi Anatomiſtæ Gabriel Faloppia, Malpighius, & Willis.

6 Phantaſia ſive imaginatio a nonnullis collocatur in peculiari quadam cerebri parte. Alii eamdem extendunt ad totum cerebrum, utpote in ſe undique recipiens veſtigia & imagines objectorum extrinſecus advenientes.

7 Quia vero, præter ſenſibiles imagines, ſpecies etiam reperiuntur intellectuales ſpiritaleſque, quæ a ſenſibus non proficiſcuntur, & quas in nobis ipſis anima effingit ac format, quales ſunt cogitationes plurimæ præſertim reflexæ, præciſiones, abſtractioneſque ad altiſſimos rerum gradus pertinentes, quorum ſane omnium in nobis memoriam conſervamus, æque ac imaginum ſenſibilium; nonnulli ſedem harum intellectualium ac ſpiritalium ſpecierum in anima ipſa, & facultate ejus ſpiritali memoratrice conſtituunt; ſed juxta aliorum placitum, cerebrum ſedes eſt tum imaginum ſenſibilium, tum intellectualium, cum & hæ imprimantur, aut imprimi poſſint ope ſignorum ſenſibilium.

8 Qui ita ſentiunt, exemplum afferunt ſcribentis in charta ſuas cogitationes, aut ſua, vel aliorum verba: nec enim in charta cogitationes pingi poſſunt, aut noſtra vel aliena verba, licet res materiales ſint, ideſt ſoni ac voces aere percuſſo ac modificato expreſſæ. Sed omnino id expletur in charta imprimendo quædam ſigna ſenſibilia & materialia, quæ *litteras* appellamus; litteræ autem ſunt nobis indicia & ſigna verborum, & verba ſunt nobis indicia & ſigna tum noſtrarum, tum alienarum cogitationum, quæ hoc modo quaſi ſenſibiles efficiuntur. Simili ergo ratione dicunt, res inſenſibiles & ſpiritales ope ſignorum ſenſibilium imprimi in cerebro humano, nempe ejus ſubſtantia rugis, ſulcis, foveis, plicis, notis denique aliarum formarum, characteribuſque propemodum infinitis affecta atque obſignata, quibus rerum etiam non materialium ſpecies atque ideas & primo recipere, & cuſtodire in poſterum valeamus.

9 Ex dictis itaque apparet, phantaſiam ſive imaginationem nihil aliud eſſe penes eos, quam admirabilem illum librum humani cerebri, in quo

quo imprimuntur tum notiones intellectuales, tum imagines objectorum ſenſibilium collectæ a ſenſibus, & conſignatæ ſpiritibus animalibus per ſubtiliſſimos nervorum canales illas uſque ad cerebri emporium tranſmiſſuris; & ſic phantaſiam ſive imaginationem non eſſe facultatem intelligentem & animantem, ac per ſe ipſam moventem, ſed tam eam, quam ſpiritus animales, & ſenſus eſſe inſtrumenta animæ, cui uti dominanti inſerviunt, & cujus arbitrio pleriſque in rebus moventur; quamquam & ipſa anima ab iiſdem ſæpe afficitur ac commovetur. Priora voluntaria ac juris animæ dixeris; poſteriora vero automatica, & corpori, ut vegetativum & ſenſitivum eſt, propria plane atque neceſſaria.

10 Fames, ſitis, ſomnus, & ſimiles motus corporis ſunt ex eis, quæ non ſunt ſubjecta juri animæ; contingunt enim nobis etiam invitis: contra, motus pedum, manuum, linguæ, & oculorum ſunt ex iis, quos anima potentiæ motrici imperat, quæ prompta ad obediendum, ſi corpus ſanum eſt, momentaria celeritate per poros nervorum & muſculorum parti accommodatos, quæ moveri debet, ſpiritus amandat animales, & ſubito ea pars movetur. Delatis demum imaginibus objectorum externorum ad cerebrum, & in eo depictis, quidam ſæpe in nobis, velit nolit anima, excitatur motus, & cum eo aliqua idea, opinio, aut veritas nobis exhibetur, per quam admonemur, nos a re per imaginem repræſentata ſugere, aut eam amplecti debere: & quando id contingit, motus in anima excitatur, aut magnus, aut parvus, amoris, odii, timoris, ſpei, iræ, & ſimilium affectuum humanorum. Magnus autem, aut parvus eſt hic motus, prout ſpiritus animales vehementiores, aut remiſſiores fuerint: quod ſi vehementiores, non ſolum anima vehementius excitabitur ad amorem, odium, timorem, ſpem, iram, ſed etiam corpus modo frigore, modo calore afficietur, & in vultu modo pallor, modo rubor apparebunt.

11 Hæc retuliſſe hactenus atque adumbraſſe ſatis ſit; noſtrum enim non eſt quæſtiones philoſophicas perſequi, ſed innuere, quid ſit phantaſia ſeu imaginatio, & quomodo operetur, qualia demum cunque ſint Philoſophorum placita. Ad noſtrum potius inſtitutum pertinere videntur effectus imaginationis, & ex iis, quæ in principio hujus capitis propoſuimus, prima quæ ſe offert diſputatio eſt, an imaginatio operari poſſit in corpus alienum, quod non eſt ipſius imaginantis, ſed ab eo eſt ſeparatum atque remotum.

12 Avicenna 4. 6. *naturalium cap.* 6. ſuadere contendit, poſſe animam humanam per ſortem imaginationem, vel intenſum affectum, alienum corpus, & extra ipſam poſitum revera tranſmutare, ita ut ex. gr. Socratis ſortis imaginatio Platonis corpus ſanum, quo voluerit, languore conficere, aut contra ægrum ad ſanitatem reducere poſſit; & eadem imaginationis intenſæ virtute credit pluvias, grandines, nives, ventos, & reliqua naturæ opera e cælo poſſe deduci, aut cohiberi. Inter recen-

recentiores huic opinioni adhæſit Petrus Pomponatius Mantuæ natus anno 1462. qui Bononiæ Philoſophiam profeſſus eſt. Paulus Jovius *in elogiis pag. 86.* narrat contentiones inter eum, & celebrem Bononienſem Philoſophum Achillinum; & Pomponatium Achillini victum argumentis, propoſita aliqua facetia evadere conſueviſſe, ſed ab Achillino in diſputando fuiſſe ſuperatum: *In coronis conſeſſuque Doctorum cum exercitatione perutili ad Prætoriam porticum diſputaretur, ita mirus evadebat* (loquitur de Pomponatio) *ut ſæpe ancipiti & cornuto Achillini enthymemate circumventus, ſuperfuſo facetiarum ſale, adverſarii impetum ex illis gyris & mæandris explicatus eluderet &c.* & pag. 72. *Æmulum* (Achillinus) *in corona veteratorie diſputantem, & riſum falſa dicacitate ſæpius excitantem ipſo invicto doctrinæ robore ſuperabat*. Ad prædictæ opinionis præſidium advocant nonnullas experientias, ſanguinis videlicet ex cadavere interfecti hominis profluentis, ſi occiſor præſens fuerit, & vetularum pueros faſcinantium, quas a forti imaginatione cauſam habere contendunt.

13 De hac ſententia ácre, ſed juſtum profertur a Theophilo Raynaudo judicium; hæc enim habet *tom. 13. pag. 178. Digna ſunt ſcutica, vel etiam furca, quæ alii blaterones efficaciæ imaginationis attributa volunt, ut faſcinare, vel ſanare procul poſitos, res disjunctas loco movere, ciere fulgura & fulmina, imbreſque de cælo devocare. Oportet profecto hos Philoſophaſtros, quibus pepo pro corde fuit, nunquam ægrotaſſe, vel quos caros haberent, nunquam ſciviſſe conflictari cum ægritudine; ſemper item abundaſſe theſauris ac opibus, ad quæ inhiat mortalium aviditas. Potuerunt enim omnia illa, & quæcumque alia humanæ cupiditati optabilia per imaginationem parere:* Et paulo poſt: *Ut autem alieno corpori, præſertim abjuncto, imaginatio aliquid poſſit imprimere, vel ut in corpore proprio homo jam grandis natu inſculpere poſſit aliquas notas, illudve præter naturam afficere interventu ſolius imaginationis, tam nugatorium eſt, ut ferri ab homine ſano non poſſit*. Retuliſſe, & confutaſſe memoratam ſententiam unum & idem prorſus eſſe videtur. Sed qui plura ſcire cuperet, quibus plane corruere memorata convincitur opinio, legere poterit Ludovicum Mercatum *tom. 1. lib. 2. claſſ. 3. quæſt. 168. art. 4.* Thomam Fienum *de viribus imaginationis quæſt. 12.* Martinum Del Rio *diſquiſit. mag. lib. 1. quæſt. 3.* Medinam *de recta in Deum Fide lib. 2. pag. 69. & plurib. ſeqq.* Marcellum Donatum *de medic. hiſtor. mirab. lib. 2. cap. 1. pag. 36. & ſeqq.* Quod vero attinet ad fluxum ſanguinis ex cadavere interfecti redundantem, ſi occiſor præſens ſit, duo quærenda ſunt; primo, an verum ſit factum; ſecundo, quatenus verum ſit, an effectus ille ſit adſcribendus phantaſiæ ſive imaginationi. Donatus loco modo allato *pag. 37.* putat, factum eſſe fabuloſum: *Quod ad tertium exemplum propoſitum attinet, ſcilicet de fluxu ſanguinis ex vulneribus cadaverum, poſſemus exempli veritatem negare, poeticeque tantum a nonnullis propoſitum, uti a Lucretio, & ab Homero*. Subſcribunt Paulus Zacchias *quæſt. medico-legal. lib. 5. tit. 2. quæſt. 8.* & noviſſime Pater Putignanus *de redivivo ſanguine D. Januarii part. 1. cap. 7. num. 4.*

cum,

cum, ut ait Zacchias, nec Ariſtoteles, nec Plutarcus, nec Seneca, nec ex recentioribus Fernellius, Fracaſtorius, Cardanus, Ceſalpinus, & alii qui quæſtiones naturales pertractarunt, ullam de eo mentionem fecerint, concludendo, e re Medicorum eſſe, ut hoc aſſertum infirmetur & evaneſcat, cum & ipſi Medici ex prædicto indicio ſuorum ægrotorum occiſores deprehenſi, homicidii pœnas luere poſſint. Multi alii cordati viri teſtantur, aliquando ſanguinem manaſſe ex corpore occiſi coram occiſore, quorum teſtimonia habentur apud Gaſparem a Rejes *quæſt.* 33. idque referunt ad Divinæ juſtitiæ providentiam, quæ innocentis ſanguinis vindex ſceleris auctorem non patitur impunitum manere. Petrus Gregorius Toloſanus *lib. 6. cap.* 20. *ſyntag.* Bartholomæus Sybilla *in ſpecul. peregrinar. quæſtion. cap.* 8. *decad.* 3. Gaſpar a Rejes *cit. quæſt.* 33. *num.* 12. *& ſequ.* Joannes Fragoſius *in chirurgia part.* 2. *quæſt.* 76. Hieronymus Nimanus *orat. de imaginat. quæſt.* 7. ubi ait: *In cadavere coram occiſore ſanguinem ſtillante, ſi a Divina providentia recedamus, nulla ſeſe manifeſta offert occaſio.* Adhæret Thomas Fienus *de viribus imaginationis quæſt.* 24. *pag.* 374. addens, poſſe hoc etiam adſcribi aliquando Diabolo, ut innocentes vexet, aut nocentes in deſperationem inducat: *Quod ſanguis interfecti in conſpectu occiſoris e corpore erumpat, non eſt naturale, ideoque non fit vi imaginationis, ſed cauſæ ſupernaturali eſt adſcribendum, vel Deo, vel Angelis iniquitatem interfectoris detegentibus & ulciſcentibus, vel Diabolis aut innocentes falſo accuſare, aut nocentes ad deſperationem perducere conantibus.* Nullum ergo ab eo facto, etiamſi verum eſſet, argumentum deſumi poteſt, ut probetur, imaginationem poſſe naturaliter vires ſuas exercere in corpus a ſe remotum & ſeparatum. Additur, ſanguinem ſæpe manare ex corpore mortuorum quamvis non occiſorum poſt horas nonnullas, & aliquando etiam poſt triduum, ex naribus videlicet, ex ore, ex oculis, ex auribus; uti patet in his, qui morte naturali obierunt, apoplexia videlicet, lethargo, phrenitide, aut ſuffocante aliquo morbo, vel malignis, & peſtilentibus febribus affecti. Ex quo recte colligi poteſt, ſi e vulneribus, aut e cadavere occiſi aliquando coram occiſore ſanguis manavit, effectum hunc adſcribi poſſe cauſæ naturali, vaporibus videlicet ſanguinis adhuc æſtuantis, aut abundantiæ ſanguinis aquoſi & ichoroſi, qui in venis occiſi per aliquod tempus inveniri poteſt, & maſſam ſanguineam liquidiorem & fluxioni aptam neceſſario reddere. Nec vero obſtat, ſiquis dicat, ichoroſum ſanguinem, qui in corpore occiſi erat, ex vulneribus fluxiſse, ita ut, ſi ſanguis poſt aliquot horas vel dies de novo fluat coram occiſore, fieri hoc debeat ex alia cauſa, & ſic ex vi imaginationis. Aliquis etenim ſanguinis grumus cum forte vias intercluderet, ipſo dein labente, aut diſsoluto, vel corpore de novo moto, ſanguis naturaliter curſum repetere poteſt, & paulatim exire; juxta ea quæ habentur apud citatum Rejes *quæſt.* 33. *num.* 20. *& ſeqq.* Et quod ſpectat ad vetulas, quæ pueros faſcinant, id inter fabulas amandatur a Franciſco Valleſio *de ſacra philoſophia cap.* 68. Sanctus autem Thomas

mas *part.* 1. *quæſt.* 117. *art.* 3. propoſita quæſtione, *Utrum homo per virtutem animæ poſſit corporalem materiam immutare*, eam reſolvit aſserendo, animam ſua virtute naturali non poſſe materiam corporalem immutare, niſi mediantibus aliquibus corporibus: tum ſibi opponit, quoſdam habere oculos urentes, qui ſolo aſpectu inficiunt alios, & maxime pueros; reſpondetque, ex forti imaginatione animæ immutari ſpiritus corpori conjunctos; quæ quidem immutatio ſpirituum maxime fit in oculis, ad quos ſubtiliores ſpiritus perveniunt; oculos autem inficere aerem continuum uſque ad certum ſpatium; & cum aliqua anima fuerit vehementer commota ad malitiam, uti contingit in vetulis, aſpectum effici venenoſum & noxium, maxime pueris, qui habent corpus tenerum, minimeque reſiſtens impreſſioni. Hæc D. Thomas, qui etiam hoc aſſerit *contra Gentes lib.* 3. *cap.* 103. *verſ. Quod autem de faſcinatione.* Alii faciliorem viam tenentes reſpondent, trucem aſpectum vetularum deformi ſuo ſqualore ac tetro poſſe infantulos perterrefacere, eoque terrore humores concitari, ita ut morbi citius erumpant, ad quos tenellum corpuſculum jam erat diſpoſitum ac præparatum, quemadmodum explicat Martinus del Rio *diſquiſit. magic. lib.* 1. *cap.* 4. *quæſt.* 4. *§. Trux aſpectus*: additque Lævinus Lemnius *lib.* 2. *de miraculis occultis naturæ cap.* 50. pueros rebus pulcris affici, ac rugoſas deformeſque anus exhorreſcere, & multa vitia contrahere ex accubitu cum illis. Tozzius *in librum artis medicinalis Galeni, ſeu de recto uſu ſex rerum non naturalium tom* 5. *oper. ad tit. de faſcino & incantatione*, fuſe oſtendit, nullum in natura dari faſcinum, quod viſu, voce, laudatione, & ſimplici contactu inferri poſſit, cum corpora infici nequeant, atque ægritudines contrahere viſu, aut voce; effectus ſiquidem veri, quales ſunt læſiones operationum, & affectiones morboſæ partium, non poſsunt ſine alicujus corporis male affecti contactu ex uno in alium transferri; idemque Tozzius meminit alterius faſcini Dæmoniaci, quod videlicet Dæmonum opificio peragi poteſt, Deo tamen permittente, per magiſteria & venena naturalia, quibus Dæmon utitur, tamquam omnium rerum naturalium peritiſſimus, applicando activa paſſivis. Ceteri faſcinationem, prout eſt infectio oculis illata, dividunt in vulgarem, phyſicam, & ſuperſtitioſam, ſive Dæmoniacam. *Vulgarem* dicunt, quæ ex vulgi facilitate proficiſcitur, putantis, homines faſcinari viſione ipſa, ſive aſpectu alicujus malevoli. *Phyſicam* appellant, ſeu naturalem, cum anima alicujus vehementer affecta corpus conjunctum immutat, ita ut furor aſcendat ad oculos, & ex oculis aer proximus inficiatur, & ex eo partes aeris contiguæ; atque ita ad partem aeris proximam illi, qui eſt inficiendus, virus perveniat, juxta ea quæ ſupra ex D. Thoma dicta ſunt. *Dæmoniacam* tandem appellant faſcinationem, quam Magi ex pacto tacito, vel expreſso cum Dæmone operantur: conſueverunt enim iſti malefici cum Dæmone paciſci, ut quos livide vel iracunde aſpexerint, iis Dæmon perniciem inferat. Fuſe Torreblanca *lib.* 2. *de magia operatrice cap.* 37. qui etiam addit, in phyſica faſcinatione virulentum quemdam halitum

litum dari, tenellos pueros inficientem, & potiſſimum, ſi os vetulæ puerorum faciei nimium admoveatur, & ſaliva eoſdem aſpergat. Quapropter Verehienius *tract.* 1. *cap.* 24. *de ſaliva tom.* 2. ait: *Conſtat ſiquidem, ſalivam vetularum infantibus nocivam eſſe, immo ipſi malignam aliquam qualitatem nonnulli adſcribunt*. Utcunque ſit de his, & quamcumque ex relatis ſequamur opinionem, a faſcino nunquam inferri poterit argumentum, ut demonſtretur, imaginationem ſive phantaſiam vires ſuas exercere poſse in alienum corpus ſeparatum atque remotum.

14 Excluſa vi imaginationis quoad corpus alienum ſeparatum atque remotum, ſuccedit, ut de ejuſdem viribus videamus quoad corpus alienum, ſed a corpore imaginantis nec remotum nec ſeparatum. Porro de hac re loquendo non videtur dubitandum de viribus imaginationis; fœtus etenim ſive hominum, ſive beſtiarum matris potiſſimum imaginatione ſignatos paſſim videmus, dum exeunt ab utero matris; habent enim & bruta ſuam phantaſiam, habent ſenſum, & habent nervos, qui ad ipſorum cerebrum deferunt ſpecies objectorum corporeorum; & licet ipſorum imaginatio non ſit uniformis ob diverſam cerebrorum conformationem, aliquibus brutis plures, aliis pauciores, aliis pauciſſimas retinentibus ſpecies corporum externorum, omnia tamen id habent commune cum homine, ut a Deo ſenſibus, nervis, cerebro, & ſic phantaſia donata ſint; & aliqua hominem ſuperant acumine viſus, vivacitate auditus, vi odoratus, remanente nihilominus maximo inter homines & bruta diſcrimine; quia non ſolum cerebrum hominis magnitudine excedit eorum cerebrum, etiamſi loquamur de bove, aut elephante, idemque delicatius, ingenioſius, & perfectius conſtructum eſt; ſed etiam colligit & retinet imaginum ſenſibilium numerum infinite quodammodo excedentem numerum earum, quarum capax eſt cerebrum brutorum; & quod præcipuum eſt, ſolum hominis cerebrum eſt ampliſſimum emporium cogitationum, imaginum, & idearum non ſenſibilium, non corporearum, ſed ſpiritualium & a materia exemptarum.

15 S. Auguſtinus *lib.* 12. *de civit. Dei cap.* 25. admittit, animam prægnantis poſſe aliquibus fœtum induere qualitatibus, allato exemplo virgarum variegatarum, quas Jacob congregaverat, ut pecora colore varia gignerentur; & *lib.* 18. *cap.* 5. poſtquam retulit Ægyptios bovem coluiſſe, & deliciis affluentibus aluiſse, narrat bovi mortuo vitulum coloris ejuſdem, & iiſdem maculis inſignitum ſucceſſiſse, quod ipſi divinitus ſibi procuratum credebant, licet magnum aut difficile Dæmoni non fuiſset, ad eos decipiendos, bovis imaginem vaccæ concipienti atque prægnanti objicere, unde libido matris attraheret, quod in ejus fœtu appareret: quod autem ait de Jacob, ſumptum eſt *ex libro Geneſeos cap.* 30. Propoſuit Jacob conditionem hanc ſocero ſuo Laban, ut mercedis loco acciperet e grege, quem paſturus erat, partus omnes verſicolores & varios. Laban accepta libenter conditione ſeparavit a grege quidquid erat varium & diverſi coloris

loris, tradens curæ filiorum ſuorum; unicolorem autem gregem reliquit Jacob paſcendum. Jacob autem hoc artificio uſus eſt, ut e grege unicolore ſibi tradito verſicolora naſcerentur. Virgas partim detracto cortice, partim integras, proindeque partim albas, partim virides, & ſubnigras ovibus potatum venientibus in canalibus objecit, ut diverſum virgarum colorem oculis haurientes, diverſos itidem fœtus conciperent ac parerent, prout conceperunt & pepererunt: bibentibus enim ovibus Jacobi, & maribus in femellas ſalientibus, ſpecies virgarum variorum colorum in aquis jacentium mixta ſpeciei reflexæ, ſive umbræ marium ineuntium, unam quaſi ſpeciem verſicolorem femellis ingeſſit, quaſi cernerent ſuos mares verſicolores, eoſdemque colores ſuo fœtui, quem tunc concipiebant, impreſſerunt.

16 Joannes de Mey *phyſiolog. ſacr. cap.* 28. *fol.* 71. ait probabile eſſe, naturalem fuiſſe prædictum effectum, cum intenſiſſimus obtutus in aliquam rem cum vehementi ejus imaginatione in ipſo ardore atque articulo conceptionis valeat plurimum ad varie colorandum, & afficiendum fœtum ad ſimilitudinem illius rei, quæ tunc viſa & cogitata fuerit; concluditque, artem, qua Jacob uſus eſt, dici poſſe naturalem, & naturalem etiam effectum, qui conſecutus eſt, ſed Deum benedixiſſe artificio Jacob, ut prorſus ex voto ſuccederet, quod ſuſceperat; cum enim cauſa illa naturalis non ſit adeo efficax & neceſſaria, quin ſæpe fallat, Deus peculiari ſua efficientia, ut benediceret Jacob, & eum ditaret, phantaſiam ovium applicuit ad eam imaginationem verſicolorem virgarum, & ita cauſas ſecundas movit, ut nihil in effectu producendo impediret, quominus omnia ſecundum Jacob procederent deſiderium. Fundamentum habet hæc ſententia *in cap.* 31. *Geneſeos v.* 10. *& ſeqq.* ubi ſic legitur: *Poſtquam enim conceptus ovium tempus advenerat, levavi oculos meos, & vidi in ſomnis aſcendentes mares ſuper feminas varios & maculoſos & diverſorum colorum. Dixitque Angelus Dei ad me in ſomnis: Jacob? Et ego reſpondi: Adſum. Qui ait: Leva oculos tuos, & vide univerſos maſculos aſcendentes ſuper feminas, varios, maculoſos, atque reſperſos. Vidi enim omnia, quæ fecit tibi Laban. Ego ſum Deus Bethel, ubi unxiſti lapidem, & votum vovisti mihi.* Eidem ſententiæ adhærent SS. Cyrillus, Chryſoſtomus, & Theodoretus, aliique apud Cornelium a Lapide *ad cap.* 31. *Geneſeos*; & magno Interpretum conſenſu affirmat Voſſius *de Theolog. Gentil. lib.* 3. *cap.* 23. Concordat de Quadros *in palæſtra Biblica tom.* 2. *decad.* 3. *quæſt.* 3. ubi ait, eventum quoad ſubſtantiam fuiſſe naturalem, quoad circumſtantias vero miraculi rationem habuiſſe tum propter magnum numerum fœtuum, tum ob Angelicam inſpirationem.

17 At omiſſo Jacobi facto, tot occurrunt tum in hominibus, tum in brutis exempla fœtuum, qui deformitates, maculas, ſtigmata, & ſimilia contraxerunt vi imaginationis matris, ut de facto hoc nefas ſit dubitare. Scribit Marcus Damaſcenus, in confiniis Piſæ in loco quodam, qui *Petra-ſancta* appellatur, mulierem peperiſſe puellam ſilveſtrem opertam pilis ſimilibus pilis camelorum; idque ea de cauſa eveniſſe tradit, quod mater

in

in concipiendo, S. Joannis Baptiſtæ Imaginem, quam prope thalamum pictam habebat, contemplata fuit. Julius Cæſar Scaliger in libro *de ſubtilitate adverſus Cardanum exercit.* 59. tradit, in nivoſis locis, ut in Norvegia, in Scythia, in Alpibus aquilas, accipitres, urſos, lepores, mures, perdices, pavones albos reperiri multos, cujus rei cauſam refert non ſolum in nutrimentum, ſed etiam quod ſolus nivium aſpectus colorem hujus ſpeciei afferat matris phantaſiæ in conceptu. Infinita (ut ita dicam) hujus generis extant exempla apud Medinam *lib.* 2. *de recta in Deum Fide pag.* 70. apud Torreblancam *lib.* 2. *de magia cap.* 33. *in appendice*, apud Fortunium Licetum *de monſtris lib.* 2. *cap.* 28. apud Tozzium *in medicinæ parte priore tom.* 1. *tit. de monſtruoſis & maculoſis fœtibus*, ubi inter cetera *ex Actis Anglicis anni* 1667. narrat, feminam ſexto menſe gravidam ex aſpectu ſimiæ in theatro veſtitæ, monſtrum edidiſſe præditum figura ſimiæ, apud Theophilum Raynaudum *tom.* 17. *in centuria hiſtoriarum §.* 33. *pag.* 611. apud Majolum *in diebus canicularibus, ſeu colloquiis phyſicis tom.* 1. *pag.* 55. *edit. Moguntinæ*, apud Fraſſen *in philoſophia tom.* 3. *pag.* 192. *Roman. edit. ann.* 1726. apud Marcellum Donatum *de medica hiſtoria mirabili lib.* 2. *cap.* 1. apud Gaſparem a Rejes *quæſt.* 45. *num.* 16. *& plurib. ſeqq.* apud Thomam Fienum *de viribus imaginationis quæſt.* 14. apud Stalpartium *in* 1. *part. centuriæ poſterioris obſervationum pag.* 489. *& ſeqq.* apud Schenkium *obſervat. medic. lib.* 4. *tit. de Gravidis*, & apud Joannem Melchiorem Verdries in tractatu *de æquilibrio mentis & corporis pag.* 166. *& ſeqq.* & *pag.* 175. *& pluribus aliis ſequentibus edit. Gieſſæ, & Francofurti*. Præ ceteris autem celebre eſt illud relatum e Mallebranche in tractatu *de inquirenda veritate lib.* 2. *cap.* 7. cujus ipſe fortaſſe fuit teſtis oculatus: narrat enim, ante ſeptem aut octo annos Pariſiis in noſocomio Incurabilium juvenem fuiſſe ab ortu mente captum, & omnibus fractum membris, quibus rei frangi ſolent; quo in ſtatu per viginti annos vixit; Regina autem Galliarum inviſens noſocomium curioſitate ducta eſt illum videndi, ejuſque brachia & crura, ubi erant confracta, contrectandi; & cauſam tanti infortunii fuiſſe dixit, quod mater cum reum quempiam crurifragio plectendum accepiſſet, & eſſet gravida, voluit eſse teſtis oculata ſupplicii.

18 Hactenus allata communiter tamquam certa habita ſunt. At anno 1737. ex Anglico ſermone in Gallicum translata eſt ab Alberto Bruno diſſertatio phyſica *de viribus imaginationis ſuper fœtibus* Jacobi Blondel. Porro hic *pag.* 3. libenter admittit, fœtus multa pati poſſe non tantum ob infirmitates parentum, ſed etiam ob aliquos alios caſus fortuitos; puta, ſi mater furioſe ſaliat, aut currat, aut equo immoderate vehatur; item, ſi aliqua violenta affectione agitetur, ob quam ſomno aut cibo privetur, aut nimia ira commoveatur. At mordicus negat fieri poſſe, ut ex nimia cogitatione nimioque ſtudio matris erga aliquod objectum, ſuper corpus fœtus objecti ipſius forma imprimatur, niſi ſuperaddatur vis alterius cauſæ externæ. In citata diſſertatione contrariis exemplis ſupra indicatis

catis reſpondetur, & præter anatomicas rationes fuſe in eadem diſſertatione adductas, *pag.* 49. infertur, ſi mater gravida ob vim cujuſcumque imaginationis non poteſt aliquid ſuo corpori imprimere, ejus formam, ſitum, qualitatem, & numerum membrorum immutare; uno verbo, ſi nullam poteſt facere certam mutationem in proprio corpore ob quamcumque imaginationem, multo minus id efficere poterit in fœtu: & quia prævidet, reſponderi poſſe, corpus matris eſſe abſque dubio robuſtius fœtu, qui tamquam cereus omnes impreſſiones facile recipit; reponit, matrem magis abſque dubio eſse expoſitam efficaciæ imaginationis, & idcirco ipſam potius, quam fœtum, imaginationis effectum ſentire debere. Qui plura ſcire cupit adverſus ſupra relatam communem opinionem, prædictam poterit percurrere diſsertationem. At, communis opinionis probabilitate admiſsa, prorſus incertum & dubium eſt velle explicare, quomodo matris imaginatio poſſit ea, & ſimilia in fœtu efficere. Æmilius Pariſanus docuit, veram materiam neceſsario dari debere, quæ contractis in fœtu notis cauſam exhibeat, & illam non aliam eſſe, quam vaporatam ſubſtantiam a concupitis ut plurimum rebus elevatam, quæ per olfactus organum obrepens, & una cum ſpeciebus rei concupitæ movens adjunctam appetitricem, & cum ſpiritibus & ſanguine ad jecur perveniens, & ab eo exploſa tamquam ad uſum ſuum non idonea, in uterum detruditur. Id autem a ceteris reprobatur tamquam omnino fictitium. Alia habentur apud Valleſium *de ſacra philoſophia cap.* 11. & Gaſparem a Rejes *quæſt.* 50. *num.* 32. apud Gaſsendum *lib.* 1. *de generatione animalium cap.* 6. apud Honoratum Fabri *lib.* 5. *de appetitu ſenſitivo propoſit.* 49. *num.* 5. Verehyennius *de imaginatione Gravidæ tract.* 5. *cap.* 14. *pag.* 354. id explicare conatur, docens, occaſione imaginationis aliquid a gravida ad fœtum tranſmitti, ſpiritus videlicet, qui ſunt propria imaginationis inſtrumenta, quique a matris cerebro per ſpinalem medullam ac nervos ad uterum traducti, inde ad fœtum migrant vel per nervos aliquos, vel per venam umbilicarem, vel inter vaſa umbilicaria, & membranam illa obvolventem: abſque eo quod a cauſa ſtigmatum & ſignorum ſanguinem excludat, & alios maternos humores vel nimis celeriter motos, vel nimis tarde, vel non debite nutrientes, aut quoquo modo agentes, uti colligitur ex his verbis: *Ob rationes ſupra dictas puto, magnam partium mutationem contingere non poſſe ultimis menſibus, nempe cum membra utcumque formata ſunt, atque perfecta, & naturalis motus ſpirituum & humorum fortior eſt, adeoque non ita facile mutabilis*. Mallebranche *loc. cit.* poſt relatum juvenis caſum ab ortu mente capti, & omnibus fracti membris, quibus rei ſolent frangi, cauſam ſic exponit: ſinguli videlicet ictus, quibus exceptus eſt miſer ille, ad cujus ſupplicium videndum mater gravida acceſſerat, matris imaginatione & repercuſſu quodam cerebrum tenerum delicatumque ipſius infantis affecerunt; fibræ cerebri matris fuerunt utique commotæ, & forſan in quibuſdam locis fractæ curſu violento ſpirituum ad rei adeo terribilis conſpe-

ſpectum agitatorum; ſed in iſtis fibris ſatis fuit ſoliditatis, ut ipſarum ordo & compages penitus non deſtrueretur; at contra fibræ cerebri infantis, minus validæ ad reſiſtendum rapido curſui ſpirituum, adeo detritæ ſunt, ut ejuſdem ingenium per totam vitam fuerit labefactum, ipſeque natus ſit inſipiens: quod vero attinet ad confractas corporis partes, ad ſupplicii conſpectum ſpiritus animales matris rapide confluxerunt ad corporis partes reſpondentes partibus, quibus reus plectebatur, & hoc ipſum contigit in infante; ſed oſſa matris valuerunt reſiſtere impetui ſpirituum, & ſic illæſa manſerunt; contra curſus ille rapidus ſpirituum partes corporis infantis molles & teneras diſrupit, cum oſſa ultima ſint inter corporis partes, quæ conformantur, & in infante, dum eſt in utero matris, parum abſque dubio habeant ſoliditatis. Verdries in ſuo commentario *de æquilibrio mentis & corporis* adſtruit quamdam arcanam harmoniam & conjuratam affinitatem inter corpus matris, & corpus fœtus; vult, utrumque iiſdem prorſus affectionibus & perceptionibus affici, ita ut ſenſus vehementiores, qui uni ex partibus ſic invicem devinctis accidunt, in alteram redundent, eademque omnino pathemata, quæ in mente matris occaſione motuum corporis excitantur, in fœtu quoque ſimilium motuum occaſione excitentur: & quia videt, adhuc ſupereſſe explicandum, in quo conſiſtat illa motuum corporeorum, & perceptionum, in matre & fœtu harmonia, multa apud ipſum legenda ſubjicit; concluditque, harmoniam in æquali, vel, ut ejus verbis utamur, proportionata tenſione, tono, habilitate ad motus partium ſolidarum, & æquabili mixtione, temperie, mobilitate, & motu fluidarum matris & fœtus conſiſtere; & ex harmonia ſic explicata infert, fœtum affici iiſdem ſenſuum perceptionibus, quibus mater afficitur, licet ſolidiori partium matris textura, & reſiſtentia impulſus repellatur, qui in embrionis partibus eo magis ſuam exerit efficaciam, quo magis illæ ſunt teneræ & molles. Affert exemplum harmoniæ inter corpora æque tenſa, quorum utrinque partes motu communi moventur per fluidum æqualiter ſe expandens, & eas partes utrinque pervadens; cum enim unum e corporibus percutitur, movetur & alterum: ita chordis citharæ conſonanter intenſis, ſi altera pulſetur, altera ſtatim eumdem ſonum edit; & ſcyphi vitrei aqua infuſa ad conſonantiam rediguntur. Hæc retuliſſe ſatis ſit, nullo prolato de his ſyſtematibus judicio. Et quatenus aliquid dicendum eſſet, ingenua Nobis placeret aſſertio Joannis Jacobi Schevchzeri *in phyſica ſacra tom.* 1. *pag.* 87. ubi excitatam quæſtionem pertractans ait: *Eſt hic incultus ager, terra incognita, ad quam quidem penetrarunt obſervationes, ſed nulla pæne ratiocinia ſolida &c. Quis nobis vitio vertet, ſi malimus nihil dicere, quam aliquid quod æquale eſt nihilo? Dicta mihi placet in rebus adeo abſtruſis ignorantia, & ſincera ejuſdem confeſſio*. Jam vero veniendum eſt ad examen, an imaginatio vires ſuas exercere poſſit in corpus proprium ipſius imaginantis, an in eo morbos efficere poſſit, & an momento temporis valeat a prædictis morbis liberare.

19 Tan-

19 Tantam vim & efficaciam nonnulli phantaſiæ & imaginationi in proprium imaginantis corpus tribuerunt, ut aliqui Juriſconſulti non dubitaverint judicare, filium natum ex muliere nobili eſſe legitimum, quamvis abſente marito natum, utpote conceptum prævia, vel accedente vehementi imaginatione concubitus uxoris cum marito, uti videri poteſt apud Thomam Bartholinum *de luce hominum, & brutorum lib. 3. pag. 396. Mulierem ſine congreſſu virili, ſola imaginationis vi peperiſſe, annis ſuperioribus in Gallia promulgatum eſt*: fruſtra renitentibus Medicis, & acriter conquerentibus filiis vere legitimis, utpote natis dum pater habitabat cum matre, nullaque habita ratione reſponſi Scævolæ, & Ulpiani *in L. 6. ff. De his, qui ſui, vel alieni juris ſunt*, ubi ſic legitur: *Si conſtet, maritum aliquandiu cum uxore non concubuiſſe, infirmitate interveniente, vel alia cauſa &c. hunc, qui in domo natus eſt, licet, vicinis ſcientibus, filium non eſſe*. Hæc eadem hiſtoria iterum refertur, ſed reprobatur ab eodem Thoma Bartholino in alio opere *de Paralyticis novi Teſtamenti pag.* 43. quemadmodum etiam reprobatur, & irridetur tamquam fabuloſa narratio illa, de qua Rhodiginus *lib.* 14. *antiquar. lection. cap.* 1. Platonis videlicet nati a Perectonia matre Apollinis oppreſſa phantaſmate. Quid ſentiat Jacobus Blondel de viribus imaginationis in proprium imaginantis corpus, ſupra viſum eſt, & infra etiam videbitur. Franciſcus Petrarca *lib.*2. *de vita ſolitaria cap.* 11. loquens de Stigmatibus S. Franciſci, de quibus alibi a Nobis ſermo fiet, ea vocat ſtupendum inſigne ſacrorum Stigmatum: ſed *lib.* 8. *epiſtol. ſenil. in tertia*, quæ eſt ad Thomam de Garbo Medicum Florentinum, eorum impreſſionem adſcribit imaginationi, vel, ut ipſe loquitur, opinioni: *Profecto Franciſci Stigmata hinc principium habuere: Chriſti mortem tam jugi & valida meditatione complexus eſt, ut cum eam in ſe jam dudum animo tranſtuliſſet, & cruci affixus ipſe ſibi ſuo cum Domino videretur, tandem ab animo in corpus veram rei effigiem pia transferret opinio*. Adhæſit Pomponatius *lib. de incantatione cap. 6. ad octavum*, ubi ait, Stigmata S. Franciſci poſſe ad vim naturalem imaginationis revocari, & ita eſſe affirmandum, niſi Eccleſia aliud ſtatuat. At id tamquam erroneum fuſe convincitur a Fortunio Liceto *de quarto quæſitis per epiſtolam cap.* 29. & a Theophilo Raynaudo *de ſtigmatiſmo ſacro & profano tom.* 13. *pag.* 126. Bartholomæus de Piſis Ordinis Minorum anno 1385. aureum librum conſcripſit *de conformitate vitæ Beati Franciſci ad vitam Domini noſtri Jeſu Chriſti*, editum a P. Bucchio Utinenſi Bononiæ an. 1590. & *in prolog.* 2. *pag.*4. hæc habet: *Quod hujuſmodi prodigium, videlicet impreſſio ſacrorum Stigmatum, Divina ſolum potentia ſit peractum, non natura, nec arte, ſeu quavis alia forte imaginatione &c. Secundo hoc idem perpenditur, ſi forma Stigmatum in manibus & pedibus Sancti facta cogitetur: nam in manibus & pedibus ejus ſunt facti clavi ſive de nervis, ſive de carne, qui quidem clavi deſuper erant quoad capita ſolidi, groſſi, & obtuſi, erant longi, & extra manus & pedes protendebantur & recurvabantur, intra quorum recurvationem arcualem ipſorum digitus manus immitti valebat, ſicut dicit Dominus Frater Bona-*

Bonaventura Epiſcopus Albanenſis ſanctæ Eccleſiæ Romanæ Cardinalis in 3. part. Legendæ majoris, ſe habuiſſe ab illis, qui hoc viderunt & palpaverunt, & ſic eſſe juramento firmaverunt. Modo dato, quod natura, vel imaginatio haberet vim aperiendi carnem, facere tamen clavos de nervis, ſive de carne ſic duros, & tali forma diſpoſitos, adjuncta arte quacumque, facere nullatenus poſſet. Patet etiam hoc idem, ſi conſideretur materia, de qua tales clavi ſunt facti ..... cum materia pedum & manuum, & præcipue in loco, ubi fuerunt Stigmata impreſſa, ſit tota nervoſa & durior, quam in aliis partibus corporis &c. Similiter de vulnere lateris in tali forma, & loco tali præfatis de cauſis fieri non potuit vi naturæ, nec imaginationis, nec virtute naturæ tanto tempore imputribile potuiſſet conſervari, ſicut fuit in ipſo Patre, quia per biennium &c. Vehemens imaginatio Paſſionis D. Jeſu ſi haberet Stigmata naturaliter imprimere, hoc præ omnibus in beata fuiſſet Maria matre ipſius Domini Redemptoris, & in ejus corpore, quæ præ cunctis Chriſtum amavit, & de ejus Paſſione condoluit. Super janua Conventus Patrum Franciſcanorum civitatis Remenſis fuit olim appoſita hujuſmodi Inſcriptio: *UTRIQUE CRUCIFIXO*: qua ſignificabatur, Jeſum Chriſtum, & S. Franciſcum fuiſſe crucifixos. Multa graviſſimi momenti adverſus eam inſcriptionem, per quam S. Franciſcus Chriſto Domino æquiparatur, ſcripta ſunt, quæ legi poſſunt *tom.* 4. ſupplementi ad hiſtoriam practicarum Superſtitionum compoſitam a Patre le Brun *pag.* 93. *& ſeqq.* At hic veritatis fines ſcribendi impetu transgreſſus eſt, aſſerens, metaphorice tantum & myſtice S. Franciſcum vulnera recepiſſe: quod falſum eſſe, ex ſupra deductis & alibi deducendis dignoſci poteſt.

20 Verum, ut omiſſis fictitiis & falſis imaginationis & phantaſiæ effectibus, veri & notiſſimi afferantur, notiſſimus ille eſt noctambulorum. *Noctambulos* appellamus eos, qui relicto lecto, ſomnoque gravi oppreſſi ambulant, ac perreptant culmina, & domorum tabulata, huc illucque diſcurrunt, & perficiunt dormitantes, quæ vigiles aggredi non auderent, & præſtare nequirent; qui, ſi non interpellentur, nec revocentur ab incepto, ſenſim ac ſine ſenſu ſe denuo in lectum referunt, nec quid egerint expergefacti cognoſcunt, ſed tantum ſe illa omnia ſomniaſſe putant. Innumera & ſtupenda ab Hiſtoricis & Medicis proferuntur exempla, de quibus apud Edonem Nehuſium *lib.* 2. *fatid. fac. cap.* 2. Motus hi, & hæ agitationes referuntur a Medicis in ſanguinem turgidum & ſpumantem, ac æſtuoſum fervidumque ſpiritum, qui ad imaginationem delatus eam agitat, atque ad hujuſmodi motus & effectus impellit & concitat. Somni tempore ſola phantaſia operatur: & hinc fit, ut ipſa ad objectorum vel fugiendorum, vel proſequendorum, vel exprimendorum repræſentationem ſpiritus animales transfundat, vel ad facultatem motricem, ut eam moveant, vel ad linguam & ad alia formandæ vocis inſtrumenta, ut res exprimant imaginatas. Crivellus *in phyſicis elementis part.* 2. *lib.* 6. *ſect.* 1. *cap.* 1. ſic rem explicat: Ait enim, ſpiritus, poſtquam vias eas ingreſſi ſunt, quæ ad cerebrum, ſive ad imaginationem hominis dormientis ducunt, ob fa-

cilitatem, quam inveniunt in nervis qui motui corporis inſerviunt, quoſdam excitare motus, & eos præcipue, ad quos homo promptior eſt; & hinc derivari, quod noctambuli licet dormientes ſurgunt e lecto, feneſtras aperiunt, deambulant, & alia ſimilia peragunt. Addit Lemnius *de occultis naturæ miraculis lib. 2. cap. 5.* eatenus noctambulos nullo corporis incommodo ea peragere, nec labi, aut in præceps agi, quatenus ſenſim ac nullo metu, nullaque trepidatione, aut diſcriminis cognitione ſupra dicta aggrediuntur. Affert exempla ebriorum & mente captorum, qui inconſulto, & magna temeritate atque audacia pericula quæque aggredi non metuunt, ſi tamen illis poſtridie, aut ubi mente conſtare cœperint, in memoriam revoces quid egerint, & quanta diſcrimina ſubierint, omnia prorſus excidiſſe ſibi ingenue fatentur, & toto corpore perhorreſcunt, cum referri audiunt, quibus ſe periculis objecerint. Schenckius *in obſervat. medic. lib. 1. tit. de noctambulis* poſt plura relata concludit, effectus prædictos eſſe referendos ad imaginationem una cum ſpirituum tenuitate & ſubtilitate. Exſtat quoque Horſtii integra tractatio *de noctambulis*, quam unuſquiſque conſulere poterit, necnon Martinum Del Rio, *diſquiſit. magicar. lib. 3. cap. 3. quæſt.* 3. & Rejes *quæſt. 37. num. 48. & ſeq.*

21 Alii ſuccedunt effectus, & præſertim morborum & ſanitatum. Matta *de Canonizat. Sanctor. part. 3. cap. 19. num. 14. & ſeqq.* docet, ex imaginatione plures morbos ortum habuiſſe, & multos ægrotantes ab imaginatione ſanitatem recepiſſe: quod tamen cum grano ſalis (uti dicitur) explicandum eſt; cum ſæpe contingat, dici morbos a phantaſia proceſſiſſe, quando potius dicendum eſſet, a morbis phantaſiam derivaſſe, uti bene explicat Finus *quæſt.* 10. apud Blondel *in cit. diſſertat. pag.* 48. *Non ideo homines morbum acquirunt, quia imaginantur ſe eum habere, ſed quia eum habent, vel jam ejus aliquod principium in ſe ſentiunt, ideo ſe eum habere imaginantur, eumque timent, & de eo conqueruntur. Verum quia interdum morbus tantum incidit, & adhuc non prodit ſe externis ſymptomatibus, unde homines judicant, eos non ægrotare, ideo poſtquam jam vident, eos in morbum, de quo antea fuerant conqueſti, incidiſſe, putant, eos illum per vim imaginationis contraxiſſe.* Hactenus Finus. S. Thomas *quæſt. 6. de miraculis art. 3.* propoſita quæſtione, *Utrum creaturæ ſpirituales ſua naturali virtute poſſint miracula facere*, & negando reſoluta, cum ſibi ſeptimo loco oppoſuiſſet, aliquos interdum ex ſola imaginatione calorem aut frigus contrahere, necnon febrem, & aliquando lepram; reſpondet, ex imaginatione oriri affectionem, per quam aliquo modo variatur motus cordis ac ſpirituum, ex quibus vel retractis ad cor, vel diffuſis in membra ſequitur aliqua immutatio in corpore, quæ etiam poteſt eſse infirmitatis cauſa, & præcipue ſi ſit materia diſpoſita. Alia legi poſſunt apud Rejes *quæſt. 11. num. 5. & plurib. ſeqq.* apud Joann. Gerſon. *tom. 1. ultimæ editionis operum ipſius pag.* 214. Thomas Fienus in allato tractatu *de viribus imaginationis quæſt.* 10. quærit, an imaginatio in proprio imaginantis corpore morbos creare poſſit: & licet reſpondeat, per nudum & ſimplicem

plicem actum imaginationis non poſse ullum morbum induci, cum tamen admittat, phantaſiam ſive imaginationem per accidens morbos cauſare, & curare poſse, movendo ſcilicet humores & ſpiritus, aliis non contradicit aſserentibus, morbos vi imaginationis produci poſse in corpore imaginantis, cum præſens controverſia non ſita ſit in modo, ſed in re, an videlicet morbi per vim imaginationis inferri poſſint in corpus imaginantis, ſive id fiat mediate (ut loquuntur) ab imaginatione, ſive immediate. Quod ſi in creandis morbis in corpore imaginantis magna vis eſt imaginationis, de eadem dubitari non poteſt etiam in iis curandis. Iccirco ait Valleſius *de ſacra philoſophia cap.3. pag.87. Ipſa imaginatio per eos animi motus morbos tollit, aut ſaltem minuit*. Accedit Marcellus Donatus *de medic. hiſt. mirab. lib.2. cap.1. pag.33.* ubi hæc habet: *Tanta imaginatricis facultatis vis eſt, ut multi ex ægritudine, cum ſe ſanos factos firmiter imaginarentur, convaluerint:* quod multis comprobat exemplis, quorum etiam nonnulla narrantur *in diſcurſibus* Michaelis de Montanea ex Gallico in Italicum idioma tranſlatis *pag.65. edit. Venetæ ann.* 1633. & latiſſime *in pathologia Dæmoniaca* Joannis Gaſparis Weſtfalii *tit. de imaginat. virib. pag.* 40. Thomas Bartholinus in citato tractatu *de Paralyticis novi Teſtamenti (in opuſc. ad hiſtor. & philolog. ſacram.tom.5. pag.*355.) ita ſcribit: *Acriter de imaginatione inter alios diſceptatur, an morbos curare valeat. Non dubitarim, conferre plurimum, movendo & excitando ſpiritus ſopitos & calorem, quandoquidem exemplorum Ilias nobis id perſuaſerit &c. Quid quærimus ultra? Phantaſia plerique morbi curantur, qui ope medicamentorum importune ab indoctis exhibitorum creduntur arti ceſſiſſe*. Honoratus Faber *lib.* 5. *de hom. appet. ſenſit. propoſit.*49. *num.*3. *pag.*438. docet, per vehementem agitationem ab imaginatione productam morboſos humores reſolvi, excuti, & diſſipari poſſe; quem ſequitur Regnault. *tom.*2. *dialogorum phyſicorum pag.* 217. Adhæret Tozzius *oper. tom.* 5. *ad tit. de viribus imaginationis*, ubi ait, plurimos ex forti imaginatione, qua ſe male habere arbitrati ſunt, in peſſimas ægritudines incidiſse,& alios contra a gravibus ægritudinibus evaſiſse per manuſcriptas chartulas, & per ſignacula, quibus ſibi tam potenter ſuæ imaginationi illorum efficaciam impreſsere, ut ſe inde ſanandos crediderint, & re ipſa ſanati ſint. Demum Verdries in allato tractatu *de æquilibrio mentis & corporis pag.*152. ſic concludit: *Fiducia cum vivida imaginatione ad amiſſæ ſanitatis reſtitutionem ſola ſæpe tantum contribuit, quantum omnia reliqua inſtrumenta ad ſalutem reducendam neceſſaria*. Muratorius autem in loco mox afferendo aſserit, vi imaginationis aliquos morbos etiam momento temporis curari poſse.

22 Explicatis iis, quæ ſpectant ad vires imaginationis & phantaſiæ quoad alienum, & quoad corpus proprium imaginantis, remanet ut agamus de ejus viribus relatis ad miracula, ſive ad miraculo factas ſanationes. Ut enim ſuperius dictum eſt, in examine miraculorum ſæpe contingit, ut quæratur, utrum ſanatio divinitus contigerit, an naturaliter, ope videlicet imaginationis, vel phantaſiæ.

23 Juxta ea quæ alibi viſa ſunt, Arauxo in ſuis deciſionibus *tract. 3. quæſt.23. §.5. num.84. & ſeqq.* poſtquam admiſit triplicem gradum miraculorum, quæ *claſſica* appellat, alia quædam prodigioſa enunciat, quæ hominum vulgus miracula vocat; & ad hanc claſsem revocat ſanationem infirmorum ex apparitione perſonæ, quæ ab infirmis invocatur, vel ex tactu & apprehenſione Imaginis, aut veſtimentorum ejuſdem perſonæ. De his autem Arauxo hæc habet: *Sed quod neque ex his poſſit ſumi efficax ſanctitatis eximiæ talis perſonæ argumentum, ſic oſtendo &c. Hæc miranda opera poſſunt diſtingui in tres partes, quarum unam damus imaginationi hominum, qui affecti erga eam perſonam vehementer deſiderant ejus miracula videre, & quod affectu cupiunt, facile in ſomnium, aut in imaginationem eorumdem tranſit; nam, ut cecinit Poeta, qui amant, ipſi ſibi ſomnia fingunt. In quæ enim vivida paſſio eorum inclinat, & acri imaginatione revolvunt, putant ſe videre & audire, quæ tamen nec vident nec audiunt &c. Et cum dimidium facti, qui cœpit, habeat, Dæmon videns dimidium ſuæ deceptionis ab indoctis hominibus etſi devotionis prætextu factitatum, alacer accurrit, & importune ſe ingerit, & ſicut acrius turbatis phantaſmatibus ſuggerit pro revelatione id, ad quod paſſio inclinat, ita ſuadet pro miraculo id quod æger ſomniat, aut id quod vehementi affectu deſiderat, aut etiam quod natura & medicina ſuis terminis ac diebus decretoriis operatur. Quare alteram partem horum miraculorum damus Dæmoni, & tertiam Deo, qui in præmium fidei, ſpei, & fiduciæ ſupplicantium, aut ex eorumdem impetratione, interdum illis, qui ſe alicui exiſtimato Sancto tota devotione committunt, beneficia ſanitatis, aut alterius negotii felicem exitum confert.* Joannes Maria Lanciſius in cauſa ſæpe memorata tunc Servi Dei, nunc Sancti Joannis Franciſci Regis, in ſuo ſuffragio pro veritate exarato ſuper ſecundo aſserto miraculo, quod a Poſtulatoribus proponebatur, & quod non fuit admiſsum, reſtituti celeriter uſus pollici dexteræ manus cujuſdam Monialis, ita ſcripſit: *Sed ne hanc hypotheſim, in qua probare conabar, ſanationem non fuiſſe miraculo adſcribendam, nudis ac fallacibus conjecturis proferre tuerique videar, humiliter Sanctitatem Veſtram exoro, partem aliquam magnarum ſuarum cogitationum referre velit primo in morbi ab initio levitatem, deinde in dubiam quoque exiſtentiam leviſſimi morbi, qui immediate ſanationem præceſſit, poſtremo in ejuſdem ceſſationem, quæ a forti Monialis imaginatione non ægre oriri potuit; hæc enim omnia faciunt, ut in ancipiti ſit miraculi fides &c. Denique quod malum ſuperſtes in affecto digito aut ex leviculo morbo, aut ex deſidia ſubortum, per ſolam deinde fortem animi agitationem ceſſare ſubito potuerit, ſatis ſuperque tum ratione, tum experientia oſtenditur. Et quidem ratio primum aperte ſuffragatur: nam ea vis animæ, quæ per imaginationem in nobis operatur, agit in cerebro, & ſibi miniſtros adhibet ſpiritus, quos explicat, exagitat, & urget quaquaverſum, ſed in affecta potiſſimum membra vehementiſſime extrudit atque defigit. Facile propterea obvia impedimenta ſubmovere, languidas vires erigere, motuſque partibus, quos eadem prius moliri nequibant, donare poteſt: quamobrem non raro ut a ſola imaginatione novi verique morbi procreantur, ſic aliquando antiqui curari ſolent &c. Sed nimius eſſem in re alio-*

Digitized by Google

re alioquin ſatis perſpicua , ſi vellem hic plures obſervationes congerere illorum , qui per ſolam imaginationis vim , vel a ſimplici dolore , vel a contractione vindicati fuerunt &c. Ceterum facilius iſthæc in mulieribus , quam in viris contingere poſſunt , utpote quæ ſuis in fœtibus turpes maculas , altas fiſſuras imaginando imprimere ſolent & aperire . Subeant alii cenſuram ab Hippocrate latam in Virgines , quæ ubi ægrotant , ſola interdum opinione liberantur . At Medici caveant , ne ipſis prima rerum ſpecies imponat , & tribuant miraculo , quod natura ſanavit , & delicatum nimium , ſibique plus æquo in malis indulgens muliebre ingenium . Demum Muratorius *in philoſophia morali cap. 6.* monet , non eſſe ſtatim pronuntiandum pro miraculo , quando aliqua ſanitas extemplo contingit , cum ſola phantaſia vehementer commota a deſiderio & ſpe recuperandi ſanitatem , concipiens uti præſens ſupernum auxilium Dei qui omnia poteſt , & interceſſionem alicujus probi Servi ipſius , naturaliter apta ſit ad tranſmittendos aliqua vi per nervos , glandulas , & poros corporis ſpiritus animales , ſtagno aliquo humorum & obſtructione impeditos , qui ſuperato omni obſtaculo circulum fluidis reſtituant ; & ſic iterum nervi & muſculi ante pigri effecti , aut ex toto carentes vivaci & admodum neceſſario ſpirituum ipſorum influxu , ad ſuas redeant functiones . Addit , id potiſſimum accidere in morbis feminarum ; ſeque notitiam certam habere aſſerit cujuſdam feminæ , quæ vehementi febri oppreſſa , & a Medicis derelicta , dum mortem exſpectaret , vidit quadam nocte ignem parietes vicinæ domus invadentem , quo excita repente ſurrexit , ſeque in tutum locum recepit , & non multo poſt fuit a morbo plane libera . Addit proinde cautos Medicos eſſe , qui aliquando præſcribunt nonnulla remedia , quæ ipſi ſciunt morbum curare non poſſe , ſed ea tamen propinant , ut videant , an ægri phantaſia concipiens magna cum fiducia remediorum efficaciam morbum ſuperare poſſit per magnam commotionem ſpirituum animalium .

24 Ut ab hiſce ſcopulis evadant , nonnulli ſufficere poſſe putant , ſi dicant evidenter non inferri ex alicujus ſanatione vi imaginationis ſanationem aliorum , ſed potius valere hanc argumentationem : *Imaginatio non ſanavit centum hominum ægrotantium millia : ergo nec ſanavit eum , de quo nunc agitur* . Sed cum , dum res eſt de miraculis approbandis , & quæritur , num ſanatio divinitus , an naturaliter acciderit , pro regula jam ſtatutum ſit , non eſſe miraculo adſcribendum quidquid per naturæ vires potuit obtineri , maturius & diligentius quæſtio hæc pertractanda videtur , ut dignoſcatur , quid vi imaginationis , & quid cauſæ ſupernæ tribuendum ſit . Ut enim ait Honoratus Faber *loc. cit. Licet vis imaginationis mirificos effectus præſtet , non eſt tamen quod aliqui ut parum pii , ita phyſicarum rerum imperiti aliquos effectus eidem tribuant , quos extrinſecus accidere perſpicuum eſt per miraculum .* Et ſi aliter res ſe haberet , diligentiſſima utique ceſſaret indago , quam ſancta ſemper adhibuit Sedes in examine miraculorum , quæ proponuntur in cauſis Beatificationis & Canonizationis , de qua alibi a Nobis ſermo habitus eſt , & de qua liceat hic inſerere narrationem Patris Daubenton arcto Nobis

Nobis amicitiæ vinculo conjuncti, dum Romæ morabatur, & Poſtulator erat cauſæ S. Joannis Franciſci Regis. Hæc enim habet *lib. 6. pag. 334. in vita ejuſdem Beati ab ipſo gallice conſcripta edit. Pariſ. an. 1716.*: *Huic* (loquitur de nobili Anglo Hæretico) *quidam e Romanæ Curiæ Proceribus, quos Prælatos vulgo vocant, veteri amicitia cum illo junctus, legenda præbuit Acta, in quibus complura miracula idoneis fulta probationibus erant perſcripta. Legit Hæreticus attente, nec ſine voluptate, mox libellum amico reddens, egregiam ſane (inquit) ac plane certam probandi miracula rationem. Si omnium, quæ ab Eccleſia Romana prædicantur, veritas tam certis, tam authenticis nixa fundamentis eſſet, nihil cauſæ diceremus, quin iis omnibus aſſentiremur, eoque pacto effugeretis ludibria & jocos, quibus veſtra illa, quæ venditis, miracula cavillamur. Atqui ſcito (reſpondit Prælatus) ex iſtis, quæ tibi tam probe videntur fundata, miraculis, nullum a ſacra Rituum Congregatione approbatum fuiſſe, quoniam non ſatis probata ſunt viſa. Calvinianus inexpectato reſponſo attonitus fateri non dubitavit, neminem niſi perverſa & cæca præventum opinione poſſe prudentiam & æquitatem Romanæ Sedis in Sanctis Cælitum numero adſcribendis deſiderare, nec ſibi unquam veniſſe in mentem ſuſpicari tantam cautionem & diligentiam ab ea in examinandis eorum miraculis adhiberi potuiſſe.*

25 Hinc ad examen propoſiti dubii ut deſcendamus, primo dicendum eſſe videtur, morbos quoſdam ab imaginatione ortos, viribus contrariæ imaginationis naturaliter tolli poſſe. Thomas a Vega *in comment. in artem medicam Galeni cap.* 84. refert, quemdam Cauſone detentum, & delirantem obnixe poſtulaſſe ſibi concedi natationem in ſtagno illo: monſtrabat autem pavimentum. Ajebat enim fore, ut ex ea natatione convaleſceret; quod cum a Medico conceſſum fuiſſet, & ipſe per aliquod tempus ſumma cum jucunditate ſupra pavimentum illud ſe volviſſet, ajens modo aquam ſibi accedere ad genua, modo ad inguina, modo ad guttur, hilari tandem facie geſtiens ſe ſanum pronuntiavit, & febre liberatus eſt. Alexander Trallianus *lib. 2. cap.* 17. refert, mulierem, quæ ſe ſerpentem devoraſſe arbitrabatur, exhibito medicamento vomitorio, clamque repoſito inter rejecta per vomitum ſerpente, ab illa imaginatione liberatam fuiſſe. De alio quoque legitur, qui ſe in corpore ſeptem paſſerculos habere imaginabatur, Medico per nares ſe extracturum ſimulante, & paſſerculum, quem in veſtis manica abſconderat, monſtrante, ſanatum fuiſſe, imaginatione ſcilicet falſa per contrariam ſublata; & alia ſimilia fuſe habentur apud Marcellum Donatum *de medica hiſtoria mirabili lib. 2. cap. 1.*

26 Secundò dicendum eſſe videtur, ab imaginatione ſæpe purgationes & vomitus cauſari poſſe, ex quibus æger ſanitatem conſequatur. De viribus imaginationis hac in re non videtur eſſe dubitandum; paſſim enim videmus nonnullos ad imaginariam nauſeam proclives, ſi ejus recordentur, aut ab aliis memoratam audiant, vomitum, aut alvi fluxum pati. Legi poſſunt Bartholinus *centur. 5. hiſtor.* 54 Manget *Biblioth. medic. pract.* tom. 2.

tom. 2. pag. 1067. & quæ habentur *in miſcell. nat. cur. Germ. annorum* 1676. *&* 1677. *obſerv.* 146. *&* 238. Ad eamdem claſsem pertinent, quæ ſunt apud Michaelem de Montanea *in diſcurſibus moralibus*, nonnullis videlicet, viſo duntaxat medicamento, alvum fluxiſse, quod Medicus ex hauſto medicamento ſperabat. Subſcribit Schottus *in phyſica curioſa part.* 1. *lib.* 3. *pag.* 465. ubi narrat, ſe ſuiſmet oculis juvenem vidiſse magna febri oppreſſum, & ſubito liberatum emiſſo ſudore, quem ſatis moleſtus ſermo in eo excitaverat.

27 Tertiò dicendum eſſe videtur, poſſe vim naturalem imaginationis eo uſque ſe extendere, ut impetum dolorum, qui corpus afficiunt, ad tempus reprimere valeat. Huc referri poteſt, quod a Sancto Auguſtino narratur: Presbyter videlicet nomine *Reſtitutus*, ubi collibuiſſet (rogabatur autem frequenter ut faceret) ſeſe abducebat a ſenſibus, & jacens demortui hominis oſtendebat ſpeciem, ut non ſolum vellicantes atque pungentes minime ſentiret, ſed etiam ſi igne ureretur admoto, ſine ullo doloris ſenſu, niſi poſtmodum ex vulnere, perſeveraret. De hoc facto alibi a Nobis ſermo habitus eſt, ipſoque utitur Medina *de recta in Deum Fide lib.* 2. *pag.* 69. ut naturalem vim imaginationis confirmet in corpus proprium imaginantis. Apud Pechlinum *obſerv.* 29. *lib.* 3. *de cantus vi in animum & corpus*, legitur, mitiora intervalla in perpetuo podagræ paroxyſmo fuiſſe podagrico conciliata, non medicinis, aut lenimentis, ſed muſica harmonia, quod ad vim imaginationis pertinere docet Verdries *de æquilibrio mentis & corporis pag.* 134.

28 Quartò dicendum eſſe videtur, poſſe imaginationem in gravibus etiam morbis ſanitati prodeſſe, non momento tamen, ſed paulatim obtinendæ. Sennertus *loco citato* ait, imaginationem aliquos animi affectus inducere, per quos humores & ſpiritus moventur, qui moti plurimum faciunt ad morbum vincendum & debellandum; additque, confidentiam ægri erga Medicum, vel medicamentum generare lætitiam, a lætitia excitari calores & ſpiritus, & hinc fieri, ut cibi rectius concoquantur, humores vitioſi purgentur, & tandem morbus expugnetur. De Alſonſo Rege Aragoniæ ſapientiæ & eruditionis laude florentiſſimo ita ſcribit Antonius Panormita *lib.* 1. *pag.* 14. *Ægrotabat Rex Capuæ, & cum multi multa pro ſuo quiſque ingenio ac ſtudio oblectamenta muneraque ægro Regi excogitarent, ego quoque a Cajeta accerſitus ſtatim advolavi deferens & ipſe mecum fomenta & medelas meas, hoc eſt libellos, quos ego intelligebam illi quam maxime placituros, in quibus Curtium bonis, ut ajunt, auſpiciis legendum exhibui. Ille res geſtas Alexandri a diſertiſſimo viro perſcriptas, ea hilaritate, ea aviditate, ea denique felicitate cœpit audire, ut, quod Medici obſtupeſcerent, eodem ipſo die, quo legere cœperamus, ægra omni valetudine levatus, ac pæne confirmatus evaſerit. Itaque, poſthabitis ceteris omnibus animi laxamentis, ſingulis diebus ternas facere lectiones perreximus, brevique librum abſolvimus. Exque eo die frequenter in Medicos Rex jocatus, Avicennam velut parabolanum parvifacere, Curtium laudibus*

bus cumulare. Notanda ſunt verba Auctoris *levatus &c. pane confirmatus &c.* quæ valetudinem non momento, ſed temporis beneficio obtentam demonſtrant. Ejuſdem fere rationis eſt militis exemplum Berolini anno 1720. relatum apud Auctores *Collect.* *Wratislavien.tentam.* 25. *anno* 1723. *trimeſtri æſtivo pag.* 110. *Accidit*, *ut anno* 1720. *graviſſimo morbo decumberet Berolini ſtipendia militaria merens*. *De vita jactura adeo ſecuri erant ſocii milites*, *ut jam veſtimenta & ſupellectilem ſibi fecerint propria*, *ægro nil de ſe*, *nec de ſuis reculis conſcio*. *Decumbebat quadraginta circiter paſſibus a loco illo*, *quo die duodecima Auguſti ingens illa pulveris pyrii copia accenſa omne Berolinum luctu implevit*. *Fragore illo ingenti expergefactus noſter*, *velnti e ſomno profundo*, *redit ad ſe*, *ſurgit e lecto*, *& intra paucos dies priſtinæ reſtituitur ſanitati*. *Dubio procul a fragore hoc inſolito ſicuti contremuit ampliſſima urbs*, *ita & in tremulos*, *eoſque criticos motus actum torpidum jam*, *& a vi morbi tantum non ſuppreſſum fibrarum nervoſarum ſyſtema*.

29 Dicendum tandem eſſe videtur, forſitan poſſe aliquando morbos momento ſanari vi imaginationis, ſanitatem tamen non durare, ſed recidivam, aut methaſtaſim ſequi. Zacchias *quæſt. medico-legal. lib.* 4. *tit.* 1. *quæſt.* 3. *num.* 10. hæc habet: *Vidi ego plures ægrotantes aliquo morbo moleſtatos*, *ad præſentiam*, *vel adventum*, *vel tactum alicujus Religioſi*, *in quo maximam haberent fiduciam*, *vel etiam aliquarum Reliquiarum etiam ipſorum Sanctorum* (*nam neque per has Deus quandocumque nobis libet*, *& ſemper miracula operatur*) *ſeſe a morbo recollegiſſe*, *ac melius habuiſſe*, *mox ex eodem morbo deterius moleſtatos fuiſſe*, *& aliquando etiam periiſſe*,*nimirum quia ex contracta fiducia imaginantur*, *ſe iis mediis ſanari poſſe*,*unde natura bona ſpe ducta morbo inſultat*,*mox autem invaleſcente morbo ſuccumbit*. Et rurſus *quæſt.* 8.*n.*10. *Aliqui enim interdum ex multa fide*, *& ex vehementi imaginatione a morbis ſanantur*... *At quia hæc cauſa inſufficiens eſt*, *neque poteſt omnino morbificam cauſam abigere*,*idcirco faciliime morbus revertitur*. Subſcribit Medina *de recta in Deum Fide libr.* 2. *cap.* 7. *pag.*70.& ſubſcribit tamquam teſtis oculatus: *Vidi ego Salmanticæ pueri cujuſdam attactu*, *qui gratiam ſanitatum*(*ut vocant*) *habere credebatur*, *e vulgo plures graviſſimis morbis levatos*, *quamvis*, *poſteaquam imaginatio quieviſſet*, *morbi redibant*. Hæc omnia facile admitti poſſunt, nec ullum ex his præjudicium ſanationibus, quæ uti miracula approbantur, inferri poteſt; cum alibi jam dictum probatumque ſit, ſanationem inter miracula non recenſeri, niſi morbus fuerit gravis & curatu difficilis, vel impoſſibilis; niſi fuerit in ſtatu, aut in augmento; niſi excluſa fuerint medicamenta, aut inutilia adhibita; niſi ſanatio fuerit ſubita, niſi fuerit perfecta, non manca, aut conciſa; item niſi evacuatio nulla præceſſerit, aut criſis; & niſi, ſublato morbo, recidiva in eumdem, aut methaſtaſis in alium non contigerit. Quapropter verus difficultatis cardo in eo ſitus eſt, ut videatur, an tanta ſit vis imaginationis, ut ei adſcribi poſſit ſanatio omnibus illis qualitatibus induta, quibus affici debere diximus ſanationem, ut inter miracula recenſeatur.

30 San-

30 Sanctus Thomas 3. *part. quæſt.* 13. *art.* 3. *ad tertium* ita ſcribit de viribus imaginationis: *Dicendum, quod imaginationi, ſi fuerit fortis, naturaliter obedit corpus quantum ad aliqua &c. Similiter etiam quantum ad alterationem, quæ eſt ſecundum calorem & frigus, & alia conſequentia, eo quod ex imaginatione conſequenter natæ ſunt conſequi animæ paſſiones, ſecundum quas movetur cor, & ſic per commotionem ſpirituum totum corpus alteratur. Aliæ vero diſpoſitiones corporales, quæ non habent naturalem ordinem ad imaginationem, non tranſmutantur ab imaginatione, quantumcumque ſit fortis, puta figura manus, vel pedis, vel aliquid ſimile*. In cauſa Beati Joannis de Prado Martyris cum uti Fidei Promotor eviciſſem, ultra martyrium & cauſam martyrii quærendum etiam eſſe de ſignis & miraculis; inter cetera autem, quæ approbanda proponebantur, miracula, proponebatur illud ſubitæ ſanationis omnino perfectæ ab arthritide fixa cum immobilitate, & doloroſa convulſione omnium artuum, & ſic ab impotentia ad motum univerſi corporis, quæ octo menſium ſpatio perduraverat, nec ullo remedio vinci potuerat; ore tenus inſinuavi dubitari poſſe num hæc ſanatio adſcribenda eſſet miraculo, an potius vehementi ſpei & imaginationi obtinendæ ſanitatis interceſſione tunc Servi Dei, nunc Beati Joannis de Prado, ad cujus interceſſionem ſumma animi pietate & fiducia æger confugerat. Nonnulli Medici ſcriptis ſuum ſenſum expoſuerant, & miraculum approbandum cenſuerant, ſed de vi imaginationis ſermonem non fecerant, cum oppoſitio a me fuiſſet, uti dictum eſt, ore tenus excitata. Clemens Papa XI. ea eximia diligentia in hiſce cauſis examinandis præditus, quam alibi retulimus, juſſit, ut ſæpe memoratus Joannes Maria Lanciſius ſuffragium, non ad cauſæ favorem, ſed pro veritate ſcriptis exponeret, & difficultati ex imaginatione deſumptæ ſatisfaceret. Juxta morem mandatis paruit, gravitatem & naturam morbi ponderavit, necnon ſubitaneam & perfectam ſanationem, cum excluſione criſis & recidivæ, & una cum aliis Medicis ſenſit, ſanationem fuiſſe miraculo tribuendam; & hoc nomine approbata fuit a ſacrorum rituum Congregatione, cujus Decretum fuit etiam a Clemente XI. confirmatum die 17. Martii 1712.; & quod attinet ad vires imaginationis, ita locutus eſt: *Dubitatur, num deſiderium recuperandæ ſalutis in eodem Cœnobita eam imaginationis vim exercuerit, per quam naturali, non autem ſupernaturali virtute a morbo fuerit liberatus. At enimvero, ut conſtet, an a ſola imaginatione ſalus repente noſtro ægroto redire potuerit, videndum prius eſt, Beatiſſime Pater, quomodo, & quibus viribus phantaſia operetur in nobis. Agit quidem imaginatio excitando celeriter ideam rei, quam ipſa anima aut vult, ſperat, & concupiſcit, aut horret, deſpicit, & fugit. Qualecumque autem ſit objectum, ad quod phantaſia dirigitur, & cujus idolum in cerebro effingit, non alia naturaliter ratione operatur, nec alio inſtrumento utitur, quam ſpiritibus, quos novo motu ciet, ut nervos varie contendat, aut laxet. Quidquid igitur in motum ſpirituum ac nervorum ſubito dimoveri, atque in novum ſtatum, eumque naturæ conſonum re-*

ſtitui poteſt, erit plus minus ſub poteſtate noſtræ imaginationis. Atque cum inter morbos ſpaſmodicæ quædam affectiones hypochondriorum, vel uteri, aut ſimplices, & ſine vitio organorum eroticæ potiſſimum paſſiones a ſpirituum nervorumque abnormi motu plerumque dependeant, ideo fit, ut quemadmodum a forti ſæpe naſcuntur imaginatione, ita ab eadem in contrarium flexa facile cedant atque fugentur. Sed ubi morbus non oritur a ſimplici ſpirituum motu, ſed a corpore alicubi infixo, exſiccato, atque immobili, tunc quidem nuda imaginatio nihil operatur. Unde oritur, ut nullus æger ab organicis malis, aut cujus membro hæret ſuccus denſus compactuſque, quantacumque imaginationis vi unquam liberetur. Diuturnum vero malum, quo Frater Gabriel torquebatur, non pendebat a ſolo ſpirituum motu, nec ortum habuerat ab imaginatione; verum ab infarctu atque adhæſione illius humoris, qui longam prius febrem produxerat; ac poſtea ad muſculos, tendines, & articulos decubuerat, quibus locis ſynoviam quoque, hoc eſt gluten articulorum per octimeſtre ſpatium contemerare, & novam ſemper ſanationi reſiſtentiam ponere debuit. Et quamvis exempla non deſint eorum, qui interdum per vehementem imaginationis contenſionem a doloribus ſenſum abſtraxerint, veluti de Cardano celeberrimo Medicinæ Scriptore legimus, cui ſtudiorum intenſio podagræ moleſtiam leniebat; verum nunquam (niſi leviſſima, & ſummopere mobilis cauſa fuerit) morbus ipſe dolorem excitans ſola imaginatione curatus eſt. Itaque Cardano non podagra ſtudiis cedebat, ſed ſymptoma, nempe dolor ſuſpendebatur; nam illi contemplationem remittenti doloris acerbitas redibat: nec antea plane deſinebat affectio, niſi conſueta podagrica periodo completa atque abſoluta. Circumfertur apud Eruditos quædam epiſtola manuſcripta Comitis Laurentii de Magalottis nobilis Florentini, & fama eruditionis, dum viveret, admodum illuſtris. In ea agit de miraculis. Non omnia, quæ in ea leguntur, probari poſſunt. Probandum tamen eſt quod ipſe refert de miraculo ſatis noto, quod interceſſione S. Petri de Alcantara contigit anno 1708. Florentiæ, recuperato videlicet momento temporis motu a nobili matrona, quæ Sancto ſe commendaverat, poſtquam ſpatio plurium menſium eo caruerat, contractis ex quodam infortunio muſculis coxendicis. Status & conditio morbi graphice in epiſtola deſcribitur; inſtitutaque quæſtione, an ſanatio viribus imaginationis poſſet adſcribi, hæc ſcite affert: *Se quì ſi trattaſſe d'un male dependente da ſconcerto d'umori, e d'uno di quelli che l'immaginazione ſiccome ha una gran parte in crearli, così può averla anche tutta in diſtruggerli e annichilarli, vorrei, che diceſſimo, che tutti queſti Signori alieniſſimi da ogni intenzione d'ingannare gli altri, hanno ſolamente avuta la diſgrazia d'ingannarſi per ſe i primi: ma trattandoſi d'organi ſgominati e guaſti, di nutrizione di parti difficoltata ed impedita, di tendini retratti, d'emaciazione della parte, e d'altre coſe di ſimil natura, l'immaginazione ci ha poco luogo.* Faciunt pro re, de qua nunc agitur, ea quæ habentur apud Jacobum Blondellum *in cit. phyſica diſſertatione pag.* 47. ubi poſtquam docuit, phantaſiam plurimum in nonnullis caſibus Ægrotis prodeſſe poſſe, fiduciam videlicet in Medico & ejus pharmacis, item

item plurimum nocere poſſe in aliis caſibus, cum ex ſpirituum turbatione poſſit æger phreneticus fieri, aut ſtultus, ex violentis perturbationibus convulſiones oriri poſſint, & pectoris oppreſſiones, ex quibus febris, epilepſia, apoplexia, & mors ſequantur; ad alios deinde morbos tranſitum faciens, qui ſolidas partes afficiunt, negat, eos a phantaſia fieri poſſe, & ſic multo minus curari. Affert exemplum eorum, qui imaginantur, ſe eſſe claudos, naſum ſibi creviſſe ultra modum, ſe aut gladio vulneratos fuiſſe, aut glandibus ſcloppo emiſſis: aut cum nullus ex iis revera effectus ſit claudus, aut naſo deformatus, aut corpore ulla ratione læſus, negat, imaginationi ineſſe vim hujuſmodi morbos procreandi, &, quod conſequitur, etiam ſanandi.

31 Doctrinam hanc ut explicemus, videtur dici poſse, morbos nonnullos a ſpiritibus, alios a fluidis, alios a ſolidis originem habere. Quoad morbos primi generis etiamſi admittatur, eos vi imaginationis fibras moventis momento expelli poſſe, morbi hi, utpote leves, miraculi rationem habere non poſſunt. Quoad morbos ſecundi generis, aut vitium eſt in qualitate, aut in quantitate fluidorum: ſi vitium eſt in qualitate, non poteſt imaginatio vi ſua naturali momento pellere morbum; ſi vero vitium ſit in quantitate, & morbus non ſit levis, ſed gravis, non videtur alio modo imaginatio poſſe eum tollere momento temporis, niſi excitata criſi; & quatenus, non excitata criſi, momento tolleret, morbus revertetur: in quo rerum ſtatu ceſſat ſemper ratio miraculi. Quoad morbos denique tertii generis, imaginatio neque extemplo, nec per aliquod temporis ſpatium, quantumvis moveat ſpiritus & fibras, morbum expellere poteſt, niſi vitium ſolidorum a fluidis derivetur, quo in caſu idem dicendum eſſet de tertio genere morborum, quod dictum eſt de ſecundo. His porro, quæ modo dicta ſunt, cohærent illa, quæ a Nobis dicta fuerunt, cum ageretur de ſanationibus tum in genere, tum in ſpecie, quæ miraculo tribuuntur.

32 Dices, alibi a Nobis relatas fuiſse hiſtorias ſanationum morborum non primi tantum, ſed ſecundi & tertii generis, quæ momento acciderunt vi fortis imaginationis, mutorum videlicet, & ſurdorum, qui loquelam, & auditum illico receperunt, claudorum, qui ſani facti ſunt, & impotentium ad ambulandum, qui motum momento recuperarunt. At primum reſpondetur, Nos ea miranda retuliſse quæ alii ſcripſerunt, nec ullius fidem ad ea credenda obſtrinxiſse: & quatenus credibilia, & etiam vera alicui videantur, credentem enixe rogamus, ut animadvertat, ea exempla locum habere in hypoteſi magnæ iræ, magni timoris, mortis certo imminentis; non vero in hypotheſi fiduciæ tantum ſanitatis ab ægro alicujus interceſſione obtinendæ; & nemo eſt qui ignoret, majorem eſse efficaciam iræ, & timoris mortis certo imminentis, quam fiduciæ, gaudii, & ſpei boni obtinendi; cum qua fiducia & ſpe aliqualis ſemper timor carendi re deſiderata conjunctus eſse ſolet, vim ſpei & fiduciæ temperans. Oravit David 2. *Regum* 12. pro ſalute filii, & dixit *v.* 22.: *Quis ſcit, ſi*

forte donet eum mihi Dominus? In epiſtola Catholica Beati Jacobi Apoſtoli legitur *cap.* 1. *v.*6. *Poſtulet autem in fide nihil hæſitans; qui enim hæſitat, ſimilis eſt fluctui maris, qui a vento movetur & circumfertur*. Sed hinc non eſt concludendum, orantes formidare non debere, vel etiam dubitare non de Deo, ſed de ſe, aut de convenientia rei quam poſtulant; uti bene explicat Suarez *de religione tom.* 2. *lib.* 1. *cap.* 24. In eo, qui ira exardeſcit, aſperum, acrem, audacem, minacem vultum, frontem triſtem, labra trementia, venas tumentes, oculos nunc trepidos & exilientes, nunc in uno obtutu defixos & hærentes, capillos erectos, ſonum articulorum ſe ipſos torquentium, gemitus, mugitus, ſermonem parum explanatis vocibus præruptum, incerta verba, ſubitas exclamationes videmus & audimus; & ex ira multos non ſolum in graves morbos incidiſse, ſed repente periiſſe, teſtantur Valerius Maximus *lib.* 7. *cap.* 2. Plinius *lib.*7. *cap.* 32. & 57. aliique apud Rejes *quæſt.* 79. *num.* 24. & 25. Similia occurrunt in his, qui magno, & præſertim imminentis mortis terrore perculſi ſunt. Quamvis autem repentino gaudio, aut immodica lætitia ob bonum obtentum, vel quod obtentum putarunt, nonnullos mortuos fuiſse deprehendamus, Sophoclem videlicet, Dionyſium Tyrannum, binas mulieres, apud Plinium *lib.* 7. *cap.* 53. Livium *hiſtor. lib.* 22. *cap.* 7. ceteroſque relatos apud Verdries *de æquilibrio mentis & corporis pag.* 113. difficile tamen erit exemplum reperire alicujus, qui apprehendens ſanitatem ſibi alicujus interceſſione obtinendam, ſperans & gaudens de bono quod non obtinuit, ſed ſperat ſe obtenturum, eas in corpore patiatur motiones quas pati vidimus iratos, & imminentis mortis terrore correptos: quæ omnia profecto ſuadent, ab iratis, & timore correptis non valere argumentum ad eos, qui ægrotantes vehementer ſanitatem deſiderant, & ſe eam conſecuturos ſperant aut vi alicujus naturalis remedii, aut interceſſione alicujus Servi Dei, vel Sancti, de qua tantum re agimus in præſenti. Utque res fiat clarior exemplo, ex Fabricio narrat Sennertus *oper. tom.* 4. *in tract. de arthritide quæſt.* 10. de quodam malefico podagrico, cum duceretur ad ſupplicium capite plectendus, eum in medio itinere nuntium inſperatum recepiſſe de venia Principis ſibi clementer conceſſa; tum licet uſque ad id tempus omnium membrorum uſu caruiſſet, alacri & expedito motu ſe in pedes dediſſe, annoſque poſtea multos liberum ab omni arthritidis moleſtia vixiſſe. Cum porro nemo futurus ſit, qui ſibi perſuadere poſſit, podagricum prædictum eodem modo ſanitatem conſequi potuiſſe, ſi illi nunciatum eſſet, Miniſtrum aliquem Principi acceptiſſimum pro ejus vita intercedere, incerta tamen adhuc Principis voluntate, ex hoc plane demonſtratur, vehementiorem in nobis eſſe motionem, quæ cauſam habet a gaudio, ea, quæ cauſam habet a ſpe boni obtinendi, quæ timori mixta ſit & formidini de re petita non obtinenda. Rejes *in citata quæſtione* 79. *num.* 20. ait, repentinas immutationes humorum etiam compactorum & craſſorum, & eorum motus ab animi affectibus proficiſci, ſed præ omnibus animi affe-

affectionibus metum & iram id maxime & promptiſſime efficere. Joannes Guillelmus Albrecht *in phyſico tractatu de effectibus Muſices*, ubi *de pathematum vi* §. 201. & 202. explicat gaudii de bono obtento efficaciam, & ait, magno ſanitatis emolumento ob illud fibras moventes æquali tono ſanguinem per vaſa libera promovere; & hæc fieri fatetur etiam in ſpe & deſiderio, ſed remiſſius.

33 Siquis dicat, nihil prohibere, quominus vis imaginationis, & deſiderii boni obtinendi naturaliter pervenire poſſit ad eum motionis gradum, ad quem vidimus iram & timorem aliquando perveniſse; primum reſpondemus, non ita facile credendum eſse, id contingere, quod nunquam ſcimus contigiſse, quamvis non una, ſed prope infinitæ ſe obtulerint occaſiones; deinde, admiſsa etiam poſſibili æqualitate inter motiones iræ ac timoris, & motiones fiduciæ ac ſpei, adhuc indagandum ſupereſt, cujus generis fuerint morbi, a quibus nonnulli momento liberati dicuntur ob iram vel timorem, num ſecundi ſcilicet, an tertii generis: de hoc enim Relatores non curarunt, ſed tantum dixerunt, ex. gr. paralyticos fuiſse ob iram, vel timorem a paralyſi liberatos, nec ſoliciti fuerunt de exquirendo paralyſis genere; indagandum eſt, an ſanatio momento temporis ſucceſserit, momento (inquam) proprie ac ſtricte ſumpto; ut plurimum enim audimus dici momento liberatos nonnullos, qui liberati ſunt paulatim, ſed tempore breviori, quam fere naturaliter ſoleat; indagandum eſt, num in citatis exemplis criſis abſuerit, de qua circumſtantia altum ſilentium eſt apud referentes. De his omnibus ſedulo inquiritur, cum examini ſupponuntur ſanationes ad miraculum referendæ: cumque hæc omiſsa fuerint ab iis, qui narrarunt exempla naturalium ſanationum, unuſquiſque facile cognoſcere poterit, ea exempla Nobis non obſtare.

34 Poſſet aliquis aſſerere, diſtinguendam eſſe imaginationem, ex qua fiducia conſequitur obtinendi ſanitatem per aliquod naturale remedium, ab imaginatione, quæ parit fiduciam ſanitatis obtinendæ interceſſione alicujus Servi Dei, vel Beati; idemque aſſerere poſſet, excitata criſi in primo caſu ſanationem momento ſecutam eſſe naturalem, ſecus autem in ſecundo: quandoquidem ipſam quoque criſim poteſt Deus præmittere, uſus videlicet naturali inſtrumento ad ſanitatem illi concedendam qui ad Dei Servum, vel Beatum confugit, cujus ſanctitatem media illa ſanatione vult manifeſtare. Verum (ut alibi dictum eſt) aliud eſt, miraculum in ſe & coram Deo tale eſſe, aliud eſt, miraculum approbari poſſe ab Eccleſia, quæ judicat duntaxat de externis: ideoque libenter admittimus, iſtiuſmodi ſanationem a Deo fieri poſſe; ſed eam dicimus regulariter non poſſe uti talem approbari ab Eccleſia, quæ videns criſim, & cauſam ejus ignorans, aut judicium ſuſpendit, aut fert pro natura. Ex quibus proinde omnibus concluditur, quantumlibet imaginationi tribuatur, nec eam operari miracula poſſe, nec illa, quæ tamquam miracula approbantur, poſſe adſcribi ejus vi &

Digitized by Google

vi & efficaciæ, uti recte innuit Bordonius *de miraculis medit.* 3. *quæſt.* 15. proinde ſanationes conditionibus prædiras, quas ſupra memoravimus, & ſic inter miracula recenſitas, Deo agenti ſupra vires naturæ eſſe adſcribendas; & evidenter credibilem efficere ſanctitatem ejus, cujus poſt mortem interceſſione facta ſunt; cum miracula, quæ fiunt ad confirmandam Fidem, vel ad alicujus indicandam ſanctitatem, Fidem & ſanctitatem reddant, non ſane evidenter veram, ſed tamen evidenter credibilem, uti late oſtendunt Cardinalis de Lugo *de Fide diſput.* 2. *num.* 22. & Comptonus *in curſ. Theolog. tom.* 2. *diſput.* 7. *ſect.* 6.

Finis Primæ Partis Libri Quarti.

DE

Digitized by Google

DE SERVORUM DEI BEATIFICATIONE, ET BEATORUM CANONIZATIONE

LIBER QVARTVS, ET VLTIMVS.

PARS SECUNDA.

In qua agitur de conceſſione Officiorum & Miſſarum in honorem Beatorum & Sanctorum, electionibus Sanctorum in Patronos, deſcriptionibus nominum in Martyrologio Romano; & aliis hujuſmodi rebus, de quibus tractatur in ſacrorum rituum Congregatione ordinaria.

CAPUT PRIMUM.

De conceſſione Officii & Miſſæ in honorem Beatorum Beatificatione propria, quæ formalis *dicitur*.

AGitur in Congregatione ordinaria ſacrorum rituum de *præcedentiis*; ſed de his minime agendum Nobis eſt. Cum autem præter *præcedentias*, & cauſas Beatificationis & Canonizationis in ſacrorum rituum Congregatione ordinaria ad normam etiam *Conſtitutionis* 74. Sixti Papæ V. promoveantur petitiones de Officiis & Miſſis concedendis in honorem Beatorum & Sanctorum, de electione Sanctorum in Patronos, de nominum deſcriptione in Martyrologio Romano, & de aliis ſimilibus rebus, de his hic a Nobis ad finem Operis properantibus ſermo inſtituetur. Cumque ex alibi dictis triplex ſit claſſis eorum, in quorum honorem peti poteſt conceſſio Officii & Miſſæ, Beatorum videlicet Beatificatione formali, Beatorum Beatificatione æquipollenti, & Canonizatorum, initium deſumemus a Beatis formali Beatificatione, quibus expletis, tranſitus fiet ad Beatificatos Beatificatione æquipollenti, & ad Canonizatos.

2 Præmittendum eſt autem primo, Officium Divinum eſſe certam rationem publice laudandi Deum mente ſimul & voce, auctoritate Præſulum Eccleſiæ inſtitutam: ita ut non quælibet Dei laudatio, vel ad Deum oratio

Digitized by Google

oratio Divinum ſit Officium, ſed Divini Officii nomine comprehendatur quædam forma & ordo Pſalmorum, hymnorum, & precum, quem omnes ſequi debent, qui Divinum illud Officium ex debito perſolvunt, uti bene adnotarunt Cardinalis Bellarminus *controv. tom. 4. lib. 1. de bonis operibus in particulari, cap. 10.* & Antonius Bellotte in opere cui titulus, *Ritus Eccleſiæ Laudunenſis, pag. 228. n. 2.* Quod Divinum Officium licet Deo perſolvatur duabus præciſe de cauſis, ad laudes videlicet agendas pro acceptis beneficiis, & preces fundendas pro recipiendis, nihil tamen prohibet, quin in eo fiat commemoratio alicujus Beati, aut Sancti, iſque a nobis exoretur. In precibus enim ſolius Dei nomen invocatur, tamquam auctoris & fontis omnium bonorum noſtrorum, juxta illud *Pſalm. 83. v. 12. gratiam, & gloriam dabit Dominus*; Sancti autem & Beati invocantur, ut noſtri patrocinium ſuſcipiant, & pro nobis, & nobiſcum orent, nobiſque a Deo impetrent ea, quorum indigemus, juxta illud Joannis in Apocalypſi *cap. 8. v. 4. Et aſcendit fumus incenſorum de orationibus Sanctorum de manu Angeli coram Deo*. Ideoque duas adhibemus precandi formulas modo differentes; Deum quippe invocantes, Patrem, Filium, & Spiritum Sanctum, Trinitatem Sanctam, Unum Deum, proprie dicimus, *Miſerere nobis, exaudi nos*; cum vero Sanctos invocamus, dicimus, *Ora pro nobis, intercede pro nobis*.

3 Præmittendum eſt ſecundo, dogma Fidei eſſe, Euchariſtiam eſſe verum proprieque dictum Sacrificium, idque ſoli Deo offerri, non Angelis, non hominibus ſive beatificatis, ſive canonizatis, uti deſumitur ex alibi dictis, & ex Canone Miſſæ, ubi legitur: *Te igitur, clementiſſime Pater, ... ſupplices rogamus ac petimus, uti accepta habeas & benedicas hæc dona, hæc munera, hæc ſancta Sacrificia illibata; in primis quæ tibi offerimus pro Eccleſia tua ſancta*: Quamvis enim Eccleſia in honorem & memoriam aut Beatorum aut Sanctorum nonnullas interdum Miſſas celebrare conſueverit, non tamen illis (uti loquitur Concilium Tridentinum *ſeſſ. 22. cap. 3.*) *Sacrificium offerri docet, ſed Deo ſoli, qui illos coronavit; unde nec Sacerdos dicere ſolet, Offero tibi Sacrificium, Petre, vel Paule; ſed Deo de illorum victoriis gratias agens, eorum patrocinia implorat, ut ipſi pro nobis intercedere dignentur in cælis, quorum memoriam facimus in terris*. Quod & ante Tridentinum docuerat S. Auguſtinus *lib. 20. contra Fauſtum cap. 21. (col. 347. oper. tom. 8.)*: *Populus autem Chriſtianus memorias Martyrum religioſa ſolemnitate concelebrat & ad excitandam imitationem, & ut meritis eorum conſocietur, atque orationibus adjuvetur; ita tamen, ut nulli Martyrum, ſed ipſi Deo Martyrum, quamvis in Memoriis Martyrum, conſtituamus altaria. Quis enim Antiſtitum in locis ſanctorum corporum aſſiſtens altari aliquando dixit: Offerimus tibi, Petre, aut Paule, aut Cypriane? Sed quod offertur, offertur Deo, qui Martyres coronavit, apud Memorias eorum, quos coronavit, ut ex ipſorum locorum admonitione major affectus exſurgat ad acuendam charitatem, & in illos, quos imitari poſſumus, & in illum, quo adjuvante, poſſumus*. Sæviſſimum bellum Proteſtantes ritibus noſtris indixerunt & ſignanter Miſſis, quæ Sanctorum nominibus appellantur, & quæ in Sanctorum

ctorum

ctorum honorem celebrari dicuntur. At, ſi denominatio interdum ſumitur ab eo quod occaſio eſt, nemo eſt qui non videat, Miſſam bene appellari ex. gr. Sancti Petri, ſi occaſio Miſſæ deſumatur ab ejus feſtivitate, vel a pio animi affectu erga ipſum. *Jejunii Miſſam* Veteres appellavere eam, cui recurrens Quadrageſimale jejunium dabat occaſionem, uti videri poteſt apud Mabillonium *muſei Italici tom.1.pag.304. & ſeqq.* Et, ne a Sanctorum Miſſis diſcedamus, in eo opere paſſim occurrunt Miſſa Sancti Martini, Miſſa unius Virginis, Miſſa Sanctæ Mariæ, Miſſa in Sanctæ Mariæ ſolemnitate, Miſſa Sancti Stephani, Miſſa Jacobi, & Joannis, Miſſa Sancti Sigiſmundi, uti videri poteſt *in cit. tom.1.pag.292.pag.294.pag.298.pag.299.pag.344. pag.349. & pag.* 350. Miſſæ quoque in Sanctorum honorem celebrari recte dicuntur, vel quia in illis victorias a Sanctis Chriſti gratia & virtute relatas recenſemus & commendamus, vel quia Sanctorum interceſſio & patrocinium expoſcitur, & ſimul declaratur, quantum de eorum meritis atque interventu apud Chriſtum confidamus; vel in gratiarum actionem, ſignificantes, nos recepiſſe a Deo Sanctorum interceſſione ea, pro quibus impetrandis exoravimus. Hoſtiæ revera aliquando dicuntur Sanctorum meritis dicatæ, ut in Secreta quæ recitatur in Miſſa Martyris Pontificis, & in Secreta Miſſæ ſecundæ pro Virgine & Martyre: *Hoſtias tibi, Domine, Beati N. Martyris tui atque Pontificis dicatas meritis benignus aſſume, & ad perpetuum nobis tribue provenire ſubſidium*. Sed verba ſunt hoc modo conſtruenda: *Domine, meritis Beati N. Martyris tui atque Pontificis benignus aſſume Hoſtias tibi dicatas, & tribue provenire nobis ad ſubſidium*: uti adnotavit Joannes Chryſoſtomus Abbas Trombellus *de cultu Sanctorum tom.1.part.2. diſſert.6. cap.33. num.4.*

4 Poſt hæc, ut veniamus ad praxim conceſſionis Officii & Miſſæ pro die feſto Beatificatorum Beatificatione formali, illorum videlicet, quos ſummus Pontifex, poſt approbationem tum virtutum in gradu heroico, tum miraculorum, in claſſem ſeu canonem Beatorum recenſet, operæ pretium eſt adnotare primò, juxta hodiernam ſanctæ Sedis & Congregationis ſacrorum rituum diſciplinam in omnibus litteris Apoſtolicis, quæ expediuntur in forma Brevis, cum aliquis Dei Servus *formaliter* beatificatur, indulgeri, ut ille in poſterum *Beati* nomine nuncupetur, ut ejus corpus & Reliquiæ ad venerationem Fidelium (non tamen in Proceſſionibus circumferendæ) exponantur; ut Imagines radiis ſeu ſplendoribus exornentur; utque de eo recitetur Officium & Miſſa celebretur. Dictum eſt autem, *juxta hodiernam ſanctæ Sedis & Congregationis ſacrorum rituum diſciplinam*, quia ex alibi relatis deprehenſum eſt, non ſemper antiquioribus temporibus factam fuiſſe conceſſionem Officii & Miſſæ in Beatificationum *Indultis*.

5 Secundo, conceſſionem recitationis Officii & celebrationis Miſſæ fieri in Brevibus Beatificationum ſemper de Communi, de Communi ſcilicet Martyris, ſi Dei Servus Martyr occubuerit, de Communi Confeſſoris Pon-

tificis, de Communi Confeſſoris non Pontificis, de Communi Virginum, de Communi nec Virginis nec Martyris, ſi Dei Servus, qui inter Beatos recenſetur, fuerit Confeſſor & Pontifex, ſive Confeſſor non Pontifex, ſive ſi Dei Serva, quæ beatificatur, fuerit Virgo, ſive nec Virgo nec Martyr; ita ut nullum, poſt decreta ſaltem Urbani VIII., exemplum extet Beatificatorum Beatificatione formali, quibus in Brevi Beatificationis conceſſa ſit recitatio Officii proprii, ſeu Miſſæ propriæ celebratio.

6 Tertio, conceſſionem tum Miſſæ tum Officii in eodem Brevi aliquando fieri ſub ritu ſemiduplici, uti deſumitur ex Brevi Beatificationis S. Pii V.; aliquando ſub ritu duplici, uti deprehenditur ex Brevibus Beatificationum B. Petri de Arbues, S. Franciſci Saleſii, S. Roſæ Limanæ; aliquando ſub ritu duplici majori pro aliquibus locis, puta quoad eccleſias & monaſteria Regularium, quorum Dei Servus fuit inſtitutor & fundator; & ſub ritu duplici minori quoad alios locos, puta nativitatis, aut mortis ejuſdem Servi Dei, ut habetur ex Brevi Beatificationis S. Joannis de Deo.

7 Quarto, cum Beatificatio nihil aliud ſit, quam cultus permiſſio pro aliquibus determinatis perſonis, & pro aliquibus determinatis locis, juxta ea quæ alibi dicta ſunt, conceſſionem Officii & Miſsæ, ſi agatur de Dei Servo, qui aliquod Inſtitutum Regulare profeſsus ſit, fieri omnibus Religioſis ejuſdem Inſtituti, ut infertur ex decreto extenſionis Officii & Miſsæ in honorem Beati Jacobi Salomonii Ordinis Prædicatorum typis impreſso apud Caſtellinum *de certit. glor. Sanctor. pag.* 143. *Eadem Congregatio votum Illuſtriſſimi Cardinalis Sacrati amplexata petitum Indultum, ſi Sanctiſſimo Domino noſtro placuerit, cenſuit concedendum. Decere ſcilicet arbitrati ſunt Illuſtriſſimi Patres iis, qui vitæ ſanctitatem longa temporis diuturnitate comprobarunt, non in ſolo natali, vel iis in locis duntaxat, ubi corpora eorum aſservantur, ſed etiam ubique ab omnibus, qui idem cum iis profitentur Inſtitutum, venerationem deberi*: & ex Brevibus Beatificationum Andreæ Avellini, Franciſci Borgiæ, Martyrum Pauli Micki, Joannis de Goto, & Didaci Quizai Societatis Jeſu, viginti trium Martyrum ex Ordine Minorum, Cajetani, Joannis de Deo, Joſaphat Pollocenſis, Roſæ Limanæ, Pii V., Martyrum Gorcomienſium, Joannis de Cruce, Franciſci Solani, Joannis Franciſci Regis, Hyacinthæ de Mareſcottis, Joannis de Prado, Fidelis a Sigmaringa, Vincentii a Paulo, Petri Forerii, Catharinæ de Ricciis. In iiſdem autem Beatificationum Brevibus conceſſio Officii non ſolum reſpicit & comprehendit Fratres, ſed etiam Moniales ejuſdem Inſtituti, cui Dei Servus nomen dedit; uti legitur in citatis Brevibus Beatificationum S. Roſæ Limanæ, S. Pii V., Martyrum Gorcomienſium, S. Franciſci Solani, Hyacinthæ de Mareſcottis, & S. Catharinæ de Ricciis.

8 Quinto, ſi Dei Servus, qui beatificatur, Martyr occubuerit, fieri conceſſionem Officii & Miſſæ pro diœceſi, in qua martyrium ſubiit; uti colligitur ex Brevibus Beatificationum viginti trium Martyrum ex Ordine Minorum, Joſaphat Pollocenſis, Martyrum Gorcomienſium, & Joannis de Prado.

9 Sexto,

9 Sexto, ſi Dei Servus fuit Epiſcopus, fieri conceſſionem Officii & Miſſæ in Brevi Beatificationis pro univerſa diœceſi, cujus fuit Epiſcopus; uti deducitur ex Brevibus Beatificationum Joſaphat Polloceníis, Franciſci Saleſii, Pii Papæ V., Alfonſi Mogrobeſii Archiepiſcopi Limani: concordat decretum ſacræ Congregationis die 28. Octobris 1628. *In Congregatione habita de ordine Sanctiſſimi &c. fuerunt confirmata infraſcripta concluſiones & reſponſiones ad dubia excitata ſuper decreto contra abuſus edito ſub die 8. Aprilis hujus anni: ad primum dubium de Epiſcopis ſanctis locorum, quomodo ſit continuandum, ſeu celebrandum Officium, quod ſacra Congregatio intelligit, ut poſſit Officium & Miſſa celebrari nedum in civitate, in qua fuerunt Epiſcopi, ſed etiam in tota diœceſi ritu duplici.*

10 Septimo, ſi Dei Servus, cui Beatificationis honor præſtatur, in aliquo determinato loco, dum viveret, longo tempore moratus ſit, aut in eo egregia ediderit ſanctitatis ſpecimina, fieri etiam pro illo determinato loco conceſſionem Officii & Miſſæ. Hinc in Brevi Beatificationis B Petri de Arbues factam legimus conceſſionem Officii & Miſſæ etiam pro eccleſiis generalis Inquiſitionis Hiſpaniarum, ac Sancti Martini Inquiſitionis Regni Aragoniæ, ubi primus Inquiſitoris munus obivit. Hinc in Brevi Beatificationis S. Franciſci Solani conceſſum videmus tum Officium tum Miſſam etiam pro provincia Thecumana, in quam Catholicæ Fidei nova ſemina feliciter jecit. Hinc in Brevi Beatificationis S. Turribii conceſſum legimus Officium & Miſſam etiam pro Collegio Ovetenſi nuncupato *Univerſitatis Studii generalis Salmanticenſis*, in quo humanis Divinisque litteris imbutus fuit. Hinc in Brevi Beatificationis S. Joannis Franciſci Regis facta fuit conceſſio Officii & Miſſæ etiam pro civitate Anicienſi, in qua plurium annorum ſpatio, & pæne uſque ad ſuum obitum habitare conſuevit. Hinc denique in Brevi Beatificationis S. Fidelis a Sigmaringa conceſſum legimus Officium pro civitate Friburgi diœceſis Moguntinæ, ubi Regularem profeſſionem emiſerat, & diu verſatus fuerat; in Brevi Beatificationis S. Vincentii a Paulo pro caſtro de Clichi, & pro oppido de Chatillon, in quibus animarum curam obiverat; & in Brevi Beatificationis Petri Forerii pro abbatia ſeu monaſterio de Calmuſiaco, ubi habitum Ordinis Canonicorum Regularium ſuſceperat, & profeſſionem Regularem emiſerat, & pro oppido Mataincuriæ, in quo curam animarum obivit.

11 Octavo, in omnibus Beatificationum Brevibus conceſſionem fieri Officii & Miſſæ tum pro locis, in quibus Dei Servi nati ſunt, tum pro iis, in quibus eorum corpora requieſcunt: Beatorum enim & Sanctorum patria nedum petitur a loco, in quo nati ſunt, ſed a loco etiam, in quo moriuntur, cum prima eos mundo, altera autem cælo genuerit, quemadmodum late docent Guyet *de feſtis propriis locorum libr.* 1. *cap.* 10. *quæſt.* 1. Theophilus Raynaudus *tom.* 8. in libro inſcripto, *Tituli cultus Sanctorum ſpecialis*, *pag.* 534. hoc ſolo intercedente diſcrimine, quod in aliquibus Beatificationum Brevibus conceſſio ſit Officii & Miſſæ

tantum pro eccleſia *Matrice* ejus loci, in quo nati ſunt, ut habetur in Brevibus Beatificationum B. Petri de Arbues, & S. Franciſci Saleſii; & pro eccleſia illa, in qua eorum corpora requieſcunt, uti deſumitur non ſolum ex modo citatis Brevibus Beatificationum B. Petri de Arbues, & S. Franciſci Saleſii, ſed etiam ex Brevibus Beatificationum S. Felicis de Cantalicio, & S. Joannis de Deo: aliquando vero conceſſio fit Officii & Miſſæ tum pro univerſa civitate, in qua Dei Servi nati ſunt, ut habetur in Brevibus Beatificationum SS. Cajetani, Joannis de Deo, Pii V., Joannis a Cruce, Turribii, Alfonſi Mogrobeſii, ac Joannis Franciſci Regis; tum pro oppido, pago, aut civitate, in quibus eorum corpora requieſcunt; ut habetur ex Brevibus Beatificationum SS. Cajetani, Pii V., Franciſci Solani, Joannis a Cruce, Turribii, Joannis Franciſci Regis, Fidelis a Sigmaringa, Vincentii a Paulo, Catharinæ de Ricciis, & Beatorum Martyrum Gorcomienſium, Hyacinthæ de Mareſcottis, Joannis de Prado, & Petri Forerii. Et antiquioribus quidem temporibus, ſi in Brevi Beatificationis facta fuerat conceſſio Officii & Miſſæ pro loco, in quo Beatorum corpora quieſcebant, extenſio poſtea facta eſt ad locos, in quibus nati erant, uti colligitur *ex Conſtit.* 13., *& Conſtit.* 20. Pauli V. *Bullarii Romani tom.* 4.

12 Addendum, conceſſiones tum Officii tum Miſſæ fieri pro die determinata, hoc eſt aut pro die, quo Dei Servi mortui ſunt, aut pro alia die, quæ ſtatuitur, ſi dies mortis fuerit impedita; itemque conceſsiones Officii & Miſſæ, quæ fiunt pro locis prædictis, omnes *reſpective* eorum locorum Chriſtifideles comprehendere Sæculares æque ac Regulares utriuſque ſexus, qui ad Horas Canonicas tenentur.

C A P U T II.

De nonnullis quæſtionibus, quæ fiunt a Doctoribus quoad ea, quæ in præcedenti capite dicta ſunt.

1 ADducta in capite præcedenti plana ſunt & expedita, utpote deſumpta ex praxi Sedis Apoſtolicæ: nunc autem opus eſt, examen aſſumere nonnullarum quæſtionum, quæ de iis a Doctoribus examinandæ proponuntur. Quæritur itaque, utrum Presbyteri ſive Sæculares ſive Regulares, quibus in Brevi Beatificationis non eſt conceſſa facultas recitationis Officii & celebrationis Miſſæ, Miſſam aliquando in honorem Beati celebrare poſſint & Officium recitare. Reſpondent nonnulli, permiſſam eſſe tum Officii recitationem, tum Miſſæ celebrationem, cum loquimur de Officio votivo & de Miſſa votiva: ſtatim enim ac Pontifex permittit, celebrari Miſſam & recitari Officium in honorem alicujus Beati Beatificatione formali, eum declarat tali cultu dignum; ea porro facta declaratione, non videtur eſſe prohibitum Presbyteris & Clericis ſive Sæcularibus ſive Regularibus, licet Brevi non comprehenſis, Officium votivum recitare, Miſſamque

que

que votivam celebrare in honorem Beati. Ita ſentiunt Caſtropal. *oper. moral. tom.* 1. *tract.* 4. *diſput.* 1. *punct.* 5. §. 5. *num.* 5. *& ſeqq.*, atque Del Bene *de Inquiſit. tom.* 2. *dubit.* 255. Contrarium autem latiſſime probat Diana *in edit. coord. tom.* 2. *tract.* 1. *reſolut.* 81. & *tom.* 9. *tract.* 5. *reſolut.* 21. cui opinioni ſubſcribunt Amicus *in curſ. Theolog. tom.* 5. *diſput.* 7. *ſect.* 4. *num* 100. & Joannes a Sancto Thoma *in* 2. 2. *D. Thomæ diſput.* 9. *art.* 1. non ſolum quia juxta decretum editum die 16. Decembris 1659. alibi relatum non eſt permiſſum vel Sæcularibus vel Regularibus excedere limites verbales *Indulti* Beatificationis, neque eſt permiſſa Officii recitatio & Miſsæ celebratio, niſi illis, quibus Sedes Apoſtolica hoc conceſserit; ſed etiam quia privilegia non ſunt extendenda de perſona ad perſonam, atque adeo ſolummodo conceſsa cenſentur iis perſonis, quæ ſunt in privilegio expreſsæ.

2 Porro quæſtio hæc triplici abſolvitur propoſitione; quarum prima eſt, non eſse permiſsum illis, qui Brevi Beatificationis non ſunt comprehenſi, Miſsam de Beato celebrare propter rationes modo allatas: quod ſane procedit, etiamſi ſermo ſit de Miſsa votiva, cum Miſsa votiva de Beatificatis celebrari non poſſit, etiamſi adſit ſacultas celebrandi Miſsam in eorum honorem; celebratur enim Miſsa votiva de Sanctis tantummodo canonizatis, ut habet Guyet *de feſt. propr. Sanctor. lib.* 2. *quæſt.* 11. Et quod quidem attinet ad rem præſentem, cum Miſsæ votivæ celebratio ſit cultus publicus qui fit nomine Eccleſiæ, is præſtari nequit, niſi ab illis, quibus expreſse in Brevi Beatificationis fuit conceſsa facultas; uti animadvertit Quartus *ad rubr. Miſſal. Rom. part.* 1. *tit.* 4. *de Miſſis votivis dub.* 6. §. *Ex qua doctrina*. Diximus Miſsam de Beatis votivam celebrari non poſse; nimirum ex communi regula; nam ex privilegio poteſt. Idem enim ipſe, qui legem tulit prohibentem, Alexander Papa VII. de ſacræ rituum Congregationis conſilio non ſemel eam relaxavit. Ad preces namque Ferdinandi Gonzagæ Principis Caſtellionis in Brevi 22. Maji 1662. *De Venerabilium* (inquit) *Fratrum noſtrorum S. R. E. Cardinalium ſacris ritibus Præpoſitorum conſilio, ut de Beato Aloyſio* (*Gonzaga*) *in Matrice eccleſia Collegiata oppidi Caſtellionis Miſſa votiva infra annum celebrari valeant, auctoritate Apoſtolica tenore præſentium concedimus & indulgemus*. Et in ſimilibus litteris 26. Septembris ſubſecuti hoc Indultum extendens, *De memoratorum* (ait) *Cardinalium conſilio, ut de eodem Beato Aloyſio etiam in Clericorum Regularium Societatis Jeſu eccleſia Miſſa votiva infra annum diebus non impeditis, ad præſcriptum Rubricarum, celebrari poſſint, dicta auctoritate tenore præſentium concedimus pariter & indulgemus*. Ac poſtmodum etiam Clemens Papa X. die 27. Auguſti 1670. *Admiſſis Excellentiſſimi Domini Oratoris Marchionis de Aſtorga inſtantiis ex nomine Catholicæ Majeſtatis ſibi porrectis, univerſo tam Sæculari quam Regulari Clero per totum terrarum orbem benigne indulſit pro futuris perpetuis temporibus, quod de prædicta Beata Roſa* (*Limana*) *poſſit in eccleſiis quorumcumque tum Regularium tum Sæcularium celebrare Miſſam per anni circulum ſive ex voto, ſive ex libera devotione, juxta Rubricas ac diſpoſitionem Miſſalis Romani*; *tametſi nondum*

Digitized by Google

dum prædicta Beata Roſa ſolemni Canonizationis ritu fuerit ab Eccleſia inter Sanctas relata. Sed & antea Fratribus Prædicatoribus Conventus Foroliovienſis Miſſam de Beato Jacobo Salomonio, *toties quoties devotio impulerit, infra annum*, fuiſſe a Clemente Papa VII. die 25. Junii 1526. conceſſam refert Cardinalis Numajus, vivæ vocis oraculum teſtatus apud Caſtellinum *de certit. glor. Sanctor. pag.* 140. Idemque Pontifex in alio ſimili oraculo pro Beata Catharina Bononienſi *in Summ. ſup. dub. dand.* legitur conceſſiſſe, *Miſſam ipſius &c. in ſupradicta die tranſitus tantummodo ſolemniter cantari & celebrari facere; infra annum vero ſubmiſſa voce &c.* Quæ Indulta non alio quam ad Miſſam votivam referri poſſe videntur.

3 Secunda propoſitio eſt, non eſſe permiſſum Presbyteris & Clericis ſive Sæcularibus ſive Regularibus Brevi non comprehenſis recitare Officium Divinum votivum in honorem Beatorum. Non ſolum quippe urgent rationes modo allatæ, ſed inſuper accedit, quod dantur quidem Miſſæ votivæ, ſed Officium votivum non datur. Quod cum ita ſit, eorum propoſitio, qui dicunt licere Presbyteris & Clericis, ſive Sæcularibus ſive Regularibus Brevi non comprehenſis recitare Officium Divinum votivum in honorem Beatorum, eſt, ut Scholæ loquuntur, *de ſubjecto non ſupponente*.

4 Tertia propoſitio eſt, eſſe permiſſum illis etiam, qui non ſunt Brevi comprehenſi, Officium recitare in honorem Beati, non ad ſatisfaciendum obligationi, ſed ex devotione. Utcunque enim ſenſerit Granado *in* 2.2. *controv.* 2. *tract.* 7. *diſput.* 4. *ſect.* 2. Cultus hic non eſt cultus publicus, ſed privatus; qui, ſi ex alibi dictis exhiberi poteſt etiam non Beatificatis, *a fortiori* præſtari poterit illis, qui in canonem Beatorum relati ſunt; uti proſequitur Quartus *loc. cit.* & ut eſt in decretis generalibus pro cultu Beatorum: *In locis, ubi Beatos prædictos ab omnibus coli permiſſum fuit, non inde publica Officii recitatio permiſſa cenſeatur, ſed tantummodo privata, nec ſatisfactoria præcepto recitationis, niſi quoad illos, quibus Sedes Apoſtolica hoc indulſerit.*

5 Item quæritur a Doctoribus, utrum, ſi in Brevi Beatificationis conceſſa ſit ſtatuta die celebratio Miſsæ in determinata eccleſia, quæ eſt alicujus Inſtituti Regularis, poſſit eadem die Miſsa celebrari a Sacerdotibus exteris, qui ad eamdem confluunt eccleſiam. *Affirmative* reſpondet Megalius *in prompt. Theolog. tom.* 1. *in verb. Canonizatio Sanctorum, num.* 1. at negans opinio eſt retinenda non ſolum propter obſervantiam vel conſuetudinem, ſed etiam propter expreſsa ſacræ Congregationis decreta. Quod enim attinet ad obſervantiam, res eſt expedita: primo, quia quando Sedes Apoſtolica voluit, Indultum extendi ad confluentes, id expreſſit in decreto, aut litteris Apoſtolicis Indulti, ut patet ex decreto in cauſa tunc Beati, nunc Sancti Aloyſii Gonzagæ 7. Auguſti 1621. *Congregatio ſacrorum rituum, Præpoſito Generali Societatis Jeſu enixe petente, cenſuit concedendum, ſi Sanctiſſimo Domino noſtro placuerit, ut de Beato Aloyſio Gonzaga die* 21. *Junii, quo ex hoc vita migravit ad cælum, ab omnibus ejuſdem Societatis Religioſis ubique terrarum exiſtentibus, juxta Rubricas Breviarii & Miſſalis Romani de Communi Conf.*

non

non Pontif. Officium recitari & Miſſa celebrari reſpective valeat, necnon & confluentibus eo die ad eorum eccleſias Miſſa in illis de eodem Beato, ut ſupra, celebrari: & ex Brevi Gregorii Papæ XV. 2. Octobris 1621. *Necnon etiam confluentibus eo die ad eorumdem Religioſorum eccleſias Miſſam in illis de eodem Beato Aloyſio Gonzaga, ut ſupra, celebrare liceat, Apoſtolica auctoritate tenore præſentium perpetuo concedimus & indulgemus*: & quia cum in Brevi Beatificationis S. Franciſci Borgiæ concesſa fuisset Misſæ celebratio omnibus Sacerdotibus Societatis Jeſu, qui ubique esſent, uti legitur *in Conſtit.* 49. Urbani VIII. *Bullarii tom.* 5. prædictum Breve fuit deinde extenſum ad alios Sacerdotes confluentes ad eccleſias Patrum Societatis Jeſu, & celebrantes Misſam in ipſis die feſto S. Franciſci Borgiæ: *De eorumdem Fratrum conſilio conceſſionem, & Indultum, deſuperque confectas litteras hujuſmodi ad quoſcumque Sacerdotes Sæculares, ſeu cujuſvis Ordinis, Congregationis, ſeu Inſtituti Regulares ad eccleſias, ſeu Domos Regulares dictæ Societatis Jeſu accedentes ...... eadem auctoritate tenore præſentium extendimus ac concedimus pariter & indulgemus*: Secundo, quia id ipſum factum eſt in conceſſione Officii & Miſſæ de tribus Martyribus Paulo Micki, Joanne de Goto, & Didaco Quizai; Breve quippe Beatificationis facultatem prædictam concedebat Religioſis Societatis Jeſu, quod deinde fuit extenſum ad omnes Sacerdotes tum Regulares tum Sæculares confluentes ad eccleſias ejuſdem Societatis; uti deſumitur *ex Conſtit.* 83. Urbani Papæ VIII. *Bullarii tom.* 5. Quod autem attinet ad ſacræ Congregationis decreta, res clarior eſſe non poteſt: tum quia die 19 Novembris 1622. ſacra Congregatio ſic cenſuit: *Miſſæ certis Regularibus conceſſæ, non poſſint ab aliis dici etiam in ipſorum quidem Regularium eccleſiis*, ut habetur apud Barboſ. *de offic. & poteſt. Paroch. part.* 1. *cap.* 11. *n.* 34. tum quia in decretis generalibus ſupra relatis anni 1659. ſic cautum fuit: *Miſſæ pariter, quæ fuerint indultæ certis perſonis, nempe Presbyteris Regularibus vel Sæcularibus alicujus loci, vel monaſterii, ſeu Presbyteris alicujus eccleſiæ ſervitio præcipue addictis, a confluentibus Sacerdotibus quavis dignitate, etiam Cardinalatus, inſignitis minime celebrentur*. Quia vero congruum non videtur, ut Sacerdotes exteri confluentes ad eccleſiam, in qua Miſſa in honorem Beati celebratur, aliam celebrent Miſſam, hac de cauſa conſuetudo inolevit, ut in ipſo Beatificationis Brevi, in quo celebratio Miſſæ conceditur, celebratio ipſa extendatur ad Sacerdotes exteros, qui ad eccleſiam confluunt; quemadmodum colligi poteſt ex Brevibus Beatificationum SS. Cajetani, Joannis de Deo, Roſæ Limanæ, Pii Papæ V., Joannis a Cruce, Franciſci Solani, Turribii, Joannis Franciſci Regis, Vincentii a Paulo, Fidelis a Sigmaringa, Beatorumque Petri de Arbues, Martyrum Gorcomienſium, Hyacinthæ de Mareſcottis, & Petri Forerii. Quod ſi in aliqua Regularium eccleſia feſtum duplex celebretur in honorem alicujus Sancti, & Regularibus ipſis conceſſa ſit a Sede Apoſtolica Miſſa particularis non inſerta in Miſſale Romanum, ceteri Sacerdotes Indulto non comprehenſi, eademque die accedentes ad ipſam Regularium eccleſiam, eam Miſſam

Miſſam particularem celebrare non poſſunt, juxta ſacræ Congregationis decreta apud Clericat. *ante ſuas deciſiones de ſacrif. Miſſæ num.* 16. & apud Biſſum *ad litter. M. num.* 216. §. 4. Attamen ad evitandam ſupradictam incongruentiam Miſſam quidem de Sancto celebrare poſſunt, ſed de Communi, ac deſumptam ex Miſſali Romano, juxta reſolutiones ſacræ Congregationis rituum die 19. Novembris 1622. *&* die 9. Junii 1668. quarum verba ſunt hæc: *Qui celebrat Miſſam in aliqua eccleſia Regularium, aut etiam Monialium, in qua ſit de feſto duplici habente Miſſam propriam, quæ non ſit conceſſa omnibus, Miſſam quidem dicat de feſto, ſed cum Miſſali Romano.* Id late explicant Gavant. *tom.* 1. *part.* 3. *tit.* 10. *num.* 16. Biſſus *litter. M. num.* 216. §. 4. Tonell. *ſacr. enchirid. lib.* 1. *cap.* 2. §. 8. Sporer. *Theolog. moral. tom.* 3. *part.* 2. *cap.* 6. *ſect.* 4. §. 3. *num.* 430. La Croix *tom.* 2. *part.* 2. *num.* 372. *&* 376. Accedit decretum generale ejuſdem ſacræ Congregationis die 20. Novembris 1717. approbatum a Clemente XI. ut *in ſuo Bullario pag.* 576. *Licere in poſterum tum Confeſſario, tum Capellanis tantum quarumcumque Monialium ſervitio addictis, Miſſas Sanctorum, de quibus ipſæ recitant Officium, celebrare, ſed cum Miſſali Romano, & de Communi, non vero Miſſas proprias eorumdem Sanctorum variis Ordinibus a ſacra Congregatione conceſſas: & ita decrevit, & ſervari mandavit.*

6 Proſequendo examen quæſtionum, quæ a Doctoribus inſtituuntur circa cultum Beatorum Beatificatione formali, quæritur etiam, utrum liceat transferre diem Servi Dei beatificati, diem (inquam) quæ deſignatur in Brevi pro celebratione Miſſæ & recitatione Officii. Joannes a Sancto Thoma *in* 2. 2. *D. Thomæ diſput.* 9. *art.* 1. opinioni affirmanti adhærere videtur, licet dicat, tutius eſſe *in facti contingentia* ſacram conſulere Congregationem. Fundamentum ejuſdem poſitum eſt in eo, quod, quando fit conceſſio celebrandi certa die, ſi aliud non explicetur, conceſſio eſt intelligenda juxta communes Rubricas, ut tali die celebretur, niſi adſit impedimentum, &, ſi adſit, ut ad aliam diem transferatur. Verum, ſi non eſt permiſſum nec Sæcularibus nec Regularibus excedere limites verbales Indultorum ſuper Beatificationibus, & præſertim in Miſſæ celebratione ac Officii recitatione, translatio prædicta non videtur eſſe permiſſa abſque Sedis Apoſtolicæ beneplacito, ſicuti ad rem ſcribit Diana *in edit. coord. tom.* 9. *tract.* 5. *reſolut.* 21. *num.* 11. quod porro beneplacitum fuit a ſacrorum rituum Congregatione denegatum, uti teſtantur Turrianus *in* 2. 2. *diſput.* 17. *dub.* 8. & Guyet *de feſt. propr. Sanctor. lib.* 2. *cap.* 19. *quæſt.* 11. *§. Pari jure*. Prædicta ſcilicet ſententia, in qua firmatum fuit, non eſſe permiſſum abſque Apoſtolica facultate transferre diem celebrationis Miſsæ & recitationis Officii, quæ in honorem Beatorum conceſsa ſunt, confirmari poteſt, perpendendo, quod in omnibus Beatificationum Brevibus, poſt tempus ſaltem ſummi Pontificis Alexandri VII. ſtatuitur, ut ſolemnia Beatificationis primo expleantur in baſilica Principis Apoſtolorum, poſtea eadem ſolemnia intra definitum tempus expleantur extra Urbem. Contigit autem aliquando, ut propter

propter diſtantiam locorum ſolemnia intra tempus conſtitutum fieri non potuerint, in locis præcipue ab Urbe remotis; & tunc petita fuit a Sede Apoſtolica prorogatio, quæ ſignanter conceſsa eſt in Beatificatione Martyrum Gorcomienſium, & Joannis a Cruce. Si ergo, inconſulta Sede Apoſtolica, non eſt permiſsa tranſlatio ſolemnitatis Beatificationis, licet ea juſta de cauſa intra tempus conſtitutum fieri non potuerit; ne tranſlatio quidem celebrationis Miſsæ & recitationis Officii, inconſulta Sede Apoſtolica, fieri poterit, etiamſi definita die nec Miſsam celebrare, nec Officium recitare licuerit.

7 Præterea hiſce cohærenter, atque adductis *in primo hujus Operis libro* quæritur a Doctoribus, utrum unicuique permiſsum ſit colendam in altari conſtituere Imaginem Beati. Huic quæſito reſpondere videntur affirmando Caſtropal. *loc. cit.* §. 5. *verſ. Ex his infertur*, & Del Bene *l. c. pariter cit. num.* 4. At, ſi quæſtio reſpicit locos in Indulto Beatificationis non expreſsos, horum Doctorum opinio eſt rejicienda. Hæc enim extenſio cultus Beatorum de loco ad locum, inconſulto ſummo Pontifice, adverſatur decretis generalibus alibi relatis, & editis die 27. Septembris 1650. *Ubi in uno loco cultus fuerit conceſsus, non extendatur, inconſulto Pontifice, ad alium locum, quavis alia concurrente auctoritate.* Notatu etiam dignum eſt, quod legitur in regeſtis ſacræ Congregationis de cultu tunc Beati, nunc Sancti Felicis a Cantalicio, quorum regeſtorum verba ſunt hæc: *Epiſcopus Civitatis Ducalis, intra cujus limites ſitum eſt oppidum Cantalicium patria Beati Felicis Fratris Ordinis Capuccinorum, ſacræ ritnum Congregationi nuntiavit in univerſa diœceſi paſſim erecta reperiri altaria & Capellas in honorem ejuſdem Beati, quamvis ſan. mem. Urbanus VIII. tantummodo in oppido Cantalicio cultum eidem Beato exhiberi poſse conceſserit. Verum quia ſuaſum eſt ſibi, cultum prædictum non ſine gravi ſcandalo, & illius populi mœrore ob ſingularem, quam gerunt eidem Beato, religionem removeri poſse, ſupplicavit propterea, cultum extendi ad univerſam diœceſim. Et ſacra Congregatio mandavit, fieri verbum cum Sanctiſſimo, & affirmativam ejuſdem Congregationis ſententiam aperiri. Acceſsere mox humillimæ & enixæ totius Ordinis Capuccinorum preces. Facta igitur Sanctiſſimo de prædictis relatione, Sanctitas ſua benigne annuit: at, ne trahi poſſit ab aliis in exemplum, Decretum, ut infra, extendi juſſit.*

Epiſcopus Civitatis Ducalis, intra cujus diœceſis limites ſitum eſt oppidum Cantalicium patria Beati Felicis, necnon Fratres Ordinis Capuccinorum, quorum Regulam idem Beatus, dum viveret, profeſsus eſt, ſacræ rituum Congregationi humiliter & enixè ſupplicarunt, ut dignaretur cultum ejuſdem Beati olim a ſan. mem. Urbano VIII. oppido Cantalicio indultum ad univerſam diœceſim extendere: Et ſacra eadem Congregatio cenſuit, petitas litteras ſub annulo Piſcatoris poſse per Sanctiſſimum, ſi ita Sanctitati ſuæ viſum fuerit, ex ſpeciali gratia concedi; die 9. Aprilis 1661. Facta autem Sanctiſſimo de prædictis relatione, Sanctitas ſua benigne annuit; die 16. ejuſdem menſis, eodemque anno 1661.

8 Huic denique favent aſſumpto nonnullæ ſummi Pontificis Alexandri VII.

dri VII. epiſtolæ in forma Brevis, quæ ſic ſe habent: *Dilecte Fili, ſalutem* (ſcriptæ ſunt hæ epiſtolæ cuidam Joanni Miget Biſuntinæ diœceſis): *Cum, ſicut Nobis nuper exponi feciſti, tu pro ſingulari tua erga Beatum Franciſcum de Sales Epiſcopum Genevenſem devotione, Capellam ſeu altare ſub illius invocatione in parochiali eccleſia Sancti Stephani loci de Pontarlier Biſuntinæ diœceſis erigere poſſe ſummopere deſideres; Nos piis tuis hac in re votis benigne annuere cupientes &c. tibi, ut unam Capellam ſeu altare in prædicta parochiali eccleſia ſub invocatione & in honorem memorati Beati Franciſci de Sales, de conſenſu tamen dilecti Filii Rectoris eccleſiæ hujuſmodi, erigere ſeu erigi curare libere & licite poſſis & valeas, auctoritate Apoſtolica tenore præſentium concedimus & indulgemus.*

9 Aliæ ejuſdem Pontificis epiſtolæ datæ ſunt Univerſitati, & hominibus terræ Pontremoli Sarzanen. diœceſis; & ſic ſe habent: *Exponi Nobis nuper fecerunt dilecti Filii Univerſitas & homines terræ Pontremoli Sarzanenſis diœceſis, quod a quindecim vel ſexdecim annis in eccleſia Sanctæ Mariæ de Populo nuncupata dictæ terræ Fidelium venerationi expoſita reperitur effigies Beati Cajetani Thienæi inter Imagines Aſſumptionis Beatæ Mariæ Virginis, ac Sanctorum Antonii Patavini, & Ivonis, necnon Angeli Cuſtodis in eadem tela depictas, in qua memoratus Beatus Cajetanus prædictam Beatam Virginem Aſſumptam contemplans repræſentatur. Cum autem, ſicuti eadem expoſitio ſubjungebat, prædicti exponentes effigiem dicti Beati ſic erectam tenendi licentiam nondum obtinuerint, Nobis propterea humiliter ſupplicari fecerunt, ut ſibi in præmiſſis opportune providere, &, ut infra, indulgere de benignitate Apoſtolica dignaremur. Nos igitur &c. hujuſmodi ſupplicationibus inclinati, ut de cetero memorata effigies dicti Cajetani ſic, ut præmittitur, erecta, & Fidelium venerationi expoſita in eccleſia ſupradicta haberi libere & licite poſſit & valeat, auctoritate Apoſtolica tenore præſentium concedimus & indulgemus.*

10 In Brevibus Beatificationum SS. Franciſci Saleſii, & Cajetani non fuerat cultus permiſſus loco de Pontarlier, nec terræ Pontremoli. Si ergo a Sede Apoſtolica petita fuit facultas exponendi & retinendi eorum Imagines in templis eorum locorum, nemo eſt qui non videat, *a poſteriori* arguendo, nequaquam eſſe permiſſum, adorandam ſuper altari conſtituere Imaginem Beati in locis & eccleſiis Indulto Beatificationis non comprehenſis; cum fruſtra imploretur precibus, quod jure communi conceditur.

11 Sed & aliæ ſunt epiſtolæ in forma Brevis Ven. Servi Dei Innocentii Papæ XI quarum ope conceſſum fuit, ut in eccleſia S. Anaſtaſiæ de Urbe ſuper altari exponi poſſet Imago Beati Turribii, cui cultus fuerat conceſſus per Breve Beatificationis in civitate & diœceſi Limana, in civitate Majoricæ, & in Collegio Ovetenſi Univerſitatis Studii generalis Salmanticenſis: *Innocentius Papa XI. Ad futuram rei memoriam. Illius vices, licet immeriti, gerentes in terris, qui Sanctos & Electos ſuos corona juſtitiæ donat in cælis, piis Chriſtifidelium votis ad augendam eorumdem Beatorum cæleſtis*

Je-

Jeruſalem civium venerationem laudabili ſtudio tendentibus libenter annuimus, illaque favoribus & gratiis proſequimur opportunis. Cum itaque, ſicut dilectus Filius Joannes Franciſcus de Vagliadolid Canonicus Metropolitanæ eccleſiæ Limanæ, ac Poſtulator in cauſa Canonizationis Beati Turribii olim Archiepiſcopi Limani Nobis nuper exponi fecit, ipſe ad augendam Chriſtifidelium erga eumdem Beatum Turribium venerationem, illius Imaginem in Sæculari & Collegiata eccleſia Sanctæ Anaſtaſiæ de Urbe ſuper altari ibidem a dilectis etiam Filiis Capitulo & Canonicis ejuſdem eccleſiæ ad id conceſſo publico Fidelium cultui exponi poſſe plurimum deſideret; Nos ipſius Joannis Franciſci deſiderio hac in re, quantum cum Domino poſſumus, favorabiliter annuere volentes &c. de Venerabilium Fratrum noſtrorum S. R. E. Cardinalium ſacris ritibus Præpoſitorum conſilio, ut Imago memorati Beati Turribii in prædicta eccleſia Sanctæ Anaſtaſiæ ſuper altari ad id, ſicut præmittitur, conceſſo publicæ Chriſtifidelium venerationi exponatur, ipſiuſque Beati Turribii feſtum die 27. Aprilis, uti certis in locis, quæ in litteris noſtris in ſimili forma Brevis ſuper illius Beatificatione emanatis expreſſa ſunt, etiam in ipſa eccleſia Sanctæ Anaſtaſiæ cum Officio & Miſſa juxta Rubricas Breviarii & Miſſalis Romani, &, quantum ad Miſſas attinet, a Sacerdotibus quoque confluentibus, celebretur, Apoſtolica auctoritate, tenore præſentium concedimus & indulgemus. Quæritur, an, ſicuti inconſulto ſummo Pontifice non eſt permiſſum colendam conſtituere Imaginem Beati in aliquo altari extra locos in Indulto Beatificationis expreſſos, ita hoc ipſum dicendum ſit quoad Imagines illorum Beatorum, quorum cultus fuit approbatus, quia immemorabilis, vel ex alio quocumque capite conſtituente caſum exceptum a decretis Urbani VIII. Si quæſitum eſſet ſolvendum juxta ea quæ paſſim accidunt, dicendum eſſet, id fieri poſſe inconſulta Sede Apoſtolica. Vix etenim a ſacrorum rituum Congregatione approbatus eſt cultus immemorabilis, aut eſt reſponſum conſtare de caſu excepto, cum in altaribus paſſim collocantur Imagines prædictorum Beatorum. Mediâ in Urbe Patres Societatis Jeſu ſuper altare ſui templi collocarunt Imaginem **B. Joannis** Nepomuceni ante ejus Canonizationem, ſtatim poſtquam a ſacrorum rituum Congregatione decretum eſt, conſtare de caſu excepto a decretis Urbani VIII. ratione cultus immemorabilis. Nec defuerunt aſſerentes, id licitè fieri potuiſſe, cum ageretur de Beato per cultum immemorabilem, non autem per Breve Pontificium declarato; & ſic citra periculum excedendi terminos verbalis Indulti, ſeu Brevis cultum indulgentis. At, ſi veritatem amamus, ſicuti non eſt permiſſum inconſulta Sede Apoſtolica conſtituere in altari Imaginem Beati Beatificatione formali extra locos in Indulto ſeu Brevi Beatificationis expreſſos, ita, & fortaſſe multo magis dicendum eſt, id non eſſe permiſſum in Beatis Beatificatione æquipollenti, hoc eſt per declarationem caſus excepti a decretis Urbani VIII. Decretum quippe anni 1650. allatum *ſuperiori n. 7.* generale eſt, ideoque comprehendens Beatos omnes. Decreta quoque alibi relata Alexandri VII. pertinentia ad cultum Beatorum generalia

ſunt, nec ullam conſtituunt diſtinctionem aut differentiam inter Beatos; quocirca (uti dictum eſt) omnes comprehendunt. Additur, quod Sedes Apoſtolica declarando cultum immemorabilem alicujus Beati, nihil novi indulget, nec cultum extendit, ſed jam inductum ſervat indemnem: ita ut, ſi a tempore immemorabili expoſita fuerit Imago in aliquo templo, approbando hunc cultum immemorabilem, ſtatuat, non eſſe amovendam ab altari; nec cultum accuſari poſſe tamquam illicitum, ſeu contrarium decretis de non cultu. Hoc autem præmiſſo, ecquis eſt, qui privata auctoritate audeat cultum inductum ex. gr. Bononiæ a tempore immemorabili erga Beatum, approbatumque a Sede Apoſtolica quoad locum in quo inductus eſt, ad alias civitates extendere, Sede Apoſtolica inconſulta? Quod ſi id vetitum eſt in Beatis Beatificatione formali, in quibus præceſſit examen virtutum & miraculorum, multo magis id vetitum eſſe debebit in Beatis Beatificatione æquipollenti, & per cultum immemorabilem, in quorum cauſis nullum præceſſit examen virtutum & miraculorum. Quod ſi dicas, hinc ſequi, non poſſe hoſce Beatos Beatificatione æquipollenti invocari extra locos, in quibus cultus ab immemorabili eſt inductus & approbatus, falleris: poſſunt enim ubique tamquam Beati invocari, quemadmodum & Beati Beatificatione formali: poſſunt pro beneficiis acceptis tabellæ ad eorum aras appendi; ſed ad aras eorum locorum, vel in quibus cultus immemorabilis eſt approbatus, ſi ſermo ſit de Beatis Beatificatione æquipollenti, vel ad aras locorum in Indulto ſeu Brevi Beatificationis comprehenſorum, ſi ſermo ſit de Beatis Beatificatione formali. Et hac quidem via & ratione nec pietas religioſa imminuitur, nec ſpecie & obtentu devotionis fines conſtituti proprio marte amplientur. Quod eo facilius ab omnibus eſt admittendum, quia Sedes Apoſtolica juſtis de cauſis hujuſmodi cultum ampliare conſuevit, ſi ad eam prece humili, uti decet, confugiatur.

12 Quæritur tandem, an ante Canonizationem Beatorum aliquando extendatur facultas Officii & Miſſæ ad alios locos Indulto Beatificationis non comprehenſos; & affirmanter reſpondetur. Celebris eſt propagatio hujus facultatis poſt Beatificationem, & ante Canonizationem S. Roſæ Limanæ. In Brevi quippe Beatificationis facta fuit conceſſio Officii & Miſſæ civitati & diœceſi Limanæ, & univerſo Ordini S. Dominici tum Fratrum, tum Monialium *reſpective*; uti deſumitur ex dicto Brevi edito die 12. Februarii 1668. Die 14. Septembris ejuſdem anni, inſtantibus Carolo II. Hiſpaniarum Rege, & Regina Marianna ejus matre, propagata eſt facultas Officii & Miſſæ ad univerſum Clerum tum Sæcularem tum Regularem quarumcumque provinciarum & regionum Americæ, & Indiarum Catholicæ Majeſtati ſubjectarum. Die 26. Julii 1670. ad preces Cardinalis Urſini Protectoris Regni Poloniæ eadem facultas extenſa eſt ad univerſum Clerum Sæcularem & Regularem Poloniæ, Lithuaniæ, totiuſque Polonicæ ditionis; eodemque anno propagata fuit ad omnes provin-

vincias, regiones, & Regna ſubjecta Leopoldo Romanorum Regi in Imperatorem electo, & Domui Auſtriacæ. Omnia hæc autem facta ſunt in augmentum cultus S. Roſæ poſt Beatificationem, & ante Canonizationem, cum ipſa ex Dei Servis, quos Occidentales Indiæ protulerunt, prima fuerit, quæ publici cultus honore per Sedem Apoſtolicam decorari meruerit; ita ut Indulta modo memorata, quæ Beatæ Roſæ conceſſa ſunt, vix in exemplum trahi poſſint. Ideoque, loquendo de propagatione Officii & Miſſæ, quæ regulariter fieri conſuevit poſt indultam aliis Servis Dei Beatificationem, ejus momentum pendet a circumſtantiis, quæ ſacrorum rituum Congregationi exponuntur, quæque aptæ ad rem & ad effectum, de quo agitur, videri poſſunt. Si conſtet itaque ex atteſtationibus Epiſcoporum, aliquarum civitatum populos pie exoptare, ut ſibi cultus erga Dei Servum in canonem Beatorum relatum permittatur, ſi Reges aut Principes id ipſum exoptent, ſi gratiæ aut miracula in aliqua civitate interceſſione Beati a Deo facta ſint, ſive aliqua alia cauſa ſit, cur cultus extendatur ad locum Brevi Beatificationis non comprehenſum, hæc & hujuſmodi alia apta videntur ad impetrandam a ſummo Pontifice, prævio ſacræ Congregationis conſilio, gratiam Officii & Miſſæ.

13 Si qua ergo remanet difficultas, hæc reſpicit conceſſionem lectionum propriarum pro Officio Beatorum, de qua re in ſacrorum rituum Congregatione fuit alias mota controverſia, an ſcilicet fieri poſſet, ſeu an expediret concedere lectiones proprias pro Officio dictorum Beatorum, uti deſumitur ex hoc decreto: *Poſt tres Congregationes particulares habitas coram Eminentiſſ. Dominis Cardinalibus Sacchetto, & Pamphilio cum interventu Dominorum Conſultorum, & Secretarii ſuper Officio proprio Beatæ Magdalenæ de Pazzis cum reformatione totalis Officii alias oblati propoſita fuit ab Eminentiſſ. Cardinali Sacchetto inſtantia Prioriſſæ monaſterii Incarnationis Verbi Dei de Urbe Ordinis Carmelitarum Diſcalceatarum, & Sanctiſſimi Domini noſtri ſecundum carnem neptis pro approbatione Officii proprii Beatæ Magdalenæ de Pazzis a Congregatione particulari prædicta compilati, cui alias Sanctitas ſua, me referente, annuit pro Urbe tantum, remiſſo ad ſacram Congregationem illius examine: & ſacra Congregatio, præſente & opponente R. P. D. Promotore Fidei, dubitavit primo, an expediat concedere propria Officia Beatis non canonizatis; quia, cum actus Beatificationis ſit ſimplex permiſſio cultus, & ſit retractabilis, videtur, quod conceſſio Officii proprii in Eccleſia cum approbatione virtutum & miraculorum conſtituat aliquem gradum irretractabilitatis, ſaltem non ſine ſcandalo Fidelium; ſecundo, quia, cum in noviſſimis decretis anno* 1642. *editis pag.* 55. *habeatur, non debere in futurum procedi ad Canonizationem Beatorum, niſi prius coram Sanctiſſimo fiat plena & diſtincta relatio non modo eorum, quæ in proceſſibus, & aliis ſcripturis continentur, & quæ illis per ſummos Pontifices intuitu ipſius venerationis elargita fuerunt, verum etiam eorum, quæ ſupervenerunt poſt conceſſam eiſdem venerationem, de quibus conſtare poſſit ad hoc, ut ex prædictis omnibus valeat ſummus Pontifex deliberare, an ſit procedendum*

Digitized by Google

dendum ad Canonizationem, videtur, quod idem per æquipollens, & ex præſumpta mente legis ſervari debeat in conceſſione Officii proprii. Ideoque ſacra Congregatio, ſcilicet Pamphilius, Roccius, Franciottus, Bragadinus, Montaltus, Facchenettus, & Ginnetus fuerunt in voto, ut hujuſmodi objecta referantur Sanctiſſimo; Sabellus vero, Sacchettus, & Coſtagutus fuerunt in voto pro conceſſione ſimpliciter: & ſic mandatum R. P. D. Promotori Fidei, ut ex ſuo munere dictas oppoſitiones Sanctiſſimo referat. Die 5. Martii 1644.

14 Quid fuerit a ſummo Pontifice in re, de qua nunc agimus, decretum, ignoratur; ita ut ea, quæ modo relata ſunt, decreti nomen non mereantur. At, quatenus decretum appellari deberent, id ad ſummum procedere potuiſſet in Beatificatis Beatificatione formali ante annum 1668. quo tempore virtutes & miracula ante Beatificationem diſcuſſa, poſt Beatificationem, & in tranſitu ad Canonizationem iterum examinabantur, ut alibi dictum fuit. Aptari ergo non poteſt hodiernæ praxi introductæ potiſſimum ab anno prædicto 1668. juxta quam virtutes & miracula, quæ *formiter* diſcuſſa, & approbata fuerunt ante Beatificationem, iterum poſt Beatificationem non examinantur, ſed fit eorum ſimplex relatio, formaliſque diſcuſſio reducitur ad miracula, quæ ſupervenerunt poſt indultam Beatificationem: ceſſat enim hoc in caſu periculum illud *retractabilitatis*, quod adeſſe credebatur, ſi lectiones propriæ, in quibus virtutes & miracula enarrantur, in honorem Beatorum concederentur. Utque cetera prætereantur exempla antiquiora, a ſacrorum rituum Congregatione poſt Beatificationem conceſſæ ſunt lectiones propriæ pro Officiis Beatorum Martyrum Gorcomienſium, Beati, nunc Sancti Pii Papæ V., Beati, nunc Sancti Joannis de Cruce, viginti trium Martyrum Ordinis Minorum, trium Martyrum Pauli Micki, Joannis de Goto, & Didaci Quizai e Societate Jeſu, Beatorum Petri Forerii, Vincentii a Paulo poſtmodum canonizati, & Fidelis a Sigmaringa ac Camilli de Lellis, quos noviſſime in Sanctorum album retulimus.

CAPUT TERTIUM.

De conceſſione Officii & Miſſæ in honorem Beatorum Beatificatione æquipollenti, & ſignanter per cultum immemorabilem.

1. IN ſecundo hujus Operis libro ſatis ſuperque oſtenſum fuit, quid ſit cultus immemorabilis, quomodo probetur, & quomodo ex cultu immemorabili coaleſcat Beatificatio, quæ dicitur *per æquipollens*. Quia vero dubitari poterat, & re ipſa dubitabatur, an, approbato cultu immemorabili, ſtatim & ex conſequenti conceſſæ intelligerentur celebratio & recitatio tum Miſſæ tum Officii in honorem Dei Servi, cujus cultus immemorabilis fuerat approbatus, licet in probatione prædicti cultus oſtenſum non fuiſſet, Miſſam & Officium fuiſſe celebrata & recitata tempore imme-

immemorabili, aut annorum centum, quod in præſenti materia æquiparatur immemorabili; ſacrorum rituum Congregatio declaravit, cultum immemorabilem non ſufficere pro conceſſione Officii & Miſſæ, ſed requiri probationem immemorabilis *in ſpecie*, hoc eſt a tempore immemorabili tum Miſſam tum Officium fuiſſe celebrata & recitata.

2 Verba decreti ſacræ Congregationis ſunt hæc: *Sacra rituum Congregatio, annuente Sanctiſſimo Domino noſtro, decrevit, immemorabilem probatam ſuper cultu & veneratione alicujus Sancti non canonizati, nec beatificati non ſuffragari ad effectum, quod de illo poſſit concedi Miſſa aut Officium, ſed in ſpecie, & in illo loco eſſe probandam immemorabilem quoad cultum cum Miſſa & Officio: & ita in poſterum ſervari mandavit. Die* 20. *Novembris* 1628. Hujus autem decreti non ſolum meminerunt Contelorius *de Canonizat. Sanctor. pag.* 823. Barboſa *de offic. & poteſt Epiſcopor. allegat.* 97. *prope finem*, & *in Summa Apoſtolicar. deciſion. collectan.* 661. *num.* 1. Pignatellus *conſult.* 87. *num.* 2. *in fine tom.* 4. Matta *de Canonizat. Sanctor. part.* 5. *cap.* 3. *num.* 10. ſed id etiam, ut cetera prætereantur, renovatum dici poteſt anno 1693. occaſione conceſſionis Officii & Miſſæ in honorem tunc Beatæ, nunc Sanctæ Julianæ de Falconeriis: *Obtenta a Sanctiſſimo Domino noſtro Innocentio Papa XII. per Poſtulatores cauſæ ſub die* 5. *Decembris* 1692. *proxime præteriti nova audientia ſuper inſtantiis ab eiſdem alias ſacræ rituum Congregationi porrectis pro conceſſione Miſſæ & Officii Beatæ Julianæ de Falconeriis Ordinis Servorum Beatæ Mariæ Virginis, iterumque propoſitis in ſacra rituum Congregatione ab Eminentiſs. & Reverendiſs. Domino Cardinali Colloredo inſtantiis prædictis, audito tam in voce, quam in ſcriptis Reverendiſs. Archiepiſcopo Myrenſi Fidei Promotore, cenſuit, ſtandum eſſe in primo loco deciſis ſub die* 5. *Auguſti* 1690. *nempe, caſum, de quo agitur, ſtantibus variis circumſtantiis quæ concurrunt, non comprehendi in decreto generali anni* 1628. *ideoque concedi poſſe Officium & Miſſam ſub ritu ſemiduplici de Communi Virginum pro Religione Servorum Beatæ Mariæ Virginis, & pro Urbe Florentina; & inſuper decrevit, in poſterum ſervandum eſſe decretum generale in forma præciſa, ita ut non ſuffragetur immemorabilis, niſi probata in eadem ſpecie Officii & Miſſæ, ſi Sanctiſſimo Domino noſtro placuerit: Die* 10. *Januarii* 1693. *Et Sanctiſſimus Dominus noſter ad pias ac humillimas preces Sereniſſimæ Eleonoræ de Auſtria Poloniæ Reginæ ab Excellentiſſimo Principe de Linchteſtain Cæſareo Oratore eidem Sanctitati ſuæ porrectas, prout in precibus prædictis ad ſacram Congregationem remiſſis ad formam prædictorum decretorum, benigne annuit: Die* 17. *Octobris ejuſdem anni* 1693.

3 Admittunt decreta hæc, poſſe Officium recitari & Miſſam celebrari in locis, in quibus, probato cultu immemorabili, probatum eſt etiam, fuiſſe inter ceteros actus cultus publici Officium recitatum & Miſſam celebratam; quod eſt juri conſonum: ex jure ſiquidem fit, ut, præcedente probatione cultus immemorabilis *in ſpecie* Officii & Miſſæ, hæc non denegentur, ſi approbato caſu excepto, a ſacrorum rituum Con-

Congregatione petantur; uti late oſtendunt Lezana *conſult.* 2. & Pappacoda *in diſſert.* 150. inter collectas a Donato Antonio de Marinis. Beatus Petrus Eremita ab immemorabili tempore colebatur Officio & Miſsa a Clero & populo terræ Tribarum dioeceſis Anagninæ: atque ideo Clemens Papa VIII. prævio conſilio Congregationis ſacrorum rituum, & recenſione Officii facta per Cardinalem Baronium, per litteras Apoſtolicas in forma Brevis expeditas die 14. Auguſti anni 1602. annuit pro continuatione; & ſacra Congregatio die 3. Martii 1674. conceſſit, ut idem Officium recitari poſset etiam a Clero terræ Sublaci, & aliorum locorum abbatiæ ſubjectorum. Corroboratur id ipſum decreto anni 1605. apud Barboſam *in Summ. Apoſtolicar. deciſion. collect.* 532. *num.* 11. *Officium pro Sanctis etiam non canonizatis poteſt recitari de Communi, ubi viget conſuetudo immemorabilis recitandi*: quodque notabilius eſt, ſi Urbanus VIII. in ſuis decretis generalibus ait, *Declarans, quod per ſupraſcripta præjudicare in aliquo non vult, neque intendit iis, qui aut per c mmunem Eccleſiæ conſenſum, vel immemorabilem temporis curſum, aut per Patrum, virorumque ſanctorum Scripta, vel longiſſimi temporis ſcientia ac tolerantia Sedis Apoſtolicæ, vel Ordinarii coluntur*; infertur, jure fieri, ut Miſsa & Officium concedantur in honorem illius Dei Servi, cujus cultus immemorabilis fuit approbatus, ſi probatum fuerit, Miſsam & Officium fuiſse a tempore immemorabili in ejus honorem recitata & celebrata. Sed & integra permanente juris diſpoſitione, ſi debitæ adſint circumſtantiæ, poterit ſacra rituum Congregatio, non obſtantibus antea relatis decretis, benigne indulgere, accedente ſummi Pontificis confirmatione, ut, probato cultu immemorabili, recitetur Officium & celebretur Miſsa in honorem Beati, quamvis a tempore immemorabili nec fuerit Officium recitatum nec Miſsa celebrata in ejus honorem. Ita teſtatus eſt Proſper Bottinius olim Fidei Promotor in ſuis animadverſionibus factis occaſione petitionis Officii & Miſsæ in honorem Beatæ Mariæ de Socos, cujus cultus immemorabilis fuerat approbatus: *Aut fundatur petitio conceſſionis Miſſæ & Officii in circumſtantiis particularibus, ex quibus prætendunt Poſtulatores, hunc caſum non eſſe in decreto anni 1628. comprehenſum, quemadmodum negari non poteſt, quod ob peculiares circumſtantias in aliquibus caſibus hujuſmodi petitioni ſacra Congregatio annuendum eſſe cenſuerit, & ſerio perpendendum eſt, an concurrant in præſenti circumſtantiæ tales, quibus firmari poſſit, caſum non eſſe comprehenſum.* Dum munere fungebar Fidei Promotoris, die 14. Aprilis 1714. mihi demandatum fuit, ut diſsertationem pro veritate exararem, in qua exponerem, utrum conſimiles inſtantiæ pro conceſſione Officii & Miſsæ in honorem Beatorum Beatificatione æquipollenti eſsent indiſcriminatim admittendæ, an potius indiſcriminatim rejiciendæ. Mandatis morem geſſi, typiſque edita diſsertatione, die 15. Julii 1724. actum fuit de hac re: & quidem ſacra Congregatio benigne admiſit, quæ a me fuerunt inſinuata. Relatis ſcilicet ſæpe memoratis decretis anni 1628. & anni 1693. ſic locu-

Digitized by Google

locutus fueram: *At, veritati obſequendo, fere numquam fuerunt executioni mandata hæc decreta, aut quia ex peculiaribus circumſtantiis exiſtimatum fuit, caſus particulares non eſſe ſub illis comprehenſos; aut quia, ut ſæpius audivi, Eminentiſſimi Patres fuerunt in ſenſu, quod decreta illa procedant, prout de jure, & ſic nullatenus impediant, quin in caſibus aliquibus conſilium ſummo Pontifici præſtari poſſit ſuper conceſſione Officii & Miſſæ ex gratia particularibus circumſtantiis innixa*. De hac porro mea diſſertatione judicium tulit Ludovicus de Valentibus nunc Fidei Promotor in ſua diſſertatione de Sanctis Sabinæ diœceſis, & de Officiis, ac lectionibus propriis in eorum honorem concedendis, cujus eximii viri verba non alia hic de cauſa inſero, niſi ut ſingularis ejus in me benevolentiæ teſtimonium afferam: *In quam rem ſatis eſſe reor, ad memoriam Eminentiſſimorum Patrum revocare &c. abſolutiſſimum votum, ſeu diſcurſum de mandato hujus ſacræ Congregationis elaboratum ab Eminentiſſimo & Reverendiſſimo Domino Cardinali Lambertino tunc emeritiſſimo Fidei Promotore, in quo profunda, qua pollet, doctrina, & longa in hiſce præſertim rebus experientia laudata decreta diligenter expendit, ſubſecutam ab antiquo tempore ſacræ Congregationis praxim recenſet, atque diſtinctam retexendo ſeriem plurium caſuum, eorum particulares enucleat circumſtantias, quibus, memoratis decretis non obſtantibus, hujuſmodi Officia indulta fuerunt*. Addenda autem & ſacræ Congregationis reſponſa. In decreto ſiquidem conceſſionis Officii & Miſſæ pro Beato Ollegario hæc habentur: *Inſtantia hujuſmodi mature diſcuſſa, fuit per ſacram Congregationem reſolutum, concedi poſſe Officium & Miſſam de Communi Confeſſoris Pontificis, ſi ita Sanctiſſimo placeret; cum declaratione tamen, quod caſus non ſit in decreto generali anni 1628. comprehenſus, ad hoc, ut ei non ſolum non cenſeatur derogatum, ſed immo illud illæſum & confirmatum remaneat*. In decreto etiam conceſſionis Officii & Miſſæ pro Beato Amædeo Duce III. Sabaudiæ ſic legitur: *Reſolutio dilata fuit, & injunctum Reverendiſſ. Domino Fidei Promotori, ut pro veritate deduceret totum id, quod ei videretur ipſi ſacræ Congregationi inſinuandum. Repropoſita poſtea cauſa, & audito eodem Reverendiſſ. Promotore tam in ſcriptis quam in voce, matureque inſtantia examinata, cenſuit eadem ſacra Congregatio, ſi Sanctiſſimo Domino noſtro placuerit, prædictum Indultum concedi poſſe ex circumſtantiis ſpecialibus, ob quas non ita de facili in exemplum tranſire valeat, derogando ad hunc effectum, quatenus opus ſit, decreto generali 20. Novembris* 1628. In decreto tandem pro conceſſione Officii & Miſſæ in honorem Beati Antonii a Stronconio dicitur, *conceſſionem ex particularibus circumſtantiis non comprehendi in decreto generali*. Particulares ergo circumſtantiæ juxta mentem & praxim ſacræ Congregationis aptæ ſunt ad impetrandam recitationem & celebrationem Officii & Miſſæ, licet ad normam decreti editi die 20. Novembris 1628. non ſit probata conſuetudo immemorabilis *in ſpecie* quoad cultum Miſſæ & Officii.

4 Ad ipſas igitur circumſtantias nunc deſcendendo, prima eſt, ſi vel per tempus excedens centum annos fuerit recitata Miſſa & fuerit celebra-

Digitized by Google

tum Officium in honorem alicujus Servi Dei, licet continuatio tum celebrationis tum recitationis non progreſſa ſit uſque ad tempus, quo pro recitatione & celebratione ſupplicatur; vel ſi per tempus notabile, ſed non immemorabile, nec annorum centum ſuerit celebrata Miſsa & ſuerit recitatum Officium. Exemplum ſumi poteſt a conceſſione Officii & Miſsæ in honorem B. Humilianæ de Cerchiis, B. Chunegundis, B. Ceslai, B. Amædei, B. Petri Armengaudii, & B. Nicolai de Flue. Poſt approbationem videlicet cultus immemorabilis prædictorum omnium Beatorum ſupplices preces porrectæ ſuerunt ſacrorum rituum Congregationi pro conceſſione Officii & Miſsæ: & ſane, quia quoad B. Humilianam, B. Chunegundem, & B. Ceslaum probatum ſuit a Poſtulatoribus, a tempore excedente centum annos celebratam fuiſse Miſsam & recitatum Officium, licet de continuatione uſque ad tempus ſupplicationis nulla probatio allata fuiſset (ſuerat enim intermiſsa poſt reformationem Miſsalis & Breviarii editam a S. Pio V.) ſacrorum rituum Congregatio annuit petitioni; & non ſolum conceſſit, ut Miſsa & Officium poſsent celebrari & recitari in locis, in quibus id antea ſactum fuerat, ſed conceſſionem ipſam ad alios etiam locos extendit, in quibus numquam Officium ſuerat recitatum, & numquam Miſſa celebrata. Poſt approbatum quoque cultum immemorabilem B. Nicolai de Flue eadem ſacrorum rituum Congregatio conceſſit, ut in ejus honorem dici poſſent Miſſa & Officium; eo quia Poſtulatores oſtenderunt, & Miſſam & Officium fuiſſe recitata & celebrata ſpatio ſexaginta duorum annorum; uti colligitur ex Brevi ſan. mem. Clementis IX. typis impreſſo poſt vitam B. Nicolai conſcriptam a Petro Hugone, in quo conceditur, *reaſſumi celebrationem Officii & Miſſæ in honorem dicti Servi Dei ibidem peractam per annos ſexaginta duos uſque ad annum* 1603. cui etiam ſuffragatur Indultum conceſſionis Officii & Miſſæ in honorem B. Ferdinandi III. a Clemente X. conceſſum, prævio conſilio Congregationis ſacrorum rituum, ubi inter cetera conceſſionis argumenta, ſeu, ut vulgo dicitur, *motiva* hæc habentur, quod *inter alia pleniſſime conſtiterit de celebratione Miſſarum in honorem prædicti Servi Dei, prout de Sanctis celebrari ſolent, tam in Sacrario veteri, quam in Capella Beatæ Mariæ Regum nuncupata Metropolitanæ eccleſiæ Hiſpalenſis, ubi extat illius ſepulcrum*, quemadmodum legitur *in Conſtit.* 28. ejuſdem Clementis *Bullarii Romani tom.* 6. Recitatæ conceſſiones proceſſerunt ex allatis circumſtantiis; & ad gratiam, non ad juſtitiam ſunt referendæ. Ut enim jure denegari non potuiſſent Miſſa & Officium, neceſſe ſuiſſet, ut Poſtulatores demonſtrarent, ſpatio ſaltem centum annorum ante annum 1628. quo editum fuit memoratum decretum, ea fuiſſe recitata & continuata uſque ad tempus petitionis: ſiquidem juxta praxim & regulas ſacræ Congregationis expoſitas, dum ageretur de cultu immemorabili, cultus immemorabilis debet excedere metam centum annorum ante editionem Brevis *confirmatorii* decretorum generalium Urbani VIII. Præterea docendum ſuiſſet de continuatione uſque ad tempus,

Digitized by Google

pus, quo ſupplicatur pro approbatione cultus immemorabilis: nimirum minus congruum videri poſset, ut approbaretur cultus immemorabilis, qui ante approbationem in deſuetudinem abiiſset. Neque quod ſciam, ullum adeſt exemplum conceſſionis Officii & Miſsæ probata nedum conſuetudine immemorabili recitationis Officii & celebrationis Miſsæ, ſed etiam continuatione uſque ad tempus petitionis, præter exempla duo B. Auguſtini Dalmatæ, & B. Humilitatis de Faventia; in quibus tamen non defuit gratia, cum conceſſio fuerit amplior præcedenti obſervantia, quando ex jure debuiſset conceſſio eſse coercita intra limites præcedentis obſervantiæ.

5 Secunda circumſtantia favens conceſſioni Officii & Miſsæ, etiamſi non ſit probata conſuetudo immemorabilis *in ſpecie* recitationis & celebrationis Officii & Miſsæ in hoc reſidet, ſi ultra approbationem cultus immemorabilis fuerint in ſacrorum rituum Congregatione diſcuſsæ & approbatæ virtutes Servi Dei, ſive Beati in gradu heroico. Ab hac circumſtantia permota fuit ſacrorum rituum Congregatio, ut annueret Poſtulatoribus petentibus conceſſionem Officii & Miſsæ in honorem tunc Beati nunc Sancti Petri Regalati, & B. Gregorii X. In utraque enim ex prædictis cauſis non ſolum fuerat approbatus cultus immemorabilis, ſed præterea fuerant diſcuſsæ & approbatæ virtutes in gradu heroico. Conceſſio Officii & Miſsæ in honorem B. Gregorii X. facta eſt, dum ego munere fungerer Fidei Promotoris; & ipſe quidem in meis animadverſionibus ponderandam ſacræ Congregationi propoſui circumſtantiam approbationis jam factæ virtutum in gradu heroico: *Ponderandum eſt, quod in hac cauſa non ſolum approbatæ fuerunt virtutes & miracula in relatione Rotali, ſed etiam virtutes fuerunt in hac ſacra Congregatione diſcuſſæ & approbatæ. Hæc autem circumſtantia in pretio habenda eſt, quando poſt approbationem cultus immemorabilis petitur Officium & Miſſa.* Conceſſio vero in honorem B. Petri Regalati contigit tempore, quo Proſper Bottinius Archiepiſcopus Myrenſis hoc eodem munere fungebatur; & is pariter de hac conceſſione cum loqueretur, in ſuis animadverſionibus factis occaſione petitionis Officii & Miſsæ in honorem B. Simonis de Lipnica hæc habet: *Anno 1684. die 5. Februarii ad relationem Eminentiſs. Cardinalis Caſanatæ conceſſum fuit pro Religione S. Franciſci Minorum Obſervantium, & pro civitatibus Valliſoletana & Oxomenſi Indultum Officii & Miſſæ in honorem Beati Petri Regalati poſt declarationem, quod conſtabat de cultu immemorabili &c. Exiſtimatum enim fuit maxima conſideratione dignum, quod uſque de anno 1630. examinati fuerant proceſſus in ſpecie facti auctoritate Apoſtolica ſuper virtutibus & miraculis, & ſub die 16. Novembris emanaverat reſcriptum ad relationem Cardinalis de Torres, plene conſtare de virtutibus in gradu her ico. Unde non mirum ſi ſacra Congregatio cenſuit, concedi poſſe Indultum Officii & Miſſæ.* Ad hanc eamdem claſſem referri poteſt conceſſio Officii & Miſsæ in honorem Beati Joannis Cantii, cum in animadverſionibus idem Proſper Bottinius olim Fidei Pro-

motor hæc referat: *Anno 1680. inſtante Rege Poloniæ, fuit petitum ſimile Indultum pro Beato Joanne Cantio cum enixa inſtantia ore tenus Sanctiſſimo facta a Domino Duce Radzivil ejuſdem Regis Oratore miſſo pro præſtanda obedientia: & nihilominus ſacra Congregatio, priuſquam reſcriberet pro conceſſione, juſſit mihi, ut recognoſcerem, an ex proceſſu ſuper cultu immemorabili talia reſultarent circa virtutes & miracula, ex quibus inſtantiæ annui poſſe videretur. Quod munus ego implere diligenter curavi, & in pleno diſcurſu, qui etiam exhibitus fuit Sanctitati ſuæ, oſtendi, complura concurrere, quæ movere potuerunt ad conceſſionem ex gratia ſpeciali*. Concordat etiam conceſſio Officii & Miſsæ in honorem B. Salvatoris ab Horta: prima quippe vice petitio non fuit admiſsa, eademque poſtmodum die, videlicet 15. Julii 1724. benigne admiſsa eſt; poſtquam ſcilicet Poſtulatores oſtenderunt, fuiſse virtutes examinatas & approbatas a Rotæ Auditoribus, quibus examen earum antiquioribus temporibus, juxta alibi dicta, committebatur. Ideoque, ut concludamus, ſit locus conceſſioni Officii & Miſsæ, ſi poſt approbatum cultum immemorabilem diſcuſsæ fuerint & approbatæ virtutes in gradu heroico, vel ſi ex proceſſibus, licet approbatio virtutum adhuc facta non ſit, talia quoad ipſas virtutes & miracula deducantur, ut Dei Servus dignus haberi poſſit poſt approbatum cultum immemorabilem cultu *permiſſivo* Officii & Miſsæ.

6 Tertia circumſtantia ortum ducit a qualitate cultus, qui ſpatio temporis immemorabilis fuit Dei Servo, ſive Beato exhibitus, licet non fuerit exhibitus *in ſpecie* quoad Officium & Miſsam. Hæc autem cultus qualitas deſumi poteſt aut ex ejuſdem vetuſto & nobili initio, uti contigit in conceſſione Officii & Miſsæ pro B. Ollegario Epiſcopo Barcinonenſi, cujus corpus fuerat elevatum ab Epiſcopo & Capitulo duodecim annis poſt ejus obitum, anno ſcilicet 1148. quo tempore Epiſcopi facultate potiebantur referendi Dei Servos in album Beatorum; aut ex magno ejuſdem cultus apparatu, exemplo conceſſionis Officii & Miſsæ in honorem tunc Beatæ, nunc Sanctæ Margaritæ de Cortona, cui ſummus Pontifex Leo X. indulſit Miſsam & Officium, eo quia die anniverſaria obitus illius ſolemne & publicum feſtum fiebat, ad quod non ſolum populus Cortonenſis, ſed etiam vicinarum civitatum, terrarum, & caſtrorum magna ex parte confluebat; ita ut indecens quodammodo videretur, ea die de B. Margarita Officium non recitari & Miſsam non celebrari. En verba Brevis Leonis X. *Et ad celebrationem tanti feſti non ſolum populus Cortonenſis, ſed etiam vicinarum civitatum, terrarum, & caſtrorum pro magna parte confluant, nihilominus, quia in Miſſis & Officiis illius diei nulla de ipſa Beata Margarita, pro eo quod canonizata, ſeu in Sanctorum catalogo enumerata non exiſtit, mentio ſeu commemoratio fit aut habetur, plures inibi confluentes admirantur &c.* Rurſus qualitas cultus deſumi poteſt ex ejus propagatione, cujus nempe circumſtantiæ ratio in primis habita fuit in conceſſione Officii & Miſsæ in honorem Beatæ Zitæ: publicus enim & immemorabilis

ejuſdem

ejuſdem cultus minime coercitus erat in civitate & diœceſi Lucenſi, ſed & ad oppidum Bargæ ditionis Florentinæ, ad civitatem Ravennatem, ad civitatem Januenſem, ad civitatem Panormitanam, ad inſulam Meliten-ſem, ad civitatem Cæſarauguſtanam, ad nonnullas urbes Regni Luſitaniæ, ad aliaſque Regni Angliæ urbes ante Fidei Catholicæ abjurationem fuerat extenſus. Altarium tandem erectio, & commemoratio in Miſsa aut in Divinis Officiis longo tempore continuatæ impulſum præbent gratioſæ conceſſioni Officii & Miſsæ. Quod ut confirmetur, non deſunt ſacræ Congregationis reſponſa. Facta etenim fuit conceſſio Officii & Miſsæ ratione potiſſimum prædictarum circumſtantiarum in honorem B. Antonii de Stronconio, BB. Julianæ Falconeriæ, Joannæ Principis Portugalliæ, Mariæ de Socos, Catharinæ Januenſis, Tereſiæ, & Sanciæ Monialium Ordinis Ciſtercienſis, & filiarum Sancii I. Regis Portugalliæ, B. Helenæ Enſelminæ, B. Hoſannæ de Andreaſiis, pro cujus veneratione jam fuerat a Leone X. expeditum Indultum his verbis: Ut *de ipſa Hoſanna in die ejus natali, quo ſcilicet ab hac mortali vita ad cæleſtem patriam (etiam in Miſſis aliorum dierum) migravit, in primis & ſecundis Veſperis, ac in Matutinis, & aliis Divinis Officiis ejuſdem diei in civitate & diſtrictu Mantuano, ſicut in natali aliarum Sanctarum Virginum ſolet fieri & celebrari, Commemoratio libere & licite fieri poſſit, concedimus*; necnon BB. Martyrum Joannis de Peruſio Sacerdotis, & Petri de Saxoſerrato Laici Ordinis Minorum Sancti Franciſci.

7 Addi poſſunt aliæ circumſtantiæ, ex. gr. ſi Dei Servus, cujus cultus immemorabilis fuit probatus, fuerit alicujus Religionis ſive Inſtituti Regularis fundator: hac etenim præcipue de cauſa Officium & Miſſa conceſſa fuere poſt approbatum caſum exceptum a decretis Urbani VIII. in honorem B. Bernardi Ptolemæi; uti colligitur ex Brevi Clementis X. confirmatorio reſolutionis editæ a ſacra Congregatione ſuper Officio & Miſſa: *Religionem ſalubribus Inſtitutis propagarunt*; & rurſus, *Beato Bernardo Ptolemæo fundatori Congregationis Montis Oliveti*: itemque in honorem quoque B. Petri de Piſis, B. Alexii de Falconeriis, & aliorum ſex Fundatorum Ordinis Servorum Matris Dei. Præterea, ſi interceſſione Dei Servi, ſive Beati, cujus cultus immemorabilis fuit approbatus, aliquod recens inſigne miraculum a Deo factum ſit, poterit ex hoc deſumi argumentum pro conceſſione Officii & Miſſæ, ſi a Poſtulatoribus petatur. Enixæ demum preces Regum, Principum, populorum, ſi ſpontaneæ fuerint, non quæſitæ, & inſuper ſupplicationes Epiſcoporum acceſſerint, magni momenti eſſe videntur pro conceſſione Officii & Miſſæ in honorem Dei Servorum, quorum cultus immemorabilis fuit approbatus; uti deducitur ex decreto pro conceſſione Officii & Miſſæ in honorem tunc Beati, nunc Sancti Ludovici Bertrandi typis impreſſo apud Caſtellinum *de certit. glor. Sanctor. pag.* 145. *Et, cum hoc etiam idem Sanctiſſimus Dominus noſter in eadem noſtra Congregatione rituum examinari juſſerit, die* 19. *præſentis menſis Octobris Illuſtriſſimi & Reveren-*

verendiſſimi Domini mei Collegæ una mecum congregati, viſis ejuſdem Philippi III. Hiſpaniarum Regis Catholici litteris, & inſtantiis factis nomine totius Regni Valentiæ, & univerſæ Religionis Dominicanæ, ac Principum Flandriæ, cenſuimus, ſi Sanctiſſimo Domino noſtro placuerit, ut gratia prædicta poſſit extendi per univerſam Religionem Dominicanam in toto orbe terrarum, & poſſe concedi in civitate tantum Valentiæ, ubi dicti Beati Ludovici corpus requieſcit, ut omnes utriuſque ſexus viri & mulieres, & Religioſi Regulares & Sæculares poſſint de dicto Beato Officium recitare & Miſſam celebrare vel audire. Ad hanc pariter claſſem referri poſſunt exempla conceſſionis Officii & Miſſæ in honorem B. Joannis Nepomuceni ante ejus Canonizationem, & B. Andreæ de Comitibus. Quæ tamen omnia dicta ſint, ut cauſarum Poſtulatores modum & rationem habeant in hujuſce generis petitionibus ſervandam, quæ porro ab arbitrio & prudentia ſacræ Congregationis ita pendent, ut nec memoratæ circumſtantiæ neceſſario poſcant favorabile reſponſum; nec aliæ deſint, licet in hoc capite non relatæ, quæ Officii & Miſſæ conceſſionem ab eadem ſacra Congregatione poſſint aliquando obtinere.

8 Poſt hactenus ſcripta editum fuit a Clemente Papa XII. die 17. Auguſti 1736. hoc decretum: *Sacra rituum Congregatio ad praeoccupandas multiplices & fere continuas, quæ proponuntur, inſtantias pro conceſſione Officii & Miſſæ tam pro Beatis & Sanctis ex cultu immemorabili, qui hujuſmodi Officii & Miſſæ prærogativa nunquam potiti fuere, quam pro Beatis a ſancta Sede Apoſtolica beatificatis, præſenti ſuo decreto jubet & mandat, immemorabilem probatam ſuper veneratione & cultu alicujus Sancti non canonizati nec beatificati non ſuffragari ad effectum, quod de illo poſſit concedi Miſſa vel Officium, ſed in ſpecie, & in illo loco eſſe probandam immemorabilem quoad cultum cum Miſſa & Officio, juxta alia decreta per eamdem ſacram Congregationem ſub die* 20. *Novembris* 1628. *annuente ſanctæ memoriæ Urbano VIII. ac ſucceſſive confirmata per ſanctæ memoriæ Innocentium XII. ſub die* 17. *Octobris* 1693. *quæ vult in poſterum omnino eſſe ſervanda & exequenda. Quo vero ad Beatos ſcilicet a Sede Apoſtolica beatificatos, expreſſe etiam mandat ac præcipit, inſtantias amplius non recipi vel admitti, tam pro conceſſione Miſſæ & Officii proprii in eorumdem honorem, nec pro iis determinatis locis & particularibus perſonis, quibus in Brevibus Beatificationum facultas celebrandi Miſſam & recitandi Officium de Communi indulta eſt, quam pro extenſione ejuſdem Miſſæ & Officii de Communi ad alia loca & perſonas, præter illa ſeu illas in dictis Brevibus deſignatas: Die* 11. *Auguſti* 1736. *Factaque deinde per me Secretarium Sanctiſſimo Domino noſtro Clementi Papæ XII. relatione, Sanctitas ſua decretum iſtud ſacræ Congregationis confirmavit & approbavit, ac in poſterum inviolabiliter ſervari juſſit: Die* 17. *ejuſdem menſis Auguſti* 1736.

9 Incredibile eſt, quanto terrore Poſtulatores cauſarum Beatificationis & Canonizationis Sanctorum perculſi fuerint, cum editum fuit decretum hoc. Putarunt enim præcluſum eſſe aditum ſacrorum rituum Congregationi ſupplicandi pro conceſſione Officii & Miſſæ in honorem Beatorum Beatificatione æquipollenti. Nos tunc Bononiæ morabamur, & epiſtolis

ad

Digitized by Google

ad Nos datis ſuper hoc argumento reſpondimus, Nobis non videri, tale quippiam inferri poſſe ex illo antecedenti: quod eſt idem ac dicere, per allatum decretum nullatenus vetitum eſſe, ne a ſacra Congregatione fiat conceſſio Officii & Miſſæ in honorem eorum, quorum cultus immemorabilis fuit a Sede Apoſtolica approbatus, ſi debitæ urgeant circumſtantiæ. Decretum quippe refertur ad præcedentia decreta Urbani VIII. & Innocentii XII. & nihilo plus continet, quam in illis continetur. Quemadmodum ergo non obſtantibus prædictis decretis Urbani VIII. & Innocentii XII. ſemper admiſſum fuit, ut concederetur Officium & Miſſa, urgentibus circumſtantiis, in honorem eorum, quorum cultus immemorabilis fuerat approbatus, licet non adeſſet probatio immemorabilis recitationis Officii & Miſſæ, ita hoc ipſum mihi videbatur eſſe dicendum, non obſtante memorato decreto Clementis XII.

10 Eventus noſtras reſponſiones confirmavit: anno quippe ſequenti poſt editionem decreti, hoc eſt anno 1737. die 13. Aprilis approbatus fuit cultus immemorabilis in honorem B. Michelinæ Piſaurenſis, promotaque deinde a Poſtulatoribus inſtantia pro reintegratione ſeu conceſſione Officii & Miſſæ in honorem prædictæ Beatæ, annuente ſummo Pontifice Clemente XII. conditore ultimi decreti, ſacra Congregatio reſpondit *pro gratia reintegrationis Officii & Miſſæ ſub ritu duplici minori de Communi nec Virginum nec Martyrum, recitandorum a Clero Sæculari & Regulari civitatis & diœceſis Piſaurenſis*. In honorem hujus Beatæ fuerat antiquitus recitatum Officium & celebrata Miſſa in civitate & diœceſi Piſaurenſi; uti colligitur ex libello anni 1592. in quo refertur Officium S. Terentii Martyris Piſaurenſium Patroni, quod etiam fuit adnotatum a Ferrario *in catalogo generali Sanctorum, qui in Martyrologio Romano non ſunt*, ab Aroldo *in epitome annalium Wadingi ad annum* 1356. *num.* 5. a Fortunato Heubero *in Martyrologio Franciſcano ad diem* 29. *Septembris*, & a Bollandianis *tom.* 3. *Junii pag.* 927. *in commentario prævio num.* 7. Officiique recitatio & Miſſæ celebratio, teſte Epiſcopo Piſaurenſi, in civitate & diœceſi intermiſſa eſt poſt edita decreta Urbani VIII. & tantum retenta fuit & continuata a Patribus Minoribus Conventualibus civitatis Piſaurenſis. Ad tramites decretorum, quæ a ſummo Pontifice Clemente XII. in noviſſimo decreto confirmata ſunt, non poterat dici probata immemorabilis quoad cultum cum Miſſa & Officio: hæc enim non ſolum debet excedere metam centum annorum ante antiqua decreta Urbani VIII. ſed etiam docendum eſt de continuatione uſque ad tempus, quo ſupplicatur pro approbatione cultus immemorabilis; & probata continuatione, conceſſio debet eſſe uniformis prædictæ continuationi, nec ad alias perſonas & locos extendi, ultra perſonas quæ continuarunt, & locos in quibus facta eſt continuatio, uti ſupra viſum eſt *num.* 4. Cumque continuatio non fuerit niſi penes Patres Conventuales, & conceſſio ſeu reintegratio comprehenderit Clerum Sæcularem & Regularem civitatis & diœceſis Piſaurenſis, nemo eſt qui non videat, conceſsionem ſeu rein-

reintegrationem innixam fuiſſe non juſtitiæ, ſed gratiæ, & ſic poſt ultimum decretum gratioſæ conceſsioni ratione circumſtantiarum locum factum fuiſſe.

11 Uniformis ſubſecuta eſt obſervantia: ex alibi quippe relatis ponitur in aperto, poſt obitum Clementis XII. plures caſus exceptos a decretis Urbani VIII. ratione potiſsimum immemorabilis fuiſſe approbatos; factaque approbatione, & petita a Poſtulatoribus conceſsione Officii & Miſſæ, licet immemorabilis *in ſpecie* quoad Officium & Miſſam non eſſet probata, urgentibus circumſtantiis, tum a ſacra Congregatione, tum a Nobis poſtmodum ad ſummum Pontificatum evectis facta eſt conceſsio; ita ut nullus hodie forte ſit Dei Servus, in cujus cauſa ſit approbatus caſus exceptus a decretis Urbani VIII. cui Miſſæ & Officii recitatio conceſſa non ſit.

12 Quæ hucuſque dicta ſunt, loquendo de caſu excepto a decretis Urbani VIII. ratione Immemorabilis, ſibi vindicant locum etiam in caſu excepto ab iiſdem decretis vel ex Indultis Sedis Apoſtolicæ, vel ex Scriptis Patrum, virorumque ſanctorum: vis enim ſtat in Beatificatione æquipollenti, quæ ſemper adeſſe dicitur, ſive caſus ſit exceptus ex immemorabili, ſive ex Indultis Sedis Apoſtolicæ, ſive ex Scriptis Patrum, virorumque ſanctorum. Nec deſunt profecto exempla; cum non ex capite quidem immemorabilis, ſed ratione Indultorum conceſſorum a ſummis Pontificibus fuerit approbatus caſus exceptus a decretis Urbani VIII. pro BB. Columba Reatina, & Margarita de Sabaudia, & Matthæo Carrero, & in honorem omnium prædictorum conceſſum ſit Officium & Miſſa. Reliquum eſſet, ut ſermo haberetur de ritu, ſub quo fiunt conceſsiones Officiorum pro omnibus Beatis Beatificatione æquipollenti, & de locis, pro quibus fiunt dictæ conceſsiones: ſed reſumenda ſunt quæ ſupra dicta fuerunt de Beatis Beatificatione formali; ex praxi quippe ſacræ Congregationis conceſsiones Officii & Miſſæ quoad ritum & locum pro Beatificatis Beatificatione æquipollenti, exæquatæ ſunt conceſsioni Officii & Miſſæ quoad ritum & locum pro Beatificatis Beatificatione formali.

CAPUT IV.

Iterum de eadem materia, & ſignanter de nonnullis difficultatibus ad eamdem pertinentibus, examinatis in ſacrorum rituum Congregatione, & de conceſſione lectionum propriarum in honorem Beatorum Beatificatione æquipollenti.

1 DUM fungebar munere Fidei Promotoris, ratione officii nimiam aliquando celeritatem oppoſui Poſtulatoribus ſupplicantibus pro conceſsione Officii & Miſſæ in honorem horum Beatorum Beatificatione æquipollenti; eo quia videlicet in una Congregatione petierant *ſignaturam Commiſſionis*, in alia ſubſequenti approbationem cultus immemo-

memorabilis, in tertia demum proxime ſequenti conceſsionem Officii & Miſſæ. Sed nimiæ hujus celeritatis nulla ratio habita fuit ab Eminentiſſimis Patribus ſacræ Congregationis, qui reſponderunt, nimiam celeritatis notam eſſe admittendam in cauſis procedentibus per viam non cultus, ſecus autem in illis, quæ procedunt per viam cultus immemorabilis. *Putabam* (en verba mearum animadverſionum in cauſa conceſsionis Officii & Miſſæ in honorem B. Andreæ de Comitibus) *me huic Poſtulatorum inſtantiæ opponere poſſe, quod nimia celeritate in hac Beat i Andreæ cauſa proceditur: in penultima etenim ſacrorum rituum Congr egatione petita fuit & obtenta ſignatura Commiſſionis; in ultima petita fuit & obtenta approbatio cultus immemorabilis; cumque petitio Officii & Miſſæ in præſenti Congregatione promoveatur, mihi profecto videbatur, oppoſitionem nimiæ celeritatis magnum habere in facto fundamentum. At, cum hanc ipſam nimiæ celeritatis oppoſitionem excitaverim in cauſa Beati Joannis Nepomuceni, in qua, poſt obtentam pariter in penultima Congregatione cauſæ introductionem, ſeu ſignaturam Commiſſionis, & in ultima cultus immemorabilis approbationem, petebatur in Congregatione immediate ſequenti conceſsio Officii & Miſſæ, & hac mea oppoſitio non fuerit habita in conſideratione ab EE. PP. qui reſponderunt pro conceſsione Officii & Miſſæ de Communi unius Martyris ſub ritu duplici pro Regno Bohemiæ, & ſub ritu ſemiduplici pro tota Germania, & Statibus hereditariis Domus Auſtriacæ, quam eamdem pariter conceſsionem non multo poſt ampliarunt ad totum Poloniæ Regnum, Ducatum Lithuaniæ, & provincias annexas, ex quo videlicet prudenter ponderatum eſt, nimiam celeritatis notam non eſſe applicabilem illis cauſis Canonizationis, quæ procedunt per viam cultus immemorabilis, ad differentiam aliarum, quæ procedunt per viam ordinariam non cultus, hinc eſt, quod, ad partes poſita hac oppoſitione, opus eſt tranſitum facere ad alias oppoſitiones.* Sed cum, his minime obſtantibus, facta fuerit die 22. Januarii 1724. conceſsio Officii & Miſſæ de Communi ſub ritu duplici majori pro univerſo Ordine Fratrum Minorum in honorem Beati ejuſdem Andreæ de Comitibus, unuſquiſque facili negotio deprehendere poterit, nullum in nimia celeritate conſtitui poſſe fundamentum ad retardandam conceſsionem Officii & Miſſæ in honorem Beatorum Beatificatione æquipollenti.

2 In Congregatione ſacrorum rituum habita die 16. Februarii 1726. in qua actum fuit de conceſſione Officii & Miſſæ in honorem Sex de Septem Beatis Fundatoribus Servorum Beatæ Mariæ Virginis, & in qua ſimul facta fuit ipſa conceſſio, nonnulli ex Eminentiſſimis Patribus dixerunt, incongruum ſibi videri, ſi ante diſcuſſionem & approbationem virtutum fieret conceſſio Officii & Miſſæ in honorem Beatorum Beatificatione æquipollenti; & eo quidem magis, quia (juxta alibi adducta) ex uſu & praxi eſt, ut poſt conceſſionem Officii & Miſſæ, ſi Poſtulatores proſequi velint cauſam quoad Canonizationem, diſputandum proponant dubium ſuper virtutibus; quod ſi negando reſolveretur, id fieret non ſine populi ſcandalo, qui negantem ſacræ Congregationis audiret reſponſionem ſuper virtu-

Digitized by Google

tibus heroicis illius Beati, in cujus honorem vidit Miſſam & Officium celebrari ac recitari. At ego tunc fungens munere Fidei Promotoris reverenter ſubjeci, ſacram Congregationem ſemper conſueviſſe concedere Officium & Miſſam in honorem horum Beatorum, licet tempore conceſſionis adhuc diſputatæ non fuiſſent, & multo minus approbatæ eorum virtutes, & hanc conſuetudinem non eſſe ratione deſtitutam: cumque tum probatio conſuetudinis, tum ejus fundamenta late a me adducta fuerint in animadverſionibus ratione muneris factis occaſione petitionis Officii & Miſſæ in honorem B. Dalmatii Monerii Ordinis Prædicatorum, cujus cauſa proceſſerat per viam cultus immemorabilis, & in qua non fuerant diſputatæ, neque approbatæ virtutes, & ſacra Congregatio die 25. Martii 1726. perpenſis omnibus adductis, annuerit petitioni Poſtulatorum pro conceſſione Officii & Miſſæ in honorem dicti Beati, ſequitur, excitatam animadverſionem de non concedendis Officio & Miſſa, ante diſcuſſionem & approbationem virtutum Beatorum Beatificatione æquipollenti, fuiſſe a ſacra Congregatione rejectam.

3 Porro, quod attinet ad obſervantiam ſeu conſuetudinem ſanctæ Sedis, prætermiſſis exemplis, quæ ſunt anteriora decretis Urbani VIII., multa adſunt exempla decretis ipſis poſteriora, in quibus, probato caſu excepto, ante diſcuſſionem & approbationem virtutum facta eſt conceſſio Officii & Miſſæ in honorem Beatorum Beatificatione æquipollenti: in honorem videlicet B. Columbæ Reatinæ, B. Bernardi Ptolemæi, B. Nicolai de Flue, B. Bernardini de Feltro, B. Ferdinandi III. Regis Caſtellæ & Legionis, B. Margaritæ de Sabaudia, B. Petri Paſchaſii, B. Ludovicæ Albertoniæ, B. Jacobi de Mevania, B. Salomeæ, B. Catharinæ Fliſcæ Adurnæ, B. Ollegarii Archiepiſcopi Tarraconenſis, B. Joannis Cantii, B. Simonis de Lipnica, B. Julianæ de Falconeriis, B. Amædei Ducis Sabaudiæ III., B. Petri Armengol, B. Antonii a Stronconio, B.Chunegundis Reginæ Poloniæ, B. Mariæ de Socos, B. Joannæ filiæ Alfonſi V. Regis Luſitaniæ, B. Petri de Piſis, B. Hoſannæ de Andreaſiis, B. Humilianæ de Circulis, B. Helenæ de Enſelminis, B.Zitæ Lucenſis, B.Auguſtini Dalmatæ, BB.Fratris Joannis Sacerdotis, & Petri Laici Martyrum Ordinis Minorum S.Franciſci, BB. Tereſiæ, & Sanciæ Monialium Ordinis Ciſtercienſis, B. Ceſlai, B. Alexii de Falconeriis, B. Humilitatis Abbatiſſæ Ordinis Valliſumbroſani, B. Joannis Nepomuceni ante ejus Canonizationem. Quibus omnibus ſi addantur conceſſiones Officii & Miſſæ factæ anno 1726. & ſequentibus, in honorem videlicet B. Dalmatii, B. Luciæ de Narnia, Sex aliorum ex Septem Fundatoribus Ordinis Servorum, B. Serapionis, B. Salvatoris ab Horta, B. Seraphini de Aſculo, & B. Joannis de Dukla, & quotquot aliæ poſt dicta tempora factæ ſunt, nullus ſupereſt ambigendi locus de praxi & conſuetudine ſanctæ Sedis concedendi Officium & Miſſam in honorem Beatorum Beatificatione æquipollenti ante diſcuſſionem & approbationem virtutum, ſeu martyrii; & ita quidem, ut juxta ſupra expoſita duo tantum

tum in claſſe horum Beatorum inveniantur exempla conceſſionis Officii & Miſſæ poſt diſcuſſas approbataſque virtutes, exempla videlicet tunc Beati, nunc Sancti Petri Regalati, & Beati Gregorii X. in quibus circumſtantia præcedentis diſcuſſionis & approbationis virtutum multum profuit ad obtinendam conceſſionem Officii & Miſſæ, etſi non habita tamquam ſimpliciter neceſſaria.

4 Quia vero fere numquam datur antiqua praxis, quæ ratione deſtituatur, neque praxi, de qua nunc agimus, deeſt ratio: Beatificatio quippe æquipollens non conſtituit niſi cultum, ut vocant, permiſſivum, & pro cultu permiſſivo indulgendo, etiamſi ſit Officii & Miſſæ, ſatis eſſe videtur, ſi ultra cultum immemorabilem, aut alium caſum exceptum a decretis Urbani VIII. legitime conſtet de fama virtutum, aut martyrii, atque miraculorum, de qua fama profecto in Beatis Beatificatione æquipollenti non eſt dubitandum, cum ſignatura Commiſſionis præcedat approbationem caſus excepti, & ex alibi dictis non ſit locus ſignaturæ Commiſſionis, niſi legitime conſtiterit de fama virtutum, aut martyrii, atque miraculorum. Neque enim vis ulla conſtitui poteſt in allato abſurdo, quod, ſi inſtituatur diſputatio de virtutibus poſt conceſſionem Officii & Miſſæ, virtutes autem ipſæ non approbentur, ſcandalum derivari poſſit in populum; tum quia ex alibi dictis ante tempora Clementis Papæ IX. in Beatis Beatificatione formali, poſt approbatas ante Beatificationem virtutes, & conceſſionem Officii & Miſſæ, iterum de iiſdem virtutibus diſputabatur in tranſitu a Beatificatione ad Canonizationem, nulla habita ratione, quod poſſit retractari dubium jam reſolutum ſuper virtutibus; tum quia ex alibi quoque dictis dubium virtutum, quod aſſumitur diſputandum poſt approbationem caſus excepti, non eſt ſimplex & abſolutum, ſed refertur ad Canonizationem, ideoque nulla adeſt in hoc abſurditas, quod de virtutibus conſtare poſſit, quantum ſufficit pro cultu permiſſivo conceſſionis Officii & Miſsæ, de eiſdem vero non conſtet, quantum opus eſt pro cultu, ut vocant, præceptivo, & ad univerſam Eccleſiam extenſo.

5 Hucuſque adducta non tantum probant concedi poſse Officium & Miſsam in honorem Beatorum Beatificatione æquipollenti, etiam ante diſcuſſionem & approbationem virtutum, aut martyrii, ſed etiam poſt conceſſionem Officii & Miſsæ de Communi, prout ſemper in prima conceſſione fieri conſuevit, locum eſse poſse ſubſequenter conceſſioni etiam lectionum propriarum in ſecundo Nocturno. Nec deſunt exempla: ex conceſſione quippe ſacræ Congregationis recitantur lectiones propriæ in honorem Beatorum Beatificatione æquipollenti, in Religione videlicet S. Dominici in honorem B. Columbæ Reatinæ, B. Margaritæ de Sabaudia, B. Jacobi de Mevania, B. Joannæ Reginæ Portugalliæ, B. Hoſannæ de Andreaſiis, B. Auguſtini Dalmatæ, B. Cellai, & B. Dalmatii; in Religione S. Franciſci in honorem B. Ludovicæ Albertoniæ; & in Religione B. Mariæ Virginis de Mercede Redemptionis Captivorum ex Indulto ſacræ Congregationis re-

Bbbb 2 citantur

citantur lectiones propriæ in honorem B. Petri Paſchaſii, B. Petri Armengaudii, & B. Mariæ de Socos; ut cetera prætereantur exempla, & ſignanter B. Petri de Piſis, BB. Reginarum Tereſiæ, & Sanciæ, B. Ferdinandi III. Regis Caſtellæ & Legionis, B. Alexii de Falconeriis, licet in horum omnium Beatorum cauſis uſque adhuc non fuerint diſcuſsæ, & multo minus approbatæ virtutes in gradu heroico.

6 Quotquot ſuperius exempla allata ſunt, ex regeſtis ſacræ Congregationis deſumpta fuerunt. Conſulto autem omiſimus verba decretorum, ne caput hoc quodammodo in immenſum excreſceret. *In Appendicibus hujus novæ Editionis tom. 7.* Apoſtolicæ ſummorum Pontificum litteræ in forma Brevis recudentur, quibus aliquando, exorantibus Poſtulatoribus, ſi non ex neceſſitate, ſaltem pro majori ſolemnitate confirmarunt ejuſdem ſacræ Congregationis Decreta indulgentia Officium & Miſsam in honorem Beatorum Beatificatione æquipollenti.

7 Quibus omnibus addenda ſunt exempla lectionum propriarum poſt primam hujus Operis editionem conceſsarum in honorem Beatorum Beatificatione æquipollenti, ante diſcuſſionem & approbationem virtutum, Beatorum videlicet Benedicti Papæ XI., Serapionis Ordinis B. Mariæ de Mercede, Petri Gonzalez Ordinis Prædicatorum, Alvari de Corduba ejuſdem Ordinis, Beatarum Stephanæ de Quinzanis, & Luciæ Narnienſis Ordinis pariter Prædicatorum, & Humilianæ de Cerchiis Ordinis S. Franciſci.

C A P U T V.

De conceſſione Officii & Miſſæ in honorem nonnullorum Beatorum, qui ſunt in antiqua cultus poſſeſſione, vel antiqua habent venerationis Indulta, licet in eorum cauſis numquam confectus fuerit proceſſus ſuper caſu excepto.

1 CUM ſuperius ageremus de Beatis Beatificatione æquipollenti, diximus, nonnullos reperiri Beatos, qui ſunt in poſſeſſione certa cultus immemorabilis, vel qui antiqua quædam habent Indulta venerationis & cultus, quibus irreligioſum eſſet cultum ſubtrahere, licet numquam cauſa Canonizationis ipſorum fuerit introducta, atque iccirco neque confectus proceſſus ſuper caſu excepto a decretis Urbani VIII. tum quia Urbanus ipſe (uti ſæpe dictum eſt) in iiſdem decretis profeſſus eſt, ſe nullum voluiſſe afferre præjudicium illis Dei Servis, ſeu Beatis, qui ſunt in poſſeſſione cultus immemorabilis, vel qui cultum obtinuerunt per Indulta ſummorum Pontificum, aut ſacræ Congregationis reſponſa; tum quia confectio proceſſus ſuper caſu excepto ſimpliciter neceſſaria eſt, cum agitur de ulteriori progreſſu ad Canonizationem; ſecus autem, quando res eſt de continuatione cultus ab antiquo tempore introducti cum debitis conditionibus, aut ex conceſſionibus a ſummis Pontificibus, vel a ſacra Con-

Congregatione factis. Itaque, cum aliquando ab eadem ſacra Congregatione facta ſit & fiat conceſſio Officii & Miſſæ in honorem horum Beatorum, operæ pretium eſt, de hiſce conceſſionibus in præſenti habere ſermonem.

2 Beata Rita, ſeu Margarita Caſſiæ, ſeu Caſſii, quod eſt Umbriæ oppidum Spoletinæ diœceſis, floruit ſæculo Chriſti xiv. & xv.; & ſummus Pontifex Urbanus VIII. qui, utpote olim Epiſcopus Spoletinus notitiam habebat cultus publici, quo dicta Beata fruebatur, necnon ejuſdem meritorum, & miraculorum ejus interceſſione a Deo patratorum, conceſſit anno 1627. ut de ea in tota diœceſi Spoletina, & a Religioſis utriuſque ſexus Ordinis S. Auguſtini Officium recitaretur & Miſſa celebraretur de Communi nec Virginis nec Martyris, teſtibus Bollandianis *ad diem* 22. *Maji tom.* 5. Anno ſequenti 1628. ſupplicante Cæſare Eſtenſi Mutinæ & Regii Duce, facta eſt dilatatio ad totam ejuſdem Ducis ditionem ab eodem Urbano VIII. Officii cum lectionibus propriis in honorem S. Contardi Peregrini ex illuſtri Eſtenſium familia, qui ex hac vita deceſſit anno 1249. Atque anno quidem 1609. referente Cardinali Bellarmino, ſacrorum rituum Congregatio approbaverat lectiones proprias, quæ compoſitæ fuerant a Petro Maria Campo Canonico Placentino, ut ipſe teſtatur *in hiſtoria Placentina lib.* 18. *ad ann.* 1249. & late proſequuntur Bollandiani *ad diem* 16. *Aprilis tom.* 2. *num.* 4. *pag.* 446. Sanctus Rochus apud Montem Peſſulanum natus, poſt vitam laudabiliter actam, & poſt heroicos charitatis actus frequenter exercitos erga homines peſte laborantes, pretioſa morte obiit anno 1327. ejuſque corpus magno cum honore in eadem urbe conditum fuit. Utcunque autem ſit de geſtis in Concilio Conſtantienſi (de quibus alibi actum eſt) & utcunque ſit de expreſſa ejus Canonizatione, de qua Joannes Pilus Toloſanus Scriptor vitæ & mortis S. Rochi *in fine libri*, & Auctor notarum *ad Martyrologium* Galeſinii *fol.* 149. ejus cultus initium habuit, ſtatim ac mortuus eſt; augmentum recepit in Concilio Conſtantienſi, uti, præter alibi adducta, fuſe habetur apud Pagi juniorem *in breviar. Romanor. Pontif. tom.* 4. *in vita Joannis XXII. num.* 29. novaque acceſſio ei facta eſt poſt annos ſexaginta a tempore Concilii Conſtantienſis, graſſante peſte in civitate Brixienſi, populoque univerſo S. Rochum invocante. Scilicet, cum Franciſcus Diedo Venetus Senator ſua ſatis doctrina notus vitam ejus tunc deſcripſiſſet, ex ejus geſtis in eadem vita deſcriptis Veneta pietas tali eſt incenſa fervore, ut nonnulli cives, ſancta inita conſpiratione, ad Montem Peſſulanum acceſſerint, præcipuamque corporis S. Rochi partem ad urbem detulerint Venetiarum, ubi anno 1485. magno gaudio excepta fuit, Clero, Senatu, populoque ſolemniſſimam comitantibus Proceſſionem. Sacri hujus corporis pars ad Urbem pariter delata eſt anno 1575. peſteque graſſante in Regno Siciliæ, Urbanus VIII. anno 1624. eccleſiam S. Rocho dicatam publice viſitavit, & in ara majori, in qua ejuſdem Sancti Reliquia erat expoſita, Miſſæ ſacrificium celebravit, uti legitur in lapide marmoreo, qui eſt in ea eccleſia prope vas aquæ luſtralis, utque meminit Caſtellinus

linus Auctor contemporaneus in ſuo tractatu *de inquiſitione miraculorum*, *in append. general. pag.* 280. Item in pleriſque antiquis Breviariis atque Miſſalibus typis impreſſis ante tempora S. Pii V. habentur Officium & Miſſa in honorem S. Rochi, quemadmodum ex eorum diligenti enarratione probat Caſtellinus *loc. cit. pag.* 278. *& ſeqq.* Cumque in reformatione Breviarii & Miſſalis Romani facta tempore prædicti Pontificis ipſa Miſſa & Officium expuncta fuerint a Miſſali & Breviario, anno tandem 1629. ideoque ſtatim poſt ſupra citatum decretum editum anno 1628. in quo ſtatutum eſt, non eſſe locum conceſſioni Officii & Miſsæ ratione cultus immemorabilis præciſe ſumpti, ſed ut locus ſit, oportere, ut probetur conſuetudo immemorabilis quoad cultum cum Miſſa & Officio eo in loco, pro quo petitur Indultum Officii & Miſsæ; inſtante civitate Matritenſi, editum eſt a ſacra Congregatione hoc generale decretum: *Cum actum fuiſſet pluries in ſacrorum rituum Congregatione de concedenda Miſſa & Officio in feſto Sancti Rochi, qui penes omnes Chriſtifideles in maxima veneratione ſemper eſt habitus, tandem ſub die* 30. *Junii* 1629. *eadem ſacra Congregatio, negotio mature diſcuſſo, cenſuit, eſſe concedendam Miſsam & Officium in die Sancti Rochi de Communi Confeſſoris non Pontificis in iis tantum locis, ubi adſunt eccleſiæ in ejus honorem ædificatæ, & ſervatis Rubricis Breviarii.* Quod decretum ſummus Pontifex Urbanus VIII. approbavit atque laudavit die 4. Julii 1629., veluti habetur apud Pignatellum *conſult.* 87. *num.* 4. *tom.* 4. Cum interceſſioni S. Rochi pie adſcripta fuerit immunitas ditionis Etruriæ Magno Duci ſubjectæ a lue, qua non multos ante annos laboraverunt animalia in finitimis regionibus, cumque, exorante Magno Etruriæ Duce, & accedentibus ſupplicationibus Archiepiſcoporum & Epiſcoporum ejuſdem ditionis, petita fuerit dilatatio Officii & Miſsæ S. Rochi ad univerſam ipſam ditionem Ducis Etruriæ, me tamquam Fidei Promotore urgente, non eſse probatum, in omnibus & ſingulis locis regionum Magno Duci Etruriæ ſubjectarum eccleſias eſse in honorem S. Rochi ædificatas, die 27. Julii 1720. nullum editum eſt a ſacra Congregatione decretum. Sed demum, iterum propoſita ſupplicatione die 7. Junii 1721. reſponſum fuit pro gratia, allatis videlicet probationibus eccleſiarum, oratoriorum, & altarium in honorem S. Rochi dicatorum in tota fere ditione Magni Ducis Etruriæ: & a Nobis poſt noſtram ad ſummum Pontificatum aſsumptionem conceſsum fuit, ut in eccleſiis Archiconfraternitatis Urbis, & civitatis Tuſculanæ S. Rocho dicatis Officium & Miſsa die 16. Auguſti recitaretur & celebraretur cum lectionibus ſecundi Nocturni & Oratione propriis per Nos approbatis; uti colligitur ex decreto edito die 17. Martii 1741. Hujus ejuſdem Officii & Miſsæ poſtmodum facta eſt dilatatio ad alias quaſdam eccleſias. In Religione quoque Minorum Conventualium ſub ritu duplici majori Officium S. Rochi antea recitabatur ex conceſſione Innocentii XII. teſte Fremaut *apud Bollandianos tom.* 3. *Auguſti pag.* 391. *ſ.* 5. *num.* 52. Exorante autem Miniſtro Generali ejuſdem Ordinis, ut in lectionibus in ſua Religione recitandis diceretur,

eum

eum Tertio Ordini S. Franciſci fuiſse adſcriptum , addita formula , *ut fertur* (de prædicta quippe ad Tertium Ordinem adſcriptione teſtantur Vega , Ribadeneira , Rinconius , Miranda , Daza , Sillius , Torres , Thielmans , Fremaut , Arturus) noluimus tamen annuere petitis : Wadingus etenim *in annal. ad ann.*1327. *num.* 10. *tom.* 7. dubie nimium de ea re loquitur , licet ſuo Ordini favorabili . En verba : *Obiit hoc anno* 17. *Kalend. Septembris Beatus Rochus , variis portentis , & a lue curanda per orbem inſignis . Eum Tertio Sancti Franciſci Inſtituto adſcribunt aliqui, ſed recentioris ætatis Scriptores ..... Neque tamen hi contradicunt , neque noſtri reſpuunt , quem alii ſponte offerunt , immo avide amplexantur .*

3 Conceſſum fuerat Officium & Miſſa a nonnullis Romanis Pontificibus in honorem Beati Alberti Magni ex Ordine Prædicatorum , ſummuſque Pontifex Urbanus VIII. anno 1635. ad fovendam & augendam Fidelium devotionem benigne annuit, ut ab Ordine S. Dominici per univerſam Germaniam Officium & Miſſa poſſent recitari & celebrari in honorem ejuſdem , donec , inſtante Republica Venetiarum , facta eſt ab Alexandro VII. dilatatio ad Fratres Prædicatores in ditione Reipublicæ conſtitutos, & Clemens tandem Papa X. die 27. Auguſti 1670. annuit , ut deinceps in toto Prædicatorum Ordine die 15. Novembris quotannis, atque perpetuis futuris temporibus ab utroque iſtorum Religioſorum ſexu privatim & publice in Choro Officium de eodem Beato Alberto Magno cum Miſſa ſolemni ritu peragatur; uti legitur in decreto typis impreſſo inter Acta Capituli Generalis Ordinis Prædicatorum ſub Magiſtro Generali Joanne Thoma de Roccaberti *fol.*31. Sub eodem denique Urbano VIII. facta eſt magna dilatatio Officii & Miſſæ in honorem Beatæ Coletæ ad univerſum Ordinem Fratrum Minorum , & Regnum Francorum . Ut autem ad recentiora deſcendamus exempla , die 21. Novembris anno 1665. & die 28. Januarii 1668. lectiones propriæ in honorem S. Bernardi Cardinalis Epiſcopi Parmenſis conceſſæ ſunt civitati & diœceſi Florentinæ , necnon civitati & diœceſi Parmenſi ; & ex Indulto pariter ſacræ Congregationis recitantur lectiones propriæ tum a Monachis Vallumbroſanis , tum ab aliis in honorem S. Petri Ignei ; itemque die 3. Martii 1674. ſimilis gratia conceſſa eſt Clero Sublacenſi in honorem S. Chelidoniæ Virginis . Die 22. menſis Maji anno 1683. facta eſt inſignis conceſſio eccleſiæ Lateranenſi recitationis Officiorum cum lectionibus propriis, & celebrationis Miſſarum in honorem ſeptuaginta & octo ſanctorum Romanorum Pontificum , ex quibus ſex jam cultum habebant in univerſa Eccleſia ſub ritu duplici , tredecim ſub ritu ſemiduplici , & novem ſub ſimplici ; quibus deinde additum eſt feſtum cum celebratione Officii & Miſſæ in honorem Beati Gregorii X. una cum dilatatione univerſæ ejuſdem facultatis ad Clerum baſilicarum Vaticanæ , & Liberianæ . Inſuper anno 1690. facta eſt dilatatio cultus Beati Petri de Lucemburgo a Conventu Patrum Cæleſtinorum civitatis Avenionenſis ad Conventum eorumdem Religioſorum civitatis Pariſienſis . Anno 1696. ſacra Con-

Congregatio, annuente ſummo Pontifice, indulſit Ordini Minorum S.Franciſci facultatem celebrandi Miſſas & recitandi Officia de Communi in honorem Beatæ Eliſabeth S. Ludovici Galliarum Regis ſororis. Die 30. Aprilis 1701. ſummo approbante Pontifice, conceſſit Ordini Minorum Conventualium, & civitati ac diœceſi Fulginati facultatem recitandi Officium in honorem Beatæ Angelæ de Fulginio. Dum ego munere fungebar Fidei Promotoris, die 23. Septembris 1713. univerſæ Congregationi utriuſque ſexus Ordinis Camaldulenſium conceſſum eſt Officium & Miſſa ſub ritu duplici in honorem SS. Joannis Laudenſis Epiſcopi Eugubini, & Raynaldi Epiſcopi Nucerini; approbatæ quoque fuerunt lectiones propriæ ſecundi Nocturni in honorem S.Anſelmi Abbatis Fundatoris abbatiæ Nonantulanæ pro Clero ejuſdem abbatiæ die 15. Februarii 1721.; & die 15. Julii 1724. reſponſum fuit pro gratia *elevationis* Officii de Communi in honorem S. Idæ Viduæ a ritu ſimplici ad ſemiduplicem pro civitate & diœceſi Conſtantienſi. Dimiſſo autem Promotoris munere, adnotatam reperio in regeſtis ſacræ Congregationis per reſcriptum editum die 21. Januarii 1730. conceſſionem Officii diei feſti cum lectionibus propriis, necnon Officii Translationis corporis S. Flavii Clementis Conſularis & Martyris pro Cardinali Titulari eccleſiæ S. Clementis Urbis, pro Religioſis eccleſiæ prædictæ, necnon pro Clero & Capitulo Metropolitanæ civitatis Urbini, ad quam inſignis hujus Sancti Reliquia translata eſt. Die 28. Aprilis 1731. indultum eſt, ut recitaretur Officium ac Miſſa de Communi in honorem S. Petri Urſeoli Ducis Venetiarum & poſtea Monachi S. Benedicti tum in civitate Venetiarum, tum in monaſterio Cuſſanenſi; pro quo etiam S. Petro die 15. Decembris 1733. approbatæ fuerunt lectiones propriæ recitandæ ab omnibus Monachis & Monialibus ſub Regula S. Benedicti militantibus; & denique id ipſum, dum hæc ſcribebamus, factum eſt quoad Officia Sanctorum diœceſis Sabinæ, de quibus infra.

4 Alia plura facili negotio exempla cumulari poſſent; ſed ad rem, de qua nuc agimus, ſatis eſſe videntur ea quæ jam relata ſunt. Horum vero circumſtantias operæ pretium eſt nunc perpendere, ut probata dici poſſint, quæ erant probanda. Nomen Beatæ Ritæ, ſeu Margaritæ Caſſiæ, ſeu Caſſii deſcriptum eſt in Martyrologio Romano; & in eccleſia S. Auguſtini Patrum Auguſtinianorum Urbis peracta dicuntur anno 1628. quædam Beatificationis ſolemnia a Cardinali Antonio Barberino, aſſiſtente ſolemni Miſſæ, & panegyricæ orationi in ejus honorem habitæ ſacro Cardinalium Collegio; uti habetur in ejus vita Romæ typis impreſſa annis elapſis. In eodem Martyrologio, etiam ante conceſſionem Officii in honorem S.Rochi, ejus nomen deſcriptum habebatur; & ibidem deſcripta ſunt nomina ſupradictorum SS. Bernardi Cardinalis, & Petri Ignei. Si Beatus Gregorius X. excipiatur, in cujus honorem conceſſum eſt Officium & Miſſa poſt approbatum caſum exceptum ad normam decretorum Urbani VIII. reliqua ſummorum ſanctorum Pontificum nomina (ſermo nunc eſt de Pontificibus

cum nomina (fermo nunc eſt de Pontificibus, qui cultum antea non habebant in Eccleſia univerſali) quorum feſtum celebrari conceſsum eſt cum recitatione Offiii & Miſsæ in baſilicis Urbis, erant pariter deſcripta in eodem Martyrologio Romano. Et in hac quidem deſcriptione conſtitutam fuiſse vim pro conceſſione Officii & Miſsæ propterea conſtat, quia, etſi ſummus Pontifex Siricius inter Sanctos enumeretur a Petro de Natalibus *in catal. Sanctor. lib.* 1. *cap.* 3. a Genebrardo *in chronic. pag.* 228. & *in chronograph. lib.* 2. *ad ann.* 398. a Luitprando *in vitis ſummor. Pontif. fol.* 44. a Spondano *ad ann.* 398. *num.* 1. in ejus tamen honorem ipſa Officii & Miſſæ conceſſio facta non fuit, quod ejus nomen non eſset in Martyrologio Romano deſcriptum. Hujus Pontificis nomen deſcriptum habebatur in Bedæ Martyrologio, & in Martyrologio monaſterii S. Cyriaci de Urbe: Cardinalis autem Baronius Siricii nomen non appoſuit in Martyrologio emendato, & viſus eſt aliqua non approbaſse, quæ ab eo geſta fuerant; primo videlicet, quod exemplo Damaſi uſus non fuerat opera S. Hieronymi in conſcribendis epiſtolis, & eum, ut par eſt, non foverat; ſecundo, quod parum æquus fuerat in S. Paulinum Nolanum; tertio, quod tardius in frenanda Origeniſtarum hæreſi inceſserat, & improvidus fuerat in toleranda Rufini & Melaniæ hæretica vaſritia. Crimina hæc S. Siricio oppoſita, congeſta undique eruditione, deleta fuerant *in exercit.* 16. Francisci Mariæ Florentinii *ad diem* 24. *Novembris vetuſtioris Occidentalis Eccleſiæ Martyrologii*, & noviſſime a Pagi juniore *in breviar. Romanor. Pontific. tom.* 1. *in vita S. Siricii n.* 14. *& ſeq.* Item, dum de conceſſione dictorum Officiorum ageretur in ſacrorum rituum Congregatione, edita eſt pro S. Siricio apologia a Patre Henrico Noriſio, ſanctæ poſtea Eccleſiæ Cardinali, quæ *tom.* 4. *ejus operum Veronæ editorum anno* 1732. publici juris facta eſt, quemadmodum videri poteſt *pag.* 722. *& ſeqq.* Sed hæc omnia ſatis eſse non potuerunt, ut S. Siricio, quippe cujus nomen non eſset deſcriptum in Maryrologio Romano, fieret conceſſio Officii & Miſsæ. Nomen denique S. Titi Flavii Clementis viri Conſularis & Martyris deſcriptum fuit annis præteritis in Martyrologio Romano (ut infra videbitur) antequam in ejus honorem fieret conceſſio Officii & Miſsæ. Anno ſiquidem 1725. cum Hannibal Albanus Tituli S. Clementis, S. R. E. tunc Presbyter Cardinalis, nunc inter Cardinales Epiſcopos cooptatus ad ſuam S. Clementis Papæ & Martyris baſilicam acceſſiſset animo eruendi partem oſſium, quæ ſub altari majori recondita eſse credebantur, oſsa S. Ignatii Antiocheni Epiſcopi & Martyris, & ea argenteis thecis includendi & publicæ venerationi proponendi; capſulam plumbeam invenit, quæ oſsa aliquot continebat, & ſacros cineres cruore concretos, vas præterea vitreum effractum, crucem geminam, alteram ligneam, alteram æream; capſulæ autem impoſita erat tabula marmorea, quæ ex altera pagina litteras habebat, quarum duæ priores ſic legi debebant, teſtibus peritisviris,
FLAVIVS CLEMENS MARTYR HIC FELICITER EST TVMVLATVS

Sed ad hanc eamdem claſsem referri poſsunt recentes conceſsiones Officiorum in honorem Sanctorum diœceſis Sabinæ, & ſignanter S. Anthimi Presbyteri & Martyris, Sanctæ Serenæ Martyris, Hyacinthi, Alexandri, & Tiburtii Martyrum . Nimirum recte adnotavit Lezana *conſult. variar. tom.* 4. *conſult.* 2. *num.* 46. *pag.* 43. *Jure ergo de prædictis Sanctis Officium celebrari poteſt, ſiquidem eo ipſo, quod in Martyrologiis recenſentur, digni videntur iſto cultu* .

5 Sermonem proſequendo de aliis Beatis, ſeu Sanctis, de quibus ſuperius, extenſio Officii S. Contardi a ſummo Pontifice Urbano VIII. facta eſt (uti vidimus) poſtquam multos ante annos facta fuerat Officii conceſſio in ejus honorem . Similia contigerunt in Indulto ab eodem Pontifice conceſso in honorem Beati Alberti Magni, cum in decreto ſupra citato habeantur hæc verba: *Felicis recordationis Urbanus Papa VIII. ſuorum Prædeceſſorum ſummorum Pontificum inſiſtens veſtigiis, ac Indultis, quibus annuum feſtum Beati Alberti Magni ex Ordine Prædicatorum Ratiſponenſis Epiſcopi ſucceſſive Coloniæ, Ratiſponæ, ac demum Lavinghæ cum Officio Chori, Miſſarumque ſolemniis celebrare conſueverant &c.* De Canonizatione Beatæ Coletæ actum fuerat ſub Sixto IV., Alexandro VI., Julio II., & Pio V. teſtibus Bollandianis *tomo* 1. *Martii pag.* 534. *§.* 9. & poſterioribus ampliationibus præceſserant Indulta Officii & Miſſæ in ejus honorem conceſsa a Clemente VIII., & Paulo V. quorum diplomata edita ſunt apud Wadingum *tom.* 5. *annalium antiquioris editionis fol.* 527. Iiſdem prorſus terminis procedit conceſſio facta Monachis Cæleſtinis civitatis Pariſienſis in honorem Beati Petri de Lucemburgo, cum referatur ad Indultum alias datum Conventui Cæleſtinorum civitatis Avenionenſis, quemadmodum colligitur ex verbis decreti ſacræ Congregationis die 15. Julii 1690. *Ut in poſterum ſingulis annis in die feſto Beati Petri de Lucemburgo recitare poſſint Officium ipſius Beati ad formam conceſſionis factæ a fel. record. Urbano VIII. Monachis præfatæ Congregationis civitatis Avenionenſis de Communi Confeſſorum non Pontificum* . De Beata Eliſabeth inter Sanctas referenda actum fuerat tempore Leonis X., & permiſſa ei fuerat tum ab ipſo, tum ab Urbano VIII. quædam ſpecies publici cultus, antequam ſub Innocentio Papa XII. facta eſset, prævio conſilio Congregationis ſacrorum rituum, conceſſio Officii & Miſſæ in ejus honorem; juxta ea, quæ referuntur apud Baillet *in addition. Sanctorum, quorum memoria recolitur die* 31. *Auguſti* . De Beata Angela de Fulginio nihil invenire potui, ex quo deſumi poſſet, actum fuiſſe de ejus Canonizatione, aut aliquam ſpeciem publici cultus ei fuiſſe indultam ante memoratam conceſſionem Officii die 30. Aprilis anni 1701. etſi de ejus ſanctitate & miraculis plura habeantur apud Hiſtoricos. de quibus Ludovicus Jacobillus *in vitis Sanctorum, & Beatorum Umbriæ ad diem* 4. *Januarii*; & de Virgine Chelidonia, cum Sublaci eſsem, reperire tantummodo potui monumentum translationis ipſius ſolemniter factæ die 13. Julii 1578. a loco, in quo erat, ad eccleſiam monaſterii Sublacenſis; ita ut fateri neceſſe ſit,

ſe ſit, conceſſiones, quæ ad eas pertinent, fuiſse innixas cultui immemorabili notorio, licet per proceſsum particularem non probato ad normam decretorum Urbani VIII. Quoad Sanctum Joannem Laudenſem jam a ſacra Congregatione fuerat approbata recitatio Officii una cum celebratione Miſsæ, quæ a tempore antiquo fiebat in diœceſi Eugubina, ſicuti deſumitur ex decretis ſacræ Congregationis editis anno 1628. & anno 1629. *poſt Synodum Eugubinam* Cardinalis Ulderici Carpinei *typis impreſſam Peruſiæ anno* 1638. *pag.* 46. ut & in diœceſi Nucerina ab antiquo tempore Officium recitabatur in honorem S. Raynaldi Confeſsoris, ejuſdem civitatis Epiſcopi, & principalis Protectoris una cum *Octava*, & feſto *de præcepto* die ejus natali. Quod attinet ad S. Anſelmum Abbatem Nonantulanum, lectiones conceſsæ fuerunt deſumptæ ex quodam antiquo codice pergameno, qui in ſacrario eccleſiæ Nonantulanæ conſervatur, quique conſcriptus dicitur a Monacho, Sancto eidem Anſelmo fere contemporali, in quo mirabilia ejus geſta continentur. Codicem hunc magni faciunt Arnoldus Wion *in Ligno vitæ lib.* 2. *part.* 3. *ad diem* 3. *Martii*, Ughellius *Italiæ ſacræ tom.* 2. *pag.* 102. Ferrarius *in catal. Sanctor. Italiæ ad diem* 3. *Martii*, Bollandiani *ad dictam diem*, Mabillon. *in Actis Sanctor. Ord. Benedict. ſec.* IV. *part.* I. *ad eamdem diem*, Antonius Pagi *ad ann.* 752. *n.* 17. & *ad ann.* 803. *num.* 8. Præterquamquod ex quodam reſponſo Congregationis ſacrorum rituum edito die 19. Aprilis 1594. deprehenſum eſt, ſacræ ipſi Congregationi innotuiſſe recitationem Officii de Communi in honorem S. Anſelmi in diœceſi Nonantulana, & ab ea tacite recitationem hanc approbatam fuiſſe. Quod demum ſpectat ad S. Idam Viduam, & ad S. Petrum Urſeolum, ſacra Congregatio abſtinuit ab elevatione ritus Officii de Communi in honorem S. Idæ, donec exhibitum documentum eſt approbationis lectionum propriarum factæ pro abbatia Sancti Galli, referente Cardinali Bellarmino, inter quas erant etiam lectiones Sanctæ ejuſdem Idæ; & donec exhibitæ fuerunt binæ ſententiæ, altera Cardinalis ab Auſtria Epiſcopi Conſtantienſis & Brixinenſis edita anno 1600. altera Archiepiſcopi Epheſini Nuntii Apoſtolici edita anno 1713. cum Cardinalis Bellarminus prædictas utique lectiones approbaſſet, ſed ab earum recitatione abſtinendum eſſe dixiſſet, donec nova allata forent documenta ſanctitatis & cultus S. Idæ, quæ deinde deſumpta fuerunt ex ſupra allatis ſententiis: conceſſio autem Officii & Miſſæ in honorem S. Petri Urſeoli fundamentum habuit in Hiſtoricis ejus ſanctitatem & miracula referentibus, in elevatione corporis facta auctoritate Epiſcopali, in cultu præſtito ejus oſſibus & Reliquiis, inque aliis rebus conſimilibus; opponente quidem Achiepiſcopo Philippenſi Fidei Promotore, non eſſe locum conceſſioni Officii & Miſſæ, niſi poſt confectum proceſsum particularem ſuper cultu immemorabili, ut ex ejus animadverſionibus deſumitur: *Quatenus enim conceſſio Officii & Miſſæ in ejus honorem poſtuletur ob aſſertam antiquitatem cultus eidem præſtiti, neminem latet, quod hanc inſtantiam præcedere debet reſcriptum hujus ſacræ*

Congregationis, quo declaretur conſtare de hujuſmodi cultu; quæ quidem declaratio fieri nequit abſque particulari diſputatione dubii, An de illo conſtet; prævia Commiſſione ſignata manu Sanctiſſimi, non niſi ſervatis de jure ac de ſtylo ſervandis, obtinenda: at ſtrenue reſpondentibus Poſtulatoribus, neceſſariam eſſe *ſignaturam Commiſſionis*, neceſſarium eſse proceſſum ſuper cultu immemorabili, neceſſariam eſſe ejus approbationem faciendam a ſacra Congregatione, quando agitur de progreſſu ad Canonizationem, ſecus autem, quando res eſt de ſimplici conceſſione Officii & Miſſæ, pro qua ſatis eſſe poſſunt documenta ſanctitatis & cultus etiam aliunde deſumpta.

6 Exempla in ſuperioribus allata ſuum initium deſumunt a tempore Urbani Papæ VIII. Ab antiquioribus enim conſultò abſtinuimus; & illorum quidem nonnulla ſunt anteriora decretis ejuſdem Urbani, nonnulla autem ſunt eis poſteriora. Rurſus omnia decreta ſuperius allata in duas claſſes dividi poſſunt: nonnulla enim reſpiciunt extenſionem cultus Officii & Miſſæ, & ritus elevationem, unde inferri poteſt, ſacram Congregationem ad prædictorum Indultorum conceſſionem ſæpe proceſſiſſe, nullo prævio proceſſu, ſed exhibitis tantum antecedentibus Indultis, quibus facta fuerat prima conceſſio cultus; nonnulla vero pertinent ad primam conceſſionem Officii & Miſsæ, uti ſunt illa conceſsa in honorem quorumdam ſummorum Pontificum baſilicis Urbis, in honorem S. Rochi, in honorem B. Angelæ de Fulginio, in honorem S. Petri Urſeoli, & fortaſse etiam S. Anſelmi Abbatis Nonantulani; quibus porro (cum ante conceſſiones nullus factus fuerit proceſsus ſuper caſu excepto a decretis Urbani VIII. ſed vel ab Hiſtoricis, vel ab aliis authenticis documentis deſumptæ fuerint probationes ſanctitatis, miraculorum, & cultus, nec oſtenſum fuerit, eos fuiſse in album Sanctorum relatos aut juxta ſtylum antiquiorem, aut juxta ſubſecutam diſciplinam, de quibus alibi actum eſt) nil clarius afferri poſse videtur ad comprobandum, factas fuiſse, & fieri poſſe conceſſiones Officii & Miſsæ etiam in honorem illorum Beatorum, qui ſunt in poſseſſione certa cultus immemorabilis, quamvis cauſa Canonizationis ipſorum numquam fuerit introducta, ideoque nullus factus ſit proceſsus legitimus ſuper caſu excepto a decretis Urbani.

7 Quod ſi dicatur, nonnulla ex allatis exemplis non procedere in Beatis Beatificatione æquipollenti, ſed in vere Canonizatis; id utique admittitur quoad ſanctos illos Pontifices, qui, etiam ante conceſſionem factam baſilicæ Lateranenſi & aliis baſilicis Urbis, lectionum videlicet propriarum, cultum habebant in univerſa Eccleſia, non ita vero quoad reliquos allatos. De S. Joanne Laudenſi dicitur, eum fuiſſe canonizatum a Paſchali II. Id nempe aſſeritur a Ferrario *de Sanctis Italiæ ad diem 7. Septembris*, ab Alexandro Sperello Epiſcopo Eugubino in ſua Synodo Eugubina typis impreſſa Peruſiæ anno 1651. *pag.* 186. & a Guidone Grando Cremonenſi viro omni laude digno *in diſſert. Camaldulen. diſſert.* 4. *in append. num.* 14. Sed cum antiquiſſimus omnium ſit Ferrarius, de Martyrologii ab eo conditi au-

ti au-

ti auctoritate ſic loquitur Fortunatus Scacchus *de not. & ſign. ſanctit. ſect. 11. cap. 4. pag. 846. Philippus enim Ferrarius collectis nominibus quorumcumque Servorum Dei, qui quoquo modo aliquam habent in aliqua eccleſia vel monaſterio venerationem, ſive Sedis Apoſtolicæ auctoritate, ſive abſque tali auctoritate colantur, ſuum implevit Martyrologium additis etiam notis in quibus, unde illos acceperit, aperit*. Scio etiam, aſſeri poſſe, inter Sanctos eſſe referendos omnes eos, qui deſcripti ſunt in Martyrologio Romano titulo Sanctorum, aut Beatorum, eo quia utrumque nomen ſæpe promiſcue in eodem Martyrologio ſumitur. Sed id fortaſſe non ita facile poterit ſuſtineri, cum adhuc ſub judice lis ſit, an, & quem cultum ſignificet deſcriptio in Martyrologio; quoniam aliquorum etiam tantummodo Beatorum nomina in eodem Martyrologio deſcripta ſunt, ut infra videbitur; & Sanctorum, atque Beatorum titulo in Martyrologio ipſo decorantur aliqui, qui ſic ab immemorabili tempore appellati ſunt, licet de eorum Canonizatione non conſtet: quod fortaſſe comprobari poſſet exemplis SS. Bernardi Cardinalis, & Petri Ignei. De Sancto quippe Bernardo hæc habentur apud Caſtellinum *de certit. glor. Sanctor., in indice Sanctorum canonizatorum pag. 434. Sanctus Bernardus Florentinus Epiſcopus Parmenſis Presbyter Cardinalis Tituli Sancti Chryſogoni Inſtituti Valliſumbroſæ, quamvis ſub nomine Sancti inveniatur in Martyrologio Romano die 4. Decembris, necdum tamen compertum eſt, quod in albo Sanctorum ſolemniter ſit adſcriptus. Parmæ tamen præcipue colitur, ac etiam Florentiæ Officium Eccleſiaſticum ſub ritu duplici die, quo ſupra, a Monachis dictæ Congregationis recitatur*. Item, dum fungebar munere Fidei Promotoris, inſtantibus Monachis Valliſumbroſæ pro extenſione Officii ad univerſam Eccleſiam, die 3. Februarii 1714. rejecta eſt ſupplicatio, eo potiſſimum, quod de ejus formali Canonizatione non conſtaret, quamvis de ejus antiquiſſimo cultu & ſanctitate ac meritis plene ex Hiſtoricis & ex aliis documentis conſtaret. Quod autem ſpectat ad Petrum Igneum deſcriptum in Martyrologio Romano ſub titulo Beati, quamvis ex Hadriano Cyprario Abbate S. Michaelis *in vita S. Petri Ignei Romæ formis impreſſa anno* 1702. Caſtellinus *in cit. indice pag.* 442. dicat eum catalogo Sanctorum adſcriptum, nihilominus Bollandiani *ad diem* 8. *Februarii pag.* 151. de hoc dubitare videntur; modicamque fidem præſtandam eſſe ſupradictæ vitæ B. Petri Ignei editæ ab Hadriano Cyprario, pluribus oſtenditur in reſponſione edita Faventiæ anno 1732. nomine Patris Vitalis Martii Monachi Camaldulenſis *ad quæſtiones Vallumbroſanas Patris Magiſtri Fidelis Soldani Monachi Vallumbroſani cap. 2. pag. 37. & ſeqq.* Attamen anno 1673. die 4. Martii, & die 2. Septembris facta eſt conceſſio Officii & Miſſæ in ejus honorem pro Religione Valliſumbroſæ, & Clero Caſtri Florentini, necnon facta eſt die 6. Maji 1676. extenſio ad omnes utriuſque ſexus tum Sæculares tum Regulares, qui ad Horas Canonicas tenentur in civitate & diœceſi Florentina. Verum, utcunque ſit de his, ſi quis aliquem a Nobis ſuperius memoratum, & titulo Sancti in Martyrologio Romano cohoneſtatum, demonſtra-

monſtraverit fuiſſe in Sanctorum album relatum, aut ex conſenſu univerſalis Eccleſiæ, accedente implicito vel explicito ſummi Pontificis beneplacito, aut ex definitiva ejuſdem Romani Pontificis ſententia, ejus exemplum erit ex ſupra poſita claſſe detrahendum. Quod ſi id non oſtendatur, exempla in claſſe, in qua a Nobis poſita ſunt, remanere debebunt; & concludere oportebit, ea proficere ad evincendum, factam fuiſſe & fieri conceſſionem Officii ac Miſſæ in honorem Beatorum Beatificatione æquipollenti, licet ipſa in aperto poſita non ſit per formalem proceſſum ad normam decretorum Urbani VIII.

CAPUT VI.

De conceſſione Officii & Miſſæ in honorem Sanctorum canonizatorum.

1 SI juxta diſciplinam & præſentem praxim Sedis Apoſtolicæ fiant Sanctorum Canonizationes, fieri vix poteſt, quin Beati Sanctorum catalogo adſcribendi ante Canonizationem cultum habeant Officii & Miſſæ vel de Communi, vel cum lectionibus propriis in determinato aliquo loco. Ut enim ſuperius viſum eſt, ſi præceſsit Beatificatio formalis, in Brevi Beatificationis indulgentur Miſſa & Officium; ſi vero præceſsit Beatificatio æquipollens, antequam ad Canonizationem procedatur, vix fieri poteſt, ut Poſtulatores non petierint & obtinuerint a ſacrorum rituum Congregatione Officii & Miſſæ recitationem & celebrationem in determinatis aliquibus locis. Poſt Canonizationem permanent prædictæ conceſsiones, atque etiam, urgente aliqua cauſa, fit earum extenſio ad alios locos antecedentibus Brevibus aut Reſcriptis nequaquam comprehenſos. Sed, quod attinet ad conceſsionem Officii & Miſſæ *de præcepto* pro univerſa Eccleſia, & pro omnibus qui ad Horas Canonicas tenentur, oportet, ut accedat nova conceſsio, concurrentibus cauſis infra referendis: nec enim (ut alibi viſum eſt) ſufficit pro celebratione Officii & Miſſæ in univerſa Eccleſia, mandatum eſſe, ut in univerſa Eccleſia Officium & Miſſa recitetur & celebretur, ſed oportet, ut aliud addatur decretum, quod ritum præſcribat.

2 Sanctis quoque canonizatis juxta ritum antiquiorem, hoc eſt per cultum in eorum honorem conceſſum ab Epiſcopo, ejuſque receptionem in univerſam Eccleſiam una cum tacito ſive expreſſo ſummi Pontificis conſenſu, conceſsio fit Officii & Miſſæ aut de Communi, aut etiam cum lectionibus propriis. Scatent exemplis regeſta ſacræ Congregationis rituum, & ſignanter in approbationibus Officiorum, quæ recitantur a particularibus Eccleſiis. Cauſæ autem hujuſmodi conceſsionis deſumuntur a pio populorum affectu erga eos Sanctos una cum inſtantiis Regum aut Principum, & petitionibus Epiſcoporum, pro quorum diœceſibus fit conceſsio Officii & Miſſæ; vel ex eo deſumuntur, quia Sancti prædicti fuerunt Epiſco-

Epiſcopi dictarum diœceſium, aut longo tempore in eis verſati ſunt, & meritorum, dum viverent, & miraculorum poſt obitum gloria in illis floruerunt; aut in iiſdem martyrio coronati ſunt; aut denique, quod aliqua inſignis Reliquia ibi conſervetur, & ad publicam venerationem exponatur. Ad hanc rem facit recens conceſſio a ſacrorum rituum Congregatione facta Officii & Miſſæ in honorem Sanctorum Sabinæ diœceſis; inter quos recenſetur S. Laurentius Epiſcopus Sabinorum & Confeſſor, cujus nomen licet deſcriptum non ſit in Martyrologio Romano, de ejus tamen ſanctitate, & juxta antiquum ritum Canonizatione nulla dubitatio eſſe poteſt, cum ſummus Pontifex Joannes VII. in ſuo diplomate anno 706. laudibus extollat *religioſam ejus converſationem, & Divini ſervitii ſedulitatem*; B. Petrus Damiani *in epiſt. 9. ad Nicolaum II. Pont. Max.* (*pag. 9. tom. 1. oper.*) de eo ita ſcribat: *Quam nobilis in Chriſto vir fuerit, teſtis eſt antiqua traditio, quæ ſanctitatis ejus inſignia celebrat; teſtis moderna devotio, quæ piam ejus memoriam in benedictione frequentat*; & Gregorius Monachus *Farfenſis Chronici* Scriptor (*apud Muratorium Script. rer. Ital. tom. 2. part. 2. pag. 322.*) teſtetur, ſuo tempore, labente nimirum ſæculo XI., conſueviſſe quotannis ſolemni ritu ejus memoriam coli: *Sic præſens geſſit beatiſſimus Pater noſter Laurentius, hujus ſacri cœnobii ædificator primus, cujus hodie ſolemnia annua celebratione recolimus.*

3 Ad conceſſionem Officii & Miſſæ titulo inſignis Reliquiæ nonnulla pertinent ſacræ Congregationis decreta. Primum editum eſt die 16. Januarii 1627. *Propoſiti ſunt Sanctiſſimo, & ad hanc ſacram Congregationem remiſſi abuſus duo in terris Italiæ introducti, qui eſſent reformatione digni. Primus eſt celebrandi feſtum novem lectionum ſola Epiſcopi auctoritate pro omni Sancto habente eccleſiam, vel corpus in loco; unde fit, ut pauci dies feriarum remaneant, & omittatur Officium parvum Beatæ Mariæ. Ad quod ſacra Congregatio reſpondit, talia feſta celebranda eſſe duntaxat in eccleſia Titulari, vel in qua adſit inſignis Reliquia illius Sancti; & declaretur, quæ dicatur inſignis; & de hoc fiat decretum de mandato Sanctiſſimi, & mittatur per manus. Alter abuſus, quod omittitur Miſſa de feria Conventualis in Cathedralibus, & Collegiatis, quæ eſt omnino dicenda ultra Miſſam feſti. Ad quod ſacra Congregatio reſpondit, nullo pacto eſſe omittendam dictam Miſſam Conventualem*. Secundum decretum editum eſt die 8. Aprilis 1628. *Sacra rituum Congregatio ad tollendos abuſus, qui variis in locis irrepſerunt, re mature diſcuſſa, cenſuit & decrevit, non potuiſſe nec poſſe locorum Ordinarios tam Sæculares quam Regulares addere calendariis, etiam propriis, Sanctorum Officia, niſi ea duntaxat, quæ Breviarii Romani Rubricis, vel ſacræ rituum Congregationis, ſeu Sedis Apoſtolicæ licentia conceduntur. Inſuper vetuit & prohibuit, celebrari per totam civitatem vel diœceſim, etiam de cujuſque Ordinarii auctoritate, Miſſam, vel feſtum cum Officio de Sancto, eo quod in loco adſit eccleſia parochialis, vel Regularis, aut aliqua Reliquia, ſed tantum in ipſius Sancti eccleſia Titulari, ſeu ubi aſſervatur inſignis Reliquia, & non alibi. Inſignes autem Reliquias declaravit eſſe corpus, caput, brachium, crus, aut illam partem corporis, in qua paſſus eſt Martyr, modo ſit integra, & non parva,*

parva, *& legitime ab Ordinariis approbata*. Concordant litteræ Apoſtolicæ Gregorii XIII. expeditæ die 30. Decembris 1573. & typis impreſſæ ante Officia propria Sanctorum Toletanæ eccleſiæ & diœceſis, ubi hæc habentur: *Item concedimus, quod qualibet eccleſia & monaſterium Hiſpaniæ habens aliquas Reliquias inſignes, puta caput, brachium, vel crus alicujus Sancti, etiam alienigenæ, non exiſtentis in Breviario, vel de quo in dicto Breviario ſit tantum commemoratio, poſſit illam feſtivitatem celebrare, & Officium duplex facere; & de alio Sancto eodem die occurrenti, ſi fuerit ſimplex, fiat commemoratio, ſi vero fuerit duplex, vel ſemiduplex, transferatur ad primam diem ſimili feſto non impeditam*. De hac eadem materia actum eſt in ſacrorum rituum Congregatione die 28. Octobris 1628. *Propoſitoque dubio, an, & quæ quantitas cinerum Sanctorum ſit inſignis Reliquia, dictum eſt, ſecundum caſuum contingentiam & qualitatem dandum eſſe particulare reſponſum*. Plura denique de Reliquiis, quæ *inſignes* dicuntur pro effectu conceſſionis Officii & Miſſæ, legi poſſunt apud Guyet *de feſt. propr. Sanctor. lib. 1. cap. 9.* ubi *quæſt. 2.* notat, pulverem & cineres, niſi faciant acervum, non eſſe inſignes Reliquias, nec eſſe uſu receptum, ut veſtes, ſudaria, panni, & quæcumque alia Sanctorum ſupellex, licet magnæ molis, inter inſignes Reliquias recenſeantur. Quocirca fas erit aſſerere, cauſam conceſſionis Officii & Miſſæ eſſe poſſe, ſi in aliqua diœceſis eccleſia alicujus Sancti Reliquia inſignis conſervetur, ſive agatur de Sancto canonizato juxta ritum recentiorem, ſive de Sancto canonizato juxta antiquiorem diſciplinam; ita tamen, ut conceſſio ipſa coercita ſit intra eccleſiam, in qua inſignis Reliquia conſervatur, eademque Reliquia fuerit ab Ordinario approbata.

4 Itaque inter Officia propria Sanctorum Toletanæ eccleſiæ & diœceſis edita Antuerpiæ anno 1691. & ſignanter in calendario proprio feſtorum prædictorum Sanctorum a ſummis Pontificibus approbato, *die 9. Februarii* in eccleſia *Matrice* recitari videmus Officium S. Reinoldi Martyris, *die 11. Februarii* Officium S. Aldegundæ, *die 5. Octobris* Officium S. Attilani Epiſcopi & Confeſſoris, *die 11. ejuſdem menſis* Officium S. Alexandri Martyris; eo quia in eadem eccleſia *Matrice* aſſervantur inſignes Reliquiæ prædictorum Sanctorum. Quæ tamen omnia cum grano ſalis (uti dicitur) intelligi debent & explicari: ſi etenim magnus ſit numerus Sanctorum loci naturalium, aut quorum inſignes Reliquiæ in aliqua eccleſia aſſerventur, non pro omnibus, ſed pro aliquibus tantum fieri poterit conceſſio Officii & Miſſæ, ne intervertatur ordo Officii Divini; quemadmodum colligitur ex ſupra citatis litteris Apoſtolicis Gregorii XIII. *Cum enim Prædeceſſor prædictus indiſtincte conceſſerit* (ſermo eſt de S. Pio V.) *ut Eccleſiæ Hiſpaniæ poſſent celebrare Officia propria Sanctorum illius provinciæ, illique plures ſint numero, ex hoc ſequebatur, ut Officium majoris partis feriarum anni omitteretur, & ordo Breviarii fere ſubverteretur. Nos huic incommodo occurrere volentes, & Prædeceſſoris prædicti mentem ſano modo interpretantes declaramus, unamquamque Hiſpaniæ Eccleſiam eorum tantum Sanctorum, qui in Breviario*

non

Digitized by Google

non ſunt deſcripti, Officia propria celebrare poſſe, qui vel illius diœceſis ſunt naturales, vel ejus eccleſiæ ſeu diœceſis ſunt Patroni, vel quorum corpora, ſeu notabiles Reliquiæ in ea eccleſia ſeu diœceſi requieſcunt. De aliis vero Sanctis, etiamſi ſint naturales, vel Patroni alterius diœceſis, etiamſi illorum corpora, vel notabiles Reliquiæ in aliqua eccleſia alterius diœceſis requieſcant, non celebretur Officium proprium, ſed ſervetur ordo Breviarii Romani. Quod etiam confirmatur ex Paſtorali epiſtola Paſchalis Aragonii S. R. E. Cardinalis & Archiepiſcopi Toletani præfixa libello ſupra citato Officiorum propriorum Sanctorum Toletanæ Eccleſiæ: *Licet autem Sancti hujus noſtræ diœceſis naturales, & quorum corpora, ſeu notabiles Reliquiæ in eadem eccleſia ſeu diœceſi requieſcunt, plures ſint numero, ut ex traditionibus antiquis, fide dignisque hiſtoriis cuilibet mediocriter erudito erit compertum, nihilominus devotionis zelum erga illos temperandum duximus &c. ne, ſi omnes celebrarentur, Officium majoris partis feriarum anni omitteretur, ut in ſimili de Sanctis Hiſpaniæ prædictus ſel. record. Gregorius XIII. in præfata bulla ſalubriter cenſuit, & ordo Breviarii fere ſubverteretur.* Quapropter, ut ex una parte modo expoſita evitetur abſurditas, ex alia vero parte cultui Sanctorum & devotionis zelo ſatisfiat, ſacrorum rituum Congregatio aliquando indulſit Officii unici certa die celebrandi recitationem in honorem ſanctarum Reliquiarum, quæ in aliquo monaſterio vel eccleſia aſſervantur, dummodo ſint inſignes, ſint Eccleſiaſtico Epiſcopi judicio approbatæ, & debita decentia cuſtoditæ. De hujuſmodi conceſſione Monachis monaſterii Hiſpaniarum S. Laurentii in Eſcuriali pro Reliquiis Sanctorum in eodem monaſterio aſſervatis extat decretum ſacræ Congregationis editum die 22. Auguſti 1620. Aliud quoque adeſt decretum editum die 6. Maji 1675. conceſſionis Officii omnium Sanctorum *die* 11. *Julii*, & Miſſæ celebrationis in civitate Monachii, in ſacello Ducali, & in ſuburbiis ad honorem ſanctarum Reliquiarum, quæ in eodem ſacello reconduntur, quæque Albertus V. & Guillelmus V. Bavariæ Duces, Erneſtus, & Ferdinandus Archiepiſcopi Electores Coloniæ magno pretio emerunt a civitatibus Proteſtantibus; ſimiliſque conceſſio facta eſt die 5. Decembris 1693. Monachis monaſterii Sancti Galli in Helvetia pro ſacris Reliquiis, quæ in eccleſia abbatiali Sancti Galli aſſervantur. Plura alia exempla facile cumulari poſſent: ſed addidiſſe ſufficiat, ex conceſſione ſacræ Congregationis recitari in baſilica Vaticana *die* 22. *Junii* Officium Commemorationis SS. Martyrum, & aliorum Sanctorum, quorum corpora ſeu Reliquiæ in baſilica ipſa conditæ ſunt; *die* 30. *Octobris* ab omnibus Monachis utriuſque ſexus totius Ordinis Ciſtercienſis recitari Officium pro Martyribus, & aliis Sanctis, quorum Reliquiæ in eccleſiis Ordinis aſſervantur; *& die* 5. *Martii* recitari Officium omnium Sanctorum Ordinis S. Auguſtini a Canonicis Lateranenſibus.

5 Verum conceſſio Officii & Miſſæ pro univerſa Eccleſia, quæ fit in honorem tantum Canonizatorum vel juxta antiquiorem ritum, vel juxta recentiorem diſciplinam, ea eſt præcipue, de qua in hoc capite agere inſti-

inſtituimus. Duplici modo expletur hæc conceſſio, id eſt vel ad libitum, vel ſub præcepto. Ne autem hujuſmodi conceſſiones nimis multiplicarentur, edita olim fuerunt bina decreta, alterum a Clemente Papa X. *Sacra rituum Congregatio cenſuit, ſupplicandum eſſe Sanctiſſimo pro editione decreti, ne fiat per quinquaginta annos verbum in ſacra Congregatione ſuper conceſſione novorum Officiorum: Hac die 13. Junii 1671. Et, facto per me Secretarium de prædictis verbo cum Sanctiſſimo, Sanctitas ſua annuit, & ita decrevit: Die 20. Junii 1671.* alterum a Clemente XI. *Sanctiſſimus Dominus noſter Clemens Papa XI. in audientia particulari mihi infraſcripto ſacrorum rituum Congregationis Proſecretario injunxit, & declaravit, mentem ſuam eſſe, quod, ubi a Sanctitate ſua ad eamdem ſacrorum rituum Congregationem remitti contigerit nonnullos ſupplices libellos ſive epiſtolas, quibus vel nova Sanctorum Officia concedi, vel jam pro aliquibus locis conceſſa ad Eccleſiam univerſalem extendi ſupplicatur, per remiſſionem prædictam decreto præfatæ ſacræ Congregationis ſub die 13. Junii 1671. edito, & a fel. record. Clemente Papa X die 20. ejuſdem menſis & anni approbato minime derogetur, niſi expreſſe in remiſſione hujuſmodi de antedicti decreti derogatione fiat mentio. Et ita Eminentiſſimis Patribus eidem ſacræ Congregationi Præpoſitis ſignificari, & ſervari mandavit: Die 4. Maji 1714.*

6 Poſt elapſos quinquaginta annos ſupra indicatos nulla uſque adhuc facta eſt decretorum renovatio, & eorum ad alios annos propagatio: at hinc tamen nullo modo inferri poteſt, amplam apertam eſse viam conceſſioni Officiorum in honorem Sanctorum pro Eccleſia univerſali; immodica quippe conceſsio Eccleſiaſticæ diſciplinæ non admodum conſona videtur. S. Bernardus *in epiſt.* 174. *ad Canonicos Lugdun.* (*num.* 6. *oper. vol.* 1.) ait, feſtivitates non eſſe multiplicandas: *Patria eſt, non exilii frequentia hac gaudiorum: & numeroſitas feſtivitatum cives decet, non exules.* Radulphus Tungrenſis, cujus extat inſignis liber *de obſervantia Canonum* relatus *tom.* 9. vel juxta poſteriores editiones *tom.* 11. *Biblioth. SS. Patrum*, *propoſitionibus* 17. 18. & 22. totus eſt in confutanda feſtorum multiplicatione, hoc eſt Officiorum in honorem Sanctorum, quæ ferialibus Officiis ſubſtituuntur: *Sicut ergo pauci ſunt dies Dominici, & multæ feriæ, ac pauci Apoſtoli, & multi Diſcipuli, ita pauca debent eſſe feſtivitates, & multæ feriæ.* Pluribus hoc argumentum proſequitur Guyet *de feſt. propr. Sanctor. lib.* 1. *cap.* 1. *quæſt.* 19. Ad rem quoque, de qua nunc agimus, facere videntur relata apud Micrologum *in Biblioth. Patrum tom.* 18. *cap.* 43. ubi ſic legitur: *Gregorius hujus nominis Papa VII. Apoſtolicæ Sedi præſidens conſtituit, ut Sanctorum omnium Romanorum Pontificum, & Martyrum feſtivitates ſolemniter ubique cum pleno Officio celebrentur; nam cum qualibet Eccleſia ſui Patroni, etiamſi Confeſſor fuerit, feſtum ſolemniter obſervet, quanto magis eorum, qui totius Eccleſiæ non tam Patroni, quam Patres extiterunt; quam etiam uſque ad Martyrium verbis & exemplis inſtituere non deſtiterunt?* Decretum ſcilicet illud caruit executione, eo quia potiſsimum nimia fuiſset in Eccleſia univerſali Offi-

Digitized by Google

Officiorum multiplicatio in honorem Sanctorum; & ejus tantum habita eſt ratio, cum actum fuit de conceſsione Officiorum in honorem ſummorum Pontificum, quæ facta eſt baſilicæ Lateranenſi, & ſubſequenter extenſa ad alias baſilicas Vaticanam, & Liberianam, quemadmodum ſuperius viſum fuit.

7 Quia vero, his minime obſtantibus, extenſa ſunt, & quotidie extenduntur Officia ad Eccleſiam univerſalem in honorem Sanctorum ſub præcepto, urgentibus videlicet ſpecialibus circumſtantiis (nec enim Romano Pontifici vel ex ſe ſtatuenti, vel habito conſilio Congregationis ſacrorum rituum Officia in honorem Sanctorum pro Eccleſia univerſali ſub præcepto concedenti, & quidem non temere agenti, ſed ſingularibus rationibus inſtructo inobſervantiam antiquioris diſciplinæ quis objicere poterit, cum diſciplinæ derogare poſsit, nec ulla ſit humana lex, quæ aliquam derogationem in cauſis particularibus aliquando non patiatur) operæ pretium eſse cenſemus, hic indicare rationes, &, ut ajunt, motiva, propter quæ aliquando facta eſt Officiorum conceſsio Eccleſiæ univerſali in honorem Sanctorum.

8 Si itaque in Sanctorum album relati fuerint Beati, qui Religionem aliquam a Sede Apoſtolica approbatam fundaverunt, congruum eſse videtur, ut a Sede Apoſtolica extendantur eorum Officia ad univerſalem Eccleſiam. Pluribus hoc argumentum proſequitur Pignatellus *conſult.* 149. *tom.* 8. & eodem pertinent adducta per Cornelium a Lapide *in Proverbia*, ubi exponens illa verba, *cap.* 8. *v.* 22. *Dominus poſſedit me in initio viarum ſuarum*, ſic ſcribit *pag.* 182. *Sapientiam, Chriſtum, & Deiparam imitantur, qui per Dei electionem & gratiam faciunt ſe auctores magnorum & heroicorum operum, ut qui inſtituunt novas Eccleſias, ſanctos Ordines, Religiones, Congregationes &c. quales fuere Apoſtoli, Sanctus Antonius, Sanctus Baſilius, Sanctus Auguſtinus, Sanctus Benedictus, Sanctus Romualdus, Sanctus Bernardus, Sanctus Dominicus, Sanctus Franciſcus. Hi enim recte dicant:* Dominus creavit, *& conſtituit* me principium, *immo principem* viarum, *& operum ſuorum, ut ſcilicet me faceret fundatorem novæ gentis, & Eccleſiæ, aut ſancti Ordinis, quo, quaſi via, omnes mei aſſeclæ recto itinere contenderent ad culmen perfectionis, ad vitam Apoſtolicam, ad excelſam in cælis gloriæ lauream. Hi enim non tantum habent meritum & laudem propriæ vitæ, ſed & omnium ſui aſſeclarum etiam poſt mortem, quamdiu durabit Ordo ſanctus ab ipſis fundatus. Verbi gratia, Sancto Dominico tribuitur laus ſanctitatis & ſapientiæ Sancti Thomæ Aquinatis, Sancti Vincentii Ferrerii, Sanctæ Catharinæ Senenſis, ceterorumque omnium, qui ex ejus inſtitutione & diſciplina religioſe & ſancte vixerunt, vivunt, & vivent: quare ejus laus & laurea creſcit & creſcet uſque in diem Judicii, atque in cælis omnes Sancti Dominicani Sanctum Dominicum ut parentem, ut magiſtrum, ut ducem, ut cauſam ſuæ ſanctitatis & gloriæ colent, diligent, laudabunt, & celebrabunt per omnem æternitatem: quæ ſane magna eſt laus & gloria. Hi enim ſunt novi Ordinis, quaſi novæ Ec-*

 cleſiæ,

cleſiæ , & novi mundi ſancti conditores . Hi ſunt veræ ſapientiæ doctores , præcones , & fundatores . Ideoque in decretis conceſſionis Officiorum pro Eccleſia univerſali in honorem S. Joannis Gualberti , S. Cæleſtini , S. Brunonis , S. Ignatii Loyolæ , S. Joannis de Deo , S. Norberti , S. Petri Nolaſci , S. Philippi Nerii , S. Tereſiæ mentio fit fundationis Ordinum ab eis peractæ , quemadmodum ex regeſtis ſacræ Congregationis deſumitur , necnon ex litteris Apoſtolicis Clementis X. quibus indulget Officium & Miſſam pro univerſa Eccleſia in honorem S. Cajetani Fundatoris Congregationis Theatinorum , expeditis die 27. Martii 1673. *Ad Paſtoralis dignitatis faſtigium &c. evecti Sanctorum in cælis cum Chriſto Jeſu Domino noſtro regnantium , illorum præſertim , qui in diebus peregrinationis ſuæ ſalubrium fuerunt Auctores Inſtitutorum , quibus Eccleſia Dei cum ingenti animarum fructu multipliciter decoratur , cultum & venerationem in terris promovere ſtudemus .* Hæc eadem prærogativa etiam ad Propagatores alicujus Ordinis Regularis ex ſpeciali gratia aliquando fuit extenſa . Exemplum eſse poteſt in S. Philippo Benitio : ex annalibus quippe Religionis Servorum deſumitur , Septem illos viros , inter quos Philippus non recenſetur , fuiſse Ordinis Servorum Fundatores . Tantum ergo Propagatoris titulus illi competere videtur ; adeo ut cum in Martyrologio Romano juſsu Gregorii XIII. edito *die* 23. *Auguſti* ſic legeretur , *Apud Tudertum Beati Philippi Florentini Inſtitutoris Ordinis Servorum Beatæ Mariæ* , in nova editione Martyrologii recogniti auctoritate Clementis X. titulus Inſtitutoris mutatus ſit in titulum Propagatoris , *Tuderti Sancti Philippi Florentini Ordinis Servorum Beatæ Mariæ Propagatoris* ; de quo nempe Propagatoris titulo mentio habita eſt in decreto ſacræ Congregationis , quo extenditur Officium ad Eccleſiam univerſam , edito die 2. Octobris 1694. *Sacra Congregatio cenſuit , ut Officium Sancti Philippi Benitii Profeſſoris , ſeu potius dicti Ordinis Propagatoris hactenus die 23. Auguſti ſub ritu ſemiduplici ad libitum , & deinde de præcepto in Eccleſia univerſali recitatum , in poſterum ſingulis annis ab omnibus tam Sæcularibus quam Regularibus utriuſque ſexus , qui ad Horas Canonicas tenentur , ſub ritu duplici minori de præcepto recitetur .*

9 Dictum eſt ſuperius , congruum eſſe , ut Beati , qui Religionem aliquam a Sede Apoſtolica approbatam fundaverunt , poſtquam eorum nomen relatum eſt in canonem Sanctorum , Officio & Miſſa in univerſa Eccleſia colantur , ſicuti a præceptivo cultu in univerſa Eccleſia etiam cum Officio & Miſſa excluduntur Beati Beatificatione formali , vel æquipollenti , licet fuerint Fundatores Religionis a Sede Apoſtolica approbatæ . In horum etenim honorem fit conceſſio non pro univerſa Eccleſia , ſed pro Ordine , quem fundarunt , pro loco , in quo nati vel mortui ſunt , necnon pro loco , in quo eorum corpora requieſcunt . Quod comprobatur exemplis B. Bernardi Ptolemæi , B. Petri de Piſis , & BB. Septem Fundatorum Ordinis Servorum ſupra allatis : poſt approbatum quippe caſum exceptum a decretis Urbani VIII. & ideo poſt æquipollentem Beatificationem

con-

conceſſum quidem eſt in eorum honorem Officium & Miſſa Ordini, quem fundarunt, & aliis locis, minime vero univerſæ Eccleſiæ.

10 A Fidei Promotoribus in re præſenti nonnullæ aliquando excitatæ ſunt controverſiæ. Proſper Bottinius Archiepiſcopus Myrenſis & Fidei Promotor Poſtulatoribus petentibus *elevationem* ritus a ſemiduplici ad duplicem *de præcepto* in honorem S. Cajetani pro univerſa Eccleſia oppoſuit, eum dici non poſſe principalem Fundatorem, ſeu Inſtitutorem, cum Theatinorum nomen derivatum fuerit a ſummo Pontifice Paulo IV. qui tunc Theatinus erat Epiſcopus, cuique nonnulli primi Sodales adhæſerunt, inter quos S. Cajetanus, qui poſtea ſolemnia paupertatis, obſervantiæ, & caſtitatis vota inſimul emiſerunt ad aram Principis Apoſtolorum in Vaticana baſilica. Addi forte potuiſſet, Romæ in Domo Clericorum Regularium in Quirinali in Clauſtro ſupra portam, per quam itur in Secretarium, extare hujuſmodi Inſcriptionem:

PAVLO IIII. P. O. M.
CONGREGATIONIS
CLERICORVM REGVLARIVM
INSTITVTORI.

Sed revera in Brevi Beatificationis S.Cajetani *Bullar. tom.9. Conſtit.*103.Urbani VIII., in Brevi conceſſionis Officii pro Eccleſia univerſali edito a ClementeX., die 27. Martii1673.,in lectionibus ejuſdem Officii,atque in Martyrologio Romano S. Cajetano attributus eſt titulus Fundatoris; Hilarius autem, Caſtaldus, Auxentius, Silos geſta S. Cajetani referentes narrant eum diu mente revolviſse Ordinis inſtitutionem; reque communicata cum Bonifacio a Colle, Paulum IV. tunc Joannem Petrum Carafam Epiſcopum Theatinum ipſi ſupplicaſse, ut adſcriberetur inter ceteros pii operis auxiliatores, ſed ejus preces ſtatim non fuiſse exauditas, ajente S. Cajetano non licere Epiſcopo ſuam Eccleſiam deſerere, ut Religionem profiteretur: quod & late proſequutus eſt Pater Antonius Caracciolus Clericus Regularis *in vita ms.Pauli IV. lib.2. cap.1.Eſſendo venuto all'orecchie del Veſcovo Teatino, che il Beato Gaetano aveva già cominciato a ſcoprire il ſuo diſegno di fondare un Ordine di Cherici, e conferitolo col Padre D. Bonifacio da Colle, egli ſe n'andò ſubito a trovarlo, e gli diſſe, che un pezzo fa aveva anco eſſo avuto lo ſteſſo penſiero di fondare una Religione di Preti, ma, giacchè Gaetano era ſtato il primo a parlarne, inſtantemente lo pregava, che voleſſe dargli parte dell'edificio di così degna opera; ma Gaetano, ringraziatolo prima dell'animo ſuo, cominciò a porgli difficoltà ec. Ora il Veſcovo Teatino non ſi sbigottì punto per queſte difficoltà, anzi venne a prorompere in tal' impeto di ſpirito, che indugiando pure il Santo Padre Gaetano a riſolverſi d'unirſi ſeco per compagno, ſe gli buttò a' piedi, ed umilmente inginocchiato gli proteſtò, che nel giorno del Giudizio avrebbe da render conto dell'anima ſua, ſe non ſi riſolveva quanto prima di liberarlo dal mon-*

mondo, e condurlo ſeco al porto della Religioſa vita. Allora Gaetano ſtupefatto del fervore, facondia, e coſtanza d'un tant'uomo, s'inginocchio anch'egli, ed abbracciatolo caramente gli diſſe: Abbi per fermo, Monſignore, che io non ti laſcierò mai. Così da indi in poi cominciarono a diſcorrere inſieme del modello e forma della Chericale Religione, che avevano a fondare. Così narra il Padre D. Gio. Antonio Prati nella ſua relazione ec. Itaque oppoſitio Fidei Promotoris caruit robore & efficacia. Nulla etiam habita fuit ratio nominis deſumpti ab Epiſcopatu Theatino, qui tunc adminiſtrabatur a prædicto Joanne Petro Carafa; cum paſſim videamus, Religiones nomen deſumere non a Fundatore, ſed a loco, in quo primum fuerunt inſtitutæ & floruerunt: Monachi quippe Olivetani a Monte Oliveto, Carthuſiani a Carthuſia, Patres Somaſci a Somaſca, Barnabitæ ab eccleſia S. Barnabæ nomen habuerunt. Vel, ſi quis nolit, Theatinorum nomen originem habuiſse a civitate Theatina, in qua nova Religio mirabiliter floruit; cum eadem decus & ornamentum receperit a dignitate Cardinalitia, ad quam paulo poſt fundationem Joannes Petrus Carafa evectus eſt, retento ſemper nomine Theatini ex Epiſcopatu per eum adminiſtrato, hinc Theatinorum nomen in Religionem, cui nomen dederat, derivatum eſse dici poterit, ſalva & integra prærogativa S. Cajetani quoad meritum fundationis; ut advertit Cardinalis de Luca in libro inſcripto, *Il Religioſo pratico, cap. 16. pag.*440. Quocirca Fundatoris nomen eidem datum eſt non tantum in conceſsione Officii facta univerſæ Eccleſiæ, ſed etiam in elevatione ritus; veluti colligitur ex decreto edito die 8. Martii 1673. & ex alio decreto edito die 24 Januarii 1682. & quidem ex rationibus modo indicatis, non autem ex ea, quam nonnulli probabilem reputarunt, quod videlicet Cajetanus unus ex quatuor Conditoribus, qui, duce Paulo IV. tunc Epiſcopo Theatino, Cœtum Clericorum Regularium primi inſtituerunt, primus ex iiſdem Clericis Regularibus fuerit in Sanctorum canonem relatus; hinc inferendo, eum eſse Clericorum præcipuum apud Deum Patronum, ſicque tamquam primum parentem haberi poſse; veluti adnotavit Archiepiſcopus Ancyranus Juſtus Fontaninus *in novo codice Canonizationum, in notis ad bullam 94. pag.* 458.

11 Alia quæſtio a me, cum Fidei Promotor eſsem, mota fuit adverſus Poſtulatores exorantes pro extenſione Officii ad univerſam Eccleſiam in honorem S. Silveſtri Abbatis Fundatoris Congregationis Monachorum Silveſtrinorum. Plura de ejus virtutibus & miraculis relata ſunt in bulla 106. Pauli Papæ V. *Bullar. Rom. tom.* 4. *§.* 1. in qua præterea narratur, ejus nomen fuiſse deſcriptum in Martyrologio Romano juſsu Clementis VIII. In animadverſionibus autem meis inter cetera propoſui, Religionem ab eo fundatam non egredi terminos Italiæ, teſte Barboſa *in collect. decif. Apoſtol. decif.* 498. Ordinemque vigere tantum in Marchia Anconitana, Umbria, Tuſcia, & habere dumtaxat monaſteria viginti quinque, in quibus habitant Monachi circiter trecenti, teſte Azorio *inſtit. moral.*

Digitized by Google

moral. part. 1. *lib.* 12. *cap.* 21. ita ut abſonum quodammodo videri poſset, obtentu ſundationis Religionis, ad Eccleſiam univerſam extendere Officium & Miſsam in honorem Sancti, qui, licet Fundator eſset, Religionem tamen ſundaverat, quæ in paucis Italiæ provinciis fuerat recepta. Huic vero oppoſitioni ſacrorum rituum Congregatio tantum detulit, ut extenſio petita minime potuerit obtineri: tantummodo poſt aliquot annorum lapſum, me ad Anconitanam Eccleſiam aſſumpto, una cum Archiepiſcopis Firmano, & Urbinate, aliiſque Epiſcopis provinciæ Picenæ, ſupplicante pro extenſione Officii S. Silveſtri Abbatis ad univerſam provinciam Picenam, minor hæc extenſio conceſſa eſt die 30. Julii 1729. ſicuti deſumitur ex decreto eadem die edito. Porro difficultates iſtæ, & ſignanter illa, de qua ſupra habitus eſt ſermo, an videlicet S. Cajetanus fuerit Fundator Religionis Theatinorum, aliqua probabili non deſtituebantur conjectura. At omni prorſus caruiſſe dicenda eſt aſſertio Joannis Boleſii Auctoris coætanei, qui ſcribens epiſtolam Gregorio XIII. ſummo Pontifici, quam præmiſit libro *de victoria Corporis Chriſti* 1565. *obtenta in Beelzebub*, ait, Religionem Societatis Jeſu inſtitutam fuiſſe a quatuordecim primariæ pietatis & doctrinæ viris, qui a Collegio Montis Acuti Pariſienſis, ſtatutorum ejus auſteritatem pertæſi, egreſſi ſunt, initiumque Societati dederunt: quique idcirco contra ſenſum Eccleſiæ, & apertiſsimam veritatem negat, S. Ignatium fuiſſe Societatis Jeſu Fundatorem. De eo proinde ita ſcribunt Bollandiani *tom.* 7. *Julii ad diem* 31. *num.* 146. *pag.* 437. *An inficetus ille fabulator dormiens ſomniat, quæ vigilans ſcribit? Ita ne nugatur in re adeo ſeria, qualis eſt Societatis Inſtitutum, cujus ſolus & unicus Auctor eſt Ignatius? Eo ne inſolentiæ eum fuiſſe abreptum, ut in publico totius orbis conſpectu, & paucis quidem poſt obitum S. Ignatii annis ... audeat fucum facere, & ſummo Chriſti in terris Vicario obtrudere male comptum falſitatum faſciculum?*

12. Eximia quoque alia merita erga Sedem Apoſtolicam, & ſanctam univerſalem Eccleſiam fundamentum pro extenſione Officii ad univerſam Eccleſiam aliquando ſubminiſtrarunt. In decreto, edito die 13. Junii 1668. in quo elevatum eſt Officium S. Henrici Imperatoris a ritu ſimplici ad ſemiduplicem pro univerſa Eccleſia, commemoratio fit meritorum prædicti Sancti erga univerſalem Eccleſiam: *De univerſali Eccleſia adeo benemeriti*. Idem Indultum conceſſum fuit in honorem S. Catharinæ de Senis in decreto, edito die 9. Octobris 1670. ubi ſic legitur: *Attentis ſingularibus meritis, quibus Sancta Catharina de Senis Tertii Ordinis Sancti Dominici Virgo ſanctam Sedem Apoſtolicam obſtrinxit*: pro pace quippe Florentinorum, qui ab Eccleſia diſsidebant interdicto ſuppoſiti Eccleſiaſtico, Appenninum & Alpes tranſire, atque Avenionem uſque ad Gregorium XI. proficiſci non dubitavit, cui votum ſuum de petenda urbe Romana in occulto factum, & ſibi ſoli ac Deo notum ſeſe divinitus cognoviſſe monſtravit. Ita & in decreto conceſsionis Officii *de præcepto* pro univerſa Eccleſia in honorem S. Ray-

S. Raymundi de Pennafort, edito die 23. Martii 1671. indicantur merita Sancti erga Sedem Apoſtolicam, & univerſam Eccleſiam: *Cum reduxiſſet in memoriam præclara merita Sancti Raymundi de Pennafort Confeſſoris non Pontificis Ordinis Prædicatorum, quibus hic olim ſanctam Sedem Apoſtolicam, & univerſalem Eccleſiam affecit*. Conſtitutiones etenim, & decretales epiſtolas Romanorum Pontificum in diverſa diſperſas volumina auctoritate Gregorii IX. in unum volumen redegit, additis ejuſdem Gregorii Conſtitutionibus: ex cujus Pontificis mandato ſubinde factum eſt, ut ea ſola Raymundi collectio uſu reciperetur tum in ſcholis, tum in foro. Item, ſi aliquod publicum beneficium a Deo obtineatur interceſsione alicujus Sancti, circumſtantia hæc in cauſa eſse poteſt, ut in ejus honorem indulgeatur Officium & Miſſa pro univerſa Eccleſia, ſeu potius ad univerſam Eccleſiam extendatur. In univerſa Eccleſia recitabatur Officium in honorem S. Stephani Regis Hungariæ ſub ritu ſimplici. Supplicavit poſtea Leopoldus Imperator Innocentio XI. pro elevatione ad ritum ſemiduplicem *de præcepto*; &, prævio conſilio Congregationis ſacrorum rituum, Sanctitas ſua annuit petitis. Quapropter in tertia lectione ſecundi Nocturni hæc habentur: *Ejus autem Feſtum Innocentius XI. Pontifex maximus quarto nonas Septembris ob inſignem victoriam ab exercitu Leopoldi I. Romanorum electi Imperatoris, & Hungariæ Regis eadem die in Budæ expugnatione, ope Divina e Turcis reportatam, celebrandum inſtituit*. Idem ſummus Pontifex Officium Nominis Mariæ, quod in quibuſdam orbis Chriſtiani partibus recitabatur, pro Eccleſia univerſali conceſſit in perenne monumentum liberationis civitatis Viennenſis ab aggreſsione Turcarum: *Quod quidem venerabile Nomen* (verba ſunt ſextæ lectionis Officii proprii *Nominis Mariæ*) *jam pridem in quibuſdam orbis Chriſtiani partibus ſpeciali ritu cultum, Innocentius XI. Romanus Pontifex ob inſignem victoriam ſub ejuſdem Virginis præſidio de immaniſſimo Turcarum Tyranno cervicibus populi Chriſtiani inſultante Viennæ in Auſtria partam, & in perenne tanti beneficii monumentum in Eccleſia univerſali ſingulis annis Dominica infra Octavam Nativitatis Beatæ Mariæ Virginis celebrari præcepit*. Similia contigerunt ante prædictas Innocentii conceſsiones, & ſimilia pariter poſt eas contigerunt. Calliſtus etenim III. ſummus Pontifex feſtum inſtauravit Transfigurationis Domini noſtri Jeſu Chriſti cum Officio & Miſſa per univerſum orbem in gratiarum actionem pro celebri victoria adverſus Turcas reportata, teſte Raynaldo *in annal. ad ann.* 1457. *num.* 73. *& ſeqq.*, ubi Pontificis bulla refertur, in qua poſt relatam eamdem victoriam, ita ſubditur *num.* 79.: *Igitur cuncti per orbem terrarum conſtituti Fideles animas & corpora pro Fidei Chriſtianæ munimine præparare, & debitas gratias Salvatori noſtro pro tantis beneficiis ab eo ſuſceptis exſolvere, diemque victoriæ e cælo nobis conceſſæ, diem lætitiæ, & liberationis a Filio ſuperbiæ, venenoſo Serpente, Turca fœdiſſimo, annis ſingulis celebrare ſtudeant pie, ſolemniter, & devote*. Juxta bullam Gregorii XIII. & aliam

aliam Clementis X. Officium ſanctiſsimi Roſarii recitabatur in pleriſque partibus orbis Catholici. Ab Imperatore Leopoldo ſupplicatum fuit Innocentio XII. pro extenſione ad Eccleſiam univerſalem. Propoſita eſt inſtantia & examinata in ſacrorum rituum Congregatione: at, quamvis ipſa annuerit petitis, mortuo tamen interim Innocentio XII. ſupplices preces iterum exhibitæ ſunt pro approbatione Clementi XI. Noluit is approbare niſi poſtquam die 5. Auguſti 1716. inſignis victoria ab exercitu Auguſtiſſimi Caroli VI. de innumeris Turcarum copiis in Hungaria relata eſt, & niſi poſtquam civitas & arx Corcyrenſis ab immaniſſima eorumdem Turcarum obſidione feliciter liberata fuit; ut videlicet Deiparæ, cujus interceſſione prædicta a Domino collata pie credebantur beneficia, quolibet anno gratiæ redderentur; quemadmodum ex decreto edito die 3. Octobris 1716. & in Bullario Clementis XI. evulgato plene deſumitur.

13 Demum, ſi in bulla Canonizationis facta fuerit conceſſio Officii & Miſſæ pro univerſa Eccleſia, quæ executione caruerit ex rationibus alibi adductis, accedentibus ſummorum Principum & Epiſcoporum precibus, aliquando factus eſt locus novæ conceſsioni Officii & Miſſæ, etiam cum lectionibus propriis, pro univerſa Eccleſia. Nimirum ita res ſe habuit in conceſsione Officii ſub ritu ſemiduplici *de præcepto* cum lectionibus propriis pro univerſa Eccleſia in honorem S. Didaci. In decreto quippe, edito die 19. Julii 1681. ſic legitur: *Vigore Conſtitutionum Sixti V. in ejus bulla Canonizationis, quæ eſt octuageſima ſecunda, & Clementis VIII. die 25. Martii* 1598. Concordat aliud antecedens decretum recitationis Officii ſub ritu duplici *de præcepto* pro Eccleſia univerſali in honorem S. Nicolai de Tolentino, quod editum eſt die 20. Septembris 1670. & in quo ſic habetur: *In vim Indulti ſanctæ memoriæ Sixti V. & ad gratiam & facultatem in eo conceſſam ſic recitandi Officium, & celebrandi feſtum, reintegrari debere*. Rurſus aliquando, facta conceſsione Officii pro aliquibus determinatis locis, tot deinde paulatim fiunt extenſiones, ut aliquando tandem, accedentibus precibus ſummorum Principum & Epiſcoporum, expedire viſum ſit, conceſſum Officium extendere ad univerſam Eccleſiam. Exorante Imperatore pro extenſione Officii & Miſſæ ad univerſam Eccleſiam in honorem SS. Joannis de Matha, & Felicis de Valois, ſacrorum rituum Congregatio diebus 27. Martii, & 15. Maji 1694. annuente ſummo Pontifice, Indultum ad univerſum orbem ampliavit: *Poſſe concedi cenſuit, ut Officium Sanctorum Joannis de Matha, & Felicis de Valois dicti Ordinis Fundatorum hactenus in toto fere orbe Catholico ſub ritu duplici minori ad libitum ex pluribus conceſſionibus Apoſtolicis recitatum, in poſterum ſingulis annis ſub eodem ritu duplici minori in diebus eorum feſtorum ab omnibus tam Sæcularibus quam Regularibus utriuſque ſexus, qui ad Horas Canonicas tenentur, in Eccleſia univerſali de præcepto recitetur*. Nec diſsimile eſt decretum conceſsionis Officii S. Roſæ Limanæ pro Eccleſia univerſali. En verba Decreti Benedicti XIII. editi die 28. Julii 1727. *Indulſit atque conceſſit, ut Officium San-*

ſtæ Roſæ Virginis Limanæ Ordinis Prædicatorum jam pluries pro Regnis Hiſpaniarum, aliiſque dominiis, civitatibus, & diœceſibus approbatum & extenſum in poſterum die 30. Auguſti &c. ab omnibus Chriſtifidelibus utriuſque ſexus, qui ad Horas Canonicas tenentur, recitari poſſit & debeat. Concordat aliud ejuſdem Pontificis decretum die 22. Auguſti ejuſdem anni pro extenſione Officii Beatæ Mariæ Virginis Septem Dolorum ad univerſam Eccleſiam. In eo enim leguntur hæc verba: *Officium Beatæ Mariæ Virginis Septem Dolorum pluribus dominiis, civitatibus, ac diœceſibus jam conceſſum, &c.* In decreto conceſſionis Officii pro Eccleſia univerſali in honorem S. Franciſci Xaverii edito die 4. Junii 1670. mentio fit peculiaris devotionis ſummi Pontificis erga ipſum: *Ob peculiarem ſui devotionem erga Apoſtolicum Sanctum Franciſcum Xaverium Societatis Jeſu, & ad augendum toto orbe terrarum illius cultum*. Item in omnibus litteris Apoſtolicis ſummorum Pontificum, ac Decretis ſacræ Congregationis ad rem hanc ſpectantibus referuntur preces exhibitæ ſummo Pontifici a Principibus Catholicis, & etiam ab aliis ſpectabilibus Cœtibus: in decreto ſiquidem conceſſionis Officii pro Eccleſia univerſali in honorem S.Caroli Borromæi ſupplicationes dicuntur exhibitæ a ſacro Cardinalium Collegio; in decreto conceſſionis Officii pro Eccleſia univerſali in honorem S. Claræ dicuntur preces exhibitæ a Capitulo Generali Fratrum Minorum Obſervantium; Catholicoſque Anglicanos exoraſſe pro extenſione Officii ad Eccleſiam univerſalem in honorem S. Eduardi Regis Angliæ, exponitur in decreto conceſsionis.

14 Hæc autem indicaſse ſatis ſit: cum etenim extenſio ad univerſalem Eccleſiam pendeat a conſilio ſacræ Congregationis, atque a ſummi Pontificis approbatione, ubi adſint legitimæ circumſtantiæ, fieri nequit ut omnes circumſtantiæ exponantur. Non videtur tamen omittendum eſse, quod, ut gradatim procederetur, conceſſio pro univerſa Eccleſia deberet primum fieri ſub ritu ſemiduplici, & *ad libitum*; tum poſt aliquod tempus extendi deberet ad univerſam Eccleſiam ſub ritu ſemiduplici *de præcepto*, antequam præciperetur recitatio in univerſa Eccleſia ſub ritu duplici. *Ex Bullario Ordinis B. Mariæ de Mercede* deprehenditur, ſic rem ſe habuiſse in conceſſione Officii pro univerſa Eccleſia in honorem SS. Petri Nolaſci & Raymundi Nonnati. Idem colligitur *ex Bullario Clementis XI.* in conceſſione Officii pro univerſa Eccleſia in honorem SS. Antonini, Joannis de Deo, Petri de Alcantara, & S. Hedwigis: & quidem mos eſt ſacræ Congregationis, ut non extendatur Officium ad Eccleſiam univerſalem ſub ritu duplici, niſi ejuſdem Officii conceſſio præceſserit quoad Eccleſiam ipſam univerſalem ſub ritu ſemiduplici; quemadmodum habetur ex decretis conceſſionis Officii ad Eccleſiam univerſalem, in honorem S.Caroli Borromæi juxta decretum editum die 27. Septembris 1659., in honorem S. Ignatii juxta decretum editum die 27. Septembris 1667., in honorem S.Tereſiæ juxta decretum editum die 21. Julii 1668., in honorem S. Philippi Nerii juxta decretum editum

die

Digitized by Google

die 8. Junii 1669., in honorem S. Catharinæ Senenſis juxta decretum editum die 9. Octobris 1670., in honorem S. Cajetani juxta decretum editum die 8. Martii 1673., in honorem S. Brunonis juxta decretum editum die 3. Martii 1674., in honorem S. Philippi Benitii juxta decretum editum die 2. Octobris 1694. Per extenſionem quippe feſtorum ad Eccleſiam univerſalem ſub ritu duplici infertur præjudicium Officio Dominico, uti obſervat Guyet *de feſt. propr. Sanctor. lib. 1. cap. 1. quæſt. 19. Dominicarum indemnitati male conſultum erit, ſi tot feſta propria admittantur: nam in citato Proprio, ver. gr. ex 29. vel 30. quæ per annum nuncupantur, non plus, quam 17. vel 18. locus ſupereſt, plerumque vero non niſi 12. vel 13. cetera omnes feſtorum duplicium occurſu interimuntur. Hoc autem ſacra rituum Congregatio tantopere abhorret, ut ſtatuerit, nulla deinceps concedere feſta duplicia.* Demum operæ pretium eſt hic quoque adnotare, non eſſe locum conceſſioni Officii & Miſſæ in honorem Sanctorum pro Eccleſia univerſali, niſi eorum nomina deſcripta ſint in Martyrologio Romano, ut ſcilicet Officium cum Martyrologio concordet, juxta ea quæ infra exponentur.

CAPUT VII.

De nonnullis aliis Officiorum conceſſionibus pro quibuſdam particularibus locis.

1 HActenus egimus de Officiorum conceſſione, & de cauſis, propter quas conceſſio eadem regulariter fit tum in honorem Beatorum Beatificatione formali, tum in honorem Beatorum Beatificatione æquipollenti, tum etiam in honorem Sanctorum canonizatorum. Nunc autem operæ pretium eſt alios quoſdam peculiares exponere titulos, propter quos aliquando fit conceſſio Officiorum in honorem Sanctorum pro quibuſdam determinatis eccleſiis & locis, qui tituli, ut plurimum deſumuntur ab Inventione corporum aut Reliquiarum eorumdem Sanctorum; aut ab eorumdem Tranſlatione; uti obſervat Guyet *cit. oper. lib. 1. cap. 8. in principio quæſt. 3. & lib. 1. cap. 14. quæſt. 3.* necnon ab inſignibus beneficiis a Deo eorum interceſſione conceſſis, vel a prodigiis cæleſtium apparitionum, ut idem proſequitur *lib. 2. cap. 4. quæſt. 1.* quibus addi poſſunt egregia quædam eorumdem Sanctorum facinora, & ſpecialia quædam chariſmata, quibus ipſorum ſanctitatem Deus illuſtrare dignatus eſt.

2 Juxta ea quæ modo ex Guyet dicta ſunt, ſacrarum Reliquiarum Inventio titulum ſuppeditat pro conceſſione Officii eo in loco, in quo accidit Inventio. Plura afferri poſſent exempla; ſed ſatis erit illud, quod deſumitur ex Officio a ſacra Congregatione conceſſo pro civitate Mantuæ, & regionibus Duci Mantuæ ſubjectis, in honorem Sanguinis Jeſu Chriſti, qui in dicta civitate inventus eſt, de quo infra. Decretum conceſſionis Officii editum eſt die 20. Julii 1686. & recitatur die 12. Martii; & ampliationes ſive extenſiones ad nonnullas Hiſpaniarum diœceſes factæ ſunt ab eadem ſacra Congregatione die 15. Martii 1721. & die 10. Aprilis 1734.

3 Inventioni ſuccedit Tranſlatio. Satis quoque eſſe deberet pro adſtruenda conceſſione Officii aliquibus determinatis locis exemplum Officii pro Tranſlatione ſacræ Domus Lauretanæ in agrum Lauretanum Picenæ provinciæ. De conceſſione Officii pro tota Piceni provincia extat decretum editum die 29. Novembris 1632. In ſextam lectionem inſerta fuerunt nonnulla verba ad prædictam Tranſlationem pertinentia, quæ antea deerant: idque factum eſt re plene diſcuſſa in ſacrorum rituum Congregatione die 16. Septembris 1699. Prodierunt ſubinde decreta, quibus extenditur Officium hoc ad univerſam ditionem Reipublicæ Venetæ, ad univerſam Etruriam, ad Regna ſubjecta Regi Catholico, & ad univerſam ditionem temporalem ſummo Pontifici ſubjectam. Decreta referuntur *tom. 2. theatri hiſtorici ſanctæ Domus Nazarenæ*, Romæ editi anno 1733. ab Epiſcopo Martorello *pag. 119. & ſeqq.* Sed quia exemplum hoc fortaſſe prodeſſe non poteſt ad conceſſionem Officii in aliquibus determinatis locis in honorem Tranſlationis corporum & Reliquiarum Sanctorum, operæ pretium eſt nonnulla ſuperaddere. Inter Officia propria Sanctorum Toletanæ eccleſiæ & diœceſis approbata a ſacrorum rituum Congregatione, die 12. Februarii celebratur Officium primæ tranſlationis S. Eugenii Archiepiſcopi Toletani, die 26. Aprilis tranſlatio Reliquiarum S. Leocadiæ Virginis & Martyris, die 26. Auguſti in eccleſia *Matrice* & civitate tranſlatio Reliquiæ S. Ildefonſi Archiepiſcopi Toletani, die 18. Novembris ſecunda tranſlatio S. Eugenii Archiepiſcopi Toletani: inter Officia propria Canonicorum Lateranenſium approbata pariter a ſacra Congregatione, die 28. Februarii celebratur feſtum tranſlationis S. Auguſtini, & die 11. Octobris celebratur alia tranſlatio ejuſdem Sancti: die 24. Maji a Patribus Ordinis S. Dominici celebratur feſtum tranſlationis Corporis ejuſdem Sancti; in Breviario Ordinis Eremitarum S. Auguſtini die 9. Aprilis celebratur tranſlatio Corporis S. Monicæ; & die 13. Julii celebratur tranſlatio Corporis S. Tereſiæ a Patribus Carmelitis Excalceatis, annuente ſummo Pontifice Clemente XII. prævio conſilio Congregationis ſacrorum rituum die 13. Septembris 1732. Ex ejuſdem ſacræ Congregationis regeſtis multa alia facile poſſent colligi exempla: ſatis tamen erit hæc indicaſſe, Officium videlicet tranſlationis S. Creſcentini pro civitate & diœceſi Urbinate; pro baſilica Lateranenſi Officium tranſlationis Capitum SS. Apoſtolorum Petri & Pauli, de qua Joſephus Maria Soreſinus in ſuo tractatu *de capitibus SS. Apoſtolorum Petri & Pauli in ſacroſancta Lateranenſi eccleſia aſſervatis*; pro baſilica Vaticana Officium tranſlationis Capitis S. Andreæ, de qua *in commentariis* Pii Papæ II.; pro baſilica Liberiana Officium tranſlationis ſanctiſſimæ Imaginis Virginis Mariæ a S. Luca depictæ; & pro baſilica S. Mariæ trans Tiberim Officium translationis Imaginis miraculorum fama celebris ejuſdem Beatiſſimæ Virginis.

4 Dum munere fungebar Fidei Promotoris, actum fuit de conceſſione Officii petiti pro translatione Corporis S. Paſchalis de Baylon ſolemniter

ter die 1.Octobris 1681.facta in eccleſia Minorum Diſcalceatorum S.Franciſci Villæ Regalis diœceſis Dertuſanæ. In meis animadverſionibus admiſi praxim conceſſionis Officiorum pro ſacris Translationibus; dixi, de tranſlatione ſacrarum Reliquiarum fieri mentionem in Martyrologio Romano; & addidi, a ſummis Pontificibus conceſſas aliquando fuiſſe Indulgentias recolentibus memoriam translationis ſacrarum Reliquiarum, & ſignanter a Julio II. pro translatione Beatæ Catharinæ Suecæ, a Sixto IV. pro tranſlatione Beatæ Roſæ Viterbienſis, & a Gregorio XIII. pro translatione tunc Beati, nunc Sancti Philippi Benitii: at oppoſui tamen, hæc, & ſimilia admittenda eſſe in translatione de loco ad locum, hoc eſt de una civitate ad aliam, vel ab una ad aliam eccleſiam in eadem civitate vel diœceſi, ſecus ab uno altari ad aliud altare in eadem eccleſia; & eo magis, cum tempore Urbani VIII. facta fuerit translatio Corporis in baſilica Vaticana S. Joannis Chryſoſtomi ab alia Capella ad Capellam Chori, nec tamen hujus translationis celebretur Officium a Clero Vaticano. Allata autem fuerunt a Poſtulatoribus exempla recitationis Officii pro translatione ſacrorum Corporum vel Reliquiarum ab uno altari ad aliud altare etiam in eadem eccleſia; & ſacra Congregatio die 2. Aprilis 1718. annuit petitis. Corpus S. Leonis Magni uſque ad ſeptimum Chriſti ſæculum jacuit conditum in ſiniſtro latere atrii antiquæ baſilicæ Vaticanæ, & a Sergio I. invectum eſt in eccleſiam. Tempore Clementis XI., ut infra referemus, facta eſt ſolemnis ejus translatio ab una ad aliam Capellam in eadem Vaticana baſilica; & hujus quidem translationis celebratur Officium cum lectionibus propriis in eadem baſilica Vaticana, uti colligitur ex hoc ſacræ Congregationis decreto: *Sacra rituum Congregatio ad pias enixaſque preces Eminentiſſ. & Reverendiſſ. Domini Hannibalis Albani S. R. E. Cardinalis S.Clementis*, & *ſacroſanctæ Vaticanæ baſilicæ Archipresbyteri, ſupraſcriptas lectiones ſecundi Nocturni proprias tranſlationis Corporis S. Leonis Magni Papæ a ſanctæ memoriæ Clemente XI. ſolemni pompa peractæ, per ipſum Eminentiſſ. & Reverendiſſ. Dominum Cardinalem diligenter examinatas atque relatas approbavit, & ab univerſo Clero præfatæ ſacroſanctæ Baſilicæ pro die octava feſti ejuſdem S.Leonis Magni in poſterum recitari, & in poſterum Breviario dictæ baſilicæ inſeri poſſe, benigne conceſſit: Die* 12. *Julii* 1727. Conſimile etiam eſt illud, quod a Benedicto XIII. peractum vidimus die 27. Januarii 1726. cum ad SS. Martyrum Joannis & Pauli baſilicam ſemel atque iterum ſe contulit, ſacra eorum oſſa recognovit, & plumbeæ arcæ ſuis ipſe manibus incluſit, humeroſque ei ſupponens, baſilicæ præcedente Clero, quampluribus S. R. E. Cardinalibus, Archiepiſcopis, Epiſcopis, aliiſque Præſulibus ſacros hymnos concinentibus, accenſaſque faces præferentibus, per templi porticum atriumque religioſiſſime geſtavit; tum Presbyteris & Clericis Congregationis Miſſionis, quibus ab Innocentio XII. per litteras Apoſtolicas datas die 8. Septembris 1697. habitatio in proximo Conventu, & cura baſilicæ commiſſa eſt, benigne conceſſit, ut quotannis recurrentem Elevationis diem

Officio

Digitized by Google

Officio ritus duplicis celebrarent; uti eſt *in hiſtoria SS. Joannis, & Pauli Romæ edita anno* 1728. *num* 48. *&* 49. a Patre Andrea Budriolo Societatis Jeſu Presbytero a Nobis alias cum laude commemorato.

5 Argumenta deducta ex ſacrarum Reliquiarum translatione excipiunt ea, quæ habentur vel ex inſignibus beneficiis a Deo Sanctorum interceſſione conceſſis, vel ex cæleſtium apparitionum prodigiis. Celebre eſt, quod ex monumentis authenticis habetur, factam videlicet fuiſſe ab Abbate Benedictino Montis Subaſii S. Franciſco conceſſionem cujuſdam parvæ eccleſiæ ſub titulo Beatæ Virginis Angelorum, quæ eccleſia *Portiuncula* nomen aſſumpſit ex quadam villa ipſi contigua; eumdemque S. Franciſcum in prædicta eccleſia preces ad Deum fudiſſe, ut *plenaria* daretur *Indulgentia* peccatorum illis, qui rite & recte peccata confeſſi eam viſitaſſent; Deumque ejus exaudiviſſe orationem, ita tamen, ut inſtare deberet penes Honorium III. tunc Romanum Pontificem pro *Indulgentia* impetranda; ipſumque Pontificem Romanum, cum intellexiſset Divinam hac de re voluntatem, *Indulgentiam plenariam* liberam & perpetuam indulſiſſe anno 1223. ſed uno duntaxat die naturali in ſingulos annos, hoc eſt a veſpera calendarum Auguſti uſque ad veſperam ſequentis diei, qui eſt anniverſarius dies Conſecrationis memoratæ eccleſiæ. Narratio hæc teſtibus innititur, qui eam audiverunt vel ab ipſo S. Franciſco, vel ab ejus Sociis, uti videri poteſt *in miſcellaneis* Stephani Baluzii *lib.* 4. *pag.* 491. & in inſtrumento publico anno 1335. confecto juſſu Conradi Epiſcopi Aſſiſienſis, quod in ejus civitatis publico archivo conſervatur. Concordant paſſim Hiſtorici, Bartholomæus videlicet Piſanus in ſuo libro *conformitatum conformit.* 14. *fruct.* 2. S. Bernardinus Senenſis *ferm.* 9. *de cultu Sanctiſſimæ Trinitatis in Dominica Quadrageſimæ art.* 3. *part.* 2. S. Antoninus *part.* 3. *tit.* 4. *art.* 4. Gonzaga *de origine Franciſcanæ Religionis pag.* 156. Sedulius *in comment. ad vitam S. Franciſci cap.* 2. *pag.* 87. Marcus Ulyſſiponen. *in chronicis Ordinis Minorum part.* 1. *lib.* 2. *cap.* 1. *& ſeqq.* & preſertim *cap.* 3. Cardinalis Bellarminus *controverſ. tom.* 2. *lib.* 2. *de Indulgentiis cap.* 20. *ſub §. Rurſus*, Spondanus *in continuat. annal. Card. Baronii ad annum* 1223. *num.* 11. Wadingus *in annal. ad ann.* 1221. *a num.* 22. *ad num.* 24. & *ad ann.* 1223. *num.* 1. *&* 2. Porro in hujus inſignis beneficii commemorationem facta eſt Officii conceſſio Ordini Franciſcano cum lectionibus propriis, in quibus ſupra recenſita exponuntur.

6 Officium proprium, una cum Octava, die 17. Julii recitatur in Urbe a Clericis Regularibus Congregationis Matris Dei ex Indulto ſacræ Congregationis die 13. Junii *1679.* in commemorationem apparitionis ſacræ Imaginis Sanctæ Mariæ in porticu. Fertur enim, Imaginem Beatiſſimæ Virginis, quæ modo colitur in Urbe, & ſignanter in eccleſia S. Mariæ *in Campitello*, mirabiliter apparuiſſe in ædibus S. Gallæ patritiæ Romanæ prope Marcelli theatrum intra porticum Octaviæ, Joanne I. ſummo Pontifice, dum eadem Galla duodecim pauperibus ex quotidiana conſuetudine

dine

dine in honorem Dei & Beatæ Virginis Mariæ epulum præberet. Ita legitur in lectionibus propriis ſecundi Nocturni Officii modo indicati; & pro rei hujus veritate non tantum militabat traditio immemorabilis, ſed res tota continebatur duobus verſibus ſculptis tempore S. Gregorii VII. in Ciborio pervetuſto eccleſiæ S. Mariæ in porticu, & duobus antiquis manuſcriptis exaratis tempore S. Joannis I. ſummi Pontificis, quorum alterum aſſervabatur apud Clericos Regulares Congregationis Matris Dei, alterum in bibliotheca Angelica S. Auguſtini de Urbe, inſuper addito alio manuſcripto bibliothecæ Vaticanæ ſub Martino V.

7 Anno 1490. dum civitas Piſtorienſis civilibus bellis vexaretur, fertur, ab Imagine Beatiſſimæ Virginis plurium dierum ſpatio manaſſe non exiguam ſudoris partem. Petrus Franciſcus a Gogliano tunc temporis Epiſcopus Piſtorienſis, & ejus Vicarius Generalis conjunctim agentes, ſervatis ſervandis, examinarunt plures teſtes nobiles magna fide dignos, qui retulerunt, ſe ſuiſmet oculis vidiſſe, ab utraque parte vultus & frontis ſanctiſſimæ Imaginis exire ſudorem ſeu liquorem ad ſimilitudinem aquæ vivæ limpidi fontis; atque ideo Epiſcopus & Vicarius decreverunt, ſatis conſtare de prodigio. Præter hunc proceſſum in archivo Epiſcopali ſervatum, & inconcuſſam totius civitatis traditionem dictis Canonicorum Cathedralis eccleſiæ comprobatam, extabant publicæ deliberationes Conſilii civitatis habitæ anno 1590. & aliis ſequentibus de donis offerendis Imagini in commemorationem prodigii ſudoris; templum quoque huic Beatiſsimæ Virginis Imagini apparatum, antea dicebatur *Divæ Mariæ extra Portam*, cui poſtea propter prodigium ſudoris nomen impoſitum eſt *Virginis Humilitatis*; ipſoque in excelſiorem formam publica impenſa conſtructo, multiſque donariis, ornamentis, & reditibus locupletato, Senatus populuſque Piſtorienſis anno 1549. ad perpetuam rei memoriam juſsit, prodigium ſudoris marmorea ſignari inſcriptione, quod factum eſt anno 1562. Dum munere fungebar Fidei Promotoris, ſupplices preces exhibitæ fuerunt Congregationi ſacrorum rituum pro Officio proprio recitando una cum Miſſa ſub ritu duplici die 17. Julii in civitate & diœceſi; & die 22. Auguſti 1716. reſponſum fuit pro gratia. Lectiones autem ſecundi Nocturni deſumptæ fuerunt ex ſermone S. Bernardi, & in fine ultimæ lectionis hæc habentur: *Quam quidem Domini Matrem in antiquiſſima ejus Imagine Piſtorienſes ſub ſpeciali Humilitatis titulo, magnifico extructo templo, ſingulari religione venerantur. Vetus enim apud eos & conſtans fama percrebuit, anno ſalutis 1490. cum inteſtinis civium odiis univerſæ Patriæ clades immineret, ex eadem Imagine ſudorem quemdam puriſſimum, cujus adhuc apparent veſtigia, promanaſſe; ejuſque deinde dies decimo ſexto calendas Auguſti quotannis ſolemni feſto, atque ingenti concurſu celebratur.*

8 Fertur item anno 1178. in civitate Dertuſana Beatiſſima Virgo apparuiſſe cuidam Presbytero media inter duos viros, Sanctum videlicet Petrum Chriſti Vicarium a dextris, & Sanctum Paulum Doctorem Gentium a ſini-

a ſiniſtris, & ſuper altare cingulum quoddam reliquiſſe, quod ajebat a ſe manufactum, ut in ſui pignus amoris remaneret apud Dertuſanos, onere impoſito omnia referendi Epiſcopo civitatis, Clero, populoque. Cingulum hoc Virgineum, quotieſcumque Catholica Hiſpaniarum Regina partui proxima eſt, in capſula argentea incluſum, & clavi ſubſignatum defertur per Canonicum Dertuſanum, alioſque ejus eccleſiæ Miniſtros, & in Oratorio Reginæ honorifice collocatur, donec fœtus ab ea editur, teſte Thoma Salazar *in Martyrologio Hiſpano tom. 6. ad diem 6. Novembris*. Pater Antonius Vincentius Domenec Ordinis S. Dominici *Generalem hiſtoriam Sanctorum Principatus Catalauniæ* typis dedit anno 1602. cujus quidem Hiſtorici mentio fit honorifica a Nicolao Antonio *in Bibliotheca nova Hiſpanica tom. 1. pag.* 130. & ab Auctoribus Bibliothecæ Dominicanæ editionis anni 1721. *tom. 2. fol.* 360. iſque Hiſtoricus totam ſeriem apparitionis, & cinguli relicti exponit. In Breviario Venetis formis impreſſo anno 1507. & ſignanter in ejus calce excuſum proſtat Officium quotannis recitandum una cum lectionibus propriis in commemorationem prædictæ apparitionis; & ſane Dominica ſecunda Octobris Officium hoc recitatum eſt uſque ad annum 1568.; tunc enim prodiit reformatio Breviarii ſub S. Pio V. & intermiſſa fuit illius recitatio, & ſolum ſequentibus annis, occurrente prædicta Dominica, recitatum eſt Officium Beatæ Mariæ cum particulari Oratione in commemorationem ſæpe memoratæ apparitionis. Epiſcopus demum Dertuſanus anno 1616. proceſſum confecit, in quo plures teſtes fuerunt examinati, qui confirmarunt famam, traditionem, & cultum immemorabilem beati Cinguli.

9 Dum munere fungebar Fidei Promotoris, petita fuit redintegratio Officii cum lectionibus propriis ſecundi Nocturni. Verum oppoſui, in Ordine Auguſtiniano minime recitari Officium proprium in commemorationem ſacræ Zonæ, & apparitionis, quæ contigiſſe dicitur S. Monicæ, ſed tantum Officium de Communi cum lectionibus ſecundi Nocturni deſumptis ex ſermone S. Joannis Damaſceni, in quibus nullum fit verbum apparitionis; licet Bergomenſis *in vita S. Monicæ*, Maigretius in ſuo opere, cui titulus, *Arca honoris Chriſti, & ſanctorum Patrum*, Auguſtinus a Tolentino *in privilegiis Ordinis Auguſtiniani*, & noviſſime Pater Torellus *in ſæculis Auguſtinianis tom. 1. pag.* 180. *num.* 57. *& ſeqq.* piam in Ordine Auguſtiniano traditionem teſtentur, quod, mortuo S. Monicæ marito, eadem Beatæ Mariæ Virgini ſupplicaverit, ut ſibi veſtem indicaret, qua poſt obitum Chriſti Domini ſui unigeniti Filii induta eſt, ut poſſet ſe ſimili modo induere; quodque Beata Virgo eidem apparuerit induta veſte nigra, & cingulo ſeu zona præcincta; & licet magno cum fundamento credi poſſet Virginem Mariam, dum in humanis erat, fuiſſe zona præcinctam; tum quia feſtum Zonæ celebratur apud Græcos *die* 2. *Julii*, & in Menologio Græcorum juſſu Baſilii Imperatoris græce olim edito, deinde in latinam linguam converſo, & Urbini excuſo anno 1727. *ad diem* 31. *Auguſti* commemo-

memoratio ſit Zonæ Beatiſſimæ Virginis Conſtantinopolim translatæ ab Arcadio Magni Theodoſii filio, & ad publicam venerationem expoſitæ poſt annos quadringentos ſub Imperatore Leone; tum quia adhuc ſuperſunt duo ſermones in honorem prædictæ Zonæ, alter S. Germani Conſtantinopolitani, alter Euthymii Monachi; tum etiam quia in antiquiſſima ſtatua Beatæ Mariæ, quæ eſt in ſacra æde Lauretana, zona apparet ſculpta, qua ejus latera præcinguntur: addidi tamen, ignorari, quis eſſet Presbyter, cui facta dicebatur apparitio, & probationes ſuper facto per ſæcula diſtare a tempore, quo factum ipſum contigiſſe ferebatur. Multæ profecto reſponſiones a Poſtulatoribus ingenioſe allatæ ſunt: at ſacra Congregatio die 7. Julii 1725. Officium indulſit pro ſecunda Dominica Octobris ſub ritu duplici recitandum apud Dertuſanos, lectionibus tamen ſecundi Nocturni deſumendis ab aliquo ex ſanctis Patribus arbitrio Eminentiſſimi Ponentis, reliquo autem Officio deſumpto ex Officio Beatæ Mariæ ad Nives. Quod prudentiſſime de more ſancitum eſt: per hanc ſiquidem viam procedendo, ſervatus fuit in ſua poſſeſſione cultus ab immemorabili exhibitus ſacro Cingulo, & aliquid datum eſt pio ſupplicantium affectui; ſed ſacræ Congregationis auctoritate approbata non eſt apparitio una cum Cinguli *conſignatione*, quæ utique vera eſſe potuerunt, ſed ſufficienti erant probatione deſtituta.

C A P U T VIII.

De aliis rurſum Officiorum conceſſionibus pro quibuſdam particularibus locis.

1 PRoſequimur materiam, de qua in capite præcedenti, & nonnulla in hoc caput inferimus, in quibus non modicum tulimus laborem, dum Promotoris Fidei munere fungebamur. Inter titulos, quibus Officiorum conceſſio innititur pro aliquibus particularibus locis, cæleſtes recenſuimus apparitiones, ſpecialia aliqua Sanctorum facinora, & quædam etiam ſpecialia chariſmata, quibus Deus Servorum ſuorum ſanctitatem aliquando illuſtrare dignatus eſt.

2 Ad primum caput pertinet Officium Dedicationis eccleſiæ Metropolitanæ Cæſarauguſtanæ, cujus ſecundæ lectiones non meruerunt a ſacra Congregatione approbationem die 26. Martii 1694. nec die 8. Martii 1704. uti deſumitur ex Decretis illis diebus editis. Dum munere fungebar Fidei Promotoris, inſtaurata eſt petitio, lectioneſque fuerunt approbatæ die 7. Auguſti 1723. hujuſque Officii extenſio ad omnes utriuſque ſexus Chriſtifideles tum Sæculares tum Regulares in Regnis cunctiſque locis Regi Catholico ſubjectis, qui ad Horas Canonicas tenentur, conceſſa eſt die 16. Septembris 1730. Reſpicit Officium hoc apparitionem Beatæ Mariæ Virginis ſuper columnam marmoream S. Jacobo Majori in Hiſpaniam profe-

cto ; quæ idcirco dicitur Sancta Maria *de Pilar* , de qua infra , & *in tom. 6. Julii* a Bollandianis edito , in quo tum mearum animadverſionum , & reſponſionum a Poſtulatoribus editarum , tum decreti ſacræ Congregationis univerſa exponitur hiſtoria .

3 Expoſitum exemplum in propatulo ponit , Beatiſſimæ Virginis apparitionem fundamentum ſuppeditaſſe conceſſioni Officii pro quibuſdam peculiaribus locis . Nunc pro capitis complemento agendum eſt de conceſſione Officiorum pro nonnullis pariter certis eccleſiis & locis , titulo deſumpto ab aliquo egregio facinore , aut ab aliquo cæleſti chariſmate , quo Deus Sanctum aliquem inſignire dignatus eſt . Ad primum ſcilicet titulum facit exemplum conceſsionis Officii Converſionis S. Auguſtini , quod ex Indulto ſacræ Congregationis variis in locis recitatur : ad ſecundum vero titulum faciunt ea , quæ ſequuntur . Inter cetera chariſmata , quibus Deus patefacere dignatus eſt S. Tereſiæ ſanctitatem , celeberrimum illud eſt , quod tanto Divini amoris incendio cor ejus conflagravit , ut Angelum viderit ignito jaculo ſibi præcordia tranſverberantem ; uti legitur in bulla Canonizationis §. 6. *Bullarii Romani tom.* 4. inter bullas Gregorii XV. & in ſecundis lectionibus propriis , quæ in Officio dictæ Sanctæ in Eccleſia univerſali recitantur die 15. Octobris . Dum munere fungebar Fidei Promotoris , Patres Carmelitæ Excalceati utriuſque familiæ , Hiſpaniarum videlicet & Italiæ , ſacræ Congregationi ſupplicarunt pro facultate recitandi die 27. Auguſti quolibet anno ſub ritu duplici ſecundæ claſsis Officium tranſverberationis Cordis S. Tereſiæ , exhibitis lectionibus propriis . Oppoſui autem , admiſſa veritate chariſmatis , cum petitio inniteretur actuali conſervationi Cordis in eccleſia Monialium Sanctiſsimæ Incarnationis Albæ , in quo cicatrix apparere dicebatur , opus eſſe oſtendere , Cor S.Tereſiæ , quod ad publicam venerationem exponebatur in Hiſpaniis , cicatricem adhuc retinere immiſsione jaculi formatam ; & multa attuli exempla chariſmatum Sanctorum , quæ utique vera erant , at in quorum tamen memoriam peculiare Officium non recitabatur . Poſtulatores vero , judicialibus congeſtis probationibus , vulneris impreſsionem adhuc extantem , & viſibilem in Corde oſtenderunt , exemplaque attulerunt chariſmatum aliorum Sanctorum , quæ peculiari Officio in nonnullis eccleſiis colebantur , licet ipſorum mentio haberetur in lectionibus ſecundi Nocturni , quæ die feſto dictorum Sanctorum recitabantur . Itaque die 25. Maji 1726. approbante ſummo Pontifice Benedicto XIII. facta eſt Ordini Carmelitarum Excalceatorum utriuſque familiæ conceſsio Officii proprii tranſverberationis Cordis S. Tereſiæ cum lectionibus propriis .

4 Supplicatum fuit eidem ſanctæ memoriæ Benedicto XIII. pro conceſsione Officii proprii omnibus Fratribus & Monialibus Ordinis Prædicatorum in honorem impreſsionis Stigmatum in corpore S. Catharinæ Senenſis , mihique tunc Fidei Promotori ab eodem ſummo Pontifice demandatum eſt , ut meum hac de re ſenſum ſcriptis aperirem . Mandatis itaque

ea ,

ea, qua decebat, reverentia morem geſsi, dixique, nullam de veritate chariſmatis dubitationem eſſe poſſe. Beatus etenim Raymundus Capuanus Præſes Generalis Ordinis Fratrum Prædicatorum, & S. Catharinæ Confeſſarius, cujus teſtimonio magna fides habita eſt in Canonizatione dictæ Sanctæ, uti colligi poteſt ex bulla ſexta Pii II. *Bullarii tom.* 1., in vita, quam ſcripſit, ejuſdem Sanctæ edita a Bollandianis *tom.* 3. *Aprilis* refert, Beatam Piſis commorantem, & in ecſtaſim raptam vidiſſe Jeſum Chriſtum crucifixum luce plenum ſupra ſe deſcendentem, & a ſacris vulneribus quinque radios emittentem coloris ſanguinei, qui ad ſuas manus, pedes, & cor dirigebantur, eumque humillime exoraſſe, ne in ſuo corpore cicatrices apparerent; atque ideo tunc radios mutaſſe colorem ſanguineum, coloremque puræ lucis aſſumpſiſſe, & ad ſuas manus, pedes, latuſque ſiniſtrum ſupra cor ſic deveniſſe maximo cum dolore. Narratur id ipſum a S. Antonino 3 *part. hiſtor. tit.* 23. *cap.* 14. *§. de viſionibus*, & concordant alii graviſsimi Auctores collecti a Patre Theophilo Raynaudo *tom.* 13. *de ſtigmatiſmo ſacro & profano pag.* 128. Pius quoque Papa II. in Officio, quod compoſuit in honorem dictæ Sanctæ, quodque in Religione Dominicana recitatur, impreſsionis ſacrorum Stigmatum meminit, quemadmodum bene animadvertunt Caſtill. *tom.* 2. *ſecunda parte hiſtoriæ Ordinis Prædicatorum cap.* 44. *in fine*, & Martinez de Prado *Theolog. moral. tom.* 1. *in opuſculo de Stigmatibus S. Catharinæ quæſt.* 1. *num.* 10. Addidi, mentionem quoque haberi eorumdem Stigmatum in lectionibus Officii proprii, quod in Eccleſia univerſali recitatur; admiſſaque chariſmatis veritate, exemplo conceſsionis Officii tranſverberationis Cordis S. Tereſiæ, poſſe indulgeri Ordini Prædicatorum recitationem proprii Officii in honorem Stigmatum S. Catharinæ.

5 Difficultatem tamen non diſſimulavi a nonnullis Conſtitutionibus Romanorum Pontificum ortum habentem. Temporibus etenim Sixti IV. cum non modo de immaculata Conceptione Beatæ Mariæ Virginis quæſtio inter Dominicanos, & Franciſcanos, ſed etiam de veritate Stigmatum S. Catharinæ magnis animorum motibus excitata fuiſſet, probis viris id ægre ferentibus, teſte Spondano *ad ann.* 1483. *num.* 8. nonnullæ a prædicto Pontifice evulgatæ ſunt Conſtitutiones, in quarum una, quæ edita eſt anno 1472. ſub pœna excommunicationis ſummo Pontifici reſervatæ prohibitum fuit, dicere & prædicare, S. Catharinam fuiſſe inſignitam chariſmate Stigmatum, ejuſque Imaginem cum Stigmatibus depingere; in ea autem, quæ eſt edita anno 1475., graviores pœnæ impoſitæ ſunt adverſus contumaces, & ſimul decretum, de nullo alio Sancto, excepto S. Franciſco, prædicari poſſe, quod Stigmata habuerit, ſolamque hujus Imaginem ſculpi, aut pingi poſſe cum Stigmatibus. Pontificiæ hæ Conſtitutiones editæ ſunt in tractatu Patris Caſtellini *de inquiſitione miraculorum, in append. general. de Stigmatibus S. Catharinæ pag.* 223. *& ſeqq.*; in quo pariter opere *pag.* 263. aliud proſtat ejuſdem Pontificis Breve ſcriptum Leonardo

nardo de Peruſio Ordinis Prædicatorum Generali Magiſtro, quod iterum etiam editum eſt *tom. 3. Bullarii Ordinis Prædicatorum* collecti a Fr. Antonino Bremond, nunc ejuſdem Ordinis Magiſtro Generali *pag.* 570. in quo quidem Brevi, poſt enarratam ſubmiſſionem Pontificiis prædictis Conſtitutionibus a Fratribus Prædicatoribus oblatam in Capitulo Generali apud Peruſiam collecto, præcipitur obſervantia ordinationum factarum in eodem Capitulo, & omnia pœnalia revocantur contenta in antecedentibus bullis.

6 Sixto IV. ſucceſſit Innocentius VIII. qui, teſte eodem Caſtellino *pag.* 233., prohibuit ſub pœna excommunicationis Stigmata abradere ab Imaginibus S. Catharinæ etiam tum impreſſis, renovata ſimul excommunicationis pœna adverſus eos, qui in poſterum Imaginem S. Catharinæ cum Stigmatibus depingerent. Apoſtolicæ nempe ejus litteræ datæ fuerunt Joachimo Turriano Ordinis Prædicatorum Generali Magiſtro, & ſubinde editæ ſunt *tom. 4. cit. Bullar. Ord. Prædicator. pag. 66.* Fertur porro, ſummum Pontificem Pium V. indulſiſſe, ut Imagines S. Catharinæ cum Stigmatibus depingi poſſent, teſte Martinez *in cit. opuſculo quæſt. 2. §. 3. num.* 10. Sed, utcumque hoc ſit, cum Pater Gregorius Lombardellus Ordinis S. Dominici, de quo plura habentur *tom. 2. Scriptor. Ord. Dominicani* Patris Jacobi Echard *pag.* 389. opus compoſuerit *de veritate Stigmatum B. Catharinæ Senenſis*, & aliud, cui titulus, *Summarium diſputationis & defenſionis ſacrorum Stigmatum*, prævio conſilio Congregationis ſacrorum rituum, Clemens Papa VIII. Apoſtolicas litteras dedit ad univerſos Epiſcopos, quibus prohibuit, ne in civitatibus & diœceſibus quiſquam Fratrum S. Franciſci, aut alii quicumque, donec in dicta Congregatione Cardinalium hujuſmodi negotium Stigmatum S. Catharinæ definitum & declaratum eſſet, circa illud aliquid innovare, aut ulterius altercari vel contendere vellent.

7 Verum poſt hujus Brevis publicationem Scriptores Franciſcani, Sedulius videlicet *in hiſtoria Seraphica*, Robertus Licienſis *in quadam diſſertatione de eadem*, Franceſchinus Vicecomes *in ſermone de Hebdomada ſancta*, Hieronymus a Sorbo *in compendio privilegiorum*, exiſtimarunt, Imaginem S. Catharinæ cum Stigmatibus pingi poſſe: item Auditores Rotæ Coccinus, Pirovanus, & Merlinus, quibus, juxta alibi dicta, Canonizationum cauſæ committebantur, in relatione edita de virtutibus & miraculis B. Catharinæ de Ricciis dixerunt, ſe tuto pede in examen vocare poſſe poſt editum Breve Clementis VIII. veritatem Stigmatum B. Catharinæ de Ricciis, non obſtantibus antecedentibus Conſtitutionibus Sixti IV. &, quod caput eſt, cum die 29. Aprilis, quo celebratur Officium S. Petri Martyris, ſola fieret commemoratio S. Catharinæ Senenſis, ſacrorum rituum Congregatio feſtum ejus transferri mandavit ad diem ſequentem; tum ad ſupplicationem totius Ordinis S. Dominici, & Cardinalis Borgiæ facta fuit die 27. Auguſti 1628. extenſio Officii ejuſdem S. Catharinæ ad Eccleſiam univerſalem;

ſalem ; rurſus poſt annos duos facta eſt nova conceſſio lectionum propriarum in Eccleſia univerſali in ſecundo Nocturno recitandarum, in quibus, re diſcuſſa, mentio habetur impreſſionis modo ſupra expoſito ſacrorum Stigmatum S. Catharinæ Senenſis ; cumque anno 1641. memoratæ lectiones fuerint iterato examini ſuppoſitæ, nonnulla utique in eis deleta ſunt, ſed integra impreſſionis Stigmatum narratio ſervata eſt, uti colligitur ex hoc decreto : *Præſentata in ſacra rituum Congregatione ad inſtantiam Promotoris Fidei commiſſione manu Sanctiſſimi ſignata ſuper correctione, caſſatione, & reformatione Breviarii Romani circa ea, quæ correctione, caſſatione, & reformatione indigere videbantur, nonnullæ dubitationes fuerunt excitatæ, & ſignanter dictum fuit, non verificari, quod aſſeritur in lectionibus Sanctæ Catharinæ Senenſis, nempe illam ex Benincaſia una cum Burgheſia familia ex eodem ſtipite proveniente ortum ſumpſiſſe. Propterea, diligenti ſuper hoc habita perquiſitione, reque pluries mature diſcuſſa cum interventu ejuſdem Promotoris Fidei, ac eorum Conſultorum voto, qui de adhibitis in noviſſima dicti Breviarii reformatione ſuperſunt, eadem ſacra Congregatio, referente Eminentiſs. & Reverendiſs. Domino Cardinali Cajetano ad hoc ſpecialiter deputato, cenſuit, ſi Sanctiſsimo videbitur, prædictas lectiones reformandas eſſe, caſſando illa verba,* Ex Benincaſia úna cum Burgheſia familia ex eodem ſtipite proveniente ; *prout mandavit caſſari, &, non niſi deletis dictis verbis in jam impreſſis lectionibus, cetera legi ac retineri ; prohibendo pariter, ne in poſterum ullo modo dicta verba apponantur, quotieſcumque hujuſmodi lectiones de novo imprimi contigerit. Et Sanctiſsimus annuit : Die* 28. *Septembris* 1641.

8 Inter Scribentes nonnullæ etiam ſubalternæ diſputationes exortæ ſunt, & ſignanter ſuper antinomia inter Conſtitutiones Sixti IV. & Officium compoſitum a Pio II. Melchior Canus *in tract. de locis Theologicis* ait, hujus antinomiæ nullam habendam eſſe rationem, cum ad factum hiſtoricum pertineat. Reſponſum hoc ut injurioſum Pontificiæ auctoritati impugnatur a Theophilo Raynaudo *in diatriba ſecunda de immunitate Cyriacorum* : ſed vindicatur *in notis ad cap.* 13. *nuperrimæ editionis* Cani *de locis Theologicis*. Alii ſcripſerunt, Sixtum IV. prohibuiſſe, ne aſſererentur, aut pingerentur Imagines aliorum Sanctorum cum Stigmatibus, quæ eſſent ſimilia Stigmatibus S. Franciſci, id eſt patentibus & ſanguineis, & cum clavis carneis in manibus & pedibus ; quod certe non adverſatur Stigmatibus S. Catharinæ, quæ nec patentia, nec ſanguinea fuerunt. Ita videlicet Theophilus Raynaudus *de ſtigmatiſmo ſacro & profano tom.* 13. *pag.* 128. *§. Nihilominus*, Caſtellinus *in cit. append. pag.* 238. *& ſeqq.* Auditores Rotæ in relatione B. Catharinæ de Ricciis typis edita occaſione diſcuſſionis cauſæ ipſius *pag.* 12. *§. Primo quia*. Sed rem paucis expediamus. Summus Pontifex Sixtus IV. in ſua prima Conſtitutione prohibuit, ne diceretur & prædicaretur, S. Catharinam Senenſem Stigmata habuiſſe, & ne ejus Imago pingeretur cum Stigmatibus, *donec Sedes Apoſtolica hoc approbaverit, & per ſpeciale privilegium Sanctam ipſam cum ipſis Stigmatibus depingi conceſſerit*,

ſerit, allata ratione, quod ita etiam factum fuerat in Stigmatibus S. Franciſci. *Non licuit Fratribus ſui Ordinis ipſum Sanctum Franciſcum cum Stigmatibus ſacris facere depingi, aut in prædicationibus publicari, donec placuit ſanctæ Sedi Apoſtolicæ ipſa Stigmata approbare, & licentiam ac conſenſum benigne concedere*: ſecunda ejuſdem Pontificis Conſtitutio nihil aliud, quam primam confirmat: geſta autem ſub S. Pio V., Clemente VIII., & Urbano VIII. Sedis Apoſtolicæ approbationem & conſenſum pleniſſime præ ſe ferunt; uti notat Martinez de Prado *in oper. cit. quæſt.* 1. *§.* 84. *pag.* 650. & proſequuntur Rotæ Auditores in citata relatione cauſæ B. Catharinæ de Ricciis: *Sixtus ita prohibuit, quouſque ſecus a Pontificia auctoritate decerneretur, & approbaretur, ipſam Catharinam, aut alios Stigmata habuiſſe. Atqui Pontifex Innocentius VIII. vetuit ſub excommunicatione expungi & deleri Stigmata e Sanctæ Catharinæ Senenſis Imaginibus: Pium V. ſanctæ memoriæ præterea, ut cum Stigmatibus pingeretur, ſpecialiter conceſſiſſe aſſerunt &c. ac demum Clemens VIII. contra ejuſdem Stigmata oppugnantes bullam dedit, ne quidquam innovarent, aut ſuper eis contenderent, non obſtantibus quibuſcumque, & ſignanter Sixti IV. ordinationibus, quatenus in contrarium facerent*; ita ut merito condemnatus fuerit & proſcriptus liber quidam, cui titulus eſt, *Dialogo traumatico Regolar*, Genuæ typis impreſſus anno 1690. auctore Patre Petro Sanchez Arroyo Minore Conventuali, in quo, ſumpta occaſione ex quadam controverſia excitata in provincia Mexicana circa tabulam pictam, ubi S. Dominicus in quinque ſui corporis partibus cruenta Chriſti Domini Stigmata præ ſe ferebat, *pag.* 47. aſſerere auſus erat, nec decuiſſe, nec decere, ut alicui mulieri ſacra Stigmata inſigantur, ſugillando his verbis & reprobando Stigmata S. Catharinæ Senenſis. Itaque his permotus rationibus Benedictus XIII. ad preces Reverendiſſimi Patris Fratris Thomæ Ripoll Ordinis Prædicatorum Magiſtri Generalis die 18. Junii 1727. benigne conceſſit, ut *prima die Aprilis* ab omnibus Fratribus & Monialibus Ordinis Prædicatorum Officium Impreſſionis eorumdem Stigmatum in corpore S. Catharinæ ſub ritu duplici cum Miſſa & Officio, ſicut in die feſto ipſius, & lectionibus ſecundi Nocturni propriis ipſius recitari poſſet & deberet; die autem 22. Septembris ejuſdem anni facta eſt extenſio prædicti Officii ad civitatem & diœceſim Senenſem, & die 25. Septembris 1728. ad civitatem & diœceſim Piſanam.

9 Ex Dominicana familia duæ aliæ Venerabiles Sorores Stigmatibus, dum viverent, fuerunt a Domino decoratæ. Prima eſt Catharina de Ricciis, de qua ſupra habitus eſt ſermo, quæque inter Beatas ſolemni ritu relata eſt a Clemente XII. In lectionibus etenim propriis ſecundi Nocturni a ſacrorum rituum Congregatione approbatis die 10. Martii 1736. pro Dominicana Religione ſic legitur: *Supernorum chariſmatum copia ſingularis in ea enituit, anulo deſponſationis, ſacriſque Stigmatibus, quæ non ſemel ſpectanda ſe exhibuerunt, acceptis*. Altera eſt Lucia Narnienſis, cujus immemorabilis cultus, juxta alibi relata, fuit a Clemente XI. approbatus. Plura alibi diſſe-

Digitized by Google

diſſeruimus de hujus Beatæ Virginis Stigmatibus. Nunc autem addere fas ſit, a ſanctæ memoriæ Benedicto XIII. fuiſſe univerſo Ordini Prædicatorum, necnon diœceſibus Ferrarien. Narnien. & Viterbien. conceſſam facultatem recitandi Officium in ejus honorem, veluti deſumitur ex decreto edito die 5. Februarii 1729. Porro Officium erat de Communi Virginum. Nos autem die 22. Septembris 1742. lectiones proprias in ſecundo Nocturno recitandas indulſimus, in quibus mentio habetur ſacrorum Stigmatum; in quinta ſiquidem lectione hæc habentur: *Quare habitu tertii Ordinis Prædicatorum devote ſuſcepto, Romam profecta, inde Viterbium a Superioribus miſſa, ſacris ibidem Stigmatibus, iiſdemque conſpicuis ac cruentis, a Chriſto Domino mirabiliter inſignita eſt*: & in ſexta lectione: *Ejus corpus Ferrariæ adhuc incorruptum, ſacrorumque Stigmatum cicatricibus in eo conſpicuis anno milleſimo ſeptingenteſimo decimo repertum eſt, cum ex eo deciſum crus ad civitatem Narnienſem delatum eſt, ubi magnifico ſacello exceptum religioſiſſime colitur*. Stigmatum Beatarum Catharinæ & Luciæ mentio fit in lectionibus propriis Officii, quod die feſto pro eis inſtituto recitatur. De Sancta vero Catharina Senenſi die ejus feſto recitatur Officium cum lectionibus propriis; ſed diſtincto Officio, & alia die recolitur memoria ſacrorum Stigmatum ipſius. Quocirca hujus, & non aliarum Beatarum exemplum prodeſt rei, de qua nunc agitur: cetera autem cenſeri debent expoſita, ut ſacrorum Stigmatum, quibus ſanctæ feminæ Ordinis Dominicani decoratæ fuerunt, hiſtoria integra exponeretur.

C A P U T IX.

De Officiorum conceſſione ex eiiſdem titulis facta pro Eccleſia univerſali.

1 SPeciales quoſdam titulos in antecedentibus capitibus expoſuimus, ob quos Sedes Apoſtolica Officia in honorem aliquorum Sanctorum indulſit certis locis & particularibus Eccleſiis, aut conceſſit, ut in iiſdem locis & Eccleſiis, præter Officium quod die mortis Sancti recitatur, aliud alia die recitetur una cum celebratione Miſſæ in ejuſdem Sancti honorem: in hoc autem capite de iiſdem titulis, & iiſdem conceſſionibus tractabitur, non amplius tamen, quod attinet ad locos, & Eccleſias particulares, ſed quod ſpectat ad univerſalem Eccleſiam.

2 Sacrarum Reliquiarum Inventio ex dictis fuit cauſa impellens ad concedendum Officium in honorem Sanctorum, quorum Reliquiæ inventæ ſunt, ſed pro particularibus locis. Aliquando tamen ex eodem titulo facta eſt conceſſio pro Eccleſia univerſali, quod eſt idem ac dicere, Inventionis Reliquiarum feſtum cum Officio & Miſſa celebratum eſſe, & celebrari in Eccleſia univerſali.

3 Ex

3 Ex Conſtitutionum Apoſtolicarum Auctore conſtat, poſt Servatoris noſtri ſolemnia, peragendas fuiſſe celebritates Apoſtolorum, & Sancti Stephani. Marcellinus Comes *in Chronico* memoriæ prodidit, Sacerdotem quemdam nomine *Lucianum* divinitus admonitum ſacra Stephani Martyris lipſana retexiſſe. Degebat tunc Oroſius Presbyter Hieroſolymis, qui cum redux in Occidentem aliquam partem exuviarum Martyris ſecum aſportaſſet, & S. Auguſtino, aliiſque earum regionum Epiſcopis earum copiam feciſſet, ſacella & templa in ejus honorem & memoriam extructa ſunt; atque ideo religio, quæ a Palæſtina primum in Africam migraverat, in reliquas tandem Occidentis provincias cum Stephani Reliquiis penetravit, plurimæque ſacræ Stephani ædes conſtructæ ſunt. Prodigia quamplurima a Deo patrata interceſſione S. Stephani in prædictis ædibus, & alibi in Africa teſtatur S. Auguſtinus *de civit. Dei lib.* 22.*cap.*8. Mentio habetur apud S. Gregorium *lib.*1.*dialogor.cap.*5.eccleſiæ prope Anconam extructæ in honorem S.Stephani: cumque S. Auguſtinus *ſerm.* 323. narret, unum ex lapidibus quibus Stephanus lapidatus eſt, poſtquam brachium ejus percuſſerat, pie collectum & aſſervatum ab homine Chriſtiano, non ſine peculiari Dei inſpiratione ab ipſo Anconæ relictum fuiſſe, & ea de cauſa ſacram ædem in ejus honorem fuiſſe extructam, in qua plura ſubinde miracula contigerunt. Tillemontius *not.*2.*ad vitam S.Stephani tom.* 2. putat, Anconitanam Eccleſiam ceteris præceſſiſse in celebratione particularis feſti in honorem S.Stephani, ceteraſque Eccleſias ab ea exemplum ſumpſiſse particularia feſta celebrandi in honorem Inventionis corporis ipſius, quæ accidit initio ſæculi quinti; ita ut hodie in univerſali Eccleſia duplex ſolemne feſtum cum Officio & Miſsa celebretur, tum pro recolendo ejus Martyrio, tum pro recolenda Inventione corporis ipſius.

4 Cum S. Placidus ſe Dei obſequiis dicaſset ſub Regula S. Benedicti tunc viventis, & degeret in monaſterio prope muros Meſsanæ civitatis recenter a ſe extructo & inſtituto in fundo paterno, lateque diffuſa ſanctimoniæ ejus ſama germanos Placidi fratres Eutychium, & Victorinum, & Virginem Flaviam ipſorum ſororem ad iter ſuſcipiendum ejus viſendi cauſa impuliſset; poſt paucos ab eorum adventu dies Saracenorum claſſis ad inſulam Siciliæ appulit, & a Duce Manucha, qui in monaſterium irrupit, omnes in vincula conjecti, & crudeliſſimis cruciatibus torti, in Fide Chriſtiana perſiſtentes agonem ſuum glorioſo martyrio conſummarunt. Cum eorum corpora in eccleſia S. Joannis Baptiſtæ civitatis Meſsanenſis, quæ erat prope monaſterium, ſepulta eſsent, & locus ſepulturæ ignoraretur, tandem ſæculo XVI. ſunt inventa. Confecto proceſsu ab Archiepiſcopo Meſsanenſi, eodemque ad Urbem miſso, ejus examen a Sixto V. ſummo Pontifice commiſsum fuit Congregationi Cardinalium ſacri Concilii Tridentini Interpretum: quo diligenter examinato, cum deprehenſum fuiſset, omnia rite & recte proceſſiſse, nec ullam eſse rationabilem de corporum identitate difficultatem, idem Pontifex non tantum juſſit, eorum

rum nomina deſcribi in Martyrologio Romano, ſed præterea SS. Martyrum Placidi & Sociorum tertio nonas Octobris memoriam fieri in univerſa Eccleſia ſub Officio ſimplici, ut habetur *in ejus Conſtit.* 88. *Bullarii Romani tom.* 2.

5 Inſignia quædam Facta, & mirificæ Apparitiones non ſolum conceſſioni Officii pro particularibus locis, ſed etiam conceſſioni Officii pro Eccleſia univerſali profuerunt. Notum eſt, in Eccleſia univerſali cum Officio & Miſſa plura feſta celebrari in honorem Beatiſſimæ Virginis, puta Nativitatis, Præſentationis, Purificationis, Aſſumptionis, & Conceptionis, de quibus plura habentur *in Catholic. inſtit.* Franciſci Amati Pouget *tom.* 1 *pag.* 827. *& pag.* 880. *& ſeqq.* Præter has, aliaſque, *nonis Auguſti* celebratur Dedicatio eccleſiæ S. Mariæ ad Nives. Cum enim in Urbe noctis tempore nix partem collis Exquilini contexiſſet, hoc prodigio commoti Joannes Patritius Romanus, ejus uxor, & Pontifex Liberius, eccleſiam eo in loco ædificandam in honorem Beatiſſimæ Virginis deprehenderunt. Hiſtoria refertur *in catal. Sanctor.* Petri de Natalibus *lib.* 7. *cap.* 21. & quamvis de ea dubitare videatur Baillet *in vitis Sanctor. ad diem* 5. *Auguſti num.* 28. eam nihilominus, utpote deſumptam ex antiquis manuſcriptis baſilicæ Liberianæ, plene admittunt Cardinalis Baronius *in notis ad Martyrolog. Rom. die* 5. *Auguſti*, & *tom.* 4. *annal.* & Panvinius, & Severanus in ſuis libris *de ſeptem Urbis eccleſiis*: Adde, quod in univerſa Eccleſia ab antiquo tempore celebratur feſtum S. Mariæ ad Nives cum Officio & Miſſa. Ad hanc eamdem claſſem pertinet extenſio Officii & Miſſæ ſanctiſſimi Roſarii ad Eccleſiam univerſalem, uti deſumitur ex decreto, edito die 3. Octobris 1716. quod eſt vigeſimum quintum inter decreta Congregationis ſacrorum rituum in Bullario ſan. mem. Clementis XI. *pag.* 574. ubi pius ille Pontifex ex circumſtantiis in decreto expoſitis retulit ad interceſſionem B. Mariæ Virginis inſignem victoriam de innumeris Turcarum copiis in Hungaria relatam, & civitatem arcemque Corcyrenſem ab eorumdem Turcarum oppugnatione feliciter liberatam; cum hæc contigerint eo prorſus tempore, quo Confratres Sodalitatis Roſarii publicam Proceſſionem magno populi concurſu, & ſingulari devotione in Urbe peragebant, & dum Chriſtifideles Roſarium juxta adhortationes dudum juſſu Sanctitatis ſuæ factas quotidie recitare pergebant: quorum beneficiorum cauſa idem Pontifex extendit ad univerſam Eccleſiam Officium & Miſſam ſanctiſſimi Roſarii, quæ antea in aliquibus tantum locis recitabatur.

6 Sanctiſſima Virgo Maria ſerena fronte apparens ſe conſpiciendam exhibuit S. Petro Nolaſco, S. Raymundo de Pennafort, & Jacobo Aragoniæ Regi, dicens, ſibi & Filio acceptiſſimum fore, ſi ſuum in honorem inſtitueretur Ordo Religioſorum, quibus cura incumberet captivos e Turcarum manibus liberandi; hique, collatis inter ſe conſiliis, & conſentientibus animis, Regularem Ordinem inſtituere aggreſſi ſunt ſub invocatione S. Mariæ de Mercede Redemptionis Captivorum, in quo tribus

Digitized by Google

votis Religionis quartum additum eſt, manendi ſcilicet in pignus apud Infideles, ſi id neceſſe fuerit pro redemptione Chriſtianorum. Scribentes de hoc inſigni Ordine Regulari docent, quartum hoc votum ad eſſentiam & conſtitutionem pertinere Religionis B. Mariæ de Mercede Redemptionis Captivorum, per quod contrahitur ratio communis Religionis in genere, & conſtituitur talis Religio Redemptorum a ceteris Eccleſiæ Religionibus diſtincta; veluti late probant Zumel *in ſcholiis Conſtit. hujus Ordinis diſt.* 1. *cap.* 25. *§. Excellentia fol.* 118. *& §. Quod fratres fol.* 119. Pellizar. *in manual. Regular. tom.* 1. *tract.* 4. *de votis Regularium cap.* 5. *ſect.* 2. *num.* 27. Jonnnes Perez de Munebrega *in ſua quæſtione apologetica typis impreſſa Cæſarauguſtæ anno* 1656. *præſertim pag.* 19.

7 Hiſtoriam Apparitionis Beatiſſimæ Virginis tum hujus Ordinis Hiſtorici, tum ceteri referunt & approbant, Zumel in opuſculo *de initio & fundatione ſacri Ordinis B. Mariæ de Mercede Redemptionis Captivorum*. Bernardus de Vargas *in chronicis ejuſdem Ordinis tom.* 1. *lib.* 1. *cap.* 13. Alphonſus Remon *in chronicis Ordinis tom.* 1. *lib.* 1. *cap.* 6. Ignatius Vidondus *in ſpeculo charitatis cap.* 3. Marcus Salmeron *ſæc. I. monum.* 2. Spondanus *ad annum.* 1218. *num.* 10. Hieronymus Romanus *lib.* 2. *de republica Chriſtiana cap.* 22. Zurita *in annal. Aragoniæ lib.* 2. *cap.* 71. Ferdinandus de Caſtillo *lib.* 2. *chronicor. Ordin. Prædicat. cap.* 17. Illeſcas *in Pontif. hiſtor. lib.* 5. *cap. ult.* Penia *in vita S. Raymundi de Pennafort lib.* 1. *pag.* 81.

8 Potiora vero hujuſce apparitionis fundamenta ex tribus aliis monumentis deſumi poſſunt: quorum primum ſunt Acta authentica S. Petri Nolaſci inſerta in noſtrum primum librum *cap.* 41. Secundum eſt epiſtola S. Raymundi de Pennafort eidem S. Petro Nolaſco ſcripta, in qua prædictam commemorat apparitionem. Epiſtola hæc integra refertur a Stephano de Corbera *in vita B. Mariæ de Socos cap.* 28. a Salmeron *in monumentis hiſtor. ſæcul. I. monum.* 8. *§.* 3. atque a Ferdinando de Orio *in lib. Tertulliani de patientia tom.* 1. *diſcurſ.* 1. *§.* 1. ejuſdemque epiſtolæ meminit Nicolaus Antonius *in vet. Biblioth. lib.* 8. *cap.* 4. *num.* 141. Et quamvis Pater Echardus *in Biblioth. Dominicana* eamdem epiſtolam rejecerit, tamquam apocrypham, aſſumpto tamen juridico examine ipſius anno 1721. coram Ordinario Barcinonenſi, prolataque per iſtum ſententia de epiſtolæ veritate, quælibet controverſia ceſſare dicenda eſt; uti, viſis authenticis Actis, ſatetur ingenuus & doctus vir Pater Antoninus Bremond in ſuo Bullario Ordinis Prædicatorum *tom.* 1. *in notis ad Conſtit.* 36. *Gregorii X.* Tertium denique fundamentum deducitur ex bulla Canonizationis S. Raymundi de Pennafort, in qua ſic legitur: *Beatiſſima Virgo Dei Mater eidem Petro* (ſermo eſt de S. Petro Nolaſco) *qui ſanctis meditationibus & orationi vacans cogitabat, qua ratione calamitatibus Chriſtianorum in captivitate degentium ſuccurri poſſet, ſerena fronte ſe conſpiciendam dedit, & acceptiſſimum ſibi ac unigenito ſuo Filio fore dixit, ſi ſuum in honorem inſtitueretur Ordo Religioſorum, quibus cura incumberet captivos e tyrannide Turcarum liberandi; ac illa ipſa nocte eadem Vir-*

Virgo Sanctiſſima Beato Raymundo & Jacobo I. Aragoniæ Regi apparuit, id ipſum de Religioſis admonens.

9 Ut igitur tanti beneficii & inſtitutionis debitæ Deo & Virgini Matri gratiæ redderentur, indultum primo fuit Religioni B. Mariæ de Mercede Redemptionis Captivorum, ut Officium recitaret, ſicut in feſto B. Mariæ ad Nives; poſtea tempore ſummi Pontificis Pauli V. facta eſt conceſſio propriarum lectionum, in quibus ſæpe memorata exponitur apparitio: tempore autem Innocentii XI. extenſio facta eſt ad univerſa Regna Hiſpaniarum, & ſub eodem Pontifice facta eſt deſcriptio in Martyrologio Romano ita prorſus: *In Hiſpania Apparitio Beatæ Mariæ Virginis, quæ Sanctis Petro Nolaſco, & Raymundo de Pennafort, & Jacobo I. Aragoniæ Regi ſe conſpiciendam dedit, ut fundaretur Ordo Beatæ Mariæ de Mercede Redemptionis Captivorum.* Sub Alexandro VIII. nova indulta eſt extenſio ad Regna Galliarum; & tandem ſub Innocentio XII. ſtatutum eſt, ut in univerſa Eccleſia idem Officium recitaretur *die* 27. *Septembris* cum Oratione propria, propriiſque lectionibus iterum recenſitis, examinatis, & correctis. Apoſtolica harum rerum Indulta edita ſunt in Bullario Ordinis B. Mariæ de Mercede Redemptionis Captivorum *pag.* 224. *pag.* 373. *pag.* 399. *pag.* 415. & *pag.* 424. & *ſequentibus*.

10 Demum nota eſt apparitio Beatiſſimæ Virginis Beato Simoni Stok: narratur enim, ab ea huic Beato exhibitum fuiſſe ſacrum *Scapulare*, ut ea cæleſti veſte ſacer Ordo Carmelitarum dignoſceretur, & a malis ingruentibus protegeretur. Fertur etiam, Beatiſſimam Virginem Mariam promiſiſſe Filiis in *Scapularis* Societatem relatis, dum igne Purgatorii expiabuntur, ſe ſolamen eſſe præſtituram, & celerem in cæleſtem patriam adventum impetraturam, ſi abſtinentiam & certas quaſdam preces frequentaſſent, ac pro ſui ſtatus ratione caſtitatem coluiſſent. Franciſcus de Mendoza *in viridario ſacræ & profanæ eruditionis lib.* 2. *problemat.* 5. *num.* 75. diſputandum proponit, an Beatiſſimæ Virgini conceſſum fuerit privilegium extrahendi damnatos ab Inferis; & aſſerere quidem videtur, probabile eſſe, id ei fuiſſe conceſſum, cum de Fide ſit, pœnam Inferni eſſe æternam juxta legem ordinariam, ſed de Fide non ſit, nunquam ab ea lege fuiſſe diſpenſatum, neque diſpenſandum. At eum ſtrenue redarguit Cardinalis Capiſucchius *controv.* 8. *quæſt. unic.* ubi late demonſtrat, Beatiſſimam Virginem precibus juvare utique poſſe, ne quis in peccato mortali decedat, & Deus ei gratiam conferat ad pœnitentiam peragendam ante mortem; illi vero indultum non fuiſſe, ut anima æternis cruciatibus addicta ejus interceſſione liberetur. De virtutibus porro, miraculis, & beatitate prædicti Simonis plura habentur apud Bollandianos *ad diem* 16. *Maji*. Joannes autem Launojus per integram diſſertationem, & Pater Papebrochius in reſponſione ad exhibitionem errorum ſibi oppoſitorum a Patre Sebaſtiano a Sancto Paulo *art.* 3. *§.* 15. & *art.* 10. *§.* 2. & *duobus ſeqq* & *art.* 20. *§.* 2. & *§.* 3. multa adduxerunt adverſus prædictam *Scapularis* traditionem. Sed bullæ Sabba-

Digitized by Google

tinæ veritas, & multa pro dictarum rerum vindicatione legi poſſunt apud Theophilum Raynaudum in opuſculo, cui titulus, *Scapulare Marianum illuſtratum*, inter ejus opera *tom.7.* Præceſſerant conceſſiones Officii B. Mariæ Virginis de Carmelo cum lectionibus propriis prædictam apparitionem referentibus factæ pluribus Regnis & provinciis orbis Catholici; quarum conceſſionum decreta extant *tom. 2. Bullarii Carmelitarum pag. 614. pag. 627. pag. 632. & pag. 636.* Porro dum munere fungebar Fidei Promotoris, actum eſt de Officii extenſione ad univerſam Eccleſiam ad petitionem Chriſtianiſſimi Galliarum Regis: tunc vero ſacra Congregatio ipſam Officii extenſionem tantum ampliavit ad dominium Regis Chriſtianiſſimi, quæ poſtea facta eſt ad univerſam Eccleſiam, inſertis tamen in ſecundas lectiones nonnullis verbis, quæ infra a Nobis referentur.

11 In capite antecedenti egimus de Stigmatibus S. Catharinæ Senenſis, & de Officii conceſſione in memoriam eorum Impreſſionis pro particularibus quibuſdam locis: nunc autem aliqua afferemus de Stigmatibus S. Franciſci, & de eorum Officii conceſſione pro univerſa Eccleſia. Notiſſimum prodigium Stigmatum S. Franciſci a S. Bonaventura refertur, qui etiam narrat, Gregorium IX. ſummum Pontificem, qui eum viventem familiari converſatione cognoverat, mortuumque poſt paucos menſes in Sanctorum album retulit, dubitantem de vulnere laterali, quod oculis non viderat, fuiſſe cœleſti viſione de vulneris veritate edoctum. Tiburtius Navarrus ex annalibus Lucæ Wadingi vitam S. Franciſci Inſtitutoris Ordinis Minorum fideliter deſumpſit, recitatiſque S. Bonaventuræ & aliorum teſtimoniis, quæ modo dicta ſunt, ampliſſime confirmavit; quemadmodum videri poteſt *lib.4.cap.3.necnon cap.17.* In nova collectione & compilatione privilegiorum Apoſtolicorum edita ab Emmanuele Roderico multæ reperiuntur ſummorum Pontificum Conſtitutiones, Gregorii videlicet IX. Alexandri IV. & Nicolai III. de veritate Stigmatum S. Franciſci, & de eorum mirifica impreſſione. In Conſtitutionibus quippe octava & nona prædicti Gregorii nonnulli increpantur contrarium aſſerentes; ipſeque in iiſdem teſtatur, ſe ſacrorum Stigmatum rationem habuiſſe in Canonizatione ejuſdem Sancti. Memoratus autem Alexander in bulla inſcripta ad omnes Prælatos teſtatur, ſe fuiſſe S. Franciſci familiarem, dum in minoribus eſſet, certamque habuiſſe notitiam prædictorum Stigmatum, impoſita pœna adverſus eos, qui contrarium docerent, aut Stigmata a picturis S. Franciſci abradere auderent. Nicolaus demum ſummus Pontifex ſupra citatus *in allata collectione* bullam Gregorii IX. confirmavit. Itaque quamvis in lectionibus Officii, quod recitatur die feſto S. Franciſci in Eccleſia univerſali, mentio haberetur ſacrorum Stigmatum, Benedictus tamen Papa XI. ut cæleſtis hujus chariſmatis memoria peculiariter coleretur, feſtum ſacrorum Stigmatum S. Franciſci inſtituit; veluti referunt Cardinalis Baronius *in notis ad Martyrol. Rom. ad diem 17. Septembris,* & Pagi *in breviar. Romm. Pontif. in Alexandro IV. n. 12.* Sixtus Papa V. elogium compoſuit, quod

quod habetur in Martyrologio Romano *ad dictam diem 17. Septembris*, teſte Tiburtio Navarro *in vita S. Franciſci cit. lib. cap. 5.* & particulare tandem Officium eadem die recitandum primo indultum eſt Religioſis S. Franciſci, extenſum deinde ad alios locos & dioeceſes, poſtremo ſub Paulo V. ad Eccleſiam univerſalem propagatum.

12 Alia ſubſequuntur exempla Officiorum, quæ in honorem Sanctorum in Eccleſia univerſali recitantur, præter Officium quod in eorumdem honorem in eadem univerſali Eccleſia aliis certis diebus recitatur, ob quædam peculiaria fundamenta ſeu peculiares quaſdam circumſtantias, quæ novi Officii additionem poſcere viſæ ſunt. In Eccleſia itaque univerſali non ſolum Officium recitatur & Miſſa celebratur die mortis ſeu decollationis S. Joannis Baptiſtæ, ſed etiam die nativitatis ejuſdem, & apud Græcos *die 23. Septembris* colitur conceptio ejuſdem S. Joannis Baptiſtæ; ut eſt in Menologio Græcorum edito juſſu Baſilii Imperatoris, alibi memorato, & Urbini formis impreſſo anno 1728. *ad dictam diem*, de quo feſto apud Græcos loquitur etiam Cardinalis Bellarminus *tom. 1. controv. de cultu Sanctorum lib. 3. cap. 16. de feſtis Sanctorum*. Colitur autem in Eccleſia univerſali, ſaltem Occidentali, dies nativitatis ejuſdem, cum præter morem ſanctificatus fuerit in utero matris ſuæ, & facta ſint in ejus ortu multa miracula, quæ legi poſſunt in Euangelio S. Lucæ. Quocirca S. Auguſtinus *ſer. 287. alias de diverſis 40. cap. 1. n. 1.* ait: *Attendat charitas veſtra, quam magni hominis nativitas facta ſit. Natalem diem carnis nulli Prophetarum, nulli Patriarcharum, nemini Apoſtolorum celebravit Eccleſia. Solos duos natales celebrat, hujus* (ſcilicet S. Joannis Baptiſtæ) *& Chriſti*: & ſer. 288. alias 23. ex Sirmondianis: *Diei hodiernæ feſtivitas anniverſario reditu memoriam renovat, natum eſſe Domini Præcurſorem ante mirabilem mirabiliter, cujus nativitatem conſiderare nos & laudare maxime hodie convenit. Ad hoc enim & dies anniverſarius huic miraculo dedicatus eſt, ut beneficia Dei, & Excelſi magnalia non deleat oblivio de cordibus noſtris*: & ſerm. 289. alias 3. ex Vignerianis: *Celebramus natalem Joannis, ſicut Chriſti, quoniam ipſa nativitas plena eſt myſteriis*: & ſer. 290. alias 44. inter homilias 50. cap. 2. *Quia in magno ſacramento natus eſt Joannes, ipſius ſolius juſti natalem diem celebrat Eccleſia. Et natalis Domini celebratur, ſed tamquam Domini. Date mihi alium ſervum præter Joannem inter Patriarchas, inter Prophetas, inter Apoſtolos, cujus natalem diem celebret Eccleſia Chriſti. Paſſionum diem Servis plurimis celebramus: nativitatis diem nemini, niſi Joanni*: & ſerm. 293. alias 5. ex Vignerianis: *Nativitatem Joannis quodammodo conſecratam obſervat Eccleſia; nec invenitur ullus in Patribus, cujus nativitatem ſolemniter celebremus. Celebramus Joannis, celebramus & Chriſti*. Ex quibus S. Auguſtini teſtimoniis infert Suarez *tom. 1. de religione lib. 2. cap. 8.* tunc non adhuc fuiſſe inſtitutum feſtum Nativitatis Beatiſſimæ Virginis Mariæ. Et Petrus Antonius Spinellius in Opere *de Beata Virginis laudibus cap 7.* cui titulus, *Deipara confirmata in gratia*, ſubjicit, feſtum deinde fuiſſe inſtitutum, & merito, cum ſanctitatem habuerit quæ non poterat amitti, pro-

ti, proindeque Eccleſia ſolemni ritu eam ſanctitatem veneretur, quæ eſt perpetuo duratura. Id ipſum, proportione ſervata, dici poteſt etiam de S. Joanne Baptiſta, ſed non de aliis Sanctis, quorum mors celebratur, nativitas non celebratur; cum in obitu eorum ſanctitas fuerit conſummata, ſed in nativitate non fuerit illis conceſſa cum prærogativa perpetuitatis & confirmationis in Gratia.

13 Feſtum cum Officio & Miſſa celebratur in honorem SS. Apoſtolorum Petri, & Pauli. De magno populorum & Epiſcoporum ad Urbem concurſu, ut *die* 29. *Junii* SS. Apoſtolorum feſto venerabundi intereſſent, multa erudite collecta legi poſſunt apud Cardinalem Baronium *in not. ad Martyrol. Rom. ad eam diem*: & ex Prudentio deſumitur, eadem die duas Miſſas fuiſſe a ſummo Pontifice celebratas, alteram in baſilica S. Petri, alteram in baſilica S. Pauli, *periſteph.* 12. *v.*57.

Aſpice: per bifidas plebs Romula funditur plateas;
Lux in duobus fervet una feſtis.
Nos ad utrumque tamen greſſu properemus incitato,
Et his, & illis perfruamur hymnis.
Ibimus ulterius qua fert via Pontis Hadriani,
Lævam deinde fluminis petemus.
Tranſtiberina prius ſolvit Sacra pervigil Sacerdos;
Mox huc recurrit, duplicatque vota.

14 Præter autem hoc Apoſtolorum feſtum celebratur in Eccleſia univerſa feſtum Vinculorum S. Petri, ut cujus eſt in ligandis, atque ſolvendis alienis vinculis poteſtas præcipua in Eccleſia, ejus etiam Vincula a cunctis Fidelibus in honore habeantur; quemadmodum pie advertit Cardinalis Baronius *in notis ad Martyrol. Rom. ad diem* 1. *Auguſti*, ubi multa ad hoc feſtum pertinentia erudite refert; quod etiam fit a Florentinio *in not. ad ſuum Martyrologium, ad diem prædictam*. Eminentiſs. Dominus Henricus de Thiard de Biſſy Epiſcopus Meldenſis Breviarium edidit pro ſua diœceſi juxta morem Eccleſiæ Gallicanæ (de quo alibi) in cujus præfatione teſtatus eſt, in rebus hiſtoricis omnia a probatis & receptis Auctoribus deſumpta fuiſſe; in ſecundis autem lectionibus diei primæ Auguſti in feſto S. Petri ad vincula hæc leguntur: *Catenis duabus Hieroſolymis vinctum in carcere ab Agrippa fuiſſe Sanctum Petrum, ex Actis diſcimus. Illas autem, aut ſaltem illarum alteram Romæ ſexto ſæculo extitiſſe, docet Arator. Dubium quoque ſubolere nemini poteſt, quin Romæ ſpeciali in veneratione fuerint catenæ, quibus ibi a Nerone conſtrictus eſt. Auro quippe pretioſius habebatur per omnes Eccleſias ferrum illud pœnalium vinculorum, quæ reum ſuum uſque ad Chriſti crucem non tam condemnatura, quam conſecratura miſerunt. Crucem parvulam, in qua de catenis Sancti Petri, & Pauli inſerta erat benedictio, mittens Sanctus Gregorius Magnus Eulogio Alexandrino Patriarchæ, multa per iſtam benedictionem conſueta fieri miracula, narrat. Idem Childeberto Francorum Regi claves Sancti Petri, in quibus de limatura catenarum ejus incluſum* ali-

aliquid erat, direxiſſe ſe dixit, ut collo ejus ſuſpenſa a malis illum omnibus tuerentur. Summus autem ipſe Pontifex e catenis aliquid, quod crucibus vel clavibus includeretur, limando, conabatur excutere; quod quidem aliquando ſumma facilitate fiebat, nonnumquam e contra nulla ratione poterat obtineri. Theodoricus Metenſis Epiſcopus Othoni Magno arcta affinitate conjunctus, cum eo in Italica expeditione per triennium militavit. De hoc Theodorico Sigebertus *ad ann.* 869. ſcribit, eum, quocumque modo potuit, collegiſſe corpora & pignora multorum Sanctorum de diverſis Italiæ locis, & partem catenæ S. Petri Apoſtoli a Joanne Papa XIII. ſibi donatam in Galliam transtuliſſe. Res porro ita ſe habuit: Familiaris Imperatoris ſeſe dentibus diſcerpebat, & ad ejus corpus applicata prædicta catena, mirabiliter ſanatus eſt: *Eam catenam Theodoricus Metenſis Epiſcopus arripuit, dicens, niſi manu abſciſſa, ſe illam non dimiſſurum. Tandem Imperator, ſedato litigio, a Papa Joanne obtinuit, ut annulum hujus catenæ exſectum Epiſcopus mereretur*. Celebratur quoque feſtum in univerſa Eccleſia cum recitatione Officii & celebratione Miſſæ in honorem Cathedræ Romanæ, & Antiochenæ, de quo feſto nonnulla fuerunt adnotata ab Hugone Menardo *in not. ad lib. Sacramentorum S. Gregorii pag.* 47. *edit. Pariſ.*: cumque in Urbe fere obliterata fuiſſet Romanæ Cathedræ celebritas, ſummus Pontifex Paulus IV. anno 1558. eam inſtauravit, edita peculiari Conſtitutione, in qua jure conqueſtus eſt, feſtum hunc diem in Hiſpania, in Gallia, & in ultimis regionibus ſolemniter celebratum, Romæ neglectum eſſe, ubi tamen Antiochena Cathedra recolebatur; uti habetur apud Thomaſſinum *de feſtor. celebrat. lib.* 2. *cap.* 10. *num.* 9. Demum præter Commemorationem S. Pauli, quæ fit *die* 30. *Junii*, in univerſa Eccleſia recitatur Officium & Miſſa celebratur *die* 25. *Januarii* in honorem Converſionis ipſius, de qua *in Actis Apoſtolorum cap.* 9. *&* 22. Hac ipſa die in vetuſto Occidentalis Eccleſiæ Martyrologio edito a Florentinio mentio fit non Converſionis, ſed Translationis S. Pauli Apoſtoli; concordantque alia Martyrologia. Sed in Martyrologio Bedæ, Uſuardi, Adonis, & in noſtro, quo utimur in Eccleſia univerſali, feſtum annuntiatur non Translationis, ſed Converſionis S. Pauli. Translationem vero & Converſionem conjungit Notkerus ad dictam diem: *Romæ translatio Sancti Pauli Apoſtoli, & Converſio ejus apud Damaſcum*; cum non improprium ſit, ut in Urbe recolatur eadem die tum Converſio Damaſci facta, tum aliqua ſolemnis Reliquiarum translatio, quæ tamen adhuc eſt incomperta. Tillemontius *tom.* 1. *in not. ad vitam S. Pauli not.* 5. dubitat, an die 25. Januarii contigerit S. Pauli converſio; putatque, ita fuiſſe ſtatutum, ut aliquo die tanta celebritas recoleretur. At, utcumque hæc ſint, vetus feſtum Converſionis S. Pauli cum eſſet jam antiquatum, ab Innocentio III. reſtitutum fuit, uti poſt Baronium adnotavit Florentinius *in not. ad ſuum Martyrologium, ad diem* 25. *Januarii*. Daniel Papebrochius *tom.* 5. *Sanctorum Junii pag.* 467. *n.* 185. dicit, translationem Reliquiarum S. Pauli, de qua ſupra, factam fuiſſe a Sil-

Silveſtro Papa, & translationis Reliquiarum feſtivitatem fuiſſe propriam Paulinæ Baſilicæ: qua de cauſa in Gelaſiano Sacramentario, quod erat omnibus Urbis eccleſiis commune, nihil de ea ponitur. Addit, S. Gregorium M. inſtituiſſe eo die Miſſam legendam ſub titulo Converſionis S. Pauli, omiſſo titulo Translationis, quæ Miſſa omnibus ſuo Sacramentario uſuris eſſet communis, pro gratiarum videlicet actione Deo, qui Paulum vas fecit electionis, & magiſtrum dedit & doctorem Gentium.

15 Sancti Joannis Apoſtoli feſtum una cum Officio & Miſſa celebratur in Eccleſia univerſali: ſed & alia die feſtum ejuſdem celebratur in memoriam celeberrimi prodigii, quod tunc accidit, cum Romæ in ferventis olei dolium miſſus, purior & vegetior exivit, quam intraverat. Contigit nempe id Romæ; ideoque illuſtre & antiquum monumentum in ejuſdem facti memoriam ante portam Latinam erectum eſt, quod adhuc extat, & feſti nuntiatio habetur in Martyrologio Hieronymiano, in aliis undecimi ſæculi, & in Sacramentario S. Gregorii, juxta relata apud Tillemontium *tom. 1. in vita S. Joannis Evangeliſtæ art. 5.* quibus addi poſſunt monumenta, quæ ſunt *in lib. 1. cap. 1.* hiſtoriæ eccleſiæ S. Joannis ante portam Latinam ſcriptæ, & typis Romanis editæ anno 1716. a Joanne Maria Creſcimbeni Canonico S. Mariæ in Coſmedin, Nobis, dum viveret, amicitia juncto. Nec extra rem nonnulli hic afferri poſſunt tituli, ob quos in Eccleſia Græca Officia quædam peculiaria recitantur. In Græcorum Menæis non Sanctorum ſolum, & ſolemnitatum Dominicalium, ſed & aliarum quoque rerum memorabilium celebritas locum obtinet. Sic *die 23. Januarii* ſancta & œcumenica ſexta Synodus peculiare ſibi habet Officium, & aliis diebus memoria aliorum Conciliorum generalium, & Patrum qui eis interfuerunt, recolitur; & *ejuſdem menſis Januarii die 24.* magni illius terræmotus, qui ſub extremum Theodoſii junioris imperium per tres integros dies Conſtantinopoli duravit, memoria celebratur. *Die* autem 11. *Maji* in Menæis habetur Officium de die natali urbis Conſtantinopolitanæ, in cujus Rubrica e Græco in Latinum verſa ita legitur: *Eodem menſe* (Maji) *undecima commemorationem ſpiritualiter facimus diei natalis hujus a Deo cuſtodita, & urbium regina, quæ præcipue commendata eſt Dominæ noſtræ Sanctæ Deiparæ, & ab ea ſemper ſervata eſt.* Poſt hæc ſequuntur duo Græci verſiculi, quorum ſenſus eſt:

Natalem diem tuum oportet me honorare,
Cum in te, urbs, natalem diem ſortitus ſim.

Habentur præterea in eodem Officio plures cantus in laudem ejuſdem urbis, & beneficiorum, quæ a Deo ipſa accepit. De hujuſmodi feſto diei natalis prædictæ urbis Bollandiani *in Actis Sanctorum Maji tom. 2. ad dictam diem pag.* 611. hæc ſcribunt: *Conſtantinopolitanæ urbis natalis dies, quam Conſtantinus Magnus cum conſtruendo abſolviſſet, Deiparæ Virgini Mariæ dicavit, eamque feſtivitatem ex recepta conſuetudine hoc die celebrari legitur in Menologio Baſilii Imperatoris, & aliis Menæis.* Quod ad dedicationem urbis

bis

Digitized by Google

bis Conſtantinopolitanæ pertinet, ad hujuſmodi morem ac ritum illuſtrandum legi poſſunt, quæ de Leone Papa IIII. refert Anaſtaſius Bibliothecarius *in ejus vita*, cum Urbem Leoninam, quam muris cinxit, Eccleſiaſtico ritu dedicavit.

CAPUT X.

De conceſſione Officiorum propriorum.

1. EX his quæ in capitibus præcedentibus dicta ſunt, deſumitur, non modo fieri conceſſionem Officiorum & Miſſarum in honorem Beatorum Beatificatione formali aut æquipollenti, inque honorem Sanctorum canonizatorum juxta antiquam aut recentiorem canonizandi diſciplinam; ſed etiam conceſſiones fieri Officiorum aut de Communi, aut propriorum, idque vel pro particularibus Eccleſiis, vel pro Eccleſia univerſali. Sequitur ergo, ut in præſenti fuſius agamus de conceſſione Officiorum propriorum aut pro particularibus Eccleſiis, aut pro Eccleſia univerſali; cum hæc conceſſio tantum in tranſitu memorata ſit.

2 Pars eſſentialis Officii olim in lectione ſolius Pſalterii conſiſtebat. S. Gregorius Antiphonas addidit. Scripturæ non in Officio, ſed in Miſſa legebantur: quocirca S. Juſtinus *in fin. apolog.* 2. (*Biblioth. PP. tom.* 2. *pag.* 327.) ait: *Solis, qui dicitur, die omnium qui vel in oppidis vel ruri degunt in eumdem locum conventus fit; & commentaria Apoſtolorum, aut ſcripta Prophetarum, quoad tempus fert, leguntur. Deinde lectore quieſcente, Præſidens orationem, qua populum inſtruit, & ad imitationem tam pulcrarum rerum cohortatur, habet. Sub hæc conſurgimus communiter omnes, & precationes profundimus... Precibus peractis, panis offertur & vinum & aqua.* Lectiones deinde in Officium a Monachis inſertæ fuerunt, quemadmodum innuit Grancolas *in comment. hiſtoric. in Breviar. Rom. cap.* 6. *pag.* 25. *tom.* 1. *Primi mortalium Monachi lectiones Officio inſeruere, ut negotium ſibi & varietatem in Officio compararent.* Præter Pſalmos, Antiphonæ & lectiones hodie adhuc extant in Officio; & juxta communem hodiernum loquendi modum, quando in Officio leguntur lectiones de Communi Martyrum, de Communi Confeſſorum, de Communi Virginum, Officium non dicitur *proprium*; propriumque appellatur, cum lectiones, quæ in eo leguntur, geſta referunt illius Sancti, in cujus honorem Officium recitatur. At ſtrictius loqnendo, Officia duplici modo propria & ſua eſſe poſſunt. Nonnulla *propria* dicuntur, cum in eis præter lectiones ſecundi Nocturni referentes hiſtoriam geſtorum ejus Sancti, in cujus honorem Officium recitatur & Miſſa celebratur, Hymni, Antiphonæ, & Preces, quæ *Reſponſoria* dicuntur, non a Communi deſumuntur, ſed propria ſunt, quod in eis aut ea repetuntur, quæ in particularibus Sancti lectionibus habentur, aut alia particularia de eodem Sancto referuntur. Alia Officia *propria* dicuntur, etſi in eis ſolæ lectiones ſecundi

Digitized by Google

Nocturni propriæ ſint, Hymni vero, Antiphonæ, & Reſponſoria ſint de Communi. De antiquitate cantus Hymnorum, & Antiphonarum, necnon aliarum Precum, quæ *Reſponſoria* dicuntur, in Divinis Officiis nonnulla legi poſſunt apud Joannem Frontonum *de diebus feſtivis §. 6. num.* 12. *&* 13. *poſt Calendarium Romanum ab ipſo editum*, pluribuſque profequitur Martene in tractatu *de antiqua Eccleſiæ diſciplina in Divinis celebrandis Officiis cap.* 4. Verum, quod attinet ad præſens inſtitutum, utcunque ſit de exemplis quæ in contrarium afferri poſſunt, ſacræ rituum Congregationis olim ſenſus fuit, ne peculiares fierent conceſſiones, teſte Ven. Dei Servo Cardinali Bellarmino *in epiſt.* 112. *ſcripta ad Gaſparem Archiepiſcopum Arelatenſem* in qua hæc habet *pag.* 248. *Non ſolere Congregationem approbare Officia propria, exceptis lectionibus ſecundi Nocturni. Approbata ſunt quidem aliquando Officia propria etiam quoad Antiphonas, Hymnos, Orationes, Reſponſoria, & alia; ſed quoniam nimis multiplicantur hujuſmodi Officia propria, decrevit Congregatio, deinceps non approbare niſi lectiones proprias ſecundi Nocturni, quæ ſunt de vita & rebus geſtis Sanctorum, de quibus tunc celebratur Officium*. Nonnulla quoque adnotata reperiuntur adverſus Orationes proprias, quæ in Officiis & Miſſis paſſim occurrunt *tom.* 2. *manuſcriptorum* Cardinalis Caſanatæ *pag.* 193. quæ conſervantur in celebri bibliotheca ab ipſo inſtituta in Conventu Patrum Dominicanorum Urbis.

3 Editum porro fuit ab eadem ſacra Congregatione decretum quoad lectiones proprias concedendas, cujus verba ſunt hæc:

Sacra rituum Congregatio circa lectiones proprias Sanctorum poſthac concedendas ſeu approbandas infraſcripta ſervari decrevit.

Primum, ut petitiones Regularium de lectionibus propriis non admittantur, niſi fuerint ſpecialiter decreta ab eorum Capitulo Generali, & de hoc fides authentica exhibeatur.

Secundum, ut neque recipiantur petitiones Monialium viventium ſub Ordinariorum juriſdictione, niſi eadem petitiones conjunctim fiant ab ipſis Ordinariis locorum, & de hujuſmodi petitionibus publicum exhibeatur Inſtrumentum.

Tertium, ut eadem forma ſervetur in petitionibus Communitatum, quæ non admittantur, niſi cum inſtantiis Ordinariorum, ut ſupra.

Quartum, ut poſthac non examinentur lectiones propriæ Sanctorum ab Eminentiſſimo Domino Cardinali Deputato, niſi ſacra Congregatio petitionibus ut ſupra exhibitis & propoſitis decernat annuendum, & Domino Cardinali Deputato reviſionem committat; qui deinde lectiones reviſas referre debebit a ſacrorum rituum Congregatione approbandas.

Atque in poſterum inviolabiliter ſervari mandavit, in contrarium non obſtantibus quibuſcumque: hac die 17. *Julii* 1706. *& die* 8. *Auguſti* 1706. *imprimi mandavit.*

4 Decretum hoc refertur ad proprias lectiones, quæ conceduntur pro eccleſiis particularibus, in eoque (uti viſum eſt) inter cetera præſcribitur, ut prius a Cardinali Relatore proponatur dubium, *An ſit locus conceſſioni*

ceſſioni lectionum propriarum: eodemque favorabiliter reſoluto, ut in alia Congregatione fiat poſtea lectionum relatio. Ad praxim quoque ejuſdem ſacræ Congregationis pertinet, ut lectiones approbandæ mittantur per manus uniuſcujuſque Cardinalis ſuper earum approbatione ſuffragaturi, una cum indicio documentorum, ex quibus eædem deſumptæ ſunt. Quæ omnia & ſingula multo magis executioni mandanda eſſe videntur, cum res eſt de approbatione lectionum propriarum pro univerſali Eccleſia; quemadmodum conſideranti patebit, & ab his, quæ infra referentur, facili negotio deſumi poterit.

5 Sapienter monet Guyet *de feſt. propr. Sanctor. lib. 3. cap. 3. quæſt. 4. in fine* ſi agatur de Sanctis canonizatis, quorum extent Acta, aut bullæ Canonizationis, tuto ex eis deſumi poſſe lectiones proprias. Quod tamen ſic intelligendum eſt, non ut tantum lectiones propriæ ex dictis Actis & bullis deſumi poſſint, ſed ut deducta ex eis ulteriori non indigeant examine: proinde illud etiam conſentaneum videtur, ut aliqua deſumi poſſint ex aliis quoque probatis documentis, potiſſimum vero, cum nonnullæ ſint bullæ Canonizationum tum antiquæ tum recentes, in quibus brevitatis gratia non omnia, quæ referri poſſent, referuntur; uti demonſtrarunt Poſtulatores cauſæ S. Hedwigis Ducis Poloniæ reſpondentes animadverſionibus Fidei Promotoris, quod in lectionibus plura legerentur, quæ non leguntur in bulla Canonizationis. Poterit id ipſum etiam ſibi locum vindicare in lectionibus propriis, quæ conceduntur particularibus Eccleſiis in honorem Beatorum Beatificatione formali, cum extet proceſſus de eorum virtutibus, aut martyrio, & de miraculis, ſimulque extet Breve Beatificationis, a quibus ſi deſumantur ea, quæ in illis probata ſunt, & a ſacrorum rituum Congregatione admiſſa, recte lectiones propriæ componi poſſunt. Momentum itaque difficultatis eſt in lectionibus propriis, quæ conceduntur aut pro particularibus Eccleſiis, aut (& quidem multo magis) pro Eccleſia univerſali, vel in honorem Sanctorum, qui juxta antiquiorem diſciplinam canonizati fuerunt, & de quorum virtutibus, aut martyrio, & miraculis nec extant proceſſus, nec bullæ Canonizationum; vel in honorem Beatorum Beatificatione æquipollenti, de quorum virtutibus, aut martyrio ad ſummum ſolæ reperiuntur probationes ſubſidiariæ; ita ut inferenda in lectiones non aliunde deſumi poſſint, quam ab Hiſtoricis, & hujus generis monumentis. Joannes Launojus inter cetera opuſcula typis impreſſa Pariſiis anno 1660 Appendicem edidit *de cura Eccleſiæ pro Sanctis, & Sanctorum Reliquiis, ac ſacris Officiis ab omni falſitate vindicandis*. Agobardus Lugdunenſis Epiſcopus opuſculum compoſuit *de veteri ritu canendi Pſalmos, & de correctione Antiphonarii*, in quo propugnat, nihil in Divinis Officiis audiri debere, niſi ſacram Scripturam. At ſenſus hic inter errores merito recenſetur a Cardinali Bona *de Divina Pſalmodia cap. 16. num. 3.* quod & ſtrenue aſſeritur a Theophilo Raynaudo *operum tom. 8. in Hagiologio Lugdunenſi pag. 599. & ſeqq.* Ad levandum ſiquidem tædium & labo-

laborem, qui derivari poterat ex continuo cantu Pſalmorum, merito inſtitutum eſt, ut in Divinis perſolvendis laudibus aliqua recitarentur deſumpta ex veteri & novo Teſtamento; nonnulla deſumerentur ab expoſitionibus, quæ a doctiſſimis & orthodoxis Doctoribus ſcripta ſunt; & præter hæc legerentur etiam Paſſiones ſanctorum Martyrum, immo & vitæ Confeſſorum. Alibi de de hac praxi actum eſt: nunc autem addidiſſe fas ſit, quod Avitus Viennenſis Epiſcopus in quodam homiliæ fragmento refert, Paſſionem ſanctorum Agaunenſium Martyrum ex conſuetudinis debito lectam fuiſſe; quod S. Cæſarius *in ſerm.* 300. *Appendicis Auguſtinianæ* conqueritur de nonnullis, qui, licet bene valerent, ſedebant, cum Paſſiones prolixæ legerentur; & quod S. Gregorius Turonenſis *lib.* 1. *de gloria Martyrum cap.* 86. aſſerit, Paſſionem S. Polycarpi lectam fuiſſe. Narrat, & recte probat Martene *de antiqua Eccleſiæ diſciplina in Divinis celebrandis Officiis cap.* 5. *num.* 6. licet ſingulis diebus aſſignatæ eſſent lectiones, non eo tamen fuiſſe modo diſtinctas, quo hodie in noſtris Breviariis digeſtæ ſunt: percurrebat enim Lector aſſignatum Scripturæ librum, ſanctorum Patrum Tractatum, ſive *Homiliam*, aut alicujus Sancti Paſſionem, donec Præſes Chori finem faciendum eſſe ſignificaret; & hodie etiam extant, & ſignanter in archivo baſilicæ S. Petri de Urbe, *Paſſionaria*, ſeu *Sanctoralia*, quæ inter Divina Officia in Choro legebantur. De his loquitur Cardinalis Baronius *in notis ad Martyrologium Romanum ad diem* 5. *Februarii* ubi de Actis S. Agathæ: *Ipſa autem Latina exemplaria reperiuntur in vetuſtis codicibus, qui uſui erant Eccleſiis, quos & Paſſionaria, ſeu Sanctoralia vulgo appellabant.* De conſervatione horum librorum in monaſteriis teſtimonium perhibet Bollandus *in præfat. ad Acta Sanctor. tom.* 1. *Januar. cap.* 1. *§.* 4. ubi ait: *Singula fere monaſteria iſtiuſmodi volumina vel ab aliis deſcripſere, vel conſarcinavere paria ſibi, ut ſuppeterent, quæ & publice in conventibus ad virtutum inſtitutionem legerentur, & privato cujuſque ſtudio volverentur.* Huc quoque reſpexiſſe videtur Ruinart *in Actis Martyrum ſinceris & ſelectis, in admonitione ad vitam SS. MM. Epipodii & Alexandri*, ubi *num.* 2. *pag.* 61. ſic loquitur: *Hinc factum eſt, ut, cum diverſis diebus eorum feſtivitas celebraretur (quod jam tempore Eucherii fiebat ex laudata homilia) eorum Acta in duas partes diviſa ſint, adjecta unicuique parti ſua præfatiuncula, ut in Officiis Divinis facilius legi poſſent.*

6 S. Bernardus rogatus a Guidone Abbate, & Monachis Arremarenſibus, ut Officium de S. Victore ipſorum Patrono componeret, ſic ait *epiſt.* 398. *vol.* 1. *col.* 358.: *Petis, cariſſime mihi Guido Abbas, & tecum pariter, qui tecum ſunt, Fratres, dictare me aliqua vobis legenda ſollemniter, vel canenda in feſtivitate Sancti Victoris, cujus apud vos corpus ſacratiſſimum requieſcit &c. Verum tu vel proprio judicio conſulens cogitare debueras non affectum erga me tuum, ſed meum in Eccleſia locum. Sane altitudo negotii non amicum deſiderat, ſed eruditum, ſed dignum, cujus authoritas potior, vita ſanctior, ſtylus maturior & opus illuſtret, & conſonet ſanctitati.* Et poſt hæc qualita-

Digitized by Google

litates enarrans, quæ reperiri debent in lectionibus in Eccleſia recitandis, ait: *Non novella audiri decet, vel levia, ſed certe authentica & antiqua, quæ & Eccleſiam ædificent, & Eccleſiaſticam redoleant gravitatem. Quod ſi nova audire libet, & cauſa requirit, ea, ut dixi, recipienda cenſuerim, quæ cordibus audientium quo gratiora, eo utiliora reddat & eloquii dignitas, & authoris. Porro ſenſa indubitata reſplendeant veritate, ſonent juſtitiam, humilitatem ſuadeant, doceant æquitatem; quæ etiam lumen veritatis mentibus pariant, formam moribus, crucem vitiis, affectibus devotionem, ſenſibus diſciplinam.* Nimirum juxta S. Doctoris ſenſum nemo eſt qui non videat, quanta debeat eſſe diligentia in compoſitione ſacrarum lectionum, quæ in Officiis propriis Sanctorum ex Indulto Apoſtolico recitari debent. Alibi a Nobis demonſtratum eſt, quanta cum cautela Acta Martyrum legerentur in Eccleſia Romana; quæ Acta reſpueret; & quomodo ea reſpueret, quæ deſcripta eſſent ab his, quorum nomina ignorabantur. Quocirca, ut tuto pede procedatur, ſi aliquis ex ſanctis Patribus vitam & miracula ſcripſit ejus, in cujus honorem conceditur Officium proprium ſive pro particulari, ſive pro univerſali Eccleſia; lectiones ab eo fonte derivatæ tales erunt, quales S. Bernardus eſſe debere autumabat. In Vaticana baſilica *die* 11. *Februarii* celebratur Officium in honorem S. Theodori Confeſſoris, & ejuſdem baſilicæ Manſionarii; ſecundæ autem lectiones deſumptæ ſunt ex libro Dialogorum S. Gregorii Papæ. *Die* 9. *Januarii* in eccleſia Anconitana recitatur Officium S. Marcellini Epiſcopi, qui urbem illam Divina virtute ab incendio liberavit: & *die* 1. *Septembris* recitatur Officium S. Conſtantii Manſionarii prædictæ eccleſiæ; eorumque lectiones deſumptæ pariter ſunt ex Dialogis S. Gregorii. Sed quando hujus generis monumenta deficiunt, lectiones ſaltem a probatis Hiſtoricis, &, quantum fieri poteſt, contemporalibus erunt deſumendæ. Dictum eſt *probatis*, cum aliqui ſint, qui pium exiſtimant pro religione mentiri. Cardinalis autem de Aguirre *tom.* 1. *Conciliorum Hiſpaniæ diſſert.* 9. *excurſ.* 11. *num.* 140. & 141. & *tom.* 2. *diſſert.* 3. *excurſ.* 7. *num.* 89. eximia, qua pollebat, eruditione & ferventiſſimo zelo adverſus hujus generis Scriptores exclamat, & præſertim adverſus quemdam ita ait: *Fortaſſis etiam non duxit religioni fingere nonnulla, modo in nationis, aut patriæ decorem cederent; quod aliqui errores licere putarunt, ut patet ex Bodino in methodo hiſtorica cap.*4. *ex Cicarello in libello ſupplici edito a Leone Allatio. Sed adjiciamus cauſam aliam veroſimiliorem auſus. Cum eodem tempore, quo ille iis næniis diſtinebatur, Toleti introducta fuiſſet opinio, multo poſtea damnata, de licito uſu reſtrictionum mentalium; quid mirum, ſi forte vulgaret, tamquam vera & exiſtentia, plurima, quæ intus reputabat ſolum poſſibilia, aut veroſimilia? Nimirum juxta illam execratam opinionem jam tum invaleſcentem potuit facile occurrere reſtrictio aliqua mentalis, qua verum cum falſo componeret, & veroſimilia pro certis, ac poſſibilia pro præteritis venditaret.* Longe etiam ante ea tempora exſecrabile hoc vitium irrepſerat, teſte S. Petro Damiani, qui & id acriter reprehen-

Digitized by Google

hendit in præfatione vitæ S. Mauri Cæſenatis Epiſcopi (*tom. 2. oper. pag. 185. edit. Pariſ. 1664.*): *Temerarius nihilominus narrator eſt, qui, dum laudum præconiis alios extollere nititur, ipſe mergi in falſitatis barathrum non veretur: nonnulli enim ſe Deo deferre exiſtimant, ſi ad efferenda laudis ejus inſignia falſitatis argumenta componant*. Et in prologo vitæ S. Romualdi (*loc. cit. pag. 189.*) : *Nonnulli enim Deo ſe deferre exiſtimant, ſi in extollendis Sanctorum virtutibus mendacium fingant. Hi nimirum ignorantes, Deum noſtro non egere mendacio, relicta veritate, quæ ipſe eſt, falſitatis ei putant ſe placere poſſe commento*. Et in vita Beati Dominici Loricati (*loc. cit. pag. 210.*): *Lector intelligit, quoniam, qui vel Deum; vel Dei ſervum mirabile quid feciſſe confingit, non modo fabricati præconii premium non meretur, verum etiam adverſus eum, quem laudaverat, falſum teſtimonium protuliſſe convincitur*. Dictum quoque fuit, *quantum fieri poteſt contemporalibus*, hoc eſt qui vel tempore Sanctorum; vel, ſi non eo tempore, ſaltem tali vixerint, ut quæ narrant, audiverint a teſtibus fide dignis, qui ea viderint, vel ſaltem audiverint a teſtibus, qui viderint: juxta ea, quæ in tertio hujus Operis libro dicta ſunt, dum agebatur de Hiſtoricis quoad probationes virtutum, & martyrii in cauſis Canonizationum procedentibus per viam caſus excepti. Scriptor vitæ S. Hermanni Steinfeldenſis Canonici hæc habet in prologo (*apud Bollandianos ad diem 7. Aprilis pag. 686.*): *Jeſu Chriſte &c. Coram tuis enim oculis hoc non timeo proteſtari, qui es teſtis in cælo fidelis, me ex propoſito nihil fictum deſcribere, ſed ea, quæ a ſuis familiariſſimis, vel ab ejus ore cognovi, vel quæ apud Fratres ita celebri opinione vulgata ſunt, ut iis nulla tergiverſatione debeat contradici*. Concordat Scriptor vitæ S. Gothardi Hildeshemienſis Epiſcopi *in præfatione* (*apud Surium ad diem 4. Maji*) :*Teſtor autem Dominum Jeſum, me nihil mandaſſe litteris, niſi quod ipſe & viderim, & auditione acceperim, aut a fide dignis cognoverim*. Similia denique ſunt ea, quæ habentur apud Nicolaum Sueſſionenſem Monachum in vita S. Godefridi Ambianenſis Epiſcopi *lib. 3. cap. 1.* (*apud eumdem Surium ad diem 8. Novembris*): *Lectorem oro, ut dictis fidem adhibeat. Ut enim jam ante teſtati ſumus, non hic quidquam fingimus, ſed a fide dignis, qui ea viderunt & audierunt, accepta referimus*.

7 Hucuſque adducta, ſua cum moderatione, & uti dicitur, cum grano ſalis intelligenda ſunt & explicanda; cum occurrere poſſint caſus, in quibus, deficientibus Hiſtoricis contemporalibus, vel quaſi contemporalibus, tot alia nihilominus adſint inconcuſſæ traditionis monumenta, ut locus eſſe poſſit rerum narratarum appoſitioni in lectionibus propriis pro aliquibus particularibus Eccleſiis, ſed non pro Eccleſia univerſali, & aliquando etiam pro ipſa Eccleſia univerſali. Huc referri poſſunt quæ alibi dicta ſunt, dum ageretur de fide Hiſtoricorum: & quamvis ex relatis in ſuperiori capite ſeptimo, dum ſermo habitus eſt de conceſſione Officii pro civitate & diœceſi Piſtorienſi in honorem Beatæ Mariæ Virginis humilitatis, & de conceſſione Officii pro civitate Dertuſana in honorem Apparitionis

tionis Beatæ Mariæ Virginis una cum traditione Cinguli, plene colligi poſſit, quanta maturitate, & quali prudentia ſacrorum rituum Congregatio proceſſerit; non inutile tamen eſſe cenſemus alia hic addere exempla, quæ nedum eamdem præſeferunt prudentiam, ſed præterea viam aperire poſſunt cautæ conceſſioni lectionum propriarum, ſive petitio fiat pro Eccleſiis particularibus, ſive pro Eccleſia univerſali.

De Officio conceſſo pro civitate Mantuæ, aliiſque locis in honorem Inventionis Sanguinis Jeſu Chriſti.

8 Petente Carolo Magno Imperatore, S. Leo III. ſummus Pontifex Mantuam venit, ut inquireret de veritate famæ Sanguinis Chriſti reperti juxta hoſpitale hujus civitatis, ubi tellure refoſſa apparuit arca plumbea, quæ vaſculum continebat hanc habens Inſcriptionem: *Jeſu Chriſti Sanguis.* In commentariis Pii II. *lib.* 2. *pag.* 105.*edit.Romanæ* hæc habentur: *Memoriæ proditum eſt, per tempora Caroli Magni Sanguinem hic* (ideſt Mantuæ) *Domini noſtri Salvatoris Jeſu Chriſti miraculoſum apparuiſſe, atque ad eum viſendum Leonem II. Pontificem Maximum acceſſiſſe, qui rem cognoverit atque probaverit*. Eadem referuntur a Ven. Cardinali Baronio *ad annum Chriſti* 804. *num.* 1. ubi mentionem facit acceſſus Sancti Leonis (non II. uti legitur *in dictis commentariis*, ſed III.) ad urbem Mantuam, & recognitionis approbationiſque Sanguinis Jeſu Chriſti, ejus videlicet, qui ex ipſius latere fluxit tempore Paſſionis; ſubjicitque idem Cardinalis, totum id deduci ex diplomatibus Pontificiis,ſed ſe ea non vidiſſe.Franciſcus Quareſmius *lib.* 3. *tom.* 1.*pag.*870. hæc habet:*Mantuæ in eccleſia S.Andreæ habetur nonnihil Sanguinis,qui fluxerit de latere Chriſti Salvatoris(non de latere Imaginis crucifixæ in Syria in Beryto civitate) eumque verum eſſe Domini Sanguinem, declaravit ſummus Pontifex Leo III. ante annos octingentos, ut notat Bellarminus*. Hippolytus Doneſmundus *in hiſtoria Mantuana italice conſcripta lib.* 3. *pag.* 203. refert, Sanctum Leonem IX. anno 1053. Mantuam advenisſe, ut ſacrum Chriſti Cruorem tunc repertum adoraret, nec eum potuiſſe Romam transferre, uti deſiderabat, populo tunc in ſeditionem verſo, ſed particulam tantum ſecum detuliſſe, quam repoſuit in baſilica Lateranenſi, Cononem autem Epiſcopum anno 1055. ſanctiſſimam Reliquiam ſub terra abdidiſſe intra fornices, & marmoreum altare; additque Hiſtoricus ipſe,ſe hæc habuiſſe ex hiſtoria teſtis oculati,& rebus omnibus, cum gererentur, præſentis. At, cum Metenſium annalium Scriptor, Regino, & alii annalium Scriptores teſtentur, Sanguinem Chriſti Mantuæ inventum fuiſſe ſub Leone III.ſeu ſpongiam Sanguine Chriſti imbutam a Longino olim defoſſam; vel Doneſmundus fallitur, vel dicendum eſt, Sanguinem poſt Leonem III. ſub terra abditum fuiſſe, iterumque inventum ſub Leone IX. ſicut animadvertunt Continuatores Bollandiani *ad diem* 19. *Aprilis in commentario prævio ad vitam S. Leonis IX. num.*23. & Pagi *in breviar. Romanor. Pontif. in eadem vita S. Leonis IX. tom.* 2. *num.*40.

Illu-

Illuſtre quoque eſt pro Sanguine Mantuæ reperto teſtimonium Cardinalis Bellarmini *in libro de Scriptoribus Eccleſiaſticis ad annum* 340. *pag.* 66. ubi loquens de S. Athanaſio, ſcribit, Mantuanam Eccleſiam de Sanguine Chriſti gloriari; *eumque verum eſſe Domini Sanguinem, declaratum fuiſſe a Leone III. ante annos octingentos: ſcribunt enim Hiſtorici plurimi, ut Annales antiqui Francorum, Ado Viennenſis, Aimoinus, Regino, Abbas Urſpergenſis, & alii, Leonem Pontificem, Carolo Magno id petente, contuliſſe ſe Mantuam, ut de veritate Sanguinis Domini, miraculis multis ibi coruſcantis, judicaret*. Bonamens Aliprandus antiquiſſimus eſt Scriptor rerum civitatis Mantuæ, uti cenſet Marius Equicola, qui chronicon Mantuanum ante ducentos & ultra annos nobis dedit. Bonamens Aliprandus mortuus eſt anno 1414. vel 1417. Inſulſum & ridendum poema typis tradidit; unde locus ei non debetur inter Poetas, ſed inter Hiſtoricos. Ludovicus Antonius Muratorius *in antiquitatibus Italicis medii ævi tom.* 5. edidit ejus opus, quod recte appellavit *Chronicon Mantuanum*, in cujus *libro* 1. *cap.* 10. enarratur, Sanctum Longinum Martyrem Mantuam detuliſſe Sanguinem Chriſti, & Mantuæ fuiſſe martyrio coronatum, de qua re infra habebitur ſermo; & *lib.* 2. *cap.* 9. narratur inventio Sanguinis Chriſti, quem Longinus in viridario S. Andreæ ſepeliverat.

9 Dubitant nonnulli, cum diplomata Pontificia, quibus ſancitum dicitur, Sanguinem Mantuæ repertum fluxiſſe e corpore Chriſti, deficiant; dubitant, inquam, an prædictus Sanguis habendus ſit pro vero Sanguine Chriſti, qui a corpore ejus manavit: cum enim ex Concilii Nicæni ſecundi *actione quarta*, & ex Martyrologio Romano *ad diem* 9. *Novembris* habeatur, Beryti in Syria Salvatoris noſtri Imaginem a Judæis crucifixam tam copioſum emiſiſſe ſanguinem, ut Orientales, & Occidentales Eccleſiæ ex eo ubertim acceperint, miraculum autem hoc contigerit ſub Conſtantino & Irene, necnon referatur a Sigeberto in chronico *ad annum* 765. ſicque præceſſerit annis circiter quadraginta Mantuani Sanguinis inventionem; Sanguinem idcirco Mantuæ repertum, aliaſque ſimiles Sanguinis Reliquias putant eſſe ſanguinis ab Imagine prædicta effuſi, minime vero a corpore Chriſti. Sane *die* 10. *Novembris* in Religione Patrum Beatæ Mariæ Virginis de Mercede Redemptionis Captivorum celebratur feſtum mirifici Cruoris, qui Beryti ab Imagine Chriſti defluxit: cujus quoque mirifici Cruoris ampulla aſſervari dicitur Bononiæ in eccleſia Sancti Salvatoris Canonicorum Regularium Congregationis Rhenanæ, iiſdem dono data ab Innocentio II. teſte Signio *de Reliquiis & veneratione Sanctorum pag.* 152. Porro Ludovicus Andruzzius olim Græcæ eloquentiæ Profeſſor in Bononienſi Academia, anno 1731. Romæ edidit librum, cui titulus *Statera Veritatis*, in cujus prima diſſertatione cum auctoritate S. Theodori Studitæ probare conatus ſit, libellum *de Paſſione Imaginis Domini noſtri Jeſu Chriſti in Urbe Beryti* eſſe genuinum opus S. Athanaſii (quod a Cardinali Baronio *in notis ad Martyrologium Romanum ad diem* 9. *Novembris*

bris ſtrenue negatur, quippe qui contendit opus illud eſſe cujuſdam Athanaſii in Syria Epiſcopi): ſi Andruzzio ſtandum eſſet, miraculum non ad octavum ſæculum juxta Sigebertum, ſed ad quartum referri deberet. Tertia die Maji celebratur Brugis commemoratio pretioſi Sanguinis collecti, cum Joſeph & Nicodemus Chriſtum de cruce deponebant; ſed Joannes Molanus *in Natali Sanctorum Belgii ad dictam diem* ita loquitur: *Putant autem aliqui, eſſe tantum cruorem ex latere Domini de ſancta Imagine, eo quod a Beato Athanaſio ſcriptum ſit, & in ſeptima Synodo recitatum. Nec aliter exiſtimandum eſt a veris Catholicis, præter id, quod ſcribitur a Nobis; quaſi ex carne, & ſanguine Chriſti aliquid poſſit in mundo inveniri, niſi illud quod in ara altaris per manus Sacerdotum quotidie ſpiritualiter efficitur.* Et concordat S. Thomas 3. *part. q.* 54. *art.* 2. *ad tertium,* ubi ait, totum Sanguinem, qui de corpore Chriſti fluxerat, cum ad veritatem humanæ naturæ pertineret, in corpore Chriſti reſurrexiſſe, eamdemque rationem eſſe de omnibus particulis ad integritatem humanæ naturæ pertinentibus; ita ut Sanguis ille, qui in quibuſdam eccleſiis pro Reliquiis conſervatur, non fluxerit de latere Chriſti, ſed de quadam Imagine Chriſti percuſſa. Alii vero putant, Sanguinis Chriſti guttulas, quæ ſecundum ſe non pertinebant ad illius corporis integritatem, nec ei iterum in Reſurrectione erant conjungendæ, in terris remanſiſſe: licet enim Verbum Divinum ſemper fuerit hypoſtatice unitum illis partibus, quæ ad corporis Chriſti integritatem ſpectabant, & quæ cum ipſo in Reſurrectione denuo conjungi debebant, non fuit tamen ſemper unitum illis partibus, quæ non pertinebant ad corporis integritatem, & non erant cum ipſo in Reſurrectione conjungendæ; uti ad rem, de qua nunc agimus, pro Sanguine Chriſti Mantuæ reperto late proſequitur Cardinalis de Lugo *de Incarnat. diſp.* 14. *ſect.* 6. *num.* 41. *& ſeqq.* Extat etiam commentarius Angeli Roccæ Præfecti ſacrarii Apoſtolici inter ejus opera Romæ typis impreſſa anno 1719. *pag.* 240. *tom.* 1. qui inſcribitur *De Sanguine a Chriſto Domino in Reſurrectione reaſſumpto,* in quo plura pro utraque opinione adducuntur. At Sanguinem Chriſti, qui colitur tum Mantuæ, tum in aliis civitatibus orbis Catholici, non eſse ſanguinem, qui fluxerit e corpore Chriſti, ſed ex ejus Imagine Berytenſi, latiſſime probat Pater Honoratus de Sancta Maria Carmelita Diſcalceatus *in ſuis animadverſionibus ad regulas, & uſum Criticæ Lugduni typis impreſſis anno* 1720. *tom.* 3. *lib.* 5. *diſſert.* 5. *art.* 1. ubi pariter *art.* 2. dicit, idem judicium ferendum eſse de Chriſti Lacrymis, quæ in nonnullis eccleſiis coluntur, & ſignanter de Lacryma Vindocienſi, de qua extat celebris epiſtola Patris Mabillonii ad Epiſcopum Bleſenſem: contendit enim, eas non ab oculis Chriſti, ſed ab ejus Imagine, quæ aſſervabatur in civitate Aurelianenſi, fluxiſſe. In archivo ſecreto Vaticano extant litteræ Apoſtolicæ Nicolai Papæ V. in quibus Indulgentiam elargitur anno 1447. viſitantibus eccleſiam Beatæ Mariæ de Sarzana, *in qua*, ut ait Pontifex, *etiam Sanguis Domini noſtri Jeſu Chriſti ſumma devotione a Chriſtifidelibus veneratur.*

10 Verum, utcumque hæc ſint, gravis urget difficultas deſumpta ex ipſa hiſtoria Mantuana: cum enim in ea narretur, poſt inventum vaſculum cum ſupra indicata Inſcriptione *Jeſu Chriſti Sanguis*, refoſſum fuiſſe corpus S. Longini, qui Chriſti latus in morte lancea percuſſit, quoniam hic Cæſareæ in Cappadocia martyrium ſubivit, difficile captu eſt, quomodo ejus oſſa una cum Sanguine Jeſu Chriſti a Cæſarea in Cappadocia fuerint Mantuam tranſlata. Bollandiani *ad diem* 14. *Maji in vita Sanctorum Longinorum Martyrum §.2.num.*11. hunc lapidem movent:*ſed num.*13. *&* 16. bene animadvertunt, nullum hinc præjudicium afferri debere cultui venerati Cruoris in civitate Mantuana. Undecumque enim vel a quocumque allatus, defoſſuſque ſit Mantuæ, omni manet honore & reverentia digniſſimus: *Habeant Mantuani id quod ſolum addita lagenulæ inſcriptio dicit, & facta de eo revelatio* (ſermo eſt de revelatione facta Adalberto, de qua Hippolytus Doneſmundus,) *ac ſubſecuta divinitus miracula confirmarunt, Chriſti Sanguinem apud ſe eſſe: qualem, & unde, vel quando acceptum, patienter ferant ignorari, donec viſum Deo fuerit revelare; cui præ curioſæ indagini hæſitantia placet Fidei obſequioſa ſimplicitas*. In Martyrologio Romano idibus Martii hæc habentur: *Cæſareæ in Cappadocia paſſio Sancti Longini militis, qui latus Domini lancea perforaſſe perhibetur*: & eodem modo ſcriptum eſt in Martyrologio Uſuardi, & Rabani. Cardinalis autem Baronius *ad annum* 34. *num.*131. putat, Centurionem illum, qui præcipue admiratus, quod Jeſus voce magna clamans expiraſſet, ejus Divinitatem confeſſus eſt, Longini nomen habuiſſe, nec Longinum fuiſſe militem illum, qui lancea latus Domini aperuit, quemque non ex Equitum, ſed ex Peditum cohorte fuiſſe, oſtendere conantur Sagittarius *diſſertat. de Lancea cap.* 2. *tom.* 9. *Criticorum ſacrorum pag.* 383. & Auguſtinus Calmet *in Joannem cap.* 19. Alii volunt, militem fuiſſe communiter appellatum Longinum, & lanceæ nomen, qua confoſſum eſt Chriſti latus, in nomen militis tranſlatum fuiſſe: ſuper qua re inter Patrem Hyacinthum Serry primarium Theologum Patavinum, & Antonium Sandinum Cuſtodem bibliothecæ Seminarii Patavini diſputatio orta eſt, ut ex Scriptis Patavii typis impreſſis anno 1734. *&* anno 1735. deſumi poteſt. Supra diximus factam fuiſſe a ſacra Congregatione conceſſionem Officii pro civitate Mantuana, aliiſque locis in honorem Inventionis Sanguinis Chriſti. Advertenda autem eſt ejuſdem ſacræ Congregationis prudentia, cum in Officio conceſſo Antiphonæ ſint propriæ, ſecundi Nocturni lectiones ſint deſumptæ ex ſermone S. Cypriani, in Oratione fiat commemoratio Inventionis pretioſi Sanguinis; ſed, quod attinet vel ad corpus S. Longini Martyris, vel ad controverſiam, utrum Sanguis ille vere manaverit a corpore Chriſti, vel ab Imagine, nullum fiat in Officio verbum.

De

Digitized by Google

De conceſſione Officii Tranſlationis almæ Domus Lauretanæ.

11 De conceſſione hujus Officii in ſuperioribus tractatum eſt. Nunc autem pro re, de qua nunc agitur, operæ pretium eſt adnotare, ſecundas lectiones Officii proprii deſumptas eſſe ex ſermone S. Bernardi, & in fine ſextæ lectionis hæc addita fuiſſe verba: *Ipſius autem Virginis natalis Domus, Divinis myſteriis conſecrata, Angelorum miniſterio ab Infidelium poteſtate in Dalmatiam prius, deinde in agrum Lauretanum Picenæ provinciæ tranſlata fuit, ſedente Sancto Cæleſtino V. Eamdemque ipſam eſſe, in qua Verbum caro factum eſt & habitavit in nobis, tum Pontificiis diplomatibus, & celeberrima totius orbis veneratione, tum continua miraculorum virtute & cæleſtium beneficiorum gratia comprobatur. Quibus permotus Innocentius XII. quo ferventius erga Matris amantiſſimæ cultum Fidelium memoria excitaretur, ejuſdem ſanctæ Domus Tranſlationem, anniverſaria ſolemnitate in tota Piceni provincia veneratam, Miſſa etiam & Officio proprio celebrari præcepit.* Ex quibus profecto verbis ſextæ lectionis modo relatis clare inferri poteſt, quo fundamento & qua prudentia ſacrorum rituum Congregatio ſe geſſerit in conſilio, quod ſummo Pontifici præſtitit pro earum approbatione. Ratio ſcilicet in eis habetur Pontificiorum diplomatum, quibus aſſeritur, Ædem Lauretanam eam eſſe, in qua Beata Virgo nata eſt, & in qua ab Angelo ſalutata Salvatorem mundi de Spiritu Sancto concepit: idque conſtat ex litteris Apoſtolicis Pauli II. datis anno 1471., ex Apoſtolicis litteris Julii II. datis anno 1507., ex Apoſtolicis litteris Leonis X. datis anno 1519., ex Apoſtolicis litteris Pauli III. datis anno 1535., ex Apoſtolicis litteris Pauli IV. datis anno 1565. aliiſque omiſſis, ex Conſtitutione demum Sixti V. 24. §. 4. *Bullarii tom.* 2. Quod autem attinet ad celeberrimam totius orbis venerationem, & continuam miraculorum virtutem, notiſſima res eſt, nulla indigens probatione.

12 Hiſtoriæ Eccleſiaſticæ parens Cardinalis Baronius *ad ann. Domini* 9. §. 1. ſic de Domo Lauretana loquitur; *Porro Domus illa, in qua de Verbi Incarnatione Sanctiſſima Virgo cæleſte accepit nuntium, adhuc magno miraculo non tantum integra perſeverat, ſed Angelorum miniſterio ab Infidelium manibus vindicata, in Dalmatiam primum, inde in Italiam tranſlata eſt in agrum Lauretanum Piceni provinciæ: quod perinſigne ac nobiliſſimum vetuſtatis monumentum totus Chriſtianus catholicus orbis veneratur ac colit. Nec eſt quod quis de re geſta dubitet, qui memoria repetat, illic dictum eſſe ab Angelo, non eſſe impoſſibile apud Deum omne verbum. Fidei Chriſtianæ eſſe prædixit Chriſtus, ut & montes Chriſtianorum imperio e loco in locum transferrentur. Præſtiterunt hoc complures Sancti, & inter alios Gregorius ille Magnus, cognomento Thaumaturgus. Complura enim id generis certa Authorum fide reperiuntur miracula edita. Sed in his modo non immorandum. Qui Nazareth inviſerunt, ejuſdem Domus ſitum eadem omnino menſura ſignatum inſpexerunt, accolis, quod factum eſt,*

fideliter atteſtantibus. Sed hæc obiter : neque enim eſt in animo rei geſtæ hiſtoriam egregie teſtatam hic enarrare. Agemus de ea ſuo tempore quo facta ſcribitur. Interim his fruere, lector, quæ venerandus Pater Petrus Caniſius, cujus laus eſt in Evangelio per omnes Eccleſias, non minus pie quam ornate atque erudite ſuo more conſcripſit.

13 Caniſius ergo ante Cardinalem Baronium de Æde Lauretana conſcripſit, in opere videlicet *de Sancta Maria Deipara lib.* 1. *cap.* 25. ſed memoratus Cardinalis non potuit promiſſum adimplere, agendi videlicet de beata Æde Lauretana, cum ad res geſtas anno 1294. opus ejus non pervenerit, quo anno almæ Domus translatio contigit. Quod tamen ab ipſo præſtari non potuit, abunde præſtitum eſt ab ejus continuatore Raynaldo, a Turſellino, a Turriano, a Rutilio Benzonio, ab Hieronymo Angelita, a Ludovico Centoflorino, a Theophilo Raynaudo *oper. tom.* 8. *in Antemurali adverſus fortia ingenia pag.* 144. *& ſeqq.*, a Petraſancta *tom.* 3. *miraculorum perpetuorum Eccleſiæ Catholicæ cap.* 3. &c, omiſſis aliis, recenter a Patre Honorato de Sancta Maria *in ſuis animadverſionibus ad regulas & uſum Criticæ tom.* 2. *lib.* 3. *diſſert.* 1. *art.* 2. quorum omnium etiam mentio habetur in noviſſima hiſtoria Familiæ ſacræ ex antiquis monumentis deſumpta ab Antonio Sandino Cuſtode bibliothecæ Seminarii Patavini *pag.* 5.

14 Sane nonnulli reputantes, non poſſe mirificam translationem Domus, in qua Virgo fuit ab Angelo ſalutata, & Salvatorem de Spiritu Sancto concepit, impugnari obtentu defectus Auctorum contemporalium eamdem translationem teſtantium, faventibus ſcilicet translationi ipſi tot aliis monumentis, tot aliis graviſſimis Scriptoribus licet ſubſequentis ætatis, traditione in diplomatibus Pontificiis approbata, communi univerſi orbis Catholici conſenſu continuataque evidentium miraculorum fama, probare conati ſunt, ſacram illam Ædem longe ante Translationem fuiſſe dirutam. Referunt quippe Scriptores ſæculi ſeptimi & octavi, eccleſiam fuiſſe ædificatam in loco, in quo erat prædicta Domus; uti colligitur ex Adamanno Monacho (*in ſæc.III.Benedictin.part.2.p.*516.), qui ſcripſit de locis ſanctis Palæſtinæ quidquid intellexerat ab Arculpho Epiſcopo, qui eos viſitaverat: *Altera vero eccleſia in eo fabricata habetur loco, ubi illa fuerat Domus conſtructa, in qua Gabriel Archangelus ad Beatam Mariam ingreſſus, ibidem eadem hora ſolam eſt locutus inventam* : ex Willebaldo Epiſcopo, qui ipſe quoque, peregrinando, Locos ſanctos Palæſtinæ luſtraverat, & cujus opus typis impreſſum eſt in Actis Sanctorum Ordinis Sancti Benedicti *tom.4.pag.*374. *Ambulabat in illum locum, ubi Gabriel primum venit ad Sanctam Mariam dicens*, Ave gratia plena, *& reliqua. Ibi eſt nunc eccleſia; & ille vicus, in quo eſt eccleſia, eſt Nazareth. Illam eccleſiam Chriſtiani homines ſæpe comparabant a Paganis, quando illam volebant deſtruere* : & demum ex epiſtola Urbani IV. ſcripta S. Ludovico Regi Franciæ, ubi ut eum excitaret ad Terræ ſanctæ defenſionem, inter cetera quæ affert in eadem epiſtola relata

apud

apud Raynaldum *ad annum* 1263. *num.* 7. hæc habet: *Quin idem profanus hoſtis radicati proſecutor odii, quod contra Chriſtianum nomen & cultum de iniqua editus radice conceperat, dolos præparans, iniquitatem pariens, ſic in venerandam eccleſiam Nazarenam, infra cujus ambitum Virgo Virginum ſalutata per Angelum, de Spiritu Sancto concepit, & ipſius Partus Angelico extitit prænuntiatus afflatu, manus non ſolum occupatrices, ſed etiam deſtructrices injecerit, quod ipſam per ſacrilegos & nefandos iniquitatis ſuæ miniſtros deſæviens redegit ad ſolum, ejuſdem ſtructura nobili omnino deſtructa.*

15 Verumtamen hæc & ſimilia antecedentem non probant deſtructionem ſacræ Ædis ſubinde in Dalmatiam, & deinde ad Marchiam mirabiliter translatæ. Joannes etenim Phocas, qui juxta Græcos anno 1185. & juxta Latinos anno 1193. Terram ſanctam deſcripſit (cujus opus a Bartoldo Nihuſio publicatum ætate, ut ita dicam, noſtra, & latinitate donatum eſt a Leone Allatio *in Symmictis pag.* 12.) & ideo longe poſt ſæculum ſeptimum & octavum, teſtatur conſervationem & ſtatum ſacræ ædiculæ ſequentibus verbis: *Eo in loco, in quo Annunciatio facta, eſt ex nigro lapide Crux candido marmore inciſa, & ſuper eam altare, & a dextera altaris puſilla ædicula, in qua ſemper Virgo Deipara ſe continebat.* Porro admittamus etiam, eccleſiam fuiſſe ædificatam in loco, ubi erat domus, in qua Virgo ab Angelo ſalutata Chriſtum Dominum de Spiritu Sancto concepit; admittamus etiam, eccleſiam prædictam ſubſequentibus temporibus fuiſſe a Barbaris irruentibus ſolo æquatam: hinc tamen inferri nequit, non extitiſſe ædem ſacram ante ejus translationem, cum hæc inter ſe minime pugnent, ædificatio videlicet eccleſiæ in loco, in quo domus erat Beatiſſimæ Virginis, ejus ſubſecuta deſtructio, & conſervatio partis domus, ſive cubiculi, in quo Virgo degebat, & in quo ſalutationem Angelicam excepit; quodque ope Angelorum (uti ſupra dictum eſt) translatum fuit ad locum, ubi nunc reperitur, ſicuti notat Raynaldus poſt ponderata verba epiſtolæ Urbani IV. *ad annum* 1263. *num.* 7. Quæ res facilius deprehendi poterit, ſi animadvertatur, parentes Beatiſſimæ Virginis non fuiſſe quidem ampliſſimis facultatibus inſtructos, quemadmodum nonnulli Recentiores ſibi fingunt, ſed neque fuiſſe adeo egenos, ut inter infimæ ſortis homunciones eſſent numerandi, ſicuti quidam Sectarii audent aſſerere, quos ſtrenue redarguit Caniſius *lib.* 1. *de Deipara cap.* 4. & late proſequitur Theophilus Raynaudus *operum tom.* 7. *in diptychis Marianis num.* 8. *pag.* 19. Eo in loco Caniſius affert auctoritatem Euſebii ſive Emiſſeni, ſive alius, referentis, nobiliſſimos parentes Mariam filiam heredem inſtituiſſe, quæ, cum nullos fratres haberet, in bona parentum unica ſucceſſit: affert Nicephorum dicentem Joſeph & Mariam in Nazareth non domicilium modo, ſed & ſubſtantiam & poſſeſſionem propriam habuiſſe, & apud Bethlehemitas æque ac apud Nazarenos proventum aliquem nactos fuiſse, & ideo utrobique habitaſſe. Profecto hæc omnia turpem excludunt egeſtatem, nec paupertati adverſantur. In quo proinde rerum ſtatu veriſimi-

Digitized by Google

veriſimile admodum eſt, eos domum habuiſſe ſuæ conditioni aptam, partemque ejus, dirutis partibus aliis, mirabiliter perſtitiſſe, & potuiſſe ab Angelis transferri; ſicuti Papebrochius *in reſponſione ad Patrem Sebaſtianum a Sancto Paulo Antuerpiæ edita anno* 1697. & ſignanter *in reſponſione ad art.* 25. *num.* 116. *pag.* 522. argumentatur: *Erat quidem locus ille, in quo, annuntiante Angelo, Dei Filium Virgo concepit, parvus & humilis, qualis hodiedum Laureti conſpicitur illuc translata ædicula ab Angelis. Sed quis hanc totam Joſephi domum fuiſſe dixerit, in qua & ſuam ille officinam habuerit, & cubiculum a Virginis, Ancillulæque cubiculis diverſum, & culinam, & cetera neceſſaria omnia? Quantoque & decori & rationi veroſimilius cogitabimus illam quaſi appendicem majoris domus, ſive (ut vulgo loquimur) ædes domus poſteriores, ubi (more gentis ſolitæ mulierum habitationem ſeorſim habere) Virgo degeret orationi, contemplationi, ac muliebri operi vacans procul a ſtrepitu officinæ, & concurrentis illuc multitudinis, prandiumque ac cœnam Joſepho & Filio præpararet?* Mentio ſcilicet ibi fit habitationis mulierum ſeparatæ ab habitatione virorum: quod procul dubio moribus Hebræorum conſonum erat, cum tentoria Saræ, Rachelis, & Liæ eſſent diſtincta a tentoriis Abraham, Iſaac, & Jacob; Salomon autem ædes ædificaverit uxori ſuæ filiæ Regis Ægypti: quod argumentum late proſequitur Calmet in ſua diſſertatione *de priſcis ædibus Hebræorum*. Certum eſt autem, Mariam Virginem Joſepho ſponſam fuiſſe, cum ad eam Angelus miſſus eſt: *Miſſus eſt Angelus Gabriel a Deo in civitatem Galilææ, cui nomen Nazareth, ad Virginem deſponſatam viro, cui nomen erat Joſeph*: habetur Lucæ *cap.* 1. *v.* 26. Diſputatur ſolummodo inter ſacræ Scripturæ Interpretes, utrum tunc Beatiſſima Virgo fuerit tantum ſponſa, an etiam nupta S. Joſeph. Sponſam tantum fuiſſe putavit Baronius *in Apparatu* §. 55. Nuptam vero cenſent Cornelius a Lapide *in Matthæum cap.* 1. & Janſenius *in eumdem locum*, exiſtimantes, Euangeliſtas uſos eſſe vocabulo *deſponſata*, ut oſtenderent, eam per matrimonium virginem eſſe non deſiiſſe. Quærunt etiam iidem Interpretes, utrum fuerit ab Angelo ſalutata in paterna domo, an in domo Joſeph. Sed receptior opinio eſt, eam in domo Joſeph fuiſſe ſalutatam, cum, juxta morem Hebræorum, non modo nuptæ, ſed etiam ſponſæ in ſponſorum domibus habitarent, uti perſpicue docuerunt S. Joannes Chryſoſtomus *in Matthæum homil.* 4. & S. Bernardus *homil.* 2. *ſuper Miſſus eſt*, quibus adhæret S. Thomas 3. *part. quæſt.* 29. *art.* 2. *ad tertium*. Verum, ſive Beatiſſima Virgo, cum fuit ab Angelo ſalutata, fuerit ſponſa, ſive uxor, ſive habitaverit in domo paterna, ſive in domo S. Joſeph, ſemper ſubſiſtunt ea, quæ ſuperius dicta ſunt de parte domus, ſeu de cubiculo ab aliis ædibus ſeparato, ubi ſola habitaret. Quare S. Ambroſius *in Lucam cap.* 1. *col.* 284. *oper. tom.* 1. inquit: *Sola in penetralibus, quam nemo virorum videret, ſolus Angelus repereret; ſola ſine comite, ſola ſine teſte, ne quo degeneri depravaretur affatu, ab Angelo ſalutatur*: ſubjicitque S. Bernardus *homil.* 3. *ſuper Miſſus eſt* (*col.* 750. *operum vol.* 1.): *Quo ingreſſus ad eam? Puto in*

ſecreta-

ſecretarium pudici cubiculi, ubi illa fortaſſis, clauſo ſuper ſe oſtio, orabat Patrem ſuum in abſcondito.

16 Turſellinus *in Lauretana hiſtoria* auctoritate utitur Blondi, Baptiſtæ Mantuani, & Leandri Alberti, ut ab impactis calumniis ſacram vindicet Ædem. Flavius Blondus, qui fuit ab epiſtolis Eugenii IV. famam dumtaxat, & religionem Domus Lauretanæ extollit. Mantuanus utitur verbis (*apud Turſellinum lib.2. cap.6.*) non univerſam Ædem, ſed cubiculum indicantibus: *Hiſtoria igitur in tabella continebatur ejuſmodi: Templum Beatæ Dei Genitricis Lauretanæ quondam ipſius Virginis cubiculum fuit, in quo nata, nutrita, ab Angelo Gabriele ſalutata, & Spiritu Sancto fuit obumbrata.* De cubiculo pariter, non de Domo loquitur Leander Albertus(*ap. eumdem Turſellin. lib.2 cap.28.*): *Enimvero me vires deficiunt conantem dicere de ſanctiſſimo illo religioſiſſimoque cubiculo, ubi nata, ubi educata eſt cœli Regina, ſemper Virgo, ac Dei parens Maria, eademque miſerorum mortalium apud Filium ſuum Patrona, ubi Archangeli Gabrielis nuncio Dei mater effecta appellataque eſt.* Joannes etiam Epiſcopus Cabillonenſis, Scriptor *anni* 1450. qui opus compoſuit, cui titulus *Topographia Sanctorum*, typis editum poſt Martyrologium Franciſci Maurolici; quod quidem opus a Turſellino viſum non fuit, in verbo *Recanatum* hæc habet: *Hic eſt Ædes Sanctæ Mariæ de Loreto, quæ fuit camera civitatis Nazareth, in qua ipſa Beata Virgo ab Angelo fuit ſalutata, huc uſque ab Angelis tranſportata.* Porro verba *Cubiculum, Camera*, non univerſam domum, ſed partem domus deſignant: & quatenus nomine cubiculi & cameræ integra ædes eſſet intelligenda, ob id tamen vis argumenti non ceſſaret; cum, ex alibi dicendis, in hac materia ſæpe totum pro parte ſumatur. Exemplo ſit Columna marmorea, cui Chriſtus alligatus flagellis cæſus fuit. Ea Hieroſolymis fuit uſque ad annum 1223. quo tempore Romam translata eſt, ſedente Honorio III. a Joanne Cardinali Columna Apoſtolico ad Orientales Legato, & poſita in æde S. Praxedis ad Exquilias. Columna ea paſſim appellatur, & hoc nomine pariter inſignitur in marmore indice translationis. De ea loquitur S. Hieronymus *epiſt.* 108. *col.*691.*tom.*1. ubi de Paula ſacra loca Hieroſolymis perluſtrante: *Oſtendebatur illi Columna eccleſiæ porticum ſuſtinens, infecta cruore Domini, ad quam vinctus ducitur, & flagellatur.* Horum itaque verborum cauſa nonnulli putant, columnam Romanam eſſe dumtaxat partem columnæ, de qua loquitur S. Hieronymus, baſim ſcilicet, aut capitulum. Alii integram dicunt, quod eſſet columna porticus inferioris, quæ humiliori columna poterat ſuſtentari. Legi poteſt *diſp.* 11. *de flagell. Chriſti columna* apud Franciſcum Collium *lib.* 3. *de Sanguine Chriſti*. Signum autem hoc eſt, totum pro parte uſurpari; ideoque etiam nomine domus, aut ædis, partem ejus, ſeu cubiculum commode intelligi poſſe.

De

De conceſſione Officii & Miſſæ in honorem Beatæ Virginis de Pilar .

17 In eccleſia Cæſarauguſtana celebrabatur Officium , ut moris eſt , in honorem dedicationis ipſius . Supplicatum eſt pro conceſſione propriarum lectionum ſecundi Nocturni , & in lectionibus exhibitis referebatur , Beatiſſimam Virginem adhuc viventem apparuiſſe ſupra quamdam columnam marmoream S. Jacobo Majori in Hiſpaniam profecto , eique imperaſſe , ut in ſui honorem ibi eccleſiam ædificaret , prout factum eſſe dicebatur . Producebatur antiqua ſcriptura ex pergamena charta , quæ dicebatur quingentorum ſaltem annorum , & in ea erant hæc verba , quæ ferebantur prolata a Beatiſſima Virgine : *Ecce Jacobe fili , locus ſignatus , meoque honori deputatus , in quo in mei memoriam tui induſtria mea eccleſia conſtruatur* . Centum & ſeptuaginta octo Scriptores hiſtorici afferebantur prædictam apparitionem teſtantes , necnon diplomata Pontificia Calliſti III. , Clementis VII. , & Pauli IV. hanc ipſam apparitionem referentia . Itaque in meis animadverſionibus ratione officii exaratis profeſſus ſum , me nolle adventum S. Jacobi Apoſtoli , filii Zebedæi , & *Majoris* appellati , in Hiſpanias , ejuſque in dictis regionibus prædicationem impugnare ; quamvis ſcirem , id magnopere ad rem meam facere , & maximam difficultatem ingerere poſſe adverſus petitionem memoratarum propriarum lectionum . Non ignorabam quippe diſſidium in Concilio Lateranenſi ſub Innocentio III. inter Archiepiſcopos Compoſtellanum , & Toletanum , in quo , extollente Compoſtellano ſuam Eccleſiam ſupra omnes Eccleſias Hiſpaniarum , tum quia in ea erat corpus S. Jacobi , tum quia S. Jacobus in Hiſpaniis prædicaverat Euangelium , Rodericus Ximenius Archiepiſcopus Toletanus , inſignis rerum Hiſpanicarum Scriptor , ore omnium prædicatus , abſolute & coram omnibus negavit Apoſtolum prædictum in Hiſpanias ingreſſum fuiſſe ; aſſeruitque , id tantum ſe accepiſſe a quibuſdam feminis religioſis , ita ut indignum reputaverit eis adhibere fidem , ideoque nullam de eo adventu mentionem facere voluerit in ea , quam conſcripſit , hiſtoria ; uti narrat Garzias Loaiſa *in collect. Concil. Hiſpan. in Decreto Gundemari* , & late proſequitur Baillet *in vitis Sanctorum tom. 2. magnæ editionis , in vita S. Jacobi Majoris ad diem* 25. *Julii* . Sciebam præterea Cardinalem Baronium *in notis ad Martyrologium Romanum* non rejeciſſe adventum S. Jacobi in Hiſpanias ; ſed *tom. 9. annal. ad ann.* 816. *num.* 49. de eo dubitare cœpiſſe , perlecto memorato diſſidio inter Antiſtites Compoſtellanum , & Toletanum ; ejuſque prædicationem in Hiſpaniis , quæ antea in Breviario Romano , a tempore ſaltem S. Pii. V. fuerat abſolute expoſita , ſub Pontificatu Clementis VIII. tantum ad traditionem Hiſpaniarum fuiſſe coercitam . Sed illud quoque adverti , controverſiam tempore Urbani Papæ VIII. fuiſſe plene in Urbe diſcuſſam , & anti-

Digitized by Google

antiquam narrationem, quæ tempore Clementis VIII. fuerat a Breviario Romano detracta, fuiſſe iterum in idem inſertam, atque ideo legi quolibet anno die feſto S. Jacobi: *Mox in Hiſpaniam profectus, ibi aliquos ad Chriſtum convertit, ex quorum numero ſeptem poſtea Epiſcopi a Beato Petro ordinati, in Hiſpaniam primi directi ſunt*; ut teſtantur Macedo in ſua diatriba *de adventu Sancti Jacobi in Hiſpaniam cap.* 10. *§.* 3. *pag.* 70. Marchio Mondexarenſis in libro, cui titulus, *De prædicatione Sancti Jacobi in Hiſpania*, Cardinalis de Aguirre *in collect. max. Concilior. Hiſpaniæ tom.* 1. *diſſert.* 9. *pag.* 137. *§.* 15. expoſitamque concertationem inter Archiepiſcopos Compoſtellanum, & Toletanum haberi poſſe tanquam ſuppoſititiam, juxta eumdem Cardinalem de Aguirre *loc. cit. pag.* 138. tot momenta denique pro S. Jacobi apud Hiſpanos prædicatione pugnare, ut, ſi Cardinalis Baronius ea vidiſſet, veriſimile admodum ſit, eum non fuiſſe ſententiam mutaturum, teſte Spondano ejus Epitomatore *ad ann.* 44. *ſub num.* 4. quin immo, aliquot per eumdem Cardinalem viſis & expenſis monumentis, amore veritatis ad priſtinam ipſum rediiſſe ſententiam, teſte Didaco del Caſtillo, qui tempore Clementis VIII. Romam advenit, ut obtineret revocationem mutationis factæ in Breviario Romano, in præfatione ad lectorem ſui operis Hiſpano ſermone exarati pro defenſione adventus S. Jacobi in Hiſpaniam. Itaque neceſſarium exiſtimavit ab oppoſitione abſtinere.

18 Poſito ergo adventu S. Jacobi in Hiſpaniam, ejuſque prædicatione in eis regionibus, pro qua ſtrenue pugnant etiam Bollandiani *tomo* 6. *Julii* poſt prædictas meas animadverſiones edito, necnon Cajetanus Cennius *in codice veterum canonum Eccleſiæ Hiſpanæ tom.* 1. *edit. Rom. anni* 1739. *pag* 34. *num.* 13. *& ſeqq.* dixi, admodum improbabile eſſe, ut Beatæ Virgini adhuc viventi S. Jacobus erexerit eccleſiam, idque fecerit, ipſa jubente, jubente videlicet Deipara tam inſigniter humili, ut propterea ad ſummam dignitatem præ omnibus creaturis electa fuerit, quemadmodum argumentatur Natalis Alexander *part.* 1. *ſecul.* 1. *diſſertat.* 4. Ne vero uti viderer ſola auctoritate Auctoris Galli, & proſcripti, addidi, Cardinalem de Aguirre Auctorem Hiſpanum, & maxime probatum, ſtrenue quidem pugnare pro adventu S. Jacobi in Hiſpaniam, ſed de apparitione Beatæ Mariæ Virginis de Pilar *tom.* 1. *Concilior. Hiſpan. pag.* 153. *§.* 97. hæc ſcripſiſſe: *Quod vero aliqui ajunt, Deiparam Divo Jacobo juſſiſſe, ut Oratorium in ipſius honorem ædificaret, videtur a non multo tempore introductum ſine fundamento apud Antiquos, & a veritate alienum. Quis enim facile credat, Deiparam tam inſigniter humilem, ut propterea ad ſummam eam dignitatem præ omnibus creaturis evecta fuerit, exegiſſe eum cultum omnibus mortalibus inſolitum a Jacobo? Nec ſatis occurres, ſi dicas, illam non proprio nutu, ſed Dei monitu & inſpiratione juſſiſſe, ut is honor ſibi ab Apoſtolo, & aliis Chriſtianis intra mortalem vitam impenderetur: quamvis enim id ſit poſſibile abſolute, videtur incongruum modeſtiſſimæ atque humillimæ Virgini. Quare non eſt putandus*

id ipſi inſpiraſſe Deus, ſed dumtaxat Jacobo, qui abſque ulla cenodoxiæ umbra aut præſumptionis ſpecie potuit Dei Matrem novum Orbis prodigium novo eo cultu & mortalibus inſolito venerari. Quod autem attinet ad diplomata Pontificia, apparitionem dixi in illis enarratam occaſione conceſſionis Indulgentiarum, & confirmationis privilegiorum, non tamen idcirco approbatam dici poſſe; cum aliud ſit hiſtoriæ probatio, aliud uſurpatio, & Pontifices aliquando utantur receptis opinionibus, ſententiis, rebuſque vulgatis, ut aliquid ſuadeant, nec tamen quæcumque in hunc uſum intulerint, ea continuo Sedis Apoſtolicæ judicio probaſſe dicendi ſint, teſte Melchiore Cano *de locis theologicis lib.* 11. *c.* 5.

19 Facta harum animadverſionum communicatione cum Poſtulatoribus, congruæ ab ipſis ſuppeditatæ ſunt reſponſiones, quarum nonnullæ petitæ fuerunt ab inconcuſſa traditione tot documentis comprobata, nonnullæ ex generali aſſertione Cardinalis Baronii *in not. ad Martyrol. Rom. die 9. Octobris*, ubi, qua ſolet, gravitate & moderatione advertit, non eſſe detrahendam fidem antiquis monumentis, propterea quod in eis aliqua refertur circumſtantia a vero, ſeu a veriſimilitudine aliena: *Si ob unum errorem vel alterum in vitis Sanctorum inventum, cetera quæ remanent, fide carere dixerimus, profecto omnes fere Sanctorum vitas in maximum diſcrimen inducimus, cum pæne in omnibus aliquid notari poſſit, quod corrigendum videatur, ſitque canonicarum tantummodo Scripturarum ſingularis prærogativa, ut in eis cuncta vera, inconcuſſa, certaque enarrentur.* Profeſſi ſunt, ſe non aſſerere, rem in diplomatibus Pontificiis fuiſſe definitam; ſed traditioni auctoritatis pondus & probabilitatis acceſſiſſe ex eo, quod apparitio in illis inſerta fuerit. Tandem novas lectiones exhibuerunt deſumptas *ex ſermone ſexto* Sancti Bernardi Abbatis *de eccleſia dedicatione*; & in fine lectionis ſextæ verba hæc ad apparitionem pertinentia legebantur: *Ut enim pia & antiqua traditio habet, cum Jacobus Apoſtolus, Major nuncupatus, Divino conſilio in Hiſpaniam appuliſſet, & aliquando Cæſarauguſtæ ſubſtitiſſet, ibi a Beatiſſima Virgine Maria inſigni beneficio dignatus eſt: ipſi namque cum aliquot Diſcipulis noctu ad Iberi fluminis ripam oranti Deipara adhuc in humanis agens apparuit, eique injunxit, ut ſacellum extrueret. Quare nihil cunctatus Apoſtolus, Diſcipulis opem ferentibus, ædiculam Deo in ejuſdem Virginis honorem dedicavit.* Facta eſt autem lectionum approbatio, & conceſſio Officii cum illis.

20 In Officii hujus conceſſione elucent pietas & prudentia Congregationis ſacrorum rituum: pietas quidem, cum non improbaverit traditionem in Hiſpaniis receptam; prudentia vero, cum narrationem ſic temperaverit, ut eccleſiæ ædificationem Beatiſſimæ Virgini, eccleſiæ autem dedicationem in ejus honorem, non ipſi Beatiſſimæ Virgini, ſed potius S. Jacobo adſcripſerit. Dum in primo libro hujus Operis agebatur de quæſtione, an aliquis adhuc vivens, virtutibus & miraculis clarus, poſſit inter Sanctos referri, negantem amplexi ſumus ſententiam; excitataque

taque difficultate de templis in honorem Beatiſſimæ Virginis Mariæ adhuc viventis erectis, ad hunc locum lectorem remiſimus. Quocirca, quatenus promiſſa reſponſio exigatur, dicimus, narrationem dedicationis hujus & aliorum templorum in honorem Virginis adhuc viventis non eſſe ab Eccleſia definitam, ſed permiſſam tamquam probabilibus fundamentis innixam, & pietati conſonam; ideoque in diplomate Calliſti III. narrationi præmittuntur hæc verba: *Cum, ſicut accepimus*; & in eo Clementis VII. adduntur hæc: *Ut pie creditur, & illic affirmatur*: nec ab ea narratione argumentum deſumi poſſe pro Canonizatione alius cujuſcumque adhuc viventis, uti recte advertit Cardinalis de Aguirre *cit. diſſert. 9. excurſ. 7. num.* 79. *Nemini incredibile cenſendum eſt, quod non multis poſt Chriſti obitum annis vel Jacobus, vel quiſpiam alius Apoſtolorum dicaret Deiparæ Virgini adhuc viventi Templum, vel Oratorium aliquod ..... Nulla in eo repugnantia apparet, cum dignitas propemodum infinita Deiparæ, & ſanctitas incomparabilis ſupra omnes Electos, & puritas, qua nulla major ſub Deo poteſt intelligi, ut loquitur Sanctus Anſelmus, exigant quaſi jure ſuo ſpecialem aliquem cultum nulli alteri mortalium conceſſum. Et id certe putandum non eſt accidiſſe, niſi ex ſpeciali ordinatione Dei volentis ac jubentis, ut Matri ſuæ ſingulariter inter omnes mortales id obſequium impenderetur .... Proindeque nemo prudenter reſpuere poteſt veluti indecentem, aut rationi adverſum, honorem ejuſmodi ſingularem Deiparæ a Jacobo Apoſtolo præſtitum, utpote ſatis conſcio ejus ſummæ dignitatis, juxta quam nec primam ſimilem viſa eſt, nec habere ſequentem, uti Eccleſia accinit, & præterea divinitus monito ad id agendum.*

De Officio in honorem Sanctiſſimæ Virginis Roſarii.

21 Notæ ſunt contentiones de inſtitutione Roſarii Beatiſſimæ Virginis. Nonnulli id coætaneum faciunt Eccleſiæ: nonnulli ejus inſtitutionem referunt ad Apoſtolos, & ſignanter ad Sanctum Bartholomæum, quemadmodum videri poteſt apud Beatum Alanum de Rupe in opere *de Pſalterio Chriſti ac Mariæ pag.* 8. olim confecto a Joanne Andrea Coppeſtein, a mendis autem expurgato a Dominico Riera: Aliqui animadvertentes, deſumi ex Hermia Sozomeno *libro 6. hiſtoriæ Eccleſiaſticæ cap.* 29. & ex Palladio *in hiſtoria Lauſiaca cap.* 23. quod antiquiſſimi eremi Patres preces uſurpabant per calculos numeratas, & quod ejuſdem piæ conſuetudinis per ſubſequentia ſæcula continuatæ monumenta extant ſæculi XII., Guillelmi videlicet Malmesburienſis Monachi, & alia apud Surium *in hiſtoriis Sanctorum tom.2. ad diem 7. Aprilis*, & apud Vincentium Bellovacenſem *in ſpeculo hiſtoriarum lib.30. cap.24.* primordia Roſarii antiquiſſimis eremi Patribus attribuunt: alii demum ſunt, qui auctorem Roſarii faciunt S. Benedictum, alii venerabilem Bedam, alii Petrum Eremitam civem Ambianenſem, alii denique Ven. Fratrem Alanum de Rupe Ordinis Prædicatorum. At, cum Roſarium componatur ex centum & quin-

 qua-

quaginta Salutationibus Angelicis ad numerum Davidici Pſalterii repetitis, & Oratione Dominica ad quamlibet decimam Salutationem Angelicam cum certis meditationibus totam Domini noſtri Jeſu Chriſti vitam demonſtrantibus interpoſita, unuſquiſque ſatis dignoſcere poterit, nullam ex allatis opinionibus eſſe recipiendam. Prætermiſſis etenim illis, quæ mole ſua ruunt, documenta Sozomeni, & Palladii, & alia quævis temporum ſubſequentium, uſum quidem probant Orationum repetitarum, & etiam per calculos numeratarum, ſed Roſarii modo expoſiti uſum non oſtendunt. Porro tempore S. Benedicti, & Ven. Bedæ Salutatio Angelica, ſeu Oratio, quæ dicitur *Ave Maria*, minime in more erat, cum Odo Pariſienſis Epiſcopus anno 1196. inter primos fuerit, qui Statutum edidit, Salutationem Angelicam addens Orationi Dominicæ, & Symbolo: *Exhortentur populum ſæpe Presbyteri ad dicendam Orationem Dominicam, & Credo in Deum, & Salutationem Beatæ Virginis*: quod efficit, ut inſtitutio Roſarii adſcribi non poſſit S. Benedicto, aut Ven. Bedæ, veluti ingenue admittit Joannes Mabillonius Monachus Benedictinus *in præfat. ad ſæculum* v. *num.* 125. & concordant ex Dominicana familia Natalis Alexander *in hiſtor. Eccleſiaſt. ſæculi* XIII. *&* XIV. *art.* 5. *num.* 1. & Graveſon *in hiſtor. Eccleſ. tom.* 5. *pag.* 523. Pariter, quod dicitur de Petro Eremita cive Ambianenſi, ſatis apto haud innititur teſtimonio, cum id ſit ex Polydoro Virgilio *lib.* 5. *de Inventoribus rerum cap.* 9. Sed alii Hiſtorici contendant inter ſe, quis fuerit ille Petrus, aſſerentibus nonnullis, fuiſſe Monachum Benedictinum, aliis autem, fuiſſe celebrem Eremitam ſacri belli tubicinem tempore Urbani II., quemadmodum legi poteſt apud Theophilum Raynaudum *tom.* 7. *in diptychis Marianis* 231. Labente ſæculo XII. Herimannus libellum ſcripſit *de reſtauratione cœnobii S. Martini Tornacenſis* editum a Dacherio *tom.* 12. *ſpicilegii pag.* 414. *&* 415. in quo narrat, ſecundam conſtructionem Leſcienſis in Hannonia monaſterii factam fuiſſe a Theodorico & Ada ejus conjuge, & quemdam Eremitam in proxima ſilva viſionem habuiſſe de Theodorico ad Dei judicium vocato, quod in bello contra Comitem Balduinum nonnulla combuſſerat monaſteria. Cumque Herimannus ipſe præterea narret, Beatiſſimam Virginem pro eo interceſſiſſe, fuſis ad eam ab Ada precibus, recitata videlicet Angelica Salutatione ſingulis diebus ſexagies; uſumque hunc pium ad aliorum notitiam delatum Goſceugino Adæ filio adeo placuiſſe, ut non tantum quotidie eaſdem Salutationes repeteret, ſed militibus etiam ſuis, eas ut dicerent, ſuaderet: probabile admodum idcirco eſt, Eremitam hunc fuiſſe a Polydoro confuſum cum Petro Eremita, & expoſitam Adæ devotionem in Roſarium fuiſſe detortam; uti adnotavit citatus Mabillonius *loc. cit. num.* 127. Denique Ven. Frater Alanus de Rupe Ordinis Prædicatorum haberi nequit Inſtitutor, ſed dumtaxat Reſtitutor Roſarii prius inſtituti, deinde intermiſſi, teſte Joanne Trithemio Ordinis D. Benedicti Monacho & Scriptore eruditiſſimo *in catalogo virorum illuſtrium edit. Francofurt. pag.* 164. *in verb. Alanus*, cui

cui adhæret Navarrus *in miſcellaneis de oratione pag.*793. Quod & colligitur ex *cap.*8 *citati Operis* ipſius Alani de Rupe *de Pſalterio Chriſti ac Mariæ*, ubi cum totus fuerit in probanda antiquitate Roſarii, caput idem abſolvit his verbis: *Quibus ex omnibus de plano liquet, quod docere, vel prædicare Pſalterium Virginis Mariæ minime de ulla novitatis nota juſte ſuſpectum haberi, culparique poteſt. Adeo ritus eſt antiquiſſimus, laudatiſſimus, & honoratiſſimus in Eccleſia; tametſi per incuriam hominum, & temporum injuriam ſubinde torpuit neglectus.*

22 Exploſis autem prædictis opinionibus, pia vigebat, vigetque adhuc in Dominicana familia traditio, inſtitutum fuiſſe Roſarium a S. Dominico: licet enim præceſſiſſet precum repetitio, & forte etiam Salutationum Angelicarum, præfinitio tamen numeri centum & quinquaginta Salutationum Angelicarum, & quindecim Orationum Dominicarum, adjuncta quindecim præcipuorum humanæ redemptionis myſteriorum pia meditatione, ſoli Sancto Dominico uti Auctori adſcribenda videtur; quemadmodum ex Dominicana familia ſuſtinent Malvenda *in annal. Ord. Prædicatorum ad ann.*1215. *pag* 132. Juſtinus Micchovenſis *ſuper Litaniis Beatiſſimæ Virginis tom.* 2. *per totum*, Graveſon *in hiſtor. Eccleſ. tom.*5. *pag.* 523. & extra familiam Dominicanam Spondanus *in annal. ad ann.*1213. *num.*18. Lezana *tom.*3.*annal.ad ann.*1086. Profecto quamvis forte deſint Auctores contemporales inſtitutionem S. Dominico adſcribentes, magni nihilominus momenti traditio habenda eſt, cum pluribus fulciatur adminiculis & conjecturis: nam præter argumentum ab enumeratione partium deductum, quod apte concludere videtur pro Roſarii inſtitutione ad S. Dominicum referenda, Leo Papa X. in ſua Conſtitutione, quæ eſt ordine ſecunda *in append. tomi* 3. *Bullarii veteris*, refert, quod in hiſtoriis legebatur, S. Dominicum in civitate Colonienſi Confraternitatem utriuſque ſexus Chriſtifidelium inſtituiſſe, nuncupatam de Roſario Beatæ Mariæ Virginis ad honorem Angelicæ Salutationis. Quocirca ſæpe citatus Mabillonius *in præfat. ad ſæc.* v. ex quodam Chronico Sanctæ Agnetis *num.*128. hæc habet: *Inſtitutio itaque Confraternitatis Roſarii anno* 1475. *facta eſt in alma Univerſitate Colonienſi per Doctores ſacræ Paginæ Prædicatorum Ordinis, immo potius renovata eſt, quia per Beatiſſimum Patrem Dominicum legitur prædicata, licet ad tempus fuerit neglecta, ac oblivioni tradita*. Poſt obitum quoque S. Dominici ſanctiſſimi Roſarii devotio in univerſo Ordine Dominicano propagata eſt, veluti antiqua hiſtoriarum monumenta produnt erudite collecta *tom.*1.*Scriptorum Ordinis Prædicatorum* inchoato a Fratre Jacobo Quetif. & abſoluto a Fratre Jacobo Echard *pag.*852. atque etiam *in hiſtoria Eccleſiaſtica Placentina* Petri Campi *in regeſto privilegiorum num.* 108. *pag.* 406. *tom.*2. proſtat bulla Alexandri IV. ſummi Pontificis data anno 1294. & idcirco tantum triginta quatuor annis poſt obitum S. Dominici, in qua Indulgentiam elargitur Confraternitati ſanctiſſimi Roſarii erectæ in eccleſia Fratrum Prædicatorum civitatis Placentinæ.

23 Præ-

Digitized by Google

23 Præter hæc, alia non deficiunt adminicula, quæ ſuadent, inſtitutionem Roſarii eſſe ad S. Dominicum tamquam Auctorem referendam, ut rigidus cenſor Baillet *ad diem* 15. *Auguſti* §. 6. *num.* 33. ingenue dixerit, injuſtum eſſe refragari inſtitutioni Roſarii a S. Dominico factæ. Quibus omnibus ſi addantur Romanorum Pontificum bullæ, Leonis videlicet X. de quo ſupra, S. Pii V. quæ eſt octuageſima ſexta *Bullarii tom.* 2. Gregorii XIII. quæ eſt undecima *Bullarii tom.* 2. Sixti V. quæ eſt vigeſima prima *Bullarii tom.* 2. Clementis VIII. Alexandri VII. Innocentii XI. & Clementis XI. fateri neceſſe erit validiſſimo niti fundamento dictum Malvendæ *in annal. Ord. Prædicatorum ad ann.* 1215. *cent.* 1. *pag.* 132. ubi hæc habet: *Romanorum Pontificum apertiſſima atteſtatione exploratiſſimum eſſe conſtat, ſanctiſſimum Dominicum Prædicatorum Ordinis Fundatorem, virum Apoſtolicum, ipſiſque Apoſtolicis propemodum conferendum, tam admirabilis, ac cœleſtis plane inventi, nempe Roſarii, non ſine Spiritus Sancti afflatu extitiſſe excogitatorem, repertorem, authorem, promulgatorem, & clariſſimum ubique terrarum Chriſtiani orbis præconem.*

24 Fuerunt hæc a me fuſe adducta, dum munere fungebar Fidei Promotoris, in diſſertatione typis edita. cum anno 1725. in ſacrorum rituum Congregatione ageretur de conceſſione lectionum propriarum ſecundi Nocturni Officii ſanctiſſimi Roſarii Beatiſſimæ Virginis Mariæ pro univerſa Eccleſia. Fuerunt item ea latius & felicius reſumpta ab erudito Fratre Thoma Vincentio Monelia Ordinis Prædicatorum in ſua diſſertatione Romanis typis edita *de origine ſacrarum precum Roſarii Beatæ Mariæ Virginis*. In prima autem lectione ſecundi Nocturni unuſquiſque eximiam Congregationis ſacrorum rituum prudentiam poterit admirari, cum non definiendo, ſed exponendo, habitoque reſpectu ad Conſtitutiones ſummorum Pontificum, in quibus utique non exiguum auctoritatis pondus conſiſtere debet, inſtitutionem ſanctiſſimi Roſarii referat ad S. Dominicum: *Eſt autem Roſarium quædam precandi formula, qua quindecim Angelicarum Salutationum decades, Oratione Dominica interjecta, diſtinguimus, & ad earum ſingulas totidem noſtræ reparationis myſteria pia meditatione recolimus. Ex eo ergo tempore hic orandi modus mirabiliter per Sanctum Dominicum promulgari, augerique cœpit, quem ejuſdem inſtitutorem, authoremque fuiſſe, ſummi Pontifices Apoſtolicis litteris paſſim affirmarunt.* Demum de inſtitutione Roſarii legi poſſunt Acta Sanctorum a Continuatoribus Bollandianis edita *ad diem* 4. *Auguſti in vita S. Dominici*, quæ poſt hæc jam ſcripta a Nobis viſa ſunt. Legi quoque poſſunt Scripta nomine Chriſtiani Catholici, miſſa *Viris pacificis Antuerpienſibus Editoribus Actorum Sanctorum* x. *Kalendas Maji* 1734. ubi hæc habentur: *Quæritis, an Sanctus Dominicus inſtituerit Deiparæ Roſarium? Ancipitis animi vos eſſe fingitis &c. Verum quid de tot oraculis ſummorum Pontificum Leonis X. Pii V. Gregorii XIII. Sixti V. Clementis VIII. Alexandri VII. Innocentii XI. Clementis XI. Innocentii XIII. Benedicti XIII. aliorumque, quibus viſum eſt, Sanctum Dominicum fundatorem eſſe Roſarii?*

De

De Officio Sancti Ildefonſi Archiepiſcopi Toletani.

25 Hactenus de conceſſione nonnullorum Officiorum propriorum, de quibus in capitibus præcedentibus ſermo habitus fuerat. Nunc autem alia addenda ſunt, de quibus licet nullum huc uſque verbum factum ſit, certum tamen eſt, ea prodeſſe poſſe rei, de qua nunc agitur. Supplicatum fuit ſacrorum rituum Congregationi pro extenſione Officii S.Ildefonſi Archiepiſcopi Toletani ſub ritu duplici ad univerſam Eccleſiam, & ſub ritu duplici primæ claſſis cum Octava ad omnia Regna Hiſpaniarum, in quibus ex Apoſtolica conceſſione idem recitabatur Officium ſub ritu duplici minori abſque Octava; & die 19. Januarii 1697. reſponſum fuit pro extenſione Officii ad omnia Regna Hiſpaniarum ſub ritu duplici ſine Octava, ad univerſam autem Eccleſiam ſub ritu ſemiduplici *de præcepto*. Relator hujus Cauſæ erat Cardinalis Colloredus, pietate & doctrina inſignis, qui pro extenſione ad Eccleſiam univerſalem ſic ait in ſuo ſuffragio, quod protulit in ſacra Congregatione, & originali forma ad me miſſum fuit a Guicciardo Epiſcopo Cæſenate, viro docto, qui fuerat ejuſdem Auditor: *E' da conſiderarſi, che ſi tratta d'un Santo annoverato tra i più celebri Scrittori Eccleſiaſtici ec. come più eſpreſſamente ſi riferiſce nelle lezioni proprie di queſto Santo già dalla Sede Apoſtolica approvate per la Chieſa di Toledo ec. In recognizione di queſto beneficio è ſtato coſtume della Chieſa di venerare con particolar culto quei Santi, che colle loro dotte fatiche l'hanno illuſtrata, o difeſa; e per tacere di Santi Dottori, e di molti altri eſempj più antichi, pare, che queſto ſia ſtato il motivo, per cui in queſti ultimi anni ſono ſtati conceduti ed eſteſi per tutta la Chieſa gli Ufficj di S. Anſelmo, di S. Tommaſo di Villanova, di S. Vincenzio Ferrero, di S. Antonino Arciveſcovo di Firenze, e di S. Lorenzo Giuſtiniano.*

26 Verumtamen quia, dum agitur de extenſione lectionum propriarum particularibus Eccleſiis conceſſarum ad Eccleſiam univerſalem, in more poſitum eſt, ut eædem rurſus examinentur (aliqua quippe legi poſſunt & admitti in lectionibus, quæ particularibus Eccleſiis conceſſæ ſunt, propter aliquam ibi vigentem traditionem, quæ nec legi nec admitti poſſe videntur in Eccleſia univerſali, ad quam ea traditio non extenditur): cum in lectionibus jam antea conceſſis & approbatis pro particularibus Eccleſiis Hiſpaniarum legeretur, orante Sancto Ildefonſo ad ſepulcrum Sanctæ Virginis Leocadiæ, reſerato repente ſarcophago, Leocadiam prodiiſſe, & videntibus cunctis atque audientibus, Ildefonſi merita de Virgine Maria commendaſſe his verbis: *O Ildefonſe, per te vivit Domina mea, quæ cæli culmina tenet* (doctiſſime quippe Ildefonſus confutaverat hæreſim Elvidianam, quæ perpetuam Mariæ Dei genitricis virginitatem tollebat) ſupra memoratus Cardinalis Colloredus ſic ſuum ſenſum in ſacra Congregatione expoſuit, ut ex allato ipſius ſuffragio deſumitur: *Siccome tutte le memorie che ſi hanno di S. Idelfonſo, comprovano concordemente la verità dell'apparizione*

rizione di Santa Leocadia; e della lode datagli dalla medeſima per aver difeſa la verginità della Beatiſsima Vergine, impugnata allora da certi Eretici; così ci laſciano in dubbio, quali foſſero preciſamente le parole profferite dalla Santa, che dagli Autori, e Lezionarj antichi vengono diverſamente riferite. La conſiderazione di queſt' incertezza, e della grande durezza, che s'incontra in quelle del Breviario Toletano, Per te vivit Domina mea, *mi ha coſtituito in debito di ricercare ſopra queſto punto l'oracolo dell' EE.VV. prima di pubblicare le lezioni già concedute per tutta la Chieſa, per ſentire, ſe foſſe ſpediente di preſcindere dal riferire le parole preciſe (giacchè veramente non ſi ſanno) e contenerſi ſemplicemente in dire, che la Santa lo ringraziò, e lodò dell' opera preſtata in difeſa della Beatiſſima Vergine, o in altri ſimili termini. E' vero, che queſte medeſime parole ſono ſtate più volte approvate; ma è ancora certo, maggior diligenza ricercarſi nella verificazione di quelle iſtorie, che s'inſeriſcono nel Breviario Romano, di quella forſe che ſiaſi uſata nella ricognizione de' Breviarj di Nazioni, o Religioni, o Chieſe particolari, maſsime quando ſi tratta d'approvare un modo di parlare tanto duro ed iperbolico, ed alieno da quella maniera ſemplice e piana, che è il linguaggio de' Santi. Queſta ſemplicità può oſſervarſi praticata nelle apparizioni di Criſto Signor noſtro a S. Martino, ed a S. Tommaſo d'Aquino, e nelle parole profferite in lode de' medeſimi Santi piene di gravità, e ſemplicisſime, ſenza veruna eſagerazione.*

27 His igitur permota rationibus ſacrorum rituum Congregatio die 6. Decembris 1698. cenſuit, non eſſe prædicta verba inſerenda lectionibus in univerſali Eccleſia legendis. Renovata autem inſtantia die 7. Augusti 1723. dum Promotoris Fidei munere fungebar, ipſe non modo reſumpſi difficultates excitatas a ſæpe memorato Cardinali Colloredo, ſed etiam addidi, verba illa, *Per te, Ildefonſe, vivit Domina mea*, juxta nonnullorum ſenſum minime fuiſſe prolata a S. Leocadia, ſed a Choro & populo qui aderat, eaque non Beatiſſimam Virginem, ſed S. Leocadiam reſpiciunt. Cum etenim hujus Sanctæ corpus quæreretur, & adhuc inventum non fuiſſet, orante autem S. Ildefonſo, S. Leocadia e tumulo quaſi rediviva ſurrexiſſet, nil mirum, ſi aſtantes verba protulerint in laudem tum S. Leocadiæ, tum S. Ildefonſi; quaſi per illa verba, *Per te, Ildefonſe, vivit Domina mea*, dicere voluerint: *Ex meritis tuis, Ildefonſe, quaſi rediviva nobis apparuit Sancta Leocadia Domina noſtra*. Ita nempe colligitur ex vita S. Ildefonſi ſcripta a Zixiliane Epiſcopo apud Bollandianos *ad diem* 23. *Januarii*, & ſic expreſſe loquitur Nicolaus Antonius *in Biblioth. Hiſpan. vet. lib.* 5. *cap.* 6. *num.* 302. ubi hæc habet: *Unde videmus, non verba eſſe Leocadiæ Martyris ea quæ vulgo ei tribuuntur*, Vivit Domina mea per vitam Ildefonſi, *ſed populi acclamantis eidem Martyri e tumulo veluti reſurgenti*. Nec enim urgere dixi ſubſequentia verba, *quæ cæli culmina tenet*, prioribus appoſita, quæ verba ad Sanctiſſimam Virginem tantum referri poſſunt; tum quia non habentur in prædicta vita S. Ildefonſi ſcripta a memorato Epiſcopo; tum quia quamvis legantur in lectionibus approbatis pro Eccleſia Toletana ad

na ad diem 23. Januarii in feſto S. Ildefonſi, non leguntur tamen in lectionibus eidem Toletanæ Eccleſiæ conceſſis pro d e 9. Decembris in feſto S. Leocadiæ. His itaque poſitis, ſacra Congregatio nequaquam annuit petitioni Poſtulatorum, ſed juſſit, ut lectiones reformarentur, & per manus mitterentur: animadverſa vero ſubinde pia traditione, quæ in Hiſpaniis vigebat de prædictis verbis prolatis a S. Leocadia, quæ traditio hiſtoricis monumentis, & antiquis Breviariis inn tebatur, noluit quidem extendere lectiones cum verbis prædictis ad Eccleſiam univerſalem, ſed tamen benigne indulſit extenſioni earumdem ad regiones Hiſpaniarum Regi Catholico ſubjectas, quemadmodum ex hoc decreto apparet: *Ad enixas Reverendiſſ. Archiepiſcopi, humillimaſque preces Capituli Eccleſiæ Primatialis Toletanæ, aliorumque Capitulorum Eccleſiarum Hiſpaniæ pro extenſione Officii & lectionum propriarum Sancti Ildefonſi Archiepiſcopi Toletani, ſacrorum rituum Congregationi porrectas, eaſque per Eminentiſſ. & Reverendiſſ. Dominum Cardinalem Belluga relatas, ſacra eadem rituum Congregatio, tam in ſcriptis, quam in voce Reverendiſſ. Proſpero de Lambertinis Archiepiſcopo Theodoſiæ, Fidei Promotore prius audito, ſupradictum Officium ab omnibus Sæcularibus & Regularibus utriuſque ſexus, qui ad Horas Canonicas tenentur, in cunctis Regnis ac Dominiis Sereniſſimo Hiſpaniarum Regi Catholico ſubjectis tantum ſub ritu duplici ſecundæ claſſis cum Octava in feſto ipſius Sancti in poſterum recitari poſſe cenſuit, & in reliquis reſpondit, Dilata, ſi Sanctiſſimo Domino noſtro viſum fuerit. Die 25. Maji 1726. Factaque deinde per me Secretarium de prædictis Sanctiſſimo Domino noſtro relatione, Sanctitas ſua benigne annuit. Die 23. Julii ejuſdem anni 1726.*

De aliis ejuſmodi Officiis in honorem Beatæ Mariæ Virginis conceſſis.

28 Sanctum Lucam medicum fuiſſe deſumitur ex epiſtola Apoſtoli *ad Coloſſ. 4. v. 14. Salutat vos Lucas medicus cariſſimus.* De eodem ſcribit S Hieronymus *in Iſaiam lib. 3. cap. 6. oper. tom. 4. col. 97. Evangeliſtam Lucam, tradunt veteres Eccleſiæ Tractatores, medicinæ artis fuiſſe ſcientiſſimum, & magis Græcas litteras ſciviſſe, quam Hebræas.* Fertur quoque fuiſſe pictor; & variæ extant Imagines Beatiſſimæ Virginis, quæ ab ipſo pictæ dicuntur. Theodorus Lector, qui ſæculo VI. vixit, hæc habet *lib. 1. cap. 1. (ex recenſ. Henrici Valeſii p. 551.): Eudociam ab urbe Hieroſolymitana ad Pulcheriam miſiſſe Imaginem Matris Domini, quam Lucas Apoſtolus depinxerat.* Præterea meminit Simeon Metaphraſtes ſæculi IX. Scriptor. Diſplicent hæc nonnullis: vel enim, inquiunt, Lucas erat genere Judæus, & nemo eſt qui neſciat, pictoriam artem tunc temporis Hebræis vetitam fuiſſe: *In civitatem eorum* (verba ſunt Origenis *lib. 4. contra Celſum*) *nullus Pictor admittitur:* vel fuit origine Gentilis, & ab Apoſtolo Paulo Antiochiæ in Syria prædicante ad Fidem Chriſti vocatus; &, ſi ita eſt, non ita facile ſuaderi poteſt, vel Chriſtum Dominum, vel ejus Virginem Matrem, quos nunquam viderat, ad vivum pingere potuiſſe. Ita argumentatur Serry *exercitat. 47. num. 9.* Sed ejus

 argu-

argumentis bene reſpondetur a Cardinali Gotto in tractatu *de vera Eccleſia adverſus Piceninum tom.2. part.2.art.16. §.15. num.87.* & in tractatu *de veritate religionis Chriſtianæ tom.5. cap.3. §.2. & 3.* & a Sandino *in hiſtoria Apoſtolica pag.287.* : ita ut Ayala in ſuo tractatu *Pictor Chriſtianus*, *lib.4. cap.2. num.11.* non dubitaverit aſſerere, non licere Scriptori Catholico atque pio ſecus opinari. Addi poteſt Gretſerus *tom.15. oper. edit. Ratisbonen. ann.1741. num.19.*

29 Major difficultas in eo conſiſtit, an hæc, vel illa Imago Beatiſſimæ Virginis, quæ picta dicitur a S. Luca, fuerit revera ab ipſo depicta. Apud Bollandianos *tom.1. Maji pag.46.* legitur, pie a nonnullis credi, S. Lucam fuiſſe pictorem, cum circumferantur Imagines Beatiſſimæ Virginis, quæ coluntur tamquam a S. Luca depictæ. Tillemontius *tom.2. pag.137.* autumat, eas Imagines fuiſſe depictas a quodam Luca, quem nonnulli confundunt cum Evangeliſta. Et Baillet *tom. 2. vitarum Sanctorum ad diem 15. Auguſti in feſto Aſſumtionis Beatiſſimæ Virginis §.4.* celeberrimam Imaginem, cujus meminit Theodorus, ait, non probari, fuiſſe a S. Luca depictam, ſed probari, ita quidem pie exiſtimatum fuiſſe.

30 Adeſt in baſilica S.Mariæ Majoris Beatiſſimæ Virginis Imago, quæ depicta dicitur a S. Luca, & a S. Gregorio Magno celebri ſupplicatione ad S. Petrum delata tempore peſtilentiæ, quæ graſſabatur in Urbe, uti fuſe legitur apud Sigonium *lib.1. de Regno Italiæ tom.2.* In ejus honorem recitatur Officium a Clero baſilicæ Liberianæ. Lectiones ſecundi Nocturni fuerunt a ſacrorum rituum Congregatione approbatæ. In eis mentio fit Picturæ factæ a S. Luca, ſed verbis expreſſe relatis ad piam & conſtantem traditionem. En verba: *Vetuſtiſſima hæc Deiparæ Virginis Imago in tabula coloribus expreſſa, multis ante ſæculis in baſilica Sanctæ Mariæ Majoris aſſervata, maxima ſemper devotione a Principibus viris, omnique populo culta fuit. Illam namque a Sancto Luca Evangeliſta depictam fuiſſe, & a Sancto Gregorio Magno celebri ſolemnique ſupplicatione ad Sanctum Petrum delatam, peſtilentiam, quæ tunc Urbem atrociter vexabat, depuliſſe, antiqua & conſtanti traditione a Majoribus accepta, omnes pie ſentiunt.* Simili loquendi forma conceptæ fuerunt lectiones Apparitionis S. Mariæ in Porticu, de qua ſupra: *Inter alias, quæ Romæ publice coluntur, Beatiſſimæ Virginis Imagines, illa præcipuo ſemper in honore fuit, quæ Sanctæ Mariæ in Porticu appellatur. Hæc in palmari gemma ſapphiro perſimili aureis lineis expreſſa, aliiſque non vulgaris pretii lapillis exornata (quemadmodum ex conſtanti traditione, vetuſtiſque monumentis habetur) mirabiliter apparuit in ædibus Sanctæ Gallæ.* Rurſus in lectionibus B. Mariæ de Carmelo extenſis ad univerſam Eccleſiam, cum ſermo eſt de privilegiis indultis a Beatiſſima Virgine Filiis Societati Scapularis addictis, adduntur hæc verba, *pie creditur.* Relatio nimirum prædicta moderatur & minuit aſſertionem: quapropter Proſper Bottinius Archiepiſcopus Myrenſis, olim Fidei Promotor, ſic ait in animadverſionibus, quas exaravit adverſus inſtantiam pro approbatione feſti Delationis mirificæ Imaginis S. Dominici

in

in Suriano : *Ceterum quia Poſtulatores prudenter inſtantiam modificant, & contenti ſunt, ut commemoratio aſſerta miraculoſæ Delationis non fiat abſolute, nec aſſertive, ſed cum clauſula*, ut fertur, *quemadmodum in aliis pluribus caſibus ſervatum fuiſſe, demonſtratur in Memoriali, poterunt EE. PP. pro ſua prudentia, ſerio perpenſis omnibus, determinare, utrum cum hac modificatione annuendum ſit inſtantiæ.*

CAPUT XI.

De Titulis Apoſtoli, *aut* Doctoris, *quibus nonnulli Sancti appellantur in Divinis Officiis aut in particularibus Eccleſiis, aut in Eccleſia univerſali.*

1 DUodecim Apoſtolorum a Chriſto electorum nomina ſunt hæc, juxta S.Matthæum *c* 10 *v.*2.*Primus Simon, qui dicitur Petrus,& Andreas frater ejus, Jacobus Zebedæi, & Joannes frater ejus, Philippus, & Bartholomæus, Thomas, & Matthæus Publicanus, Jacobus Alphæi, & Thaddæus, Simon Chananæus, & Judas Iſcariotes*. Omnes Evangeliſtæ Petrum primo loco ponunt, Judam poſtremo, reliquos non eodem ordine recitant; nam S. Marcus *cap.* 3. & S. Lucas *cap.* 6. Matthæum ſeptimum faciunt, Matthæus autem ſe facit octavum. Maximi etenim momenti erat, ſcire primatum Petri, ſed nullius momenti erat, ordinem ſcire aliorum Apoſtolorum,ut ad recitatum locum Matthæi notat Cardinalis Cajetanus: *Solus Petrus ordine inſignitur, & deſcribitur primus, ad inſinuandum, valde præſtare ad Chriſtianam notitiam ſcire primatum Petri; nulliuſque momenti eſſe, noſſe ordinem Apoſtolorum inter ſe: ac ſi aperte dixiſſet: Scitote Petrum primum, quidquid ſit de aliis. Propter quod nullum deſcripſit ſecundum, aut tertium.* Duodecim hiſce Apoſtolis a Chriſto electis tres alii inſuper adduntur, S. Mathias videlicet in locum Judæ proditoris ab Apoſtolis ſuffectus, & Paulus, & Barnabas inſtinctu Spiritus Sancti Apoſtolatu deinde initiati. De his vero Apoſtolis hic loqui non inſtituimus, ſed de aliis Sanctis, de quibus quæritur, an ſub ritu Apoſtolorum coli poſſint in Divinis Officiis. S. Odo Cluniacenſis Epiſcopus tractatum edidit *in Patrum Bibliotheca* exiſtentem, in quo probare conatus eſt, Sanctum Martinum fuiſſe Apoſtolis parem. De eodem S. Martino ſcribit Severus Sulpitius *epiſt.* 1. *pag.* 39. *Martinus per omnia ſimilis Apoſtolis* : & epiſt. 2. *pag.* 47. *Eſt ille conſertus Apoſtolis, ac Prophetis, &, quod pace Sanctorum omnium dixerim, in illo Juſtorum grege nulli ſecundus*. Similia habet *dialog.* 3. Concordatque S. Petrus Damiani *in ſerm. de eodem S. Martino pag.* 160. *Oper. tom.* 1. : *Crevit in immenſum fama nominis ejus, & anſa eſt in ipſam Apoſtolicam irrumpere dignitatem, quorum manus tractaverunt de Verbo vitæ, qui Filium hominis inter filios hominum felici vocis officio divulgarunt*. Porro hæc pia dicenda eſt hyperbole, & pia quædam amplificatio, cum S. Thomas *ſuper cap.* 1. *ad Epheſios lect.* 3.

Digitized by Google

exponens illud Pauli, *Secundum divitias gratiæ ejus, quæ ſuperabundavit in nobis*, dicat: *Ex quo apparet temeritas illorum, ut non dicam error, qui aliquos Sanctos præſumunt comparare Apoſtolis in gratia & gloria. Manifeſte enim patet ex verbis iſtis, quod Apoſtoli habent gratiam majorem, quam aliqui alii Sancti, poſt Chriſtum, & Virginem Mariam*. Et poſt alia: *Temerarium eſt ergo, aliquem Sanctum Apoſtolis comparare*. Cum S. Thoma concordat Auctor Tractatus manuſcripti de Canonizatione Sanctorum ad Cardinalem Montis Regalis *cap. 5. Sed ſatis clarum eſt, excepta Beata Virgine & Sancto Joanne Baptiſta tam præclaris muneribus a Chriſto nobilitato, nullos Sanctos in gratiæ & gloriæ magnitudine Apoſtolis comparari debere*. Et ad claſſem hyperbolicæ, ſed piæ exaggerationis referenda eſt oratio S. Gregorii Nyſſeni de S. Baſilio fratre, ubi hæc leguntur: *Cui* (Baſilio) *ſecundas poſt Apoſtolos partes tempus ſolum dat: Nam, ſi eodem tempore, quo Paulus, vitæ particeps humanæ fuiſſet Baſilius, ſicuti Silvanus & Timotheus, ita prorſus una cum Paulo litterarum monumentis celebratus eſſet &c. Quod ſi tempore Paulus præcedit, & multis ætatibus poſt Baſilius exhibitus ac deſignatus eſt, Divinæ adminiſtrationis, quam hominum gratia ſuſcepit, opus dicis, non affers probationem circa virtutis diminutionem. Nam & Moyſes multis temporibus poſterior Abrahamo, Samuel Moyſe, & hoc Elias, & iſto magnus Joannes, & poſt Joannem Paulus, & poſt hunc Baſilius. Quemadmodum igitur in præcedentibus nihil tempus poſterius quod attinet ad gloriam, quæ cum Deo conjuncta eſt, Sanctis incommodavit, ita etiam nunc in diſceptatione virtutis, ætatis commodum ſilentio prætermittatur &c. Si igitur ratio temporis in ceteris Sanctis nihil quod pertineat ad Divinum incrementum atque progreſſum imminuit, eo quod pariter & ex æquo gratia unumquemque adjuvaret ad perfectionem, non immerito audemus etiam eum, qui noſtra ætate fuit, hominem Divinum, magnum illum veritatis vas Baſilium inclitis illis Sanctis annumerandum eſſe dicere*. Nec diſſimile eſt aſſertum Nicolai Cabaſilæ in orationibus in Sanctos Baſilium, Nazianzenum, & Chryſoſtomum, vocantis eos Theologorum Trinitatem, Apoſtolos poſt Apoſtolos, Euangeliſtas poſt Euangeliſtas, æquales Apoſtolis, & Apoſtolos.

2 Poſito itaque, quod nullus ex Sanctis, excepta Beatiſſima Virgine, & excepto S. Joanne Baptiſta, ſit cum Apoſtolis a Chriſto electis comparandus, quæritur, an aliquis Sanctus, qui aliquam gentem aut nationem ab infidelitate ad Chriſti Fidem converterit, cognominari poſſit ejus gentis aut nationis Apoſtolus, ſumpto nomine *Apoſtoli* non abſolute & ſimpliciter, ſed minus proprie & ad ſimilitudinem Apoſtolorum, qui a Chriſto Domino fuerunt cooptati, ut Euangelium univerſo orbi annuntiarent: quod quidem quæſitum ſimile eſt illi, quod fit a Doctoribus de Canonizatione tractantibus, an videlicet ſummus Pontifex poſſit aliquem canonizare ad ordinem Apoſtolorum, de quo fuſe agunt Caſtellanus *de Canonizatione in principio §. Poſita*, Auguſtinus de Ancona *de poteſtat. Eccleſ. quæſt. 16. art. 4.* Pavinus *in relatione Canonizationis S. Bonaventuræ in principio*, Ceparius *in directorio ms, Canonizat. Sanctor. part. 1. art. 8.* Auctor Tractatus ms. de

ms. de Canonizatione Sanctorum ad Cardinalem Montis Regalis *cap.* 5. *per totum*, Contelorius *de Canonizat. Sanctor. cap.* 12. Matta *de Canonizat. Sanctor. part.* 4. *cap.* 28. *num.* 11.

3 De hac ergo quæſtione reſpondendum videtur juxta Theophilum Raynaudum *Operum tom.* 8. in eo, quod inſcribitur *Tituli cultus Sanctorum ſpecialis, punct.* 3. *pag.* 487. poſſe aliquem Sanctum, qui populum aliquem aut nationem ab infidelitate ad Fidem converterit, illius populi aut nationis Apoſtolum, intercedente ſummi Pontificis auctoritate, cognominari.

4 Primo, quia *Apoſtoli* nomen in ſacra Scriptura non eſt ita proprium & particulare illorum duodecim, qui fuerunt a Chriſto Domino electi, quin cum aliis etiam fuerit communicatum; uti legitur in Epiſtola ad Romanos *cap.* 16. *v.* 7. *Salutate Andronicum, & Juniam cognatos & concaptivos meos, qui ſunt nobiles in Apoſtolis*: in 2. ad Corinth. *cap.* 8. *v.* 22. 23. *Miſimus autem cum illis & Fratrem noſtrum, quem probavimus in multis ſæpe ſolicitum eſſe, nunc autem multo ſolicitiorem, confidentia multa in vos, ſive pro Tito, qui eſt ſocius meus, & in vos adjutor, ſive Fratres noſtri, Apoſtoli Eccleſiarum, gloria Chriſti*: & in Epiſtola ad Philipp. *cap.* 2. *v.* 25. *Neceſſarium autem exiſtimavi, Epaphroditum Fratrem & cooperatorem & commilitonem meum, veſtrum autem Apoſtolum, & miniſtrum neceſſitatis meæ mittere ad vos*. Quare Theodoretus (*pag.* 183. *tom.* 3.) ad illa Pauli verba ad Corinthios, *Et quoſdam quidem poſuit Deus in Eccleſia primum Apoſtolos, ſecundo Prophetas*, hæc adnotat: *Non dicit ſolos duodecim, ſed etiam ſeptuaginta, & eos, qui poſtea eamdem gratiam ſunt adepti*, & inter alios Epaphroditum Philippenſium Epiſcopum. Quod & pluribus proſequitur Petavius *Theolog. dogmat. tom.* 4. *lib.* 1. *cap.* 5. *num.* 9. in quo quidem capite late refellit Salmaſium conſtituentem duo genera Apoſtolorum, eorum videlicet, qui a Chriſto proxime miſſionem acceperunt, quos *primos* vocat, aliorum autem, qui ab Apoſtolis miſſi ſunt, quos *ſecundos* appellat; necnon Caſaubonum docentem, veri Apoſtolatus notas deſumi primo ex miſſione facta a Chriſto, ſecundo ex eo, quod Chriſtum in terris Apoſtolus viderit, tertio ex facultate obtenta prædicandi Euangelium per totum orbem, quarto ex poteſtate & dignitate longe majori & auguſtiori, quam ulli umquam alii functioni ſpirituali fuerit attributa; conſtituitque Apoſtolatus notas in munere ſive proxime ab ipſo Deo collato, ſive hominum miniſterio propagandi ubique terrarum Euangelium, & in perfectiſſima poteſtate ubique terrarum ligandi atque ſolvendi, Epiſcopos initiandi & Clericos; ita tamen, ut hæc poteſtas in hiſce fuerit extraordinaria, at in S. Petro ordinaria, & in ejus Succeſſores derivanda una cum ejuſdem S. Petri Primatu, eademque ſupradicta ampliſſima poteſtate. Cornelius a Lapide *in Epiſtolam ad Romanos c.* 1. *not.* 2. docet, præter duodecim Apoſtolos, qui a Chriſto in terris vivente vocati & miſſi ſunt ad prædicandum regnum Dei, Apoſtoli nomen extenſum fuiſſe etiam ad Paulum, Barnabam, Silam, Lucam, Marcum, & alios, qui pæne eodem officio functi ſunt, quo primi illi duodecim a Chriſto vocati:

cati: quod ipſum repetit *in cap. 16. ejuſd. Epiſtolæ ad Romanos verſ. 7.* ad ea verba: *qui ſunt nobiles in Apoſtolis*: & in *cap. 4. Epiſtolæ ad Epheſios* ad ea verba: *& ipſe dedit quoſdam quidem Apoſtolos*. Et in *cit. cap. 1. in Epiſtolam ad Romanos* ad ea verba, *per quem accepimus Gratiam & Apoſtolatum*, contra Calvinum & Eraſmum oſtendit, Apoſtolatum non tantum ſignificare legationem & miſſionem, ſed officium, poteſtatem, & dignitatem primam & ſummam in Eccleſia. Rurſus Apoſtolos omnes ſubjectos fuiſſe S. Petro quaſi Pontifici & Capiti Eccleſiæ, eique obedire debuiſſe, quamvis haberent cum eo parem poteſtatem prædicandi toto orbe Euangelium, fundandi ubique Eccleſias, puniendi quoſvis Fideles, & ſcribendi libros Canonicos, reſervata Petro, tamquam ſuperiori, poteſtate præcipiendi, & ſi erraſſent, corrigendi, lites inter eos dirimendi, & onera & provincias cuique diſtribuendi.

5 Secundo, quia de S. Martiali Epiſcopo Lemovicenſi, qui a S. Petro in Gallias amandatus Lemovices, Toloſates, Burdigalenſes, Cadurcos, alioſque, qui ex Rhodano in Oceanum vergunt, populos ad pietatem Chriſtianam inſtituit, olim diſputatum eſt, an *Apoſtolus* dici poſſet, & *Apoſtolum* ſane dici debere definitum eſt, in Conciliis videlicet Lemovicenſibus anni 1019. & anni 1031. uti fuſe legitur in Actis Conciliorum editionis Regiæ Pariſienſis anni 1714. *tom. 6. part. 1. ſeſſ. 2. Litaniam impoſuit illis tribus diebus jam dictus Domnus Azenerius venerabilis Pater monaſteriorum Sancti Martini Maſciacenſis, Sanctique Benedicti Floriacenſis, qui una cum Antiſtite Bituricenſi ad Concilium Lemovicenſe advenerat, in quibus Litaniis Beatum Martialem inter aliorum Apoſtolorum nomina enuntiavit per ſingulos dies: nam hæc illi, & ſuis antiqua inerat conſuetudo, ſicut ipſe cunctis in Concilio publice prædicabat &c. Extitit ex Majoribus quidam, qui Archiepiſcopo diceret: Quoſdam, cariſſime Pater, ex Clericorum ordine in hac Sede, & in hac urbe modo eſſe deprehendimus, qui non ratione, ſed levitate veſtris non obſequi parant verbis, quibus heſterno Concilio agitatum eſt de Beato Martiale Aquitaniæ Doctore, ut potius inter Apoſtolos, quam inter Confeſſores pronuntiari ab omnibus recte debeatur. Super qua re quidam adhuc, velut novitatis nacti occaſionem, murmurant in angulis.* Cui Archiepiſcopus reſpondit, uti legitur in Actis Synodi; allatiſque rationibus, quæ pro Apoſtolatu S. Martialis militabant, reſponſum tandem ſic abſolvit: *Nihil itaque jam aliud reſtat, quam ut a nobis hic in conſpectu Concilii publica damnentur excommunicatione quicumque Clerici de omnibus Comprovincialibus noſtris ulterius poſt hoc Concilium repugnanti animo Beatum Martialem Doctorem primum Aquitaniæ in alio, quam in Apoſtolorum ordine & memoria enuntiaverint*. Extat etiam pro S. Martialis Apoſtolatu Joannis Papæ XIX. Reſcriptum, in quo poſt plura ſic tandem concluditur: *Nos vero in firma pietate educati, Martialem Apoſtolum nominari poſſe definimus, & æque Officia Apoſtolica in Divinis myſteriis exhiberi ſibi cenſemus, nec de illius beatitudine guſtare quemquam poſſe confidimus, qui ſibi reſpondenti nomini ſacris operibus Apoſtolicam dignitatem ſubtrahere invidioſe conantur*. Quod Joannis

Papæ

Papæ Reſcriptum licet Cardinalis Baronius *ad ann.* 1032. minime adeſſe putaverit, ejus tamen Epitomator Spondanus *ad ann.* 1029. teſtatur, ſe id vidiſſe in archivo eccleſiæ S. Martialis civitatis Lemovicenſis; atque adeo diſſidia, Conciliorum reſolutiones, & Joannis XIX. reſponſa pro Apoſtolatu S. Martialis plene referuntur apud Pagi ſeniorem *ad ann.* 1023. 1024. 1025. *&* 1034, apud Pagi juniorem *in breviar. Romm. Pontif. tom.* 2. *nu.* 9. *&* 10. *in vita Joannis XIX.*, apud Baillet *in vita S. Martialis ad diem* 30. *Junii*, apud Natalem Alexandrum *tom.* 3. *diſſert.* 16. *ſæc.* 1. *propoſit.* 1. *pag.* 164. apud Fleury *in hiſtor. Eccleſ. tom.* 12. *ad annum* 1031. *num.* 24. *& ſeqq.*, & apud Longueval *tom.* 1. *hiſt. Eccleſ. Gallic. pag.* 73.

6 Tertio, quia in Martyrologio Romano nonnulli Sancti titulo *Apoſtoli* decorantur, eo quia apud aliquam gentem Euangelium propagarunt. Ad diem enim 8. Januarii hæc habentur de S. Severino Abbate: *Eadem die apud Noricos Sancti Severini Abbatis, qui apud eam gentem Euangelium propagavit, & Noricorum dictus eſt Apoſtolus*. Ad diem 5. Junii hæc de S. Bonifacio Epiſcopo Moguntino leguntur: *Eadem die Sancti Bonifacii Epiſcopi Moguntini, qui de Anglia Romam veniens, & a Gregorio II. in Germaniam miſſus, ut Fidem Chriſti illis gentibus euangelizaret, cum maximam multitudinem, præſertim Friſonum, Chriſtianæ religioni ſubjugaſſet, Germanorum Apoſtolus meruit appellari.* Ad diem quoque 24. Septembris de S. Gerardo Epiſcopo ſic dicitur: *In Pannonia Sancti Gerardi Epiſcopi & Martyris, Hungarorum Apoſtoli nuncupati, Patritii Veneti, qui primus patriam nobili martyrio illuſtravit*. Tandem ad diem 3. Decembris de S. Franciſco Xaverio ſic dicitur: *In Sanciano Sinarum Inſula Sancti Franciſci Xaverii e Societate Jeſu, Indiarum Apoſtoli.... multitudine Infidelium quos convertit ad Chriſtum, & magnitudine miraculorum, præſertim in ſuſcitandis mortuis, & ſpiritu prophetiæ toto orbe conſpicui*. Sed de hac nomenclatione, quod attinet ad S. Franciſcum Xaverium multa adducta fuerunt in relatione Rotæ Auditorum, quam in ejus cauſa exararunt, *tit. de publica fama ſanctitatis, & nomine Apoſtoli*, ubi ſic legitur: *His omnibus accedere poteſt honeſtiſſimus titulus Apoſtoli Indiarum, quem ſummo conſenſu populi Hiſpaniarum & Indiarum illi detulerunt, adeo ut ſimpliciter Apoſtolus Indiarum, nullo alio vocabulo adjuncto, ab omnibus appelletur*. Nec omitti poteſt quod S. Gregorius Papa ob Anglorum converſionem ejus opera patratam *Apoſtolus Angliæ* nuncupatur in Breviario Romano: quo pariter titulo S. Patritius in eodem Breviario Romano condecoratur; dicitur quippe *Apoſtolus Hiberniæ*, cum ſuis concionibus eas regiones ad Catholicam Fidem induxerit.

7 Ferunt, S. Martialem modo non tamquam Apoſtolum, ſed tamquam Confeſſorem coli in eccleſiis, in quibus juxta Conciliorum, & Joannis XIX. reſolutiones cultus ei tamquam Apoſtolo præſtandus erat, & plurium quidem annorum ſpatio præſtitus fuerat, uti teſtantur Baillet *loc. cit.* & Guyet *de feſt. propr. Sanctor. lib.* 2. *cap.* 7. *qu.* 5. *§. Dico itaque*. Sed, ut ambiguitas omnis tollatur, diſtinguendum eſſe videtur inter titulum Apoſtoli, quo

Sanctus

Sanctus aliquis ob converſionem alicujus nationis ad Fidem Chriſtianam decorari poteſt aut in ſermonibus, aut etiam in Martyrologio Romano, & inter Officium Eccleſiaſticum de eo tamquam Apoſtolo celebrandum. Pro prima *hypotheſi* non deſunt exempla ſupra recenſita; pro ſecunda vero bene animadvertit Guyet *loc. cit.* quæſtionem utique moveri poſſe quoad eos Sanctos, qui & de numero Diſcipulorum Domini fuerunt, & vel cum Apoſtolis in Euangelii prædicatione ſimul laborarunt; vel ab his miſſi Fidem primi omnium in certas terrarum plagas intuliſſe creduntur; quique proinde juxta antiquam locorum prædictorum conſuetudinem cultum cum Officio Apoſtolorum obtinuerunt; ſecus autem, loquendo de aliis, qui prædictis qualitatibus non ſunt præditi: *Nec de iis ipſis* (verba ſunt Guyeti) *quæſtionem verſari, an inter Apoſtolos novi uſus inductione computandi ſint* (*id enim quis, niſi temere, audeat?*) *ſed an, quibus proprio Eccleſiarum particularium uſu ab omni ævo recepto id competit, jure quaſi poſſeſſionis iis ſervari debeat, quæ & tota fuit de Sancto Martiale in prædictis Conciliis controverſia.* Addi poteſt, nullum extare in ſacra Congregatione rituum exemplum conceſſionis Officii ſub ritu Apoſtolorum alicui Sancto; licet in ea pertractatæ ſint & reſolutæ plures cauſæ Sanctorum, qui populos & nationes ad Chriſtianam Fidem ſuis prædicationibus feliciter perduxerunt: id enim exigit reverentia debita Apoſtolis a Chriſto electis, quibus juxta D. Thomam nullus Sanctorum in gratia & gloria comparari poteſt. Quare merito Bonifacius VIII. *in cap. Glorioſus, de Reliq. & venerat. Sanctor. in 6.*, vocat Apoſtolos glorioſiſſimos Chriſtianæ Fidei Principes, Athletas Dei electos, juſtos ſæculi Judices, Lumina vera mundi, qui viventes in carne Eccleſiam ſuo pretioſo ſanguine plantaverunt, ipſam erigendo ſublimiter, & diſciplinis ſanctiſſimis dirigendo. Uno verbo, licet omnes, qui ad Infideles vel ad Hæreticos mittuntur ad annuntiandum Dei verbum, communi vocabulo *Apoſtoli* vocari poſſint, licet hoc nomine fuerint inſigniti nonnulli Sancti, qui ſuis prædicationibus populos Chriſti Fide imbuerunt, cum tamen in ſacra Scriptura duodecim tantum Apoſtoli vocentur, & deinde Paulus & Barnabas, cumque multa duodecim Apoſtolis conveniant, quæ aliis convenire non poſſunt, hinc eſt, quod nemini, præter in ſacra Scriptura nominatos, expedit ut cultus ſub Apoſtolorum ritu ab Eccleſia decernatur, juxta late adducta per Cardinalem de Lauræa *in 3. lib. ſent. part. 2. tom. 3. diſput. 18. art. 1.*

8 Tranſeamus ad titulum *Doctoris*. Doctorum mentio habetur in Epiſtola S. Pauli ad Epheſios *cap. 4. v. 11.* *Et ipſe dedit quoſdam quidem Apoſtolos, quoſdam autem Prophetas, alios vero Euangeliſtas, alios autem Paſtores, & Doctores.* Et in Actibus Apoſtolorum *cap. 13. v. 1.* *Erant autem in Eccleſia, quæ erat Antiochiæ, Prophetæ, & Doctores, in quibus Barnabas, & Simon qui vocabatur Niger, & Lucius Cyrenenſis, & Manahen, qui erat Herodis Tetrarchæ collactaneus, & Saulus.*

9 Mentio pariter Doctorum habetur in libris ſanctorum Patrum. Sanctus

Sanctus enim Cyprianus *epiſt.24. quæ eſt ad Clerum Carthaginienſem*, in qua recenſet eos, qui fuerant in Clerum cooptati, ait de Optato: *Optatum conſtituimus Doctorem audientium*;& Tertullianus *in lib. de Præſcript. cap.14.* poſtquam ſtatuit, regulam Fidei unam & immobilem eſſe, addit: *Si quid tibi videtur vel ambiguitate pendere, vel obſcuritate obumbrari, eſt utique Frater aliquis Doctor gratia ſcientiæ donatus*.

10 Illuſtria demum ſunt ea, quæ de Doctoribus referuntur in Eccleſia Orientali. Codinus quippe *in libro de Officiis, ſeu Originibus Conſtantinopolitanis*, poſtquam recenſuit Dignitates dictæ Eccleſiæ, *Doctoratum* inter præcipuas repoſuit: *Erant omnium ſcientiarum Doctores, quos ſemper Imperatores in conſilium adhibebant, neque fiebat quidquam abſque illorum conſenſu. Multi etiam ex iſtis creabantur Patriarchæ, & Archiepiſcopi*. Extat etiam in libro Juris Græco-Romani Jo. Leunclavii (*lib.2. §.9. pag.143.*) fragmentum Novellæ Alexii Comneni, in qua de Doctoribus ſic legitur: *Sit hic quoque Doctoribus honor tributus, ut iterum in propriis Eccleſiis propter quas ſeceſſerunt, ſtatim poſt Officiales proximi ſanctiſſimo Patriarchæ adſideant, tamquam ejus perſonam repræſentantes*. Quatenus vero ad antiquiora Eccleſiæ Orientalis monumenta manus eſſet admovenda, occurrit illud Georgii Cedreni in Leone Iſaurico *tom.1.p.454.*: *Apud Regiam ciſternam palatium erat venerabile, in quo juxta antiquam formam œcumenicus Magiſter ſedebat, duodecim habens diſcipulos eruditione & vita graves. Ii, cum omnem dicendi ſcientiam celeritate & amplitudine ingenii percepiſſent, Eccleſiaſticam Divinarum rerum ſapientiam acri ſtudio tractabant: Abſque horum conſilio quicquam agi, ipſis quoque Imperatoribus nefas putabatur*. Occurrit & aliud conſimile Michaelis Glycæ in ſua hiſtoria Imperatorum *part.IV. p.281.*: *Haud procul a fano ſanctæ Dei Sapientiæ ſplendida domus erat exſtructa, qua librorum theſaurus continebatur, numero triginta ſex millium & quingentorum. Hæc domus Cuſtodem & Præfectum quemdam habebat, virum omnino venerabilem ac doctum, ſub quo alii duodecim erant admirabili virtute ac rerum cognitione præſtantes, qui quoſvis abſque mercede ac præmio diſciplinis optimis erudiebant. Atque horum ob virtutem tanta celebritas erat, ut ne ipſi quidem Imperatores aliquid, iis non conſultis, agerent*.

11 Hæc autem obiter dicta ſint, quandoquidem præſens caput modo dictos non reſpicit Doctores; nec enim pertinet ad Doctores qui fuerunt in Eccleſia, ſed ad Doctores ipſius Eccleſiæ. Qua in re, ut recto ordine procedatur, quærendum prius eſt, quinam ſint Eccleſiæ Doctores, deinde quid requiratur, ut quis inter Eccleſiæ Doctores recenſeatur.

12 Eccleſiæ Doctores ſunt SS. Gregorius, Auguſtinus, Ambroſius, & Hieronymus; ut habetur *in cap. Glorioſus, de Reliq. & venerat. Sanctor. in 6.*, quibus additi fuerunt S. Thomas de Aquino, & S. Bonaventura, hic a Sixto Papa V. uti legitur in ejus *Conſtit. 76. Bullar. tom.2.* ille a S. Pio V. ut in ejus *Conſtit.36. Bullar. pariter tom. 2.* & Clemens Papa XII. in ſuis litteris Apoſtolicis datis anno 1733. quibus indulget Ordini Fratrum Prædicato-

Digitized by Google

rum collationem laureæ Doctoratus ſeu Magiſterii, & Gradus in ſacra Theologia ſæcularibus adoleſcentibus Theologicæ facultati in eorum gymnaſiis & collegiis triennalem operam dantibus, poſt enuntiata elogia, quibus doctrinam D. Thomæ illuſtrarunt Alexander IV. Joannes XXII. Clemens VI. Urbanus V. Nicolaus V. Pius IV. S. Pius V. Sixtus V. Clemens VIII. Paulus V. Alexander VII. Innocentius XII. Benedictus XIII. ait *pag.* 353. *Bullar. tom.* 13. *edit. noviſſ.*: *Qui omnes uno eum ore approbantes, in ſacris Eccleſiæ faſtis, juxta ac magnos Eccleſiæ Doctores Gregorium, Ambroſium, Auguſtinum, & Hieronymum, Thomam quoque, ut vita probitate, & ſanctioris Theologiæ ſcientia venerabilem, miraque eruditione Eccleſiam Dei clarificantem; ac ſancta operatione fecundantem, coli voluerunt.*

13 Ad conſtituendum porro Eccleſiæ Doctorem tria ſunt neceſſaria, eminens ſcilicet doctrina; inſignis vitæ ſanctitas, juxta illud S. Auguſtini *in Pſalm.* 71. ubi ad illa Pſalmi verba, *Suſcipiant montes pacem populo, & colles juſtitiam*, ait (*tom.* 4. *oper. col.* 745.): *Montes majores ſunt, Colles minores &c. Excellenti ſanctitate eminentes in Eccleſia, montes ſunt, qui idonei ſunt & alios docere*; & præterea ſummi Pontificis, aut Concilii Generalis legitime congregati declaratio; uti bene docet Annatus *in Apparatu ad Theologiam poſitivam lib.* 4. *art.* 1. *pag.* 252. *tom.* 1. *Dico, ad conſtituendum Eccleſiæ Doctorem, tria illa requiri, videlicet eminentem doctrinam, inſignem vitæ ſanctitatem, & Eccleſiæ declarationem*. Confirmat Rabaudi *in exercit. Theolog. tom.* 2. *exercit.* 4. *cap.* 1. *pag.* 649. *Ad hoc ut aliquis inter ſelectos Eccleſiæ Doctores poſſit recenſeri, oportet, quod ab eadem Eccleſia, puta ejus Capite viſibili, aut a Concilio Generali ut talis receptus fuerit, & approbatus*. Et concordat Joannes Mabillon *in præfat. general. ad novam editionem Operum S. Bernardi* §. 2. *Doctoris nomen Eccleſia his tribuit, quorum doctrina publico ipſius ſuffragio approbata eſt, maxime ubi ſanctitatis concentus accedit*.

14 Hiſce argumentis uſus ſum, dum munere fungebar Fidei Promotoris, ut reſiſterem petitioni Poſtulatorum, qui ſacrorum rituum Congregationi ſupplicabant pro conceſsione Officii & Miſſæ in honorem aliquorum ſanctorum Confeſſorum una cum titulo Doctoris, cum *Credo* in Miſſa, cum Euangelio, *Vos eſtis ſal terræ*, & cum Antiphona in Officio, *O Doctor optime*. Facta eſt petitio hæc in honorem S. Petri Damiani pro Monachis tantum Eremitis, & Monialibus totius Ordinis Camaldulenſis: petebatur autem Officium & Miſſa Confeſſoris Pontificis & Doctoris pro Ordine tamen tantum Camaldulenſi. Ego, admiſſa ſanctitate & heroicis virtutibus S. Petri Damiani, admiſſa eximia ejus doctrina, admiſsiſque ejus meritis erga Eccleſiam, de quibus apud Cardinalem Baronium *in annal. ad ann.* 1058. 1059. 1064. 1065. & 1072. animadverti, ejus nomen non adhuc eſſe deſcriptum in Martyrologio Romano, & Cardinalem Bellarminum ejus doctrinam minime approbaſſe in libro *de Scriptoribus Eccleſiaſticis*, ſignanter vero, quia *lib.* 4. *epiſt.* 9. auſus eſt liberius reprehendere S. Leonem IX. propter bellum geſtum adverſus Normannos; quamvis a

Tho-

Thoma Montecatinio viro eximio, qui cauſis Canonizationum in Romana Curia, dum viveret, egregium patrocinium præſtitit, multa magni momenti adducta fuerint pro defenſione doctrinæ S. Petri, quæ latius expoſita fuerunt *in reſponſione* Patris Vitalis Martii Ordinis Camaldulenſis *ad quæſtiones Vallumbroſanas Patris Magiſtri Fidelis Soldani Monachi Vallumbroſani*, uti videri poteſt *cap. 10. num. 19. & plurib. ſeqq.* & ut alibi adnotatum eſt. Attamen ſacra Congregatio die 28. Januarii 1719. indulſit Ordini Camaldulenſi lectiones proprias ſub ritu Confeſſoris Pontificis, cum Miſſa, *Statuit*; nulla facta mentione tituli Doctoris. Rurſus aliæ preces exhibitæ fuerunt ſacræ Congregationi pro approbatione Officii proprii S. Ludgeri ſub ritu duplici primæ claſsis in diœceſi Monaſterienſi, & ſub ritu ſimplici in diœceſi Paderbonenſi, & in tota Germania, vel ſaltem in Saxonia inferiori cum titulo Doctoris, & Antiphona, *O Doctor optime*: ſed, cum animadvertendum propoſuerim, non poſſe de doctrina S. Ludgeri comprobari, ſeu, ut ajunt, *verificari* ea, quæ Bonifacius VIII. *in cap. Glorioſus, de Reliq. & venerat. Sanctor. in ſexto* aſſeruit de doctrina requiſita in Eccleſiæ Doctoribus, quod videlicet per eam errorum tenebræ fuerint profugatæ, obſcura fuerint dilucidata, dubia declarata, Scripturarumve ænigmata reſerata, ſacra Congregatio die 3. Martii 1721. mentem ſuam explicavit, ut exhibitæ corrigerentur lectiones, & Antiphona, *O Doctor optime*, in Officio nequaquam uſurparetur.

15 De hac eadem re ſubſequentibus temporibus actum eſt in eadem Congregatione ſacrorum rituum, cum videlicet ſupplicatum eſt pro conceſſione Officii ſub titulo Doctoris in honorem SS. Anſelmi, Iſidori, Leandri, & Fulgentii Epiſcopi Carthaginienſis. Cum autem S. Anſelmus Scholam Theologicam inſtituerit, & coleretur ſub titulo Confeſſoris Pontificis & Doctoris nedum in Ordine Benedictino, ſed etiam in Ordine Ciſtercienſi, cujus Officia fuerant approbata ab eadem ſacra Congregatione die 23. Junii 1703. & cum elogia, quibus ejus ſanctitatem atque doctrinam, dum adhuc viveret, Romani Pontifices, inſignes Viri, aliique poſt ejus obitum exornarunt, collecta fuerint a Cardinali de Aguirre *tom. 1. in comment. ad Theologiam dicti Sancti in prolegomen. 8. & ſeqq.* ubi etiam oſtendit, doctrinam in ea traditam non modo eſſe ſcholaſticam, ſed etiam dogmaticam adverſus quaslibet Infidelium ſectas; merito indultum fuit, ut ejus Officium die 21. Aprilis in univerſa Eccleſia recitaretur *ex præcepto* cum Antiphona, *O Doctor optime*, cum Euangelio, *Vos eſtis ſal terræ*, & cum Oratione propria. Simile *Indultum* conceſſum fuit die 25. Aprilis 1722. in honorem S. Iſidori. Sanctus quippe hic jam tamquam Doctor colebatur in Regnis Hiſpaniarum, & in Eccleſiis Inſularum, & Continentis Indiarum Regi Catholico ſubjectarum, ex litteris Apoſtolicis Gregorii XIII. quibus approbavit Officia Sanctorum Regni Hiſpaniæ, ubi hæc habentur de Officio S. Iſidori: *Item feſtivitas Sancti Iſidori Archiepiſcopi Hiſpalenſis, pro quo celebretur Officium Doctoris, & recitetur Credo in celebratione Miſſæ*: & infra:

Conceſſa pro Hiſpaniarum provinciis, volumus, ut intelligantur etiam conceſſa Eccleſiis Inſularum, & Terræ firmæ Indiarum dicto Regi Catholico ſubjectarum. Item S. Leo IV. *in can. de libellis, diſt.*20. jam eum recenſuerat inter Eccleſiæ Doctores: nam, poſt expoſitas regulas, quarum uſus eſſe debebat in Eccleſiaſticis judiciis, habitamque commemorationem nonnullorum Conciliorum, & Decretalium Romanorum Pontificum, ſic ait: *Iſti omnino ſunt, & per quos judicant Epiſcopi, & per quos Epiſcopi ſimul judicantur, & Clerici. Nam ſi tale emerſerit vel contigerit inuſitatum negotium, quod minime poſſit per iſtos definiri, tunc, ſi illorum, quorum meminiſtis, dicta, Hieronymi, Auguſtini, Iſidori, vel ceterorum ſimiliter ſanctorum Doctorum ſimilium reperta fuerint, magnanimiter ſunt retinenda & promulganda.* Ad hæc, quando ſub Bonifacio VIII. actum fuit de quatuor Eccleſiæ Doctoribus ſupra memoratis, Gregorio Magno, Auguſtino, Ambroſio, & Hieronymo, nonnulli exiſtimarunt, Iſidorum Ambroſio præferendum, vel ſaltem aliis quatuor adjiciendum, teſte Mariana *in Hiſpania illuſtrata tom.*2. *lib.*6. *cap.*7. *Sunt, qui ſcribant, Bonifacio VIII. Romano Pontifice deliberante de iis, qui Doctorum Eccleſiæ nomine & numero eſſent cohoneſtandi, fuiſſe, qui Ambroſio Iſidorum præferendum, aut quatuor certe aliis quintum adjiciendum judicarent. Opinioni fidem tanti Viri eruditio facit in omni litterarum genere excellentis, & quoniam in eo numero duo Patres Italici generis ſunt, nullus ex Occidente:* quod pariter refertur a Bollandianis *in vita S. Iſidori in principio §.*3. & a Nicolao Antonio *in Biblioth. Hiſpan. lib.*5. *cap.*3. *num.*89. Demum ſuo muneri non defuerunt Poſtulatores, qui collectis undique teſtimoniis excellentiam doctrinæ S. Iſidori pleniſſime demonſtrarunt, edito etiam typis ſuffragio Eminentiſs. Domini Cardinalis Bellugæ Cauſæ Relatoris, qui animadverſiones a me tamquam Fidei Promotore factas docte de more confutavit, & plura addidit in commendationem eximiæ doctrinæ ejuſdem S. Iſidori.

16 Sed ut de aliis quoque Sanctis ſupra memoratis agamus, de S. Leandro fratre S. Iſidori ſic legitur in Martyrologio Romano *ad diem* 27. *Febr.*: *Hiſpali in Hiſpania Natalis Sancti Leandri ejuſdem civitatis Epiſcopi, cujus prædicatione & induſtria Viſigothorum gens, adjuvante Reccaredo eorum Rege, ab Ariana impietate ad Catholicam Fidem converſa eſt.* Concordat Sanctus Iſidorus frater in libro *de Viris illuſtribus c.*41. *Leander &c. doctrina clariſſimus, ut & fide ejus atque induſtria populi gentis Gothorum ab Ariana inſania ad Fidem Catholicam reverterentur.* Item in tanta fuit exiſtimatione apud S. Gregorium Magnum, ut non modo epiſtolas ad eum ſcripſerit, quibus ejus ſanctitatem & doctrinam ſe habere perſpectas profeſſus eſt, ſed etiam eidem dicaverit *libros Moralium in Job* a ſe compoſitos. Sermo S. Leandri *de converſione Gothorum* habitus in Concilio Toletano refertur a Cardinali Baronio *in annal. ad ann.*589. idemque Cardinalis Baronius hæc addit *num.*20. *Ita peroravit ante Synodum Sanctus Leander ſimplici & impolito ſtylo, ut ſæculi hujus barbarie ſilveſcentis conditio ferebat, ſed Divina ſcientia valde referto, & ſapientia mirifice exornato, inſtar arboris, licet cortice durioris, tamen pomorum pendulorum*

fecun-

fecunditate pulcherrima. Extat etiam in bibliotheca Congregationis Oratorii Urbis antiquiſſimum Breviarium Romanum cum Officio S. Leandri, & admirabili elogio ſanctitatis ipſius, teſte Cardinali de Aguirre *tom.2. Concil. Hiſpan.397. num.20.* In eccleſiis autem & diœceſibus Hiſpalenſi atque Carthaginienſi celebrabatur Officium de ipſo tamquam Doctore; hujuſque Officii extenſio die 25. Aprilis 1722. facta eſt ad totam Hiſpaniam & regiones Regi Catholico ſubjectas. Pro S. Fulgentio Epiſcopo Carthaginienſi petita fuit conceſſio & approbatio Officii proprii cum qualitate Doctoris ſub ritu duplici pro univerſa Hiſpania. Verumtamen ipſe oppoſui, non ſatis valido niti fundamento, quod in lectionibus exhibitis afferebatur, Sanctum videlicet Fulgentium fratrem germanum SS. Leandri, Iſidori, & S. Florentinæ natum fuiſſe in civitate Carthaginienſi, fuiſſe peritum linguarum Græcæ, Syriacæ, Hebraicæ, & Latinæ; plura edidiſſe volumina, quorum præcipue mentio fit in Breviariis Hiſpanicis; fuiſſe relegatum a Leovigildo Rege, qui hæreſim Arianam ſequebatur; fuiſſe inſuper Epiſcopum Carthaginienſem creatum. Addidi, ejus nomen non eſſe deſcriptum in Martyrologio Romano: licet enim *die prima Januarii* deſcriptum ſit in Martyrologio nomen S. Fulgentii, non eſt tamen nomen S. Fulgentii Aſtigitani Epiſcopi, & SS. Iſidori, Leandri, ac Florentinæ fratris, ſed alius S. Fulgentii Epiſcopi Eccleſiæ Ruſpenſis; atque ideo alterum cum altero minime eſſe confundendum, ſicuti bene adnotarunt Cardinalis Baronius, & Lucas Holſtenius *in notis ad dictum Martyrologium, ad diem 1. Januarii*. Ex quo fit, ut opera conſcripta, quæ S. Fulgentio Aſtigitano adſcribuntur tamquam auctori, non ſint ipſius, ſed Fulgentii Epiſcopi Ruſpenſis. Univerſas haſce oppoſitiones deſumpſi ex Nicolao Antonio *in Biblioth. vet. Hiſpan. tom.1. lib.5. cap.1.* quæ porro, ut in more poſitum eſt, fuerunt cum Poſtulatoribus communicatæ. Correctis autem opera & ſtudio Cardinalis Relatoris lectionibus, quæ ab ipſis Poſtulatoribus exhibitæ fuerant, ſacra Congregatio die 23. Januarii 1723. annuit conceſſioni lectionum propriarum, & extenſioni ad totam Hiſpaniam ſub ritu duplici, & titulo Confeſſoris Pontificis, una cum Euangelio, *Vos eſtis ſal terræ*, & cum Octava in diœceſibus, in quibus colebatur tamquam principalis Patronus, hoc eſt in Carthaginienſi & Placentina. Nullum vero in hoc Reſcripto verbum factum eſt de titulo Doctoris: quocirca novis ſupplicationibus exhibitis ſacræ Congregationi, eo præſertim fundamento, quod ab antiquo tempore titulum habuiſſet Doctoris in nonnullis Hiſpaniarum diœceſibus, die 17. Aprilis 1723. reſponſum fuit, ut in Officio S. Fulgentii ſolita obſervaretur conſuetudo quoad ritum Doctoris.

CAPUT

Digitized by Google

CAPUT XII.

In quo alia adduntur de Titulo Doctoris, alia autem exponuntur de Titulo Martyris, & de Titulo Virginis.

1 CUm de conceſſione Lectionum propriarum loqueremur, nonnulla dicta ſunt de S. Ildefonſo Archiepiſcopo Toletano; nunc autem alia quoad ipſum addenda ſunt de titulo Doctoris, pro quo obtinendo ſupplices preces exhibitæ ſunt ſacrorum rituum Congregationi, dum munere fungebamur Fidei Promotoris. Porro tunc nulla penes me fuit difficultas de ſanctitate & merito S. Ildefonſi: *ad diem* quippe 23. *Januarii* hæc de eo habentur in Martyrologio Romano: *Toleti Sancti Ildefonſi Epiſcopi, qui ob ſingularem vitæ integritatem, ſuſceptamque defenſionem adverſus Hæreticos, Dei Genitricis Virginitatem impugnantes, ab eadem candidiſſima veſte donatus eſt, ac demum ſanctitate celebris in cælum vocatus*. Ab Ildefonſo quoque præclaris Scriptis illuſtratam fuiſſe Eccleſiam Dei, libenter admiſi, facta quidem ſegregatione Operum genuinorum ab apocryphis, juxta ea, quæ recte animadverſa ſunt a Nicolao Antonio *lib.5. cap.6. pag.286. & ſeqq.* Non diſſimulavi tamen, ejus doctrinam fuiſſe admodum perſtrictam in Concilio Francofordienſi, quod dixiſſet Chriſtum Filium Dei adoptivum ſecundum carnem: allegante quippe Elipando pro eodem falſo aſſumpto doctrinam Ildefonſi, ſic reſponſum fuit a Patribus Francofordienſibus (*in collect. Harduini tom.4.col.885.*): *Et melius eſt teſtimonio Dei Patris credere de ſuo Filio, quam Ildefonſi veſtri, qui tales vobis compoſuit preces in Miſſarum ſolemniis, quales univerſalis & ſancta Dei non habet Eccleſia; nec vos in illis exaudiri putamus. Et ſi Ildefonſus veſter in orationibus ſuis Chriſtum adoptivum nominavit, noſter vero Gregorius Pontifex Romanæ Sedis, & clariſſimus toto orbe Doctor in ſuis orationibus ſemper eum Unigenitum nominare non dubitavit.*

2 Verum, quia munus eſt utique Fidei Promotoris difficultates excitare, ut veritas eluceſcat, non ut ea obruatur, etiam dixi, ita ſane rem ſe habuiſſe in Concilio Francofordienſi, ſed S. Ildefonſi dictum benignam nihilominus mereri interpretationem, nec ita eſſe accipiendum, ut more Neſtorianorum duas in Chriſto perſonas voluerit conſtituere, ſed duas tantum diſtinguere naturas, ſumendo ſcilicet, licet improprie, naturam per perſonam; ut in re ſimili, explicando dictum S. Hilarii de Chriſto ſic loquentis, *Poteſtatis dignitas non amittitur, dum carnis humanitas adoptatur*, bene ſcribit S. Thomas 3. *part. quæſt.*23. *art.*4. *Ad primum ergo dicendum, quod, ſicut filiatio non proprie convenit naturæ, ita nec adoptio. Et ideo, cum dicitur, quod carnis humanitas adoptatur, impropria eſt locutio, & accipitur ibi adoptatio pro unione humanæ naturæ ad perſonam Filii.* Quamvis enim nonnulli ſenſerint, in antiquis codicibus S. Hilarii loco verbi *adoptatur* legi *adoratur*; tamen

men Eruditorum judicio antiquiſſimus omnium codicum S. Hilarii eſt ille, qui adhuc conſervatur in archivo Canonicorum baſilicæ Vaticanæ, cum fuerit conſcriptus anno 510. uti bene adnotavit eruditus ejuſdem baſilicæ Canonicus Lucas Holſtenius *in indice codicum ejuſdem archivi*, in quo quidem codice non legitur *adoratur*, ſed *adoptatur*. Etſi circa annum 1706. quidam ad archivum acceſſit, petitaque facultate codicem Hilarianum videndi, auſus fuit in locum litteræ P. ſubrogare litteram R. Sed, dolo comperto, juſſu ſan. mem. Clementis XI. recens atramentum & recentem lituram recognoverunt, & authentico Scripto ad perpetuam rei memoriam confirmarunt Cardinalis Gozzadinus tunc baſilicæ prædictæ Canonicus, Guido Abbas Paſſioneus tunc Secretarius Eminentiſſimi Collegii Cardinalium, Franciſcus Blanchinus tunc ab honore Cubiculi Sanctitatis Suæ, Stephanus Prinſtet Procurator Generalis Ordinis Ciſtercienſis in Italia, Joſephus Maria Thomaſius tunc Presbyter ex Clericis Regularibus, Fr. Gerardus Capaſſi Ordinis Servorum Beatæ Mariæ in Univerſitate Florentina ſacræ Theologiæ Magiſter, Fr. Ignatius Hyacinthus Amat de Graveſon Theologus Caſanatenſis, Fr. Thomas Maria Minorelli Ordinis Prædicatorum Hiſtoriographus, & Juſtus Abbas Fontaninus tunc Bibliothecarius Eminentiſſimi Domini Cardinalis Imperialis, ut habetur ex teſtimonio authentico eorumdem, quod conſervatur in eodem archivo, quodque fuit editum a Petro Couſtant *in vindiciis veterum codicum cap.* 5. ita ut dubitandum non ſit de verbo *adoptatur* per S. Hilarium uſurpato. Memoratus codex S. Hilarii una cum aliis antiquiſſimis manuſcriptis teſtamento relictus eſt Capitulo baſilicæ Vaticanæ a Cardinali Jordane Urſino baſilicæ ejuſdem Archipresbytero, qui mortuus eſt anno 1438. quemadmodum late exponit Grimaldus *in opere ms. de Archipresbyteris baſilicæ Vaticanæ*, & ſicuti ex eo annotavit Torrigius *in notis ad hiſtoriam Martyrii S. Theodori annotat.* 27. *pag.* 120.

3 Attuli alia Patrum teſtimonia, qui eodem modo locuti ſunt, & ſignanter S. Irenæi *lib.* 3. *cap.* 18. *adverſus Hæreſes*, ubi ait: *Qui Filius Dei eſt, Filius hominis factus eſt, commixtus Verbo Dei, ut adoptionem percipiens fiat Filius Dei*. At vero, utcumque hæc ſint, univerſa hæc de doctrina S. Ildefonſi controverſia abſolvi poſſe ſequentibus propoſitionibus mihi viſa eſt.

4 Prima eſt, Felicem Urgellitanum Epiſcopum contra antiquam Eccleſiæ doctrinam aſſeruiſſe Chriſtum Filium Dei adoptivum, & in ſuam ſententiam traxiſſe Elipandum Toletanum Archiepiſcopum; ſed inter noſtros Theologos adhuc diſputari, quinam fuerit verus ſenſus Felicis, & Elipandi: nonnulli quippe volunt, eos minime erraſſe contra veritatem myſterii *Incarnationis*, ſed abuſos eſſe tantum nomine *adoptionis*, cujus naturam non bene noverant, eamque idcirco credebant coaleſcere poſſe cum propria & naturali *filiatione*. quam ſine diviſione *Hypoſtaſium* una cum *filiatione* adoptiva in Chriſto profitebantur, quemadmodum late firmant Vaſquez *diſput.*

*diſput.*85. *cap.*6. Lorca *diſput.*89. *membr.*4. *concl.*2. Faber *diſput.*23. *cap.*1. quibus adhærere videtur Cardinalis de Lugo *diſput.*28. *ſect.*3. Alii contra putant, Felicem, & Elipandum Neſtorio adhæſiſſe, & unitatem *perſonalitatis* in Chriſto negaſſe, ita ut duos Filios in Chriſto agnoſcerent, alterum naturalem ſecundum Divinitatem, alterum præciſe adoptivum ſecundum Humanitatem, uti probat Suarez *in* 3. *part. D. Thomæ tom.*3. *quæſt.*23. *art.*4. *diſput.*49. *ſect.*3. ubi alios affert Auctores idem ſentientes.

5 Secunda eſt, S. Ildefonſum huic errori nequaquam adhæſiſſe, ſed verum fuiſſe Catholicæ veritatis aſſertorem, uti probari poteſt multis ejus aſſertionibus, quæ ſunt in libro *de Virginitate S. Mariæ* ab eodem conſcripto: & quidem inter plura, quæ cumulari poſſent, ſatis ſit, quod ſequitur: *Non illum* (loquitur de Chriſto) *ut ceteros, adoptio filios Dei fecit filium, ſed Divinitatis natura illum in proprium Dei filium exaltavit: donavit & illi nomen, quod eſt ſuper omne nomen; ut eſſet totus Dei filius, homo & Verbum: quia numquam non fuit Dei filius, qui ſempiternus permanet unici Genitoris unigenitus. Numquam igitur ipſe purus homo conceptus, nec natus, ſicut ceteri naſcuntur infantes, ut ei ex adoptionis gratia, aut ex molimento virtutum prærogativa filii præſtaretur; ſed Dei Verbum quia caro factum eſt, aſſumpſit hominem in ſe ſine perſona hominis.* Bibliot. PP. *tom.* 12. *pag.* 566. *edit. Lugd. A.* 1677.

6 Tertia eſt, Elipandum in Concilio Francofordienſi habito ann. 794. ſub Hadriano I. Papa, & Carolo Magno Francorum Rege more ceterorum Hæreticorum nonnulla Patrum teſtimonia pro ſuo errore firmando attuliſſe; convictum autem de ſententiarum depravatione confugiſſe ad domeſticos teſtes, libros videlicet rituales Toletanæ Eccleſiæ, in quibus dixit Chriſtum nominatum eſſe ſecundum carnem Dei Filium adoptivum; tum vero Epiſcopos Francofordienſes, qui dictos codices præ manibus non habebant, fidem deceptori Elipando præbentes, nedum Elipandum ipſum deteſtatos fuiſſe, ſed etiam, quos ipſe citaverat, Præceſſores, tamquam librorum ritualium auctores, hoc eſt Eugenium, Ildefonſum, & Julianum, qui tum vitæ ſanctitate, tum ſacrarum Litterarum peritia celeberrimi fuerunt in Hiſpaniis: ita ut quoad eoſdem Præſules Eugenium, Ildefonſum, & Julianum deteſtatio Concilii Francofordienſis non fuerit abſoluta, ſed *conditionalis*, quatenus ſcilicet ipſi dixiſſent ea, quæ ab ipſis dicta fuiſſe Elipandus aſſerebat. Ita nempe rem accurate exponit Cardinalis Baronius ad *ann.*794. *num.*6. *& ſeqq.*: *Sed ubi ab eo* (hoc eſt ab Elipando) *domeſtici ſunt teſtes adducti, dum, inquam, ex Toletanæ Eccleſiæ Ritualibus, ſive ex ſuis Prædeceſſoribus Toletanis Epiſcopis nominatum eſſe Chriſtum ſecundùm carnem Dei Filium adoptivum, idem aſſeruit; quod non eſſet in promptu Patribus illis citatos inſpicere codices ejus tantum Eccleſiæ proprios, neque communes omnibus aliis; iidem nimis impoſtori credentes, eodem modo, quo ipſum Elipandum, ejus quoque ſunt deteſtati, quos citavit, Prædeceſſores, Eugenium, Ildefonſum, & Julianum*. Quod proſequitur Cardinalis de Aguirre *in collect. Concilior. Hiſpan. tom.*2. *pag. mihi* 669. *num.*53. *& ſeqq.* & ſignanter *num.*55. ubi

ubi ait: *Sed judicium id Patrum Francofordienſium ſolum eſt conditionale ex hypotheſi, quod Ildefonſus, Eugenius, & Julianus ita loquuti fuiſſent in iis Miſſæ Officiis*.

7 Ultima eſt, quod juxta ea quæ hactenus dicta ſunt, celebriores Scriptores pro veritate & ſanctitate doctrinæ Ildefonſi eximie pugnarunt, eumque immunem ab errore Elipandi, non obſtante cenſura Francofordienſi, indubitanter dixerunt. Agmen horum ducit Cardinalis Baronius, qui, poſtquam *in not. ad Martyrol. Rom. ad diem* 23. *Januarii* dixerat, Ildefonſi doctrinam quoad *filiationem* Chriſti adoptivam eſſe benigne excipiendam, *in annal. ad ann.*794. viſis porro ipſius S. Ildefonſi teſtimoniis de Chriſti *filiatione*, *num.*8. ait: *Ceterum tantum abeſt, ut Sanctus Ildefonſus ejus erroris aſſertor fuerit, ut potius in ſuis Scriptis crebris ſententiis, tamquam ſpiculis, tale monſtrum ſæpe confecerit*; quod & repetit *num.*10. Concordant Petavius, & Natalis Alexander: primus enim *Theolog. tom.*5. *de Incarnatione lib.*7. *cap.*3. ſecundus autem *in hiſt. Eccleſ. ſæc.* VIII. *diſſert.* 7. adverſus errores Elipandi ſupra relatam afferunt Sancti Ildefonſi auctoritatem. Sequitur Thomaſſinus *Theolog. dogmat. tom.*2. *lib.*8. *cap.*2. *num.*13. *pag.*528. ubi, poſt allatam Ildefonſi auctoritatem, ait: *Exorbitaverat ergo plurimum Elipandus a via, quam ante ipſum tribuerant Hiſpanicæ Eccleſiæ Patres. Quid enim expreſſius hac Hildephonſi ſuffragatione, omnis ut adoptionis rubigo a Chriſto Homine effricetur?* Adhæret Nicolaus Antonius *in Biblioth. Hiſpan. vet. lib.* 5. *cap.*6. *num.*389. ubi laudibus extollit Cardinalem Baronium, qui Patres Hiſpanos, & ſignanter Ildefonſum tuetur a *Synodali* cenſura Francofordienſi eo fundamento, quod Patres Synodi nimiam fidem præſtiterunt Elipando Hiſpanorum Patrum doctrinis abutenti. Denique, ceteris prætermiſſis, Cardinalis de Aguirre agmen claudat eorum, qui pro S. Ildefonſi doctrina pugnarunt: *citato* etenim *tom.*2. *pag.*669. ex ipſius S. Ildefonſi verbis eum vindicat a labe, quam poſt centum annos ab ejus morte Felix, & Elipandus illi affinxerunt in ſuæ ſectæ patrocinium.

8 Relicta ergo hac inſpectione ſuper S. Ildefonſi doctrina, demum dixi, non eſſe locum conceſſioni Officii, ejuſque extenſioni ad Eccleſiam univerſalem ſub ritu Doctoris; cum hæ ſimileſque petitiones poſtremis tantum annis proponi cœpiſſent; cumque in Officiis propriis Sanctorum Toletanæ Eccleſiæ, & diœceſis typis impreſſis Antuerpiæ anno 1691. & confirmatis in litteris Apoſtolicis Gregorii XIII. S. Ildefonſus cultum haberet non Doctoris, ſed Confeſſoris: *Item feſtivitas Sancti Ildefonſi Archiepiſcopi Toletani Confeſſoris. Item feſtivitas Sancti Iſidori Archiepiſcopi Hiſpalenſis, pro quo celebretur Officium Doctoris, & recitetur Credo in celebratione Miſſæ*: & in Officiis propriis Sanctorum a ſacrorum rituum Congregatione approbatis pro omnibus Monachis utriuſque ſexus totius Ordinis Ciſtercienſis Romæ typis impreſſis an. 1703. Sanctus ipſe Ildefonſus *die* 23. *Januarii* cultum habeat Confeſſoris Pontificis cum Euangelio, *Homo peregre proficiſcens*. Quibus perpenſis, ſacra Congregatio die 25. Maji 1726. in-

dulſit proprias lectiones ſub ritu duplici ſecundæ claſſis cum *Octava* pro omnibus Regnis, & regionibus Regi Catholico ſubjectis; & die 24. Januarii 1728. Orationem propriam tum pro Officio, tum pro Miſſa approbavit, nullo facto verbo tituli Doctoris.

9 Itaque, omnia in unum colligendo, ſtatuendum eſſe videtur primo, individuam præceſſiſſe conceſſionem tituli Doctoris conceſſioni Officii & Miſſæ ſub eodem titulo in univerſa Eccleſia quoad Sanctos tantum Gregorium Papam, Ambroſium, Auguſtinum, Hieronymum, Thomam de Aquino, & Bonaventuram, in quorum honorem recitatur Officium cum Antiphona, *O Doctor*, cum Euangelio, *Vos eſtis ſal terræ*, & Oratione propria: ſecundo, alios in univerſa Eccleſia eumdem cultum habere, quamvis nulla præceſſerit formalis declaratio admiſſionis ipſorum inter Eccleſiæ Doctores, qui ſunt SS. Joannes Chryſoſtomus, Gregorius Nazianzenus, Anſelmus, Iſidorus, & Petrus Chryſologus: tertio, nonnullos alios Sanctos in univerſa Eccleſia, nulla quoque prævia formali declaratione, quemdam cultum obtinere ſub titulo Doctoris, ſed ſine Antiphona, & tantum vel cum Euangelio, & Oratione, uti eſt S. Hilarius; vel cum Antiphona tantum, uti ſunt SS. Athanaſius, & Baſilius: quarto, aliquem ex prædictis, & alios nonnullos in particularibus Eccleſiis habere integrum Officium Doctoris: Sanctus enim Hilarius hoc integro Officio potitur in Eccleſia Pictavienſi, Pariſienſi, Andegavenſi, aliiſque, teſte Guyet *de feſt. propr. Sanctorum lib.* 2. *cap.* 7. *quæſt.* 21. Et in Officio Benedictinorum, & Ciſtercienſium a ſacrorum rituum Congregatione approbato Ven. Beda habet Euangelium *Vos eſtis*, habet Antiphonam *O Doctor optime*, & habet Symbolum *Credo* in Miſſa, uti animadvertit etiam Biſſus *in Hierurgia in verb. Credo*, §. 15. ut interea ſilentio prætereantur aliqua alia exempla facile deſumenda ex Breviariis particularium Religionum: quinto, ſacram Congregationem titulum hunc Doctoris aliquando conceſſiſſe pro Officiis recitandis in aliquibus diœceſibus in honorem aliquorum Sanctorum, poſitis videlicet requiſitis ſanctitatis, & eximiæ doctrinæ, atque in ſequelam antiquæ immemorabilis poſſeſſionis cultus cum titulo Doctoris, quo Sancti ipſi potiebantur cum tacita permiſſione Sedis Apoſtolicæ in aliquibus locis, pro qua re faciunt exempla ſupra recenſita SS. Leandri, & Fulgentii: ſexto, SS. Ignatium, Irenæum, & Cyprianum habentes requiſita Doctorum non coli tamquam Doctores, ſed tamquam Martyres, cum numquam ſeparetur Officium Doctoris ab Officio Confeſſoris, teſte Guyet *loc. cit.* Ultimo, S. Antoninum Archiepiſcopum Florentinum coli in univerſa Eccleſia tamquam Confeſſorem Pontificem, non tamquam Doctorem, quamvis in bulla Canonizationis ſub Clemente VII. facta fuerit in ejus honorem conceſſio in univerſa Eccleſia Officii Doctoris, *velut pro uno Confeſſore Pontifice, & Doctore tam publice, quam privatim*; idque, quia ad recitationem in univerſa Eccleſia [juxta alibi dicta], non ſufficit conceſſio, quæ fit in bulla Canonizationis, ſed

nova

nova requiritur declaratio. Et ſane etſi, cum Sixtus Papa IV. Bonaventuram retulit inter Sanctos, in bulla Canonizationis eidem conceſſerit Officium Confeſſoris Pontificis & Doctoris, uti videri poteſt in ejus bulla 21. *§. 19. tom.* 1. attamen ut ille coleretur tamquam Doctor in univerſa Eccleſia, data fuit a Sixto Papa V. bulla *antecedenti cap.* memorata, quæ eſt 76. *Bullarii tom.* 2. Porro Alexander III. ſummus Pontifex in Miſſa, quam de S. Bernardo celebravit in ipſa ejus Canonizatione, Euangelium recitavit, quod ſolis Doctoribus Sanctis aſſignatur ex Matthæi *cap.* 5. *Vos eſtis ſal terræ*. Diſerte Innocentius III. idem elogium confirmavit in *Collecta* a ſe compoſita, in qua *Beatus Bernardus Abbas, & Doctor egregius* appellatur, uti refert Mabillonius *loc. ſupra cit. Melliflui* adjectivum nomen, quod recentius eſt, S. Doctori aſſeruit Theophilus Raynaudus libello ſingulari, qui, *Apis Gallicana*, inſcribitur. Quare dolendum videtur, quod uſque adhuc cogitatum non fuerit de Sancto tot meritis eximio, cæleſtique doctrina referto, colendo titulo Doctoris in univerſa Eccleſia.

10 Hæc quoad titulum Doctoris dicta ſufficiant: remanet, ut aliqua dicantur de titulo Martyris, & de titulo Virginum. Bonus Latro, qui cum Chriſto Domino fuit cruci affixus, quique eum in cruce confeſſus eſt, & ab ipſo audire meruit, *Hodie mecum eris in paradiſo*, cultum obtinet in utraque Eccleſia, Occidentali videlicet, & Orientali. Ad *diem* 25. *Martii* mentio ejus fit in Martyrologio Romano: *Hieroſolymis commemoratio Sancti Latronis, qui in cruce Chriſtum confeſſus ab eo meruit audire, Hodie mecum eris in paradiſo*; ſubjicitque Cardinalis Baronius in notis: *Dimam hunc plerique appellant; ſed quoniam id ex Apocryphis proditur, ea de cauſa hic nomen proprium prætermiſſum videtur &c. Reperiuntur autem Sancti Dimæ Latronis nomine nonnulla ſacella dicata, & memoriæ erectæ eodem titulo*. In *Collectaneis*, quæ Bedæ falſo adſcribuntur, nomen *Matta* imponitur bono Latroni, improbo autem Latroni nomen *Joca*; in hiſtoria Haveriana *pag.* 480. alter dicitur *Vicimus*, alter *Juſtinus*; in Euangelio apocrypho infantiæ Chriſti *cap.* 23. alter *Titus*, alter *Dumachus* appellatur; & in Euangelio Pſeudo-Nicodemi *cap.* 9. nomen probo eſt *Dimas*, improbo *Geſtas*, quod etiam prodidit Goffridus Vindocinenſis in fine *ſermonis decimi*. Verum, utcumque hæc ſint, in Religione Patrum Beatæ Mariæ de Mercede Redemptionis Captivorum ex conceſſione Sixti Papæ V. in ejus honorem recitatur Officium proprium, ſub appellatione tamen tantummodo Sancti Latronis; atque adeo nomen ejus reticetur. Officium prædictum ante conceſſionem fuit examinatum & approbatum a Julio Antonio Sancti Bartholomæi in Inſula Sanctæ Severinæ, & a Vincentio Sanctæ Mariæ in Via Montis Regalis nuncupatis, Presbyteris Cardinalibus; in eoque Oratio eſt propria, Reſponſoria etiam ſunt propria, primæ lectiones ſunt de Scriptura, ſecundæ deſumuntur ex ſermone S. Joannis Chryſoſtomi, & *homilia* ad Euangelium deſumitur *ex ſerm.* 49. S. Ambroſii

Digitized by Google

broſii, in quo ſermo fit de Sancto Latrone. Congregatio PP. Piorum Operariorum Sanctum hunc bonum Latronem peculiarem ſibi Patronum & Advocatum ſuum elegit. Experti enim fuerunt Presbyteri dictæ Congregationis, multas peccatorum converſiones ejus interceſſione factas fuiſſe in ſacris Miſſionibus: quocirca ſupplicaverunt ſacræ Congregationi, ut Officium jam conceſſum. Religioni Beatæ Mariæ de Mercede Redemptionis Captivorum extenderetur ad ſuam Congregationem. Ipſe autem tamquam Fidei Promotor oppoſui, non eſſe locum extenſioni, quia, licet Sanctus Latro in prima conceſſione cultum obtinuerit Officii de Confeſſore non Pontifice, dubitari tamen poterat, an cultum Martyris habere deberet: nam, etſi nonnulli doceant, eum non fuiſſe verum & perfectum Martyrem, quemadmodum videri poteſt apud Theophilum Raynaudum in Opere, cui titulus, *Metamorphoſis Latronis in Apoſtolum*; alii contra volunt, eum verum Martyrem fuiſſe; Sanctus enim Hieronymus *epiſt.* 58. *col.* 3. *tom.* 1. ait: *Latro crucem mutat paradiſo, & facit homicidii poenam martyrium*, & S. Hilarius *lib.* 10. *de Trinitate* §. 34 refert. Chriſtum Latroni *Martyri ſuo paradiſum promiſiſſe*; quia nempe, licet mortis pœnam paſſus ſit propter delicta ſua, mortis tamen accelerationem, & celerius & crudelius crurifragium paſſus eſt pro Chriſto, & ejus Fidei prædicatione, quemadmodum legi poteſt apud Hurtadum *in reſolut. de vero martyrio pag.* 50. §. 3. & *in hiſtoria S. Latronis* edita a Philippo Origlia *cap.* 9. At, cum Beatus hic Latro nec pro confeſſione nominis Chriſti, nec pro Fide, aut Deo paſſus ſit, ſed pro merito ſuorum facinorum, teſte S. Auguſtino *lib.* 4. *contra Donatiſtas* (*num.* 29. *col.* 139. *tom.* 9.) *Neque enim Latro ille pro nomine Chriſti crucifixus eſt, ſed pro meritis facinorum ſuorum; nec, quia credidit, paſſus eſt, ſed, dum patitur, credidit*; ideo inter Martyres recenſeri non poteſt. Quare ait S. Bonaventura *in lib.* 4. *ſent. diſt.* 4. *part.* 2. *dub.* 1. *Ad martyrium completum duo exiguntur, ſcilicet juſta voluntas, & juſta cauſa: primum defecit in Innocentibus, ſecundum vero in Latrone, & ita de ſe neutrum fuit completum martyrium*. Martyr propterea bonus Latro dici nequit. Porro autem, cum non tam Sancto Latroni, quam alteri impio Latroni decretum fuerit & illatum crurifragium, ſine ullo per conſequens fundamento dicitur, Sancto Latroni ex odio in Chriſtum mortem fuiſſe celerius inflictam per crurum fracturam. Hæc habentur apud Cardinalem Capiſucchium *tom.* 1. *controv. de vero Martyrio* §. 22. *pag.* 752. ubi etiam pie & docte explicat auctoritates Patrum, qui bonum Latronem Martyrem appellant: quod & ante ipſum egregie præſtitum fuit a Gloſſa *in can. Importuna* 58. *diſt.* 1. *de Pœnitentia*, ubi hæc habet: *Non in rei veritate fuit martyrium, ſed propter ſimilitudinem facti; vel ideo dicitur poena converſa in martyrium, quia per Fidem & patientiam, quam tunc habuit, dignus fuit æterno præmio, ſcilicet ut intraret ſtatim ad vitam, ſicut & illi, qui patiuntur martyrium &c. Dicitur, quod Latro non pro nomine Chriſti crucifixus eſt, ſed pro meritis facinorum ſuorum; &*

pœna

pœna non facit Martyrem, ſed cauſa, ut dicit Auguſtinus. Quare martyrium non fuit, quod & verum eſt. Ejus ergo pœna martyrium dicitur ratione æterni præmii, quod quaſi Martyr recepit, confitendo, vel ratione confeſſionis, quam in patibulo habuit: ſicut enim Martyr, ſic Latro inter pœnas Chriſtum confiteri non timuit. Huic profecto ſenſui adhæſit ſacrorum rituum Congregatio die 23. Septembris 1724. Indulſit enim Congregationi Patrum Piorum Operariorum petitam Officii extenſionem ſub nomine boni Latronis, qui idcirco, ſi cultum habet Confeſſoris non Pontificis in Religione Beatæ Mariæ de Mercede Redemptionis Captivorum, eumdem cultum obtinere debet in Congregatione Patrum Piorum Operariorum.

11 Bergomi colitur Sancta Grata, quæ vixiſſe dicitur ſub Diocletiano. Ab aliquibus Vidua, ab aliis Virgo dicitur, licet Maritum habuerit, uti videri poteſt apud Bollandianos *ad diem 1. Maji in Sanctis prætermiſſis pag. 4. col. 2.* Virgo dicitur in tabulis, ſive annalibus Bergomenſibus viſis a Galeſinio. In antiquo Sanctuario Bergomenſi hæc habentur: *Cumque gratiſſimam ipſam Domino Deo cognoverimus, pie ac veriſimiliter credi poteſt, hanc aureolam virginitatis obtinuiſſe.* Virgo appellatur a Jacobo Philippo de Bergomo in libro *de claris ſceleſtiſque mulieribus cap.* 113. a Mario Mutio Bergomenſi in libro *Sanctorum Bergomenſium*, & a Fratre Cæleſtino *in hiſtoria ejuſdem Urbis*. In Eccleſia Bergomenſi ab antiquo tempore recitabatur Officium de Communi Virginum in ejus honorem. Credendum eſt, exhibitas fuiſſe Congregationi ſacrorum rituum preces pro obtinendis lectionibus propriis: nam in Regeſtis ejuſdem extat ſequens decretum: *Congregatio ſacrorum rituum, audita de præmiſſis relatione facta ab Illuſtriſſimo & Reverendiſſimo Domino Cardinali Bellarmino, cui hæc cauſa commiſſa fuerat, nihil innovandum eſſe cenſuit, niſi velint recitare Officium Sanctæ Gratæ de Communi Sanctarum Virginum abſque lectionibus propriis de hiſtoria, ſed omnia prorſus ſumere & recitare de Communi unius Sanctæ Virginis; & ita cenſuit & declaravit die 19. Decembris 1615.* Nec aliter profecto reſponderi poterat; cum in Martyrologio Romano notis illuſtrato a Cardinali Baronio, & Romæ edito anno 1584. quam editionem (ut infra videbimus) idem Cardinalis Baronius dicit eſſe ceteris puriorem, & in alia editione ejuſdem Martyrologii Romæ facta anno 1586. Grata Virgo denominetur: *Bergomi Sanctæ Gratæ Virginis*. Ut infra quoque videbimus, poſt Baronianam correctionem aliæ factæ ſunt Martyrologii correctiones, & in poſtremis Grata non Virgo, ſed Vidua appellatur: quod etiam fuit animadverſum a Franciſco Maria de Aſte Archiepiſcopo Hydruntino *in notis ad Martyrologium Romanum ad diem 1. Maji*: & Viduæ nomen huic Sanctæ tribuitur in Martyrologio Romano recognito auctoritate Innocentii XI. & Romæ edito anno 1681. Inter ſcripturas Congregationis ſacrorum rituum una extat, in qua civitas Bergomenſis reverenter inſtat, ut Grata non Vidua, ſed Virgo appelletur. Nullum extat reſponſionis veſtigium, ex quo colligi poteſt, inſtantiam non fuiſſe propoſitam; nec ulla apparet nova mutatio in Marty-

tyro-

tyrologio, in quo (uti dictum eſt) Grata Vidua dicitur, non Virgo: cum enim non dubitetur virum habuiſſe, ut Virgo dici poſſet, neceſſariæ fuiſſent probationes, ex quibus oſtenderetur, virginitatem in matrimonio ſervaſſe, uti mox videbitur. Virgo forte dici potuiſſet, quemadmodum in Ciſtercienſi Menologio 21. *Auguſti* Sancta Humbelina S. Bernardi ſoror, quæ ex conjugio ad monaſterium convolavit, Virgo appellatur, non ea preſſa ſignificatione, qua nomen Virginis incorruptam & inacceſſam ſonat, ſed alia laxiore, qua Virgines denominantur, & Virginibus annumerantur, quæ cum Virginibus in monaſterio degebant. Alia conſimilia exempla legi poſſunt apud Theophilum Raynaudum *in ſcholiis ad ſyllabum Sanctorum punct.13.num.15.* Quæ exempla tamen ſuffragari non poſſunt, quando, ut in re præſenti, quærenda eſt proprietas verborum.

12 Poſt approbatum caſum exceptum a decretis Urbani VIII. actum fuit de conceſſione Officii & Miſſæ in honorem Beatæ Luciæ de Narnia Ordinis Prædicatorum. Oppoſui, eam coli non poſſe tamquam Martyrem, cum ſanguinem non ſuderit pro Chriſto; non poſſe coli tamquam Virginem & Martyrem, cum Poſtulatores inſtarent pro cultu Virginis; non poſſe denique coli tamquam Virginem, cum matrimonio juncta fuiſſet. Reſponſum autem fuit a Poſtulatoribus, eam utique matrimonio junctam fuiſſe, ſed virginitatem in matrimonio ſervaſſe; ſic teſtantibus Hiſtoricis, Joanne videlicet Trithemio, Gregorio Lombardello *in Manuſcripto de Stigmatibus S. Catharinæ Senenſis*, quod aſſervatur in bibliotheca Vaticana, & Philippo Ferrario *in catalogo generali Sanctorum*. Ducem quoque Ferrariæ Herculem Eſtenſem, Hippolytum Cardinalem Eſtenſem, Nicolaum Mariam Eſtenſem Epiſcopum Adriacum, Petrum Tranenſem Epiſcopum Teleſinum, & Auctorem Manuſcripti, quod aſſervatur in publico archivo civitatis Viterbii, teſtimonium exhibentes de veritate Stigmatum ejuſdem Beatæ Luciæ, eam Virginem appellare. Additæ fuerunt animadverſiones de corporis incorruptione, flexibilitate, & odore ab eo emanante. Cumque Beatæ & Sanctæ, quæ virginitatem in matrimonio conſervarunt, colantur tamquam Virgines, teſte Guyet *de feſt. propr. Sanctorum lib.2. cap.7.quæſt.27.* quod & comprobatur exemplis Sanctæ Chunegundis uxoris Henrici Imperatoris, Sanctæ Cæciliæ Virginis & Martyris, Beatæ Delphinæ, cujus Officium eſt in Breviario Ordinis Minorum de Obſervantia, Beatæ Chunegundis Reginæ Poloniæ, cui poſt approbationem cultus immemorabilis in aliquibus locis facta eſt conceſſio Officii & Miſſæ, Benedictus XIII. hoc edidit decretum: *Sanctiſſimus Dominus noſter Benedictus XIII. ad humillimas preces R. P. Fratris Thomæ Ripoll Magiſtri Generalis Ordinis Prædicatorum, audito Reverendiſſimo Domino Cavalchini Archiepiſcopo Philippenſi Fidei Promotore, inhærens potiſſimum conſtanti Scriptorum aſſertioni, famæ perenni, & traditioni inconcuſſæ, necnon variis ſupernaturalibus ſignis per authentica documenta probatis inſimul collimantibus in teſtimonium virginitatis a Beata Lucia de Narnia Ordinis Prædicatorum perpetuo etiam in conjugio ſervatæ,*

beni-

Digitized by Google

benigne annuit pro conceſſione Officii & Miſſæ in honorem ejuſdem Beatæ de Communi Virginum ſub ritu duplici recitan. & reſpective celebran. die 15. Novembris anniverſaria ejus obitus a Clero Sæculari & Regulari utriuſque ſexus in civitate & diœceſi Narnien. ubi dicta Beata ortum habuit; in civitate & diœceſi Viterbien. ubi diu commorata fuit, & ſacra Stigmata habuiſſe perhibetur; & demum in civitate & diœceſi Ferrarien. ubi ſacrum ejus corpus aſſervatur & colitur, necnon recitan. & reſpective celebran. ſubſequenti die 16. ejuſdem menſis ab univerſo Prædicatorum Ordine extra dictas civitates & diœceſes, attento, quod præfata die 15. Novembris a memorato Ordine celebretur feſtum Beati Alberti Magni; & ita ſervari mandavit: Die 5. Februarii 1729. Pro conceſſione quippe Officii & Miſſæ ſub ritu Virginum non interponit Eccleſia judicium definitivum quoad qualitatem, ſeu ſtatum & claſſem perſonarum; ſed ſatis ei eſt, ſi apta adſint fundamenta, quæ faveant virginitati, quemadmodum bene animadvertit Adam Tanner *Theolog. tom. 3. diſput. 1. de Fide quæſt. 4. dub. 7. num. 298.* Idem fortaſſe dicendum eſt de illis, quæ vim paſſæ in ſtuprum nequaquam conſenſiſſent, juxta celebre illud Sanctæ Luciæ reſponſum: *Si me invitam violari feceris, caſtitas mihi duplicabitur ad coronam:* Duplici nimirum reportata laureola, & ſervatæ virginitatis, & illatæ injuriæ, uti poſt D. Thomam *in 4. diſt. 49. quæſt. 5. art. 3.* notat Guyet *loc. cit. quæſt. 26.* Nemini porro dubium eſſe debet, plures Sanctos ex hac vita virgines migraſſe, ut ex eorum Actis deſumitur. Si itaque de hac inſigni prærogativa conſtet, poterit ejus fieri commemoratio in lectionibus propriis. De illibata virginitate & caſtitate S. Pii V. & de harum rerum probatione plura habentur in relatione Rotæ Auditorum edita in ejus cauſa *tit. de Temperantia*. Sed viri non coluntur titulo Virginis, cum peculiares eorum cultus titulos obtineant aut Martyris, aut Confeſſoris Pontificis, aut Confeſſoris non Pontificis.

13 In Apocalypſi *cap. 14. v. 4.* ubi deſcribitur numerus æque ac ſors Virginum, quæ erunt tempore Antichriſti, legitur: *Hi ſunt qui cum mulieribus non ſunt coinquinati, virgines enim ſunt. Hi ſequuntur Agnum quocumque ierit.* Cornelius a Lapide *in hunc locum* notat, tam feminas, quam maſculos dictis verbis comprehendi, cum in genere maſculino, utpote nobiliori, intelligatur femininum quaſi *ſubalternum*. Tertullianus in libro *de velandis Virginibus cap. x.* magis honorandos putat viros, ſi virginitatem ſervaverint, quam feminas, ſi virgines fuerint: *Maſculos potius honorari oportuiſſet, quorum quanto ſexus avidior & calidior in feminas, tanto continentia majoris ardoris laboratior:* Subſcribit Cardinalis Joannes Vitalis *in ſpecul. moral. Script. tit. de Virgin. pag. 324.* ubi ait: *Quamvis enim mulieres ſint æque pronæ, atque viri, non tamen ita ſunt inverecundæ. Ideo glorioſius eſt in viro ſervare virginitatem.* At, utcunque ſit de his, diſciplinæ Eccleſiaſticæ norma retinenda eſt, quæ ex dictis ſub ritu Virginum colit feminas, non viros, etſi virginitatem ſervaverint. In Eccleſia vero triumphante communem fore mulieribus ac viris aureolam virginitatis ſentit D. Thomas

in 4.

Digitized by Google

in 4. ſent. diſt. 49. quæſt. 5. art. 3. ad ſeptimum; additque, quod *ſi frigidi & eunuchi voluntatem habeant incorruptionem perpetuam ſervare, etiamſi facultas adeſſet coeundi, virgines ſunt dicendi, & aureolam merentur; faciunt enim de neceſſitate virtutem: ſi vero voluntatem habeant ducendi conjugem, ſi poſſent, aureolam non merentur*.

CAPUT XIII.

De Breviario Romano, & ejus auctoritate, aliiſque nonnullis rebus, quæ pertinent ad Officia Divina.

1 Conceſſio Officii pro univerſali Eccleſia, de qua ſuperius plura dicta ſunt, ſimul illud poſcit, ut Officium inſeratur in Breviarium Romanum; quemadmodum & conceſſio Miſſæ pro univerſali Eccleſia ſimul poſcit, ut ea in Miſſale Romanum inſeratur: quocirca, ſi non neceſſarium, ſaltem opportunum eſſe videtur, nonnulla hoc loco de ipſo Breviario Romano referre.

2 Ferunt, Patres Franciſcanos Miſſionibus Apoſtolicis defungentes, & mirabili celeritate orbem peragrantes Divina quædam Officia recitaſſe, ſed in compendium redacta, quæ proinde Breviarii nomen aſſumpſerunt. Quod Breviarium cum peſſime eſſet digeſtum, Haymo Franciſcanorum Generalis corrigere ſtuduit,& Gregorius Papa IX. correctam hanc Breviarii formulam calculo ſuo confirmavit, uti ſuſe legitur apud Grancolas *in commentar. hiſtor. in Breviarium Romanum cap. 5.* Ajunt, hoc ipſum Officium paulo poſt uſurpari cœpiſſe in Capella Papæ ad S. Joannem Lateranenſem, cum propter cauſarum & negotiorum graviſſimam molem, qua Pontifex, & Cardinales pæne obruebantur, Officium contrahi neceſſe eſſet; & Nicolaum tandem III. ſummum Pontificem edixiſſe, ut in omnibus Urbis Romæ eccleſiis in poſterum eadem celebrarentur Officia, & iidem adhiberentur libri, qui a Franciſcanis uſurpabantur, proſcriptis antiquioribus libris omnibus Cantus & Officiorum. Teſtis horum omnium eſt Radulphus Tungrenſis *de canonum obſervantia cap. 22.* ubi ait: *Sciendum tamen quod Nicolaus Papa III. natione Romanus de genere Urſinorum, qui cœpit anno Domini 1277..... fecit in eccleſiis Urbis amoveri Antiphonarios, Gradualia, Miſſalia, & alios libros Officii antiquos quinquaginta, & mandavit, ut de cetero Eccleſiæ Urbis uterentur libris & Breviariis Fratrum Minorum, quorum Regulam etiam confirmavit; unde hodie in Roma omnes libri ſunt novi & Franciſcani*. Quod late proſequuntur Thomaſſinus *de vet. & nov. Eccleſ. diſcipl. part. 1. lib. 2. cap. 84. n. 12.* Cardinalis Bona *de Divina pſalmodia cap. 18. §. 20. num. 2.* Dominicus Macrus *in Hierolex. ad verb. Breviarium*, & Sarnellus Epiſcopus *in epiſt. 40. tom. 6.* Scripſit autem Radulphus circa annum 1390. & ideo centum & amplius annis poſt mortem Nicolai III. cumque ex *epiſtola apologetica* Petri Abaelardi *adverſus S. Bernardum* deſumatur, Officium

Officium abbreviatum in omnibus Urbis eccleſiis lectum fuiſſe, & recitatum circa annum 1140. & propterea 150. circiter annis ante Nicolaum III. de aſſertione Radulphi rationabilis oritur dubitatio, uti notat Pagius junior *in breviar. Romm. Pontif. tom. 3. in vita Nicolai III. num. 24.* Quamobrem Du Cange *in Gloſſario ad verb. Breviarium*, animadverſo Breviario Chori ad uſum Monaſterii Caſſinenſis, quod ſcriptum eſt, Alexio Comneno imperante, ideoque circa annum 1100. in quo habentur hæc verba, *Incipit Breviarium, ſive Ordo Officiorum per totam anni decurſionem, quod quidem Breviarium totius Eccleſiaſtici Officii rubricas, ritus etiam, & cæremonias continet tam Officii recitandi, quam Miſſæ celebrandæ, necnon peculiares præcipuarum ſolemnitatum obſervantias*; colligit, primitus Breviarii nomine ſolas Rubricas, ſeu Ordinem Officiorum olim innotuiſſe, poſtmodum toti Officio adſcriptum idem nomen fuiſſe.

3 Nonnulla menda in Breviarium Romanum irrepſerant, & particularia quoque Breviaria in nonnullas diœceſes fuerant introducta. Quocirca ſerio cogitatum eſt de emendando Breviario, eoque unico per univerſum orbem adhibendo. In propoſitione facta a Carolo V. Auguſtæ Vindelicorum anno 1548. dicitur, Breviarium in formam precum & orationum ab antiquis Eccleſiæ Patribus & Rectoribus traditam præſcriptamque redigendum; inſuper apocrypha, parumque ad ſincerum cultum pertinentia a Breviariis reſecanda. Et hac forſitan de cauſa ſummus Pontifex Paulus Papa IV. id in animum induxerat ſuo labore conficere, planeque ſuo, quod morte præventus perficere non potuit. Fuſe id refertur ab Antonio Caracciolo Clerico Regulari *in vita ms. Pauli IV. lib. 4. cap. 16. Atteſe lungo tempo eſſo ſteſſo a fare un Breviario riformato ſecondo l'antica gravità e rito; ma perchè era tanto occupato, e voleva farlo lui ſolo di ſua propria fatica, perciò non lo potè finire, ma reſtarono i ſuoi abbozzi, e principj per i Succeſſori Ponteſici.* Deceſſit ergo Paulus Pontifex, re infecta; revocatoque a ſummo Pontifice Pio IV. ſacro Tridentino Concilio, quod antea fuerat intermiſſum, idem Pontifex operæ pretium eſſe cenſuit, ad Tridentinos Patres mittere quidquid tempore Pauli IV. ad emendationem Breviarii, & ejus uniformitatem ubique ſtatuendam fuerat confectum atque elaboratum. Manus a Patribus Tridentinis ad opus fuit admota: ſed, inſtante concluſione Concilii, neceſſe fuit totam rem ad auctoritatem & judicium Romani Pontificis deferre, ut habetur *ſeſſ. 25. de reform. tit. de indice librorum, & Catechiſmo, & Miſſali*; atque ideo in hujuſce rei executionem memoratus Pius Papa IV. Romam evocavit illos eoſdem Tridentinos Patres, qui ad idem munus fuerant electi, ut rem in Urbe perficerent, collatis ſtudiis una cum nonnullis aliis idoneis viris, quos Papa ipſe adjunxit. At, Pio IV. univerſæ carnis viam ingreſſo, opere imperfecto, aſſumptoque ad ſummum Pontificatum S. Pio V. adhibitis etiam ad emendationem & correctionem Breviarii aliis peritis viris, negotium tandem fuit ſub hoc Pontifice feliciter abſolutum, quemadmodum deſumitur ex ejus *Conſtit. 64. Bullarii tom. 2.* in qua abolevit

quæcumque alia Breviaria, quovis etiam privilegio munita, exceptis illis, quæ in ipſa prima inſtitutione fuiſſent a Sede Apoſtolica approbata, vel quæ uſu ducentorum annorum in aliquibus eccleſiis recepta fuiſſent. Quare factum eſt, ut, ipſo Pio Pontifice annuente, baſilica Vaticana ſuum antiquum Breviarium & Pſalterium, plurium ſæculorum uſu comprobatum, retinuerit & adhuc retineat, ubi vulgata illa minime continetur Pſalmorum editio, quæ eſt in Breviario Romano, ſed antiqua, ſeu vetus Latina, quam S. Auguſtinus *lib.* 12. *de doctr. Chriſt. cap.* 15. (ut non levi conjectura creditur) *Italam* vocat; quamque Marius Alterius Canonicus & Theologus ejuſdem baſilicæ in quodam ſuo Scripto retinendam ſuaſit, tum ob magni certe faciendam antiquitatis auctoritatem, tum quia inde præclara teſtimonia ad Fidei Catholicæ confirmationem eruebantur.

4 Memoratus S. Pius V. in citata Conſtitutione præſcripſit, ne quid Breviario a ſe edito adderetur, aut de eo minueretur: *Statuentes, Breviarium ipſum nullo umquam tempore vel in totum, vel ex parte mutandum, vel ei aliquid addendum, vel omnino detrahendum eſſe*. Cum nihilominus Typographorum negligentia & incuria, & nimia aliorum etiam ea, quæ ad ipſos non pertinent, temere ſibi aſſumentium audacia ac licentia multi errores in idem Breviarium poſtmodum irrepſiſſent, & ſignanter in lectiones Patrum, in vitas Sanctorum, & Rubricas, Clemens Papa VIII. nonnullis piis & eruditis viris mandavit, ut idem Breviarium, nova adhibita diligentia, accuratius inſpicerent & examinarent; quod ab eis exacte præſtitum eſt, ſicuti legitur in ejus *Conſtit.* 86. *Bullarii tom.* 3. Pii doctique viri poſt hæc conqueſti ſunt, in Breviario adhuc non pauca contineri, quæ a primo nitore inſtitutionis exciderant, & quæ inchoata potius, quam perfecta dici poterant: & his quidem querimoniis excitatus ſummus Pontifex Urbanus VIII. eruditos ſapienteſque viros elegit, qui in novam incumberent correctionem, ut ipſe teſtatur *in Conſtitutione edita anno* 1631. *& ante Breviarium Romanum typis impreſſa*. Bartholomæus Gavantus utrique emendationi, hoc eſt ſub Clemente VIII. & ſub Urbano VIII. ſuam operam navavit, ut ipſe affirmat *in comment. ad Rubr. Breviarii Romani ſect.* 2. *cap.* 3. Ceterorum nomina, qui ſub Clemente VIII. & Urbano VIII. pro hac ipſa emendatione adhibiti ſunt, legi poſſunt apud eumdem Gavantum inter modo citati Operis præludia. Ad Urbani autem correctionem quod ſpectat, inter cetera Patrum Sermones & Homiliæ collatæ fuerunt cum pluribus typis impreſſis lectionibus, & veteribus Manuſcriptis, multaque idcirco ſuppleta ſunt, multa emendata atque correcta, Sanctorumque hiſtoriæ ex priſcis & probatis Auctoribus recognitæ.

5 De Breviarii Romani præſtantia, ſi cum ceterarum Eccleſiarum Breviariis conferatur, illuſtre teſtimonium profertur a Grancolas *in comment. hiſtor. in Roman. Breviar. cap.* 4. *Quemadmodum Romana Eccleſia ceteras omnes ordine, nobilitate, dignitate, atque loco antecellit, ita & ejus Eccleſiæ Breviarium principem locum obtinet inter ceteras omnes rationes, quibus Officium in re-*

in reliquis Orbis Eccleſiis recitari conſuevit. Et in Conciliis Gallicanis habitis poſt Conſtitutionem S. Pii V. ſtatutum ſubinde eſt, ut Breviaria emendarentur ad præſcriptum ejuſdem Conſtitutionis, uti habetur apud Guyet *de feſt. propr. lib. 3. cap. 1. quæſt. 7.* & legitur in Concilio Rotomagenſi anno 1581. cum agitur de cultu Divino in genere. En verba (*tom. x. collect. Harduin. col. 1215. num. 2.*): *Quocirca hortamur noſtræ provinciæ Epiſcopos, ut diligenter inſpiciant & examinent ſuarum diœceſium preculas horarias, Breviaria, Miſſalia, Agendas, juxta tamen Conſtitutiones ſanctæ memoriæ Pii V.* Et in Concilio Remenſi anno 1583. cum agitur de Breviario (*loc. cit. col. 1279.*): *Ubi indigeſta minusque pietati conſona Breviaria vel Miſſalia repererint, curent quamprimum, & quamproxime fieri poterit, ad uſum Eccleſiæ Romanæ juxta Conſtitutionem Pii V. reformari, & in lucem emitti impenſis diœceſis*: Et in Concilio Burdigalenſi anno 1583. *tit. 4. de Breviario* (*loc. cit. col. 1338.*): *Ut in poſterum Breviaria, Miſſalia, & Manualia ex decreto Concilii Tridentini ad uſum Romanæ Eccleſiæ reſtituta atque inſtaurata, & Pii V. Pontificis maximi juſſu edita, ab iis omnibus, qui in hac provincia Sacramentorum adminiſtrationi incumbere, & Divino cultui ac precibus Miſſarumque celebrationi ex officio vacare debent, ad ſummum ante Adventum proximi anni 1583. tam privatim quam publice recipiantur, eaque ſola ubique & apud omnes in uſu ſint*: Et in Concilio Aquenſi anno 1585. *tit. de Miſſali & Breviario* (*loc. cit. col. 1530.*): *Ut uſum Breviarii Romani & Miſſalis ex decreto ſacroſancti Concilii Tridentini reſtituti & editi in omnibus hujus provinciæ Eccleſiis intra illud tempus, quod hinc ad principium menſis Januarii anni proximi 1586. interjectum eſt, omnino introducant*. Conſonat hoc antiquiori Gallicanæ diſciplinæ. Toletanum Concilium habitum anno 633. *can. 2.* decrevit, ut unus ordo orandi & pſallendi per omnem Hiſpaniam & Galliam conſervaretur, unuſque modus in Miſſarum ſolemnitatibus, & in veſpertinis & matutinis Officiis retineretur: eodemque unitatis, & perfectæ cum Sede Apoſtolica conſenſionis ſpiritu permoti Pipinus & Carolus Magnus Divina Officia Romana in Galliam invexere; veluti fuſe referunt Echardus *Rer. Gallican. tom. 1. fol. 507.* Mabillonius *de liturg. Gallican. præfat. num. 2.* Thomaſſinus *de vet. & nov. Eccleſ. diſcipl. part. 1. lib. 2. cap. 80. §. 3.*

6 Poſt hæc, quomodo factum ſit, ut in aliquibus ultra montes diœceſibus nova quotidie Breviaria edantur, ignoratur. Non multis ab hinc annis in Galliis editus eſt ab Epiſcopo Liber, cujus nomini parco, *de jure & poteſtate Epiſcoporum ordinandi Officia Divina intra fines ſuæ diœceſis, juxta omnium ſæculorum traditionem a Chriſto Jeſu ad nos uſque tranſmiſſam*: Audacter Grancolas *in comment. hiſtor. in Romanum Breviarium cap. 6.* adverſus claram litteram Conſtitutionis S. Pii V. aſſerit, prædicti Pontificis mentem nullatenus fuiſſe, ut Breviarium Romanum a ſe correctum ubique ſuſciperetur, abjectis omnibus diœceſanis Breviariis: quod tantum admitti poteſt juxta dicta a Nobis ſuperius quoad Breviaria uſu ducentorum annorum ante bullam recepta, aut quoad Breviaria, quæ in ſua in-

ſtitutione fuiſſent a Sede Apoſtolica approbata, cujuſmodi ſunt pleraque Breviaria Monachorum. Si Grancolas audaciæ titulo notandus eſt ob ea, quæ modo ſcripſiſſe diximus, ſeveriori nota pleriſque afficienda videri poterit aſſertio Joannis Pontas *in dictionar. caſ. Conſcient. tom. 2. in verb. Feſtum caſ. 5.* ubi novorum Breviariorum editionem & reformationem ab Epiſcopis faciendam refert. Vaneſpen *jur. Eccleſ. part. 1. tit. 16. cap. 9. num. 22. & 23.*docet Breviariorum aliorumque librorum ad Divinum Officium ſpectantium examen & correctionem ad Epiſcopos pertinere; ſed cum in Belgicis Eccleſiis receptum fuerit Breviarium Romanum, ſubjicit *num. 24.* bullam S. Pii V. eſſe attendendam: & *eadem part. 1. tit. 22. cap. 7. num. 19. & ſeqq.*, poſtquam animadvertit, ex Conſtitutione Pii V. Breviarium nullo unquam tempore vel totum, vel ex parte mutandum eſſe, vel ei aliquid addendum, vel omnino detrahendum; ait, ſi aliquid Breviario Romano judicaretur addendum, vel demendum, aut ex parte mutandum, id fore a Sede Apoſtolica poſtulandum, loquendo ſemper de Eccleſiis, quæ Breviarium Romanum receperunt. Nec alii deſunt Auctores, qui uſum particularium Breviariorum, & jus illum ſtatuendi pro ſuis Eccleſiis adjudicant illis Epiſcopis,in quorum diœceſibus bullæ Romanorum Pontificum Breviarium correctum præfinientes, ſcientibus & tolerantibus ipſis Romanis Pontificibus, receptæ non ſunt, ſuaque executione caruerunt: Baldellus *Theologiæ moralis tomo 2. libro 3. diſputatione 29. numero 3.*

7 Porro, an hæc ſufficiant, aliorum judicium ſit. Quod autem videtur aſſeri poſſe, eſt, tutius eſſe, ut etiam Epiſcopi, qui putant, ſe poſt bullam Pii V. poſſe aliquid addere, vel immutare in Breviario, aut novum Breviarium edere, prævium Sedis Apoſtolicæ judicium requirant; cum, experientia teſte, in nonnulla Breviaria ab ipſis edita errores aliquando irrepſerint ſanæ doctrinæ adverſantes, non ipſorum fortaſſe, ſed aliorum culpa, ita ut opus fuerit vel edita Breviaria prohibere, vel eorum correctionem demandare. Poſt hæc autem ad Breviarium Romanum a S. Pio V. aliiſque Romanis Pontificibus correctum redeundo, ſæpe citatus Grancolas *cap. 15.* repetit, illud merito ceteris omnibus eſſe præferendum, & quædam ſubjicit, quæ mutanda cenſeret, ut videlicet nonnullæ lectiones emendarentur, nimius feſtorum numerus minueretur, vel ſaltem eorum commemoratio ſola præſcriberetur in feriali Officio. An hæc autem, vel alia facienda ſint, examinandum erit, cum arduum negotium corrigendi & reformandi Breviarium Romanum aſſumetur. At, loquendo de Breviario Romano, prout nunc eſt, memoratus Gavantus *in opere ſupra citato ſect. 5. cap. 12. de Lectionibus num. 16.* exponens correctionem ſecundarum lectionum Breviarii, in quibus Sanctorum hiſtoriæ referuntur,factam a Cardinalibus Baronio & Bellarmino tempore Clementis VIII. teſtatur,eis perdifficile viſum fuiſſe, *ad Hiſtoriæ veritatem bona fide reſtituere Sanctorum lectiones, idque minima qua fieri potuit mutatione; immo qua*

con-

controverſa erant, alicujus tamen gravis Auctoris teſtimonio ſuffulta aliquam haberent probabilitatem, retenta ſunt eo modo, quo erant, cum falſitatis argui non poſſint, quamvis fortaſſe altera ſententia ſit a pluribus recepta. Ex hac ingenua confeſſione nonnulli anſam arripuerunt acriter obloquendi Breviario Romano, item aſſerendi, id fabulis eſſe repletum, ejuſque auctoritatem in factis hiſtoricis eſſe omnino ſpernendam; aliis contra adverſus Eccleſiæ Romanæ ſenſum ſuſtinentibus, impium eſſe, & quaſi hæreticum de factis hiſtoricis in Breviario Romano relatis dubitare, & multo magis iis refragari. Apud Patrem Honoratum a Sancta Maria *in animadverſ. ad regul. & uſ. Criticæ tom. 2. lib. 1. diſſert. 2. §. 3.* nomina referuntur eorum, qui male de Breviario Romano ſentiunt.

8 Sed, quatenus per mediam viam, quæ tutior eſt, incedendum ſit, videtur quidem tuto pede aſſeri poſse, non modicum auctoritatis pondus factis hiſtoricis accedere, quæ relata ſunt & approbata in Breviario Romano [ecquis enim de hac aſsumptione poterit dubitare, poſtquam certum eſt, Breviarium Romanum pluries fuiſſe recognitum atque emendatum, habito tot virorum pietate & doctrina illuſtrium conſilio?] attamen ita, ut vetitum exiſtimari non poſſit, debita cum modeſtia, & gravi fundamento, quæ occurrunt in factis hiſtoricis, difficultates exponere, eaſque judicio Sedis Apoſtolicæ ſupponere, ut eorum veritatem & robur perpendat, ſi quando manus iterum admoveatur ad Breviarii Romani correctionem: quæ ipſa videtur eſse ſententia plurimorum, qui de hiſtoriis relatis in nonnullis lectionibus ſecundi *Nocturni* Breviarii Romani dubitare viſi ſunt. Non dubitarunt Bollandiani de ſanctitate S. Venantii Martyris, dubitarunt de ſinceritate Actorum, ex quibus ſecundæ lectiones Breviarii Romani deſumptæ ſunt, uti videri poteſt in ipſorum annotatione critica ad Acta prædicti Sancti, *ad diem* 18. *Maji*. Accuſati autem de irreverentia erga Romanum Breviarium profeſſi ſunt, ſe utique debito obſequio venerari, quæ in citatis lectionibus continentur, quæque approbata fuerunt a ſacrorum rituum Congregatione, prævio maturo conſilio, ſed ipſis rerum origines perſcrutantibus aditum præcluſum non eſse ſuarum dubitationum fundamenta recenſendi. Profeſſio nimirum iſta typis impreſsa eſt *poſt Indicem moralem*, itemque refertur *in vindiciis Martyrologii, ac Breviarii Romani* auctore Franciſco Dino *pag.* 123. & ejus etiam meminit Auctor diſsertationis Italico ſermone exaratæ, & formis Beneventanis impreſsæ anno 1695. de exiſtentia corporis S. Bartholomæi Apoſtoli in urbe Beneventana *pag.* 75. Papebrochius *in reſponſione ad exhibitionem errorum ſibi oppoſitorum a Patre Sebaſtiano a S. Paulo edita Antuerpiæ anno* 1696. *in reſponſione ad articulum quartum, num.* 8. *&* 9. conqueritur, ſibi oppoſitum fuiſse tamquam aliquid hæreſim ſapiens, quod fuerit refragatus nonnullis factis particularibus in Breviario Romano relatis; *in reſponſione* autem *ad articulum undecimum §.* 2. ad ſui defenſionem *num.* 17. *& ſeqq.*, & rurſus *num.* 28. *& ſeqq.*, exemplum affert Emmanue-

lis a

lis a Schelſtrate bibliothecæ Vaticanæ Præfecti, qui *in Antiquitatibus illuſtratis* non omnino conſenſit iis, quæ in Breviario referuntur de S. Dionyſio Areopagita, necnon Cardinalis Vincentii Mariæ Urſini Ordinis Prædicatorum, tunc Archiepiſcopi Beneventani, deinde ad ſummum Pontificatum evecti nomine Benedicti XIII. qui *in diſſertatione de Reliquiis S. Bartholomæi* edita etiam Romæ anno 1724. *in appendice ad Concilium quintum Provinciale Beneventanum* adverſatus eſt Translationi Reliquiarum, ſeu corporis S. Bartholomæi Apoſtoli a civitate Beneventana ad Urbem, oppoſitaque ſibi auctoritate Breviarii Romani, *art. 7. diſſertationis* ita reſpondet: *Maximæ quidem authoritatis eſſe Breviarium Romanum in iis, quæ per ſeſe ad cultum Eccleſiaſticum attinent; minoris tamen ponderis eſſe in privatis factis aut geſtis, quæ in vita Sanctorum ex occaſione referuntur, ita ut efficax inde argumentum peti non poſſit, ubi præſertim antiquiora monumenta adverſantur. Nec enim Eccleſia ipſa, quæ iis utitur, inconcuſſæ infallibiliſque veritatis judicat quæcumque Breviariis ſuis ſunt inſerta, cum multoties pro variis temporibus varia ex occaſione ea mutaverit correxeritque.* Magna fuit controverſia inter Gallonium Presbyterum Oratorii Romani, & Conſtantinum Monachum Caſſinatem de monachatu S. Gregorii; & Conſtantino eum aſſerenti & comprobanti lectionibus Breviarii Romani, reſponſum eſt a Gallonio, Romanam Eccleſiam non omnia, quæ in ejus Breviario ſunt, habere pro Divinis & Canonicis, ſed lectiones dumtaxat deſumptas e ſacra Scriptura, uti refertur a Grancolas *in comment. hiſtor. de Breviario Romano cap. 5. in fine.* Concordat Guido Grandus Cremonenſis, Abbas Camaldulenſis, vir omnium conſenſu doctus & eruditus *in diſſert. Camaldul. 3. cap. 8. num. 5. & ſeqq.* ubi ait, in triplici differentia eſſe ea, quæ in Eccleſiaſticis Officiis proponuntur; cum alia deprompta ſint ex libris ſacrarum Scripturarum, & hæc exigant fidem Divinæ auctoritatis; alia aſſumantur ex homiliis & ſermonibus ſanctorum Patrum, quibus, tamquam Eccleſiæ Magiſtris, omnis reverentia debetur, minor tamen ea, quæ eſt debita Divino verbo in Canonicis codicibus ſcripto; cetera e Sanctorum vitis & hiſtoriis in Breviarium deriventur, quæ humanam duntaxat fidem per ſeſe exigere poſſunt, & ita quidem, ut, quamdiu gravis momenti ratio non urget, excipienda ſint omnis obſequii ſignificatione, iiſque ſine fundamento repugnare, temeritatis notæ ſit obnoxium; cum fundamento vero, non item. Eodem modo loquitur Calmet *in comment. Evangel. diſſert. in tres Marias art. 3. pag.* 370. ubi poſtquam admittere viſus eſt, unam eamdemque feminam fuiſſe, quæ varia munera præſtitit erga Jeſum, hoc eſt Mariam Magdalenam, Mariam ſororem Marthæ, & Pœnitentem; nec tres conſequenter fuiſſe feminas [uti nonnulli cenſent] de quibus alibi actum eſt; poſtquam, inquam, id admittere viſus eſt juxta ſenſum Breviarii Romani, oppoſitæ ejus auctoritati adverſus ſententiam duas & tres feminas diſtinctas ſtatuentem reſpondet, multum quidem eſſe deferendum auctoritati Officiorum Eccleſiaſticorum, & ne-

Digitized by Google

& nefas eſſe ab eis recedere in iis, quæ ipſum Myſterii fundamentum conſtituunt, ſed in eo, quod attinet ad hiſtorias Sanctorum in iis Officiis relatas, nefas non eſſe, dubitationes magnis fundamentis innixas reverenter exponere, quæ correctioni, quatenus opus ſit, viam aperiant: *Quare non in examen revocari tantum earum veritatem patitur* [loquitur de Eccleſia] *ſed laude etiam dignos cenſet, qui rem illam aggrediuntur; &, ſi forte ſecundo illorum labore aliquid deprehenſum ſit fictum & ambiguum, illa repudiare ſtatim & ſupprimere a ſe alienum non arbitratur*. Addi poſſet lapſus S. Marcellini Papæ & Martyris a Fide, qui commemoratur in quinta lectione Officii de eodem *ad diem 26. Aprilis* in Breviario Romano: hunc etenim plerique commentitium probant, primò ex ſilentio veterum omnium Scriptorum, qui Romanorum Pontificum Geſta deſcripſerunt; ſecundò, ex inani Donatiſtarum labore, qui factum illud Catholicis objecerunt, nec umquam probare potuerunt, qua ratione S. Auguſtinus *lib. de unico Baptiſmo cap. 16.* [*col. 541. tom. 9.*] loquens de Petiliano ejus fabulæ auctore ait: *Ipſe ſceleratos, & ſacrilegos fuiſſe dicit* [ſcilicet Marcellinum & Presbyteros ejus]; *ego innocentes fuiſſe reſpondeo. Quid laboro probare defenſionem meam, cum ille nec tenuiter probare conatus ſit accuſationem ſuam?* tertiò, ex fictitio Concilio Sinueſſano, quod ea occaſione dicitur celebratum: de quibus omnibus legi poſſunt Bollandiani, Tillemontius, Natalis Alexander, & Pagius, & inter S. R. E. Cardinales de Aguirre *in defenſ. Cathedræ S. Petri tract. 2. diſput. 28. ſect. 1. a num. 1. ad 11.* & de Noris *in hiſtor. Donatiſt. part. 1. cap. 7. oper. tom. 4.* Quocirca Conradus Janningus egregius *Continuator* Bollandianus *in apolog. pro Actis Sanctorum edita Antuerpiæ anno 1695. pag. 12.* ubi ſermo eſt de factis hiſtoricis, quæ aliquando occurrunt in lectionibus Officii approbatis a ſacrorum rituum Congregatione, ſubjicit: *Fateor ex ejuſmodi approbatione hiſtoriis auctoritatem accedere; neque ullus id negaverit Catholicus: at vero accedere talem, ut falſum ſubeſſe non poſſit hiſtoriis ſub approbatione tali legi permiſſis, aut ut viri eruditi prohibeantur circa illas diſputare, ab iiſque ratione bona niſi diſſentire, ne ipſa quidem ſacra Congregatio prætendit. Patitur enim de facto, quæſtionem agitari de Sancto Dionyſio Pariſienſium Patrono, an ſcilicet idem ſit* [*quod Breviarium Romanum manifeſte aſſerit ad diem 9. Octobris*] *cum Areopagita, an vero diverſus; item, an a Sancto Clemente ſæculo primo miſſus ſit in Galliam, an tempore Decii ſæculo tertio. Patitur ſimiliter de hiſtoria Sanctæ Marthæ ad 29. Julii relata diſputari. Patitur etiam, ut plura miſſa faciam, contra adventum Sancti Jacobi in Hiſpaniam ad 25. Julii a ſe aſſertum rationibus pugnari*. Utitur nempe in prædictis verbis Janningus exemplo quæſtionis de S. Dionyſio, quo etiam uſus eſt Papebrochius, veluti ſupra indicavimus. In lectionibus etenim pro Eccleſia univerſali refertur, eum ex Areopagitis Judicibus, quorum collegio adſcriptus erat, præfectum fuiſſe Eccleſiæ Athenienſium, &, cum Romam veniſſet, miſſum a Clemente Pontifice in Galliam cauſa prædicandi Euangelium: ſed nonnulli quidem cum Hildui-

Hilduino contendunt, vera eſse omnia, quæ in dictis lectionibus referuntur; nonnulli vero de eorum veritate dubitant cum Gregorio Turonenſi, & Dionyſium putant in Gallias miſsum eſse tempore Decii Imperatoris circa medium ſæculum tertium, ideoque Dionyſium Pariſienſem Epiſcopum non eſse Dionyſium Athenienſem, ſeu Areopagitam; alii denique media quadam via gradientes Dionyſium utique Pariſienſem admittunt diverſum eſse ab Areopagita, ſed tamen a S. Clemente in Gallias miſsum, quemadmodum videri poteſt in noviſſima diſsertatione Pagii junioris præmiſsa *tom. 4. breviar. Romm. Pontif.* Porro, ut magis roboretur aſsertio Janningi de veneratione utique habenda erga res, quæ in lectionibus Breviarii Romani referuntur, at una tamen cum permiſſione benigne indulta Eruditis difficultates excitandi non leves ſuper iis, quæ in ipſis narrantur, etſi in lectionibus, quæ recitantur die feſto S. Clementis Papæ & Martyris, habeatur, ejus corpus Romam translatum, Nicolao I. Pontifice, in eccleſia ipſius S. Clementis conditum fuiſse, de hac tamen re diſputari impune permittitur, ſicuti legi poteſt in Opere Philippi Rondinini *de S. Clemente, & ejus baſilica.* Romæ edito anno 1706. Conſimilia demum habentur *in confutatione diſſertationis Michaelis Anaſtaſii* mira, qua pollet, eruditione compoſita ab Advocato Nicolis & Placentiæ typis impreſsa A. 1733. *p. 21. & ſeqq.* ubi inter cetera notat, impune inter Eruditos adhuc diſputari, utrum Conſtantinus Imperator fuerit Romæ baptizatus a S. Silveſtro, ut habetur in lectionibus Breviarii Romani, an in exitu vitæ ſuæ Baptiſmum receperit in quodam ſuburbio civitatis Nicomedienſis anno 340. & ideo quatuor annis poſt obitum S. Silveſtri, uti ſcriptum reliquit Euſebius Cæſarienſis teſtis oculatus *de vita Conſtantini lib. 4. cap. 61. & 62.* & impune quoque inter Eruditos diſputari, an veritati conſentanea ſint ea, quæ referuntur in lectionibus Officii S. Catharinæ Virginis & Martyris, quæ multis rationibus impugnantur ab Hadriano Valeſio *in Poſthumis pag.* 48.

9 Hæc quoad Breviarium Romanum, & ejus auctoritatem: nunc pro complemento præſentis materiæ Divinorum Officiorum aliqua ſubjicienda ſunt de Officiis duplicibus, & ſemiduplicibus, duplicibus primæ, & ſecundæ claſſis, item de *Octavis*, & precibus novendialibus. Bonifacius VIII. *in cap. unic. de Reliq. & venerat. Sanctor. in 6.* duodecim Apoſtolorum, quatuor Euangeliſtarum, & quatuor Eccleſiæ Doctorum feſta ſub Officio duplici per univerſas orbis Eccleſias decrevit eſse celebranda. At diſtinctio prædicta Officiorum referenda non eſt ad Bonifacium VIII. ut ad ejuſdem ritus auctorem, cum in citata ejus Decretali *cap. Glorioſus* extent hæc verba: *Nos itaque piis ducti conſiliis, digniſque ſtudiis excitati nonnullos Prædeceſſores noſtros Romanos Pontifices, qui ſpecialis devotionis proſequentes affectum aliquorum feſta Sanctorum ſub duplici ordinaverunt Officio celebranda, imitari ſolicite intendentes &c.* ſicuti ad rem ponderat Pagi junior *in breviar. Romm. Pontif. tom. 3. in vita Bonifacii VIII. num. 22.*

10 De

10 De *Octavis* autem lectorem remittimus ad Guyetum, Gavantum, & alios, qui de ſacris ritibus tractatus particulares inſtituerunt; & ſolum adnotaſse fas ſit primò, memoratum Gavantum *in præfatione ad Octavarium Romanum* noſtrarum *Octavarum* originem deſumpſiſse a feſto Tabernaculorum, de quo Levit. *cap.* 23. Licet enim feriæ Tabernaculorum ſeptem diebus durarent; quibus elapſis, octavus, qui ſequebatur, ad aliud feſtum pertinebat, hoc eſt ad cœtum atque collectam, uti bene docet S. Thomas 1. 2. *quæſt.* 102. *art.* 4. *ad decimum*; cum tamen feſtum hoc connexum eſset cùm alio præcedenti, bene potuit Gavantus ab his octo diebus noſtrarum *Octavarum* originem haurire, quemadmodum animadvertit Epiſcopus Sarnellus *tom.* 4. *ſuarum epiſtolarum epiſt.* 20. Secundò, Beatos coli non poſse cultu *Octavæ*, quamvis conceſsum fuerit, Officium celebrari die feſto ipſorum; ſed pro facultate celebrandi *Octavam*, expreſsam requiri licentiam Sedis Apoſtolicæ, teſte citato Guyeto *de feſt. propr. Sanctor. lib.* 1. *cap.* 18. *quæſt.* 9. quod etiam comprobatur ex decretis editis anno 1659. a ſummo Pontifice Alexandro VII. relatis *in* 1. *libro hujus Operis cap.* 37. ubi poſtquam explicati fuerunt actus venerationis, qui poſſunt exhiberi erga Beatos, additur: *Firmis quoque remanentibus decretis, nempe, ne Beati in Patronos eligantur, ne eorum na altia cum Octavis celebrentur, & aliis quibuſcumque a ſacra Congregatione hactenus emanatis, quæ præſenti decreto renovantur*. Non deſunt tamen exempla conceſſionis *Octavarum* urgentibus ſpecialibus circumſtantiis conceſsarum in honorem etiam Beatorum, & ſignanter B. Petri Armengol in univerſo Ordine B. Mariæ de Mercede Redemptionis Captivorum, in quo celebratur Officium ſub ritu duplici ſecundæ claſſis cum *Octava* ex Reſcripto ſacræ Congregationis die 23. Januarii 1687. confirmato per litteras Apoſtolicas Innocentii XI. die 18. Aprilis 1687. typis editas poſt Bullarium Religionis *pag.* 385. item B Bernardi Ptolemæi in Congregatione Olivetana ab ipſo inſtituta, uti deſumitur ex decreto ſacræ Congregationis die 21. Martii 1705. & demum Septem Beatorum Fundatorum Religionis Servorum Matris Dei in Religione ab ipſis inſtituta.

11 De novendialibus tandem Supplicationibus in honorem Sanctorum vix quidquam addendum, tum quia ſuſe de illis egit in Opere, quod inſcribitur, *De novendialibus Supplicationibus*, Joſeph Maria Prola Societatis Jeſu, tum quia de eis numquam actum eſt (quod ſciam) in ſacrorum rituum Congregatione, tum etiam quia ad noſtram notitiam non devenerunt, niſi binæ litteræ Apoſtolicæ in forma Brevis Clementis Papæ XI. in quibus indulſit, ut ſanctiſſimum Euchariſtiæ Sacramentum ad publicam venerationem exponi poſſet in Capella ſub invocatione S. Joſeph ſita in eccleſia S. Ignatii in Urbe novem diebus feſtum ipſius S. Joſeph proxime antecedentibus, utque Fideles Capellam prædictam viſitantes ſupradictis diebus Indulgentias lucrifacerent, adimpletis tamen nonnullis operibus, quæ in dictis litteris Apoſtolicis leguntur.

12 Miraculorum poſt novendiales preces ſecutorum mentio fit in bullis Canonizationum SS. Franciſci Xaverii, Franciſci Saleſii, Joannis a S. Facundo, & Sanctarum Tereſiæ, & Roſæ Limanæ; item in relationibus quæ olim fiebant a Rotæ Auditoribus, Sanctorum videlicet Iſidori Agricolæ, Thomæ de Villanova, Ignatii de Lojola, Ludovici Bertrandi, Petri de Alcantara. Similia occurrunt in Opere de vita, miraculis, & Actis Canonizationis S. Didaci, compoſito a Franciſco Penia Rotæ Auditore. Gulielmus Gumppenberg *Atlant. Marian. part.2. num.*884. in Imagine B. Mariæ Virginis de Novendio Matriti in Hiſpania hæc habet: *A Novendio nomen habet Imago Beatæ Virginis &c. Cauſa hujus tituli eſt, quia obſervatum a curioſis eſt, novem omnino dies requiri, ut quis, quod vult a Deipara, hic impetret &c. Nam & Virgo propitia iis fuit, quos in nonum uſque diem conſtantes invenit*. Et de eadem Virgine ſcribens ſubjicit Joannes Euſebius Nieremberg *in trophæis Marianis lib.5. cap.62. Mulier quædam pauperrima, membrorum uſu deſtituta, exhibito Beatæ Virgini novem dierum honore, priſtinæ reſtituitur ſanitati. A quo quidem novenario dierum numero nomen illi ſanctæ Imagini factum memorant*.

13 Abſit, ut preces novendiales improbemus. Preces diuturniores, ceteris paribus, ſunt majoris meriti, quam breviores. Dum ageremus de *inſtantaneitate* miraculorum, oſtendere conati ſumus, quomodo preces ad novem dies protractæ, poſt quas miraculum ſecutum eſt, ejus *inſtantaneitati* obſtent, vel non obſtent. Hoc unum tantum in præſenti adnotandum videtur, ne vis præciſe in numero novenario conſtituatur, ad avertendam quamcumque ſuperſtitionis ſuſpicionem: preces enim Deus exaudit, quando, & quoties vult. Quod ſi aliquando miracula contigerunt poſt preces novendiales, ſecuta etiam leguntur poſt triduanas. In vita S. Bononii Abbatis Ordinis S. Benedicti ſcripta paulo poſt ejus mortem anno 1026. (legenda in Appendicibus noſtris *tom.* VII.) hæc habentur: *Quædam femina a dæmonio vexata &c. Eccleſiam mox ut fuit ingreſſa... per triduum ibi ſtetit &c. & dæmonium ejecit*. In vita S. Roberti Abbatis Caſæ Dei ſcripta a Marbodo Archidiacono Andegavenſi *lib. 2. num.5.* (*apud Bollandianos ad diem* 24. *Aprilis pag.*323.) hæc ſcripta reperiuntur: *Dum per triduum Cæcus &c. Roberti nomen, cujus fidebat patrocinio, ſæpius iteraret &c. illuxit diu ſepultis orbibus lux mirabilis*. Similia refert Harpsfeldius *in hiſtor. Anglicana cap.*26. *pag.* 41. de S. Davide Archiepiſcopo: *Cum ipſi* (ſermo eſt de parentibus & amicis) *cum puero tres dies, totidemque noctes coram altari ejuſdem eccleſiæ vigiliis, jejuniis, & orationibus ſe dediſſent, divinitus puer a lapide manus evellit*. Ceteriſque omiſſis, in vita S. Mauri Cæſenatenſis ſcripta a S. Petro Damiani hæc habentur (*pag.*335. *oper.*): *Triduo autem poſtquam illuc* (Dæmoniaca) *perducta eſt, vehementi quodam impetu ſanguinem vomuit, & ita malignum Spiritum, a quo tenebatur, ejecit*.

14 De S. Huberto Epiſcopo Leodienſi, cujus interceſſio apud Deum confert adverſus rabidorum canum morſus, nonnulla dicta ſunt *hoc eodem*

libro

libro part. 1. *cap.* 14. *num.* 21. Ut autem ejus interceſſio proſit, novendiales quædam preces inſtitutæ ſunt, quas Theologi Leodienſes, & Examinatores Synodales dictæ diœceſis, poſt diligens examen, ſuo calculo approbarunt anno 1690. Joannes Gerſonius ante trecentos & amplius annos Hubertinum Novendiale improbaverat in ſuo tractatu *de cordis directione, conſiderat.* 16. *col.* 471. *tom.* 3. En verba: *Alios cultus Sanctorum qui ut plurimum ſuperſtitionis habere videntur; ita, quod Novena fiat, & non ſeptimana....quod ad Sanctum Hubertum pro morſu canis rabidi fiant innumeræ particulares obſervantiæ, quæ nullam videntur habere rationem inſtitutionis: Et ita talis ritus tranſit in ſuperſtitionem, quæ nihil aliud eſt, quam vana religio*. Canonicus quidam Remenſis in ſua epiſtola typis edita anno 1701. prædicta Gerſonis auctoritate uſus eſt, improbans novendiales preces in honorem S. Huberti inſtitutas. Præcipua tamen vis non in numero dierum, ſed in iis, quæ fieri præſcripta ſunt dictis novem diebus, quæque ad ſuperſtitionem revocavit, conſtituta eſt. Fuit epiſtolæ reſponſum a Monacho S. Huberti, qui omnem movit lapidem pro ſuperſtitione ab iis, quæ novem diebus fiunt, avertenda. Et in eo quod attinet ad numerum dierum, bene ait, eum ſtatui debuiſſe, ut peregrini, ceterique accedentes ad ædem S. Huberti pro impetranda ſanitate, non incerto, ſed definito tempori adſtricti remanerent. Eliſeus enim Propheta 4. *Regum* 5. Naaman Syro præcepit, ut ſepties in Jordane lavaretur. Tam epiſtola, quam diſſertatio memoratæ legi poſſunt *in hiſtoria critica ſuperſtitionum* Petri le Brun. Ex quibus omnibus fas eſt inferre, non eſſe improbandas novendiales preces, ſed eſſe commendandas, dummodo nihil ſuperſtitionis aut vanæ obſervantiæ adſit vel in numero dierum, vel in iis, quæ dictis diebus fieri præcipiuntur, ſed omnia referantur in honorem Dei atque Sanctorum.

C A P U T X I V.

De Electione Sanctorum in Patronos.

1 PRoſequendo materiam cultus Beatorum & Sanctorum, de qua frequens ſe offert agendi occaſio in ſacrorum rituum Congregatione ordinaria, nunc operæ pretium eſt, ſermonem habere de Sanctorum electione in Patronos.

2 Antiqua itaque & pia conſuetudo eſt Communium, Oppidorum, Urbium, Provinciarum, & Regnorum unum, aut plures Sanctos in Patronos eligendi, quemadmodum videri poteſt apud Theophilum Raynaudum in Opere, quod inſcribitur, *Tituli cultus Sanctorum ſpecialis*, *tom.* 8. & apud Guyet *de feſt. propr. Sanctor. lib.* 1. *quæſt.* 9.

3 Ante decretum ſummi Pontificis Urbani VIII. infra referendum non modo Sancti, ſed etiam Beati paſſim ſeu Beatificatione formali, ſeu Beatificatione *æquipollenti* beatificati in Patronos eligebantur. A Carno-

tenſibus etenim Beatus Hugolinus, a Monaſterio Steinfeldienſi Beatus Hermannus, a quodam Collegio Januenſi Beatus Joannes Eremita, ab Habitatoribus oppidi Montajonis in Etruria Beatus Vivaldus, a Canonicis S. Auguſtini Magni Ducatus Lithuaniæ Beatus Michael Getroſius, a Civitate Varſaviæ Beatus Ladislaus, ab Oppidanis quibuſdam Beatus Amatus Salducienſis, a quadam *Sodalitate*, quæ Bononiæ erecta dicitur *Perſeverantiæ*, Beatus Nicolaus Albergatus, ab Oppidanis caſtri Goriani prope Sulmonem Beata Geruma, a nonnullis Regni Luſitani Beatus Ægidius in Patronos electi ſunt, uti legitur in Actis Bollandianis *tom.* 3. *Martii*, *tom.* 1. *Aprilis*, *tom.* 1. 2. & 3. *Maji*. In vita etiam Beatæ Michaelinæ Tertii Ordinis Minorum dicitur, eam fuiſſe electam in Patronam Civitatis Piſauri; & Henricus Epiſcopus Mantuæ in litteris ad ſummum Pontificem ſcriptis 2. Februarii 1690. teſtatus eſt, Beatam Hoſannam Tertii Ordinis Prædicatorum fuiſſe antiquioribus temporibus electam in Patronam Ditionis Mantuæ; ut & apud Caſtellinum *de certit. glor. Sanctor. pag.* 458. Beatus Gregorius X. dicitur Patronus Civitatis Aretinæ, & apud Molanum *in indiculo Sanctorum Belgii* Beatus Gerlacus electus dicitur in Patronum a quodam Oppido, & a Monialibus cujuſdam monaſterii. Quodque notabilius eſt, ante memorandum infra decretum Urbani VIII. ſacrorum rituum Congregatio approbavit electionem in Patronos quorumdam Beatorum nondum canonizatorum. Die ſiquidem 2. Maji 1619. uti referunt Bollandiani *tom.* 3. *Maji*, eadem Congregatio Miſſam & Officium duplex cum *Octava* Matritenſibus conceſſit in honorem Beati Iſidori tamquam Patroni; die 18. Aprilis 1622. Miſſa & Officium ab ipſa in honorem tunc Beati, nunc Sancti Petri de Alcantara tamquam Patroni conceſſa fuerunt Provinciæ Sancti Joſeph; die 24. Novembris 1625. Civitati & Diœceſi Neapolitanæ facultas data fuit celebrandi Officium & Miſſam de Beato, nunc Sancto Andrea Avellino ejuſdem Civitatis nono Protectore; & die 26. Februarii 1628. exhibito ſæpe memoratæ ſacrorum rituum Congregationi Inſtrumento electionis in Protectorem Civitatis Panormitanæ tunc Beati, nunc autem Sancti Laurentii Juſtiniani, electionem ipſa confirmavit & approbavit, & conceſſit Officium juxta Rubricas. Denique ante Urbani VIII. decretum electiones in Patronos fiebant a Decurionibus Civitatum, nullo requiſito conſenſu Epiſcopi & Cleri; ita ut in Inſtrumento electionis in Patronum tunc Beati, nunc Sancti Andreæ Avellini factæ a Decurionibus Civitatis Neapolitanæ, quod Inſtrumentum eſt typis impreſſum in Actis Beatificationis collectis a Joanne Antonio Caggiano *fol.* 291. mentio quidem fiat facultatis conceſſæ a Vicario Generali Cardinalis Decii Carafæ tunc Archiepiſcopi Neapolitani, ſed cum clauſula, *ad majorem cautelam*, nec ullum habeatur verbum de conſenſu Cleri.

4 At anno 1630. ſacrorum rituum Congregatio ſtatuit, ne in Patronos eligi poſſent, niſi illi, qui coluntur titulo Sanctorum, excluſis Beati-

tificatis; & ut quædam forma in electione Patronorum obſervaretur, Decreto in hæc verba:

Sacra rituum Congregatio, annuente Sanctiſſimo Domino noſtro, in electione Patronorum mandavit, infraſcripta in poſterum ſervari debere; declarans, quod aliter facta electio, nulla ſit ipſo jure.

Primo, quod eligi poſſint in Patronos ii, qui ab Eccleſia univerſali titulo Sanctorum coluntur, non autem Beatificati duntaxat.

Secundo, quod de Patrono Civitatis electio fieri debeat per ſecreta ſuffragia a populo, mediante Conſilio Generali illius civitatis, vel loci, non autem ab Officialibus ſolum, & quod accedere debeat conſenſus Epiſcopi & Cleri illius loci.

Idemque ſervari debeat in Patrono Regni, qui pariter eligi debeat per ſecreta ſuffragia a populo ſingularum civitatum provinciæ.

Et quod Repræſentantibus regnum, civitatem, provinciam nulla competat facultas eligendi Patronos, niſi ad hoc habeant ſpeciale mandatum, & ulterius interveniat conſenſus Epiſcopi & Cleri dictarum civitatum.

Et tertio, quod cauſa electionis novorum Patronorum debeant in ſacra Congregatione deduci, & ab ea examinari, ac demum, cauſa cognita, ab eadem Congregatione approbari & confirmari.

Et, ne præmiſſorum ignorantia ullo umquam tempore poſſit allegari, eadem ſacra rituum Congregatio ſupradictum decretum imprimi & publicari mandavit.

Quod porro Decretum fuit confirmatum ab Alexandro Papa VII. in ſuis decretis de cultu Beatorum editis die 27. Septembris 1659. in quibus ſic legitur: *Firmis quoque remanentibus decretis, nempe, ne Beati in Patronos eligantur, ne eorum natalitia cum Octavis celebrentur &c.*

5 Statutum eſt autem, ut in Patronos ii ſolum eligantur, qui ab Eccleſia univerſali coluntur titulo Sanctorum, non vero Beatificati; vel quia, ſi Beatificati eſſe non poſſunt *Titulares* Eccleſiarum, multo minus eligendi ſunt in Patronos, quorum gradus nobilior eſt, quam *Titularium*, uti arguit Gavantus *in theſauro ſacrorum rituum ſect. 3. cap. 12.* vel quia Patroni, ſaltem principales, coluntur cum *Octava*, & *Octava* quidem ex alibi dictis non conceditur in honorem Beatorum; vel tandem quia non eſt ſatis conveniens, ut quælibet cultus ſpecies Beatis exhibeatur, ut aliquid ſcilicet ſuperſit ipſis tribuendum, quando in album Sanctorum ſolemniter referentur. Statutum eſt etiam, ut electio Patroni Civitatis fiat per ſecreta ſuffragia, ut Eligentium libertas ſit omnino illæſa; & ne fiat ab Officialibus tantum, ſed a Conſilio Generali illius Civitatis: electio quippe Patroni ſignificat nuncupationem voti, quo populus ipſe ſe obligat & obſtringit peccato, ni diem ejus feſtum ſervet, uti bene argumentatur Pignatellus *conſult 79. num.9. tom.4.* Ex eadem ratione ſtatutum eſt, ut electio Patroni Regni fieri debeat per ſecreta ſuffragia a populo ſingularum civitatum provinciæ, & ut Repræſentantibus regnum, civitatem, provinciam nulla competat eligendi facultas, niſi habeant ad hoc ſpeciale mandatum. Ex quo fit ut in Comitiis generalibus, quæ coguntur a De-

curio-

curionibus regni, quos *Deputatos* vocant, non poſſint iidem Deputati valide procedere ad electionem Sanctorum in Patronos, licet in iiſdem Comitiis etiam Eccleſiaſtici interſint; vel quia mandata Deputatorum ſunt generalia pro rebus tantum politicis, minime vero pro rebus ſpiritalibus; vel quia Eccleſiaſtici interveniunt tamquam Regni Proceres, & pro bono regimine Reipublicæ. Statutum eſt prætерea, ut accedere debeat conſenſus Epiſcopi, idque adeo *ſtricte* aliquando ſervandum eſſe, ſacra rituum Congregatio demandavit, ut, facta cum omnibus requiſitis in quodam oppido Belgii electione S. Franciſci Xaverii in Patronum, accedente etiam auctoritate Vicariorum *Capitularium* Audomarenſis, & Hyprenſis, quorum juriſdictioni oppidum ſubjectum erat, ſacra ipſa Congregatio noluerit approbare & confirmare electionem, quamvis de juriſdictione Vicariorum *Capitularium*, Sede Epiſcopali vacante, non dubitaverit; ſed reſponderit die 4. Decembris 1682. exſpectandam eſſe electionem Epiſcoporum, de quorum ſubinde conſenſu doceretur. Statutum eſt pariter, ut intercedere debeat conſenſus Cleri: & ſane ex praxi introductum eſt, ut non ſolum Cleri Sæcularis, ſed etiam Cleri Regularis conſenſus interveniat; aut quia ex ſupradictis electio Patroni referenda eſt inter res ſpiritales; aut quia, cum Clerus & populus ſint duo diſtincta Communia, ex quibus Civitas, vel Regnum conſtituitur, unius votum, vel lex alterum obligare non poteſt; aut demum quia, cum ex infra dicendis debeat Clerus etiam Regularis agere feſtum, & recitare Officium de principali Patrono loci, & ex quadam convenientia Clerus Regularis recitet ut plurimum Officium & celebret Miſſam de Sanctis etiam electis in Patronos minus principales, rationi conſonum omnino eſt, ut in electione Cleri quoque Regularis conſenſus accedat. Statutum denique eſt. ut cauſæ electionis novorum Patronorum in ſacrorum rituum Congregatione examinentur, niſi aliter ſummo Pontifici videatur; cum juxta antiquiorem Conſtitutionem Sixti V. Officia de Sanctis Patronis ab eadem Congregatione concederentur, conſulto ſummo Pontifice. Porro, cum titulus decreti a ſacrorum rituum Congregatione editi die 23. Martii 1630. his verbis conſtet, *Super electione Sanctorum in Patronos*, hinc eſt, quod præſcripta in eodem decreto debent obſervari, ſive agatur de electione Sanctorum in Patronos principales, ſive de electione Sanctorum in Patronos minus principales; ſolumque animadverti poteſt, in electione Sanctorum in Patronos nonnullorum Communium obſervari quidem poſſe regulam, ut non eligantur, niſi illi, qui in Eccleſia univerſali coluntur titulo Sanctorum, minime vero Beatificati, ſed ſervari non poſſe, nec debere formam electionis explendæ in Conſilio Generali Civitatis una cum conſenſu Cleri & populi. Ordines Equeſtres ſub tutela alicujus Sancti ſunt inſtituti: Equites etenim Alæ inſtituti fuerunt ſub Regula Ciſtercienſi, & ſub tutela SS. Michaelis Archangeli, & Angeli Cuſtodis; Equites de Alcantara ſub eadem Regula, & ſub tutela S. Juliani; Equites Monteſiæ ſub eadem Regula, &

Digitized by Google

lii, & ſub tutela B. Mariæ Virginis; Equites S. Stephani ſub Regula S. Benedicti, & ſub tutela S. Stephani Papæ & Martyris; Equites S. Mauritii ſub Regula Ciſtercienſi, & ſub tutela S. Mauritii Martyris legionis Thebææ; Equites S. Joannis Hieroſolymitani ſub Regula S. Auguſtini, & ſub tutela S. Joannis Baptiſtæ; Equites S. Mariæ Teutonici ſub Regula S. Auguſtini, & ſub tutela B. Mariæ Virginis; Equites S. Jacobi de Spata ſub Regula S. Auguſtini, & ſub tutela S. Jacobi Majoris Apoſtoli; Equites S. Mariæ de Mercede, Equites S. Mariæ de Monte Carmelo ſub Regula S. Auguſtini, & ſub tutela B. Mariæ Virginis; Equites Militiæ Chriſtianæ titulo Conceptionis B. Mariæ Virginis ſub Regula S. Franciſci, & ſub tutela SS. Michaelis, & Baſilii; uti legi poteſt apud Aubertum Miræum in Opere *de originibus Equeſtrium Ordinum*, apud Franciſcum Mennenium in Opere, cui titulus, *Deliciæ Equeſtrium, ſive Militarium Ordinum*, & apud Barboſam *in collectaneis* 307. 308. 310. & *quinque ſeqq.*, *collect.* 317. *collect.* 319. & *duabus ſeqq.* & *demum collect.* 323. Quocirca, ſi aliqua Communia hujuſce, aut conſimilis generis Sanctum aliquem eligere velint in Patronum, ſatis erit, ſi accedat conſenſus eorum, qui totum Commune repræſentant, atque obligare poſſunt. Hoc modo Ordo Minimorum elegit in ſui Patronum S. Michaelem Archangelum. Sanctus enim Franciſcus de Paula ejus Inſtitutor S. Michaelem Archangelum habuerat pro ſuo primario Patrono, & ejus electio confirmata fuit a ſummo Pontifice Clemente X. die 16. Auguſti 1670. Eodemque modo Ven. Dei Servus Innocentius Papa XI confirmavit electionem S. Joſeph in Patronum omnium Miſſionum Sinenſium, quæ facta fuerat ab Epiſcopis Vicariis Apoſtolicis apud Sinas a Sede Apoſtolica conſtitutis, prævio conſilio Congregationis de Propaganda Fide, abſque eo quod in ejus litteris Apoſtolicis mentio fiat conſenſus populi aut Cleri.

Innocentius Papa XI. Ad futuram rei memoriam &c. Sacroſancti Apoſtolatus officium humilitati noſtræ ab æterno Paſtore commiſſum ſalubriter exequi, adjuvante Domino, jugiter ſatagentes, illis, quæ cæleſtis favoris ad Chriſtianæ religionis Catholicæque Fidei propagationem, & animarum lucra impetrandi ſtudio a quibuſcumque Chriſtifidelibus, ac præſertim a Catholicis Antiſtitibus in partem ſolicitudinis noſtræ vocatis, Fideique præfatæ propagationi ſedulo incumbentibus laudabili pietate facta eſſe noſcuntur, ut firma atque illibata perſiſtant, Apoſtolici muniminis libenter adjungimus firmitatem. Nuper ſiquidem pro parte Ven. Fratrum Epiſcoporum Vicariorum Apoſtolicorum apud Sinas ab hac ſancta Sede Apoſtolica deputatorum Nobis expoſitum fuit, quod ipſi pro peculiari eorum erga Sanctum Joſephum devotione eumdem Sanctum Joſephum in Rectorem & Patronum omnium Miſſionum, quibus ex dictæ Sedis mandato incumbunt, elegerunt. Cum autem, ſicut eadem expoſitio ſubjungebat, dicti exponentes, præmiſſa, quo firmius ſubſiſtant, Apoſtolicæ confirmationis noſtræ patrocinio communiri, ſummopere deſiderent; Nos ſpecialem ipſis exponentibus gratiam facere volentes, & eorum ſingulares perſonas a quibuſvis &c. cenſentes, ſupplicationibus

eorum

eorum nomine Nobis &c. inclinati , de Ven. Fratrum noſtrorum S. R. E. Cardinalium negotiis Propagandæ Fidei præpoſitorum conſilio, electionem Sancti Joſephi in Rectorem & Patronum Miſſionum hujuſmodi a memoratis Epiſcopis Vicariis Apoſtolicis factam , ut præfertur, auctoritate Apoſtolica tenore præſentium approbamus & confirmamus, illique inviolabilis Apoſtolicæ firmitatis robur adjicimus, ac omnes & ſingulos juris & facti defectus , ſi qui deſuper quomodolibet intervenerint , ſupplemus : Decernentes , eaſdem præſentes litteras firmas validas & efficaces exiſtere & fore , ſuoſque plenarios & integros effectus ſortiri & obtinere , ac illis , ad quos id ſpectat & pro tempore ſpectabit , in omnibus & per omnia pleniſſime ſuffragari ; ſicque in præmiſſis per quoſcumque Judices ordinarios & delegatos, etiam &c. Auditores , judicari & definiri debere ; ac irritum &c. attentari: Non obſtantibus Conſtitutionibus & ordinationibus Apoſtolicis , ceteriſque contrariis quibuſcumque . Volumus autem , ut earumdem præſentium litterarum tranſumptis ſeu exemplis , etiam impreſſis , manu alicujus Notarii publici ſubſcriptis, & ſigillo perſonæ in Eccleſiaſtica dignitate conſtitutæ munitis eadem prorſus fides tam in judicio quam extra illud ubique locorum habeatur,quæ haberetur ipſis præſentibus , ſi forent exhibitæ , vel oſtenſæ . Datum apud S. Mariam Majorem &c. 17. Auguſti 1678. anno ſecundo .

6 Prohibetur , uti vidimus, in allegato Decreto Urbani VIII. ne Beati eligantur in Patronos: extraordinariæ nihilominus quædam conceſſiones poſt Decretum ipſum factæ ſunt ex nonnullis ſpecialibus circumſtantiis non ita facile in exemplum adducendis. Roſa de S. Maria Virgo Limana Tertii Ordinis S. Dominici fuit Beatarum numero adſcripta a Clemente IX. , Sanctarum autem a Clemente X.; ſed,antequam fieret ejus Canonizatio , inſtantibus & ſupplicantibus Carolo Rege Hiſpaniarum, & Marianna Regina,Clemens Papa IX. Beatam Roſam de S. Maria in Patronam principaliorem Civitatis Regum , ſeu Limanæ , & totius Regni Peruviani cum omnibus prærogativis , quæ Patronis principalioribus debentur , auctoritate Apoſtolica elegit & declaravit ; tum , iiſdem Regibus rurſus inſtantibus , Clemens Papa X. inhærens veſtigiis ſui Anteceſſoris eamdem Beatam Roſam de S. Maria elegit pariter & declaravit in principaliorem Patronam omnium & ſingularum provinciarum , regnorum , inſularum , & regionum Continentis totius Americæ , Philippinarum,& Indiarum, non obſtante Decreto de non eligendis in Patronos Beatis , uti legitur *in Conſtit.* 10. Clementis Papæ X. *Bullar. tom.6.*

7 Conſimilis conceſſio facta fuit a memorato Clemente Papa X.in honorem tunc Beati, nunc Sancti Stanislai Koſtkæ ; uti deſumitur ex ejus litteris Apoſtolicis datis die 10. Januarii 1674. *in Bullario Rom. tom.7.pag.* 253. in quibus , poſt expoſitas enixas & iteratas preces Michaelis Regis Poloniæ , & Archiepiſcoporum atque Epiſcoporum , necnon nobilium virorum Senatus Regni, & Magni Ducatus Lithuaniæ, hæc habentur : *Hinc eſt, quod Nos etiam ſupplicationibus &c. inclinati .... quamvis Conſtitutiones Apoſtolicæ,& Decreta Congregationis prædictorum Cardinalium die 23. Martii 1630. ſuper*

Digitized by Google

ſuper ordinatione ſervanda pro Patronis eligendis emanata, electionem Beatorum in Patronos fieri vetent, eoſque ſolum, qui ab Eccleſia univerſali titulo Sanctorum coluntur, non autem Beatificatos duntaxat in Patronos eligi poſſe declarent, nihilominus ad majorem Dei laudem, Divinique cultus augmentum id tendere agnoſcentes, de memoratorum Cardinalium conſilio prædictum Beatum Stanislaum Koſtkam Patronum principaliorem Regni Poloniæ, & Magni Ducatus Lithuaniæ prædictorum, eiſque adjunctarum provinciarum cum omnibus & ſingulis prærogativis, quæ principalioribus Patronis eorumdem Regni, & Magni Ducatus competunt, & quibus prænominati Sancti Adalbertus & Stanislaus, aliique principaliores Patroni Regni, & Magni Ducatus hujuſmodi ibidem de præſenti gaudent, ſeu coluntur, juxta tamen ritum Rubricarum Miſſalis & Breviarii prædictorum, dicta auctoritate tenore præſentium declaramus.

8 A ſacrorum præterea rituum Congregatione confirmata fuit electio in Patronos facta a Civitate Licienſi Orontii, Juſti, & Fortunati, qui, licet Sancti appellentur, re vera tamen cultum tantummodo immemorabilem obtinent, ideoque Beati dicendi eſſent Beatificatione *æquipollenti*. Poſtremum vero, quod ſciam, exemplum conſimilis conceſſionis deſumitur ex hoc Decreto prædictæ Congregationis edito, dum munere fungebar Fidei Promotoris, *in honorem Beatæ Chunegundis Reginæ Poloniæ*, cujus cultus immemorabilis jam fuerat approbatus: *Non minus piis, quam enixis precibus Sereniſſimi Regis Poloniæ, necnon Reverendiſſimi Nuntii Apoſtolici, & Reverendiſſimorum Archiepiſcoporum & Epiſcoporum, ac denique Magnatum totius Regni Poloniæ, Magnique Ducatus Lithuaniæ Sanctiſſimo Domino noſtro Clementi Papæ XI. porrectis pro confirmatione electionis Beatæ Chunegundis ejuſdem Regni Reginæ in Patronam principalem Regni & Ducatus præfatorum, ac pro conceſſione Officii duplicis primæ claſſis cum Octava, cum lectionibus ſecundi Nocturni propriis, & Oratione, itemque pro translatione diei feſti ipſius Beatæ ad Dominicam primam poſt Viſitationem Beatæ Mariæ Virginis ſupplicantium, illiſque a Sanctitate Sua ad ſacrorum rituum Congregationem remiſſis, ſacra eadem Congregatio, referente Eminentiſſimo & Reverendiſſimo Domino Cardinali Albano Regni Poloniæ, Magnique Ducatus Lithuaniæ apud Sedem Apoſtolicam Protectore, re mature perpenſa, auditoque R. P. D. Proſpero de Lambertinis Fidei Promotore, reſcribendum cenſuit pro gratia declarationis in Patronam principalem cum Sanctiſſimo: & quoad lectiones, & Orationes proprias, ac translationem feſti, Dilata: Die* 31. *Auguſti* 1715. *Factaque deinde per me Profecretarium de prædictis Sanctiſſimo Domino noſtro relatione, Sanctitas Sua Decretum ſacræ Congregationis benigne approbavit & confirmavit: Die* 7. *Septembris ejuſdem anni* 1715.

9 Nimirum, quod attinet ad confirmationes electionis in Patronos tum Sanctorum Orontii, Juſti, & Fortunati, tum Beatæ Chunegundis Reginæ Poloniæ, nulla interceſſit derogatio Decreti editi anno 1630. de non eligendis Beatis in Patronos: electio ſiquidem facta fuerat ante dictum Decretum; cumque in Decreto ipſo habeantur verba, *in poſterum*, hinc

intertur, non poſſe id habere vim niſi a die, quo latum fuit; uti animadvertit Guyet *de feſt. propr. Sanctor. lib. 1. cap. 7. quæſt. 10. pag. 45.* ubi ait, *Decretum ejuſmodi vim non habere, niſi in poſterum, ab eo videlicet die, quo ipſum latum eſt; adeoque, quibus in locis certi jam pridem ac determinati habentur Patroni, nihil prorſus eſt innovandum.*

10 Quod autem ſpectat ad exempla Beatæ Roſæ, & Beati Stanislai, interceſſit quidem derogatio Decreti, eademque a ſummis Pontificibus facta eſt, prævio conſilio Congregationis ſacrorum rituum; at magni momenti in utroque exemplo non defuit circumſtantia, quæ præcipue fuit poſita in majori Dei laude, & in Divini cultus augmento, quod derivari poſſe videbatur ex utriuſque confirmatione in Patronos; quemadmodum deſumitur ex citatis litteris Apoſtolicis. Præterquamquod, cum Beata Roſa prima fuerit, quæ ex Indiis Occidentalibus publici cultus honore per Sedem Apoſtolicam decorari meruit, congruum omnino videbatur, ut erga eam inſolita venerationis fieret acceſſio: *Tanto potentius populo Indiarum Occidentalium ejus patrocinium ſperante, quanto eam crebriori & interiori devotione colere & honorare ſtudebit*: ſicuti totidem verbis legitur in ſupra citato Brevi Clementis IX.

11 Verum, exceptis hiſce plane ſingularibus circumſtantiis, in exemplum non facile adducendis, ſemper inconcuſſum permanſit propoſitum ſacræ Congregationis de non admittendis in Patronos illis, qui tantum ſunt beatificati; ſemperque etiam illæſa permanſit obſervantia Decreti circa modum, quo fieri debent Sanctorum electiones in Patronos. Ideoque, cum Carolus II. Hiſpaniarum Rex elegiſſet in Patronum & Protectorem ſuorum Regnorum Sanctum Joſeph, & Ven. Dei Servus Innocentius Papa XI. electionem prædictam confirmaſſet, uti colligitur ex litteris Apoſtolicis ab eo datis die 19. Aprilis 1679. *in Bullar. Rom. tom. 8. pag.* 94. in quibus ſic legitur: *Cum itaque, ſicut dilectus Filius nobilis Vir Gaſpar de Haroy Marchio de Carpio pro dicto Carolo Rege apud Nos & Sedem Apoſtolicam Orator Nobis nuper exponi fecit, idem Carolus Rex pro peculiari ſua erga glorioſum Patriarcham Sanctum Joſephum Beatiſſimæ Virginis Dei genitricis Mariæ Sponſum devotione, univerſa Regna & Dominia ſua illius patrocinio atque protectioni commiſerit, ipſumque Sanctum Joſephum in Patronum & Protectorem eorumdem Regnorum & Dominiorum elegerit, cupiatque propterea, opportune in præmiſſis a Nobis provideri, &, ut infra, indulgeri; Nos pium & religioſum dicti Caroli Regis animum plurimum in Domino commendantes, ſupplicationibus ejus nomine Nobis per præfatum Gaſparem Marchionem ſuper hoc humiliter porrectis inclinati, de Venerabilium Fratrum noſtrorum S. R. E. Cardinalium ſacris ritibus præpoſitorum conſilio, electionem memorati Sancti Joſephi in Patronum & Protectorem Regnorum & Dominiorum præfatorum factam, ut præfertur, auctoritate Apoſtolica tenore præſentium confirmamus & approbamus*; exorta ſubinde controverſia ſuper dicto Brevi, ipſaque delata ad ſacrorum rituum Congregationem, Reſponſum prodiit, quo dictum eſt, Breve idem non ſuffra-

ſuffragari, attenta inobſervantia Decretorum; quod eſt idem ac dicere, eo quia in electione Sancti Joſeph in Patronum non fuit ſervata forma præſcripta in Decreto Urbani VIII. edito, uti dictum eſt, anno 1630. quemadmodum deſumitur ex hoc Decreto ſacræ Congregationis: *Cum pro parte Domini Franciſci Joba &c. Agentis ac Procuratoris Generalis omnium Eccleſiarum Cathedralium, ac totius Status Eccleſiaſtici Regnorum Hiſpaniæ expoſitum ſit apud ſacrorum rituum Congregationem, quod Sereniſſimus Rex Catholicus obtinuit a Sanctiſſimo Domino noſtro Innocentio Papa XI. mediante ſpeciali Brevi die 19. Aprilis 1679. in vim Decreti ipſius ſacræ Congregationis habitæ die 18. Martii &c. confirmationem Patronatus Sancti Joſephi Sanctiſſimæ Virginis Mariæ Sponſi, quem in Patronum & Protectorem ſuorum Regnorum pro peculiari ejus devotione elegerat ac deputaverat; verum, quia nulla in eo fiebat mentio antiquiſſimi Patronatus Sancti Jacobi Apoſtoli in univerſa Hiſpaniarum Regna, propterea, habito recurſu ad Sanctiſſimum pro parte Reverendiſſimi Archiepiſcopi, Cleri, & populi civitatis Compoſtellanæ pro ſuſpenſione executionis dicti Brevis, & remiſſa inſtantia ad ipſam ſacram Congregationem, eadem ſub die 30. Septembris, annuente quoque Sanctiſſimo die 15. Novembris anni proxime præteriti, reſcripſit, Breve præfatum cenſeri conceſſum ſine præjudicio, aut diminutione aliqua Patronatus Sancti Jacobi, juxta formam & tenorem alterius Brevis ſanctæ memoriæ Urbani VIII. de anno 1627. pro Patronatu Sanctæ Tereſiæ. Nunc vero ad inſtantiam præfati Agentis, nomine pariter omnium Eccleſiarum Cathedralium, ac totius Status Eccleſiaſtici Regnorum Hiſpaniæ, ſupplicatum fuit, per eamdem ſacram Congregationem declarari, prædictum Breve Patronatus Sancti Joſephi nedum conceſſum cenſeri ſine præjudicio Patronatus Sancti Jacobi, ſed ulterius in nihilo ſuffragari, perinde ac ſi non emanaſſet. Et eadem ſacrorum rituum Congregatio, referente Eminentiſſimo & Reverendiſſimo Domino Cardinali Carpineo, reſpondit, non ſuffragari Breve, attenta inobſervantia Decretorum ipſius ſacræ Congregationis, & ita declaravit: Die 31. Auguſti 1680.* Quod quidem ſacræ Congregationis Decretum confirmatum eſt litteris Apoſtolicis a Venerabili ipſomet Dei Servo Innocentio XI. datis die 26. Septembris 1680. Quæ tamen ſic proceſſiſſe dicenda ſunt, quia videlicet ſupra indicatæ exortæ fuerant controverſiæ de confirmatione electionis a Rege Hiſpaniarum factæ Sancti Joſeph in Patronum. Si etenim controverſiæ non fuiſſent excitatæ, quemadmodum, inſtantibus Regibus, facta eſt derogatio Decreti de non eligendis niſi Sanctis in Patronos, ita facta fuiſſet ejuſdem Decreti derogatio ſuper defectu conſenſus Cleri & populi: quocirca, ſupplicante Imperatore die 30. Julii 1689. confirmata fuit electio ab ipſo facta S. Roſaliæ in Patronam Regnorum & Provinciarum hereditariarum, non obſtante defectu conſenſus Cleri & populi.

12 In eccleſia caſtri Tarregæ diœceſis Celſonenſis duæ ſanctæ Spinæ Coronæ Domini noſtri Jeſu Chriſti conſervari dicuntur, & ad publicam exponi venerationem, eccleſiamque prædictam viſitantibus conceſſæ Indulgentiæ a Clemente VIII. die 11. Septembris 1604. atque ad eam con-

fluentes beneficia recipere ſoliti eſſe. Cumque, creſcente incolarum devotione, actum fuiſſet de earumdem Spinarum electione in Patronas caſtri, exorta eſt in ſacrorum rituum Congregatione diſputatio, an electio Spinarum Coronæ Domini noſtri Jeſu Chriſti in Patronas fieri de jure poſſet; atque ideo pro recta quæſtionis deciſione juſſum eſt, ut fieret peculiaris congreſſus coram clar. mem. Cardinali Ludoviſio, cui *Secretarius* Congregationis, Fidei Promotor, & Conſultores Theologi intereſſent.

13 Pro parte affirmante animadverſum fuit, in honorem ſacroſanctæ Coronæ ſpineæ Domini noſtri Jeſu Chriſti reperiri eccleſias dedicatas; Pariſiis etenim ædificatum fuiſſe ſacellum, mirabile ac regium opus, a S. Ludovico Rege, & eidem ſacræ Coronæ dicatum ab Odone Sedis Apoſtolicæ Legato, tradunt Du Brevill *in theatro Antiquitat. Pariſien. lib.1.pag.*104. & 105. Ferrand. *diſquiſit. Reliq. lib.1.cap.1. num.*43. *verſic. In ejuſdem*, & Guyet *de feſt. propr. Sanctor. lib.1.cap.6. quæſt.*12.*verſic. Quod ſpectat*. Idemque Ferrandus inſuper advertit, non ſolum Pariſiis erga ſacram ſpineam Coronam religionem ſe continuiſſe, ſed ad alias quoque ſe extendiſſe Eccleſias, cum Lugdunenſis Eccleſia in ſuo *Eccleſiaſticorum rituum codice* exhibeat Euchariſticum de eadem Sacrificium, in quo Sacris operaturus Sacerdos in hunc modum precatur: *Præſta, quæſumus, omnipotens Deus, ut, qui in memoriam Paſſionis Domini noſtri Jeſu Chriſti Coronam ejus ſpineam veneramur in terris, ab ipſo gloria & honore coronari mereamur in cælis*.

14 Illud quoque ponderatum fuit, Patrocinium, generaliter loquendo, ſumi pro auxilio, quod a Deo ſperatur & obtinetur; ideoque, cum a Deo ſperari poſſit & obtineri Patrocinium ratione cultus exhibiti inſtrumentis ſacratiſſimæ Paſſionis Chriſti, nil obſtare videtur, quin Spinæ Coronæ Domini eligi poſſint in Patronas Civitatis, aut Oppidi. Quocirca Ferrandus in citato tractatu *lib.1. cap.3. pag.*131. *in fine*, & 132. *in principio*, & *cap.6. art.1. pag.*200. ait: *Atque hinc ſecundo colligas, Divorum Reliquias olim a Scriptoribus* Patrocinia *fuiſſe nuncupata*; & facit ad rem Synodus habita anno 742. a S. Bonifacio, de qua *lib.5. Capitularium* Caroli Magni *num.*2. *col.*824. ubi ſic legitur: *Servis Dei per omnia omnibus armaturam portare, vel pugnare, aut in exercitum & in hoſtem pergere omnino prohibemus, niſi illis tantummodo, qui propter Divinum miniſterium, Miſſarum ſcilicet ſolemnia adimplenda, & Sanctorum Patrocinia portanda, ad hoc electi ſunt; id eſt unum, vel duos Epiſcopos cum Capellanis Presbyteris Princeps ſecum habeat*; ſubjicitque Ferrandus admonetque lectorem, ut ex hoc videat, quam pie Sanctorum Reliquiæ in caſtris & præliis circumferri conſueverant, ut illi ſcilicet ſuo patrocinio exercitus tegerent ac tuerentur; additque *pag.*201. Suggerium Abbatem S. Dionyſii tradidiſſe Epiſcopis & Abbatibus Inſignia Dominicæ Paſſionis, hoc eſt Clavum, & Coronam Domini, & Brachium Sancti ſenis Simeonis, necnon alia ſanctarum Reliquiarum Patrocinia.

15 Adverti etiam illud potuiſſet, Sixtum Papam V. Archiepiſcopo, *Capitulo*, & Clero civitatis & diœceſis Taurinenſis conceſſiſſe, ut Officium pro-

proprium de ſancta Sindone Domini noſtri Jeſu Chriſti, quæ in eadem civitate Taurinenſi religioſo cultu aſſervatur, recitare poſſent; & Clementem Papam VIII. prævio conſilio Congregationis ſacrorum rituum, lectiones proprias ex Scriptis nonnullorum ſanctorum Patrum collectas infra *Octavam* feſti ſanctæ Sindonis approbaſſe, ut habetur ex ejus litteris Apoſtolicis datis die 30. Maji 1595. item hymnos ſanctiſſimæ Sindonis diligenter examinatos & collectos a Cardinali Bona ſacrorum rituum Congregationem approbaſſe, & ut typis imprimerentur, conceſſiſſe, & recitari mandaſſe ab omnibus, qui ad Officium ejuſdem ſanctiſſimæ Sindonis tenentur; uti colligitur ex Decreto edito die 21. Januarii 1673. cum quibus concordant Apoſtolicæ litteræ, prævio conſilio Congregationis ſacrorum rituum, datæ a Ven. Dei Servo Innocentio XI. die 19. Decembris 1682. & die 3. Aprilis 1683. in quibus conceſſa fuit extenſio ejus Miſſæ & Officii ad parochialem eccleſiam oppidi de Tircheim Auguſtanæ diœceſis, ubi Maximilianus Philippus Bavariæ Dux inſignem conſtrui curaverat Capellam in honorem ſanctæ Sindonis. Et quod magis ad rem facit, animadverti potuiſſet, eamdem Congregationem piis precibus ejuſdem Maximiliani induſiſſe, ut in poſterum in honorem inſignis Reliquiæ unius Rami quinque Spinarum Coronæ Domini noſtri Jeſu Chriſti, qui aſſervatur in eccleſia aulica *Electoralis* palatii civitatis Monachienſis, celebrari poſſet feſtum cum Officio & Miſſa de Corona Domini ſub ritu duplici majori ſemel in anno, in *Quadrageſima*, die Lunæ poſt *Dominicam* Paſſionis in prædicta eccleſia, & in tota civitate Monachienſi, atque ejus ſuburbiis; uti deſumitur ex Decreto edito die 11. Januarii 1681. quod fuit confirmatum litteris Apoſtolicis in forma Brevis datis a Ven. Dei Servo Innocentio XI. die 30. Januarii ejuſdem anni.

16 Verum negans opinio probabilior & tutior viſa eſt, & a ſacra Congregatione recepta die 20. Septembris 1681. eligi videlicet non poſſe in Patronas Civitatis, aut Oppidi Spinas Coronæ Domini noſtri Jeſu Chriſti: quemadmodum enim nomen particularis Patroni Chriſto Domino noſtro convenire non poteſt, ſed ſolum Sanctis, ita inſtrumenta glorioſiſſimæ Paſſionis ejuſdem, & ideo etiam Spinæ, utpote relatæ ad ipſum, eligi non poſſunt in Patronas alicujus Civitatis, aut Oppidi; uti bene ponderat Guyet *de feſt. propr. Sanctor. lib.* 1. *cap.* 5. *quæſt.* 3. *pag.* 40. ubi, propoſita quæſtione, *An Chriſtus Dominus dici poſſit Patronus proprius earum eccleſiarum, quæ vel ipſimet uti Salvatori nominatim, vel ſub titulo ſanctæ Crucis, aliove ad ipſum pertinente dedicantur*, ait: *Attamen, cum nec uſus huic locutioni conſonet, quippe quæ nullum, quem ſciam, ſanctorum Patrum habet auctorem, illam præterea ratio non una diſſuadet: tum quia Chriſtus talis non eſt, qui in Patronum particularem eligi debeat, cum ipſe communis ſit omnium Advocatus apud Patrem, ceteri vero Sanctorum Advocati apud ipſum, nec apud Patrem, niſi mediante ipſo:* Unus eſt, [*ait Apoſtolus*] mediator Dei & hominum Homo Chriſtus Jeſus; *tum quia ſic eſt Advocatus noſter apud Patrem, ut non ſolum impetrator,*

Digitized by Google

trator, ſicut alii omnes Sancti, ſed ſit etiam ipſemet auctor & largitor bonorum, quæ a Patre pro nobis poſtulat, immo quod Patronorum haud proprium eſt, Ille erit Judex noſter, qui modo Advocatus noſter eſt, *ait Sanctus Auguſtinus ſerm.*170. *de tempore*. Suadent nimirum hæc omnia, non poſſe Inſtrumenta Dominicæ Paſſionis, ideoque nec Spinas Coronæ Domini eligi in Patronas alicujus Civitatis, aut Oppidi.

C A P U T X V.

De Cultu Sanctis in Patronos electis exhibendo.

1 Agimus in hoc capite de cultu Sanctis Patronis exhibendo, ut ex inſcriptione apparet. Nonnulli Sancti in Patronos electi civitatibus, & oppidis nomen dederunt. Plura in rem hanc afferri poſſent exempla: a Sancto quippe Severino Epiſcopo Septempedano Septempeda Sancti Severini nomen accepit; a Sancta Chriſtina fanum Sanctæ Chriſtinæ in Aragonia; a Sancto Dominico Dominicopolis in America Septentrionali; a Sancto Leone oppidum Sancti Leonis in Ducatu Urbini; a Sancto Maglorio fanum Sancti Maglorii in Britannia minori; a Sancto Ivone fanum Sancti Ivonis in Anglia; a Sancto Miniate fanum Sancti Miniatis in Etruria; a Sancto Amando fanum Sancti Amandi in Flandria; a Sancta Agatha fanum Sanctæ Agathæ in Regno Neapolitano. At, cum hæc & ſimilia non ſpectent ad cultum, qui rite & ordine Sanctis Patronis præſtari debet, omiſſo hoc genere cultus, operæ pretium eſt cetera recenſere, quæ ad cultum ordinarium Sanctis Patronis exhibendum jure ſpectant.

2 Duplex eſt ſpecies Patronorum, cum alii ſint principales, alii minus principales. De Patronis principalibus in eccleſiis eorum locorum, quorum ſunt Patroni, recitari debet Officium ſub ritu duplici primæ claſſis cum *Octava*, & ſub eodem pariter ritu celebranda eſt Miſſa, cum Miſſa debeat eſſe conſentanea Officio; & Regulares etiam tenentur ad feſtum & Officium de principalibus Patronis, ſed non tenentur ad *Octavam*, juxta Decretum Congregationis ſacrorum rituum editum die 27. Martii 1628. Quoad Patronos vero minus principales, dici quidem debet Miſſa cum Officio ſub ritu duplici, attamen non primæ claſſis, nec cum *Octava*, ſed ſub ritu duplici majori per annum, vel ſecundæ claſſis, juxta varias Scriptorum opiniones: &, licet laudabile ſit, ut Regulares ſe in recitatione Officii & celebratione Miſſæ de Sanctis Patronis minus principalibus conforment Clero Sæculari, ad id tamen non tenentur. Quæ omnia deſumuntur ex Rubricis Breviarii *de Officio duplici num.*1. *de Octava num. pariter* 1. *de Commemorationibus num.*3. & late proſequuntur Caſtald. *in prax. cæremon. lib.*2. *ſect.*5. *cap.*2. *num.*5. Gavant. *in theſauro ſacrar. cæremon. ſect.*3. *cap.*12. Quartus *ad rubricas Miſſalis part.*1. *tit.*1. *dub.*2.

3 Aliæ adſunt differentiæ inter Sanctos Patronos principales, & minus princi-

principales : nam , omiſſa quidem nunc celebratione feſti *de præcepto*, quæ competit Sanctis Patronis principalibus , nec ullo modo competit minus principalibus , de hac quippe re infra habebitur ſermo ; unus tantum Sanctus eligi poteſt in Patronum principalem , contra plures Sancti eligi poſſunt in Patronos minus principales juxta auctoritates ſupra allatas , quibus addere tantum opus eſt binas limitationes a ſacrorum rituum Congregatione ex ſpecialibus facti circumſtantiis admiſſas .

4 Graves contentiones cum magno publicæ quietis , & animarum ſalutis diſpendio in Regno Navarræ excitatæ ſunt ſuper patronatibus Sanctorum Firmini Martyris , & Franciſci Xaverii Confeſſoris . Delata fuit controverſia ad ſacrorum rituum Congregationem, deinde ad Rotæ Auditorium , eademque in medio remanſit , cum judicatum fuerit, probationes hinc & illinc allatas neutri partium ſuffragari, immo in pluribus deficere. Ad ſedandam autem hanc controverſiam, accedente conſilio Congregationis ſacrorum rituum, Alexander VII. omnibus Conſtitutionibus contrariis derogavit , juſſitque , ut Sancti Firminus Martyr , & Franciſcus Xaverius colerentur in Regno Navarræ tamquam Patroni æque principales, uti deſumitur ex litteris Apoſtolicis ab eodem datis die 14. Aprilis 1657. typis impreſſis *tom.6. pag.54. Bullarii Romani* , in quibus ſic legitur : *Clero Sæculari & Regulari, necnon Univerſitatibus & populo Pampilonenſi totiuſque Regni Navarræ harum ſerie injungimus , ut quotannis , tamquam de Patronis æque principalibus dicti Regni , ex præcepto Eccleſiæ recolant feſta præfatorum Sanctorum Firmini Martyris , & Franciſci Xaverii Confeſſoris , eorumdemque Officia & Miſſas cum Octavis æque in poſterum recitent ac reſpective celebrent*.Nec diſſimile eſt exemplum , quod deſumitur ex litteris Apoſtolicis in forma Brevis datis a Ven. Dei Servo Innocentio XI. die 24. Septembris 1686. in quibus ad petitionem Joannis Poloniæ Regis illuſtris & totius Regni,prævio conſilio Congregationis ſacrorum rituum, S.Hyacinthum Confeſsorem Ordinis Prædicatorum Patronum & Protectorem Regni , & Magni Ducatus Lithuaniæ,eiſque adjunctarum provinciarum eodem modo æque principalem, ac Beatum Stanislaum Koſtka, declaravit, derogando quibuſcumque, quæ in contrarium facere poſsent , tum ad fovendam pietatem Regis & Regni,tum ad ſedandas controverſias ex præcedenti electione Beati Stanislai in Patronum principalem exortas .

5 Altera limitatio ex eadem cauſa deſcendens , ad avertendos videlicet animorum motus, & ad ſedandas contentiones, ſtatuta fuit a ſacrorum rituum Congregatione pro Civitate Neapolitana : licet enim , uti dictum eſt , plures Sancti eligi poſſint in Patronos minus principales , cum tamen in ſimilibus electionibus , quæ fiebant in Civitate Neapolitana , perturbationes exorirentur , ſacrorum rituum Congregatio die 22. Auguſti 1699. ſtatuit, non eſse amplius admittendas inſtantias dictæ Civitatis pro approbatione electionis Sanctorum in Patronos, idque Decretum fuit confirmatum die 12. Septembris 1716. occaſione , qua , referente Cardinali de Schra-

Schratempach, petebatur confirmatio electionis S. Mariæ Magdalenæ in Patronam minus principalem ejuſdem Civitatis Neapolitanæ.

6 At, redeundo ad feſtum *de præcepto*, quo Sanctorum principalium Patronorum dies coluntur, ſciendum eſt, nomine Henrici IV. Galliæ Regis Cardinalem d'Oſsat ſummo Pontifici Clementi VIII. expoſuiſse, feſtorum *de præcepto* numerum adeo excrevíſse, adeoque hominum ejus Regni numerum propter bella fuiſse imminutum, ut expedire videretur, nonnulla delere feſta, & principaliora dumtaxat in honorem Domini, Beatiſſimæ Virginis, Apoſtolorum, & aliquorum Sanctorum obſervanda demandare; uti colligitur ex epiſtola ejuſdem Cardinalis 170. *lib.* 3. *editionis anni* 1708. Quid tunc actum, ſeu decretum fuerit, ignoratur; immo ex citata epiſtola potius deſumitur, ſummum Pontificem noluiſse petitioni aſſenſum præſtare, prout etiam adnotavit Thomaſſinus in tractatu *de feſtis lib.* 1. *cap.* 11. *num.* 15. Id vero, quod factum non fuit a Clemente VIII. factum ſubinde eſt ab Urbano VIII. Confugientibus ſiquidem ad ſummum hunc Pontificem Archiepiſcopis & Epiſcopis per varias regiones conſtitutis, necnon exclamantibus pauperibus contra multitudinem feſtorum ob neceſſitatem quotidiani victus ſuis laboribus ſibi comparandi, Pontifex, habito conſilio Congregationis ſacrorum rituum, Conſtitutionem edidit anno 1642. quæ eſt in ordine 291. *Bullarii tom.* 5. in qua dies expreſſit pro feſtis ex præcepto colendis, &, quod quidem attinet ad Sanctos Patronos, ſtatuit, unum tantum ex principalioribus Patronis in quocumque Regno, ſive provincia, & alium pariter principaliorem Patronum in quacumque civitate, oppido, vel pago colendum eſse cum obſervantia feſti *de præcepto*. Porro his cohærenter, cum Conſilium & populus Clerusque Cajetæ Sanctum Montanum, cujus corpus requieſcit in eccleſia Monialium Tertii Ordinis S. Franciſci, elegiſset in Patronum minus principalem, & ſacrorum rituum Congregationi ſupplicaſset pro approbatione, necnon pro celebrando die ejus anniverſario uti feſto *de præcepto*, Congregatio, referente Cardinali Ferrario, electionem S. Montani in Patronum confirmavit, ſed annuere noluit petitioni feſti *de præcepto*, cum S. Montanus electus eſset in Patronum minus principalem.

7 Aliquando tamen, & ex ſpecialibus circumſtantiis in exemplum non ita facile adducendis eadem ſacrorum rituum Congregatio indulſit, ut celebraretur feſtum *de præcepto* in honorem alicujus Sancti Patroni, licet minus principalis. Urbanus VIII. ſuis litteris in forma Brevis datis die 23. Auguſti 1640. approbavit electionem in Patronum Civitatis, & Regni Neapolitani S. Dominici Confeſsoris. Annis aliquot elapſis, inter Præſides theſauri S. Januarii, & Fratres S. Dominici magna exorta eſt controverſia, cuinam deberetur principalis Patronatus Regni, Sancto ne Januario, an potius Sancto Dominico: Eminentiſſimi autem Patres, bene & mature perpenſis hinc & illinc adductis, cenſuerunt, Patronatum principaliorem deberi S. Januario, & proinde de eo, tamquam principaliori Patrono, fieri debere

debere feſtum *de præcepto* per totum Regnum,uti colligitur ex Decreto edito die 4. Auguſti 1663. Quia vero exiſtimari potuit, eodem Reſcripto imminui devotionem Regni erga S.Dominicum, cum ſupplicatum fuiſſet pro facultate celebrandi feſtum hujus Sancti *de præcepto* in Regno Neapolitano, ejuſque Officium cum *Octava* celebrandi, prævio conſilio Congregationis ſacrorum rituum, Alexander Papa VII. prædictæ annuit petitioni, derogando quibuſcumque contrariis, ideoque indulgendo, ut in Regno Neapolitano Sanctus ipſe Dominicus, licet Patronus minus principalis, cultum obtineret de jure tantum debitum Patrono principali; uti colligitur ex Conſtitutione Alexandrina 151. *Bullarii tom 6.*

8 Hæc quoad feſtum *de præcepto* celebrandum in honorem Sancti Patroni principalis: nunc autem opportunum eſſe videtur,nonnulla in genere inſuper addere pertinentia ad feſta *de præcepto*, quæ ſequentibus propoſitionibus exponuntur.

9 Prima eſt, non poſſe Principem ſæcularem conſtituere, ſeu facere feſtum aliquod *de præcepto*, cum id tantummodo ſpectet ad Poteſtatem Eccleſiaſticam; uti late probant Fagnanus *in cap. Conqueſtus,num.*58. *& ſeqq. de feriis*, Anaclet. *ad tit. Decretal. de feriis tit.*2. *§.*1. *num.*3. Thomaſſinus in tractatu *de feſtis lib.*1. *cap.*17. *num.*16. Quocirca, cum Senatus Mediolanenſis per litteras encyclicas,& Gubernator per edictum publicum præcepiſſent, ut populi abſtinerent ab operibus ſervilibus, prout ſervatur ceteris diebus feſtis *de præcepto*, die S.Dominici; Innocentius X. prævio conſilio Congregationis ſacrorum rituum, litteras, & edictum nulla ſeu irrita declaravit; ut habetur in ejus Conſtitutione 53. *Bullarii tom 6.* cui conſonat Conſtitutio 31. Innocentii XII. in ſuo *Bullario particulari*.

10 Secunda propoſitio eſt, ultra feſta *de præcepto* in citata bulla Urbani VIII. recenſita, ſan. mem. Clementem XI. decreviſſe, ut feſtum Conceptionis B. Mariæ Virginis immaculatæ in univerſo terrarum orbe celebraretur, & comprehenderetur ſub præcepto feſtorum, uti deſumitur ex ſequenti ejuſdem Conſtitutione (*tom.x. Bullar. Rom. nov. edit. pag.*206.): *Commiſſi Nobis divinitus ſacroſancti Apoſtolatus officii exigit ratio, ut glorioſiſſimæ Virginis Dei Genitricis Mariæ, cujus Conceptio gaudium annuntiavit univerſo mundo, venerationem & cultum plurium Romanorum Pontificum Prædeceſſorum noſtrorum more ampliare ſtudentes in terris illius, quæ ſuper choros Angelorum exaltata pro populo Chriſtiano ſedula exoratrix apud eum, quem genuit, aſſidue intercedit in cælis, potentiſſimam opem in tot tantiſque, quibus premimur, Chriſtianæ Reipublicæ & Catholicæ Eccleſiæ neceſſitatibus, quantum Nobis ex alto conceditur, promereri jugiter ſatagamus. Sincera itaque noſtra erga eamdem auguſtiſſimam cæli Reginam, Patronam & Advocatam noſtram devotione Incitati, feſtum Conceptionis ipſius Beatæ Mariæ Virginis immaculatæ ubique terrarum in poſterum ab omnibus & ſingulis utriuſque ſexus Chriſtifidelibus, ſicut alia feſta de præcepto, ſervari & celebrari, ac ſub præcepto obſervationis feſtorum comprehendi, auctoritate Apoſtolica tenore præſentium decernimus, præcipimus, & mandamus.*

11 Tertia propoſitio eſt, præter feſta *de præcepto* juxta bullam Urbani VIII. in Eccleſia univerſali colenda,& præter aliud additum a ſan.mem. Clemente XI., alia reperiri feſta *de præcepto* pariter recolenda nonnullis in locis ex ſummorum Pontificum Conſtitutionibus. Ad petitionem quippe Caroli II. Regis Hiſpaniarum, & Mariannæ Reginæ, ſan. mem. Clemens Papa X.de conſilio Congregationis ſacrorum rituum conceſſit,ut in omnibus Hiſpaniarum Regnis feſtum Beati Ferdinandi Regis *de præcepto* ſervaretur,uti colligitur ex ejus litteris Apoſtolicis datis die 26.Auguſti 1673. & Ven. Dei Servus Innocentius Papa XI. in ſuis litteris Apoſtolicis datis die 23. Februarii 1677. ad petitionem ejuſdem Caroli Regis Hiſpaniarum decrevit, ut perpetuis futuris temporibus feſtum S. Auguſtini in univerſis Hiſpaniarum Regnis *de præcepto* ſervaretur.

12 Quarta propoſitio eſt, in ſua diœceſi poſſe Epiſcopum de conſenſu Cleri & populi feſtum inſtituere *de præcepto*, uti probat Textus *in can. Pronuntiandum, de Conſecrat. diſt.*3. & *in cap. Conqueſtus, de feriis*. Licet autem nonnulli velint,conſenſum populi ex conſuetudine amplius non requiri, nemo tamen eſt qui excludat conſenſum Capituli: Pirhing. *in jus Canon. tom.*2. *lib.*2. *tit.*9. *de feriis* §. 2. *num.*10. Filiuc. *oper. moral. tom.*2. *tract.*27. *cap.*6. *num.*86. Caſtropal. *oper.moral. tom.*2. *tract.*9. *diſput.*1. *part.*1. *punct.*2. *num.*6. Azor. *inſtit. moral. part.*2. *lib.*1. *cap.*26. *quæſt.*1. & 2. Diana *in edit. coord. tom.*3. *tract.*3. *reſolut.*89. *num.*2.

13 Quinta propoſitio eſt, non expedire, niſi ad ſummum graviſſimæ urgeant circumſtantiæ, ut ab Ordinariis in propriis diœceſibus nova feſta *de præcepto* inſtituantur. Celebris enimvero eſt ſuper hoc argumento ſermo Gerſonis habitus in Concilio Remenſi anni 1408. multaque ſuper eodem argumento collecta legi poſſunt apud Thomaſſinum in tractatu *de feſtis*, &.quod notabilius eſt,urget allata bulla 291. Urbani VIII. *Bullarii tom.*5. *pag.*411. in cujus §.3. habentur hæc verba: *Ne autem dies feſtos a locorum Ordinariis nimia aliquorum facilitate, aut populorum importunitate deinceps iterum multiplicari contingat, eoſdem Ordinarios in Domino monemus, ut, ad Eccleſiaſticam ubique firmandam æqualitatem, de cetero perpetuis futuris temporibus ab indictione ſub præcepto novorum feſtorum ſtudeant abſtinere.*

14 Ultima tandem propoſitio eſt, poſt editam ſæpe memoratam bullam Urbani VIII. a multis Epiſcopis quæſitum fuiſſe, an ea comprehenderentur feſta ex voto alicujus perſonæ, aut Communis introducta: & a ſacrorum quidem rituum Congregatione hoc prodiit Reſponſum ab eodem Urbano VIII. approbatum:

Die 18. *Aprilis* 1643. *De feſtorum obſervatione.*

Quæſitum fuit a multis Epiſcopis,an Conſtitutio ſuper obſervatione feſtorum comprehendat feſta ex voto alicujus perſonæ, vel Communitatis introducta: & interrogatis prius Conſultoribus ſacræ Congregationis, qui poſt latum ſuffragium receſſerunt; Frater Lucas dixit, Conſtitutionem tollere feſta de voto; P. Alciatus, feſta de voto eſſe ſublata, quia votum non obligat ſucceſſores, ſed habendam rationem

nem dictorum feſtorum ; Abbas Hilarius, ſucceſſores non teneri ex voto , ſed ex directione Communitatis , accedente authoritate Epiſcopi , ideoque Conſtitutionem tollere feſta de voto pro iis , qui non voverunt , ſecus pro illis, qui voverunt; R. P. D. de Rubeis, feſta de voto remanere in diſpoſitione juris communis ; R. P. D. Sacriſta , tolli ex vi clauſularum derogatoriarum in fine bullæ , quæ tollunt omnia Statuta , etiam juramento firmata ; Eminentiſſimus Cardinalis Sacchettus , ſucceſſores non obligari , voventes obligari ; Pamphilius in eodem, & in derogatoriis tolli Statuta juramento firmata ; Roccius in eodem ; Fallottus , teneri ad feſta de voto qui voverunt , & non eſſe edendum Decretum generale, ſed reſpondendum ad particularia ; Franciottus , teneri qui voverunt uti particulares. & reſponſiones dandas tantummodo petentibus , vel dicta feſta ponenda ſub feſtis de devotione ; Bragadinus in eodem ; Cæſarinus in eodem . Ideoque ſacra Congregatio unanimi conſenſu Decretum deſuper conceſſit tenoris ſequentis :

Propoſito dubio ad inſtantiam quamplurium Reverendiſſimorum Epiſcoporum, An , ſtante Conſtitutione Sanctiſſimi Domini noſtri Urbani Papæ VIII. ſuper obſervatione feſtorum , quæ incipit , Univerſa, *idibus Septembris 1642. promulgata , Univerſitates ſeu Communitates civitatum ſeu locorum teneantur ex præcepto ſervare feſta ex voto eorumdem inducta ; die 19. Aprilis 1643. ſacra rituum Congregatio , referente Eminentiſſimo & Reverendiſſimo Domino Cardinali Sacchetto , cenſuit , ex diſpoſitione Conſtitutionis prædictæ perſonas voventes tantum teneri. Quam ſacræ Congregationis ſententiam ſibi relatam Sanctiſſimus Dominus noſter laudavit & approbavit ; dixitque , intentionem ſuam fuiſſe, per eam Conſtitutionem tollere feſta de voto quoad vim præcepti , & reducere illa ad inſtar feſtorum de devotione , reſervata obligatione ratione perſonalis contractus ex vi voti provenientis ipſiſmet perſonis tantum , quæ voverunt .*

C A P U T XVI.

De Imminutione Feſtorum de præcepto .

1 POST primam hujus noſtri Operis editionem frequens ſe obtulit occaſio differendi de imminutione feſtorum *de præcepto*. Nonnulli Italiæ Epiſcopi , dum Bononiæ morabamur , datis ad Nos litteris rogarunt, ut eam a ſummo Pontifice impetraremus. Ad ſummum Pontificatum poſtmodum evecti, tum eorum , tum aliorum ultra montes Epiſcoporum querelas audivimus de nimia feſtorum multitudine. Nihil in re tanti momenti ſtatuere voluimus , antequam eorum conſilium , quos eramus requiſituri , audiremus . Utque illud Nobis non temere , ſed debita cum maturitate exhiberetur , neceſſarium eſſe exiſtimavimus diſſertationem ſuper eo argumento exarare, eamque tranſmittere nedum ad nonnullos S. R. E. Cardinales , eoſque præcipue qui Archiepiſcopi ſunt & Epiſcopi , alioſque viros doctos in Urbe degentes , verum etiam ad Archiepiſcopos & Epiſcopos ultra montes : & jam multorum reſponſiones advenerunt ,

runt, ſed aliæ expectantur. Quid in re tanti momenti Nobis faciendum ſit, ignoramus. Poſtquam quæ deſiderantur reſponſiones ad Nos pervenerint, & aliquod temporis ſpatium inter tot, quibus affligimur, calamitates, labores, & magnam aliorum negotiorum molem habere licebit, eruditas aliorum reſponſiones omni diligentia legemus, Deumque optimum maximum exorabimus, ut Nobis ad recte deliberandum præſto ſit. Interea tamen, ne noſtræ qualiſcumque diſſertationis memoria pereat, eam in novam hanc Operis noſtri editionem inſerimus; eoque libentius, quod ejus materia cohæret dictis in capite præcedenti.

DISSERTATIO

De Feſtorum de præcepto imminutione.

2 Vix ad hanc ſupremam Sedem evecti ſumus, cum ſtatim ſolicite poſtulatum eſt, ut feſti imminuerentur dies; quæ res Nobis accidit minime nova: nam cum Bononiæ moraremur, nonnulli Lombardiæ Epiſcopi ad Nos confugerant, ut primariam hujuſce poſtulationis partem apud Pontificem ageremus.

3 Aſſiduum ac vehemens Nobis ſuper hac re ſtudium ſignificavit Siciliarum Rex; cujus voluntati favent non ſolum totius Regni Epiſcopi, verum etiam Cardinalis Archiepiſcopus Neapolitanus, & Archiepiſcopus Tarentinus.

4 Copioſiſque ſcriptis ad Nos miſſis huic ſententiæ accedit, idemque urget Bambergæ Epiſcopus ac Princeps, qui non modo pro ſua diœceſi, ſed pro univerſa Germania poſtulavit.

5 Ut autem clarius appareant, quæ ſuper hac re proponuntur, ad hæc capita poſſunt revocari, videlicet ad contemptum eorum, quæ diebus feſtis fieri deberent, nec tamen fiunt; ad intemperantiam & ebrietatem, quæ diebus feſtis frequentior eſt, quam profeſtis; & ad graviſſimum damnum, quod in magnam hominum partem manat, qui, cum non poſſint diebus feſtis ſe operibus exercere, interclusam habent viam ad victum ſibi parandum, ſuaſque familias ſuſtentandas, quæ incommoda nimio feſtorum numero adſcribuntur.

6 In ſecundo libro Conciliorum magnæ Britanniæ & Hyberniæ Londini impreſſo *anno* 1737. *pag.* 560. occurrit ſermo habitus 1332. a quodam Simone Archiepiſcopo Cantuarienſi in Concilio Machfeldenſi, in quo priuſquam ad feſta ſtatuenda deveniatur, quæ in illo Regno tunc Catholico celebranda erant, fere omnia recenſentur incommoda, quæ ſuperius explicavimus: *Quod in Electorum Dei receptum erat honorem, converſum eſt in blaſphemiam & abominationem*; & paulò poſt: *Quod vero ad devotionis parabatur compendium, in diſſolutionis erigitur cumulum; dum in ipſis feſtivitatibus taberna colitur potius, quam eccleſia; comeſſationes & ebrietates uberius abundant,*

dant, quam lacrymæ & orationes; laſciviis inſiſtitur & contumeliis magis, quam otio contemplationis.

7 Aliquid de mercenariis, ſed alio pacto ac ſupra memoravimus, idem Præſul attingit; ita pariter alia ratione de mercenariis agunt illi, qui regionum peritiſſimi ſunt, in quibus Catholici, & Hæretici verſantur: aſſerunt quippe Catholicos exiguis, Hæreticos vero majoribus divitiis affluere, ac proinde Catholicos ſatis anguſte, Hæreticos autem commode ſuis familiis conſulere poſſe; cum majorum dierum numerus pro operibus conficiendis ipſis concedatur.

8 Teſtatur igitur idem Præſul, ob nimiam feſtorum copiam opera cariori pretio vendi; cum Artifices, licet per integram hebdomadam operam non impendant, feſtis diebus impediti, pretium tamen exigunt, perinde ac ſi totius hebdomadæ ſpatio deſudaverint, quod profecto non mediocre affert Reipublicæ detrimentum: *Mercenarii, ſine quorum operibus Reſpublica regi non poterit, ſub colore licito ſic ab operibus mechanicis diebus etiam, quos feſtivos conſtituunt, ac Sanctorum vigiliis abſtinent, licet non minus per hebdomadam capientes propterea de ſalario, per quod utilitas Reipublicæ graviter retardatur, quin potius impeditur.*

9 Poſtremo colligit, ſicuti ceteri omnes, qui magno ſtudio hujuſmodi poſtulationem exhibent, feſtorum numerum eſſe imminuendum: *Quæ quanto magis protenduntur in numero, tanto abundantius cultores abuſionum hujuſmodi in ſuis exceſſibus inſoleſcunt.*

10 In hanc ſententiam unanimes conveniunt tres præclari viri, qui Concilio Conſtantienſi adfuerunt, videlicet Joannes Gerſon, Cardinalis Petrus de Alliaco, & Nicolaus Clemangius, quorum verba ab eorum operibus decerpta, fuſe a Joanne Thiers deſcribuntur in tractatu *de feſtorum dierum imminutione cap.29. pag.162. & ſeqq.*

11 Si libere poſſet reſponderi, ut unuſquiſque ſibi conſuleret, atque adeo quilibet Epiſcopus in ſua diœceſi ſolemnes feſtorum dies obſervandos definiret, rem citius expediremus. Nemo inficiari poteſt, olim ab Epiſcopis dies feſtos, qui in diœceſi rite celebrari deberent, fuiſſe conſtitutos: quam ad rem, plurimis omiſſis, ſatis eſt inſpicere, quæ congeruntur a Thiers in memorato tractatu *cap.42.* & quod legitur *in tom.2. Conciliorum Anglorum pag.711.* & *tom.3. pag.252.* Affirmat Cardinalis de Oſſat *epiſt.181.* ad ſuas preces juſſu Chriſtianiſſimi Regis Clementi Papæ VIII. propoſitas pro feſtorum diminutione in Galliæ Regno, reſponſum fuiſſe, id potiſſimum ad Epiſcopos pertinere: non fuit tamen declaratum, utrum in Synodo, an extra Synodum id ſtatuere poſſent; num conſilium Capituli & conſenſus requireretur, an non, ut apud ipſum Thiers oſtenditur *cap. 42. pag.245.* & apud Guyet *lib.2. de feſt. propr. cap.18. quæſt.6.*

12 Sed cum ea, quæ Cardinalis de Oſſat cum Clemente VIII. agere cœperat, ad finem non fuerint perducta, ut teſtatur Thomaſſinus in ſuo tractatu *de feſtis lib.1. cap.11. num.15.* ſicut etiam Nos ipſi obſervavimus *de*

Cano-

Digitized by Google

Canonizatione lib.4. par.2. cap.15. num.6. pluribus deinde efflagitantibus Epiſcopis, ſummus Pontifex Urbanus VIII. ejuſdem rei examen reſumſit, ac de ea Conſtitutionem promulgavit, quæ *in Bullario tom.5.* 291. numeratur, in qua ſingula feſta, quæ obſervari omnino debent, recenſentur; ideoque facile intelligitur, nullum Epiſcopum, niſi nova ſummi Pontificis auctoritas intercedat, poſſe ab eadem Conſtitutione recedere, indecorumque eſſe Apoſtolicæ Sedi, rem, de qua non ſolum aliquid cognovit, verum etiam decrevit, poſt præfatam Conſtitutionem Epiſcoporum arbitrio committere.

13 Quamobrem cum Pariſienſis Archiepiſcopus Perefixe edictum anno 1666. promulgaſſet, una cum indice feſtorum dierum, quos in ſua diœceſi celebrari mandabat, nonnulloſque in Urbani VIII. Conſtitutione deſcriptos abſtuliſſet; & cum Alexander VII. per ſuum in Galliis Nuntium Roberti Chriſtianiſſimo Regi ſuas detuliſſet querimonias, ipſaſque iterum innovaſſet Pontifex Clemens IX. per Nuntium ſuum Bargellini; anno demum 1668. ab eodem Pariſienſi Archiepiſcopo novus feſtorum index omnino Urbani VIII. Conſtitutioni cohærens, fuit in lucem editus, ut Berninus memorat *tom.4. hiſt. de hæreſ. cap.6. pag.679. & ſeqq.*

14 Ex quibus licet deduci poſſit, nullum debere Epiſcopum poſt Conſtitutionem Urbani peculiari auctoritate feſtorum dierum numerum in ſua diœceſi præſcribere; non tamen inde conſequitur poſt Urbani Conſtitutionem in Pontificis poteſtate non eſſe, feſtos dies vel in aliquibus ſolum diœceſibus, vel in aliquo Regno, immo in Eccleſia univerſali augere, juxta exempla, quæ Nos ipſi produximus *cit.lib.4. de Canonizatione part.2. cap.15. num.10. &* 11. aut, cum juſtæ adſint cauſæ, eorum numerum diminuere, ſive nova accedente Conſtitutione, ſive normam auctoritatemque Epiſcopis demandando, qua id exequi poſſint; cum de diſciplina agatur, quæ ex ſe variabilis eſt, diverſaſque ſemper paſſa eſt vices, ſicut inferius declarabitur.

15 Cum itaque conveniens judicetur feſtorum dierum imminutio, ut ex ſolicitis ſuper hac re poſtulationibus, graviſſimiſque cauſis, quibus illæ nituntur, colligitur; cumque pro certo haberi debeat, id fieri nequaquam poſſe, niſi ſummi Pontificis auctoritas intercedat; ad illud deveniendum eſt, ut rationes potiſſimum afferantur, quibus hoc perfici poſſit, ſi perficiendum omnino videatur.

16 Quod in primis nobis proponitur, examinandum perpendendumque eſt, an e dierum feſtorum indice aliqui ſint eliminandi in Urbani VIII. Conſtitutione recenſiti. Quod ſi fiat, idem prorſus continget, quod factum ab Urbano VIII. in ſua Conſtitutione fuit. Certum enim eſt olim integram Paſchatis hebdomadam, tres Rogationum dies, Sancti Martini diem in præcepto fuiſſe, ut legitur *in can. Pronuntiandum, de Conſecrat. diſt.* 3. inſuper feſtam etiam habitam fuiſſe majorem hebdomadam, ut continetur *in cap. Conqueſtus, de feriis*. Dies quoque S. Franciſci inter feſtos a Sixto IV.

IV. fuit adnumeratus, confirmatuſque a Gregorio XV.; nihilominus ſatis exploratum eſt, nullum horum feſtorum dierum in indice deſcribi, qui in Conſtitutione Urbani VIII. referuntur. Quamobrem P. Lantuſca *in theatro Regularium pag.*281. de feſto S. Franciſci ſermonem habens ita ſcripſit: *Sciendum tamen eſt, quod per Conſtitutionem Urbani Papæ VIII. incipien.* Univerſa, 13. *Septembris* 1642. *hoc feſtum non fuit amplius connumeratum inter feſta de præcepto, ſed tantum de devotione.*

17 Hujuſmodi agendi ratio non modo Urbani VIII. ſed etiam Eugenii IV. deceſſoris ipſius exemplo confirmari poteſt; cum hic Pontifex e numero feſtorum dierum expunxerit celebritates S. Crucis, quæ menſe Majo, & S. Michaelis, quæ menſe Septembri peraguntur, item Sanctorum Innocentium & S. Silveſtri, quos dies ſolemnes jus Pontificium ſupra memoratum conſtituerat; quemadmodum bene animadvertit Alphonſus de Caſarubios *in compendio privilegiorum verb. Feſtivitas pag.*252. ubi hæc habet: *Eugenius IV. dixit, quod Sæculares laborantes in feſtis Sanctæ Crucis, & Sancti Michaelis Septembris, & Sanctorum Innocentium, ac Sancti Silveſtri, non vult, quod peccent mortaliter, niſi venerint in Dominica*; quod pariter confirmant Navarrus *in enchirid. cap.*13. *num.*15. & Sanchez *conſil. moral. lib.*2. *cap.*2. *num.* 15.

18 Sed ut ingenue loquamur, ſententia hæc a plurimis oppugnatur, quorum pietas ac religio non convenit in idem. Et, ſi aliqui dies e feſtorum numero adimantur, plurimi eorum fautores ſtatim inſurgent, turbaſque movebunt, novum hoc Decretum ægerrime ferentes..

19 Quod ſi quis dicat, idem poſt Urbani VIII. Conſtitutionem eveniſſe, at poſtea pios religioſoſque oppoſitores acquieviſſe; reponimus pacem & concordiam (ut putabatur) poſt Conſtitutionem Urbani non fuiſſe conciliatam, ſicut inferius demonſtrabitur. Addi etiam poteſt, ea feſta ab Urbano fuiſſe ſublata, quæ jam in deſuetudinem abierant. Joannes de Sancto Paulo Dublini Archiepiſcopus in ſuis Conſtitutionibus in Concilio provinciali anno 1351. editis, deſcriptiſque *in tomo tertio Conciliorum Angliæ pag.*20. teſtatur, per totum terrarum orbem integram majorem hebdomadam in præcepto non fuiſſe, ſed ſolum ejuſdem feriam ſextam: *Et licet ipſa dies ſit ſanctificata, quæ per univerſum mundum ab obſequiis ſæcularibus reſervetur, & debeat reſervari; quidam tamen de præmiſſis in iſtis partibus immemores, opera ruralia, & ſæcularia eodem die non metuunt exercere. Nos igitur &c.*

20 Fuſius S. Antoninus *in Summa Theologica par.*2. *tit.*9. *cap.*7. *col.*977. hanc deſuetudinem confirmat: *Quædam alia feſta, quæ erant in præcepto, ſunt abrogata per contrariam conſuetudinem, ut communiter dicitur, quoad ceſſationem ab operibus; & iſti ſunt tres dies Rogationum. Item ſeptem dies Paſſionis Dominicæ, idest hebdomada ſancta, & ſeptem Reſurrectionis, ideſt hebdomada Paſchæ, erant antiquitus in præcepto, ut patet de Conſecrat. diſt.*3. *Pronuntiandum; ſed hodie non ſervantur.*

21 Idem

Digitized by Google

21 Idem etiam de feſto S. Franciſci Silveſter Prieras, qui longe ante Urbanum VIII. floruit, ſcriptum reliquit *in Summa ad verb. Dominica*, cujus hæc ſunt verba: *Feſtum autem Beati Franciſci, quod forte Sixtus IV. ſub præcepto poſuerit, tamen modo nullus ſervare tenetur, quia illa Conſtitutio non fuit moribus utentium approbata*. Haud diſſimili modo confirmationem Gregorii XV. P. Guyet commemorat *lib.2. de feſtis propriis cap.18. quæſt.5.*

22 Rejecta hac prima via & ratione, alia ſufficitur, ſcilicet, ut ſublatis, ſeu potius translatis Sanctorum feſtis, quæ per hebdomadam occurrunt, diebus Dominicis eadem celebrentur. Hanc propoſuit ſententiam Præſul Caramuel in epiſtola ad quemdam Romanum Præſulem: *Deſiderarem, omnes, & ſolos dies Dominicos feſtos eſſe; & vix alios. Sed quid de Sanctorum cultu agendum? Conſervarem Quadrageſimales Dominicas; & per reliquas diſtribuerem Apoſtolos, Evangeliſtas, & alios omnes Sanctos, quorum dies obſervamus*: atque huic ſententiæ nonnulli etiam in præſentia favent.

23 Difficile, atque adeo impoſſibile omnino eſt, ſecundam hanc methodum, non dicam omnibus, ſed pluribus ſatisfacere. Antiqua eſt enim Eccleſiæ conſuetudo, ut feſta Sanctorum die obitus, in quo cæleſtem adepti ſunt hereditatem, cultu ſolemni proſequatur. In hymno Confeſſorum in hunc modum canit Eccleſia:

Hac die lætus meruit beatas
Scandere ſedes.

& ſi Officium ad alium diem debeat transferri, ut omnibus jam ſatis exploratum eſt, hæc verba ſubſtituit:

Hac die lætus meruit ſupremos
Laudis honores.

Ut alia plura prætereamus. S. Dominicus in die Transfigurationis Domini obiit, & Paulus IV. Pontifex in Conſtitutione, quæ incipit, *Glorioſus*, (*tom.4. novi Bullarii, pag.346.*) propter feſtos dies Transfigurationis Domini, & Beatæ Virginis, quæ *a Nivibus* nuncupatur, celebritatem S. Dominici duobus ante ipſius mortem diebus ſtatuere coactus, excuſatione utitur, qua aliter fieri non poſſe demonſtrat; cum plane cognoſceret, Sanctos *per anni circuitum die, ut plurimum, qua eos ad cæleſtia Regna migrare contigit, ſanctam venerari univerſalem Eccleſiam*. Præterea ſi feſtis Sanctorum celebrandis Dominici dies aſſignentur, cultus illis diebus præcipue Deo præſtandus, immutato ordine, ſuis Servis concederetur: Micrologus *in lib. de obſervat. Eccleſ. cap.62. de Dominicali Officio non facile prætermittendo*, teſtatur juxta antiquiorem Romanam conſuetudinem, ne Apoſtolorum quidem feſta, quæ in Dominicis contingerent, celebrari fuiſſe permiſſum: *Juxta Romanam conſuetudinem in omni Dominica Eccleſiaſtico conventui cum Officio Dominicæ ſatisfacimus, niſi aliqua multum celebris feſtivitas in ipſo die occurrat, ut feſtum Sancti Joannis Baptiſtæ, vel Sancti Petri Apoſtoli*.

24 Apertius etiam loquitur Radulphus *de Canonum obſervantia propoſit.15. pag.304.* nempe: Feſtum *Matthæi Evangeliſtæ in Dominica non tene-*

tur

tur Romano uſu . & in Adventu , & a Septuageſima uſque in Octavam Paſcha incluſive nullum feſtum agitur in Dominica , quia Dominicæ interim occurrentes propriis hiſtoriis decorantur ...Abuſus ergo eſt nimius,ut feſtum S. Andreæ in Dominica teneatur , cum Romana conſuetudo , Metropolitanum ſtatutum , & omnes de Officio ſcribentes obvient huic modo .

25 Patres vero Concilii Moguntini anno 1549. *cap.61. (collect. Harduin. tom.9. col.2126.)* non ſolum Sanctorum ſolemnitates ad dies Dominicos minime referendas, ſed neque eas , quæ fortuito inciderent , celebrandas eſſe exiſtimarunt , niſi aliqua ex majoribus ſolemnitatibus haberetur : *Sanctorum celebritates in diem Dominicam incidentes cenſemus ſubmovendas , & in feriam aliquam præcedentem , vel ſequentem transferendas , quo Sanctorum omnium Domino ſua conſervetur ſolemnitas , exceptis Beatæ Mariæ , Apoſtolorum , & aliis ſummis feſtivitatibus.* Thiers in ſuo jam citato libro *cap.44. §. 6. edit. Lugd. 1668.* ſententiam a Caramuele excogitatam vehementer improbat , & pravam omnino conſuetudinem appellandam exiſtimat, ſi ad dies Dominicos feſta Sanctorum referantur , cum olim minime probatum fuerit , ut feſtum S. Andreæ die Dominico coleretur : *Ergo ſi Radulphi a Rivo ſententia abuſus eſt nimius , ut in Dominica teneatur S. Andreæ feſtum , quod & novem lectionum , & unius ex Apoſtolis , & antiquiſſimum feſtum eſt ; quantus erit abuſus , ſi ad Caramuelis opinationem , SS. Joachimi , Annæ , Auguſtini , Benedicti , Bernardi , Norberti , Franciſci de Aſſiſio, Franciſci de Paula, Tereſiæ , Ignatii , & cujuſvis Ordinis Religioſi Fundatoris feſta. quæ & nova feſta ſunt , & Apoſtolorum feſtis longe inferiora. ad Dominicas dies revocentur?* Ac deinde illud magnopere exaggerat, quod ſupremus Dominus Famulis ſuis poſthabeatur , cultuſque Sanctis viris mortis die non tribuatur : *Deus enim Sanctorum omnium Dominus , cui peculiari cultu Dominica dei celebritas conſecratur, Servis ſuis ſuum concedat locum oportebit; & falſo ut plurimum in Eccleſiaſticis precibus natalium , natalitiorum , aliæque id genus voces afferentur , quæ alteri quam Sanctorum mortis , ſeu depoſitionis diei , adſcribi non poſſunt .*

26 Poſt ſecundam tertia proponitur methodus , quæ ut melius intelligatur, ſciendum in primis eſt anno 1727. Tarracone habitum fuiſſe provinciale Concilium, ab iiſque Patribus die 12. Decembris ejuſdem anni ad Pontificem Benedictum XIII. epiſtolam miſſam , in qua non ſine mœrore ſignificantes , quantum animarum ſaluti officeret feſtorum contemptus , opportunum remedium adhibendum expoſuerunt, ideoque aut a Pontifice minuenda eſſe feſta , aut concedendum , ut aliquibus egentium multitudo , audita Miſſa , laboribus poſſet ſe exercere; & in eadem epiſtola non ſolum eas ſolemnitates , quas tam quoad Miſſæ præceptum , quam quoad operis ceſſationem obſervandas exiſtimabant , declararuut , verum etiam illas , in quibus audita tantum Miſſa , per reliquum tempus in operibus verſari conſentaneum ducebant : En litteras ipſas Patrum ſubjicimus .

SANCTISSIME PATER.

SYnodus provincialis Tarraconenſis poſt oſcula pedum Beatitudinis veſtræ humiliter ac reverenter exponit, quod in ſeſſione habita ſub die decima octava Novembris proxime præteriti agendo de reformatione, & ſuper ſalutem animarum invigilando, ſedulo diſquiſitum fuit, quodnam remedium videretur proficuum & opportunum ad ſanandum abuſum in dicta provincia communem nimis, quo præceptum Eccleſiæ de omittendo diebus feſtis ſervili labore paſſim atteritur, quem abuſum uti lacrymabilem ruinam animarum Confeſſarii Pœnitentiæ ſacramentum miniſtrantes in dies magis invaleſcere cum dolore cordis intrinſeco deplorant. Et habito ſuper hoc maturo tractatu, unanimiter viſum fuit, præfatum abuſum originem inde traxiſſe, quod nimirum Fideles tam mechanicis operibus inſudantes, quam agrorum cultura, falſa quadam ſpecie neceſſitatis a præcepto ſe eximi facile putant hiſce rationibus. Primum etenim provinciam Tarraconenſem montibus paſſim oppreſſam quaſi quotidiana cultura egere inquiunt, ut terra ſemen ſuum germinet. Deinde tributa, ſeu vectigalia impoſita ſuper frumento, vino, & oleo, & ſuper omnia opera manuum ſuarum indiſpenſabiliter eſſe penſitanda communi conſenſu allegant. Denique addunt, quod feſta de præcepto in hac provincia colenda ſunt quamplurima; quia demptis, quæ ex voto, Titulari, ſeu Patrono in ſingulis reſpective locis coluntur, nonaginta & unum de præcepto numerantur, ſicque qui ex vultus ſudore & labore manuum victum emunt, miſerrime pereunt, niſi diebus feſtis laboribus alioquin vetitis incumbant. Haſce cauſas, quæ veritatis ſpeciem nonnunquam præſeferre videntur, ut neceſſitate compulſi diebus feſtis ſine peccato laborent ruſticani, crebrius quam oportet, congerit humana cupiditas, & vivis adeo coloribus depingit, ut vere ſæpe tranſgreſſores punire, & evitare ſcandala nequeamus. Cupientes ergo tanto damno occurrere, ne cultus feſtorum de medio tollatur, viſum fuit Concilio provinciali debita cum reverentia & humilitate veſtram Beatitudinem ſuppliciter exorare, quatenus indulgere dignetur, vel ut dierum feſtorum numerus minuatur, vel ſaltem in aliquibus Fideles, audita Miſſa, laborare valeant, manentibus cum obligatione integra præcepti omnibus diebus Dominicis per annum, diebus Natalis Domini, & ſequentis Sancti Stephani, Circumciſionis, Epiphaniæ, Reſurrectionis, & ſequentis diei, Aſcenſionis Domini, Pentecoſtes, & ſequentis, & feſto Corporis Chriſti, Sancti Joannis Baptiſtæ, Sanctorum Apoſtolorum Petri & Pauli, Sancti Jacobi Apoſtoli, & omnium Sanctorum, ac etiam quinque feſtivitatibus Beatiſſimæ Virginis Mariæ, ſcilicet Purificationis, Annunciationis, Aſſumptionis, Nativitatis, & puriſſimæ Conceptionis, dummodo reliquis diebus de præcepto, audita Miſſa, tuta conſcientia Fideles in hac provincia Tarraconenſi demorantes laborare publice valeant. Hoc gratuitum donum, utpote unicum ac ſalubre remedium animarum, Concilium provinciale flexis genibus a Beatitudine veſtra humiliter expoſtulat, utque Apoſtolicam Benedictionem ſibi impertiri dignetur Sanctitas veſtra, pro cujus incolumitate, ad bonum totius Eccleſiæ, Deum optimum maximum deprecari diu noctuque

non

non ſuperſedebit. Datum Tarracone die duodecima Decembris anni milleſimi ſeptingenteſimi vigeſimi ſeptimi.

Sanctiſſime Pater.

Veſtræ Beatitudinis
Humil. & Obſequentiſs. Fil.
Synodus provincialis Tarraconenſis.

27 Huic Tarraconenſium. Patrum epiſtolæ reſcripſit ſummus Pontifex Benedictus, ſuiſque Apoſtolicis litteris eorumdem expoſtulationem omnino ita comprobavit.

Venerabilibus Fratribus noſtris Metropolitano Tarraconenſi, & Coepiſcopis in Concilio provinciali congregatis
BENEDICTUS PAPA XIII.

Venerabiles Fratres noſtri, Salutem & Apoſtolicam Benedictionem.

S*Uperabundavimus gaudio, cum synodales litteras a Fraternitatibus veſtris accepimus, & Paſtoralem charitatem percepimus, qua cuſtodire vigilias ſuper gregem veſtrum, Deique honorem tueri & augere ſatagitis. Nihil enim gratius Nobis & jucundius eſſe poterat, quam ut inſignes Eccleſiarum iſtarum Patres, de Divino cultu & animarum ſalute ſolicitos, propoſita opportuna ſervandæ diſciplinæ, & levandæ neceſſitatis ratione, ad hanc Eccleſiarum Magiſtram recurrentes exciperemus. Quod igitur feſtos dies ad ingentem iſtic numerum excreviſſe, & obtenta alendæ vitæ neceſſitate vetitis laboribus aditum jam late aperuiſſe ſignificaſtis; nec ſalubrius remedium eſſe cenſuiſtis, quam ut in aliquibus feſtis diebus Chriſtifideles, audita Miſſa, laborare valeant, integra remanente præcepti obligatione in ceteris feſtis, quæ in synodali epiſtola numeraſtis: Sapientiſſimum conſilium confirmamus & collaudamus: atque, ut Fraternitates veſtræ eo pacto conſcientiarum ſecuritati, & Eccleſiaſticæ obſervantiæ proſpiciant, cupimus & commendamus. Dum autem Tarraconenſi provinciæ gratulamur synodalem celebritatem veteris diſciplinæ decora æmulantem, Fraternitatibus veſtris Apoſtolicam benedictionem peramanter impertimur. Datum Romæ apud Sanctum Petrum ſub annulo Piſcatoris die vigeſima ſecunda Maji milleſimo ſeptingenteſimo vigeſimo octavo, Pontificatus noſtri anno quarto.*

Carolus Archiepiſcopus Emiſſenus.

Cum hoc Pontificium oraculum non niſi Tarraconenſem diœceſim, aliaſque ipſi ſubjectas afficeret; nonnulli Hiſpaniæ Epiſcopi, ut ad ſuas quoque diœceſes extenderetur, petierunt, quibus Pontifex benigne annuit.

nuit. Et ut cetera omittamus, in hujus ſcripti fine, quibuſnam hujuſmodi facultas, poſtquam Nos ad hanc ſupremam Sedem evecti fuimus, collata ſit, deſcribetur. Quamobrem in Tarraconenſi Archiepiſcopatu, & Epiſcopatibus ſuffraganeis, atque in aliis Epiſcopatibus, quos S. Sedes ejuſdem privilegii participes reddidit, quod fuit antea Patribus Tarraconenſibus conceſſum, præter dies Dominicos totius anni, per 17. dies feſtos Miſſam audire, & ab opere ſervili ſe abſtinere Fideles tenentur, in aliis vero 17. feſtivis diebus audita tantum Miſſa laboribus exerceri poſſunt; itaut 17. ſolum ſint dies, quos egentes laboribus tribuere poſſint: nempe die 24. Februarii feſtum S. Mathiæ Apoſtoli, 19. Martii S. Joſeph, 1. Maji SS. Philippi & Jacobi, 3. Maji Inventionis S. Crucis, 26. Julii S. Annæ, 10. Auguſti S. Laurentii, 24. Auguſti S. Bartholomæi, 21. Septembris S. Matthæi, 29. Septembris S. Michaelis, 28. Octobris SS. Simonis & Judæ, 30. Novembris S. Andreæ Apoſtoli, 21. Decembris S. Thomæ Apoſtoli, 27. S. Joannis Euangeliſtæ, 28. SS. Innocentium, 31. S. Silveſtri, & inter mobilia feſta tertius Paſchatis dies, tertius item Pentecoſtes.

28 Qua ratione peractum ſit hoc negotium, accurate perpendere, deinde rem ipſam penitus examinare operæ pretium eſt, ut intelligatur an ex tota rei ſumma tutiſſima norma pro feſtorum imminutione capi poſſit, aut quid ſit addendum, tollendumve, ut aliqua Reipublicæ afferatur utilitas.

29 Pontifex Urbanus VIII. ad hanc imminutionem decernendam aſſiduis expoſtulationibus fuit adductus, ut ex Conſtitutionis proœmio deſumitur: *Plurimorum ſiquidem Fratrum noſtrorum Archiepiſcoporum, & Epiſcoporum per varias regiones conſtitutorum relatione ad Nos pervenit &c.* Et paulo poſt: *Quamobrem dicti Venerabiles Fratres Archiepiſcopi & Epiſcopi Nobis fecerunt ſupplicari, ut in prædictis de Apoſtolicæ poteſtatis plenitudine congruam aliquam iniremus rationem.* Urbanus iſtorum Epiſcoporum deſiderio conſenſit, ſuaque uſus eſt auctoritate: *Nos itaque volentes ex debito Paſtoralis officii providere, & ſanctificationis feſtorum certum deinceps firmare præceptum.* Et cum Conſtitutionem in publicum edidiſſet, quæ ante promulgationem ſatis denunciata non fuit, nec ullo modo denunciari poterat omnibus Catholici Orbis Epiſcopis, qui ad ipſam obſervandam adigebantur, in aliquibus regionibus graves nacta eſt difficultates.

30 Caramuel Auctor contemporalis *in Theologia fundamentali fundam.* 52. *ſect.* 2. duabus de cauſis hanc Conſtitutionem non fuiſſe receptam teſtatur; primum, quia feſtum immaculatæ Conceptionis per ipſam ablatum fuerat, quod deinde a Clemente XI. in priſtinum locum eſt reſtitutum. *Alterum* (inquit) *tolli feſta, quæ populi devotio judicabat præcipua. Nam Bruxellis multum adlaborare debui, ut Hiſpanorum conſcientias turbatas, aut etiam irritatas ſedarem. Habet hæc gens erga Marianam Conceptionem devotionem innatam; nec pacifice audire volebant, expungi tantam feſtivitatem.* Deinde quia in Conſtitutione feſtorum numerus non fuit ſatis imminutus, ſed loco feſtorum,

Digitized by Google

ſtorum, quæ prius obſervabantur, alia ſuffecta ſunt, quod ſane egentibus, qui ex ſudore vultus & manuum laboribus victum ſibi comparant, nullam affert utilitatem. *Alterum* (inquit) *addi nova feſta*: *Non enim videbantur pauperes juvari hoc diplomate*: *fuit enim mera feſtorum commutatio, quæ eſſe ablatio deberet*.

31 Quid vero circa hanc Conſtitutionem in Gallia evenerit, ex tomo 8. vitæ Urbani VIII. nondum editæ,quæ in bibliotheca Barberina ſervatur,ſatis percipere poſſumus.In ipſa enim enarratur ab Apoſtolico Nuntio Grimaldo hanc Conſtitutionem ad omnes Epiſcopos,ſicut juſſus fuerat, miſſam, & ab aliquibus reſponſum ſe pro illius obſervatione omnem daturos operam; alios veto ſolummodo ſignificaſſe nolle de Pontificia auctoritate quæſtionem excitare, profitentes tamen nullum eſſe diem feſtum ſtatuendum, priuſquam Magiſtratibus indicaretur; & cum in Conſtitutione adſcripta fuerit celebritas S. Silveſtri, S. Joſephi, & S. Crucis, quam agere Galli nunquam conſueverant, ſicut etiam SS. omnium Apoſtolorum, quorum aliquæ tantum in Gallia non colebantur; hinc occaſionem multiplicem malis præberi, quibus temedium afferre Pontifex parabat.

32 Et quamvis reſponſum fuerit,id potiſſimum diverſis Chriſtiani Orbis Epiſcopis petentibus fuiſſe ſancitum, nullumque feſtum diem indictum fuiſſe,qui ante vel a jure Pontificio, aut Apoſtolicis decretis non eſſet conſtitutus, tamen nihil novi definire, & rem protrahere ſtatutum fuit. Spes ſiquidem habebatur illorum exemplis, qui eam conſuetudinem probarent, reliquos etiam in eamdem ſententiam adducendos.

33 Aliæ fuerunt etiam contra hanc Conſtitutionem oppoſitiones excitatæ, aut ab Auctoribus qui ſcripſerunt, aut ab Epiſcopis qui ad eamdem intelligendam confugerunt. Quæſtio namque excitata eſt, an in aliquibus diœceſibus, in quibus dies Inventionis S. Crucis, Innocentium, S. Silveſtri, S. Joſephi, S. Annæ in præcepto non erant, uti multi teſtantur Auctores, qui de diebus feſtis aliquid poſteris tradiderunt, videlicet S. Antoninus *in Summa Theologica par.2. tit.9. cap.7.* Bartholomæus Fumus *in Summa*, Armilla *verbo Feſtum*, Suarez *tom.1. de religione lib.2. de feſtis cap.6.* Sairus in ſuo libro *Clavis regia lib.7. cap.3. num.9.*; an, inquam, poſt Conſtitutionem tamquam feſti habendi eſſent illi dies in iiſdem regionibus; nec profecto defuerunt, qui contrariam tuerentur ſententiam, ea de cauſa quod in eadem Conſtitutione Pontifex ſolum decreverit, tamquam feſtos celebrandos eſſe illos dies, *quos vel ab initio veneranda ſacravit antiquitas, vel univerſalis Eccleſiæ probavit conſuetudo*; quæ profecto non conveniunt neque in illis feſtis, neque illis regionibus, in quibus propter vetuſtam conſuetudinem nunquam ut ſolemnia fuerant celebrata. Ita *Guyet de feſtis propriis lib.2. cap.18. quæſt.8.& ſeqq.* In aliquibus etiam diœceſibus plurimi dies voti cauſa ut ſolemnes habebantur; quare ab Epiſcopis, an ab Urbani VIII. Conſtitutione hi dempti dicerentur, fuit petitum. Accurate & diligenter de hac re in ſacra rituum Congregatione actum fuit, & approbante

bante ipſo Urbano Legiſlatore, reſponſum definitumque tales dies poſt Conſtitutionem habendos eſſe, ut feſta pietatis; eoſque ſolum, qui voverint, ad eorum ſolemnem celebritatem teneri; & hoc Decretum integre relatum a Nobis eſt in noſtris libris *de Canonizatione lib.4. par.2. cap.15. num.14.*

34 Ut jam ſupra memoravimus, Pontifex Benedictus XIII. nullam edidit Conſtitutionem, eaque ſolum ſua confirmavit auctoritate, quæ in Tarraconenſi Concilio fuerant decreta. Hæc porro approbatio aliis diœceſibus fuit communicata, cum non ſolum id Epiſcopi vehementer expoſcerent, verum etiam ſæcularis poteſtas eorum poſtulationibus faveret. Uſque adhuc nihil novi delatum eſt, licet multi defluxerint anni, contra ea, quæ approbata, vel expoſita a Benedicto fuerunt. Ex quo cum deduci poſſit, hanc methodum tutiorem eſſe, minuſque implicatam, ſi aliquid agendum eſſet, illa amplectenda eſſe videretur. Et quamvis provinciale Concilium indici commode non poſſet, quod pro redigendis ad pauciorem numerum feſtis non ſolum enixe oraret, ſed viam pariter ad rem perficiendam aperiret; illud tamen conſilium aptiſſimum videtur, ut iis diœceſibus, quæ nullum dubitandi locum de obſervatione relinquant, feſtorum diminutio tribuatur, ea prorſus ratione, quæ ſuperius expoſita ac decreta fuit; eoque animo, ut aliis quoque diœceſibus, quæ rem comprobent & exquirant, eadem facultas impertiatur.

35 Nunc ea remanent examinanda, quæ in ſupplici Patrum Tarraconenſium libello fuerunt expoſita. Ut jam ſupra diximus, decem & ſeptem ſolum ſunt dies, qui per anni curſum ad præceptum rediguntur, in quibus Fideles Miſſæ ſacrificio adeſſe quidem teneantur, ſed deinde operibus vacare licite poſſint. Hoc etiam fuit Cardinalis Petri Aliacenſis conſilium, hancque ſententiam ita Concilio Conſtantienſi declaravit, ut legitur in ejus libro *de Reformatione Eccleſiæ* (qui extat inter opera Jo: Gerſonii *tom.2. edit. Antuerp.* 1706.) *cap 3. de Reform. major. Prælat. col.*911. *Providendum eſſet &c. ut præterquam diebus Dominicis, & in majoribus feſtis ab Eccleſia inſtitutis liceret operari poſt auditum Officium, tum quia in feſtis ſæpe magis multiplicantur peccata in tabernis, in choreis, & aliis laſciviis, quas docet otioſitas; tum quia dies operabiles vix ſufficiunt pauperibus ad vitæ neceſſaria procuranda.* Alia etiam circumfertur Diſſertatio, *Opuſculum Tripartitum* inſcripta, & paulo poſt celebrationem Concilii Lateranenſis ſub Innocentio III. promulgata, & inſerta Conciliorum collectioni impreſſæ Coloniæ anno 1551. in qua poſtquam Auctor omnia diligenter recenſuit mala, quæ in feſtis perpetrantur, *in quibuſdam*, inquit, *feſtis oporteret operarios, poſt auditum Divinum Officium, ire ad opera ſua*.

36 Sed ut id apertius & clarius cognoſcatur, magno ſtudio inveſtigandum eſt, utrum id fieri poſſit, aut factum unquam fuerit.

37 Theologi morales de hac re differentes affirmanter reſpondent, ut ex Navarro colligitur *in Manuali cap.13. num.5.* ex Azorio *inſtit. moral.*

par.2.

par.2. lib.1. cap.26. quæſt.8. ex Filliuccio *Theolog. moral. tract.27. cap.5. num.10.* ex Gobat *tract.5. num.121.* ex Guyet *lib.2. de feſt. propr. cap.19. quæſt.4.* & fuſe ex Suarez *tom.1. de relig. lib.2. de feſt. cap.11. num.11.*

38 Apud eoſdem pariter Auctores legi poſſunt exempla, quæ ab ipſis referuntur. Sed jam hujuſmodi conſuetudo exemplis comprobetur. Extant in primo tomo pluries citato Conciliorum Angliæ *pag.677.* Conſtitutiones Epiſcopi Wigornenſis anno 1240. editæ, in quibus plurima feſta diſtincte in ſuo Epiſcopatu obſervanda exhibentur. Aliquæ dicuntur *ferianda ex toto in Epiſcopatu*; nonnullæ appellantur *ferianda in omnibus, præterquam in carucis*; aliæ deinde *ferianda ab operibus mulierum tantum*. In *tom.9.* collectionis generalis Conciliorum *Harduin. col.1915.* deſcribitur Conſtitutio,quæ eſt 20. ad reformandum Germaniæ Clerum condita anno 1524. Hæc promulgata fuit, ut feſtorum numerus coarctaretur: *Nec ab re, immo juſtis de cauſis adducti feſtorum multitudinem conſtringendam eſſe duximus.* Deinde feſta enumerantur, quibus Sacro intereſſe, & ab operibus ſervilibus omnino abſtinere præcipitur, & tandem decernitur: *In ceteris autem feſtivitatibus quacumque ratione vel inſtitutis, vel receptis, & quæ ſub præcepto celebrari debeant, permittimus, liberumque cuique facimus, ut Miſſa audita, ad operas ſuas, quibus ſuam ſuorumque alimoniam quærere cogitur, redire poſſit.* Et juxta hanc ſententiam in provinciali Concilio Trevirenſi an.1549. *collect.cit.tom.9.tit.de moderandis feriis col.2146.* ita legitur: *Ceterum dies Innocentium &c. uſque in meridiem feriari volumus, ita ut, facto Sacro, cuique ad labores, aut negotia ſua redire liceat.* Atque in Sacerdotali, ſive Manuali Eccleſiaſtico,quem Ludovicus Cardinalis de Guiſa Remenſis Archiepiſcopus anno 1585. in lucem edidit, hæc pariter habentur: *Inventionis Sanctæ Crucis, Sancti Michaelis Archangeli, Innocentium ab omnibus operibus uſque poſt Miſſam.*

39 Sed ut ad examen eorum redeamus, quæ in ſupplici Patrum Tarraconenſium libello continebantur, cum iidem de tribus Reſurrectionis Domini, totidemque Pentecoſtes feſtis ſermonem inſtituunt, primis & ſecundis tantum Paſchatis ac Pentecoſtes diebus ad Sacrum audiendum, & operibus ſervilibus abſtinendum Fideles redigunt;feria vero tertia tam Paſchatis quam Pentecoſtes, audito Sacro, ſervilibus operibus vacare libere permittunt. Ecquis autem inficiari poterit, æquum eſſe, & antiquæ diſciplinæ conſentaneum, ut feſta,in quibus præcipua S.Fidei myſteria commemorantur, non una tantum die, ſed per plures dies ſolemnibus honoribus proſequamur? At ex iis conjici non poteſt, opportune ac ſapienter non fuiſſe conſultum, ut in celebritatibus tum Paſchatis tum Pentecoſtes triduum retineretur; ita tamen, ut tertia utraque feria, poſtquam Chriſtifideles Sacro adfuerint,reliquam diei partem operibus conficiendis poſſint inſumere. Circa dierum numerum, quibus utraque ſolemnitas celebrata eſt, variam fuiſſe Eccleſiæ diſciplinam teſtatur Baillet *in vitis Sanctorum tom.4. edit. Pariſien. anni 1707. pag.55.* Ulterius vero progreditur

Thiers

Thiers in ſuo tractatu pluries citato *de feſtorum dierum imminutione cap. 53.* & in ſua conſtans ſententia, ſola Epiſcopi auctoritate feſtorum numerum conſtringi poſſe, ita ratiocinatur: *Jam vero ſi quindecim dies illi, qui olim ad agenda Paſchatis ſolemnia adhibebantur, ad novem, ſi novem ad octo, ſi octo ad ſeptem, ſi ſeptem ad ſex, ſi ſex ad quatuor, ſi quatuor ad tres, ſi tres ad duo, & duo ad unum redacti ſunt, nonne unico die concludi poterit, ita ſtatuentibus Epiſcopis, Paſchalis celebritas? cum jam neque minor ſit, quam olim Eccleſiæ authoritas, neque inferior Epiſcoporum poteſtas, & præterea major occurrat, ob temporis calamitatem, hominumque malitiam, feſtos dies imminuendi neceſſitudo*: quod ipſum de duobus Pentecoſtes diebus feſtis, de quibus mox agit, pariter affirmat.

40 Tandem ab iiſdem Patribus ſtatutum fuit, ut, præter dies Dominicos, Miſſam audirent, & ab operibus ſervilibus ceſſarent Fideles omnibus feſtis Domini diebus (excepta tamen feria tertia Paſchatis, ac Pentecoſtes) & in quinque Virginis Mariæ celebritatibus; quoad Apoſtolos vero, diebus tantum SS. Petri & Pauli, & S. Jacobi, in reliquis vero Apoſtolorum feſtis, audito Sacro, rebus agendis operam darent. Cum igitur neceſſarium ſit, feſtos dies ita imminui, ut inopes homines operibus vacare poſſint; cum item ſuperius conſtitutum ſit, ab iis poſſe dies feſtos celebrari, qui Apoſtolica conſentiente Sede, ſacroſancto Miſſæ ſacrificio dumtaxat interſunt; tandem cum hujuſmodi ratio Tarraconenſibus Patribus viſa fuerit tum circumſtantiis, tum populorum voluntati conſentanea, quemadmodum rei eventus comprobavit; illorum profecto & pietas admiranda eſt,& prudentia commendanda;neque congruis laudibus fraudanda eſt Apoſtolica Sedes, quæ eam methodum confirmavit, eamdemque aliis Epiſcopis ſolicite expetentibus conceſſit. At ſi hæc ipſa methodus in alias ab Hiſpania regiones, & præcipue in Italiam induceretur, non omnibus comprobandam merito ſuſpicamur; cum communis piorum voluntas eſſe videatur, ut feſta Domini, necnon & alia Beatiſſimæ Virginis, Sanctorumque Apoſtolorum non ſolum quoad Miſſæ præceptum, ſed quoad operis ceſſationem integre peragantur: quare ad ceterorum feſta Sanctorum tantummodo methodus illa redigi poſſet.

41 Parum ſane utilitatis ſecundum ejuſmodi rationem haberetur ad ea extinguenda mala, quæ a nimio feſtorum numero dimanant, quemadmodum quiſque facile cognoſcere poteſt. Si enim Apoſtolorum celebritates, non ſecus ac in præſentia, retineantur & colantur, ſeptem tantum ſupereſſent feſta, quæ, audito Sacro, laboribus tribui poſſent, videlicet Inventionis S. Crucis die 3. Maji, S. Annæ die 26. Julii, S. Michaelis die 29. Septembris, Innocentium die 28. Decembris, S. Silveſtri die 31. Decembris, ac feria tertia Paſchatis & Pentecoſtes, quæ inter mobilia feſta adnumerantur. Hinc perpendendum eſt an alia ſuppetat methodus, quæ Tarraconenſium Patrum veſtigiis, quantum fieri poteſt, inhærens, numerum dierum profeſtorum adaugere poſſit, ſarta tectaque eorum religio-

ligione, qui feſta Domini, Virginis Mariæ, & SS. Apoſtolorum utroque præcepto excolenda magnopere contendunt.

42 Ad quartam ergo methodum deveniamus, quæ ita ſe habet. Ab Eccleſia eodem die celebrantur feſta SS. Petri & Pauli, SS. Philippi & Jacobi, & SS. Simonis & Judæ. Quamobrem ad dies profeſtos augendos, propter cauſas, quæ deinde exponentur, feſtum S. Andreæ, quod 30. Novembris occurrit, ad tertiam Junii Dominicam referri poſſet; die autem 24. Auguſti una cum S. Bartholomæo S. Thomas, ac die 21. Septembris cum S. Matthæo S. Mathias conjungi; die vero 26. (non 27. Decembris propter rationes, quæ infra ſubjicientur) feſtum S. Joannis Evangeliſtæ cum feſto S. Jacobi ejus fratris poſſet copulari; ex qua quidem conjunctione quatuor profeſti dies comparantur. Item die 19. Martii cum feſto S. Joſephi coli poſſet tum S. Annæ, tum S. Joachim ſolemnitas, quæ propter recens ſacræ Congregationis rituum decretum nunc quarta Auguſti Dominica celebratur, & die 10. Auguſti cum feſto S. Laurentii feſtum S. Stephani componi poſſet; ex quo duo profeſti dies extant, quibus ſi reliqui quatuor adjiciantur, ſenarius numerus conficitur. Hi vero ſex dies ſi cum ſeptem aliis jungantur, in quibus juxta Patrum Tarraconenſium methodum, audito Sacro, labores permittuntur, licet ad 17. dierum numerum non perveniant, quem Patres antedicti in ſua methodo ſtatuere, tamen 13. dierum numerum efficiunt, qui per integrum anni ſpatium nullo pacto modum excedit. At quoniam facta hac conjunctione, quatuor omitterentur jejunia, videlicet in pervigilio S. Andreæ, S. Thomæ, S. Jacobi, S. Mathiæ, dummodo, imminutis feſtis, conveniens non exiſtimaretur etiam jejuniorum diminutio, cum ex ſacra Tridentina Synodo *ſeſſ.* 14. *in doctrina de extrema Unctione*, vitam Chriſtianam cum perpetua pœnitentia conjunctam eſſe doceamur, ſicut ad rem Thiers advertit in ſuo libro pluries citato *cap.* 57. *circa fin.*, ſi a die 30. Novembris, ut diximus, feſtum S. Andreæ ad tertiam Junii Dominicam revocaretur, poſſet etiam jejunium a 29. Novembris ad Sabbatum ante prædictam Dominicam referri: ad reliqua vero tria quod pertinet jejunia, antiqua & commendabilis reſtitui poſſet diſciplina, ut tribus ſcilicet Rogationum diebus jejunium ſervetur juxta *can. Rogationes, de Conſecrat. diſt.* 3.; translatis tamen Rogationibus (ut Mediolanenſis Eccleſiæ mos eſt) poſt Aſcenſionem Domini, ne ab univerſa diſciplina deflectentes inter Paſcham ac Pentecoſtem jejunium indicatur: quemadmodum Nos ipſi *in tom.* 1. *noſtrarum Notificationum notific.* 3. animadvertimus. Quod ſi propter continuum triduum jejunio tranſigendum, id nimis incommodum ac moleſtum videatur, poſſent loco eorum, quæ adimuntur, tria alia jejunia ſubrogari, primum nempe ante Circumciſionem Domini, alterum ante feſtum Epiphaniæ, tertium ante Corporis Chriſti ſolemnitatem.

43 Apud Majores noſtros una tantum celebritas univerſos complectebatur Apoſtolos, ſi Thomaſſino fides præſtanda eſt *lib.* 2. *de dierum feſto-*

*rum celebratione cap.*23. ; ubi poſtquam aſſeruit non alienum a ratione eſſe, ut Apoſtoli peculiari ſolemnitate colantur in iis locis,quibus martyrii palmam ſunt adepti , in eo tamen quod ad univerſalem ſpectat Eccleſiam, ita ſcribit : *Univerſa tamen Chriſtiana reſpublica omnium ſimul ſolemnia celebranda eſſe exiſtimavit , quod omnium orbis Eccleſiarum Parentes , & Martyres dici poſſint .* Accurata magis videtur ſuper hac re Thiers hiſtoria in citato tractatu *cap.*55. Ibi quippe oſtenditur , in utraque Eccleſia peculiare feſtum SS. Apoſtolorum Petri & Pauli antiquum extitiſſe , in quo tamen etiam aliorum Apoſtolorum feſta continebantur , quod etiam a Thomaſſino advertitur . Traditur deinde inductam eſſe in Eccleſia Occidentali celebritatem SS. Philippi & Jacobi , atque in eum ſolemnem diem feſtum Apoſtolorum omnium relatum , excepta tamen SS. Petri & Pauli ſolemnitate, quæ peculiari ſemper cultu ipſis fuit ſacrata . Hujuſce rei ſeries præſtantium Auctorum teſtimoniis potiſſimum comprobatur . Clare id teſtatur Joannes Belethus *in explicatione Divinor. Officior. cap.*124. cujus hæc ſunt verba : *Nunc dicendum eſt de quibuſdam ſolemnitatibus , quæ hoc tempore in eccleſiis celebrantur , videlicet de feſto Sancti Philippi & Jacobi , & omnium Apoſtolorum (ſic enim eſt in magnis & plenis Kalendariis) , de inventione Sanctæ Crucis,de feſto Joannis ante portam Latinam,& Beatæ Mariæ ad Martyres,& de commemoratione S.Michaelis &c. Quare quum tempus hoc maxime ſolemnitatibus conveniat , cumque in primitiva Eccleſia Apoſtoli non haberent particulares ſolemnitates , ſtatutum fuit , ut ipſis kalendis Maji celebraretur ſolemnitas in honorem omnium Apoſtolorum . Hoc etiam die feſtum eſt Philippi , & Jacobi : idque ideo , quia forte illo die paſſi ſunt .* Durandus Belethi diſcipulus ipſius ſententiæ congruit *in lib.*7. *Rational. Divin. Offic. cap.* 10. *Ut tempus Paſchale concordaret ſolemnitatibus , quæ intra illud eveniunt, præſertim cum Apoſtoli in Eccleſia primitiva non haberent particulares ſolemnitates , ſtatutum fuit , ut in kalendis Maji celebrarentur ſolemnitates ad honorem omnium Apoſtolorum , ut dies varii non viderentur dividere , quos una dignitas & Apoſtolatus in cæleſti gloria fecit eſſe ſublimes : quod feſtum Græci celebrare dicuntur in feſto Apoſtolorum Petri & Pauli . Hac etiam die feſtum eſt Apoſtolorum Philippi & Jacobi, quia forte die iſta paſſi ſunt .* Convenit Micrologus quoque in ſuo libro *de obſervat. Eccleſ. cap.*55. (*Collect. Hittorpii edit. Rom. pag.*382.) : *Invenitur in Martyrologiis , ſive in Sacramentariis feſtivitas Sanctorum Jacobi & Philippi , & omnium Apoſtolorum .* Belethi quidem , ac Durandi opinio aſſerentium eodem die SS. Apoſtolos Philippum & Jacobum martyrium conſummaſſe , nequit ſummo jure defendi; ſed ad duorum Apoſtolorum conjunctionem una tantum ſolemnitate ſtatuendam , juxta eam , quæ modo diſcutitur , methodum , non exigui ponderis habenda ſunt ea quæ ab ipſis narrantur , ſcilicet in SS. Philippi & Jacobi celebritate alios omnes Apoſtolos fuiſſe comprehenſos . Plurimi quoque ducenda eſt cauſa , quæ ad rem probandam in medium ab eiſdem affertur .

44 Solemnes ergo aliquorum Apoſtolorum dies ſimul conjuncti id pro-

probant, ut aliorum quoque Sanctorum celebritates conſociari poſſint. Verum, ut tota, quam proponimus, methodus magis magiſque, ut opus eſt, confirmetur; clare quæ adverſus ipſam objici poſſunt, Nobis ſunt exponenda; tum ut nihil præterire videamur; tum vero, ut nova ad methodum comprobandam adducantur argumenta. Itaque illud primum objicitur, videlicet poſſe quidem feſta duorum Sanctorum per eamdem diem celebrari, dummodo ipſa die ſimul deceſſerint, minime vero ſi diverſis diebus vivendi curſum abſolverint.

45 At hujuſmodi oppoſitio ſic dilui poſſet. Nunc eadem die SS. Petri & Pauli feſtum, item una die SS. Simonis & Judæ, eademque die SS. Philippi & Jacobi feſta celebrantur: Sanctos autem Apoſtolos Petrum & Paulum eadem die Romæ martyrium ſubjiſſe in dubium revocari non poteſt, cum in Martyrologio Romano *die 29. Junii* ita legatur: *Romæ Natalis Sanctorum Apoſtolorum Petri & Pauli, qui eodem anno, eodemque die paſſi ſunt ſub Nerone Imperatore*. Omitti præterea facile poterit diſputatio de die obitus SS. Simonis & Judæ, quos longis itineribus peractis, notum eſt in Perſide martyrii palmam fuiſſe aſſequutos; quamvis in Græcorum Menologio S. Simonis feſtum 10. Maji, illud vero S. Thaddæi, ſeu Judæ die 21. Auguſti ſtatuatur, ut recte Guyet advertit *de feſt. propr. lib.2. cap.2. quæſt.12.*, quod profecto aſſerendi cauſam exhibere poſſet, ipſos licet in eodem Regno, non eadem tamen die martyrio perfunctos fuiſſe. Conſuli hac de re poterunt Florentinius *in Martyrologio ad diem 28.Octobris*, Baillet *ad eumdem diem*, Cardinalis Baronius, Franciſcus Maria de Aſte Archiepiſcopus Hydruntinus *in notis ad Martyrologium Romanum*, qui pariter teſtantur, non ſolum variis diebus SS. Apoſtolorum Simonis & Judæ celebritatem fuiſſe peractam, ſed etiam unius ſolemnitatem ſeorſim ab alterius ſolemnitate fuiſſe celebratam. Verum, ſi ad SS. Apoſtolorum Philippi & Jacobi feſtum, quod prima die Maji peragitur, ſermo convertatur, non tam facili negotio defendi poterit, ambos eodem die e mortalibus exceſſiſſe, quod Belethus & Durandus affirmarunt. Prætermiſſa diei inveſtigatione, quo e vita migravit S. Philippus, quod Hierapoli evenit; inquirere ſatis erit, quo die S. Jacobus minor martyrium conſummaverit. Hic Hieroſolymæ martyrii palmam adeptus eſt die Paſchatis, qui nunquam die prima Maji potuit occurrere. Apud Catholicos enim paulo poſt Martii plenilunium Paſchalis ſolemnitas celebratur; quare nunquam poſt diem 25. Aprilis poteſt obtingere. Si ergo Paſchalis celebritas, licet paulo poſt Martii plenilunium peragatur, in primam Maji diem cadere nequit, multo minus eadem die prima Maji Judæorum Paſcha, quod in ipſo plenilunio juxta cap.23. Levitici ab eis celebratur, conſtitui poterit. Rabanus, & Notkerus in ſuis Martyrologiis, eodem anno, quo S. Jacobus martyrium a Judæis perpeſſus eſt, die 25. Martii Paſcha fuiſſe celebratum putant; ideoque poſt Salvatoris Domini Paſſionem ita ſubjiciunt: *& Paſſio Sancti Jacobi fratris Domini, qui in Paſcha ſolemnitate Judæis Chriſtum teſtificans,*

 de

de Templi eſt culmine præcipitatus, ac fullonis vecte percuſſus : ex quibus ſane oſtenditur, (non ſatis conſtare SS. Philippum & Jacobum prima die Maji martyrii palmam obtinuiſſe.

46 Primam adverſus propoſitam methodum difficultatem excipit altera, nempe veriſimile admodum eſſe, ſi antedicta feſta conjungantur, ut Sancti alicujus celebritas a die, qua ad cælos evolavit, removeatur: quod ab Eccleſiæ diſciplina magnopere abhorret, quæ (uti liquet, ac ſuperius pariter conſtitutum eſt) Sanctorum ſolemnitates die illorum obitus, ſi commode id fieri poſſit, peragere conſuevit. Hæc autem etſi vera eſſe dubitari nequit; tamen reſponderi poteſt, non ideo alicujus Sancti ſolemnitatem in ea, quam nuper deſcripſimus, feſtorum conjunctione, a die ejuſdem obitus dimoveri, uti mox explicabitur.

47 Ad tertium ergo menſis Junii diem Dominicum, juxta poſtremam methodum, transfertur feſtum S. Andreæ, quem cum certo aſſeri nequeat 30. die Novembris objiſſe; neque illud affirmari poteſt, ſi ea dies immutetur, S. Apoſtoli celebritatem a die, quo martyrii coronam accepit, ſeparari. Feſtum quidem S. Andreæ in omnibus pæne tam vetuſtis quam recentibus Martyrologiis die 30. Novembris commemoratur; at id quod quæritur, eſt, utrum illa ipſa die martyrium ſubjerit. Celebris porro Auctor Florentinius *pag.* 119. ſui Martyrologii, poſtquam S. Andreæ feſtum die 30. Novembris retulit, eamdem diem ait *Sedis Epiſcopalis fixionem fuiſſe potius, vel alicujus Reliquiæ, aut corporis translationem, quam exantlati ibi per mortem triumphi monumentum*. Quamobrem Græcorum Menologium die 30. Novembris non ſolum ejus mortem, verum etiam corporis ipſius tranſlationem ad urbem Conſtantinopolitanam recenſet. Ad tertiam vero Junii Dominicam ideo feſtum S. Andreæ refertur, quod eadem die a Pontifice Pio II. ipſius caput ſolemni pompa fuerit in baſilicam Vaticanam tranſlatum ibique collocatum, quam diem ejus eccleſiæ Clerus ſolemniter celebrat; Cum novum non ſit, neque a vetuſtatis & Eccleſiæ inſtitutis alienum (ut inferius demonſtrabitur) ut feſtum alicujus Sancti, cujus mortis dies ignoratur, in eam diem colendum referatur, qua corporis ipſius Reliquiæ magnifice fuerunt translatæ. At enim ſi S. Andreæ feſtum a die 30. Novembris ad tertiam Junii Dominicam rejiciatur, Dominicus dies in Sancti ſolemnitatem converteretur, quod minime convenire, ſatis ex ſuperioribus argumentis conſtat. Verum non abs re erit reputare, a Micrologo *num.* 23. allato, qui nulla Sanctorum feſta diebus Dominicis celebranda eſſe decernit, celebriores aliquas ac præſtantiores ſolemnitates excipi, inter quas profecto illa S. Andreæ merito eſt adnumeranda. Item Radulphus, de quo *num.* 24. celebritatem S. Andreæ a die Dominico ſecernendam cenſet; ut quælibet Adventus Dominica farta tecta ſervetur, de quo ſane juxta propoſitam methodum nullus ſupereſt dubitandi locus. Concilium præterea Moguntinum memoratum *num.* 25. Apoſtolorum feſtos dies per Dominicam coli permittit; quod quidem Thiers minime damnat,

ſed

ſed id ſolum vehementer improbat, Sanctorum ſolemnes dies in Dominicis agi, qui cum Apoſtolis minime comparari poſſunt. Præterquamquod, cum juxta eam, de qua nunc agitur, methodum S. Joachim feſtum a quarta Auguſti Dominica auferatur, & ad diem 19. Martii revocetur; nullum Dominicis detrimentum ac jactura infertur, ſi feſtum S. Andreæ ad tertiam Junii Dominicam transferatur. Idem fortaſſe feſtum poſſet SS. Petri & Pauli celebritati adjungi. Sed eodem die non duos, ut mos eſt, ſed tres ſimul Apoſtolos excolendos Eccleſia proponeret. Conjunctio hæc ratione non careret, tum quod Andreas frater S. Petri fuerit, tum quod primus, ut S. Joannes in Euangelio memorat, ad Chriſtum Dominum acceſſerit, & S. Petrum ad eumdem adduxerit; at ſic profecto, non modo tres Apoſtoli una die parum apte (uti diximus) colerentur, ſed ejuſmodi conjunctio ab omni etiam ſacra antiquitate longe abhorreret. Legitur enim in Ordine Romano XI. apud Mabillon. in muſeo Italico *tom.2. num. 76. pag.152.* ſummum Pontificem cum univerſo Clero in S. Andreæ ſolemnitate Vaticanam baſilicam adire conſueviſſe, atque ibi ad S. Andream *honorifice, ſicut in feſtivitate Sancti Petri, Veſperas & Vigilias celebrare; Matutinum vero ad fratrem ejus facere, ideſt ad altare Sancti Petri:* at non legitur, in S. Petri ſolemnitate Matutinum ad aram S. Andreæ fuiſſe unquam a Pontifice perſolutum; ſcilicet, ut celeberrima SS. Apoſtolorum Petri & Pauli dies illorum tantum, præterea neminis, cultui dicata ſervaretur.

48 Dictum pariter eſt, feſta SS. Bartholomæi & Thomæ conjungi poſſe die 24. Auguſti, qua nunc S. Bartholomæo tantum ſolemnes honores tribuuntur. At fortaſſe magis convenire videretur, ut S. Bartholomæi feſtum cum S. Thoma die 21. Decembris celebraretur. Verum, cum Artifices qui operibus ante Domini Nativitatem abſolvendis urgentur, in feſto S. Thomæ, quod 21. Decembris colitur, a labore (ut experientia ſatis compertum eſt) non abſtineant, ſatis viſum eſt S. Thomæ feſtum in diem 24. Auguſti transferre. Quod autem ad rem noſtram ſpectat, ſi cum feſto S. Bartholomæi illud S. Thomæ copuletur, S. Thomæ martyrium a die, quo evenit, amotum dici non poteſt.

49 Nos quidem libentiſſime, ne eum peculiariter adnotemus diem, cavebimus, quo duo Apoſtoli Bartholomæus & Thomas vitam cum immortalitate commutarunt, cum nimis inter ſe diſcrepent in hac re Martyrologia tam Eccleſiæ Occidentalis, quam Orientalis, ut conſtat ex Du Solier, ex Galeſinio, ex Cardinali Baronio, & ex Franciſco Maria de Aſte, qui Martyrologia præclaris notis illuſtrarunt: Ex monumentis præterea, quæ Tillemont & Baillet adducunt, oſtenditur, in aliquibus Eccleſiis feſtum S. Thomæ menſe Julio, in aliis vero menſe Majo fuiſſe celebratum.

50 Illud tamen certum eſt, diem 24. Auguſti pro S. Bartholomæi feſto fuiſſe inſtitutum, non quidem Natalis ipſius cauſa, ſed quod eadem die

die ejus corporis Reliquiæ ſolemniter translatæ fuerint: *Antiquum manuſcriptum Kalendarium, quod apud nos habemus* (inquit Baronius *in notis*) *ad ix. Kal. Septembris habet translationem S. Bartholomæi ... At vero natalem ejus diem celebrant iii. Idus Julii. In dicto autem Kalendario agitur ad xv. Kal. Julii. Ex his apparet, tam Romæ, quam etiam in Orientali Eccleſia hac die agi conſueviſſe de translatione S. Bartholomæi*. De die autem obitus ejuſdem Apoſtoli ſermonem inſtituens Du Solier (*ad diem 24. Auguſti apud Bolland. tom. 7. Jun.*) hæc habet: *Bartholomæi Apoſtoli feſtivitatem variis olim diebus celebratam fuiſſe, præſertim a Græcis &c. ſatis conſtat &c. Hieronymiana apocrypha Bartholomæi in Perſida natalem diem referunt 13. Junii, & ibi codices noſtri aliqui inter auctaria de eo egerunt*.

51 Quæ de S. Bartholomæo dicta ſunt, eadem quoque de S. Thoma Apoſtolo debent affirmari. Hujus enim feſta dies 21. Decembris colitur, non quod in ea mortuus fuerit, ſed quod ſacræ ipſius Reliquiæ in alium locum eadem die fuerint translatæ, teſte eodem Du Solier *tom. cit.* ad diem 21. Decembris: „ *In Meſopotamia civitate Edeſſa translatio corporis Sancti Thomæ Apoſtoli, qui translatus eſt ab India, cujus Paſſio ibidem celebratur v. nonas Julii* „ *&c. VVandelbertus Natalem, ſeu Paſſionis diem, de quo certe non conſtat, nuſquam videtur agnoſcere, ſolam hoc die translationem canens...., Translati Thomæ celebrat duodenus honorem* „.

52 Dictum eſt etiam, die 21. Septembris feſto S. Matthæi illud quoque S. Mathiæ, quod nunc 24. Februarii celebratur, adjici poſſe: ex qua ſane conjunctione non ſequitur, ut dies, qua iidem Apoſtoli migraverunt ad cælos, ullo modo immutetur. Caſtellanus enim mortem S. Mathiæ die 21. Maji eveniſſe contendit. Nec vetuſtiſſime in uſu fuiſſe probat Florentinius in ſuo Martyrologio *ad diem 24. Februarii pag. 346.* ut natalitia S. Mathiæ die 24. Februarii celebrarentur: *Ad 24. Februarii natalem S. Mathiæ a Corbejenſi Martyrologio indicatum codices noſtri cum Anturpienſe non habent. Neque antiquis temporibus in univerſa Occidentali Eccleſia hac die fuiſſe celebrem probant, quæ Menardus notat ad Divi Gregorii Sacramentarium: dum alia manuſcripta hanc S. Mathiæ celebritatem non exhibent*. Du Solier vero (*tom. 6. Jun. apud Bolland. ad diem 24. Febr.*) a Caſtellano diſſentit, qui S. Mathiam 21. Maji occubuiſſe ſcripſit, ſed tamen Florentinii ſententiam minime improbat: *Non uſque adeo certum eſt, ut quidem vult Caſtellanus pag. 732. Mathiam Apoſtolum ab Hieronymianis recoli 21. Maji &c. nihilominus Mathiam eo die ſuſcipit Florentinius pag. 543. putatque, recentioris inſtituti eſſe, quod in utroque Corbejenſi ejus feſtivitas hac 24. Februarii conſignetur*.

53 Cum igitur certo ſaltem non conſtet dies mortis S. Mathiæ, conſequens omnino non eſt, ut a 24. Februarii ad 21. Septembris translato ejus feſto, dies varietur, qua hanc mortalem vitam reliquit. Ne ipſe quidem uſque adeo certus eſt dies mortis S. Matthæi; Græci enim, Galeſinio & Baronio teſtibus, ejus feſtum celebrant die 16. Decembris; ac

Du

Du Solier varias refert de illius ſuprema die ſententias; cum in Martyrologiis nunc prima, nunc 6. Maji, nunc 7. Octobris, nunc 21. Septembris denuncietur. Verum, cum in Breviarii Romani gratiam, quod in quinta Officii lectione S. Matthæum die 21. Septembris ſanguinem fudiſſe narrat, illa ipſa die ejuſdem Apoſtoli feſtum retineatur, omnis dubitandi locus auſertur, ne diverſa die ejus Natalitia conſtituantur.

54 S. Jacobi majoris feſtum cum feſto S. Joannis ejus fratris jungitur, & 26. Decembris utrumque proponitur celebrandum. Nunc profecto S. Jacobi majoris feſtum 25. Julii ab Eccleſia colitur; eam ob cauſam quod eadem die non mors contigerit, ſed ejus corpus ſolemniter translatum fuerit, uti legitur in Martyrologio Rom. *ad d. 25. Julii*, & in ſexta Officii lectione in Breviario Romano. Petrus de Natalibus *lib. 6. cap. 133. catal. Sanctor.* die 25. Martii vitam abſolviſſe contendit; additque, quod illa dies ut plurimum Salvatoris noſtri ſolemnitatibus impediatur, ideo Eccleſiam ejus feſtum ad tempus magis congruum revocandum exiſtimaſſe: *Ne igitur feſtum Salvatoris ex Apoſtoli ſolemnitate impediretur, ſtatuit Eccleſia, ut feſtum Paſſionis ejus in die translationis corporis, tempore videlicet magis congruo celebretur*. Belethus & Durandus, quibus pariter ſubſcripſit Galeſinius *ad diem 25. Julii*, in id unanimes conveniunt. Pro conjunctione feſti S. Jacobi majoris cum S. Joanne Euangeliſta ejus fratre non exigui ponderis id habendum eſt, quod occurrit in Miſſali Gothico, quod vetuſtiſſimo Sacramentario a Cardinali Thomaſio in lucem edito inferitur. Ibi quippe poſt S. Stephani Sacrum, & ante illud SS. Innocentium, aliud etiam pro natali die eorumdem Apoſtolorum ac fratrum Jacobi majoris & Joannis Euangeliſtæ deſcribitur: *Miſſa in natale Apoſtolorum Jacobi & Johannis*, ut legitur *pag. 272. & ſeqq. citati Sacram.* ubi in precatione *ad Pacem* innuitur Deum inter hoſce binos Apoſtolos ceterorum omnium Apoſtolorum martyria fere concluſiſſe, perinde ac ſi S. Jacobus major ad effundendum pro Chriſto Domino ſanguinem aditum ceteris aperuerit; Sanctus autem Joannes Euangeliſta Apoſtolici ſanguinis effuſionem prorſus compleverit: *Domine æterne, cui ita in Sanctis Apoſtolis tuis Jacobo & Johanne placuit arcanum diſpenſationis im ..., ut glorioſo Paſſionis exemplo Apoſtolorum chorum ille præcederet, iſte præmitteret, atque ita inter utrumque grex conſummaretur beatus, ut omnium devotionem ille præcederet, iſte concluderet; miſerere noſtri &c.* Jungitur vero S. Jacobi feſtum feſto S. Joannis, quod die 25. Julii, quo nunc ejus ſolemnitas colitur, frumentis colligendis Ruſtici detineantur. Quamobrem Thiers in ſuo tractatu *cap. 55.* ita ſcripſit: *Denique S. Jacobi majoris celebritas fere ſemper triticeæ meſſis temporibus accedit, quibus ruſticam progeniem laboribus invigilare neceſſe eſt; ſic metuendum, ne feſtum illud in Chriſtianæ pietatis officiis agitandum violetur, ac profanum fiat*. Hinc propter populorum neceſſitatem, & meſſis cauſam Baillet *die 25. Julii in vita S. Jacobi majoris num. 7.* teſtatur, nonnullis in diœceſibus Galliæ ejuſdem feſtum in Dominica reponi,

poni, ſcilicet aut ad ſequentem Dominicam differri, aut in antecedenti celebrari. Reductum vero fuit a die 27. ad 26. feſtum S. Joannis, ne dies Natalis Domini, quæ 25. Decembris recurrit, ut par eſt, abſque ſubſequenti feſto relinquatur; quandoquidem in nova methodo S. Stephani celebritas, quæ die 26. Decembris colebatur, ad 10. Auguſti refertur, quod profecto fieri poſſe fuit exiſtimatum, abſque eo quod feſtum S. Joannis a die ejuſdem mortis dimoveretur; cum ſatis exploratum non ſit die 27. Decembris ipſum mortalem vitam deſeruiſſe, licet Martyrologia paulo ante adducta id enuntient. Hinc tradit Suarez *tom. 1. de relig. lib. 2. de feſtis cap. 6. pag. 186.* : *Probabile eſt, Eccleſiæ non conſtitiſſe de die obitus, ſeu tranſitus ejus* (ſcilicet S. Joannis Apoſtoli) *ideoque illum diem,* (27. Decembris) *deſignaſſe, & feſtum ejus cum Natali Domini conjunxiſſe ad augendam illius feſti ſolemnitatem.* In Græca Eccleſia, ut teſtatur Cardinalis Baronius *in notis ad Martyrologium Romanum*, feſtum S. Joannis Euangeliſtæ celebre habetur die 26. Decembris. Congruit etiam Menologium a Græco ſermone per Cardinalem Sirletum in Latinum redditum, ubi *die 26. Decembris* hæc leguntur: *Migratio Sancti glorioſi, & celebris Apoſtoli, & Euangeliſtæ Joannis cognomento Theologi.* Id etiam a Florentinio in ſuo Martyrologio *pag.* 127. & a Cardinali Gotto *tom. 3. de veritate religionis Chriſtianæ pag.* 331. fuit animadverſum. Ex Baillet aperte cognoſci poteſt, quam diverſis diebus olim ſolemne feſtum S. Joannis Euangeliſtæ peractum fuerit; cum nonnunquam die 24. Junii una cum feſto S. Joannis Baptiſtæ, interdum vero die 25. Maji fuerit celebratum.

55 Difficile ſane erit [ut eumdem ſermonem proſequamur] obitum S. Joſephi die 19. Martii, S. Annæ 26. Julii, & S. Joachim 20. Martii ſtatuere. Quamobrem ſi ad 19. Martii revocetur feſtum tum S. Annæ, tum S. Joachim, numquam dici poterit, aliquam horum Sanctorum celebritatem a die eorumdem obitus removeri; Ad obitum enim quod attinet S. Joſeph, ne annus quidem ipſe innoteſcere poteſt, ſcribente S. Epiphanio *hæreſi* 78. Joſephum, poſtquam in Templo Chriſtum invenerat, vivere deſiiſſe, cum de ipſo ulterius ſacræ Litteræ non loquantur; alii vero Patres, videlicet SS. Cyprianus, Joannes Chryſoſtomus, & Ambroſius ipſum adhuc in terris agentem poſt Domini Paſſionem commemorant, ut *in noſtro tom. 4. de Canonizatione par. 2. cap. 20. num. 43. & num.* 47. refertur. In Concilio Aſnienſi in Dania habito anno 1425. [*collect. Harduin. tom. 8. col.* 1036.] indictum fuit, ut S. Annæ feſtum die 9. Decembris ſtatueretur; ex quo facile ac merito conjici poteſt, nulla ratione poſſe comprobari S. Annam die 26. Julii e vita exceſſiſſe: *Item ſtatuimus, quod feſtum S. Annæ matris Genitricis Dei Beatæ Mariæ quolibet anno in craſtino Conceptionis ejuſdem Beatæ Mariæ Virginis per totam noſtram provinciam pro feſto Terræ & populi in poſterum celebre habeatur.* Si igitur feſtum S. Joachim a 4. Auguſti Dominica, in quam noviſſime relatum eſt, ad diem 19. Martii traducatur, illico detrimentum omne, uti ſupra animadverſum

verſum eſt) reparatur, quod Dominicis diebus ex translatione S. Andreæ in tertiam Junii Dominicam inferri poterat. Traducta vero S. Annæ celebritate a 26. Julii ad 19. Martii, periculum tollitur, ne idem feſtum ab hominibus agrorum operibus impeditis violetur, ut advertit Thiers in ſuo tractatu *cap. 57. Ut plurimum meſſis tempore evenit, quo fit, ut colligendarum terræ frugum neceſſitate impulſi ruſticani populi, aut eum illicitis laboribus ſuis violent; aut ea, qua par eſſet, religione non agitent*. Nec contra hanc trium feſtorum conjunctionem in unam ſolummodo diem illud objici poteſt, quod hic non de duobus, ſed de tribus Sanctis res agatur, quorum duobus Confeſſoris, tertiæ vero nec Virginis nec Martyris cultus exhibetur. Quippe cum ſermo de Apoſtolis non ſit, quorum duo tantum unico feſto comprehendi ſolent,ſicut ſuperius fuit animadverſum; ſed de Sanctis agatur, qui ſanguinis vinculo invicem conjuncti unicam efficiunt cognationem. Inuſitatum profecto non eſt, trium, vel etiam plurium Sanctorum feſta eodem die comprehendi. A Græcis enim die 26. Januarii feſtum S. Xenephontis, ejus Conjugis, & Arcadii, & Joannis filiorum colitur: Eccleſia vero Latina SS. Euſtachii & Theopiſtæ conjugum, & Agapii & Theopiſti liberorum feſtum die 20. Septembris ſacris honoribus proſequitur. Atque ad ritus varietatem quod attinet, juxta Calendarium Romanum die 28. Julii ſimul celebrantur feſta SS. Nazarii, Celſi, & Victoris Pontificis, qui inter Martyres adnumerantur, & S. Pontificis Innocentii, qui Confeſſoris titulo decoratur. Quærit Guyet *lib. 2. de feſt. propr. cap. 8. quæſt. 3. pag. 181.* an poſſint eodem feſto, ac eodem Officio invicem copulari Sancti, *Qui ſint diverſi ordinis, puta Confeſſores cum Martyribus, non Pontifices cum Pontificibus, & cum iis quoque Virgines, & aliæ Feminæ*; atque id convenire affirmat, ſive iidem Sancti uno ipſo die e vita deceſſerint, ſive aliqua affinitate copulentur: *Si aliqua alia affinitate conſtricti, unius proinde ejuſdemque feſti ſocietatem quodammodo exigunt*: quæ ſane affinitas abſque ullo dubio inter SS. Joſephum, Joachim, & Annam intercedit, cum primus Sponſi titulo, reliqui Parentum nomine ad Beatiſſimam Virginem pertineant.

56 Ad rem abſolvendam nunc reliquum eſt, ut de conjunctione duorum feſtorum SS. Laurentii & Stephani die 10. Auguſti verba fiant; & perpendatur, an, ſi ita jungantur, dies obitus alicujus ex iiſdem Sanctis in feſtum diem non referatur. Die 10. Auguſti S. Laurentium martyrium perpeſſum fuiſſe omnium auctoritate & teſtimonio certum eſt, quæ dies loco ſuo conſtanter retinetur. In hanc tamen diem S. Stephani celebritas compingitur, quæ ex veteri inſtituto die 26. Decembris peragi ſolet, quo die procul dubio vitæ curſum minime confecit; id enim die tertia Auguſti contigiſſe veriſimile eſt, ut in hanc diem Notkerus obſervat: *Hac die aut lapidatum, aut ſaltem a Gamaliele ſepultum Stephanum*. Non diſſentit P. Cajetanus Merati in ſua additione ad Gavantum

in diem tertium Auguſti tom. 2. pag. 526. edit. Rom. In Kalendario Leonino hac die celebratur feſtum potius Sancti Stephani Protomartyris, quam Reliquiarum ejuſdem inventionis. Collecta enim omnes de ejus Natali loquuntur, nihilque de eo habetur 26. Decembris. Du Solier (*loc. cit.*) in diem tertium Auguſti ex Notkeri ſententia conſentit, & die 26. Decembris feſtum S. Stephani ideo poſitum teſtatur, ut ipſius ſolemnis translationis memoria repetatur: *Diffiteri non poſſumus, varias eſſe inter Eruditos de Sancti Protomartyris natali, inventione, & translatione opiniones &c. Hinc aliqui non inveriſimiliter deducunt, hodiernam feſtivitatem (26. Decembris) translationi primæ ex antiquo ad novum ſepulcrum aptari commodiſſime poſſe.*

57 Illud huic methodo poſtremò opponitur, quod ſi feſta conjungantur, tum novæ eſſent conficiendæ lectiones, tum aliqua in Miſſali facienda immutatio: hoc tamen parvi ducendum eſt, cum exiguum laborem atque ſtudium ejuſmodi provincia exquirat; tum quia ſicut in omnibus diœceſibus præter Romanum Breviarium alius libellus peculiarium lectionum ab iis, qui ad Officium Divinum tenentur, pro illis Sanctis adhibetur, pro quibus Officium indicitur, quique in Romano Breviario non continentur;. ita additis novis lectionibus, addita pariter ad Miſſale pagina, totum id perficeretur, quod ad rem opportunum maxime cenſeretur.

58 Hæc ſane afferenda duximus, ut profeſti dies augeantur, quibus Artificum multitudo ſe operibus exercere poſſit; utque majori pietate ac religione feſti dies excipiantur. Quemadmodum enim ſupra fuit oſtenſum, tredecim dies pro operibus libere conficiendis hoc modo comparantur, inter quos tamen illius Sancti feſtum minime adnumeratur, ſub cujus tutela ac patrocinio Civitates ſunt, quod in Conſtitutione etiam Urbani VIII. cautum fuit, ſublatis interim ceteris feſtis diebus, licet publico voto inductis; cum vel ad feſta ſolum pietatis redigi poſſint, juxta Decretum ſacrorum rituum Congregationis ab Urbano VIII. confirmatum uti dictum eſt); vel Epiſcopis facultas concedi poſſit, ut eoſdem feſtos dies in alia pietatis opera convertant, ſicut in Apoſtolicis litteris, quæ mox ſubjiciuntur, continetur.

59 Itaque, ut finem faciamus, aliqua proponuntur expendenda, de quibus ſuffragia ſcriptis exarata expoſcuntur.

60 Primum, utrum propter aſſiduas petitiones ad ullam feſtorum imminutionem deveniendum ſit.

61 Secundo, utrum, ſi imminutio facienda ſit, aliqui feſti dies, & quinam, ex indice Urbani VIII. ſint tollendi.

62 Tertio, ſi id fieri nequeat, utrum in diem Dominicum referri poſſint celebritates Sanctorum, quæ per hebdomadam occurrunt.

63 Quarto, ſi id minime probetur, an poſſit admitti expoſita methodus Patrum Tarraconenſium, nempe ut per 17. feſtivos dies Eccleſiæ præcepto ſatisfiat, ſi Sacrum tantum audiatur, ac deinde vacandi operibus libertas concedatur.

64 Quin-

64 Quinto, ſi ne id quidem opportunum judicetur, utrum aliquos feſtos dies ſimul conjungere magis expediat; itaut ſex dies profeſti comparentur, atque ſeptem aliis feſtis diebus de Sacro audiendo dumtaxat præceptum injungatur; additis tamen reliquis omnibus, quæ ſupra memoravimus, cum de hac agendi ratione ſermo habitus eſt.

65 Poſtremo, quæcumque tandem ex iis, quæ propoſitæ ſunt, probetur methodus, utrum novam Apoſtolicam Conſtitutionem edere neceſſe ſit; an (facultate in aliqua diœceſi permiſſa, quæ obſervationem certo polliceatur) expectandum ſit ab aliis diœceſibus eamdem facultatem expoſci, eo ſemper animo, ut in illas quoque extendatur, pro quibus Epiſcopi facultatem ipſam poſtulaverint.

Venerabili Fratri Epiſcopo Calaguritano

BENEDICTVS PAPA XIV.

Venerabilis Frater, Salutem &c.

CVM *ſicut quædam ſunt, ut inquit S. Leo Magnus Prædeceſſor noſter, quæ nulla poſſunt ratione convelli, ita multa ſunt, quæ aut pro conſideratione ætatum, aut pro neceſſitate rerum oporteat temperari, illa ſemper conditione ſervata, ut in his, quæ dubia fuerint, aut obſcura, id noverimus ſequendum, quod nec præceptis Evangelicis contrarium, nec Decretis ſanctorum Patrum inveniatur adverſum: eapropter Apoſtolica hæc ſancta Sedes pro paterna erga univerſos Chriſtifideles benignitate, quoad integrum ſibi fuit, conſuevit ſupremam ſuam in iis auctoritatem interponere, quæ ceteroquin ad majus Divini cultus incrementum præſcripta, aut per frigeſcentem in nonnullorum cordibus charitatem ad otium luxuriamque convertuntur, aut ob rerum ad vitam traducendam neceſſariarum inopiam non ſine conſcientiæ angore contemnuntur. Quoniam autem, ſicut pro parte chariſſimi in Chriſto Filii noſtri Philippi Hiſpaniarum Regis Catholici Nobis nuper expoſitum fuit, ipſi Philippo Regi innotuit, in provincia Ipuſcoana, cujus pars in Fraternitatis Tuæ diœceſi Calaguritana continetur, præter feſtos dies in univerſali Eccleſia obſervari ſolitos, alios quamplurimos, ſive pietatis ſtudio, ſive quacumque alia de cauſa præceptos agitari; ita ut quamplurimis ejuſdem provinciæ & diœceſis tuæ hominibus, qui manu & labore in ſudore vultus veſcentes pane ſuo, ob ingentem feſtorum dierum numerum, obtenta alendæ vitæ neceſſitate, vetitis laboribus aditum jam late aperuerunt, ſi per omnes dies feſtos hujuſmodi a ſervilibus operibus abſtineant, ad vitam lucro ſuſtinendam haudquaquam tempus ſufficiat; ac propterea Nobis humiliter ſupplicatum fuit, ut in præmiſſis opportune providere, & ut infra indulgere de benignitate Apoſtolica dignaremur. Nos itaque, qui Chriſtifidelibus, quantum cum Domino poſſumus, ſalutare remedium potius ad æternam ſalutem comparandam, & humanam vitam honeſte ſuſtentan-*

dam adhibere, quam per ſeveriorem Eccleſiaſticæ diſciplinæ rigorem ad deſperationem inopes adducere cupimus, dictos homines ſpecialibus &c. volentes, & eorum ſingulares perſonas a quibuſvis &c. cenſentes, ſupplicationibus etiam ejuſdem Philippi Regis nomine &c. inclinati, Fraternitati Tuæ per præſentes committimus & mandamus, ut, veris exiſtentibus narratis, omnibus utriuſque ſexus ejuſdem provinciæ in diœceſi tua exiſtentibus, ut deinceps, exceptis omnibus diebus Dominicis, Natalis Domini noſtri Jeſu Chriſti, & ſequenti Sancti Stephani, Circumciſionis, Epiphaniæ, Reſurrectionis, & ſequenti, Pentecoſtes, & ſequenti, itidem diebus Corporis Chriſti, S. Joannis Baptiſtæ, Sanctorum Apoſtolorum Petri & Pauli, Sancti Jacobi, & Commemorationis omnium Sanctorum, præterea quinque dicatis Beatæ Virgini Mariæ immaculatæ, ſcilicet Purificationis, Annunciationis, Aſſumptionis, Nativitatis, & Conceptionis, nec non Sancti Patroni aut Tutelaris cujuslibet Loci pro hominibus ejuſdem Loci dumtaxat, in quibus integra maneat præcepti obligatio; in reliquis diebus feſtis, ſive per hanc ſanctam Sedem præceptis, ſive per ſynodales ejuſdem diœceſis Conſtitutiones, ſive quacumque alia de cauſa, etiam ex cauſa voti per Majores ſuos facti, quod quoad hanc partem etiam auctoritate noſtra Apoſtolica per Te commutari volumus, præceptis, audita Miſſa, laborioſis ſuarum artium exercitationibus, ſervilibuſque operibus, ſine ullo prorſus conſcientiæ ſcrupulo, vacare poſſint, auctoritate noſtra Apoſtolica concedas, indulgeas, & permittas, ac ſtatuas, præcipias, & mandes: non obſtantibus Apoſtolicis, ac in univerſalibus provincialibuſque ſynodalibus Conciliis editis generalibus, vel ſpecialibus Conſtitutionibus & ordinationibus, necnon provinciæ & diœceſis præfatarum etiam juramento, confirmatione Apoſtolica, vel quavis firmitate alia roboratis ſtatutis, & conſuetudinibus, privilegiis quoque, indultis, & litteris Apoſtolicis in contrarium præmiſſorum quomodolibet conceſſis, confirmatis, & innovatis. Quibus omnibus & ſingulis illorum tenoribus præſentibus pro plene & ſufficienter expreſſis, ac de verbo ad verbum inſertis habentes, illis &c. permanſuris, ad præmiſſorum effectum, hac vice dumtaxat ſpecialiter & expreſſe derogamus, ceteriſque contrariis quibuſcumque &c. Datum Romæ apud Sanctam Mariam Majorem &c. 3. Septembris 1742. Pontificatus noſtri anno tertio.

Similis pro nonnullis Univerſitatibus, & hominibus diœceſis Pampilonenſis. Dat. ut ſupra.

Similis pro Univerſitatibus, & hominibus diœceſis Pacenſis. Dat. 22. Septembris 1742.

CA-

1 Martyrologium Romanum eſt catalogus Sanctorum tum Martyrum, tum Conſeſſorum, tum Virginum, tum Virginum & Martyrum, & nec Virginum nec Martyrum, addito ut plurimum aliquo brevi in uniuſcujuſque laudem Elogio. Edmundus Martene in tractatu *de antiqua Eccleſiæ diſciplina in Divinis celebrandis Officiis cap.* 8. antiqua profert documenta, quibus oſtendit, Maryrologii lectionem factam fuiſſe, *Prima* finita, a Canonicis *in Capitulum*, aut in Chorum convenientibus; & ſummus Pontifex Gregorius XIII. in ſuis litteris præfixis Martyrologio Romano correcto mandavit, ut in peragendo Divino in Choro Officio, omni alio amoto Martyrologio, eo tantum correcto uterentur, nulla re addita vel mutata; ita ut, ſi aliqui haberent alios Sanctos in ſuis eccleſiis celebrari ſolitos, non poſſent eos inferre Martyrologio, ſed eos deberent ſeparatim habere deſcriptos; & ita etiam late proſequitur Guyet *de feſt. propr. Sanctor. ſect. 4. cap.* 14. Juxta Martyrologii Rubricas ejus lectio fieri debet in Choro ante verſiculum, *Pretioſa*, exceptis tribus diebus ante Paſcha, quibus lectio ipſa omittitur; & præcedenti die ſemper leguntur memoriæ Sanctorum ſequentis diei. Cardinalis Bona in ſuo tractatu *de Divina Pſalmodia cap.* 16. *§.* 19. *num.* 1. ſic de hoc more locutus eſt: *Non ignoravit Eccleſia, Sancti Spiritus magiſterio edocta, hoc ſaluberrimum bene vivendi documentum; ideoque præcepit, ut quotidie in Divinis Officiis Sanctorum memoria e Martyrologio recitaretur, ut audientes beatorum Martyrum, aliorumque piorum hominum invicta certamina ad ſimilem pugnam animarentur*; & num. 2. *Hic finis & ſcopus eſt, ob quem Eccleſia ſingulis diebus poſt* Primam *legi voluit Martyrologium, ut eorum facta imitemur, quorum exitus admiramur. Præclare Auguſtinus* ſerm. 47. de Sanctis: *Solemnitates Martyrum exhortationes martyriorum ſunt, ut imitari non pigeat, quod celebrare delectat. Illorum autem nomina anticipata lectione recitantur, quorum memoria ſequenti die recolitur, quatenus venturæ feſtivitatis celebrationem digniori apparatu præveniamus.* Concordant ſupra citatæ litteræ Apoſtolicæ Gregorii XIII.

2 Plura porro collecta ſunt Sanctorum Martyrologia. Primum illud eſt, quod appellatur vetuſtius Martyrologium Eccleſiæ Occidentalis, quodque a Caſſiodoro, Beda, Walfrido, Notkero, aliiſque Scriptoribus D. Hieronymo tribuitur. Hujus Martyrologii exemplar nullum Romæ habebatur: unum vero aſſervabatur in monaſterio Epternacenſi Sancti Willebrordi, illuc ab ipſo Sancto ex Anglia allatum, ejuſque propria manu identidem notatum. Bollandus id extraxit; cumque alterum in civitate Lucenſi reperiretur, collatis inſimul his, & aliis ſubinde re-

pertis

Digitized by Google

pertis exemplaribus, facta demum eſt ejuſdem editio Martyrologii à Franciſco Maria Florentinio una cum quibuſdam exercitationibus præviis, atque eruditis ad textum notationibus anno 1668. Etiam Ven. Beda, qui mortuus eſt anno 735., Martyrologium edidit, eoque Correctores Romani, de quibus infra, uſi ſunt, ut Romanum Martyrologium corrigerent. Sed Martyrologium, quo uſi ſunt, licet Bedæ adſcriberetur, non erat Bedæ: genuinum quippe Bedæ Martyrologium editum fuit anno 1618. ab Henſchenio Bollandiano Continuatore *tom. 2. Martii*. Et vero quidam Florus ſæpe memoratum Bedæ Martyrologium aliis nominibus auxerat. Labente ſæculo nono Rabanus Archiepiſcopus Moguntinus, Wandelbertus Diaconus & Monachus Prumienſis in diœceſi Trevirenſi, & Ado Viennenſis, ſeu potius, ut alii malunt, Trevirenſis Epiſcopus Martyrologia itidem compoſuerunt. Martyrologium Rabani editum eſt a Caniſio *tom. 6. antiquar. lection.*, illud autem Wandelberti inſertum eſt *tom. 6. Spicilegii* Lucæ Dacherii. Præter hæc aliud eſt Martyrologium publici juris factum anno 1613. ab Heriberto Roſweydo, cujus Auctoris cum laude meminit Miræus *in Scriptoribus ſæculi* XVI. *num.* 188. De hoc autem Roſweydano Martyrologio magna eſt inter Eruditos diſputatio, utrum illud ſit, quod a S. Gregorio Magno commemoratur in epiſtola alibi relata *ad Eulogium Alexandrinum*, & vetus ſit, & Romanum fuerit appellatum, necne. Negarunt nempe Henricus Valeſius, Sauſſajus, Fronto, Florentinius; affirmavit Joannes Baptiſta Sollerius infra commemorandus, de cujus in hac parte laboribus ſic loquitur Monachus e Congregatione S. Benedicti *in præfat. ad Martyrolog. Uſuardi a ſe editum pag.* XIV. de quo infra: *De Martyrologio Romano Roſweydi curis edito multum etiam tibi debet litteraria Reſpublica; in quo vindicando tuus eo glorioſior eſt triumphus, quo plures tibi erant & formidoloſiores adverſarii, Henricus Valeſius, Sauſſayus, Fronto, Florentinius*. At, utcunque ſit de hac controverſia, quam intactam relinquimus, aliorum Martyrologiorum editionem proſequendo, Uſuardus Monachus S. Benedicti, Scriptorque ſæculi IX. ex præcedentibus Martyrologiis Martyrologium compoſuit, quod Carolo non Magno, ſed Calvo dicavit. Item elapſis circiter viginti annis ab editione Martyrologii Uſuardi Beatus Notkerus aliud edidit Martyrologium publicatum quoque a Caniſio *tom. 6. antiquar. lection.* Sed illud Uſuardi prælatum eſt: legi etenim cœpit & recitari in monaſteriis Benedictinorum in Choro ad *Primam* ante verſiculum, *Pretioſa*; tum ab ipſis Benedictinis lectio ejus ad omnes fere alias eccleſias propagata eſt, etiam ad Romanas, excepta tamen Vaticana baſilica, quæ ſuum quoddam habebat Martyrologium, quod hodie etiam in archivo Capituli conſervatur; ita ut in fine ſæculi XV. paſſim in eccleſiis non aliud Martyrologium legeretur, quam Uſuardi.

3 Multiplex Uſuardini Martyrologii editio facta eſt: alia ſcilicet Venetiis A. 1498. alia noſtris temporibus a Joanne Baptiſta Sollerio inſigni

gni re vera Continuatore Bollandiano; qui quidem vir doctus prædictum edidit Martyrologium additamentis expurgatum, caſtigatum, & quotidianis obſervationibus illuſtratum, uti videri poteſt *tom 7.part. 2.Sanctorum Junii*. Sed & alia editio ejuſdem Martyrologii facta deinde fuit a quodam Monacho Benedictino e Congregatione Sancti Mauri A. 1718. ubi, poſtquam debitis laudibus extulit labores Joannis Baptiſtæ Sollerii, conqueritur, quod is in ſua editione prætulerit alios codices, contempto Autographo exiſtente in abbatia Sangermanenſi, quod idcirco Monachus ipſe Benedictinus anno ſupradicto cenſuit edendum.

4 Porro, redeundo ad Martyrologium Uſuardi editum Venetiis A. 1498. hæc ejus editio illa eſt, quæ facta fuit a Bellino ex familia Fratrum Eremitarum S. Auguſtini, qui eam correctionibus & additionibus illuſtravit. Circa medium vero ſæculum XVI. Maurolicus Abbas Meſſanenſis conſimile edidit Martyrologium; ſed Eruditiores putant, ab eo fuiſſe deturpatum Uſuardum. Molanus etiam propterea labores non omiſit, ut Uſuardum ad ſuum verum ſtatum reduceret, cujus operis ultima editio facta eſt A. 1583. Eodemque tempore Petrus Galeſinius Apoſtolicus Protonotarius ſuum compoſuit & edidit Martyrologium. Multiplicatis idcirco Martyrologiis, quæ omnino perfecta, & erroribus vacua non erant, ſummi Pontifices neceſſarium eſſe duxerunt, curare, ut fieret, quantum fieri poterat, editio Martyrologii correcti in omnibus eccleſiis legendi, uti ſupra dictum eſt.

5 Cura itaque hæc a Gregorio XIII. demandata fuit Silvio Antoniano tunc Canonico S. Petri, deinde in ſacrum Cardinalium Collegium cooptato, Roberto Bellarmino tunc Presbytero Societatis Jeſu, Cæſari Baronio tunc Presbytero Oratorii, deinde Cardinalitia dignitate inſignitis a Clemente VIII., Ludovico de Torres tunc Archiepiſcopo Montis Regalis in Sicilia, deinde Cardinali ſub Paulo V., Joanni Baptiſtæ Bandino Canonico S. Petri, Michaeli Ghiſilerio Theatino, & Bartholomæo Gavanto Barnabitæ. Cum vero ex iis, quæ diximus, tunc fere in omnibus eccleſiis legeretur Martyrologium Uſuardi, Correctores eo uſi ſunt. In corrigendis autem erroribus, qui irrepſerant, uſi ſunt Martyrologio, quod tunc Bedæ credebatur, item Martyrologio antiquæ eccleſiæ S. Cyriaci in Via Lata, item uno ex Menologiis Græcis latinitate donatis a Cardinali Sirleto. Habuerunt etiam præ oculis Martyrologia Bellini & Maurolici, necnon Molani & Galeſinii; ſed Bellino & Molano plus, uti fieri debebat, detulerunt, quam Maurolico & Galeſinio. Denique, hortante Baronio, additi ſunt Sancti ex Menologio deſumpti, qui ante ſchiſma a Græcis colebantur, aliique nonnulli ex Latinis, quorum fiebat laudabilis a Patribus commemoratio, & ſignanter a S. Gregorio *in Dialogis*.

6 Triplex facta eſt editio novi Martyrologii correcti; ſed, cum prima & ſecunda mendis ſcaterent, purior & ſincerior habita eſt illa, quæ facta

facta eſt A. 1584. teſte Cardinali Baronio *in præfat. ad Martyrolog. Rom. cap.* 8. ubi ſic ait: *Monendum putamus Romani Martyrologii triplicem hactenus in Urbe eſſe factam editionem, ejuſque primam & ſecundam eſſe mendoſam, nec ſatis dignam, quæ iterum prælo tradatur: quod, cujus culpa acciderit, libentius ſilentio prætĕrimus. Tertia editio purior eſt atque ſincerior facta anno Domini* 1584. *Illi enim tantum, ut legitimæ atque germanæ, acceſſerunt litteræ Apoſtolicæ datæ die* 14. *Januarii eodem anno.* Ad hæc vero, cum nonnullæ virorum eruditorum excitatæ fuiſſent quæſtiones, quæ uberiorem in Martyrologio ipſo contentorum notitiam deſiderabant, Guillelmus Sirletus ampliſſimus Cardinalis & Apoſtolicus Bibliothecarius laudato Cæſari Baronio tunc nondum ad Cardinalitiam dignitatem evecto, quique in exarandis Eccleſiæ annalibus tum laborabat, demandavit, ut annotationes adderet Martyrologio; quas utique brevi temporis ſpatio magna cum eruditione confecit & edidit, nonnullis etiam in textu factis immutationibus, at paucis tamen, & cum conſenſu atque auctoritate ſummi Pontificis, ut idem refert *cit. cap.* 8. *Cui* (loquitur de poſtrema editione A. 1584.) *etſi ex noſtris notationibus levis certe aliqua acceſſit emendatio, vel ſi quid additum reperitur, quod quidem perraro factum invenies, id nos ejus, cujus ſumma eſt in Eccleſia authoritas, conſtanti voluntate feciſſe, lector intelligas.* Facta itaque Martyrologii cum notationibus Cardinalis Baronii editione A. 1586. & ideo tempore Sixti V. nihilominus eadem prodiit ſub eodem titulo Martyrologii Romani editi juſſu Gregorii XIII. cujus litteræ Apoſtolicæ ad ejus initium relictæ ſunt, uti bene animadvertit Franciſcus Maria de Aſte Archiepiſcopus Hydruntinus in ſuis diſceptationibus *in Martyrologium Romanum*, in monitione ad lectorem: *Nullum namque dubium eſt quin Martyrologia ſæpenumero variata fuerint, cum illud, quod a Gregorio XIII. approbatum, litteriſque ejus Apoſtolicis obvallatum eſt, occaſione poſtea notationum Baronii, (qui ſugeſſerat, nonnullos ſe in eo errores reperiſſe) aliqua ex parte commutatum, non variatis modo quibuſdam, ſed nonnullis etiam adjectis atque detractis, ut utramque editionem antiquam & novam conferenti, Gregorianam ſcilicet cum Sixtina, liquido conſtabit. Quamquam hæc poſterior non appelletur Sixtina, licet ſub Sixto V. facta; viſum eſt enim, quod non tanta eſſet facta mutatio, relinqui bullam & nomen Gregorii XIII. Jam autem uſus fere obtinuit, ut poſtrema illa editio ſub Sixto V. facta, & Baronii notationibus illuſtrata Baronii Martyrologium vocitetur.* Aſſumpto autem A. 1593. Baronio ad dignitatem Cardinalitiam, cum, ſupplicantibus Monachis monaſterii de Cardegna pro deſcriptione nominis in Martyrologio Romano Stephani Abbatis, & aliorum ducentorum Monachorum, qui A. 834. martyrio coronati fuerant ſub Raſſa Arabum Tyranno Caſtellæ provinciam devaſtante, Clemens VIII. examen remiſerit ad ſacram Congregationem rituum, & res fuerit a ſacra ipſa Congregatione commiſſa eidem Cardinali Baronio, annuente prædicto ſummo Pontifice, facta eſt deſcriptio nominum præfatorum ad diem 6. Auguſti, editumque fuit in Urbe

Urbe A. 1602. *typis Stephani Paulini Superiorum permiſſu* Romanum Martyrologium cum prædictorum nominum appoſitione. Nullum vero iſtius Martyrologii exemplar in Urbe ſuperfuit, omnibus videlicet in Hiſpaniam delatis; ita ut, ignorantibus nominum Stephani & Sociorum appoſitionem in Martyrologio ipſis Poſtulatoribus, iiſdemque, dum fungebar munere Fidei Promotoris, inſtantibus pro eorumdem nominum deſcriptione in Martyrologio Romano, habita a me notitia editionis Martyrologii factæ A. 1602. nec ullo reperto in Urbe ejus exemplari, opus fuerit, unum ab Hiſpaniis mitti, quo præcedens appoſitio nominum Stephani, & ducentorum Monachorum comprobaretur.

7 Poſt hæc, hortante Federico Cardinali Borromæo Archiepiſcopo Mediolanenſi, Philippus Ferrarius Ordinis Servorum B. Mariæ Virginis catalogum generalem Sanctorum, qui in Martyrologio Romano deſcripti non ſunt, edidit A. 1625. quod Urbano Papæ VIII. dicavit. Sub eodem quoque Pontifice facta fuit recognitio Baronianæ editionis, addita fuerunt nomina Sanctorum ſubſequenter canonizatorum, & textus fuit multis in locis emendatus ad fidem hiſtoriæ, teſte Bartholomæo Gavanto in ſuo Theſauro ſacrorum rituum *ſect.* 5. *cap.* 21. *num.* 7. ubi ſic ait: *Recognita fuit editio* (ſcilicet Baroniana) *Urbani VIII. juſſu, additis Sanctorum feſtis, qui nuper canonizati ſunt, & in primo loco poſitis iis, quibus datum eſt Officium de præcepto; tum vero emendatus fuit textus multis in locis juxta veritatem certiſſimæ hiſtoriæ, me quoque minimo omnium Collegarum præſente, & minus certa interim commiſimus tempori decernenda maturius*: ſubjicitque Florentinius, tunc fuiſſe Sulpitium Severum a Martyrologio Romano expunctum; uti videre eſt in ejus *admonitione undecima* ante ipſum Martyrologium *pag.* 51.: *Non equidem Gregorius XIII. multa laude alioquin dignus, poſtremam Eccleſiaſticis tabulis emendationem decrevit, ſed, quantum potuit, emendatas prodire curavit, nec omnem exhaurire potuit, quam habet Romana Sedes in examinandis Eccleſiaſticis libris, auctoritatem. Ita acerrimi judicii Pontifex Urbanus VIII. noſtro ſæculo demonſtravit, qui Sulpitium Severum tam ex ipſo Romano Martyrologio, quam ex Breviarii Lectionibus S. Brunonis prodigioſam converſionem expunxit*. Eruditus Lucas Holſtenius Præfectus Vaticanæ bibliothecæ ſuis litteris admonuit Franciſcum Mariam Florentinium, qui incumbebat in editionem vetuſtioris Martyrologii Occidentalis Eccleſiæ D. Hieronymo attributi, de quo ſupra, ut Opus id ederet, putans, eo modo corrigi poſſe nonnullos errores, qui poſt correctiones adhuc in Martyrologio noſtro Romano extare dicuntur. Litteræ ipſæ proſtant *in admonitionibus præviis* ejuſdem Florentinii ad ſuum Martyrologium *pag.* 4.; & ipſemet Holſtenius nonnulla reliquit *Annotata marginalia ad Martyrologium Romanum Em. Card. Baronii* (quæ poſt ejus obitum Romæ edita ſunt A. 1663. in libro cui titulus: *Opuſcula tria veterum Autorum*); & Latinus Latini Viterbienſis in ſua *Bibliotheca ſacra & profana edita Romæ anno* 1677. alias ſubjecit emendationes, quas fieri poſſe in examine Martyrologii exiſtimavit. Item pro illuſtrando

Martyrologio ſupra memoratus Philippus Ferrarius *Topographiam in Martyrologium Romanum* edidit, ſed mancam atque jejunam. Quocirca Auguſtinus Lubin ex Auguſtiniana familia novam fecit editionem Martyrologii, in qua mappis Geographicis proprio tum calamo, tum ſcalpro exactiſſime delineatis & ſculptis, ob oculos poſuit loca in Martyrologio tacta, notiſque hiſtoricis explicavit locum obitus, & tempus cujuslibet Sancti in Martyrologio deſcripti, ut quælibet civitas & locus proprias in tabulis haberet notas Eccleſiaſticas. Præterea ſub Innocentio XI. A. 1681. editum fuit typis Rev. Cameræ Apoſtolicæ Martyrologium Romanum ejuſdem auctoritate recognitum, & in hanc editionem inſerta fuerunt nomina eorum, qui a ſummis Pontificibus uſque ad prædictum Innocentium XI. in Sanctorum numerum relati fuerant. Noſtris etiam temporibus Franciſcus Maria de Aſte Archiepiſcopus Hydruntinus ſupra memoratus Martyrologii Romani curavit editionem; quam illuſtravit notis ut plurimum deſumptis ex Continuatoribus Bollandianis. Abbas demum Chaſtellain Canonicus Honorarius eccleſiæ Pariſienſis A. 1709. Pariſiis edidit Martyrologium univerſale continens textum Martyrologii Romani in Gallicum ſermonem tranſlati, una cum pluribus additionibus aliorum Sanctorum. Nec alia deſunt Martyrologia particularium Religionum, aut Nationum, Arturi videlicet Sanctorum & Beatorum Ordinis S. Franciſci, Sauſſaji Sanctorum Gallicæ Nationis, Tamaji Sanctorum Hiſpanorum, & Ferrarii Sanctorum Italiæ, quæ etiamnum, Eruditorum judicio, ſuis non carent mendis.

8 Hucuſque adducta deſumpta fuerunt potiſſimum ex præviis *annotationibus* Cardinalis Baronii ad Martyrologium Romanum, *ex præfationibus* Joannis Molani ad Martyrologium Uſuardi editum Lovanii A. 1568., *ex præfatione* ad Martyrologium univerſale Pariſiis editum, de quo ſupra, *ex præviis admonitionibus* Florentinii ad antiquum Martyrologium ab ipſo editum, ex Pagi *tom. 1. ad annal. Card. Baronii*, *ex reſponſionibus* Papebrochii *ad errores ipſi impactos a P. Sebaſtiano a S. Paulo*, & paſſim ex aliis. Hucuſque pariter adducta eximiam Romanorum Pontificum diligentiam oſtendunt, ut accurata fieret & omnibus numeris abſoluta editio Martyrologii Romani. Cumque, his minime obſtantibus, nonnulli contendant, adhuc in Martyrologio Romano errores corrigendos ſupereſſe, neceſſarium eſſe viſum eſt, de his in præſenti habere ſermonem.

9 Porro hi ſunt in duplici differentia: nonnulli quippe ſunt, qui non incuriæ, nec malitiæ Typographorum, ſed Compoſitoribus, & Correctoribus Romani Martyrologii adſcribi poſſunt. *Ad diem 25. Januarii* fiebat in Martyrologio Romano commemoratio Sanctæ Xynoridis Martyris, facta tranſlatione nominis appellativi ad proprium; Xynoris enim Martyr inducta fuerat ex male intellecta auctoritate S. Joannis Chryſoſtomi *homil. 14. de Lazaro*, cum Xynoris apud eum non proprium nomen alicujus, ſed par Martyrum indicet, Juventini ſcilicet & Maximi, qui Antiochiæ paſſi,

ſunt

de errore fuerit admonitus Cardinalis Ba
Fabro, & Petro Ducæo, & error quid
nplius ejus habenda eſt ratio, uti etiam
cura Eccleſiæ pro veneratione Sanctorum a
Martyrologio fit commemoratio S. Fir
Africa Sancti Firmi Epiſcopi gloria Confeſſ
m.7.Julii ad dictam diem 31. *pag.*120. h
icto Martyrologio improbare videntu
auctoritate factam fuiſſe, cum in nul
lictum nomen legeretur. Verum pr
in Martyrologii recognitione pauc
auctoritate fecerit ſummi Pontifici
ſanctitatis Firmi teſtimonium deſ
(*cap.*13. *num.* 22. *col.* 433 *tom.*6
anto excellentius dices: *Nec prodar*
Tagaſtenſis Eccleſiæ, Firmus nomi
retur homo juſſu Imperatoris per A
em diligentia, quanta poterat, occ
ſſe, nec hominem prodere; paſſuſq
ant Imperatores Chriſtiani), *p.*
uctus, uſque adeo mirabilis app
iam ſine ulla difficultate imper
Romano hæc habentur: *La*
ſolum verbis, ſed rebus & vi
atio in Martyrologio edi
is & Uſuardi; quorum pr
omen Theodoti a Roma
Ariana labe infectum fu
nomen e ſacris tabulis p
*ſebium pag.*317. Floren
& 948. Pagi *ad A.* 31
*Junii pag.*24. & *tom.*
exiſtimant, quod ip
50. & *ad A.*325. *num*
; ut hinc inferri pc
nomen, ſi poſtqua
a ſummo Pontifi
um Epiſcopus La
fuerit appellatu
iel Coſſartius,
*cleſ. lib.*7. *cap.*3
ſis Ariana pro
19. vel 320.
ejuſdc

Digitized by Google

ejuſdem Theodoti Epiſcopi Laodiceni, tamquam ſanctitate conſpicui, mentio habeatur in antiquioribus Martyrologiis; quemadmodum, recenſitum errorem refellendo, quod Martyrologio Romano opponebatur, erudite proſequitur Auctor Epiſtolæ ad Viros Pacificos Antuerpienſes Editores Actorum Sanctorum ſcriptæ die 20. Januarii 1735. *Ad diem 25. Auguſti* legitur in Martyrologio, ſacrum corpus S. Bartholomæi primo ad Liparam inſulam, deinde Beneventum, poſtremo Romam ad inſulam Tiberinam translatum: quæ tamen poſtrema translatio vehementer impugnatur a Cardinali Vincentio Maria Urſino primum Archiepiſcopo Beneventano, deinde ad ſummum Pontificatum evecto nomine Benedicti XIII. *in diſſertatione typis impreſſa inter Concilia provincialia Beneventana*. Quid vero de hac, & aliis pluribus conſimilibus controverſiis Martyrologium Romanum reſpicientibus dicendum ſit, nolumus in præſenti judicium ferre. Illud tantum dicimus, per hæc non minui auctoritatem Martyrologii Romani, opera tot illuſtrium virorum emendati, uti late oſtendit Theophilus Raynaudus in ſua *Anagnoſte ad Eccleſiaſticam menſam §. 7. oper. tom. 13. pag. 539.* & in tractatu *de martyrio per peſtem cap. 3. num. 4. & ſeqq. oper. tom. 18.* Illud quoque cum Florentinio animadvertimus, etſi aliqua in Martyrologio occurrant correctione digna, non eſſe cujuſque agere cenſorem, ſed Eccleſiæ judicium eſt expectandum. En verba Florentinii *in admonit. 11. ad ſuum Martyrologium pag. 51. Ceterum, etſi aliqua videantur animadverſione digna, non cujuſque juris eſt cenſorem agere, ſed exſpectandum, quouſque, re mature diſcuſſa, emendationem, ſi opus eſt, Eccleſia ipſa decernat*. Inſuper monemus, aliud eſſe Canonizationis judicium, aliud appoſitionem nominis in Martyrologio Romano; atque adeo ab errore, qui forte contigerit in Martyrologio Romano, non recte inferri, in judicio quoque Canonizationis errorem contingere poſſe, quemadmodum bene argumentatur Chriſtianus Lupus *ad quartum Concilium Romanum S. Leonis IX. tom. 4. pag. 268. edit. Venet.: Canonizatio &c. eſt definitivum de totius Chriſtianitatis diſciplina judicium, in quo Eccleſiam, licet per ſolum Pontificem judicarit, hucuſque ſcimus non fuiſſe circumſcriptam, & protegente Deo, ſperamus, uſque ad ſæculi finem non circumſcribendam. Aliud item eſt Romanum Martyrologium, aliud falli Canonizationem. Martyrologio etiam olim Canonizati inſeruntur; quia in re falli poſſit & Pontifex, & errorem habere pro veritate*. Poſtremo aſſerimus, Apoſtolicam Sedem non judicare, inconcuſſæ eſſe & certiſſimæ veritatis quæcumque in Martyrologium Romanum inſerta ſunt; uti animadvertitur *in cit. diſſert. art. 7.* necnon *in animadverſionibus ſuper regulas & uſum Criticæ* editis a Patre Honorato de S. Maria *tom. 2. lib. 1. diſſert. 2. §. 3. in fine.* Quod & optime colligitur ex mutationibus & correctionibus a ſancta ipſa Sede demandatis. Enimvero, præter ſupra expoſita, ſcimus, Cardinalem Leandrum Colloredum multa paraſſe pro nova expurgatione Martyrologii Romani; at morte præreptum opus abſolvere & typis edere non potuiſſe.

10 Nec

10 Nec vero urgent Apoſtolicæ litteræ Gregorii XIII. Martyrologio Romano præfixæ; in quibus dicitur, emendatum fuiſſe Romanum Martyrologium, idque eſſe legendum in Choro, nec aliud ulla in re minutum, auctum, aut mutatum eſſe edendum. Ex hoc etenim recte non infertur, omnes & ſingulos errores fuiſſe a Martyrologio ſublatos; nec viris in Eccleſiaſtica hiſtoria peritis prohibitum dici poteſt confugere ad ſanctam Sedem, ſi novæ correctionis fundamenta ſuppetant: quod ex ipſa colligitur ſanctæ Sedis diſciplina, quæ etiam poſt litteras Apoſtolicas ſupra memoratas Gregorii XIII. novas Martyrologii correctiones demandavit & admiſit. Exemplum habemus in Decreto Gratiani. Aliæ ſcilicet præceſſerant ſacrorum canonum collectiones; ſed, cum Gratianus edidiſſet ſuam, & Eugenio Papæ III. obtuliſſet, ea nedum nacta eſt Interpretes, vulgo *Gloſſatores*, uti animadvertit Juſtus Fontaninus Archiepiſcopus Ancyranus *in præfat. ad Decretum Gratiani coordinatum a Card. Joanne a Turrecremata num.* 5. verum etiam, contemptis quodammodo præcedentibus collectionibus, ſola in uſu eſſe cœpit, ut eſt ibidem *num. 6. & ſeqq.* & ut adnotarunt S. Antoninus 3. *part. ſuarum hiſtoriarum tit.* 18. *cap.* 6. & Cardinalis Bellarminus *de Scriptoribus Eccleſiaſticis*, ubi loquitur *de Gratiano*. Si fides præſtanda eſſet Trithemio, dicendum etiam eſſet, Gratiani opus fuiſſe ab Eugenio III. approbatum: ſed, cum fere poſt quatuor ſæcula ab obitu Gratiani Trithemius ſcripſerit, nemo non videt, Eugenianam approbationem ejus dicto ſtare non poſſe, teſte Florente *in præfat. methodi, & de auctoritate collectionis Gratiani pag.* 44. Tractu temporis animadverſum fuit, opus Gratiani mendis ſcatere, atque adeo Antonius Demochares, & Antonius Contius ejus emendationem aggreſſi ſunt. Celeberrimus ſubinde Antonius Auguſtinus ſuos edidit libros *de emendatione Gratiani*, de qua re etiam ſcribere inceperat Didacus Covaruvias; qui, poſt animadverſos & reſtitutos fere tercentum locos, ſuperſedendum duxit, ut audivit, Antonium Auguſtinum Romæ eidem negotio operam impendiſſe, & prope ad umbilicum perveniſſe; ſicuti refert idem Didacus *lib. 4. variar. reſolut. cap.* 11. His itaque excitati Romani Pontifices neceſſarium eſſe putarunt, manum admovere correctioni operis Gratiani; electiſque viris, qui tanta in re laborarent, opus, quod cœptum erat ſub Pio IV. & progreſſum habuerat ſub S. Pio V., abſolutum tandem fuit, & typis editum ſub Gregorio XIII. Eorum nomina, qui ſummorum Pontificum juſſu in correctionem Gratiani incubuerunt, relata ſunt *in cit. præfat.* Archiepiſcopi Ancyrani *num.* 8. Quid autem ab eis præſtitum ſit, quotque labores ab eis fuerint exantlati, deſumitur ex eorum præfatione præfixa novæ editioni Gratiani. Teſtatur quoque Waneſpen Doctor Lovanienſis *in ſchol. ad Concilia part. 6. cap.* 2. §. 2. nonnulla ab Univerſitate Lovanienſi ad Urbem miſſa fuiſſe monumenta, quibus Correctores Romani uſi ſunt; & Cardinalis de Aguirre *tom. 4. Concilior. Hiſpan. pag.* 646. epiſtolam exhibet Antonii Auguſtini, ex qua pariter colligitur miſſio monumentorum ab Hiſpaniis ad Urbem. Præfixæ denique ſunt Decreto

creto Gratiani emendato Apoſtolicæ litteræ Gregorii XIII. quibus teſtatur, libros juris Canonici, & ideo Decretum Gratiani, fuiſſe ſuo mandato recognitos, correctos & expurgatos; nec quidquam iis addendum, detrahendum de iis, in iiſve commutandum, aut invertendum, ſancitis pœnis adverſus eos, qui non parerent. Attamen cum, his minime refragantibus, docti viri multa adhuc poſt Gregorianam correctionem emendanda cenſeant in opere Gratiani, uti videri poteſt apud Doujatium *in prænotion. canon. lib.4. cap.13. num.* 3. apud Schelſtrat *in Antiquit. illuſtrat. diſſ.* 2. *cap.*13. *num.* 238. apud Cardinalem Bellarminum *de Scriptor. Eccleſiaſt.* ne quid dicam de fratribus Pithœis, qui univerſum opus diligentiſſime ad ipſos uſque apices expendentes ſingula loca recognoverunt, & primigeniis Auctoribus reſtituere conati ſunt; poterit unuſquiſque facili negotio deprehendere, præcedentes operis correctiones Pontificia auctoritate vallatas jure ſuo non obſiſtere ulteriori correctioni, ejuſdem ſanctæ Sedis judicio debito cum obſequio ſubmittendæ. Quocirca poſtquam Florentinius meminit correctionis Martyrologii factæ ſub Urbano VIII. aſſeruitque, tunc e Martyrologio fuiſſe deletum nomen Sulpitii Severi, *in admonit.*11. *pag.*51. ita concludit, ſicuti non multo ante vidimus: *Non equidem Gregorius XIII. multa laude alioquin dignus, poſtremam Eccleſiaſticis tabulis emendationem decrevit, ſed, quantum potuit, emendatas prodire curavit, nec omnem exhaurire potuit, quam habet Romana Sedes in examinandis Eccleſiaſticis libris, auctoritatem. Ita acerrimi judicii Pontifex Urbanus VIII. noſtro ſæculo demonſtravit, qui Sulpitium Severum tam ex ipſo Romano Martyrologio, quam ex Breviarii lectionibus Sancti Brunonis prodigioſam converſionem expunxit.*

11 Pro hujus capitis complemento nihil aliud remanet, quam ut aliquid indicemus de erroribus, qui in Romanum Martyrologium irrepſerunt poſt correctionem incuria, aut malitia Typographorum; quibus jam ſacrorum rituum Congregatio ſaluberrimis Decretis obſtitit. In nonnullis Martyrologiis Romanis Beata Agnes de Monte Politiano, antequam inter Sanctas ſolemni ritu relata fuiſſet, deſcripta fuit cum nomine Sanctæ: *In Monte Politiano Sanctæ Agnetis Virginis miraculis claræ*; ideoque in Martyrologio typis impreſſo A.1674. *ad diem* 20. *Aprilis* Agnes ipſa deſcripta poſtea fuit cum nomine Beatæ: *In Monte Politiano Beatæ Agnetis Virginis Ordinis Sancti Dominici miraculis claræ*. Rurſus in quibuſdam Martyrologiis pro diebus tranſlationis feſti SS. Joannis de Matha, & Felicis de Valois *ad diem* 8. *Februarii*, & *ad diem* 20. *Novembris* appoſita fuerant privata auctoritate nonnulla verba, quibus iidem deſcribebantur tamquam ex primis Fundatoribus Ordinis S. Mariæ de Mercede Redemptionis Captivorum: quod cum repugnet hiſtoriæ alibi expoſitæ, opus fuit, ut re delata ad ſacrorum rituum Congregationem, deleretur: *Sac. rituum Congregatio ad inſtantiam R. P. Magiſtri Fratris Ferdinandi de Carvajal & Ribera Procuratoris Generalis ac Vicarii Ordinis Beatæ Mariæ de Mercede Redemptionis Captivorum præcepit, ut deleantur verba illa appoſita in Martyrologiis Romanis impreſſis Venetiis*

anno

anno 1683. *apud Gueriglios*, *&* *Bononiæ in præſenti anno* 1685. *ſumptibus Petronii de Ruinettis*, *in quibus pro diebus tranſlationis feſti Sanctorum Joannis de Matha*, *& Felicis de Valois leguntur verba illa temporis ſequentis* : „ *Die* 8. *Februarii Sancti Joannis de Matha Confeſſoris*, *qui fuit unus de primis Fundatoribus Ordinis Sanctæ Mariæ de Mercede Redemptionis Captivorum* ; *& die* 20. „ *Novembris Sancti Felicis de Valois Confeſſoris*, *qui fuit unus de primis Fundatoribus Ordinis Sanctæ Mariæ de Mercede Redemptionis Captivorum* „ *Ac inſuper eadem ſacra Congregatio mandavit*, *ut in poſterum Librarii non poſſint vendere Martyrologia Romana*, *niſi correcta*. *Et ita decrevit & ſervari juſſit*, *die* 10. *Februarii* 1685. Verba nimirum, quæ deleri mandatum eſt, deſumpta fuerant ex Lubiano Zappata, de quo egimus *lib.*1. *hujus Operis cap.* 41. *§.* 6. ut oſtendit Damianus Stephanus *in ſymbolo Conceptionis Beatæ Mariæ lib.*5. *appendic.* *§.*5. Ad rem facit etiam aliud decretum ejuſdem ſacræ Congregationis in cauſa tunc Beati, nunc Sancti Felicis a Cantalicio, quod eſt hujuſmodi :

Cum in nonnullis exemplaribus Martyrologii in Urbe uſque de anno 1630. *impreſſi*, *juxta decretum ſacrorum rituum Congregationis ſub die* 23. *Martii ejuſdem anni* 1630. *editum*, *compertum fuerit*, *inibi reperiri expreſſum Elogium Beati Felicis a Cantalicio approbatum*, *tenoris videlicet* : „ *Die* 18. *Maji*, *Romæ Beati Felicis Confeſſoris Ordinis Minorum Capuccinorum Sancti Franciſci*, *qui* „ *apud eamdem Urbem mira humilitate*, *& maxima totius populi ædificatione* „ *quadraginta annos oſtiatim pro alendis Fratribus mendicavit*, *tandem virtutibus & miraculis clarus ibidem obdormivit in Domino*„ *In aliis vero Martyrologiis recentioribus prædictum Elogium forſan ob Typographorum incuriam non videatur impreſſum* ; *cumque Procurator Cauſæ Canonizationis ejuſdem Beati humiliter ſupplicarit ſacrorum rituum Congregationi*, *ut dignarentur Eminentiſſimi Patres eidem præpoſiti mandare*, *ut in proxima impreſſione*, *& in poſterum præfatum Elogium in Martyrologio imprimendo*, *prout ſupra jacet*, *apponatur* ; *ipſa ſacra Congregatio*, *verificatis narrateis*, *omnibuſque perpenſis*, *referente Eminentiſſimo & Reverendiſſimo Domino Cardinali Colloredo pro Eminentiſſimo de Alteriis*, *gratiam petitam concedendam eſſe*, *cenſuit*, *ſi Sanctiſſimo Domino noſtro placuerit* : *Die* 15. *Decembris* 1691.

Et, *facta de prædictis Sanctiſſimo Domino noſtro Innocentio Papæ XII. per me Secretarium relatione*, *Sanctitas Sua annuit*, *& publicari mandavit*, *quibuſcumque non obſtantibus* : *Die* 12. *Januarii* 1692.

12 At, priuſquam huic capiti finem imponamus, lectorem monitum volumus de nupera Martyrologii Romani editione, quæ typis Vaticanis noſtra accedente auctoritate, anno proxime elapſo completa eſt. Qua cauſa, qua occaſione, qua Sanctorum acceſſione id perfectum ſit, facile percipi poteſt ex litteris noſtris cariſſimo in Chriſto Filio Joanni V. Portugalliæ, & Algarbiorum Regi fideliſſimo directis, quæ in laudata Martyrologii editione primum locum occupant ; eadem vero non ſolum in ſeparato volumine recuſæ ſunt, ſed in ſecundo etiam tomo Bullarii noſtri propediem vulgando *Conſtit.*54. *pag.*431. inſertæ reperiuntur. CA-

CAPUT XVIII.

De Nominum Deſcriptione in Romano Martyrologio.

I. POſt editionem Martyrologii Romani factam tempore Gregorii XIII., Sixti V., & Urbani VIII. addita fuerunt, & frequenter adduntur nomina Martyrologio: additionis quippe & mutationis prohibitio, quæ fit in litteris Apoſtolicis Gregorii XIII. locum tantum habet in additionibus & mutationibus quæ fiunt auctoritate privata, ſed non in illis quæ fiunt intercedente Sedis Apoſtolicæ auctoritate. Cumque a cauſarum Poſtulatoribus fiant ſubinde ſacrorum rituum ordinariæ Congregationi ſupplicationes & inſtantiæ pro deſcriptione alicujus nominis in Martyrologio; ab eadem Congregatione edita ſunt nonnulla Decreta pro admittendis, vel rejiciendis hujuſmodi petitionibus.

2 Primum Decretum editum fuit die 30. Julii *1616. Cum Illuſtriſſimus & Reverendiſſimus Dominus Cardinalis Bellarminus in ſacrorum rituum Congregatione propoſuerit, nonnullos Impreſſores librorum cupere de novo Martyrologium Romanum imprimere, & in eo addere Sanctos illos & Beatos, qui poſt ultimam editionem ſeu impreſſionem dicti Martyrologii fuerunt canonizati, ſeu declarati Beati; eadem ſacra rituum Congregatio juxta mentem & ordinem Sanctiſſimi Domini noſtri Papæ reſpondit, in Martyrologio Romano de novo imprimendo addendos eſſe Sanctos illos tantum, qui fuerunt canonizati, non autem qui declarati fuerunt Beati poſt ultimam impreſſionem dicti Martyrologii Romani: & ita cenſuit & declaravit.*

3 Conſimile eſt aliud Decretum ejuſdem ſacræ Congregationis editum die 31. Auguſti 1680. occaſione diſputationis in eadem ſacra Congregatione excitatæ, an deſcriptio nominis ſignificaret cultum, & cultus extenſionem, ſuper qua diſputatione ſcripſit Archiepiſcopus Myrenſis Fidei Promotor, juxta ea quæ infra dicentur. En Decretum ipſum: *Cum bonæ memoriæ Cardinalis Bellarminus in Congregatione ſacrorum rituum habita die 30. Julii 1616. propoſuerit, nonnullos Impreſſores librorum cupere de novo Martyrologium Romanum imprimere, & in eo addere Sanctos illos & Beatos, qui poſt ultimam editionem ſeu impreſſionem dicti Martyrologii fuerunt canonizati, ſeu declarati Beati; & eadem ſacra Congregatio declaraverit juxta mentem & ordinationem Sanctiſſimi Domini noſtri Papæ, in Martyrologio Romano de novo imprimendo addendos eſſe Sanctos illos tantum, qui fuerunt canonizati, non autem qui fuerunt declarati Beati poſt ultimam impreſſionem dicti Martyrologii: nunc vero eadem ſacra rituum Congregatio juſſit, ut ſervetur in poſterum prædictum Decretum de non apponendis in Martyrologio Romano niſi Sanctis canonizatis; & ita decrevit & ſervari mandavit.*

4 Hæc utique Decreta ſunt regula & norma, ex qua ſacrorum rituum Congregatio procedit in admittendis, ſeu rejiciendis petitionibus, quæ fiunt

fiunt pro nominibus deſcribendis in Martyrologio Romano. Quia vero in Martyrologio Romano nomina deſcribuntur cum aliquo brevi Elogio, methodus ſacræ Congregationis eſt, ut audito tam ſcriptis quam voce Fidei Promotore, Dubium proponatur, *An nomen ſit deſcribendum in Martyrologio Romano*; tum, quatenus affirmans prodeat reſolutio, ut alicui ſacræ Congregationis Cardinali committatur Elogii compoſitio, cujus relatio deinde fit ab ipſo in ſacra Congregatione, ut approbetur; approbationem autem Congregationis ſubſequi debet ſummi Pontificis confirmatio: & hanc quidem methodum ſacrorum rituum Congregatio retinuit in deſcriptione nominum in Martyrologio Romano Beati Petri Armengaudii, SS. Petri Nolaſci, & Raymundi Nonnati, SS. Joannis de Matha & Felicis de Valois, S. Gertrudis, S. Bernardi de Montone, & dum munere fungebar Fidei Promotoris, tunc Beatæ nunc Sanctæ Margaritæ de Cortona, & S. Froilani. Hæc porro eſt differentia inter Sanctos, de quorum Canonizatione non diſputatur, & Sanctos, quorum Canonizatio eſt probanda; quod in ſecundo caſu prius diſputatur, an ſit nomen deſcribendum in Martyrologio Romano, deinde quali Elogio ſit deſcribendum; at in primo caſu, uno eodemque contextu agitur de deſcriptione (quæ ex infra dicendis negari non poteſt), & de Elogio, quo fieri debet deſcriptio. Et ita ſane factum fuit, dum munere fungebar Fidei Promotoris, in deſcriptione nominis in Martyrologio Romano S. Joannis de Deo, uti colligitur ex Reſcripto edito die 14. Decembris 1715. & in deſcriptione nominis in eodem Martyrologio S. Pii V. uti deſumitur ex hoc Decreto: *Cum ſacrorum rituum Congregatio die 28. Januarii 1713. Eminentiſſimo & Reverendiſſimo Domino Cardinali Sancti Clementis inſtantiam R. P. Generalis Ordinis Prædicatorum pro Elogio Sancti Pii V. in Martyrologio apponendo, nonnulliſque verbis in lectionibus ſecundi Nocturni apponendis remiſerit; idemque Eminentiſſimus & Reverendiſſimus Dominus Cardinalis ſequens Elogium pro Martyrologio, videlicet,, Romæ Sancti Pii Papæ V. ex Ordine Prædicatorum, qui Eccleſiaſticæ diſciplinæ ,, reſtituendæ, Hæreſibus exſtirpandis, & Chriſtiani nominis hoſtibus conterendis ,, ſtrenue ac feliciter incumbens, vitæ ac legum ſanctitate Catholicam Eccleſiam ,, gubernavit,, necnon pro tertia lectione ſecundi Nocturni poſt illa verba*, multis a Deo ejus interceſſione patratis miraculis, *infraſcripta, nempe,, Quibus ,, rite probatis, a Clemente XI. Pontifice Maximo Sanctorum numero adſcriptus ,, eſt,, a ſe diligenter reviſa in eadem ſacrorum rituum Congregatione pro approbatione retulerit; eadem ſacra Congregatio tum Elogium, tum verba prædicta approbavit, & in Martyrologio & lectionibus apponi, imprimique poſſe conceſſit, ſi Sanctiſſimo placuerit: die 1. Julii 1713. Et, facta deinde per me infraſcriptum Profecretarium Sanctiſſimo Domino noſtro de prædictis relatione, Sanctitas ſua benigne annuit: die 8. ejuſdem menſis Julii, & anni 1713.*

5 Supra relata decreta anni 1616. & anni 1680. ex ſe clara profecto ſunt, nec ulla explicatione indigere videntur: attamen, quia nihil ita clarum eſſe poteſt, ut propter varios eventus & propter ingeniorum diſpu-

tantium varietatem excludat quamcumque dubitationem, factum eſt, ut in præſenti opus ſit aliqua addere quoad eorum intelligentiam & explicationem.

6 Ad præſcripta itaque allatorum decretorum deſcribenda ſunt in Martyrologio Romano nomina Canonizatorum, idque, ſive loquamur de illis qui poſt editionem Martyrologii a ſummo Pontifice ſubinde referuntur in album Sanctorum, ſive loquamur de aliis qui aliquo ex modis ab Eccleſia approbatis fuerunt canonizati, & quorum nomina nondum fuerunt appoſita in Martyrologio ipſo Romano.

7 Quod autem in Martyrologio Romano deſcribenda ſint nomina illorum, qui poſt editionem Martyrologii ſubinde a ſummo Pontifice referuntur in album Sanctorum, patet ex quotidiana diſciplina & exemplis (ut cetera prætereantur) ſupra relatis Sanctorum Joannis de Deo, & Pii V. Quod pariter in Martyrologio Romano deſcribenda ſint nomina illorum, qui aliquo ex modis ab Eccleſia approbatis fuerunt canonizati, licet eorum nomina numquam antea deſcripta fuerint in prædicto Martyrologio, probatur, tum quia pro his eædem prorſus militant rationes; quæ militant pro aliis, qui ſubinde a ſummis Pontificibus referuntur in album Sanctorum; tum quia non deſunt exempla idem comprobantia. Deſcriptum quippe fuit in Martyrologio Romano nomen S. Leonis III. quod in editionibus tempore Gregorii & Sixti fuerat omiſſum, ut habetur ex decreto Congregationis ſacrorum rituum apud Bollandianos *ad diem* 12. *Junii tom.* I. Sancti etiam Ptolemæus, & Romanus Epiſcopus Nepeſinus, Ptolemæus videlicet diſcipulus S. Petri, & Romanus diſcipulus S. Ptolemæi, qui Martyres occubuerunt, juxta ea quæ habentur apud Cardinalem Baronium *ad A.* 261. *num.* 48. fuerunt anno ſolum 1672. deſcripti in Martyrologio Romano: *Sacra rituum Congregatio humillimis precibus populi & civitatis Nepeſinæ expoſitis per Eminentiſſimum Dominum Cardinalem Spinulam ejuſdem civitatis Epiſcopum benigne annuit, ut deſcribi poſſit in Martyrologio Romano feſtum Sanctorum Ptolemai & Romani, ac in civitate Nepeſina & diœceſi celebrari poſſit eorum feſtivitas cum Officio & lectionibus propriis approbandis ab Eminentiſſimo Cardinali Bona: hac die* 14. *Maji* 1672. Anno quoque 1691. *ad diem* 30. *Auguſti*, annuente Innocentio XII. deſcriptum fuit nomen S. Petri Confeſſoris Eremitæ nuncupati in Martyrologio Romano: nam in decreto Congregationis habentur hæc verba: *De cujus Canonizatione authentica exhibita fuerunt documenta*; inter cetera enim exhibita fuit bulla Alexandri Papæ VI. data ſub plumbo 13. calendas Septembris 1502. in qua conceſſa eſt Indulgentia omnibus & ſingulis Chriſtifidelibus, qui viſitaſſent ejuſdem S. Petri *Capellam die penultima Auguſti, & die prima Octobris*, quibus celebrabantur feſta Canonizationis & Tranſlationis ipſius, mentione videlicet facta Canonizationis *aſſertive* (ut dicitur) non *enuntiative*, nec ad alicujus petitionem, quemadmodum advertit Archiepiſcopus Myrenſis Fidei Promotor in ſuis animadverſionibus. Anno denique 1696. re-

Digitized by Google

1696. referente Cardinali Colloredo, conceſſum fuit, ut in Martyrologio Romano *ad diem* 8. *Februarii* deſcriberetur nomen S. Stephani Abbatis Ordinis Grandimontenſis Inſtitutoris; & vero in decernenda hujuſmodi deſcriptione, cum a Poſtulatoribus exhibita fuiſſet bulla Clementis III. miſſa ab Abbate Grandimontenſi de S. Stephani Canonizatione, quæ bulla reſpondebat exemplo, ſeu (ut vulgo ajunt) *copiæ* typis impreſſæ apud Bollandianos *ad diem* 8. *Februarii*, ſacra Congregatio juſſit, ut bulla ipſa autographa mitteretur, quæ cum fuiſſet exactiſſime recognita in Urbe, & collata cum aliis ejuſdem Pontificis repertis in ſecreto archivo Vaticano, ſacra tandem eadem Congregatio annuit petitis, uti colligitur ex animadverſionibus tunc exaratis a nuper laudato Archiepiſcopo Myrenſi Fidei Promotore, in quibus ſic legitur: *Poſtquam ſub die 10. Julii proximi facta fuit hac inſtantia, & injunctum mihi, ut inſinuarem id quod crederem animadverſione dignum, dixi, quod reſpectu deſcriptionis in Martyrologio Romano difficultas conſiſtere poterat in eo, quod non exhibebatur authentica & concludens juſtificatio Canonizationis hujus Sancti, ſolumque datum fuerat exemplar bullæ Clementis III. editæ 12. calendas Aprilis anno 1189. correſpondens copiæ impreſſæ penes Bollandianos, quod exemplar tranſmiſſum fuerat a Præpoſito Generali Ordinis Grandimontis cum aſſertione, quod originale aſſervatur in tabulario præfati Ordinis &c. Repropoſita itaque inſtantia die 4. Septembris proximi, & exhibita ab Eminentiſſimo Cardinali Janſonio Relatore bulla originali in charta pecudina ſub plumbo, emanavit Reſcriptum: Recognoſcatur bulla &c. In executionem igitur hujus Reſcripti facta fuit exactiſſima recognitio bullæ, illam conferendo cum aliis dicti Pontificis repertis pari modo in charta pecudina in archivo ſecreto Vaticano &c. Cum itaque fuerit ad amuſſim adimpletum Reſcriptum ſacræ Congregationis, nulla ſupereſſe videtur difficultas circa petitam deſcriptionem in Martyrologio Romano, dum in enuntiato Decreto ſub die 30. Julii 1616. approbato a felicis recordationis Paulo V. expreſſe declaratur, in Martyrologio de novo imprimendo addendos eſſe Sanctos illos, qui fuerunt canonizati, & hujuſmodi Decretum renovatum fuit 31. Auguſti 1680.*

8 Alia accedunt exempla. In primo hujus Operis libro facta eſt mentio Canonizationis Beati Eneconis factæ ab Alexandro II. Ejus nomen nunquam fuerat in Martyrologio Romano deſcriptum; ſed anno 1736. exhibita ſummo Pontifici Clementi XII. nomine Regis Catholici ſupplicatione pro ejus deſcriptione in Martyrologio Romano, mandatum eſt, ut nomen in eo deſcriberetur. En verba decreti:

Kalendis Junii

E L O G I U M.

Apud Burgos in Hiſpania in monaſterio Onnienſi S. ENECONIS Abbatis Benedictini ſanctitatis & miraculorum gloria illuſtris.

U R B I S E T O R B I S.

SUpraſcriptum Elogium Sancti Eneconis Abbatis Benedictini ab Eminentiſſimo & Reverendiſſimo D. Card. Pico reviſum, examinatum, & in ſacra rituum Congregatione relatum, ſacra eadem Congregatio ad inſtantiam Sereniſſimi Regis Catholici, necnon P. Magiſtri Gabrielis Bello Procuratoris Generalis Congregationis Sancti Benedicti Hiſpaniarum, nomine P. Abbatis & Monachorum Regii monaſterii Sancti Salvatoris Onniæ Burgen. diœceſis, approbavit, ac in Martyrologio Romano apponi, ac imprimi poſſe cenſuit, ſi Sanctiſſimo Domino noſtro viſum fuerit: die 10. *Martii* 1736.

Factaque deinde per me Secretarium de prædictis Sanctiſſimo Domino noſtro relatione, Sanctitas ſua benigne annuit: die 13. *ejuſdem menſis & anni* 1736.

Item celeberrimus & antiquiſſimus eſt cultus S. Juſtini Theatini Epiſcopi, & ejuſdem Civitatis Patroni, in numerum Sanctorum relati juxta diſciplinam antiquiori tempore vigentem, ante videlicet tempora quibus Canonizationis judicium Sedi Apoſtolicæ fuit reſervatum. Duo extant antiquiſſima monumenta, Martyrologium videlicet quoddam deſcriptum in membranulis, in quo *die* 1. *Januarii* hæc leguntur: *Kalendis Januarii Circumciſio Domini. In Theatina civitate Natalis Sancti Juſtini Epiſcopi & Confeſſoris:* Kalendarium manu exaratum, & ſimili Miſſali præfixum, quod feſtum denuntiat Sancti Juſtini *eadem die* 1. *Januarii* his verbis: *Kalendis Januarii Circumciſio Domini; Blaſii, & Juſtini. Binæ Miſſæ, altera videlicet de Circumciſione Domini, altera de Sancto Juſtino, ſolemni ritu in Metropolitana Theatina.* Conſuetudo hæc perſtitit vi ſua uſque ad annum 1616. quo tempore cum Synodus coacta fuiſſet ab Epiſcopo Toloſa in ea ſtatutum eſt, ut feſtum Sancti Juſtini fieret *die* 14. *Januarii*, quod noviſſime ex Decreto Congregationis ſacrorum rituum translatum eſt *ad diem* 11.*Maji*, nullo alio tempore immutandum. Legi poſſunt Bollandiani *tom.*2. *Aprilis pag.*520. & Ughellius *in Italia ſacra tom.*6. *nov. edit. pag.*672. & 673. Archiepiſcopus, Clerus, & Civitas Theatina ſupplices preces porrexerunt pro deſcriptione nominis ipſius in Martyrologio Romano: & Nos ad ſummum Pontificatum evecti petitis libentiſſime annuimus die 7. Julii 1742. &, ne ab antiquioribus Martyrologiis recederemus, ejus nomen deſcribendum mandavimus *Kalendis Januarii* inter Elogium S.Fulgentii Ruſpen-

ſis

Digitized by Google

ſis Epiſcopi, & S. Eugendi Abbatis, cum ſequenti Elogio: *Theate in Aprutio citra Natalis Sancti Juſtini ejuſdem Civitatis Epiſcopi, vitæ ſanctitate ac miraculis clari.*

9 Quoad Beatificatos vero,& ſignanter poſt ultimam editionem Martyrologii Romani, certum eſt, eorum nomina in eo deſcribi non debere, ut habetur ex littera ſupra memoratorum Decretorum, cum quibus aliud concordat Decretum in hæc verba: *Die* 8. *Aprilis* 1628. *Urbis. Commiſſarius Minorum Obſervantium Sancti Franciſci inſtitit, viginti tres Martyres Ordinis Sancti Franciſci pro Chriſti Fide in Japonia paſſos mandari inſeri in Martyrologio: & ſacra Congregatio reſpondit, in Martyrologio non eſſe inſerendos, qui non ſint vere Canonizati, nec ſufficere, quod declarati fuerint Beati, prout alias reſpondit die* 30. *Julii* 1616. ita ut propter eorum repugnantiam nullo modo poſſit admitti aſſertio Guyet *de feſt. propr. Sanctor. lib.*2. *cap.*14. *quæſt.*7. ubi, poſtquam inquirendum propoſuit, *An Beatificatorum, ſeu nondum Canonizatorum annuntiatio fieri debeat in Martyrologio*, ſic reſpondet: *Fieri debet haud dubie, ſi de iis ex conceſſione Pontificis fiat alicubi Officium, conceſſo ſiquidem principali, concedi quoque cenſetur acceſſorium. Quid ſi de iis non fiat Officium? Reſpondeo: Quamvis verum ſit quod aſſeruimus, nihil, quod ad cultus publici rationem pertinet, impendi debere Beatificatis, abſque expreſſa Pontificis licentia; ex quo tamen tales, hoc eſt Beatificati a Pontifice ſunt declarati, non videtur alienum, ſi eorum nomina in propriis locis palam pronuntientur æque, ac in ipſo Martyrologio recenſentur Beatus Rochus, & Beatus Joannes Columbinus.* A conceſſione ſiquidem Officii & Miſſæ pro aliquo certo loco non valet illatio ad deſcriptionem nominis in Martyrologio Romano, ut infra probabimus; exempla autem Beatorum Rochi & Joannis Columbini non faciunt ad rem, cum in præſenti ſermo ſit de illis, qui declarantur Beati poſt editionem Martyrologii factam tempore Gregorii XIII. & Sixti V. & multo magis poſt editionem tempore Urbani VIII. Quoad hos ergo urget regula, ut non ſint in Martyrologio Romano deſcribendi, niſi ex ſpecialibus circumſtantiis ſacrorum rituum Congregationi exponendis ipſa ſummo Pontifici id conſilium præſtet, tum ſummus Pontifex annuat deſcriptioni eorumdem nominum in Martyrologio ipſo Romano. Sic, annuente Clemente VIII. prævio conſilio Congregationis ſacrorum rituum, deſcripta fuerunt in Martyrologio Romano nomina tunc Beatæ,nunc Sanctæ Catharinæ de Bononia, & Beati Ambroſii Sanſedonii, ut habetur apud Bollandianos *tom.*2. *&* 3. *Martii*. Sic, annuente Paulo Papa V. fuerunt, prævio conſilio Congregationis ſacrorum rituum, deſcripta in Martyrologio Romano nomina Beatorum Joachimi, & Peregrini Latioſi, nunc Sancti. Eodem modo ante Canonizationem fuerunt in Martyrologio Romano deſcripta nomina tunc Beatorum, nunc Sanctorum Cajetani, Andreæ Avellini, & Felicis a Cantalicio. Ita die 3. Octobris, & die 30. Januarii 1672. conceſſum fuit, ut deſcriberetur in Martyrologio Romano nomen tunc Beati, nunc Sancti Aloyſii Gonzagæ. Ita quoque die 22. Junis,

nis, & 8. Julii 1680. indultum fuit, ut nomen tunc Beati, nunc Sancti Turribii Archiepiſcopi Limani in Martyrologio Romano apponeretur: *Sacra rituum Congregatio, ſupplicante Joanne Franciſco de Valiadolid Poſtulatore in cauſa Canonizationis Beati Turribii Archiepiſcopi Limani, cenſuit, præfatum Beatum poſſe apponi & deſcribi in Martyrologio Romano, cum verbis tamen per Eminentiſſimum & Reverendiſſimum Dominum Cardinalem Caſanate approbandis, ſi Sanctiſſimo Domino noſtro placuerit: die 22. Junii 1680. Et, facto de prædictis verbo cum Sanctiſſimo, Sanctitas ſua annuit: die 6. Julii* 1680. & in ſequenti Congregatione habita prælata die 8. Julii facta fuit approbatio Elogii. Denique, ut cetera prætereantur exempla, die 3. Martii 1731. conceſſum fuit, ut in Martyrologio Romano nomen deſcriberetur Vincentii a Paulo, tunc Beati, & poſtmodum relati in album Sanctorum: *Pariſiis Beati Vincentii a Paulo Sacerdotis & Fundatoris Congregationis Miſſionis, & Puellarum Caritatis, viri Apoſtolici, & pauperum patris*; & die 21. Januarii anni 1733. indultum eſt, ut in Martyrologio Romano deſcriberetur nomen tunc Beati Fidelis a Sigmaringa, cujus Elogii approbata verba ſunt: *Seviſii in Rhætia Beati Fidelis a Sigmaringa Ordinis Minorum Capuccinorum, qui illuc ad prædicandam Catholicam Fidem miſſus, ab Hæreticis interemptus martyrium conſummavit*.

10 Hucuſque adducta plene demonſtrant, jure ſuo nomina Beatificatorum non eſſe in Martyrologio Romano deſcribenda, ſed intercedere debere ſpecialem conceſſionem ſacræ Congregationis a ſummo Pontifice confirmandam, etiamſi agatur de Beato Beatificatione formali, prævia diſcuſſione virtutum, aut martyrii, necnon miraculorum; cum nonnulla ex ſupra relatis exemplis, in quibus negata eſt deſcriptio in Martyrologio Romano, ſint Beatorum Beatificatione formali; item alia, in quibus ex gratia ſpeciali conceſſa eſt deſcriptio in Martyrologio, ſint quoque Beatorum Beatificatione formali. Si qua ergo ſupereſt difficultas, conſiſtit in examinando, an jure ſuo deſcribi poſſint in Martyrologio nomina illorum, qui ſunt in poſſeſſione cultus immemorabilis, & multo magis, ſi ab immemorabili tempore fuerint Sancti appellati, atque in eorum honorem fuerit vel ab immemorabili tempore, vel ex Apoſtolica conceſſione Miſſa celebrata & recitatum Officium ſive cum lectionibus de Communi, ſive cum lectionibus particularibus & propriis. De his quippe loquendo, nonnulli ſentiunt, eos non eſſe comprehenſos citatis Decretis; tum quia nihil ipſis deeſt de eo, quod attinet ad Canonizationem; tum quia numquam dici poſſunt declarati Beati poſt ultimas editiones Martyrologii Romani; tum etiam quia, ſi habent cultum Officii & Miſſæ, qui eſt major cultu deſcriptionis nominis in Martyrologio Romano, eis de jure nominis deſcriptio in eodem Martyrologio competere poſſe videtur; uti, hæc & ſimilia afferendo, late proſequuntur Pignatellus *conſult.* 33. *tom.* 4. & Fatinellus in ſuo *Reſponſo* 111. *cum duobus ſequentibus*.

11 At, ne ambigue procedamus, diſtinguendum eſſe crederem caſum a caſu. Aut enim agitur de illis, qui ante Decretalem *in cap. Audivimus, de Reliq. & venerat. Sanctor.* coli cœperunt in Eccleſia univerſali non tam lege aliqua, quam conſuetudine, conſenſu ſummorum Pontificum ſaltem tacito approbata, necnon de illis, qui ante pariter prædictam Decretalem coli cœperunt in certis provinciis ex Decreto particularium Epiſcoporum, & quorum cultus extenſus fuit ad univerſalem Eccleſiam non tam lege aliqua ſummi Pontificis, qui ſolus poteſt toti Eccleſiæ leges dare, quam conſuetudine ubique recepta, & ab ipſo Pontifice conſenſu ſaltem tacito approbata, ut *in primo libro* dictum fuit & probatum, ſignanter ex doctrina Cardinalis Bellarmini, cui addi poſſunt erudite & luculenter adducta a Joſepho Antonio Saxio, viro ſane gravi *in diſſert. apologetica de corporibus SS. Protaſii, & Gervaſii num.* 122. & quoad iſtos, qui ſunt in hac poſſeſſione cultus immemorabilis, nulla eſt difficultas, quominus, *verificatis verificandis* in ſacrorum rituum Congregatione, eorum nomina deſcribenda ſint jure ſuo in Martyrologio Romano. Hi etenim ſunt vere & proprie Canonizati; & in martyrologio quidem ipſo non ſolum deſcribi debent nomina eorum, qui ſubinde a ſummis Pontificibus canonizantur, ſed etiam aliorum, quorum nomina non fuerunt in eodem Martyrologio deſcripta, quamvis fuerint canonizati aliquo ex modis ab Eccleſia approbatis.

12 Aut agitur de illis, qui ſunt quidem in poſſeſſione cultus immemorabilis, ſed tantum poſt tempora memoratæ Decretalis, & quorum cultus immemorabilis fuit in ſacrorum rituum Congregatione diſcuſſus & approbatus; & hi quidem, licet appellentur Sancti, & licet in eorum honorem fuerit vel ab immemorabili tempore, vel ex conceſſione Apoſtolica, Miſſa celebrata, & recitatum Officium ſive cum lectionibus de Communi, ſive cum lectionibus propriis, non ſunt deſcribendi in Martyrologio Romano, niſi ex ſpecialibus circumſtantiis id ipſis a ſacrorum rituum Congregatione indulgeatur.

13 Dictum eſt autem, non eſſe eos deſcribendos in Martyrologio Romano, primo quia re vera Canonizati dici non poſſunt aliquo ex modis ab Eccleſia approbatis: ſecundo, quia Beatificati ad ſummum dici poſſunt quadam *æquipollenti* Beatificatione, juxta ea quæ alibi dicta ſunt. Enimvero, ſi Poſtulatores, poſt conceſſam a ſacra Congregatione approbationem cultus immemorabilis dictorum Servorum Dei, ſeu Beatorum, cauſas eorumdem proſequi velint, eoſque ad Canonizationem perducere, debent probare tum virtutes, quatenus antea non fuerint diſcuſſæ & approbatæ, tum miracula. Tertio, quia, cum Beatificati Beatificatione formali poſt ultimas editiones Martyrologii non deſcribantur in Martyrologio Romano, incongruum profecto eſſet, ſi deſcriberentur nomina illorum, qui fuerunt beatificati Beatificatione *æquipollenti*, hoc eſt per cultum immemorabilem. Quarto, quia ex conceſſione Officii & Miſ-

ſæ non

ſe non poteſt jure inferri deſcriptio nominis in Martyrologio Romano; conceſſio quippe Officii & Miſſæ pro certis definitiſque locis non eſt cultus extenſus ad Eccleſiam univerſalem, prout eſt cultus, qui cauſam habet a deſcriptione nominis in Martyrologio Romano; quatenus tamen deſcriptio nominis in Martyrologio Romano cultum ſignificet. Quinto tandem, quia plures adſunt, quorum cultus immemorabilis fuit approbatus, & quibus facta fuit conceſſio Officii & Miſſæ, abſque eo quod eorum nomina fuerint deſcripta in Martyrologio Romano, uti patebit unicuique perlegenti eorum ſeriem, quorum cultus immemorabilis fuit approbatus, quique alibi fuerunt ſingulatim relati. Et quidem facit ad rem præſentem, quod, dum munere fungebar Fidei Promotoris, bis propoſita fuit in ſacrorum rituum Congregatione inſtantia pro obtinenda deſcriptione nominis in Martyrologio Romano cujuſdam Beatæ, cujus cultus immemorabilis fuerat approbatus, & in cujus honorem jam facta fuerat conceſſio Officii & Miſſæ cum lectionibus propriis, & inſtantia quidem ipſa bis pariter rejecta fuit, id eſt tum die 13. Julii 1709. tum die 11. Julii 1716. Id autem, quod dictum eſt quoad eos, quorum cultus immemorabilis fuit diſcuſſus & approbatus in ſacrorum rituum Congregatione, multo magis ſibi vindicat locum in aliis, qui poſt Decretalem *in cap. Audivimus* ſunt in notoria poſſeſſione cultus immemorabilis, qui tamen cultus non fuit diſcuſſus & approbatus in Congregatione ſacrorum rituum.

14 Dictum eſt etiam, horum nomina non eſſe deſcribenda in Martyrologio Romano, niſi ex ſpecialibus circumſtantiis ſacrorum rituum Congregatio, annuente ſummo Pontifice, cenſeat, id ipſis eſſe indulgendum; non ſolum quia prohibitio, ne additiones fiant Martyrologio Romano, procedit in additionibus, quæ fiunt auctoritate privata, & Decretum de non deſcribendis in Martyrologio niſi Sanctis canonizatis loquitur de jure, ideoque non excludit rationabile conſilium a ſacra Congregatione ſummo Pontifici præſtandum de aliquo in Martyrologio Romano deſcribendo, qui ſit in poſſeſſione cultus immemorabilis, quemadmodum advertit Caſtellinus *de certitud. glor. Sanctor. cap. 9. conſiderat. 4. pag. 462. num.* 10. *& num.* 11. ſed etiam quia habemus exempla tum eorum, quorum cultus immemorabilis fuit in ſacra Congregatione diſcuſſus & approbatus, tum aliorum, quorum cultus immemorabilis diſcuſſus & approbatus in ſacra Congregatione non eſt, quorum tamen nomina ex ſpecialibus circumſtantiis fuerunt in Martyrologio Romano deſcripta.

15 Ad primam claſſem pertinent exempla Beatorum Bernardi Ptolemæi, Ferdinandi III. Regis Caſtellæ, Ludovicæ Albertoniæ, Petri Armengaudii, & Petri Paſchaſii, juxta Decreta quoad hos duos poſtremos typis impreſſa in Bullario Ordinis Beatæ Mariæ de Mercede *pag. 362. & ſeqq.* & *pag.* 409. tum etiam Beatæ Zitæ, de qua cum enixe peteretur, ut ejus

ut ejus nomen deſcriberetur in Martyrologio Romano cum titulo *Sanctæ*, ſacra Congregatio reſpondit, *Supplicandum Sanctiſſimo pro deſcriptione in Martyrologio cum titulo Beatæ*, *& Sanctiſſimus Decretum approbavit*: item Margaritæ de Cortona tunc Beatæ, nunc Sanctæ; referente enim Cardinali Caſino die 11. Maji 1718. ſacra Congregatio annuit petitioni deſcriptionis ejus nominis in Martyrologio Romano, ſed cum titulo Beatæ: Beati Alexii de Falconeriis, & Julianæ pariter de Falconeriis, tunc Beatæ, & poſtmodum ſolemniter canonizatæ, uti colligitur ex Decreto edito die 7. Auguſti 1728. Beatorum Bonfilii, Amidei, Soſtenei, Uguccionis, Manetti, Bonajunctæ Fundatorum Ordinis Servorum Beatæ Mariæ, uti comprobatur ex Decreto edito die 7. Septembris ejuſdem anni 1728. Beatæ Mariæ de Cervellione, ſeu de Subſidio ex Ordine Beatæ Mariæ Virginis de Mercede Redemptionis Captivorum, uti colligitur ex Decreto edito die 8. Novembris 1729.

16 Ad ſecundam claſſem pertinent exempla Simeonis innocentis pueri a Judæis in odium Fidei interempti, cujus nomen ex mandato Gregorii XIII. deſcriptum fuit in Martyrologio Romano, quemadmodum referunt Bollandiani *ad diem* 24. *Martii*; S. Silveſtri Guzolini Fundatoris Ordinis Monachorum Silveſtrinorum in Martyrologio Romano deſcripti juſſu Clementis VIII. prævio conſilio Congregationis ſacrorum rituum, ſicuti teſtatur ſummus Pontifex Paulus V. in ſua *Conſtit.* 5. *§.* 1. *Bullarii tom.* 4. Beatorum Petri Cardinalis cognomento Ignei, Atthonis Epiſcopi Ordinis Valliſumbroſæ, & Veridianæ Virginis ejuſdem Ordinis, juxta Decreta edita die 3. Decembris 1672. & 21. Januarii 1673. Sanctæ Gertrudis Virginis, quæ dicitur, *La Magna*, juxta Decretum editum die 21. Januarii 1679. S. Bernardi a Montone juxta Decretum editum die 20. Septembris 1681. S. Froilani Epiſcopi Legionenſis juxta Decretum editum die 15. Februarii 1716. SS. Martyrum Stephani Abbatis, & ducentorum Monachorum S. Petri de Cardegna, quorum nomina jam fuerant in Martyrologio Romano deſcripta ad relationem Cardinalis Baronii, ſed ex incuria Typographorum in ſubſequentibus Martyrologii editionibus omiſſa; die etenim 15. Julii 1724. dum fungebar munere Fidei Promotoris, conſideratis omnibus conſiderandis mandatum eſt, ut fieret redintegratio, ideoque eadem nomina in Martyrologiis deinceps edendis deſcriberentur; S. Flavii Clementis Viri Conſularis & Martyris a Domitiano Imperatore pro Chriſti Fide interempti, cujus corpus in baſilica S. Clementis ex alibi relatis inventum eſt; & S. Dominici de Silos Abbatis Ordinis S. Benedicti, miraculis, in captivorum liberatione celeberrimi, uti colligitur ex Decretis 10. Decembris 1729. & 9. Maji 1733. & demum S. Petri Urſeoli, ex Decreto edito die 15. Decembris 1733. & a ſan. mem. Clemente Papa XII. confirmato die 11. ejuſdem menſis, & eodem anno. Hic porro Sanctiſſimus Pontifex paulo poſt, prævio conſilio Congregationis ſacrorum rituum, ob nimiam frequentiam

petitionum pro deſcribendis in Martyrologio Romano nominibus Beatorum ita decrevit: *Cum alias ſacrorum rituum Congregatio die 30. Julii 1616. annuente ſanctæ memoriæ Paulo V. ſtatuerit, in poſterum non eſſe amplius apponendos in Martyrologio Romano Beatos quoſcumque, ſed ſolum Sanctos canonizatos, idemque Decretum a ſacra eadem Congregatione ſub die 31. Auguſti 1680. fuerit denuo renovatum, & a ſanctæ memoriæ Innocentio XI. confirmatum; nunc ad præoccupandas inſtantias, quæ ſæpe fieri ſolent pro prædictis Beatis, eadem ſacra Congregatio præſenti Decreto ſuo mandat & præcipit, ſupra memorata Decreta omnino in poſterum eſſe exequenda, ac in Martyrologio Romano non niſi Sanctos tantum canonizatos deſcribi poſſe & apponi debere, ſi Sanctiſſimo Domino noſtro placuerit: die 13. Februarii 1734. Factaque deinde per me Secretarium Sanctiſſimo Domino noſtro Clementi XII. relatione, Sanctitas ſua Decretum iſtud ſacræ Congregationis confirmavit & approbavit, atque in poſterum inviolabiliter ſervari juſſit: die 6. Martii ejuſdem anni 1734.*

C A P U T XIX.

De Elogiis, quæ in Martyrologio Romano nominibus Sanctorum in eo deſcriptis adduntur, & de nonnullis Decretis ſacræ Congregationis ad idem Martyrologium pertinentibus.

DUÆ ſunt regulæ, quæ videntur obſervandæ in Elogiis, quæ adduntur nominibus Sanctorum in Martyrologio Romano deſcriptis. Altera eſt, ut Elogium deſumatur a probatis Auctoribus, aut a probata traditione, aut ex proceſſibus, ſi agatur de deſcribendo nomine alicujus Sancti juxta præſentem Eccleſiæ morem canonizati: altera, ut Elogium ſit brevi ſermone contextum, juxta ea quæ habentur apud Guyet *de feſt. propr. Sanctor. lib. 2. ſect. 4. cap. 15. quæſt. 5. pag. 219.* ubi ſic ait, loquendo de illis, qui Elogium componere debent: *Ad duo potiſſimum advertant; alterum, ut quæcumque allegabuntur, ea vel certis Authoribus, vel probata traditione ſic conſtent, ut ab omni ſint procul falſitatis ſuſpicione vindicata; alterum, ne prolixum texant ſermonem, qui paginam impleat, lectioniſque integræ rationem magis habeat, quam compendioſæ tractationis.*

2 Aliquorum autem Elogia in Martyrologio Romano ex ſanctitate, ſeu virtutibus deſumpta ſunt; & in hac claſſe reponi debent Sancti Simeon Stylites Monachus, Syncletica, Theodorus Monachus, Nicanor Diaconus, Leobardus Recluſus, Joannes Eleemoſynarius, Ildefonſus Epiſcopus Toletanus, Bretannion Epiſcopus Tomitanus, Paula Vidua, Severus Epiſcopus Ravennæ, Guarinus Cardinalis, Moyſes Epiſcopus, Jonas Monachus in Ægypto, Lucinius Epiſcopus Andegavenſis, Barbatus Epiſcopus Beneventanus, Abilius Epiſcopus Alexandrinus, &c.

3 Alio-

Anastasius Persa Monachus, Dominicus Abbas Soræ, Poppon Abbas Atrebati, Julianus Epiſcopus Conchenſis, Jacobus Eremita uterque, Blaſius Epiſcopus Sebaſte, Genninus & Albinus Epiſcopi Brixinone, Vedaſtus, & Amandus Epiſcopus Trajectenſis, Paulus Epiſcopus Virodunenſis, Auſtreberta, Quinidius Epiſcopus Vaſionenſis, Eucherius Epiſcopus Aurelianenſis, Baldomerus, &c.

4 Aliorum Elogia ex ſanctitate ſimul & miraculis conflata ſunt; & in hac claſſe reponi debent Sancti Eugendus Abbas, Euphroſyna Virgo, Genoveſa, Eduardus Rex Angliæ, Macarius Abbas in Ægypto, Iſidorus Confeſſor, Sulpicius Pius Epiſcopus Bituricenſis, Maurus Epiſcopus Cæſenæ, Bathildes, Paulus Epiſcopus Trecenſis, Stephanus Fundator Ordinis Grandimontenſis, Antoninus Abbas Surrenti, Leo Epiſcopus Catanenſis, Romana, Romanus Abbas in territorio Lugdunenſi, &c.

5 Aliorum Elogia collecta fuerunt ex doctrina; & in hac claſſe reponi debent Sancti Lucianus Presbyter Antiochenus, Laurentius Juſtinianus, Honoratus Epiſcopus Arelatenſis, Athenogenes in Ponto, Joannes Chryſoſtomus, Avitus Epiſcopus Viennenſis, Valentinus Presbyter Romæ, &c.

6 Aliorum Elogia ſanctitate ſimul & doctrina compoſita ſunt; & in hac claſſe reponi debent Sancti Fulgentius Epiſcopus Ruſpenſis, Raymundus de Pennafort, Apollinaris Epiſcopus Hierapolitanus, Agatho Papa, Cyrillus Epiſcopus Alexandrinus, Ephrem Diaconus, Iſidorus Peluſiota Monachus, Paſchaſius Epiſcopus Viennenſis, Tharaſius Epiſcopus Conſtantinopolitanus, &c.

7 Aliorum Elogia ſumpta fuerunt ex inſtitutione Ordinum Regularium ab ipſis facta; & in hac claſſe reponi debent Sancti Franciſcus, Dominicus, Ignatius, Cajetanus, Joannes Gualbertus, Petrus Nolaſcus, Philippus Nerius, Joannes de Deo.

8 Aliorum Elogia formata ſunt ex gratiis quæ a Deo ipſorum interceſſione factæ ſunt & fiunt; & in hac claſſe reponi debent Sancti Rochus, & Iſidorus Martyr. Quod vero attinet ad Martyres, Elogium ex ipſo martyrio, & ex cruciatibus fortiter toleratis conficitur, uti paſſim ex dicto Martyrologio colligi poteſt.

9 In eodem Romano Martyrologio annuntiatur feſtum Converſionis aliquorum Sanctorum, hoc eſt Pauli Apoſtoli, & Auguſtini Epiſcopi Hipponenſis; annuntiatur etiam feſtum Ordinationis nonnullorum Sanctorum, ex. gr. S. Baſilii in Epiſcopum Cæſareæ, S. Gregorii Magni in ſummum Pontificem, S. Ambroſii in Epiſcopum Mediolanenſem,

 S. Ze-

S. Zenonis in Epiſcopum Veronenſem ; annuntiatur feſtum Inventionis Corporis nonullorum Sanctorum , puta Abibonis , Celſi & Nazarii , Diodori Presbyteri , Stephani Protomartyris , Roſaliæ Virginis Panormitanæ , Capitis S. Joannis Baptiſtæ ; necnon feſtum Translationis Corporum nonnullorum Sanctorum , ex. gr. Joannis Chryſoſtomi , Marci Euangeliſtæ , Julianæ Virginis & Martyris , Auguſtini Epiſcopi Hipponenſis , Herculani Epiſcopi Peruſini , Monicæ Viduæ , Stephani Protomartyris , Lucæ Euangeliſtæ , Andreæ Apoſtoli , Matthæi Apoſtoli, Hieronymi Presbyteri , Nicolai Epiſcopi Myrenſis , Timothei Epiſcopi Epheſini , Dominici Confeſsoris Ordinis Prædicatorum Fundatoris , Franciſci de Aſſiſio , Mariæ Jacobi , Gregorii Nazianzeni , Thomæ Apoſtoli , Martini Epiſcopi Turonenſis , Marinæ Virginis & Martyris Alexandrinæ , Frigdiani Epiſcopi Lucenſis , Ignatii Epiſcopi & Martyris : nec omitti poteſt , mentionem fieri in Martyrologio Romano *ad diem* 7. *Octobris* celeberrimæ illius Victoriæ , quam anno 1571. Fidelium claſſis de Turcis reportavit ad Echinadas Inſulas , captis hoſtium triremibus centum & octoginta , ceteriſque disjectis .

10 Similia prorſus ea ſunt , quæ habentur in Menologio Græcorum juſſu Baſilii Imperatoris edito , de quo ſupra actum eſt ; *ad diem* quippe 22. *Januarii* mentio fit translationis Reliquiarum S. Martyris Anaſtaſii Perſæ ; *ad diem* 27. *ejuſdem menſis* translationis Reliquiarum S. Joannis Chryſoſtomi;*ad diem* 29. translationis Reliquiarum S. Ignatii Patriarchæ Antiocheni & Martyris ; *ad diem* 7. *Junii* translationis Reliquiarum S. Theodoti Martyris ; *ad diem* 2. *Auguſti* translationis Reliquiarum S. Stephani Protomartyris : & in eodem Menologio mentio pariter fit nonnullorum aliorum mirabilium eventuum , quibus vel Hæreſis aliqua finem habuit , vel peccatores ad pœnitentiam converſi ſunt ; *die* etenim 25. *Septembris* narratur , maximum terræmotum Theodoſio Magno Imperatore contigiſſe, Hæreſimque tunc Theopaſchitarum blaſphemantium , atque affirmantium , Divinitatem etiam in cruce paſſam fuiſſe , ceſſaſſe ; & *ad diem* 26. *Octobris* refertur Conſtantinopolitanam civitatem magno & horrendo terræmotu concuſſam fuiſſe , extinctamque magnam mortalium multitudinem , corruentibus omnibus ædibus & eccleſiis , ideoque Supplicationem inſtitutam pœnitentiæ ad ſacram ædem Beatiſſimæ Virginis, & ſolemnem quotannis publicam factam precationem , ne in terræmotus flagellum civitas iterum incideret .

11 Denique in Martyrologio Romano fit indicatio Lunæ currentis , quæ Lunæ indicatio fuit approbata a Gregorio XIII. *ſuper Calendarii reformatione & obligatione* §. 10. ubi teſtimonium dicit de antiquo Eccleſiæ more numerandi lunares dies in Martyrologio : idque fuiſſe inductum ex Decreto Concilii Nicæni pro ſtatuendo die Paſchæ , teſtatur Cardinalis Baronius *in annal. ad A.* 325. *num.* 110. Decretum autem iſtud refertur a Milliet *in Mundo mathematico tom.* 3. *tract.* 18. *de Calend. propoſit.* 12. *de regulis*

gulis ad celebrationem Paſchæ ; qui etiam *propoſit.* 48. docet, cetera feſta mobilia dignoſci ex Paſchæ notitia; numerationemque diei, & lunæ quantitatis ad hoc conferre, ut ſacri ritus apte ſerventur in celebrandis Officiis, præcipue vero, cum celebrantur feſta Sanctorum diebus Dominicis, ut advertit Andreas Sauſſy *in apparatu ad Martyrologium Gallicanum propoſ.* 23.

12 Pro materiæ complemento ſupereſt, ut alia memorentur ſacræ Congregationis Decreta ad eamdem materiam pertinentia. Etenim, ſi non adeo recentia Eccleſiæ monumenta perquirantur, facile erit exempla reperire Indulgentiarum, quæ a ſummis Pontificibus conceſſæ ſunt in honorem Servorum Dei, ſeu Beatorum, quorum nomina non erant, tunc ſaltem, in Martyrologio Romano deſcripta, & qui inter Sanctos nondum fuerant relati. In feſto ſiquidem Quadraginta novem Martyrum Ordinis Prædicatorum a Tartaris Sandomiriæ trucidatorum Alexander Papa IV. Indulgentiam largitus eſt, uti referunt Chromerus *hiſtoriar. lib.* 9. Galeſinius *in Martyrol. not. ad diem* 2. *Junii*, & Caſtellinus *de certit. glor. Sanct. cap.* 2. *pag.* 151. Bonifacius IX. Indulgentiam conceſſit in honorem Beati Jacobi de Mevania Ordinis Prædicatorum. Julius II. id ipſum præſtitit in feſto translationis Beatæ Catharinæ Suecæ, uti legitur apud Bollandianos *tom.* 3. *Martii*, & præterea Indulgentiæ conceſſæ a Julio II. fuerunt confirmatæ a Leone X. Idem Leo Papa X. Indulgentiam conceſſit eccleſiæ Beati Vivaldi Tertii Ordinis Minorum Montajonis in Etruria Patroni, uti legitur apud Bollandianos *tom.* 1. *Maji*. Conſimilia exempla paſſim referuntur apud Caſtellinum *in cit. opere*, Indulgentiarum videlicet conceſſarum in honorem Beati, nunc Sancti Franciſci Xaverii a Gregorio XV., in honorem Beati Ægidii Viſen. diœceſis a Clemente VIII. tum ab eodem Gregorio XV. in honorem tunc Beatæ, nunc Sanctæ Franciſcæ Romanæ, necnon ab ipſo Clemente VIII. in honorem tunc Beati, nunc Sancti Philippi Nerii, uti videri poteſt *pag.* 129. & *pag.* 483. & *ſeqq.* ut interea prætereantur exempla Indulgentiarum a Paulo V. & a Gregorio XIII. conceſſarum viſitantibus eccleſiam Patrum S. Franciſci oppidi Fondaſi in feſto S. Rochi, & viſitantibus ſacellum in oppido Vimaranen. in feſto Beati Gualterii ſocii S. Franciſci, uti legitur apud Gonzagam 2. *part. hiſtor. Minor. in Conventu Brixiæ*, & 3. *part. earumd. hiſtor. in Conventu Vimaranen.* non omiſſis tamen exemplis eorumdem Gregorii XIII. qui Indulgentiam elargitus eſt viſitantibus eccleſias Beati Bartholi a S. Geminiano, teſte Theodoro Ferronio *in vita ejuſdem Beati*, & Pauli Papæ V. qui conſimilem dedit Indulgentiam viſitantibus Capellam Beati Conradi Eremitæ in Cathedrali Placentiæ, ut habetur apud Bollandianos *tom.* 3. *Februarii*, & demum ſummi ipſius Pontificis Pauli Papæ V. qui die 18. Junii 1614. & Urbani Papæ VIII. qui die 23. Decembris 1625. largiti ſunt Indulgentias in honorem Beati Serapionis Ordinis B. Mariæ de Mercede Redemptionis Captivorum. At juxta recentiorem Eccleſiæ

cleſiæ diſciplinam non fit conceſſio Indulgentiarum, niſi in honorem Sanctorum deſcriptorum in Martyrologio Romano, prout ſcilicet fert Decretum Congregationis ſacrorum rituum editum die 16. Junii 1674. *Cum in Congregatione Indulgentiarum, ſacrarumque Reliquiarum propoſitum fuerit dubium, num expediat permittere ſacra numiſmata cum Beatorum Imaginibus, ſive aliorum Sanctorum in Romano Martyrologio minime deſcriptorum, quibus Indulgentiæ applicari poſſint, cumque eadem ſacra Congregatio cenſuerit, de hac re conſulendam eſſe ſacrorum rituum Congregationem, idcirco, propoſito dubio in eadem, Eminentiſſimi Patres eidem ſacræ Congregationi præpoſiti cenſuerunt, Indulgentias non eſſe concedendas in poſterum, niſi Sanctis deſcriptis in Martyrologio & canonizatis: hac die 16. Junii 1674.* Hoc tamen Decreto non comprehenduntur ſolemnia ipſa Beatificationis; nam non ſolum viſitantibus Vaticanam baſilicam die, qua fit ſolemnis Beatificatio, conceditur a ſummo Pontifice Indulgentia plenaria, ſed etiam eadem Indulgentia conceditur viſitantibus ceteras eccleſias, in quibus poſt expleta ſolemnia in Vaticana baſilica celebrantur prima Beatificationis ſolemnia. Quocirca in Beatificatione tunc Servi Dei Joannis Franciſci Regis Clemens XI. Indulgentiam plenariam elargitus eſt Chriſtifidelibus vere pœnitentibus & peccata confeſſis & ſacra Communione refectis, qui die præſcripta viſitaſſent eccleſias Societatis Jeſu, in quibus celebrabantur ſolemnia Beatificationis dicti Servi Dei, & in illis oraſſent pro Chriſtianorum Principum concordia, Hæreſum extirpatione, & exaltatione ſanctæ matris Eccleſiæ; uti deſumitur nedum ex Indulgentia ipſa publicata nomine Sanctitatis ſuæ a Cardinali Nicolao Caracciolo Provicario Urbis die 22. Junii 1716. ſed etiam ex litteris Apoſtolicis ab eodem Pontifice datis die 16. Junii ejuſdem anni, in quibus ſic legitur: *Et, ſicut pro parte dilecti Filii Poſtulatoris Cauſæ Beatificationis prædicti Servi Dei Nobis ſubinde expoſitum fuit, ſolemnia Beatificationis hujuſmodi in baſilica prædicta jam celebrata fuerint, illaque in aliis eccleſiis præfatis propediem, benedicente Domino, celebranda ſint; ipſe vero Poſtulator, Chriſtifidelium pietatem ea occaſione ſpiritualium gratiarum, quarum diſpenſationem Nobis commiſit Deus, elargitione incitari, plurimum deſideret; Nos ad augendam Fidelium religionem, & animarum ſalutem cæleſtibus Eccleſiæ theſauris pia caritate intenti, ac ſupplicationibus dicti Poſtulatoris nomine Nobis ſuper hoc humiliter porrectis inclinati, omnibus & ſingulis utriuſque ſexus Chriſtifidelibus vere pœnitentibus & confeſſis & ſacra Communione refectis, qui aliquam ex eccleſiis ſupradictis die, qua ſolemnia Beatificationis memorati Servi Dei Joannis Franciſci juxta præſcriptum litterarum noſtrarum prædictarum ibidem reſpective celebrabuntur, devote viſitaverint, & ibi pro Chriſtianorum Principum concordia, Hereſum exſtirpatione, ac ſanctæ matris Eccleſiæ exaltatione pias apud Deum preces effuderint, plenariam omnium peccatorum ſuorum indulgentiam & remiſſionem miſericorditer in Domino concedimus; præſentibus pro unica vice quoad ſingulas prædictas eccleſias valituris.*

13 Alia

13 Alia etiam reperiuntur ſacræ Congregationis decreta, quibus prohibetur recitatio Officii & Miſſæ in honorem Sanctorum ratione corporis, vel inſignis Reliquiæ, niſi corpus aut inſignis Reliquia ſit alicujus Sancti, cujus nomen deſcriptum ſit in Martyrologio Romano & niſi conſtet de corporis, aut inſignis Reliquiæ identitate. Sed de horum decretorum intelligentia infra tractabimus, quando agetur de cultu Sanctorum, quorum corpora extrahuntur ab Urbis Cœmeteriis, & quibus, utpote nomine carentibus, nomen imponitur, quique idcirco *Sancti* appellantur *Baptizati*.

14 Ad hæc diſputatum eſt, & adhuc diſputatur, an deſcriptio in Martyrologio Romano cultum Eccleſiaſticum ſignificet. Fatinellus Cameræ Apoſtolicæ Clericus in ſuo noviſſimo Reſponſo 112. *num.* 7. *& ſeq.* dixit, eam deſcriptionem non ad cultum, ſed ad geſtorum memoriam pertinere, cum Gregorius XIII. in ſuis litteris Apoſtolicis *Martyrologio Romano præfixis* dixerit, ſe curaſſe, ut Romanum Martyrologium ad fidem hiſtoriæ, quæ rerum geſtarum, perſonarum, locorum, temporum veritate continetur, ederetur. Contra Proſper Bottinius Fidei Promotor in quadam ſua diſſertatione ſæpe typis edita probare conatus eſt, deſcriptionem in Martyrologio Romano cultum Eccleſiaſticum ſignificare; tum quia ex citatis litteris Gregorii XIII. clare deſumitur, Martyrologium in Choro legi ad Dei gloriam, ad laudem Sanctorum ipſorum, quorum memoria celebratur, & ad fructum eorum, qui legunt aut audiunt; tum quia ejus lectio fit ad *Primam* poſt Orationem, *Domine Deus omnipotens*, & immediate ab Hebdomadario dicitur: *Pretioſa in conſpectu Domini mors Sanctorum ejus*. Quod ſane fit non ſine myſterio, ſed in venerationem & cultum eorum, quorum nomina lecta ſunt, ſicuti advertit Gavantus *in Rubricas Breviarii ſect.* 5. *cap.* 21. *n.* 14. ubi: *Legitur autem Martyrologium poſt Orationem ad* Primam, *& in fine additur verſus ad lectionem accommodatus*, Pretioſa in conſpectu Domini &c. *in venerationem Sanctorum omnium*; tum etiam quia ita ſentiunt communiori calculo Auctores. Scacchus enim *de not. & ſign. ſanctit. ſect.* 11. *cap.* 4. *pag.* 853. *in fine* ait: *At imprimere nomen alicujus in Martyrologio reſpicit quamdam extenſionem cultus, quem cuipiam præſtare ſine conſenſu Sedis Apoſtolicæ nec Epiſcopis conceditur.* Et præterea ſubjicit Granad. *de Fide tract.* 7. *diſput.* 3. *ſect.* 3. *Cenſeri debere Canonizatos ab univerſali Eccleſia & ſummo Pontifice omnes illos, qui in Martyrologio Romano continentur; etenim de illis, tamquam de veris Sanctis, fit mentio in univerſali Eccleſia.*

15 De hac re actum fuit in ſacrorum rituum Congregatione, dum examinabatur inſtantia Poſtulatorum ſupplicantium pro deſcriptione nominis in Martyrologio Romano Beati Bernardi Ptolemæi, & tunc Beati nunc Sancti Turribii Mogrobeſii Archiepiſcopi Limani, & ea quidem occaſione demandatum fuit Proſpero Bottinio Fidei Promotori, ut ſuum ſenſum pro veritate ſcriptis exponeret. Mandatis itaque morem geſſit, & in ſua

in ſua diſſertatione (uti ſupra dictum eſt) exiſtimavit, deſcriptionem in Martyrologio cultum ſignificare. Cardinales autem ſacris ritibus præpoſiti in varias abierunt opiniones, ſicuti adnotatum eſt in Regeſtis; propterea que non fuit controverſia reſoluta, prodiitque Decretum ſupra memoratum confirmatorium alius Decreti anni 1616. ut videlicet non deſcribantur in Martyrologio Romano, niſi Sancti canonizati.

16 Porro, ſi meus, qualiſcumque ſit, ſenſus in hac diſputatione exquireretur, dicerem primo, deſcriptionem nominis alicujus in Martyrologio Romano ad hiſtoriam geſtorum pertinere: quorſum etenim tenderent tot diligentiæ, quæ præmittuntur ante nominis deſcriptionem, totque Martyrologii correctiones in ſuperioribus indicatæ, ſi deſcriptio ad fidem hiſtoriæ non eſſet referenda? Dicerem ſecundo, legendum utique eſſe in Choro Martyrologium Romanum, ſed neque ex nominis deſcriptione, neque ex lectione in Choro, ſpectata utriuſque rei natura, argumentum inferri ad publicum cultum auctoritate Eccleſiæ demandatum, aut permiſſum in univerſa Eccleſia: ſi etenim Beatorum nomina olim deſcripta fuerunt, & etiam nunc deſcribuntur in Martyrologio Romano, ſive loquamur de Beatificatis Beatificatione formali, ſive de Beatificatis Beatificatione æquipollenti; rurſus ſi Cauſæ nonnullorum Beatorum, quorum nomina deſcripta ſunt in Martyrologio Romano, habuerunt, habent, aut habere poſſunt ſuum progreſſum ad ulteriora, hoc eſt ad Canonizationem; ſi denique in Canonizatione nihil aliud eis indulgetur, quam cultus publicus in univerſa Eccleſia, nemo eſt qui fateri non debeat, eos ex deſcriptione nominis in Martyrologio, & ejus lectione in Choro nequaquam cultum obtinuiſſe in univerſa Eccleſia: & profecto, aliter ratiocinando, ſequeretur abſurditas, quia ſequeretur eos habuiſſe cultum publicum in univerſa Eccleſia ante Canonizationem, in qua cultus univerſalis illis indulgetur. Quatenus vero dicatur, cultum publicum & univerſalem præcipi in Canonizatione, Beatos autem, quorum nomina deſcripta ſunt in Martyrologio, obtinere in univerſa Eccleſia cultum non præceptum, ſed permiſſum, non deeſt valida reſponſio; tum quia obſtant ſacræ Congregationis decreta alibi relata, in quibus prohibetur extenſio cultus Beatorum ultra locos & perſonas in Brevi Beatificationis expreſſas, tum quia in Beatis Beatificatione æquipollenti deſcriptio nominis in Martyrologio Romano aliquando præcedit declarationem caſus excepti a decretis Urbani VIII. & idcirco ipſam æquipollentem Beatificationem: cumque in æquipollenti Beatificatione cultus permittatur non univerſæ Eccleſiæ, ſed quibuſdam locis & perſonis, ſi deſcriptio nominis in Martyrologio, & ejus lectio in Choro ſignificaret cultum publicum, licet tantummodo permiſſum, per univerſam Eccleſiam, ſubſequens Beatificatio æquipollens in Beatis, quorum nomina antea ſcripta ſunt in Martyrologio Romano, cultum non augeret, ſed minueret. Dicerem denique tertio, annuntiari in Martyrologio nomina, & clariores res geſtas eorum, qui in eo deſcripti

ſunt,

ſunt, ut excitentur Fideles ad imitationem, & etiam ad cultum; ſed intacta ſemper permanente Eccleſiaſtica diſciplina, ita ut, ſi res ſit de jam Canonizatis, cultus, ad quem excitantur Fideles, ſit præceptivus, univerſalis & publicus; ſi vero agatur de Beatificatis, ſit quidem publicus, ſed tantum permiſſus perſonis & locis Indulto Beatificationis comprehenſis, ſit autem permiſſus, ſed privatus, quoad alios, qui Indulto comprehenſi non ſunt.

17 Ultimo monendi ſunt lectores, plura ſuperius allata fuiſſe exempla Sanctorum & Beatorum, quorum nomina ex decretis ſacræ Congregationis conceſſum eſt, ut in Martyrologio Romano deſcribantur, quæ tamen uſque adhuc deſcripta non ſunt, quia nova editio Martyrologii poſt demandatam ipſam deſcriptionem facta non eſt. Oporteret itaque, ut Typographus Cameralis a Secretario ſacrorum rituum Congregationis nomina, & Elogia exquireret eorum, quibus poſt ultimam editionem Martyrologii indulta eſt deſcriptio, ut nova ſcilicet haberetur & exactior ejuſdem Romani Martyrologii editio. At, cum opus hoc noſtrum tertiò typis recuderetur, vota noſtra completa ſunt in nupera Martyrologii editione; uti *part.* 2. *cap.* XVII. *n.* 12. *hujus libri* lectores monuimus.

18 Juxta Catechiſmum Romanum *cap.* 2. *de Baptiſmo*, quando nomen imponitur baptizato, ab aliquo ſumendum eſt, qui propter excellentem animi pietatem & religionem in Sanctorum numerum relatus ſit, ut quivis nominis ſimilitudine excitetur ad imitationem ſanctitatis & virtutis. Pluribus hoc argumentum proſequitur, congeſta undique eruditione, Aloyſius Maria Lucinus olim ſancti Officii Commiſſarius *in examine & defenſione Decreti editi a clara memoriæ Cardinali Carolo Thoma de Tournon cap.* 4. Porro in eo Decreto præſcriptum fuerat, ut juxta laudabilem Eccleſiæ conſuetudinem ſemper imponatur baptizando a baptizante nomen alicujus Sancti in Martyrologio Romano deſcripti, interdictis omnino nominibus Idolorum, vel falſæ religionis Pœnitentium, quibus Gentiles utebantur, & *Neophyti* appellari conſueverant, antequam per Baptiſmum eſſent Divinæ Gratiæ renati. Aſſumpto autem examine partis hujus Decreti de mandato Clementis Papæ XII. in Congregatione Cardinalium Generalium Inquiſitorum, die 21. Januarii 1733. reſponſum fuit, *moderandum eſſe Decretum, deleto verbo*, præcipimus, *cum clauſula*, curent, quantum fieri poteſt; *firma remanente interdictione quoad nomina Idolorum, & falſæ religionis Pœnitentium*: & Reſponſum fuit a Sanctiſſimo confirmatum per litteras Apoſtolicas in forma Brevis die 24. Auguſti 1734.

19 Si Synodo Nicænæ tribuendi ſint canones omnes, quos Franciſcus Turrianus ex Arabico in Latinum tranſtulit, clara eſt diſpoſitio canonis *cap.* 30. (*apud Labbeum tom.* 2. *Concilior. pag.* 299.): *Fideles nomina Gentilium filiis ſuis ne imponant, ſed potius omnis natio Chriſtianorum ſuis nominibus utatur, ut Gentiles ſuis utuntur, imponanturque nomina Chriſtianorum ſecundum Scripturam in Baptiſmo*, nomina videlicet eorum, quorum laudes in

Scriptura recenſentur. At, omiſſis dubiis, antiquitatem piæ conſuetudinis imponendi pueris nomina Sanctorum, ut eorum frequens memoria ipſos excitet ad virtutem; & ut eorum auxilium ſuper ipſos invocetur, ex SS. Ambroſio & Joanne Chryſoſtomo diſcimus. Ambroſius quippe *in exhortatione Virginitatis (lib. 1. cap. 3. n. 15. col. 281. oper. tom. 2.)* ſic inducit Julianam filium ſuum alloquentem: *Conſidera, quis te, ut naſcereris, juverit. Filius es votorum magis, quam dolorum meorum. Conſidera cui te muneri pater tali nomine deſignaverit, qui vocavit Laurentium. Ibi vota depoſuimus, unde nomen adſumpſimus. Vota effectus ſecutus eſt. Redde Martyri quod debes Martyri. Ille te nobis impetravit, tu reſtitue quod de te hujuſmodi nobis appellatione promiſimus.* Et S. Joannes Chryſoſtomus *tom. 2. pag. 519. homil. in S. Meletium* ſcribit, Antiochenos ob reverentiam erga S. Meletium filios ſuos Meletii nomine nuncupaſſe, ſperantes, ſe ea ratione poſſe Sancti patrocinium obtinere: *Nam cum enim a principio in civitatem ingreſſum excepiſſetis, unuſquiſque filium ſuum ejus nomine appellabat, per appellationem exiſtimans unuſquiſque in domum ſuam Sanctum introducere; miſſiſque patribus, avis, & proavis, matres Beati Meletii nomen imponebant liberis quos pepererant. Naturam enim vincebat amor pietatis, & deinceps qui naſcebantur, non naturali ſolum benevolentia, ſed etiam affectu erga illam appellationem erant cari parentibus. Ipſum enim nomen & ornamentum cognationis, & adtum tutelam, & ita vocatis ſalutem, & amoris ſolatium eſſe exiſtimabant.* Demum multæ occurrunt in vitris pictis, quæ extrahuntur ex Cœmeteriis Urbis, Imagines Apoſtolorum nominibus inſcriptæ; nec tamen omnes referre Apoſtolos ipſos, non paucas autem repræſentare Martyres quoſdam, qui laudabili exemplo Apoſtolorum nomina in Baptiſmo ſuſceperunt, accurate adnotavit Senator Buonarruoti *de vitris figur. 3. tabul.* 14. & *figur. 3. tabul. 19.*

20 Tam in hoc, quam in duobus antecedentibus capitibus actum eſt de Martyrologio Romano, & de Martyrologiis Eccleſiæ Occidentalis. Nunc aliqua addenda ſunt de Menologio Græcorum. Nonnulli confundunt Menæa cum Menologiis. At Menæa continent ſingulis diebus Officia unius vel plurium Sanctorum, quorum ſolemnitas eo die celebratur; Menologia vero continent Sanctorum vitas quolibet die per totum annum ſummatim expoſitas, vel, quorum vitæ non habentur, commemorationem. Menologia autem hæc reſpondent Martyrologiis Latinorum, uti obſervat Leo Allatius *de libris Eccleſiæ Græcæ num.* 11. & poſt eum & alios plurimos ſcripſit Joannes Franciſcus Buddæus *in iſagoge hiſtorico-theologica tom. 2. pag.* 804. Refert Cardinalis Baronius *ad A.* 886. a Baſilio Macedone Imperatore auctum fuiſſe Menologium Græcorum & Imaginibus Sanctorum exornatum. Allatius negat, Menologium tribuendum eſſe Baſilio Macedoni; ſed ex verſibus jambis, qui codicis initio inſcribuntur, adſcribendum oſtendit alteri Baſilio Imperatori juniori, qui ſæculo integro Baſilio Macedone poſterior fuit, & circa annum 977. imperium tenuit cum Conſtantino Porphyrogenito. Cardinalis Baronius refert, Conſtantinopoli

li Menologium ad Ludovicum Sfortiam ſatis munifice allatum, & deinde ad manus deveniſſe Cardinalis Pauli Sfondrati: hic dono dedit ſummo Pontifici Paulo V. qui illud in bibliothecam Vaticanam intulit. Codex vetuſtate ſatiſcebat; ſed Clemens Papa XI. eum in priſtinum ſtatum reſtituit, & pictas Imagines ære incidi curavit, quas cum abſolvere nequiviſſet morte præventus, ejus Succeſſores Innocentius XIII. & Benedictus Papa XIII. inchoatum opus perfici juſſerunt. Codex unam tantum partem Menologii continebat, ſex videlicet menſes; doctique viri jacturam alterius partis ceteros menſes continentis deplorabant. Sed prædictus Clemens XI. vix annum ætatis ſuæ decimum ſeptimum egreſſus, cum inter antiquos codices monaſterii Cryptæ Ferratæ deficientem Menologii partem inveniſſet, eam manu ſua græce deſcripſit, & accuratiſſima interpretatione Latinam fecit, quam deinde Socii Bollandiani typis ediderunt. Utramque tandem Menologii partem, tum illam, quæ antiquo codice Vaticano continetur variis Sanctorum Imaginibus ornata, tum alteram ſumptam e codicibus Cryptæ Ferratæ Hannibal Cardinalis Albanus, Clementis XI. ex fratre nepos, græce & latine typis Urbini A. 1727. cum magno Litteratorum plauſu edi curavit.

C A P U T X X.

De Nominum Sanctorum additione in Litaniis.

1 Litaniæ nomen multipliciter ſumitur; aliquando enim *Proceſſionem* ſignificat; & hac ſignificatione Anaſtaſius, ſeu quivis alius Auctor ait (*in vita Sergii Papæ pag.* 154): *Conſtituit, ut diebus Annuntiationis, Domini Nativitatis, & Dormitionis Sanctæ Dei Genitricis &c. litania exeat a Sancto Hadriano, & ad Sanctam Mariam populus occurrat.* Aliquando ſignificat quodcumque genus precum; & hoc ſenſu Arcadius Imperator *in L.* 30: *tit.* 5. *de Hæreticis lib.* 16. *in Codice Theodoſiano* ait: *Interdicatur his omnibus* [nempe Hæreticis] *ad litaniam faciendam intra civitatem noctu, vel interdiu profanis coire conventibus.* Mens quippe Imperatoris, ut ibi Gothofredus explicat, non fuit arcendi Hæreticos a certis quibuſdam precibus, ſed eis interdicendi omnes preces generatim intra civitatem, & præcidendi omnem occaſionem coeundi noctu, vel interdiu. Aliquando demum Litania ſignificat quamdam ſeriem Sanctorum, qui in quibuſdam precibus coluntur & invocantur. De litaniis ita loquitur S. Iſidorus *lib.* 6. *Origin. cap.* 19. *Litaniæ a Græco nomine appellantur, quæ latine dicuntur* Rogationes. *Inter litanias vero, & exomologeſin hoc differt, quod exomologeſes pro ſola confeſſione peccatorum aguntur, litaniæ vero dicuntur propter rogandum Dominum, & impetrandum in aliquo miſericordiam ejus.*

2 Si litania ſumatur pro *Proceſſione*, fortaſſe ejus Auctor proferri poſſet ex antiquitate; ſed, ſi litania ſumatur pro precatione, in qua Sancti

 per

per ſeriem exorantur, difficile profecto erit Auctorem proferre. Quapropter litania hoc ſenſu accepta Apoſtolicis viris erit adſcribenda, uti animadvertit Cardinalis Bona *Divinæ Pſalmodiæ cap.* 14. §. 4. Ven. Dei Servus Cardinalis Bellarminus *tom.* 2. *controv. lib.* 1. *de Sanctor. beatit. cap.* 19. aſſert Concilia celebrata ante annos fere mille, in quibus mentio fit litaniarum, & contendit, in eis non vocari litanias ſolum *Kyrie eleiſon*, & *Chriſte eleiſon*, ſed ipſas invocationes Dei, & Sanctorum. Rurſus in Antiphonario S. Gregorii Papæ in lucem edito a Ven. Dei Servo Cardinali Thomaſio ad Sabbatum ſanctum in vigiliis Paſchæ, uti videre eſt *pag.* 92. *& ſeqq.* exhibentur litaniæ, in quibus Sancti invocantur, & per ſeriem exorantur, uti etiam hodie fit. Præterquamquod qui plura ſcire cupit de antiquitate litaniarum, & de varia circa eas Eccleſiæ diſciplina, legere poterit librum Patris Sailli, qui inſcribitur; *Theſaurus Litaniarum*. Quædam autem extant litaniæ, in quibus nonnulli Sancti invocantur, qui in litaniis, quibus hodie utitur Eccleſia, non invocantur. In Concilio quippe Cloveshovienſi habito A. 747. decretum eſt, ut S. Auguſtini Epiſcopi Cantuarienſis nomen in litaniæ cantatione poſt S. Gregorii invocationem ſemper invocaretur, ut habetur apud Bollandianos *tom.* 6. *Maji pag.* 374. & has vetuſtiſſimas Angliæ litanias producit Mabillonius *tom.* 2. *veter. analect.* atque, ante finem ſæculi VII. fuiſſe uſitatas, probat ex defectu in eis Sanctorum eo ſæculo poſteriorum. Utque cetera prætereantur, in bulla 10. Leonis Papæ X. (*in collect. & compilat. privilegior. Apoſtolicor. Emmanuelis Roderici*) indulgetur Fratribus Minoribus, ut in litaniis recitare poſſint nomina Danielis, Angeli, Samuelis, Domni, Leonis, Nicolai, & Hugolini Fratrum Minorum, qui pro Fide Chriſti a Saracenis fuerant interfecti. Et, quod antiquitus ex conſuetudine receptum eſſet, aliquos Sanctos in litaniis invocari, qui hodie non invocantur, plane dignoſcitur ex facto Hugonis Monachi, qui, eraſo e litaniis nomine S. Sigiberti Regis Auſtraſiæ, ad ejus tumulum accedens immobilis factus eſt, nec motum recuperavit, niſi poſtquam ſanctum nomen, quod deleverat, propria manu in litaniis reſcripſit, ut ex Sigeberto referunt Bollandiani *tom.* 1. *Febr. pag.* 237. & Molanus *in natalibus Sanctor. Belgii ad diem* 1. *Febr.* Id etiam dignoſcitur ex antiquis Miſſalibus, altero anni 1540. altero anni 1567. Lucæ typis impreſſis, in quibus editæ ſunt litaniæ; ubi inter ceteros Sanctos, qui invocabantur a Clero Lucenſi, inter Confeſſores invocantur Sancti Frigdianus & Theodorus, inter Monachos & Eremitas Sancti Richardus & Davinus, inter Martyres Sancti Regulus, Paulinus, & Pantaleon, teſte Aſcanio Arnolfino *in hiſtoric. diſſert. de inventione corporis S. Pantaleonis Lucæ typis impreſſa anno* 1718. Inſuper, ſi antiquas litanias attente inſpicere velimus, nonnullæ etiam invenientur, in quibus non invocantur aliqui Sancti, qui modo in noſtris invocantur, quamvis agatur de Sanctis non poſt eas canonizatis, ſed qui erant eis longe anteriores. Etenim apud Hugonem Menardum *ad libr. Sacramentor. S. Gregorii* extat formu-
la

la veteris litaniæ ex codice manuſcripto bibliothecæ Corbejenſis octingentis ab hinc annis exarato, in qua nec Michael, nec Gabriel, nec Raphael, nec Archangeli, nec Patriarchæ, nec Prophetæ invocantur, uti videri poteſt *pag.* 156. licet in alia formula litaniarum edita a Martene *tom.* 4. *de antiq. Eccleſ. diſcipl. in Divinis recitandis Officiis* iidem invocentur, aliique pariter plures Sancti invocentur, qui in noſtris litaniis non invocantur. Omitto exempla eorum, qui devotionis æſtu privata auctoritate aliquando alicujus Beati nomen in litaniis invocarunt; cujuſmodi fuit Ven. Servus Dei Nicolaus Factor, qui in litaniis Beatum Ludovicum Bertrandum, licet tunc adhuc canonizatus non eſſet, invocare conſuevit, quemadmodum referunt Rotæ Auditores in relatione Cauſæ S. Ludovici Bertrandi, *tit. de fama ſanctitatis*, ubi hæc habent: *Venerabilis Nicolaus Factor, Frater Minorum de Obſervantia, Vir ſanctitate præclarus, & cujus hodie vita diſcutitur, dum litaniarum preces recitabat, in Sanctorum catalogo Beatum Ludovicum reponebat dicens: Sancte Ludovice Bertrande, ora pro nobis.*

3 Hæc quoad antiquas litanias, & quoad antiquam earum diſciplinam. Nunc autem tranſitum faciendo ad recentiorem diſciplinam, Sanctus Pius V. in ſuis Apoſtolicis litteris Romano Breviario præfixis quamcumque mutationem & additionem prohibuit, uti ſupra viſum eſt. Quocirca, utcunque ſit de jure antiquo, vetitum hodie dicendum eſt Patriarchis, Archiepiſcopis, & Epiſcopis alicujus Sancti nomen addere litaniis in dicto Breviario Romano impreſſis. Celebre eſt etiam Decretum ſummi Pontificis Clementis VIII. editum in Congregatione ſanctæ Romanæ & univerſalis Inquiſitionis, & typis impreſſum *tom.* 2. *Bullarii Romani*, aut juxta variam Bullarii editionem *tom* 3. quod Decretum eſt huiuſmodi: *Sanctiſſimus Dominus noſter Clemens Papa VIII. quoniam multi hoc tempore, privati etiam homines, prætextu alendæ devotionis, novas quotidie litanias evulgant, ut jam prope innumerabiles formæ litaniarum circumferantur, & in nonnullis inepta ſententiæ, in aliis, quod gravius eſt, periculoſæ & errorem ſapientes inveniantur, pro ſolicitudine ſua Paſtorali providere volens, ut animarum devotio, Deique ac Sanctorum invocatio ſine ullius detrimenti ſpiritualis periculo foveatur, præcipit & mandat, ut, retentis antiquiſſimis & communibus litaniis, quæ in Breviariis, Miſſalibus, Pontificalibus, ac Ritualibus continentur, necnon litaniis de Beata Virgine, quæ in ſacra æde Lauretana decantari ſolent, quicumque alias litanias edere, vel jam editis in eccleſiis, ſive Oratoriis, ſive Proceſſionibus uti voluerint, eas ad Congregationem ſacrorum rituum recognoſcendas, & ſi opus fuerit, corrigendas mittere teneantur, neque ſine licentia & approbatione dictæ Congregationis eas in publicum edere aut publice recitare præſumant, ſub pœnis, ultra peccatum, arbitrio Ordinarii & Inquiſitoris ſevere infligendis.*

4 Meminerunt hujus decreti Gavantus *in theſaur. ſacror. rit. verb. Litaniæ*, Thiers in ſuo tractatu *de ſuperſtitione tom.* 2. *cap.* 9. Macrus *in notitia vocabulor.*

cabulor. Eccleſiaſtic. verb. Litania, in fine, Scacchus *de not. & ſign. ſanctit. ſect.* 10. *cap.* 3. *pag.* 783. idque renovatum fuit die 2. Septembris 1727. ſicuti ex novo Decreto relato a Baruffaldo *in comment. ad Rituale Romanum pag.* 330. *Venetæ editionis anni* 1731. Sed licet ad horum Decretorum præſcripta ſacrorum rituum Congregatio annuere poſſit petitioni additionis nominis alicujus Sancti in litaniis ſive pro Eccleſia univerſali, ſive pro aliqua particulari Eccleſia, Diœceſi, aut Ordine Regulari; ab hujuſmodi nihilominus conceſſionibus ipſa ut plurimum abſtinuit, ut colligitur ex Decreto edito die 20. Junii 1654. quod ita ſe habet: *Inſtante Fratre Bartholomæo de Camerino Ordinis Capuccinorum occaſione viſitationis provinciarum Regni Neapolis pro declaratione primo, an in litaniis, quæ dicuntur in eccleſiis Capuccinorum, ut aſſeritur, ex forma Conſtitutionis poſt Matutinum & poſt Nonam, liceat addere nomina Sanctorum ultra expreſſa in litaniis, quæ habentur in Breviario Romano, ex eo quod ſint Sancti ejuſdem Ordinis; vel Patroni Provinciarum, vel etiam ex devotione; ſecundo, an in verſiculo conſueto de Beata Virgine*, Benedicta tu in mulieribus, *cum Reſponſorio*, Et benedictus fructus ventris tui, *liceat addere*, Jeſus, *& dicere*, Et benedictus fructus ventris tui Jeſus: *Sacra rituum Congregatio, in utroque caſu non licere quidquam addere cenſuit: die* 20. *Junii* 1654. Conſimile eſt aliud Decretum ejuſdem ſacræ Congregationis editum occaſione petitionis Canonicorum Cathedralis Regienſis, qui inſtabant pro facultate addendi in litaniis tempore peſtis nomina Sanctorum Titularium, & Patronorum civitatis; rejecta etenim fuit eorumdem inſtantia, uti referunt Macrus *loc. cit.* & Gavantus *cit. oper. ſect.* 9. *cap.* 4. *num.* 10. Præterquamquod in Decretis generalibus circa Rubricas editis die 20. Martii 1706. cum tertio loco diſputandum propoſitum fuiſſet dubium hoc, *An Regulares abſque ſpeciali privilegio, ſed ſola communicatione privilegiorum aliarum Religionum poſſint addere nomen Sancti Fundatoris in litaniis, &* Confiteor, *itemque recitare Officia & Miſſas conceſſas aliis Religionibus*: reſponſum fuit, *Negative*. Etſi refert Franciſcus Amatus Pouget *Inſtit. Cathol. tom.* 2. *pag.* 932. in nonnullis regionibus etiam hodie invocari in litaniis ſingulos Regnorum, Provinciarum, & Locorum Sanctos Patronos, necnon præcipue alios Sanctos, qui ſunt in ſingulis locis celebriores. Supra dictum eſt, auctoritate Congregationis ſacrorum rituum poſſe nomina Sanctorum addi in litaniis ſive pro Eccleſia univerſali, ſive pro aliqua particulari Eccleſia, ſed eamdem ut plurimum a ſimilibus conceſſionibus abſtinuiſſe. Poſt autem primam hujus Operis noſtri editionem, cum Religioſi B. Mariæ de Mercede Redemptionis Captivorum oſtendiſſent, ab antiquo tempore conſueviſſe in litaniis majoribus, quæ ab ipſis recitantur, nomen addi S. Petri Nolaſci ejus Ordinis Fundatoris; & ad avertendum quemcumque ſcrupulum ſacræ Congregationi preces ſuper hac re exhibuiſſent, ipſa annuit petitis die 1. Decemb. 1742. ut ex hoc Decreto apparet: *Humillime ſacrorum rituum Congregationi ſupplicante P. M. Valentino Moran Procuratore Generali Ordinis Beatæ Mariæ Virginis*

ginis de Mercede Redemptionis Captivorum, quatenus benigne concedere dignaretur, ut in poſterum in litaniis majoribus, quæ a Religioſis ejuſdem Ordinis recitantur, addi poſſit nomen Sancti Petri Nolaſci eorum Fundatoris, ſacra eadem Congregatio ad relationem Eminentiſſimi & Reverendiſſimi Domini Cardinalis de Gentilibus oratoris inſtantiæ juxta petita benigne annuit. Noſque ipſi poſt noſtram ad Pontificatum aſſumptionem, ſimilem facultatem conceſſimus Ordini Carmelitarum Excalceatorum invocandi nomen S. Joannis de Cruce Reformatoris Ordinis Carmelitarum in litaniis, quæ a dicti Ordinis Religioſis recitantur, uti ex hoc decreto colligitur: *Sanctiſſimus Dominus noſter BENEDICTUS XIV. ad humillimas preces Patrum Procuratorum Generalium, benigne indulſit, ut in litaniis, quæ recitantur a Religioſis Ordinis Carmelitarum Excalceatorum, addi poſſit nomen Sancti Joannis a Cruce, aſſignando invocationi ejuſdem Sancti ultimum locum inter Confeſſores, & ita in Breviario ejuſdem Ordinis imprimi mandavit: die 11. Septembris 1741.*

5 Clemens Papa XI. proprium Officium compoſuit in honorem S. Joſeph in Eccleſia univerſali recitandum. Ea occaſione excitati nonnulli pii viri enixe poſtularunt, ut Sedis Apoſtolicæ auctoritate fas eſſet nomen S. Joſeph in litaniis invocare. Sacrorum autem rituum Congregatio mihi tunc Fidei Promotori demandavit, ut ſenſum meum de ea petitione pro veritate exponerem. Itaque, ut ex officio parerem, diſſertationem exaravi, &. typis edidi: propoſitaque inſtantia A. 1714. nihil decretum eſt, præcipue quia tunc Principum, Magnatum, cœtuumque Eccleſiaſticorum ſupplicationes deerant, quæ videbantur omnino neceſſariæ, ut fieret nominis additio in litaniis; & quia nonnulli putarunt, exemplo S. Joſeph petitiones exhiberi poſſe pro additione nominum aliorum Sanctorum in dictis litaniis. Poſt lapſum vero novem annorum ſupervenerunt ſupplicationes & preces magnorum Principum, & plurium Eccleſiaſticorum, ſed ſignanter Auguſtiſſimi Imperatoris, Magni Ducis Etruriæ, Electorum Palatini, & Colonienſis, & quadraginta *Generalium*, & Procuratorum Generalium Ordinum Regularium; atque ideo, inſtante Patre Alexandro Saroli Bononienſi Clerico Regulari & Cauſæ Poſtulatore, iterum propoſita fuit inſtantia die 17. Aprilis 1723. iterumque expenſa fuerunt momenta à me in diſſertatione ponderata tum pro deſcribendo nomine S. Joſeph in litaniis, tum pro loco ejus nomini aſſignando in litaniis ipſis, ſuper quo pariter non modica vigebat controverſia. Reſolutio autem ſacræ Congregationis fuit, ut nota ſuffragiorum a Secretario ſummo Pontifici exhiberetur, & eidem fieret relatio rationum hinc & illinc adductarum, præcipue vero ſuper loco, qui erat in litaniis aſſignandus nomini S. Joſeph, ſuper qua quidem re major diſputatio verſabatur. Summus Pontifex Innocentius XIII. ſubſtitit, & tempus ad deliberandum ſibi neceſſarium eſſe reputavit: ſed, eo mortuo, & ad ſummum Pontificatum evecto Benedicto XIII. reſumpta fuit ab iſto materia, viſiſque videndis, & conſideratis conſiderandis, lectoque & perpenſo ſupra memorato meo ſuffragio,

gio, die 19. Decembris 1726. typis imprimendas Romæ demandavit tum litanias *Sanctorum*, tum litanias breves pro commendatione animæ cum additione in utriſque nominis S. Joſeph poſt nomen S. Joannis Baptiſtæ, ut ipſe in citato ſuffragio inſinuaveram; juſſitque, ut ſic in poſterum litaniæ recitarentur ab omnibus Chriſtifidelibus, & cum eadem additione imprimerentur in Miſſali, Breviario, Pontificali, ac Rituali Romanis.

6 Porro, ut habeatur notitia monumentorum, quibus innixus ſum, ut pro veritate conſultus inſinuarem, nomen S. Joſeph eſſe deſcribendum in litaniis, & quidem poſt nomen S. Joannis Baptiſtæ, non inopportunum eſſe exiſtimavi, meum hic ſuffragium inſerere, additamento nonnumquam facto intra parentheſis notas rerum accommodatarum, quarum ab eo tempore notitiam accepi.

7 „ Pro juſto atque integro propoſiti puncti examine neceſſarium eſ„ ſe videtur, nonnulla præmittere circa cultum S. Joſephi in Eccleſia Oc„ cidentali, ut tranſitus deinde fieri poſſit ad deſcriptionem nominis ipſius „ in litaniis Eccleſiæ majoribus.

8 „ Uſuardus Monachus natione Gallus Alcuini diſcipulus juſſu Ca„ roli Magni principio ſæculi IX. Martyrologium ſcripſit ſatis accuratum „ & celebre, quo multæ Eccleſiæ uſæ ſunt. Aliud quoque extat Marty„ rologium Adonis, quod nonnulli tribuunt Adoni Viennenſi, qui flo„ ruit ſæculo IX., alii Adoni Trevirenſi, qui floruit ſæculo XI. Cumque „ nec in Martyrologio Uſuardi, nec in Martyrologio Adonis ulla fiat „ mentio S. Joſephi, ſignum evidentiſſimum hoc eſt, modica tunc tem„ poris adfuiſſe in Eccleſia Occidentali veſtigia cultus erga hunc Sanctum „ Chriſti Domini Patrem putativum, uti animadvertit Hadrianus Baillet „ *in vitis Sanctorum, in vita S. Joſephi*.

9 „ Si autem hujuſce rei cauſa exquiratur, eadem profecto non de„ eſt, & ad tria capita reducitur: poſt mortem etenim S. Joſephus ad „ Limbum deſcendit; idem quoque ad vetus Teſtamentum pertinere cre„ ditus eſt; & amplificatio cultus ejuſdem timebatur, quod eſſet anſam „ ſuppeditatura Hæreticis aſſerentibus, eum non putativum, ſed natura„ lem patrem fuiſſe noſtri Redemptoris, uti deſumitur ex S. Bernardino „ Senenſi *in ſermone de S. Joſepho (art. 2. cap. 3. pag. 463. tom. 3.)*: *Eccleſia non „ multum ſolemnitatem ejus ordinavit; primo, quia ad Limbum deſcendit, & „ ad vetus pertinet Teſtamentum; ſecundo, propter vitandum ſcandalum Hære„ ticorum, unde nec nominant eum patrem, niſi cum determinatione, ſcilicet pu„ tativum*.

10 „ At, utcumque ſit de ſupra recenſitis Eccleſiæ ſæculis, quibus „ ex dictis cauſis aut nullus, aut modicus erat cultus erga S. Joſephum, „ nullum certe ex capitibus a S. Bernardino Senenſi *loc. cit.* expoſitis a„ ptum eſſe potuit, aut poteſt ad impediendam cultus extenſionem ſæcu„ lis ſubſequentibus, & tempore præſenti, ut deprehendi poteſt ab exa„ mine uniuſcujuſque ex dictis capitibus.

11 „ Et

11 „ Et in eo quidem, quod attinet ad deſcenſum ad Limbum, ille „ certe cultui obſtare non poteſt; primo, quia plurimorum Sanctorum „ mentio fit in Martyrologio Romano, quamvis ad Limbum deſcende- „ rint, ſignanter autem SS. Malachiæ, Habacuc, Michææ, Agabi, Amos, „ Exechielis, Jeremiæ, Job, Eliſei, Aaron, Oſeæ, & Aggæi, Joelis, & „ Eſdræ, Iſaiæ, Eliæ, Danielis, Samuelis, Joſuæ, Gedeonis, & Annæ „ Propheti ſſæ, Zachariæ, Jonæ, Abrahæ, Abdiæ, Nahum, Sophoniæ, „ Ananiæ, Azariæ, Miſaelis, & Davidis.

12 „ Secundo, quia ſolemni celebritate recolitur, non obſtante de- „ ſcenſu ad Limbum, memoria Præcurſoris Domini S. Joannis Baptiſtæ, „ necnon Martyrum Machabæorum, uti advertit S. Bernardus (*epiſt.* 98. „ *col.* 102. *oper. vol.* 1.): *Quæris itaque, quidnam viſum Patribus fuerit, ut* „ *ſolis ex omnibus antiquis Juſtis ſingulari quodam privilegio Machabæis an-* „ *nuam celebritatem pari cum noſtris Martyribus veneratione decernerent in Ec-* „ *cleſia ſolemniter exhibendam? Si dixero dignos merito Martyrum gloria judi-* „ *catos, quibus non impar fuit in martyrio virtus, erit forſitan ſolutum, cur* „ *ipſos, ſed necdum plane, cur ſolos; cum & alios nonnullos ex Veteribus pari* „ *conſtet zelo pietatis occubuiſſe, non tamen pari & tripudio recoli meruiſſe. Quod* „ *ſi illis non immerito hujuſcemodi negatur ſolemnis celebritas, quia nimirum* „ *quod præbuit virtus, præripuit tempus; cur non & eadem fuit in Machabæis* „ *conſideratio? Siquidem & ipſi pro tempore non ad cæli mox gaudia, ſed ad in-* „ *ferni tenebras deſcenderunt, ne tunc quippe apparente Primogenito ex mortuis,* „ *qui aperiret credentibus regna cælorum, Agno videlicet de tribu Juda, qui ape-* „ *rit, & nemo claudit, ad cujus introitum cum omni auctoritate ſupernis Pote-* „ *ſtatibus diceretur: Tollite portas, Principes, veſtras, & elevamini portæ æter-* „ *nales, & introibit Rex gloriæ. Proinde, ſi incongruum videtur cum gaudio re-* „ *colere tranſitum, qui gaudii non fuit, caveatur & in iſtis: aut, ſi iſtos ob ſuæ* „ *virtutis meritum feſtivo proſequi favore placet, cur non itidem deferetur* „ *& illis?*

13 „ Tertio, qui in litaniis majoribus univerſalis Eccleſiæ invocan- „ tur omnes Sancti Patriarchæ, & Prophetæ, & in litaniis pro animæ „ commendatione invocantur Sancti Abel, & Abraham, uti ad rem bene „ proſequuntur Caſtellanus in tractatu *de Canonizat. Sanctor. qu.* 4. *n.* 88. „ Lezana *conſult.* 3. *num.* 102. *& ſeqq.* Raynaudus *tom.* 15. *heteroclit. ſpiritual.* „ *punct.* 5. *num.* 15. *pag.* 287. Guyet *de feſt. propr. Sanctor. lib.* 1. *cap.* 5. *qu.* 8.

14 „ Quod ſpectat ad ſecundum caput, quod Sanctus videlicet Jo- „ ſeph pertineat ad vetus Teſtamentum, ex hoc certe inferri non poteſt „ cultus reſtrictio; vel quia Sancti etiam veteris Teſtamenti juxta ſupra- „ dicta coluntur in Eccleſia, uti præter ſupra cumulatos oſtendit Sera- „ rius in tractatu *de litaniis part.* 2. *quæſt.* 17. vel quia, proprie & abſolu- „ te loquendo, dici nequit, S. Joſephum ad vetus Teſtamentum pertine- „ re, ſicuti docuit Suarez *in* 3. *par. D. Thomæ* (*tom.* 2. *diſput.* 8. *ſect.* 1. *art.* 2. „ *pag.* 79.): *Officium autem Joſeph non pertinet ad novum Teſtamentum, neque*

„ *proprie ad vetus , ſed ad utriuſque Authorem , & lapidem angularem , qui*
„ *fecit utraque unum* . Et ſequitur ſæpe memoratus Guyet *de feſt. propr. San-*
„ *ctor.* (*lib.* 1. *cap.* 5. *quæſt.* 8. *pag* 46.) : *Idemque potiori jure aſſero de iis San-*
„ *ctis , qui , licet ante Chriſti Paſſionem , atque adeo ante conditam Gratiæ le-*
„ *gem e vivis exceſſerint , pertinere tamen ad Euangelii ſtatum ex eo vel maxi-*
„ *me reputandi ſunt , quod ab ipſomet Euangeliſta commendentur, aut certe quod*
„ *Chriſtum ipſum propinquitate , ſeu carnis affinitate proxime attingant , quales*
„ *ſunt Zacharias & Eliſabeth , Simeon Senex & Anna Prophetiſſa , ut taceam*
„ *Joachimum & Annam Virginis Deiparæ parentes ſanctiſſimos , Joſeph ſponſum*
„ *ejus caſtiſſimum , Joannem denique Chriſti ipſius Domini noſtri Baptiſtam &*
„ *Præcurſorem* . (Ex eadem ratione , quod Chriſtum videlicet natum viderint , ad novum Teſtamentum pertinere dicendi ſunt Magi , qui Bethleem ad Chriſtum adorandum ſe contulerunt , quorum nomina inaudita fuerunt uſque ad exitum ſæculi duodecimi , teſtibus Bollandianis *tom.* 1. *Maji pag. vii.* licet exinde ab aliis fuerint nuncupati Melchior , Gaſpar , Balthaſar ; ab aliis Appellius , Amerus , Damaſcus ; ab aliis Magalath , Galgalath , Saracin ; ab aliis Ator , Sator , Paratoras , & quorum corpora Mediolani inventa A. 745. Coloniam Agrippinam a Rinaldo Archiepiſcopo tranſlata ſunt A. 1164. uti legitur apud Sigonium *tom.* 2. *nov. edit. lib.* 12. & 13. *de Regno Italiæ pag.* 745. & *pag.* 771. ubi cultum obtinent Officii & Miſſæ ; quemadmodum etiam ad novum Teſtamentum pertinere dicendi ſunt Paſtores illi , quibus ab Angelo nuntiatum eſt , Salvatorem eſſe natum , quique feſtinantes invenerunt Mariam & Joſeph & Infantem poſitum in præſepio , & reverſi glorificarunt & laudarunt Deum , quique apud Græcos ſpeciali cultu coluntur , juxta ea quæ habentur apud Joſephum Mariam Trainiti , in opere *de Paſtoribus vocatis ab Angelo ad præſepe cap.* 8. §. 4. & quorum nomina a nonnullis , divinando potius , quam ratione , exprimuntur apud Caſaubonum *exercit.* 2. §. 10. & Theophilum Raynaudum *in diptychis Marianis tom.* 7. *pag.* 87.)

15 „ Cumque ex propoſitis capitibus ſolum ſuperſit examen tertii ,
„ hoc eſt occaſionis , quæ ab eximio cultu S. Joſephi derivari poteſt, eum
„ exiſtimandi non patrem putativum , ſed naturalem Jeſu Chriſti ; hæc &
„ ſimilia bene congruebant temporibus , quibus myſteria Fidei non erant
„ adeo perſpecta , ſed profecto non congruunt ſubſequentibus & poſtre-
„ mis noſtris temporibus , quibus , Deo dante , Fides ſatis eſt corrobora-
„ ta ; uti pie & docte explicant Bollandiani *in vita S. Joſephi ad diem* 19.
„ *Martii* (*in commentario hiſtorico* §. 2. *pag.* 6.) : *Eadem cauſa , quæ potuit mo-*
„ *viſſe Deum , ut antequam Filium ſuum mundo & Judæis manifeſtaret , puta-*
„ *ticium illius patrem Joſephum tolleret ex hac vita , videtur etiam inter plures*
„ *alias poſſe allegari , ob quam Divi Joſephi non æque ac Virginis Deiparæ culeus*
„ *una cum Chriſtiana Fide fuerit toto orbe propagatus per Apoſtolos , vel ſaltem*
„ *ab Apoſtolorum Succeſſoribus, æque ac ſanctorum Martyrum inſtitutus . Nem-*
„ *pe periculoſum videbatur rudibus ad Fidei myſteria gentibus eum magnopere*

„ *prædi-*

„ *prædicare, cujus commendatio frequens Virginei Partus fidem poſſet utcum-*
„ *que labefactare; & ad vetus Teſtamentum pertinere videbatur Joſephus ante*
„ *promulgatam legem Gratiæ mortuus, pro cujus defenſione occiſi Martyres uti-*
„ *lius proponebantur honorandi ad excitamentum Fidelium inter perſecutiones*
„ *certantium, Fide tamen jam ſatis corroborata, & Eccleſiaſtici cultus honore*
„ *etiam ad eos, qui citra ſanguinem egregiis virtutum præluxere exemplis, lau-*
„ *dabiliter traducto, viſum eſt rationi congruum, ut non omnino prætermittere-*
„ *tur in Sacris, cujus tanta laus erat in Evangelio, quamvis ante Evangelium*
„ *defuncti.*

16 „ Cum in aperto poſitum ſit, nihil hodie eſſe, quod obſtet am-
„ plificationi cultus S. Joſephi, reliquum nunc eſt, ut præcipuos amplifi-
„ cationis cultus poſterioribus temporibus in Eccleſia Occidentali Au-
„ ctores recenſeamus, necnon eximias prædictæ amplificationis conceſ-
„ ſiones a Romanis Pontificibus factas; ut hinc tandem deſcendamus ad
„ nominis deſcriptionem in litaniis Eccleſiæ majoribus.

17 „ Ducto itaque initio ab Auctoribus, qui cultum hunc propaga-
„ runt poſterioribus ſæculis in Eccleſia Occidentali, communis eſt Eru-
„ ditorum ſententia, Patres Carmelitas ab Oriente in Occidentem tranſ-
„ tuliſſe laudabilem conſuetudinem præſtandi ampliſſimum cultum S. Jo-
„ ſepho; hoc ipſum inſtitutum ſecutas eſſe Religioſas familias S. Domini-
„ ci & S. Franciſci; demum non modicam cultus acceſſionem factam eſ-
„ ſe ex ſingulari devotione, qua S. Tereſia S. Joſephum eſt proſecuta, uti
„ referunt Bollandiani *loc. cit. §.* 3. *num.* 14. Tillemont. *in memoriis ſex pri-*
„ *morum Eccleſiæ ſæculorum, in vita S. Joſeph pag.* 83. Hadrianus Baillet *in*
„ *vitis Sanctorum, in vita S. Joſephi*, & noviſſime Joſeph Antonius Patri-
„ gnanus e Societate Jeſu, in ſuo opere *de S. Joſepho lib.* 1. *cap.* 8. Inter eos
„ autem, qui ſcriptis maximopere laborarunt pro amplificatione cultus
„ S. Joſephi, omitti nullo modo poſſunt Joannes Gerſon Cancellarius Pa-
„ riſienſis, qui obiit A. 1429., & Iſidorus de Iſolanis Theologus Ordinis
„ Prædicatorum *in Summa de donis S. Joſephi* Hadriano VI. ſummo Pon-
„ tifici dicata, quos alii deinceps ſubſecuti ſunt, uti habetur apud Ray-
„ naudum *oper. tom.* 7. in opere, cui titulus, *Diptycha Mariana, num.* 21.

18 „ Tranſitum faciendo ad Romanorum Pontificum conceſſiones
„ pro cultus amplificatione erga S. Joſephum, prima eſt deſumenda ex
„ nominis ejus deſcriptione in Martyrologio Romano; & hæc facta dici-
„ tur ante annos 800. & amplius, teſte Tillemont. *in vita S. Joſephi*.

19 „ Secunda, ex die feſto de præcepto in ejus honorem *die* 19. *Mar-*
„ *tii* inſtituto. Dies hic feſtus per univerſalem Eccleſiam non erat tempo-
„ re Joannis Gerſonis; ideoque videmus, eumdem plures de hoc argu-
„ mento conſcripſiſſe epiſtolas, quæ legi poſſunt in ejus *operibus tom.* 4.
„ idque ſolide ponderat Thomaſſinus in tractatu *de feſtis lib.* 2. *cap.* 22.
„ *num.* 21. Ad Sixtum ergo IV. ſummum Pontificem indictio hujus feſti
„ refertur, ut in illius *Vita* teſtatur Platina his verbis: *Multas veteribus*

Bbbbb 2 „*ſolemni-*

„ *ſolemnitates adjunxit, ut Conceptionis & Oblationis Beatiſſimæ Virginis Deiparæ, Sanctorum Annæ, Joſephi, & Franciſci, quas in Eccleſia celebrari juſſit.* „ Sed quia fortaſſe decretum illud executione caruit, vel celebrationem „ feſti *de præcepto* non ſignificavit, anno tandem 1621. prævio hujus ſacræ Congregationis conſilio, die 8. Maji Gregorius Papa XV. illius obſervantiam tamquam *de præcepto* imperavit, juxta ea quæ refert Joannes Baptiſta Thiers *de feſtorum dierum diminutione cap.*56. *pag.*389. Adde „ Guyet *de feſt. propr. Sanctor.* (*lib.*1. *cap.*1. *qu.*12. *pag.*11.): *Cujus* (S. Joſephi) *feſtum licet actis retro ſæculis, omnibus prope Calendariis incognitum maneret, magno tamen hujus ſæculi bono ac decore a Sixto IV. primum Calendario Romano inſertum, & a Gregorio XV. anno* 1621. *publicæ etiam feriationis præcepto auctum ubique deinceps celeberrimum evaſit*. Quod confirmavit ſummus Pontifex Urbanus VIII. *Conſtit.*291. *Bullarii tom.*5.

20 „ Tertia ex Officio proprio ad univerſam Eccleſiam extenſo ſub „ ritu duplici ſecundæ claſſis, & in quo nedum habentur hymni proprii, „ ſed præteritis annis facta fuit additio lectionum primi Nocturni, Capitulorum, Antiphonarum; quæ ex novo potiſſimum Teſtamento deſumpta ſunt. In Breviariis editis tempore Sixti IV. Officium S. Joſephi erat ſimplex, & temporibus Innocentii VIII. ad ritum duplicem elevatum eſt. Elevatio ad ritum duplicem ſecundæ claſſis, & hymnorum propriorum additio in Officio facta eſt auctoritate hujus ſacræ Congregationis, & iſtante Ven. Dei Serva Sorore Clara Maria de Paſſione, quæ ex nobiliſſima Columnenſium familia orta, poſt emiſſam profeſſionem inter Moniales S. Tereſiæ, ſuæ ſanctæ Matris zelum imitata plurimum laboravit, ut nova fieret cultus acceſſio in honorem S. Joſephi ex elevatione Officii ad ritum duplicem ſecundæ claſſis, & conceſſione hymnorum propriorum, uti legitur in ejus vita *lib.*4. *art.*8. & in opere ſupra citato Patrignani *lib* 1. *cap.*8 & lectiones primi Nocturni, & Capitula, Antiphonæ, & Reſponſoria ex novo potiſſimum Teſtamento deprompta mirabili, qua pollebat, ſacrarum Litterarum peritia compoſita fuerunt a numquam perituræ memoriæ Clemente Papa XI. & ejus auctoritate die 3. Februarii 1714. repoſita fuerunt in Officio per univerſam Eccleſiam jam antea extenſo: ita ut adimpletum fuerit deſiderium Caroli Guyeti viri docti, eruditi & pii, qui in ſuo celebri tractatu *de feſtis propriis lib.* 3. *cap.* 16. *queſt.* 5. *pag.* 328. ita ſcriptum reliquit: *Miratus ſum ſæpe ſæpius, cum tam multa ſuppetant ex Evangelio, unde Officium proprium de Sancto Joſepho Sponſo Beatiſſimæ Virginis texi facile potuiſſet, cur non ſaltem Antiphonæ aliquæ, aliquave Reſponſoria deprompta fuerint, non hymni proprii inducti, æque ac de Sancta Magdalena, hocce præſertim tam pio tamque erudito ſæculo, quo excitata eſt, quæ prius jacebat, erga hunc Sanctum commendataque plurimum devotio*.

21 „ Quarta, ex particulari Officio Deſponſationis B. Mariæ Virginis cum S. Joſepho nonnullis Religionibus, & diœceſibus, atque provinciis

„ vinciis ab hac ſacra Congregatione conceſſo; pluribuſque aliis prætermiſſis, quæ reſpiciunt approbationem electionis S. Joſephi in Patronum Civitatum & Religionum, ſilentio præteriri non poteſt conceſſio Miſſæ propriæ in honorem S. Joſephi pro bona morte impetranda, quæ, inſtante Sereniſſimo Magno Etruriæ Duce, compoſita fuit a Cardinali Thomaſio in ſacris ritibus peritiſſimo, & hujus ſacræ Congregationis auctoritate inſerta eſt inter Miſſas Votivas Miſſalis Romani.

22 „ Ultima, ex deſcriptione nominis S. Joſephi in litaniis: erat enim „ in antiquioribus Eccleſiæ univerſalis litaniis (erat etiam in antiquis litaniis Eccleſiæ Bononienſis, quas integras *in Appendicibus tom.* VII. exhibebimus una cum notis earum antiquitatem reſpicientibus) „ modo eſt „ in litaniis Patrum Prædicatorum, uti colligitur ex Pſalterio Chorali „ dicti Ordinis impreſſo Venetiis apud Juntas A. 1551. quod extat in bibliotheca Caſanatenſi, & ex Breviario ejuſdem Ordinis ſub Generali „ Romeo impreſſo Venetiis A. 1552. & confirmato per litteras Apoſtolicas in forma Brevis ſummi Pontificis Julii III. quod Breviarium eſt in „ archivo S. Mariæ ſupra Minervam; & demum ex Miſſali eorumdem „ Patrum Romæ edito, & confirmato litteris Apoſtolicis ab Innocentio XI. Hoc ipſum S. Joſephi nomen eſt in litaniis Fratrum Diſcalceatorum B. Mariæ de Monte Carmelo, ut ex ejus Manuali impreſſo Matriti, „ & debitis approbationibus roborato deſumitur; & S. Joſephum quibuſdam particularibus litaniis olim fuiſſe cultum, deſumitur ex relatis „ apud Bollandianos *tom.* 3. *Martii pag.* 25. *num.* 107. ubi refertur, Virgines Urſulinas, quæ dictas litanias recitabant, præter & contra omnem ſpem ſedem ſtatuiſſe in provincia Lambeſci. Notatu quoque dignum eſt, quod in benedictione aquæ, quæ fit in vigilia Epiphaniæ, „ nonnullæ recitantur litaniæ, in quibus reperitur nomen S. Joſephi. In „ vigilia ſiquidem Epiphaniæ poſt Completorium, vel etiam lecta nona „ lectione in Matutino, Sacerdos indutus ſacris veſtibus cum Pluviali, & „ Diaconus & Subdiaconus ſacris ſui Ordinis veſtibus induti, præcedentibus Acolythis cum cereis, & Cruce, & thuribulo, & aliis ſequentibus Clericis, veniunt ad locum, ubi paratus eſt alveolus cum aqua, illamque ſtatis ab Eccleſia cæremoniis benedicunt. Mos hic ſacer eſt „ perantiquus, & originem habuit, ex quo in feſto Epiphaniæ olim Baptiſmus maxime frequentabatur. Viget ille in Orientali Eccleſia (uti videri poteſt apud Jacobum Goar *in Euchologio*, ſive *Rituali* Græcorum, *ſub titulo Officii majoris aquæ benedictæ in ſanctis Theophaniis*, id eſt Dei manifeſtationibus) „ ejuſque meminit S. Joannes Chryſoſtomus (*tom.* 2. *oper.* „ *pag.* 369. *in homil. de Baptiſmo Chriſti*): *In hac ſolemnitate ſub mediam noctem, cum omnes aquati fuerint, domum latices referunt, & recondunt, & „ per integrum annum conſervant, utpote quod hodierna die ſanctificatæ ſint aquæ*. (Chriſtus enim Dominus hac ipſa die baptizatus dicitur a S. Joanne,) „ *ſitque miraculum evidens, dum nihil temporis longinquitate aquarum*

„ *illa-*

„ *illarum natura vitiatur, ſed integro anno, atque adeo biennio, & triennio ſæpe, quæ hodie fuit hauſta, incorrupta & recens permanet, ac poſt tantum temporis cum iis, quæ nuper fuerint fontibus adductæ, certat*. Viget & idem mos „ ſacer in Eccleſia Occidentali, ut pluribus oſtendit eruditus Edmundus „ Martene in tractatu *de antiq. Eccleſ. diſcipl. in Divinis celebrandis Officiis* „ *tom. 4. cap. 14. n. 2.* & hodierna die Romæ quotannis fit in eccleſia Ar„ chiconfraternitatis Stigmatum S. Franciſci (item in eccleſia, quam habent Græci in Urbe.)

23 „ Ideoque, ſi cauſæ in totum ceſſarunt, quæ extenſioni cultus „ S. Joſephi obſtabant, ſi noſtris hiſce temporibus magna cultus acceſſio „ Romanorum Pontificum auctoritate in honorem S. Joſephi facta eſt, ſi „ ejus nomen jam eſt deſcriptum in nonnullis litaniis, quæ Pontificiam „ approbationem meruerunt, aperta per conſequens eſſe videtur via pro „ ejuſdem nominis deſcriptione in litaniis Eccleſiæ majoribus, ut argu„ mentatur Iſidorus de Iſolanis ſupra citatus *in Summa de donis S. Joſephi* „ *part. 4. cap. 7. His itaque rationibus nullo modo conticendum in litaniis eſt no*„ *men ejus*. Et, ſi hæc ſcripta ſunt ab hoc inſigni Theologo, antequam „ tot aliæ a Sede Apoſtolica conceſſæ fuiſſent cultus extenſiones, multo „ magis idem in eodem ſenſu perſtitiſſet, ſi memoratas vidiſſet exten„ ſiones.

24 „ Sufficere hæc poſſe videntur ad rem & ad effectum, de quo agi„ tur: at, quatenus alia requirantur, ſunt hæc, quæ ſequuntur.

25 „ Suum ortum habuerunt litaniæ a temporibus Apoſtolicis, teſte „ Nicolao Serario *de litaniis lib. 1. cap. 4. pag. 62. Denique nullus ab Agio*„ *machis hactenus vere prolatus fuit, vel deinceps proferri poterit, qui in lita*„ *niam Sanctos primo induxerit, uti jam dicetur; ideoque a primis Apoſtoliciſ*„ *que temporibus profectum, non abſurde colligitur*; & litaniæ nihil aliud ſunt, „ quam catalogus Sanctorum, qui rite ac licite coli & invocari poſſunt, „ uti totidem verbis proſequitur Fortunatus Scacchus *de not. & ſign. ſan*„ *ctit. ſect. 10. cap. 3. pag. 788. Cum litaniæ habeant rationem cujuſdam cata*„ *logi Sanctorum, qui a Fidelibus rite ac licite coli & invocari poſſint*.

26 „ Secluſa ergo prohibitione Eccleſiæ, omnis Sanctus, cujus ſan„ ctitas judicio Eccleſiæ certa eſt juxta varios hujus certitudinis modos „ (alius enim fuit ante tempora, alius poſt tempora Alexandri III.) in„ vocari poſſet in litaniis, ut in ſpecie adnotavit Antonius Joannes Gar„ zias de Caralaps in ſuo tractatu *de Canonizat. Sanctor. cap. 7. §. 11.* „ *pag. 257.*

27 „ Et de facto videmus, ſummum Pontificem Clementem VIII. in „ ſupra allato Decreto 122. *Bullar. tom. 3. in append.* non abſolute & ſim„ pliciter prohibuiſſe additionem alicujus Sancti in litaniis, ſed additio„ nem auctoritate privata, & citra approbationem hujus ſacræ Congre„ gationis rituum, nec poſt citatum Decretum additionem nominis ali„ cujus Sancti in litaniis, ſaltem particularibus, fuiſse exiſtimatam rem

„ omni-

Digitized by Google

„ omnino novam & peregrinam, & a Sede Apoſtolica non obtinendam,
„ teſte Ven. Dei Servo Cardinali Bellarmino in ſua *epiſtola familiari* 101.
„ ſcripta A. 1613. & ſic poſt citatum Decretum editum A. 1601. *Acce-*
„ *ptis litteris Sereniſſimarum Celſitudinum veſtrarum, adii ſummum Pontificem,*
„ *atque ab eo petivi, ut ad ſcrupulum rem vendum liceat iſthic inſerere litaniis*
„ *nomina Sanctarum Virginum & Martyrum Vincentiæ, & Leæ, earum com-*
„ *memorationem publicam facere, & ſub earum nominibus Miſſas celebrare de*
„ *Communi Virginum & Martyrum. Sanctitas Sua commiſit mihi, ut reſpon-*
„ *derem nomine ſuo id, quod mihi juſtum & æquum videretur. Ego non dubito,*
„ *quin liceat in litaniis cum aliis Sanctis invocare Sanctam Leam loco ſuo, id*
„ *eſt, poſt Sanctas Virgines & Martyres alias.*

28 „ Cumque prohibitio Eccleſiæ addendi privata auctoritate nomina
„ Sanctorum in litaniis, & ejuſdem Eccleſiæ difficultas annuendi novæ
„ additioni in litaniis majoribus huic potiſſimum innitantur fundamento,
„ quod uniformis eſſe debet modus orandi, & quod, ſi petitæ annuitur
„ deſcriptioni nominis alicujus Sancti in litaniis, inferri facili negotio
„ poſſunt aliæ & aliæ additiones; ita ut, multiplicatis additionibus San-
„ ctorum, uſum amittat ſacrarum litaniarum recitatio.

29 „ Hinc eſt, quod, cum demonſtrabitur, S. Joſephum talibus præ-
„ rogativis potiri, ut ab ejus nomine ad aliorum Sanctorum nomina du-
„ ci nequeat conſequentia, ſicuti ceſſabit fundamentum prohibitionis,
„ ſic ea non obſtante poterit tuto deveniri ad reponendum ejus nomen in
„ majoribus Eccleſiæ litaniis.

30 „ Ad prærogativas itaque ut veniamus, poſſet haberi ratio ſanctifi-
„ cationis, quæ in matris utero illi conceſſa eſt, juxta aſsertionem Joan-
„ nis Gerſonis in ſermone *de Nativitate Virginis* habito in Concilio Con-
„ ſtantienſi, cui plures alii Theologi adhærent, quos cumulat & ſequitur
„ Petrus Morales *in cap. 1. Matth. lib. 3. tract. 2. num. 13.*

31 „ At id firmum & ſtabile non habet in ſacra Theologia fundamen-
„ tum, uti, loquendo de S. Joſepho, late probat Raynaudus *oper. tom. 7.*
„ in opere, cui titulus, *Diptycha Mariana, num. 23.* & *oper. tom. 15. in*
„ *Heteroclit. ſpiritual. punct. 6. num. 14. & ſeqq.* Particularis fuit ſententia
„ S. Auguſtini diſputantis adverſus Pelagianos de peccato originali, Je-
„ remiam, & Joannem Baptiſtam non fuiſse plene a peccato originali in
„ uteris matrum per gratiam ſanctificantem liberatos. Ita docuit *epiſt. 57.*
„ *ad Dardanum*, & *lib. 4. contra Julianum, oper. imperf. cap. 133.* & bene
„ adnotavit Cardinalis Noriſius *in vindic. Auguſtin. §. 11.* At, utcunque
„ ſit de hoc, communis eſt Theologorum ſententia, ſanctificationem in
„ utero tuto tantummodo aſseri poſse de Beatiſſima Virgine; de Jeremia,
„ juxta illud, *Antequam exires de vulva, ſanctificavi te*, ſuper quo textu
„ legi poteſt *quæſtio ſeptima Paleſtræ Biblicæ* Didaci de Quadros *tom. 1.* ubi
„ late oſtendit, eum eſſe intelligendum de vera juſtificatione, & non de
„ electione, ſegregatione, & deſtinatione Jeremiæ in Prophetam; & de
„ S. Jo-

„ S. Joanne Baptiſta, juxta illud, *Spiritu Sancto replebitur adhuc ex utero*
„ *matris ſuæ*. Nec ad alios extendi debet, de quibus Scriptura non loqui-
„ tur, juxta doctrinam D. Thomæ 3. *part. quæſt.* 27. *art.* 6. *in corp.*: *Nec*
„ *eſt credendum, aliquos alios* (præter videlicet Jeremiam, & S. Joannem
„ Baptiſtam) *ſanctificatos eſſe in utero, de quibus Scriptura mentionem non fa-*
„ *cit; quia hujuſmodi privilegia gratiæ, quæ dantur aliquibus præter legem*
„ *communem, ordinantur ad utilitatem aliorum, ſecundum illud* 1. *ad Corinth.*
„ 12. Unicuique datur manifeſtatio ſpiritus ad utilitatem; *quæ nulla pro-*
„ *veniret ex ſanctificatione aliquorum in utero, niſi Eccleſiæ innoteſceret: &*
„ *quamvis judiciorum Dei non poſſit ratio aſſignari, quare ſcilicet huic, & non*
„ *alii hoc munus gratiæ conferat, conveniens tamen videtur fuiſſe, utrumque di-*
„ *ctorum ſanctificari in utero, ad præfigurandam ſanctificationem per Chriſtum*
„ *faciendam*. Et paulo poſt *in reſponſ. ad primum*: *Ad primum ergo dicendum,*
„ *quod Beata Virgo, quæ fuit a Deo electa in matrem, ampliorem ſanctificatio-*
„ *nis gratiam obtinuit, quam Joannes Baptiſta & Jeremias, qui ſunt electi, ut*
„ *ſpeciales præfiguratores ſanctificationis Chriſti. Cujus ſignum eſt, quod Beatæ*
„ *Virgini præſtitum eſt, ut de cetero non peccaret nec mortaliter, nec venialiter;*
„ *aliis autem ſanctificatis creditur præſtitum eſſe, ut de cetero mortaliter non*
„ *peccarent, Divina eos gratia protegente*. Concordat S. Bernardus in cele-
„ bri epiſtola 174. *ad Canonicos Lugdunenſes* (*oper. vol.* 1.) : *Sed & ortum*
„ *Virginis didici nihilominus in Eccleſia, & ab Eccleſia indubitanter habere fe-*
„ *ſtivum atque ſanctum, firmiſſime cum Eccleſia ſentiens, in utero eam accepiſſe,*
„ *ut Sancta prodiret; & de Jeremia, ſiquidem lego, quod, priuſquam de ventre*
„ *exiret, ſanctificatus ſit, & de Joanne Baptiſta non ſecus ſentio, qui ex utero*
„ *Dominum in utero ſenſit*.

32 „ Poſſet alia quoque conſiderari prærogativa, quod Sanctus vide-
„ licet Joſeph corpore & anima ad cælos aſcenderit, & prope Chriſtum
„ Dominum poſt Beatiſſimam Virginem in ſublimi gloriæ throno fuerit
„ collocatus; juxta ea quæ habentur apud S. Bernardinum Senenſem *tom.*
„ 3. *ſerm. de S. Joſeph art.* 3. *pag.* 463. *col.* 1. *Pie quidem credendum eſt, non*
„ *tamen aſſerendum, quod piiſſimus Filius Dei Jeſus pari privilegio decoravit*
„ *ſuum putativum Patrem, ſicut ſuam ſanctiſſimam Matrem, ut, ſicut illam*
„ *aſſumpſit in cælum in corpore & anima glorioſam, ſic etiam in die reſurrectionis*
„ *ſuæ ſanctiſſimum Joſeph in gloria reſurrectionis ſecum; ut, ſicut illa ſancta Fa-*
„ *milia, ſcilicet Chriſtus, Virgo, & Joſeph, in laborioſa vita & amoroſa gratia*
„ *ſimul vixerunt in terris, ſic in amoroſa gloria nunc & corpore & anima regnat*
„ *in cælis, juxta regulam Apoſtoli* 2. *ad Corinth.* 1. *Sicut ſocii paſſionum eſtis,*
„ *ſic eritis & conſolationis*. Quam aſſertionem non improbabilem exiſtimat
„ eximius Doctor Franciſcus Suarez *in* 3. *part. D. Thomæ tom.* 2. *diſput.* 8.
„ *ſect.* 2. *art.* 2. *pag.* 81. *Illud vero advertere non prætermittam, ex quadam ſatis*
„ *recepta ſententia probabile fieri, Sanctum hunc corpore & animo glorioſo cum*
„ *Chriſto regnare; quia, cum ante Chriſtum mortuus fuerit, veriſimile eſt, fuiſſe*
„ *unum ex illis, qui tempore mortis, vel reſurrectionis Chriſti ſurrexerunt,*

„ *quos*

„ *quos multi ſentiunt ad immortalem vitam animi & corporis tranſiiſſe* .

33 „ At, cum id pendeat a celebri illa inter Patres & Theologos con-
„ troverſia, an illi, qui cum Chriſto Domino reſurrexerunt (juxta illud
„ Matth. 27. *Monumenta aperta ſunt* , *& multa corpora Sanctorum* , *qui dor-*
„ *mierant* , *ſurrexerunt*) ad immortalem corporis & animæ vitam tranſie-
„ rint, vel potius reſurrexerint iterum morituri (de qua controverſia
„ D. Thomas 3. *part. quæſt.* 53. *art.* 3. *ad primum* ait: *Ad ſecundum dicen-*
„ *dum* , *quod de illis* , *qui reſurrexerunt cum Chriſto*, *duplex eſt opinio* : *qui-*
„ *dam enim aſſerunt* , *quod redierunt ad vitam* , *tamquam non iterum moritu-*
„ *ri &c. Auguſtinus ſentire videtur* , *quod reſurrexerint iterum morituri &c.*
„ *rationes tamen Auguſtini multo efficaciores videntur* ; & de qua plura eru-
„ dite collecta legi poſſunt apud Calmet in diſſertatione *de reſurrectione*
„ *ſanctorum Patrum* , *Chriſto reſurgente*) aſſeri idcirco tuto nequit, S. Jo-
„ ſephum corpore & anima cælos aſcendiſſe , & in ſublimi gloriæ thro-
„ no poſt Mariam Virginem collocatum fuiſſe .

34 „ Ideoque, relictis his, quæ certa non ſunt, & quæ ad ſum-
„ mum probabilia dici poſſunt, vis conſtituenda eſſe videtur in his, quæ
„ certa ſunt, & quæ ex ipſo Euangelii ſonte hauriuntur.

35 „ Certum eſt enim, S. Joſephum fuiſſe intemeratum Beatiſſimæ
„ & Sanctiſſimæ Virginis Sponſum , juxta illud Matthæi *cap.* 1. *v.* 18.
„ *Cum eſſet deſponſata mater ejus Maria Joſeph, antequam convenirent, inventa*
„ *eſt in utero habens de Spiritu Sancto. Joſeph autem vir ejus cum eſset juſtus, &*
„ *nollet eam traducere, voluit occulte dimittere eam. Hæc autem eo cogitante, ecce*
„ *Angelus Domini apparuit in ſomnis ei dicens: Joſeph fili David* , *noli timere ac-*
„ *cipere Mariam conjugem tuam* ; *quod enim in ea natum eſt* , *de Spiritu San-*
„ *cto eſt* . *Pariet autem filium* , *& vocabis nomen ejus Jeſum* : *ipſe enim ſalvum*
„ *faciet populum ſuum a peccatis eorum* . *Hoc autem totum factum eſt* , *ut ad-*
„ *impleretur* , *quod dictum eſt a Domino per Prophetam dicentem* ; *Ecce*
„ *Virgo in utero habebit & pariet filium* , *& vocabunt nomen ejus Emmanuel* ,
„ *quod eſt interpretatum* , *Nobiſcum Deus* . *Exurgens autem Joſeph a ſomno* ,
„ *fecit ſicut præcepit ei Angelus Domini* , *& accepit conjugem ſuam* , *& non*
„ *cognoſcebat eam* , *donec peperit filium ſuum primogenitum* , *& vocavit no-*
„ *men ejus Jeſum* .

36 „ Certum eſt quoque, ipſum S. Joſephum Patrem fuiſſe appella-
„ tum Chriſti Domini, & in Euangelio Lucæ *cap.* 3. *verſ.* 23. *Et ipſe Je-*
„ *ſus erat incipiens quaſi annorum triginta* , *ut putabatur* , *filius Joſeph* ; & in
„ Euangelio Matthæi *cap.* 13. *v.* 55. *Nonne hic eſt fabri filius* ? *Nonne ma-*
„ *ter ejus dicitur Maria* , *& fratres ejus Jacobus* , *& Joſeph* , *& Simon* , *&*
„ *Judas* ? & rurſus in citato Euangelio Lucæ *cap.* 2. *v.* 48. *Fili* , *quid feci-*
„ *ſti nobis ſic* ? *Ecce pater tuus* , *& ego dolentes quærebamus te* : de qua S. Jo-
„ ſephi paternitate ſic egregie ſcribit S. Auguſtinus *lib.* 2. *de conſenſ.*
„ *Euangel.* (*cap.* 1. *col.* 27. *tom.* 3. *part.* 2. *operum*): *Neque enim propterea*
„ *non erat appellandus Joſeph Pater Chriſti* , *quia non eum concumbendo genue-*

„ *rat; quandoquidem recte pater eſſet etiam ejus, quem non ex ſua conjuge* „ *procreatum aliunde adoptaſſet. Putabatur quidem Chriſtus etiam aliter filius* „ *Joſeph, tamquam ex ejus omnino carne progenitus; ſed ab eis hoc putabatur,* „ *quos Mariæ latebat virginitas. Nam Lucas ait:* Et ipſe Jeſus erat inci- „ piens quaſi triginta annorum, ut putabatur, filius Joſeph. *Qui tamen* „ *Lucas non ejus parentem ſolam Mariam, ſed ambos parentes ejus appellare* „ *minime dubitavit, ubi ait:* Puer autem creſcebat, & conſortabatur „ plenus ſapientia, & gratia Dei erat in illo, & ibant parentes ejus per „ omnes annos in Hieruſalem in die ſolemni Paſchæ. *Sed, ne quiſquam* „ *hic Parentes Conſanguineos potius Mariæ cum ipſa matre ejus intelligendos* „ *putet, quid ad illud reſpondebit, quod ipſe item Lucas ſuperius dixit,* Et „ erant Pater ejus, & Mater mirantes ſuper iis, quæ dicebantur de il- „ lo? *Cum igitur ipſe narret non ex concubitu Joſeph, ſed ex Maria Virgine* „ *natum Chriſtum, unde eum Patrem ejus appellat, niſi quia & virum Ma-* „ *riæ recte intelligimus ſine commixtione carnis ipſa copulatione conjugii, & ob* „ *hoc etiam Chriſti patrem multo conjunctius, qui ex ejus conjuge natus ſit quam* „ *ſi eſſet aliunde adoptatus?*

37 „ Certum eſt denique, Chriſtum Dominum fuiſſe ſubjectum S. „ Joſepho, quemadmodum pariter legitur in eodem Euangelio S. Lucæ „ *cap. 2. Et deſcendit cum eis, & venit Nazareth, & erat ſubditus illis;* „ non ex debito, ſed ex uſu, juxta ea quæ recte conſiderantur per Fran- „ ciſcum Suarez *in 3. part. D. Thomæ* (*tom. 2. diſput. 8. ſect. 1. artic. 2.* „ *pag. 78.*): *Quamquam hoc magis ſignificet uſum, quam debitum, quia re* „ *vera Chriſtus propter dignitatem ſuæ perſonæ nulli hominum proprie ſubjectus* „ *fuit, tamen ad dignitatem Joſeph declarandam ſatis eſt, quod præciſe conſide-* „ *rata humana conditione & origine, Chriſtus futurus erat jure ſubditus Joſeph,* „ *& quod, licet ratione Divinitatis eſſet exemptus, tamen de facto voluit illi* „ *eſſe ſubjectus, eique, tamquam Patri ac Superiori, obedientiam honorem-* „ *que deferre.* (Extat adhuc ſermo Joannis Gerſonii de Nativitate glorioſæ Virginis Mariæ, & de commendatione virginei ejus ſponſi Joſeph, habitus ad Concilium Conſtantienſe, de quo ſermone Archiepiſcopus Chriſtophorus a Capiteſontium teſtatur ſuiſſe pergratum toti Eccleſiæ in Concilio congregatæ. Porro in eo ſermone *col. 1356. oper. tom. 3.* ita loquitur Gerſonius: *Puer Jeſus benedictus in ſæcula, de quo ſcriptum & jam dictum eſt, quod* erat ſubditus eis, *ſubditus Fabro qui ſabricavit Auroram & Solem, ſubditus Feminæ textrinæ, cui flectitur, omne genu cæleſtium, terreſtrium, & infernorum. Cuperem mihi verba ſuppeterent ad explicandum tam altum & abſconditum a ſæculis myſterium, tam admirandam venerandamque Trinitatem, Jeſum, Joſeph, & Mariam.*)

38 „ Gratiæ hæ, ſpiritales iſtæ prærogativæ magnæ ſunt, excelſæ ſunt, „ certiſſimæ ſunt, propriæ ſunt, nec alteri Sancto communicatæ. In quo re- „ rum themate unuſquiſque ſibi facile ſuadere poterit, ex additione nomi- „ nis S. Joſephi in litaniis conſequi non poſſe, ut alia Sanctorum nomina

„ ſint

,, ſint ſubinde ſuperaddenda : excluſoque hujus conſequen tiæ timore, fa-
,, cilior aperitur via petitæ deſcriptioni; & multo magis, cum hoc ipſum
,, ſanctum nomen jam ſit deſcriptum, uti dictum eſt, Apoſtolica Sede
,, permittente, in litaniis Patrum Prædicatorum, Patrum Carmelita-
,, rum Diſcalceatorum, & Vigiliæ Epiphaniæ; ut a ſimili obſervatum
,, vidimus in feſto Conceptionis Beatiſſimæ Virginis Mariæ. Cum enim
,, illud ex tolerantia ſanctæ Sedis in aliquibus Eccleſiis olim celebraretur,
,, teſte D. Thoma 3. *part. quæſt.* 27. *art.* 2. *Ad tertium dicendum, quod, li-*
,, *cet Romana Eccleſia Conceptionem Beatæ Virginis non celebret, tolerat tamen*
,, *conſuetudinem aliquarum Eccleſiarum illud feſtum celebrantium; unde talis*
,, *celebritas non eſt totaliter reprobanda*; poſt illius cultum a pluribus Roma-
,, nis Pontificibus ampliatum Clemens XI. ipſum Conceptionis feſtum ab
,, omnibus & ſingulis utriuſque ſexus Chriſtifidelibus, ſicut alia feſta *de*
,, *præcepto*, ſervandum mandavit & celebrandum, ut ex ejus notiſſimo
,, conſtat diplomate, quod refert Pater Joannes Antonius de Panormo
,, meritiſſimus hujus ſacræ Congregationis Conſultor in ſuo *ſcrutinio do-*
,, *ctrinarum cap.* 6. *art.* 9. *ſub num.* 12.

39 ,, Poſito, quod nomen S. Joſephi ſit in majoribus Eccleſiæ litaniis
,, deſcribendum, ſequitur quæſtio circa locum, in quo ejus nomen de-
,, ſcribi poſſit.

40 ,, Cumque locus triplex eſſe poſſit, videlicet ante S. Joannem
,, Baptiſtam, ante omnes Confeſſores, ita ut S. Joſeph ſit primus illorum,
,, & proxime poſt S. Joannem Baptiſtam, de unoquoque horum locorum
,, ſermo eſt neceſſario inſtituendus.

41 ,, Ducto igitur initio a primo loco, hoc eſt a collocatione nomi-
,, nis S. Joſephi ante S. Joannem Baptiſtam, pro hoc aſſumpto facit Sua-
,, rez, qui probabile exiſtimat, S. Joſeph perfectiorem gratiam obtinuiſ-
,, ſe ipſomet S. Joanne Baptiſta, uti deſumitur ex his ejus verbis *in* 3.
,, *part. D. Thomæ* (*tom.* 2. *diſput.* 8. *ſect.* 2. *pag.* 80. *col.* 2.): *Quia proba-*
,, *bile eſt, Joſephum perfectiorem gratiam eſſe aſſequutum, quam Joannem Ba-*
,, *ptiſtam, quia excellentius munus habuiſſe videtur, & majorem opportunitatem,*
,, *pluresque occaſiones creſcendi in gratia & charitate: & hinc ſumitur confir-*
,, *matio, quia Deus confert gratiam miniſterio & dignitati accommodatam. ut*
,, *iiſdem locis citatis Divus Thomas dicit. Sed oſtendimus, probabile eſſe, Joſephi*
,, *munus eo fuiſſe excellentius, quod ad altiorem ordinem pertinuit. Quid ergo*
,, *mirum, quod majorem gratiam acceperit?* Sequitur Cornelius a Lapide *in*
,, *comment. in Matth.* (*cap.* 1. *pag.* 52. *in fin.*): *Quinto Joſeph fuit eximiæ*
,, *ſanctitatis, ac eximiis naturæ & gratiæ dotibus a Deo inſtructus; adeoque il-*
,, *lo ſæculo non fuit vir ſanctior aut dignior, cui Mater Dei deſponſaretur: un-*
,, *de Franciſcus Suarez probabiliter opinatur, Joſephum in gratia & gloria ante-*
,, *cellere Apoſtolos & Joannem Baptiſtam, quia ejus officium illorum officio*
,, *præcellebat; plus enim eſt eſſe Patrem & Rectorem Chriſti, quam Præco-*
,, *nem & Præcurſorem ejuſdem.*

Digitized by Google

42 „ Haud urgente illo Matthæi *cap.* 11. *v.* 11. *Amen dico vobis, non*
„ *ſurrexit inter natos mulierum major Joanne Baptiſta; qui autem minor eſt in*
„ *regno cœlorum, major eſt illo*; nec altero Lucæ *cap.* 7. *v.* 28. *Dico enim vo-*
„ *bis, major inter natos mulierum Propheta Joanne Baptiſta nemo eſt; qui au-*
„ *tem minor eſt in regno Dei, major eſt illo*. Sanctus etenim Joſeph ex ſu-
„ pradictis ad novum pertinet Teſtamentum; Sancti autem Joannis Ba-
„ ptiſtæ dignitas, qua præcellit ceteros, eminet ſupra univerſos, ante-
„ cellit Prophetas, ſupergreditur Patriarchas, uti loquitur S. Auguſti-
„ nus *ſerm.* 1. *in feſto S. Joannis Baptiſtæ pag.* 372. *tom.* 10. *edit.Lugd.* refer-
„ tur ad Patres veteris Teſtamenti, quemadmodum poſt S. Hieronymum
„ notavit Maldonatus *in Matthæum* (*cap.* 11. *col.*267. *tom.*1.): *Breviter igi-*
„ *tur, & facile reſpondeo, Joannem, quemadmodum Hieronymus docet, non*
„ *cum omnibus, ſed cum ſolis Sanctis veteris Teſtamenti comparari*. Confirmat
„ Cornelius a Lapide *in cit.cap.*11. *Matthæi pag.* 242. *tom.*1.): *Tacite ergo*
„ *Chriſtus hic Joannem vocat omnium maximum; alioquin enim non recte hinc*
„ *concluderet, Joannem eſſe pluſquam Prophetam, quod tamen probare inten-*
„ *dit. Intellige hoc de hominibus veteris Teſtamenti, præcedentis ſcilicet ſæculi*
„ *uſque ad Chriſtum*.

43 „ Creſcitque argumentum, quandoquidem in ordinandis litaniis
„ haberi conſuevit ratio temporis, quo Sancti obierunt; ita ut, qui pri-
„ mo mortuus eſt, alium præcedat qui ſubinde ex hac vita migravit.
„ Porro probabile admodum videtur, S. Joſephum mortuum fuiſſe ante
„ S. Joannem Baptiſtam: Chriſtus enim Dominus, cum eſſet annorum
„ duodecim, venit Hieruſalem ad celebrationem Paſchæ, nec rediit cum
„ Parentibus, ſed inventus eſt poſt triduum in Templo in medio Docto-
„ rum ſedens, erudiens illos & interrogans, uti legitur in Euangelio
„ S. Lucæ *cap.* 2. *Et cum factus eſſet annorum duodecim &c.* pauloque poſt
„ S. Joſeph ex hac vita migravit, ita ut idcirco nulla amplius illius fiat
„ mentio in Euangelio, teſte S. Epiphanio *hæreſ.* 78. *Joſeph poſt repertum*
„ *Jeſum puerum in Templo haud multo poſt ex hac vita migravit, & propterea*
„ *in Euangelica Scriptura nulla amplius de eo habetur mentio*. Id ſequitur
„ Cardinalis Baronius *in annal ad A.*12.*n.* 8. *& ſeq.*; quando contra S. Jo-
„ annes Baptiſta ſuum miniſterium exercuit per integrum ferme annum,
„ antequam Chriſtum Dominum baptizaret; Chriſtus autem Dominus
„ baptizatus fuit, ineunte ætatis anno trigeſimo, uti, facta veri tem-
„ poris ſupputatione, docet Graveſon ex Dominicana familia Theolo-
„ gus inſignis Collegii Caſanatenſis in ſuo opere *de myſteriis & annis Chri-*
„ *ſti quæſt.* 1.*pag.*215.& *quæſt.*3.*pag.*234.ideoque Venerabilis Beda cenſet,
„ S. Joannem Baptiſtam occiſum fuiſſe, labente anno trigeſimo tertio
„ ætatis Chriſti, & Salianus *in annal. tom.* 6. *in fin. ad A.* 32. *num.* 20 pu-
„ tat, eumdem occiſum fuiſſe in fine anni trigeſimi ſecundi ætatis Re-
„ demptoris noſtri.

44 „ Hæc ſunt, quæ pertinent ad deſcriptionem nominis S. Joſephi
„ in li-

„ in litaniis ante S. Joannem Baptiſtam. At id non videtur admitten-
„ dum, primo quia, uti vidimus, nomen S. Joſeph non ſolum eſt in li-
„ taniis Patrum Prædicatorum, ſed etiam erat in litaniis majoribus uni-
„ verſalis Eccleſiæ, & hodie reperitur in litaniis pro aquæ benedictio-
„ ne; nec tamen in his eſt ante nomen S. Joannis Baptiſtæ; proindeque
„ concludendum videtur, locum nominis ejus non poſſe S. Joannem Ba-
„ ptiſtam proxime præcedere, præſertim cum in litaniis Patrum Carme-
„ litarum nec Elias, nec Eliſeus S. Joannem Baptiſtam præcedant, licet
„ ex regula ſit, ut in litaniis Sancti veteris Teſtamenti præcedant eos,
„ qui pertinent ad novum Teſtamentum, juxta bene deducta per Gavan-
„ tum *tom. 2. ſect. 5. cap. 18. num. 7.*

45 „ Secundo, quia totum fundamentum præferendi S. Joſephum
„ S. Joanni Baptiſtæ conſtituitur in majori illius ſanctitate, de qua ta-
„ men nullam habemus evidentiam, tum quia deeſt auctoritas Scriptu-
„ ræ, tum quia non adeſt Eccleſiæ traditio. Quocirca Suarez, qui pri-
„ mus docuit, S. Joſephum majorem gratiam obtinuiſſe S. Joanne Bapti-
„ ſta, addit, tantummodo id eſſe probabile, ſed non certum. En ver-
„ ba ejuſdem *in 3. part. D. Thomæ* (*tom. 2. diſput. 8. ſect. 2. pag. 81. col. 1.*):
„ *Nihilominus tamen cordati ac prudentis hominis eſſe exiſtimo, nihil temere
„ aut nimium aſſeveranter affirmare, quia re vera, ubi deeſt Scriptura autho-
„ ritas, aut Eccleſiæ traditio, nulla poteſt eſſe ſufficiens certitudo, in re præ-
„ ſertim ex Divina electione ac prædeſtinatione pendente, cujus conſilia inſcru-
„ tabilia ſunt & abditiſſima myſteria*. (Et eodem modo loquitur Didacus
de Quadros *in ſua Palæſtra Biblica tom. 1. quæſt. 5.* ubi quærit, an ſine te-
meritate probabiliter defendi poſſit, S. Joſephum ceteros omnes omnino
Sanctos, etiam Apoſtolos, dignitate & meritis antecelluiſſe.)

46 „ Tertio quia, hac via procedendo, tamquam certum admitte-
„ retur, Eccleſiam in litaniis ordinem deducere a majori, vel minori
„ ſanctitate Sanctorum, quæ res periculoſa videtur: quis enim eſt, qui,
„ ſecluſa revelatione Divina, dicere poſſit, S. Antonium majorem
„ fuiſſe ſanctitate S. Benedicto, vel S. Agatham majorem fuiſſe ſanctita-
„ te S. Lucia, & ſic de ceteris?

47 „ Quarto quia, quatenus in litaniis admittendus eſſet ordo tem-
„ poris, quo Sancti mortui ſunt, hinc tamen numquam ſequitur, S. Jo-
„ ſephum eſſe S. Joanni Baptiſtæ præferendum: incerta quippe ſunt
„ omnia, quæ de die & tempore obitus S. Joſephi afferuntur (ut etiam
indicat Calmet in ſua diſſertatione *de Sancto Joſeph. art. 8.*) „ nec deſunt
„ Eccleſiæ Patres, qui exiſtimant, illum in Domini Paſſione ſuperſti-
„ tem fuiſſe, & ſunt S. Cyprianus *in ſermone de Paſſione*. & Auctor *in-
„ ter illius opera* de virtutibus Cardinalibus, S. Joannes Chryſoſtomus *ho-
„ mil 5. in Matthæum, & homil. 3. in Acta Apoſtolorum*. S. Ambroſius
„ *lib. 1. cap. 10. in Lucam*, & *de Inſtituto Virginum cap. 6. & 7.* & *epiſt. 79.*
„ S. Auguſtinus *ſerm. 81. de tempore*, & Arnoldus Abbas *de laudibus Vir-
„ ginis Mariæ*.

48 „ Quinto

Digitized by Google

48 ,, Quinto tandem & ultimo quia, ſi S. Joſeph præponeretur S.
,, Joanni Baptiſtæ, & unus & alter eſsent in claſse Patriarcharum &
,, Prophetarum, in hac claſse Confeſſor Martyri præponeretur, quod
,, non videtur admittendum: citra ſiquidem omnem difficultatem S. Jo-
,, ſephus eſt Confeſſor, quando contra indubitatum eſſe videtur, S. Jo-
,, annem Baptiſtam Martyrem fuiſse; ideoque de iſto inquit S. Auguſti-
,, nus *comment. in Pſal.* 140. (*col.* 1578. *tom.* 4.): *Pro lege quidem veritatis,*
,, *pro æqualitate, pro juſtitia, ideo Sanctus, & ideo Martyr*; & ſequitur
,, S. Gregorius (*Reſponſ. ad ſextam Auguſtini interrogationem*): *Capite trun-*
,, *catus eſt, & ſancto martyrio coronatus*. Neque diſſentit S. Eulogius Cor-
,, dubenſis *lib.* 1. *Memorialis Sanctorum*, quod habetur *tom.* 15. *bibliothecæ*
,, *Patrum pag.* 250: *Cum Regem iniquum de ſtupro Herodiadis commoneret...*
,, *ergaſtulo propter veritatis confeſſionem detruditur, ibique abſque ulla Fidei*
,, *perſecutione truncatur; nec tali ſuccumbere recuſavit diſpendio, quia ſine*
,, *dubio noverat, Divino revelante Spiritu, tantumdem eſſe propter juſtitiam*
,, *mori, quam pro Fidei confeſſione proſterni*. (Eum etiam tamquam Mar-
tyrem prædicat Eccleſia *in Hymno*, qui in ejus feſto canitur:

Præpotens Martyr, nemorumque cultor &c.

,, Ad rationem ſiquidem martyrii idem eſt mori pro Fide, ac pro
,, operibus virtutum, ſecundum rationem qua referuntur in Deum, jux-
,, ta doctrinam D. Thomæ 2. 2. *quæſt.* 124. *art.* 5. ubi *in reſponſ. ad quin-*
,, *tum* hæc habet: *Unde & Beati Joannis Baptiſtæ martyrium in Eccleſia ce-*
,, *lebratur, qui non pro neganda Fide, ſed pro reprehenſione adulterii, mortem*
,, *ſuſtinuit*. De eodem martyrio S. Joannis loquuntur Abulenſis *tom.* 4. *in*
,, *Matthæum cap.* 14. *quæſt.* 41. Suarez *in* 3. *part. D. Thomæ quæſt.* 28. *art.*
,, 1. *diſput.* 24. §. *Poſtremo, Martyrem fuiſſe Joannem*, Cornelius a Lapi-
,, de *comment. in Eccleſ. ad cap.* 40. *ſect.* 33.

49 ,, Quod erat ſecundo loco propoſitum, an videlicet in litaniis
,, majoribus primus locus ſit S. Joſepho aſſignandus inter Confeſſores, id
,, improbabile non videtur. Habet enim Eccleſia S. Joſephum in claſſe
,, Confeſſorum, & eum tamquam Confeſſorem veneratur, ut ex Mar-
,, tyrologiis, Miſſalibus, atque Breviariis colligitur. Cumque Abbas
,, Juſtus Fontaninus, Vir præ ſua eruditione ubique notiſſimus, anti-
,, quum habeat in ſua bibliotheca Breviarium manuſcriptum in mem-
,, branis, cui præmittuntur Calendaria Eccleſiarum Florentinæ, Aquile-
,, jenſis, & Parentinæ; in illis, quæ ego diligenter recognovi, non ha-
,, bet S. Joſeph alium titulum, quam Confeſſoris. Id autem efficere poſ-
,, ſe videtur, ut nomen illius, quatenus reponendum ſit in litaniis, pri-
,, mo reponatur loco inter Confeſſores: eoque magis, cum ita expreſſe
,, docuerit Iſidorus ille de Iſolanis ſupra citatus in ſua Summa *de donis*
,, *S. Joſephi cap.* 7. *part.* 4. *pag.* 96. *His itaque rationibus nullo modo conticen-*
,, *dum in litaniis eſt nomen ejus, ſed Joſeph in Sanctorum ordine Confeſſorum*
,, *primus nominandus: non enim fas eſſe videtur, ut inferiorem obtineat locum,*
,, *cui*

Digitized by Google

„ *cui Salvator ſupra ſe locum conceſſit, neque ſubjici debet nomen illius alteri,*
„ *cui Chriſtus ipſe ſe ſubjecit. Etenim propter Chriſtum ac Beatiſſimam Virginem*
„ *Matrem omnis honor Joſeph exhibitus præclariſſimus atque digniſſimus eſſe*
„ *debet.*

50 „ Aliter ſi fieret, ſequeretur non ſine abſurditate S. Joſephum eſ-
„ ſe recenſendum in claſſe Patriarcharum & Prophetarum proxime poſt
„ S. Joannem Baptiſtam: quæ res non ſatis congrua videtur, tum quia
„ S. Joſeph non eſt Patriarcha, tum quia pertinet ad novum Teſtamen-
„ tum, & nemo eſt qui in novo Teſtamento præcedere debeat Apoſtolis,
„ ut in re hac argumentatur Guyet *de feſt. propr. Sanctor. lib.2. cap.7.qu.4.*
„ *Prophetas omnino compellandos Joannem Baptiſtam Clauſulam Legis ac Pro-*
„ *phetarum a Tertulliano dictum, chorique hujus ducem ac magiſtrum, item-*
„ *que Zachariam, & Eliſabetham parentes ejus ſanctiſſimos, ſicut & Simeonem*
„ *ſenem, & Annam Prophetiſſam probant vel ipſa de ſingulis elogia in Euange-*
„ *lio poſita. Inde tamen duo nolim ut tu arguas: primum, pertinere illos ad ve-*
„ *tus Teſtamentum; quod de Sancto Joanne expreſſe negat Sanctus Thomas .....*
„ *ſecundum, ſi forte in litaniis inſerantur, jungendos eſſe protinus poſt Joannem*
„ *Baptiſtam ante Apoſtolos; cum enim ad gratiam novi Teſtamenti pertineant,*
„ *nullatenus Apoſtolis præmitti debent. Idemque eſto judicium de Sanctis Joa-*
„ *chimo, & Anna, ipſoque Joſepho Beatæ Virginis Sponſo, quibus nec Patriar-*
„ *chæ titulus, nec locus ante Apoſtolos ulla ratione eſt tribuendus, quidquid ſe-*
„ *cus tentaverint devoti Recentiores aliqui.*

51 „ Opinio hæc reponendi nomen S. Joſephi in claſſe Confeſſorum
„ non eſt re vera improbabilis, cum illam rationes & auctoritates pro-
„ pugnent. Attamen retinendam non eſſe, cenſerem: adverſatur enim
„ praxi Eccleſiæ, quæ (uti ſæpe diximus) non ſolum in litaniis Patrum
„ Prædicatorum, ſed etiam in litaniis antiquioribus, & in aliis quæ re-
„ citantur pro aquæ benedictione, invocat S. Joſephum, ſed illius nomen
„ non recenſet inter Confeſſores. Ducto ergo argumento a partium enu-
„ meratione, tutior eſſe mihi videtur ſententia quæ autumat, nomen S. Jo-
„ ſephi ponendum eſſe in litaniis ſtatim poſt S. Joannem Baptiſtam, præ-
„ ſertim cum hic ordo habeatur in litaniis Patrum Prædicatorum, habi-
„ tus fuerit antiquioribus temporibus in litaniis majoribus univerſalis Ec-
„ cleſiæ, idemque conſervetur in litaniis inſertis in Rituali Romano pro
„ aquæ benedictione, uti deſumitur ex Miſſalibus & Ritualibus ſupra re-
„ cenſitis: & abſona profecto res eſſet, ſi nomen S. Joſephi, quod anti-
„ quitus in litaniis majoribus invocabatur ſtatim poſt S. Joannem Bapti-
„ ſtam, & hodie etiam ita nominatur non tam in litaniis Patrum Prædi-
„ catorum, quam in aliis pro aquæ benedictione Rituali Romano appo-
„ ſitis, nunc in litaniis majoribus iterum reponeretur, ſed loco inferiore,
„ ideſt in claſſe Confeſſorum.

52 „ Nec vero obſtat, quod S. Joſeph Confeſſor vocetur in Marty-
„ rologiis, & ab Eccleſia in Calendariis & Breviario colatur tamquam
„ Con-

Digitized by Google

„ Confeſſor; quandoquidem non valet argumentum a Breviario & Officiis
„ ad litanias. In litaniis ſiquidem habemus claſſem Patriarcharum & Pro-
„ phetarum, in qua S. Joſeph reponi poteſt; at in Breviariis & Officiis
„ non habent Sancti Euangelici, in quorum numero eſt S. Joſeph, niſi
„ Commune vel unius, vel plurimorum Martyrum, vel Confeſſoris Pon-
„ tificis, vel non Pontificis, teſte ipſo Guyet *cit. oper. lib.3.cap.16. quæſt.5.*
„ *Quorum Sanctorum in quatuor Euangeliorum libris mentio fit cum laude, ii*
„ *merito appellari poſſint Euangelici. Sunt autem ejuſmodi, præter Beatiſſimam*
„ *Virginem Deiparam, ejuſque Sponſum caſtiſſimum Sanctum Joſephum &c.*
„ *De his ergo omnibus Commune aliud non datur, quam quod in Brevia-*
„ *rio poſitum eſt unius, vel plurimorum Martyrum, Confeſſoris Pontificis,*
„ *vel non Pontificis, ac non Virginis pro cujuſque ſtatu ac conditione, ut clarum*
„ *eſt exemplis Sancti Joſeph, Sanctæ Mariæ Magdalenæ &c.* quod ipſum re-
„ petit *lib.3. cap.23. quæſt.7.* Hoc autem ſtante, clariſſime colligi poteſt,
„ hæc duo inter ſe non pugnare, Sanctum videlicet Joſeph in Officio coli
„ tamquam Confeſſorem, ejuſque nomen reponi in litaniis in claſſe Pa-
„ triarcharum & Prophetarum ſtatim poſt S. Joannem Baptiſtam.

53 „ Majoris momenti non eſt, quod invocatio S. Joſephi ſtatim poſt
„ S. Joannem Baptiſtam ſit devotioni quorumdam recentiorum adſcriben-
„ da, juxta ea quæ in ſuperioribus ex Guyeto deducta ſunt: ut enim ſupra
„ probatum fuit, ordo hic retentus eſt uſque ab anno 1551. in litaniis
„ Patrum Prædicatorum, & olim in litaniis majoribus, & hodie in lita-
„ niis pro aquæ benedictione inſertis Rituali Romano; in quo rerum the-
„ mate quælibet avertitur ſuſpicio novitatis.

54 „ Mittamus, quod S. Joſeph præcederet Apoſtolis: mittamus
„ etiam, quod munus & officium S. Joſephi Apoſtolico muneri præferen-
„ dum eſſe videatur, juxta ea quæ docet Suarez *in 3. par. D. Thomæ tom.2.*
„ *diſput.8. ſect.1. Jam vero, officium hoc cum aliis conferendo, dubitari poteſt,*
„ *an hæc dignitas major ſit, quam dignitas Præcurſoris, vel Apoſtolorum, aut*
„ *Euangeliſtarum, quod ad munus & officium attinet &c. Ratio dubitandi eſ-*
„ *ſe poteſt, quia hoc miniſterium Joſephi videtur fuiſſe proxime conjunctum cum*
„ *ipſamet Chriſti perſona; item videtur maxime acceſſiſſe ad dignitatem Matris*
„ *Dei; item videtur fuiſſe aptiſſimum ad perfectius exercendas omnes actiones*
„ *vitæ activæ & contemplativæ, quam ullum aliud munus puræ creaturæ, ſola*
„ *Dei Matre excepta &c.* Et paulo poſt: *In hac comparatione, quam a nemine*
„ *video ſatis eſſe diſcuſſam ac declaratam, nihil temere affirmare volo. Probabi-*
„ *liter tamen dici poſſet, hæc munera eſſe quodammodo diverſorum ordinum, &*
„ *ideo non poſſe tam proprie comparari: habere tamen ſe mutuo, ſicut excedens*
„ *& exceſſum. Sentio equidem, Apoſtolicum munus eſſe ſupremum omnium eo-*
„ *rum, quæ in Eccleſia Chriſti, prout ab eo in Lege gratiæ inſtituta eſt, inve-*
„ *niuntur, ut Anſelmus ſupra, & Divus Thomas Matth.3. expreſſe docuerunt,*
„ *& teſtimonia & rationes factæ probant, nihilominus tamen non exiſtimo impro-*
„ *babile, munus ſeu miniſterium Sancti Joſeph, quatenus quodammodo eſt altioris*

„ *ordi-*

,, *ordinis, poſſe dici perfectius. Intelligo enim, quædam eſſe miniſteria præciſe*
,, *pertinentia ad ordinem gratiæ gratum facientis; & in hoc ordine intelligo Apo-*
,, *ſtolos habuiſſe ſupremum dignitatis faſtigium, & indiguiſſe fortaſſe pluribus*
,, *gratiæ, præſertim gratis datæ, & ſapientiæ donis, quam reliquos. Alia vero*
,, *ſunt miniſteria, quæ attingunt ordinem unionis hypoſtaticæ, qui ex ſuo genere*
,, *perfectior eſt, ut de dignitate Matris Dei ſupra diximus; & in hoc ordine in-*
,, *telligo inſtitutum eſſe miniſterium Sancti Joſeph, & eſſe veluti in infimo gradu*
,, *illius, & ex hac parte excedere reliqua, tamquam in ſuperiori ordine exiſtens.*

55 ,, Quandoquidem hæc & ſimilia tuta undique dici non poſſunt,
,, & ſic deſervire nequeunt, niſi forte Concionatoribus, nullatenus au-
,, tem vel ordinandis Officiis Divinis, vel loco in litaniis ſtatuendo, ut
,, hac ipſa in re allatam doctrinam Suarez perpendit Guyet *lib. 4. cap. 13.*
,, *quæſt. 5. Et vero valeat Suaris docta non minus, quam pia in gratiam Sponſi*
,, *ſanctiſſimi Genitricis Dei Mariæ argumentatio, ſitque vere Joſeph Apoſtolis ut*
,, *ſanctitate, ſic & gloria non impar. Subſcribam ego ejus opinioni, nec invitus*
,, *inter concionandum profitebor: at non eſt privati cujuſquam jus illud, de quo*
,, *agimus, præferentiæ in Divinis Officiis ei tribuere, niſi accedente Eccleſiæ*
,, *auctoritate legitima.*

56 ,, Momentum in eo conſiſtit, quod Sanctus Joannes Baptiſta per-
,, tinet ad novum Teſtamentum, uti, præter ſupra deducta, expreſſe do-
,, cet Divus Thomas 2. 2. *qu. 174. art. 4. ad tertium*: *Ad tertium dicendum,*
,, *quod Joannes pertinet ad novum Teſtamentum, cujus Miniſtri præferuntur*
,, *etiam ipſi Moyſi, quaſi magis revelatæ ſpeculantes*. Cumque in litaniis San-
,, ctus Joannes Baptiſta præferatur Apoſtolis, abſurdum non eſt, aliquem ad
,, novum Teſtamentum pertinentem præmitti ipſis Apoſtolis, vel quia eſt
,, in claſſe Patriarcharum vel Prophetarum, vel quia ante dictos Apoſto-
,, los mortuus eſt. Quæ omnia, ſicuti non minus conveniunt S. Joanni
,, Baptiſtæ, quam S. Joſepho, ita efficiunt, ut, ſicut ille præfertur Apo-
,, ſtolis in litaniis, ita huic eadem prælatio in litaniis concedenda ſit.
,, Nec vero, quod attinet ad S. Joannem Baptiſtam, neceſſe eſt confugere
,, ad illud Matthæi *cap. 11. verſ. 11. Non ſurrexit inter natos mulierum major*
,, *Joanne Baptiſta*. Cum enim hoc intelligatur quoad Sanctos veteris Te-
,, ſtamenti, nec Chriſtum Dominum conſequenter, nec Beatiſſimam Vir-
,, ginem, nec Sanctos Apoſtolos comprehendit, uti ad rem argumentatur
,, Maldonatus *in Matthæum cap. 11. pag. 267.*: *Breviter igitur, & facile re-*
,, *ſpondeo, Joannem (quemadmodum Hieronymus docet) non cum omnibus, ſed*
,, *cum ſolis Sanctis veteris Teſtamenti comparari. At Chriſtus, & ejus Mater,*
,, *omneſque Apoſtoli ad novum pertinent Teſtamentum*. Et ſequitur Cornelius
,, a Lapide *in eumdem locum Matthæi pag. 242. tom. 1. Non ergo Joannes hic com-*
,, *paratur cum Chriſto, Beata Virgine, vel Apoſtolis, qui Chriſtum ſecuti ſunt, &*
,, *ob dignitatem Apoſtolicam Joanne non fuere minores, ſed potius majores*. (Ad-
hæret Tirinus ad hunc ipſum locum: *Agit hic Chriſtus de hominibus veteris*
Teſtamenti, & præcedentium ſæculorum, quibus omnibus præfertur hic Joannes.

Et S. Hieronymus *in comment. ad hunc ipſum textum Matthæi* nedum admittit, Chriſtum loqui de Sanctis veteris Teſtamenti, ſed inſuper addit, S. Joannem Baptiſtam in hoc loco non præferri Sanctis veteris Teſtamenti, ſed eis æquari: *In eo quod dixit, Non ſurrexit major Joanne Baptiſta: non ceteris Prophetis & Patriarchis, cunctiſque hominibus Joannem prætulit, ſed Joannem ceteris exæquavit.*)

57 „ Parum obſtat, quod S. Joſeph non ſit Patriarcha; quandoqui-
„ dem Patriarcha dici poteſt, & ſimul Propheta; quamvis ad effectum,
„ de quo agitur, ſatis eſſet, ut Patriarcha vel Propheta dici poſſet. Quod
„ autem S. Joſeph dici valeat Patriarcha, ex eo probatur, quod Patriar-
„ chæ juxta ſanctos Patres, & antiquos recenteſque Scriptores fuerint
„ illi, qui totidem familiarum Protoparentes extiterunt, quibus Dei po-
„ pulus conſtabat, uti late oſtendit Celada *de benedict. Patriarchar. in præfat. num.* 2. Cum igitur S. Joſeph fuerit pater putativus Chriſti Domini
„ noſtri, qui Prædeſtinatorum & Electorum Caput eſt, hac de cauſa no-
„ men Patriarchæ jure ac merito S. Joſepho attribuitur, & hoc eodem
„ nomine ipſe appellatur a pleriſque Scriptoribus hic inutiliter non congerendis. (Nec obſtat ſuperius allata aſſertio Guyeti dicentis, Sancto Joſepho titulum Patriarchæ non deberi; loquitur enim nulla allata ratione, nec ulla allata auctoritate. Cumque unicum fundamentum, cui inniti poteſt, conſtitutum ſit in hoc, quod S. Joſeph non fuerit pater naturalis Chriſti Domini, nec eum generaverit, id ſolum probare poteſt, eum non fuiſſe patrem fidelium generatione naturali, uti ceteri Patriarchæ fuerunt, ſed non impedit, quin fuerit Patriarcha perfectiori & altiori modo, juxta ea quæ modo dicta ſunt.) „ Quod vero ille dici poſſit etiam Pro-
„ pheta deſumitur *ex allato cap.* 1. *v.* 20. Euangelii Sancti Matthæi: *Hæc*
„ *autem eo cogitante, ecce Angelus Domini apparuit in ſomnis ei dicens: Joſeph*
„ *fili David, noli timere accipere Mariam conjugem tuam; quod enim in ea na-*
„ *tum eſt, de Spiritu Sancto eſt. Pariet autem filium, & vocabis nomen ejus Je-*
„ *ſum: ipſe enim ſalvum faciet populum ſuum a peccatis eorum.* Ideoque ad
„ rem ſubjicit Iſidorus de Iſolanis in ſua Summa *de donis S. Joſephi part.* 3.
„ *cap.* 18. *Enimvero Prophetarum tres ſunt proprietates: Superior illuminatio;*
„ *non enim voluntate humana allata eſt aliquando Prophetia, ſed Spiritu Sancto*
„ *inſpirati locuti ſunt ſancti Dei homines: Scripturarum interpretatio: occulto-*
„ *rum propalatio; unde etiam Prophetæ dicuntur, quaſi a ſenſibus occulta lo-*
„ *quentes. Et hæc tria evenere Prophetis in lumine adumbrato, & in figuris,*
„ *etiam ænigmatibus. Joſeph vero, lumine Angelico illuſtrante, clarius ſupremum*
„ *cognovit myſterium Filii Dei, quod omnium pariter eſt Prophetarum finis: quo*
„ *cognito, ſacrarum Litterarum ſenſus abditiſſimos intellexit profundiſſime, ſate-*
„ *giique, ut ipſum myſterium opportuno tempore toti manifeſtaretur orbi, eum-*
„ *dem Filium educando.* Pluribuſque proſequitur Perez in ſua *Lapidicina*
„ *ſacra ſect.*20. *num.*250. Quod denique ad effectum, de quo agitur, ſatis
„ ſit, ut S. Joſeph fuerit vel Patriarcha vel Propheta, planum eſt, cum
„ hic

Digitized by Google

„ hic agatur dumtaxat, ut reponi poſſit illius nomen in claſſe Patriarcharum & Prophetarum; quod ut recte fiat, neceſſe non eſt, ut ipſe utraque præditus fuerit qualitate, Patriarchæ videlicet & Prophetæ, ſed altera ex his eſt tantummodo neceſſaria; exemplo deducto ab iiſdem litaniis majoribus, in quibus videmus S. Mariam Magdalenam recenſeri in claſſe Virginum, & Viduarum, licet virgo non fuerit, ſed conjugata, & ſubinde vidua, uti cenſet Auctor commentariorum in S. Marcum *apud S. Hieronymum cap.* 15. *verſ.* 40. & ſequuntur Janſenius, Franciſcus Lucas, Cornelius a Lapide, ceterique *in comment. ad cap.* 8. *S. Lucæ*. Quæ omnia tamen ex abundanti dicta cenſeri debent, quia, ſi S. Joſeph in litaniis Patrum Prædicatorum, in antiquioribus litaniis univerſalis Eccleſiæ, & in litaniis pro aquæ benedictione eſt poſitus ſtatim poſt S. Joannem Baptiſtam, atque ita prælatus Apoſtolis, in claſſe Patriarcharum & Prophetarum, ab hac Eccleſiæ praxi ſublata dici debet quælibet difficultas; niſi aliter videatur huic ſacræ Congregationi, vel Sanctiſſimo Domino noſtro, quorum ſupremo judicio hucuſque ſcripta humiliter ſubjiciuntur.

58 „ Hæc ſunt, quæ ſuper propoſito argumento de mandato hujus ſacræ Congregationis alias collegi. Reliquum nunc eſt, ut pro ſumma, qua pollent, intelligentia, & zelo quo fervent, videant Eminentiſſimi Patres ſacrorum rituum Congregationi adſcripti, an ſit annuendum deſcriptioni nominis S. Joſephi in litaniis majoribus; ut, ſicuti in Conſtantienſi Concilio Cancellarius Gerſonius Patres admonuit, ut aliquid laudis vel honoris inſtituerent pro S. Joſepho, quem in Patronum eligendum eſſe ſuadebat, pro extinguendo teterrimo Schiſmate inconſutilem Chriſti veſtem tunc lacerante, uti colligitur ex ejus ſermone *de Nativitate B. Mariæ Virginis*, & Gerſonis conſilium placuit Concilio, teſte Antiſtite Chriſtopolitano in tractatu *ſuper Magnificat*, (*Sermo fuit pergratus, & acceptus toti Eccleſiæ ibidem congregatæ*) ſic in præſentibus Eccleſiæ calamitatibus ſolus, qui ſupereſſe videtur, honor & cultus S. Joſepho ſuperaddatur, ejus videlicet nomen in litaniis majoribus deſcribendo, certa ſpe, ut ipſe, qui ab Iſidoro de Iſolanis in ſupra citato tractatu 4. *cap.* 8. *Patronus Eccleſiæ Militantis* appellatur, ſua interceſſione pacem Eccleſiæ, & Hæreſum exſtirpationem ſit a Domino Deo impetraturus.

„ Atque hæc dicta ſint ſub cenſura, ſalvo ſemper &c.

59 Hucuſque ſuffragium a me typis impreſſum, in quo adducti argumenta mihi probabilia maximopere ſemper viſa ſunt. Adhibitis autem ſecundis curis, exemplum ductum a litaniis pro benedictione aquæ in vigilia Epiphaniæ rejiciendum exiſtimo. Licet enim typis impreſſæ ſint in Rituali Romano, in quo etiam præſcripta ſunt cetera, quæ juxta ſacrum ritum fieri debent in aquæ benedictione, quæ fit in ipſa Epiphaniæ vigilia, ita ut tunc reputaverim, omnia fuiſſe approbata a ſummo Pontifice

Paulo V., cognovi nihilominus longe poſt editum ſuffragium, ritum ibi expreſſum benedictionis aquæ in vigilia Epiphaniæ non eſſe partem Ritualis Romani approbati a Paulo V. qui quaſcumque additiones prohibuit, quæ fierent inconſulta ſacrorum rituum Congregatione, ſed eſſe additionem auctoritate privata factam, & non ſine temeritate a quodam Sacerdote Petro Lucatello e Sancto Caſſino. Præter hæc in Rubrica ſtatuitur, *Patrinum* Crucem defereutem, qui ſolet eſſe laicus, & etiam *uxoratus*, velo pulcherrimo ornari, & Diaconum atque Subdiaconum cum Clericis, & multis luminaribus eum comitari, & Sacerdotem de ejus manu Crucem debere recipere: quæ quidem omnia a gravitate ſacrorum rituum abhorrere videntur. Rurſus in benedictione ſalis Deus exoratur, ut creatura ſalis in *nomine Sanctæ Trinitatis efficiatur ſalutare ſacramentum*, & in ejus exorciſmo ſumuntur ſenſu materiali verba, quæ ab Apoſtolo Paulo ſenſu myſtico prolata ſunt, *Sit cor veſtrum ſale conditum*. Demum in litaniis ab eodem Presbytero compoſitis invocantur Sanctus Theodorus, & Sancta Urſula, & ejus Sociæ, quæ in litaniis approbatis non invocantur. Manentibus ergo ceteris ſupra relatis argumentis, nulla ratio haberi debet ejus, quod bona fide deduxi ex litaniis pro benedictione aquæ. Quocirca merito in Decreto ſanctæ memoriæ Benedicti XIII. in quo addendum præſcripſit nomen Sancti Joſeph in ſacris litaniis, licet mentio habita fuerit antiquarum litaniarum, & aliarum quæ recitabantur in nonnullis Religionibus, omiſſum tamen fuit exemplum litaniarum pro aquæ benedictione in vigilia Epiphaniæ. Quæ tamen a Nobis dicta cenſeri debent, non animo reprobandi ſacrum antiquum ritum benedictionis aquæ in vigilia Epiphaniæ, ſed tantum additamenta rejiciendi in eum inſerta abſque Sedis Apoſtolicæ auctoritate, inter quæ forte recenſeri debent memoratæ litaniæ; ita ut argumentum ab eis a me bona fide deductum pro nomine Sancti Joſeph addendo in litaniis univerſalis Eccleſiæ quovis careat robore & efficacia.

C A P U T XXI.

De ſacris Imaginibus, & nonnullis controverſiis ad eas pertinentibus.

1 SAcrarum Imaginum cultus non eſt hic a Nobis probandus: ſatis erit hic indicare, Imagines Chriſti, Deiparæ Virginis, & aliorum Sanctorum, in templis præſertim, habendas, & retinendas eſſe, eiſque debitam venerationem impertiendam, juxta definita a ſacro Concilio Tridentino *ſeſſ.* 25. *de invocat., venerat. & Reliq. Sanctor. & ſacris Imaginibus*; ubi etiam additur, nemini licere ullo in loco, vel eccleſia, etiam quomodolibet exempta, ullam inſolitam ponere, vel ponendam curare Imaginem, niſi ab Epiſcopo fuerit approbata.

2 De Chriſti nempe & Sanctorum Imaginibus loquitur Tridentinum, & eo-

& eodem modo loquuntur pleraque alia Concilia,& Eccleſiæ Patres: quocirca nedum aliqui Heterodoxi, ſed etiam nonnulli ex noſtris Theologis docuerunt, nec Deum Patrem, nec Sanctiſſimam Trinitatem in picturis repræſentari debere. At, ſi forma hominis ſe Deus conſpiciendum exhibuit Adamo, ut habetur *Geneſ.* 3. 8. ſi ſcalæ innixus apparuit Patriarchæ Jacob, & Moyſi, uti legitur *Geneſ.* 28. 13. & *Exod.* 33. 23. ſi tamquam Regem throno inſidentem ſe exhibuit *Iſaiæ* 6. 1. ſi demum Æternus Pater, ut habetur *Daniel.* 7. 9. Danieli apparuit forma Senis veſtibus albis induti, capillis tamquam lana munda, & ſuper thronum ignis: (*Antiquus dierum ſedit, veſtimentum ejus candidum ſicut nix, & capilli capitis ejus quaſi lana munda, thronus ejus flammæ ignis*): ſi denique Spiritus Sanctus in forma columbæ ſupra Jordanem viſus eſt, ut habetur *Matthæi* 3. 16. nemo eſt qui non videat, recte poſſe Deum pingi eis formis, quibus apparere dignatus eſt, & etiam illis, quibus, eo quo poſſumus modo, ejus majeſtatem & omnipotentiam ob oculos ponamus. Quamobrem Senator Philippus Buonarruoti *de fragmentis antiquorum Vaſorum vitreorum repertis in Cœmeteriis Urbis*, tabulæ primæ figuram primam explicans *pag.* 5. ait: *Vien figurato qui Iddio nella mano, come ſi vede nelle antiche Pitture, e ne' Sarcofagi de' Cimiteri, e nel Volume dell' Iſtoria de' Giudici della Vaticana, nelle figure della Geneſi riportate da un codice manoſcritto Greco antichiſſimo dal Lambecio nel lib. 3. della Biblioteca Ceſarea, in molti antichi Moſaici delle chieſe di Roma, nel Menologio di Baſilio, e finalmente in alcune piccole monete di Coſtantino fatte dopo la ſua morte, e che ſono deſcritte da Euſebio, nelle quali l' Imperatore è come condotto in cielo in un cocchio, e vi è in alto una mano, che lo riceve. Ed a ragione vien preſa la mano per ſimbolo di Dio, perchè, eſſendo egli inviſibile, l' opere ſolamente della ſua mano ſi vedono, onde ſovente nella Sacra Scrittura l' operazioni del medeſimo ſi chiamano mano, mano forte, robuſta, ed eccelſa.*

3 Docent Theologi cum Cardinali Bellarmino *lib.* 2. *de Imagin. Sanctor. cap.* 8. Deum triplici modo depingi poſſe: primo reputando, eum eſſe in ſe, qualis pingitur, hoc eſt habere naturam hominis cum ſuis membris, & idcirco Deum, prout eſt in ſe, in pictura repræſentari; & hac in re contineretur error impius, ſacrilegus, & naturæ Divinæ contrarius, error videlicet Anthropomorphitarum, cujus meminit S. Auguſtinus *lib de hæreſibus cap.* 88. & de quo agunt Alfonſus de Caſtro *lib.* 5. *adverſ. hæreſes, ſub tit. Deus, hæreſ.* 2. & noviſſime Joannes Sianda *in lexico Hæreſum, verb. Anthropomorphitæ*: ſecundo, Deus pingi poteſt, ut hiſtoria repræſentetur, ex. gr. ſi pingendus eſſet Adamus a paradiſo expulſus, depingi deberet Deus in forma hominis ambulantis, uti legitur in Scriptura; & in hac pictura non repræſentatur natura Divina, ſed factum illud oculis conſpiciendum exponitur, quod auribus audientium inſonaret, ſi voce exprimeretur: tertio, depingitur Deus, ut oculis ejus majeſtas proponatur, ſimilitudinibus videlicet penicillo expreſſis, quibus aliquando in Scriptura

ra hominibus apparuit; & in his duobus poſtremis modis nihil eſt reprehenſione dignum, uti bene & docte proſequitur Cardinalis Gottus *de vera Chriſti Eccleſia adverſus Jacobum Piceninum tom. 2. part. 2. art. 16. §. 1.* Porro, quamvis primis Eccleſiæ temporibus, Dei & Sanctiſſimæ Trinitatis Imagines non eſſent in uſu, teſte Origene *lib. 7. adverſus Celſum prope finem*, ubi ait: *Ut qui Deum incorporeum & inviſibilem nulla figura circumſcribamus*; & juxta *can. 36.* Concilii Illiberitani (*tom. 1. Concil. Harduini col. 254.*) ubi ſic legitur: *Placuit, Picturas in Eccleſia eſſe non debere, ne quod colitur & adoratur, in parietibus depingatur*; poſito, quod hic canon pertineat, non ad Imagines Sanctorum, ſed ad Imagines Dei & Sanctiſſimæ Trinitatis, cum his tantum ſtricta & propria conveniat adoratio; ſtatuta hæc nihilominus dici debent ad avertendum periculum, quod imminebat Gentilibus & Catechumenis, qui Deum aſpicientes in eccleſiis circumſcriptum & comprehenſum lineis & coloribus, in eum facile devenire potuiſſent errorem, ut a Chriſtianis crederetur, non eſſe immenſum, omnipotentem, inviſibilem, æternum, incomprehenſibilem, ſpiritalem, corporis & materiæ expertem & immunem, quemadmodum erudite & ſolide adnotavit Albaſpinæus Aurelianenſis Epiſcopus *in comment. ad prædictum canonem*, atque proſequitur Mendoza. Vigebat quoque tunc temporis diſciplina Arcani, quæ ſecretiora occultabat religionis Catholicæ myſteria, ne a Gentilibus profanarentur, atque ad eorum ludibrium exponerentur, ſicuti ad rem pergit Schelſtrat in diſſertatione *de diſciplina Arcani cap. 6. art. 3.* & utramque rationem tum Albaſpinæi, tum Schelſtrati illuſtrat Pagi *ad annal. Card. Baronii, ad A. 55. num. 5. & 6.* Quibus idcirco ceſſantibus cauſis, bene poteſt & laudabiliter Imago Dei depingi, & in eccleſiis collocari; ita ut inter propoſitiones a ſummo Pontifice Alexandro VIII. proſcriptas die 7. Decembris 1690. vigeſima quinta in ordine ſit hæc: *Dei Patris ſedentis ſimulacrum nefas eſt Chriſtiano in templo collocare*. Chriſtianus Lupus *in notis ad canones ſeptimi Concilii cap. 5.* nonnullas eruditas proponens & reſolvens quæſtiones de ſacris Imaginibus primo quærit, quonam tempore in Eccleſia fieri cœperint Imagines Dei Patris, adeoque totius Sanctiſſimæ Trinitatis; ad quod ingenue reſpondet, ſe ignorare. Quærit ſecundo, an Spiritus Sanctus in columbæ ſpecie pingi poſſit; ad quod ait, hanc eſſe omnium Eccleſiarum antiquiſſimam conſuetudinem, quapropter *in libro Pontificali* de S. Innocentio I. legitur: *Fecit turrim argenteam cum Patena, & columbam deauratam*. Quærit tertio, an Angeli in humana ſpecie legitime pingantur; & affirmando reſpondet, cum in humana forma ſæpe apparuerint iis, ad quos miſſi ſunt a Deo, idque confirmat *ex epiſtola* Nicolai I. Pontificis *ad Michaelem Auguſtum*. Porro, principio ſæculi quinti Imagines Sanctiſſimæ Trinitatis in eccleſiis pictas fuiſſe, deſumitur *ex epiſtola* S. Paulini Epiſcopi Nolani *ad Severum*, ubi deſcribens picturas appoſitas in baſilica S. Petri hæc habet:

Pleno

Pleno coruſcat Trinitas myſterio,
Stat Chriſtus Agno, vox Patris cælo tonat,
Et per columbam Spiritus Sanctus fluit.

Pro eo verò tempore, quo prædictæ Imagines non erant in eccleſias receptæ, faciunt ea quæ ſuperius dicta ſunt, quæque fuerunt etiam erudite reſumpta ab inſigni Theologo ex Dominicana familia Aloyſio Maria Lucino ſacræ Theologiæ Magiſtro, & Commiſſario Generali Sanctiſſimæ Inquiſitionis, deinde S. R. E. Cardinali *in examine & defenſione Decreti publicati a claræ memoriæ Cardinali de Tournon pag.*433. ſecundæ editionis Romanæ: *Anche per cagione dell' arcano tanto rigoroſamente oſſervato dall' antichità veniva proibito il dipingere nelle baſiliche le Immagini delle Divine Perſone, come ſi legge eſpreſſo nel Concilio Eliberino celebrato nel principio del quarto ſecolo, acciocchè non ſi apprendeſſe, che da' Criſtiani veniſſe adorata una corporea Divinità. Nell' ottavo ſecolo durava pure queſta ſaggia avvertenza &c. ma, nato l' errore in Oriente, che le ſacre Immagini foſſero prevaricazioni della Criſtianità per l' Idolatria, ſubito la Chieſa per combattere l' errore, comandò, che un tal rito paſſaſſe in precetto ed in dogma, per cui preſe a dipingere ancora il Padre Eterno e lo Spirito Santo in quelle forme, che le ſacre Carte ce li rappreſentarono, cioè quello in figura di Vecchio venerando, e queſto di Colomba.* Pie ergo nunc & laudabiliter Sanctiſſima Trinitas pingitur, & Imagines ejus, quæ ab Eccleſia approbantur, ſunt illæ, quæ Deum Patrem repræſentant forma Senis, in cujus ſinu eſt Chriſtus, & inter utrumque Spiritus Sanctus forma Columbæ; vel illæ, in quibus repræſentantur ſeorſum Deus Pater forma Senis, ſeorſum Chriſtus, ſed propinqui ambo, & inter utrumque Spiritus Sanctus forma Columbæ, uti bene adnotavit Cardinalis Capiſucchius *in controv. Theolog. de cultu ſacrar. Imagin. §.* 11. reprobatis quibuſdam aliis Sanctiſſimæ Trinitatis Imaginibus, de quibus poſt Gerſonem, & Molanum late agit vir in Eccleſiaſticis quæſtionibus verſatiſſimus Joſeph Maria Perimezzi Epiſcopus Oppiden. *Canon. alleg. part.*2. *alleg.*4. *§.*1.

4 Epiſcopus Sarnellus in ſuis epiſtolis Eccleſiaſticis *tom.* 1. *epiſt.* 37. modum exponit, quo pingi deberent Imagines Chriſti, Beatiſſimæ Virginis, & Sanctorum Apoſtolorum Petri & Pauli. Item de antiquo more Chriſtum pingendi ſub Agni ſpecie multa erudite collecta legi poſſunt apud laudatum Senatorem Buonarruoti, magno Eruditorum luctu defunctum, in opere ſupra citato *pag.* 45. *& ſeqq.* Eſt & celeberrimum opus Patris Magiſtri Joannis Interiani de Ajala Ordinis B. Mariæ Virginis de Mercede Redemptionis Captivorum, cui titulus, *Pictor Chriſtianus eruditus*, anno 1730. typis Matritenſibus editum, in quo mira ſane pietate & eruditione Pictores inſtruit, quomodo Deum, Angelos, Chriſtum, Beatiſſimam Virginem, eorumque acta, & myſteria, & Sanctos pingere debeant, ad quod opus lectorem remitto, cum nihil ſolidius hac de re afferri poſſe videatur. Non multis vero abhinc annis volumen editum eſt a ſacris Tribunalibus Urbis proſcriptum, in quo ejus Auctori maximopere diſplicebat,

bat, quod Pictores depingerent S. Joſephum canum & effœtum, B. Virginem peregrinantem in montana Judææ regione, eodem comite Joſeph, Obſtetrices Beatæ Virgini parienti aſſiſtentes, bovem & aſinum in præſepe Domini ſtantes, Chriſtum in Templo a ſummo Sacerdote circumciſum, ex Magis unum colore fuſco, alios albo, Simeonem Pontificali veſte indutum, cum Chriſtum in ulnas ſuas excepit, Chriſtum aquæ infuſione baptizatum, Joanne aquam ſuper ejus caput effundente, Convivas menſæ aſſidentes, & Magdalenam ad Chriſti pedes proſtratam, dum Chriſtus Dominus prandebat in domo Simonis Phariſæi, Simonem deferentem crucem cum Redemptore noſtro, hoc primam partem, illo partem infimam bajulante, Chriſtum cruci affixum in cruce humi ſtrata magno ſatellitum militumque conatu erecta, virginem Chriſti Matrem juxta Filii crucem non lugentem modo atque dolentem, ſed etiam animi deliquio correptam, & ſimilem ejulanti, Chriſtum in cælos aſcendentem, & Apoſtolis elata manu dextra benedicentem in eum plane modum, quo Sacerdos ſub Sacri finem populo benedicit. Alia nonnulla in picturis reprehenſione digna videri poſſunt apud Ciampinum *part. 2. veter. monimentor. cap. 5. num. 1. & duobus ſeqq.* itemque apud Theophilum Raynaudum *oper. tom. 8. in Sancto Joanne Atavo Chriſtianitatis Lugdunenſis pag.* 197. & apud Joannem Baptiſtam Thiers in tractatu *de expoſitione Sanctiſſimi Sacramenti Altaris lib. 2. cap. 2. pag.* 233. Quibus omnibus ab aliis additur, nimia facilitate a Pictoribus depingi nonnullorum ſanctorum Martyrum Imagines abſciſſum caput manibus geſtantium, cujus mirificæ delationis nullum extat in Actis eorumdem veſtigium; ex quo derivatum eſſe dicunt multorum errorem, qui putant, prædictum miraculum contigiſſe in omnibus illis Martyribus, quorum Imagines ſic a Pictoribus depictæ ſunt. Ita ſcilicet ſcribit Langlet *in methodo pro ſtudio hiſtoriarum cap. 17. §. 5.* ubi ait, prædictarum picturarum morem ſuam originem deſumpſiſſe a verbis S. Joannis Chryſoſtomi *in orat. de Sanctis Juvent. & Max. tom. 2. pag.* 583. ubi ſic loquitur, ut ſanctorum Martyrum interceſſionem apud Deum confirmet: *Etenim, ſicut milites vulnera quæ in præliis ſibi inflicta ſunt, Regi monſtrantes fideliter loquuntur, ita & illi* [Martyres videlicet] *in manibus abſecta capita geſtantes, & in medium afferentes, quæque voluerint, apud Regem cælorum impetrare poſſunt.* Ante Langlet id ipſum adnotarunt Bollandiani *in comment. hiſtor. de SS. Maximo, & Venerando, ad diem 25. Maji.*

5 Verum, utcumque hæc ſint, & omiſſa quidem indagine, an, & quæ ex dictis Imaginibus jure reprobari poſſint, ad nos in præſenti pertinet nonnulla exponere a ſacrorum rituum Congregatione ſtatuta quoad picturam ſacrarum Imaginum. Fratres Diſcalceati Ordinis S. Auguſtini depingi curabant Imagines, & ſculpi Statuas Sanctorum Auguſtini, Nicolai de Tolentino, & aliorum, habitu quo ipſi utuntur: ſacrorum autem rituum Congregatio id prohibuit die 10. Septembris 1637. ejuſque Decretum fuit a ſummo Pontifice Urbano VIII. confirmatum, uti videri

poteſt

poteſt in ejus *Conſtit.* 221. *Bullarii tom.* 5. Ante hæc tempora, alia fuerat excitata controverſia inter Patres Auguſtinianos, & Franciſcanos de veſte, qua pingenda erat Imago Beatæ Claræ de Montefalco. Controverſiæ autem reſolutio commiſſa fuit a Gregorio XIII. ſacræ Congregationi Cardinalium Concilii Tridentini Interpretum, a qua demum emanavit Reſcriptum *per epiſtolam* Cardinalis Sancti Sixti *ad Epiſcopum Spoletinum*, de qua in Vita ejuſdem B. Claræ ſcripta a Baptiſta Piergilio *part.* 1. *cap.* 14. *pag.* 42. *&* 43. *Reverendiſſimo Signore. La controverſia, che ſi contiene in queſto libro, la Santità di noſtro Signore l' ha commeſſa agl' Illuſtriſſimi e Reverendiſſimi Cardinali Propoſti per dichiarare li decreti del Concilio di Trento, i quali avendo molte e molte volte inteſi i Procuratori d' ambidue gli Ordini, e conſiderate maturamente le loro ragioni, e datone raggnaglio a ſua Santità queſta per ſentenza di detti Illuſtriſſimi Cardinali dichiarò, la Beata Chiara da Montefalco eſſere dell' Ordine Eremitano di S. Agoſtino, e che però ſi reſtituiſca al beato corpo l' abito dell' Ordine, e che le Immagini e pitture di lei ſiano tutte veſtite del colore di eſſa Religione di S. Agoſtino. Sua Signoria dunque farà eſeguire tutto queſto tanto nella città di Spoleto, quanto negli altri luoghi della ſua diceſi: e ſtia ſana.*

6 Ad ſacrorum rituum Congregationem ut redeamus, prævio ejus conſilio, ſupra memoratus Urbanus VIII. anno 1642. aliam edidit Conſtitutionem, quæ eſt *in ordine* 280. inter eas hujus Pontificis *Bullarii tom.* 5. *pag.* 397. & ipſa quoque pertinet ad formam & habitum ſacrarum Imaginum, in qua habentur hæc verba: *Cum autem, ſicut accepimus, ex prædicti Decreti* (ſacroſancti videlicet Concilii Tridentini) *inobſervantia varii abuſus irrepſerint, idcirco Nos abuſus hujuſmodi tollere pro debito Paſtoralis officii noſtri volentes, re etiam cum venerabilibus Fratribus noſtris S. R. E. Cardinalibus ſacris ritibus præpoſitis communicata, & mature conſiderata & diſcuſſa &c. Imagines Domini noſtri Jeſu Chriſti, & Deiparæ Virginis Mariæ, ac Angelorum, Apoſtolorum, Evangeliſtarum, aliorumque Sanctorum & Sanctarum quorumcumque ſculpere aut pingere, vel ſculpi aut pingi facere, aut antehac ſculptas aut pictas, & alias quomodolibet efficitas tenere, ſeu publico aſpectui exponere, aut veſtire cum alio habitu & forma, quam in Catholica & Apoſtolica Eccleſia ab antiquo tempore conſuevit, nec etiam cum habitu peculiari alicujus Ordinis Regularis, tenore præſentium prohibemus, ac ut Imagines aliter pictæ vel ſculptæ ab eccleſiis, & aliis locis quibuslibet amoveantur & deleantur, vel reducantur & reformentur ad habitum & formam in Eccleſia Catholica & Apoſtolica ab antiquo tempore conſuetam &c. præcipimus.*

7 Poſt annum autem a die editæ Conſtitutionis, & ſignanter die 21. Februarii A. 1643. propoſitum fuit, an in eccleſiis Ordinis Servorum permitti poſſet Imago B. Mariæ Septem Dolorum cum habitu nigro. Sed ſacra Congregatio abſtinuit a reſolutione, ad præcavenda videlicet Scripta quæ prodire potuiſſent, & ſcandala quæ forte contigiſſent, ſi aliqua declaratio ea in re facta fuiſſet.

8 Porro pro parte negante hæc adverti poſſunt: primo, quod in Sy-

 nodo

nodo Conſtantinopolitana ſub Hadriano II. ſtatuitur, Imaginem Dei Genitricis pingendam eſſe, quemadmodum eam figurat verbis Divina Scriptura. Secundo, quod in Conſtitutione Urbana ſupra relata præcipitur, ut in ſacris Imaginibus antiquus mos univerſalis Eccleſiæ obſervetur, nec apparet, praxim Eccleſiæ univerſalis illum habitum admiſiſſe. Tertio, quod in pleriſque eccleſiis ejuſdem Ordinis Beata Virgo depicta videtur juxta morem antiquum, hoc eſt colore cæruleo & rubro. Dictum eſt, *juxta morem antiquum*; etſi addi poſſet *antiquiſſimum*. teſte Epiſcopo Sarnello in ſuis epiſtolis Eccleſiaſticis *tom. 4. epiſt.* 46. *E' certo poi, che l' Immagine della Beata Vergine infin dal tempo degli Appoſtoli fu ſcolpita e dipinta colla veſte di color roſaceo o porporino, e col manto azzuro, o ſia di color celeſte, come ſi vede nelle Immagini della medeſima dipinte da S. Luca, alcune delle quali ſono in Roma, e preciſamente in Santa Maria Maggiore, e in Santa Maria Via lata.* Quarto denique, quod praxis Ordinis Servorum, ſi habitui nigro favet, non conſtituit conſuetudinem Eccleſiæ univerſalis, quam Urbana Conſtitutio tantummodo *præſervavit*.

9 Pro parte vero affirmante animadverti poteſt, quod in memoriam dolorum, quos Beata Virgo paſsa eſt in morte Domini noſtri Jeſu Chriſti, niger habitus a Fratribus Ordinis Servorum uſque a ſui initio aſsumptus eſt, uti legitur in bulla Innocentii VIII. *Ac etiam ob memoriam Paſſionis ejuſdem, quam in morte Filii ſui Domini noſtri Jeſu Chriſti ſuſtinuit, nigrum, & mæſtitiæ quippe habitum eligentes ſibi deputarent, ſub quibus profecto & ſervitutis titulo, & mœroris habitu ſacer Ordo præfatus ſic a ſuis primordiis plantatus in agro Dominico laudum incrementis &c. ſucceſſive profecit in Eccleſia Dei.* Item, quod orantibus Septem Ordinis Fundatoribus Beata Virgo apparuit, eiſque pateſecit, ſe in ſuos ſervos illos elegiſse, & ab eis habitum nigrum eſſe deferendum in memoriam dolorum, quos paſſa eſt in morte unigeniti Filii ſui; uti non ſolum legitur *in annal.* Fratris Archangeli Giani *lib.* 1. *centur.* 1. *cap.* 14 ſed etiam *in dialogo* Fratris Pauli Florentini *ad Petrum Coſmæ*, qui manuſcriptus aſservatur in celebri bibliotheca Medicea, & cujus Auctor obiit circa annum 1499. non ſine fama ingenii & doctrinæ, cum & ingenium & doctrinam ejus fuerint admirati Fundatores Academiæ Florentinæ Marſilius Ficinus, Picus Mirandulanus, Leonardus Aretinus, teſte Michaele Pocciantio in ſuis Chronicis *ad A.* 1471. Rurſus, quod in antiqua Chronica Fratris Petri de Tuderti, cui maximopere fides deferenda eſſe videtur, cum ea, quæ ſcripſit, hauſerit ab ore Beati Alexii de Falconeriis, qui fuit unus ex Septem Fundatoribus Ordinis Servorum, narratur, dum Fundatorum prædictorum ſpiritus examinaretur a S. Petro Martyre, qui tunc Florentiæ morabatur, Beatiſſimam Virginem eidem S. Petro apparuiſse, eique pateſeciſse, ſe a Filio ſuo impetraſſe, ut Ordo ipſe ſuo peculiari ſervitio adſcriberetur, habitumque nigrum gereret in ſignum mœſtitiæ, quam ipſa in morte Filii ſui perpeſsa eſt. En verba Chronicæ manuſcriptæ: *Factum eſt autem, Beato Petro*

Petro in oratione perdurante, & pro prædictis ſibi a Domina revelandis devotionis jugiter lacrymas perfundente, ipſis nihilominus glorioſis Viris primis parentibus noſtris cum reliquis Fratribus, quos receperant, in oratione, jejunio, & ſanctis operibus pro prædictis ſimiliter impetrandis, ut eis a Beato Petro fuerat impoſitum, perſeverantibus, ut glorioſa Virgo Maria ſic devotiſſime invocata Beato Petro in viſione apparens de omnibus prædictis eum certificavit. Nam, hos Viros, & qui poſt eos venturi, ac eorum Congregationi aſſociaturi erant, ad ſuum inter omnes Mundi homines ſingulare ſervitium elegiſſe, & ab eis Ordinem ad ſui honorem & gloriam conſtruendum, ac ſuo nomini dedicandum debere procedere, a ſuo ſpecialiter Filio impetraſſe, intimavit; necnon habitum hunc quem gerimus, quem Fratres noſtri deinceps ad ipſius Beatæ Virginis Mariæ humilitatis oſtenſionem, & pœnæ, quam paſſa eſt in Filii ſui amariſſima Paſſione, apertam ſignificationem ſemper ferre jugiter deberent, demonſtravit; necnon & Regulam Beati Auguſtini, ſecundum quam eos vivere oporteret, eis tradendam eſſe, finaliter reſeravit. Ex his etenim omnibus ſimul junctis, ſicuti probatum eſse videtur, habitum nigrum fuiſse a Fratribus aſsumptum in memoriam dolorum Beatiſſimæ Virginis, ipſaque in viſionibus & apparitionibus indicante, ſuæ voluntatis eſse, ut habitus ille a Fratribus deferretur; ſic argumentum non omnino ſpernendum oriri poſse videtur ad ſuadendum, Imaginem Beatiſſimæ Virginis ſeptem dolorum cum habitu nigro pingi poſse, & eodem habitu indutam ad publicam exponi poſse venerationem.

10 Hæc porro dicta eſse volumus, non ut quæſtio reſolvatur, quæ in ſacrorum rituum Congregatione integra remanſit, ſed ut dignoſci poſſit, quid utrinque dici poſset; multoque magis, cum memoratæ apparitiones Beatiſſimæ Virginis, quibus habitus ille niger inniti tantummodo poſset, ſolidioribus indigere videantur probationibus ad effectum, de quo agitur in præſenti. Nunc cetera proſequamur, quæ ad noſtrum ſpectant inſtitutum. Sedente Alexandro VII., prævio conſilio Congregationis ſacrorum rituum, mandatum eſt Fratribus Minoribus de Obſervantia S. Franciſci Toloſæ commorantibus, ne tabellam exponerent, in qua Beatiſſima Virgo Dei Mater ſic picta apparebat, ut Roſarium exhiberet Sanctis Franciſco, & Claræ, ſicut colligitur ex ejuſdem Pontificis litteris Apoſtolicis datis die 28. Maji 1664. & typis impreſſis *in Bullario Romano tom. 6.* Per tabellam etenim prædictam inſinuari quodammodo videbatur, inſtitutionem Roſarii eſse attribuendam aut Sancto Franciſco, aut Sanctæ Claræ contra Eccleſiæ ſenſum, quæ ſanctum Patrem Dominicum Roſarii Inſtitutorem agnoſcit & veneratur. Temporibus Clementis Papæ X. exorta eſt controverſia inter Fratres Trinitarios, & Fratres Beatæ Mariæ de Mercede Redemptionis Captivorum quoad habitum, quo pingi debent Imagines Beati Petri Paſchaſii: ſacrorumque rituum Congregatio cenſuit, non eſſe Imagines ejus pingendas, vel Statuas ſculpendas cum habitu Trinitariorum; & ſacræ quidem Congregationis Reſponſum fuit a Clemente X. confirmatum, ut habetur in ejus litteris Apo-

ſtolicis in forma Brevis expeditis, & typis impreſſis *in Bullario Ordinis B. Mariæ de Mercede Redemptionis Captivorum pag.* 356. & apud Nicolaum Antonium *in Biblioth. veter. Hiſpan. tom.* 2. *lib.* 8. *cap.* 6. *num.* 265. *& ſeqq.* A. 1685. Fratres Carmelitæ civitatis Troilæ dioeceſis Meſſanenſis ſacræ Congregationi expoſuerunt, Eliam depingi a Patribus Baſilianis in ſua eccleſia non indutum pallio,ut habetur *lib.*4. *Regum cap.* 2.ſed modo novo & inuſitato:ſacra autem Congregatio anno prædicto die 2.Junii removendam decrevit Imaginem. Quæſtio præterea eſt inter Monachos Camaldulenſes,& Monachos Vallumbroſanos de Imagine S. Joannis Gualberti,qui in monaſteriis Camaldulenſibus alba *Cuculla* depictus eſt: de hac vero controverſia uſque adhuc actum non fuit in ſacrorum rituum Congregatione; ſed Vitalis Martius,aut quivis alius hoc nomine aſſumpto,ex Monachis Camaldulenſibus in ſuis *reſponſionibus ad quæſtiones propoſitas a Fideli Soldano Monacho Vallumbroſano cap.* 8. *n.*9. latiſſime oſtendit, potuiſſe & poſſe S. Joannem Gualbertum pingi indutum alba *Cuculla*, cum ea potiſſimum uteretur, dum degebat in monaſteriis Camaldulenſibus. Conſimilis quæſtio eſt de colore veſtis, quo pingenda ſit Imago Beati Petri Urſeoli de quo alibi ſermo habitus eſt: in eccleſia ſiquidem Patrum Congregationis Camaldulenſis civitatis Florentinæ nova Imagine Beati Petri Urſeoli appoſita, cujus veſtis eſt coloris albi; exhibitus fuit ſacrorum rituum Congregationi ſupplex libellus ab iis, qui contendebant, Beatum ipſum eſſe pingendum veſte nigra indutum, in quo dicebatur, inuſitatum eſſe, & ideo removendum album colorem veſtis prædicti Beati. Communicato autem ſupplici libello cum eis, qui pro albo pugnabant colore, plura ab ipſis adducta ſunt: præcipue vero, quod in Vita Sancti Cuthberti Abbatis legatur, ejus coloris fuiſſe veſtes Monachorum, *quem naturalis ovium lana miniſtrat*, oviumque colorem ut plurimum eſſe album, ſicuti obſervat Martene *in cap.* 55. *Regulæ*. ſubjicitque Mabillon *in præfat. ſec.* V. *Benedict. Tunica albi paſſim coloris erat ante annos octingentos.* Additum fuit, præſcriptum eſſe *in cap.* 55. *Regulæ* S. Benedicti, ſatis eſſe Monacho, ſi duas Tunicas habeat, ut modo unam, modo alteram ex eis lavare poſſit: *Sufficit Monacho duas tunicas, & duas cucullas habere propter noctes, & propter lavare ipſas res*: ex quibus verbis colligitur, *tunicas* & *cucullas* albi coloris fuiſſe, cum albus color abluendo fiat dilutior, ut obſervat Heſtenus *diſquiſit. monaſt. lib.* 5. *tract.* 6. *diſq.* 1. Nec omiſſum fuit referre, tunicas carni corporis olim adhæſiſſe, cum ſubucularum penes Monachos non eſſet uſus, atque adeo colorem nigrum tunicarum cœptum fuiſſe uſurpari loco albi coloris tunc, cum ſubucularum uſus incepit, ut faſtidium videlicet tunicas abluendi evitaretur, quemadmodum animadvertit Mabillon *in annal. Benedict. tom* 1. *ad annum* 528. *pag.* 57. ubi ſic loquitur: *Tunica ad cutem tunc demum nigra fieri cœpit, poſtquam interulæ laneæ in uſu eſſe cœperunt, tametſi ſerius; ſiquidem albus tunicarum color diu perſeveravit poſt conceſſas interulas ſtamineas, quarum uſus jam ſæculo octavo invaluerat.*

Quo-

Quocirca in Clementina, *Ne in agro*, *de ſtatu Monachorum*, hæc decernuntur de veſte Monachorum, *ut ſuperior* ſcilicet *veſtis ipſorum nigri*, *aut albi coloris exiſtat*. Verumtamen neque de hac controverſia hactenus actum eſt in ſacrorum rituum Congregatione.

11 Demum, cum in Ordine S. Franciſci multæ adeſsent, & excitarentur controverſiæ tum quoad Imagines, tum quoad Vitas Beatorum, & Sanctorum, qui S. Franciſci Inſtitutum profeſſi fuerant, editum fuit in Capitulo Generali Fratrum Minorum S. Franciſci Victoriæ celebrato die 24. Maji 1694. ad avertendas quaſcumque controverſias quoddam Statutum, quod fuit a ſacrorum rituum Congregatione confirmatum, ut ex hoc Decreto colligitur:

Cum ſacrorum rituum Congregationi expoſitum fuerit, in Capitulo Generali Ordinis Fratrum Minorum Sancti Franciſci die 24. *Maji* 1694. *Victoriæ celebrato conditum fuiſſe Statutum tenoris ſequentis, videlicet:*

Non ſine juſto animi angore perpendit Diffinitorium Generale, quanta in pluribus provinciis evenerint ſcandala poſt novam aliquam Canonizationem Servi Dei, quia Altiſſimus Ordinem noſtrum dignatus eſt decorare, cujus occaſione elapſis annis vel ratione ſolemnizandi Canonizationis feſtum, vel Vitam Sancti imprimendi, vel ejus Imaginem ſive ſculptam, ſive pictam cum aliqua intitulatione, inſcriptione, narrativa, aut rhetorica compoſitione vulgandi, vel de eo prædicandi, vel Canonizationis proceſſionem faciendi, vel aliud quidpiam in ea ſolemnitate peragendi, lites & diſſenſiones inter aliqua totius corporis Obſervantiæ membra in variis provinciis exortæ, Fratrum turbationes, publica jurgia, mendacia utrimque forte vulgata, libri, & ſcripturæ a temerariis Authoribus tam proprio, quam alieno nomine abſque legitima licentia impreſſi plus damni, quam honoris noſtro ſacro Ordini, & plus admirationis, quam ædificationis apud Chriſtifideles conciliavere. Volens itaque Diffinitorium Generale talibus in poſterum diſſonantiis ſecundum Deum providere, conſulto & mature decernit, quod, ſi Servus Dei, de quo agatur cauſa Beatificationis vel Canonizationis apud ſanctam Sedem, aut qui a ſummo Pontifice fuerit Beatificatus vel Canonizatus, ſit ex Obſervantia, & mortuus ſit filius alicujus provinciæ, vel Cuſtodiæ Obſervantis, tam in Actis cauſæ, quam in picturis, ſculpturis, laminis, libris, ſcripturis, elogiis, & foliis, ac locis quibuſcumque exprimatur, quod eſt Ordinis Minorum de Obſervantia; ſi vero fuerit ex Reformatis Ultramontanæ familiæ, explicetur, quod eſt Strictioris Obſervantiæ, vel Minorum Obſervantium Reformatorum; ſin autem fuerit ex Diſcalceatis, vel Recollectis provinciis hujus Ciſmontanæ familiæ, dicatur Ordinis Minorum Obſervantium Diſcalceatorum, vel Recollectorum, quod etiam addatur, ſi dicatur Strictioris Obſervantiæ; ita ut numquam particularis ſtatus, in quo mortuus eſt Sanctus, ſive ſit Obſervantiæ, ſive Reformatorum, ſive Diſcalceatorum, ſive Recollectorum, taceatur, aut ſtatus cum ſtatu confundatur.

Solemnitas feſti Beatificationis aut Canonizationis Servi Dei ad totum corpus Obſervantiæ pertinentis, & proceſſio in ea fieri conſueta prius fiat a Conven-

tu

tu illius membri, cujus Servus Dei, dum viveret, portio fuerat, videlicet Reformatorum, ſi mortuus eſt Reformatus, Obſervantium, ſi Obſervans, Diſcalceatorum aut Recollectorum, ſi Diſcalceatus, vel Recollectus in cælum migraverit; & ſi plures fuerint ejuſdem membri Conventus, prius fiat a principaliori, deinde liberum ſit ceteris, etiam alterius membri, etiam eodem tempore cum aliis Conventibus (non tamen cum principaliori prædicto membri, ad quod Sanctus immediatius pertinet) eam celebrare ſolemnitatem.

Ad proceſſionem autem, quæ a principaliori prædicto Conventu fiet, aliorum Conventuum Communitates concurrere teneantur, & ſub privatione officii, vocisque activæ ac paſſivæ per triennium Prælati cum ſuis familiis omnino conveniant. Si vero in loco non extiterit Conventus immediatioris Inſtituti illius novi Sancti, ſolemnitas & Proceſſio, cui omnes alii in loco vel civitate coexiſtentes Conventus intereſſe ſub iiſdem pœnis teneantur, fiat primo in Conventu Ordinis antiquiori, ex quocumque membro Obſervantiæ ſit; dummodo in omnibus Imaginibus, libris & foliis exprimatur, cujus membri de corpore Obſervantiæ Sanctus ille vel Beatus in ſua pretioſa morte filius fuerit.

Cumque ex parte FF. Martini de Albiturria Procuratoris Generalis Ordinis, Hieronymi a Laurino Commiſſarii Generalis Curiæ, Franciſci a Brandelio Procuratoris Generalis Reformatorum, ac Joannis Damaſceni Meſnard Procuratoris Generalis Excalceatorum & Recollectorum unanimi conſenſu ad tollendas quaſcumque controverſias inter FF. ſupradictorum Ordinum pro confirmatione ſupradicti Statuti, necnon pro pœnali Decreto contra tranſgreſſores infligendo, ſacrorum rituum Congregationi humillime ſupplicatum fuerit, eadem ſacra rituum Congregatio ſupraſcriptum Statutum benigne confirmavit, & contra ejuſdem tranſgreſſores ſub pœna privationis vocis activæ & paſſivæ procedi poſſe decrevit: Die 9. Decembris 1713.

Mentio fit in hoc Decreto controverſiarum, quæ alias interceſserunt inter familias Religioſas S. Franciſci ſuper re, de qua nunc agitur. Imagines nempe SS. Franciſci, & Antonii Patavini ſculptæ aut pictæ ſunt modo cum veſte Fratrum Capuccinorum, modo cum veſte Fratrum Minorum Conventualium, editique hinc & illinc ſunt libri, exaratæque ſcripturæ pro forma veſtis hujus & illius Religioſæ familiæ, qua ſculpi & pingi debere contendebatur Imagines prædictorum Sanctorum. Sed fuerunt hæc omnia proſcripta a ſacra Congregatione Indicis die 20. Novembris 1663. Approbante autem ſummo Pontifice Innocentio X. expoſitum fuit ſimulacrum S. Antonii Patavini in ſacello Theſauri S. Januarii civitatis Neapolitanæ indutum forma veſtis Minorum Conventualium; & quidem Nicolaus Catalanus in ſuo Opere de hac re edito litteras Apoſtolicas prædicti Pontificis integras retulit, ut videri poteſt *pag. 34. & ſeqq.* Recruduerunt itaque contentiones inter eoſdem Conventuales, & Capuccinos, quibus delatis ad ſacrorum rituum Congregationem, hæc die 15. Januarii 1667. admonendos cenſuit Patres Conventuales, ne victoriam & triumphum jactarent, cum ex prædictis litteris Apoſtolicis nequaquam

deſumi

deſumi poſſet reſolutio controverſiæ ſuper veriori & proprio habitu Sancti Franciſci. Poſt hæc Patres Capuccini curarunt, ut a Principe benefactore in Capella Sanctæ Reſtitutæ poſita in conſpectu Theſauri, & ſacrarii S. Januarii, ſtatua S. Antonii collocaretur cum forma veſtis ipſorum Capuccinorum: quare, Minoribus Conventualibus ad eamdem ſacrorum rituum Congregationem confugientibus, hæc die 19. Novembris 1667. cenſuit, ſimulacrum prædictum non eſſe exponendum. Minores autem Conventuales hinc anſam cœperunt typis evulgandi, prohibitum eſſe pingere aut ſculpere Imaginem S. Antonii cum forma habitus Capuccinorum; at, Capuccinis reclamantibus, ſacra Congregatio die 21. Julii 1668. declaravit, præcedens ſuum Decretum emanaſſe, & eſſe intelligendum pro ſola Metropolitana civitatis Neapolitanæ: ex quo proinde factum eſt, ut quælibet familia Franciſcana Imagines exponat SS. Franciſci & Antonii ea forma veſtis, qua unaquæque ex eis utitur; veluti animadvertunt Cardinalis de Luca *de Regularibus diſcurſ.* 20. *num.* 2. & Cardinalis Petra *ad Conſtitut. Apoſtol. tom.* 2. *pag.* 520. *& ſeqq.*

12 Notum unicuique eſt, cereos Agnos a Romano Pontifice conſecrari, ſuper quibus extant plures eruditi Tractatus. Antiquus vero eſt horum cereorum Agnorum uſus. Anno quippe 1544. Romæ effoſſus eſt tumulus Mariæ Auguſtæ conjugis Honorii Imperatoris, & filiæ Stiliconis mortuæ ante medium ſæculum quintum, & præter cetera in tumulo inventus eſt cereus Agnus Dei; ita ut infirma omnino videatur opinio Panvinii, qui *de Baptiſmate Paſchali pag* 148. credit uſum Agnorum conſecrandorum a Romanis Pontificibus inductum ad retinendam memoriam ſolemnis Baptiſmi, qui primis religionis Chriſtianæ ſæculis ſolo Paſchæ & Pentecoſtes tempore peragebatur, ideoque eamdem conſuetudinem non invaluiſſe ante ſæculum IX., quo fere ſæculo deſiit ſolemnis ille Baptiſmus celebrari. Magis veriſimilis eſt Cardinalis Auguſtini Valerii ſententia, qui Agnorum benedictionem ad initium ſæculi V. refert; aut altera Molani, qui Agni cerei primordia ætati Conſtantini M. tribuit, & ideo ſæculo Chriſti IV. Inter *epiſtolas* Cardinalis Papienſis una eſt ſcripta Heliano Spinulæ, ad quem Paulus II. cereum Agnum conſecratum mittebat. Verba autem Cardinalis ſunt hæc: *Sacratus eſt manibus ſuis* (hoc eſt ſummi Pontificis) *& ex illo numero ſumptus, ex quo munerari Reges eſt ſolitus. Donum, pretio non magnum, virtute & gratia maximum. Id agit videlicet ſancta ejus dignatio, ut memor ſis ejus, ut pignus in ſacrario teneas ſui in te animi, & cuſtodem denique continuum habeas vitæ & rerum tuarum. Accipiendus oſculo eſt, cum devotione ſervandus, virtuti ejus credendum, & in comitatu habendus, ſi quando terra peregrinaris, vel mari. Linitus eſt ſacramentali liquore, benedictus voce & manu Vicarii Jeſu Chriſti, myſte ique magno verborum ſacer identidem factus. Si credes, in omnem caſum fidum præſidium tenes.*

13 Sanctorum Imagines in his cereis Agnis imprimuntur, & Clemens XI.

XI. ut in ejus *vita* legitur, imprimi voluit Imagines Sanctorum Græcorum in nonnullis cereis Agnis a ſe benedictis. Porro tempore Innocentii XIII. interrogatus ipſe, an in his Agnis cereis imprimi poſſet Imago cujuſdam Beati, dixi, nihil huic rei obſtare; utque fidem meo dicto conciliarem, exhibui ſummo Pontifici Agnum cereum, in quo erat impreſſa imago Pii V. beatificati, & nondum canonizati. Proceſſus quoque exhibui factos pro Canonizatione S. Aloyſii Gonzagæ, in quibus nonnulli teſtes famam ſanctitatis ejus teſtantes, inter cetera dixerunt, ſe id tuto ſcire, cum viderint ejuſdem Imaginem impreſſam in cereis Agnis. Mihi nimirum hæc apta ad rem videbantur; ſed Innocentius cenſuit in ea facti, ut ajunt, *contingentia* abſtinendum eſſe ab impreſſione Imaginis Beati in Agnis cereis a ſe benedicendis.

14 Denique dubitari aliquando a nonnullis audivi, an pingere liceret Imaginem Beatiſſimæ Virginis ſanctam Euchariſtiam recipientis: ſed immerito; tum quia Romæ in eccleſia S. Luciæ in Silicibus adeſt in altari majori tabula, in qua depicta cernitur B. Virgo de manu S. Joannis Apoſtoli devotiſſime Euchariſtiam recipiens, & hujuſmodi Imagines typis impreſſæ circumferuntur; tum quia conſtat, tria Sacramenta non fuiſſe Virgini collata, id eſt, ſacrum Ordinem, cujus non erat capax propter ſemineum ſexum, Pœnitentiam, cujus materiam non habuit, Matrimonium, quod ab eadem contractum non eſt, poſtquam in Sacramentum novæ Legis eſt inſtitutum; de Baptiſmo vero, Confirmatione, & Euchariſtia concors eſt Theologorum ſententia, ea Sacramenta fuiſſe a Virgine Maria recepta; ſola autem inter eos remanet controverſia, an extremam Unctionem receperit, cujus reſolutio pendet ab ea quæſtione, an, ut homo ſit capax extremæ Unctionis, neceſſarium ſit, ut *actualiter* peccaverit: ſi enim hoc neceſſarium non eſt, Maria Virgo fuit ejus capax, & ideo veriſimile eſt, ut Sacramentum etiam illud ſuſceperit tum propter ejuſdem fructum, tum propter Fidei ac Fidelium ædificationem, & humilitatis exemplum. Legi poteſt Suarez *in* 3. *part. tom.* 2 *quæſt.* 37. *art.* 4. *diſput.* 18. *ſect.* 3.

CAPUT XXII.

De Translatione Corporum.

1 EXtinctis Eccleſiæ Perſecutoribus, ipſique pace a Conſtantino Imperatore reſtituta ſacrorum corporum translationes de una ad aliam civitatem majori cum pompa & ſolemnitate expleri cœperunt. Dictum fuit, majori cum pompa & ſolemnitate; cum etiam ſuperſint monumenta de translationibus ante Conſtantini tempora factis. Sacrum quippe Pontiani Pontificis corpus a Sardinia, ubi propter Fidei confeſſionem creditur obiiſse, Romam translatum eſt; & S. Cornelii Papæ Reli-

Reliquias a Centumcellis Romam fuiſſe translatas, probi viri teſtantur, uti videri poteſt apud Tillemont *tom.* 3. *Ecclеſ. hiſtor. pag.* 470. At in eo quod attinet ad translationes temporibus Conſtantini factas, celeberrima eſt illa in urbem ab eo ædificatam, & ab ejus nomine Conſtantinopolim appellatam. corporum SS. Andreæ. & Timothei de qua *in carmine* XI. Paulini *in Natali S. Felicis* edito a Muratorio *tom.* 1. *Anecdot. verſ.* 321.

Ut Conſtantino primum ſub Cæſare factum eſt,
Tunc famulis retegente ſuis, ut ſede priori
Martyres accitos transferrent in nova terræ
Hoſpitia.

Et mox: *verſ.* 329.

Nam Conſtantinus proprii cum conderet urbem
Nominis, & primus Romano in nomine Regum
Chriſticolam gereret, Divinum mente recepit
Conſilium, ut quoniam Romanæ mœnibus urbis
Æmula magnificis ſirueret tunc mœnia cœptis,
His quoque Romuleam ſequeretur dotibus urbem,
Ut ſua Apoſtolicis muniret mœnia latus
Corporibus; tunc Andream devexit Achivis,
Timotheumque Aſia. Geminis ita turribus extat
Conſtantinopolis magnæ caput æmula Romæ;
Verius hoc ſimilis Romanis culmine muris,
Quod Petrum Paulumque pari Deus ambitione
Compenſavit ei &c.

2 Hinc autem deſcendentes ad praxim ſeu diſciplinam modo vigentem de corporum translatione, dicimus corpora eſſe in triplici differentia; alia enim ſunt corpora Servorum Dei nec beatificatorum nec canonizatorum; alia ſunt corpora Servorum Dei jam beatificatorum; alia ſunt corpora Beatorum jam canonizatorum.

3 Non ſemel in praxi contingit, ut corpora Servorum Dei non beatificatorum, neque canonizatorum, licet perpetuæ tradita ſint ſepulturæ, transferri debeant de loco ad locum. Id autem ut rite fiat, ſupplex porrigitur libellus ſacræ rituum Congregationi ordinariæ, quæ indulgere conſuevit, ut fiat translatio, ſecreto tamen, & ſine pompa, abſque populi præſentia, & clauſis januis eccleſiæ, vel cœmeterii; dummodo nihil ſub quovis prætextu corpori addatur, vel de eo minuatur; & dummodo præterea occaſione translationis non fiat talis mutatio loci, quæ ſignificare poſſit cultus introductionem. Similibus item translationibus, ſi fiant in Urbe, intereſſe conſueverunt de mandato ſacræ Congregationis Secretarius, Fidei Promotor, & prædictæ Congregationis Notarius; at, ſi fiant extra Urbem, de mandato pariter ſacræ Congregationis intereſſe conſueverunt Epiſcopus, vel ejus Vicarius Generalis, Promotor Fiſcalis, & Notarius Eccleſiaſticus.

4 Scatent ſacræ Congregationis Regeſta conſimilibus licentiis: utque ceteræ prætereantur; cum occaſione, qua conficiebantur auctoritate Apoſtolica proceſſus ſuper virtutibus & miraculis Ven. Servæ Dei Hyacinthæ de Mareſcottis, ſupplicatum fuiſſet pro translatione cadaveris ejuſdem de loco ad locum, ſacra Congregatio ſane conceſſit, ut id fieret, ſed ſine pompa, & ſine præſentia populi, & dummodo duo ſaltem ex Epiſcopis, qui proceſſum conficiebant, intereſſent una cum Fidei Subpromotore, impoſita pœna Excommunicationis latæ ſententiæ, a qua tantum Pontifex abſolvere poſſet, adverſus eos, qui aliquid addere vel minuere auderent ex oſſibus, vel ſepulcro Dei Servæ, licet ſub obtentu devotionis, uti deſumitur ex alibi relatis, & etiam ex Decreto edito 9. Februarii 1692. Neque diſſimili modo facta fuit in Urbe translatio corporis Servi Dei Camilli de Lellis Fundatoris Patrum Miniſtrantium Infirmis, ut habetur ex Decretis editis die 13. Martii, & die 29. Maji 1694. & 21. Julii 1696. Concordantque exempla translationum corporum B. Joannis Franciſci Regis, & Servi Dei Caroli a Setia, juxta ea quæ leguntur in Decretis editis die 1. Martii 1698. & die 12. Junii 1706.

5 Hæc nempe, quæ hucuſque adducta ſunt, locum habent in translationibus cadaverum illorum Servorum Dei, in quorum Beatificationis & Canonizationis cauſis Sedes Apoſtolica manum appoſuit: de illis autem Servorum Dei cadaveribus, in quorum Cauſis non fuit ſignata Commiſſio, quod eſt idem ac dicere, in quibus Sedes Apoſtolica manum minime appoſuit, nullæ ſunt partes ſacræ Congregationis, ſed inſtantia pro translatione fieri debet coram Ordinario. Hinc cum a ſacra Congregatione petita fuiſſet licentia transferendi de loco ad locum corpus Servi Dei Antonii de Graſſis, ſacra Congregatio die 28. Februarii 1682. reſpondit ſcribendum eſſe Ordinario, ut ſi id expedire ipſi videretur, vi ſuæ ordinariæ facultatis, ſecreto tamen & ſine pompa, petitam expleret translationem; non fuerat enim in cauſa dicti Servi Dei tunc temporis adhuc ſignata Commiſſio. Hinc cum eidem ſacræ Congregationi ſupplicatum fuiſſet pro facultate transferendi de loco ad locum corpora Servorum Dei Joſeph a Matre Dei, Petri a Nativitate, & Glicerii a Chriſto Abbatis Landriani, ſæpe memorata ſacra Congregatio conceſſit quidem ut fieret translatio corporis Servi Dei Joſeph, cujus Cauſa jam fuerat introducta, at quoad alios Dei Servos, in quorum cauſis non fuerat ſignata Commiſſio, reſcriptum fuit, ut adirent Cardinalem Urbis Vicarium, uti colligitur ex Decreto edito die 26. Januarii 1686. Hinc tandem, re via & ratione diſcuſſa, deliberatum fuit in cauſa Tullen. tunc Servi Dei, nunc Beati Petri Forerii, ut appoſitio manus ſanctæ Sedis ſibi debeat vindicare locum etiam in cadaverum translatione. Quemadmodum enim, ſignata Commiſſione, juxta ea, quæ alibi dicta ſunt, nequit ampliùs Ordinarius aliquid agere vi ſuæ ordinariæ facultatis in cauſa Beatificationis & Canonizationis Servi Dei; ita ſignata pariter Commiſſione, ſi agatur de translatione cadaveris, Ordi-

Ordinarius concedere nequit transferendi facultatem, ſed iſta eſt Sedi Apoſtolicæ, hoc eſt ſacræ Congregationi reſervata, uti deſumitur ex Decreto edito in allata Cauſa Tullen. 20. Julii 1686. in qua pariter Cauſa emanarunt quædam ſummi Pontificis Innocentii XI. litteræ in forma Brevis, quas operæ pretium exiſtimavi hic referre, cum ad præſentem materiam translationis cadaverum pertineat.

Venerabili Fratri Epiſcopo Virdunen.

INNOCENTIUS PAPA XI.

Venerabilis Frater ſalutem &c. Expoſui Nobis nuper fecerunt dilecti Filii Canonici Regulares Ordinis Sancti Auguſtini nuncupat. Salvatoris noſtri, quod cum alias, videlicet die 1. Martii 1681. pro parte ipſorum exponentium ſupplicatum fuiſſet Congregationi Vener. Fratrum noſtrorum S. R. E. Cardinalium ſacris ritibus præpoſitorum pro licentia transferendi corpus Servi Dei Petri Forerii dictæ Congregationis Canonicorum Regularium olim Præpoſiti Generalis & Reformatoris, cujus Beatificatio & Canonizatio in eadem Congregatione Cardinalium agitur, ex pago Mattaincuriæ Tullen. diœceſis, ubi idem corpus ſepulturæ, non tamen perpetuæ, datum fuerat, ad eccleſiam dictorum Canonicorum Regularium in oppidum Muſſipolitanum dictæ diœceſis, prædicta Congregatio Cardinalium, examinatis attente rationibus petitam translationem ſuadentibus, priuſquam annueret, certior fieri voluit de Venerabilis Fratris Epiſcopi Tullen. ſententia, ejuſdemque litteris propterea ſucceſſive acceptis jura ab utraque Parte coram ipſo deducta abunde referentibus, die 7. Junii ſubſequentis, iterum & plene diſcuſſo negotio, reſcripſit eidem Epiſcopo (Nobis etiam die 16. dicti menſis annuentibus) ut magna cum circumſpectione, & pro ſua prudentia, ne oriretur ſcandalum, translationem hujuſmodi fieri curaret: verum, cum tunc exiſtens Vicarius Generalis dicti Epiſcopi, uti Delegatus Apoſtolicus, & Executor Decreti, & litterarum dictæ Congregationis Cardinalium, eamdem translationem decreviſſet, dilecti Filii Oppidani Mattaincuriæ appellarunt ad Officialem Curiæ Metropolitanæ Treviren. qui per ſententiam declaravit, bene per dictum Vicarium Generalem judicatum, maleque per Mattaincurienſes appellatum fuiſſe, eos in expenſis condemnando, & nihilominus circa translationem in eadem ſententia pronuntiavit, corpus non eſſe ex oppido Mattaincuriæ amovendum, donec aliter a Judice competenti definiretur, reſervato ſemper recurſu ad Metropolitanum. Cum autem, ſicut eadem expoſitio ſubjungebat, id nulliter, & attentate actum fuerit, ex eo quod, poſtquam prædicta Cardinalium Congregatio, ac etiam Nos manum appoſueramus, ſi Mattaincurienſes quodammodo ſe gravatos ſenſiſſent, ad nullos alios Judices, quam ad eamdem Congregationem, cujus mandato Vicarius Generalis Tullen. proceſſerat, recurrere potuiſſent; Nobis propterea dicti Exponentes humiliter ſupplicari fecerunt, ut ſibi in præmiſſis opportune providere de benignitate Apoſtolica dignaremur. Nos igitur ipſos exponentes ſpecialibus &c. volentes, & eo-

& eorum ſingulares perſonas a quibuſvis &c. hujuſmodi ſupplicationibus inclinati, de memoratorum Cardinalium, qui præmiſſa accurate perpenderunt, conſilio, ac prævia circumſcriptione omnium geſtorum a dicto Officiali Treviren. Fraternitati tuæ, Frater Epiſcope, ac dilecto Filio Vicario tuo in ſpiritualibus Generali, & cuilibet veſtrum in ſolidum per præſentes committimus & mandamus, ut authoritate noſtra Apoſtolica audiatis hinc inde Partes ſuper dicta translatione corporis, & deinde abſque prolatione alicujus ſententiæ referatis, & tranſmittatis Acta ad prædictam Cardinalium Congregationem, ſeu alter veſtrum audiat ac referat & tranſmittat; &, quatenus Partes in vos non conſenſerint, vobis, ſeu alteri veſtrum facultatem ſubdelegandi, & ſubrogandi alium in dignitate Eccleſiaſtica conſtitutum eiſdem Partibus non ſuſpectum eadem authoritate harum ſerie tribuimus & impertimur: Non obſtantibus præmiſſis, ac Conſtitutionibus, & ordinationibus Apoſtolicis, ceteriſque contrariis quibuſcumque. Datum apud S. M. M. &c die 22. Auguſti 1686 anno decimo.

6 Cauſæ autem, propter quas peti, & concedi conſueverunt horum corporum translationes, ut plurimum conſiſtunt vel in aliqua nova fabrica, quæ ſit facienda., ita ut corpus remanere non poſſit in loco, in quo fuit repoſitum; vel in natura loci, in quo facta fuit prima repoſitio, ſi ſit ex. gr. humidior, ita ut periculum immineat, ne cadaver, aut oſsa aliquid detrimenti capiant; vel in benefacto, ut corpus Servi Dei ſeparetur ab aliis corporibus, cum quibus fortaſse fuit aggregatum; decet quippe, ut corpus ejus, de cujus Beatificatione aut Canonizatione agitur, aut ſpes eſt probabilis, ut tractu temporis agendum ſit, ab aliis cadaveribus ſeparetur, ne adveniente tempore Beatificationis aut Canonizationis, aliqua de *identitate* ſubrepat dubitatio; vel tandem in qualitate capſæ, in qua primo corpus conditum eſt; quoniam, ſi illa conſumpta ſit, decet, ut corpus in alia capſa collocetur; quo tamen in caſu non indulgetur mutatio de loco ad locum, ſed tantum de capſa ad capſam.

7 Sequitur translatio corporum Beatorum. Transferri autem non poſsunt de loco ad locum corpora, neque Reliquiæ Beatorum; nec fieri poteſt mutatio capſæ, in qua eorum oſsa recondita ſunt, niſi accedente ſummi Pontificis, ſive ſacræ Congregationis auctoritate: præter enim ea, quæ mox afferentur, cum ſermo erit de translatione de loco ad locum corporum & Reliquiarum Sanctorum, viget animadverſio modo allata, quod ſicuti in Cauſis Beatorum Sedes Apoſtolica manum appoſuit, ita ſine ejus auctoritate nihil fieri poteſt, aut ſtatui de translatione corporum & Reliquiarum eorumdem.

8 Itaque, quando fieri debet translatio corporum ſeu Reliquiarum de loco ad locum, petitur a ſacrorum rituum Congregatione facultas id peragendi, quæ illam concedere conſuevit: in conceſſione porro præſcribit modum, quo translatio facienda eſt, utrum ſcilicet ſecreto & ſine pompa, an potius cum aliquarum perſonarum interventu; ex alibi quippe dictis non eſt permiſſum aliquid facere, quod augeat cultum Beatorum, niſi

Digitized by Google

niſi accedente auctoritate Pontificia. Die 21. Martii anno 1665. conceſſum fuit, ut aperiretur capſa, in qua repoſitum erat corpus tunc Beati, nunc Sancti Laurentii Juſtiniani, & in nobiliori capſa collocaretur, quæ erat reponenda in novo altari in ejus honorem condito a Veneto Senatu; & in hac permiſſione præſcriptum fuit, ut fieret hæc translatio, præſentibus Nuntio Apoſtolico Venetiis degente, & Veneto Patriarcha. Die 2. Octobris 1675. licet Reliquiæ Beatorum circumferri non poſſint per *Proceſſiones*, conceſſum tamen fuit, ut in civitate Segobiæ non ſolum fieret translatio Reliquiarum Beati Joannis a Cruce, ſed inſuper ut occaſione translationis oſſa *proceſſionaliter* circumferrentur: quod etiam conceſſum fuit die 13. Februarii 1700. occaſione translationis corporis Beati Ferdinandi III. Regis Caſtellæ & Legionis. Contra, dum munere fungebar Fidei Promotoris, cum occaſione fabricæ novi altaris in eccleſia S. Andreæ in Monte Quirinali Patrum Societatis Jeſu ponenda eſſet capſa, in qua recondita erant oſſa Beati Stanislai Koſtkæ, in novo monumento, ſacrorum rituum Congregatio utique permiſit, ut hæc fieret translatio, ſed januis eccleſiæ clauſis, & intervenientibus tum Secretario, tum me Fidei Promotore una cum Notario ſacræ Congregationis, & pleriſque Patribus Societatis. Poſt noſtram ad ſummum Pontificatum aſſumptionem Nobis exhibitæ fuerunt preces pro facultate *proceſſionaliter* deferendi per oppidum Leoniſſæ Reliquias corporis tunc Beati Joſephi a Leoniſſa Ordinis Capuccinorum. Noſque innixi exemplis ſupra relatis tunc Beati, nunc Sancti Joannis a Cruce, & Beati Ferdinandi III. Regis Caſtellæ & Legionis, ſupplicantium pietati libenter indulſimus; & Ludovico de Valentibus Fidei Promotori mandavimus, ut occaſione acceſſus ad oppidum Leoniſſæ ipſe Reliquias *proceſſionaliter* deferre poſſet, quod magno populi concurſu ab ipſo præſtitum eſt die 8. Octobris 1741.

9 Uno verbo, translationes corporum & Reliquiarum Beatorum aut fiunt ſine pompa, aut cum aliqua pompa, prout ſacræ Congregationi videtur, quæ a circumſtantiis inducitur, ut translationem uno potius, quam alio modo concedat. Addidiſſe autem fas ſit, quod, ſicuti tum Urbanus VIII. in ſuis Decretis Generalibus *quoad cultum non Beatificatorum, neque Canonizatorum*, tum Alexander VII. in ſuis Decretis *ſuper cultu Beatorum* proteſtati ſunt, ſe nullum præjudicium afferre velle illis, qui vel per immemorabilem temporis curſum, vel ex permiſſione ſummorum Pontificum, aut ſacræ Congregationis, vel per Patrum Virorumque ſanctorum Scripta coluntur, ita id ipſum dici debet quoad eorum ſepulcra.

10 Exemplum deſumi poteſt ex his, quæ contigerunt, dum munere fungebar Fidei Promotoris quoad ſepulcrum Servi Dei Bartholomæi de Salutio ex familia Obſervantium Reformatorum. Cum enim ſacrorum rituum Congregatio conceſſiſſet, ut occaſione fabricæ cujuſdam Capellæ in eccleſia S. Franciſci ad ripam Tiberis transferri poſset corpus dicti Servi Dei, & orta in translatione eſset quæſtio, quia cadaver repertum fuerat

in

in capſa elevata quatuor unciis ſuper pavimentum eccleſiæ, ita ut ex una parte diceretur, corpus eſse ſub terra humandum juxta Conſtitutionem alibi memoratam S. Pii V.; ex alia autem parte reſponderetur, translationem fieri debere, abſque eo quod aliquid demeretur de ſtatu præcedente, in quo capſa fuerat inventa: re delata ad dictam Congregationem, ipſa reſpondit, Fidei Promotorem audiendum eſse; & tandem die 21. Martii 1711. decrevit, ut executioni mandaretur facultas jam conceſsa translationis corporis Servi Dei Bartholomæi, ſecreto tamen & januis clauſis abſque pompa, & ut, ſicuti corpus repertum fuit in capſa elevata quatuor unciis ſuper pavimentum eccleſiæ, ita reponeretur in alia parte ejuſdem eccleſiæ in ſepulcro quatuor pariter unciis ſuper terram elevato. Quod videlicet decretum eſt, non niſi quia in meo ſuffragio ſuper hac re exarato oſtendi, corpus fuiſse dicto modo reconditum ex permiſſione ſummi Pontificis Gregorii XV. nullumque præjudicium afferri debere illis Dei Servis, qui aliquem cultum obtinuiſsent aut ex immemorabili tempore, aut ex permiſſione ſummi Pontificis, vel ſacræ Congregationis, aut demum per Patrum Virorumque ſanctorum Scripta. Præter enim monumenta archivi Conventus S. Franciſci, præter inſcriptionem, quæ aderat in facie exteriori capſæ, quæque indicabat, cadaver Servi Dei fuiſse dicto modo tumulatum ex permiſſione Gregorii XV. totum id in aperto poſitum fuit ex atteſtatione Patris Caſtellini Auctoris contemporalis ex Dominicana familia, qui in opere *de certitudine gloriæ Sanctorum cap.* 2. *punct.* 39. *§.* 3. *pag.* 109. hæc habet: *Totum id clarius confirmat factum illud, quod paucis abhinc annis Romæ accidit occaſione tranſitus Ven. Patris F. Bartholomæi de Salutio Ordinis Reformatorum Sancti Franciſci, ad cujus corpus inviſendum tangendumque convenerat maxima hominum multitudo ob ipſius famam ſanctitatis, omneſque inſtanter petebant, ut tumularetur corpus ipſius in eccleſia in loco aliquo particulari. Tandem, omnibus rite & recte ponderatis, ex ordine ſpeciali, ut fertur, fel. record. Pauli V. intra capſam ligneam in ſepultura conſueta aliorum Fratrum Conventus Sancti Franciſci apud Ripam conditum fuit. Tempore vero Pontificatus fel. record. Gregorii XV. captis prius debitis informationibus, ad eccleſiam in locum aliquo modo eminentem cum inſcriptione laudabilis vitæ ipſius, ſecreto tamen, tranſtulerunt, hoc eſt, abſque pompa, atque interventu extraneorum*. Cauſæ autem, propter quas peti & indulgeri conſueverunt translationes corporum Beatorum, aut ſunt illæ eædem, de quibus ſupra, aut aliæ, de quibus mox verba faciemus agentes de translatione corporum Sanctorum.

11 Ad translationem itaque corporum Sanctorum tranſeuntes dicimus, de jure Civili corpus humanum ſepultum ex ſuo loco non poſse in alium transferri ſine Principis auctoritate, juxta Textum *in L. Nemo, C. de Religioſis, & ſumptibus funerum*: &, ſi legitima cauſa interveniat, translatio fieri nequit abſque auctoritate Rectoris provinciæ, juxta Textum *in L. Si vi fluminis, C. eodem*. Quæ tamen omnia procedunt, ſi corpus

pus fuerit perpetuæ traditum ſepulturæ, juxta Textum *in L. Si necdum*, *C. eodem*. Quia tamen idem jus Civile in hac corporum translatione de loco ad locum alibi meminit aut imperii Principis, aut Decreti Pontificum, juxta Textum *in L. Oſſa*, *ff. de Religioſis*, *& ſumptibus funerum*, celebriſque eſt hac in re epiſtola Plinii, qui dum Proconſul eſſet in Thracia, Trajano ſcripſit Imperatori, ut habetur *lib.* 10. *epiſt.* 73. *Petentibus quibuſdam, ut ſibi reliquias ſuorum aut propter injuriam vetuſtatis, aut propter fluminis incurſum, aliaque his ſimilia quæcumque, ſecundum exemplum Proconſulum, transferre permitterem; quia ſciebam, in Urbe noſtra ex hujuſmodi cauſis Collegium Pontificum adiri ſolere, te, Domine, Maximum Pontificem conſulendum putavi, quid obſervare me velis*; hinc fit, ut, ducto argumento a jure Civili plerique exiſtiment, translationem corporum Sanctorum, & Reliquiarum fieri non poſſe abſque Pontificia auctoritate; perinde quaſi Principis juſſus deſideretur in juribus allatis, non quia Princeps, omniumque Dominus, ſed quia Pontifex eſſet: Germon. *de Sacrorum immunitatibus*, *lib.* 1. *cap.* 8. *per totum*, Ferrandus *in ſua diſquiſit. Reliq. lib.* 1. *cap.* 7. *§. Sunt autem aliqui*.

12 Alii contra cenſent, transferri poſſe de loco ad locum corpora Sanctorum & Reliquias eorum auctoritate Epiſcopi, dummodo id ſtatuat, prævio conſilio & aſſenſu Capituli, uti probat Textus *in can. Corpora*, *de Conſecrat. diſt.* 1. & late proſequuntur Fagnanus *in cap. Cum ex eo num.* 14. *& ſeqq. de Reliq. & venerat. Sanctor.* ac Pirhing. *ad tit. Decretal. de Reliq. & venerat. Sanctor. §.* 2. *num.* 12. Nonnulli docent, corpora & Reliquias transferri poſſe abſque alicujus licentia, ſi perpetuæ non ſint tradita ſepulturæ; ſecus autem, ſi perpetuæ fuerint tradita ſepulturæ, quia tunc requiritur licentia aut Papæ, aut Epiſcopi cum conſilio & aſſenſu Capituli; Del Bene *de inquiſit. tom.* 2. *part.* 2. *dub.* 229. *ſect.* 8. Alii dicunt, licentiam Papæ non requiri, niſi agatur de integri corporis translatione; Nicol. *lucubr. Canon. lib.* 3. *tit.* 45. *de Reliq. ſub num* 4. *§. Ad transferendas*.

13 Alii ſuſtinent, requiri ſummi Pontificis licentiam, ſive agatur de translatione integri corporis, ſive non, ſive res ſit de corporibus traditis perpetuæ ſepulturæ, ſive de corporibus, quæ perpetuæ non ſint tradita ſepulturæ; dummodo non agatur de translatione de loco ad locum intra eamdem eccleſiam, ſed vel de translatione de una eccleſia ad aliam, vel, & multo quidem magis, de una ad aliam diœceſim. A primis enim Eccleſiæ temporibus cum lex Canonica prohibuerit alienationem rerum Eccleſiæ, juxta Textum *in can. Nullus*, 17. *quæſt.* 4. quod & ſubſequentibus temporibus fuit confirmatum, juxta ſeriem Conſtitutionum, quas erudite refert Arias de Meſa *variar. reſolut. lib.* 3. *cap.* 23. cumque etiam juxta recentiorem diſciplinam, ſummi Pontificis aſſenſus requiratur, ut fiat alienatio rerum Eccleſiæ, aut aliud quodcumque pactum pariter fiat, per quod earum dominium transferatur, juxta Textum *in cap. Ambitioſæ*, *de reb.*

reb. Eccleſ. non alienan. inter Extravag. comm. ſequitur hinc, ut corpora & Reliquiæ Sanctorum, quæ ſunt res pretioſiſſimæ Eccleſiæ, ita transferri non poſſint, ut illarum fiat alienatio, niſi facultas præcedat Apoſtolica; Bonacina *operum moralium tom.* 1. *tit. de alienat. Bonor. Eccleſiaſtic. diſput.* 2. *quæſt. unic. punct.* 2. *num.* 31. Ventriglia *in praxi rer. Eccleſiaſtic. part.* 1. *annot.* 1. *§.* 2. *num.* 27. Genuenſ. *in praxi Archiepiſcop. Curiæ Neapolit. cap.* 71. & præcipue *in annotat. num.* 5. Pignatellus *conſult.* 107. *tom.* 4. Boſ. *oper. moral. tom.* 3. *tit.* 18. *de alienat. Bonor. Eccleſ. num.* 408. Maranta 3. *part. controv. reſp.* 2.

14 Refragantur alii, qui contendunt, *Extravagantem*, *Ambitioſæ*, Pauli II. *de reb. Eccleſ. non alienan.* nullo modo accommodari poſſe translationi corporum Sanctorum; ita ut transferens dicta corpora ſine ſummi Pontificis licentia minime ſit ſubjectus excommunicationi, ſed tantum cuidam pœnæ arbitrariæ: Fagnanus *in cit. cap. Cum ex eo*, *num.* 35. *de Reliq. & venerat. Sanctor.* Bordon. *reſolut.* 27. *num.* 62. Ideoque tutiſſimum eſse videtur aſſerere, transferentes corpora Sanctorum non incidere quidem in pœnam excommunicationis, ſed juxta uſum ac diſciplinam non poſſe fieri translationes de civitate ad civitatem, nec de eccleſia ad eccleſiam, inconſulta Sede Apoſtolica, uti reſpondit ſacra Congregatio Concilii *tom.* 16. *Memorialium pag.* 733. in archivo; ibi enim ſic legitur: *An, qui tranſtulerunt corpus Sanctæ Chriſtinæ Virginis & Martyris, inciderint in pœnam excommunicationis? Sanctiſſimus Dominus noſter reſpondit, transferentes non eſſe excommunicatos; ſed tamen obtinuit hodie ex ſtylo, talem translationem non eſſe faciendam, inconſulta Sede Apoſtolica.*

15 *Stylus* autem, ſeu diſciplina facile ex ſequentibus oſtendi poteſt. Teſtatur Papebrochius in Conatu chronico-hiſtorico ad catalogum Pontificum *diſſert.* 20. de ſolemnium Canonizationum initiis atque progreſſibus *pag.* 172. *num.* 3. ſæculo decimo Epiſcopos nullatenus abſque Apoſtolica licentia aliquid innovare ſolitos circa veteres probatoſque a Majoribus Sanctos, aut eorum Reliquias. Addimus, id ipſum contigiſſe temporibus ſubſequentibus. Apoſtolicam quippe auctoritatem Honorii III. interceſſiſſe in translatione corporum de loco ad locum S. Bruni, S. Radegundis Reginæ, & S. Quintini, & Beati Birini, colligitur ex monumentis apud Raynaldum *ad A.* 1224. *num.* 27. *& num.* 46. & apud Boldetum in libro *de Cœmeteriis pag.* 709. Eamdem auctoritatem Apoſtolicam ſummi Pontificis Gregorii IX. interceſſiſſe in translatione corporis Sancti Franciſci de eccleſia ad eccleſiam, habetur ex ejus diplomate apud Wadingum *in annal. Minorum ad A.* 1230. *tom.* 2. *pag.* 234. ubi ſunt hæc verba: *Nos ſanctiſſimum corpus Confeſſoris prædicti pio amore venerabiliter amplexantes, tranſlationem ejus dilectis Filiis Generali Miniſtro, & quibuſdam aliis Fratribus Ordinis Minorum viris religioſis & timoratis, tamquam Vicariis noſtris commiſimus confidenter, cum nonniſi auctoritate Apoſtolicæ Sedis eſſet translatio facienda.* Similia leguntur de Clemente V. in translatione corporis Beati

Beati Bernardi Epiſcopi Convenarum apud citatum Raynaldum *ad A.* 1309. *num.* 2. de Clemente VI. in tranſlatione corporis Beati Angeli de Gualdo apud Bollandianos *tom.* 1. *Maji pag.* 778. & in tranſlatione corporis Beati Roberti Caſædei apud Mabillon *ſæculo vi. Ord. S. Benedicti part.* 2. *pag.* 185. de Urbano V. in tranſlatione oſſium & Reliquiarum S. Thomæ Aquinatis, in novo Bullario Ordinis Prædicatorum collecto a Fratre Bremond *tom.* 2. *pag.* 258. & *tom.* 3. *pag.* 83. de Martino V. in tranſlatione corporis S. Monicæ a civitate Oſtienſi ad Urbem, uti habetur apud Bollandianos *tom.* 1. *Maji pag.* 489. *num.* 4. de Nicolao V. in tranſlatione corporum Sanctarum Mariæ Jacobi, & Mariæ Salomæ, & earum ancillæ Saræ de loco ad locum in eadem eccleſia, juxta ea quæ referuntur apud Honoratum Boucheum *in hiſtoria Provinciæ lib.* 9. *ſect.* 4 §. 2. & apud Raynaldum *ad A.* 1448. *num.* 10. de Calliſto Papa III. in tranſlatione corporis S. Guidi Comitis Doronatici de eccleſia cujuſdam oppidi Maſſanæ diœceſis ad Metropolitanam Piſanam, de qua re apud Bollandianos *tom.* 5. *Maji pag.* 526. *num.* 4. de Leone Papa X. in tranſlatione corporis S. Secundi Epiſcopi Abulenſis apud eoſdem Bollandianos *tom.* 1. *Maji pag.* 172. *num.* 17. de Gregorio XIII. in tranſlatione corporum SS. Abundii & Abundantii Martyrum ab eccleſia SS. Coſmæ & Damiani ad eccleſiam Profeſſorum Societatis Jeſu. Alia plura cumulari poſſent exempla: ſed ſatis erit pauca inſuper addere, conceſſionis videlicet Capitis Beatæ Nymphæ Virginis & Martyris Archiepiſcopo, Clero & populo Panormitano, conceſſionis Capitis S. Guillelmi Ducis Aquitaniæ eccleſiæ Antuerpienſi Patrum Societatis Jeſu, conceſſionis Brachii Beati Conradi, & tranſlationis ejus ab eccleſia S. Nicolai civitatis Netinæ Syracuſanæ diœceſis ad civitatem Placentinam, tranſlationis demum Brachii S. Bernardi ab eccleſia S. Hieronymi de Cervara ad eccleſiam S. Catharinæ civitatis Januenſis.

16 *Venerabili Fratri Epiſcopo Pacten. Clemens Papa VIII Venerabilis Frater, ſalutem &c. Ut Caput Beatæ Nymphæ Virginis & Martyris, quod civitati Panormitanæ illius olim natali ſolo, cujus populus ſingularem erga eamdem Beatam Virginem devotionis gerit affectum, conceſſimus, eo, quo decet, honore ad civitatem prædictam deferatur, & in ipſa civitate religioſe recipiatur. Fraternitati tuæ ad civitatem prædictam proficiſcenti ſacræ hujus Reliquiæ illuc deferendæ curam demandandam duximus. Fraternitati igitur tuæ per præſentes injungimus, ut Caput Beatæ Nymphæ prædictum pie, religioſe ac reverenter ad prædictam civitatem noſtro nomine deferas, ac Venerabili Fratri Archiepiſcopo, dilectis Filiis Capitulo, Clero & populo Panormitano tradas atque conſignes. Datum Romæ apud S. Petrum &c. die* 21. *Maji* 1593. *anno ſecundo.*

17 *Clemens Papa VIII. Ad perpetuam rei memoriam. Decet, Romanum Pontificem in his authoritatem ſuam interponere, per quæ ſacrarum Sanctorum Reliquiarum venerationi opportune conſulitur. Sane, ſicut accepimus, cum ante annos quadraginta Marcadura oppidum in Juliacenſi Ducatu ſitum a Cæſaris*

exercitu per obſidionem captum, & dirutum eſſet, inſimul monaſterium quoddam Ordinis Guillelmitarum in eodem oppido, vel prope illud exiſtens incendio vaſtatum fuit; a quo quidem incendio quidam vir pius Caput Sancti Guillelmi Ducis Aquitaniæ liberavit. Cum autem ſacra hujuſmodi Reliquia plures annos penes Sæculares perſonas in diverſis locis, & præſertim in civitate Antuerpien. latuerit, demumque apud quemdam civem Antuerpienſem reperta, de conſenſu Ordinarii Antuerpienſis eccleſiæ Presbyterorum Societatis Jeſu prædictæ civitatis ab eodem cive donata fuerit, nuncque in ipſa eccleſia religioſe cuſtodiatur; Nos, ne ex præmiſſis dubium aliquod oriri pro tempore poſſit, providere volentes, donationemque prædictam approbantes & confirmantes motu proprio & ex certa ſcientia noſtra Caput Sancti Guillelmi prædicti eidem eccleſiæ Societatis Jeſu Antuerpien. auctoritate Apoſtolica tenore præſentium perpetuo concedimus & elargimur, & in eadem eccleſia perpetuo conſervari & cuſtodiri, nec inde a quoquam quovis prætextu extrahi aut aſportari, præterquam in publicis Proceſſionibus, poſſe, aut debere volumus, decernimus & mandamus: Non obſtantibus quibuſvis Conſtitutionibus & ordinationibus Apoſtolicis, ac Statutis & conſuetudinibus, etiam juramento, confirmatione Apoſtolica, vel quavis firmitate alia roboratis, privilegiis quoque, Indultis, & litteris Apoſtolicis in contrarium præmiſſorum conceſſis, confirmatis, approbatis & innovatis, ceteriſque contrariis quibuſcumque. Datum Romæ apud Sanctum Petrum &c. die 12. Martii 1594. anno tertio.

18 Placentina. Antonius Maria Epiſcopus Portuen. ſanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinalis Gallus Congregationi ſacrorum rituum Præpoſitus, univerſis & ſingulis præſentes inſpecturis, lecturis & audituris ſalutem in Domino ſempiternam. Cum in eccleſia Sancti Nicolai civitatis Netinæ Syracuſanæ diœceſis conſervetur corpus Beati Conradi Confeſſoris Placentini, Canonici & Clerus ejuſdem civitatis Placentinæ aliquam Reliquiam dicti Beati Conradi eorum civis habere cupientes, a Sede Apoſtolica petierunt, ut dignaretur concedere licentiam Canonicis dictæ eccleſiæ ſancti Nicolai Netinæ civitatis, ut poſſint brachium ejuſdem Beati Conradi dare & concedere Canonicis & Clero dictæ civitatis Placentinæ, & ipſi Canonici & Clerus Placentinæ civitatis illud licite & legitime recipere, & ad eorum civitatem Placentinam portare & transferre: Propoſito ſemel atque iterum hujuſmodi negotio in ſacra rituum Congregatione ab Illuſtriſſimo & Reverendiſſimo Domino Cardinali Bellarmino, cui hæc cauſa commiſſa fuerat:

Eadem ſacra rituum Congregatio cenſuit, poſſe concedi licentiam petitam dandi & recipiendi dictum Brachium Beati Conradi, ſi Sanctiſſimo Domino noſtro placuerit; dummodo privatæ, & ſine ſolemnitate dictum Brachium portetur uſque ad civitatem Placentinam, & eccleſiam, in qua locandum & conſervandum erit. Et, facta relatione de præmiſſis a prædicto Illuſtriſſimo & Reverendiſſimo Domino Cardinali Bellarmino Sanctiſſimo Domino noſtro in Conſiſtorio ſecreto habito in palatio Apoſtolico in Monte Quirinali die infraſcripta, Sanctitas Sua annuit, licentiamque petitam conceſſit Canonicis & Clero dictæ eccleſiæ Placentinæ recipiendi dictum Brachium Beati Conradi, dummodo privatæ & ſine ſolemnitate

lemnitate portetur uſque ad civitatem Placentinam, & eccleſiam, in qua locandum erit, cum facultate illud publice exponendi in eccleſia venerationis cauſa in die ejus feſto. In quorum omnium & ſingulorum fidem & teſtimonium, præſentes per infraſcriptum ejuſdem Congregationis Secretarium fieri juſſimus, manu noſtra ſubſcripſimus, & noſtri ſoliti ſigilli impreſſione muniri fecimus. Romæ in palatio noſtræ ſolitæ Reſidentiæ anno a Nativitate Domini 1614. *die* 16. *menſis Junii, Pontificatus vero ejuſdem Sanctiſſimi in Chriſto Patris & Domini noſtri Pauli Divina providentia Papæ V. anno decimo. Antonius Maria Epiſcopus Portuen. Cardinalis Gallus.*

19 *Urbanus Papa VIII. Ad futuram &c. Nuper nomine dilectorum Filiorum nobilium Virorum Ducis, & Reipublicæ Januen. Nobis expoſito, quod ipſi pro peculiari, quem erga Sanctum Bernardum Abbatem, quem in ſuum ſpecialem Patronum & Protectorem ſolemnibus votis elegerant, gerebant, devotionis affectu, in eccleſia monaſterii Sanctæ Catharinæ Januen. Monachorum Ordinis Sancti Benedicti Congregationis Caſſinen. unam Capellam ſub invocatione ejuſdem Sancti Bernardi ſumptuoſo & magnifico opere conſtrui & ornari, ad eamque, poſtquam conſtructa & ornata fuiſſet, ex ſacris ipſius Sancti Bernardi Reliquiis unum ejus Brachium, quod in eccleſia monaſterii Sancti Hieronymi de Cervara ejuſdem Congregationis Januen. diœceſis, ut aſſerebant, aſſervabatur, ſolemniter transferre, ibique collocare deſiderabant; Nos eorum hac in parte ſupplicationibus inclinati eidem Duci & Reipublicæ, ut Brachium hujuſmodi ex dicta eccleſia Sancti Hieronymi extrahere, & ad eccleſiam Sanctæ Catharinæ hujuſmodi, ad effectum illud in Capella per eos, ut præfertur, conſtruenda & ornanda, poſtquam debite conſtructa & ornata fuiſſet, debitis cum honore & reverentia collocandi, ibique perpetuo aſſervandi, transferre, ſeu transferri facere libere & licite valerent, ſub certis modo & forma tunc expreſſis licentiam & facultatem conceſſimus & impertiti ſumus, prout in aliis noſtris in ſimili forma Brevis deſuper expeditis litteris, quarum tenorem præſentibus pro expreſſis habere volumus, plenius continetur. Cum autem, ſicut Dux & Reſpublica prædicti Nobis denuo exponi fecerunt, ipſi plurimum cupiant, translationem hujuſmodi ex nunc, etſi Capella prædicta nondum conſtructa exiſtat, fieri poſſe, proindeque ſibi per Nos deſuper indulgeri; Nos eorum votis hujuſmodi annuere, illoſque ſpecialibus favoribus & gratiis proſequi volentes, & eorum ſingulares perſonas a quibuſvis &c. ſupplicationibus illorum nomine &c. inclinati eiſdem Duci & Reipublicæ, quatenus translationem Brachii Sancti Bernardi hujuſmodi ad dictam eccleſiam Sanctæ Catharinæ ad effectum præmiſſum ex nunc, etſi Capella prædicta nondum conſtructa ſit, ut præfertur, ſervata alias dictarum litterarum forma, facere libere & licite valeant, dicta authoritate tenore præſentium, dummodo tamen interim in eadem eccleſia Sanctæ Catharinæ honorifice, & tute aſſervetur, concedimus & indulgemus: Non obſtantibus præmiſſis, ac omnibus illis, quæ in eiſdem litteris voluimus non obſtare, ceteriſque contrariis quibuſcumque. Datum apud Sanctum Petrum &c. die* 28. *Martii* 1626. *anno tertio.*

20 Cauſæ denique, propter quas fieri poſsunt translationes corporum Sanctorum, præter eas, quæ ſupra relatæ fuerunt, cum ageretur de translatione corporum eorum, qui non ſunt Beatificati, neque Canonizati; quæque ſolum reſpiciunt translationem de loco ad locum intra eamdem eccleſiam; ad hæc capita referri poſſunt: ad loci videlicet, in quo corpora condita ſunt, indecentiam, puta ſi non fuerint condita in loco ſacro, & ad cultum idoneo, vel ſi fuerint quidem condita in loco congruo, ſed timor adſit, ne propter inhabitantium malitiam debito cultu fraudentur, & multo magis, ſi irreverentia jam præceſſerit; ad populorum devotionem, qui corpora, aut partem exoptent ad ſe transferri, ut ea propius valeant venerari, ſicuti probat Textus *in can.* 37. *de Conſecrat. diſt.* 1. & ſuſe proſequuntur Ferrand. *de diſquiſit. Reliq. lib.* 1. *cap.* 7. Signius *de Reliqu. & venerat. Sanctor. cap.* 10. Guyet *de feſt. prop. Sanctor. lib.* 1. *cap.* 8. *quæſt.* 3. & demum ad locum venerabiliorem, puta ſi novum ſacellum in honorem Sancti conſtructum ſit, in quo novum ſepulcrum fuerit ædificatum, ubi cum majori honore corpus Sancti collocari poſſit. Quocirca, cum anno 1374. translatum fuiſſet corpus S. Andreæ Corſini a Feſulana Cathedrali ad eccleſiam ſui Ordinis Florentiæ ſitam, & tribus & amplius ſæculis in quodam ſepulcro ibidem jacuiſſet, die 26. Octobris 1683. capſa aperta fuit, & corpus repertum integrum expoſitum fuit ad venerationem Fidelium, deinde cum ſolemni Proceſſione, aſſiſtentibus Archiepiſcopis Piſano, & Florentino, necnon octo Epiſcopis, ejus translatio facta fuit ad novum ſacellum magnifice extructum impenſis Marchionum Bartholomæi, & Nerei de Corſinis. Quibus addi poteſt cauſa aliqua extraordinaria, quando videlicet Deus nonnullis Servis ſuis revelare dignatur aut viſionibus, aut miraculis tum locum, in quo Sanctorum ſuorum corpora condita ſunt, cum eſſet antea ignotus, tum eum, ad quem vult ea transferri, uti paſſim legitur in ſacris hiſtoriis, de quibus in Opere Canonici Boldetti *de obſervat. ad Cœmeteria SS. Martyrum lib.* 3. *cap.* 3. *& ſeqq.*

21 In hoc eodem *cap.* 21. *num.* 3. mentio facta eſt translationis corporis tunc Servi Dei, nunc Sancti Camilli de Lellis, quæ contigit anno 1696. Tunc ſignata tantum fuerat Commiſſio introductionis Cauſæ Servi Dei, & cum progreſsu temporis nedum fuerint approbatæ virtutes, ſed etiam miracula, jamque immineret ſolemnitas formalis Beatificationis, Nobiſque ad Pontificatum aſsumptis exhibitæ fuerint preces pro nova translatione de loco ad locum ejuſdem corporis in eadem tamen eccleſia S. Mariæ Magdalenæ de Urbe Congregationis Miniſtrantium Infirmis ab eodem inſtitutæ, & collocatione in decentiori & nobiliori loco venerationi Fidelium expoſito, litteras Apoſtolicas in forma Brevis dedimus Ludovico Valenti Fidei Promotori: & litteras prædictas operæ pretium eſse cenſemus hic referre, cum ex eis confirmationem obtineant quæ a Nobis ſupra dicta ſunt *num.* 6. *& ſeqq.* de Beatorum corporum translatione.

Dile-

Dilecte Fili, ſalutem & Apoſtolicam Benedictionem. De Congregationis Venerabilium Fratrum noſtrorum S. R. E. Cardinalium ſacris ritibus præpoſitæ conſilio & aſſenſu, ut Servus Dei Camillus de Lellis Fundator Clericorum Regularium Miniſtrantium Infirmis in poſterum Beati nomine nuncupetur, ejuſque corpus & Reliquiæ venerationi Fidelium (non tamen in Proceſſionibus circumferendæ) exponantur, & alias prout in aliis noſtris in ſimili forma Brevis litteris deſuper expediendis uberius continebitur, quamprimum auctoritate Apoſtolica indulgere intendentes, ac cupientes, ut ejuſdem Servi Dei corpus ex tumulo in eccleſia ſub invocatione S. Mariæ Magdalenæ de Urbe ejuſdem Congregationis Miniſtrantium Infirmis ſito, in quo conditum reperitur, elevatum in decentiorem nobilioremque locum transferatur ac collocetur, ad quem accedentes Chriſtifideles venerentur; necnon ut ea omnia quæ in hujuſmodi elevationibus ſervari ſolent, exacte ſerventur: Tibi, qui Promotoris Fidei munus, quod Nos, dum in minoribus eſſemus, præſtitimus, tanta cum ſapientia, integritate, pietate, zelo, ac ſedulitate obire pergis, per præſentes committimus & mandamus, ut te ipſum ad locum, in quo poſitum eſt ejuſdem Servi Dei Corpus, conferas, & clauſis januis, & quibuſcumque aliis (præter publicum Notarium Acta omnia per te conficienda rogaturum, necnon dilectos Filios modernos Præpoſitum Generalem, Procuratorem Generalem, ac Aſſiſtentes, & Poſtulatorem cauſæ dicti Servi Dei in eadem Congregatione ſacrorum rituum, atque eos miniſtros, ſeu foſſores, quos ad hujuſmodi miniſterium & opus neceſſarios eſſe duxeris, tantum, nec omnino alios) ſub excommunicationis latæ ſententiæ pœna ipſo facto abſque alia declaratione incurrenda, a qua nemo, niſi a Nobis, ſeu Romano Pontifice pro tempore exiſtente abſolutionis beneficium, præterquam in mortis articulo conſtitutus, obtinere queat, & ipſo facto ab omnibus cujuſcumque ſtatus, dignitatis, conditionis, auctoritatis, præeminentiæ, etiam ſanctæ Romanæ Eccleſiæ prædictæ Cardinalibus, ſtatim incurrenda, aliiſque ad noſtrum arbitrium imponendis pœnis & cenſuris, penitus excluſis, tumulum, in quo Corpus dicti Servi Dei jacet, per antedictos miniſtros effodi, arcamque ſeu loculum, in quo conditur, reſerari facias, necnon omnia & ſingula accuratiſſime inſpicias, quæ ad authenticitatem ejuſdem corporis firmandam appoſita fuiſſe, memoriæ traditum eſt, ac præſertim ſigna, aliaque hujuſmodi recognoſcas, ceteraque ſcruteris, quæ pro tua hac in re ſingulari peritia duxeris notanda. Præterea tibi committimus & mandamus, ut ſingulis antedictis, quos ſolos tecum dumtaxat, ut præmittitur, intereſſe ſtatuimus, ſub ſuſpenſionis, Interdicti, & excommunicationis latæ ſententiæ, aliiſque pœnis & cenſuris, Nobis, ut præfertur, reſervatis denunties, & inhibeas, ne quilibet eorum Nobis inſciis & inconſultis, quidpiam, vel minimam Corporis partem dicti Servi Dei auferre, detrahere, ac ſecum aſportare audeant. Poſtquam vero hæc omnia præſtiteris, idem Corpus in aliqua arca ſeu loculo recondas, tuo in cera hiſpanica ſigno munias, & in aliquo decentiori loco diligentiſſime ac tutiſſime cuſtodiendum cures, donec opportuno tempore debitis cum honore & cautelis in eo loco, in quo in futurum ſervandum colendumque erit, collocetur. Eapropter tibi omnes & ſingulas ſuper negotio hujuſmodi, ea, qua decet

cet

Digitized by Google

cet, & opus eſt, fide ac diligentia perficiendo, neceſſarias & opportunas facultates auctoritate Apoſtolica tenore præſentium tribuimus & impertimur: Non obſtantibus Conſtitutionibus & ordinationibus Apoſtolicis, ceteriſque contrariis quibuſcumque. Datum Romæ apud S. Mariam Majorem ſub anulo Piſcatoris die 5. Martii 1742. Pontificatus noſtri anno ſecundo.

C A P U T XXIII.

De modo, quo fieri debent Sanctorum Corporum Translationes.

1 Poſtquam viſum eſt, qua auctoritate, & quibus de cauſis fieri debeant translationes corporum Sanctorum, reliquum eſt, ut modum cognoſcamus, quo dictæ translationes fieri debent; qua in re advertendum eſt, hic agi de modo, quo fieri debent translationes corporum Sanctorum ſeu Reliquiarum eorumdem, non autem corporum autem Reliquiarum Servorum Dei, & Beatorum; cum de his actum ſit in capite præcedenti. In claſse prima epiſtolarum S. Ambroſii, *epiſtola* videlicet 22. *tom.*2. *col.* 875. commemoratur translatio corporum SS. Gervaſii & Protaſii Martyrum, quorum corpora inventa ſunt a S. Ambroſio ante cancellum baſilicæ SS. Felicis atque Naboris: *Invenimus miræ magnitudinis Viros duos, ut priſca ætas ferebat, oſſa omnia integra, ſanguinis plurimum. Ingens concurſus populi per totum illud biduum. Quid multa? Condivimus integra ad ordinem. Tranſtulimus veſpere jam incumbente ad baſilicam Fauſtæ. Ibi vigiliæ tota nocte, manus impoſitio. Sequenti die tranſtulimus ea in baſilicam, quam appellant Ambroſianam. Dum transferimus, cæcus ſanatus eſt. Talis mihi ad populum fuit concio.* Et huc reſpexerunt Centuriatores Magdeburgenſes hæretica impietate celebres, qui *centur.* 4. *col.* 457. ſcripſerunt: *Primum inventæ ſeu ſtudio, ſeu caſu, Sancti alicujus Reliquiæ populo monſtrabantur..... deinde ordine componebantur, & transferebantur ad aliquod templum, ubi vigiliæ ſequebantur tota nocte. Habebatur concio de vita iſtius Martyris: fiebant & miracula, ſi Ambroſio credimus. Ægri enim &c.*

2 In Martyrologio Romano *die* 27. *Januarii* fit commemoratio translationis corporis S. Joannis Chryſoſtomi ad civitatem Conſtantinopolitanam. In Menæis *die* 27. *Septembris* longum extat Officium de *reportatione* Reliquiarum prædicti S. Doctoris; & de illius Reliquiarum *reportatione* extat etiam Synaxarium, in quo narratur hiſtoria translationis, & affertur etiam epiſtola Theodoſii Imperatoris, quam ad eum jam mortuum ſcripſiſse ferunt, cum ejus corpus loco moveri nequiret. Translatio deſcribitur a Coſma Veſtiario, qui præter epiſtolam Theodoſii affert etiam orationem Sancti Procli. Menart *in vita S. Joannis Chryſoſtomi* aſserit, Coſmæ opuſculum non adhuc in lucem editum fuiſse; ſed illud extare in bibliotheca Vallicellana teſtatur Cardinalis Baronius. Inter antiquiores de hac trans-

translatione loquentes legi poſſunt Socrates *lib. 7. cap.* 44. Theodoretus *lib. 5. cap 36.* Theodorus Lector *in collectan. lib. 2. circa finem*, Nicephorus Calliſtus *hiſtor. Eccleſ. lib.* 14. *cap* 36. & 43. & ex recentioribus Cardinalis Baronius *ad A.* 438. *num.* 1. Baillet *in vitis Sanctor.ad diem* 27. *Januarii*. Apud Boſium *de Paſſione S. Cæciliæ* extant litteræ S. Paſchalis Papæ I. de inventione corporis ejuſdem Sanctæ, in quibus legitur, propriis ipſius manibus venerabile corpus fuiſse pertractatum inter collegas Epiſcopos. In bulla dedicationis eccleſiæ S. Remigii, & translationis corporis ejuſdem, factæ a S. Leone Papa IX. apud Baronium *tom.* 11. *pag.* 818. habetur, pretioſiſſimum corpus ſanctiſſimi Viri ab eo propriis manibus translatum fuiſse in locum ei præparatum. In bibliotheca Vaticana reperitur codex de translatione S. Quirini Epiſcopi & Martyris, quem publici juris fecerunt Bollandiani *tom.* 1. *Junii pag.* 383. & in eo ritus deſcribitur translationis factæ tempore Innocentii II. ad eccleſiam S. Mariæ Transtiberim; & dicitur, Clericos hujus eccleſiæ cum magna reverentia corpus ad eam detuliſse cum hymnis & orationibus, & in majori altari ejuſdem eccleſiæ recondidiſse. Qui plura exempla legere cupit, in manus ſumat Officia propria baſilicarum Lateranenſis, & Vaticanæ, in quibus paſſim occurrunt ſolemnes translationes ad dictas eccleſias factæ ſanctorum corporum Martyrum aut Confeſsorum.

3 Ut deſcendamus ad recentiores translationes Romæ potiſſimum magna cum ſolemnitate peractas, primo loco ſe offert translatio Capitis S. Andreæ Apoſtoli. Expugnata a Turcis Conſtantinopoli, & Conſtantino ultimo Imperatore occiſo, Demetrius ejuſdem frater, & Peloponneſi Deſpotes, cum apud ſe haberet Caput Andreæ Apoſtoli, Romam transferri curavit, ut tutiori loco, & majori cultu haberetur. Pius Papa II. cum ſacro Cardinalium Collegio & populo ſanctiſſimum Caput honorificentiſſime excepit ad pontem Milvium, propriis manibus a Cardinale Beſſarione ſuſcepit, lacrymis & pia oratione proſecutus eſt, ſacrumque depoſitum in ſacram ædem tulit S. Mariæ de Populo, ut ea nocte ibidem quieſceret. Poſtera deinde die, inſtituta Supplicatione, ab eodem Pio ſacrum Caput in baſilicam Principis Apoſtolorum delatum eſt, & in ſacello ad hunc finem ornato & compoſito reconditum fuit. Adfuerunt Cardinales Albis veſtiti, & palmas in manibus geſtantes, Epiſcopis & Præſulibus cum reliquo Clero hymnos & preces concinentibus, & tanta Fidelium frequentia, ut triginta facularum millia arſiſse compertum fuerit; uti legitur in Auctore commentariorum Pii II.

4 Succedit translatio Ferri, quo latus Chriſti perfoſsum eſt, quodque a Bajazet Turcarum Tyranno dono datum eſt ſummo Pontifici Innocentio VIII. Ejus itaque hiſtoria hæc eſt. Die 1. Maji A. 1492. cum ad civitatem Anconitanam perveniſset Legatus Turcarum Tyranni, qui ſacrum Ferrum deferebat dono dandum ſummo Pontifici, duo Legati a ſummo Pontifice electi, Archiepiſcopus videlicet Arelatenſis, & Epi-
ſcopus

ſcopus Fulginas, ad eamdem civitatem devenerunt, & ſacram Reliquiam recognoverunt. Ea poſtmodum *proceſſionaliter* per civitatem delata eſt ab Archiepiſcopo Arelatenſi, *Antianis* civitatis *Baldachinum* deferentibus, & comitante Epiſcopo Foroſempronienſi, Marchiæ Gubernatore, univerſo Clero & populo, necnon magna multitudine exterorum, qui convenerant, ut ſacrum Ferrum venerarentur, & lucrifacerent Indulgentiam a ſummo Pontifice præſentibus conceſſam; ut non modo legitur *in hiſtoriis civitatis Anconitanæ* editis a Canonico Saraceno, ſed etiam *in chronicis mſſ.* Auguſtini Lincii, & Landi Ferretti; quin & Marcus Vigerius Epiſcopus Senogallienſis, deinde ad Cardinalitiam dignitatem evectus, qui Anconam tunc venit, opuſculum edidit *de lancea, & veſte Chriſti*.

5 Debita hinc cum reverentia Reliquia per iter delata eſt: cumque ad civitatem Narnienſem deveniſſet, duo Cardinales Legati eam reverenter exceperunt, Cardinalis videlicet S. Petri ad Vincula, & Cardinalis Ulyſſiponenſis. Cum nuntium advenit, eos Romam appropinquare, obviam proceſſit extra portam Flaminiam ſummus Pontifex, præcedentibus Officialibus, Cardinalibus, & Præſulibus more ſolito: tum, Reliquia a Cardinalibus Legatis ſummo Pontifici brevibus verbis ad hoc convenienter compoſitis oblata, ipſe, depoſita Mitra, brevibus verbis reſponſum dedit, manibuſque tabernaculum cum Ferro poſt oſcula recepit, deinde, impoſita ſibi Mitra, eam *proceſſionaliter* detulit, uti legitur in diariis Burchardi *pag.* 1092. Proceſſio ab eccleſia S. Mariæ de Populo incepit, & progreſſa eſt uſque ad baſilicam S. Petri die ultima Maji 1492. teſte Stephano Infeſſura Scriba Senatus & Populi Romani in diario edito a Georgio Echardo *in corpore hiſtorico medii ævi pag.* 105. quæ pariter narrantur apud Raynaldum *ad A.* 1492. *num.* 15. Erat item eo animo Innocentius, ut magnificentiſſimum ſacellum conſtrueret in baſilica Vaticana, in quo ſacra Reliquia debito cum honore aſſervaretur: interim autem dum hæc meditabatur, voluit, ut ſacrum Ferrum in ſuo cubiculo deponeretur; cumque paucos poſt dies mortali morbo correptus ſe proximum morti videret, juxta morem tunc temporis receptum advocavit Cardinales, eoſque hortatus ad feſtinam digni Succeſsoris electionem, ſacrum eis Ferrum tradidit deferendum in baſilicam Vaticanam, & Laurentio Cardinali nepoti mandavit, ut ædificaret & copioſe dotaret ſacellum ad tantum theſaurum excipiendum. Cardinales demum die 16. Julii ejuſdem anni 1492. Reliquiam detulerunt ad S. Petri baſilicam, eamque collocarunt in loco, ubi incluſum eſt Sudarium Domini noſtri Jeſu Chriſti, uti colligitur ex hiſtoria Jacobi Boſii *de triumphanti Cruce*, & ex opuſculo *de ſacroſancto Veronicæ Sudario, & Lancea, quæ Salvatoris noſtri latus aperuit*, compoſito a Jacobo Grimaldo Bononienſi Clerico Beneficiario baſilicæ Vaticanæ & in ejuſdem baſilicæ archivo aſſervato *fol.* 190. *a tergo, & ſeqq.* Sciendum eſt enim, in eadem Vaticana baſilica conſervari ſacram Chriſti Imaginem Sudario impreſſam, cujus meminerunt Petrus Mallius *in hiſt.*

ſacr.

ſacr. & Maphejus Vegius *de reb. antiq. baſil. S. Petri*, editi a Bollandianis *tom. 7. Junii*, & Petrus Diaconus Monachus Caſſinenſis in libro *de Locis ſanctis*; & ex Anaſtaſio, ſeu quovis alio Auctore, qui *Romanorum Pontificum hiſtoriam* compoſuit, habetur, Joannem VII. primo ſui Pontificatus anno, hoc eſt A. 705. conſtrui curaſſe in baſilica Vaticana *Oratorium* cum Ciborio ad continendum dictum ſacroſanctum Sudarium; cujus *Oratorii* rudera reperta fuerunt A. 1606. in nova conſtructione baſilicæ ſub Paulo V. juxta ea quæ refert Jacobus Grimaldus teſtis oculatus in ſuo opuſculo ſupra citato *de ſacroſancto Sudario*.

6 Tertia ſolemnis translatio eſt Corporis S. Gregorii Nazianzeni ab eccleſia Sanctimonialium Campi Martii ad baſilicam Vaticanam tempore Gregorii XIII. quæ fuſe exponitur in diariis Franciſci Mucantii Cæremoniarum Magiſtri, & de qua in Martyrologio Romano *ad diem 11. Junii*, ubi legitur: *Romæ translatio Sancti Gregorii Nazianzeni, cujus ſacrum corpus Conſtantinopoli ad Urbem antea delatum, atque in eccleſia Dei Genitricis ad Campum Martium diu aſſervatum, Gregorius XIII. Pontifex maximus in Capellam a ſe in baſilica S. Petri magnificentiſſime exornatam ſumma celebritate tranſtulit*.

7 Ad quartam procedimus translationem, Corporis videlicet S. Leonis Magni. Corpus S. Leonis M. traditum ſepulturæ in baſilica Vaticana, teſte Anaſtaſio in ejus *vita*, a Sergio Papa I. in nobiliorem *tumbam* translatum fuit, ut *in vita dicti Sergii I.* allegatus teſtatur Anaſtaſius. Paſchalis deinde II. corpora SS. Leonum I. II. III. & IV. *in Oratorio* S. Leonis IV. recondidit, uti referunt Canonicus Romanus *in deſcriptione baſilicæ Vaticanæ*, Maffejus Vegius in ſuo tractatu *de præſtantia Baſilicæ Vaticanæ*, & Panvinius *de ſeptem Urbis eccleſiis pag. 41.* Diruto autem *Oratorio*, ſive *Capella* S. Leonis IV. occaſione novæ fabricæ temporibus ſummi Pontificis Pauli V. cum in eodem reperta fuiſſent corpora dictorum quatuor Sanctorum Leonum, fuerunt recondita ſub altari S. Mariæ de Columna; ſicuti tradunt Paulus Aringhius in ſua *Roma ſubterranea lib. 2. cap. 8. pag. 247. & ſeqq.*, & Paulus de Angelis *in addit. ad Canonicum Romanum de baſilica Vaticana pag. 161.* atque ut plenius deſumitur ex publico Inſtrumento, quod aſſervatur in dictæ baſilicæ archivo. Cumque ſubinde Innocentius Papa X. ad recolendam S. Leonis Magni memoriam nobiliſſimum in eccleſia S. Petri ſacellum exſtruxerit, ut ſub ejus ara reponeret illius corpus, teſte Paulo Aringhio *loc. cit.* nec tamen tranſtulerit, vel quia morte præventus, vel quia aliis curis diſtentus eſt, tandem Clemens XI. pro ſua erga Sanctum Anteceſſorem devotione operæ pretium eſſe cenſuit, ſacrum corpus transferre a *Capella* S. Mariæ de Columna ad *Capellam* in honorem S. Leonis M. ab Innocentio X. (uti diximus) exſtructam.

8 Quocirca die 20. Maji A. 1713. ut ſecreto recognoſceretur, an corpus S. Leonis M. exiſtens in altari B. Mariæ de Columna eo ſtatu eſſet, ut facile amoveri poſſet, Hannibal Cardinalis Albanus baſilicæ Archipre-

ſbyter circa primam noctis horam una cum Cardinali Ferdinando Nuptio tunc Archiepiſcopo Nicæno, & Bartholomæo Maffejo S. R. E. Cardinali, meque pariter ejuſdem baſilicæ tunc Canonicis acceſſit ad altare Beatæ Mariæ, amotiſque tabulis marmoreis, quibus menſa altaris ſuperius tegebatur, reperta fuerunt in quadam lignea capſa oſſa & cineres SS. Leonum II. III. IV. & in capſa lignea inferiori intra aliam plumbeam incluſa inventum eſt corpus S. Leonis M. Papæ I. ab aliis ſejunctum & ſeparatum, & præter plumbeas inſcriptiones appoſitas tempore translationis factæ ſub Paulo V. ibi quoque repertas, ſtatus rerum diligentiſſime collatus fuit cum ipſo Inſtrumento Translationis, quod ego uti tunc Canonicus Archiviſta baſilicæ, forma authentica exhibui, omniaque ſubinde in priſtinum ſtatum reducta ſunt, appoſitis ubique ſigillis ejuſdem Cardinalis Archipresbyteri.

9 Poſt unius fere anni ſpatium, hoc eſt, die 24. Martii A. 1714. idem Cardinalis Albanus una cum Capitulo iterum acceſſit ad altare S. Mariæ de Columna, ibique præmiſſis ſolitis precibus juxta Rituale Romanum, a Joanne Franciſco de Nicolais Archiepiſcopo Myrenſi & baſilicæ Vicario Pontificalibus veſtibus induto amota fuit tabula marmorea altaris, & integra reperta ſunt ſigilla ejuſdem Cardinalis, & omnia pariter inventa ſunt eiſdem modo & forma, quibus deſcripta fuerunt in præcedenti actu recognitionis: completaque extractione & collocatione tum ſacrorum oſſium & cinerum SS. Leonis II. III. & IV. in una capſa, tum capſæ, in qua reconditum erat corpus S. Leonis M., quod ab omnibus, qui aderant, viſum eſt, in alia capſa, quæ munitæ fuerunt ſigillis Eminentiſſimi Archipresbyteri, cui etiam claves capſarum traditæ ſunt, Canonici & reliqui ex Clero bini incedentes una cum prædicto Cardinali, hymnoſque & Pſalmos canentes ambas capſas *proceſſionaliter* detulerunt a dicto altari B. Mariæ de Columna ad ſacellum S. Nicolao Barienſi dicatum, in latere ſitum altaris ſanctiſſimi Crucifixi, quod ferreis cancellis clauſum & clavibus fuit obſeratum.

10 Cum autem die 2. Aprilis ejuſdem anni, duodecim S. R. E. Cardinales Veſpertino Officio in baſilica Vaticana interfuiſſent, & S. Leonis M. corpus aſpicere, idque & alia *SS.* Leonum corpora venerari exoptaſſent, Cardinalis Archipresbyter illos in ſacello S. Nicolai excepit, factaque per Notarium & teſtes ſolemni recognitione ſigillorum, capſa, in qua reconditum erat corpus S. Leonis M., aperta fuit, poſtea, expletis tum oratione tum diligenti corporis inſpectione, eadem iterata ſigillorum impreſſione, clauſa fuit, & claves iterum Cardinali ipſi Archipresbytero traditæ ſunt. Paucos etiam poſt dies, die videlicet 11. Aprilis ejuſdem anni, quæ eſt S. Leoni M. dicata, Clemens Papa XI. e palatio Apoſtolico Vaticano ad ſacroſanctam baſilicam Principis Apoſtolorum mane deſcendit; cumque ſe contuliſſet ad *Capellam* S. Nicolai Barienſis, ad quam videlicet translatum fuerat corpus S. Leonis M. una cum cor-

corporibus SS. Leonum II. III. & IV. comitantibus nonnullis Cardinalibus, in genua provolutus oravit, ſeque Sanctorum horum interceſſioni ferventiſſime commendavit; tum, aperta denuo præviis opportunis diligentiis capſa, ipſe non ſine lacrymarum effluvio aſpexit corpus Leonis M.; & cum inter ceteros adeſset Michael Angelus Pauli Medicus Phyſicus, ſtatum corporis ejuſque formam accurate deſcripſit, & Notario tradidit, poſt quæ obſerata rurſus fuit capſa, claveſque Eminentiſſimo Archipresbytero de more traditæ ſunt, qui propriis iterum ſigillis illam obſignavit.

11 Corpora vero ipſa SS. Leonum I. II.III.& IV. non fuerunt amota a ſacello S. Nicolai Barenſis, niſi anno ſequenti, videlicet 1715. cumque ad notitiam tum Cardinalis Archipresbyteri, tum Canonicorum perveniſset, Sanctitatem Suam velle, ut translatio corporis S. Leonis M. fieret die 11. Aprilis modo dicti anni, quæ dies (ut diximus) huic Sancto eſt dicata, & ad loca conſueta Urbis affixæ jam eſsent quædam paginæ typis impreſsæ, quibus dicebatur, ſummum Pontificem plenariam indulgentiam & remiſſionem omnium peccatorum elargiri illis Chriſtifidelibus, qui vere ſua peccata deteſtati, eaque confeſſi, ſacraque Communione refecti ſolemni interveniſsent translationis Proceſſioni, aut baſilicam Vaticanam viſitaſſent a primis Veſperis uſque ad occaſum Solis dictæ diei 11. Aprilis orantes pro felici ſtatu ſanctæ matris Eccleſiæ, eamque commendantes interceſſioni S. Leonis M.: Cardinalis Archipresbyter una cum Vincentio Maria Urſino tunc Cardinali, deinde ad ſummum Pontificatum evecto, aſſumpto nomine Benedicti XIII., & nonnullis Canonicis ſacellum S. Nicolai ingreſſus eſt die 10. ejuſdem menſis Aprilis: tum, poſtquam omnes ſacra corpora venerati ſunt, vetus ipſa capſa cum S. Leonis M. corpore, ne id pateretur detrimentum aliquod, translata fuit a capſa, in qua fuerat repoſita die 24. Martii 1714. in aliam ligneam decentiſſime ornatam: deinde Capitulum & reliqui ex Clero bini incedentes, Pſalmoſque canentes cum Intortitiis accenſis eam detulerunt ad Capellam Chori: tandemque, apertis januis eccleſiæ, quæ etiam tum fuerant clauſæ, cantatum eſt ſolemniter Officium Veſpertinum, & magna tota die populi multitudo ad baſilicam venit Vaticanam, ut ſacrum corpus in Capella Chori (uti diximus) depoſitum veneraretur.

12 Toto hujus diei decurſu, necnon ſequenti nocte uſque ad mane diei ſequentis immo uſque ad horam, qua ſolemnis Miſſa a Vicario Capituli cantata eſt, alternis horis vigilarunt tum Cardinalis Archipresbyter, tum Canonici, tum reliqui de Clero baſilicæ, & coram ſancto corpore genu flexo ſupplices pro Eccleſia preces effuderunt. Dicta autem die 11. inter Miſſarum ſolemnia Nicolaus Fortiguerra Domeſticus Sanctitatis Suæ Præſul, & baſilicæ Canonicus, poſtea vero Secretarius ſacræ Congregationis de Propaganda Fide orationem habuit de ſacratiſſimi corporis translatione, quam Sanctitas Sua audivit e Muſicorum

Digitized by Google

ſuggeſtu decentiſſime de more ad id aptato: abſoluta autem tum oratione, tum Miſſa ſolemni, in Capellam Chori deſcendit, & poſtquam genu flexo coram ſacro corpore oraſſet, privatam Miſſam in altari Chori, in quo corpus ipſum poſitum erat, celebravit.

13 Geſta nempe hæc ſunt mane die 11. Aprilis: at, cum prima Veſperarum hujus diei hora jam in ſacrarium baſilicæ conveniſſent fere omnes S. R. E. Cardinales, & Curiæ Præſules, aliique Viri nobiles tum indigenæ, tum exteri, ſummus Pontifex iterum in baſilicam deſcendit, & ſolemni initium datum eſt Proceſſioni. Præibant Sodalitates Laicorum, ſanctiſſimi ſcilicet Sacramenti, quæ eſt inſtituta in baſilica Vaticana, & SS. Jacobi, atque Ægidii, quæ ſunt inſtitutæ in eccleſiis, quæ illi ſubſunt, & *Filiæ* dicuntur. Sodalitates ſequebatur Collegium Canonicorum, & Clerus. Capſa, in qua ſacrum corpus reconditum erat, per Sacerdotes ab altari amota, & ſuppoſitis haſtis ligneis ſerico villo indutis, elevata eſt; tum, ſuccumbentibus Stipendiariis Rev. Fabricæ, veſtibus Familiæ Pontificiæ decenter indutis, *proceſſionaliter* delata fuit, ſuſtinentibus quatuor extremitates dicti villi ſerici quatuor Archiepiſcopis baſilicæ Canonicis Pontificalibus veſtibus indutis, Ferdinando videlicet Nuptio Archiepiſcopo Nicæno, deinde S. R. E. Cardinali, Dominico Zauli Archiepiſcopo Theodoſiæ, Silvio de Cavaleriis Archiepiſcopo Athenarum, & Proſpero Mareſuſco Epiſcopo Cyrenenſi, deinde Cardinali. Capſam hanc, quæ laudibus & canticis deferebatur, ſummus ipſe Pontifex, ſummum Pontificem Cardinales, ſacrum autem Collegium Præſules Curiæ ſequebantur; & tum Pontifex tum ceteri omnes Intortitium in manibus habebant, Pſalmoſque canebant. Cumque ex omni tribu & lingua & populo homines & in eccleſia, & in atrio, & in magna eſſent platea, ut ſolemnem hanc viderent Proceſſionem, exiit iſta a dextero porticus latere, pervenitque uſque ad mediam plateam prope obeliſcum, tum per gradus ſacroſanctæ baſilicæ majorem januam ingreſſa perrexit uſque ad altare S. Leoni dicatum, & ſuper aram ibi opportune præparatam arca cum ſacro corpore poſita eſt, coram quo cum Papa iterum oraſſet, & preces alta voce recitaſſet, populo demum benedixit, aſtantibus tum Cardinalibus, tum Curiæ Præſulibus, Canoniciſque, & ceteris ex Clero, necnon magna populi multitudine.

14 Poſt hæc Papa cum ſacro Cardinalium Collegio receſſit: at coram Cardinali Archipresbytero, Collegio Canonicorum, Clero, & Ludovico Sergardo Rev. Fabricæ S. Petri OEconomo Generali & Secretario, capſa ſacri corporis cum iiſdem ſigillis, quibus fuerat obſignata, incluſa eſt in capſa plumbea intra aram altaris S. Leoni M. dicati, & in operculo plumbeo ſculpta fuit hæc Inſcriptio:

CORPUS S. LEONIS MAGNI
Authoritate CLEMENTIS XI. *Pontificis Max.*
& cura Annibalis S. R. E. Diac. Card. Albani

Ba-

Baſilicæ Principis Apoſtolorum Archipresb.
e proximo Sacello Deiparæ Virginis de Columna
in hanc aram ſolemni pompa translatum
ipſo anniverſariæ celebritatis S. Leonis die
III. *Id. April.* MDCC.XV.

Cumque nihil aliud ſupereſſet, quam ut alia corpora Sanctorum Leonum II. III. & IV. iterum reponerentur ſub altari Sanctæ Mariæ de Columna, id factum eſt *die* 28. *menſis Junii eodem anno* 1715: & *Proceſſio* quidem, cui interfuerunt Eminentiſſimus Archipresbyter, Canonici, aliique de Clero, initium duxit a Choro, in cujus *Capella* ſacrorum corporum capſa poſita fuerat cum translata fuit a ſacello Sancti Nicolai Barienſis, tum, incedendo circum interiorem eccleſiam, devenit ad altare Beatæ Mariæ de Columna, ubi capſa cum ſacris corporibus incluſa fuit in alia capſa plumbea, cujus operculo infixa eſt lamina, in qua ſculpta fuerunt hæc verba:

Translato Corpore S. LEONIS MAGNI III. *Id. April.* MDCC. XV.
in proximum Sacellum in honorem ejuſdem S. Pontificis excitatum
Corpora Sanctorum LEONUM II. III. *&* IV.
auctoritate CLEMENTIS XI. *Pont. Max.*
& cura Annibalis S. R. E. Card. Albani
Baſilicæ Principis Apoſtolorum Archipresb.
in hac eadem ara, ubi prius quieſcebant,
decentius recondita IIII. *Cal. Julii* MDCC.XV.

15 Hæc quoad translationes haſce ſolemnes in baſilica Vaticana peractas dicta ſufficiant. Solum addere placet, quod, cum in Congregationibus habitis coram Eminentiſſimo Archipresbytero una cum Pontificiis Magiſtris Cæremoniarum, ad hujus rei ordinem recte ſtatuendum, quæſtio excitata fuiſſet, an ſacra hæc corpora, cum *proceſſionaliter* deferebantur, deferenda eſſent ſub umbella, ſive *baldachino*, affirmans prævaluit opinio; corpuſque S. Leonis M. delatum eſt ſub *baldachino*, quod Cubicularii honoris Summi Pontificis geſtarunt: Corpora autem Sanctorum aliorum Leonum delata pariter fuerunt ſub *baldachino*, quod baſilicæ Canonici portarunt: & quidem merito; primo, quia in Cæremoniali Epiſcoporum *cap.* 14. legitur, umbraculum, ſeu *baldachinum* geſtari ſuper res ſacras in Proceſſionibus; ſecundo, quia in translatione corporis S. Gregorii Nazianzeni ab eccleſia S. Mariæ in Campo Martio ad baſilicam Vaticanam teſtatur Franciſcus Mucantius Cæremoniarum Magiſter in ſuis diariis manuſcriptis *tom.* 2. *A.* 1580. *baldachinum*, ſub quo ſacrum corpus deferebatur, ſuſtentatum fuiſſe a Senatore, Conſervatoribus Urbis, & Capitibus Regionum, ceteriſque Magiſtratibus; tertio, quia S. Carolus Borromæus recenſens modum, quo ſacræ Reliquiæ deferendæ ſunt, ſtatuit in IV. provinciali ſynodo Mediolanenſi *tit.* 2. *de ſacris Reliquiis, & Imaginibus*, in translatione Reliquiarum umbellam adhibendam

dam

dam eſſe ; quarto, quia morem hunc in re, de qua nunc agimus, Auctores de ipſa materia tractantes approbarunt, Caſtaldus *in praxi cæremoniar. lib.2. ſect.* 10. *cap.* 4. §.21. Bauldry *in manual. ſacrar. cæremon. part.* 4. *cap.* 15. §. 20. Bralion. *in cæremoniali part.* 3. *cap.* 20. *n.* 2. & noviſſime Abbas Trombelli *de cultu Sanctorum tom.* 2. *part.* 1. *diſſert.* 8. *cap.* 17. *num.* 3. *&* 4.

16 Diximus, in translatione corporis S. Leonis M. appoſita fuiſſe, & ſæpius propter iteratam capſæ apertionem renovata ſigilla. Id ſcilicet in uſu potiſſimum eſt, ne de ſacri corporis identitate aliquando dubitari contingat, ut ex ſequentibus Alexandri Papæ VII. Apoſtolicis litteris deſumi poteſt, in quibus inſuper modus, quo ſigilla apponuntur, luculenter exprimitur.

ALEXANDER PAPA VII.

AD perpetuam &c. Injuncti nobis cælitus Paſtoralis officii ſolicitudo Nos admonet, ut conſervationi ſacrarum Reliquiarum, ne qua progreſſu temporis de illis ambigendi naſcatur occaſio, quantum cum Domino poſſumus, providere ſtudeamus. Cum itaque, ſicut accepimus, dilecta in Chriſto Filia nobilis mulier Chriſtina Duciſſa Sabaudiæ pro inſigni ſua erga Beatum Franciſcum de Sales Epiſcopum olim Genevenſem pietate, arculam argenteam elegantiſſimi ornatiſſimique operis, in qua venerabile Corpus ejuſdem Beati Viri, quod in eccleſia primi monaſterii Monialium Ordinis Viſitationis Beatæ Mariæ Virginis oppidi Aneſii Geneven. diœceſis quieſcit, majori decore condatur, fabrefieri curaverit; Nos ejuſdem Chriſtinæ Duciſſæ pietatem & devotionem plurimum in Domino commendantes, ac præfati ſacri Corporis conſervationi, quantum Nobis ex alto conceditur, proſpicere cupientes, authoritate Apoſtolica tenore præſentium mandamus, ut poſtquam idem venerabile Corpus Beati Franciſci Saleſii in arcula jam dicta conditum fuerit, coram venerabili Fratre Epiſcopo Geneven. Loci Ordinario, vel dilectis Filiis ejus Generalibus Vicariis, eadem arcula clavi, vel alio quovis tutiori modo claudatur, ſigilloque Epiſcopali, necnon dicti Ordinis Viſitationis Beatæ Mariæ Virginis, & publici alicujus Apoſtolica authoritate Notarii muniatur, qui Notarius teſtes adhibeat, ac ſuper clauſura & munitione prædictis publicum documentum conficiat, ne ullo umquam tempore de ejuſdem venerabilis Corporis identitate hæſitatio vel minima inſurgat: in poſterum vero eadem arcula numquam aperiatur, niſi de ſpeciali Apoſtolicæ Sedis licentia perpetuoque in ipſa eccleſia primi monaſterii Ordinis Viſitationis Beatæ Mariæ Aneſien. aſſervetur. Antequam tamen prædicta impleantur, ex ſacris oſſibus inſigne aliquod cum aliis minoribus extrahatur, quæ una cum authentico identitatis documento ſub ſigillis ad Nos per dilectas in Chriſto Filias Franciſcam Magdalenam Changii Superioriſſam, & Moniales dicti monaſterii, ſaltem intra bimeſtre, tranſmittantur. Nemini autem liceat nedum oſſium, ſed vel ſacrorum cinerum partem vel minimam ſumere & retinere ſub excommunicationis pœna ipſo facto incurrenda, cujus abſo-

abſolutio ad Romanum duntaxat Pontificem, præterquam in mortis articulo, pertineat, quavis generali alias tradita; vel in poſterum tribuenda facultate minime ſuffragante. Decernentes, eaſdem præſentes litteras ſemper firmas validas, & efficaces exiſtere & fore, ſuoſque plenarios & integros effectus ſortiri & obtinere, ac ab illis, ad quos ſpectat & pro tempore ſpectabit, inviolabiliter obſervari, ſicque in præmiſſis, per quoſcumque Judices ordinarios, & delegatos, etiam Auditores, ac ſanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinales, etiam de latere Legatos, & Apoſtolicæ Sedis Nuntios judicari & definiri debere &c. Non obſtantibus Conſtitutionibus & ordinationibus Apoſtolicis, ac, quatenus opus ſit, prædictorum Ordinis, Monaſterii, & Eccleſiæ, etiam juramento &c. Statutis, & conſuetudinibus privilegiis innovatis, quibus omnibus & ſingulis, illorum tenores &c. derogamus ceteriſque contrariis quibuſcumque. Volumus autem, ut præſentium litterarum exemplum in aliquo conſpicuo dictæ eccleſiæ loco, ubi ab omnibus cerni poſſit, continuo affixum remaneat. Datum Romæ apud Sanctam Mariam Majorem &c. die 14. Julii 1662.

17 Translatio Corporis S. Leonis ab uno ad aliud altare in baſilica S. Petri veſpere facta eſt. Si quis autem ritum translationis, quæ mane fiat, ſummo Pontifice Miſſam celebrante, noſſe velit, conſulere poterit *hiſtoriam Paſſionis S. Cæciliæ Virginis, Valeriani, Tiburtii, & Maximi Martyrum, necnon Urbani, & Lucii Pontificum, & Martyrum vitas*, collectore Antonio Boſio, ad cujus Operis calcem accedit *Relatio nova Inventionis & Repoſitionis eorumdem ſanctorum Corporum ſub Clemente Papa VIII.* Item, ſi quis ritum & modum translationis ſanctorum Corporum ab una ad aliam eccleſiam abſque Romani Pontificis præſentia ſcire cupiat, legere poterit *Relationem translationis Corporum Sanctorum Martyrum Proti & Hyacinthi tempore Pontificatus ejuſdem Clementis VIII. ab eccleſia Salvatoris prope Pontem Sanctæ Mariæ ad eccleſiam Sancti Joannis nationis Florentinæ typis Romanis* editam a Chriſtophoro Caſtelletto A. 1592. & iterum editam ab Ignatio Urſolino typis Romanis A. 1701. *in hiſtoria vitæ & martyrii Sanctæ Eugeniæ, Sanctorumque Proti & Hyacinthi ejus Familiarum pag. 37. & ſeqq.*

18 Inter Acta Eccleſiæ Mediolanenſis & ſignanter in Concilio provinciali quarto *par. 1. pag. 93.* deſcribitur ſolemnis & religioſus cultus, quo fieri debet translatio corporum & Reliquiarum Sanctorum. In libro quoque Cardinalis Gabrielis Palæoti *de Bononienſis Eccleſiæ adminiſtratione part. 4.* videri poteſt, quomodo ampliſſimus ille vir, & ſacrorum rituum peritiſſimus tranſtulerit corpora Sanctorum Vitalis & Agricolæ, & aliorum ſubinde Sanctorum, quorum ibi fit mentio.

CA-

Digitized by Google

C. A P U T XXIIII.

De Identitate ſanctorum Corporum , & Reliquiarum .

1 MAteria quoque identitatis ſanctorum corporum & Reliquiarum pertinet ad ſacrorum rituum Congregationem , quæ dicitur *ordinaria* .

2 Præmiſſo itaque non poſſe ad publicam exponi venerationem ſancta corpora , ſacraſque Reliquias , niſi de ipſarum conſtet identitate .

3 Sciendum eſt antiquitus identitatem probari conſueviſſe ignis experimento , ut habetur in Concilio Cæſarauguſtano ſecundo celebrato A. 592. & typis impreſſo *in tomo ſecundo Conciliorum Hiſpaniæ* Cardinalis de Aguirre *can. 2. Statuit ſancta Synodus , ut Reliquiæ , in quibuſcumque locis de Ariana hæreſi inventæ fuerint , prolatæ a Sacerdotibus , in quorum eccleſiis reperiuntur , Pontificibus præſentatæ igne probentur . Quod ſi a quibuslibet occultatæ fuerint , & detegantur , a ſacroſancto Catholicæ Eccleſiæ cœtu ſegregentur .*

4 In Vita quoque Sancti Meinwerci Epiſcopi Paderbonenſis *in Actis SS. Ord. Bened. part. 1. ſæc. 6. pag.* 390. ubi agitur de monaſterio ab ipſo conſtructo , & de miſſo ad eumdem a Wolfgango Aquilejenſi Patriarcha Corpore S. Felicis cum duobus Palliis, ſic legitur : *Experiri volens* , (ſcilicet Epiſcopus Paderbonenſis) *ſalutis ipſius auxilio , ſi ſibi , ſuoque ſuccurrere poſſet populo , rogum maximum in medio Clauſtri , ſub dio fieri præcepit , in quem cum tertio corpus miſiſſet , totieſque in favillam redactus ignis extinctus fuiſſet , cum maxima omnium exultatione & laudum jubilatione corpus manibus propriis excipiens ſuper principale altare detulit , & omnium venerationi ſolemnem Sanctum illum deinceps haberi inſtituit* . Rurſus apud Leonem Marſicanum *lib. 2. cap.* 33. *Chronic. Caſinen.* hæc habentur : *Monachi quidam ab Hieroſolymis venientes particulam lintei , cum quo pedes Diſcipulorum Salvator exterſit , ſecum detulerunt , & ob reverentiam ſancti hujus loci devotiſſime hic obtulerunt . Sed cum a plurimis ſuper hoc nulla fides adhiberetur , illi de fide fidentes , protinus prædictam particulam in accenſi thuribuli igne deſuper poſuerunt . Quare mox quidem in ignis colorem converſa , poſt paululum vero , amotis carbonibus , ad priſtinam ſpeciem mirabiliter eſt reverſa* . Poſt quæ ſubjicit, donum illud fuiſſe collocatum in loculo mirifico , argento & auro gemmiſque Anglico opere ſubtiliter ac pulcherrime decorato.

5 Simile illud eſt , quod legitur de Lancea Domini noſtri inventa in eccleſia Sancti Petri Antiochiæ A. 1099. Quotquot de ſacris Bellis , quæ *Cruciatæ* dicuntur , ſcripſerunt, quique collecti habentur in Opere , cui titulus , *Geſta Dei per Francos* , referunt , cuidam Clerico Gallo nomine Petro , tempore quo Chriſtiani Antiochiam obſidebant , a S. Andrea fuiſſe revelatum locum , quamdam videlicet columnam eccleſiæ S. Petri, ſub quo Lancea , quæ Chriſti Domini noſtri latus aperuit , erat ſepulta ; repeti-

petitaque eadem Petro Clerico viſione, poſtquam Chriſtianorum armis Antiochia ſubacta eſt, conſentientibus Epiſcopo Podienſi, & Comite Toloſæ, locum indicatum fuiſſe excavatum, & in eo Lanceam repertam, teſte Raymundo de Agiles *in hiſtoria Hieroſol. tom. 1. pag. 150. & ſeqq.* qui etiam refert, ſe interfuiſſe tum excavationi loci, tum inventioni Lanceæ: cum quo pariter concordant ceteri eruditæ cumulati a Patre Honorato de Sancta Maria *in animadverſ. ſuper regul. & uſ. Critic. lib. 5. diſſert. 5. art. 4. §. 1. & plurib. ſeqq.*

6 Quæſtio autem exorta eſt, utrum Lancea reperta eſſet illa, quæ latus Chriſti aperuit, an alia eo in loco fraude Petri repoſita. Quocirca ad amputandam quamcumque controverſiam, indicto triduano jejunio, ſtatutum eſt, ut Petrus per ignem tranſiret: cumque paucos poſt dies Petrus, qui per ignem tranſierat, hac vita deceſſiſſet, contentio non ſublata, nec minuta eſt, ſed magis excrevit. Albertus Aquenſis *hiſtor. Hieroſol. lib. 5. cap. 32. pag. 268. tom. 1. citati Operis*, quod inſcribitur, *Geſta Dei per Francos*, ſic loquitur: *Facta eſt contentio, & quæſtio de Lancea Dominica utrum ea fuerit, qua latus Domini apertum eſt, an non; nam plures dubitabant, & ſchiſma erat in eis. Quare author & proditor ejuſdem inventionis per ignem tranſiens, ut ajunt, illæſus abivit; quem ipſe Raymundus Comes de Provincia, & Raymundus Pelleiz a manibus & preſſura invidorum abduxerunt &c. Poſthac a quibuſdam relatum eſt, eumdem Clericum* (Petrum) *hac examinis exuſtione adeo fuiſſe aggravatum, ut in brevi mortuus & ſepultus fuerit: unde minus in veneratione a Fidelibus Lancea cœpit haberi, credentibus, magis avaritia & induſtria Raymundi, quam aliqua Deitatis veritate omnia fieri.* Concordat Fulcherius Carnotenſis, qui tunc in Oriente degebat, in ſuo libro, *Geſta peregr. Franc tom. 1. pag. 394.* atque Auctor Operis, cui titulus, *Geſta Francorum expugnantium Hieruſalem, tom. 1. pag. 571.* & demum Guillelmus Tyrius *in hiſtoria belli ſacri lib. 7. cap. 18.* ita ſubjicit: *Verum hoc ejus factum, non ſolum non amputavit quæſtionem, ſed majorem ſuſcitavit; nam infra paucos dies* (Petrus) *vita deceſſit. Cujus accelerati obitus occaſione, cum homo ſanus & vitalis prius videretur, quidam aſſerebant tentatum incendium, dicentes, quod in eo tamquam fraudis patronus, mortis cauſam collegiſſet. Alii vero dicebant, quod ab incendio ſanus evaſerat & incolumis, ſed egreſſum ab igne turba cauſa devotionis irruentes oppreſſerant eatenus, ut vitæ finem adminiſtrarent. Sicque res, quæ in dubium venerat, nullam recipiens deciſionem majus induxit ambiguum.*

7 Pluribus denique antiquum quem diximus morem Reliquias probandi per ignem illuſtrant Theodoricus Ruinartus *in append. ad Gregorium Turonenſem*, & Gonzalez *in cap. Cum ex eo, litt. C. de Reliq. & venerat. Sanctor.* Sed, cum hæc omnia jam ceſſaverint, & ab eis ſit abſtinendum, quemadmodum bene adnotavit Ferrandus *in diſquiſit. Reliquiar. lib. 2. cap. 32. art. 1. §. Quando autem*, hodie, ſive agatur de identitate corporum & Reliquiarum coram Ordinario, ſive coram ſacrorum rituum,

 Con.

Digitized by Google

Congregatione, conſtare debet de corporum & Reliquiarum identitate per probationes firmas, &, ſi non metaphyſica vel phyſica, ſaltem morali evidentia certas.

8 Dictum eſt autem, ſive agatur de *identitate* corporum & Reliquiarum coram Ordinario, ſive coram ſacra Congregatione, cum judicium corporum & Reliquiarum ad cultum publicum exponendarum a ſacro Concilio Tridentino utique deferatur Epiſcopis in ſuis diœceſibus, uti colligitur *ex ſeſſ. 25. de invocat. venerat. & Reliq. Sanctor.* ſed & ſanctæ Sedis judicium interponatur, vel quando ad eam confugitur, vel quando petitur, ut Epiſcopale judicium auctoritate Apoſtolica confirmetur, vel quando negotium adeo arduum eſt aut dubium, ut Sedis Apoſtolicæ judicium neceſſarium eſſe videatur; ex Textu *in cap. Cum ex eo, de Reliq. & venerat. Sanctorum*.

9 Dictum eſt quoque, non evidentiam metaphyſicam aut phyſicam, ſed moralem ſufficere, ſive quæſtio ſit coram Ordinario, ſive coram ſacra Congregatione. Teſtimonium Seniorum ex Clero pro vindicandis ſacris Reliquiis exquiſitum fuit a S. Martino Turonenſi Epiſcopo, teſte Sulpicio Severo in ejus *vita cap.* 8. juxta ea quæ alibi dicta ſunt. In celeberrima inventione corporum SS. Gervaſii & Protaſii teſtimonium Seniorum magni fecit S. Ambroſius: *Nunc Senes repetunt, audiſſe ſe* (ait ille *epiſt.* 22. *tom.* 1. *operum pag.* 877. *§.* 12.): Gregorius Magnus *epiſt.* 31. *lib.* 11. ad Auguſtinum Anglorum Epiſcopum ſcribit, non eſſe ad venerationem exponendas Reliquias cujuſdam Sixti, quatenus *neque aliqui de antiquioribus exiſtunt, qui ſe a parentibus Paſſionis ejus ordinem audiſſe fateantur*. Sacrum Concilium Tridentinum *loco citato* ait, in re, de qua nunc agimus, fieri debere ea, *quæ veritati & pietati conſentanea videbuntur*. Addendum vero, quod, ſi non ſufficeret evidentia moralis ad habendam probationem identitatis Reliquiarum, opus eſſet, ut duo teſtes omni exceptione majores deponerent, ſe vidiſſe, tale os fuiſſe ex. gr. deſumptum ex corpore talis Beati, aut Sancti a ſe bene cogniti, idque fuiſſe repoſitum in tali loco, a quo ſciunt numquam fuiſſe remotum, nec potuiſſe ullo temporis momento removeri; quæ probatio utique eſt impoſſibilis, atque adeo, quatenus tamquam neceſſaria admitteretur, ſacrarum Reliquiarum identitatem deſtrueret. Tandem Scribentes communiter cenſent, in re & ad effectum, de quo agimus, ſufficere evidentiam moralem; Suarez *in 3. part. D. Thomæ diſput.* 55. *ſect.* 2. *verſ. Sed quæret aliquis*, Ambroſius Morales *in 3. part. hiſtor. general. Hiſpaniæ lib.* 17. *cap.* 5. *in fin.* Sanchez *lib.* 2. *Summæ cap.* 43. *num.* 15. Matta *de Canonizat. Sanctor. part.*4. *cap.*29. *n.* 15. Antonius Quintanadvennas *ſingular. Theol. moral. tom.* 1. *ſingular.* 27. *ſub n.* 10. Diana *in edit. coord. oper. moral. tom.* 3. *reſolut.* 91. *§.* 2. ad quæ conferunt adducta per Pignatellum *conſult.* 61. *n.* 2. *&* 3. *tom.* 6. & in morali quidem evidentia eſſe quieſcendum, monet Papebrochius *in reſponſ. ad exhibit. error. ad art.* 19. *num.* 12. ubi ait: *In hac materia Reliquiarum, potius*

tius quam alibi, procedendum magis ex piæ credulitatis affectu, quam ex notitia certa eorum, per quorum manus tranſierunt illæ: & Epiſcopi, qui ex prudenti judicio procedere jubentur a Tridentino in illis recognoſcendis & publico exponendis, acquieſcere debent, cum ſcripta vel oculata fide eis probatur, Reliquiam aliquam bona fide acceptam a loco, ubi fuerat in honore, vel cum veroſimilibus antiqui cultus indiciis repertam alicubi, velut talis, vel talis Sancti; licet ejuſmodi probatio & fallere poſſit, & fallat ſæpe. Æquum enim eſt, ut ibi ſubſiſtat humanæ inquiſitionis diligentia, ubi ulterior labor eſſet fruſtraneus; & a ſuperſtitionis periculo tuta ſit Reliquias venerantium religio, quatenus ea tendit in primarium ſuum objectum, id eſt Sanctorum honorem, etſi fortaſſis eorum ipſa non eſſent, quæ ut tales proponuntur. Porro quia evidentia moralis recipit plus, & minus, majores procul dubio probationes ſunt neceſſariæ, quando agitur de probanda identitate ſanctorum corporum, ſeu Reliquiarum in ſacrorum rituum Congregatione, quam cum agitur de eadem probanda coram Ordinario. Cum enim Apoſtolica approbatio majoris ſit momenti, quam approbatio Epiſcopalis, hinc etiam fit, ut validior quoad illam, quam quoad hanc, probationum ſeries requiratur. Facit ad rem exemplum judicii ſuper identitate capitis S. Brunonis olim Epiſcopi Signini. De ea nempe cum primo actum fuit in ſacrorum rituum Congregatione, nihil decretum eſt propter ſuffragiorum diſſenſionem, uti colligitur ex Decreto edito die 11. Julii 1643. cumque eadem cauſa ſubinde iterum propoſita fuerit, licet eadem ſuffragiorum diſſenſio perduraverit, unanimi tamen conſenſu deliberatum fuit, inſinuandum eſſe Epiſcopo, ut non obſtante appoſitione manus ſanctæ Sedis, procederet ad examen identitatis juxta normam Concilii Tridentini; quia, licet probationes allatæ ſuper identitate non exigui momenti eſſe viderentur, non erant tamen tanti ponderis, ut Apoſtolicam approbationem mereri poſſent, quemadmodum habetur ex Decreto edito die 8. Augusti 1643.

10 Miracula quoque in hoc identitatis judicio maximopere proſunt: quocirca, ſi probabiles urgeant pro identitate rationes ex traditione, famaque antiqua & conſtanti ex. gr. deſumptæ, miraculorum autem fiat acceſſio, pietati & veritati conſentaneum erit aſſerere & judicare, corpus aut Reliquias alicujus eſſe Beati vel Sancti, immo vero illius eſſe Beati vel Sancti pro quo urgent rationes, & cujus invocatione Deus dignatus eſt miracula operari; uti late probant Ferrandus *d ſquiſit. Reliq lib.* 2. *part.* 1. *cap.* 2. *art.* 5. Antonius Joannes Garzias de Caralaps in tractatu *de Canoniz. Sanctor. §.* 29. & Ricciul. *variar. lucubrat. lib.* 1. *cap.* 31. *num.* 8.

11 Celebre eſt in re, de qua nunc agimus, teſtimonium Sancti Gregorii, de quo ſupra, *tom.* 2. *lib.* 11. *epiſtola* 44. *pag.* 1157. *de expoſit diverſarum rerum ad interrogationes Auguſtini*, quem in Saxoniam miſerat ad prædicandum Euangelium: *Fecimus, quod petiſti; quatenus populus, qui in loco quondam Sancti Sixti Martyris corpus dixerunt venerari, quod tuæ Fraternitati nec verum, nec veraciter Sanctum videtur, certa ſanctiſſimi & probatiſſi-*

mi Martyris beneficia ſuſcipens, colere incerta non debeat. Mihi tamen videtur, quia, ſi corpus, quod a populo cujuſdam Martyris eſſe creditur, nullis illic miraculis coruſcat, & neque aliqui de antiquioribus exiſtunt, qui ſe a parentibus Paſſionis ejus ordinem audiſſe fateantur, ita Reliquiæ, quas petiſti, ſeorſum condendæ ſunt, ut locus, in quo præfatum corpus jacet, modis omnibus obſtruatur, nec permittatur populus certum deſerere, & incertum venerari.

12 Celebre eſt etiam Reſponſum ſummi Pontificis Honorii III. Supplicantibus etenim Abbate & Conventu de Dorceſtre, ut corpus Beati Birini Epiſcopi, quod humili loco in eorum eccleſia requieſcebat, ad locum magis idoneum tranſportaretur, Pontifex commiſit Stephano Archiepiſcopo Cantaurienſi, & Othoni Subdiacono, ut Apoſtolica auctoritate, veris exiſtentibus narratis, licentiam concederent transferendi prædictum corpus. Acceſſerunt itaque Delegati ad ſepulcrum, idque aperiri fecerunt, & indicia quidem in ſepulcro ipſo invenerunt, ex quibus veriſimiliter credi poterat, corpus in eo requieſcere; ſed cum in libro Bedæ *de geſtis Anglorum* legeretur, corpus Beati Birini fuiſſe translatum ad eccleſiam Wintonienſem, Delegati operæ pretium eſſe cenſuerunt, rem totam deferre ad Sedem Apoſtolicam, & ad eamdem proceſſum mittere: quo recepto, Honorius reſpondit his verbis: *Quamquam igitur ex ipſo proceſſu appareat evidenter, locum ipſum tot & tantis tamque claris per ſæpe dicti Sancti merita glorioſa coruſcare miraculis, ac veriſimile ſit, & merito credi poſſit, quod ipſe glorioſiſſimus Sanctus locum ipſum ſua præſentia corporali nobilitet, quem ad invocationem nominis ejus Divina potentia tot & tantorum miraculorum atteſtatione illuſtravit: ne tamen in tali negotio aliquid de contingentibus omittatur, proceſſum ipſum vobis ſub bulla noſtra duximus remittendum, diſcretioni veſtræ per Apoſtolica ſcripta mandantes, quatenus ad Wintonienſem eccleſiam perſonaliter accedatis, & inquiratis ſolicite, ſi per miracula facta in ipſa Wintonienſi eccleſia mirificavit Dominus Sanctum ſuum; & ſi vobis conſtiterit, miracula paria vel majora his quæ continentur in proceſſu prædicto, ad invocationem nominis dicti Sancti facta eſſe in ipſa Wintonienſi eccleſia, negotio ſuperſedeatis eodem, Nobis, quod inveneritis, litteris veſtris fideliter intimantes; alioquin, cum veriſimile ſit, immo dubitari non debeat, quin ipſe Beda in Anglorum hiſtoria multa retulerit de auditu, & etiam eſſe potuerit, ut, cum duorum Sanctorum Pontificum, Birini ſcilicet, & Bertini, corpora in præfata eccleſia de Dorceſtre, ſicut ex ipſo proceſſu colligitur, fuerint tumulata, quod Beda de Bertino ſcripſit, fuerit de Birino receptum, nomine Scriptorum negligentia vitiato, ſæpe dicti Sancti glorioſiſſimum corpus pronuntietis requieſcere in ſæpe dicta Dorceſtre eccleſia, quæ ipſius Sancti meritis tot tantorumque miraculorum fulgore noſcitur illuſtrata, ipſique Abbati & Conventui tribuatis auctoritate noſtra licentiam ipſum corpus in locum magis idoneum transferendi.*

13 Multa præterea ad rem præſentem ex hiſtoriis Eccleſiaſticis exempla petita, fuerunt collecta a Ferrando *loc. cit.* quibus addi poteſt id, quod legitur apud Cardinalem Toletum *in comment. ſuper Euang. S. Lucæ cap. 2. annot.*

annot. 31. quodque ex eo deſumpſerunt Salianus *ad A. mundi* 4053. §. 5. & Bollandus *ad diem primam Januarii pag.* 4. *num.* 12. In celebri ſcilicet ſacrario, quod dicitur *Sancta Sanctorum*, & quod olim in Laterano fuerat S. Laurentio dicatum, ſummi Pontifices ſacratiſſimas nonnullas Reliquias condiderunt, uti referunt Nicolaus Alemannus *de Lateranenſ. Parietinis reſtitutis cap.* 5. & Cardinalis Raſponus *de baſilica & patriarchio Lateranenſi lib.* 4. *cap.* 19. Inter ceteras autem Reliquias Præputium Chriſti Domini in dicto ſacrario aſſervabatur. In Abrahæ etenim filio, viroque Judæo, qualis profecto erat Chriſtus, ſicuti pars exigua ad corporis reſurgentis integritatem minime pertinebat, ſic eam Deus ad publicam venerationem in terris voluit aſſervari; etſi Suarez *in* 3. *part. quæſtion.* 54. *art.* 4. *diſput.* 37. *ſect.* 1. quærens, an Chriſtus cum præputio reſurrexerit, cum eo reſurrexiſſe fateatur; idque non derogare traditioni aſſerenti, illud in terris aſſervari; & probabile eſſe, ut id, quod reſectum eſt, manſerit in terris, ſed corpus reſurgens præputium habuerit formatum ex aliqua parte materiæ illius, quæ aliquando fuerit in corpore Chriſti. Sacrilegus itaque Miles A. 1527. quo Roma direpta eſt, ſacratiſſimam Reliquiam, quæ clauſa erat in cryſtallino & aureo *Reliquiario*, abripuit, & fugiens a Ruſticis captus eſt in oppido Calcatæ: cumque non in aurea theca & cryſtallina, ſed vili ſcriniolo eam ſub humo ſepeliviſſet, ad Urbem reverſus, morboque correptus, in noſocomio S. Spiritus morti proximus factus eſt, ſe in pago Romæ vicino (nominis enim non meminerat) familiæ Anguillariæ ſacratiſſimas Reliquias terra obruiſſe. Clemens Papa VII. mandavit, eas in locis dictæ familiæ perquiri; ſed res tunc incaſſum cecidit, & poſt lapſum tantummodo triginta annorum ſcriniolum repertum eſt, & delatum ad Magdalenam Strozziam loci Dominam, quæ id reſeravit coram nobili matrona Lucretia Urſina, & Clarice ejuſdem filia. In ſcriniolo Reliquiæ repertæ ſunt ſericis pervetuſtis panniculis involutæ: cumque Magdalena tertium involucrum, in quo nomen *JESUS* inſcriptum erat, rigentibus digitis, diſſolvere non valuiſſet, Lucretia Urſina, veluti divinans, dixit, ſe credere in eo contineri ſacroſanctum Chriſti Præputium. Diſſoluto autem a virgine Clarice involucro, ſuaviſſimus e globulo odor emanavit: tum, collocato eodem ſacroſancto theſauro in eccleſia oppidi Calcatæ, prodigia & miracula non defuerunt, quæ a Cardinali Toleto *loc. cit.* referuntur. Quibus omnibus ad Paulum IV. ſummum Pontificem ſubinde delatis, duos ille ad oppidum Calcatæ baſilicæ Lateranenſis Canonicos ablegavit, qui, receptis illuſtrium dictarum feminarum teſtimoniis, Pontifici retulerunt quæ viderant & quæ perceperant, ſimulque teſtati ſunt, in perantiquis codicibus Lateranenſibus inter ceteras inſignes Reliquias annotatum reperiri Chriſti Domini Præputium, quod poſt Urbis direptionem amplius in loco, in quo conſervabatur, repertum non fuit. Quapropter, quidquid alii, de quibus apud Bollandum *ad cit. diem* 1. *Januarii*, cenſeant de loco, in quo Præputium

tium Chriſti Domini putant aſſervari, pia eſt & conſtans apud Italos traditio, ipſum ad hanc diem eſſe in eccleſia prædicti oppidi Calcatæ. Cumque pia hæc conſtanſque traditio non modicum ſane pondus & prodigiis & miraculis ſuſceperit, legitime infertur, prodigia & miracula in hoc identitatis judicio maximopere prodeſſe; juxta ea quæ ſuperius dicta ſunt, & ut etiam annotavit Honoratus à S. Maria Carmelita *in animadverſ. de artis Criticæ regulis atque uſu, diſſert. 6. tom. 3. pag.* 382. quæ eſt *de Reliquiis Sanctorum*. Dictum eſt autem miracula *maximopere prodeſſe*; non tamen eſſe neceſſaria in judicio identitatis: propria quippe hujuſce judicii requiſita unice conſiſtunt in conjecturis & probabilibus argumentis, quæ haberi poſſunt etiam extra miracula, ut infra demonſtrabitur.

14 Addenda nunc ſunt nonnulla exempla quæſtionum in ſacra Congregatione reſolutarum ſuper identitate ſacrorum corporum aut Reliquiarum. In eccleſia S. Joannis Baptiſtæ civitatis Meſſanæ, quæ poſtmodum ſucceſſu temporis in *Prioratum* Hoſpitalis ejuſdem S. Joannis Hieroſolymitani erecta eſt, inventa fuerunt (ut alibi dictum eſt) tempore Sixti V. corpora SS. Placidi, Eutychii, & Victorini fratrum, & S. Flaviæ eorumdem ſororis. Cum autem corporum identitas eſſet probanda, confecto proceſſu ab Archiepiſcopo Meſſanenſi, de identitate actum eſt in Congregatione Cardinalium Concilii Tridentini Interpretum: cumque ſatis probatum videretur, Congregationis ſententia fuit a ſummo Pontifice confirmata; qui etiam conceſſit, ut eorum die feſto, tertio ſcilicet nonas Octobris, recitari poſſet Officium, ut habetur *in Conſtit.* 68. ſummi Pontificis Sixti V. *Bullarii tom.* 2.

15 In ædificatione novæ eccleſiæ in honorem dictorum SS. Martyrum multa alia SS. Martyrum corpora fuerunt tempore Pauli V. ſummi Pontificis reperta; factoque ab Archiepiſcopo Meſſanenſi proceſſu de illorum identitate, eodemque examinato in ſacrorum rituum Congregatione, poſt approbatam identitatem permiſsum fuit, ut ad Fidelium venerationem exponi poſsent, quemadmodum deſumitur ex hoc ſacræ Congregationis Decreto.

M E S S A N E N.

Dominicus Epiſcopus Oſtien. ſacri Collegii Decanus, S. R. E. Cardinalis Pinellus, Congregationis ſacrorum rituum Præpoſitus, univerſis & ſingulis præſentes inſpecturis, lecturis & audituris, ſalutem in Domino ſempiternam. Cum olim tempore ſel. record. Sixti Papæ V. in eccleſia S. Joannis Baptiſtæ civitatis Meſſanen. corpora Sanctorum Martyrum Placidi, Eutychii, Victorini, & Flaviæ, & multa etiam alia Sanctorum Martyrum dicti Sancti Placidi ſociorum corpora inventa fuerint, ob quorum Sanctorum Martyrum inventionem Senatus populuſque civitatis Meſſanenſis eccleſiam magnificam & amplam a fundamentis ædificari cœperit, & adhuc ædificet, &, ut illam ad decentem & deſignatam perfe-

perfectionem redigat, ab anno proxime præterito 1608. fundamenta anterioris partis dictæ eccleſiæ foderit, & uſque ad annum 1610. incluſive in foſſione prædicta multa alia Sanctorum Martyrum corpora inventa fuerint in eodem plano prope aquam, vel ſupra, in quo olim corpora Sanctorum Placidi & ſociorum inventa ſunt, quæ etiam ex ſociis dicti Sancti Placidi eſſe, vel ex Monachis ejuſdem Ordinis, certiſſimis argumentis comprobatur; idem Senatus & Civitas Meſſanenſis ad Urbem deſtinavit Rev. P. Jacobum Charybdim Sacerdotem Societatis Jeſu cum legitimis Mandatis & opportunis documentis de nova dictorum Sanctorum Martyrum corporum inventione, & miraculis factis eorum meritis & interceſſione, ut a Sanctiſſimo Domino noſtro Paulo Papa V. approbationem obtineret cum declaratione, quod corpora etiam de novo inventa ſint Sanctorum Martyrum, & tamquam talia poſſint ab omnibus Chriſtifidelibus coli & honorari. Cumque Sanctiſſimus Dominus noſter eumdem Patrem Jacobum ad ſacrorum rituum Congregationem remiſerit, Nobiſque proceſſum ab Archiepiſcopo Meſſanen. authoritate ordinaria confectum ſuper nova inventione dictorum ſanctorum corporum, & ſuper miraculis ab eiſdem factis præſentaverit; Nos, ut in hoc negotio ea qua decet maturitate omnia fierent, Illuſtriſſimo & Reverendiſſimo Domino Cardinali Gonzagæ noſtro in eadem Congregatione Collegæ commiſimus, ut diligenter inſpiceret & conſideraret proceſſum prædictum authoritate ordinaria confectum ſuper inventione dictorum corporum: qui, mature & diligenter omnibus in eodem proceſſu contentis conſideratis, tandem in plena Congregatione, quæ fuit habita in noſtræ ſolitæ reſidentiæ palatio die 15. Januarii anni præſentis 1611. in qua una Nobiſcum præſentes fuerunt Illuſtriſſimi & Reverendiſſimi Domini Cardinales Gallus, de Monte, Bellarminus, Millinus, Lenus, Farneſius, Perettus, Detus, Sancti Cæſarii, ipſe Gonzaga, & Capponus, idem Illuſtriſſ. & Reverendiſſ. Dominus Cardinalis Gonzaga retulit, & proceſſum ab Archiepiſcopo Meſſanenſi ſuper inventione dictorum corporum eſſe legitimum & juridice formatum, & ex eo legitime conſtare de dictorum ſanctorum corporum inventione, & manifeſte & infallibiliter conſtare, illa eſſe corpora ſanctorum Martyrum, & pro talibus poſſe declarari judicavit: &, cum omnes ſupradicti Illuſtriſſimi & Reverendiſſimi Domini Cardinales ejuſdem fuiſſent ſententiæ, decreverunt, de prædictis omnibus Sanctiſſimo Domino noſtro faciendam eſſe relationem. Quod cum a Nobis una cum prædicto Illuſtriſſimo & Reverendiſſimo Domino Cardinali Gonzaga factum fuerit die 19. ejuſdem præſentis menſis Januarii in Conſiſtorio ſecreto, Sanctitas Sua ſententiam Congregationis approbavit, & dicta corpora ſanctorum Martyrum noviſſime inventa, ut ſupra, in civitate Meſſanen. in foſſione fundamentorum eccleſiæ S. Joannis Baptiſtæ, eſſe corpora ſanctorum Martyrum declaravit, &, tamquam talia & pro talibus ab omnibus Chriſtifidelibus colenda & veneranda eſſe cenſuit & declaravit. In quorum omnium & ſingulorum fidem & teſtimonium, præſentes per infraſcriptum noſtræ prædictæ Congregationis Secretarium fieri juſſimus, manu noſtra ſubſcripſimus, & noſtri ſoliti ſigilli impreſſione muniri fecimus. Romæ in palatio noſtræ ſolitæ reſidentiæ die 19. menſis Januarii 1611. Dominicus Epiſcopus Oſtienſis Cardinalis Pinellus.

Digitized by Google

16 Tempore pariter Pontificatus Pauli V. inter ruinas antiquæ civitatis Otriculanæ prope Tiberis ripam inventa fuerunt ſeptem & quinquaginta corpora, quæ ſanctorum Martyrum eſſe dicebantur. Miſſo autem ad Urbem proceſſu confecto ab Epiſcopo Narnienſi, eodemque in ſacrorum rituum Congregatione examinato, reſponſum fuit conſtare tantummodo de identitate corporis Sancti Medici Martyris, cetera vero corpora non eſſe colenda tamquam corpora ſanctorum Martyrum, uti deſumitur ex hoc ejuſdem ſacræ Congregationis decreto.

O T R I C V L A N.

Franciſcus Maria miſeratione Divina Tituli S. Laurentii in Lucina S. R. E. Presbyter Cardinalis a Monte, Congregationis ſacrorum rituum Præfectus, univerſis & ſingulis præſentes inſpecturis, lecturis & audituris, ſalutem in Domino ſempiternam. Cum in terra Otriculi Narnien. diœceſis inter ruinas antiquæ civitatis Otriculan. prope Tiberis ripam, ubi antiqua eccleſia Sancti Victoris ejuſdem civitatis ædificata fuerat, ſeptem & quinquaginta corpora, quæ ſanctorum Martyrum eſſe judicata fuerant, inventa fuerint, & in primis inter ea in quodam ſepulcro ex Tiburtino lapide confecto oſſa multa cum capite inventa fuerint cum ſequenti Inſcriptione poſita in parvo lapide in dicto ſepulcro recondito, videlicet, HIC REQUIESCIT MEDICUS MARTYR CHRISTI CUM PLURIBUS: *& cum Epiſcopus Narnien. curaverit, omnia prædicta diligenter perquiri & annotari, & judicaverit, prædicta omnia corpora inventa veriſimiliter eſſe ſanctorum Martyrum corpora; Univerſitas dictæ terræ Otriculi Sanctiſſimo Domino noſtro ſupplicavit, ut dignaretur eis concedere, ut dicta corpora ſic, ut ſupra, inventa, & ab Epiſcopo & aliis perſonis Eccleſiaſticis piis atque eruditis recognita, ex loco in quo inventa fuerunt, in eorum eccleſiam transportari & decenter collocari poſſint. Et, cum idem Sanctiſſimus Dominus noſter, negotium hoc in ſacra rituum Congregatione examinari juſſerit, & de ejuſdem ſacræ Congregationis ordine Proceſſus ab Epiſcopo ad Urbem tranſmiſſus de dictorum corporum inventione cum ejus relatione tradita fuerint Illuſtriſſimo & Reverendiſſimo Domino Cardinali Bellarmino; audita ejus relatione in plena Congregatione facta die 7. præſentis menſis Julii de contentis in dicto proceſſu & relatione ad Urbem tranſmiſſis a prædicto Epiſcopo Narnien. eadem ſacra rituum Congregatio judicavit, ex dicto proceſſu & relatione non ſatis conſtare, omnia ſupradicta quinquaginta ſeptem corpora eſſe vere corpora ſanctorum Martyrum, & pro talibus eſſe veneranda, excepto tantum corpore ſupradicti Sancti Medici, quod vere corpus Martyris eſſe, & pro tali poſſe coli judicavit; cetera vero corpora prædicta eſſe in loco decenti & honeſto collocanda & ſervanda, ſed adhuc non eſſe colenda tamquam ſanctorum Martyrum corpora, eadem ſacra rituum Congregatio judicavit. Et, facta per nos de ſupradictis omnibus relatione prædicto Sanctiſſimo Domino noſtro Paulo Papæ V. in Conſiſtorio ſecreto hac infraſcripta die, Sanctitas Sua ſententiam Congregationis approbavit, & conceſſit, ut corpus prædicti*

dicti Sancti Medici poſſit, tamquam Sancti Martyris Chriſti corpus, ab omnibus Fidelibus coli & honorari, & cum debito honore transferri in eccleſiam Cathedralem, cetera vero corpora prædicta non eſſe, tamquam corpora ſanctorum Martyrum, colenda, ſed ad partem ponenda in loco decenti & honeſto, donec Altiſſimo placuerit demonſtrare, an vere ſint ſanctorum Martyrum corpora. In quorum omnium & ſingulorum fidem & teſtimonium, præſentes per infraſcriptum noſtræ Congregationis rituum Secretarium fieri juſſimus, manu noſtra propria ſubſcripſimus, & noſtri ſoliti ſigilli impreſſione muniri fecimus: Hac die 16. menſis Julii anno Domini 1612. Pontificatus vero ejuſdem Sanctiſſimi Domini noſtri Domini Pauli Divina providentia Papæ V. anno octavo. Franciſcus Maria Tituli S. Laurentii in Lucina Cardinalis a Monte. Joannes Paulus Mucantius Secretarius Congregationis.

CAPUT XXV.

De nonnullis quæſtionibus pertractatis in ſacrorum rituum Congregatione quoad ſanctorum Corporum identitatem.

1 DUM munere fungebar Fidei Promotoris, ter actum fuit in ſacrorum rituum Congregatione de ſacrarum nonnullarum Reliquiarum identitate; & primo quidem in quadam Cauſa Fanenſi. Cum enim in monaſterio Monialium S. Tereſiæ illius civitatis quædam Mitra conſervaretur, quæ dicebatur eſſe tunc Beati, nunc Sancti Pii V. itemque Indumentum quoddam quod dicebatur eſſe tunc Beati, nunc Sancti Felicis a Cantalicio, & Epiſcopus quæreret, an permittere poſſet, ut Mitra & Indumentum ad publicam exponerentur venerationem, negando reſponſum fuit; uti colligitur ex Decreto edito die 13. Julii 1709. ſcilicet quia in animadverſionibus a me factis ratione officii obſervavi, totam identitatis probationem deſumi ex atteſtatione cujuſdam Sororis Agathæ Catharinæ annos natæ nonaginta, quæ, prævio juramento, rite interrogata dixerat, ſe a teneris annis fuiſſe Romæ educatam in domo Ruſticuccia, antequam ad civitatem Fanenſem accederet, ubi Religioſam profeſſionem emiſit, ſeque in eadem domo Ruſticuccia vidiſse magna cum veneratione aſſervari Mitram B. Pii V. & Indumentum prædictum; Mitram autem & Indumentum, quæ erant in domo Ruſticuccia, eſſe illa, quæ in ſuo monaſterio S. Tereſiæ reperiebantur. Porro, quamvis teſtimonium eſſet veriſimile, aliiſque probabilibus conjecturis fulciretur, tum propter familiaritatem, & ſanguinis neceſſitudinem, quæ inter S. Pium V. & Cardinalem Hieronymum Ruſticuccium interceſſerat, tum quia idem Cardinalis pio mentis affectu S. Felicem a Cantalicio proſequebatur, ita ut poſt ejus obitum curaverit apud ſe habere partem Indumenti illius, necnon linteum madefacere pretioſo liquore, qui ex beato cadavere profluxit; unicum tamen feminæ, licet piæ & Religioſæ, teſtimo-

ſtimonium adminiculis quoque vallatum, non fuit reputatum ſufficiens ad ſtatuendam illam moralem evidentiam, quæ eſt neceſſaria, ut ad publicum cultum Reliquiæ exponi poſſint. Quod ſacræ Congregationis judicium ſatis eſt ad demonſtrandum, non ſubſiſtere opinionem nonnullorum Doctorum, qui cenſuerunt, unius teſtimonium ſufficere ad ſtatuendam moralem evidentiam, quæ ex ſupradictis eſt abſolute neceſſaria in judicio identitatis ſacrarum Reliquiarum; quam videlicet opinionem, ceteris collectis, amplexus eſt Gabriel a Sancto Vincentio *in reſponſ. 37. pag. 75.*

2 Secundo in prædicta ſacrorum rituum Congregatione ordinaria die 7. Auguſti 1717. actum fuit de cultu Coronæ ferreæ, quæ conſervatur in eccleſia S. Joannis Baptiſtæ oppidi Modoetiæ prope Mediolanum. Fertur, in Corona illa contineri unus ex clavis, quibus Chriſtus Dominus crucifixus eſt: cumque A. 1556. Capitulum Modoetiæ Crucem conſtrui curaverit, in cujus medio dictam Coronam, a lateribus autem Reliquias Spongiæ, Spinarum, & Arundinis Domini noſtri Jeſu Chriſti collocavit, Crucemque A. 1684. repoſuerit in magnifica Capella recenter ædificata, Dominus Tancredinus Vicarius Generalis Archiepiſcopi Mediolanenſis, qui Eccleſiæ Collegiatæ Viſitationem explevit A. 1687. decretum edidit, quo juſſit, ut ab Archipresbytero doceretur coram Archiepiſcopo Mediolanenſi, qua facultate, & quo jure Corona ferrea fuiſſet extracta e loco Theſauri, in quo ſemper fuerat conſervata, & quo jure pariter quaque facultate fuiſſet repoſita in Cruce aurea una cum Reliquiis. Cum vero anno ſequenti 1688. Capitulum & Commune Modoetiæ ab hoc decreto appellaſſet ad Cardinalem Vicecomitem Archiepiſcopum Mediolanenſem, placuit Eminentiæ Suæ ſic decernere: *Eminentiſſimus Archiepiſcopus, auditis ſuper dubio Modoetienſi informationibus, iiſque matura diſcuſſione perpenſis, reſpondit, rem eſſe graviſſimi momenti, nec inconſulto Romano Pontifice, decernendam, ut in ſimili eventu ſacroſancta monet Tridentina Synodus.* Delata itaque per hanc viam controverſia ad ſacrorum rituum Congregationem, confectoque ingenti proceſsu, bina fuerunt in ſacrorum rituum Congregatione propoſita dubia; an Capitulo videlicet Collegiatæ S. Joannis Baptiſtæ Modoetiæ liceret Coronam ferream, de qua agitur, retinere intra Crucem, in qua fuit repoſita, ſimul cum aliis Reliquiis, & ad publicam venerationem exponere; quatenus autem id fieri non poſſet, an ſaltem eidem Capitulo liceret ipſam Coronam ferream exponere in altari majori, & *proceſſionaliter* deferre, prout olim fieri ſolebat.

3 Ipſe tamquam Fidei Promotor de re hac animadverſiones exaravi: & primo quidem examinandum propoſui, an conſtaret, Sanctam Helenam, quæ Crucem Domini, & Clavos adinvenit, alterum clavum intexuiſse coronæ Conſtantini Imperatoris. De quo dixi non conſtare, cum celebriores Auctores, qui a ſæculo IV. ad ſæculum XIV. ſcripſerunt, aſſerant,

ferant, alterum ex clavis non diademati Conſtantini, ſed galeæ fuiſſe intextum, uti videri poteſt apud Rufinum *lib.* 1. *cap.* 8. apud Theodoretum *lib.* 1. *cap.* 18. apud Socratem *lib.* 1. *cap.* 13. apud Sozomenum *lib.* 2. *cap.* 1. apud Caſſiodorum *lib.* 2. *cap.* 18. apud Paulum Diaconum *hiſtoriar. lib.* 11. & apud Nicephorum Calliſtum *cap.* 29.

4 Secundo, examinandum propoſui, an admiſſo quod clavus coronæ fuerit infixus, & ob id Corona ferreæ nomen acceperit, conſtet, eamdem ad S. Gregorium Magnum deveniſſe, & ab eo dono datam fuiſſe Theodolindæ Reginæ; a Modoetienſibus etenim contendebatur, hac via ferream Coronam perveniſſe ad eccleſiam S. Joannis Baptiſtæ a Theodolinda conſtructam. Dixi autem, de hoc etiam non conſtare, tum quia in eo plurium ſæculorum intervallo, quod elapſum eſt inter Conſtantinum Imperatorem, & S. Gregorium Magnum, nulli Scriptores retulerunt, vel Coronam deveniſſe ad S. Gregorium Magnum, vel ab eo dono datam fuiſſe Theodolindæ Reginæ, tum quia Conſtantinæ Auguſtæ ſudarium S. Pauli Apoſtoli petenti S. Gregorius reſpondit, ſe dare non poſſe, & vix promiſit, ſe de catenis, quas S. Paulus Apoſtolus collo & manibus geſtavit, partem aliquam miſſurum eſſe, **ſi tamen illas** limando atterere potuiſſet, uti legitur in ejus *epiſt.* 30. *lib.* 3. *indict.* 12. tum etiam quia tempore Sancti Gregorii nec corpora Sanctorum ab Urbe ad alias civitates transferebantur, nec tenues Reliquias permiſſum erat ex illis detrahere, ſicuti legitur *in Regeſto lib.* 3. *epiſt.* 30. ejuſdem Sancti; concordantque *epiſtola* S. Germani ad *Hormiſdam Pontificem ſub Conſulatu Ruſtici A. Domini* 520. quas ex codice Vaticano publici juris fecit Cardinalis Baronius *in not. ad Martyrolog.*, *ad diem* 15. *Junii*. Cum enim ex his deſumatur, *Sanctuaria* ſolummodo SS. Apoſtolorum Petri & Pauli S. Germano fuiſse ab Hormiſda Pontifice promiſſa, quod eſt idem ac dicere *Velamina*, quæ ſanctis corporibus admovebantur, quæque etiam *Brandea* fuerunt appellata, ſic dixi, improbabile admodum eſse ut Corona inſignita clavo, quo Chriſtus Dominus crucifixus eſt, fuerit a S. Gregorio miſsa ad Reginam Theodolindam; & multo magis, cum adhuc extent memoriæ ſacrorum munerum a S. Gregorio Theodolindæ datorum, de quibus *in epiſtola* ejus 7. *lib.* 12. & in indice muſei Septaliani, quod eſt Mediolani, quem indicem publici juris fecit Muratorius *tom.* 2. *anecd.* ex codicibus Ambroſianæ bibliothecæ, in iiſque nulla mentio habeatur ferreæ Coronæ. Quare iterum dixi, Modoetienſes non ſatis probaſse, S. Gregorium Coronam clavo ſanctiſſimo inſignem dediſse Theodolindæ, ab eaque fuiſse repoſitam in Collegiata eccleſia S. Joannis Baptiſtæ.

5 Tertio, difficultates auxi, quod, ut eſt *in lib. de regimine Principum lib.* 3. *cap* 20. inter Opera D. Thomæ, Electi in Imperatorem in oppido Modoetienſi, in quo ſepulti ſunt Reges Langobardorum, Coronam ferream aſsumunt eo potiſſimum, quod Carolus Magnus colla Regum Langobardorum perdomuerit; item, quod in Cæremoniali Romano *lib.* 1. *cap.* 7.

Digitized by Google

cap. 7. dicitur, hæc Corona appellari Ferrea, quia habet quamdam laminam ferream; & quod denique, quando Carolus V. Bononiæ Corona Imperiali a Clemente VII. donatus eſt, delata a Modoetienſibus in eam urbem ferrea Corona, decretoque a Pontifice, (teſte Jovio *lib.* 27.) ut hæc *Coronatio* facta Bononiæ cum ferrea Corona perinde haberetur, ac ſi facta eſset Modoetiæ, uti colligitur *ex ejus bulla* 28. *Bullarii tom.* 1. quod, inquam, in actu impoſitionis hujuſce Coronæ nihil geſtum fuerit, quod ad cultum erga clavum, qui dicitur ipſi Coronæ intextus, referri poſſet; ut habetur ex dictæ *Coronationis Caremoniali* ducto ex bibliotheca Barberina, & typis impreſso apud Rainaldum *in annal. ad A.* 1530.*num.* 12. Exiſtimavi igitur aſseri tuto non poſse, clavum fuiſse Coronæ intextum. Si enim revera fuiſset intextus, & allati Auctores, Coronam ferream commemorando, clavi meminiſsent, & debito cum honore eadem fuiſſet Bononiam a Modoetienſibus delata, & Clemens Papa VII. anteceſſorum ſuorum exemplis edoctus ſacras, & ad ejus cultum directas cæremonias non omiſiſset; præſertim vero, cum ex ſententia Theologorum Crux, & cetera inſtrumenta Dominicæ Paſſionis, ut ſunt quid unum cum ipſo Chriſto tangente, & illa conſecrante, debeant adorari adoratione *Latriæ*, ſicuti docet D. Thomas 3. *part. quæſt.* 25. *art.* 4. ad quem locum plura a Cajetano *in comment.* afferuntur.

6 Alia plura a me tunc Fidei Promotore fuerunt adducta adverſus teſtes in proceſsu examinatos: cumque ſupra recenſita fundamenta fuerint deſumpta a Muratorio *loc. cit.* ubi plura ad rem, de qua agimus, collecta ſunt, Modoetienſes operæ pretium eſse cenſuerunt, præter celebriores Urbis Advocatos, Juſtum Fontaninum tunc a Cubiculo honorario Clementis Papæ XI. poſtea Archiepiſcopum Ancyranum exorare, ut ſuam ſuper hac controverſia ſententiam proferret. Fuerunt itaque typis editæ Advocatorum ſcripturæ; fuit exhibitus catalogus Doctorum, qui de Corona ferrea continente unum ex clavis, quibus in cruce confixus fuit Dominus noſter Jeſus Chriſtus, verba fecerunt; fuit formis impreſsa luculentiſſima diſsertatio prædicti Juſti Fontanini, in qua ſingillatim reſpondetur omnibus in contrarium a Muratorio allatis; fuerunt allata teſtimonia de antiquiſſimo & immemorabili cultu, conſentientibus Ordinariis, exhibito erga Coronam ferream, veluti continentem clavum Dominicæ Paſſionis; non defuerunt præterea prodigiorum & miraculorum probationes: ita ut, ſicut ex omnibus ſimul junctis, & luculentiſſime in ſacra Congregatione relatis a Cardinali Ptolemæo nulla ſuperfuit dubitatio de evidentia morali, quod clavus dictæ Coronæ eſset intextus, ſic eadem Congregatio probe exiſtimarit, permittendum eſse Capitulo Collegiatæ S. Joannis Baptiſtæ, ut Coronam ferream retineret intra crucem, in qua fuit repoſita, & ſimul cum aliis Reliquiis eam ad publicam venerationem exponeret.

7 Acquievi libentiſſime judicio ſacræ Congregationis tum propter vene-

venerationem, quam erga ipſam ſemper profeſſus ſui & profitebor; tum quia, perlectis Advocatorum ſcripturis, pervolutoque proceſſu, nihil re vêra deficere recognovi ex iis, quæ ſunt neceſſaria ad ſtatuendum cultum antiquiſſimum, ſcientibus & conſentientibus vigilantiſſimis Archiepiſcopis Mediolanenſibus, Coronæ exhibitum, una cum conſtanti, & numquam interrupta fama de clavo dictæ Coronæ intexto; tum quia certiſſimum clavi Coronæ intexti teſtimonium deſumitur ex *oratione* S. Ambroſii *de obitu Theodoſii Magni* ſcripta *A.* 395. *§.*47. *tom.* 2. *Oper. pag.*1211. ubi hæc habet de clavis a S. Helena Hieroſolymis inventis: *Quæſivit clavos, quibus crucifixus eſt Dominus, & invenit. De uno clavo frenos fieri præcepit; de altero diadema intexuit. Vnum ad decorem, alterum ad devotionem vertit*. Et paulo poſt: *Miſit itaque filio ſuo Conſtantino diadema gemmis inſignitum, quas pretioſior ferro innexas crucis redemptionis Divinæ gemma connecteret. Miſit & frenum. Vtroque uſus eſt Conſtantinus*. Et mox *§.* 48. *Recte in capite clavus, ut ubi ſenſus eſt, ibi ſit præſidium, in vertice corona, in manibus habena: corona de cruce, ut Fides luceat: habena quoque de cruce, ut poteſtas regat*. Sed & miſſionis hujuſce Coronæ a S. Gregorio ad Reginam Theodolindam teſtimonium deſumi quodammodo poſſe videtur ex ejuſdem S. Gregorii *epiſt.* 12. *al.* 7. *lib.* 14. juxta antiquum epiſtolarum ordinem; in ea etenim S. Gregorius ſic Theodolindam alloquitur: *Excellentiſſimo autem Filio noſtro Adaluvaldo Regi tranſmittere Phylacteria curavimus, id eſt crucem cum ligno ſanctæ Crucis Domini*: præter alia multa hujuſce facti indicia collecta in citata diſsertatione Fontanini *cap.* 2. Item Antonius Sandinus Cuſtos bibliothecæ Seminarii Patavini A. 1734. ideoque poſt controverſiam de Corona ferrea propoſitam & reſolutam, *hiſtoriam* edidit *Familiæ ſacræ*, ubi *pag.* 224. agens de uſu clavorum, quibus Chriſtus Dominus crucifixus eſt, fatetur, ſe magis credere S. Ambroſio, quam Gregorio Turonenſi, qui ſexto Chriſti ſæculo vixit, & idcirco ſe autumare, ex clavo uno frenum fabricatum, ex altero coronam, quæ galeæ ſpeciem ſuperne referebat: *pag.* autem 227. ex juramento emiſso a ſummo Pontifice Vigilio infert, clavos fuiſse Conſtantinopoli aſservatos uſque ad annum Chriſti 550. tum poſt annum hunc a Græcis ad Latinos fuiſse translatos, fortaſse per Gregorium Magnum, quem Conſtantinopoli Apocriſiarii munere functum apud Conſtantinum Tiberium Auguſtum, magnis donatum muneribus, nempe ſacroſanctis Reliquiis, Romam veniſse docet Cardinalis Baronius *ad A.* 586. Quod demum attinet ad *Coronationem* Caroli V. Bononiæ factam, in qua ritus ceteræque ſolemnitates omiſsæ dicebantur, quæ omiſsæ non fuiſsent, ſi tunc certo conſtitiſset, clavum ferreæ Coronæ eſse intextum, præſto eſt teſtimonium Joſephi Ripamontii, Theologi & Hiſtorici perinſignis, qui de illa *Coronatione* ſic loquitur: *Noviſſime noſtra memoria cum ea Corona per Legatos allata Bononiam Carolus V. Imperium auſpicaretur, adeſſentque principes Eccleſiæ viri, magni ſunt motus animorum facti, certiſſimo inter omnes conſenſu, veram eſſe* fa-

famam, & Ferrum ibi quantalibet aurea mole pretioſius latere. Legati quin etiam increpiti, quod vili nimium, ac paupere cultu, nec ea, qua par eſſet, celebritate ſalutis humanæ monumentum, & adactum olim per Divina illa membra Ferrum attuliſſent. Narrant hi, qui ſpectaculo adfuere, cum prolata ea capiti Cæſaris imponeretur, ſubito perfuſam horrore concionem obriguiſſe, & tamquam manantia innoxio ſanguine trophæa Crucis, & Chriſtus ipſe, totaque facies acerbiſſimæ mortis ante oculos obverſaretur, ab coronati Cæſaris aſpectu ad violentos ictus, laniatumque Divini corporis, meditando & cogitando, religioſiſſimos & graviſſimos quoſque animum avertiſſe. Licet id quoque in teſtimonii vim admittere, quodque tanta frequentia ſenſus indicavere, id nequaquam eſſe commentitium, arbitrari. Hæc nempe quoad ſecundam de ferrea Corona quæſtionem ſufficere poſse videntur. Porro qui plura ſcire cupit de hujuſce Coronæ ferreæ clavo Dominico intextæ identitate, doctam illam & eruditam Fontanini diſsertationem legere poterit. In ea ita diſputat, ut maximum videatur conſtituere fundamentum ad ſuadendum, circulum ferreum Coronæ aureæ inſertum nihil aliud eſse, quam ſacrum Dominicæ crucis clavum, in hiſtoria Matthæi Villanii *lib.* 4. *cap.* 39. ubi ſcribens de Carolo IV. Imperatore electo ait: *Il dì della ſanta Epifania del meſe di Gennaro di detto anno fu coronato della ſanta Corona del Ferro*. Porro Muratorius *in tom.* 14. Scriptorum rerum Italicarum edito Mediolani A. 1729. & ſic longe poſt ſacræ Congregationis reſolutionem, in præfatione ad hiſtoriam prædicti Villanii iterum inſurrexit contendendo, non *Sanctam* ſed *Secundam* in pluribus codicibus ejuſdem Villanii appellari Coronam; ita ut rejicienda ſit Fontanini lectio, *fu coronato della Santa Corona del Ferro*, atque ita mutanda, *fu coronato della Seconda Corona del Ferro*. Tribus quippe coronis inſigniri a tempore Othonis Magni Romanorum Imperatores conſueverunt. Prima iis Aquiſgrani conferebatur ob Germanicum Regnum: Secunda ſcilicet Ferrea, Mediolani, & interdum quoque Modoetiæ, uti inſigne Italici Regni: Et tertia nempe Imperatoria, Romæ per manus Pontificis maximi.

8 Tertia identitatis quæſtio, quæ dum munere fungebar Fidei Promotoris, in ſacrorum rituum Congregatione pertractata eſt, fuit de identitate corporis S. Joannis de Matha. Quia vero tota, quanta eſt, hujuſce facti hiſtoria, univerſuſque controverſiæ ſtatus bene deſumi poteſt ex ſuffragio a me tamquam ſacræ Congregationis Conſultore exarato; abſonum idcirco non erit, illud hic referre, additis interdum opportunis annotationibus, iiſque parentheſi concluſis, earum rerum, quæ poſtmodum ad meam cognitionem pervenerunt; tum ad illius calcem ſacræ Congregationis decretum apponere.

9 „ Anno 1213. S. Joannes de Matha Fundator Ordinis Sanctiſſimæ „ Trinitatis Redemptionis Captivorum mortuus eſt in Urbe, & ejus „ corpus fuit ſepulturæ traditum in eccleſia S. Thomæ de Formis, uti „ teſtantur Hiſtorici, & legitur in ſexta lectione Officii, quod in ejus ho-

„ honorem recitatur *die 8. Februarii* in Eccleſia univerſali: *Obdormivit in* „ *Domino ſexto decimo calendas Januarii anno ſalutis 1213. ejuſque corpus in* „ *ipſa eccleſia Sancti Thomæ de Formis condigno honore tumulatum fuit*.

10 „ Permanſit prædictum ſanctum corpus in eccleſia modo memorata plurium ſæculorum ſpatio: quocirca Octavius Pancirolus in ſuo opere inſcripto, *Teſori naſcoſti dell'alma città di Roma*, Romæ edito anno 1600. teſtimonium reddidit de ſacri corporis permanentia in eadem eccleſia. Fuit hoc ipſum confirmatum a Joanne Severano in ſuis memoriis ſacris *de ſeptem Urbis eccleſiis Romæ editis anno 1630.* utque exteri alii prætereantur, Ludovicus Tottus in ſuo opere Romæ impreſſo anno 1638. cui titulus *Ritratto di Roma moderna*, ait, corpus S. Joannis de Matha in eccleſia S. Thomæ de Formis conſervari: &, quod omnem tollit difficultatem, eſt inſcriptio ad ejus ſepulcrum apposita tempore obitus, quæque adhuc eſt in ea eccleſia, licet in ea amplius non ſit corpus dicti S. Joannis, uti mox exponetur.

11 „ Labente ſæculo XIV. diriſſima peſtis Romam invaſit; derelictaque a Religioſis Trinitariis eccleſia S. Thomæ de Formis, prope quam ſuum habebant monaſterium, fuit eccleſia, uti non controvertitur, unita Reverendiſſimo Capitulo baſilicæ Vaticanæ, quod ejus curam particulari ſemper perſonæ commiſit, prout uſque adhuc committit, Miſſamque diebus feſtivis in ea celebrari fecit & facit, dieque feſto S. Thomæ una pars Cleri dictæ baſilicæ ſolemni intereſt Miſſæ; nec enim alia a dicto Capitulo præſtari poſſunt, utpote per totum anni curriculum addicto propriæ baſilicæ ſervitio.

12 „ Sub obtentu, quod ſacrum Fundatoris corpus conſervaretur in eccleſia diſſita, uti notorium eſt, ab hominum habitationibus, ita ut debitum in ea cultum, qualis Sanctum Fundatorem Religionis decet, nullatenus obtineret; in mentem venit A. 1655. duobus Religioſis Trinitariis Converſis Calceatis, Fratri videlicet Gundiſalvo de Medina, & Fratri Joſepho Vidal, illud ſurripere, & in Hiſpanias tranſferre: & res ſe habuit modo qui ſequitur.

13 „ Noctis tempore prædicti duo Religioſi clam ad eccleſiam S. Thomæ de Formis acceſſerunt, habitoque per feneſtram ingreſſu, ſepulcrum aperuerunt; &, cum in eo inveniſſent oſſa S. Joannis in ſuperiori & eminentiori parte collocata, una cum oratione in ejus honorem ſuper illis appoſita, & in ſeparatis & depreſſioribus ſepulcri partibus alia duorum corporum oſſa inter ſe ſegregata cum inſcriptione, quod erant primi, & ſecundi poſt S. Joannem Generalis oſſa, ſecum aſportaverunt oſſa S. Joannis: delataque ſurreptionis notitia ad Patrem Petrum Arias Portocarrero Procuratorem Generalem Religionis in Urbe tunc exiſtentem, dedit hic conſilium iiſdem Fr. Gundiſalvo, & Fr. Joſepho, ut iterum ad eccleſiam S. Thomæ de Formis accederent, & oſſa Generalium ſecum aſportarent, & in ſarcophago

ſyn-

„ ſyngrapham manu propria ejuſdem Procuratoris Generalis exaratam,
„ relinquerent, in qua nedum tota ſurreptionis hiſtoria exponeretur,
„ ſed adderetur ulterius, quod oſsa prope quæ alia ſyngrapha ejuſdem
„ characteris iiſdemque verbis concepta & iiſdem ſignis delineata repe-
„ riretur, eadem cenſenda eſsent oſsa S. Joannis de Matha. Idque ab
„ eodem Procuratore Generali caute inſinuatum fuit, ne tractu tempo-
„ ris quæſtio incideret vel de identitate, vel de confuſione oſſium S.
„ Joannis, & duorum aliorum Religionis Generalium.

14 „ In hujus conſilii executionem binæ ſyngraphæ eodem charactere
„ iiſdemque ſignis conſcriptæ fuerunt, iterumque accedentibus ad eccle-
„ ſiam S. Thomæ de Formis Fratribus Gundiſalvo & Joſepho, iterumque
„ aperto ſepulcro, facta fuit aſportatio oſſium duorum Patrum Genera-
„ lium, & ſyngrapha in ſepulcro relicta fuit: & hæc omnia deſumuntur
„ ex binis proceſſibus, altero conſtructo in Urbe A. 1655. de mandato
„ Cardinalis Franciſci Barberini ſenioris, Archipresbyteri tunc temporis
„ baſilicæ Vaticanæ, ſuper ſubtractione corporis S. Joannis de Matha a
„ ſepulcro exiſtente in eccleſia S. Thomæ de Formis, & altero Matriti
„ fabricato A. 1657. a Tribunali Nuntiaturæ ſuper ſancti corporis iden-
„ titate.

15 „ Surreptis modo prædicto oſſibus S. Joannis, & oſſibus aliorum
„ Generalium, oſſa Generalium fuerunt conſignata Duci de Terranóva
„ tunc Catholicæ Majeſtatis apud ſummum Pontificem Oratori, uti ha-
„ betur ex atteſtatione Patris Arias Portocarrero Procuratoris Genera-
„ lis, qui dicto Duci eadem oſſa conſignavit, & oſſa Sancti Joannis fue-
„ runt eodem anno 1655. ab eodem Patre Petro Arias Portocarrero Ma-
„ tritum delata, & ſolemniter conſignata clar. mem. Camillo de Maximis
„ Patriarchæ Hieroſolymitano tunc Nuntio Matritenſi, & deinde ad ſa-
„ cram Purpuram evecto, uti habetur ex ejus declaratione: cumque San-
„ cti Fundatoris oſſa fuiſſent debitis modis & formis obſignata ſigillis,
„ caute ſemper conſervata fuerunt in Nuntiatura Apoſtolica nedum tem-
„ pore dicti Cardinalis de Maximis, ſed etiam aliorum in eadem Nuntia-
„ tura Succeſſorum, Bonelli videlicet, & Vicecomitis, qui pariter Car-
„ dinalatus honore deinde inſigniti fuerunt.

16 „ Matritenſis Nuntiatura delata fuit ad claræ memoriæ Cardi-
„ nalem Mareſcottum: cumque de ordine ſanctæ memoriæ Clementis
„ Papæ X. fuiſſet eidem per organum Secretariæ Status demandatum,
„ ut recognitionem expleret oſſium Sancti Joannis de Matha in ædi-
„ bus Nuntiaturæ [uti dictum eſt] exiſtentium, recognitio magna
„ cum ſolemnitate expleta fuit; fuerunt enim recognita illæſa ſigilla Car-
„ d nalis de Maximis, cui facta fuerat prima conſignatio; fuit reperta
„ prope oſſa ſyngrapha ſupra recenſita, quam a ſe fuiſſe conſcriptam, ſuo
„ juramento aſſeruit Pater Arias Portocarrero. quamque ab eodem Pa-
„ tre . e.ro conſcriptam una cum alia, quæ in ſepulcro exiſtente in ec-
„ cleſia

„ cleſia S. Thomæ de Formis relicta fuit, medio juramento teſtatus eſt „ Fr. Gundiſalvus de Medina, qui ſacrum corpus ſurripuit, quique a „ ſtatu Converſorum ad ſtatum Sacerdotalem tranſiverat; &, ne quid „ deeſſet in recognitione tanta cum ſolemnitate expleta, ſacrum caput „ fuit circumſtantibus exhibitum, ut illud pie oſcularentur, prout oſculati „ ſunt: cumque ad effectum perficiendi recognitionem effracta fuiſſent „ ſigilla Cardinalis de Maximis, appoſita fuerunt in nova clauſura „ ſigilla Eminentiſſimi Mareſcotti.

17 „ Ab anno 1671. quo recognitio facta eſt uſque ad annum 1686. „ nihil circa Oſſa S. Joannis de Matha geſtum eſt. Sed cum anno prædicto „ clar. mem. Cardinalis Duratius tunc Nuntius Apoſtolicus apud Regem „ Catholicum animadvertiſſet, quod eadem debito cum cultu & veneratione „ in Nuntiatura conſervari non poterant, in animum induxit, „ eorum conſignationem facere Patri Miniſtro Generali, & Diffinitorio „ Patrum Trinitariorum Diſcalceatorum Matriti degentium, ut eadem „ reponerent ſub altari Capellæ exiſtentis in cella Ven. Patris Thomæ de „ Virgine; &, permanentibus integris ſigillis appoſitis a Cardinali Mareſcotto, „ facta eſt anno prædicto 1686. ſacrorum oſſium dictis Patribus „ conſignatio, eademque repoſita fuerunt ſub altari recenſito, ſub „ quo etiam hodie conſervantur.

18 „ Licet expoſita facti ſeries ſatis ſuperque oſtendat, nullam „ adeſse difficultatem circa identitatem corporis S Joannis de Matha, „ & quod illud idem corpus, quod erat in eccleſia S. Thomæ „ de Formis in Urbe, modo exiſtit & conſervatur ſub altare Capellæ „ exiſtentis in Conventu Matritenſi Patrum Trinitariorum Diſcalceatorum; „ exorta nihilominus circa dictam identitatem diſputatione, „ eademque in hac ſacra Congregatione propoſita tam anno „ 1669. quam anno 1715. negativum prodiit Reſponſum, *Non conſtare* „ videlicet *de identitate*. Sed, cum a ſanct. mem. Clemente XI fuerit indultum, „ ut iterum de hac re in ſacra Congregatione ageretur, idemque „ Pontifex in locum clar. mem. Cardinalis Caſini Cauſæ Relatoris „ defuncti ſubrogaverit Eminentiſſimum & Reverendiſſimum Dominum „ Cardinalem Hannibalem Albanum ſuum ex fratre nepotem, ex novis „ facti circumſtantiis clarius dilucidatis ſperare fas eſt, ſacram Congregationem „ eſſe reſponſuram, *Prævio receſſu a deciſis, ſatis conſtare de ſancti corporis identitate*; „ accedentibus potiſſimum precibus tum Sereniſſimi „ Hiſpaniarum Regis Catholici, tum Sereniſſimæ Reginæ, necnon Archiepiſcopi „ Toletani, & aliorum Procerum.

19 „ Et ſane, præmiſſa regula generali, ut in judicio videlicet identitatis „ ſacrarum Reliquiarum non requiratur plena evidentia; ſi enim „ requireretur plena evidentia, neceſſe eſſet, ut in hoc judicio duo ſaltem „ teſtes afferrentur nullam patientes exceptionem, qui deponerent, „ ſe cognoviſſe Beatum & Sanctum, de cujus agitur Reliquia; ſe

„ vidiſſe, ex ejus corpore os tale deſumi; ſe vidiſſe, illud in tali loco „ reponi; ſe certo ſcire, illud numquam fuiſſe a tali loco remotum, nec „ potuiſſe removeri, quin ipſi ſciviſſent: quæ probatio quatenus repu- „ taretur neceſſaria, omnes ſacræ Reliquiæ incertitudinis periculo expo- „ nerentur, uti bene ponderat Matta *de Canonizat. Sanctor. part.* 4. *cap.* „ 29. *num.* 15. operæ pretium eſt, modo ponere in claris, quod adeſt „ certitudo moralis tam quoad ſepulturam corporis S. Joannis in eccleſia „ S. Thomæ de Formis, & permanentiam in eadem eccleſia uſque ad an- „ num 1655. quam quoad punctum, quod illud S. Joannis corpus, quod „ in dicta eccleſia tumulatum fuit, & in ea permanſit uſque ad annum „ prædictum, ſit illud idem, quod modo eſt in Conventu Matritenſi.

20 „ Quod autem corpus S. Joannis de Matha fuerit tumulatum in „ eccleſia S. Thomæ de Formis, certum eſſe videtur tota certitudine mo- „ rali, tum quia id teſtantur Hiſtorici, tum quia id legitur in lectioni- „ bus Officii ejus proprii approbati pro Eccleſia univerſali, juxta ea quæ „ ſupra dicta ſunt; &, ſi magna eſt auctoritas lectionum, quæ habentur „ in Breviariis particularium Eccleſiarum, uti late docent Mariana in „ tractatu *Adventus S. Jacobi in Hiſpaniam*, Ambroſius de Morales *in Chro-* „ *nicis lib.* 9. *cap.* 14. Coccinus *deciſ.* 1867. *num.* 44. maxima utique debet „ eſſe auctoritas lectionum Breviarii approbatarum pro Eccleſia univerſa- „ li, uti proſequitur Scacchus *de not. & ſign. ſanctit. ſect.* 11. *cap.* 1. *§.* „ *Remanent igitur*.

21 „ Quod pariter idem corpus S. Joannis de Matha in eadem eccle- „ ſia permanſerit uſque ad annum 1655. certum eſse videtur certitudine „ morali. Hiſtorici quippe fere contemporanei permanentiam enarrant, „ & Inſcriptio exiſtens in eccleſia S. Thomæ de Formis hoc ipſum oſten- „ dit; & quod omnem de medio tollit circa hoc punctum difficultatem, „ eſt, quod anno prædicto 1655. compilatus fuit auctoritate clar. mem. „ Cardinalis Franciſci Barberini baſilicæ Vaticanæ tunc Archipresbyteri „ proceſsus adverſus Trinitarios Calceatos, qui ſacra oſſa e tumulo exi- „ ſtente in eccleſia S. Thomæ de Formis ſurripuerunt; calumnioſus enim „ fuiſset proceſsus, ſi ſacrum corpus uſque ad dictum tempus in dicta ec- „ cleſia non permanſiſset, nec in tumulo, quod ruptum tunc inventum „ eſt, conſervatum fuiſset.

22 „ Quod denique idem corpus & ea oſsa S. Joannis, quæ fuerunt „ tumulata in eccleſia S. Thomæ, & quæ in ea fuerunt conſervata uſque „ ad annum 1655. ſint illa eadem, quæ modo ſunt in Conventu Matri- „ tenſi, pluribus ſundamentis ſuadetur.

23 „ Primo, ex formali atteſtatione Patris Petri Arias Portocarre- „ ro Procuratoris Generalis Ordinis Trinitariorum Calceatorum, & ex „ depoſitionibus pariter judicialibus Fr. Gundiſalvi de Medina, & Fr. „ Joſephi Vidal; quibus utique fides omnino præſtanda eſt nedum ex his „ quæ infra referentur, ſed ulterius, quia duo ex eis erant Sacerdotes,

„ cum

„ cum Fr. Gundiſalvus de Medina ad Sacerdotium eſſet evectus tempore,
„ quo atteſtationem emiſit, juxta ea quæ dicta ſunt, & cum ulterius
„ omnes hi depoſuerint de facto proprio, & de facto, quod ſolum ab
„ ipſis ſciri poterat, juxta doctrinam Jaſonis *in L. Cunctos populos, num.*
„ 68. *C. de ſumma Trinitate, & Fide Catholica*, quam late exornant
„ Croc. *de teſtibus part.* 3. *num.* 38. Maſcardus *de probationibus conclus.*
„ 1356. *num.* 51.

24 „ Secundo, ex formali depoſitione duorum aliorum Religioſo-
„ rum, Fratris videlicet Lectoris Antonii Picconellii, & Fratris Joannis
„ a S. Bonaventura Ordinis Diſcalceatorum Sanctiſſimæ Trinitatis: hi
„ ſiquidem fuerunt examinati in proceſſu in Urbe confecto ſuper ſurre-
„ ptione, & eorum alter deponit de auditu a Fr. Joſepho Vidal, qui ei
„ totam facti ſeriem in Confeſſione ſacramentali expoſuit cum facultate
„ eam propalandi, & alter deponit de auditu ab ipſo Patre Arias de Por-
„ tocarrero; qui teſtes idcirco, in linea ſaltem adminiculi, videntur
„ admittendi, cum facti ſeriem intellexerint nedum in actibus propor-
„ tionatis, ſed etiam antequam quæſtio eſſet exorta ſuper identitate, &
„ ab illis, qui totius rei geſtæ fuerunt auctores, uti ponderat Farinaccius
„ *de teſtibus quæſt.* 69. *num.* 80. ibi: *Quando is, a quo teſtis audivit, eſt il-*
„ *le idem qui actum geſſit, tunc ſufficit, quod teſtis illum tantum nominet in*
„ *auctorem*.

25 „ Tertio, ex aliis tribus atteſtationibus, Ferdinandi videlicet
„ Sanchez, Patris Philippi de Jeſu, & Patris Didaci de ſanctiſſimo Sa-
„ cramento: hi quidem deponunt de viſu ſacri corporis extracti, de ejus
„ aſportatione in Hiſpanias, & de publica voce & fama; & ſic quoad
„ iſtos recurrunt ea omnia, quæ ſupra de aliis teſtibus dicta ſunt.

26 „ Quarto, ex ſolemni conſignatione facta a Patre Arias de Porto-
„ carrero Cardinali de Maximis tunc Nuntio Matritenſi, qui ſacra oſſa
„ in capſa recondidit, & ſigillis munivit.

27 „ Quinto, ex eorumdem ſigillorum inviolabili conſervatione uſ-
„ que ad tempus recognitionis factæ A. 1671. a Cardinali Mareſcotto
„ tunc pariter Nuntio apud Regem Catholicum, & ex novorum pro-
„ priorum ſigillorum appoſitione ab hoc ipſo Cardinali facta, quæ ſigilla
„ uſque adhuc integra permanent, ut eſt in confeſſo.

28 „ Sexto, ex ſyngrapha, quæ in dicta recognitione A. 1671. re-
„ perta fuit in eadem capſa, in qua ſacra oſſa conſervabantur: cumque
„ alia ſyngrapha iiſdem verbis concepta, eodemque charactere conſcri-
„ pta fuerit reperta in ſepulcro S. Thomæ de Formis, in quo anteceden-
„ ter ſacrum corpus conſervabatur, & ulterius cum ex ſupra relatis ſyn-
„ graphæ hæ fuerint exaratæ, ne daretur anſa dubitandi de corporis
„ identitate, & ut ſciretur, quod oſſa, penes quæ ſyngrapha invenire-
„ tur iiſdem verbis concepta eodemque charactere conſcripta, quibus
„ concepta & ſcripta erat altera ſyngrapha relicta in tumulo exiſtente in

„ eccleſia S. Thomæ de Formis, erant oſſa S. Joannis, ſyngraphæ inven-
„ tio, quæ contigit, & de cujus identitate teſtes depoſuerunt in reco-
„ gnitione ſecuta anno 1671. ponit in claris, quod oſsa, quæ erant in
„ tumulo S. Thomæ de Formis, ſunt illa eadem, quæ fuerunt conſigna-
„ ta Cardinali de Maximis, & recognita a Cardinali Mareſcotto, &
„ quæ deinde a Cardinali Duratio conſignata fuerunt A. 1686. Patribus
„ Diſcalceatis; ex ſignis ſiquidem ad placitum, rerumque neceſſitati ac-
„ commodatis certum eſt ſacrarum Reliquiarum identitatem probari,
„ uti oſtendit Ferrandus *diſquiſit. Reliq. lib. 1. cap. 12. art. 1. in fine*.

29 „ Septimo, ex ipſa oſſium qualitate, & capitis: oſſa quippe
„ fuerunt inventa alba albedine quadam extraordinaria. *Si ſcoperſero la*
„ *teſta, e le ſante oſſa, le quali erano bianchiſſime, ſommamente candide, ſenz'*
„ *aver patita leſione*, uti habetur in recognitione Cardinalis Mareſcotti;
„ cumque præterea ex aliis teſtibus magnitudo oſſium deſumatur, uti
„ habetur in atteſtatione Cardinalis de Maximis, & ex depoſitione Patris
„ Philippi de Jeſu, indicia hæc ſunt maximopere identitatem coadju-
„ vantia: natura quippe contulit S. Joanni oſſa extraordinariæ proce-
„ ritatis, uti colligitur ex antiquo Scriptore Georgio Innes Scoto, qui
„ *lib. 2. de fundatione Ordinis cap.* 2. dictum Sanctum deſcribens inquit:
„ *Altus erat novem palmos &c. facies magna &c. brachia longa &c. manus ma-*
„ *gnæ, muſculi magni, & pedes magni, ſicut hodie videtur in ſacriſtia eccle-*
„ *ſiæ Lateranenſis depictus*. (Si tamen Auctor hic Georgius Innes Scotus, cujus verba ex aliis Auctoribus deſumpſimus, fuit umquam in rerum natura: contendit etenim Pater Magiſter Caverus Ordinis Beatæ Mariæ de Mercede Redemptionis Captivorum, vir pius & doctus, & ſtricta Nobis amicitia junctus, dum apud ſanctam Sedem in Urbe Procuratoris Generalis ſuæ Religionis munere fungebatur, in Opere Matriti edito anno 1731. cui titulus, *Examen veritatis, in ultima diſſertatione art. 1. a num.* 77. poſt hæc ſcripta a nobis viſa, nec ſcriptum umquam, nec typis impreſſum fuiſſe citatum librum, quamvis ſæpe, numeratis etiam capitulis, allegetur.)

30 „ Octavo ex fama nedum per Hiſpanias divulgata tempore conſi-
„ gnationis ſacri corporis factæ Cardinali de Maximis, ſed etiam, non
„ obſtantibus quibuſcumque, ſemper continuata, identitatis videlicet
„ hujus ſacri corporis; uti habetur ex atteſtatione Cardinalis de Maxi-
„ mis, quæ facta fuit A. 1655. & ex atteſtationibus Joannis Antonii Bar-
„ bati, Raphaelis Fabretti, & aliorum exaratis A. 1667. rurſus ex ipſa
„ recognitione facta juſsu Papæ a Cardinali Mareſcotto A. 1671. qui uti-
„ que non permiſiſset, ut ſacra oſsa aſtantibus exhiberentur, ut ea oſcu-
„ larentur, niſi fama viguiſset de ſacrorum oſſium identitate, & quidem
„ non levis, ſed ſolida, non interrupta, ſed continuata; & denique ex
„ conſignatione facta A. 1686. a Cardinali Duratio, qui ſi capſam Pa-
„ tribus Diſcalceatis conſignavit, ut decenter conſervaretur, quæ de-
cens

„ cens, conſervatio expleri non poterat in Nuntiatura Apoſtolica, quique „ præterea ſi locum conſervationis deſignavit, ſub altari videlicet ſan- „ ctæ Capellæ, nemo profecto dubitare poterit de communi opinio- „ ne, & apud omnes recepta, & a Miniſtris Apoſtolicis admiſſa de ſan- „ cti corporis identitate, cum ſolæ Reliquiæ Sanctorum ſub altari „ poſſint conſervari, juxta Decretum hujus ſacræ Congregationis impreſ- „ ſum apud Continuatores Bollandianos *ad Acta Sanctorum menſis Maji* „ *tom.* 5. *pag.* 289. Quibus omnibus ſi ſuperaddatur, ſtatim Romæ famam „ viguiſſe, quod, ſurreptis ſacris oſſibus ex eccleſia S. Thomæ de Formis, „ ſurrepta fuerant oſſa S. Joannis, nil clarius afferri poſſe videtur ad pro- „ bandam famam; quæ, licet ſola non ſufficiat, maximopere tamen con- „ fert ad probandam identitatem Reliquiarum, uti late probant Anfoſſ. „ *de ſacris Reliquiis* §. 13. *num.* 11. *& ſeqq.*, Ferrandus *eod. tract. lib.* 1. *cap.* „ 12. *ſect.* 2. §. *Verum, licet*.

31 „ Nono, ex urgentiſſima & numquam fallaci veriſimilitudine: „ quis enim umquam ſibi ſuadere poterit, quod tanto cum periculo vo- „ luerit Pater Arias Portocarrero conſilium præſtare ſurreptioni oſſium, „ & quod ulterius alii duo Religioſi voluerint actu ſacra oſſa ſurripere, „ ut eis debitus honor in Hiſpaniis præſtaretur, nec voluerint eadem oſſa „ cum omni fidelitate cuſtodire & conſervare, vel quod Pater Arias non „ oſſa ſurrepta, ſed alia voluerit Nuntio Apoſtolico conſignare? Hæc „ aberrant a ſenſu communi; &, cum ſint inveriſimilia, urget veriſimili- „ tudo potentiſſima, quod eadem ſacra oſſa, quæ fuerunt ab eccleſia S. „ Thomæ de Formis ſurrepta, ſint illa eadem, quæ fuerunt Nuntio de „ Maximis conſignata, & quæ per conſequens in Conventu Matritenſi ho- „ die conſervantur.

32 „ Ultimo, ex magnis contentionibus inter utraſque familias, Cal- „ ceatam, & Diſcalceatam, quæ annis præteritis exortæ ſunt, unaquaque „ contendente, ſacrum corpus penes ſe exiſtere debere: quorſum enim „ tenderent contentiones tantis animorum motibus agitatæ, ſi utra- „ que familia non eſſet invincibiliter perſuaſa de ſacrorum oſſium iden- „ titate?

33 „ Quocirca, omnia in unum colligendo, ſi in judicio identitatis „ ſacrarum Reliquiarum non eſt neceſſaria plena evidentia, ſed ſufficit cer- „ titudo moralis ex conjecturis & præſumptionibus ſimul unitis deſum- „ pta, quid dicendum erit in noſtro rerum themate, in quo exhibentur „ teſtes jurati plures de facto proprio, & re ſibi maxime nota deponen- „ tes, & in quo tot præſumptiones & tot militant adminicula principium, „ medium, & finem, & univerſum tempus complectentia, quæ, juxta „ regulam juris, non ſingillatim, ſed conjunctim ſunt accipienda? &, ſi „ conjunctim, prout fieri debet, accipiantur, unuſquiſque ſibi facile ſua- „ dere poterit, nihil omnino deeſſe pro aſtruenda ſacri corporis identi- „ tate, uti, ceteris libenter relictis, bene notat Cardinalis Bona *de diſcret.*

„ *ſpi-*

„ *ſpirit. cap.5. pag.*238. ex Gerſone : *Fallit unum ſignum , vel pauca , ſi non* „ *in unum plura conglobaverimus . Ita enim tradit Tullius , ita Boethius , &* „ *ita Ariſtoteles in conjecturali cauſa faciendum .*

34 „ His vero poſitis , non urgent ea , quæ alias fuerunt in contra„ rium deducta . Non urget enim , quod in uno eodemque ſepulcro non „ ſolum aderant oſſa S. Joannis , ſed etiam aderant oſſa aliorum duorum „ Generalium ; quaſi vero hinc inferatur , non concurrere certitudinem „ moralem , quod oſſa , quæ modo aſſervantur penes Patres Diſcalceatos „ in civitate Matritenſi, ſint oſſa S. Joannis, vel potius oſsa unius ex dictis „ Patribus Generalibus : ad hujuſce quippe objecti eliminationem remi„ niſci opus eſt primo , quod corpora erant inter ſe diviſa; ſecundo, quod „ oſsa S. Joannis erant in loco eminentiori ; tertio , quod ſuper illis erat „ impoſita oratio deſumpta ex Breviario Anglicano , in qua S. Joannis fie„ bat expreſsa commemoratio ; quarto , quod ſuper unoquoque acervo „ oſſium Patrum Generalium aderat syngrapha exprimens , cujus oſsa eſ„ ſent; quinto, quod prius fuerunt ſubtracta oſsa S. Joannis, & per actum „ ſeparatum ſurrepta alia oſsa Generalium ; ſexto , quod oſsa Generalium „ fuerunt conſignata Oratori Regis Catholici in Urbe exiſtenti; ſeptimo, „ & ultimo , quod totum negotium nihil aliud habuit pro fine & objecto, „ quam ut ab Urbe ad Hiſpanias transferrentur oſsa S. Joannis . Admiſſa „ autem hac actuum diſtinctione , ceſſat quæcumque confuſionis oſſium „ dubitatio , & multo magis , cum ex ſupra relatis oſſa ad Hiſpanias de„ lata nedum candidiſſima reperta fuerint , ſed ulterius excelſæ magni„ tudinis apparuerint , prout erat ſtatura S. Joannis , dum eſſet in hu„ manis .

35 „ Abſque eo quod quidquam officiat , quod de appoſitione ora„ tionis ſuper oſſibus S. Joannis fertur teſtimonium a Patre Velez , qui „ dicit, ſe præſente, & occaſione Apoſtolicæ viſitationis fuiſſe dictam ora„ tionem ſuperimpoſitam , & tamen dicta viſitatio non exhibeatur : licet „ enim Pater Velez totum id , quod modo dictum eſt, aſſeruerit , uti col„ ligitur ex atteſtatione Cardinalis de Maximis, & licet dicta viſitatio non „ fuerit umquam reperta ; id tamen non facit ad rem , de qua nunc agi„ tur , cum vis ſtet in inventione dictæ orationis ſuper oſſibus , & inven„ tio ex tot aliis teſtibus alibi relatis comprobetur, ut de ea non videatur „ ullo modo eſſe dubitandum . Præterquamquod , etiamſi per impoſſibi„ le non adfuiſſet orationis inventio , ſufficerent pro avertenda confuſione „ tum syngraphæ ſuper oſſibus Generalium repertæ , tum eminentia loci, „ in qua erant oſſa S. Joannis . Nec aliter profecto res eſſe poterat : quis „ enim umquam ſibi ſuadere poterit , ut antiqui Patres Trinitarii volue„ rint in uno eodemque ſepulcro condere oſſa Sancti Fundatoris , & oſſa „ aliorum Generalium abſque ullo ſigno differentiæ inter ea , quando „ communis uſus oſtendit , ſeparari oſſa eorum , qui cum ſanctitatis fama „ decedunt , ab oſſibus aliorum , qui pie tantum in Domino moriuntur ?

„ Id-

„ Idque ſi abſolute & ſimpliciter procedit, a fortiori proceſſiſſe & factum „ fuiſſe dicendum eſt in caſu, de quo nunc agitur, in quo tanta fuit ſan- „ ctitatis fama, quæ viguit in obitu S. Joannis, ut Innocentius III. ſum- „ mus Pontifex voluerit ejus funus una cum Cardinalibus comitari; juſſe- „ rit, marmoreum ſepulcrum erigi, Inſcriptionemque fieri; & cadaveri „ in eccleſia & ſuper feretro exiſtenti reverentiam exhibuerit; & corpo- „ re per quatuor dies expoſito populorum concurſui, dignatus fuerit „ Deus paralyticis motum & cæcis viſum ejus interceſſione elargiri; uti, „ hæc omnia fuſe enarrando, proſequuntur Pater Bonaventura Baro Mi- „ noris Obſervantiæ *in annal. Trinitariorum a pag.94. ad pag.96.* & Pater „ Macedo Minoris pariter Obſervantiæ *in vita S. Joannis cap.20. a pag.70.* „ *ad pag.75.*

36 „ Conſimilis generis eſt, quod ante conſignationem factam Car- „ dinali de Maximis oſsa fuerunt ſub diverſis operculis recondita, & ab „ uno in alium locum repoſita, nullis exiſtentibus ſigillis, nec conſequen- „ ter ulla facta ſigillorum recognitione aut renovatione: admittimus „ etenim, appoſitionem ſigillorum eſse cautelam, quæ maximopere con- „ fert ad probandam identitatem ſacrarum Reliquiarum, quemadmo- „ dum alibi viſum eſt; at ſimul & ſemel contendimus, quod, etiamſi „ dicta cautela defecerit, & potiſſimum ſi defecerit, ex quo, pro- „ ut in caſu, hoc eſt in clandeſtina ſurreptione, fieri non poterat, „ ſi nihilominus ceteræ adſint circumſtantiæ identitatem ſuadentes, „ identitas remaneat probata, non obſtante memoratæ cautelæ de- „ fectu. Idque probatur a priori, & a poſteriori: a priori quidem, quia „ vis ſtat in morali certitudine, & moralis certitudo aliunde haberi pot- „ eſt, quam a ſigillis, nec ulla hucuſque lex lata eſt, quæ pro regula „ ſtatuat, identitatem Reliquiarum probari non poſse, niſi fuerint appo- „ ſita, & ſuis loco & tempore renovata ſigilla: a poſteriori deinde, quia „ in litteris Apoſtolicis Clementis VIII. (de quibus ſupra *cap. 21. num.* „ 16.) ſuper expoſitione capitis S.Guillelmi Ducis Aquitaniæ in eccleſia „ Antuerpienſi Societatis Jeſu narratur quidem, quod caput S. Guillelmi „ fuit ab incendio liberatum a viro pio, narratur ulterius, quod per plu- „ res annos delituit in diverſis locis penes ſæculares perſonas, narratur „ demum, quod a cive Antuerpienſi fuit dono datum eccleſiæ Patrum „ Societatis Jeſu, uti colligitur ex ſequentibus verbis: *Sane, ſicut accepi-* „ *mus, cum ante annos quadraginta Marcadura oppidum in Juliacenſi Ducatu* „ *ſitum, a Cæſaris exercitu per obſidionem captum & dirutum eſſet, inſimul mo-* „ *naſterium quoddam Ordinis Guillelmitarum in eodem oppido, vel prope illud* „ *exiſtens incendio vaſtatum fuit; a quo quidem incendio quidam vir pius caput* „ *S. Guillelmi Ducis Aquitaniæ liberavit. Cum autem ſancta hujuſmodi Reli-* „ *quia plures annos penes ſæculares perſonas in diverſis locis, & præſertim in ci-* „ *vitate Antuerpienſi latuerit, demumque apud quemdam civem Antuerpienſem* „ *reperta de conſenſu Ordinarii Antuerpienſis eccleſiæ Presbyterorum Societatis*

„ *Jeſu*

Digitized by Google

„ *Jeſu prædictæ civitatis ab eodem cive donata fuerit, nuncque in ipſa eccleſia*
„ *religioſe cuſtodiatur; Nos, ne ex præmiſſis dubium aliquod oriri pro tempore*
„ *poſſit, providere volentes &c. caput S. Guillelmi prædicti eidem eccleſiæ Socie-*
„ *tatis Jeſu Antuerpien. authoritate Apoſtolica tenore præſentium perpetuo conce-*
„ *dimus & elargimur, & in eadem eccleſia perpetuo conſervari & cuſtodiri,*
„ *nec inde a quoquam quovis prætextu extrahi aut aſportari, præterquam in pu-*
„ *blicis Proceſſionibus, poſſe aut debere volumus, decernimus & mandamus.*
„ Sed, cum nulla fiat in litteris Apoſtolicis mentio exiſtentiæ ſigillorum,
„ ſignum evidens hoc eſt, quod ſigilla non aderant; cumque, non obſtan-
„ te eorum defectu, Pontifex permiſerit, ut caput publicæ venerationi
„ exponeretur, legitima hinc deducitur conſequentia, quod exiſtentia ſi-
„ gillorum non eſt de forma, & quod, ceteris concurrentibus circumſtan-
„ tiis, identitas ſine illis bene probari poteſt.

37 „ Poſtremo, in nulla conſideratione habendum eſt, quod tota
„ hujus facti hiſtoria deſumitur ex illis, qui ſacra oſſa ſurripuerunt, vel
„ qui participes fuerunt ſurreptionis, quique per conſequens nullam vi-
„ dentur fidem mereri: prætermiſſo ſiquidem, quod ſurripientes non id
„ fecerunt, ut lucrum facerent, ſed ſub obtentu, ut debitus honor ſacris
„ oſſibus exhiberetur, & quod ulterius, licet peccatum commiſerint, ex-
„ communicationi tamen non remanſerunt ſubjecti, cum hæc tantum ſit
„ impoſita adverſus eos, qui ſacras Reliquias auferunt e cœmeteriis Ur-
„ bis, juxta bene probata per Dominum Canonicum Boldettum in ſuis
„ *obſervationibus ſuper cœmeteriis SS. Martyrum lib. 3. cap. 18.* ſi a nobis de-
„ monſtrabitur, quod in judicio identitatis Reliquiarum fuerunt juxta
„ Eccleſiæ praxim admiſſa eorum teſtimonia, qui eas ſurripuerunt vel
„ fuerunt ſurreptionis participes, & quod dependenter a dictis teſtimo-
„ niis Eccleſia admiſit dictarum cultum Reliquiarum, tota profecto eva-
„ neſcet exaggerata oppoſitio, cum ſacra hæc Congregatio a recepta in
„ Eccleſia diſciplina utique diſcedere nolit, ſed eidem ſemper ſe confor-
„ mare voluerit & velit.

38 „ Deveniendo ergo ad hujus aſſumpti comprobationem, ſe offert
„ primo loco furtum corporis S. Hilarionis factum ab Heſychio, de quo
„ hæc habentur apud S. Hieronymum *in vita S. Hilarionis: Poſtquam Hila-*
„ *rionem mortuum, & ſepultum audivit, perrexit ad Cyprum, & ſimulans ſe*
„ *velle habitare in eodem hortulo, ut diligentis cuſtodiæ ſuſpicionem accolis tol-*
„ *leret, cum ingenti vitæ ſuæ periculo poſt decem fere menſes corpus ejus furatus*
„ *eſt*; ſubditque Sozomenus *lib. 3. hiſtor. Eccleſ. cap. 13. Heſychius Reli-*
„ *quias Hilarionis clam abreptas deportavit in Palæſtinam, inque ſuo monaſte-*
„ *rio ſepelivit; ex quo tempore dies feſtus maxima hominum frequentia & ſum-*
„ *mo ſplendore quotannis ab indigenis celebratus eſt.*

39 „ Se offert ſecundo loco furtum Reliquiarum S. Romani Abbatis,
„ de quo hæc habentur apud Sigebertum *lib. 1. de vita, & translat. S. Ro-*
„ *mani: Cum ſanctæ Reliquiæ feretro componerentur, acceſſit* (ſermo eſt de
„ quo-

„ quodam Aaron Sacerdote) *eiſque, quibus id officium deputatum erat, ſeſe*
„ *importunus immiſcuit, ac, nemine circumſpiciente, os capitis, quo ſuperne ce-*
„ *rebrum tegitur, quodque vulgo* Teſta *dicitur, furto ſublegit, atque optimo*
„ *potitus ſpolio ad ſuam trepidus repedavit Eccleſiam*; delataque ſubinde Reli-
„ quia ad monaſterium Monachorum S. Germani Antiſiodorenſis, fuit il-
„ la ibi ab Heribaldo Præſule ſolemniter excepta, & publico cultui ex-
„ poſita, uti legitur apud Ferrandum *diſquiſit. Reliq. lib.* 1. *cap.* 8. *pag.* 228.

40 „ Se offert tertio loco furtum capitis S. Clementis Martyris, quod
„ nonnulli Galli clam ſuſtulerunt a monaſterio Sanctæ Mariæ Conſtanti-
„ nopolitanæ, quodque tranſportarunt ad abbatiam Cluniacenſem, in-
„ ter cujus Reliquias fuit repoſitum, & publicæ expoſitum venerationi,
„ uti fuſe legitur in Bibliotheca Cluniacenſi ſub titulo, *Hiſtoria exceptionis*
„ *Capitis S. Clementis*.

41 „ Se offert quarto loco furtum corporis S. Bertulphi Abbatis, de
„ quo apud Surium, & fuſius apud Bollandianos *tom.* 1. *Februarii pag.* 682.
„ *num.* 26. *& ſeqq.* Erat dictum ſanctum corpus in civitate Belgica, quæ
„ dicitur *Bononia*. Quidam Britannus nomine *Electus*, poſtquam nactus
„ fuit tempus & locum ſuæ intentioni opportunum, *acceſſit ad ſepulcrum*,
„ *ruptoque ſigillo, ac aperto locello, corpus ſanctiſſimum omni theſauro pretio-*
„ *ſius furtim abripiens, clam diſceſſit*, uti habetur *loc. cit.* Arnulphus Mar-
„ chio & Comes Flandriæ, re comperta, omnem adhibuit diligentiam
„ pro latrone inveniendo; eodemque tandem invento, cum nec ſuaſioni-
„ bus, nec terroribus ad confeſſionem furti induci poſſet, ab ipſo tandem
„ Arnulpho interrogatus, *rubore ſuffuſus* (verba ſunt Hiſtorici) *& timo-*
„ *re dejectus villam Oditigem mari-pene contiguam indicavit, ad quam mem-*
„ *bra Sancti deportaverat, ea videlicet deluſus ſpe, qua ſibi, mare ſe trans-*
„ *fretaturum, Regique Britanniæ ex pretio diſtracturum perſuaſerat*; factoque
„ acceſſu ad villam ſupra recenſitam, inventiſque S. Bertulphi Reliquiis,
„ adhibito Prælatorum illuſtrium conſilio, fuerunt eædem repoſitæ in
„ eccleſia Harlebecenſi, publicoque cultui reſtitutæ, uti habetur *cit. tom.*
„ 1. *Februarii pag.* 683. *num.* 30. *&* 31.

42 „ Se offert quinto loco furtum corporis S. Nicolai Myrenſis. Mer-
„ catores etenim Barienſes, adhibita vi, illud rapuerunt ab eccleſia civi-
„ tatis Myræ, & ad civitatem Barienſem tranſtulerunt, ubi etiam hodie
„ colitur, & ad ejus venerationem fit undique populorum concurſus, uti
„ fuſe, furti hiſtoriam & cetera mox expoſita enarrando, proſequitur
„ Antonius Beatillus *in hiſtor. S. Nicolai lib.* 6. *cap.* 8.

43 „ Se offert ſexto loco furtum corporis S. Marci Euangeliſtæ, cu-
„ jus hiſtoria ex codice Vaticano edita fuit a Bollandianis *ad tom.* 3. *Apri-*
„ *lis pag.* 353. *& ſeqq.* Ibi quippe refertur, Venetos illud ſuſtuliſſe ab ec-
„ cleſia Alexandrina in Ægypto, & Venetias tranſtuliſſe, & in ejus hono-
„ rem celebre templum S. Marci a Juſtiniano Duce conditum fuiſſe, &
„ glorioſam Tranſlationis memoriam uſque adhuc celebrari *pridie Calen-*

„ *das Februarii*; nec in hac corporis translatione & ſurreptione ullæ ad-
„ hibitæ fuerunt diligentiæ quoad identitatem, niſi illæ, quæ tempori &
„ loco fuerunt proportionatæ: *loco* quippe *citato num.* 13. hæc leguntur.
„ *Porro Venetici, quorum jam ſæpe memoriam fecimus, cum ibi laterent, tule-*
„ *runt corpus, & ſubmittentes in ſportam operuerunt illud ex foliis olerum, ac*
„ *deſuper carnes porcinas impoſuerunt: cumque ad navim pergentes incederent,*
„ *accedebant Saraceni, qui obviabant, ut cernerent quod portabant; ſed, cum*
„ *viderunt carnem porcinam, quam ipſi abominantur &c. exſpuentes elongaban-*
tur. „ Item apud Dandulum *lib.* 9. *Chronici cap.* 9. *tom.* 12. *Script. rer. Ita-*
lic. pag 251. *&* 252. narratur, quod A. 1094. occiſo Petro Candiano Du-
ce cum filio, & eccleſia, in qua conditum erat corpus S. Marci, cum pa-
latio igne conſumpta, nulla amplius extabat memoria loci, in quo erat
ſanctum corpus; eodem vero Divina ope invento, in novo quodam loco
collocatum eſt ſecreto, conſciis tantum Duce, Primicerio, Procuratore,
& eorum Succeſſoribus, ceteris autem locum prædictum ignorantibus.)

44 „ Se offert ſeptimo loco furtum pariter factum a nauta Veneto cor-
„ poris S. Athanaſii, quod fuit Venetias a civitate Conſtantinopolitana
„ delatum, & publico cultui expoſitum, intercedente auctoritate S. Lau-
„ rentii Juſtiniani Patriarchæ Veneti, in eccleſia Monialium ſanctæ Cru-
„ cis. Furti hiſtoria ex veteri Italico Manuſcripto edita fuit a Bollandia-
„ nis *tom.* 1. *Maji pag.* 252. ubi *num.* 422. hæc habentur: *Naupegius acce-*
„ *ptum corpus glorioſum immiſit in ſaccum, quem ferebat; ſed minus, quam*
„ *ipſum, erat longum, ideoque neceſſe habuit complicare ejus tibias. Itaque me-*
„ *liori, ut potuit, modo compoſitum ad hoc, ut ipſum auferre poſſet, ſub veſte*
„ *ſua abdidit*. Delata hujuſce facti notitia ad civitatem Venetiarum, ſan-
„ ctus Patriarcha accerſiri ad ſe fecit quemdam Magiſtrum Jacobum, qui
„ octodecim annis fuerat commoratus in civitate Conſtantinopolitana,
„ eodemque interrogato de eccleſia, in qua ſacrum corpus erat condi-
„ tum, de cultu, quem ibi apud Catholicos habebat, uti plene legitur
„ *pag.* 253. *num.* 426. *& ſeqq.* ſtatim ac navis advenit, idem ſanctus Pa-
„ triarcha nautam interrogare voluit de modo quo ſacrum corpus ſurri-
„ puerat, de loco a quo abſtulerat; hiſque peractis, ſacras exuvias publicæ
„ venerationi collocandas decrevit in memorata eccleſia ſanctæ Crucis.

45 „ Se offert octavo loco furtum corporis Sancti Rochi: cum ete-
„ nim ejus vitam Franciſcus Diedo Senator Venetus edidiſſet, tanto de-
„ votionis æſtu Veneti abrepti ſunt, ut, peregrinantium more agmine
„ facto, plerique ex eis acceſſerint ad Montem Peſſulanum, & corpus ſuſ-
„ tulerint, illudque Venetias deportaverint, ubi etiam nunc colitur,
„ juxta ea quæ plene referuntur apud Baillet *in vitis Sanctor. tom.* 2. *in vi-*
„ *ta S. Rochi pag.* 262. nec ulla umquam de ſacri corporis identitate ex-
„ citata fuit controverſia; quin immo, ingruente timore peſtis, ſanct.
„ mem. Urbanus VIII. juſſit, ut inſignis ex dicto corpore Reliquia in ec-
„ cleſia S. Rochi de Urbe collocaretur, & ibi publice coleretur, uti no-

„ tum

Digitized by Google

„ tum eſt, & fuſius enarratur apud Caſtellinum in tractatu *de dilatione*
„ *Canonizationis Sanctorum, in appendice de S. Rocho*.

46 „ Se offert nono loco furtum inſigniſſimæ Reliquiæ Præputii Chri-
„ ſti Domini noſtri. Illud aſſervabatur [quemadmodum ſupra relatum
eſt, & iterum nunc refertur, ut integra ſuffragii ſeries ſuper identitate
corporis S. Joannis de Matha exponatur] „ in celebri Oratorio Urbis,
„ quod dicitur *Sancta Sanctorum*: cumque ſacrilegus Miles in Urbis di-
„ reptione, quæ contigit A. 1527. eam rapuiſſet, & ex Reliquiario cry-
„ ſtallino & aureo eam in vili ſcriniolo ſub humo ſepeliviſſet, Romam
„ reverſus, morboque correptus, in xenodochio S. Spiritus morti pro-
„ ximus rei ſeriem aperuit, & locum, in quo ſacram Reliquiam condi-
„ derat, nominando videlicet pagum ditionis familiæ Anguillariæ. Juſ-
„ ſu Clementis VII. factæ fuerunt exquiſitæ diligentiæ in locis dictæ fa-
„ miliæ: ſed, cum tunc Reliquia reperiri non potuerit, poſt lapſum tan-
„ dem annorum triginta in oppido Calcatæ ad familiam Anguillariam
„ pertinente ſcriniolum repertum eſt, & delatum ad Magdalenam Stroz-
„ ziam, quæ illud reſeravit coram nobili matrona Lucretia Urſina, &
„ Clarice ejuſdem filia; inventiſque in ſcriniolo pluribus Reliquiis, cum
„ in quodam involucro inſcriptum eſſet nomen JESUS, pie creditum eſt,
„ in eo conſervari ſacroſanctum Chriſti Præputium. Ablegatis a Paulo
„ IV. duobus Canonicis baſilicæ Lateranenſis, qui illuſtrium dictarum
„ ſeminarum teſtimonia receperunt, & ulterius teſtati ſunt, inter cete-
„ ras baſilicæ Reliquias fuiſſe Præputium Dominicum, & illud poſt Ur-
„ bis direptionem amplius inventum non eſſe, Pontificia intercedente
„ auctoritate, fuit Reliquia collocata in eccleſia oppidi Calcatæ, in qua
„ etiam hodie colitur, teſte Cardinali Toleto *in comment. ad Evang. S. Lu-*
„ *cæ cap.* 2. *annotat.* 31. cum quo concordant Cardinalis Raſponus *de Pa-*
„ *triarchio Lateranenſi*, & Petraſancta *in centuriis, centur.* 1.

47 „ Se offert decimo loco Reſponſum ſummi Pontificis Clementis
„ VII. apud Raynaldum *in annal. ad A.* 1527. *num.* 44. Cum enim in ſu-
„ pra recenſita Urbis direptione navis tum profanis, tum ſacris rebus
„ onuſta Sardiniam appuliſſet, ſacraſque Reliquias Archiepiſcopus Ca-
„ laritanus de raptorum manibus recepiſſet, & in ſua Metropolitana ec-
„ cleſia recondidiſſet, & humillime Pontifici ſupplicaſſet pro earum con-
„ ceſſione, Papa ſic reſpondit: *Niſi eſſemus hac temporum procella ita per-*
„ *turbati, ut nihil decernere in tanto motu poſſimus, non diſtuliſſemus hoc deſide-*
„ *rium Fraternitatis Tuæ, populique tibi commiſſi, quin quod munus Dei volun-*
„ *tas ad iſta loca detuliſſet, Nos noſtro aſſenſu ratum faceremus. Sumus tamen*
„ *eo omnino animo ac voluntate, ut his rebus, ſi quando Deo placuerit, compo-*
„ *ſitis, veſtræ in hoc devotioni, quo plus poterimus, annuamus*.

48 „ Se offert undecimo loco furtum corporis S. Ludovici Caroli Re-
„ gis Siciliæ filii & Epiſcopi Toloſani, cujus fit commemoratio in Mar-
„ tyrologio Romano *ad diem* 19. *Auguſti*. Corpus ejus a caſtro Brincola

Mmmmm 2 „ trans-

Digitized by Google

„ tranſlatum fuit ad civitatem Maſſilienſem, & honorifice conditum fuit
„ in eccleſia Fratrum Minorum; magnaque id ſolemnitate factum eſt,
„ cum omnia expleta fuerint coram multis Cardinalibus, & Epiſcopis,
„ & coram Roberto Siciliæ Rege fratre S. Ludovici. Permanſit ſacrum
„ corpus in eo loco uſque ad annum 1423. cumque tunc Alſonſus Rex
„ Aragoniæ & Neapolis Maſſilienſem civitatem depopulatus eſſet, inter
„ cetera ſpolia ſecum detulit ſacrum corpus, & illud collocari fecit in
„ Metropolitana Valentina, ubi uſque adhuc colitur, invitis Maſſilienſi-
„ bus, qui ſub obtentu, quod Fratres Minores Conventuales opem dicto
„ furto ſeu rapinæ præſtitiſſent, eos a ſua civitate ejecerunt, nec um-
„ quam amplius recipere voluerunt, teſte Baillet *in vitis Sanctor. tom. 2.*
„ *in vita hujus S. Ludovici, ad finem*.

49 „ Se offert ultimo loco furtum Brachii S. Lucæ Euangeliſtæ, quod
„ conſervatur in eccleſia S. Joannis Baptiſtæ Monachorum Cæleſtinorum
„ civitatis Bononiæ. Fertur, hujus S. Euangeliſtæ corpus a civitate Con-
„ ſtantinopolitana furtim tranſlatum fuiſſe ad civitatem Brunduſinam
„ A. 1247. Fertur, eodem anno a civitate Brunduſina tranſlatum fuiſſe
„ ad monaſterium Guleti diœceſis Nuſcanæ, & poſt lapſum multorum
„ annorum, anno videlicet 1506. Cardinalem Oliverium Caraſam Com-
„ mendatarium monaſterii Montis Virginis majoris, & ſic ſibi jus aſſeren-
„ tem ſuper aliis monaſteriis ab eo dependentibus, & ſignanter ſuper
„ monaſterio Guleti, in quo Moniales habitabant, tentaſſe Brachium
„ S. Lucæ, quod ſolum in eo monaſterio remanſerat, alio aſportare, ſed
„ Abbatiſſam nomine Mariam Janimam de Geſualdo noluiſſe conſenſum
„ præbere, ſed Brachium conſignaſſe Oliverio Janimo ſuo conſanguineo
„ Monacho Cæleſtino, qui illud bona fide dedit Abbati Generali ſui Or-
„ dinis Petro de Theano, qui illud detulit Bononiam A. 1510. Poſt hæc
„ ſupplices preces exhibitæ fuerunt Julio Papæ II. qui, dum in minori-
„ bus erat, Bononiæ fuerat Epiſcopus, ut committere dignaretur perſo-
„ næ idoneæ judicium ſuper identitate Brachii: cumque per litteras A-
„ poſtolicas expeditas die 13. Maji 1510. negotium fuerit ab eo commiſ-
„ ſum Cardinali Franciſco Alidoſio Bononiæ de latere Legato, cum fa-
„ cultate ſubdelegandi Simonem Bonadies Epiſcopum Ariminenſem tunc
„ Bononiæ Vicelegatum, ſervatis ſervandis, ſumptiſque debitis informa-
„ tionibus de furtiva Brachii tranſlatione, fuit a prædicto Vicelegato
„ prolata ſententia ſavorabilis identitati Brachii, quæ ſubinde ab eodem
„ Cardinali Alidoſio confirmationis robur obtinuit; ſolemnique indicta
„ Proceſſione, ſacra Reliquia collocata eſt in prædicta eccleſia S. Joan-
„ nis Baptiſtæ Monachorum Cæleſtinorum, ubi in præſens etiam religio-
„ ſe conſervatur, uti deſumitur ex authenticis documentis in archivo
„ monaſterii exiſtentibus, & quæ etiam fuerunt typis impreſſa Bono-
„ niæ A. 1689.

50 „ Procedunt hæc exempla in terminis furtorum ſacrarum Reli-
„ quiarum

„ quiarum ; procedunt hæc eadem exempla in terminis identitatis probatæ & admiſſæ ex dictis eorumdem furantium , etiamſi nonnulli ex „ illis non devotionis æſtu , ſed ad lucrum captandum furtum commiſerint : cumque exempla ſint plura , & ad inſigniores etiam Italiæ Reliquias referantur , in tuto poſitum videtur eſſe aſſumptum in ſuperioribus inſinuatum , quoad Eccleſiæ praxim & diſciplinam admittendi „ furantium dicta , quando res eſt de probanda ſacrarum Reliquiarum „ identitate .

51 „ Non obſiſtente replicatione , quod ultra atteſtationes furantium „ aderant miracula : prætermiſſis etenim prodigiis albedinis ſacrorum „ oſſium S. Joannis , & aliis quibuſdam rebus , de quibus teſtes in noſtro caſu deponunt , nec in primo , nec in ſecundo , nec in tertio , „ nec in quarto , nec in octavo , nec in decimo , nec in undecimo ex „ allegatis exemplis ulla , quæ contigerint , referuntur ab Hiſtoricis miracula . Quibus omnibus etiam reverenter addendum eſt , quod , ſi „ pro regula ſtatueretur , neceſſaria eſſe miracula in judicio identitatis „ ſacrarum Reliquiarum , actum eſſet de cultu ſacrarum Reliquiarum , „ quæ e Cœmeteriis Urbis extrahuntur , & publicæ venerationi exponuntur in eccleſiis , præcedentibus tantummodo ſignis aut palmæ , aut „ vaſis ſanguine tincti . Qua in re utique maximum contineretur inconveniens , ad quod avertendum concludere opus eſt , quod miracula in „ hoc judicio proſunt , ſed quod non ſunt neceſſaria , quodque ſola neceſſitas reducitur ad ſigna probabilia , & ad identitatis probationes , ex „ quibus certitudo moralis deſumatur ; quæ ſicuti verificatur in corpore „ S. Joannis de Matha , ſic nulla ſupereſt hæſitatio pro ejus identitate „ declaranda .

52 „ Et multo magis , cum hic & nunc non ſit quæſtio , an in hoc vel „ potius in alio loco corpus S. Joannis conſervetur , uti accidit in corpore „ S. Benedicti , in corpore S. Scholaſticæ , in corpore S. Monicæ , in corpore S. Bartholomæi Apoſtoli : in hac quippe facti ſpecie oportet , ut „ contendentes exiſtentiam corporis in ſuo loco nedum probabiles „ afferant rationes , ſed eas afferant talis generis & naturæ ut ſuperent „ rationes illorum , qui corporis exiſtentiam aſtruunt in loco diverſo . „ In noſtra facti ſpecie nemo eſt qui dicat , corpus , penes ſe eſſe , & non „ in Conventu Matritenſi ; conſentiunt omnes , vel corpus eſſe illud , „ quod conſervatur in Conventu Matritenſi , vel in rerum natura non „ exiſtere corpus S. Joannis de Matha : idque facit , ut eo libentius pronuntiandum ſit pro identitate , prout humillime exoramus , ut debitus honor ſacris exuviis reſtituatur , & inſigne S. Fundatoris corpus „ publico ſuo cultu non fraudetur .

53 Hactenus ſuffragium , in quo nullum factum eſt verbum aſſertæ furtivæ translationis corporum S. Benedicti & S. Scholaſticæ , quæ anno 660. contigiſſe fertur , cum deſtructo monaſterio Caſſinenſi , Aigiolfius

qui-

quidam Monachus Floriacenſis, & nonnulli Cenomani ad illud clam accedentes ſuſtuliſſe ſacra corpora dicuntur, ita ut corpus S. Benedicti ad Floriacenſes, corpus autem S. Scholaſticæ ad Cenomanos translatum fuerit, & eâ quidem apud ipſos etiamnum exiſtere contendatur. Mabillonius nempe, Sauſsajus, Hugo Menardus, & Boſchius ſtant pro hac translatione: at eam ſtrenue impugnant Loretus, Angelus de Nuce, & noviſſime Macchiarellus Monachus Camaldulenſis. Admittit porro Angelus de Nuce, aliquam particulam potuiſse in Gallias eſse translatam, & hinc invaluiſse opinionem prædictæ translationis, cum etiam parva & exilis pars nomine totius figurate veniat. Nec res profecto aliter ſe habere poteſt cum reſtaurato cœnobio Caſſinenſi, S. Zacharias Papa anno 746. ad illud acceſserit, & in ſua bulla teſtatus ſit, ſe ſacra pignora Benedicti & Scholaſticæ fuiſſe veneratum; cum anno 1071. teſtibus Leone Oſtienſi, & Petro Diacono, eadem ſacra corpora fuerint viſitata & inventa *intemerata, & indiminuta*, uti loquitur Alexander II., qui novam eccleſiam conſecravit, in ſua bulla; cum anno 1486. publicum exaratum fuerit Inſtrumentum viſitationis eorumdem corporum auctoritate Joannis de Aragonia Regii filii, & Cardinalis Diaconi S. Hadriani; cumque iterata Inventio A. 1545. fuerit celebrata ab univerſo Clero & populo Caſſinenſi, Angelus autem de Nuce doctrina & pietate inſignis ſe eadem corpora inſpexiſſe teſtatus ſit A. 1659. Caſſinatibus cunctis, & aliis innumeris ad ſacrum ſpectaculum religioſe accurrentibus, & in lætitiæ lacrymas ſolutis, ut ipſe teſtatur *in Chronic. Caſſinenſi*, ubi addit: *Quod mihi feliciſſimum ducens, penitiſſimis ex viſceribus cecini*: Nunc dimittis, Domine, ſervum tuum in pace, quia viderunt oculi mei *ſanctiſſimum Patriarcham, Italiæ decus, Galliæ deſiderium*. At, redeundo ad noſtrum inſtitutum, pro complemento quæſtionis de identitate corporis S. Joannis de Matha nihil aliud ſupereſt, quam ut ſacræ Congregationis Decretum ab Innocentio XIII. confirmatum apponamus, quod ita ſe habet:

Decretum Hiſpaniarum identitatis Corporis Sancti Joannis de Matha Ordinis Sanctiſſimæ Trinitatis Redemptionis Captivorum.

Sublato anno 1655. ab eccleſia S. Thomæ de Formis baſilicæ Vaticanæ ſubjecta & in qua per plura ſæcula marmoreo incluſum ſepulcro jacuerat, corpore S. Joannis de Matha Ordinis Sanctiſſimæ Trinitatis Redemptionis Captivorum Fundatoris, eoque a duobus Fratribus Calceatis ejuſdem Ordinis Matritum delato, confectiſque non multo poſt binis proceſſibus, Romano uno ſuper deficientia ſacri corporis, ejuſque furtiva in Hiſpanias aſportatione, Matritenſi altero in Tribunali Nuntiaturæ ſuper illius identitate; factaque pluries ejuſdem a Nuntiis tunc temporis Apoſtolicis claræ memoriæ Camillo de Maximis, poſtea S. R. E. Cardinali, ac Eminentiſſimo & Reverendiſſimo Domino Cardinali Mareſcotto recognitione, cum Fratres Trinitarii Excalceati, quibus interim a claræ memoriæ

riæ Cardinali Duratio Nuntio etiam Apoſtolico ſacrorum oſſium cuſtodia concredita fuerat, tam anno 1669. quam 1715. pro declaratione identitatis corporis apud ſacr. rituum Congregationem inſtitiſſent, negativum prodiit Reſponſum: Non conſtare *videlicet* de identitate. *Verum, cum a ſanctæ memoriæ Clemente PP. XI. indultum fuerit, ut iterum de hac re in eadem ſacra Congregatione ageretur, idemque Pontifex in locum claræ memoriæ Cardinalis Caſini Relatoris nuper defuncti Eminentiſſimum & Reverendiſſimum Dominum Cardinalem Albanum ſubrogaverit, eo ab Urbe abſente, Eminentiſſimus & Reverendiſſimus Dominus Cardinalis Paulutius, inſtante P. F. Michaele a Sancto Joſepho Fratrum Excalceatorum ejuſdem Ordinis Procuratore Generali, Dubium prædictum ſuper identitate corporis nomine ejuſdem Eminentiſſimi Cardinalis Albani in ſacr. rituum Congregatione propoſuit. Sacra vero eadem Congregatio, R. P. D. Proſpero de Lambertinis Fidei Promotore tam in ſcriptis quam in voce audito, juribuſque denuo deductis exactius ac maturius examinatis atque perpenſis, reſcribendum cenſuit:* Prævio receſſu a deciſis, conſtare ex ſufficientibus probationibus, ad effectum, ut corpus Sancti Joannis de Matha publicæ venerationi exponi poſſit: Die 6. Septembris 1721. *Factaque deinde per me Secretarium de prædictis Sanctiſſimo Domino noſtro Innocentio XIII. relatione, Sanctitas ſua benigne annuit, ac ſententiam ſacræ Congregationis approbavit: Die 16. ejuſdem menſis & anni 1721.*

54 Hucuſque adducta procedunt, cum in ſacrorum rituum Congregatione diſputatio aſſumitur de identitate alicujus ſancti corporis aut Reliquiæ. Id autem raro fit: petentibus etenim Poſtulatoribus facultatem recitandi Officium & Miſſam celebrandi propter inſignem alicujus Sancti Reliquiam, quam habent in ſua eccleſia, ſi petitis annuatur, reſponderi conſuevit, *Pro gratia, citra tamen approbationem Reliquiæ*. Quod utique magna cum prudentia fit, ne, ſi citra debitum examen identitatis Reliquiæ gratia indulgeatur abſolute & ſimpliciter, ea, utpote relata ad ſupplicationem Poſtulatorum, habeatur tamquam approbans Reliquiam; & ita quidem, ut, exortis difficultatibus ſuper ejus veritate & identitate, fateri opus ſit, gratiam conceſſam fuiſſe ſine examine, habita fide expoſitioni Poſtulatorum.

55 Exemplum peti poteſt a ſacra Lancea, quæ Chriſti latus aperuit, & quæ dicitur in Germania aſſervari, uti pluribus probare conatur Henricus Rebdoff *ad A.* 1350. Fundamentum potiſſimum conſtituitur in Indulto Innocentii VI. apud Raynaldum *ad A.* 1354. *num.* 18. ubi facultatem impertitur celebrandi feſtum in honorem ſacræ Lanceæ in Germania & Bohemia feria ſexta poſt Octavam Paſchæ, & Indulgentiam elargitur illis, qui ſacram Reliquiam devote viſitaverint, quæ in civitate Pragenſi conſervatur. Henricus I. Imperator ſacram hanc Lanceam dono recepit a Rodulpho Rege Burgundiæ, minis adhibitis, teſte Othone Friſingenſi *lib. 6. cap.* 18. ubi ait: *Lanceam quoque ſacram, quam Reges noſtri hactenus habent, ab Arnulpho Lugdunenſis Galliæ, ſeu Burgundiorum Rege minis extorſit*

ſit Henricus. An autem hæc ſacra Lancea illa ſit, quæ latus Chriſti aperuit, affirmant Germani ſcriptores, quorum nonnulli etiam autumant, Lanceam, quæ Pragæ aſſervatur, eam eſſe, quam Norimbergenſes putant penes ſe retinere, uti videri poteſt apud Browerum *in annal. Trevi-ren. tom.* 2. *pag.* 221. Dubitant autem alii, cum Auctores contemporales, aut proximi temporibus Henrici I. ſcribant, Lanceam illi donatam a Rodulpho, ſeu Arnulpho fuiſſe Lanceam Conſtantini Imperatoris mirandi operis clavis Chriſti crucifixi conſecratam, quorum pars in ea eſſet incluſa; & hi ſunt Abbas Uſpergenſis *in Chronic. pag.* 153. Sigebertus *in Chronico ad A.* 929. Luitprandus Ticinenſis *lib.* 4. *hiſtor. cap.* 12. Auctor Vitæ S. Gerardi Abbatis apud Surium *tom.* 5. *die* 3. *Octobris*. Dubitant & alii, qui Lanceam, quæ Chriſti Domini latus aperuit, aſſervari dicunt in baſilica Vaticana, uti ſupra viſum eſt, & infra etiam videbitur. At, utcumque hæc ſint, nihil interim detrahentes probabilitatis Germanorum opinioni, conceſſa quidem fuiſſe fatemur ab Innocentio VI. inſtante Carolo IV. Imperatore, ea quæ ſuperius dicta ſunt, in honorem ſacræ Lanceæ, & inſuper indultum fuiſſe, ut ſexta feria poſt Octavam Dominicæ Reſurrectionis ſpeciale in Alemannia & Bohemia recitaretur Officium, per aliquos Præſules Catholicos, & alios paginæ Divinæ peritos ab eodem Principe eligendos ordinandum; ſed hinc argumentum inferri non poſſe dicimus ad Apoſtolicum judicium ſuper identitate Lanceæ, quæ Pragæ aſſervatur, ut eadem videlicet ſit, quæ Chriſti latus aperuit, teſte Raynaldo ad *A.* 1354. *num.* 18. ubi ait: *Quæ de Lancea, qua Chriſti latus in cruce transverberatum eſt, retulit Innocentius, hæc ex Caroli Imperatoris relatione repetivit*. Hanc ad rem conſuli poteſt Baronius quoque *ad annum* 929.

56 Poſt primam hujus Operis editionem prodierunt Antiquitates Italicæ medii ævi editæ a Ludovico Antonio Muratorio, de quibus ſupra mentio habita eſt. Porro in earum *tom.* 5. *diſſert.* 58. *pag.* 10. multa referuntur ſacrorum corporum & ſacrarum Reliquiarum furta, quæ merito ab eo reprobantur, eo etiam obtentu, quod hinc cauſam habet diſcordia, quæ inter urbes & oppida viget, unaquaque putante ſe habere corpus aut caput ejuſdem Sancti; altera videlicet probante ſe illud habuiſſe, ac proinde adhuc habere; altera aſſerente, ſe illud ſurripuiſſe, & apud ſe retinere. Addit deinde Auctor hæc verba: *Innumera ſunt per univerſi Chriſtiani Imperii fines id genus exempla, cum in tot diverſis urbibus, non dicam medicæ Reliquiæ, ſed capita & corpora ipſa unius ejuſdemque Cælitis habeantur atque colantur. Porro liquet, quoties clam & furto ex antiquis tumulis ſublata fuere corpora Sanctorum, id contra Canones actum; cum inconſulto Epiſcopo, transferre ſacras Reliquias minime liceret, qui veritatem rei agnoſceret, fidemque faceret tum præſentibus tum poſteris, nihil erroris aut fraudis interceſſiſſe. Atqui, ubi furto res agebatur, piis illis furibus dumtaxat erat habenda fides*. Si quis hæc verba putaret adverſari iis, quæ a Nobis ſupra dedu-

deducta ſunt, dum agebatur de identitate corporis S. Joannis de Matha, aperte deciperetur. Notandum quippe eſt verbum illud *dumtaxat*, quod alios quoslibet teſtes excludit, omneſque probationes coercet ad ſola furum dicta. Animadverſio hæc ſatis eſt ad ſubmovendam quamcumque oppoſitionem; probatio ſiquidem identitatis corporis S. Joannis de Matha non ſoli furum dicto, ſed præterea multis probationibus innixa eſt, quemadmodum legenti patebit.

CAPUT XXVI.

De loco, in quo ſancta Corpora ſacræque Reliquiæ debent conſervari, & de aliis ad Corpora & Reliquias Sanctorum pertinentibus.

1 HActenus de translatione, & de ſanctorum corporum ſacrarumque Reliquiarum identitate actum eſt ad normam Decretorum Congregationis ſacrorum rituum: reliquum nunc eſt, ut, a Decretis & placitis ejuſdem ſacræ Congregationis nequaquam recedendo, ſermo inſtituatur de loco, in quo ſacræ Reliquiæ debent conſervari; de earum oſtenſione; & delatione per Proceſſiones; de indumentorum mutatione, quæ in ſanctis corporibus aliquando fieri contingit; & demum de accurata ſacrarum Reliquiarum conſervatione.

2 Juxta hanc methodum initio ducto a loco, in quo ſacræ Reliquiæ debent conſervari, regula generalis eſt ut ſancta corpora, inſigneſque Reliquiæ, necnon corporis pars, in qua Martyr paſſus eſt, ſi tamen integra ſit, nec collocentur in privatis ædibus, nec apud laicos homines, ſed in eccleſia. Ab hac tamen regula excipiuntur magni Principes, & præcipue Eccleſiæ Præſules, cum quibus Sedes Apoſtolica liberalius agere conſuevit; & ab eadem pariter prohibitione excipiuntur Reliquiæ minus inſignes, quas Fideles in ſuis privatis ædibus, ſed in loco apto & decenti conſervare poſſunt, uti legitur in litteris Apoſtolicis Clementis Papæ X. infra referendis. Itaque licet in litteris authenticis Cardinalis Vicarii, necnon Sacriſtæ Palatii Apoſtolici, quibus conceduntur aut ſacra corpora, aut inſignes Reliquiæ erutæ a cœmeteriis Urbis, legatur, perſonas illas, quibus conceduntur, penes ſe eadem retinere poſſe; id tamen ſic intelligendum eſt, ut non perpetuo retinere poſſint, ſed ad tempus, & uſquequo cum debito apparatu in eccleſiis collocentur, teſte Marco Antonio Boldetto viro in hiſce rebus expertiſſimo *in obſervat. ad ſacra cœmeteria lib. 3. cap.* 15. Cumque modo dictum ſit, Sedem Apoſtolicam ſe gerere liberalius erga Principes, celeberrimum habetur Romæ exemplum. Dux etenim Joannes Angelus ab Altemps a ſummo Pontifice Clemente VIII. obtinuit corpus S. Aniceti Papæ & Martyris, quod fuit extractum e cœmeterio Calliſti, & ipſe collocavit in nobili ſacello ſui palatii, in quo quotannis ſolemne feſtum celebratur: *Cum requieviſſet*

Digitized by Google

ejus (ſcilicet Aniceti) *corpus in cœmeterio Calliſti* (verba ſunt Joannis Angeli ab Altemps in ejus *Vita cap.* 14.) *piæ recordationis Clemens VIII. Pontifex maximus, zelo & pietate motus, curavit exhumari, ut decenti in loco collocaretur, majorique devotione a viris coli poſſet; & ut pluribus petentibus ſatisfaceret, fecit, ut diligenter inquireretur in eodem cœmeterio Calliſti; & tandem reperta ſunt quadraginta quatuor corpora ſanctorum Martyrum, quæ quidem exhumata fuere a quodam pictore nuncupato Joanne Angelo, vulgariter nominato* Toccafondo: *& ſciendum, hunc virum in hujuſmodi cœmeteria & cryptas deſcendendi, corporaque illic exiſtentia indagandi fuiſſe peritiſſimum. Hæc ſanctorum Martyrum corpora in palatii Apoſtolici ſacrario delata fuere, & inde diſtributa pluribus reverenter expetentibus; ac inter ceteros alios ego humiliter petii Aniceti corpus, quod notum mihi erat inter ea eſſe; atque eo majus illud habendi deſiderium me tenuit, quia in Officio Divino fit de eo commemoratio, ac in Pontificia dignitate ſe optime geſſit. Prædictus vero felic. recordat. Clemens VIII. amoris ergo petitionibus meis benigne annuens corpus Sancti Aniceti Papæ & Martyris mihi conceſſit, quod* 28. *die Octobris* 1604. *a Reverendiſſimo Domino Angelo Rocca Auguſtiniano Tagaſten. Epiſcopo, ejuſdem Sanctiſſimi Sacrarii Præfecto mihi allatum in Confeſſione electis marmoribus contexta, ſacello in meis ædibus a fundamentis ad hoc erecto in thecis argentea, cupreſſina, & plumbea, ac in labrum flavi marmoris olim Alexandri Severi Imperatoris ſepulcrum via Appia tertio ab Urbe lapide repertum, pie reponi juſſi.*

3 Hæc quoad eccleſiam, in qua ſacra corpora inſigneſque Reliquiæ ſunt conſervandæ: quoad locum vero in quo prædicta ſancta corpora inſigneſque Reliquiæ conſervari debent, non poſſunt ea reponi in arca, quæ ſuper altare exponatur, ſed vel ſub terra, vel intra altaria, ſuper quæ ſacrificium Miſſæ celebratur; parteſque ſacri corporis aut Reliquiarum non admodum grandes in *Reliquiariis* clauduntur, ut in eorumdem Sanctorum feſtis, aliiſque ſolemnitatibus populorum venerationi exhibeantur. Ita nempe reſponſum fuit nomine ſacræ Congregationis rituum a Cardinali Ruſticuccio A. 1592. cuidam petitioni, quæ fiebat a Patribus Capuccinis civitatis Neapolitanæ, qui inventa corpora SS. Euphebii, Fortunati, & Maximi Epiſcoporum civitatis Neapolitanæ exponere cupiebant ſuper altari majori in magna capſa cryſtallina: *Nullo modo probatur ſacræ Congregationi, ut ſancta corpora reponantur in arca cryſtallina exponenda ſuper altare, quemadmodum ſcribitur Patres Capuccinos intendere, cum id a ritu & uſu Eccleſiæ alienum ſit, quæ ſolet Sanctorum corpora tenere ſub terra, vel intra altaria, ſupra quæ tremendum Sacrificium offertur. Proinde faciendum erit pulcrum altare marmoreum, intra quod prius rite conſecratum ſacra corpora reponantur, ſic ut illa collocentur diſtinctim intra tres arculas plumbeas, ſin vero aliter videatur, intra unam, ſeparatim tamen per intervalla. Ipſa autem involvantur ſericis pannis coloris convenientis ordini eorum, puta Confeſſorum, vel Martyrum: atque intra eamdem capſam ſeu capſas ponatur lamina ænea cum litteris bene ſculptis continens Sanctorum nomina & tem-*

pus,

pus, quo iſthic fuerunt collocati, ac notitiam loci, ex quo tranſlati fuerunt. Facienda præterea erit tabula marmorea, vel ænea, & loco eccleſiæ conſpicuo affigenda, per quam conſtet intra ejuſmodi altare eſſe corpus vel corpora ejuſdem Sancti vel Sanctorum, qui illuc transferentur; addito, expreſſe id factum de licentia Suæ Sanctitatis. Poterunt autem per Patres aliquæ Reliquiarum non admodum grandes reſervari, ut hierothecis decentibus incluſæ in eorumdem Sanctorum feſtis, aliiſque ſolemnitatibus populo ſupra altare venerandæ exponantur.

4 In citata epiſtola Cardinalis Ruſticuccii ſcripta juſſu ſacræ Congregationis rituum dictum eſt, Sanctorum corpora eſſe intra altaria collocanda, ſuper quæ ſacrificium Miſſæ celebratur: qui ritus ſane eſt antiquiſſimus. In vita S. Felicis I. Romani Pontificis, qui mortuus dicitur die 29. Decembris anno Domini 274. hæc habentur apud Anaſtaſium Bibliothecarium: *Hic conſtituit, ſupra ſepulcra Martyrum Miſſas celebrari.* Poſtquam Cardinalis Baronius ad A. 389. textum quemdam retulit Eunapii, qui vixit ſub Juliano, quique fuit hoſtis acerrimus & impius Chriſtianæ religionis deriſor, ita ſubjicit *num.* 82.: *Sed & ille veteris obſervantiæ uſus attendendus ex verbis Eunapii, non ſolum ſub altaribus cland Martyrum Reliquias, ſed & foris relinqui præcipua earumdem membra certis diebus cunctis perſpicua ac adoranda.* Sanctus quoque Ambroſius *in epiſt.* 22. *tom.* 2. *op. col.* 874. ait, corpora Chriſti Martyrum Gervaſii, & Protaſii, *ante cancellos Sanctorum Felicis & Naboris* a ſe reperta, mox *ſub altari depoſita*: & proſequitur *§.* 13. *Succedant Victimæ triumphales in locum, ubi Chriſtus Hoſtia eſt: ſed ille ſuper altare, qui pro omnibus paſſus eſt, iſti ſub altari, qui illius redempti ſunt Paſſione &c. Locus iſte Martyribus debebatur.* Notiſſimum eſt illud S. Hieronymi *adverſus Vigilantium tom.* 2. *oper. pag.* 395.: *Male ergo facit Romanus Epiſcopus, qui ſuper mortuorum hominum Petri & Pauli ſecundum nos Oſſa veneranda, ſecundum te vilem pulviſculum, offert Domino Sacrificia, & tumulos eorum Chriſti arbitratur altaria*: & concordat Aurelius Prudentius, qui floruit ineunte ſæculo quinto ubi agit de martyrio S. Hippolyti, & de loco ejus ſepulturæ aſſignato:

Talibus Hippolyti corpus mandatur opertis,
Propter ubi appoſita eſt ara dicata Deo.
Illa Sacramenti donatrix menſa, eademque
Cuſtos fida ſui Martyris appoſita,
Servat ad æterni ſpem Judicis oſſa ſepulcro,
Paſcit item ſanctis Tibricolas dapibus.

Carmina hæc habentur *hymno* 10. in quo deſcribitur Paſſio S. Hippolyti *pag.* 517. *tom.* 8. *Biblioth. Patrum.* De corporibus Martyrum ſepultis ſub altaribus Gregorius Turonenſis *de gloria Martyrum cap.* 50. *col.* 780. hæc habet: *Igitur martyrio conſummatus glorioſus Photinus Epiſcopus, qui Lugdunenſi præfuit urbi Sacerdos, per certaminis nobilis meritum invectus eſt cælo. Cui & merito & ſanctitate condignus Irenæus ſucceſſit Epiſcopus, per martyrium & ipſe finitus. Hic in crypta baſilicæ Beati Joannis ſub altari eſt ſepultus, &*

 ab

ab uno quidem latere Epipodius, ab altero vero Alexander Martyr eſt tumulatus. Quibus quidem cohærenter in Cæremoniali Epiſcoporum *lib. 1. cap. 12. §. 16.* habentur hæc verba: *Locus, qui in pleriſque eccleſiis ſub altari majori eſſe ſolet, ubi ſanctorum Martyrum corpora requieſcunt, qui* Martyrium, *ſeu* Confeſſio *appellatur*. Cumque, occaſione conceſſionis Officii & Miſſæ in honorem tunc Beati, nunc Sancti Joannis Nepomuceni, petita fuiſſet a ſacrorum rituum Congregatione facultas ejus corpus, quod depreſſiori quodam loco fuerat ſepultum, elevandi, illudque ſupra altare collocandi, me tunc Fidei Promotore opponente, juxta antiquam Eccleſiæ praxim, & ſacræ Congregationis Decreta, ſacra corpora non ſupra altare, ſed intra menſam altaris eſſe reponenda; ſacra Congregatio reſpondit, corpus Beati Joannis eſſe elevandum, & collocandum intra menſam altaris, uti apparet ex hoc Decreto:

P R A G E N.

Conceſſionis Officii & Miſſæ, necnon elevationis corporis Beati Joannis Nepomuceni Canonici Metropolitanæ Pragæ.

Confirmata in ſacr. rituum Congregatione ſub die 15. Martii proxime præteriti ſententia a Reverendiſſimo Archiepiſcopo Pragen. lata ſuper cultu publico ab immemorabili tempore præſtito Beato Joanni Nepomuceno olim eccleſiæ Metropolitanæ Pragen. Canonico, cum ſubſecuto aſſenſu Sanctiſſimi Domini noſtri Innocentii Papæ XIII. ad pias modo enixaſque preces Cæſareæ Majeſtatis Caroli VI. Romanorum electi Imperatoris, totius Auguſtiſſimæ Domus Auſtriæ, Sereniſſimi Regis Poloniæ, ac etiam nonnullorum Eminentiſſimorum & Reverendiſſimorum S. R. E. Cardinalium, pluriumque Archiepiſcoporum, Epiſcoporum, aliorumque Germaniæ Principum a ſancta memoria Clemente Papa XI. ad ſacr. rituum Congregationem remiſſas, quibus ſupplicatum fuit, ut de Beato Joanne prædicto Officium & Miſſam de Communi Martyrum ſub ritu duplici pro Regno Bohemiæ, Germania, & Statibus hereditariis Auguſtiſſimæ Auſtriæ Domus, cum facultate etiam collocandi in altare eidem Beato ſacro ſito in Metropolitana eccleſia Pragen. corpus dicti Beati, quod uſque adhuc ſub humo quievit, benigne concedere dignaretur, illaſque ab Eminentiſſ. & Reverendiſſ. Domino Cardinali ab Althann relatas, ſacra eadem rituum Congregatio, inſtante Joanne Ludovico Steyer Canonico præfatæ Metropolitanæ, hujuſmodi Cauſæ Poſtulatore, & tam in voce quam in ſcriptis R. P. D. Proſpero de Lambertinis Fidei Promotore prius audito, petitum Officium & Miſſam de Communi unius Martyris ſub ritu duplici pro Regno Bohemiæ, ſub ritu vero ſemiduplici pro tota Germania & Statibus hereditariis Auguſtiſſimæ domus Auſtriæ ſingulis annis die 16. Maji concedi, prædictumque Beati corpus elevari, & intra altaris menſam arbitrio Reverendiſſimi Archiepiſcopi collocari poſſe cenſuit, ſi Sanctiſſimo Domino noſtro viſum fuerit: Die 7. Junii 1721.

Fa-

Factaque deinde per me Secretarium de prædictis Sanctiſſimo Domino noſtro Innocentio PP. XIII. relatione, Sanctitas Sua benigne annuit: Die 25. ejuſdem menſis & anni 1721.

5 Sequitur *oſtenſio*, & delatio per *Proceſſiones*. *In can.* 62. Concilii IV. Lateranenſis, quod refertur *in cap. Cum ex eo, de Reliq. & venerat. Sanctor.* ſic quoad oſtenſionem ſacrarum Reliquiarum decernitur: *Cum ex eo quod quidam Sanctorum Reliquias exponunt venales, & eas paſſim oſtendunt, Chriſtianæ religioni detractum ſit ſæpius; ne detrahatur in poſterum, præſenti Decreto ſtatuimus, ut antiquæ Reliquiæ amodo extra capſam non oſtendantur nec exponantur venales*. Nuda itaque in hoc juris Canonici textu prohibetur ſacrarum Reliquiarum *oſtenſio*, vel quia, cum oſſa nuda oſtenduntur, tepeſcit multorum devotio, & datur detractoribus cauſa obloquendi, ut ait Abbas ad dictum textum; vel ne detur occaſio Reliquias auferendi, & falſas pro veris ſupponendi, ut ait Fagnanus; vel quia debita ſacris pignoribus reverentia operimentum expoſcit, quemadmodum proſequitur Gonzal. *in eod. cap. Cum ex eo, de Reliq. & venerat. Sanctor.* Plura alia quoad ritum oſtenſionis ſacrarum Reliquiarum legi poſſunt in diſſert. hiſtorico-Rituali ſuper hac re exarata a Canonico Petro Moretto diligentiſſimo utique & accuratiſſimo viro, & Romæ typis impreſſa anno 1721. ad quam in eo, quod attinet ad ritum oſtenſionis ſacrarum Reliquiarum, lectorem remitto, cum in ea nihil ſit, quod non fuerit exactiſſime diſcuſſum, ponderatum, atque ex antiquis, mediis, & recentibus monumentis collectum. Ex verbis Agnelli *part.* 1. *tom.* 2. *rer. Italicar. pag.* 183. *col.* 1. *in Vita Martini cap.* 2. oſtenſionis ſacrarum Reliquiarum argumentum deſumitur: *Et celebravit Romanus Antiſtes Miſſam in eccleſia Urſiana, & oſtendit ſandalias Salvatoris, quas omnis populus vidit*. Hic idem ritus inſinuatur in Ordine Romano duodecimo §. 46. *tom.* 2. *muſei Italici* editi a Mabillon: *In exaltatione ſanctæ Crucis menſe Septembri Sanctiſſimus Dominus Papa cum Cardinalibus intrat baſilicam Sancti Laurentii in mane, ubi trahens Reliquias Apoſtolorum Petri & Pauli, & Lignum ſanctæ Crucis, & oſculans, porrigit eas Cardinalibus deferendas ad eccleſiam Sancti Silveſtri, & Dominus Papa cantat* Te Deum laudamus *cum Cardinalibus in baſilica, & Capellanis*; eamdemque conſuetudinem ſubſequentibus temporibus fuiſſe Romæ ſervatam colligitur ex Ciampino, dum viveret, amico noſtro, in ſuo opere *de ædificiis Conſtantini cap.* 4. *ſect.* 4. *num.* 108. *Prememorati ſacelli Ciborium Reliquiis Sanctorum Martyrum, Confeſſorum, ac Virginum erat refertum, quæ feria ſecunda Paſchatis populo in ſtatione affluenti viſendæ exponebantur in triginta octo tabernaculis ſeu thecis elegantiſſimis ac pretioſiſſimis incluſæ*.

6 Hinc porro ut tranſeamus ad ſacrarum Reliquiarum, & corporum ſanctorum delationem per Proceſſiones, pro ſtatuenda hujus ritus antiquitate præſto eſt teſtimonium S. Auguſtini *de civit. Dei lib.* 22. *cap.* 8. ubi mentionem facit delationis Reliquiarum S. Stephani factæ a Lucillo Epiſco-

Epiſcopo, populo præcedente atque ſequente. Liceat hic quoque obiter adnotare, ſacras Reliquias per Proceſſiones deferri conſueviſſe impoſitas vehiculis & lecticis. Paulinus vitæ Ambroſii Scriptor *num.* 14. ait: *Sed ubi Sanctorum Martyrum* [Gervaſii ſcilicet, & Protaſii] *corpora ſunt levata & in lecticis poſita, multorum ibi ſanata ægritudines perdocentur.* Evagrius referens, S. Ignatii Reliquias fuiſſe deductas in urbem Antiochenam *lib.* 1. *hiſt.cap.* 16. Henrico Valeſio interprete, hæc habet: *Itaque quod olim fuerat delubrum Genii publici, factum eſt templum & ſacra ædes Beati Ignatii, cum ſacræ ejus Reliquiæ ingenti pompa curru in urbem invectæ & in templo depoſitæ eſſent.* Alibi quoque dictum eſt, non poſſe in Proceſſionibus deferri Reliquias Beatorum, ſed ſolum Canonizatorum, obſtantibus Decretis ſacræ Congregationis; niſi forte a tempore immemorabili facta fuiſſet delatio Reliquiarum eorumdem Beatorum in Proceſſionibus, ut in iiſdem Decretis cavetur, præſervantibus quippe immemorabilem conſuetudinem. Qualibet prima die menſis Auguſti ſolemnis fit Proceſſio ab eccleſia S. Franciſci civitatis Aſſiſienſis ad eccleſiam S. Mariæ Angelorum ſitam extra dictam civitatem, comitantibus Religioſis univerſis Ordinis S. Franciſci Minoribus videlicet Obſervantibus, Reformatis, Minoribus Conventualibus, & Capuccinis. Nimirum *in Legenda S. Franciſci* inter opuſcula S. Bonaventuræ habetur, S. Patriarcham proprio charactere Benedictionem conſcripſiſſe, ut morem gereret cuidam ſuo Religioſo in monte Alverniæ cella recluſo, qui gravi vexabatur tentatione, non carnis, ſed ſpiritus; quem Religioſum fuiſſe Fratrem Leonem, teſtantur Piſanus *in libro Conformitatum*, Toſſignanus *in Vita ejuſd. Ven. Leonis, in Chronicis Ordinis part.* 1. *lib.* 1. *cap.* 64. *litt. B. & C. pag.* 101. Auctor libri non exiguæ auctoritatis, cui titulus, *Fioretti di S. Franceſco*, & Wadingus *ad A.* 1224. *num.* 7. *pag.* 314. *prima edit.* Benedictio itaque hæc ſcripta manu S. Franciſci conſervatur in Sacrario magnæ eccleſiæ in ejus honorem dicatæ, eademque Reliquiario incluſa defertur prima die Auguſti debito cum honore in proceſſione ſupra indicata. Anno autem Domini 1720. magna excitata eſt controverſia, contendentibus nonnullis, prohibendam eſſe dictam Proceſſionem tum propter diſſidia, ſcandala, & alia multa mala, quæ ejus occaſione contingebant; tum quia non conſtabat de identitate Benedictionis, eam videlicet quæ in Proceſſione deferebatur, eſſe illam, quæ ſcripta fuit charactere Sancti Franciſci; tum etiam quia epiſtola ſcripta manu alicujus Sancti non erat talis generis Reliquia, ut cultum & delationem per Proceſſionem mereri videretur. Intererat Patrum Minorum Conventualium, ne Proceſſio prohiberetur; cumque Cardinalis Vallemanus tunc Protector dicti Ordinis Minorum Conventualium mihi demandaſſet, ut jura adducerem prædictis ſuis Religioſis favorabilia, debitam huic mandato præſtiturus obedientiam *libellum* edidi *typis Fulginatibus impreſſum*: & primo quidem antiquitatem Proceſſionis demonſtravi, & enixum ſummorum Pontificum deſiderium, ut

Digitized by Google

ea quotannis fieret, quemadmodum colligitur ex Brevi Clementis VII. & ex altero Urbani VIII. quod eſt *trecenteſimum in Bullario tom.* 5. inſinuavi ſecundo loco modum, per quem exaggerata mala & ſcandala tolli poſſent, ſalva Proceſſione: tertio loco, congeſtis probationibus, in aperto poſui identitatem Benedictionis: ultimo autem loco, allatis exemplis, comprobavi, in more poſitum eſſe, ut etiam epiſtolis conſcriptis manu Sanctorum cultus religioſus exhibeatur. Idcirco ſacra Congregatio particularis deputata a ſanct. mem. Clemente XI. die 26. Julii 1720. re ad normam juris plene diſcuſſa, cenſuit, nihil eſſe innovandum; atque ideo in poſterum fieri debere Proceſſionem, & in ea deferendam eſſe Benedictionem ſcriptam charactere S. Franciſci, & Fratri Leoni inſcriptam.

7 Scripta multo arctius ad Sanctos pertinent, quam veſtes. De veſtibus inquit S. Joannes Chryſoſtomus *homil. 8. ad populum Antiochenum tom. 2. pag. 93. O quanta Sanctorum virtus! Non ſolum ipſorum verba & corpora, ſed & ipſa indumenta creaturæ omni ſunt perpetuo venerabilia &c. Pauli veſtimenta languores expulerunt, umbra Petri mortem fugavit.* Quocirca ſi cultus veſtibus non denegatur, multo minus ſcriptis denegari poterit. Laudantur merito Græci, qui autographam Apocalypſin ſummo in honore diu habuerunt: & in præclariſſima Venetorum urbe Euangelium S. Marci Euangeliſtæ manu conſcriptum ſumma in veneratione eſt. Abgarum Regem Edeſſæ per epiſtolam Chriſtum Dominum noſtrum rogaſſe, ut ſibi languenti ſanitatem corporis impertiri dignaretur, Salvatorem autem noſtrum reſpondiſſe, ſe poſt ſuam in cælum aſcenſionem aliquem ex Diſcipulis ſuis eſſe miſſurum, qui tum illi, tum ejus populis ſanitatem afferret; & Thaddæum quidem anno quadrageſimo tertio Edeſſam Syriæ profectum Abgarum Regem ſanitati reſtituiſſe, eumdemque una cum populo ad Fidem vocaſſe, multi graves referunt Auctores. Supplicem Abgari ad Chriſtum epiſtolam ex Edeſſenæ civitatis tabulario erutam, atque e Syriaco exemplo græce redditam, ut & Chriſti Reſcriptum latine redditum unuſquiſque legere poteſt *lib.* 1. Euſebii Cæſarienſis *hiſtor. Eccleſ. cap.* 13. ex verſione Chriſtophorſonii. Diſputatio tamen eſt inter Eruditos de harum epiſtolarum veritate. Stant enim pro illis Cardinalis Baronius *ad A.* 31. §. 60. & *ad A.* 43. §. 18. Tillemont. *in vita S. Thaddæi*, & ſignanter *in ſeptima annotatione*, Honoratus a S. Maria ex Religioſa Carmelitarum Familia *tom.* 2. *obſervat. de regulis & Uſu Critices lib.* 4. *diſſert.* 2. Jacobus Gretſerus *tom.* 15. *oper. edit. Ratisbonen. A.* 1741. *in tractatu de Imaginibus non manufactis cap.* 2. *&* 3. & inter Heterodoxos Guillelmus Cave *in hiſtor. litterar. Scriptor. Eccleſiaſtic.* Erneſtus Grabius *tom.* 1. *ſpicileg. Patrum pag.* 1. & *in annotat. pag.* 319. Contra, eas eſſe apocryphas, probare conantur Natalis Alexander *diſſert.* 3. *in hiſtor. Eccleſ. ſæc.* 1. & Dupinus *in nova Biblioth. Auctor. Eccleſiaſt* Et primæ quidem ſententiæ noviſſime adhæret Antonius Sandinus *in hiſtor. Apoſtol. pag.* 170. *& ſeqq.* Præcipuum adverſus veritatem epiſtolæ Chriſti Domini ad Regem Abgarum argumentum deſumitur

ſumitur ex celebri Decreto de libris apocryphis edito a S. Gelaſio Papa in Concilio Romano, in quo inter apocrypha prædictam epiſtolam recenſet, uti videri poteſt apud Caſaubonum *exercit.* 13. *adverſ. Card. Baronium ad A.* 31. At Gretſerus *cit. pag.* 3. optime perpendit, Gelaſii temporibus fuiſſe, qui epiſtolam Jeſu ad Abgarum Canonicis Scripturis æquarent, & pari auctoritate præditam exiſtimarent: quorum perſuaſionem ut corrigeret Gelaſius, epiſtolam hanc apocryphis adſcripſiſſe, ut omnes intelligerent, eam Scripturis ſacris longe poſtponendam eſſe; ſed hoc Decreto noluiſſe impedire, quin ei, ut traditioni humanæ, & hiſtoriæ, ſua conſtaret auctoritas. Verum, utcumque ſit de ea diſputatione, certe qui epiſtolæ veritatem admiſerunt, eam inter ſacras Reliquias repoſuerunt, & debito cultu venerati ſunt, ut habetur ex hiſtoria Conſtantini Porphyrogeniti Imperatoris apud Card. Baronium *ad A.* 944. & ex Niceta Choniate *lib.* 2. *de rebus geſtis Andronici Comneni Imp.*, ubi deſcribens ſeditionem adverſus Andronicum jam Imperio dejectum Conſtantinopoli excitatam, & rapinam furentis populi etiam in ſacella palatina, ſubreptionemque ornatuum ſacrarum Imaginum, ait: *Et ſacroſanctum illud vaſculum furto ſublatum, quo, ut a Majoribus accepimus, manibus ſcriptæ ad Abgarum litteræ continebantur*: Fertur quoque S. Paulus Apoſtolus a populo Meſſanenſi vocatus Paſſionem Chriſti annuntiaſſe, ac de myſterio Incarnationis, & virginitate Mariæ prædicationem inſtituiſſe: cumque Meſſanenſes a Paulo audiviſſent, Mariam Virginem adhuc vivere, & Hieroſolymis degere, Legatos ad eam miſiſſe dicuntur, qui epiſtolam reportarunt a Virgine hebraice ſcriptam, & in latinum deinde ſermonem converſam, cujus autographum, ſi fides Flavio Dextro præſtanda eſt, inventum dicitur in tabulario Meſſanenſi anno 430. Porro Rochus Pyrrhus *in ſecunda notitia Metropolitanæ Meſſanenſis* adverſus epiſtolæ prædictæ veritatem multa congerit argumenta quibus ſatisfacere conatus eſt Petrus Mennitus Abbas Generalis Ordinis S. Baſilii in quodam opuſculo Romæ typis impreſſo A. 1718. Epiſtolæ ſinceritatem pluribus proſequitur Thomas de Angelo Ordinis Prædicatorum *in annal. hiſtorico-crit. Eccleſiæ Siculæ ſæc.* 1. *§.* 1. Sed meum non eſt in præſenti de hac quæſtione ferre judicium, de qua etiam infra: meum tantummodo eſt oſtendere, diſputari quidem de epiſtolæ veritate, non autem de eo, utrum, poſita epiſtolæ veritate, cultus ei exhibendus ſit, necne: ex quo proinde infertur, de cultu exhibendo epiſtolis ſcriptis a Sanctis, tamquam eorum Reliquiis, rationabilem moveri non poſſe controverſiam, ſive quod ad cultum ſpectat, ſive quod ad delationem per Proceſſiones, & præcipue quidem, quando ab antiquo tempore earum delatio facta eſt. Exemplum ſit in ſupra citata Chriſti epiſtola ad Abgarum. Cedrenus in Imperio Michaelis Paphlagonis deſcribens Supplicationem inſtitutam pro impetranda pluvia, cum magna ſiccitas eſſet, & totis ſex menſibus non pluiſſet, hæc habet: *Supplicatum eſt a fratribus Imperatoris geſtantibus Joanne ſacrum mandylium, ſive linteum* (loquitur de linteo, in

quo

quo Chriſti vultus expreſſus erat) *Magno domeſtico epiſtolam Chriſti ad Abgarum, Protoveſtiario Georgio ſacras cunarum faſcias*. Præterea miracula aliquando non defuerunt, quibus Deus patefacere dignatus eſt, ſe cultum prædictum approbare. De ſcriptis S. Martini ita canit Venantius Fortunatus *tom.* 8. *Biblioth. Patrum pag.* 820.

Martini meritis, aliis quoque febre crematis,
Sudores refluos pagina ſicca dabat.
Unde ſalutifero medicamine charta favebat,
Atque graves ignes littera tingit aquis.
Peſtis abeſt cunctis hujus ſermone rigatis.

8 Delationem ſacrarum Reliquiarum per Proceſſiones via & ratione jam expoſita excipit mutatio indumentorum, de qua pariter aliquando agitur in ſacrorum rituum Congregatione ordinaria: ſi enim corpora Servorum Dei, & Beatorum, necnon etiam Sanctorum ſint incorrupta, & veſtes antiquæ, quibus ipſa ſunt induta, temporis vetuſtate conſumptæ ſint, Fideles pia moti devotione novis veſtibus illa induere cupiunt.

9 Celebre eſt quoad rem præſentem exemplum S. Catharinæ Bononienſis, de cujus veſtium mutatione hæc habentur apud Auctores. Bzovius *annal. Eccleſ. tom.* 17. *pag.* 485. *Corpus ejus, quod ſuaviſſimum odorem ſpiravit, & ſuavi ſudore ex vultu manante fragravit, adhuc integrum ac tractabile apud Bononienſes viſitur, ut illud Sanctimoniales veſtiant, in cathedra collocent.* Antonius Bellingher Societatis Jeſu *in Calendar. S. Virginis Dei Mariæ pag.* 125. *Idem adhuc integrum Bononiæ viſitur & tractabile, ita ut Sanctimoniales illud veſtiant & in cathedra collocent*: & Silveſter Petraſancta *in thaum. veræ religionis pag.* 42. *Ad diem nonam Martii Beata Catharina Virgo Bononienſis. Ea eſt, quæ, licet ante ducentos amplius annos e vivis erepta dici poſſit, nihilominus adhuc vitæ compos: non enim, ſicuti mortui ſolent, ſitu inerti jacet, ſed ſedet, quaſi interſit rebus humanis. Sanctimoniales Inſtituti Divæ Claræ; ex quarum familia fuit, tamquam ſuperſtiti obſequuntur, capitis peplum, veſtemque commutant, & ad honeſtam quamdam majeſtatem componunt.*

10 Conſimilia leguntur paſſim in Actis Servorum Dei, & Beatorum. Corpus tunc Beati, nunc Sancti Jacobi de Marchia ſæpius fuit antiqua veſte exſpoliatum, & nova indutum. Corpus S. Mariæ Magdalenæ de Pazzis novis indumentis aliquando veſtitum fuit; quod etiam contigit in corpore beati Antonii a Stronconio, ut habetur in proceſſibus pro eorum Canonizatione confectis. Tandem in Urbe anno 1697. facta fuit translatio corporis tunc Beati, nunc Sancti Pii V. & hujus tranſlationis occaſione corpus ejus fuit antiquis veſtibus ſpoliatum, Mitraque & parva Crux, cum quibus cadaver fuerat tumulatum, dono datæ fuerunt a Patre Cloche Magiſtro Generali Prædicatorum Innocentio XII. & pariter in Urbe anno 1699. cum fieret auctoritate Apoſtolica proceſſus in ſpecie ſuper virtutibus & miraculis Servæ Dei Sororis Claræ Mariæ a Paſſione Ordinis Carmelitarum Diſcalceatarum, Fundatricis Monaſterii Monia-

lium Reginæ Cæli, fieretque viſitatio interna ſepulcri, venerabile corpus fuit novis veſtimentis indutum.

11 Hæc quoad morem exſpoliandi, & novis veſtibus induendi cadavera Servorum Dei, vel Beatorum, vel jam Canonizatorum. Quod ſi ſimile aliquid fieri velit, & iccirco facultas petatur a ſacra Congregatione, illa concedi conſuevit, ſi legitima adſit cauſa, ſed dummodo interveniant aut Epiſcopus, aut ejus Vicarius Generalis. Præterea adduntur conditiones quædam, videlicet ut veſtium mutatio fiat ſecreto, abſque ulla pompa & frequentia populi, & ne a ſepulcro ſeu tumba vel capſa aliquid vel minimum ex devotione auferatur. Si res ſit de exſpoliando corpore alicujus Servæ Dei, ſive Beatæ, aut Sanctæ, ſpoliatio veſtium, ſaltem interiorum, & novarum impoſitio ſit vel opera nobilium Matronarum, vel Sanctimonialium. Quocirca corpora Sanctarum Mariæ Magdalenæ de Pazzis, & Catharinæ Bononienſis veſtiuntur & expoliantur a Monialibus, & corpus Servæ Dei Claræ Mariæ de Paſſione fuit exſpoliatum a duabus nobiliſſimis Urbis Matronis, Victoria videlicet, & Maria Magdalena de Falconeriis. Antiquæ demum attritæ veſtes in aliqua capſa clauduntur & obſignantur, præcipue vero, ſi res ſit de veſtibus, quibus induta fuerunt corpora Beatorum, vel Sanctorum, & traduntur Ordinario, vel retinentur in capſa ſeparata prope corpus.

12 Deſumuntur hæc omnia ex Decretis ſacræ Congregationis editis in Cauſa tunc Beatæ Catharinæ Fliſcæ Adurnæ die 12. Maji 1703. & dum munere fungebar Fidei Promotoris, die 4. Auguſti 1708. Et ſane rationabilia ſunt, tum quia veſtimentis Beatorum & Sanctorum veneratio eſt etiam exhibenda, juxta paullo ad ducta, & præterea juxta *epiſtolam* Nicolai Pontificis ad Michaelem Imperatorem: *Veruntamen, ſi ad eorum conſortium pervenire optamus, profecto hæc omnia, id eſt tam Reliquias non ſolum corporum, ſed & veſtimentorum, ſeu etiam Imagines vultus eorum in quolibet loco depictas celeberrimo honore venerari debemus*: tum quia veſtium mutatio pertinet ad honeſtatem ſepulcri, atque ideo curanda eſt honeſtas ſepulcri, in quo reconditum eſt corpus Servi Dei, vel Beati, vel Sancti, juxta celebre Reſcriptum Imperatorum Theodoſii, & Valentiniani *tit. 5. de ſepulcris, in Cod. Theodoſ. Scimus enim, nec vana fides, & ſolutas membris animas habere ſenſum, & in originem ſuam ſpiritum redire caleſtem. Hoc libris veteris ſapientiæ, hoc religionis, quam veneramur & colimus, declaratur arcanis: & licet occaſus neceſſitatem mens Divina non ſentiat, amant tamen anima ſedem corporum relictorum, & neſcio qua forte rationis occulta, ſepulcri honore lætantur.*

13 Supereſt accurata ſacrarum Reliquiarum conſervatio. Inter pretioſas Reliquias, quæ ad Fidelium venerationem Romæ expoſitæ ſunt, Scalæ Sanctæ profecto referri debent, quæ Salvatoris noſtri, dum morti appropinquaret, veſtigiis pretioſo ejus ſanguine reſperſis calcatæ, & juxta antiquam Patrum traditionem pietatis cauſa ab Hieroſolymis e Prætorio,

torio, ubi Pilatus præfuerat, Romam advectæ apud venerabilem S. Joannis Lateranenſem baſilicam aſſervantur. Porro, licet nonnulli hanc Scalarum translationem auſi ſint traducere, tamquam Euangelio repugnantem, eo potiſſimum quod Chriſtus Dominus noſter prædicens everſionem civitatis Hieroſolymitanæ, quæ poſtmodum ſub Tito Duce contigit, dixerit, lapidem ſuper lapidem, qui non deſtruatur, non eſſe relinquendum; communis nihilominus ſacrorum Interpretum expoſitio docet, verba prædicta non eſſe ſtricto & litterali ſenſu accipienda, ſed prolata cenſeri debere ad pateſaciendam futuram illam inclytæ civitatis ſummam vaſtationem, uti adverterunt & explicarunt Nicolaus Lyranus, & Cornelius a Lapide *in cap.* 24. *Matthæi*.

14 Ferunt itaque, Scalas ſanctas ad Urbem translatas fuiſſe opera S. Helenæ matris Imperatoris Conſtantini, teſte Megiſto Abbate cœnobii S. Gregorii ad Clivum Scauri, qui vivebat anno 844. cujus narratio aſſervatur in Vaticana bibliotheca: non ita autem, ut tranſportatio Scalarum miraculo ſit adſcribenda; humano quippe modo facta dici poteſt, & iiſdem prorſus auxiliis, quibus ab Ægypto pyramides Romam delatæ ſunt, quemadmodum, impias Caſauboni irriſiones redarguendo, bene animadvertit Cardinalis Peronius in Opere, cui titulus, *Peroniana, & Thouna, pag.* 341.

15 Scalarum gradus ſunt numero viginti & octo; & teſte citato Megiſto, collocati fuerunt ab Imperatore Conſtantino in porticu palatii juxta ſcalam, quæ ducebat ad *Patriarchium*: cumque temporum injuria non eſſent amplius in ſcalarum formam diſpoſiti, Sergius Papa II. A. 844. ædificio conſtructo, ante baſilicam Conſtantinianam ipſos magnifice voluit collocari. Cum Megiſto concordat Anaſtaſius, ſeu quivis alius Auctor *in Sergii vita pag.* 343. Et quamvis ab aliquibus dubitatum fuerit, utrum verba Anaſtaſii, *Et aliud quidem opus ante fores hujus venerandæ baſilicæ valde optimum peregit. Quia ſacra pridem quæ latebant populis, Limina ſummo ſtudio omnibus manifeſta conſtituit, cum pulcre decoros ibidem arcus a fundamentis conſtrueret, quos etiam variis picturis nitide decoravit*, explicanda ſint, & intelligenda de Porta ſancta, an potius de Scalis ſanctis, uti videri poteſt apud Cardinalem Baronium *ad A.* 844. *ſub num.* 13. ceſſare nihilominus dicenda eſt quælibet dubitatio, poſtquam Paſchalis Papa II. in ſua bulla edita A. 1099. quæque authentica forma ſervatur in archivo Lateranenſi, clare & dilucide dixit, Sergium Papam II. ſuum Anteceſſorem conſtituiſſe ſacra limina, ſeu venerabiles gradus ſanctarum Scalarum ante eccleſiam Lateranenſem: *Cum itaque ſacra limina, ſeu venerabiles gradus, quos Hieroſolymis Jeſus Chriſtus Dominus noſter ſuis greſſibus, & ſanguine conſecravit, dudum Laterani latentes in ſui Pontificatus primordiis ante fores eccleſiæ Lateranenſis ſponſæ noſtræ in Scalam vulgo Pilati dictam adaptaverit, arcuſque ibidem ab eodem erectos devotis picturis exornaverit &c.*

16 A Sergio II. ad Cæleſtinum III. nulla quoad locum Scalarum ſanctarum

ctarum facta eſt mutatio: at hujus Pontificis tempore facta eſt earum collocatio ante ſacrum *Patriarchium* juxta Porticum Lateranenſem; ut ſextis potiſſimum feriis, & hebdomada majori libere poſſent homines baſilicam ingredi Conſtantinianam, in quam memoratis intrare non poterant diebus propter multitudinem ad Scalas ſanctas accedentium, quæ (uti dictum eſt) ſitæ erant ante baſilicam; ſicuti refert Nicolaus Proceſſi eccleſiæ Lateranenſis Beneficiarius circa annum 1362. in additione ad relationem Abbatis Megilti: *Tantam legimus fuiſſe copiam virorum & mulierum ad iſtos gradus Scalæ Pilati venerationem genulantium Fidelium, ut ingreſſus ad baſilicam Lateranenſem adeo difficilis eſſet, maxime feriis ſextis, & hebdomada majori, ut Cæleſtinus III. filius Petri Bubonis de Domo Vrſina ante ſacrum Patriarchium Lateranenſe ipſam Scalam Pilati transferret, ibidem ſuſis etiam valvis æreis.*

17 Inter Cæleſtinum III. & Sixtum V. ſummos Pontifices Urbis excidia, direptiones, & aliæ acciderunt calamitates; & ita quidem, ut Scalarum ſanctarum ſtatus provida translatione, & nova magnifica collocatione indigeret. Quapropter Sixtus nobile illud, quod adhuc extat, conſtruxit ædificium; & ſanctarum Scalarum gradus diſpoſuit ante Capellam toto terrarum orbe celeberrimam, quæ dicitur *Sancta Sanctorum*, uti legitur in bulla 105. ejuſdem Sixti *in Bullario Romano*.

18 Scalis ergo ſanctis in loco, in quo nunc ſunt auctore Sixto Pontifice, conſtitutis, ſimulque quatuor aliis conſtructis ſcalis, binis videlicet ad dexteram, aliiſque binis ad ſiniſtram, tum ne quis per eaſdem Scalas ſanctas, niſi orandi tantum cauſa, & genibus flexis, tranſiret, tum ne Chriſtifideles ex omnibus mundi partibus concurrentes in aſcenſu & deſcenſu ſeſe invicem impedirent, & ante omnes memoratas Scalas ædificata ſpectabili porticu ferreis cratibus ſepta, longævi temporis curſus, & frequentiſſimi per Scalas ſanctas aſcenſus nedum effecerunt, ut ſanctiſſimi Dominici Cruoris veſtigia quæ tempore Sixti extabant, ut ex ejus bulla deprehenditur, *Non modo nudis ſacrorum pedum plantis, ſed eo ipſo, quem pro nobis effundebat, ineſtimabili ſanguine aſperſit, ſimulque glorioſis beatorum pedum, & cruoris ex ſanctis vulneribus copioſe manantis veſtigiis, quæ adhuc extant, impreſſas ac notatas reliquit*, amplius non extent, ſed etiam, ut octavus una cum nono & decimo ex Scalarum gradibus ſit omnino detritus & fere conſumptus; in aliis autem ex impreſſione genuum, & calceamentorum contactu tales foveæ apertæ ſint, ut difficile admodum ſit, illis genua imponere.

19 Delata itaque Præpoſitura Scalarum ſanctarum ad Marcum de Giliis, cum hic ad avertendam imminentem graduum ruinam Clementi XI. ſupplicaſſet, Pontifex mihi tunc Fidei Promotori mandavit, ut rem mature perpenderem, & animi mei ſenſum ſcripto aperirem. Mandatis, uti debebam, parui: cumque, negotio adhuc non diſcuſſo, Clemens ex hac vita deceſſiſſet, tempore ejus Succeſſoris Innocentii XIII. abſolutum

tum

Digitized by Google

tum eſt in ſacra Congregatione Apoſtolicæ Viſitationis anno 1723. in qua, utcunque nonnulli ſpe futuri miraculi ad ſervandas Scalas ab imminenti interitu contenderent, rem in eo ſtatu remanere debere, in quo erat; ſtatutum eſt, quemadmodum ipſe in meo ſuffragio inſinuaveram, ut, remanentibus ſicuti erant, gradibus, ſinguli eorum ligneo clauderentur operculo rimulis quibuſdam perforato, ut aſcendentes & videre, & oſculari ſacra Limina poſſent; attamen ita compoſito & aptato, ut ſtatis diebus, & ad libitum ſummi Pontificis auferri poſſet. Reque hoc modo confecta, ſervata eſt ab interitu Scala ſancta, quam antiquiores Pontifices tanta veneratione coluerunt, Sergius videlicet I. Stephanus III. Hadrianus I. Leo III. Sergius II. Leo IV. Cæleſtinus III. Gregorius IX. Honorius III. ut nudis pedibus, & lacrymabundi eam aſcenderint, veluti habetur in citatis Operibus Megilti Abbatis, & Nicolai Proceſſi; ut interea ſilentio prætereatur frequens ad eas acceſſus virorum ſanctitate illuſtrium, Ignatii videlicet Loyolæ, Franciſci Xaverii, Philippi Nerii, & Caroli Borromæi.

20 Accuratæ ſacrarum Reliquiarum conſervationi cohæret diligens cuſtodia ne furto auferantur: cumque in ſuperioribus nonnulla de his furtis dicta ſint, ne quis ex prædictis in eam abducatur credulitatem, ut permiſſum cenſeri debeat furtum ſacrorum corporum ſeu Reliquiarum, nonnulla ad rem hanc modo addenda ſunt. Et interea bina ex ſacra antiquitate fas ſit afferre monumenta, quibus ponitur in aperto, quanta cum diligentia fuerint a Chriſtianis cuſtoditæ Sanctorum Reliquiæ, ne furtim auferrentur. Paulinus *in Vita Ambroſii (n. 33. tom. 2. oper. ejuſdem Sancti)* ſic loquitur: *Cognovimus tamen a Cuſtodibus loci illius, quod a parentibus ſuis illis traditum ſit, non diſcedere de loco illo per omnem generationem & progeniem ſuorum, eo quod theſauri magni in eodem loco poſiti eſſent. Et vere magni theſauri, quos non ærugo neque tinea exterminat, neque fures effodiunt & furantur, quia cuſtos eorum Chriſtus eſt, & locus eorum aula cæleſtis, quibus vivere Chriſtus fuit, & mori lucrum*. Conſimilia ſunt quæ leguntur in Actis Sanctorum Epipodii, & Alexandri (*apud Bollandianos ad diem 22. Aprilis tom. 3 pag. 10.*: *Hos itaque ſemper concordes & ſocios, quia mors diviſerat, ſepultura conjunxit, dum furantibus Chriſtianis, educta occulte extra urbem corpora abſconſa conduntur. Erat enim in colle ſuperpoſito civitati concretis denſa us ſtipitibus locus .... quo in receſſu venerabilia corpora religioſa proviſione demerſa ſunt .... Poſtea vero venerabilem locum Religioſorum cultus ſervavit, & prodidit reverentia deducta per poſteros, & virtutes plurimæ, quæ Sanctorum potentiam prodiderunt*.

21 Permiſſum itaque non eſt, licet obtentu pietatis, ſacra corpora ſive Reliquias furari, uti probat Textus *in can. Quiſquis, 17. quæſt. 4. Si quis domum Dei violaverit, & aliqua ſine licentia illius, cui commiſſa eſſe dignoſcitur, inde abſtulerit, vel Eccleſiaſticis perſonis injuriam fecerit, donec in conventu admonitus legitime ſatisfaciat, ſciat ſe Communione privatum. Si vero poſt*

ro poſt ſecundam & tertiam conventionem coram Epiſcopo ſatisfacere detrectaverit, ſacrilegii periculo ab omnibus obnoxius teneatur, ita ut ſecundum Apoſtolum nemini Fidelium miſceatur. Quod etiam latius proſequuntur Ferrand. *diſquiſit. Reliq. lib.* 1. *cap.* 8. *art.* 2. & Piringh. *ad tit. Decretal. de Reliq. & venerat. Sanctor.* §. 2. *ſub n.* 12. Hæc tamen regula generalis limitatur in caſu, in quo quis ab Infidelibus auferret ſacra corpora ſive Reliquias. Hic enim furtum non committeret, quia licet Infideles quoad actum ſubductionis eſſe poſſent inviti, eſſent tamen inviti irrationabiliter: idque facit, ut ipſa ſubductio nec furtum nec ſacrilegium dicenda eſſet; quemadmodum, congeſta undique eruditione, probat Theophilus Raynaudus *oper. tom.* 15. in libro, cui titulus, *Heteroclita ſpiritualia, punct.* 8. *a n.* 20. *uſque ad n.* 25. Nec pariter reprehenſione, ſed potius commendatione digni eſſent illi, qui numerata pecunia redimerent Sanctorum corpora aut Reliquias, quas Infideles eſſent fœdaturi: laudatur enim Luitprandus Rex Longobardorum, qui, magno pretio ſoluto, corpus S. Auguſtini a Saracenorum manibus vindicavit, ut ab inſula Sardiniæ, ad quam fuerat a Patribus Africanis tempore eorum exilii collocatum, ad civitatem Papienſem transferret. En verba Ven. Bedæ *in Chronico* (*pag.* 33. *edit. novæ Cantabrig.*): *Luitprandus audiens, quod Saraceni, depopulata Sardinia, etiam loca fœdarent illa ubi oſſa Sancti Auguſtini Epiſcopi propter vaſtationem Barbarorum olim tranſlata, & honorifice condita fuerunt, miſit, & dato magno pretio accepit & tranſtulit ea in Ticinis, ibique cum debito tanto Patri honore recondidit.*

22 Qui plura ſcire cupit de ſacrorum corporum ſeu Reliquiarum furto, conſulere poteſt Auctores, qui paſſim obvii ſunt, & a quibus ſuſe materia prædicta pertractatur. Quoad praxim autem Sedis Apoſtolicæ adnotandum eſt primo, eam ſe liberalem exhibuiſſe in largitione earum Reliquiarum, quæ furto quidem ſublatæ fuerant, ſed tamen a manibus furum ad alios devenerunt, qui eas reverenter excipientes ab irreverentia ſubtraherent. In miſera Urbis direptione tempore Clementis VII. contigit, ut navis onuſta tum profanis tum ſacris rebus Sardiniam appelleret: Archiepiſcopus Calaritanus ſacra oſſa, ut effugerent manus impiorum, debito cum honore in ſua *Metropolitana* condidit eccleſia. Cumque idem Archiepiſcopus, datis ad ſummum Pontificem litteris, rem totam aperuiſſet, & humillime ſupplicaſſet, ut Reliquiæ prædictæ ſuæ concederentur eccleſiæ, Clemens Papa VII. ſic reſpondit: *Niſi eſſemus hac temporum procella ita perturbati, ut nihil decernere in tanto motu poſſimus, non diſtuliſſemus hoc deſiderium Fraternitatis Tuæ, populique tibi commiſſi; quin, quod munus Dei voluntas ad iſta loca detuliſſet, Nos noſtro aſſenſu ratum faceremus. Sumus tamen eo omnino animo ac voluntate, ut his rebus, ſi quando Deo placuerit, compoſitis, veſtræ in hoc devotioni, quo plus poterimus, annuamus.* Ita legitur apud Raynaldum *in annal. ad A.* 1527. *n.* 44. & ſupra quoque relatum eſt.

Digitized by Google

23 Secundo, Sedes Apoſtolica cenſuit, annuendum eſſe eorum petitioni, qui pro Reliquiarum ſibi ablatarum reſtitutione ei ſupplicarunt, ut apparet ex Apoſtolicis litteris Clementis VIII. in quibus juſſit, ut corpus Servi Dei, nunc Sancti Joannis de Cruce, reſtitueretur oppido de Ubeda diœceſis Giennenſis: Anna enim de Pennaloſa illud e monaſterio Fratrum Carmelitarum extraxerat, & ad civitatem Segobienſem tranſtulerat.

Venerabili Fratri Epiſcopo Giennenſi, & dilecto Filio Lupo de Molina noſtro & Apoſtolicæ Sedis Notario, ac Theſaurario Collegiatæ eccleſiæ oppidi civitatis nuncupat. de Vbeda Giennenſis diœceſis.

CLEMENS PAPA VIII.

VEnerabilis Frater, & dilecte Fili, ſalutem &c. Expoſitum Nobis nuper fuit pro parte dilectorum Filiorum Gubernatorum Vigintiquatuor nuncupat. & Civium oppidi civitatis nuncupat. de Vbeda Giennen. diœceſis, quod cum quondam Frater Joannes de la Cruz Ordinis Fratrum Carmelitarum Diſcalceatorum, dum vixit, Religioſus Vir, morum ac vitæ ſanctitate & exemplo inſignis, & uti talis habitus & reputatus, in monaſterio Sancti Michaelis ejuſdem Ordinis in eodem oppido ſito ab humanis diſceſſiſſet, & ibi ſepultus fuiſſet, ejuſque ſepulcrum apud omnes in magna veneratione eſſet; noviſſime, dilecta in Chriſto Filia Anna de Pennaloſa muliere Segobien. precibus & favoribus inſtante, ipſius Joannis corpus ex prædicto monaſterio ſecrete per Superiores prædicti Ordinis extractum, ad civitatem Segobien. in altiori noctis ſilentio translatum fuit, ibique nunc reperitur, & in magna veneratione habetur. Cum autem, ſicut eadem expoſitio ſubjungebat, populus dicti oppidi, corpus dicti Fratris Joannis ſic ex dicto oppido ſubtractum fuiſſe ægre ferat, Nobiſque humiliter ſupplicare fecerit, ut in præmiſſis opportune providere de benignitate Apoſtolica dignaremur; Nos juſtis eorum petitionibus, ut par eſt, benigne annuentes, de venerabilium Fratrum noſtrorum S. R. E. Cardinalium ſuper negotiis Epiſcoporum & Regularium Præpoſitorum conſilio vobis per præſentes committimus & mandamus, ut venerabilem Fratrem Epiſcopum Segobienſem, ac dilectos Filios Superiores prædicti Ordinis, & quoſcumque alios, ad quos ſpectat vel ſpectabit, nomine & authoritate noſtris primum requiratis, & moneatis, &, ſi requiſitioni & monitioni hujuſmodi non paruerint, & de non paritione legitime conſtiterit, eis in virtute ſanctæ obedientiæ, ac ſub indignationis noſtræ, & interdicti ingreſſus eccleſiæ quoad Epiſcopum, necnon excommunicationis, & aliis cenſuris & pœnis Eccleſiaſticis per Nos, & etiam ſæpius aggravandis quoad alios Superiores eadem authoritate noſtra mandetis & præcipiatis, ut corpus dicti Fratris Joannis eidem oppido, & prædicto monaſterio reſtituere non prætermittant, & nihilominus corpus prædictum ad oppidum & monaſterium hujuſmodi repor-

reportari, in ſepulcro ejuſdem monaſterii, in quo antea ſitum erat, iterum collocari ſecreto faciatis, eoſdem Epiſcopum, & Superiores, ac alios quoſcumque contradictores per prædictas cenſuras & pœnas, aliaque opportuna juris & facti remedia, appellatione poſtpoſita, compeſcendo, invocato etiam ad hoc ſi opus fuerit, auxilio brachii ſæcularis: Non obſtantibus quibuſvis Conſtitutionibus & ordinationibus Apoſtolicis, ac prædicti Ordinis, etiam juramento, confirmatione Apoſtolica, vel quavis firmitate alia roboratis, Statutis & conſuetudinibus, ceteriſque contrariis quibuſcumque. Datum Romæ apud Sanctum Marcum &c.

24 Tertio, pariter Sedes Apoſtolica reſtituenda eſſe cenſuit ea ſacra corpora, quæ titulo depoſiti fuerant ad alium locum tranſlata, uti ſimiliter colligitur ex Apoſtolicis litteris Clementis VIII. quibus præcepit, ut Archiepiſcopo, Decano, & Capitulo Toletanis reſtitueretur corpus Beati Ildefonſi, quod in generali occupatione Hiſpaniarum per Saracenos facta fuerat tranſportatum ad civitatem Zamorenſem.

Venerabili Fratri Epiſcopo Zamoren.

CLEMENS PAPA VIII.

Venerabilis Frater, ſalutem &c. Quæ ad Sanctorum venerationem augendam, Beatorum præſertim Antiſtitum, pertinere intelligimus, iis libenter ex Paſtorali munere officii noſtri partes impertimur, ut Deus in Sanctis ſuis, in quibus ſemper eſt mirabilis, magis collaudetur. Cum itaque, ſicuti dilectus Filius noſter Gaſpar Tituli Sanctæ Balbinæ Presbyter Cardinalis & Archiepiſcopus Toletanus, ac dilecti Filii Decanus, Capitulum & Canonici ejuſdem eccleſiæ Toletanæ, Nobis nuper exponi fecerunt, quod Beatus Ildefonſus olim Toletanus Antiſtes in ipſa civitate Toletana nobiliſſimis parentibus ortus multum ſuo tempore verbo & exemplo profuerit, ac quamplura miracula ibidem ediderit, ac tandem, quando in Domino obdormivit, etiam in ipſa Beatæ Leocadiæ baſilica Toleti ſepeliri voluerit circa annum Domini DCLXXVII. propter devotionem, qua ipſam Beatam Leocadiam proſequebatur, cujus Ildefonſi corpus in generali a Saracenis Hiſpaniarum occupatione in civitatem Zamoren. translatum eſt, & uſque in hunc diem in eccleſia Beati Petri Zamoren. quieſcit; quare idem Archiepiſcopus, Decanus, & Capitulum Nobis humiliter ſupplicari fecerunt ob Cleri & populi Toletani erga eumdem Beatum Ildefonſum piam devotionem, quem ſibi ipſa Eccleſia & Civitas Toletana cum Eugenio & Leocadia in Patronum delegerunt, quatenus ejuſdem Beati Ildefonſi corpus eidem Civitati Toletanæ reſtitui mandare dignaremur, ſicuti a Prædeceſſoribus noſtris ſæpius diverſorum Beatorum corpora ſuis ſedibus reſtituta fuere, & prout nuper a fel. record. Pio V. & Gregorio XIII. Romanis Pontificibus prædeceſſoribus noſtris ipſorum Eugenii & Leocadiæ BB. Corpora ex ipſa civitate Toletana in Galliam, & Arteſiam olim delata ipſi Toletanæ civitati reſtituta fuere, in qua maxima ſolemnitate recepta devotiſſime aſſervantur:

Digitized by Google

tur: Nos his exemplis, & aliis juſtiſſimis animum noſtrum moventibus cauſis adducti, ac ſupplicationibus hujuſmodi inclinati, Apoſtolica auctoritate tenore præſentium Fraternitati tuæ committimus & mandamus, quatenus ſtatim, viſis & receptis præſentibus, nullo alio a Nobis expectato mandato, ſeu mentis noſtræ atteſtatione, in virtute ſanctæ obedientiæ, ac indignationis noſtræ, necnon interdicti ingreſſus eccleſiæ, & ſuſpenſionis a regimine & adminiſtratione ipſius Eccleſiæ Zamoren. eo ipſo incurren. pœnis accedas propterea, quo fuerit accedendum, & inde corpus ipſum ejuſdem Beati Ildefonſi in civitate tua & in eccleſia Parochiali Sancti Petri Zamoren. exiſtens, ea qua decet reverentia extrahas, ac perſonæ ſeu perſonis ad hoc munus peragendum idoneis a prædictis Archiepiſcopo & Capitulo Toletan. deligendis conſignes, ut inde ad ipſam civitatem & eccleſiam Toletanam ſimili reverentia deferant, & in loco ibidem ad id per eundem Archiepiſcopum & Capitulum eligendo collocent. Mandantes propterea dilectis Filiis Rectori, &, ſi qui ſint, Beneficiatis prædictæ Parochialis eccleſiæ Sancti Petri civitatis Zamoren. ac Capitulo & Clero, necnon univerſo populo civitatis & diœceſis Zamoren. in virtute ejuſdem ſanctæ obedientiæ, necnon indignationis noſtræ, atque excommunicationis, aliiſque, etiam gravioribus, arbitrio noſtro infligendis, ipſiſque Rectori, Beneficiatis, Capitulo, & Clero & ſub privationis quorumcumque obtentorum Beneficiorum, officiorum, Canonicatuum, & Præbendarum, necnon Dignitatum, inhabilitatiſque ad illa, & alia in poſterum obtinenda pœnis, ut corpus prædictum ſine ulla contradictione, ut petitur, transferri permittant, eiſdemque ad translationem hujuſmodi ſic delectis perſonis omne auxilium, conſilium, & operam præſtent, ut translatio hujuſmodi ſine impedimento, aut dilatione, ſeu difficultate aliqua fiat & exequatur, omni & quacumque mora, appellatione, reclamatione, & recurſu remotis, invocato etiam ad hoc, ſi opus fuerit, auxilio brachii ſæcularis. In memoriam autem ejuſdem Beati Ildefonſi concedimus, ut aliqua ejuſdem corporis particula in eadem Parochiali eccleſia pro ipſius populi devotione remaneat. Non obſtantibus Conſtitutionibus & ordinationibus Apoſtolicis, ac Eccleſiæ Zamoren., & Parochialis Sancti Petri, etiam juramento, confirmatione Apoſtolica, vel quavis firmitate alia roboratis, Statutis & conſuetudinibus, ceteriſque contrariis quibuſcumque. Datum Romæ apud Sanctum Marcum &c.

Venerabili Fratri Archiepiſcopo, ac dilectis Filiis Decano, Canonicis, & Capitulo Eccleſiæ Toletanæ.

CLEMENS PAPA VIII.

Venerabilis Frater, ac dilecti Filii, ſalutem &c. Cum Nos hodie per noſtras in forma Brevis litteras ex cauſis in eiſdem expreſſis venerabili Fratri Epiſcopo Zamoren. mandaverimus, quatenus corpus Beati Ildefonſi in Parochiali eccleſia Sancti Petri Zamoren. exiſtens perſonæ ſeu perſonis ad hoc a vobis deligendis ad effectum illud transferendi, & in veſtra Toletana eccleſia collocandi conſignaret, concedentes, ut aliqua ejuſdem corporis particula in eadem Parochiali eccle-

eccleſiæ remaneret, prout in eiſdem litteris, quarum tenores præſentibus pro e: preſſis haberi volumus, plenius continetur: ut autem dilecti Filii Rector, ſeu B neficiati, ſi qui ſint, ejuſdem Parochialis eccleſiæ Sancti Petri Zamoren. præa ctam translationem minori cum incommodo ſuſtineant, vobis, ut eidem Parochi. li eccleſiæ aliquam ſeu aliquas alias Sanctorum Reliquias, etiam auro, argent & gemmis ornatas, concedere poſſitis, ipſique Rector, & Beneficiati illas libe & abſque aliquo conſcientiæ ſcrupulo recipere valeant, Apoſtolica auctoritate t nore præſentium facultatem concedimus & impertimur: Non obſtantibus Conſtit tionibus & ordinationibus Apoſtolicis, ac dictæ Eccleſiæ Sancti Petri, etiam jur mento, confirmatione Apoſtolica, vel quavis firmitate alia roboratis, Statutis & conſuetudinibus, ceteriſque contrariis quibuſcumque. Datum Romæ apud Sa ctum Marcum &c.

C A P U T XXVII.

De Sanctis Baptizatis.

1 ANtequam de nominis impoſitione, quæ fit nonnullis corpor bus, quæ ex martyrii indiciis creduntur fuiſſe Martyrum co: pora, cum eadem in *Catacumbis* Urbis reperiuntur, eaque pr prio carent nomine, ſermo inſtituatur, & antequam verba fiant de cult hiſce Sanctis, eorumque Reliquiis religioſe debito, neceſſe eſt nonnull præmittere.

2 Primum eſt, loca, in quibus ſanctorum Martyrum, aliorumq Fidelium mortuorum corpora ſepulturæ mandabantur, *Cœmeteria* a pr mariis religionis noſtræ Patribus appellari conſueviſſe, ut ex antiqu Martyrologiis, & Patribus late demonſtrat Boſius *in not. ad Paſſionem S. Urbani num. 19. Catacumbæ* quoque ſeu *Catatumbæ* eadem loca dic ſunt: *Tumba* quippe ſepulcrum denotat, & *Cata* apud Scriptores inferi ris latinitatis uſurpatur pro *ad*; uti videri poteſt apud Du Cange *ver Catacumba*, ad quæ alia referuntur pro hujus nominis etymologia a Mo tierio *in ſacris etymologiis*, & a Burio *in onomaſtico etymologico verb. Cat cumbæ*, & ante hos a Cardinali Baronio *in not. ad Martyrol. Rom. ad di 20. Januarii*, & a Macro *in notitia vocabulorum Eccleſiaſticorum verb. Cœn terium*. Hæc eadem loca *Arenariæ* etiam dictæ ſunt: unde Julius Cæſar B lengerus *de templis lib. 3. cap. 42.* ſcribit: *Cœmeteria Chriſtiani veteres voc runt Arenarias, & Cryptas, Catacumbas, ſeu Catatumbas, & Areas*. Et co cordat Bollandus *tom. 2. Febr. in Sancta Sotere §. 3. pag. 389.*: *Quæ lo vulgo Cœmeteria, quaſi Dormitoria dicas, interdum Area, Tumba, Catatu bæ, vel Catacumbæ, Arenaria, Crypta appellabantur*. Loca hæc bene deſc buntur ab Ambroſio Leone *in deſcript. urbis Nolæ lib. 3. cap. 2.* & a Pat Montfauconio *in diar. Ital. pag. 117. & 154.* Si quis inquireret, a quo lo hæc condita fuerint, reſponderi forte poſſet, incepta fuiſſe a Gentilib eruc

eruendæ gratia arenæ: quocirca Cicero *in orat. pro Cluentio n.* 13. narrans, Aſinium proditione fuiſſe occiſum, ait: *Aſinius autem brevi illo tempore, quaſi in hortulos iret, in Arenarias quaſdam extra portam Exquilinam perductus occiditur*: & Suetonius *in vita Neronis cap.* 48. referens, Neronem reſpondiſſe Phaonti, qui ipſi conſilium præbebat ſecedendi in ſubterraneos locos, ex quibus arena effodiebatur; ut mortem evaderet ſibi a militibus Galbæ intentatam, ita loquitur: *Ibi hortante eodem Phaonte, ut interim in ſpecum egeſtæ arenæ concederet, negavit ſe vivum ſub terram iturum*. Hæc ipſa loca a Chriſtianis deinde perfecta fuerunt, & aptata propriis uſibus, de quibus infra; prout fuſe oſtenſum fuit in Opere, cui titulus, *Roma Sotterranea*, quod notis illuſtratum typis Romanis editum eſt anno 1728. *tom.* 1. *pag.* 13. *& ſeqq.*

3 Quocirca *Cœmeteria* hæc, ſive *Catacumbæ*, ſive *Cryptæ*, ſive *Arenariæ*, ſuam venerationem revera merentur: quapropter de his ſcribit S. Hieronymus (*in Ezech. cap.* 40. *pag.* 468. *tom.* 5.): *Dum eſſem Romæ puer, & liberalibus ſtudiis erudirer, ſolebam cum ceteris ejuſdem ætatis & propoſiti diebus Dominicis ſepulcra Apoſtolorum & Martyrum circumire, crebroque Cryptas ingredi, quæ in terrarum profunda defoſſæ ex utraque parte ingredientium per parietes habent corpora ſepultorum; & ita obſcura ſunt omnia, ut propemodum illud Propheticum compleatur* Deſcendant ad infernum viventes. *& raro deſuper lumen admiſſum horrorem temperet tenebrarum, ut non tam feneſtram, quam foramen dimiſſi luminis putes; rurſumque pedetentim acceditur, & cæca nocte circumdatis illud Virgilianum proponitur:*

Horror ubique animos, ſimul ipſa ſilentia terrent.

In his etenim locis multa corpora Sanctorum condita ſunt, teſte Prudentio *periſteph.* 3. *de S. Laurentio, v.* 541.

Vix fama nota eſt, abditis
Quam plena Sanctis Roma ſit,
Quam dives Urbanum ſolum
Sacris ſepulcris floreat &c.

In his pariter locis Miſſæ celebrabantur, Sacramenta adminiſtrabantur, reliquæ ſacræ functiones peragebantur, teſte Panvinio *de Cœmeteriis cap.* 11. *In Cœmeteriis Romæ exiſtentibus Baptiſmum, & Miſſas celebrare, vigilias decantare, Ordinationes, & Stationes, id eſt omnes ſacras cæremonias habere Veteres ſolitos fuiſſe, docent antiquiſſima monumenta*: quæ licet ut plurimum facta fuerint tempore perſecutionum, aliquando tamen etiam facta fuiſſe certum eſt poſt finem perſecutionibus impoſitum. Quamobrem Anaſtaſius de Joanne III. ait: *Hic amavit, & reſtauravit cœmeteria ſanctorum Martyrum. Hic conſtituit, ut oblationes, & ampullæ, vel luminaria in iiſdem cœmeteriis per omnes Dominicas de Lateranis miniſtrarentur*. Et paulo poſt: *Et habitavit ibi* (ſcilicet in cœmeterio SS. Tiburtii, & Valeriani *multum temporis, ut etiam Epiſcopos conſecraret ibidem*. Et de Sergio: *Hic tempore Presbyteratus ſui impigre per cœmeteria diverſa Miſſarum ſolemnia celebrabat*. De cœmeterio

rio SS. Thraſonis, & Saturnini detecto via Salaria nova prope Urbet A. 1720. legi poteſt Joannes Marangonus *in diſſert. de Actis S. Victorini*, & ſignanter *in append. pag. 61. & ſeqq.* Perſecutionum autem tempore ſummos Pontifices in hiſce cœmeteriis habuiſſe Synodos, celebraſſe Ordinationes, Baptiſmum contuliſſe, & reddita Eccleſiæ pace, conſtructa quoque fuiſſe in eis ſacella & alia ædificia, clare demonſtratur a Caſalio *de Urbis ac Romani Imperii ſplendore cap. 14. pag. 57.*

4 Secundum eſt, innumeros Martyres in illis cœmeteriis ſive *catacumbis* ſepultos eſſe, quorum nomina ut plurimum ſoli Deo ſunt nota teſte modo memorato Prudentio *periſteph. de S. Hippolyto hymn.* **XI.**

Innumeros cineres Sanctorum Romula in Urbe
Vidimus, o Chriſti Valeriane ſacer.
Inciſos tumulis titulos, & ſingula quæris
Nomina? Difficile eſt, ut replicare queam.
Tantos Juſtorum populos furor impius hauſit,
Cum coleret patrios Troia Roma Deos.
Plurima litterulis ſignata ſepulcra loquuntur
Martyris aut nomen, aut epigramma aliquod.
Sunt & muta tamen tacitas claudentia tumbas
Marmora, quæ ſolum ſignificant numerum.
Quanta virum jaceant congeſtis corpora acervis,
Noſſe licet, quorum nomina nulla legas.
Sexaginta illic defoſſas mole ſub una
Reliquias memini me didiciſſe hominum,
Quorum ſolus habet comperta vocabula Chriſtus.

5 Ideoque, cum *in canone Placuit 26. de Conſecrat. diſt.* 1. habeantu hæc verba, *Et ideo nulla memoria Martyrum probabiliter* [id eſt *ſolemniter* ut ibi exponit Gloſſa] *accipiatur, niſi aut ubi corpus & Reliquiæ certa ſunt aut ubi origo alicujus habitationis, vel poſſeſſionis, vel paſſionis fideliſſima origine traditur*; ſic illa interpretatur Joannes Baptiſta Signius *de Reliq. & venerat. Sanctor. cap. 2. pag. 4. Senſus autem eſt, quod nullus recipiatur ſeu pr Martyre ſolemniter, niſi de morte ac origine ipſius authentice ſciatur; nec Reliquiæ honorentur, niſi quod ſint alicujus ſancti Martyris, certum habeatur. D. cit aut* Ubi origo alicujus habitationis, vel poſſeſſionis, *ut Romæ in catacumbis, in cœmeteriis, in quibus conteſtantur hiſtoriæ Fideles viros ac muliere primitivæ Eccleſiæ &c. maxima cum pietate Sanctorum corpora tumulare conſuviſſe. Dicit* vel paſſionis *id eſt quod vere ſciverimus, illos pro Fide Chriſti paſſos, eoque loci ſimiliter tumulatos, ubi martyrio fuerunt donati.*

6 Porro propriorum nominum in hiſce Martyribus defectus non in curiæ aut negligentiæ Chriſtianorum, qui alioquin diligentiſſimi & accuratiſſimi fuerunt, ſed Gentilium furori eſt adſcribendus. Furentibu etenim eorum perſecutionibus, præſertim ob multitudinem occiſorum tempus colligendi nomina defuit, vixque datum eſt corpora ſepelire cun

noti

notis & ſignis martyrii. Quocirca eruditus Pater Ruinart *in præfat. ad Acta Martyrum*, hiſce ponderatis *pag.*xvi. ait, mirum non eſſe, ſi in tanta Martyrum, & prope innumera multitudine multi ſine alia inſcriptione fuerint. Et aptius ad rem,de qua nunc agimus, Aringhius *Romæ ſubterr. lib.* 3. *cap.*22. *Quorum* (videlicet Martyrum) *nomina pia Chriſtianorum manus aſſequi non poterat, eorumdem ſepulcra martyrii ſignis prænotabant, & veneranda eorumdem pignora intra cœmeteriales ſpeluncas, ne merito cultu deſtituerentur, condita diligenti ſtudio poſteris commendabant.*

7 Tertium eſt, in hiſce cœmeteriis, ſive *catacumbis* licet ſoli Chriſtiani ſepelirentur, non omnes tamen, qui ibi ſepulti ſunt, habendos eſſe pro Sanctis, ſeu pro Martyribus. In cœmeteriis autem ſive *catacumbis* ſola corpora Chriſtianorum ſepulta eſſe, deſumitur ex *epiſt.* 68. S. Cypriani, in qua exprobrat Martiali Epiſcopo Hiſpano, quod filios in eodem loco, in quo ſepulti erant Ethnici, ſepeliri curaſſet. Concordat Lucianus Presbyter Hieroſolymitanus *in epiſtola de revelatione Reliquiarum S. Stephani ex verſione Latina Aviti Presbyteri Hiſpani*, ubi refert, Gamalielem voluiſſe, ut Abibas filius ſuus, qui ſecum Baptiſmo Chriſti initiatus fuerat, ſuo in tumulo ſepeliretur; filius autem alter, & uxor, qui Fidem Chriſti ſuſcipere noluerant, ſepulcro donarentur in alia villa, quia indigni ſocietate ſua viſi ſunt. Concordat etiam Pater Mabillonius in ſua epiſtola nomine Euſebii Romani ad Theophilum Gallum, in qua ſic loquitur (*pag.* 6. *novæ editionis*): *Nullos porro alios, quam Chriſtianos, in his cœmeteriis humatos fuiſſe, fidem facit mutuum Fideles inter ac Paganos odium, mutuus horror, quorum neutri, mortuos ſuos aliis conſepeliri paſſuri fuiſſent.* Ante Mabillonium Cardinalis Baronius *ad A.* 258. *num.* 4. egregiam hanc pronuntiavit ſententiam: *Quibus plane ſignificatur, Chriſtianos a Gentilibus ſepulcra diſcreta habere ſolitos, nefaſque fuiſſe ſe illis poſt obitum commiſcere, a quibus viventes abhorruiſſent: quæ obſignaſſe voluimus ob aliquos leviter nimis dicentes, in Urbis cœmeteriis una cum Chriſtianis Gentiles quoque ſepeliri conſueviſſe; nam immane ſcelus id, ut vidimus, cenſebatur.* Et quamvis adverſus ſacra Urbis cœmeteria Baſnagius virus ſuum evomuerit, aſſerens, ingentem Gentilium numerum in eis extra Urbem fuiſſe conditum, idque adſtruens ex Gentilium monumentis, quæ in iis reperiuntur, ejus tamen audaciam ſtrenue refellit Dominicus Georgius in ſua diſſertatione *de Monogrammate Chriſti Domini cap.* 11. ubi ex Aringhio, ex Fabretto, ex Mabillonio oſtendit, Gentilium epigrammata in ſacris cœmeteriis inveniri, ſed Chriſtianos conſueviſſe inſcripta Gentilium nomina aut obliterare, aut calce obducere, aut ipſum lapidem invertere, & in averſa parte nullis characteribus ſignata ſuorum nomina exarare. Et in allato opere de ſculpturis & picturis Romæ ſubterraneæ *pag.*3. accuratiſſime impugnatur error Gronovii, & Burneti, qui ut evincerent, multos Gentiles in eodem loco ſepultos fuiſſe, in quo Chriſtiani fuerant tumulati, aut tumulabantur, confundunt puticulos vel culinas, in quæ loca cadavera

vera plebejorum & ſervorum inferebantur, cum arenariis, cryptis, & catacumbis. Legi quoque poteſt Caſalius in tractatu *de ſplendore Urbis, ac Romani olim Imperii cap. 14. §. Hæc prima inſtitutio pag. 57.*

8 Non omnes autem, qui in his cœmeteriis, ſive catacumbis ſepulti ſunt, haberi debere pro Sanctis, ſeu Martyribus, patet, quia illa erant communia omnium Fidelium conditoria, & in uſu communi fuerunt quinque prioribus Eccleſiæ ſæculis, quibus certum eſt, non omnes Chriſtianos, qui mortui ſunt, Sanctos fuiſſe, & martyrio coronatos. Probat hoc Panvinius in libello *de cœmeteriis cap. 11.* & late proſequitur Scacchus *de not. & ſign. ſanctit. ſect. 9. cap. 2. Et quemadmodum nunc in templis, in quibus a Fidelibus Synaxes habentur, myſteria celebrantur, Sacramenta miniſtrantur, & penſum Horarum Canonicarum perſolvitur, non ſolum ſanctorum Martyrum corpora ac Reliquiæ ad cultum exponuntur, ſed etiam Fidelium defunctorum cadavera reconduntur; ita pariter prioribus illis Eccleſiæ ſæculis in cryptis, arenariis, & ſubterraneis cuniculis (in quibus tempore perſecutionum Fideles ad Synaxes, ad Dei verbum audiendum, ad participationem Sacramentorum, & ad alia miniſteria Eccleſiaſtica conveniebant) non Martyrum ſolum, ſed aliorum etiam Fidelium cadavera reponebantur.* Poſt hæc admonet Scacchus, cœmeteria non ſolum ad recondenda Martyrum & aliorum Sanctorum corpora facta fuiſſe, verum ad ſepulturam reliquorum etiam Fidelium: quoſque inter Fideles, etiam primitivæ Eccleſiæ, non omnes vitam omnino a peccatis immunem duxiſſe, ſed nonnullos ex iis graviſſimis etiam criminibus fuiſſe commaculatos.

9 Quartum eſt, licet ex antiquioribus monumentis, & ſignanter ex *epiſtola* Sancti Germani, & ejus Collegæ Legati Apoſtolici *ad Hormiſdam Papam ſub Conſulatu Ruſtici* deprehendatur, Romanos Pontifices non conſueviſſe mittere ad perſonas quacumque dignitate fulgentes corpora, aut fragmina oſſium, vel tenuem raſuram illorum, ſed aut Olea tantummodo ex lampadibus ad illa ardentibus ſumpta, uti confirmat Baronius *in not. ad Martyrol. Rom. ad diem 25. Junii*, aut Brandea, ſeu Pannos, qui corporibus Sanctorum fuerant admoti, uti deſumitur ex *epiſtola* S. Gregorii Papæ ſcripta Conſtantiæ Imperatrici Reliquias S. Pauli petenti, quæ eſt trigeſima *lib. 4. col. 709. tom. 3. Cognoſcat autem tranquilliſſima Domina, quia Romanis conſuetudo non eſt, quando Sanctorum Reliquias dant, ut quidquam tangere præſumant de corpore, ſed tantummodo in pyxide brandeum mittitur, a que ad ſacratiſſima corpora Sanctorum ponitur, quod levatum in eccleſia, quæ eſt dedicanda, debita cum veneratione reconditur; & tantæ per hoc ibidem virtutes fiunt, ac ſi illuc ſpecialiter eorum corpora deferantur. Unde contigit, ut beatæ recordationis Leonis Papæ temporibus, ſicut a Majoribus traditur, dum quidam Græci de talibus Reliquiis dubitarent, prædictus Pontifex hoc ipſum Brandeum allatis forficibus inciderit, & ex ipſa inciſione ſanguis effluxerit*; attamen negari non poſſe, antiquum eſſe morem corpora, ſacraſque Reliquias extrahendi a Romanis cœmeteriis, & eas ſaltem ad remotas

motas transferendi Eccleſias, ſicuti teſtatur S. Paulinus Nolanus Antiſtes *in natali* XI. *S. Felicis* edito ab erudito viro Ludovico Antonio Muratorio *tom.* I. *anecdot. pag.* 28. ubi Sanctus ille ita deſcribit translationem ſacrarum Reliquiarum in varias orbis partes:

Inde igitur, ſuadente Fide, data copia fidis
Tum comitum ſtudiis, quædam ut ſibi Pignora vellent
Oſſibus e ſanctis merito decerpere fructu,
Ut, quaſi mercedem officii, pretiumque laboris,
Præſidia ad privata domum ſibi quiſque referret.
Ex illo ſacri cineres, quaſi ſemina vitæ,
Diverſis ſunt ſparſa locis; quaque oſſe minuto
De modica ſacri ſtipe Corporis exiguus ros
Decidit, ingentes illic pia gratia fontes,
Et fluvios vitæ generavit gutta favillæ.

10 Quinimmo nec abſolute dici poteſt, vetitum omnino fuiſſe Sancti Gregorii temporibus Sanctorum Reliquias aliis concedere; ſed vere dicendum eſt, id non ita facile admiſſum fuiſse, quemadmodum eſt in notis ad epiſtolam ſupra citatam S. Gregorii *tom.* 2. *pag* 710. Et rei, de qua nunc agitur, maximopere favent exempla quæ ſequuntur: teſte enim Ripamontio *in hiſtor. Eccleſ. Mediolan. lib.* 8. *pag.* 522. *&* 525. *Theodolindæ Langobardorum Reginæ Gregorius...... conceſſit auguſtiſſimas Reliquias..... quas inter viſuntur ipſius Baptiſtæ Reliquiæ, liquidus in ampulla cruor, cineres cremato corpore, & cum dente modicum quid e calvaria*. Legitur quoque ex Mario Vipera apud Ughellium *Ital. ſacr. tom.* 8. *col.* 19. Linianum Beneventanum Epiſcopum interfuiſſe ſolemni translationi corporis Beatiſſimi Levitæ Modeſti Martyris ex Urbe Roma Beneventum die 3. Julii A. 591. ex conceſſione Magni Gregorii.

11 Corpora Sanctorum eſſe in ſacris Urbis cœmeteriis, ab omnibus admittitur; ſed nonnulli exiſtimarunt, ea ob frequentem extractionem exhauſta jam eſſe, freti epiſtola Gregorii IV. ad Otgarium Archiepiſcopum Moguntinum, qui ab ipſo ſanctum corpus requiſiverat: *De corpore vero ſancto, quod Nobis humiliter veſtra quæſivit prudentia, quod dirigeremus, non habuimus, quoniam cuncta Sanctorum corpora Prædeceſſores noſtri nobiſcum communiter detulerunt, & unumquodque eorum eccleſiis noviter dedicatis ſumma veneratione condidimus. Proinde benevolentiam veſtram precamur, ut Nobis ſpatium inquirendi diligentius præbeatis, quatenus corpus ſanctum invenire valeamus ad veſtram complendam petitionem; & ſi inventum fuerit, veſtra Nobis credere dignetur induſtria, ſtatim quod petiſtis, perficiemus: modo vero illud non miſimus, quia inquirentes nequaquam invenire valuimus*. At ex hac epiſtola certe colligi non poteſt, exhauſta tunc fuiſse Urbis cœmeteria, & ab illis extracta omnia Sanctorum corpora. Primo quidem probabile admodum eſt, ut Otgarius alicujus Sancti corpus petierit proprii certique nominis; quæ res nihil haberet commune cum corporibus,

quæ

quæ utplurimum e ſacris Urbis cryptis ſine proprio nomine extrahuntur Exemplo ſit petitio relata ab Abbate Teleſino *in hiſt. Aliphana*. Narra nempe, Rainulphum Comitem Aliphanum, qui Anacleti II. partibu favebat, ab eo humiliter poſtulaſſe, ut ſibi corpus alicujus inſignis Sanc concederetur ad civitatem Aliphanam transferendum; Anacletum autem reſpondiſſe, id fieri non poſſe, quod celebriorum Sanctorum corpora eſſent in propriis ſepulcris recondita, nec ab eis ſine ſcandalo populorum extrahi poſſent. Cum vero tunc corruiſset tectum baſilicæ Vaticanæ, fracto altari, ſub quo erat conditum corpus S. Sixti I. Pontific Maximi ſub Hadriano Imperatore anno Chriſti centeſimo vigeſimo ſext martyrio coronati, ſancti corporis non inopportune reperti Anacletum memorabilem feciſſe conceſſionem Comiti; quod utrum ad civitatem Aliphanam fuerit translatum, an potius remanſerit in civitate Alatrinate, adhuc diſputatur, uti videri poteſt in Opere poſthumo Nicolai Georgii in civitate Neapolitana typis impreſſo A. 1721. Secundo, Gregorii IV. tempore Romæ non omnia ſacra cœmeteria fuerant detecta. Tandem non dixit Gregorius, exhauſta eſſe ſacris corporibus cœmeteria ſed ſolum, ſe ſacrum corpus mittere ſtatim non poſse, quia præſto non erant, qui illud inquirerent: *Modo vero illud non miſimus, quia inquirentes nequaquam invenire valuimus*.

12 Conſimile etiam eſt illud, quod Clemens Papa IV. ſcripſit Reg Caſtellæ, ut habetur apud Martene *tom. 2. collect. epiſt. ejus Pontificis*: *Verum Reliquias, quas petiſti, non habemus nobiſcum, & idcirco colligi facimu. Excellentiæ Tuæ, quam cito poterimus, tranſmittendas*. Sed ex his inferr nequit, Sanctorum corpora amplius non reperiri in cœmeteriis Urbis perinde quaſi eſsent exhauſta; quemadmodum obſervat Pater Mabillon in ſua *epiſtola ſcripta ſub nomine Euſebii Romani: Ex qua epiſtola* [loquitur de citata epiſtola Gregorii IV.] *id tantum colligitur, inſigniorum Sanctorum corpora non facile tunc in Romanis cœmeteriis reperiri potuiſſe, utpote a præcedentibus Pontificibus in Urbanas translata eccleſias &c. Quapropter multa diligentia opus erat, ut aliquod inſignioris Sancti corpus, quale ſine dubio expetebat Otgarius, de novo inveniretur. Adde, non omnia Romæ ſacra cœmeteria tunc detecta fuiſſe*.

13 Sequitur, ut aliqua dicamus de ſignis, quibus in cœmeteriis ſive catacumbis Urbis diſtinguuntur corpora ſanctorum Martyrum ab aliis corporibus Chriſtianorum, quæ in his iiſdem locis ſunt tumulata.

14 Primum itaque ſignum eſt, ſi aliquod forte corpus reperiatur cum inſcriptione, dummodo inſcriptio ipſa nullis ambagibus ſubjecta ſit, ſed in ea expreſſa ſint, quæ verum pro Chriſto martyrium præ ſe ferant, & ideo indubitatam ſanctitatem, ut infra dicetur. Notæ ſunt etenim controverſiæ, quæ adhuc inter Eruditos agitantur, utrum ab Ethnicis dicata fuerit Simoni Mago in Urbe columna vel ſimulacrum aliquod, necne; multis ſcilicet exiſtimantibus, dedicationem factam fuiſſe, argumento ducto ex

Digitized by Google

ex verbis cujuſdam inſcriptionis in marmore ſculptæ, *SIMONI DEO SANCTO*; negantibus autem aliis, & ajentibus, in marmore ſculptum fuiſſe, *SEMONI DEO SANCO*. Porro inter diſſertationes Auguſtini Calmet *diſſertatio* reperitur *de Simone Mago*, in qua legi poſſunt erudite collecta omnia, quæ ad hanc reſpiciunt controverſiam. Verum ſatis ſit hæc indicaſſe, ut oſtendatur, ſanctitatis notam ex inſcriptionibus deſumendam, non debere eſſe ambagibus & diſputationibus obnoxiam. Ut vero clara ſit, & nullis difficultatibus obnoxia, debet exprimere nomen ejus, cujus oſſa ſub ea ſunt ſepulta, & titulum Martyris, teſte Joanne Mabillon. in ſua *epiſtola cit. de cultu Sanctorum ignotorum in nova edit. pag.* 43. *Secundi generis tumuli, qui humatorum nomina, & inſcriptiones habent, magna videntur authoritatis, immo certa, ſi Martyris titulum præferant; ſecus, ſi hoc titulo deſtituantur*. Illuſtre eſt autem hanc in rem S. Felicis II. exemplum. Tempore Gregorii XIII. de ejus meritis diſceptabatur; & Cardinalis quidem Baronius ſtabat contra Felicem, pro Felice vero ſtabat Cardinalis Sanctorius. Paratæ erant pro, & contra Scripturæ: at, cum anno 1582. pridie ejus diei, quo in Eccleſia recolitur natalis dies ejuſdem, in Diaconia Sanctorum Martyrum Coſmæ & Damiani in Foro ad templum Pacis poſita inventum fuerit ejuſdem S. Felicis corpus una cum lapideo laterculo hiſce litteris exarato, *Corpus Sancti Felicis Papæ, & Martyris, qui damnavit Conſtantium*, Cardinalis Baronius admiratione perculſus ſtylum modeſtia Chriſtiana repreſſit,quem zelo veritatis acuerat; inventiſque ſubinde Liberii litteris de inita ad tempus communicatione cum Arianis, ſummus Pontifex Gregorius acceſſit ſententiæ Cardinalis Sanctorii, & nomen Felicis in Martyrologio Romano tamquam Martyris deſcriptum fuit *ad diem* 29. *Julii*. Rei ſeries deſcribitur a Cardinali Baronio *in annal. ad A.* 357. *num.* 62. *& ſequentibus*. Nec vero de Felicis ſanctitate & martyrio ulla amplius ſupereſt dubitatio, cum tantum inter Eruditos diſputetur, utrum Martyr fuerit, quod gladio necatus ſit, an quod multa pro Chriſto pertulerit, uti videri poteſt apud Pagi ſeniorem *ad A.* 357. *num.* 17. apud Pagi juniorem *in vita ejuſd. S. Felicis II. num.* 2. & in *reſponſione* Papebrochii *erroribus ſibi oppoſitis a Patre Sebaſtiano a Sancto Paulo, in reſponſionibus ad art.* 11. *§.* 16. & fuſe apud Bollandianos *in Actis Sanctorum Julii tom.* 7. *ad diem* 29. *in commentario critico S. Felicis Papæ & Martyris*. Inſcriptio, ut dictum eſt, debet exprimere titulum Martyris; quia, ſi titulum duntaxat Sancti exprimeret, cum hic omnibus Chriſtianis communis eſſet, ad rem, de qua nunc agimus, non ſufficeret; quemadmodum obſervavit peritus atque eruditus vir Canonicus Boldettus *de cœmeteriis* Urbis *lib.* 1. *cap.* 47. *pag.* 252. *Nè pure ſi ha per indizio di martirio qualunque ſorta di nome ſi trovi o ſcolpito nelle laſtre di marmo o di terra cotta, che chiudono il ſepolcro, quando, eſpreſſivamente non parlaſſero di martirio ec. e nè pure in conto veruno ſi tiene qualſivoglia Iſcrizione, ancorchè in eſſa foſſe regiſtrato alcun titolo di ſantità, o altro ſimile attributo; ſapendo noi*

molto bene, che nella primitiva Chieſa quello di Santo non era diſtintivo o di ri rito o di martirio, ma bensì davaſi ad ogni Fedele in riguardo della ſantità del religione, che profeſſava, ed era a tutti commne. Apud Patrem Mabillo *in Itinere Italico*, & apud Langlet *in methodo ſtudii hiſtorici* narratur nonnu los exiſtimaſſe, ſe novum quemdam Sanctum inveniſſe cultu dignum Sanctum videlicet *Viar*; ſed craſſum ipſorum errorem ex eo deprehenſu fuiſſe, quod marmorea inſcriptio, cui potiſſimum innitebantur, fuiſſ erecta *Præfecto Viarum* ita ut littera S, quæ in marmore non integro leg batur, eſſet ultima littera verbi *Præfectus*, & verbum *Viar.* decurtatu *Vias* exprimeret. Hinc error detectus eſt; ſed, quatenus eo modo det ctus non fuiſſet, ſemper petito cultui obſtitiſſet animadverſio, ex titul videlicet Sancti in marmore ſculpto probari non poſſe cultum eſſe exh bendum.

15 Secundum ſignum conſiſtit in martyrii Inſtrumentis, quæ aliquan do in ſepulcris conſpiciuntur. De hoc ſigno ſcribit Caſalius *de veteribi ſacr. Chriſtianor. ritibus pag.* 267. *Sicuti etiam cum corporibus Martyrum r. condebant inſtrumenta eorum martyrii.* Et ſequitur Ricciul. *lucubr. Eccl lib.* 1. *cap.* 31. *num.* 10. *Vel per alia inſtrumenta, quibus Chriſtianæ Fidei pe ſecutores ad id uti ſolebant: ejuſmodi ſunt forcipes, gladii, & alia hujus gen ris.* Addendus Aringhius *Romæ ſubterraneæ lib.* 1. *cap.* 1. *Mos erat Chriſtia nis, ut in monumentis Martyrum ipſa quoque interdum martyriorum inſtrumen ta reconderentur:* & noviſſime Abbas Trombelli, Nobis allegatis, *de cu tu Sanctorum tom.* 2. *part.* 1. *diſſert.* 8. *cap.* 17. *num.* 3. & 4.

16 Concordant etiam ea, quæ apud Auctores Eccleſiaſticos paſſir leguntur. Sanctus enim Ambroſius *in exhortatione ad Virgines, in princip.* ait, ſe ſumpſiſſe e ſepulcro S. Agricolæ crucem & clavos, quibus ill cruci fuerat affixus: S. Joannes Chryſoſtomus [*in lib. in Sanctum Martyrem Babylam contra Julianum & Gentiles oper. pag.* 554. *tom.* 2.] *cædi proximus* [inquit], *vir beatus cum ferro corpus ſuum ſepeliri mandavit, docens ea, quæ igno minioſa videntur, cum propter Chriſtum fiunt, honorifica eſſe & ſplendida* Cardinalis quoque Baronius *in annal. ad A.* 102. teſtatur, corpus S. Cle mentis repertum fuiſſe una cum anchora, qua ad collum alligata deme ſus fuit in mare: tandem Petrus de Natalibus *lib.* 2. *cap.* 60. narrat, co pus S. Danielis Martyris inventum eſſe A. 707. una cum iiſdem clavis quibus ſuſceperat martyrium.

17 Quid autem dicendum erit, ſi hæc inſtrumenta in tumulis no adſint, ſed tantum eorum Imagines in iiſdem appareant depictæ? Hu quæſito reſpondet Aringhius *Romæ ſubterraneæ tom* 2. *lib.* 6. *cap.* 50. *num* 12. dici quidem poſſe, has ſimileſque Imagines appoſitas fuiſſe in ſepu cris, ut denotaretur, quo genere martyrii Pugil invictus mortuus ſit & pro Fide coronatus; attamen id eſſe dubium, cum inſtrumenta hæ picta artem poſſint deſignare, quam vivens quiſque manibus exercuerat

18 Poſt hæc, ut cetera proſequamur ſigna, tertium conſiſtit in ſym bol

bolo ☧, quod explicatur pro *Chriſto*:etenim apud Græcos figura X.reſpondet latino CH;& figura P reſpondet R:quocirca monogramma ☧ primas tres litteras continet nominis Chriſti, id eſt CHR. Monogramma hoc fuit ab Imperatore Conſtantino appoſitum in cruce vexillo præfixa, teſte Euſebio in ejus *vita l. 1.c.25.In ea ſalutaris appellationis Servatoris Nota inſcripta, duobus ſolum expreſſa elementis, id eſt duabus primis litteris nominis Chriſti: (erat enim littera P in medio litteræ X curioſe & ſubtiliter inſerta) ; quæ totum Chriſti nomen perſpicue ſignificavit.* A Chriſtianis quoque in parietibus, velis,aliiſque rebus ſacris, & deinde in diplomatibus & epiſtolis ſculptum, pictum, & delineatum eſt. Itaque frequentiſſime etiam in cœmeteriis occurrit, & in ſepulcris cœmeteriorum. Legi poteſt celebre opus Senatoris Philippi Buonarruoti *in obſervat. ad nonnulla fragmenta vitrorum, quæ reperiuntur in cœmeteriis* Urbis, *in præfat. pag.* 12. *&* 13. ubi oſtendit uſum monogrammatis etiam ante tempora Conſtantini Imperatoris. Legi etiam poteſt Dominicus Georgius *in diſſert. de monogrammate Chriſti Domini cap.* 2. ubi poſtquam demonſtravit, monogramma repertum fuiſſe in ſepulcris Marii Martyris, Alexandri Martyris, Caji Papæ, & aliorum, ita adverſus Baſnagium *n.* 7. ſcribit: *Ex his evidentiſſime patet, quam gravis ſit Baſnagii, eorumque lapſus, qui monogrammatis originem a Conſtantino eſſe volunt. Quis enim, niſi mente prorſus & oculis captus ſit, non fateatur multo antiquius Conſtantino Chriſti monogramma, cum illud inſpexerit in ſepulcralibus monumentis Marii Martyris Hadriano imperante, Alexandri itidem Martyris ſub Antonino Pio, Caji Papæ ſub Diocletiano, dein Primitii, Hermetis, & Laurentii inter diras Eccleſiæ perſecutiones cæſorum?* De eo autem dubitatur, an denotet, illum cujus corpori appoſitum eſt, martyrium ſubiiſſe. Affirmando nimirum reſpondet P icciul. *cit. cap.* 31. *num.* 10 *Quinta probatio eſt, ſi reperiantur ſigna concludentia martyrium ſuſceptum pro Chriſto, quod antiqui Chriſtiani Fidei cultores ſignificare ſolebant per litteram hoc modo exaratam* ☧, *quæ pro Chriſto interpretatur.* Caſalius contra in opere citato *de veter. ſacr. Chriſtianor. ritibus cap.* 66. *pag.* 297. aſſerit, ſignum illud non ſignificare Martyrem, ſed Confeſſorem: *Et in hoc differebant ſepulcra Martyrum a ſepulcris Sanctorum Confeſſorum, quoniam in iſtis non palmas effigiabant, ſed litteram X, quam P interſecabat: quod ſymbolum, cum Chriſtum denotaret, indicabat etiam, ipſos Confeſſores eumdem Chriſtum in vita imitatos & ſecutos*:quod ſequitur Fortun. Licet. *de lucernis Antiquorum lib.*6. *cap.* 48. *pag.* 850. At verius videtur, ſymbolum illud, ſi ſolum ſit nec ſignificare Martyrem, nec Confeſſorem, ſed hominem duntaxat, qui Chriſtianam religionem profeſſus ſit, teſte Scaccho *de not. & ſign. ſanctit. cap.* 2. *pag.* 673. *Atque in primis character ille nominis Chriſti* ☧ *non ſanctitatis, neque perfectionis Euangelicæ, ſed Chriſtianitatis tantum nota eſt &c. Inſuper ex prædicto charactere colligi nequit, an is, cujus cadaver ibi reconditum reperitur, inter bonos Chriſtianos ſit recenſendus, an vero peccator, & malus extiterit &c. Quapropter his ſymbolis ac characteribus ſolis fidendum non erit, ſed certiora in-*

Digitized by Google

quirenda ſanctitatis argumenta. Huc faciunt adducta per Joannem Marar gonum *in append. ad Acta S. Victorini pag.69*. Adhæret Ludovicus Antoniu Muratorius *tom. 5. Antiquit. Italicar. medii ævi pag. 54. Neque enim refellet opus eſt vulgi opinionem putantis, monogramma Chriſtianum martyrii fidem fac re*. Et *pag. 57.* poſt relatam inſcriptionem ſepulcralem, quæ eſt Genu in Metropolitana baſilica in honorem cujuſdam Sanctuli Subdiaconi mor tui ſub Conſulatu Albini, ait, ex monogrammate Chriſti ibi ſculpto nul lum martyrii indicium deſumi poſſe, & monogramma prædictum Chriſ per plura ſæcula occurrere ſcriptum in antiquis Chriſtianorum ſepulcris

19 Quartum ſignum conſiſtit in Palmis. Inciſæ enim dicuntur a denotandum martyrium, juxta illud S. Joannis in Apocalypſi *cap. 7. v. 9 Vidi turbam magnam, quam dinumerare nemo poterat, ex omnibus gentibus & tribubus & populis & linguis, ſtantes ante thronum, & in conſpectu Agni, amicti ſtolis albis, & Palmæ in manibus eorum*. Concordant SS. Ambroſius, & Gregorius; hic *in homil. 5. pag. 1362. in Ezechiel. Quid per palmas, niſi præmia victoriæ deſignantur? Ipſa quoque dari vincentibus ſolent. Unde d his, qui in certamine martyrii antiquum hoſtem vicerant, & jam victores i patria gaudebant, ſcriptum eſt, Et Palmæ in manibus eorum*; ille in ſerm. XX *de ſancta Quadrageſima* [*in append. oper. S. Ambroſ. col. 417.*] ubi ſic loqui tur: *Præmium enim quoddam eſt palma martyrii, quæ confitenti linguæ dulcem fructum tribuit, & victrici dexteræ glorioſum præſtat ornatum. Eſt plane palmæ Martyribus ſuavis ad cibum, umbroſa ad requiem, honorabilis ad triumphum ſemper virens, ſemper veſtita foliis, ſemper parata victoriæ; atque ideo non mar ceſcit palma, quia Martyrum victoria non marceſcit*. Hinc ſcribit Cardinalis Baronius *in not. ad Martyrol. Rom. ad 1. Januar.: Certe his inſignibus nobilitatos Sanctos Martyres vidit Sanctus Joannes in Apocalypſi; ut non mireris, ſi in Martyrologio ſæpius leges Sanctos Martyres palmam accepiſſe martyrii: eſt enim ea dicendi phraſis ex Divinis Scripturis comparata, atque antiquitus uſurpata.* Hinc de cœmeteriis Urbis cum ſermonem haberet, ait Cornelius a Lapide *in commen. epiſtol. ad Hebræos 11. Martyres figura palmæ ſepulcro inciſa denotantur*: quod confirmat Caſalius *cit. cap. 66.*

20 In *Actis SS. Jacobi, Mariani, & Sociorum* apud Ruinart hæc habentur *pag. 198. n. 11.*: *Adcucurrit nobis obvjus puer, quem conſtabat eſſe alterum ex geminis ante triduum cum matre paſſis, corona roſea collo circumdatus, & in manu dextra palmam viridiſſimam præferens.* In Paſſione SS. Montani, & Sociorum apud eumdem *pag. 201. n. 4.*: *In coronis noſtris ideo præmium eſt, quia certamen ante præceſſit; nec datur palma, niſi congreſſione perfecta.* Et in Actis SS. Saturnini, Dativi, & Sociorum apud citatum Ruinart inſtituto ſermone de Sancta Virgine & Martyre Victoria *pag. 345. n. 16. Hæc ergo ad martyrium properans, florem pudicitiæ palmam triumphali dextera præferebat*. Atque, his quidem perpenſis, citatus Philippus Buonarruoti explicans tabulam XIII. & ejus figuram II. ſcribit: *Dalla palma quivi dipinta ſi può argomentare, che ambidue ſiano Martiri; la quale, dopo che S. Giovanni nella ſua Apocaliſſe*

figurò

Digitized by Google

figurò i Martiri con un ramo d'eſſa in mano, fu preſa dai primi Criſtiani per un ſimbolo del martirio; e ſarà ciò derivato dai giuochi profani, nei quali ora ſola, ora con altro premio ſi dava ai vincitori ec. e per quella ſteſſa cagione i primi Criſtiani coſtumarono di ſcolpire una palma nelle lapidi, che coprivano i corpi de' Martiri. Sed de hoc iterum infra.

21 Quintum ſignum conſiſtit in phialis, ſeu vaſculis ſanguinis, quæ in dictis ſepulcris reperiuntur. De illis loquitur Aringhius *Romæ ſubter. lib.4. cap.43. In cœmeterialibus pleriſque tumulis vitrea quoque, ac fictilia vaſa conſpiciuntur, quæ ſacrum Martyrum cruorem in eisdem ſepulcris loco reconditum, calce obſignata, continebant*. De antiquo autem Chriſtianorum ſtudio pretioſum Martyrum cruorem colligendi, & in ſepulcris conſervandi plura legi poſſunt apud allegatum Auctorem *lib.3. cap.22.* qui etiam de proprio facto reddens teſtimonium ait: *Quamobrem ſæpe ſæpius contingit, ut in ſacris hiſce theſauris minus cautè perſcrutandis, eruendiſque e loco, in quo includebantur, dum ferro tophus ad extrahendum, quod intus latebat, aperitur, vitrea iſthæc, aut figulina vaſcula caſu inciſa liquent protinus cruorem uberrime emiſerint; cujus rei quamplures oculati teſtes adſunt*. Item, hæc vaſcula ſanguine tincta eſſe ſignum indubitatum martyrii, admittitur a Mabillonio *in citat. epiſtola nomine Euſebii Romani*, cui adhæret Senator Buonarruoti *de fragmentis vitrorum in præfat. pag.*11. Concordat Marcus Antonius de Mozzis Canonicus Florentinus *in hiſtoria SS. Creſci, & Sociorum pag.*79. & ſubſcribit Muratorius *in cit. oper. pag.*46. *Certiſſimum cenſetur Martyrii indicium vas ſanguinem continens, aut ſanguineo colore infectum in Romanis aliſque Chriſtianorum cœmeteriis antiquiſſimis eorum tumulis innexum aut appoſitum. Nihil enim commune cum Ethnicorum ritibus habet. Verum quidem eſt, & in Gentilium ſepulcris occurrere vaſa lacrymatoria, vaſa unguentis, aliſque liquoribus olim deſtinata &c. Attamen vaſa aut ſanguinem, aut colorem ſanguinis illuc olim infuſi adhuc retinentia, fruſtra in Gentilium ſepulcretis exquiras. Id proprium Chriſtianorum, & quidem Martyrum, quorum etiam ſanguinem novimus e coævis teſtibus ſolicite collectum, ac religioſe adſervatum fuiſſe*.

22 Hæc ſunt, quæ curſim de hujuſmodi ſignis dici poſſunt. Interea autem omitti non debet, re hac in Congregatione Indulgentiis & ſacris Reliquiis præpoſita plene expenſa, duo tantum ex iiſdem ſignis approbata fuiſſe, palmas ſcilicet, & vaſcula ſanguine tincta; uti colligitur ex Decreto edito die 10. Aprilis A. 1668. *Cum de notis diſceptaretur, ex quibus veræ ſanctorum Martyrum Reliquiæ a falſis & dubiis dignoſci poſſint, ſacra Congregatio, re diligentius examinata, cenſuit, palmam, & vas illorum ſanguine tinctum pro ſignis certiſſimis habenda eſſe; aliorum vero ſignorum examen in aliud tempus rejecit*. De dictis etiam ſignis loquitur vir eruditus Raphael Fabrettus, qui præfuit extrahendis a *Catacumbis* Reliquiis, in ſuo *Inſcriptionum libro*: deſcribens enim ſepulcrum ac lapidem, quo loculus occludebatur, in cœmeterio beati Caliſti, poſtquam dixit, cultrum ſeu falcem

late-

lateralem cum Palmæ ramuſculo in ea inſculpto fuiſſe inſtrumentum martyrii, addit hæc: *Non invitus credo, ſignificari etiam martyrium per vaſculum appictum, in quo ſanguis aſſervari ſolebat; ita ut hodie ſimiles ampullæ vitreæ ſanguinea & purpurea cruſta obductæ frequentiſſime in ſacris cœmeteriis juxta Martyrum loculos, qua capita recumbunt, reperiantur, certiſſimo effuſi pro Chriſto ſanguinis argumento. Quo præcipuo, immo & unico uſus ſum, dum ſacrarum Reliquiarum extractioni & cuſtodiæ præfui.* Ibidemque refert experimentum ſolutæ hujuſmodi cruſtæ per ſalis ammoniaci mixtionem cum aqua communi; unde patuit, non fuiſſe cruſtam a concretione ſalium (ut vocant) mineralium profectam, ſed a ſanguinea maſſa. Hæc in citato libro Fabretti *cap.* 8. *pag.* 555. *& ſeqq.* quæ etiam repetuntur in hiſtoria Sanctorum Septem Dormientium ex ectypis muſei Victorii Romæ edita A. 1741. *cap.* 12. *pag.* 35.

23 Alias quoque præ manibus habui publicum Inſtrumentum anni 1675. conditum ab eodem Raphaele Fabretto tunc Cardinalis Vicarii Secretario, dum intereſſet corporibus Sanctorum Martyrum Ptolemæi & Romani extrahendis per Joannem Vincentium Guicciardum Patavinum Sacerdotem, Reliquiarum in ſacris almæ Urbis & extra eam exiſtentibus cœmeteriis *extractorem* ac diſpenſatorem, conſtitutum ab eodem Cardinali Vicario. Facta nempe eſt horum ſanctorum corporum *extractio* e cœmeterio ſubterraneo prope, & extra civitatem Nepeſinam; & in Inſtrumento quidem habentur hæc verba: *In imo ſolo, facta diligenti perquiſitione, circa arcam ſeu loculum quemdam ſepulcralem in topho indigeno excavatum in medio faciei exterioris dicti loculi adhærere invenit, calce conglutinante, parvum vitri fruſtum longitudinis duorum circiter digitorum, latitudinis vero unius pollicis, excavatum, & in parte concava rubente quodam liquore adhuc conſpicuo illinitum; quo ex ejus peritia, ac teſtium, & aliorum plurium circumſtantium affirmatione pro ordinario & recepto ſigno martyrii, nempe pro ſanguine effuſo in Chriſti honorem, & pro ejus Fidei profeſſione habito &c.*

24 Celebris annis præteritis controverſia fuit de corpore ſeu ſacris exuviis repertis in *Confeſſione* (ut ajunt) S. Petri in Cælo Aureo civitatis Ticinenſis, utrum eſſent videlicet exuviæ S. Auguſtini Hipponenſis Epiſcopi & Eccleſiæ Doctoris, an alius Sancti; quæ controverſia deinde fuit ſublata per Epiſcopum Ticinenſem anno 1728. qui declaravit, corpus illud eſſe S. Auguſtini Eccleſiæ Doctoris & pro tali colendum; idque Epiſcopale judicium fuit confirmatum a Benedicto XIII. per ſuas litteras Apoſtolicas ſub titulo & forma Brevis. In examine ſcilicet controverſiæ non exigua difficultas orta eſt ex ampullis vitreis in arca argentea oſſium repertis: contendebant etenim impugnantes identitatem corporis, eas eſſe martyrii ſignum; atque hinc inferebant, exuvias repertas non eſſe S. Auguſtini Confeſſoris: pugnantes autem pro identitate, id admitti poſſe dicebant, ſi ampullæ vitreæ ſanguinis veſtigium aliquod haberent, ſecus vero, quando quidem vacuæ repertæ eſſent, & qualibet ſanguinea tin-

tinctura carentes; in quo rerum ſtatu dicebant, ampullas fuiſſe oleo plenas, quod vetuſtate evanuerat, nullamque in eis olearem maculam & colorem nullum reliquerat. Oſtendunt porro hæc omnia, vaſa ſanguine tincta ſignum eſſe indubitatum martyrii.

25 Certum hoc eſt apud omnes: una dubitatio ſupereſt, an vas ſanguine tinctum ita ſit martyrii ſignum, ut tamen, ſi ſine illo palma inveniatur, ea ſufficiat ad certum martyrii argumentum. Negant quippe Bollandiani *ad diem* 20. *Maji*; negat Mabillon. *in epiſtola primæ editionis ſub nomine Euſebii Romani ad Theophilum*; putantes, citatum Decretum ſacræ Congregationis Indulgentiarum ita ſe habere: *Ut palma, eiſque junctum vas ſanguine tinctum haberentur ſimul pro ſignis certiſsimis verarum Reliquiarum. Aliorum vero ſignorum examen in aliud tempus rejecit*. Sed revera Decretum ipſum conflatum eſt his verbis deſumptis ex Regeſtis ſacræ Congregationis, uti ſupra viſum eſt: *Cenſuit, palmam, & vas illorum ſanguine tinctum, pro ſignis certiſsimis habenda eſſe; aliorum vero ſignorum examen in aliud tempus rejecit*. Non ergo & palma & vas, ſed aut palma, aut vas ſanguine tinctum, conſtituere videntur certum martyrii indicium; prout argumentis ex theoria & praxi deſumptis contendit ſupra laudatus Canonicus Boldettus *de cœmeteriis lib.* 1. *cap.* 45. *& plurib. ſeqq.* ad quem noſtrum remittimus lectorem.

26 Poſt editum opus Canonici Boldetti, & poſt primam hujus noſtri Operis editionem, Muratorius edidit ſuas diſſertationes ad antiquitates Italicas medii ævi, & in earum *tom.* 5. *ſupra allato pag.* 33. *& plurib. ſeqq.* controverſiam examinat, an palmæ ſignum tumulis Chriſtianis adjectum ſignificet martyrium, ac mortem, quam fortiter pro Chriſti nomine veteres Chriſtiani Romæ præſertim ſubiere. Hic [uti ſupra viſum eſt] habet pro ſigno indubitato martyrii vas ſanguineum, aut ſanguine tinctum; minime vero palmam ſolam. Debita laude proſequitur Boldettum; ſed ab eo recedit, & accedit ad Mabillonium, Scacchum, Aringhium, & Fabrettum, quorum dicta ſupra retulimus, quique omnes in ea ſunt opinione, ut cenſeant, ex palma ſola erui non poſſe ſignum indubitatum martyrii. Antiquas profert Ethnicorum inſcriptiones, in quibus palmæ inſculptæ ſunt, quas Ethnicos effinxiſſe in ſepulcris autumat, tamquam ſignum perennis memoriæ ac perpetuæ ſecuritatis, cum palma perpetuitatem ac diuturnitatem ſignificet. Verum, quia ex ſupradictis certum eſt, Ethnicorum corpora non fuiſſe in cœmeteriis Chriſtianorum una cum corporibus Chriſtianorum tumulata, alias affert Chriſtianorum inſcriptiones in catacumbis repertas, in quibus cum palmæ inſculptæ ſint, ait, palmam eſſe Juſtorum ſymbolum, uti docent Gregorius Magnus, Caſſiodorus, & Beda, & per eas deſignari victoriam de vitiis reportatam a Juſtis Chriſtum colentibus. Et quia Boldettus octo inſcriptiones exhibet, in quibus & palma viſitur, & diſertis verbis martyrium exprimitur, ſubjicit, non ideo palmam evaſiſſe certum indicem martyrii, cum ipſa ſit omen vi-

tæ

Digitized by Google

tæ æternæ, cujus fidem tam Martyres, quam Juſti, immo & reliqui Ch ſtifideles conſtantiſſime tenebant, ducto exemplo a verbis *in pace*, aut *pace quieſcit*, quæ in titulis Martyrum æque ac ceterorum veterum Ch ſtianorum occurrunt. Cetera legi poſſunt in opere citato ſatis accur expoſita. Quibus etiam conſonat praxis eorum, qui modo præſunt erue dis corporibus e catacumbis: a Nobis enim interrogati dixerunt, ſe lam palmam non habere pro ſufficienti ſigno martyrii, ſed totum fund mentum a ſe conſtitui in vaſe ſanguine tincto.

CAPUT XXVIII.

De extractione, cuſtodia, & diſtributione ſanctorum Corporum & Reliquiarum, quæ extrahuntur ex cœmeteriis Urbis, & de cultu illis debito.

1 PLura fuerunt a ſummis Pontificibus ſtatuta, ut corpora & Rel quiæ Sanctorum Baptizatorum e cœmeteriis Urbis caute extr hantur, fideliter cuſtodiantur, & prudenter diſtribuantur; quo rum ſtatutorum præcipua capita operæ pretium eſt in præſenti referre.

2 Primo, omnibus tum viris, tum feminis, & perſonis quibuslibe etiam Eccleſiaſticis, ſive Regularibus, ſive Sæcularibus, prohibitum e ad ſacra cœmeteria accedere, ſive in Urbe, ſive in ejus territorio, & a illis quaſcumque, licet minimas, Reliquias extrahere, aut extrahenti bus auxilium & favorem præſtare, ſub pœna triremium, aut pecuniaria pro conditione delinquentium, & ſub pœna excommunicationis latæ ſen tentiæ, a qua, excepto mortis articulo abſolvi non poſſint, præterquan a Romano Pontifice, juxta edictum a Cardinali Gaſpare de Carpineis Ur bis Vicario juſſu Clementis Papæ XI. publicatum die 21. Martii 1713.

3 Secundo, ſacræ Reliquiæ extrahi non poſſunt, niſi adſit Sacerdo a Cardinali Urbis Vicario deſignandus, qui diligenter inquirere debet & recognoſcere ſigna, quæ Congregatio Cardinalium, Indulgentiis & ſacri Reliquiis præpoſita, certiora & tutiora judicavit: juxta enim Conſtitu tionem Clementis Papæ IX. editam die 6. Julii 1669. ad Congregatio nem Indulgentiis & ſacris Reliquiis præpoſitam ſpectat Reliquias recen inventas examinare & recognoſcere, cum inter alias illius facultates hæ in eadem Conſtitutione exprimatur: *Reliquias de novo inventas, quas reco lendæ memoriæ Innocentius Papa III. Prædeceſſor noſter in generali Concilio Lateranenſi publica veneratione coli, niſi prius auctoritate Romani Pontificis appro batas, prohibuit, recognoſcendi quoque & examinandi.*

4 Tertio, facta corporum & Reliquiarum recognitione, corpor ipſa & Reliquiæ ſunt in capſis recondendæ, quæ ſigillis clauſæ deferun tur vel ad Epiſcopum Præfectum Sacrarii Apoſtolici, vel ad Sacerdoten a Cardinali Vicario deputatum, ut ab iſtis cuſtodiantur.

5 Quar

5 Quarto, corpora & Reliquiæ non poſſunt ad publicam exponi venerationem, niſi prius Cardinalis Vicarius, vel alii, quibus hæc cura demandata eſt, illas examinaverint, & niſi prius vel ab ipſo Romano Pontifice, vel a Congregatione Indulgentiis & ſacris Reliquiis præpoſita fuerint approbatæ.

6 Quinto, cum ſacra corpora inſigneſque Reliquiæ non debeant in privatis ædibus aſſervari, ſed in eccleſia ſint collocandæ, illarum largitio fieri non poteſt, niſi afferantur litteræ Ordinarii, eccleſiæ dignitatem teſtantes, & aſſerentes, operæ pretium eſſe eccleſiam illam donari ſacris corporibus, aut inſignibus Reliquiis; dummodo tamen res non ſit de magnis Principibus, vel præcipuis Eccleſiæ Præſulibus, cum quibus liberalius agi conſuevit; vel dummodo non agatur de Reliquiis minus inſignibus, quæ privatis Fidelibus concedi poſſunt, uti etiam cavetur in edicto ſupra memorato, edito anno 1713.

7 Sexto, ſtatutum eſt, ut liber conficiatur, in quo adnotentur tum corpora & Reliquiæ e cœmeteriis extractæ, tum nomina perſonarum & eccleſiarum, quibus conceduntur, & in quibus collocantur.

8 Septimo, prohibitum eſt illis, qui vendunt & ornant capſulas, in quibus Reliquiæ includuntur, alia nomina his adſcribere, quam ea quæ a Cardinali Vicario eis ſunt impoſita.

9 Octavo, decretum eſt ad tollendam omnem occaſionem turpis quæſtus, ut Cardinalis Vicarius ſolvat illis, quorum utitur miniſterio in effodiendis ſacris corporibus, juſtam mercedem ex pecuniis & eleemoſynis, quæ piis operibus eſſent applicandæ.

10 Ultimo, ſub pœna excommunicationis latæ ſententiæ, in quam delinquentes ipſo facto incurrant, prohibitum fuit, ne vel in tradendis ſacris corporibus, vel pro confectione litterarum Patentium, earumque ſigillo aliquid vel modicum a ſua ſponte dantibus accipiatur.

11 Hucuſque adducta confirmantur ex litteris ſummi Pontificis Clementis X. ſub titulo & forma Brevis, quæ prodierunt, prævio examine & conſilio nonnullorum Romanæ Curiæ Præſulum, & aliorum Virorum doctrina, rerum uſu, & prudentia præſtantium, quaſque opportunum exiſtimavi hic integras referre.

CLEMENS PAPA X.

AD futuram rei memoriam. Ex commiſſæ Nobis cælitus curæ Paſtoralis officio providere volentes, ut ſanctorum Martyrum corpora & Reliquiæ pie ac decenter, & ſine turpi quæſtu ex hujus almæ Urbis noſtræ, & locorum circumvicinorum cœmeteriis extrahantur, recondantur, aſſerventur, ac fideliter prudenterque diſtribuantur, de nonnullorum dilectorum Filiorum Romanæ Curiæ Prælatorum, aliorumque doctrina, rerum uſu, & prudentia præſtantium virorum, qui rem juſſu noſtro mature diſcuſſerunt, & quorum ſententia Nobis a di-

lecto Filio noſtro Gaſpare S. R. E. Presbytero Cardinali Carpineo nuncupato in Urbe prædicta Vicario in ſpiritualibus generali, ac Prodatario noſtro relata fuit, conſilio, auctoritate Apoſtolica tenore præſentium præcipimus & mandamus, ut nemo ad extrahendas e cœmeteriis prædictis Reliquias accedat, niſi ejus rei facultatem Scripto, quod memorati Gaſparis Cardinalis moderni, ſeu pro tempore exiſtentis in eadem Urbe Vicarii in ſpiritualibus generalis ſigillo munitum, & illius manu ſubſcriptum ſit, obtinuerit, nec oſſa, vel corpus ullum ſub pœna excommunicationis latæ ſententiæ effodiat, & ex aliquo cœmeteriorum hujuſmodi extrahat, aliter quam coram Sacerdote per dictum Gaſparem Cardinalem modernum, ſeu pro tempore exiſten. Vicarium ad id deſignato, qui diligenter inquirat & recognoſcat locum, inſcriptiones, eaque martyrii ſigna, quæ certiora eſſe cenſuit Congregatio venerabilium Fratrum noſtrorum ejuſdem S. R. E. Cardinalium Indulgentiis & ſacris Reliquiis præpoſita; qua omni recognitione facta, ſtatim ſingula corpora, & cujuſcumque Martyris Reliquias ſeorſum in capſulis recondat, quas ſigillo clauſas recta deferri curet ad Urbem in palatio noſtro Apoſtolico aſſervandas, & a venerabili Fratre Joſepho Euſanio Epiſcopo Helenopolitan. moderno, & pro tempore exiſten. Sacrarii Apoſtolici Præfecto, vel ab alio per prædictum Gaſparem Cardinalem modernum, ſeu pro tempore exiſten. Vicarium deſignando, qui probatis moribus, ac Presbyteratus ordine inſignitus ſit, cuſtodiendas. Hæc autem Martyrum corpora & Reliquiæ ne diſtribuantur, & publice ad cultum & venerationem exponantur, antequam per dictum Gaſparem Cardinalem modernum, ſeu pro tempore exiſtentem Vicarium, vel alios, quibus hæc cura demandata eſt, examinata & examinatæ, ac Romani Pontificis, vel memoratæ Cardinalium Congregationis auctoritate approbata & approbatæ fuerint. Quoniam vero, eadem ſacra corpora, & inſignes Reliquias, videlicet caput, crus, brachium, & eam corporis partem, in qua paſſus eſt Martyr, ſi tamen integra eſt, nec in privatis ædibus, neque apud laicos homines, ſed in eccleſia religioſe collocari & aſſervari par eſt; ideo jubemus, ea, & eas nemini in poſterum concedi, qui Ordinarii litteras non afferat, quibus ad prædictum Gaſparem Cardinalem modernum, ſeu pro tempore exiſtentem Vicarium commendetur eccleſia, pro qua petuntur, dignitas, teſtatumque fiat, operæ pretium eſſe, petitis Sanctorum Reliquiis eccleſiam illam donari, ut in futurum ea, qua decet, religione cuſtodiantur & colantur. Excipiendos tamen volumus magnos Principes, & præcipuos Eccleſiæ Prælatos, cum quibus liberalius agendum erit; &, ne ceterorum quoque Fidelium pietas hoc ſancto munere omnino privetur, minus inſignes Reliquiæ illis concedentur. In omnibus autem modum ſervari jubemus, quoniam præ copia ſæpius accidit, ut ſanctiora quæque minus in pretio habeantur, quod maxime cavendum eſt. Conficiatur etiam liber, in quo ſancta corpora & Reliquiæ e cœmeteriis prædictis extractæ annotentur, tum nomina illorum, quibus Reliquiæ ipſæ diſtributæ, & eccleſiarum, pro quibus impetratæ fuerint. Porro qui ornant & vendunt capſulas, thecas, & vaſa, quibus Reliquiæ Sanctorum includuntur, Reliquiis alia ne adſcribant nomina, niſi quæ a dicto Gaſpare Cardinali moderno, ſeu pro tempore exiſten. Vicario imponentur, ſub viginti quinque ſcutorum moneta, aliiſ-

aliiſque pœnis ejuſdem Vicarii arbitrio inſligendis ; atque , ut omnis tollatur occaſio turpis quæſtus , ii , quorum operam & miniſterium in effodiendis & extrahendis ſacris corporibus idem Gaſpar Cardinalis modernus , ſeu pro tempore exiſtens Vicarius adhibebit , de pecuniis & eleemoſynis , quæ piis operibus applicandæ forent , de mandato ipſius Vicarii accipient , quantum æquum fuerit pro expenſis omnibus , & juſta eorum mercede . Poſtremo ſub excommunicationis latæ ſententiæ pœna per tranſgreſſores ipſo facto incurrendæ diſtricte prohibemus , ne in tradendis ſacris corporibus et Reliquiis , et pro confectione litterarum patentium deſuper expedien. earumque ſigillo aliquid, etiam modicum , ullo umquam prætextu, etiam a ſponte dantibus , accipiatur : Decernentes , eaſdem præſentes litteras ſemper firmas , validas et efficaces exiſtere et fore , ſuoſque plenarios et integros effectus ſortiri et obtinere , ac ab illis , ad quos ſpectat , et pro tempore ſpectabit , in omnibus et per omnia inviolabiliter obſervari ſicque , et non aliter in præmiſſis per quoſcumque Judices ordinarios et delegatos , etiam cauſarum palatii Apoſtolici Auditores , ac S. R. E. prædictæ Cardinales , etiam de latere Legatos , alioſve quoslibet quacumque præeminentia et poteſtate fungentes , ſublata eis et eorum cuilibet quavis aliter judicandi et interpretandi facultate et auctoritate , judicari et definiri debere, ac irritum et inane , ſi ſecus ſuper his a quoquam quavis auctoritate ſcienter vel ignoranter contigerit attentari : Non obſtantibus Conſtitutionibus & ordinationibus Apoſtolicis , ac , quatenus opus ſit , quarumvis Eccleſiarum & Baſilicarum , aliiſque quibuſvis , etiam juramento , confirmatione Apoſtolica , vel quavis firmitate alia roboratis , Statutis & conſuetudinibus , privilegiis quoque , Indultis , & litteris Apoſtolicis quibuſvis perſonis & locis ſub quibuſcumque verborum tenoribus & formis , ac cum quibuſvis , etiam derogatoriarum derogatoriis aliiſque efficacioribus , efficaciſſimis & inſolitis clauſulis , irritantibuſque , & aliis Decretis in genere vel in ſpecie , & alias quomodolibet in contrarium præmiſſorum conceſſis , confirmatis & innovatis , quibus omnibus & ſingulis , etiamſi de illis , eorumque totis tenoribus ſpecialis , ſpecifica, expreſſa & individua , ac de verbo ad verbum , non autem per clauſulas generales idem importantes , mentio , ſeu quævis alia expreſſio habenda , aut aliqua alia exquiſita forma ad hoc ſervanda foret , tenores hujuſmodi , ac ſi de verbo ad verbum , nihil penitus omiſſo , & forma in illis tradita obſervata , exprimerentur & insererentur ; præſentibus pro plene & ſufficienter expreſſis & inſertis habentes , illis alias in ſuo robore permanſuris , ad præmiſſorum effectum hac vice duntaxat ſpecialiter & expreſſe derogamus , ceteriſque contrariis quibuſcumque . Volumus autem , ut earumdem præſentium litterarum tranſumptis ſeu exemplis , etiam impreſſis , manu alicujus Notarii publici ſubſcriptis , & ſigillo perſonæ in Eccleſiaſtica dignitate conſtitutæ munitis eadem prorſus fides in judicio & extra illud adhibeatur , quæ præſentibus ipſis adhiberetur , ſi forent exhibitæ vel oſtenſæ . Datum Romæ apud S. Mariam Majorem ſub annulo Piſcatoris die 13. Januarii 1672. Pontificatus noſtri anno ſecundo .

12 Porro carent ut plurimum nomine ſacra corpora , quæ a cœmeteriis ſeu *catacumbis* extrahuntur : quocirca hac etiam de re nonnulla hic ſunt exponenda , Primum eſt , an nomen imponatur ſacris illis corpo-

Digitized by Google

ribus & Reliquiis Sanctorum, quæ e cœmeteriis eruuntur, atque adeo an id laudabiliter fiat. Secundum eſt, an hic mos ſit antiquus, & a veteri Eccleſiaſtica diſciplina deſcendat. Tertium eſt de nominibus, quæ hiſce Sanctis ignotis, ſive baptizatis imponuntur. Quartum eſt, an recte ſatisfieri poſſit opppoſitionibus illorum, qui huic laudabili conſuetudini adverſantur.

13 Ducto itaque initio a primo, in quo quærendum proponitur, an nomen imponatur ſacris corporibus & Reliquiis, quæ e cœmeteriis eruuntur, atque adeo an id laudabiliter fiat; facile reſpondetur, nomen imponi, ſi ex ſignis conſtet, corpus vel Reliquias eſſe alicujus ſancti Martyris, nec ulla adſit notitia nominis, quo Martyr ille ſuit appellatus. Imponitur autem hoc nomen a Cardinali Vicario; & id laudabiliter fit, cum Fideles ferventiori affectu ferantur erga Reliquias illorum Sanctorum, qui certis nominibus indigitantur, quàm erga alias, quæ, etiamſi ſint Reliquiæ Sanctorum, nomine nihilominus carent; uti annotavit Ferrandus *diſquiſit. Reliqu. lib. 1. cap. 5. art. 1.*: *Minime ſuperfluum eſt, certa nomina incertis Sanctorum Reliquiis attribuere, quod experientia uſuque quotidiano videamus, Fideles multo minori affectu, ſtudio, ac pietate affici & ferri erga Divorum illorum exuvias, quorum nomina mortales latent, quam adverſus eas, quæ certis nominibus indigitantur; potentius enim nobis nota & certa, quam obſcura, ignota, & incerta, ſolent movere animos, ideoque major Divinæ gloriæ, atque Cælitum cultus, ac venerationis plerumque acceſſio fit. Quid, quod hujuſcemodi certa nomina incertis Sanctorum lipſanis aptandi ratio nec præter Eccleſiæ Catholicæ inſtitutionem, nec contra ejuſdem conſuetudinem ullo pacto eſt? Eſto, ſimile nihil a Deo ſuper hac re, Chriſtove Servatore ſit inſtitutum; ſatis eſt, quod ſuis in terra Vicariis & Adminiſtris id definiendum reliquerit, quod e majori ſua gloria, & Amicorum ſuorum cultu prudenter ac rite judicaverint factitandum.*

14 Ad ſecundum quod attinet, in quo quæritur, an hic mos ſit antiquus, dicimus, eum eſſe antiquiſſimum. Cum enim Chriſtiani initio naſcentis Eccleſiæ nomen ignorarent illius Athletæ Chriſti, qui ſe comitem adjunxit S. Felici in ipſo martyrio, Adauctum appellarunt: quare in Martyrologio Romano *ad diem* 30. *Auguſti* ita legitur: *Illiuſque nomen ignorantes Chriſtiani,* Adauctum *eum appellarunt, eo quod Sancto Felici auctus ſit ad coronam*. Conſonat Officium ejuſdem Martyris, in quo hæc habentur: *Cujus nomen cum ignotum eſſet Chriſtianis, is* Adaucti *nomine nobilitatus eſt, quod ſancto Martyri Felici adauctus ſit ad coronam.* De quatuor etiam Fratribus Severo, Severiano, Carpophoro, & Victorino martyrii palmam aſſecutis ait Romanum Martyrologium *ad diem* 8. *Novembris*: *Horum autem nomina quæ poſtea interjectis annis, Domino revelante, oſtenſa ſunt, cum minime reperiri tunc potuiſſent, ſtatutum fuit, ut anniverſaria dies ipſorum una cum illis quinque ſub nomine ſanctorum Quatuor Coronatorum recoleretur; qui mos etiam, poſtquam revelata ſunt, in Eccleſia perſeveravit*. Oſtendunt autem

autem hæc omnia, antiquum eſſe morem imponendi nomen Sanctis illis, quorum ſanctitas eſt certa, licet incertum ſit nomen, uti obſervat Baldellus *tom. 2. Theolog. moral. lib. 3. diſput. 16. num. 16.* Ferrandus *diſquiſit. Reliq. lib. 1. cap. 5. §. Hinc factum, & art. 1. §. Mendacium*, & confirmat Joannes Mabillonius *in epiſtola de cultu Sanctorum ignotorum novæ editionis pag. 83. Certe recens inventum non eſt, ſanctis Martyribus, quorum nomina ignota eſſent, adſcititia imponere nomina, modo ut de vero ac legitimo eorum martyrio conſtaret. Exemplo ſit Adauctus, qui cum S. Felice Martyre colitur tertio Calendas Septembris: cui, quod ejus nomen ignoraretur, Adaucti nomen tributum ab Eccleſia eſt. Ita ſanctis Quatuor Coronatis, ita multis aliis veris ac indubitatis, quos ab antiquo colit Eccleſia, aliena nomina impoſita ſunt, ut ab aliis diſtinguerentur. Non ergo recens inventum eſt, [tametſi forte id rarius olim fiebat,] quod ſanctis anonymis, quales ſunt plerique illi, quorum corpora e Romanis cœmeteriis eruuntur, ſubdititia imponantur nomina, modo cum Sanctis receptis & authenticis non confundantur, quod Romani vitare ſtudent: Et certe iniquum videretur, innumeros Martyres, qui ſimul uno in loco, unaque die paſſi ſunt, quales fuere quadraginta quatuor millia in Ægypto, qui ex edicto decimi noni anni Diocletiani martyrio coronati ſunt, teſte Ignatio Patriarcha Antiocheno: iniquum, inquam, videretur, tot Martyres debito fraudare cultu, eo tantum prætextu, quod nomina eorum ignorata ſint.*

15 Tertium ſequitur, in quo quæritur, quænam ſint nomina, quæ ſacris corporibus & Reliquiis horum Sanctorum ignotorum imponuntur. Dicimus autem, nomina eſſe appellativa, quæ omnibus Sanctis communia ſunt. Colligitur id ex decreto ſacræ Congregationis Indulgentiarum & ſacrarum Reliquiarum, edito die 23. Junii 1670. in quo hæc habentur: *Actum eſt de nominibus, quæ ſanctorum Martyrum Reliquiis fere imponuntur, cum nullibi apparet, quo nomine appellarentur: & ſacra Congregatio dixit:* In decretis. *Statuerat enim fel. record. Clemens Papa IX. ea ſola nomina adhiberi, quæ omnium Sanctorum communia ſunt atque appellativa: omnes enim & Juſti, & Candidi, & Deodati, & Victores vocari merito poſſunt.* Deſumitur id etiam ex opuſculo Alexandri Plowjerii *de cultu Sanctorum ignotorum* in cujus *pag. 41. & ſeqq.* appoſitus eſt elenchus horum nominum appellativorum, quæ corporibus & Reliquiis Sanctorum ignotorum, quæ e cœmeteriis Urbis eruuntur, juxta ritum & praxim imponi conſueverunt. Quocirca ad rem ſubdit Baldell. *cit. diſput. 16. num. 16. Et hi quoque* (loquitur de illis, qui nomina Sanctis ignotis imponunt, Pontifice videlicet & Epiſcopis) *debent cavere a mendacio & a deceptione; neque poſſunt hanc Reliquiam ver. gr. cujus nomen ignorant, appellare Sanctum Petrum Apoſtolum, Sanctum Laurentium Martyrem, vel Sanctum Franciſcum Confeſſorem, quæ eſſent manifeſta mendacia & peſſimæ deceptiones Fidelium; ſed ſolum poſſunt nomine aliquo appellativo appellare Sanctum Felicem, Sanctum Fortunatum, Sanctum Deodatum, Sanctum Theophilum, aut Dei Amicum: & hoc modo certiſſimi ſunt, quod neque mentiuntur neque decipiunt, cum omnes Sancti ſint vere felices, &*

vere

vere fortunati, & deodati, & theophili, vel Dei amici. Quod pariter monet Ferrand. *cit. art.* 1. *ſub §. Alterum*: quibus, & aptantur tradita per Guyet. *in Heortolog. lib.* 1. *cap.* 5. *quaeſt.* 12. & per Joannem Mabillon. *in cit. epiſt. pag.* 42. *Nomina indi ſolent a Cardinali Vicario, vel ab Epiſcopo, qui Capellæ Pontificiæ praeeſt; ob idque Sanctos ejuſmodi Baptizatos appellant. Quæ res magnam Sanctis authenticis confuſionem perſæpe affert, dum horum nomina novis illis Sanctis tribuuntur. Quod tamen evitare ſtudent, imponendo ea tantum nomina, ſeu epitheta, quæ nominatiſſimis Sanctis non competunt.*

16 His autem poſitis, ceſſant ea, quæ a nonnullis in contrarium dici conſueverunt, & de quibus quarto loco agendum erat. Prima enim oppoſitio deducitur ex mendacio, quod gravius reputatur, uti pertinens ad materiam religionis, teſte D. Auguſtino *lib. de mendacio cap.* 17. Secunda deducitur oppoſitio ex ſuperfluitate, cum ſupervacaneum videatur dicta nomina imponere. Tertia tandem deſumitur oppoſitio ex confuſione; cum enim idem nomen pluribus Sanctis imponatur, hinc fit, ut multæ Civitates contendant, ſe unius & ejuſdem Sancti corpus habere; uti de Sancto Felice monet Ferrandus *diſquiſit. Reliq. lib.* 1. *cap.* 5. *art.* 2. Poſito ſiquidem, quod nomina appellativa tantummodo imponantur Sanctis ignotis, & quod Fidelium cultus augeatur propter horum nominum impoſitionem, nemo eſt qui non videat, nec mendacium nec ſuperfluitatem ullum ſibi locum vindicare poſſe, atque ideo, utcumque contentio inter Civitates exoriatur, ita ut plures putent, ſe habere corpus & reliquias unius & ejuſdem Sancti, pius hic populorum error aut facile tolli poteſt, aut, quatenus tolli non poſſit, nullum affert pietati, & religioni detrimentum, teſte Guiberto Abbate *de pignor. Sanctorum lib.* 1. *cap.* 4. *§.* 2. *Quæritur quoque ab aliquibus, utrum eorum Reliquiæ, cum alteræ pro alteris honorantur, & non ſint ejus, cujus eſſe putantur, aliquid pernicioſum colentibus importare credantur; quod ego non exiſtimo: cum enim Dominus de eis dicat* [*Joann.* 17.] *ut ſint unum, ſicut & nos unum ſumus, cum ipſorum univerſitas ſub Chriſto capite ſit quaſi quædam identitas corporis, & unus cum Deo ſint ſpiritus ipſi inhærentes, inter eorum oſſa, qui Sancti ſunt, non eſt error, ſi alia pro aliis excolantur, qui commembres in ſui Authoris corpore dignoſcuntur.* Pluribus hoc idem proſequitur Ricciul. *lucubrat. Eccleſ. lib.* 1. *cap.* 11. 12. & 39. & qui alia deſiderat ad materiam, de qua nunc agimus, pertinentia, opus ſupra memoratum Canonici Marci Antonii Boldetti legere poteſt, in quo omnia latiſſime explicantur & confirmantur.

17 Supereſt, ut de cultu corporum & Reliquiarum horum Sanctorum aliqua exponantur, & ſignanter quoad Officium & Miſſam, & delationem per *Proceſſiones*: cetera enim, quæ alibi dicta ſunt de collocatione ſanctorum corporum ſub altaribus, non ſuper altaria, communia ſunt corporibus etiam illorum Sanctorum, qui Baptizati dicuntur.

18 Nonnulla adſunt decreta Congregationis ſacrorum rituum, in quibus prohibetur Officii recitatio in honorem eorum, quorum nomina non

non ſunt deſcripta in Martyrologio Romano licet inſignes eorumdem Reliquiæ in eccleſiis ad publicum cultum exponantur. Primum editum fuit die 3. Junii 1617. *Propoſitis dubiis, quæ præinſerto memoriali continentur, & audita relatione Illuſtriſſimi & Reverendiſſimi Domini Cardinalis Muti, cui hæc Cauſa commiſſa fuit, ſacra rituum Congregatio reſpondit, ut infra, videlicet, neceſſarium eſſe, ut Reliquia ſit inſignis ejus Sancti, de quo celebrare petunt Officium, veluti corpus integrum, aut magna pars ejuſdem, aut caput, & ſit ex Sanctis approbatis & poſitis in Martyrologio, & tunc in illa eccleſia tantum, ubi eſt Reliquia inſignis, in die ejus feſtivitatis celebrari poterit Officium, ſervatis Rubricis Breviarii.*

19 Secundum decretum editum fuit die 6. Aprilis 1658. in quo ita habetur: *Capitulum & Clerus Sanctorum Petri & Pauli Loci Piticii Materanen. diœceſis ſacrorum Rituum Congregationi ſupplicarunt, eis benigne indulgeri, ut Officium ſanctorum Martyrum, quorum Reliquiæ in eorum eccleſia ab anno 1654. aſſervantur, hactenus ſub duplici majori tantum recitari ſolitum, in poſterum cum Octava recitari poſſit: & ſacra Congregatio reſpondit, nec licuiſſe, nec licitum eſſe Oratoribus recitare Officium intuitu Reliquiarum de Sanctis, qui non recenſentur in Martyrologio Romano.*

20 Tertium decretum editum fuit die 17. Aprilis 1660. Petentibus etenim Priore & Canonicis Collegiatæ eccleſiæ S. Angeli civitatis Viterbienſis, ut dies ſeptima Octobris aſſignaretur pro recitando Officio in honorem SS. Savini & Eugenii, quorum corpora in ipſorum eccleſia aſſervabantur, ſacra Congregatio reſpondit, eos non poſſe recitare Officium de Sanctis illis, de quibus nulla habetur mentio in Martyrologio Romano, vel ſi non conſtat de identitate corporum ſanctorum, de quibus mentio fit in eodem Martyrologio.

21 Quartum decretum editum fuit die 21. Januarii 1662. Inſtantibus etenim Capitulo & Canonicis Collegiatæ eccleſiæ S. Martini Turonen. pro facultate celebrandi ſub ritu duplici Officium de Tranſlatione S. Venturini Martyris, cujus corpus fuerat ipſis dono datum ab Epiſcopo Heliopolita, ſacra Congregatio reſpondit: *Obſtare decreta, quia non eſt de expreſſis in Martyrologio Romano.*

22 Quintum decretum editum fuit die 3. Junii ejuſdem anni 1662. Cum enim petitum fuiſſet, ut declararetur, an Epiſcopus ſtatuere poſſet diem Dominicam pro celebratione feſti alicujus ſancti Martyris, cujus inſignis Reliquia in eccleſia conſervatur, ſacra Congregatio reſpondit negando; nec poſſe dixit de eo celebrari Officium & Miſſam die martyrii, vel obitus ejuſdem, niſi Reliquia ſit de Sancto deſcripto in Martyrologio Romano, & conſtet de identitate Reliquiæ ejuſdem Sancti.

23 Sextum decretum editum fuit die 20. Novembris 1683. Inſtante etenim Vicario Generali Archiepiſcopi Toletani, ſacra Congregatio declaravit, non licuiſſe, nec licere recitare Officia de Sanctis non canonizatis, nec deſcriptis in Martyrologio Romano, neque ratione inſignium Re-

Reliquiarum, niſi conſtet de identitate earumdem, videlicet eas eſſe ex corpore illorum Sanctorum, de quibus ea die fit mentio in Martyrologio Romano, non autem aliorum ejuſdem nominis; ac ita in civitate & diœceſi Toletana ſervari mandavit.

24 Ultimum tandem decretum editum fuit die 11. Auguſti 1691. *Cum ſacrorum rituum Congregationi innotuerit, quamplures abuſus irrepſiſſe circa recitationem Officii ſub prætextu Decreti ab eadem Congregatione evulgati de anno 1630. & in Breviario Romano impreſſi, in quo permittitur, poſſe in eccleſia recitari Officia & Miſſas celebrari de illis Sanctis, quorum corpora aut Reliquiæ inſignes in ea aſſervantur; EE. PP. eidem ſacræ Congregationi præpoſiti iiſdem abuſibus evellendis præcipue intenti, inhærendo decretis alias in ſimilibus editis, declararunt, prædicta Officia Sanctorum ratione corporis ſeu inſignis Reliquiæ recitanda intelligi debere de Sanctis duntaxat in Martyrologio Romano deſcriptis, & dummodo conſtet de identitate corporis ſeu Reliquiæ inſignis illiuſmet Sancti, qui reperitur in Martyrologio Romano deſcriptus. De ceteris autem Sanctis in prædicto Martyrologio non deſcriptis, aut quibus a ſancta Sede non fuerit ſpecialiter conceſſum, Officia recitari & Miſſas celebrari vetuerunt, non obſtante, quod ipſorum corpora vel inſignes Reliquiæ in eccleſiis aſſerventur. Quibus tamen ab Ordinariis locorum probatis debitam Fidelium venerationem (prout hactenus ſervatum eſt) habendam eſſe cenſuerunt, ſed abſque Officio & Miſſa ſub pœnis de non ſatisfaciendo præcepto recitandi Officium, aliiſque in Conſtitutione Pii V. contentis: Die 11. Auguſti 1691. Et, facta de prædictis Sanctiſſimo per me Secretarium relatione, Sanctitas Sua hujuſmodi decretum approbavit, ac, ut debitæ executioni mandetur, locorum Ordinariis injungendum eſſe præcepit: Die 19. Octobris ejuſdem anni 1691.*

25 Si memorata ſacræ Congregationis rituum decreta eo ſenſu intelligantur, ut Officium recitari & Miſſa celebrari non poſſint, niſi in honorem eorum, quorum nomina ſunt in Martyrologio Romano deſcripta, eadem procul dubio adverſantur tum Rubricis Martyrologii Romani, tum conſuetudini Sedis Apoſtolicæ. Enimvero, quod attinet ad Rubricas Martyrologii, cum in ipſis ſic legatur, *Feſta, de quibus eo die fit Officium, ſemper primo loco ponuntur: quod etiam ſervandum erit & in feſtis mobilibus, quæ pronuntianda ſunt, ut infra dicetur, & in Sanctis propriis particularium Eccleſiarum in hoc Martyrologio non appoſitis, qui in iis tantum eccleſiis & locis, ubi præcipue memoria eorum celebris habetur, legi poterunt etiam primo loco, ſi de illis ibidem agatur Officium; ſi vero non agatur, poſt Sanctos in Martyrologio deſcriptos ordine ſuo, videlicet Martyres poſt Martyres, Confeſſores poſt Confeſſores, & Virgines poſt Virgines*; utique ponit hæc Rubrica, in aliqua eccleſia celebrari Officium alicujus Sancti, cujus nomen non ſit deſcriptum in Martyrologio Romano. Quod autem ſpectat ad conſuetudinem ſanctæ Sedis, ſi nomina Beatorum ex ſupradictis non ſunt de jure deſcribenda in Martyrologio Romano, & tamen in honorem Beatorum Beatificatione formali Officium & Miſſa paſſim conceditur, aliquan-

quando vero etiam in honorem Beatorum Beatificatione æquipollenti; profecto inſertur, juxta Sedis Apoſtolicæ praxim Officium recitari & Miſſam celebrari etiam in honorem eorum, quorum nomina non ſunt in Martyrologio Romano deſcripta.

26 Dicendum eſt itaque, non poſſe, propter congruentiam inter Martyrologium & Breviarium, Officium recitari & Miſſam celebrari in Eccleſia univerſali in honorem eorum, quorum nomina non ſunt in Martyrologio Romano deſcripta; & præterea nec Miſſam celebrari, nec Officium recitari poſſe in honorem eorum, quorum corpora & inſignes Reliquiæ ad publicam venerationem exponuntur, abſque eo quod aut proprium eorumdem Sanctorum nomen, aut Acta reperiantur martyrii, ſicuti ut plurimum ſunt illa, quæ eruuntur e cœmeteriis Urbis, & ad alias eccleſias mittuntur: & hic eſt ſenſus decretorum ſupra relatorum. Cum etenim ad normam antiquioris decreti in Breviario Romano typis impreſſi, in quo prohibetur feſtum cum Officio, licet Ordinarii auctoritate inſtitutum, pro tota civitate & diœceſi ſub titulo corporis, aut inſignis Reliquiæ, quæ in aliqua eccleſia aſſervetur, fieret aliquando conceſſio recitandi Officium in honorem eorum, quorum corpora aut inſignes Reliquiæ e cœmeteriis Urbis, aut aliunde erutæ venerationem & cultum obtinebant; ſacra Congregatio ſtatuit, ne in poſterum Officia & Miſſæ celebrarentur, niſi nomina in Martyrologio Romano deſcripta eſſent, & conſtaret de identitate; non quia de eorum ſanctitate dubitaverit, cum ſanctitas ſit certa, nec quia illis cultum ſubtrahi vellet, cum in decreto anni *1691*. debita veneratio illis reſervetur; ſed quia lectiones propriæ in eorum honorem concedi non poſſunt, cum Acta martyrii eorumdem ignorentur; quatenus vero fieret conceſſio lectionum de Communi, Sanctorum Officia procul dubio in infinitum excreſcerent & multiplicarentur, quod non eſt admittendum. Apud Bollandianos *tom. 7. Julii pag. 33.* hiſtoria refertur corporis S. Theodori Martyris eruti ex catacumbis Urbis, & dono dati Collegio Auguſtæ Vindelicorum Societatis Jeſu. Ab hujus Societatis Sacerdote Simone Mayr datæ ſunt litteræ ad celebrem Patrem Janningum ejuſdem Societatis, in quibus rogatus eſt, ut tranſmitteret monumenta, quæ pertinere poterant ad ejus martyrium, eo ſub obtentu, quod excitandæ devotionis gratia ea edere animus erat, & fortaſſe ut in ejus honorem Officium recitari poſſet cum lectionibus propriis: putabatur enim, corpus ſeu Reliquia eſſe S. Theodori, cujus memoria recolitur in Martyrologio Romano *ad diem 29. Julii*. Reſpondit Janningus, de hoc non conſtare; & Theodori nomen Martyris corpori fuiſſe recenter editum. Porro Janningus in hoc erravit; cum Theodori nomen non ſit nomen appellativum. Bollandiani autem decepti non ſunt, cum in citato loco pluribus oſtendant, cultum eſſe exhibendum corpori S. Theodori Martyris in cryptis Urbis invento, licet Acta martyrii ignorentur: ſatis enim eſt ad cultum, ut certum ſit ejus martyrium,

quamvis hoc non ſit ſatis pro conceſſione Officii & Miſſæ, ſed præterea requiratur, ut nomen ſit in Martyrologio Romano deſcriptum, & ut corpus inventum ſit ejus, qui in Martyrologio Romano deſcriptus eſt.

27 Uno verbo, decreta relata vetant conceſſionem Officii & Miſſæ ratione inſignis Reliquiæ, aut integri corporis, niſi corpus & inſignis Reliquia ſit alicujus Sancti deſcripti in Martyrologio Romano, & [uti ſæpe dictum eſt] conſtet de identitate: & ita quidem, ut vi eorumdem decretorum excluſa ſit conceſſio Officii & Miſſæ ex titulo corporis, aut inſignis Reliquiæ Sancti ſive baptizati, ſive non deſcripti in Martyrologio Romano; ſed excluſa dici non poſſit conceſſio Officii & Miſſæ in honorem Beatorum ſive Beatificatione formali, ſive Beatificatione æquipollenti, de quorum virtutibus, aut martyrio, miraculis, & cultu monumenta ſuperſunt, licet eorum nomina non ſint in Martyrologio Romano deſcripta. Quæ quidem cum a me tamquam Fidei Promotore fuiſſent adducta in quadam diſſertatione *ſuper conceſſione lectionum propriarum in honorem S. Silveſtri Abbatis Nonantulani*, ſacrorum rituum Congregatio, referente Cardinali Fabrono, probanda cenſuit.

28 Ex particularibus tamen quibuſdam circumſtantiis in exemplum non ita facile adducendis, aliquando a prædicta regula ſacra Congregatio receſſit, ut ex hoc decreto colligitur.

S E N E N.

Congregationi ſacrorum rituum expoſuit Eminentiſſimus & Reverendiſſimus Dominus Cardinalis Flavius Chiſius, inter ceteras inſignes Sanctorum Reliquias publicæ venerationi expoſitas in ſacello B. Mariæ Virginis immaculatæ a ſanctæ memoriæ Alexandro VII. Pontifice maximo ejus patruo in Metropolitana Senenſi eccleſia exſtructo, & ſuo more magnificentiſſime ornato corpus S. Sergii Martyris ſub ara collocatum fuiſſe, ac inter nonnullas Indulgentias idem ſacellum certis quibuſdam diebus devote viſitantibus elargitas conceſſam quoque contineri Indulgentiam plenariam die feſto ejuſdem Martyris. Inſtitit propterea idem Eminentiſſimus Dominus Cardinalis, eo quod ignorentur dies martyrii, depoſitionis, & translationis, certam diem aſſignari ad hujuſmodi feſtum quotannis celebrandum cum Officio & Miſſa, quamvis non conſtet, ſacras eaſdem exuvias ejus Martyris eſſe, de quo ſit mentio in Martyrologio Romano. Et ſacra Congregatio ob plurimas, adeoque graves cauſas & circumſtantias, quæ in præſenti caſu concurrunt, in exemplum idcirco de facili nequaquam deducendas [nempe, quod authoritate ſummi Pontificis ſacrum ejuſmodi pignus e cœmeterio S. Calliſti eductum, & translatum, ibique repoſitum fuerit, ac Indulgentia plenaria perpetua ſemel ſingulis annis ejus feſto idem ſacellum viſitantibus conceſſa habeatur, tantiſque ſignis univocis ejus corporis identitas, utpote Martyris, ſcateat & comprobetur, præter enim ſignum Martyrum ſarcophagis inſcribi conſuetum, nomen ejus appareat, & pars, in qua paſſus eſt, memoretur his verbis,

SER-

SERGIUS IN CORDE PASSUS QUIESCIT IN PACE ; *necnon ſubnexæ inſpiciantur imagines in eodem marmore inciſæ cordis humani ſagitta transverberati , & columbarum roſtro olivarum ramos ferentium*] *petitis annuens aſſignavit diem tertiam Octobris ad recolendum ejuſdem Sancti martyrium cum Officio & Miſſa ſub ritu duplici minore de Communi unius Martyris , & Oratione* , Præſta quæſumus *&c.* ut , intercedente Beato Sergio *&c. cum Officio ſcilicet per Capitulum & Clerum ejuſdem Metropolitanæ eccleſiæ recitando cum lectionibus primi Nocturni de Feria currenti , ſecundi , de expoſitione S. Ambroſii* , Principes perſecuti ſunt , *tertii demum de homilia S. Gregorii Papæ in Euangelium* , Si quis vult poſt me venire , *& cum Miſſa* , Lætabitur juſtus , *cum Gloria & Credo , etiam a Presbyteris ad eamdem Metropolitanam confluentibus , in eaque celebrantibus ; non obſtantibus quibuſcumque , etiam generalibus , Decretis , aliiſque in contrarium quomodolibet facientibus , quibus pro hac vice duntaxat , attentis cauſis , & circumſtantiis prædictis , derogavit , alias in ſuo robore perpetuo permanſuris : Die* 26. *Novembris* 1678. Aliud concordat : cum etenim in ſacris cœmeteriis Urbis corpus inventum fuiſſet S. Amantii Martyris cum proprio nomine , illudque dono datum fuiſſet Abbati & Religioſis Congregationis Lateranenſis Canonicorum Regularium Ordinis S. Auguſtini diœceſis Paſſavienſis a Cardinali Paulutio Urbis Vicario , conditumque in monaſterii eccleſia pio religionis cultu ab omnibus Chriſtifidelibus eſſet honoratum , ad enixas preces Cardinalis Lambergh Paſſavienſis Epiſcopi , Nos ipſi per litteras Apoſtolicas ſub titulo & forma Brevis Officium & Miſſam de Communi unius Martyris conceſſimus . En Breve ipſum .

Dilecto Filio noſtro Joſepho Dominico Tituli Sancti Petri in Monte Aureo Presbytero S. R. E. Cardinali Lambergh nuncupato , ex conceſſione & diſpenſatione Apoſtolica Eccleſiæ Paſſavienſis Præſuli .

BENEDICTUS PAPA XIV.

Dilecte Fili noſter , ſalutem &c. Quas dilectorum Filiorum Abbatis & Religioſorum Congregationis Lateranenſis Canonicorum Regularium Ordinis S. Auguſtini iſtius diœceſis tuæ Paſſavienſis nomine demiſſas Nobis porrexiſti , preces eo gratiori Apoſtolicæ benignitatis ſtudio excepimus , quo ad mirabilem in ſanctis Martyribus laudandam omnipotentis Dei gloriam intenſiori pietatis ardore ſubnixas eſſe novimus . Itaque libenter animo , & Apoſtolica auctoritate per haſce noſtras in forma Brevis litteras , quas ad te damus , concedimus & indulgemus , quotannis Officium & Miſſam de Communi unius Martyris duntaxat ſub ritu duplicis majoris ab iiſdem Abbate & Religioſis in monaſterio ſeu Conventu S. Nicolai nuncupato , prope iſtam civitatem Paſſavienſem ſito , pro tempore exiſtentibus tantummodo in perpetuum recitari & celebrari eo die , quo per te ſemel aſſignando agetur feſtum S. Amantii Martyris , cujus ſacrum corpus in hujus

almæ Urbis noſtræ ſacris cœmeteriis cum proprio nomine inventum, & a bonæ memoriæ Fabricio Cardinali Paulutio, dum vixit, ejuſdem Urbis *Vicario, alias dono datum, in ipſius monaſterii ſeu Conventus S. Nicolai eccleſia conditum haberi aſſeris, & præcipuo pioque religionis cultu honorari. Fore autem in Domino confidimus, ut hoc Apoſtolicæ indulgentiæ argumentum tibi quidem ſit clariori ad propenſam in te voluntatem noſtram amplius cognoſcendam teſtimonio, illis vero vehementiori ad majores in religioſæ vitæ, & regularis diſciplinæ obſervantiæ progreſſus faciendos incitamento. Interea Apoſtolicam benedictionem, quam iiſdem Abbati & Religioſis per te quoque impertiri volumus, tibi dilecte Fili noſter peramanter elargimur. Datum Romæ &c. die* 21. *menſis Julii* 1741.

29 Quid autem dicendum eſſet, ſi a tempore immemorabili recitaretur Officium & celebraretur Miſſa in honorem alicujus Sancti, cujus corpus aut inſignis Reliquia extracta fuiſſet ex Urbis cœmeteriis, & in aliqua eccleſia ad publicam expoſita venerationem, licet ipſum Sancti nomen non ſit deſcriptum in Martyrologio Romano? Poſſet ne retineri celebratio Miſſæ & Officii? Affirmando reſponderem, primo quia in ſupra citato Decreto anni 1691. in quo prohibentur recitatio Officii & celebratio Miſſæ, reſervatur Apoſtolica conceſſio; ſecundo quia, ſi in Decretis alibi relatis Urbani Papæ VIII. non imminuitur cultus publicus erga illos, qui nec fuerunt beatificati nec canonizati a Sede Apoſtolica, multo minus ergo imminui debebit cultus erga illos, quorum ſanctitas eſt certa, licet incertum ſit nomen. Dum munere fungebar Fidei Promotoris, Epiſcopus Ripanus ſacræ Congregationi rituum expoſuit, aſſervari in Parochiali eccleſia caſtri Sancti Benedicti corpus cujuſdam S. Benedicti Martyris, & in ejus honorem ab immemorabili tempore celebratum fuiſſe ſacrificium Miſſæ & recitatum Officium de Communi: cumque idem Epiſcopus quæſiviſſet, an id in poſterum permittere deberet, eo quod obſtare videretur Decretum ſacræ Congregationis ſupra relatum, & editum die 11. Auguſti 1691. typiſque impreſſum in parvo Bullario Innocentii XII. *pag.* 289. etſi ipſe uti Fidei Promotor in meis animadverſionibus oſtendiſſem, Sanctum illum fuiſſe unum ex iis, qui dicuntur Baptizati, cujuſque corpus fuerat probabiliter erutum e cœmeteriis Urbis; ſacra Congregatio, referente Cardinali de Abdua, cenſuit, nihil eſſe innovandum, & ratione immemorabilis temporis permittendam eſſe recitationem Officii & celebrationem Miſſæ de Communi unius Martyris.

30 Jam vero veniamus ad delationem horum ſanctorum corporum ſeu Reliquiarum per Proceſſiones. Actum fuit de hac re, licet nihil decretum fuerit, in Congregatione Indulgentiis ſacriſque Reliquiis præpoſita, cui ipſe intereram tamquam Fidei Promotor, & in qua quidem ex officio hæc appoſui adverſus delationem dictarum Reliquiarum per Proceſſiones. Primum ſcilicet, quod in litteris teſtimonialibus Cardinalis Vicarii, vel Epiſcopi Præfecti Sacrario Apoſtolico, ad quos pertinet harum Reliquiarum diſtributio, nullum fiat verbum de earum delatione

per

per Proceſſiones, nihilque amplius in iis dicatur, quam dictas Reliquias exponi poſſe ad publicam venerationem in qualibet eccleſia, Oratorio, vel Capella. Secundum, quod ex Decretis editis ab Alexandro VIII. die 22. Septembris 1659. ſupra relatis non poſſint Reliquiæ Beatorum circumferri per Proceſſiones. Tertium, quod nec Miſſa nec Officium juxta ſupra relata concedantur in honorem horum Sanctorum Baptizatorum. Ultimum tandem fuit, quod Miſſa & Officium concedantur in honorem Beatorum, non conceſſa delatione per Proceſſiones: maxime autem abſurdum foret, ſi deferri non poſſent per Proceſſiones Reliquiæ eorum, in quorum honorem Officium & Miſſa celebratur, contra vero deferri poſſent Reliquiæ illorum, de quibus nec Officium recitatur nec Miſſa celebratur.

31 Verum enimvero probabilius mihi revera viſum eſt, deferri poſſe per Proceſſiones Reliquias eorum Sanctorum, quæ e cœmeteriis Urbis eruuntur: ſi enim ſanctitas eſt certa, licet incertum ſit nomen, nil videtur obſtare delationi Reliquiarum per Proceſſiones.

32 Favet nempe huic ritui diſciplina tum antiqua, tum recens. Refert etenim Anaſtaſius Bibliothecarius, S. Paulum I. ſummum Pontificem quædam Sanctorum corpora e cœmeteriis prope Urbem eruiſſe; & cum hymnis & canticis ſpiritalibus in Urbem introduxiſſe; quod etiam narratur a Cardinali Baronio *ad A.* 761. Apud eumdem quoque Anaſtaſium *in vita Paſchalis I. ſummi Pontificis* dicitur, ab eo multa Sanctorum corpora in cœmeteriis fuiſſe pia ſollicitudine conquiſita & inventa, necnon recondita in eccleſia S. Praxedis, advocatis Epiſcopis, Presbyteris, & Clericis, qui in horum ſanctorum corporum deportatione laudes Divinas cecinerunt; in cujus facti memoriam adhuc extant pictæ Imagines in arcu majori antiquæ eccleſiæ S. Praxedis. Demum cum corpora SS. Diodori & Mariani una cum aliis, quorum nomina ignorabantur, fuiſſent a Stephano V. ſummo Pontifice inventa in cœmeterio viæ Salariæ, in hiſtoria ejus Inventionis apud Cardinalem Baronium *ad A.* 886. & apud Surium *ad diem* 17. *Januarii* [*pag.* 284. *edit. Colonien.*] ſic legitur: *Peracto autem opere, idem Sanctiſſimus Papa litaniam indixit, &, congregato omni cætu Cleri & populi Romanorum Civium, diſcalceatis pedibus, cum lampadibus & Crucibus, omnique apparatu Eccleſiaſtico adveniens, in feretris cum Pſalmis & canticis ſpiritualibus Sanctorum corpora introduxit in Urbem &c. quorum in Lateranenſi palatio aliquos apud eccleſiam, quam ipſe idem jam ruinæ proximam a fundamentis renovaverat, quæ* ad Apoſtolos *dicitur, alios per diverſos cardinales Titulos condidit digna honorificentia, alios etiam circumquaque per diverſa largitus eſt monaſteria.*

33 Antiquam diſciplinam recentior diſciplina excipit: paſſim etenim videmus, fieri Proceſſiones in excipiendis ſanctis hiſce corporibus & inſignibus Reliquiis, quæ e cœmeteriis Urbis extractæ ad alias diœceſes & urbes mittuntur; quodque notatu dignum eſt, cum Reliquiæ, quæ in alta-

Digitized by Google

altaribus conſecrandis includuntur, ut plurimum ſint ex genere illarum, quæ e cœmeteriis extrahuntur, earum per conſequens delatio per Proceſſiones paſſim fit, cum juxta Pontificale Romanum *in cap. de eccleſiarum dedicatione, ſeu conſecratione* ſtatuatur, ut Reliquiæ ſanctorum Martyrum in altari conſecrando includendæ thure, luminibus, & cantu Hymnorum *proceſſionaliter* per eccleſiam ferantur. Quocirca, ſi ſanctitas eſt certa, licet incertum ſit nomen, & præterea ſi antiqua & recens diſciplina conveniunt de harum Reliquiarum delatione per Proceſſiones, nedum probabilis, ſed certa etiam mihi videtur opinio eorum, qui volunt eaſdem poſſe deferri.

34 His poſitis, non obſtant ea quæ contra fuerunt allata. Non primum, quod nullum fiat verbum delationis harum Reliquiarum per Proceſſiones in litteris teſtimonialibus Cardinalis Vicarii, aut Epiſcopi Præfecti Sacrario Apoſtolico: facultas etenim deferendi aliis innititur fundamentis ſupra adductis. Non ſecundum, quod Beatorum Reliquiæ non deferantur per Proceſſiones: non valet etenim æquiparatio Beatorum ad Sanctos Baptizatos, cum in Beatis aliud ſuperſit Eccleſiæ judicium, in Sanctis Baptizatis non item; quod quidem efficit, ut in horum honorem aliqua fieri poſſint, quæ in illorum honorem non fiunt. Non tertium, quod in honorem Sanctorum Baptizatorum Officium & Miſſa non concedantur: ideo enim non fit conceſſio Officii & Miſſæ, quia aut deſunt Acta de illorum vita & Paſſione, aut Officiorum numerus tractu temporis infinitus propemodum evaderet, uti ſupra dictum eſt: in quo rerum ſtatu nemo non videt, hæc duo recte poſſe ſtare ſimul, quod ſcilicet in honorem Sanctorum Baptizatorum nec Miſſa celebretur, nec recitetur Officium, quodque eorum Reliquiæ deferantur per Proceſſiones. Non ultimum denique, quod deferri non poſſint per Proceſſiones Reliquiæ Beatorum, in quorum honorem Miſſa celebratur & recitatur Officium: eſſet etenim hoc argumentum alicujus roboris, ſi defectus Miſſæ & Officii in Sanctis Baptizatis non proveniret ex cauſis ſupra relatis, ſed ex eo, quod Eccleſia crederet, eoſdem talem cultum non mereri, uno verbo, ſi Eccleſia dubitaret de illorum ſanctitate: cum vero id nequaquam ſubſiſtat, quia (uti ſæpe dictum eſt) ſanctitas eſt certa, licet incertum ſit nomen, hinc fit, ut ceſſet vis argumenti, & probabile tutumque ſit, Reliquias Sanctorum Baptizatorum deferri per Proceſſiones poſſe.

C A-

Digitized by Google

CAPUT XXIX.

De cultu Sanctorum veteris Teſtamenti.

1 NOnnulla ſuperius dicta ſunt ad cultum Sanctorum veteris Teſtamenti pertinentia. In primo quippe hujus Operis libro quæſtionem attigimus, quæ fit ab aliquibus, an Sancti veteris Teſtamenti a Romano Pontifice canonizari poſſint, & aliqua etiam ſignificavimus de Officio conceſſo quibuſdam particularibus Eccleſiis in honorem Sancti Eliæ. Item, dum in hoc libro ageretur de nomine Sancti Joſeph in litaniis deſcribendo, diximus Sanctos veteris Teſtamenti & recenſeri in Romano Martyrologio, & in litaniis invocari, nec non & Martyres Machabæos cultum habere in univerſa Eccleſia Occidentali. Nunc autem de his ipſis Sanctis alia quædam dicenda ſunt.

2 Quæres itaque primo, an omnes Sancti, qui mortui ſunt ante Chriſtum, dici poſſint pertinere ad vetus Teſtamentum: cui quæſtioni negando reſpondetur. De Sancto etenim Joanne Baptiſta Sanctus Thomas *in* 2. 2. *quæſt.* 179. *art.* 4. expreſſe ait, eum pertinere ad novum Teſtamentum. Id ipſum de S. Joſepho aſſerit Suarez *in* 3. *part. D. Thomæ tom.* 2. *diſput.* 8. *ſect.* 1. uti ſupra viſum eſt. De Sanctis Pueris Innocentibus id etiam aſſeritur a Theophilo Raynaudo *tom.* 15. in opere, cui titulus, *Heteroclita ſpiritualia*, *pag.* 285. *num.* 10. Ad novum pariter Teſtamentum pertinere Zachariam, Eliſabeth, Simeonem Senem, Annam Prophetiſſam, Joachim, & Annam, late probat Guyet *de feſt. propr. Sanctorum lib.* 1. *cap.* 5. *quæſt.* 8. Licet enim mortui ſint ante Chriſti Paſſionem, ideoque e vivis exceſſerint ante conditam Legem gratiæ, ad Euangelii nihilominus ſtatum ſpectare reputandi ſunt, cum commendentur ab ipſomet Euangeliſta, aut Chriſtum natum viderint, aut Chriſtum ipſum propinquitate, ſeu carnis affinitate proxime attigerint, juxta ea, quæ adducta ſunt a Matta *de Canonizat. Sanctor. part.* 4. *cap.* 3. *num.* 18. & a Pignatello *conſult.* 39. *num.* 15. *tom.* 5.

3 Quæres ſecundo, an expediat, in Eccleſia ſaltem Occidentali, cultum Sanctorum veteris Teſtamenti æquare cultui Sanctorum novi Teſtamenti; & ita quidem, ut, ſicuti paſſim in horum honorem feſta ſunt inſtituta, Officia recitantur, Miſſæ celebrantur, dedicantur eccleſiæ, ſic æquali jure eadem fieri poſſint erga Sanctos veteris Teſtamenti. Huic porro quæſtioni affirmando reſpondere videtur Theophilus Raynaudus *oper. tom.* 15. in libro, cui titulus, *Heteroclita ſpiritualia*, *pag.* 287. *num.* 15. ubi ait, ſicuti publice in Eccleſia coluntur Martyres Machabæi, ſic ſummum Pontificem, ſi voluiſſet, aut vellet, conſimilem cultum indulgere poſſe Abrahæ, & Job, & aliis quibuſcumque Sanctis Chriſto anterioribus. Verum propoſitio hæc eſt caute explicanda atque intelligenda; & ſane prout

prout eam explicavit atque intellexit Theophilus ipſe *num.* 16. ut ſcilicet ſibi ad ſummum vindicet locum, loquendo de abſoluta Pontificis poteſtate, non vero de poteſtate ordinaria diſciplinæ & conſuetudini Eccleſiæ alligata; intra quos pariter terminos intelligi debet Epiſcopus Sarnellus *in epiſt. 35. tom. 5.* ubi, propoſita quæſtione, cur non celebrentur feſta Sanctorum veteris Teſtamenti, ſic ait: *Non eſſere nella Chieſa Latina, almeno generalmente, queſt' uſo. Del reſto, come la ſteſſa Chieſa Latina venera con pubblico culto i Santi ſette Maccabei colla loro madre nel primo d' Agoſto, così, ſe il ſommo Pontefice voleſſe, potrebbe contribuire il medeſimo onore agli altri Santi del vecchio Teſtamento, come lo permette in alcuni luoghi, dove ſono le chieſe.* Ab Eccleſiæ quippe initio uſque in præſens tum quoad numerum Sanctorum, tum quoad qualitatem celebritatum maxima ſemper fuit differentia inter Sanctos novi, & veteris Teſtamenti; quemadmodum colligi poterit ex his, quæ infra dicentur, & ſicuti fuit adnotatum in cenſura cujuſdam libelli, cui titulus, *De cultu Sanctorum veteris Teſtamenti*, quæ fuit compoſita a Cardinali Raymundo Capiſucchio ſacri Palatii Apoſtolici tunc Magiſtro, & typis Cameralibus edita anno 1677. cui quidem ſubſcripſerunt celebriores Urbis Theologi: *Illud me movet multo magis, quod totum hoc opuſculum eo tendit unice, ut inducat in animos legentium exiſtimationem perabſurdam de convenientia, ſi non de obligatione ac neceſſitate, inducendæ novitatis in Eccleſia Romana circa publicum & univerſalem cultum Sanctorum veteris Teſtamenti, abolito diſcrimine, quod ab Eccleſia naſcente in hunc uſque diem obſervatum perpetuo eſt quoad numerum, univerſalitatem & qualitatem celebritatum de Sanctis veteris & novi Teſtamenti &c. Cenſeo igitur, conducibilius eſſe, ne permittatur editio hujus libri, utpote temerarii quoad innovationem cultus publici & univerſalis in Eccleſia Catholica, & inſuper nec neceſſarii nec utilis pro retinendo aut promovendo cultu Sanctorum veteris Teſtamenti, vel privato juxta cujuſque devotionem, vel publico, qualis & quantus indultus jam eſt a Sede Apoſtolica.*

4 Supra dictum eſt de viſione beatifica poſt obitum dilata, & de deſcenſu ad Limbum, ob quas cauſas nonnulli exiſtimarunt, Sanctos veteris Teſtamenti non eſſe colendos in Eccleſia univerſali, alia autem nunc addenda ratio eſt, cur non expediat, in Eccleſia ſaltem Occidentali, cultum Sanctorum veteris Teſtamenti æquare cultui Sanctorum novi Teſtamenti. Scilicet, cum de Fide ſit, Chriſtum Dominum cælorum portas aperuiſſe, & neminem, niſi per eum, conſecutum fuiſſe aut conſequi beatitatem, aptiſſimus modus ad hanc perſuadendam veritatem Chriſtianis reputatus eſt, ſi univerſe illorum Sanctorum feſta celebrarentur, qui Chriſtum ſunt ſubſecuti, iique anteferrentur Sanctis veteris Teſtamenti; non quia hi quoque ex Fide in Chriſtum ſalvi facti non ſint, ſed quia per cultum univerſaliorem Sanctorum novi Teſtamenti id aptius manifeſtabatur, & manifeſtatur. Quocirca ſcribit Nicolaus Serarius *Litaneut. 2. quæſt. 18.* *Invocantur quidem, uti dictum eſt, a Chriſtianis, qui e priſco fœdere ſunt San-*

cti,

Digitized by Google

cti, minus tamen frequenter nominatim, prout etiam feſti dies in Latina & Occidentali Eccleſia vix unquam aguntur, quemadmodum notat Caſareus &c. Cauſa vero ea videtur, quod Chriſtiana libentius in Chriſto jam nato, & paſſo, & reſurgente, & in cælos aſcendente Patres, & Filios amplectatur Eccleſia.

5 Quæres tertio, cur ex ſanctis Martyribus veteris Teſtamenti ſoli Machabæi (quorum corpora condita ſunt in baſilica S. Petri in Vinculis in Urbe, juxta vetera carmina relata a Martinello *in Roma ex ethnica ſacra, pag.* 284.

Pelagius rurſus ſacravit Papa beatus
Corpora ſanctorum condens ibi Machabæorum)

in Eccleſia univerſali Occidentali colantur præcipuo cultu Officii & Miſſæ. S. Gregorius Nazianzenus *in orat. de Machabæis, in principio* ſic loquitur: *Qui tametſi* (videlicet Machabæi) *ob eam cauſam apud paucos honorentur, quod eorum certamen Chriſti ætatem præceſſerit, digni tamen ſunt, quos omnes honoribus complectantur, quoniam pro legibus, inſtitutiſque patriis dolorum acerbitatem forti animo pertulerunt. Qui porro ante Chriſti ſupplicia martyrium ſubierunt, quid tandem erant facturi, ſi poſt Chriſti tempora renati fuiſſent, ejuſque mortem noſtræ ſalutis cauſa ſuſceptam ad imitandum propoſitam habuiſſent? Nam qui, nullo hujuſmodi exemplo ob oculos poſito, tanta virtutis laude floruerunt, cui dubium eſſe poteſt, quin iidem tale exemplar intuentes multo generoſius fortiuſque ſeſe periculis objecturi fuerint? Ac ſimul arcana hæc doctrina eſt, nec myſterio vacans, mihi quidem, piiſque omnibus viris admodum probabilis, neminem videlicet eorum, qui ante Chriſtum natum martyrio perfuncti ſunt, id citra Chriſti Fidem eſſe conſecutum: quamquam enim Verbum ſuo poſtea tempore libere promulgatum eſt, puris tamen animis etiam ante innotuit; quemadmodum ex multis, qui ante ipſius nativitatem honoribus affecti ſunt, liquido perſpici poteſt. Quocirca Machabæi non ideo contemnendi ſunt, quia ante Crucem extiterunt; verum quia ad Crucis normam vitæ ſuæ rationes exegerunt, ideo laudandi, ac verborum honore celebrandi.*

6 Hæc tamen rationum momenta non tam militant pro Machabæis, quam pro aliis Martyribus veteris Teſtamenti; ideoque prodeſſe non poſſunt ad rem & effectum, de quo agimus. De hoc autem argumento agens S. Bernardus *epiſt.* 98. quod ſpectat ad differentiam inter Machabæos, & alios Martyres veteris Teſtamenti, atque adeo ad rationem, cur illi quidem, at non iſti in Eccleſia univerſali colantur cultu præcipuo, & ſignanter Officii & Miſſæ, ait, id in cauſa eſſe, quia martyrium Machabæorum eſt unicum martyrium veteris Teſtamenti, quod martyrio Martyrum novi Teſtamenti aſſimiletur: *Univerſis nempe tam veteris, quam novi Teſtamenti Martyribus æque convenit, pro juſtitia occubuiſſe; ſed intereſt, quod iſti paſſi ſunt, quia illam tenebant, illi, quia non tenentes reprehendebant; iſti, quia eam non deſererent, illi, quia deſerentes perituros eſſe aſſererent; &, ut breviter totum, in quo differunt, proferamus, hos cultus, illos zelus juſtitiæ Martyres fecit. Soli ex veteribus Machabæi, quia non ſolum cauſam, ſed &* for-

formam, ut dixi, novi martyrii tenuerunt jure fortaſſe in Eccleſia cum novis Eccleſiæ Martyribus eamdem conſuetæ celebritatis gloriam aſſecuti ſunt. Inſtar quippe Martyrum noſtrorum libare & ipſi Diis alienis, patriamque deſerere legem, immo mandata Dei transgredi cogebantur, renuebant & moriebantur. Non ſic Iſajas; non ſic Zacharias; non denique vel magnus ille Joannes Baptiſta ita mortuus eſt.

7 Sed tanti Patris rationes omnibus non ſatisfaciunt; vel quia nihil intereſt ad rationem martyrii, utrum Martyr cædatur, quia reprehendit vitia, an quia juſtitiam profitetur: vel quia reprehenſio generoſa vitii poteſt eſſe luculentior actus virtutis, & proinde cultu dignior; vel tandem quia probabile eſt, inter Martyres veteris Teſtamenti aliquos eſſe mortuos, non ſolum quod reprehenderent peccantes, ſed etiam quod male agere ipſi & juſtitiam deſerere nollent. Sic cæſum Iſajam docet Sanctus Zeno: ſimilem martyrii cauſam Zachariæ patris Baptiſtæ multi produnt: Abel denique martyrio coronatum nonnulli aſſerunt, quia profitebatur Numinis providentiam, & animi immortalitatem. Magna quoque animadverſione dignum eſt, utrumque a Chriſto Domino capite Martyrum præſtitum fuiſſe, cum & reprehenderit peccatores, ex qua reprehenſione odium Phariſæorum in ipſum derivatum eſt, & teſtimonium veritati reddiderit, ut in Joannis Euang. *cap.* 18. 37. & Pauli *I. ad Timoth. cap.* 6. 13.

8 Hæc, & alia fuſe legi poſſunt apud Theophilum Raynaudum *oper. tom.* 15. in libro cui titulus *Heteroclita ſpiritualia cæleſtium, & infernorum*, *pag.* 287. Alia porro veriſimilis ratio refertur a Thomaſſino *in tract. hiſtor. & dogmat. de feſtis lib.* 1. *cap.* 9. quæ in hoc conſtituitur, quod Martyres Machabæi fuerunt ultimi ex Martyribus Synagogæ, ita ut eorum memoria quodammodo recens eſſet, quando Eccleſia incepit dilatari. Addit, Machabæorum hiſtoriam fuiſſe diligenter conſcriptam, & inter manus Judæorum Helleniſtarum repoſitam: cumque Judæi iſti Chriſto ſtatim nomen dederint, fuerintque recepti in Eccleſiam Orientalem, quemadmodum veriſimile eſt, iſtorum opera fuiſſe in Eccleſia Orientali Martyres Machabæos conjunctos Martyribus novi Teſtamenti, ſic etiam veriſimile admodum eſt, ipſorum Machabæorum cultum ab Eccleſia Orientali tranſiiſſe ad Occidentalem; & ideo in Occidentali ſolos reperiri ex Martyribus veteris Teſtamenti, qui ſpeciali cultu Officii & Miſſæ colantur. Quæ indicaſſe ſatis ſit, ut lector rationes omnes ob oculos habere poſſit, eaſque amplecti, quas potiores eſſe exiſtimabit.

9 Quæres quarto, an in Eccleſia Orientali celebrentur feſta Sanctorum veteris Teſtamenti. Superius ſæpe mentio facta eſt Menologii Græcorum editi juſſu Baſilii Imperatoris. In hoc itaque Menologio *ad diem* 3. *Januarii* mentio fit Malachiæ Prophetæ, *ad diem* 5. Michææ Prophetæ, *ad diem* 3. *Februarii* Simeonis Senis, & Annæ Propheteiſſæ. *ad diem* 8. Zachariæ Prophetæ, *ad diem* 1. *Maji* Jeremiæ Prophetæ, *ad diem* 6. Job Juſti, *ad diem* 9. Iſaiæ Prophetæ, *ad diem* 6. *Junii* Amos Prophetæ, *ad diem* 22. *Septem-*

ptembris Jonæ Prophetæ, *ad diem* 19. *Novembris* Abdiæ Prophetæ, *ad diem* 16. *Decembris* Aggæi Prophetæ, *ad diem* 17. Ananiæ, Azariæ, & Miſaelis, & *ad eamdem diem* Danielis Prophetæ. Item in aliis Menologiis, & Synaxariis Eccleſiæ Græcæ *ad diem* 9. *Decembris* mentio habetur Abrahæ, & *ad diem* 10. *ejuſdem menſis* mentio Lot nepotis Abrahæ, teſte Graveſon *in hiſtor. Eccleſ. veteris Teſtamenti tom.*1. *pag.*378. *& ſeqq.* De ſanctitate quippe Abrahæ nulla videtur eſſe poſſe dubitatio ob eximiam illam fidem & obedientiam, qua Deo vocanti, abjecta omni cunctatione, obtemperavit, cognationem ſuam ultro ac generoſe deſeruit, Deum, cælum, atque æternitatem omnibus præpoſuit, & exemplar perfectorum ſeſe exhibuit, virum videlicet Euangelicum ante Euangelia, & Apoſtolicum ante Apoſtolos: Lot autem quamvis peccaverit, dum ſeſe vino ingurgitavit, dum filias vino oppreſſus conſtupravit, dum denique eaſdem filias Sodomitis obtulit ad ſtuprum; ſincera tamen pœnitentia hæc omnia ab eo fuiſſe expiata, & a Deo condonata, colligitur ex *epiſt.*2. S. Petri *cap.*2. ubi Lot appellat hominem juſtum: *Et civitates Sodomorum, & Gomorrhæorum in cinerem redigens* (Deus) *everſione damnavit; exemplum eorum, qui impie acturi ſunt, ponens: & juſtum Lot oppreſſum a nefandorum injuria ac luxurioſa converſatione eripuit.*

10 Aliorum quoque Sanctorum veteris Teſtamenti feſta celebrantur in Eccleſia Orientali. Gregorius enim Tauromitanus *in homil. de indictione* refert, Græcos celebraſſe feſtum Joſue *in initio anni*. Officium S. Eliæ non ſolum in ea Eccleſia celebratur, ſed etiam ſolemne fit feſtum in ejus honorem, uti colligitur ex Conſtitutione Emmanuelis Imperatoris apud Theodorum Balſamonem *in nomocan. Photii tit.*7. *cap.*11. Duplex quoque feſtum Sanctorum veteris Teſtamenti celebratum fuiſſe in ipſa Eccleſia Orientali, teſtatur Joannes Nicænus *in epiſt. de feſt. Natalis Domini*, alterum ſcilicet *Dominica ſequente diem* 11. *Decembris*, quod erat de Majoribus Chriſti ante Legem, alterum *ſequenti Dominica*, quod erat de Chriſti Majoribus a Matthæo memoratis. Demum apud Wadingum *ad A.* 1342. *num.*49. extat Calendarium feſtorum peculiarium Eccleſiæ Hieroſolymitanæ, in in quo recenſentur plurima feſta Sanctorum veteris Teſtamenti, hoc eſt, Sophoniæ Prophetæ, Malachiæ, Jeremiæ, Oſee, & Aggæi, Joelis, & Eſdræ, Samuelis, Zachariæ, Moyſis, & Abrahæ.

11 Quæres quinto, an in certis aliquibus locis, loquendo de Eccleſia Occidentali, ex conceſſione Sedis Apoſtolicæ cultus exhibeatur Sanctis veteris Teſtamenti. Huic pariter quæſito affirmando reſpondemus: non ſolum enim in aliquibus locis dicatæ reperiuntur eccleſiæ & altaria Sanctis veteris Teſtamenti, ſed etiam ex permiſſione Sedis Apoſtolicæ, & Indulto Congregationis ſacrorum rituum conceſſa fuit Officii & Miſſæ celebratio in eccleſiis, quæ ab antiquo tempore iiſdem fuerunt dicatæ, & præterea reſervatæ ſunt antiquiſſimæ conſuetudines nonnullarum Eccleſiarum, ut in ipſis Officia recitentur & Miſſæ celebrentur in honorem

 eorum-

eorumdem Sanctorum. Eccleſiæ quippe in honorem S. Eliæ erectæ & dicatæ reperiuntur in Inſulis Cypri, & Zacynthi, in Inſula Sardiniæ, & diœceſi Turitana, necnon in Apulia, teſte Lezana *conſult.*3. *num.*90. & Cremonæ, Venetiis, Bononiæ, Ferrariæ, Faventiæ, Senis, & Piſauri dicatæ ſunt eccleſiæ & altaria S. Job, eidemque Sancto, permittente ſacrorum rituum Congregatione, & inſtante quodam Regulari S. Spiritus in Saxia, dicata fuit ædicula in civitate Albani, quæ occaſione cujuſdam novæ fabricæ annis elapſis deſtructa eſt; ut interea prætereantur exempla eccleſiarum Venetiis dicatarum SS. Zachariæ, & Danieli Prophetis, & Bononiæ S. Iſaiæ.

12 Duo ſunt Lazari, alter, de quo Lucæ *cap.*16. quem Dives elevans oculos ſuos vidit in ſinu Abrahæ: alter Marthæ & Mariæ frater, quem Chriſtus mortuum ſuſcitavit, de quo Joannis 11. Primus ad vetus Teſtamentum, alter pertinet ad novum. In ſuperiori *lib.*3. *cap.*30. *num.*4. diximus, factum primi Lazari eſſe hiſtoriam, non parabolam. Hoc ipſum confirmamus, quidquid opinatus ſit Calmet *ad cap.*16. *Lucæ num.*19. Et ad ſummum dici poteſt, narrationem prædictam partim eſſe hiſtoriam, partim eſſe parabolam. Quod enim oculos Dives ille elevaverit, quod cum Abraham locutus fuerit, quod guttam aquæ, qua linguam ſuam refrigeraret, poſtulaverit, parabola dici poteſt ſumpta non ex iis quæ modo fiunt, ſed ex iis quæ poſt reſurrectionem futura ſunt, & ad noſtrum captum accommodata; finxitque Chriſtus membra, quæ non erant, & ſic parabolam ſuper hiſtoriam, quemadmodum advertit Maldonatus ad idem *cap.*16. *Lucæ num.* 22. Duobus iſtis Lazaris Eccleſia exhibet cultum, & dedicat templa. Ex quo non ſolum evincitur, narrationem Lazari mendici ad hiſtoriam pertinere, uti recte notat Cardinalis Baronius *ad A.* 33. & Maldonatus *ad idem cap.*16. *Lucæ num.*20. ſed etiam cultum exhiberi eidem, etſi ad vetus Teſtamentum pertineat. Cardinalis Bellarminus *lib.*1. *de beatit. Sanctor. cap.*6. ait, illum coli ut verum ſanctum hominem. Ambroſius Catharinus *lib.*3. *contra Cajetanum pag.* 170. addit, Lazarum tamquam Domini voce canonizatum ubique terrarum celebrari & coli ut Sanctum Dei. Subſcribit Theophilus Raynaudus *lib. de pietate erga unum Sanctum punct.*13. *num.*26. teſtatus, variis in locis nomine ejus erecta eſſe templa, & ibi anniverſarias de eo celebritates haberi. Joannes Molanus *in hiſtor. ſanctarum Imaginum lib.*4. *cap.*23. quærens, an Sanctus Lazarus in *leproſariis* recte pingatur cum ſcuto, & corona Sanctorum, & an ejus Imagini recte adjiciatur, *Sancte Lazare ora pro nobis*, affirmando reſpondet. Romæ, extra portam Angelicam, templum eſt, & hoſpitale S. Lazari. Legi denique poteſt bulla 95. Pii Papæ IV. in qua reſtituit Ordinem S. Lazari, & ex ea plura deſumi poterunt ad cultum ejuſdem in Eccleſia Occidentali pertinentia.

13 Altarium & templorum dedicationem ſequuntur recitationes Officiorum, & celebrationes Miſſarum. In Cæremoniali ſiquidem Monaſterii Fontiſ-

Fontifebraldi edito anno 1461. auctoritate Guillelmi Pariſienſis Epiſcopi delegati a Pio Papa II. ad viſitandum, corrigendum & reformandum illud Monaſterium & Ordinem, Officium reperitur S. Abrahæ, uti refert Guyet *de feſt. prop. Sanctor. lib.3. cap.16. quæſt 4.* Item in Calendario ac Breviario Congregationis Oratorii Domini Jeſu editis a Cardinali de Berulle *ad diem* 10. *Maji* annotatur Officium cum Miſſa de S. Job, & *ad diem* 11. *Octobris* Officium de S. Abraham, uti colligitur ex libello Officiorum typis impreſſo Lutetiæ Pariſiorum A. 1653., in cujus præfatione dicitur, prædicta omnia facta fuiſſe a memorato Cardinali, accedente Sedis Apoſtolicæ auctoritate, & juxta litteras Apoſtolicas Pauli Papæ V. Ex Reſcripto quoque Congregationis ſacrorum rituum 9. Octobris 1609. approbantur lectiones recitandæ in feſto, & per Octavam S. Danielis a Monialibus S. Danielis Venetiis exiſtentibus: & ex alio Reſcripto ejuſdem ſacræ Congregationis edito die 12. Decembris ejuſdem anni approbatum fuit Officium S. Zachariæ pro Monialibus S. Zachariæ civitatis Venetiarum. Denique in univerſo Carmelitarum Ordine recitatur Officium S. Eliæ ex Indultis ſummorum Pontificum Gregorii XIII. Sixti V. Clementis VIII. & Pauli V. Quamvis enim nonnulli antiquiſſimam conſuetudinem Indultis dictorum Romanorum Pontificum reſervatam reprehendere voluerint, ſacrorum nihilominus rituum Congregatio ſtatuit, nihil eſſe innovandum, ideoque Ordinem prædictum poſſe retinere prædicti Officii recitationem, juxta ea quæ habentur apud Lezanam *conſult. 3. num.*132. ubi poſt relata ea, quæ modo fuerunt expoſita, ſic concludit: *Quibus recte & diligenter recognitis & expenſis, a ſacra Congregatione ſancitum eſt, ut præfatum Officium Sancti Eliæ a noſtris quotannis more ſolito celebraretur, impoſito veluti perpetuo ſilentio piis zelatoribus, qui in illud impegerant*. Eadem pariter ratione, prævio conſilio Congregationis Cardinalium Concilii Tridentini Interpretum, Innocentius XII. in ſuis litteris Apoſtolicis in forma Brevis expeditis die 20. Novembris 1698. ſilentium impoſuit controverſiæ magnis animorum motibus agitatæ ſuper primæva inſtitutione Ordinis Fratrum B. Mariæ Virginis de monte Carmelo, ejuſque derivatione a Sanctis Prophetis Elia, & Eliſeo; proteſtatus tamen, nullum per hoc addi pondus uni, aut alteri ex oppoſitis ſententiis: *Non intendimus tamen, per ſilentii hujuſmodi impoſitionem, uni ſeu alteri ex dictis ſibi adverſantibus ſententiis ullum majus pondus adjungere, ſed utramque manere volumus in ſtatu & terminis, quibus de præſenti reperitur, donec aliter Nobis, & Sedi Apoſtolicæ viſum fuerit determinare*. Porro Gavantus *ad Rubricas Breviarii ſect.5. cap.12.* interrogatus, quænam lectiones legi poſſent in feſtis Sanctorum Abrahæ, & Job, quæ in nonnullis locis celebrantur, utrum videlicet primæ lectiones Officii deſumendæ eſſent ex Geneſi, & libro Job, quæ leguntur in Dominica Quinquageſimæ, & in prima Dominica Septembris, ſecundi autem Nocturni lectiones ex iiſdem locis deſumendæ eſſent, & lectiones tertii Nocturni ex Euangelio *Homo quidam nobilis*, cum homilia S. Ambroſii in feſto S. Lu-

Digitized by Google

S. Ludovici Regis; an potius lectiones primi Nocturni deſumendæ eſſent ex Scriptura occurrente, ſecundi Nocturni ex Geneſi, & hiſtoria Job, ut in Dominica Quinquageſimæ, & in prima Dominica Septembris, ultimæ demum ex citato Euangelio, & homilia; reſpondit, ſecundum hunc modum magis placere, utpote magis uniformem aliis Sanctorum feſtis, deinde ſubjicit: *Quæ vero dicimus de Sanctis Abraham, & Job, valent etiam in feſtis Sanctorum Iſaiæ, Jeremiæ, Danielis, Davidis, & ſimilium, ubi eorum feſta celebrantur, propriis e Breviario adhibitis eorum lectionibus.*

CAPUT XXX.

De Angelis, & eorum Cultu.

1 IMpenſum fuiſſe Angelis cultum, tamquam Dei miniſtris, & inter ipſum ac homines intermediis, votaque & preces ad eos fuiſſe directas, necnon exhibita multa grati in ipſos animi & venerationis argumenta, ex veteri Teſtamento paſſim deſumitur. Sacri Textus auctoritates plene collectæ videri poſſunt apud Calmet *in diſſertatione in bonos, malóſque Angelos*. Sed, ne forte dicatur, nondum unicum eo tempore conſtitutum fuiſſe mediatorem inter Deum & hominem Chriſtum Jeſum, afferenda ſunt verba Chriſti Domini, Matthæi 18.*v.* 10. *Videte, ne contemnatis unum ex his puſillis; dico enim vobis, quia Angeli eorum in cælis ſemper vident faciem Patris mei, qui in cælis eſt.* Horum quippe verborum ſenſus & ratio huc pertinent, temperandum videlicet a lædendis parvulis, quia Angeli, quibus curæ ſunt, pro cuſtodiæ munere apud Deum iis patrocinantur; quare S. Hilarius *col.*699. *num.*5. ait: *Angeli puſillorum ſunt, Fidelium orationibus præeſſe Angelos, abſoluta auctoritas eſt. Salvatorum igitur per Chriſtum orationes Angeli quotidie Deo offerunt. Ergo periculoſe ille contemnitur, cujus deſideria ac poſtulationes ad æternum & inviſibilem Deum ambitioſo Angelorum famulatu ac miniſterio pervehuntur.* Porro, quamvis *in Apocalypſi* Angelus Joannem adorare ſe volentem prohibuerit: *Ne feceris, conſervus tuus ſum*; S. Auguſtinus tamen *lib.*20. *contra Fauſtum* ait, Angelum prohibuiſſe, ſe pro Deo adorari; ſic etenim apparuerat, ut pro Deo adorari poſſet; & concordat S. Thomas 2. 2. *quæſt.*84. *art.*1. ubi aliam quoque affert rationem prædictæ prohibitionis, *tum ad oſtendendam dignitatem hominis, quam adeptus eſt per Chriſtum, ut Angelis æquetur; unde ibi ſubditur: „ Conſervus tuus ſum, & Fratrum tuorum „; tum etiam ad excludendam idololatriæ occaſionem: unde ſubditur „ Deum adora.* Simile eſt illud, quod habetur *in cap.*35. Laodicenæ Synodi *tom.*1. *collect. Harduini pag.*787.) ubi ſic legitur: *Non oportere, Chriſtianos Eccleſiam relinquere, & ire, atque Angelos nominare, & congregationes facere, quæ interdicta noſcuntur. Si quis igitur inventus fuerit huic occultæ idololatriæ ſerviens, ſit anathema, quia dereliquit Dominum noſtrum Jeſum Chriſtum Filium Dei, & ſe idololatriæ tradit.*

Ibi

Ibi ſiquidem non prohibetur quilibet cultus, aut quælibet invocatio Angelorum, ſed ea tantum, quæ pertinebat ad contemptum Domini noſtri Jeſu Chriſti; quemadmodum illi faciebant, qui Angelos pro Diis venerabantur Platonico Gentilique more; quamque idcirco Patres Laodiceni tacitam & occultam appellant idololatriam, uti Zonaras & Balſamon interpretantur. Inter antiquiora monumenta pro cultu & invocatione Angelorum recenſendum porro eſt illud Origenis *homil.* 1. *in Ezechielem* (*tom.* 3. *op. edit. Maur. pag.* 358.) in qua Angelos invocat, & eorum opem expoſcit pro nuper converſo ab errore. En verba: *Omnia Angelis plena ſunt. Veni Angele, ſuſcipe ſermone converſum ab errore priſtino, a doctrina dæmoniorum, ab iniquitate in altum loquente; & ſuſcipiens eum quaſi Medicus bonus, confove atque inſtitue: parvulus eſt, hodie naſcitur ſenex repueraſcens, & ſuſcipe tribuens ei Baptiſmum ſecundæ regenerationis, & advoca tibi alios ſocios miniſterii tui, ut cuncti pariter eos, qui aliquando decepti ſunt, erudiatis ad Fidem*. Homilia hæc ex Græco in Latinum ſermonem converſa eſt a S. Hieronymo, & extat *tom.* 5. *novæ edit. ejuſd. S. Hieronymi pag.* 889. Dalleus, & Bochartus falſo opinantur, nec homiliam eſſe Origenis, nec converſionem in Latinum ſermonem eſſe S. Hieronymi: ſed Eraſmus & Huetius, Dalleo & Bocharto utique præferendi, docent, homiliam eſſe Origenis, & verſionem eſſe S. Hieronymi; & quæ in contrarium a Dalleo & Bocharto oppoſita fuerunt, erudite refelluntur ab Abbate Joanne Chryſoſtomo Trombelli in opere *de cultu Sanctorum tom.* 1. *part.* 2. *diſſert.* 5. *cap.* 5. *& ſeqq.* typis Bononienſibus impreſſo poſt primam editionem hujus noſtri Operis *de Canonizatione Sanctorum*.

2 Angelorum Ordines novem nominibus in Scriptura vocantur. Primum eſt nomen Angeli, quod locis innumeris ejuſdem Scripturæ habetur. Secundum eſt nomen Archangeli, quod habetur 1. *ad Theſſalonic.* 4. *In tuba, & in voce Archangeli*; & in *epiſtola* Judæ: *Cum Michael Archangelus &c.* Quatuor nomina Principatuum, Poteſtatum, Virtutum, & Dominationum habentur *ad Epheſ.* 1. per illa verba: *Supra omnem Principatum, & Poteſtatem, & Virtutem, & Dominationem*. Septimum eſt nomen Throni, quod habetur *ad Coloſſ.* 1. *Sive Throni, ſive Dominationes*. Octavum eſt nomen Cherubim, quod habetur *Pſalmi* 79. *Qui ſedes ſuper Cherubim*. Nonum eſt nomen Seraphim, quod habetur Iſaiæ 6. *Seraphim ſtabant ſuper illud*. Et Patres quidem tum Greci, tum Latini Ordines Angelorum his nominibus recenſent, uti videri poteſt apud Suarez *lib.* 1. *de Angelis cap.* 13. *num.* 3.

3 Angelorum vero nomina ſeptem ſunt, quæ memorantur a Catholicis Scriptoribus, id eſt, Michael, Gabriel, Raphael, Vriel, Sealtiel, Jehudiel, & Barachiel, ut probat Serarius *in cap.* 12. *Tobiæ*. At ſola nomina Gabrielis, Michaelis, & Raphaelis in Eccleſiam admittuntur; aliorum autem nomina nulla traditione notata, ſed ab Hebræo accepta ad nos pervenerunt. Vrielis mentio eſt apud Eſdram *lib.* 4. ſed hic liber non recen-

ſetur

ſetur inter Canonicos: quo circa in Capitularibus Caroli M. *ap. Baluzium col.*220.*tom.*1.ſic legitur:*In* (*Laodiceno*) *Concilio præcipitur,ut ignota Angelorum nomina nec fingantur,nec nominentur, niſi illorum,quos habemus in auctoritate:id ſunt Michael,Gabriel,Raphael*:& in Concilio Romano celebrato ſub Zacharia Papa anno 745.(*tom.*3.*Conc.Harduini col.*1940.) damnata ſuit oratio cujuſdam Adalberti, in qua octo nomina Angelorum invocabantur: *Dum vero hæc oratio ſacrilega uſque in finem perlecta fuiſſet, Zacharias .... Papa dixit. Quid ad hæc Sanctiſſimi Fratres reſpondetis? Sanctiſſimi Epiſcopi, & Venerabiles presbyteri reſponderunt: Quid aliud agendum, niſi ut omnia, quæ nobis relecta ſunt, igni concrementur etc.? Non enim nomina Angelorum, præter nomen Michaelis, ſed nomina dæmonum ſunt: Non plus, quam trium Angelorum nomina cognoſcimus, id eſt Gabriel, Michael, Raphael*. Videri poteſt Majolus *in diebus canicularibus tom.*3. *de Angelorum nominibus pag.*168. *& ſeqq.* Utque ad recentiora tranſeamus,cum Antonius Duca pius Sacerdos Siculus collocari curaſſet in altari majori eccleſiæ S. Mariæ Angelorum de Urbe quamdam picturam, ſcripto nomine uniuſcujuſque Angeli in ea depicti, & ſignanter Vriel, Barachiel, Sealtiel, & Jehudiel, mandatum eſt, ut ea nomina delerentur, teſte Cardinali Albitio in tractatu *de inconſtantia in Fide cap.*40. *num.* 156. Porro apud Jacobum Longueval *tom.*4. *hiſtoriæ Gallicanæ lib.*11. *pag.*311. poſt enarratam hiſtoriam condemnationis orationis Adalberti adnotatur, in quibuſdam litaniis, quæ tempore Caroli Magni recitabantur in Galliis, invocari conſueviſſe, non obſtante condemnatione Concilii, tamquam ſanctos Angelos, Vriel, Raguel, & Tubuel; tum ſapienter advertitur, quanta cum difficultate populares quædam ſuperſtitiones de medio tollantur.

4 His præmiſſis, videamus oportet, qua ratione colendi Angeli ſint juxta Eccleſiæ diſciplinam. Veneramur Imagines Sanctorum, & incorporeorum Angelorum,qui tamquam homines figura humana Juſtis apparuerunt: verba ſunt ſeptimi Generalis Concilii *act.*5. Et quamvis in eodem Concilio, recitato dialogo Joannis Theſſalonicenſis, Patriarcha Tharraſius ſubjecerit: *Oſtendit Pater etiam Angelos oportere pingi, quoniam circumſcripti ſunt, & hominum ſpecie multis apparuerunt*; ex quibus verbis nonnulli eo devenerunt, ut ſuſpicarentur, Synodum autumaſſe, Angelos eſſe corporeos, contra aſſertionem Concilii Lateranenſis quarti *cap.* 1. ubi dicitur, Creatorem omnium de nihilo condidiſſe creaturam, ſpiritalem, & corporalem Angelicam videlicet, & mundanam, ac deinde humanam, quaſi communem ex ſpiritu, & corpore conſtitutam; attamen perpenderunt Theologi, Tharraſium ex dialogo Joannis Theſſalonicenſis, ceteroſque Concilii Patres nihil aliud arripuiſſe, quam fas eſſe Angelos pingere, cum circumſcribi poſſint, & in humana ſpecie non ſemel apparuerint; nec ſcopum Concilii fuiſſe definire, utrum Angeli circumſcripti ſint corpore proprio, an aſſumpto.

5 In litaniis quoque invocantur SS. Michael, Gabriel, Raphael, omnes

mnes ſancti Angeli & Archangeli, omnes ſancti beatorum Spirituum Ordines; & in benedictione Incenſi ad Offertorium dicuntur hæc verba: *Per interceſſionem beati Michaelis Archangeli, ſtantis a dextris altaris Incenſi &c. Incenſum iſtud dignetur Dominus benedicere, & in odorem ſuavitatis accipere.* In antiquo codice Tiliano apud Menardum *in not. ad Sacramentar. S. Gregorii pag.* 270. non legitur Michaelis, ſed Gabrielis: *Per interceſſionem Sancti Gabrielis Archangeli ſtantis a dextris altaris Incenſi*. Eodem modo legitur in antiqua Miſſa Romana edita a Cardinali Bona *de reb. liturg. in append. pag.* 496. & hoc modo legendum quoque eſſe docebat Ven. Dei Servus Cardinalis Thomaſius in nonnullis ſuis adnotationibus miſcellaneis manuſcriptis in Miſſale Romanum. Dicebat enim, recitata verba, *Per interceſſionem beati Michaelis Archangeli ſtantis a dextris altaris Incenſi*, non eſſe deſumpta *ex cap.* 8. *Apocalypſis*, ubi nulla fit mentio nominis Angeli, nec dexteræ altaris Incenſi; ſed eſſe deſumpta *ex cap.* 1. *v.* 9. *Evangelii* ſecundum Lucam, ubi dicitur de Sancto Zacharia patre S. Joannis Baptiſtæ: *Secundum conſuetudinem Sacerdotii ſorte exiit, ut Incenſum poneret. Et omnis multitudo populi erat orans foris hora Incenſi. Apparuit autem illi Angelus Domini ſtans a dextris altaris Incenſi*: & paulo inferius *v.* 19. *Et reſpondens Angelus dixit ei: Ego ſum Gabriel, qui adſto ante Deum.*

6 Dedicantur eccleſiæ Deo in honorem aut omnium Angelorum, aut Angelorum ſingulorum, S. Michaelis, S. Gabrielis, S. Raphaelis. Dicantur quoque Deo eccleſiæ in honorem Angelorum Cuſtodum, aut in memoriam inſignis Apparitionis alicujus Angeli, vel acceptæ ejus ope ac miniſterio ſingularis alicujus gratiæ: ſed non dedicantur eccleſiæ Deo in honorem omnium Seraphim, aut Cherubim, aut aliorum Ordinum Angelorum. Dictum eſt, eccleſias dedicari Deo in honorem omnium Angelorum; cum omnibus Angelis etiam dedicatæ dici poſſint eccleſiæ, quæ nomine S. Michaelis nuncupantur, ſicuti recte monet Guyet *de feſt. propr. Sanctor. lib.* 1. *cap.* 5. *quæſt.* 5. §. *Jam vero*; cumque Romæ templum ſit B. Mariæ Angelorum a Pio Papa IV. dicatum; & feſtum S. Michaelis dici poſſit feſtum omnium Angelorum, teſte Durando *in Ration. Divin. Offic. lib.* 7. *cap.* 12.

7 Dictum eſt, eccleſias Deo dicari etiam in honorem ſingulorum, ut S. Michaelis, S. Gabrielis, S. Raphaelis. Theodoretus ad locum Apoſtoli *ad Coloſſ.* 2. *Nemo vos ſeducat volens in humilitate & religione Angelorum, quæ non vidit ambulans*, ait prædicta verba pertinere ad nonnullos, qui aſſuefacti Judaicis ritibus jactabant, Legem per Angelos traditam eſſe, ac propterea cultu hos & veneratione dignos reputabant, additque, morbum hunc *in Phrygia & Piſidia hæſiſſe longo tempore, cujus gratia Synodus apud Laodiceam Phrygiæ oppidum habita lege vetuit, Angelos orare, hodieque Oratoria Sancti Michaelis apud illos & eorum finitimos videre licet.* Porro Theodoretus ibi memorat crebra *Oratoria* S. Michaelis, ut probet, populos illos in Angelorum venerationem propenſiſſimos fuiſſe, ſed ab anti-

qua religione defeciſſe, cum Angelos venerari cœpiſſent, ſpreto Chriſto, velut primarios apud Deum interceſſores; uti late oſtendit Petavius *de Angelis lib.* 2. *cap.* 10. *ſub num.* 11. Ceterum, Angelorum, & præſertim Michaelis, venerationem Theodoreti ætate percrebuiſſe, & in illius honorem frequentia Conſtantinopoli, & per totum Orientem *Oratoria* inſtituta fuiſſe, quæ *Michaelia* dicta, teſtatur æqualis Theodoreto Sozomenus *lib.* 2. *cap.* 3.

8 Dictum eſt præterea, eccleſias Deo dedicari in honorem Angelorum Cuſtodum; quod eſt intelligendum de Angelis Cuſtodibus omnium hominum, non de Angelo Cuſtode cujuslibet hominis: mortuo enim iſto homine ſingulari, ceſſaret eccleſiæ titulus Angelo ejuſdem hominis Cuſtodi dicatus, uti proſequitur Guyet *loc. cit.* §. *Quod ſine Angelis*: ubi etiam advertit, in poſtrema recognitione Breviarii juſſu Urbani VIII. facta, cum antea ſingulari numero legeretur, *In feſto Sancti Angeli Cuſtodis*, ſubrogata hiſce verbis fuiſſe alia plurali numero; *In feſto Sanctorum Angelorum Cuſtodum*; & pro octava Benedictione ſtatutum eſt dici debere, *Quorum feſtum colimus &c.* ut ſcilicet dignoſceretur, non Angeli Cuſtodis alicujus hominis, ſed Angelorum, qui ſunt Cuſtodes hominum, feſtum celebrari.

9 Dictum eſt præterea, eccleſias dedicari in memoriam inſignis Apparitionis alicujus Angeli, aut acceptæ ejus ope ac miniſterio ſingularis alicujus gratiæ, inſtar videlicet celebris eccleſiæ in monte Gargano conſtructæ in memoriam Apparitionis S. Michaelis Archangeli, ad quam eccleſiam frequentiſſima olim erat Chriſtianorum peregrinatio; ita ut, teſte Beato Petro Damiani, Otho Imperator Roma ad montem Garganum monitu S. Romualdi nudis pedibus perrexerit, ut crimen paulo ante commiſſum ea corporis afflictatione expiaret. Contigit ea Appparitio anno Domini 356. ut ex Manuſcripto bibliothecæ Vallicellanæ colligit Cardin. Baronius *in not. ad Martyrol. Rom. ad diem* 8. *Maji*; & poſt, anno videlicet 545. teſtatur Rubeus *in Ravennatum hiſtoria*, in ejus honorem templum Ravennæ dicatum fuiſſe: *Iiſdem diebus Baveda Juliani Gener, Socero opem ferente, in regione Ravennatis urbis, cui regioni Aphriciſca cognomentum eſt, Divo Michaeli Archangelo templum, quod adhuc ſupereſt, ædificavit*: ut etiam ex eo adnotavit eruditus Ciampinus utriuſque Signaturæ Referendarius *Veter. monim. part.* 2. *pag.*63. Othonis autem peregrinatio refertur ad annum Chriſti 1001. quemadmodum colligitur ex monumentis apud Ughellium *in Italia ſacra tom.* 7. *ultimæ editionis*, dum agit de Eccleſia Sipontina. Facile eſt addere exempla alia templorum, quæ tum in Eccleſia Orientali, tum in Occidentali dicata ſunt Deo in honorem S. Michaelis Archangeli pro commemoratione Apparitionum ipſius; tum quia, teſtibus Sozomeno, & Nicephoro, eccleſia *Soſtennium* appellata, fuit prope Byzantium conſtructa in memoriam Apparitionis ibidem factæ ejuſdem S. Michaelis; tum quia, teſte Petro *in catalog. lib.* 9. *cap.* 71.

cum

cum in Galliis hujus S. Archangeli Apparitio contigiſſet anno Domini 709. curante S. Authberto Epiſcopo, ad ſimilitudinem montis Gargani erecta fuit inſignis eccleſia, quod etiam poſt Sigebertum adnotavit Jacobus Longueval *in hiſtor. Eccleſ. Gallic. lib.* 11. *ad A.* 709. Saracenis quoque devictis atque fugatis interceſſione S. Michaelis, prope Vaticanum a Leone Papa IV. in ejus honorem conſtructa eſt eccleſia, uti docet vetus Inſcriptio in marmore inciſa, quæ in eadem eccleſia adhuc aſſervatur. Quocirca, ſi in commemorationem Apparitionum S. Michaelis Archangeli dedicatæ ſunt eccleſiæ, & in acceptorum ejus interceſſione beneficiorum templa conſtructa ſunt, nil prohibet, quin ſimilia etiam peragi poſſint in memoriam inſignis Apparitionis alius cujuſque Angeli, vel acceptæ ejus ope ac miniſterio ſingularis alicujus gratiæ, quemadmodum proſequitur Guyet *cit. lib.* 1. *cap.* 5. *quæſt.* 5. *§. Ceterum*. Huc facit exemplum eccleſiæ in ſummitate molis Hadriani olim in Urbe a Bonifacio IV. excitatæ in memoriam S. Angeli, qui, ut habet antiqua traditio, viſus eſt ſupra eam molem gladium exertum in vaginam recondere in ſignum luis ceſſantis, juxta ea quæ habentur apud Cardinalem Baronium *in notis ad Martyrol. Rom. ad diem* 29. *Septembris*.

10 Dictum eſt tandem, eccleſias non dedicari Deo in honorem Seraphim omnium, aut Cherubim, aut aliorum Angelorum Ordinum, cum hoc non ſit uſu receptum, teſte ſæpe citato Guyeto *allegata quæſt.* 5. *§. An vero*.

11 A dedicationis autem eccleſiarum ut tranſeamus ad Officia in honorem Sanctorum Angelorum conceſſa, in Eccleſia univerſali celebratur Officium *die* 8. *Maji* in commemorationem Apparitionis S. Michaelis Archangeli in monte Gargano, & *die* 29. *Septembris* pro dedicatione templi in eodem loco facta, juxta ea, quæ ſupra dicta ſunt; *die* vero 2. *Octobris* celebratur Officium Sanctorum Angelorum Cuſtodum, quod, petente Ferdinando Imperatore, conceſſum fuit a ſummo Pontifice Paulo V. uti poſt Theophilum Raynaudum refert Thomaſſinus in tractatu *de feſtis lib.* 2. *cap.* 22. *num.* 11. deinde a Clemente X. extenſum eſt, & poſitum ſub præcepto pro Eccleſia univerſali, ut habetur ex Decreto edito die 13. Septembris 1670.

12 In pleriſque etiam Eccleſiis Hiſpaniarum, hoc eſt in Toletana, Oveten. Oxomen. Caurien. Calceaten. Pacen. & in Ordinibus S. Jacobi, S. Hieronymi, SS. Trinitatis Redemptionis Captivorum, B. Mariæ de Mercede Redemptionis Captivorum, S. Franciſci de Paula, & in toto Ordine S. Franciſci, necnon in omnibus regionibus Hiſpaniarum Regi ſubjectis recitatur Officium S. Gabrielis Archangeli. Gabriel etenim Archangelus fuit miſſus ad Beatiſſimam Virginem, ut ei annunciaret, ipſam Salvatoris noſtri matrem eſſe futuram; quamobrem factum eſt, ut Officium illud in nonnullis locis recitetur *die* 18. *Martii*, quæ eſt dies Octava præcedens Annuntiationem, in aliis recitetur *die* 1. *Aprilis*, quæ eſt octava a di-

a dicto feſto, uti notat Guyet *de feſt. propr. Sanctor. lib.* 2. *cap.* 4. *quaeſt.* 2. ubi hæc habet: *Omnes, puto, ex affinitate, quam habet idem Archangelus cum myſterio Incarnationis, cujus præco fuit, ac paranymphus, diem ipſi affinem præſtituerunt.* Alia plura apud Bollandianos videri poſſunt quoad cultum S. Gabrielis Archangeli *tom.* 3. *Martii*, *&* *tom.* 2. *Maji*: locis quippe citatis referunt, Officium S. Gabrielis Archangeli pro *die* 24. *Martii* fuiſſe approbatum Viterbii a Leone X. ejus feſtum inſuper celebrari in Eccleſia Græca, templa eidem eſſe dicata tum Bononiæ, tum Meſſanæ, & ejus fieri commemorationem *die* 6. *Maji* in Collegio Gregoriano Ordinis S. Benedicti Congregationi de Propaganda Fide conſociato.

13 In honorem S. Raphaelis, & ſignanter in commemorationem miniſterii, quod præſtitit Tobiæ, recitatur Officium tum in Ordine B. Mariæ de Mercede, tum in civitate Venetiarum ab utroque Clero Sæculari & Regulari, juxta Decretum ſacræ Congregationis editum die 21. Novembris 1671. tum in omnibus regionibus Hiſpaniarum Regi ſubjectis, ut habetur ex Decreto edito die 22. Maji 1683. Sacra quoque Congregatio die 2. Martii 1602. conceſſit, ut Miſſa de S. Raphaele celebraretur in monaſterio S. Franciſci de Paula civitatis Maſſiliæ; & apud Bollandianos *tom.* 2. *Maji* narratur, Deo in honorem S. Raphaelis dicatum eſſe templum in civitate Venetiarum. Si etenim Gabrielis, & Raphaelis, eorumque ſanctitatis canonica ſacræ Scripturæ teſtimonia extant, eorumque nomina invocantur in litaniis, pium etiam eſt & laudabile, ut Deo in eorum honorem templa dedicentur; uti obſervat Guyet *de feſt. propr. Sanctor. lib.* 1. *cap.* 5. *quaeſt.* 5. *Quod vero Gabrielis, ac Raphaelis nomine non niſi unam, aut alteram commemorare liceat eccleſiam, non ideo putaveris fas non eſſe iis aliquas conſecrare; cum de eorum nomine ac ſanctitate canonica extent Scripturæ teſtimonia, parque & æquum ſit, iis omnibus, qui in publicis litaniis nominantur, ut ipſis quoque dedicari poſſint eccleſiæ.*

14 In Regno tandem Portugalliæ, aliiſque ditionibus Regi ſubjectis recitatur Officium in honorem Angeli Cuſtodis ejuſdem Regni ex conceſſione Sixti Papæ V. die 5. Februarii 1590. cujus conceſſionis mentio fit in Decreto ſacræ Congregationis edito die 21. Februarii 1604. occaſione, qua ipſum Officium fuit diligenter examinatum a Cardinali Baronio. Ex conceſſione quippe ſanctæ Sedis conſimilia recitari poſſunt Officia, teſte Guyeto *in allegata quæſtione* 5. *§. Quod ſi de Angelis*: non ſolum etenim Angeli dantur ad cuſtodiam ſingulorum hominum, ſed etiam ad cuſtodiam & præſidium Regnorum & Provinciarum, uti (quidquid dubitare viſus ſit Auguſtinus Calmet *in cap.* 18. *Euangelii S. Matthæi*, & in diſſertatione ſupra citata *in bonos, maloſque Angelos*, ubi ait, in Eccleſia ſemper manſiſſe dogma Fidei de Angelis ad tutelam ſingulorum hominum deſtinatis; non autem ſemper tamquam ex dogmate Fidei creditum fuiſſe Angelos tutelares ſingulis gentibus & Regnis eſſe aſſignatos) communiter docent Theologi, & ſignanter S. Bonaventura

in

in compendio Theologicæ veritatis lib. 2. cap. 16. tom. 7. poſtremæ editionis, S. Thomas *in 2. ſent. diſt.* 11. *quæſt.* 1. *art.* 2. *ad primum*, Gregorius *in collat. de Angelis tom. 3. poſtremæ editionis*, Jodocus *in comment. librorum de Fide Orthod. S. Joannis Damaſceni ad cap. 3. libri ſecundi*, & Seraphinus a Porrecta *in appendic. ad 1. part. D. Thomæ quæſt.* 113. *art.* 1. ubi poſt allatos ſacræ Scripturæ textus ait: *Hinc, Eccleſiam Catholicam inſtructam ſemper tenuiſſe, merito per rationem oſtendes, ac docuiſſe iſta duo, ſcilicet & omnibus Angelis univerſaliter mandatum fuiſſe, ut ſaluti hominum invigilent, ideoque circa unum hominem plures Angelos aliquando curam gerere, & multos homines, puta unum Regnum, unam Provinciam, unam magnam Eccleſiam uni tantum Angelo pro cuſtodia eſſe commiſſam.*

CAPUT XXXI.

Nonnulla miſcellanea in ſacrorum rituum Congregatione examinata, & vel approbata, vel reprobata.

1 OPeræ pretium eſſe cenſemus in præſenti capite nonnulla exponere, quæ in ſacrorum rituum Congregatione Ordinaria pertractata ſunt, ut eorum memoria extet, ſi forte uti ſæpe contingit, nova pertractandi occaſio oboriatur.

De Officio, & Miſſa, & Feſto in honorem Patris Æterni celebrando Dominica quinta poſt Paſcha.

2 Alcuinus magiſter Caroli Magni, & Ludovici ejuſdem filii, rogante S. Bonifacio Archiepiſcopo Moguntino, inter alia Eccleſiaſtica Officia compoſuit Officium in honorem Sanctiſſimæ Trinitatis, antiphonas videlicet, Miſſam, & cetera. Neque fuit id reprobatum ab Alexandro Papa: in ſua quippe Decretali relata *in cap. Quoniam, de feriis*, tantum dixit, Eccleſiam Romanam ſpeciale hoc feſtum etiam tum non celebraſſe, quod ſingulis diebus *Gloria Patri, & Filio, & Spiritui Sancto*, & cetera ſimilia canerentur ad laudem Sanctiſſimæ Trinitatis. De Auctore quidem prædictæ Decretalis diſputatio eſt inter Eruditos: nonnulli enim eam editam cenſent ab Alexandro III. in vulgata quippe Collectione noſtra Decretalium Alexander III. ejus auctor inſcribitur, ubi Martene, & Pagi *locis infra citandis* eam Alexandro II. adſcribunt. Sed utcumque hæc ſint, prædictum feſtum in Eccleſiam Romanam introductum eſt, & ſubinde ad univerſam Eccleſiam extenſum ſub Joanne XXII. ut adnotarunt Durandus *in Ration. Divin. Offic. lib. 6. cap.* 114. Suarez *de religione tom* 1. *lib. 2. de diebus feſtivis cap.* 4. *verſus finem*, Cardinalis Bellarminus *controv. tom.* 1. *lib.* 3. *de cultu Sanctorum cap.* 15. *prope finem*, Barboſa *in cap. Quoniam in fine, de feriis*, Gavantus *in Rubricas Miſſalis de feſto Trinitatis num.* 1. Tho-

Digitized by Google

Thomaſſinus *in tractatu de feſtis lib.2. cap. 18. per totum*, Martene *de antiqua Eccleſiæ diſciplina in Divin. celebr. Offic. pag.545.* Pagi *in breviar. Rom. Pontif. tom. 4. in vita Joannis XXII. num. 89.*

3 Statuto hac ratione feſto Sanctiſſimæ Trinitatis in Eccleſia Romana, & in univerſo orbe terrarum, poſt multorum annorum decurſum Innocentio XII. ſupplices preces exhibitæ fuerunt pro conceſſione Officii & Miſſæ propriæ, & conſequenter feſti in honorem Patris Æterni celebrandi Dominica quinta poſt Paſcha. Nec enim ulla videbatur eſſe poſſe difficultas quoad honorem unius ex Divinis Perſonis ſeorſum ab aliis vel per celebrationem feſti, vel per erectionem altarium, aut templorum, juxta doctrinam Suarez *tom.2. de religione lib.1. de oratione in communi cap.9. num.12.* Eccleſia etenim ſæpius orat ſolum Patrem, ut in fine *Collectarum*, & Orationum, ubi Patrem exoramus per Dominum noſtrum Jeſum; & aliæ quædam ſunt Orationes aut Deo Patri, aut Filio, aut Spiritui Sancto ſeparatim accommodatæ; ita ut nihil reprehendendum ſit in cultu ſpeciali primæ Perſonæ, ſalva ſemper unitate Eſſentiæ communis; & fieri recte poſſit, ut pie cogitemus de una Perſona non cogitando actu de aliis, cum Perſonæ ſint vere diſtinctæ; quemadmodum proſequitur Raynaudus *oper. tom.15. in heteroclit. ſpiritual. punct. 2. pronuntiat.* 1. Non deerant qui aſſererent, conveniens eſſe, ut annueretur petitioni de celebrando prædicto Officio, uti videri poteſt apud a Ponte *in Sapient. Salomonis tom. 2. homil. 65. num. 26.* & apud Guyet *tit. 1. de nat. feſt. cap. 6. quæſt. 5.* ubi etiam ad evitandam ſpeciem novitatis, auctoritatem afferunt S. Cyrilli Hieroſolymitani *catecheſi ſeptima*, in qua ait, antiquitus fuiſſe Æterno Patri dicatum Hieroſolymis templum. Petitionis tamen examine a ſummo Pontifice commiſſo ſacrorum rituum Congregationi, exaratiſque de more animadverſionibus a Proſpero Bottinio Archiepiſcopo Myrenſi tunc Fidei Promotore, compoſitiſque & typis impreſſis doctis reſponſionibus, operæ pretium exiſtimatum fuit, ab inſtantia recedere, & propter difficultates ab ipſo Fidei Promotore excitatas, & Eminentiſſimis Cardinalibus probatas curare, ne Cardinalis Colloredus Cauſæ ſive Inſtantiæ Relator de ea verbum faceret in ſacra Congregatione, prout effectum eſt. Animadvertit etenim Fidei Promotor innixus auctoritati Raynaudi *loc. cit. pronunt.*4. prudenter ab Eccleſia uſque adhuc feſtum hoc non fuiſſe inſtitutum, quod non quidquid ſancte ſuſcipi poteſt, ſuſcipiendum ſit ab Eccleſia, præſertim verò feſto, & publico ritu. Additum fuit, quod, ſicuti nonnulli tunc petebant ſpeciale feſtum in honorem Patris Æterni, ſic alii tractu temporis inſtare & petere potuiſſent conſimile feſtum in honorem Filii, non ut carne noſtra amicti, ſed ut procedentis a Patre per æternam generationem, & etiam feſtum Spirationis æternæ, ſive Proceſſionis Spiritus Sancti. Præterquamquod diſtinctio Perſonarum quoad feſta occaſionem rudibus præbere potuiſſet, ut Eſſentiæ unitatem negarent: & plures naturas Divinas, quæ ſingulæ Perſonis ſingulis reſpondeant,

deant, admitterent: ad quod periculum avertendum adeo caute Eccleſiam proceſſiſſe videmus, ut nulla ſit Oratio, nullæ ad Patrem, aut ad aliam Divinam Perſonam preces fundantur, in quibus ſtatim mentio non fiat reliquarum duarum Perſonarum. Sic in litaniis, poſtquam Divinas Perſonas ſingulatim rogavimus, ſtatim ſujicitur, *Sancta Trinitas unus Deus*. Sic in hymnis, qui Filio, aut Spiritui Sancto cantantur, poſtrema ſtrophe toti Trinitati laudes pangit. Sic demum vix recitari poteſt Oratio Dominica, quin Filius, qui illam compoſuit, in mentem ſubeat; &, de hac quidem Oratione loquendo, bene ait Suarez *cit. cap. 9. num.* 15. ſupplicationes ad totam Triadem dirigi, licet ſolus Pater in ea rogari videatur. Nihil porro urgent exempla aliorum feſtorum, quæ inſtituta videntur in honorem unius ex Perſonis Divinis ſeorſum ab aliis; tum quia, licet ad gloriam Spiritus Sancti videatur quotannis celebrari feſtum *Pentecoſtes*, obſervandum nihilominus eſt, feſtum hoc, quod primis Eccleſiæ temporibus fuit introductum, uti colligitur *ex can. In die, de Conſecrat. diſt.* 4. non dirigi proxime ad Spiritum Sanctum, tamquam ad unam ex tribus Divinis Perſonis, ſed ſolum in eo recoli memoriam adventus Paracleti; quando ſcilicet poſt decem dies ab Aſcenſione Domini, & quinquaginta a Dominica Reſurrectione apparuerunt ſuper Apoſtolos omnes in eodem loco congregatos diſpertitæ linguæ, tamquam ignis, ſeditque ſuper ſingulos eorum, & repleti ſunt omnes Spiritu Sancto, uti legitur *in Actis Apoſtolorum cap.* 2. tum quia feſta omnia, quorum celebritas ad Chriſti honorem refertur, non diriguntur ad Filium, tamquam ad ſecundam Sanctiſſimæ Trinitatis Perſonam, ſed ſunt feſta Chriſti, ſive Dei facti hominis, repræſentantia ſingulares gratias & altiſſima myſteria, quæ Verbum *incarnatum* operatum eſt ad humani generis ſalutem, veluti ſunt *Incarnatio* ipſa, *Nativitas, Circumciſio, Præſentatio, Transfiguratio, Paſſio, Reſurrectio, Aſcenſio*, & ſimilia, uti late proſequuntur Thomaſſinus in tractatu *de celebr. feſtor. lib.* 2. *cap.* 18. *verſ.* 3. & Raynaudus *in oper. cit. punct.* 2. *pronunt.* 3. *num.* 14.

4 Inter manuſcripta celebris bibliothecæ Cardinalis Paſſionei ſuffragium reperitur Ven. Viri Joſephi Mariæ Thomaſii, poſtmodum a Clemente Papa XI. ad Cardinalatum evecti ſuper eadem petitione, cujus lectio nedum jucunda, ſed utilis erit unicuique, ad cujus manus & oculos volumen hoc noſtrum deveniet: *Inter incerta & lubrica humanarum opinationum, conſultius omiſſis diſputationum tricis, recurritur ad Majorum authoritatem, qui tanto perſpicacius videre, quæ ad religionem pertinent, quanto propinquius fuere lucernæ lucenti in hoc caliginoſo loco, hoc eſt Apoſtolis Sanctis, eorumque Diſcipulis, qui omnem nobis transfuderunt doctrinam Chriſtianam ſcripto & ore. Itaque in præſenti quæſtione, an expediat novum feſtum Sedis Apoſtolicæ authoritate inſtitui de Patre Æterno, animo comprehendendum eſt, an id conforme ſit Patrum mori & inſtituto, necne. Qua in re potiſſimum conſiderandum puto, quas ob cauſas inſtituta olim fuerint feſta Domini in Eccleſia, feſta*

(in-

[inquam] Domini ; nam de cauſis feſtorum in natalitiis Sanctorum non eſt hic locus proprius diſſerendi . Ad duas potiſſimum cauſas vel tres revocantur a Patribus inſtitutiones feſtivitatum Domini : una ad tollendam deſidiam negligentiorum hominum : altera ob conſecrationem ipſam certorum dierum ex patratis myſteriis : & tertia ad renovandam memoriam celebriorum beneficiorum Divinorum in Eccleſia . Primam cauſam ex Anonymo refert Sanctus Hieronymus lib. 2. in epiſt. B. Pauli ad Galatas cap.4. Qui vero oppoſitæ quæſtioni acutius reſpondere conatur , illud affirmat , omnes dies æquales eſſe , nec per Paraſceven tantum Chriſtum crucifigi , & die Dominica reſurgere , ſed ſemper ſanctum Reſurrectionis eſſe diem , & ſemper eum veſci carne Dominica : Jejunia autem & congregationes inter dies propter eos a viris prudentibus conſtitutos , qui magis ſæculo vacant , quam Deo , nec poſſunt , immo nolunt toto in eccleſia vitæ ſuæ tempore congregari, & ante humanos actus Deo orationum ſuarum offerre ſacrificium &c. Secundam cauſam ex ipſiſmet diebus Divino aliquo myſterio conſecratis adducunt paſſim Patres , ex quibus hi in præſentiarum ſufficiant . Vetuſtiſſimus Author Conſtitutionum Apoſtolicarum lib. 2. cap.59. lib.5. cap.23. lib.7. cap.23. lib.8. cap. 23. Sanctus Leo ſerm.2.de Nativitate, ſerm 2.de Epiphania cap.2. item 4. de Epiphania , ſerm. 3. de Quadrageſima , & ſerm. 1. de Pentecoſt . S. Auguſtinus ad inquiſitiones Januarii lib. 2. ſive epiſt. 55. alias 119. ſic inquit : Hic primum oportet noveris diem natalem Domini non in ſacramento celebrari , ſed tantum in memoriam revocari , quod natus ſit : per hoc nihil opus erat , niſi revolutum anni diem , quo ipſa res acta eſt , feſta devotione ſignari . Tertiam denique cauſam , ob memoriam ſcilicet Divinorum beneficiorum , ſive in ſimplicem memoriam rei geſtæ , ſive etiam , juxta doctrinam Sancti Auguſtini l.c. cit. ad quæſtiones Januarii , & ſignificantiam rei gerendæ , ut in Paſchate ; hanc , inquam, cauſam , quæ potiſſima eſt , ubique fere Patres indicant ; & , ut aliquos recenſeam , eam attingunt laudatus Author Conſtitutionum Apoſtolicarum lib.7. cap. 30. Sanctus Leo ſerm. 7. de Epiphania , & Sanctus Auguſtinus loc. cit. Eo itaque modo agimus Paſcha , ut non ſolum in memoriam , quod geſtum eſt , revocemus , ideſt quod mortuus eſt Chriſtus & reſurrexit , ſed etiam cetera quæ circa ea adteſtantur , ad ſacramenti ſignificationem non omittamus . Et ſerm. 220. alias de diverſ. 78. de Vigiliis Paſchæ : Hoc ſemel , inquit , factum eſſe optime noſtis, & tamen ſolemnitas tamquam ſæpius fiat revolutis temporibus iterat , quod veritas ſemel factum tot Scripturarum vocibus clamat . . . . quod etiam ſemel factum in rebus veritas indicat , hoc ſæpius celebrandum in cordibus piis ſolemnitas revocat &c. . . . . Ideo cogitatio hominis intuens veritatem , Domino confitetur , reliquiæ vero cogitationis, quæ ſunt in memoria, notis temporibus non ceſſant celebrare ſolemniter, ne ingrata cogitatio judicetur . Ad mentem ergo intentionemque Patrum ſi expenderimus quæſtionem propoſitam de novo feſto Patris Æterni ; ægre quiverimus cauſas invenire ad novam hanc feſtivitatem inducendam conſimiles iis , quas noſtri habuere Majores . Magnus ſane numerus feſtorum præſentis temporis , primam cauſam , ſi quid valeret , tolleret ; ſecundam æternitas Dei Patris die temporali non concluſa longe propellit ; tertiam vero Deitas ipſa non admittit.

Deus

Digitized by Google

Deus ſibi eſt, nec propter nos eſt, a quo & per quem & ad quem ſumus omnes. Beneficium ſi quod excogitari poteſt nobis collatum a Patre Æterno, recolendumque novo hoc feſto, illud plane fuit de revelata Paternitate, ut Chriſtus dicebat Pater manifeſtavi nomen tuum hominibus, *hoc eſt, te Patrem ſeu Genitorem æternum coæterni Filii, ut Sanctus Joannes Chriſoſtomus ſæpe in homiliis in Joannem exponit. At hoc grande beneficium, quo innititur tota Chriſtiana religio, ſatis proprio feſto recolitur, Sanctiſſimæ nempe Trinitatis anniverſaria celebritate, ut evidentiſſima ſignificatione exprimitur in Oratione illius his verbis:* Omnipotens ſempiterne Deus, qui dediſti famulis tuis in confeſſione veræ Fidei, æternæ Trinitatis gloriam agnoſcere, & in potentia majeſtatis adorare Unitatem *&c. Quæ ergo nova cauſa, ut revelationis Perſonæ Patris feſtum peculiare inſtituatur, & non aliud quoque de revelato Filio æterno, & item tertium quoque feſtum de revelato Spiritu Sancto? Si ſemel hæc nova licentia datur obtinendi, quæ ſimplex pietas ſine ſcientia Sanctorum expetit, novitatum in Eccleſia nullus terminus dabitur: Exurgent forſan & alii qui nova feſta poſtulabunt de Æternitate Dei, de Omnipotentia, de Providentia, ceteriſque Attributis Divinis, quorum poſtulata zelum quidem Dei haberent, ſed non ſecundum ſcientiam Sanctorum, qui Deum colere, & quomodo ſit colendus, nos abunde docuerunt. Sufficiant nobis exempla Majorum. Sapimus, ſi ſapientiam Antiquorum exquirimus & ſequimur. Novitatem vocum devitari Apoſtolus jubet. Et ipſa mutatio conſuetudinis (ut pulcre ſcribit Sanctus Auguſtinus lib. ad quæſtiones Januarii, ſeu epiſt. 54. alias 118.) etiam quæ adjuvat utilitate, novitate perturbat: quapropter quæ utilis non eſt, perturbatione infructuoſa conſequenter noxia eſt. Hæc ſalvo &c.*

De Feſto in honorem Nominis JESU.

5 Ex ſupradictis deſumitur, multa celebrari feſta in honorem Chriſti Domini. Ultimum autem feſtum cum Officio & Miſſa illud eſt, quod annis elapſis univerſæ Eccleſiæ conceſſum eſt in honorem ſanctiſſimi Nominis JESU. Hujus ſacratiſſimi Nominis impoſitio provenit a Deo per miniſterium Angeli: aït enim S. Paulus *in epiſt. ad Philipp. cap. 2. verſ. 9. Propter quod & Deus exaltavit illum, & donavit illi Nomen, quod eſt ſuper omne nomen*; & S. Lucas in Euangelio *cap. 2. verſ. 21. Vocatum eſt Nomen ejus Jeſus, quod vocatum eſt ab Angelo, priuſquam in utero conciperetur*. De cultu *Latriæ* huic ſacro Nomini exhibendo ait S. Paulus *loc. cit. In Nomine Jeſu omne genu flectatur cæleſtium, terreſtrium, & infernorum*. De hoc Nomine ſcribit S. Bernardus *tom. 3. oper. edit. Maurin. pag. 22. ſerm. 15. in Cantica* explicans illa verba Canticorum, *Oleum effuſum Nomen tuum &c. O Nomen benedictum! O oleum uſquequaque effuſum! Quo uſque? De cælo in Judæam, & inde in omnem terram excurrit; & de toto orbe clamat Eccleſia: Oleum effuſum Nomen tuum.* Porro ineunte ſæculo xv. cum Eccleſia Catholica diro ſchiſmate laboraret, & factioſorum hominum turbis Italia miſere vexaretur,

S. Bernardinus Senenſis ex Ordine S. Franciſci Italiæ oras percurrere cœpit, &, ut ad morum correctionem & pœnitentiam populos invitaret, atque ad ſpem veniæ obtinendæ meritis Salvatoris noſtri ac Mediatoris inter Deum & hominem Jeſu Chriſti excitaret, in fine concionis tabellam proponere conſuevit ſacratiſſimum Nomen JESU circumductis radiis ornatum præ ſe ferentem, cui ut populus venerationem impenderet, hortabatur.

6 Actus hic reprehenſione dignus a nonnullis habitus eſt: quare, accuſato apud ſuprema Urbis Tribunalia, ſummumque Pontificem S. Bernardino uti novi cultus inductore, celeberrima de ea re diſputatio inita eſt *anno* 1427. in baſilica Vaticana. At, egregie cauſam S. Bernardini tutante alio Inſtituti Franciſcani alumno S. Joanne de Capiſtrano, nedum S. Bernardinus ſicut innocens dimiſſus eſt, ſed cultus Nominis Jeſu ab eo propagatus ope tabellæ ſupra recenſitæ approbationem a Sede Apoſtolica reportavit, uti plene referunt S. Antoninus 3. *part. tit.* 22. *c.* 7. *§. Sanctus*, Marcus Ulyſſiponen. 3. *part. hiſtor. Franciſc. lib.* 2. *cap.* 11. Bzovius *in annal. tom.* 15. *ad A.* 1425. *pag.* 667. *in fine*, Wadingus *in annal. Minor. tom.* 5. *ad A.* 1427. *pag.* 183. Raynaldus *in annal. ad A.* 1432. *n.* 24. Spondanus *in continuat. annal. Baronii ad A.* 1438. *num.* 27. Bollandiani *in vita S. Bernardini ad diem* 20. *Maji*, Baillet *in vitis Sanctorum*, *in vita S. Bernardini tom.* 2. *edit. Pariſ. anni* 1704. *pag.* 335. *n.* 6. Ideoque in tertia lectione Officii proprii, quod in Eccleſia univerſali recitatur die feſto ejuſdem S. Bernardini, hæc habentur: *Bernardinus urbes atque oppida concurſans, in nomine Jeſu, quem ſemper in ore & in pectore gerebat, collapſam pietatem moreſque verbo & exemplo magna ex parte reſtituit.*

7 Vindicato ritu cultus erga Nomen Jeſu, Frater Bernardinus de Buſtis celeberrimus Concionator Seraphicæ familiæ omnem operam navavit, ut hujus Nominis cultus particulari Officio in Eccleſia coleretur. Cum itaque Officium Nominis Jeſu compoſuiſſet, idque obtuliſſet Sixto IV. & ejus proximo Succeſſori Innocentio VIII. teſte Wadingo in opere *de Scriptoribus Ord. Minorum*, *verb. Bernardinus de Buſtis*, ubi ait, penes ſe extare codicem autographum memorati Officii prædictis ſummis Pontificibus oblati; etſi tunc quidem res infecta manſerit, confecta tamen eſt ſub Clemente VII. qui ad preces Franciſcanæ Religionis per litteras Apoſtolicas ſub titulo & forma Brevis datas die 25. Februarii *anno* 1530. in ea inſtituit ſolemne feſtum ſanctiſſimi Nominis celebrandum tum per Fratres, tum per Moniales quotannis *die* 14. *Januarii* cum recitatione prædicti Officii, quemadmodum videri poteſt apud Wadingum *in annal. ad A.* 1530. *num.* 10. & 11. *tom.* 8. Ab Ordine Seraphico ejuſdem Officii recitatio ad alios poſtea Religioſos Ordines extenſa eſt: a Monachis quippe Carthuſianis anno 1643. recitabatur ſecunda Dominica poſt Epiphaniam, ſicuti colligitur ex eorum Breviario, eo anno typis Lugdunenſibus edito. Auctoritate quoque Congregationis ſacrorum rituum in Re-

Regnis Hiſpaniarum, aliiſque locis & regionibus idem Officium celebratum eſt: cumque Carolus VI. Auguſtiſſimus Imperator Clementi XI. & deinde Innocentio XIII. enixe ſupplicaſſet pro hoc eodem Officio ad univerſam Eccleſiam extendendo, re bene excuſſa in ſacrorum rituum Congregatione, dum munere fungebar Fidei Promotoris, die tandem 29. Novembris 1721. extenſum eſt Officium ad Eccleſiam univerſalem pro ſecunda Dominica poſt Epiphaniam.

De quibuſdam inſignibus Reliquiis pertinentibus ad Paſſionem, & Nativitatem Domini noſtri Jeſu Chriſti exiſtentibus in baſilicis Urbis, in quibus tamen Officium de eis non recitatur, nec Miſſa celebratur.

8 In baſilica Vaticana Ferrum ſacræ Lanceæ, quæ Chriſti latus vulneravit, magna cum veneratione conſervatur. Superius autem narratum eſt, illud dono fuiſſe datum Innocentio VIII. a Bajazette Turcarum Tyranno. Sed, cum inſigne hoc munus oblatum fuit, excitata eſt controverſia, an Ferrum vere eſſet illud, quod Chriſti latus vulneravit, cum ſacram Lanceam nonnulli apud Gallos, alii apud Germanos eſſe contenderent, ut ex Joanne Burchardo refert Raynaldus *ad A.* 1492. *num* 15. Porro vera Chriſti Lancea Hieroſolymis a S. Helena inventa eſt, veluti oſtendunt Bollandiani *ad diem* 15. *Martii* §. 21. *pag.* 379. & eam quidem in dicta civitate eſſe teſtantur Beda, ſeu alius Auctor *in lib. de Locis ſanctis c.* 2. Gregorius Turonenſis *lib.* 1. *de gloria Martyrum c.*7. atque Adamanus *lib.*1. *de Locis ſanctis cap.* 9. editus a Mabillonio *ad ſæculum* III. *Benedictinum part.* 2. *pag.* 506.

9 Sub finem ſæculi ſexti, ab urbe Hieroſolymitana Lanceæ translatio facta eſt ad civitatem Conſtantinopolitanam, teſte Auctore contemporaneo *in Chronico Alexandrino pag.*882. qui licet loquatur de Lancea, ideoque de tota Lancea intelligi poſſit, cum nihilominus in ſacrarum Reliquiarum materia pars pro toto facile uſurpetur, veriſimile admodum eſt, ſolum Lanceæ ferrum fuiſſe Conſtantinopolim delatum, quemadmodum late oſtendit Du Cange *in not. ad Annam Comnenam pag.* 344. & 370.

10 Juxta relata in citato *Chronico Alexandrino* ſacra Reliquia collocata fuit in maximo templo, hoc eſt in templo S. Sophiæ; a templo autem S. Sophiæ ſubinde translata eſt ad aliam eccleſiam ejuſdem civitatis, hoc eſt ad eccleſiam S. Joannis de Petra: & hujus utique inſignis Reliquiæ conſervatio in civitate Conſtantinopolitana ſæculis undecimo, & duodecimo comprobatur dictis Annæ Comnenæ pluribus in locis ejus hiſtoriæ *pag.* videlicet 242. *pag.* 415. & *pag.* 419. & Guillelmi Tyrii *in hiſtoria lib.* 20. *cap.* 25. & 26. Neque vero hujus ſacræ Reliquiæ conſervatio merita carebat veneratione; cum una pars tum Ferri Lanceæ, tum Spongiæ, & Arundinis, quæ fuerunt Inſtrumenta Dominicæ Paſſionis, aſſervaretur in palatio Imperiali, alia autem pars in eccleſia S. Joannis de Petra, veluti,

Digitized by Google

collectis Antiquorum teſtimoniis, probat Du Cange ad *Annam Comnenam pag.* 402. & in *hiſtoria Conſtantinopolitana ſub Imperatoribus Gallis pag.* 124.

11 Labente ſæculo XIII. Ærarium Imperatorum Gallorum, qui tunc Conſtantinopoli dominabantur, adeo exhauſtum eſt, ut coacti fuerint Venetis, recepta pecunia, pignori dare Coronam ſpineam, Arundinem, Spongiam, & Lanceam: quas deinde ſacras Reliquias S. Ludovicus Galliarum Rex, prævia ceſſione jurium ſibi facta a Balduino II. ſoluta pecunia, recuperavit, & in ſacello ſui palatii Pariſienſis collocavit. Apud Du Cange *in notis ad Annam Comnenam pag.* 344. extat diploma Balduini, & contemporanei etiam Auctores id referunt, Guillelmus videlicet de Nanges *de Geſtis S. Ludovici tom.* 5. Du Cheſne *pag.* 333. Matthæus Paris *in hiſtoria Anglicana ad A.* 1241. *pag.* 373. & Jacobus Philippus Bergomenſis *in ſupplemento Chronici lib.* 13. *ad A.* 1246. ubi hæc habet: *Balduinus, cum ægre ſe ab hoſtibus tueretur, ærarii inopia compulſus Venetis proprium filium ob æs mutuo acceptum pignori dedit, partemque Lanceæ, Spongiamque Chriſti eadem ſub conditione tradidit. Quas poſtea Ludovicus Francorum Rex, cum ipſe Balduinus redimere non poſſet, ab ipſis Venetis, Balduino permittente, redemit, & in Franciam perduxit.*

12 Porro Reliquia Lanceæ, aliæque modo memoratæ Reliquiæ, quæ ratione prædicta recuperatæ fuerunt a S. Ludovico, eæ ſunt, quæ in palatio Imperiali conſervabantur, uti refert Bergomenſis *cit. oper. lib.* 13. *ad A.* 1240. addit Guillelmus Caorſinus in ſuis commentariis, ſolam cuſpidem Ferri Lanceæ Dominicæ a Balduino fuiſſe ad ſanctum Regem Ludovicum miſſam. Nec aliter profecto res eſſe potuit, cum Boundelmontius, qui ſcripſit anno 1422. ſicuti viderat Conſtantinopoli, referat, ſe vidiſſe, in monaſterio S. Joannis de Petra religioſe aſſervari Veſtimenta Chriſti, Arundinem, Spongiam, Lanceam; ut ex ejus Opere deſumitur edito a Du Cange *in hiſtor. Byzantina apud Cinnamum pag.* 180.

13 Subacta a Mahumete Conſtantinopoli, non abjecit ipſe, ſed conſervavit omnes Reliquias, ſicuti refert Theodorus Spanduginus *in hiſtoria Turcica*; & Bajazettes quidem ejus filius Ferrum ſacræ Lanceæ donavit Innocentio VIII. cujus cuſpis in ſacello Regio Pariſienſi reperitur, & cultum habet. Ad me itaque miſſa fuit figura Reliquiæ Lanceæ, quæ eſt in Regio ſacello Pariſienſi, fideliter delineata, eamque contuli cum Ferro ejuſdem Lanceæ, quod eſt in baſilica Vaticana: & ſane ex accurata collatione evincitur, cuſpidem Pariſiis, reliquam vero Ferri partem in Urbe reperiri; ita ut comprobata ad unguem dici poſſit aſſertio Legati Turcarum, qui offerens Ferrum Lanceæ Innocentio VIII. dixit, ejus cuſpidem eſſe apud Regem Gallorum, teſte Infeſſura Auctore contemporaneo apud Raynaldum ad A. 1492. *num.* 16. Videri etiam poteſt Quareſmius *de Vulneribus Chriſti tom.* 2. *lib.* 1. *cap.* 10. *ſect.* 9. & 10. & qui alia legere cupit, videat *animadverſiones ſuper Regul. & uſ. Criticæ* Patris Honorati de S. Maria *lib.* 5. *diſſert.* 5. *art.* 4.

14 In

Digitized by Google

14 In eadem baſilica Vaticana præter Ferrum Lanceæ magna veneratione aſſervatur Sudarium, quod faciei Domini noſtri Jeſu Chriſti ſanguine & ſudore aſperſæ admotum ejuſdem Dominici vultus effigiem in ſe retinuit, & adhuc retinet. Fertur Veronica, pia & religioſa femina, quæ ſanctitatis titulo a plerìſque decoratur, pium illud opus erga Redemptorem præſtitiſſe; eaque Hieroſolymis Romam arceſſita a Tiberio Imperatore morbo graviſſimo laborante, Sudarium Chriſti ſecum detuliſſe, ad cujus contactum mirabiliter Imperator convaluit. Hiſtoria hæc pluribus argumentis & monumentis comprobatur a Bollandianis *ad diem* 4. *Februarii*. De veritate tamen ejuſdem hiſtoriæ, non quidem quod attinet ad Sudarium, ſed quod ſpectat ad piam illam feminam Veronicam, nonnulli dubitare cœperunt; tum quia tota retro antiquitate Veronicæ nomen ignotum eſt, & primi, qui hiſtoriam vulgarunt ſæculo XII., piam ipſam mulierem non Veronicam, ſed Venicem, aut Veronicem, aut Berenicem appellant; tum quia, licet Veronicæ, tamquam piæ & ſanctæ feminæ, nomen reperiatur in Martyrologio Galeſinii, non reperitur tamen in Martyrologio Romano correcto & ampliato per Cardinalem Baronium. Bollandiani idcirco & ipſi ab ea, quam comprobare tentaverant, ſententia in ſubſequentibus Scriptis recedendi animum præ ſe tulerunt, uti videri poteſt *tom*. 7. *Maji pag*. 358. *num*. 26. Cumque ipſum Sudarium *Veronicæ* nomine fuerit appellatum a Nicolao IV. in ſuis litteris Apoſtolicis datis idibus Aprilis 1290. *In ea namque baſilica ſui pretioſiſſimi vultus Imaginem, quam Veronicam Fidelium vox communis appellat, in ſingularis amoris inſigne tribuit venerari*; & complures præterea Pontifices, Clementem videlicet VI. VII. VIII. & Gregorium XIII. alioſque ſacroſanctum Sudarium appellantes *Veronicam* referat Jacobus Grimaldus baſilicæ Vaticanæ olim Beneficiarius & archivi cuſtos apud Bzovium *in annal. ad A*. 1216. *num*. 16. & conſimili modo loquatur Matthæus Pariſienſis in ſua hiſtoria ſub initio Henrici III. Anglorum Regis, ubi poſtquam narravit Supplicationem, ſeu Proceſſionem ab Innocentio III. inſtitutam, in qua Chriſti Domini Effigies delata eſt a baſilica S. Petri ad hoſpitale S. Spiritus, hæc habet de Effigie: *Effigiem vultus Domini, quæ Veronica dicitur*: & rurſus: *Conſilio Fratrum in honorem ipſius Effigiei, quæ Veronica dicitur*: nec diſsimilis ſit loquendi modus Benedicti Canonici *in Ordine Romano* apud Mabillon. *in muſeo Ital. tom*. 2. *pag*. 122. *Poſtea venit ad Sudarium Chriſti, quod vocatur Veronica*; ex his nonnulli ſibi perſuaſerunt veriſimile admodum eſſe, ut *Vera Icon* exigua litterarum tranſportatione facta ſit *Veronica*. Ita Tillemont *in not. ad vitam Jeſu Chriſti*, *not*. 33. Papebrochius *in reſponſ. ad exhibitionem errorum ſibi factorum a P. Sebaſtiano a S. Paulo*, *in reſponſ. ad art*. 1. §. 4. Thiers in tractatu *de ſuperſtitione tom*. 2. *cap*. 6. *num*. 2. & legi etiam poteſt Mabillon. *in Itinere Italico tom*. 1. *pag*. 86. At, ſive Veronica fuerit pia femina, quæ Sudarium faciei Domini admovit, ſive Veronica unum & idem ſit cum ipſo Sudario, certum eſt, Sudarium ipſum inſignisſimam eſſe Reliquiam,

quiam, & multis abhinc ſæculis cultum in baſilica Vaticana obtinuiſſe. Honoratus de Sancta Maria Carmelita Diſcalceatus *in animadverſ. ad regul. & uſ. Criticæ tom. 2. lib. 4. diſſert. 8.* pluribus hoc argumentum proſequitur: putat autem, ſæculo VIII. Stephanum III. Sudarium ipſum pia ſupplicatione circumtuliſſe, juxta ea quæ habentur in libro *de vitis Pontificum Romanorum*, qui Anaſtaſio Bibliothecario tribuitur. Verba nempe Bibliothecarii *in Stephano III. pag. 198.* ſunt hæc: *In una vero dierum cum multa humilitate ſollicite procedens in latania cum ſacratiſſima Imagine Domini Dei & Salvatoris noſtri Jeſu Chriſti, quæ antheropſita* (niſi forte *acheropita* dicenda ſit, ut in nova editione Anaſtaſii, accurante Blanchino) *nuncupatur, ſimulque & cum ea alia diverſa ſacra miniſteria recipiens, proprioque humero ipſam ſanctam Imaginem cum reliquis Sacerdotibus idem ſanctiſſimus Papa geſtans, nudiſque pedibus tam ipſe, quamque univerſa plebs incedentes &c. miſericordiſſimum Dominum noſtrum deprecati ſunt.* Verum ibi Anaſtaſius non loquitur de Sudario, quod in baſilica Vaticana aſſervatur, ſed de Imagine Sanctiſſimi Salvatoris, quæ Divi Lucæ Euangeliſtæ manu primo delineata, mox perfecta dicitur non humana opera, ſed Divina virtute, quæque aſſervatur in Oratorio, ad quod per Scalas ſanctas prope baſilicam Lateranenſem aſcenditur, & de qua quidem extant plura collecta a Nicolao Magnacutio Canonico Regulari Lateranenſi, qui floruit ſæculo XII., & cujus Opus ex archivo baſilicæ Liberianæ erutum Romanis typis editum eſt anno 1709. necnon a Joſepho Maria Soreſino in opuſculo *de Imagine Sanctiſſimi Salvatoris*, ab Andrea Victorello *in addit. ad Ciaccon. ad vitas Pontificum, in Stephano III.* atque a Cardinali Raſpono in opere *de baſilica & patriarchio Lateranenſi lib. 4. cap. 19.* Idem Honoratus, ut cultum ſtatuat ſanctiſſimi Sudarii ſæculo VIII., affert id quod refert Anaſtaſius (*in vita Leonis III. pag. 274.*) *Sarta vero tecta baſilicæ Beati Petri Apoſtoli &c. in omnibus noviter reſtauravit: præſertim Imaginem Salvatoris cum reliquis miræ pulcritudinis depictam ad decorem ſupraſcriptæ eccleſiæ in faſtigio ſub arcu majori poſuit.* At, an hæc verba de Sudario intelligi poſſint, lectorum judicium eſto. De antiquitate itaque cultus hujus ſacratiſſimæ Reliquiæ conſulendi ſunt Petrus Mallius in libro *de baſilica S. Petri*, Maffejus Vegius in alio opere *de baſilica S. Petri*, Jacobus Grimaldus *in opuſculo de ſacroſancto Sudario*, qui omnes libri manuſcripti aſſervantur in archivo Canonicorum Baſilicæ Vaticanæ, quibus etiam Auctoribus addi poteſt Sandinus *in hiſtoria Familiæ ſacræ pag. 279. & ſeqq.* Anno 1741. longe poſt hujus noſtri Operis primam editionem collecta ſunt omnia Opera Jacobi Gretſeri, inter quæ tomus decimuſquintus editus typis Ratisbonenſibus continet opus ſæpe citatum de Imaginibus non manufactis; in ejus autem *cap. 16 & ſeqq.* plura cumulantur de hac ſacra Effigie Chriſti Domini adverſus Caſaubonum & Hoſpinianum, & de cultu eidem a multis ſæculis exhibito. Refert idem, Imaginem hanc etiam Giennæ in Hiſpaniis aſſervari, & religioſe coli: &, ne piam Hiſpanorum indignationem adverſus ſua Scripta exci-

excitet, ait, Velum, ſeu Sudarium illud fuiſſe duplicatum, immo triplicatum, omnibuſque tribus partibus Imaginem vultus Chriſti prodigioſe impreſſam; & ex his quidem unam translatam fuiſſe Romam, ſecundam eſſe in Hiſpania, tertiam Hieroſolymis. Ante Gretſerum fuit hoc ipſum aſſertum a Salmerono *tom.* 10. *in hiſtoriam Euangelicam cap.* 33. Porro fides ſit apud Auctores. Nobis autem expeditius eſſe videtur & verius reſpondere, Effigiei exemplaria fuiſſe ab Autographo Romano deſumpta, quæ poſteris temporibus, ut fieri contingit, haberi cœperunt pro ipſo prototypo.

15 In baſilica S. Mariæ Majoris conſervatur ſanctiſſimum Præſepe Redemptoris noſtri. Fertur nempe id ad Urbem allatum fuiſſe ante annum eræ Chriſtianæ 352. Sed, cum S. Hieronymus *epiſt.* 18. *tom.* 1. Marcellam Romanam matronam hortetur, ut Præſepe, & Cunabula Domini in antro Bethlemitico veneretur, *Quo ſermone, qua voce tibi ſpeluncam Salvatoris exponam? Et illud Præſepe, in quo Infantulus vagiit, ſilentio magis, quam infimo ſermone honorandum eſt*; & paulo poſt: *Bethleem, ecce in hoc parvo terræ foramine cælorum Conditor natus eſt, hic involutus pannis, hic viſus a paſtoribus, hic demonſtratus a ſtella, hic adoratus a Magis*; & rurſus *epiſt.* 48. Sabiniano Diacono exprobrans flagitia, quæ in ſanctioribus locis Bethlemitici monaſterii patraverat, ſic loquatur: *Tu inter oſtia quondam Præſepis Domini, nunc altaris, amatorias epiſtolas fulciebas, quas poſtea illa miſerabilis, quaſi flexo adoratura genu, inveniret & legeret*; & inferius: *Totum quidem de te credi poteſt, ſed veneratio Præſepis & Campi non me ſinunt plus credere, quam te voluntate & animo corruiſſe*; & paulo poſt: *Jam tibi & ſcalæ, per quas deponeres miſeram, parabantur, jam iter diſpoſitum, decreta navigia, condicta dies, fuga animo pertractata: & ecce Angelus ille cubiculi Mariæ janitor, Cunarum Domini cuſtos, & infantis Chriſti gerulus, coram quo tanta faciebas, ipſe te prodidit*; quemadmodum hæc oſtendunt Præſepe fuiſſe in locis Bethlemiticis uſque ad initium ſæculi v., quo tempore S. Hieronymus mortuus eſt, ita translationem ad Urbem ante annum 352. evidentiſſime excludunt. Sæculo ergo ſeptimo labente, Saracenorum contigit irruptio: cumque jam in more poſitum eſſet, ut Antiſtites Hieroſolymitani ab Eudoxiæ ſæculo valde liberales eſſent in ſacrarum Reliquiarum largitione, veriſimile admodum eſt, tunc ad Urbem miſſa fuiſſe ſaxa exciſa ex antro Bethlemitico, & portiones Cunarum & Cunabulorum, quæ ſubinde argentea theca incluſæ munificentia Philippi IV. Hiſpaniarum Regis Catholici, nocte Nativitatis Domini ſupra aram principem ſacelli Sixtini Dominico Præſepi imminentem ad publicam venerationem exponuntur. Blanchinus olim Canonicus baſilicæ Liberianæ *in notis ad vitam S. Sixti III. tom.* 3. *vitarum ſummorum Pontificum* ab Anaſtaſio, uti fertur, conſcriptarum, collectis undique argumentis, oſtendit, quinto Chriſti ſæculo cuſtoditas fuiſſe Hieroſolymis ſupra memoratas Reliquias, & earum translationem ad Urbem refert ad annum 640. Id ipſum alius eruditus ejuſdem baſi-

baſilicæ Canonicus Joannes Chriſtophorus Battellus Archiepiſcopus Amaſenus, qui plurium annorum ſpatio laudabiliter functus eſt officio Secretarii Apoſtolicorum Brevium ad Principes ſub Clemente XI. clariſſime demonſtravit *in Enarratione ſacrorum rituum ſervatorum in aperiendo & claudendo Portam ſanctam baſilicæ Liberianæ S. Mariæ Majoris ab Eminentiſſimo Domino Petro Cardinali Otthobono tunc dictæ baſilicæ Archipresbytero, & Apoſtolico de latere Legato anno* 1725. ubi ad rem obſervat, baſilicam S. Mariæ Majoris uſque ad annum 642. variis nominibus fuiſſe appellatam, nimirum S. Mariam, S. Mariam ad Nives, Baſilicam Liberii, Baſilicam Sixti, & Baſilicam S. Dei Genitricis, tum ſub Theodoro Papa, qui Sedem Romanam tenuit ab anno Chriſti 642. uſque ad annum 649. vocari cœpiſſe Sanctam Mariam ad Præſepe. Demum extat homilia ſanct. mem. Clementis XI. in Patriarchali Baſilica Liberiana ſolemnem Miſſam celebrantis die Nativitatis Dominicæ anno 1704. ubi de Domini Præſepi ſic loquitur: *Gratulemur, dilectiſſimi, felicitati noſtræ: nobis quippe datum eſt hodie in hoc ſacratiſſimo templo, in hac ipſa, ad quam litamus, ara prope intueri ac venerari ſacra Cunabula Salvatoris. Hoc in Præſepi reclinatus Æterni Patris unigenitus Filius, in ſimilitudinem hominum factus apparuit & habitu inventus ut homo. Hic gelidas inter tenebras brumalis noctis frigore obriguit Parvulus, qui natus eſt nobis, & Filius, qui datus eſt nobis. Hic reciprocantis ſpiritus calidis vicibus e brutorum pectore animantium olentem animam reflantibus incaluit. Hic pannis involutus a Matre; hic viſus a Paſtoribus; hic demonſtratus a Stella; hic adoratus a Magis. Hic tenero ſubſtrata capiti pungentia gramina aſperioribus adultam frontem coronaturis vepribus præluſere. Hic uberes effudit lacrymas Divinus Infans, ſui olim pro redemtione noſtra fundendi ſanguinis tyrocinia. Hic virgineis exceptus ulnis tremulus Puer caſtiſſimæ Genitricis amplexibus ventura lenivit vincula crudelitatis, quæ ſibi parari noverat ab oſculo Proditoris. Verum, ut Beatus ait Hieronymus, diuturnus olim dum viveret, Bethlehemici ſpecus incola, nunc vero prope Bethlehemicum Præſepe in hac baſilica conditus: Præſepe illud, in quo Infantulus vagiit, ſilentio magis, quam infimo ſermone honorandum eſt.*

16 Titulus Hebraicis, Græcis, & Latinis litteris inſcriptus, cauſam injuſtæ mortis inflictæ Chriſto Domino præſeferens, Romam a Sancta Helena delatus eſt, & collocatus in baſilica ſanctæ Crucis in Hieruſalem a Conſtantino Imperatore fabricata ſæculo quarto. Cum anno 1492. baſilica hæc reſtauraretur, in medio muri Titulus inventus eſt, qui ante mille annos a Placidio Valentiniano Imperatore in eo fuerat clauſus: cumque fere eodem inventionis die Ferdinandus Catholicus Rex Hiſpaniarum celebrem adverſus Mauros, civitate Granatenſi expugnata, victoriam reportaſſet, ſummus Pontifex Innocentius VIII. una cum ſacro Cardinalium Collegio ad memoratam baſilicam venerabundus acceſſit. Tota rei ſeries a Nobis exponitur in alio Opere noſtro, in Annotationibus videlicet ad Feſtivitates Domini, & Beatiſſimæ Virginis. Addimus de eodem argu-

Digitized by Google

argumento epiſtolas Leonardi Sarzanenſis, contemporanei Auctoris, ex codicibus Vaticanis deſumptas, quas inter Appendices hujus Operis *tom.* VII. lector inveniet.

De Reliquia ſanctæ Sindonis quæ aſſervatur in civitate Taurinenſi, & de Officio & Miſſa in ejus honorem.

17 Judaico more ſacrum Chriſti corpus poſt mortem ſindone fuit involutum, & linteis faſciiſque a pedibus ad collum uſque colligatum, ſudario capiti ſuperpoſito, & faciem ejus velante; & ex more quoque Judaico corpus fuit aromatibus inunctum, myrrha ſcilicet & aloe. Hujus autem funeris curatores fuerunt non ex plebe viri, ſed Joſeph Arimathæus dives & nobilis Decurio, qui corpus Jeſu a Pilato petierat, & Nicodemus Princeps Judæorum, qui magnam illam aromatum copiam ære ſuo profudit. In Euangelio quippe S. Matthæi legitur: *Accepto corpore, involvit illud in ſindone*; in Euangelio S. Lucæ: *Et depoſitum involvit ſindone*; & in Euangelio S. Marci: *Joſeph autem mercatus ſindonem, & deponens eum involvit in ſindone*. Inſigniſſima hæc ſacræ Sindonis Reliquia conſervatur in civitate Taurinenſi; & eam ipſam eſſe, qua Chriſtus Dominus involutus fuit, teſtati ſunt ſummi Pontifices Paulus II. Sixtus IV. Julius II. & Clemens VII. Et quidem Sixtus IV. anno 1480. decrevit ſacelli honore decorandam; & in quodam Tractatu, quem compoſuit *de Sanguine Chriſti*, affirmat, in ea ipſius Chriſti verum Sanguinem & Imaginem conſpici; & Julius II. apud Raynaldum *ad A.* 1506. *num.* 44. confirmans ſui Deceſſoris ſententiam, *Sixtus* (inquit) *Papa IV. Prædeceſſor noſter, voluit Capellam ſanctam appellari. . . maxime ob præclariſſimam Sindonem. in qua ipſe Dominus noſter Jeſus Chriſtus in monumento poſitus involutus fuit &c. Quod ſi ſanctam Crucem, in qua ipſe Dominus noſter Jeſus Chriſtus pependit. . . . adoramus & veneramur; dignum profecto videtur & debitum ipſam Sindonem, in qua Reliquiæ Humanitatis Chriſti, quam Divinitas ſibi copulaverat, videlicet ipſius veri Sanguinis, ut præfertur, manifeſte conſpiciuntur, venerari & adorari debere*; & Clemens VII. apud eumdem Raynaldum *ad A.* 1533. *num.* 62. mandat Ludovico S. Cæſarii Presbytero Cardinali Apoſtolicæ Sedis Legato de latere, ut diligenter curet, ſacram Sindonem ab incendio ſervatam *loco congruenti & honeſto recondi, & cum debita veneratione teneri & cuſtodiri*. Translationis ejuſdem hiſtoriam a civitate Hieroſolymitana ad civitatem Taurinenſem fuſe enarrant Philibertus Pingonius in libro *de Sindone Euangelica*, Franciſcus Victon in hiſtoria particulari ſuper hoc argumento typis impreſſa poſt ejus Tractatum *de Canonizatione*, & Alfonſus Palæotus Bononiæ Archiepiſcopus, qui comitatus eſt ſanctum Cardinalem Borromæum, & Gabrielem Cardinalem Palæotum primum Bononiæ Archiepiſcopum in pio & memorabili itinere, quod inierunt, ut ſanctam Sindonis Reliquiam Taurini venerarentur, *in explicatione prædicta ſanctæ Sindonis cap.* 2. Item de Dominicis clavis, qui a Fidelibus variis in locis coluntur, meminit

Digitized by Google

nit Juſtus Fontaninus *in diſſert. de Corona ferrea cap.* 13. ubi notat, licet quatuor tantum clavi Chriſti membra transfoderint, tot tamen clavos venerationem habere in Eccleſia Catholica, aut quia clavus aliquis, quo Martyr quiſpiam confixus eſt, exiſtimatus fuit unus ex ipſis Chriſti clavis, cum Martyres ſint myſtica membra Chriſti, ut etiam ſcripſit Cardinalis Baronius *in annal. ad A.* 326. §. 54. *Niſi forte alicubi accidit, ut clavus aliquis inter ſacras Reliquias aſſervatus, quo myſtica membra Chriſti, nempe Martyr quiſpiam crucifixus eſt, idem unus ex ipſis Chriſti clavis fuerit exiſtimatus*; aut quia particulam aliquam verorum clavorum, licet minimam, ad veteres Chriſtianos delatam, ferro compactam, & in novos & integros clavos cudendam ſtuduerunt, pro certo habentes, virtutem & efficaciam particulæ veri clavi alii ferro admixtæ in novos clavos migrare; aut quia novos clavos omnino perſimiles veris archetypis ſibi fabricandos curarunt, ut ex eorum aſpectu ſpiritale ſolamen haurirent; aut denique quia ex tot clavis nonnulli fortaſſe Crucem ipſam, aut Titulum, nonnulli Suppedaneum compegerunt, prout etiam animadverſum fuit a Luca Tudenſi. qui claruit anno 1236. *lib.* 2. *adverſus Albigenſes cap.* 11. *tom.* 25. *pag.*225. *Biblioth. Patrum*: *Omnibus pie deferimus, licet tantum quatuor clavi fixi fuerint in corpore Redemptoris. Potuerunt enim per partes dividi; vel crucis compages in tranſverſ. ligno & Titulo fuerunt clavis ferreis colligatæ, qui omnes conſecrati ſunt, ipſo Dei Filio in cruce pendente, & merito a Fidelibus cunctis devotiſſime adorantur.*

18 Porro ſacræ hæ Reliquiæ cultu maximo dignæ ſunt, etiam Officii & Miſſæ: quocirca Innocentius VI. de quo ſupra, concedens Officium lanceæ & clavorum Domini pro Germania & Bohemia apud Raynaldum *ad A.* 1354. *num.* 18. ſic locutus eſt: *Dignum & conveniens reputamus, ſi de ipſius Paſſionis ſpecialibus inſtrumentis, & præſertim in partibus, in quibus inſtrumenta ipſa dicuntur haberi, ſolemne atque ſpeciale feſtum celebretur & fiat, Noſque illos Chriſtifideles, qui aliqua ex inſtrumentis ipſis habere ſe gaudent, in eorum devotione Divinis Officiis atque muneribus ſpecialiter foveamus*; & conſimilia habentur in bulla Martini V. apud Gretſerum *in ſyntagmate Reliquiarum Imperial. Ingolſtad.* Ad petitionem utique Caroli Ducis, & Claudiæ quondam Philippi Ducis Sabaudiæ relictæ Duciſſæ, & ejuſdem Caroli matris, Julius Papa II. benigne conceſſit, ut in eccleſia *Capella ſancta* nuncupata caſtri Camberiaci Ducatus Sabaudiæ Gratianopolitanæ diœceſis Miſſa quædam particularis celebraretur, & Officium particulare recitaretur in honorem Reliquiæ ſanctæ Sindonis, quæ tunc in dicta Capella conſervabatur; & ipſa quidem bulla Julii II. exſtat in Opere ſupra memorato Alfonſi Palæoti. Pariter, tranſlata Sindone ad civitatem Taurinenſem (quod contigit anno 1578. cum Dux Emmanuel Philibertus ſacram Sindonem transferri Taurinum juſſit, ut S. Carolo Borromæo, qui ſe pedibus ad eam venerandam Camberiacum conferre ſtatuerat, itineris laborem minueret; de quo Joannes Petrus Juſſanus *in vita S. Caroli lib.*5. *cap.*5.)

Six-

Sixtus Papa V. Capitulo & Clero ejus civitatis & diœceſis conceſſit, ut *die* 4. *Maji* Officium idem de ſancta Sindone recitare poſſent: cumque tempore Clementis VIII. exhibitæ eſſent ſacræ Congregationi quædam lectiones infra *Octavam* feſti ſanctæ Sindonis recitandæ, fuerunt hæ approbatæ & confirmatæ per litteras Apoſtolicas ejuſdem Clementis datas die 30. Maji 1595. & hymni diligenter examinati atque correcti a Cardinali Bona ſacræ Congregationis approbationem obtinuerunt die 21. Maji 1673. uti ſupra viſum eſt. Aliæ factæ ſunt ad alias Eccleſias hujus Officii extenſiones, ut etiam antea viſum eſt. Officium quoque de Corona ſpinea Domini a ſacra Congregatione pluribus locis indultum eſt, & ultimo quidem loco Clero civitatis Lunen. Sarzanen. & ſuburbiorum die 21. Januarii 1730. ut & de conceſſione Officii quinque Plagarum Domini extant ejuſdem Congregationis Decreta in Lamacen. 10. Junii 1656., Pariſien. 13. Julii 1658. & 14. Junii 1663., Mantuana 2. Octobris 1675., & Florentina 21. Januarii 1730.

De Officio in honorem Plagarum Chriſti Domini, & de aliis Officio & Miſſa petitis in honorem ſanctiſſimi Cordis Jeſu.

19 Apud Joannem legimus, Chriſtum Diſcipulos foribus clauſis adiiſſe, & Thomæ, qui tunc præſens erat, vulnera tractanda obtuliſſe, ut noſtram Fidem roboraret: Quapropter S. Leo *ſerm. 61. de Aſcenſione primo cap.* 3. ſcribit: *Ad ſananda infidelium cordium vulnera, clavorum & lanceæ erant ſervata veſtigia, ut non dubia fide, ſed conſtantiſſima ſcientia teneretur, eam naturam in Dei Patris conſeſſuram throno, quæ jacuerat in ſepulcro*. De Officio vero Plagarum Jeſu Chriſti hæc habentur apud Guyet *de feſt. propr. Sanctor. lib. 1. cap. 6. quæſt. 12. De quinque Plagis hic etiam ex occaſione quærendum, in quarum venerationem licet feſtum ſolemne in pleriſque eccleſiis inſtitutum ſit, nullam tamen animadverti hactenus hoc titulo dicatam eccleſiam. Quod ſi qua forte ſit, non more Reliquiarum id accipiendum, ſed myſterii, prout quæſt. 9. explicatum fuit. Ipſa enim vulnera a corpore Chriſti ſeparari haudquaquam poſſunt, ſicut poteſt ſanguis relictus, aut pars aliqua carnis; cum nihil ſint aliud, quam ipſummet corpus certis in locis ex disjunctione carnis apertum*. Ab exemplis itaque conceſſionis hujus Officii Plagarum, & aliorum in honorem inſtrumentorum Dominicæ Paſſionis orta eſt in ſacrorum rituum Congregatione anno 1697. petitio inſtitutionis feſti cum Miſſa propria in honorem ſanctiſſimi Cordis Domini noſtri Jeſu Chriſti pro eccleſiis Monialium Viſitationis Beatiſſimæ Virginis, poſtulante Maria Angliæ Regina de Catholica religione optime merita. Frigdianus Caſtagnorius in ſua ſcriptura typis impreſſa multa collegit petitioni favorabilia argumenta, inter quæ præcipuum erat illud, quod Sanctimoniales Viſitationis pio ſane affectu erga Cor Jeſu ferebantur, juxta præſcripta ab earum Inſtitutore S. Franciſco Saleſio, uti habetur *lib. 4. epiſt. 64. epiſt. 71. epiſt.* 101.

 lib.6.

lib. 6. epiſt. 62. lib. 7. epiſt. 6. & epiſt. 61. ejuſdem Sancti. Proſper autem Bottinius Archiepiſcopus Myrenſis tunc Fidei Promotor oppoſuit novitatem Feſti adverſantem Eccleſiaſticæ diſciplinæ. Quare tunc a ſacra Congregatione prodiit hoc Decretum:

GEBENNEN.

Inſtitutionis Feſti cum Miſſa propria in honorem ſacratiſſimi Cordis Domini noſtri Jeſu Chriſti, referente Eminentiſſimo de Janſon. Concedatur Miſſa quinque Vulnerum Chriſti pro Feria ſexta immediate poſt Octavam Corporis Chriſti. Pro Monialibus totius Ordinis Viſitationis die 30. Martii 1697.

Ordinis Monialium Viſitationis Beatiſſimæ Virginis Galliarum.

SAcra rituum Congregatio ad ſupplices preces Sereniſſimæ Mariæ Angliæ Reginæ Sanctiſſimo Domino noſtro porrectas, eidem ſacræ rituum Congregationi remiſſas, & ab Eminentiſs. & Reverendiſs. Domino Cardinali de Janſon relatas, Monialibus Viſitationis Beatiſſimæ Virginis ſub Inſtituto S. Franciſci Saleſii militantibus benigne indulſit atque conceſſit, ut in earumdem eccleſiis quotannis feria ſexta immediate poſt Octavam auguſtiſſimi Corporis Chriſti Sacerdotibus tam inſervientibus eiſdem eccleſiis, quam exteris ad eaſdem tali die confluentibus liceat Miſſas quinque Vulnerum Jeſu Chriſti celebrare, ſi Sanctiſſimo Domino noſtro videbitur: Die 30. Martii 1697. Facta igitur deinde per me Secretarium de prædictis Sanctiſſimo Domino noſtro relatione, Sanctitas Sua benigne annuit: Die 3. Aprilis ejuſdem anni 1697.

20 Poſt decurſum tamen aliquorum annorum Sereniſſimus Rex Poloniæ, Epiſcopi Cracovienſis, & Maſſilienſis, Monialeſque ejuſdem Ordinis Viſitationis B. Mariæ Virginis ferventiores ſanctæ Sedi exhibuerunt ſupplicationes pro conceſſione Officii & Miſſæ propriæ in honorem ſanctiſſimi Cordis Jeſu. Poſtulator hujus conceſſionis fuit Joſeph de Galliffet Sacerdos Societatis Jeſu, qui typis Romanis anno 1726. librum edidit *de cultu ſacroſancti Cordis Dei ac Domini noſtri Jeſu Chriſti*. Scripturæ pariter ſacræ Congregationi diſtributæ ſunt omnibus numeris abſolutæ, & circiter ea tempora, hoc eſt anno 1729. prodiit typis Pariſienſibus *Vita Venerabilis Matris Margaritæ Alacoque Ordinis Viſitationis B. Mariæ Virginis* mortuæ anno 1690. eleganter ſcripta ab erudito viro Joanne Joſeph Languet Epiſcopo Sueſſionenſi: revelatum quippe dicebatur eidem Venerabili Matri, Divinæ voluntatis eſſe inſtitutionem feſti in honorem Cordis Jeſu.

21 Et quidem, ut petitionis vis & ratio clare perciperetur, tum in Opere typis impreſſo Patris Galliffet, tum in ſcripturis ſacræ Congregationi exhibitis expoſitum fuit, rationem feſti hujus, pro quo ſupplicabatur, non conſiſtere in ſacratiſſimo Corde Jeſu, ipſo per ſe nude, ut loquuntur,

quuntur, & ſolitarie ſumpto, ſed in Corde Jeſu Humanitati ſacroſanctæ, ſive Divino corpori unito, & conſequenter uti rem unam cum anima & Divina Perſona conſtituente, ac uti naturali ſede, veroque ſenſibili *comprincipio*, ut vocant, virtutum omnium & affectionum interiorum Chriſti Domini, & ſignanter immenſi amoris, quo Patrem & homines proſecutus eſt, ac denique uti centro dolorum omnium interiorum amantiſſimi Redemptoris, præcipuoque loco vulneris lancea inflicti. Una etenim eademque adoratione adoranda eſt Divinitas Chriſti & ejus Humanitas, juxta doctrinam D. Thomæ 3. *part. quæſt.* 25. *art.* 1. Quocirca idem ſanctus Doctor in Officio, quod compoſuit *pro feſto ſanctiſſimi Corporis Chriſti*, ne putaretur cultus dirigi ad Corpus Chriſti præciſe ſumptum, his verbis uſus eſt *in Invitatorio*, in quo præſertim proponitur intentio Eccleſiæ: *Chriſtum Regem adoremus dominantem gentibus, qui ſe manducantibus dat ſpiritus pinguedinem.*

22 Item celebre eſt nomen inter Euangelicos Concionatores Claudii la Colombiere e Societate Jeſu. In codice autem, in quem *cæleſtes illuſtrationes* referre ſolebat ſibi a Patre luminum immiſſas, eo maxime tempore, quo exercitiis ſpiritalibus juxta morem Societatis operam dabat, ſcripta ejus manu inventa ſunt hæc verba ſibi relata a Venerabili Margarita, quæ ei, ut ſcriberentur, demandavit: *Retulit itaque hæc Dei Serva, ſe die quodam infra Octavam Corporis Chriſti, cum orationi coram ſanctiſſimo Sacramento vacaret, cæleſtibus gratiis a Domino ſupra modum repletam fuiſſe, & Chriſtum Dominum ſibi hæc verba dixiſſe: A te requiro, ut feria ſexta, quæ poſt Octavam feſti Corporis mei proxima ſequitur, Cordi meo colendo peculiariter ſit dicata, qua die ad ſacram menſam accedendo, injuriæ cordi meo in altaris myſterio inflictæ, eo maxime tempore, quo palam Fidelium venerationi expoſitus ſum, violati honoris reparatione ſarciantur. Et quidem ſpondeo, eos omnes, qui hoc honore Cor meum afficient, ipſius Divini Cordis influxu cæleſtium gratiarum copia fore cumulandos.*

23 Alia adhuc ſibi expoſita a Venerabili Sorore recenſuit Sacerdos Claudius in ſua illa *narratione*; eam videlicet ſe peccatricem confeſſam fuiſſe, ideoque ineptam, quæ eſſet adjutrix conſiliorum Divinorum; tum Chriſtum reſpondiſſe ſe infirma mundi eligere ſolitum, ut fortia confunderet, & ſuæ eſſe ſapientiæ imbecilles homines in conſiliis exequendis adhibere, ut nimirum, cum ipſi ſibi nihil adſcribere poſſint, potentia ſua glorioſius manifeſtetur. Multa ſcilicet fuerunt allata pro comprobanda ſanctitate vitæ Sororis Margaritæ. Catalogus etiam productus eſt Regnorum, Provinciarum, Diœceſium, Eccleſiarum Sæcularium, Ordinum Religioſorum cum virorum tum mulierum, piarumque Sodalitatum, in quibus cultus Cordis Dei ſolemniter exhibetur. Denique mirum eſt, qua diligentia Patrum & Theologorum dicta cultui Cordis Jeſu faventia fuerint tum in opere Patris Galliffet, tum in ſcripturis Poſtulatorum fideliter enarrata; atque ideo, quod attinet ad inſtitutionem feſti, maxima vis conſtituta fuit

fuit in inſtitutione Feſti ſanctiſſimi Corporis Chriſti, quæ originem ſuam habuiſſe dicebatur a revelatione facta in civitate Leodienſi Beatæ Julianæ Virgini, cujus feſtum celebratur *die 5. Aprilis*, quemadmodum fuſe exponunt Bollandiani *in Actis Sanctorum ad dictam diem, in Vita prædictæ Beatæ Julianæ*.

24 Renovata itaque majori conatu inſtantia conceſſionis Officii & Miſſæ ſanctiſſimi Cordis Jeſu, dum ipſe munere fungebar Fidei Promotoris, oppoſui auctoritatem Sancti Bernardi *epiſt.174. ad Canonicos Lugdunenſes*, qui feſtum celebrare inceperant Conceptionis B. Mariæ Virginis: etenim, licet Sanctus id improbet, eo quod novi hujus feſti celebratio fieret, inconſulta Sede Apoſtolica: *Nam, ſi ſic videbatur, conſulenda erat prius Apoſtolicæ Sedis auctoritas, & non ita præcipitanter atque inconſulte paucorum ſequenda ſimplicitas imperitorum*; non omittit tamen vim conſtituere in ipſius etiam feſti novitate: *Numquid Patribus doctiores, aut devotiores ſumus? Periculoſe præſumimus, quidquid ipſorum in talibus prudentia præterivit. Nec vero id tale eſt, quod, niſi prætereundum fuerit, Patrum quiverit omnino diligentiam præteriiſſe*. Animadverti cum eodem Sancto Bernardo *loc.cit.* in feſti inſtitutione ſedulo examinandum eſſe, an ex ea deduci poſſit conſequentia ad aliorum feſtorum inſtitutionem; admiſſa quippe conſequentia, praxis Eccleſiæ eſt, ut ab inſtitutione feſti abſtineatur: *Quid adhuc addendum his putamus honoribus? Ut honoretur, inquiunt, & Conceptus, qui honorandum præivit partum; quoniam, ſi ille non præceſſiſſet, nec iſte eſſet, qui honoratur. Quid ſi alius propter eamdem cauſam etiam utrique Parenti ejus feſtos honores aſſerat deferendos? Sed de Avis & Proavis id ipſum poſſet pro ſimili cauſa quilibet flagitare; & ſic tenderetur in infinitum, & feſtorum non eſſet numerus. Patriæ eſt, non exilii frequentia hæc gaudiorum, & numeroſitas feſtivitatum cives decet, non exules*. Et profecto, cum ex conceſſione Officii & Miſſæ in honorem Cordis Jeſu conſimiles inſtantiæ tractu temporis promoveri poſſent in honorem ſacratiſſimi lateris ipſius, ſanctorum oculorum, ſanctiſſimæ linguæ, necnon in honorem cordis Beatiſſimæ Mariæ Virginis &c. abſtinendum idcirco a petita feſti inſtitutione dixi. Nec ad rem, de qua agimus, ſatis eſſe dixi poſitam revelationem factam Ven. Margaritæ, quemadmodum bene proſequitur S. Bernardus *in epiſt. cit.*: *Sed profertur Scriptum ſupernæ, ut ajunt, revelationis. Quaſi & quivis non queat Scriptum æque producere, in qua Virgo videatur id ipſum mandare & de Parentibus ſuis, juxta Domini mandatum dicentis: Honora patrem tuum & matrem tuam. Ipſe mihi facile perſuadeo, Scriptis talibus non moveri, quibus nec ratio ſuppeditare, nec certa invenitur favere auctoritas*. Quia vero a Poſtulatoribus argumentum deſumebatur ex inſtitutione feſti in honorem ſanctiſſimi Corporis Chriſti, ſubjeci, eam utique inſtitutionem cauſam ſuam deſumſiſſe a revelatione facta Beatæ Julianæ de Monte Cornelione; ſed revelationem ipſam examinatam fuiſſe a Roberto Epiſcopo Leodienſi, & aliis Epiſcopis, atque Eccleſiaſticis Doctoribus: rurſus, Urbanum IV. tunc

tunc Archidiaconum Leodienſem, deinde evectum ad ſummum Pontificatum, noluiſſe aſſenſum præbere extenſioni feſti ad univerſam Eccleſiam, niſi poſtquam novo miraculo edoctus cognovit, Divinæ id voluntatis eſſe. Cum etenim Urbanus degeret in civitate Urbevetana, ut impetum Saracenorum evaderet, quos Manfredus Siciliæ Tyrannus in Italiam evocaverit. contigit, ut incredulo Sacerdote Miſſam celebrante in eccleſia Vulſinii Urbevetanæ diœceſis, Hoſtia appareret oculis ipſis vera caro, roſeo cruore reſperſa, ea tantum excepta particula, quæ Sacerdotis digitis tangebatur; vitta autem lintea, quæ ad reverentiam calici erat impoſita, ex Sanguinis effuſione madefacta eſt; ita ut Sacerdote ſtudente cooperire *Corporale*, dextera autem Domini faciente virtutem, ſingulæ guttæ Sanguinis ex vitta ipſa manantes, & in *Corporale* fluentes, ſingulas figuras in ſimilitudinem hominis in eo impreſſerint. Itaque re ad Urbanum IV. delata ab ipſo Sacerdote, qui pœnitentia ductus ſuam priorem incredulitatem amare deflebat, decretum eſt, ut prodigioſum *Corporale* ad eccleſiam Urbevetanam ſolemniter deferretur, prout ſane delatum eſt, ipſo Pontifice cum univerſo Clero & populo illud excipiente, & in templo majori Urbevetano collocante, in quo etiamnum aſſervatur, & ſtatis diebus publice oſtenditur; quemadmodum ſcriptum eſt ab Onuphrio Panvinio, a Joanne Trithemio, a S. Antonino, a Guillelmo Lindano, quorum verba ſunt *in diſſertat. de ſacris Proceſſionibus* Chriſtiani Lupi *tom.* 11. *novæ editionis de ſacris Proceſſionibus pag.* 340. His addi poſſunt Donzellinus *in hiſtoria de ſolemnitate & feſtivitate Corporis Chriſti*, Chapeàvil *tom.* 2. *hiſtoriar. Leodienſ. pag.* 642. Bollandiani *tom.* 4. *Aprilis pag.* 437. Bartholomæus Fiſeu *de origine feſtivitatis Corporis Chriſti*, Martene *de antiqua Eccleſiæ diſciplina in Divin. celebr. Offic. cap.* 29. *num.* 1. *& duobus ſequentibus*, & Theophilus Raynaudus *operum tom.* 11. *pag.* 347. Inſuper autem, eodem Urbano IV. præcipiente, compoſitum fuit a S. Thoma de Aquino Officium ſanctiſſimi Sacramenti. Quamquam Papebrochius de hac re dubitavit *in Actis Sanctorum Aprilis*: ſed perlecta diſſertatione Natalis Alexandri ſuper hoc argumento exarata, a dubitatione receſſit, ut ipſe teſtatur *in propyleo menſis Maji part.* 2. *pag.* 53. Nec ullus profecto ſupereſt dubitandi locus poſt repertam & inſertam in novum Bullarium Patrum Dominicanorum *tom.* 3. *pag.* 555. bullam Sixti IV. in qua habentur hæc verba: *Ac in ejus ſolemnitatem & venerandam inde memoriam idem Urbanus Prædeceſſor ſtatuit, feſtum tam glorioſiſſimi Sacramenti annis ſingulis & temporibus perpetuis quinta feria poſt Octavam Pentecoſtes a cunctis Fidelibus ubique ſolemniter celebrari, propriumque ejuſdem ſolemnitatis Officium per Beatum Thomam de Aquino tunc in ipſa Curia exiſtentem compoſitum edidit*.

25 Quare ex modo relatis conſtat, inſtitutionem Feſti ſanctiſſimi Corporis Chriſti ſuam cauſam deſumpſiſſe non ex revelatione utcumque habita, nec ex ſola revelatione, ſed ex revelatione ab Epiſcopo in Epiſcoporum & Eccleſiaſticorum conſeſſu examinata una cum patratione miraculi,

raculi,

raculi, quod ob oculos ipſius Romani Pontificis Deus operari dignatus fuit: cumque proinde nec juridicum revelationis Ven. Margaritæ examen, nec ullum miraculum interceſſiſſet, quo inſtitutio novi feſti in honorem ſacratiſſimi Cordis Chriſti commendaretur, credidi, exemplum inſtitutionis Feſti Corporis Chriſti inſtitutioni Feſti in honorem Cordis nequaquam ſuffragari. Addidi ore tenus, ſtatui tamquam certum a Poſtulatoribus, cor eſſe, ut vocant, *comprincipium* ſenſibile omnium virtutum & affectionum, quaſique centrum voluptatum & dolorum omnium interiorum; ſed id quæſtionem philoſophicam involvere, cum recentiores Philoſophi amorem, odium, & reliquas animi affectiones non in corde, tamquam in ſede ſua, ſed in cerebro collocent; ita ut affectus in animæ & ſpirituum commotione maxime poſiti, in cerebro ſormentur, poſtea ad cor ipſum per nervos diffundantur. Legi poteſt Ludovicus Antonius Muratorius *in morali Philoſophia* poſt hæc jam ſcripta *typis Veronenſibus A.* 1735. *edita cap.*2. Quamobrem, cum nullum adhuc prodierit Eccleſiæ judicium de veritate unius, aut alterius ex his opinionibus, prudenterque ab hujuſmodi definiendis ſententiis Eccleſia abſtinuerit atque abſtineat, reverenter inſinuavi, non eſſe petitioni annuendum innixæ potiſſimum antiquorum Philoſophorum ſententiæ, cui recentiores adverſantur. Et ſane his cohærenter, cum in ſacrorum rituum Congregatione habita die 12. Julii 1727. actum fuiſſet de conceſſione Officii & Miſſæ propriæ in honorem ſacratiſſimi Cordis Jeſu Chriſti, reſcriptum fuit: *Non propoſita*; qui reſcribendi modus aliquando adhibetur, ut Poſtulatores admoneantur, a petitionibus eſſe abſtinendum, quæ cum multas involvant difficultates, viam aperiunt negativo reſponſo. Cumque, dimiſſo a me Promotoris officio, novis conatibus iidem Poſtulatores ſacræ Congregationi pro eadem conceſſione ſupplicaſſent, die tandem 30. Julii 1729. reſponſum fuit: *Negative*.

De petitione Officii & Miſſæ Sanctæ Mariæ de Littera.

26 Circumferuntur nonnullæ epiſtolæ, quæ a Beatiſſima Virgine, dum in humanis agebat, ſcriptæ dicuntur; alia ſcilicet ad Ignatium, alia ad civitatem Meſſanenſem, de qua ſupra aliquid dictum eſt, alia ad civitatem Florentinam. Mentio quoque fit apud Bollandianos ad *diem* 3. *Auguſti pag.*267. *tom.*1. cujuſdam epiſtolæ Chriſti Domini & Mariæ Virginis ad Sanctum Walthenum Abbatem. En verba epiſtolæ: *Jeſus Chriſtus & Maria mater ejus dilectum filium ſuum Walthenum Abbatem ſalutant. Scias, quod exaudita eſt oratio tua, & inter duas feſtivitates Sancti Joannis Baptiſtæ venies ad nos perpetuo victurus. Præpara te. Vale.* Exitus rem patefecit, veramque declaravit. Manrique *in annal. Ciſterc. ad A.* 1160. *cap.*3. *num.*5. loquitur de hac epiſtola, & oſtendit, eam potuiſſe a Sancto publicari citra jactantiæ notam, non ſolum propter gloriam Dei & Matris ejus, qui tales

les exhibent hominibus favores, ſed ut orationibus cunctorum adjutus ſe ad mortem præpararet. Nec de veritate epiſtolæ dubitant Bollandiani, uti videri poteſt *cit. tom.* 1. *Auguſti pag.* 248. *num.* 46. Sed redeamus ad Epiſtolam, quæ ſcripta dicitur a Beatiſſima Virgine civitati Meſſanenſi, de qua nonnulla dicta ſunt *ſuperiori cap.* 26. *num.* 7. In civitate Meſſanenſi magna cum celebritate feſtum colitur Inventionis hujus epiſtolæ, uti fuſe narrat Joſeph Renatus a Jeſu Maria ex familia Auguſtiniana Diſcalceata in ſuo Opere ſormis Venetis impreſſo *pag.* 46. *& ſeqq.* poſt hæc ſcripta edito, & a Nobis viſo; ubi etiam referuntur Indulgentiæ a ſummis Pontificibus conceſſæ aut viſitantibus *Capellam* S. Mariæ *de Littera* exiſtentem in *Metropolitana* Meſſanenſi, aut viſitantibus eccleſiam S. Mariæ de Conſtantinopoli nationis Siculæ in Urbe, cum celebratur feſtum S. Mariæ *de Littera*. Dum munere fungebar Fidei Promotoris, nonnulli pii Siculi ſæpe me conſuluerunt de modis, quibus cultus Beatiſſimæ Virginis *de Littera* augeri poſſet, petentes an eſſet ſpes obtinendi, ut pro civitate Meſſanenſi ſacrorum rituum Congregatio concederet Officium & Miſſam, ſimulque illud adderet, ut in ſecundis lectionibus aliquid diceretur de Epiſtola ſcripta a Beatiſſima Virgine, adhibitis etiam verbis modificantibus, *ut fertur*, *ut pie creditur*, de quibus *ſuperiori cap.* 10. Ipſi quippe bene noverant, piam illam traditionem non poſſe dici ullo modo a Sede Apoſtolica approbatam, non obſtante conceſſione Indulgentiarum, vel quia in earum Brevibus caute adhibitum eſt verbum *nuncupatæ*, vel quia Rochus Pyrrhus in ſua diſſertatione *de Epiſtola Deiparæ, quæ ad Meſſanenſes ſcripta dicitur, in Notitia Sicilienſium Eccleſiarum* contendit, Effigiem Beatiſſimæ Virginis ſub Tabulato quodam, quod patria lingua *Literio*, vel *Literino* dicitur, repertam nomen aſſumpſiſſe Virginis *de Littera*. Porro requirentibus intrepide reſpondi, ſuaſique ut rem relinquerent in eo ſtatu, in quo erat, neque amplioribus petitionibus urgerent. Et ipſi quidem conſilio acquieverunt. Præter enim adducta a Pyrrho *loc. cit.* de veritate Epiſtolæ, congeſtis undique argumentis, dubitant celeberrimi Auctores Cardinalis Baronius *ad A.* 48. *num.* 25. Suarez *tom.* 2. *in* 3 *part. D. Thomæ diſput.* 20. *ſect.* 1. Joannes Maria Brelegellenſis Pontificii palatii Magiſter *tom.* 1. *Indicis librorum expurgandorum Romæ edito anno* 1607. Joannes Mabillon. *lib.* 1. *de re diplomat. cap.* 6. *§.* 6. Tillemont. *in memoriis ſex primorum ſæculorum tom.* 1. *pag.* 70. Natalis Alexander *in ſæculo primo hiſtor. Eccleſiaſt. cap.* 12. *num.* 16. *§. Dico primo*, Dupinus *in nova Bibliotheca Auctor. Eccleſiaſt. pag.* 6. Langlet *in methodo ſtudii hiſtoriarum cap.* 2. *§.* 3. *Venet. edit. A.* 1726. *pag.* 14. Addendum, quod, licet pro Epiſtolæ ſinceritate ſtrenue pugnaverit Pater Melchior Inchoffer e Societate Jeſu, & poſt eum Petrus Mennitus Abbas Generalis Ordinis S. Baſilii, notum eſt nihilominus, prædictum Patrem Melchiorem ſuum librum inſcripſiſſe, *Epiſtolæ Beatæ Mariæ ad Meſſanenſes veritas vindicata, ac plurimis graviſſimorum Auctorum teſtimoniis & rationibus illuſtrata*; tum Romam acceſſiſſe, nonnulla mutaſſe, titulumque libri ita refor-

reformaſſe: *De Epiſtola Beatæ Mariæ Virginis ad Meſſanenſes conjectatio plurimis rationibus & veriſimilitudinibus locuples.* Quare in indice librorum prohibitorum ſub Clemente XI. Romæ edito *A.* 1717. *pag.* 153. ita legitur: *Epiſtola B. Mariæ Virginis ad Meſſanenſes veritas vindicata. Permittitur vero: De Epiſtola B. Mariæ Virginis ad Meſſanenſes conjectatio plurimis rationibus &c. Auctore Patre Melchiore Inchoffer Auſtriaco e Societate Jeſu juxta impreſſionem Viterbii factam apud Ludovicum Grignanum anno* 1631. Hæc omnia nimirum mihi ſuadere viſa ſunt, quamcumque in re, de qua nunc agimus, petitionem periculis fore obnoxiam.

De novo quodam Roſario a ſacrorum rituum Congregatione prohibito.

27 Tempore pariter, quo fungebar munere Fidei Promotoris, actum fuit de quodam novo Roſario, quod in eccleſia Beatiſſimæ Virginis Patrum Ordinis SS. Trinitatis Redemptionis Captivorum Conventus Toloſani recitari cœptum fuerat in honorem SS. Trinitatis. Editus etiam fuerat libellus Gallico ſermone ſcriptus, in quo recitationis methodus tradebatur. Oratio ſcilicet Dominica in hoc Roſario non recitabitur, & in Oratione *Gloria Patri* verba addebantur: *Gloria Patri, & Filio, & Spiritui Sancto uni Deo infinite magno, ſicut erat in principio*; ut in libello *pag.* 3. & rurſus *pag.* 19. *Gloria Patri, & Filio, & Spiritui Sancto uni Deo infinite beato, ſicut erat in principio*; itemque *pag.* 24. *Gloria Patri, & Filio, & Spiritui Sancto uni Deo rerum omnium fini ſimpliciter ultimo.*

28 Delata nimirum hujus novi Roſarii, necnon libelli notitia ad Procuratorem Generalem Ordinis S. Dominici, ſupplicatum ab ipſo fuit Clementi XI. pro novi Roſarii & libelli prohibitione. Remiſſo autem examine inſtantiæ ad ſacrorum rituum Congregationem, mihi tunc Fidei Promotoris *Coadjutori* demandatum fuit, ut meam ſententiam ſcriptis exponerem.

29 Plura itaque in meis animadverſionibus adduxi, ſed ſignanter, novum aliud Roſarium in eadem civitate Toloſana inſtitutum ſub titulo *Seraphici* a Patribus Ordinis Minorum S. Franciſci de Obſervantia prohibitum fuiſſe anno 1664. ab ipſa ſacrorum rituum Congregatione, cujus Reſponſum fuit confirmatum a ſummo Pontifice Alexandro VII. in ſua *Conſtitutione* 149. *tom.6. Bullarii Romani*: novas preces non ita facile eſſe admittendas, & publica auctoritate recitandas: introductam jam eſſe, & a ſummis Pontificibus approbatam Roſarii Beatiſſimæ Virginis recitationem, in quo debita laus Sanctiſſimæ Trinitati tribuitur: denique non eſſe tolerandum, ut in precibus Eccleſiæ fiant ad libitum uniuſcujuſque additiones, cum in Salutatione Angelica fuerint quidem addita hæc verba, *nunc & in hora mortis noſtræ*; ſed acceſſerit approbatio S. Pontificis Pii V. item in Oratione *Salve Regina* fuerint addita illa verba, *O clemens, o pia, o dulcis Virgo Maria*; ſed compoſita a S. Bernardo; rurſus autem illa, *Dignare*

gnare me laudare te; ſed a S. Ephrem compoſita, t eſte Macro *in vocabulario Eccleſiaſtico verb. Salutatio Angelica*, & *verb. Salve Regina*. His enimvero, aliiſque rationibus permota ſacra Congregatio pr ohibendum cenſuit novum illud Roſarium, ejuſque Reſponſum confirmatum fuit in litteris Apoſtolicis Clementis XI. quæ hic apponuntur.

CLEMENS PAPA XI.

Ad futuram rei memoriam.

IN *ſupremo militantis Eccleſiæ ſolio, meritis licet imparibus, per ineffabilem Divinæ bonitatis abundantiam conſtituti, exortas inter Religioſos viros controverſias opportunis rationibus dirimere ſtudemus, ſicut in Domino conſpicimus ſalubriter expedire. Itaque dilectum Filium modernum Procuratorem Generalem Ordinis Prædicatorum ſpecialibus favoribus & gratiis proſequi volentes, & a quibuſvis excommunicationis, ſuſpenſionis, & interdicti, aliiſque Eccleſiaſticis ſententiis, cenſuris, & pœnis a jure vel ab homine quavis occaſione vel cauſa latis, ſi quibus quomodolibet innodatus exiſtit, ad effectum præſentium dumtaxat conſequen. harum ſerie abſolventes, & abſolutum fore cenſentes, ſupplicationibus ejus nomine Nobis ſuper hoc humiliter porrectis inclinati, de venerabilium Fratrum noſtrorum S. R. E. Cardinalium ſacris ritibus præpoſitorum, qui prius dilectum etiam Filium modernum Procuratorem Generalem Ordinis Sanctiſſimæ Trinitatis Redemptionis Captivorum, & ſucceſſive dilectum pariter Filium Proſperum Lambertinum Aulæ noſtræ Conſiſtorialis Advocatum, & venerabilis Fratris Proſperi Archiepiſcopi Myren. Promotoris Fidei Coadjutorem tam in ſcriptis quam in voce audierunt, conſilio, novum Roſarium, quod dilecti itidem Filii Fratres ſecundo dicti Ordinis in eorum eccleſia Beatæ Mariæ Virginis Conventus Toloſan. edito liberculo Gallico idiomate impreſſo, in quo methodus recitationis Roſarii hujuſmodi edocetur, in honorem ejuſdem Sanctiſſimæ Trinitatis recitare introduxerunt, auctoritate Apoſtolica tenore præſentium prohibemus; quo vero ad liberculum, ſicut præmittitur, impreſſum, inſtantiam primo dicti Procuratoris Generalis ad Congregationem venerabilium Fratrum noſtrorum ejuſdem S. R. E. Cardinalium Indici librorum prohibitorum & expurgandorum præpoſitam remittimus: Decernentes, eaſdem præſentes litteras ſemper firmas validas & efficaces exiſtere & fore, ſuoſque plenarios & integros effectus ſortiri & obtinere, ac ab illis, ad quos ſpectat & pro tempore ſpectabit, inviolabiliter obſervari, ſicque in præmiſſis per quoſcumque Judices ordinarios & delegatos, etiam cauſarum palatii Apoſtolici Auditores, judicari & definiri debere, ac irritum & inane, ſi ſecus ſuper his a quoquam quavis auctoritate ſcienter vel ignoranter contigerit attentari: Non obſtantibus Conſtitutionibus & ordinationibus Apoſtolicis, ceteriſque contrariis quibuſcumque. Volumus autem, ut earumdem præſentium litterarum tranſumptis ſeu exemplis, etiam impreſſis, manu alicujus Notarii publici ſubſcriptis, & ſigillo perſonæ in Eccleſiaſtica dignitate conſtitutæ munitis eadem prorſus*

fides adhibeatur, quæ adhiberetur ipſis præſentibus, ſi forent exhibitæ vel oſtenſæ. Datum Romæ apud Sanctum Petrum ſub annulo Piſcatoris die 8. *Martii* 1712. *Pontificatus noſtri anno duodecimo.*

De Officio in honorem Beatiſſimæ Virginis dictæ de Remedio.

30 Anno 1727. Patres Trinitarii Redemptionis Captivorum obtinuerunt a ſacra Congregatione facultatem recitandi Officium Beatiſſimæ Virginis dictæ *de Remedio* tamquam Patronæ minus principalis ſecunda Dominica Octobris, ſub obtentu, quod idem Officium ante reformationem Breviarii factam a S. Pio V. in ſua Religione recitaretur. Anno 1728. novas preces exhibuerunt pro conceſſione lectionum propriarum ſecundi Nocturni, in quibus binæ referebantur Apparitiones Beatiſſimæ Virginis S. Joanni de Matha, cui pecuniam ſubminiſtraſſe dicebatur pro redemptione Captivorum, juxta ea, quæ a nonnullis Scriptoribus narrata fuerant; opponentibus inter ceteros Patribus S. Mariæ de Mercede Redemptionis Captivorum, tum quod prædictæ narrationis originem deſumerent a Lubiano Zappata, de quo alibi actum eſt; tum quod titulus *de Remedio* nihil aliud eſſet, quam titulus *de Mercede*, juxta ea, quæ fuſe adducuntur a Bernardino Gomeſio Miedes Archidiacono Siguntino, poſtea Epiſcopo Albarracinenſi *in vita Jacobi I. Regis Aragoniæ lib.* 2. *pag.* 36. ubi de Religione Beatæ Mariæ de Mercede Redemptionis Captivorum hæc habet: *Mercedis vocata illa fuit, quæ vox Hiſpanis non præmium, non pretium, aut fructum laboris, ſed latine reddita idem, quod donum, ſive gratia, ſignificat; quoniam ut poſtremum malorum eſt ſervitus, maxime vero quæ in carcere, aut vinculis fertur, ita neque majus ſervo beneficium ſive donum impendi poſſe videatur, quam ipſum e vinculis exceptum a ſervitute in libertatem vindicare.* Itaque cultus ille Beatiſſimæ Virginis ſub titulo *de Remedio* ad ſpiritalem quamdam æmulationem referri poſſe videbatur. Sacra Congregatio gratiam conceſſam revocavit, ejuſque Reſponſum fuit a Clemente Papa XII. confirmatum per litteras Apoſtolicas in forma Brevis, ut ex Inſtrumento hic inſerto.

31 IN NOMINE DOMINI AMEN. *Cunctis ubique pateat & evidenter ſit notum, quod anno a Nativitate Domini noſtri Jeſu Chriſti milleſimo ſeptingenteſimo trigeſimo primo, indictione IX. die xi. Maji, Pontificatus autem Sanctiſſimi in Chriſto Patris & Domini noſtri D. Clementis PP. XII. anno ejus primo, Ego infraſcriptus Officialis deputatus vidi, legi, & diligenter inſpexi quaſdam litteras Apoſtolicas tenoris ſequentis, videlicet.*

CLEMENS PP. XII. Ad perpetuam rei memoriam. Alias Nos Decretum a Congregatione venerabilium Fratrum noſtrorum S. R. E. Cardinalium ſacris ritibus præpoſita, die xxi. Januarii MDCCXXX. favore Ordinis Fratrum Beatæ Mariæ de Mercede Redemptionis Captivorum editum, per quod revocabatur Indultum Fratribus Calceatis Ordinis Sanctiſſimæ Trinitatis Redemptionis

nis

Digitized by Google

nis etiam Captivorum ab eadem Congregatione Cardinalium antea conceſſum recitandi Officium Beatæ Mariæ Virginis ſub titulo de Remedio uti Patronæ minus principalis, cum ipſius Decreti approbatione, perpetuique ſilentii Fratribus dicti Ordinis Sanctiſſimæ Trinitatis quoad ejuſmodi Officium impoſitione per fel.record. Benedictum PP. XIII. Prædeceſſorem noſtrum ſubinde factis confirmavimus per noſtras in ſimili forma Brevis litteras tenoris, qui ſequitur, videlicet.

Clemens PP. XII. Ad futuram rei memoriam. Emanavit nuper a Congregatione venerabilium Fratrum noſtrorum S. R. E. Cardinalium ſacris ritibus præpoſitorum Decretum tenoris, qui ſequitur, videlicet:

Ordinis Beatæ Mariæ de Mercede Redemptionis Captivorum. Cum ſub die xii. Julii MDCCXXVII. ſacra rituum Congregatio ad inſtantiam Patrum Calceatorum Sanctiſſimæ Trinitatis Redemptionis Captivorum indulſerit, ut ab ipſis quotannis Dominica ſecunda Octobris recitari poſſit Officium Beatæ Mariæ Virginis ſub titulo de Remedio *cum antiphonis & lectionibus, ut in feſto Sanctæ Mariæ ad Nives, ſumptis ex Breviario Romano lectionibus ſecundi Nocturni; cumque tum ratione conceſſionis prædicti Officii, tum approbationis lectionum propriarum ſecundi Nocturni, quæ a Patribus Trinitariis prætendebatur, variæ contentiones & lites exortæ fuerint inter ipſos Trinitarios, & Patres Ordinis Beatæ Mariæ de Mercede Redemptionis Captivorum; habito per Patrem Magiſtrum Fratrem Alexandrum Illomei prædicti Ordinis de Mercede Procuratorem Generalem ad eamdem ſacrorum rituum Congregationem recurſu, accedentibus etiam particularibus inſtantiis Patris Procuratoris Generalis Ordinis Prædicatorum, necnon Patris Procuratoris Generalis Ordinis Carmelitarum, Eminentiſſimus & Reverendiſſimus Dominus Cardinalis Belluga in Ponentem ſeu Relatorem deputatus infraſcriptum Dubium inter Partes concordatum examinandum propoſuit, videlicet, An ſit revocandum Decretum die xii. Julii MDCCXXVII. concedens Patribus Sanctiſſimæ Trinitatis Redemptionis Captivorum Officium B. M. V. ſub titulo* de Remedio *uti Patronæ minus principalis in caſu &c. Et ſacra eadem Congregatio, utraque Parte tam in ſcriptis, quam in voce informante audita, diſcuſſiſque juribus hinc inde deductis, variiſque circumſtantiis conſideratis, reſcribendum cenſuit: Affirmative. Die xxi. Januarii MDCCXXX. Factaque de his per me Secretarium Sanctiſſimo Domino noſtro Benedicto XIII. relatione, Sanctitas Sua Decretum ſacræ Congregationis approbavit, necnon Patribus Trinitariis quoad prædictum Officium Beatæ Mariæ Virginis de Remedio perpetuum ſilentium impoſuit: Die xxiii. ejuſdem menſis & anni MDCCXXX. N. M. Tedeſchi Archiepiſcopus Apamenus Secretarius. Loco † Sigilli.*

Cum autem, ſicut pro parte dilecti Filii Joſephi Mezquia Procuratoris Generalis prædicti Ordinis Beatæ Mariæ de Mercede Redemptionis Captivorum Nobis ſubinde expoſitum fuit, ipſe Decretum hujuſmodi, quo firmius ſubſiſtat, Apoſtolicæ confirmationis prædictæ patrocinio communiri ſummopere deſideret; Nos ſpecialem ipſi Joſepho gratiam facere volentes, & a quibuſvis excommunicationis,

Digitized by Google

nis, ſuſpenſionis, & interdicti, aliiſque Eccleſiaſticis ſententiis, cenſuris, & pœnis a jure vel ab homine quavis occaſione vel cauſa latis, ſi quibus quomodolibet innodatus exiſtit, ad effectum præſentium duntaxat conſequen. harum ſerie abſolventes & abſolutum fore cenſentes, ſupplicationibus ejus nomine Nobis ſuper hoc humiliter porrectis inclinati, Decretum præinſertum auctoritate Apoſtolica tenore præſentium approbamus & confirmamus, illique inviolabilis Apoſtolicæ firmitatis robur adjicimus; ſalva tamen ſemper in præmiſſis auctoritate præfatæ Congregationis Cardinalium: Decernentes, eaſdem præſentes litteras firmas validas & efficaces exiſtere & fore, ſuoſque plenarios & integros effectus ſortiri & obtinere, ac illis, ad quos ſpectat & pro tempore ſpectabit, in omnibus & per omnia pleniſſime ſuffragari, & ab eis reſpective inviolabiliter obſervari; ſicque in præmiſſis per quoſcumque Judices ordinarios & delegatos, etiam cauſarum palatii Apoſtolici Auditores, judicari & definiri debere; ac irritum & inane, ſi ſecus ſuper his a quoquam quavis auctoritate ſcienter vel ignoranter contigerit attentari: Non obſtan. Conſtitutionibus & ordinationibus Apoſtolicis, ceteriſque contrariis quibuſcumque. Datum Romæ apud Sanctam Mariam Majorem ſub Anulo Piſcatoris die xxix. Julii MDCCXXX. Pontificatus noſtri anno primo. F. Cardinalis Oliverius. Loco † Anuli Piſcatoris.

Cum autem poſtmodum pro parte eorumdem Fratrum Ordinis Sanctiſſimæ Trinitatis iteratis vicibus coram Nobis inſtitutum fuerit, ut, non obſtante impoſitione ſilentii prædicti ipſam Congregationem Cardinalium denuo adeundi, cauſamque ibidem rurſus diſcutiendi & agitandi ſibi licentiam impertiremur; verum cum venerabilis Frater Marcellus Archiepiſcopus Nazianzenus Auditor noſter, cui eorum inſtantiam remiſeramus, illam, audita in contradictorio judicio utraque Parte, pluries rejecerit: hinc eſt, quod Nos firmiori præmiſſorum robori & efficaciæ conſulere, ulterioribuſque litibus & controverſiis inter utrumque Ordinem præfatum circa recitationem enarrati Officii aditum præcludere volentes, motu proprio ac ex certa ſcientia & matura deliberatione noſtris, deque Apoſtolicæ poteſtatis plenitudine Decretum dictæ Congregationis Cardinalium die xxi. Januarii MDCCXXX. emanatum cum illius approbatione ac impoſitione perpetui ſilentii a memorato Benedicto Prædeceſſore factis, ut præfertur, editaſque ſuper ejus confirmatione litteras noſtras præinſertas tenore præſentium denuo approbamus & confirmamus, ac inconcuſſe obſervari præcipimus & mandamus, perpetuumque deſuper eiſdem Fratribus Ordinis Sanctiſſimæ Trinitatis ſilentium iterato imponimus atque injungimus: Decernentes, ipſas præſentes litteras de ſubreptionis vel obreptionis aut nullitatis vitio, ſeu intentionis noſtræ, aut intereſſe habentium conſenſus, aliove quolibet, etiam quantumvis ſubſtantiali, defectu notari, impugnari, infringi, retractari, in controverſiam vocari, aut ad terminos juris reduci, ſeu adverſus illas quodcumque juris, facti, vel gratiæ remedium impetrari ſeu intentari nullo umquam poſſe, ſed eaſdem præſentes litteras ſemper firmas validas & efficaces exiſtere & fore, ſuoſque plenarios & integros effectus ſortiri & obtinere; ſicque in præmiſſis per quoſcumque Judices ordinarios & delegatos, etiam cauſarum palatii Apoſtolici Auditores, ac dictæ

S. R. E.

S. R. E. Cardinales, etiam de latere Legatos, & Sedis Apoſtolicæ Nuntios, aliosque quacumque præeminentia & poteſtate fungentes & functuros, ſublata eis & eorum cuilibet quavis aliter judicandi & interpretandi facultate & authoritate, judicari & definiri debere; ac irritum & inane, ſi ſecus ſuper his a quoquam quavis authoritate ſcienter vel ignoranter contigerit attentari: Non obſtan. quatenus opus ſit, noſtra, & Cancellariæ Apoſtolicæ regula de jure quæſito non tollendo, aliiſque Conſtitutionibus & ordinationibus Apoſtolicis, necnon præfati Ordinis Sanctiſſimæ Trinitatis, aliiſve quibuſvis, etiam juramento, confirmatione Apoſtolica, vel quavis firmitate alia roboratis, Statutis & conſuetudinibus, privilegiis quoque, Indultis, & litteris Apoſtolicis, Superioribus & perſonis ſub quibuſcumque verborum tenoribus & formis, ac cum quibuſvis, etiam derogatoriarum derogatoriis, aliiſque efficacioribus, efficaciſſimis, ac inſolitis, clauſulis, irritantibuſque, & aliis Decretis in genere vel in ſpecie, etiam motu, ſcientia, & poteſtatis plenitudine paribus, ſeu alias quomodolibet in contrarium præmiſſorum quomodolibet conceſſis, approbatis, & innovatis; quibus omnibus & ſingulis, etiamſi pro illorum ſufficienti derogatione de illis, eorumque totis tenoribus ſpecialis, ſpecifica, expreſſa & individua, ac de verbo ad verbum, non autem per clauſulas generales idem importantes, mentio, ſeu quævis alia expreſſio habenda, aut aliqua alia exquiſita forma ad hoc ſervanda foret, tenores hujuſmodi, ac ſi de verbo ad verbum, nihil penitus omiſſo, & forma in illis tradita obſervata, exprimerentur & inſererentur, præſentibus pro plene & ſufficienter expreſſis & inſertis habentes, illis alias in ſuo robore permanſuris, ad præmiſſorum effectum hac vice dumtaxat ſpecialiter & expreſſe derogamus, ceteriſque contrariis quibuſcumque. Datum Romæ apud Sanctam Mariam Majorem ſub Anulo Piſcatoris die xi. Maji MDCCXXXI. Pontificatus noſtri anno primo. F. Cardinalis Oliverius. Loco † Anuli Piſcatoris.

Quas quidem litteras Apoſtolicas, quia ſic ſanas inveni, ideo præſens earumdem Tranſumpti inſtrumentum exinde confeci, ut eiſdem litteris ſtetur, & plenaria fides adhibeatur. Actum, ut ſupra, præſentibus ibidem DD. Hieronymo, & Franciſco Mangini teſtibus ad præmiſſa omnia habitis atque rogatis. Præinſertæ litteræ Apoſtolicæ cum Originali reviſæ concordant. J. B. Riganti Officialis Deputatus. A. F. Datarius. Loco † Sigilli. Ita eſt, Joannes Baptiſta Monlleo Notarius Apoſtolicus. Loco † Signi

De Cultu erga Deiparam in Sacramento Altaris.

32 Non multis abhinc annis prodiit *Liber de cultu erga Deiparam in Sacramento altaris* auctore Patre Zephyrino de Someire Recollecto Sancti Franciſci, in quo aſſerebatur, in Sacramento altaris aliquam illius partem adeſſe, eamdem videlicet carnem, quam olim ejus ſanctiſſima anima vivificavit, eumdemque illum ſanguinem, qui in ejus venis continebatur, & ipſum lac, quo ejus ubera plena erant. Addebatur, nos habere in Sacramento non tantum ſanguinem Deiparæ, quatenus in carnem

nem & oſſa Chriſti mutatus eſt, ſed etiam partem ſanguinis in propria ſpecie; neque ſolum veram carnem ipſius, ſed etiam aliquid ſingulorum membrorum, quia ſanguis & lac, ex quibus formatum & nutritum fuit corpus Chriſti, miſſa fuerunt ab omnibus & ſingulis membris Beatiſſimæ Virginis. Etiam Chriſtophorus de Vega in volumine ſatis amplo, quod inſcribitur, *THEOLOGIA MARIANA. Lugduni edito A. 1653.* fuſius ea omnia proſecutus eſt: ſed Theophilus Raynaudus in ſuis *Diptychis Marianis tom. 7. pag. 65.* ea reprobat, aſſeritque, hæreſim ſapere juxta Guidonem Carmelitam *in Summa de hæreſibus tract. de hæreſi Græcorum cap. 13.* cujus verba ſunt hæc: *Tertius decimus error Græcorum eſt. Dicunt enim, quod reliquiæ Panis conſecrati ſunt reliquiæ corporis Beatæ Virginis. Hic error ſtultitiæ & amentiæ plenus eſt. Nam corpus Chriſti ſub qualibet parte hoſtiæ conſecratæ integrum manet. Itaque qualibet pars, a tota conſecrata hoſtia diviſa & ſeparata, eſt verum corpus Chriſti. Hæreticum autem eſt & fatuum dicere, quod corpus Chriſti ſit corpus Virginis matris ſuæ, ſicut hæreticum eſſet dicere, quod Chriſtus eſſet Beata Virgo; quia diſtinctorum hominum diſtincta ſunt corpora, nec tantus honor debetur corpori Virginis, quantus debetur corpori Chriſti, cui ratione Divini Suppoſiti debetur honor latriæ, non corpori Virginis. Igitur dicere, reliquias hoſtiæ conſecratæ eſſe reliquias corporis Beatæ Virginis, eſt hæreticum manifeſte.* Porro Theologorum Princeps D. Thomas *3. part. quæſt. 31. art. 5.* docet primo, Chriſti corpus conceptum fuiſſe ex Beatæ Virginis caſtiſſimis & puriſſimis ſanguinibus non quibuſcumque, ſed *perductis ad quamdam ampliorem digeſtionem per virtutem generativam ipſius, ut eſſent materia apta ad conceptum*, cum Chriſti conceptio fuerit ſecundum conditionem naturæ; materiamque aptam, ſive puriſſimum ſanguinem in conceptione Chriſti ſola Spiritus Sancti operatione in utero Virginis adunatum,& in prolem formatum fuiſſe; ita ut vere dicatur corpus Chriſti ex puriſſimis & caſtiſſimis ſanguinibus Beatæ Virginis fuiſſe formatum. Docet ſecundo, non potuiſſe corpus Chriſti formari de aliqua ſubſtantia, videlicet de carne & oſſibus Beatiſſimæ Virginis, cum ſint partes integrantes corpus ipſius; ideoque ſubtrahi non potuiſſent ſine corruptione, & ejus diminutione: illud vero, quod aliquando dicitur, Chriſtum de Beata Virgine carnem ſumpſiſſe, intelligendum eſſe & explicandum, non quod materia corporis ejus fuerit actu caro, ſed ſanguis, qui eſt potentia caro. Docet demum tertio, quomodo ſubtrahi potuerit ex corpore Adam aliqua ejus pars abſque ipſius diminutione, cum Adam inſtitutus ut principium quoddam humanæ naturæ, aliquid habuerit ultra partes ſui corporis perſonales, quod ab eo ſubtractum eſt pro formanda Heva, ſalva ipſius integritate in ratione perfecti corporis humani: quæ locum habere non potuerunt in Beatiſſima Virgine, quæ uti ſingulare individuum habuit perfectiſsimum corpus humanum, & aptiſsimam materiam ad Chriſti corpus formandum, quantum eſt ex parte feminæ, & ad ejus naturalem generationem. Ex quo fit, ut non potuerit,

rit, ſalva integritate Beatæ Virginis, aliquid ſubtrahi, quod dici poſſet de ſubſtantia corporis ipſius. Itaque, cum per hanc doctrinam, Fidei principiis conjunctiſsimam, directe & expreſsis verbis improbata remanſerint aſſerta in citato libro Patris Zephyrini, ejus doctrina habita eſt tamquam *erronea*, *perículoſa*, & *ſcandaloſa*, reprobatuſque fuit cultus, quem ex ea præſtandum Beatiſsimæ Virgini in Sacramento altaris aſſerebat. Loquendi autem formulæ a nonnullis Patribus adhibitæ, *Caro Mariæ eſt caro Chriſti &c. Nobis carnem Mariæ manducandam ad ſalutem dedit*, ita explicandæ ſunt, non ut dicamus, in Chriſto aliquid eſſe, quod ſit Mariæ; ſed Chriſtum conceptum eſſe ex Maria Virgine, materiam ipſa miniſtrante in ſimilitudinem naturæ & ſpeciei, & ideo filium ejus eſſe. Sic, quia caro Chriſti fuit ſumpta de David, ut expreſſe dicitur *ad Romanos* 1. *Qui factus eſt ex ſemine David ſecundum carnem*, David dicitur Chriſtus, ut notat S. Auguſtinus *enarrat. in Pſalm.* 144. *num.* 2. *Intelligitur laus ipſi David, laus ipſi Chriſto. Chriſtus autem ſecundum carnem David, quia Filius David*. Et infra: *Quia itaque ex ipſo Chriſtus ſecundum carnem, ideo David*. Eſt item ſolemnis Scripturæ uſus, loquendo de parentibus, ut caro unius vocitetur caro alterius. Sic Laban *Geneſ.* 29. dixit Jacob: *Os meum es, & caro mea*; & Judas, loquendo de fratre ſuo Joſeph, *Geneſ.* 27. ait: *Frater enim, & caro noſtra eſt*: & *Levit.* 18. legitur: *Soror patris tui caro eſt patris tui, & ſoror matris tuæ caro eſt matris tuæ*; abſque eo quod hinc inferri poſsit, ut in Jacob fuerit aliqua actualis pars corporis Laban, aut in Joſeph pars Judæ, aut in filio pars aliqua patris. Igitur id ſolum affirmare licet, in Sacramento eſſe carnem Chriſti aſſumptam ex Maria, ut ait Sanctus Ambroſius relatus in canone *Omnia*, *de Conſecrat. diſtinct.* 2. his verbis: *Hæc caro mea eſt pro mundi vita, &, ut mirabilius loquar, non alia plane, quam quæ nata eſt de Maria, & paſſa in cruce, & reſurrexit de ſepulcro; hæc, inquam, ipſa eſt*. Et infra loquens de corpore Chriſti: *Illud vere, illud ſane, quod ſumptum eſt de Virgine, quod paſſum eſt, & ſepultum*.

De cultu Beatiſſimæ Virginis ſub vulgari titulo Del Lume.

33 Univerſa facti ſeries ex hoc, quod damus, decreto deſumitur; cui tantum addi debet, libros, quorum recognitio a ſacrorum rituum Congregatione remiſſa fuit ad ſacram Congregationem Indicis, ab ea fuiſſe prohibitos.

SIRACUSANA.

NOnnulli *Religioſi viri pro zelo puritatis Fidei & Eccleſiaſticæ diſciplinæ recurſum habuerunt ad hanc ſacram Congregationem, referentes in Sicilia, & præcipue in ditione Siracuſana, evulgata fuiſſe tria opuſcula typis man-*

data ſub annis 1733. 1738. *&* 1739. *ſub titulo*, La divozione della Madre Santiſſima del Lume; *cujus cultum quidam Novator colore aſſertarum mulieris revelationum promovens, excitat populos ad celebrandum feſtum Sanctiſſimæ Virginis ſub peculiari titulo* Del Lume, *præfixo die Mercurii infra Octavam Aſcenſionis, addendo in litaniis novam hujuſmodi invocationem, diſtributis Imaginibus tum papyro, tum metallo æneo impreſſis, cum mixtura Infernalis hoſtis, illaſque exponendo publicæ venerationi, aliaque id generis in populum diſſeminando. Placuit EE. VV. mihi remittere hujuſmodi recurſum, quem cum propoſuerim examinandum ſub die 27. Januarii 1742. ſacra Congregatio reſcripſit per hæc verba: Ad Eminentiſſimum Ponentem, audito R. P. D. Promotore Fidei, juxta mentem. Mens autem fuit, ut ſcribatur Epiſcopo Siracuſæ, qui propoſitas celebritates circa cultum Sanctiſſimæ Virginis noviter introductum ſub peculiari titulo* Del Lume, *aliaque omnia contenta in præmiſſis relationibus auctoritate quoque ſacræ Congregationis, ac etiam quoad omnes exemptos, omnino proſcribat, & inſuper invigilet curetque, ne in poſterum aliquid ad verſus diſpoſitionem hanc qui quo modo attentari atque innovari contingat. Quo vero ad libros in plurima volumina diſtributos ſub titulo*, La divozione della Madre Santiſſima del Lume, *anonymo Authore typis datos, illos ſuſpendat, donec & quouſque a ſacra Congregatione Indicis fuerint recogniti & examinati, ac deſuper definitio prodierit: Die 27. Januarii 1742.*

34 Si ad remotiora etiam Eccleſiæ monumenta manum admoveamus, exempla profecto non deficient prohibitionis nonnullarum rerum, quæ, utcunque a pietate originem habuerint, ſcandalum nihilominus tractu temporis induxerant. *In can.79.* Concilii Trullani prohibetur feſtum, quod fiebat poſt feſtum Nativitatis Chriſti Domini, feſtum, inquam, *Secundinarum* impollutæ Virginis Mariæ. Canon hic innititur opinioni, quæ puerum Jeſum negat externis illis naturæ contumeliis & ſordibus inſperſum ex materno utero prodiiſſe. Sed, cum Patres, celebrioreſque Theologi rectius putent, puerum Jeſum naturalem naſcentis hominis conditionem fuiſſe ſecutum, ſordibuſque illis naturalibus fuiſſe obnoxium, quæ illibatam Matris virginitatem, & nati Filii ſanctitatem minime lædebant, idcirco Chriſtianus Lupus *in notis ad citatum canonem tom. 3. pag. 144. nov. edit.* recte monet: *Præſens Canon Secundinarum feſtivitatem, ac nugas in ipſa fieri conſuetas rectiſſime proſcribit, at illas Domino denegans ab antiquo Eccleſiæ dogmate recedit. Errat, virginalem Partum communibus naturæ regulis non fuiſſe directum.* Quamquam ſine ullo ſanctiſſimæ Matris dolore Partum ipſum fuiſſe, tenendum eſt; juxta dictum S. Bernardi *oper. tom. 2. n. 9. & ſeq.* in illud Apocalypſis *Signum magnum apparuit in cælo: Nova exultatione novam edidit Prolem, ſola inter mulieres a communi maledicto & dolore parturientium aliena.* Et paulo poſt: *Sola ſine corruptione concepit, ſine gravamine tulit, ſine dolore Filium parturivit.* Illud enim Geneſis *cap. 3. In dolore paries filios*, ad partum reſpicit mulieris ex commixtione viri, uti ſcite explicat D. Thomas *3. part. queſt. 35. art. 6.* In quibuſdam Gallicanis eccleſiis

cleſiis inſolitus quidam ritus frequentabatur, quo certis anni celebritatibus nonnulli cum Mitra, Baculo, ac veſtibus Pontificalibus more Epiſcoporum benedicebant, alii autem ut Reges & Duces induti procedebant. *Feſtum* hoc *fatuorum* vel *innocentium*, ſeu *puerorum* in quibuſdam regionibus nuncupabatur: prohibitum vero fuit ab Odone de Soliaco Epiſcopo Pariſienſi auctoritate Petri S. R. E. Diaconi S. Mariæ in Via Lata Cardinalis in partibus Gallicanis a latere Legati, quæ poſtea prohibitio innovata fuit a Synodo Baſileenſi, ut pluribus proſequuntur *M*artene *de antiq. Eccleſ. diſcipl. in Divin. celebr. Offic. cap.*13. *ſub num.*1. & Pagi *in breviar. Rom. Pontif. in vita Eugenii IV. num.*89. *&* 90. In Rituali Rothomagenſi manuſcripto, & relato a Patre Honorato de S. Maria *in animadverſ. ad regul. & uſ. Criticæ tom.*2. *lib.*3. *diſſert.*2. habetur, die Nativitatis Domini, cantata *Tertia*, Proceſſionem incepiſſe, quæ poſtea ſtabat in medio eccleſiæ, ubi eam ſex Judæi veſtibus idoneis ad hanc ſpeciem induti, & ex altera parte Gentiles exſpectabant. Ibi a Cantoribus Prophetæ unus poſt alium appellabantur, qui ſacræ Scripturæ auctoritatem de adventu Meſſiæ pronuntiabant. Appellabatur etiam Virgilius, quem Cantores ſic interrogabant: *Maro, Maro, Vates Gentilium de Chriſto*: Poeta autem reſpondebat: *Ecce polo dimiſſa &c.* Ultimo loco Sibylla appellabatur, quæ his verbis interrogata, *Tu Sibylla vates illa*, veſte feminea induta, & capite corona circumdato reſpondebat; *Judicii ſignum tellus ſudore &c.* Quibus completis, initium Miſſæ ſolemni dabatur. Hodie vero hæc amplius in uſu non ſunt. Sed ut exteris noſtra inſeramus, in civitate Alatrinate feſtum S. Sixti Papæ I. celebrabatur. Feria quarta intra Octavam Paſchæ, & quidem ante fores eccleſiæ Cathedralis, viri cum feminis choreas ducebant, atque adeo profana quamplurima ſacræ ſolemnitati admiſcebantur. Ad coercenda hujuſmodi tripudia, quæ Bacchi potius orgiis, quam Martyris feſto conveniebant, Epiſcopus edicto prohibuit, ne ante fores eccleſiæ prædictæ ducerentur choreæ. At adverſus hoc ſalutare Epiſcopi Decretum ſupplicatum eſt ſacræ Congregationi Epiſcoporum ac Regularium, Marcellus autem Severolus ſacræ Conſiſtorialis aulæ Advocatus, & *Votans* Signaturæ Juſtitiæ & Gratiæ diſſertationem omnigena eruditione, qua pollebat, refertam pro defenſione chorearum exaravit, quæ edita eſt in Opere Anſelmi Dandini *de ſuſpectis de hæreſi cap.* 2. *ſect.* 7. *ſectione unica*. Diſſertatio tamen ipſa ſolidiſſimo Reſponſo confutata fuit a Fatinello de Fatinellis celebri in Urbe Advocato, deinde Clerico Cameræ, & *Votante* Signaturæ Gratiæ, uti videri poteſt in ejus Reſponſo 97. *poſt tractatum de translatione Penſionum*, & ſacra Epiſcoporum ac Regularium Congregatio die 2. Aprilis 1694. edictum Epiſcopi Alatrinatis approbavit, laudavit, & ſervari mandavit.

35 Et cohærenter ad hæc, cum poſt noſtram ad ſummum Pontificatum aſſumptionem ad aures noſtras delatum ſit, in nonnullis diœceſibus adhuc ſupereſſe quoſdam profanos ludos & inverecundos, qui per dies feſtos

ſtos paſſim fiant, encyclicas litteras dedimus ad Epiſcopos earum diœceſum, ipſos excitantes ad avertendum impurum & profanum ritum, inducendamque idoneam rationem dies feſtos in honorem Sanctorum celebrandi, quas encyclicas litteras damus in Appendicibus *Tom. VII.*

36 Demum cum petitum fuiſſet, ut per totum Regnum Neapolitanum in Miſſæ & Officii Orationibus, cum S. Januarius nominatur, ad ipſum titulus *Patris noſtri* adjungeretur, hoc ſuper hac petitione judicium prolatum eſt a memorato Cardinali Thomaſio, ut ex ejus ſuffragio colligitur, quod eſt in codice ſupra allato bibliothecæ Cardinalis Paſſionei: *Hoc petitum omnino rejiciendum videtur, non ſolum quia Sanctus Januarius non fuit fundator Eccleſiarum illius Regni, vel ſaltem earumdem Paſtor, cum Beneventanam tantummodo rexerit Eccleſiam; ſed potiſſimum quia ex antiquo probatoque more ac ritu Eccleſiæ Romanæ in omnibus Sacramentariis & Miſſalibus nunquam titulus Patris noſtri ad nomen Sancti alicujus in Orationibus adjungitur, ne Apoſtolorum quidem, vel Principis Apoſtolorum, qui in toto orbe fundaverunt Eccleſiam ſanguine ſuo. Et merito ſane Eccleſia eo ſe titulo ſemper abſtinuit in Orationibus, cum uno in loco Chriſtus dixerit Matth.* 23. 9. Patrem nolite vocare vobis ſuper terram; unus eſt enim Pater veſter, qui in cælis eſt: *& in alio Luc.* 11. 2. Cum oratis, dicite: Pater, ſanctificetur nomen tuum. *Unde valde immemores ſimus oportet, ſi eo ipſo tempore, quo cum Deo Patre noſtro, qui in cælis eſt, loquimur, alium nobis tunc vocemus Patrem ſuper terram, præter Domini juſſum. Sicut enim (ut recte monuit Sanctus Auguſtinus ſerm.*219. *nov. edit.) in lectionibus ſuis ſacræ Scripturæ Deus nobis loquitur, ſic nos Deo loquimur in precibus noſtris. Ceterum in Breviario monaſtico Sancti Benedicti juſſu Pauli V. edito, in Breviario Præmonſtratenſi, & in Officiis Minorum Sancti Franciſci, quæ hic habeo, nomina Sanctorum Fundatorum Benedicti, Norberti, & Franciſci titulum Patris noſtri in Orationibus non habent. Si quæ vero Religio illum in eis haberet, delendum cenſerem auctoritate Sanctiſſimi Domini noſtri, ne meliore loco eſſe videantur Religionum Fundatores, quam Apoſtoli, & Sanctus ipſe Petrus, Fundatores Eccleſiæ per totum terrarum orbem conſtructæ.*

CAPUT ULTIMUM.

De examine nonnullorum miraculorum, quod aliquando fit in ſacrorum rituum Congregatione ordinaria.

1 Licet examen miraculorum, nedum quod attinet ad Beatificationem, ſed etiam ad Canonizationem, expleatur in Congregationibus ſacrorum rituum, quæ dicuntur *Antepræparatoriæ*, *Præparatoriæ*, & *Generales* coram ſummo Pontifice, de quibus alibi actum eſt; aliquando tamen contingit, ut nonnullorum miraculorum examen fiat in ſacrorum rituum Congregatione ordinaria.

2 Id

2 Id vero ut plene percipiatur, operæ pretium eſt in memoriam revocare, ad præſcripta Concilii Tridentini poſſe Ordinarios locorum conſtruere proceſſus, & pronuntiare ſuper miraculis, adhibitis in conſilium Theologis aliiſque piis & doctis viris, dummodo agatur de miraculis a Deo patratis interceſſione eorum, qui jam in album Sanctorum relati ſunt, juxta ea, quæ in ſecundo libro late adducta fuerunt. In quorum comprobationem addi poteſt, quod Joſeph Archiepiſcopus Meſſanenſis die 11. Novembris 1712. auditis Theologis, & præmiſſis præmittendis, per ſententiam declaravit conſtare de miraculo nonnullarum lacrymarum, quæ a quadam Imagine Beatiſſimæ Virginis, & Domini noſtri Jeſu Chriſti in civitate Meſſanenſi fluxiſſe dicebantur; item, quod Stephanus Abbas Chriſtiani olim Vicarius Generalis Metropolitanæ Eccleſiæ Bononienſis die 8. Auguſti 1718. per ſententiam pariter pronuntiavit, confecto proceſſu, adhibitiſque in conſilium viris doctis, & in Acta relata atteſtatione juramento confirmata Franciſci Simonis Doctoris, Phyſici magni nominis, & inſignis Profeſſoris publici in patrio Bononiæ Archigymnaſio, conſtare de prodigioſa ſanatione, tamquam de miraculo tertii generis, de prodigioſa, inquam, ſanatione nobilis puellæ Dianiræ filiæ Senatoris Hieronymi de Guaſtavillanis interceſſione Beatæ Mariæ Virginis Septem Dolorum.

3 Si itaque Ordinarii poſt conſtructum ſua auctoritate proceſſum abſtineant a pronuntiando; proceſſu autem ad ſacrorum rituum Congregationem miſſo, aut ipſi aut alii inſtent pro miraculi approbatione, tunc miraculi examen aſſumitur a ſacrorum rituum Congregatione ordinaria, & audito tum ſcriptis tum voce Fidei Promotore, profertur declaratio de approbatione aut reprobatione miraculi.

4 Deſumitur id ex pluribus ejuſdem ſacræ Congregationis decretis: & primo quidem ex decreto edito in cauſa Atrebaten. 4. Aprilis 1626. cum, evulgato rumore, quod Imago quædam Beatiſſimæ Virginis depicta in pariete viridarii nonnullarum Monialium diœceſis Atrebaten. ſudorem emiſiſſet, inſtante Archiepiſcopo, ſacrorum rituum Congregatio ordinaria examen aſſerti miraculi inſtituit, idque minime approbavit. Secundo, ex decreto in quadam cauſa Piſtorien. 26 Februarii 1628. in quo ſacra Congregatio demandavit Epiſcopo, ut reponi curaret quamdam Imaginem Domini noſtri Jeſu Chriſti crucifixi, ex qua quidam teſtes in proceſſu examinati nonnullas lacrymas fluxiſſe dixerant, poſtea ſtatim evanuiſſe. Tertio, ex alio decreto in quadam cauſa Spoletina die 10. Septembris 1630. in quo ſimiliter non fuit approbatum aſſertum miraculum guttarum, quæ dicebantur inventæ in Imagine Salvatoris noſtri corona ſpinea redimiti, ſuper quo eventu conſtructus fuerat proceſſus, & ad ſacram Congregationem miſſus. Quarto, ex alio decreto in cauſa Licien. 9. Julii 1633. in quo fuit demandatum, ut cooperiretur quædam Imago Beatiſſimæ Virginis, ex qua oleum dicebatur manaſſe. Quinto, ex decre-

to in cauſa Adiaren. 22. Novembris 1687. in quo pronuntiatum fuit, non conſtare de miraculo ſanguinis erumpentis ex ſtatua S. Franciſci. Sexto denique, ex his, quæ contigerunt in cauſa Urbevetana Apparitionum 15. Maji 1694. Scilicet miraculum ſupra recenſitum, quod Deus operari dignatus eſt in oppido Vulſinii diœceſis Urbevetanæ, incredulo Sacerdote Miſſam celebrante, contigit in eccleſia dicata Sanctæ Chriſtinæ. Prope autem hanc ædem extat parva crypta, in qua nonnulla ſunt ſaxa. ſuper quibus ceciderunt aliquæ Sanguinis guttæ. Cumque anno 1693. fama increbuiſſet, in his Sanguinis guttis imagines viſas eſse Jeſu Chriſti primum forma pueri, deinde ſub ſpecie hominis flagellati, ſpineaque corona redimiti, itemque a Cardinali Millino Epiſcopo Urbevetano conſtructus fuiſſet proceſſus, & ad ſacrorum rituum Congregationem miſſus, de prodigioſis iſtis Apparitionibus actum eſt, referente Clemente XI. tunc Cardinali, & ſcribente Proſpero Bottinio Archiepiſcopo Myrenſi tunc Fidei Promotore, nihilque decretum fuit.

5 Probant enimvero exempla hucuſque relata, ſi res ſit de miraculis a Deo patratis interceſſione non Beatorum, nec Beatificandorum, ſed Sanctorum; & præterea, ſi Ordinarii, conſtructo proceſſu, abſtineant a pronuntiatione, poſſe ſacrorum rituum Congregationem ordinariam dictorum miraculorum examen aſſumere. At ea tamen ita explicanda ſunt, ut nulla fraudis, nulla illiciti lucri, nulla affectatæ ſanctitatis in his, qui de miraculo teſtantur, adſit ſuſpicio: tunc enim aſſerti miraculi cognitio ad effectum punitionis pertineret ad Tribunal ſanctiſſimæ Inquiſitionis, juxta plene firmata per Cardinalem Albitium *de inconſtantia in Fide cap.* 40. *num.* 195. *& ſeqq.* Ideoque in re, de qua nunc agimus, pertinet tantummodo ad ſacrorum rituum Congregationem examen eorum miraculorum, in quibus nulla occurrit prædictarum rerum ſuſpicio, & in quibus unice indago limitatur ad probationem, & ad *relevantiam*, ut loquuntur, quarum defectus bene ſtare poteſt cum defectu fraudis & ſuſpicionis, uti conſideranti patebit, & uti probe colligi poteſt ab exemplis ipſis ſupra relatis; in quibus, licet ſacrorum rituum Congregatio Ordinaria miracula propoſita approbare noluerit, Tribunal nihilominus ſanctiſſimæ Inquiſitionis nihil egit contra teſtes aſserta miracula confirmantes, non niſi quia nihil fraudis, nihil ſimulationis, nihil affectatæ ſanctitatis in eis deprehenſum eſt. Nimirum idcirco ſacrorum rituum Congregatio ab approbatione miraculorum abſtinuit, quia aut teſtium dicta non cohærebant inter ſe; aut minus apta habita ſunt ad concludendum id quod probari contendebatur; aut tandem quia, etiam admiſſis teſtium dictis, res ipſa non eſt viſa talis roboris & momenti, ut naturæ vires excederet.

6 Antequam a ſummo Pontifice Sixto V. inſtituta fuiſſet ſacrorum rituum Congregatio, cum in Galliis quoddam miraculum contigiſſet in Hoſtia conſecrata, Acta autem miraculi fuiſsent ad ſummum Pontificem Pium V. delata a quodam Sacerdote, coacta eſt a ſancto Pontifice virorum docto-

doctorum Congregatio, qui totam rem perpenderent; tum, eorum habita relatione, Pontifex juſſit, Sacerdotem in Gallias redire, & ſecum ferre litteras Apoſtolicas ſub forma Brevis Nuntio Apoſtolico inſcriptas, in quibus ipſi mandabatur, ut, negotio communicato cum Epiſcopo Laudunenſi, & Nicolao Eſpineo Canonico, qui rei geſtæ interfuiſſe dicebantur, ageret cum Rege Chriſtianiſſimo, ut miraculum typis imprimeretur, & ad Dei laudem in lucem omnium prodiret; ut apparet ex ejuſdem Pontificis litteris Apoſtolicis, quas damus.

Venerabili Fratri Fabio Epiſcopo Cajacen. apud cariſſimum in Chriſto Filium noſtrum Carolum Francorum Regem Chriſtianiſſimum noſtro & Apoſtolicæ Sedis Nuntio.

P I U S P P. V.

Venerabilis Frater, ſalutem &c. Dilectus Filius Joannes Bolæſius Presbyter, qui has noſtras tibi reddet litteras, flagrans ſtudio Divini honoris amplificandi, ac etiam devotione erga Nos & ſanctam Romanam Eccleſiam, ſuperioribus menſibus ad Nos venit, Actaque quodam ingenti volumine comprehenſa inſignis miraculi in civitate & diœceſi Laudunenſi, Epiſcopo ipſo eximia pietate adminiſtrante, in perſona cujuſdam mulieris oppidi Urtuini ad Hæreticorum pravitatem confundendam, & cæcorum corda illuminanda nuper facti attulit. Quæ quidem nonnullis viris integritate, religione, experientia, & doctrina præditis, & Nobis probatis diligenter videnda ac mature examinanda dedimus. Quorum relatione Nobis facta, Deo omnipotenti gratias egimus, qui calamitoſo hoc noſtro ſæculo ad Divinæ ſuæ majeſtatis gloriam, piorum ædificationem, & errantium reverſionem pro ſua ineffabili miſericordia in iſta provincia tantis hæreſibus exagitata mirabilium ſacrorum ſigna operari dignatus eſt. Quare, cum admirandum hoc, & numquam ſatis celebratum ſacroſanctæ Euchariſtiæ miraculum coram innumerabili hominum multitudine factum fuiſſe referatur, ita, id ad omnium populorum cognitionem ut perducatur, magnopere ſtudendum eſt. Ideoque extracta rerum omnium præcipuarum & inſigniorum, quæ ad illius manifeſtationem pertinere videntur, ad te per eumdem Joannem mittimus, volumuſque, ut, iis cum Epiſcopo Laudunenſi & Nicolao Eſpineo Canonico, qui rei geſtæ interfuiſſe dicuntur, accurate communicatis, ſi ipſi, ea ita, ut narrantur, acta eſſe confirmaverint, mox cum Chriſtianiſſimo Rege nomine noſtro agas atque efficias, ut in ejus Regno miraculum ipſum ad Dei laudem Majeſtatis ſuæ Chriſtianiſſimæ favore imprimi, & in lucem omnium prodire poſſit. Quod ut fidelius & exactius fiat, eumdem Joannem imprimendi curam habere, operæ pretium fore exiſtimamus. Datum apud Sanctum Petrum &c. die 8. Octobris 1571. Pontificatus noſtri anno ſexto.

7 In eccleſia Domus ſanctæ Crucis Ordinis Fratrum Prædicatorum de Obſervantia nuncupat. Jaurien. diœceſis in Regno Hungariæ conſervabatur

batur Hoſtia ſanguine prodigioſe aſperſa; atque in dies evidentiſſima miracula fiebant, propter quæ populi multitudo eo confluebat. Itaque ſummus Pontifex Alexander VI. in Conſtitutione 97. *in Bullario Fratrum Dominicanorum tom.* 4. Indulgentiam elargitus eſt Chriſtifidelibus vere pœnitentibus & peccata confeſſis, qui eccleſiam prædictam viſitaſſent in feſtis Corporis Chriſti, S. Dominici, Exaltationis S. Crucis, & celebritatis Omnium Sanctorum. In eccleſia S. Mariæ a Vado Ferrariæ monaſterii Canonicorum Congregationis Rhenanæ S. Salvatoris anno 1171. contigiſſe dicitur, ut Parocho Miſſam celebrante, ſubitaque tentatione perturbato atque hæſitante, quonam pacto panis fieri poſſet vera Chriſti caro, dum juxta ritum Hoſtia elevaretur, quotquot aderant, qui multi ſane erant, Infantulum aſpexerint, atque etiam in Miſſæ progreſſu fracta Hoſtia, tantus ſanguis emanarit, ut Capellæ cælum totum ſanguineis ſtellis fuerit conſperſum. Hujus autem prodigii gratia eccleſia fuit bonis temporalibus & ſpiritualibus Indulgentiis locupletata tum a Gerardo, & Joanne Archiepiſcopis Ravennæ, tum a ſummis Pontificibus Eugenio III. Eugenio IV. Paulo III. Paulo IV. Pio V. Gregorio XIII. Clemens autem Papa VIII. Ferraria in ſuam ditionem vindicata, ſacratiſſimum Sanguinem ſæpe adoravit, Miſſamque in eccleſia præfata celebravit, teſte Signio, qui tunc vivebat, in ſuo tractatu *de Reliq pag.* 146. *& ſequ.*

8 In eccleſia Collegii Complutenſis Societatis Jeſu conſervantur viginti quatuor Hoſtiæ ſive Formæ conſecratæ, & ab anno 1597. uſque in præſens mirabiliter incorruptæ. Ferunt quippe, impios nonnullos homines ex Maurorum gente eas ſurripuiſſe, ut argenteam Pyxidem venderent, adoleſcentem vero ex Hiſpanis parentibus, & ab avita origine Chriſtianis, Hoſtias conſervaſſe, & Patri Joanni Suarez tradidiſſe; qui, cum, adhibito ad conſilium Patre Gabriele Vaſquez, eas ob ſuſpicionem veneni in loco humido ſed decenti repoſuiſſet, ut humore corruptas in cineres redigeret, & ſancte diſſiparet, ipſas poſt aliquod tempus non putrefactas, ſed candidas & integras invenit, atque in eodem ſtatu diu eas vidit; licet ad ſumendum experimentum alias quaſdam Hoſtias non conſecratas in eodem humido loco repoſuiſſet, quas reperit putrefactas, & vermiculis ſcatentes. Ita res narratur a Joanne Euſebio *de miraculis Naturæ cap.* 23. a Joanne Bonifacio Bagatta *in admirandis Orbis Chriſtiani tom.* 2. *lib.* 3 *in append.* 2. *ad cap.* 3. *num.* 5. & a Petraſancta *tom.* 3. *de miraculis perpetuis Eccleſiæ Catholicæ cap.* 11. ubi etiam addit, ab Academia Complutenſi, & a Vicario, atque Senatu Eccleſiæ Toletanæ latum fuiſſe judicium de earumdem Hoſtiarum mirifica conſervatione.

9 Concordant authentica documenta ab Hiſpaniis ad ſacrorum rituum Congregationem miſſa una cum ſententia Vicarii Generalis Archiepiſcopi Toletani, qui die 28. Martii anno 1682. poſt viſitatam ſacram Cuſtodiam, in qua Formæ conſervantur, declaravit, eas eſſe, quæ Patri Suarez fuerunt traditæ, eaſque incorruptas per miraculum ſpatio tot an-

norum

norum permanſiſse, & permanere; indulſitque, ut celebraretur ſolemne Feſtum Dominica quarta Quadrageſimæ cum publica Proceſſione.

10 Ad hæc, inſtantibus Rege Catholico, Cardinali Archiepiſcopo Toletano, Abbateque & Capitulo eccleſiæ SS. Juſti & Paſtoris civitatis Complutenſis, ſupplicatum eſt pro facultate, ut ab omnibus tum Sæcularibus tum Regularibus, qui Compluti ad Horas canonicas tenentur, Officium cum Miſsa propria recitari poſset.

11 Sacrorum autem rituum Congregatio, ad quam petitionis examen remiſsum fuit, mandavit Proſpero Bottinio Archiepiſcopo Myrenſi tunc Fidei Promotori, ut ſuas exararet animadverſiones: quod utique ab eo ſtrenue præſtitum eſt; ſed a ſacra ipſa Congregatione die 20. Martii 1683. reſponſum fuit: *Non propoſita*. Difficultates namque, & quidem magni ponderis, conſtitutæ fuerunt in defectu probationis conſecrationis Hoſtiarum, & identitatis earumdem; cum conſecratio non deſumeretur, niſi ex quadam relatione memorati adoleſcentis, hominis profecto ignoti & unici, qui factum retulerat Patri Suarez; teſtes autem examinati, vel, poſita identitate Hoſtiarum, conſervationem dicerent miraculo adſcribendam, vel de identitate ipſa magis opinando, quam certe aſserendo loquerentur.

F I N I S.

Digitized by Google

Digitized by Google

EXCUDEBANT ROMAE
NICOLAUS ET MARCUS PALEARINI
ACADEMIAE CONIMBRICENSIS
BIBLIOPOLAE ET TYPOGRAPHI ROMANI
AD THEATRUM POMPEII
ANNO CIↃ. IↃ. CC. XLIX. MENSE APRILIS
SEDENTE
BENEDICTO XIV. PONT. OPT. MAX.
PONTIFICATUS EJUS
ANNO IX.

ANT 1.316.584

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

XV. E. 10.

Digitized by Google